Ortus medicinae. Id est, initia physiciae inaudita. Progressus medicinae novus, in morborum ultionem, ad vitam longam / authore, Ioanne Baptista van Helmont. Edente authoris filio, Francisco Mercurio van Helmont, cum ejus praefatione ex Belgico translata.

Contributors

Helmont, Jean Baptiste van, 1577-1644.
Helmont, Franciscus Mercurius van, 1614-1699.

Publication/Creation

Amsterodami : Apud Ludovicum Elsevirium, 1648.

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/c3swg7m8

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

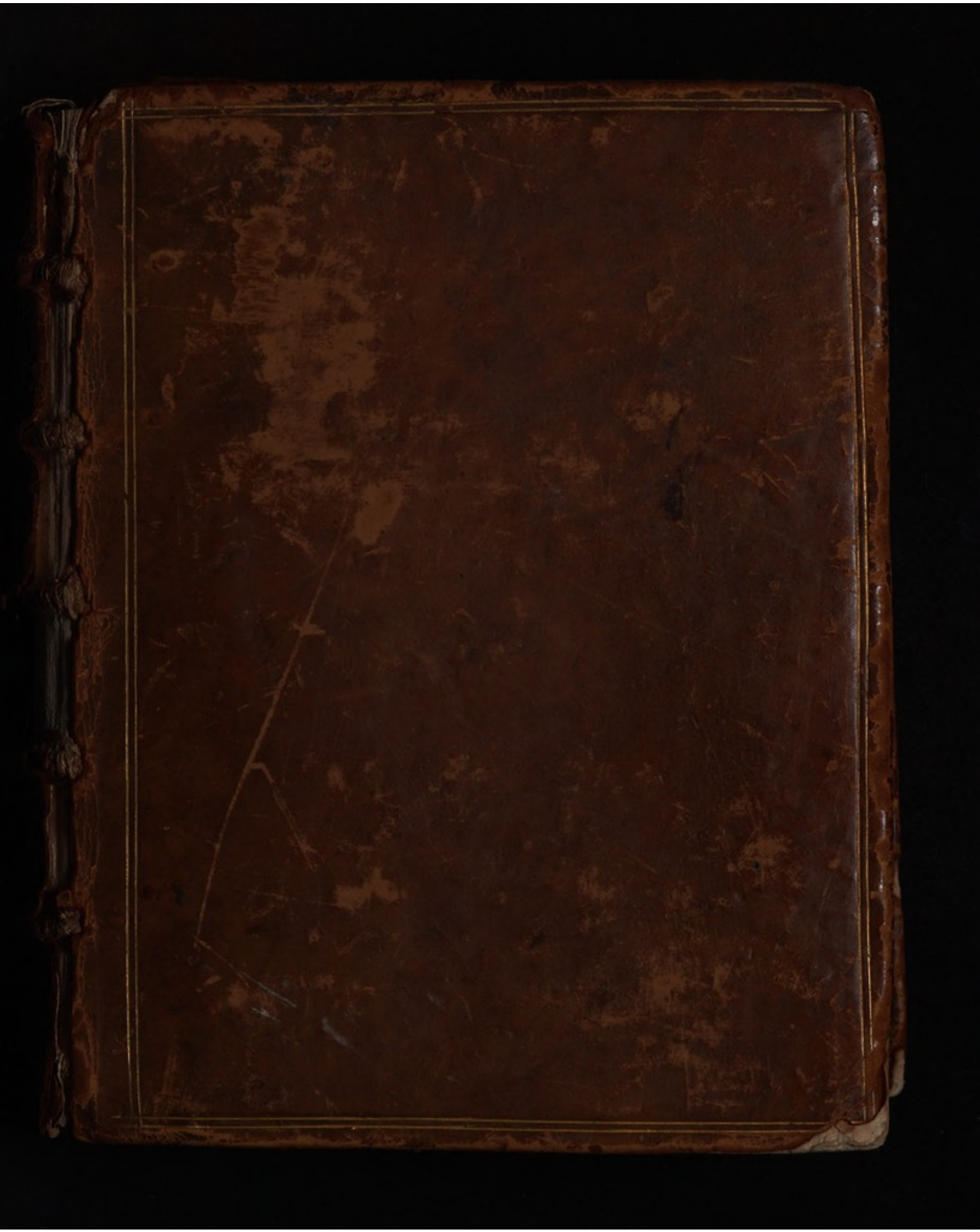

ORTVS
MEDICINA
A
XXX
III
L

A. xxxiii. i

86048 D

ORTVS MEDICINÆ.

ID EST,

INITIA PHYSICÆ INAVDITA.

Progressus medicinæ novus,

IN

MORBORUM ULTIONEM,

AD

VITAM LONGAM.

AVTHORE

IOANNE BAPTISTA VAN HELMONT,

Toparchâ in Merode, Royenborch, Oorschot, Pellines, &c.

Edente AUTHORIS *Filio*,

FRANCISCO MERCVRIO VAN HELMONT,

Cum ejus PRÆFATIONE ex Belgico translatâ.

AMSTERODAMI,

Apud Ludovicum Elzevirium,

cIↃ IↃC XLVIII.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

יהוה

VERBO INEFFABILI,

Holocauſtum vernaculum litat Author.

OMnipotens, Æternum & Incomprehenſibile Ens! Omnis Boni Origo. Concrediditi mihi Talentum, quod fœnori in forum profero : Verùm agnoſco & confiteor impotentiam meam nauci, vilem & abutentem inutilitatem. Sic demerſus in abyſſum Nihili mei. Te precor, Omne providens Bonum, clementer ſuſcipias librum hunc, Æternum Initium ac Finis omnis Sapientiæ. Fiat Domine, ſalvifica Tua Voluntas, in Tui Amoris gratiâ, per lignum hoc aridum, vermium eſcam, incendii pabulum, ſervum tuum inutilem, filium ancillæ tuæ. Niſi denuò me perficias, cuſtodiasque cuncta Tua dona, in me peribunt æternùm. Hoc ingenuè fateor ex meditullii mei notitiâ, coram Te Domine, cui omnia in veritate percognita ſunt : & coram Mundo, cui pleraque præſtantiſſima latent vera. Stupeſco Largitatem, & Magnitudinem beneficiorum Tuorum erga floccitatem meam. Ita proſtratus celebro Nomen Tuum præglorioſum, illudque deſuper invoco, Fideliſſime Amator hominum, JEHOVAH! O Sanctum & Incomprehenſibile Nomen! omni tempore, & ſolum ſanctificandum, ſolumque gratis ſanctificans ſolos ſuos Sanctos. Clementer intueâre de throno Omnipotentiæ Tuæ viventium miſerias, auxiliâre liberis hominum, cùm ſit Tibi volupe illis adeſſe. Recordare verbi Tui promiſſionis, non amplius Deus Patrum noſtrorum, ſicut olim, at nunc ut Deus declaratus Pater noſter : Non ampliùs Deus Abrahami, Deus Iſaaci, & Deus Iſraëlis; ſed ut Deus JESUS, Deus MARIÆ matris noſtræ, & qui factus Frater noſter in amore Gratiæ Tuæ. Omnium deſideriorum

meorum finis & scopus eò tendit, ut incomprehensibile Nomen Tuum sanctificetur, non quoniam vocâris Ter-Optimus-Maximus; verùm etiam, quia solus es Omne, cui propriè competit Omne sanctificantis Amoris votum, quandoquidem non indiges nobis, neque aliud quicquam tibi devovere possumus. Excipiebat Propheta, A, A, A, Domine, fari nequeo; Ecce infans sum: Ego verò huic repono O, O, O, Domine, cogitationes meæ deficiunt, liquescuntque in nudo Amoris voto Sanctificationis Nominis Tui; Ecce enim Domine, non nisi Nihilum sum, nec quicquam præterea, quàm quatenus Tibi placuit, ut ad Te pertineam. O Omne, Omnis, & Omne meum votum, meritò videor vernaculâ linguâ tibi offerre, nec non vovere Feudum meæ Essentiæ, & Proprii, quibus â Te investitus auxilio proximi mei utor fruor. Quamvis enim primus animæ conceptus extra verba consistat, atque sic absque propriâ linguâ: sentio tamen adhuc esse crudum, neque sequestratum, quousque non limetur ac menti junctus in cogitationes, verba, scripturamque abeat. Hancce cruditatem percipio mihi facere primi conceptus objectum infirmum & instabile, citoque rursus obfuscare. Ea propter Æterna Tua Sapientia eam porrò ad mentem usque evehi concessit.

Verum quidem, quod velis adorari in Spiritu ab hominibus, non autem eo modo, ut maneat in primi objecti indistinctione. Quin imò Angeli, puri simplicesque Spiritus, cogitatione licet Te nudè adorent, ceu Spiritus; certâ tamen, nobisque ignotâ cantilenâ satagunt Sanctificans Tuum Nomen sine intermissione sanctificare. Propterea quoque non solum ex totâ animâ, totoque Spiritu Te amari præcipis; sed etiam è toto corde, cunctisque viribus: ita ut Oratio spiritualiter instituta, & nuda adoratio, saltem excludant oralem, animi attentionis expertem.

Largire, dilectissime Domine, proximis meis servis Tuis illud per similitudines suggeram: Organista novam cantilenam inaudiens, eam mox in principio non sine difficultate ludit; Ipsius anima ex parte quidem sonum percipit, verùm ejus digiti (ceu structores sonorum, prout alia membra verborum fictores sunt) ita concinnè non sequuntur,

nec

nec absolutam cantilenæ perfectionem adeò celeriter, citò, ac distinctè assequi illis concessum est. Conspiciens quidem organi tabulaturam, statim ludit; scilicet captu ejus primo tabulaturæ intuitu eam versus digitos mittere solito; At cantione istâ juxta Musices leges constructâ, non verò in tabulaturam versâ, ceu minus ei assuetus, difficiliùs ludit: cùm prius è Musicâ componenda sit tabulatura Spiritui ejus consueta, antequam ludat. Majori adhuc difficultate ac raritate testudinis tabulatura ex tempore in organo, vel organi in chely exprimitur.

Ratio non dispar mihi visa est primi animæ conceptûs, ceu crudi adhuc soni, mensque in verba vel scripturas redigi cupit: cujus defectu non pauci hærent in bono objecto, quod propter mentem indistinctam sine fructu evanescit. Cæterum sentio, primam animæ ideam sequi consuetum animi instinctum, quò imbi limatus verbis vel scriptis percipiatur: Sed verò, quùm homo vernaculæ proprietate ab initio imbutus, eam incorporatam vel inspiratam obtineat; & præterea suas cogitationes, in meditationes, linguas vel scripta abeuntes, menti & vernaculæ communicare soleat, animæ inconveniens & mirum videtur, primi conceptûs objectum, in mente vernaculâ linguâ verbis depictum, præter consuetudinem ingenitam peregrino idiomate donare. In quo intellectus laborans, vertendo semet obumbrat, debilitat, ac fatigat, nec non primi objecti purum & planè spiritualem conceptum alienat. Verùm enimverò, omnis primæ cogitationis objectum in verba abiens, in vernaculâ prius semper haberi, compertus sum in homine, non nisi Hispanico idiomate utente, qui & Hispanus audiebat; is lethaliter vulneratus, mentis impos, multa sed Italicè loquebatur, vixque intelligebat Hispanicè compellatus. Vidi pariter Germanum ægrotantem, sedentem, vel jacentem, prout ipsum collocarent, sculptilis ad instar, qui nunquam ad interrogata reponere compos erat, nec intelligebat, quæ vel ejus uxor vel natorum quis aliâ quàm propriâ Germanicâ linguâ pronunciarent, cum tamen intra domesticos parietes jugiter uteretur Italicâ linguâ & Gallicâ: Quin imò paulò post ab hoc Comate vigili liberatus vix persuadebatur, idem ut crederet.

Atque sic, o Domine, libri mei dedicatiunculam in vernaculâ coràm altissimo Tuo Solio deposui, scilicet cantilenam mei objecti, quod incommodum proximi mei in me demittere non fastidisti. Tibi sit omnis honos! Pergo nunc significare proximo miseram Ethnicorum insciti am, quâ Tui hactenus ægroti ab Academiis fuêre seducti, atque sic miserè peremti, non obstante Prophetico præcepto, nomine Tuo edito; Hoc dicit Dominus; Nolite docere, ad instar gentium.

Qua propter, o Domine! fac retineat anima mea concessa sibi dona in Tui honorem, quò Bonitatem Tuam debiti mei partem in hâc viâ Mortis, proximo imprimam. Sis mihi Domine omnis Polus, qui solus es Via, Veritas, & Vita. Hoc unicum est, quod diligere nos decet. Tu, mi Angele, Tutor, ac Intercessor, qui adspicis Bonum Omnipotens, impetrato meo nomine id quod mihi deest, insiste vestigiis Raphaëlis, (Medici Divini) qui opera sepelitionis, mortuorum noctu præstita ferebat ad Deum; Ad Deum ferto præsens nocte mearum tenebrarum factum opus, studiose curans, ne homo posthac ita interimatur, neque tam citò subeat mortem: Offerto hocce opus meum coram Sacro-sanctâ Trinitate; cui dedico! Sic age, in DEI Gloriam!

AMI-

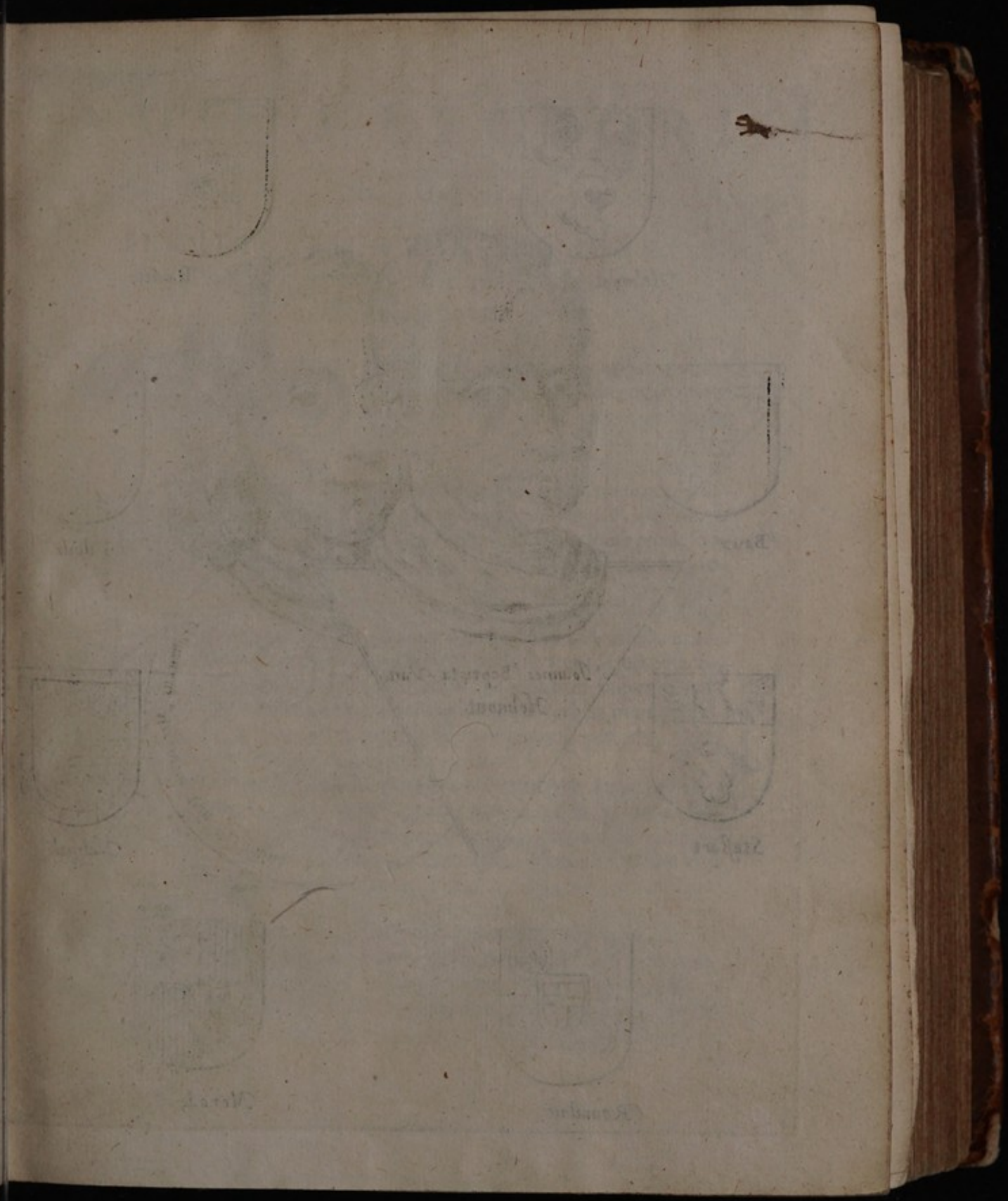

Helmont
Ranst
Bauw
Vilain
Joannes Baptista Van Helmont
Franciscus Mercurius van Helmont
Staßart
Halmale
Renialme
Merode

AMICO LECTORI

S. D.

FR. MERCURIUS VAN HELMONT,
Philosophus per Unum in quo Omnia,
Eremita peregrinans.

CONstitueram aliquando, præ multis vagis cogitationibus, ægrè à me impetratum iri, scribere quidpiam proximi mei usu præsenti seculo edendum; quandoquidem odi ficta, variegata, vana & fallacia verba, quæ Mundani sitiunt. Jam verò coactus rationibus ac literis æquorum multorum Sapientum, diversis hinc inde ex Regnis Statibusque, qui Salutis pignore adhortabantur, me teneri cuncta piè defuncti parentis mei scripta prelo subjicere; Iisque annectere, quando, & quomodo obierit diem suum; quoque in statu scripta præfata reliquerit; Insuper ac supplere ea quæ desiderarentur, humano generi multis ab erroribus, cruciatibus, exitioque in vitam vindicando. Id quod mihi extorsit, ut cætera cuncta relinquerem, prædictaque Scripta perlustrarem; quo peracto, ipsum memet in eorum suffragia damnabam, propositum suspendebam, insequentem narratiunculam planis ac simplicissimis verbis, maternâ linguâ, differens, juxta tenorem præcedentis Dedicationis paternæ, quam eâdemque ipsâ illius intentione succinendo imitor.

Incidit Genitoris mei obitus in triceſimum Decembris diem, anni supra milleſimum ſexcenteſimi, quadrageſimi quarti, ad veſpertinam ſextam, cùm plenâ adhuc ratione uteretur, priusque omnia ejus Sacra ſolemnia & Juſta ipſus poſtulâſſet, nactusque eſſet. Morbus ſibi fuit ejus ipſa vita, qui ipſi permanſit ſeptimanis ſeptem, hunc in modum ordiens; Aliquando gelidâ fœtentique nebula ad meridiem ſubito pedes domum revertebatur, quod ipſi fuit in cauſa, ut cùm epiſtolium quindecim circiter linearum exarare conaretur, aut longiori nimis diſcurſui indulgeret, reſpiratio in tantum ſibi deficeret, exſurgere cogeretur, perque feneſtram proximam ſpiritum haurire, quo binis diverſis vicibus Pleuritis ipſi accerſebatur, à quâ tamen omnino incolumem ſe reſtituebat; Imò pridiè exitus

sui erectus adhuc scribebat amico cuidam Parisios, inter cætera hæc insequentia verba; *Deo laus & gloria in sempiternum, cui placitum est hoc me mundo evocare; ac prout conjicio, non ultra viginti quatuor horarum spatium vita suppetet; hodiè siquidem primum Febris insultum sustineo præ imbecillitate vitæ, ejusque defectu, quibus mihi finiendum.* Quod ita insecutum, postquam specialem mihi benedictionem impertivisset, quam ingens legatum duco. Morbi ejus proprietatem hîc prolixiùs non extendo, ob temporis angustiam; cùm præterea mentio illius mihi facienda sit in Compendio meo de Omnibus ad Unum, quod, volente Deo, brevi edendum molior.

Paucis diebus obitum ejus præcedentibus, inquiebat mihi; *Cape omnia mea scripta, tam cruda & incorrecta, quàm penitùs expurgata, eaque conjunge; tuæ curæ nunc illa committo; omnia ad arbitrium tuum peragito. Omnipotenti Domino ita placuit, qui omnia fortiter aggreditur, omniaque benignè dirigit.* Idcircò, Lector attente, rogo, ne primo intuitu iniquè me judices, quòd crudiora scripta maturioribus permixta excudi curaverim, illis non restitutis, correctisve. Scito, magnum & laboriosum hoc opus provehendi desiderium causam fuisse: Nihilo seciùs tandem experiâre, avidum Lectorem in hoc & prædictis omnimodò exsatiatum iri, tumque probè ac fideliter omnia me peregisse judicabis, nihil proprio lucro quærens, quod pleniùs ex hac mea præfatione eluceſcet. Testor Deum, cui cognitum votum meum in proximi auxilium tendere. Quapropter lege ac relege scriptum hoc, & in perpetuum non pœnitebit: in summa enim veritate tibi dico, solâ ex misericordiâ hæc me protulisse, animadvertens hominibus præ imaginibus propriis, æternæ ac temporalis vitæ salvationem adeò parum cordi esse.

Sistite intrinseco-externos gradus vestros antiquos, ingredimini regiam viam æternam; mittite avia illa innumera, quæ permagno labore ac difficultate ipsus pertrivi, quærendo, quò pervenirem ad veritatis cognitionem, interea annitens reperire ordinationem cunctorum creatorum, eorumque harmoniam, idque omnibus interioribus exterioribusque mediis, quæ imaginari poteram. Omnes tunc sensus intendebam, quò innotescerem Sapientibus sic nominatis, sperans tandem invenire Sapientem aliquem dedoctum, ubicunque locorum degerem, quas nationes appellerem, cujusque essent professionis, aut conditionis, juxta appetitum eorum loquebar, ut colloquio illos devincirem, ac pro viribus totam dispertiebam causam: hoc, aliisque modis perspicuas plures attingebam cognitiones fundamentales, artesque, quas omnes consultò hîc prætereo: Cumque eas singulas ac universas intelligerem, solum magni æstimatum hominis opificium deprehendebam, quò magis alienum, vanum, ac futile, eò magis

gis evehi atque coli; quam servitutem agnoscens, spontè aversabar, ut qui prosequebar simplicitatem planam.

Descendens ascendebam ad proprietates essentiales & occultas, meoque auxilio librorum quorundam latinorum intellectus desiderari videbatur, huic fini Testamentum Novum idiomate Latino simul ac Germano aliquoties perlegebam, ut eo pacto diebus paucis stylum Latinum non modò intelligerem, verùm etiam præfato in Testamento comperirem perfectam, diuque optatam, simplicem ac æternam veritatem, vitamque Unicam, quod Unum (scil. DEUS) Unum tantum flagitat, & omni Dualitati vel Pluralitati adversatur; sic quoque quicquid creavit Deus, omne in eo Uno, & per illud Unum creavit, alioqui non servâsset ordinem; Et quò amabile, liberum ac unicum hoc Unum in cunctis magis cognoscerem, eoque fruerer, tranquillo studio accingebam me, exteriùs simplici induebar vestitu, animoque meo interiùs magis contrahendo, nec non medendo, multa agebam soli Deo cognita, sic & sanitati conservandæ, adaugendisque viribus, complures annos sobriè victitabam, abstinebam quoque carnibus juxta & piscibus, vino ac cerevisiâ, intantum idque, ut propinquorum contemtum & fastidium incurrerem, (bono ut conjicio zelo) exprobrantium; Quid insoliti ceptitat rursus? omni statui ac functioni inhabilem se reddit, tam Ecclesiastico, quàm seculari: ad insaniam tandem redigetur, cùm nil novi amplius suo delectamento inveniet, aut magicis artibus se addicet, novamve molietur hæresin: cum ipso comparatum est, ut cum cæteris Sapientum liberis, ut in pervicaciâ persistant. Alii ingeminabant desuper: Parens ejus in culpa est, omnes quippe liberos suos perperam educavit, à teneris ipsos Pyrotechniæ adhibebat, hic nunc morosus effectus, felicitatis ansam perdidit, cum Hispaniarum Infans Isabella Clara Eugenia eum susciperet, ac nobili servitio penes Nepotem suum Principem Cardinalem destinaret, restitit: præstaret fratrum loco ipsum decessisse, ab illis boni quid exspectari potuisset, hic nulli usui inservit; si studiis inhiat, Doctoribus se submittat, ut reliquis mos est; vel uxorem ducat adigendus, quæ peregrina hæc ipsi excutiat. E contra alii regerebant, hoc serum nimis, per ludibrium reponentes; Philosophatur, pertinax nimis est, nullibi præterquam cum omnivariis peregrinis, & personis heteroclitis, cujusque professionis ac negotii conspicitur: infortunium adhuc incurret; simulare enim nescit, nemini parcit, nec majoribus, nec minoribus, quum iniquum deprehendit; Omni nunc dejicimur spe, ad incitas illum redactum oportet: omne enim patrimonium, & quod possidebat, & quod eveniendum esset, sorori cessit: lætusque insuper peregrè abiit hinc, referens, nunquam

se reversurum: Quis unquam talia meminit! Aliud quippiam vices subeat oportet, de quo tamen nobis haud constat, adeò fatuus non habendus, veteres ut abjiciat exuvias, nisi suppeterent meliora, certioraque. Destituunt nos conjecturæ, quandoquidem hæc inconsultis nobis iniit: de fine quoque sibi prospiciat; cùm indiguerit nobis, alienus habetor.

Postquam hos, pluresque cæteros casus tranquillus ac lætus superavi, confestim Conscientiæ exonerandæ subsequentem seriem contexui, quam me instante mihi retulit vir mundo ignotus, timens Deum, cujus præcipua compendio absolvam, per Interrogata & Responsa, quorum subsequentes quæstiones quandoque plura indigitabunt, quàm in responsionibus præcedentibus manifestè declaratum: quod studio factum, ut Lector interea similiter aliquantum anniteretur, ipsique constaret Responsa prædicta abundare.

Tempore quodam dictus meus amicus visitatum me veniebat, quem inter alia interrogabam, An promissorum suorum mihi præstitorum adhuc recordaretur, de subministrandis quibusdam parentis mei Operi jungendis, ad ulteriorem benevoli Lectoris instructionem? Cui respondebat; Attende, Frater, præteritâ nocte jugiter perpendens & ruminans verba tua, novamque simul ac inauditam Mercurii Trismegisti Poimandri Commentationem, lampade extinctâ, corporique priùs alimento naturali subducto ad tempus quoddam, quò totus interiori vacarem: exhinc grave cùm sustinuissem deliquium, videns fio, suspenso oculorum usu, à Luce quadam, diaphana, gravia, opaca, compactaque creata in eorum principio, medio, & fine, memetque ipsum simul penetrante; Ipsoque visionis momento me constitutum reperiebam in pellucido, viventi, orbiculari, duplici suggestu, basi carente, in principium suum per-amplexo, ab astris irradiato, undequaque circulari literâ perscripto, quam zenith alii vocant, alii Nadir, quæ adspectu suo simul mihi loquebatur: *Audi, cerne, intellige, ac alloquere Vnum in Omnibus, & Omnia in Vno; tempus apparuit, ut omnes cæci videant, videntesque maneant cæci: Me sequimini, & luminaria mea illuminata vobis patefaciam; Cor meum stabilissimum vetus ac novum est creatum, quod cuique hominum in brabium est suspensum, expressâ qualitate tanquam res ignota, progredimini, annitimini, fundum pertingere potestis corporis mei necessarii, cum omnibus durabilibus, quiescentibus, agentibusque ejus membris, quæ Partes integræ sunt, singulatim & universim per effectus eorum Creatorem suum laudantes, qui me condidit perfectum, tibi tuique similibus ut opitularer necessitatis momento: tibi enim subsum, & præterea nihil.* Hæc audiens, vera esse constabat, eoque ipso nutu suspensum cernebam brabium, quo super quasi vesanus hæc proferebam;

Iuvenis es, ut liberi tui, qui nascentur ex te: tui enim similes sunt fratres, qui ætate te exæquant, corpus tuum lucidissimum, ponderosissimum, summè compactum & conspicuum est creatum, uni bini tui colores sunt cœruleus ac ruber, qui omnes Vniversi colores continent, & qui atras in tenebras te transmutarit, candida rubraque exsistens virgo, singulis vicibus adusque decem ei paries liberos, illæsâ virginitate tuâ, siquidem tu, liberique tui constituitis Lumen, cujus partes sunt integræ, nec calor nec frigus, nullusque acutissimus gladius vinculum tuum solvet; Sol enim pater tibi, materque Luna: idcirco omnia audi non videns, ac vide non audiens, & fare interius in silentio Omnia in Vno; tum cognosces duplex, coadunatum Vnum in Omnibus; nec non æternum nexum solvere poteris, ac nectere, absque temporis jacturâ.

His dictis, ingens me pervadebat horror, moxque ad mei similes me convertens, innumeros ibidem cernebam homines omnigenûm gentium doctos & indoctos Sapientes, nobilès ignobilesque, juvenes cum senibus, qui omnes ad certamen invicem divisi erant, propter cognitionem, scientiamque veritatis; Ego, hujus Divisionis fundum perspiciens, voto tentabam me parare insertioni mutuæ Concordiæ. Advertebam primò, libellum quendam, partem alîus subsecuturi, insignitum, *Opuscula Medica inaudita*, dissidium hoc ex parte ciëvisse, qui juniores pios studiosos, aliosque veritatis cultores ex prolixa caliginosâque nocte in diluculum revocârat, ut crederent magis perfectam nec doctam hactenus lucem restare, unde illis diluculum hoc coruscaret, & quò penitiùs præfatum libellum inspiciebant, eò magis lætabantur, quod in eo reperirent pollicita adventus desideratæ Lucis perfectioris, id quod adeò animum illis adaugebat, ut eorum quis non vereretur quibusdam Academiarum Professoribus, præmissis celebribus, Christianisque, ingratis tamen, Interrogatis & Monitis, parabolam hanc clarâ voce in publicum proponere; Haud mirum, hæc verba nostra Carni duriora videri, cùm spiritualia sint, de quibus caro judicium ferre nequit; prout loquebatur ille, qui lucem nunquam adspexerat, propter visûs ægritudinem: cùmque minimum Lucis cerneret, illam detestabatur, inter cætera referens, pessimum illam venenum esse, quia intolerabilem sibi dolorem afferret, ut ea propter permaneret incurabilis, qui pertinaciâ suâ nullam curationis mentionem sufferre poterat, cùm præ luce tenebras amaret, & sic factus esset filius earundem tenebrarum, Professorum quidam animadvertebant hoc simile de se prolatum esse, sibi temperare nescientes, furore correpti ingerebant; Vos novitii seditiosique hæresium seminatores, deceret vos cum assectis vivos comburere. His dictis, ferocientes versûs domum Professorum Senioris proruebant, ibidemque cœtum de nocte convocabant, ut sibi prospicerent, quid inchoandum

dum foret, quò nova hæc Doctrina subverteretur: Patronus hujus familiæ Senex erat avariſſimus, utque ætate maximus, prior ſermonem ordiebatur, poſtquam cunctos ſalutatione excepiſſet ſolenni, inquiens; Confratres, filiique mei Profeſſionis noſtræ jurati, vobis pernotum eſt, Doctrinam noſtram firmiter eſſe ſtabilitam; de quâ nihil ambigendum, cùm tam antiqua ſit, nec unquam gentium ullam ſuſtinuerit adverſitatem, quæ ipſi labem inurere poſſet. Noſtris diebus minimè concedendum eſt, ut per Doctrinam hanc ſchiſmaticam peſſumeat, aut gloria, æſtimatio, & à nobis ſuggeſta typis proſtantia omninò pereant, iis conſervandis totis viribus annitamur: quo facto, nos ipſos poſteris noſtris immortales reddemus, auferemusque ſolenne præmium egregiis noſtris factis; Simus concordes, tum præſtabimus multa; prius meam ſententiam expromam: Si noſtrum quis adverſabitur propoſito noſtro, ei ſuffragiorum pluralitate mulcta irrogetur, cujuſque facultatibus conveniens; Ego, ut prior, apographo me huic obſtringam; Ac quàm mox quis mulctandus veniet, argentum hinc reſultans deponatur uſui ad ſupprimendos hoſtes: Deinceps, ne diſſidium inter nos gliſcat, utque commodè pertingamus Concluſionem opportunam, neceſſe eſt, ut omnia concionentur ſcriptis, quæ hic peragentur. Cui omni ſtatim parebant, idque effectui mandabant; præterea, incitabant ipſum, quò pergeret ſicuti cœpiſſet, dicentes, Binæ hæ propoſitiones juſtæ & aquæ ſunt; ſiquidem hâc doctrinâ noſtrâ cuncti opes acquiſivimus: ita conveniens ac juſtum quoque eſt, ut exinde parta ad Doctrinam noſtram ſpectent, eamque defendant, quò opulentiores adhuc perveniamus. Præfatus Senior, hæc audiens, gratabundo ſuavique vultu ac geſtu ſubjungebat; Maximè neceſſum duco, & cæteras Scholarum Facultates conciliare, ut ſe nobis jungant, mutuumque fœdus ineant, quoniam & ipſas res tangit; quo obtento, Magiſtratum mox implorabimus, libellum illum ſeditioſum igni condemnare, ulteriori ſub interdicto, ut qui uterentur eo, facultatum corporisque ſupplicium luant: Secundò ſatagendum foret, ut ſtatim aſtu imponentes unico authoris filio prædicti libelli, qui reliqua ſcripta hæreditario jure poſſidet, certam pecuniæ ſummam polliceremur, intercedente aliquo tertio, in redhoſtimentum patris ſui librorum, quos typis mandandos perhiberemus, à partibus parentis ſui ſtare fingentes, ut hoc pacto ad minimum reſciſceremus, ubinam illos occultos aſſervaret, quo potiremur iiſdem, igne exurendis: Nam cùm hi lucem adſpicient, majora perpetiemur; nec aliud ſuppeteret remedium, quàm ſub authoris nomine edi curare librum, perverſam doctrinam complectentem, aut ſtygias artes, eumque totum per orbem diſſipare: quo-

que

que melius hoc succederet, dictus hæres è medio tollendus esset, ne instituto nostro officeret; Quæ omnia liberè sine peccato perpetrare licet, quandoquidem hæc demonstrare ac firmare possumus, recepto usu & doctrinâ plurimorum Scriptorum celebrium Ordinis cujusdam prædominantis. His finitis, primarium post se rogabat Doctorem, non minùs summis viribus niti, refragantem adeò doctrinam intervertere, proficuamque conservare; Quibus ille, à primo secundus, obtemperabat.

Erat alioqui vir probus & sincerus, quæ multos secretim miseros ab orco revocârat, integritate suâ, quâ castigabat, quoties concederetur opportunitas, remediorum formulas à quantitate & violentia, Collegarum suorum dictorum. Hic quoque callebat, exspectabatque præsentem adventum Eliæ Artistæ, quem desiderabat efflictim, multisque abhinc annis didicerat à quodam fratrum, suæ Professionis studioso; cæteroqui ratione pollebat, firmâque valetudine, qui moriens, ultra communem hominum sortem aliquid scire videbatur.

Quondam ante obitum suum, pauperibus charitate gratis ministratum ibat, multa misericordiæ opera in Nosocomiis & Carceribus operabatur, donec morbum communem reportaret, qui mox Professores ejus accersebat, exsultantes ipsum illum experiri professæ suæ theoriæ fructus: hi habitâ Consultatione suetâ, largiter ipsi sanguinem subtrahebant, propinabant Cathartica, adeóque ejus vires planè pessumdabant; At commodum accidebat, ut residuus vigor, ejusque Iuventus morbum superarent: apparebat vires amissas recepisse, quo firmabatur, Professores ac Licentiatos veros esse Medicos, reputans ex relatu eorum, mortem se meruisse, illorumque tormentis se debere vitam: hinc duplicem auferebant mercedem, non autem juxta eorum merita; Iuvenis pristina pia vestigia repetens, eo ipso malo secundò premebat, illorumque operâ rursus eandem evadere carnificinam sperabat; Sed, cheu, spiritus sibi deficiebat, ac ratione sanâ, cognitioneque veri ad hunc suum fratrem exclamabat; Actum est mecum, ut cum singulis; tamque durabit diu, donec Medici sic appellati præsens hocce in æternum reverâ sentiant, videant; nunc autem præteriti oblivisCuntur, credentes possidere præsens, futurum negant cùm illud cernere nequeunt, & sic longioris vitæ nullam curam gerunt: eâ enim nunquam fuêre destituti, uti alio bono caduco, cujus datur reparatio, aut unicam saltem vitam possidentes, eamque amittentes, actum erit. Inanis res est, necessitate nullâ premente studiis incumbere. Victus est servus, qui nobis inserviat oportet, perpetuò vocans omnibus qualitatibus suis, hunc qui Dominum suum nominârit, inscius ejus mancipium erit, quamvis cuncti homi-

homines, exceptis paucis, hâc obstricti sint servitute, quæ maximæ parti pro nunc & inposterum vitam adimit: Despero de vita temporaneâ: qui enim dicuntur laturi auxilium, ejus notitiâ carent, eâque prius potiri coguntur altercationibus ac dissidiis, quæ eos inter orientur, odio, invidiâque, quibus dicti Doctores nunquam laborârunt, cùm sint pauci, dies noctesque cursitando opibus præpollentes, quo nummorum vim corradunt, tam apud sanos, ægros, ac mortuos: sicque frequentare concordes potuerunt, quod eò persistet, donec appareant tempora extrema, quæ dignosces ex eo, cùm videris, adeò increscere juniorum Medicinæ Doctorum Licentiatorumque numerum, ut vix quid agant suppetat; Seniores infensi erunt Iunioribus ac novitiis, quòd census suus quotidianus imminuetur, quódque comperient adventitios juniores, victui comparando certiora discere coacti, quosdam curare ægros, quibus similes sub illorum curâ necem subibant, cui invidebunt Seniores, voto expetentes interire omnes ægrotos, quibus juniores accerserentur; Denique conviciabuntur illos publicè coram omni Populo, inquientes; Hi Iuvenes scelesti incantamentis medicantur, Praxi interdicatur ipsis necesse foret. His & similibus illos subvertere laborabunt, Deumque offendent, ut Iunioribus aliisque piis ac industriis addat animum, ut perficiant id, quod Senioribus verbis his proponent; Cùm vos invitavimus, nobis permittere publicè quosdam ex nosocomio ægros sanare, pauperum lucro brabium statuentes, sollicitantesque vos ad vicem versam, & qui effectui non suffecissent, præmium luerent, illud recusastis: Non quæritis egenos, sed redditis, mendicos in eo exprimitis, qui consimiles fastidiunt, noluntque eorum numerum increbrescere: persuasas enim se habent divitum quorundam ædes, locaque, ubi largior stips eveniebat eorum impostoriis verbis, ritibusque, ut ita artes, ædesque has liberis suis doti relinquant; Quod ipsum & vos animo fovetis, at malè succedet: quia publicâ hâc discordiâ, quæ ex avaritia pronascetur, Mundo fraus innotescet illa diutina, suscipientque solos Doctores veros, qui ex bonis eorum fructibus dijudicentur, quique Samaritani vestigia imitabuntur. His absolutis, vitam deficere sentiebat: ergo oculis sursum flexis, subjungebat mœstus; Misericors Domine, abbreviato terminum Salutis humanæ, & immutato Doctorum caducam doctrinam carnis, in genuinum amorem Spiritûs, ut in tui gloriam vitam absolvant insontes; precor te, ô Salvator mi, necem meam Doctoribus piaculo posthac non imputes: siquidem ignorant quid perpetrent; sed visum aperire digneris, ut veritati adstipulentur, utque Populus prædicet ea de ipsis, quæ olim de Divo Paulo. Quo finito, se totum Divinæ voluntati

tati permittebat, extremumque effundebat ſpiritum in amplexibus hujus ſui fratris, qui prædicta hæc verba jugiter ruminabatur.

Hic ſuâ vice proferebat ſequentia: Tenemur omnes, in Chriſto fratres, veritati patrocinari; quod non meliùs perficitur, quàm oppugnando ac defendendo: hinc exſequemur bina, unum, ut hoſtium noſtrorum vires nobis innoteſcant; alterum, ut noſtris majus addamus robur, ſicque magis in noſtro confirmemur inſtituto. Poſtquam omnia hæc audiviſſent, cogebant ipſum hanc provinciam ſubire mulctæ comminatione, in tantum ut hoc munus voluntarium ſibi capeſſendum eſſet. Inferebatque; Ego Seniorum ſecundus, à quocunque erudiri cupidus hâc in re arduâ, Ego veritatis miniſter, quandantenùs concedo priores propoſitiones binas; tertiæ verò neutiquam adſtipulari poſſum, videlicet interdictis ac cenſurarum ſtigmatibus præfatos libros ſubvertere: illud enim ſi niteremur, omnino præpoſterè ageremus, opinantes uno loco eos extinguere, aliisque mille denuò illos reſuſcitaremus. Non ita rudes & incauti ampliùs ſunt homines, ut olim, cùm cuncta exemplaria litandæ obedientiæ gratiâ proferebant, quod apprimè conſtat Typographis atq; Bibliopolis, iis hinc inde quæſtum facientibus, ac vetari & impediri nequit; Nonne res ipſa paſſim id loquitur? haud longè abeundum. Is ipſus Author Diſſertationem edidit, inſcriptam De Magneticâ vulnerum Curatione, quæ ipſi fuit ſurrepta, & quinquagenæ circiter ab inimicis ejus typis exſcriptæ, ad quam diverſos tres libros, totius Europæ Theologorum atque Medicinæ Doctorum, Atheiſmum eorum colentium, blaſphemantibus cenſuris conſtantes, ingenti numero evulgârunt, quas cenſuras facilè conquiſiêrant, eo quod in ſingulis regionibus omnigeno ſub habitu religionisque vultu degant, ubi nummus vel merx ſcatet: hasque cenſorias notas ubique in templis & aliis locis publicis diſſeminabant, quo libellus innoteſcebat; venabaturque à quolibet; plures novi illum caro ambientes pretio, nec potiri eo valebant: nullus enim Chalcographorum quidquam de eo compertum habebat, quandoquidem ſibi ſolis ſervabant, conquirendis cenſorum vibicibus toties ſaltem exſcriptus, quò Authorem ejus everterent, ultra quinquagies millenorum Imperialium jacturam ipſi creantes; Quoniam porrò prædictus libellus, vel Diſceptatio, quibusvis Sapientibus Doctis & æquis probabatur, ingens authori fiebat injuria: Deus alibi proſpiciebat, ac benedicebat ipſi, ne ex deſiderio illorum ſupprimeretur; Et ecce, in detentione hoc deſuper perpeſſâ alterum prodromi loco libellum ſuperedidit, ſubſequendumque alium hunc præcipuum, ut liquidò conſtet, ejuſcemodi ſcripta cenſoriam virgam minùs reformidare.

* * *

Ut

Ut quartò autographum libri, ſcriptorumve, penes hæredem aſtu vel pretio deprehendatur, igne abolendum priusquam excudatur, fieri nequit: nam cognitum habeo, faſtuoſos quosdam præminato hæredi millenos coronatos præſentes, per quempiam Bibliopolam præ ſe ferentem, obtuliſſe; aliorumque millenorum vadimonium præterea licitantes, hâc lege, ut cuncta parentis ſui Scripta traderet, quæ poſſideret, nullo exemplo retento; ſubolfaciebat fraudem hæres, nummi libidinis expers: auſcultabat illum, multa interrogabat, inquirebat in omnia, ac planè eum conturbabat, ut imprudenter denique in convicia erumperet, irrito itinere domum veſtigia relegens. Hæc, taliaque geſta plura, quæ hæres fuit expertus, diffidentiam ipſi pariunt, ut ab eo, qui adſpirat ad illa, præſidii tantum poſtulet, ut decipi non poſſit. Intellexi præterea, ſin rectè memini, interim ipſum curaſſe ea imprimi per virum probum ac fidum, qui ubiq; terrarum ea divendere fataget. Quintò, ſpurios Authori libros ſubornare, alienam & falſam Doctrinam complectentes, palàm fieret; Inventionis enim ratio nunc ubique patet, inſuper eo hæredum expergefaceremus, ac juxta nominis ſui ſignificationem tam altum exclamaret, ut ab omnibus perciperetur, cui non deficerent media, quanquam patrimonio caret; (ſiquidem perhibetur, & veritas ipſa, ſe reperiſſe Eliam Artiſtam, eumque familiarem ſibi reddidiſſe, cujus ope Pythagoræ Philoſophiam propagabit, cujus ultimas tabulas indigitatione Parentis metallicæ virgæ indefeſſo labore effodit) Re ſic ſe habente, ne ipſum laceſſamus, operæ parcamus, conſervemusque impenſas; Nam ſiquid Doctrina hæc malum præ ſe ferat ſcopum, ſponte ſuâ citiùs corruet, ſique divinitùs deſcendat, eique refragemur, inſtituto non ſufficeremus, irritosque labores & ſumtus impenderemus, pronunc & impoſterùm exitium nobis accerſentes. Cùm omnes jam Doctores reliqui ſolidas haſce rationes inaudiviſſent, magnas ipſi perſolvebant grates, atque hanc Confutationem pro deciſo colebant; Excepto Seniore prædicto, hic exaudiens illa, præ dolore ac pavore Apoplexiâ corripiebatur, adeò valdè repentinam obibat mortem; ejus filii ejulatibus perſonabant, expergiſcebantur vicini, illucque verſus confluebant, geſtarum ignari, omnem hancce familiam maximè conſternatam reperibant. Quò ſimiliter appropinquabat ſtudioſus, qui turbam hanc obſervârat, ſtatim commodo ſuo litabat: cùm enim cerneret omnia illorum ſcripta ibidem hinc inde disjacentia & relicta, ea tollens ſub pallium abſcondebat, moxque ſe ſubtrahebat; quam primùm illuxiſſet dies, amicorum fautorumque cuilibet ea legendi faciebat poteſtatem, qui paſſim id dilatabant, notumque reddebant; hinc ulteriùs emanabat, Te fodiendo Pythagoræ

goræ Testamento potitum esse, referebaturque Supremo occultorum thesaurorum Domino, hic confestim custodiæ te mandabat, quia repertum Pythagoræ Testamentum in medium non protuleras, quod haud furto sed dono acquiri debet; Dominus tres Sapientum suorum, genuinæ Scientiæ cultores, quos omnigenûm gentium ac conditionum multi, imò Mundi magnates stipabant, eo destinabat, ubi retinebâris, sic te alloquentes:

Bono animo esto, subeunda tibi erit Sententia hæc, quam Dominus noster in te tulit, quæ hunc in modum exorditur; Mandato supremi Domini tui, cui certò constat, te Mercurium van Helmont fodiendo thesaurum invenisse, quem suis subditis inquirendum præceperat, à quibus accusatus, & certis plenisque probationibus convictus, morti damnâris, nisi illud ipsum Pythagoræ Testamentum sartum tectumque edideris, itidemque aperueris plenissimè, quâ viâ notitiâque illud repereris: his præstitis, per omne ejus Imperium libertas tibi adjudicabitur.

Tristi hæc animo auscultans, denuóque alacritate sublevatus, certò sciebas, inficias eundo mortem te non evasurum, quapropter Delegatis respondebas, insequenti modo: Vos oro, Domini Sapientes juxta ac prudentes, si quicquam in vos valeo, gratum meum animum apud Dominum nostrum contestamini, ob sententiam adeò clementem, quâ me dignatus est prosequi; eique demonstrate, quod Testamentum illud imprudens retinuerim, ignorans tradi oportere: id nunc præstare paro, omni cum experientiâ Scientiâque, quibus illud nactus sum, & quidem, cui Dominum libuerit, modò Bonitas ejus mihi concedat spatium integræ Septimanæ, intra quod Domino satisfacturus sum, quo libertatem juxta Sententiæ tenorem redipiscar, id sperans non recusatum iri; Etenim reverâ, juxtaque legitimam computationem, binis diebus indigeo, Saturni videlicet cum eo Solis, quò mecum omnem telam incipiam atque perficiam, vel ut ordine singula disponam, quæ die Lunæ futuro, & sic deinceps insequenti tota hebdomade distinctè significabo. Ad quod Sapientes respondebant: Mercuri, nos pleno mandato à Domino nostro instructi, cujus authoritate petito tuo æquitati subnixo deferimus, ex sententiâ propriâ cuncta præstabis, ut Domini Sapientes dedocti æquanimes nullum in te delictum inveniant, cum dicto te die audient, examinive subjiciant, proprio utique & amplo dierum termino definito, te ipsum custodiæ servandæ obstrinxisti, donec promissa adimpleantur, continuò tecum persistemus conceptibus tuis inquirendis, quos biduo hoc præcedenti formabis. De consortio illo gaudebas: quivis enim illos qui intuebatur, ex habitu & gestibus illorum pios eos colligebat; siquidem vultus eorum divinam præ se ferebat lætitiam,

illisque dicebas: Quandoquidem dies cedit, cui lucrandæ, nec minùs obedientiæ meæ conteſtandæ, ſcitote, Mei Sapientes, nullum recolligendæ memoriæ tempus me præfiniſſe, nec cuipiam ſimili, quoniam mihi non eſt opus; verùm, conſiderans, hodiernum primum eſſe hebdomadis diem, craſtinum autem poſtremum, diem Dominicum, ſeptimum, in quo omnia perfecerat, quoque quieviſſet; opportunum mihi viſum fuit, Scientiam meam pro ratâ dierum Septimanæ diſtribuere atque complecti, auſpicans futuro die Lunæ, ſexto hebdomadis die, mortalium conſuetudine (coram Deo enim omnia æterna ſunt atque præſentia) Ita ut nobis, tanquam caducis, primus dies habeatur ultimus, & à Saturni die incipiens retrorſum numerare, implendæ toti Septimanæ, diebus quadraginta duobus opus habeam, id quod compluribus tædium excitaret, ob temporis amplitudinem: interea breviter omnia commemorabo.

Ego Mercurius, à teneris in ſegregatâ Schola Hermeticâ à Genitore meo enutritus, ibidemque aliquo modo imbutus, eo ſpiritus meus inquietus non erat contentus, voto expetens univerſam Artem ſacram, vel Arborem vitæ pernoſcere, eâque frui: nec manus operi admovere volebam, niſi hanc à capite ad calcem certò callerem; præterea animo inſtitueram, comprobatione veri, eò ad extremum perveniri poſſe, absque adminiculo inſtitutionis externæ. Creaturas omnes mecum diſpertiebam, primùm externas & corporeas, (ut ita dicam:) deinde internas ſpirituales & corporificantes, quas partes iterùm versùs inque Unum ſimul referebam: dictas Corporeas, ſine ſpiritualium corporificantium adjunctione ſubdividere ac cognoſcere nequibam, inſueto illas vultu intuebar, ſicuti pro arbitrio conſequenter omnes ſuo quolibet ordine collocâram, tanquam immunis à præoccupatis, falſis, & obſtinatis Ethnicorum opinionibus, qui nunquam Academias frequentârim, ut ex ſtylo hoc meo inculto ſatis apparet. Verumtamen probè advertite, nullum dictum fruſtraneum profero, quin aliquid ſignificet, atque totum pertineat.

Spiritus meus nullam in rebus temporariis & caducis delectationem aut ſtudium percipere poterat: perpetuò ſitiebam atque anhelabam perfectas, æternas, à momentaneis neceſſariis creatis in me ipſum ſuſpiciebam, & abhinc in Deum, qui Cœlum atque Terram creavit ſimul, quod Philoſophi profani apprehendere nequeunt, quique huc pervenire deſiderant, Deum adorare eos oportet, per firmam Fidem, humili cum Spe, inque Amore vero: tum perfectam ſui ipſius cognitionem adipiſcentur, aliarumque creaturarum omnium, ante eorum principium, in eorum Eſſe, ſive eſſentiâ, & poſt eorum transmutationem, quod latiùs & apertiùs eloquar,

quar, quantum verbis fieri potest, ad Animæ Corporisque sanationem ac conservationem temporalem atque æternam, juxta mensuram cujusque captûs, qui omnibus haud est par, nec erat; utque ulteriùs ad Salutem adjuvarentur, Deus bonitate suâ ex Prophetis Moysen suscitavit, qui ipsis Typo (quod Belgicè etiam sonat Biblia) scriptis suis inserviret, priori nempe Creationum libro, qui omne complectitur quicquid desiderari potest, quod nunc partim ut totum magis edisseram (secundùm Hieronymi versionem) siquidem cuncta comprehendit, quæ homo in ejus Suitate, Egoitate, Meitate, similibusque appropriationibus intelligere nequit: quicquid enim Deus creavit, per Unum, & in Uno, liberum ac solutum creavit; quique id sibi arrogat, ipsummet se proprium réddit, à Deo se segregat, inque se ipso extremas versùs tenebras viam ingreditur. Ac sicuti Deus est incomprehensibilis, æternus, penetrans, adimplensque Ignis, Lux, & Gloria, carens principio & fine, talis est hominibus sanctis (Belgicè sonat, Hy-lichten/quasi Ipse lucet) in coadunato Amore Gloriâque, & in Piis (exprimit Belgicè Sal-lichten/lucere debet) erit, juxta magis & minus; malis verò æternum tenebrosis, segregatisque hominibus quoque æternùm urens Ignis est; prout dictum. Quemadmodum igitur Deus est æternum Bonum (belgico Idiomate DEUM exprimit,) ita quoque omne Bonum creavit, quicquid creatum est. Primus homo in Lucem & Bonum constitutus est, tanquam à Deo creatus, non tamen Unitus in æterna Quiete ac Gloriâ, sed ut creatus ad Imaginem DEI arbitrio libero; quod jam in nobis proprium est factum, seductione, atque transgressione Interdicti, Admonitionisque DEI, in Mortis attactu & esu, seu vetitæ Arboris fructus, quos mater omnium Heva tetigit, comeditque.

Sapientes dicti, tibi loquebantur; Ne tam longè excurras, priusquam percipiamus, numquid te ipsum noveris, quidque te esse dixeris.

Mercurius; Homo sum, à Deo Omnipotenti creatus ad Imaginem & similitudinem sui, ex Terræ limo corpus (idiomate belgico Licht-aem/quasi Lucis vas) possidens, Spiritum & Animam ab illo adeptus; Unumque horum fieri oportet, Corpus, Spiritus & Anima debent Sanctificari (Hy-licht zijn / ipse lucet) vel Beati (Sal-licht zijn / lucens erit;) sin minùs, vas & Spiritum damnari necesse est.

Sapientes; Animadvertimus, te conari exprimere, te triplicem esse, non verò Unitum, Spiritumque tuum tenebrosum vel lucidum fore, offuscationem sui ex Carne proventuram, quæ est terrestris, mortifera & obscura, Illuminationem sui acquiret per Spiritum irradiando, explendo, & subigendo tenebras. Verùm audire avemus, utrum sit tertium; quoniam

Lucem vasis & Animam appellas; num duæ diversæ sint Luces, sive unam saltem una constituant?

Mercurius; Unica Lux æterna est in omnibus partibus integrè & æternè, externè atque internè, utpote vita æterna, æternaque tota pars à Deo Omnipotenti inspirata homini; sicuti testatur Moyses, Libri Geneseos capite secundo; *Factus est homo in Animam viventem:* quæ Anima constituit diem septimum, ut demonstratur eo ipso capite: *Igitur perfecti sunt Cœli & Terra, & omnis ornatus eorum. Complevitque Deus die septimo opus suum, quod fecerat: & requievit die septimo ab universo opere, quod patrârat. Et benedixit diei septimo; & sanctificavit illum: quia in ipso cessaverat ab omni opere suo, quod creavit Deus, ut faceret. (Scil. hominem in animam viventem.)*

Sapientes; Si Lux hæc est dies septimus; quid de diebus sex præcedentibus sentis, deque eo qui exstat Ecclesiastici capite decimo octavo; *Qui vivit in æternum, creavit omnia simul?*

Mercurius; In principio creavit Deus omnia, Cœlum & Terram, & quicquid creatum est: quod Moyses ad introitum Geneseos in primum diem comprehendit, ubi fieri dierum quinque reliquorum indigitat, inquiens; *In principio creavit Deus Cœlum & Terram; Terra autem erat inanis & & vacua; ac tenebræ erant super faciem Abyssi: & Spiritus Dei ferebatur super aquas. Dixitque Deus: Fiat Lux. Et facta est Lux. Et vidit Deus Lucem, quod esset bona; & divisit lucem à tenebris. Appellavitque lucem Diem, & tenebras Noctem. Factumque est vespere & manè, dies Vnus.*

In tantum ut Homo constituat sextum diem, qui dies invicem distincti sunt, quò se ipsum Homo cognoscat, quid sit, quid ei agendum, quamque potentiam habeat, vel habere possit per Spiritum ejus, quà homo, (non itidem quà Anima) in præcedentes dies vel creata; sicuti in præfato Geneseos capite habetur; *Et ait Deus: Faciamus Hominem ad imaginem & similitudinem nostram: & præsit piscibus Maris, & volatilibus Cœli, & bestiis universæ terræ, omnique reptili, quod movetur in terra.*

Sapientes; Nobis satisfacis, ac præterea superque significas, Hominem diem sextum esse, & Lucem, & tenebras in primum diem separavit, quam Lucem sive spiritum vocavit diem, ejusque Sanguinem, Carnem vel tenebras Noctem, quæ vespera ac mane sextum diem constituêre, & ita deinceps reliqui quinque, quamvis juxta peculiarem cujusque naturam. At nullam Septimi diei mentionem facis?

Mercurius; Septimummane, Lux, aut vita, Spiritus Dei ipsus est, prout dictum; Idcóque in septimi diei descriptione Moysis non exprimitur, ex vespera & mane septimum diem factum fuisse, sicuti præcedentibus sex diebus;

diebus; idque hanc ob causam, quòd non detur principium aut vespera in Deo Patre, quippe qui *Est, qui est*: Sed habetur, quòd septimo die Homini in faciem ejus inspiravit spiraculum vitæ; & hic Homo factus est in Animam viventem, ita ut ex homine & spiraculo Dei dies septimus factus sit.

Sapientes; Ex relatione tua ad satiem intelleximus, principium ac finem diei primi, insequentisque sexti, cum septimo die infecto conjunctim hominem esse factum in Animam viventem. At inaudire expetimus, quid velit Moyses vocabulo, *In Principio*?

Mercurius; Principium est Deus Filius, per quem, in quo, & à quo Cœlum & Terra creata sunt; uti testatur quam evidentissimè Euangelista Joannes, primo capite, his verbis: *In principio erat Verbum*, (quod Belgis quoque sonat **woort**, id est, Fiat) *& Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil, quod factum est: in ipso vita erat, & vita erat lux hominum: & Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit Homo missus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de Lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille Lux, sed ut testimonium perhiberet de Lumine. Erat Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & Mundus per ipsum factus est; & Mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate Carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et verbum Caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus; gloriam quasi Vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Ioannes testimonium perhibet de Ipso, & clamat dicens; Hic erat, quem dixi: qui post me venturus est, ante me factus est: quia prior me erat. Et de plenitudine ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiâ. Quia Lex per Moysen data est, Gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Deum nemo vidit unquam: Vnigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.*

Sapientes; Jam hoc divi Joannis testimonium percepimus, quod omne perfectioni inserviens contineat: verùm tuam sententiam nobis expedias; Quomodo Adami similis sis? & quâ ratione in & ab eo processeris?

Mercurius; Antequam Homo factus sit in Animam viventem, Deus ipsi dicebat, testante Geneseos capite priori; *Et Creavit Deus hominem, ad Imaginem suam*, (quæ Imago est Deus Filius) *ad Imaginem Dei creavit illum, masculum & fœminam creavit eos. Benedixitque illis Deus, & ait; Crescite & multiplicamini.*

Quod mandatum Adamo injungebatur, quoad Spiritum & Humanitatem; non autem quoad Animam; hæc enim æterna atque immutabilis

est.

est. Sic etiam omnes ejus partes ei similes sunt, quarum & ego totam possideo; Quemadmodum nunc à limo humi Homo factus est, ita ut reliqua animantia terrestria, per accretionem & unitionem, esum creatorum viventium, crescere oportet, qui cibus, in ventriculo emoriantur & immutentur ab illorum Substantia, requiruntur, si à viliori in præstantius converti debeant, vel per Hominis Spiritum ad vitam Unitam provehi, à quâ coalitione & adauctione meum vas aut corpus, & substantiam, sicut Adam teneo; quia ex eo processi, postquam factus est in Animam viventem, ut in Capite secundo Geneseos habetur; *Adæ verò non inveniebatur Adjutor similis ejus. Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cúmque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro eâ. Et ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in Mulierem: & adduxit eam ad Adam. Dixitque Adam: Hoc nunc, Os ex ossibus meis, & Caro de carne mea: hæc vocabitur virago, quoniam de viro sumta est. Quamobrem relinquet Homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit uxori suæ: & erunt duo in carne una.*

Sapientes; Explicasti nobis, quî fueris Totus in Adamo secundùm spiritum & Animam, & in Heva juxta Corpus: Item, quòd vas spiritum, spiritusque Animam susceperit; Jam inaudire cuperemus, quâ ratione Heva ex Adamo per Deum producta fuerit, quidque Somnus Adamo à Deo immissus indigitet, priusquam eam conderet?

Mercurius; Ab initio Adam in Essentia sua perfectus erat, tanquam primùs Homo à Deo creatus, ita Spiritus ejus carnem & vas perlucebat, illustrabatque: sicuti nunc Lux tenebras ejus illuminabat, ac subigere poterat, ita tenebras præcellere ac superare debebat: quoniam interna, stabilis, æterna, & bona in Essentia sua erat; quo exsistente, Adam absque somno immisso sui simile sponte suâ producere non poterat: persistens enim in Essentia ejus insomnis, & quoniam ipsum se diviserat, omnes partes ejus ipsi propriæ permansissent, rursusque in unum ad Totum rediissent, quamprimùm libuisset, eo quòd per Spiritum ipsius prædominantem subjectum Corpus sibimet divisset, quæ partes intrinsecus & extrinsecus irradiatæ erant, ab Unâ ejus Luce, quæ quibusque membris Essentiam tribuit.

Sed quis quæret; Quomodo denique cum Adamo comparatum fuisset, si virus ab Heva non comedisset? Respondetur, Perpetuò ipsi dimicandum fuisset Spiritu vel Luce suâ adversus ejus tenebras, quæ primo die Deus dividebat, ex quibus duobus simul Homo condebatur: uti perhibet dictum caput, quod explanatur ulteriùs ad finem ejusdem capitis, die sexto, his verbis; *Et replete terram, & subjicite eam:* Cúmque ad extremum pugnâssent,

pugnâssent, terram & tenebras eorum Spiritu vel Luce eorum impleviſſent, ſicque ſubegiſſent, ut priores tenebræ abſorptæ atque coalitæ fuiſſent; quod erat ipſius proprium, unicumque Opus, jugiter agendum & perficiendum.

At quis porrò quæret; Cùm in Adamo dicta Lux à tenebris disgregata tenebras ſuperâſſet, ſicut relatum, per eandem ipſam lucem; numquid juxta ſpirituale redditum Corpus Unitum, integer & æternus in ſingulis ſuis partibus ac membris fuiſſet? Hoc exſiſtente, eâ ratione dividi potuiſſet in innumeros, æternos, infinitosque homines, ſine præfato ſomno præcedente? Reſpondeo; Conſtat, hunc Deificatum hominem in cunctis ejus partibus infinitis integrum fore, ſimiliter omnes illæ partes iterùm Unum integrum unà conſtituere; Ita ſe habente, Unus ſaltem Homo Deificatus futurus fuiſſet, huc redactus neceſſariâ ſuâ luctâ, eadem cum Chriſto ſalvatore noſtro poſt ejus reſurrectionem Gratiâ in ſuâ vitâ gauderet. Quo jam plures ejuscemodi homines progenerarentur, quoque omnes etiam eâ ipſâ fruerentur Gratiâ, ad quam Adam procreatus erat, & quo per eam ipſam luctam eam acquirerent, Deo Domino immittere placuit prædictum ſomnum, ne Adam, altùm dormiens, ſtructioni Hevæ quidpiam contribuiſſet; Nunc autem hoc ſomno per Deum fundata fuit.

Quæritarent porrò Curioſi; Cur Heva condita ſit ex Coſtâ Adami, non autem ex ejus Carne? Reſponſum reddo; Prior Homo Adam erat, alter Heva, illius in auxilium & procreationem conjunctam ſtructa, Jam propagatio conſiſtit partim in homine, ſicut in cæteris Animantibus, Conjunctione, aut Alimentatione, uti dictum, ulteriusque obſervandum in omni accretione creatorum in hoc Mundo, antequam ſuccreſcere valeant, (quia conſtant ex duobus: Unum prius interire oportere, videlicet Corpus & Formam, quæ ex aquis & terra conſiſtunt, oriunturq; ex Lunæ luce, ſtellarumque, tanquam Noctis Luminarium, unaquæque pro naturâ illarum differenti, nullis exceptis; Ut & hoc in Adamo perficeretur, Dominus Deus Adamo coſtam eximebat, quæ eſt os, ſecundùm Fieri in Adamo, progenies venarum (quod Belgis quoque ſonat viperarum,) quod à Luna regitur, uti comperietur, accreſcente Luna oſſium medullam itidem increſcere, inſtar aquarum, & cum illâ decreſcere; Comperietur porrò, quando igne crematur Caro, eam perdere formam, non item os, imò adeò ſtabile eſt, ut monetæ probitatis examinatores crucibula ſua exinde conficiant, in quibus Aurum, Argentumque liquefaciunt & explorant; Ut ita Os, ſeu Coſta, præter terram Humanam nihil ſit ac retineat, quatenùs ſecunda in Homine productio eſt, inſtar Terræ ex Aquis, eatenus à pri-

mo & Uno distat. Propterea Heva, utique hinc procreata, quid Secundi ac Minoris est, juxta Corpus, non item juxta Spiritum & Animam: has enim ab Adamo tenet, quæ æternæ ac permanentes sunt, quarumque Heva partem possidet, eamque totam, veluti cunctæ partes æternæ sunt; prout dictum. Præmissis nunc ulterius asserendis, Comperies fœminas ideò menstrua pati, progenerationi inservientia, quoniam Hominem quoad Corpus progignere debent ratione eâ, quâ dictum.

Sapientes; Acquiescimus, insuperque duorum vocabulorum occasione, quæ Belgico idiomate consideratè protulisti, bina Scripturæ loca nobis in memoriam revocas, commemorata unum ab Euangelistâ Matthæo 12 capite, ubi Christus inquit Pharisæis; *Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit. Ideò dico vobis: Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus* (Carni) *Spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra Filium Hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Aut facite Arborem bonam, & fructum ejus bonum: aut facite Arborem malam, & fructum ejus malum: siquidem ex fructu Arbor agnoscitur. Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? ex abundantia enim cordis os loquitur.* Alterum à Lucâ capite tertio, post citatum Iesaiæ Prophetæ locum, qui dixit; *Et videbit omnis caro Salutare Dei. Dicebat ergò* (scil. Joannes Baptista) *ad turbas, quæ exibant ut baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à venturâ irâ? Facite ergo fructus dignos pœnitentiâ, & ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.* Quæ duo vocabula binis hisce textibus quoque recitantur, sermonis Belgici significatione haud malè congruentia, omnique demonstratione tuâ nobis indicans, sic vocatam Serpentem, quæ Hevam seduxit, ejusque Spiritum, certè fuisse Carnem ipsius propriam, Sanguinemque, Arboris vetitæ fructus appetentes, Spiritumque suum ea propter alloquentes; ut ita Serpentis nomen serpens non habeatur, verum æquè serpens Animal, ac Homo, juxta Carnem, quod superque cernitur in Hominis infantiâ vel senectâ, aut cum spiritus debilitatur, ipsum esse fierique serpentem.

Qua propter, postquam Deus Homini dominium irrogasset in Animalia, in omnem Terram, & in omne Animal serpens, quod movetur in terrâ, postremum hocce dominium maximum est, quo beatitudinem suam operari debebat, id quod liquidius ex textu patefacies, quam primum otium suppetet: jam enim properamus, siquidem secundi præfinitorum diei dimidium mox cessit; progredere igitur, & festina, nobisque differentiam

inter

inter te atque Adamum edisserito, cum adversùs caliginem suam ipsi luctandum erat, quo æquè ac tu eam subigeret.

Mercurius; Alia nulla, præter quod tenebræ in homine auctæ sunt, per attactum fructuum, comestionemque, Arboris prohibitæ in tantum ut Tenebræ primas in lucem teneant, eamque nunc possideant, quemadmodum in Adamo Lux tenebras ejus possidebat, & ante lapsum ejus illuminabat.

Sapientes; Quî hoc factum ?

Mercurius; Factum est hoc comestione fermentanti, contagiosa, caliginosâ, & mortiferâ.

Sapientes; Quid eo vis innuere, per Similia te explica.

Mercurius; Sicut erant tenebræ in facie Abyssi, priusquam Spiritus Dei ferebatur super aquas, simili modò comperies, vas aliquod, locumve conclusum & mucidum, omne id, quod tantillo saltem temporis infertur, æquè rancidum reddere, ulteriusque inficere, nec quicquam de fermento & mucore primo principaliori decedere; Insuper ut demonstretur, locum hunc mucidum etiam esse tenebrosum, à doliariis addiscitur, qui cupientes rescire & experiri, utrum dolium sit mucidum nec ne, orificium ejus aperiunt, perque umbilicum accensam candelam immittunt, cumque vas erit mundum, nulloque mucore infectum, lucerna transversim immissa ardens permanebit, donec vapore suo progignente semet ipsam prefocet; dolio verò exsistente mucido, flamma aut lucerna per dolii orificium ad spissitudinem ligni penetrare nequit. Manifestè igitur apparet, caliginem quoque sese exserere; aliasque res caliginosas efficere, perinde ac Lux operatur, idque cùm caligo Lucem, aut caliginem Lux superat; Hæ, similesque tenebræ, ante omnem Lucem sint, oportet; & quò sunt stabiliores, eò stabilius etiam est corpus inde exortum. Ulteriùs nunc animadvertendum, sicuti Lux temporalis extra se illustrat, alia aliâ longiùs, juxta earum stabilitatem, magnitudinem, aut coalitionem, simili proportione ac modo tenebræ extra se radios effundunt, ut relatum; sicuti quoque ignis ardens & consumens per lumen suum potest accendere, comburere, & excitare plura semina in Crescentiam, pro ratâ stabilioris eorum naturæ; id quod noto hoc experimento evidenter percipies; cernitur atque sentitur, quò propius Ignis accenditur, eò magis fulget, calefacitque: hic nunc Calor & Fulgor una eademque res est, quam diu est, in Igne, uti per collectionem radiorum illorum calidorum, adminiculo speculi cujusdam ustorii probari potest, quo congregantur rursus calidi radii, similesq; fiunt illis in igne exsistentibus, nimirum calidi & urentes; Jam cum Ignem temporalem, sparsum & ca-

ducum liberè ardere permittimus, deprehendemus, lumine, quod per ignem effulget, diversis distantiis abhinc alia creata aduri, in proximo videlicet magis stabili ac combustili, & quatenus radii diffunduntur, eatenus quoque Calor minuitur, minúsque stabilia creata accendet; Ratio est, quod citò fit, citò quoq; perire necesse habet; propterea Regiones frigidæ ac uvidæ, majores proferunt fructus, præ fervidis & aridis ditionibus, minùs tamen durabiles quàm alii minores calidiores, quoniam eorum Lux, quę ipsis ineſt, magis est divisa, idque tam in brutis quàm hominibus, udarum plagarum homines rudes & magni sunt, nec tantum Caloris sufferre possunt, ut Homines in editis, aridis, fervidisque regionibus degentes, ut superque res ipsa testatur, imò adusque cadavera violenta morte peremta comperies, prout Historiæ narrant, & quotidie adhuc experiri possumus, cùm strages edita fuit, edeturve, hominum qui ex tractibus frigidis & aquosis illos calidiorum provinciarum adversus belligeratum processerant, utrinque cæsos diu post dignosci potuisse, quia illi frigidiorum regionum citò putrescebant, hi arescebant atque superstites manebant, in fervore integri hi prædurabant, quod balsamus eorum durabilior est cæterorum, prout magis minusvè materiæ humidæ continent, vel magis minusve de Luce nocturnâ participant, quique eâ magis destituuntur, ii magis diurnâ Luce gaudent; Quemadmodum nunc Sol perfectum ac majus est luminare diurnum, ita Luna, Planeta nobis proximus, perfectum Luminare Nocturnum est, quæ perennia sunt in eorum Essentia, corporaque ea itidem perennia & durabilia præstant, quæ ope eorum nascuntur & renascuntur. Præterea ut Unicus est Sol, ac Unica Luna, eorum creata haud aliter quam ipsis similia, comparata esse possunt, unica etiam & perfecta, ut Aurum quod Philosophi Solem appellârunt, & Argentum Lunam cæteraq; quinque metalla similiter pro re natâ, secundùm cæteros Planetas; quo ritè egerunt, perhibueruntq; veritatem, quia unica corpora perfecta sunt, Ignis illis nocere nequit, in eo stabilia permanent, in Igne Aurum vivit, ideò Philosophi Salamandræ nomine illud insigniverunt, quæ falsò nunc pro Animali habetur; Ignis temporaneus atque caducus ignem suum solummodo ex parte possidet, ut dictum, Sol autem Ignis & vita perennis est, solummodoque in sibi simili vivere potest, quod etiam stabile corpus sit oportet; Ac sicuti Corpus est temporaneum in rebus omnibus, duobus exceptis his prædictis, quæ eorum similia sunt, & ab illis omnino participant, quâ ratione Corpora in primam eorum Essentiam, eâ Lux itidem ad Originem suam reverti debet; Caducum enim perenne non potest attingere; Præterea Caligo stabilis ante Lucem adsit oportet, in quâ Lux suscitetur, quod si

tenebræ

tenebræ hæ perennes sunt, Lux etiam perennis in eo habitare potest, primò juxta Spiritum, deinceps juxta Animam, qui spiritus, cùm sit æternus, æternas illuminat tenebras, coalescuntque tenebræ in Lucem, & fit Argentum, quod est duplex, constituens Corpus in Carne Ossibusque Auri, quod triplex est; Sicuti jam Sol magnum est Lumen diurnum, ita Lunam vincit, Argentumque omnino in Aurum convertitur, per id cæteri Planetæ quinque terrestres transmutari, ac ad eorum similem perfectionem perduci possunt, quoniam & illi sunt Luminaria nocturna. Ulteriùs sciendum, innumera Mineralia multa esse, stellarum ad instar mutuò differentia, quæ cuncta perfectionem suam exspectant, horum quædam cæteris faciliùs & citiùs ad perfectionem postremam pervenire possunt: Aurum & Argentum, quàm minutim dividantur, sine jacturâ reduniri queunt, eo quod omnes partes minimæ integræ sint & perennes: veruntamen caducæ reddi possunt, quia nondum in unum coiere, hic autem interitus ex & ab ipsis incipere nequit, neque Auri, neque Argenti ratione, quia stabilia sunt.

Jam quidam Amatores interrogarent, quo pacto contingeret? Replico; Eodem quo evenit in omnibus creatis, quo & in Heva accidit, adauctione tenebrarum, quæ ducunt originem ex principio eorum corporum, uti relatum; Imò tenebræ adeò excrescere possunt, ut integrum spiritum in tenebras converterent: verùm quod si Luna seu spiritus Solis Animam aut calorem in auxilium vocat, antequam subjugetur & vincatur, Spiritus corroborabitur, non ut ante corruptionem ejus erat, sed hâc lucta & victoria tam fortis erit, Spiritusque ejus tantum multiplicabitur, ut imperfectorum fratrum decem stabiles reddere valeat; non autem hîc libertatem vel integram æternamque Unionem hoc certamine acquisivit, sed toties conflictum hunc repetere debet, qui jugè magis magisque accrescet, secundùm Spiritus adauctionem, & caliginis, donec ad extremum pervenerit, nec ampliùs patiatur, Corpusque aquosum vel tenebræ planè consumtæ erunt, ac tum est purum, sempiternum, unitum & duplex Lumen, quod omnia illustrabit, absque detrimento & imminutione, omnesq; fratres ipsius in sui similes perficere poterit, virtute propriâ retenta; Cúmq; hoc in Sole contingit, Lunæ lumen immutatur, absorbeturque in Solem, utæquè Sol æternus, unitus & trinus fiat, id quod est postremum in æternitate (extra hominem;) Et hinc demonstrari potest, quòd Euangelista Joannes, Apocalypseos tertio capite, similitudine utatur eâdem, inquiens; *Suadeo tibi emere à me Aurum ignitum probatum, ut locuples fias, & vestimentis albis induâris, & non appareat confusio nuditatis tuæ: & collyrio inunge oculos*

tuos, ut videas. Ego quos amo, arguo & castigo. Æmulare ergo, & pœnitentiam age. Ecce, sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut & ego vici, & sedi cum patre meo in throno ejus. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.

Sapientes; Gaudemus, quod intelligimus à te cognoscimusque Lucem elucentem ac vivificantem; effluentes pariter, agentes, fermentales, contagiosas, caducasq; tenebras; per quæ rescisimus, quomodo Heva fructus tenebrarum tetigerit atque comederit; & quòd exinde tenebrosa & contagiosa devenerit; per effluentem ejus caliginem, tradebat id quod comederat, ut quæ id ipsum facta erat, Adamo, qui eodem vescebatur: Similiter per diversitatem Lucis elucentis à tenebris exserentibus se intelligimus, quomodo Dei ministri per Lucem externa & sempiterna opera patrare possunt, ut montes translocare, cæcis visum reddere, surdis auditum, mortuos resuscitare: & vicissim, malos caliginososque homines extra seipsos solummodò operibus segregatis ac lethalibus designandis esse potes, emanenti eorum caligine. Percepimus quoque vitæ arborem in medio horti locatam fuisse, pariterque fuisse arborem Scientiæ boni atque mali, quod colligere licet ex Moysis capite secundo, insequentique tertio. Apprehendimus item, arborem bonam, fructus verò malos fuisse, præterea jam Arborem hanc cum Paradiso cognoscimus ex verbis tuis, idemque Moysis, secundo capite; *Plantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis à principio: in quo posuit hominem, quem formaverat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave: Lignum etiam vitæ in medio Paradisi lignumque Scientiæ boni & mali. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita. Nomen uni Phison; ipse est qui circum omnem terram Hevilat, ubi nascitur Aurum: Et Aurum terræ illius optimum est*: Porrò capimus & hoc, quod habetur cap. tertio; *Et cùm audivissent vocem Domini deambulantis in Paradiso ad auram post meridiem*; id quod explanatur ulteriùs 18 Psalmo Davidis, qui inquit; *Cœli enarrant gloriam DEI, & opera manuum ejus annunciat Firmamentum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat Scientiam. Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum; & in fines orbis terræ verba eorum. In Sole posuit tabernaculum suùm: & ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo: Exultavit ut Gigas ad currendum viam, à summo Cœlo egressio ejus, & occursus ejus usque ad summum ejus: nec est, qui se abscondat à calore ejus. Lex Domini immaculata convertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis. Iustitiæ Domini rectæ, lætificantes corda: præceptum Domini lucidum,*

cidum, illuminans oculos. Timor Domini sanctus, permanens in seculum seculi: Iudicia Domini vera, justificata in semet ipsa. Desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multùm: & dulciora super mel & favum. Etenim servus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me: & ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: & emundabor à delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adjutor meus, & Redemtor meus. Cognitum quoque habemus, mortalem hominem Arborem vitæ, attingere posse, eâque frui, cùm fuerit Cherub, isque fieri potest, testante Moyse, 3. cap: Geneseos; *Et ait; Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum: nunc ergò, ne fortè mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum. Et emisit eum Dominus Deus de Paradiso voluptatis, ut operaretur Terram, de quâ sumtus est, Ejecitque Adamum: & collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiendam viam Ligni vitæ.*

Quandoquidem nunc determinatum illud biduum effluxum, quódque brevi à nobis sis relinquendus, prius inaudire avemus, quia initiatus es 4 Ordinibus minoribus, an cæteros tres similiter ambias, sive in Doctorem Medicinæ promoveri.

Mercurius; Sacerdotium magnum est munus, multaque requirit, nunc præsertim, de multis respondeant, sintque perfecti oportet, cùm ritè defungi velint, quod capessere neutiquam auderem, nisi coactus. Doctoratum Medicæ Artis meritò defugio, quoniam ejusdem Professores plerumque alienas fovent opiniones, minúsque veritatem sectantur; At Deum orabo, sibi placeat, in dies mihi concedere, voluntatem ejus exsequi totis viribus, adusque destituere vitam.

Sapientes faustæ noctis voto te beabant, adhortantes; Perge tuo in instituto, & agito, ut tibi ipsi, mediante die Saturni, in die Lunæ, per Diem Solis, libertatem procures, ut dictum; Demumque te commendamus postulationi subsequentium nos, qui te insimulârunt, accusârunt, atque convicerunt, ut omnia præfata Luci ederes: eos alloquere & exaudi, ut cuncta exsequâre observabunt, pro hôc biduo nostræ Delegationi stetimus.

Adhæc, erga Dominos & Magistros hos Sapientes tuis gratiis defunctis, illorum sectatoribus inquiebas; Veritatis amatores, summè honorati, cum minùs honoratis, nobiles ignobiles, quique adestis, neminem vestrum seorsim novi (quamvis à vobis instimulatus fuerim) quia vultu jam mihi velato estis; Scitote, demissè me vobis omnibus supplicare notis, ignotisque, promtam meam opellam, benevolumq; affectum haud gravatè suscipere,

omnibus

omnibus ac singulis vobis ex cunctis viribus inservire se devoventem. Quibus auditis, acceptum sibi eminùs testabantur, ac notorum numerus ingens vela levare incipiebat, quidam literas tibi exaratas legebant, alii personabant Hymnis in honorem parentis tui, ejusque scriptorum, tibi missis, quo paterno præfigerentur operi; Cessante hoc applausu, post gratias tuas absolutissimè peractas, persequebâris; Multos vestrum novi, aliquos visu & alloquio, cæteros celebritate magnâ, literis, & carminibus, à Gilinii Comite mihi ereptis, cùm absente me spoliâsset castrum, ubi inter reliquam meam supellectilem libros, scripta, & hymnos prædictos deprehenderat, quæ omnia ille cum Medicastro suo Galenico superstites non sufferre poterant; hunc lugeo interitum, causam unicam, quod nullatenus lucem cernere potuerint. Quo precabare illis omnia prospera ac salutaria in Domino, inquiens; Vestræ flagitationi commemorata cuncta typis mandabo.

Quæ omnia, postquam meus Intimus ad instantiam mihi narrâsset, paucis complectebar, eique monstrabam; quibus visis, typis vulgare monebat, subjungens: Si quis plura desideraverit, modò sit aptus, nunquam deero, quin pleniùs cuilibet pro re natâ inserviam: Me sequere, universum perambulo Orbem.

INDEX

INDEX TRACTATUUM,

à JOANNE BAPTISTA VAN HELMONT editorum.

1	VAticinium de Authore, poëmate expressum.	pag. 1
2	Promissa Authoris.	6
	Columna I.	7
	Columna II.	10
	Columna III.	11
3	Confessio Authoris.	13
4	Studia Authoris.	16
5	Venatio scientiarum.	19
6	Causæ, & initia naturalium.	32
7	Archeus faber.	40
8	Logica inutilis.	41
9	Physica Aristotelis & Galeni ignara.	45
10	Elementa.	51
11	Terra.	54
12	Aqua.	57
13	Aër.	60
14	Progymnasma meteori.	66
15	Gas aquæ.	73
16	Blas meteoron.	81
17	Vacuum naturæ.	83
18	Meteoron anomalum.	87
19	Terræ tremor.	92
20	Complexionum atque mistionum elementalium figmentum.	104
21	Imago fermenti imprægnat massam semine.	111
22	Astra necessitant, non inclinant, nec significant de vita, corpore, vel fortunis nati.	117
23	Formarum ortus.	128
24	Magnum oportet.	149
25	Natura Contrariorum nescia.	164
26	Blas humanum.	178
27	Endemica.	192

*****

28 Spi-

28	*Spiritus vitæ.*	195
29	*Calor efficienter non digerit, sed tantum excitativè.*	201
30	*Triplex Scholarum digestio.*	207
31	*Sextuplex digestio alimenti humani.*	208
32	*Pylorus rector.*	225
33	*Tartari historia.*	233
34	*Tartari vini historia.*	235
35	*Inventio Tartari, in morbis temeraria.*	238
36	*Alimenta Tartari insontia.*	244
37	*Tartarus non in potu.*	253
38	*Custos errans.*	258
39	*Imago mentis.*	267
40	*Demens Idea.*	277
41	*Sedes Animæ.*	288
42	*A sede Animæ ad morbos.*	293
43	*Ius Duumviratus.*	300
44	*Mentis Complementum.*	315
45	*Scabies & ulcera Scholarum.*	320
46	*Ignota actio regiminis.*	329
47	*Duumviratus.*	345
48	*Tractatus de Anima.*	349
49	*Distinctio mentis à sensitiva anima.*	352
50	*De Animæ nostræ immortalitate.*	353
51	*Nexus sensitivæ & mentis.*	359
52	*Asthma & Tussis.*	463
53	*Latex humor neglectus.*	381
54	*Cauterium.*	382
55	*Volupe viventium morbus antiquitus putatus.*	383
56	*Pleura furens.*	390
57	*Tria prima Chymicorum principia, neque eorundem essentias, de morborum exercitu esse.*	398
58	*De flatibus.*	413
59	*Catarrhi deliramenta.*	426
60	*Victus ratio.*	447
61	*Pharmacopolium ac Dispensatorium modernorum.*	452
62	*Potestas medicaminum.*	470
63	*Præfatio.*	483

64	*Ignotus hoſpes morbus.*	486
65	*Ignotus hydrops.*	508
66	*Puerilis Humoriſtarum vindicta.*	522
67	*Reſpondet Author.*	524

TRACTATVS DE MORBIS.

1	*Introductio diagnoſtica.*	529
2	*In puncto vitæ ſubjectum inhæſionis morborum.*	532
3	*Progreditur ad morborum cognitionem.*	535
4	*De Ideis morboſis.*	539
5	*De morbis Archealibus.*	545
6	*Ortus imaginis morboſæ.*	550
7	*Aditus præcluſus ad Condum viſcerum.*	556
8	*Confirmatur morborum ſedes in anima ſenſitiva.*	560
9	*Morborum phalanx, & diviſio.*	566
10	*Recepta injectq.*	568
11	*Quædam imperfectiora.*	573
12	*In Verbis, herbis, & lapidibus eſt magna virtus.*	575
13	*Butler.*	584
14	*De Injectis materialibus.*	596
15	*Injaculatorum modus intrandi.*	603
16	*De Conceptis.*	604
17	*Vis magnetica.*	612
18	*De ſympatheticis mediis.*	614
19	*De Inſpiratis.*	615
20	*Suſcepta.*	617
21	*Retenta.*	*ibidem*
22	*Præfatio.*	629
23	*De Tempore.*	630
24	*Vita longa, Ars brevis.*	642
25	*Mortis introitus in naturam humanam decus Virginum.*	644
26	*Theſis.*	647
27	*Demonſtratur theſis.*	656

SVPPLEMENTVM.

1	*De spadanis fontibus. Paradoxum primum.*	685
	Paradoxum secundum.	688
	tertium.	690
	quartum.	693
	quintum.	695
	sextum.	697
2	*Supplementorum Paradoxum numero criticum.*	699
3	*Intellectus Adamicus.*	705
4	*Imago Dei.*	708
5	*Externorum proprietas.*	718
6	*Humidum radicale.*	719
7	*Aura vitalis.*	724
8	*Vita multiplex in homine.*	729
9	*Fluxus ad generationem.*	*ibid.*
10	*Lunare tributum.*	732
11	*Vita.*	736
12	*Vita brevis.*	738
13	*Vita æterna.*	741
14	*Mortis occasiones.*	743
15	*De magnetica vulnerum curatione.*	746
16	*In Sole tabernaculum.*	780
17	*Infantis nutritio ad vitam longam.*	783
18	*Arcana Paracelsi.*	785
19	*Mons Domini.*	791
20	*Arbor Vitæ.*	793

OPVSCVLA MEDICA INAVDITA.

1	*De Lithiasi.*	1
2	*De Febribus.*	1
3	*Scholarum Humoristarum passiva deceptio ac ignorantia.*	69
4	*Tumulus Pestis.*	1

VATICINIUM DE AUTHORE, POEMATE EXPRESSUM.

1. *Medicina ante Hippocratem nuda apparuit, & vagabunda.* 2. *Dictum Hippocratis, invitans eam ad urbes.* 3. *Admirata respondet Hippocrati.* 4. *Laus Ippocrati debita.* 5. *Hippocrates Medentum primus, qualiter coluerit Medicinam.* 6. *Galenus ornatum linguæ dedit, non ahit, nec proinde illa crevit.* 7. *Idem Arabes fecere.* 8. *Sequaces utriusque hujus sectæ, idem fecere hactenus.* 9. *Paracelsus titulum Monarchæ arcanorum & Principis medendi ambivit infeliciter.* 10. *Medicina cultum paganicum spernit.* 11. *Optat speculum, ut reflexo lumine clarior evadat.* 12. *Liber Authoris, posteris pro speculo inserviet.* 13. *Medicina sui, & authoris destinationes, explicat per vatem.* 14. *Laudat Medicina Authoris studia.* 15. *Vates explicat laborum optatos fructus.* 16. *Censura Medicinæ de libro Authoris.*

Forte Latogigenæ mœstissima filia prolis, Medicina. 1.
Percurrit rigidis hospita rura seris.
Et votis inimica suis, tum fata volutans
Arguit immites, numina sæva deos.
Arguit: & nimia turbatis sensibus ira
Errat, & erroris causa, doloris erat.
Sic duplex clades: miserum nam vindice fratrem, Æsculapium.
Flamma iracundi scit periisse Iovis.
Ferrea ternarum dum fregit jura sororum,
Dicitur Æthereis hic periisse focis.
Provenit hinc dubiis incertus passibus error
Provenit hinc mœstis lacrima multa genis.
Errantem vidit, mox visam, Cous amavit. Hippocratis. 2.
Nempe placet niveis æmula forma rosis.
Alloquitur. Dryades reor, heic mea Nympha, puellæ
Sunt, & Cornigeri turba petulca Dii.
Hos tui nam campos sacrat præsentia, sacrat
Quæ decet Argolicam forma superba deam.
Quid te montanas delectat visere valles?
Quid juga saxosis assimilata jugis?
Nonne placent altis urbana palatia tectis?
Nonne placent clari civica turba viri?
Nonne placet teneræ magis apta habitatio vitæ?
Et magis eximia conditione frui?

Vilescant humiles, pubes indocta, coloni:
Vilescant parvæ rustica tecta casæ.
3. *Obstupuit vultum, Majestatemque loquentis,*
Et gestum magni Nympha decora viri.
Omnis purpureo mox lacryma cessit ab ore,
Et sonuit mœsto nulla querela sono.
Sidera in viridem dimisit lumina terram,
Edidit & læsis gaudia certa notis.
Dicta sibi exiguo meditata est verba momento,
Reddidit & Coo, talia dicta seni.
Hæc tua verba placent, unus mortalibus es tu,
Quem cupio: oblatum, muneris instar erit.
4. *Tecum habito: per te pellam Pestesque, luesque:*
Quin Morbus dum te viderit, æger erit.
Lucidus Eois, qua surgit Cinthius undis,
Occiduoque suos gurgite mergit equos.
Altius in quovis scandet tua gloria regno:
Quin lambent laudes sidera summa tuæ.
Vnum posteritas te clamatura magistrum,
Nec fomes quo laus crescere possit, erit.
Te vivax patulum celebrabit fama per orbem,
Rumpent fatales dum tua fata Deæ.
5. *Cous agens meritas tanto pro munere grates,*
Largitur nudæ talia dona Deæ.
Intacta niveam circumdat sindone Nympham,
Quæ superat cana lilia sparsa nive.
Nil simile auricomus vidit, seu surgat Apollo,
Seu lavet occiduo fervida plaustra mari.
Comta diu tali mansit Medicina decore,
Illam primævi sic coluere Patres.
6. *Donec surrexit post sæcula quinque Galenus,*
Totus in ornatum, nec dedit ore cibos.
Nempe dedit Tyrio saturatas murice vestes,
Quas ornat multis fimbria torta nodis.

Distin-

Distinguunt nitidæ fulgentia cingula bullæ:
Virgineum ditant carbasa pulcra caput.
Venit Avicennas Panchæa gloria gentis: 7.
Fertur & ornandis consenuisse togis.
Innumero plures numero venere suorum, 8.
Nil nisi qui tunicas excoluere datas.
Maximus Helveticis tandem Paracelsus ab oris 9.
Ostentans, dixit, se genus esse Deæ.
Illa tamen nitidas pretiosa monilia gemmas 10.
Contemnit: divas nil juvat istud, ait.
Ornamenta nihil veterem spirantia fastum,
Et magis opprobrio, quod magis artis erit.
Quorsum mille togæ? mille ostentacula luxus?
Non decet hic vanus numina nostra labor.
Quæsisse innumeros sola ornamenta per annos,
Vah! pudeat nugis invigilasse reis.
Atque utinam liceat, quam sim formosa videre! 11.
Nec non Iudicio pulchrior esse meo?
Nostraque judicibus spectetur forma Deabus?
Atque probent omnes numina nostra viri?
Sed fors, Nympha, timent, faciem si conspicis, omnes
Temnas, ac forma vivere sola voles.
Si non vidisses propriam Narcisse figuram,
Non foret inspectæ mors tibi crimen aquæ.
Mortalis fuit ille, Dei sum filia, Diva,
Quæ cupio facio, is, quæ voluere Deæ.
Quis mihi dat speculum? speculum peto, clarior illo
Reddar, & ex toto corpore nævus erit.
Quis mihi dat speculum? Iustos Dea desine luctus. 12.
Nam parat en istud quod reget ora vitrum.
Ioannes Baptista dabit, cui nomen ab Helmont,
Quem Bruxella suo nutrit amœna sinu.
Vase vel abscedens si spiritus introit in vas
Hunc genium juro, maxime Coe, tuum.

Isto imitatam speculo mirabere formam,
Cui morbus, cui mors, cui male Parca, subest.
Non rapiet solitum damnosa senecta decorem,
Ruga nec antiqua fronte, senilis erit.
Nec labyrintæo post impediere reflexu,
Nam patet ex omni tramite recta via,
Nympha inquit Vati. statuit moderator Olympi
Insolitis mundus vapulet orbe malis.
Vt possit, Medicæ, quam magna inscitia plebis
Novisse humanum turba misella genus.
Scilicet electos voluit clarescere, contra
Morborum numerum, barbariemque novam.
Et contra; voluit, propria rude sponte fatiscat
Vulgus, multorum trux homicida virûm.
Hærens quisque sui trita inter verba magistri:
Quod medicæ tactus sit, putat artis apex.
Dum per circuitus vadunt, & sensa parentum
In nova restaurant, centuriasque novas.
Inde nec à Coo sunt ausi pergere gressum,
Amplius haud artem quærere posse putant.
Sed quid aget mortale genus, jam lege medendi
Assuetum? propria cunctaque pelle pati?
Fixa premens veterum semper vestigia patrum
Occidit heu proprio credula turba dolo.
Deposita urbanæ nondum prætexta saluti
Nec fuerat patrio bulla sacrata foro,
Dum nostros juvenis thalamos exposceret Author,
Percurrens veterum devia tesqua patrum.
Scilicet is superos sibi conciliarat amicos,
Qui fudere alto plurima vota Deo.
Nudaque supplicibus videat quò corpora verbis,
Viderat ut Cous, per sua vota senex.
Per multos variis transegit sumtibus annos,
Improbus afflixit sedula membra labor.

Clarus

Clarus luciferas seu vexit Apollo quadrigas,
Seu micuit rutilo Cinthia clara polo.
Abstrusi famulæ noscens penetralia cordis
Secreta Alchimiæ, non latuisse mei.
Illius ingentem per plurima dona favorem,
Perque humili fusas quæsiit ore preces.
Vt tandem nostrum sibi conciliaret amorem,
Et coleret grati sacra marita tori.
Effudit mœstos insomni pectore questus,
Ac maduit tristes imbre tepente genas.
Noluit ætherei summus moderator Olympi, 15.
Mitteret ut surdis irrita vota notis.
Hæcque refer vates: sponde, & majora sequentur.
Quisquis morbus erit, pondere & unus erit.
Destinor Authori pretium dotale laboris
Vt jungar thalamo fœmina digna viro.
Binaque sacrato sociabit corpora vinclo.
Tu refer humano nuncia tanta gregi.
Tristia nullius reperis contagia morbi:
Tradita quin tanto, sitque medela viro.
Morborum fugiet Pestis Regina, Podagra,
Calculus, Ascites, ac macilenta Phthisis,
Et quæcunque audax recluſit fœmina, postquam Pandora.
Inscia in humanum sumserat arma genus.
Nunc igitur speculi mea sit censura libello, ut
Conjugii signo, sic paranympha toro.

Latinum. ER. *R. notat Ausonium Veterum, notat Rque Pelasgon,*
Græcum. RO.
Ebræum. RES. *R notat Ebræum Dædalicosque sinus.*

Sic lusit fausto poemate.
D. S. d' A.
suo avunculo.

PROMISSA AUTHORIS.

DIcam errores Scholarum circa res, quas temerè fundamenta naturæ censuere; dein in Naturæ decidentia, ostendam defectus, sive morbos, ab Anterioribus ignotos. Non oriri videlicet ex elementorum commistione, pugna, contrarietate, vel ametria, nec item ex qualitatibus, quas elementorum primas, & genuinas fingunt. Quocirca vanas esse complexionum, tam in temperatis, quam intemperatis meditationes. Docebo quoque nugaces esse humores quatuor, & quicquid illis hactenus est tributum, in perniciem humani generis, ab ethnicis, horumque cacodæmone excogitatum. Nimirum humorum compositionem, connexionem, qualitates, effectus, & inde somniatos morbos, esse mera figmenta; falsa quoque esse laxativorum documenta, electiones, subductiones, & minorationes humorum, supponentia. Spes nimirum vanas, sanationes incertas, experimenta in tanta ignorantiæ ignavia, periculosa, artem constituisse non medicam: sed conjecturas incertas, subterfugiis studentes, ac humo, suos errores tegentes. Tandem spes vanas non minus, quam pernicioſas, pro veris venumdedisse, Phlebotomiam verò nusquam juvare, nisi per accidens, defectu scilicet artis, & pharmaci benignioris: semper verò, venæ sectiones, vitæ longæ demere. Cauteria quoque, absque fundamento introducta, postquam jam, effectu, remediorum suorum incertam, & languidam opem, frustra exploraſſent. Denique neque Tartaros, esse patratores infirmitatum, propalabo. Pariter neque morbos tribus initiis oriri, ut neque ex essentialibus, quas Chemeia jactitat. Vanitates quoque sive figmenta catarrhi detegam, ut non sit morbus, qui hoc parente gignatur. Errores tandem circa ventos edoceri, fundabo. Cœlum denique immune, indemneve vindicabo, à morbis seminalibus. Census medicaminum, simulque medentum abusus, utrobique charitatis ergo, exponam. Interim morborum anatomen, per veras illorum radices instituam, ac nonnullos subinde, subter argumenti occasionem, è communi errore sequestrando, enucleabo. Nimirum Apoplexiam, Lepram, Asthma, Asciten, Podagram, Lapidescentiam, Uteri squallores, Venenorum tandem, atque Pestis tragœdias repræsentavi. Ut non per contraria, neque per similia: sed duntaxat per dotata, & appropriata, instituantur medelæ, & sanationes. Quorsum sanè opus fuit, totam antiquorum Physiologiam destruere, atque innovare Scholarum Physices documenta. Postremo de vitæ radice (de quo nemo) agam. Rogo Dominum Deum, ut

sua

ſua chariſmata, in palæſtram Medicam immiſſa, dignetur illuſtrare robuſtioribus ingeniis, largo roris imbre fecundare, tandemque tanti cauſam, maturare properè, hoc ærumnoſo ſeculo.

INDEX COLUMNÆ PRIMÆ.

1. INtentio *Authoris*. 2. *Ortus Medicinæ, atque inde ſuccedens continua depravatio*. 3. *Scholarum & Sectarum ortus*. 4. *Majoris ſucceſſi Europæorum, credula ignavia*. 5. *Medicina quæ per Galenum introivit, poſt in circulum, ad molam eſt circumducta*. 6. *Penurioſæ Scholarum cæcitates*. 7. *Conſtructus incurabilium pudibundus Catalogus*. 8. *Contra Phlebotomiam, ab ejus Indicatione*. 9. *Errores ſolutivorum*. 10. *Nebulonum in medicinam introitus*. 11. *Galeni aliquot impoſturæ*. 12. *Qua facilitate Galenus Principatum medendi acquiſiverit*. 13. *Nil valuiſſe acumen Ingenii, ut nec Scholas ethnicas*. 14. *Quantum quis in Scholis ethnicis poſſit proficere*. 15. *Medicina, cur ſuprema, & obſcuriſſima ſcientiarum ſit*. 16. *Finis Medicinæ, ſi etit negletus*. 17. *Demonſtrantur errores finium*.

COLUMNA I.

1. QUanquam Philautia plerumque excludit cognitionem veritatis, quaque tamen homini nil datum ſit pretioſius, attamen Chriſtianæ pietatis plenum cenſui, docere quantum mihi traditæ profecerint diſciplinæ. Deliberavi itaque rem plane inſolitam, nimirum vertiginis & ſocordiæ pocula, evertere, quibus Scholæ hactenus inebriatæ, mundum ineſcarunt,
2. & impoſuere viginti & uno ſeculis. Primus Hippocrates, rariſſimi doni vir, & Adeptorum particeps, ſua experientiæ aliquot tædia, ſine fuco edidit. Quoniam ejus pauciſſima exſtant genuina, eaque adhuc alienis deinceps placitis, & commentariis ſervire coacta: quamvis pleraque ejus
3. opera, ſint quisquiliæ adulteræ. Hanc illius itaque Induſtriam, non tulerunt alii, ea nempe eſt dierum caries, ut virtus, & veritas, ſuos ab ortu, habeant mox comites æmulos: unde humana quævis, ſemper ruinis fuere obnoxia. Etenim quæ rudioribus, ſed, ſincerioribus ſeculis, charitatis ergo amplectebantur, mox in lucro, commoditates, luxum, & gloriam invenere. Succeſſit ergo dein charitati, pietatis oſtentatio: & ex lucro vanitas, commiſerationem delevit. Sic nempe medendi puritas, in linguas, jactantias, controverſias, rixas, & conjecturas migravit, relictaque fide fideli priorum obſervationum, theoremata erexerunt, ſocordiæ atq; vertigini molliter accommodata. Galenus dein quingentis annis junior, hypotheſes exſtruxit, complexionum humorum, & graduum: promittens facili methodo, demonſtrationes mathematicas earum rerum, quas ſola Natura metiri poteſt, quæ ſibi in occultis eadem reſervavit, ac tandem nonnulla ſolis Spagyris patefecit. Galenus interim ſua theoremata in ingens diſperſit, quæ poſtea Græcorum garrulitas, adauxit in immenſum, quæq; Scholæ, in hunc usque diem, ſuperſtitioſè colunt, quia alienis laboribus ſibi tropæos fecere. Hinc itaque ſtudium, in profeſſionem, & Academias tranſiit. Quandoquidem Romanos (quos Græci Barbaros vocant) Galeni poſteros, non piguit hunc ſibi authorem proponere. A medendo namque tranſilierunt in Medicos, & Medicinam erexerunt: adeoque in limine errarunt, in hunc quoque diem uſque, omen ſibi in nomine ſcripſere. Quod ſcilicet non ab opere medendi, Medicinam colerent, ac Medici eſſent, ſed à dicendo ſolum, Medici dicendi eſſent, & profeſſio eorum Medicina, totaque medicatrix ars, propria confeſſione, duntaxat eſſet ſermocinalis futura. Nec decus ex arte, qui tantum à dicendo nomen acquiſivere, ſperare ſe, præſago Etymo denotarunt. Mauritani poſtea palmam pollicebantur, ubi pænè hellenismus ſtudiis defloruiſſet. Europæi verò deſpe-4.
rantes, velut tota animi vis ſibi effeta eſſet, barbaris inventis ſtare, & peregrina excoluiſſe,

coluisse, sibi duxerunt satis. Illorum autem commenta, in novas indies centurias redegisse, nedum non ingenerosum putarunt: sed honori duxere, sapere, ex commentario duntaxat. Hinc socordiæ poculum, Scholas veterno imbuit, quisque assentiri, quam
5. indagare mallens. Inde nec ab Hippocrate, Medicina progressum usque fecit: Sed quæ per Galenum adhuc retroivit, deinceps in circulum circumacta est; unde Scholæ vertiginem concepere; & Galeni præstigiæ, cantum cuculi imitantes, in eundem semper circulum rotarunt. Dum enim studia in lucrum erecta sunt, medi-
6. cina circum molam rotata est. Siquidem cum præter venæ sectionem, & laxativorum supellectilem, vix alia Scholæ remedia adhuc hodiè agnoscant, sitque omnis illarum conatus, ut sanguine, stercoribus, balneo, cauterio, sudore, adeoque non nisi corporis viriumque diminutione, itemque cruoris putrefactione, (quam appellant purgationem) miseraque laniena, omnes corporis languores tollere præsumant:
7. Hinc factum est, quod ipsemet, evanidos effectus admirantes, copiosam erexerint incurabilium cohortem, velut desperatione adactæ, de illis morbis, non nisi pudibundam mentionem faciant, ac curam palliativam introduxerint, calamitate, atque de-
8. speratione plenam. Sola inquam Plethora, Phlebotomiæ dicitur indicatrix, quæ de cætero ut nocet: ita initiantis morbi acuti inedia, & ciborum aversio, cum depopulante morbo, omnem Plethoram primis diebus facile deplent. Neque inane revulsionis, atque derivationis commentum, magnopere profuisse, suo quandoque themate, sub febribus demonstra-
9. vi. Laxativa verò, cum saltem novellum cruorem, è Mezaraicis venis emungant, illumque pro veneni illorum indole, diversimode putrefaciendo, transmutent, profectò, non nisi languidam spem sanandi, per eventum, confusione, anxietatibus, & incertitudine plenam, dedere hactenus. Itaque cæci sumus, nisi magno animo, tantæ mortalium cladi, ægrorum, orphanorum, ac viduarum suspiriis, & mortuorum tandem commiseratione ducti, eamus obviam. Etenim præterquam quod tam incerta, ac infida sint scholarum ægris auxilia, humanam quæso sortem mecum commiseremur, quæ vitam, & fortunas, arti conjecturis, & incertitudine refertæ, supposuit, ut omne quoque nebulonum, ac meretricum genus admiserit, quò in nostros cognatos impune sæviat. Tantam 10.
scholarum, & sæculorum ignaviam, & cæcitatem, cum mecum perpendo, laudo Deum ter glorioſum, quod parvulis in seipso, multam veritatem patefecerit, quam magnatibus & cathedris occultavit. Ideoque Judiciorum Dei abyssum, admirans, sanctè adoro. Cæterum Galenus, prædecessorum gloriam in se rapiens, artem 11.
suam paucis contentam Regulis, in immensa volumina dilatavit. Placuit nimirum, ex quatuor Elementis, corpora quævis instituì, & suam inde integram quidditatem rapere. Adeoque ad horum normam, quatuor qualitates, totidemq; complexiones simplices, mox totidem qualitatum complexarum binarios, ac inde quoque humores quatuor, nostri constitutivos, antè ab aliis somniatos, confirmavit. Dein, ex illorum lucta, & discordia, tam simplici, quam suis fictis humoribus sociata, omnes propemodum morbos, & sanandi scopos, sive indicationes, prout ex illorum synmetria, sanitatem derivare statuit. Morbum quoque omnem, esse meram qualitate diathesin. Quapropter, contrariorum duntaxat contraria esse remedia. Qua tandem necessitate compulsus, vires simplicium, verbotenus è Dioscoride, graduſque elementarios distinguens, exscripsit, seminalem, & specificam illorum potestatem, utrobique negligens, quia nescius. 12.
Qua quidem artis facilitate, sibi principatum medendi conciliavit, obtinuit, & allecta posteritas tanto compendio, veternus sopor, per fores ignaviæ, in Scholas irrepsit. Cui excitando, utinam Deus suum honorem,

rem, & mortales, usumfructum quem o-
13. pto, meis ex laboribus capiant! Obgannient, sat scio, plerique, sibi, suisque lectionum fatigationibus detractum iri dolentes, si solidam scientiæ Medicæ veritatem, in solius Dei glorioſi donationem resignavero, minimum verò in acumine ingeniorum speravero.

Sed utut ringantur, homo rasa & inanis tabula est, debetque aliunde, & à Magistro unico, suam acquirere doctrinam. De quo dicitur, quod nunquam discipulus illum Magistrum superaverit, quia tantum unicus Pater, & unicus Magister, qui in cœlis habitat. A quo omne bonum, omnis lux, & Intellectus claritas. Christiani sanè, profitemur Dominum Jesum, unicam Patris sapientiam, omnis essentiæ, veritatis, & cognitionis α & ω. Adeoque cum omne donum bonum, nedum virtutum, sed & cognitionum, descendat à Patre luminum; quis poterit à Scholis gentilitiis, scientiæ Medicæ tesseram edisce re? Dominus etenim creavit Medicum, non
14. Scholæ. Possunt equidem Scholæ paganicæ habere scientiam historicam, observatricem rerum contingentium, regularium, & necessariarum. Quæ est scientia memorativa facti. Possuntque & Mathesin adipisci: quæ est scientia applicationis rerum ad mensuram. Possunt & demum rationalem spondere, quæ ex alterutra harum, per discursus adaptationem, deducta est. atque utinam, quantum per illa media poterant, solidè atque sincerè præstitissent! Possunt inquam historicè novisse astrorum & maris refluxus, quod aqua ad planum & deorsum tendat, varias inde sequelas derivare, ac in axiomata stabilire. Noverint inquam panificium, & causarum necessitates aliquatenus connexas, ratiocinio adaptare. Ast ab ipsa scaturigine, sive à priori istæc intelligere, & sapere, nulli, sine Christi Domini pecu-
15. liari favore, conceditur. Est ergo scientia medendi omnium postrema, maximéque occulta, adeo, ut nec mirum, hodie etiamnum ejus prima desiderari è typis initia. Solertiores adhuc ethnicorum, mundum sua lege constare, resque, radices suas, in toto, ac speciebus habere, quibus vi propria, in æternum conservatum iri sponderunt, adeoque independentiam, sive deitatem, rebus inesse. Eheu! inde à vera Philosophia, & Medicinæ veritate, velut ebrii, circa luridas deitates, & cœcitates, cespitarunt in tenebris: atque idcirco creata, horumque semina, radices, & cognitionem, necessariò nescivere. Naturæ cognitio itaque, per conjecturas pueriles, tentata quidem ab Ethnicis est: at minimè unquam adepta. Dolui ergo, cum commiseratione, quod hactenus non aliunde initia physica sint depromta. Quæ uti hoc labore detegere statui: Ita humiliter oro, faxit Deus, ne suum mihi talentum cesserit in retributionem pœnæ, etsi in hoc labore non, quantum volui, potuerim. Etenim tota facultas Physica, apud 16.
hominem delata est; Ideoque debuit hæc utique immediate ejus vitam, hujusque defectus omnes respicere. Terminatur ergo Physica tota in usum vitæ, inventionem causarum, morbi & remediorum. In quo postremo cardine, hactenus sudatum parum, scitum nihil, multum vero promissum, plurimumque neglectum, exspectatum dudum, & erratum ubique invenio. Siquidem morborum cognitio, continet 17.
scientiam causarum, dependentiæ, & appropriationis earundem, ad potestates tutrices nostri. In quibus hactenus toto cœlo est erratum. Inventio autem remedii, præsupponit præfatas cognitiones, atque insuper potestatum, & virium, modum, inquam, & agendi media, eorum autem remediorum applicationem, præparationem, & deductionem, juxta partium clientelas, & scopos. Continet quoq; necessario simplicium cognitionem, potestates, actiones, mutationes, defectus, alterationes, alteritates, & connexiones, sive dependentias, tam invicē quam respectu potestatū vitalium. Singulæ vero desiderant

donum Dei peculia re; Intellectum nempe, & experientiam selectionis, sequestrationis, præparationis, & graduationis. De quibus nondum per Scholas tractatum esse demonstrabo.

INDEX COLUMNÆ SECUNDÆ.

1. *In solitum requiri doctrinæ genus.* 2. *Artem stetisse per conjecturas hactenus.* 3. *Auctor suas excusat rotunditates.* 4. *Nullum lumen sibi à præcessoribus.* 5. *Cur nova, ac inaudita omnia.* 6. *Prærogativa Medentum, præ aliis Artistis, & professionibus.* 7. *Signa veri Medici.* 8. *Prærogativa Medicorum è Sacris.* 9. *Authoris resignata libertas.*

COLUMNA II.

1. AB ovo, Philosophiam aggredi prorsus debui. Rem inquam, nunquam theoricè indagatam, & minus exercitio attentatam aut cognitam. Id est, inauditam veritatem palam facere statui. Nam nisi perinde cum morbis egerimus, atque agunt cæteræ artes, cum suis objectis. Et nisi prævisum, indubiumque morborum exitum polliceri & prænoscere quiverimus, ægrorum optatui plerumque, more
2. aliorum Artificum, respondendo; signum est, media, & finem, Arti conjecturali, & incertæ, commissa stare: ubi inscitia ductrix, & via, trames incertitudinis, tandem tenebræ euntem, & ducentem, per calles ignotos, appræhendunt. Multos mihi succensos fore scio. Inprimis qui meam ruditatem. & severitatem in repræhendendo, jactantiæ intolerabili ascribent. Dein,
3. tam illi, quibus cuncta, quæ suo non sunt parta arbitrio, displicent, nova omnia irridٍent, & horrent; quam qui se omnia scire autumantes, discere recusant. Non potui tamen osorum ergo, talentum meum defodere, zelumque meum proximo non patefacere. Itaque donata cognitionis charismata, sine invidia, fuco, lucri spe, aut vana ambitionis gloriola, proximo detexam, & quantum meæ satisfecerint experientiæ, lubens ostendam. Sperans ostenta semel veritate, facile, ditiori talento præditos, Reipub. me futuros utiliores. Sic namque decet, disciplinas, per additamenta procedendo, indies ditari. Eruntque hactenus proin posteriores prioribus 4.
obligati. Equidem magni creditur subsidii, multorum ante me, libros evolvisse: quia facile est, aliorum inventis, sua addidisse. Ast in negotio, quod assumsi, debile fuit è Scholaribus, omne auxilii genus, laxumque mihi ideo avorum consilium, & subsidium. Utpote ubi differo, quod ipsus omnium scribentum calamus fuerit ignarus, & morbidus, perfacile discernere est, nullius mihi prorsus arbitrium profuisse, obfuisse vero insigniter. Mecum proinde, scripta avorum pugnasse, per aliquot annos, pro veritatis gloria; sincere, & candide protestor, atque profi- 5.
teor. Verùm nova, & inaudita omnia cum depromam, inventa aliorum non interpretabor, ut neque auctoritatibus certavero: & visus sum mihi novus Medicinæ author, hactenus duntaxat nomine tenus, cognitæ. Ideoque dona, pro quibus Creditor DEUS, me misellum debitorem, suo insculpsit libro, in fœnus locavi. Paradoxa sunt omnia. Fateor. Etenim si alibi exstarent, inutilem me rixatorem, dierum meorum prodigum, & iteratorem inutilem, præsumtuosum, æstimarem. Quocirca si beneplacitum Patri luminum, Avorum diebus, morborum auxisse numerum, & nequitiam: credam pariter, non inconcinnum sperare, Bonitatem suos aperuisse thesauros, ut cito, tuto, atque gloriose demum, ungat stigmata, & vulnera, quæ Pater Misericordiarum inflixit. Scilicet is 6.
ille, qui Medicum ab initio, ceu Mediatorem inter Deum, & hominem, constituit: Imo sibi in deliciis posuit, à Medico vinci velle, nimirum, ad hoc se creasse, peculiari elogio, & elegisse testatur. Ita est sane. Non enim citiùs hominem punit Deus, infirmat, aut interimeret, niminatur,

sibi

sibi quam optet opponentem Medicum, ut se omnipotentem, etiam meritas immittendo pœnas, vincat propriis clementiæ suæ donis. Hæc est Charitas Altissimi, super caduca quævis, æstimabilis, quam electis à se Medicis, à sæculo est elargitus. Ille, ille incomprehensibilis, disponens omnia suaviter. Ejusmodi autem 7. Medici sunt, in ventre matris præparati (hoc namque, verbum, *creavit ipsum Altissimus*, importat) suo fungentes munere, nullius lucri intuitu, nudeque reflectuntur super beneplacitum (imo mandatum) Illius, qui solus, verè misericors, nos jubet, sub indictione pœnæ infernalis, fore 8. Patri suo similes. *Obedite præpositis*, præceptum quidem: *sed honora parentes, honora Medicum*, angustius est, quam obedite. cum cogamur etiam obedire minoribus. Medicus enim Mediator, inter vitæ Principem, & mortem. Desisto, maturè sat, considerans beneficia mihi immerito præstita. Porro nec Lectorem benivolum requiro, nec Momum timeo. Liceat enim utrique displicere, cui est licitum, omnem 9. vituperare laborem, & scientiam. Sic namque Deo statutum est, ut nova, suos continuo nanciscantur duros censores, & ingratos, ut plurimum. Renunciavi namque magno conatu, Aulis placere, & Magnatibus, etiam pendere ex arbitriis alienis, semper hoc æstimans servile, prout è contra, liberum plane, non subesse cum illo ente, quod nemini, nisi Deo, est subjectum: Nam etsi initio arduum esset: solitum tamen mihi, id austeritatis genus elegi, geniale dein feci per assuetudinem, ac dulce inveni. Atque utinam, id mihi non tam ex arrogantia, quam curatioris scientiæ possessione inoleverit! Subinde enim interim memor verbi. *Deus dispersit ossa eorum, qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Dominus sprevit eos.* Certo itaque scio, si largitoris ferat placitum, super sata rorabit, incrementum dabit, eruntque sic conceptus mei Reipub. humanæ proficui, si adsit dierum plenitudo, Sin minus. Novit is saltem, interiora mei, & Clementiæ suæ exspectabo retributiones. Sit ergo Deus; inter me, & mundum, qui utrumque est judicaturus. Sit nomen ejus ter gloriosè sanctificatum, fiatque ejus sola, in omnibus sanctificans voluntas. Amen.

COLUMNÆ TERTIÆ.

1. *Quibus mediis detur Intellectus.* 2. *Author quomodo falsitates deprehenderit.* 3. *Insciția medentum capitalis.* 4. *Difficultates Authoris, adhuc junioris, cum aliis Medicis.* 5. *Libros omnes deseruit.* 6. *Quid peregrinando, ac quam parum didicerit.* 7. *Putavit dudum, Medicinam, esse Græcorum impostoram.* 8. *Quantum ex Paracelso profecerit.* 9. *Ingenuitas Authoris.* 10. *Vnde Scholæ excusationem mendicaturæ.*

COLUMNA III.

CHaritas orat, desiderium quærit; & 1.
necessitates, ex commiseratione, in anima pulsant. Sic datur intellectus; Sane puduit me, vel ab adolescente, quod operarius, vocatus ad opus, illud promitteret, staretque promissis. Ego vero ad in- 2.
firmum, initio morbi, & constantibus adhuc sibi viribus, vocatus, eundem interire permitterem. Formidinis enim plenus credidi, non sat fore, dicere: *Non est in Medico semper relevetur ut æger.* Et nata inde licentia, temerè progredi, atque continuare in opere medico, dicendo: Excusabor, quia feci quantum potui, juxta artis theoremata: Si scire meum, undequaque defectuosum, ipsæque artis hypotheses, in radice sui, sint carioſæ. Est nimirum 3.
Medentum insciția, pergens male medendo, ferè capitalis: Quippe nec impianda apud Deum; ubi pellem pro pelle dabit homo. Signum est namque, ejusmodi Medicum, non per fores; sed per fenestras intrasse, falsumque nomen sibi arrogasse. Ego quidem, à teneris adhuc ossibus, scientiam ante divitias habui. Scisitabantur 4.
nempe medentes, cur minus juxta Galenum curarem, illosque, ceu antecedentium gregem, sequi recusarem? Spondebant quoque annuè plures ducatos mihi

in lucrum cessuros, quam multis suorum simul: sed postquam illorum theoremata, apud me, suspectæ essent fidei, anxius inquisivi securiorem tramitem. Plus enim scire anhelavi, quam ditari. Atque utinam id pure, in me, propter Deum! Saltem sufficientes divitiæ venerunt simul cum aliquali scientia. Mox didici, dubitare magis, de constantia Theorematum Galeni, postquam conspexeram ipsamet Scholarum axiomata, esse ulcerosa; tum demum paulatim, hunc conceptum, discursu, & experientia, magis magisque confirmavi; nimirum utrobique ignorantiæ semina, eodem contagio in radicem medendi, & 5. medentum animos usque penetrasse. Deserui itaque confestim, omnes omnium libros, acribologias, atque inanes Scholarum pollicitationes, credens firmiter, omne donum bonum, de sursum venire à patre luminum, magisque adhuc, Medici- 6. næ Adeptæ. Peregrinas aliquot Nationes perlustravi, & apud omnes eandem pænè ignaviam & ignorantiam inveni. Quæ autem erant curiosiores sciendi, etiam propositi tenaciores, & præsumtione circumspectiores, quidem inveni: sed æquè, imo amplius, ignaras reliquis. Tædebat interim ingenuè, laboris anteacti, & anxietatis, discendo perpessæ. In librorum autem multitudine, nusquam solamen erat, aut scientia: sed promissa vana, abusus, & er- 7. rores plurimi. Itaque dudum mecum reputavi, artem Medendi, meram impostu-ram, à Græcis introductam, donec tandem Sacra melius me instruerent; Pestem, cõsiderabam morborum calamitosissimum, in quo, ægrum quisq; desereret, & infidi auxiliatores, arti suæ diffidentes, ocius fugerent, quam indocta plebs, rudesque Pestis curatores. Proposui itaque avum unum, dicare miseris contagio imbutis. Quanquam tum nullum, præter trivialia, medicamen, mihi enotuerat; Deus tamen, à tam atroci hoste, meam præservavit innocentiam. Non accersitus enim, illos sponte invisebam, non tam juvaturus, quam discendi cupidus: omnes tamen me viso, refici videbantur, spe, & gaudio. Ipse fretusque spe, me aliquando ex mera Dei gratuitate, potiturum scientia Adepti; mihi persuasi. Post decennium autem peregrinationis, & studiorum, à promotione in arte medendi, habita Lovanii, tandem Anno 1609, jam conjugatus, me Gilvordiam subduxi è vulgo, ut minus districtus, pergerem perlustrando regna vegetabilium, animalium, ac mineralium, curiosa analysi, corpora aperiendo, separandoque universa, per solidum septennium indagaturus. Libros Paracelsi derisa obscuritate obsitos, investigavi, illumque hominem admiratus sum, & nimio honore prosecutus: Donec tandem da- 8. retur Intellectus operum, & errorum suorum. Non enim me amicus, dierum fur, nunquam bacchus, aut synposia detinebant, qui vina tunc nondum ferrem: sed cõtinuus labor, per insomnes ex ordine noctes, comitabatur mea desideria. Ac tandem edoctus, vires corporeas alligari suis principiis, easque non dignè cognosci, absque repagulorum reseratione, hymnum cecini Domino meo, quod ætatis, laborum, impensarum, & lucri neglecti, me nondum pœniteret, dulcedine scientiæ Adeptæ, compensatus. Interim indignor 9. mecum Lector, quod vix liceat, conceptus meos in veritate aperire, sine lesione æstimationis Authorum prægressorum. At priorum me seculorum licentia erexit, quæ Galenum fecit impunem, imo laudatum, quamvis Erostratum, Aslepiadem, Protagoram, Erisistratum, Herophilum (Mosen hic non commemoro) pluresque anteriores, erroris frequenter reos fecerit. Imo & Quintium Præceptorem suum, carpserit sæpius, quem tamen (licet empiricum) in plerisque se secutum testatur. Sed quid erit illis detrimento, tritam viam calcatis, securum autem medendi tramitem ignorantibus? Quis enim intelle- 10. ctum habet, quem non accepit gratis? fateor quidem, errores Scholarum, imprudentiæ

dentiæ culpa, non veniſſe, ſi dona ſemper pendeant ex datoris voluntate libera, illaque non emergant ante juſtam dierum, atque maturam plenitudinem. At ſemel propoſitos errores noluiſſe agnoſcere, hoc tum ſaltem in reatum cadit. Hippocrates noverat certo, depopulantem curare Peſtem, & cum illo iſta ſcientia obdormivit, ſic volente Altiſſimo. An poſteri proin culpandi ſunt? non eſt enim volentis, neque currentis; ſed duntaxat miſerentis Dei: prout ſpernentis culpa eſt, veritati propoſitæ non acquieviſſe, & manum attuliſſe illi.

CONFESSIO AUTHORIS.

1. Mvmur Authoris. 2. Medici in Hybernia præferuntur Italis. 3. Romani citra Medicos, vixere melius. 4. Somnium oſtendit ſuam animam Authori. 5. Modus mentis in intelligendo. 6. Qualis vicariatus mentis. 7. Qualis animæ apparentia. 8. Mens petiit ab Authore intentionem habitam in ſcribendo hunc librum. 9. Subterfugium Egoitatis in Authore. 10. Reſponſio mentis. 11. Confeſſio vanitatis incidentalis. 12. Quod Author viderit poſt pœnitentiam. 13. Altera viſio intellectualis. 14. Pœnitentia Authoris.

1. CUm perlegiſſem hunc meum laborem, contentumque libri, uno velut puncto, compræhendiſſem in Intellectu abſtracto, dixi, cum ſuſpirio: *O curas hominum! O quantum eſt in rebus inane!* Quorſum convenit errores Scholarum perſequi? Quidve utilitatis ſentiet Chriſtianus orbis? ſive noverimus morbos prodire ab entibus conceptis; ſive demum à caloribus, fictisve humoribus ſcaturire? miſer enim, an non in vanum laboraſti? Quorſum enim tantus Theoriæ nitor? nonne hæc cuncta fomitem præ-
2. ſumtionis habent? Memini namque magnates Hyberniæ, dare agrum domeſtico medenti, non quidem qui ab Academiis inſtitutus rediiſſet: ſed ſanaret ægros. Habet nempe is librum, ab Atavis ſibi relictum, remediis refertum. Adeoque libri hæres, ſemper agri illius hæres eſt. codex iſte, ſigna morborum depingit, ac remedia vernacula. feliciuſque ſanantur infirmi Hyberni, ac longe fortiores ſunt, quam Itali, qui pagis ſingulis, ſuos habent Medicaſtros, è cruore miſerorum viventes. Dixi ergo mihi, Quis te vanus abduxit error? quod magni momenti futurum proximò ſis meditatus, ſi tuas diſputatiunculas Academiæ irriſerint, & pedibus calcaverint? Et licet non in finem gloriolæ tuæ ſcripſeris, vana tamen ſunt omnia, in manibus hominum. Putaſti quidem, ſi ſecus faceres, quod talentum conceſſum ſepeliiſſes. Equidem nonne 3.
Romani, per quingentos annos absque medicis, & longe feliciori ſanitate vixerunt, quam poſtmodum Græcis devictis? unde Medicos clanculum receperunt? felix nonne ætas eſſet, ſi aculei theoriæ, una cum tribulis & ſpinis terræ, cremarentur, relictisque pone zizaniis, ſolo tritico veſceremur? Certe neſcio, an fatigatione legendi, an verò obrepente ſomno, hæ veritatis injuriæ, reſponſo indignæ, animum meum terrerent. Saltem magna 4.
mox quies me invaſit, & incidi in ſomnium intellectuale, ſatisque memorabile. Vidi enim animam meam ſatis exiguam, ſpecie humana, ſexus tam diſcrimine liberam. Confeſtim in ſpectaculo admiratus hæſi, neſciens quænam in me eſſet Egoitas, quæ animam à ſe diſtinctam cerneret, intelligeretq; intellectum extra ſe? ac tum ſubiit in animam lux quædam, cujus comparatione, lux viſibilis hujus mundi, viſa eſt continere feculentas tenebras. Nec enim lux iſta diverſa erat ab ipſa anima. Ideoque non habebat aliquid ſui 5.
ſimile, in ſublunaribus. Tunc ſtatim compræhendi, quod qui nunc unà cum carne ſumus, per eandem, à vero lucidoque intellectu, abſtrahamur: quodque anima intelligat in pace, ac quiete, non ambi-

guo, extortæque rationis ductu, cœcas veri Imagines, intricatas fallacias, ac veri perſuaſiones, infauſtas plerumque, ſibi inducens: nec excurſu ad ſimilia gaudens, ſimilitudines, atque harum proportiones, per relationes defæcans, adæquaret, nec deorſum ad ſubſtratas facultates, in analyſin, atque ſyntheſin pronas, ſe demitteret: neque diverſis certitudinum afflatibus, paſſionibus, & infirmitatum confuſionibus, agitata, cuncta ponderaret. Sed notavi, quod caſſa jam, mentis priori Majeſtate, oborta eſſet generatio altera. In qua, anima ſenſitiva, mentis vicariatum ageret. Quæ cum cognitione confuſanea, determinationum, atque diſciplinarum excitamento indigeret, veri intellectus locum jam complet, ſibi arrogat omnem Egoitatem. Hinc namque didici, contingere, quod ipſi non percipiamus, nos aliquid intelligere, quamdiu principale agens, hujus miſeræ, atque caducæ intellectionis, vim ſuam, usque ad ſenſus limites, non traduxit. Quare etiam, nec reminiſcimur nos intelligere, niſi per œconomiam ſenſivum, ejuſmodi actio in nos propagetur. Nec enim ideirco advertimus nos ſcire, niſi quando facultatum fit mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli, adverſis agentibus ſcenicis, circa medium complicentur. In hac igitur intelligentiæ dualitate conſtituto mihi, ob animam verſata eſt comminatio Domini, Juſtitias noſtras judicaturi. Quod propoſueram inveſtigare omnes res, quæ ſub ſole ſunt; Quodque Deus ter glorioſus, filiis hominum, ſingulis occupationem ſuam dediſſet, ut ſeipſos exerceant. Statuit igitur anima ſeipſam examinare, in propoſita ſui Imagine. Juxta illud. *Quis enim ſcit, quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt?* Poſtmodum aperuit tum anima palpebram oculi dexteri. Erat enim non quidem ſpecie oculi humani, tunicis, prunella, & liquorum diverſitate diſtinctus: Sed oculus, erat unicus glebulus, lucidus, quale videtur aſtrum Veneris, eminus. Qui oculus, licet eſſet longè fulgore pulcherrimus: ſua tamen inſuetudine, me perculſit. Lucebat autem tam intro, verſus fundum animæ, quam extra per totam animam. Dimiſitque radium, in ſplendorem intelligentiæ illius, occultæ prius, quæ ſibi Egoitatem diſcretam fabricaverat. Petebat autem ab animæ ſenſitivæ thymoſi, ſive animoſitate, computum. An videlicet in hujus libri compoſitione, ſemper reſignata voluntate, cuncta nudè obtuliſſet, in placidiſſimam Dei bonitatem, atque nutum? An nimirum, unquam quippiam de ſe præſumſiſſet, inſtar occupatorum, tota ſui vita, de titulo ſepulchri cogitantium? quidve de ſe ſenſura eſſet poſteritas? Aſt Egoitas, tanquam Intellectus diſcutientis lumen, tolerare recuſans, ſe conabatur intra corpus demergere, examen contemplativæ veritatis ſubterfugiendo. Sed in ejuſmodi viſionibus, quibus Intellectus appræhendit Egoitatem: hæc ſtat, velut præter corpus. Quapropter non potens ſe abdere, à radio animæ, qui illam tranſlucebat, inſueto prorſus modo, diverticulum quæſiit: quaſi præ verecundia rei, ac loci novitate, petiit inducias perendinas, ſperans uno fortaſſis craſtino, Intellectum, cœpti forè immemorem. Aſt dixit anima. Quæque dies ſuum onus habet, ſuumque deſiderat computum. dilatione non eſt opus, ad veritatis confeſſionem, cras quoque nil ſuppetiarum eſt daturum. Sic itaque ſubductio, atque mora ſunt ſublata. Tunc igitur faſſa eſt Egoitas; Fateor, lubenſque deteſtor, quod me ſubinde contaminaverit, generalis hominum fragilitas, ad conſuetudinem compoſita, credens, quod honos, omnes merito, & ex condigno, aleret artes, juxta Gentilium dictamen. Quo dicto, ipſa Egoitas, ſenſit ſuam turpitudinem. Atque inde adhuc magis, Intellectus, mœrore confectus quaſi ſuſpiravit: cognoſcens meam intelligendi, & nimis ærumnoſam egeſtatem, in corpore, quæ adhuc nihilominus geſtiret applauſu hominum, & vana glorio-

1. *Eccl.* 13.
7.
8.
9.
10.
11.

gloriola potitus dubia. Enimvero speciali privilegio, soli Deo, competit omnis honor,& gloria. Cognovi ergo quod bellum indixissem Deo, & induxissem alienationem in universum,vano conatu. Siquidem ordo rerum universalis, est, ut omnia primario, ultimato fine, atque totaliter,sint in honorem Dei. Itaque ut labor meus,non esset omnino reprobus,(procul adhuc àbonitate)necesse fuit penitus,hanc mei notam,piari serio. Quocirca huc spectabat, exspectabaturque pœnitentia supernè,cum efflagitatione. Qua advenien-
12. te,alter tandem oculorum se pandit. Vidi enim tum, quod omnium rerum,quæ sub sole sunt, indagatio, esset donum bonum, descendens à Patre luminum, in filios hominum, ad occupationem, seriamque aliquam emendationem præteritæ insciitiæ, alias periculum inanis complacentiæ, à latere subinde infestare. Quamobrem,rogavi supplex Dominum, pro suæ pietatis complacentia, cum vanitatis meæ omnimoda displicentia, quod mei parceret, atque egoitatem semper in me, reflexam,
13. mortificare dignaretur. Interim resoluto animo decrevi,hunc librum igni sepelire: quod ipsum quoque præstitissem, & exsequi paratus jam eram. nisi altera intellectualis visio,se mihi obtulisset: Vidi enim coram, arborem longe pulcherrimam, quasi per totum horizontem expansam, cujus magnitudo, & amplitudo, me insigniterstupefecit. Erat consperſa floribus innumeris,odoriferis,coloriſque placidissimi, ac luminosi: quorumque singuli, gemmam à tergo habebant, fructus vadem. Unum igitur de tot myriadibus,mihi decerpsi, Et ecce odor,color, totaq; gratia floris, confestim periere. Eodem instanti, datus est mihi visionis intellectus. Nimirum dona Dei singula, esse florum instar, & glorioſiora, quam Salomon in suo throno: magnarum scilicet exspectationum,si in arbore remanserint. At si homo, donum sibi appropriet, aut à sua origine decerpere ausit, quanquam sibi evanescat flos; manet tamen carptor, debitor sponsi fructus. Donum ergo Dei, decreveram 14.
deinceps relinquere in sua arbore, nec quicquam mihi arrogare decerpendo. fateorque lubens, meam præteritam ingratitudinem erga arborem. Quia quidquid ejus habeo, gratis elargitum est, & ad tempus, mihi conditionaliter concessum. Cæterum ex fundo animæ, detestor vanam stultamque ignorantiam meam,quod donum istud, peregrino radio in me cadens, in me reflectere, primitus putaverim. Nam ut ex fimo,fumus putidus: Ita ex literis, fastus lituræ ascendit. Delectabar nempe ente rationis potius, quam veritate solida: putans fore, post mortem honorificum, quod nemo merito magnificiet. honorem nempe fore, applausum multorum, judicio errantium. Horreo igitur, repudio ex nunc, atque renuncio laudibus, quascunque unquam aliquis, mihi daturus est. Nunc demum sentio, quas labes habeat vanæ gloriolæ amor, qui bellum apertè eidem indixi. Sciens, imo sentiens, ex præterita visione, quanquam facile sit laudem non capere, dum non datur: attamen difficile esse, eadem non delectari, dum offertur. Quia expertus sum quam horridum sit, in futuro seculo, gloriam totam Deo debitam, aliqua ratione frivola, sibi ex parte attribuisse. Desiderabam ergo, ut liber hic,pro communi bono emergeret,suppresso nomine, ut auram vulgarem testarer me contemnere posthac. Sed obstat Potestatum decretum. *Omnis anima subjecta est potestatibus.* Juvet me Deus, fons omnis luminis boni, ut pergam serio meipsum irridere, dum quandoque à tergo, ac subinde à latere, antehac vana præsumtio irrepsit,ne posthac amplius me infestet quoquam modo. Irrorabit super sata,si fortassis ipsi placuerit,crescitura,quæ in usum proximi seminavi. Opto interim, Christi fideles, me indignum,malum, nescium, atque temerarium judicari, modò proximus indè non senserit detrimentum in medendo.

Non

Non enim inutilem, atque inscium me æstimaverit frustra. Imo si hæc mihi non cesserint in reatum, id abyssalis clementiæ tribuo, quæ omnia vertit in bonum, se diligentibus, propter sui immensam bonitatem. Cui meas vanas laudes, supplici-ter, ex meæ confessionis, & depressionis infirmitate offero, retribuo, atque suppono.

STUDIA AUTHORIS.

1. Ortus, & vita Authoris. 2. Author risit larvatas Professorum industrias. 3. Nuditas Authoris. 4. Solidiores scientias in otio prosecutus. 5. Vilescebat Astrologia. 6. Canonicatum sprevit. 7. Quis profectus studiorum Lovanii, apud Jesuitas. 8. Displicuit Stoicismus. 9. Stoicismum spernendum ex mandato. 10. Casu velut in Medecinam raptus Author. 11. Defectus herbariorum. 12. Medecinam tantum supernè defluere, Ideoque non posse tradi per regulas. 13. Non doceri per Authores, scientia infusa instructos. 14. Impostura cujusdam Professoris Medeci. 15. Cur studium Juris reliquerit. 16. Quanta authori ariditas, & nuditas à studiis. 17. Quid egerit pro studiorum initio. 18. Praxis detexit nuditatem medentum. 19. Oratio pro Scholarum erroribus. 20. Promissus Raphael in somnio.

1. ANno 1580, totius Belgii calamitosissimo, Parens meus obiit: fratrum ac sororum postremus, & vilissimus ego. In studiis enim educabar. Anno autem 1594 cursum Philosophiæ absolveram, qui erat mihi decimusseptimus. Itaque cum solam matrem haberem, videbar Lovanii, totus mei juris & arbitrii factus. Quocirca videbam neminem ad examina admitti, nisi tunica talari, & cuculla larvatum, quasi vestis doctrinam
2. sponderet; cœpi cognoscere, quod Professores, ab olim, juvenes, in artibus proponendos, ludibrio exponerent: delirii quoddam genus in professoribus, adeoque in toto mundo admirabar, ut & simplicitatem credulitatis Juvenum. Contraxi me in calculum, ut saltem meo judicio cognoscerem, quantus essem Philosophus; an veritatem, an scientiam adeptus,
3. ipse examinabam. Comperi, me litera inflatum, & velut manducato pomo vetito, plane nudum, præterquam quod artificiose altercari didiceram. Tum prius enotui mihi, quod nihil scirem, & scirem, quod nihili. Sphæra namque in Physicis aliquid scientiæ promittere videbatur, cui idcirco Astrolabium, usum annuli, & theoricas Planetarum adjunxeram; Logisticen simul & Algebram, loco oblectationis, quoties aliorum lectio tædia adduxerat, colebam: Quibus elementa Euclidis nectebam. hancque doctrinam, socialem feceram genio meo, eo quod veritatem contineret. fortuito autem, ars Cyclognomica Cornelii Gemmæ, velut altera Metaphysica in manus venit. Quæ cum Nicolaum Copernicum unicè commendaret, non destiti, donec eundem mihi familiarem fecissem. Unde didici vanas excentricitates, alium cœlorum gyrum, adeoque non impenso tempore dignum, quidquid de cœlis magnis laboribus acquisiisse præsumebam. Cœpit itaque vilescere studium 5.
Astronomicum penes me, quod parum certitudinis ac veritatis polliceretur, Inania vero plurima. Peracto ergo cursu, cum nil solidi, nil veri scirem, titulum Magistri artium recusavi; nolens, ut mecum morionem professores agerent, Magistrum septem artium declararent, qui nondum essem discipulus. Quærens itaque veritatem, & scientiam, non autem apparentiam, me scholis subduxi. Cano- 6.
nicatus opimus mihi promittebatur, modo Theologiæ me emanciparem; sed deterrebat me S. Bernardus, quod peccata populi comederem. rogavi autem Dominum Jesum, me dignaretur eo vocare, ubi maxime ipsi placerem. Annus enim erat, quo Jesuitæ Lovanii cœperant docere 4.

cere philosophiam, Rege, Proceribus, & Universitate, invitis; Idq; cum illis à Clemente VIII vetitum esset, discipuli vero illorum, ad gradum aspirantes, ad Pedagogia confluxissent, cæteros verò, ac ditiores, plausibili studio alliciebant Geographico: alterque Professorum Martinus del Rio, qui prius Judex Turmæ Hispanicæ, ac dein in Senatu Brabantico fessus, ad Societatem allectus, confluxerat, Disquisitiones magicas exponebat. Utramque lectionem suscepi avide. Ac tandem pro messe, solas stipulas inanes, rapsodiaque pauperrima collegi, judicio priva.
7. Interim ne hora absque fruge evanesceret, trini L. Annæum Senecam, qui mihi impensè placuit, ac præsertim Epictetus. Videbar itaque in morali Philosophia, veritatis succum reperisse: statim dein cogitavi, hanc esse, pro qua Pythagoras, tot annorum stricta exigeret silentia, judicium excellens, ac propterea obedientiam insignem. Tandem paucis mutatis, videbam Capuccinum, esse Stoicum Christianum. Arrisit quidem studium pro æternitate: sed pro tanta austeritate, obstabat valetudo tenerior. Oravi Principem vitæ aliquoties, vires daret, quibus nudam veritatem contemplarer, immediatéque amarem; auxit hoc mihi desiderium Thomas à Kempis, ac deinde Taulerus. Cumque per Stoicismum, me proficere in perfectione Christiana præsumerem, & certo fiderem, tandem post aliqualem in isto exercitio moram, & fatigationem, in-
8. cidi in somnium. Videbar factus Bulla inanis, cujus diameter, à terra, in cœlum usque vergeret: supernè enim immineret sarcophagus, infernè vero, loco terræ, abyssus erat obscuritatis. horrui immensum, simulque excidi extra omnem rerum meique notitiam. Ad me vero rediens, intellexi unico conceptu: Quod in Christo Jesu vivimus, movemur, & sumus. Quod nemo, vel nomen Jesu, ad salutem dicere, sine peculiari gratia Dei, possit. Quod continuo orandum sit; *& ne nos inducas in tentationem*, &c. Datus est mihi nimirum intellectus, quod sine peculiari gratia, ad quaslibet actiones, nil nisi peccatū nos exspectet. Quo cōspecto, & saporabiliter cognito, admiratus sum priores meas ignorantias; & cognovi, quod Stoicismus me, inanem & tumidam bullam, inter abyssum inferni, & mortis imminentis necessitatē, detineret. Cognovi inquam hoc studio, specie mediocritatis, fieri me arrogantissimum: quasi libertatis arbitrii fretus, gratiæ divinæ renunciarem, ac quasi, quæ vellemus, per nosmetipsos efficeremus. Absit tale nefas, dixi. Quapropter istam blasphemiam, Paganismo quidem indulgendam; at Christianum dedecere censui, adeoque Philosophiam Stoicam, hoc titulo, odibilem censui. Interim cum nimia re- 9.
rum aliarum lectione, tædio afficerer, ac fatigarer, recreationis ergo, Mathiolum, ac Dioscoridem volvebam, ducens mecum, nil mortalibus æquè necessarium, quam Dei gratiam, in vegetabilibus admi- 10.
rando, propriis ministrare necessitatibus, fructusque eorundem carpere. Mox dein comperi, à diebus Dioscoridis, nil artem herbariam increvisse; quinimo hodiè ab ipso traditis herbarum iconibus, nominibus atque faciebus, plantarum, utrimque duntaxat disputari: nil verò virtutum, proprietatum, ac usuum, esse adjectum priori inventioni, atque historiis: Præterquam quod posteri, confinxerint gradus qualitatum elementariarum, quibus tota herbæ crasis tribuenda est. At cum ducentas fortè herbas, unius qualitatis & gradus, diversas habere proprietates comperissem, atque aliquot diversarum qualitatum, ac graduum, symphoniam (puta in potionibus vulnerariis, habere, in productione ejusdem effectus, cœpere mecum vilescere, non quidem herbæ, (pertacula divini amoris,) sed ipsi Herbarii: cumque causam instabilitatis effectuum, tantæque obscuritatis, in applicando, ac 11.
medendo, mirarer: Inquisivi, num esset liber aliquis, tradens axiomata, & Regulas

Medecinæ ? Rebar namque medecinam doceri, ac per disciplinam tradi posse, instar artium, & scientiarum, adeoque esse traditivam: Non autem, quod esset me-
12. rum donum. Saltem cum Medecina sit scientia, donum bonum descendens à Patre luminum, cogitabam, quod haberet sua theoremata, suosque Principes Authores, scientia infusa instructos, quibus, tanquam Besaliel & Ooliab, Spiritus Domini inspirasset morborum omnium causas, & cognitionem, simulque scientiam proprietatum rerum. Cogitabam itaque hos illustratos, esse antesignanos Professores medendi. Inquisivi inquam, an non esset alter, qui descripsisset vegetabilium dona, proprietates, applicationes, & convenientias, ab hyssopo usque ad Cedrum Liba-
13. ni ? Respondit mihi professor quidam Medicinæ, nil horum in Galeno, vel Avicenna desiderari posse. At cum non essem credulus, nec apud scriptores reperirem certitudinem quæsitam, illam suspicatus sum juxta veritatem, quod dator Medicinæ, maneret continuus ejusdem dispensator. Itaque anxius, & incertus, cui professioni me resignarem, respexi ad populi mores, leges, ac Principum placita; vidi jus, esse traditiones humanas, incertas
14. proinde, instabiles, & veritatis expertes: Quippe quod in humanis nulla esset stabilitas, nullaque scientiæ medulla; videbar inutilem vitam transigere, si in placitis hominum illam traducerem. Cognovi denique, meipsius gubernationem mihi sat fore difficilem, judicium verò de bonis, ac vita aliorum, esse obscurum, & mille spinis obnoxium: Quapropter prorsus studium juris, aliorumque regimen, abnegavi. Ex altera parte instabat vitæ humanæ ærumna, & Dei voluntas, qua quisque se tueri debet, quam potest longissimè; propendebam autem singulari aviditate, in rerum placidissimam naturalium cognitionem: & pro-ut anima, serva advenit suis inclinationibus, omnino in scientiam naturalium, insensibiliter lapsus sum. Legi itaque Institutiones Fuchsii, & Fernelii, quibus totam Medendi scientiam, velut per Epitomen, me inspexisse cognovi, & subrisi mecum. Sicine scientia medendi traditur, absque theoremate, & doctore, qui ex Adepto medendi donum hauserit? Itane tota naturalium proprietatum historia, clauditur qualitatibus elementariis ? Itaque legi opera Galeni bis, semel Hippocratem (cujus Aphorismos pænè memoriter didici) totumque Avicennam,
& tam Græcos, Arabes, quam modernos 15.
forte sexcentos seriò, & attentè perlegi, ac per locos communes annotans, quidquid singulare mihi in iis, & calamo dignum videretur. Tandem collectam supellectilem relegens, cognovi meam egestatem, piguitque me insumti laboris, atque annorum. Cum scilicet libros omnes, eandem cum institutionibus cantilenam canentes, animadverterem, solidi nihil, ni-
hil quod scientiam veritatis, aut veritatem 16.
scientiæ sponderet. Interim vel ab initio, comparaveram à Mercatore, omnia simplicia, ut tantillum singulorum penes me servarem, deinde ab Amanuense officinarum, sive simplicium collectore, habui omnes plantas usuales patriæ nostræ: sicque plurium cognitionem, per vultum eorundem, didici. Simulque perpendi mecum, quod faciem quidem simplicium, & nomina agnoscerem: nil minus autem,
quam eorundem proprietates. Volui ita- 17.
que comitari practicantem Medicum; mox insufficientiæ, incertitudinis, & conjecturarum medendi, me etiam atque etiam pœnituit. Noveram quidem problematicè disputare, de quovis morbo; at ne dolorem dentium, radicitus curare sciebam, vel scabiem. Vidi denique febres, morbosque obvios, nec certo, nec scienter, nec tutò curari: Graviores autem, & qui non sponte cessant, plerumque incurabilium in catalogum destitui. Subiit mihi tum in mentem, quod ars medendi, inventum esset impostura plenum, citra quod Romani feliciter quingentos

egerant

egerant annos. Reputavi, artem medendi Græcorum, falsam esse: remedia vero ipsa, aliquot velut experimenta, juvare absque methodo non minus: quam quod eadem remedia, cum methodo, plerosque fallerent. Utrobique, canonum medendi, in complexionum diversitatibus fundatorum, fallaciam, atque incertitudinem deprehendens, dixi, corde mœsto, Bone
18. Deus! quo-usque eris mortalibus succensus? qui hactenus ne unam veritatem, medendo tuis Scholis recludisti? quousque populo te confitenti, veritatem denegabis? hisce diebus plusquam præteritis necessariam? An tibi placet holocaustum Moloch? vis tibi vitas pauperum, viduarum, & pupillorum, sub miserrima morborum incurabilium tortura, & desperatione, consecrari? Quomodo ergo non cessas, tot familias perdere, per medentium incertitudinē & ignorantiam? Concidi in faciem, & dixi. Domine, ignosce: si favor in proximum, me extra limites abripuit. Condona, condona Domine, indiscretæ charitati meæ; nam tu es radicale bonum ipsiusmet bonitatis. Nosti suspiria mea, & quod fatear, quod nihil sim, sciam, valeam, possim, & habeam, sim egenus, nudus, vacuus, inanis: da Domine, da, scientiam creaturæ, ut creaturam tuam intimè noscat, se primum, cætera præter se, propter mandatum tuum Charitatis, ultimo in te, omnia, & super omnia. Quod
19. cum à multo tædio, & animi fatigatione, intensè orassem, forte in somnium deductus sum, & vidi totum universum, in conspectu veritatis, tanquam aliquod informe chaos, quod merum penè nihil esset. Et hausi inde conceptum unius verbi; Qui significabat mihi, quæ sequuntur. *Ecce tu, & quæ vides, sunt nil. quidquid urges, minus quam ipsum nihilum, in conspectu Altissimi. Ipse scit fines omnes rerum agendarum; tu, tuæ saluti saltem intendas.* Imo in isto conceptu, erat præceptum intrinsecum, quod fierem Medicus, & quod mihi daretur quandoque ipsum Raphael. Actutum ergo, ac deinceps per triginta solidos annos, subsequentesq; ordine noctes laboravi, meis impensis, ac vitæ detrimentis, ut vegetabilium & mineralium naturas, atque proprietatum cognitiones, adipiscerer: interim non sine oratione, lectione, scrutinio rerum, errorum meorum trutina, & experientiis diurnalibus conscriptis vixi. Tandem cum Salomone cognovi, me, frustra adhuc plerumque spiritum meum torsisse, vanamque esse scientiam omnium, quæ sub sole sunt, vanas curiositatum indagationes. Et quem Dominus Jesus vocaverit ad sapientiam, ille, & non alius, venturus est, Imo qui ad fastigium pervenerit, minimum adhuc poterit, nisi Domini favor benignus affulserit. En sic adolevi, factus vir, & nunc quoque senex inutilis, & ingratus Deo, cui omnis honor.

VENATIO SCIENTIARUM.

1. *Mens non est rationalis; si Dei imago.* 2. *Scholarum opinio de Ratione.* 3. *Visio somnialis de Ratione.* 4. *Mentis dialogus cum ratione.* 5. *Prima impostura Rationis.* 6. *Mens elegit intellectum.* 7. *Suspecta evadit Ratio, propter impostura.* 8. *Tædium mentis, de ratione.* 9. *Ratio à peccato incœpit.* 10. *Animæ separatæ à corpore, qualis sit scientia.* 11. *Mens, vestes Rationi detraxit in asylo.* 12. *Ex abusu, Ratio intrat in consilium mentis.* 13. *Ratio gravat mentem.* 14. *Ratio ad se ipsam reflexa, multos parit errores.* 15. *Ars magna Lullii ventilatur.* 16. *Modus separandi Rationem à se.* 17. *Ineffabile lumen intellectuale.* 18. *Sensus immortalitatis animæ.* 19. *Ratio non est lucerna, de qua Salomon.* 20. *In qua parte habitet syllogismus.* 21. *Ratio generat caliginosam scientiam.* 22. *Scientiæ præmissarum sunt à lumine lucernæ.* 23. *Mens non fallitur, nisi à sua ratione.* 24. *Ratio sepelit intellectum.* 25. *Ratio noscitur in pauperrima sui nuditate.* 26. *Intellectus recusat usum Rationis.* 27. *Ratio & veritas, sunt disparata in suis radicibus.* 28. *Ratio non convenit cum cognitione conclusionis.* 29. *Rationis definitio.* 30. *Defæcatissima Ratio, est adhuc fallax.* 31. *Quid Rationalitas & Ratiocinatio.* 32. *Quid veritas intellectualis.* 33. *Imaginatio est modus intelligendi obliquus.* 34. *Brutæ esse rationalia.* 35. *Vituperosum rationale, pro homine.*

mine. 36. *Vera definitio pro homine.* 37. *Scholæ plus Aristoteli, quam Paulo auscultant.* 38. *Animal, in definitione hominis, est naturæ corruptæ.* 39. *Quale Rationis sceleton.* 40. *Progressus ad scientias venandas.* 41. *Duplices imagines in anima.* 42. *Vbi sistatur mentis progressus.* 43. *Progressus verior quomodo fiat.* 44. *Nova Intellectio, sive labor Sophiæ.* 45. *Intellectum coincidere cum intellectis, & quomodo istud fiat.* 46. *Quare fiat transmigratio intellectus.* 47. *Memoria, & voluntas absorbentur.* 48. *Quidditas cogitationis Intellectualis.* 49. *Quomodo Dei Imago fulgurat.* 50. *Qui mens intuetur intellectum sub forma arrepta.* 51. *Rabbinorum error, de hoc statu animæ.* 52. *Qualitas intellectus, dum stat in isto lumine.* 53. *Quare, & quomodo Intellectus se transformat.* 54. *Quomodo intellectus seipsum aspicit.* 55. *Qualis sit intelligibilitas.* 56. *Quomodo anima seipsam intelligens, intelliget quælibet alia.* 57. *Vnde ista intelligendi difficultas.* 58. *Accidentia cur non comprehendantur per Intellectum.* 59. *Errores Scholarum circa divisionem Intellectus.* 60. *In intellectualibus, pati, nobilius esse quam agere.* 61. *Aristoteles non cognovit verum intellectum.* 62. *Fantasia non penetrat res, nec vicissim res intrant in eam.* 63. *Octo axiomata de Intellectu, quæ nescivit Aristoteles.* 64. *Divisio Prædicamenti Substantiæ.*

VENATIO SCIENTIARUM,

INCIPIT À NOSCE TE IPSUM.

1. RAtio putatur vita animæ, sive vita vitæ nostræ. Ego autem credo, quod omnipotens, sit solus via, veritas, vita, lux, viventium, & rerum omnium; non hoc est autem Ratio. Atque ideo quod mens nostra debeat esse Intellectualis; non autem rationalis, si Dei simulacrum proximum referre debeat. Paradoxon istud elucidandum, ad scibilium cunctorum, Adeptorumque in primis investigationem. Voto meo, omnis Philosophia incipit, & procedit à cognitione sui ipsius: sive physica illa fuerit, sive moralis. Intellectum itaque, atque nostri cognitionem abstrusam, proponam, quantum mea assequor tenuitate. Fert enim opinio Scholarum indubia, quod Deus nil pretiosius largitus sit homini Ratione, per quam solam à brutis distinguimur, cum Angelis vero symbolizamus. Sic quoque & ego, à teneris annis persuasus, credidi. Sed postquam discretio adolevisset, & animam meam semel intuitus eram, prorsus aliter sensi: fateor interim, me malle sapere in occulto, quam velle videri sapere; plus autem semper discere avidum, quam docere annisum. Attamen debui quædam docere, ne talentum susceptum defodisse, reperiar. Quamobrem 3.
2. Ratio semel se ostendit, in quadam visione, animæ meæ, in forma spissioris, & caliginosæ nebulæ: & proponebat, se esse nutricem, ductricem, & tutricem mentis, à Deo sic ordinatam, ad omnis, etiam solidi boni, consecutionem. Imò protestabatur, se esse clavum cursus vitalis, proram, & puppim mentis, atque adeo inventricem omnium scientiarum. Primo enim intuitu, gratulabunda anima Rationem suscepit, penes & quiescere optavit, cum beneplacito, in gaudio, & jubilo. Quia sic olim mens sibi persuaserat, sic edocta. Attamen 4.
mox, ne credulitatis lenitate peccaret, adorsa est Rationem propriis armis, dicens. Si itaque ratio, in mei servitium, es destinata, non ego te; sed tu me, sequi debes: Quippe, quæ nil affirmas, vel demonstras per discursum, quin ego id tibi prius ingenuerim. Quo pacto ergo jam discipula, supra magistram, filia supra parentem, tutelam prætendis? Argumentum istud primum ex mea arrogantia, docuit me, nil superbiâ, animæ esse vicinius: quam tamen elationem, ex inobedientia oriundam, pallio virtutis texit. ne scilicet credulitate abduceretur. Respondit autem Ratio; non quidem categoricè: verùm duntaxat, ut formidinem in mente generaret, & sic scrupulositate, illam in vota sua traheret. Dixit nimirum, Salutem animæ nullam, absque ratione acquiri; Perituros videlicet mortales, sub sensuum illecebris, nisi per Rationis habenas vitia coercerentur. Cui indignabunda mens, ait: Apage! nil horum ex te, aut per te: quorum cognitionem ex fide, & exsecutionem, 5.

nem, ex clementia, suscipio. Imo fides jubet, quod pro se, te deseramus. Centum namque sectiones, & rimas in fide, tua peperit flexilis impostura, etiam defecatioribus viris. Quælibet autem sectio, suam habet sophismatis rationalem inductionem. Quia Ratio, parit utrobique, tantum putationem, loco fidei. fides autem, ex gratia est: non ex te subdola. Quæ sagacissimos quosque, in te confidentes, deludis, atque miserè abducis, ad barathrum miseriarum. Finaliter considerabit mens mea, per fidem, quod veritatis tantum unica esset forma, & essentia: & quod omnis intellectus, semper, tantum esset ve-
6. rorum. Quocirca in electione, rata est mens mea, intellectum præ Ratione, magnifacere. Ideoque cœpit vereri, ne Ratio, quæ tot hominum myriades, specie pietatis, veritatis, & Religionis, sub multiplicate errandi, vafrè falleret, tanquam placida adulatrix, & callida seductrix, ipsam seduceret. Suspicataque est ergo
7. mens, quod Ratio, nedum in fallaciam, & suiipsius obsequium, fingeret suadelas, quoties mens, eam in Judicem, sive Assessorem, deligeret: verum etiam, quod Ratio, plane se in parasitam, & in servitutem daret desideriis, etiam summè religiosorum: plusque putationis, temeritatis, & stoliditatis, quam scientiæ, ac veritatis, secum adduceret. Quippe quæ facile per linguas, nunc ad unum, nunc vero ad alterum extremorum, nutabunda flecteretur: rationesque ubique inveniret, fingeret, & substerneret, juxta placita desideriorum. Imo non raro ratiocinando procedat, quod extra rationabile excidat, maneatque indefinitè indistincta, & in inscitiis incerta, quas tamen enodare pollicebatur. Subinde quoque, Ratio, animas dementavit, quæ suis persuasionibus ni-
8. mium confisæ, se illi emancipaverant. Aliis demum, per insulsas, importunas, indiscretas, & frustraneas solicitudines, filum vitæ præcidit. Hausit ergo mens tædium, ab rationis Imperio, magisque, quod sciret rationem, suæ œconomiæ domesticam, præsumeret vero pedissequa, totum mox animæ dominium. Recordataque mens verbi divini, quod *domestici ejus* sint *inimici ejus*, nauseam super Ratione concepit. Et utrimque aversio, nondum sat fundata esset, tamen vires acquisivit eundo. Inde ergo, initio cœpit anima Rationem, non amplius ut partem, aut potestatem sui, contemplari; sed velut peregrinam hospitem, ab esse mentis, plane decisam, atque neutram. Idque postquam anima, per fidem sciret, se à corpore semel separatam, non amplius rationis indigam: hanc proinde esse caducam, mortalem- 9.
que; imo & cum morte nobis advenisse, in naturæ corruptione. Scit nempe mens, se 10.
post mortem, habituram omnem suam cognitionem simul, plenam, nudam, non successivam, non vi præmissarum extortam, non expugnatam, non fallacem, disputabilem, aut dubiam. Nec se à morte, facturam demonstrationes, ut unum ex altero concludat, trahat, cogat, diducat, vel reflectat, sive id fuerit ad concipiendum, sive vero ad notificandum. Rationem ergo ca- 11.
ducam, etiam ab anima fugitivam, mens apprehendit chlamyde, illamque omni veste, in nuditatem usque, spoliavit: Atqui tum menti confirmatum est, quod Ratio, nobis relicta, advenisset, tanquam stigma à tortore, in calamitatum, casusque nostri memoriam. Et quod scientia boni & mali, esu pomi acquisita, esset ipsissima Ratio, tantopere à mortalibus adorata. Deinceps itaque, annisa est mens recedere, non quidem contra, sed ab Rationis usu: abstinendo scilicet ab omni discursu, 12.
in contemplatione rei, ut res est, bona, vera, & ens in actu. Id autem non potui mox obtinere, eo quod invitam animam, ut umbra corpus, continuo comitaretur Ratio, quæ injussa, in mentis concilium advenit, ex veteri possessione, & non sat accurata clausura nostri concilii. Hocque titulo, adhuc onerosior, tristior, tædiosior, & nebulosior mihi fuit deinceps Rationis

conversatio. Tum siquidem cœpi sentire, quod Ratio animam angebat multiplicitate, inani complacentia scientiarum, & virtutum ridicula disquisitione tentabat; vitæ ornatum promittens, coram mundo, deastram Rationem adorante. Quapropter intellectum,& voluntatem,in sui placita miserè trahebat, & memoriam sic onerabat,ut mox in virilitate mea, memoria, ut asinus,sub sarcina caderet, & defectum acquireret. Mens ergo, Rationem proscripserat sæpè: sed de novo, invitis mentis conatibus, semper subintravit, hypocrisin doctam detexit, suosque arietes ad debilissimum mentis murum admovit. Auram vulgarem nempe pollicita est,ambitionis stulta præmia,sub se foveri ostentans. Rigiditatem verò vitæ, cui tetricam Philosophiam, tunc primum adorsa est,illamque ut morositates dissuadebat, multa passim illicita, fraudulenter excusabat, juventutis,vel receptæ jam passim consuetudinis privilegiis: docta industria, adulationi mentis usque inserviens, velut pedissequa insequebatur, fingens rationes ad lubitum mentis, jam inclinatum. Tandem mens rogavit,quam Scientiam Ratio dare posset? cui mox illa respondit,se posse per artem magnam Lullii efficere, ut de quoquo scibili, homo, tanquam omniscius,discurrere possit, cum totius mundi admiratione. Tum indignata est mens,ac dixit Rationi: Apage, garrula nequam, Sermocinalia enim inprimis detestor.Itaque certo cognovi, quod Ratio semper animam deserat, cum ariditatis dissuavitate,in tenebris,inquietudine,incertitudine, & amaritudine cespitantem. Postremò, ut cognovi nullum mihi in natura sublevamen, neque separationem à tam molesto ac tædioso hospite, abdidi me in orationem silentii, adeo, ut quandoque prorsus, & subinde pro parte,me denudarem à Ratione, omnibusque ejus appendicibus. Accidit itaque, quod extra, vel saltem præter illa, quæ per Rationem cognosci, aut suo adminiculo ullatenus concipi possunt, devenerim velut per somnium, subter ineffabile lumen. De quo nil habeo,quod dicam ulterius: eo quod invida Ratio, me confestim ab inde abstraxerit. Quippe, simulatque nondum mortificata Ratio, subter luminis insuetudinem, caligans, cum mente intrasset,admirationem in me suscitavit,quis,unde,quomodo,& cur eo devenissem: sicque cecidi extra lumen, in obscuritates miseras, subter diem. Meo autem judicio cunctabatur istud lumen, vix spatium, quo quis tractum,quatuor syllabas pronunciaret. Abinde attamen sensi me mutatum ab eo,qui pridem eram. saltem enim degustavi immortalitatem animæ meæ, basim fidei, & Religionis, cunctis bonis caducis anteponendam scientiam. Perrexi itaque majore studio, à Ratione abire: utpote quæ me nunquam nuda; sed fallaciter tecta,cum pugna,& imposturis,adorsa erat: deseruerat me verè nunquam, nisi cum incertitudine. Salomon, vocat spiritum hominis, lucernam Dei. Non enim quod Deus sit in tenebris, vel humani spiritus splendore opus habeat. Sed prorsus, quod occultæ rerum scientiæ, à Patre luminum, infundantur in nos, medio hujus lucernæ. Apprehendi quotidiè certius, quod Ratio non esset spiritus ille hominis, ideoque neque ista lucerna Dei. Imo, neque lumen istius lucernæ: Sed quod lucernæ inesset longe aliud lumen, cujus vigore, penetraret scibile sibi permissum, Perspexi nimirum, quod anima non esset indiga, imo nec formatrix syllogismi, eo quod illo uti nolit, semel à corpore sequestrata. Siquidem ejus cognitio nativa, longè nobilior atque certior esset, quavis demonstratione, Rationis apice. Tum denique cognovi, quod neque sensus syllogismum conderet: sed quod Ratio, demonstrationum formatrix, posset animalem intellectum,sive imaginationem, mediam inter sensus,& intellectum. Interrogabis,quare lux luceat? aqua sit humida? cedat intranti digito? &c. ac reperies, quod

quod quo res quæque clarior est, eo ejus Ratio sit stupidior, remotior, ac hebetior. Tum itaque clarè conspexi, quod Ratio volutetur inter obscuras caligines. Dein, quod ubicunque nullus est discursus, nullæ præmissæ; etiam nulla reperiatur conclusio, consecutio, sive Ratio. Attamen scientia præmissarum est certior conclusione, (siquidem cum è primo veris supponatur, atque illa scientia, est in anima, absque Ratione: quia ante Demonstrationem. Unde mecum concluſi primùm, 21. quod Ratio non generet nisi caliginosam scientiam, sive putationem. Tum denique: Quod scientiæ veritatis, rerum, ac præmissarum, prodeant, non quidem à Ratione; sed ab alio longe initio, intellectuali videlicet lucernæ lumine. Quocirca 22. mox observavi, quod Rationis discursus, extenuet, obumbret, præpediat, & suffocet, nobilem illum intelligendi actum, quo præmissarum scientiæ, nobis insertæ, cognoscuntur. Magis, magisque didici, quod Ratio, procul dein & extra lumen veritatis; eo quod tantum lumen, instar vespertilionum, tolerare nequeat, suo nitedulæ splendore, mutuato, contenta. Quippe quæ nil aliud propriè est, quam discurrendi sermocinalis facultas, nobis, ut mortalibus, à peccato connata. Plus inquam, ut sequacem animam, operando fatiget, canisque capillis cranium tegat, quam ut intra nos, veri veram scientiam 23. producat. Quandoquidem reperi, quod anima, optans scire, per Rationis venationem, ut plurimum amplectatur media mendacia, & falsas satisfactiones, pro veritate, in laboris præmium. Sic enim mens decepta, aspicit mendacium, fucum, fraudem, ac in summa putationem, in vicem veritatis, quamdiu de Rationis imposturis nil adhuc ambigit. Hactenus namque contigit, quod tot sint impostura, & falsæ doctrinæ, tam in Religione quam in arte medendi, ut ne ullum angulum Scholarum perlustrem, unde veritas scopis Rationis 24. non sit eversa. Nudam itaque vidi Rationem, & didici, quod in omnem eventum Ratio non pareret, nisi putationem veri: quo medio, sepeliret intellectum intellectualem. Eo quod mens non possit simul amplecti, & sequi duo lumina, tam diversa. Putationibus autem, miserè mundus ubique abducitur, atque deluditur. Ac primò quidem, quod quilibet putet Rationem, Iconem Dei, & optimum nostri thesaurum, &c. Amabo. Petatur Ratio, super dubia quæstione, à decem viris sagacibus, separatum: & attende quantum ab invicem discedant, sua quisque Ratione deludatur, & qualiter quisque sua strenuè pro putatione pugnet. Enimvero cum mens mea Rationem sua veste spoliaret, observavi mundum decipi inprimis, propria putatione. Quod inquisitionem, cognitionis rerum per causas, vocet indagationem, sive inventionem Rationis. In eo enim primum detexi fucum, ac miserrimam Rationis conditionem, nuditatemque pauperrimam; quippe apparere erubescit, nisi sub falsi Etymi operculo, ac mendicato pallio. Siquidem Ratio nullatenus est causa, pars, aut essentia causati. multo minus facultas Rationalis in homine res attingit. Nam res est id in se, quod est absque reflexione sui, ad aliquem humanæ Rationis discursum, inventionemque. Extima ergo vestis Rationis, larva esto. Causa nimirum, est initium, & origo causati. Ratio autem, nil tale est. Animadverti denique, quod Scholæ Rationi locum darent, in medio essentiæ mentis, hancque abinde animam rationalem, velut essentiali proprietate, denominarent. tanquam Ratio, pro lucerna, illi data foret in intima ejus essentia. Cum alioqui, revera in mente, sive proximo Dei simulacro, nullus sit rationi locus. Eo quod anima, à corpore separata, non utatur discursu Rationis. Imo cum anima, adhuc corporis inquilina, quidquam intellectualiter intelligit, plane recusat omnem Rationis usum. Quia quando Ratione uti- 26. tur, plane saporem corporei fundi refert.

Cum

Cum rationalis potestas sit in parte inferiore animæ, quatenus corporeis compedibus vinctæ.

Mox demum sub Rationis denudatione, confestim, æquè frivolum involucrum sese obtulit, ex rationis putatione. Quod scilicet, quidquid veritati affine est, hoc Ratio judicet Rationabile, & Rationi
27. consonum. Cum tamen Ratio, & veritas, sint disparata, in suis radicibus. Nam veritas, est ens reale, verum: Ratio verò, est ens mentale, problematicum, duntaxat apparens. hinc enim ens Rationis, Non-ens, putatione matre oriundum. Facultas enim rationalis, atque inde deducta Ratio, sæpè falsa, pro veris amplectitur, & vera
28. pro falsis rident. Unde tandem seriò inspexi, quod Ratio non conveniret cum conformitate rei, per discursum propositæ, & cognitione conclusionis, per nos repertæ. Utpote Ratio propriè non est judicium externi hominis, aut suæ imaginationis, quo apparentem sibi veritatem, confricat ad species scientiarum, quas homini rentur innatas. Unde devium, imaginatio, tum prius fabricat cognitionem
29. sibi consentaneam. Ast Ratio, magni iste reputatus condus in mente, nil est aliud, quam habitudo prædictæ conformitatis, per discursum repertæ, cum speciebus, sive ideis connatis, in phantasia. Quæ demum conformitas, prout in se confusa, obscura, mobilis: ita instabilis necessario esse debet, ex natura subjecti inhærentiæ. Sic enim, etiam desecatissima Ratio, potest in se esse fallax: nec necesse est, ut ullam intra se certitudinem cogat, contineat, aut
30. concludat: excepta Mathesi. eo quod hæc planè consistat in mensuris commensurabilium. Convertuntur enim ideo plures hæretici, per exempla vitæ christianæ, quam per ratiocinia disputationum. Aptitudo demum illius habitudinis, ad species in imaginatione connatas, censeatur
31. rationalitas, vel rationabilitas. Ratiocinatio autem, sive logismus (unde syllogismus) est actus, quo appropinquatur ejusmodi habitudinis conformitas, ad species in imaginatione congenitas, vel (ut mea fert sententia, suscitatas finaliter. exuendo calceos rationis, ut reperi in natura plurima, quæ intellectus judicat necessaria, quæ Ratio recusat ut impossibilia. Scivi exinde, Rationem non habitare penes intellectum verum: sed extra eundem. Eo quod in intellectu, immediatè sit veritas: quia veritas intellecta, nihil est 32.
aliud, quam adæquatio intellectus, ad res ipsas. Cognoscit nempe intellectus, res prout sunt; ideoque vicissim verificatur intellectus, de rebus ipsis, per res ipsas: Quandoquidem esse rerum, de se, est semper verum: & essentia illarum, est ipsamet veritas. Ideoque intellectus, qui super eas fertur, semper directè est verus. Sed cum imaginatio, ejusve Ratio, sit mo- 33.
dus quidam intelligendi, obliquus, procedens per rationes, & discursus: non autem per adæquationis transformationem: Idcirco, modus iste rationalis, est intellectus abusivus, & fallax. Bonum autem, rectum, unum, & verum, semper uno, & eodem modo, se habent in intellectu. Quia in intellectu, stant in puncto adæquationis: sed malum, curvum, obliquum, falsum, atque multiplex, fiunt pluribus modis, per Rationem, in parte Imaginativa. Certò itaque cognovi, Rationem, in non 34.
tam sublimi pretio habendam, ac fuit hactenus. Magisque, quod in brutis Ratio, & discursus, nõ obscurè vigerent: Nam quod annosa vulpes, callidior sit juniore, per discursum rationalem, experientiæ reminiscentia confirmatum, accidit. Imo Apes numerant. Quoniam si sint 30 alvearia, ex ordine locata; Apicula mane evolans, numerat quoto alveari sit egressa, dein non redit, nec intrat, nisi prius renumeret ordinem. quod facile probatur. Nam si quintum, aut sextum, transponatur septimo, aut alio loco, numeroque inverso: apes, quæ melle, aut cera onustæ redeunt, putantes in suam Rempubl. lectam deponere sarcinam, quintum, aut sextum numera-

meratum alveare repetunt: Cujus cives, cum sint peregrini, illi advenienti apiculæ, eandem occidunt. Et hoc modo fures destruunt una nocte, cuncta alvearia. Serpens namq; cæteris animantibus callidior erat. Unoque exemplo, mille instar, discursum rationalem in bestiis conformabo. Villicus vicinus, canem venaticum alebat, custodiæ nocturnæ prædii præfectum. Accidit autem, quod in plenilunio, lupus circa villam discurreret, cui canis ille confestim allatrabat, & sequebatur fugientem lupum. Hic vero, famis impatiens, se retorsit in canem, illumque insequitur. At canis aufugiens, insiliensq; super furvum, se in tutum recepit, indeq; continuo latravit, herum excitans, lupi præsentiam docuit. Sequenti verò die rediit lupus, quem canis, ut pridie, latrando adorsus est. Lupus enim fugam fingens, donec comitem, quem secum adduxerat lupum, conjectura sciret, se subter furvum occultasse. Cum itaq; se convertit ad canem, qui profugus, ab insequente lupo, putans ad furvum, velut tutissimum castrum, refugere, prodiit occultatus alter, qui canem rictu apprehendit, saltumque super furvum præpedivit. Itaque insignem solertiam in brutis cunctis notavi, etiam in insectis plurimis. Vituperosam itaque definitionem existimo, qua homo, animal rationale, velut ex essentiæ descriptione, depingitur. Siquidem ex ultimato fine, destinationum proprietatibus in creando, definiendus erat, si finis sit causarum prima, ex Aristotele. Quapropter nec hominis definitio, è fonte paganismi, mendicanda erat, qui creationem, ejusque fines, plane ignoravit. Etenim ut mea Philosophia, gentibus ignota; ita vicissim illorum, est mihi nauci. Equidem scribo pro Christianis, quibus turpe est, sequi ethnicos, contra veritatem Euangelicam. Nec etiam censeri volo nominum rixator, quoties de finibus, prærogativis, electione, dignitateque imaginis divinæ, agitur. Rejicio inprimis insulsitates paganismi, in definitionibus, præsertim hominis perpetratas. Siquidem testimonio S. Anthonii, per B. Hieronymum descripto, Paulus Anachoretarum primus, in divorum numerum est relatus. Ejusdem quoque relatu, Faunus, legitur animal loquens, rationale: imo Deum naturæ, & Christianorum, cognoscens, colens, & supplicans, Antonium, ut pro se, atque suis, Deum oraret. Constat inprimis, hunc Faunum non fuisse hominem, ex Antonii assertione, & monstrosa figura. Denique neque fuisse Cacodæmonem, colligitur; quod hic adeo superbiat, ut ne quidem si sciret se salvari posse prece, vellet rogare, ut aliquis pro se oraret, neque se prosternere pro impetranda venia. B. Hieron. enim, Faunum vocat, non hominem, ut neque Cacodæmonem. Faunus ergo neutrum horum est, eodem teste, quo Paulus ille, inter Anachoretas, primum sortitus est locum, atque inter Sanctos relatus. Ergo Faunus est animal ut ens ratione, loquens idioma patrium: non autem homo. Sic Satyrus olim vivus, ac dein sale conditus, pro ære ostensus, per Ægyptum, Phrygiam, & Græciam portatus. In Scotia, & Zelandia, demum, atq; alibi, piscata monstra; semihumanis figuris, ratione utentia, imo artes mechanicas exercentia, Homo nimirum ad Dei imaginē solus factus, cum exclusione omnium. Hæc autem rationalia bruta, in suis Elementis, etiam diversa inter se: sunt tamen simulacra nostri, & non imagines Dei. Homo ergo, est Creatura vivens in corpore, per animam immortalem, ad honorem Dei, secundum lumen, & ad imaginem verbi, primi exemplaris omnium causarum, sigillata. Dies namque, & suum lumen, fuerunt quandoque absque Sole: & Sol erit aliquando sine luce. Sed anima hominis, sine imagine divina considerari nequit, dum Regnum Dei, cum omnibus suis charismatibus, sit intimius animæ, quam est ipsamet sibi intima. Indignor ergo merito, quod Scholæ, Philosophia

35.

36.

ethnica, adoleſcentes male imbuant, oblectenturque etiamnum glandibus, repertis jam primæ veritatis epulis. Domine lumen vultus tui, impreſſum eſt ſuper nos. nemo enim novit perfectè imaginem, & an bene ſuo reſpondeat typo, ſi typum prius non agnoverit. Quocirca quotquot hominem male definiunt, Deum non agnoſcunt, ut neque ſeipſos in eſſentialibus. Plus itaque Scholæ Philoſophicæ, documentis Gentilium, quam Pauli acquievere. Hinc illas contemplor, hominem, duntaxat juxta ejus cadaver, meditatas; non autem juxta creatoris, ſive efficientis intentionem, hominisq; deſtinationes finales. Alioquin enim omnipotens, à ſcopo ſuo declinaſſet, ſi finis ſit cauſarum prima, in creando, ſitq; aliquid conſiderabile ut primum, in rerum adorabili Authore. Erat itaq; creatura definienda, & intentione efficientis Creatoris. Ille enim in ſuis finibus non erat, qui ipſas proprietates fabricat, fluētes ex ipſis deſtinationum finibus. Quapropter homo, quamvis ex corpore, animales aliquot, & corporeas conditiones habeat: attamen ex intentione divina, creatus eſt in imaginem Dei viventem, in ſubſtantia immortali, ut Deum cognoſcat, amet, & adoret, ſecundum lumen typi, ſibi impreſſum. At poſtquam homo vixit in carne, ut animal, dixit Deus, *Spiritus meus non permanebit cum homine, quia caro eſt.* Genus enim definiti proprium, in definitione hominis, quod Scholæ nominant animal: idipſum Deus nominat degenerationem, averſionem viarum, naturæ corruptionem, atque deſtructionem intentionis ſuæ, in creando. Differentiam autem conſtitutivam hominis, ſive rationale, competere brutis, extra dubium eſt. ſimulque penuriam logices, omni prorſus definitione, & differentia conſtitutiva deſtitutæ. Cæterum, Ratione, in nuditatem uſque, jam deveſtita, omnimodam acquiſivi ejus diſplicentiam, eo quod inane ſceleton mihi videretur, ablatis larvis, & togis. Denique pauperiem ejus anguſtam, & inquietam fœditatem aſpexi, dum præcipuè confuſionum, & incertitudinum memor eſſem, quibus me pro ſolito intricaverat. Cœpi ergo deinceps contueri, quod meus intellectus plus proficeret per figuras, imagines, & viſiones phantaſiæ ſomniales, quam per Rationis diſcurſus. Imo potius diſcurſus frequentes, ſuum hominem ordinario moroſum reddere, iracundum, amentem, procelloſum judicio ſuo, & mobilem, ſive imbecillum, adeoque & teneræ valetudinis. At tandem introſpexi penitius, figurarum atque idearum progreſſum: & inveni tum, illas adhuc cinctas miſeriis, & anxietatibus. eo quod imagines alienatæ eſſent (propter alteritatem, ab ipſa rei veritate, & eſſentiæ per ſimilitudinis cujusque inexcuſabilem diſformitatem, remotam ab idētitate. Et tum ſic judicavi, quia nondum enotuerat mihi diſtinctio inter imagines Phantaſiæ, & imagines intellectuales: quæ poſt abſtructiones, manent in ipſo animæ centro. fatigabar enim plerumque tota die, circa aliquod ſcibile; quod etſi mihi in baſim, atque modum, eſſet incognitum, attamen per imagines, mihi eruendum ſtatuebam. Tandem cum ulterius progredi, me ſentirem impeditum; quia ſtupefactum: fabricavi intus, rei nondum perfectè cognitæ, aliquam imaginem, adornatam poſſibili adjacentia quidditatis. Sub qua, ſemel dein, dudum illam in Phantaſia aſpiciens, ac velut eandem alloquens, tandem ſtudio inſigniter fatigatus, obdormivi, ut ejus ſomnialem ſaltem viſionem excitarem, per quam eruerem deſiderabile illius ſcibile. Juxta illud: *Nox nocti indicat ſcientiam*: Ac mirum ſane, quantum luminis, ejusmodi viſiones, mihi recluſerint, præcipuè non bene dudum antea paſto corpore. Non enim diffiteor, quin rei quæſitæ quidditates, plerumque ſub ænigmatis pallio tectas, vel confuſas, plurimumque adhuc pluralitatibus, ac alteritatibus obnoxias, pluries acquiſiverim hoc pulſandi medio, prægreſſis præcipue quærendi

37. 38. 39. 40. 41. 42.

di adminiculis, adnexisque orandi subsidiis & alis. Dixitque ad me vir sanctus (cui omnem conscientiæ angulum, laborumque, & annorum tædia, per insomnes noctes, operueram) Ah! utinam ego tantundem laborassem, & in amando Deum impendissem, quantum tu miser, in disquisitione scibilium, quorum rationem sive computum, novissimus dies à te non exiget! Laudabam equidem Dominum tunc, quod mihi propinquius aliquod noscendi, discendique medium, gratis largitus esset, quam Ratio foret. quæ nunquam ad prius, raroque ad posterius idque cum multa adhuc incertitudine, penetraret. Credebam enim tum, originalem corruruptæ naturæ ærumnam, ulterius progredi non posse, ad semel degustatum lumen, quam per præfatas Phantasiæ imagines.
43. Suasu ergo illius viri, destiti angustius aliquid optare, quærere, & investigare, denudavi me omni curiositate, & appetitu sciendi, ad quietem, sive paupertatem spiritus, me recepi, resignans me in amabilissimam Dei voluntatem, in quasi non esse, non operari, in merum nil desiderare, nil intelligere. Maximopere, quod scirem multiplices imperfectiones, in cognitionibus meis hauriens insignem indignationem mecum, quod pro caduca scientia, tot tantosque labores insumsissem. Ipse itaque mirum in modum mihi displicui; Rogavi itaque Dominum, ut omne prorsus scibile, ejusque desideria profana, everreret è mente mea; quam hoc titulo, totam obtuli sæpius in sui beneplacitum. Interim post duos menses, in hac scientiarum renunciatione, atq; nuda pauperie, semel mihi iterum supervenit,
44. quod intelligerem intellectualiter. Sedebam secus Athanar meum. Redii autem mox in me, nec scivi quantum illud lumen durasset. Istud quidem novi, quod rei insolitæ novitas, stupor, & jubilus, tum subripuerint istud lumen, & excidere me fecerint, in pristinas meas tenebrarum confusiones. eo quod Ratio, nondum mortificata esset. Aristoteles, quanquam hujus luminis totus expers: visus est tamen aliunde descripsisse alterius sensationem de labore Sophiæ, sive Adeptis. Βελτίον διακείμενος ἢ ἐν ἐπιγραφῇ εἰδὼς. Surda nimirum alterius suggestione, vocat melius dispositos, quam si essent scientes. Id est, ope demonstrationis. Cujus solius medio, omnem in homine scientiam oriri alioqui semper jactitat. Saltem agnovi valedicendum Rationi, & Imaginationi: tanquam facultatibus brutalibus (idque propter casus nostri ærumnam) si ad solidam veritatis cognitionem spe trahamur in profundum. Cognovi pariter, quod re- 45.
quireretur facilis traductio intellectus, atque transmutatio placida, suiipsius, in formam rei intelligibilis; Quo puncto scilicet intellectus pro momento, fiat velut ipsum intelligibile. Cum autem intellectus perficiatur intelligendo, nihilque perficiatur, nisi ab eo, quod symbolum secum habet, in sui natura; idcirco collegi intellectum, & intellecta, ut talia, debere esse, aut fieri, ejusdem naturæ. debere autem hoc fieri, extra laborem, inquietudinem: sed cum otio, in lumine sibi proprio, cum abstractione, orbatione, & carentia alterius, cujuscunque auxilii creati. Verùm si concurrat alienum auxilium, jam erit cum labore, desiderii suscitati, extra intellectum. Porro istam intellectus transmigrationem, & transfigurationem, illi naturalem alioqui, Poetas quandoque subordinatos, Prothei nomen, non secus atque fabula, significant. Ego vero, eo clarius jam cognovi, istam transmutationem intellectus, fieri debere, eo quod intellectus, in se, sit totus purus, simplex, unicus, & indivisus. Quamobrem eatenus quo- 46.
que, illi competeret, unicus, simplex, uniformis, & univocus aliquis actus, ab ipsomet intellectu plane indivisus. Alioquin intellectus amitteret suæ unitatis homogeneam simplicitatem, per alteritatis dualitatem. Veruntamen comperi sat, non esse de plena, atque libera nostræ volunta-

tis poteſtate, ſuo ſic intellectu nunc frui. Et quod ad iſtud, requiratur plus, quam putare, anniti, optare, velle. &c. Idque nedum propter inſuetudinem, qua à puero, per actus animales, continuo aſſuevimus parere imaginationi: Verum multo magis, quia ipſa voluntas, cum Memoriâ, penitus pro illo ſpatio motus, debet abſorberi, ac velut annihilari in intellectu. Quod ſane ingentis eſt myſterii pondus.

47. Alias namque quam cito quis cogitat de anima ſua, aut de re quapiam, tanquam de tertio, cum alteritate ſeparata, extra intellectum, eo ipſo, nondum eſt cogitatio,

48. aut operatio puri, ac ſolius intellectus. Aſt cum anima cogitat ſeipſam, aut aliud quidquam, tanquam ſeipſum, ſine alteritate cogitantis, & rei cogitatæ ſine appendentiâ, extraverſione, vel relatione ad durationem, locum, & circumſtantias. Tum ſcilicet, ejusmodi cogitatio, eſt intellectualis. At nondum adhuc proin illuſtrata: licet iſta jam intellectio, ſit longe nobilior cogitatio, quam quæ per incidentias irruit: ſive illæ, per imagines, ſine ſequela adveniant, tanquam infuſæ: ſive demum, ab experientiis, & obſervationibus hauſtæ, influendo, velut ſponte affluant. Utpote anima, in illo luminis ſtatu, ſic apprehendit interiorem & anteriorem rei intellectæ eſſentiam, quod ipſe intellectus, transmigrando ſeſe transformet, in rem intellectam. hinc videlicet ſequitur. Si notitia intellectualis, ſit cum ſimilitudine rei intellectæ, in ipſo intellectu: quod etiam Regnum Dei, nobis velut adveniat, atque renaſcatur, quoties in fide, intellectualiter, & præſentialiter, Dei Bonitatem, Poteſtatem, Infinitudinem, Gloriam, Veritatem, &c. in ſpiritu adoramus. Sicque Deo in deliciis eſt, cum filiis hominum eſſe. Certe ita eſt. Intellectus noſter, novo velut perfectionis rore perfunditur, quoties intellectualiter contemplatur aliquid ſupercœleſte: eo quod pro momento, transmigrat in illud, illudque

49. deguſtat. Tum nimirum intus fulgurat imago Dei, & evadit glorioſa. (Bone Deus, quousque deducis mortales) Aſt ſane, non fit ejusmodi intellectualis cogitatio, cum discretione verborum, aut idiomatum: neque cum ſenſuum, aut Rationis præcinctu; neque cum celeriori quodam totius logiſmi conceptu affatim hauſto; neque cum dependentia, ac ſequela prius cogitatorum: neque circumſtantiis circumſepta, de hic, nunc, albo, magno, amaro, ſimili, placido, &c. Sed unum, non eſt in intellectu, ſine altero: neque cum altero, ſub alteritate: nec etiam prout poteſt per Rationem, aut imaginationem cõcipi, aut per imaginationes, ideaſve, cogitari. Verùm in illo ſtatu, nunc, hic, ſenſus, Ratio, imaginatio, memoria, & velle, ſunt ſimul in merum intellectum liquata, ſtantque ſub tenebris, lumine intellectus obfuſcata. Tum, tum inquam, lumen quoddam, cadit ſuper Animam. Atque id totum eſt (meo judicio) quidquid verbo, cogitato, locuto, ſcriptoque, dici potuit unquam. Iſtud lumen verò ſive ſit prorſus ſupernaturale, ſive quod intellectus ſui natura ſic accendatur, malim experiri, quam determinare. Iſtud unicum ſaltem ſcio, quod non contingat absque gratiâ. Quamobrem, ſive intellectus transformetur, vel ſive ſeipſum transformet in ſimulacrum rei intellectæ, ſane divino auxilio opus habet, & quidem ſingulari. quia 50.
ſaltem tunc Anima intuetur ſuum intellectum, ſub forma arrepta, in dicto lumine: Atque in iſto ſui ſpeculo, ſpeculatur ſeipſam intellectualiter, absque reflexione alteritatis: ſicque concipit rem ſcibilem, una cum omni ſuo eſſe, & proprietatibus. Eo quod hoc cognitionis lumen, non ſit emanativum extra intellectum: ſed manet intus reflexum, ſuper intellectum, in omni veritate, & certitudine perfecta, perfectivum. Equidem Rabbini ali- 51.
quot, hunc animæ ſtatum metuunt, ut periculoſum. Schola etiam myſtica, periculum arrogantiæ, & adulterii ſpiritualis formidat. Ambo autem ut nocuum devitant.

vitant. putantque Adepti, si sæpius invaderet, aut longius perseveraret, allaturum indubiam mortem, cum ægritudine, quam Binsicam Rabbini vocant. Quæ propriè est organi Phantasiæ Atrophia. Veruntamen quæso ignoscant, si secus sensero. Primo, quia organa Phantasiæ in hoc non laborant. dormiunt vero immota, tanquam si non essent. Igitur vicissim nil patiuntur. Tum, quia actus iste non est in nostra potestate: Credo namque principalem illum actum, esse clementiæ. Quæ nunquam inordinatum dat, facit, causat, admittit. Itaque etsi Clementia affluueret sæpius, aut diutius, nec proinde tamen inordinationem contineret, aut arguere posset. Obsecro ergo, Pater luminum dignetur præcedere, & subsequi sua claritate, ut me ducat ad vocationem, in sua gratia sibi placentem. Itaque lumen, cadens supernè super animam (quando minus est adstricta, & obligata organis corporis, quæque impassibilis, & immortalis in se est) vitæ quoque nocere nequit. Siquidem post receptionem tantilli luminis, comperio hominem triduano jejunio, vix quicquam pati. Quocirca mihi in mentem venit, potuisse absque cibo & potu, toto novenario, amicos Jobo comites astitisse. Porro juxta meam opinionem, lumen istud, citra opem, operam, & laborem intellectus, sic disponit de intellectu, quod deveniat in libertatem sui: qui alias per servitûtem corporis, est plane mobilis, obscurus, atque confusus. Alioquin intellectus organis non utitur, præter, aut extra se. Ideoque nec fatigatur, ut Phantasia: nec morbis, mutationibus, perturbationibus, alterationibus, alienationibus, alteritatibus, aut commistionibus, ex
52. seipso subjacet. In intellectum enim, dum stat in illo lumine, non cadit error, impostura, mendacium, aut dolus. Nec enim torpor, somnus, aut defectus illi inhabitant; Neque auxilium suscipit ab ullo creato, ut neque à corpore, Ratione, aut potestate ulla Phantastica: sed portat nativum suum lumen, super omnem Rationis ambitum. Imo quod magis est, non lacessitur tum intellectus ab ulla potestate se inferiore, neque à rebus ipsis, prout sunt cognitæ, fraudi, impostura, mendacio, obnoxiæ: quippe quæ stant in nuditate sui esse, coram intellectu, ut quasi ab hoc informentur, & transmigrando vivificentur. Sunt igitur omnia, in suo intellectu, tali modo, ut omnia animæ sint suus intellectus. Sic tamen, ut licet intellectus, actu intellectuali, se transformet in speciem rei intellectæ; servet tamen impermistam suam proprietatem, & essentiam, in quam iterum redit, mox atque ab illo actu cessaverit: Hanc nempe prærogativam possidet animam ex clementia, ut sit imago Dei: atque ideo simplex lumen creatum, incognitum. Ita ut quoties 53.
aliquid peregrini in se concipit, debeat necessario desistere ab esse simplicissimi luminis, imaginis divinæ, aut se transformare in figuram rei conceptæ. Sic quidem, ut rei conceptæ essentia, sit nuda essentia, & tamen essentialiter in intellectu, sicut in nucleo pomi, pomus. Fit itaque hinc, quod intellectualis cognitio, sit omnis erroris expers. Quia abest Ratio, quæ nos ubique cespitare facit. Stant nempe in conceptu intellectuali, essentiæ nudæ, & denudatæ: quas ut tales, anima in illo nunc, aspicit in speculo proprii intellectus, sicut dum oculus seipsum intuetur, in speculo, in radio reflexo suiipsius. Idcirco eum nullum esse, reputatur pro 54.
vero, nisi quatenus pro tali, conceptum est in intellectu. Quapropter Aristoteles coactus est fateri, principia essentiæ, & principia Intellectus esse prorsus eadem. hoc est dicere. Quod veritas essentiæ, & veritas intellectualis cognitionis, sint unum & idem. Atque ideo, ut ens, sive esse, verum, bonum, & unum, sint convertibilia: ita invicem, essentia, bonitas, & veritas, debent in unitate intellectus colliquari in formam entis. Siquidem in intellectione intellectus, non est ulla alteritas intelligen-

tis intellectus, & rei intellectæ: eo quod ante intellectionem, primum annihilata est omnis relatio reciproca, repercussio,
55. atque reflexio in invicem. Cum ipsa rei intelligibilitas, non sit nisi adventus, & approximatio unitatis, intellectus, & intellecti: sive alteritatum in relatione destructio. Quod ut clarius exemplo fiat; Intelligens intellectus, non est diversus ab intellecto, aliter, quam sicut radius lucis directus, à seipso reflexo. Itaque rei intellectæ essentia, in lumine intellectus, fit splendor spiritualis, & essentialis. Imo fit per commigrationem ad unitatem, quodammodo ipsum lumen intellectuale. Id quod animabus brutorum advenire ne-
56. quit. Ideo etiam anima nostra, seipsam intelligens, quodammodo intelligit omnia alia utpote universa alia; sunt intellectuali modo, in anima, ut in Dei imagine. Propterea nimirum, intellectio nostri, cæterarum est longe difficillima, ultima, optima, utilissima. Cognoscens namque animæ divinitatem, non potest non anteferre eandem voluptatibus quibusque labili-
57. bus, fœdis, & nullius pretii. Difficultas autem præfatæ intellectionis, inprimis consistit in eo, quod sit imago Dei, quæ & ipsa, tam in se, quam respectu typi, quem refert, est propemodum intelligendo impossibilis. Deinde, anima non habens in se ullam imaginem suiipsius, à seipsa distinctam, prorsus nequit seipsam, per ideas intelligere. Cum vero simplex, atque uniformis, nec seipsam intelligat in imagine: nec sit etiam consonum, aut conveniens, quod propter summam, aut homogeneam animæ simplicitatem, uteretur diversis modis, atque mediis intellectionum, in intelligendo, respectu suiipsius, atque iterum aliis modis, ac mediis, respectu aliorum intellectorum. hinc necessario anima, ad conservationem homogeneæ suæ simplicitatis, imagini Dei debitæ, habet omnia alia intelligere, sine specie, à rebus ipsis distincta. Sed cum anima careat sui propria specie imaginis divinæ, ut seipsam transformet intellectualiter in seipsam. Idcirco nequit proprie seipsam intelligere, modo intellectuali, nisi in lumine, & testimonio fideli ejus, cujus est imago. Cognitio enim, quam de Deo habemus, traditionis, fidei, adeoque meriti est. Quamquam plane negativa, quatenus non hoc, aut illud est, quod sensu, aut mente concipi potest. Ac proinde cognitio animæ, velut imaginis divinæ, adjunctam habet abstractionem negativam aliorum, quæ dicit non entis: non entis autem nullus respondet conceptus, nulla figura, nullusque intellectus. Id est abstractionis negativæ, cum sit comes privatio; negativa autem, & privativa, destituantur idea, sive specie æquivalente: idcirco lumen cognitionis, quod anima de seipsa habet, est clementiæ, gratuitum, nec unquam in hoc seculo plenarium. Sin autem felix quandoque conceperit in se Deum, per visionem beatificam, tum eodem luminis radio, intus Deum, se, & omnia alia intuebitur, & cognoscet. Idcirco enim, quantum anima, intellectualiter intelligit sui; In tantum proficit in cognitione utilissima, quæ de creatis in hac vita haberi possit. Quia in lumine sui luminis, quodammodo intuetur omnium proprietates, essentias, effectus, alteritates, distinctiones, atque defectus. Quo igitur semel appulit ista cognitio, ibidem flaccescit omnis Rationis nubilior speculatio, & subsidium; prout vice versa, supprimitur verus intellectus in nobis, sub Rationis placitis. Quapropter cum objectum proprium intellectus, sit ipsa rerum essentia, ea propter, accidentia, velut abstracta, atque discissa à rebus, quibus insunt, debent concipi ab imaginatione, idque per species, & imagines: neutiquam verò, per intellectum. In quo alioqui reperio omnia accidentia, connexa simul in puncto, sub essentia rerum intellectarum. Quippe accidentia proprie non sunt entia: sed entium à quibus dependent. proinde accidentia non habent essentiam, quæ ad unitatem intel-
58.

lectus

lectus commigret, aut in quam intellectus
59. sese transformet. Cæterum Scholæ partiuntur intellectum, in Agentem, & Patientem. Illum enim volunt versari, circa inventionem mediorum, ac præmissas demonstrationis; ut scilicet, terminorum notas sigillares, imprimat in Patientem intellectum, velut in substratam sibi ceram. Agentem ideo vocant masculinum, nobilem, atque formalem. Patientem verò assimulant fœminæ, atque materiæ ignobili. hæcque sua somnia persuadent tironibus; quatenus natura ubique operatur ad sui perfectionem: operatio autem semper sit passione nobilior. Ast ego, tantam ariditatem ubique miseror. Primo. quia demonstratio non est effectus, vel proles intellectus, nec suppeditat ullatenus media, ad scientias. Ut jam sat probavi. Secundo. Æthiopem vidi rotare celeriter harundinem, in foramine asseris, cum interposito linteolo. ac non multo post, arundo cum linteo ignem concepere. Dein, ego abdidi arundinem in clibanum candentem, citiusque, clarius, atque perfectius accensa harundo splenduit. Cum tamen in hoc nil ageret arundo: sed saltem pateretur accensionem. Usque adeo quamquam principium agens, subinde possit esse nobilius patiente, dum effe-
60. ctus tendit ad perfectionem: vel dum patiens, ab agente debet perfici: Attamen dum unio sub sterquilinio putrefit, non facile credam agens esse patiente perfectius. Ostendi sat alias, in tota natura, inanem Aristotelis doctrinam, merasque nugas: quanto ergo minus ille subsisteret in area intellectus? cujus esse, & operatii, pendent ex sola anima? Cogimur namque Christiani credere, quod intellectus noster, sit spiritus immortalis, lumen, & imago omnipotentis, cujus exordium ut superat naturam; Ita ejus Regulis aptari nequit. cum habeat esse simplicissimum, nequaquam partibile in luctas agentis, & patientis, sive in heterogenea. Cum etiam, quod dependeat immediate, totaliter, & continuo, à suo originali typo: adeoque ut sine Gratia particulari, nequeat quicquam intelligere. eo quod intellectus objectum, sit ipsa veritas. Quare nec intelligit intellectione perfecta, nisi recipiendo. Quod autem tantum recipit, id patitur, non autem in eo agit: nec enim intellectui proprium illud est, quod per Gratiam illi advenit. Voluntas quoque dum patitur, nobilior est, quam dum vult. puta dum regitur à voluntate superiorum. Imaginatio quidem cognoscit agendo, ideoque lassatur. hancque Aristoteles cognovit: minimè vero intellectum. Quippe qui tantum illuminativè intelligendo patitur. Est namque molestius, servilius, & obscurius, intelligendo operari, quam pati. eo quod patiendo, recipiat lumen nobilius, gratis collatum. Denique, cum intelligendo, transmigret semper in formam rei intellectæ: ergo participans de lumine interminato, perficitur absque tædio, molestia, & labore intelligendi, lucetque intellectum lumen, intelligendo, in ipso intellectus lumine. Sic ut res ipsæ, nos alloqui videantur sine verbis, easque penetrat intellectus clausas, non secus ac si dissectæ essent, & apertæ. Ergo semper 61.
perficitur intellectus, patiendo, recipiendoque. Imaginativa vero, sive intellectus animalis, Aristoteli cognitus, tantum res extrinsecus adspicit, earumque sibi format imagines, juxta suam putationem: cumque omni laborum tædio, currit circum eas in circulum. Cernit nimirum cortices, & siliquas: ad nucleum au- 62.
tem attingit nunquam, Quia Phantasia, res non intrat; ut nec vicissim res intrant, satiantque imaginativam. Ad summum enim, imaginativa sibi satisfacit per imagines, si externum signatum sit dudum admirata. cujus tamen internum sigillatorem, minimè agnoscit. Quam enim in- 63.
juste quadrat, quod Scholæ agnoscant animam, Deum proximum simulacrum: & secent intellectum in duo supposita, muniis, & effectibus discrepantia? Siquidem

ipsa

ipsa dualitas in intellectu, discrepat cum simplicitate ejus, cujus imaginem in se condit per totum sui esse. Ego credo inprimis, nil ad veritatis cognitionem pertingere, nisi fidem, & intellectum. 2. Omnem veritatem emanare ex veritate unica, ideoque primitiva. 3. Omnem intellectum ex unico, infinitoque intellectu derivare. 4. prout omne lumen, ex unico lumine. 5. Veritatis ideo essentiam, nil discrepare ab essentia intellectus. 6. Quod intellectus noster sit inanis, vacuus, pauper, & obscurus. 7. Quod omnis ejus claritas, nobilitas, plenitudo, lumen, veritasque, illi adveniant, recipiendo, & patiendo. 8. Quod eo plus nobilitetur, quo plus patitur à lumine, quod est supra omnem naturam. Finaliter Scholæ Ethnicæ defecerunt à cognitione veri intellectus. Ideoque homo, non est animal rationale. Sed prædicamentum substantiæ dividendum est in Spiritum, & corpus. Spiritus est abstractus, vel concretus. Homo solus est spiritus concretus, non autem inter corpora locandus. Si à potiori parte desumenda sit denominatio: & à famosiori significato, essentialis determinatio. Ergo homo à spiritu, intellectualique lumine, denominandus, & definiendus erat. 64.

CAUSÆ, ET INITIA NATURALIUM.

1. Excusat se Author, cur paradoxus. 2. Quædam corpora carent causis in natura. 3. Quaternarius causarum, patefacit ignorantiam naturæ in Aristotele. 4. Errores aliquot Aristotelis. 5. Formam, efficientem, & finem Aristotelica, non esse causas naturalium. 6. Forma non est Actus. 7. Falsum axioma Aristotelicum. 8. Errat in attributis formæ. 9. Non cognovit veram efficientem. 10. Pater non est causa efficiens filii. 11. Duas tantum esse causas in natura. 12. Finis nullam habet rationem causæ in natura. 13. Tria Paracelsi corporum initia, non habere naturam causarum. 14. Unde petenda definitio quorumcumque naturalium. 15. Definitio equi. 16. Divisio subiunarium apud veteres est perniciosa. 17. Definitio animantum, plantarum, & mineralium. 18. Nomen subjecti, sonat impropriè in Philosophia: cur dicendum coagens. 19. Producta non vinalia, quomodo recipiant fines. 20. Quare vis seminalis, terræ sit tributa. 21. Elementorum non esse congressum. 22. Chimicorum principia, non habere vim principiandi. 23. Duo tantum corporum esse principia, nempe ex quo, & per quod. 24. Rerum fermentum, quid. 25. Quid fermenta in specie. 26. Quid immediatè insit locis. 27. Fermenta aëris, & aquæ. 28. Fermenti, & causæ efficientis, tantum theorica distinctio. 29. Fermentum origo seminum quorundam. 30. Fermentum principians quale, & ubi. 31. Fermenta immediatè in locis, in rebus ipsis tanquam locis. 32. Materiæ nomen, est theoricum; aquæ verò, est practicum. 33. Quid causa efficiens interna. 34. Falsum axioma Aristotelis. 35. Explicatur efficiens in naturalibus. 36. Ignis non est de censu efficientium seminalium; ut decepit Aristotelicos. nec influxus cœlorum, est inter efficientia. 37. Diversitas causæ efficientis, & effectivæ. 38. Ambitiosum, & ignavum, Aristotelis ingenium. 39. Falsum axioma Aristotelis. 40. Aristoteles in Mathesi potior, quam in natura. 41. Quanta Scholarum ignorantia in naturalibus hactenus. 42. Aristoteles in Physicis ridiculus, sibique contradictorius.

IN domum desertam venio, sordes everrendas mihi reliquere. Plurima indaganda sunt, & docenda quæ ignota; subvertenda quæ malè tradita; abstergenda quæ immunda, & quæ falsa, abjicienda erunt: omnia vero, atque singula, debitè confirmanda. hæc autem premonuisse sat esto, ad submovendum tædia, si forte nova atque paradoxa infestent magis, quam vera oblectent. Naturæ cognitio, duntaxat ex eo desumitur, quod actu, & reipsa est: quippe quæ fictis nuspiam meditationibus consistit. Est nimirum tota naturæ compages, individua, reipsa, actu, & in aliquo corpore defixa, excepto spirituum abstractorum numero. Denique, & inprimis seriò moneo, quoties de causis naturalium loquor, nequicquam hæc sumenda, pro elementis, vel pro Cœlo: eo quod, titulo creationis, super- 1. 2.

ſupernaturaliter inceperint, & hodiè conſtanter quoque maneant eadem, quæ ab initio fuerunt. Cauſas ergo rerum naturalium, intelligo viciſſitudinem præſupponere. Ac licet Elementorum corpora, ſubter naturam venerint, heteroclita tamen eorundem eſt ſpeculatio, & aliena Philo-
3. ſophia. Qui enim ante me quatuor elementa, ad ſingulas corporum generationes, per miſturam confluere, ſunt opinati: Elementa ethnico more aſpexerunt, ſuisque tentarunt commentis, elementa nubere, & obedire. Omne itaque corpus naturale, non alia requirit, quam corporea initia, plerumque mutationi, ac viciſſitudini obnoxia dierum. non autem natura conſtat hyle indefinita, ac impoſſibili, neque opus habet principio tali, ut nec privatione: ſed ordo, & vita, inſunt efficienti, de neceſſitate. Resque omnis, inanis, vacua eſt, mortua, ac deſes, niſi vitali, aut ſeminali adeſſe principio, fuerit conſtituta, aut quandoque conſtituatur. Quinimo adhuc corruerēt iſtæ leges, niſi ordo quidam rebus ineſſet, & intercederet, qui propria flecteret, ad communis boni ſuſtentationem, ſive neceſſitates. Ariſtoteles quatuor cauſas, rerum conſtitutivas dictavit, quæ ſuum Authorem quoque fecere naturæ ignarum. Quippe inprimis, principium, cum cauſa materiali, confundit. Primam ſcilicet cauſam, vocans materiam indefinitam, ſive corpoream molem ſubſtratam, determinationis formalis indigam. Alteram dein cauſam, etiam internam eſſentiam, ſive rei formam, cum altero ſuorum principiorum confundit. Tertiam denique externam, efficientem vocat: Ac quartam tandem nominat finem, ad quem videlicet res quæque dirigitur.
4. hanc autem, in efficientis mente, voluit cauſarum trium priorum eſſe primam: adeoque nedum res naturales principiari, per ens Rationis, ac mentale: verum etiam, quaſi inanimata, in mente efficientis cauſæ, laterent per finem. Quod ſi ergo, cauſas naturales malè inquirat; longè pejus, ſupernaturalem finem, in mente primi Motoris, pro naturali cauſa ſubſtituit, vel mentalem finis conceptum, in non animatis requirit. Ego ſane, qui non 5.
aſſuevi, conſentiendi ignavia, aliorum auſibus, ſine præponderatione inſervire; tres poſteriores cauſas, in cognitione naturali, mendoſas, imo & damnoſas, plurimum offendi. Primam verò de quatuor, fabuloſam oſtendam ſubinde. Nam in primis cum omnis cauſa, ſecundum naturam, & dierum ſucceſſionem, cauſato ſuo ſit prior: certè, forma compoſiti, cauſa eſſe nequit producti: ſed potius Entelechia ultima generationis, ipſiſſimaque generati eſſentia, atque perfectio: propter cujus aſſecutionem, cætera cuncta diriguntur. Itaque formam, potius tanquam effectum, quam ut cauſam rei meditor. Imo amplius. For- 6.
ma enim, cum ſit generationis finis, non eſt merè actus generationis: ſed generati. ac potius potentia, poſſibilis in generatione: materia verò, ſive generationis ſubjectum, ut actu eſt; ita quoque actus ipſius, eſt internum agens, efficiens, ſive Archeus. Falſum eſt idcirco, quod quanto res magis habet de forma, tanto magis habet de actu, de entitate, virtute ac operatione. Quoniam forma non acquiri- 7.
tur, vel poſſidetur, per partes, vel gradus: neque idcirco entia, ſunt ſuſceptiva plus, minuſve, de forma. Imo, etſi ſuſceptiva eſſent, tamen activitas agentis, non eſt ipſius formæ; ſed Archei. de quo mox. forma 8.
igitur eſt indiviſibilis. Quidquid enim Ariſtoteles tribuit formæ, ſive perfectioni poſtremæ, in ſcena rerum, id propriè, directivè, & exſecutivè competit illi agenti, ſive Archeo ſeminali. Denique, cum 9.
cauſa efficiens Ariſtot: ſit externa (qualem ait fabrum, ferri intuitu) facile cognovi, illum ſua figmenta, pro veris fundamentis, venum dediſſe, ejusque omnem ſpeculationem, circa artificialia, & externa naturæ, vagari. Tota alioqui cauſa efficiens, eſt interna, eſſentialis, in natura. Et 10.
licet generans pater, ſit effectivus: in or-

dine tamen ad patratum, non est nisi causa efficiens seminis, tota externa, in relatione ad ens, quod per generationem de semine constituitur. Etenim in semine, quod totam efficientis immediati quidditatem complet, atque continet, non est ipse pater: sed Archeus. Eo quod pater respectu generati, non nisi causæ externæ, & occasionaliter producentis, rationem habet: siquidem per accidens tantum generationis effectus subsequitur, licet tota intentione, generationi incumbat patrans. Itaque constitutivum efficienter constituens, causans intrinsecè, perfectivè, atque per se, est ipse Archeus seminalis, à patre realiter distinctus in esse, & proprietatibus. Pariter ut in vegetabilibus. Herbæ quidem sunt seminum productrices: at herbarum è semine isto nascentium, non nisi causæ occasionales, & remotæ, atque ideirco, etsi sint causæ naturales, non tamen sufficientes, & necessariæ: neque enim è quovis semine proinde planta consurget. Est ergo ens seminale in semine, causa immediata efficiens efficienter, interna, ut essentialis, herbæ inde prodeuntis. Plantæ autem præcedens illius seminis, est causa remota, occasio naturalis, seminis quidem, quod per se, ac immediatè plantam fabricat, & efficit, cum adjutorio excitantis. Alioquin enim si herba patrans, esset efficiens herbæ productæ, non posset patrans causa comburi, quin producta simul periret. Est ergo semen, causa efficiens, interna, immediata herbæ productæ. Quapropter post sedulam omnium rerum investigationem, non inveni corporis naturalis ullam dependentiam, nisi duntaxat ad duas causas, ad ma-
11. teriam, & efficiens, internas (quibus plerumque externa quædam excitans associatur) scilicet. Quippe quod hæc duo, sibi, & aliis, sint abunde satis, contineantque totam rerum compaginem, ordinem, motum, ortum, notiones sigillares, proprietates, ac quidquid denique ad rei constitutionem & propagationem requiritur. Continet namque efficiens seminalis causa, rerum sibi agendarum typos, figuram, motus, horam, respectus, inclinationes, aptitudines, adequationes, proportiones, alienationem, defectum, ac quidquid sub dierum sequelam incidit, tam in generationis, quam regiminis negotio. Fines de- 12.
nique cum omnes efficiens in se contineat, tanquam rerum à se agendarum instructiones, ideo finalis causa Scholarum externa, quæ duntaxat in artificialibus locum habet, vana prorsus est in natura. Saltem non distincta quidditate, ab ipso efficiente, est considerabilis. Quæ namque in mente Artificis, ens rationis est: nequaquam potest causæ realis, & naturalis pondus obtinere. Eo quod causæ efficienti naturali, sua à Deo naturaliter sit infusa finium & habitudinum scientia. Res nimirum singulæ, in natura, succum aliquem genericum desiderant, pro materia; ac denique seminale, efficiens, dispositivum, dirigens principium, internum generationis. His namque duobus, neque pluribus, opus habent res corporeæ singulæ. Tria 13.
vero corporum principia, Paracelso tantopere jactata, etiamsi reperirentur in singulis constitutivis: attamen non proinde sequeretur, illa vim habere principiandi: siquidem illa tria, cum sint fructus seminum, sortiuntur diversitatem quasi specificam: quam necessario nescirent, si vera essent principia: Id est, si ante speciei constitutionem adessent. nec etiam unum migrare posset in aliud, quod tamen tribus primis Paracelsi est vernaculum. Porro, 14.
cum materia, simul & efficiens, sufficiant ad omne productum, sequitur, omnem definitionem naturalem, non ex genere, & differentia (mortalibus plerumque incognita) petendam: sed ex ambarum causarum connexione, eo quod ambæ simul, totam rei essentiam concludant. Deinde etiam sequitur, ipsummet productum, sive effectum, nil esse, præter ambas causas connexas.

Quod profecto est intelligendum de 15.
non

non animatis, animatis alioqui superaddenda est vita, sive anima viventis. Sic enim equus fit filius suorum parentum quadrupedum, in animam viventem equinam, creatum virtute verbi. Sublunaria vulgo dividuntur in Elementa, & elemen-
16. tata: ego vero, divido in elementa, & producta seminalia. hæc rursus, in vegetabilia, animalia, atque mineralia. Sic ut singula, peculiarem claudant monarchiam, ab aliis duobus secretam. Mineralia ergo, & vegetabilia, si qua forte vivere videantur,
17. cum tantum vivant per potestatem; & non per formam viventem, in lumine animato; aptè quoque definiri possunt per solam materiam, & efficiens internum. Siquidem omnis effectus producitur, vel ab agente externo, & est productum artificiale: vel à suscitante, ac fovente externo, quod est causa occasionalis, & externa: quæ tamen intus habet causam efficientem, & seminalem, quæque permanet efficiens, in ultimam usque producti periodum. Causa tamen occasionalis, non est
18. agens verum: sed mediatum. Subjectum verò, quod Scholæ patiens dixere, ego coagens voco. In relatione vero amborum terminorum, sive in habitudine mo-
19. tus agentis ad coagens, resultat actio. Producta ergo non vitalia, non recipiunt formas, per dispositionem termini agentis, factibilem, sed tantum acquirunt destinationum ac digestionum fines, sive maturitates. Etenim dum è causis mineralium, resultat lapis, aut metallum, vel è semine plantæ, dum fit planta: non fit aliquid ens novum, quod potestativè non esset præsens in semine: sed acquirit tantum maturitatis destinatæ complementum. Idcoque terræ datur potestas producendi herbas: non autem aquæ producendi pisces. Quia in vitalibus animantatis, nō ita fit, prout in plantis. Ut enim Monarchiæ sunt planè disparatæ, ita & generationis,
20. & generandi modi. Ideo namque dos propagandi semina, in secula durabilis, legitur tributa terræ, non item animantibus. quanquam hæc interim propagare debeant. Proinde semina non animantatorum propagantur quidem, non secus ac lumen de lumine sumtum. In cujus tamen illuminationis participatione, necessario Creator efficiēs principale est. Solus autem Creator, creat ubique novum lumen, sive sit formale, sive etiam vitale, individui producti: nec enim lumen istud antea erat, ne quidem ex parte, licet ex habitudine potentiali, sive dispositione aptitudinali, ad consequendam formam, quodammodo, inanimantatorum semina, vitalia sic censeantur: non tamen tam propinquè ut in plantis vis formalis inplantata est. Animæ namque, & vitæ, ut gradus, ita & partes, nesciunt. Et quanquam semen animantis, dispositionem ad vitam habeat; vitam tamen nec habet, neque ex se habere, aut efficere potest, ob rationes de ortu formarū deductas. Quam-
21. obrem mox docebo, non esse elementa quatuor, nec trium residuorum, imo nec duorum, esse cōgressum, ut inde corpora, (quæ mixta creduntur) conflentur: sed quod ad horum constitutionem duæ saltem abunde sufficiant causæ naturales: materia nempe est ipsissima effectus substantia; efficiens verò, ipsius internum, atque seminale agens: & prout in animantibus, duos tantum sexus agnosco; Ita quoque duo saltem, nec plura sunt corpora, quorumcunque initia; prout duo tantum luminaria magna. Nam quæ chymi-
22. ci, salem, sulphur, & mercurium, sive salem, liquorem, & balsamum, tria vocant corporum initia, ostendam suo loco, non posse initiorum sortiri dignitates, quæ non in omnibus possunt reperiri, quæque ipsamet, sunt primordialiter, ex aquæ elemento prognata, & in aquam rursus dissoluta fatiscunt (ut quandoque constare faciam, Siquidem initiorum stabilis sit natura oportet, si nomen ac proprietatem principii sustinere debeant. Duo igitur,
23. nec plura, sunt corporum, & causarum corporalium prima initia. Elementum

aquæ nimirum, sive initium ex quo: & fermentum, sive initium seminale, per quod, id est disposítivum, unde mox producitur semen, in materia: Quæ acquisito semine, fit eo ipso vita, sive materia illius entis, media, discurrens in rei usque pe-
24. riodum, sive materiam ultimam. Est autem fermentum, ens creatum formale, quod neque substantia, neque accidens: sed neutrum, per modum lucis, ignis, magnalis, formarum, &c. conditum à mundi principio, in locis suæ Monarchiæ, ut semina præparet, excitet, & præcedat. hoc est nempe fermentum in genere. Quæ autem hic suppono, suo tandem singula loco demonstrabo. non agam de fabulis, rebusque non exsistentibus: verùm de principiis, ac causis, in ordine ad fines, actiones, & generationes: Considero fermenta verè, actuque exsistentia, & individualiter
25. per species distincta. Sunt itaque fermenta, dona, ac radices, à Creatore Domino stabilitæ, in seculorum consummationem, continua propagatione sufficientes, atque durabiles, quæ ex aqua, semina sibi propria excitent, atque faciant. Nimirum quo dedit terræ, ex se germinandi virtutem, dedit fermenta totidem, quot fructuum exspectationes: ut etiam, sine semine præcedentis plantæ, possint ex aqua suos liquores, & fructus prolificare. Proferunt itaque fermenta, semina sua, nec aliena. Id est singula, juxta sui naturam, & proprietates: Quod dicit Poëta: *Quippe solo natura*
26. *subest. Nec omnis fert omnia tellus.* Inest quippe locis, ordo quidam divinitus inditus, ratio quædam, & radix immutabilis, producendi statutos quosdam effectus, sive fructus, nec quidem duntaxat vegetabilium: sed & mineralium, & insectarum. Differunt namque terrarum fundi, & proprietates, idque propter aliquam causam, terræ isti connatalem, & coævam. hanc nempe fermento formali, inibi creato, attribuo. Unde consequenter diversi fructus, diversis locis pullulant, & sponte erumpunt: quorum semina alio transla-

ta, plerumque imbecillius provenire videmus, ceu fœtus suppositítios. Quod autem de fermento, terræ indito, dixi, idipsum pariter in aëre, & aqua reperies. Neq; enim Radicibus, Donis, Rationibus fermentalibus carent, quæ stabiles, locis, & provinciis dicatos fructus proferunt, idque perseverantia fructuum, nedum convincit: sed & spontanea, abundansque injussorum seminum profusio. 27.
Fermentum igitur principii veri naturam 28.
tenet, à causa efficiente, in hoc diversi: quod causa efficiens, consideretur tanquam immediatum principium activum in re, quod est semen, ac velut principium motivum ad generationem, sive initium rei constitutivum. fermentum verò, semine sæpè prius, & hoc de se generat. Estque 29.
fermentum, originale rerum initium, vis indita terræ, vel locis, non autem rebus seminalibus constitutis. Fermentum autem, quod rebus constitutis, cum seminum proprietatibus inolescit, se habet per modum efficientis, ad semen rerum. Ast seminale fermentum, non est illud, quod alterum duorum originalium principiorum: sed productum ejusdem, & effectus seminis individualis, ideoque caducum, & interiens. Ubi alias fermentum princi- 30.
pians, in elementorum finibus conditum, immutabile, & constans perseverat, nec vicissitudini, aut morti subjectum. Est ergo vis locis insita, à Creatore Domino, ibidem locata, ad fines in successione dierum sibi ordinatos. Dum aliàs, semen in rebus, ejusque vis fermentalis, est res, quæ exoleta suæ tragœdiæ scena, desinit in individualem Epilogum. Res enim, licet de se successivè prolificet: id non nisi virtute hausti semel fermenti evenit, quod proinde non desinit suis locis, spontaneos, sive priorum parentum semine, feliciores fructus incessanter edere. Hæc facilia sunt cognita, in mineralibus spontè natis: at in plantis, & animalibus, successiva seminis fœcunditate generantibus, non æquè id obvium est, ut neque in animantatis,

pro-

promiscuum putredine sexum mentientibus quidem: at mox mutuo etiam congressu prolificantibus. Verum eadem ubique est ratio fermenti. Adeoque fermentum utrobique principium idem est. Etenim in semine, à parente inditur, & cum eodem identitatem subit, vel aliunde, à causis externis, materiæ imprimitur. saltemque utrobique veri efficientis interni
31. locum tenet. Quippe rerum Conditor, quibusdam fermentis, loca designavit propria, ac stabilia, in elementorum condo, tanquam seminum promtuario, id eo efficientium prototypos. Aliis vero rebus per individua, & species, ac si essent loca, dispersit: Alibi enim stabilia, pro natura corporum quibus insunt, hæc initia voluit: aliàs verò, ut de manu in manum transirent, in rerum continuationes. In hoc autem differre voluit, quod fermenta stabilia locorum, tanquam prima, universalia, simplicia, atque inchoativa initia seminum, sive causarum naturalium efficientia, essent: quæ scilicet elementum aquæ in se, in aëre, vel in terra imprægnarent. Caducorum vero fermenta labilia, & à parentibus hausta, materiam præparatam dumtaxat concernerent, & in seminum sinu immediatè sederent. Ideoque & intestinam mortis necessitatem continerent. Alterum pariter initium corporum universale, quod aqua est, est unica rerum causa materialis, quatenus aqua initii naturam in se habet, in modo, puritate, simplicitate, ac progressu, initiandi, pro ut & in termino dissolutionis, ad quem cuncta corpora, per materiæ ultimæ reductio-
32. nem redeunt. Quod mox suo loco demonstrabo typice. Initium itaque, à causa, tantum theoricè distat; ut illud sit ens actuale initians, atque hactenus causans: Causa verò, sit terminus relationis ad causatum, sive effectum, enti theorico fortè propinquius. Vel distingue illa ut lubet. Ego saltem intelligo, causas initiare, & initia causare, eodem nomine, sive sit in elementorum sinu, sive in ipsa seminum materialium familia. In rerum itaque naturalium historia, considero materiam plerumque semine imprægnatam, prima sui vita decurrentem, ad ultimum illius concreti terminum: non autem materiam primam Aristotelicam, sive illud non-ens, impossibile. Sed conceptæ causæ efficien- 33.
tis, considero initia realia, entium omnium dona prima, radices, thesauros, & fermenta imprægnantia. Vel si malit Lector causam efficientem confundere cum rerum fermento; & materiam corporum, cum aquæ elemento, distinctus esse desino lubens, modo sciatur, qualiter ista se habeant, in luce naturæ. Saltem sic de corporum initiis, & causis differui, ut sentio, & expertum habeo; multam lucem quoq; spondeo iis, qui hanc semel theoricam fecerit suam. Falsum itaq; imprimis 34.
comperiēt Aristotelis axioma. *Quod* videlicet *generans, nequeat esse pars generati.* Cum semper generationis principium effectivum, sit internum agens, internus patrator, & generans. Quod satis clarè constat in iis, quæ sola matre putredine prodeunt vitalia. In quibus nullū univocum est generans externum: sed ipsa massa seminalis, sive semen generativum, custodit in se universa, quibus ad generationis œconomiam opus habet. At sane nec causarum binarium admonuisse sat est: quin potius juverit efficientem, sive cosmocraticem præcipuam, planius deduxisse. Quocirca 35.
hoc loco suppono, quæ alibi demonstrabo, nimirum in tota rerum naturalium serie, de novo nil surgere, quod non è semine ortum ducat, nihilq; fieri, quod non è seminis necessitate fiat. Tragœdiam vero defunctam in meta finis, nō esse nisi exantlatorum seminum periodum, sive epilogum: nisi forte violenter abscedere cogantur. Quocirca ignem excipio. Utpote 36.
non ad generationē, sed ad destructionem dato. Maximè, quod ejus sit peculiaris origo, & non seminalis. Est nempe res inter creata universa, singularis, & impar (ut suo quandoque loco) Excipio denique

Cœlorum influxus, qui ob generalissimam sui destinationem, nullam in se habent potestatem seminalem. Eo quod à generabilium sorte nimis procul sint distincti: Ideoque influentiæ, leguntur *in Signa, tempora, dies, & annos* à Creatore, nec alio destinatæ: non autem ad causas seminales rerum. Causarum porro efficientium, &
37. seminalium in natura, quædam sunt efficienter efficientes: aliæ vero effectivè. Prioris nempe classis, sunt ipsa semina, horumque dispensatores spiritus: suntque causæ istæ de prosapiâ essentiarum, per sui multam activitatem, à causa materiali meritò diremtæ. Effectivè autem efficientes, sunt ipsa hospitia, atque organa seminum proxima: qualia sunt fermenta externa, materiæ dispositiva, in alteritatem transmigrationis. Spectant & huc potestates dispositivæ circumstantiarum, fomentantes item, excitantes, ac promoventes. Quia dato semine, non tamen quævis
38. promiscuè inde proveniunt. Discet præterea tyro noster, Aristotelis ingenium, in fundanda axiomata pronum, ut quoties aliquid suis reperiret conceptibus congruum, confestim in Regulas id traheret, sub universale, stringendo debilioris authoritatis transsumtas radices. Quæ sanè ejus axiomata, mirata est subsequens ætas, in ignaviam scilicet prona, ideoque illum, & illa, facile adorans. Subinde quoque matheſin, in naturam, violenta interpretatione introduxit, ut causas naturales, numeris, lineis, & literis Alphabeti, prorsus obedire voluerit, temeritate prorsus ridicula. Per exemplum: Advertens, quod ignis, celerius lignum siccum ambureret, quam madidum, extemplo inde axioma u-
39. niversale meditatus, voluit. *Quod actus activorum, tantum essent in materiam dispositam.* Quod tamen multis est septum insciitiis. Primo namque, ut ignem, externum agens, vidit concurrere ad materiam combustibilem: Indicavit hinc quoque, omne aliud agens, in natura, debere agere per modum ignis, nesciens, ignem non agere per modum agentis seminalis, esseque peculiarem creaturam. Censuit ergo pari insciitia, causam efficientem omnem, instar ignis, necessario esse externam. In hoc etiam deceptus, quod statueret omne agens naturale, exigere materiam dispositam. Cum alioqui agens in natura, disponat sibi substratam materiam. Neque enim omne agentis naturalis consilium alio fine agit, quam ut disponat materiam sibi substratam, ad scopos sibi cognitos, saltem destinatos pro generatione. Ex unico nimirum terræ succo, unicoque horto, quadringentæ plantæ crescunt, & fructificant. Si enim dispositionem amicam, in materia, Agens reperiat, benè quidem: sin minus, facili negotio, eandem sibi parat. Quid si postmodum, ex unico aquæ elemento, immediatè, omnia corpora tangibilia, provenire demonstravero. qua necessitate quæso, agens exiget præexsistentem materiæ dispositionem: vel si præexsistat dispositа, quis fuit ille dispositor, aut præcursor Agentis? Per se, alioqui ad dispositionem cujuscunque materiæ, cui inest, sufficientis? At si fermentum dicas. Saltem novisse debes rursus, causas ambas, à producto non differre in natura, nisi maturitate; nec Agens à fermento distingui. Quæ si Scholæ, melioris succi disciplina imbutæ: scirent, utique & cognoscerent suum Aristotelem à suis Regulis defecturum, quas in scientificarum demonstrationum præmissas, primo veras, erexit. Ipsus vel dementasset, super monstruosas, lapidum in nobis generationes. Et licet ante nata Eu- 40.
clidis elementa, Matheſis rudior esset? tamen Aristoteles in hac, quam in natura, longe peritior, naturam subter illius scientiæ Regulas, subigere annisus est. Noverat enim circulum, figurarum in plano capacissimam. Subito igitur in axioma cogit universale, etiam ulcera, ac vulnera rotunda, cæteris quibusque, in extentione paribus, esse curatu difficiliora. At sane difficilius est vulnus lato pugione penetrans, quam rotundum in carne. In ulceribus

bus vero, fistula avi, vel lacrymalis, sanando sunt operosiores, quovis ulcere tibiarum in circuitum extento. Putavit nimirum, Regularum pronitate deceptus, vulneris incarnationem ab externo tantum agente emplastro proficisci, eamque exterioritatem, nedum esse relatu superficiei nostri corporis: sed respectu figurali, distantiæ labiorum vulneris, in ordine ad ejus centrum. Historiam referam. Auriga militaris, uxorem lue Veneris inficit. hæc vero, remedii penuria, in ulcus exedens sese distendit. Unum saltem vidi, ab aure in cervicem, humerum, & cubitum, ponè per homoplatas, totum latus costarum, & thoracem, devastans carnosam membranam. Quæ ut obesior est mulieribus, ita altiorem profunditatem continebat. Plura alia, at minora, per abdomen, in crura se habere dicebat, & humanum corpus ferè sine cute exhibebat. Mulier authoritate mea, in hospitale Vilvordiæ deportata, renuentibus monialibus: sed mars prævalens, etiam quandoq; monialibus aliquantisper imperat. Chirurgus præsidialis, Chrysulcam, madefacta stuppa, dolore incredibili, vivis musculis intingit, & miserando ejulatu domum incutit. Transiens autem rogavi, cur id fecisset. Inquit, esse Carcinoma ulceratum, ac totale, & quo citius interiret, eo esset felicior. Id querula monialis audiens, dixit, se per Regulas suæ domus non teneri, ad hospitandum Cancrum, lepram, vel luem, &c. Illico ergo ante crepuscula, mulierem ad suburbia deferunt, & in sterquilinio deponunt. Pauper rusticus verò, ignotam mulierem commiserans, ex ramis, casulam contra pluviam fabricat, folia vero aliquot brassicæ, diffluendi puri, & aëris inclementiæ arcendæ, applicat. Is casum mihi narrat. Exhibeo Corallatum Paracelsi, per albumen ovi paratum, & 26 diebus tota convaluit. Ingentia enim ulcera, festinato impetu, pelle tegebantur, minutulis aliquot, ab initio rimis, perpetuitatem diuturniorem servantibus. Mox moriens affinis quidam, huic pauperrimæ domum & agrum legat. Maritus ejus, pone sentes perit: Illa secundò nubit, jam armento, grege, & arvis dives. Ego enim in marito, & Chirurgo, latrones: In monialibus levitatē; in rustico Samaritanum, & in muliere, Iobum admiratus, cognovi Deum Iob, eundem esse universi, & perpetuum Rectorem omnipotentem. A quo, licet homo sit suffuratus titulos majestatis, Celsitudinis, excellentiæ, clementiæ, & dominationis, unicum saltē sibi perpetuum reservaverit. Quod est, æternitatis. Cujus respectu, homo est fungus unius noctis, cras putridus. Sciant ergo Scholæ, Regulas 41.
Matheseos malè naturæ quadrare. homo enim non naturam metitur: sed ipsa se. Neq; enim ethnicus, viarum ignarus, vias magis ostendet, quam cæcus colores, antea non visos. Ergo præter ignorantiam naturæ, in sui radice, ac quidditate; Scholæ nescivere rerum causas, numerum, exigentiam, denique maturitatum, tarditatum, & celeritatum fluxiones. Itemque ignorarunt compositiones, & resolutiones corporum, tam natura, quam arte factas: Seminum quoque, fermentorum item necessitates, fines, dispositiones, defectus, restaurationes, interitus, subsecutiones, quoque contiguitates, & dependentias, eo quod Agēs naturale, rebus exoticum, atq; peregrinum edocerēt. Consecutivè etiam ignorarunt formarum nativitates, ut & inde prodeūtes proprietates. Quorum loco 42.
fortunam, casum, tempus, vacuum, & infinitum exposuerunt, licet naturæ aliena, quæque disciplinas continerent ridiculas. Imo secutæ sunt Authorem, qui credidit, mundum ab æterno, in æternum, propriis viribus explicatum iri, sibique contradicit negando infinitum. Cum primus Motor, æternum duraturus, omnia facturus, in potestate æterna, infinitum necessario includat.

ARCHEUS

ARCHEUS FABER.

1. *Archeus est causa efficiens.* 2. *Qualis in seminibus.* 3. *Proprietates, & differentiæ ejusdem.* 4. *Compositio auræ genialis.* 5. *Nativitas idearum seminalium.* 6. *Vestis seminalis Archei.* 7. *Hospitia, cum curatoribus designata semini.* 8. *Syzygia astrorum imitata in seminibus.* 9. *Primum mobile non habet vicariatum in viro.*

1. Petigi ortum & causas naturalium, ac, ne causam efficientem, gratis internam posuisse videar, opportunius fabrum, generationum Vulcanum explicabo. Quidquid igitur in mundum venit per naturam, necesse est habeat suorum motuum initium, excitatorem, & directorem internum generationis. Singula ergo, utut dura & opaca, tamen ante sui istam soliditatem, claudunt in se auram, quæ ante generationem, semini (hactenus fœcundo, internam, futuram generationem adumbrat, & generatum ad finem scenæ usque comitatur. Quæ aura, licet in aliquibus luculentior sit: in vegetabilibus tamen, succi specie comprimitur, ut & in metallis densissima homogeneitate inspissatur: singulis tamen hoc donum obtigit, quod Archeus vocatur, generationum & seminum fœcunditatem continens, tanquam causa efficiens interna. Ille inquam faber, generati imaginem habet, ad cujus initium, destinationes rerum agendarum componit.

2. Constat Archeus verò, ex connexione vitalis auræ, vèlut materiæ, cum imagine seminali, quæ est interior nucleus spiritualis, fœcunditatem seminis continens; est autem semen visibile, hujus tantum siliqua. Imago hæc Archei, ex prædecessoris idea defluens, vel eandem è condo externorum arripiens, non est demortuum quoddam simulacrum: sed plena insignitum scientia, potestatibusque necessariis, rerum, in sua destinatione agendarum, ornatum; adeoque est vitæ, & sensationis primarium organum. Per exemplum. Prægnans enim, cerasum suo appetitu, in fœtu fingit, illa parte, qua manum appetendo admovet. Cerasum, inquam, in carne 5. verum, virens, pallidum, flavum, & rubens, juxta stationes, quibus arbores, sua cerasa promovent. Citiusque in Hispania, idem in eodem fœtu cerasum rubet, quam in Belgio. Fit ergo cerasum per imaginationem: Ita per libidinis imaginationem in spiritum seminis, traducitur vitalis imago animantum, per cursum generationis, seipsam explicatura. At cum o- 6. mnis actus corporeus, in corpus terminetur, hinc fit, quod Archeus, generationis Faber, ac Rector, seipsum vestiat statim corporali amictu; In animantatis enim, perambulat sui seminis latebras omnes, & recessus, incipitque materiam transformare, juxta imaginis suæ entelechiam. Hic enim cor locat, ibi vero cerebrum designat, atque ubique immobilem habitatorem præsidem, ex universali sui monarchia determinat, juxta exigentiæ, partium, & destinationum fines. Præses demum 7. ille, manet curator, rectorque internus finium, in obitum usque. Alter vero fluctuans, nulli assignatus membro, intuitum servat, super particulares membrorum naucleros, lucidus, at ferians nunquam. Insuper ut sublunaria, superiorum in se 8. analogiam exprimunt: sic unumquodque, quo est vitalius, eo perfectius astra æmulatur, adeo ut ægri, Ephemerides sensibiles in se ferre videantur, futurarum tempestatum gnari. In visceribus nimirum planetarii spiritus elucent maximè, prout & in universali Archeo influo, firmamenti vices viresque apparent. Pri- 9. mum autem mobile, in viris nusquam membrum habuit: sed duntaxat sub Archeo uteri, analoga meditatione occurrit, tanquam in postremo creatorum complemento. Forte enim mulier, primis proinde

inde conceptibus turbatior, cæteroſque orbes, primis motibus ſecum ducit. Quoties uterus, aſcendentali imaginationis regimine turgidus, thymoſin patitur, particulares viſcerum Archeos, in ſui obſequium rapit, infirmitates viriles æmulando, plerumque miſerè deludit medentes, ficta imagine. Propemodum brutorum Archei, ſe habent inſtar humani. Nec inutilem ſimplicium ſupellectilis cognitionem hauriemus, ex plantarum diſcrimine, & ſexubus ſuis. Quippe nec ſine myſterio, in ſola corruptione natis reptilibus & inſectis, nil æque natura ludendo variè, intendit ſeriò, quam analoga ſexuum utrobique diſcrimina. Quocirca, neque eadem in plantis neglexiſſe autumandum, licet promiſcuo ſexu, unicum ſemen, & fœcundiſſima prole, faciant beatum. Potiſſima autem effectrix majorum virium, dignoſcitur ſub Veneris ſignaturis, elucescens ſexuum ſolicitudo, ſubinde & hermaphroditica promiſcuitas. Quæ enim plantæ ſunt fœmineæ, primi mobilis raptum conciliant. Naturalis ergo Aſtrologia ſeminis humani, ſuas directiones juxta univerſalem cœli motum componit; non autem de foris mendicat: etenim ſi omne vegetabile, ſemen ſuum edere poterat, ante ſtellarum creationem, certè hominem decebat non minore privilegio gaudere, ex innato nimirum ſemine, ſubſiſtentiam, motum, ſupernamque lationem habere, non autem ex aſtris; libro de vita longa, ad longum elucidantur, quæ hic deſiderantur de Archeo vitali.

LOGICA INUTILIS.

1. Proteſtatio Authoris. 2. Omen hujus libri. 3. Quibus mediis in condenda Philoſophia ſit uſus. 4. Author ſcribit, velut ex mandato. 5. Diſtributio Logices per membra. 6. Ridicula penuria differentiarum pro definitione. 7. Miſeria Diviſionis. 8. Dividendi methodus, non meretur nomen Philoſophiæ. 9. Vana jactantia argumentationis. 10. Logica parit tantum opinionem. 11. Cur novemdecim Syllogiſmi, non pariant ſcientiam. 12. Examinatur ſtentoria pompa Syllogiſtica. 13. Cur omnis concluſio, ſit annexa dubio. 14. Cur concluſio Syllogiſmorum ſit neceſſaria. 15. In veris præmiſſis falſas concluſiones, & contra. 16. Scientiam demonſtrationis non generari in diſcente. 17. Syllogiſmus cur non pariat ſcientiam. 18. Veræ ſcientiæ ſunt indemonſtrabiles. 19. Scientia principiorum non eſt in Ratione. 20. Quid inveniatur per Logicen. 21. Scholæ Logices, ſe opponunt ſacris. 22. Per Logicam, reſumitur tantum, quod ante ſcitum eſt. 23. Duplex, & pene inutilis finis Logices. 24. Nulla ſcientia niſi deſurſum. 25. Logicam pro Philoſophia vendere continet impoſturam.

1. VOcabor præſumtuoſus rixator, cuique anteriorum ſcire diſplicet, inſtar apri, vineam funditus evertentis. At ſcio, quod malè mecum ageretur, ſi anima ſubjecta ſtaret judiciis humanis. A viro namque cœpi ambitionem aſpicere ex obliquo, ceu rerum vaniſſimam, pendentem ex inſtabili hominum arbitrio. Oculus meus in directum 2.
ſemper aſpiciebat vocationem, quam invita Parente, meam feceram. Nunc ſcio autem, me veritatem docere, compulſum; ideoque hujus libri doctrinam, etſi dierum numero ſiderit, permanſuram tamen, in mundi finem uſque. Quid ſi oſtendero inſcitiam, ignaviam, impietates, & inclementias medentum, circa res ſummo pretio habendas, quarumque jactura eſt irreparabilis, animabus denique periculoſiſſima, mihique cum deſpectu reſpondeatur, ludibrio, & ſarcaſmo: profecto vel ex nunc mihi gratulor, vivoque contentus, ſpe illius retributionis. Etenim mihi ne- 3.
neſſe fuit, in condenda nova Philoſophia, omnia pænè reſcindere, à prioribus tradita, multaque inſtitui, & reſtitui debere, quæ pari animo, non recipiet quilibet. Nec ignoro, perpetuam benemerentes manere ſortem, ut aſperum, & ignarum plerumque cenſorem tolerent. At, ſi utilia doceam, præcepti eſt, acceptum non defodere talentum. Poſſem cum Hieron.

(in prologo Isaiæ) dicere, *legant prius, & postea despiciant, ne videantur non ex judicio,*
4. *sed ex odii præsumtione, ignorata damnare.* At ego nil moror, sive legar, & reprehendar, sive non. Sat est, me satisdedisse præcepto. Neque enim fuit mihi aliqua ambitionis enotescendi thymosis, qui lubens fateor, me nil boni habere quod imitandum. Imo absque nomine, prelo subditus fuisset liber, si id sine offendiculo fieri potuisset. Cœpi ab adolescentulo, cum pruritu assuescere, quod Medicis, Chirurgis, atque Seplasiis obloquentibus, cætera plebs, me ut Spagyrum & Philosophum sperneret, paucis solum mihi faventibus, quorumque favori me, adhuc quantum potui, subtraxi: Certè multum ætatis ac laboris insumsi, multumque utilioris otii mihi detraxi, ut præcepto hujus studii satisfacerem. Sit primæ veritati laus, cui soli benefactorum retributio. Cujus in speculo vidi, & ratum servavi, hominum judicia, plerumque è diametro distare à divinis. Auram vulgarem stultam, mendosam, probrosam, & nocuam semper: Judicem vero universalem, erroris nescium esse.

5. A sermocinalibus ergo exordiar. Constat Logica tribus membris, Definitione nempe, Divisione, & Argumentatione. Inprimis, definitionem constare docent genere definiti, & differentia constitutiva. At, cum vix alia differentia, speciei
6. constitutiva, nota sit, præter rationale, & irrationale, quæ sit specifica, & individuis proxima, harumque duarum altera adhuc sit negativa: priorem verò quandoque frivolam probavero: Quare uno pede sublato, abs tripode, necesse est, ruat Logicus, tali sedi confisus. Præcipuè quod divi-
7. sio, etiam sit adeo miserum membrum Logices, quod dubitari queat merito, an ridicula sterilitate manserit à Scholis ipsis fere neglectum. Prior quippe, est cognitio totius, & integri, quam suarum partium. Et de essentia universalis est, esse unum in multis, & ideo est magis scibile. Qui enim novit unum, & utile; is novit plura, & particularia: non autem è converso. Eo quod unum, & utile, est in intellectu: pluralitas vero, sive divisio in sensu. Nam quanto aliquid magis dividitur in partes, tanto magis appropinquat infinitis, estque ideo minus scibile, labens ad irregularitatem, magisque mutationi & oppositioni obnoxium. At cum logica agat de universalibus, dicaturque 1. Posterior. *quod minus erramus in universalibus, quam in particularibus*: Certè logica, nos ducens per Divisionem ad singularia, tantum abest, quod nos duceret ad scientiam, juxta illorum Aristot. quod potius detrudat in errores. Profecto, si penitius divisionis 8.
membrum attendamus, nullam Philosophiæ partem complere potest, nuda quædam dividendi methodus, tam rudis, ac cruda, quod ejus una vix adolescentibus dictetur hypothesis, axioma, proprietas, modus, processusque.

Sterilis ergo, & utroque pede tripodis orba Logica, apud me ruinam dudum fecit. Penuriosa quippe, & commiseratione digna est Philosophia, quæ tam angusta supellectile, utensilibus quoque tam parvis, ac defectuosis, scientias patrare se jactitat. Ast tertium logices membrum, in 9.
sublime sublatum, magni apud sermocinales ponderis habetur: licet veris naturæ usibus æque inconveniens. Utpote quæ rixas odit, nec lubens discordias fert. Mundus quidem passus est se circumveniri per Aristot. quod jactitet logicen, matrem scientiarum, nec alias nos scire, quam per demonstrationem. Ac ne Idiotæ, Stentoris rideant hanc jactantiam (quorum plerique, Logicis astutiores, peritiores, & plura norunt) Logicen nobis, velut per naturam, facit nativam, ac genuinam. Bellè ergo, disputandi methodum, à se inventam, multis extollat præconiis, omnemque scientiam ab homine, ceu rasa tollat tabula, nisi Logicæ se erudiendum tradiderit. Ego sane hanc vanitatem usque admiror, ut & mundi credulitates. Præsertim quod ratiocinium, sive naturalem

lem logicam, compulsus fuerit, nativa dote hominibus concedere. Adeoque suam Philosophiam, suam scientiarum omnium repertricem, non amplius abstrusam aliquam scientiam, sed nativum quoddam rixandi jurgium, & ad hoc compositam methodum æstimet. Itaque hoc loco inquirendum, quantum veritatis, potestatis, atque utilitatis habeat. Ad me quod attinet, scio, quod omnis disputatio tandem conclusionem pariat; omnis autem conclusio duntaxat opinionem inducat. Imo quod fortissimum Ratiocinium, (Syllogismum vocant) nullam prorsus unquam scientiam dederit, aut dare sit aptum. Quare minus ex alia quacunque argumenti formula, exspectanda erit scientia. Inter XIX syllogismorum formulas, XII concludunt negativè: Nulla autem negatio unquam scientiam peperit, cum aliquid privativè contineat, nihilque doceat esse: quod negat aliquid esse. Scientia verò, positiva sit necesse est; cum sit positivi, & de positivo duntaxat. Denique cum omnis Syllogismi basis, sita sit in eo, Quod, si duo conveniant simul, eadem debeant convenire in aliquo tertio, cujus convenientiæ conformitas, debet apparere in ipsa conclusione. Necessario itaque, in nobis præexsistit cognitio illius conformitatis ante conclusionem: adeo ut in generali præsciverim omnino id, quod per conclusionem demonstratur. Id enim latet in nobis, tanquam ignis sub cinere: seseque in apricum prodit, per nativam discursus potestatem, quoties usu venerit, non minus, quam per regulas Logices. quod nec ipsus Aristot. ausus fuit negare. Alias namque qui sic per Logicen quæreret scientiam, quodammodo, atque aliquatenus novit, quod quærit. nam si non noviſſet id, & sciret; quomodo noscceret, dum invenisset? Nisi malint logici, scientiam per demonstrationes quæsitam, casu repertam. Ad summum, cognitio, quam per demonstrationem haurimus, jam prius in nobis erat, & tantum fit per Syllogismum paulo distinctior: sed tamen remanet, utante, dubio annexa. Eo quod omnis conclusio necessario sequatur debiliorem partem præmissarum. hinc fit, quod conscribatur dubio contrarii. Imo conclusio Syllogismi plerumque particulariter neget, cujus præmissa fuit negativa universalis, nec ausit affirmativè quicquam inferre, ubi aliquid in præmissis est negativi. In signum, quod nil doceat per assertionem, sed libentissime neget. Porrò cum scientia lateat sub cinere, in intellectu: hic, potest quoties sibi opus videtur, cinerem discutere, nec opus ad hoc habet modis, & formis syllogisticis. Imò cum juxta Aristot. non sit disputandum, nisi cum admittentibus principia, quæque putat primò vera; fit, quod ex dissimilibus principiis, non raro sequatur aliena conclusio. Puta, ex falsis præmissis. Nullum adorabile est Creator: & omne simulacrum debet adorari: sequitur hæc vera conclusio: ergo, nullum simulacrum est Creator. Æstimari igitur non potest, quod conclusio Syllogismorum de necessitate cogat. Nam ex mendacio alioqui sequitur necessario falsum, in vero intellectu, ac vera scientia. De impossibili sequitur impossibile, & de absurdo nil aliud, quam aliud absurdum. Quod tota probat Mathesis. Itaque, prout in mendacio non continetur, aut latet veritas, ejusque cognitio: Ita consequens est, quod in præmissis non claudatur necessario conclusionis cognitio. Vel enim falsum est, quod nulla arbor mendacii facit bonum fructum veritatis: vel falsum est, quod ex præmissis falsis, ut principiis, nascatur conclusio vera. Imo cum exin constet, non esse necessariam conclusionis dependentiam, ex præmissis; facile quoque intelligitur, cur anima, tam penurioſum progressum huc usque fecerit ex demonstratione. Quocirca B. Augustinus ait: *Sicut in falsis scientiis veras: sic in veris scientiis, falsas conclusiones esse posse.* Quinimo ubi penitiùs naturam demonstrationum trutinavi, reperi demonstrationem, ejus-

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

que cognitionem, esse in docente, non autem in discente: adeoque non tam ad inveniendum scientiam, quam ad ostentandum jam inventam. In discente autem Syllogismus, cinerem difflat ab igne. Quoniam quicunque syllogizat, jam ante distinctè novit id, quod per conclusionem sibi concedi nititur. Novit nempe terminos, medium, & modum. Neque enim aliquis syllogizat incognitis terminis. Itaque visa mihi demonstratio est, servire ludi magistris, tyrones excitantibus ad attendendum ea quæ ipsi sciunt. Qui certè hactenus paucas invenere, & utiles scientias, utcunque se demonstrationibus, media venari, & scientias acquirere jactitent. Omnis enim syllogismus, prius concepit opinionem rei, eamque sibi certam persuadet: quam ut dein pro se, vel discentibus stabiliat, quærit terminos, medium, atque modum, ut in formam cogat suam demonstrationem. Non est igitur Syllogismus, ad inveniendas scientias, sed potius, ut inventas opiniones aliis demonstret. Cumque Syllogismus in discente, quandam reminiscentiam faciat ejus, quod scit, & non aliud: scientiæ vero non acquirantur per reminiscentiam, quasi in nobis omnes omnium præexstitissent
17. scientiæ: Hinc Syllogismus nequit parere, aut invenire scientias, qui inventas, & scitas cognitiones, tantum clariores facit.
18. Ego autem scio, & fateor, quod scientia mei intellectus, habitet immediatè in intellectu, & (juxta Aristot.) cum scientiæ illæ immediatæ (id est intellectuales) sint indemonstrabiles: sequitur quoq;, quamcunque veram, sive intellectualem scientiam, esse indemonstrabilem. Id est, veras scientias, non posse proficiscì à demonstratione. Siquidem omnis demonstratio consistit in discursu, & ratione. Est nempe simplex, ac perfectum ratiocinium:
19. Sed (juxta Aristot.) scientia principiorum non est in Ratione: at omnino supra eam. Ergo scire per Syllogismum, non potest esse intellectuale, essentiale, ut neque principiativum, aut à priori: sed tantum à positis hypothesibus, prædicamentorum, vel regularum, est deducta putata opinio, syllogizantis (Plura, & sufficientia ad hanc rem, scripsi alibi.) Non immerito itaque beatus Hieron. artem syllogizandi, comparat plagis Ægypti: & demonstrationes Logices, vocat Cyniphes Dialectices. Illas autem Apostolus, prorsus vitandas voluit. *Nil per contentionem agentes. verbisque contendere, ad nil aliud utile, nisi ad subversionem audiëtium: Quippe, quæ fidem, & fidei merita extinguant.* At inquiunt. Logica est inventrix mediorum. Est nempe ad inventionem mediorum, & formæ, pro demonstratione. Putasne fortassis Apostolum nescivisse quid, quantumque Logica possit? Illum loqui extra, præter & contra spiritum veritatis, dum Logicam vitandam jubet? An plus tam flaccido argumento sit tribuendum, quam Apostoli mandato? At sane logica non invenit media ad essendum, habendum, faciendum aut sciendum: sed duntaxat, ad compendiosius ostendendum putationem aliquam: adeoque ad oppugnandum etiam veritatem; rixas compositas invenit. Ideo namque Apostolus Logicen vocat despecto satis titulo, contentiones. Quod non sanè fecisset, si mater esset scientiarum, inventrix mediorum utilium, vel si Christianis esset proficua. Scholæ ergo, secus docentes, facientes, logicen, ut necessariam, supponentes, & quotidiè usur- 21.
pantes, opponunt se Apostoli præcepto. Inventio itaque in Logica, non est propriè inventio, ut neque scientia demonstrabilis, est vera, & intellectualis. Quia non propriè invenimus, quæ quomodolibet scimus, ut non invenimus quæ jam habemus, in manu vel in arca; sed non scita ante, proprie inveniuntur, prout & non habita, non possessa, acquiruntur per inventionem, aut donationem. Etenim dum quis mihi ostendit lapidem calaminarem, Cadmiæ præparationem, contentum, Cupri, miscellam, & Autichalci usus, quæ

In Psal. 140. & 143.

20.

antea

antea nesciebam, is docet, demonstrat, datque scientiam ejus, quod ante ignorabatur. Similia vero nunquam docuit Logica. 22. Est itaque logicalis inventio mera resumtio ejus, quod prius erat scitum. Nescitumque, ideo nescit Logica. Siquidem spiritus noster, jam ante, erat in possessione ejus, quod per logicen reperiri augustum spondent. Quoniam est impossibile noscere, an præmissæ sint veræ, apparentes, vel falsæ, nisi terminorum cognitio prius in nobis fuerit, cum omni notitia adæquationis, & confirmationis illorum. Consistit ergo totum ministerium, munus, & utilitas logices in duobus tantum. Ut nimirum, docens queat suam 23. putationē imprimere distinctè, in audiente: & ut audiens, reminiscentiam, vel recordationem excitet, perconnexionem, adaptationem, adæquationem, & conformitatem terminorum. Quod sanè non est munus inventivum scientiarum: sed postera quędam discursus consecutio, ad id, quod inventum erat. Denique nec quidquid sic fit, ullatenus ad scientias spectat: sed tantum ad dictiones. 24. Scientias autem, sola dat sapientia, filius sempiterni Patris luminum. Media autem acquirendi scientias, sunt duntaxat orare, quærere, & pulsare. Demiror interim, utrobique tantam Scholarum cæcitatem, Logicen tantopere extollendo, & magnificiendo. Optaremsanè, dicant Scholæ, quam scientiam unquam in medium Logica protulerit? An forte Geometriam? Musicen? Vitrariam? Typographicam? Agriculturam? Medicam? hydraulisin? Mineralem? Bellicam? Arithmeticam? fabrilem? vel utilem quampiam? Non sane. Itaque cum rubore tandem fatendum est Scholis logicis; Logicæ idem contigisse, quod hactenus doctrinæ Galenicæ. Nempe per jactantiam impostura & inscitias, fefelliſſe mundum credulum. Gentiles vero, prostituendo demonstrationes, & scientias venales, non aliam habuere lucem, quam quæ ex corrupta natura, obscuris putationibus seducta, fluxit in ataxiam, & inordinationes, mutationibus circumstantiarum, & hinc natis putationibus serviliter obedientes. Hæc ego quandoque cum viris doctis communefeci, qui tandem fassi sunt, Logicen adolescētibus propinari, ætate illa, qua aliud solidius ferculum ferre nequirent, adeoque servire illis in acumen ingenii. (Utinam Logica non inserviret in varios abusus, semelque hausta in adolescentia, non daret seculum perniciosorum ingeniorum, & Logicarum deceptionum ferax). Quibus ego. Quod 25. impostura non vacat, si Logicen commendent interim pro vera Philosophia, pro repertrice Scientiarum. Dicunt, at saltem Theologis summè est necessaria Dialectica, quo hæreseos acumina refellant. Id ego judicavi velle sapere supra Apostolum, adeoque Scholarum abusus, supra sacra commendare. Non enim Euangelica veritas Logicen petit, aut contentiones: sed vitæ pietatem in fide, vivendi exemplum, incorruptam conversationem, abstinentiam à concupiscentiis & superbia vitæ, exigit, ut verbum Domini frugiferum fiat. Sat jam ab initio Ecclesiæ, ab illuminatis Doctoribus disputatum, multi mecum testantur.

PHYSICA ARISTOTELIS ET GALENI IGNARA.

1. *Aristoteles prorsus naturæ ignarus.* 2. *Id probatur.* 3. *Quid sit natura apud Christianos.* 4. *Idem rursus per alias* 13 *rationes confirmatur.* 5. *In natura, agens, materia, organorum dispositio, & effectus, sive productum.* 6. *Quod calor non sit agens in generatione seminali.* 7. *Cur Aristoteles veritatem naturæ nescierit.* 8. *Libri Physices continent tantum nugas.* 9. *Quomodo Adolescentes instruendi loco Philosophiæ scholasticæ.* 10. *In quantos Apollines evaderent Adolescentes.* 11. *Prærogativa ignis.*

12. *Quid sic instructus juvenis censeret.* 13. *Privationes non succedere in fluxu seminum ad generationem.* 14. *Nulla est forma cadaveris.* 15. *Generationem, & corruptionem non se invicem suscipere.* 16. *Vulcanus vitæ evanescit, absque corruptione sui.* 17. *Mors non est vitæ corruptio.* 18. *Privationis, & corruptionis distinctio.* 19. *Formarum nulla est corruptio.* 20. *Ignorantia Galeni.* 21. *Ridicula ejus volumina de placitis Hippocratis & Platonis.* 22. *Libri ejus de valetudine conservanda, fatui.*

1. SCholæ ita constantiam ac finem jurarunt suo Aristoteli, quod etiam hodiè ipsum, per Antonomasiam, Philosophum dicant. Quem attamen prorsus naturæ ignarum comperio, & causas aliquot, quæ me ad hoc impulere, describere non piget, idque non alio fine, quam ut posthac credulitate, ac assentiendi consuetudine, tam Professores, quam Tirones, non fiant devii, nec à cæco se sinant in foveam deinceps duci. Alioqui namque neminis Apologum ago; nec Aristoteli magis, quam non enti, sum in-
2. fensus. In primis itaque Aristoteles naturam definit. *Principium motus, ut quietis, in corporibus, quibus per se, & non per accidens inest.* In quo plures errores, & insciti as definitoris invenio, quam verba. Primum ergo se loqui de corpore realiter exsistente: non autem de hyle sua impossibili, verbum (inest) ostendit. 2. Denotat ejusmodi corpora, non esse de censu, aut suppositis naturæ. Siquidem, corporum non est, per se, & non per accidens inesse corporibus. 3. Aufert accidentia quælibet, de catalogo naturæ, quasi extra, præter, aut supra naturam essent. Eo quod accidentia insunt per accidens. 4. Corpora, quæ per accidens, motum aut quietem habent, pariter extra naturam conscribit. 5. Esse rerum, est in natura, ipsa natura, ante diem, aut motum earundem, aut quietem. Necesse est quippe, ut aliquid prius sit, antequam moveat, moveatur, aut quiescat. Adeoque principium essendi, præcedit initium movendi, aut quiescendi: non potest tamen natura esse, ante sui exsisten-
tiam. Nam si initium motus, vel quietis, esset posterius, ad esse: natura esset postera, ad esse naturale. 6. Quid si Deus post Creationem, nec motum, nec quietem, injunxisset (quies nimirum apud Aristot. præsupponit terminum motus) jam creatura fuisset, & non natura. Principio namque Deus creavit cœlum, & terram. Jam natura erat non intellecta ab Aristot. fuit nimirum aliquando Creatura, actuque exstitit, ante, vel citra naturam, hic definitam. 7. Corpora, in quibus initium motus est externum, & per accidens (puta, dum calor Solis movet semen, ad crescendum, aut prægnans, per accidens, sui imaginatione transformat Embryonem) non subessent naturæ, ut neque istud accidentale initium. 8. Quiescere, non est non moveri: sed à motu supersedere, adeoque non moveri est quiete generalius. Ergo natura absolutè sumta, esset post naturæ duntaxat exsistentiam. 9. Si initium motus in mobili, sit natura; & causa efficiens, sit propriè dictum, motus initium, (quale ait esse calorem non elementalem) ergo necesse est, quod causa efficiens sit interna (quod est contra Aristot.) vel quod natura, in quantum initium motus, non insit corporibus intime ac per se. 10. Omnis causa efficiens externa, sit initium motus in re, per accidens: Causa autem omnis efficiens, juxta Aristot. est externa: ergo nulla causa efficiens externa, est naturalis, quod est contra 2. Physicor. 11. Quæcunque per Mathesin moventur, itemque mola per ventum aut rivum mota, non moveretur per naturam. Ego vero credo, *Naturâ jussum Dei, quo res est id quod est, & agit, quod agere jussa est.* Hæc est definitio Christiana, è Sacris petita. 12. Aristot. verò, contra sua præcepta definitionis, pro genere definiti naturæ, sumit differentiam, quam putat constitutivam. Nimirum formale initium motus, & quietis. Pro differentia vero constitutiva, materiam, sive corpus, in quo dictum motus initium inest, sumit. Christiani autem tenentur 3.

cre-

credere, naturam esse omnem creaturam, corpus nimirum, & accidentia non minus, quam ipsum motus initium. 13. Mortem quoque, etsi sit initium per se, quietis in cadavere, tamen Christiani credunt non creaturam, non creatam à Domino, adeoque nec naturam esse: & licet naturaliter incidat, id tamen non ratione mortis, sed causarum naturalium ejus, accidere.

4. Aristoteles vero alibi, æque titubanter naturam attingens, dicit: *Omnis animæ potestas, alterius cujusdam corporis particeps* (neque enim audet positivè, & simpliciter affirmare) *esse videtur, quam quæ elementa vocantur. Quemadmodum enim animæ differunt; ita & natura ejus corporis differt: Semen continet fœcunditatis causam, nempe calorem, qui igneus non est, sed spiritus in spumoso corpore seminis, & natura quæ in eo est spiritu, proportione correspondet elemento stellarum.* Tot errores propemodum quot syllabas continet, hæc laudata à Scholis paræneſis. Atque tandem valde anxius, nescit quid vocet, aut vocare debeat naturam, naturalis auscultationis Scriptor. Primo namque ait, potestatem animæ corpoream: Ideoque intellectum, extra animæ potestates proscribit. 2. Potestatem animæ, quam postmodum vocat calorem, dicit alterius corporis esse participem, quam quæ elementa vocantur. Quasi sit particeps solius corporis supra elementati, atque cœlestis. 3. Absolutè falsum est, & ignarum, quod ulla potestas animæ, sit corporis particeps, etsi sit alligata corpori. Nam omnis potestas, est accidens; & nullum accidens, aut qualitas potest esse particeps corporis: sed contra, Corpus est accidentium particeps. 4. Animas non differre, nisi respectu illius corporis, (quod tandem vocat merum calorem) Attamen animas omnes, potestatem, participem corporis cœlestis esse: ergo animæ non differunt ratione corporis illius, in quo omnes convenire dixit: aut si ullum, inter animas sit discrimen, esto ratione corporis materiæ, sive clientis innominati, neglecti, & Aristoteli plane incogniti. Adeoque tanto verborum apparatu, nil nisi nugas dixit. 5. Si animæ tantum differant, gratia illius corporis. Jam determinabitur actus, à potentiâ, species à materiâ, & non à forma. 6. Semen continet fœcunditatis causam. Puerile est, & nugatorium. Siquidem, semen desinit esse semen, si sit absque causa fœcunditatis. 7. Omnis animæ potestas, alterius corporis est particeps, quam quæ elementa vocantur. Vult tamen omnium animatorum Corpora, mista necessariò, non nisi ex elementis actualibus. 8. Semen non est fœcundum, nisi per calorem. Quasi pisces, quadrupedibus non fertiliores. & quasi pisces actualiter non frigerent. 9. Non novit, alium calorem moderatum, è carbonibus, qui ova foveat in pullum usque. Ignoratque, quod omnis calor sit in unica specie specialissima qualitatis, solo gradu distinctus. 10. Ignorat, quod calor tantum calefaciat per se, & per accidens fœcundaret. Ideoque, licet ille calor sit principium motus, & animæ potestas, (id est natura) per se; attamen quatenus per accidens fœcundaret semina, esset initium motus, per accidens. Ergo ejusdem naturæ respectu, initium per se, & per accidens, sive, relatione ejusdem naturæ, esset natura, & non natura. 11. Confundit calorum qualitatem, cum spiritu, & aura spumosi seminis; Quæ tamen non minus, quam prædicamentis distant. 12. Calor est spiritus spumosi corporis, & natura, quæ in eo est spiritu, est calor. Ergo spiritus erit in spiritu. 13. Natura est in illo spiritu; & ille spiritus non est natura, ab Arist. definita, pro subjecto Physices (iste tamen spiritus est principium motus in semine, & vitæ, in animantibus) negatque multo strictius, spumosum corpus seminis, esse de censu naturæ (quasi rerum semen spuma esset, & non interior nucleus invisibilis, in semine corporeo) sed quod sola potestas animarum (quæ ipsi nil nisi calor est) esset natura. 14. Quod

omnis

omnis potestas animæ, circumscribatur calore, excludit è censu naturæ, cætera corpora, & accidentia quævis. 15. Potestas illa animarum, cujus ergo, animæ differunt, est solus calor, non quidem igneus: sed proportione correspondens elemento stellarum. Id est non intellectus ab Aristot. neque à Scholis intelligibilis ullatenus, quomodo calor correspondeat Corpori, & Elemento. Quæ correspondentia sit, inter tam varios prædicamentorum clientes. 16. Negat hanc animarum potestatem, esse de prosapia elementorum. Pluralis ille numerus, non unum tantum elementum; sed pro fortitudine negativorum, rejicit omnia. 17. Omnis animæ potestas, est merus calor, non quidem respondens calori elementi stellarum: sed ipsi prorsus elemento. 18. Non agnoscit siquidem alium calorem, quam ignis: nec ignis elementum quam culinarium (eo quod calorem elementalem distinguat ab elemento stellarum) sua tamen authoritate, ignem, inter cœlum & aëra, sepsit, non culinarium. 19. Tandem quoties positivè dicendum erat, quid esset natura, subterfugus dicit, nunc esse potestatem animæ, nunc fœcunditatem seminis: & tandem calorem non igneum, qualem nec sensit, nec novit unquam, de firmamento stellarum, quintum facit elementum, postquam quatuor alia negando, abjecerit. Itaque per ambages negando, circumcurrit, ac ne apprehendatur, negat naturam esse de prosapia elementorum. Quasi sat esset, dixisse, est chymera, non ex elementis: sed ex elemento quinto stellarum. Non est corpus, non accidens: sed calor respondens elemento cœlorum, non calori eorundem. 20. Atque hæc non diceret quidem sic esse, sed quod ipsi videantur sic esse. Cum juxta eundem, multa videantur, quæ tamen non sunt. 21. Idque si non credideris, vade visum, vel exspecta in infinitum. 22. Quasi tota actio naturæ conscriberetur calore. 23. Metalla quoque, quæ alias solo frigore condensati scribit, eo quod calore fluant, nunc extra naturam essent. 24. Et quasi vegetabilium semina, quia non spumosa, non essent dotata fertilitatibus, vel naturam in se non continerent! 25. Negat ergo animalium actu calidorum, calorem esse elementalem (quod suo tamen quandoque loco, verum probabo) immemor sui axiomatis; Quod causa sit ejusdem speciei, cum suo causato. Nescit, inquam, quod calor noster calefaciat alia quævis, nudo calore elementali. Et vicissim, quod cum nedum elementalis calor (quem in igne sublunari, à culinario distinctum collocat) sed & culinarius, nos calefaciant gradu nobis adæquato. Debeant ergo esse unius, & ejusdem speciei. 26. Tandem, temere astruit, nil esse naturam, aut animæ potestatem, aut veritates seminales, præter illum calorem cœlestem. 27. Agnoscit ergo calorem, actualiter frigidum in pisce, esse fœcunditatis causam, cum de omni animæ potestate distribuat. Id enim est nugas pro Philosophia vendidisse. Ac quoties timet suas ineptias, non fore venales, nos provocat ad elementum stellarum. Postquam per unum (videtur) multasque negationum nugas, ad proportionem elementi stellarum, provocasset. Turpe sanè Christianis, istum in Physicis patronum adhuc sequi; cum fide credamus, ante natas stellas, germinasse plantas, vi seminali. Sem- 5.
per enim in natura reperitur agens, materia, & productum, sive effectus, instrumentum & dispositio. Omne autem agens, mensurat suum instrumentum, & adaptat dispositiones, ad finem producti. Calor autem, sive elementalem velis, sive 6.
cœlestem; potest quidem esse dispositio, producta à semine, itemque ejus instrumentum: at nullo modo, potest esse agens seminale, metiens, & adaptans sua instrumenta dispositiva. Neque enim operatio caloris, alia est, quam calefacere, sive istud dicatur elementaliter, sive firmamentaliter. Operatio ergo caloris, in generatione non est ordinata ad finem dispo-

posi-

positionum specificarum, multò minus directa ad introductionem quidditatis specificæ. Nam si iste calor, esset hoc agens seminale, sive natura seminum, præterquam quod habet totidem specificas unus differentias, quot sunt generatorum species in natura; deberet habere extra se, instrumentum (cum non detur esse, sine proprietatibus essentialibus) mensurarum, & manifestè determinatum, ad introductionem cujuslibet quidditatis specificæ: sed nullum tale instrumentum, vel medium adest calori: ergo commensuratio omnis instrumenti, secundum quantitatem, qualitatem, modum, motum, figuram, durationem, atque operationum quarumcunque destinationes, pendet ab agente seminali, cui insunt ejusmodi proportionum commensurantes scientiæ; & nullatenus à calore. Etenim cum cognitio veritatis naturalis pendeat necessario
7. à natura, & essentia ejus; Aristot. qui naturæ quidditatem ignoravit, etiam ejus veritatem nescivit, adeoque non nisi sua somnia in Scholis edocenda prostituit. Equidem operatio generationis, pendet à natura, & organis propriis. qui ergo calorem aspicit, pro omni instrumento naturæ, ipsumque instrumentum hoc, habet pro natura seminali, atque vitali: Is retur satellitem esse Regem, vel limam esse fabrum. Imo calor, ut calor, ne quidem est instrumentum proprium naturæ: sed commune adjacens, in calidis tantum, concomitans, ac productum accidentale:. Cognitio autem naturæ, & essentiæ, non sumitur ab effectibus impropriis, adjacentibus, & accidentalibus: sed à cognitione principiorum, quæ hactenus (prout palam est) Schola Peripatetica ignoravit. Principia inquam naturæ, sunt materia, & agens. Principia autem Corporum, sunt aqua, & semen, sive Vulcanus, duobus respondentia sexubus. Quod mox docebo suo loco. Quapropter cum Aristoteles nesciat naturam, proprietates, itemque generationum causas, ac quidditatem; quis non indicaverit, ex aridis cisternis Scholarum aquas Philosophiæ hausstas hactenus? octo enim libri auscultationum 8.
Physicarum, somnia & privationes, pro naturæ cognitione exponunt. Materiam inquam sive corporeitatem impossibilem, cum Mathematica abstractione, pro naturæ principio, fulcro, atque seminario supponunt. Quæ ut nunquam exsistet: ita nec initiandi, vel causandi energiam habebit. Privatio pariter, pro altero principio propinatur, quam merum non-ens ipsæ Scholæ temerè fatentur. Ac demum formam, generationis finem, apicem, atque destinationis ultimatum scopum, ipsumque productum, pro naturæ initio, præpostero sane delirio, edocent. Effectum nempe pro initio supponunt. Causas vero naturæ, alio libro, pro principiis, materiam nempe, & formam, omissa privatione, venundat. Ut de causis aliquando dicam. Quasi principia naturæ, sive causalitate principiarent. Fortuna vero, & casus, tanquam si propriæ passiones naturæ forent, tractantur peculiari libro. Eventus enim, locum in naturæ contemplatione, & doctrina, non merentur. Vacuum denique & infinitum, ad naturæ cognitionem impertinentia, & propemodum privativa, vel planè negativa, suos nacta sunt tractatus. Tempus vero, & locum, ignoranter non minus, quam impertinenter internaturæ documenta, Scholæ æstimant. Ac postremo motum localem, quatenus Matheſi inseruit, in naturam æque futiliter, atque indistincta indiscretione introducunt. Optarem certe in tam brevi vitæ 9.
spatio, ver adolescentum, ejusmodi nugis posthac, & sophismate mendaci non amplius imbui. Discerent nempe inutili isto triennio, totoque septennio, Arithmeticam, Algebram, Euclidis elementa, Geographiam deinceps, cum circumstantiis marium, fluminum, fontium, montium, Provinciarum, & Mineralium. Itemque proprietates, & consuetudines nationum aquarum, plantarum, animalium, mineralium,

lium,& locorum. Insuper usum annuli,& Astrolabii. Dein accedant ad naturæ studium, discant prima corporum initia noscere,& separare. Fixitatem, inquam, volatilitatem, cum separatione, vita, morte, alteritate, defectibus,alteratione, infirmitate,corruptione,transplantatione, solutione, coagulatione, resolutione, operando novisse. Historia addatur extractionum,divisionum,connexionum, maturitatum, promotionum, impedimentorum, consequentiarum, damni denique, atque utilitatis. Doceantur simul seminum, fermentorum,spirituum,ac tincturarum primordia,cum omni fluxu,digestione, commutatione, motu, & perturbatione alte-
10. rabilium. Eaque omnia, non quidem nuda Logismi descriptione, sed demonstratione Ignis mechanica. Natura siquidem, sua opera metitur distillando, irrigando, siccando, calcinando, resolvendo, iisdem planè mediis, quibus vitra, ejusmodi operationes absolvunt. Adeoque Artifex,naturæ operationes mutando, ejusdem pro-
11. prietates, & scientiam nanciscitur. Nam utut naturale ingenium, & acumen judicii, Philosophus habeat; nunquam tamen ad rerum natutalium radicem, aut radicalem scientiam admittitur, sine igne. Adeoque mille putationibus deluditur quisque, quas non nisi ignis adminiculo, sibi explicat. Fateor itaque, nil hominem sciendi avidum, penitius ducere ad omnium scibilium cognitiones, quam ignem. Itaque juvenis tandem ex Scholis istis rediens, mirum sane, quantum supra Academiæ Philosophos, & inanem Scho-
12. larum logismum, ascenderit. Turpe inprimis censebit, Scholas nescire, (per exemplum) ovo, interim, dum ad avem fluit, mille in via dispositiones supervenire, omnesque esse externas, & accidentarias semini: nec cessare tamen interim,decurrere ad scopos suæ destinationis. Etenim figura vitelli, cum invicem succedentibus dispositionibus accidentariis, præ-
13. tercunt quidem: non tamen nova, ad singulam dispositionem putrefactionis,adest formæ putridi generatio. Unica nimirum forma pulli vitali, excepta, nulla advenit alia. quæ sensim per prævias dispositiones excitatur, ac tandem acquisita dispositionum maturitate, influit. Nec enim dum avis moritur, est quædam cadaveris forma essentialis,aut generatio. Omnis si- 14.
quidem generatio in natura, clauditur forma essentiali, qua cadaver caret, prout & semine, ac moderatore Archeo (ut suo loco. Sicut cum essentia cum Vulcano seminis incipit, & cum producto, sive generato, eadem perseverat: ita eodem fatiscēte,eadem perit. Pereunte autem essentia, ruit & forma illius Præses. Vulcano nempe deserente corpus, incipiunt caro, cor, venæ, &c. putrere, eo quod jam ductore vitali balsamo, sint orbata. Sub vita enim, caro distinguebantur, & os, &c. In specie, & forma propria, caro erat caro,& ab osse formaliter discreta erat, in qua forma in cadavere illico apparent. Adeoque per mortem in toto, aut in singulis, nulla cadaveri forma,vel essentialis quidditas, supervenit. Duntaxat quod vitale erat,est separatum.Erroneum itaque esto, 15.
quod unius corruptio, alterius sit generatio. Siquidem vitæ corruptio solum advenit, per exstinctionem vitalis balsami, vel formæ, sive nova proinde creaturæ generatione. Nulla itaque privatio, contingit in vitalibus, adeoque nec privatio ibidem potest habere vim principii. Cum à semine,usq; in ens vitale, nō sit nisi unus progressus, promotio, & maturitas, sub cujus finem forma datur. Reciprocè ergo quoq; generatio advenit, sine ulla corruptione, quoties materia, jam ad maturitatem suæ destinationis deducta, per Vulcanum seminalem, formam impetraverit a-
liunde advenientem. Imo iste Vulcanus, 16.
per discessum vitæ abit, evolat, vel evanescit, sine ulla sui corruptione, non secus atque lumen, perit sine sui corruptione. Nimirum vita evanescit, per modum luminis pereuntis. Et Vulcanus, cum sit

quæ-

quædam vitalis aura, evolat. Utrumque sine corruptione sui, & corpus, quod vita destituitur, propriè eo ipso non corrumpitur, licet defectu vitalis balsami, mox corruptio subsequatur. Quod satis appareat in mumiis, itemque in vegetabilibus, quæ sicca, & vitâ privata, in usus asservantur, imo persæpe omnem corruptionem arcent. Tantum abest, quod pereunte illorum vita, eo ipso essent corrupta.
17. Ideoque mors in vitalibus, propriæ non est corruptio vitæ, ut nec viventis: sed vitæ exstinctio. Ac licet in quibusdam, corruptio corporis subsequatur: Id sanè est vitæ & Corpori per accidens. Quod patet. Siquidem arte præservantur cadavera à corruptione. Itaque jam Aristoteles,
18. privationem, cum corruptione confundit, suumque principium nonens, ab ente,
19. corruptione, non distinguit. Denique formæ rerum, non sunt corruptioni obnoxiæ, ideoque nec corrumpuntur: sed annihilantur. Quocirca nec ablatio, vel extinctio formæ, ullam corruptionem ex parte formæ, involvere potest. Odi præterea metaphoras, in historia naturæ, & essentialium familia. Quippe quæ Scholarum errores, disputandi rixas, & latriam Aristoteli exhibitam, introduxere. Cæterum, si Aristoteles naturæ sit ignarus, & totius Physices nescius, profecto Galenus, majorem adhuc ignorantiam ubique manifestavit. Nam inprimis constare sa- 20.
ciam, non esse quaternarium elementorum, nec horum congressum pro corporibus, quæ mista creduntur: multo minus luctam, aut qualitatum, vel complexionum pugnam, aut in morborum causas. Adeoque nec elementorum tractatum proprie spectare Medicinam. Ego sane reperio Galenum, opinionum sedulum, & jactantiosum descriptorem sine judicio, vel discretione. Neque enim de Natura, morbis, causis, atque defectibus, melius sensisse, quam de placitis Hippocratis & Platonis. Bis enim ex professo illa Galeni 21.
volumina, cum attentione perlegi, at reperi Galeni pauperiem, & indistinctam ignorantiam, cum ejus temeritate pugnare. Siquidem illi libri, nil minus, quam Hippocratis, aut Platonis doctrinam attingunt. Neque etiam Hippocratis quicquam, cum Platone commune habet. Adeoque non inveni quenquam, qui illos, commentario dignos, ut neque scriptos
de conservanda valetudine, censuerit. Hoc 22.
unum in Galeno perpetuum est, quod suppressis authorum nominibus, aliorum inventa, lubens ad se rapuerit: totus Judicio penuriosus, quoties proprii arbitrii sensa expressit. Hæc de duobus Physices Antesignanis, sic debui declarare, ut Scholæ abstineant, hos Magistros adorare.

ELEMENTA.

1. *Elementorum doctrina, in medendo, impertinens tota, adeo & in Galeno, ridiculus tantus librorum illorum acervus.* 2. *Vanæ putationes Scholarum de elementis.* 3. *Vera scientiæ naturalis initia traduntur.* 4. *Sex Conclusiones è Sacris.* 5. *Tria tantum esse elementa.* 6. *Contentum Cœlorum.* 7. *Duo esse elementa primigenia.* 8. *Ignis non esse elementum.* 9. *Error Paracelsi, de materia Cœli.* 10. *Concidit quaternarius, pro mistionibus Corporum, & morbis.* 11. *Propositio. Quod omnia quæ creduntur mista, sint materialiter ex sola aqua, cum mechanica demonstratione.* 12. *Quid terra elementalis, virgineaque.* 13. *Unde elementa dicantur duo primigenia.* 14. *Objectio ex artificialibus.* 15. *Vis ignis Gehennæ artificialis.* 16. *Altera objectio ab Artibus.* 17. *Cur aqua reputetur elementum primigenium.*

Btutus meus fertur in bonum usuale, non autem in inanem logismum. Quapropter cum 1.
Veteres naturam, ejusque operationes quaslibet, revocent ad calculum elementorum, qualitatum, & complexionum, in mistione resultantium, hancque doctrinam Scholæ, per manum, Medicinæ Tironibus adhuc hodie tradant, in humanam perniciem: et-

iam atque etiam elementorum Anatomiam aggrediar, quò conſtet, in cauſis
2. morborum erratum hactenus. Paradoxa ubique, & inſueta Scholis referam, durumque erit à doctrina imbibita, deſciſcere illis, qui totam in Galenum veritatem fluxiſſe, credunt. Omne corpus, terra, aqua, aëre & igni exceptis, multis voluminibus, tædioſaque Græcorum jactantia, Galenus tradidit conſtare horum quatuor coadunatorum conjugio, adeoque hinc corpus dici mixtum. Inſuper, quod Corporum paritas, diverſitaſque tota, ex impari quatuor elementorum confluxu, ac pugna continua, conſurgat. Scholæ autem poſteræ, adhuc indeciſum diſputant, utrum elementa cum ſuis formis perſtent in miſto; an vero in ſingula miſtione, orbentur ſuis formis eſſentialibus, quaſque, peculiari indulto, à ſeparatione & formæ generali miſti privatione, reaſſumant. Demum ex imparitate, & duello elementorum, omnes infirmitates, & fomenta primigenia noſtræ mortalitatis, deſcendere jubent. Mirum ſanè, quantum in his rixatum, & ſcriptum ſit: ac miſerandum, quantum hæc laxa nugarum ſomnia, mundum hactenus circumvenerint, inanes, & perniciosas nænias in Scholarum nundinis, pro ſcientia medica proſtituerint, adeoque tam damnoſa inde deluſio, obedi-
3. entiam ægrorum medendo fefellerit. Poſthabitis itaque Paganorum impoſturis, juxta Sacrorum Authoritatem, meas experientias, & donatum lumen, dirigo, in cujus luminis conſpectu, noctuæ aves fugiunt. Summè itaque dolendum, Scholis Chriſtianorum adhuc doceri tenebras, habito lumine veritatis. In principio itaque creavit Omnipotens, Cœlum, & terram, antequam dies primus eluxiſſet. Primo deinceps die, creavit lucem, eamque à tenebris diviſit. Secundò, creavit firmamentum, quod ſepararet aquas ſuperiores ab aquis, quæ ſupra ſe erant. & nominavit illud, Cœlum. Conſpicuum hinc eſt itaque, quod ante primum diem, jam aquæ ab initio eſſent creatæ, cœleſtis cujuſdam indolis participes, eo quod ſub cœli etymo occultarentur. Cognatæ tamen eſſent hiſce aquis inferioribus, quibus ſemel conjugatæ fuerant, ante earum ſeparationem. Denique quod tenebræ cooperirent faciem abyſſi, quodq; iſta abyſſus aquas denotaret: eo quod tum adhuc, omnes ſupercœleſtes aquæ, noſtris connexæ, ſuper terram, incomprehenſibilis profunditatis abyſſum facerent, ſuper quam Spiritus (cui nomen æternus) fere- 4.
batur, ut ſua benedictione recentem aquæ creaturam repleret. Liquet ergo, quod creatio Cœli, aquæ, & terræ, eſſet ante diem, nec annumeretur ſextiduo creationis, deinceps deſcripto. Quod Æterno placuerit, etiam quieſcere ſeptimo, qui reſpectu prædictæ creationis, eſſet octavus, ſi dies fuiſſet. Ideoque non in dierum numerum relatus, quod ante natam lucem, materiæ elementalis creatio fieret. Denique hoc textu, firmamentum eſt nedum cœlum octavum ſtelliferum: ſed ſimul & illud, quod noſtra authoritate, in ſeptem errones orbes diſtinguimus. Quod gentium doctor, cum octavo, in unum complecti viſus eſt. Cryſtallinum vero, & primum mobile, pro altero, & tandem, immenſum Cœlum, incomprehenſibilis magnitudinis, & luminis, in quo juſtus quiſque, Solis inſtar ſplendet, pro tertio. Quamquam Empyreum illud cum duobus ſociis junctum, pro altero ſumtum, aliud fortè pro tertio ſuperſit. Quod ſit abyſſalis receſſus fontani luminis, divinæ Majeſtatis torus, inſcrutabilis. Saltem firmamentum, à Luna, in connexum ſtellati Cœli uſq;, attingit, & aquam ſupra ſe, ab hiſce inferioribus diſterminat, ideoque Cœlum Ebreis (ubi ſunt aquæ) ſonat. Magna autem luminaria, & ſtellæ quarto 5.
die incœpere, & in firmamentum digeſtæ. Initio ergo, Cœlum, terra, & aqua, omnium corporum deinceps naſcendorum materia, creata eſt. In Cœlo autem continebantur aquæ, non autem in terra; hinc

aquas,

6. aquas, nobiliores terrâ existimo : Imo aquam, esse puriorem, simpliciorem, indivisibiliorem, constantiorem, principio viciniorem, sortisque cœlestis magis participem, quam sit terra. Æternus itaque, voluit Cœlum continere aquas supra se, & aliquid adhuc amplius, (propter quod Cœlum vocatur) quod aërem, æthera, sive vitalem auram dicimus. Ideo nec enim
7. fit mentio creationis aquæ, & aëris, eo quod Cœli etymon, utrumque includeret. Hæcque ideo duo elementa, dico
8. primigenia, respectu terræ. At nusquam aliquid de creatione ignis legitur : nec igitur illum inter elementa agnosco, no-
9. menque meum, paganismo recuso. Nec item cum Paracelso, licet luminarium & stellarum nomine, ignem, supralunare elementum agnoscere, ut neque ab initio conditum : quod tamen esset necessarium, si elementi sortem referre debebat. Nego itaque, Deum creasse quatuor elementa : quia non ignem, quartum. Ideoque vanum est, ignem confluere materialiter ad
10. corporum misturam. Concidit ergo elementorum quaternarius, qualitatum, temperamentorum, sive complexionum, &
11. morborum fundamentum. Nostra namque mechanica mihi patefecit, omne corpus (puta saxum) lapidem, gemmam, silicem, arenam, marcasitam, argillam, terram, lapides coctos, vitrum, calcem, sulfur, &c. transmutari in salem actualem, æquiponderantem suo corpori, unde factus est. & quod sal iste, aliquoties cogobatus, cum sale circulato Paracelsi, suam omnino fixitatem amittat tandem transmutetur in liquorem, qui etiam tandem in aquam insipidam transit. & quod aqua ista, æquiponderet sali suo, unde manavit. Plantam verò, carnes, ossa, pisces, & quidquid similium est, novi redigere in mera sua tria, unde postmodum aquam insipidam confeci. Metallum autem propter sui seminis anaticam commistionem, & arena (*quellem*) difficillimè in salem reducun-
12. tur. Didici ergo per ignem, quod Deus, ante diem, creaverit aquam, & aërem, & ex aqua terram elementalem, quæ est arena *Quellem*. Eo quod esset futura basis, creaturarum antesignano homini, ideoque ipso initio, creari debebat, licet sui natura, non esset vere primigenium. Quamobrem duo primitiva duntaxat, reperio elementa, licet neutrius in Sacris sit facta mentio, quia Cœli titulo comprehensa. Cum duobus verò, creavit terram simul. Quocirca duo creavit luminaria magna, ut Luna, ac minus, lucendo, gubernet aquam : majus verò, luceret super terram. Primigenia vero hæc, nunquam invi- 13.
cem transmutari, mox docebo. In terra nimirum fracescens aqua, semen locale, vel insitum acquirit. Ideoque vel in liquorem, (Leffas) ad omnem plantam, vel in succum (Bur) mineralem, transit, juxta species, per directionem seminum electas. Quæ semina, ex terræ fermento, primum inanis & vacuæ, dein mox, benedictione Spiritus, super aquas lati, replentur. Mea 14.
autem me docuit ignis experientia, tria prima nempe, Sal, Sulfur. & Mercurium aquæ, semper manere indivisa, sive interim aqua vaporetenus elevetur, nubis specie, vel ad invisibilia rarefiat, vel tandem etiam, pristina aquæ forma fluctuet. Nam quod Paracelsus velit aquam, eva- 15.
porando, prorsus annihilari, Idiotismus suus esto, non connivendus saltem nasuto distillatori. equidem comperi, aquam in nubium atomos sublatam, permanere tamen semper eandem, in numero ; atque specie aquam, quam atomi mercurii aquæ, imagine nubis, nobis ostendunt. Nunquam autem in aqua fieri trium primorum separationem, multoque minus essentialem transmutationem ullam. Si- 16.
quidem est simplex partium internarum per ignem extraversio, quæ rursus intro remeant, quoties vapor in guttas condensatur. Cur autem terram, non inter primaria elemēta, licet initio simul creatam, existimem; causa est, quod tandem sit convertibilis in aquam, per privationem suæ

17. essentiæ. Ideoque credo aquam, corpus prius, atque simplicius; cum illa nunquam in terram recedat, nisi virtute seminum, adeoque vices compositi, aqua assumat, antequam terra, sive sabulum *quellem* fiat. Quod postea latius demonstrabo.

TERRA.

1. Ignem nec elementum, nec materialiter corporibus commisceri, nec materiam esse, nec in se habere. 2. Terra non est pars mixti. 3. Terra virgo per mechanicam demonstratur. 4. Fundi in terra distinguuntur. 5. Aqua intra terram, superat plus quam millies, aquam maris, & fluminum. 6. Vera origo fontium. 7. Quomodo aquæ sua sponte ascendant. 8. Fili continuitas probatur in aquis. 9. Quo casu terra adveniat corporibus, quæ creduntur mista. 10. Elementorum numerus, & temperamenta, sunt nugæ pernitiosissimæ, postquam ejusmodi, in medendi artem sunt translata. 11. Terra matrix, non autem mater corporum, idque multis demonstratur. 12. Aqua & aër, nil aliud quicquam in se convertunt. 13. Qualis mistio, qualisque sit corporum appositio. 14. Objectiones de vitro & luto, solvuntur. 15. Operationes Gehennæ ignis. 16. Quomodo à vitro, separetur arena sossipes ab alcali. 17. Centrum Mundi, quandoque mutatum.

1. POnitur nec Ignis est elementum, nec materialiter corporibus commiscetur; Quia ignem, nec materiam esse ostendam, nec illam in se habere. 2. Imo terra nusquam occurrit, præter se, ulli corpori commista naturali, quæ inde, ullo labore repetatur. Indolui ergo, mecumque indignatus sum, quod medendi basis, nugis sit referta, & tantis ludibriis, 3. ægri obedire cogerentur. Terram autem originalem, elementi virginei, ipsum constans sabuli corpus nomino: reliquam autem omnigenam terram, terræ fructum, de sobole minerali. Quod per Pyrotechniam sat superque probatur. Sabulum enim, terram esse originalem, inprimis ejus difficilis reductio in aquam, probat; eo quod citius arena è silice, vel Adamante, in aquam reducatur, quam arena (*quellem.*) 4. Deinde, id etiam ligo probat; Quoniam fodiendo, obveniunt quidem prope lucem, varii fundi, coloribus & spissitudine quidem variegati) quique etsi rustico Scholarum etymo, etiam terræ credantur nigræ, albæ, fulvæ, rubræ, &c. fructus tamen sunt terræ, & semine constant: subter quas, arena est, suis etiam fundorum alibi varietatibus multiplex, tam unico, quam diversis locis, tandem subter illas, sabulum sedet, quod nostri (*Keybergh*) sive montem siliceum vocant, unde rupium, montium origo, ac primæ minarum fluunt divitiæ. Postremum tandem omnium, sabulum album, sive bulliens (*quellem*) in fundo vivo, ac vitali, sese ostendit, quem ligo penetrat nunquam. Nam quantumcunq; inde arenæ, & aquæ demseris, totidem succedit in vicem ablati, ejusdem locum replens. Hoc inquam sabulum impermistum, setaceum quoddam, vel cribrum, atque fundamentum naturæ est, per quod, aquæ omnes transcolantur, ut invicem omnes communionem servent, ab initio creationis, in finem, & à superficie terræ, in centrum usque. Quinimo aqua, in hoc sabuli fundo detenta, actu forte, millecuplo major est, quam marium & fluminum in terræ superficie fluctuantium, tota congeries. 5. Idque facile verificatur, supponendo totam adhuc terræ superficiem, aquis contegi, ad 600 passuum profunditatem. Sequitur ergo, relatione ad terræ diametrum habita, facile millies plus aquæ, subter, quam super terram esse. Siquidem arena sicca, ad minimum combibit aquæ subquadruplum, in eadē loci extensione. Non volo tamen, etsi *quellem* ultimus fodienti sit fundus, utrobique omnes ex ordine fundos substratos reperiri. Etenim præfata arena, quæ quandoque ad mille fortassis passus, infra horizontem sese submersit, alias subdiu, propediem, imo & non raro in montium cacumine, ebullit. Cujus rei ignaræ Scholæ, cum suo 6. Aristot.

Aristot. mordicus tenent, omnes fontes veros, ex aere, in aquam condensato, suæ perpetuitatis causam debere. Attamen cum istud custodire nequeant; eo quod in altissimorum montium fastigiis, non raro fontes prosiliant, ubi mons alter, paris altitudinis, non est vicinus, nec canalis utrimque ad hoc extentus: Ideo elato supercilio tacent, silentque ad miraculum
7. rei insolitum. Sane quamdiu aquæ in vivo, vitalique terræ fundo oberrant, atque in fabulo *quellem* detinentur, tamdiu inquam, legibus situum hydraulicis parêre non coguntur. Non secus ac sanguis, dum in venis vita fovetur, tamdiu quoque supra atque infra nescit, estque tam in fronte, quam in pedibus. Sed momento, quo semel è venis excidit, vel aquæ extra *quellem* egurgitant, non desinunt, legibus positionum obediendo, defluere. Mare igitur in sui fundo, in cribro fabuli virginis, receptas sorbet aquas, ita nempe juxta Sapientem, utut omnes aquæ in mare fluant, nunquam tamen regurgitat. Quia
8. unico filo, ductus est continuus, ex fabulo virgine, in fontes, rivos, flumina, & mare, ad humectandam terram, eamque mineralibus ditandam institutus. Quo rursus appulsæ aquæ, partim à *quellem*, in fundo absorbentur, partemque aëra rapiunt. Sic nempe universus, suas distribuit aquas, & in fructus varios deponit. Adeoque cum admiratione meditatus sum, omnipotentem, necessitates ingratorum immortalium, sibi præfixisse, ut scopos rerum. Ad
9. terram redeo. Originalem terram nusquam ad fructuum mistiones concurrere sponte, casu allabi, nec assumi à natura, neque assumtam, naturæ, aut artis opera,
10. reperiri, certum inveni. Ideoque mistionum ratio tabescit, numerus elementorum, qualitatum, & temperamentorum cessat; atque adeo mendaces sunt futilitates, à Scholis pertinaciter, aut insciter excultæ hactenus. Etenim ex homine, ligno, &c. esto, pulvis, cinisve per ignem relinquatur, nunquam tamen terra elicitur. alias namque mox nostra intumescerent cœmiteria. Terra ergo, saltem permanens 11.
matrix est, non autem mater. Quæ si quandoque ad fructus, sive corpora mista, confluerent: vel in iisdem persisteret, & sic per artis, vel naturæ analysin, quandoque reperiretur, atque inde rediret (quod falsum est) vel plane ad mistum assumeretur, atque in eo d esineret esse terra, in aliud transmutata jam. & sic alibi minueretur (quod æque ostendam mox esse falsum) vel per mortem, ac rei dissolutionem, rursus in terram rediret, esset que quotidianus, ac repetitus regressus, à privatione ad habitum, unius & ejusdem elementi. Vel si non rediret in terram hæc, transmutata maneret in fructus, adeoque jamdudum tota terra in fructum abiisset, constantiamque suam natura amisisset, & Creatoris primos scopos illusisset, vel terra in aliud elementum, à dissoluto misto, rediisset. Cujus impertinens cessat. Siqui- 12.
dem non est geniale aquæ aut aëri, alienum elementum, in suam convertere substantiam. Hinc demonstrabo mox, nunquam unicam guttam aquæ, in aërem versam, aut vicissim aërem, in aquam mutatum. Quæ tamen mutationes, apparent minus operosiores, quam terræ in aquam, vel in aërem. Ideoque si faciliores transmutationes, nondum natura attentaverit; quo pacto difficiliores præsumet? Alias namque terra, ab aquis, & aëre, tanto amplioribus, contiguis, magisque activis, absorpta, & annihilata esset. Ast Pater universi, concordiæ amans, discordiam & rixas odit, maximéque in elementis, quæ ut essent stabilia naturæ fulcra, non pugnantia eadem creavit. Direxit nempe elementa quoque ad destinatos sibi fines, & durationis leges. Ut nempe suos edat, & foveat fructus, in sui honorem, & hominis usum. Veruntamen nec Dei honos, nec humana exigentia, uspiam, aut ullatenus requirebant, prælia elementorum, voracitates, luctas; pessumdationem, ut neque unius ex altero commutationem, aut nutritio-

tritionem. Nec demum finis elementi est, seipsum per avaritiam, famem, luxum, aut necessitatem augere, cum alterius destructione. Non enim avaritiæ, vel odii, criminis rea sunt, ut nec ali optant. Denique neque ad istam transmutationem faciendam, Archeum obtinuerunt elementa, culinam, aut proprietates. Tota ergo de bello elementali, Scholarum doctrina, anilis fabula est.

13. Terra itaque, nunquam assumitur, vel sponte materialiter accurrit, in corporum constitutionem extra se. Nullaque in natura fit ritè mistio, quæ subter unitatem formæ compositi naturalis, firmiter coalescat, nisi inter succos, & spiritus. Econtra, nulla pulverosa commistio, ad generationem tendit: sed tantum est appositio, mox sponte, atque iterum cito fatiscens. Omnis proinde terra, lutum, ac omne corpus tangibile, verè, & materialiter, est solius aquæ progenies, & in aquam iterum reducitur, per naturam & artem.

14. Nec obstat, quod ex luto & arena, later coquatur; ut ex arena & cinere, vitrum. Siquidem quidquid luti est, sponte in salem resolvitur tandem, permanente eodem sabulo, quod lutum in se contraxerat. Vitrum quoque, ut arte, ac sine semine, in compositum artificiale transivit: ita per artem denuo, resoluto vinculo, ad pristina redit initia, adeo ut eadem numero, & pondere arena inde protsus eliciatur, quæ per fluxum fornacis, cum alcali coaluerat in lapidem pellucidum, sive vitrum. Hinc namque liquet, nunquam arenam, sive elementum terræ, confluere ad generationes naturales, atque seminales. Et quoties artificiis servit, toties semper arenam, persistere immutatam in vitro, candenti, fluxu salis occultatam, ac in vitrum transparens assumtam. Non enim argentum, esse amisit, cum per Chrysulcam est solutum, licet amiserit illud oculus, & diaphaneitatem nactum sit. Cum igitur arena, sive terra originalis, tam arti, quam naturæ resistat, 15. nec queat ullis adminiculis (unico duntaxat Gehennæ artificialis igni excepto) naturæ, vel artis, à primæva sui constantia recedere (sub quo igne artificiali, arena sal fit, ac tandem aqua, quia vim habet agendi super sublunaria quævis, absque reactione) sequitur quoque, terram originalem, nunquam ad generationes naturæ seminales, ullo modo assumi. Nec arguit, quod imperitus aliquis, vitrum esse 16. ultimum artis subjectum velit, quodque nec arte, nec igni deleri idcirco queat. Erudietur namque, si vitri pollinem, pluri alcali colliquaverit, ac humido loco exposuerit; reperiet mox totum vitrum, resolvi in aquam: cui si affundatur Chrysulca, addito, quantum saturando alcali sufficit, inveniet statim in fundo, arenam sidere, eodem pondere, quæ prius, faciundo vitro aptabatur. Terra ergo immutata persistit, quamquam ipsa toto orbe mobilis, ac mota fuisse videatur. Imo talpa, aggerem transfodiendo, inundationem magni tra- 17. ctus facit, adeoque abjectum animal, terram centro, mundumque loco, dimovere potest, si centrum æquilibrii locum tenere credamus, & Maria dorso terræ, recenter incumbere videamus. In Rekem, prope Trajectum Mosæ; Navis maritima, sub arenoso colle reperta est, anno 1594. In tractu Peele, Pini, seriatim sub terra repertæ. Quæ non nisi in montibus libenter proveniunt. In Hingsene prope Scaldim, 12 pedes subter horizontem, humido prato, repertus dens elephantis, cum tota maxilla, cujus tertiam partem, dulorum pedum longitudinis, mecum asservo. Adeoque vivi elephanti quandoque fuere hoc tractu. Nuperrime autem desiit reperiri tota Groenlandia salo subversa. Unde necessario centrum terræ transferri debuit.

1. *Situs terræ & aquæ ante diluvium.* 2. *Meditatio Authoris.* 3. *Vorago aquarum, sive Barathrum.* 4. *Distributio illius voraginis.* 5. *Sectio venarum, illius voraginis.* 6. *Fructus Peroledi mineralis.* 7. *Salia migrant in Bur.* 8. *Progressus mineralium ad suas maturitates.* 9. *Unde pisces fossiles.* 10. *Ius venarum, in liquorem contentum.* 11. *Locus jejunus Sapientis Coheleth.* 12. *Fontium ortus Aristoteli nescitus.* 13. *Mundum rotundum ab ortu in ortum. Ab Austro autem ad Austrum, esse teretem.* 14. *Occupatio objectionum.* 15. *Centuralis proprietas suam accipit determinationem à necessitate.* 16. *Ratio à fontibus.* 17. *A motu Solis.* 18. *A justa figura Cæli.* 19. *Ab authoritate Sacrorum.* 20. *Ab umbris, & diei quantitate.* 21. *A viso Sole navigantibus.*

1. SAltem, postquam firmamentum separaret aquas ab aquis Æternus, congregavit sublunares, earumque collectionem, mare vocavit. Ex opposito diametri, Arida eminebat, quam terram nominavit; & ambo, unum constituebant globum, qui in terræ medio, paululum esset eminentior ideo, quod in medietate terræ, immenso gurgite hiaret, unde fons erumperet, humectandæ terræ destinatus. Nec enim si præter assuetam globi rotunditatem, qua omnes lineæ in circumferentiam, æqualiter à centro distant, terra in sui medio, non fuisset longe altior, non potuisset inde fons ad declivius mare decurrere: sed stagnasset mox à sui origine. Unde concipio. Terram in initio fuisse continuam ac indivisam. Quippe quæ unico tota fonte irrigari debebat. Denique, nec Insulas habuisse: sed totum globum, una parte mare, atque altera terram ostendisse. Hæc nempe facies erat mundi, ante diluvium. Sub quo deinceps, terra varias in sectiones hiscebat, & ex rimarum abysso, affatim erupere undæ. Cataractæ tam abyssi inferioris, quam cœlorum apertæ sunt, ut globum univer-
2. sum terræ, penitus submergerent. Magnè Deus! vineam tuam ab inutili palmite resecare intendis, mundumque pro exigentia plectere, at nondum abstinere potes, quin paterni affectus memor, in medio justissimæ iræ, terram separes, & divellas in majorem utilitatem, necessitatem, & commoditatem eorum. Mare quod unicum, toto duntaxat stabat globi latere, transmittis in varias terræ oras, nec cessas à nova benedictione, super ingratum opus manuum tuarum. Super terram enim in conspectu tuo ream, abunde effundis vitales supercœlestium aquarum vortices, quæ longè rorem fœcunditate superant. Terra verò, iis sat inebriata, rursus emicuit, ac ad solita opificia, indesinenter rediit. Unicus demum fons, & aquarum scaturigo, quam in terræ meditullio atq; cacumine collocaveras, est deinceps in venas mille diffusus, quæ ubique ferè, terræ globum terebrant, ad longe meliores usus. Quinimò & mare in omnem terræ sinum pænè alluisti, ut major inde mortalium esset societas. Benedicta igitur si sit, ac felix tua punitio; quid erunt tua benedictionum Charismata? Domine, custodi nos pro immensitate bonitatis tuæ, intra numerum, qui tuas magnificentias laudabunt in æternum, in sanctificatione nominis tui.

Quamvis autem modo unicus fons ille 3.
desierit, nec discissis jam terris, unicus haud satis esset, permansit tamen aquarum fortè idem introitus. Quippe in mari dulci, inter Roest, & Loeffelt, juxta tabulam Gothiæ, aquarum ab Olao describitur vorago, in quam naves, invitis nautis, irritisque illorum conatibus, absorbentur. Os est nimirum, in quod aquæ illius Oceani cadunt, unicoque inde ductu, ante diluvium ferebantur ad præfatum fontem. Post autem, instar venæ cavæ, ductus il- 4.
le, variè distributus fuit, saxoque septus, per aliquot mille venas, super vultum *quellem*, desinentes, à quo deinceps imbibitæ aquæ, festinant peregrè ad destinata

munia. Porro vorago ista, sive barathrum, si alicubi esse debeat, verusque sit Scriptor Olaus, sive non, saltem opportunè est in mari, tam propter maris dulcedinem, quam figuram orbis teretem, à me mox probandam. Denique si fons unicus, humectandæ erat terræ, satis erit præfata vorago, præsertim quod maris fundus, longè lateque arenam *quellem*, patulam habeat, quæ combibendæ aquæ foret satis. Magisque quod mare, terram nunc circumquaque, & per intervenia plura, alluat, & perluat. Absorptum itaque mare, in dicta voragine, paulatim per canales lapideos, hinc que per minores fistulas ducitur, per magnam terrarum partem: ve-
5. runtamen vix infra fundum (*Keyberch*) merguntur: quoties autem venæ voraginis secant, vel attingunt, assurgens per media loca, *quellem*, proruens in fontem, pereunt quidem dulces venæ, & proferuntur venæ salis marini. Alioqui muria, si qua mari Gothico adhuc ineſt, sensim per vividum terræ Archeum, salium natu-
6. ram amittit: vel si salium in locis, fermenta, alicubi existant, ipsæ aquæ, semina tam diversorum salium, quam lapidum, ac metallorum induunt, ac transmutantur in ejusmodi fructus. Sic namque salia boaria, gemmea, nitrea, aluminosa, vitriolata, marina, ex aqua crescunt, tanquam primo-
7. genituram aquæ sibi spōdentia. Hinc dein, in Bur, sive primam mineralium sobolem satiscunt, atque seminum ductu, degenerant. Sic quidam aquæ fructus, obstipant sui fontis conductus, ultimaque maturitate, acquirunt illius mineralis perfectionem, cujus destinationes, semina præ se ferebant, in fermentis locorum hospitata.
8. Porro ut vorago illa borealis, etiam pisces intro sorbet, sic eosdem minutulos sorbet, majoribus detentis inter canales. Ubi non raro vel petrificantur, vel putrilagine sordent, vel etiam fundorum balsa-
9. mo condiuntur, ut non raro etiam pisces fossiles reperiantur, quos Agricola, atque alii, in stuporem ducti, quasi indebitis locis, & absque semine natos, autumant. Porro sive conductus, aquam conceperint, sive demum *quellem* illam combiberint: saltem aquæ, dotantur ibi vivida, atque seminali proprietate. Non secus enim 10.
atque vena, etiam in cadavere, contentum sibi cruorem, à coagulatione (quæ primi gradus est corruptio) præservat: potiori profecto ratione, jus id, venis terræ nondum defunctæ competit. Aqua itaque, intra vividum terræ fundum sorbetur, & trahitur, unde communem nacta vitam (*Regem, cui omnia vivunt, venite adoremus*) locorum situs nescit, ad cacumina montium, sine molestia facile adscendit, una cum *quellem*, ut indesinentes inde fontes evertat. Quę sane à Scholis nescita, locum 11.
Sapientis Coheleth, in sacris jejunium reliquerunt. Ubi dicit. *Omnia flumina vertus mare properant: quod tamen ideo non regurgitat. Siquidem flumina redeunt ad locum unde sunt egressa, ut iterum fluant.* Quæ verba antehac variis modificationibus, adulterata sunt. Eo quod fontes, in montium 12.
fastigiis, ex mari, quorsum tandem rûunt, prodire non videbantur. Ex condensato itaque aĕre, vi frigoris, intra montium cavernas, sibi invicem succiduo, fontes à Scholis hactenus falso æstimati sunt, sua sumere initia, & causas. Quæ libello de fontibus spadanis anno 1624. Leodii impresso, ostendi, se habere per modum, jam hoc loco traditum. Manifestata igitur, verorum fontium vera origine, hactenus Scholis incognita, manet. Scripturæ textus integer, & lucidatus. Ast cum ejusmodi lex, cursus, recursusque aquarum à *quellem* in fontes, & à fontibus tandem in mare, servaretur, non minus in diebus, quibus per annos tres, & amplius, non pluit, quam dum annus totus continuo imbre, ferè sterilescit: sciendum, terræ satis, non ita beneficos fontes, per tubos suos, ac torrentes defluos, quam communem roris atque pluviæ aspersionem. Porro antequam ad aquæ impermutabilem substantiam, qua aĕrem in aquam, & hanc, vicissim,

viciſſim, permutari facile ſpondent Scholæ, devenero, prius aliud paradoxon elucidabo. Globum videlicet ex terra & aqua compoſitum, rotundum quidem eſſe ab ortu per occaſum, in ortum: non tamen ab Aquilone in Auſtrum: ſed teretem, ſive ovalis figuræ. Quod inprimis navigantes fefellit multum. Eo quod citatiori curſu, aquæ à Borea in Auſtrum labantur. quam alioquin ab ortu, in occaſum. Semper namque plurimæ aquæ, ab Aquilone per flumina deſcendunt, quæ non recurrunt unquam ad ſeptemtrionem. Sic Danubius in Archipelagus, cum aliis multis labitur, per Helleſpontum, deſcendunt aquæ, nec aliquid à Mediterraneo remeat. Quidquid ſemel in mediterraneum decidit, nunquam in Oceanum ſpargitur. Nilus enim, recta à montibus lunæ ſemper deſcendens, in Zebenuticum mergitur, totus cum ſuis mitris: interim nec mediterraneum creſcit, nec ſalſius evadit. Quod tamen prorſus eſſet neceſſarium, ſi nudo vapore tenus, infuſæ exhalarent è mari aquæ. Sed Sapientia æterna, mediterraneum pleriſque locis Oceano fecit profundius, ut ſabulum virgineum, inſtar cribri, aquas ſimul cum ſuis ſalibus combiberet. Neceſſitates humanæ namque (quæ Deo legem dictaſſe videntur, ex ſua bonitate) requirebant fontes, atque flumina, è ſummis apicibus decidentia. everſæ denique è *quellem* aquæ, per fontes, poſt ſe, continuitate trahunt ſequentes, ideoque & in fundo, marium aquas, ſorbendo combibunt. Proprietates itaque locis ſunt additæ, ex divina Providentia, propter neceſſitates. Borealis maris fluxus, ſub Angliæ Kentonia, ferè per horæ dimidium, anticipat fluxum maris occidui. Unde conjicio, terram, atque mare, boreali plaga aſcendere. Scandia namque à ſcandendo, tota borealis terra nominatur. Et mare boreale non glaciaretur, ſi ſalſum eſſet. Si dulce; denotat Oceani ſalem, non poſſe aſcendendo commiſceri ſibi, ſed quod aquæ boreales, inceſſanter in declive ruant. Veriſimile eſt namque, tam in prima abyſſi miſtione, quam in Cataclyſmatis diluvio, omnes aquas ſemel, atque iterum commiſtas, harumque commiſtionem mare vocatam ideo. Quæ ergo initio ſemel ſalſæ, atque mox dein dulces fuere: certum eſt, illas continuo deorſum defluxiſſe, quia dulces ſunt hodie: adeoque Scandiam Ægypto longe ſublimiorem in ſitu. Sed fingamus modo. terram decem pedes, labrum mari, utrobique conſtituiſſe in litoribus, ſervemuſque rotunditatem æquabilem: ſaltem Nilus, qui recta ab Auſtro in mediterraneum mare, per mille leucas, fertur præceps, ſi præter ſphæræ rotunditatem, quæ non eſt declivis uſpiam, imo ſe habet per modum plani, relatione centri, tantum haberet à ſui ortu, in mare uſque, decem pedum caſum ad ſummum. Quod eſt, Nilum quietum ſtagnum dicere, non autem decurrens flumen. Etenim dum Gaudavo Brugas fovea meditaretur, inventa eſt 18 pedum altitudo decidens, ſumta dimenſione noctu, ſuper flammam candelæ, idque detracta ſphæræ rotunditate. Si ergo tarde volvulo, 18 pedes decidentiæ, ſunt octo leucis, Nilus æque tardè fluens, opus habebit ad minimum 2230 pedum altitudine, in ſui initio. Sin autem per modum Nili fluxerit, opus quadruplo neceſſe habebit; ad minimum: ſive novem pedum millibus. hanc autem terræ altitudinem ſi 15 gradibus, à Tropico Auſtrali, ad mare mediterraneum, Nilus metiatur, ubi figura adhuc ſphærica globi eſt, quam ergo non conjicere licet à Montibus lunæ, ad Auſtrum uſque? Caſus indefeſſus aquarum ab Aquilone, promittit inſignem terræ elevationem: Sic eſt. At inde colligere non datur, omnes confeſtim aquas, eo poſito, Aquilonem deſerturas; Quippe ſilent leges ſituum, ubi aqua circa mundi centrum decidit circumquaque. Adeoque univerſi neceſſitas, & proprietatum regula fuit. Fingo enim ſublunarē locum, ſine palpabili corpore, ſilicem vero teretem, de Cœlo

13. 14. 15.

lo decidere, illumque quiescere in centro: erit tamen ejus longitudo versus aliquam Cœli partem inclinata. Quid si hoc sit versus polos, nobis mundi figuram exprimet. Fingamus rotundum lapidem, extra supremum Cœlum. Is enim proinde pristinum pondus non amisit; attamen non caderet Cœlum versus, quod id sit contra ponderis cujusque naturam: neque caderet obliquè, cum sic caderet in infinitum, nullumque habiturus esset motus terminum. Quod æquè est absurdum. Ergo lapis iste, cum sua gravitate, sisteretur ibi in loco, quo positus esset. Id autem cum sub luna non contingat; necesse est, ut præter rerum pondus, aliqua sit in loco proprietas, cujus obtutu moveatur, respectusque superi & inferi faciat. Ergo si istud superum, & inferum, non sit nisi respectu corporum, & forte duntaxat sublunarium, ejusmodi respectus toti subsistent ex intentione Creatoris, quæ originalis est causa, omnis quietis ac motus. Quare si ejus intentio fuerit, universi figuram teretem facere, (quod ea esset commodior habitatio mortalium, ob Solis fomenta necessaria) feceritque semper, quod est longe optimum in omnibus. Etiam aquis figuram limitavit ovalem, eundemque respectum ad centrum. Sive ut ovalis figura, propemodum servaret, eandem intentionem ad centrum, qualem habet rotunda.

16. Quid si fontes ad montium ascendant cacumina; poterunt & aquæ polares, rationem situs ovalis servare, non secus atque rotundi: Alioqui si Cœlum, velut terræ maritus adæquatus, sit planè sphæ-

17. ricum, 1. Sequeretur, Solem sub æquinoctiis majorem circulum facere, quam sub Tropicis. 2. Solem adeo citius sub æquinoctio moveri, quam sub tropicis. 3. Solis motum inordinatum, ac quotidie inæqualem sibi esse. 4. Clepsydræ, quæ motum Solis, in ordine ad tarditatem metiuntur, & gnomona solaria, quæ motum metiuntur, in ordine ad situm orbis solaris, non responderent sibi 18.
invicem. 5. Si ista organa sub æquinoctiis consentirent: variarent saltem sub solstitiis. Cœlum quoque, quod est tanquam terræ theca, juxta polos, profundius est, quam sub Solis orbita; si enim Lucifer sedem supra Septentrionem statuere volens, crimen superbiæ subiisse intelligatur. Profecto, si ibidem excelsius non esset, non id imputatum esset in signum ar- 19.
rogantiæ: præsertim cum locis, ubi Sacra sunt scripta, stella polaris, visa sit semper Horizonti contigua, nec Cœlum quidquam excelsi ibidem quoad visum spon- 20.
deat: In nostro autem horizonte, vidi totum corpus solare, in gnomone umbram dedisse, paulo post novam in Junio; mane vero vidi totum corpus Solis supra horizontem circa horam quartam: nondum enim dabat umbram, propter aeris & vaporum densitatem. Ergo brevissima nox, est tantum ad summum 7 horarum. In solstitio autem hyemali sol oritur 15 minutis ante octavam, occidit vero 27 minutis
ante quartam. Ergo dies brevissimus, sal- 21.
tem est horarum 7 & minut. 42. Derogat autem rotunditati sphæræ, plus lucis habere, quam tenebrarum. Tandem neotericæ navigationes, Solem sub septentrione, per mensem viderunt, antequam perfecta cœli rotunditas id permisisset.

AER.

1. *Scholarum somnia de humiditate aëris.* 2. *Insulsa objectio.* 3. *Præsupponunt impossibilia.* 4. *Aër nunquam fit aqua per suarum partium condensationem.* 5. *Petunt principium.* 6. *Ridiculum Scholarum, de aëris calore nativo.* 7. *Antiperistaseos anile figmentum.* 8. *Detegunturque profundæ Scholarum stupiditates.* 9. *Argumenta.* 10. *Aliud æque stupidum.* 11. *Aërem esse nive frigidiorem.* 12. *Exhortatio Authoris ad Tirones.*

Demon-

Demonſtratio Mathematica, quod Aër & aqua ſint elementa primigenia, & impermutabilia, frigore, vel calore unquam in ſe invicem.

1. SCholæ adhuc cum ſuo Ariſtotele, aërem ad octo gradus, id eſt, ſummè humidum; ad quatuor vero, ſive ad mediocritatem, calidum. Frigiditatem vero ſummam aquæ donant, cum humiditate remiſſa ſive mediocri. Adeoque aërem aqua duplo humidiorem mandant, ex eo, quod aër, ſui compreſſione, ac congreſſu, aquam generet. Sed ſodes; quid iſtud eſt aliud, quam ſomnia, pro veritate vendidiſſe? Nam ſi aër condenſetur, ejus humiditas quoque denſior, major, ac palpabilior erit in aqua, quam erat prius in aere: cum condenſatio nequeat facere novam formam eſſentialem, nec ſit principium generationum, quid iſtud eſt aliud quam impertinenter nugari? Saltem aqua, non eſſet niſi aer, ad decuplum (vel potius centuplum) in humiditate condenſatus, magiſque activus, ideoque centuplo, ac confeſtim plus humectaret, & fortius, quam aer. Tantum
18. abeſt quod proinde aqua, minus humida eſſet, quam aer. Sin vero nuda condenſatio, aerem diſponat ad novam formam; cum eadem diſpoſitio efficientis interni, ſit cauſa illius generati neceſſaria, neceſſe eſt, eandem permanere in producto; Adeoque, ſi aer condenſatus, ſit aqua; jam non erunt niſi duo elementa, aqua nempe, & terra. Dum aqua erit tam humida, atque dum prius eſſet aer, In quo nempe ſola interceſſit condenſatio. Quæ eſt partium adunitio: non autem formalis rei in rem tranſmutatio. Siquidem omnifariam, forma reſultans ex humiditate aeris condenſati in centuplum, ſaltem centuplo erit humidior, & plus humectabit, quam priſtinus aer. At ſanè non humectat aqua, ob denſitatem: (alioqui namque terra adhuc plus humectaret) eo quod ſola humiditas humecter, & non denſitas. Alias namque plus argentum vivum humectaret lanam, aut manum, quam aqua. Quidquid enim plus humectat, idipſum quoque humidius eſt; & vice verſa, quidquid in natura elementali eſt humidius, id etiam plus humectat. Ridet Natura, fidem pro ſenſu notis, ex ſomnio poſcere, & pudenda Ariſtotelis commenta pro veritate etiamnum docere. At dicunt Scholæ. Sic 2.
docendum propter axioma: *Propter quod unumquodque eſt tale, illud ipſum eſt magis tale.* (quaſi propter axiomatis honorem, mentiendum Deo!) Sed aqua non eſt humida niſi propter aerem, ergo aer debet eſſe humidior quam aqua. At ſudabunt plus ſatis, antequam ſubſumtum probaverint: Sed aer in ſe nec humidus eſt nec calidus: ac quidquid ipſi humiditatis ineſt, id ipſi peregrinum contentum eſt, aeris naturam non attingens unquam, licet in aeris poroſitatibus vapores contineantur. Quid enim vitri naturam attinet, ſi aquam in ſe clauſerit? docebo namque mox, eſſe impoſſibile, aerem & aquam viciſſim commutari. Adeoque per abſurditates, Scho- 3.
læ prorſus impoſſibilia theoremata ſupponunt. Abſurdum namque, & impoſſibile continet etiam, aerem condenſatum, aquam fieri, ac eſſe fontium materiam perpetuam. Aerem enim, in canna ferrea, unius ulnæ, compreſſi fere ad quindecim digitorum ſpatium, qui dein ſui exploſione, inſtar ſclopeti, pyrio pulvere acti, ſphærulam trans aſſerem miſit. Quod utique 4.
non fieret, ſi aer, compreſſione, in aquam, vi adigi poſſet. Maximè, quod illud experimentum non minus ſuccederet hyemis intenſiſſimo frigore, atque calore æſtatis. Quid ſi ergo aer, vi compreſſus, canna ac tempeſtate frigidis, non mutetur in aquam, qua tandem authoritate ſua Scholæ figmenta, de condenſatione aeris, pro fontium ſcaturigine, & continuatione ſtabilient? frigus enim in natura, non habet

generandi initia, causas, ac proprietates. Imo nequicquam humiditatis, reperitur in præfata canna; quinimo, madefactum corium in fine pistilli trusorii, arescit illico. 5. Ridiculum est quoq; aerem probare humidum, per fontium originem: & vicissim fontium ortum probare, ex suppositâ aëris humiditate. Argumentum utrumque Scholarum, ex veri penuria est, & petitio puerilis principii. Utque quatuor elementa qualitatibus adornent, singulis unam eximiam, alteram vero remissam tribuunt; mandantque Scholæ, Naturam obedire suis figmentis. 6. Aerem ergò remissè calidum ajunt. Quia vicinum volunt ficto elemento igneo: Id est, vel quia à vicino, illam qualitatem remissam mutuat: Mutatque propriam ac nativam indolem, pro nutu vicini; Idque impertinenter, dum de nativis proprietatibus sermo est. Vel quia illam ex sui indole habet, & licet remissam, attamen ideo, & talem vicinum habuerit. Quod æque impertinens, & infelix est. 7. Utque aeris moderatam probent caliditatem, Antiperistasis æquè futile inventum invehunt. Videlicet, aerem, suprema sui parte, calidum, ob ignis propinquitatem (adeoque non essentialem, sed per accidens mendicatam, & impropriam fingunt caliditatem) & prope terram pariter calere, ex solarium radiorum reflexione. Qui calor, est advena per accidens, pro tantillo spatio: ideo & ficta aeris proprietas. Mediam vero aeris regionem, volunt mirabiliter frigere, propter Antiperistasin. Nempe quia utrimque circumstant partes aeris calidæ. Cujus simile accidere ajunt, profundis puteis, æstate frigidis, ac hyeme tota tepentibus. 8. At ego demiror Scholarum profundas stupiditates, & veterum Catochum. 1. Quia ex tota illarum hac strue apparet, aerem generaliter frigere, non autem mediocriter calere. 2. Siquidem ignis non est elementum in natura, multoque minus sub cavo lunæ, nec ideo potest supremum aera, nisi sommialiter calefacere. 3. Si enim aer per se, & ex proprietate elementali, calet: Tunc semper, & ubique, etiam profundis puteis calet. 4. Si vero calet per aliud aliquid sibi geniale, calefaciens: tunc præterquam quod præter se haberet aliquid commistum, unde desineret elementalis sui corporis simplicitas, etiam semper, & ubique actu caleret; aut denique caleret propter aliquod appositum, agens, per accidens. Quod impertinens est, quoties de essentialibus probandum assumtum est. Ergo si aer per se non calet, per se frigere est necesse. Cum illa duo se mutuo in natura subsequenter excludant. 5. Si ignis nunquam est frigidus, aut humidus, & nunquam aqua est sicca: sic aer nunquam potest esse minus quam intensè humidus, & calidus remisse, si verum dicant Scholæ. 6. Mediam volunt aeris regionem, quæ vix semimilliari à nobis distat, suæ doctrinæ immemores. Nimirum diametrum aeris, decuplo superare diametrum aquæ: hanc vero, decuplo, diametro terræ majorem. Quo figmento concesso, semidiameter aeris, 570000 milliaribus esset profundior. Itaque semimilliare, quasi nihilum esset, respectu medii aeris. Scholæ quæso expergiscamini! Nam si aer spontè, atque sui natura caleret, qua demum de causa frigeret sui medio? An enim quia utrimque vicinus calet? At tunc, non indignationem, verum potius gaudium, sibi aer proponeret, ex naturæ vicinæ conformitate. Cur enim aer, nativam exuat proprietatem, eo quod utrimque tepentem aerem, sibi conformem attingeret? Quomodo enim tepida tepidæ affusa frigescet, eo quod teporem utrimque reperiat? Vel si frigida, inter duas frigidas collocetur, anne proinde, sui in medio, calescet. Mirari non sat possum Scholarum impolitam ruditatem, Antiperistasis doctrinam tradentium, quæ credulitatem tantam optat, non judicium. Nam etsi figmentum istud placeret, dum aer circa terram calet, at certe nullatenus posset hybernis frigoribus,

ribus. Siquidem nec tunc quidem media illa aeris regio, nativo tunc calore est ornata. 9. Mirum inquam, tam absurdam falsitatem, ac doctrinam, in Alpibus nondum exspirasse. Adeoque hinc liquet, vel studio pertinaciæ, Peripateticis cognitas falsitates, docere, ne non jurent sub verbo Aristot. vel nequicquam sibi judicii reliquum fore, ut ingenuè fungantur suo munere: satisque existiment factum, si antecedentium armenta sequantur. Antiperistasis itaque, somnium est ejus, qui cum ne minimum in natura sciret, omnia tamen sciviſse videri voluit, ac pro Antesignano adorari, à sequacibus Scholis. Quod autem Aristot. ad puteorum calorem hyeme, fugiat, ad Antiperistasis demonstrationem, id per organum, quo ambientis justam metimur temperiem, mox ruet. In quo, mechanica demonstratione videmus, quod aer in profundis puteis, & cellariis, eodem caloris puncto sit stabilis, sive hyeme vel denique maximis æstatis caloribus, metiri placuerit. 10. Sed posito, quod puteis non æqua esset temperies: at sane stultum esset, aerem genialiter moderatè calidum alioqui, nunc frigere, nunc denuo calere, velut per despectum, ob circumstantis aeris alterationem appositam. 11. Sacra nivem, aqua frigidiorem, (utpote nix est aqua, in qua ultima frigoris potestas impressa est) & aerem, superare nivem frigore, hinc legitur, *Qui nivem & lanam spargit*, ut triticum sub nive, à frigidi aeris immanitate, incolume servetur. Tanquam sub laneo operculo. Mechanicè namq; videmus, membrum ferè congelatum, sub nive recalescere, & à sideratione præservari; quod alias aer, mox totaliter congelare pergeret, vel si repentè ad ignem sit delatum, moritur propter extremi alterius festinam actionem. Est ergo per media isse, si ab aere frigido, per nivem, aquam, ac dein in teporem remissum, sit itum. Ergo, nix est aere minus frigida. 12. Sed cur ad humiditatem aquæ, ejus densitatem, ad humectandum implorant (quod est ridiculum) saltem eandem densitatem aquæ, non assumit præ frigore? Etenim sic saltem aliquid dixissent verosimile. Attende ergo, quisquis me- 9.
dendo, animæ salutem operari conaris, qualem Scholæ patronum, usque tueantur. Quo consilio elementa, complexiones, graduſque qualitatum, basim medendi fecerint, qui elementorum numerum, essentiam, usum, proprietates, fructus, & passiones, non nisi torpida credulitate seducti, sua paganicæ cæcitati dedere nomina. Adspice quam serviliter Scholæ, mutuatæ sint qualitates elementales, easque ad somniorum voluptates obedire voluerint, combinarint, auxerint, retuderint, & diviserint, tanquam lurida commenta, ad naturalium rerum causas morborum cognitiones, sanationes, & templorum S. Spiritus devastationes, usque transmiserint. Aer itaque, aqua, & terra, ex creatio- 10.
ne sunt frigida, quia sine lumine, calore, & vitæ participatione. Calor ergo ipsis est peregrinus, radici elementali externus. Aer vero, & terra, per se, sunt sicca: sola aqua madida est. Hæ sunt illorum corporum qualitates, quas nemo pro lubitu variet. Aer vero vacuitates habet (ut suo loco alibi) quibus vapores combibit, & detinet. Hic est elementorum status, ordo, complexio. Quæque medicam professionem non nisi ex obliquo attingit. Adeoque in Scholis, quod minime confert, tanquam maximi momenti, plurimum indagatum est, & quod maximi est momenti, hactenus neglectum fuisse ostendam. Eo quod ludibriis, & inutilibus rixis, totus medentum cesserit labor. Ergo 11.
si elementa non ingrediantur mista, vana est Scholarum doctrina, de numero, compositione, temperamentis, de inæquali concursu, de contrarietate, proportione, lucta, & gradu elementorum: gradus namque, simplicium seminibus alligantur, non elemento. Vanæ sunt nugæ, an permaneant in misto formæ elementorum, quippe quæ non insunt; ut elemen-

tum

tum nunquam desinit, à quo semel incœpit esse, excepta aqua, dum scilicet seminibus desponsata, abit in corpus, quod mixtum creditum est hactenus. Vana ergo pugna, alteritas, victoria, & quod hinc omnis morbus pendeat, dissolutio, ruina, sanitas, & restitutio. Vana quoque methodus, quæ per contraria, hinc petita, instituitur. Sensim enim Scholæ, mendaciorum istorum, malè sartorum conscia, utut longum de complexionibus garriant, tandem deficiunt, & fictis humoribus contentæ, vix quicquam de elementorum pugna, amplius decernunt. præterquam in sex rebus præter naturam, & diætæ mandatis frivolis.

I. Aërem, & Aquam, esse corpora impermutabilia in invicem.

QUamquam in præsentia plurium demonstraverim, quod Heer, in suo Apologo contra meum libellum de Spadanis, impertinenter usus esset meo instrumento: attamen non desiit me suis stupiditatibus immiscere. Dicit namque, Me voluisse edere motum perpetuum. Nec cognovit quidem in eo, se sibi contradicere. Nam in instrumento cessat motus, postquam aqua adscenderit, aut descenderit juxta temperamentum ambientis. Neque enim plus iste motus dici potest perpetuus, quam velum templi, ventorum mutationi destinatum. Detegit ergo Heer, se nescire, quid sit motus perpetuus. Divulgaveram enim meum organum, ut juxta doctrinam meam de fontibus Spadanis probarem, quod aer sustineret vulgatam rarefactionem, & compressionem citra mutationem sui elementi. Dicit
12. enim Heer: Spiritum vitrioli, penetrasse substantiam vitri; quod nemo concedet, qui longe subtiliores liquores norunt servari, etiam in igne. Nec juvit, quod ipsi affirmaveram, quod Clavius in Collegio Societatis Rom. ante annos 60 aquam in vitro recluserat, hujus figuræ, cujus ne minima gutta perierat. Id quod linea, per adamantem ibidem signata, ostendit. Heer autem apud Idiotas ostentabat, se quandoque Patavii fuisse Matheseos Professorem. Quare volui in charta demonstrare, ipsius omnimodam ignorantiam Matheseos. Sed factus est coram mutus. Ad demonstationem vero sic processi. Delineata enim figura vitri, in quo A & D sunt duæ sphæræ, repletæ aere. A autem & superior, est exterius undequaque clausa. D vero est globus inferior, apertus in fine Canalis F. Sunt autem A & D ex unico vitro connexa per canalem B C E. in quo est liquor vitrioli, ne fracescceret, quem dixeram percontanti Heer, rubificatum maceratione rosarum, ut visibilior esset. Rubens ergo ille liquor, esto B C. Super hanc ergo figuram constitui hoc problema.

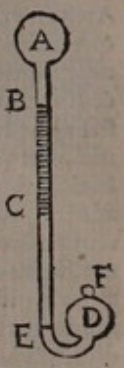

Liquor B C non potest se movere per temperamentum ambientis, in canali, nisi unus globorum sit apertus, alter vero clausus. Explicatio dari. Sit vitrum cum liquore, ut supra descriptum. Explicatio requisiti. Ostendendum. Quod liquor B C non possit moveri in canali per temperamentum ambientis, sine apertione F. Præparatio demonstrationis. Est maxima, quod aer patiatur dilationem, & constructionem, juxta qualitates caloris, & frigoris, & quod justa extensio quantitatis in aere non habeatur, nisi cum est temperatus.

Demonstratio. Aer qui est in A rarefactus per calorem ambientis, accrescit per augmentum dimensionum, & ideo occupat plus loci, quam antea. Quod tamen esse nequit, nisi propellat liquorem B C, in C E. (alioquin admitteretur porositas vasis,

vasis, aut ruptura A. quod contradicit hypothesi Heer) & successive aer, qui erat in C E. in vas D. Sed D nequit istum aerem recipere, nisi tantundem aeris propellat, per foramen canalis F.

Conclusio. Ergo sine apertura in F, liquor B C non fuisset motus à loco. Non mirum ergo, liquorē vitrioli sponte paulatim exhalasse, per necessariam aperturam in F. Stupiditas ergo. N palam fit, cui cum plura ejusmodi instrumenta donassem, nunquam tamen aperturam in F observarat. Imo quanquam illi hæc multis præsentibus demonstrassem, antequam suum ridiculum Apologum edidisset, finxit tamen se deinceps mirari. Quod is liquor sensim periisset. Dicit eum totum vas perfectissime clausum reperisse (nec enim quod non exquisitè est clausum, clausum dici meretur) admittit tamen motum liquoris factum. Qui ostendisset temperiem aeris. Et quod liquor sit mutatus in aerem, clauso vitro. Suppositis ergo falsis observationibus, ejus detegam miserias.

13. Datum. Quod vas D sit æque clausum, atq; est vas A juxta suam hypothesin. Requisitum. Demonstrandum. Quod aqua B C nequeat moveri. Item quod nequeat docere temperiem aeris. Item quod non potuerit exsiccari, vel exhalare. Item quod non potuerit converti in aerem. Præparatio absurdi. Etenim si admittit motum, & siccitatem aquæ, debet admittere absurda, & contradictoria, vel errores suos fateri. Præparatio demonstrationis. Applicetur vasi A aliquis calor, excedens temperiem ambientis: tunc enim aer inclusus, se dilatabit, secundum plus aut minus caloris, ac juxta, atque excedit veram aeris temperiem clausi in vase D. contra quem propellens aquam B C destruet æquilibrium, per nimiam actionem. Ita quod in D erit compressus, & condensatus aer, per restrictionem: ut cedat dilatationi factæ in A.

Demonstratio. Itaque juxta hypothesin Heer (quod aer compressus, convertatur in aquam) liquor nunquam desuisset in vase. Attamen sua ipsius observatio vult: quod vitro undique exquisitè clauso, aqua nihilominus sit exsiccata, & facta sit aer. Non potest autem siccitatem admittere, in vitro exquisite clauso, nisi sua hypothesis destruatur (nimirum quod aer compressus, mutetur in aquam) nec iterum ista hypothesis subsistere potest, nisi admiserit continuationem liquoris. Quod tamen contradicit suæ observationi. Item non potest admittere motum liquoris B. C. nisi admiserit vitrum apertum in F. & per consequens. fateatur, se errasse in observatione. Quodque, licet vi demonstrationum fuerit coactus fateri, antequam Apologiam omni calumniarum genere contra me evomuerit, perseveravit tamen in illa, suas detegere insscitias.

Conclusio. Ergo necesse est, si aqua B C moveatur per aliquod aeris temperamentum, quod ambo vasa A & D non sint clausa. Aliàs namque instrumentum non esset conveniens mensuræ temperiei aeris (quod est contra ejus suppositionem) etenim cum aer sit ejusdem caloris circum A, atque circum D, necessario quoque liquor B C quiesceet. Quia qualitas ambientis, est causa motrix aquæ B C, agens æquali robore, & donans æquilibrium. Jam per suppositionem falsi, demonstrabo, quid illius sequatur ignorantiam. Sit inquam aqua B C, juxta suam observationem, in aerem mutata. In primis, nequit hæc observatio admitti, absque rarefactione, causata per calorem. Nec potest admitti ista rarefactio, absque augmento loci, præter calorem. Et augmentum loci nequit subsistere citra dilatationem vasis, aut rupturam. Eo quod fateatur vitrum, sine ruina, aut porositate, optime clausum, continuitate vitri. 2. non potest admitti transmutatio aquæ in aerem, sine condensatione, & restrictione: & restrictio non datur, absque additione

partium per compressionem, intra eandem actu magnitudinem. Quæ omnino nominari debet aeris condensatio, quæ hoc loco, non nisi solo frigore fieri potest; quod supponit convertere aerem in aquam: ergo non aquam in aerem. Cum igitur neque calor, neque frigus, possint convertere aquam in aerem, multo minus id faciet temperatum. Eo quod hoc non generet alterationem in istis elementis. Pariter, aer non convertitur in aquam, quia non potest admitti hæc conversio, facta per rarefactionem, eo quod aeris rarefactio, non contingat hoc loco, nisi mediante calore. Sed Heer vult, quod aer condensetur in aquam, per frigus. Ergo aqua non generabitur ex aere, per calorem. 2. Ista transmutatio aeris in aquam, nequit admitti, nisi per condensationem & restrictionem. Quæ in vitro perfectè clauso, non potest accidere, nisi per frigus. Quod agens super aerem, occlusum intra vasa A. & D. illum transmutaret in aquam, juxta hypothesin Heer. Sic namque aqua, aucta fuisset per generationem in vasis perfectè clausis. Quod suis verbis contradicit. *Pretiosus hic liquor periit. non est amplius. desiit esse. & quidem furente hyeme.* Ergo, cum neque calor, neque frigus, possint condensare aerem in aquam: multo minus id faciet temperatum. Ergo nunquam. mirum est itaque, cur non impediverit arefactionem liquoris in vasis. Cum juxta suum garritum, ipsa tantum essent sepelienda subter nivem, ut aqua repleantur. Non jam pluvia post hac opus erit, si specus perfectè clausa, & frigida, cisternæ fierent perpetuæ. Itemque cum aqua præponderet aeri, cadet illa in fundum magni vasis, optimè clausi, unde quoties luberet, aqua depromeretur. Adeoque vas illud, in fontem hybernum transmutaretur. Nam ut inquit Heer, *vas erat optimè clausum, carebat porositatibus, nec opus habuit apertura, tam ad introitum, quam transpirationem aeris.* Si autem eadem via, ac modo, quibus aqua clauso vitro, mutata in aerem, evolavit, poterit novus deinceps aer ingredi. Posthac ergo non defutura aqua dulcis, nautis in mari, si frigore noctis, aer in aquam guttatim concrescat. Venetiæ & Antwerpiæ, fontes formabunt in ventre galli ænei, qui in ædis pinnaculo ventos docet. Nam frigore nocturno, aerem in aquas versum plorabit. Et quamquam fistula fidicinis intus madeat, non id ex aere: sed vapore aerē comitante. Alioquin & fistulæ organorum, maderent intus. Quod falsum. Aer enim tonum edit, & vapor salinaris stillat è fistula aquam. Aerem unius ulnæ, compressi in bombarda, ad 14 digitorum spatium, etiam sub hyberno frigore: & tantum abest, quod aer sic compressus, in excellenti frigore, mutatus sit in aquam: ejiciebat sphærulam plumbeam trans asserem quernum, sclopeto fortius. Nunc pergam id posituris probare rationibus. Siquidem putatio apposita, multiplici utrobique absurdo Scholas obumbravit.

PROGYMNASMA
METEORI.

1. *Vapor aquæ à calore suscitatus, differt ab eo, qui per frigus fit.* 2. *Aerem non ex aqua fieri.* 3. *Aerem, non posse per artem, aut naturam, deduci in aquam.* 4. *Aerem, non subsistere absque vacuo actuali.* 5. *Probatur per mechanicam, quod subtiliatio Artis, utcunque exquisita, non sit nisi trituratio.* 6. *Fer mechanicam idem in auri trituratione.* 7. *Examinatur aqua per tria analogica. & datur doctrina necessitatis, in aeris mediæ regionis frigoribus excelsis.* 8. *Mercurii cum aqua similitudo.* 9. *Natura Mercurii.* 10. *Veterum Chymicorum incogitantia de Mercurio.* 11. *Terram & aquam, nunquam fieri unum, per ullam commistionem.* 12. *Quomodo Ars superet naturam.* 13. *Terra est proprie fructus duorum primariorum.* 14. *Propinqua ratio indestructibilitatis in Mercurio.* 15. *Aquæ fortes, non operantur super Mercurii centrum.* 16. *Nec spiritus salis marini, super illius corpus.* 17. *Sulfur internum Mercurii.* 18. Quo-

18. Quemodo aqua det pondus, se ponderosius. 19. Corporum penetratio qualiter ordinaria, in via naturæ. 20. In aqua non sunt tria prima : licet in sui simplicitate, sit conceptibilis heterogeneitas, susceptiva seminum. 21. Fuligo, est mera aqua. 22. Quare nubes fœteant. 23. Quid Ros. 24. Quid nebula. 25. Quare aerem in media aeris regione frigere oportuit. 26. In hoc frigore, cuncta per atomos segregata, moriuntur semina, reditque ideo aqua in simplicitatem elementi sui : in terra vero & aqua, si res spolientur semine, non redeunt ad istam simplicitatem : sed novum concipiunt semen. 27. Per Mechanicam patefit error Paracelsi. 28. Error Galenistarum, circa sapores elementatorum. 29. Gas aquæ quid. 30. Paracelsi inconstantia de separatione elementorum ex elementis.

1. PAm sat constat, aquam, vi caloris, vaporetenus elevari, qui vapor nihilominus nil nisi aqua extenuata est, & permanet ut ante, ideoque per Alembicum repercussus, redit in pristinum aquæ pondus. Suspicari tamen licet, an aqua, per aeris frigus absumta, non in naturam, atque proprietates aeris mutetur. Quia post Diluvium, Omnipotens, misit ventos, ut siccarent faciem terræ. Et hodie etiamnum, sub frigidissimo Aquilone, citius absorbetur aqua, quam æstivis caloribus. Fons etiam, algidissimo sub frigore, in abacum, continuo cadens gurgite, aquam quidem à congelatione, impedit motus fontis decidui : attamen cernitur quidam vapor adscendere, qui mox invisibilis, in aere abripitur. Præsumtio est, omnimodam aeris naturam, saltem frigore absumi, si non calore. Imprimis respondeo. Illo dato absurdo, Scholas, imprimis exinde nequicquam pro se habere, ut proinde aer per se humidus esset : tantum abest, quod aer ille (uti statuunt) longe humidior esset, quam aqua. Quin saltem sit exsiccata aqua. Transmutatum enim, semper proprietates amittit, quas in termino à quo, habebat, mutuaturque qualitates transmutantis. Ut enim aut totus aer, aliquando fuisset, aqua, aut ille dumtaxat humidus esset, qui ex aqua nasceretur : primigenius vero alter, esset siccus, à creatione. Et sic duo aeres, essentialiter diversi. Quod autem aer in puritate sui, sit siccus interna proprietate, patet ex objectione, præfati frigoris. Quoniam si aer, ex sui radice, esset humidus, venti non fuissent missi ad desiccandum terram; Quod si verò per ventos, aquæ diluvii, verè in aerem essent mutatæ, multo plus aeris esset à diluvio deinceps, quam ante. Consequenter, vel aliqua mundi pars vacua fuisset, aut certe, jam ob compressionem, & densitatem, à novo tantæ molis aere causatam, suffocaremur (quod postea per mechanicam candelæ patefiet) aut aeris æqua pars, debuisset successive annihilari, sub generatione tanti novi aeris. Siquidem Textus vult, tam profundas aquas, totamque terræ superficiem, simul per ventos siccatam. Vel, si ante diluvium, æquæ fuissent aer, in cataractis cœli, ergo saltem toto diluvio, vacuum fuisset in Cataractis illis cœli : Si nempe centuplo (ad minimum) aqua sit aere spissior, & compressior. In thesin itaque pono. *Aquam, nunquam, nequidem per frigus, perire, aut in aerem, ullis naturæ, aut artis conatibus mutari posse, & vicissim, aerem, nullis sæculis, aut dispositionibus, (ne quidem pro guttula unica) in aquam reduci posse.* Aqua enim vacuum non tolerat, ut neque sui compressionem, per aliquod movens comprimendo. Duntaxat inspissatione seminali comprimitur, per sui transmutationem formalem. Ex opposito autem, aer, sine vacuo subsistere nequit (quod suo capite probabo) ideoq; sui compressionem, atq; dilatationem tolerat. Sunt ergo duo stabilia elementa, invicem discrepantia natura, & proprietatibus, quod impossibile sit, illa in invicem mutari. fateor quidem, ex abaco fontis, halitum aquosum ascendere, nebulæ instar, ex minimis aquæ atomis, qui halitus, quamvis parum inde recedens, fiat prorsus invisibilis, non proin, datam doctrinam vitiat. Unius siquidem,

2. 3. 4.

æqualis agentis, unica tantum, & æqualis est actio. Quocirca, si frigus aquam primum commutat, in halitum glacialem, idem frigus deinceps aliam nequit habere actionem, super illum halitum, quam eundem plus extenuandi, & dispergendi, sic ut mox, ob subtilitatem, fiat invisibilis. Ac dein magis, magisque subtilietur. Nec enim centesima ejusdem halitus extenuatio, plus poterit aquam transmutare,
5. quam prima. Quia est elementum, & corpus, sui destinatione in majorem simplicitatem reducendi, impossibile. Cum subtiliatio per partium divisionem facta, non sit nisi quædam simplex trituratio. Per ex-
6. emplum. Contunde aurum in laminas, dein in tenuissimas bracteas, inde verò, in aurum pictorum, mox iterum in marmore leviga. Deinde cum cinnabari, & sale, in alcool impalpabile fingas, separa cinnabarim per ignem, & aqua salem ablue, idque pro lubitu sæpius repete. Tandem cum sale armeniaco, stibio, & mercurio sublimato, & per retortam pelle. Idque septies repete, ut totum aurum, in forma olei punicei volatilis, redigatur. Est enim summè levigatum, imo & durum, solidum, malleabile, ac fixissimum corpus, quod jam olei in naturam versum videtur. At sane mentitus ille liquor, in pristinum auri pondus, & corpus, facile redigitur. Quid si ergo aurum, pristinam naturam, per tot lanienas, non variet, nec semen suum ullatenus perdat; multo minus aqua, in simplex elementum, à rerum Domino, ad
7. constantiam universi, destinatum. Etsi aqua, polleret tribus vulgatis initiis, vereque constaret sale, sulfure, & Mercurio commistis. attamen non patitur ullum eorundem separationem, propter exquisitissimam naturæ suæ simplicitatem, & stabilissimam constantiæ suæ perpetuitatem. Corpora enim dum ad summum subtiliantur, ut amplius non possint, si perseveretur subtiliando, tandem abeunt in aliam substantiam, cum retentione proprietatum seminalium. Et hactenus Alcahest Paracelsi, cuncta naturæ corpora penetrando, subtiliando transmutat. Quod in elementis, aqua, & aere, non contingit, eo quod ob summam sui simplicitatem, & destinationis prioritatem, recuset in aliquid prius, aut simplicius migrare, aut transmutari. Dum itaque ab inferioribus, ad mediam aeris regionem, transferuntur halitus, odoribus, atque seminibus concretorum imprægnati: ibidem, propter subtilissimam vaporum divisionem à frigore, quantum naturæ est possibile, reducuntur quidem in aquæ elementalis simplicissimam & primitivam puritatem: sed in ista ultima sui subtilitatum, & atomorum subdivisione, cuncta semina, odores, & fermenta, quæ secum attulerunt sursum, commoriuntur, ac in primum aquæ elementum (unde materialiter formata sunt) redeunt. Hinc nubes, quamdiu nubes, fœtent in montibus: sed non-postquam ibidem summis frigoribus extenuatæ, in ultimam subtilitatis divisionem. Hæcque fuit in natura necessitas, ut non procul à nobis, regio aeris esset algidissima. Aqua semper enim ideo, tota manet ut est, vel sine ulla trium divisione, transformatur in fructus, vaditque, quo illam vocant, & abducunt semina. Artificiosa quippe indagatio, mihi ostendit quidem, quodammodo tria prima, analogoque sensu, aquæ inesse, nulla tamen arte, aut dierum carie, ab invicem divisibilia. Desineret namque elementum, esse corpus simplex, si in aliquod prius, aut simplicius, sit separabile. At nil in corporalibus datur elemento prius, aut simplicius.
Aqua itaque, est interno metallorum 8.
Mercurio simillima, qui cum omni prorsus, metallici sulfuris labe, jam est exutus, tam sibi undequaque indissolubili nexu cohæret, ut radicaliter omnem divisionem, arte, aut natura possibilem, respuat. Hinc data Gebro occasio dicendi, nullam in rerum serie, humiditatem, Mercurio similem, propter homogeneam simplicitatem, in ignis tormento, sibi perpetuo constantem,

ſtantem. Siquidem vel totus, in ſui natura immutatus, ab igne evolat: vel totus, per ſeminis tranſmutationem, in igne perſeverat. Fateor equidem, me non alias, naturam elementi aquæ didiciſſe, quam ſub ferula, ex caduceo Mercurii parata. Hinc autem, cum per triginta ſolidos annos, ingenti labore, & ſumtu, perluſtraverim, & aquæ, Mercurium adæquatum inveneriem, ejus ideo naturam, quantum præſens ſermo exigit, & judicii mei tenuitas fert,
9. conabor explicare. Spagyri inprimis fatentur, Mercurii ſubſtantiam, omnis penitus intrinſecæ diviſionis intolerabilem, redduntque cauſam: quod homogenea, ac onatica proportione, partes aqueæ ejus, ſint æqua temperie, conjugatæ partibus terreis (aereis, igneiſque ſub ſilentio preſſis, eo quod hæ avolarent, ſi ineſſent, nec conſtantiæ cauſam, hic requiſitam continent) atque eatenus has ambas ſe mutuo deſerere non poſſe, ob juſtam tem-
10. periem, invito igne, ſe amplectentes. Deluſit eos, inprimis veterum error, de quatuor elementorum, in corporum miſtorum miſtionem, neceſſaria confluentia. At certè is error, Spagyris non erat indulgendus: quippe qui non auſi fuerunt, aerem & ignem Mercurii adducere, ubi de ejus conſtantia agebatur. Deinde, quoniam experiri, illis erat perfacile, aquam, quocunque modo, arte vel naturali proportione, fuerit terræ nupta, nunquam tamen conſtantiam in igne acquirere, ut neque verè, unquam terræ radicaliter jungi. Eo quod aqua, quocunque modo terræ commiſta, non deſinat eſſe aqua. Neque
11. enim unquam modus, aut proportio, facient aquam à ſua eſſentia degenerare; ut neque poterit id, ejus impetrare ulla cum terra connexio. Aqua autem manens aqua, nata eſt ſemper ab igne evolare. Ridiculum ſanè, quod aqua diligeret magis, proportionatum terræ pondus, quam inæquale, atque ejus dilectionis ergo, invita magis deſereret iſtam terræ temperiem. Siquidem, dum de commiſtione quatuor elementorum ſermo eſt, intelligitur de elementis puris, & plane incommiſtis; adeoque nulla miſtionis labe inquinatis, aut alioqui diſpoſitione ulla præventis. Neque enim aqua, ſtateram ſecum fert, nec reſpectum gerit, ad librandam terram, ſibi commiſcendam, ut eidem tenacius connectatur. Demitor valde, in omnes Scholas, receptum commiſtionis elementorum luridum errorem, tam ſtupidas abſurditates peperiſſe, eaſque illo ſolo abſurdo, obſeraſſe januam inventionis ſcientiarum, & cauſarum. Mercurius, ne minimum quidem terræ, in ſe admittit, aut continet, qui ſolius ſemper aquæ eſt filius. Imo terra, & aqua, nunquam poſſunt in aliquod corpus naturale cogi, aut in identitatem formæ ſubigi, quocunque id artificio ſit tentatum. Lateres enim, ſi è terra madida, coquantur in lapidem teſtaceum, aquam non capiunt, niſi propter luti ductibilitatem: Cæterum, terra, ſemen in ſale ſuo habet, unde lutum lapideſcat, per coctionem vitrificationis. Aquæ igitur & terræ eſt tantum affuſio, & partium appoſitio; non autem coalitus admiſtio. Quidquid enim in compoſitum abire, & ex diverſis, in hoc aliquid, converti oportet, neceſſe, hoc fiat ſpirituum agentium opera, & eatenus ſe complectentium, quatenus materiam, in novam generationem tranſmutando, promovent. Elementa vero, ſunt corpora, non autem ſpiritus, multo minus adhuc in ſe invicem agunt. Terra itaque, deberet prius ſuum eſſe amittere, atque in ſuccum redigi, priuſquam aquæ nuberet, ut hanc ſemine impræginatam, amplectendo traduceret in fructum concepto ſemini deſtinatum. Quodnam verò agens eſſet, quod terram in ſuccum, & non in aquam potius traduceret? cum terra ſimplex non niſi in vicinum ſimplex tranſmutaretur? Non ſane id cauſaret, aliud elementum compar: cum nil ejuſmodi, aquæ vel aeri competere, ſit viſum hactenus. Nec demum à ſe- 12.
metipſo, terra ſui corruptionem intende-

ret, cum hoc creationis constantiæ repugnet. Itaque licet terræ pars homogenealiter reducatur in aquam, per artem: per naturam tamen solam, id fieri recuso; cum in natura agens deficiat, mediante quo solo duntaxat, terra virgo, sive vera terra, in salem, atque inde in aquam reducitur. Chymicis sit in documentum, Terram, licet prima constitutione creatam, propriè tamen, saltem fructum esse aquæ. Itaque nec unquam in natura, generationes, aut commistiones contingunt, quam per aquæ imprægnationem. Adeoque, quamdiu aqua, semine prima est, nunquam ulla inde provenit generatio. Multo igitur minus, inde exspectandum est fluens compositum, quod fertilitati ignis resistat. Idque omnium minimè, quoties aqua, & terra, suis connectuntur vicissim corporibus. Est ergo corporum, sola in igne constantia, in mineralium familia, & quidem in metallis purissimus, perfectissima. Eo quod Æternus, non creaverit humiditatem, constantia sui, mercurio metallico assimilandam. Estque ideo in ipso Mercurio, prout in elementis, ratio propinqua indestructibilitatis. Siquidem, in Mercurio deprehendi quoddam sulphur externum, originalem metalli labem continens. Quæ quia originalis, ideo & difficulter ab eo tollitur. Quo tandem nihilominus per artem separata, ajunt periti, Mercurium superfluo sulfure, & humido superfluo mundatum. Quippe deinceps nullo igni, potest in formam terræ præcipitari, ob simplicitatem sui maximam, qua aquæ elemento comparatur. Amisit namque terram (id est, sulfur) quæ terra in centro suæ essentiæ, non minus est ex elemento aquæ, quam residuus ejus deputatus Mercurius, quam licet terram prius ab origine, sibi profundissime commistam habebat. Si ergo in pristino statu, Mercurius, habebat adæquatam, terræ & aquæ temperiem: ergo saltem post ablationem illius terræ sulfureæ, pristinam indivisibilitatem amisisset; quam potius, contraria relationis habitudine, longè firmiorem, deinceps sibi in æternum confirmavit. Reperitur namque Mercurius, postquam est spoliatus isto sulfure, nullo igne mutabilis. Quia est Mercurius de Mercurio. Sulfur vero, est mors & vita, sive vitæ habitaculum in rebus. In sulfure nempe, sunt fermenta, fracedines, odores, sapores specifici seminum, ad quasvis transmutationes. Mercurius ergo originali labe mundatus, atque virgo, non sinit se amplius à sulfuribus, aut seminibus apprehendi, quin hæc confestim consumat, ac velut conficiat, excepto suo compari. Sunt namque alia sublunaria, nimis debilia, ut tanti Mercurium, subigant, penetrent, commutent, aut defœdent. Prout bene in aliis corporibus contingit, ubi semen, quod in sulfure delitescit, se in aquam mittit. Sal vero, & Mercurius rerum, tanquam succi muliebres, sequuntur sulfuris conceptus. Non enim aqua fortis, operatur super metalla, vel mercurium, nisi intuitu sulfuris. Spiritus enim salis marini, absque sulfuris embryonati alicujus connexione, ne quidem mercurium vulgi, ideo dissolvit. Solum ergo sulfur, per adjuncta, proximè dissolvitur, atque igne mutatur, quam vicissitudinem dein aliæ partes compositi tolerant, non nisi propter sulfur; Mercurius ergo de Mercurio, vel in Mercurio, sospes manet, tam ignibus, quam liquore aeri. Alioqui si corrosiva, illum Mercurium attingeret, forte multorum labor compensaretur. Quippe tota radix transmutationum, est in sulfure. Alterum ergo sulfur metallorum, est internum ipsi Mercurio, ideoque intactum ab omni corrosivo, non minus, quam à destructionibus ignis, & aeris. Imo totalis rerum ruina sequeretur, si omne dissolvens, in intimam dissolvendi radicem penetraret. Et licet argentum, in Chrisulca dissolutum, periisse, quatenus aquæformè, videatur: permanet tamen in pristina sui essentia. Prout sal in aqua solutum, sal est, manet, & inde repetitur, sine

13.

14.

15.

16.

17.

salis

salis mutatione. Quod sanè sic non fieret, si dissolvens jungeretur dissolvendo, per minima : & non sisteretur à Mercurio illius concreti. Ergo interior Mercurii Nucleus, à dissolventibus non attingitur,
18. multo minus terebratur. Sed paradoxi novitate perculsi, instabunt ignari : si aqua non comprimatur, nec ejus partes concidant, sitque aurum, ex sola aqua, unde ergo auro, aut plumbo, suum pondus? Siquidem aqua, poros non habet, tota aqua decuplo majores. Inprimis hoc dubium, ut dubia non tollit, ita nil arguit contra materiam auri ; ex aqua sola sumtam. Siquidem si aurum ex quatuor esset elementis proportionatis : sintque aer & ignis, levia : ergo, objiciam pariter, unde auro suum pondus? Sin vero ex sola terra, & aqua, unde auro suum decuplum pondus? Argumentum igitur quod à se non propellit difficultates, nil premit adversarios. At cum naturæ interpretem, paratum esse oporteat, ad naturæ causas investigandas, & reddendas, dicam ex præmissis : Semen auri, potestatem habet transmutandi aquam, in hoc aliquid, ab aqua longè diversum. Quocirca, naturæ, & rationi consonum est, quod in transmutatione, aqua in sui corpore, tantam compressionem, concidentiam, & adunationem sustineat, quantum saxa, vel metalla, aquæ præponderant, quantumq; seminis necessitas exigit. Utpote ex nihilo nihil fit. Pondus ergo, ex alio corpore, tantundem ponderante, fit. In quo, ut materiæ, ita & totius essentiæ, fit transmutatio. Itaque aqua, dum subit leges seminis, etiam sui ponderis, condensationis, & concidentiæ, dimensionum præceptis, obligatur. Si enim aqua speciei vaporis, centuplo seipsa levior, sponte evolet, oculos effugiat, & tamen maneat aqua : quidni dum fit hoc aliquid, neque formaliter amplius est aqua, etiam densitates, decuplo majores solito, suscipiet? Utrobique nimirum, materia proprietates seminum sequitur. Libertas ergo naturæ, est perpetua, sponte facere, & pati corporis aquei compressiones, easque ullo artificis ductu, nolle subire, imo montes citius everti pulvere pyrio. Erunt ergo sedecim aquæ partes, in unius locum compressę, ubi ex aqua aurum constituitur. Quocirca tantum abest, quod dimensionum fit impossibilis penetratio, 19.
si naturæ nil sit magis vernaculum, quam corpus aquæ condesare, enimvero quamvis in aqua appareat, aliquid tribus primis simile, illudque tamen à se invicem divelli, nulla sit spes, eo quod in omnimoda aquæ simplicitate, occulteturadæquatum quodammodo sulfur, quod ab aliis nequit separari, quin simul comitentur omnia. Non sunt vera tria prima, quæ tantum per phantasiam abstracta sunt. Aqua igitur, cum utrobique proles, pro seminum suorum diversitate variet ; Ita tot diversa terrarum, mineralium, salium, liquorum, lapidum, plantarum, animalium, & meteororum genera, per species exsurgunt, ab afflatu seminum. Aqua enim in terra fraceścit, succus terræ fit, gummi, oleum, resina, lignum, baccæ, &c. & quod nuper nil nisi aqua materialiter erat, jam ardet, &
fimum emittit. Non quidem quod fimus 21.
ille, sit aer : sed vel halitus, vel sicca exhalatio, novusque aquæ fructus, nondum totaliter semine sui converti destitutus. Probatur. Nam corpus aeris, non potest in aere facere umbram ; Quidquid verò è carbone exhalat, in sole facit umbram. Aer enim, cum determinatam, ac suæ simplicitati conformem habeat consistentiam, & crassitudinem : sequitur, quod quidquid aere densius est, id aer non sit. Insuper, quod per ignis calorem, extenuatum jam exhalat, aere adhuc est densius, adeoque ob id facit umbram : Id sane longè spissius fiet in frigore, & in nubibus fiet visibile ; Quæcunque ergo exha- 22.
lationes à terra sursum scandunt, nubibus junguntur, hactenus etiam nubes fœtent, non secus atque aqua, sub æquinoctiali : ibique consumto concreti sui fermento, atque semine, in aquam puram

ver-

vertuntur, non aliter, quam aqua, postquam limites putrefactionis, quos sub
23. linea conceperat, evasit, & superavit. Est itaque ros, verna nubes, nondum putida, decidens antequam locum frigoris attin-
24. gat. Sic nebula, nubes est fœtida, nondum depurata, per fermenti putrefactionem. Norunt quippe, quotquot Alpes mecum transgressi sunt, quantum nubes, manu apprehensæ, fœteant, aqua vero pluvia inde collecta, quam suavis & insipida sit, ac penè incorruptibilis. Etenim dum quid exhalat, sive aquæ, sive olei, sive fuliginis, vel exhalationis specie, id sit; semina quidem concreti, secum licet non auferat, saltem fermenta sursum asportat, quæ ut
25. plenè aboleantur inde, utque materia residua, in aquam remigret, oportet, quod in culina aeris frigidissimi, prius in subtile Gas attollantur, ac transeant in aliam superiorem regionem, & assumant conditionem, specie atomorum minimarum. Utque fermenta, ibidem, tam loci frigore, quam atomorum subtilitate, moriantur, velut suffocatione, & extinctione. Est quippe frigus, proinde principium, non quidem vitale: sed extinctionis. Quatenus videlicet partes atomorum, adhuc magis subtiliando, subdividit, prout supra docui. Adeoque sub frigore, ligna, velut ac si flatu agitarentur, citius etiam consumuntur igni. Qua utique necessitate, locus iste, continuo frigore, semper ab initio alsit. Author quippe Naturæ, ne suæ creaturæ necessitatibus, defuisse videatur, ubique destinationes aptavit juxta necessitates. Frigus ergo, isti est loco nativum, atque vernaculum: non autem ex postera Antiperistasis chymera. Materia nimirum fructuum, eo delata, in sui primum esse, redeat oportuit, & fermentorum infectiones, ergo prius amovendæ, per frigoris mortificationes, subdivisiones, subtilitates, penetrationes, suffoca-
26. tiones, & extinctiones. Aer ergo, locus est, ubi omnia eo deducta, consumuntur, & in pristinum aquæ elementum, retrocedunt. In terra siquidem & aqua, quamquam corpora seminibus orta, paulatim putreant, inque succum abeant: non tamen ita propinque, in simplicis aquæ progeniem, ut neque in Gas, rediguntur. Mox enim in terra, aliam fracedinem, fermentum, & semen hauriunt effœta corpora. Unde ad secundas nuptias advolant, & in fructus succedentes, iterum de novo propagantur. Ignis vero, rerum mors, seminibus caret, arbitrio Artificis subditus, seminalia cuncta absumit, illorum vero conflagrabiles materias, in Gas traducit. Asserit Paracelsus, tria initia, ita 27.
in singulis principiis unita, ut nulla artis ope, unum prorsus ab altero liberetur. Salva enim viri authoritate, contrarium suæ assertioni, per vini spiritum, in aquam insipidam conversum, astruxit nostra mechanica, complectens suum arcanum Samech. Adeoque nec ignorantiam vir ille prætexere potest. Vini nempe spiritus, totus cremabilis, deflegmatus, & oleosus, semper pro sui dimidio, in aquam simplicē, insipidam, & elementalem, transit, attactu salis tartari. Iterum idem fit per repetitionem, pro parte reliqua. Ignoravit nempe vir ille, quidditatem Gas, (meum scil. inventum) frigoris demum proprietates in aere; Imo putavit, aquæ vaporem, plane annihilari. Quæ idiotismi stupiditas, tanto Distillatori minime est connivenda. Præsertim, quod velit potius elementa, ab elementis ficticiis, quam tria prima, à tribus primis, separabilia. Quapropter ex tradita aquæ anatomia, jam sat liquet, quod aqua simplex, non sit eruda; quodque ignis, non demat illi cruditatem, quam non habet. Quod tota ignis actio, non sit in aquam, sed in illud, quod sibi per accidens est commistum. Galenus, 28.
Dioscoridem, verbotenus pro suo more exscribens, volensque simplicium gradus elementales metiri, id per linguæ discretionem non est aggressus: adeoque plus ignis, in mistionem confluxisse, est auguratus, ubi plus acrimoniæ vel amaritudinis

nis reperiret. Quod Scholæ etiamnum modo ratum habent, quamquam obstet amarum opium,& flammula, concluso vitro acrimoniam deponat, ut & hydropiper,atque similia. Quæque madida urunt, exsiccata autem adstringunt. Nec facile viam invenient Galenistæ, qua subter cœnum ignem pro hydropipere adducant. Nescitum est namque in Scholis, proprietates omnes nedum occultas, quas vocant,sed & quaslibet alias,fluere è gremio seminum, quasque formales omnes, & ipsæ licet Scholæ vocent. Ego sane, quatuor qualitates elementales, velut externo in rerum cortice,experior,perniciores secundas : Intimas vero, in Archeo immediatè premi. Omnes tamen, esse de sinu seminis, & formarum. Nullam autem de materia prima, ut neque de elementorum connubio egredi, utpote ficticiis matribus,ambabus. Verùm quia aqua in vaporem, per frigus delata, alterius sortis, quam vapor,per calorem suscitatus ; Ideo paradoxi licentia, in nominis egestate,halitum illum,Gas vocavi,non longe à Chao
29. veterum secretum. Sat mihi interim,sciri, quod Gas, vapore, fuligine, & stillatis oleositatibus, longe sit subtilius, quam-
30. quam multoties aere adhuc densius. Materialiter verò ipsum Gas, aquam esse,fermento concretorum larvatam adhuc. Porro Paracelsus totus serius fuit, separando quatuor elementa, è terra, aqua, aere, & igne, adeoque ex ipsis suis elementis, quam tamen separationem, negat possibilem,ex tribus primis : quasi tria illa prima, elementis simpliciora, atque priora essent. Immemor doctrinæ multoties ab ipso repetitæ. Nimirum, quod corpus unumquodlibet, tribus tantum constet principiis ; non autem elementis : Eo quod elementa non essent corpora : sed loca, & inanes matrices corporum, sive principiorum, corporis omnis expertes. Etenim etsi vulgo non credantur, apud nos elementa impolluta,illa tamen sic vocat Paracelsus, quæ ex pollutis docet sequestrari per artem. Recipit autem ejus descriptio, aerem uno vitro, aquam communem in alio, terram vero sive horti, sive agri, in tertio, ac tandem ignis flammam in quarto. Vasa autem claudit sigillo Hermetis,liquatione colli. Et continuo aquam bullire, per mensem suo vase. Quasi id possibile foret, & non dissiliret vitrum citius. maxime, quod jubeat aquam, ad summum vasis labrum, absque aere claudi (vitrumque cum aqua scilicet liquari) denique flammam, vitro concipit, momentoque quo desinit ; non ignis amplius : sed fuligo est aerea : Nec ignis est substantia. Denique nec ignis, usque in clausulam vasis detineri potest. Alibi, ignis elementum negat præter cœlum ; nunc vero rei combustæ Gas,ignem vocat. Hasque suas nugas, ad magni momenti causas exaltat, quas tamen nominare non est ausus. Quia anxius sua somnia mundo extrusit, sub spe, inde nomen Monarchæ Arcanorum promerendi.

GAS AQUÆ.

1. *Gas aquæ differt à vapore.* 2. *Demonstratio à Creatione.* 3. *Aerem in Genesi, designari per Cœlum.* 4. *In firmamento est operativum principium divisionis aquarum.* 5. *Potestates separatrices aquarum,in aere.* 6. *Historia halitus.* 7. *Differt Gas ab exhalatione veterum.* 8. *Suppositio principiorum.* 9. *Modus fiendi in vapore.* 10. *Gas aquæ.* 11. *Exemplum in auro.* 12. *Gas aquæ ostenditur Tyroni.* 13. *Incrustatio aquæ.* 14. *Alpium calor magnus, tamen insensilis.* 15. *Frigus, non esse caloris absentiam,aut privationem.* 16. *Cur Gas sit invisibile.* 17. *Cur stellæ niteant.* 18. *Unde Cœlo color Lazureus.* 19. *Aer ignorat motum raptus.* 20. *Super omnes nubes, non caret aër omni motu.* 21. *Quasis isti loco sit tranquillitas.* 22. *Gas,meteori mater.* 23. *Gas, & Blas, totam statuunt meteori rempub.* 24. *Sol calet per se.* 25. *Feroledi aeris, valvæ Cœli.* 26. *Quare venti quidam laterales, alii vero perpendiculares.* 27. *Unde aeris Blas concitetur originaliter.* 28. *Ambæ causæ cujslibet meteori.* 29. *Aqua eadem modo, quæ ab initio.*

ijo. 30. *Stabilitas Peroledo tranquillo, unde.* 31. *Probantur Peroledi.* 32. *Objectionis solutio.* 33. *Aqua occasionaliter à seipsa glaciatur, non autem effective à frigore.* 34. *Cur glacies sit levior aqua.* 35. *Proportio levitatis in glacie, per mechanicam.* 36. *Constantia, & simplicitas aquæ.* 37. *Entia quælibet, quodammodo sentire.* 38. *Vapor facilius redit in aquam, quam Gas.* 39. *Mutatio in vaporem, respectu Separatoris aeris, est obliqua.* 40. *Aer est siccus, & frigidus per se.* 41. *In corpore elementato, non est simplex, & omnimoda homogeneitas.* 42. *Extenuatio sulfuris aquæ, dat lenitatem glaciei: non autem peregrini in aeris immissio.* 43. *In patiente differt reactio, à renitentia.* 44. *Per 17 rationes probatur, aerem in aquam, aut vicissim nunquam transmutari.*

GAs, & Blas nova quidem sunt nomina, à me introducta, eo quod illorum cognitio veteribus fuerit ignota: Attamen inter initia physica, Gas & Blas, necessarium locum obtinent. Igitur, hoc paradoxum amplius dilatandum
1. est. Ac primò, quo pacto, ex aqua, Gas fiat, & quam sit alius modus ab illo, quo calor aquam in vaporem elevat. Itemque quo pacto hæc contingunt, ex aquæ ana-
2. tomia sciendum est. Repetam ergo. Deum ter glorioſum, in principio, creasse cœlum & terram, & abyssum aquarum. Abyssus autem incipiebat à concavo Cœli, & terminabatur super globulum terræ. Nil ibi legitur de creatione aeris, qui tamen corpus est, & in elementum creatus; non quidem post sex dierum creationem, ut
3. repleret locum, ubi aer nunc est. Itaque Cœlum aerem designat, estque Cœlorum materia, alias hactenus incognita. Dein creavit Æternus firmamentum, ut separaret aquas, quæ sub se manere debebant, ab iis quæ supra se mansuræ erant.
4. Non erat autem firmamentum, velut cataracta aut tanquam otiosum interstitium aquarum: sed potius operativum illius separationis principium. Prout Sol, non est interstitium inter diem, & noctem; licet sit factus, ut separet diem à nocte: sed Sol est ipsius diei factor. Cœlum ergo, sive aer, est constitutus separator aquarum, duraturus, quamdiu ipsemet mundus. Cujus ergo duas obtinuit insignes potestates. Excelsum nempe fri- 5.
gus, eique proportionatam siccitatem. Habet quidem ingentia in se lumina, quæ in eo volvuntur, quæque ingenitum frigus, utcunque mitigent; non tamen aer deficit ab eo munere Separatoris. Et qua parte ejusmodi separatio contingere debebat (quæ nobis est vicina) nulla prorsus sunt lumina; imo nec etiam multum
6. eminus. Quo propius autem aer ille, Beatorum cœnacula attingit, pluribus scatet luminibus. Sic se habet aeris dispositio. Nunc vero halitus historiam aggrediar. Qui vaporem, simul & Gas continet, adeoque contentum aeris, est examinan-
7. dum. Nec est enim Gas siccum, & oleosum corpus, quod exhalationem veteres dixere: sed complectitur insuper & aqueum aliud, præter vapores, unde meteorôn corpus, modus, & progressus cognoscentur. Considero corpus Aquæ, 8.
continere elementalem sibi, atque genialem mercurium, liquidum, atque simplicissimum: salem denique insipidum, æque simplicem. Quæ ambo, intra se amplectuntur uniformè, homogeneum, simplex, & inseparabile sulfur. Hæc suppono, pro ut Astronomi suos excentricos, ut intelligendi imbecillitati nostræ, eatur obviam. Sal igitur aquæ, ut à minimo te- 9.
pore movetur, & calescit, caloris impatiens, illico in altum, tanquam ad quietis atque refrigerii locum, scandit, cum proportionata Mercurii sui parte. Atque eatenus & sulfur, ab ambobus inseparabile, comitari debet. Tria sic connexa, sunt vapor, qui in aerem deductus tepidum, propter easdem rationes, festinat ascendere, donec refrigerii loca, à Creatore parata, attigerit. Quo jam perductus vapor, statim infesto sibi calore deposito, sal fugæ suæ velut pœnitens, optaret suo in Mercurio rursus resolutionem accipere, ac in pristinum aquæ statum redire. Sed obstat excelsum, infestumque loci frigus. Cujus 10.

occa-

occasione, Mercurius aquæ, sic conglaciatur, ut ad resolutionem sui salis sit inhabilis. Quapropter statim vapor ille in Gas mutatur, & Gas specie, suspensus, vagatur. Adeo ut nisi frigus, sulfur aquæ, in cortice exsiccaret, & hactenus divideret, quamprimum vapor omnis (prout in nostris vitreis vasis) atque nubes, quatenus aere gravior, deorsum rueret. Hinc videmus, vaporibus subinde extra metam delapsis (uti mox à magnis frigoribus, ubi auster inopinus afflat) deglaciato aquæ mercurio, salem denuò facile resolvi, intra suum Mercurium. Frigoris nempe & caloris importunitates, imperant aquæ initiis, ut intro, vel extra vertantur. Sic nempe pluviæ minores, & ros, minimis atomis decidunt, quasi descendentes, ac resoluti vapores. Non est itaque nova, ac substantialis generatio, dum ex aqua vapor elevatur, cum sit tantum extenuatio, propter partium extraversionem. Ut neque etiam, dum Mercurius aquæ, resolvit salem, quem intra se rursus claudit, & in pluviam mutatur. Quæ non est, nisi priorum atomorum, aquæ resolutio, & coadunatio in guttas majores. Non intercedit enim essentiæ mutatio, ubi sola est loca-
11. lis divisio, & partium extraversio. Per exemplum. Aurum flavum, & malleabile, non mutat essentiam, dum per aquam regiam solutum, colorem ferreæ rubiginis habet, neque dum in Chrysulca nigrescit, & in minimum pulverem, comminutum
12. est. Porro ut Gas cognoscas; Primò meditare, aerem esse separatorem, denique in sui radice simplicem, ita simpliciter frigidum, & siccum. Cum igitur calor, & frigus, sint activiora humiditate, & siccitate: Ideo Mercurii humiditas, primum patitur ab aeris frigiditate: cumque Mercurius, & sal aquæ, suo sint sulfure frigidiora, ideo ab aeris frigiditate, celerius afficiuntur, ac primò quidem mercurius, quia duorum sociorum frigidissimus. Atqui cum unumquodque optet manere, sive mutatione vicissitudinum, in quiete, & oporteat elementa, sive destructione manere; Ideo Mercurius, & sal aquæ, properant seipsos custodire ab aeris frigore. Sicque condensant, loricant, atque glacie 13.
seipsos incrustant, ut magis resistant in soliditate, qui alias in Gas mutati attolluntur (proprium est quippe aeri semper, aquas ab aquis separare) vel alias retardant istam mutationem, & fugam. Quod si vero aqua, agitata non glaciatur: tum frigus, & siccitas aeris, tria prima aquæ apprehendunt, sic ut mercurius aquæ fiat incapax resolvendo sali, in sua humiditate. Adeoque sal, sub frigore quodammodo grumescit, in mercurio, & sulfure. Ita quod sulfur, cæteris duobus siccius, etiam facilius à frigiditate, quam socii, patiatur, magisque à siccitate aeris, quam ejus frigiditate. Quocirca dilatatur sulfur, in minimas partes, quarum singularum mercurii, & sales grumefacti, exponunt extrinsecè suum sulfur, ut ab aeris siccitate toleret. Quocirca cum sulfur, sit æquale, amborum alterutro, necesse est, duo reliqua dividi, atque dilatari, ad mensuram sulfuris. Unde facillimo negotio quoque, frigore aeris, Mercurius cum sale aquæ glaciantur intra sulfur. Quapropter cum sal & Mercurius, humectando sulfuri sint inidonei, necessariò in Gas mutantur pariter, ac magis magisque subtiliata, subdividuntur in extremam & possibilem elementi subtilitatem usque. Gas ergo, non substantia, aut essentia: sed alteratione tenus, duntaxat variat. In vapore enim, sal caloris impatiens, cum Mercurio assurgit, habentque sibi sulfur inclusum. Et Gas, sulfur aquæ extra vertit, exsiccat, atque subdividit. Vapor enim, dum locum refrigerii attingit, plerumque nubis specie oberrat semicongelatus, nec ascendit: sed adveniente frigore brumæ, cum jam illa aeris regio, supra modum inalgescit, mox aer serenus fit, nubes disparent, & in Gas mutantur. In montibus Helvetiæ, & Sabaudiæ nubes sub pedibus fluctant, per earum foramina, mundum deorsum aspi-

cimus, propter frigus loci immane: quidquid verò supra nubes est, sine nube est, quia totus ille halitus, paulatim in Gas extenuatur, & videri desinit. Sol quidem ea parte (nisi ningat) serenus splendet: sed calor ejus non est perceptibilis, licet
14 viderim sodalem, in latere, quo Solis radii illum directe, toto semisse diei ferierant, vultum & cervicem ambussisse, non secus atque si cantharides applicuisset. Idque sine caloris & doloris sensu. Neque enim hoc fit ob nimiam aeris, & caloris subtilitatem. Siquidem caloris gradus, non autem subtilitas, aut puritas urunt. Imo corpus densius, ut ferrum, carbone rariore, ferventius urit. Multoque minus, propter reflexionem radiorum: Siquidem urebatur parte, qua sol, non autem adversa qua montis reflexio, feriebat. Frigus enim loci, facit, quo minus,
15. Solis calor sentiatur. Hinc nimirum constat, frigus non esse meram caloris absentiam, sive privationem, aut non ens. Siquidem hic utrumque stat, operatur simul, distinctim, & quidem gradu intenso. Facitque aerem, sui contemperatione, totius fere mundi suavissimum. Nix tamen in monte non liquatur illo Solis ardore. Eo quod frigus nivis, & loci simul adæquata sunt calori Solis. Quanto autem homo nive est calidior, tanto nimirum ardor Solis superat, atque potenter urit, eo quod humanus tepor, loci frigus ferè totum excludat, Solisque ardor penè solitarius a-
16. gat. Dum halitus, & nubes, Gas fiunt, subtiliantur, ac quo subtiliores, eo quoque altius subdividendo scandunt, magisque visum fugiunt. Alioquin enim Sol, ob nubium multitudinem, ac densitatem, nunquam nobis luceret, multoque minus terram calefaceret. Nictant ideo stellæ, totumque cœlum, coloris expers, splendi-
17. dum: Lazureum tamen refert. Nam quamquam Gas subtilissimum, & invisibile sit in suo corpore: quia verò adhuc ab aeris omnimoda distat perspicuitate, ideo in tanta sui profunditate, cœruleum colorem mentitur. Gas enim, quod 18.
prima sui divisione, umbram dare dixi, in subdivisionibus mille sui non appareret, nisi in multa quod profunditate, saltem colorem præfatum referat. Frivolum quoque, aerem, raptu primi mobilis ferri. Quia nubes ventorum du- 19.
ctum sequuntur. Ventorum autem motus sunt irregulares, eo quod sint Blas stellarum; non autem motus orbium. Quinetiam longè supra nives, aer penè immotus est. Mercator siquidem Belga, in 20.
Canariis montem ascendit, qui hodie existimatur totius orbis altissimus. Erat autem conductor unus, duo heri, totidem famuli, Cameli 5. quorum unus annonæ, & pabulo destinatus. Mense Junio, ac multo mane ascenderunt. Vix autem per horam iverant, cum frigus offenderent, ac tota die, conquesti sunt, quod sub noctem esset ita insolitum, ut vestes augere debuerint. Tertio mane, tribus ab ortu Solis, circiter horis, ad montis fastigium est perventum. Ibi enim arena, vestigia camelorum, ante annum impressa, tanquam recentia, & nomina quorundam, humi inscripta, velut hesterno digito. Præter enim aerem longe suavissimum, nullum repererunt vegetabile, ob defectum pluviarum. Igitur festinarunt descendere, Camelis toto quintiduo nil quiescentibus, excepto tantillo, quo pabulum sumerent. Totum autem triduo, forte Italicis milliaribus quindecim, ab horizonte distabant. At quanquam hæc tranquilli aeris regio, tempestates ventorum, non ita sentiret, verumtamen suavem auram fluentem, & Blas alterativum habere est necesse, nedum, quia diem & noctem, frigus atque calorem patitur: sed & stellarum Blas transmittit, Gas inferum admittit, aliaque inde consequentia patitur. Et ut ista regio, stellarum transmittit alterationes, ita & concipit, atque participat. Sol enim (idem esto judicium de aliis stellis) non potest non calere, qui in frigidissimis montibus urit

vesicas,

vesicas, hunc que diurnis horis calorem ibidem esse, requiritur. Quippe & hoc fervore, nox illic caret. Istas igitur ibidem vicissitudines, hospitari est necesse. Eodem modo & stellarum radii, plenis viribus, vastam aeris monarchiam transmeant, & illa, suas alteritates seminant. Neque enim, etsi proprios effectus non producant, nisi in termino scopi, in quem diriguntur ad usum mortalium: non desinunt tamen, per metas, qua transeunt, aerem alterando, imbuere suis impressionibus. Magisque adhuc, quod hac in parte sint Cœlorum cataractæ. Id est. In immenso aeris tranquilli spatio ipsomet, est Gas aquæ, quod exquisitissima sub divisionis subtiliatione, multoties recusum, atque subdivisum est, per frigora, per quæ transivit. Hoc Gas saltem nunquam sponte in aquam pristinam rediret, nec descenderet ad loca frigidissima, per quæ sursum scandendo evasit, nisi Blas stellarum superum, descensum cogeret. Adeoque non
21. non est tranquilli aeris regio, vicissitudinum expers, nisi quod pluvia, ibi solum humectet, nec ventorum turbo commovendis undis serviat. Etenim cum Gas, quod in se custodit, jam ad tantam sui subtilitatem sit redactum, atque singuli ejus atomi, velut fervoribus assati, in exteriore sulfuris superficie, nequeunt sanè in pluviam redire, nisi vento suavi, descendant ad mediam regionem, ubi coagulandi initia, sub tepido auræ afflatu reassumunt. Opposita nempe alteratio quædam illi, à quo Gas abiit, debet Gas in aquam reducere. Tepor nempe suavis, in aere tranquillo, atomos Gas decidere facit, suo sulfure contectos, qui velut pelle disrupta, aut vitri instar, à tepido, in frigus repente delati frangitur; Atque sic Mercurius aquæ, salem suum resolvit, ad cujus resolutionem, ipsum sulfur liquatur in pristinam aquam.
22. Estque ejusmodi corporis aquæ inversio, & per frigoris examen, tortura ista, necessaria, ut omnis prorsus fermenti vis, è nubibus tollatur. Alias namque, multa corruptio, multusque nebularum fœtor, mortales mox deleret. Ut in liquato argento, minutulæ atomi auri, ad fundum labuntur: sic sidunt atomi Gas, labendoque increscunt, quę alias præ frigore aeris, infirmæ rursus attolluntur, nisi propitius tepor, loco frigidissimo subinde obstaret. Sic nimirum pluviæ, imbres, nimbi, sic grando, nix, nebula & pruina, pro alteratione, per accidens, à Blas tam motivo, quam alterativo, locis frigidissimis, oborta. Adeoque Gas, & Blas, totam rempub. meteori, in colonias divisere. Sal- 23.
tem ex citatis exemplis didici, Solem non per Accidens, sed per se, atque immediate fervere. Caloremque ipsi tam 24.
intimum, atque proprium esse, quam est ipsi sua lux. Habet ergo aer suos, non minus quam terra, fundos, quos Adepti vocant Peroledos. Invisibile itaque Gas, 25.
variis aeris stratis hospitatur, si aquæ sua sint barathra, suæ voragines, suæ portæ sunt in Peroledis, quas periti Cataractas Cœli, & valvas dixere. Neque enim Gas, ex profunditate Cœli, decidens in locum nubium, sine directore Blas fertur. Imo non nisi per stratas, atq; ordinatas valvas decidit. Planetis nempe non promiscuè 26.
omnes valvæ patent: sed singuli per suum Blas clavigeri sunt sui Peroledi. Quod Astrologis meteororum indiciariis examinandum suppono, & spondeo divitem supellectilem inventuros. Sic nempe venti, quandoq; perpēdiculariter deorsum properant, terramq; feriunt, alias vero lateraliter valvas egrediuntur, ædes, & arbores diruunt, ut etiam miserandam navigiis cladem inferunt. Tepidior autem aura, ventum ex profundo aeris venturum, ac Gas, secum deorsum ducturum, Blas Cœli prænunciat. Unde Gas, mox in vaporē rursus resolvitur, ac dein in pluviam. Nubes scilicet tunc apparent, non dudum ante, quæ ad nullū mundi angulum spectabantur. Eo quod ex profundo aeris superni, deorsum delabatur invisibile Gas, quod in vapores,

atque inde guttatim concreſcit. Iſta nempe eſt deſtinatio aeris, ut continuo aquas ab aquis ſeparet. At quandoquidem una pars aquæ, ad minimum in centuplum ſuæ dimenſionis extenditur dum halitus fit, tantoque ſubtilior, quo ejus Gas minutius ſubdividitur, ſitque is ordo, atque ea lex univerſi, ut ſingula, ad neceſſitatem humanam, & mundi conſervationem ferantur. 27. Hactenus nimirum gravia ſurſum tendant, atque levia deorſum trahantur: Hinc mihi viſum fuit, Blas ſtellarum, in pluviam cieri, atq; in ſerenitates, aliaſque tempeſtates ferri: quoties pluralitates ipſius Gas, in Peroledo aeris tranquillo, propemodum ſuffocationes, nimiaſque in aere compreſſiones, minari videtur. Non ſum tamen adeo de cauſis occaſionalibus meteori anxius, ſat mihi noviſſe, halitum, infernè ſurgentem, nimirum vaporem, & Gas, eſſe cauſam materialem omnis meteori. 28. Cauſam effectricem, ſufficit Blas noviſſe, authoritate Sacrorum. *Erunt vobis ſtellæ in tempora, dies, & annos.* Hæc igitur eſt aquæ irrequieta deſtinatio, ut continuo, ſurſum atque deorſum pergendo, non ſecus atque venti, inordinato, ac irregulari motu, Blas ſuo ſtellarum reſpondeant. 29. Sicque eadem, & non imminuta aqua quæ ab initio univerſi, exſtitit, eſt; eritque in ejus finem. Cæterum meditor Peroledos aeris, tanquam lagenas ſtellarum, per quas ſuum Blas, trans determinata ſaltem loca, explicant, ad uſus, & alteritates temporum requiſitum. Maximeque quod ſuperior, ac ferè tranquillus Peroledus, cauſam contineat, quare ſint venti, fructus, rores, maximeque provincialia. 30. Etenim cum ventus ſit fluens aer, adeoque inſtabilitatem in ſe habeat, neceſſe eſt in Peroledo tranquilliori, cauſam ſtabilitatis localem invenire. Valvæ ergo, ſunt in Peroledo, clauſæ, vel patentes, juxta Blas ſtellarum cui parent. Nec mirum, eſſe limites, ſive terminos inviſibiles in aere, tantæ potentiæ, & molis cohibitivos; nam viſibilis mundus, vix alteram rerum, & minimam poteſtatum rempub. continet. Quis namq; neget ſub ſaxo Scotiæ, quod 31. vix 12 pedes latum, altumque 30 non eſſe Peroledi aliquam diviſionem (ut interim de linea Æquinoctiali, ejuſque proprietatibus miris ſileam) tormento bellico exploſo, uno latere, ne quicquam toni, aut tremoris, altero ſaxi (quod ideo mutum vocatur) latere, ſubaudiri? Sic quoque valvas, ſive januas Peroledorum, in aere, neceſſe eſt conſiderare laterales, eo quod venti plerumq; laterali motu egreſſi, conformiter quoque à Blas ſtellarum ferantur, in tranſverſum ſuorum terminorum. Ex præfata doctrina Gas, tandem 32. mihi objicio. Si aqua à frigore glaciatur, in nives, grandinem, atque glaciem: ergo aqua non diſſolvetur à frigore, in Gas: ſi uniformis agentis & patientis, eadem debeat eſſe actio, atque effectus. Ubi ſerio notandum. Quod aqua ſeipſam glaciet; non autem glacietur efficienter ab alio. frigus enim etſi congelare hactenus putetur, id tantum eſt occaſionaliter, non effectivè. 33. Aqua ergo, ſenſu ſui modi, percipit frigus aeris, non quidem caloris aliquam nudam abſentiam, aut privationem (prout ante jam demonſtravi per exemplum, in Helvetia ordinarium) ſed ut cauſam, in naturali qualitate poſitivam. Siquidem inprimis, eſt indubium, & viſu conſtat, quod aer frigidus, ſenſim conſumat aquam, nivem & glaciem: has duas tamen ſegnius: illam vero ocius. Denique obvium eſt, quod quidquid ſic ſuffuratur aer, id ſtatim eo ipſo in Gas inviſibile transferat. Si ergo frigus aeris induraret aquam in glaciem, ceſſaret etiam continuo ulterior aeris actio, facta jam glacie: ſed conſequens eſt falſum: ergo & Antecedens. Nam ſulfur aquæ, à frigore, facilè areſcit, & dividitur, quocirca Mercurius, & ſal aquæ, ſentientes gelu aeris, volentis ſeparare aquas ab aquis, & quod deberent tolerare extenſionem, & exſiccationem ſui ſulfuris, adeoque omnino violentam impreſſionem Separatoris, deſide-

desiderentque manere ut sunt. Hinc tota aqua simul, se per crustam loricat, ut Separatori resistat. Quod quidem perficere non valet, quin & in glacie, jam aliqua sulfuris pars, extenuationem sui, sit passa: adeoque & hactenus glacies, aquæ supernatat. 34. Quod autem sulfur aquæ, in glacie, licet extenuatum sit, non tamen aquæ naturam deposuerit. Probatur per mechanicam. 65. Imple lagenam vitream & magnam, frustis glaciei, collum vero claudatur sigillo Hermetis, id est, per vitri ibidem liquationem. Ponatur hæc tum lagena, in bilance, adjecto pondere, in oppositum, & videbis quod propemodum octava sui parte, aqua, post resolutam glaciem, erit ponderosior seipsa glacie. Quod cum millesies ex eadem aqua fieri possit, reservante semper idem pondus, dici non potest, quod ejus pars aliqua in aerem sit 36. versa. Ita nempe est elementorum perennitas, & constantia, ut, quamquam aqua in vaporem, in Gas, in glaciem, imo in corpora concreta abeat; materialiter tamen semper maneat pristina aqua, alibi fermentis, atque seminibus supervenientibus larvata, atque alias, solis primarum qualitatum importunitatibus, in Rebolleo Paracelsi, id est, absque semine, variatis. Ex prædictis autem oriuntur aliquod notabilia. 1. Quod aqua aliqualem sensum habeat, & electionem, adeoque omnia entia quodammodo vitam participent. 37. Regem cui omnia vivunt, venite adoremus. 2. Quandoquidem aqua, se non incrustat in vaporis fabrica; vaporem ideo tam in causa, quam modo, esse gratiorem aquæ, quam sit Gas. Atque id in aqua, ar- 38. guat aliquid electioni simile. 3. Quodque ideo vapor, propinquius in aquam redeat, 39. quam in Gas. 4. Quod mutatio aquæ in vaporem, sit Separatoris respectu, obliqua, ac velut per accidens: Gas vero consistat ex propria aeris destinatione, qua 40. aer separat aquas ab aquis. 5. Quod aer sit longe frigidior in se, quam aqua. 6. Quod sit siccus per se. 7. Quod unitas, sive connexio integralium, sit naturæ tam grata, quantum est oppositis earundem divisio. 8. Quod fabrica Gas, afferet aliud intimum aquæ principium (cum non habeat initium compositivum) sive partem heterogeneitatis aliquantillæ causam, quam quæ in vaporis ortu à calore attingitur. 41. 9. Quod creata singula, quo simpliciora, eo magis sunt homogenea: omnimodam tamen homogeneitatem simplicissimam non reperiri in corporibus. 10. Quod sul- 42. fur aquæ, in glacie extenuatum, sit causa lenitatis in congelatis, non autem aeris peregrini inclusio. Quippe semper & ubique aqua excludit aeris connubium. 11. Quod frigus, & siccitas aeris, nil aliud possint in aquam, quam ejus sulfur extenuare. Ipsa autem congelatio, sive induratio, sit actio aquæ propria, qua impedimentum ponit Separatori. 12. Quod aer agat super aquam, absque hujus reactione, & aeris passione. Cum sit Separator aquarum divino jure constitutus. 13. Quod etiam in naturalibus insensitivis, differat reactio, à renitentia. Siquidem aquæ nulla est reactio in aerem, & tamen aqua sit cum renitentia. 14. Scholas errasse, quod 43. omnem actionem naturæ dictaverint cum patientis reactione, & passione agentis, fieri. 15. Impossibilem esse transmutationem Gas, in aerem. 1. Nam alioquin 44. aer in immensum creseceret semper, & per consequens, omnis aqua jam dudum desiisset. 2. Quippe præterquam quod alibi demonstraverim, aerem nullo modo iterum in aquam redire posse, ex præfatis jam satis liquet idem. 3. Siquidem aquæ proprium est, pati ab aere, & non vicissim in aerem reagere. Ergo aer, semel ab aqua factus, semper maneret aer: cum desit agens reciprocum, quod aerem in aquam transmutet. 4. Aerem vero, per se in aquam redire, pugnat cum generali axiomate. Quod unumquodque, quantum est in se, desideret manere in esse. 5. Præcipuè, quod aer careat in se, principio sui dissolutivo, ex carie, & alteritate partium,

caus

causato. 6. Si aer unquam fieret aqua: Id præcipue esset, dum aer infra aquam premitur. Et, si aqua foret actio aquæ, in illum tunc maxime suum sortiretur effectum. Imple ergo lagenam vitream ad dimidium, aqua, ejusque os subere, ne quid exspiret, claudito, tum fortiter millesies concute vas sursum, deorsum, ut omnis aqua velut in bullas spumescat. Tandem utut labores, non invenies, aerem in aquam aut vicissim abiisse. 7. Si ergo aqua aerem in se non mutet: agens alioqui naturale ad hoc agat, ut patiens reddat sibi simile: non est aliud deinceps, per quod aer fiat aqua. Ubi quasi per parenthesin notandum venit, Prædictum axioma suam amittere universalitatem, & veritatem, nedum in elementis, ubi contingit actio in invicem mutua, sine optatu mutandi unum in se: sed & in Cœlis: Imo & in concretis plurimis. Neque enim Mercurius, tota, atque indivisibili sui substantia, ideo pediculos necat, ut sui reddat similes. Sic neque succinum trahit paleas, ut inde succinum faciat. Stramineo ergo argumento, cadit axioma Scholarum, quod aliàs levi vento difflatur. 8. Si enim aer in aquam mutaretur, id potissimum contingeret, ubi duo ista elementa, in minimis partibus sibi commiscentur, id est enim in nubibus. Atqui in nubibus hoc non fit: Quia quacunque loco, gradu, modo, & qualitate, aer aquæ superficiem attigerit, semper aqua ab aere minuitur, neutiquam unquam augetur. Nulla est igitur actio aquæ in aerem: nam si qua esset, ea esset in superficie concava aeris, ubi vis elementi aquæ, residentis in loco nativo, est robustissima, maximéque conjuncta: sed ibi aer consumit aquam; quia dividit in vaporem: Ergo aer in aquam non abit unquam. 10. Cum igitur nullum elementum, in se, habeat radicem, per quam, velut tœdio affectum, seipsum transmutet in aliud: omnis siquidem transmutatio, aliunde à dualitate procedit, non autem spontanea est in elemento libido, morien-

di, & in aliud convertendi, deestque appetitus, destinatio, & necessitas se augendi, alendi, permutandi, aut naturam, in qua à Deo est creatum, mutandi. 11. Vana est igitur lucta elementorum commistio in concretis corporibus; nugaxque transmutatio unius in aliud. cum nullum elementorum, ab alio, neq; à seipso, in transmigrationem sui esse, sollicitetur. Quocirca primus mecum concluси, Aquam, & Aerem, esse elementa primaria, neque retrogressum unquam facere posse. 12. Non voluit enim benedictus Naturæ Parens, quod elementa hostiliter essent opposita & appositа, mutuam perniciem, & voracitatem perpetuo anhelarent, totiesque fierent, deficerent, & cum totidem quotidie formalibus privationibus interjectis, resurgerent ab interitu, ad pristinum, sine medii simplicioris intercessione. Quod medium sanè alioquin optaretur, tam aeris, quam aquæ particeps, deberetque esse tamen horum neutrum. 13. Idcirco Sacra, aerem Separatorem: non autem destructorem, vel annihilatorem aquarum nominant. Nec fas est, aerem ad alia traduxisse numina, quam quæ ipsi sunt à rerum opifice, atque Domino injuncta. 14. Finaliter, rarefactio, aut condensatio, formam essentialem aquæ non mutant: quia sunt dispositiones materiales, Archeo destitutæ. 15. Porro, si aqua, arrepto fermento, ac semine, in corpus concretum transmutatur. Id tamen elementali privilegio ipsi est perpetuum, ut nec proinde aquæ elementalis materiam unquam deponat. 16. Seminibus quidem concessum est, ex aqua, sua fingere concreta, suamque tragœdiam per formarum defluxum ad interitum ludere. At non proinde formæ concretorum, aquæ simplicitatem, & formæ suæ identitatem destruunt. Multo minus, quam anima superveniens, formam carnis destruit. 17. Compatiuntur nempe subordinatæ formæ, se invicem ubique in concretis. Ergo multo magis forma concreti, elementi

sui

sui formam, compatitur intactam. Postremo. Quamquam Aer summa sua frigiditate aquam in Gas mutet, nunquam tamen desistit ab officio Separatoris aquarum. Adeo ut si ejus frigus compescatur, sua saltem siccitate, non desinat vaporem, ex aqua suscitare. Incessata nempe est actio Cœlorum in suo rotatu, aeris demum & aquæ obedientia continua, imo seminalium omnium, est interruptum agendo filum. Creata nimirum perpetim respiciunt voluntatem sui Creatoris, quam solus homo negligit.

BLAS METEORON.

1. Quid Blas. 2. Stellæ blas, per localem motum, quam per lumen operatur augustius. 3. Blas motivum stellarum quid. 4. Ventus quid, & unde moveatur. 5. Stellæ pro nobis factas. 6. Diversæ activitates in Blas. 7. Stellarum activitates, deferri per Blas, executivum motum. 8. Paracelsi error. 9. Duo luminaria magna operantur suas proprietates. 10. Influxus stellarum, quomodo sub duo referantur luminaria. 11. Pluviarum & meteororum nativitates. 12. Fracedines oriuntur, mox à dilapsis aquis, unde fermenta rerum, & semina. 13. Historia Cyprica. 14. Resolutio quæstionis, de quiete aeris æstivi, & continuo aeris spiraculo hyberni.

1. STellæ sunt nobis in signa, tempora, dies, & annos. Ergo patrant temporum mutationes, tempestates, atque vicissitudines. Quorsum opus habent duplici motu, locali scilicet, & alterativo. Utrumque autem, novo nomine Blas significo. Ac potius motu per locum, quam suo lumine, Blas excitant. Obscura nempe nocte, sæpe flantem boream, Auster sequitur, ac vicissim. Blas ergo, quod tepidum spirat ventum, non ipsius cœli calore, aut lumine sed loco, directione & connexu opus habet. Quorsum cum stellarum lumen devenerit, valvæ sese pandunt, aut claudunt. Valvarum ergo claviger, esto astrorum motus. Qui simul 3. Peroledos, sive strata aeris, movet. Non igitur omnis calor, è præexistente igne, aut lumine sit, nec frigus, caloris nudam dicit absentiam. Sed Blas motivum stellarum, est virtus pulsiva, ratione itineris, per loca & secundum aspectus. Quæ circumstantiæ in stellis, qualitates primas in hæc inferiora causant; non secus atque in hominibus verecundia, ira, timor, &c. frigus & calorem concitant. Idque stellæ ex dono creationis habent. Ventus Hyp- 4.
pocrati aeris fluens unda est: ego verò per causas definiens, ventum dico, fluentem aerem, motum per Blas stellarum. Idque provento naturali: aliàs verò cacodœmoni non raro datum, ut etiam sine Blas ventos cieat, vel Blas tempestuosum augeat. Aer ergo, nisi Blas habeat, quietus manet, nec motus principium, à seipso, habet: sed aliunde ipsi advenit. Blas ergo motivum, concitat ventos, tempestates, exundationes, per diversos aeris Peroledos nunc in altum, nunc deorsum, transversum, in longum, lateraliter, in omnes terræ oras transcurrendo. quamquam elementa, non habeant opus motu: humana tamen necessitas, illum postulat. Cumque autem nihil seipsum esset mo- 5.
vendo (excepto seminibus dato Archeo) complacuit sibi Æternus, collocare in stellis, enormonticam motivam vim, mandato oris nostri, non valde absimilem. Ita ut Blas, testimonio nobis sit, Deum, sua præpollenti Bonitate, elementa, ac stellas, pro nobis feciſſe, horum fines, juxta commoditates nostras, dimetiendo. Blas itaque movet non tam lumine, radiis ac motu ut motu: sed quatenus ad loca quædam, stellæ devenere, quibus hæ, sua debent officia. Locis ergo proprietates insunt stabiles; Sin vero non stabiles sint, id aliorum astrorum respectu, secum analogo motu delatorum, pro durationis alteritatibus, advenit. Blas ergo, ut masculum in stellis, est motus initium generale: non

minus terram quam aerem, atque aquam
6. spectare videtur. Luna etenim regit noctem juxta Sacra, ut Sol diem: quamvis luna, pro medietate, non currat subter noctem. Partitur nempe globum terræ, in quartas, in accessus, & recessus Oceani binos, indies. In eoque, fere horas consumit. 28. Tantundem minus, quantum interea Sol, & Luna, ab invicem defecerint, aut appropinquaverint. Blas ergo, & in aquis æstum, silente vento, cit. Blas autem alterativum, in productione caloris, atque frigoris, consistit; idque præcipuè, cum ventorum mutationibus. Sed stellæ, humiditatem, aut siccitatem ex se non habent, aut
7. dant. Neque enim humiditas citra materiam, ut qualitas nuda, est considerabilis in natura, ideoque nec ex stellis, ad nos defertur. Omnis enim humiditas ex aqua
8. est, quæ ante natas stellas fuit. Errat ergo Paracelsus, qui pluvias, nivem, &c. stellarum fructus ita ait, ut in astris, velut utribus, coquantur ad maturitatem. Siccitas quoque in aere aquarum separatore, erat ante stellas: nec est extra corpus,
9. qualitatis more considerabilis. Calor autem & frigus, sunt qualitates magis abstractæ à corpore. Duo ergo tantum sunt luminaria magna, duæ proin saltem illorum qualitates, in aerem sparguntur, unde meteora cuncta moventur. Calor nempè vitæ est proprietas Solaris; frigus verò est alterius astri. Stellæ etiam reliquæ, sua his duobus luminaribus dedere no-
10. mina. Quoties ergo stellæ, de naturæ lunæ feruntur per loca solaria, tepor fit in aere; sin autem solares, subter eadem loca decurrant, fit æstus, ad quas aeris qualitates, Gas aeris quoque diversimode al-
11. teratur. Calet hinc scilicet pariformiter Blas, per fundos aeris. Ideo & Gas, vel in suis stratis detinetur, vel deorsum ad nos defertur. Sic ut atomi Gas, ob nimiam exiguitatem invisibiles, amittentes sui constrictionem, ac frigoris excessum, in minimas rursus guttulas concidant, atque deorsum properent. Quod si verò tepor, Peroledos inferiores afficit, cum deorsum oberret Gas, proritatum per Blas: nimbi fiunt æstivales. Gas nimirum per gelu, concretum, oborto statim tepore, liquatur, ac præceps deorsum ruit. Mercu- 12.
rius enim aquæ, suum sal resolvit, & sulfur hæc duo velut obvolvit. Sicque in pluviam decidunt. Quod si verò istud accidat superiori Peroledo: guttæ decidentes, in mediis stratis algentibus, glaciantur: sicque in nivem & grandines præcipitantur. Sin autem tepor, per aliquot continuos Peroledos aeris dominatur: diuturnæ comitantur pluviæ. Hinc etiam patet, quod inæquale Blas, in diversis aeris fundis, diversos effectus pariat. Sæpè enim infimi Peroledi tepent, estque dies plane nubilus, atque nubes plurimæ. Aliàs verò, alter, & tertius Peroledus, tepent, algente infero. Unde nives. Sicque reliqua meteoron cohors, nobis causatur. Per Gas itaque materialiter, & per Blas operativè & motivè, causas & modum, clarius constare jam confido, quam antehac. Unde Astrologi atque Medentes, solidiori fundamento, aliqua præsagire poterunt. Intactas interim præsagiorum materias relinquo, quas Deus per ministros spiritus, in portenta recondit. Referam tantum quæ frater Stephanus de Lusignan, ultimus de Cypriorum Regum fa-
milia, Ord. S. Dominici, in Cypri descri- 134
ptione, Parisiis impressa, anno 1580. fol. 212. Gallicè in hunc sensum recitat. *Sub finem, terræ motus subiit Famagustæ, qui octiduum duravit. Post vero, exorti sunt ventorum turbines, transeuntes super Insulam, intranteſque Famagustam emporium: magnum enim ibi palatium mox ædes plurimas diruendo auferunt, cum aliquot hominibus. Usque adeo nisi nautæ quidam, fortè fortuna supervenissent. Actum fuisset de Famagusta. Sciat itaque lector, nautis orientalibus consuetum esse, quod diem ejusmodi ventos animadvertunt, sumunt cultrum, quo faciunt signum Crucis in aere, proferuntque hæc verba: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.*

bum. Et repentè omnis turbo, & tempestas sese separat, & cessat. Vidi enim bis hoc experimentum. Ac secunda vice, dum è Cypro in Italiam redirem. Nec enim in eo quicquam superstitionis reperio, nisi quod oporteat cultrum esse capulo nigro. Adeoque certi nihil determinare valeo. Hæc ille. Saltem mirum. Hanc tempestatem diabolicam cessare, & diabolum toti urbi parcere, ob peccatum forte u-
14. nius peccatoris. Porro circa Blas adhuc considerabile. Si magno æstatis æstu, candelam ardentem, circa foramen fenestræ teneas, nullum plerumque sentiri moti aeris vestigium: per totam vero hyemem, ut ut exile sit foramen, continuo ac molestum spirat ventum. At cum non major sit constricti aeris, (ponamus aerem nunc pro ejus Magnali) præ frigore, quam rarefacti præ calore, videtur non potior hujus, quam illius ratio, ad suscitandum ventum. Duplex ergo est Blas motivum locale in aere: Unum quidem, quod ventos concitat, adeoque violentiam, & celeritatem includit, ex nativa potestate motuyè. Aliud verò, quod consequitur ad Blas alterativum, propter condensationem, aut rarefactionem in aere. Hoc autem cum propemodum sit universale, propter æstatem & hyemem, lentum quoq; quendam aeris fluxum edit. Ac licet frigus magnale æqualiter condenset, & hactenus aer immotus, ratione Blas alterativi, & violenti ventalis: attamen cum opposita spæhræ plaga, magnale in aere tantum rarefiat generaliter propter æstatem; necesse est aerem in plaga septentrionali partim recedere constringi, atque adeo minorem occupare locum, partimque à rarefiente, & rarefacto magnali aeris, sibi contiguo, ex altera orbis medietate, propelli leniter. Atque hæc est causa quæstionis propositæ. Tardi nempè & incessati fluxus, in aere hyemali, quam per rimam, quantumlibet exiguam, experimur, etiam cessante vento. At non sic sub æstu. Rarefacto namque semel magnali per æstatem, immotus apud nos stat aer.

VACUUM NATURÆ.

1. VEra definitio venti. 2. *Primorum seculorum indistincta sinceritas.* 3. *Quorsum facit Authoris inventum.* 4. *Examen aeris per machinam sclopeto similem.* 5. *Probatur vacuum in aere.* 6. *Facilius creditur vacuum, quam penetratio corporum.* 7. *Mechanica demonstratio, per ignem, pro vacuo, &* 5. *ejus notabilia.* 8. *Mechanica de lychnio sulfurato.* 9. *Collectiones subsequentes, ex utraque mechanica.* 10. *Aeris pori demonstrantur.* 11. *Tolluntur suspiciones oppositæ.* 12. *Calor vitro internus, & ignis internus, ut agunt diversimodè in aerem conclusus.* 13. *Fortius agere fuliginis per compressionem, quam per calorem dilatando.* 14. *Sensus aeris, qualis.* 15. *Novus finis aeris.* 16. *Ignem non vivere ex aere, sed tantum suffocari præ penuria.* 17. *Vacuitates in aere, necessariæ.* 18. *Unumquodque odisse compressionem, ab hoffite factam, legibus philautiæ.* 19. *Impossibile vacuum Aristotelis, evasit jam requisitum naturæ.* 20. *Dari in vacuo aeris, medium inter corpus & accidens, adeoque neutralitatem.* 21. *Quid sit Magnale magnum.* 22. *Blas astrorum ut communicetur absque speciebus.* 23. *Nugæ Aristotelicorum, de vento.* 24. *Ridicula multitudo, & copia exhalationum apud Aristot.* 25. *Explodituropinio Galeni, de ventis.* 26. *Galeni opinio de argento vivo, male à Dioscoride, & pejus exscripto.* 27. *Natura aeris rarefacti, pro confirmatione vacui.* 28. *Dum aer vulgo putatur rarefieri, revera comprimitur, propter Magnalis, sive thecæ extensionem.* 29. *Corpus aeris, justam sui extensionem habet sub frigore.* 30. *Cur calidiore climate, Cæli favores sint majores.* 31. *Probatur Magnale augeri, ac minui: non autem aerem rarefieri propriè, aut condensari.*

IN limite Blas meteori, definivi ventum, vera, id est, per causas constitutivas, definitione. Cum res, extra vel 1.
præter causarum complexum, sit nihil, dicatque naturaliter omne productum, originalem & essentialem respectum, ad sui producens sibi internum. Idcirco *ventus naturalis, est fluens aer, à Blas stellarum motus.* Idque ad distinctionem venti prodigiosi, à malitia Cacodæmo-

num suscitati. Hippocrates ventum, flatum vocat, omnes morbos à flatibus esse, suum τὸ πνεῦμα, recenset inter primarias morborum causas. Seculi nempe ista fuit planities, & candor, quibus, utpote beatioribus, nondum tanta morborum cognitio, nec crudelitas, nec frequentia. Non enim Hippocrati omnia sunt data. Complacuit sibi namque omnipotens, post Hippocratem, suos quoque creasse
2. medicos. Enotuit quidem Hippocrati, in nobis esse spiritum, suo Blas, cuncta concitantem, quem dein analogia microcosmica, mundi flatibus comparavit, ac in flatus seriem restrinxit, sive vitæ participes essent, sive vero mortis, atque interitus causas continerent. Sive denique excitati cœlitus, orbis cœlestis analogismos referrent, vel demum, sublunari lege concitati essent, indecisum reliquit. Nondum enim plane enotuerat spirituum vitalium prosapia. Ne-
3. mo enim antehac, materiam Gas, aquam esse experimento didicerat, adeoque ventos mundi, à spiritu vitali penitus diserepare, nondum scitum erat. A ventorum cognitione, per me, in præcedentibus propinata, nunc demum ad aeris
4. examen procedo. Dixi namque idcirco per mechanicam, probari, aquam, non esse ex compressione aeris, uteunque frigidi: adeoque in elementorum mistione, fontium origine, &c. erratum hactenus. Mechanicam autem esse veram: Quod aer in canna ferrea unius ulnæ possit comprimi ad digitos circiter quindecim, cujus compressi aeris expansione contingeret, speculæ per asserem transmissio, non minus, quam si è
5. Sclopeto propelleretur. Quod sanè haud ita fieret, si tanta sui compressione, aer sub ferri hiemalis frigore, in aquam mutabilis esset. Inde enim inprimis didici, materiam, & conditiones aeris; quandoque facillimè compressionem, & dilatationem sui sustineret, quantum indicat visus. Unde consequens ratus sum, omnino necesse, in aere dilatato, juxta sibi geminam extensionem, aliquod esse spatium liberum, & vacuum. Puta si ex spatio 28. digitorum, sine ulla aeris perditione, aer recludatur subter cannam quinque digitorum, consequitur fere digitos, ac fere aeris dimidium, esse corporis expers. Alterutrum nempè, est necessarium, sub hac mechanica proba; vel absolutè, in natura aeris, ordinariè dari vacuum; aut corporum penetrationem in
6. aere (ut dictum est) compresso. Plures sanè mecum, tolerabilius vacuum admittent, quam corporum diversorum existentiam, eodem loco. Cum vacuum non distet longe à nihilo: sitque actio nihili, imbecillior, actione entis duplati. Cumque Natura ex nihilo incœperit, est propinquior nihilo, quam duplo, Adeoque contra duplum plus velitat Natura. Siquidem montes, fodinas, atque urbes, pulvis pyrius evertit. Nusquam autem æquipollens paradigma pro vacuo offertur. Cœterum, vacuum in Natura ordi-
7. narium in aere sic probo iterum. In medio fundi patinæ statuatur frustum candelæ, suo sævo alliquatum in fundo. Ardeat, & circumaffundatur aqua, ad 2 aut 3 digitos invertatur vero profunda cucurbita vitrea, supra flammam ad 3 digitos eminente flamma, ex aqua, ita ut os inversi vitri, stet super patinæ fundum. Videbis mox, aeris locum, in præfato vitro immuni, aquam vero quadam suctione, sursum trahi, & ascendere in vitrum, loco aeris diminuti: atque tandem, flammam suffocari. In quo plura occurrunt. Primò - vera. 1. Atque inprimis indubium est, quin flamma sit fumus accensus. 2. Quod fumus sit corpus Gas. 3. Quod fuligo, ex apice combusti fumi, ascendat. 4 Quod una pars sævi, vel ceræ, facile indecies millecuplum sui extendatur. Unde concludo, aeris locum, per flammam non debere imminui: sed augeri necessario, nisi aliquid loci in aere fuerit vacuum, quod minuitur. Nec alioqui absurdo

absurdo caret, quod elementum annihilaretur, sive consumeretur. Enimverobombarda, vel cuniculi ignei, non illa nostri sæculi portenta operarentur, neque saxorum durissimorum, & maximorum disruptiones, in fodinis, nisi pauculus pulvis, unico quasi momento accensus, sui millecuplum decies, saltem flammæ ederet, quæ flamma, cum priori loco pulveris sisti nequeat, cuncta diffringit potius, quam quod fumus fumum, sive flamma flammam penetret. 5. Quibus accedit, extensio aeris, per calorem flammæ, & non compressio, ut alias vulgo apparet. Denique accendatur lychnium sulfuratum, in lagena vitrea, suspensum filo; lagenæ autem insit aliquantulum aquæ, sitque lagena optimè, suberis cortice obsignata, ne quid respiret. Videbis flammam, fumumq; sulfuris, totam lagenæ aream, qua aer est, implere atq; tandem ignem extingui. Non fieri tamen aeris imminutionem nec suctum aquæ sursum, eo quod in locum aeris, deberet aqua substitui, adeo suctus non faceret hic lucrum, nec compensaret defectum in aere. Bene quidem, quod aperto operculo, suctus deprehendatur. Flamma autem non tam tenaciter candelæ inhæret ut sit attollendo tanto aquæ ponderi, quæ flamma, minimo flatu, ab lychnio ejus disperditur. Adeoque flamma, immediatè non elevat aquam: sed suctus, consumta aliqua parte in aere, causatus, aquam attollit, manetq; per multos dies, sublata aqua post flammę adhuc extinctionem. Quapropter, aerem meditatus sum, poros habere, qui violentam constrictionem, aeris in canna, ac naturalem aliquam annihilationem, in patina, paterentur. Quod autem aer in vitro condensaretur, præ calore, flamma, & suligine, id Matheſi repugnat. Monstratq; instrumentum, quo gradus ambientis mensurantur, calorem expandere, non vero contrahere aerem. Oppugnat itaq; præfata objectio thesin suppositam, qua conceditur fieri additamentum materiæ in aere, per novam flammæ ac suliginis materiam.

Sin vero dicatur, aliquid in aere esse inflammabile, quod per flammam candelæ consumitur. Jam novum absurdum oritur. Nempe, aliquod corpus vel planè annihilari, vel per flammam comburi & comburendo non dilatari. Denique, supponendo aliquid absumi. Saltem necesse est, vel in nihilum istud inflammabile converti, vel in aliquid: Atqui igni proprium est, quod comburendo, extendat omne inflammabile, non autem comprimat illud. Ut ante per pulverem pyrium docui. Sin autem dicamus, aerem in vitro, per flammam imminui: jam habeo intentum. In aere videlicet aliquid esse, minus quam corpus, quod aeris vacuitates implet, & per ignem prorsus annihilatur. Nec id quidem, tanquam ac si esset ipsius ignis nutrimentum. Nam licet istud, huic quæstioni, & loco, sit impertinens: attamen, id quod verè non est corpus, nil potest nutrire. Deinde cum neque corpus sit, neque pingue, non potest inflammari, accendi, aut igne terreri, vel absumi. Tum etiam demonstrabo cap. de formis, quod ignis non sit substantia: Quod autem non est substantia, non requirit nutriri. Denique cum aer sit elementum, & simplex, non potest in natura sui, admittere compositionem, aut connexionem diversorum. Nec sunt in essentiali aeris substantia, diversitates partium, quarum aliæ, per ignem consumantur, aliquæ vero minimè. Idcirco namque, si ignis, reperisset inflammabilem partem in aere, vel unica candelâ, totus aer accensus dudum periisset. Neque enim cessasset ignis, si nutrimento opus habens, illud in aere, sibi vicinum invenisset. Imo si aer ab igne comburetur, transiret aer, ad aliquod simplicius & anterius & desineret esse elementum. Flamma nempe candelæ, esset elemento aeris prior, & simplicior. Liquet ergo, quod flamma in præfato vitro, licet ratione caloris, aeris quantitatem dilatet, naturaliter tamen vult suas suligines ho-

ſpitari, in aeris cavitatibus, tantum abeſt, quod aer ſe extendat: & hæc eſt unica cauſa diminuti ſpatii in aere, unde flamma
12. etiam conſecutivè ſuffocatur. Calor quippe, vitro externus, aerem in vitro dilatare videtur: ſed ignis intus, ob ſuas fuligines, aeris ſuffocationem, compreſſionemque actu proritat. Calor ergo, per ſe aerem dilatat, ut patet per machinam, ambientis gradus dimetientem: ſed ignis ob ſuas
13. fuligines comprimit. Adeoque ſequitur fortius agere fuligines, per compreſſionem, quam calorem in dilatando. Deinde etiam fuligines, aeri eſſe importuniores, quam ſuum naturale vacuum, imo quam ſui vacui ſit dilatatio. Cum dilatatio ſpatii aeris, per calorem facta, ſit ipſi voluptuaria, reſpectu compreſſionis, cauſatæ per fuligines. Hinc enim conjicio membra univerſi ſingula, ſenſum quendam
14. ſympatheticum habere. Adeoque cum eſſentialiter aer poroſitates habeat, dolet ſibi illas impleri, & nimium gravari, per Gas alienum. Attamen niſi poroſitates inanes haberet aer (cadit ſaltem doctrina Phyſices, ſuper vacuum fundata negativè) nequaquam corpora dilatationem ſui, aut alienum Gas admitterent. Siquidem per ſui commutationem in Gas, millenas capacitates majores exigerent, & ſic locus
15. deficeret exſpirandis efflatibus. Aer ergo creatus eſt, ut ſit receptaculum exhalatum; quare etiam vacuum in poris habeat, eſt neceſſe: Recipit tamen exhalatus illos, per taxam, & juſtam ſui proportionem: atque ubi vacuitates ad menſuram juſtam habet oppletas, aufugit aer, ſuaque fuga, flammam omnem in pyramidem cogit. Sin vero aer, à fuga detentus, nimia fuligine oneratur, ſeſe coarctat extinguitq; ignem, qui ſe ſupra meri-
16. tum fuligine implet. Hæc nondum à Scholis perpenſa ſunt, ideoq; putarunt, ignem vivere, & ali aere, nec probationem pro hoc habent, niſi à contrario ſenſu, eo quod ignis, aere præcluſus, mox ſuffocetur. Ad Idiotiſmus ille Scholarum, ſat pateſcit. Cum ignis non ſit corpus, in quantum eſt ignis, nec creatura primæ conſtitutionis: nec enim vivit, nec nutritur, qui mortis inſtar eſt. Prout manifeſtabitur de ortu formarum. Aer verò, eſt elementum ſimplex. Neque enim ſuffocatio ignis, vitam neceſſariam, ut nec nutritionem præſupponit, nec ignis augmentum eſt proinde, etſi aperto affatim aere ſtructus ſit: Neque etiam ignis, conſumit vel aeris tantillum, aut in ſui ſubſtantiam (quam nullam habet) convertit, veluti ſui alimentum. fabulæ ſunt. Nam ignis aere privatus perit, non quidem alimenti denegati, aut vitæ participatæ reſpectu: ſed loci defectu, nequeuntis fuliginem continere, cujus compreſſione, ſuffocatus ignis extinguitur. A nimio nempe, raptimque ſufflato aere, flamma confeſtim perit aliter; cum flamma minus tenaciter lychnio affixa flatu auferatur, & ablata ſemel à lychnio, non habeat deinceps in aere ſubſiſtentiam, ut nec ſubſtantiam habens in ſeipſa. Pori ergo aeris, fuligine repleti, avolant, locumque cedunt aeri advenienti alteri, ut ſuam etiam de Gas ſuccinam ſuſcipiant. Quæ aeris fuga ventum ſuſcitat, ut & requirit. In Salinis Burgundiæ, teſta plana, repleta aquâ, juxta cratem fornacis poſita, longe citius conglaciatur, quam alia quæpiam, ſub diu & gelu expoſita, propter aeris continuum affluxum, & tranſitum, quem ad flammæ vitam, ſive alimentum affluere, à Scholis perperam putatum eſt. Aeris ergo vacuitates implentur moderatè: ſin ſupra onerantur, mox ſpatium aeris ſeſe coarctat, anguſtiorique loco claudit, conſumtis poroſitatibus vacuis, ut ignem exhalantem ſuffocando, ab incepto avertat. Iſtud eſt omnibus creatis per philautiam ingenitum. Neque enim ſecus, aqua ſe glacie incruſtat, quam ne ab frigore aeris in Gas abripiatur. Sunt ergo in aere vacuitates neceſſa- 17.
riæ, ut pro capacitate, hoſpitarentur aporrheæ evaporabiles, ob quarum finem, aer compreſſionem, atque dilatationem ſuſti-

nere

nere visus est. Aliàs namque sublato aeris vacuo, minimus motus, totum ferè universum, sui continuate moveret, suffocatique mortales propinqui, conciderent, mox obortis exhalatibus, non secus atque in cuniculis fodinarum persæpe fit. Ubi suffocantur metallarii, non defectu aeris abundantis, nec etiam semper ob venenum suffocans: sed potissimum eo quod aer in cuniculis, repletus per Gas mineralium, non renovetur. Adeoque hinc etiam contingit, lucernas, atque lampades, mox sponte extingui, una cum fossoribus.

18. Quapropter cuniculos pertundunt, variisque machinis aerem exhalatione repletum exhauriunt, novumque affundunt, atque inspirant. Verum aer non secus exhalationem nimiam respuit, quam aqua aerem, & aliud quidlibet, eodem secum diversorio violenter copulatum. Sit lagena ænea: in cujus fundo sit aqua, A. aer, B. Robineta C. foramen lagenæ D. per quod cum syphone, sive clysteri, fortiter insuffletur aer. Tunc autem volvatur robineta, ut aerem sub se detineat violenlenter. Dico igitur, quod dum Robineta iterum celeriter volvetur, ut aeri exitum det. Nedum enim aerem B. compressum exsufflabit, sed & simul cum illo, A. magno impetu, totum sursum evolabit. Aer ergo, invitam suæ vacuitatis compressionem sustinet; idcireo etiam aquam A. secum effert, quod sane, vacuum ostendit esse plausibilius, quam aeris compressionem, utpotè quæ ad corporis invitam penetrationem appropinquat. Nunc igitur de vacuo Aristotelis impossibili, est factum naturæ

19. requisitum ordinarium. Verumtamen aeris illę porositates, utcunq; sint actualiter, omni materia expertes: habent nihilominus in se ens creaturam, id est, aliquid reale, nō figmentum, nec solum locum nudū:

20. sed quod est inter materiam, & spiritum, incorporeum, plane medium, atque neutrum, de numero, inquam, eorum, quæ limite de formis, negavi substantiam, vel Accidens esse. Magnale est, quod cum in creatis sui simile non habeat, ideo per sibi simile manifestari recusat. Magnale 21. quidem non est lux: sed forma quædam assistens aeri, ejusq; velut socia, ipsiq; certo connubio velut conjugalis. Assistens inquam, non conjuncta essentiæ ejus; ideoque in poris assidens. Per hanc videlicet, Blas astrorum, immediatè, ac sine impedimento, quaqua versus & instantaneo motu extenditur: non autem per mille- 22. nas millium specierum generationes, unico velut momento peractas, quoties lux, vel influentiæ cœlestes, inferiora feriunt. Scholarum isthæc sunt fabellæ, ne videlicet, unum Accidens, migrare cogantur concedere, de subjecto in subjectum, malunt millenas millium generationes specierum luminis, in instanti fieri, dum Sol tam eminus, suos ad nos vibrat radios. Quod enim Scholæ hac in parte, ceu Adynaton statuunt, docebo cursum Naturæ esse ordinarium limite, de Magno oportet. Jam ergo Naturæ Gas, & Blas, sat constant, & qua via Blas ad nos descendat. De vento addendæ sunt Scholarum doctrinæ. Inprimis Aristot. Scholæ do- 23. cent, ventum esse exhalationem siccam (non autem aerem) à terris, virtute caloris elevatam, quæ cum à nube præpediatur sursum scandere, lateraliter velut furiosa discurrit, tantæque molis robora efficit. Quasi levitatem pristinam amisisset, per primam nubium repulsam, ideoque furens discurrat lateraliter! quasi nubium esset contextura continua, nec usquam scandenti exhalationi, à tantilla nube, semel repulsæ, nullus deinceps per nubes introitus nullusque transitus daretur! quasi lagena aere repleta, & subter aquam depressa, ascendens autem reperiret sibi manum obviam, proinde lateraliter per aquam discurreret! & perdidisset priorem nisum sursum deinceps, sic ut oblita sursum scandere, tametsi non continuam nubem reperiret, optaret deinceps lateraliter potius ferri. Neque enim considerarunt, ventorum lateralem motum, debere

bere esse refractum ac necessario etiam debiliorem, motu suo sursum: adeoque magis valeat ventus, celsas dirimere turres, quam vaporalem supra se nubem discutere. In singulis sanè demiror Scholarum ignaviam, assentiendi assuetudine
24. subscriptam. Aristoteles enim salem maris (quem tamen coæternum mundo putavit) scribit originem habere ab exhalatione (exhalationem ne in minimo agnovit: quippe quæ volatilis est, & sal maris fixum: neque enim potest aqua maris, alioqui dulcis, volatilitatem exhalationis fixare, quam ipsum salem armeniacum) omnia quoque meteora, & ventos præcipuè imo terræ motum, & cometas (quorum ille anni 1618 millesies terra erat major) itemque lapides, rupes, saxa, solis dicavit exhalationibus. Defuit suis somnis adæquatum promtuarium, unde tantæ exhalationes prodirent. Et nihilominus istis nugis Scholæ subscribunt, nec expergiscuntur à Catocho, nisi dum ex-
25. pressè Aristoteles in fidem impingit. Galenus vero, ventum, sive flatum, putat vapores, ex aqua, & lacubus, vi caloris sublatos: subinde vero esse aerem, è corpore misto resolutum. Utrumque vero, ait frigidum, ætati decrepitæ, deficienti calido innato, & affectibus frigidis, assimilatum. Cespitans nimirum in omnibus, atque singulis, puerilia somnia, pro veritate, in immensum dilatavit. Nondum enim sub Galeno, ars stillandi enotuerat, qui nunquam rosaceam vidit, ut neque
26. argentum vivum. Quippe male Dioscoridem legerat, cum Plinio, scribens, argentum vivum, ob ingens pondus, non corio, non ligneis thecis detineri posse, sed solis capsis metallicis, asservari. Quasi unica uncia ejus, plus ponderaret, quam uncia plumbi. Quamobrem Galenus, altè atque intimè nescire debuit altissima Philosophiæ, & intima Naturæ principia, proprietatum quarumcunque seminales resolutiones & exaltationes. Tandem ad ostendendam in aere vacuitatem, rarefactionis & condensationis quidditatem ejus altius indagare convenit. Inprimis enim, quidquid de rarefactione aeris hactenus dixi, id pro captu vulgi factum fateor: alioqui propriè loquendo, etsi aer comprimi, atque expandi in spatio loci videatur: attamen ipsa rarefactio non est 27.
ipsius aeris, id est, quod ipsum corpus aeris seipso fiat rarius, eo modo, quo ex aqua fit halitus. Quoniam jam aliquoties ostendi, quod halitus sit nubes atomorum aquæ, invicem diremtorum, per partes aeris medias intercedentes, & quod ideo aqua, in halitu, ac semper maneat aqua, neque aliud patiatur, præter sui extensionem, ac divisionem in atomos, à Separatore suo factam. Etenim si corpus aeris ergo, rarefiat: hoc esset, vel quatenus mutaretur in aliud corpus, se tenuius, rarius & simplicius, quod est fingere novum elementum, & inauditum, actu frigidum, aliis tenuius, & aere simplicius. Aut aer rarefieret per separationem atomorum, & interceptionem alterius corporis incogniti; & tunc corpus intercedens, admitteret gradus raritatis; Ideoque ipsa rarefactio, non tam in aerem, quam in corpus incognitum intercedens, esset referenda. Est tamen rarefactio, non aeris: sed in aere; idque nedum ob admissas fuligines (ut in mechanica patinæ) verum ob nudam qualitatem caloris (ut patet per organum dimetiens qualitates ambientis) ergo quoties apparet in aere rarefactio, omnino necesse est, eam per augmentum Magnalis contingere. Quod sonat vacuum in aere auctum, aeris poros dilatatos, & extentos. Adeoque tantum abest, quod propter calorem, aer per se & in suo corpore sustineat rarefactionem, mutetur-que elementi corpus: Quod potius coaguletur, comprimatur saltem, atque porositates vacui se extendant, sive ipsum Magnale, in aere multiplicetur. Quocirca 28.
& impropria locutio, dum aerem indicamus per se rarefieri, quando potius per se inspissatur, sive comprimitur: Magnale

vero

vero sibi connatum, ideo extenditur. Ex præfatis autem deducitur aeris corpus, ad justam sui extensionem, duci sub frigore. Atque iterum inde consequens, frigus esse aeri geniale. Magnale verò, sub frigore contrahi. Quoties autem magnale coarctatur, viæ astrorum ad nos coarctantur. Atque hinc obvium est, cur terra promissionis, valde calida: id est, cur zona calidiore, feliciores sint Cœli cum terra consanguinitates, fructus uberiores, & sapidiores. Magnale ergo, instar lucis, fit, & annihilatur facile. Nam quod in se est aeris vacuum, penè nihil est, in respectu corporum. Ex nihilo enim prodiit, in nihilum quoque redigi potest. At non nisi invito acre: eo quod hoc vacuo opus sibi sit. Eheu! quam propè nihil, tota est natura, quæ ex nihilo incepit. In organo præfato, dimetiente ambientem, calore vel frigore Solis, cernitur locus aeris major, minorve; ad rarefactionem autem contenti, expelli aerem sentimus. Cujus spiraculum, si tum occludatur, aeris defectu suctus sentitur. Ergo penitius inspiciendo, vacuum aeris, sive Magnale, augetur & minuitur; non autem aer rarefit. Sic & condensatio, sive compressio aeris, non est respectu corporis ejus: sed tantum magnalis.

METEORON ANOMALUM.

1. Iridis & parheliæ mysteria. 2. Ante diluvium non fuisse Iridem. 3. Iris data in signum fœderis: nondum tamen sciri ejus causam. 4. Iris tamen quotidie suum fœdus rememorat. 5. Iridi mysterium fœderis adhuc subesse. 6. In quo Iris designet finem mundi. 7. Deliramenta Scholarum de Iride. 8. Requisita à Scholis. 9. Iridem non suos habere colores immediate in nube, sed in loco. 10. Iridem de natura luminis. 11. Probatur existentia colorum, immediatè in loco. 12. Objectum visus immediatè in loco: objectum auditus immediatè in corpore medii. 13. Creaturæ neutralitatis subsistunt immediate in loco, extra corpus. 14. Refutatur Paracelsus de Iride. 15. Frequentia miraculi, non redigit illud in numerum naturæ. 16. Quædam supernaturalia sunt ordinaria. 17. Athea, & ludicra opinio Scholarum de Tonitru, & fulgure. 18. Visiones mirabiles in montibus altis. 19. Fragor spiritale Blas Cacodæmonis. 20. Historia Tonitrui. 21. Vox tonitrui, ut putrefaciat. 22. Sal externus præservat.

1. METeora constare dixi materia Gas, & efficiente Blas, tam motivo, quam alterante. Sed anomalum est Iris, mysterium sua origine divinum. De Parelia, qua duo meridie Soles, vel tres apparent, simul æquè lucidi, idem sentio. At Tonitrui non mysterium æque, ac portentum includit. Iridem, per Sacra admoniti, fide credimus, in signum fœderis, inter Deum, & mortales, datam, quod mundus, deinceps aquis non amplius esset periturus. Primum enim inde 2.
deduco, Iridem ante diluvium nunquam visam. Mortales alioqui jure conquesti fuissent. Jam enim sæpe ante vidimus Iridem, & tamen mundus Cataclysmate periit. Quam ergo nobis securitatem per Iridem polliceris assuetam? Suspectum hoc nobis fœdus, pavorem non tollit. Nova ergo mundo Iris fuit, dum in signum fœderis primò apparuit. Quapropter ad insolitum ens, obstupuere mortales, fidemque adhibuere alias increduli. Secun- 3.
do, hinc disco, Iridem, datam in merum signum, quocirca neque hodie etiamnum, ullam causæ rationem, relatione alicujus effectus, habere. Tertiò, cum jam mundus ante diluvium, circiter bis mille annos consenuisset, fuerantque tamen causæ in natura, quas hodie Iridi attribuunt Scholæ; non tamen Iris: Id sane convincit falsitatem illarum causarum. Unde tandem quarto sequitur. Quod nisi Iris, & hodie in signum fœderis, & primæ suæ constitutionis ergo, irrito alias scopo, appareat. Igitur & ictum olim fœdus, Iris 4.
nobis subinde rememorat, ut credamus, atque perpetuo memores simus, Deum peccatorum vindicem, aliquando aquas

misisse, ut omnem animam, in terra viventem perderent, eundem fore peccati nostri conscium vindicem, & Judicem. Etenim omnis caro corruperat viam suam per luxuriam : quam per aquas suffocari oportuit. Per Iridem itaque, nos comminatarum pœnarum perpetuos memores vult Deus, qui hoc signo, se naturæ præsidem & vindicem continuum denotat. Ut autem Iris significaret, quod mundus non amplius aquis submergeretur, decebat eam præ se ferre, non quidem insolitum aliquod in aere spectrum, indifferens ad
5. quodlibet aliud : sed in Iride mysterium promissi fœderis subesse debebat, quod sponsionem, atque promissi fidem signo panderet. Videor sane mihi cum Noha in Iride tres colores, splendoresq; placidos admirari, trium sulfurum, in mineralibus
6. concrematis, elucescentes. Adeoque colores dant testimonium, quod terra mineralium matrix, tandem extrema sulfurum suorum ustulationis liquefactione, iram Dei sit luitura. Iris ergo, non amplius aquam : sed ignem præsagit. Demiror Scholas, Sacrorum auscultare veritati traditæ, nolle ; sed etiamnum hodie pergere ethnicis deliramentis adolescentes
7. inebriare. Propinant nempe, Iridem duplici nube constare, profundiore, atque spissiore una nempe, altera vero tenuiore, illi insuper extensa, ut speculi vice, Solem ex adverso referat. Inane utique commentum, anili somnio simile. Nam ego Iridis infimam partem, pedibus quandoque calcavi, & manibus tetigi : Idque non solum in montibus nubilosis ; sed aperto, & aprico campo. Adeoque oculis, manibus, & pedibus, cognovi illius suppositi falsitatem. Cum ne quidem simplex nubes, esset in loco Iridis. Neque enim etsi mane, Iridem finderem, eamque per Iridis colores ducerem, sensi quippiam, quod non ubique, circumquaque in aere vicino. Imo non proin colores Iridis turbabantur, aut confusionem tolerabant.
8. Deberent Scholæ saltem explicare, cur semper arcus, aut semicirculi figuram, nunquam vero speculi speciem haberet? Cur si sit Solis reflexi imago, in medio sui non luceat : Cum Parelia, Solis instar, indistincto, rutiloque lumine fulgeat ? Cur duæ istæ nubes, semper pari arcus forma, & colorum varietate, complicarentur ? Cur speculum, ex adverso Solis, non illos colores repræsentet, si duplex ista nubes, sit vice speculi ? Cur duplicata ista nubes, saltem exteriore, & connexa parte, latitudinem vagam nubium non mutetur, si concava, penetretur exuberanti luce Solis occidui ? Cur Sole, subter nubes occultato & nusquam micante, etiam Iris appareat ? Quare inquam Sol, uniformes semper, & varios istos, tamque prope consitos colores, & non unicum duntaxat, juxta luminis sui simplicitatem, depingat ? Quare plures subinde uno campo Irides, simul appareant ? Siquidem in tam vasto aeris circulo horizontis, non cadit reflexio in uno atque altero milliari : sed nubes Soli opposita, non habet directè suam reflexionem nisi in oppositam partem, sibi in horizonte respondentem, non autem in suo lateri vicinam. Demum absurdum est, quod superior & rarior nubes coloris expers, & quam lumen Solis facile penetrat, in densiore altera, colores fingeret, quos nec Sol, nec utraque illarum nubium in se habent. Has sanè Scholarum inanes theses, plurimum admiratus sum, dum Iridem manu contrectarem, nullamque prorsus nubem circum viderem. Quocirca Iridem peculiari privilegio no- 9.
tavi, suos colores habere immediatè in loco, in aere autem mediante loco. Adeoque notavi istos colores, & figuram Iridis, in modo exsistendi, esse de natura luminis. Id est, flante vento colores, qui im- 10.
mediatè insunt medio, simul cum medio ambulant, atque dissipantur, juxta ac medium, in quo sunt. Colores vero sive lu- 11.
mina, quæ insunt immediatè loco, non mutantur, etsi aer, vel medium in quo apparent,

parent, mutet locum, & fluat. Sic nec flante vento, Iris perit, ambulatve. Hinc nempe objectum visus, unico instanti ad oculum defertur: Auditus vero objectum, quia immediatè non in loco, sed in aere est locato, durationem & motum præsupponit. Quocirca Iris, nedum non est in nube: quinimo nequidem in aere: sed immediatè in loco. Sic namque lumen Solis instanti celerius, à Sole, in terram usque ferit, eo quod sit immediate in loco; in aere vero mediatè, quatenus scilicet hic est in loco. Quod autem Sol sit causa Iridis, id naturale credo, sed quod à Sole, immediatè in loco, arcus taliter coloratus statuatur, nullatenus autem in aere, id signi vim habet. Scholæ enim hactenus ignorarunt lumen, & colores posse subsistere, nisi substantiæ alicui inhæreant. At nec mirum. Siquidem nescivere, Creaturas quasdam, quarum aliquas retulerunt in substantiam (puta ignem, formas substantiales, &c. alias vero, in mera accidentia (ut Iris, lumen, magnale, &c.) resignarunt. Quæ tamen esse creata neutra, suo loco demonstravero. Hic autem dixisse sat esto. Quod si Iris, immediatè in aere esset, & non in loco; Necessario, quolibet ventulo, mox diffluëret, & una cum nube, vel aere, difflaretur. Quod falsum est in Iride, quæ sub ventis etiam dudum constat, absque ulla nubium præsentia subinde, & tamen in eadem constante arcus, seu semicirculi figura: ergo Iris cum sit immediate in loco, est nova luminis colorati figura. Incepit quidem Iris supernaturaliter, in signum, atque mysterium, icti fœderis, cum mortalibus: Cumque hodiè in aere, sine materia ulla radicem habeat, per modum tamen naturalium, ejus causam efficientem, illiusque præsentiam veneror, & in signum fœderis Iridem mihi commemoro, datam hodie, prout olim. Paracelsus Iridem, Solis retur evestrum. Evestrum vero, hominum manes vocat. Quæ sola sui absurditate, ut sat rejecta, transeo. Siquidem Sol, nec animam, nec post funera (adhuc vivens) evestrum habet. Sunt, qui ridebunt me, propter hæc quotidiana miracula. At certè dum res intueor penitius, video divinam Bonitatem actualiter, semper, ubique & immediate præsidem: utpote, *Quæ revera à fine usque ad finem attingit omnia fortiter, & disponit omnia suaviter. In Deo enim vivimus, sumus, & movemur*, revera, & actu: non autem per analogon, aut similitudinem. Siquidem dum Dominus Salvator dixit, *Ego sum*; Nempe per quem estis, vivitis & movemini, subtraxit tantum eam sui potestatem, qua movebantur, & confestim ceciderunt milites omnes interram. Et quanquam sit ordinarium in natura organum, quo moveamur: Est tamen altera principalis, totalis & independens causa nostri motus, & concurrit ejus origo, miraculosa manus in singulo motu. Sic quoque in Iride concurrunt Sol, & locus velut causæ secundæ. Est tamen altera independens causa totalis, miraculosa & immediata, quæ Iridem direxit ad gloriam suæ Bonitatis, & icti fœderis, non solum quidem cum Noha, & familia sua: sed cum posteris filiis hominum, usque in finem mundi. Adeoque eadem origine, & fine, quibus incepit Iris, spondetur duratura quamdiu erunt mortales: & cum sit signum fœderis cum filiis hominum, non autem cum solis filiis Nohæ, quoddam etiam pactum includit. Miraculosum ergo in Iride est, quod colores sui non sint aliquo in corpore: sed immediatè in loco ipso, instar luminis, idque immediate à manu Dei, sine concursu causæ secundæ. Neque mirum est, ex conditione pacti, intervenire effectum supernaturalem. Quippe quod multis locis occurrunt miracula perpetua.

Itaque, ut Iris signum est fœderis sempiterni, & Nuncium divinæ Bonitatis; ita Tonitru potentiæ Dei admirationem, atque adorationem causat. Nihil enim est in rerum catalogo, cujus habenas præpotens Conditor non immediatè regat. In-

culcat nimirum ubique amorem, & timorem sui, adeoque suæ potestatis hominem ordinario admonitum vult. Juxta illud: *Vox tonitru verberavit terram.* Subitaneum Blas enim, & portentosum, in aere concitatur. Cœlum subinde serenum, mox etiam citra ventum, nube atra repentè conspurcatur. Sæpius enim sereno cœlo, citra nubeculam ullam tonat. Adeoque tonitru, nubem non exigit; sin autem repentè concitet: fit, quatenus fragor Peroledos concutit, siditque Gas deorsum, in spissam nubem, frigore loci contractum. Frivola igitur Scholarum de Tonitru doctrina, statuens exhalationem intra nubium thecam accendi, elidere fulgur, ejusque nubis tot esse rupturas, quot tonos & fragores. Vidi nempe in montibus vagantes nubes, & frigidissimas attactu, nullas tamen alicujus firmitudinis, aut roboris, ut discontinuatæ, tanti fragorem edant, vel fulmen tantæ potentiæ, motu deorsum, adeoque violento, & præ-
19. ter naturam ignis ascendentis disjiciant. Vidi, inquam, circa me fulmina, & tonitrua etiam subter meos pedes audivi. Attamen illas nubium firmitudines, & Tonitru nugas, vel minimum deprehendi. Vidi inquam subter pedes meos, fulgura & tonitrua variè ludere, ubi primum nulla esset nubes, nubemque descendere, quasi voce Tonitrui advocatam. Adeoque fulgur & Tonitru, cum magnificentia Potestatis divinæ, non autem cum formidine, sum intuitus, licet bis fuerim in domo, percussa à Tonitru. Magnificentias enim Domini, eo magis admirando laudavi, quo mihi essent viciniores effectus ejus. Vidi quoque semel prope Vilvordiam, atque iterum Bellis, in Flandria, thecam quandam nigram, quasi longa esset equitis ocrea, inter querceta, magno fragore volare, habentem à tergo flammam velut accensi straminis. Succedebat verò ingens nimbus. Itaque cum Tonitru causam non habeat planè naturalem, in nubibus meteori, credo prorsus causam omnem habere non supra, sed præter naturam: adeoque esse effectum portentosum. Inprimis namque credere tenemur, Cacodæmonem, esse principem mundi hujus, ejusque principatum inter fideles non elucescere, nisi solo tentatoris officio. Sic nempe dicitur, *Adversarius tanquam Leo rugiens circuit, quærens quem devoret*: Id autem non ex officio principatus. Obtinuit ergo principatum mundi hujus, ut sit pro judiciis summi Monarchæ, exsecutor aliquis, adeoque ut sit arbiter tonitrui, & fulguris, sub stipulatis tamen conditionibus. Etenim nisi rejectis repagulis, à divina Bonitate, frenaretur illius potentia, terram unico quateret ictu, & mortales perderet. Fragor ergo, sive vox Tonitrui, 20.
est Blas spiritale Cacodæmonis, ingentis sanè roboris effectus. Non est autem Tonitrui, miraculo conjunctum: sed portentum in natura continet. Adeo etsi ignis fulminis, sit naturalis: modus tamen, & medium, sunt potentiæ diabolicæ. Deus enim ut pater amantissimus, amari vult primariò: per se autem, immediate formidines non lubens incutit: eo quod ex timore, & formidine pœnæ, aut supplicii, amari, non est suæ Bonitatis. Ergo suæ potentiæ terrores, & indignatæ Majestatis formidines, non nisi per appropriatos Apparitores spirituales sibi ministros incutit. id est, per spiritum terribilem. Idque tota mecum censuit semper Antiquitas, quæ Jovem, vel Jova (quasi cum Hebræis Jehova diceret) Deum Tonitruum dictavit. Cum rerum Dominus, & parens, per tortoris ligatam manum, tonitru explicat, voluit exin Cacodæmon, non quidem principis mundi titulo contentus: sed sibi nomen Jehova competere. Tonitru ergo, & fulgur, etsi concurrentes causas naturales habeant: Illorum tamen motor, spiritus est incorporeus. Rideant Athei meam philosophiam, nullum Numen, nullumque spiritum abstractum, credentes. At saltem non possunt non admirari effectus Tonitrui, & sese igno-

21. ignorantiæ cauſarum ejus, accuſare. Unam ſaltem hiſtoriam, mille inſtar narrabo. Anno 1554 in tractu Leodienſi, turris Curingiæ per Tonitru ablata, nuſquam apparuit: tandem poſt quindenam, in herboſo Cœmiterii gramine, foſſa aperitur, qua ſutor ſepeliretur, & ecce ſub cæſpite immoto, ac viridi, primum gallus æneus, cum cruce ferrea apparet, dein turris pinnaculum, ac tandem tota turris effoditur. Vidi ego unico fragoris tono, me præſente, aliquot myriades quercuum, & corylorum combuſtas, primo germine, & foliis, tota nempè ſylva, loco, dicta, prope Vilvordiam, ubi interim frequens Betula, Fagus, & Alanus, denſa confuſione aliis commiſtæ, à Tonitru illæſæ permanſerant. Aliàs vero, unico ictu, multa, longè diſtantia, ſimul ferit. Quis enim mille artificis varias technas, & ludibria ſatis explicet? Sufficit plures concurrere actiones ſpirituales, à natura ordinario curſu alienas, in diſtans quoque, atque in propinquum, potentes æqualiter. Vox ergo illa terribilis Tonitrui, terram verberat, bombices necat, cereviſiam concutit, & areſcere cogit, carnes mactati bovis ſuſpenſas, flaccidas facit, lac coagulat ſubito aciditatis fermento, &c. Sal autem extra, ad cadi, vel teſtæ labrum, de foris appoſitus, avertit ejuſmodi effectus. Debile ſanè reſiſtens tanto agenti, ſi in natura reſiſtens agenti debeat prævalere.

22.

23. At quid? Cacodæmon ſalem odit, ideoque in ſuis ſeropharum ſabbathis, ſal perpetuo deficere dicitur: ſat gnarus quod ſal exorziſetur pro aqua luſtrali, quandoque ſale baptizans utatur. Sal etiam non benedictus, imperia ſua peſſumdet. Si ergo ex fructibus arbor, ex operibus, itaque author cognoſcendus eſt, eoque magis, quod tam debilia remedia, tanto reſiſtant robori. Nec ſanè facit in contrarium. Quod Deus apparens Moyſi in monte, fulgure, & tonitruo perpetuo, coram Iſrael montem cinxerit. Quinimò exin confirmatur, fragorem, tonitru, fulgura, eſſe miniſtrorum ſpirituum, ſpirituum inquam Tortorum & exſecutorum: ſiquidem ſub indictione mortis, Iſrael ab aſcenſu montis arcebatur. Nec enim ideo in apice montis erant tonitrua; ſed infra circum montem. Nec etiam omnipotens Heliæ apparuit in turbine, aut forti vento: ſed in aura ſuavi. Pro corollario huc referam decretum Eccleſiæ: Quæ in benedictione campanæ certas præſcribit formulas, quibus confirmat præſidentiam in Tonitruo, eandem, quam hoc capite præſcripſi. In verbis enim, habent exorciſmi ſui. *Procul pellantur omnes inſidiæ inimici, fragor grandinum, procella turbinum, impetus tempeſtatum: temperentur infeſta tonitrua, ventorum flamina, &c. Proſternat aereas poteſtates dextera tuæ virtutis, & hoc audientis tintinnabulum, contremiſcant, & fugiant. Ante ſonitum ejus, longius effugentur ignita jacula inimici, percuſſio fulminum, impetus lapidum, læſio tempeſtatum, &c.* Quorſum nimirum conſpirant omnes exorciſmi contra tempeſtates. Nam grando, ventus, pluviæ, nubes, &c. ſunt meteora naturæ: ſed jaculatio tempeſtuoſa, ſuperans caſum corporis granis, aut venti fluxum, à poteſtatibus malignis, facta intelliguntur. Hæc quidem de tempeſtatibus aeris, grandinis, & maris ita confirmantur: ſed in Tonitru, nedum ipſa fulgetri, aut lapidum jaculatio: verum inſuper fragor tonitrui, à poteſtatibus aeris, ac hoſtibus pendet: utpote, quod nulla nubium, aut aeris laceratio, poſſit ejuſmodi fragores, horumque effectus edere naturaliter: niſi portentoſæ & hoſtiles poteſtates ſeſe immiſceant, & colludant.

TERRÆ TREMOR.

1. NOmen terræ motus improprium. 2. Copernici opinio. 3. Facti species. 4. Consonant Scholæ omnes in causis, cum Aristot. per XXI sæcula hactenus 5. Demonstratur Scholarum opinio impossibilis, à defectu loci. 6. Idem à supposita vi exhalationum, quomodocunque sumatur. 7. Item per regulas proportionis ac motuum. 8. Exhalationum ortus, quantitas, potestas, progressus, modus fiendi, hospitium, & celeritas, ridicula omnia. 9. Impossibilia demonstrantur hæc omnia. 10. Deest causa ortus. 11. Probatur per regulas falsi, & absurdorum. 12. Quod suppositis ad lubitum Scholarum nugis, modus adhuc sit impossibilis. 13. Data exhalatione ad optatum: attamen inde tremorem terræ impossibilem. 14. Disruptiones præ pavore penetrationis corporum, differunt ab ea, quæ præ exhalationum suppositâ lenitate contingeret. 15. Probatur impositibile, ex natura compositionis exhalationum. 16. Impugnantur, quæ ex conniventia falsi concessa erant. 17. Putei, & specus, toto anno, in sui profundo, æqualis sunt temperamenti. 18. Exhalationem non esse, ut nec Gas igneum. 19. Exhalatio nequit terram elevare sui levitate. 20. Vesica aere repleta, non emergit efficienter ex aqua, propter sui levitatem: sed occasionaliter. 21. Gravitas, qualitas activa: levitas autem cum nullum pondus habeat, nihilum significat. 22. Tria inde deducta notabilia. 23. Modum Tremoris terræ, à Scholis datum, esse impositibilem. 24. Ignorantia Scholarum, de proprietatibus levitatis. 25. Elenchus Scholarum, ex ignorantia. 26. Qualiter in hoc delusæ Scholæ. 27. Novum ob errores sophisma. 28. Terræ tremor, portenta dicit. 29. Terra tremit concussa divinitus. 30. Unica Tremoris terræ causa. 31. Solvitur objectis cujusdam. 32. Terra non sentit modo animali. 33. Tremor terræ quid propriè portendat. 34. Piacula differunt juxta peccata. 35. Propria incitatrix causa. 36. Quid tremor terræ designarit in resurrectione Domini. 37. Responsio ad objectionem amicam.

1. DE terræ tremore, ejusque causis, atque finibus dicturo mihi, ante omnia de nomine incipiam. Motus solet vocari, at nomen nimis generale mihi visum, ac valde improprium; Siquidem dum terra, vel aliud corpus grave deorsum properat, dicitur seipsum movere, adeo ut aqua fluens, rotam movet activè: In terræ vero tremore, videtur esse motus passivus, adeoque per accidens, sibi improprius. Nicolaus Copernicus, per plurima phænomena, contendit terram circulariter moveri, cum orbe lunæ, cumq; nullus motus globo sit proprius, nisi sphæricus, atque is terræ non conveniat, juxta decretum Ecclesiæ; ideo nomen motus, à terra sustuli, ac mutavi, ut nempè potius pavida, tremere dicatur. Siquidem passivè, à vi quadam immensa, percussa terra, sive comminata, metu, atque horrore veluti succutitur, non autem gaudio subsilit; Siquidem aliquid funesti, ac præter consuetum naturæ cursum horridi, tolerare videatur. Itaque primum stabilito tremoris nomine, deinde occurrit facti species. Enimvero nox erat, inter diem tertiam, & quartam Aprilis, anno 1640 quadrans vero post horam tertiam, à nocte media. Luna post biduum inde, plena, & dies Mercurii ante Pascha, quando Mechlinia (ubi tunc eram propter causas) insigniter tremuit, & subsiliit tribus repetitim accessibus, singulaque invasione tremor duravit, paulo minus quam esset spatium symboli Apostolorum; Accessum vero quemlibet, immediatè præcessit mugitus quidam in aere, & quasi rotarum actio, qua majora tormenta bellica per plateas vehuntur, terram succuteret. Nox inquam serena, clara, ventis expers erat. Siquidem propter causam revisionis tum ventilatam, paulo ante mediam noctem, domum redibam. Cubabam autem juxta Diliam in Commendataria Teutonica, vulgo Pitzenborch, pro more, & humanitate Illustris viri Domini Wernheri Spies à Bullensheim ord. Teut. Commendatoris provincialis Bulliniæ confluentiæ, ac Commendatoris Pitzenburgici, Toparchæ in Elson, Herren nolheum, &c. exceptus, remotus autem à plateis, per 70 passus. Deinde didici ab amicis, iisdem penè momentis, iisdemque tribus repetitim vicibus, pari intervallo diremtis, similique

2.

3.

milique comitante mugitu, tremuisse Bruxellam, Antverpiam, Liram, Gaudanum, Montes Hannoniæ, Namurcum, Cameracum. Deinceps audivimus idem accidisse in Hollandia, Zelandia, Frisia, Luxemburgo, & Gelria, imo Francofurtum ad Mœnum usque, non minus tremuisse. Metziis aliquot turres dirutas, & nova ædificia, prope Theonpolin corruisse. Tremuisse quoque Westphaliam, imo Ambiavum, & Galliæ finitimas oras. Universa isthæc nimirum tremuisse eodem nunc, licet propter sphæræ globum, horologia dierum nunciâ, necessario discreparent. Tractus est ad minimum ter centum, sexaginta leucarum, singulis ejus circuli minimis locis, æquali ubique formidine trepidabat solum. Neque enim custos in vastissima turri ædis Mechlinienſis, secus succutiebatur, quam humili casa cubans quilibet. Non aliter inquam accola Scaldis, insularum incola, & pratorum civis, quam qui editiore colle morabantur. Par omnium, ac singulorum tum fortuna. Denique intellexi, Naves in portubus Hollandiæ, atque Zelandiæ, malis, atque antennis concussas, absque vento. De causis proximis tanti effectus, est Scriptorum
4. multa conformitas. Moderni, inquam, Aristotelis monita sorbentes, ne latum inde unguem recesserunt hactenus. Quanquam sua inventa, antiquorum præceptis addiderint. Scholæ itaque, docent terram tremere propter aerem, ventum, vel exhalationem subter, & in cavernis ac poris terræ congregatam, quæ foras exitum quærens, ac faciens subinde sibi, terram subsilire faciat. Hinc namque non rarò, per hiatus, atque fissuras, mox erumpens, exitialibus morbis ortum dederit. Hæc est Scholarum traditio, à viginti & uno seculis, toto orbe recepta. Quæ, si mihi visa essent finibus divini numinis consentanea, à scripto destitissem. Visa nimirum est mihi consita ponderosis anxietatibus, & inevitabili absurditate, adeo ut non parum anilis figmenti contineat. Tam scilicet humanum genus sponte in torporem vergit, ut quasi detruncata spe discendi, omnes scientiarum thesauros, uno in Aristot. exhaustos, ab ulteriore indagine, velut cessandum esse jusserit. Ego itaque, primùm impossibilitatem ostendam illius doctrinæ, ac dein meam opinionem, non ethnicis somniis stabilitam, sed altioris authoritatis doctrina confirmatam edocebo.

Inprimis enim, terra est actualiter, certis stratis, soleis, sive fundis distincta. 5.
Externus siquidem terræ fundus, conspicuo arenosus est, argillosus, lutens alibi, fimosus, griseus, albus, flavus, niger, rubeus, &c. variis ludens diversitatibus. Subter quem, plerumque est sabulum, & hoc ipsum, magna ubique varietate discriminatum. Subter hunc vero fundum tandem mons siliceus (quem Reyberch vocant) rupium stratum, & origo, atque mineralium prima radix. Ac tandem ubique hunc fundum subter, est arena vivens, sabulum bulliens, *Dref, sive quellem.* quod in centrum mundi usque, sui continuitate aquis perlutum, extenditur. Ac quanquam non ubique omnes ex ordine fundi præfati sibi invicem succedant; attamen *quellem* utrobique est stratum mundi postremum, licet non raro immediate aeri expositum, ac conspicuum. (Ut de fontium origine, libro de fontibus Spadanis) Hoc itaque semel supposito, dico, quod locus, ubi exhalatio esset, quæ tremoris terræ causa creditur, deberet statui in aliquo, vel inter aliquem dictorum fundorum, cum in terra non sit locus, extra prædicta strata. Ad subversionem autem illius doctrinæ, requiritur demonstratio, quæ ex sufficienti enumeratione stratorum, ostendat impossibilem ejusmodi exhalationem, in aliquo dictorum fundorum contineri, aut suscitari posse, aut ibidem si esset suscitata, non habere potestatem formandi tremorem terræ. Quo ad trium membrorum primum (nempe non posse contineri aliquam exhalationem sub ter-

ra,

ra, quæ ejus tremorem faciat activè) probo. Non imprimis subter extimam, luteam, sive primam terræ solvam, aeri vicinam, mortalium habitationi designatam. Quia sic non trepidasset turris S. Rumoldi, ut nec ædificia, immediatè super *quellen* structa. Ut nec naves, sine ventorum turbine, in profundis aquis, longè à fundo sabuli, remotæ. Nam dato, quod fundus Maris, æque atque alias terra habitata tremeret: non tamen absque vento, & procella, aquæ superficies, ejusdem trementis sabuli tenorem servaret. Quod tamen falsum esse deprehenditur, nam & volantes aves, terræ sentito tremore, non decidèrent, velut percussæ in signum, quod etiam aer ipse tremat. Colliquescent nempè in conspectu Judicis, quandoque elementa. Ergo si aqua non minus, quam ipsamet quieta terra tremat, designatur, ejus causa esse in globo, sive quod terra & aqua, eodem percussionis ictu, una cum aere, sentiant pavorem, sive manum Percutientis testentur. Demum, neque exhalatio, causa tremoris terræ, potest in ullis arenarum fundis habitare: quia tunc paludes, prata, & loca, quibus infra lutum immediatè *quellem* substernitur, non trepidassent. Quod æque ac præcedens, à veritate facti est alienum. Tertio denique, nec potest ejusmodi exhalatio, subter *Keyberch* occultari. Nam toto circulo, paucis locis exceptis, quo terra tum tremuit, pari momento, fundus *Keyberch* non extat. Tandem nec intra *quellen*, oriri aut detineri posset exhalatio, sufficiens tantæ moli, pari furore succutiendæ. Utpote *quellen* (vicinum aeri non raro)
6. & in centrum universi usque, continua sui unitate, & aquarum permistione connexum, facile ejusmodi exhalationem exsufflaret, priusquam tantam simul molem pariter attolleret. Inexcusabilis nempe est necessitatis, eo quod exhalatio ejusmodi erumperet, parte magis debili, minus gravi, minusque resistente: Id est, loco minimè ponderoso. Adeoque sub thesi datæ exhalationis, non posset omnium locorum esse par tremor. Quod repugnat facto. nam antequam tam ingentia pondera, per tam vasta, variaque Soli, & aquarum spatia, simul, unoque momento attolleret exhalatio, quæsiisset atque invenisset sequacia, atque debiliora loca, per quæ, sibi viam erumpendi feciisset. Alioqui namque, pugnaret exhalatio, contra naturæ, proportionis, & motuum regulas, quæ æqualiter, & simul omns Belgii, magnamque Germaniæ partes elevaret. Maximè 7.
ubi non æqua cujusque loci capacitas, qua exhalatio hospitaretur, non æqua incumbentis oneris sarcina, aut resistentia ponderis, sicut nec possibilis est æqua illius exhalationis suscitatio, ut simul, unicoque ferè momento, per tot tractus, pariter ageret. Quod est dicere, impossibilem, posita exhalatione, motrice tremoris terræ, æqualitatem in simultate, & potestate motus, per tam ingens spatium, per tantam Soli, Cœlique differentiam, renitentiam, & ponderis heteroclitatem: cum agens ejusmodi exhalatio, locorum varietate, moventis differentia, magnitudine, activitate, celeritate, suam dimetiens efficaciam, necessario impar, locorum etiam imparitatibus obedire deberet. Ridicula er- 8.
go esto exhalationum quantitas, ortus, potestas, hospitium, & celeritas, quæ tot urbes, montes, valles, colles, aquosa, prata, flumina, maria, insulas, tamque vastam molem, longè latéque diffitam, uno simul momento, pariformiter, ac repetitim succuteret, citiusque quam sibi exitum quæreret, inveniret, faceret. Nunc vero ad se- 9.
cundum probationis membrum accedens: nempè quod in præfatis terræ stratis, impossibilis sit suscitatio exhalationis, quæ sit causa tremoris terræ: Aporrhea qualiscunque statuatur naturalis, & per sui causas examinetur. Exhalatio, quæ supponi potest motrix terræ, non est imprimis vapor, sive aquosus halitus, eo quod ille, ociissimè rursus in aquam, per compressionem, quotidie redeat ultro in

nostris

nostris alembicis: sed exhalatio Aristoteli, præcipuè his necessaria terminis, est effluvium è corporibus calidum, & siccum (plerumque etiam oleosum) è partibus siccis, aeri calore, in formam aeris, elevata, aut surgens fumus. Sed optarem, Scholæ respondeant, quis igitur demum erit iste actualis, æqualis, & connexus calor, sub mari, fluminibus, stagnis, pratis, ac subter *quellem*? Siquidem oportet calorem, & siccitatem, actuales & fortes esse, quæ ibidem effectui tam insigni sat sint: non autem qualitates potentiales, nudas, remotas, possibiles, sive somniarias. Quis calor ille, à quo, & unde suscitatus, in profundiori frigore? Quis calor ille tam brevis, tam sortis, tamque interruptus, qui post pauculos rigores trepidationum cessat: neque de novo terram trepidando quatit? Nam si in calore est causa tanti motus, non erit saltem post motum, in calore, causa tam subitæ quietis. Quæ demum est siccitas, igni connexa, quæ è vestigio subter terram & aquas, uniformiter per totum Belgium, exsiccatis aquis, succendat ignem, patronum tantarum exhalationum? Sed agedum, fingamus ludendo, donemusque, calorem actu, subter aquam & terram, qui sit accendendo: saltem magnus ille, ac pervicax, insolitaque ejus actio, quæ ante rei siccitatem exhalationes suscitet? Anomalus utique effectus, hactenus inter pyrotechnicos nondum visus. Iterum fingamus & alia absurda, ignem actualem, violentum in aqua, vel subter aquosa, posse sine fomite ibidem nasci, & sine pabulo sustentari, pergere, dudumque persistere: at saltem, non poterit is vapores, multoque minus exhalationes conclusas, excitare arctoque loco detinere, quæ istum ignem extemplo non suffocent; irritamque faciant exhalationum istarum sufficientiam, vires, ac successivam generationem. Siquidem in cuniculis mineralium, si subinde supernè, novo aeris afflatu non recreentur, statim lucernæ extinguuntur, simulque fossores flatu atque vita privantur. Sin autem ut ignis, utque exhalatio subsistant, donec satis, donetur respiratio. Jam eo ipso, sua proles exhalatio motrix, isthac primò exspirabit; vel si non sufficienti respirationi sit locus, necessario utique ignis suffocabitur, nec locus erit pro tanta successiva exhalatione, sive, pro repetito accessu tremoris terræ. Fingamus iterum, non quidem ignem, aut actualem calorem, præfatis terræ soleis, hospitari subter aquas: sed totum Belgium habuisse omnibus locis aliquid, pulveri tormentario simile, quod tandem subter aquas propria maturitate, vel occulta astrorum conspiratione, accendatur simul, & ubique, atque eatenus extemporaneam exhalationem, ubique locorum æqualem, subministret. At nec quidem sub tot nugis, tunc totum Belgium, alias quam semel subsiliret, atque id locis tenerioribus, minusque profundis, & ponderantibus hiasset, ejusque aliquot frusta in altum dissiliissent, & sequeretur ibidem caminus illius flammæ exhalantis. Non autem Belgium & pars Germaniæ, proinde tremuissent. Simul enim atque semel alicubi terra in fastigium surrexisset, qua hiasset; non autem sæpius, velut rigore febrili trepidasset. Siquidem actio accensionis supposita, fieret duntaxat, ut impediretur corporum penetratio. Igitur quoad tertium punctum. Quod nempè etiam data exhalatione sufficienti, subter terram, nihilominus sit impossibilis terræ tremor. Incœpi quidem jam probare, per concessa quædam figmenta. Alioqui quomodocunque sumatur exhalatio, & ubicunque stratorum illa supponatur, non tremeret inde terra: sed alibi, ubi minimæ essent resistentiæ, surgeret in cumulum vel gibbum, donec hiasset, sibique exhalatio, per ingentem voraginem exspirando, iter feciisset. Quæ cum non reperiantur accidisse. Ruit etiam hactenus Scholarum traditio. Inprimis namque, ut clarius constet, aliam esse actionem, & actionis mo-

10. 11. 12. 13. 14.

dum, quando propter metum penetrationis corporum, res dissilit, atque aliter operari naturam, propter suppositam exhalationum levitatem, erumpere nitentium, adverte mechanicam. Sit lagena vitrea capax, spissa & fortis, infunde illi uncias quatuor aquæ fortis, paratæ, ex sale-petræ, alumine, & vitriolo, siccatis separatim. Illi autem aquæ injice pulveris salis armeniaci unciam unam, ac confestim claudatur collum vitri, per liquationem. Quod dicitur sigillum Hermetis. Quamprimum incipiet spontanea actio, & copiosa (invisibili tamen) exhalatione vas impletur, ac utut fingatur ferro fortius, tamen mox in fragmenta periculosè dissilit, propter metum penetrationis, non autem ratione levitatis multarum exhalationum. Siquidem etsi dissiliat, propter multitudinem, & compressionem levissimarum, & invisibilium exhalationum; levitas tamen earundem, in hoc nequicquam momenti habet. Quoniam si horum aliquid, levitatis ergo, contingeret, ipsum vas vitreum ante sui disruptionem, sponte in auras attolleretur, & sursum avolaret. Quia minoris operæ est, pondus 3 aut 4 librarum attollere, quam diffringere vas fortissimum. Ergo exhalationes quæ diffringunt vitrum, multo potentius vitrum elevarent, si non inane levitatis subsidium, Scholæ ab exhalationibus mendicarent, pro terræ tremore. Si ergo exhalationes non valeant sui levitate, vas in quo clauduntur, attollere, multo minus tantam terram vastamque molem.

15. Denique omnis exhalatio, cum sit corporis alicujus, omneque corpus si separabile sit, dividitur in salem, sulfur, & mercurium: sitque pars mercurialis, pars aquosa corporis: ergo necesse est, omnem exhalationem esse de materia salsa & oleosa. Eamque prius suscitari ante partem aquosam. Quod in vitris nostris nondum sic contigit, æquabili caloris actione. Si igitur exhalatio salsa est, facile in terram imbibitur; quod videre est in omnibus prorsus aquis, & exhalationibus quorumcumque salium: quæ agendo super terram, coagulantur in ea, & activitatem omnem amittunt. Ergo si in terra excitarentur, desiissent, antequam essent, sive in fieri esse finiissent. Sin vero est oleosa exhalatio, illa sanè in terram deposita, olei pristinam speciem reassumit, & sic concrescit. Quod cum facile fiat, non potest cogitari, quomodo exhalatio, sui levitate, tantam terræ ac immensi ponderis molem titubare faciat citius quam coagulandi consilium ineat. Atque in omnem eventum, non esset locus, nisi uni elevationi terræ, ejusdemque subsidentiæ unicæ, post repertum aliquem hiatum: non autem excitandi tremulam trepidationem. At hæc sunto somnia in aquosis, pratis, lutosis, stagnis, mari, fluminibus, &c.

Itaque absurda, quæ concessi antè, lu- 16.
dendo, seriò nunc impugnabo. Inprimis cedo, quis calor iste tam insolitus, qui ab anno 1580 usque in annum 1640 non visus Mechliniæ? ut neque terræ tremor? quare non quotannis? quare in Aprilis, sub nocte frigidissima, dum pridie multum ninxerat? sub continuo borea? Et non sub canicula? An quia tum terræ interiora calent? Quare ergo non quotannis in Januario? At cessat hoc argumentum Veterum, post repertum instrumentum, ambientis gradus dimetiens. Nam 17.
reperiuntur putei, & specus, æqualis toto anno caloris, & frigoris. Iterum. Quare tantus calor, exhalationum excitator, cessat tam repentè? præcipuè ubi exhalationem tantæ molis motricem excitet? quo fomite sub aqua accenditur? quo pabulo vivit, & subsistit? qua lege ibidem non suffocatur? quo privilegio despicit respectus corporum, locorum, & ponderum? qua demum prærogativa, exhalationem tantæ vastitatis, citra humidos vapores, suscitat è corporibus udis: Aut si vapores, pro more ordinario simul elicit, cur hi, tanti calorem non mitigant? extinguunt?

suffo-

suffocant simul, cum sororibus, ac subsequentibus exhalationibus? Quæve ista est exhalatio, quæ vastam turrim Mechliniæ, non majori respectu succutit, quam humilem casam? nec ullam respicit immanis ponderis renitentiam? quæ vel pariter in propinquum, ac in distans operatur? vel simul, ubique & pariter, per totam superficiem reperit sui centri collectam potẽtiam, ut simul ubiq; pariter uno momento, æqualiter, & æquè fortiter operetur? Cur per necessitatem causarum naturalium, filum non frangitur parte debiliori: sed cuncta simul eandem violentiæ legem subeunt, imo & sustinent? Certè si ritè hæc cogitentur, reperitur in terræ tremore, vis quædam operativa, infinitæ potestatis, quæ montes turresque elevat, sine respectu levitatis, aut ponderis, quasi nihil potens sit, resistere virtuti motrici huic.

18. Cæterum probavi exhalationem si qua sit, terræ tremoris efficiens motrix, nec esse de salium prosapia, nec de sulfurum, ut neque mercuriorum (quippe quod hæc non sit exhalatio, sed vapor aquosarum partium.) Restat ergo, ut non sit exhalatio: sed ipsum Gas, non suscitatum effluvium corporum à calore: sed potius effectivum residuum post ignem. Nimirum Gas solius flammæ ignis, vel natæ ab hoc fuliginis. Sed neutra etiam harum exhalationum potest esse causa effectrix terræ tremoris. Ergo si nulla harum exhalationum sit motrix terræ, nulla prorsus erit (cum non reperiatur alia) & per consequens est inane figmentum Scholarum, quod in tremore terræ sibi credi volunt. Quod si vero aufugium meditantes, dicant, non exhalationem calore excitatam, nec siccitate partam: at causis suis constitutam, anonymam aporrheam, se intelligere. Qualiter nimirum Aristoteles cuncta saxa, lapides, mineralia, itemque sal maris, cometas licet globo terræ centuplo majores, & ventos omnes, quibusdam anomalis, nonque explicatis exhalationibus, prodire scribit, ventos in eo contra aerem distinguens. hoc, inquam, est cum Aristotele delirare velle, & ignarum physices, cum eodem, remanere. Denique, impertinens est, Aristotelem citasse, & per suam authoritatem tueri velle suos errores. Attamen contra Scholas ratione agam: ut cum se tam rationales prædicent, rationi arma tradant. Dico ergo; 19.
Nulla exhalatio potest esse aere levior, simplicior, aut subtilior: eo quod hic sit corpus elementi simplex: illa vero sit corpus concretum; adeoque ut ut sit, habet in se corpus grave, quo aer caret. Non est tamen aer, levior corpore quod absque pondere est, Id est, aer non est levior seipso, nec potest quicquam præter se elevare, nisi per motum flatus, aut fluxus, Id est, per Blas. Quo cessante, etiam corpus quod sustulit, sidit. Unde concludo, quod aer vel ventus, sive concluſus sit, sive liber, nequeat terram attollere ratione suæ levitatis solius. Nisi fortè externo movente violentoque feriatur: atqui hoc casu cessat vis exhalationis, cum sit vis impellens, quæ moveat: non autem ipsa exhalatio. Quippe quæ tali casu, est tantum medium, sive organum motus, non autem vis motiva principalis. Multoque minus id congruum est exhalationi; quippe quæ aere est crassior, & ponderosior, quatenus aquam continet. Probo per 20.
Mechanicam. Vesica aere distenta, emergit extra aquam, non primariò: quia aer levior sit aquâ: sed quia aqua est corpus grave ac fluidum; ideoque non patitur se extra suum pelli locum, à corpore leviore. Primarius nempè nisus aquæ est, se jungere aquæ, unde est separata: secundarius ac velut per accidens, exprimere per sui concidentiam, quidquid se levius est. Gravitas ergo, non levitas, in hoc operatur, ob rationem mox dicendam. Sit vesica capax ℔ iij. aquæ, ponatur in fossula, tegatur terra. Profecto, ne semiunciam superfusi pulveris à se discutiet. Imo nec vesica cupiet extra arenam siccam ponderosio-

rosiorem eminere. Ridiculum fit ideo, quod vesica, pendens semiunciam, ab ulla aeris levitate sponte in aerem unquam evolet. Si ergo non vesicam multus aer attollat, multo certè minus aer assurget, sub immenso Belgii pondere depressus. Elementa nimirum, seipsa primariò, ac tantum, respiciunt; universa vero agunt, sui ergo. Ideoq; lagena vitrea, aere repleta, & sepulta, nequicquam è terra emergere conatur; eo quod aer sit ubiq; in suo loco naturali, quoties spatium est, non alio corpore repletum, nec pro exitu sollicitat. Ergo si infra terram specus sint, aer in iis naturaliter ab omni motu locali quiescit. In locis vero, ubi arena concidit, tanquam corpus fluidum, ibi quia pulvis vacuum opplet, suique gravitate concidit, & per accidens aerem exprimit. At non propterea, iste motus terræ aut aquæ, fit efficienter ab aeris levitate: sive quod aer, proprio suæ levitatis motu, sese sursum moveat, ac
21. scandat. Sed (Nota) in hoc ipsa gravitas, est causa efficiens, activa, primaria, ac totalis: cum gravitas habeat reale pondus, sitque qualitas activa: ex opposito vero levitas aeris nullius rei est effectiva, cum nullum pondus habeat, dicit necessario nihilum: neque ullam agendi energiam habere potest. Unde est consequens 1. levitatem aeris operari nihil: nec vesica, quæ ingens esset, & tantum grana sex penderet, ab incluso aere quantumvis magno, sponte attolli posse, alioqui (quod falsum est) aer levior esset, quam id, quod nullum pondus habet. 2. Aerem non eminere extra aquam ob sui levitatem, tanquam qualitatem actricem, sive motricem natationis: sed gravitatem esse qualitatem realem, quæ aerem expellit. 3. Ideoque absurdum esse Scholarum thema, quo aer, vel exhalatio, in tremoris terræ causam efficientem statuitur, ob sui levitatem, quasi ter-
22. ram attollendo succuteret. Quamobrem cum jam sat probatum sit, 1. non esse locum in stratis, sive soleis terræ, quo hospitetur aliquod corpus aereum, sive id ventus sit, sive aerea exhalatio: sed quo profundius is locus fuerit quæsitus, eo majores insurgunt difficultates, tam propter aquæ majorem abundantiam, quam graviorem terræ sarcinam desuper, adeo ut infinitæ sit velut potestatis, quod terræ tremorem faceret. 2. Deinde, nullum esse posse ignem, calorem, siccitatem, alumine excitatorem exhalationis tantæ potestatis; sive correlativum ejus. Nullam ejusmodi exhalationis in natura ibidem subsistere possibilitatem. Ac tertio tandem. Exhalationem nullam, ratione levitatis, aliquid operari, aut corpus grave attollere, multo minus tam vastam terræ regionem. Concludo igitur, vacuum esse Scholarum figmentum, quidquid de terræ tremore edoctum est hactenus. Quod iterum ex abundanti fortius confirmandum est. Quocirca edocebo, modum tremoris ter- 23.
ræ à Scholis edoctum, esse prorsus impossibilem. Fingamus ergo iterum absurda, ut tanquam ex regula falsi, Scholarum error detegatur. Donemus nimirum vesicam, è materia ductili, omni ferro millies fortiorem, substratam (nescitur quo fundo) per totum Belgium & Germaniam, subter montium, urbium, marium, & fluminum basim. Mille vero ingentes folles, circumquaque firmissimè, ac optimè, annexos. Ut ergo attollere queant totum Belgium simul, necesse est, illos folles, horumque postes, & axes, tam fortes esse, quantum ponderi attollendo satis forent. Deinde requireretur manus, vel agens, tanti roboris, ut totum Belgium, sua palma queat attollere, vel alias istos folles vento plenos comprimere non posset. At tale agens non est in rerum natura sublunari: etsi cætera data absurda adessent. ergo frivola est aeris, vel exhalationis inanis levitas, & innata erumpendi cupido. Ideo nequicquam ambigo, negare causam naturalem à Scholis datam, à diabolo inventam, ut suus Deo meo obnubiletur honos. Scholæ, quia hactenus ignorarunt, 24.
quod levitas non sit qualitas activa, adeoque

que multo minus esset montium eversiva: considerarunt verò quandoque, sodinam, antea coopertam, mox à tremore terræ, fœtidum virus eructasse, ac hiatum sibi
25. feciſſe: sunt ideo per incogitantiam, & insciti am ausæ, hunc effectum per accidens, in causam per se; tremoris terræ referre. Quæ ut lucidius appareant, fingamus iterum præfatam vesicam, subter Belgium, sua sponte, vel astrorum influxu, (quando nempe ratio deficit, semper ignari, ad Astra, causasque longinquas, & in testes non citabiles, recurrunt) corpore aereo distensam, nec esse folles, ut neque foramina circumquaq;. Tum saltem corpus Belgii totius, incumbens, suo pondere præfatam vesicam, sic premeret, ut, si non dissiliat, saltem in parte infirmiore, minusque ponderosa, contentum suum eructaret. Quo facto, jam quidem adest causa, compressionis vesicæ, & casus Belgii, cum apertione alicujus hiatus. At nondum sublationis causa illius vesicæ est reperibilis, multoq; minus successionis iteratæ trepidationis, atq; tremoris. Denique nec ejusmodi vesica, ejusq; substantia est possibilis, sine qua, etsi locus esset in terra, non est tamen aptus, alendæ, aut suscipiendæ illius exhalationis. Imo positis terminis vesicæ præfatæ: saltem aer, aut exhalatio nil operatur, ut sui levitate attollat terram: sed si terra concidat, non reperit sibi adhoc causam in levitate detenti aeris: cum totalem causam in pugno suæ gravitatis claudat: & ad mensuram incumbentis ponderis, expressio aeris sit metienda. Itaq; suppositа iterum vesica, si aer vel ventus aliquis flaret de foris in præfatam vesicam, compressam, humi jacentem, omniq; corpore vacuam. utut fortissimè flaret, nequicquam tamen vesicam inflaret, siquidem incumbens Belgium, illam comprimeret. Quod si vero, loco venti, aut aeris, quæratur exhalatio ignea; Jam ante impossibilem ignem, tantique effectus, per totum Belgium exhalationem fabulosam, demonstravi. Tandem deficit, & ista vesica continua, tam fortis ductiliſque, quæ dorso suo Belgium, maria, flumina, & longè amplius sustineat. Nam etsi eandem concesserim: non est quod putem eam esse: sed quod ea supposita, adhuc tanta absurda consequantur, ac tandem ad adynaton Scholæ collisæ sint.

Hujus somnii initia, rusticis dedere 26.
(unde Scholæ habent) loca montana, sulfurea, minerarumque domicilia. Ah! miserandus ubique torpor, indagandis effectuum causis? Mons Soma, sive Vesuvius, prope Neapolim, aliquot jam secula arsit sulfure, & marcasitis. Habebat autem hiatum in cacumine, qua fumi atque flamma exspirarent, satis amplum. Nimirum ad trium arpentorum forte amplitudinem. Camera autem, flammæ proxima, ut jam sat tosta, rimarumque plena, tandem circa 16 Decembris anni 1631, uno repente casu, in flammæ voraginem decidit. Est autem quibusdam tam metallis, quam marcasitis candentibus, inter liquandum, proprium, ut si quicquam aquæ inciderit, cuncta dissiliant: liquata ergo sulfura, cum marcasitis, in visceribus Vesuvii, non sine ingenti cataclysmate tolerabant decidens rupis tostum fragmentum: quin totum flamma evomeret, quidquid supernè illapsum erat, & amplius. Nec hoc suffecit. Quin insuper aliquot fontes, superne in caminum ignis soluti sunt. Sed quid liquata sulfura, quidve turbines fuliginum, commune habent cum terræ tremore? Adeone in Belgio, per totum ardent sulfura? Etenim terræ tremor Neapolis præcesserat, & comitabatur istud Sodomæ periculum. Ac licet co- 27.
inciderint, non proinde unicam sortiuntur radicem, quæ diversis causis obediunt. terræ ille tremor, prænuncians prodigium, & portentum in se claudebat, & claudit semper aliquod. Eructatio vero venarum metallicarum, suis stat causis naturalibus. Miserum sanè sophisma, argumentari de non causa, in causam.

Nec enim exhalationes concluſas, credi in iſto terræ tremore, patitur caminus, exhalationibus viam apertam jamdudum ha-
28. bens. Utinam Scholæ ſuum Plinium attendiſſent, quod ſæpe inſtante tremore terræ, Aves ſilente vento, velut metu perculſæ, ex aura decidant: portu tranquillo, triremes ſubſileant. At quid conſortii intercedit aeri & mari, cum exhalatione infra terram concluſa? An enim aer tremit, quando terra? An aeris tantillus tremor, eſt dejiciendo volucres, quæ quolibet vento volitant? An enim quia maris ſabulum (& quidem abſque hiatu) per altitudinem ſemipedis ſubſiliret, proinde Maris profundi ſuperficies, vento expers, cum navibus trepidare debet? Oſtenſum eſt autographum Curati S. Mariæ trans Dilcam Mechliniæ quo ſcripſerat, anno 1540, per triduum, quotidie ſemel, terram tremuiſſe, antequam fulmen portam ejus Arenariam, ſimulque in ea contentum pulverem pyrium, accenderet. Unde urbs inauſpicata clade penè funditus colliſa ruit. Denique anno 1580 hora 2 à meridie ceſſante ventorum furore, urbs contremuit, biduo antequam Angli Mechliniam invaderent, & in prædam raperent. Sed quid eventus iſti, contingentes ex fatali neceſſitate, in cauſarum nexu, commune habent cum ſomniata exhalatione ſubterranea? Quid enim ſuppoſita exhalatio portendere poſſet, præter aut extra ſe? Quare enim clauderet ſignificationem invaſionis bellicæ futuram? vel fulmen venturum, accenſurumque vaſa pulveris pyrii ibidemque ſervata, turrim quatiens arenaceam, totamque urbem disjiciens? Priuſquam enim mons Veſuvius ſua eructaret viſcera, plurimaque opidula tegeret gleba minerali, ſpemque in futurum colono denegaret, ſubter Solem, denſæ præibant tenebræ, in aere lugubres ejulatus, ac terra tremuit, poſtulatam gentis devotionem excitantia. Terra quidem tremuit, ſua de cauſa, in prognoſin minitatæ futuræ cladis. Clades autem ipſa, ſuis ſecuta eſt cauſis naturalibus. At nequaquam ſigna præcedentia, quicquam commune habent cum eventu futuri ignis.

Cum ergo jam conſtet, inter ſtrata terræ non eſſe locum, nec ſubeſſe exhalationem; & quæ ſi ſubeſſet, impoſſibile tamen eſſet, tremorem terræ cauſare: Indubium tamen ſit, terram verè actualiterque tremere, ſive ſtratorum diſcontinuitate, aut alicujus hiatus apertione: Conſideravi illum in terra tremorem eſſe, non ſecus atque in ære, dum batillum campanam feriit. Quamdiu enim campana citra fiſſuram tremit, tamdiu dat tonum. Terra quoque dum ſuo concutitur batillo ſupernaturali, ſurdum tonum edit, quia corpus ejus contiguum quidem ex ſabulo & aqua, uſque in ſui centrum: non tamen continuum continuitate unitatis. Poteſtque tremere ſine diſcontinuitate contiguitatis, tanto quidem liberalius, ſi metallum flectatur, ſine continui divulſione; Terra quoque in tremore, batillum habet intrinſecum ſuum voce tonitrui auguſtiorem. At quia ſabulo, & aqua ſurdeſcit ictus, ideo cum quodam tono concutitur, dum tremuit: mugitus tamen qui ſubinde auditur, non eſt terræ, ſed alienus: non tremori terræ proprius, ſed accidentarius ſpirituum ejulatus: qui Italis Baleno vocatur. Tandem tremoris terræ cauſam ponderans, ſcio, in aere inprimis eſſe vim motivam, qua aer conceptum ab aſtris calcar, in exſecutionem demandat. *Erunt nempe vobis aſtra, in ſigna, tempora, dies, & annos.* Scio inſuper, in mari, & profundis lacubus ſuam eſſe vim motivam, quo citra ventos æſtum patiuntur, quo inquam oceanus noſter, ſex horis, & alibi, ſex conſtantibus volvitur menſibus, unico fluxu. Scio denique, terram quieſcere, nec vim activè motivam ſibi propriam habere. Credo igitur terram tremere & pave- 30.
re, quoties Angelus Domini illam ferit. *Ecce terræ motus magnus factus eſt: Angelus enim Domini, deſcendit de Cœlo.* (Matth. 18.)

Vox

Vox (*enim*) apud Ebræos, causam continet, tanquam (quia) diceret. Hæc est nempè tremoris terræ causa unica, qua cuncta, absque renitentia, æqualiter contremiscunt, tanquam levis harundo. In Apoc. perit mortalium, arborum, vel piscium pars tertia, eo ipso, quo Angelus lagenam effudit. Etenim spiritus abstracti, agunt potestate divina, nihilque iis resistere potest. Etiam Cacodæmones, quoties datum est agere potestate libera, agunt sine corporum resistentia, vel reactione renitentiæ. Materia enim, est alterius monarchiæ cliens, non potest reagere in spiritum, quem nullo modo tangit, nulloque objecto affectat. Angelus, prout utitur effuso lagenæ liquore, ad internecionem præfatam: sic ad terræ tremorem, plerumque tonum usurpat. Audiebatur enim in aere oberrans tonus, non secus atque rotarum actarum crocitatio. successit inde tanquam venti tempestuosum murmur (sine vento tamen) & eo ipso totus simul tantarum Provinciarum tractus, immenso tremuit horrore. Qui idem tonus, singulis tribus vicibus, terræ trepidationem est comitatus. Idem propemodum contingit in fulmine. Fulmen quidem cremat, & liquefacit: & sanè non icit. Juxta illud: *Vox tonitrui verberabit* terram, quia icit. Moriuntur nempe bombices, lac coagulatur, cerevisia acescit, bos mactatus pendens, carnes flaccidas retinet, sali ineptas, idque solo tono tonitrui, innocuo ibi fulmine. Vox ergo tonitrui, & vox tremoris terræ, ministrorum spirituum toni sunto. Astra verò non concitant vim motivam, & alterativam aeris, vel aquæ, per tonum: sed solo agunt adspectu, quem influentiam vocant. Habetque actionem & directionem in momento, prout lumen, visus, *&c.* Alioquin enim multis opus foret annis, antequam species audibiles, à Saturno, ad loca Meteori devenirent. Dein tonus, etsi magnus, tamen sensim in via deficit. Quod autem tremat terra, cum ventorum tempestate, vel quandoque successive per vicos, urbes, ac quasi plateatim, rotando transcurrat. Id totum est per accidens, & pro voluntate ejus qui terram in prodigium quatit. Item, quod alibi sæpius tremat, in Belgio vivo rarissimè: Id causam motricem non mutat. Stat nempè arbitrio ejus, qui universum pugno claudit, terram pro nutu suo quatere, & mirabilia solus facere potest. Cujus adspectu, terra quandoque fumigabit, & ruent liquati montes. Quod autem aliàs hiatus, post terræ tremorem, quandoque apparuerint, fœdum virus, & arsenicalium fumi exspiraverint, Id totum suis causis est nexum naturalibus. Nec sunt effectus terræ tremoris, nisi per accidens, non autem causæ. Fuit autem hæc cæcitas causarum, terræ tremoris, diabolo authore inventa, quo omnem Numinis pavorem mortales seponerent, adeoque fines, quos Deus sibi statuit (ad suæ Majestatis potestatem serio venerandam, ut anteactæ vitæ criminum memores resipiscant) anteverterent, si non ex toto negligerent.

Deh! qual possente man con forze ignote
Il terreno à crollar si spesso riede
non é chiuso vapor como altro crede
ne sognato stridente il suol percuote:

Certo, la terra si rissente, & scuote,
Perche del peccator sa aggrava il piede:
Et i nostri corpi impatiente chiede,
per riempir se sue spelonche vuote.

Elinquaggio del ciel, che l'huom riprende
Il turbo, il tuono, il fulmine, il baleno,
hor parla anco la terra in note horrende,
perche l' huom ch' esser vuol tutto terreno,
ne del cielo il parlar straniero intende:
il parlar della terra, intenda al meno.

His nihil obstantibus, non defuit, qui dixit, se è profundissimo puteo castri Lovanienſis, certo præsagio prænunciasse, propediem futurum terræ tremorem, eo quod aqua ejusdem, triduo ante, fœtebat sulfuris nidorem, ejusque contagium, fla- 31.

vedo, cum turbulentia aquæ proderent. Sed bonus vir ille sciat, puteum illum esse 115 pedum profunditatis, eo quod ad castrum scandatur per 93 gradus à platea contigua. Adeoque ille puteus ab una parte, non est vicinis puteis profundior, licet altera parte, qua colli castri est contiguus, sit profundus, ut dixi. At cum in colle non subsit vena sulfuris, non potuit aqua sulfur spirasse, quod non erat. Sin autem sulfur redoluerit: potuit signum præcessisse, monente Deo: at non habuit sulfur, quod ibidem nec est, nec accensum fuit, ergo neque potuit causasse terræ tremorem toto Belgio. Itaque non est ratio naturalis, cur aqua isto puteo, plus turbaretur à sulfure, quam vicinis, quibus nil tale est visum. Denique sciendum: quod non fiat terræ tremor, longinqua causarum præparatione à triduo ante. Quia tunc non posset uniformiter simul elevari terra. Imo si sulfuris aliquis halitus jam triduo ante, sibi exitum præmaturè fecisset, eo ipso, jam sibi exitum invenisset, & citius per istum puteum exspirasset isthac, antequam tantam circumquaque molem elevasset. Imo reperto exitu, aquam flatu suo, atque ebullitione sonare bulliendo fecisset, multoque felicius in plateis tanto inferioribus, & exhalatio in vicinioribus, erupisset, collemque ipsum disrupisset facilius, surgendo in cumulum: non autem tremuisset terra. Exemplum ergo facti rejicio, quamdiu rationes sibi à me oppositas de impossibili non evincuntur.

32. Tremit igitur terra, non quod sentiat animali more, aut paveat: sed aliquid simile nobis denunciat, nobisque velut loquitur, ictum Angeli, sive manum Dei irati, accusans.

33. Percutitur autem tremitque terra mandato Dei, denotantis, à terra adscendisse peccatum in Cœlum, vindictam clamans, ante thronum suum. Percussio nimirum indignationem, & indignatio præsupponit peccati accumulatam mensuram. Finis vero terræ tremoris est, ut peccator se emendet, & justus sibi caveat tam à peccando, quam peccati pœna comminata. Terræ ergo tremor, semper supplicia comminatur. Habent autem singula 34. delicta, conformes sibi castigationes. Luxuria nempe, & immundicies, piacula habent & pœnas, pestes morbosque. Adulteria vero, per morbos, carcerem, infamias, paupertates, prolium quoque sterilitates, præcocem mortem, vel similia, suas luunt pœnas. Juxta illud. *Qui seminat in carne, in corruptione metet.* Punitur autem superbia vitæ, per paupertates, sterilitates, bella, devastationes, mortem subitaneam, calamitosam amicorum privationem, *&c.* Avaritia sua tandem luit supplicia, per fraudes, furta, impostura, membri alicujus incommoda, *&c.* Sin autem duo vel tria simul peccata, in populo luxurient, Tunc commiscentur quoque supplicia. Nempe inclementiæ, tyrannides, voti vel jurisjurandi fractiones, impostura, extorsiones, pestes, sterilitates, bella, *&c.* At si peccata connectantur in potestatibus, sive principibus, tam Ecclesiæ quam secularibus, & Judicibus. Plenæ sunt prophetiæ, quod *propter* eorundem *injustitiam, regna transferantur de gente in gentem.* Quæ si contingant cum ortu hæresiarcharum, scandalis, & altarium subversionibus, & præcipue ubi compatiuntur unà pauperes: signum est hæc mala provenire ex sordibus, inclementiis, ambitione, avaratia, voti infractionibus, crapulisque. Etenim scatent prophetiæ minis, quod *Hierusalem tanquam ager arabitur: urbs tanquam cumulus lapidum fiet: pestis, & inimicus auferent omnem prædam, vinctosque ducet principes Ecclesiæ: locus sacer contaminabitur, ut sint in derisionem nationum.* Quod si bella non tangant religionem, notantur tantum peccata Principum & Judicum. Ast terra tremit percussa præcipuè propter peccata 35. sanguinum, quæ cœlum vindex clamant. Ergo post terræ tremorem, exspectanda sunt supplicia, quæ immanitati, crudelitati, atque injustitiæ debentur, ex condigno,

digno. Terræ ergo tremor, non nisi Dei judicia ultoris denotat. Bonum nempe ex mala causa. Quatenus continet animadversionem in inpœnitentes. A resurrectione ergo Dominica tremuit terra, significans desolationem urbis, & Monarchiæ Judaicæ, quam Euangelium cum Domini lacrymis prædixit, & Josephus præscribit ad longum. Non enim calamitates ullæ sine permissu Domini, nihil sine causa sua, nec dolor, sine ærumna nascitur de terra. *Iob.* 5. *Isai.* 45. Nec calamitates fortuito nobis adveniunt unquam.

36. Rarissimum scelus hominum fuit, Dei filium insontem, pro suis beneficiis mactasse: quocirca & rarissimum piaculi genus super istam gentem, tanto favore educatam, pluere debuit, ad internecionem hominum, & Reipubl. duraturum interitum. Ut prævisum est à Daniele, Isaia, & Psal. 10. Dum autem terræ tremor, velut plateatim discurrit, significatur urbis contra urbem tumultus, & pagos desertos fore. Vidit enim amicus hoc caput, adhuc in albis. statim percepit, causam naturalem defuisse, & consensit:

37. sed indignabatur, quod modum depinxissem, quodque terra percussa esset, non quidem baculo, sed per tonum, risitque conjecturam. Quidni (inquit) Deus per pulverem pyrium, per ventum, exhalationem, & vaporem ista egit? Quare non ipse dixit, & mota est terra? cum Deo sint mille modi, nec constet, quonam medio sit usus. Inprimis si rationem dederim, cur terra tremens non necessario dehiscat, exemplo campanæ, post ictum trementis, certè mihi succensere non debebat. Nec enim intendi, ut qui omnem superat modum, se obliget ad modum & media. Quod autem interjiciat media naturalia amicus ille: ut sunt ventus, vapor, exhalatio, pulvis pyrius Belgio substratus. Jam in scriptis hæc erant sat refutata, tanquam in natura possibilia, quocirca importunè iterum allegantur, tanquam Deus iis mediis opus haberet. Utpote cum Deus utitur operando miraculosè, sæpè etiam rebus utitur naturalibus, sed tum non utitur rebus, quæ putantur concausæ: Etenim illa media mysteria potius sunt, ac continent, quam causalitatis alicujus vigorem. Utitur ergo Deus illis mediis, ex mero beneplacito, ut mysterium aliquod designet. Conjecturam itaque toni percutientis desumsi (non quod consilii divini sum conscius, aut curiosus indagator) ex verbo. *Vox tonitrui verberabit terram. Moses percussit aquas Ægypti, & conversæ fuerunt in sanguinem, & terram Ægypti cooperuerunt ranæ: percussit virga mare, & steterunt aquæ. Percussit rupem, & peperit fontem. Iussit Elisæus Regi, ut feriret terram, eique est indignatus, quod non percussisset pluries, eo quod numerus arbitralium percussionum, numerum victoriarum, & vices hostis adhuc cædendi, continebat.* Salva ergo pace amici, me explicui. Fateor inquam lubens, me nolle scrutari divina mysteria. Modum autem atque media, quibus Deus utitur in terræ tremore, tantum conjectura assecutus sum. Nec tandem hæc autem enotescere cupivi, non ut enotescerem tanquam rixator: sed ut timor Domini, qui initium est Sapientiæ, ex tremore terræ consurgat. D. Streithagen Canonicus Hemsbergensis in floro germanico hujus Tremoris terreni chronographicum descripsit, propter ejus insolentiam, & locorum amplitudinem

qVarta erat aprILIs teLLVs tota ICta tVMVLtV est:
eX strage InsoLIta Corpora teCta Labant.

A facie Domini mota est terra: A facie Dei Jacob.

COMPLEXIONUM ATQUE MISTIONUM ELEMENTALIUM FIGMENTUM.

1. Cur terra visa sit non esse primarium elementum. 2. Ignem, nec elementum, nec substantiam esse. 3. Cuncta visibilia materialiter ex sola esse aqua. 4. Cur aeris locus, qui dicitur media regio, sit frigidus. 5. Quæ sint tria prima chymicorum. 6. Quædam corpora non reducuntur in tria prima. 7. Paracelsi inconstantia. 8. Chymicorum error. 9. Demonstratur reductio trium primorum, in aquam nubis. 10. Sal volatile simplicium, fixatur per colliquationem. 11. Tria prima non erant ante: sed in separando fiunt, & quidem nova creatura. 12. Oleum rerum non nisi aqua est, ablato concreti semine. 13. Idem probatur in carbone. 14. Quid Gas sylvestre rerum. 15. Quomodo Gas nascatur in uva. 16. Vinorum Gas. 17. Cur multa uva noceat. 18. Gas musti, non esse spiritum vini. 19. Opinio Paracelsi erronea. 20. Duplex sulfur in stanno: unde ejusdem levitas. 21. Pulvis pyrius probat Gas. 22. Quædam se mutuo transmutant in Gas. 23. Incompatibilitas quorundam colliquatorum. 24. Quod Gas materialiter non sit terra, aut aer. 25. Idem per suppositionem falsi, & absurda septem. 26. Mistum non converti in elementum, vi elementi victoris. 27. Mechanica liquoris Alkahest. 28. Totum Gas ex elemento aquæ. 29. Probatur per mechanicam carbonis. 30. Per mechanicam, quod omne vegetabile totaliter, & materialiter sit ex aqua sola. 31. Sic totus lapis est ex aqua. 32. Pisces, & omnis pinguedo, ex sola sunt aqua. 33. Omnis fuligo ex sola est aqua. 34. Sulfura cuncta reducuntur in fuliginem, & Gas; hæc autem in aquam reducuntur. 35. Quare ignis nequeat ex aqua facere aerem. 36. Cinis, & vitrum, ex sola sunt aqua. 37. Gas salium, nil nisi insipida aqua. 38. Gas fructuum, nil nisi aqua. 39. Commenta Scholarium de exhalationibus. 40. Physica in tenebris, absque Pyrotechnia. 41. Spiritus vitæ, materialiter est Gas aquæ. 42. Sudor ante mortem, non sudor est; sed liquamen liquoris. 43. A Gas endemico facile corripimur.

1. DUo dixi primitiva elementa, aerem & aquam, eo quod non in invicem recedant: terram autem, velut aqua ortam; eo quod in aquam reducatur. Sin autem aqua in terreum corpus mutetur, id vi seminis accidit, adeoque elementi simplicitatem tunc exuit. Ex aqua nempe silex, qui in arenam diffringitur. At sanè arena ista minus resistit in reductione ad aquam, quam arena, quæ est terra virgo. Itaque arena marmoris, gemmæ, vel silicis, seminis præsentiam produnt. Sin autem terra virgo, in aquam tandem multo labore ducatur, sitque initio creata ut elementum: attamen videtur ad aliquid, tum se simplicius, devenisse; ideoque primaria ista duo vocavi. Ignem negavi elementum, & substantiam: sed mortem in manu artificis, ad grandes usus datam. Artificialem pro Artibus inquam mortem, quam creavit omnipotens, non autem naturalem. Corpora verò quæ creduntur mista, materialiter solius aquæ fructus esse, neque alterius elementi conjugio opus habere, nunc demonstrare assumo: Corpora nimirum, sive opaca, sive diaphana, solida, sive fluxilia, homogenea, sive dissimilia. Puta lapides, sulfura, metalla, mel, ceram, olea, os, cerebrum, cartilaginem, lignum, corticem, frondes, tandem cuncta, atque singula, in aquam omnino insipidam totaliter reduci, adeoque sola aqua simplici constare, & contenta esse. Enimvero pleraque illorum per ignem destruuntur, & partem aquæ mox sponte dant. Quæ licet quodammodo concreti naturam referat, tandem saltem ablata seminis illius concreti contagione, aqua illa, sive rerum mercurius, in simplicem atque insipidam aquam pluviæ remigrat. Sic demum olea, & pinguedines, per ignem separata, adjecto pauco sale alcali, saponis naturam assumunt, atque in aquam elementalem abeunt. Imo, quæcunque aperto igne conflagrantur, in ipso nubium hospitio, sponte in aquam reducuntur. Illa nempe fuit frigoris illius loci (ut jam supra docui) necessitas, ut quæcunque ab inferioribus eo assurgerent, mortali ibidem frigore, atque sui divisione, in ferè infinitorum atomorum Gas, seminum obliviscerentur. Sunt nempe

2.

3.

4.

pe ſal, ſulfur, & mercurius, ſive ſal, liquor & pingue, in ſpeciebus ſpecialiſſimis: non quidem ut corpora quædam univer-
5. ſalia, quæ cunctis ſpeciebus ſunt communia; ſed partes ſunt ſimulares, in concretis corporibus, varietate triplici, pro ſeminum exigentia diſtinctæ. Itaque ſi proprietates ſeminales, tenacius in tribus ſeparatis jam, permanſerint: tum per admiſta, proprietatum impreſſiones tolluntur, & alienantur. Unde deinceps in a-
6. quæ elementum migrant. Quædam autem corpora, in tria dividi recuſant, in ſalem, adjuncto liquore Alkaheſt Paracelſi, tandem fatiſcunt, & ſal, in aquam inſipidam migrando, deſtruitur. Hæc, in Scholis, ſpreta Pyrotechnia ignorari fecit. At nedum mihi bellum cum naturæ ignaris, Philoſophiæ indagatricis ſpretoribus, ſed & cum Paracelſo Anteſignano Chymico:
7. cui cum arduum eſſet, à conſueto itinere deflexiſſe, Tria illa ſubinde voluit conſtare elementorum commiſtione, & quandoque ipſa mundi elementa, non corpora, ſed inania loca, ſive matrices rerum putavit. Alibi vero totum, quidquid eſt corporeum, negat elementale: ſed maſſam tantum trium primorum. Atque rurſus alibi, ipſa elementa (imo ignis flammam) per methodum, docuit in elementa quatuor reducere. Adeoque deſinunt elementa eſſe nuda, loco trium principiorum. Ipſa autem flamma (quæ non eſt niſi accenſa fuligo) vitro incluſa, mox perit in nihilum ipſo inſtanti. Adeo ut vitrum in fornace vitrea factum, candenti igne, & clauſum, nil continere unquam potuerit,
8. præter aerem. Inconſtans ſibi, ſe fecit ridiculum, eaque ſingula locis aptis à me ſunt refellenda. Credidere enim Chymici hactenus, elementa in tribus primis latere. Viderant nempe aerem, & ignem, ardente cera, ſimul evolare, partimque aquam ſibi aerem, & ignem inde putarunt vendicare ſuam. Terram vero cum fuligine evolare autumarunt. Quod ſimiliter de iis, quæ poſt ſe carbonem & cinerem relinquunt, rati ſunt: Cinerem, pro terra ſubſtituentes. Fructus autem terræ, & mineralia, velut aquæ quidem pignora agnata; ſed trium aliorum elementorum conjugio, concitata credidere. Sed venio ad manum. Sit optimè deflegmata aqua vi- 9.
tæ, quæ tota ſui homogeneitate ardet oleoſa: illa enim, per tartari ſalem, ſibi cognatum, pro 16 parte mutatur ſtatim in ſalem, & totum reliquum fit aqua ſimplex elementalis. Fitque unica pars ſal, quamquam homogenea alteri, adeoque æque reductibilis in aquam, eo quod in actionibus corporum ac ſpirituum, ſubter diſſolvendum, fiant variæ diſſolventis coagulationes. Similiter quoque in operatione 10.
ignis, ſalia, quæ ante erant volatilia, partim in alcali fixum, colliquantur, non ſecus atque ſal-petræ, & arſenicum, ambo volatilia, per colliquationem fixantur. Tria prima itaque nedum ſeparantur, ſed acuuntur, mutantur, concreti naturam variant, adeoque per ignem nova creatura fiunt; non quidem de novo creata: ſed per ignem producta. Sic tegula non amplius terra figuli eſt: ſed lapis jam. Sic cinis, & fumus, non ſunt amplius lignum, nec alcali nec arena, vitrum. Quia vis ignis non producit ſemina, ſed abſumendo illa tranſmutat, & ſeparando alterat ſingula corpora. Porro nemo auſit dicere, 11.
quod Sal tartari, in caſu propoſito, producat elementum, ex non elemento, quaſi ſal elementi aquæ pater eſſet: ſed ſulfur vini, ablato ſemine, deſerit materiam aquæ vitæ talem, qualis eſt. Pars vero, quæ in ſale tartari fixatur, ſalis conditionem aſſumſit, erat pinguis. Ante tota cremabilis, volatilis, atque ejuſdem cum ſociis conditionis. Immediate ergo, deſtructo ſemine ſulfuris vinoſi, nil niſi aqua elementalis eſt. Sic omne oleum, materiali- 12.
ter, aqua ſimplex eſt, quam pauculum ſeminis in maſſam conflagrabilem tranſfert, luditque larvam ſulfuris. Eſtque omne ſemen, ſui corporis (juxta Chymicum Coſmopolitam) vix $\frac{1}{200}$ pars, quam ſi ignis

in familias mutarit, non difficile fuerit quoque in aquam redire. Ignis nempe, cremans pinguedinem, in aerem, totum ad nubes evolat, ibique in aquam, frigore loci, quandoque concrescit. Pisces enim, innati seminis vi, aquam simplicem, in pinguedinem, ossa, carnesque suas transmutant: non mirum itaque, pisces materialiter, nil nisi aquam transmutatam esse, & in aquam redire per artem. Vegetabilia omnia quoque, & carnes, sola aqua constare, per mechanicam demonstrabo. Omnia verò si non immediate, saltem cum adjutorio, rursus aquæ naturam assumunt. Omnis quoque lapis, saxum, lutumque, in sal alcali sponte, vel per adjuncta migrat (est enim alcali, quod ante sal non erat, tamen combustione peracta, sal residuum est.) Sic cinis proprio suo alcali fit sal merum. Omne autem alcali, addita pinguedine, in aqueum liquorem, qui tandem mera & simplex aqua fit, reducitur, (ut videre est in sapone, lazurio lapidis, &c.) quoties per adjuncta fixa, semen pinguedinis deponit. Alioquin enim non igni proprium, aquam facere (potius flammam) sed duntaxat separare heterogenea. Ergo si è sulfuribus fiat aqua, & non per ignis propriam transmutationem, necesse est sulfura ex mera aqua gigni. Siquidem nec separatur aqua ab oleis: sed illa vere fit ex his: quia aqua actu non inerat formali: sed dumtaxat materialiter: detracta nimirum seminum
13. larva. Porro omnis carbo (qui fit ex colliquatione sulfuris & salis, agentium in se invicem, subter cremandum) etiamsi ad novissimum usq; diem candenti fornace, torreatur, vase clauso, ignitur quidem, sed verus in vase est ignis, non secus atque in carbone non concluso, nil tamen ejus absumitur, non potens consumi, impedito sui effluvio. Carbo ergo, & universaliter corpora, quæcunque immediatè non abeunt in aquam, nec tamen sunt fixa, necessario eructant spiritum silvestrem. Puta ex 62 ℔, carbonis querni, una libra cineris conflatur. Ergo 61 ℔ residuæ, sunt illæ spiritus silvester, qui etiam ignitus, abscedere nequit clauso vase. Hunc spiritum, 14.
incognitum hactenus, novo nomine Gas, voco, qui nec vasis cogi, nec in corpus visibile reduci, nisi extincto prius semine, potest. Corpora verò continent hunc spiritum, & quandoque tota, in ejusmodi spiritum abscedunt, non quidem quod actu in ipsis sit (siquidem detineri non posset, imo totum concretum simul evolaret) sed est spiritus concretus, & corporis more coagulatus, excitaturque acquisito fermento, ut in vino, omphacio, pane, hydromelite, &c. Vel additamento peregrino, 15.
ut quandoque de sale dicam armeniaco, vel tandem per aliquam dispositionem alterativam. Qualis est assatio, respectu pomi. Uva enim illæsa asservatur, & siccatur: sed semel pelle ejus disrupta, & vulnerata, illa mox fermentum ebullitionis, concipit, hincque transmutationis initium. Vina ergo uvarum, pomorum, baccarum, mellis, itemque flores & frondes contusa, fermento arrepto, bullire ac fervere incipiunt, unde Gas: è passis vero contusis, ac usitatis fermenti penuria statim non datur Gas. Gas vinorum, si mul- 16.
ta vi intra cados coerceatur, vina furiosa, muta, atque nociva reddit. Quapropter & morbidum Gas, uva affatim comesta, pluries peperit. Siquidem fermenti spiri- 17.
tus tumultuatur, & cum digestioni nostræ inobediens sit, spiritui vitali, se per vim associat, imo si quid sudore tenus excerni paratum est, id sua fermenti aciditate pervicaci grumescit, atque insignes parit molestias, tormina, diarrhæas, atque dysenteriam. Aliquando in Tyroci- 18.
niis, authoritate Scriptorum ignorantum delusus, credidi Gas uvarum esse vini spiritum in musto. Sed cassa tentamina, docuerunt me esse Gas uvarum & musti, in via ad vinum, non autem vini spiritum. Differt namque succus uvarum, à vino, non aliàs, quam puls, ex aqua & farina, à cerevisia. Intercedens enim inter utrumque

que fermentalis dispositio, rem præcedentem disponit in sui transmutationem,
19. ut inde aliud ens fiat. Siquidem quandoque docebo, omnem transmutationem formalem, præsupponere fermentum corruptivum. Emunctiores alii, putarunt Gas esse ventum rebus inclusum, sive aerem, qui in commistionem elementalem ad istam generationem confluxerat. Sicque Paracelsus, ratus est, aerem, sub tribus aliis elementis, in quoquo corpore invisibiliter delitere: in solo autem stanno, aerem esse visibilem: sed ipsum, sua redarguit inconstantia: utpote cum multis alibi ostendat, corpora mixta esse ex tribus primis; Elementa vero non esse corpora: sed
20. meras rerum matrices. Cæterũ non advertit, duplex in stanno sulfur (ideoq; cæteris metallis est levius) quorum tantum alterum est coagulabile, ob sui salis peregrinam proprietatem, qua Jupiter omne metallum facit frangibile, & friabile, solo illius odore tantillum contaminatum. Alte-
21. rum vero sulfur, oleosum fit. Historiam n. Gas, exprimit proximè pulvis tormentarius. Constat enim sale petræ (quem perperam nitrum putant veterum, quod & hodie copiosum adsertur, exsiccatum ab inundatione Nili) sulfure & carbone, quia juncta, si accẽdantur, vas non est in natura, quod occlusum, non dissiliat, propter Gas. Etenim si clauso vase carbo accẽdatur, nil ejus perit. Sulfur vero, si clauso vitro sublimetur, sine suæ speciei mutatione, totũ à fundo ascendit. Salpetræ etiam, clauso liquatum vase, acidum liquorem, pro parte dat aqueum, pro altera vero parte in fi-
22. xum alcali mutatur. Ignis ergo, aerem vel potius Gas ex singulis, quem alias è tribus connexis ederet, si aer ineffet. Ergo illa apposita se mutuo in Gas convertunt, per destructionem. Est autem sulfuris & salispetræ illa intolerantia, non quidem ex frigidi cum calido, potentialium connubio (ut creditur) sed propter incompatibilem fluxum olei bullientis, & vini, non minus quàm aquæ: vel cupri & stanni liquatorum cum vino. In tanto enim calore, cum se mutuo per minima contingunt, vel in Gas vertuntur, vel dissiliunt. Sic namque plumbum, cum mercurio & 23.
sulfure tostum, subitam in flammam abit, relicta fecula, nullius ponderis ferè, ad plumbi tamen extensionem dilatata. Quo- 24.
circa si Gas esset aer, totus pyrius pulvis esset aer, & ipsum plumbum totum aer esset. Non est autem igni possibile, ut ex fructu elementali eodem, nunc aerem, nunc aquam, ultimata reductione pariat, nisi ignis uniformitatem suam agendi perdat simul, ipsi à Creatore inditam. Deniq; jam supra satest manifestatum, aerem & aquam, in se invicem, non posse unquam traduci. Ergo, si per ignem, vel aliud quodcunque medium, pulvis pyrius, & Salpetræ notanter in aquam reducantur elementalem, non est possibilis ejus transmutatio in aerem. Aliquot autem millenæ ℔ pulveris pyrii, quandoq; simul accensæ, nequicquam præter Gas inflammatum dedere. Quod in nubibus, tandem in aquam rediens, coaluit. Porro carbo, quibusdam fontibus reducitur in saxum. Novi item modos, quibus totum Salpetræ in terram convertitur, totumq; sulfur, semel dissolutum fixetur in pulverem terreum. Quid si igitur tria vel quatuor elementa, hæ tres terræ continerent: potissimam saltem partem terra occuparet, nec in Gas pristinum reductibilem: nec sit rationi cõsonum, corpus, quod totum in Gas aereum avolat, converti in aerem, vel in terram, pro lubitu hominis. Deniq; cum tres præfati pulveres, tandem sub Artifice fiant aqua, quæ deinceps nequit amplius per artificium humanum, in terram vel aerem redire. Consequitur etiam, quod sulfuris carbonis, & salispetræ conversiones in Gas, vel in terram, non sint ultimatæ, ut nec vera aeris & terræ elementa. Me-
tiamur denique rustico hæc sensu. Quasi 25.
præfata simplicia nunc in aerẽ, nunc vero in terram verterentur, eo quod esset elemẽtorum mutua in invicem transmutatio.

At saltem Scholarum placitum his repugnat statutis, nempe quod corpus mistum, in sui corruptione, debeat reddere elementa, unde est conflatum in generatione. 2. Quod corpus mistum ferè totum, constans aeris elemento, idem totum ferè non constet terræ elemento. 3. Quod conversio elementorum, fiat per actionem unius elementi, & superioritatem super aliud. 4. Non autem quod formæ mixtorum, sive fructus, patientes ab internis elementis, vim habeant convertendi unum elementorum in aliud. 5. Denique, quod ignis nequeat disponere mistum, ut nunc in aerem convertatur, post inflammationem, alias vero totum in terræ speciem. 6. Tandem, quod non sit immediata, in corruptione mistorum, elementi unius in aliud conversio. 7. Postremo, quod misti convertendi in elementa varietas non pendeat ex hominis arbitrio, potentis duntaxat jungere activa passivis: quorum nempe activitas est in ipsa superioris elementi victoria. 26. Quale elementum homo nec adhibet, neque in manu sua habet. Pro thesi hic stet, contra quod cap. de formarum ortu sat demonstratum sit. Ignem videlicet, nec elementum nec substantiam quidem esse. Quibus suppositis, sequitur, præfata tria simplicia, in pulvere pyrio, non ab aere reduci in aerem, dum in Gas evolant, neque à terra reduci in terram, dum salpetræ per quoddam sulfur in terram vergit: carbo vero & sulfur, per aquas in saxum, & in terram mutantur. Adeoque non per actionem proprii, & victoris elementi, patiens mistum convertitur in naturam elementalem, ut putatum est. Quocirca cum jam sit demonstratum sufficienter, aerem, & aquam, nulla naturæ, sæculorum vel artis possibilitate, in invicem transmutabilia. Sequitur omnino, dum tria illa simplicia, nunc in terræ speciem, nunc vero in aeris formam, tota concedunt, non esse veram terram, aut verum aera: sed terram talem, taleque Gas quæ ultimata reductione in aquam redeunt, ludentia alienam larvam, qualisper seminum peregrinorum sequūtur ductum. Novi enim aquam (quam manifestare non libet) cujus medio omnia vegetabilia in succum distillabilem, sine ulla sui in fundo vitri fæcum residentia, commutantur. 27. Qui succus distillatus, adjunctis alcalibus, totus in aquam elementalem reducitur insipidam. Neque sane id mirum. Quippe ostendam suo loco, omnia prorsus vegetabilia, ex solo aquæ elemento, materialiter consurgere. 28. Si ergo omne corpus mistum redeat tandem in meram aquam pluviam: necesse est, quod Gas omne, è corporibus mistis prodiens, sit materialiter ex elemento aquæ. Gas ergo, quod per ignem è carbone exhalat, etsi accendatur; materialiter tamen non nisi aqua est, quod ipsum de aqua vitæ superius ostendi in mechanica. 2 Machab. 1. nec alibi in sacris fit mentio aquæ crassæ, quæ esset ignis perpetuus. fortè non absimilis nostræ. 29. Posui namque carbonis quemi, & aquæ cujusdam, partes æquas in vitro, Hermeticè clauso, spatio tridui, totus carbo versus est tepore balnei, in duos liquores diaphanos, fundo & colore varios. Quibus simul per arenam distillatis, secundo caloris gradu, vitri fundus tam purus apparuit, ac si recens è clibano vitriario allatus. Mox duo liquores per balneum primo ascendunt, ambo æquiponderantes massæ carbonis. Liquor vero dissolvens manet in fundo, paris ponderis sibi, & virium. Porro duo isti liquores pauculæ cretæ admisti, tertia distillatione adscendunt pristino ferè pondere, omnemque qualitatem aquæ pluviæ habentes. Ergo Gas carbonis, quod non nisi aperto ignitoque aliàs vase exhalat, simul cum suo cinere non sunt nisi mera aqua materialiter. Seminalis enim concreti proprietas, quæ in Gas perseverat, vi frigoris, & dierum maturitate moritur, & in pristinam aquam Gas redit. 30. Omnia vero vegetabilia immediatè, & materialiter, ex solo aquæ elemento prodire hac mecha-

mechanica didici. Cæpi enim vas terreum, in quo posui terræ in clibano arefactæ ℔ 200, quam madefeci aqua pluvia, illique implantavi truncum salicis, ponderantem ℔ 5. ac tandem exacto quinquennio, arbor inde prognata, pendebat 169 ℔, & circiter uncias tres. Vas autem terreum, sola aqua pluvia, vel distillata, semper (ubi opus erat) maduit, eratque amplum, & terræ implantatum, & ne pulvis obvolitans terræ commisceretur, lamina ferrea, stanno obducta, multoque foramine pervia, labrum vasis tegebat. Non computavi pondus foliorum quaterno autumno deciduorum. Tandem iterum siccavi terram vasis, & repertæ sunt eædem libræ 200 duabus circiter unciis minus. Libræ ergo 164 ligni, corticum, & radicum, ex
31. sola aqua surrexerant. Carbo ergo, cum totus sit ex aqua, si reducatur in fonte aliquo in lapidem; non poterit per aquam commutari in lapidem, nisi etiam totus
32. iste lapis sit materialiter mera aqua. Pisces enim ut ex aquis multam axungiam faciunt: ita vicissim omnis pinguedo cum sale alcali, fit sapo, qui dein distillatus, pænè totus in aquam remeat: quæ ubi per adjuncta, semine saponis spoliatur, fit aqua insipida. Fuligo omnis vero,
33. partim est sal volatile concreti, præservatum ab inflammatione, propter aquæ evolantis commistionem; partimque est oleum, quod evolandi celeritate combustionem prætersugit. Sic namque acidus sulfuris liquor per campanam elicitus, ostendit magnam sulfuris partem, per flammam intacti, sursum ascendisse, quod rursus sospes sequestratur ab liquore illo
34. per rectificationem. Sulfura enim, sive pinguedines, etsi pluries distillentur quovis gradu ignis: attamen semper pinguia manent, & naturam sui usque retinent, quamdiu illius concreti semine potiuntur. Quæ, ubi flamma, sive mors artificialis, attigerit, mox in Gas, non autem in aquam, transvolant. Eo quod Gas omne, adhuc aliquam sui concreti conditionem retinet. Differunt nempe fuligines flammæ per genera, ac species: quod sanè non esset, si immediatè in primum elementum abirent. Ignis quidem destruit simpliciter, nil autem generat: quippe cum seminis potestate careat; quæque non potest destruere illa, vel saltem separat, vel intacta relinquit; & hactenus fixa vocantur.
Non valet autem ignis id, quod in se ma- 35.
terialiter aqua est, commutare in aerem. Haberet namque alias semen aeris. Et- 36.
iam ante sat liquet, nulla artis aut naturæ ope, aquam fieri aerem; aut vicissim. Lignum ergo, cum sit totum ex aqua, cinis suus, & vitrum pariter, ex aqua erunt.
Quod autem Gas salium non nisi aqua sit, 37.
probat subsequens mechanica. Accipe salis petræ, vitrioli, & alumnis partes æquas: exsiccato singula, & connexis simul, distilla aquam. Quæ nil aliud est, quam merum sal volatile. Hujus accipe uncias quatuor, & Salis armeniaci unciam junge, in forti vitro, alembico, per cæmentum (ex cera colophonia, & vitri pulvere) calidissimè affusum, firmato; mox, etiam in frigore, Gas excitatur, & vas, utut forte, dissilit cum fragore. Quod si vero rimam in junctura recipientis vasis reliqueris, ac post spontaneas ebullitiones residuum distillaveris, reperies aquam subacidam, quæ in aquam pluviam, repetita distillatione, & cretæ additamento, convertitur. Pars salium ergo una in aquam, altera vero in Gas concessit. Sed salia, per Gas evolata, homogeneæ sunt naturæ cum redactis in aquam: Ergo, materialiter, Gas 38.
salium nil nisi aqua est. Gas fructuum vero, similiter non nisi aquam, ut ex aqua immediatè oriundum, jam ostendi. Sic uva passa distillata, in elementalem aquam tota reducitur per artem: quatamen recente, semel vulnerata, mustum & Gas multum elicitur. Si ergo tota uva, ante fermentum, in simplicem aquam vertitur: adhibito autem fermento, Gas excitetur, necesse est, & Gas hoc fore aquam. Cum dispositio fermenti nequeat ex eo,

quod

quod materialiter, nil nisi aqua est, formare aerem. Gas ergo, vasis incoercibile, foras in aera prorumpit, donec sat rarificatum, locique frigore, & proprietatibus concreti spoliatum, in primam sui transeat materiam, atque in aere, aquarum separatore, pristinam elementi aquæ, ac plenam indolem recuperet. 39. Exhalationes autem, quæ penes Scholas sunt Ventorum, Nebularum, Cometarum, Mineralium, Saxorum, Salsedinis maris, Terræ motuum, omniumq; Meteororum materia quotidiana, cum pennarium in natura non habeant, nec materiam tantis quotidie rebus, tantæque molis sufficienter, mira sunt somnia, ac imperitæ suis effectibus proportionata. Ideoque has Scholarum insulsitates, miserando transeo. Saltem est consequens, si saxa, si mineralia cuncta, ab exhalationibus procedant, jamque fixata resistant agenti, quod illas denuo in exhalatum deduceret, non fore in residua terra, materiam novis exhalationibus, tanti momenti effectus producendis. Maximè quod è maris salsedine, vix quicquam exhalet, caloriſque ea sit proclivitas, ut vix exhalationes proritet, nisi omnem prius 40. aquam sustulerit per vapores. Quæ ergo materia, vel solis quotidianis ventis sufficiens erit? Quippe naturam, itemque corporum differentias, causas, atque proprietates noviſſe, est prorsus Scholis impossibile, quotquot sine Pyrotechnia, Philosophiam aggressæ, paganicis hactenus institutis fuere delusæ. Scripsi tandem de vita longa, spiritum vitæ nostræ, arteria- 41. lem, de natura Gas esse. Quod in palpitatione, syncope, ac hypothymia cernitur. Etenim quantum colori vivido, lumini vitali, tumidoque carnis habitui deperit, vultusque ipse quam statim rugosior concidit, mox à præfatis passionibus? spiritus enim qui antea placido rubore, velut omnia unificabat, evolat mox atque aliena aura subactus mutatur. Siquidem cum Archeus in se sit Gas, de natura salis balsamici, si auram alterius salis obviam repererit, (prout sal armeniacus, dum obviat spiritui saliſpetræ) facilè per poros, atque confestim difflabilis, munium agendorum atque familiæ oblitus. Neq; enim in guttas cogitur: eo quod ex sanguineo arteriali paratur. Si quid, sub deliquiis & 42. morte, sudoris exhalat, id cruoris est liquamen, non sanguinis arterialis. Gas ergo vitale, quia lumen est, atque balsamus, præservans à corruptione, ab primordiali genituræ adumbratione, incepit solari lumini adæquari. Post deliquia vero præfata, cæterorum membrorum innati spiritus, velut fumigantes, rursus à solari cordis lumine accenduntur, prout fumus candelæ extinctæ, alterius flammam attingens, hanc ad extinctum lychnium per medium deportat. quandoquidem spiritus 43. vitæ nostræ, cum Gas sit, potentissimè atque celerrimè à quovis alio Gas, afficitur, propter illorum nempe contactus immediatos. Nec enim ideo aliquod proinde, velocius in nos operatur, quam Gas. Ut patet in Crypta canis Siculorum, peste, carbonibus suffocatis, & suffitibus. Confestim namque sæpè pluries, in cuniculis mineralibus interemti. Imo in cellariis, ubi potens cereviſia suum Gas eructat, facilis mors subita erumpit, & suffocatio. Quocirca immensum dolui, sortemque humanam miseratus, tam crassa Scholarum negligentia suffituum remedia altiora penè supprimi, quibus nedum recreantur lypothymici; sed etiam plurimorum morborum fiunt sanationes. Quod quandoque de odoribus in re medica explicatis, facilius mecum quisque indicaverit. Neglecta sunt nimirum medicamina pænè cuncta, quæ restaurant vires, soliſque diminutionibus corporum, per cruoris ablationes, & solutivas scammoneatas potiones, perque canteria, balnea, clysteres, sudores, & cantharides, est insudatum. Penitius enim inferitur Gas, & cum spiritibus vitalibus contactum immediatum servant odores, quam liquores, si non venenata labe, saltem, secundarum qualitatum

tum obtusis proprietatibus, participes: quasque qualitates vel præcipuè sublimem primæ digestionis, tanquam luto obductas soleas, deponunt, si non ingenti adhuc Archei aversione sint receptæ, vel cum anxietate, viribus digestivis rebelles, & contumaces resistunt. Posset tamen mihi opponi Scriptura, quæ dicit de homine: *Terra es, & in terram ibis.* Quomodo ergo caro, os, &c. erunt materialiter ex sola aqua? Sed ego hoc dicam ejusdem argumenti vigore. Si homo terra est, quomodo ergo Scholæ asserunt hominem materialiter esse non unicam terram: sed quatuor elementa? confirmantur ergo ex illo Textu, quæ dixi superius. Nimirum quod terra non sit in Sacris primarium elementum: sed quodvis coagulatum ex aqua terra dicitur, eo quod plus per sui consistentiam, terræ assimiletur quam aquæ. Adeoque ipsissima terra naturæ fulcrum, ex aqua est, non minus quam homo, lignum, cinis, lapis, &c.

IMAGO FERMENTI IMPRÆGNAT MASSAM SEMINE.

1. *Nulla rerum seminalis vicissitudo citra fermentum.* 2. *Mechanica in circulum per cerevisiam deducta.* 3. *Fermentum volatilizat, quod alias in carbonem mutatur.* 4. *Probatur per mechanicam in cruore.* 5. *Cruor acquirit sua atque varia fermenta, in culinis membrorum.* 6. *Notatur Paracelsi inconstantia.* 7. *Initia Paracelsica fiunt per ignem: non autem insunt.* 8. *Duplicia fermenta, unde rerum semina.* 9. *Ortus insectarum.* 10. *Non sat est dixisse, insectus è putredine nasci.* 11. *Duplex generationis modus.* 12. *Quomodo semina fiant.* 13. *Odor qualiter fermentum, & semen patret.* 14. *Scorpio è Basilicone.* 15. *Fermentum in spontaneis seminibus, attingit horizontem vitæ.* 16. *Fermentum morborum, & sanationum.* 17. *Pharmaca ferè cuncta agunt solo odore tenus.* 18. *Ideo semina solo odore specifico pollent.* 19. *Odor & lux, penetrant spiritus.* 20. *Odores pestem varioſque morbos cient, & sanant.* 21. *Ars suffitum oblita, in dulomaniam translata.* 22. *Dolores implacabiles, statim odore appositi externi placantur.* 23. *Fermentum, parens transmutationum.* 24. *Fermentum stomachi quale.* 25. *Cur plurimi caseum horrent.* 26. *Fermentale acidum, differt ab acetosis.* 27. *Rutum unde.* 28. *Labor Sophiæ.* 29. *Ex sola aqua & fermento, cuncta, quæ creduntur mista.* 30. *Fermentum lineæ Æquinoctialis.* 31. *Progressus seminum & fermentorum, ad propagationem.* 32. *Origo & progressus vegetabilium.* 33. *Fermenta quandoque operantur potentius igne.* 34. *Paracelsus notatur.*

1. NOtitia fermenti, ut nulla in Scholis jejunior, ita nulla utilior. Fermenti nomen, ignotum hactenus, nisi in panificio: Cum attamen nulla in rebus fiat vicissitudo, aut transmutatio, per somniatum appetitum hyles: sed duntaxat solius fermenti opera; Olim fermentum, atque fermentata universa, erant vetita, ac mysterium in litera occultatum, tunc jure ad literam fuit interpretatum. Etenim ut fermenta omnino ad omnem rei transmutationem prævia, atque necessaria; ita corruptionem, inconstantiam, & impuritatem designabant: Ideoque fuga à fermento injuncta. Rem sanè in physicis adeo paradoxam, primum per exempla explanabo: Cerevisiarum 2. meraciſſima (quæ sumen, liquamen, aut consummatum jus granorum, merito est) tantundem granorum exposcit, quanta est vasis capacitas, vel cadi amplitudo. Ita sanè, ut demto furfure, tota farina liqueſcat in cerevisiam, & aqua locum furfuris tantùm occupet. Cerevisia ista, per adhibitum fermenti tantillum, ebullit fermentando in cellariis, sensim clarescit, decidit-que fex ad fundum: demum nonnihil fermentaliter acescit, quo acore consumit omnem suam fecem. Dein acrem, sive pungentem aciditatem, perdit magis indies. Tandem gustu, viribus, & corpore farinæ orbatur. Ac postremo, spontè in aquam redit. Cerevisia ista, recens distil- 3. lata, plurimam in fundo residentiam, instar syrupi, deponit, quæ tandem pergen-

do, in carbonem mutatur. Sed si illa eadem, per fermenti gradus, in aquam transierit, non plus fæcum inter distillandum in fundo relinquit, quam alioquin aqua, unde coquebatur, continebat. Eo quod aquarum natale sedimen non sit subnoxium fermento granorum, cum ejus non sit objectum: sed alterius Monarchiæ cliens. Grana itaque redeunt ad primam materiam, ex qua, quæ aqua est, idque solius fermenti virtute. 4. Denique, quisque nostrûm 7 aut 10 uncias sanguinis, quotidie sibi fabricat: atqui, (saltem in ætate consistente, necesse est, tantundem sanguinis indies consumi, quantum de novo generatur. Alias namque homo mox immensum timeret. Dein, sanguis sensim mutatur in vitalem mucilaginem, nutrimentum verum, immediatum membrorum. De quo dici solet; Nutrimur iisdem, quibus constamus. Hoc autem alimentum, volunt roris modo inspergi in singula membra, (ego vero in singulis partium culinis minimis fabricari credo) quo eadem humectet, atque eatenus ab siccitate, senectutis calamitate, quantum, ac quamdiu potest, tueatur. Tandem ros ille, inperceptibiliter, per cutis poros transvolat, nec post se quicquam solidi sediminis superstes relinquit. Sic nempe alimenta, tandem per cutim, vaporis specie & aquæ instar, exspirant. Volunt autem Scholæ, hunc humorem secundarium, postquam roris instar in partes lapsus sit, assimilari & ab anima informari. Ego vero, assimilari tantum sub accretione adolescentiæ, permitto: non autem deinceps amplius, cum neque in similarium substantiam amplius vertatur. Quorsum namque ros ille ossi assimilaretur in robore, duritie, siccitate, &c. si ossa incrementum jam amplius non suscipiant? Idem de cæteris esto judicium. Habent nempe singula in natura, ortum, incrementum, statum, declinationem, atque interitum. Hæc est igitur sanguinis tragœ-
5. dia, & metamorphosis, virtute fermenti. Cæterum alioqui sanguis distillatus, tandem multum salsi carbonis deponit, neque volatilitatem omnimodam habet, quam operatio fermenti subter alias digestiones consecutivè ipsi concedit. Eo quod calor, cum careat fermento rerum transmutativo, separat saltem partes, non autem transmutat. Itaque sanguis sua præfata fermenta acquirit, in ipsis corporis nostri coquinis, fitque inde adeo volatilis, ut nil porro de se residui relinquat. Ad- 6.
miror Paracelsum, quod doceat sanguinem corporis universalem mercurium, ut & ciborum: attamen sudorem velit esse excrementosum sulfur. Cum sanguis totus per cutim exhalet, sin autem una cum aquoso sudoris latice, pinguedinis tantillum effluat. Non proin ex mercurio confestim sulfur fit. Nisi suæ sit ille doctrinæ immemor. Etsi aliquid pinguedinis, nostras vestes inficiat sudore tenus. axungiæ enim non sunt immutabiles, quin pereant quotidie, uti accrescunt. Ego sanè, 7.
analogon odi principiorum Paracelsicorum, in principia tria naturæ relatorum. Quippe quæ nec insunt actualiter in corporibus, nec adsunt, nec separantur, nisi prius, velut per ignem commutando, sive per liquationis reductionē parentur velut nova. Ego siquidem nudam lubens physicam aspicio ubiq;, non sanè figuras; aut vires moventes in mathesi applico naturæ. Analogon devito quantum possum, ut & locutiones metaphoricas. Omnem naturæ necessitatem seminibus dicavi; multorum vero semina, non tam è parentibus, quam fermentis peto. Sunt ergo duplicia fermenta in natura. Unum 8.
quidem continet in se auram fluxibilem, Archeum seminalem, qui suo fluxu in animam viventem aspirat. Alterum verò saltem continet initium motus, sive generationis rei in rem. Quod quidem, licet sui initio, non haberet auram seminalem, quæ scopos rerum agendarum complectatur; mox tamen vapore potitur, quem fermenta tam localia, quam quæ ipsamet

materiæ

materiæ disposítio externis fomentis acquirit, suscitant. Unde Archeo aliquid simile fit, quod se, suumque sensum hospitium transmutat, aptat, adaugetque, agit porro deinceps reliqua ad proportionem perfectionis & requisitum auræ illius. Hoc nempe semen, quadam primùm & generica amplitudine, luxuriat. Nam tametsi gaudeat, substratam sibi massam, ad fermenti concepti scopum direxisse; non raro tamen aliunde fomites occultioris luminis suscipit, sumtoque temerario ausu, etiam in animam viventem adspirat.

9. Hinc enim nedum pediculi, cimices, pulices, & lumbrici, hospites ac vicini nostræ fiunt miseriæ, nostrisque velut nascuntur è penetralibus, & excrementis; sed etiam si indusium sordidum intra os vasis, in quo sit triticum, comprimatur: Intra paucos dies (puta 21) fermentum indusio haustum, & odore granorum mutatum, ipsum triticum, sua pelle incrustatum, in mures transmutat: eoque magis admirandum, quod ejusmodi insectæ, sexuum signaturis distinctæ, prolificent cum iis, quæ parentum è semine natæ sunt. Ut & hinc, amborum seminum paritas, & fermentorum vitale par robur, conspicuum evadat. Quod mirabilius est, è frumento, & indusio, mures, non quidem parvuli aut lactentes, nec minutuli, aut abortivi: sed prorsus formati exsiliunt. In nobis subinde phthiriasis oritur, & pediculus, aperta epidemide humana egreditur, aliàs quoque in poris generatur, non quidem ovi putamine lendis incluſus: sed exiguus ac vix conspicuus. Pulex vero, semper non nisi exterius, desumto fermento, generatur. Neque sat fuit, in Scholis dixisse, ejusmodi insectas è putridis

10. prodire. Nam & ova avium insigniter putrent, fœtentque immensum, ante pulli constitutionem. Vita ergo ineſt istis putridis rebus, non minus quam ovis. Nec sat est dubitasse, unde ejusmodi insectæ vitalem spiritum uniformem, & specificum, è nostro desumant, cum naturalis generatio præsupponat impressum similitudinis sigillum. Siquidem in generatione, anomala, sufficit Archeus, non quidem humanus, sed qui in excrementis, virtute fermentali, & identitatis ergo, semper generat ejusmodi insectas pariformes. Adeoque licet sit monstrosa, & anomala generatio, respectu nostri: est tamen naturalis, atque ordinaria, in ordine ad causas, nobis videlicet tantùm fermentum, & fotum dantibus. fermentum itaque indusii, tritico insperſum, per retroitionem resolvit materiam, & formatur sic mus adolescens, non autem recens natus. Eò quod respectum habeat ad alium fiendi modum. In prioribus ergo, & 11.
vitalibus seminibus, generans inspirat Archeum, cum sui similitudine, & auram vitalem, una cum seminis massa. In posterioribus verò, insufflatur tantum fermenti odor, à vasis continentibus, aut ambientis contagio. Quæ ubi ritè coaptata fuerint, mox in plantam vel insectam formantur, excitata nimirum aura, ab odore, & fermento fracedinis, quæ dein in Archeum rectorem exaltatur. Prout de formis alibi. Fiunt itaque semina, à con- 12.
ceptu generantis, facientis imaginem sui, per libidinem, vel ab odore fermenti, quod materiam disponit ad ideam rei possibilis. Etenim prout ab odore, materia haurit transmutationis dispositionem: sic ab imagine deinceps fit materiæ dispositio, quæ fermentum specificum procuret, atque promoveat. In hoc autem fermentum à semine distat: quod illud sit odor, vel qualitas alicujus fracedinis dispositiva ad alteritatem, & corruptionem massæ. Semen autem sit substantia, in qua jam Archeus ineſt, qui est Gas spirituale, continens in se fermentum, imaginem rei, atque insuper notitiam dispositivam rerum agendarum. Odore itaque, 13.
quæcunque situm aut fracedinem contrahunt, etiam vermes mox concipiunt. Ideoque & balsama putrere, aut vermescere nesciunt. Odor enim basiliconis se-

mini incluſus, herbam illam producit, cum aura illi inexſiſtente, qui ſi per fracedinem immutetur, ſcorpiones veros producit. Nec enim figmentum eſt: ſed revera, herba contuſa, atque inter lateres
14. depreſſa, Solique expoſita, poſt aliquot dies, Aquitania nobis ſcorpiones edidit. At dicet curioſior. Quod ad odorem, & paſtum herbæ, forinſecus ſcorpio advenerit. Præventum eſt enim iſti dubio. Lateres ſiquidem bini, invicem contriti, adæquatè ſe contingebant, adeo ut ingreſſum ſcorpionis, tam planitie contigua, quam pondere, impedirent. Foſſula autem in medio, herbam continebat. Fermentum itaque in ſemine ſpontaneo, horizontem vitæ, propinquo modo attingit. Neque enim unum in aliud mutatur,
15. abſque fermento & ſemine. Quæ ut neglecta ſteterе hactenus, cuncta nudis caloribus adſcripta ſunt, pluriumque morborum ſanationes deſperatæ manſerunt. Siquidem hactenus tantùm inſudatum eſt, circa correctionem qualitatum primarum, & ablationem ficti humoris, vel ſolitarii, vel una cum ſanguine: nequicquam autem cogitatum eſt, Quod unuſquiſque morbus ſit venenoſus, ſi non toti, ſaltem parti ſuæ: adeoque licet non contagioſus cuivis; tamen non deſinit, ſui de ſe odorem fermentalem inurere parti cui
16. inſidet. Plurimum itaq; ſanatio odoribus perficitur, ut & impreſſa pelli contagia odoribus ſubinde recedunt. Etenim quia odor, ſymbolum fermenti, & hinc ſeminariam tranſmutationis cauſam continet, concludo, rerum vires, ac robur maſculum, ex odoribus eſſe (prout de magno
17. Oportet, ſuo loco) Imo ſi penitiùs res ipſa ſpectetur, etiam interna pharmaca, tam ſolutiva, quam correctiva, ſolo odore tenus, agunt. Fit enim hinc, quod odore pharmaci, ſemel exuto, vires pereant ejuſdem. Vidi nempe ſæpius quartanam, uteri exundationes, melancholiam, dolores colicos, &c. ſolis unguentis ſeparata. Certum eſt autem, non ipſum unguentum; ſed ejus ſaltem odores, intro ſerpere, & agere. Sic namque epilepticus odore cadit, imo cerebrum in epilepſia, quod non audit, non ſentit, nec ſi in ignem ceciderit, ſe retrahit; ſolis paret odoribus. Sic namque eryſipelas, odore lintei leporino cruore tincti ſanatur, ſi ſiccum alligetur. Sic vulnera, ulcera, & apoſtemata, odoribus, per inuncta applicatis, miteſcunt, vel exaſperantur. Igitur ſi 18.
ſpontaneorum animalium ſemina, ex odoribus atque fracedine ſint nativa, nec ſpecie differant ab aliis, quæ congreſſu procreantur ſexuum: neceſſe eſt omnium animalium ſemina, ſuos habeant & ſpecificos odores, quibus; Archei ad materiam fiunt adaptationes, facilioreſque ad tranſmutandum obedientiæ. Unde tandem fiunt impreſſionum in quævis viſcera, & organa, fortitudines, in robore, atque vita, diverſitates. Afficiunt nimirum ſpecifici odores, materiam, eamque in ſui clientelam ſubigunt: oboriturque ex ſpecifico inclinatio, & philautia. Ex aſſueto demum, facilis receptio, perfectior adaptatio: ac tandem amor, raptus in omnem ſui libidinem. Oblectant ideo fragrantia. Perinde ut lux placet bonis geniis: ſic diſplicet reprobis. Idque non, quia ſine, vel cum luce, uterque æquè bene cernat, aut aeris ſereni uſura opus habeat, vel non: ſed ob abſtractum, & Omnipotens lumen, cujus imago, diei lux eſt. Odore enim, & lumine, delectantur ſpiritus: eo quod lux & odor illos 19.
immediatè attingant, ac penetrent. Etenim ſpiritus ſanguinis, in lipothymico, plus toſtæ carnis odore, quam aromate refici deberet, niſi fragrantia, quatenus cito attingit vitam, in hac puritatem & ſuavitatem præpararet. Videntur ergo odores, etiam ſpiritus abſtractos attingere, pro-ut peſtilens odor, naribus non perceptus, Archeum hor- 20.
rore quatit. Sunt nempe odores, qui dolores capitis, nauſeas, vomitum, tuſſes,

ſes, ſingultum, vertiginem, epilepſiam, apoplexiam, dyſenteriam, &c. movent, atque ſui contagio inurunt. Suntque idcirco & alii, qui conſimili modo eadem ſanant, aut ſaltem mitigant, ſi radicem fixiorem habent. Suntque odores ſuffocantes, ſive perceptibili materiæ adſtrictione, ſuntque & convulſivi: ſuntque qui ſaltem infatuant, ut in
21. uteri affectibus perſæpe occurrit. Veteres enim, ſuos ſuffitus in ſuperſtitionem uſque coluerunt, quibus hominem velut in exſtaſin adigerent, atque inde ſe excitatos profeciſſe rebantur. Cubiculum enim, veſtes, caput, & utenſilia, ſuis inficiebant odoribus, quo mentem ad ſua ſtudia proritarent. Quibus cum Satan ſua apocrypha nexuiſſet, ars ſuffituum ſuſpecta primùm, mox dein tota inculta manſit. Odora thymiamata ſuperis placere, in lege didicerant; Et tenebatur Iſraelita, ſua quotidie in caſtris excrementa humo obtegere, ne Angelum caſtra nocturna
22. obire tæderet. Memini enim, quendam gravi dolore ſtomachi propemodum contabuiſſe. Horis nempe quatuor à paſtu plangebat, ejulabat, & contrahebatur, niſi locum incumbens menſæ fortiter premeret. Credulitate enim deceptus, cum Paracelſo, carcinoma ſtomachi tum autumavi incurabile. Locus enim erat, ubi coſtæ nothæ os ventriculi appropinquant. Hunc inquam paucis horis curatum vidi, fragranti emplaſtro, ad pal-
23. mæ vix latitudinem extento. Quomodo fermentum tranſmutationum parens ſit, non melius, quam per Pyrotechniam inveni. *Cognovi enim, quoties corpus dividitur in ſubtiliores atomos, quam ſuæ ſubſtantiæ ferat exigentia, continuo etiam ſequi corporis illius transmutationem, excepto elemento.* Quatenus hauſtum fermentum, arripiens præfatos atomos, eos alieno ſui charactere imbuit, in cujus ſuſceptione fiunt diviſiones partium, quas partium heterogeneitates, & diviſiones, reſolutio materiæ conſequitur. Hactenus nimirum Chymia digerit, ac putrefactiones præmittit, ut accepto fermento partes dehiſcant in minima. Et ſic cibi in ſtomacho reſolvuntur, loci fermento condîto qualitate acidula. In jecinore verò, & aliis locis, continuò aliis fermentis. Sic nempe multo licet paſti ſaccharo, mox tamen quandoque acidum evo- 24.
munt. Nec tamen ſtomachi fermentum, ut acidum, eſt fermentum. Neque enim ideo acetum, aut ribes, fermentant, licet acida & auſtera: ſed acidum ſtomachi, eſt proprium ſpecificum ejus medium; verum etiam in una ſpecie, multam ſubit latitudinem. Hic enim olera, legumina alter, quidam piſces, aut vinum ægrè fert; quia nec digerit. Plurimi non 25.
veſcuntur caſeo: non quidem quia tartarus merus, aut merum ſal (utrumque alternatim, ſic jubet Paracelſus;) Sed recens, ponticè aceſcit, qui facile in acido ſtomacho tormina cit. Vetus vero putrilaginem redolet, quam à mortuo coagulo, antea in ſe excrementoſo, habet. Ideo vermineſcit, putret facile, quia partem ſtercorei fermenti, ſub aciditate lactis, occultat, in multis manifeſtatur, atque in gradum ſurgit. Ideoque multis ſolo odore diſplicet. Latitudo ergo fermenti acidi, in ſtomacho, etſi ſpecifici, provenit; eo quod fabricantis, & recipientis, variæ ſint alterationes in agendo. In hoc autem fer-
mentale acidum ab acetoſis differt. Quod 26.
illud, quæ penetrat, eâdem etiam volatilizet operâ. Omnis autem ſpiritus acetoſus, diſſolvendo coagulatur ipſemet, juxta axioma chymicum. Unius panis ab homine, cane, equo, vacca, ove, ave, piſce, adeoque genere diſtinctis, conteritur totidem fermentis ſpecificis, & acidis. Pueri, paſſeres ajunt mirabiliter in gutture aceſcere, ideoque & voraces ſunt. Contingit namque, exſertam linguam pueri, paſſerem arripuiſſe, & deglutire conatum; quo modo, aciditatem gutturis ſe guſtaſſe ajunt. Sic nem-

pe plura animalia, compescendæ aciditatis ergo, cretam, calcem, lateres, vel
27. argillam edere coguntur. Subtiliores ergo, & volatiles ciborum atomi, facile per fermentum stomachi, in Gas ventosum mutantur ubi pars reliqua, duntaxat; in succum resolvi, contenta est. Chymia enim indagando sollicita est corpori, quæ tantæ puritatis symphonia colluderet nobiscum, ut à corrumpente nequirent
28. dissipari. Ac tandem stupefacta est religio, reperto latice, qui ad minimos redactus atomos, naturæ possibiles, cœlebs omnis fermenti connubia sperneret. Desperata ideo est ejus transmutatio, dignius se, corpus non reperiens, cui nuberet: Sed labor Sophiæ, anomalum in natura fecit, quod absque fermento commiscibili, à se diverso, surrexit. Serpens seipsum iste momordit, à veneno revixit, ac
29. mori deinceps nescit. Enimvero quia Scholæ fermenta nescierunt, etiam corpora solida constitui ex sola aqua & fermento, ignorare debuerunt. Vegetabilia namque & grana, ac quæcunque iis nutriuntur corpora, ex aqua sola prodire docui: nunquam enim piscator, in stomacho Sulmonis, aliquid cibi invenit. Si ergo sola aqua, (etiam fluminum) fit Sulmo, & nutritur. Sic Sturio ore caret, soloque foramine pusillo, in gutture infra patet, qua præter aquam, totus piscis haurit nihil. Nutritur ergo & fit ex aqua pariter omnis piscis: si non immediatè; at saltem seminibus, atque fermentis si sit gravida. Ex salso mari, piscis ferè omnis dulcis trahitur. Ergo salem, in non salem vel saltem aquam in se, non in aquam convertit. Conchylia denique ossium loco, sibi lapideas testas ex aqua fingunt, prout & limacum genus omne; Sal igitur maris, qui vix candenti cedit igni, fermento in piscibus dulcescit, eorum volatilis fit caro, & sub nutritione etiam totus dissipatur, absque residentia, aut fece. Sic etiam sal in primævum aquæ elementū transit. Sicq; mare, licet rivos salsos re-
cipiat, nō tamen indies salsius. Nam aqua 30.
purissima, quanquam omni inquinamento libera, nihilominus sub linea æquinoctii mucida fit, fœtet; mox gilvescit, dein virideſcit, atque ultimo rubescit horrore insigni. Quæ dein sponte in se redintegro redit. Concepto nimirum loci fermento, hæc adveniunt; eoque consumto, ces-
sant. Purissima sic aqua fontis, fracido va- 31.
sis fermento, mucescit, vermes concipit, cyniphes parit, imo pelle tegitur. Paludes ex fundo fracescunt: hinc ranæ, conchylia, limaces, hirudines, herbæ, &c. Quin etiam natantes herbæ, aquam tegant solo aquæ fracidæ potu contentæ. Et prout lapides è fontibus, quibus semen atque fermentum saxosum inest: Sic terra, fermentis metallicis fœta, ex aqua, Bur, metallicum, vel minerale efficit. Aqua verò alibi, concluſa terræ, si prope aerem est, & caloris momento agitata, fracescit, qui non amplius aqua: sed succus Leffas est, vigore cujus, fracidi fermenti, potestas terræ collata est, germinandi herbas. Succus enim ille terræ fracidus, pusilli caloris stimulo, ascendit in fumum, fungosus fit, ac pelle circumdatur, pro fermentorum inibi latentium requisito. Vices itaque fermenti, ac vires seminis, fracedo ista habet, sensim in Archeos, per virtutes seminales, in vitam quantam properans. Succus igitur terræ fracidæ, Leffas est. Unde surgit omne plantarum genus, visibili carens semine, sataque semina promoventur in destinationes. Tot ideo fracedinum rancidi odores, quot rerum sapores proprii: eo quod odores, saporum nedum sint nuncii: sed & parentes promiscui. Pallescit initio fumus leffas, jam coactus, dein subflavescit, mox subcandide virideſcit. Atque tandem saturatè viret. Explicataque speciei potestate, varios colores, & signata assumit. In quo fluxu, ductum aquæ sub æquinoctio imitatur. In hoc tamen differt, Quod fermentum, spirituale nimis, ab Astro & loco, mutuarint aquæ, sine corporali fracedine,

cedine) ideoque caduco nimium semine, mox in se redeunt: Leffas autem, concepti seminis tragœdiam perficere cogatur.

32. Pluvia itaque, in terra fermentum fracidum concipiens, leffas facta, in radices stomachos, trahitur suctu quodam. Experiturque intra hanc culinam, novam fermenti inquilini fracedinem. Mox inde ad corticem, sive hepar defertur, ubi novo illius visceris fermento ditatur, fitque succus herbaceus, vel ligneus, ac tandem concepta maturitate ligneſcit, herbascit, vel in fructus abit. Caudex vero, si sub terra citius fraceſcat, quam cortex siceſcat, proprio dehiſcit fermento, fumum trans corticem emittit, qui sui initio fungus est, ac tandem in veram radicem dureſcit, sicque plantati rami, arboreſcunt artis compendio. Evidens jam ergo, quod nul-

33. la sit elementorum mixtio: Corpora cuncta primitivè, atque materialiter ex aqua sola fiant. acquisito per fermentum semine, quodque exantlatis seminibus, corpora tandem in pristinum aquæ hospitium retrocedant. Imo quod fermenta, igne potentius, subinde operentur. Saxa quippe in calcem; & ligna, vertuntur quidem in cineres, ibique sistit ignis, quæ tamen, assumto in terra fermento, spontè in succum leffas, adeoque & tandem in simplicem aquam redeunt. Alias namque lapides, atque lateres, spontè in salem petræ deficiunt. Vitrum denique, igni invictum, aere incorruptum, paucis annis, sub terra fraceſcit, putreſcit, & leges aquæ subit. Quæ enim liquantur in aqua, subinde in aquam redeunt; alia verò, per fermenta volatilizantur, quæq; compacta atq; impermiscibilia erant, per fermenta fracedinum, in transmutationis neceſſitatem adducta, aperiuntur, & separandi concilium arripiunt. Fontes vero limpidiſſimi, licet ex insipido naturæ fundo, sive *quellem*, per scopulos, & arenam scandant, longè à contagio luti, fermenti, & labe depurati, nec casu quoque decidant: sed in magnos usus sint destinati: attamen cum occultos saxi odores saltem contrahant, nobis inperceptibiles, in fines alios properant. Rivi ergo, fontes, flumina, paludes, stagna, maria, & quæcunque aquæ alveo continentur, saltem vel à fontium nativitate, sua mox semina concipiunt, lasciviendoque, per cursum maturant. Nimbi quoque, tonitrui fracedine decussi, fertiles; Pluviæ verò rore, vel concepto exhalatu gravidæ. Rorem nempè, dulci saccharo esse divitem, edoctus sum per ignem. In nive, vermes nasci tradunt boreales; montes ideo, longa nive coopertos, gramen etsi parcum, tamen saginandis pecoribus aptiſſimum; adeo ut nisi tempestivè è pascuis abigantur, pinguedine præfocatum iri. Aquas autem, quæ liquamen 34.
continent, Paracelsus corporales vocat, negatque inscitè, elementum in se continere. Universam ergo in mundo scenam, fermenta, per semina, uno sub aquæ elemento ludunt.

ASTRA NECESSITANT; NON INCLINANT, NEC SIGNIFICANT DE VITA, CORPORE VEL FORTUNIS NATI.

1. PHysica extra *Medicinam* suo caret fine. 2. *Objecta astrorum.* 3. *Admissiones Ephemeridum, quo argumento nitantur.* 4. *Error in admittendo.* 5. *Utcunque sumantur influentiæ, semper includunt necessitatem.* 6. *Quænam sint opera Domini in Psal.* XIV. 7. *Dei præscientia, tam infallibilis in contingentibus liberis, quam necessariis.* 8. *Hannibali prædicitur mors.* 9. *Futura quomodo diabolus præsciat.* 10. *Confessio Authoris.* 11. *Quanta, & unde sit futurorum præcognitio Cacodæmoni.* 12. *Quorsum fiant signa prænuncia, quæ vix ullus intelligit.* 13. *Determinata stellarum prænuncia è Sacris.* 14. *Quomodo, quidve stellæ agant.* 15. *Actio regiminis.* 16. *Ostenditur diversitas regiminis, à motu, & à lumine.* 17. *Ægri*

17. *Ægri prænunciant futura.* 18. *Cur insectæ melius futura noverint, quam homines.* 19. *Cur morbidi præsentiant tempestates.* 20. *Prænunciatio non tollit arbitrandi libertatem.* 21. *In Cælo descripti ventorum typi.* 22. *Scientia significationis stellarum, homini ignota.* 23. *Magi Eoi.* 24. *E musto, Dei augures.* 25. *Prophetia è musto, erat Bacchantium.* 26. *Donum inebriecatum Paracelsi, enotuisse Ebræis.* 27. *Tres historiæ prædictionum.* 28. *Astra tantum inclinare, repugnat Sacris.* 29. *Inclinatio siderum quousque pertingat.* 30. *Præconia Dei Astra, non necessitant tanquam causæ: sed ut signa, prodentia velle Domini.* 31. *Solutio objectionis.* 32. *Trita proverbii explicatio derogat Gratiæ Dei.* 33. *Cælum non inclinare.* 34. *Semen humanum sponte defluit in animam viventem, animalem, & discurrentem.* 35. *Proprietates inclinationum seminales quæ.* 36. *Quadruplex inclinatio.* 37. *Inclinatio vocationis, à solo Deo est; non autem ab astris.* 38. *Inclinatio moralis, à semine, & educatione.* 39. *Inclinatio vitalis, à semine, & educatione est.* 40. *Inanis ac fastuosa Astrologorum præsumtio.* 41. *Inclinatio fortunarum, immediatè à manu Domini.* 42. *Seductæ Scholæ à Paganismi Cacodæmone.* 43. *Supina Astrologorum negligentia.* 44. *Sensitiva humana, ut differt ab anima bruti.* 45. *Consuetudo, quomodo pariat inclinationem.* 46. *Quomodo sapiens dominabitur Astris.* 47. *Prædictiones ex Astris, cur fundamentaliter vanæ.* 48. *Error Authoris.* 49. *Astrologi fatentur suas deceptiones.* 49. *Supponunt non-entibus causis effectus astrales.*

1. HActenus de elementis, illorum qualitatibus, complexionibus, & contrarietatibus in ordine ad scientiam medicam; extra quam nempe, studium Physices, tanquam suo fine carere putavi, non secus ac si de statu politico, aut belli negotiis, tractaverit Clerus. Utpote S. Paulus arcet omnem Sacrificatorem à similibus. *Nemo militans Christo* (inquit) *implicat se negotiis secularibus.* Studia ergo Physices, adulteriorem finem, utilitatem nempe hominum, direxi: non autem ad oblectationem legentium. Hactenus quoque de Astris declamo, quia putantur quorumcunque morborum, inclinationum, ac fortunarum patratores. Et quidem Paracelsus tandem in hoc consensit, quamvis studio, in cæteris omnibus veterum sit refractarius. Inprimis assumam textum: *Cæli enarrant gloriam* 2. *Dei: & opera manuum ejus annunciat firmentum.* Id enim sonat: Quod Cœli sint primariò creati, ut enarrent immensam Dei Majestatem, Potentiam, Bonitatem, & Sapientiam: quibus nempe quatuor columnis totus stat, & innititur universi globus. Stelligerum autem Cœlum, tanquam præco, annunciet admiranda opera manuum Domini, creaturis intellectualibus. Hactenus namque Ecclesia admittit 3. prædictiones meteoricas, annorum sterilitates, & fecunditates, sationum stationes, navigantium pericula, Primatum mortes, Pestes, inundationes, imo quæcunque à directione arbitrii nostri non dependent. Quatenus nimirum omnia ista creduntur primis elementorum qualitatibus connexa esse, contingenti consequentia. Usque-adeo, licet magnatum mortes, bellorum tumultus, atque incendia, in ephemeridibus admittat prognosticari: Illa tamen aspici vult, non ut contingentia libera sive arbitralia, multoque minus ut necessaria: sed nuditer tan- 4. quam effectus primarum qualitatum, & complexionum. In quo, quantum sit erratum, jam in præmissis demonstravi. Porro & quam procul in hoc sit à Sacris recessum, hic ostendam. Si cœlestes influxus obtinent causæ rationem, sanè illorum effectus de necessitate erunt connexi suis causis, adeoque & hactenus saltem necessarii, per modum aliarum causarum secundarum, quarum effectus succedant necessariò positis causis: nisi supernaturaliter impediantur, aut mutentur. Quod æqualiter omnibus causis est 5. proprium, nec singularitatem pro Cœlis involvit. Sin vero influentiæ cœlestes tantum per modum signi, & prænuncii sint: utique neque minorem importabunt necessitatem: quinimo longè arctiorem, si divinæ providentiæ certam credamus præscientiam, & opera manuum Domini per stellas præsignata credamus. Quocunque ergo modo sumatur,

Astra

Astra necessitant. *Stellæ erunt vobis in si-*
6. *gna, tempora, dies, & annos.* Non sunt autem hæc opera Domini, per stellas necessitate, & per firmamentum annunciata, opera sex primorum dierum. Neque enim astra, aut se, aut quæ mox secum erant creata, annunciare poterant, sine locutionis solœcismo. Deniq; astra hyemem, & æstatem non debebant prænunciare, quas per suum Blas causant de facto, quasque ordinario scimus, & ingruere sensim percipimus. Sed indefinitè prænunciare debebant opera manum Domini, & magis illa, quæ contingentia dicuntur, quam alioqui necessarias, & ordinarias revolutiones. Quæ contingentia non spectant ideo fertilitates annonæ, quas causant: sed pro Creatoris Majestate, Sapientia, & Bonitate, opera manuum Do-
7. mini futura, prænunciare debebant stellæ illa, unde sibi nomen sumsit Deus exercituum, per quem Reges regnant, zelotes, vindex, propter injustitiam regna de gente in gentem transferens. Qualia opera continentur in vita, ortu, virtute, duratione, vicissitudine, successione, motibus, atque alteritatibus successivorum. Adeoque sceptrorum transmigratione: & per consequens, in mediorum prænuncio, per quæ illa, tanquam per causas secundas, fiunt, fabricantur, dependent, atque subsequuntur, necesse est præconia astrorum, locum habere. Nam ejusmodi effectus, non nisi per blasphemiam, à numero operum manus Domini eximendi sunt. Hujus classis sunt ergo, quoque tempestates, terræ tremores, cataclysmata solita & insueta. Etenim Dominus exercituum, dat sceptra pastori, quæ à Rege aufert, transfertque, propter injustitiam Regum, Cleri, & Judicum. Ergo & hanc, ex consequenti, astra prænunciant. Si coronarum translationes sint opera Domini, si sortes omnium in manibus Domini stent. Neque enim alibi fortunam, & infortunium, aut aliunde exspectandum esse, si-

des permittit. Princeps enim vitæ, & mortis est, Rerum omnium α & ω. dat, tollitque victorias, bella, famem, pestesque, etiam comitantibus causis secundis, partialibus, etiam liberis, mediatricibus, concausis, & occasionalibus: quibus tamen universis præsidet Deus, ut causa totalis, immediata, & independens. Ideo horum operum omnium præco, est firmamentum. Neq; enim Deus errat magis in hisce contingentibus liberis, quam animalibus, consuetis, atq; necessariis, si à Deo, omnium motore & conscio, sit firmamentum conditum ad prænunciandum. *Terra Liby-* 8.
sa cooperiet cadaver Hannibalis, ut refert Appianus, prædictum Cacodæmonis oraculo. *Sperabat* (ait) *Hannibal, se ideo moriturum in Libia, qui obiit in Bithynia, prope flumen Libissum.* Diabolus enim, non poterat præcognoscere sortes, sive eventus futurorum bellorum, qui sunt in manu Dei exercituum, & futuro adhuc arbitrio humano, nisi depicta legerit prius in astro 9.
prænunciante. Quam picturam astrorum, dum nusquam commemoratam inveniant, nequeant vero negare, quin Diabolus prædicat futura; subterfugium meditati sunt, dicuntque, Angelis, connatas futurorum scientias, adeoque sibi connaturales: differre autem juxta choros, unde expulsi sunt. Ita ut qui de suprema Angelorum Hierarchia deciderunt, multo clariorē haberent cunctorū futurorum intelligētiam, quam, utpotè naturalem, Deus non abstulisset à Cacodæmone: Neque enim naturalius est Dæmoni, novisse futurorum illuminationes, quam novisse naturas, & nomina animalium, non antea visorum, instar Adami. Ego vero, sentio 10.
cum S. Dionysio, inferiores Angelos, à superioribus illuminari: hoc autem lumen, continuo diradiare à Sapientia Patris, nequaquam Angelis esse naturale: sed donum gratuitum, & beatificum. Denique omne donum bonum, descendere à Patre luminum, donum consiliorum Dei, ac futurorum operum suorum, esse creaturis,

per sua dona naturæ imperscrutabile. Aliàs scientia naturalis cacodæmonum pænè esset infinita, si in se clauderet venturorum mortalium fortunas, distinctas in suis causis secundis. Imo si cacodæmon, aliàs habuisset naturalem hanc consilii divini participationem, non ignorasset effectus futuros, quos ipsemet, velut omnium malorum titio, suscitaturus, & passurus esset: adeoque vix potuisset peccare.

11. Contingentia ergo, depicta credere, tutius est astris, non quidem omnia: sed fortè unius seculi; itemque tragœdiam cujusque hominis in suo Astro pictam: Cujus pictura cesset, cum vitæ suæ epilogo. Dicent, Hannibal sumsit venenum, suadente satana. ¶ Sed hoc non certo sciebat, ut nec prædicere poterat, si homo liberum habeat arbitrium, ideoque nec sciebat Hannibalem certo suis suasibus obediturum. Neque Hannibal moritur, stulto satanæ suasu, qui suis non esset nexus causis, à divina voluntate pendentibus. Neque enim veneno moritur, nisi prius ex prœliis multis adversis profugus. Dominus vero, Deus solus exercituum, in sua manu victorias habet, nec Cacodæmon prœliis præest. Ergo bellorum exitum prænoviſſe, idem est, atq; liberorum contingentium. Siquidem victoria occasionaliter plerumque manat, ex contingenti non præmeditato. Concludo ergo, quod hostis infernalis, legat stellarum picturas, quibus firmamentum dicitur prænunciare opera manuum Domini.

12. Sed dices, quorsum faciunt prænuncia Cœli, quæ nemo mortalium novit, quæque à Cacodæmone sciri nefas? Inprimis fat esset, quod prænuncia futurorum enarrent gloriam Dei primariò, & infinitudinem Sapientiæ, & præscientiæ suæ. Ut nempè non maneat non significata. Deinde, *Non fecit Dominus verbum, quod non significant servis suis Prophetis.* Denique, si mortalium numerus vix sit centesimus Angelorum eudæmonum: sufficit, quod hi saltem prænuncia futurorum legant, & proinde de novo laudent Dominum. Lucifer quidem, multâ cognitione rerum, tum exsistentium, & mox futurarum, superbivit, eratque naturalis illi, quæ sine gratia inflat. Sed non proinde sequitur, ipsum cognovisse omnes mortales venturos, eorumque fortunas, vitia, defectus, peccata, gratiam, & quæcunque, causæ secundæ instar, futura essent, ut neque Dei secreta mysteria, successione dierum pandita, causarum connexioni addita. Cæterum sive pestes oriantur, & sæviant, sive tyrannides, bella, devastationes, tumultus, vel hæresiarcharum exordia, permittente Domino, Saltem erunt ista tam connexa suis causis necessariis & secundis, licet arbitralibus & occasionalibus, quàm sunt alioqui meteora suis. Neq; enim munus prænunciandi opera manuum Domini, ad solas aeris mutationes coarctandum est: verùm absolutè, ad omnia opera manuum Domini. Quoniam si Astra præcones esse queant minatorum effectuum iræ Dei, quæ absque causis secundis, Angelo percutienti essent commissi: quidni & pariter annunciabunt opera Domini, causis secundis, & liberis deputata? Siquidem quæcunque præscit Deus, illa etiam si volet, per sua organa annunciare potest: atqui ejusmodi propria organa Dei sunt firmamentum, & ejus lumina, teste scriptura. Enimvero, quamquam ausus fui 13.
Cœlo plus authoritatis tribuere, quam quantum ipsi à Sacris inolevit. Nimirum, ut *stellæ sint nobis in signa* prænuntia, *Tempora*, sive aeris mutationes, *dies* denique, *& annos.* Quare Textus adimit stellis omnem causarum potestatem, præterquam in supradictis temporum, dierum, & annorum revolutionibus. Nec agunt, in- 14.
quam, nisi per Blas motivum, & alterativum. Dicuntur autem stellæ agere, per motum duntaxat, & lumen: motus verò, tantum agere in Scholis dicitur, propter luminis aspectus diversos, nam quod motus Cœlorum, etiam velocissimus, tam à nobis remotus, calorem produceret, ut

motus:

motus: commentum est. Siquidem, pænè æqualis cœlorum est motus diurnus; ergo & calor, par semper esset.' Luminis vero proprietas, cum per se, non sit, nisi illuminare, per accidens verò, ob sui conjunctionem, calefacere, vel frigefacere: suntque subinde dies frigidi, & nubili nobis, sub solstitio æstivo. 15. Hinc sanè, alias causas à Blas cœli mutuare debui. Actio est nimirum quædam hactenus Scholis ignorata, quam Regiminis, proprio limite docui, quæ spirituum abstractorum instar, propemodum in sibi substrata objecta operatur. Ac velut anima sua movet, & alterat organa. Influentiam voces, per me licet, modo intelligatur connexitas, dein stellarum, concitandi Gas inferum, juxta leges directionum ab omnipotente datas, 16. & fixas. Alioqui namque, cum luminis radius tecto impediri possit, cessaret quoque omne Blas stellarum in nos, si lumine, & motu tantum, agerent in nos: imo & cœlo obnubilo, nulla actio in aquas, & in terræ sata, conspiceretur. Etenim morbidi, analogon motum lunæ persentiunt, & hactenus venturas prædicunt tempe- 17. states. Quippe ipsis rerum seminibus insunt connata, & cognata cœli lumina. Quæ sese ad proximorũ luminarium motum, adeoque ad universalissimum astrorum Blas, componunt. Ideo namque clausis hypocaustis, sentiuntur concentrati ejusmodi effectus. Non quidem, quod forinsecus in nos incidant: sed cœlum intus gerimus, in initiis vitalibus, illoque pentaculo, animantata signavit omnipotens. Attamen concentratio, & conformitas, adaptationis nexum cum superiore la- 18. tiore significant. Quinimo, facile credam, si Insectæ, prænuncia temporum signa edant, nos potuisse etiam sub sanitate omnia prænoviſſe, nisi prævaricatio totam naturam in fundo conspurcasset, nosque adeo bestiolis illis, naturaliter stupidiores, atque ærumnosiores reliquisset. Cœlestes namque collocutionum familiarita- 19. tes nobis peccatum ademit, In morbidis tantum, sua pristinæ prænunciationis stigmata, reliquit. Quo sciamus, nobis, non nisi ex miseria naturæ corruptæ, relicta futurorum stigmata. Quæ aliàs, in sui puritate, veros cœli augures fecisset, non minus quam Adam cognovit animalium naturas. Et quamquam astra prænuncient effectus, è causis liberis, & contingentibus dependentes; nolim tamen intelligi, astris tributum munus, futurorum introducendæ causalitatis. Sufficit enim, quod præconis officium in hoc agant, tanquam media dependentia à præscientia divina. Sicut enim præcognitio divina, non tollit ab homine arbitrandi libertatem, ejusque nodus cum præscientia non tollit eventuum infallibilitatem: inevitabilitatem nihilominus minimè continet: multo mi- 20. nus firmamenti prænunciatio, ullam inducit contingentiæ necessitatem, ex parte arbitrii: quamvis ea omnino cadat ex parte eventuum, copulatorum suis causis liberis. Equidem sæpius sum admiratus, Recusantes astrorum denunciationem, in causis liberis, quasi proin necessitarent, atque tollerent arbitrandi libertatem: ubi interim divinam præscientiam, non causare quicquam contra liberum arbitrium: sed denunciare posse, admittunt. Cum longè major sit necessitatis ratio, in præscientia humanæ glorificationis, penes Deum, quam in astrorum prænunciatione ex sui natura, mutationi obligata, propter peccantium resipiscentiam, & labilem naturam. Contigit namque, quod aliquando astra, solas minas prænunciaverint, quo avii mortales terrore supplicii, in viam redeant, tanquam Ninivitæ. Quo casu, quantumvis astra multum de sua certitudine, & robore amittant, propter præscientiam futuræ pœnitentiæ: non tamen necessitatis certitudinem deserunt, quoties signa, eventuum prænuncia exhi- 21. bent. Quapropter mecum reputo, in cœlis, tanquam tabulis, descriptos typos, rerum per secula succesſivarum (quos typos leges fati nominant) idque non qui-

dem per Alphabetum Ebræum (ut Rabbinorum aliqui somniant) sed quod Provinciis, Regnis & hominibus suæ sint stellæ, quibus depicta sit scena, suo subjecto rerum contingentium, in revolutionibus dierum, unicuique istorum statutarum. Proinde nec mirum est, si Cacodæmones noverint horum multa prædicere. Eoque minus, si singulis nostrum, sui sint deputati custodes eudæmones. Prout montis Gargani, Regnorum, ac Rerumpubl. sui sint rectores spiritus, & protectores. Sic enim nedum ascensionis, atque periodi regnorum, depicta inibi sunt prænuncia: sed & hominum singulorum decursus, atque exitus, suo astro peculiari, historicè figurantur, quæ simul typicè depingun-
22. tur. Quam quidem scientiam, licet spiritibus notam, naturaliter homini vetitam, multories legam, augurum cœli etymo, Solis tamen servis Dei, sive Prophetis concessam, pro ejus beneplacito, reperio. *Senes enim vestri somniabunt somnia; Juvenes vero habebunt visiones, ac prophetabunt. Hoc enim quod continet omnia, vim vocis habet.* aperit futura contingentia, per suas stellas annunciata, duntaxat quibus,
23. & quando vult. Quibusdam interim typicam largitur astrorum notionem, prout Magis eoicis: aliis verò dat somnia, ut Josepho, atque iisdem Magis, eademque posse verè interpretari, ut Josepho, & viro desideriorum Daniali. Sunt & hodie aliqui, velut amentes, & ebrii, prædicentes futura, nescientesque quid, cui, quomodo, aut quare ominentur. Sic enim apud Josephum, Jesus quidam, excidium Sanctæ urbis continuo clamore prædixit, eaque de causa vapulavit. Sed Apostoli loquebantur ex Paracleto, linguis omnium nationum, quæ tunc sub sole erant; ab Ebræis verò, & paganis, habiti sunt pro ebriis musto. Licet tum in Palæstina, nullum mustum reperibile esset. Prophetantes enim glorificabant Dominum Jesum. Neque enim tunc concionatos, ut neque conversos aliquot, fuisse legitur. Reputati itaque ebrii musto, non autem vino, eo quod ebrietas ex musto, apud gentiles, Bacchantes, ad prædictiones concitaret. Videtur ergo 25.
Prophetia ex musto, vel alioqui prædictio, quibusdam hominibus penè fatuis, at si ebrii essent, familiaris, quam constitutionem Paracelsus vocat donum inebriecatum, Judæis enotuisse, ideoque 26.
falso Apostolis tributum. Potro ut demonstrem, in Astris, descriptos hominum eventus, pro mille, tria saltem narrabo diabolicarum prædictionum exempla. Nec aliunde, quam ex astrorum de- 27.
picto typo, eruta per Cacodæmonem. Primum. Regnante Roderico IV. Gothorum rege ultimo, castrum Toletanum, quod jam inde à diebus Regis Bambæ clausum steterat, curiositate Roderici aperiebatur; in eo autem præter unicam 28.
arcam, nil fuit repertum. In arca verò, linteum bombacinum, obvolutam, Africanorum vestes, & personas referens. Erat autem in eo sic scriptum. Quando hoc castrum, & arca reserabuntur, in Hispaniam irrumpet Gens, hujus similitudinis & amictus, & potietur victoria super Hispanos. Erant autem depicti Mauri amictu, qualis infra annos 200 post futurus esset. Duo alia sunt moderna. Dux Bironius læsæ Majestatis ob crimen, à suo Rege apprehensus, mox scisitabatur, qua de gente oriundus esset tortor Parisiensis: quem cum intelligeret Burgundum, ingemuit pavens, dixitque. Eheu perii! Siquidem ab augure quandoque sciverat, duntaxat sibi cavendum à mortali ictu, quem Burgundus, illi venturis diebus daturus esset. Comes de Loniguii, in duello propè Bruxellam cæsus, in monomachias pruriens, & audacior, quod à sortilegis sciviſſet, à lupo mortaliter se vulneratum iri. Fuit autem adolescens, comiti de Sancto amore, socius duelli, cui cognomen Loup. Qui lethaliter punctus, Loniguium transfodit. Esto diabolus harum prædictionum

Autor.

Autor. At saltem de fide est, omnis victoriæ sortes in manu Domini esse. Demus, diabolum concitasse Rodericum, ad aperiendam arcam, simulque plurimos Maurorum Reges stimulasse, ut invaderent Hispaniam. Attamen non potuit scire, se hoc potiturum, super arbitrio tot personarum: multo minus Arabes victoria potituros (quam Dominus solus dat cui vult) nisi consensum Domini in astris depictum prius legisset. Nec enim cacodæmon hoc noviſſe poterat ex motu, & lumine astrorum futuris, per bina abinde secula. In duabus aliis historiis, jam diabolus, præter horam & locum: etiam occisoris gentem, & nomen prædixerat. At saltem nomen non indi-
28. tur à Planetis. Porro vulgata Regula. Astra inclinant, non autem necessitant, visa mihi est contradictoria textui sacro. *Erunt vobis stellæ in signa, tempora, dies, & annos.* Utpote nulli mortalium licitum est, extendere fines, effectus, aut destinationes stellarum, supra, extra, vel præter intentionem Creatoris. Sive ergo sint in signa prænuncia tantum, sive demum in causas temporum, dierum & annorum: cum in utrumq; finem sint media, quibus Deus utitur, ut causis secundis: debent relationem necessitatis habere, propter potentiam, certitudinem & independentiam
29 ejus, cujus sunt media. Quantum verò spectat ad inclinationem, quam Scholæ Astris concedunt: nusquam in Sacris apparet, stellas nobis esse causatrices inclinationum: sed quoties stellæ sunt causæ causarum, toties quoque sunt causati causæ necessitantes, per modum aliarum secundarum. Etenim Sol non minori necessitate, diem atque æstatem advehit, quam flagrans stramen subter siccum fascem, hunc accendit. Ast ubi stellæ sortiuntur naturam signi, præconis, vel nuncii: tum quoque non excedunt conditiones præsagii, nec ullatenus vicem causæ assumunt. At saltem tunc prænunciant, ex infallibili præscientia divina, adeoque & necessitatem, quantum est ex se, & ex libero hominis arbitrio important, tanquam signa prænuncia operum manus Domini. Ac tametsi 30.
non necessitent causativè futura: necessitant tamen, quatenus velle Domini, signant. Etenim contingentia libera, dependent à suis causis, etiam primariò subinde, non intendentibus ejusmodi effectus, qui permissione divina inauspicati inde procedunt. Neque enim interim, quæ à causis liberis immediatè fiunt, intelliguntur ullo respectu, ab astris (licet tantum prænunciantibus) inclinari, ad producendos suos effectus. Siquidē inclinatio fortis, nativa, cōtinua sollicitans, repetita, &c. necessitatē quodammodo importat, super arbitriū liberum, quod ego, ne quidem in minimo 31.
puncto sui, ab astris inclinari, permitto. Perinde n. ut amicus non est belli causa inclinativa, aut incitativa, si Principi per epistolam secretè annunciat, hostem parare arma, & machinari invasionem castri. Tuentur autem se Scholæ per illud: *Sapiens dominabitur Astris.* Tanquam si astra quenquam proritarent, in cædes, furta, homicidia, adulteria, seditiones, ebrietatē, &c. sapiens tamen, libertate sui arbitrii queat irritas facere ejusmodi inclinationes, hocq; vocant astris dominari. At sanè malè intellecta Sacrorum authoritas, perversas parit 32.
consequentias. Nam inprimis non est sapientis, resistere malis inclinationibus: sed est gratiæ. Adeoq; sapiens non intelligitur hoc loco, qui sufficienti gratia sit munitus. Quoniam si dominabitur astris, non est quod formidet à victis inclinationibus, prout verbum (dominari) præ se fert. Hoc tamen tota vita falsum est. Denique etiam præsupponunt falsum. Quia nullatenus de stellarum destinatione est, ut nobis 33.
causent inclinationes: sed tantum ut sint in signa, tempora, dies, & annos: nec amplius. Cœlum denique sine labe creatum. Absonum ergo, ut nobis sit vice diaboli tentatoris, & quod amplius est, inclinatoris. Quod nobis infunderet continuum fomitē ad vitia, & præcipitem inclinationē.

Absit de divina bonitate hæc sentire. Omnis prava inclinatio, non foris aliunde nobis advenit: sed intus à peccato inolevit. *A corde homicidia, adulteria, & cogitationes malæ*: non sanè ab astris. Sub humilt itaque tenuitatis meæ protestatione, abrenuncio opinioni, docenti stellas habere
34. vim indendi inclinationem. Continebar enim initio, per diversos effectus, quod semē belluinum sponte flueret in animam viventem, & non obscurè discurrentem: & quanquam in concepto embryone, primùm eluceſcat potestas aliqua, tanquam ac si esset quædam anima vegetatrix eadem tamen; tandem perficitur, & surgit in gradum sensitivæ. Cumque semen humanum belluino non sit imperfectius, rebar & illud pari passu fluere, & tandem perfici in animam sensitivam. Non tamen sic, quod hæc sensitiva pariter transeat in naturam mentis humanæ. Nam cùm duobus simul dominis, non invicem subordinatis, nemo inservire possit, quin alterutrum odio habeat, eo quod incompatibiliter sint oppositi. Ita in natura, unicum corpus nequit duabus inservire animabus determinatis: sitque sensitiva anima, non substantia, non denique accidens (ut de formis docebo) mens vero humana sit spiritus, etiam vivens, substantia in abstracto, & immortalis hinc nimirum fit, ut superstite sensitiva, natura etiam lubens suscipiat animam humanam, ceu actum ejus perfectè ultimatum, seseque intus
35. ambæ pacificè compatiantur. Quibus præmissis cœpi considerare, canem esse animal vorax, mordax, invidum, vigilans, latrans, venaticum, & unicam ob buccellam omnium beneficiorum immemor, ingratum, adulativum, &c. quæ cuncta, velut proprietates seminales, & specificas, semini canino inesse, non autem ab astris impressas: illarum verò plurimas, speciei proprias cognovi: aliquas verò à parentibus insuper peculiares. Usque-adeo hinc canum prosapiam, pretio differre. Cognovi ergo, consimiles conditiones cani esse de stirpe seminis, & non astrales, adeoque ubi consimiles inclinationes in homine contuitus sum, statim quoque has ex proprietate aliqua canina, in semine humano, delituisse existimavi. Denique notavi animantia quædam conjugalia, alia vero promiscuo & incestuoso congressu nata. Sic notavi cicura, ferina, callida, doctrinæ incapacia, furtiva, crudelia, fugitiva, pavida, mitia, &c. Quas conditiones, quatenus toti speciei communes, vel per familias, dispersas, didici non ab Astris, aut ab Almuten nativitatis: sed prorsus, & duntaxat ex semine oriundas. Idcirco & pariter existimavi ejusmodi inclinationes hominum, ex brutali aliqua proprietate seminum, nato inolescere. Reperi quoque inter homines, integras non raro familias furiosas, stupidas, callidas, insolentes, petulcas, &c. Unde quidam dicuntur, *natio viperina*. Item: *Dicite* (Herodi) *vulpi*. Quocirca cœpi ingenium, judicium, memoriam, mores, inclinationes, imo mortis ac fortunæ dispositiones, omnino ab astris removere. Denique & in patrantis manu, est generare masculum vel femellam: sunt autem masculæ conditiones, inclinationes, ingenia, proprietates, longè distinctæ, à femininis. Orat namque Ecclesia *pro devoto femineo sexu*: quocirca inclinatio, sive devotio moralis, sexui debetur, non astris. Equi enim, ex colore pilorum judicantur: colores autem, in conceptu, ex arte variantur. Insuper conditiones & inclinationes mutantur per ætates. Pueri nimirum rebus aliis oblectantur, quam viri. Sobrius enim juvenis, quandoque fit potator senex, vel vice versa. Adolescens liberalis, sæpè avarus est, dum senescit. Avaritia quoque seminum (quod minus indiget, minusque appetere deberet) sæpè comitatur. Quæ certè non ex Astrorum directione pendent, si idem Almuten totam moderatur vitam. Enimvero distinxi inclinationes? 36.
ut una videlicet sit, qua naturaliter propendet quis in professiones, religiones,

artes,

artes, scientias, mercaturam, vel negotia exercenda. Hanc nuncupo inclinationem vocationis. Altera vero inclinatio concernit mores, virtutes, vitia; quam voco moralem, sive ethicam. Tertia autem spectat, sanitatem, morbos, vitam longam, vel brevem. Hancque ideo inclinationem, vitalem nomino. Tandem quarta est fortunarum. Quantum autem ad primam attinet, de fide credimus, Deum immediatè creare mentem humanam, eamque dirigere ad certam sui vocationem, in qua sibi placere possit maximè; quorsum illi porrigit condigna talenta 5. 2. vel unicum.

37. Itaque inclinatio vocationis, qua quis fit Medicus, Geometra, Musicus, &c. datur animæ ab ipso Creatore, à quo omne bonum donum de sursum venit: nequicquam vero horum ab astris. Ideo omnes vocationis inclinationes, eo ipso sunt bo-

38. næ. Inclinatio vero moralis, ut est merè belluina; ita jam antè demonstravi dependere eam ex ente seminis. Mala siquidem simpliciter astra essent, si inclinarent hominem ad vitia. Erraretque Creator in judicio. Quod viderat, quæcunque fecerat essent bona. Inclinatio itaque ad malum, ex corrupta natura in sui radice, ac semine, emanat. A corde manant malæ cogitationes, juxta lucem euangelicam, & ab anima consensus, prout à consuetudine peccandi fortis inclinatio. Bonum vero ex gratia, voluntate & exercitio. Neutiquam sanè ex stellis nobis est advena. Prima nempe nostri constituentia à prevaricatione fuere inquinata æqualiter: inæqualiter vero distributa, atque participata, ex bonitate seminis, matris conce-

39. ptu, educatione, &c. vel contra. Ideoque inclinationes omnes seminales, crescunt, augentur, vel decrescunt, juxta proprietates fluxuum seminis, ad augem, & decli-

40. nationem. Tertiam autem inclinationem ex debilitate vel robore seminum esse, totamque subesse directori Archeo, in natura, nemo nisi Astrologus controvertit, qui male accinctus, cuncta, in idolatriam usque, stellarum motibus refert, sibique jus explicandi attribuit, imprimis non distinguens potestatem nunciandi, à virtute effectiva: neque sciens, septem erones tantum esse, ut præsideant Blas elementorum. Fixas verò, continere tragœdias particulares. Ideoque cum præter solitum naturæ, signa erunt in sole & luna, portenta significant futuræ ruinæ universi. Sed illa increbuit stoliditas vulgo, ut putatum sit, cuique in arte sua credendum. Rectè hoc quidem. Quod Astronomus didicerit metiri motus & distantias stellarum. At non proinde illi credendum, tanquam vati stellarum, nisi literas valde authenticas contulerit, quibus illi credatur, tanquam Ooliab, & Beseliel. Ego itaque pro vitali inclinatione, laudo proverbium: *fortes creantur fortibus, & bonis.* Porro quantum concernit inclinatio- 41.
nem fortunarum. Illa, ipso etymo, excessit catalogum inclinationum. Existimo itaque omnes omnium fortunas, tam prosperas, quam adversas, concernere dispositionem divinam, non autem inclinationem, multoque minus ab astris dependere, licet in firmamento sint præsignatæ. Siquidem & hæc præsignatio demonstrat, 42
pendere illas immediate à voluntate Signantis. *Sortes enim nostræ in manibus tuis, Domine.* Credo itaque omnes omnium sortes, bonas esse in se, & plenariè esse in manu Domini. Credo insuper, quod quantum quisque ab hac opinione est remotior: tantum sit gentilitati vicinior. Scholæ ethnicæ videbant quidem, animantia, per speciem, consimiles inclinationes habere; stupefactæ tamen, pluralitate inclinationum moralium in specie humana, unica, exprimente omnium bestiarum inclinationes omnes, nescientesque ideo cui causæ, tantum inclinationum numerum fiderent, suadente Cacodæmone, per augures cœli, confusè ad astrorum incertam, momentaneamque copulationem, & elongationem confugêre. Ne- 43.
quicquam indagantes, cur plurium bestialium

lium inclinationum humana ſpecies ſit capax. Neglexerunt enim conſiderare, Quod bruta ſpecificas haberent inclinationes ex ente ſeminis, nec brutis horoſcopum deberi. Quod homo ſuas pariter haberet inclinationes brutalium ſimiles. Quocirca ſaltem pro moralibus inclinationibus hominum, nativitates non eſſe indagandas. Etenim nec aliunde homini naturaliter adveniunt, niſi ex parte ſui corporis, quod totum, quidquid eſt, enti debet ſeminali, non aliter quam brutorum corpora. Anima ſiquidem immortalis, tota ſimplex & uniformis eſt; & cum ſit immortalis, nequit à caduco, labilique ſtellarum motu, ſuam habere inclinationem: ſed tantum auſcultat naturæ, in Adamo, & poſteris corruptæ, à peccato. Quocirca in ſero nepote, non raro reſurgunt mores, geſtus, & inclinationes avi, non antea viſi. Has quidem tum enti ſeminis dari contentæ ſunt Scholæ, non aſtris. Sed aſſentiendi conſuetudine, & Aſtrologorum importunitatibus ſoporatæ neglexerunt perpendere præfatas inclinationes avi, non eſſe alterius dignitatis, nec à cœtu cæterarum inclinationum ſeparatas: ac proinde eadem lege teneri, enti ſeminis. Neſcio itaque, quo merito hodie adhuc doceant, hominem Aſtris ita ſubjectum, ut continuo ab iis tentetur. Morales, vitiorum nempe, & bonitatum inclinationes, ab hora nativitatis deſumi: At ſanè, *conſtituit Deus hominem in manu arbitrii ſui.* Anima enim ſenſitiva, mentis vicaria, majore ſanè libertate gaudet, quam animæ brutorum, propter ſigilla à mente
44. ſibi ſuggeſta. Verùm animæ brutales, ſuæ ſpeciei inclinationibus, ſub pauca latitudine, contentæ vivunt: humana verò ſenſitiva, ad omnes exſpatiatur. Etenim ut fœtus humanus, ſimul atque nutriri propria quadra incipit, non alicujus ſpeciei planta eſt, prout neque alicujus ſpeciei brutum, dum ſenſitiva ſimul cum rationali affluit. Ita ſenſitiva humana, non ad ſpeciem brutalem alligata, per omnem brutalium inclinationum latitudinem vagatur, ac facile auſcultat alienis inclinationibus mentis immortalis proprio lubitu ſibi inductis. Mens enim, incorruptam naturam labens, facilè hujus motibus & illecebris cadit, ſemperque per effrenem appetitum diſcuſſa loco, ſervit ut pediſſequa perturbationi, quæ illam loco pepulit. Unde inclinatio aliena. Cujus frequenti 45.
uſu, vel deſiderio, fit conſuetudo ſortis, quæ tandem mentem incarcerat. Patet ſaltem, inclinationem moralem eſſe de intimis animæ ſenſitivæ proprietatibus, ex ente ſeminis diſpoſitivè labentibus. Quodque Aſtra, nullam cauſandi poteſtatem in nos, ſint ſortita, præterquam per Blas meteorum. Cæterum quanquam inclinatio vocationis, vel moralis, vitalem mutent. Ut dum putator fit podagricus; rixator vulneratur vel occiditur: Sic deaurator miſerè tremit; foſſor mineralium, itemque Chymicus, aſthmate perit. Illa tamen fiunt duntaxat occaſionaliter. Nec quidquam juris Aſtrologo deferunt. Apage ergo, credere ſtellas ad tentandum, inclinandum, perdendum, felicitandum, ſcientias infundendum, creatas, aut acquiſito deinceps jure, valere. Tollitur enim ſic vis meriti, ac ſupplicii, aperitur quoque via ad Atheiſmum, & deſtinationum fatalitates. Itaque ſapiens dominabi- 46.
tur Aſtris. Non quidem, quod queat impedire, mutare, ſuſpendere, & invertere aſtrorum curſus, aut lumina: ut neque viciſſitudines temporum, dierum, & annorum inde conſequentium. Sequitur ergo, quod Sapiens non dominabitur effectibus, qui ſunt copulati ad aſtrorum revolutiones, tanquam cauſas; neque dominabitur aſtris, tanquam ſignis, ut videlicet illa queat mutare, pro ſuo lubitu: ſed tantum prævidens, quod ſeptem errones, Blas motivum, vel alterativum concitaturi, unde ſterilitates, frigora, calores, annonæ caritates vel ſimilia, neceſſariò conſequuntur, poterit ſibi de neceſſariis providere, adeoque aſtrorum fluxu natis in-

co m-

commoditatibus obviando & à posteriori quodammodo dominari. Hoc nomine Astrologus, non excedens meteori limites, à Sacris inter Sapientes refertur. Quam tesseram si prædictiones astrologicæ temerario ausu excesserint, nedum vanæ sunt, ac conjecturales: sed utrâque Sacrorum pagina explosæ, nomine *Augurum Cœli*. Adeo ut rectè S. Ambrosius illas comparet telis aranearum, quæ quidem muscis & culicibus, seipsas irretientibus, captandis inserviunt, à robustiori vero animali, facillimè diffringuntur. Sic nempe hæ prædictiones, credulos minusque
47. firmatos in fide, tantum captant. Quod autem in se sint vanæ, & conjecturalibus regulis formatæ, probo. Quia nituntur duplici fundamento, Nullo nempè, & falso. Ex parte nullitatis est. Quod velint septem Planetis attribui figuram, inclinatio-
48. nes, fortitudinem, ingenium, fortunas, & mortem nati. Cum Deus stellas tantum in signa, tempora, dies, & annos, non autem in causas prædictorum, destinaverit. Adeoque si contradicant ejusmodi prædictiones, destinationi divinæ, eo ipso nullæ sunt, & falsæ. Secundo. Quia hactenus nondum inter Astrologos constat, de Schemate, sive ordine cœlorum. Videlicet an Mercurius, & Venus, ferantur orbibus singularibus infra Solem, juxta Ptolemæum, & omnes judiciarios veteres. An vero rotentur parius circulis, circumcirca Solem. Quod nuper tubus opticus sic exploravit. Concidunt ergo Aphorismi prædictionum, illo fundamento nitentes, quod illi duo planetæ semper sint Sole inferiores. Deinde, si duo ex planetis, (Venus) maximum præter Solem sidus circum Solem feruntur, sintque tantæ potestatis in Judiciis, & tam vicini nobis, saltem illæ maculæ, sive stellæ in Sole, vel illi propinquissimæ, erunt longè majoris authoritatis, ad refellendum omnes veterum aphorismos. Et stellæ, quæ circum Jovem, nuper volvi sunt repertæ, Almagesti regulas, sive fundamento scriptas, conjecturaliter convincent. Ut interim sileam de Copernica opinione, quæ hodie suis non caret assecliis, & non parvæ authoritatis, licet sub silentio premant suum consensum. Qua tamen semel erumpente, absque dubio, omnia phænomena & prædictiones ruent. Quarto, incertum est punctum nativitatis. Cumque astra singulo puncto varient, Necessario omnis prædictio est incerta. Ego aliquando junioribus annis deceptus, plurimum tribui astrorum significationibus: sed cum mihi satisfacere non possem, ut per notabilia accidentia nati, punctum nativitatis invenirem. Quod est planè necessarium, si ex astris illa accidentia procedant, quomodolibet: Tandem ex parte magni Herois, descripsi accidentia sua, nimirum quod anno ætatis suæ x 1 uxor sex annorum ipsi esset nupta, equitis gradum nactus, peregrè profectus usque in annum 19 in duello vulnus accepisset, femur dextrum, casu in rhæda fractum sibi, adjunctis horis præcisis, cum plurimarum rerum observationibus. Addita patria ubi natus, die 9 Junii, & hora inter 7 & 10, ante meridiem anni 1604 adivi ipse peritissimos judiciarios, dimissa quoque quæstione in alias regiones, cum pollicitatione 600 aureorum, qui punctum (nobis notum) nativitatis ariolari, ex præfatis accidentibus posset. Tandem nemo punctum verum attigit, sed ille qui propius accessit, adhuc per septem puncta, super semihoram distabat inde. Erant interim antesignani, qui negabant inter 7 & 10 horam tale punctum esse, per quod ejusmodi accidentia essent significata: sed quidem illud punctum reperiri, mox ante quintam mane. In rei tamen veritate, natus erat Londini me præsente, septem punctis post horam nonam solarem, & non horologialem. Insigni deinceps ergo pœnitentia, luxi meas credulitates. Porro de falsitate fundamenti prædictionum, clarius adhuc constat. Siquidem ipsi- 49.
met fatentur eccentricos suos, &c. esse

mera figmenta, & penè impossibilia, ad salvandum suas theoricas. Quod sonat. Ignorari cœlorum orbes, & astrorum lationes. Adeoque positis his absurdis figmentis, non mirum, consequi plura iis affinia. Novi remedium, quo fœtus alioqui per diem & horas in partu staret, eoque potu sumto, mox infra horæ quadrantem, mulier parturit: sicque eluditur punctum nativitatis, itemque Trutina Hermetis de empsychosi; hoc autem remedium, in jecore, & felle anguillæ, siccatis & pulveratis, consistere scripsi alibi: falsitas denique magis apparet. Nam dicunt, Saturnum frigidum, & siccum me-
50. lancholicum, ideo invidum, & ad furta ac proditiones incitantē, plane malum, quia de natura terræ. Martem vero, quia calidum & siccum (non Solem) malum esse, cholericum, bellatorem, homicidam & ferum, quia de natura elementi ignis. De aeris verò natura atque hilares Jovem atque Venerem sanguineos, bonos, prout Lunam atque Mercurium frigidos, & humidos de natura aquæ & phlegmatis. Adeoq; & ideo mediocres. Soli vero calidissimo, mediocritas competit, non humor nec elementum. Quocirca vel Sol languebit præ injuria, vel male attribuuntur potestates elementorum fictitiæ, in causas proprietatum stellarum, quibus proprium est, non mutare: sed dare Blas alterativum his inferioribus. In quo occurrunt multæ falsitates. Nam inprimis, malum intra cœlum, causativè demergunt. 2. Terræ qualitates esse pravas. 3. Ignem inter corpora elementalia collocant. 4. Non astra, non saltem quoque duo elementa, quæ Deus fecerat, erant bona. 5. Falsò comparant stellas in proprietate causativa, ad qualitates elementales. 6. Falsò ergo attribuunt stellis, causalem vim fortunæ, ingenii, &c. ad primarum qualita- 51.
tum relationem. Quare cum in judiciaria Astrologia tantæ sint nuditates, falsitates, vanitates, & in summa non nisi conjecturæ, meris mendacibus regulis suffultæ, non est mirum, quod mille Artifex se illis immisceat, ut habeat nunc iterum suos quadringentos prophetas, uni Micheæ oppositos. Quisquis ergo es Lector, meo exemplo, noli altum sapere. Cœlum autem, tam situ, quam profunda ignorantiæ nostræ cæcitate, altum nemo addubitat. Quapropter certè nolui inquirere cœlestia arcana, qui terrestria, ne pusillum quidem novi. Sin autem ultro Deus revelet, canta ipsi gratias corde grato. Certus nil revelaturum, nisi quod ad sui gloriam, & hominum usumfructum spectaverit; Plura de Epidemicis, tractatu de Peste scripsi.

FORMARUM ORTUS.

1. A *Busivè docent Scholæ, ortum formarum è Cælo esse.* 2. *Fides Authoris.* 3. *Probatur.* 4. *Quid deceperit Scholas.* 5. *Error circa patrantia lumina Solis.* 6. *Inconstantia Scholarum.* 7. *Tandem maluere, formas oriri ex potentia materiæ, non autem ex patrante lumine Cælorum.* 8. *Opinio S. Thomæ refutatur.* 9. *Ejusdem contradictio.* 10. *Opinio Scoti refutatur.* 11. *Scholæ aliorum hebes dogma refutatur.* 12. *Incipiens Atheismus.* 13. *Concludunt Scholæ contra seipsas.* 14. *Optimè sensit Augustinus.* 15. *Scholæ quoties cespitant, facile ambiguitate mutant.* 16. *Theses Authoris septem.* 17. *Quantum creatura ad productionem formæ tribuat.* 18. *Quale sit semen fœcundum.* 19. *Progressus seminis, ad optatum lumen.* 20. *Mineralium similes fluxus.* 21. *Probatur vis aliqualiter sensitiva in mineralibus.* 22. *Istos heroes ambos, seduxit paganicus error, in quinque absurda.* 23. *Itemque scienter didicissent novem notabilia.* 24. *Ignem nec substantiam esse, nec Accidens.* 25. *Propositionis demonstratio.* 26. *Probatio subsumti per mechanicam.* 27. *Lumen migrare de subjecto in subjectum.* 28. *Quid flamma.* 29. *Probatur definitio per mechanicam.* 30. *Ignis est mors artificialis positiva.* 31. *Theses aliquot, ignis naturam docentes.* 32. *Conclusio è præmissis, & thesibus.* 33. *Demonstratio Mathematica.* 34. *Scholæ sibi contradicunt respondendo.* 35. *Probationes insuper aliquot.* 36. *Scholæ sibi implicant.* 37. *Contradicunt sacris.* 38. *Igniculus vitalis quis.* 39. *Solare lumen, quid differat à lunari.* 40. *Solare lumen, planè mutatur in stellis.*

41. *Cur*

41. *Cur luna, etsi aliis stellis minor, dicatur luminare magnum.* 42. *Luna, luce nocturna regit noctes, etiam dum solem comitatur super horizontem oppositum.* 43. *Luna, nedum est speculum recipiens, & reflectens.* 44. *Probatur ipsi lumen proprium.* 45. *Blas frigidum lunæ, est de proprietate proprii luminis sui.* 46. *Demonstrationes super illo lumine.* 47. *Differentia radiorum Solis & Lunæ.* 48. *Differunt regere diem & noctem, separare lumen à tenebris, & diem separare à nocte.* 49. *Luna per mutuatum à Sole lumen, non regit noctem.* 50. *Animalia noctivaga, quomodo perfecte cernant sub densissimis tenebris.* 51. *Non emittunt lumen extra se.* 52. *Quid sint tenebræ tangibiles, & exteriores in superlativo.* 53. *Cur mali spiritus, opaca nocte lubentius tumultuentur.* 54. *Historia Noctambulonis.* 55. *Vulnus difficile curatur, si radius lunæ illuxerit.* 56. *Excrescentias curat lumen lunare.* 57. *Rana tota, per lunare Blas, & frigus, redit in Cristallinam mucilaginem.* 58. *Commendatur gluten de Aquatico.* 59. *Quare luna respiciat plantationes.* 60. *Cur effodiantur, & decerpantur plantæ ante Solis ortum.* 61. *Sufficere duo luminaria magna.* 62. *Germinandi modus, & progressus.* 63. *Tandem nitens fulgur in Archeo.* 64. *Fœcunditas mineralium unde.* 65. *Splendor, non est ipsa forma, ut neque candelæ splendor, est forma flammæ.* 66. *Natura, per se, nec continet, nec attingit formam.* 67. *Progressus in brutis calidis.* 68. *Quadruplex rerum forma.* 69. *Nullam substantiam jure esse annihilabilem.* 70. *Scholæ suam impugnant doctrinam per axioma.* 71. *Mysterium creationis humanæ.* 72. *Plures luminum species, quam rerum materialium.* 73. *Splendor seminum, ut differt à Lumine formali.* 74. *Lumen formale, toto genere distat ab igne.* 75. *Potestas condendi formas, infinitæ est Sapientiæ, & potestatis.* 76. *Qualiter mens penetrat alias formas, juxta & suam sensitivam.* 77. *Proprietates innascuntur à contactu formali.* 78. *Deus tanget, & penetrat omnes formas: à nulla autem contingitur, nisi à mente bona.* 79. *Innocentiæ Aristotelis, sunt blasphemiæ Christianorum.* 80. *Animam, nil destructivè pati à caducis.* 81. *Sensitiva in nobis, non est specifica bruti.* 82. *Quomodo sensitiva determinetur à mente.* 83. *Vegetans forma in bruto, non est de specie plantarum.* 84. *Ignis sit igne calidior.* 85. *Anima vegetabilis, vitalis quidem, at non propriè dicenda est vivens.* 86. *Functiones unius animæ exstinguuntur, illæsis alterius.* 87. *Archei discrimina.* 88. *Solare Lumen in ave, & quadrupede; lunare vero, in pisce.* 89. *Scholæ ignorant simplicium gradus, quamdiu luminum formalium potestates.* 90. *Ignis Gehennæ separat ens Archeale.* 91. *Deceptus Quercetanus in glacie.* 92. *Paracelsi error in gradibus simplicium.* 93. *Solis lumen, non est constitutivum entis.* 94. *Semina Solarium, & lunarium, visu distinguuntur.* 95. *Duo luminaria magna, respondent duobus elementis primariis.* 96. *Lumen trahitur in silicem, extra corpus luminosum Solis, & conservatur aliquamdiu in tenebris.* 97. *Usus anhelitus, veteribus assignatus, fallax.*

GEntilitas usque perseverat nobiscum, quod in Scholis edocti, etiamnum credamus, totam sublunarium moderationem, & vicissitudinem, pendere ex certo (id est, innominato, incognito, conjecturali, & incerto) cœlorum motu, astrorum situ, lumine & aspectu. 1. Non considerantes ex oppositio, donum multiplicationis aut generationis, effusum, ante natas stellas: atque eatenus, frustraneam quodammodo fore benedictionem generationis, & vicissitudinum inde sequentium, si totalis gubernatio inferiorum esset cœlestis, verumque imo foret, *Quod homo hominem generet & Sol.* Protoplastus enim ex limo factus, & inspiratione divini flatus, est animatus: Cœlos vero, nec esse, nec mores, nec scientiam, nec fortunas conferre, satis jam supra probavi. Nunc porro, nec quidem vitam, nec formam dare posse, probabo. Enimvero sic hæc olim infatuarunt dogmata Scholarum: quod inter Christianos creditum steterit, ipsam mentem immortalem, è semine humano, & cœlorum influxu, naturaliter produci: & quamquam id Ecclesia vetuerit: Scholæ attamen, gentilium erroribus etiamnum imbutæ, docent, præter mentem humanam, omnes omnium formas, essentias, origines, & consequenter vitam, inclinationes, proprietatumque perfectiones, proprietates, & fortunas nostras, è siderum motu, lumine, (& forte insuper influentia) proficisci. Ast longè aliud credo. Profiteor 2. nempe illum, qui solo verbulo beneplaciti, universum ex nihilo fecit, esse omnia in omnibus, & hodie quoque cunctorum viam, originem, vitam, & perfectionem. Adeo ut quamquam causæ secundæ, sint & operentur, tanquam causæ partiales, motuum directiones, & dispositiones

omnes, ad generationem neceſſarias. Quod proinde nihilo magis, omnipotens ſuum honorem ulli tribuet creaturæ. Quin ſemper, ut cauſa totalis maneat, jugis rerum Parens, naturæ conditor & Rector, creando perſeverans. Profiteor itaque, quod ſicut in initio ſine ipſo factum eſt nihil. Ita & hodiè, formæ cujuſvis creatio, ſit res ex nihilo, per ipſum eundem facta. Quod non ſolum dico, pro materia, ſemel olim creata: ſed & de formis quibuslibet. Quod ſicut forma eſt rei quoddam velut lumen, & iſtius luminis apex: ita nemo formas rerum patret, niſi Pater luminum, qui omnia dat omnibus, nec longè abeſt ab unoquoque creato. Nec credam, cœlos ex nihilo condere rerum formas naturales, aut rerum ſemina animaſve dare, quas nullo modo habent. Quia fides, ſimul & religio me docent: Deum eſſe & hodie rerum immediatum principium, ubique præſens, operans omnem omnium perfectionem. Ideoque quidquid uſpiam eſt eſſentialiter, id totum, quantum eſt, poteſt, ſcit, atque habet,
5. debere Deo. Etenim creatio reſpicit & dicit habitudinem, ad rem exſiſtentem in perfectione: rei autem perfectio eſt ſua cujuſque interna eſſentialis forma. Ergo ejus immediata origo, non aliunde, quam ex creatione eſſe poteſt. Atque ideo, immediatè ex unico rerum Creatore ineffa-
4. bili. Scholæ ergo, oppoſitum ſentientes, deceptæ ſunt, cum cernerent lumen, per ſe, facere verum ignem trans vitrum. Lumen inquam, putarunt accidẽs: Ignem verò eſſe ſubſtantiam, atque in utroq; putan-
6. tes ceſpitarunt. Ideoq; ad lumen naturale Solis cæcutientes, tanquam ad ſubſtantiæ ignis creatorem confugiunt, retrocedendo dubitantes, An cœlum, adhuc formam ignis conderet, an vero aliud quodvis lumen artificiale, in hoc opere æquivalens? Etenim ſemper iſta perennat Scholarum ignavia, quod nacto exemplo (erroneo & putaticio) confeſtim ad generalitatem ſint lapſæ: ne indagando, per ſpecies, ſatigarentur & aliquid reperirent, quod illas, ex poſſeſſione putatæ notitiæ, cogeret recedere. Intelligere inquam non potuerunt, Solis lumen, quin ſimul & formarum omnium eſſentialium, crederent eſſe creatorem. Sed in paleſtra ceſpitant, ca- 6.
dunt, & inconſtantes aufugiunt. Nam cum unam formam eſſentialem ignis putarent generari immediatè à calore, putredine, frictione: & jam ſumi de alio lumine, abſque cœlorum reſpectu, cooperationeque, palinodiam cecinere: cœlos, ſuamq; priorem opinionem oppugnarunt, & ab his, formarum creationem repetendam volunt, quam tamen liberaliter, atq; crediliter, ipſis ſubinde cedunt, incertæ, cuinam Authori, formarum nativitas debeatur. Quocirca, cum ignem de igne ſumi cernerent, adeoq; in objecto cremabili eſſe potentialiter ignem. Confeſtim quoque eo- 7.
dem jure, ſemina cuncta, continere potentialem formam, atq; eatenus ſcilicet, quod actualis forma tandem ducatur, atq; procreetur ex potentiali diſpoſitione, quam vocant materiæ (ac ridiculam ſanè) potentiam. Initio enim ſunt arbitratæ, cunctorum ſeminum generationibus, idem evenire, quod jam in lumine, & igne expertæ fuerant. Mordicus itaque aſtruere cœperunt deinceps, quod omnis ſubſtantialis forma (ego vero, eſſentialem formam, rebus quibuslibet concedo: ſubſtantialem tamen, nulli, niſi homini, propter mentem immortalem) ſive actus educeretur ſine medio, è potentia materiæ. Id eſt, à Solis crearetur diſpoſitionibus materiæ (quod eſt dicere) accidentibus. Utque ex cerebro, hæc illarum ſcientia parta erat; tanquam Minerva Jovis filia: fuit quoque pro ſubjecto inhærentiæ anxia, inconſtans, ſine ſenſu, atque in varias mox ſe- 8.
ctas diſciſſa. Ac inprimis quidem S. Thomas. Docet, *Accidentia, revera quidem, generare ſubſtantiam: ſed id tantum, reſpectu ſubſtantialis formæ, cujus ſunt inſtrumenta.* Inprimis, hic S. Thomas ſuum deſerit Ariſtotelem, vultque cauſam efficien-

tem,

tem esse internam, è sinu formæ labentem, dependentem, & hactenus ejus prolificatricem efficientem. 2. Dicit hæc implicantia. *Una forma substantialis, non facit alteram, ex seipsa: sed ejus accidentia id revera faciunt.* 9. Item, *Accidentia, ex seipsis revera non faciunt formas substantiales: sed est virtus substantialium formarum, quarum instrumenta duntaxat sunt ipsa accidentia.* Sive ut alibi dicit. Quod Accidentia, sint proprietates formarum substantialium, & quidquid operantur, id virtute formarum fieri. At sanè pace tanti viri, non est in rebus naturæ, prout est in negotiis humanis, ubi Judex, vel Sacerdos, operatur nomine officii, & non ut Joannes. Ejusmodi enim respectus, natura ignorat, iisq; lubens huc usque caruit. Penes eam res enim quæque agit, id quod agit, sine relatione authorizationis. Accidens nempe, agit quantum, & quale est in seipso: non autem quatenus ex commissione ejus, cujus est organum. Natura quippe, ignara est substitutionum, omnisque fallaciæ Juris. Res enim operatur, quantum quæq; potest, absq; diplomate. Quid enim ad effectum productionis formarum attinet, accidentia agere in quantum sunt organa formæ substantialis, vel alio respectu, si interim formæ essentiales, revera & actualiter constituantur ab ipsis accidentibus? At sanè instrumentum, etsi in Matheſi aliquid generet, nullo tamen intellectu vero, est generans in natura, eo quod sit rei generatæ, & singulariter ejus formæ externum, nec quidem continens Idæam essentialem formæ, multo minus Archeum ejus. Siquidem Accidentia, quatenus procedunt à generante ad intentionem generandi, debent continere quidditatem atque proprietates seminales, ad generationem requisitas: quibus accidentia, ut talia sunt orbata. Eo quod ad summum, sint tantum media dispositiva materiæ, ad suscipiendam formam, non autem ad procreandam eam. Videtur itaque juxta D. Thomam, quod accidentia, ut instrumenta formæ, essent velut canales instrumentales, per quos forma generantis, spiraret formam in generatum, si materia hujus prius, per alia accidentia, sit benè dispositа. Atqui tunc generatio formæ immediata, non competeret accidentibus. Ut sanè accidentia nunquam sub Intellectu instrumenti, sunt productiva substantialia. *Scotus* vero, iisdem insistens deluso- 10. nibus, ex productione Ignis desumtis, declarat *Accidentia, nullo modo generare formas substantiales, sed unam formam substantialem, revera actualiter producere ex seipsa alteram.* Hic sermo, saltem cœlo & Soli, demit generationem formarum. Secundo facit omne semen, actu animatum, vita & forma dotatum substantiali, cum delirante Thoma Fieno Medico Lovanienſe. Tertius est, qui te- 11. net propriâ virtute, & sine concursu formæ substantialis accidentia, immediatè producere formam substantialem. Hic enim (ut dixi) ab ignis, & luminis præsentia maximè occæcatus, instar vespertilionum, cogitur fateri magnæ benedictionis solemne mandatum: *Crescite, & multiplicamini.* datum solis accidentibus. Alii enim instar Africæ, semper nova monstra ex scientiæ humanæ præsumtione, adferunt. Adeo tametsi præcedentes opiniones essent absurdæ. Hi tamen adhuc, superlativè absurdiora heic statuunt. Enimvero si natura requirat (ut Physici supponunt) seminalem quandam successionem, & continentiam unius fluxus, ab altero, velut principio consubstantiali, & conjuncto, cum principiato. Quomodo erga poterunt accidentia, quocunque modo accepta, procreare aut continere formam substantialem? fatentur formam quamlibet, esse internam rei perfectionem, essentiam, substantiam ac originem accidentium sui concreti; Attamen volunt illam nasci, produci, & velut ex nihilo creari, ab accidentibus, tanquam dependentiis formæ essentialis, sui prædecessoris.

Atqui cum omnia naturalia, producant sui simile in specie. Sequitur ergo, quod velint formam essentialem, ejusdem esse speciei, cum formis accidentalibus. Imo accidentia, substantiis istam eripuisse prærogativam, quod accidentia producerent accidentia, atque insuper formas essentiales substantiarum. Formæ autem substantiales, velut otio torpentes, feriarentur, ac suis vicariis accidentibus, totum negotii pondus tradidissent, ut falsificarent proprium suum, & Aristotelis axioma: *Quod omne agens, naturaliter natum sit producere sui simile.* Cum accidentia non solum accidentales, sed etiam substantiales formas, quasque docent esse etiam
12. substantias, essent producendo. Falsum itaque, & Atheismi aliquid continere visum est mihi, axioma Scholarum. Quod omne agens, quod disponit ad formam, etiam det ipsam formam. Quoniam si substantia, prædicamento differat ab accidentibus: principia illorum non debent minus differre. Principium nempe activum, motivum, dispositivum, & essentiale, generationum, est ipsa causa efficiens, & Archeus faber. Deus itaque gloriosus, tandem creat formas substantiarum. *Quorum ergo principia sunt genere & prædicamento diversa, illorum effectus æquè distant: pro ut causæ eædem similes, sunt similes similibus causatis.* Sequitur autem à jam dictis. Quod calor, producat calorem, non ignem: multo longè minus formam pulli: Non aliud denique quicquam præter calorem. Quia cum causa efficiens sit interna, & de essentia causati (quod postmodum contra Aristotelem demonstrabo) ideo unum & idem non potest constitui à causis propinquis specie diversis. Multoque minus toto prædicamento diversis. Neque enim datur esse, sine proprietatibus essentialibus, ut nec agens, sive organo, & medio. Quo igitur medio, quave demum proprietate, extra se, calor erit agens in productione formæ, aut ullius substantiæ? & quo contactu, calor tanget formam, ut hanc in altero objecto generali, de participatione sui esse, producat? Siquidem 13.
apud Scholas, gentilitio errore imbutas, omnis forma substantiarum est substantia. Unde Christiani subsumere debent. Quod cœlum, ut neque accidentia dispositiva ad formam, possint condere ullam substantiam ex nihilo. Quod creatio substantiæ, soli sit Creatori propria. Rectè ergo sensit B. Augustinus: *Si Deus in æ-* 14.
terna intelligentia species omnes contineat (imo & individua earum) quomodo non cuncta conderet? An aliquorum Artifex esse nollet? quorum efficiendorum artem, & scientiam, ineffabiliter laudabilis mens ejus haberet? Idcirco quamquam semen contineat patrantis imaginem, Archeum sibi proprium, cum omnibus ad generationem requisitis: attamen nisi essentiale esse formæ, originaliter, totaliter, exemplariter, perfectivè, emanativè, & immediatè, penderet ex Deo, natura nunquam operaretur quicquam, ad acquirendum formam, quia potestate activa planè careret, si orba esset respectu illo relativo. Itaque inprimis cœlum vel astra, nullo intellectus modo, per motum, lumen, influentiam, concurrentiam, cooperationem, aut copulationem, producunt efficienter & immediatè formas essentiales rerum. Quæ duntaxat tantum videlicet nobis, *sunt in signa, tempora, dies, & annos,* quorumque munia nemini licet in novas servitutes compellere. Hierem. *Iuxta vias gentium nolite discere, & à signis Cœli nolite timere*, quæ timent gentes. Si non signa, multo minus astra, quia non habent rationem causarum, nisi ut sint in tempora, dies, & annos. Nec potest Christianus, sine scelere, illis alia dare officia. Est nempe juxta Greg: *Terræ collata potestas ex se germinandi*, perinde ut & animalibus crescendi, & multiplicandi, quam cœlo tribuere, nefas æstimo. Sed Scholæ 15.
facilè recedunt à Cœlo, ad accidentia dispositiva. Ego vero, contra, pro thesi pono! Accidentia nec per se, neque ut sunt formarum organa, producere substantia- 16.
rum

rum formas: neque unius ſubſtantiæ formam producere aliam. Cum generantis forma ſit localiter extra ſemen. 2. Terra quoque, licet poteſtatem germinandi, & fœcundandi ſemina receperit, extra cœli ſeminis, aut alterius cauſæ interventum: non tamen eſt productiva, ſive effectiva formarum. 3. Suppono itaq; Deum eſſe veram, perfectam, & actualiter omnem omnium eſſentiam. 4. Eſſe autem quod res habent, eſt entis, ſive ipſius creaturæ: Non autem Deus. 5. Licet enim pro pignore, dono, feudo, vel talento, ens habeat ſuum eſſe, à Deo, dependenter: eſt tamen illis ex creatione proprium. 6. Convenit autem enti cum ſuo eſſe, ut aliquid agat, & operetur in ſui propagationem, juxta benedictionem: *Creſcite, & multiplicamini.* Hinc nempè cauſæ ſecundæ habet. 7. Deus ergo, ad generationem entis, concurrit ut cauſa univerſalis, independens, totalis, eſſentialis, & efficienter efficiens: ſed ens creatum concurrit, ut cauſa dependens, partialis, particularis, & diſpoſitivè efficiens. Quid autem ad formæ productionem tribuat creatura; Nota. 17. Quod cum entia, ad generandum nihil habeant ex ſe; ſed ex mutuo & gratis cuncta poſſideant: fatentur eo ipſo, Deum omnia operari, mediatè, & immediate, ſed animal non generat animal, at benè ſemen ad animal. Ea propter, non generat formam ejus. Semen autem ad formam animalis, eſt tanquam Architectus diſponens: non autem ut formæ factor, Archeum quidem à generante mutuat: non formam, imo nec lumen vitæ, 18. quo forma ſplendet. Non eſt itaque initio generationis, Archeus adhuc luminoſus: ſed eſt aura, in quam forma, vita, vel anima ſenſitiva generantis, parumper nituit, donec ſufficienter ſui fulgoris ſigil- 19. lum aliquod umbratile impreſſiſſet. Quæ aura, avida ſplẽdoris, ſenſati in generante, ſemel ac umbratiliter in ſe concepti, intendit via omni ſibi poſſibili, corpus organizare, ad receptionem illius luminis, & actionum, à lumine illo dependentium. Quorſum ergo deſiderando anhelans, ſeipſam magis magiſque accendit, (hoc in typo metaphorico, eſt naturam per philautiæ deſiderium orare, quærere, & pulſare) curritque perfectiſſimè, ut ſuſcipiat iſtud lumen, formam, ſive vitam. Quam tandem non aliunde acquirit, niſi ab eo, qui via eſt, veritas, & lumen vitale. Quorſum ergo, cũ Archeus devenerit, nec interim ultra progredi valeat, ſiſtiturque tandem formas, de manu Patris luminum recipit, poſtquam plenè ſuis eſt functus muniis. Hæc ſic dictat Chriſtiana Philoſophia, quæ in animalibus, & plantis, fit facilis intellectu: Aſt in lapidibus, mineralibus, metallis, adeoque in fructibus aquæ 20. non vitalibus, eadem accommodatè ſunt interpretanda. Non enim, etſi hæc familia non propaget vi ſeminis, nec extra ſe edat poſteros, proinde deficit ens in ea, quod illam, ad deſtinatos maturitatis fines perducat. Enimvero cum nihil uſpiam ſemetipſum diſponat, aut moveat, niſi ſemen ſit: neceſſe eſt, quidquid generatur, Id habere intus diſpoſitorem, qui in aura molli, aquoſa, ſalſa, lutoſa, &c. ſedeat. Non quidem quod heic fluat, aut oberret per iſtam maſſam, perinde atque in brutis; aut quod proinde, in perpetuo ſucco habitet: ſed aura eſt per totum incorporata, nec varians ab indole fructus producti. Imo in mineralium claſſe, iſte 21. diſpoſitor eſt fermè vitalis, ac ſenſitivus. Quoniam Adepti Chymici, univocè tradunt, ſi ſemen lapidis Chryſopæi, ſemel in ovo illorum, fotum, poſtmodum infrigidetur tantillum, deinceps deſperatum fore conceptum & progreſſum ad lapidem. Id quod ovis avium cum ſit ſimile, etiam proin ſine vita ſenſitiva ſubſiſtere nequit. Mirandum profecto, quod Scholæ agnoſcant materiam omnem ſecundam, fluere ex quadam univerſali materia: non admittant tamen omnem vitam, ſive omnes formas, immediatè derivare à vita primitiva, & actu omnium primo. Omnem nimirum

rum rerum perfectionem, derivare ex universali supereſſentialique perfectionis eſſentia. Imo potius hodie derideant Platonem, cum ſuo deorum principio, & Avicennam cum Cholcodea Pantomorphe. Qui tamen longe vicinius veritatem in hoc ſalutarunt, quam Chriſtiani: qui cœlorum aſpiratu, accidentium opera & diſpoſitionum materialium favore, ipſas rerum vitas, formas ſubſtantiales, quidditateſque produci aſtruunt. Propono cæcitatem rariſſimorum virorum, ſub lumi-
22. ne factam. Putant enim ignem, ſubſtantiam, & lumen, tantum eſſe accidens. Bona fide credulitatis, in gentilium errores conſenſerunt, & ſeducti ſunt in multas abſurditates. 1. Coacti ſunt, formas rerum negare abſolute, eſſe lumina. 2. Vitas, ſive formas, atque lumina, locari inter ſubſtantias: cum inter accidens, & ſubſtantiam, medium ens non agnoſcerent. 3. Materiam quamvis eſſe ſubſtantiam, ſubſtantem, & perennem; formas vero eſſe ſubſtantias privativas, tamen annihilabiles inſtar accidentium. 4. Materiam mutuare ſuum eſſe ſubſtantiale, à forma non ſubſtante; ſed annihilabili. 5. Quod formæ cedant materiæ, in ſubſtando, &
23. ſubſiſtendo. Quas abſurditates, retroſpiciendo notaſſent, niſi creduli. 1. enim ſciviſſent ſolam mentem inter formas, eſſe ſubſtantiam. 2. alias autem formas omnes, eſſe de claſſe vitæ, extra accidens & ſubſtantiam. 3. Quod impoſſibile ſit unquam, materiam fieri accidens. 4. Eo quod materia non ſit annihilabilis. 5. Quod impoſſibile ſit, accidens mutari in ſubſtantiam. 6. Quod accidens aſſumat gradus, non autem ſubſtantia. 7. Quodque ideo accidens, utrimque graduatum, nequeat gradualitatem deponere, ut fiat ſubſtantia. 8. Quod etſi lumen reputetur accidens, nunquam faciet de ſe ignem, niſi ignis ſubſtantia eſſe deſinat. 9. Quod frivola ſit quæſtio, quomodo accidens faciat ſubſtantiam, cum præſupponat impoſſibile. Ergo accidens non producet ſubſtantiam ex ſe, cum hoc ſit impoſſibile: Neq; accidens, ex ſubſtantia faciat ſubſtantiam. Nam & quæſtio non inculcat, quomodo è ſubſtantia fiat ſubſtantia. Sed quomodo accidēs producat ſubſtantiam. Nam etſi operatio diſpoſitiva & accidētalis intercurrat in productione rei ſubſtantialis: Non tamen ipſa ſubſtantiæ productio, ullatenus accidens aſpicit, tanquam ſui principium productivum. Porro cum Scholarum duo præcipui ductores, cæcutientes, ſub aſpectu luminis & ignis, à vero devii facti ſint, opere pretium cenſui, me, Pyrotechniæ tyronem, demonſtraſſe, ignem nec ſubſtantiam, nec accidens eſſe: 24.
ſed peculiarem, & ſeparatam ab ambobus creaturam, quæ ſibi ſimilem nuſquam habet. Quod autem ignis culinarius non ſit Subſtantia. Siquidem elementalis nullus eſt, imo ſi eſſet, nullius foret uſus (ut ſuo oſtendam loco) Non enim poſſunt congredi quatuor elementa, ad compoſitionem corporum, quæ miſta creduntur. Quia non deſcendit ſubſtantia elementalis ignis, à tot mille leucis, ut ſe jungat cōſociis elementis, in conſtitutionem miſtorum illorum, idq; raptim, ſtatimq; ad placitum ſeminum. Nec ignis eſt proprium deſcendere, ut nec proprietas eſt aquæ, vocare ad ſe ignem, pro miſtura in futurum facienda. Sunt enim commiſtiones illæ elementorum ethnicorum ſomnia, atque ridicula ludibria, quibus Scholæ, abſque controverſia hactenus ſe circumveniri paſſæ ſunt. Quippe ſi prope lunam eſſet ignis elementalis; ut verus eſſet ignis, deberet habere eaſdem planè proprietates, quas habet culinarius: vel hic ſaltem non eſſet ignis, & proprietates hujus non eſſent eſſentialiter communes igni elementario. Cœleſtis enim, ſive elementalis ignis, deberet conſumere actu, atque habere alimentum, non quidem exterius circa ſe: ſed intra ſe, penitus permiſtum: cum una pars ignis, tam nutriri deberet quam altera. Imo niſi hoc enim ſic contingeret, ignis aeri, tanquam

alimen-

alimento, vicinus, voraſſet, atque conſumſiſſet iſtud ſui alimentum, ac interea, Ignis Cœlo propinquus, alimento ſine, periiſſet ante. Ridiculum quoque oſtendi ſuo loco, aerem fore ignis illius alimentum, eoque, adhuc conceſſo defuiſſe dudum omnem aerem, ignem non poſſe ex aere excrementum facere, nec aliquid purius, ſimplicius, prius, aut ſubtilius: Quinimo, ſi ex aere ignem faceret, nec deinceps ſit elementum igni vicinum, quod ex igne demum producat aliud: Neceſſariò jam dudum non eſſet amplius aer, ſed quidquid eſſet aereæ formæ, tantum ignis eſſet. Vel, ſi ignis elementalis non debeat nutriri, licet qualitates habeat maximopere vorantes, deberent ſaltem Scholæ oſtendiſſe, cur ignis minus alatur, aut vicinum ſibi hoſpitem in ſe convertat, quam reliqua id elementa agere ſupponunt. Itemque cur ignis culinæ, hanc alimoniæ, pro ſui ſuſtentatione, vel intercidentia, neceſſitatem adjunctam habeat, cum verus ſit ignis, atque eadem orbetur ipſum primarium elementum ignis. Non conſiderarunt enim, quod ignis verus ſtet in lubitu Artificis, & ad ſuos uſus ducatur, remittatur, & intendatur. Suſcitat enim pro nutu ſuo, ignem è rebus, quibus virtualiter ineſt: neque etiam ex omnibus promiſcuè. Aliôquin homo eſſet ignis creator, qui duntaxat eſt excitator ejus. Porro voco accidentia, omnes rerum proprietates, poteſtates, & qualitates. Entia vero, quæ in ſe habent ejuſmodi qualitates, præter ſuum eſſe, non ſunt accidentia: ſed horum origo, vel hoſpitium. Sic calor ignis, eſt ejus proprietas, & accidens: Neque ignis eſt magis calor, quam ignis eſt ſiccitas: ut nec ſiccitas eſt calor. Cumque horum ſit diſtincta dualitas, non poſſunt illa duo eſſe ſimul in igne, ut hujus ſint immediata eſſentia. Sed ignis differt ſic ab utroque, ut rectè negari poſſit ignem eſſe calorem, vel eſſe ſiccitatem. Ignis ergo ſuas, & multas habet proprietates, & qualitates primas. Puta calorem & ſiccitatem. Itemque alias, ut eſt vis ſeparandi, deſtruendi, comburendi, faciendi ex non vitro, vitrum, promovendi, maturandi, &c. Tertio ineſt igni lumen, tanquam proprietas ipſi magis intima, & formalis. Primæ autem & ſecundæ prædictarum qualitatum in igne, ſunt mera accidentia, in ſe ſeparatim diſtincta ab igne, quarum videlicet ſubjectum inhæſionis ſit ignis ipſe. Lumen vero parum ab igne in eſſentia differt, quamquam in penetratione congreſſuque formali gradum accipiat lumen, ad entitatem ignis requiſitum. Itaque oſtendam, ignem non eſſe ſubſtantiam aut materiam: attamen eſt ſubjectum inhæſionis illorum accidentium, ſive ſuarum proprietatum præfatarum. Eſt ignis proinde quoddam ens verum, ſubſiſtenſque, quod tamen ut non eſt ſubſtantia; ita neque eſt accidens: ſed creatura neutra à Domino in hominum uſus deſtinata, & ſubter nutum ejuſdem data. Admiror ſaltem, quod rem tam obviam, hactenus Scholæ non agnoverint, non inſpexerint, non indagarint: ſed elementum eſſe, crediderint, & ignis ſolo obtuitu, quartum elementum finxerint, totque abſurditatibus ejus ſubſiſtentiam ſulciverint. Nec ſemel ſaltem attenderint, ſi ſummus calor eſſet ignis: Ille calor haberet in ſe complicata cætera ignis accidentia, ac proinde calor ignis deſineret eſſe ſimplex. Ignorantia ergo ignis, quodque S. Thomas, & Scotus ſubſcripſerint paganorum inventis ludicris, cauſam errorum dedit initio capitis deſcriptorum. Propoſitio 25.
ergo mea eſt, quod omnes formæ ſubſtantiarum, (demta anima humana) Item ignis, lux, locus, magnale, vita, &c. ſint creaturæ neutræ, inter ſubſtantiam & accidens. De Magnali enim partim limite de vacuo tractavi. Propoſitionem meam autem ſic probo. Quia ſunt actualiter aliquid, & ens: Item agunt, habentque organa, & proprietates: non ſunt tamen ſubſtantiæ, ut neque Accidentia. Ergo

creaturæ neutræ. Quæ pro instituto tanti paradoxi, liberalius explanari desiderantur. 26. Quocirca vitrum, quod omnes conceptos luminis solaris radios transmittit, atque in punctum coni, in aere colligit: docet, quod hoc unitum lumen, sit verus & actualis ignis, nequicquam tamen à seipso lumine diversus, quam sola congregatione. Sed lumen non est substantia, juxta Scholas: ergo neque ignis iste. Quin etiam ignis ille in aere, non est diversus ab eo, qui in flamma est. Nam quod habeat combustibile in flamma, in aere vero non, id igni est per accidens: prout est nutriri & non nutriri. Probatur major, quod sit verus ignis. Quia omnia agit, per modum ignis, calefaciendo, siccando, accendendo, cremando, liquando, &c. habetque eadem media, atque proprietates, quas habet verus ignis: nullum vero accidens agit per alia media, aut proprietates alias, extra se: Atqui lumen connexum, est agens, per proprietates, & media alia, extra se. Quippe luminis est proprium, tantum illuminare. Ergo lumen, non est Accidens. Nec refert etsi collectum in cono lumen, vivat absque alimonia: quia sat est, quod lumen Solis aut flammæ, istud lumen in cono sustentet, absque corporali alio cibo. Adeoque in in cono vivat & subsistat, eodem Solis, aut flammæ privilegio. Equidem ali vel non, est accidentarium, & posterius ad esse: adeoque quæstio nutrimenti, impertinens est in quæstione an sit. In puncto coni ergo, est verus ignis, cum omnibus suis proprietatibus, parum autem supra, vel infra conum, lumen est saltem, nec amplius comburens ignis. Atqui cum eadem res nequeat esse uno in loco, substantia, in altero vero accidens: & jam sit repertus ignis, qui nil aliud est, quam merum lumen connexum. Ergo jam est reperta creatura, quæ non est substantia, neque accidens. Cum unius & ejusdem rei, nequeant esse, essentiæ tota prædicamento diversæ. Idque loquendo absolutè, & sine ulla relatione, sic est verum. Ergo repertus est merus actualis ignis, qui aliud nil est, quam merum lumen actuale connexum. Ergo omnis prorsus ignis, est essentialiter, nil nisi lumen. Nec putationi locus est. Quod lumen in sui connexione, fiat compositum, à seipso non connexo diversum: eo enim attruderemur propter solam differentiam ignis, nutritione indigentis, eamque respuentis. Quapropter penitius introspiciendo. Profecto culinarius ignis nullo modo nutritur. Nutritio namque in se, & propter se, convertit comestibile, ut illud propter sui subsisten iam vel augmentum convertat, quod assumit. Id enim igni non accidit, qui tantum agit ob necessarios fines suæ destinationis. Qui sunt separare heterogenea separabilia, commutare per flammam, quæque alioqui si non accendantur, duntaxat separat. Sin autem ignis aere opus habeat, ne suffocetur. Id sanè inprimis non fit, ut alatur aere, aut eodem sustentetur, aut aliquatenus aerem in se convertat, sed solummodo ut explodat suas fuligines in aerem, quas inflammando combustibile paravit. Nusquam autem invenitur ignis, qui unquam aliquid de corpore cremabili appropriaverit sibi, eoque sit alitus vel auctus, quod tamen Scholæ hucusque absque ulla controversia putarunt. Nimirum ignem necessario vesci, nedum lignis, carbonibus; sed & aere, adeoque duplici cibo ali, semper necessario. Quja infra patebit, radios in connexo cono, servare adhuc impermistam sui proprietatem & essentiam. Denique si connexio mutaret esse luminis, equidem à cono progrediens, non esset simile sibi, dum ad conum tenderet. Ideoque hic notandum, quod lumen insit immediate loco, non autem aeri, vel medio. Denique nedum radii proficiscantur recta linea, à luce in objectum: verum etiam lateraliter, & obliquè colligantur, & congrediantur, migrentque de subjecto in subjectum: sive locum suppositeris, 27.

sive

sive aerem. *Ex fructibus ergo & operibus cognoscetis eos.* Id est, opera ignis, probant ignem verum. Sunt autem illa, calor, exsiccatio, vaporum excitatio, & exhalationum, combustio, liquatio, accensio, sive alterius de se ignis productio, generatio
28. sui similis, cum illuminatione. Flamma quidem est exhalationis pinguis, fumus accensus & illuminatus, esto: sed quatenus flamma est talis & verus ignis, non est alia materia accensa, & nondum accensa; nec à seipsa differt, nisi quod unitum in centro lumen, pingui exhalationi supervenerit. Quod idem est. atque esse
29. inflammatum. Ponantur duæ candelæ, quæ prius dudum arserint, una quidem spitamo inferior altera. superior autem sit parum obliquo situ: tum exsuffletur flamma candelæ inferioris. Cujus fumus, simul atque tetigerit flammam superioris candelæ, ecce fumus ascendens illuminatur, comburitur in Gas fuliginosum, & descendit flamma per fumum, usque in lychnium fumigans. Est nimirum ibi productio novi entis, ignis nimirum, flammæ, sive luminis connexi. Non tamen est novæ alicujus materiæ, aut substantiæ
30. procreatio. Est nempe ignis, mors artificialis, positiva, non autem privativa, plus quam accidens & minus quam substantia. Quod cum Scholæ adhuc ignorent, amplius declarandum, tam quia paradoxon est, spectetque ad formarum cognitionem, quam quod ex ejus insciția, gravissimi errores in rem medecam irrepse-
31. rint. Quare, ut ignis heteroclitam naturam edoceam, aliquot theses supponam. 1. Ignem in corpore phlegisto, ita uniri materiæ inflammabili, ut illi sit instar formæ essentialis, cum tamen sit ejusdem destructor. 2. Quod materia inflammata, convertatur in Gas fuliginosum, quod nondum aqua est; quia licet ignis consumserit vires seminales rei: tamen permanent primæ fermentales aliquot concreti notæ. Quibus tandem in aere consumtis & enectis, redit istud Gas in elementum aquæ. 3. Quod omnis forma essentialis sit ad esse rei, cui per se inest. Quodque ignis destruat etiam fumum pinguem, vel carbonem, quos inflammat, convertitque in Gas silvestre (de quo suo loco.) 4. Quod omnis forma essentialis, ita uniatur suæ materiæ, quod semel inde separata, per extinctionem, vel ablationem, non redeat amplius ad eundem habitum, sive actum formalem. Quod in igne, non ita contingit. 5. Quod omnis superveniens forma, sit impatiens alterius formæ totalis. Metallum verò, vel aliud corpus fixum, ignitum, ablata ignis candescentis præsentia, redit semper in statum pristinum. 6. Quod omnis forma substantiæ habeat specificam materiam, in qua est: Ignis vero habet lignum, ceram, navam, & tot subjecta, quot sunt species significabiles. 7. Quod omnis forma substantialis, tandem emergat in materia, per prævium semen dispositа. Ignis vero caret semine, imo si quæ sint absumit. 8. Quod formæ substantiarum non habeant gradus: Ignis autem per folles gradum admittat. E quibus concludo, quod ignis 32.
non sit substantia, nec forma essentialis substantiarum: sed rerum positiva mors, & destructor, creatura singularis, nulli alteri secunda. Unde sic ad demonstrandum 33.
procedo. Indubium est, quin carbo sit longè porosior ferro, minusque solidi habeat, sed tamen ferrum ignitum plus urit carbone. Ergo necessario, ferrum plus de igne continet, in materia & forma; sed consequens est falsum. Ergo ignis non est compositum substantiale, constans ex materia & forma ignis: quia alias, si qua substantia esset igni propria, penetraret dimensiones corporis ferri. Scholæ ad 34.
hoc, contra se respondent. Nempe compactiorem ferro esse materiam, quam sit carboni; atque eatenus potentius urere, quatenus ferrum pluris ignis capax. Id enim assumebam, ut hoc nempè argumentum traherem inde. Si ignis esset substantia, subsistens ex materia, & forma

ignita, per modum alterius cujuſque ſubſtantiæ ; neceſſario ferrum paucioris ignis capax eſſet, quam carbo, eo quod carbone ponderoſius ſit, & minores paucioreſque poros habeat, quibus ignis hoſpitari poſſit. Quod ſi ergo ferrum paucioris materiæ ignis ſit capax, minus urere deberet. Sed conſequens eſt falſum: ergo & antecedens. Nequeunt quippe duæ materiæ vel corpora, ut neque horum formæ eſſentiales, totales, & ultimatæ, in eodem loco & ſubjecto ſeſe ſimul compati. Quapropter ferrum & ignis (ſi hic eſſet ſubſtantia) non poſſent ſimul hoſpitari in eodem ſubjecto. At ſi evadere conentur Scholæ, & dicant; ferrum quidem igneſcere, nequaquam tamen mutari in ignem, Reſpondeo: Quidquid potitur omni proprietate ignis, eſt ignis: vel ignis non habet proprias, ſed communes paſſiones, cum alio ente alterius ſpeciei. Proprietates autem ignis ſunt, accendere, urere, ſeparare heterogenea, liquefacere plumbum, ſtannum, ceram, ardere in materia combuſtibili, & conſumere. Sed hæc omnia ferrum ignitum potentius præſtat quam carbo: ergo in ferro ignito eſt ignis, & tanto plus ignis, quo fortius urit carbone. Denique, ſi ferrum ignitum non habeat in ſe ignem verum, ſed proprietates ignis abſque igne: Illæ ergo fuerunt introductæ, & relictæ in ferro per ignem. Unde ſequitur, formales proprietates ignis deſeruiſſe propriam ignis formam, in qua erant (puta in carbonibus, aut flamma) & migraſſe in ſubſtantiam ferri, à ſe alienam. Siquidem volunt ignem non dici, niſi ut corpus inflammabile accenſum. Adde his, quod ſi ignis ſit ſubſtantia materialis: quod ſubſtantia vitri (quæ nullos poros habere, docet ſubtiliſſimorum ſpirituum Chymicorum detentio) & ſubſtantia ignis, ſe mutuo penetrarent, ad lubitum Artificis. quod ipſe Scholæ penitus negant. Atqui præter præfata abſurda, comitatur aliud. Nimirum quod calor in igne tantum calefaciat, ſiccitas verò ejus exſiccet, & nil aliud: ſic & poteſtas accenſiva, illuminativa accendit & illuminat; ſeparativa ſeparat, deſtructiva deſtruit, &c. Quæ cunctæ proprietates, nedum generatæ eſſent à forma ignis, in materia aliena ferri: ſed etiam ibidem ſubſiſterent, ſine proprio ſubjecto inhærentiæ. Quamobrem ignis in ferro ignito eſt verus ignis. Non ſubſtantia, ut neque accidens: ſed creatura neutra, habens in ſe proprietates diverſas, Per modum entium ſubſtantialium. Hoc, inquam, ſi noviſſent Scholæ, ſciviſſent, lumen generare lumen & ignem, non quidem ut ſpecie differentia: ſed ſola unitione, diſperſione, adeoque ſolo gradu diverſa. Nec proinde ulla relatione, accidens producere ſubſtantiam. Putant nimirum fumum pinguem, eſſe ignis materiam, flammam vero formam ignis, atque illa putatione, fingunt compoſitum, per modum aliorum. Sed obſtant tot abſurda, quot antea retuli. ferrum itaque manens ferrum, ſuſcipit in ſe verum ignem, cum ſua forma. Sic aer manens aer, ſuſcipit in cono radiorum coëuntium, verum ignem, cum forma & omnibus proprietatibus. Non poteſt autem ferrum, retinens formam priſtinam ferri, ſimul informari à forma ignis: ſi forma ignis eſſet ullo modo ſubſtantialis. Id eſt, niſi forma ignis relinquat ſuam materiam, ut ſit tantum forma aſſiſtens ferri: non autem informans. Neque enim aer, manens aer, poteſt ſimul eſſe etiam aliud corpus; ut unum, non poteſt eſſe duo, realiter diſtincta. Sed ſodes, ſi ferrum non ſit per ſui totum, ignibile, carbo autem prorſus: quid moveret ignem, ut deſerta ſui materia, migraret in corpus ferri, incapax ignis? ergo ſanè ferrum ignitur, eſtque capax ignis per totum, adeoque, ut partes denſiores habet carbone, ita pluris ignis ipſum capax eſt: Liquet ergo, ignem non eſſe materiam. Denique elementorum proprietas non eſt, cætera mox vorare, & conſumere, (ut alibi latè docui.) Ignis 35.

vero

vero machinatur destructionem rei, cui inest: ergo non est elementum, non materia, sive substantia: sed creatura destructiva, ac mors artificiis inserviens, & ad magnos mortalium usus data. Nemo unquam lumen inter substantias reposuit: ergo neque connexum lumen: siquidem connecti, vel non, est accidentarium, quod ab accidentario (ut putant) ente, non
36. generatur substantiale. Simplicitas esset quoque Scholarum, admittentium (quamquam falsò) lumen simplex esse accidens, connexum verò esse substantiam. Cum connexio saltem gradum dicat, qui substantiis est alienus. Maximè, quod radii, in cono luminis connexi, ulterius in decussem provecti, ad sui simplicitatem ac dispersionem redeant. Imo radii luminis, sunt quidem connexi in cono: non tamen penitus uniuntur, nec penetrant se mutuo: sed singuli, servant impermixtum sui esse. Finge planum vitrum circulare, una cujus medietas sit colorata; altera vero clara, instar crystalli non infectæ. Pars clara vitri, sit ab A in C, & à C in B. sit vitrum coloratum. Dico ergo. Quod radii ab A in C, erunt clari & luminosi. à C vero in D, erunt luminosi colorati. Et omnes coibunt in cono F, eruntque rursus separati: nempe à F in G, erunt colorati, & ab G in D erunt luminosi, coloris expertes. Si ergo radiorum connexio, in cono F, (ubi fuit ignis) non est unitio:

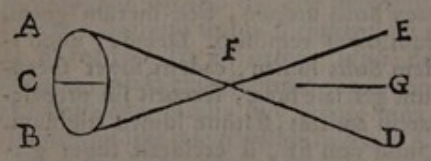

sed tantum accidentaria, velut in fascem compressio. Ergo istud lumen Solare est in se merè igneum, in sola sui verò connexione ab igne, sive gradu completo, illius creaturæ differens. Denique in igne ce-
37. spitarunt Scholæ. Siquidem per fidem credunt, primo die lumen nec aliud secus creatum: creationem tamen non esse accidentium: quæ nempe non sunt proprio nomine creaturæ: sed creaturarum. Denique, in principio creavit omnipotens elementa; lumen verò cum illis, non est creatum. Ergo neque pro elemento. Si ergo creatio luminis, non fuerit accidentis creatio, neque elementi, neque corporis; multo minus corporis concreti. Ergo lumen à Deo opifice, non fuit directum, ut sit substantia, vel accidens. Lumen enim vitale principium (non autem materia erat) primo die, ut initium motivum creatur: cum illa tamen proprietate, ut quoties per sui connexionem in gradum surgeret, ignis urens fieret. Estque itaque ignis, creatus simul cum lumine. Non est autem ignis aliquod accidens, quod alia accidentia, specie varia, in se habeat, (id enim repugnat accidentibus aliis.) Non est etiam accidens accidentis, cum accidens à forma substantiali immediatè fluat, ordinario, non autem ab unius accidentis forma, plura ac diversa accidentia, ut prioris accidentis tributa. Nequit nimirum unum accidens, esse subjectum inhæsionis, aliis & diversis accidentibus. Cæterum 38.
ignis consistens in remissio gradu luminis, est plerumque vitæ comes. Unito autem lumine, comburit vitalia. Artium vulcanus, humanis necessitatibus dicatus. Accelerat nempe maturitates, promovet semina ad fines, festinat quoque rerum separationes, quarum alioquin epilogum, vitæ brevitas, sine gravi incommodo, exspectare non posset. Hactenus enim aperit, docet recludere arcana, properare naturæ operationes, sæpè alioqui desides, somnolentas, & sepultas. Separat denique, expellitque superflua, submovet virtute adjuncti fermenti, vitam rerum mediam, unde alacritates, & virium augmenta. Separat quoque purum ab impuro, pretiosum à vili, nocuum ab utili, & crudum à maturo, imo maturat ipsas cruditates. Ignis dein præparat artium organa, quibus vita nostra indiget. Sit igitur Pater

luminum, luminis Creator superexaltatus in secula, qui in Sole posuit tabernaculum, ut cunctis necessitatibus per lumen Solare soletur. Concludam jam ex prædictis 1. Quod ignis & lumen calidum, non differant, nisi per accidens. Connexione scilicet & gradu. 2. Quod radii luminares, se mutuo penetrent. 3. Quod penetrando, tamen servent impermistam essentiam, ac proprietates. 4. Quod lumen sit primario, in loco: ergo & ignis. 5. Quod lumen & ignis, penetrent medium. 6. Quod corpus opacum, cum à lumine nequeat penetrari, à lumine primum afficiatur in sui superficie, hæc dein calefacit subsequentes partes, usque ad superficiem oppositam. 7. Quod calor intendatur per gradus, in objecto, & singulo gradu, habeat singulares operationes. 8. Quod quidquid ignis afficit, sit ratione loci, quem occupat locatum, adeoque per accidens. Cum prima ignis intentio, sit illuminando calefacere. 9. Quod tandem victor ignis, superet difficultates, ab opaco corpore sibi interjectas. 10. Quod ignis, cum immediatè agat, ac primario agat in locum, cremet indifferenter omnia, sine respectu corporum interjectorum, tanquam impedimenta removens. 11. Quod corpus opacum, fixum, ac resistens accensioni tandem illuminetur ab igne. 12. Quod ignis sive lumen connexum, reperiens combustibile, maneat in gradu connexitatis concentratus, nec separentur radii luminares: eo quod propaget continuo novum ignem, qui pergit consumendo; vetus autem ignis, indesinenter etiam perit, quamdiu perseverat ascensio. Sub finem cujus, totum lumen perit, cum non habeat lucem unde illuminetur. Quidquid ergo de unito lumine hactenus est dictum, id de Solari duntaxat intelligo. Siquidem lunare lumen, vitro transmissum, tantum abest, quod in cono ignem habeat, quod etiam frigidius sentiatur, cæteroquin ambiente in cono. Itaque appello ad tactum Judicem. Idque eo mirabilius, quod splendor Solis calidus, reflexus in speculo lunæ, actu frigeat. Creavit enim Omnipotens duo luminaria magna. Ac licet stellæ pleræque sunt luna majores, non tamen magnæ reputantur; eo quod omnes illarum activitates, sub duobus luminaribus comprehendantur. Creavit ergo illa 1. *Vt separent diem à nocte.* 2. *Vt luceant super terram.* 3. *Vt diem ac noctem regerent.* 4. *Vt majus diem regeret, & minus noctem.* Discimus tamen ex theoricis Planetarum lunam totidem horis, lucere super horizontem, de die, quot noctu. Constituit tamen Omnipotens lunam, ut luceat, & solum regat in nocte. Cumque Creator nequeat errare, necesse est singularium noctium lumen atque moderamen totum, pendere à Luna, quantum dies à Sole dependet. Luna ergo, creata est ad lucendum, tam in Cœlo quam super terram, omnibus omnino noctibus. Idcirco luna, non est tantum instar speculi recipientis, reflectentis lumen Solare, propriique luminis expers. Licet enim oculus noster, nullum proprium in Luna lumen reperiat, parum esto. Plus fidei namque Scripturæ, quam oculis dandum, juxta Textum: *Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum.* Aliunde hæc veritas mox apparebit. Inprimis constat per præfatam vitri mechanicam, lumen Solis unitum, fieri merum ignem, cum omni requisito. Deinde, quod idem Solis lumen, cadens super speculum glaciale lunæ, fervoris sui proprietatem amittat, fiatque lumen frigidum. Quod non fit, si ceciderit super glaciem, speculum, aquam, parietem album, &c. Habet ergo luna vires, quibus alterat radios solares. Debetque istud frigidum Blas, esse de natura sui luminis, si inter agens & patiens debeat intercedere symbolum. Siquidem aliud objectum frigidum, repercutiens

39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46.

Solis

Solis radios, non proinde hos mutet in frigidos. Non equidem calor, frigus, asperum, friabile, dulce, aut amarum, agunt in lumen: sed sola objecta visibilia, & opaca. Luna ergo, ex se habet vim luminosam, quæ ut talis, agit super calidum lumen, mutatque in proprietatem oppositam. Quid si Astrologus, futuros eclipsium colores prædicat, nonne colores illi, aliquid proprium lunæ lumen spondent? Siquidem non ex medio, aut vaporibus conjiciuntur quod color, ex quantitate vaporum, prædici nequeat, in calculo futuræ Eclipsis. Colores ergo delinquentis Lunæ, sunto in-
47. dicia proprii luminis. Et in hoc, amborum luminarium radii differunt. Quod Sol, recta per radios, feriat suum lumen: At luna nunquam respicit recta centrum mundi, sive terram: sed semper centrum suum eccentricum. Etenim non nisi per accidens, respicit mundi centrum. Id est, cum est concentrica mundo. Ideoque quoties est concentrica in plenilunio, & novilunio, est Eclipsis. Caput ergo, & cauda draconis, sint nocturna puncta, in quibus tantum Sol directè opponitur lunæ in diametro eccentrico. Ideo radii lunares, non recta terram feriunt; sed diffunduntur in spatium eccentricum, adeoque influentialiter, sive per actionem regiminis (de qua suo loco) expandit suas vires, in noctem, sive nadir; sive illa comitetur Solem, sive vero ab hoc, elongetur tota diametro. Ita est nempe lunæ destinatio, quam exundationes maris confirmant, non minus sub latente luna, quam ejusdem plenitudine solitæ. Alius itaque luminarium finis est, regere diem & noctem, alius denique separare lucem à tenebris, & alius, separare diem à nocte. Nec solœcismo imputanda est ista repetitio; Siquidem, lucente Sole, vel luna reddente receptum Solis lumen, lux quidem sufficienter, à tenebris separatur: Sed nunquam Solis lumen, regit noctem, ut nec lucet in nocte; ergo ut luna pariter suæ satisdet destinationi, non potest unquam noctem regere, per mutuatum 48.
lumen à Sole. Quod satis apparet, saltem dum die, juxta atque noctu, cum Sole currit. Itaque si tum etiam, luna divinæ intentioni debeat satisfacere, necesse est, habeat & aliam omnino lucem, qua singulis noctibus luceat, noctemque regat atque longè alium, effundendi sui luminis modum, quam quo Solis lumen reflectit. Luna nimirum dimittit expansum lumen proprium, ultra non minus, quam citra hemisphærium aeris, aquæ, & terræ. Quorsum facit suppositio centri universi, juxta opinionem Tychonis. Ita tamen ut actio sui regiminis lucis, atque influentiæ, potentius operetur in nocte, unde Sol abest. Qui ut diem à nocte separet, proprietates lunares separare debet à suis, etiam luna ipsi est conjuncta. Probant id morbi lunares, qui sub noctem, etiam noviluvii, exasperantur. Adeoque transossa & medullas agit eorum, qui cubiculo clausi sunt. Quod non ita Soli est vernaculum. Ergo luna, subinde in oppositam sibi sphæræ partem, fortius influit, quam in suppositam. Hoc lumen, veteribus ignotum influentia dictum. Ego vero malim reservare sensum Sacrorum. Quod dicitur, lunam, ad luminandum noctu, perinde ut Sol lucet de die (id est, noctibus singulis indifferenter) esse creatam. Proprietas ergo est lunaris luminis, quod influentiam dixere, idque non est rem ab effectu; sed à causis nominasse. Vespertilio, glis, mus, 49.
bubo, & quæcunque in nocte, sub densissimis tenebris, eminus objecta sua distinguunt, & celerrimos objectorum motus notant, quos nostri sub meridie oculi vix observent; quorum licet quædam glaucum nitorem præ se ferant, nequeat tamen illo nitore medium illuminare, ut per illum eminus perfectè cernant.

Ergo

Ergo neceſſe eſt, denſiſſima nocte & recluſo antro, aliquod continuo lumen ſit, cujus ergo ejuſmodi animalia perfectè cernunt. Quod ſi nobis ſit inperceptum, & tamen revera exſiſtit, non mirum eſt, ſi lu-
50. næ lumen proprium oculos fefellerit. Ut autem enoteſcat noctivaga animalia, nullum extra oculos lumen mittere, quod ſit illuminando medio, ad diſtinctè noſcendum objectum eminus poſitum; atque adeo illa videre, ſolius lunaris luminis ergo. ſtatuatur ſpeculum inter oculum animalis, & objectum ſuum, idque ſpiſſis ſub tenebris: & ſanè ne minimum luminis in ſpeculo reflexum invenies. Attamen ſi amplæ aulæ extremitate poſueris candelam tenuem, in altera autem extremitate aulæ ſit foramen, per quod debile iſtud lumen in obſcuram alteram tranſeat aulam, in cujus fine ſit ſpeculum; profectò iſtud debile lumen, radio flammæ candelæ illius directo vibratum, recipitur ſpeculo, & apparebit. Attamen homini non ſufficiens, ad diſcernendum aliquod objectum. Multo ergo minus oculorum nitor, cujus radius non cadit & apparet in ſpeculo propinquo, aptus fuerit ad illuſtrandum medium, ut perfecte diſcernan-
51. tur omnia. Eſt namque ſubter terram, etiam media nocte, lumen, per quod plures oculi vident, In Sacris teſtatum, & per ejuſmodi bruta proditum, quod niſi lunæ ſuum debet ortum. Proinde enim tenebræ tangibiles, quæ noſtras, quantumlibet denſas, longè ſuperarent, eo quod omni lunæ auxilio privatæ eſſent. Neque mirum, tenebras ſuos habere gradus. Cum infernus exteriores, ſive extremas habeat (eo quod Ebraiſmus ſuperlativo careat) abſque lunæ favore. Fortè enim ſpiritus abſtracti, aliquid habent, quod ad videndum reſpondeat oculis noſtris, ut nō totus per totum, quidquid eſt ſui, videat: & horū ſpirituum aliquot nyctalopes, alii vero muti, veſpertilioni ſimiles, velut
52. ſub ſole caligent: lubentius idcirco in opaca & media nocte ſuis apparent. Hiſtoriam hujus ergo ſubnectam. In claſſibus literatiis, mihi ſodalis erat in cubiculo, honeſtis civibus ortus. Hic clauſis oculis, 53.
noctu plerumque ſurgebat & oberrabat; clavem vero ſecum deferebat, ſeramque poſt ſe clauſam, rediens aperiebat. Veſpere itaque ſurgo & clavem clanculum ſubter pulvinar abſcondo; Ille vero in ſomno ſurgens, abditam clavem (velut ſibi viſam) capit, & abit. Sequor illum arrepta tunica. Ille vero ſcandebat antiquum parietem, terminum Collegii, muſco ac fœno obſitum. Arcus enim erat, quo trans flumen, ſuſtinebat paries, murum horti vicini. Plenilunium erat & nox pruinoſa. Ad ſpectaculum horrui, & præ frigore redii. Sodalis vero mox revertens, tam inhæſitanter, clavem in foramen clauſtri abdidit, quod vix ullus videns, & ſub meridiem æquè incunctanter id faceret. At manè omnium immemor erat. Palpebris enim clauſis ambulones iſti, clarè ſub denſis tenebris vident, abſque vertigine, ſecuri ſcandunt, eo quod lunari lumine fruantur. Sæpè modicum vulnus curatu 54.
difficile fit, quod inflictum ſit membro luna exſiſtente. Sub linea æquinoctii, cito putrent omnia, non quidem ob caloris exceſſum (qui alibi major, & conſtantior ſubinde eſt: ſiquidem ſub linea, indies pluit aliquoties) at benè ob lunæ continuam propinquitatem, & teretem globi figuram, (ut ſuo loco probabo.) Si Homo, vel brutum, una ſaltem nocte, ſub luna (pleno namque ibi radio, icit vicina) mortuum pernoctarit, ſequenti mane, cadaver putrilagine diffluit. Cujus occaſione inter experimenta relatum eſt. Si quis 55.
Verrucas, Melicerides, Nattas, ſimileſque excreſcentias, collecto in conum lunæ lumine, per vitrum ſuperradiet, donec frigus intro ſenſerint: facile deinceps ſua ſponte evaneſcant. Nec mirum id, quippe ejuſmodi defectus, creſcenti auſcultant Lunæ. Hinc etiam ejus decremento facilius peritura. Scio equidem, ſi luna ſuper vulnus ſplenduerit, mox labra liveſce-

56. re, ac sanationi resistere. Denique si rana sub plenilunio atrocissimo hyemis Borea, effodiatur, abluatur, & baculo alligetur in agro, sequenti mane reperitur alba quædam, ac transparens mucilago, liquatum tragacantum referens, & figuram ranæ. Istud enim non est frigoris opificium (quod per se, tantum frigefacit, & occasionaliter glaciat) plenilunium aliàs non requireretur. Quocirca transitum in ma-
57. teriam primam tribuo. Porro ista prima ranæ materia plurimum valet in caneri medela, & à Paracelso vocatur sub ænigmate, gluten de aquatico. Ergo Sol provocat fluxum seminum, ad terminum vitæ ultimæ. Luna vero trahit in adversum,
58. ad materiam rei primam. Etenim cum ideo luna, aquas, & altilia in succum Lessas trahat, proficua plantationis & stercorationis observatio, in lunam refertur. Noctu quoque plantas, non minus quam die proficere, ostendit fungorum & pe-
59. ponum familia. Neque superstitiosa est plantarum, ante Solis ortum, collectio: non quidem quod natura noctu feriatur ab opere, instar serpentum: sed quod per noctem uberius nutritæ ante Solis ortum, plena sint nutritione potitæ. Luna ergo, præest nocti, tenebris, quieti, morti & aquis. Quatenus omnia ad mortem, quietem & aquam redeunt. Atq; eatenus luna transitum ad transmutationem inducit. Aspicit nimirum & afficit primario, potius potestates seminales, quam earundem materiam. Enimvero quia lunæ lumen, potissimum seminalia retrotrahit ad vitam, sive materiam primam: Ideo aliquot Adepti, laborem Sophiæ instituunt, cum lunæ lumine. Juxta illud: *Nox nocti*
60. *indicat scientiam* quærentibus. Sufficiunt itaque duo luminaria magna, ad omnes motus, & seminum progressiones, à prima in ultimam vitam, & vicissim. Etenim quia in usufructum naturæ, abunde sufficiunt, hinc stellas cæteras, in suas cohortes ascribunt. Ideoque duorum tantum majorum Luminarium, Scriptura meminit.

Hactenus de Igne & lumine. Nunc de ortu formarum dicturus, repetam seminum massam, recipere in se, corporalem auram, Vulcanum, quem Archeum nomino. Li- 61.
gnorum semina aliquot, sive nuclei vel oleum inse continent, ut amigdala, pineoli, pistacci, & multorum olerum semina: vel sunt farinacea, ut glandes, castaneæ, & cerealia: vel lacteam fundunt mucilaginem fecundam. Inhabitat omnibus quippe, Archeus sopitus, & coagulo seminum obdormiens, sua contentus sorte, quamdiu propaginis est incurius. Ast ubi semel semen suum terræ concreditur, non potest non ejus humorem imbibere, & turgidum fieri, situm dein contrahere, & mox fracidum fermentum arripere. Qui odor & sapor, etsi fracidus, tamen in singulo fit specificus semine, alteratque ideo suo fermento acquisito proprium seminis saporem, & consequenter, inde in sui transmutationem disponitur. Etenim per fracedinem, natale istud humidum sive spermaticum, quam primum meditatur sui resolutionem, unde vapor quidam, dein & exhalatio. Gas (quæ nimirum facilè è putrentibus ascendit) concitatur, orituque ex illis, sub ista qualicunque putredine, calor, qualis palam fit in lignis sub terra fracescentibus, quæque fungosam illico fuliginem extrudunt. Quia ista fuligo caloris & corporis dissoluti Index, minatur heterogeneorum separationem, adeoque è seminalibus liquoribus, aura illa vitalis, licet profundius subinde concluſa, minatur eruptionem, prius tamen laxatis habenis, vagatur intus. Sic recens madidumque fœnum, insperata fecit ædium incendia: profectò caloris non remissi, sed in gradum surgentis indicia. Aura itaque, moderatum semel calorem nacta, sensim Archei perfectionem meditatur, aspirat, & substitutam sibi corporis molem, provocat ad dispositiones formarum impetrativas. Quod jam autem de vegetabilibus, id apertius liquet in ovis piscium, volatilium, atque repti-

lium, omniumque apertissimè, in quadru-
62. pedum seminibus eluceſcit. Tandem ita-
que tenue, splendens, nitensque lumen,
præfatam Archei auram accendit, sic ut
63. inde vitalis fiat. Porro ut mineralia, pro-
lium substitutione, multiplicique propa-
gine, non emaciantur, nec gravantur;
Quia tamen in se, sui primordia conti-
nent, unde crevere, & sunt: Idcirco fe-
cunditate prolifica, licet non beentur:
sunt tamen in sua monarchia, sui consti-
tutiva, radicalia intus, & seminalia initia.
Dixi jam in rerum seminibus, susci tari ex
apta materia auram hanc dein, interni
caloris fœtu, susceptæ fracedinis ergo,
concipere calorem, atque tandem nito-
64. rem, ut in piscibus vel splendorem (ut in
actualiter calidis) non quidem quod ille
splendor sit anima aut forma plantæ, bru-
ti, &c. (esset enim alioqui cujusque plan-
tæ eadem specie forma) veruntamen in
ipso splendore est alia quidditas specifi-
ca, odore specifico prægnans, nec à splen-
dore longè aliena, quæ ipsum lumen de-
terminat, ad hoc aliquid essentiale. Adeò
sanè, ut quamvis splendor ille, vi solius
naturæ, excitetur, (ut docent ligna putri-
da, salita, & salum ipsum) nunquam ta-
men vitalis efficitur, nisi per Creatorem,
sibi addita specifica, cujusddam luminis
65. forma, quidditatis effectrice. Quæ sola
videlicet, odorem, splendorem, omnesque
proprietates auræ illuminatæ, in sui uni-
tatem simul trahit. Hæc est nempe rei vi-
ta, sive forma, cujus supplementi defectu
fœtus in molam, monstrum, vel putredi-
nem degenerat. Et quamvis adsit aura vi-
talis & splendor ejus, accrescatque: quia
tamen deficit lumen formale, & vitale,
trahens sub unitatem, proprietates & di-
versitates subalternas; fœtus corrumpi-
tur, & mox putrescit. Quapropter solus
Pater luminum, formarum lumina, & lu-
minum formas, immediatè condit, *qui vi-*
tam & omnia, dat omnibus, nec longè abest ab
66. *unoquoque nostrum.* Porro progressus gene-
rationis in seminibus calidis, facilioris est
conceptus. Quippe calore mox fracescunt
semina, exin Archeus illorum, facilè
splendorem mutuat, ut majoris luminis
desponsatus heres. Nondum enim con-
tentus, acquisita vegetatrice suæ speciei,
ulterius anhelat, progrediturque ad com-
promissum suo semini lumen, sistitque, &
quiescit, in anima sensitiva, ultra scandere
non valens. Atqui prout in rerum 1. *For-* 67.
sistemate, quatuor saltem sunt gra- *ma es-*
dus: sic quadruplex quoque illa- *sentia-*
rum est forma. Una quidem eo- *lis.*
rum est, quæ vix ullam vitæ manifesta-
tionem promittunt, ut Cœlum, saxum,
metallum, marcasita, sal, sulfur, liquores,
terræ, Item vegetabilia effœta, ossa ari-
da, &c. Quorum forma est lumen quod-
dam materiale, forma continens, & tribu-
ens rei esse, Ideoque & meritò essentialis
dicta est. Altera vero rerum series 2. *For-*
vigore alimenti atque incrementi, *ma vi-*
vitale initium, & animæ characte- *talis.*
rem continere videtur. Ut sunt plantæ,
quarum forma à præcedenti varians, titu-
lo vitæ decora, ideo forma vitalis appel-
landa est. Non quidem, quod sit ejusmodi
forma anima vivens, sed vitalis duntaxat,
quatenus sensitivæ & viventis animæ
præludia gestat. Tertia demum 3. *For-*
classis rerum, formam viventem, *ma sub-*
non per similitudinem; sed verè *stantia-*
motivam, atque sensitivam obti- *lis.*
net. Ideoque pariter dicitur forma sub-
stantialis, non quidem absoluto nomine
substantia: sed substantialis duntaxat,
quasi per modum abstractæ cujusdam spi-
ritalis substantiæ se gereret. Ac 4. *Sub-*
tandem est quarta, atque unica in- *stantia*
ter omnes, verè substantia: Ita so- *forma-*
la vocari debet substantia forma- *lis.*
lis, nunquam interitura, durationis infini-
tudine. Cæterum demonstravi lumen &
ignem, creaturam esse neutram, inter sub-
stantiam & accidens. Idem hoc loco, de
omni forma naturali, essentiali scilicet,
vitali & substantiali, quatenus sunt de
luminis prosapia, venit intelligendum.

Quod

Quod autem Angelus, & mens humana, sint substantiæ formales, ac verè spirituales; illorum abstractus exsistendi modus arguit. Qui aliis formis denegatus est, quæ per modum omnis luminis subsi-
68. stunt, & intereunt. Unde colligo in Thesin novam, pro Scholis. *Nullam substantiam esse annihilabilem, vi naturæ, aut artis.* Absurdum mihi visum semper fuit, quod materia in se imperfecta, sterilis, & impura esset æterna deinceps à creatione, & quod formæ, per mortem annihilabiles, essent substantiæ veræ; Substantiæ inquam essent tanto vivaciores materia, & tamen momentaneæ. Quare jam patet, quod ignis consideratio, per Physiologiam, referet naturæ januam, totamque illuminet Philosophiam, omnesque excluserit Pyrotechniæ despectores. Considerabam olim, cum molestia. Si forma rei sit maximè & principalissimè substantia, adeoque actus per quem materia sit hoc aliquid subsistens: Equidem forma principalissimè subsistere, atque substare debe-
69. bit, vel falsum est axioma. *Per quod unumquodque est tale, illud ipsum est magis tale.* Sed consequens, simul cum axiomate, est falsum. Quippe omnes animæ belluarum, omnesque formæ sunt caducæ. Ergo & antecedens mihi falsum reputavi. Creata nimirum universa ex nihilo facta sunt, adeoque istius principii indolem servant, atque ideo inprimis formæ & esse rerum, redit spontè in pristinum nihil. Verumtamen Deus hominem non immediatè ex nihilo, sed ex limo terræ creavit, fuitque ejus creatio ideo longè aliud, quam reliquorum. Etenim omnipotens limum de terra sumsit, non quidem in pondere adæquatum homini, instar statuarii (quippe ex unica costa, integrum corpus muliebre plasmavit (ut manifestaret mysterium hujus anomalæ creationis, non esse per modum aliorum: sed substantiale, quo ad
70. formam. Mysterium inquam totum, ad fines, sive ad animam directum, manifestans animam hominis, nedum esse exlegem, unicamque inter formas cæteras, substantiam: sed etiam, quod ex imparitate limi vel costæ ad integram personam, cerneremus animam nostram, esse substantiam formalem, non quantam, sed merè spiritualem. Et quæ, per modum verè substantis entis, quandoque abstracta, æternum, ex dono creationis, deinceps permaneret. Est itaque omnis forma creata à Patre luminum in propriam speciem, estque lumen quoddam sui corporis: Distinctæ autem sunt formæ, inter se, ne- 71.
dum luminis gradu; sed tota specie. Ideoque tot luminum species in natura, quot rerum. Cumque inter res etiam Angeli numerentur; sequitur longè plures esse luminum species, quam rerum materialium. Sed meritò rememorandum est, in seminum Archeo, nitorem, vel splendorem, adeoque lumini formali simile, aliquid contineri, quod materiam ducit ad fines speciei suæ congruos: longè tamen à formali lumine, istum splendorem recedere; siquidem ilico, immediatè conditur à Patre luminum: splendor vero procedit ex naturæ gremio. Est- 72.
que differentiæ & dissimilitudinis amplitudo in hoc sita: quod inter, sive ad summum, splendor seminum sit effectus Archei fabri; lumen formale vero, sit causa, & actus vitalis. Denique splendor differt ab Archeo, tanquam lumen à materia, adeoque totum splendoris esse, terminatur in splendendo: lumen autem formæ, est ita ipsius quidditati annexum, quod sint formaliter unum, & idem, sola relatione distincta. Adeoque etsi lumen formale luceat; tamen actus ejus non in lucendo terminatur; sed in essentifica quidditate. Ideoque nitor, atque splendor, sunt qui- 73.
dem gradum initia, ad lumen ignibile, & calores ejus: ubi lumen formale toto genere à lumine ignibili differt, ideoque gradus nescit: sed species habet in sui formalitate distinctas, atque distinctivas, tam in essentia specifica, quam in esse individuo. Ideoque natura debet recipere

distinctiones specificas, à formali lumine, non valens alioqui seipsum distinguere à seipsa, nisi per aliquid prius, quod actum distinctionis contineat. Ut neque seipsam per se perficere, nisi id recipiat ab aliquo priore, efficienter perficiente. Et cum formæ res ipsas activè distinguant, atq; perficiant, consideratur in illis Potestas, prægnoscens à fine usq; in finem, infinitæ Sapientiæ. Docui jam ante, quod lumen Solis, cadens in terram, obvians lumini
75. lunari, sese mutuo penetrent. Ita lumen animæ nostræ, attingere, & immediate penetrare posse, omnes omnium formas, modo semel corporis sui contagia amiserit. Quamdiu autem corporis socia est, formas sibi subordinatas penetrat. Quod significatur in verbo. *Substituit pedibus ejus volucres cæli, pecora campi, & pisces maris.* Etenim quidquid anima immortalis (de sensitiva non loquor) emanativè cogitat, idipsum quoq; attingit, prout tractatu de venatione scientiarũ, & in phalange morborum. Sic pariter & suam sensitivam, mens penetrat. Sicq; animæ cogitata, in corpus derivant. Vice versa, animæ sensitivæ conceptus (puta dũ dormiens sitit, esurit, &c.) ascendunt in cor, & non raro immortalem
76. feriunt mentem. Hinc ergo, consequens, omnes rerum proprietates, tam occultas, quam manifestas inuri corporibus, ratione contactus formalis, adeo, ut tandem etiam contaminent, saltem deliberationes substantiæ formalis. Ut dum rabidus, dente cutim, vel leviter sanciat, mox inde rabiei symbolũ, in lumine, quo se sensitiva & mens contingunt, propagatur. Deus ve-
77. ro, quamvis habeat immediatum omnium contactũ: non tamen vicissim ab ulla forma attingitur: nisi ab anima, actualiter mediante, in Boni symbolo: Idq; quatenus sui imago, in Deum sese reflectit. Formæ autem reliquæ, ut caducæ sunt, nil in lumen infinitum, substantiale, ter glorioſum, agendi juris habent. Ex præfatis ergo constat, quod quæ in Aristot. sunt innocentiæ, Scholarum sint blasphemiæ, dicẽdo: Quod si Deus aliquid immediatè ageret, deberet 78.
& quoq; pati reactionem. Quodq; Deus immaterialis utatur instrumentis immaterialibus, ut aliquid operetur aut agat. Porro siquidem mens humana imaginem Dei proximè refert, immortalis, & ideo sit impassibilis, non potui mihi persuadere, quod legibus corporis coerceatur, sic ut ab hoc patiatur. Hoc est, scio, stante valetudine, nõ raro turbari principes mentis potestates. Aliam idcirco agnosco sanitatem in ente, atq; aliam in mente: non possum tamen comprehendere immortalem substantiam spiritualem, ab infami excremento, quod illam neutiquam attingit, pati posse. Quidquid namq; patitur, id à fortiori agente fit, eiq; subjacet. At caducum a- 79.
gens, in horas labile, atq; determinatum omnifariam, nõ potest esse fortius ente immortali, & spirituali, cum quo nec symbolum nec contactum habet. Mens ergo immortalis non furit, non delirat, nõ dormit per opiata, non alienatur hypochondrii exorbitatione, non lunaticismo variat, nec vino cespitat, ut nec rabidi aut tarantulę ictu, rabiem sentit. Furores ergo, & alienationes Rationis, non sunt menti propriæ. Sed hęc deinceps à corrupta natura, tædio corporis afflicta, delegavit succenturiatum suum animæ sensitivæ, quam radio solo vitali penetrat, ut sit, & vivat, hospitetur in ea & obvolvatur: de reliquo autem, non nisi ex obliquo, squallidè aspicit. Non est 80.
autem sensitiva in homine, alicujus bruti forma specifica, multoq; minus individualis, ut brutum sit, antequam homo. Anxii in hoc fuerunt, quotquot ante me, brutorum formas, substantias putarunt & desumi immediatè ex ipsa substantia materiæ, nec deduci desuper lumen novim à Creatore, quod non sit substantia: sed lumen, quod unitatis specificæ sit syndesmon. Sine quo, irriti omnes naturæ nisus, corporũ dispensationes, auræ excitationes & splendores, adeoq; inanes, atq; steriles sunt seminũ conatus, quicunq; è naturæ gremio eliciuntur. Archeus namque dare nequit,

quod

quod non habet, nec habet quod sua natura est longè angustius. Creator ergo, luce quidditatis specificæ Archeum modo ineffabili illustrat & simul in unitatem concreti connectit. Estq; in sensitivis anima, sive vita sensitiva. Suus ergo maturitatis momentis, & destinationis periodo, brutalis conceptus animatur specifico lumine formali. Sed cum semen humanum nō habeat specificam determinationem, ad dispositiones brutales, (nisi prægnans fortè per fantasiam alienet humani seminis typum) noveritq; Omnipotens, quorsum ac quousq; singula fluant semina, dum jam ad vitam ventum est in homine, recipit animam sensitivam indistinctam, quo ad brutalitatem in splendore, sola vita potiētem, simulq; eodem instanti, cum vita, mētem immortalem copulat Conditor: ut 81. per hunc actum ultimatū, sensitiva determinetur ad speciem, per individuum humanum: peritura tamen unà cum hominis vita, eo quod substantiæ formali, atq; immortali copuletur quidem; sed non uniatur, neq; eandem penetret: ast dumtaxat attingat irregulariter, prout de vita longa. Sensitiva ergo, determinatur specificè à mente, tanquam lumē à substantia lucida, alias unioni corporis esset inepta. Adeoq; subordinatio ejus, ad ulteriorem actum, in conceptu Creatoris, tollit à sensitiva, determinationem specificam. Eo quod forma subordinata esse, nomen aut speciem rei, non determinet, licet in individuo actuali- 82. ter exsistat. Idq; etiàm, quod anima sensitiva, non sit substantia aut accidēs: sed luminosa natura neutra: Nec est n. vegetans forma in bruto, dum solum vegetatur & nondū sentit: quia est subordinata animæ sensitivæ. Multi idcirco putarunt, duos actus formales non se compati, eo quod censerent, esse duas substantias: & sibi in igne contradixerūt, dum lumen viderent penetrare lumen, ignem ferrum, imo & ignē i- 83. gne adjuncto, per follem penetrari. Deniq; sensitiva in brutis, non est vegetativæ animæ nuda promotio, sive transitus, ad perfectiorem sui statum: ut illa adveniente, hæc fatiscat, aut in illam hæc cōmutetur. Nemo n. animas plantarum accidēs dixit: sed omnes fatētur eas esse, ens vitale, subsistens. Sunt namq; animæ vitales: sed non 84. propriæ viventes: Sic n. arescente planta, vitale lumen ejus cum anima perit, plerumq;, perstite tamē illius simplicis virtute. Dixi, plerumq;, eo quod radix floris Anemones, in rugas planè arefacta, adhuc revirescat, &c. Itaq; animarum operationes, & effectus, permanēt discreta. Ita ut unius 85. animæ functiones extinguantur, illæsis alterius. Sunt ergo animæ discreta lumina, & subordinata ad terminum destinatæ durationis, in motu determinata. In quo termino, nisi à superveniente lumine penetrētur, mox desinunt esse. Itaq; distat hoc vitale lumē, ab igneo (ut dixi) fine, mediis, organo, effectibus & proprietatibus. Utpote lumen igneū, in gradu remisso, non est vivum unquam, nec vitale, nisi occasionaliter, sive quatenus excitat. In gradu autem intenso, per sui complicationem redactum, est destructor, & artificialis mors, & simplex creatura: ubi alias lumina formarum, per omnes rerum species, sunt dissecta. Cum res non aliunde suam quidditatē trahant, quam à formis luminosis. Possumusq; luminum diversitates facilè demetiri, si idem Solare lumen, à luna repercussum, tam facile à suis proprietatibus transmigret. Postremo mineralium Ar- 86. cheus, planè materialis est, sub spissitudine liquidus, occultum, & torpidum tegens nitorem, qui vegetior atq; liquidior est in plantis, in quadrupede vero apertè fluctuat atq; splendet, adeo ut defungente animali, mox in oculis, splendor deficiens cōspiciatur. Finge n. bovem 800 ℔ pendentem, qui extincto vitæ lumine mox friget. Ergo lumen istud calidum, necesse est, sit tanti, ut totidem libras in frigus ruentes, continuo sui fomento, à frigore præservet. Calidum ergo lumen quadrupedum, 87. ac volucrum, Solare est, non secus atque piscium, lunarem splendorem arguit.

Exemplum enim luminis frigidi piſcium, noctu non rarum eſt in myricis, terris, inquam, cremabilibus. Etenim lumen eſt, & accenſum, exhalatio ſplendens abſque igne & calore. Nam ſubinde, ſub denſiſſimæ noctis caligine, potui manum lineas diſtinguere ſub lumine præfato. Finge eodem quoque modo, vegetabilia duplicem lucem ſortiri, ex natura lucis, non autem elementi, eo quod unico conſtent omnia elemento. Cum ergo Scholæ luminum proprietates ignoraverint, non mirum in gradibus eas ſimplicium ceſpitaſſe. 88. Adeoque aliud poſthac judicium eſt dandum de gradibus ſimplicium, juxta pluris, aut paucioris participationem luminis, de ſuo luminari regente. Id quod Pyrotechnia declarat, ſeductione luminaris entis, à reliquo concreto. Quod pluribus ſat jejunum eſt: ſed Adeptis perfacile. 89. Quippe per ignem Gehennæ, qui eſt liquor Alkaheſt, Paracelſi, ſciri poteſt, quantam alterutrius luminaris partem, vegetabile (etiam incognitum, contuſum, ac ſitu obductum) poſſideat, non minus quam qua figura ornatum fuerit. Idque non Quercetani ſuaſu, qui cum vidiſſet debile lixivium congelari, putavit urticæ ens ſeminale, poſt incinerationem, in ſale cinerum permanſiſſe: Eo quod incipiens glacies, ſtirias ſuas acuminatim contrahat. 90. Fallitur quoque Paracelſus, quod, omnia vegetabilia; primi gradus calorem, non poſſe ſuperare ſcribat. Luſerunt nempe mirabiliter luminaria magna, in ſimplicibus; ſeminaque ad graduum amplitudinem pro decore Univerſi aſcendunt, habentque ideo quævis formæ, eſſenſificantis quidditatis lumen. Ad alterutrius luminaris ſyzygiam redactum. Non tamen luminarium lumina, formæ ſunt conſtitutivæ ſimplicium: Eo quod Solis lumen, vel in ſui ſimplicitate, ſit combuſtivum. Turpe ergo, quod homo hominem generet, & Sol, Quippè quod gentilitatis Idiotiſmo ſit refertum. Denique volucrum, & quadrupedum ſemina, primum ſunt muccoſa, quia puſilla Solaris luminis ope perficiuntur. Coguntur autem atq; denſantur ſenſim, ut ad ſui generati conſiſtentiam ſufficiant. Interim piſcium ova, primum ſunt duriora, & mox lunæ auxiliante lumine, in muccaginem tenereſcunt. Duo igitur ſunt, & ſufficiunt luminaria magna, ut totidem primitiva elementa. Sol, aeri præſidet, ut luna, matricibus aquis. Quocirca animal Solis lumine fœtum, continuo aeris ſuctu opus habet, ut & piſces, indeſinenter aquas trahere coguntur, ad ſui ſuſtentationem, luminiſque ſui refocillationem. Novi quidem, lumen Solis, in ſilicem recipere (ſola nempe ſilicis præparatione) ut extra Solis præſentiam, ſub denſiſſimis tenebris, lumen illud acquiſitum aliquantiſper permaneat, iterumque hauritur lumen, nova expoſitione ſilicis, ad Solem diurnum, licet obnubilum. Hæc itaque nobis fuit inſpirationis non contemnenda neceſſitas; ut luminarium videlicet, in ſeminibus, quadam conſanguinitate contentorum, reſtauratio contingat: non autem ſola, ſolius frigoris deſiderata temperies. Teſte piſce. Sufficit ergo, nullam naturalium formam, produci à Cœlo, à Sole, ex ſomniato materiæ appetitu aut qualicunque ſeminum diſpoſitione; Utpote quod hæc cuncta claudantur accidentium Syndrome, nec viam ad creationem ex nihilo noverint. Nam natura non valet unquam ex ſe, ad vitalis luminis procreationem aſcendere. Sed Chriſtus, Dominus Univerſi, ſolus eſt vita omnium rerum, & parens: nec hunc honorem dabit ulli creaturæ. Pater luminum ergo, ſolus Deus. Non autem ſic vocatur, quia ſtellas fecit. Nam ut non dicitur Pater lapidum, aut rerum non viventium: ita neque aſtrorum. Imo nec proinde dicitur vegetabilium Pater, tametſi lumen aliquod vitale in ſe habeant. Pater itaque univerſorum luminum, ſolus is eſt, cui ſoli competit Patris nomen. Quique ſolus eſt Pater vocandus, & in cœlis eſt.

Nam

Nam etiamsi pater carnalis, de suo det, unde paternitatis nomen ipsi tribuitur. Quia tamen non est luminum vitalium dator, sive formarum Creator, vetitum est nomen paternitatis vitalis dari creaturæ. Est ergo Pater luminum, sive formarum vitalium Deus. Suntque totidem diversa ejusmodi lumina, quot formarum vitalium. Etenim quia animæ, non cognoscuntur notione à priori, ideo universali etymo vocantur lumina, cum proprietate filiali, cujus correlativum est Pater. Ita tamen ut ista paternitas sit analoga. Nam licet verè creet omnes animas viventes: non tamen belluæ, proin filiationem proprii nominis, assumunt: quia nec similitudinem sui illius Patris. Pereunt namque illarum animæ, cum vita illarum, per modum flammæ candelæ. Sola itaque mens hominum, immortalis est substantia, imaginem Patris luminum referens: ideoque data est illi potestas fiendi filius Dei. Quæ cum de fide credamus, indignatus sum, etiamnum hodie à Christianis doceri, formas rerum & animas brutales esse substantias veras & spirituales: per consequens non esse lumina vitalia, nec creari à Patre luminum universorum: sed à Sole dari ac fieri, itemque suscitari ex potentia seminali. Quasi substantia spiritualis crearetur à potentia materiæ. Id enim inter quisquilias Gentilitii, retentum in Scholis æstimo: at non citra læsionem divinæ majestatis. Cui debetur omnis amor filialis.

MAGNUM OPORTET.

1. *Paracelsi inconstantia.* 2. *Ortus spontaneorum per genera.* 3. *Archeorum dissonantia.* 4. *Accidentia plurima manent in novo generato.* 5. *Speciebus addi, vel minui per Oportet, contra Aristotelem.* 6. *Error Paracelsi in ipso Oportet.* 7. *Accidentia mutant sua formalia objecta propria.* 8. *Contraria persuasio Physicam hactenus evertit.* 9. *Quomodo idem accidens migret, cum rei vita media.* 10. *Unde naturarum tot diversitates in homine.* 11. *Fictus ille appetitus materiæ meretricem.* 12. *Demonstratio erroris.* 13. *Rerum necessitudo, unde realiter, & principiative.* 14. *Scholæ non docuere veras initia.* 15. *Quædam in aere corrumpuntur, alia vero conservantur.* 16. *Unde rerum corruptio.* 17. *Corruptio est solius materiæ.* 18. *Quid corruptio.* 19. *Corruptio non est de privativis, contra Aristotelem.* 20. *Corruptio & generatio, non reciprocè subsequuntur.* 21. *Scholarum inadvertentia.* 22. *Quid sit magnum Oportet.* 23. *Terra, non autem aqua proferet Tribulos & Spinas.* 24. *Ante peccatum, qualis digestio.* 25. *Tribulorum æruma qualis.* 26. *Odores & sapores, fermenta fundamentalia.* 27. *Error de octo gustibus.* 28. *Tres vitæ, earum fluxus, & recessus, per tres rerum monarchias.* 29. *Verrucæ cur attactu pomi pereant.* 30. *Basis sympathiæ.* 31. *Retrocessus vitæ.* 32. *Triplex vita mineralium.* 33. *Proprietates in loco, & locato.* 34. *Quid duplex nihil, in verbis*, Terra inanis & vacua. 35. *Lumen, ens extra lucem; per silicis mechanicam probatur.* 36. *Sensationes in sensuum organis.* 37. *Quorsum inserviat Magnale.* 38. *Immediati locorum civis, quinam.* 39. *Origo, & progressus metallorum.* 40. *Vitæ in metallis, progressus manifestior.* 41. *Unde mineralia tantæ sint efficaciæ.* 42. *Dignitas Archei ante peccatum.* 43. *Quæ sint qualitates ambulatoriæ.* 44. *Quod Scholæ clamant impossibile, est in natura necessarium.* 45. *Unde iste error.* 46. *Absurda aliquot inde sequentia.* 47. *Axioma frivolum.* 48. *Scholarum miserandæ tenebræ.* 49. *Objecta visus, cur magis operentur in prægnante.* 50. *Adepti ambulant per objecta visus.* 51. *Speculationes aliquot in themate de spirituum apparentiis.* 52. *Distinctio qualitatum à modernis.* 53. *Morborum occasiones.* 54. *Modus quo fit hydrorphobia.* 55. *Idem de aliis venenis.* 56. *Venenorum alteritates.* 57. *Modus quo venena agunt.* 58. *Considerationes circa venenorum activitatem.* 59. *Exsufflatio vitæ, qualiter contingat.*

INadvertenter sic paulatim enim cecidi, ab elementis in ortum formarum, ibidemque distinxi quadruplicem formam, genere à se invicem diversam. 1. *Formam nempe essentialem.* 2. *Formam vitalem.* 3. *Formam denique substantialem.* 4. *Atque tandem excellentiam Substantiæ formalis*, pro colophone Naturæ addidi. Cum enim de elementis 1.

meam

meam doctrinam explicuissem, sensim decidi in historiam vitalium, ac consecutivè quoque, in morborum mortisque necessitates, me devolutum sensi, ut scilicet physicalia initia, ad finem destinationis humanæ applicarem. Itaque ad magnum Oportet perveni. Ad vitæ nimirum fluxus, atque refluxus, adeoque ad mortis intestinam calamitatem deveni. Quapropter omnis consideratio nostra physica, Medeca posthac fiet. Enimvero Paracelsus, non sat sibi constans, in inventione causæ morbificæ, cespitavit in medio ac modo, quibus res quæque in occasum vergit. Ad cujus elucidationem jam ante docui, fructus, quos vetustas credidit elementorum congeriem, unius aquæ esse proles, imprægnatæ à semine, quod in locis, tanquam uteris, aquam disponit ad generandum. Etenim ubicunque aqua odorem acquirit, mox quoque in eo ipso fermentum, atque deinde semen, in materiæ dispositæ per fermentum, incæpta dispositione, concipit. Plurima siquidem solius odoris fine, fiunt. Sæpe enim radix caulis, medulla, frondes, & plantæ integræ historia, propter odoris florem, vel floris odorem nascitur, estque odor multarum specierum finis ultimatus, tam in
2. condimentis, quam pharmacis. Utpote ex arena, seu terra simplici, & aqua, crescit nil nisi situm prius, fracedinem, sive odores contrahant. Procul enim subter terram nil fracescit, nec crescit planta in arena. At ferè prope diem, odor, fracidus est, & Leffas suas profert plantas. Puta si fimi pars una putreat in terra, quintuplo sui pondere, aquam imprægnare potest & fructum edere. Etenim aqua omnis odoris expers, nisi in sui sulfure, fermentum odoris conceperit, certè in pristina simplicitate, sine fructu permanet, ut aqua pluvia. In profundis ideo terræ stratis, ubi longè à situ, putredine, & corruptione est recessus, licet leffas nullum sit, tamen aquæ, occulto odore loci imprægnantur, primùm, salis cujusdam contagio imperceptibili, ad ditiores mox fructuum colonias properant, & extra prorumpunt. Habitat nempè suus ubique peregrinus odor fermentaceus, qui sulfur aquæ ingravidet, inibique sopitus, tandem concrescat. Ut in mineralibus. Vel concretus, atque densiori aura saltem perfusus, vegetet; ut in plantis, & oviparis. Vel prorsus ab initio, forma 3.
auræ, glisicit. Prout parturientibus vinam prolem. Archeus ergo jam conceptus, ubique vitæ custos & transmutationum promotor manet, ejusque mutationem, illico vitæ suæ mutatio, à prima nempe vita & materia sui, usque in ultimam sequitur. In hoc nempe, Archei rerum consonant, quatenus vitales splendorem aliquem possident: variant tamen, quatenus dissimiles formæ præcursores, & œconomi. Attamen non se mutuo recipiunt, ne illorum turbetur regimen quin ordinis (quem malè philautiæ titulo explicant) ergo, herus maneat, qui potior fuerit. Quorsum sanè fermenti sui impressiones liberaliter expendunt, ut consortis Archei, alienas inquietudines compescat, illumque subigat. Etenim pro ut sub immortali mente non pereunt formæ subordinatæ ossis membranæ, &c. Ita & rerum contingit transmutationibus; sic quidem, tametsi cibus, omnimoda transmutatione, formam sanguinis acquirat, 4.
hic tamen conservet, non obscura accidentia cibi prioris, quæ ideo ambulant de una materia in aliam. Durus sanè, & paradoxus hic sermo in Scholis. Quæ statim facti exemplo probabo. Propè Montes ad Zomam, porcus, recedente mari, squillis, conchilibus, &c. vescitur. Caro ejus sapit axungiam piscis, est tamen porcina, Ebræis vetita. Vanum ergo, quod species 5.
rerum, sint tanquam species numerorum, quibus ne unitas additur, vel subtrahitur, quin continuo ipsa mutetur species. Unica nempe animalis caro, sapores alienos, pro ciborum varietate, suscipit. Quercus Hiberniæ, ita antidoti proprietates retinet,

net, quod noſtris ædificiis araneas fuget. Qua proprietate quercus noſtras caret. Non enim contingunt accidentium migrationes in cibis, defectu, perfectæ, atque eſſentialis tranſmutationis. Nec etiam lotium redolet therebintinam, macim, vel aſparagum, quatenus aliqua pars excrementoſa cibi cum cruore permaneat in carne. Id enim minus repugnat perfectæ tranſmutationi, ſeparationi, & electioni, Archeo debitis, cui nempe ineſt vis perfectè tranſmutativa materiæ, diſpoſitiva in figuras, odores, colores, o-
6. mnemque accidentium proprietatem. Paracelſus enim, ſubinde vitæ, ac materiæ mediæ mentionem fecit: ſed non ſibi appropriavit, in maxima neceſſitate, qua de tartaris ſomniavit. Etenim rem ſibi in ſecuro collocaſſe viſus, exemplo tartari vivi, ſi conſimilem tartarum, obliquè cibis ac potibus immiſcuiſſet, ad morborum materiam atque originem inveniendas, ante ſe nondum detectas. Nec enim explicuit, unde ſapores inſignes, poſt ciborum veras tranſmutationes, maneant ſu-
7. perſtites. Quocirca neceſſe eſt, idem numero accidens, migrare de ſubjecto, eſſe inquam, in formali tranſmutato, quod prius erat in tranſmutabili, licet forma ſubjecti inhæſionis plenè perierit. Eo
8. quod, etſi non maneat materia, permanet tamen vita media, de qua in Scholis nil auditum eſt hactenus. Manet nimirum vita media, in Archeo tranſmutato, non ſecus atque forma oſſis, defuncto homi-
9. ne. Nam licet ſtomacho inſit vis fermentalis, quæ ſibi ingeſta reſolvat, ac deinde in aliis officinis perfectè eadem tranſmutentur: non poteſt tamen modo, quicquam tam perfectè in nobis, immediato digeſtionum fluxu, aſſimulando tranſmutari, quin de cætero non ſuperſint prioris concreti obtuſiores vitæ mediæ qualita-
10. tes. Qua nimirum neceſſitate, aſſueta alimonia diverſorum climatum, imprimit in partes ſolidas peregrina admodum contagia proprietatum. Unde tot, unius naturæ humanæ, difformitatum diſſimilitudines contingunt: quas certè, nunquam potui vanis qualitatum complexionibus dedicare. Suilla nempe eſt ſuilla, licet horridus axungiæ piſcium guſtus remanſerit in vita ſui media. Quæ res nunquam ante conſiderata, totam naturæ contemplationem effecit ſterilem. Siquidem hic cardo naturæ, eſt neglectus in Scholis. *Oportet* namque, prorſus eſt neceſſarium, quo vitæ mediæ qualitates remanent in tranſmutatis. Eo namque niſi conceſſo, nulla erit medicaminum poteſtas, ut neque morborum occaſio. Nil enim felicius operatur ad ſanandum, quam quod per ſui tranſmutationem penitiſſimè intravit, & proximè eſt unitum illi, quod ſanari debet. Granum ſic in terra moritur, ut per vitam mediam ſuam, novas proles excitet in fœnus. In cibis quoque, licet priſtinæ ciborum formæ prorſus perierint, manſere tamen operativæ proprietates, prioris vitæ mediæ: idque in ſecundam, & tertiam ſubinde generati tranſmutationem. Senſim nempe ſatiſcente nativa, vitæ mediæ proprietate, ſub adſcendentis Archei dominio, cujus videlicet fermenti ſubacta eſt materia. Iſtud nempe eſt *magnum Oportet* 11.
in hac viciſſitudinum valle: non auem eſt meritricius appetitus impoſſibilis hyles. Finxit namque Ariſtot. materiam, omni accidente, ut & forma eſſentiali, privam, haneque ſibi chymeram, in naturæ initium ſtatuit. Adeoque pro principio materiali conſtituit, non quidem ens phyſicum, actu exiſtens, aut potentia poſſibile: ſed corporalitatem mathematicam; non vero hoc aliquid, aut principians initium. Etenim figuris, atque menſuris, imaginario lubitui, naturam auſcultaturam putavit. Interim ut iſta materia foret principians, finxit illi competere principium quoddam motivum, appetitum nempe univerſalem, ad quaſvis ſibi ignotas formas. Quæ ſomnia, etſi ridicula, nulli fini, uſui, aut neceſſitati conformia, multaſque de ſe abſurditates parturientia; adoran-

tur hodie tamen à Scholis. Quæ seipsas inde fecere ridiculas. Cum illius corporeitatis nullus possit esse appetitus, spirans ad ullam perfectionem, quam ante in se non haberet. Nempe ut sit figurarum atque formarum possibiliter capax.

12. Alioquin enim in consideratione naturæ, & quidem in esse principiante, omnis entis appetitus fertur in perfectionem, non quamlibet: sed seminis, in dispositione fermentorum præexsistentis, adeoque etiam operantis. Semen autem non adspirat, nisi ad determinationem, in Archei dispositione adumbratam. Enimvero ut matheſis sibi proponit corpus, sive omni accidente, omnium figurarum capax: Ita Aristot. hanc speculationem pro lubitu in naturam sibi ignotam invexit, ac huic materiæ appetitum, vicissitudinis amantem, & unicam causam introduxit. Usque adeo materiam primam censuit omni qualitate & forma vacuam: solo autem appetitu meretricio, ad omnes & quaslibet formas, dotatam. Nescions inprimis vicissitudinem, non appetitu materiæ: sed instructione seminum, provenire. Nec Scholæ semel retrospexere, quod desiderium permanendi, antiquius, fortius, & naturalius sit, appetitu permutabilitatis; suoque ipsæ Scholæ contradicant Aristoteli, volenti, ens unumquodq; proprio naturæ nisu, desiderare permanere. Cum res necessario sit, antequam de mutatione queat cogitare, aut optare. Itaque materia, prius esse perfectum nanciſci debuisset, quam vetus esse fastidiret, & vicissitudinem appeteret. Prius est namque esse, quam placere: & placere prius, quam displicere; nihilque displicere potest, aut vicissitudinem optare, quam quatenus adepto cognitoque placito, indicatur perfectius aliquid, possibiliter & melius. In crudioribus enim seminibus, quæ ex odoribus, prima sui fermenta concepere; odor præcedit complacentiam, hæc autem generat sui, & permanentis, desiderium. In possibilibus verò, desiderium facit eundem appetitum permanendi, non autem pereundi, per mutationem sui esse. Quod si verò, ob inteſtina mortis impedimenta, non sit concessa permanentia: fit in corporibus dissolutio, inde vero tædium; à tædio autem proceditur ad aversionem, sensim labente vi rectrice, unde tandem destructio non intenta: sed subsequens per necessitates. Scholarum erat novisse, quod esse semper præcedat tædium, ad non esse. Quod hoc tædium non sit intentionis naturæ, sed imaginaria metaphora potius, ad defectus rerum subsequens. Saltem quod hoc tædium, deberet præcedere appetitum, ad non esse. Multoque magis, appetitum ad novum sibique incognitum esse. Cum novum esse non detur, ante interitum præsentis esse. Breviter quod & tædia displicentiæ appetitus, non nisi somnialiter conveniant nonenti. Tandemque, quod ex somniariis principiis, tam absurdis, nil exspectandum præter errores, confusionis plenos. Vicis- 13.
situdo ergo in natura, non ex appetitu materiæ: sed ex potestate efficientis Vulcani est. In quo odor, & sapor vitæ mediæ, generant seminalem imaginem transmutationis originem. Neque enim adhuc satis sibi Scholæ constant, in illo materiæ appetitu; imo principia naturæ theorica, non videntur Scholæ in usum docuisse veritatis. Cum siquidem ad res ipsas de- 14.
scendunt, non illum appetitum materiæ, amplius incusant, pro rei corruptione: sed aerem, corruptionum quarumcunque effectivum culpant. At ego plura sub aere siccari scio, quæ alias sub terra, vel aqua putrent illico. Siquidem vitrum putrefa- 15.
ctibilium ultimum, in aere manet velut æternum. Sepultum vero post annos, fracedinem admittit, crusta obvolvitur, sal ejus dissolutum, fatiscit: & arena sui constitutiva permanet. Aer capsa est, in cujus porositatibus quædam se disponunt in alteritates, quædam subter aquas, & multa quoque sub terra, juxta seminum dispositiones. Siquidem quæ odorem de se 16.
spar-

spargunt, eundem fluente & raptore vento amittunt, vel concluso vase, eundem intus retinent. Si enim prius: inanes corporum deinceps pori, aerem recipiunt, qui ibidem concluſus, fraceſcit cum odorabili, unde odoris reſiduum recipit fermentum, ab dicta fracedine ſitum trahit, rancidum, vel mucidum evadit. Sin autem poſterius fiat: Tunc aer ibidem detentus, fraceſcit, & ad corruptionem deducit concretum, niſi odorabile, balſami proprietates habeat: eo quod fermentum novum meditetur viciſſitudinem. Volatilia ſive exhalabilia & profuga, facile fatiſcunt (quia ut plurimum heterogeneitates habent quarum defectu, vix diſtillata corrumpuntur) quorum unum alterum fermentat, ab elemento vero, velut ſuffocantur & fraceſcunt, vel aerem concipiunt, ut ante. Fermentum itaque rem mutat, quatenus ejus alienat odorem, juxta eſſentiam rei inprimentis, vaſis loci, vel adjuncti. Quæ hac mechanica probo. Siquidem jura carnium, fructuum, prout & decocta quævis, cito alioqui putreſcibilia, præſervo à putredine per annos, modo aeri fermentum balſamicum infu-
17. dero, & continuatum cohibuero. Apud me ergo ſic ſe habet corruptio, ut dixi. Formæ non corrumpuntur unquam: intereunt quidem. Mens humana dumtaxat abſcedit ſoſpes, reliquæ autem formæ omnes pereunt. Materia vero nec abſcedit, nec interit: at corrumpitur. Adeoque corruptio ſolius eſt materiæ. Eſt ergo corruptio, diſpoſitio quædam materiæ, à fatiſcente rectore Vulcano, dereli-
18. ctæ. Quatenus enim corpus rectore bene valente navigat, felix non auſcultat fer-
19. mentis alienis. Nec eſt proinde corruptio annumeranda privativis, ſi cauſis conſtet, poſitivis. Quocirca ruit Ariſtotelis alterum in natura initium. Siquidem non tollitur, diſſipatur, mutatur, aut alienatur Archeus ſponte, niſi infeſtante novo, ſub altero fermento. Fermenta igitur aliena præficiuntur corruptionibus cunctis, perque fermentorum alteritates, omnis inchoat corruptio, ad gradum ſenſim, atque faſtigium aſcendit, ac tandem adepta periodo terminatur. Quædam enim ſunt, quibus propria ſeminum libido, læna eſt, avocatque à conſtantiæ tenore, ad ſubeundas viciſſitudinum tranſmutationes, non quidem ob appetitum ad aliam formam: verùm quod inſitus naturæ balſamus, facile diffletur, & pereat, ut ſunt carnes & piſces. Alia verò, non niſi prius excitata putredine, torum mutant, induuntque novorum ſeminum ſollicita imperia. Qualia ſunt ligna, lapides, atque igne conſtantiſſimum vitrum. Inter quæ, medio intercedunt gradu, quibus loci attactus, ſuperficiem fracedine, aut mucore obducunt. Unde diſperſi odores, antiquorum ſeminum connubia diſſociant, ac novum generationem diſſolutione meditantur. Aeri eſt geniale ſymbolum, aquas ab aquis indeſinenter ſeparare: ſuntque multa, quæ ejuſmodi alteritatem ſine labe non tolerant, hinc proinde ſubitam in ataxiam proximè labuntur. Corruptio itaque, ut genialis balſami exſtinctionem includit: ita illius continuationem deſiderat rei conſtantia. Etenim, quibus balſamus ſponte diffluit vel exſpirat, fixis imbutus rebus aſſociatus, hæret, ſiccitatis repagulis coërcetur, vel ſaltem prædominante fermento, à balſami indole non alieno, fovetur. Sic namque dulcia, fumus, ſal, piper, aqua vitæ, acetum, olea diſtillata, præſervant carnes. At ſaltem ſub vitæ interitum, magna utrobique eſt confuſio rei, opulentaque virium jactura. Adeo, ut ſemina, inferiori compagini inſervientia, non raro ſimul intereant, unde rerum aſſiſtentes Vulcani, velut metu perterriti, & ut mercenarii, primi
20. aufugiunt. Corruptio itaque licet tranſmutationem inducat, cum alterius interitu, non eſt privatio, nec proinde generationem neceſſario, ut neque viciſſim ſubſequitur. Prout quæ alterna præſentia, ſe invicem excludunt, ut lux alioqui & tene-

bræ. Subsistit inprimis noster interitus, absque formæ defectu, citra materiæ necessitatam destructionem, si mumia perseveret; licet vitæ sive formæ separationem includat. Etenim id præsentem corruptionem non indicat, licet mox sequatur sponte, & arte præservetur. Sufficit saltem, quod corruptio non sit hæres immediata, rei constitutæ, nec ab inteſtato succedat necessariò. Sic neque dum è semine res prodit, non præcedit; aut comitatur ulla seminum corruptio. Solœcismus enim est, in verbo, & re, seminum promotiones, perfectiones, & maturitates, corruptionem æstimasse. Error incogitantiæ colitur in Scholis, principiorum naturalium, præ ignorantia. Ut quæ opera sunt naturæ, putentur non-entia; in Matheseos abs-
21. tractas considerationes releganda. Equidem dum lato vocabulo, privationem inter ens & ens, intercedere, Aristoteli conniveretur, cœpit corruptionem, privationis loco, assumta licentia substituere. Privatio enim illa, ut non ens erat, adeoque ens rationis somniatum, transsumtiva libertate concedebatur, sine attentione. At non idem jus competere debere proinde corruptioni, intellexissent Scholæ, si distinctas esse, ignavia illarum assentiendi permitteret. Quare tota naturæ Scena neglecta stetit, gentilium putationibus. Neglectis siquidem seminum fermentis, Vulcanis, & fluxibus, omnis naturæ energia, in calorum & frigorum sabellas, dissidia, odia, velitationes, & contrarietates, per demeritas privationum classes, distorta est, ridiculamque
22. Physices fecere indagationem. Porro vocavi *magnum Oportet*, necessariam remanentiam proprietatum vitæ mediæ, in alito, & constituto. Unde consequens est, eandem vitæ mediæ residuitatem, de cibis & potibus, esse tribulos & spinas, quæ terra à prævaricatione erat proferendo. Alioqui tribuli, & spinæ, quatenus plantæ, sunt creaturæ, ad usum, & ornatum Mundi, ante lapsum facta. Frustra quoque putavi aliquando, tartaros ciborum, & potuum, esse ejusmodi tribulos, & spinas. Quoniam subsistente vita media (subsistit autem actu reali, & vero) frustra fuit fingere peregrinos tartaros, ut suo loco dicetur. No- 23.
tanter autem non tegitur, quod aqua proferet tribulos & spinas, licet suas pariat incommoditates. Carnes enim hominum, ac brutorum, in terris viventium, referunt præfatos tribulos. Pisces verò, intus & extra aluntur, & alluuntur sale; dulces tamen sunt illorum carnes. Qui autem limo inhabitant, non ex aqua; sed ex terra, tribulos in carnium sapore
exprimunt. Ante peccatum Archeus 24.
noster, non solum more hodierno, cibos perfectè transmutasset: sed integras vitæ mediæ proprietates, in sui ditionem absorbuisset, tanquam earum herus. Siquidem mens immortalis, tum adhuc, sine medio vitæ sensitivæ, erat ipsamet immortalis, & impassibilis vita suo corpori. Prout de vita longa suo loco. Paradisus enim, hac parte mortem, quia vicissitudinem nostri excluserat. Sola autem arbor, scientiæ boni & mali, retinuerat sibi proprium, dualitates nempe, Archeo nostro, è rebus desumtas, posse imprimere. Quippe facile adhærent consortes vitæ mediæ invicem. Unde Janua in dualitates, alteritates, vicissitudinem, & ataxiam, patuit. Tandem apsonia, consonantiæ ruptrix, sic pomum discordiæ intulit. Sentimus enim deinceps Tribulo- 25.
rum, atque spinarum perpetuam tyrannidem, & multiplicitatem. Nam quot sunt sapores, & odores in rebus, specifici: totidem quoque vitæ mediæ proprietates peregrinæ, quotidie per alimenta suggeruntur. Hæc namque sunt fermenta aliena, quorum alteritate fatigamur. Siquidem nulla uspiam generatio contingit, quam non præcedens dispositio in materia suscitaverit: fermentum itaque ejusmodi, innatum rebus saporem,

porem, & odorem alterat, unde Archei sensim ab obedientia seminum abducuntur, & peregrini fermenti auscultant illusionibus. Breviter. Residuitates potestatum vitæ mediæ, tam in alimentis, quam excrementis, sunt ægritudinum fere omnium occasionale initium, & hactenus nobis Tribuli & spinæ. 26. Odores namque & sapores, in corporibus seminum, appetitum, aversionem, vel neutralitatem pariunt. Appetitus autem sic motus, imaginem in Archeo, non secus pingit, quam in fœtu prægnantis. Quæ imago est essentia invisibilis seminum, concitans ad complectendum vel abhorrendum. Odor autem neuter, inservit statui, & quieti. Si ergo sapores, in vita media adhuc in transmutatis supersunt. Frivolum ex octo gustibus materialibus, & non specificis, res, earum vires, & essentias, ponderare velle. 27. Porro, cum vita media sit dicta, respectu duarum extremarum. Prima erit recepti, & operantis feminis, sita in Archeo, rerum agendarum potestate dotato. Quæ cum nacta est maturitatem aliquam, ut dum semen corpus est, habens carnem, & ossa tenella, juxta speciei requisitum: tum adest rei vita media. Ex Archeo namque, tanquam mediatore, vitæ organo, ipsam vitam metiri convenit. In seminibus ergo, gliscit vita prima; in embryone vero, vita media. Ultima verò, cum totalis perfectio constituti, ad est. Quæ quidem etsi sit vita ultima rei: est tamen Archei media, si vita prima rei inchoet, cum ultima seminum. In herbis enim, licet videantur, semina vitam inchoare dum turgent, & hiscunt; attamen tunc potius moriuntur in vita ultima sui, ut germinascant in vita prima rei constituendæ. 28. Prima ergo vita fructus, est ultima seminis. In media vita, herbæ, radices, & caules, accrescunt. Flores verò, & fructus, vitæ ultimæ minantur periodum. Hanc nimirum in rebus mori necesse est, si utilitas ex alimento & medicamine speranda sit. Periapta, appensa, & quæ vi regiminis (de qua aliquando) agunt, excipio. Debent nimirum vitæ ultimæ rerum retrogradi, ut res in succo, cui Archeus ab initio nupsit, virtutes explicet, deponendo nempe nomen, & proprietatem vitæ ultimæ, ut ad medium resurgat. Quæ mors non est extinctio, & vera mors rei: sed potius transmutatio. Quod mox in pomo constabit. Granum enim comeditur. Equidem eo momento intus moritur grani vita ultima, reducitur in vitam sui, quam superveniens Archeus noster inumbrat, & vitam mediam, in sui primam ducit, per transsumtionem, residuis, sed hebetatis proprietatibus grani prioris. In morte grani, sive ultima seminis vita, novæ creaturæ vita prima, consurgit. Breviter. Quoties Archeus rei transplantatur, sub ductore alieno, toties fit vitæ mutatio, ab ultimo ad primum. Quod primum transsumitur in vitam novam rei, & Archei victoris mediam, remanente tantum obtusa vitæ mediæ proprietate, per quam est factus retrocessus. Esto pomum transsciss- 29. sum, cujus pulpa interna sit affricta verrucis, donec intepuerit, & religatis medietatibus per filum, donec pomum putruerit: tum enim videbis verrucas attactas disparuisse. Simul atque enim vita pomi ultima perit, cui verrucarum impressio fuit conglutinata, perit verrucarum vita ultima, retrocedendo per mediam. Non enim hic verba, fides, aut confidentia requiruntur. Quoniam si istud pomum, à sue, vel mure editur: verrucæ non pereùt, Eo quod stomachus, vitam ultimam pomi velut conservet, in retrocessione vitæ mediæ, quam sibi Archeus assumit. Sed in morte, & vitæ ultimæ extinctione pomi per putredinem, non est conservatio, nec retrocessus in vitam mediam. Adeoque cum morte, & extinctione vitæ ultimæ pomi, pereunt unà verrucæ absentes, per actionem regiminis sympatheticam. Symbolum namque symphatiæ, in hoc est 30. situm. Eo quod pulpa pomi, quæ vestit

nucleum, est velut fungus sui rami; non secus atque verrucæ, suæ sunt carnis fungi. Impressio ergo verrucarum translata & sigillata in consymbolizantem fructum, cum vitæ pomi ultimæ morte, moritur unà sigillum, & id, cujus est sigillum. Non minori ratione enim effluvium cum suo corpore, unde desumtum est, symbolizat, quam tonus cum suo instrumento musico, non ita cominus posito. In unisono nempe, manifestè gestit & exsultat, appenso ad fidem annulo, in cæteris autem tonis, etiam longè majoribus, & altioribus aliàs, quiescit. Etenim ubi cernitur sensus subsultus, & lætitiæ, ibidem est & tristitiæ, & mortis sensus possibilis. Itaque superstitione carere mihi visum est, si verruca naturali tristitiæ sensu tabescat, in morte vitæ ultimæ, impresso sui effluvii sensu. Eoque magis, quod pomum sit velut fungus primariæ intentionis naturæ, & fortioris effectus: verruca autem, nec primariæ est intentionis, nec radicem in Archeo totali habet. Non enim intervenit mors pomi, si edatur à glire; ut neque interitus impressionis additæ, quippe conservatur vita media, sub cõservato Archeo pomi transplantata in Archeum animalis. Quocirca etsi Scholæ unius tantum meminerint corruptionis generatim: Sunt tamen va-
31. riæ destructiones. Quædam enim à vita ultima in primam redeunt; alia verò, quæ ad vitam mediam recedunt. Quę verò non ad vitam recedunt ullam. Exspectant ultimam sui resolutionem, ut transeant in novam generationem seminalem: at in adventum novi seminis, ex fraceſcente fermento, resurgunt per primam vitam. Ejusmodi sunt quæ per venenum vitæ, vel per mortem ignis, pereunt. Sic namque pomum, spontè putrefactum & cadavera quæque, vel herbascunt, cum succo
32. leffas, vel prius verminascunt. Tandem mineralia & tres vitas, distincta serie ostendunt. Ita est. Mineralia quidem, non habent semen, cum imagine prædecessoris, per modum animantatorum. Quod tamen multos fefellit, analogo seminum fluxu, non rite perpenso. Mineralia enim, non minus quam reliqua, alligantur suis causis constitutivis: adeoque procedunt ex necessitate, & fluxu suorum seminum. Ideoque carere nequeunt triplici vitæ seminalis discrimine. Quidquid enim absque genitore, ad hoc aliquid procedit (uti mineralia) semen suum, in locorum diversorio reperit. Quocirca quædam immediatè sunt in loco, alia vero in corpore locato. Ventus quidem in- 33.
cessanter fluit in loco: Est tamen quibusque locis sua proprietas stabilis; certi Provinciis venti, & statæ tempestates. Quæ loco tribuo, non aeri, aut instabilibus aquis. Deus ergo, nedum corpora virtutibus dotavit: sed & loca replevit immediatè, seminum incomprehensibili thesauro, in mundi terminum duraturo: Divitiis nempe accumulavit loca, stata dierum maturitate, in lucem prodituris, vestemque aquæ induturis. Terra enim 34.
erat primum inanis & vacua: dupliciter nempe inanis, quia spoliata viribus dotalibus, tam in suo corpore, quam in locis receſſuum ejus. Quod sic cernes. Nam etsi fluat aer, sub Blas ventorum: lumen tamen, (quia immediatè in loco, & mediatè in aere) manet stabile. Si enim putetur lumen, cum aere simul fluere, vel per unumquodque instans in fluxu aeris, lumen de novo generari. Scias lumen, esse 35.
revera ens extra lucem. Nam penes me asservo silicem, quem si ad aerem, sole exsistente supra horizontem exposuero, ad spatium trium vel quatuor saltem pausarum (nec etiam refert, sive dies serenus, sive obnubilus fuerit) ac inde ad obscurum locum detulero, servat conceptum solis lumen, ad aliquod simile fortassis spatium. Idque fit, quoties repetitur præfata illuminatio. Adeoque hinc palam fit, lumen esse ens, subsistens in loco immediatè, nec habens aliud ens inhærentiæ, præter sui ipsius locatum esse, separabile à

crea-

creatura lucida. Adeoque si de aere migret in lapidem, posset etiam de aere in proximum aerem migrare, si ejus exsistentia immediata esset in aere & non in loco. Siquidem est lumini perinde migrare ex loco (subjecto immediato) in aerem, vel in silicem: in eo tantum est differentia: quod esse luminis, in aere non subsistat, præter fotum lucis continuum, ut neque flamma extra fumum cremabilem. Sin autem silicem aptum sibi retinaculum habeat (ut fit, quando ignis ferrum possidet) persistit in eo aliquamdiu. Fit enim hinc, quod visus uno instanti suum percipiat objectum, quia immediatè in loco est, tam lumen quam color; In corpore medii vero, velut per accidens & secundario. Etenim cum locus sit subjectum ejus, non
36. reperit resistentiam, in corporibus locatis diaphanis, quin unico momento, ab octavo Cœlo, in terram usque, lumen vibretur. Sonus verò, sive objectum auditus, immediatè est in capsa medii, & ambulat sine fluxu aeris, de subjecto in subjectum. Etsi in hoc Scholæ surdastræ fiant. Odor vero non dispergitur sine odorabili, quod est Gas rei. Quod per vacuitates, sive magnale aeris dispergitur. Estque magnale
37. capsa, in qua Gas omne reducitur in primam aquæ materiam. Inhabitant ergo
38. locis, nedum lumina & colores, tanquam immediati hospites: sed fermenta, Rationes. Ideoque, à Conditore verbo locata, ut sint radices seminum successivorum, in mundi usque finem. Mineralia ergo, non promiscua ubique: sed certa, statis annis, & locis. Tam enim Suevia cupro dives, quam olim potuit esse Cyprus. Insons ergo frigus, ut vanus calor ad constitutio-
39. nes illorum seminum. Siquidem, & in montibus frigus, & mineralia comitantur plerumq;. Loca enim quæ fodinis caruere olim, sua quandoq; die, maturato semine, fœnora reddent, ditioribus non imparia. Quia radices, sive fermenta mineralium sedent in loco immediatè, ac in dierum plenitudinē sine fastidio anhelant. Quam ubi semen complevit, tum Gas, obsidens aquam ibidem, semen à loco suscipit, quod aquæ sulfur dein imprægnat, aquam condensat, atque sensim in aquam mineralem transplantat. Non raro n. contingit, quod Metallarius in fodinis, saxa diffringēs, dehiscat paries & rimam det, unde tantillum aquæ, subalbidæ virescentis, manavit, quod mox concrevit instar saponis liquidi (Bur voco) mutatoque deinceps pallore subviridi, flavescit, vel albescit, vel saturatius virideſcit. Sic enim visum est, quod alias intus, absque saxi vulnere fit. Quia succus ille interno efficiente perficitur. Est ergo prima seminis metallici vita, in condo, sive promtuario loci, homini planè incognita. At ubi semen in lucem, liquore vestitum prodit & Gas, incœpit sulfur aquæ, inquinare, vita est seminis media. Ultima verò, cum jam indurescit. Est autem ultima seminis metallici vita, prima metallorum vel illi saltem proximè conjuncta. Dum vero ista massa sulfur spirat, suumque intus claudit Mercurium: tum inquam, vita metallorum media. Ultima vero, ubi fixitatem, 40.
venæque stabilitatem propriam, acquisivit. Quocirca est vitæ, & seminis, in metallicis manifestior progressus, & distinctio, quam in duabus Monarchiis sociis. Eo quod metalla non exigant figuram, nec totum tam exquisitum. Imo si seminum imago, in vitalibus, profluat à suo genitore; certè mineralium typicæ imagines, ex promtuariis Divinæ largitatis, sunt petendæ. Hinc quoque mineralium 41.
semina non sunt inquinata, genitorum turpitudine & lascivia, nec monstrosa sese ideo offerunt. Sed quia illibata, angustæ ideo sunt potestatis, in medendo. Ergo mineralia, non magis quam cæteræ res, à vitæ ultimæ possessione spolianda sunt, si ab illis obsequium sanando exspectemus. Languidam alias allatura opem, & quasi se frustra veniſſe plorabunt, quod fines destinationum sint assecuta: sed in stuprorum & luxuum prævia dirigantur.

Repe-

Repetam quæ supra. In Eden poterat Archeus noster, plenariè omnis Archeos tam venenorum quam alimentorum, in
42. sui incrementum subigere, absque ulla sui lassatione, aut eorundem reactione. Poterat nimirum absque difficultate, omnem vitæ mediæ impressionem tollere, & superare. Erat enim Archeus, immediate ab anima immortali rectus, adeoque & ideo impassibilis. Non enim Deus fecit mortem in Paradiso non solum : quinimo neque pro homine creatum fuit medicamentum exterminii (id est venenum) in terris. Sed mox homo ejectus in terram, hæc Tribulos & spinas innexit. Id est. Licet Archeus noster victor, ciborum Archeos sibi subigat : peregrinarum tamen proprietatum reliquiæ superstites manent. Ultima nempè ciborum vita quidem abit : superstite media. Quapropter stomachus debilior, majus gravamen, sub finem digestionis sentit, quam mox à pastu : quasi Archeus, dignitatis pristinæ
43. amissæ memor. Has igitur qualitates vitæ mediæ superstites, ambulatorias voco.
44. Adeoque quod Scholæ clamant impossibile, est iter commune, ac necessarium in natura. Quasi necessarium foret, materiam generationis denudari omni prorsus accidente, prioris sui esse, nec dispositiones prævias supereſſe posse, & quasi uni cuilibet generationi præcederet corruptio, vel privatio. Adeoque necessum esset, materiam primam, sive hylen summariam, actualiter substerni, atque immediate præcedere generationi, quam tamen volunt in instanti contingere. Etenim nisi prævia dispositiones, & fermenta earum generandarum, præexsisterent in fieri, indifferenter quidlibet generaretur ex
45. quolibet. Compulit eum Scholas ad hunc scopulum, malè intellecta principiorum authoritas, putantes omnia accidentia, immediatè, & originaliter dependere ex forma totali rei. Quasi forma, in puncto
45. generationis adveniens, omnes characteres sui seminis in se haberet, & antequam esset, illis infudisset. Sin autem à forma generantis immissæ sint proprietates dispositivæ in Archeum : saltem toto individuo suppositi differunt, nec ad generati formam spectabunt. Neglexerunt Scholæ, seminum & Archei entelechian, ut & formarum subordinatarum actualitates. Nesciveruntque à generationis initio, usque in finem generati spontaneum, non esse nisi unius semin's fluxum, nequicquam attingentem formas generatorum. Ergo in Archei vita media celatæ sunt seminum potestates, ad vitalitatem surgentes, & vitæ, sive formæ rei viventis substratæ. Igitur cum Archeo ciborum transmutato migrant, & transplantantur 47.
in dictionem Archei humani, proprietates vitæ mediæ, seipsis tamen multo obtusiores. Idcirco frivolum est, nullum accidens in genito esse, quod prius in semine (quod malè vocant corruptum) fuit. Pariter etiam, quod ex rei forma, omnis accidentium sit progenies. Sic namque ex univoca, simplici, atque homogenea mente immortali, malè peterentur tot hominum proprietates, & inclinationes. Sin vero menti astra adjunxeris. Hæc cito te deserent. Longéque petitum subsidium, flacceſcit in itinere, & ante appulsum, deficit. Malè quoque cum seminibus agerentur, si à forma rei vitalis, quæ tantum postea advenit, omnis seminum proprietas, & efficacia, mutuanda esset. Inconcinnum ergo Scholarum do- 48.
gma fert, generationem præsupponere corruptionem; & vice versa. Alioqui si potestas media, in forma totali, atq; vita rei ultima, consistat : certè Medentes imponunt ægris, dum sublata vitali forma, è plantis, atque animalibus, his utuntur in solamen infirmorum. Vident quidem sæpè in urina lactentis pueri, subsistere odores rerum quas nutrix sumsit, puta oleum anisi, macis, &c. quod nutrix sumsit, redolet in urina pueri sugentis, adeoque ad illum finem nutrici propinantur : vetant tamen idem accidens permanere sospes in genito,

genito, quod antè erat in corrupto. Veruntamen potius, in quolibet motus & alterationis puncto physico, sive, inter unum & aliud instans, accidentia cuncta renovari. Malunt nimirum Scholæ, lumen à firmamento, in terram usq; singulo locorum & motuum instanti, producere actu infinitas species luminis, se invicem, filo continuo, propagantes, in quolibet medii puncto mathematico, quam quod permittant, lumen immediatè, per lucum ferri, radii vibratione. Malunt inquam, odorem asparagi, à specifica forma lotii, quam à vita media asparagi manare. Non enim cognoverunt aliud ens, nisi substantiam & accidens, nec lumen subsistens, nisi immediatè intra substantiam medii. Objecta visus, nesciverunt immediatè transire per locum, cui insunt immediatè. Nec advertunt se agnoscere æquivocam accidentium generationem, dum unum ex accidente, aliud vero è forma specifica pro-
49. gnatum. Rationes autem, quare objecta visus fortius moveant, prægnantium imaginationem, quam cæterorum sensuum objecta, magis corporea. Prima est. Quia objectum visibile est in loco immediatè, adeoque magis affectat, propiusq; attingit, & penetrat animam, propter similem exsistendi modum. Attingunt nempe se mutuo per attactum intimum. 2. Cæteri sensus inserviunt visui. Puta, prægnans, Sulmone viso, fertur in edendi desiderium. Tum enim quidquid sumserit, præbet illi quidem actualiter gustum Sulmonis, servitq; gustatus visui ut hero: sed decidens in stomachum, nec habens Sulmonem realiter in objecto visibili, fraudem suam percipit, quam appetitus sibi facit, ideoq; nauseat, atque infirmatur mulier, corde palpitans. Appetitus enim fingit Sulmonis gustum, at falsum indignatur uterus: sed nequit cibum transformare in Sulmonem. Imo licet alium piscem esitaverit, sitq; facilis transitus, in habentibus symbolum: non potest tamen inde formare optatum Sulmonem: quia est objectum gustus, non autem visus. Ubi alias per objectum repentè Sulmonem vel anatem, fœtum facile transmutat, in ejusmodi monstrum. Quippe objecta gustus, sedentia immediate in corpore aliquo, non possunt ob sui corpoream crassitudinem, formare imaginem transmutativam. Idcirco 50.
qui student adeptis, contendunt laborem Sophiæ promovere per objecta visus, & quidem per lumen lunæ. Ut scilicet anima attingatur à lumine formali & nox nocti indicet scientiam. Quoad fœtum, certè illum considero ut ramulum peregrinum trunco arboris insertum, qui licet liquore materno alatur: propria tamen mox intus quadra vivit. Neque enim ut pars integralis inest: sed tanquam hospitatus miles, rapit omnia in lubitum, ipsumque vas dilatat pro sui imperio. Uterum vero considero, ut domum vacuam, à peregrino possessam, & ampliatam, in quam proinde facilius picturæ incidunt, quam in exquisitè concluſam. 3. Objectum visus est magis spirituale, & ideo imago ejus nudior, spiritualior, & magis activa. Quarta. Pater luminum, in hoc per similitudinem, manifestat sola luminis cogitatione, se ex nihilo creasse omnia. Species inquam rerum, quas ab æterno in se complectebatur, sola cogitatione, in esse creatum produxit. Sic & imaginatio libidinis animarum, per objectum visus, profundit sui imaginem in semina, fœcunda ut sic essent ex jussu Dei. Dici 51.
hic posset, quomodo fiant spirituum apparitiones immediatè in loco, colore, figura, & lumine, non autem in corpore: & per consequens quare videantur ab uno, & non à viciniore altero. Qua via, lumina & colores se mutuo in loco transsecent, immutata nihilominus singulorum exsistentia, quo pacto se penetrent & optices regulas fallant. Id est, effascinatio fiat. Quomodo color splendorem habeat opacum, invisibilem in medio, visibilem in termino repercutiente: licet ille nitor non minus sit in medio, quam in dicto termino, nec

in ullo radio, nisi directo dumtaxat. At hæc aliis relinquo, sub thesibus à me formatis. Ego Physicen magis tracto. Moderni distinxerunt qualitates per classes: ut primæ scilicet referrent elementalem vultum caloris, frigoris, humiditatis, & siccitatis (quarum duarum posteriorum censuram alibi demonstravi) Secundæ vero qualitates continerent leve, grave, molle, durum, asperum, glabrum, friabile, tenax, album, nigrum; itemque odores & sapores, ut dulce, amarum, salsum, acre, ponticum, acidum: quippè quos putant ex elementorum mistione proximè resultare. Quod falsum est: cum elementa nunquam mista fuerint: sequuntur ergo præfatæ qualitates, tanquam dona sua seminum formalia initia, habentque se per modum fracedinis fermentalis. Ut patet in fungorum speciebus. Tertias dein qualitates vocant specificas & formales, iisq; adhuc quartas ceu magis abstractas addidere. Tertia ergo qualitas est specialis sapor aromaticus in cinnamomo, croco, cariophillis, &c. singulariter suæ speciei servans. Quartæ ergo, sunt magis formales, magisque à corpore remotæ. Qualis est venenosa in venenis, solutiva in laxantibus, attractiva ferri in magnete, productiva lactis in fœniculo, &c. Saltem tres priores classes operantur corporaliter vi seminum, quatenus sibi materiam desponsarunt. Sed duæ deinceps sunt planè formales, aguntque per vim luminarem, & abstractam, concreto suo alligatam habentque ideo imprimere suas actiones in formas vitales. Tres priores scilicet, vix penetrant alia corpora, multoque minus commiscentur illis radicaliter: Ideoque transmutantur ab Archeo nostro. Ita ut quamvis vitæ mediæ suæ obscuram proprietatem à transmutato esse sui adhuc secum ferant: subiguntur tamen in nostri clientelam, fiuntque cives nostri: Plura licet inter transmutandum, insigniter cum Archeo dissideant, quia fortitudinem indomitam atque alias in- 52.

capacitates habeant, sordes inquam, & impedimenta. Incorporantur videlicet nobis, cum nota vitæ suæ mediæ, quam difficulter exuunt: subiguntur tamen. Sin minus: rejiciuntur post relictum in nobis sui contagium. Ideoq; degenerant in sordes morborum occasiones: quibus Archeus diversimodè commotus, indignatusque format deinceps morbos. Sed proprietates formales, & prorsus abstractæ emanant è formis, suntque luminares ideo & igniculi ipsiusmet formæ, vim habent penetrandi Archeum, per totum ejus lumen, vitam item & partium formas. Cogitabam ergo pridem, an morsus rabidi deferret in saliva quandam sigillarem fantasiam, quæ nostram velut suum patiens in se converteret, formaretque sibi propriam luminarem proprietatem, effectricem Hydrophobiæ? An vero noster Archeus sibi fabricaret imaginem virulentam propria spontè. At tandem ista disputatio, solius nominis est mihi visa. Quippè inveni in hujusmodi actionibus luminosis, connexionem unitatis in puncto, causæ scilicet occasionalis, & efficientis nostri Archei, eo quod per modum luminum se penetrent, & uniant radicaliter absque alia distinctione, quam terminorum relativorum. Quod nunc de externo rabidi veneno; idem de carcinomate atque aliis esto judicium. Lumen namque formale virulentum, subnatum in vita nostra, sit ipsum vivens, adeoque prout Archeus rabidus fermentaliter contagium externum suscipit; ita & in cancro, aberrans, se transplantat in furores, quibus carnem topicè infestat. Nam sive deferantur intro, per accidens externum; sive vero intus suscitentur, adeoque hactenus aliqualiter differant, quoad initium principiativum: Interim tamen per applicationem idem est, luminis tamen virulenti, servato modo propagandi & penetrandi juxta proprietates seminum, servataque sphæra activitatis veneno cuique propria. Nam quædam subito se propagant 53. 54. 55. 56.

pagant in totum,& necem mox inferunt : alia vero topicum venenum exercent, eo quod horum proprietas, etsi penetret ex natura veneni, se dilatat tantum juxta præscriptum sui veneni. Hæc nimirum est immediata actio formarum in formas, per penetrationem unitionis fermentalis,
57. cum transmutatione nostri. Itaque non propriè suscitatur novum venenum in Archeo, ut sibi formet venenum. Prout alioqui alibi (ut in febri) occasionalis materia Archeum in furorem concitat, non quidem ad fabricandum alias materias occasionales febriles : sed Ideas nudas furoris, ad expellendum dicatas, quas in suimet substantia depingit. Ast lumina formalia venenorum, penetrant lumen vitale, commutando efficienter & potenter, propter venenum occasionale sibi insertum, præsens & radicaliter penetrans vitam mediam nostram, eamq; in ultimam disponit, per primam vitam veneni. Igniculi quippe sunt formales, animantati, vel non, perinde esto. Quoniam agunt licentia & libertate formali, qua se in puncto penetrant & insinuant in instanti. Aguntque quod agere jussa sunt à Domino. Cõsiderandum dein, quo pacto vitam
58. nostram tam facile pessumdent. 1. An videlicet nostram transmutent in suam. 2. An vero Archeum in furorem agant, ut seipsum amens perdat, & per totum se diffundat. 3. An vero per privationem luminis mortificent, exsufflando scilicet igniculi nostri lumen in Archeo. 4. An tandem Archeum sub se comprimant, per sui exaltationem virulentam ? Certum est imprimis, hoc non fieri per contrarietatem, quam in naturam intrasse nunquam, demonstratur alibi. 2. Certum est, fieri per dona divinitus veneno collata, quæ proprietates dicuntur. 3. Certumque est, venena diversimodè in nos agere, atque modum quadruplicem venenorum statuisse differentias. 4. Certumque est tandem: Quod Deus non creaverit mortem, ut nec venena, hominum exterminium, quem immortalitate donaverat : attamen corrupta illius integritate illi evaserunt lethalia, quæ venena ipsi prius non erant. Sunt interim venena quædam fermentalia, quæ non tam vi luminaris igniculi & proprietate formali nos perdunt : quam fermento quodam penè odorabili. Adeoque unica vita multos sibi hostes undequaque timet. Etenim fermenta ejusmodi magis accedunt ad naturam corporum.
Vides illud in lychnio sulfurato, quod ac- 59.
censum & suspensum in vase vitreo, ardebit quidem, & implebit vas sublimata sulfuris fuligine : quam etsi exspirare feceris, atque iterum lychnium ardens imposueris, momento ipso quo intrat, extinguitur. Non quidem à fumo sulfureo (qui cum sit ipse adhuc sulfur, deberet potius accendi) sed à Gas sylvestri, cujus solus odor novam flammam extinguit : non quidem materiali flatu, sed odore sui : Imo nedum lychnium sulfuratum, sed etiam flammam extinguit candelæ. Idque probatur. Qua si in cadum spatiosum miseris flammam, tantisper atque fracedinem vas redolet, vel alioqui fracidæ fecis aliquantillum continet, exsufflat flammam lychnii aut candelæ. Idem proportionaliter ergo in vitalibus igniculis formalibus intellige. Sic nimirum in cryptis & fodinis facilè necantur homines, odore, & Gas loci. Sic & venenum pestilens, sæpè absque mora vitale lumen perimit. Quia venena ejusmodi, sunt positiva & exsufflativa, mortalia, non autem privativa. Neque enim alio etymo donari possunt, quam quod suo Gas virulento efficienter exsufflant, lumen formale, animam sensitivam, sive formam substantialem vitæ nostræ. Ideoque inter entia realia locum habent, & quidem potentissima.

NATURA CONTRARIORUM NESCIA.

1. BRuta non erant in Paradiſo, ne homo brutalem copulam videret: ſed maneret innocens pudoris. 2. Ducta ſunt bruta aliunde ad Protoplaſtum in Eden, ut illa nominaret, inde Deum laudaret, & ſe agnoſceret. 3. Qualis ibidem eſſent arbores. 4. Plura individua in ſpeciebus ſingulis creata non autem in homine. 5. Homo ſemper comedit carnes & de ſacrificiis ipſis, præter Turcas & Calviniſtas. 6. Contemplativa Philoſophia prima ſtemis Adami. 7. Artium prima Agricultura. 8. Zooſophia altera. 9. Aſtrologia meteorica, Agriculturæ pediſſequa. 10. Introitus Medicinæ fuit poſtremus. 11. In primis adhuc ſtatur principiis. Galenus introduxit methodum nimis facilem, ideoque ſuſpectam. 12. Indicationem unicam naturalem finxit Galenus, nempè per contraria. 13. Detegitur fraus illius axiomatis. 14. Irriſit Paracelſus, Galenum, ſibi male conſtans. 15. Malè cenſuit omnem medelam per ſimilia fieri. 16. Semina non operari per contrarietatem: ſed per juſſum, cognitum à priori, ſoli rerum Domino. 17. Neſciunt ſeminum neceſſitates, quorſum dirigantur. 18. Occultatur in contrarietatum axiomate ethniciſmi cæcitas. Notatur Ariſtotelis futilitas, de materia prima. 20. Argumentum ex Ariſtotele, retorquetur in Galenum. 21. Argumenta aliquot idem concludentia. 22. Scholæ deceptæ, per metaphoram, & hyperbolem introductam naturam. 23. In elementis, non dari contraria. 24. Summum frigus cum ſummo calore, eodem puncto aeris combinari pacificè, & abſque contrarietate. 25. Rololleum quid. 26. Aqua non fervet per ignem, ratione introductæ contrarietatis. 27. Aqua non extinguit ignem, propter contrarietatem. 28. Ignem non eſſe ſubſtantiam, probatur de elementis. 29. Humiditas & ſiccitas, qualitates vix intelligibiles, in abſtracto. 30. Nec ſunt Rololleæ, per modum caloris & frigoris. 31. Humidi cum ſicco, non eſſe radicalem commiſtionem. 32. Unica quæſtio Authoris, propoſita omnibus Doctis, temperiem elementorum in miſto credentibus. 33. Elementa, non eſſe invicem contraria. 34. Elementa non ſe invicem abſumere. 35. Elementa non pugnare. 36. Res inanimes, non habere contrarietatem. 37. Actio Naturæ contrarietatis expers, probatur de fide: dein per aliquot argumenta. 38. Idem oſtenditur in aliis rebus. 39. Quid ſit Natura. 40. Nomen Criſeos impertinens. 41. Notatur Paracelſus, quod remedium velit operari propter ſimilitudinem. 42. In quo ſit ſita vis medicaminis. 43. Quare necat fames. 44. Quæ requiruntur pro medela. 45. Refutatur Paracelſi doctrina. 46. Objecto futilis. 47. Peccatum non opponitur virtuti, ſimpliciter, privativo modo. 48. Venenum rabientis, ſerpentum, tauri, &c. non habere contrarietatem amplius cauſarum, unde fiunt. 49. Declaratio præcedentium.

INtegritatem Naturæ jam ſat contemplatus, dein paulatim deſcendi in ejuſdem defectus, & alteritates, dum rem medicam attingo. Oſtendi nimirum, non eſſe elementa quatuor, in natura, atque inprimis Ignem, nec accidentis, imo nec ſubſtantiæ quidditatem habere, multominus elementi naturam. Quocirca elementorum ac complexionum quaternarium diſruptum, & fruſtraneum: Ideoque quatuor humorum coactam adaptationem. Adeo ut quanquam hinc ſatis manifeſtum ſit, morborum cauſas & eſſentiam in Scholis intacta fuiſſe: Idipſum tamen ex illarum theſibus, peculiari capite alibi demonſtrare volui. Hoc loco autem demonſtrabo, quod natura neſciat, itemque nec admittat ſuo voto contraria. Initio creavit 1. Deus cœlum & terram, ac quicquid univerſo continetur. Virum autem conſtituit in Paradiſo, poſtquam eſſet creatus. Nec etenim leonem habebat ſecum, ovem, Tigremve ſibi contrariam, aut lupum comitem: nec demum aliud animal, quod ſibi aut fructibus Eden inſidiaretur. Imo, nec voluit Omnipotens, quod homo ſexualem brutorum copulam cerneret, quem in puritatis innocentia vivere optabat (ut alibi de vita longa) Sed adduxit Deus de animantibus ſingulis ad Adam, unum ſaltem de quaque ſpecie, etiam è remotiſſimis Terræ oris (ſiquidem Rangifer non niſi ſuo climate ſuperſtes remanet) ut Adam propria illis nomina daret. Aſt non tanti erat nomen dare brutis, ut Deus, abſque ulteriori fine, hæc Adamo nominando ſubſterneret. Sed iſtud eſt 2. factum, ut noſceret ſcientiam rerum cunctarum

ctarum sibi gratis divinitus datam, utque tantæ molis arbitrium, pro tot beneficiis, constanter in spiritu adoraret. Nam ex quo bruta omnia, juxta propriam cujusque naturam nominabat, sua ipsius cognitio quoque includebatur. Quæ apex est Sapientiæ. Noverat namque se penitus (non brutum quidem se) divinitatis non inconcinnam atque immortalem imaginem. Igitur primariò propter Dei honorem, allata sunt illi undecunque bruta: ac dein propter sui utilitatem, ut per abnegationem brutorum, quæ antè non viderat, suiipsius cognitionem hauriret, sicque Tentatoris ludibriis cederet. Bruta nomenclaturis carere poterant, ubi præsertim, se invicem nominare non debebant unum, quoque alterum ex nomine cognoscere aut cognationem æstimare, non requirebatur. Sunt ergo denuo post appellationem, singula restituta suis natalibus locis. Deerat enim homini cruentum ex cæsis animantibus epulum: sed beneplacitum creatoris tulit, illi concedere
3. re fructus lignorum. Ibi tunc arbor quæque, perpetua fronde virebat florem, successivum gerebat, fructum denique perpetuum, non verminosum nec ante maturitatem deciduum, uti neque florem effœtum proferebat. Ista nempe in Paradiso, quotidiana erat vegetabilium propago, voluptas, luxuria, ac felix ubertas. Prout enim herbæ cibis aptæ, nobis sunt cerealia, legumina, olera, & aromata: Ibi arbores quoque unum ex istis, si non quatuor simul, aut aliquot connexa proferebant. Multiplex siquidem glans ibidem cerealia referebat diversa. Oliva & nuces totidem notabant legumina. Prout & poma, totidem olera. Arbores quoque aromatum matres, herbas condimentis aptas exhibebant. Atque tandem, multa stabant connexa, sub specie unica, prout & nunc pomum, oleoso nucleo subinde constat. Cuncta nimirum sensibus humanis adulabantur. At postquam hominis Majestas, ob prævaricationem, cassa, ipsique natura jam esset polluta, debebat eadem die mori; stetissetque latæ sententiæ vigor, nisi is, per quem facta sunt omnia, se vadem oppignorasset coram eo, qui fecit omnia, se in temporum plenitudine, oppetiturum pro homine, ut sui justitiam amor oscularetur. Unde pax. Ejiciendus extra Paradisum homo in terram, ubi ligna occurrerunt steriliora, nec ciborum continuæ necessitati sufficientia. Sed priusquam abigendus erat, cum ipsum jam suæ nuditatis puderet, Deus utrumque induit tunicis pelliceis. Magnus nimirum ille Sacerdos & Agnus, hostia immaculata immolatus, ab origine suæ sponsionis amorosæ, in mysterium, Qui ideo duos sine labe agnos, Patri æterno immolavit coram homine. Unum quidem in holocaustum suæ futuræ passionis. Alterum quoque sine ossium comminutione, partim sacrificandum, partimque edendum, in hostiam pacis, utrique dedit homini, ut à condito mundo Agnus in juge Sacrificium, hostia, atque ferculum foret, unus & idem. Quorum Agnorum pellibus amicti sunt parentes. Quem primum litandi tenorem, deinceps imitata est gentilitas. Quamvis in Arcam, duo 4.
saltem sexus cujusque speciei, conjuges ingrederentur: non tamen per annum jejunavit Leo, ut primam gregis spem, simul cum pardo, atque lupo divideret; iterumque deinceps per annum abstinuisset. Terram enim sufficienti numero replevit Dominus, quæ antè inanis & vacua. Neque enim quicquam defectuosum esse voluit. Prout mare, individuorum multitudine, ita & terram pluralitate brutorum individuorum ditavit. Etenim quanquam spontè bina tantum intrarent animalia: assumsit tamen Noah ex mandato Domini cibos pro se, & aliis necessarios. Futilis ergo quæstio, cur hodiè plures oves, quam lupi: Habuit ergo homo ab initio 5.
carnes, quibus vesceretur & sacrificaret: fuitque vel ab exordio mundi, sacrificandi ritus, ut de immolato ederent

sacrificantes. Deficiuntque hodiè soli Mahometani, & Calvinistæ, tanquam Sacrificio destituti. Cedant ideo qui scribunt, mortales ante diluvium carnibus vesci insolitos: quia scriptum esset. *Carnes deinceps olerum instar erunt.* Frustra alioqui namque Abel gregem & armenta duxisset, nec cecidisset alter in venatione ferarum, & Nemroth nomen vanum haberet. Credam itaque, mortales bestiis tam domesticis, quam feris usos: vix tamen piscibus, ante diluvium. Eo quod tum unicus fons totam irrigaret terram, staretque mare, altera parte globi, cujus altera medietas dicebatur arida. Adeoque pisces solius maris erant, dum totus mundus indivisum erat continens: in cujus meditullio, unicus fons totam irrigabat terram in quatuor divisus flumina. Nondum ideo Lintres aut Scaphæ enotuerant, sic piscatio in mari insueta. Nec etiam habitatio hominum litora colebat. Nam Agricolis unicum terrarum, vastumque continens, sat voluptatum dabat, ut sterile pelagus mille tempestatibus horridum detestarentur. 1. *Genes. cap. v.* 28. Homini primum datum maris dominium legitur, dein super volucres cœli, ac tertio super omnia animantia, quæ se movent super terram. Tamen ubi de cibis sermo est. 1. *c. v.* 29. Omnis herba & arbor, in cibum data est. Et 1. *c. v.* 30. Omnia animantia terræ & volucres cœli, & quidquid movetur super terram, habens animam viventem, datur hominibus, ut haberent quod ederent. Nusquam tamen pisces leguntur concessi, ut neque pisces maris ad Adamum translatos, sua ut sortirentur nomina. E quibus statim obvium est, non fuisse herbas, arbores, aut reptilia ulla, homini contraria, aut in medicamentum exterminii. Restrictio item pro volucribus, & quæ se movent super terram, pisces excludit. Quapropter ut à diluvio, sectione unius continentis, fontes, & cataractæ, sese ex imo fundo diffuderunt, pisces, dulcedine allecti, aliquot in fluviis & palustribus mansere: Aliis interim nova diluvii permistione & licentia è mari adscendentibus. Pisces itaque carnes sunto: licet homini antè inusitatæ. Carnes inquam, quæ olerum instar deinceps à diluvio forent. Alioqui caro volatilium non olerum, sed cerealium vices rependebat, ut quadrupedia jam dudum ab initio leguminum locum suppleverant. Protoplastus itaque in terram proscriptus ærumnarum, tædii ac pœnitentiæ plenis, amplissimorum sæculorum otio, sensit naturam suam, jam corruptione defœdatam, atque conservationis indigam: Denique ut est necessitas ingeniorum ac inventionum mater, meditari cœpit, qua ratione intestinis vitæ calamitatibus, atque imprimis meteori injuriis occurri posset. In quo labore, filiorum suorum natu major, cœpit frugum nativitates, felices, atque infaustos proventus perpendere. Unde prima Philosophia, Agricultura fuit. Alter quoque, proprietates & societates animalium notavit, gregis unde indubitata spe, tranquilla vita ducitur. Hæc fuit scilicet zoosophia. At deinceps uberiorem progressum facientes posteri, decreta siderum, cum priorum observationibus, nectentes, denunciatas rerum vicissitudinis utili, & jucunda admiratione adnotarunt. Pedisequa ergo Agriculturæ sic surrexit Astrologia. Veruntamen naturalium dispensationes prorsus obscuræ manserunt; uti & inter omnes, suiipsius notitia, cunctarum est postrema atque difficillima. Morborum verò generationes, remedia & sanationes (quæ adhuc tum erant rarissima) longè erant obscuriora. Primum namque, quisque remedia, quæ sibi profuerant sine invidia, in medium adferebat. Primus autem Hippocrates suas observationes in calamum deposuit: in quo labore divinam, quam non noverat, opem sensit. Galenus autem, vanas amorum nubes, tanquam aquilo, sibi dispersisse visus, multaque undecunq;

6. 7. 8. 9. 10.

suffu-

suffuratus, Theoremata elementorum, primarum qualitatum, complexionum, & humorum erexisse, gloriatus est. Hisque cuncta naturæ tam sanæ, quam invalidæ opera & fortunas dicavit. Quæ post Græca Gens opulenter adauxit. Quibus hypothesibus, Mauritani, ad palmam contendentes, laxa superstruxerunt
11. experimenta. Hæc itaque fuit nascentis Medicinæ origo & sors; hique inventores. In his demum statum, nec progressum est deinceps. Galenus ab Antiquioribus admonitus, advertens ignem per aquam extingui, & aquam igne calefactam evanescere, leporē se auribus tenere ratus, omnes propemodum morbos, eorundemque remedia, in primis istis corporibus, eorumque qualitatibus audenter constituit. Dixit namque ignem aquæ hostilem & vicissim. Unde decreto universali sanxit, in nobis congressum quatuor elementorum, invicem continuo in nobis bello pugnantium & contrariorum in nobis continuam. Atque inexcusabilem velitari luctam. Quare etsi foris lacesseret nihil, fore tamen, ut quandoque intemperies, sive morbus atque ruina, spontè adveniant. Mors inquam, ex compositionis elementalis necessitate, erumperet. Hoc in Galeno quidem fuit connivendum. At non in Christianis: si non doceant, in Adamo parem compositionis necessitatem fuisse antè, quæ fuit post peccatum. Si nempè Adami compositio, è quatuor dimicantibus elementis connexa staret. Statuunt itaque Scholæ omnes, sola contraria contrariorum fore remedia. Quibus videlicet omnis excessus (nomine morbi insignitus) in synmetriam redigeretur. Plausibilis ista & stupida doctrina placuit facilè omnibus, in ignaviam subscribendi pronis. Quippè, quæ sensu rustico, magno compendio, & passim à quolibet facilè conciperetur: atque hinc ideo avidissimè est imbibita. Galenus interim, quantumvis amputationem, vel resectionem nosceret enti nato, privativè oppositam: attamen non addubitavit partium vel humorum ablationem, respectu membrorum, redigere ad seriem contrariorum. Neglexitque privationum familiam, ceu adultero congressu natam. Hinc universum quæcunque numero, situ, magnitudine, proportione, affluxu, vel effluxu, dissentirent, à debito ordine assumsit, tanquam si essent contraria, ut fatuæ suæ Regulæ stabilitatem faceret. Quasi Medicina non operaretur physicè; sed per solam staret Mathesin. Hinc tan- 12.
dem absurdo generalissimo, indicationes naturales morborum, per solas contrariorum oppositiones fieri dictavit. Axiomatibus enim suis necessitates subservire voluit: non autem axiomata, necessitatibus conformia erexit. Quæ ruinam proinde facere jubentur, quotquot ad tantæ ignorantiæ lubitum, efficta propinantur. Manet itaque hactenus à Scholis & vulgo adorata maxima, universalis velut medendi apex, quæ per contrarietates, Id est, per rixas, lites, bella, pugnam, crisesque, sanandi tritam orbitam consignant. Sic enim creditum, sic factum, fictumque est hactenus, atque id tam extra controversiam: quod nil æquè censeatur plausibile & subscribendo pronum, suaque intelligendi facilitate, oblectando & abripiendo incautum quemlibet decipiat. At cogni- 13.
tio causarum atque sanandi radices, longè occultiori stipite crescunt, quam quod vulgus rustico sensu flores earundem decerpat. Nec considerabit Galenus, quod unum contrariorum, toties prædicari oporteret, (juxta Aristotelem) quoties alterum, eo quod utrumque staret sub eodem genere, pariliq; privilegio gauderet. Quocirca neque investigavit unquam, quodnam esset illud genus, sub quo staret positiva frigiditas, sive frigus, contrarium calori putrido tam multiplici, quot febrium finxit species. Nimirum ubi reperiret frigus, maligno, putridó, hecticoque calori contrarium. Totidemque passuum excessibus calori repugnans. Quæve ista

esset

esset singularis, & individua frigoris actio, tam diversorum graduum, atque specierum, quibus totidem calores subjugati, ad symmetriam cogerentur. Quod sanè quamdiu neglectum à Galenicis fuit : etiam remedium cuique febri justum, mansit ignoratum, adhibitaque fuerunt remedia, à conjectura & casu præscripta.

14. Angustiis nempè Galenicis, utrobique sua subjacent mendacia in mortalium necem conspirantia. Irrisit quidem Galenum Paracelsus, helvetico sarcasmo, licet subinde ad eandem methodum coactus recurrat, suæ increpationis continuæ immemor. Coagulata nempe, non raro resolutis, & resolventibus contraria, esse voluit : imo multoties ad explosas intemperies elementales, incoactus recurrit. Tandem fervore contradicendi, omnium medelam constituit in similitudine tam naturæ, quam causarum morbificarum, cum ipso remedio. Indistinctionis scil. plenus

15. ubiq;. Ego vero sub libertate Philosophica, nemini addictus magistro, sentio : quod si ablatione causarum, omnis inde affectuum connexitas amputetur ; omnem morborum sanationem, eadem quoque causarum lege, definiri debere. Adeo quod correctio, ablatio, extinctioque efficientis immediati (quæ privationem effectus inde consequentis, intra se adæquatè claudant) potissimum in medendo carnem continerent. Non autem similitudines, ut neque remediorum contrarietates. Inprimis morborum producta (puta calculum, uti in se, suum agens, in se coagulatum, retinent : ita quoque ablatione solius effectus, persæpè sanari. Quia simul quandoque tollitur connexio causæ internæ, sive immediati efficientis, cum materia sua. Adde his, quod sola solutio connexitatis, efficientis ad materiam : adeoque luxata, vel laxata adaptio, extinctioque, & pacatio privitivæ perturbationis in Archeo (quæ in se nonnunquam meram privationem includunt) totam non raro sanandi historiam compleant, absque ulla contrarietate, vel similitudine remedii, ad causas occasionales. Quod ipsum meminisse debuisset Paracelsus, si ad sua semel respexisset arcana. Animadvertisset namque citò, unum aliquod istorum, omnes propemodum morbos exæquo profligare, citra relationem ullam similitudinis, aut contrarietatis : at solius tincturæ vitalis irroratione, dono, arcano, id est super affluentia bonitatis. Enimvero quicquid in natura fit, aut nascitur, fit ex necessitate seminum efficientium. Semina autem ipsa nullatenus ope- 16.
rantur ob scopum similitudinis, aut contrarietatis (ut alioqui vulgo putatur) sed duntaxat, quia sic sunt jussa operari à rerum Domino, qui solus scientias, fines, seminibus dedit, sibi soli cognitos à priori. Alioqui semina vadunt, & quorsum, ne- 17.
sciunt : seseque dirigunt quidem, tanquam scientia pollerent, sed tendunt per media sibi concessa, ad fines sibi ignotos. Vocamus namque impropriè medicaminum intentiones, aut naturæ scopos : non quod sibi ab initio scopum præfixerint, tanquam si mente & præscientia pollerent : Verum quod ex dono creato, nata sint sua directione spontè ac naturaliter defluere, ad ejusmodi fines, Deo cognitos. Hoc namque sic dictat Christiana Philosophia, ignorat autem Schola ethnica. Itaque vel in lumine, admiror Schola- 18.
rum ausum, quæ entia naturæ seminalia, non agnovere in morbis : qualitatesque entium per se subsistentium, & morbosorum loco substituere, æstimandas nihilominus voluere, per modum arbitrii, sensuum, ac thymosis, quatenus antipathias, ac contrarietates, proprio impetu possiderent. Equidem sic assuevi philosophari, ut res ipsas, ex radicali fundamento, juxta cotem sacræ veritatis, quam proximè liceret humanis ingeniis, dimetiri cuperem. Ut ergo ostendam contrarietatis theses, meros continere in naturam solœcismos, prius advertendum est : futile A- 19.
ristotelis tulisse inventum, materiam pro

gene-

generationis subjecto prostituere, tam in natura integra, quam corruptâ (scilicet ægritudine morbi) omni prorsus accidente privam (feliciter sic nempe incipit à duplici accidentium, & formarum omnimoda privatione, pro rerum primordiali initio.) Omne idcirco accidens, tam innatum, quam superveniens, consequenter quoque dependere, atque profluere
20. è formarum gremio. Sic quidem ut à forma ejusque præludio, in Archeo omnis activitas, tam materiæ quam accidentium, dependeat necessariò: interim Scholæ ab hoc Aristotele edoctæ (sustinent etiamnum hodiè) substantiis tam materialibus, quam formalibus, nil esse posse contrarium. Non video ergo, unde accidentia suam sibi contrarietatem mendicabunt, præcipuè quæ sunt nuda, immediata, atque mera formarum suarum organa? Unde enim hausissent suam contrarietatem, quorum materia & forma, (totalia nimirum accidentium principia) omnem à se procul contrarietatem repellunt. Potissimum, quod accidentia in se considerata, non tam sunt entia, quam entium; adeoque ex se sint nihil, nihil
21. operentur aut valeant. Necesse est ergo, si in natura aliqua sit contrarietatis intentio, eam primariò esse, in principio activo, id est, in sinu formarum. Adeo quod vel hactenus formæ ipsæ (quas tamen absque controversia in numerum substantiarum relegarunt) sibi invicem essent actualiter & potentialiter contrariæ primitivo jure. Consequenter quoque falsum esse Scholarum axioma, Quod Substantiis nihil sit contrarium. Vel oportet accidentia eandem contrarietatem habere independentem à formis: atque ex sui propria natura, extra & contra possibilitatem formarum. Id est, non esse media immediata, producta, & organa formarum: sed ex se oriri, stare, perseverare & agere, etiam invitis formis, extra & præter formas. Esse inquam entia independentia, & non amplius entium. Vel tertio tandem fatendum mecum, nullam esse in natura contrarietatem, præterquam inter agentia libera & electiva. Addo. Si contrariorum paritas subsistat, juxta præfatum axioma: necesse est, relationem fundandæ relationis, inter contraria, dependere à radice substantiali, sive à radicali contrarietatum respectu, & intima proportionis adæquatione penitissimè præsente. Quod est dixisse. Essentiam fundandæ relationis contrarietatum (priorem alioqui quam sit ipsa formarum existentia) sitam omnino, in ipso penitissimo substantiali formarum principio, contrarietatis omnino incapace. Idque sive Deum ipsum, sive aliam substantiam creatam spectes. Adeoque est necessum, contrarietatem in natura includere contradictionem, in suis & Philosophiæ initiis. Sin autem hæc, prout supernaturaliter, & in Deo consideres, non idcirco contrariantur etiam. Adeoque nec à Deo in naturam fluent ut contraria. Et hoc ipsum dico. Urgeo & ulterius. Si unum contrariorum dicatur totidem modis, quoties & alterum: neque formis substantialibus quicquam sit contrarium. Ergo nulla quoque est amicitia, symbolizatio vel similitudo inter formas. Quod est falsum. Siquidem hinc constat indelebilis character rerum, quod à Deo pacis amatore creata sint universa. Etenim postquam melioribus initiis me erudiendum subjeci, seriò cognovi, sive substantias, sive demum accidentia intuerer, nullam in natura esse contrarietatem, nisi inter entia irascibilia & motiva viventia. Tantum abest, quod cujuslibet agentis actio in patiens, tantum procederet à termino relationis, contrarii ad contrarium. Solam itaque reperi contrarietatem, in potestate irascibili sensitivorum, neque alibi. Unde fortassis per 22.
metaphoram, sive hyperbolem impropriam, contrarietas ad cuncta mundi individua contorta fuit. Num Scholæ, propriam sentientes disputandi thymosin, meditatæ sunt, & reliqua seminum pro-

ducta, pariter non nisi per Iram, actionem nimirum majoris ad minus, victoris ad victum, robustioriſque ad debilius, propter contrarietatis relationes concitari. Axiomatis ergo negativi ſenſus, quo dicitur Subſtantiis nil eſſe contrarium, æquivalet theſi in titulo hujus capitis præpoſitæ. Nempè Naturam neſcire contraria. Si vis aliqua contrarietatis eſſet in natura, præterquam in iraſcibili ſenſitivorum (de terminis namque, & relationibus appoſitis Logices, non loquor) illa certè eſſet in manifeſtis atque primariis elementorum qualitatibus: ſed in his nul-
23. la eſt contrarietas. Ergo nuſquam alibi. Probatur aſſumtum. Eo quod Scholæ primarias contrarietates in miſtis deſumant, ex ipſis componentium elementorum contrarietatibus. Subſumtum verò probavi alibi hic repetendum: Vir Juvenis deſcendens manè ex Alpibus, continua nivè tectis, latere tamen ſolem reſpiciente, tota cervix, ſibi in ampullas, ſive veſicas fuit cremata. Eſtque ibidem aer ſummè delectabilis, ac novo velut æthere perfuſus (diſce interim hinc primum, frigus non eſſe caloris privativam abſentiam; ſed ens verum.) Ergo ibidem frigus, & calor, intenſa ſimul in eodem loco, tempore, & ſubjecto aeris, ſeſe compatiuntur. Quod Scholæ non admittent, eſſe poſſi-
24. bile in contrariis; Siquidem quæ ſe mutuo debellare, frangere, expellere, interimere, & ad medium, neutrumque ſtatum ducere volunt. Notandum hic obiter. Ibidem, intenſum frigus hoſpitari immediatè in aere: intenſum vero & veſicantem calorem, ibidem eſſe ex parte luminis: adeoque immediate in loco ipſo aeris: in aere autem mediate. Sed cum iſte locus penetret aerem, per totam ſui ſubſtantiam: & locus illuminatus, calefaciat ſimul ipſum aerem, quem ideo lumen ſimul penetrat: Ideirco in eodem aeris puncto, eſt intenſus calor, ſimul cum intenſo frigore. Quorum amborum nexus, gratum, & ſenſui amicabilem teporem profert, illuſorium tamen. Quia effectus utriuſque qualitatis connexæ, prodit intenſionem magnam, ſub illo tepore. Ideoque nec tepor cauſatur, quatenus ambæ qualitates, æqualiter intenſæ, per pugnam contrarietatis ſeſe confringant, atque reducant in mediam, plauſibilemque ſymmetriam: Sed ſunt ſenſus, & Scholæ (quæ ſe juxta ſenſualitates, ubique abſque interiore indagine labi ſinunt) rerum naturalium improprii & ruſtici nimis Judices. Pariter, fervens aqua, infuſa frigidæ, pari proportione, quanquam ſtatim in commiſto teporem excitent: Utraque tamen qualitas, intenſo gradu, eſt in iſto tepore, non ſecus atque in præfato aere Alpeſtri: tametſi ſenſus illas non diſtinguat. Non eſt enim alias poſſibile, calorem illum aquæ, per graduum momenta acquiſitum, perire in inſtanti. Imo, nec eſt pugna contrariorum, quæ iſtum teporem ſtatim generavit, ut neque victoria frigoris calorem excellentis, dum prior calor remittitur: Sed calor in aqua eſt Relollæum tranſiens, quia violenter introductum. Ideo namque ceſſante igne, à quo eſt productus, ſua ſponte, ſtatim minuitur, ceſſatque non fotus amplius. Id eſt, Calor in aqua fervida per minimos ſubjecti ſui atomos diviſus, ſua perit ſponte, non autem à contrarietate victus, expulſivè. Quia Relollæum eſt qualitas efficiens, 25.
non procedens ex fermentis & ſeminibus rerum. Eſtque duplex. Unum videlicet in corpore proprio. Alterum vero in alieno. Inter Relollæa propria ſunt quædam ſeparabilia. Ut frigus in aere & aqua. Alia vero inſeparabilia. Ut calor in lumine Solis, candelæ, & ignis. Quæ nunquam frigere poſſunt. Relollæum alienum eſt violentum, quod ſi non foveatur, perit ideo per ſua momenta & gradus. Ideoque dicitur tranſiens; ut eſt calor in aqua. Ergo 25.
aer & aqua non calefiunt ab igne, per contrarietatem: ſed per generationem Relollæi alieni; quatenus agit, quod ipſi agere eſt juſſum, heteroclito cum ſeminibus agendi

27. agendi modo. Ideoq; nec agit ad, aut propter formam. Pariter, dum aqua ignem extinguit, vel ignis aquam in vaporem sustollit, id nequaquam contingit vi contrarietatis. Quia totus universi ignis, ab unica aquæ gutta, ne vel minimam humiditatem delere aut minuere potest. Quapropter irrita foret ignis, atque stulta contrarietas, sive pugna vana ac invalida. Non posse autem ullis sæculis, per artem aut naturam, aerem in aquam, aut hanc vicissim in aerem converti, per Mathesin, ac sufficienter aliis modis alibi sat demonstravi. Neque etenim ignis ab aqua extinguitur, propter frigoris contrarii præsentiam in aqua. Nam sic aqua fervens ignem non extingueret. Crematque ignis fortius sub flatu & frigore boreæ, quam austri: folliumq; frigidissimus flatus, ignem magis accendit. Aqua ergo ignem perimit: non autem ignis aquam. Ignis etiam non frigore victus cedit, sed perit suffocatus. Sicque oleum fervens, primam can-
28. dentem extinguit. Si ergo contraria debeant esse sub eodem genere: non potest ignis esse aquæ contrarius. Cum ignis non sit substantia, pro ut alibi sat demonstravi. Denique si essent contraria: essent primario, per se substantialiter & immediatè contraria tanquam simplicia: eoque dato, deberet esse illorum actio par & æqualis pugna. Quod jam ante falsum ostendi, prout & quod substantiis nil est contrarium. Quorum nempe duorum, ignis nempe & aquæ, intuitu, Scholæ omnem mistionum, & complexionum cōtrarietatem, finxere in universo. Quid igitur mirum, contrarietatem naturæ, in Scholis somniatam, haberi jam suspectam, cum privativa sua contraria sint absque contrarietate, paritate, congressu, commistione, viriumque consertione?
29. Porro humiditas & siccitas, qualitates sunt vix intelligibiles in abstracto (pro ut alioqui calor consideratur in manu, præter aut extra ignem: imo in subjecto sui in proprio quale est aqua) sed humiditas, siccitasque, sunt potius ipsamet corpora qualitata. Nec ideo acquiruntur per partes & gradus (sub pace Scholarum) per modum qualitatum. Non enim propriè producitur humiditas: sed addito corpore humido ad siccum, apponitur plus humidi, atque sic improprie humiditas grandescit. Id est: Humiditatis increscit quantitative: non autem qualitative. Aqua autem siccescit nunquam, licet oculos fallat evanescendo. Pro ut de Gas alibi. Denique siccum, sonat proprie exsuccum, continetque negationem duntaxat humidi. Ac licet admistione sicci, aqua videatur minui in luto, aqua tamen semper suam servat intrinsecam humiditatem. Ut & corpus siccum pariter suam siccitatem. Quippe illorum non est in radice commistio penetrativa: at sola partium appositio. Humiditas ergo & siccitas sic obligantur corpori, ut nullatenus ab illo queant distingui. Ac proinde non 30.
sunt Relollea per modum caloris & frigoris, quæ gradatim introducuntur. Aqua tota in halitum quidem evanescit: nunquam tamen vel minutum siccitatis assumit. Sin autem ex farina & aqua, puls aut panis fiant, ac tandem concepta fermentalis seminis natura in lapidem transeant: coagulata tamen sunt quidem ista hæc, quæ humiditatem aquæ pristinam tegunt & obvelant: At tandem pristina aqua inde repetitur. Non est enim exsiccata, nec periit: licet sit coagulata à semine rerum. Alibi namque demonstravi mechanice & mathematice, omnia corpora solida ex sola aqua esse, nec congressum aliorum elementorum admittere. Sive: Omne corpus tangibile resolvi tandem in aquam simplicem elementalem, qualis per pluviam decidit, imo suo corpori prius solido æquiponderantem. Quod unicum caput omnem destruit elementorum compaginem, temperiem, qualitatumque intestinum atque indesinens bellum in nobis. Quapropter oportet Scholas, alias omnino morborum causas

indagare. Quæ per inaudita Physices initia declaravi. Admirandæ ergo stoliditatis est, humiditatem per gradus advenire, remissamq; item humiditatem & siccitatem in elementis somniasse. Atque adeo immane est figmentum, hujusmodi stupida somnia in morborum ac sanationum familias introduxisse, iisque fidenter totam superstruxisse Medendi basin. Adeo ut per classes integras humiditatum siccitatumque, tam per agnationem mutuam, quam per caloris atque frigoris lenocinia nupsisse invicem. Unicam videlicet ob culpam, ut suis temperamentorum vanitatibus supellectilem subministrarent
31. luge proximi. Ignaræ penitus, quod humidi cum sicco nulla sit in natura penetratio, unio radicalis commistio, vel radicalis temperies qua se invicem intersecēt
32. in sinu formali. Unamque saltem quæstionē, per me alibi resolutam, omnibus, quotquot hactenus contraria elementa constituere, in corporum (quæ mista creduntur) constitutionem rentur propono. Scilicet cum supponant duo gravia, aquam sc. & terram, ac duo levia; Itemq; supponant impossibilem in natura corporū penetrationem: Tertio quoq; supponant, Aurum, absque controversia esse corpus mistum, à præfatorum elementorum reali connubio: quomodo fieri possit, ut aurum præponderet aquæ ad minimum deciessexies? Nam si in auro sint partes aeris & ignis, anatica & æquali temperie mistæ: (Id namque prorsus necessarium asserunt, cum ex æqua elementorum quatuor mistura, auri perpetuam permanentiam in summa ignium torturacollocent) Ergo aqua & terra, in auro constituto, ad minimum præponderabunt trigesies bis suæ materiæ, unde aurum consurgit. Ergone terra seipsam penetrabit, ad minimum trigesies bis, dum ex illa aurum fit? Itaq; cum infallibiliter ipsum pondus prodat corpus ponderosum, nec pondus prorsus consistat ex nihilo, oportet mihi resolvant hanc quæstionem, priusquam me ad suam contraxerint opinionem, de elementorum mistionibus. Mihi interim locus erit ostēdere mechanicè, corpora solida & ponderosa dare ex se æquiponderantem aquam, omnimodo gustu orbatam, Nec in natura esse elementum, ut nec elementa ullo unquam artificio aut naturæ conatu, posse in unitatem formalem connecti. Hæc jam supra fusius. Surdum est ergo doctrinæ genus, quod elementa quatuor sint contra- 33.
ria; quæ confluant ad aliorum (quæ mista hactenus fallaciter sunt putata) compositionem; pugnentque etiam in talibus mistis, quibus clauduntur, non secus ac in sui simplicitate, ob contrarietates: quodq; ideo se mutuo conficiant bello incessanti, totiesq; à privatione resurgant immediate, se mutuò devorent, atque rursus evomant. Non tolerandus est iste Scholarum stupor, quo sibi invicem in his nugis abs- 34.
que scrupulo subscribunt, non inquirentium, quisnam ille appetitus esset in elemento, seipsum ampliandi? quisve motus, supra terminum à Creatore sibi semel cōstitutum? Nam inprimis non est ulla fames, sitis, penuria, vel simile aliquid defectuosum, cui à creatione subessent. Nec etiam patiūtur defectus, multo minus sensationem defectuum. Cum unumquodq; in se sit primum & simplex, nec admittat connubia, nec absumatur per alimentationes, perq; sui commutationem excremēta habeataut ejiciat, nec rubiginem patiatur, nec degeneret fatiscendo in aliquod corpus se purius, se prius, se simplicius. Deest itaq; necessitas, qua elementa se hostiliter consumant. Nam vidit Deus, quęcunq; fe- 35.
cerat, erant bona. Si ergo duo bona pugnarent invicem: saltem ista pugna nō posset non esse magnum & continuum malum, cujus Author esset Creator ipse. Sequeretur enim inde, quod talis elementorū proprietas non esset ex Deo, neque ex peccato: ergo ex aliquo majore, quam sit Deus. Sin autē dicantur elementa sic à Deo creata, ut unum continuo aliud commutaret in sui naturam: non quidem ob hostilitatem mu-

mutuam; sed propter necessitatem nutritionis. Quanquam ridiculũ præsuppoñat; habeo tamen optatum: nempè contrariorum ablationem. Itaq; vanum est subterfugium & falsum commentum. Siquidem ista suppositio nequit simul subsistere cum ipsa thesi. Nam suppositа illa excusatione, necesse esset fore pugnam, & resistentiam. Alioqui unum elementum, statim totum sibi contiguũ aliud in se cõverteret. Quoniam nõ est superandi difficultas, ubi nulla pugnæ aut resistentiæ est necessitas. Quoniam unaquælibet pars elementi, haberet eandem passionem, motum, & desiderium, ad consumendũ sibi vicinum, qualia in partibus sibi agnatis supponuntur. Atq; adeo proinde intenderentur in immensum istæ activitates, ut facili negotio statimq; substratum sibi elementum, absq; reactione in sui naturam converteret: Hæcq; sic cõversa, deinceps incessanter alia atq; alia subsequenter. Saltem aer ille supremus, quiq; longissimè ab aqua distat remotus, tædiosissima & longissima siti pressus, periisset jamdudum, aut saltem tædio langueret, alimento naturali orbatus. Itaq; utut hæc excusentur: saltẽ creaturæ essent ordinatę à Deo, cum appetitu turbandi ordinem, atque harmoniam universi & primæ suæ constitutionis; introducendi scil. dissolutionem, & disproportionem primam, superando, perimẽdo, & in se transmutando vicinũ. Profectò fragilitates humanæ sunt harum fabularũm inventrices, introductæ
36. à Scholis paganicis. Quia per ignorantiam ipsius naturę, vulgus introduxit leges confusiones, contrarietates, pugnas, hostilitates, reductiones, atq; iteratas resurrectiones, ut homines suam irascibilem excusarent & accommodarent rebus illa carentibus. Æstimarunt nimirum Scholæ, simulq; ab his fallaciter edoctũ vulgus, in natura, majus, gloriosius, & melius esse vincere, quam vinci: pares subigere, quam subigi. Deus verò aliter nos docuit. In natuæ sc. apice, gloriosius esse pati, quam inferre injuriam: vinci à fortiori esse beatius, quam dejecisse infirmiorẽ. Cumq; Deus in suis estimationibus errare nequeat, Hinc Scholarum & vulgi æstimationes, non à vetitate naturæ: at sanè à thymosi ac fragilitate nostra dimanarunt. Ideoq; erroneæ & abusivæ sunt, quatenus oppositæ Divinis judiciis. Nec etiam, quæ in homine contẽsit Deus, poterit in legis simplicitate, & naturæ necessitate, tanquam gloriosa laudare. Verùm si ulla, in rebus sensu carentibus, esset vera contrarietas: rectè censuissent, quod illa necessario surgat, ac præsupponat cõceptum odii & hostilitatis, in primis suis atq; formalibus initiis radicaliter sigillatum: ratione cujus, Agens, ex* propria philautia, sibi concitaret odiũ in patiens: vel istud odium haberet sibi singulariter à natura inditam (propter repugnantiam) dissimilitudinem & alteritatis nisum. Idq; quoquo modo sumatur, est fateri in formis substantialibus radicales, seminales, atq; medullares contrarietates. Adeoq; substantias ipsas esse immediatè sibi invicem contrarias: nisi malint negare, formas esse substantias. Ego vero paratus 37.
sum docere, naturam agere universa, per medias suas proprietates: nullo sibi proposito scopo contrarietatis, odii, aut pugnæ. Siquidem ex fide primò verum credimus, Deum esse Authorem & Rectorem assiduum naturæ: suamq; creaturam ubique in bonitate, quantum potest, exprimere, atq; testari. Denique, Deum esse fontale initium amoris, concordiæ atq; pacis: odisse quoq; discordias & contrarietates adeo, ut si potuerit universum condere absque rixis & contrarietatibus; id fecisse extra dubium sit. Atqui idipsum potuit aptissimè: quia Omnipotens est, & fecit omnia ut voluit: ergo etiam fecit. Subsumtum patet: quia nil ipsi reluctari potuit, nisi quod voluit liberum facere: sed rerum semina, sive agentia naturæ, non donavit libertate volendi: Ergo neque agentia naturæ, reluctari DEO non potuerunt. Et per consequens fecit agentia naturæ juxta beneplacitum sui amoris,

bonitatis, & pacis. Sic namque dum cibum sumo, nunquam invenio in me contrarietatem, ut neque in cibis. Sin vero copia aut qualitas me offenderint; defectum quidem in me experior: non autem contrarietatem. Si quis aversatur caseum, non arguit contrarietatem: sed seminalem dispositionem, nocuum quiddam operantem: vi seminali, à Deo directa. Etenim propter necessarias in rebus vicissitudines, haud lubet nobis qualitates quaslibet nocuas, vocare hostilitates, atque inimicitias rerũ. Quippè in Philosophia propriè loquendum est: ubi verba alias sensum mutant, rerumque essentias alienant: atque potissimum ubi inde tota medendi crasis, in perniciem humanam distorta est. Contrarietas namque, nedum vultum naturæ, totidem vitiis conspurcat, quot sunt rerum Agentia & proprietates: verum etiam ipsum naturæ Parentem videtur accusasse, quasi odii rixarumque factorem, fautoremque: Adeoque totus Universus, tantum esset hostilitatis hospitium, perpetuum duellum, ac vera erynnis, nuspiam sui Creatoris typum exprimens. Contrarietates ergo non sunt à Creatore in natura, qui eas aspernantur in electivis: multo amplius in iis, quæ ipse condidit, juxta Archetypi exemplar. Creatura denique, cum ex nihilo venerit, ex se nullam præ se fert proprietatem. Quod si ergo contrarietates venirent ab errore solo, detortorum à consueto seminum: saltem tunc non subsisterent, nisi in effectibus monstruosis, atque ideo perperam in naturæ syntagma intruderentur: denique & hinc sequitur, seminum contrarietates ex solo esse Deo: cujus asserti ineptitudinem judicet Christianus. Nunquam enim hactenus Scholæ perpenderunt, quantum distarent invicem: Aliquid egisse conceptu contrarietatis: & aliquid operatum esse, per obediẽtiam seminum, debitam datis à Deo proprietatibus. Idcirco namque contraria admittere, est errores in Intentione, mediis & fine naturæ statuere. Sciendum itaque penitus, naturam respuere contraria, si tonum ejus intimum assequi speremus. Quod autem Scholæ de calore radicali commentæ sunt: saltem oblitæ sunt, ipsi frigus radicale nubere, sub eodem vitali principio, ut contraria suo pari gauderent jure. Solamque mortem ipsi oppositam extra genus. Quamobrem istam principalem qualitatem, absque contrario cœlibem deseruerunt. Falsumque suum axioma relinquentes, quod contraria sub eodem genere sint, & totidem utrimque predicentur vicibus. Nam mors, cum sit privatio & nonens, contrarii locum, Scholis dictantibus, supplere neutiquam potest. Ut vitæ aut calido radicali sit obpositum. Cum id quod non est, quodque nil est, non stet sub eodem genere, cum calore radicali. De cujus fabellis, & humidi primigeni figmentis, latissimè in tractatu De vita longa egi. Denique Scholæ ad scopulos collisæ, subinde de calore & frigore potentialibus tractant: non tamen tanquam contrariis: sequidem in unaqualibet guttula, vel atomo simplicium minimo, calorem & frigus connexa, & præpollentia statuunt. In opio videlicet frigus intensum & calorem quoque in ejus amaritudine explicant: adeoque & suam scientiam è saporibus desumtam, de Relolleis, unico exemplo rediculam jam exposui. Quia à Scholis perperam seminales & specificæ potestates, traductæ sunt in qualitates elementales, sive Relollea. Frigus enim in opio, nullo licet sensuum judicio proditum, augurantur ab effectibus, quia seminalem dormitivam, ridiculo somnio ad frigus constrixerunt. Quasi Altissimus, dum somnium in Adam mitteret, frigus in ipso suscitasset! Et quasi à prandio, frigus nobis notabile in caput ascenderet! Profectò Scholæ utrobique postulant intellectum, in obsequium fidei incomprehensibilis. At flammula herba, quamquam se habeat univoco modo (quantum ex se est) ad cuncta

quibus

quibus apponitur : non tamen vesicat cadaver, prout corpus vivum. Eo quod cadaver non moveatur activè, sive proprio motu, à fermento venenato flammulæ. Quia istæ qualitates potentiales non sunt caloris aut frigoris, magis quam elementales : sed propria, & formalis rerum energia specifica. Quocirca futile est pro contrarietate commentum, & ruditatis testimonium, quidquid de calore & frigore, potētialibus in Scholis ad vota Gentilium subscriptum est : cum potentialem calorem, caloris actualis socium, sub eodē genere negent, sub quo tamen colligunt contraria. Adeoque temeraria temperamentorum historia ad se traxit facultates vitales, atque seminales rerum. Est namque in Scholis nescirum, quidquid salium ratione agit, non esse ex propria seminis potentia; sed accidens, ratione objecti varians. Calcem enim, velut calidissimum simplex æstimarunt. Eo quod per salia sua moveret escharam : nec attenderunt, quod in calce viva, prout & in nive, oboriantur spontanei vermes. Quod hoc loco desideratur, alibi de actionibus, prout & de cognitionibus morborum
38. fusiùs exposui. Hactenus igitur docui, qualitates in elementis esse, & operari absque respectu contrarietatis. Nunc verò ad rerum systema descendo. Inprimis unitas, non est contraria binario, quanquam recedant discreta, per alteritates. Pariter nec sursum nec deorsum, oriens & occidens sunt contraria : sed situum oppositiones, quæ per respectus variant. Adeoque quod sursum est, alterius relatione, est infra; nec ideo auris dextera sinistræ est contraria, quanquam opposita. Etenim nec loquor de terminis contradictoriis, qui tantum in habitudine relativa contradicunt, non autem proprietates inimicas in rebus habent. Neque item de privativis mihi sermo est. Imo neque nego contraria in vi irascibili : sed dumtaxat hoc unicum constanter affirmo. Deum in natura non fecisse contraria, quæ per hostilitatem se mutuo interimant, aut aggrediantur. Sive, nego in naturalibus proprietates contrarias. Id est, Nego contraria positiva atque realia, in serie actionum naturalium. Virtus etenim oppositum habet sibi vitium, de indole privantis. Nec etiam volatile contrarium est reptili. Nam idem bombyx est utrumque. Nec generatio ipsamet, est contraria corruptioni : sed unicus seminum fluxus, à puncto ad punctum, per lassationem, ablationem, amissionem, extinctionemve virium. Similiter nec magnum parvo, neque rectum curvo est contrarium. Cum unum & idem nunc parvum, nunc magnum, rectum curvumque esse queat. Idem esto de dulci & amaro; duro, & molli: aspero, & glabro : gravi, & levi: acuto, & obtuso : coagulato, & resoluto : vel albo, & nigro. Sunt namque quælibet rerum potestates, in se absolutæ, nec respiciunt alias à se diversas. Quia unumquodq; est prout per se exsistit : quod autem opponantur à nobis, velut ac si invicem dissentirent, id rebus est ignotum, atque planè per accidens, seu alienum. Interim securis non secat ligna, aut culter scindit panem, propter contrarietates aut hostilitates : sed unaquæque proprietas agit, sine reflexione ad oppositam, quod agere est jussa. Stultum est res contrariari velle, quibus nulla est odii, dissidii, victoriæ, aut superioritatis prætentio : ideoque nec ulla contrarietatis intentio in natura. Agit propterea res quæque, prout est agere jussa. Non enim intra testam ovi, clauditur bellum contrarietatis, licet semen fluat per varias dispositionum alteritates, longè ab invicem dissimiles : Asservatur utrobique & permanet unitas, & concordia naturæ : quæ sibi nusquam contrariatur, imo horret omne contrarium, & quicquid unitatem turbat. Enimvero in semine vis est transmutativa aquæ, exsistentis in terra horti; atque sic unicà aqua illa transit in herbas mille, calidas, acres, amaras, acidas, & frigi-

frigidas. Non enim, quod aliquod semen sit contrarium succo sive aquæ in terra: aut acido invideat aliud aere simplex, sibi vicinum: quod sibi minus respondeat in symbolo unitatis. Absit. Procedunt enim indifferenter ab initio vitali suorum seminum, in quo non hospitantur contraria hostilia. Accidentia enim cum sint dispositiones seminum, sive entium absolutorum in se, nec relativorum; ideoque contrarietates nescientium: sequuntur etiam ductum suorum seminum, quorum sunt organa, atque producta. Tabula ergo repugnantium, contraria tantum admittit in vi sensitiva, & irascibili, liberè agentium. Secundo admittit privativa. Tertio denique quæ contradicunt in terminis relativis. Cum igitur absolutè in natura non sint contraria, quam oscitanter hactenus sit itum, in complexionum figmentis & ægrorum sanationibus, viderint illi, quos quandoque accusabunt, viduarum atque pupillorum planctus, ob unicam scilicet ignaviam, quod ethnicis doctri-
39. nis stupidis subscripserint temerè. Adeoque naturæ definitionem ne quidem hactenus noverint. Quam sic definio. Natura jussus est ille Dei, quo res est id, quod est, & agit, quod agere jussa est. Sed istud aptè. Quod Scholæ propria aspernentur theoremata: artemque theoricam venumdare videantur; quam quoties lubet, non sequuntur. Nam in Peste, & Malignis, theriacam, aliaque non obscurè calida, ut & sudorifera propinant, neglecta caloris indicatione. Erysipelas quoque Apostematum maximè igneum (ut ajunt) appo-
40. sita optima aqua vitæ sanant. Denique si natura sui medicatrix morbos sua bonitate superet, non autem qualitate pugnace; ostendant quæso, quale frigus sit in corpore febriente, quod calorem ejusdem morbi statis horis interimat. Quinimo si natura sit sui medicatrix, quid quæso necessum est, morbum terminari per crisin sive judicium? ubi nulla est lis, nec morbus ad judicium citatus, auditus aut admissus? ubi patiens in initio, seipso, propè convalescentiam constituto, est pugnacior! post multos nempe labores, dolores, jejunia, vigilias, & evacuationes? Adeo nunc necessariò potius succumbere, quam litem sua vi superare, atque vincere hostem deberet. Imo si vis ulla in limine cognita fuisset, de plano, ab initio judicari debuisset, ubi judicem & testes pro se habebat, causamque æquam contra proditorem morbum. Saltem iniquum est, atque cachinno dignum, quod ipse judex sit pars in crisi. Facessant ludicra in seriis. Nam si Natura ignoret contraria (ut ostendi) hæc sanè non poterunt pugnare in nobis, miniméque tantisper, dum creatura est juvaminis indiga, atque fuit morbus. Univocum siquidem natura nostra semper operatur, sive res coagulatas resolvat, sive demum resoluta coagulet. Non secus enim atque pulvis Chrysoplycius, qui plumbo duritiem, argento vivo & stanno, difficilem liquationem dat, quam utramque qualitatem ferro adimit. Non sanè quod iste pulvis sit sibi, & metallis, quæ perficit, in agendo contrarius: Hisque addat, quod ipsis deest: unicus nimirum præbeat singulis suas & longè diversas dispositiones: quas credidere contrarias, ut est durities in auro, teneritudini plumbi. Cedat item Paracelsus, 41.
quod solis similibus clauserit sanationem omnem, contrariorum interim tempestates admittendo. Et quantumvis similitudo involvat familiaritatem, facilem remedii susceptionem, unionem, ingressum, penetrationem propter conformitatem symboli: attamen ignoravit bonus ille vir, quod ista non sint agentia sufficienter ad sanationem requisita: at saltem media occasionalia, externa, sive conciliatrices medelæ. Qualis etiam est pharmaci puritas & subtilitas. Quapropter 42.
censeo, medicamen propriè, immediatè, atque efficienter, consistere in Competenti, sive Appropriato. Per quod nempe natura à suo casu resurgit. Sunt rebus si-

quidem

quidem natales dotes, quæ distant à simi-
43. li. Sint nempe illæ, in quibus Archeus noster suas reperit delicias. Per exemplum. Fames est velut peracutus morbus, paucorum saltem dierum patientia, seriò necans. Sanatur autem non contrario cibo, non denique simili. Nec etiam fames arguit defectum cruoris absumti. Alioqui dysenteria, & phlebotomia famelicos necessario facerent. Sed in fame est devastatio nutrimenti, ipsius stomachi, à vigore fermenti digestivi, sive esurivi, ac depascentis : unde demum tussis sensatio famis. Quoties nimirum fermentum stomachi benè dispositum, nec habens objectum in quod agat, consumit proprium stomachi alimentum : Sedat ergo famem cibus, non in quantum fermento contrarius, nec quatenus similis eidem : sed
44. quia remedium appropriatum. Simile est in morborum quorumcunque medela, Requiri nempè adæquationem remedii, ad indispositionem Archei, & causæ occasionalis ademtionem. Quæ remedii appropriata convenientia, sive dos, præsupponit proportionem tam in gradu, quam quantitate, adaptationem, & applicationem, cum specifica conformitatis adæquatione. Hactenus quoque includit indicationem & cognitionem finis : facultatum nostrarum habitudinem & exigentiam, earumque cum remedio congruentias, quibus iterum supponitur dosis. Sic enim remedia, nedum respondeant paritati objectorum : sed & fermentorum de-
45. terminationibus. Paracelsus quandoque ratus, nullum simplex medendo aptum, nisi primitus ipsum moriatur. Atque rursus alibi. Quod non sufficiat simplex proinde mori, nisi in tria prima (salem, sulfur, & mercurium, sic vocat) prius redigatur. Qui asserentis error, frequentem in authore suscitavit inconstantiam. Quod non pauca sint simplicia, quæ formæ proprietatem explicant specificam, sospite subjecto cui inhærent. Qualia ad limen occurrunt Periapta, & Amuleta quamplurima, quæ ipsus appellat zenexton. Sic nempe palpitationes cordis, infamem hemorrhoidum dolorem, profluvia cruoris, epilepsias, uteri strangulatus, ipsasque febres, sedari per appensa, jucundè notavimus. Sic ex adverso. Remedia distillata non pauca, vix mori sciunt, aut in familiam humanam commigrare. Attamen ingens est illorum effectus in morbis. Condonet mihi quoq; Paracelsus; quod nunquam in nostro corpore, fit illa simplicium remediorum Analysis. Sat enim alibi docui, quod digestio nunquam, ad nupera illa tria prima tendat. Nec unquam hisce nutriamur : sed unico & eodem aut consimili liquore, quo constamus. Multa quoque per primam sui bullitionem vires deponunt pristinas. Asarum enim sic de vomitivo, evadit diureticum. Ac plerumque rei destruitur proprietas specifica, per divisionem in tria illa prima. Nam etsi servent aliqualem concreti crasin : sunt tamen nova creatura per ignem patrata. Felix quoque ille, qui crudis simplicibus, morbos tuto, atque promtè tollere novit. Est enim antiquior medendi methodus, in Sacris notata. Quod de terra medicinam creaverit Altissimus. Siquidem ens specificum non potest non per ignem alterari. Ideo non infrequenter extracta, atque magisteria debilitantur. Enimvero ut Spagyria deducit multa ad gradum majoris energiæ, quatenus ens novum suscitat : sic aliàs rursus multa clam suffurando debilitat. Naturam scilicet ignaviæ atque imperfectionis accusat, quisquis eandem citra ignem nil expoliviſſe autumat. Sint rerum semina horum testes. Quædam namque sponte pullulant propria; aliqua vero satione & occatione egent : paucissima verò artem præparationis indigent : nulla tandem ignem admittunt, aut analysin. Potestates enim quæ immediatè in naturæ hærent gremio, agunt more influentiali, nec igni submitti libenter volunt. Illæ verò, quæ formis non quidem simplicis;

plicis ; ſed partium heterogenearum immediatè inſunt : perſæpè in abſtracta magis parte ſui relucent. Sic etenim macis, therebintina, & Aſparagus, etiam ſui ſymbolum in lotio pingunt. Verùm poteſtates, quæ per ignem è rebus ſurgunt : licet aliquid ſuo debeant concreto, tanquam illius familiæ pignora : At certè ſunt nova, & tranſplantata germina, alterius Monarchiæ plerumque vaſalli : Prout alibi de facultatibus medicaminum. Semper enim magni feci deſtinationem Creatoris, in dote ſimplicium. Nam revera, ex mente ejus, plurimi morbi, cedunt per ſimplicia, tanquam antiquiſſimo cuneo pulſi. Quod autem Panegyrum ſimplicium agam, nolim recipi in vilipendium Pyrotechniæ : ſed loquor tantum iis, qui nil, præter tria illa prima, admittunt, ſudoreſque herbarum ſtillando eductos, longè præponunt, illarum cruentis ſuccis. Diſcant enim prius herbarum ſuccos, itemque jura carnium, abſque ſale, aceto, melle, ſaccharo, & igne condire, atque à putredine per annos vindicare. Tum demum ſpernent facilè ſtillatitias aquas herbarum, non minus quam ſyrupos. Aſt ubi morbus in gradum ſurrexit, nupſitque intimè, jacenti naturæ, altiora exiguntur remedia, quam quæ ſponte na-
46. tura produxit. Tandem apud multos cenſebor forſitan de lana caprina, ſoloque certaſſe nomine. Quodque Scholæ contrarium, ego oppoſiti etymo larvare contenderim. Sed hæc me manet ab ingratis ſolis pœna. Ego medentes & Scholas alloquor, quæ morborum tantum illa admittunt remedia, quæ hoſtili proprietate contraria, morbos cenſentur pugnando aggredi. Perq; intemperiem contrariam (ut ajunt) edocent temperiem duntaxat acquiri, qualia nulla demum hactenus in natura fuiſſe, atque demonſtraſſe, quieſco. Nec ſufficit, quod requirant in remedio vires ſuperiores, relatas ad morbum : verum etiam id fieri volunt, cum bello contrarietatis, litis, & criſeos ; ſi victoria inde ſit ſperanda. Oſtendi equidem, ejuſmodi poteſtates in natura non reperiri. Item remedia, nec ſemina rerum agere ſpe, aut niſu victoriæ, aut peſſumdandi patiens ſuum, tanquam ſibi contrarium. Nec imo ſuperandi activitatem patientis. Adeoque non eſſe ullam contrarietatem, luctam, odium, bellum, dimicationem, arrogantiæ aut ſuperioritatis in naturalibus prælaturam, Sed agere abſque intentione, & præcognitione finis. Quatenus à Deo, illarum Arbitro ſic creatæ, ſicque dotatæ ſunt : adeoque ſic agere juſſa. Clarum eſt itaque, quod contrarietas, qualis in Scholis, rebus quibuſvis inſita docetur, à tota exulet natura, præterquam à vi iraſcibili animantium : Adeoque licet Philautia, ſympathia, antipathia, electio, imo & ſenſus aliquis, rebus non animatis tribuantur. Eſto analogia quædam, potius in effectibus, & cauſis, quam in directione Creatoris, aut deſtinatione finium relucens : Eo quod proprio ſenſu, electione, intentione agendi, & præcognitione finium, ſint orbata. Sed cum quæpiam hujuſmodi luculenter teſtentur habere directorem, omnium fines uſque ad fines fortiter moventem, ac diſponentem ſuaviter : illarum proprietatum explicationes, teſtimonia ſunt, Deum ſummè glorioſum, rerum etiam vilium, habenas regere, per potentias ipſis neſcientibus datas. Atque adeo totaliter rectas, abſque cognitione finis. Id eſt citra impetum, iram, luctam, & odium illarum. Tantum igitur abeſt, quod actiones rerum, & remediorum, cenſeam fieri per oppoſita (loco contrariorum) quod æqualiter tam oppoſita, quam contraria relegaverim à natura : oppoſita autem admiſerim per modum relationis terminorum. Non autem in via, qua in invicem agunt. Semper enim à virili ætate, ratus ſum; Si contraria eſſent, aut agerent ut talia, quod natura, totaliter, exemplariter, formaliter, & dependenter, non reſpiceret ſuum creatorem. Quodque de tali creatura, non

aptè

aptè dictum esset: *Et vidit Deus, quæcunque fecerat, erant bona*: si sibi inditas proprietates explicare non posset, nisi per odia hostiliter. Tandem, quantum oppositæ, quæ retuli inter repugnantia, distent à contrariis medicis, norunt, quicunque non ardent voluptate conviciandi. Advertant ergo tyrones, an de nudo mecum nomine agat, qui prima medēdi principia evertit ex creatoris intentione qui res voluit singulas operari, juxta dotem naturæ sibi collatam, non per contrarietatem, aut appetitum se invicem destruēdi: sed ob fines soli Deo præcognitos. Qui est amor & pax: non autem odium, lis, aut fomes contrarietatis. Ab intentione Creatoris ergo, Creata ponderanda sunt. Scholas decepit lupus, ovem non unicam, sed totum simul gregem, si posset, occidens. Contraria est in homine, & belluis, per potestatem thymosis, quæ tam à regno
47. minerali, quam vegetabili exulat. In mortalibus tandem Peccata opponuntur virtutibus privativè, cum peccatum reputetur non ens. Ego putem virtutes habituales, non contrariari vitiis, quatenus adhuc residunt in intellectu: sed tantum quando illarum emanatio ex intellectu, est in consensu, in quo opponitur thymosi volendi aliud. Quæ in progressu prius iram, odia, simultates, id est, contraria, parit. Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, &c. Merum autem non ens non procedit, ut neque sub conceptum cadit, cum non habeat sui speciem, qua se representet. Ergo peccatum, non est sola aversio à Creatore: sed & actus mentalis, determinatæ malitiei: Actus autem mentalis, semper induit materiam, in quam sui Ideam depingit, quam concipiendo seu imaginando formavit, & hactenus emanat juxta fundum animæ, in corporeas facultates. Hactenus disserui de facultatibus
48. creatis, ex intentione Creatoris. Nempe non esse data contrariorum, aut inimicitiarum incentiva, rebus sine animositate sensualitatis existentibus. At juverit hoc loco ostendere, per eandem thymosin, fieri quidem aliqua, quæ hostilitatem belluinam exprimunt, ut saliva rabientis, punctura serpentum, apum, &c. eadem tamen operantur per modum venenorum, plantarumque virulentarum: quas divina bonitas non ad nocendum, aut occidendum, sive ad malum finem creavit: sed ob fines alios, in gloria suæ majestatis directos. Ast perdifficile erit assueto, contraria hostilitatis tribuere rebus inanimatis, potestatumque analogo lascivienti, Rem (puta rabientis aut serpentum salivam) ex ira in hominem impressam, absque contrarietate considerare illa, quam ultrò, in bruto unde manavit, concedimus. Ast sane mecum facilè sentiet, si consideret, quod venenum, sive sit creatum, sive per animositatis contagium à bellua paratum, non proinde desinat esse venenum, & agere pro natura veneni. Cujus proprietas est, agere vi naturali; imo quamquam ortum ab iræ impressione: hæc tamen qualitas, illi non est ira amplius; sed productum quoddam naturale: adeoque in quo, est quidem stigma iræ & contrarietatis; non autem ipsa ira. Ac proinde non est simile aliquod productum amoris, quo homo ictus, aut unctus, in tantum proficiat: quantum ab altero producto lethaliter feritur. Unde manifestum fit, Quod istud venenum, utcunque ab ira sit productum, & homini sit lethale: Id tamen non evenire ob aliquam contrarietatem: quandoquidem ipsi ex oppositio deest contrarium, quod æquivalenter aut pariter juvet, vitamque promoveat, prout hoc venenum nocet. Adeoque si venena hujusmodi, ob contrarietatem agant, jam falsum est axioma: quod totidem modis unum contrariorum dicitur, quot modis alterum. Itaque jam sat ostensum, quod venena quidem fiant à belluarum ira: at non proinde sequitur, quod venenum plantæ si agat (ut ostensum superius) ob naturalem sui

dotem ipsi implantatam divinitus: & non propter ullam contrarietatem, quod venenum brutorum plus capax sit contrarietatis, quam simplicium aliorum. Alioquin idem prorsus est judicandum de venenis veneficorum, Sagarum, &c. etenim licet componantur, & potanti dentur, animo nocendi; illa tamen operantur, aut naturaliter, adeoq; absq; intentione contrarietatis aut pugnæ: vel operantur vi dæmonis. Quæ est vel solitaria, adeoq; est effectus verè hostilis (quia à Cacodæmone inimico) vel naturalis. Et tunc non vi contrarietatis aut pugnæ: at solum per explicationem suæ naturalis dotis. Quam jam supra ostendi expertem litigiosæ contra-
49. rietatis. Porro horum occasione explananda est, veneni è thymosi parati energia: Notum est vulgo, quod cruor tauri potantē strangulet, non autem cruor bovis aut vaccæ. Idq; alibi retuli in furorem tauri cum cupidine vindictæ morientis, per serpentum modum. Porcus autem etsi cum ira pereat (forte proinde Deus animantum cruorem sub pœna indignationis vetuit) fit tamen id cum metu mortis. Taurus autem, tanto furore percitus est, quod nullam mortis apprehensionem patiatur. Adeoque ejus cruor, etsi venenosus: non tamen ejus caro. Eo quod furor ejus, prope mortem adveniens, non sat spatii habet, ut carnes inquinet. Rabidus vero, quia dudum ante mortem furit, suas etiam infectat carnes. Timida proinde animalia, ut mus, bufo, &c. carnes suas atque ossa pavore quodam centraliter conspergunt. Prout alibi in Pestis tumulo demonstravi. Atqui huc spectat illud axioma: *Morta sa bestia morto il veleno.* Quod sanè locum habet in animante virulento; quia per intervalla, vindictæ furore ardet. In summa. Vires & dotes simplicium, si nobis adversentur, Id ex ordinatione divina: non autem ex Idea vindictæ, aut hostilis contrarietatis provenit. Nam procul distant invicem esse alicui contrarium, & habere dotes in natura nocuas. Siquidem hoc ordinem Dei, & varietatem potentiarum, in natura constitutam arguit. Illud verò dicit hostilitatem, Deo & naturæ inimicam. Differunt itaque fine. Id est instituto ac directione Dei in natura. Quod est ordine, intentione, destinatione, adeoque toto scopo Divinæ mentis: Juxta quam considero contrarietates in brutis, & homine, & non in aliis simplicibus, omniumque minimè in elementis. Ac proin finaliter, non est hic quæstio de nomine. Si elementorum contrarietates, & in falsò creditis mistis, pugnas, complexionumque alternitates subvertam, non secus, ac quicquid ex his suppositis, pro vita, morbo, morte, & remediis garritum est hactenus.

BLAS HUMANUM.

2. ERror *Scholarum circa primum motorem.* 2. *Aristoteles sibi contradicit.* 3. *Blasphemum in Christiano.* 4. *Error fluxit è Matheſi male appropriata.* 5. *Blas humanum imitatur Astrorum fluxus.* 6. *Blas nostrum, quando præcedit, & quando sequitur Blas stellarum.* 7. *Quare Blas brutorum præcedat.* 8. *Blas voluntarium, non est stellis annexum.* 9. *Duplex Blas in nobis.* 10. *Insensitiva unde moveantur.* 11. *Galenus repugnat Aristoteli in pulsibus.* 12. *Inquisivit modificationes pulsuum, non autem efficientem.* 13. *Usus pulsuum Galeno.* 14. *Tertius usus Galeno ignotus.* 15. *Consideratio Authoris.* 16. *Refrigerium, non esse finem pulsuum.* 17. *Suppositiones aliquot.* 18. *Nemo egit de vita.* 19. *Contradictoria de igne cordis.* 20. *An pulsus conciliandi frigoris ergo.* 21. *Pori in septo cordis, cur triangulares.* 22. *Cruor & sanguis, in quo differant.* 23. *Anima sensitiva fabricatrix pulsuum.* 24. *Quorsum cordis motus.* 25. *Absurda Scholarum de calore radicali.* 26. *Motus cordis, non potest refrigerii causa censeri.* 27. *Cur pulsus febrilis sit citatus.* 28. *Spina in digito, docet ex celeritate pulsus, calorem augeri; non autem frigus.* 29. *Quinque scopi præcipui pulsuum.* 30. *Accensio igneitatis, & illuminans, ut differunt.* 31. *Non esse spiritum cruoris jecorarium.* 32. *Curiosa doctrina, quæ fines pulsus cum anhelitus confundit.* 33. *Necessitates pulsuum antehac ignotæ.* 34. *Usus pulsuum respicit fermentum digestivum.* 35. *Scholarum igna-*

via

via circa hæc. 36. Navigantes sani, cur seipsis non navigantibus, edaciores. 37. Aer nequit alere spiritum vitæ. 38. Alkali formatur comburendo. 39. Mirabilis carbo mellis, & elucidantur varia Chymiæ theoremata. 40. Respublica alcalium. 41. Balsami Samech Paracelsi fabrica. 42. Alcali volatilizatur, & vicissim, sub eadem proprietate formali concreti. 43. De labore Sophiæ. 44. Mechanica aceti distillati. 45. Resumuntur aliquot mechanicæ Chymiæ, ad consummationem cruoris absque fece. 46. Usus pulsuum novus & inauditus. 47. Dolente è spina parte, pulsus insolitus. 48. Facto pure, cur mitescant symptomata. 49. Duritiei arteriæ, unde statim fiat. 50. Quid portendat durus pulsus. 51. Differre usum pulsus, ab usu anhelitus. 52. Dum pus fit, major labor. 53. Qualitas potionis vulnerariæ. 54. Falsum, quod ventres natura calidiores, hyeme. 55. Contradictio Scholarum. 56. Petitio principii. 57. Otiuplex scopus pulsuum. 58. Ut non est spiritus jecorarius in cruore; sic neque proprii nominis est pulsus animalis, in officina cerebri.

EXpeditis jam elementis, complexionibus, compositionibus, causisq; naturalium pro Physicis. Explicata scilicet, post formarum ortum ignorantia, quæ circa medendi initia mortales circumvenit: edoctis quoque fermentorum atque Magni Oportet necessitatibus.
1. jam ergo vitalia initia examinabo. Docuere Scholæ, in omni motu locali, de necessitate statuendum Primum motorem immobilem. Quod nec per artem, nec per naturam verum invenio. In cujus demonstrationem vadit ebrius, instabilit mente, atque pede, in fluctuante navi, & appendit pondus horologio. In voluntariis ergo motibus, non est requisitus primus motor instabilis. Item Sol, trans vitrum, suo radio accendit pulverem tormentarium. Primus hic motor, nequicquam penes se habet quod sit immobile. Id jam in igne, ut anomalo ente, quoque patet. Tertio in natura, unumquodque semen, semel loco debito conceptum, non cessat deinceps proprio motu, substratam sibi molem agitare. Verus ergo, ac primus seminum motor in natura, rerumque universarum opifex, seipsum primum movet, suoque motu ulteriorem motum non requirit. Et quidquid naturalem motorem quemvis excitat ad movendum, est ipsum proprium suum ac internum motus initium, cadensque in loca impropria, moritur, cessatque ejus motus. Aristotelici ideo, 2.
qui naturam vocant principium motus, sive motorem primum, absurda oblivione, expetunt in primo motore ut sit immobilis. Et quamvis semina, externo fomento, sive excitatore opus habeant: non tamen excitatio est motus internus, neque ejusdem motus motor: sed est dumtaxat alteratio, accidentaliter accelerans, vel maturans motuum propriorum potestatem, sive activitatem primi moventis, alias debiliorem, quam qui materiam suam sit movendo. Quæ activitas cum sit quædam alteritas accidentalis, quæ revera in se non quiescit (tantum abest quod esset immobilis) etiam nec in pristino unoque statu permanet. Nimirum confirmat Archeum, ut innatum sibi movendi robur fortius explicet & ad suos fines dirigat. Quod si vero Scholæ, Aristotelem suum ineptè licet physicum, tamen in Physicis velint ad unum omnium primum & supernaturalem Motorem respexisse hoc loco, qui sit omnis motus independens initium. Rejicio enim istud, ut impertinens extra Physicam. Etenim ille glorioſissimus Motor, dedit rebus potestates, quibus per se & absoluta vi, se vel alia moveant. Impertinens scilicet, ad demonstrandum motum naturalem corporum, recurrere ad Motorem Deum. Cæ- 3.
terum nec etiam toleranda est in Christiano blasphemia requirens, Deum, de necessitate immobilem, ut alia movere possit. Siquidem Deus non movet per attactum extremorum, perque rerum attractionem vel expulsionem, denique nec res mota acquirit vires ex primi Motoris immobilitate, ut hanc præexigat. Sed nutus divinus, à fine usque in finem, attingit omnia fortiter: non autem coactus necessitate contactus extremorum, conse-

quentia pressus, modo ductus, aut legi subjectus: Sed prorsus liber, tam suo nutu & motu, quam quiete, indifferenter, & æquè potenter movet cuncta. Suum itaque esse immobile, non importat necessitatem Scholis requisitam; sed merum gloriæ suæ beneplacitum. Suum enim (fiat) in naturam abiit, quæ deinceps seipsam est movendo. Sic B. Gregorius terræ collatam potestatem dicit, qua plantas de se protrudat. Paganica itaque est doctrina, ex Matheſi desumta, quæ primum motorem ad sui perpetuam immobilitatem necessitat, ut indesinenter omnia moveat. 4. Error Aristoteli indulgendus, non Scholis Christianis, tyrones contaminantibus. Alioqui enim naturaliter nullus fit motus, nisi à principio motivo, quod cætera non movet, nisi per se ac in seipso moveatur. Quinimo & artificialibus atque naturalibus, si quid ab externo motore moveatur, atque in eo motu, ipse motor innitatur aliquo fundamento immobili, puta, dum Nauta navim à ripa immobili per baculum abstrudit, litus sive ripa non movet navim, nec in se potestatem naturaliter motricem continet: sed est medium dumtaxat, per quod motor suum motum modificat. In quod scilicet ipse motor tanquam in fundum, se stabiliens, per pondus, & vires agentes Matheseos, motum suum (qui alioqui est totus mobilis, & movetur activè) fabricat. Fortius sic namque, bombarda, sphæram explodit, si à tergo immobile resistens corpus habeat. At sane ut istud corpus non est motivum, sic non nisi per absurdum, motorem immobilem requirit, ac motori primo, ineptè æquiparatur. Imo in naturalibus terminis, motor primus, atque totalis, sit accensus pulvis pyrius, qui ut moveatur, nullam exposcit immobilitatem, sed ut modificatè moveat, modificato organo opus habet. Impertinens itaque est, putare omnes motus, fieri à Deo, primo motore, tanquam si baculo quodam, mota universa moveret. Impertinens est quoque, dum investigatur, Si motor ut talis, debeat necessariò esse immobilis, respondeatur, quod motor primus modificabit suum motum, & fortius movebit, si is sit immobilis, vel nitatur contra immobile fundamentum. Estne istud Christianam Philosophiam docuisse? Enimvero indubium est, quin stellæ per suum aspectum varium, quem à motibus mendicant, infundant Blas motivum aquæ, & aeris, *ut essent nobis in tempora, dies & annos.* Denique, quod terra acceperit internum initium propagandi plantas, ante natas stellas. Bruta ergo, licet stellis posteriora; horum tamen semina non sunt plantarum semine ignobiliora, majorisve subjectionis vinculo, stellis annexa. Stellæ quippe 5. erant ante sensitivorum creationem, ideo opportunum fuit, quod hominum Blas non quidem sequeretur ductum stellarum: at saltem imitetur motum illarum, non ut motricum: verùm non secus, atque motu libero, sequimur vestigia veredarii. Sic nempe viscera, fortè suos delegerunt præcursores planetas. Unumquodque nempè viscus, ad typum sui Astri, intus proprium sibi Blas format, quod & hinc astrale dicitur. Eo quod imitetur cœli vestigia, tam prioritate dierum, præcursoris astri, quam legibus destinationum, in natura. Alioquin in infirmitatibus, ut 6. naturæ omnis conatus, est symptomaticus: sic tum Blas humanum præcedit, atque prænunciat, futuras tempestates: ubi alioquin in sanitate, Blas humanum sequitur ordinariò post insignes temporum vicissitudines. Bruta vero, ut ante hominem 7. sunt in die creata: sic Blas illorum semper præcedit ac præcurrit ante Blas stellarum. Quare multa prognostica meteori, è belluis hauriuntur naturaliter. Et accessit superstitio, quæ auguria, & haruspicia addidit credulis, & superstitiosis. Blas tamen quod voluntate animalium ad motum localem dirigitur, id 8. sanè nullo modo connexum est lationi superæ.

ſuperæ. Omnis quippe carnalis generatio fluit ex poteſtate ſeminis: & poteſtas ſeminis, ex voluntate carnis: igitur carnalis generatio proprium Blas habet, inſerviens uſibus ſuorum finium, fluentium ex initiis ſui eſſe. Quæ ſunt voluntas carnis, & libido voluntatis virilis. Duplex itaque Blas in nobis. Unum nempè, quod naturali motu, alterum vero voluntarium, quod per internũ velle ſibi motor exſiſtit. Hinc igitur impoſſibile eſt, ſtellarum prædictiones in nobis concludere rectè. Sat nũc demonſtratũ, aliquid in ſublunaribus eſſe, quod ſeipſum localiter & alterativè moveat, abſq; cœlorũ Blas, & motore immobili naturali. Voluntas inprimis eſt primum ejuſmodi movens, movetq; ſeipſum quoque ens ſeminale, tam in ſeminibus, quam horum conſtitutis. Porro ſicut Deus voluit, ita ſunt facta omnia. A voluntate igitur primũ ſunt mota. Hinc namq;, quæcunque inſenſitiva moventur, per quandam velut naturæ voluntatem, ſive placitum, moventur; habentque naturales ſuas neceſſitates, & fines. Prout videtur in pulſu cordis, arteriarum, expulſione multarum ſuperfluitatum, &c. Galenus enim, ſat artificioſe pulſus diſtribuit; in eo tamen ab Ariſtotele deluſus, qui finem, & efficientem, cauſas externas putavit, exiſtimavitque pulſuum fines, eſſe cauſas totales. Præteriẽs namq; proprium Blas pulſuum, tantum inquiſivit fines & neceſſitates naturæ, propter quæ non quidem pulſus fierent, ſed potius modificarentur. Adeoque proinde differentias pulſuum, non niſi per fines in ſchema diſtribuit. Ideoque reſpectus potiores & efficientes non attigit. Cauſas pulſuum itaque, ad duo neceſſitatis capita conſtruxit. Videlicet ad refrigerium cordis, quorſum cor, & arteriæ, ſimul ſeſe dilatarent: & ad explodendas fuligines, à calore ſuſcitatas. Quapropter nimirum, Cor, & arteria, ſimul ſe comprimerent, & concíderent; metu præfocationis. Quæ duo, juxta fortitudinem, celeritatem, debilitatem, duritiem, & magnitudinem variè intertexendo, cum ſuis correlativis, differentias pulſuum artificioſa indagine compilavit. Atq; utinam reliqua ſua ſcripta nõ proderent, aliunde hæc eſſe deſcripta. Veteres autem, non contenti duobus finibus, refrigerio, nempe & fuliginum exploſione, tertium addidere, qui fuit ſpiritus vitalis alimonia ex aere. Quaſi vero aer, ſpiritus vitalis unquam fieret. Etenim ſi aere ſibi adjuncto, ſpiritus augeatur, ſive nutriatur (cum corpus ſimplex non ſit digeſtibile) jam ſola mixtione, ex aere fieret ſpiritus vitalis; jamq; non ſingula amplius nutrientur immediatè, quibus conſtant: Fuit ergo veterum inſcitia, neſcientium cõſtitutionem ſpiritus vitalis, putantium, quod parum aquæ, commiſtum multo vino, vel parum ſtanni, cõmiſtum multo auro liquato, vinum, vel aurum fierent. Dicam hic, quid ſenſerim, poſtquam magis diſcretione, quam aſſentiendi pigritia ſum uſus. Cœpi itaq; primum conſiderare, calorem primariò, & ex ſe, non ineſſe cordi, ſed eſſe vitæ, & animæ ſocium, ſignum, & medium operandi in calidis animantibus, ex natura lucis ſolaris. In piſcibus vero, vitam eſſe de natura luminis frigidi, & ſubſiſtere ideo abſque actuali calore, id eſt vero. Ideoq; quod pulſus non fiat in natura ob refrigerium cordis, & fuliginum diſflatum, diſſecta rana docebit. In viva rana enim, videbis cor ejus, & arterias moveri, cor ſingulo pulſu, ſive per diaſtolem rubeſcere, & per compreſſionem magis palleſcere, etſi diaphanum nõ ſit. Veruntamen, cum calorẽ, cauſam pulſuum veteres cogitarent, nemo tamen eſt, qui calorem iſtũ ſuis caloribus depinxerit, qua via, ratione, ac medio, calor ille excitetur, accendatur, & perſeveret in nobis, eo quod vitam & formas nemo meditatus eſt. Ac nemo idcirco pulſuum cauſam efficientem. Equidem calorem à corde manare, nemo hactenus ambigit, nemoq; controvertit, quin fœtus calore materno primũ foveatur, donec dierum maturitate, proprius in illo fo-

mes

18. mes accendatur. Sed quis ille fomes, & quare semel accensus, mox non intereat, at usque in finem perseveret, nemo indagavit; eo quod vitam omnes præterierint. Scholæ quidem calorem igneum in nobis fingunt (contra Aristoteles, qui proportione respondere hunc vult calorem elemento stellarum, eumque ab elementali & igneo distinxit) vivere quoque depascendo, & consumēdo humidum radicale. Unde sequeretur, cor esse lychnium ignis consumentis. Verumtamen cum substantia cordis & pericardii, simulque sanguinis, non sit apta igni: fateri coactæ sunt, ignem non ignem, & calorem non igneum, depascentem tamen: fomitem vero, vel lychnium, sive initium caloris, metaphoricè descripsisse, sibi satis dixerunt. Quasi natura metaphoras admitteret. Inprimis namque aliquot virgines syncopizatas, memini pulsu & anhelitu destitutas, quantum humano judicio conjiciebatur, adeoque per horas aliquot, inter mortuas, deploratas, revixisse tamen, & nuptas dein incolumes vixisse, & peperisse quinquies vel sexies. Gelidæ enim erant, mox atquè pulsus defecerat. Unde dubius esse cœpi, an pulsus non potius, caloris efficiendi ergo, quam accersendi frigoris occasione fieret. Unde causas finales pulsuum nugaces habere cœpi, adeoque & præsagam medendi partem labefactatam suspicatus sum. Idque sic probo. Etenim septum, sive interstitium est, inter utrumque cordis sinum, in se quoad vivitur, ita porosum, ut attractu aurium cordis (auritum enim per analogon censetur utrimque, quia velut folles habet) sanguis venalis ab vena cava (dextrum cordis sinum formante, per suum transitum) transeat, atque migret in sinistrum; non vicissim hinc, ad dextrum.

19.

20.

21. Eo quod pori in ipso septo sint triangulares, cujus conus, desinens in sinu sinistro, facilius constipatur; basis autem trianguli illius, in dextero sinu, nunquam, nisi à morte. Sanguis autem sinistri sinus, jam arterialis & veri nominis sanguis est, à se ipso adhuc cruore, in vena cava, diversus colore, & subtilitate. Quare non abs re novam sive quartam digestionem, in sinistro stomacho cordis invenire mihi necesse fuit. Etenim non secus atque cruor venalis, à cremore & chylo differt, sic & sanguis arterialis à cruore, quanquam cognatione propinquiore, & cœlorum investitura, quadantenus in unam familiam redegerint. In eo tamen est specifica amborum differentia; quod sanguis ab anima immortali informetur in sinistro sinu: cruor verò minimè, solaque luce, formæ sensitivæ participativè, non autem informativè illustretur. Cæteræ enim digestiones quietem exigunt. Quarta vero, indesinenti motus continuitate perficitur. Non enim quod ipse cordis motus sit causa formalis transmutativa: sed tantum dispositivè concurrat. Scilicet in sinu cordis sinistro, tanquam stomacho, singulare fermentum maximè vitale & luminosum habitat, quod transmutati cruoris in sanguinem est caussa sufficiens, prout sanguinis in spiritum vitalem transmutationi præest. Quippe omnis cruor naturaliter tendit in finem suum, qui est nutritio; attamen ultimato, in vaporem, sive in Gas, dispergitur & evanescit, nisi per accretionis coagulum sistatur. Sanguis vero arterialis, pro scopo habet, non quidem ut in fuliginem sive excrementum vergat. Id enim si fiat, à morbo & per accidens, evenit illi. Proprium alioquin objectum sanguinis est in spiritum vitalem traduci. Qui, si dein etiam evanescat, hoc illi præter intentum esto. Cum omne ens naturaliter permanere desideret. Est nempe spiritus vitalis, lux originaliter in fermento sinistri sinus habitans, quæ illuminat novos spiritus, à sanguine arteriali partos, ob quam lucis continuitatem scilicet, arteria elevatur. Fiunt namque spiritus sic vitæ participes & exsecutores illius, prout & Vulcani, continuati caloris. Vita ergo humana

22.

na est lux formalis, & modo & ipsa anima sensitiva lucida, adeoque hujus exsufflationem, mors evestigio sequitur. Quia animæ sensitivæ involuta est mens immortalis hominum, quæ à morte avolat, pereunte altera. Absit autem, quod lux ista vitalis dicatur ignea, cremans, devastansque humidum radicale, hujusque continua fuliginum fœcunditate, cor & arterias inquinet. Sed est lux formalis (prout antè de formis dixi) neque enim vitæ essentiam intimam aliter unquam describet, qui vitas rerum formales etiam in ecstasi vidisset. Quia verba desunt, & nomina, quibus hæc dicantur, tanquam etymo à priori. Et licet Deus, alicui vitæ essentiam in concreto ostendisset, suum tamen docendi honorem, nulli unquam tribuet creaturæ. Cum vita in abstracto, sit Deus ipse incomprehensibilis. Sic nempe paulatim, cibus & potus in chylum stomachi, chymum mesenterii, cruorem venalem ac tandem per sanguinem arterialem, ad tenuissimum æthera, vitale spiritus, & animæ substerniculum ascendit. Quæ commutatio, motum cordis præsupponit. Neque enim sat est, fermentum efficienter esse effectivum, ut sanguis animetur & vertatur in spiritum, illumque in sinu lævo cordis habitare: nisi motus concurrat pulsatilis, assimulatus motui, quo lac acidulum vera transmutatione in
24. butyrum mutatur. Per motum nempè fit sanguinis non quidem acidi, sed salsi extenuatio, neque ideo in pinguedinem sive butyrum vertitur: sed in spiritum vitalem, de salis, adeoque de balsami natura: ita nempe sanguis, per motum, calorem, & fermentum, mutatur in æthereum sobolem, luminis vitalis hospitium immediatum. *Quapropter sanguis, aqua & spiritus idem sunt.* Etenim si ista lux sit in spiritu, hic verò deferatur per arterias in totum corpus, debeatque lux ista, sibi utrobique esse continua, cum sit luci proprium, alias extingui. Ideo arteriæ, apertæ debebant manere, ita quidem, ut nunquam compressæ dudum maneant. Quare & pulsum eadem dilatare conveniebat, nec ita comprimi, ut tota arteria in se prorsus concidat: duplici fortè, ac duriore, ideo tunica, non injustè vestitur. Discontinuitas enim illius luminis in causa est, ut uno momento, suspensis pereat omnis facultas princeps cerebri. Non autem, quod tam cito spiritus è cerebro evanuisset. Denique si motus pulsatilis non fieret, frigus lethale mox oboriretur, & rana frigidores essemus. Adeo, etsi multa hyemis spatio, sub luto, absque respiratione victitent, non tamen citra pulsum. Fermentum quoque sinistri sinus, non nisi lenta tarditate, sanguinem suum transmutat, pigréque nimis, transmitteret quoquo versus, atque idcirco, importunis spirituum necessitatibus non satisfaceret. Fingamus enim, utrem odore imbutum, impleri autem liquore, ad sui dimidium. Vix enim liquor ille rapiet lagenæ odorem: sin vero concutiatur, confestim quoque odor ille per minima liquoris se ingerit. Sic nimirum, fermentum vitale sinistri sinus, per motum cordis, statim sanguini datur, eumque & ad festinam obedientiam suæ impressionis cogit. Lumen enim à lumine facilè accenditur: ideoque & sanguis jam animatus, facilè solaris illius lampadis lumen arripit, & in sobolem ætheream adsciscitur. Est itaque Blas cordis, vitalis spiritus, & consequenter sui caloris fomes: spiritus verò sic animatus, est cordis motor, in Scholis penè neglectus: Ex consequenti quoque, motus iste, fit propter necessarium in solaribus constitutis calorem, & spiritus fabricam. Non credam ergo, pulsum institui, ob requisitam cordis refrigerationem. Siquidem vitalia non militant sub lethalibus frigoris insigniis, nec intendunt frigus: sed dumtaxat meditantur vitalia. Est nimirum frigus in nobis, mortis indicium, quia comes. Ideoque quidquid in fonte vitæ, frigus moliretur, ablationem vitæ intenderet, ut & monarchiæ esset de-

ſtructivùm, tantum abeſt, quod frigus eſſet neceſſitatis, & contemperamenti ergo. Sine pulſu enim, non accenditur nimium calor : ſed confeſtim etiam perſtite vita, calor interit. Deceptæ enim Scholæ ſic decernunt, putantes, ignem elementalem, in compoſitionem corporum, & intenſo ſui gradu (extra quem ignis eſſe deſinit) ignem in corde conſiſtere, & quidem culinarium, cum alias longè petendus, à concavo lunæ ignis ridiculus, alioquin ad ſimplicium ordinarium conſtitutionem, laxo freno, pro lubitu inferiorum, & contra ſui indolem deorſum, per tot aeris
25. frigora, incolumis, non delaberetur. Adeoque ſi Scholæ, pro calore radicali, ignem, ſub lunæ circulo fictitium, intellexiſſent, impertinenter eundem dicerent in nobis, velut lychnio humidi radicalis, tantum ſubſiſtere : cum aliàs igneum elementum (quod fingunt temerè) æquè inſulsè, citra alimenti neceſſitatem, & conſumtionem vivere ſomniant. Ergo Scholæ ſubaudiunt in corde, eſſe accenſum ignem culinarium, & fuliginoſum, magnoque gradu fervere, adeoque niſi continuò novi aeris afflatu temperetur, & fuligo omnis ab hoc igne ſuſcitata eventiletur : periculum eſſe de ſuffocatione, combuſtione, & inflammatione. Sic nempe falſæ authoritates, falſa pariunt themata, & præ ignorantia cauſarum, perie-
26. runt medendi theoremata. Meo quidem judicio, debebant ſaltem Scholæ meminiſſe, ipſum flatum follium ignem non refrigerare : ſed magis accendere. Nec video, qua ratione, motus animalium ſit ſibi cauſa refrigerationis. Scio denique ignem nullatenus ſociari aliis elementis, per minima diſſectis, quin in inſtaini extinguatur. Scio quoque impoſſibile eſſe, ignem exſiſtere poſſe, qui non ſit verè ignis, & ſummè calidus. Adeoque ſi natura moliretur refrigerium per pulſum, conatum ejus eſſe ſtultum, vanum, & impoſſibilem. Unde horrendum ſequitur, Deum in finibus ſibi propoſitis, actualiter erraſſe. Reſipiſcant ergo Scholæ. Cæterum, debuit feſtinata eſſe tranſmutatio cruoris, in ſanguinem, & hujus in ſpiritum vitalem, ne poſt deliquia, palpitationeſque (ſub quibus celerrimæ illorum ſpirituum fiunt infectiones ac diſſipationes, adeo ut foſſulæ variolarum, antè non conſpicuæ confeſtim appareant) neceſſitata velut mors ingruat. Non itaque, è longinquo petendum, differendumque auxilium fuit, quod præſto exigitur. Hæc nempe eſt ra- 27.
tio, cur in febri ſit pulſus citatior, non autem fuliginis expulſio, nec refrigerii aviditas. Siquidem ponatur ſpina in apice 28.
digiti infixa, ſtatim pulſus durus, fortis, & citatior, pro pulſus autem augmento dein, ſtatim proportionaliter ubique caloris, non autem frigoris incrementum adeſt, & quidem tam ante, quam citra fuliginum nativitates. Dein, ſub febrium intermittentium initiis, per horas aliquot, ac quamdiu cunctatur frigus, pulſus eſt minutus, rarus, depreſſus. Adeſt tamen putredo, accenſa (ſi verum dixerint Scholæ) ideoque & fuligo præſens in Scholis, eſt cauſa paroxyſmi, ſitiuntq; magnopere in frigore, & flavum evomunt. Ergo & compreſſio pulſus deberet eſſe creberrima, totuſque pulſus longe celerrimus. Maxime quod plerique morientes, in febribus iſtis, pereant ſub acceſſum febrilem in frigore, ſpirituum penuria ac velut ſuffocati. In caloribus autem moleſtis, etiam in eryſipelate, pruno, igne perſico, &c. excandeſcit ſpiritus vitalis, à cauſa morbifica laceſſitus, ac velut in iram provocatus. Ut patet in præfatis accenſionibus topicis etiam cauſticis. Ubi alias accenſio luminoſa temperata, ſub harmonia vitali, quaqua verſus elucet. Imo ut ſub mortem, vel ſyncopen, oculi cornea membrana, lumine priva cernitur, non antea æſtuante igne. Porro quæ in corde incipitur, ſanguinis in ſpiritum tranſmutatio, in arteriarum decurſu, (ſeu cordis ſtomacho) maturatur. Nec mirum ideo, in liene, tot arteriis fecundo, ſtabiliri fermentum pro

ſtomacho,

ſtomacho, primoſque motus cordis, mentales & animæ ſenſitivæ, Saturnia nempe regna. Eſt namque digeſtio cordis, cum integrali tranſmutatione ſanguinis, in ſpiritum, ſine fæce & fuligine. Quippe quæ nec ſordes continet, nec heterogeneitates admittit, nec propter calorem degenerat ſpiritus, filius caloris. Nimirum eſt animæ ſenſitivæ, immediata operatio, ſemper univoca, ſibi ſimilis, ac vitæ ad vitam eſſatam per motus vitales.

29. Præcipui ergo ſcopi pulſuum, ſunt 1. traductus cruoris, à ſinu venæ cavæ, ad cordis ſiniſtrum uterum. 2. caloris augmentum. 3. fabrica ſanguinis arterialis. 4. ac denique ſpiritus vitalis productio. 5. Alter dein pulſuum ſcopus fuit ultimus, ut ſcilicet vita participetur primordialis, reſidens in ſpiritu cordis inſito. Repetam ergo quæ aliàs. Nimirum, quod formæ quædam niteant, ut in lapidibus & mineralibus; quædam vero inſuper aucta luce ſplendeant, ut in plantis: aliæ vero ſunt etiam luminoſæ, ut in animantatis.

30. Adeoque vitalis luminoſitas datur ſpiritui vitali, per accenſionem, non quidem igneitatis: ſed illuminativam, & ſpecificam, ſive per ſpecies differentem. Sic quidem piſces non infelicius vivunt, fortius, vivaciuſque, & diutius moventur

31. quam bruta calida. Scholæ pro iis quæ jam demonſtravi, ſupponunt cruorem in hepate, ſuſcipere naturam ſpiritus, quem idcirco forte naturalem vocant. Qualis nimirum aura eſt in omnibus prorſus herbarum ſuccis, atque hinc demum immediate ſpiritum vitalem naſci, atque fieri volunt. Ego vero aliunde ſpiritum deduco, & proſapia longè nobiliore. An autem Scholæ, an ego, rectius philoſophemur, cenſeat Lector, qui utramque jam doctrinam combibit: memor ſaltem ejus, quod mox dicturus, nempe totum quandoque ſanguinem, atque inde creatum liquorem alimentalem, ſive proximum partium ſolidarum nutrimētum, diſpergi tandem per diaphereſin corporis abſq; omni fæce, aut reſiduo capitis mortui. Idque ideo, ut lector inde ſuſpicetur, ſanguinem per ſe inclinari, ut fiat quandoque ſpiritus; quod de halitu cruoris non æquè præſumitur. Idcirco nempè ignorarunt totum arteriarum ſanguinem, non rarò verti in ſpiritualem aporrheam, ſive ſpiritum vitalem: Aſt cruor, ſi in halitum in vitris noſtris leni tepore mutetur, craſſamentum, ac tandem carbonem, in fundo deponit. Longè eſt itaque doctrina Scholarum remota à cognitione ſpirituum, quæ à vapore, ſive halitu aqueo, putant ſpiritus vitales fabricari: Neglexerunt namque in hoc vapore cruoris, quomodo ex pane & aqua, indeque parato cruore ſuſcitetur, non quidem halitus aquoſus (ut putant) ſed ſpiritus ſalſus, & illuminatus, ejuſque calor nedum calefactus: ſed & calefaciens. Quippè Authorum hactenus nemo iſtud lumen indagavit vitale, quo ſpiritus illuminatur, & quodammodo fervet: ſic ut unum quaſi fiant, vita, lumen, forma, & anima ſenſitiva. Carioſa denique Scholarum doctri- 32.
na, fines pulſuum, & anhelitus, confundit. Nimirum, quod anhelitus fiat ob alimentum ſpiritus vitalis, vitam ignis (quem volunt nutriri aere) refrigerium cordis, & expulſionis fuliginum. Calorem nempe vitalem alere intendunt, & refrigerare, ſive minuere. Quæ qualiter ſimul combinari queant, dicant alii. Ego lubens neſcio. Saltem in maxima ſpiritus vitalis egeſtate, dumque ejus incrementum optatur potiſſimum, tum nimirum elevatio arteriæ eſt minima & rariſſima. Et vice verſa, dum ſpiritus abundat, elevatio arteriæ eſt maxima fateor quidem, anhelitum, per voluntatis frenos trahi, ſive per voluntarii motus organa: pulſum verò non item. Sed quandoquidem ſanum pectus ſatisfaciat ſuo anhelitu, finibus pulſuum, non eſſet ergo pulſus neceſſarius, quamdiu quis friget, ſatiſque anhelitus inſpirat. Atqui cum tamen interim non pauſet proinde pulſus, certe aliam

pulsuum, atque aliam respirationis causam esse, sive necessitatem, oportet. Percipimus nempe anhelandi necessitates; anhelitum quoque pro nutu modificamus, & sibi comprimere in totum possunt aliqui: Sed cur pulsuum necessitates magis vitales & non minus urgentes non sentimus? maximè cum sit vita, id est, origo sensibilitatis, quæ sola scilicet sentit omnem suam necessitatem, & sola nos ab omni sensatione excludit. Quocirca hinc conjicio, alias esse necessitates, veteri-
33. bus ignotas. Scio quidem, à sanguine arteriali, & à spiritu vitali, nullas explodi fæces, sordes, aut superfluitates (ut suo loco ostendam) fuligines verò deesse, ubi non est adustio: sed quod cruor in sui absumtione, spontaneo caloris ductu Gas producat ut aqua halitum. Illudque Gas, (quod Scholæ spiritum Jecoris, sive naturalem cruoris indigetant) necessariò subsequenter expelli, stat extra controversiam. Alioquin enim homo, propemodum præ frigore extinctus, citius recalesceret, si per aliquot horas anhelitum contineret (intellige si anhelitus ob refrigerium duceretur) attamen nec illo quidem statu, anhelitum notabiliter intermittit, sub pœna mortis. Piscis etiam pulmone caret, & anhelitu (bullæ enim, quas quandoque eructant, sunt flatus, sive ventositates digestionis, non autem anhelitus.) Ranæ vero, & monstra maris, vocem edentia, folliculos habent, pulmonis officio fungentes, tametsi pisces non sint ranis frigidiores: Imo ranæ, atque hirundines, tota hyeme sub limo condiuntur, vivuntque sine anhelitu, attamen non sine pulsu. Alius ergo usus pulsuum, aliusque anhelitus, ac neuter ob solum calorem: etenim in acutissimis & calidissimis morbis, quoties nimirum anhelitus maximus, ac instar suspirii ducitur, pulsus est parvus & celer, etiam constantibus viribus. Ergo non respondent, usus anhelitus, & pulsus. Maximè quod aptius refrigeremur, magno haustu frigidæ affatim potæ, quam si eadem quantitas pluries pota sit. Plus inquam refocillamur unico suspirio, quam plurimis parvis & crebrioribus respirationibus. Perinde ac follis, magno atque continuo flatu, plus præstat, quam minoribus accuratis, licet pluribus. Unde benè trutinanti, atque judicioso viro, satis constare potest, alium esse majoris momenti usum pulsuum: videlicet qui fermentum digestionum respicit. Quorsum mechanicam repeto. Scilicet, quod 34.
tandem sub ultima digestione, totus sanguis noster pereat, exhaletque, nec post se fæcem ullam relinquat. Attamen, quidquid per solum calorem exhalat, id universum tam in vivis, quam in inanimatis fæcem post se relinquit (hanc periti, caput mortuum appellant) quæ tandem fæx sic tosta, carbonem exhibet. Est quippe actio caloris, ubique simplex univoca & homogenea ex se, differens effectu ratione materiæ. Itaque si vitalis cruor totus debeat in nobis sic disponi, ut totus tandem, citra caput mortuum diffletur, necesse fuit omninò, id alio contingere medio, quam caloris. Aër vero semper, & ab initio ubique separator aquarum fuit ab aquis. Hoc fuit in Scholis 35.
nescitum. Nempe quod totus cruor, ut in Gas abeat, duobus alis ad volandum opus habeat, aere & fermento. Quocirca attende, quoties aliquid cruoris in externo corporis ineptum fit, aut non sensim disponitur, graduque subit, ut totum per totum fiat volatile, & transvolabile, eo momento jam scirrhi, nodi, & apostemata sunt concepta: si vero parte interiori id contingat: plerumque febres, apoplexiæ, epilepsiæ, asthmata, dolores item, & mortes subsequuntur. Videamus ergo, quid aer, quidve fermentum ad hoc conferat. Inprimis, omnis terræ mucilago, quæ alias facilè vertitur in vermes, Item amylum, carnes, pisces, &c. semel glaciata, eo ipso muccaginem amittunt, & in aquam redeunt. Quatenus aer semel glaciei

glaciei fuit combinatus optimè (ut quandoque de glaciei pondere dixi) adeoque est primus gradus, quo aer, corpus tenax, in aquam resolvit. Deinde, sub maximis frigoribus, aereque purissimo, fumus edaciores, sudamus tamen, & è nobis difflatur minus, cum pauculo atque durio-
36. re secessu. Proinde navigans in mari, duplo, si non triplo, plus edit, (nisi ægrotet) minusque excrementi laxat, seipso, in terra degente. Unde proverbium. Aqua facit promotionem digestionis. Quasi vero, navigans non in aere, sed in aqua fluctuaret! fluctuatio autem, nobis aerem recentat, & hactenus fortior digestio. Itaque si fortius edimus, minusque dejicimus, sequitur necessariò, plus difflari sive evanescere è corpore. Quod est dicere, aerem puriorem Boreæ, & marinum, facere ad diaphæresin corporis, sive disponere cruorem, ad sui perspirationem insensi-
37. lem. Nimirum ea de caussa fit respiratio, non quidem ut aer cedat in alimentum spiritui vitali, sed ipsi connectatur, assuctus per venam arterialem, & arteriam venalem Pulmonum, & hactenus traductus aer in cor suscipiat fermentum, quo comitante, ambo cruorem disponant in totalem sui diaphæresin. Alioquin multa fiunt fixa, resistuntque perspirabilitati, si calore urgeantur, aliàs erant in se volatilia. Quare alkali non generatur in cinere, ab igne efficienter, quamquam effectivè inde procedat. Quippè officium ignis est quidem accendere, consumere, & separa-
38. re, non tamen quippiam producere. Cum non sit dives semine, ipse destructor seminum, ignis: ex seminibus autem, procedat omnis generatio. Dum ergo alkali, fixum fit ex sale antea volatili, non est productio rei nova: sed rei alteratio saltem. Alkali enim materialiter quidem erat in concreto, ante cremationem, fluebatque unà cum mercurio, atque sulfure. Veruntamen dum ignis tollit mercurium & sulfur: sal quidem, tanquam principium magis subsistens, in liquatione concremationis, arripit sibi vicinam sulfuris, sive pinguedinis partem, eamque, dum ab ignis tortura, non sat valet tueri, partim sub larva Gas simul evolat, atque empyreumatis odorem acquirit, partimque apprehenso sulfuri colliquando incorporatur, & verus carbo fit. Quapropter sulfur conjugio salis jam fixus, non celeriter è carbone in fuliginem tendit: sed sensim, ac non nisi aperto vase: adeoque cum sulfure priore (nam hinc sulfur rei, plerumque acutum, salis volatilis saporem retinet) ac tandem cum sulfure carbonitio, justum sui salis volatilis pondus evolat. Quod sanè nus- 39.
quam est manifestius, quam in carbone mellis. Hic enim, si vase clauso urgeatur, candenti igne immutatus perseverat; vase autem aperto, ita utrumq; abit, ut porro nil cinerum residuum unquam supersit. Materialiter ergo, sal alkali præexsistit in concreto, ante conflagrationem. Quoniam formaliter totum sal, in concreto erat volatile, & non in forma fixioris alkali. Quod jam inprimis liquet in cruore, qui totus absque residentia ulla, per poros insensiliter exhalat volatilis. Sin autem concremetur, plurimum salis fixi in cinere suo relinquit. Deniq; lignum pini, quod parũ cineris, minusq; salis, dat in cinerum clavellatorũ præparatione, totum calcinando vertitur in alkali. Etenim è Scandia advehũtur nobis cineres clavellati, *Weedaschen* dicti, è pino plerumq;, & quercu nonnulla, cõcremati, qui cum humidiore aere cados quibus vehuntur inficiant, sale nimirum liquato: itaq; ligna cadorum, sic salita, dum cremantur, liquescunt instar cornu, ac tota ferè in salem degenerant, etiam pars cinerum nempe, sal fit, ratione contenti salis: quod dein *Potaschen* nominant. Alioqui enim cineres ejusdem ligni, ablato sale manẽt cineres, & non fiunt sal. Unde nimirum constat, salem ex cinere, salem deinde per colliquationem sibi similem efficere, & quidem fixum. Ac proinde in concreto ratione salis & colliquationis, fixitatem, aliàs non exsistentem suboriri.

Ita dum vini tartarus crematur, vix unciæ sedecim ejus, dant binas uncias cum dimidia, salis alkali, ergo 13 cum dimidia unciæ volatiles, calcinando periere. Hæ tamen si distillentur, ac demum imbibantur, in suo carbone residuo, adhuc quatuor uncias salis cum triente, dabunt per cohobationem. Ergo quod de quatuor & triente unciis, vides factum te arbitro, idem judica de duabus unciis & semisse prioris alkali. Huc facit quod alibi de aqua vitæ, fixata in alkali tartari, dixi, idemque aceto evenit distillato. Hinc itaque apparet, sal volatile rei fixari in suo alkali fixato. Imo pariter totum cinerem antè fuisse volatilem, fixatumque, sub prima colliquatione combustionis. Salia autem volatilia, quæ essentiis propinquiora erant, in prima ignis tortura, simul cum essentiis abscessisse. Nota tamen, quod tametsi alkali, è spiritu vini fiat, in tartari sale fixo: nihilominus, quatenus sal aquæ vitæ, connubio essentiæ mutatum sit, in fixitate tamen univoca amborum, unum ab altero separabile esse, atque distingui. Quatenus alkali è spiritu vini, affusa aqua forti, fit rubicundum: alkali vero tartari, non mutat colorem.

40. Quocirca etiam, est sua inter alkalia, respublica & adulteratores monetæ, plurimum circa sal tartari laborant, spreto alkali salis petræ. Etiam sal alkali, paratum, ut dicitur heic è spiritu vini, per sui sociationem, mutat saporem lixivii tartari: sic ut evadat balsamus Samech Paracelsi, astringens, qui antea saporem lixivii habebat, expers balsami erat, & causticum referebat. Tandem huc quadrat, quod ligna cariosa, atque putrida, vix salem in suis cineribus relinquant. Quippè sal volatile, abscessit cum sulfure per fermentum putredinis. Adeoque tantundem salis fuit volatile in re, sive concreto, quantum saltem in cinere deficere reperitur. Id est, totum. Unde sequitur, quod sal volatile, tam à sulfure quam abs mercurio repetitum, idem sit materialiter cum alkalizato: ac proinde volatile alkalizatur, & vicissim alkali volatilizatur, manente formali concreti proprietate. Sequitur denique. Quod sulfur concreti, distillatum, & sulfur carbonis, sint ejusdem speciei, licet hoc carceratum, illud vero liberum sit. Hæc quidem me docuit mechanica, postquam citra empyreuma, sciverim separare tria è concretis ordinariis. Didici nempe, quod omne corpus cremabile, in se habet sal volatile, quod arreptione sui sulfuris fixatur in alkali. Interim plerumque abundat pars, quæ colliquantis sulfuris volatilis amplexus aufugit. In qua colliquatione, viget actio in rei sulfur. Quam intellige exemplo aceti stillatitii. Hoc inquam cum sit aqua imprægnata sale acido volatili; si quicquam actione suæ aciditatis mordendo attigerit, coagulatur confestim, quod postea per combustionem reperitur fixatum alkali. Imo si spiritus vitrioli acidus & volatilis, corroserit mercurium æquè volatilem, acidum vitrioli fixatur in verum alumen. Quas porro mechanicas, trahendo ad scopum consumtionis totalis in cruore, dico. Si aer, (arcanum capiat qui potest) imprimis volatizat sulfur concreti cum omnimoda separatione sui salis, hoc sal (quod alioquin in carbone fixaretur in alkali, per ignem) fit totum volatile, ac sursum scandit, in specie liquida quandoque, & non raro in forma sublimati: habetque totam concreti crasin. Hoc sal, per mechanicam est demonstratum; ejus autem demonstratio est paucis cognita, nos licet eam tamen palàm facere. Saltem indè apparet veteribus, verum aeris usum in pulsu, & anhelitu, non enotuisse, propter Spagyricæ artis ignorantiam. Saltem inde constat continua necessitate, aerem intro trahi, peculiari fine, ut cruorem venarum, (aliàs calore nostro non difflabilem, sed potius condensabilem) planè volatilem, absque residui capitis mortui memoria, efficiat. In piscibus verò, ut cruor non à calore, at solis vitalibus partium fermentis,

41. 42. 43. 44. 45.

tis, agitatur: ita nec respiratione opus fuit. Siquidem anhelitu liberè egere porerant animalia, quorum cruor caloris timore caret. Eo quod à calore sit inseparabile, quod cruoris parte aquosiore exhalata, residuum grumescat, ac tandem in siccam molem degeneret, nisi incessato aeris attractu & connubio in toro pulmonis & thoracis, sulfuri cruoris ipse aer commisceretur, velut aquarum separator, & sulfur efferret, in ultimo sui esse, mutatũ, unà cum aqueo vapore, per Gas insensile
46. transpiratum. Istud non fuit nudum refrigerii munus (quamquam sit in Scholis sic putatum, quæ cuncta calore & frigore metiri sunt solitæ) sed adjuncto arteriarum vitali fermento (hactenus fortè, ac potissimũ arteriæ, venis per totum corpus comitantur) fuit majoris momenti, atq; necessitatis opus. Adeoque nec pulsus, est plus ad difflandas fuligines cruoris quam sanguinis, nec vice versa; sed merè potissimum inservit, (præter fabricam, illuminationem, & continuitatem vitalis spiritus) ad pręparandum sanguinem in exspirationem citra caput mortuum, quod quidem prorsus naturæ requisitum. Non quidem ad fugandas fuligines calore partas (quanquam nulla fuligo ex udis exhalet propriè) sed potius ad impediendum, ne caloris opera ordinaria, vapores, (quos vocant fuligines indistinctim) generentur. Aut proprius loquendo, ne vaporibus, è cruore discedentibus, cætera cruoris pars inspissata, perniciem totalem faciat.
47. Quorsum aspice, quod dolente, calente, & vulnerato digito, statim insolitus eo loci pulsus se proferat, eo quod aeri ingressus, ad extra venatum ibidem cruorem, & in labris detentum, sit impeditus. timorque est, ne sanguis concrescat, &
48. in pus solidescat. Facto autem pure, is timor minuitur, quia in facto sistit. Ante vulnus enim, occcultus pulsus, mox violentus ibidem oboritur, etiam antequam calor, vel præsupposita fuligo adessent. Pariter quoque, mox atque internis membranis, nox aliqua ingruit, arteria statim mirum in modum, toto indurescit homine, pulsumque durum, tentum, vibratum, imo & serratilem effert. Nul- 49.
latenus autem (ut Scholæ autumant) quod arteria siccetur ut in corde prænunciet; ac medenti aperiat, qualitatem ac naturam partis affectæ. (Quod ridiculum) natura namque ubique incumbit causis intentionaliter maturandis, promovendis, vel amovendis: nequaquam autem edendis signis pathologicis, diagnosticis vel prognosticis. Sunt enim hæc signa per accidens ac præter intentum naturæ à medente notata & observata. Si namque in progressu naturæ, contingens, trahatur in nostram cognitionem, id illi est per accidens, & totum exoticum, quæ nil (exceptis astris,) cum intentione prænunciandi operatur. Sed quidquid facit, id ex jussu est, qui est proprietas dotalis ejus. Non igitur arteria pulsum profert durũ, eo quod ipsa aridior, & siccior facta sit; quoniam nulla spes esset, post siccitatem membranæ, mollioris unquam pulsus; ut nec rehumectationis partis semel exsiccatæ. Testis sit senectus ipsa, arida & exsucca. Nec denique canalis aut tubus arteriæ, indurescit in signum: sed in causam, finem atque media, alterius intenti: Nimirum si verum est Scholarum documentum, quod arteriæ pulsent ob finem attrahendi aeris cor refrigerantis, certè si sui illius documenti perpetuæ memores essent ut deberent, saltem illa tentionis duritie, commodius aerem inspirarent arteriæ; cum alioqui mollis arteria attrahendo concidat, vermiculans, atque undosa in se labatur, atque adeo, os ejus, quod in duritie hiat, in laxitate clauditur. Induratus ergo pulsus, indicat cõtractam, 50.
non autem exsiccatam arteriam. Si etenim pulsus ad hoc ederetur, ut defectus ac partium qualitas proderentur, certè in apoplexia esset pulsus mollissimus (quia cerebrum pars tota medullaris statuetur offensum) qui ibidem semper est durus, & for-

& fortis. Sic & ossifragium, pulsum faceret omnium durissimum. Et pure jam facto, major & crebrior pulsus esset, quam
51. dum fit. Eo quod præcedens labor, spiritus egestatem peperit, & præsens pus sive putredo difflatione celeri eget. Pariter in phlegmone, systole opportunior, longéque manifestior esset, quam diastole. Quæ cum in facti veritate non sic se habeant, necesse est, Scholas in finibus pulsuum errasse. Quin etiam tunica arteriæ, in adventum sudoris utut antea durior fuerit, iterum mollescit, cum scilicet major esset explodendæ fuliginis necessitas, quam attrahendi aeris. Deberet inquam arteria tum patula esse, atque durior cum crebra compressione : non autem magno pulsu, undarum more, lentius concidere. In affectibus pulmonis demum, cordi vicini, tot venis, arteriis, & cartilaginibus undequaque referti, laxus & undosus est pulsus, & in puris vomica, cum aliquali intermissione. Pulmo inquam, suis fuliginis explosionibus, opportune importunissimus, indigeret pulsu durissimo, tensissimo, & fortissimo. An forte duplex arteriæ tunica, sudore futuro jam est imbuta ? hactenus madore alieno mollescit ? alias madoris expers ? An duritiem, post horam sudoris reassumet ? suique siccitatem alternata mollitie ad lubitum ferè compensabit ? Quam enim imbecillitatis plena sunt medendi theoremata Scholarum ? Siquidem in præfatis pulmoniacis, laxissima arteria & pulsus undosus, nobis patefaciunt, in obsequium thoracis anhelitum dari. Natura enim conscia est, non opus fore citato pulsu, ut neque tenta arteria, ubi pro pectore primum ac consequenter, sive secundariò, pro reliquo corpore, anhelitus suum munus suscepit ; eo ipso nobis ostenditur, usus anhelitus alio fine, aliaque parte, quam quibus pulsus est præfectus. Quoties itaque plurimo aere, pro cruore per venas dispersо, opus est, ut volatilizet id, quod minatur obduratum iri, toties se stringit, tendit, contrahitque arteria, non autem siccatur. Attrahitur autem aer ille, non pro nutrimento spirituum, vel suliginum explosione : at omnino ut qui in se est, separator aquarum ab aquis, fermento digestionis ultimæ calcar addat, ut totum liquorem nutritium, post sui munia expellat, citra ullam sui residentiam. Igitur aer inspiratus, inservit huic fermento, non pro refrigerio, non pro cibo spiritus, ut neque pro fuliginum folle. Alioqui etiam laxitas arteriæ, in capax est ut sat inspiraret aeris. Futurus vero præparatusque sudor, cum jam in se sit volatilis, & latice tenus præsto effluat, non requirit laboris plurimum, nec arteriæ indurationem. Labentibus enim viribus, ante vermiculantem undosus est. Debilitata quippe natura, non meditatur amplius magnum laborem. Apoplecticus autem, est maxime & longe durissimus pulsuum : ac potissimum sub mortem. Id volunt Scholæ fieri, quod pulsus & anhelitus eadem esset, ac individua necessitas, atque finis. Quatenus (ajunt) cor volet compensare defectum anhelitus. At syncopes virginum uterinæ, quibus anhelitus est exstinctus, viresque validæ (nam inde resurgunt plerumque) pulsus minimi sunt, in redargutionē præcedentis doctrinæ. Sic pariter pulmonariorum pulsus, undosus, & languidus, quibus tamen natura deberet satagere penuriæ anhelitus. In apoplexia autem, cur durus & magnus sit pulsus, rimandum ex natura morbi. Quam ex professo libro & lithiasi semel attingam. Nunc rei propinquitate duos aphorismos exponam. Quorum primus 52.
est : *Dum pus fit, major labor & dolor, quam facto pure.* Omne apostema in pus desinens, continet necessariò aciditatem, quæ cruorem in grumum cogit. Ideoque deinceps incapax est transpirationis : quocirca natura omnem movet lapidem, arteriasque concitat & anhelitum, ut per aerem fermenta præpediant ejusmodi effectum. Ac tandem nil proficiens, cessat ab isto conatu.

natu. Etenim nedum cruor, quatenus grumescit, naturæ infestus, sed quatenus extraneum continet aliquid, (aliàs namque non fieret apostema) Acidi enim proprium est omne alimentarium immediatum coagulare; Hinc pus. Rectius quam Galenus ergo Hippoc. dixit: *Non calidum aut frigidum*, &c. *sunt morbi: sed acidum, acre, amarum, & ponticum.* Vulnus namque simulatque corruptionem sentit, labra tument sua, & pus fit, nisi violentior vis pejus, sive Ichor saniemve mamare cogat. Pus autem Idiotis, bona vulneris digestio dicitur, id minus malum rectius censendum. Verum si vulnus sit recens, ac balsamo à corruptione munitur, non advenit pus. At cum fundum, vel labra acor, putredinis index contrahit, fit pus. Sæpè enim vermes in vulneribus ob putredinem conspicui. In culinis, si carnes corrumpi incipiant, illarum jusculà acescunt.

53. Quapropter omnis potio vulneraria, occultum alkali, & quidem volatile, in se contineat oportet, si accidentibus, ex corruptione acoris natis, resistere debeat. Quatenus alkali quodvis omnem aciditatem, quam attingit, perimit. Sic nempe lapis cancrorum diureticus est, & vulnerarius, quod satis constat. Nam vino ma-

54. ceratus, post diem, sapit lixivium. Alter aphorismus dicit: *Ventres, natura hyeme calidiores, quam æstate.* κοιλίαι enim cavitates sonat, non ventres. Suppositititius est, non conformis vicinis, nec genio senis congruus. Primario falsus est denique. Nam hyeme edo calida, bibo non saltem frigida. Attamen à pastu frigeo intus. Quorum nullum æstate sentio. In tangibilibus enim tactum judicem sumo. Excusant Scholæ, ajuntque exterum frigus intropellere calorem nostrum, unde felicior digestio. Inprimis sat alibi docui, digestionem non à calore esse. Deinde à pastu, hyeme magis intus frigus quam æsta-

55. te sentitur. Fateor equidem, omnem calorem esse à spiritu vitali sanguinis. Si itaque per frigus, spiritus cum sanguine intrò pellatur, periculum suffocationis erit, pulsusque indicium daret, si fuliginis expellendæ usum pulsus importent. Item major & velocior pulsus esset hyeme quam æstate, si vera sit Scholarum hypothesis. Sed consequens est falsum: ergo & hypothesis. Sin solitarium calorem, absque spiritu, intrò fugere velint. Jam invitiadmittent, idem accidens per subjecta migrare. Tandem quorsum calor ad suum fontem intro iret? Et quidem generaliter in omnibus id hyeme fieret? An enim Cor sanum, quod præ caloris abundantia & fuliginum metu, continua necessitate pulsaret, non poterit ob hyemem sibi de caloris sufficientia providere? vel quare non cessat pulsando potius, quam quod calorem à se dimissum, præ egestate ordinaria repetat? Hæc levi pe-

de pro more transiliunt Scholæ. Dicunt 56.
enim, copiosius alimentum hyeme absumi quam æstate, propter abundantiam caloris. Et iterum, copiosiorem calorem hyeme augurantur, ex pluris alimenti indigentia. Idem nempe, & eodem respectu, esset causa & effectus ejusdem. Pater & Filius, antè & post respectu sui. Ego vero aerem incuso. Qui quoties frigidior est, etiam est suæ naturali qualitati vicinior & separator aquarum potior, adeoque cruorem magis in Gas volatilizat, quo aer est frigidior. Non secus atque de navigantibus est dictum. Alioqui somnia Scholarum evanescunt, quoad calorem, cavitatum, & puteorum per instrumentum, dimetiens ambientis qualitates. Quoad ventrem humanum autem, similiter, si degat in hypocausto subtepido. Sensus autem organa, nequeunt momenta caloris exquisitè distinguere, ubi est semestre intervallum. Quia stant ipsamet tempestatum alterationibus obnoxia. Ideo & applicatio sensibilium, ad organum sensus, diversa statione fallax est. Videntur quoque stomachi hyeme calidiores, eo quod pluris alimenti egemus. Nec mirum, quia æstate proinde liberalius bibi-

57. tur. Nutrimur autem potu celerius, quam cibis. Usus ergo pulsuum sunt. 1. Ut per interstitium traducatur cruor in sinum sinistrum. 2. Ut inibi, & clientibus in arteriis fiat spiritus vitæ sanguine. 3. Ut fiat è cruore, sanguis arterialis subflavus. 4. Ut à mente humana informetur. Sunt nimirum arteriæ, stomachus cordis, ut meseraicæ sunt culina Jecoris. 5. Ut sit continuatio luminis vitalis, per totum. 6. Blas pulsuum, est ad fabricam caloris, non autem frigoris. 7. Ut cruor in habitum corporis pro alimento dispersus, totus fiat perspirabilis, sine fæcis memoria posthuma. 8. Anhelitus autem pro scopo habet, hunc postremum duntaxat pulsus usum. Tandem & hoc addo. Non esse spiritum 58. animalem in natura. Utpote mutatio, quam spiritus vitalis recipit in cerebro, nō est ad formalem transmutationem: sed est gradus perfectivus, ad destinationem sui. Nimirum spiritus innatus, intendit ex vitali influo sibi simile generare, idque in singulis sensuum officinis, illique dat sigillum sui organi. Sic nempe opticus spiritus non gustat, non ambo tamen proindè specie differunt, quanquam muniis. Etenim in vitalitate cordis animatur semel à mente, fitque ejus universale organum vitæ.

ENDEMICA.

1. *Scholæ steterunt undè incipiendum erat. 2. Aerem ambientis, non inspirari in arterias. 3. Implicat, aerem vice singula inspirante, & fuligines explodi. 4. Demonstratur incompatibilitas. 5. Sequeretur inde, quod non elevetur arteria, nisi ut concidat. 6. Cessarent finis, modus, & possibilitas attracti aeris, per pulsus. 7. Endemica trahi per anhelitum. 8. Vapores non trahi intrò ab unguentis. 9. Spiritui vitali deest vis generativa sui. 10. Paracelsi magnes humanus, est figmentum. 11. Non dari fuliginem in corde, & arteriis. 12. Totam Scholarum Tecmarsin, esse pollutam. 13. Endemicorum progressus.*

1. NOn sat est dicere, fodinæ eructant venarum, nocui realgaris Gas sylvestre, ac metallicam malignitatem; paludes, vaporem fœtidum; semisalsa flumina atque litora, nebulam morbidam, atque soli fracescentis contagium. Ast propius eundo, adaptationes causarum, ubique dant indagantibus intellectum, ignaris autem neglectum. Indubium enim erat hominem in aere morari, circumquaque aere allui, imo & vesci, ejusque impressionum violentæ tyrannidi, vicissitudinumque alteritatibus subjici, qua aer continuus aquarum separator est. Aer itaque, per os, & nares promiscuè in pulmonem trahitur parte potissima. An vero aer, & per consequens etiam ens endemicum ab ambiente intro trahatur per arterias, affirmant Scholæ; Ego 2. verò primus, multa rationum magnaque veritatis authoritate suffultus, dubitavi. Consequenter quoque irrita esse ad pulsuum locos apposita unguenta, ut intro trahantur. Inprimis repugnant sibi hæ propositiones. Aer trahitur per cutim in arterias. Et depressio pulsuum, est ad depellendum fuligines, suscitatas successivè à corde. Quoniam si fervore contini- 3. nuo continuæ suscitentur fuligines, iisque expellendis indesinenter cor cum arteriis laboret: certè nullus locus nec spatium motus erit, attractioni aeris de foris intrò. Nam si è centro cordis, per arte- 4. rias successiva, continua, & indesinens est pulsuum expulsio, necessariò quoque totus arteriarum canalis, continuo filo à corde, ad pellem usque, repletus erit fuligine; Cujus fuliginis explodendæ, cum major esset necessitas quam aeris attrahendi (citissimè namque ignis extinguitur fumis, non autem tam citò refrigerii penuria consumit totum) non est ergo mora pro attractione aeris. Quin etiam, citato pulsu attractus aer ac pusillo spatio moræ, sic in minutulis arteriarum ramis, aer fuligini involutus imbueretur, quod potius

potius expulsionis usum augeret, quam refrigerio cordis satisfaceret. Stante ergo fuliginum hypothesi, aer forinsecus nullatenus trahitur per arterias intro, adeoque Scholæ incircumspectè sua dictitant, & invicem sibi tamen subscribunt. Quinimo ex eadem hypothesi sequitur, quod per se non elevetur arteria atque primariò: sed tantum principaliter elevetur ut concidat, ea denique opera sarcinam deponat, pellatque suffocationis metum. Cum iste finis pulsuum esset præcipuus, alter verò qui est refrigerii, sit respectu prioris secundarius. Denique si arteriæ, aerem intro sugerent, ad quem quæso finem id fieret, cum magis noceret quam prodesset crudioris endemici aeris suctus? Etenim non propter refrigerium cordis: cum singuli pulsus vix tantillũ, minimis, & extremis arteriarum osculis, de aere allicerent, quod tractu celerius, mox dein, per arteriæ depressionem non exploderetur? Imo citissimè, eo ipso sic fuligini esset counitum, & calefactum à sanguine arteriali, ut nequicquam inde refrigerii cor in se sentiret: cum præcipuè non unico attractu aer isthac, à pelle ad cor pergeret, sed multiplici arteriæ depressione intercedente sic in via incalesceret, ut omnem refrigerii spem eluderet. Quocirca, si arteriæ aerem forinsecus allicerent, necessariò semper elevatio arteriæ, longè depressionem superaret velocitate & magnitudine: quod abusivum est. Ut etiam, quod aer refrigerii qualitatem servaret impollutam, per tot anfractus arteriarum sensim introductus. Denique nec arteria traheret aerem, ut exinde spiritus vitalis augmentum sumat. Quoniam, consensu Scholarum, spiritus vitalis non ex aere; sed è vapore cruoris fit, in corde ad extremum elaborati, ac vitali facultate insigniti. Hebesque sit affirmatio, quæ supponit, spiritum vitalem nutriri simplici elemento. Dum nutrimur iisdem, quibus generamur. Quapropter cum aer intro tractus, sit corpus elementale, non habeat naturam spiritus sanguinei, ut nec humana determinatione aer unquam possit individuari, non poterit nutrire corpus concretum. Ut suo loco docui. Quin semper universalis elementi proprietates servet, non autem Archei conditionem acquirat. Aer enim, nec nobis affinis nec vitalis est lucis capax. Ideoque arteria horrebit exoticum, nec prius debitis officinis elaboratum aera in sui familiam adsciscere: nec attentat natura aliquid frustra; ut neque aerem præparare, ut fiat id, quorsum planè possibilem non habet inclinationem. Frustra alioqui, per tot digestionum apparatus viscerum dispendia & officinas, spiritus vitalis fieret, si tam levi compendio, & citra usuram de foris maturetur. Decepit enim Scholas, quod hactenus creditum sit, Ignem necessariò aere nutriri: idcirco & spiritum vitalem, ut omnis caloris nostri authorem, indigere pro sui cibo, aeris elemento. Ast, jam superius elucidavi, Ignem nec substantiam esse, nec nutriri aere, imo neque re combustibili: nisi quod properando ad fines suæ destinationis, requirat inflammabile pro objecto: non autem pro nutrimento. Defectu quoque objecti, perit in instanti, dum suæ destinationis finem est assecutus. Quippè cum nec substantia sit, nec accidens, perit quoque defectu objecti: eo quod suum objectum sit quoque ejus subjectum. Adeoque & istud est sibi singularissimum, & hactenus nescitum. Cessat ergo finis, ob quem traheretur aer externus, per pellem in arterias, cessat modus, cessatque possibilitas, stante fuliginum hypothesi. Denique si arteria sugat aerem per pulsum, indifferenter sugeret, & endemica promiscuè, adeoque nocua esset ejusmodi attractio. Quod falsum frequenti experientiâ adnotavi. Præcipuè quod quoties pestis peregrina deforis cõtrahitur per anhelitum, ejus adaptatio non fit, nisi juxta stomachum. Quod per sensum loci, anxietates, vomitum, suspiria, Cephalalgias, & deliria palam fit.

5. 6. 7.

Adeoq; pars in nobis, quæ primos motus apprehensionum sentit ac format, etiam primos pestis insultus sentit. Concedo quidem, Pestem contrahi, contractu rei contaminatæ, atq; illico sentiri dolorem, velut pungentis acus. At hoc non arguit, fieri proin suctum aeris per arterias, ubi ipsum venenum aptum est, pellem inficere & confestim in escharam urere. Est nimirum longè aliud, pestem introrsùm trahi per arterias, sive per suctum allici: atq; aliud, per attactum, tanquam per serpentis ictū introrsùm, vi suæ contagionis repere; emplastra enim, balnea & olea, pellem alterant, & consecutivè vel pergunt alterare, vel trahunt è centro ad pellem: Non autem quod intro materialiter inde petiti vapo-
8. res trahantur. Tum demum, pulsus non est per modum respirationis, quæ uno suspirio quidquid in thorace est aeris, efflat: sed est pulsuum motus interruptus per oppositū, & creberrimus proinde non minus exspirans quam inspirans, festinantq; alternativi illi motus tantū, quod si quid aeris attraxissent, id frustrato fine intraret, cum in instanti iterum extunderetur. Siquidem quod oculis est vicinius, id etiam primo efflaretur. Adeoq; spem non haberet aer, unquam penitius admitti, aut refrigerio
9. cordis se satisfacturum. Denique, spiritui vitali deest vis generativa, qua aerem in spiritum transmutatione formali deduceret. Cum illa vis competat fermento & officinis, sine quibus non fit cruor. Neq; enim cruor potest generare cruorem, & dato chylo stomachi, in vena aut arteria; non proin fieret unquam inde cruor, aut sanguis. Aer ergo, etsi corpus aptum esset, non posset fieri tamen alimentum spiritus vitalis, nisi primum in corde fuisset elaboratus, vividus, & illuminatus individualiter juxta speciem humanam. Quo-
10. rum singula elemento repugnant. Nugax ergo est commentum irritum; fictumque est cordis refrigerium, attracto aere introrsùm, per arterias. Fictusq; est hominis Magnes à Paracelso celebratus. Cum arteriæ nil intro fugant: essetque aer sic introductus, majori arteriis oneri quam ficta Scholarum fuligo. Si ergo arteriæ non trahant aerem, multo certè minus id faceret caro, cavitatis carens aeris inimica. Enimvero, ut aerem forinsecus trahi ad cor, per arterias, tam ad ejus refrigerium quam alimentum, atque augmentum spiritus Archei, non est nisi merum commentum: sic 11.
æquè est frivolum Scholarum inventum, quod sola necessitas explodendæ fuliginis, in corde natæ arterias deprimeret. Siquidem præcedenti jam limite alios pulsuum scopos ad longum ostendi. Nam quidquid in corde fit aut purum ens est putumque defecatum, atque vitale. Non est enim ibi adustio empyreuma, siccitas, nec fuliginum causa efficiens. Insulsum enim est vitæ fabricam, destruenti igni sic comparasse, ut sanguinem ibidem aduri, & fuligines fumosas edere, fingendum sit. Nam si quæ exoticæ aporrheæ, quandoque præter naturam cordis limites, inordinario attingunt; confestim arythmos palpitationum & procellarum intermittentium defectus sentimus. Verùm si ordinaria esset cordi fabrica fuliginum, quomodo sequestrarentur à spiritu vitali? & quo vallo, diremta ab invicem manerent? Quomodo possibilis esset fuliginum explosio, quæ simul sibi intimè permistum spiritum vitalem non profunderet affatim? Adeoné, uti Scholæ nil habent puræ doctrinæ, etiam nil impolluti, nil sine excrementitia, & stercorea fuligine, insœdum patiuntur? Putantne essentialia vitæ munia, tam fuligini quam vitæ spiritui, competere indifferenter? Adeoque & hactenus commisceri? Quomodo, depressio arteriæ, in finem bonum, & à Creatore destinatum, hactenus tenderet, quæ cum fuligine simul spiritum vitalem sibi permistum, efflaret? Adeoque mortem, atque perniciem præsto adferret? Quomodo ipse rerum arbiter, summè honorandus, vel à creato homine, per pulsuum systolen non fecisset mortem? Denique

nique si fuligo esset pulsuum modulamen (ut volunt) quis esset ille separator, qui fuligines potius in carnis habitum foras quam per aortas, recta in caput discedere cogeret? Aut si indifferenter cum spiritu vitali, in sinus cerebri commista fuligo properat, cur non continuo sensuum turbant œconomiam? Quid si arteriæ compressio, fuliginum expulsioni sit dicata, cum enim arteriæ sint lateraliter pertusæ, sic ut locis per quæ transeunt, hactenus spiritum & vires vitales largiantur: ergo & isthac simul fuligines expellerent. Quæ sanè pernicioſiores essent omnibus visceribus, quam ipsis arteriis, eo quod hæ, censeantur recenti aere recreari, non autem viscera. Si ergo velint, fuligines per arteriarum compressionem expelli, ostendant nobis prius, fuligines non secus, quam per ultima arteriarum oscula, purgari posse, idque sospite semper spiritu, fuliginibus permisto. Scholæ profecto, pollutam fuligine doctrinam sustinent, cæcoque ignaviæ suasu, suo subscribunt
12. genio Galeno. Cum igitur materiam, calorem, residentiam, contentum, & circulum urinæ ignoraverint, pulsuum vero causam efficientem præterierint: ad calores verò, & frigora potissimum refugerint, verosque fines neglexerint, tota Tecmarsis medendi polluta mansit. Scholæ igitur, velut ex tripode prophetatæ sunt, tam in cognitione morborum, quam eorundem progressu, atque termino. Quod postmodum multò luculentius proba-
13. bo. Endemica ergo, qua & quorsum intrant, affectant omnia: caput videlicet, thoracem & horum clientes. Quantumq; valent, tantundem operantur atq; efficiunt. Quædam enim labem, in partem imprimunt, & deindè abscedunt. Ut sunt nebulosa, fœtida, fracida, &c. Quædam vero specie fumi intrant, ac inspirantur mineralia, quæ intus denuo coagulantur diversimodè. Nam aliqua cum creatibus exspuuntur, si noxia non sint. Alia vero, parietibus cannarum pulmonum, tenaciter in vitam adhærent, suamque in hospitium tyrannidem exercent. Hujus generis est, quidquid è venis mineralium effumat. Quapropter & fumus mineralium ob sui malignitatem & virus arsenicale, synonyma evaserunt: Coincidunt nempe Arsenicum & fuligo, sive fumus metallorum. Unde raucedines, cordis tremores, lipothymiæ, Asthmata, pleuritides, peripneumoniæ, tusses, sputa cruenta, tabes, vomicæ, &c. Interim non liquet, endemica per arterias trahi, neque easdem affici immediatè. Sin autem Mercurius tremores pariat, saltem id est arteriis impertinens. Nec etiam proinde tremunt, quibus mercurius per unguina intro adactus est: sed vesicantur ore, gutture, uvula decidit, & ulcerantur, vacillant ac nigrescunt dentes, tumet caput & immensum salivant fœtida. Deauratores quoque, fossores & separatores Mercurii, quia inspirant virus capiti lethale, atque nervaceis; efficiunt in nobis endemica quantum possunt.

SPIRITUS VITÆ.

1. *Doctrina Veterum de triplici spiritu.* 2. *Steterunt, unde incipiendum.* 3. *Spiritus vini, continet duo tantum initia chymica, ad lubitum Artificis flexibilia.* 4. *Spiritus vitalis, & spiritu vini.* 5. *Ebrietas quomodo.* 6. *Spiritus vini, & aquæ vitæ quomodo differant.* 7. *Quidquid solo igne stillatur, recedit à viribus prioris concreti.* 8. *Differt fermentum stomachi & panis.* 9. *Fermentorum pluralitas.* 10. *Nescitum Gas, peperit plura absurda, in rerum distinctione.* 11. *Sanguini, & non cruori, inest anima.* 12. *Cruor, absque spiritu jecorario.* 13. *Ebrietas.* 14. *Progressus spiritus vitalis, per munia.* 15. *Indoles essata, ipsius spiritus.* 16. *Quæ per sensum censentur unum, decernuntur in effectibus.* 17. *Unde spiritus vitæ, sit balsamicus.* 18. *Spiritus aquæ vitæ, solo attactu, oleositatem amittit.* 19. *Statim fit sal.* 20. *To-*

tus cruor vertitur in salem. 21. *De vita spiritus vitalis.* 22. *Lumen subinde extinguitur in materia spiritus.* 23. *Totidem luminum sublunarium species, quot vitalium.* 24. *Definitio spiritus vitalis.* 25. *Calor vitæ, non est constitutivus sui humidi.* 26. *Calorem esse vitæ adjacens.* 27. *Scholarum indistinctio, effectuum caloris, & fermenti.* 28. *Unde calor escharoticus in nobis.* 29. *An sit spiritus animalis à vitali distinctus.*

DE Archeo tanquam fabro in semine, jam antè differui, & qualiter cuncta disponat tam in generatione, quam transmutationibus ciborum per cursum vitæ; Quod munus propriè spectat spiritum insitum: nunc autem quomodo atque unde constituatur spiritus in arteriis fluctuans, occasione Blas humani jam descripti, illorum officium & proprietates consequenter hoc tramite explicare suscepi. Scholæ docent alimenta primùm in chylum, dein in chymum ac cruorem mutari, adeoque in jecore spiritum quendam naturalem fieri, qui repetita dein digestione cordis, in vitalem mutetur, atque tandem in cerebro animalis, sive sensitivus fiat. Sic ut naturalis, sit alendis partibus; vitalis vero, conservandis iisdem: atque animalis, sensus, motus, animæque functionibus destinatus. Ast autumo, longè aliter philosophandum atque ulterius progrediendum fuisse: etenim spiritum quendam, ex Hippocr. Noverant illud esse impetum faciens. At non sufficiebat scire, quendam esse spiritum, quibus organis fieret, quidve ageret, dixisse, nisi simul ejusdem indolem, substantiam atque proprietates, cum fiendi modo, explicarent. Alibi tradidi, quod è qualibet planta, & fructu, appositio fermento, fiat aqua vitæ. Quod cum vulgo scitum sit, dum è granis, hydromelite, & succis aquam vitæ fabricat: Demonstrationis non indiget propositio. Est autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleosus, (quatenus totus inflammatur) totusque salsus (quatenus acris, mordax, sicut ore detentus diutius, epidermida gingivarum ac labiorum urat) unumque & idem simplex, sic duo tantum, & non tria chymica initia continet. Sic quidem, ut pro nutu artificis, tota aqua vitæ sal fiat, vel oleum; Hoc est. Ejusmodi initia non esse initia, non constantia: sed arbitrio humano mutabilia. Continet autem vinum pro parte sui vinosa spiritum, aquæ vitæ respondentem: hic enim, absque aliarum officinarum maturitatibus, rapitur per stomachi arterias ad caput. Sic, ut si plus justo, (vini) insit stomacho, sequatur ebrietas, quatenus spiritus vini largius in caput affluat, quam commodo intervallo, queat commutari, determinatione individuante humana. Hinc enim constat commutatio, itemque fermenti operatio. Veruntamen in vino est iste spiritus mitior, quam aqua vitæ, quæ per distillationem elicitur. Quod à pari spectatur in oleo olivarum. Distillatum enim (quod vocant oleum laterinum, vel oleum philosophorum) differt longè ab oleositate, quæ elicitur ex oleo simplici, per solam digestionem cum sale circulato Paracelsi; Separatur namque sal circulatum, idem in virtute, ac pondere, postquam oleum olivarum in suas heterogeneitates divisit. Dulce enim & duplex oleum ex oleo olivarum, prout & suavissimus spiritus è vino separatur, longè ab aquæ vitæ acrimonia segregatus. Unde consequenter didici, quidquid solo igne distillatur, procul à viribus concreti recedere. In nobis autem, etsi cibus suo modo putrescat, (si nempe putredo ista sit medium transmutandæ rei, in rem) attamen in digestionibus nostris per istam putrefactionem (actionem inquam fermenti stomachici) non extrahitur aqua vitæ ex oleribus, granis, pomis, aut leguminibus. Siquidem intentio naturæ, non est tunc procreare aquam vitæ; estque aliud in nobis fermentum, quo res resolvuntur in chylum, atq; illud, quo res dimittunt ex se aquam vitæ. Nam herbæ, dum per fermentum in aqua putre-

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

putrescunt, pro extractione aquæ vitæ manent caudex, stipites & folia integra, in figurâ & duritie pristinis: quæ à nobis mansa, in chylum vertuntur, primamq; sui
9. faciem amittunt. Quocirca comprehendi, tot putrefactionum varietates, totque stercora unius panis specie diversa, quot species animalium pane nutriuntur. Imo præterea, longè plura panis fermenta, siquidem adhuc pluribus mediis, tam sponte, quam ex instituto panis putrescit. Quod de pane enim, tantundem de aliis cibis, sit dictum. Scholæ quidem sciebant, nil nobis proficere, quod in sui radice non contineret vitæ præludium (adeoque aerem idcirco, pro spiritus augmento admittunt, poëtarum deceptæ monitis, vitales auras dicentium) voluerunt nempe in cruore, spiritum hepaticum; naturalem,
10. actu esse, auræque instar glisscere. Putarunt nempe esse vaporem; Nesciæ, quod vapor nunquam fiat Gas incoagulabile, aura, æther, vel exhalatio sylvestris: sed maneat semper aqua. Putarunt itaque, quod vapor è cruore extravenato (prout è quolibet tepente liquore) exhalans, esset cruoris ille spiritus, unde materialiter spiritus vitalis fabrefieret. At sanè cruor, quamdiu in vasis Mesenterii & Portæ fluit, est spiritus expers. Quare & per laxativa evocatus, putidus excernitur, absque notabili debilitatis indicio: quod non ita fit, si ad venam cavam semel pertigerit. Quoniam tum, homogenealiter, cruor est sigillatus præludio, ut fiat sanguis arteriæ & spiritus, ideoque indifferenter cum sanguine, in Sacris vocatur
11. spiritus rubens, cui anima inhabitat. Quanquam id propriè de sanguine intelligatur: utpotè, loquens Scriptura ibidem, de jugulatis vel enectis, quibus cruor simul cum sanguine profunditur. Aliquando de digestionibus docebo, quidquid in stomacho conficitur, id à fermento ibidem (Etiam ipsum saccharum) acescere, non quidem aciditate aceti, omphacii, citri aut vitrioli; sed suo fermento pari, & aciditate specifica, quamvis cum aliis acidis, in acido symbolizet. Est tamen interna dynami, ab omnibus diversus acor. Estque istud acidum ciborum perfectè volatile. Nec obstat: quod chylus in adolescentibus, ossis fixitatem assumat, ut & in fracturis ossium. Est namque idem chylus stomachi, post accretionem, qui adolescenti erat. Ille vero totus tandem difflatur absque ullo sui residuo: rursus ossis naturam in Poro resumit in fracturarum solidatura. Ideoque eo ipso, chylus omnis est volatilis, & hactenus in cruore aliquando spiritus indolem assumet. Non quidem quod spiritus illi insit naturalis, & à cruore diversus: sed potius, quod cruor totus spiritualem characterem in promissione adeptus sit. Joan. 5. 12.
Aqua, sanguis, & spiritus, unum sunt. De digestionibus vero docebo, quo pacto istud acidum, in chylo transmutetur in salem volatilem, cujus pars excrementitia, cum urina, & sudoribus, proscribitur. Ipsa vero massa cruoris, virtute fermentali cordis, & pulsuum adjumento, transeat in sanguinem, ex flavo rubicantem, unde spiritus vitalis efficitur. Adeoque non aer aut vapor cruoris: sed ipsus cruor in sanguinem, & inde demum in spiritum vitalem deducitur. Jecoris quippè munus est univocum, & dicitur sangnificatio, non autem spiritus creatio: quæ procul invicem distant. Neque enim uni visceri, totidem ac tam diversa competūt munia; maximè quod cruoris rudis moles, nondum spiritibus seminarium aptum sit. Sufficit enim jecori, tam paucis arteriis, & vitæ communione ditato, chyli in cruorem vera transmutatio, & novi entis vera generatio. At in corde, tanquam vitæ fonte, cogitatur primum de vitalibus initiis. Cruor enim ibidem, in sanguinem atque auram vitalem extenuatur; quæ duo unica prorsus actione perficiuntur. Juxta promtiorem & tardiorem cruoris obedientiam. Cruor enim fit cum chyli sive cremoris inspissatione, liquidi ideo excrementi,

crementi, sive lotii separatione: sed spiritus fit cum inspissati attenuatione. Quæ actiones ambæ tam oppositæ, nec ideo uni competunt jecori. Quod si autem Scholæ velint spiritum naturalem in cibis præexstitisse, in jecore vero perfectionem accepisse. Cæterum bullitis, coctis, & assis, facile exspirat: & si quis restitet forte, ille nostræ œconomiæ non est hepaticus. Fateor equidem, spiritum vini esse vegetabilium spiritum, faciléque rapi in arterias, tanquam simplex symbolyzans, prævie dispositum, ut facilè in spiritum vitalem transcendat. Sed exin, Scholæ nil pro suo hepatico conficiunt. Nam spiritus vini citra digestionem è stomacho immediate rapitur in arterias, nec per gradum cruoris assumitur collega vitalis, facile quoque exin colligitur, vitalem spiritum non præsupponere naturalem. Patetque quod dixi. Siquidem qui deliquia vel tremorem cordis patiuntur, sentiunt vini spiritum mox & immediatè, in consortium vitæ admitti, neque enim tum etiam à multo affatim vino inebriantur.

13. Alioquin vino adhuc corporaliter exsistente intra stomachum, ebrietas non aliunde procedit, quam quod vinosus spiritus, affatim in cor & caput raptus sit, & præexsistentium spirituum ibidem confusionem pariat, ipse adhuc in cordis officina nondum politus advena. Cruor ergo ipsus, esto spiritus hepaticus, corporalis, coagulatus in materiam, & vitali œconomiæ substratus. Per me licet, dummodo intelligamus rhetoricè. Nempe ipsum cruorem esse objectum capax, & materiam ut inde fiat spiritus. Et philosophicè loquendo, sive proprie, non inest cruori spiritus, ipsi à jecore factus. Eo quod hepati incumbat labor sanguificationis, separationis, laticis, urinæ, & sudoris. Dum scilicet celerrimè isthæc transeunt per exiles venularum cataractulas. Cruor nempe, etiamsi in meseraïcis præludia sui susceperit: vera tamen ejusdem fit generatio, fibrarum item, atque coagulationis dotes, sub celerrimo transitu, cum suo sero, per capillaceæ tenuitatis tubulos. Quod si & hepati insuper, incumbat generatio spiritus: præter enim frustraneam ejusdem generationem, est hepar nimia sarcina, atque officiorum pluralitate prosternere, asini instar. Sufficitque cruori, quod civis venarum factus, participet de vita, vitalique lumine illustretur. Itaque prout à cordis fermento & labore cruor fit sanguis & volatilis spiritus: Ita ab arteriis desumto fermento, cordis vicario, fiuntque ita volatiles, ut nullam post sui consumtiones residuam amurcam relinquant: sed totali sui transpiratu egrediantur. Cor ergo fabricat 14.
è cruore sanguinem quem eadem aptat extenuatque opera, ac tantundem spiritus vitalis in sanguine facit, quantum cruoris grossities, renitensque ejusdem substantia permittit tantulo spatio, quo intra sinus cordis agitatur, atque concutitur. Enimvero, necdum satis est, noviisse cruorem esse spiritum, itē traduci in sanguinem arterialem, & dare spiritum vitalem, cujus favore à mente informetur, atque animatus fiat. Et hinc demum transferri in sinus, sive stomachos cerebri, ibidem variam suscipere characterum determinationem. Ita ut motivus fiat in spinali medulla, visimus in opticis officinis. Qui si aliquo errore ad linguam ducantur, gustatui sunt plane inutiles. Quapropter fieri, ut non raro digiti stupescant, pars aliqua mobilis, vel sensum vel motum, relicto sensu amittat, eo quod alieno spiritu & devio, partes irrorentur. Sunt 15.
nempe tactuum authores motui impares, & vicissim. Quin insuper indolem spiritus vitalis, noviisse oportet. Enimvero quandoque sat liquebit, ex chylo acido, partim cruorem, partimque urinam salsam & excrementa fieri: Salsedinem vero illam excrementosam, esse spiritum volatilem & salsum, qui tertiæ confermentatus, tandem salispetræ naturam pro parte assumit. Cruor quoque per distilla- 16.
tionem,

tionem, dat hunc spiritum salsum, planè volatilem, ac ne quicquam à spiritu urinæ distinguibilem. In eo tamen, essentiali ambos proprietate, differre consideravi, quod spiritus salis cruoris, curet epilepsiam, etiam adultorum, non item spiritus salis urinæ. Ergo patet in cruore, spiritum salsum & volatilem contineri. At quo modo, totus absque heterogeneitate cruor transmutetur à fermento cordis, in spiritum, quantum dici potest, explicui tract. de vita longa. Quia alioqui naturæ non sunt à priori demonstrabiles, ut nec fermentorum operationes, quia causæ sunt essentiales, in rerum transmutatio-
17. nes. Est ergo spiritus vitalis, salinus, ideoque balsamicus, & custos à corruptione, idque non tantum ratione salis, quantum respectu luminis concepti, in suo sale. Adeoque nec potest aer, ejus additamentum aut alimentum fieri. Etenim quanquam aqua vitæ, facilè in spiritum vitalem assumatur, non est tamen hic oleosus ac combustibilis; sed spiritus vini, solo fermenti attactu, facilè totus in salinam naturam volatilem ascendit, ut extemplo oleosam, sive accensibilem pro-
18. prietatem, amittit. Prout per mechanicam docui, tract. de Duelech. Quomodo nempe, unico instanti, aqua vitæ transmutetur in offam albam, non inflammabilem quod aquæ vitæ evidentius contingit, per
19. fermentum vitale salinum. Igitur spiritus vini, sine mora, vel ulteriori digestione, confestim rapitur in cor, per arterias stomachi, & vires restaurat, eo quod parvo labore in corde perficiatur. Non tamen est putandum, quod spiritus vitalis, sit acidus, eo quod spiritus saliſpetræ sit placide acidus, fiatque tandem ex spiritu urinæ. Quia spiritus unde salpetræ in terra coagulatur, non fuit acidus, dum esset spiritus urinæ. Est ergo spiritus vitalis salsus, non acidus, (Acidum enim extra stomachum, toti corpori est hostile) spiritui ruinæ vicinior, quam salipetræ, multoque adhuc magis alienus est à spiritu saliſpetræ, per aduſtionem, & commistionem adjuncti, extracto. Salsedinem autem spiritus vitalis facile percipiunt, qui membrum aliquod stupidum habuere, quod sensim tactum recipiens, punctiones & stimulationes patitur, quæ veræ sunt salsedinis indicia. Salsedo quidem spiritus, cognosci potest; sed ejusdem lumen, immediatè, & fontaliter à Patre luminum procedens, omnem arcet mortalium indagationem ulteriorem. Porro quod totus cruor sit 20.
merus sal, non fortius probari desiderat quam quod totus cruor, homogenealiter in ulceribus, Ascite, &c. Ichor fiat, per degenerationem immediatam. Cruor enim intense rubet, flavescit autem dum sanguis fit: eo quod rubedo flavescat, ubi per salem volatilem velut dissolvitur. Mortuum adhuc est, quicquid dixi hactenus. Spiritus vitalis, muniis vitæ fun- 21.
gitur. Non est autem liquori, aut exhalationi quatenus salsis, proprium, augustum vitæ fastigium. Utque vivat, necessario lumen habere debet à Patre luminum, rerum vita. Ergo oportet, ut spiritus, sive æther vitale, sit illuminatum lumine simpliciter vitali, nec quidem universali: sed specifico, & individuante. Nec etiam lumine igneo, urente, inflammante, & concentratis radiis conspicuo. Ast, est lumen formale, de conditione animæ sensitivæ. In quo verbo sistuntur descriptiones, & indagationes ulteriores mortalium. Quorsum finge, vermes Nitedulas, lucem in ventre, sub noctem habere, (ut & maris bullæ habent nocturnum nitorem, atque plurima, quæ per putredinem in ultimam pergunt salium materiam.) Vitalem tamen, & quæ cum vita illarum extinguitur. Par lumen aliquod finge in spiritu vitæ, qui quo ad vivit, lucet, dumque morientis oculos deserit, cornei apparent, & defœdati. Extinguiturque 22.
istud subinde lumen, adhuc spiritus vitalis sospite materia, in Peste, veneno, syncope, &c. nec putes tamen, parem lucis essentiam in nobis, & Nitedulis, ut scili-

cet lumina solo graduum tono discre-
23. pent. Sed revera totidem sunt luminum vitalium species, quot vitalium creaturarum. Idque abundans divinæ largitatis est indicium, quod luminum, quæ nobis sub unica comprehenduntur notione & vocabulo tot species, atque vitalis sint differentiæ, quot sunt species vitalium: utpote quod illæ luces sint ipsæmet vitæ, animæ, atque formæ vitalium, (mentem immortalem, quanquam & ipsa sit lux quædam incomprehensibilis; excipio tamen, dum de luminibus caducis ago.) adeoque per ejusmodi luces ipsas, est sola, atque omnis specierum distinctio. Pater luminum itaque, ludit abundantia ineffabili genericorum luminum multo majori largitate, quam in unico vultu humano, propemodum infinitas varietates effingens. Est quædam nempe apud ipsum ingens luminum resp. & immemorabilium civium legio, cujus similitudinem aliquam exprimit, per formas vitalium, in
24. mundo sublunari. Est ergo spiritus vitalis, sanguis, à fermento cordis resolutus in auram salsam, & illuminatam à vita. Quod lumen in nobis est calidum, de natura Solis, frigetque in Pisce, neque unquam ad ullam caloris potentiam adspirat. Quocirca calor noster non est humidi primigenii consumtivus, (ut de vita longa) cum pisces mortem non effugerint
25. hactenus. Nec potuerint primi, qui ante diluvium mille annos solares viderunt, decuplo plus humidi radicalis habuisse nobis, nisi decuplo extensiora cuncta habuissent. Quod impertinens. Siquidem probabile est Adamum manu Dei plasmatum, Domini Jesu Christi staturam longè perfectissimam nactum, nec eandem excessisse. Denique pisces, sub mari glaciali essent naturaliter immortales, cum illorum humidum radicale à calore ibidem non effumaret. Religiosi aliquot nostrates, per totum ferè annum, ita à pede in ventrem usque frigent, ut non sentiant se pedes habere. Quocirca saltem nobis essent longæviores, imo & crura illorum juvenilia essent, cum thorax totus, rugis senilibus crispetur, si à calore humidum primigenium consumtum, mortis daret necessitatem inevitabilem. Itemq; tam pisces, quam ejusmodi Religiosi, deberent recusare quotidianas alimeti refectiones, eo quod per poros vix quicquam exspiret. Aut si calor esset de essentia vitæ nostræ, certè pars, continuo frigore languens, vel moreretur vel in piscē saltem mutaretur. 26.
Unde est conspicuum, calorē esse vitæ nostræ dumtaxat adjacens, & comitans indicium, non autem fundamentum primari- 27.
um. Videant ergo Scholę, quam ineptè totam naturę crasin calori circumscripserint hactenus. Absit enim, tam stolidè post hac philosophari, ac nescire, aliam esse consumtionem humidi à calore, quæ cum inspissatione terminatur: atque aliam longè, quæ à fermento extenuante, tota promovetur ad transpirationem. Hæc namque nullam residentiam post se relinquit: illa vero tophum vel carbonem.
Sin autem in nobis, quandoque calor au- 28.
ctus insurgat, adeo qui membra velut adurit, gangrænat, & instar ignis, escharam facit, vel subinde gliris instar carnes erodit: Ista nempe sunt opera salium corrosivorum, degenerantium, exlegum, à vitali Republica proscriptorum. Sic & per venena laxativa & diarrhæas, totus cruor in putrilaginem resolvitur, & per venena alia in Ichor, synoniam, virus, Icteritium excrementum, &c. resolutus cruor effluit, sæpè acerrimus, sæpè & sive corrosivo æstuans. Errores enim ejusmodi in vita accidunt (in mortuo namque cadavere, ideo cessant) quatenus à vita, proprio Blas corruptæ naturæ thymosin induunt, accenditque vita ferrum, quo se multipliciter lædit; pro ut de morbis aliquando. Tandem an sit aliquis spiritus 29.
animalis, specie distinguendus à vitali, an vero ejus disputatio sit vera nominis rixa. Dixi quid res sit in se ipsa, cui nomen nil addit, vel demere potest. Spiritus vitalis,

per

per Aortas arterias, in caput scandit. In cerebri autem meditullio, unicus est sinus, qui supernè inspectus, videtur duplex; sed elevata sursum camera, unitatem ostendit. Porro in hoc sinu, arteriæ desinunt in vas quoddam rugosum, alterius planè texturæ, quam sit cætera arteriarum compago. Hac nempe diffluit, & exspirat spiritus vitalis in sinum cerebri, pro ministerio principū facultatum, imaginationis nempe judicii & memoriæ. Hac etiam pergit distribui in oscula nervorum, incipientium à cerebro. Adeo ut si sit dicendus animalis, quatenus in cerebro determinationem partis suscipiens, proprietates acquirit destinatæ functioni aptas; non videtur tamen proinde diversus à vitali per materiam efficientemque. Siquidem in sui luminis vitalis amplitudine, est omnium istarū proprietatum capax, sine nativæ essentiæ suæ permutatione. Qui namq; ad linguam detruditur, gustatum exercet: Ille vero idem non gustat in digitis: sed utrobique particularem organorum characterem suscipit, & proprietatem induit. Quem si proinde à vitali differre fert animus, tot erunt rursus spiritus divisiones essentiales, quot munia, quotque officiorum pluralitatibus diremta ministeria. Interim rem intellige & voca ut lubet: Non enim Scholis ex animosa passione contradictorius sum: dumtaxat enim errores pandere, & nescita docere, superiori authoritate monitus, debui. Errata ipsæ mea pariter æquo detegant animo, gaudebo sanè, si modo proximus utilitatem consequatur, quam opto.

CALOR EFFICIENTER NON DIGERIT, SED TANTUM EXCITATIVE.

1. *Calorem, non esse proprium digestionis organum.* 2. *Quid in hoc Scholas deceperit.* 3. *Scholarum tuitiones.* 4. *Paracelsi incogitantia.* 5. *Anxietates Scholarum.* 6. *Oblitæ axiomatis sui, de contrariis.* 7. *Calorem, igne potentiorem, coctè fecere, & caloris prædicamentum.* 8. *Digestio & elixatio differunt.* 9. *Indignantur fermenta, quod sint posthabita.* 10. *Actio caloris univoca, quæ.* 11. *Piscis digerit citra calorem.* 12. *Potentiali calori, nullus in digerendis locus.* 13. *Brulimi argumentum.* 14. *Alterum, ab unitate specifici caloris.* 15. *Tertium, ab axiomate.* 16. *Aliud.* 17. *Cur rutilus acidus, post nidorosos, bonum.* 18. *Cur carnes abhorreat febriens.* 19. *A scopo medendi.* 20. *Admiratio Paracelsi.* 21. *Ejusdem error.* 22. *Vis digestiva gallinarum.* 23. *Author adhuc puer, didicit digestionis veram causam.* 24. *Cognovit resolutionem ex acido esse.* 25. *Senescimus sola fermentorum penuria.* 26. *Qualitas acidi fermentantis.* 27. *Aversatio quorundam ciborum, unde.* 28. *Fermentorum vires.* 29. *Mures accusant Scholas erroris.* 30. *Fermentum stomachi cur ipsi sit alienum.* 31. *Commendatio Splenis.* 32. *Gradus caloris & frigoris, variant.* 33. *Errores Scholarum, de gradibus elementorum.* 34. *Gradus caloris chymici.* 35. *Gradus distinctionis fecit Author.* 36. *Humiditas, & siccitas non considerabiles, tanquam qualitates.* 37. *Cur non admittant gradus.* 38. *Hinc nugæ in elementorum doctrinam introductæ à veteribus.*

QUia totum naturæ fundamentum, in cardine caloris versari putatur, sintque jam procul ablegata elementa, mistiones, & temperamenta; Igitur ad stabiliendam Archei ac spirituum vitalium progeniem, de digestionibus deinceps dicendum est. Quas quia calori Scholæ emanciparunt, ostendam calorem, non esse proprium organum digestionum. Decepit quidem Scholas, digestionis metaphora, introducta nimirum poëtica libertate, à rustico sensu mutuata, concoctionem, synonymam digestionis, fecere. Utq; elixationem, sciebant concoctionem, idcirco digestiones, ad bullitionem transtulere, atque utrobique calorem sunt arbitratæ, causam illarum naturalem, totalem, atque unicam. Cernebant enim, per elixationem atque assationem, plurima tenerescere, ac alterari: Ideo ab artificialibus transsumta licentia, culinam, in stupendas viscerum & ciborum transmutationes, non quidem si- 1. 2.

militudinariè: sed omnino propriè, proximeque traduxere, perque putationem res in fidem, ac dein in dogma verum, transmigravit, cunctaque naturæ nostræ munia, atque beneficia, in calores, temperamentaque, velut in causas totales, transtulere. Potissimum quidem quod ventres hominum, ac quadrupedum, sentirent, actu calere. Usq; adeo deinceps, plus augendo calori, quam digestioni roborandæ, est insudatum. Neque enim ulterius indagarunt, tametsi eventus plerumque spem falleret. Satis putantes, quod tam in elixatione, quàm in naturali ventris digestione, calor reperiretur, à quo abunde sibi auxilium exspectantes obdormierunt. Hæsitarunt interim, cum animadverterent, cibos, per elixationes, non prorsus totali metamorphosi, in succum transmutari. Etenim carnes, clauso vase, in jusculum consummatum, expresso vero, liquatoque jure resolverunt: at errorem animadverterunt quidem, quia carnosæ fibræ residuæ, tenaces, atque duræ permanerent, & nunquam vera transmutatione, in chylûm li-
3. quescerent: attamen per credulitatem, erroriscque antiquitatem, sibi passæ sunt oculos velari, quærentes subterfugia, atque latibula, statim se salvas arbitratæ sunt, dummodò diversos caloris gradus, si non etiam species, atque genera (ut est igneus, elementalis, radicalis, correspondens elemento stellarum, &c.) imo & calorum momenta, in auxilium excusationem, imploraſſent. Adeo ut unicuique, propemodum graduum momento, sua esset in di-
4. gerendo crasis. Cui stupiditati se Paracelsus quoque involvit, volens unicum panem, in tot animalium speciebus, accipere specificam cruoris & stercorum diversitatem, ob solius gradus momentum in calore. Quasi latitudo caloris, speciem
5. conderet, aut variaret in substantia. Cæterum dum Scholæ omnem in scirpo nodum sustulisse præsumerent, cecidere deinde in caloris naturalis digestivi, itemque in, præter, & contra naturam, fungosa discrimina. Atque tandem, subindè invitæ, ad sacram occultorum anchoram, in digestionibus, refugere debuerunt. Ita nimirum, ut esset aliquis calor digestionis author, tam in morbis, quàm in sanitate. Oblitæ interim, quod ut contra- 6.
riorum unicum finxerant genus, atque utrumque paribus dici modis, quod utriusque, unica, & uniformis esset conditio. Quapropter oblitæ sunt, pares comminisci frigorum species, atque proprietates. Nempe quale esset naturale, digestivum, præter & contra naturam. Itemque radicale, ac primigenium frigus aliquod, docere debuerant. Adeo si calidum radicale respondeat proportione, elemento stellarum, totoque genere discrepet, à quovis alio tepore: etiam frigus radicale, totidem numeris, atque viribus, à quovis alio frigore, discrepare debebat, nisi veritatis penuria, suam sophiam, ut sterilem deserant. Ita quidem, licet calor non naturalis in naturalem, ac vice versa, per inauditam seminum licentiam, pergerent: nativum tamen calorem & febrilem, in distinctas species (imo etiam genera) relegarunt, ut salvarent effectus, calori digestivo tributos. Adeo ut dum cre- 7.
derent, volucres quædam conficere, quæ se contra ignis furorem alioqui defendunt; agnovere ignem aliquem, igne potentiorem. Canis enim ossa deglutita conficit, quæ ignis nunquam in Chylum ausit convertere. Quorum itaque effectuum diversitates coegerunt Scholas, calorem in prædicamenti latitudinem erigere, neglectis interea oppositis frigoribus. Cum interim caloris sit duntaxat specifica diversitas, quæ se, ab aliorum numero eximere non valet. Enimvero, quidquid in stomachum in- 8.
geritur, peracta tandem digestione, est transmutatum, longeque ab elixatione, cæterisque coctu ris, quocunq; gradu paratis, separatum. Quia unica fermento- 9.
rum ignorantia, fecit digestiones, & ape-

psiæ

psiæ remedia nesciri, elenchumq; non causæ ut causæ, perpetrari. Quare non est otiosa, tanquam de nomine, rixa, dum effectus fermentales ascribuntur calori. Quippè hujus quæstionis resolutio medendi intentiones mutat. Proindè soleo lubens causas proprias inquirere, ad quarum scilicet meditationem, utilitas sequitur, morbi tremunt, vel vires vigorantur. Fermenta itaque indignantur merito, quod nolentia, sub Resolleo, militare credantur. Quippe nunquam caloris fuit, rem in transmutationem formalem abducere. Cum calor per se, atque primariò, non nisi calefaciat, per accidens autem, separet aquea à pertinacibus. 10. Quæ caloris univoca actio, nullatenus est digestio, tota transmutando conscripta. Nam etsi in nobis digestio, comitante calore contingat, illa tamen non est calor; licet per accidens sit calori connexa. 11. Idcirco enim in pisce, nullus actu calor est, nec tamen proinde calidis is animantibus in felicius digerit: nec ab in gestis, male se habet, hominum more. 12. Frivolum est ideo confugere ad calorem potentialem, pro pisce. Nam in sensibilibus sensu notis, solus tactus Testis & Judex est: non autem ad somnia fugiēdum. Nam si digestio calori, non actualiter calido, sed virtuali potestati, sit tribuenda. Jam fruor optatu. Alioquin enim, quid id quæso, quam ignoranter rixari, de calore ut tali? Atq; interim fateri, esse aliquid præter calorem sensibilem, quod sit digestionis causa continens. Quid enim insulsius dici potest, quam quod potentialis calor, actu calefaciat, hujusque calefactionis ergo fiat 13. digestio? Res in potentia, jam actu agat? At saltem in canina fame est digestio celerrima, famesque implacabilis. Ergo tum saltem deberet in calidis nobis, molestus, & infestus sentiri calor, si calore actuli in nobis digestio fiat. Si enim parvam digestionem causat paucus calor, & mediocrem mediocris: Utique ad potentem, ac molestam digestionem, magnus quoque calor adesse deberet. Quod attamen, 14. etsi aliquoties curiosius indagaverim, verum esse non inveni. Tum demum notabile. Quod digestio panis in homine, cane, equo, pisce, anate, ave, toto differt genere, non secus atque multiplex cruor, & sordes inde prognata. Quapropter ab unica caloris digerentis specie, ejusmodi digestionum varietates provenire nequeunt. Igitur Scholæ totidem calorum & frigorum genera erigant, & defendant, antequam sibi credi postulent. Ego proinde tantam cruoris differentiam à proprietatibus formalibus, & specificis fermentis: nequaquam à calore, desumo. Siquidem 15. perfectè scio, quod quæcunque habent efficientia essentialia diversa, habent etiam diversa effecta & attributa. Ita videlicet, quod producta in genere diversa, requirunt necessario suas causas efficientes genere diversas. Alioqui namque quidlibet produceret quodlibet indifferenter. Prout nempe unum atque idem, consurgit à causis propinquis iisdem. Quam enim est frivolum, potentias vitales, atque formales, specificasque transmutationum parentes teporibus adjudicasse? Etenim si digestio caloris opus lesset, ma- 16. jorem calorem, continuo felicior, atque uberior digestio sequeretur. Quo enim quæque causa est potentior in natura, eo effectum suum proprium, potentius quoque perficit. Per consequens, febrientis in causo stomachus, potentius digereret, quam sani. At sanè, in febrientis stomacho nil ritè digeritur. Statim 17. namque ova, pisces, carnes, & jura intus cadaverantur, ideoque ructus nidorosos efficiunt, quos, si ructus acidi subsequantur bonum, tam ex signo, quam ex causa censuit Hippocrates. Est attamen in febriente, calor; etiam quandoque is calor, est temperatus, dum scilicet non molestus est, neque sitim excitat: attamen cassa est degestio. *Corpora impura quo potentius nutris, eo magis lædis.* 18.

Quod in febriente est manifestum. *In quo statim tenuissimo, facilisque digestionis cibo, utendum.* Abstinendumque à potentioribus cibis, consummatis scilicet, & jusculis: eo quod absente fermento facilè putrent, nidorem contrahant, ac velut cadaverantur. Non secus atque caro cruda, carpio, pectori, plantis pedum, vel cervici superligata, tantum abest, quod resolveretur in chylum, quod mox ab aliquot inde horis putreant, & fœteant, etiamsi salsa sint. Idem in corpore impuro, atque febriente, ubi calor adest, deest autem fermentum digerens. Nam si calor sit digestionis causa, in febri alioqui desit digestio, adsit autem calor, plus autem sit incumbendum digestioni quam refrigerio: potissimum si non infestus admodum calor ad-
19. sit. Ergo potius studendum esset caloris augmento, quam refrigerio. Adeoque mutandus esset medentis scopus, dum in febri de caloris augmento pro digestione, nutritione, & virium augmento esset cogitandum. Neque etiam conducent acida, esurina, sulfuris, vitrioli, salis, nitri, citri atque similium: sed acribus esset calor excitandus & augendus. Amentiæ quid simile dicit, qui nivem frigefacere ait, quatenus est alba. Sic ridiculum est asserere, fermentum specificum stomachi, digerere propter caloremve vitalem, ipsi inexsistentem. Dolendum sane, quod credulitas & pigritia eorum, quibus vitæ cura delata est, cœmiteria in merum fumen commutaverint, desperantes ab indagine proprietatum physicalium: unde tamen cogno-
20. men habent. Paracelsus quoque calore digestivo delusus, fermentique stomachici ignarus, admiratur, quod res quædam durissimæ paucis horis in chylum commutentur, & os absumatur in tepore stomachi canini. Qui ad Monarchiam medendi adspirans, defecit, postquam hanc mirandam potestatem nominavit, ignora-
21. vit, & fermenta nescivit. Etenim sibi inconstans, alibi hanc proprietatem digestivam, non minus ori clauso, quam stomacho competere scripsit, adeoque & hinc Anachoretas absque deglutito cibo suam trivisse longam feliciter ætatem. At sane idiotismus ille ausui suo relinquendus: dum interim quidquid intra dentium cavitates forsitan remansit, cadaveratur mox fœtore horribili: non autem digeritur. Memini enim vitrum album & opacum, è 22.
fornace mea disjectum, deglutitum à gallinis meis, per calorem lactis delusis: atqui fractura vitri semper est acuminata, compertum vero est post paucos dies, occisis aliquot gallinis, vitrum circumquaque imminutum punctatim, & acumina amisisse, & globosum fuisse effectum. Cæteræ autem superstites & convivæ, mox post paucos dies reliquum vitrum contriverant, etsi exemtos vitri globulos à prioribus mactatis etiam voraverant. Notabis interim vitrum resistere aquis, resolventibus quævis metalla. Pluribus nempe volucribus fermentum adeo potens est, ut nisi subinde lateribus, creta, argillave vescantur: ex multitudine aciditatis, malè habeant. Contra vero febrientis stomachus, totus nidorosus, cibos triduanos, non rarò adhuc visu' distinctos, rejicit, vel quandoque in flavum, aut æruginosum liquamen versos, oberrante scilicet fermenti scopo. Hujus stomachici 23.
fermenti necessitatem didici, dum puer passeres alerem, exserui linguam sæpe, quam passer morsu apprehendebat, & sibi deglutire conabatur, atque tum sensi ingentem aciditatem in gutture passeris. Unde extunc scivi, cur tam edaces & digerentes. Dein vidi, quod acidum sulfu- 24.
ris stagma, chirothecam meam imbuisset eamque in succum, parte qua maduerat, statim resolveret. Quod mihi tyroni confirmavit, transmutari cibos ab acido, adeoque habitare in stomacho fermentum, quod omnia ingesta licet dulcia, statim in acidum commutaret. Quocirca esse quoque acida cuncta, quæ appetitui desidi propinantur. Ut sunt omphacium, acetum, succus citri, aurantii, sinapi, etiam

sal

sal & salpetræ, quatenus spiritum esurinum in se habet, & placidissimè acidum. Itemque berberis, ribes, cerasa, citonia, &c. Hactenus arrident ęgris apepticis. Est itaque hujus fermenti tam necessaria contemplatio, quod vitæ gubernaculo præsit: dolendumque ideo, ejus cognitionem hactenus in Scholis suppressam.

25. Et quanquam siccitas totius cum senectute invalescat: non senescimus tamen, nisi fermentorum aliquot penuria pauperie extinctione. Siquidem cervus, corvus, aquila, anser, &c. Primis adolescentiæ annis, nobis longè sunt aridiores, attamen in aliquot secula perennant, imo aquilæ, & cervo, sponte renovatur inventus.

26. Non est autem fermentum istud digestivum in sola aciditate aliquali situm. Neque enim acetum vel jus citri farinam fermentat: imo nec farina fermentata, est proinde fermentum stomachicum: Sed hoc est acidum esurinum, stomachicum, specificum, & humanum: ita quidem per singulas brutorum species, specificè distinctum, quod ipsis sit appropriatum. Mures namque, glires, & sues, citius famè pereunt, quam phaseolum edant. In homine verò plerumque ad generis amplitudinem adspirat.

27. Interim plures caseum horrent, vinum, lac, vel alia spernunt, quia non conficiunt. Ideoque quæcunque luctantur cum nostra digestione, obversantur fermenti illius proprietati specificè, fermentumque conculcare nituntur.

28. Fermentum ergo digestivum, est proprietas essentialis, consistens in vitali quadam aciditate, ad transmutationes potens: ideoque & specificæ proprietatis. Falco enim antè moritur, quam panem esitaverit. Dixi jam alias, quod si stilletur cruor, quolibetcunque caloris gradu, attamen semper inspissatur, siccescit, & carbonem post se relinquit. Ille tamen atque idem cruor, totus per fermenta nostri insensili transpiratu exhalat. Cum itaque calor semper operetur univoce, non potest cibum, per digestionem in chylum mutare in sanguinem, liquorem alimentarium ac tandem per insensile effluvium proscribere, citra ullam sui residentiam. Non potest inquam unicus calor, in adolescente, cruorem in ossa mutare, itemque in ossifragio, cruorem in porum constringere, qui in adultis, itemque in sanis, totus in exhalationes avolat. Nisi præter calorem sint aliæ potentiæ cognitiones, & sensationes, horum effectrices principales. Siquidem calori proprium est, & geniale, humidum consumere & crassius retinere exsiccando. Mures enim 29. sine potu, sola farina vescuntur, eamque in succum sive chylum suum resolvunt. Quod sanè, longè à scopo caloris est alienum. Non est ergo calor digestionis author, sed est alia facultas quædam vitalis, quæ verè atque formaliter transmutat alimenta. Eamque fermentorum nomine 30. designavi. Sunt autem plura fermenta in nobis, prout de digestionibus mox explicabo. Ast cum fermentum subindè desit stomacho, patet exinde, quod fermentum ipsius non sit ipsi proprium, sed aliunde eo affluat, & inspiretur. Ideoque Lien stomacho incumbit sic, ut gallinæ lienem circum stomachum unitissime congestum habeant, ideoque & potentius digerant. Summe admirandam, cruentisque lachrimis deplorandam cæcitatem Scholarum hic aperio. Quæ viscus istud nobile Splenis, in cloacam pessimi excrementi attrabiliarii dedicarunt, cujus unius subsidio vivimus, vitamque, & regna aurea Saturnia possidemus. Acidum autem atque nigrum excrementum, quod subinde nimio fermento imbutum à Splene rejicitur, ob visceris indispositionem, atram ideo bilem commentæ sunt. Quæ postmodum in nostro duumviratu: Itemque de digestionibus dilucidiora fient. Porrò ante 32. conclusionem hujus quæstionis notandum: apud Medicos quatuor tantum esse caloris gradus, totidemque frigoris in simplicibus, à temperato scilicet, usque in caustica, & escharotica: eo quod de virtuali

tuali tantum, atque potentiali qualitate agant, quam suo alibi loco perstringam. Idcirco enim quartus caloris gradus, apud Medicos in rerum natura, & ad tactum
33. est temperatus. Philosophi verò calorem juxta ignem metiuntur, adeoque usque ad ignem octo gradus fingunt: quorum adhuc quintum, sextum & septimum, nondum designarunt, quia positionibus suis credi assolet. Octavum tantum in elementis esse volunt, & in hoc elementorum transitum credidere; in igne enim, quasi elementum esset culinarius ignis, aliquid probasse rati sunt, & nuspiam alibi. Totum vero hoc dogma nihili esse, jam ante demonstravi. Inprimis ridiculum, Quod gradum caloris in igne, æqualem frigori aquæ, humiditati aeris, & siccitati terræ, fecere. In quo insigniter delusi, neque adeo eosdem gradus tam violentos alibi quam in igne ostentarunt. In hoc scilicet octavo gradu, elementa se invicem destruere, vorare, & consumere asserunt, non secus
34. quam ignis ligna absumit. Chymici deinde Medicorum ritu, in ipso igne tantum quatuor gradus fecere, parum sibi curæ assumentes, de reliquis qualitatibus elementariis: eo quod soli pyrotechniæ se emancipassent. Quos nempe gradus distinxerunt, ita ut primus sit à tepore, sub vaga latitudine, usque in ignem sublunationis spirituum oleosorum. Alter vero abhinc, usque in sublunationem spirituum siccorum. Tertius dein usque in obscuram ignitionem. Ultimus verò, usque in extremam flammæ reverberii potentiam.
35. Ego verò ad clariorem doctrinam, in chymicis gradus distinguo, ut primus sit, ubi summa frigiditas est remissior. Ætenim qui chymiam, naturæ pedissequam, & simiam æmulatricem fingo, atque subinde Magistram: totam naturam speculationi chymicæ subdo. Secundus ergò gradus in natura, sit calor, qualis est aquæ nondum glaciatæ. Tertius ubi remissè friget, prout est aqua putealis. Alioqui calor absolutus ad tactum nostrum (qui tepidus est) fallitur, frigereque putatur, quicquid se minus calet. Et cum plus minusvè tactus caleat, inconstans facit indicium caloris. Quartus demum gradus est teporis leviusculi. Quintus jam tepet. Sextus est noster. Septimus jam febricitat. Octavus, Solis majalis. Nonus distillatorius, & qui jam tactum superat. 10. Distillat cum ebullitione. 11. Sublimat sulfur, & spiritus siccos. 12. Liquefacit, & Pyritem sublimat. 13. Est in subfusca ignitione. 14. Est ignitio candens. 36.
15. Tandem, est follium & reverberii ultimatus vigor. Denique etsi calor & frigus sint qualitates reales, & gradus susci-piant: humiditas tamen & siccitas, non sunt considerabiles, nisi in suo concreto: ideoque nec constituunt gradus qualitativos: sed tantum quantitativos. Quia humidum in unica gutta, tam altè humidum est in sicca argilla, atque in suo elemento; eo quod humidum & siccum, non sese commisceant in sui radice, nec se mutuo intrent, aut penetrent: ideoque nec se mutuo disponant, & afficiant formaliter. Nam ejusmodi appropriata, competunt seminibus, non autem elementis. Humi-37. ditas ergo, & siccitas, gradus non admittunt, nec mutant ideo, ut neque alterant. Quia propriè non sunt qualitates in abstracto: sed ipsamet corpora qualia. Calor vero & frigus, se mutuò penetrant, per minima, frangunt, & graduant. Ideoque nec mirum, Scholas tam mutas man-38. sisse, in gradibus humiditatis, & siccitatis. Aeri enim humiditatem intensam ad octo gradus, aquæ vero eandem remissam, sive temperatam ad quartum scilicet gradum. Siccitatem denique terræ intensam ad octo, Igni verò remissam ad 4 gradus. Sed hæ neniæ complexionum, tam in elementis quam corporibus, quæ falso ex elementis mista credidere hactenus, in rudera cecidere, multiplici ruendi necessitate, undique jam conquassatæ.

TRI-

TRIPLEX SCHOLARUM DIGESTIO.

1. Scopus universalis hujus libri. 2. Prima digestio in stomacho. 3. Prima corporis regio. 4. Duo admiranda in hoc opere. 5. Digestio altera, & secunda regio. 6. Tertia digestio. 7. Ultima corporis regio. 8. Oblivio Scholarum. 9. Status accretionis.

1. NOn satis est ostendisse, non esse quatuor elementa in natura, ut nec illorum mistiones materiales atque inde resultantes complexiones & luctas, non denique congressus, & complexus humorum inde fictorum, horumque amentiam; contrarietates vero inde natas, atque discrasian esse mera gentilium somnia in Medicinam adducta, & à Scholis etiamnum adorata. Nec sat est, me ostendisse alibi tria prima è morborum, sanationumque classe releganda, Astrorum item causalitatem in medendo refutasse, ventos quoque exsibilasse, consumtiones humidi radicalis, ceu vanos terrores rejecisse. Catharros demum, & Tartarorum durum, novumque inventum explosisse, adeoque ostendisse morbum tam in genere, quam in particulari, Scholas hactenus latuisse, ac consequenter mortales languere sub arte conjecturali, adhuc fundamentaliter ignota, nisi ipse proprias morborum causas detexero. Cumque intimorum hostium causæ plerumque sint intimæ, ante omnia functionum historiam proponam; Post eam vero aliquot principia naturæ, hactenus inaudita scitu necessaria demonstrabo. Scholæ, cibum atque potum, perhibent in stomacho, vi caloris transmutari in liquorem, quem, ob similitudinē cremoris hordei, vel ptisanæ, chylum dixere. Hunc autē deinceps, à venis, stomacho, & intestinorum toto ductui insertis, & comitantibus, proinde mediante mezenterio adnexis (quod vice tertiæ tunicæ, intestina vestit, circumdat, atque involvit) paulatim assugi, & intro attrahi ajunt. Relinqui autem residuum grossius in intestinis, tanquam inutilem scoriam, per anum abigendam. Hanc nimirum coctionem, vocarunt digestionum trium primam. Adeoque primam corporis regionem incipere ab ore: terminari verò una parte in ano, altera autem in cavo hepatis. Duo satis admiranda in hoc concurrunt. Nimirum quod paucis horis, durus cibus resolvatur in succum, & quod venæ, extremis osculis terminentur in intestina, per hæc inquam transfugant, quantum quotidiè liquoris ingestum & factum est. Nequicquam autem flatus illo cremore subtilioris assugant: attamen non reperiantur intestina foraminata, in vita magis quam in morte. Transit nihilominus totus chylus per venas mesenterii in jecur. In quo, ajunt, rursus separari serum cruoris pro lotio, quod ad renes transmeat; corpulentiorem autem cremorem, volunt in hepate mutari in cruorem. In prima nempe digestione, quod durius & opacum est, excluditur. In altera vero opacum retinetur, secluso diaphano. Secunda ergo corporis regio & officina, incipit ab ipso corpore jecoris, & in ultimis ramis, venæ cavæ terminatur. Tertio dein, Sanguis decidens extra venas, raptusque in alimentum solidorum paulatim perficitur, transmutaturq; in humorem, quem appellant secundarium. Illumque in quatuor affinitatis gradus secant. Antequam verè informatus, in solidorum soliditatem sit admissus. In hoc igitur humore alimentario, impenditur tertiæ atque supremæ digestionis labos. Ideoque hæc ultima corporis officina, habitum corporis vocant, obliviscunturque viscerum. Quæ scilicet & ipsa, eodem jure coquunt sibi, & inde aluntur. Siquidem in hoc humore, pars quæque vivit proprio orbe. Et

2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

singularem in se, quæque sibi coquinam
9. habet. Cæterum ad certam usque ætatem, rerumque seminibus innatam mensuram, alimentum cedit in augmentum. Tum sistit, & non amplius admiscetur primis constituentibus. Atque idcirco, tantum retardandæ siccitati senii, opponitur hoc alimentum, usque in vitæ epilogum. Hæc scilicet est distributio digestionum & regionum corporis apud veteres, & Scholas modernas. Quæ nequaquam est visa mihi sufficere: sed plena ignorantiæ. Utpote, quæ præter rudes observationes, nil lucis arti medēdi attulerit.

SEXTUPLEX DIGESTIO ALIMENTI HUMANI.

1. *Miseræ Galenicorum jactantiæ.* 2. *Prima cibi dissolutio, unde.* 3. *Acidum acquisitum, statim mutatur in salem salsum.* 4. *Usus duodeni neglectus in Scholis.* 5. *Acidum extra stomachum, nobis nocere.* 6. *Fermentorum varietas, & incompatibilitas.* 7. *Promtæ commutationis istius exemplum.* 8. *Nil alibi occurrit, Fermento simile.* 9. *Volatilitas acidi, manet in producto salso.* 10. *Latitudo in fermentis.* 11. *Unde sciatur, quod fermentum primum, sit extraneum stomacho.* 12. *Cur condimenta stent in acido.* 13. *Acor, non quidem ipsum: sed ejusdem est organum.* 14. *Nimius acor stomachi, à vitio est.* 15. *Recessus à Scholis, in examine fellis.* 16. *Quod non fiat bilis è cibis.* 17. *Fel, non esse excrementum: sed viscus.* 18. *Uteri membrana, est viscus, prout & stomachi.* 19. *Cur fel & jecur connexa sint.* 20. *Quis sit jecoris stomachus.* 21. *Cur præcedat fermentum fellis, sitque secunda digestio.* 22. *Cur cruor in mesenterio adhuc careat fibris, nec ideo grumescat.* 23. *Uterus lotii, & uterus Duelech, distincti.* 24. *Stomachus fellis, ejusque regio.* 25. *Cariosa opinio Scholarum, de ortu fellis, ejusque usu.* 26. *Natura plus fuisset sollicita pro felle hoste, quam pro amica pituita.* 27. *Separatio urinæ differt à serositatis separatione è lacte.* 28. *Secunda & Tertia digestiones, inchoantur simul; quanquam tertia tardius perficiatur.* 29. *Stomachus fellis, quis.* 30. *Fel plus importat, quam excremento præsidere.* 31. *Aves rene, & lotio, non autem felle carent.* 32. *Pisces quoque, probant majoris fellis, quam sordium necessitates.* 33. *Falli Scholas, in usu fellis.* 34. *Liquor fellis cum sua membrana, viscus nobile, sui superfluum subinde proscribit in duodenum.* 35. *Quomodo excrementa calorem fellis acquirant, non tamen proindè bilis sint, aut fel.* 36. *Sapor stercoris proprius, fel excludit, ac figmentum bilis.* 37. *Fellea videntur, quæ non sunt.* 38. *Unde vena habeat, quod etiam à morte hominis, cruorem à coagulatione præservet.* 39. *Extrema Scholarum incogitantia.* 40. *Objectionis solutio.* 41. *Venas stomachi, nequicquam sibi attrahere è chylo, probatur multis argumentis.* 42. *Author à Scholis dissentitur, quoad primæ regionis in corpore metas.* 43. *Vera officina cruoris, non est propriè in hepatis transitu.* 44. *Actio fermentalis, solo agit inspiratu, nec indiget corporeo attactu.* 45. *Absurda consequentia ad Scholarum positiones de attactu, & fotu continuo.* 46. *Fellis & jecoris fermenta, per inspiratum, sua peragunt munia.* 47. *Cur flatus non penetrent intestinum.* 48. *Error Paracelsi circa vesicæ poros.* 49. *Prima digestio, nondum formaliter transmutat cibos.* 50. *Ubi ciborum compleatur absoluta transmutatio.* 51. *Falsum, non dari alimentum absque excremento.* 52. *Falsum, quod primum stomachus sibi coquat, & secundario pro toto.* 53. *Fel habet balsami naturam.* 54. *Objectio misera.* 55. *Fel pro balsamo in sacris.* 56. *Contra fel icteri.* 57. *Bini Idiotismi in Paracelso.* 58. *Quomodo separetur sal maris à salepetræ.* 59. *Ex aqua acetum.* 60. *Quarta digestio, & regio corporis.* 61. *Cur cor auritum.* 62. *Quinta digestio.* 63. *Vaporem esse in cruore, nondum spiritum æthereum.* 64. *Nutritio carnis & viscerum distinguitur.* 65. *Animalem spiritum specie non differre à vitali.* 66. *Quarta & quinta digestionum, carent excrementis.* 67. *Quæ sexta digestio.* 68. *Morbi in sexta, neglecti à Scholis, quia non intellecti..* 69. *In calinæ designatione, ac officina, errores aliquot Scholarum.* 70. *Cur venam comitetur plerumque arteria.* 71. *Notatur Paracelsus.* 72. *Error Fernelii de butyro.* 73. *Incogitantia Paracelsi de lacte.* 74. *Censura lactis.* 75. *Modus educendi cruoris hircini optimus.* 76. *Curatio Pleuritidis indubia, absque venæ sectione.* 77. *Lac asinæ, cur præferendum reliquis.* 78. *Educatio pueri pro vita longa & incolumi.* 79. *Quædam notatu digna de lotio.* 80. *Cur hydropici siticulosiores bestiis.* 81. *Locus proprius fermenti stercorei perindè quasi in lupo.* 81. *Nidus proprius lumbricorum, eorundemque historia.* 83. *Differentia Ascaridum à lumbricis.* 84. *Clysterem ad nutriendum frustra injici.*

OBservavi insignes abusus, per totam paginam functionum, sive de usu partium, commissos. Quanquam nec alibi gloriosius triumphet Galenus, quam 1.

quam, in tractatu de pulsibus, & in usu partium, quas tamen moderni Anatomici, ostendunt illum nunquam inspexisse. Quapropter est prorsus probabile absque cognitione & veritatis investigatione, hos tractatus à Galeno descriptos, aliunde & pro suis prostitutos coli, adhuc hodie in Scholis. Quapropter præmisi digestiones, quas hactenus cognovit, & sibi invicem subscribendo confirmavit Antiquitas: & subjungam ea, quæ me mea docuit singularis experientia, sub divina gratia:

2. Extra controversiam, est cibos & potus, unà, pariterque dissolvi in cremorem, planè diaphanum in cavo stomachi. Addo, id fieri vi fermenti primi, manifestè acidi à liene mutuati. Reperi namque totidem adæquatè fermenta, quot sunt in nobis digestiones. Deniq; nec minoris est portenti, quod cremor ille spolietur omni prorsus hausta aciditate fermenti, simul atque labitur è stomacho in intestinum, quam fuit mira fermenti illius potestas in stomacho? Intestinum istud, duodenum vocatur, à mensura 12 digitorum,

3. estque immediatè subter Pylorum. Equidem anatome conqueritur molestiæ, hoc loco propter glandium vasorumque munerum, tam scilicet exiguo intervallo, tantorum usuum organis distendi: adeoque in tota dissectione, nil æque occurrere

4. difficile. Etenim nec frustra sunt ibidem tot vasa & organa: licet illorum usus ne-

5. glectus steterit. Nam inprimis, conceptum in cremore fermentum stomachi, cum didicerim tam ipsis intestinis, quam aliis partibus, per multa tormina pernicio-

6. sum esse: notavi non segniter, quod partes singulæ, singula obtinuerint fermenta, cum horum sit in transmutando inexcusabilis necessitas. Adeoque & hinc insuper concluси, quod singula fermenta, horreant aliena sibi socia, patronorumque peregrinorum imperia. Tanquam si sint exotici fures, falcemque mittentes in alienem messem. Idque sanè nullo zelotypiæ vitio, quasi activitatibus alienis inviderent. Verum studio exsequendi muneris, quod à rerum Domino sibi est injunctum. Mirum dictu, quod acidus cremor in duodeno, salis saporem confestim acquirat, suumque salem acidum in salem salsum, adeo libenter commutet.

Non secus ferè, atque acetum acerrimum, 7.
per minium extemplo pristinam aciditatem exuit, eamque in dulcedinem aluminosam confestim mutet. Prout & acidum sulfuris, extemplo mutatur in sale Tartari: At longè transmutationis excellentiori vigore, acidus ille cremor, in nobis sit statim salsus. Siquidem id fit absq; 8.
Corporis ulla alicujus cõmistione, prout, dum acetum, plumbi additamento constrictum, dulcescit. Vel acidum stagma, in sale alkali combibitum. Quia revera nil uspiam reperitur, quod vi fermentali, ex pleno respondeat: cum fermenta sint causæ primitivæ transmutationum, & quidem à priori: atque ideo necessum est, illorum similitudines, à posteriore dumtaxat haustas, claudicare plurimum.

Cremor itaque noster acidus, fit salsus, 9.
sola fermentali, ac immutabili dispositione. Quocirca etiam, volatilis aciditas illius cremoris manet in pristina volatilitate, dum suam prius nactam aciditatem, cum salsedine commutat. Non enim sic aceti stillatitia aciditas volatilis, dum litargyrum minium aut cerussam dissolvit, permanet, ut antè, volatilis: quia dissolvendo coagulatur, & formam fixioris salis assumit, separabilis jam à liquido aceti stagmate, cui nuper nupserat: sed dissolvendo coagulatur, & formam fixioris salis assumit. Quia est actio dissolventis & dissoluti: non autem transmutantis fermenti, quod ad novam utrobique formam continuò tendit. Enimvero quo- 10.
rundam stomachi facilius digerunt olera, legumina, vel cerealia: aliorum vero felicius conficiunt pisces, caseum horrent, aquam vino præferunt; ubi aliorum interim stomachus, carnivorus, vel pomo addictus, propter specificam scilicet, imo

& appropriatam fermenti illius proprietatem. Imo nec sat est, gratis dixisse in stomacho, fermentum habitare acidum primæ digestionis, duriorumque ciborum liquationis causam totalem, nisi idipsum
11. planius explicetur. Stomachus inprimis non in se, aut à semetipso, fermentum hoc habet. Digestio namque appetitus, & œconomia stomachi abeunt quandoque, & redeunt absque extinctione: quia non sunt ipsius stomachi. Quapropter dixi, membranam stomachi, omnem suæ digestionis energiam, illiusque famulatum ex Splene habere; Splenem nimirum cum stomacho, ideo unicum in nobis conficere Duumviratum. Undè nempe aurea, ac felicia Saturni regna, Poëtæ, & in fasto, libera Saturnalia erexerunt. Veteres, aliquam veritatis antiquæ historiam subodorati. Sunt nempe gustus acidi & odoris, quæcunque confectis cibis per vomitum ejiciuntur, imò, licet multo saccharo condîta essent. Ructus nempe acidi, judorosis supervenientes in morbis, Hippocrati censentur bonum præsagire. Hinc nempe salsaturæ omnes, atque
12. ciborum condimenta, ad acuendum appetitum, acida sunt. Ut succus citri, aurantii, granati, omphacium, tartarus, acetum, berberis, pampini vitis, sinapi, itemque sal maris, quatenus spiritum acidum in se continet. Quo respectu commendantur quoque liquores sulfuris, vitrioli, salis, salisnitri, &c. Non enim volo, quod cujuspiam illorum acidum, absumatur in augmentum fermenti specifici, & appropriati, in Splene habitantis. Absit. Fermenta namque nil habent, præter, aut extra se, in natura, quod sibi dignè queat assimilari: cum sint dona specifica naturæ vitalis. Idcirco enim fermentum qua parte fermentum est, vitale ac liberum est arcanum, nulli alteri qualitati jugale. Sufficit nempe pro condimentis: quod acida præparent cibos, ad faciliorem splenetici fermenti in-
13. gressum. Denique quanquam fermentum stomachi, acorem habeat specificum: non est tamen acor, ipsum fermentum vitale: sed saltem organum ejus. Habet namque fermentum stomachi, aciditatem sibi comitem singularem, per proprietates, per genera, atque species quoque diremtam: sed digestio in se, est opus vitæ ipsius, cujus hac in officina instrumentum satellitium est acor. In aliis verò, quæ deinceps sunt officinis vita, aliam utrobique associat sibi qualitatem secundariam, suæ intentionis ministram fermentali, atque vitali scopo adaptatam. Hinc nempe in stomacho, non rarum est 14.
peccatum, è gradu aciditatis alienæ oriundum. Quapropter Orexis, atque ejusmodi stomachi perplexitates, peccant in adultero acore. Hinc namque puncturæ in stomacho, difficiles concoctiones, ructus denique, atque vomitus peracidi. Quamobrem si in acido, fermentum consisteret, acetum, oleum vitrioli, atque similia, fermentarent panis massam, nostrosque cibos perfecta transmutatione conficerent. At nil horum. Fermentum itaque, arcanum liberum est, atque vitale, ideoque passim suis finibus coaptat sibi clientem qualitatem. Quoniam cum fermenta, sint de classe formalium & seminalium, ideo quoque se, è consortio planè materialium qualitatum segregarunt. Sin autem associaverint corpoream qualitatem ministram, quo faciliùs robur suum vitale dispergant; id factum puta, in adjumentum, adeoque dualitatem non potest non cum fermento continere. At- 15.
que ideo etiam, ista qualitas peccare potest, tam in excessivo, quam imminuto sui gradu. In eo enim immensum à Scholis recedo. Quod doceant inprimis, fel non esse viscus vitale. 2. Non esse membrum nobile. 3. Non esse, nisi ipsum recrementum inutile, proscriptumque massa cruoris, ne scilicet cruorem infectet. 4. Esse productum ideo, præter intentionem naturæ. 5. Utile saltem, expellendo stercori, atque lotio. 6. Ideoque folliculum

fellis,

fellis, non esse de substantia visceris: sed saccum, sive cloacam sordium & superfluitatum. 7. Sanguificationem tandem in-
16. cipere, & compleri in jecore. Quæ sanè mihi videntur somnia. In primis namque, cum non requiratur bilis ad constitutionem cruoris, non esset necesse è singulis cibis, procreari amarum istud, fel, sive bilem, nisi à proprio agente, inque singulari officina ad utilem, vitalem, atque necessarium finem propagetur. Multo enim minus, fel, mihi excrementum fuit visum,
17. quam aqua Pericardii. Mirum saltem, cur pisces ex aqua, & pecora ex gramine, semper nihilominus tam amarum liquorem quotidie conficiant. Profectò univoca illa fellis identitas, per tot species necessitatem aliquam, in vitæ opificio mihi arguere videbatur. Adeoque fel non habere necessitatem producti excrementi, ex quibuscunque alimentis, quin potius ne-
18. cessarii visceris constitutionem. Admirari enim desivi, considerando quantas tragœdias dominii, uterus (qui nil nisi saccus, ac pellis est) concitaret, & visceris principalis vicem obtineret considerando, inquam, quantam prærogativam, membrana stomachi sibi vendicaret. Adeo ut cordis nomen, proprietatesque præ cæteris visceribus, ad se rapuerit. Unde sanè mirari desiti, quod folliculo fellis, & felli ipsi nomen visceris donaretur: præcipuè, quod eidem à plerisque, vis irascibilis in-
19. genita credatur. Ego sanè, reperi in humanæ digestionis œconomia, duorum viscerum, fellis & jecoris connexa corpora & fermenta, pro sanguificatione. Fel nimirum in opere sanguificationis præcedere, & hactenus stomacho atque intestinis propinquius, quam hepar. Foveatur nempe fel, in sinu, atque gremio velut materno jecoris. Est enim jecoris, atque
20. sanguinis balsamus. Etenim cum sanguificatio, non sit transmutatio, quæ per momentaneam dispositionem, possit introduci, sitque hepar, insigni cavitate orbatum, qua intus queat succum sanguificandum in moram, sive digestionis terminum, continere. Id est. Jecur in se, est corpus solidum paucas & exiles venas habens, adeoque totus cremor, concomitatus tanto lotii acervo, celeri transitu, per hepar transire debet: crudus autem cremor, nequeat solo transitu tam celeri, confestim in cruorem mutari. Quocirca nullatenus potuit perfecta sanguificatio, fieri in ipso jecore. Eo quod hepar non esset culina: sed œconomus, suo fermento sanguificativo: per quod tanquam per mandatum, inprimis per dispositiones successivas, exsequitur injunctum sibi à Creatione munus. Igitur pluralitas venarum Mesenterii, est ipsius stomachus Jecoris, & officina præparativa cruoris. Ejusque perfectionem jecur spirat in cruorem adhuc nudum, postquam in venam cavam est reconditus. Equidem ut sanguificatio, est exquisitior quædam digestio, transmutatioque rei manifestior, quam est liquatio cibi, in chylum: non potuit commode contingere, in amplo aliquo vase; sed in multis angustioribus, quæ simul capacitatem aliquam insignem adæquent. Quo scilicet, Archeus ille fermentalis, strictissimè, arctissimè, & proximè attingat, comprehendatque singula, & suum jecur fermentum communicet, commutando, & inspiret vim vitalem. Splen namque in stomachum, vas amplum, sui fermentum inspirat, neque enim Splen cibos immediatè attingit. Sic quoque hepar suæ spiraculo vitæ sive fermento, in sibi substratas venas, inspirat actum sanguificationis. Et prout cibus ab ore labitur in stomachum, ibique finem digestionis exspectat: Sic ab intesti-
21. nis, immediatè cremor rapitur in stomachum hepatis. Sed cum ille cremor sit multus, & magna sui parte excrementitius (etenim in se adhuc urinam continet) debuit, ut convenientius sanguificetur, prius suo excremento exonerari. Quippe is cremor, est adhuc totus indistinctus, nec ideo excrementum agnoscit:

quid ergo aget jecur, univoca sanguificationis actione? An enim segregatio excrementi, degeneratio cremoris, & cremoris sanguificatio, una eademque opera fient, & absolventur? minimè. Cremor sanè, transmutatore fermento opus habuit, distincto à fermento sanguificativo, quo scilicet pars sui, minus idonea, commutatur in merum excrementum, non enim actio sanguificationis, poterit facere ex non excremento excrementum. Distant enim nimium ambæ ab invicem. Actio enim, quæ è cremoris maxima parte parat excrementum, non fit per cruoris coagulationem, & serosioris partis separa-
22. tionem. Cum cruor in meseraicis nedum non coaguletur: sed ne quidem adhuc coagulabilis sit, quamdiu in illo stomacho versatur. Ut patet in dysenteria, fit ergo separatio excrementi serosi, à cruore, in ipsis meseraicis, & quidem ab alio longe agente fermento, & viscere, quam quod sanguificationi incumbit. Est nempe actus quidam, qui cremoris partem condemnat in excrementum. Cruorem autem præservat, & intactum relinquit. Præcedit ergo sanguificationem,
23. productio ac separatio excrementi. Adeoque uterus lotii, ante Meseraicas incipit. Nondum tamen ibidem, est uterus Duelech, eo quod fermentum renis spiritum urinæ mutat, in jecore, & circumcirca. Fellis ergo fermento mutatur, quicquid in cremore fuit acidum, in sa-
24. lem urinæ. Fellis autem stomachus est duodenum, & sequens arundo intestini vicini, desinitque in principiis venarum Mesenterii. At quia hic partium & fermentorum usus, Scholis hactenus inauditus, longiori sermone ideo dilatan-
25. dus est. Inprimis stante Scholarum doctrina, in jecore fit cruor: & cum cruore, simul fit fel: Ergo necessariò quoque fellis separatio erit motu & natura, posterior sanguificatione. Quapropter deberet cystis fellis supra jecur, & non infra juxta venam portæ esse. Per suppositionem enim, nunc dono figmenta quatuor humorum. Saltem rem, longè commodius sanguinem, à superflua bile purgasset, quam cystis fellis (cum scilicet bilis immediatè urinæ adhuc immista esset) maximeque, quod doceant, urinam iterum felle (atque ideo frustra, debere tingi. Cur enim tam præcise separaretur fel ab urina, si iterum illi mox addi debebat? In omnem eventum, frustranea & importuna sarcina, jecur onustum conjicio, appenso folliculo fellis. Folliculo inquam, abjecti tantum stercoris, ciendis urinis dicati. Tantoque infeliciore vesica, quippe quæ cum sit membrana, primæ & spermaticæ constitutionis, debeat tamen nutriri solo felle, cum vena careat per vesiculam, transcurrendo propagata. Etenim cum nutriamur iisdem, quibus constamus; ubi reperiet spermaticum alimentum folliculus iste, ex felle? quod in se nil nisi excrementum esset? Quod si verò, abstergendis alvi fecibus, fel in cystim subter hepar colligi dicatur: saltem Agens, quod procreat in lotio, salem ex non salibus sui partem urinæ eluendis, detergendisque intestinis, ac ciendis horum recrementis, commodius reliquisset, ut fœtido tœdiosoque fellis onere, ac contubernio, jecur liberasset. De fide tamen est, corpus nostrum, tam affabre à Deo conditum, ut nihil frustra, nihilque in eo diminutum sit. Quin longe artificiosius atque commodius factum, quam noster capiat intellectus. Ergo si fines fellis, à Scholis dati, essent veri, utique renes longe commodius satisfeciissent illis (ut dixi) quam quod inutili ideo pondere, jecur gravasset rerum opifex. Sed consequens convincit suum antecedens falsitatis: ergo tota doctrina est falsa. Si aves renibus, vesica, & urina careant, quo commodius volitent: fel vero duntaxat inserviret emungendo cruori, saltem cruor depuratione fellis libentius caruisset, quam depu-

deputatione lotii. Id est. Si natura queat potum in ave, sine urina sequestrare, itemque proinde renibus, atque vesica carere: nonne multò illi facilius foret, aliquantillum fellis cum urina & alvi recrementis segregasse, quam quod nobile viscus, onerasset cystide, adeoque inutili excrementi sarcina, sanguificationem molestasset? etiam in volu-
26. cribus? Certè natura plus saltem indulta censetur bili, quam pituitæ, quod illi peculiarem vesiculam condiderit. Insulsum nempe, quod pro alvi & vesicæ fæcibus, fel, jecoris in gremio locasset; cum alioqui bilem cruori permiscri abundè dissimulasset natura. Quocirca penitius introspiciens, observavi, cystim fellis esse velut hepatis nucleum in ejus cavo, curiosè ab injuriis servatum: Jecur verò, esse velut fellis corticem. Deindè, quod fel, tanto vicinius alligatum sit duodeno, eo quod ejus digestio ac fermentum præcederent digestionem jecoris, sive sanguificationem. A vivido nem-
27. pe cremore, separari debebat serosa pars recrementitia. Quæ separatio proinde, non est comparanda sero, & lacti, quæ ab invicem non sequestrantur, nisi cum lactis corruptione. Siquidem in cremore contingit separatio seri, cum rectificatione, & præservatione cruoris. Id est. Fermentū fellis, est perfectivum cremoris, præservativum cruoris & corruptivum seri; Quæ tria simul in puncto cōcurrunt, quo fel, acidum salem stomachi, (præterquam in stomacho noxium, & corruptivum) convertit in salem salsum. Porro quanquam dixerim, sanguificationem esse posteriorē, respectu separationis lotii, & transmuta-
28. tionis acidi, in salsum: Attamen utrumq; fermentum, tam fellis scilicet quam hepatis, simul incipit, quia neutrum feriatur unquam. Hepatis enim, ut est majoris operæ atq; perfectionis: ita tardius, suum absolvit pensum, quam fellis fermentum. Præcedere nempe debebat cremoris præfata transmutatio, ut sublevatum inutili onere jecur, commodius incumberet sanguificationi. Est itaque secunda, sive fellis digestio; distincta à prima, & tertia, fermento, viscere, utero, gustu, effectu, & fine. Quam totam nesciunt Scholæ hactenus, quia errantes in usu fellis. In prima namque stomachus est 29.
receptaculum, Splen vero fermentum de se inspirat acidum in cibos, firque inde cremor acidus. In altera verò, gracilia intestina, sunt stomachus: fermentum vero à felle inspiratur ad corruptionem & separationem aqueæ partis: mutaturque acidum volatile in salsum volatile. Quod autem hoc fieri possit, celeri attactu, quandoque per aliquot mechanicas ostendam. Quod scilicet oleum vitrioli, solo attactu Mercurii, convertatur in merum alumen, acetum & salem, &c. Sæpè etiam mox à potu, mistio fit aquosa (salsa tamen) vixq; concepta primæ digestionis nota, quin elabatur notabilis pars potus, sub errore Pylori, & per consequens non facta fuit separatio lotii, à cruore in hepate. Quippe nondum in hepate factus est cruor, si ipse chylus, adhuc conficiatur è cibis in stomacho. Puta dum potatores, à pastu mejunt sæpissimè. Itaque etiam fit urina à potu aquoso, imo è potu, unde non factus fuit cruor, adeoque sanguificationem ibi præcedit generatio lotii. Tertiæ tandem digestionis, venæ ipsæ mesenterii sunt stomachus, quorsum jecur, fermentum cruentum inspirat, estque rubicundus salsus cruor, ejus effectus. Sunt enim fellis vulnera confestim 30.
mortalia, non autem ita hepatis. Si ergo fel saltem bilis esset, mors sequeretur quamlibet fellis effusionem de necessitate. Attamen icterus non est mortalis, licet fel (ut eædem Scholæ docent) nedum super intestina: sed per totum corpus, æqualiter, longè, latè, profundè, ac per minima sit diffusum. Ergo vel vulnus fellis plus importat, quam bilis effusionem: vel icterus non est bilis effusa. Vel utrumque est necessarium. Vulnera

vesicæ

veſicæ quoque, ſupra pubem inflicta (teſte felice Wurtz, Moderniorum chirurgorum meo judicio Anteſignano) curantur, tametſi urina cum ſuo (ut volunt) felle,
31. eo ipſo, non poſſit non eſſe effuſa. Ergo cyſtis fellis, habet vitæ alligatam neceſſitatem, integritatemque, ob repentinam mortem. Nec eſt ſolius recrementi fellei effenſio, quæ celerem mortem iſtam neceſſitat. Denique aves, ſive veſica & renibus vivunt felices, non tamen ſine felle. Quare conjunctior eſt neceſſitas fel-
32. lis, quam renum. Quippe quod petroſis, atque carioſis renibus, vita ſoſpes ſit. Deinde piſces (pro Scholarum doctrina) plurimo phlegmate abundant, & calore actuali deſtituuntur: ſanguine frigido, &
33. aqueo dumtaxat, aluntur victu: Tandem illorum excrementa, facile gliſcentia, non opus calcare felle habuerunt. Quapropter cum fellis fines, materia, & efficiens, per Scholas attributa, in piſce deficerent; fruſtra ſanè, falle, ac per naturæ, Imo & Creatoris errorem, fatigari jecur credemus, niſi malimus errores, in Scholis perpetuos agnoſcere, & in felle, viſceris neceſſarii, majus ali-
34. quod momentum contemplari. Hinc itaque ſtatuo, fel eſſe viſcus vitale, & ipſum corpus ejus eſſe liquorem amarum, ex optimo cruore paratum: balſamum jecoris, & ſanguinis continentem. Quicquid autem fortè ſui in duodenum inteſtinum rejicit, excrementum ſui eſt, &
35. liquamen jam à felle ſpretum. Hæc autem ſic ſe habere, quandoque ſub bilis impoſturis oſtendi, exemplo vituli, cui maternum, atque dulce lac, aceſcit, & coagulatur in ſtomacho, datque proin coagulum pro caſeis. Fit nempe lac, cremor aqueus, parum autem lactis coagulati. Cremor verò iſte, urinam & cruorem continet: coagulatum verò aliud, quod expallido flaveſcere incipit, ſtercus fit. Mox autem in duodenum cadens iſta ſarcina, pergit ad Ileon coagulatum, & citrineſcit, magis, quo longius à ſtomacho abierit, ac tandem virideſcit. Non eſt tamen in flavo amaror: ſed guſtus nitroſus. In viridi vero, jam fimi odor elucеſcit. Seroſus autem cremor, mox à venis meſeraicis avidè trahitur & ſorbetur, in uſum ſanguificationis. Lac pariter, in infantibus agitatur, undè & recentiores, flavum totum cacant, non ex copia bilis, neque ob cyſtis felleæ dominatum: At ſanè, quià fermentum ſtercoreum languet. Non igitur fellis fermentum, acidum ſtomachi, in amarum: ſed in ſalſum mutat, ob rationes de ſpiritu vitæ expoſitas. Parcite teneriores aures, quod de ſtercoribus agere debeam. Oſtendam ergo quod ſapor ſtercoris, fel excludat, uſum fellis à Scholis inventum eludat, bilemque convincat figmenti. Puer qua- 36.
driennius lectum cacaverat. Flagra autem extimeſcens, ſuum ſtercus comedit; ſigna tamen è linteis delere non poterat. Quocirca interrogatus per minas, tandem caſum narrat. De ſapore autem quæſitus: dixit eſſe fœtidi & ſubdulcis. Inter cætera enim, ex piſis olus commederat: conquerebatur autem indigeſta piſorum putamina, ſive furfures eſſe acidos inſigniter: Non enim eſt æqua vigilantia fermenti fellei, ſuper opaca, & ſtercorea indigeſta, quanta eſt ſuper tranſparentia, quæque in cruoris dignitatem præparanda ſunt. Caſu ſuperveni eodem die, & ſedulo ſciſcitatus ſum, addito etiam pretio, an quæ comederat, amara eſſent. Reſpondit negativè. Et idem quod ante. Item moniales alebant ſat ſobriè puellas nobiles commenſales; concionabantur autem jugiter, quod qui lautè comederent, cum divite epulone partes haberent: ſalvarentur autem ſoli, qui per omnimodam mortificationis abjectionem comederent viliſſima quæque. Nobilis ergo virguncula, ſalutis ſuæ avida, præfata perſuaſione commota, proprium ſtercus edit, & infirmabatur. A parentibus autem domum revocata eſt, ac tandem caſum narravit. Petitum fuit ab illo, cu-

jus

jus saporis esset ac respondit esse fœtidi, & aquosè dulcis. Tertio. Pictor Bruxellensis, per intervalla furiosus: sub furoris initio, aufugit in nemus vicinum, ibique longè à conspectu hominum, repertus est 23 dies, proprio stercore vixisse. Mox domum relatus est, invisi illum, & sanavit illum Dominus. Erat autem perfectè memor omnium sub furore præteritorum. Interrogavi illum, an reminiscereretur, cujus saporis esset stercus. Ait, sapit ut olet. Ac dein per gustus capitales à me examinatus, respondit, non esse acidum, non amarum, acre, salsum, sed aquose dulce. Imo dixit, quod quo sæpius recomedisset, eo semper dulcius fuisset. Interrogatus autem, qua de causa stercus mallet comedere quam domum repetere? Dixit se toto furore homines horruisse, persuasus proprio furore, quod homines quærerent illum ut laqueo perderent. Patet ergo, stercori non inesse vel fellis guttulam: nam felle semel disrupto, utcunque deinceps piscis abluatur optimè, conceptus tamen ex tactu tantillo, fellis amaror nunquam de-
37. ponitur. Etenim si flavedo, fel proderet, Infantium stercus maximè felleum esset, quod à canibus tamen lingitur, quia lactis saporem aliqualem adhuc retinuit. Quicquid autem in stomacho non plenè subactum est: neque diaphani pulchritudinem assumsit, non speret in intestinis à fermento fellis digeri, quamvis tingitur colore flavo. Quia non itur ad secundum aut tertium, nisi per absolutum primum. Quicquid ergo opacum, & calore tinctum, in Ileo est, id totum proscribitur in excrementum, & sub dulcedine quadam, putrilaginis saporem acquirit. Non secus atque fructus acidi, modico calore dulcescunt. Quicquid autem antea acidum in stomacho, id in duodeno salsum fit, & sequestratur à stercore: sin verò acidum aliquid perseveret, quod fellis fermento resistat: statim sequuntur tormina, &c. Putrescit autem humanum excrementum, quia isti loco præsidet fermentum stercoreum. Indigestum autem, quod è stomacho elabitur, etiam in intestinis non digeritur. Integrum ejicitur, aciditatis autem partem, quam in stomacho assumsit, servat, ac subinde auget. Furfures enim hinc, in pane sedem promovent, propter acorem: alia verò magis acescunt, atque tormina cieunt. A duodeno ergo mox incipit chylus, suum salem acidum volatilem commutare in salsuginem parem, resolutam in cremore. Residua autem & corporalior Cremoris substantia, in venis mesenterii à jecoris inspirato fermento sanguificationem exspectat. Latice interim salso à renibus, trans hepar attracto, ipse committitur renibus, & vesicæ ad expellendum. In vasis ergo Mesenterii, incipit Tertia digestio, quæ in jecore terminatur. Cruor enim quamdiu in mesenterio est, nondum digestus, nondum fibrosus, aut perfectus. Cruor enim mesenterii, in dysenteria non concrescit ideo. Alias verò disrupta stomachi vena, cruor protinus in stomacho grumescit. Fer- 38.
mentum enim hepatis, in tantum inclinatur sanguificationi (est namque ejus munus univocum & unicum) quod venæ etiam jure feudi, illam ab hepate, proprioque inde insito Archeo confirmante retineant: ita ut cadaveri, dudum à morte, non coaguletur cruor in venis: qui alias effusus, illico grumescit. Cremor enim per intestina deinceps decurrēs, siccior evadit, assuctoq; in venas sursum ejus liquido. Inde verò reliquū magis, magisque, putrescit, adeo, ut cum ad fines Ilei devētum est propemodū, jam non parum liquidioris stercoris, sit generatum, quod antequam saturate putruerit, ad mesenterium rapitur, ut lotio permisceatur, ad suos fines utile. Prout alibi de febribus. Itemque de Duelech. Quod flavum ster- 39.
cus. Scholæ bilem & fel credidere: adeoque è stercore, suam fundarunt demonstrationem, pro uno è quatuor humoribus, & patuit ostium inde, ad miserandos

errores, & nefandas jugulationes. Parum enim referebat adhuc, ignorata tincturæ lotii substantia, falsam Tecmarsin exstruxisse: At bilem & fel, feciſſe humores noſtri conſtitutivos, omnium morborum, patratores, flavam nimirum bilem, eamque parum digeſtiorem, finxiſſe aduſtam æruginoſam, atque inde aridam, & retoridam melancholiam: fel ipſum autem, eſſe cloacam bilis ſupervacaneæ; Cruorem verò, non niſi eſſe corpus artificiale, connexum è pluribus, quæ rurſus ſeparata, idem eſſent poſt mortem eorum, quod ante in vita: non autem corpus natura matre genitum, per veram tranſmutationem chyli in univocum cruorem: atque tandem ſanationes inſtituiſſe, circa remotiones cauſarum patratarum, quæ nunquam erunt, aut fuerunt in natura; Id ſane ſuperat opimam ignorantiam, & ſtertores facit inexcuſabiles Scholarum. Sed
40. mihi objicient forſitan. Venas (dicis) ſugere cremorem, è ſtomacho, in inteſtina lapſum: ergo idem munus competit venis ſtomachi, ut attrahant in ſe acidum illum cremorem, abſque interceſſione fermenti fellei, Id eſt, ſine mutatione acidi in ſalſum. Et per conſequens, ſomniarium tuum eſt fellis fermentum, ac inventum; Imo poterit juſculum enemate injectum, ad jecur penetrare inſcia felle (de jure enematis hanc quæſtionem libro de fe-
41. bribus diremſi) Reſpondeo: Veterem eſſe Scholarum abuſum, quæ ex æquo, eundem uſum cunctis tribuere venis. Quaſi venæ in brachiis diremtæ, trahendo cremori incumberent? Inprimis oſtendi jam cruorem in venis ſtomachi, eſſe coagulabilem: non item cruorem Meſenterii. Sciendum deinde, omnem cremorem acidum, eſſe venis hoſtilem, has vero nil hoſtile ad ſe trahere; unde ſequitur, venas ſtomachi nequicquam de cremore ſub ſe allicere: & cruorem omnem, antequam à venis meſenterii attrahatur, toleraſſe manum fermenti fellei, in ſuo inteſtinorum ſtomacho. Imo quanquam arteriæ, per ſtomachum diſperſæ, ſugant ſpiritum vini: ſuccum tamen nullum hauriunt. Nam quorſum traherent arteriæ ſuccum, cum indè nil boni faciant unquam? cum ſanguificatio non competat cordi: ſed hepati? cum attractus ſuccus, in arteria, neceſſariò impedimento eſſet, & corrumpi deberet? Si itaque arteriis dos ſit vitandi noxia, ac ſaltem trahendi ſibi vitalia, & à rerum Domino ſibi deſtinata: An venis iſta diſcretio denegata erit in ſtomacho? Etenim equis malè à natura conſultum foret, qui unico hauſtu contenti, manè, toto deinceps die, ſtramine, fœno, palea, avena, vel hordeo veſcuntur. Siquidem arida, vel exſucca, ſitum mox in ſtomacho contraherent, ſi venæ ſtomachi potum ad ſe haurirent. Sitirent toto die equi. Potus ergò neceſſario permanere debuit in ſtomacho tantiſper, quod finem digeſtionis futuræ ibidem exſpectet, ne acidus liquor in venas trahatur, planè hoſtilis, nevè ſemicoctus cremor, ante terminum, à venis ſorbeatur. Eſt ergò uſus venarum ſtomachi alius, quam qui eſt meſaraicarum. Ideoque ruit objectum argumentum. Quia meſaraicæ, ſunt ſtomachus jecoris, & non eſt alius præter illas: non item id ſunt venæ ſtomachi. Quæ ſaltem nutriendo ſtomacho dicantur. Denique ubicunque Pylorus non exactè clauditur (ut contingit longis potationibus) ut ſtomachus continuò fere, infernè filo, tanquam mictitet, ſtillando in inteſtinum: In febrientibus verò, quorum pylorus nimia errat ſtrictura, potus quandoque toto triduo perſeverat, atque tandem plus unico vomitu rejicitur, quam biduo ſit aſſumtum. Quod ſanè pugnat cum eo, quod venæ ſtomachicæ ſuccum attrahant. Sæpè mihi contingit, in rheda jacenti ſupino, quod audirem per viarum ſuccuſſionem, ſtomachum, inſtar lagenæ ſemiplenæ, mihi fluctuantem, chylum continere: iviſſe autem frequenter cubitum deindè, abſque cæna ac potu: Imo, quod manè, ut

ut pridiè, ſtomachum ſentirem. Quare curioſulus, proritavi mihi nauſeam, ac evomui cremorem acidulum, copioſum, diaphanum, ſic ut dentes mihi præ acido obſtupeſcerent, & licet gravamen non ſentirem ante vomitum: à vomitu tamen levamen percepi. Unde obſervavi primò, Quod ſi jam 20 horis, venæ ſtomachicæ ſuxiſſent chylum, non potueram tantundem, adhuc à moderato heſterno prandio, rejeciſſe. 2. Quod cremor acidus, à venis non alliciatur. 3. Quod acidulus ille cremor, nondum è ſtomacho, eſſet dimiſſus, non quidem vitio digeſtionis: ſed errore pylori. 4. Quod digeſtio differat ab expultrice, ſi una perficiatur, abſente altera, aut deficiente. 5. Quod ſubinde digeſtio inſontem culpam gerat expultricis, & viciſſim. 6. Quod ut ego peccabam minia clauſura pylori: ita potatores peccant nimis negligenti obice pylori. 7. Quin etiam initiis morborum, non rarò rejiciuntur, quæ triduo ante aſſumta ſunt. 8. Quod non ſit venarum ſtomachi, attrahere cremorem. 9. Quod nihilominus perſiſtat doctrina, quæ ſtultum fecit enema, per anum injici, ad alendum ægrum. 10. Quod ſupernum ſtomachi Orificium, in febribus peccet, nimia apertura, ac ſiti; Pylorus vero erret, ſtricta ſui clauſura. 11. Quod in febribus peccet digeſtio ſimul, & expulſio. 12. Quod clavis orificii ſtomachi ſit in ſplene, & Pylori, in felle, propter duplicis fermenti ſedes diverſas. 13. Quod ſitus ratio, pro ſplene, & felle, ſit ex ratione muneris. Enimvero

42. Scholæ ab uno extremo, ab ore, uſque in anum: alteroque extremo, uſque in cavum hepatis, primam corporis regionem extendunt. Ego vero, regiones, per digeſtiones conſcribo, cum extra has, alioquin ipſa regio ſit ens rationis. Quid enim digeſtionem attingit, excrementi exitus? quid attinet ad ſtomachum, quod ejus ſcoria ſecedat per anum? Non enim ſtercus inteſtini, plus eſt ſtomachi excrementum, quàm eſt ſudor: Itaq; ſi anus ſit primæ regionis propter excrementum ſtomachi: Ergo & cutis erit primæ regionis ob ſudorem, & veſica propter lotium. Non ergo excrementum, non denique exitus hujus: ſed ſola digeſtio, regioni conſcribit limitem. Atque proinde totidem ſunt Regiones, quot digeſtiones. Denique 43. officina ſanguificationis, non ipſum hepar eſt in ſui ſubſtantia. Quia & jecur piſcium etiam illorum cruorem faceret: ſed cum tamen unumquodque generet ſibi ſimile: neceſſe eſſet, aut jecur piſcium rubeum eſſe, aut illorum cruorem eſſe album. Quorum utrumque eſt falſum. Unde diſcimus, ſanguificationem ipſam fieri in ſuo jecoris ſtomacho, qui eſt ipſum vas multiplex meſenterii. Alioquin hepar, paucas nimis & exiles habet, pro tantæ molis ſucco, debitè perficiendo. Extra ſe nempe, in venam cavam ultima cruori perfectio ſanguificationis inſpiratur à fermento jecorario. Putantque Scholæ, 44. ſanguificationem fieri per fotum actualem jecoris & cremoris: eò quod ignorent, alias actiones, quam quæ per attactum diutinum, ſive comprehenſionem contingunt. Ideoque & omne agens, ne- 45. ceſſario pati debere, propter renitentiam, reactionem patientis: eamque noſtri interitus, eſſe cauſam inexcuſabilem, ac continentem, eo quod ſenſim radicalis calor, (univerſa nempe, caloribus & frigoribus attribuiſſe, ratum ducunt) reactione patientium fatigatus, extingueretur. Quæ duo Ariſtotelis axiomata, magis locum in Matheſi, quàm in natura habentia, fefellere Scholas. Quod alibi abunde probabo. Ad ſcopum redeundo, concludo 46. fel & jecur perficere ſua munia, non quidem corporali contactu, congreſſu, aut commiſtione ſui, nec denique amplectendo, aut recipiendo intra ſuum gremium. Aſt fel dimittit ſuum fermentale Blas, in inteſtina, & jecur, in venas meſenterii. Quas actiones etſi in Scholis inſolitas, ſuo loco demonſtrabo. Porro ſtupent Scho- 47. læ, cur venti non tranſeant inteſtinorum

tunicas in torminibus, dum tamen tanta affatim liquoris congluvies, quotidie trans inteſtina rapiatur in vaſa meſaraica, non cernantur tamen in inteſtino pori, per quos tot liquoris indies, in venas properet, imo nequidem quanquam à morte, inteſtinum vento turgidum, fortiter, & ad ſui crepaturam uſque comprimatur. Quoties nimirum per calores, & frigora, figuras, & artificiorum ſimilitudines (quæ Scholarum ſunt organorum, atque ſacræ Anchoræ) rem non aſſequuntur: ſtatim admiracula, vel ſaltem, ad occulta rerum myſteria confugiunt, rei ſtupefactæ magnitudine vel inſolentia deterritæ cum indaginis ignavia quieſcunt, in admira-
48. tione proprietatum occultarum. Paracelſus ad fabricam vitrioli medici, ex ære, jubet decrepitatum ſalem, veſica ſuilla ſuſpendi, in aheno aquæ fervidæ, totumque ſic mox ſalem, diſſolutum iri. Quo jubet æris laminas inungi, & naſciturum in aere ſpondet vitriolum. Eram quidem adhuc in Tyrociniis, ſciebam tamen ex Philoſophia, ſalem non poſſe in ſui pondere reſolvi in aquam, abſque ſui ſubſtantiali tranſmutatione: hanc vero non poſſe contingere per aquæ humectationem: attamen ex altera parte, ſuadebat oppoſitum, Paracelſi authoritas. Quod ſcilicet citra adjunctionem aquæ, (fruſtra namque alias eſſet veſica) ſal liqueſceret in aquam. Quapropter Tyro, temerarium tanti viri aſſertum portentum, experiri decrevi. At mox lento fervore, rex æri aquam in aheno, non multo minus ſalſam, illâ, quæ in veſica erat, cujus cervix anſæ cacabi eratalligata prominēs extra aquam; undè ſcivi aquam intra, & extra, veſicam penetrare: veſicam nempe, ſale, & aqua calente perviam: non autem aere. Aquæ pluviæ enim partes 77. reſolvunt ſalis ſiccati partes 23. ubi vero una de aquæ 77. partibus evolat, cruſta ſalis innatat muriæ. Fruſtra ergo per veſicam imperat Paracelſus, quæ commodius citra eam fiunt. Idque præter falſi ſuppoſitionem adhuc. Adverti itaque in fervoris gradu, veſicam poroſam: non autem in noſtræ œconomiæ calore. Collegi hinc ergo, per ductum venarum, inteſtina pluribus ſcatere & minutulis poris, quam alibi: quibus poris reſponderent alii, per ductum venarum pervii. Cremor ergo tranſit inteſtina, partim ſui imbibitione, prout aqua ſalſa veſicam, partimque proprio ſympathiæ ſuctu per præfatos poros, apertos quidem in vita (prout & in fervore, aquæ veſicam penetrant) clauſos vero in morte. At ventus, non humectando imbibitur ab inteſtinis, neque à venis fugitur: ideoque nec hactenus inteſtina penetrat. Idque potiſſimum, quod deficiat tractus congruentiæ, ac Blas motivum, quibus ventus trahatur repugnatque trahendorum diſcretor. Venæ ergo, inter duplicem tunicam ſtomachi diſperſæ, carent præfatis poris: poroſæ ſaltem, qua exteriore circumdatæ tunica cruorem tranſſudant alimentarium. Adeoque culina ſive digeſtio ſtomachi propria eſt ab extra introrſum: coquina vero, quæ in ejus cavo, univerſalis fit, ibidem quoque tota conſcribitur. Idque, ne amborum digeſtio confuſionem pariat. Coquus nimirum in ſtomacho duplex, unus ab liene, & alter ſibi proprius, diverſas digeſtiones edit. Porro acidum fermentum in ſtomacho, diſſolvit cibos in ſuccum: ſed fellis fermentum acidum chylum ſaliendo ſeparat chymum pro cruore, atque inde ſubtrahit laticem, urinam, ſudorem, ſtercus, flavum liquidum, & partes craſſioris ſaburræ. Nec eſt proinde digeſtio in ſto- 49.
macho, formalis ciborum tranſmutatio. Per exemplum: Magiſteria namque apud chymicos, corpus quidem rei liquefaciunt, aperiuntque cum quarundam fæcum etiam ſegregatione. Non tamen proinde involvunt ſui tranſmutationem. Prout neque ſal reſolutus à ſeipſo exſiccato, ſubſtantialiter differt. Eo quod idem Archeus ſeminalis, utrobique adhuc præſideat. Sic nec in ovo, eſt formalis tranſmuta-

mutatio, etsi sub fotu, vitellum liquefiat & fœtorem contrahat: sed sunt materiales dispositiones dumtaxat ad formalem transmutationem, indè tandem resultantem, requisitæ. Denique, nec fellis digestio, respectu vividi cremoris, adhuc censetur formalis transmutatio, licet respectu excrementorum, formaliter transmutet. Etenim dissimilares partes cremoris, quarum non intenditur, alimentalis sibi applicatio, putrescunt per fermentum stercoreum, & privantur vita media, ut & Archeo. Ast cremoris homogenei, sola prætenditur transmutatio, ut & ejusdem fruitio.

50. Cibi igitur, verè, & essentialiter non commutantur, nisi dum in una parte cruor, ac in altera parte stercus plenè putridum fiunt. Viscus etiam, cruori faciendo deputatum, non potest vacare, parandis stercoribus flavis in Ileo & colo. Differtque stercus, à manso cibo essentialiter: non autem solo calore putrefieri credendum, paucis horis, quod nec à calore, in cremorem aliqualem versum est: sed à fermentis propriis culinarum. Ergò cibus nondum plenè est transmutatus, nisi dum subacto suo Archeo, noster vitalis est introductus, cum plena vasallatione prioris. Sic namque totum vinum mutatur in acetum; totum argentum vivum in aurum, totum ovum in pullum, totus-

51. que sanguis in ultimum alimentum. Undè falsum conjicio, non esse alimentum sine excremento. Stercora enim meditatæ sunt Scholæ: nec attenderunt, quod ad generationem tantum concurrant homogenea: Idcircò licet antè transmutationem cibi, fiant secum separationes: tamen deinceps, non fiant fæces amplius in transmutando, nimirum post homogeneitatis adeptionem. Impossibilis nempe est separatio fæcum ex homogeneo, in quo unum nil quicquam discrepat ab altero. In cibis verò, sive sub fermento primo, est heterogeneitas, propter ciborum partiumque eorundem differentiam, masticationis inæqualitatem, & recepti fermenti imparem applicationem. Cibus enim, partim facilius auscultat fermento, partimtimque rebellis reluctatur, unde etiam dissona fermenti oritur capacitas. Fal- 52.
sum est & illud Scholarum; Quod stomachus sibi primario coquat: secundario tantum pro toto, adeoque verè alatur ipse chylo acidulo. Adeoque si non nutriretur suo chylo, nec velle cocturam incipere aut attingere. Eo quod ex Philautia naturæ, unumquodque pro se intentionaliter agat. 1. Id si locum habeat in agente totali: non sanè, in partium singularum directione. 2. Quia nulla pars agit quicquam proprio nutu Philautiæ, in corpore: multoque minus, agunt officinæ, dicatæ ministerio totius. Sed natura paret utrobique destinationibus Creatoris, quæ ex usu, atque necessitate dimensæ fuerunt, penes rerum Dominum. 3. Iisdem nutrimur, quibus constamus: nullatenus autem constamus cremore. 4. Stomachus nutritur, non alia materia quam reliqua membranarum classis, quæ cremore destituitur. 5. Cremor non suscipit vitam, nisi per gradus cruoris: stomachus autem nutriri nequit, alimento nondum vitali. 6. Cremor est cibus liquefactus, habens adhuc Archeum & proprietates cibi; nequeunt autem spermatica & primæ constitutionis similaria nutriri liquore, nondum ad humanam speciem determinato. 7. Venæ non disperguntur in stomachum, ut cruorem fugant, sed ut alimentum diffundant. Non continent autem cremorem. Ignorata igitur membrorum œconomia, passim elenchi in Scholis pullulant, à non causa, tanquam ad causam, pariuntque capitales errores, & surdas experientias, in pelle aliena piandas. Fran. Alvares, testis oculatus, scri- 53.
bit Primates Abyssinos delectari in epulis, carne cruda bovina, cum salsatura,

sive condimento fellis proprii : sunt tamen robustissimis Europæis nequicquam debiliores. Si ergo fel sit excrementum, (ut Scholis placuit) tantæque truculentiæ (quod putent) ut in stomacho detentum fel, deliquium animi parere, imo paucos intra dies per morbum Choleram nos jugulare : Quomodo fel crudum, & cadaverosum, sanos & robustiores effi-
45. ciet ? Objicient forte, si fel, viscus adeò necessarium ; columbæ illo carere non possent. At non sciunt, quod membrorum & cordis situs, sit inversus in columba. Nam si formicæ sua bilis inest, columbæ quoque fel suum habent ; licet non amarum, nec folliculo distinctum, ut neque in formicis. Sufficit namque, Blas secundæ digestionis, stabulari in alia parte. Etenim cor columbæ sedet in quatuor lobis, cavi hepatis sursum immersis, ejusque gibbus propendet deorsum. Columba pugnax usque ad cruorem, fellis folliculo caret : Agnus verò, fel amplum habet, prout & piscium quisque minutissimus, & mansuetissimus. *Dederunt in escam meam fel ; & in siti mea, me potaverunt aceto.* Erat vinum istud myrrhatum, cum felle mistum, quod offerebant mundi Salvatori, jam doloribus insolitæ passionis delinquenti, & pondere crucis propriæ exantlato, non quidem ut statim syncopizaret,
55. prout alioqui Lipopsychin minatur iis, qui amaros vomitus (quos felleos falsò vocant Scholæ) tolerant. Igitur Judæi fel pro balsamo, vitam conservante, agnoscebant : & procul distat à flavo illo veneno, vomiturientibus rejecto. Itaque sacrilegi offerebant fel, quo Dominum Jesum diutius sub pœnis ante mortem cruciarent. Fel ergò, si viscus, ejusque actio sit vitalis prorsum, restaurari vix potest ; nulloque saltem modo oblectatur, materialibus remediis, ut neque solitivis : sed fermento æquivalente, de natura Blas. Est namque potestatum in potestates immediata, ac mutua quædam traductio, facilisque operatio : eo quod attactus invicem, & mutuus, in symbolo : ideoque & penetrans. Memini enim me vidisse dissectum cadaver, cujusdam Computoris regii, & alterius Ludimagistri, Ictero extinctorum. Neutrius tamen emunctorium fellis, ad duodenum erat constipatum : sed in quibusdam mesaraicis erant globuli, quos censui stercus liquidum, ibi detentum, actionem fermenti fellis infestans. Tristitia quoque non rarò Ictero dedit initium, fovetque inceptum. Si ergò tristitia, in Splene, melancholicæ sede, habitat (juxta Scholas) cur ergo oppilaretur ex mœstitia fel ? & non Splen ? Ergo 1. tristitia impedit digestionem nedum stomachi : sed etiam fellis. Cujus errore stercus liquidum, quod potissimum fertur per anum, in venas immoderatè, atque intempestivè surgit. 2. Ergo fel, viscus est nobile, ac vitale. 56.

Tandem Cremor, è Pyloro in duodenum labens, confestim intra sphæram activitatis, à fellis inspiratione correptus, aciditatem sui in salem commutat, & aquosior ejus pars à meraciore fit segregabilis, quæ à renibus trahitur. Undè 57.
urina est salsa satis, cruor autem parum. Quod autem Paracelsus velit urinam, non per renes, atque ureteres ; sed per carnis habitum ferri in vesicam : Id suo indulgeatur Idiotismo. Prout & istud. Quod olea & emplastra sint verus vulnerum cibus, adeo ut vulnus verè iis alatur : cujusque nutritionis pus sit excrementum. Cremoris ergo sal acidus, cum destituatur objecto, qui cum per actionem dissolventis migret in salem fixum (ut ante de spiritibus volatilibus docui) commutatur adæquatè in salem lotii volatilem. Idque non per actionem, ac reactionem aciditatis, in aliquod objectum : sed per veram fermentalem metamorphosin ; Est namque ipse spiritus vitæ, de natura salis volatilis, & salsi. Adeoque vel ex hinc solum, arguitur vitalis actio fellis. Etenim sal marinus esitatus, fere totus in excrementis manet. Quod salispetræ coctores, se 58.
invitis,

invitis, experiuntur. Nam è ruderibus latrinarum, seperare coguntur salem, quandoque comesum à salepetræ, per iteratam ebullitionem, & infrigidationis coagulationem. Adhærer nempe sal marinus, coagulatus spondilibus vasorum, nequicquam mutatus à seipso pridem esitato. Idque antequam salpetræ, suæ coagulationis sufficientem exsiccationem nactus sit. Ideoque hinc scitur, salem marinum promtius coagulari, salepetræ. Humana idcirco excrementa, sunt minus opportuna salipetræ, quàm alias caprarum, ovium, aut armentorum. Quantum tamen illius salis marini subigitur à fermento stomachi, tantundem quoque acidum est, ac volatile. Consequenter quoque, etsi nullo quis sale utatur, non proinde ejus urina sale careret, quippe qui nova est creatura, atque productum novum, ex acido eremoris. Sal lotii ergò non habet sibi, in toto naturæ systemate, simile. Non enim marinus, fontalis, rupeus, gemmeus, non nitrum, non petræ, aluminis, aut boracis: non denique naturalium ullius, ut neque sal urinæ gregum, vel armentorum. Quibus etsi in modo fiendi conveniat: dissentit tamen sal urinæ humanæ ab illis, per genera & species: non minus quàm fimi, per species brutorum variant, licet communi pascantur bruta pabulo, propter Archei nimirum, atque fermenti diversitates. Ex cibis ergo, & potibus non acidis, aut salsis, fit sal acidus, & demum salsus: faciliusque est ex sale acido fieri salsum, quam ex non sale, salem acidum
59. fieri. Memini me chymicum vidisse, qui cadum aceti ad duas tertias quotannis implebat aqua Rhodani, exponebat Solis ardoribus, & sic aquam, in se insipidam, transmutabat in verum acetum, concepto è cado fermento. Hoc inquam sic solitus facere, ob singularem aceti illius proprietatem. Siquidem è vini aceto, primum semper debilior pars stillat: meracior autem sub finem, cum fæcibus assurgit: Hoc autem acetum factitium, ex mera aqua, ut fece caret, ita semper æquale stagma, ab initio in finem usque, ministrat. Quapropter ut fermentum vasis, solo sui odore, aquam in acetum mutat: Ita nimirum Splenis odore, in stomachum spirato, cibi fermentali, fiunt cremor acidus. Qui dein vertitur in salem urinaceum, imo & in vitalem. Hæc quia Scholæ nunquam somniarunt, nec earum sequaces, in antecedentium lucubrationibus legerant: ideo ignorarunt fermentorum, & partium usum, & transmutationum celebrationes, bilem verò utramque introduxerunt in sanguinis massam, contenta urinæ demum, & lotii indicia, nescivere. Tertia igitur digestio, fit præside fermento hepatis, quod cæco Gas odore, sanguificationem in suo mesenterii stomacho incipit, ac tandem in vena cava perficit.

Quarta porro digestio completur in 60.
corde, ejusque arteria; In qua elaboratione, rubens, crassiorque venæ cavæ cruor, elaboratur, fit flavior, & plane volatilis. Cor enim utrimque auritum dicitur, habetque ad sinistrum sinum, pulsantem arteriam unicam, magno sibi tranco insertam, ut duplici remigio fortius 61.
trahat cruorem transseptum, quod inter utrumque sinum, in medio cordis est. Huc refer quæ superius adnotavi de porositate septi, quod sinus cordis distinguit, & cur non remeet sanguis à sinistro sinu, in dextrum; sed tantum spiritus vitæ, tanquam per exile cribrum. Differt itaque cruor hepatis à sanguine arteriali, per quartam digestionem, colore & consistentia digesti manifestam.

Quinta autem digestio transmutat san- 62.
guinem arterialem in spiritum vitalem Archei, de quo sub Blas humano disserui, ut & sub spiritu vitæ. Non potui mihi satisfacere, quod in cruore jecorario, (licet perfectionis suæ gradum acquisiverit, postquam mesenterium superarit) esset aliquis spiritus: sed mihi semper visus est cruor ille, tanquam massa quædam mumialis, & materia ex qua: At nondum

pro

pro perfecto vitali sanguine habenda.
63. Nam si cruor venæ cavæ à jecore spiritum mendicasset, frustra esset auris dextera cordis, quæ non alio fine operatur incessanter, quam ut à sinu sinistro, aliquid spiritus transseptum cordis trahatur, ut cruor in vena cava, juxta cor, participatione illius spiritus, vivificari incipiat: Cum autem à sinistris, sit auris, & præterea insignis truncus arteriæ: hinc quoque fortior suctus fit à sinistro sinu. Hincque consequenter quoque, parum spiritus vitalis cruori venali communicatur. Siquidem cruor hepaticus, semper per sui totum nimio madet latice, quo orbari debuit, priusquam fœcundum & dignum spiritus fiat substerniculum. Neque demum jecur, cavitatem aptam in se habuit fabricando spiritui. Quare unicum dumtaxat, ut in semine fabricatorem & rectorem vitæ spirituum, vidi intellectualiter per totam generationis scenam: Ita & unicum duntaxat admitto spiritum, œco-
64. nomiæ vitalis. Cruor enim labitur quidem intra musculorum stamina, & fit caro: sed ad alenda viscera, & fibras carnis, non facilè transcendit. Infirmus enim longo morbo extenuatus, etiam post adolescentiam, convalescens, facile pristinum carnis statum resumit: at non proinde, qui vitio cujusdam visceris emaciatus est, similiter ad priorem statum resurgit. Hæcque est tabis sanandæ intestinorumque ulcerum medelæ difficultas. Ubi interim ulcera externa longè pejora, per pharmaca oretenus sumta sanantur: tametsi ab ore longius distent quam interna. Eo quod viscera, atque membranæ internæ alantur sanguine, plus quam cruore. Cæterum vita, à Deo suum accepit terminum; Ideo & quæcunque vitali aluntur sanguine, certis dierum numeris, sistunt suum incrementum. Ubi interim caro musculorum (quæ cruore dumtaxat alitur, & fibræ musculorum quæ sanguine nutriuntur) indesinenter crescit, quoties deficit & in perniciem quorundam, immensum excrescit. Sic & ossa fracta, poro osseo solidantur, quavis ætate. At cum viscera crescere sistunt, sistunt quoque crescere fibræ omnes spermaticæ, atque primæ constitutionis. *Quis enim ex vobis, cubitum suæ staturæ adjiciet?* Observavi enim prægnantes, insigni mœrore dudum afflictas, fœtum dedisse minorem. Inprimis ergò, non admitto spiritum hepaticum cruori inesse. Deinde, nec animalem à vitali distinguo. Siquidem in unica navi, unicus tantum clavo rector assistit, nec plures absque confusione sese compatiuntur: neque in sinu cerebri, novam digestionem, pro animali spiritu admitto. Perinde ut spiritus non differt 65.
spècie à seipso, in singulis sensuum organis, & motuum exsecutoribus: quanquam sensus inter se, specie, ut & à motu, discrepent: Ita confusum argumentum existimo, quod plures Archeos in homine comminiscitur. Gas enim, licet ab organo singularem dispositionem hauserit; non arguit hæc tamen specificam diversitatem. In quarta ergò & quinta digestio- 66.
nibus, non sunt, nec proveniunt excrementa, nec dissimilaria. Ideoque falsum, quod in omni alimento sit excrementum. Sanguis enim & spiritus, univoca, & vitali unitate consonant. Verum, si qua è prioribus digestionibus recrementa, in arterias irruant vel innascantur; morbosum id esto turbulentum atque confusum imperium. Ego jam de digestionibus ordinariis loquor.

Sexta tandem atque ultima digestio, in 67.
culinis singulis membrorum perficitur. Suntque totidem stomachi, quot membra altilia. In hac nimirum, innatus cuique loco spiritus, suum sibi coquit alimentum. Sub qua digestione, ut variæ incidunt dispositiones, ita & dispositionum istarum contingunt varii errores. Adeoque morbi, quos Scholæ quatuor fictis humoribus suis attribuunt, potius transmutatis deberentur. Transmutata autem dico, dis- 68.
positiones, quæ in sanguine deinceps,

usque

usque in verum nutrimentum solidorum consecutivè succedunt. Scholæ dividunt transmutata hæc, in quatuor subalternas dispositiones & quasi in his nunquam error obvenire posset, oblitæ sunt morborum, quos hinc Classi tribuere debebant. Primam nimirum ajunt, quia cruor intra venarum extremitates, crudi seminis mucilaginosam substantiam acquirit. Mox roris modo, in spatia inania carnis diffunditur vel excidit, tertiò, dum jam partibus solidis apponitur. Ac tandem cum assimulatur alito. Et ab hoc verè informatur: partis solidæ naturam assumit. Quæ sanè scoria Scholarum non vacant. Nam inprimis sanguis vel cruor non albescunt in extremitatibus venarum, cum extremitates non alia polleant potestate officinæ, quam totus suus anterior venæ canalis non habeat. Adeoque vena, licet vas sit alimenti præparati pro culinis solidorum: non tamen vena est culina solidorum. Solida scilicet singula, suam & propriam intus culinam fovent. Igitur cruor & sanguis non alterantur, nisi appositi sint solidis. Eo quod convertantur à proprietate solidorū, in crudum semen non autem propria spontè in extremitate venarum. Secundò, non irroratur mucilago spermatica, à venis in solido. Est quippè rori malè consona mucilago. Sed tenuis allabitur, intra singulorum culinas, fluiduque sanguis & cruor, qui à fermento loci tantum transmutantur. Tertiò. Nec sunt inania loca carnis, quæ comminiscuntur roris avida. Quartò. Nec apponitur alimentum solidis, roris more, qui antea paulisper mucilago erat. Quintò. Nec tandem unitur, & assimilatur hic ros solidis: sed quicquid illis assimilatum cedit, hoc est intra annos accretionis: deinceps verò, ut cruor & sanguis, in solida perreptarunt, suctu naturæ continuato: ita ibidem digeruntur, adaptanturque, atque tandem per diaphæresin exploduntur. Quatuor ergo has dispositiones, fictas à Scholis ac malè concinnatas, in numerum quaternarium (nam fortassis intercedunt centum dispositiones, antequam ab ovo, pullus à sanguine inquam, pars solida constituatur) digestas, meditor, cum labe Scotomiæ Scholarum. In qua nil rectum aut verum, sed ipsam rei historiam maculosam adspiciunt, estque iis verum, quod nullum habeant veri nutrimentum, absque fabularum excremento. Ergò, & venæ ipsæ, quatenus primæ constitutionis, nutriuntur solo sanguine arteriali, adeoque & hactenus fortè, arteria venam passim comitatur. Fit enim hinc, quod per crudeliores sanguinis missiones, tandem non cruor; at albugo effluat, sive venarum proximum nutrimentum præ penuria cruoris. 70.

Cæterum Paracelsus naturam utrobique traducens ad suos lubitus, ait, in digestione stomachi, sulfur putridum à duobus aliis initiis separari. In jecore autem separari salem à Mercurio. Cruorem verò esse mercurium, verumque totius integralis alimentum. Nec operæ pretium est, hunc virum irridendo, diutius in scenam trahi: dum ipsus hanc suam doctrinam infringat. Etenim originem ulcerum indagans, ait, totum cruorem nil præter salem esse, (mercurii jam non meminit, nisi mercurium cum sale, nomine & re confundat) quanquam ulcerosorum urina ne micam salis minus contineat. Se ipsis non ulceratis. At sanè turpe est, reputare tria prima cruoris, tanquam si essent excrementa, quorum sanguis sit unum è tribus. Comparat etiam ubique lac sanguini. Nesciens, quod transmutatum non sit sibi non transmutato amplius simile, ut neque pullus ovo similis est aut vitello. Butyrosam scilicet lactis partem, lacti supernatantem vocat lactis sulfur (nuspiam interim sanguini, ne analogicè quidem supernatat pars butyrosa.) Caseum verò, sive grumos vocat salem lactis, ergo & lactis serum erit & lactis mercurius: & per consequens, optima pars ejus optimumque lactis ali- 71.

mentum. Ac serum lactis erit mercurius, è mercurio sanguinis. Ego lubens, ridensque, Paracelso cedam serum, & mihi colostrum assumam. Quia butyrum refert odorem florum, quibus vacca pascitur: non autem serum. Fernelius verò putat, 72. butyrum esse non nisi spumam agitati colostri, ignorans præsuppositionem fermenti acidi, in colostro, ut verè transmutetur in butyrum, per concussiones. Hinc namque si colostro, parum cineris, saponis, sacchari, aut illorum, quæ participant de lixivio, immisceatur, nunquam inde fiet butyrum, propter alcali, omne fermentum acidum interimens. Ideo enim hyeme, tædiosior est colostri conquassatio, ante natum butyrum: eo quod æstus, acida, & putrefactiones omnes, promoveat. Paracelsus vero alibi, suæ doctrinæ im- 73. memor, præfert colostrum sero, & caseo, tam ad sanitatem, medelam, quam ad cibi bonitatem. Galenicæ Scholæ autem, tenue & aquosum lac, pinguiori anteponunt. Hactenus ovillum vilissimum, deinde vaccinum, tertio caprinum statuunt. Ac tandem asininum reliquis anteferunt, ob ejus tenuem substantiam, ac serositatem plurimam. Ego autem hoc unicum scio, lac bestiarum, siccis pascuis pastarum, esse optimum: tam in medendo, quam edendo, minimeq; serosum. Hircum enim (idem judicium de lacte ubi par ratio gliscit) cujus cruorem officinis Scholæ præscribunt (& passim ovillus pro hircino venundatur) jubent prius diureticis alendum. Ergo vires lactis sunt metiendæ ex 74. sanitate bestiæ, vita, & cibis: nequaquam vero ex crassitudine, aut pinguedine ejus. Medentesque, accersiti ad dijudicationem lactis, in nutrice, accedunt malè instructi, nec secus quam judicaturi de cruore, per phlebotomiam educto. Id est, animæ per ignorantiam cæcæ, apertis non vident oculis. Observavi quoque, quod ejusdem vaccæ, ex pari quantitate lactis, dispar sit colostri quantitas, licet iisdem pascuis gaudeat. Idque nempe juxta vaccæ dispa-

rem sanitatem. Ego verò, pro cruore, 75. hircum suspendo cornibus, & crura posteriora reflecto ad cornua: testes abscindo, & recepto indè cruore, exsanguem dimitto, pro lanione. Hic cruor autem, siccatus, est instar vitri, difficillimæque trituritionis, atque longissimè ab hircino sanguine officinarum differens. Assumtus autem drachmæ pondere, confestim sopit, & curat pleuritidem, &c. Absque venæ sectione: nec te deseret unquam. Asi- 76. ninum lac enim, plus reficit, & recreat, imo & hactenus nutrit, non quatenus serosius sit. Id enim est cortice tenus, judicasse de viribus nuclei, nunquam anteà visi. Ast asina, quatenus longæva, lac cæteris quadrupedibus præstantius habet. Ne- 77. cesse est enim, quod & lac ejus, Archeum, longæva vita dotatum, habeat. Et ob hoc scilicet, non nisi longè post, suum separat colostrum: quia tardius corruptioni auscultat. Sequestratio nempe ista, ad dualitatem, & destructionem tendit. Hinc patet, quod cum in pueritia, alimentum convertatur in ipsa nostri constitutiva; asininum lac pueris vitam longævam, atque saniorem, præ cibis cæteris conferat. Quapropter etiam lac muliebre, quan- 78. quam nobis sit simillimum, proximum, mumiale, & nutritium, attamen cædit asinino, ob longævitatem. Asina autem pectenda est, instar equorum: adeoque ex lactis gustu, dignosci potest, an asina pexa fuerit isto manè, an non. Discant ergò 79. Scholæ, melius de nutricibus, de lacte, & diæta judicari, item de urinæ contentis censere, nec bilem, aut fel, in lotio vel stercore, agnoscere. Sciant inquam, urinam cruoris, ab urina potus, distinguere: deindè, quod tractus laticis, è venis mesenterii, causet sitim naturalem, non autem ab minorum venarum exhaustione, propter cruoris depauperationem. Alio- 80. quin enim phtisici semper sitirent, & plus quam hydropici; Iterataq; sitis proderet iteratam sanguinis consumtionem, paucis intervallis distinctam. Sciendum etiam, ad 81.

finem

finem Ilei inteſtini, ſacculum eſſe, quem inteſtinum cæcum dixere, in quo ſedet fermentum ſtercoreum, quod cum ſit opus corruptionis, & non nutritionis, nequaquam ejus putrefactio, inter digeſtiones alimentorum computanda eſt. Stercoreum enim fermentum, non procedit ab aliquo viſcere, aut facultate vitali, atque ideo in hoc termino mutationis, ſecuriora contingunt tormina, dum ſtercoreo fermento imbuta materia, retrocedit, aut ſubitas inquinatæ putredinis labes contrahit. Eſt porro cæcum inteſtinum exiguum, neceſſarium tamen receptaculum omnis ſtercoris. Quod patet. Lupus nimirum, infra medium inteſtini, duos membraneos utres, ſive ſacculos rotundos habet, qui ipſi ſunt in vicem cæci inteſtini. Eſca enim ipſi cadit ab inteſtini longo ductu, ad unum ſacculorum, mox vero in alterum, ac tandem hinc in ſequens inte-
82. ſtinum ducitur. Lumbrici autem non generantur in duodeno, multoque minus in ſtomacho, Imo ſi diutius ibidem perſiſterent, per modum cibi conficerentur. Quo nempe fermentum fellis non attingit, ibi lumbricorum eſt patria. Fiunt enim ex alimento ſemidigeſto, quod dum ad loca ſua delatum eſt tanquam lac tepidū, pelle incruſtatur, palpitatque, ac ſenſim vita donatur. Vix enim lumbrici, extra vitalem nidum ereptant ſurſum, niſi ob ſibi horridum, ac malæ contagionis obſtaculum, adeoque vix bonum aliquod præſagiunt, qui ſpontè ſurſum ejiciuntur. Lumbrici autem præſupponunt fermentum fellis. Alioquin enim in Cœliaca paſſione, continui vermes ſuſcitarentur. Pu-
83. treret enim ſtatim cremor, ſtatim niſi fel cremorem ſale ſuo condiret. In recto inteſtino, circa finem coli, proveniunt Aſcarides, qui non ſunt lumbrici ex ſubſtantia humana, aut cremore geniti: ſed ex putridis quiſquiliis, pro-ut in carne, caſeo, piſcibus, atque ulceribus proveniunt vermes. Cadaveroſi ergò ſunt Aſcarides, non item lumbrici. Denique lumbrici ſunt in nobis abſque prolificatione. Aſcarides vero ſua pariunt ova. Aqua communis bullita, cum argento vivo, pauco & innoxio potu, omnes interimit vermes, tam in inteſtinis, quam alibi. In ulceribus autem, ſi aqua iſta affundatur. Tandem pro corollario addam. Cum inteſtina, quibus lumbrici naſcuntur, nequeant eoſdem digerere: conſequens indè quoque eſt, clyſteres ad nutriendum immiſſos ſpe fruſtrari, citiuſque clyſter, lumbricos & aſcarides, quam hominem, nutriet. Sex ergo conſtituit natura me-
48. cum digeſtiones vitales. In ſeptimo autem numero, ipſa Sabbatizat.

PYLORUS RECTOR.

1. *USus Pylori à veteribus traditus.* 2. *Primi morbi Pylori.* 3. *Moderator primæ digeſtionis.* 4. *Clauſula Pylori qualis.* 5. *Imperium Pylori.* 6. *Qualiter contingat vomitus.* 7. *Blas Pylori.* 8. *Digeſtionis primæ clavus.* 9. *Pylori excentricitates.* 10. *Origines aliquot morborum, à Scholis neglectorum.* 11. *Theſes aliquot.* 12. *Diverſitas materiæ evomitæ, unde.* 13. *Quid ſit iſtud fellcum, quod vomitu ejicitur.* 14. *Oſcitantia Scholarum.* 15. *Admonitio illarum ridicula.* 16. *Clauſura, & apertio Pylori.* 17. *Ratio ſitus fellis.* 18. *Undè Diarrhœæ, tormina, Dyſenteriæ, hæmorrhoides, &c.* 19. *Error circa famem, & ſitim.* 20. *Aliquot abſurda, conſequentia, ad poſitiones Scholarum.* 21. *Demonſtratur ſenſus appetitum in Pyloro.* 22. *Remedium Dyſenteriæ, & Diarrhœæ, aperuit Pylori officium.* 23. *Vertigines unde.* 24. *Exemplum in Gallo.* 25. *Porraceus liquor ſtomachi, non eſt fellis.* 26. *Sitis non dicit neceſſarium defectum humidi.* 27. *Unde vomitus flavus, & amarus, initiis Tertianæ.* 28. *Hiſtoriis quatuor confirmatur uſus Pylori.* 29. *Tredecim notabilia inde reſultantia.*

QUa ſtomachus ſupernè patet, gulæque ſubjacet conjunctus, per antonomaſiam, ejus orificium dicitur. Infernus vero ejus exitus, Pylorus nominatur. In bene valentibus enim, Pylorus clauditur, dum ſtomachus cibos

potusve recepit, donec peracta stomachi digestione chylus, sive cremor factus est.

1. Tum enim, nec antè, Pylorus sese pandit. Orificium autem stomachi clauditur, instante satietate saltem, (si non satingeritur) dum stomachus incipit vacare suo muneri. Hæc sunt, quæcunque hactenus comperi de pyloro à Scholis tradita. Ego vero deprehendi magnum sanitatis, & infirmitatum cardinem, volvi in Pyloro.

2. Inprimis namque, vidi subindè in febribus, evomi hodiè indigesta, quæ nudiustertius fuere ingesta. Ex opposito verò, in Cœliaca passione, Pylorus numquam clauditur, Imò quidam, postquam cibis opiparè satiati sunt, non desistunt in totam noctem pergræcari, mejuntque ideò continuò. Necesse est ergo, Pylorum illorum, insigniter pervium nedum guttatim; sed per filum continuum stillare: nec exspectare ullam coctionis metam: Mox enim vel ab initio, non adæquatè clausum fuisse, vel saltem aliquatenus diductis rugis patere, postquam stomachus, intranti potui non fuit satis. In sanis id nempè, quando defectus clausuræ Pylori fuit. Sunt alii quoque, quibus Pylorus pertinacior custos est, vomunt potus post semi confectos. Utpote digestiva non æquivalens assumtis potibus totum, lacessita ejicit. Nimia nempè Pylori obstinatio

3. est, ubi triduari cibi ejiciuntur. Quæ sanè convincunt, Pylorum nedum Janitorem esse, sed & moderari digestionem primam & evidentissimam: atque adeo somnolentam hac in parte Scholarum incuriam. Etenim ut insufficientiæ illarum satisdem, dico, claudi inprimis Pylorum non quidem per musculum, de more ani aut vesicæ: Non enim voluntarii motus ciens est. Nec deniq; clauditur per fibras contractas, instar Crampi, aut torminum.

4. Fungitur namq; suo janitoris munere, sine sensu, & molestia. At non alias ac uterus, à conceptu, circumquaque Pylorus suum os inferum claudit, proprio Blas motivo: ita considero utrumq; orificium stomachi claudi. Ita tamen, ut orificium superum, semel à pastu clausum in benevalente, ad unamquamq; boli importunitatem vel haustus pertinaciam, facile de integro sese pandat, cum vix queat tolerare, quod sibi quicquam superne in gula impendeat. Quanquam in infirmis, & inediam passis, patefactio ejus, cum dolore, & magna anxietate, contingat: eo quod in iisdem, ista orificii clausura ab inordinatione pendeat. Obstinatior itaq; & accuratior est Pylori clausura, quam orificii. Deniq; est indubium, motivam utriusque partis non parere voluntati, adeoque esse naturalem vel morbosam. Pylorus, retentivæ subesse dicitur in Scholis. 5. At certè potentiam ostendit absolutam, dum invita expulsiva, deficiente digestiva, nauseante attractiva, adeoq; pessumdatis aliis, Pertinax Pylorus non raro sit, tam in sui clausura (ut supra in febribus evenire dixi) quam in apertione (qualiter cœliacis evenit) Et- 6. enim vomitus fit, dum clauso Pyloro sese sursum contrahit, non quidem per corrugationē stomachi sed motu totali stomachi sursum ad gulam, adeoq; Pylorus vomitum imperat, & retentivæ nō auscultat. Cum ergo Pylori potestas nō sit aliarum facultatum pedissequa, nec fibris subjecta: sed Monarchalis, adeoque fibræ, ipsius nutui obsecūdare debeant. Necesse est, hanc potestatem absolutam esse vitalem, & habere proprium Blas motivum instar uteri, independens ab arbitrio humano. Idque tanto potentius, quo duumviratus stomachi jam in lucem venerit. Et quamquam Pylorus lassetur sæpe à causis externis, & occasionalibus (à pharmacis puta, venenis, aut sordibus, attamē Blas est ipsi liberum, parti insitum sive Archeo ejus. In quo tamē admiror, vim quandam superam, influentiis astrorum similem. Blas enim Pylori, 7. quam proxime exprimit Blas arbitrii: siquidem irruente externo concitante, ad clausuram, vel apertionem, possit nihilominus pro lubitu, adversum ire, ut quantisper benè valet Pylorus, moveatur ob fines legi-

legitimos, vel ſibi ſaltem apparentes, ad-
8. ſtringendum vel laxandum exitum. Dum tamē homo inordinatus, contra iſtos fines prævaricat, ſæpe Pylorus, ut ſolus digeſtionis moderator, hominem plectendo piare cogit. At cum in iſto Blas, quodammodo tanquam arbitrali poſſint eſſe defectus, nō ſolum à cauſis occaſionalibus: verum etiam in proprio principio motivo amente adeo ut præ furore ſeſe præpoſtere pandat aut claudat liberè, inſtar uteri: Certe mirum eſt, hæc à Scholis cum reliquis medendi initiis ſtetiſſe neglecta. Poteſtas quælibet, & potiſſimum motiva, facile extra-vagatur, concita tam à cauſis contingentibus, quam proprio amentiæ nutu, cum ſint liberæ ac velut independentes, in cujus motivæ errore, Pylorus, plerumque ac facile ceſpitat. Quemadmodum uterus non aliunde conquaſſatus, ſe præcipitat, adſcendit, vel furioſus in latera ſeſe torquet, guttur gulam, imo & nervos arbitrio inſervientes, contra officium alienat, ſtringit, pandit, contrahit motuſque atroces ſubinde exhibet, magicis vix abſimiles, quatenus excentricum Blas motivum, diverſas tempeſtatum ſcenas, eſt excitando. Hæcque à Medentibus attendenda ſunt ſedulo, ut quoties occaſione laceſſentis, Pylorus aberrat à ſcopis; confeſtim cauſæ remotioni ſtudeat. At ſi proprii Blas errore velut furore, Pylorus exorbitat, cogitet, ſibi cum poteſtatibus excentricis, & non cum materia dimicandum: minimeque evacuan-
9. tibus eſſe fidendum. Cogitemus enim, in ſtatu temperato, hominem mediocriter paſtum, Pylorum ejus adæquate clauſum, ne quid ſuis è rimis ſtillet; tandemque abſoluta digeſtione, Pylorū ſeſe pandere; Certè nec hoc fit, ab exotica chyli qualitate ſtimulante; ſed quia gnarus eſt Pylorus, rerum agendarum in ſtomacho, ideoque cenſendus eſt moderator digeſtionis, apud quem nempe ſunt fines regiminis, & claves cuſtodiuntur. Nam alioqui ſi juſto diutius, Pylorus claudatur; cum, quod ſat digeſtum erat, non proin ulteriorem ceſſet tolerare digeſtivi fermenti vim, ideoque juſto plus coquitur. Non quidem quod chylus inſtar vitri, in fornace proinde excellentius coquatur, quo diutius; ſed mora nimia alienetur & corrumpatur. Quod dein difficultates plurimas, tam in ſtomacho quam ſuis viciniis parere neceſſe eſt. Veruntamen ſi Pylorus, minus exquiſite claudatur, certe recens potus non poteſt non unà cum priſtinis ſuis eruditatibus, ferri in inteſtina, quibus ſane cum non incumbat digeſtio ſtomachalis, ſuſcepto ſellis fermento, in alienam mutatur ſubſtantiam, varias tandem in venis infirmitates procreat. Quia itur ad ſecundam digeſtionem, omiſſa prima. Sic nempe tre- 10.
mores & jectigationes manuum, cordis palpitationes, deliquia, febres acutæ, Tumores, Arthritideſq; inſpiratæ proſiliunt. Sic vini acor, nondum prima digeſtionis maturitate correctus, venis alienus, cum ſibi innata aqua vitæ, venarum proprium alimentum ſecum degenerare facit, paritque anonymus & incognitus hoſpes inſolitas & incognitas infirmitates. Perinde ferè, ſi chylus bene maturus, in Duodenum elabatur, eodemq; inſtanti novus ingeritur victus ſupernè; certum eſto, Pylorum benè conſtitutum ſtatim claudi, nondum plane dimiſſa priore ſarcina. Pars ergo chyli detenta corrumpitur, plus juſto aceſcit, novumque victum fermento prærnaturo contaminat. Fitq; totus exoticus, niſi ante exactam coctionem, à Pyloro proſcribatur, qui varias orexes, tormina, atq; Diarrhœas eſt excitando. Error itaq; Pylori, ſive proprius ſit, vel ab inordinatione concitatus, multas cauſat difficultates. Quod autem illabente novo victu, ſtatim claudatur Pylorus, patet; Alias namque novus cibus ac crudus, unà cum chylo elaberetur, qui in excremento appareret, tanquam ab affectu cœliaco partus. Quod alioquin in voraribus pueris quandoque ſpectatur, nondum Pyloro ſat potenti, ad

suos fines obtinendos. Conqueruntur itaque debiliores stomachi, sibi oboriri magnas aciditates, quas manè, cum hesterno victu, ejiciunt, vel noctu, cum præcedentis meridiei chylo, ciborumque ultimo-
11. rum quisquiliis. Porrò ad pleniorem horum cognitionem, repetendum, quod venarum stomachi non sit, chylum in stomacho detentum ad se fugere; quod item vomitus clauso Pyloro fiat, totaque longitudo stomachi, ab inferis sursum, ad orificium contrahatur. Quod denique hic motus à Pyloro fiat, qui si aperiretur, minori certè molestia stomachum exoneraret: Sed cum non se aperiat, censet sanitati esse inconveniens, infernè istas feces dimitti. Adeoque rector digestionis mihi visus. Dupliciter autem itte vomitus contingit. Scilicet proprio Pylori Blas. Arqui tum est indolens. Alter vero fit ab lacessentibus; atque ille, etsi quoque per Pylorum fiat, non tamen proprio nutu. Ideo etiam est molestus, & anxius.
12. Saltem non fit vomitus, nisi clauso Pyloro: Alioquin in Duodenum decideret, quod vomitu expellitur. Cum enim proprio Pylori motu, vomitus fit, primo vomitu totum abscedit, quicquid sibi obesse judicat. Sin autem lacessatur Pylorus, repetito vomitu, ejiciuntur alia, quam quæ primo vomitu prodierunt. Flava nempe vitellina, dein, quæ magis diaphana flavedine instar olei seminum rapi, sequuntur, creditaque fellea, propter amarorem: atque tandem subindè cœrulea, & viridia, quæ assumtis truculentioribus pharmacis,
13. mox ab initio veniunt. Fuit heic Pylorus apertus, inter primum, & sequentes vomitus, adeò ut quicquid in jejuno, & viciniis latitat, sursum Pylorus ad se vellat, quo velut impressam à pharmaco notam, eluat. Amaricant autem ista plerumque, cum quia iterato fellis fermentum, idque exorbitans, ac indignatum tolerarunt, tum etiam, quod præter consuetum sursum rapiantur in alienam messem, ubi corrumpuntur in excrementum, insigni-
tum qualitate fermenti, quod immediatè hausit. Chylus ergo, ibidem fit felleus, & amarus. Cæterum hoc loco cum admiratione Scholas intueor, præscribere 14.
cibos facilioris digestionis, præmittendos iis, qui durioris sunt coctura, immemores suæ doctrinæ, perhibentis, contenta omnia stomachi, verti in chylum univocum: Pylorum verò, sic vel ab initio claudi, ut ne quicquam, vel guttatenus, sinat elabi, ante peractam digestionem. Coctionem denique, fieri ab indesinenti calore stomachi, adeóque hactenus etiam continuatam à principio digestionem incipere, nec unquam feriari, quamdiu ejus Vulcanus calor perseverat. Singula autem contentorum, recipere istum calorem digestivum, per modum recipientis. Qua nempe doctrina stante, cum omnia reducantur in liquidum chylum, & exquisitè in unica olla stomachi, permisceantur: sequitur, in pastu, præmittenda, quæ durioris sunt digestionis, eo quod tanto longiori caloris spatio coquantur. Sorbilia (inquiunt Scholæ) & promtio- 15.
ris coctionis, si postremo sumantur, putrerent, si metam ultimam exspectent duriorum assumtorum. Quasi vis digestiva, esset putredinis parens! nec fieret commistio comestorum! vel conversio, in chylum fluidum! sed per fundos secreta jacerent, quæ sunt buccellatim assumta. Quasi, inquam, Pylorus se aperiret per statas periodos, sive vices, ut ordo servetur in dimittendo chylum, qui fuit accipiendis cibis. Quæ si crediderint Scholæ possibilia, saltem Pylorus, majori polleret discretione, prioritates ciborum observando, quam quod Scholæ tam ignaviter ejus munus negligerent. Cæterum clausura Orificii, non conducit digestioni, nec regit appetitum. Pylorus autem utrique imperat. Quia satietas sufficiens quidem adest plerumque: attamen insuper adhuc edimus, & bibimus ex vitio. Ergo clausura Orificii, non ab appetitu, ut neque à saturitate est. Verum tædia, nau-

seæ,

seæ, & aversio à carnibus, mox incipiunt à febribus, ortuque morborum stomachi, habentque orificium clausum. Ergo ori-
16. ficium nec clauditur ob satietatem, nec ob concoctionis necessitatem, ut neque continenter aperitur propter appetitum: si nempe claudatur citra appetitum, satietatem, & concoctionem: & apertum maneat, post saturitatem inter coquendum. Ructus namque eduntur mane, jejuno, vacuo, & appetente stomacho: ructus tamen, orificii clausuram denunciat. Clauditur denique orificium in iis, qui longa pressi inedia, languent, & qui diuturna abstinentia à cibis infirmi fuerunt. Quibus perdifficilis, anxia, dolensque est orificii recluso. Si itaque à fame, appetitu, satietate, & coctione, orificium non necessariò claudatur, ergo orificii clausura vel apertio, non respicit coctione famulantium facultatum necessitates: sed orificium potissimum inservit, ne decumbenti chylus in fauces regurgitet. Undè inprimis liquet, augustius esse Py-
17. lori, quam orificii ministerium. Siquidem est rector totius œconomiæ stomachicæ, usque in ultimum intestinorum gyrum. In qua siquidem, cum fellis operatio perficitur, proindè quoque sel, Pyloro superstrui, & incumbere debuit. Quo-
18. rum amborum, si non plenus sit consensus, oriuntur diarrhœæ, tormina. Dysenteriæ, hæmorrhoides, atque varia abdo-
19. minis clades. Erroneum quoq; est in Galeno, suisque modernis Scholis, nos tantum esurire, & sitire, ob cruoris penuriam, adeoque tot uncias cruoris debere repleri, quot deplentur. Inprimis si istud perpetuum, eligant ergo Scholæ, nimirum, vel se facere vanas carnificinas in venæ sectione, vel appetitum non excitari ex suctu venarum, defectum cruoris accusantium. Quod inprimis sub valetudine est indubium: nam si ob carentiam cruoris, fames sit: ergo male instituitur phlebotomia in cruoris penuria. Sin verò in morbis id consideretur, puta in febri, ubi nullus est appetitus, etiam nullus erit defectus cruoris. At si quotidie tot unciæ cruoris suppeditentur, quot consumtæ sint, cujus consumtionis fames indicium esset: Ergò in febri vel non est consumtio cruoris, vel fames non est sensus consumti cruoris. Sin autem cruor in febri quoque absumatur, frustra erit phlebotomia. In omnem saltem 20.
eventum, post biduum, triduumve, à febri, jam tantundem cruoris erit consumtum (cum plus febris consumat & extenuet, quam recta valetudo) quantum plethora (phlebotomiæ unica indicatrix) depleri juberet. Et per consequens, positis thesibus famis, phlebotomia frustranea ubique erit. Supponunt namque Scholæ, cruorem à vena cava, dispensari in minores, (quasi vena esset dispensatrix, & non esset differentia inter ipsum vas & dispensatorem, sive vim proportionaliter dispensantem) ac tandem in exiguos ramulos, per quos, in habitum dispergatur ultimo. Atque ideo ex solo sensu inediæ, sugere ramulos postremos venarum, majorem truncum, hunc verò deinceps sugere venas stomachi, & mesenterii. Unde tandem famem, & sitim sentiri. Quo posito, inprimis quorum venæ turgent, nulla fame premerentur, aut siti: deindè, non esset suctus illius sensus, nisi prius venæ majores sint depletæ. Repugnat itidem tertiò, hæc thesis, doctrinæ Scholarum, docentium, stomachum, sibi tantum coquere primariò; secundariò autem, sive per accidens, pro toto corpore: ut stomachus communi philautiæ subsit. Nam eo dato, stomachus non coquet, non appetet, esurietque pro corpore: sed tantum pro se: ergò neque ut penuriam venarum suppleat, sentiet. Sed venæ primario sitient, ac esurient: stomachus tantum per accidens: nec pro se: sed propter venas. Ignorantia enim veri, Scholas ubique præcipites fecit. Non noverunt inquam, famem à Splene, in stomachum inspirari: Splenem nempe, noviſſe rerum agendarum scopum,

pum, ut viscus regendis decoctionibus princeps: ideoque appetitibus præfectus, effective, cui tamen Pylorus assistit, Rector & Executor. Pylorus nempe, adhuc placitum habet, Blas liberum, aperiendi se, vel claudendi. Quod sub sanitate movetur, ob cognitionem finium, cognitorum stomacho propter quos coctio, & appetitus creantur à Splene, tanquam Pylorus, conscius sit secretorum finium Splenis. In adversa autem valetudine aperit se Pylorus, clauditque præpostere, atque inverso ordine, tanquam furore percitus symptomatico. Enimvero emturus villam, obambulabam cum insigni appetitu, tum fortuito distorsi pedem, lapsus sum, rigor statim obvenit, cum nausea, vomitu, & suffocato edendi priore appetitu: mox vero distortum pedem, ac semidislocatum reposui: atque eodem instanti, redditus est mihi appetitus pristinus, ces-
21. sataque est nausea. Erat nempe orificium apertum, tam in appetitu quam in nausea; Pylorum verò clausum habui in appetitu & mox in nausea apertum, & iterum in vomitu clausum. Nam ut dixi, vomitus non fit nisi clauso & sursum inverso Pyloro: In singultu vero, fit inversio ipsius stomachi sursum, quæ proinde à præfata inversione Pylori vomiturientis longè diversa est. Quod autem ista sic se habuerint, patet: quoniam cum stomachus sub insigni fame, non haberet quod vomeret, cibi avidus, Pylorus consensu suo, se illicò clausit. Qui rursus, velut ex distorsione ligamentorum pedis, velut furibundus se pandit, & sordes ab duodeno ad se vocavit. Etenim sub vomitu, ut conceptam saburram expelleret, clausit se Pylorus, iterumque sese aperuisset, ad novam sordium accumulationem, nisi restituta dislocatiuncula, furor Pylori sopitus fuisset. Cum clausura ergò Pylori, si mox sublatus appetitus rediit, quis non videt appetitum à Splene suppeditatum, gubernari à Pyloro? Dixi, Pylorum, è Duodeno, sursum sordes in stomachum rapere; ut qui anteà janitor soli detentioni & expulsioni putabatur dicatus, cogitet de attrahendis noxiis. Quæ tametsi vi communi accidant, qua cuncta semel proscripta, characterem hostilem induunt, & inde mox deteriorantur: attamen furente Blas Pylori ad stomachum, inverso ordine trahuntur. Deprehendi saltem in hoc, quod Pylorus, nedum appetitus nauseæ, vomitusq; causa sit: sed etiam choleræ, dysenteriæ, diarrhœæ, patrator unicus: parvoq; sæpe adhibito remedio furorem Pylori sedari, præfataque clades corrigi expertus sum. Dolendum sane à Scholis, nil quicquam hactenus de hisce pensitatum: totumque illarum subsidium in enemate positum; nec ad nidum mali itum esse. Dumtaxat ad transitum producti, se converterunt instar canis, projectum lapidem mordentis. Vidi namque juvenem, optimè valentem & insigni appetitu fretum, manè aliquot recentia mora matura, benè elota comedisse, cum pane butyrato, moxque inde sensisse, suave in stomacho oblectamentum refrigerii. Dein consternato fortè, inde à semihora appetitu cum dolore colico incidit in diarrhœam, habueratque indies fortè 70 secessus, coloris lactei. Statim enim à Medentibus exhibita restringentia cordialia tam intus quam extrà. Nimirum succus cydoniorum cum confectionibus alkermes, diarrhodonis de Spodio exhilarantibus, diahiacinti atque similibus. Interim plurima enemata, è sero lactis chalibeato, paribusque quisquiliis injecta, & frustrà omnia. Tandem & opiata aliis adnexa sunt, risitque natura doctam ignorantiam ac ludicra tentamina, doluit verò æger vana remedia. Ac tandem in supremum vitæ 22.
discrimen constitutum sanavit Dominus. Exhibui nimirum, bina ovorum vitella dura, aceto rosaceo temperata. Pylori vitio diarrhœam obortam fuisse, testantur dejecta appetentia, & assumtis vitellis restitutio appetitus. Sensit namque apertum juvamen medela adhuc intra stomachum

chum detentâ. Memini quoque frixis equorum ungulis in butyro, iisdem dein pulveratis, sedatum fuisse frequenter Pylori furorem, stetisse dysenterias, atque medelæ benignitatem sensisse, olido illo remedio adhuc intra stomachum detento. Sin autem ungula jumenti lascivientis luxuria sit: dysentericis certam perniciem allatura dicitur. Pylorus ergo, Rector clausuræ digestionis & appetitus in stomacho: etiam gubernat per longum intestinorum iter, tam contenta quam venarum vicinarum exorbitationes. Testantur namque, ciborum excrementorumque indigestiones, corruptiones, celeresque transitus, indignationem solius Pylo-
23. ri, à remediis confirmatam. Sic enim hesterna crapula, non tam noctu quam manè, vacuo cibis stomacho, vertigines suscitat, cessantque illæ plerumque mox assumto jentaculo. Eo quod tum Pylorus patet & sorde obsitus: ac dein se clausit adventu jentaculi, priorisque incommodi
24. velut obliviscitur. Gallus noster biennio furfures & avenam mane pro more esitat: sub vesperum verò recusat cubare consuetis baculis, humi cubat ac cibum sequenti manè aversatur: vertiginosus lateratim decurrit ac retro sæpè concidit. Tandem cristam atq; frontē durius in terram quatit, moriturq; ante meridiem. Per dissectionē vero, reperti sunt aliquot minores silices, non quidem in priore sacco, sive stomacho: sed in interiore atque vero stomacho. Major autem silex Pylorum clauserat, qui silice minor spem transeundi obtruncarat. Etenim nec ulla alia causa tantæ vertiginis, ac insolitæ mortis reperta fuit: nisi quod Pylorus, quia vi & se invito, clausus loco coctionis, porraceum liquorem supra silicem majorem confece-
25. rat. Qui sane non è felle veniisse, eo potuit, cum è felle per duodenum, intra stomachum felli advenienti silex transitum præclusisset. Ergo viridis porraceusque ilie liquor natus est in stomacho, vitio oc-
26. clusi Pylori. De siti similiter, observavi sæpe febrientes siticulosos, potum iterum, cum ejus quadruplo, evomuisse. Non ergo sitis ob defectum humidi necessario: neque etiam ob penuriam sanguinis. Ut eedem venæ eadem de causa nunc famis, nuncque sitis causæ sint, & nunciæ defectus cruoris, imo subinde utriusque simul, tam famis quam sitis. Sed viscus fermentum stomacho inspirans, famem & sitim concitat. In febribus enim alkali satur causa febrilis, hinc nec cessat sitis, licet potu proprio stomachus affluat: etenim nec ad istud alcali potus pervenit. Sic nempe salsa, piperataque, sitim parant, non aliter atque alcalia putrida; eo quod excludant acidum è stomacho fermentum. Quatenus sal impedit resolutionem, & transmutationem cibi, id est, introitum fermenti digestivi à Splene spirati. Sic quantitas potus meracioris, piperata, dura & indigestibilia, siticulosa sunt: non enim quia calida, & sicca sunt, in mediis undis, stomacho detentis: sed quia resistunt prædicto Lienis fermento. Acida verò, ex oppositio quatenus fermento Splenis vicina sitim solantur. Sitis ergo in similibus, non ob defectum humidi nutritivi: sed ob impeditum lienis fermentum, quod tandem longiori somno superans præfatas difficultates; tollit somnus ideo sitim. Sitis etiam in febribus oritur propter nidorosa putrida, coagulataque, non autem quod appetatur humidum nutritivum, & refrigerans (ut putant:) sed resolutivum nocui. Adeoque non tam nutrimentum indicat & expoſcit quam remedium. Ideoque nec sitis cessat per potum nisi hic medium attulerit capessendo fermento consymbolum. Cum ergo Pylorus coctionis sit Rector, & sitis non minus moderator, quam appetitus, tam cibi quam potus erunt sensationes quoque ejusdem Rectoris, fines digestionum distinguentis. Initiis nempe Tertianarum, 27.
copiosus vomitus flavi excrementi, simul cum multa siti infestat, illaque duo concurrunt cum clausura Pylori furentis, at-

que hactenus loco cremoris acidi fabricat flavum vel æruginosum istud, quod in stomacho Galli detentum, mortem causavit. Quatuor insuper historias addam, quæ energiam Pylori, in actione regiminis confirmabunt. Uxorius frater, Mechliniæ forte per octiduum malè se habuerat è convivio solenni & crapuloso. Medicus urbis autem illi offert vomitorium,
28. vomuit indè bis quotidiè. Adeoque scripserat pridiè, se Mechlinia, postridie Bruxellam ad nos venturum. Ocreatus itaque & itineri jam accinctus sequenti die, ante meridiem extinctus est, postquam præcedenti sub nocte malè se habuisset, vomuissetque sæpius ut antè, liquorem subnigrum sive cruorem illic corruptum. Dissectum autem ejus cadaver, nullum ostendit vitium, præterquam quod in stomacho liquamen subnigrum fluctuaret clauso Pyloro. 2. Puella triennis & nobilis, à medico Italo stentante, vomitorium febrifugum, paucula grana cujusdam pulveris capit. Altera etiam filiola nobilis, idem sumpsit nondum bimatum excedens. Utraque verò mox à sumtione vomuit, utrique enim oculus contortus dexter, totumque latus quasi obsessum Paralysi. Brachium quidem ex toto, crus vero non omninò. Major enim tota garrula, obleſa tamen lingua; Minor vero sopore & vomitu, subinde interpellante, extinguntur ambæ. Advocor ad utramque, & frustra aliqua tentavi. Fortè enim quia sero etiam deficiente vita. Aperitur autem utriusque cadaver. Atque idem putidum liquamen stomacho detentum, occurrit homicidii causa, Pyloro exacte clauso. 3. Gallina, cum granum carpere vellet humi, retorsit collum ad latus, & carpendo, in gyrum per latus sinistrum volvebatur, ac labescentibus genibus, singulo hordei sumto grano vel mica panis, in posticam partem, super caudam lapsa est. Idque sic per octiduum fortè duraverat, priusquam mihi denunciatum foret. Accurri ad insolitum spectaculum. Deplumavi pectus macilentissimum, & novacula priorem sive membranaceum stomachum, quædam vetula aperuit. Inveni autem, quod deglutivisset globulum ex crystallo rupea. Mulier autem illa, filo suit stomachum rursus, ac deinde plena valetudine supervixit. 4. Famulorum meorum unus, circa distillationem acerrimo igne carbonum fossilium, vitrum ludendo liquavit, aliquot vasa formans, fragmenta & vasa ipsa opaca erant & alba è vitro viridi, & mearum distillationum quisquiliis. Fragmenta autem novorum vasorum suorum, in angulum areæ projecta, Gallinæ voraverant delusæ in albedine vitri. Benè valebant, contigit autem à quindena inde, duas pinguiores, occisas pro mensa. Inventa vero fuisse in priore illarum stomacho præfata aliquot fragmenta, quæ facile conjiciebantur multos dies ibidem hæsisse. Erant autem imminuta (adeo cum vitrum non frangatur nisi punctatim) tam lateraliter, quam juxta angulos: fragmenta illa evaserant undequaque obtusa. Notabilia enim huic 29.
mihi collegi. 1. Quod clauso Pyloro, semper vomeret frater meus. Siquidem & à morte reperiebatur fœtidum istud liquamen in stomacho clauso, quod aliàs in intestinis absque notabili damno fuisset. 2. Quod clausura ista Pylori, furiosa esset: alioqui se pandisset, non ita nocuisset. 3. Quod motus Pylori sint alterius Reipubl. quam cæteri omnes. Contracturæ enim quævis cum morte cessant: non ita Pylori. 4. Quod in vomitorio, vis venefica indignationem, & contracturam Pylori concitasset. Non enim solum contrahebatur, sed è venis stomachi prolicuit cruentum laticem, qui illicò ater & cadaverosus factus est. 5. Quod idem contigerit in duabus puellulis. 6. Quod Pylori indignatio Paralyses etiam pariat. 7. æruginosus autem liquor necem. 8. In Gallo sola pertinax præclusio, à vespere vertigines fecerit. 9. Fortius hoc probat Gallina, quæ crystallum deglutiverat,

præ-

præterquam nil aliud in priori ſtomacho repertum fuit. 10. Quod detentio vitri in ſtomacho cum ſanitate perſiſteret; ſiquidem Pylorus non indè obſtiparetur. 11. Quod vitrum facilioris ſit digeſtionis cryſtallo rupea. 12. Quod æruginoſus, vel ater liquor, fieret ab indignatione, & clauſura Pylori. Non autem à detentione corporis præter naturam ſive vitri. 13. quod vitrum paulatim conſumeretur in ſtomacho Gallinarum.

TARTARI HISTORIA.

1. *Tractatum de quatuor fictitiis humoribus, hoc loco jungendum eſſe, pro operis integritate.* 2. *Poſt qualitatem abjectam intemperiem elementalem, etiam deinagendum de Tartaro, ac tribus primis chymicorum.* 3. *Ortus & vita Paracelſi.* 4. *Is Tartarum, primus in morbum introduxit.* 5. *Ceſſit infeliciter lucta Humoriſtis cum Paracelſo.* 6. *Uſi ſunt deinceps remediis mutuatis, à ſervis noſtris fugitivis.* 7. *Humores obmutuere dudum, quos ego tandem nunquam in natura fuiſſe, demonſtravi, libro particulari.* 8. *Epitome eorum, quæ Paracelſus ſparſim de Tartaro ſcripſit.*

1. DEcere mihi viſum, phyſicalia præmittere in ordine ad rem medicam; utpotè qui cognitionem naturæ totius non niſi pro humana ſpectare valetudine ſemper exiſtimaverim. Igitur tractavi de elementis dumtaxat, quo abigam Scholarum figmenta, de compoſitione quatuor elementorum in uno quolibet corpore, quod miſtum reputatur hactenus. Oſtendam inquam non eſſe miſtiones eorundem, nec luctas, nec intemperies, aut complexiones: prout nec morborum catalogum, ex fictis temperiebus qualitatum elemẽtariarum cum veritate ſtare poſſe. Id eſt. Scholas hactenus neſcire cauſas morborum, quos pænè omnes ejuſmodi qualitatibus inſeripſere. Idem porrò nunc ſupereſt labos mihi, deſictis quatuor falſiſque humoribus, horumque deviis corruptionibus ſcribendum erat, atque oſtendendum, nunquam fuiſſe ejuſmodi humores in natura: Idcirco & æquè perniciosè hactenus erratum, tam in doctrina, cognitione, ſubſcriptione cauſarum morbificarum, quam in deviis conſequenter remediis, horumque directionibus & applicationibus univerſis. Idque cum libro peculari jam à me ſit præſtitum, anno 1644. Impreſſo Coloniæ apud Jodocum Calchoven, directo in prodromum hujus operis ac juxta eundem ediderim alios duos, de Lithyaſi nimirum atque tumulum Peſtis, quibus oſtendi, hactenus in Scholis ignorari cauſas illorum morborum. Igitur hic id atteſtatum fuiſſe ſat eſt. Quanquam libri iſti, pro operis integritate huc transferendi ſint. Itaque cauſæ & eſſentiæ morborum, in hodiernum uſque diem, à Scholis ſtetere neglectæ, neglectique proin magis infirmis remediis juſtis deſtituti. Nunc demum, quia Paracelſus nuper eſt 2.
auſus, cauſam generalem pænè omnium morborum in Tartarum relegare; Ac quanquam primus Paracelſus id temerè ſatisfecerit: incertus tamen, & inconſtans manſit, an potius tria (quæ ſuo jure vocavit, tria rerum cunctarum corporalium principia) Salem ſcilicet, ſulfur, & Mercurium, in generalem cunctorum morborum cauſam quam ſuum adductum Tartarum, ſtatueret. Ideoque utramque aſſertionum præfatarum adhuc litigare reliquerit: attamen Medentum illuſtriores hodie ſe Tartaro dedere. Quapropter cum nec in neutro hodie ſit veritas cauſarum & remediorum morboſorum, operæ pretium ac pro bono proximi, duxi, utrumque Paracelſi errorem è Scholis everrere & averruncare. Ut medentes, qui jam dum in Tartari doctrinam inclinant, tandem ablegatis erroribus cunctis, ſeſe ad veram morborum atq; remediorum cognitionem recipiant,

atq; inde proximus emolumentum (quod unicè optavi) recipiat. Rerum namque cognitio, juxta jam à me tradita principia, per definitionem hauritur: Definitio vero è causarum notitia sumenda est. Ideoque in tantis undique tenebris, & rei medicæ insciitiis conabor posteros, imo & modernos Tyrones, saltem deducere in veram morborum, atque remediorum scientiam. Nam jamdudum spem amisi, seniores discere recusaturos, eo adducendos, tam præ ignavia assentiendi inventis paganorum jam potatis & in alimentum conversis ac laborandi circa fornaces: quam verecundia discendi à misellô me homuncione, Philosophorum postremo.

3. Pater Paracelsi, Equitum Teutonicorum Magistri nothus, in medicum trivialem evasit bibliotheca insigni divitem. Qui filium Aureolum Philippum Theophrastum à Bombast, Spanheimiensi Tritemio commisit. Undè arcanorum supellectile opulentus, ad opera Spagyrica sub Sigismundo Fuggero ivit. Non enim ibi Veneri deditus, (trivium nempe sus castraverat) non denique ignaviæ, aut assentatione vitam suam trivit scientiæ avidus. Sub annum vigesimum namque varias minerarum Germaniæ fodinas inquirens, in Moscoviam tandem venit, in cujus finitimis à Tartaris captus ad Chamum, Sanuchus noster deducitur. Inde cum Principe Chami filio Constantinopolim ablegatur. Tandem circa annum ætatis 28. lapide potitus chrysopœjo sibi donato. Cujus ergo Basilæam divertit, ubi cum jam multis morborum sanationibus clarus esset, cathedram Medico-philosophicam obtinuit, ut laboribus Spagyricis se totum daret. Equidem ut lapis chrysopœjus animum suum erexit, viditque augustam medentum supellectilem, vagosque eorundem errores, jam dudum in principatum medendi aspirayerat. Docuit nimirum Basilææ toto triennio, exposuitque librum de Tartaro, itemque de gradibus & compositionibus. Utrumque nimirum sui inventi opus ac multis anxietatibus gravatum. Interim ut sua quemque voluptas trahit, justo nimis compotationibus indulgens, cœpit spernere cathedram, imo latinitatem; unde pæne exciderat, ratusque est veritatem dumtaxat Germanicè loqui debere. Itaq; quanquam ingenio raro natus, tamen dono Azoth quam indagatione theoriæ felicior. Is, inquam, nobis Tartarum primus 4.
in omnium ferè morborum causam obtrusit, accusavitque, cum nec in Scholis Veterum, ut neque in suis tribus primis sibi sat confidendum perspiceret. Cui patrono, hodiernæ Scholæ subscripsere. Ego quoque tanquam de reperto thesauro, mihi quandoque gratulatus totus consensi, donec Dominus me aliter instruxerit. Inprimis disputarunt Galeni & 5.
Paracelsi assectæ, an tartari & phlegmatis non essent eædem res, puraque tantum synonyma. At tandem coagula stupentes, nec unico phlegmati tantam morborum catervam audentes adscribere, doctiores Galenici tartarum admiserunt, & remediis, quæ à servis fugitivis mendicarunt, uti cœperunt. Quæ etsi vene- 6.
nosa omnia sordida & adulterata essent, sintque hodiè adhuc magis; tamen cognitionem cum thecis invenere, ut indies in usus depromta sint. Saltem oborto Tartaro, humores penes emunctiora ingenia, propemodum defecere. Itaque meden- 7.
tum ignominia ex infelicitate curandi, retrospicere ad chymica remedia suasit, neglectisque artis suæ fundamentis, indifferenter tam remediis istis chymicis ac miserrimis venenis, quam quæ describunt illorum dispensatoria, uti promiscuè cœptum est, tam ad deliniendos ardores, quam abradenda phlegmata stomachi; adeo ut ignavia remediorum & theorematum Galeni perspecta, paulatim deflectant Galenistæ ad tartaros. Ex multis itaque libris, quos Paracelsus de Tartaris scribit, in breve syrma contraham quæ legi. Natura primum virgo venusta à pec- 8.
cato

cato polluta est; non quidem suo neque idcirco ipsi in supplicium, sed cum in ingrati usum creata esset, velut incolæ culpa fuit inquinata, ut saltem defectu naturæ, reatum aliquatenus piaret. Pœnituit quodammodo Creatorem, quod naturam inobedienti parere jussisset. Itaque statuit, quod terra deinceps tribulos atque spinas produceret; sub quorum allegoria Tartarorum maledictio & ortus nobis designantur. Materia nimirum illorum, quæ nos pungerent quam acerrimè. Terræ nempe progeniem verba referunt, cujus usu nobis tandem morbos incorporari significant. Primò enim, cum cibis ac potibus proditoriè hostes Tartari intrant, penetrant in profundum, commiscentur radicaliter & clauduntur sigillo occulto. Itaque sese, vel à puro alimento intus separant aliqui statim: alii verò unà cum alimento manent, quo absumto, superstites coagulantur sub forma mucilaginis, luti sive boli, arenæ demum sivè lapidis. Quæ tum nedum incapacia, ut recipiant vitæ spiraculum: verum insuper servantia agrestem spinam, evasere omnium morborum causæ intimæ proximæ, calamitatis mortalium nutrices quotidianæ. Etenim simul atque sanguis, in substantiam aliti est conversus & consumtus deinde, remanet sæpe hæc spinarum proles, exotica sanè coagulatione, si non quoque acrimoniis inepta. Indurescit enim quotidie magis, & mille hostilitatibus suum hospitium maculat. In eo vero Tartarus, ab humanis ciborum excrementis, distat, quod hæc putrescant: ille verò coaguletur. Felix ergo solus ille stomachus, & jecur, quæ Tartari quisquilias à putidis excrementis, in limine, ablegare norunt. Ut ab antiquo hoste tartareo, hæ nobis spinæ sunt procuratæ: Ita lapis, cadorum vini spondilibus adhærens, propter manifestam sui prærogativam, cæteris succorum coagulabilium classibus dans nomen, Tartarus dicitur. Vino siquidem, in vase, quaqua versus lapidoso cortice incrustatur, qui est Tartarus, à fæce diversus. Hæc namque ad fundum decidit, coaguli nescia, ille verò circumquaque distentus, vas loricat, & à putredine æternum intus præservat. Hospes ille cæterum, per alimenta, advena, vocatur Tartarus peregrinus, ad distinctionem illius, qui intra nos, lege microcosmica, concrescit spectaculo fatali. Etenim quo violentum aliquod in nos irruit, eo ipso humores alimentares vita destituti, hostiles evadunt, coagulantur, & cruoris Tartarus dicuntur. Unde apostemata, oppilationes atque calamitates cæteræ, juxta juvatam cujusque Tartari proprietatem ac voluptatem. Adeoque Tartarus ab ore, usque in ultimas oras harundinum se insinuans, omnium quoque morborum est causa principalis. Hæc sunt quæ de Tartaro, ex Paracelso sparsim in unum colligere potui.

TARTARI VINI HISTORIA.

1. *Piscatio Balenæ.* 2. *Spiritus vini deprimitur ad centrum vasis propter frigus.* 3. *Acetum qui distet à vino.* 4 *Vinum in vasis superficie, cur minus bonum.* 5. *Modus fiendi Tartari in cadis.* 6. *Cur se affigat vasis.* 7. *Coagulatur in affigendo.* 8. *Probantur præcedentia.* 9. *Error axiomatis chymici.* 10. *Coagulati vini in Tartaro, non est par historia, cum excrementorum in nobis coagulatorum.* 11. *Differentia Tartari & Duelech.* 12. *Tartarus non est prorsus aut vere recrementum vini.* 13. *Primus error Paracelsi.* 14. *Totaliter differt vini Tartarus, à coagulato recremento in morbis.* 15. *Alia temeritas ejusdem.* 16. *Cur tartarus non incrustetur super fœcem fundi.* 17. *A tartaro distinguuntur vina.* 18. *Tartarus, nec vinum est, nec ejus fex.* 19. *Cur alkali è vino vel Tartaro, Tartarum dissolvat.* 20. *Fex vini, pro parte, est materia ad Tartarum.* 21. *Quam male quadret Tartarus nostris coagulatis.* 22. *Tartarus est inter sales coagulatos, non inter lapides, ut nec inter excrementa.*

ANtequam rejecero neceſſitatem, quam ſibi Paracelſus finxit ad conſtituēdum Tartarum, in omni alimento, pro cauſarum morbificarum inventione, utque commenti iſtius vanitas manifeſta fiat, juverit ante omnia modum exponere, quo Tartarus modo, in vino ſubnaſcitur, ſiquidem (prout credi cœptum eſt) inde morborum cauſæ omnes, familiam ſtabiliant atque nomen deſumant. Cantabi, quos Baſcones vocant, priuſquam noſtris aſſociarentur Batavis, in venatum Balenæ, ſæpe ſub Groenlandia (quæ hodie defeciſſe putatur) ſubter Syrtes (Atalayas vocant) frigore præventi, vina cocta, alias ſat generoſa, habe-
1. bant conglaciata. Circulis ideò à cado ademtis, nudam vini glaciem, forma vaſis priſtini, ſub dio expoſuerunt. Ut unica deinceps nocte, reſiduum penitus congela-
2. retur. Quo facto, glaciem terebrabant, ac circa glaciei centrum occurrebat liquor colore Amethyſti, vini merus ſpiritus & igneus vitaliſque liquor glaciari neſcius. Glaciem itaque vini liquatam igni bibebant, reddito ſibi liquoris illius vitalis tantillo. Hiſtoria eo fine adducta, quo conſtet ſpiritum in vino, naturaliter fugere à frigore, ſeſeque è proprio domicilio, ad centrum vini ſenſim recipere. Contra vero, vina inſolantur ut aceſcunt, avolatque ſpiritus vini & relinquit inſo-
3. latum poſt ſe ſui cadaver acetum. At cum ſit longè optatius, ſpiritum in vini centrum concedere, quam evolando evaneſcere; Ideò neceſſitas, in vinorum conſervationem, frigida, atque profunda cellaria inveniri fecit. Auſtriaca quidem, continuo velut fermenti æſtu operantia, viſcida ſunt. Hinc namque Viennæ Cellaria, centum non minus gradibus plerumque profundantur. Hiſpanica vina idem tolerarent, niſi admiſto gypſo cautio adhibeatur, dum ſub torculari premuntur, quod *Hieſſo*, vocant. Itaque in cellariis frigidis, vini ſpiritus præ frigore ad vini penetrale recurrit, ſeſeque abdit. Vinum 4.
ergo, in cortice circumcirca quia frigus vas verberat, minus ſpiritus habet quam in ſui interioribus. Unde conſequēs, quod uti vini ſpiritus defectu, vina inſolata aceſcunt: ita quoque proportionaliter, vini extimus cortex, in frigore penus, ſit acidior, quam in ſuis centralibus. Itaque 5.
dum muſta in penum ſunt allata, & dum deferbuerunt, mox ſpiritus illorum intro fugit, vitans frigora, atque ideo vini cortex, jam parum factus quoque acidulus, incipit agere, ſuper fæcem, turbido adhuc vino innatantem. Impoſſibile eſt ſiquidem aciditatem ullam eſſe, quin reperto ſibi proportionato objecto, etiam confeſtim non operetur in illud. Hæc nimirum eſt naturalium lex & neceſſitas. Per exemplum. Acetum, utcunque flaccidum, ſi reperiat lapidem Cancrorum, non poteſt ſe continere, quin confeſtim non operetur ad illius diſſolutionem, commutetque in liquorem diaphanum. Acidum ergo in vi- 6.
no, jam ſaturatum fæcula, & ſua activitale jam exutum, ad coagulandum ſe inclinat. Non poteſt autem coagulari, in mediis undis odore ſed parietis fermentante, opus habet, quo velut putreſcat. Ergo coagulatio fit ad vaſis latera, quibus ſe affigit. Juxta tritum Chymiæ axioma: *Omnis ſpiritus diſſolvens, eâdem actione qua corpora diſſolvit, coagulatur.* Acidius ergò vinum, in ſui cortice, fæcem diſſolvit: quia mox ſal acidus, diſſolventis ſpiritus acidi ſimul cum diſſoluta fece coagulatur, apponitque ſe, vicinari vaſis lateri ſive concavo. Idque ne ambo (diſſolvens nempe & diſſolutum) à coagulando impediantur: ſed ſaltem altero latere, à liquore nō circumdetur. Affigitur ergo, nova coagu-
lationis proles Tartarus. Intellige etiam 7.
priuſquam coaguletur, nondum eſſe coagulatum, atque ideo acidulum iſtud vinum, fæce jam à ſe diſſoluta, in inſtanti antequam coaguletur, vas arripit, ſeſeque ibi propria coaguli colla, affigit, & agglutinat. Alias ſideret ad fundum. Hoc ipſum,

ipsum vini est Tartarus, de quo noster
8. sermo. Hæc sic se habere, probat acetum ipsum; Insolatū enim vinum, & calefacto per solem vase, nunquam acetum, tartarum in vase habet. Est tamen eadem materia, solo frigore, vel calore differens. Illic quidem cum tartaro, heic verò absque illo. Inprimis notabile ex prædiductis elucet, quod Chymiæ præfata Maxima in eo erret, quod dissolutionem corporis, simul cum coagulatione spiritus, eadem numero actione, fieri velit. Etenim si non intercederent diversa motuum momenta, ipsum coagulatum non adhæreret tenaciter cado agglutinatum, quasi ex liqnato, ibidem foret affusum: sed si coagularetur in ipso motu dissolutionis, decideret ad fundum, specie coagulati,
10. non autem lateribus adhæreret. Vice versa autem in regione fæcis non reperitur tartarus. Alterum, & majoris momenti notabile esto; quod prorsus impertinenter vini tartarus, ad similitudinem coagulatorum in nobis sit assumtus. Quare impertinenter tartari vini nomen, historia, modus, atque finis, in causas morbificas sunt introducta. Fientque isthæc manifesta, ubi tartari in cibis, atque potibus, commentum palam fecero. Saltem quod Tartarum vini attinet: is enim non est vino peregrinus advena, exotica matre materia productus, contra aut præter vinorum naturam: ut neque ad pianda scelera, à vino patrata, adjunctis in maledictionem. Deinde nec coagulatur tartarus vini unquam, coagulo sibi proprio, (quanquam alias Paracelsus sic ratus sit) sed coagulatur tartarus, postquam aciditas dissolutiva vini, exantlata, &
11. saturata est per fæcem. Id est. Aciditate, à dissoluto contento superata, meditatur coagulationem facere: non quidem verum efficere lapidem: sed fictitium, utpote qui denuò in aqua fervida dissolvitur, tanquam sal acidus in liquore qui vulgò proin cremor tartari vocatur. Quæ cuncta sanè nostris coagulatis male quadrant. Quæque tamen per tartari similem identitatem, in alimentis singulis, vinolento commento intrusa sunt. Denique & istud violentum. Quod tarta- 12.
rus non sit vini excrementum, nisi pro una parte, quæ est fex soluta; quod sane Paracelsum quoque non latuit. Qui subinde vini tartarum, longè supra vinum extollit, ceu majorum virtutum hæredem. Quocirca malè accommodat tartarum vi- 13.
ni, per identitatem entis, & formationis, cum tartaris morbosis, quos excrementum, imo maledictionem è tribulis, & spinis consurgentem, sive hospitatum ens Cacedonium, in puro Saphyrico ente rerum, vocat. Tartarus ergo vini, etsi quis esset alius, in morborum materiam erectus, male simul consonarent, etiam juxta Paracelsi mentem, sumendo morbosos tartaros. Adeóque & morborum causam, non nisi impertinenter in tartarum retulit. Cum non conveniant ullatenus in 14.
materia, efficienti, modo, causa coagulationum, in coaguli termino, objecto, ut neque in principiis. Non enim arena aut calculus, elixando resolvuntur, prout alioqui tartarus vini. Tota est ergò me- 15.
taphorica, nominis, & proprietatis transsumtio, frivola, & audax asserendi temeritas, conspurcando omnia creata, maledicto, sic ut totum per totum, nil nisi tartari essent: atque eò audacia est progressa, quod fingant tartarum, etiam in medullis, non tamen coagulabilem, quem nec vidit unquam Paracelsus: sed solo ausu asseruit. Tartarum jam fabricat non tartarum nec coagulabilem. Adeoque ut omne nedum coagulabile, & soliditatem habens; sed ut liquorosum quodlibet: id est, universa creatura, nil nisi tartarus foret in peccati pœnam destinatus. Dum jam mustum deferbuit, dulcedinem amisit, & vini qualitates assumsit, fex tota in fundum cecidit: tuncque incipit transmutatio acidioris partis vini, in fecem agere. Siquidem sensim, quod magis spiritu vini fœcundum est, interiora petens,

destituit superficiem cadi, hoc autem indè acescere incipiens, nec reperiens objectum in quod agat sibi vicinum: nisi tantum in fundo, illud ibidem sensim dissolvit, sit nimirum aciditas ejus, sensim stabilitur magis. Atqui cum omne acidum corrodendo velut ebulliat, hinc fit, quod cum acidum quod circa fundum est, super fæculam egerit, indè assurgat aliud-
16. que loco substituatur. Lenta proinde est tartari generatio. Ac nequit ergo tartarus affigi in fundo, ob inquietudinem continuæ ebullitionis illius. Quapropter generosa, nec facile à fugiente spiritu destituta vina, non promtè acescunt, nul-
17. lumque aut paucum edant tartarum. Annosa autem Rhenana, flacescunt quidem in gustus vinosi gratitudine, quatenus illorum acidum, in fæce combibitum est; attamen fiunt stomachica, quippe quod illorum spiritus non sint absumti, ad fæcum & aciditatis proportionem. Rubea vero gallica, nisi fæcem servaverint, quamque ideo matrem sive nutricem ajunt, propriam tincturam dissolvunt, suaque aciditate eam combibunt: atque ideo bima evadunt discolora, nisi valde generosa. Est siquidem vinorum tinctura quoddam corpus separabile. Generosa autem rubea, quia tardius acescunt, ad plures servantur annos. Alba vero holigophora, nisi à fæce sequestrentur, mox flacescunt. Etenim ablata fæce, cum illorum acidulum non reperiat objectum quod dissolvat, manet vinum in pristino suo statu. Non est tar- 18.
tarus ergo vinum aut fex amplius; sed ex ambobus constitutum neutrum. Quod autem sic se res habeat, patet, quod tartari plus dissolvatur in aquæ pluviæ unciis decem, quam in vini unciis ducentis, ut- 19.
cunque bullitione agitetur. Ob aciditatem vini nempe, qua tartarus coagulatus est. Denique unciæ sex salis tartari, dissolvunt uncias septem crudi tartari, eo quod lixivium salis istius combibat aciditatem tartari. Quod autem tartarus constet fæ- 20.
ce vini & non ex solo vino, probant Typographi, qui vel fæcem vini vel tartarum par sibi atramentum parant. Et utrumque horum distillando, eructat similem omnino odorem atque par oleum. Tartarus autem non dissolvitur in aqua frigida, eo quod fex vini in tartaro cingat salem sic, ut frigida nequeat penitius penetrando dissolvere. Itaque cum nativi- 21.
tas tartari non alibi consistat, nisi in succis vinosis, spiritu vini actualiter constantibus & leviter acescentibus, propter fugam spiritus intro! Cognoscant hinc Paracelsi Scholæ, quam malè quadret tartari speculatio, morbis etiam iis, quorum ergo est inventus. Siquidem calculus noster, nullatenus aquis bullientibus solvi- 22.
tur. Eo quod Tartarus potius inter sales, sive succos sale coagulatos, quam inter lapides sit annumerandus.

INVENTIO TARTARI, IN MORBIS TEMERARIA.

1. *Nullum morbum oriri à tartaro.* 2. *Insultus Galeni circa Lithiasis materiam.* 3. *Galenus in hoc sæpè deceptus.* 4. *Putavit calculum in nobis, per elementum ignis indurari, in medio lotii.* 5. *Aliquot ejusdem ignorantiæ.* 6. *Appellatur ad judicem neutrum.* 7. *Inexcusabilis humoristarum torpor.* 8. *Explicatio dati.* 9. *Paracelsus accessit propinquius ad lapidum naturam.* 10. *Sed cespitando etiam lapsus.* 11. *Recantat Paracelsus.* 12 *Prorupit ejus temeritas, ex ambitione Monarchiæ.* 13. *Stoliditas comes ambitionis.* 14. *Paracelsi nutans inconstantia.* 15. *Per Metapheram microcosmi, deceptus.* 16. *Occulta ejus jactantia.* 17. *Par Aristotelis ausus.* 18. *Microcosmi metapheram distare à veritate.* 19. *Paracelsus non sat fisus invento tartari.* 20. *Duæ ejusdem insciitiæ demonstrantur.* 21. *Ortus morbi hæreditarii.* 22. *Utroque extremo erratum esse in Scholis.* 23. *Agrestis est Paracelsi Philosophia de Tartaro.* 24. *Probatur error illius.* 25. *Incongruentiæ Paracelsi.* 26. *Paracelsus ignarus formalis transmutationis rerum.* 27. *Pergit stolidè.*

Quan-

1. QUandoquidem Tartarus ad calculi considerationem primitus in Medicinam intraverit, tractatum de Lithiasi expedivi, atque sub prælo, ostendi, Tartarum, à natura Lithiasis esse alienum. Nunc demum patefaciam nullum planè morbum è Tartaro oriri; sed ejus meditationem, in morbis, esse frustraneam. Cognoverat Galenus hominem in renibus & vesica, calculis & arenis gravari: nescivit autem cui causæ tantam in nobis duritiem ascriberet, tandem non reperi, quicquam condensari posse, excepta unico excremento, quod mucum dico, ille vero phlegma vel pituitam indigetat. Cumque deprehenderet, calculum in remotis, adeoque in ultimis exitus oris succrescere, eoque nil præter suos humores accessum habere putaret; audacter affirmavit, idem in lotio accidere, atque ideò calculum non aliunde, quam ex undo phlegmate posse constitui. 3. Quod quia aquæ elemento, & proprietatibus aqueis insignivit, ideò ad aquæductis in nobis concrescere debuisse. Arrisit ipsi inventio, potissimum quod oblato in vesica calculo, continua mucci, simul cum urina esset excretio. Cogitavit 4. itaque ignem nostrum, unum quippè de quatuor elementis, quæ in nostri constitutionem concurrere credebat, necessarium pro calculosæ materiæ induratione, & phlegma exsiccaturum, vel mediis in undis, cum alios præter calorem & frigus, 5. operatores in natura nesciret. Non enim scivit, quod universa quandóq; ex nihilo orta essent: nunc demum, necessitata continuitate in natura, ex quadam seminum genealogia deinceps res quæque profluerent; non autem casuali elementorum confluxu, supervenientisque caloris aut frigoris virtute, tam affabrè ornari potestatibus vitalibus. Neque consideravit ejusmodi qualitates primas ad summũ & extremum, nil quicquam generare posse, aut contribuere ad nŏyum ens: sed saltem occasionaliter vitales seminum dispositiones promovere vel retardare in sui simplicitate, non autẽ quatenus combinarentur elementa. Me sanè sui laboris miseret, & quod suę credulitatis pœnas luat omnis hactenus posteritas ægrotorum, quod Lithiasis causas nunquam excõdigno sit mẽsus, aut à seipso semel petiverit (ut alias debebàt) antequam medẽdi methodũ erigeret. Animasic fit pediſſequa suorum appetitum, *plausibilesq; sibi fingit rationes juxta appetitum* perturbationis, quæ illam loco dimovit ad consensum sui. Idcircò pere- 6. grinus Judex, ad rationes à nobis inventas advocandus est, ne credùli nostra adoremus figmenta, & tanquam filioasmemus ac pro iisdem contra æquum, ut parentes pignemus. Ignis igitur, sit iste Ju- 7. dex, rationum trutina. At sub Galeno nondum Pyrotechnia nota, sed inter synmistas, Pytagoræ silentio sub sacramento occultabatur. Nunquam enim Galenus, vel rhodostagma vidit. Igitur excusabilis 8. esset in tanta cognitionum egestate, sua forte ambitio ad medendi principatum, si semel saltem muccaginem è naribus vel calculosa vesica manantem sub tepore nostri simillimo, coxisset in urina, vel per se, citra lotium exsiccasset. Etenim reperisset haud dubiè phlegma istud quod rebatur in nobis ad lapidis consistentiam indurari, nullo penitus gradu caloris, unquam aut uspiam lapidescere, muccaginem nullam (nisi alias lapidis semine gravidam) unquam indurari: sed in levem tophum atque friabilem constringi, vel collæ instar iterum resolvi. Sic enim oportuerat medicinæ monarcham processisse, & non se ludibrio, posteritatis & emunctæ naris coætaneis, exposuisse, quod tam lurido contentus commento de morbis, de ægrorum ærumnis, vita & sanatione sua implevisset ingentia volumina. Non equi- 9. dem inficior, quin aliqua mucilago, subinde lapidescat: sed constans nego, id fieri, inquantum viscida, aut muccida est: at dumtaxat, si semine petroso sit gravida.

Nam saxa friabiliora non puro diaphanoque liquore: sed lutoso, mucilaginosoque constant. Quapropter Galeni doctrina muccida tota ac pituitosa, seminata in petra exaruit, sterilis sine spica & fructu mansit in Scholis, ibidemque sub Cathedra ægrotavit, & jamjam mox discussa in pulverem, friabilis evanescet. Equidem sequentes ætates ad credendum, quam in vestigandum proniores secutæ sunt antecedentium gregem, euntes non qua eundum: sed qua itum erat, avorumque insciti is sub ignaviæ ductu, faciles Scholæ subscribunt hactenus tantæ ignoran-
10. tiæ. Quare Paracelsus ad novam venturi Heliæ artistæ Monarchiam adspirans, stertentium tepidis, torpidisque somniis non acquiescens, firmiora quærens lapidum principia, finaliter inter suas disquisitiones admirans tartarum vini, animo spem grandem concepit, fovitque; putans omnem lapidem, tam in magno universo quam in Microcosmo, esse merum tarta-
11. rum. Temeritate audendi dein progressus cœpit affirmare; omne corpus suam depromere soliditatem, eodem cum tartari coagulo; ut quos anteà è maledicto rebus superveniisse dixerat, nunc se-
12. minum destinatione ab exordio fuisse, posset recantare. Hocce suum de Tartaro, & sat ingeniosum intentum deinceps traducens, ubertim collegit, quod prout tartarus erat lapis è vino (lapis inquam metaphoricus, quia resolubilis aquis) ita calculus, consimili coagulo indurareturex potibus & cibis. Sic enim certa calculi initia se habuisse ratus, leporē auribus se tenere credidit. Placuit illi ausus, & spe Monarchiæ indè erectus, cœpit omnes propemodum languores multis voluminibus & Scholiis suo commendare Tartaro, ita ut & Pestem è Tartaro oriundam crederet. Felicis, faciliscque hujus jubenti tanta porrò fuit consecutio, ut inde sibi spon-
13. deret Monarchatum in medendo. Verum cum satis perspexisset elementa, complexiones & humores defeciisse, nec morbis satisfacere, atque adeo nondum morbi veram causam enotuisse in Scholis, quamque sibi cum tartaro enucleasse pollicebatur, tandem ut morborum causas stabiliret, asseruit cuncta solida aut merum esse tartarum, aut eundem pro magna sui parte, in nostri perniciem continere. Quasi immensa Bonitas, in creationis objecto, morbī & morbis nostris, sollicita saltem inhiasset. Labor Paracelsi & æmulatio inveniendi causam morbificam nobis gratificando sunt. Qui Scholarum sciens inanes nugas & turpia otia totus contendit in bonum publicum. Ac credidero, si ambitionis fuisset negligentior, quod in vera medendi fundamenta per munificentissimam Dei gratiam perveniisset. Sed ut ambitio est tumida, suspensaque semper ex alienis arbitriis, ideo Deus permittit in incertum semper fluctuare ambitionem. Inconstans ergò Paracelsus, 14.
nunquam potuit sibimet satisfacere per tartari inventum, quocirca nunc ad complexiones dein ad Astra, tum verò ad tria prima transcurrit, & ipsa elementa invocat, ut morborum causas stabiliret. Etenim accusat nunc crystallum, in quarto gradu caloris, ut ignis prolem; tum verò, ut aquæ filiam, ait summo frigore induratam. Dein ingentem vitri cumulum, continuo igne exustum, ac (frivole imminutum) in beryllum transire affirmat, tartari sui oblitus, & primis qualitatum complexionibus per gradus elementales addictus, beryllum Cœli) & altioris ignis prolem affirmat. Immemor se in suis Helvetiorum rupibus vidisse, glaciem immani frigore, forte à mille annis constrictam jacere, non tamen crystallum esse: sed permanere glaciem, ut ab initio. Nondum ergò plena requie, in tartaris quievit, sequacium oculos & credulitatem perstrinxisse, sibique gloriosum nomen fabricasse, confidens ad aliam anchoram, spei suæ postremam confugit. Metaphoram microcosmi, in ipsam nem- 15.
pe veritatem transsumsit. Volens nos

omni-

omnifariam & plene, totum ad amussim universum exprimere, atque reipsa continere in omnibus differentiis terrarum, montium, fontium, lapidum, fodinarum, plantarum, piscium, avium, quadrupedum, reptilium, stellarum quoque, cum omnibus proprietatibus, motibus, tempestatibus, morbis, defectibus, & alteritatibus eorundum. Asseverans, nisi hoc penitus funditusque sciamus & credamus, scienter, perspicaciter, distinctè, certissimè, profundissimè, propriissimeque, in unoquoque creatorum nos fore inhabiles ad Philosophiam, ad exercendam medicinam, vel ad disputandum contra suas hypotheses. Quinimò hanc particulam indubiam, opticamque scientiam, decuplo facilius addisci ait, quam insalutiferum latinum. Quo elogio apud suos creditur, horum scientia præfulsisse, qui nupero orbis testimonio incurabiles morbos solus expugnavit. Sic & Aristoteles, ad Philosophi autonomasiam aspirans, sprevit contradicentes suis & falsis quidem initiis. Non secus atque nigromantici sibi fidem poscunt, citra demonstrationem. Sit æterna Domino meo laus, & gloria in omni benedictione, qui nos non ad imaginem impurissimi mundi; sed in typum divinæ suæ imaginis plasmavit, in filios electionis & cohæredes, suæ idcirco gloriæ per gratiam adoptavit. Dolenda certe, atque nimium miseranda illius similitudinis esset conditio, quæ nos subter legem omnium calamitatum hactenus subegisset, à creatione usque adeo & ante peccatum dumtaxat, ut tam abjectæ rei sculptrum essemus: quasi mundus pro seipso, non autem pro nobis tanquam fine ultimo conditus esset: nos autem pro mundo, cujus nimirum tantum icones essemus! deberemus nimirum calculosi fieri, ut saxa & rupes repræsentemus. Adeoque omnes omninò essemus calculosi ex æquo, leprosi, &c. Vel non omnes æqualiter microcosmi. Enimvero cum simus ex creatione, id quod sumus, & calculus fieret, ut rupes repræsentemus: Jam mors & morbus erant ante in nobis, quam esset prævaricatum. Facessant hæreses. Neque enim caducum omnes patimur, nec qui eo laborant illum habent, ut quandoque tonitru vel terræ tremorem aut suæ inconstantiæ ignotum aeris Lorind repræsentemus. Nunc autem si hujus saltem tantillum verum esset, utiq; secundum justitiam qui patitur damna, deberet quoque percipere utilitates Microcosmi, usque adeo, inprimis volare deberemus: cum rationabilius sit, nos aves referre citius, quam saxa, aerisque aut aquæ procellas. Facessant ergo è natura sensus allegorici & morales. Natura pertractat entia, qualia revera & actu subsistunt, in entitate substantiali, ac profluunt à radice seminis, usq; in tragœdiæ epilogum. Nec aliam interpretationem admittit, quam per fieri & esse, ex causis ordinatis. Adverto etiam, Paracelsum inventio Tartaro, ac in morbos introducto, nondum sat securum stetisse: siquidem etiam Tartarum, primis nostræ constitutionis initiis immiscet, adeoque nec ipsa rerum semina, à tartaro eximit: sed radicaliter intime, atque pœnitissime Tartarum seminibus immistum vult, quo morborum hereditariorum seminarium inveniat. Cujus denuo mistionis oblitus, ridiculum dicit. Mulierem inquit, à virili spermate conceptum tartarum separare, in se rapere, recondere, & velut anatomizato semine, se tartari illius heredipetam constituere. E converso, nunquam vini spiritum sic per circulationes possibiles depurari, quin non adhuc in se suum contineat Tartarum. Quasi Tartarus foret universi radix præcipua, vel illi immediatus comes. Ego vero scio, si quid peregrini materialiter in semine est, nullam sequi generationem. Denique, quod semen Adami, materialiter in Paradiso paratum, non generasset perfectiorem prolem, quam deinceps quod à lapsu factum fuit in illo. Probant id inprimis

Cain & Abel. Tandem si Tartarus, tam intimè seminibus inolesceret, ut materialiter post multos à generatione annos, se à toto separando, causaret morbos hæreditarios: non sanè ille Tartarus, per Magnetum muliebrem tam citò separabilis esset: cum siquid è semine separaretur Gas sit, diametraliter Tartaro oppositum. Etenim si uterus, aliquid è semine separaret id trahendo contingeret; trahentium autem ea est conditio, ut pro se, & ad se trahant, & tum cessent: sin autem ad separandum, uterus extraxerit, jam non erit metus de malo hereditario, siquidem uterus, sequestrandi noxii vim habet. Denique, tametsi morbi sensim in palestram venerint, nunquam tamen semini permistos fuisse materialiter, per modum Tartari, non Tartarum, non cretam podagricam in semine præexstitisse: sed morbos à parentibus traductos, latêre
21. characteraliter, in vita media, Archei, cujus sigillum, tandem sua dierum sub maturitate erumpit, corpusque sibi idoneum fabricat, adeoque fit Archeus morbi, cum omni proprietate requisita seminum. Nam & morbus, est naturale constitutum de semine proveniens, Archeo
22. constans, ut efficiente causa. Rusticè alioqui censum est in Scholis, corpora morbosa materialiter confluere, ad generationem hereditarii defectus. Idiotismum quoque continet morbum, extra numerum agentium naturalium, & entium corporalium excludere, cum & materia (quam ajunt morbificam) subindè ad digitum obvia sit, si oculis lustretur. Si ergò morbus, jam inter entia naturæ census, quid ni proprii seminis necessitate stabiliretur? Agrestis est Philosophia, quod Tartarus ab initio in semine fuisset,
23. & triginta post solidos annos, inciperet prima coaguli principia, sibique augmentum ac velut particularem Remp. meditaretur, Idque totum, absque seminis directione. Deus non fecit mortem, nec ideo seminibus connexuit Tartarum, morborum materiam. Si enim Archeo seminali tam stupidi errores obvenirent, jam Rector naturæ habenas ejusdem deseruit, & genus humanum propediem ruet. Absurdum quoque dictum Paracelsi, quod ne quidem vini spiritus suo careat Tartaro. Nam etsi per seculum circularetur, reverà nullum tamen unquam seponet Tartarum. Paracelsus e- 24.
nim, qui illum spiritus vini Tartarum nunquam vidit aut reperiit, bonæ suæ fidei idcirco credi vult, non secus atque alibi, ubi putat aquam quoties videri desivit, omninò in nihilum abire & de novo aliquando creari. Non enim sequitur: è spiritu vini fit sal in sale, Tartari coagulum suscipit: ergo spiritus vini continet Tartarum. Quoniam etsi omne coagulatum, Tartarus esset. (Quod non) Non tamen corpora continent illa, quæ tandem ex iis fiunt. Puta ex gramine lac, ex lacte sanguis, & ex hinc semen humanum fit. Non tamen gramen hominem in se continet, ut nec gramen lac vaccinum. Prodit ergo idiotissimum suum, 25.
quod velit omne corpus, quomodocunque coagulabile, esse Tartarum. Id est totam naturam esse tartarum, adintroducendam morborum causam, etiam ex defecatissimis liquoribus. Perindè enim fuisset, dixisse materiam morbificam sumi de corporibus creatis: at quid tum, præter se ridiculum feciſſet? nonne idem nunc? dum omne corpus tam coagulatum, quam unquam coagulabile, sub Tartarum stringit, ad morbi causam inveniendam? Quid enim novi adfert, quod antè non sciebatur, præter nomen Tartari? Nonnè Galenus scivit morborum causam materialem esse coagulatam, vel coagulabilem? Per nomen tartari ergo, saltem oculos perstrinxit. Cum corpora coagulabilia, non assumant duritiem, aliunde, quam ex proprii seminis destinato: non autem per modum, quo vinum & fex, agendo se constringunt. Inprimis hæc repugnant sacris & suæ ipsius

thesi

theſi quæ docent, morbos à peccato ad veniſſe in hominem, & theſis, eſſe virgini naturæ, inſperſum Tartarum. Ac per conſequens ante tranſgreſſionem, corpora in ſe habuiſſe coagula ſua, & non à Tartaro. Etenim in naturæ hiſtoria reperiſſet, ſi non Idiota, nullum liquorem ſubire coagulationem vi Tartari: ſed Creatoris intentione, in ſeminibus eluceſcente. Ideoque quicquid condenſatur eſt nova generatio: non autem præexiſtentis Tartari maturatio. Alias namq; Tartarus antè peccatum in cibis nedum fuiſſet: ſed tota natura nil niſi morbus fuiſſet, mortiſque cauſa ſupplicium ante offenſam, & mors
26. à creatore orta eſſent. Paracelſus enim, alibi perpendens, ſapores in tranſmutato permanere, longius adhuc aberrans, putavit, eſſentias non mori, non corrumpi, non denique tranſmutari: ſed in fimis animalium ſoſpites permanere, perſuaſitque ſibi, ubi ſaporum nulla vel tenuia fortè veſtigia remanerent, priſtinas quoq; eſſentias, ſoſpites ſupereſſe; malè à Scholis edoctus, quod idem accidens, non migraret de ſubjecto in ſubjectum. Adeoque & tranſmutationes rerum negaſſet, ſi preſſus fuiſſet. Voluit nempe ſtercoratos agros fertiles, quod in fimo, ſoſpites vegetabilium eſſentiæ, radices ſatorum ſubintrarent, interitus neſciæ. Suæ non amplius doctrinæ memor, qua fimum animantum omni proprietate concreti orbatum, ſolamque eſſe ultimam materiam ſalium. Alibi vero vult, fimum, continere potiſſimam Tartari materiam, & hactenus non ſtercoratos Bohemiæ agros, fructus edere minus tartareos, quam qui ſumine lapideo, ſive terreo, vel demum fimis animantum impinguati eſſent. Quibus nimirum ſub diu, longâ annorum ſerie, hoc ſumen terreum ſponte liqueſcit. Quoniam hoc ſumen magis agreſtem atque petroſum Tartarum in herbis produceret, quam fimi toties recocti & depurati in ſalium materiam. Quorum reſpectu fimi aliquot inſtar ſaponis è linteis eluunt. Eoque inſolentiæ, cum ſuo Tartaro devenit Paracelſus, quod 27.
quoties aliquid veſicam roderet, aut ſtranguriam afferret, conſeſtim id calcem Tartarum pruinoſum, vel ſimile quid nominet. Quaſi calx & tartarus, jam eſſent ſynonyma! quaſi in medio lotii aliquid abſque uſtione calcinaretur! quaſi calx non præſupponeret materiam ex qua, lapidum! Cum cinis non ſit, qui non anteà carbo. Tandem agnoſcit & Tartarum medullæ, non coagulabilem. Quomodo autem hunc novit, quem videre nunquam potuit? Sibi enim in cunctis credi vult qui microcoſmi entia, & proprietates omnes, perfectiſſimè novit. Sed cur Tartarum jam vocat ens non coagulabile! niſi ut omnes morbi velint nolint, ſuo obediant Tartari figmento? Etenim ſomnia microcoſmica, non potui chriſtianus admittere, ut à Paracelſo tradita ſunt. Id eſt literaliter, & non metaphoricè intelligendo, qui ſenſus à rerum naturalium hiſtoria ſemper exulat. Nec Tartaros ejus tolero: ſed juxta eundem Paracelſum dicam, *Nemini credendum, quod per ignem probare non poteſt.* Ideoque calcem, in nobis non conſentiam cremari, ut neque in nobis Tartarum naſci, qui non niſi in liquoribus vinoſis, Tartarum agnoſci: Materiam autem Tartari permanere de generatione in generationem, per digeſtionum officinas ceu fabulam rejicio.

ALIMENTA TARTARI INSONTIA.

1. *Medici hodierni paulatim assuescunt doctrinæ Tartari.* 2. *Argumentum contra Tartarum.* 3. *Tartarus morbosus non esset creatura.* 4. *Tribulos & spinas non significare Tartarum.* 5. *Duæ sorores uterinæ in natura.* 6. *Quo medio fiant transmutationes solidorum.* 7. *Apistricum.* 8. *Adynaton, impertinentia aliquot.* 9. *Inconstantia Paracelsi.* 10. *Frivolum.* 11. *Absurda, ad Tartari positionem consequentia.* 12. *Archeus sibi præparat materiam, dum eandem non reperit.* 13. *Error Paracelsi, circa microcosmi Ideam in pane, circa anatomias essatas in cibis, & pharmacis.* 14. *Absurda alia.* 15. *Notabilia aliquot contra Tartarum cibalem.* 16. *Virilis ætas minus obnoxia lumbricis.* 17. *Decepit Paracelsum, lapis denti adnatus.* 18. *Hinc natum aliud figmentum.* 19. *Probatur præfata assertio, & aliquot absurda deteguntur.* 20. *De lapide dentali aliquot absurda.* 21. *Frivolum Paracelsi.* 22. *Quid sit lapis dentalis.* 23. *Ortus, & fiendi modus.* 24. *Oeconomia dentium.* 25. *Ætas sua dentibus.* 26. *Frigida cur denti hostilis.* 27. *Error circa duritiem calculorum.* 28. *Cur renum calculus tandem pallidus oriatur.* 29. *Inconstantia Paracelsi.* 30. *Ejusdem neglectus.* 31. *Instantia axiomati illata.*

1. EMunctiores Medentum, paulatim sic à Scholis humoristis recedunt, ut cum Paracelso omnes propemodum jam morbos uni adscribant Tartaro. Quarè oportuit, meæ depingere pœnitentiæ exordia, & quousque me seduxerit olim juvenilis, & inconsiderata credulitas. Interim, cum judicii consilium emanet ex intellectu per gratiam Dei, cum libera assentientis voluntatis electione, nolim quenquam cogere. Quisque incoactus eligat, quantum recepta in intellectu charismata veri ostenderint.

2. Ego saltem veritatis naturalis & avidus, licet hebes indagator meditari cœpi, si Tartarus aliquis sit in nobis, cum proprietate subsistendi, neglecta nimirum atque peracta, omni in nobis digestione, à retenta potestate, reassumendi coagulum invitis nobis; ille vel erit miraculosus, sive supernaturalis, vel plane naturalis vel præstigiosus, sive diabolicus. Qui, licet non sit supra naturam, propter inconsuetum tamen in natura ordinem, sequestratur in classem peculiarem. Quicquid autem solum per artem subsistit, cum formæ essentiales sint seclusæ ab Artificum potestate, ens artificiale inde oriens, non cadit subter considerationem medicam. Ergo à sufficienti enumeratione partium commendatur præfata Tartari divisio. Denique etsi Tartarus esset morbosus & hactenus præter intentum naturæ humanæ, non esset tamen in sui entitate præter naturam; cum omne ens materiale gremio naturæ claudatur. Itaque sive Tartarus sit supernaturalis, sivè merè naturalis, saltem esset creatura: creatus ergo Tartarus esset ab initio, cum nullus deinceps à peccato creatus legatur, neque materiâ ulla formaliter per maledictionem transmutata. Ergo Creator fecisset supplicium ante culpam, & mortem in materiâ. Quod repugnat veri- 3.
tati & Textui. Quomodocunque ergo sumatur Tartarus, non fuit creatus à Deo: ergo non est ullatenus. Semina 4.
quidem tribulorum & spinarum, Agricolis primis sunt promissa, non quod exin per maledictionem nova creatura, singulis alimentis in Tartarum esset transmutata aut immista, quæ ante lapsum non fuisset: nam maledictio peccatum prægressa esset, & pœna illata ante reatum: Paracelsus enim noscere debuisset, in natura duas sorores uterinas inter tangibilia. Resolutionem nempe & co- 5.
agulationem; quæ alternatim se mutuo recipiant. Liquor namque solidescit, & solida liquescunt vicissim. Eo quod vicissitudo sit lex scripta in ære corporum. Siquidem nunquam corpus soli- 6.
dum transmutatur in aliud, quin prius per resolutionem reducatur in primam sui

sui materiam, quæ liquor est, quam nem-
7. pe habebat antequam coagularetur; Nec credendum aliquod corpus esse hodie, cujus materia non sit ab initio creata; nec post primum sextiduum aliquid in corpore fuisse vacuum, quod nova deinceps Tartari creatione post peccatum, fuerit repletum. Multoq; minus, quod Deus Tartarum nobis in tribulos & spinas creasset, quem Protoplastus, & capitalis transgressor, non multo magis principaliter, originaliter, & capitaliter sensisset, & consequenter omnes pariter morbos, quos inde oriundos comminiscitur Paracelsus. Cum Deus non sit personarum exceptor: sed justus atque severus vin-
8. dex, pro meritis uniuscujusque. Denique plurima me impediunt credere, Tartarum aliquem proditoriè in nos ingredi, quodque licet nostra digestione rite sit subactus & transmutatus, postea tamen suæ malignitatis memor, sese à boni alimenti consortio sequestret, retineat antiquam suam nocendi inclinationem, & antiquas coagulandi hostilitates. Enimverò quantumvis Adam non peccasset, non tamen proin vinum absque tartaro, lac absque caseo; fluvii citra lapides, & cibi absque excrementis fuissent. Stercorum nimirum emunctoria erant antè peccatum nec destinata, ut saltem post prævaricationem suis usibus servirent. Sanè ipse vini tartarus, hunc inventorum tartarorum primus delusit, nescium, quod ille tartarus ex creatione, tanquam utilis atque bona creatura proveniisset, habens proprios fines, juxta intentionem Dei. Quanto magis, quod hic tartari morbosi inventor fateatur tartarum, vino præstantiorem: excrementum autem non sunt præstantiora corporibus, quorum sunt recrementa. Saltem non est rationabile magnam virtutem possideat ens, quod à peccati maledictione emersisset in natura. Sin autem corpus inquantum coagulabile tartarus sit, jam totus universus ab hoc reatu non erit immunis, quin sit filius maledictionis & non creationis. Denique vini tartarus, ebullitione aquæ resolvitur, atque evaporata aqua, rursus in pulverem concrescit, qui tremor jam dicitur. Ast semel nostra subactus digestione, non amplius dein in pulverem coagulatur. Prout enim aquæ bullientis est dissolvere: ita digestivæ opus est, transmutare. Impii 9.
ergo consilii Medicus esset, qui tartarum potandum daret, si intus iterum coagulari posset, atque proditur vasis adhæreret. Etenim si absoluta digestione quicquam, retineret vim coagulandi pristinam, atque eatenus aliquot morborum centurias pareret, id omni prærogativa ipsemet vini Tartarus esset, sub cujus signo jam cæteri sua dedere nomina, penes Paracelsum: Atqui vini tartarus, à digestione cæterum non coagulatur amplius in pristinum, quinimò spem omnem indurationis seponit, adeò ut muccagines è stomacho detergat: ergo multo minus tartari ciborum id poterunt. Porrò, si quis è terra 10.
tartarus in cibos ingressus in nobis rursum coaguli terreni hausta concilia resumeret, Is sanè prius in herbis & pecoribus, adeoque in cibis ipsis easdem transmutationis leges subiens, aut tartari instar, ab iisdem relegatus & separatus fuisset, vel alioquin in illis agrestem coagulandi naturam amisisset: Atqui cum in cibis, istam indurandi proditionem, non exercuerit, neque tartari proprietates retinuerit aut habeat: quo pacto quæso, eam potius in nobis resumet, quam prius, dum herba, aut postea dum pecuina caro fieret? Quomodo enim suæ proditionis obliviscetur prima sui transmutatione in herbam, & secunda dein in belluam, eamque tertia sui transmutatione, prius repetet in nobis, cum olere, cum lacte? Verum si formaliter transmutatus fuerat, tartarique esse, atque proprietatem amiserat, dum spiritum vitalem & substantiam brassicæ, graminis, lactis & carnis induceret, vereque vitalis factus in hisce, deposita

depoſita feritate Tartari, quomodo inquam, & unde coagulandi Tartari morboſi, inveniet in nobis ſua antiqua & immutata principia ? vel ſi non depoſuerit Tartari proprietates, dum herba, dum chylus, cremor, ſanguis, ac tandem, lac fieret: quare ſe non oſtendit hoſtem palam ? Nec enim Philoſophia permittet, quod & Tartarus ſimul & braſſica eſſet, aut tandem ſanguis vivens & ſimul Tar-
11 tarus. Quocircà, ſi Tartarus ſuam amiſit eſſentiam, atque in alienam abivit, non potuit ſuam retinuiſſe multoque minus, à privatione ad habitum, potius in nobis tranſiiſſe, quam in herbis, quam in brutis. Tandem ſi ſit Tartarus realis in rebus, certè is eſſet perſeverans, per omnes corporis tranſmutationes, nec à ſublunarium poteſtatibus quicquam patiens, qui tot ſibi invicem tranſmutationibus ſuccedentibus, nil prorſus pateretur, niſi à ſolis nobis ſumtus. Aſt hoc, eſt abſurdum, excrementis aliquid perpetuitatis donare, quod illorum enti puro non eſſet familiare. Imo vel ager, quarta vice rapis in eo natis, ſtercoratus fructus proferret, nullo prorſus Tartaro onuſtos, vel abſurdum eſt, quod tertia, aut quarta vice, ſaltem Tartarus ſe manifeſtaret, anteà occultus. Porro ſi unumquodvis creſcens proprium ac inſeparabilem in ſe Tartarum haberet, ut in nobis dumtaxat: non autem in brutorum lacte, & ſanguine, fieret Tartarus ex deſtinatione; neceſſe eſſet, Tartarum, à Creationis exordio & non ab increpatione peccati incœpiſſe. Sin autem Tartarus, non aliis creaturis, ſed nobis ſaltem Tartarus fieret: Jam eſſet ejus origo ſuper naturalis, nulluſque morbus naturalis: ſed omnis morbus miraculo oriretur: eſſetque noſtra digeſtio vilior ac vita brevior quam viliſſimæ beſtiolæ. Cujus nempe digeſtio ad veram tranſmutationem eſt, illorumque reſpectu omnes Tartari ciborum permaneant miraculosè in prima materia immutati. Hoc inquam deſtruit Philoſophia, docens, nunquam fieri tranſmutationem abſque morte, & occaſu prioris entis, & termini à quo, deſtructione, ne ſcilicet unica res conſiſteret ſimul in duobus terminis eſſe. Ut enim herbæ ſuccus cruor fiat, neceſſe eſt, prius perire eſſentiam ſanguinis herbalis, cum proprietatibus Archei ſui, & hactenus etiam perire omnem Tartarum, in tranſmutatione rerum ſingula. Quid ſi lapides in ceraſis, perſicis, meſpilis, piris, &c. Sint fructuum illorum creati Tartari, ſanè debuiſſent potius deduci in tartarorum ſcenam, & in morborum cauſas, quam ipſemet vini Tartarus. Qui in aqua bulliente reſolvitur. Medicæ quoque Scholæ, nequam, & pernicioſæ eſſent, quæ ejuſmodi fructuum putamina, pulvere tenus, ſuis propinant ægris, quatenus quicquid per noſtras liqueſceret digeſtiones, tartarum contineret, noſtroſque calculos propterea neceſſario augeret. Quinimo, dato Tartaro in cauſam morborum, neceſſariò nucleus, ſine putamine in ceraſo, antè peccatum fuiſſet, adeòq; omne creatum à peccato deinceps eſſet immutatum, uſque ad ſcientias & ideas ſeminum, prioremque indolem, & figuram exuiſſet ac modo creſceret ex maledicto, non autem virtute benedictionis. *Creſcite & multiplicamini.* Fruſtra itaque ejuſmodi fructuum teſtæ, tanto decore ornantur, providentia ſignantur, ſervantque ſpecificam identitatem ubique, ſi excrementorum ſive Tartarorum ſint proles, atque reliquiæ ſi non ſint opera deſtinata ſeminum; ſed accidentales tartari ſtructuræ. Sic quoque trans ceraſi ſtipitem (exiguum ſanè filum) liquor mearet, tantæ indurationis futurus tartarus, qui in caudice, aut corpore ceraſi, ſui nequicquam concreviſſet, at ſaltem circa nucleum. Quinimo Naturæ deſtinatio potior eſt, & prior circa pellem, & putamen ceraſi, quam circa ſuccum vinalem ejus. Adeóque natura excrementum intenderet, antè rem ipſam. In nobis verò,

ſolo

solo dentium contactu, mox tartarus indurescceret. Insigni quoque scientia tartarus polleret, quod nondum per plantam assumtus vagatur, nec etiam dum à bruto masticatus conteritur; sed penes solum hominem in tartarum formaretur, alibi verò coagulari nolit aut nesciat. Equidem si in fructibus, tartarus suas non sequatur destinationes: sed prius tantum in homine; vix credam, hoc mandatum ipsi divinitus injungi, dum cibo tenus in nos intrat. Sed potius, si quicquam ciborum, à proscripto consueti in natura intus degeneret, id vitium nostrum esto: non rerum tartaro gravidarum. Sin autem in rebus tartarus lateret, error esset in Archeo,
12. ex insciția legum naturæ suæ. Absurdum id esto. Negare videlicet per digestionem posse digestum atque transmutatum à pristino vultu & propensione sui seminis mutari in naturam digerentis. Enimvero ex unico & homogeneo succo quadringentæ herbæ ac totidem diversæ arbores opiparè nutriuntur. Non quidem quod ex similari illo succo pro ligno separetur id, quod plus resinæ & fortioris coaguli continet, totidemque ex eodem succo terræ separationes fiant, quot diversitates in præfatis plantis. Absit. Indignum id Archeo, qui plenariè novit minus vitæ suæ mediaque sortitus est, ad perficiendum quæ sibi sunt agenda in materia sibi substrata. Etenim ex seminibus nil quicquam separatur pro radice, caudice, folio, carne, osse, cerebrove. Diversitas membrorum non trahitur ex veritate univoci liquoris. Non enim Archeus indigus est pauculæ & imperceptibilis diversitatis illius in seminibus, penes quem pendet omnis alteritas, & cujus videlicet præexsistentis dispositionis ipse Archeus principalis & unicus faber est. Ab eodem scilicet Vulcano dimanant rerum diversitates, non minus quam diversitatum proprietates. Alias namque Archeus non esset transmutator: sed tantum maturator & coquus. Nonnè enim lignum fuit succus in sui initio? adeoque merus herbaceus liquor indurui vi seminali? non autem præexsistente duritie in materia. Absurdum quoque 13.
istud Paracelsi, quod etsi non actualiter exsistant materiales dispositiones membrorum heterogeneorum causæ, saltem insit spiritualis idea humana pani, sine qua cibus non verteretur in alimoniam. Hancque ideam vocat anatomiam essatam, eamque arte visibilem jactitat. Arbitror in eodem pane sic una fore, ideam passeris, carpionis, suis, bovis, canis, equi, simiæ, &c. Quæ ideæ penetrarent humanam in eadem buccella panis, adeò ut Paracelsus non ostenderet ideam humanam semper, quin subindè suillam offerret: nisi spiritualis separator adesset, qui ideas cæteras ab humana quoties vult, removeret, qui nempe se visibilem in idea humana, quibus vult, patefacit. Apage cum seriis nugis in Medendo. Porro fabâ satâ sub lucem mox prodit faba, nec amisit partes heterogeneas in radicem, caulem, germen & folia propagandas. Sed dato quod in rerum seminibus fieret separato, juxta constituendarum partium varietates, quanto ergo curiosius Archeus invigilavit separandis Tartaris è cibo? Verumta- 14.
men si detur Tartarus aliquis in cibo, ille sanè nunquam in venas intromittetur, nisi dum in verum chylum fuerit conversus, Id est, Postquam desierit esse Tartarus. Ideoque sublata coagulatione non est amplius materia tartarea: alioqui totus universus nil nisi Tartarus esset. Ado- 15.
lescens enim quidam nobiscum Caleto solvens, dies octodecim integros navigavit Bilbaum usque, atque indies non minus edebat quantum sex diebus in terra comedisset: semel autem nono, atque iterum decimo octavo, ad exonerandam alvum secessit: excrementum autem vix superabat duorum ovorum magnitudinem. Unde infero tantum ciborum molem mutatam, & consumtam in succum: Mox alendo difflabilem. Si itaque

cibi, Tartarum continerent, nec adolescens ille hunc excerneret; necessariò ægrotasset: cum nimirum Tartarus non digeratur aut vertatur in bonum sanguinem: sed prorsus juxta leges tartari, in venas raptus coagulari debuisset: attamen deinde supra quadriennium sanus vixit. Concidunt igitur tartareæ nugæ. Iterum. Vir diuturniore morbo non parum emaciatus convaluit: non potuit autem à multo cibo abstinere, quod valdè famelicus esset! nec tamen sexagesimam sumti cibi partem dejecit per intestina. Ita ut quicquid pridem per excrementa solet dejicere: tum sibi in carnem resarciebat: Sic namque robustior stomachus duriores etiam cibos facile coquit, absque nocumento aut Tartari memoria, quos tamen seipso pridem factus ignavior foras, ut verum excrementum secernit Archeus scilicet, quandoque intus luxuriat, dum minis sibi volupe corrumpit superflua, quæ alias sibi sunt innoxia, atque proscribit, quicquid sibi placet minus, licet enchymum. Nam quicquid superare non vult, non id intentat, non aggreditur: sed à se repellit & condemnat. Quantum autem non resolvit, specie liquoris diaphani: sed turbidum, vel colore imbutum relinquit: id totum ut inutile decurrere desinit. Plenè autem resolutum, sibi idoneum eligit, retinet, ac conformitate adaptat, intrò trahit, penesque se hospitat, omnis tum coaguli propensione exutum, eamque non nisi à membrorum alendorum Archeo mutuat. Quantum autem Archeus semel spreverit, aut est recrementum in se ipso, aut tale evadit mox, propter repulsam. Quicquid verò semel repulerit, id postmodum nunquam assumtum iri speret. Patet igitur, si cibi non in bonum cruorem mutentur, id digestionis vitio; non autem alicujus Tartari ergò, evenire. Tardior, namque ac delicatior digestio, quæque multo velut mangonio nauseat, parum sibi ab enchymo cibo multo, reservat: reliquum vero, non secus ac proprio indignata torpore exterrita per affluentiam contemnit. Memini enim gallum furfure triticeo saturatum, excreviſſe furfures integros, absque farinæ flore, mox autem fame pressum, egestos furfures iterato comedisse, & in secundo fimo, omnem furfurem, in liquidum excrementum rediisse. Unde 16.
didici, si quicquam inter excrementa appareat minus comminutum, aut mutatum: id non esse vitio Tartari, sed digestivæ errore. Quocirca etiam conjeci, virilem ætatem minus lumbricis obnoxiam, quam sit senilis aut puerilis. Unicus enim panis, in hoc, totus ferè reducitur in cruorem, qui in illo in excrementum cedit. Cruor item fit os, caro, jecur, cartilago, &c. Variasque subit indura- 17.
tiones, non Tartari ergo: sed transmutativæ virtutis Archei. Finaliter igitur nullum Tartarum in cibis admittere cogimur aut possumus. Paracelsum enim decepit, quod cerneret subflavum lapidem dentibus adnasci, qui quanquam nec alibi in corpore, neque foris in mundo sibi parem haberet; quia tamen calculo vesicæ in duritie quodammodo responderet, temerè affirmavit hunc dentium lapidem, esse ciborum Tartarum. Duriorem insuper, quo propinquior cibis & ori esset: denique putans, nil cibalis tartari ad vesicam pertingere, dixit, renum, & vesicæ calculos, tantum esse tartaros potuum, non ciborum. Ejusque aprimè proprietatis, ut durior esset, quo longius ab ore pergeret. Commentum 18.
sanè facetum, quod etiam eo durius illi imposuit, quo diutius in eo perseveravit. Nam patefecit in eo, se nec tartari, nec calculorum, imo neq; lapidis dentalis originem materiamque sciviſſe. Ideoque & perperam tartarum, in morborum quorumvis genitorem attuliſſe. Quæ sanè heic largius explicanda sunt. Inprimis 19.
ergo supponam, cereviſiam ex optima saluberrimaque aqua, (puta pluviali, & ab omni tartari suspicione defecata) & gravis,

gravis, fieri ac bibi à calculoso sive in Lithiasin prono, non utique tamen proinde hic erit à calculo immunis, eo quod suus potus non habeat nisi materiam cibalem, non autem tartarum potuum. Quocircà si Paracelsus fabulas non dictavit, nunquam illa cerevisia suppeditaret materiam calculo. Imò Tartarus (quem fingit) in granis cerealibus, amitteret suam proprietatem cibalem, coagulandi se procul, & assumeret proprietatem tartari potus, sola sui coctione. Et per consequens, idem accideret pani ignem experto, ut & cibis reliquis, esseque regula præfata Paracelsi dumtaxat pro cibis crudis, Adeo ut qui solis coctis vescitur, non esset aptus pro lapide dentali. Quasi qui bibit aquam puram distillatam, non esset subnoxius calculo! Quod, de Imp. Frederico tartarum horrente, ipse Paracelsus negat: vultque & aqua pura, coctaque potos, tartaris subnoxios, eo quod aqua bullita semel facilè putrescat. Putredo ergò, cujus ratione Tartari satiscunt, jam tartari mater fiet, quæ unica alias solet coagulatorum esse inimica. Quasi vero decocta sive jusculæ carnium, aut non essent putredini obnoxia! aut insalubria quatenus bullita! aut Tartarus in aquis non coctis balsami loco esset. Cur ergo Paracelsus præservativa præscribit, pastu singulo masticanda, ne tartarescat potus, si hic amiserit tartarum per ebullitionem? vel si per ebullitionem, aqua nil passa fuerit, cur illam ait insalubrem, cito putrescibilem, & anhelitus fœtentis causam? Quod si lotium fiat è potu, ciborum mistione saturato; quomodo ergo vult calculos renum, & vesicæ, ex solo potuũ tartaro, non item & ex promiscuo tartaro cibali? An fortè dicere intendit, neminẽ mejere cibos solidos? At stultum id, si serio dicatur. Si verò, illam esse velit potui proprietatem, ut Tartarum, eo duriorem efficiat, quo longius delatus fuerit. Atqui saltem tum male contra ciborum tartaros distinguet Tartarum potuum. Cum cibalis, æquè benè immiscereturt, atqui innati potibus Tartari, si qui essent. Quid enim iter aut mora darent tartaro potus? aut quid hic acquiret decurrendo pro sui indurationè? Siquidem calculus non à calore, cursu aut digestione coagulatur (ut suo loco patefiet) sed à seminali radice, interni sui coaguli. Necesse ergo esset, quod Tartarus, minus exquisitè cibis, quam potui inhæreret: Inprimis huic contradicit cerevisia, quæ etsi aqua constet, non Tartarosa: tamen non minus calculos, & lapidem dentium gignit, quam aqua simplex. Secundo contradicunt aquæ, quæ cadendo, mox ad obvia quæque lapidescunt, eoque minus, quo longius, à sui scaturigine deflexerint. Quapropter cum sub digestione, contingant recrementorum separationes, quæ digestio deest fluenti aquæ: potus certè sub primo digestionis examine, omnem exueret calculum, longeque durissimum atque sinceriissimum. Ac nimium laxè Tartarus in cibis appenderet, qui sola masticatione, quamprimum dentibus se affigeret, seque è cibis segregaret, in quibus per tot annorum circulos, & formarum (in plantis, belluis, lacte, &c.) metamorphoses, clanculum delituisset antea. Sed sodes, quænam vis separatrix 20.
inest dentibus, quæ nuda molari contritione ciborum, nedum Tartarum in sanis desumeret extra cibos: sed & simul grossum à subtili & durum à minus solide indurabili sit segregando? Quod si hoc non evenit, partium tartarearum sequestratione & electione: ergo totus cibus ejusdem esset conditionis, & quicquid ciborum est, id totum adæquatè esset tartareum. Hactenus ergo Deus fecit mortem, & non omnia quæcunque vidit, erant bona, si omnes cibi Tartari & excrementa sint. Quare saltem ollæ culinariæ non affigunt dentalem tartarum, ad crassitudinem aliquot digitorum? dumque fœtidum atque olidum pro more dentium? Quomodo enim Tartarus ciborum, solo

morsu à cibis separatus, poterit affigi mordendo, si dentes mordendo sese abstergant & madent? Imo Tartarus iste omnium dentibus æqualiter absque exceptione adnascereturr, eo quod concurrant æqualiter omnia; dentes, nimirum, cibus & masticatio. Atqui plures etiam incurri suos dentes ab isto lapide immunes habent, Etenim præter æthiopes, quorum gingivæ desinunt in acutum cuspidem super dentem, hi inprimis non facilè lapidem dentibus affigunt. Contra verò, quibus gingivæ tument cruentæ in obtusum finiunt, & malè dentibus associantur, iis frequens coacervatur ejusmodi lapis. Princeps Radzivilius narrat millenas mandibulas in Ægypto observasse cadaverum jam à bis mille annis balsamo mumiali conditorum. Et nullam reperisse, cui dens defecerit, carioſus aut denique ater esset. Ea est nempe climatis bonitas prodentibus & nitore eorum: quæ sanè fluit aliunde. Quoniam ibidem vix tertius hominum caret lippitudine aut notabili oculorum vitio. Denique si dentium ea esset proprietas, ut Tartarum ejusmodi à cibis segregaret. Jam omnium prorsus dentes æqualiter fœtido tartaro obliti essent. Itemque si aliqua series dentium concatenata, & manu detenta per cibos contusos duceretur, vel cibi cum illa serie, velut pistillo contunderentur, abluereturque series tantundem, quantum unicus haustus, ex professo sumtus, nobis dentes eluit, non tamen unquam ullus lapis istis dentibus adnascereturr, multoque minus, qui fœteret instar lapidis dentalis; quippe qui anhelitum cadaverizat. Febricitanti dein, qui quatriduo nil edit aut masticat, non deest sua proin dentibus mucilago tandem lapidescens. Imo ipsi copiosior est, quam benevalenti. Patet ergò quomodo mucilago lapidescens, primum circa radices dentium, qua extra gingivam emicant, non sit Tartarus ciborum. Deinde quod merus potus etiam causaret in propinquo eandem duritiem, quam fingit propriam Tartaro ciborum. Alius demum edens nihil, bibensque per cannam ob defectum oris, palati, linguæ, faucium &c. masticans ergo nihil, adeoque nequicquam alimenti suis attingens dentibus: attamen quotidiè lapidem dentibus affigit, non alias, quam comedens. Item à singulo pastu, tametsi os atque dentes exquisitè abluantur, tamen manè nova lapidescens mucilago fœtensque circa dentes versatur, quæ saltem ex cibo remansisse nequivit: quæque si Tartarus ciborum esset, toties hic etiam diversus esset, quot sunt ciborum alteritates. Quem Carthusiani eundem & æquè olidum habent, ac carnivori: Item qui simplici pane & pomis vescuntur, non alias quam qui caseum saltem, atque panem edunt. Vel Hyberni illi, qui trifolio (quod Ciambroch vocant) loco panis & aqua vivunt, cum Norwegiis, crudo siccatoque pisce contentis. In eodem lapide conveniunt omnes. Exceptis paucis felicioris dispositionis. Frivolum ergo inventionem Tartari pro morbis fundasse ex Tartaro ciborum, propter lapidem odontalem. Qui certe inprimis non ex microcosmica somniata proprietate defluxit, quod Macrocosmus nuspiam fœtentem lapidem suis masticando dentibus adfixerit. Si itaque non ex Tartaro ciborum lapis sit, nec certè etiam ex Tartaro potuum erit, quippe qui rarò dentes attingit, celeriter transfluit citiusque Tartarum eundem abluerit quam apponeret. Dicam ergo unde Lithodontos materiam & efficientem habeat. Utpote exinde adhuc constabit rationes Tartari esse vanas. Indubium est ergo linguam tunica fimbriosa, instar Holoserici vestitam esse; & si quid de cibo aut potu in ore commaduerit, hoc intra fimbrias istas obtineri donec eodem madore sint repletæ. Non est attamen istud ciborum ullus, aut potuum Tartarus, tanquam esset separatum coagulabile, à non coagulabili: sed est tota in solidum substantia cibi, quæ per saliyam forte commadu-

21.

22.

maduit, detentaque est intra istud holosericum. Quinimo derasa ista sorde, abs lingua non acquirit tamen duritiem lapidis dentalis, quocunque demum tepore arescat. Fœtet quidem nec tamen omnino pro odore cadaveroso lapidis dentalis. Nam si mox à pastu, lingua abradatur scalpro, vel duriore fricetur linteo: manè quidem minus mucilaginis, iterum abrades: sed non proindè minus olidæ. Simile invenies de dentibus. Intellige ergò hanc linguæ saburram, non ex solis cibis, sed ex saliva, linguæque recremento nasci. Si enim cavo dentis detentus cibus, idem cujus recrementum in linguæ tunica est imbibitum, pernoctaverit: fœtidiorem longè halitum exspirayit, quam præfata linguæ abrasa mucilago. Sic quoque inter gingivas & maxillam, utut à cœna os ablueris, singulo mane, alba quædam mucilago coacervatur, quæ inde per linteum absterfa, & assiccata, olet proprio fœtore. Obliquè ergo transeundo, annotabo, hanc linguæ mucilaginem, potissimum esse causam, difficultatum in faucibus orientium, consequenter quoque, hisce malis, subnoxios, se liberasse frequenti scalpro, ut à singulo pastu videlicet atque mane linguam scabant. Partes siquidem teneræ atque vicinæ hanc horrentes mucilaginem dum putret, excandescunt, horrido sibi contagio, ideo phlogosin tenuem accendunt, ob præsentiam sibi hospitis exotici. Non est autem dentalis ille lapis, filius salivæ, aut ciborum: cum neutra, nequidem utraque simul, unquam queant coagulari, in ejusmodi duritiem, multoque minus in odorem adeo putidum, infectantem decies millies quotidie, totam oris putidique anhelitus auram. Dudum mecum admiratus, generationem tam frequentem, olidam manifestam per tot secula & virorum ingenia ignotam mansisse. Pavens itaque ingemui, quid ergò circa abstrusiora, à Scholis actum esset! Dicam quid me rerum Magistra docuerit: In ore, nil versatur præter salivam, cibum & potum. Dentalis autem lapis ex nullo horum est; sed primo ortu est albæ muccaginis instar, quæ cras flavescit pallida: inde tandem in duritiem lapidis vesicæ accrescit dentibus, à quorum gingivis incipit lutea, & in dente non rarò nigris maculis manifesta, imo & cariosum atque nigrum dentem efficit. Adeo quod totius corporis durissimum, atque siciissimum (id est dens) citissime etiam putreat. Cognovi quidem, quod ciborum ac salivæ mucilago concresceret: at nunquam in lapidis consistentiam. 23.

Notandum ea propter dentem, nedum 24.
in sui fundo sive radice nutriri: sed etiam lateraliter, ex ipsis gingivis. Testes sunt ipsæ gingivæ cruentæ, vel minus sanæ, dentibus non aptè cohærentes, quod caveas sive fossulas, ad dentem male nutritum, abinde ab suæ indispositionis exordio, relinquant, dentemque nigrore, extravenati sui cruoris tingant. Tum postremo etiam, quod dens, subter gingivam, acutissimi sit sensus, quo extra eam caret. In tanta ergo sensus vivacitate, dens vivit, ideoque & nutritur. Excrementum itaque gingivarum, ut erat ex præparato cruore, pro nutritione dentis; ita quoque aliqualem suscepit determinationem sive potentiam dentalis duritiei. Quod sanè dentinm excrementum, ubi muccaginem ciborum & potuum combibit, mox quoque festinat indurescere ad destinatam duritiem. Quod enim libro de Lithiasi, de semine petroso, adeoque de petrescentia, sive modo fiendi in lapidibus dixi: Id quoque non incongruè denti, pro fabrica lapidis dentalis, totaliter convenit. Semel enim sigillum coaguli, semenque lapidescentiæ pro dente suscepit, quod etsi recrementum jam factum esset, adhuc retinuit: non quidem ut Tartarus proinde esset; sed à determinatione Archei, qua jam ad dentificationem destinatum fuerat.

Cuſpidalis gingiva autem optimæ ſanitatis ibidem ſignum eſt, ac ideo vix dentalem lapidem creat. Etenim uſque in ſui finem denti contigua gingiva non admittit dentem parere excrementa, ſed dentem conſervat. Prout detectus gingivis dens facile dolet, putret & lapidem affigit. Oculi enim ichor plorant, quod manè in palpebris ſuccinum refert, quodque hactenus Germanis Augſtein per ſimilitudinem dicitur. Aurium verò excrementum inſtar flavi unguenti nervorum punctionis magnum ſolamen. Non ergo inſolitum eſt, dentes proferre excrementum hocque olidum è putido cruore reſolutum cadaver. Siccatur namque muccago è cibis linguæ impacta, nec petreſcit niſi admiſta fuerit excremento, quod inter dentem & gingivam inſenſiliter prorumpit. Id enim ut eſt dentis excrementum, duritiei determinationem hauſit ab initio. Adeoque cruſtæ lapideæ ſpecie illudit denti adnatum. Obſervavi quoque dentem accreſcere uſque in annum quadrageſimum vera accretione. Nam qui oppoſitus eſt denti evulſo attritionis penuria ſuam ſeriem ſuperat, ac in oppoſitam intrat, uſque in præfatum terminum. Dens igitur, poſtquam creſcere deſinit, vix indigus alimento, vel pauculo (eo quod ſit ſubſtantia vix difflabilis) tum ergo gingiva pluris recrementi ferax eſt pluſculum alimenti rapit, cruenta fit, tumidaque mox minuitur, ac velut catioſa evadit. Hinc enim crebra Odontalgia, caries, cavitas atque putredo, præcipuè quibus in juventute mox tempeſtivè accretionem ſuſpendunt. Dentes ergò, ut peculiari vivunt œconomia, ita & ſuas habent ætates, quas
25. ſic notanter diſtinguo. Dens enim qui poſt octennium hominis candorem vitri opaci, (quod à colore lactis, *Lattimo* Artifices vocant) vel lapidis limacis refert, adoleſcens eſt. Splendidus & politus eſt color albus. Deinde ſenſim palleſcit: mox dein ſurdè albeſcit, tanquam ebur. Juventus eſt dentis. Tum poſtea obſcurè pallet, ut in ſyncopizatis & defunctis virginibus ſpectatur. Eſtque ejus ætas virilis. Atque tandem pallidè flaveſcit, oſſis inſtar priſtinumque amittit nitorem. Senilis tum ætas dentis incipit. Quantum enim diſtat cartilago à membrana, unguis à cornu tantundem quoque dens ab oſſe differt: frequens autem eſt odontalgia, dum decreſcit gingiva, & dens oſſicolor eſt. Poſtremò autem dens carioſus, cavus, niger, verminoſus & olidus eſt ætas caduca dentis. Proinde frigidum dentibus hoſtile. Nam ſenium eorum accele- 26.
rat. Pilorum canities ſenium eorundem arguit, etiam præter hominis ſenectutem, unuſque pilorum, dudum ante alium caneſcit. Sic & ſeneſcit dentium unus præ alio. Unde conſpicuum eſt. Dentium unumquemque propria vivere quadra. Auſtrales borealibus dentes habent nitidiores: fruuntur quippe aëre dentibus benigniore. Puerorum dentes ante ſeptennium facilè cariem ſentiunt, quia à ſuccreſcente alio propulſantur èfovea alimento privantur, & excremento dentali onerantur. Juxta tæſionem ergò gingivarum dentium tæſio; ab excrementi nempe pluralitate & feritate eſt æſtimanda. Non ſecus atque cerebrum oblæſum plurimum mucci & quævis alia pars incommodata, ſordes multas accumulat: ſic dentes horumque nutrices partes, ſi ſint oblæſæ, non modicum lapideſcentis, ac putidi recrementi obtrudunt. Quia vero iſtud excrementum non eſt tam ciborum exuvium, quam humanum excrementum: Ideo omnibus nationibus peræquè putidus lapis dentalis. Qui Paracelſum circumvenit, Tartarique ſuſpicionem in no-
bis auxit. Hinc igitur manifeſtum, cur ex 27.
eadem urina idem lapis in renibus primum friabilis concreſcat; & in veſica deinde longè duriſſimus. Non quidem quod in urina ſit Tartarus, qui quo longius delabitur, eo ſit durior. Puerile iſtud eſt. At ſanè quilibet ſuccus petrificabilis ſuam habet determinatam & non alienam duri-

duritiem, ex vi seminis proprii. Hic enim, sæpe mistus rei non petrescenti, in immensum durescit. Puta. Farina secalitia, non lapidescit: sed tandem resoluta in simum, cariem aut vermem fatiscit. Veruntamen si calci, quæ suæ est arenæ conjungata, jungatur, lapideum, & non periturum cæmentum præbet. Sic pariter vesica, sub calculo hospite, plorans sui alimenti muccaginem, eamque lapidifico lotii succo commiscet, durum dat vesicæ calculum, longè à renum lithiasi secre-
28. tum. Quapropter & renes diutino calculo vexati, non amplius subrusum & sabulosum calculum proferunt: sed subalbidum atque durum. Cum nempe absumta renum parenchymatis superficie, partes fibrosæ & stamina spermatica, consimilem albam muccaginem, de succo spermatico alimentario suppeditant. In quo non minus erratum hactenus, quam si farinam secalitiam per se lapideam dixeris. Quæ ab adjuncto mutuat, quod ex se non habebat. Mucilago ergo in calculo non pituita est; sed alimentum spermaticum, sub onere secretum, non per se petrificabile: at solum ex adjuncto. Sic nempe causas per se, à causis per accidens, sufficientes à coadjuvantibus, primitivas à transplantatis distinguendo, devenitur ad
29. cognitionem rei. Plerumque enim Paracelsus, corporum duritiem fictis Tartaris adscribit, alibi verò duritiem omnem ex sale esse, sive ex uno de tribus. Utrumque simul ut stare nequit (cum unum de tribus primis non subsistat ut initium, nec absque igne. Etiam si subsisteret, differret à Tartaro, tanquam causa principians materialis, ab effectu formali, ita neutrum verum esse, jam sat superque probavi. Nescitum est enim hactenus, omnia corpora materialiter ex sola aqua esse. Viderat 30.
quidem Paracelsus metalla, & ligna lapidescere, & immediatè in salem reduci: Nescivit tamen duritiem rerum, ut & earundem soliditatem compactionem, atque pondus, non esse ex natura edoctorum principiorum (quippe quæ sunt nonentia demonstrata in natura principiandi) ut neq; ex virtute elementaliter materiali: sed ex sola seminum destinatione. Duo colligo ergo. Unum, quod sibi sit inconstans Paracelsus de coagulo corporum & Tartaris. Alterum verò, quod axioma Aristotelis cadat. Nec perpetuo verum: *Propter quod unumquodque est tale, illud ipsum esse magis tale.* Non enim etsi durities proveniat è semine, & destinationibus ejus, semina proindè duriora esse debeant, rebus constitutis. Non enim Arcbeus, qui ossa ad sui duritiem disponit, ossibus proinde durior est; Imo nec media ad finem directa duriora, solidiora, aut compactiora sunt rebus constitutis. Aristoteles enim proclivis in axiomata, ab artificialibus, traduxit suas experientias, in naturam. Proinde in natura ubique lapsus est, quia totus naturæ ignarus, miser rixatur.

TARTARUS NON IN POTU.

1. A *Liquot suppositiones anteà probatæ.* 2. *Rebus constitutis non inesse Tartaros.* 3. *Tres Monarchiæ rerum, unde lapis triplex.* 4. *Longè distat à Tartaro vini.* 5. *Duckech ex errore: non autem ex intentione naturæ fit.* 6. *Non valet argumentum à simili.* 7. *Argumenta aliquot tollentia Tartarum è potu.* 8. *Argumentum oppositum.* 9. *Inadvertentia Scholarum.* 10. *Historiæ duæ.* 11. *Jactantiæ Paracelsi.* 12. *Strumæ non ex Tartaro.* 13. *Vinum insons Tartari humani.* 14. *An aquæ petrosæ contineant Tartarum.* 15. *Unde strumæ in collo humano, & non brutorum.* 16. *Remedium contra strumas.* 17. *Remedium contra scirros & Botia.* 18. *Præoccupatio.* 19. *Distinctio per axioma.*

QUæcunque tollunt Tartarum è cibis, sint præmissarum instar, hoc loco. Sed cum a- 1.
quæ immediatè lapidescant, fortiori arete, propositio

com-

confirmanda est. Inprimis docui, quod omnis lapis sit immediatè filius aquæ, non autem Tartari. Deindè, quod cujuslibet corporis concretio sit ex semine, non autem ex lege Tartari. Tertiò, quod concretio destinata à semine sit à naturæ integritate, adeoque ex dono creationis; non autem ex Tartaro, qui juxta Paracelsum nil nisi rei excrementum est. Productum autem naturale est ex matre materia, non autem noverca: ac deinde ex seminali sive efficiente initio, cui insunt à Creatione omnes typi, Ideæ & scientiæ rerum agendarum. Tandem quod à Creatione, non insint rebus typi Tartarorum, in nostri perniciem conditi, ut neque medicamentum exterminii in terra. Quid ergò ad Tartari naturam, in morbos introducendam facit, quod lapis sit fructus aquæ, si lapidi non insit conditio tartari? Vel quod Tartarus sit fructus vini, si nil tale in rebus aliis. Quid enim præjudicat naturæ, si phantasia lapidem aut calculum nomine deludens, vocaverit Tartarum? satisque impotenter ac sine probatione affirmet, lapides & omne corpus solidum, cum tartaro vini, in omni proprietate simul convenire? siquidem ista sua assertio gratis est, absque veritate & probabilitate. Calculus namque in nobis, alio semine medio atque progressu generatur, quam Tartarus è vino, aut lapis ex aqua.

3. Tres videlicet in universo, sunt corporum Monarchiæ: Animalis, vegetabilis & mineralis. Lapis ideò triplex est, totaque Monarchia distinctus. Differt namque saxum, à capsa nuclei mespilorum, persicorum, &c. & utrumque iterum à lapide cancrorum, bezoar, limacum, piscium, cal-

4. culo humano, &c. Tres isti lapides longè iterum simul distant, à tartaro vini, qui non inter lapides est reponendus, cum sit liquor salis concretus. Minerale enim, vel saxum est, quod in calcem verti potest: vel lapis, qui non calcinatur, ut gemmæ, marmora, silices. Utrumque autem unico nomine petræ nunc concluditur. Vegetabilis verò lapis, cum sit cremabilis, ut gagates alioquin & petræ minerales sulfurosæ, potius nodosum lignum est, quam petra. Animalis autem petra est potius saxeum os, (quia partim crematur) quam petra. Ad distinctionem quoque calculi humani à cæteris, ille à Paracelso Duelech vocatur. Eo quod petræ, tam minerales, quam vegetabiles, sint fructus naturales, necessarii, ac primæ intentionis in creando. Solum autem Duelech morbus est, monstroque simile. In cæteris vero animantatis, destinationem proficuam lapis obtinuit. Unde palam fit, licet aquæ 5.
petram gignant; non tamen proinde essentiam, semen modumque generationis, è Tartaro vini sequantur. Duelech enim, post peccatum excremento morboso; non autem intentione naturæ, neque ex materia petrosa aut tartarosa: sed per accidens, errore videlicet facultatis, morbosum semen nascitur, necessitate agentis connexi. Quare non admitto Tartarum potius in potu, quam in cibo: sin autem sit potentialiter in vino, id necessitate connexi, & per accidens fit, nec locum nec vires agendi, aut actuandi in nobis habere potest, ut à potestate videlicet, Tartarus potentialis, in nobis actuetur: adeoque non admitto tartaream in potu 6.
generationem, à Deo destinatam in nostri interitum: quid enim si ossa reperiantur in carne, & petræ mineralis semina in aquis stabiliantur, an proinde ossium semen, & proxima materia erunt in fontibus? aut petræ minerales semen, & proxima materia, in carne, aut cruore? Si non 7.
in cruore, ergò neque in potu & cibo. Non est enim mors, opus manuum Dei. Viditque Deus quæcunque fecerat erant bona, tam in sua bonitatis intentione, quam in creaturæ esse. Igitur nulla est in aquis materia, quæ ad Tartari vel Duelech tragœdiam in nobis concitandam sit creata. Si quid porrò mali nunc sit, aut fiat, inter digestiones id sanè non ex materiæ creatione, destinatione, proprietate, efficien-

efficiente & intentione finali Creatoris: sed nostri prorsus errore & naturæ corruptione defluit. Recepta nimirum peregrinorum seminum importunitate, defectuosa altilium transmutatione aut non sat severa nocuorum expulsione, ejusmodi contingunt. Tartarus præexsistens, atque in potu solûtus, si esset, utique sua destinatione in nobis confestim putresceret, ante digestiones, putrefactiones & resolutiones, neque coagulandi consilia exspectaret, in ultimum urinæ exitum. Idemque potius in omnibus æqualiter lapidesceret. Veruntamen cum calculus non succrescat in potu, sed saltem in excrementis per admissionem salis urinæ: aliorumque cooperantium adjutorio (prout abundè libro de Lithiasi) præsumitur Duelech non ex præexsistente tartaro potus consistere. Quod palam fit per mechanicam ejus resolutionem in igne. Distillatum enim Duelech, clausis & vitreis vasis profert oleum fœtidum, spiritum denique & crystallos salis urinæ, qualia ex urina humana distillando eliciuntur. Certum est namque, quod stomachus, intestina, venæ, jecur, & renes non generent Duelech ex natura sui, multò minus eundem continuant, multoque adhuc minus ex præparato præexsistenteque in potibus Tartaro. Alioqui namque omnes pariter, quæ urinam humanam generant, & in quovis homine absque exceptione, non secus atque in cancris absque exceptione lapilli crescunt, Duelech procrearent. Sed Duelech petrescit ex semine, tandem in lotio, per materiæ transmutationem generato. Id semen adeo validum est, ut quamvis calculosus non bibat nisi aquam distillatam, non proindè cessaret
8. Dulech generare. At ajunt. Vina rubea, plurimum sabuli in calculosis generant, ergo tartarum arenosum continent. Ego inde inferrem. Si tartarum arenosum continent, ergo nedum in calculosis, sed in omnibus prorsus sabulum proderent: Atqui cùm tantum id contingat in defectuosis, hinc palam fit, quod non materia tenus; sed aliunde sabulum fiat. Siquidem defectuosorum stomachus separaret arenas, antequam ad renes pervenirent. I- 9.
gnorantia Scholarum exhinc nata est, quod nesciant, aut non perpendant, multa per transmutationem fieri, quæ nullatenus materialiter inerant. Siquidem non nisi ridiculus dixerit, ossa inesse gramini. Cessabit hæc disputatio, dum ostendero Duelech formari è rebus, longe à coagulatione alienis; Nec sequitur enim, Quædam vina plus spiritus urinæ, vel terræ volatilis continent: ergo continent tartarum lapidem, vel ergo Tartarus vini generat materialiter per sui separationem humanum Duelech. Zingiber profert multum sudoris: ergo zingiber continet plurimum sudorem materialiter. Scholæ enim rustico more de rebus naturæ judicium ferunt, Ignorantes, quod multa fiant opera efficientis transmutationem, semine inquam coagulantis, & inter transmutandum operantis. Quæ neutiquam materiæ debentur. nec illarum caloribus, fictisque elementorum congressibus. Vidi enim duos gemellos, 10.
eadem quoque nutrice, ac cibis educatos, quorum major calculosus, non item minor erat. Lac namque non plus tartari pro uno, quam pro altero continebat. Item puer cujusdam Præsidis, parente utroque incolume editus, quatuor præ se fratres ac sorores tres sanas habebat? solo autem trimestri à calculosa nutrice alitus, semel septennis, dein iterum decennis, & tertio binis annis post, lithotomum toleravit. Ac ultima vice sub novacula exspiravit. Saltem hæ duæ historiæ non ex tartari peregrini adventu evenêre. Cum ergo non sit 11.
materia in assumtis exsistentia, veritas, cognitio, necessitas, aut consequentia; quæ tartaro quadrare possint: stentoriè nimis à Paracelso gloriatum est, se omnem morborum causam primum inveniisse, Monarcham arcanorum atque

medicinæ principem, cæteroſque ignorantiæ hac ſua inventione accuſaſſe. Quin etiam inſuper, ex Tartaris regionum, ſe deprehendere, quibus morbis incolæ ſint ſubnoxii. Etenim ſi Tartarus, neque ex creatione, neque ex maledictione fuerit unquam, qui ſit morborum origo: frivolum ſanè, ſe eundem inveſtigaſſe diſtillando, & reperiſſe, quod nunquam fuit. Viderat nempe ſaxa, in aquarum fundo generari. In Stiria quoque, Sabaudia, Valeſia, ſtrumas horribiles, miſerando ſpectaculo, humanam ſpeciem deformare. Deceptuſque hinc concluſit, ex Tartaro aquarum, calculos, ſtrumas, & conſequenter omne oppilans, eſſe. Malè enim, atque in ſequacium perniciem, neſcivit, cuncta ex agentibus ſeminalibus oriri, iiſque datum, materias ſibi ſubſtratas traducere, juxta ſeminum deſtinationes, ac fines. Enimverò tametſi potus aliquis, nocentior ſit calculoſis: ille tamen nec Tartarus eſt, nec hinc continet, nec tartari formæ quippiam condenſatur in Duelech (ut ſuo loco docui) ſed eſt opus operantis ad petram vel bolum, quicquid actuali ſemi-
12. ne aquis ineſt. In vino autem ſi quid ſit, ad fæcem erit per ſe, ad Tartarum verò per accidens; non autem ad Duelech. Fruſtra enim aquas diſtillando interrogabis, an potentialiter fiant petra. Id namque ſine labore, & expenſis, docent flumina, & fontes. Ex vino autem nunquam petra, Tartarus, multoque minus Duelech fit. Nec fæcum etiam pluralitas tartarum accuſabit. Ut nec calculum. Quia Duelech eſt alterius familiæ, quam Tartarus. Hinc quo vina tartaro ditiora ſunt, eo ſaniora contrà Duelech eſſe deberent, ſi Tartarus alioquin abſtergendis ſordibus propinetur.
13. Aſſentior quidem, petroſas aquas eſſe agreſtis indolis, conditionis mineralis, & factrices indigeſtionum, quatenus alienа continent. At non proinde materialiter Duelech continent in ſe, quam occaſionaliter deſtruant digeſtionem, imprimant petroſam vitam mediam, unde hominis vegetatrix enervata ſylveſtrem illam induit inclinationem. Atqui iſtud nil pro Authore tartarorum facit. Longè ſiquidem aliud eſt, calculoſum fieri occaſionaliter, ex vi petrifica vitæ mediæ rerum in Archeum introducta impreſſionaliter & ſigillariter: & calculoſum fieri ex tartaro liquato, & reſoluto in aquis, qui tandem dierum periodo priſtinam reaſſumat in potante coagulationem. Hoc namque poſterius in natura nego: prius verò, inter ordinaria aſſero. Quantum autem Strumas, 14.
ſive Botia attinet, plerique ex mineralibus aquis potis, Paracelſus quoque uſu cachimialium aquarum provenire putant. Ego vero optarem juxta ſuam viri doctrinam, per ignem iſtas cachimias in aquis oſtendat, quibus proprium ſit, duntaxat in ultima noſtri digeſtione, nec alibi quam circa jugulum coagulari. Scio autem ſe nunquam inventurum in aquis ejuſmodi Tartarum. Ergo propria lege damnetur. Qua cavet nemini credendum, niſi quantum per ignem demonſtrare id valeat. Fateor quidem aquæ ineſſe vitam mediam, cui ſit proprium Archeum excitare, & inficere in commutatione boni alimenti, (non autem tartari peregrini illi inexſiſtentis materialiter) in duritiem petroſam. Ad ſtrumas autem requiritur materia, quæ proprietate ſui Archei, nata ſit præcludere nobis fauces, ac quaſi præfocare, idque citra guſtum adſtrictionis aut terreſtris acerbitatis, (nam aliàs guſtus hic, hærens in ſinu materiæ, prima digeſtione maturatus, interit) tranſmutataque in alimentum, retinenſque priſtinas vires vitæ mediæ, perfungitur ſua poteſtate, circa guttur magis, quam alibi. Quæ poteſtas jure ſibi hæreditario in alimentis, & hinc in cruore relicta, convertit proximum ſolidorum alimentum in petroſum excre-

crementum, quod directoris facultate strangulante ad guttur concedit. Idque trutinans Seduni, reperi fungos præfato præfocandi veneno pollere: illosque frequentes è radice Laricis, Abietis & Pinorum, in rupibus ad septemtrionem declivibus succrescere, ubi niger Agaricus, ejusdem criminis hæres, in trunco frequens. Didici ergò totum terræ Leffas, fungosa indole, ibidem contaminari. Credidi itaque Strumas nasci usu herbarum & aquarum, quæ hujusmodi Leffas imbiberunt. Porrò, quod Archealis vitæ mediæ potestas in rebus gignat strumas, non autem redivivus Tartarus cachimialis aquæ; res ipsa loquitur. Alias namque non minus in abdomine & jecore, Struma, nec segnius, quam in gutture prodiret. Non enim rivales aut cachimiales aquæ, guttur respiciunt,
15. aut tantam duritiem sponderent. Nec sanè liquescceret Struma, astrictivo terrestrique remedio, quo pluries unico mense Strumas evanuisse prægrandes vidi, ac subitò præfocationem à venenoso fungo illatam curari. Quod sic habet: Recipe Spongiæ marinæ in carbonem combustæ uncias 3. Ossis Sepiæ usti, piperis longi, zingiberis, pirethri, gallarum, salis gemmæ, calcis testarum ovorum ana unc. 1. misce cum aqua stillata ex præfatis spongiis. Et exsiccetur paulatim. Accipe hujus pulveris semidrachmam, cum sacchari semiuncia, decrescente luna, ut paulatim liquatus deglutiatur. Vel fac Illinctum. Et Bocium disparebit. Alii defectu spongiæ sumebant pilosam excrescentiam silvestribus rosetis innascentem, exteriori cortici castaneæ persimilem, hirtam hispidamq;, cujus soliuspulvere utebantur feliciter. Item usus sum unguine, in strumis & scirrhis. Olei laurini (non per axungiam suillam adulterati) unc. 8. Olibani,
16. masticis, gummi arabici, resinæ abiegnæ an. uncias 3. distilla: tum iterum distilla cum cineribus clavellatis. Si ergo struma, vel durus alibi scirrhus, ex tartaro peregrino coalescceret, calidis remediis magis indurescceret, nec tamfacile liquaretur. Est itaq; struma defectus transmutatoris Archei & non coagulato tartari: prout de Duelech clarius & abunde demonstravi. Archeus namque omnem sibi substratam transmutat massam, nisi à vita media potentiore victus cesserit. Struma itaque est ex bono cruore, cui strangulans potestas vitæ mediæ est relicta. Peritque Bocium, assumto remedio, quod petrosam materiam non est dissolvendo, si ex tartaro illuc traducto esset. Impossibile alioquin est prorsus, tartarum (si quis foret) vitæ nostræ spiraculum concipere, vividum fieri, membris coaptari, & ad ultimam digestionem intro admitti, fermentum sanguinis concipere, disflari autem per insensilem transpirationem, ut & scirrhos, cruore vitali natos, adhibito præfato remedio. Cæterum rixa non est de asini umbra: siquidem non est perinde negasse, tartarum inesse materialiter in eduliis & potitibus, itemque permanere per digestionum officinas, atque proinde tandem coagulari in miseris: & procul inde remotum est, admittere in nobis transmutatum ex bono cremore, chylo, vel cruore, in pravum virtute vitæ mediæ, transplantantis directiones Archei; Alius ut enim generationis; ita alius quoque præcautionis atque sanationis ordo utrobique. Nullam ergo tartarizationis fundamentum, veritas, apparentia, vel necessitas. Quorsum namque conducit, Comminisci tartarum, pertinacem coagulationum principē, qui ortum suum debet figmento? Siquidem rerum dispositiones, coagulationes & resolutiones suis pendent seminibus. Ex purissimis cibis & potibus, Duelech non fit minus, quam de minus exquisitis, si vita media Archeum malè imbuat. Quorsum deinde convenit, cibos potusq;, quos Dominus bonos censuit, tartarosæ proditionis infames reddere? Reor sanè è tartaro sive inferno inventū esse, dum 17.

Satan jam propediem conjiceret humorum exilium futurum è Scholis medicis.

18. Enimverò cum res unaquæque dissolvatur per vinculorum rupturam, quæ eandem stringunt, juvat monuisse: coagulata in nobis non fieri per exsiccationem, (excepta creta podagrica) neque per tartarum, inexsistentem clam: multo sanè minus, ex microcosmi conditione saxosa, aut calcinatoria. Creta nempe illa, post acquisitam opacitatem synoniæ, deinceps paulatim exsiccatur. Prout alibi de podagra. Alioqui, sui initio, prout & scirrosum quidlibet, itemque bolus, lutum, muccago, arena, & Duelech, seminalibus initiis coagulantur & resolvuntur: atque longè aliter solvuntur & coagulantur, quam si pertinax & immutabilis rerum quarumlibet Tartarus, sua sponte in nobis, peregrinum coagulum dedisset. Sophismus est non causam, in causam accusasse, vel causam, ut non causam neglexisse. Qui sophismus, si solet uspiam magnas adferre angustias: in medendo sanè quam maximas, periculis vitæ & damnationis, ut & damnis plenas. Etenim unus probè digerit, difficulterque separat: Alter verò, feliciter excernit, ac molestè digerit. Tertius denique digerit succinctè, & liquefacit: at vitiosè sibi transmutat, sub imperio seminis exotici. Aliud ergò est castigare alienigenam vitæ mediæ impressionem, (quæ in concretione digesti consistit) atque aliud est, excernere, quod aliàs retentum noceret. Idque dissolvendo, & expellendo conscribitur. Finaliter, si quis Tartarus in assumtis esset, desinens in pertinacem tandem coagulationem, quam proditoriè secum attulisset intrò: utrobique saltem sanationis desperationem contineret: Et hactenus medicamentum exterminii in terra, à rerum Domino, in natura ab initio conditum esset. Postremò non est Tartarus in cibis, ut neque in potibus cibalibus. In aqua verò inest quidem semen lapidum: at lapis non est magis Tartarus, quam saxum est panis: quare etiam ex semine petrificante, nullatenus potest concludi præsentia aut potentia Tartari. Pariter, etsi in recrementis, vel cruore degenerato, sit potestas ad Duelech, vel scirrum.

19. Non tamen ad Tartarum multòque minus, quod naturaliter tam cruori quam recrementis insit Tartarus. Quidquid enim peregrino è semine & alienato, per accidens nascitur, & per metaphoram propter sui coagulationem assimilatur, sali coagulato in vinis: Abusiva tantum alienatione, ad tartarum revocatur. Odit enim natura metaphoricas & poeticas libertates. Non est ergo Tartarus, morborum occasionalis materia interna.

CUSTOS ERRANS.

1. *Scholæ nutant de quatuor humoribus.* 2. *Authoris resipiscentia.* 3. *Thesis, cum probationibus.* 4. *Quid muccus, & qua theca generetur.* 5. *Quis sit custos in terminis propositis.* 6. *Custodis necessitates inexcusabiles, hactenus nescitæ.* 7. *Probatur, quod muccus non sit cerebri excrementum.* 8. *Concluditur miserrimum inde cerebrum.* 9. *Vanitas morborum Catarrho dicatorum.* 10. *Muccus non è cruore factus.* 11. *Argumentum, à simili adæquato.* 12. *A Corizza.* 13. *A paritate reliquorum viscerum.* 14. *A supposita Scholarum doctrina.* 15. *Ab Archei identitate.* 16. *Ab Anatome.* 17. *Ab absurdo.* 18. *A necessitate oppilationis.* 19. *A constitutione cerebri.* 20. *A Scopo.* 21. *Ab experientia.* 22. *Notatur Scholarum inadvertentia in re tanti momenti, & tam conspicuâ.* 23. *Excrementum aurium per aperrhœam efferri.* 24. *Necessitas custodum.* 25. *Probatur per Corizzam.* 26. *Per raucedinem.* 20. *Per tusses.* 28. *Custos est inaudita potestas.* 29. *Utramque potestatem Scholæ putarunt quandam intemperiem in sanis etiam.* 30. *Probatur diversitas ab aliis potestatibus.* 31. *Testimonia Custodum.* 32. *Gravedo nunquam sana est.* 33. *Tussis examinatur.* 34. *Custos errans.* 35. *Tussis sicca.* 36. *Difficultas curandi, unde.* 37. *Remedia notantur.* 38. *Incogitantia Scholarum.* 39. *Remedia è sulfure.* 40. *Duplex Asthma.* 41. *Sanandi difficultates.* 42. *Custodis usus.* 43. *Perniciosior est custos errans Larygis.* 44. *Muccus differt à sereatu.*

45. Custo-

45. *Eosdem differre in cerebro, ab aliis facultatibus.*
46. *Diaphragma esse porosum.*

1. SCholæ, muccum è cerebro, sputumque tussium, digito monstrantes, dixere. Ecco phlegma, unus de quatuor humoribus, nostri constitutivis. Atque deinceps semper successive sibi subscripserunt. Crevit iste lascivien-do ausus, tot seculorum præscriptionibus & Scholarum subscriptis authoritatibus firmatus. Quasi cerebrum, tres alios suppositos, fictosve humores in sui alimoniam consumsisset, excluso solo phlegmate, sibi licet simillimo, & alioqui juxta Galeni mentem, aptissimo ut in cruorem totaliter transmutetur. Nonunquam quoque doctrinæ de quatuor humoribus oblitæ, eundem muccum, non amplius phlegma, vel pituitam propriè: sed recrementum cerebri, velut proscriptum hostem, à digestione resultantem superfluitatem relegarunt. Suæ illas illius doctrinæ meritò puduit: Quia muccum agnoverunt excrementum ultimæ digestionis: non autem humorem amplius in hepate productum, velut cruoris partem unam de quatuor. Repugnat quippe excrementum humori vitali. Nutant ergò sæpius, atque vacillant, hæsitantque iterum, dum muccosum hominem (ab isto videlicet stercore, morbosoque affectu) phlegmaticum promiscuè indigetant, ejusque deinceps vires, ingenium, mores atque fortunam, inde metiuntur, & augurantur: Interim infausta sunt initia Scholarum, quæ ab excremento sibi cognito, pituitæ essentiam, exsistentiam, proprietates, elementorum & humorum constitutivorum nostri denominent. Phlegma enim quod sub Goryzzæ initium, depluit è naribus aquosum (ut ajunt) & tenue, post dies aliquot, spissius atque flavum fit, eo quod assiduata caloris coctura inspissetur. Quasi integro forte quadragenario absque corruptione sui, vacuo cranio, inspissationem, ut summum bonum, exspectasset! nec alioqui tenuius, sat rimarum pro exitu reperiret! Hæc somnia non merentur redargutionem, nisi seria credulitate, medendi methodum, in mortalium perniciem transtulissent. Fateor equidem, me 2.
sub tirociniis credidisse, muccum, si non unus de quatuor humoribus oriundus, esset saltem excrementum digestionis cerebri. Ast dein liberiore indagine à Scholis desciscens, cœpi contueri, quod æstate mungam raro: hyeme verò frequentissimè. Attamen cerebro utraque statione, ejusque fructionibus ex Dei gratia, æquè validis potior. Consideravi enim propterea, cruorem hyemalem, æque vividum, atque illum, quem æstate conficio (vita nempe in sanguine per Sacra locatur) & digestionem tam cerebri, quam aliarum partium, æque salubrem, quia completam, esse. Quæ non sic se haberent, si cerebrum quatuor ad minimum uncias, quotidiè excrementi, ac proinde uncias sedecim de cruore depromeret, pro solo sui nutrimento, & tantæ pituitæ abundantia (præter illam nempe, quæ in alito remansit pro alimenti pignore) quas uncias alioquin æstate, in cruore relinqueret. Vel si id rentur fieri exquisitiore digestione Cerebri: vel si malint, Cerebrum ob aeris hiberni injuriam, male dispositum: ac quomodocunque sumatur; necesse est saltem muccum causari ab indispositione aliqua: non ergo ab abundantia pituitæ, adeoque à vitio jecoris, ut neque ab exquisitiore separatione pituitæ hibernæ, & æstivalis neglectu. Nec demum indispositio ista obvenit cerebri vitio, ut neque cruoris. Quippe id repugnat propositæ thesi. Ergo aliunde idipsum manat. Etenim si ista recrementa remanerent in cruore, vel cerebro per æstatem, quæ secus hyeme excernuntur: Locus deficeret hospitandæ pituitæ, tota æstate collectæ. Hinc in Thesin pono: Muccus narium aquosior, ac copiosus, & 3.
proinde continua ejusdem emunctio in hyeme. Non autem in æstate. Unde con-

sequens, id causari ob stationem intemperatam. Quæ si occasionaliter lædat cerebri digestionem: id erit, vel per totum cerebrum, vel in inferiore ejus plano, quà frigus ferit. Si per totum nova sit, læderentur unà cunctæ cerebri functiones, imaginatio discursus, &c. Quod est falsum. Nam denotaret ambientis superioritatem super spiritum, functionum omnium fontem, atque rectorem. Deberetque tum muccus fieri & descendere à cunctis intimis, connexis, minimisque cerebri particulis, & non tantum ab iis, quæ immediatè ab intrante quatiantur
4. aere. Unde liquet; muccum esse dumtaxat excrementum infernarum partium cerebri, degeneratum ex totalitate alimenti, priusquam aleret. Non autem esse excrementum, digestionis ultimæ superstes, quod roris modo, per minima dispergi in partes solidas asserunt. Nam & hoc, à cerebro non minus, quam à toto, æqualiter vapore tenus exhalat. Si ergo muccus naturaliter à causis occasionalibus externis & noxiis tempestatibus suscitetur, habeatque causam sui effectivam circa planum cerebri, qua via aerem attingit. Non autem à frigore. Id namque sonaret, cerebrum victum, superatum, ejusque potestates velut extinctas: ergo convertitur materia mucci (quam laticis, simulque alimenti docebo suo loco) ob bonum & ordinarium finem. Quæ materiæ illius conversio, cum naturalis sit, obtenditur, tanquam lorica, parti à frigore per-
5. culsæ. Cumq; materia sit vitiata, per aeris injuriam, non sanè adhæret: verum ut continua aquæ gutta stillat. Hanc ergo potestatem, mucci effectricem, custodem voco. Quod sic jam supposuisse, sat esto. Porro excrementa alvi, & vesicæ, sunt totius, & partium quibus fiunt & gliscunt, superfluitates quidem, ab intrò sui superfluæ, atq; inutiles. Sudor vero & insensile effluvium, sunt recrementa, jam ultima digestione facta, expulsaque post extremam finium suorum defunctionem. At mucus, est generis neutrius. Fit enim à custo- 6.
de tantum; lacessito quidem: sed qui partem ut defendat & obliniat, crudiorem laticem & simul cruorem sic commutat: estque ejusdem illa commutatio planè naturalis, ad bonum finem ordinata, quamdiu à benè constituto custode oriunda. Equidem magnopere saltem demiror Scholarum per tot secula somnolentiam. Quod quia cernerent muccum stillare per nares, idcircò repente statuto indubio decreverint: eundem nil aliud, præter cerebri excrementum esse. Imò quicquid per sereatum, tussimque extruditur (quia colorum paritas oculos illarum falleret) dictarunt, nil nisi deciduum cerebri excrementum. Nec enim semel obiter inquisiverunt: Si sit excrementum cerebri: ergò debet esse residuum ultimæ digestionis. Quando scilicet sanguis, postquam factus est humor alimentarius, distributusq; roris more, per æqualem cerebri massam: ibidē non quidem consumeretur, jam prius licet assimilatus substantiæ cerebri, ac per insensilem transpiratum, absque omni sui residuo expulsus per poros abiret: Sed labe prorsus heteroclita, postquam mucilaginis spermaticæ (iisdem nempe nutrimur, quibus constamus) sortem induisset, quasi revocatus muccus, è longinquis heterogeneitatis anfractibus, collectusque tandem in abacum propè nares expelleretur. Etenim qui tantoperè de usibus partium, sibi odaxismum beneplaciti risus concitarunt, ne semel quidem attigerunt, quæ tanti abusus causa, in hac digestione esset. Quoniam si excrementum sit superflua pars digestionis: Cur senex, plus sanguinis (quia 7.
plus excremēti emungit) quam dum esset juvenis, consumeret in suo cerebro? Ergonè sanguis jam semicoctus, ac vitalis, in similarem spermatis substantiam, tum demum corrumpitur? Indeque revocatus à dissitis, undecunq; cerebri, minimisq; reliquiarum atomis colligitur? Itanè hæc quotidie in sanis peraguntur? estq; alienata sanguinis corruptio, simul cum sanitatis frui-

fruitione? Quidni idem contigit reliquis viſceribus, quod capiti? Quid ſi unciæ tres dietim emungantur mucci, an fortaſſis ſanguinis boni decuplū (puta uncias quadraginta pro cerebro, totidemq; pro reliquis ad minimum partibus) remanſit, ut ibidē roris modo conſpergatur? Quo enim privilegio, quavè neceſſitate exlex cerebrum gaudet, viſcus adeò nobile, ut citra noxam, tantam toleret ſuæ Oeconomiæ quotidianam ſtragem? Confuſionem corruptionis & alienationis? Quo pacto in media tranſmutati cruoris via, ad ſpermaticam vitalemq; mucilaginem, tam ordinaria exorbitatione cerebrum deviabit, atque digeſtionis abundantis errore corrūperetur? An non enim vel indè liquebat uſus alterius, nondumque ſciti neceſſitas, quæ non undecunque ex abditis (paritate nempe identitatis ſubſtantiæ ipſius cerebri & digeſtionis per totum æquabilis) minimiſque cellulis, ordinato motu, ſuum ac proprium alimentum corrumpentibus, retrorſum, eadē vi, qua intraverat, remearet, ut jam in excrementum abiens, intra abacum aduniretur? Id enim ſi medio digeſtionis, laboriſve metu, contingat: Jam id non poteſt non inexcuſabilem prodere corruptionem, cerebro natalem. Vel ſi in fine illius digeſtionis id accidat; præter enim heteroclitam, eandemq; & ordinariam tam alienatæ digeſtionis normam: jam quoq; curſus, tractuſq; cruoris in remotiſſima, ſimilariaq; cerebri, recurſuſq; excrementi, à ſanguinis relicto reſiduo: erunt vani prorſus labores, crudelis digeſtio, intolerabilis error, quotidianuſq; at-
8. que ſtultus cerebri labos. Si enim quicquam horum ſit verum, reor cerebrum miſerrimam totius corporis tabernam · majore nimirum alimento egere, intentius moleſtias atq; labores cerebri augeri, quo minor tardior, ſegniorq; eſt capitis vis, efficacia & digeſtio. Quid enim cerebrum eò compuliſſet, quod dum viliores partes, ſuum ritè conficiunt alimentum, probéq; abſq; ulla reſiduitate, totū in aera diſpergunt: Solum verò miſerumque cerebrum, tam copioſa mucci alluvione, ſuum alienaſſet, vividumque alimentum? Tranſeo 9.
adhuc Catarrhorum nugas, depluentium tam largo continuatoque imbre in thoracem, totumq; corporis habitum. Quo pacto enim conſtabunt ſalvæ principes poteſtates, quas in capſa cerebri morari volunt; Dum tantus rumor, confuſio, digeſtioniſque tam abundans eſt diverſio, tumultus nimirum redeuntis mucilaginis & ſanguinis euntis expreſsè ad ſui corruptelam? At ne ſemel hucuſque cogitatum eſt, undè tanta prodiret mucci copia: ſed Epimenidis ſomnium dormiverunt Scholæ, velut loto paſtæ, modò lucellum è credito Catarrho theſaurizent. Nec eſt enim or- 10.
dinarius muccus è cruore. Idq; facilè notare potuiſſent Scholæ, ſi ſubſcribendo nugis non eſſent aſſuetæ. Siquidem à magna ſiti, largus potus ſtatim in gutture ſtagnantem parit, loco ſalivæ, muccaginem. Sicq; gutturis affectus morboſi, ſtatim omnem ſalivam inſpiſſant. Ideoq; facultates, quas à neceſſitatis ſuæ uſu, Cuſtodes voco, non mirum ſi à tota harundinum noſtrarum propagine, naturaliter ad ſe alium liquorem, præter cruorem (quem ideò primus laticem voco, & deſcribam particulari ſyrmate) allicere, ſuoſq; in fi-
nes adoptare: non infelicius nimirum 11.
quàm renes, à cruore lotium ſeparant, & ad ſe trahunt. Lotium enim hic inculco, eo quod non ſit excrementum renum, quaſi reſiduum foret renis alimenti, vel ſuæ digeſtionis patratus error. Idem proinde judicium de mucco fero. Itaque in 12.
Corizza, quamdiu malum ſævit maximè eſtque ferocior boreas: eo quoq; muccus eſt aquoſior, ſub pari tamen cerebri digeſtione, ſenſuumq; tam internorum, quam externorum valetudine. Laudatur igitur ſpiſſior, tenacior, parcior flavioro; muccus ſub finē digeſtionis (ut ajūt.) Tum demum conſidero, è pauco cerebro noſtro tantum excrementi quotidie ſequeſtrari non poſſe, propter ineptitudinē cruoris nutritivi.

Maximè

13. Maxime quod hepar, nullum de se excrementum, deque suo nutrimento proferat. Nutritur tamen, deberetque par digestionum fortuna & excrementorum æquale pondus proportionaliter glisscere in cuncta viscera. Tandem memini, solidorum
14. nutritionem fieri, cum totius cruoris transmutatione in alimentum, citra segregationem puri ab impuro (quippe quæ nimis molesta esset ossibus, nervis, visceribus, &c.) nec solida proin aliud in sui alimentatione excrementum præbere: nisi postquam fami partium, liquor alimentarius satisfecerit, totus æquabiliter consumitur, in perspirabilem aporrhœam. Id est. Excrementum solidorum omnium non fit, dum nutritio est in fieri: sed tantum in facto esse. Nimirum tum exhalat totum, juxta Scholarum consensum. Ergò siquidem cerebrum teneatur legibus solidorum & viscerum cunctorum, quas præscribit Archeus: Cerebri non erit muccus, nec aliud edet loco excrementi, quam quod per diaphæresin,
15. totum aliorum more exhalat. Denique excrementum est relativum ad digestionem in alito factam: eo quod eandem supponat. At nihilominus, muccus non est præfatæ digestionis excrementum, vel desineret vitalis Archei univoca esse
16. in digestionibus similarium opera. Quin etiam si muccus esset excrementum cerebri, colligeretur à toto undequaque, & ad similem cellulam sese reciperet; non autem ad pelvim. Sed difficilis esset mucci (id est, excrementi communis, & totius cerebri) collectio ab imperceptibilibus ac minimis partibus singulis cerebri, quin plurimas post se relinqueret obstructiones, &c. quæ tamen nunquam obviam veniunt: præsertim quod Cerebrum, paucis & exilibus venis, per suum corpus nutriatur, nec appareat ductus, vel
17. canales, quibus muccus deducatur. Similiter & medulla spinalis suum pariter haberet muccum, eumque dum evacuare niteretur, id fieri deberet vel supernè per quartum cerebri sinulum, vel deorsum cadens (ut corpus alioqui fluidum vita orbatum, natum est decidere semper) oppilaret nervorum moventium commune principium, ac potissimum, quia muccus lentorem mucilaginis habet, non esset sequax, quin de se semper relinquat tristem oppilationum formidinem. Denique muccus, quomodo- 18.
cunque sumtus & tepore agitatus, nunquam citra residuam sui fæcem totus avolat aut insensiliter dispergitur: sed assumto ejus vapore, planè induratur in tophum. Adeóque est inutile, imò impossibile excrementum solidi cerebri, sive de
toto similari ejus. Repugnat nempe 19.
prorsus densitati cerebri, quod cum non sit canalibus apertum, undequaque deberet tamen tenaci excremento ubiliber esse continuò refertum: Tandem ad fines respiciendo, quorum ergo res quæque
à Creatore est condita. Non apparet sa- 20.
nè scopus ullus, quare cerebrum muccum, ut suæ digestionis superfluum excrementum paret, & à reliquis visceribus se exlegem faciat hactenus. Nam totus liquor alimentarius tandem sequestratur è toto corpore per insensilem transpirationem, absque ullo sui residuo. Cum ergò tam conspicua mucci sit imparitas in hyeme & æstate: non potuit ea, ab interno mistionis fundamento, sed aliunde venire. Adeóque muccus non est stercus cruoris,
multò minus cerebri. Contingit enim be- 21.
nè valenti & dormienti, per octo & amplius horas, nequicquam mucci ejicere: sub qua tamen periodo, cerebrum integram absolvit digestionem: quantò magis, quod facultates naturales cerebri, ut & totius corporis, nunquam ferientur. Non ergo muccus est excrementum rei, nec fit digestionis naturalis intento. Nec excrementum peregrinum, sparsim per Cerebrum collectum, relatumque in pelvim, suum naturale emunctorium nec digestionis vitio fabricatum. Cum alioqui morbum continuum, ac præsertim hieme,

Cere-

22. cerebrum pateretur. Ergo concidunt Scholarum testimonia pro pituita, dein Catarrhi fundamenta, atque tandem, quæ à methodo medendi ab utroque præcedentium depromuntur subsidia. Erratum scilicet in indicationibus causarum atque remediorum de mucci materia, efficiente, exordio, loco, ductu, lapsu sive decubitu. Quocirca opportunè notandum, inprimis oculos sanos nulla habere excrementa aut
23. sordes. Amarum autem quod aures sudant, exiguum est benevalenti, estque exhalatum ultima digestionum periodo. Quod satis obvium fit: siquidem quo profundius intra aurem scalpseris, eo minus sordium reperies; in signum, quod fuligine tenus foras properet. Non secus atque pedum digiti suum colligunt diffluvium, pelli furfur adnascitur, &c.
24. Enimverò aër qualibet tempestatum procella & alternatione debebat immediatè intro trahi, tam ad pulmonem quam ad odoratus organum. Proindè rerum parens, fines atque dispositiones accommodans suis usibus necessitatibusque tanquam scopo directo statuit infra, in confiniis ultimis cerebri custodem unam atque alteram in Larynge: Potestatem inquam ante me neglectam, cui proprium esset, quoties aëris inexcusabilis injuria partem utramque adoriretur, quod toties è Latice & cruore erudiore muccum, tanquam vestem utque interstitiam objiceret: in quem aër ferociens partim deposita primi ictus inclementia mitesceret, partimque conceptam ab aëre labem, intra se conciperet: partumque stigma, si quod forte parti impressum foret, suffi-
25. cienti mucco elueret. Idque inprimis Corizzæ inscriptum legitur. Nam offendiculum vespertinæ auræ aut frigidioris boreæ flatus suppono occasionem dedisse, ut custos objiceret suum muccum, qui exorbitans os spongiosum, (per quod odoratus organum suos odores recipit) obsidet. Quem errantem & aquosum muccum, primum copioso latice eluere custos conatur. Dein ubi hoc sibi irritum sit, parit tenaciorem muccum, dum nimirum alter in osse ethmoides glutinosior factus est. Pariter & raucedines objecto per custodem mucco contingunt. Enim custos potestas delegata, ut aëris injurias frangat, partemq; muniat à feritate per errorem, jam laryngem afficit, eiq; affigit muccū pro tunica. Tum tanquam sui erroris pœniteret, primum aquosa ac dein glutinosa parit excrementa, quibus eluere intendit sordes oppositas. Id autem quod de raucedine in initio gutturis jam statui, Idem censeatur si demissius asperæ arteriæ truncus sit obsessus. Ubi nempe per tusses expectoratur, quod ante jam de raucedine dixi. Muccus ergo narium supernè stillans, pro ut & is qui per tusses excreatur, à custode facultate ortum capit, excrementum quidem in se utile: at ab errore custodis nocuum. Has autem potestates ad utramque januarum aëris valvam collocatas custodes voco, & errantes sæpius dum ob frequentem cum exteris injuriis luctam, non ritè exsequitur sua custos. Non est tamen custos sub quaternione facultatum (attractiva nempe, digestiva, retentiva & expulsiva) numeranda. Siquidem nedum sua expellit: sed & sua fabricat, & quidem sola excrementa. Quæ nec fiunt per digestionem: sed per abortivam vim. Propterea Scholæ hanc utramque facultatem cerebro atque pulmoni ante fores præfixam neglexerunt penitus, & utramque soli cerebro dicarunt, hujusq; intemperiem etiam in optimè sanis accusarunt duntaxat. Quamdiu custos rectè valet, atrocitatis aëris victrix superat: dum verò ob perfractum robur, primæ suæ destinationi ex voto satisfacere nequit: saltem multum mucci fabricat, ut conceptam eluat labem, quam primitus non fuit separando. Custos ergo differt à digestiva & œconomica proprietate cerebri. Atq; unam lædi contingit sospite permanente altera. Quam veritatem nobis sternutatoria detegunt, quæ statim post expeditum vicinum muccum concitant meras aquositates à cu-

ſtode irritata, partas celerrimè: adeò ut tandem, ſi acrius fuerit ſternutatorium, cum tenui mucco procidant cruoris fibræ, emungaturque aqua ſalſa è rubro palleſcens. Juxta proverbium, *Qui nimium emungit, tandem ſanguinem elicit.* Rubens enim cruor cœpit ſubpalleſcere, qui per ſternutationis moleſtiam præcociter
31. prolectus eſt, alioqui muccus fuiſſet. Cuſtos ergo inprimis teſtatur divinam providentiam utrique viſcerum proſpexiſſe, in tam promta atque frequenti neceſſitate. Effectus quoque produnt, non quidem digeſtionis cerebri ac pulmonum: ſed propriæ Poteſtatis, quæ nec morboſos
32. parit effectus, niſi à ſcopo deviet. Falſum eſt itaque, Corizzam ſanam dixiſſe: tanquam ſordium emunctricem. Jam enim cuſtodis utriuſq; officia, atque errores obiter tetigi; Nunc porrò in confirmationem datæ doctrinæ exorbitationes errantis cuſtodis explicabo: ut præcipuè propter atrocitates aeris occurſantis, cuſtos ſuam ſuſcepit præfecturam. ita eaſdem quoque moderatur: materiam aſſumens ſuis parentem functionibus, ex maſſa nempe totius, laticis videlicet, & cruoris. Quæ doctrina quantumvis novitatem dicat, & ob id difficultates ſecum gerat. Attamen ſeculorum ignorantia, nequaquam veritati præſcribere valet. Inprimis enim promta materiæ multiplicitas ſub errore cuſtodis, oſtendit eandem non eſſe excremẽtum cerebri, ſani alioquin & fortis. Aliunde ergò ſuſcitatur inſtinctus parandi muccos celeres, promtos, & diverſos. Sunt nimirum poteſtates, ad eluendum ſordes atomorum aeris, ideo ad fores, vel limen viſcerum, aeri perviorum, collocatæ. Bellè ſanè ac ordinatim ſingula procedunt, quamdiu cuſtos non ſuos excedit limites. At cum humana omnia ſint ruinis expoſita, ubi quotieſcunq; cuſtos deviat à ſcopo, ſtatim Coryzzæ, raucedines, tuſſes, &c. miſerum in modum nos invadunt. De gravedine Coryzzæ jam ſat dixi, nunc porro de tuſſi dicam.

Tuſſis oritur ex ſenſu noxii infeſtantis la- 33.
ryngem ab ſui initio, uſque in pulmonum profunditatem. Infeſtant nempe fumi, fuligines, exhalationes acres, minerales, itemque vapores uliginoſi, fœtidi, &c. Superat demum vim hoſpitii, frigus atrox: quaſi tendens ad exſtinctionem hoſpitis vitalis. Tuſſis ergò, effectus eſt ſenſationis: etenim mox atque ſpiritus, partibus illis inſitus, gravatur moleſtia forinſecus inſiliente, ſtatim cuſtos ſuo fungitur munere. Anonyma quippe iſta facultas, promtè è maſſa laticis advocat quantum ſibi opportunum videtur, idq; tranſmutat in muccum, quem roris more extundit ad Laryngem: quo minus injuria aeris ipſam partem ſolidam, nudè atque immediatè afficiat: verum frangat ſeſe ad præfatam
mucci tunicam. Sed ah! ubi vel externa 34.
injuria major eſt, quam quæ ſe ſinat ſic deliniri: altiuſve ferit ipſam laryngis, aut pulmonis ſubſtantiam: jam titubat cuſtos. Nec ſolum deſumit auxilium abs latice: ſed ipſam proximi alimenti ſubſtantiam alienat, deviatque in muccoſam collam: tantum ſcilicet viſceris proximo alimento viciniorem: quanto altius ad calorem ex flavo rutilantem, & rubedini vicinius acceſſerit, reditq; ab illo lapſa, in priſtinum, dum à rufo, ad flavedinem paleæ, atq; indè demum ad albuminis ovi ſimilitudinem propius appropinquatit. Hinc vice verſa in hecticis, cruentus evadit muccus, & cinerum obſcurorum colorem aſſumit. Dum ipſamet alimenti ſubſtantia abſcedit tranſmutata, deficientemque ibidem vitæ integritatem pandit. Tunc nimirum fœtidus cadaveris incipientis odor in anhelitu, deliquia prodit Archei pulmonarii. Muccus itaq; interſtitio infervit inter adventans noxium & vires hoſpitii. Quare ſtimulum ſuæ expulſionis habet advexam falſedinem, ut ſenſationem laryngis protitet. Suntq; tuſſes ſiccæ, in paucitate muc- 35.
ci falſi. Quia autem ſenium æquiparatur 36.
defectui, eſtq; pulmo primum deficiens, (ut ſupra) hinc tuſſes ſenio, velut ex proprietate

37. prietate geniales, vixque silent, cessant, aut compescuntur : restaurationem non admittente natura exoleta. Hæc de Tussi. De remedio illius, nil somniatum, quod proficuum sit. Primò namque decocta herbarum, Tussilaginum propinarunt, at quam infausto eventu, quæque domus luge sua propemodum detestatur. Decocta demum minus feliciter usurpata, Medentem meditari fecit de tabulis saccharo confectis : in syrupos denique atque illinctus recesserunt, sperantes (ridiculum id suo loco ostendi) lentè deglutiendo, salivam cum eclegmate delabi per rimam vocis, in laryngem. Nec retrospicientes, majoris fore ærumnæ stricturam anhelitus, tusses, præfocationem, atque expectorationem, ob alieni hospitis admissionem, ipsa quam fit tussis, proritans tam infausta juvaminis figmenta. Quæ alibi ex instituto ad longum aperui. Ah! & miserum subiit remedium de pulmone vulpis, quo
38. animalculum diuturni sui cursus potestatem quam vivum possidebat, saccharo post suam mortem impertiatur. Nesciæ enim penitus Scholæ, harumque dispensatoria, quod pulmo sit tantum æris cribrum, nec quicquam prorsus adminiculi ferat, ad motus diuturni inspirationes. Nesciæ inquam quod claudicanti, vel paralytico, nil tribuat solaminis, & si pedibus leporis aut
39. cervi vescereturquotidiè. Successit demum turba Chymica, quæ dum cerneret solum arescere & sterilescere, ubi sulfur vivum crescit, (vivum autem voco nudum, quodque non è pyrite, vel aliundè exigitur) speravit pariter muccum, custodis prolem, exsiccari per sulfur, quod Scholæ flore sulfuris peragere sperarunt. Illud alii itaq; sublimarunt ab Aloe, croco, myrrha, & tosto vitrioli. Alii verò calce & alcalibus solvere deinceps tentaverunt, quod lac ejus (fœtidum sanè) nominarunt : Sed id fidem amisit, postquam lac, imò sulfuris flavus liquor calce paratus, affuso aceto rursus ad se pristinum sulfur rediret. Varia nempè larva stomacho imposuere, ut defectus custodis, in limine laryngis sitæ, apprehensasque nocuorum lituras restaurarent. Sic nempè ægrorum spei, & crumenæ diversimodè delusum est. Nõ nego quidem sulfur aptè resolutũ, Asthmati subvenire. At istud Asthma, non est hospes pulmonis, ex 40.
ideopathica epilepsia ejus oriundũ: quorsum nempè ista sulfura non habent introitum. Sed illius Asthmatis nidus est circa stomachum. (Quod infrà docebo) quorsum quoque auxiliatori sulfuri est introitus. Porro sulfuris flores venales, ex vena æris. Lento quippe igne ustulantur venæ, ut sulfur indè furtivum abigant. Nam alias sulfur magnam æris prædam raperet. Valorem ergò ejusmodi remedii quisq; trutinet, qui noverit, cur Arsenicum nomen fumi metallorum adsciverit. Profectò pul- 41.
mo, festinus, in sui perniciem auscultat, difficiliq; est admodum labentis vitæ restauratio. Pulmo quoque ab alimentis vix opem nanciscitur, quæ per tot digestionũ officinas, nativæ suæ indolis dotes dudum deposuere, antequam ad pulmonẽ intrent. Parumq; est, etsi tantillum pristini odoris, è suo concreto, in vita sui media, reservarint. Est nempe id sat inefficax, & restaurandæ debilitati impar. Idq; in pulmonis potissimum diversorio tantò est apertius: ubi vis custodis, pro lubitu, propria alimẽta proximè assimilanda retorquet, alienat, & corrumpit. Quapropter ab hoc scopo abdicavi mineralia (exceptis majoribus arcanis) utpotè quæ nec aditũ habent, nec familiaritatem contraxere, cum pulmonũ Archeo insito. Remedia alioqui per classes examinavi singulas, & singularitates sponderunt vulneraria illa, quæ Archeum pacant, à corruptione demum divertunt, hinc que furores vulneri solitos compescunt. Non autem quod illa sperem in pristina sui potentiâ, pertingere posse ad pulmonem aut laryngem (prout alibi ex instituto commodius propalabo.) Ast saltem meditabar, quod etsi tussium defectus, non essent continui separationes, ut neq; sputa essent pus. Attamẽ potio vulneraria,

quæ toti hoſpitio humano cederet in alimentum ejuſmodi, quod per ſe reſtaurandæ exorbitationi tam Archei quam cuſtodis materialiter & efficienter incumbe-
42. ret. Cuſtodis ergo utriuſque neceſſitas magna fuit ad detergendum inſpiratas ſordes, quæ alias intro adductæ, libenter ſe humidis coſtarum parietibus affigerent, totiſque thorax inde luto mox oppleretur. Quo circa tam in limine laryngis, quam ante olfactus organum, exſudare debuit muccus, qui ſordes illas oppoſitas exciperet. Muccus inquam, fuit neceſſarius & non aqua, quia mox guttatim in fundum properaret. Debebant autem partes internæ madere, ne continuo aëris inſpiratu dehiſcerent. Idcirco continuum madorem vis quædam diſtributiva, qualis eſt quæ ſalivam diſpenſat, adeſſe debuit. Madorem inquam moderatum ac lentum, è maſſa laticis mutuatum eſſe oportuit in ſanis: Sed ubi cuſtodes malè ſe habent; continuò plorant partem propriialimenti, quod ſibi aſſimilare debebant. Id nempe diverſimodè alteratum in forma aquæ, vel etiam mucilaginis diaphanæ vel opacæ, juxta varietatem paſſionum, quibus auſcul-
43. tarunt cuſtodes. Difficillima eſt autem cuſtodum reſtitutio è debilitate perniciofiorque laryngis quam narium, quia tabem minatur, ſemper hiat & cupioſo aëre infeſtatur. Tandem mihi nunquam ſatisfecit, quod muccus narium, quanquam colore, guſtu, & aſpectu à mucco tuſſium
44. non multum diſſimilis: idem eſſet, qualis ab internis pulmonum calamis expectoratur. Non potui enim mihi perſuadere, quod è duobus viſceribus tam diverſis, idem muccus prodiret (etenim ſi idem atq; conſimilis: ergo unicus muccus ille non amborum eſt recrementum) Itaque ut cuſtos bene ſe habens, vix aliquem producit muccum: illumque ſaltem juxta opportunitatem: ita laceſſita parit muccum ſecundum ſuam indignationem & recipientis viſceris proprietatem. Arrepto ſcilicet furore in ſuo mucco parit falſum, mordax, acre, virulentum in quali & quanto modum excedens! Hinc namque laryngis eroſiones atque inde Tabes, cruenta ſputa, &c. Etenim etſi vomica pariat varia apneumata & pectoris ſtricturas: vix tamen tuſſes tabidas. Has itaque ſuſpicatus ſum ex læſione aſperæ arteræ proſilire.
Quod autem cuſtos non attingat cerebri 45.
quidditatem; Conjicio ex juvene robuſto mihi noto, qui manè ac ſerò quotidiè miſeris ſubeſt ſcreatibus per annos aliquot: Interim cerebro, nervis & muſculis ſat validus. Ubi autem una facultatum eſt inſigniter læſa, altera verò nequicquam: neceſſe eſt ambas proprietate & eſſentiis diverſas. Quapropter ſaltem cuſtos laryngis & capitis longè diſſident. Aër ergo 46.
poſtquam per pulmonem in thoracem deductus eſt, ipſumque ſeptem tranſverſum (quod diaphragma nominatur) deorſum in formam circularem detrudit, ejus poros penetrat tranſcolatque bibitum aërem diaphragma ideo. Quod ſat docent odores aliquot naribus hauſti, ac tandem per ructum redditi. Sic namque fumus carbonum vomitum citat, citiuſq; ſtomachum quam cor affectat. Imò odor cadaveris longè poſt ſentitur circa ſtomachum. Sic & prægnans fœtum mortuum geſtans, ipſum cadaver olet anhelitu. Odor enim ille per uterum atque diaphragma transiens, docet anhelitum, non ſolo cordis refrigerio; ſed toti inſervire. Sic quoque ex tabaci fumo ſtomachum flavedine tinctum propter fuligines oſtenderunt alii. Ita & laxantium perceptorum odores, licet ipſa pharmaca ſaccharo & aromate palliata ſint, horret ſtomachus, quia odoratu ſuo eoſdem odores percipit. Ergò ſi odor etiam aër ad ſtomachum recta pergit. Peſtis ipſa per inſpiratum anhelitum introducta, plerumq; circa ſtomachum cuditur, idcirco vomitus, dolor capitis, ſopor, &c. Stomachum affectum incuſant & oſtendunt.

IMAGO MENTIS.

1. *Timor Domini, initium & Charitas est finis Sapientiæ. 2. Homo, ad Dei imaginem factus. 3. Tres Atheorum classes. 4. Optatus Authoris. 5. Intellectio mentis intellectualis. 6. Mentis integritas intima, à caducis tolerat absq; passione extinctionis. 7. Actio Mentis vix sentitur in nobis. 8. Imagini divinæ irrisores Athei primi. 9. Athei secundi, noviter surrexere. 10. Manifestatur Athea horum insscitia. 11. Varietas hominum vitalium. 12. Mens ut differt ab Angelo. 13. Intellectualis visio Authoris. 14. Vanus optatus omnis extra Deum. 15. Miseria Authoris. 16. Visio animæ separatæ à corpore. 17. Mentem esse figuratam. 18. mens est substantia immortalis figurata figura Dei. 19. Error vulgaris, circa Dei Imaginem. 20. Error putantium Dei Imaginem in ternario potestatum sitam. 21. Contra Tauleri opinionem. 22. Imago Dei in homine hactenus non designata, quia est incomprehensibilis. 23. Mens damnatur per accidens. 24. A morte non est amplius memoria vel reminiscentia. 25. Voluntas est menti superaddita accidentaliter post creationem. 26. In Cœlo voluntas frustranea. 27. Voluntas in Cœlis apparet non quidem potestas: sed substantialis essentia intellectualis. 28. Si Mens sit Dei Imago, hæc fuit Platoni cognita. 29. Mentis definitio. 30. Rationem non esse Imaginem Dei. 31. Authoris opinio. 32. Delitescunt hæ duæ quidditates in anima per naturæ corruptionem. 33. Tantum per extasin suscitatur hic amor: nec aliàs in hujus naturæ ærumnis. 34. Præcisio Intellectus. 35 Solvitur objectio. 36. Triplicitas ista, sive ternarius in mente, in omni Mundi systemate explicatur. 37. Est alia longè, quam Ternarii similitudo, pro Imagine Dei. 38. Descriptio iterata Mentis. 39. Mens quomodo seipsam intuetur. 40. Phantasiæ ortus constitutivus. 41. Longè aliter Mens intelligit. 42. Mentis prærogativa. 43. Amoris vivi explicatio. 44. Discrepantiæ intellectionum in mortalibus. 45. Cur istud desiderium non cesset in Cœlis. 46. Desiderii descriptio. 47. Quomodo peccatum in desiderio Mentis. 48. Amor Mentis substantia etiam in mortalibus. 49. Quantum tenebrarum obtentum Menti, ex naturæ corruptione. 50. Imago Dei pessundata in damnatis.*

1. PRincipium Sapientiæ, timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Sapientiæ verò finem, modernorum plurimi, rentur cum Stoicis, esse cognitionem suiipsius. Ego, finem ultimatum Sapientiæ totiusque vitæ nostræ cursus bravium, voco charitatem, quæ nos comitatur, postquam cætera nos deseruerint. Quapropter etiam cognitio suiipsius juxta me, est duntaxat medium ad timorem Domini. Et cognitio vitæ, cognitionem animæ præsupponit. Siquidem vita & anima sunt velut synonyma. 2.
Enimvero de fide est, hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo in creaturam viventem, ejusque mentem nunquam perituram. Animas verò reliquas, cum vivere desinunt, abire in nihilum. Cujus differentiæ pondera, alibi de ortu formarum. Ast hactenus non sat constat, in quo ista similitudo cum Deo, nostri Archetypo consistat. Dicam quæ sentio, sub humili subjectione Ecclesiæ. Nulla est cognitio onerosior ea, qua anima seipsam comprehendit, licet nulla sit utilior. Eo quod tota fides basim stabiliat super animæ indelebilem substantiam. Reperi quidem plures demonstrationes, circa hanc veritatem libris divulgatas: at earum nullam prorsus propter quid respectu Atheorum, unicum & constans ab æterno numen negantium. Plato equidem tres 3.
statuit Atheorum classes. Unam nimirum, quæ nullos credit deos: Alteram dein, quæ deos quidem admittit; nostri tamen incurios, rerumque parvarum spretores, ideoque & nescios. Tertiam tandem, quæ quamquam deos ac rerum minimarum gnaros credat; tamen minima precatiuncula flexiles atque indulgentes supponit. Creberrimum hoc genus Atheorum, inter Christianos hodie, præsertim qui se profitentur perfectissimos. Audent nimirum quidlibet. Onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito attingunt; credentium loculos emungunt, ac morientibus cœlum venale exponunt, rebusque secularibus atque ignotis politicis sese ubique immiscent, quatenus Religio-

4. nem rebus politicis nupserunt. Seque ludimagistros, ut puerorum classibus instruendis præfectos cernunt : ita & Reipubl. clavo se aptos ingerunt nescii. Supremus utique optatus mens esset. Ut Atheis permissum esset, unico saltem momento degustasse, quid sit intellectualiter intelligere, quo mentis immortalitatem, velut tangendo, sentiant. Ego saltem regulas, aut modum lubens ignoro, quibus possem intellectum alterius illustrare. Contristor tamen meritò, quod qui studendo inquirunt semper veritatem; nunquam tamen ad ejus scientiam perveniant. Quia litera inflati, charitatem non habent : sed avaritia & ambitio in illis occultat Atheismum. Jamdudum autem didici, quod mens nostra nequicquam intelligat per imaginationem, nec demum per figuras, aut imagines, nisi miser atque ærumnosus vacillantis rationis discursus
5. accesserit. Ast ubi anima seipsam, vel in seipsa intellectualiter comprehendit, deficit ipsi ratio, & suiipsius imago, qua sibi seipsam repræsentet. Id est, anima nequit seipsam apprehendere per rationem, ut neque per imagines. Postquam cognovissem, quod veritas essentiæ & veritas intellectus, se penetraverint in unitate & identitate : scivi intellectum esse rem quandam immortalem, procul à caducis separatam. Equidem mens non sentitur; credimus eam tamen esse intus, non
6. fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietasque non sunt mentis immortalis læsæ symptomata : sed affectæ vitæ, animæ sensitivæ passiones dumtaxat. Nam & bruta, ejusmodi passiones etiam tolerant. Nec enim existimo æquum, rem immortalem pati à caducis, hisque substerni, aut superari : Etenim mens sentit & tolerat cruciatus inferni : non tamen superatur, ut neque exstinguitur. Ita caduco lumini nexa, patitur à caducis. Verum ut mens est in nobis, nec tamen à nobis sentitur : ita ejus continuæ & inconcussæ operationes, sunt insensibiles. Nam quod in se est sensibile, nequit prorsus esse spirituale, ac merè abstractum. Enimvero tamen etsi videatur nobis, nos nil intelligere per totalem discursuum abstractionem & sequestrationem ab omnibus, quæ sub sensum, sub mentem intellectumque cadere possunt (idque subter initia contemplationum); agit tamen in istis mens, suo modo insensili, & efficacia spirituali. Quod sic percepi. Confitens namque, 7.
sæpè non sentit contritionis effectus, doletque apprimè illius suæ insensilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet : responderet fortassis, se malle mori. Est ergo confitendo, insensilis mentis operatio, supernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius sunt Magistratus clientes. Proin nempe docent mystici, in sola fide, absque discursu & cogitatione, mentem plus operari, ac operando, etiam plus proficere : quam is, qui multis verbis orat & discursibus, sibi compunctiones excitat. At felix ille, cui permissum, istas insensiles mentis operationes percipere, easdemque reflectere in & super potestates animæ sensitivæ : sicut orditur fides operativa. Utpote hæc plerumque sui vestigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem, cum gratia. Athei & Chri- 8.
stianorum libertini, primi rident in nobis, ceu fictam Dei imaginem, vel nos ad Dei imaginem, creatos. Alii verò secun- 9.
dæ classis Athei, credunt non solum nos ad Dei imaginem creatos : sed in nobis, identitatem cum immenso atque increato numine fingunt. Nec hominem à Deo, in substantia alias differre, quàm partem à toto : quodque initium habuit cum non principiato. Non autem in essentia, aut proprietate interna. Id quod sanè præter blasphemiam, stoliditates habet plurimas. Siquidem quicquid in- 10.
cepit, eo ipso est creatura. Involvit autem impossibilem imperfectionem in Deo,

Deo, posse aliquid præter se creare in substantia, aut essentia sibi compar. Nam etiam per Philosophiam constat, singulas partes infiniti, necessariò omnino esse infinitas: non potest autem creatura, secundum substantiam, esse magis infinita, quam fuit secundum esse, existere & durare, compar æterno enti. stultumque est ergo credere, animam esse partem substantiæ divinæ, aut illi essentialiter similem, quæ potestate, magnitudine, duratione & gloria, ex nihilo incepit. Si ergo Deus, non potuit facere animam humanam, tanquam suæ divinitatis partem, cum infiniti nullæ sint partes, aut minoritates: non est igitur anima ejusmodi à Deo facta. Ergo ex nihilo sponte effluxit, seseque aliàs feciſſet antequam fuit. Immensum ergo errant, credentes quidditatem imaginis divinæ, sitam in mente, per substantiæ essentiæque identitates. Cum distent ab invicem undecunque, termino infinitudinis. Sponteque in nihilum mens humana laberetur, undè incepit, rediret, ac dissolveretur iterum: nisi per divinam bonitatem in esse conservaretur. Habetque mens permanentiam æternam deinceps, non à sui esse: sed ab essentia æternitatis, sibi gratis donatæ, & conservatæ. Itaque aliundè, & infinities se potentiore. Sat ergo. Quod mens sit substantia spiritualis, vitalis,
31. & luminosa creatura. Cumque luminum vitalium sint plura genera, atque species: lumen istud mentis, in eo à cæteris vitalibus discrepat: quod sit substantia spiritualis, ac immortalis: reliqua autem lumina vitalia, non sint substantiæ formales: quanquam sint formæ substantiales, ideoque per mortem in nihilum recedant, non secus
32. atque flamma candelæ. Mens autem ab Angelis differt. Quod sit ad imaginem, ac DEI æterni simulacrum. Habet namque mens istud lumen, substantiamque luminosam, ex dono creationis, cum ipsamet sit lumen istud vitale. Ast Angelus non est ipsum lumen, nec habet lumen geniale sibi internum: sed est speculum luminis increati. Adeoque in eo deficit, à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioqui namque, cum Angelus sit spiritus incorporeus, si ex se esset luminosus, perfectius DEI imaginem exprimeret, quam homo. Porro, quicquid DEUS plus diligit, id eo ipso est nobilius: sed DEUS dilexit plus hominem, quam Angelum, qui ad redimendum naturam Angelicam non est factus figura cacodæmonis: pro-ut Agnus ter glorioſus, Mundi Salvator, assumsit naturam servi, ut hominem redimeret. Nec etiam his obstat, Quod minimus in regno Cœlorum, sit major Johanne. Nam Filius hominis, non est minor in dignitate, & essentia, Angelo; etsi etiam paulo minus ab Angelo sit minutus. Quoniam filius hominis, sorte vivendi, minutus est paulo minus ab Angelis, dum homo est factus. Sic & Johannes. Idcircò etiam Angelus semper manet spiritus ministrans: nusquam autem legitur amicus, aut filius Patris, deliciæ filii hominis, templumque Spiritus Sancti, in quo Terglorioſa Trinitas suam fecit mansionem. Ista nempe est angusta prærogativa imaginis divinæ, quam lux æterna imprimit in omnem hominem, venientem in hunc mundum. Anno 1610 post longam 133
contemplationis lassationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiscerer; quodque tum adhuc putarem, cognitionem suiipsius esse Sapientiæ complementum aliquod: lapsus forsitan in somnum, extra rationis semitas raptus, videbar esse in aula satis obscura. A manu læva mensa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me. Visne honores & opes? Obstupui ad vocem insolitam. Obambulavi, mecum pensitans, quid istud designaret.

Ad

Ad dexteram interim rima visa est in pariete, per quam lux quædam insolito splendore; oculos perstrinxit, quæ me liquoris, vocis & prioris consilii fecit immemorem. Quia vidi, quod superat cogitatum verbo exprimibilem. Actutum dein rima illa disparuit. Inde ad lagenam iterum sed mœstus rediens, hanc mecum abstuli. Conabar autem liquorem degustare, longoque labore, phialam aperui, ac horrore perculsus, somno excidi. Remansit autem præcedens ingensque desiderium cognoscendi animam: quo desiderio per 23 solidos annos anhelavi. Quia tandem anno 1633 in anxiis fortunarum afflictionibus, cum vitæ meæ tamen sabbatismo ex insontis vitæ securitate propinato, vidi in visione mentem meam figura humana. Erat autem lux, cujus homogeneum totum erat activè cernens, spiritualis substantia, crystallina, proprio splendore lucens. Obvolvebatur autem in altera nubilosa parte, tanquam sui siliqua, quæ an splendorem aliquem ex se haberet, non potui discernere, propter fulgorem superlativum spiritus crystallini intus contenti. Istud tamen facile adverti, quod nota sexualis non esset nisi in siliqua. Crystalli autem sigillum, erat lux ineffabilis sic reflexa, ut ipsa crystallus fieret incomprehensibilis. Idque non per negationem aliàs, quam quod verbo non solum nequeat exprimi: verum insuper, quod nescias quidditatem rei, quam cernis. Et tum scivi, quod ista lux esset eadem, quam 23 annis ante, per rimam videram. Ego saltem inde comprehendi va-
14. nitatem longi desiderii. Nam utut pulchra esset visio: attamen inde nequicquam perfectionis sibi mens acquisivit. Cognovi namque, quod mens in somniali visione, velut personam tertii egisset, nec esset tanto optatui digna repræsenta-
15. tio. Quod autem ad Dei imaginem spectat, nil potui unquam concipere, ne quidem in abstracta intellectus meditatione, quod non eâdē opera, aliquam præ se ferret figuram, sub qua staret in considerante. Nam sive rem concipiam per sui ideam imaginando, sive verò intellectus sese transmuter in rem intellectam; semper conceptus stetit sub aliqua figura. Nec enim potui quidditatem mentis immortalis, cum exsistentia individuali, considerare omni orbatam figura; nec quin saltem responderet figuræ humanæ. Nam 16.
quoties anima separata, videt aliam animam, Angelum vel cacodæmonem, fit istud cum scientia, hæc sibi adesse, dum animam ab Angelo, itemque Petri animam, à Johannis distinguit. Siquidem ejusmodi distinctio, sola visione animæ propria contingit, quæ visio animæ alteritatem externam ideoque & figuralem includit. Siquidem Angelus ita est in loco, ut simul non sit alibi. In quo necessario includitur tam localis quàm figuralis circumscriptio. Dein. Corpus humanum, 17.
ut tale, nequit sibi dare figuram humanam: sculptore ergo opus habuit, qui intra materiam seminis, clauderetur atque in eam aliunde descendisset. Is tamen, in quantum sortis esset materialis, non magis ex se quam ipsa corporis massa vim habet figurandi. Ergo præcedit aliquid in massa, quod immateriale planè, reale tamen, & effectivum initium esset, cuivis figurandi inesset per impressionem sigillarem. Patrantis ergo anima, dum extrorsum labitur, lustratque corpus seminis, in aura quadam, sui sigillum atque figuram adumbrat, quæ seminum fœcunditatis causa est. Alioqui, si anima non esset figurata, sed figura ipsa corporis velut spontè nasceretur: jam truncus aliquo membro, nisi truncum quoque generaret: eo quod corpus illius generantis non sit integrum, at saltem in spiritu insito illius membri deficiat. Si itaque figura semini inseratur: A vitali extra se initio & priore istam suscipiet imaginem. Sin autem anima figuram semini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem: sed suiipsius depinget Iconem. Sic namq;

bruto-

brutorum animæ, speciem suam servant generando. Mens autem, licet suæ originis ergo sit supra naturæ leges: quo tamen pede semel est ingressa naturæ limen, alique incorporata, atque sociata, deinceps quoque suis legibus coërcetur. Eo quod vitalium generationum servetur univocus progressus, ascensus, descensus, limitatio, ac finis. Nec enim alioquin absurditatibus caret, quod tanti operatio, (qualis est generatio humana, ac speciei continuatio) citra Mentis cooperationem contingeret. Necesse est ergo, semini dari fecunditatẽ, per vitalium principiorum participationem, & determinationem specificam. Quod sanè non alias contingit, quàm per sigillationem animæ, in spiritu seminis, unde materia requisitam maturitatem & adumbratam figuram nanciscitur: ut tandem à creatore formalem lucem vitæ, sive animam suæ speciei, cujus similitudo in figura exprimitur, impetret. Porrò de
18. fide est, mentem nostram esse substantiam nunquam interituram. Cujus substantiæ nova ex nihilo fabrica, soli competat creatori. Qui si sibi complacuerit, solam mentem in sui imaginem adoptare. Videtur etiam consequens, immensum & ineffabilem Deum esse figuræ humanæ, idque argumento à posteriori, si argumen-
19. torum aliqua sit vis hoc objecto. At quia corpus non rarò sit defectuosum: putarunt gloriosam Dei Archetypi imaginem, in Mente repræsentatam, consistere duntaxat in potestate rationali. Nescii, quod vis rationalis sit intellectui serva, non autem de essentiâ, ut neque socia inseparabilis. Quod jam Tractatu de venatione scientiarum exposui. Alii verò tenent, animam, Dei imaginem proximè exprimere, per suæ substantiæ simplicitatem univocam, & suarum potestatum ternionem: Intellectus nempe, Voluntatis, & Memo-
20. riæ. Quæ similitudo semper visa mihi fuit anilis, ut Mens singulari valore esset Dei imago: Siquidem imago similitudinem essentiæ, atque figuræ, non autem solam numeri paritatem, involvit. Imò si anima, in sui substantia, repræsentet ipsum Deum, jam intellectus, voluntas, & memoria, non erunt potestates, proprietates, vel accidentia animæ. Adeoq; cessabit similitudo ternionis, maléque quadrabit ejusmodi imago Typo, cujus creditur imago. Deinde absurdum, personas Trinitatis comparare memoriæ, aut voluntati. Cum nulla persona Sacrosanctæ Trinitatis solam voluntatem, aut voluntas separatam in Deo personam repræsentet. Tres etiam potestates in anima, nequeunt ullatenus imaginem, aut propinquius suppositum, exprimere, quam nudum ternionem accidentium, in substantiam animæ congestum. Quo sensu, anima minus Dei imaginem denotat, quam frustum quodlibet ligni. Quod nempe per sui analysim, salem, sulfur, & liquorem exprimit: non autem (instar mentis, in præfata suarum potestatum, & personarum divinarum similitudine) tres dumtaxat potestates, sive nudum ternarium. Quodlibet lignum enim habet tres substantias, sub concreti unitate conclusas, separatas quidem in suppositis, quæ in sui connexione unicam tantum ligni substantiam faciunt. Taulerus verò ani- 21.
mam, non quidem in tres potestates: sed in duas distinctas partes, secernit. Inferiorem scilicet, sive exteriorem, quam peculiari nomine animam: atq; alteram superiorem, interiorem, quamque fundum animæ sive spiritum vocat. Qua parte sola specialiter Dei imaginem contineri ait. Ad quam Diabolo non est accessus: quia ibidem regnum Dei est. Utriq; autem parti longè dispares actus, atque proprietates assignat, quibus utramque invicem distinguit. At saltem, sanctus vir ille, animæ delet simplicem homogeneitatem, qua tamen potissimum Dei similitudinem exprimere debet. Vel saltem, negat hactenus, Dei imaginem propagaram, per totam animam hominis. Certè non facilè credam animæ immortalis dualitatem, aut binarii alteritatem: si in sui ipsius essentia

unitatem exhibere debeat. Quin potius, credam in ſimpliciſſima unitate, Indiviſibili homogeneitate ſpiritus, ſub immortalitatis, & indiſſolutionis, identitatiſque ſymbolo, extra omnem connexionem,
22. mentem Deo magis aſſimilari. Non eſt ergo glorioſa imago Dei, ſeparata ab anima, ut nec ſeparabilis: ſed ipſa mens eſt glorioſa imago, tam intima animæ, quàm ipſamet anima ſibi: Idcirco enim dici aut cogitari nequit ſimilitudo, inter mentem & Deum, cum Deus ipſe totus ſit incomprehenſibilis, nec unquam cogitari poſſit ideo identitatis unitatiſque character, in quo fundetur iſta ſimilitudo. Sat eſt, Quod mens ſit ſpiritus, Deo dilectus, homogeneus, ſimplex, immortalis, in Imaginem Dei creatus, ens unicum, cui mors nil addit, aut ab eo aufert, quod ſibi in
23. ſimplicitatis eſſentia ſit geniale. Et quia à ſui conſtitutione, & deſtinatione, eſt beatitudinis particeps: idcirco damnatio illi eſt per accidens ſuperveniens, præter inſtitutum nempe, propterque defectum poſterum. Ergo mens, ſeparata à corpore, non utitur plus memoria, neque inductione reminiſcentiæ, intuitu loci, aut durationis: ſed unicum nunc illi &
24. ibi continet omnia. Ideoque ſi qua ſuperſtes eſſet illi memoria, fruſtranea in æternum & oneroſa eſſet. Ut & reminiſcentia: quippe quæ non niſi per rationis diſcurſum jam mortuæ in actum deducitur. Adeoque in æternitate non amplius locum habent. Ubi ſcilicet nudæ veritatis aſpectu, ac fruitione, ſine occaſu, defatigatione, atque defectu, ſtat anima extra memorandi neceſſitates. Saltem ſtaret anima beata extra præfatum poteſtatum ternarium, ideoque nec amplius Dei imaginem repræſentaret: cujus ſolius ergo tamen eſt condita. Imo penitius inſpiciendo, non reperio in homine mortali memoriam ſingularem, aut ſeparatam animæ poteſtatem; ſed nudum reminiſcendi modum: quo immemores, per ſubſidium imaginationis (quæ eſt intellectus vicaria) memoriam artificialem concinnant, longéque fortiorem, quam illorum aliàs memoria eſſet naturalis.
Quinimo cum vita, ſimul recedit voluntas 25.
ab anima: videturque ideo accidentaliter, velut animæ adjecta. Nam Deus, poſt creatum hominem, eandem conſtituit in manu arbitrii ſui. Quod denotat, nedum poſterioritatem: ſed etiam proprio modo, voluntatem non eſſe menti initialiter eſſentialem, quæ ex conceſſione, talenti inſtar, eſt adjecta. Ut homo viam, quam eligere mavult, ſequatur. Alioqui ſanè in tota rerum ſcena, nulla eſt homini poteſtas pernicioſior, voluntate libera, quippe quæ ſola omne parit diſſidium, inter Deum & hominem. Quapropter ejuſmodi facultas, in æternitatis beatitudine, locum ſaltem habere nequit. Sublata autem volendi libertate, perit quoque ipſamet voluntas, aut tormento erit fruſtranea. Voluntatem idcirco ajunt in Cœlis confirmatam, ſeu potius proinde ablatam. Id eſt, cœlites nō poſſe velle, aut velle velle, niſi quod vult Deus. Quique ſunt in charitate & gloria, non poſſunt non velle quæ ſunt charitatis. Ceſſat itaque voluntas hominis, dum volendi libertas eſt liquata. Ac perconſequens, voluntas eſt poteſtas animæ caduca. Quia nequit animæ beatæ inſervire aut prodeſſe. Dum 26.
nec amplius in actum deferri poteſt, poſſetque duntaxat optatio quæ in Cœlis non eſt, ubi optabilium eſt plena ſatietas & poſſeſſio cum omni abundantia. Eſſet ergo voluntas animæ beatæ, oneroſa appendentia. Sat eſto, in hac vita, poteſtate volendi, theſaurizaſſe. Perit itaque cum 27.
vita, poteſtas volendi, ac ſe manifeſtat voluntas ſubſtantialis, ab intellectu, mentiſque eſſentia, nequicquam diſtincta, ideoque ab accidente volendi libero, diſtinctum habens eſſe. Nam ſicut vis phantaſtica, per deliria alienatur, delirat, & cum vita perit: ita ceſſat volendi poteſtas libera. Platonis Parmenides, aliquouſque 28.
intellexit, quod in Deo non ſint accidentia,

tia, nec sit dualitas, ab ejus esse distincta: quocirca concludo, si mens ejus imaginem referre debeat, saltem omnis mentis proprietas colliquescere debeat, in substantiam intellectivam simplicis lucis. Perinde ut fumus, per flammam accensus, in figura materiaque, est idem cum flamma. Sic anima est nudus & purus intellectus, & imago increati luminis. Adeo sicut oculus nil verius aut proprius aspicit quam solem, cæteraque cuncta propter ipsum: sic anima beata non intelligit quicquam verius quam lumen, quo intus illustratur & potitur, unde scilicet totaliter atque immediatè dependet. Sed sicut oculus non fert Solis obtutum: sic mens nequit intelligere Deum, nisi quantum Charitatis habuerit, ad cujus mensuram quoque Deum intus glorioſæ possidet. Intellectus enim ejus liber, intelligendo acquirit rei intellectæ usurpationem, quatenus commigrando transformat se, in beneplacito complacendique studio, ad unitatem lucis, quæ ipsum penetrat penetrandoque beatificat. Sic nimirum mens, principaliter atque primario, Deum contemplatur intelligendo, illustratur penetrativè, sicque Dei imago, quam refert, eandem transformando, sibi assimulat.

30. Qui verò imaginem Dei in ratione locarunt, argumentantur. Quod lex sit imago Dei, lex autem sit inscripta animabus nostris per Rationem: adeoque animam putant simulacrum Dei, quatenus rationalem. At non considerant, quod anima sic contineret quidem Dei imaginem: sed non proindè, ipsa mens esset essentialiter ipsamet lex. Non aliter quam lex & anima differunt essentiæ suppositionalitate. Nondum enim erat lex, dum anima hominis jam erat creata. Ego autem de venatione scientiarum ostendi, blasphemum esse, in Rationem imaginem Dei retulisse. Cum nulla sit rationis similitudo, vel comparatio facultatis incertæ & caducæ,

31. cum Deo. Dicam ergo mea. Intellectus etenim habet sibi coæqualem & substantialiter colliquatam & unitam voluntatem intellectivam, non quidem quæ sit potestas vel accidens; sed ipsum lumen intellectuale, substantia spiritualis, essentia simplex, indivisa: ab intellectu separata, per suppositionalitatem sui esse, incomprehensibili modo; & non in essentia. In mente pariter est tertium, quod defectu ethymi, dico Amorem, sive desiderium perpetuum. Non quidem habendi, acquirendi, possidendi, aut fruendi: sed amandi, seu complacendi: duobus præfatis æquale, æqualiter simplex in unitate substantiæ. Quæ tria, sub unica animæ & indivisibili substantia, in unitatem colliquata sunt. Non est autem amor ille actus aliquis voluntatis: sed procedit simul ab intellectu & voluntate substantialibus, tanquam distinctus, & glorioſus actus. Nec demum amor ille, est passio: sed essentia dominans, & actus glorificans. Voluntas ergo & amor hujus loci, nequicquam commune habent, cum voluntate viri, aut carnis: quia sunt tituli essentiales, quibus sub egestate verborum, imaginem Dei quodammodo mens representat. Eo quod intellectus Deum intelligit, intendit, ac omni mente amat, indiviso amoris unicoque complacentiæ, seu desiderii actu, in omnimoda simplicitate sui. Ab initio autem creationis fuere hæc duo cum intellectu, nempe voluntas & Amor, intellectualia: nec putandum ab obitu eadem de novo suscitata: cum sint de essentia mentis sive imaginis Dei. Sed mox ut intellectus cessit turbidus phantasiæ sensitivæ: sic & voluntas, & amor intellectualia, per corruptionem naturæ voluntatem atq; memoriam admiserunt, quæ cum anima caduca in nihilum abibunt, perstite integritate mentis. In ecstasi enim sæpè obdormiunt, intellectus, voluntas & memoria, solo superstite amoris actu igneo, sic autem à tribus illis distincto, ut tamen non sit sine intellectu & voluntate substantialibus, sibique alioquin adequatis. Amor ergo, sopitis velut aliis,

stat in superficie, quamdiu alia in se sorbuerit. In hac vita autem, amor est desiderio prior, quia est passio facultatis amativæ, quæ ab illa mentis suppositionalitate (quæ substantialis amor est) procedit, atque corporeæ facultatis iconem refert in hac vita: Ideoque in ataxiam, atque in dissolutionem, prona ruunt singula. Sed in cœlitibus, amor ille nec prioritatem, ut neque distinctionem, à desiderio constituit, nec potestatis naturam habet, ut nec est habitus, aut actus volendi, nec sub-
34. sistit extra intellectum. Itaque intellectus est lumen formale, atque ipsamet animæ substantia, quæ intuitivè cognoscit, absque oculorum ope, prout & sine oculis discernit, vult, amat, atque desiderat in sui unitate, quicquid in seipso comprehendit, & volendo indicat. Nec enim tum amplius recordatur, per repetitionem specierum, rei semel scitæ, in imagine: nec per circumstantias inducitur amplius ad cognoscendum. Sed omnium intellectorum est unica simul cognitio, & adspectus intuitivus, intra se. Ita tamen, ut unum cognoscat magis personaliter quàm aliud, dum intellectus super intellecta se reflectit in veritatis distincta unitate. Non secus atque modo, in memoria artificiali, ubi recordativa illa memoria non est distinctus actus, ab inductivo judicio intellectus. Itaque istud est magis geniale menti, jam à turbulentiis phantasticis intelligendi semel expedi-
35. tæ. Neque enim his obstat, Quod in vivis memoria intercidat, sospite judicio, vel contra. Sunt nempe heterogeneæ facultates animæ sensitivæ, distinctæ in corpore, quia per modum recipientis con-
36. ceptæ sunt, per animam mortalem. Prout & non animatis surdam quandam objecti cognitionem competere annoto: sensum item & objecti affectionem. Quæque ideo sympathetica dici cœperunt. Quæ surda objectorum perceptio, est illis instar visus & intellectus. Nam inest illis præterea (etenim quæcunque à mentis simplicitate longius recedunt, eo ipso in multiplicitates functionum, magis prona) virtus atque dos quædam vitalis, alicujus bonitatis, valoris & energiæ, ad fines à creatore destinatos. Prout est & tertia potestas, ex utraque præcedentium resultans: quæ est jubili ad occursum juvantium, aut aversionis à nocivis. In quibus spectatur quædam affectio erga abjecta, itemq; metus, fuga, &c. Qui triplex gradus, adhuc manifestior, in stupidioribus insectis, & hominibus vesanis, quibus nullus præsidet intellectus, solaque visualis luminis potestas, gubernatrix elucet. His tamen præterea adest actus virtutum ac functionum vitalium, propter quas exsistunt. Ac tertio inest illis longè clarior actus jubili, vel aversionis. Quæ in aliis sensitivis adhuc longè potentius explicantur. Quibus nimirum competit sensitiva quædam imaginatio, cum rationis aliquali discursu, illis loco intellectus, plus minusve in singulis elucescens. Adeo ut sagacitas, voluntas, memoria, illis subter apprehensionem intellectus cadant. Mutatis tamen continuò objectis & functionibus, juxta materiem, in diremtiones ac singularitates proclivem. Quæ scilicet recipientium diversitates ideo accusat. Est & his potestas bonitatis ac virtutum emanativa, qua animæ plus minusve propendent, in suarum virtutum seritatumve exercitia. Estque tandem & illis sua complacentia, tædium ac thymosis, in objectorum considerationes: ita animabus sensitivis counita, quod vix sit possibile, duas contueri personas, quin mox uni magis quam alteri addicamur. Hæque in corporalibus, per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Finaliter, nolim itaque imaginem Dei in homine consi- 37.
derari, ob ternarium aliquem facultatum: qui aliis rebus in Mundi systemate hactenus competit. Quia dignitas imaginis Dei, non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem imago Dei est dunta-

xat

xat intima menti, tamque illi propria, quam est ipsi sua ipsius essentia. Proprietates verò reliquæ, non sunt ipsa mentis essentia: sed essentiarum productа, ac posteriora. Quia non est condignum majestate imaginis divinæ, ex qualitatibus desumi. Nam aliarum rerum proprietates colliquescunt in animæ essentiam, ex vi imaginis divinæ. Sin autem tanquam attributa, vel producta censeantur: id propter miserum vulgò intelligendi modum, assuetumque abusum. Siquidem mens est unus actus, 38. purus, simplex, formalis, homogeneus, indivisus, & immortalis, in quo, proximè DEI imago incomprehensibilis incomprehensibiliter essentialiterque consistit, mentemque format. Adeo, ut in ista imagine, etiam omnes potestates, nedum deponant naturam attributorum; verum etiam suas suppositionalitates colligant in unitatem indistinctam. Eo quod anima sit in se lux quædam substantialis: sive substantia ita lucida, quod suppositis non sit distincta ab ipsamet luce: Ejusque intellectus, est ita lux mentis, ut ipsa mens sit merus intellectus lucidus. In hac enim suiipsius luce mens, separata à corpore tota 39. per totam se videt, intelligitque: quorsum nec cerebro, nec corde opus habet. In quibus nempe organis substantia mentis, proprietatum prosapiam tantum assumere videtur. In corpore nimirum, dum ipse intellectus abstractus, utitur corporalibus organis, quibus obligatur, & per suam sedem animæ sensitivæ in profundum corruptæ illius naturæ, ut demersus est, vim qualitativam repræsentet, ac assumat, quæ Imaginatio dicitur. Quæ ex societate 40. potestatis phantasticæ, ipsius animæ sensitivæ & intellectus splendore, in organis degenerato, quadam combinatione consurgit, in potestatem qualitativam præfatam. Proinde ista facultas lassatur imaginando, succumbit, non raro quoque demens fit, ac imaginando canescunt pili. Ast mens semel separata, intelligendo fatigatur nunquam. Quinimo imaginatio in vivis nedum lassatur: sed etiam à seipso, non habet species intellectivas, quas non hausit ab objectis sensibilibus. Ideoque vis intellectiva, quæ cum animæ sensitivæ functione phantastica concurrit, sequitur organi indolem, atque vitæ sensitivæ arbitrium, non secus atque alibi in naturalibus effectus sequitur debiliorem partem suarum causarum. Sed anima, quid- 41.
quid ad noscendum volendumque, pro semel, aut pro sæpius, requirit: id totum à seipsa, & non ab alieno extrinseco, habet. Non enim animæ beatæ oritur voluntas bona substantialis, à re intellecta: sed est sua bonitas amoris, per quam mens beata substantialiter, & non qualitativè est bona. Quam prærogati- 42.
vam habet, quia typica imago divinitatis. Corpora verò, perpetua labuntur sponte, in formarum attributa, hæterogeneitatem, vicissitudines & dissolutiones. Ergo Amor desideriumve men- 43.
tis, non est functio potestatis appetitivæ: sed est ipsa mens intellectualis & volens. Quæ sub unitatem indivisibiliter sunt copulata, in identitate & simplicitate quam maxima. In mortalibus tamen separata tam propter organorum necessitatem, functionum disparitates, quàm animæ sensitivæ misturam. Siqui- 44.
dem nunc sæpè desideramus, quæ intellectus judicat non desideranda, & voluntas optaret non adventura. Necesse est autem res, quarum operationes sunt discretæ, easdem in radice sui esse distinctas per modum, quo singula separantur. In mente quidem sola suppositionalitate relativa: In anima sensitiva autem, juxta corpoream & qualitativam naturam. Ideoque mentis istud de- 45.
siderium amorosum, est animæ substantia. Et licet in Cœlis sit desiderabilium plena satietas, fruitioque perpetua:

non ceſſat tamen proinde mentis deſiderium, quod eſt ſtudium complacentiæ, nec hoc paſſionem menti infert, pluſquam ipſa Charitas. Quippe quæ in radice, ſunt unum ac idem. Alioqui ceſſante præfato deſiderio, vel mox ſatietas, vel inſenſilitas fruitionis, oboriretur in cœle-
46. ſtibus. Eſt itaque iſtud deſiderium, ſive amor, fomes delectationis interminabilis. Patet ergo, in mente intellectum, voluntatem atque amorem, ſubſtantialiter counita. In anima verò ſenſitiva, operationes diſtingui, è radice facultatum diverſarum, dum intelligimus non deſiderata, deſideramus quoque quæ nollemus, nec planè noſcimus. Volumus denique (dum quis tendit ad ſupplicium) quæ non deſideramus: ſed nollemus. Unde contingit, deſiderium ſuperare voluntatem, ac viciſſim voluntatem cogere deſiderium: adeoque eſſe mutua atque pugnantia imperia. Quæ cuncta contingunt in mortalibus, quamdiu ſenſitiva trahit poteſtates ſuas, in multiplicem diviſionis ataxiam. Sic ſtultè deſiderantur impoſſibilia, præterita item, optantur præſentia, vel non
47. accidiſſe. Sed deſiderium, de quo loquor, occultatum cum mente, niſi de mentis eſſentia eſſet, non peccaret qui vidit mulierem ad concupiſcendum eam, ante voluntatis conſenſum. Deſideramus ergo nunc, per æmulas mentis facultates, in ſenſitiva, quorum effectus à voluntate & judicio recuſantur. In modo etiam, nunc aliter enim operatur deſiderium, ſive amor, atque aliter voluntas. Pariter in motu diei ſive duratione, deſiderium ſæpe præcedit, ſequiturve velle, ſuperatque unum viciſſim alterum, ut quid diſtinctum à ſe coerceat, idque totum in cadu-
48. cis: quia ex animæ ſenſitivæ thymoſi. In cœleſtibus verò reſurgit amor ille, tanquam mentis ſubſtantia: nil enim eſt ibi deſideratum, quod non volitum. Idque, tam quoad actum, quàm ſubſtantiam, in unitatem eſt collectum. Quamquam habeant ſuppoſita in radice diverſa. Quod planè ſuperat modum intelligendi in mortalibus. Quia in homine, Regnum Dei, nunc eſt quidem: ſed incomprehenſibili modo: Poſt mortem verò, idem Regnum cuncta in unitatem ſui colligit. Ergo primaria imago Dei eſt in mente, cujus ipſamet eſſentia eſt ipſiſſima Dei imago. Quæ imago nec corde cogitari, nec verbis in hac vita exprimi poteſt, quia Dei ſimilitudinem refert, extra quam non eſt alia in nobis imago, quæ conceptui offerri poſſit. Proin nempe ipſa mens & ſibi totaliter ignota. Dein, in ſiliqua mentis, ſive ſenſi- 49.
tiva atque vitali forma, eſt eadem imago in poteſtatibus relucens, per modum recipientis: quia per brutalem generationem obumbrata eſt, caduca & deturpata per impuritatem. Corpus tandem, non tam Dei imaginem, quidditativam lucis; ſed ſolam figuram mutuavit. Aſt miſera 50.
mens, devoluta in tenebras exteriores, à lumine increato qua ſe ſeparavit, nativum lumen imaginis, ita amiſit propter appropriationem, quaſi ſibi ex condigno proprium: quo deinceps nil intelligat, velit aut amet, præter ſe, ac propter ſe. Ideoque imaginem Dei, in ſe ſuffocatam, reſurgendo non repreſentabit, niſi corporeo Adamicæ propagationis modo. Id eſt, figura tenus. Quapropter etiam cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cæca apprehenſione, ſibi ſemper addicta. Novit enim ſuam immortalitatem, ſicut damnationem ſentit, eamque queritur ut injuſtitiam ſibi factam. Quia ſui amor tantum eſt ad excuſandas excuſationes in peccatis, velut patratis inſcitiæ, & innocentiæ diebus, cum multa fragilitate, hoſtium inſidiis, & gratiæ ſufficientis defectu. Nec deberi ex condigno æternum ſupplicium, pro tranſgreſſione momentanea. Furit itaque, Deumque odit, quod præſertim ſciat, damni arreſtum immutabile, & evadendi libertatem, præcluſam in æternum. Spe ergo truncata, in ultimam ac perſeverantem deſperationem, ab ipſo introitus initio, tranſit ad locum, ubi nulla pietas,

tas, compassio, consolatio, aut revocatio. Et quia intellectus, naturaliter sese transformat, in ideam rei intellectæ (quod ethnicis notum, Protheique figura depromtum) id est, in objectorum cacodæmonum similitudinem. Hinc intus semper est præsens odium Dei, & beatorum; desperatio, maledictio, damnatio, & furiales infernalium cruciatus. Omnipotens dignetur sua bonitate, conterere laqueos, in via, nobis ex odio infernali extentos, Amen. Sufficiant hæc de anima, pro physica suiipsius cognitione. Nunc igitur ad naturam ingredior, ut animæ sedem in corpore propalem.

DEMENS IDEA.

1. *Dubium Authori circa toxica mortalia.* 2. *Insciitia Authoris, ex ignorata Idea.* 3. *Idearum istarum præpotens vis.* 4. *Medentum doctrix ignorantia.* 5. *Alia insciitia.* 6. *Authoris hæsitantia.* 7. *Confessio & agnitio ejusdem.* 8. *Oratio Authoris.* 9. *Mentis existentia in nobis.* 10. *Fluctuatio Authoris.* 11. *Historia Authoris circa toxicorum examen.* 12. *Quid ad hanc Authorem incitaverit.* 13. *Quid inde didicerit.* 14. *Intellectum de essentia animæ esse.* 15. *Voluntatem & memoriam nostram, habitare in vita caduca; & cur requiratur dilectio ex toto.* 16. *Intellectus quomodo vibret in caput.* 17. *Distinctio quorundam luminum.* 18. *Potestatum duumviratus quædam sensatio, & modus proprius animæ in suo luminum statu.* 19. *Cognitionum differentia quoad locum.* 20. *Elucidatio remediorum Cephalicorum.* 21. *Quid circa hæc Scholæ benè, quidve defectuosè doceant.* 22. *Diversitas intellectionis status innocentiæ, & nunc.* 23. *Difficultates Authoris.* 24. *Mentalium cognitio procul avia est ab aliarum quarumcunque.* 25. *Difficultas indagandi pro amentia, & modus Authori propositus.* 26. *Colligatio Mentis, cum sensitiva.* 27. *Cur Mens non in Corde, ut nec sit in Capite.* 28. *Quod sit in duumviratu, probat dilemma.* 29. *Gloria miserationis divinæ è nostris lucescit languoribus.* 30. *Primus Amentiæ gradus.* 31. *Secundus in sopore est.* 32. *Sensitivæ interna obstacula.* 33. *Primò memoria labascit.* 34. *Subsecutivi defectuum adventus.* 35. *Conceptus tam sani, quam dementis, fiunt cum ideis.* 36. *Ideæ amentes quædam semper & ubique æquales: aliæ non.* 37. *Læso spiritu insito præcordiorum, dementiæ in vitam durant.* 38. *Notatu digna.* 39. *Amentium sanatorum confessiones.* 40. *Ideæ conceptuales, quid patrent pro Amente.* 41. *Ideæ excentricæ & venenosæ, in quo coincidant.* 42. *Vis in Amente, quæ superat frigora.* 43. *Probatur hinc Mentis immortalitas.* 44. *Quorsum deferatur Tractatus de Amentia.* 45. *Ideæ Amentis extinctio intenditur.* 46. *Modus extinguendi connatam maculam, duplexque contra Amentiam.* 47. *Historiæ aliquot facti.* 48. *Remedium Hydrophobiæ, & morsus rabidi ante Hydrophobiam.* 49. *Iterata Amentis historia.* 50. *Submersionis considerationes.* 51. *Ridiculum in remedio Galeni addito.* 52. *Miracula sanatio rabiei.*

DE Actione regiminis, itemque de Duumviratu, prout Physicum decet, scripsi, ut sedem phantasiæ detegerem, litemq; de facultatum mentalium diversorio definirem. Attamen suspensus dudum nescivi, quomodo intelligens degeneraret in amentem. Sciebam quidem, rebus sordidis ac venenis inesse quasdam potestates dotales, non quidem intelligentes: sed quæ agnatione illis responderent: sic ut nostram nobis invitis intellectionem seducerent, in sui obsequia. Ut morsus rabidi, ictus tarantulæ, esus solani, &c. Cogitabam etiam in sor- 1
dibus febrilibus suas habitare consimiles facultates. In quo confestim me turbavit casus. Quod scilicet in eadem febri, atroces furiæ ridiculis successissent. Persuadens inde mihi, quod in Amentiæ concordia non essent discordes effectus. Neque enim prima fronte sat attendebam venena, per maturationem mitescere vel exasperari. Dein, respexi in Lunaticis- 2
mum, quod invaderet atque recederet, cum sua astri syzygia, citra omnem veneni sodalitatem. Maniam quoque repetere atque silere, citra ullum intercurrentis vitæ vitium. Totus hæsi nescius adhuc, 3
præter corporalia venena esse & virulentas imagines, impressiones, spirituum vitalium absolutissimas & efficacissimas magistras; quibus tam lubenter, quàm prom-

te,

tè, obedirent poteſtates noſtræ intellectuales, quamdiu corporis carcere claudimur. Interim per fidem ſcivi, mentem eſſe immortalem, eoque jure intellectum
4. ſuum permanere impollutum à corporis contagiis: quia non decebat, quod immortale atque infinitum erat, minui aut lædi à caducis. Ex una parte itaque, lubens fatebar humiliter meam ignorantiam. ex altera verò, contemplabar furioſi ærumnoſam, nec unquam indagatam conditionem, & tam penurioſa remedia in malis maximis, maximéque commiſerandis. Eò quod medentes, inani doctoratu, mundo imponentes, perſuaderent ſe perluſtraſſe univerſa, nec medelam tanto malo eſſe: quia cerebrum in-
5. temperiem inæqualem æqualiter induiſſet, quaſi veſtem. quam tamen primariam qualitatum intemperiem, rogati, non potuerunt condigno etymo, adhuc exprimere. Quapropter ſpretis Scholarum ſuſurris ſterilibus, poſtquam annotaſſem, Amentias hypochondriacas extra controverſiam eſſe præcordiales, dubitare primũ cœpi, an dirum illud virus per ſingulares quaſdam arterias deferretur ad ce-
6. rebrum? At ſaltem ſtatim diſplicuit mihi iſta ſuſpicio, quia quilibet inexcuſabili laboraret inſania, niſi fortè in ſapientibus iſti canales perpetuò obturati manerent, adeóque morbidi eſſent, ne tales evaderent. Saltem notavi differentiam inter deliria febrilia, & maniam; quod hæc ſcilicet, per longam ætatem perſæpè, abſque ſanitatis diſpendio, etiam in ſeros nepotes, citra ſeminis atque vitæ incommoda, perſiſteret incolumis. Rem ſanè tum mihi inſcrutabilem ſæpè deſerui, ſæpeque iterum ex commiſeratione ad manus de-
7. ſumſi. Atq; tandem vidi clarè, falſis me inniti principiis, abduci credulitate & authoritatibus ethnicorum, deludique me, morborum ignotis qualitatibus. Idq; primum ſic concepi, ſenſimq; magis confirmatus, me denudavi doctrina, quam ſorbueram in Scholis, de anima & de morbis.

Dein, mentem meam à ſcrutinio functionum intellectualium, in quiete & paupertate Domino commiſi: ut de me, quod ſibi beneplacitum eſſet, perageret. Non ita tamen eram indifferens, quin ſemper deſiderarem, proximo prodeſſe. Rogavi ita- 8.
que Dominum, ut ego mihi innoteſcerem, nedum agnoſcendo meum abyſſale nihil, moraliter: ſed tanquam Phyſicus, ipſas mentis poteſtates intueri poſſem. Nil ſiquidem æquè placidum, atque utile rebar, poſt divinorum Sapientiam, quàm ſemel intueri animam meam vel- ut Dei imaginem. Quare ego revolvi 9.
quæſtionem de ſede, aut thoro animæ immortalis, mecumque diſquirebam ideo, an ſic eſſet tota in toto, ut abſque dependentia thori, vel centuralis throni, exſul vagaretur, certis non adſtricta laribus? ſicque tota in digito, ut hoc amputato, tota à toto decederet, vel feſtino metus caſu, intrò recederet. Itaque reperi animam homogeneam, ſimplicem, & indiviſibilem: aliàs nec fore immortalem. Dein cognovi, tantum radialiter totam partibus ignobilibus affulgere, per modum luminis Solaris, quæ interim velut in ſui throno deliteret, & inde luceret per totum, penitus ignota animæ ſenſitivæ; cujus tamen vita eſſet ipſamet mens. Perinde quaſi, ut Deus omnium eſſentia intimè cuique noſtrum adeſt, à nobis tamen naturaliter ignoratur, nec ſen- 10.
titur. Dein ſubiit in animum diſceptatio, an plura eſſent centra, illaque, juxta radicalium viſcerum vitales neceſſitates, diremta. Sed tandem ſcivi mentem uni plus adſtrictam viſceri, quam alteri, tam quoad videndi, quam intelligendi munia. Ac tandem, ſemper ideo redactus ſum ad unius viſceris thorum individuum. Dumque inquirerem caput & cor, authorumque ambiguitates librarem, comperi ſtatim, me (quod ante adhuc deteſtatus) recidere in ethnicorum placita, quibus ut fuit Dei veri cognitio denegata; ita & cognitio divinæ imaginis, quæ me-

dendi

dendi tamen objectum est. Nescivi itaque unde inchoarem tantæ molis arbitrium, authoritatibus &. sodalibus destitutus.

11. Donec tandem, permittente Domino, humana ope & opera destitutus, sub multorum annorum disquisitione & spe cognoscendi torum animæ, casus insolitus mihi acciderit, cujus historiam narrabo. Invigilabam enim circa venena vegetabilium, credens, quod tanti toxica non essent Adamo noxia ante peccatum: cum nec mortem, nec medicamentum exterminii, creavit Omnipotens, adeoq; emisisse tam atrocia, non quidem ut hominem interimerent: sed quia in sudore vultus cogebatur panem edere, quibus morbis obnoxius erat factus: etiam in sudoribus, medicamenta pro morbis depromeret.

12. Ideoq; pollicebar mihi, toxicum istud, per modum custodis & siliquæ, insignem aliquam & virginem potestatem, in magnos usus creatam tegere, quodq; per artem & sudores toxica mitescerent & evanescerent. Quapropter cœpi diversimodè Napellum agitare. Ac semel, cum ejus radicem ruditer præparassem, degustavi in apice linguæ. Etenim quanquam nil deglutiveram, multumq; salivæ sputitaveram, sensi tamen mox abinde, craneum velut zona forinsecus stringi. Tum demum precipitanter aliquot mihi negotia familiæ obvenere, computum quendam solvi, per ædes oberravi, atque singula pro requisito peregi. Tandem obvenit mihi (quod nunquam aliàs) quod sentirem, me nil intelligere, concipere, sapere vel imaginari in capite, pro more aliàs solito: Sed sensi (cum admiratione) apertè, dilucidè, discursivè, atq; constanter, totum istud munus obiri in præcordiis, & expandi circa os stomachi, idque adeò sensibiliter & clarè sensi, imò attentè notavi, quod quamvis etiam sentirem sensum & motum, solspites, à capite in totum dispensari: quod tota discursuum facultas notoriè & sensibiliter in præcordiis esset, cum exclusione capitis, quasi tunc mens consilia sua ibidem meditaretur. Admirationis itaque & stuporis, insolitæ illius sensationis plenus, notabam mecum meas notiones & examen earundem, atque meipsius, præcisiori modo, instituebam. Et luculenter inveni, ac trutinavi, me, illo toto spatio, intelligere & meditari, longè perspicacius. Adeoque non potest sensus ille, quo percipiebam me intelligere vel imaginari in præcordiis, & non in capite, ullis exprimi verbis. Eratq; gaudium quoddam, in ista intellectuali claritate. Etenim non erat res exiguæ durationis, nec mihi dormienti, aut somnianti, aut alioqui morbido, advenerat: sed jejuno & benevalenti acciderat. Imò quamvis ecstases aliquot antea expertus fueram: notavi tamen, illas nil commune habere cum hoc præcordiali discursu & sensu intelligendi, omnem capitis cooperationem excludente. Quippe quod cum reflexione sensibili (tanquam antea prænonitus essem) caput prorsus feriari, respectu phantasiæ, deprehendi: quia mirabar, quod phantasia extra cerebrum, in præcordiis, sensibili operationis festivitate celebraretur. Interim quandoq; in gaudio illo suspensus timui, insolitus ne casus ad Amentiam duceret: eò quod à veneno incepisset: sed præparatio veneni, & ejusdem levicula tantū degustatio, aliud insinuabant. Interim quanquam claritas, sive illuminatio gaudiosa mei intellectus, inauspicata, suspectū illum intelligendi modum redderent, attamē resignatio liberrima mei, in voluntatem divinam, me restituit in sabbatismum priorē. Tandem, post binas circiter horas, levicula quædam vertigo, bis repetita, me invasit. A priore enim rediisse intelligendi facultatem percepi: & altera, sensi me intelligere more solito. Deinde, tametsi postmodū aliquoties de eodem Napello degustaverim: attamen nunquam amplius quicquam tale mihi cōtigit. Perfectè enim multa exinde didici. 13. Ac primum quidē, quod sicut per ecstases elucescunt animæ quædam præludia: ita per præfatam notionis normam apparet,

quod noſtra intellectio, quamdiu corpori alligamur, originaliter formetur in Duumviratu. 2. Tantoque id eſt inauſpicatius, quod ordinaria fabrica diſcurſuum ſit circa os ſtomachi, non autem in viſcere aliquo: ſed velut in membrana, ſive, in quaſi indiviſibili loco. Nec multò ſecus, habitat in uteri membrana, quædam totius Monarchia. Sic tamen, ut vulnus ſtomachi ſtatim vitam importet; non autem ita Uteri. 3. Quod per duas circiter horas, ſentirem inſperato modo, nil agi in capite: indicibilique modo, totam animam, clariſſimè cogitare in præcordiis. 4. Quod ſimile ferè contingat in oratione ſilentii: magiſque & manifeſtius, in extaſi. 5. Quodque ideo anima intellectualis centraliter hoſpitetur ibidem. 6. Tum etiam, quod ſicut Amentia eſt defectus intellectualis: ita proin ſuſcitetur ex hypochondrio. Cum eadem facultas, quæ ſanam functionem edit in ſanitate patizat ſub morbis, defectum ejuſdem. Quoties nempe, intellectio, in ſua
14. ſede eclypſatur. 7. Comperi quoque, in Corde habitare volendi poteſtatem. A Corde enim manant homicidia, adulteria &c. 8. In cerebro ſedere memoriam, ab anima ibidem impreſſam: ideoque facillimè præ cæteris, per morbum, & ſenium, oblædi. Imo ſi quis laboret, ut reminiſcatur rei oblitæ, ſenſibiliter percipit hunc ſibi laborem in ſincipite. 9. Denique cum voluntas & memoria, procul diſtent ab ſede animæ, ſive intellectus, concluſi mecum,
15. intellectum eſſe de eſſentia animæ, inſeparabilemque: voluntatem verò ac memoriam, quatenus habentur in vita caduca, eſſe facultates caducas & vitæ ſenſitivæ. 10. Fieri nimirum peccata in Corde & voluntate, in carne peccati, in voluntate carnis & hominis. Dilectionem ideo requiri totalem ex tota mente, quæ (propter inſeparabilitatem)
16. pro intellectu ſumitur, ex toto corde ſive velle: ex tota anima imaginativa, & poteſtatibus ejus per totum corpus diſperſis. 11. Inveni intellectum radiare luminaliter in caput, medio tamen corporalis connexionis, per ſpiritum aëreum, qui dum ferirat capitis ſinus, vertiginem quandam, & nubiloſam intellectionem induceret. Sic quanquam pro ſenſu & metu, à Cerebro, ſpiritus opulenter diffunderentur, in illo ſtatu: viciſſim tamen opus fuit ſingulari lumine, quod à præcordiis aſcendens, illuminaret medium ſpiritum, per quem tranſibat. Qui luminoſus radius, non aliàs exprimibilis eſt, quàm quod ſit intellectualis, & ſuperans contextum ſublunarem. Quippe qui debet à ſola anima fabricari, quæ in ſe, non niſi merus intellectus eſt, ſive lumen ſub-
17. ſtantiale & intellectuale. 12. Quod, quia ſenſus, & motus, liberi ſtarent, ſuſpicabar, aliud lumen aliunde allatum; ſive denotabant liberum, in illo ſtatu fuiſſe tranſitum ſpirituum per nervos. Vertigines verò ſignificabant obſcuritatem quandam fuiſſe in capite, prius non perceptam, eamq;, novo lumine, infernè lucеſcente, in Cerebri ſinibus diſparuiſſe. 13. Quod jecur rectè vegetaret, Cor etiam ſpiritus indeſinenter efflaret in Cerebrum, itemque voluntas agendi requiſita, perſiſterent quidem: ſolæ autem poteſtates intellectuales, ſopitæ in Cerebro, velut dormirent, ſi non à præcordiis illuminarentur. Hoc autem lumen penetrat totum, quorſum radiat. Perinde atque lumen candelæ, trans oſſa digitorum, in junioribus, rubicundè ſplendet, tanquam ſi ipſa oſſa diaphana eſſent. 14. Quod ab illo tempore, ſoleo quoq; indicioſiora ſomnia habere, cũ diſcurſu formatiore, & clariore, quàm antea. Nam ſemel mens, velut munia ſui corporis reaſſumens, deinceps melius intelligit. Unde tum deinde affecutus ſum, quomodo dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam. 15. Certior factus ſum, alium tum fuiſſe ſtatum meum, alium verò inſaniæ, lethargi, Apoplexiæque. Etenim cum circumſpectione meipſum tum ſeriò expendi, an iſta eſſet via, qua ſtulteſcerent homines. Quandoquidem in ple-

no

no judicio mei tam expers eram omnis metus, quod res meas, non ut meas contemplarer. Respexi enim eas, ex obliquo, velut in caput alterius seculi viri vibratas. 16. Didici etiam quod vita, intellectio, somnus &c. Sint opera cujusdam lucis, nō requirentis canales: cum lux lucem vitalem penetret. Proinde etiam anima se retrahit, diffundit, subtrahitque motu sibi proprio, prorsusque diversimodè in somno, vigilia, contemplatione, extasi, syncope, mania, delirio, rabie, propriis perturbationibus, spontaneis confusionibus, imò & simplicium quorundam violentis impressionibus. Quia mens integram Monarchiam in spiritualibus complectitur multis generibus atq; speciebus divisam; non minus quàm ipsa corpora inter se differrent, ita & luces. 16. Tandem, quod intellectio orta per inventionem atque judicium, cum reflectione ad loca, ad circumstantias, ad præterita, præfata, præmissa, adeoque ad absentia tanquam absentia, fiat ultimatâ operâ in Cerebro, per affluxum radii è præcordiis, quatenus memoriam præsupponit ejusmodi intellectio. Sed illa quæ esse de futuris, vel abstractis, citra respectum circumstantiarum, tanquam præsentia essent: tota cuditur in præcordiis. Atq; hactenus amentes, cuncta, tanquam præsentia, aspiciunt, garriuntque; tanquam de præsentibus. 17. Proinde venena, quæ vim habent dislocandi imaginationem, non afficiunt primario Cerebrum: sed duntaxat præcordia. Quod sat probat historia Causidici, qui biberat semen hyosciami, alibi à me recitata. Etenim quicquid stomachus concipit, idipsum planè transmutatur, atque prorsus in aliam essentiam migrat, priusquam inde tantillum ad Cerebrum pertingat, ac quicquid ejus eò pervenit, jam est cruor, qui prioris sortis qualitates cunctas, in limine primarum officinarum, exuit. Vel demum labitur extra stomachum, & cum scoriis, foras protruditur. 20. Adeoque nulla simplicia, quomodolibet sumta, materialiter applicantur Cerebro. Falsum est ideo, quicquid de pillulis Cephalicis, lucis, &c. Scholæ venditant. Siquidem nec pillulæ è capite quicquam eliciunt, nec aliquid caput dat, quod non habet, præter muccum, quem ad suam pelvim, neque aliò mittit. Sin autem aliqua capit feriant, alterent, juventque; ratione præcordiorum totum contingit, quibus est inconcussa actio Regiminis in caput, prout jam sat ante probatum est. Rectè quidē docuere, vertigines, & commata, ob inferiorum consensum suscitari: sed nec granum sine palea. Nam vapores crassos, suliginosos, acresque introduxerunt Scholæ. Deinde, & plerumque in ejusmodi, Cerebrum primaria lue affici volunt. Stolidumque idcirco, capiti remedia applicuisse, scopo inquam, & non sagittario. Quia videlicet, non noverint veram efficientem internam, ejusque connexiones, neque modum fiendi, morbis solitum, quodque actionem Regiminis, luciſque conspirationes planè neglexerint. 18. Intellexi & hinc tandem, quod anima immortalis, & infatigabilis, dum ante peccatum, suum corpus gubernaret ex condigno, intelligeret cuncta intimè, opticè, citraque laborem, tædia, & lassationem. Quia penes se, in sui centro, & unitate, absque organorum adminiculo, cuncta intelligebat: Nunc verò alieno hospitio detenta, tota impedita velut, munium diversitates tradit ancillanti animæ sensitivæ. Hoc loco de cogitationibus aliorum, rationem reddere præsumo, qui de meis non sat spondere, aut dolere possum. De occultiori nempe cogitationum fonte, deque abstractissimis, philosophandum proposui, de vitiis, & exorbitationibus fluctuantium & incertarum cogitationum. Imò profundius penetrandum est, ubi ad ipsas vitiatarum cogitationum potestates, collimandum, vitiorumque hujusmodi fontales & occasionales causas veniendum. Res est sanè ardua, obscura, & invia, in qua ante limen, deficiunt Scholarum the-

oremata, adjumenta corporum, imò & morborum, quorum causæ & effectus sub sensum cadunt, aut per cadaverum dissectiones probantur. In qua inquam patiens imaginatio, seipsam pandit quidem: sed occultatur agens. In aliis disquisitio-
24. nibus, ex integri notione, vitiatum cognoscitur: sed in mentalibus longè adhuc facilius conciperetur violatæ intellectionis causa & modus, quam sanæ: quippe quod facultas sana adscendat ad DEI similitudinem magis: defectuosa verò, ad naturæ corruptæ meditationes se magis inclinet. Ideoque integrum in mentalibus, non demonstratur à priori: deficiens verò, ex ruptura connexionis causarum, quodammodo enotescit.
25. Insania quoq; semper est longè difficillimæ doctrinæ, quod negationem cum privatione in se complectatur. Quocirca alia via in proposito casu eundum censui. An fortè investigato modo fiendi, in una quapiam de insaniis, invenirem egressum pro aliis. Proposui itaque Amentiam, quæ ex forti & assiduata contemplatione, metu, passioneque oritur. Exin deinceps concluſi agnoscendam rei venenosæ qualitatem, & dispositiones organorum, quæ concurrerent ubi aliquod simplex assumtum, vel intus generatum, dementiam concitasset. Habita verò unius Amentiæ cognitione, facilius erit, earundem dein diversitates metiri, in amplitudinem modorum, fortitudinis, appropinquationis, applicationis & varietatis specierum, descendendo. Idcircò enim primum censui, investigare sedem animæ sensitivæ, cujus exorbitationes scilicet,
26. Amentias faciunt. Siquidem consideravi, quod qua sede moraretur forma animalis, eâdem quoque cohabitaret ipsi alligata mens immortalis, quæ dualitatem, discrepantiam & diversitates mansionum recusaret. Nec enim decebat, mentem istam, absque medio, corpori alligari, ubi semen humanum, non minus quam belluinum, spontè defluendo, terminaretur usque in animam viventem exclusivè. Adeoque condignum erat, mentem alligari sociali formæ, formalique lumini, cum quo conveniret optimè, ut capite de formis, & lib. de vita longa de mortis introitu. Decrevi itaque inprimis, animam im-
27. mortalem non sibi elegisse domicilium in corde, viscere nimirum tam inquieto, totque agitationibus & corporis diversis muniis distento. Caput etiam non aptum mēti immortali hospitium indicavi, quod regendis motu & sensu occuparetur: Ac potissimum, quod præcluſa ab inferis conspiratione, unico instanti, mentales facultates, velut abscissæ, pereant, nec minimum meditentur: atq; ideo non propriam inhabere mentis principis operationem. Imò potius, Duumviratum male dispositum, bene dispositum caput alioquin, in Amentias plerumq; conturbare vidi. Ideoq; Splenis quietem admiratus, itemq; abstractionem ejus, à regimine corporeo, consideravi intentè, hoc dilemma. Si mens
28. Imago Dei, centraliter sit in capite, erit vel in sinibus, vel in ipsa cerebri substantia. Non enim in hac, quippè, quæ sensu & cruore caret, destituta commercio, per quod toti corpori, cui obligatur, præsens sit. Regere quidem caput, per sensum & motum, à nemine est controversum. At brutale illud minus & pecuinum regimen. Regi autem caput aliunde, in suspensionibus, & exorbitationibus mentalibus, per ataxias morborum edocti, credere cogimur. Hospitari autem animam in cavo cerebri, indecens censui, immortalem animam nupsisse vago & fluxili in momenta singula spiritui, è cruore indies surgenti. Quapropter stabilius diversorium optabat & quietius, quam quod in horas labile foret. In centro corporis, sive medio, in parenchymate visceris potius quievit, undè cum omnibus colloqueretur pariter membris, ratione unitatis & continuitatis Archei insiti. Sed cum corporea organa, respectu mentis, sint sordes & siliquæ, nucleum corporis sibi delegit, leviculam nimirum igniculi lucem formalem, sive animam sensitivam, cui videlicet mens

nupsit

nupsit mandato Domini. Et quæ Deus conjunxit, homo non separet absq; reatu. Dolendus interim ærumnosus mortalium status, quod Mens nimirum sit alligata animæ sensitivæ. Enti nimirum impuro, concupiscentiis, illecebris & voluptatibus dedito, eique tam facilè Mens immortalis assentiatur, quasi propria sui incuria jam
29. æternum dormiret. Ast non. Tantò nempe major est gloria, miserationis divinæ, quæ sua dumtaxat gratia, gratis resuscitat, sustinetque è veterno mortis, quos vult salvandos. Alioqui sanè, anima sensitiva, morbis & Amentiis subnoxia, pro-
30. na semper in voluptates quaslibet. Primus enim Amentiæ gradus in somno elucet; naturalis attamen, dum honestæ recreationis & vacationis titulo, se immergit cum voluptate quietis, in proprium hospitium. Somni naturalis excentricitates porro, vitia, defectus, ac expressæ de-
31. mentiæ, sunt sopores omnes. Qui scilicet, jam non amplus, è propria sensitivæ libertate, & voluptate promanant: sed excrementitiis sordibus, velut febrilibus, oriuntur. Perinde enim, atque naturalis sitis est sensus deficientis humidi: febrilis verò sitis, ab impostoriis excrementi versutiis: Sic sopores non fiunt à naturali facultate, qua anima somnum sibi concitat: sed ab alienis impuritatum imposturis seducta, vel superata. Sopores ergo, itemque Apoplexia, Aphonia &c. non sunt tam vitia animæ errantis, quam ejusdem debilitates, organorum vitiatorum conjugio contractæ. Impuritatum namque collegia, statum monarchicum quamprimum invadunt occasionaliter. Non quidem, quod sit necessum, sese in lumen animatum, ejusmodi impuritates materiales diffundant per connexionem. Sufficit namque, quod vim habeant narcoticam, venenosam, animæ sensitivæ exitialem: quia imaginativam alienant perinde, qualis rabientis salivæ, in metu aquæ: ita quoque incuriæ Amentia introducitur, per illa soporifera. Vis ista potentialiter, atque seminaliter inest sordibus illis, ab initio, à seipsa, postquam maturuit, valde dissimilis. Non secus atque glans à quercu. Exoticam ergo phantasiam imprimunt sordes invitæ animæ sensitivæ, quod manifestò apparet in opio, hyosciamo &c. Quæque impuritatum colluvies, obsidens animam sensitivam, in suo viscere originali, sopit actum intellectionis Mentis, non potens in ita obsessam sensitivam liberè lucere. Quapropter sensitiva, rectrice destituta, procellas movet tumultuarias, suamq; tempestatem sensim in voluntatis capsam attollit, undè & irascibilis, præcipiti atq; inverso ordine, fertur. Caput demum, suas scitarum rerum imagines, præposteró nexu depromit. Unde fit, quod plerumq; consumtis deliriis, nulla supersit actorum recordatio; quod sensitiva, præcipitanter per obsessionem perculsa, cuncta præposterè moverit. Ubi aliàs maniæ, sordium ejusmodi expertes, plerumq; memores, sunt actorũ.
32. Comperi namq; pluries, deliros præsensisse, dimissas infernè imagines intellectuales, turbidas sursũ, atq; primum infirmari circa memoriam: adeoque & hinc collegi, vim intellectivam procul à capite sitam. Nõ secus atq; partes à Corde remotæ, vitalis irrorationis defectum, omnium primæ sentiunt. In deliriis ideo, observavi primam
34. vacillare memoriam rerũ olim conceptarum. Dein, in ejus vicem suboriri importunam unius rei & continuatam recordationẽ, quæ se habet per modũ repetiti somnii, cũ inversione molestissima, & labore somni. Quẽ laborem mox vigiliæ sequuntur, dum scilicet præcedentes imagines somniales, Cerebri memoriam labefactarunt: subit tũ ex præcordiis, vigilans quoddam somnium cum expresso delirio. Neq; enim delirium fit cum cessatione intellectuali, prout in Apoplexia, sopore, syncope, &c. Sed est confusa, indesinens, idearum in præcordiis formatarum propagatio, sursum vibrata. Cumque in sanitate alioqui
35. non fiat conceptus absque ideis: necessariò, & in delirio, suæ sunt amentes Ideæ:

Sed omnino ſub hac diſtinctione. Quod Ideæ in ſanitate formentur à libertate animæ. Inſanæ verò, ſint ſigillares notæ, invitis nobis, in ſenſitivam delatæ, ideoque & hanc violenter extra orbitam abducunt. Tantum abeſt, quod inſanæ ideæ formarentur à mente, ſtulteſcere neſcia.

36. Nam patet, quod ideæ ſequantur perturbationes rerum, unde fiunt. Quod maximè clarum eſt in Rabiente & Tarantula: quorum virus, propriam, determinatam, æqualemque amentiam producit & ideas ſibi perpetuo conſimiles. Sic quoque, fortis perturbatio noſtræ imaginationis imaginem cudit, eamque imprimit in ſordes aliquas, ſin minus in ipſum alimentum, vel etiam in partem ſolidam & noſtri conſtitutivam. Unde videlicet, continuata eſt idearum novarum propagatio, ipſaque diverſitas & amplitudo, in maniacis. Siquidem à metu, Agonia, invidia, ambitione, Amore, ſtudio, cura, pudore, avaritia, aliiſque conſimilibus perturbationibus, dementiæ fiunt. Tantoque miſeriores, quæ ſuſcitantur abſque excremẽtorum infamia, quia vel continuo perſeverant, vel ſtatis recurrunt recidivarum periodis. Alioquin abſumtis ſpurcitiis, ſponte ceſſant labes prognatæ. Sed inſaniæ, ſive continuo æſtu ferociant, vel per intervalla repetant, ſaltem ſpiritum Duumviratus ſic inquinarunt, quod ſuſceptam imaginum furioſarum procellam,

37. eodem modo radicitus impreſſerint, quaſi macula fœtui, à prægnantis matris exorbitatione inuſta, in vitam durabilis. Perinde nimirum, ut ſtigma ceraſi in fœtu quotannis viret, flavet, rubetque cum arborum fructibus: ſic & ideæ maniacæ, perturbationibus ortæ, habent in ſpiritu præcordiorum, ſua incentiva repetitionum, periodorum acceſſuum, & exacerbationum intervalla: vel etiam continuationum fomenta indefinentia. Quod clarè nobis exprimit Lunaticiſmus, aſtri videlicet illius ſyzygiam ſervans. Nec mirum utique Amentias illas ſe habere per modum maculæ in Duumviratu: nam ſpiritus eſt viſivus in oculo, nec alibi in toto. Proinde, cum Duumviratus, ex radicali ordinatione Domini, continuò incumbat phantaſiis, ideo incidentiæ in illum latæ, debent imaginationis œconomiam ita vitiare, ut recidivarum replantationem ſuſcipiat conceptæ Ideæ. No- 38.
tandam interim Lunaticum ſanari non potuiſſe, niſi ſimul ejecto ſpiritu immundo, ſive hic comes fuerit aſtri nocturni, ſive demum principalis effector. Ego ſaltem in omni mania, reperio egregriam arrogantiam, immortificatam aliquam paſſionem aſſumendo ſocialem, quæ & in vitam perſeverat, & in ſeros nepotes tradu&a elucet. Quia Idea Amens penetravit ſpiritum inſitum, unde demum ſemen violat, ſibi genialis facta. Curioſus enim inquiſivi plures Amentes, & non paucos ſanavi, tam qui à magnis perturbationibus, paſſionibus, aliiſque morbis, quam qui aſſumtis dementes facti erant, narraruntque mihi, ſe incidiſſe ſenſim in Maniam, cum prævio ſenſu ex hypochondrio illis aſcendere ſolitam, velut obſcuram phantaſiam & nubilam tentationem amentiæ, quâ primùm velut inviti premebantur, donec Idea tandem, 39.
plenum ſibi dominium acquiſiviſſet. In ſe autem reverſi, erant actorum omnium memores. Fidenter enim conqueſti ſunt de omnibus. Quod nimirum ſpoliarentur primum omni diſcurſus conſecutione, ſeque manſiſſe in punctuali immerſione unius conceptus: extra quem, nil aliud cogitarent, cum mœrore, moleſtia, & importunitate. Cogitarent enim non ſecus, ac ſi in ſpeculo illum ſemper conceptum fuiſſent intuiti. Imò nec ſciebant ſe tum iſtud cogitare, vel ſuo conceptu ſic aſpicere: quanquam ſic immobiliter cogitarent, ut tandem ſub ingreſſum & dominium maniæ, ſi contingeret illos ſtare, ſtetiſſent per dies aliquot, abſque laſſitudine nec ſcirent ſe ſtare. Contigit enim ſic, quod fatuitatis illa Idea, quæ

diſcur-

discursum abegerat (per quem alioquin ab immoderata & inordinata pensitatione, sublevati fuissent) spiritui, intellectioni præfecto, cum dominio fuerit impressa. Imò quod hi, longa mora & continuata cogitatione, fecerunt in se; aliis per subitam violentamque perturbationem acquisitum fuit, brevi morula. Interim quidam conquerebantur inter fiendum, quod invita & importuna cogitationum turma, opprimerentur, velut suscitato infernè fumo: quem, si per discursum supprimerent, redibat tamen æquè molesta & importuna conceptuum eorundem repetitio. Alii autem, qui sui non erant juris; vel alioquin extra consolationem, subindè à forti & fixa contemplatione avertebantur, quoties dormirent, aut aliàs vacarent, cum plausibilitate, in vetitam speculationem, prorsus tamen molestam, recurrerunt: solitudine ideo gaudentes, se abstrahebant aliorum col-
40. loquiis. Eo quod Ideæ conceptuales, adhuc carentes corpore, se habent & tenent ex parte lucis intellectualis, ideoque penetrant prima nostri constitutiva: quod cibis, aliisq; corporibus non item est licitum. Penetrant igitur & se vestiunt aereo corpore spirituum, hujusque medio infi-
41. ciunt formas vitales partium. Hac tamen sub differentia, ut Ideæ, quæ ab excentricitate conceptuum cusæ erant, potentius quidem ingrederentur & admitterentur; sed tardius imprimerentur: Ubi alioqui venena dementifica, mediante morbo, suum fermentum, in objecta propria, sensim seminabant: sed tandem pertinaciter imprimebant, velut in naturam
42. sigillata. Estque singulare maniacis, quod utcunque nudus cubet humi, vel in marmore pernoctet, severissimo Boreæ flatu: non glacietur, vel artus commoriantur sibi, quorsum non sufficit dixisse. Maniacus non sentit frigus, nec scit se frigere. Siquidem privatio, vel negatio scientiæ, aut sensus, nil reale dat, multoque minus calefacit, vel frigori vires adimit, ut proinde desineret carnem glaciare. Etenim etsi puer in cunis pestem non timeat, nec sciat eam adesse: non proinde Pestis jus in illum amisit. Est ergo vis aliqua, quæ frigora superat, nec sublunari tempestati subjacet. Et hinc maximè elucet, mentem in nobis esse immortalem ac impassibilem. Nimirum advertens ipsa mens, quod ani- 43.
ma sensitiva, non pro requisito nostræ speciei hominem gubernet, velut ex commiseratione insontis cæcitatis, sua virtute, qua elementis superior est, diffluit radium insensibilem, qui corpus Amentis, mortali frigoris importunitate eximit. Porro, cum omnis Amentia oriatur 44.
ab efflorescente Idea, conceptuali, peregrina, inserta in alienum agrum, sitque tota hæc speculatio, ad finem aliquem utilem, & nedum ad curiositatem vel ostentationem directa. Consideravi quæque 45.
Ideam amentem, jam scilicet impressam, in radicalia vitæ principia (adeoque & hinc propagari in familias) non posse auferri, una cum subjecto quod vestivit: Idcirco inveniendum erat remedium, quod posset occidere, necare, tollere, sive obliterare præfatam illam Amentiæ imaginem, sive maculam jam characterizatam: non secus atque macula fœtui im- 46.
pressa, admota manu cadaveris, longa tabe extincti, omnique vitæ proprietate exuti, donec frigus partem maculatam penetraverit (quod fit spatio unius miserere) de cætero sponte evanescit. Eodem modo & maniæ Ideam perire debere, sospite interim subjecto immediato, cui inhæret. Sive id fiat introducendo mortem Ideæ, vel ingenerando æquivalentem Ideam, aut propollentem fatuæ Ideæ. Hinc factum est enim, quod hactenus Amentiæ sit desperatum remedium. Quod nemo hactenus Amentiæ naturam, vel proprietates, supra primarum qualitatum ametriam evexerit. Imo ipse Paracelsus, alioquin in calores & frigora injurius, maniam calori, & Phlebotomiæ, totam emancipavit, seseque in eo ridiculum

lum præbuit. Difficilis (fateor) visus fuit sánationis scopus, eo quod non solum in intimum intellectionis punctum introducta sit, & impressa, corruptæ phantasiæ Idea, notaque sigillaris, & macula: verum etiam, quod restauratio spiritus innati reputetur planè impossibilis. Imploratum fuit quidem Arcanorum optatum auxilium : at lentus horum fuit progressus, quod hostis intus contumax resisteret. Sed adhibita sunt medicamina, quibus inhabitat symbolum : id ed, sanioris judicii imaginatio fermentalis. Enimverò ut sunt venena Mentis, alienativa pro spatio, vel in totam vitam : quæ scilicet propriam phantasiam in nos introducunt. Ut rabiosus, Tarantula, &c. Ita sunt sui etiam fructus, scientiæ boni & mali, in simplicibus, prima quidem facie venenosis : sub quibus attamen custodiuntur ditiores mentalium thesauri, & redintegrationes. Sed cum non tutum sit, illa remedia in vulgus Medentum projicere, ob multiplicem abusum ingeniorum hujus seculi. Denique nec sit opportunum cuivis, adire Corinthum : itaque altera via, quæ est mortificationis stultarum imaginum, hoc
47. loco gradiendum censui. Conceptam verò considerationem confirmarunt mihi aliquot historiæ, quas ut imitandas hic recensebo. Est castrum ad mare situm, quatuor leucis Gandavo distans, quod Cataractam vocant. Vidi transnatantem navem, & in ea senem nudum, funibus vinctum, habentem pondus in pedibus. Subter axillas zona cingebatur, qua ad antennam ligatus erat. Rogavi, quid sibi vellet istud spectaculum. Unus è nautis dixit, senem illum jam hydrophobum, & à rabiente demorsum fuisse pridem. Petivi quorsum illum ad mare veherent ? an necem sui intenderent ? Quinimò (ait nauta) mox sanus rediturus. Illamque esse maris benedictionem, quod ejusmodi rabiem extemplo sanaret. Arrham obtuli, ut me socium & Testem assumerent. Navigatum itaque per milliare Italicum, cum nautæ panderent foramen in fundo, quo tota navis usque ad marginem ferè submergebatur. Utebantur scilicet illa muria, ad recoquendum salem Hispanicum. Cumque jam istud foramen exquisitè iterum clausum esset : duo viri subducta cauda antennæ, elevarunt ejus cuspidem, & senem in altum sustulerunt, inde verò in mare præcipitem dedere : eratque subter aquas, ad spatium Miserere. Quem dein adhuc binies submerserunt, ad spatium Salutationis angelicæ. Tum verò collocarunt illum super vas teres, supino dorso, chlamyde tectum. Ego suspicabar illum obiisse, sed metum risit nauta. Nam solutis vinculis, cœpit omnem muriam rejicere, quam inspiraverat. Et mox revixit. Erat victor Gandavensis, qui dein rabie liberatus, sospes vixit. Hinc, ut anima nostra est pedissequa, ad inveniendas rationes, antea incognitas, statim intellexi, ideam rabiei, & impressi veneni notam, tanquam maculam in fœtu mortificatam. Sciebam namque verrucas, itemque ulcera, & supervenientia exotica, postera, & peregrina primæ constitutioni, esse separabilia, manente individui vitali radice. Referebat etiam nauta, Batavos 48.
cruda halece salsa, triduo renovata, & ad morsum rabientis applicata, omnem auferre metum rabiei. Ubi verò id negligentia impediviſſet, spectato saltem submersionis modo omnes sanari. Qui enim aquas horrent, non mirum, per aquam sanari. Mansit dein id mihi alta mente repostum : persuadens id in aliis Amentiis non fore inutile. Contigit itaque Antver- 49.
piæ, quod faber lignarius, sibi persuadens, se noctu spectra horrida vidisse, quorum terrore est totus Amens factus. Missusq; ad tumulum S. Dympnæ Virginis, ubi solent obsessi à Cacodæmone, liberari : Res inde in abusum detorta, ut indifferenter Amentes omnes eò mitterentur. Quasi obsessorum, & amentium eadem esset sors. Faber ergo, toto anno alitur, & amens, utcunque solita implorarentur remedia :

media: cumque nummi non mitterentur Antverpia, pro semestri ultimo, remiserunt maniacum in curru vinctum. Qui cum vincula sibi solvisset, è plaustro dissiliit, in stagnum profundum & vicinum. Tandem extractus, pro cadavere, in currum depositus. At deinceps per annos 18 à mania liber dixit. Quo exemplo, in spem erectus, cognovi, quod nedum rabies; sed & mania, sanaretur inveterata. Idque aliquoties deinceps tentavi, nec me fefellit eventus, nisi quoties formidine, præcociter Amentes ex aqua extraherem. Saltem fabri exemplo didici, perinde fore, sive in aqua dulci, vel salsa præfata submersio, sive Ideæ amentis suffotio, contingeret. Mulier quædam mihi
50. nota, multa probitate commendabilis, mense Novembri, alto vespere, præceps è ponte ruit in rivum, cum carro duarum rotarum. Cumque intenti essent circa equum, vetulam neglexerunt. Mansit autem subter aquam, donec currum exonerassent aliquot mercibus. Tandem memores illius vetulæ, illam, velut submersum cadaver, ad vicinum pagum detulerunt. In quo, uxor hospitis, illam mulierem in mensa, prono situ, & capite declivi posuit. Factumque est, quod sic aquam in pulmone haustam dimiserit. Fabulæ instar mihi visum, donec Montibus Hannoniæ adfertur adolescens natando submersus; ad nobilem matronam, itineris mei sociam, quæ matri ejulanti, super morte filii, jussit bono esse animo. Extendit ergo adolescentem prono situ, super genua sua. Cumque flaccidus, sic penderet prorsus nudus, cœpit tandem, rejecta aqua, respirare, & revixit nobis astantibus. Iterum memini, quod vespere anno 1606 rediens è Castro de Perla, duabus leucis distante Antverpia, offendi turbam in ripa canalis Rotomagensis, quia querebatur adolescens submersus, viduæ divitis unigenitus. Quæ accersita est, & reperit cadaver, humi jacens in stramine, gremio excepit, osculataque est flens amarè. Jussi, inverteret corpus capite & humeris declivibus, supinoq; dorso. Cœpitq; Adolescens post quadrantem horæ respirare. Didici itaq; non facilè mori submersos, cum uterq; adolescentum præfatorum, forte per dimidium horæ subter aquam delituerit. Nec cessandum ab oratione, mox atq; qui defunctus creditur, cessat respirare. Galenus, pro rabie, ante metum aquarum obnatum, calcinatos gambaros, vel cancros propinat, per dies quadraginta. Si tamen non statim initio calx ista 51.
detur, nil proficit, adeoque & sic ejus usus obsoletus mansit. Ridiculum interim, quod urendo cancros, addant myrrham, &c. Vel dum argentum pro Seplasia liquant ut scyphum parent, quod Theriacam addant. Quorum antidotum vorax flamma absumsit ante tosturam animalis. Paracelsus verò hydrophorbiam per solutiva acria curari affirmat. At sanè suis promissis nō respondit eventus. Catholici ergo desperantes, nec fidentes hujusmodi remediis Academiarum, nostrates ad S. Hubertum confugiunt, ubi per aliquot ritus sanantur. Hoc 52.
tamen in eo est notabile. Quod si ritus non præcisè observentur, rabies, quæ alioquin adhuc dudum lateret, extemplo adoritur, & sine spe deseruntur hydrophorbi. Est stola S. Huberti, in arca sex diversis clavibus obserata, à diversis quoq; clavigeris custodita. Quotannis autem præscindunt stolæ illius partem, remanente interim stola semper integra, ab octingentis jam & amplius annis. Nec est impostura locus, quod nesciatur hodiè, an stola sit ex byssо, lana, lino, vel bombace, adeoq; nec posset quotannis nova substitui. Præscindunt autem de stola partem, ut filamentum singulis demorsis à rabido, intra cutim frontis incarnent. Inde enim aliud miraculū. Quod qui semel suscepto filamento è stola, per ritus suos convaluit, potest alteri demorso differre terminum, & sopire rabiem adventantem, per quadragenarias, idque in annos aliquot, dum tandem suo commodo adire queant Sanctum Hubertum.

Ea tamen conditione, ut tantillum, si quis supra quadraginta dies exspectet, nec prorogationem termini (ut dictum est) ante impetraverit, confestim in rabiem incidat desperatam. Longobardi enim sic ad Sanctos Bellinum & Doninum confluunt. Adeoque præservationem petunt. Et sanationem postulant à Rabie à facto esse. At non pro Amentia hactenus, quod sciam, patronum aliquem invocant cœlitem.

SEDES ANIMÆ.

1. *Lis adhuc sub Iudice.* 2. *Opinio tertia.* 3. *Mortuo capite supervixit quædam sponsa ad octo horas ad minimum.* 4. *Percussum os stomachi repentinam, atque totalem mortem attulit.* 5. *Paradoxon Authoris de sede Animæ.* 6. *Creatio hanc sedem docet.* 7. *Medentes occultè consentiunt ipsis insciis.* 8. *Dominus confirmat Paradoxon Authoris.* 9. *Rationes aliquot.* 10. *Contra existentiam animæ vegetativæ.* 11. *Cor famulatur stomacho.* 12. *Sedes fixa manet.* 13. *Conceptuum primos impetus sentiri in ore stomachi.* 14. *Inviti collocant concupiscibilem facultatem in stomacho & hepate.* 15. *Quorsum tendat hæc speculatio.* 16. *Inviti etiam, assensi sunt paradoxo Authoris.* 17. *Sedes mentis est eadem, quæ animæ sensitivæ.* 18. *Modus existendi in sede.* 19. *Animarum penetratio.* 20. *Quid anima sensitiva.* 21. *Similitudo existentiæ.* 22. *Calor non est fons luminis vitæ: sed vitæ Archealis, sive producti lumen.* 23. *Quid mens.* 24. *Per adventum sensitivæ, mors intravit.* 25. *Comparatio dignitatis amissæ & acquisitæ.* 26. *Splen, pro Duumviratu.* 27. *Dignitates officiorum.* 28. *Cunctæ Amentiæ hinc ortum ducunt.* 29. *Notabile de remediorum examine, negato ulteriori itinere.* 30. *Quomodo stabat immortalitas.* 31. *Status mutatio.* 32. *Corollarium dictorum.* 33. *Scholarum error.*

DUumviratus nomenclatura, Lectorem novitatis terrore consternat, quare primum etymi rationem daturus sum, ac dein regimen exponam. Ante omnia, sedes animæ inquirenda est. Nam etsi anima sit ubique, ubi vita ejus
1. est. Attamen sicut Sol propriè non est nisi in suo loco, in cœlo, tametsi lumen ejus sit, quocunque adspicit. Idem est prorsus de loco centrali animæ judicium. Est autem de animæ centro, sive palestra in corpore certamen: Atque Antesignani, velut in aere suspensi, super hac re digladiantur, non habentes basim, quâ pedem figant. Plato enim certat pro corde, cui vi-

dentur Sacra suffragari, dum ex corde homicidia, Adulteria, &c. manare docent. Medentes autem caput respiciunt, tanquam discursus atque intellectus hospitium. Præsertim quod cor, tam indefesso agitati pulsus motu, non posset non animam turbidam & inquietam efficere. Sequuntur Baptisantes medentum opinionem. Nec desunt interim, qui mentem im- 2.
mortalem ita ubique & æqualiter in corpore statuunt, ut nuspiam certa sede morari velint, non magis quam à corpore stringi, vel ligari posse. Adeoque rentur animam vagam, glisscentem, incerti laris incolam, dispersamque quoquo versus vita præsens est. At non respiciunt, quod partes quædam sospite vita amputentur: aliæ verò leviter percussæ statim mortem totius adferant. Sæpe aliquis conciso vultu, & capite velut imminuto, mortem adesse sibi testatur; cujus tamen cor, tepore & pulsu suo, animam adhuc præsentem promittit. Idque in dudum agonizantibus est quotidianum. Sponsa quædam, 3.
volens suas nuptias celebrari in Opdorp, prope Scaldim, quia ibidem Toparcha esset, à clientibus salutatur bombardarum strepitu. Unus autem illorum, bombardam sphærula plumbea onustam exonerat, rhedam autem & tempora sponsæ penetrat. Statim concidit, & mortua censetur. Distat autem Opdorp 7 leucis Vilvordia, quò cum deducta est, pergens Bruxellam. Caput ejus cadaver erat, tenue concisum, ac planè frigidum. Juxta cor tamen, teporem & pulsum notavi. Item: Statua quædam cecidit è sublimi, in verticem mulieris, sic ut ferè binis digitis, totus cranei vertex, cerebrum depresserat.

Obiisse

Obiisse censa est: sex tam horis inde, pulsus in utroque brachio exilis erat, fuitque
4. à pluribus notatus. Studiosus quidam robustus, alterum mensæ assidentem, pugno percutit circa stomachi orificium, qui statim corruit spumante ore, erectusq; à nobis in sedem, confestim pulsu orbatus & ante lectas litanias Lauretanas, toto corpore gelidus. Auriga pugione circa os stomachi transfossus, statim spumante ore moritur, omni quoq; orbatur pulsu & ca-
5. lore. Dicam ergo sub humili Ecclesiæ censura novum Paradoxon: Quamvis vita sit Index animæ, sitque hæc, ubicunque vita; attamen sicut abscisso digito, vel pede, non evolat anima, nec vita totius: neq; tamen anima, aut vita, in partes dirimi queat, ut anima in sui toto integrali sit ullatenus divisibilis, videaturque mors propinqua læso membro nobiliore. Certum interim, quod statim pereat vita, in abscisso membro, licet à toto animæ pars non sit proinde oblata. Ergo patet inde, quod non sedeat anima centraliter, in quacunq; parte est operatio & præsentia vitæ. Estque necesse, alicubi sedem animæ esse, velut proprium, atq; centrale domicilium ejus. Inde namq; dimittit radios luminares atq; vitales, per Archeum, vitalis lucis organum. Quippe anima ipsa est quædam lux, substantiaq; lucida in mente, in aliis verò animabus, est quidem lux, non tamen sub-
6. stantia. Ut alibi de ortu formarum. Creator (cui sit omnis honos) servavit quendam progressum à simili, qui nos animæ solium instruit, ut à crassioribus considéremus magis abstracta. Etenim cernitur in arbore (argumentum ab arbore peculiariter desumtum, ob prærogativam arboris vitæ) radix, initium vitale sui. Siquidem in radice, velut culina, peregrinus succus terræ coquitur, alteratur, à pristina simplicitate aquæ alienatur, subitque dispositionem fermenti vitalis, ibidem locati. Coctus autem inde distribuitur, ut magis magisque cogatur, similis evadat, juxta ulterioris cujusque coquinæ necessitatem, quæ inhabitanti spiritui sanxit leges. Sic in hominis medio corporis trunco, est stomachus qui nedum saccus vel pera est, aut ciborum olla: Sed in stomacho, præsertim ejus Orificio, tanquam centrali puncto, atq; radice, stabilitur evidentissimè principium vitæ, digestionis ciborum & dispositionis eorundem ad vitam. Quic- 7.
quid enim Physici, de Corde, magni momenti pependere unquam; id totum, velint nolint, stomacho commune fecere. Ut Cardiogmus cordis morsus, Cardialgia, dolorve cordis, à stomacho, transmutativo atq; mutuato nomine seducta sint. Itemque syncopes, deliquia, insultusq; epileptici, quæq; vitæ frenos gestare videntur, ab ore stomachi originem sumant. In phlebotomia enim id quotidianum est. In qua persæpe statim vena aperta vertigines, itemque visus hebetudines & offuscationes sentiuntur manifestè, è stomacho manare, cessareq; iterum quoties digitus apertæ venæ impositus, atque inde remotus, iterum eadem sentiuntur symptomata, è stomacho oriunda, atque inde suscitata. Denique paradoxum meum in limine confirmat authoritas verbi, dum inter-
rogat. *Quæ cogitationes ascenderunt ad cor ve-* 8.
strum? Non dicit, descendunt ad cor vestrum. Ut neq;, quæ cogitationes nascuntur, vel surgunt à corde vestro. Nam & multoties ideo stomachus, cordis nomine vocatur, dum à corde adulteria & peccata oriri censentur. Nam cogitatio omnis, 9.
prima sui origine, alibi quam in corde, nasci debet. Pulsus enim, motusque vehemens cordis, atq; indefinens, id vetare voluit. Quippe quod cogitatio, in quiete fieri debeat. Quoties ideo cogitatio cordi tribuitur, ista locutio est juxta captum vulgi; Cor pro sede animæ sumendo. Et quamvis seminum necessitas in plantis, tendat ulterius ad multiplicitatem functionum, ac consequenter etiam pergat in partium heterogeneitates; non tamen proin, vis vegetans, è pristino vegetaliq; toro abscedit, quo semel sibi sedem fixit,

nec migrat, dividitve se, propter dispersionem culinarum. Id longè formaliori ac manifestiori modo contingit, postquam seminis dispositio belluinam figuram ornavit, varietatemq; membrorum ordinavit. Tum enim anima sensitiva motivaq; datur, eaque nec alibi stabulatur, quam in radice, quâ omne sibi deinceps fomen-
10. tum præparat. Propriè quidem loquendo, & distinctim intelligendo, non est quædam anima vegetans in plantis, aut brutis: sed est potestas quædam vitalis, ac tanquam animæ prodromus. Anima autem sensitiva, habenas illius potestatis Archealis in se sumit, vitalisque illa præcurrens potestas dispositiva in Archeo liquescit, ac deinceps se submittit animæ sensitivæ. Non enim caput adhuc occupatur discursu animali, vel Cor pulsibus agitatum continuis, operansque incessanter in fabrica spirituum vitalium, cruorisque in sanguinem transplantando apta sunt organa animæ belluinæ: Sed hæc ubi in radice reperit hospitium sibi præparatum, ibidem residet, permanet, nec inde aliò
11. migrat. Nam revera cor famulatur stomacho, dum tota vita tantum incumbat fabricæ spiritus vitalis. Etenim novelli fœtus vitæ limen, à suctu & somno incipit, atque aliquamdiu perseverat. Quæ ambo contingunt in stomacho: ubi nimirum per animam stabiliuntur, ac conservantur vires vitales in radice, qua potissimum nutriri, foveri, fomentari, atque increscere eadem, in posterum, sperat anima. Nec enim animæ studium, vel officium fuit unquam, vagari, aut migrare de loco in locum, ut proprium sibi torum deli-
12. gat, utpote quæ dirigitur ab intelligentia non errante, sua, & certa sede, stabilitur ab initio vitæ. Idque ab initio Creationis seminum origini est designatum centrum, cum mandato & vinculo, ne sedem anima mutet, aut aliena loca inquirat, velut sibi commodiora. Novit namque fines destinationis cujusque, qui regit omnia fortiter, & disponit suaviter. Est quidem in animantis Cerebro vis motrix, & officina sensitiva. Non autem quod proinde anima discussa originali primordialique sede, migraverit à radicali hospitio, ipsi per Creatorem deputato, ad caput. Facultates namque, & functiones animæ sensitivæ, in partium pluralitatem sunt quidem distributæ. Interim ipsa anima inconcussa manet pristino loco, ubi vincta prius fuit, & alligata. Nec enim propter munium diversitates, discerpta est: quippe per ministrum organum Archei cuncta perficit, radioque illo vitali, ubivis velut præsens, adsistit. Inprimis facile sentitur, omnem 13.
primorum conceptuum impetum, omnemque perturbationum liminarem atque primitivam agitationem, contingere circa stomachi initium. Etenim si ex improviso bombarda fragorem emittat, eodem ictus rumore, circa os stomachi percipitur concussio. Sic, si repentè, nuncium triste deferatur: nuspiam sentitur repentina, acceleratque alteratio, quam centrali illo animæ hospitio. Adeo ut inviti atq; 14.
inadvertentes ante me, ibidem locaverint concupiscibile animæ diversorium. Quod quia est duratione prius, discursu, motu, atque sensatione externorum sensuum: ita denotat, imò convincit, animæ primordiale hospitium ibidem esse. Idque summopere visum mihi fuit scitu necessarium in morborum medelam, ut suo loco de Morbis demonstrabo. Manere namque 15.
plurimi absque spe emendationis: eo quod remedia fuerint adposita membro functionibus deputato, non autem radici, undè error promanaret. Ignorata nempè habitatione, & aula, ubi edicta formantur, perperam ad loca exfecutionum adhibita fuere pharmaca. Ignorato namque animæ sensitivæ loco, nescitum fuit hactenus, quod anima illa ibidem suscipiat primitivam morborum plurimorum labem, perturbationem, & contagium. Atque ibidem deberi medelas appropriari: si à radice, morborum medicamen sit instituendum. In quo sanè gravissimè est erratum

hacte-

16. hactenus. Saltem primi motus, sive impetus, qui in nostra non sunt potestate, jamdudum admittuntur contingere circa orificium stomachi, & sursum ad Caput scandere. Certum est autem omnem motum primum à centro incipere, adeoque centrum animæ esse, ubicunque sentitur conceptuum initium. Dicuntur autem impetus qui non sunt in nostra potestate: eo quod sint animæ sensitivæ primi conceptus, adhuc inordinati, nondumque Mentis imperio lustrati. Id autem quod de sede animæ sensitivæ scribo: in-
17. telligo etiam pro Mente immortali. Siquidem Mens non habet propinquius, aut similius sibi subjectum in quo hospitetur, quam illud lumen vitale, quod dicitur anima sensitiva, in qua scilicet Mens involvitur, & mandato divino ligatur vitæ vinculo. Pereunte autem sensitiva, per sui annihilationem, non potest Mens diutius in corpore subsistere: Ideoque ad Ens entium properat, ut ad deputata sibi loca
18. transeat. Itaque animæ sensitivæ radicalis torus, est in Archeo vitali stomachi, statque manetque ibidem, tota vita. Non quidem quod sensitiva hospitetur in stomacho tanquam sacco, pelle, membrana, olla, carcere, cellula, vel cortice: nec est in ista sede comprehensa pro more clausorum corporum, intra erumenam: sed exorbitanti modo, inest in puncto centraliter, ac velut in atomo, unius membranæ spissitudinis meditullio: Estque in loco nihilo-
19. minus non planè localiter: Sed quia omnis anima est lumen, à Patre luminum, rerumque Creatore, datum: lumina autem, alibi probavi esse immediatè in loco, & mediatè in aere locato. Sic quoq; sensitiva est in loco, sive sede, de qua impræsentiarum scribo. Mens autem cum sit substantia luminosa, penetrat lumen creatum, quod anima sensitiva est, & viciſſim hoc penetrat Mentem, eamque obtundit sua corruptelæ contagione Adami. De qua lib. de vita longa, de mortis introitu in homi-
20. nem. Est ergo anima sensitiva, caduca, mortalis, mera lux vitalis, data à Patre luminum, nec alio modo verbove explicabilis: cum in universo nil sibi habeat simile, præter lucem candelæ: quæ quia urit, adhuc analogica tantum, ac multum dispari similitudine, ac velut per exteriorem siliquam, comparari igniculo potest. Idcirco 21.
nimirum sensitiva illa, quanquam in loco, localiter sit præsens, atq; hospitetur; non comprehenditur tamē à loco aliter, quam sicut est flamma candelæ in exhalatione accensa, estq; lux, in illa flamma, tanquam vita, in præfata anima. Sunt tamen lumina vitalia nequaquam adurentia, sed totidem diversitatibus separata, quot sunt animarū differentiæ. Atq; inde à S. Jacobo vocatur 22.
Deus, Pater luminū. Calor itaq; animantum, non est fontalis luminis animæ: sed vitæ vitalis lux calefaciens: adeoq; est productum vitæ: nō autem ipsa vita. Ideoq; & lucis solaris æmula: prout in pisce, lumen vitale friget actu, quia de natura lunæ. Atque ob id, duo tantum, & sufficientia, fecit Deus lumina magna, ad vitam sublunariū. Quorum tamen luminum luces, sive ipsæ animæ, sunt subjecta inhærentiæ. Atque prorsus creaturæ neutræ inter substantiam & accidens: quia de patria mundi intelligibilis. Ergo in anima sensitiva (neq; enim alibi uspiam in caducis) tanquam luce spirituali, à Patre luminum facta, conjungitur mens immortalis, quæq; etiam per manum Omnipotentis, utrobiq; præsentis, vel per Angelū connectitur sensitivæ animæ per vinculum vitæ, id est, luminis vitalis. Quæ præfatæ lucis est inseparabilis proprietas. Ipsa autem Mens immortalis est substan- 23.
tia lucida, incorporea, immediatè Dei sui imaginem referens, quia eandem in creando, sive in ipso empsychosis instanti, sibi insculptam suscepit. Utraq; namq; anima simul creatur, & conjungitur à Deo, qui suum Creatoris honorem nulli tribuet unquam creaturæ. Ante lapsum Adæ autem, non erat anima sensitiva in homine: quo modo autem illa, cum morte simul in naturam humanam descenderit, id suo loco.

24. Saltem per adventum ſenſitivæ animæ intravit mors & totius noſtræ naturæ corruptio, obliterataque eſt prioris naturæ majeſtas & integritas. Siquidem dum mens immediatè vitæ munia obibat, nec ſenſitiva adhuc eſſet, etiam immortalitas aderat, neque intellectum tenebræ bel-
25. luinæ adhuc occuparant. Adeoque naufragium homo in natura ſua quidem paſſus eſt, atque irreſtaurabile: ſed per renaſcentiam, ſubter tribulationum calamitates, longè excellentiori modo exaltatus eſt homo, dum ab imagine Dei aſſumitur adoptatus pro filio ejus. Porro eſt prorſus neceſſarium, quod omnis motus impetus primi, primique conceptus animæ, contingat in cubiculo animæ: quod etiamſi maximè ſentiatur circa orificium ſtomachi, ſitque Deus admirabilis in operibus ſuis, quod nimirum in membranis ſtomachi, Uteri & Menyngum, ſibi com-
26. placuerit, diſponere adeo admirandas poteſtates, quod velut quandam Reip. imaginem præ ſe ferant: attamen reperi Splenem inſervire pro fermento ſtomachi, ejuſque Sole, coctore & directore: Idcirco amborum viſcerum conſpirationem decrevi vocare Duumviratum. Nam quanquam fermentum digeſtivum, atque ſimilia ſubſidia, videantur famulatum referre. In vitalibus tamen famulatus, ut poteſtatem atque vires continet: ita etiam dignitatem & authoritatem ſpondet. Adeo ut ſicut in ſtomacho ſunt ſenſus, deliquia totius, atque coctionum privilegia maximè ſenſibilia, manifeſta & aperta: nihilominus ſpiraculum vitale, tam multiplicium arteriarum, tamque potenter ſtomachi digeſtiones cauſans, juſſit abſque dualitate, diſſidio aut præferentia potentiali, unam utriuſque viſceris fieri debere œconomiam, diverſis quidem officiis, in unum ſcopum conſpirantem, licet utrumque ſingulariter operi ſuo attendat, idcirco & loco ſeparatum. Unicus nimirum eſt Duumviratus niſus, concors conſertaque intentionis chelys. Vicinus ergo Splen ſtomacho foris incumbit, quaſi eundem foveret vitali arteriarum contextu. Non 27.
quidem quod arteriæ omnem dent vim Spleni: ſed ſe habent viſcera per modum Aſtrorum. Nam quamvis Aſtra à Sole lumen mutuent; Ineſt tamen ſingulis peculiaris ſua proprietas & agendi robur, quod in luna eſt longè evidentiſſimum, circa maris receſſus, æſtus & exundationes. Eſto ergo, quod arteriæ Splenis vices Solis habeant. Ipſe tamen Splen geminam at natalem dignitatem ſibi peculiarem obtinuit, licet cordis famulitio in præparatione ſanguinis & ſpiritus vitalis gaudeat. Ergo Splen ſedes Archei eſt, qui cum ſit organum immediatum animæ ſenſitivæ, determinat actiones vitales animæ in ſtomacho reſidentis. Vix enim anima ſenſitiva meditatur quippiam, citra opem Archei, quia non gaudet abſtracta, ſicut mens, quæ in ſui receſſu, per ecſtaſin quandoque, citraque Archei, corporaliſque auræ adminiculis intellectualiter multa & magna contemplatur. Subminiſtratur quoque in exorbitationibus Archei, averſio, confuſio, exorbitatio, indignatioque. Ipſaque ſenſitiva anima, tan- 28.
quam mentis ſiliqua, ſemper Archeo, velit nolit, utitur. Hinc nimirum Amentiæ omnes, (quarum aliquot tantum enotuere) dictæ præcordiales, hypochondrioq; adſcriptæ. Quæ tamen ab eadem ſede, ut & eodem animæ fonte, velut unici puncti læſione, promanant. Remedia quoque vix 29.
extra ſepta ſtomachi, materialiter exeunt. Ideoque rara ſunt, quæ ad Lienem traducantur, quod in quartanæ difficultatibus ſatis eſt obvium. Mens enim immortalis, citraque conjugium animæ ſenſitivæ, Adamo per omnipotentiam inſpirata legitur. Illudque vitæ ſpiraculum ſubſtantiam dicit: Ideoque nec illud brutis inſpiratum reperitur: Mens ergo Archeo pri- 30.
mitus, ut organo ſuo alligatur immediatè, quem proinde quotidie novum, pro lubitu, è cibis ſufficienter ac ſemper ſubſtituere poterat, ac perpetuò æquè validum.

31. dum. Atque hinc vitam immortalem, se condignam, suscitare. Siquidem, Mens immortalis utrobiq; præsens, cuncta vitæ munia immediatè per Archeum (quique ideo à Mente suam mutuat vitalitatem) peragebat, qui etiam proinde rebus mortalibus quodammodo superior, excellentiorisque monarchiæ, quàm sublunaris alumnus videbatur. Hæc sic ante Adami lapsum. At quandoquidem eadem transgressionis die facti fuere mortis rei, Advenit anima morti subnoxia, Mentis vicaria, & socia. Cui videlicet ipsa Mens dispositiones regiminis corporis mox transtulit. Etenim primùm erat immediatum connubium Mentis immortalis, cum Archeo. Mox à lapsu, & sensitivæ suscitatione retraxit se Mens instar nuclei, in centrũ animæ sensitivæ, cui per vinculum vitæ alligata est. Mens non alitur cibis, poterat cibos pro suo Archeo eligere, & præparare: qui nunc indefesso studio cogitur pro suo vigilare alimoniæ sustentaculo. Idque sensim minus minusque appositè sibi parat, & applicat, ob defecturam animæ sensitivæ durationem, & potestatem. Sic ergo de Sede Mentis, de mortalitatis occasione materiali, morborum & ametriæ necessitatibus, primum dicere debui: Siquidem quæ hic requiruntur, in Tractatu, de mortis introitu in naturum humanam, ad longum demonstratur, cum explicatione Textus: *Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ.* Pro Corol- 32.
lario ergo. Locus animæ centralis, est Orificium stomachi, non secus atque radix vegetabilium est locus vitalis eorundem. Mens sedet in anima sensitiva, cui vincta est deinceps à lapsu. Cerebrum autem, est membrum exsecutivum conceptuum animæ, quatenus præsidet nervis, & musculis, quoad motum: sed quoad sensum, possidet in se facultates memoriæ voluntatis, & imaginationis. Deficiente ergo stomacho, pallores, tremores, siccitates, Atrophiæ, Tormina, Asthma, icteri, paralyses, contracturæ, vertigines, apoplexiæ, &c. Mirantur quippe Medentum celebriores, quod sæpè defectus extremi superentur non aliàs, quam per remedia stomachica, quodque malum stomachi pariat dissitos procul à se morbos. Et Moderniores stupefacti, quod potiones vulnerariæ sanarent feliciter vulnera artuum. Quodque apud Paracelsum, Cancer, lupus, ulcusve esthiomenum, per potum sa- 33.
nentur. Error ergo partes exteriores malè affectas curantium, tanquam si essent fundamentales, quique circa caput, ab inferis læsum, totam medelam transferunt, provenit hactenus, propter insciti am Sedis animæ, vitæ, atque regiminis.

A SEDE ANIMÆ AD MORBOS.

1. PRobatur *major sensus in ore stomachi, quam in oculo, aut digitis.* 2. *Ubique incoactæ Scholæ consentiunt Paradoxo de Sede Animæ, licet apertè inde dissentiant.* 3. *Planctus multa Venere exorbitantium.* 4. *Vita stomachi præsidet cæteris digestionibus.* 5. *Fermentum stomacho amicus, est hostile deinceps singulis digestionum officinis.* 6. *Diversi morbi è transplantato fermento stomachi, suscitantur.* 7. *Catarrhorum decipula.* 8. *Morborum basis.* 9. *Probat id Arthritis.* 10. *Plurimi Morbi fluunt centraliter è stomacho, qui è capite metuuntur, & medicantur.* 11. *Commixtio characteris morborum quorundam qualis sit.* 12. *Periapta quomodò operentur.* 13. *Probatur Sedes Animæ non esse in ipso Corde.* 14. *Notabilis circa characterem morborum.* 15. *Effectus pavoris; cur varient effectus suos.* 16. *Idem consideratur pro causa occasionali venenosa.* 17. *Appropriantur humini vitali.* 18. *Objectio.* 19. *Intentio Authoris.* 20. *Dogma notabilissimum circa remediorum directionem, potentiam, progressum, &c.* 21. *Sanatio remoti vulneris, & notabilis vis alcalium, è stomacho, inhibentium acores remotos.* 22. *Deceptæ Scholæ circa remedia vulnerum.* 23. *Alcali, potentialiter latens in herbis, rebusque aliis præstat, quæ Alcali crematorum non ita facile.* 24. *Vulneris & ulceris diversitas in remedio, unde.* 25. *Examinatur vis diuretica, in vulnerario, potentiali Alcali.*

Per-

1. PErsæpè Os stomachi non fert manum adpositam, licet costis utrimque innisam, certo indicio, ibidem subesse sensum acutissimum ac præcisum, qui alioqui magis in digitorum extremis, ad distinguendum palpabilia requiri videbatur. At non posse pati incubantem manum, utut grato tepore obviam, neque suo pondere gravantem: idipsum prodit vitam ibidem omnis sensationis fontem: qui tamen ut primariò se sic affectum accusat: ita quoque palam facit, se esse animam sensitivam, primariò nocivis obviam, menti immortali
2. obvolutam. Sed ecce ad Scholas retrospicio, quæ incoactæ fatentur Orificii stomachi teneritudinem, sive nimis acutum, accuratum, ac præcisum sensum, causare omnem pænè animi syncopem. Hæcque sic ajunt, nec interim ad sua sese reflectunt axiomata, de Corde stabilita, nec considerant quod acutus ille sensus, sic ab illis nuncupatus, nil aliud arguat, præter vitalem promtitudinem: non autem quod uni magis, quam alteri, plures vel magis aperti nervi, contigerint. Non interim semel considerarunt, vitam, sive animam illa sede hospitari. Nolentes in sacco, vel membrana, animam speculari: eamque potius in aurium cordis follibus, desideve cerebro, depositam credere maluere. Etenim etsi manus vinctas traderent, dum animadverterent in membrana uteri, vires totum turbantes, aut consternantes: nondum tamen Scholis datum est, privilegium intuendi & fatendi, pariter id sto-
3. macho concessum esse. Multorum quidem querelis, compellebantur stulta Venere lascivientium: quod serotino ululatu se oppressos, anxiatosque circa os stomachi plangerent. At non proin Scholæ revocarunt in dubium, ethnicorum tradita, nec saltem obiter compunctæ ambigere ratum duxere: An fortè ibidem vitalis initii lumen, sive introitus esset, qui primariò lacessentibus causis affectus, primus sentiret sui incommoda. Neque enim decernitur mandatum, nisi ex aula: ut neque vitæ potestas delegatur, quàm à vita præside, id est, anima. Quippe exin primò manifestatur, qnod nisi character ab anima sensitiva concessus, imprimatur semini: idipsum sterile sit permansurum, ac monstrosum. Non secus atque Peponis flos, cui à tergo exiguus pepo non cernitur adnatus. Igitur si anima hospitaliter sedeat, unde semina originaliter suæ fecunditatis characterem mutuant. Potestates tam vitales, quam propagativas, ibidem quoque latere, est indubium. Atque insuper, quod 4.
animæ sensitivæ ista sedes, nedum moderetur stomachi digestivam facultatem, & ad hoc suscitet fermenti stomachici anonymam aciditatem, eamque sinat sibi juxta legum naturæ vigorem præcidi, & termino accurtari. Verum, ipsa vita stomachi præsidet cunctis totius digestionibus, utcunque in abditas vel etiam remotas latebras dispersis. Id nimirum animæ, singulari radiatione, vitæque suæ velut participatione, est proprium, tanquam si solo nudoque nutu, atque Duumviratus mandato, quoquoversus obedientiam, & à quovis sibi deberi cogeret. Undè pariter sequitur, eundem vigorem vitalem dilatari quoquoversus: erroneoque ductu, ejusdem quoque exorbitationes transplantari morbificè, usque ad ultimos digitos. Ita nimirum hostile illud 5.
acidum, quod licet stomacho sit gratum, imò & peræquè requisitum: jam tamen in fundis alienis evadat inimicum. Neq; enim eminus mutuanda est probatio hostilitatis illius. Siquidem in canicularibus sat obvium, carnes, statim atq; corruptionis initæ lumē subintrarunt; juscula acida dare & colore insueto tincta. Ergo delato ho- 6.
spite peregrino stomachi, per vitale initium, ad agrum peregrinū, sequitur eo ipso statim aliquis defectus peregrinus: qui sui præsentiam, plerūq; etiam statim prodit.

Morbus

Morbus est scilicet, qui si in venas delatus sit, errore Duumviratus malè accensi, febres parit. Sin verò in habitum corporis, vel ad artus deferatur aciditas hostilis, mox adsunt diversa apostemata & Arthritidis errores. Apostemata inquam, quæ minima materia, non secus atque spinæ, aut spicula adacta, mordicant; in pus denique, ichor, saniemve properant.

7. Hæc nimirum est Catarrhorum fallax decipula, quæ Scholas usque in modernum diem irretivit, per varios humorum non exsistentium decubitus, defluxiones, casus & lapsus. Ac facilè fuit Satanæ, eò proclives mentes per paganismum seductas, præcipitasse: non secus ac Astrologi animadverterunt Lunæ ac planetarum inexplicabilem situm, finxere excentricos secundum quid, & simpliciter, quos quidem sciebant esse vanos, atque fictos ad necessitatem situum, dimetiendo repertorum. At in medendo id propinquius fuit Satanæ, sic decepisse suos, id est paganos, quod sensus ad manum esset suasor industrius, & importunus. Cui obvenire neglectum est, dum ars ad lucrum festinans trahi cœpta est. Siquidem facilè è diductis, Tractatu de Catarrhis, concludi demonstrativè, atque necessariò, est obvium cuivis, quod nulla sit materia pro Catarrhis, non locus item culinarius, in quo, aut ubi pararentur, ut neque canalis, per quem tam diversimodè defluerent, etiam ad distan-

8. tissimas corporis oras. Quin longè facilius ac propinquius sit, (obstat autem sola semel manus tradita gentilitati, perque credulitatem sibi præclusisse viam inquirendi vera) meditari, à principio vitæ, vitam quoquo versus continuari; à vitali quoque demum errore, spargi errores per totum, in totum quoque, vel in partem tam continentem, quam contentam. Hòc denique fundamento semel præterito, irritum fore quodlibet remedii genus, à posteris Satanico astu deinceps deceptis, temerè ac frivolè excogitatum. Quod utinam Posteri sat mecum contemplarentur. Nam exin etiam magnam mortalium cæcitatem, tam in medentibus, quàm passim in medicatis, facilè cum lacrymis deprehenderent. Succen- 9.
turiantur enim primi podagrici, accusarentque stomachum, seque ibidem primos sentire motus, ac velut agitationes febriles tanquam præcursores accessus, Solo nimirum adspectu, vitalisque luminis irradiatione conceptus, natusque ibidem acor, erroneè transfertur in seminale gluten, quod Synoniam jam appellant, estque articulorum transparens semen nutritivum, ibique copiosius depositum, ob motuum frequentiam, & ossium fortem compressionem. Siquidem aliàs, quamprimum ossa mutuo confrictu æstuarent, & siccarentur. At fœcundius quanquam multò, hæc sint Capite de Podagra, delineata: juvat tamen me planius dilatare. 10.
Occurrunt nimirum diversi morbi, qui suam originem centraliter è stomacho desumunt, quorum ortus atque remedium infausto hactenus omine ignorantur. Sunt namque in concavo stomachi, acidum, amarum, salsum, nidorosum sive putidum, virulentum, insipidum, &c. Ac inprimis acidum, fermentale ac digestivum, sive transmutativum, non est stomacho proprium, aut geniale: verum ipsi præparatur & inspiratur à Splenis vicina sibi ad hoc culina. Quo nimirum fermento deficiente, eo ipso, est apepsia domi, bradypepsia, appetitus dejectus, ciborum nausea, quæ febribus statim conspiciuntur vernacula atque stipata: quapropter dixit Senex: *Acidos ructus nidorosis supervenientes, bonum.* Nonnunquam etiam contingit, parcum fermentum affluere ad stomachum: inde quoque atropsiam suscitari, ciboque evadere coctu difficiles. Imò stomachus, qui ordinario sensu orbatus videtur, nec sentit nisi noxia, quotiesque afficitur indignè, à peregrinis intra se contentis: statim sub exiguitate fermenti, aquosum liquamen parit, & cum nausea extrudere satagit. Aquosum au-

tem dico, quod subinde nil nisi mera aqua, viscida item mucilago, etiam insipida sæpè, ac non rarò, peregrino acore imbuta, qui à fermento vitali sic discrepat, ut mortuum à vivo. Adeo etsi participent in gustu, longissimè tamen ab invicem distent, quod videre est in amaritudine absynthii, & cucumeris asinini, vel colocynthidis. Etenim dum potus, simulque agglutinandum alimentum in stomacho, peccant penuria vividi fermenti, statim fatiscunt in amarum flavum liquamen, quod Scholæ hactenus fel viscus, imò etiam unum de quatuor constitutivis cruoris falsò dictarunt, nesciæ interim, quo authore & ductore, bilis in Jecore separaretur mera à cruore sibi connato, ac intimè permisto, deferreturque solitaria ista bilis (multum certè mutata à bile cruori innatante) ad stomachum. Cum non sit iter ab hepate ad stomachum, nisi per tot devia, quæ hanc Scholarum inventionem stupiditatis meritò accusent. Dum autem alimentum appropinquat stomacho, ut ipsi assimiletur, eumque alat, deficitque præ penuria fermenti, vel aliàs oborta in stomacho procella, statim putret, & nidore infame fit. Nam tepido loco detentum, quod jam limen vitæ intravit, susceptumque est in numerum mox vitalium: statim quoque putret, nidorosum fit, imò si mora accesserit, cadaverosum evadit. Undè Colera, lienteria, Cœliaca, &c. subinde quoque Archeus stomachi, vel fermenti acidi paucitatem supplere volens, indignatur, paritque acidum acetosum, crudele; indè Orexes, itemque tormina, tam in stomacho, quam ipsis intestinis, plerumque crudelia. Sin verò acidum moderatum affluat, & superfluat cibi copia, vel asperitas, tum cibus totus amaricat, flavum istud crassumque excrementum per ejusmodi degenerationem sucrescit, ac varia inde malorum seges, in diarrhœam succensa oboritur, nisi totum simul statim dejectum fit. Nonnunquam etiam Archeus stomachi concipit furorem, accenditurq; sponte propria, sic ut acor non in cibos feriat, sed errabundè ipsum Archeum inficiat. Tum scilicet concepta est Arthritis, & Archeus per totum diffusus, proximè tamen sua aciditate afficit synoniam, sive semen crudum, proximè assimilandis ossibus adjudicatum, ideoque intra juncturas depositum. Contaminat verò synoniam partis debilioris in robore naturæ. Censeturque ideo Arthritis, pro lubitu, partem quam apprehendit, eligere. Et quia acor ille, in stomachi centro susceptus, per Archeum ad remota dispergitur: ideo falsum est, defluxiones à Capite, per nervos ac venas propagari. Sic nimirum ingentia ventris tormina, partium syntereſi, acorem in stomacho proritant nocuum, qui dein manus pedesque, non raro portento, contractura vibrat, itemque mox dein quoq; paralysi resolvit. Indebitus itaque stomacho acor, si alimentum roridum, spermaticumque ejus sumen apprehendat, utut tenuiter, vertigines proritat, eóque turbidiores, quo hæc magis posticam ejus partem aspiciunt. Apoplexia verò suboritur, dum alieno planè motu, ac hospitio, à cavo stomachi, in venas ejus intrat mucilago insipida circa orificium, servatq; lateris sui rectitudinem, magnamque à minori distinguit, carentia, vel præsentia virulentiæ. Est autem plerumque chronicis ejusmodi morbis, character aliquis sigillaris. Sic nimirum podagra profluit sæpè à parentum initio, in prolem, ibidemq; plurimos patienter exspectat annos, antequam illius fructus proprius suam nanciscatur maturitatem. Ergo in initiis vitalibus, & radicalibus organis stomachi (quæ sunt ipse Archeus localis, sive insitus) hæret posthumus ille translatusque hereditario jure character podagricus. Ac consequenter pariterque etiam, qui per vitæ inordinationem sollicitatus acquiritur, sedet is in Archeo orificii stomachi, qui dum tœ- 11.
dio affectus, hospitis peregrini insolentiâ, sese acuit pro ejusdem expulsione, atque inde etiam fructus Apoplexiæ emergit.

Nec

Nec est enim character ille podagricus silens, materialiter aliquo intus depositus nido, segregatoque stabulo in plicis aut rugis stomachi exceptus, tanquam tartarus aliquis exoticus adhærens. Sed est in ipso vitæ Archeo concreditus character. Fingamus nempe suppositi proprietatisque unitatem, qua character ille, ad podagram, apoplexiam, vel Epilepsiam jacet tumulatus, excitaturque statis stationibus maturitatis propriæ, vel commovetur quibusdam assumtis cibis, vel odoribus. Dein consideremus acorem naturalem stomachi) jam degenerem, itemque teneritudinem orificii ejus, syncopes, & epilepsias suscitantem (quæ nil testatur, præter facilem sensum, læsionem, passionem, ac perturbationem vitæ, adeoque præsentem hostem, à rebus plurimis tumultuantem) itaque si excitetur acor præter naturam, qui commisceatur Archeo, cumque hic præsit digestionibus singulis, radialiter defertur acor iste ad peregrinos lares, quibus est totus hostilis: atque inde Arthritis prosilit. Sin verò cibo aut potui connectitur, adsunt dolores colici, tormina, aliæque partium exorbitationes occasionaliter. Quod si verò acor stomachi degeneret, seque associet veneno opiato, cum penetratione versus sedem animæ, statim adest epilepsia. Sin autem suboriatur mucilago putida, ad amarorem prona, vertigo, & fortius insurgens Apoplexiam suscitat. Nec etenim opportunum est, præcisè illa invicem distinguere, dum materiam sive occasionem exhauriri præstat.

12. Saltem quædam externa periapta custodiunt à casu, & accessu epileptico, quod signo est, vel impediri fructum characteris, vel applicationem occasionis, ad Archeum: utroque scilicet modo præpediri, extingui, vel annihilari nocuum, ne Archeo commisceatur. Quinimò ut vegetabilia plerumque solent hyeme dormire, ac velut excitari, sub ver, ut gemmam, frondes, flores, aut fructus edant. Ita character podagricus, epilepticus &c. stata quoque periodo concitatur in maturitatem, nisi anticipet eam importunitas proritantium. Saltem vertigo, & Apoplexia, &c. quanquam intra occasionales causas referantur: sedent tamen proximè intra ipsum vitæ nidum, in Archeo, qui nimirum insitus est ventriculi orificio. Quam facili enim compendio, per appensa, Caducus suspenditur, ac detinetur? Eò quod impeditur causæ noxiæ in animam sensitivam introitus, est nempe penetratio causæ noxiæ in Archeo latitantis, ad intrò, quæque idcirco Mentem prorsus tollit: Cordis scilicet pulsum quidem relinquit: at sensum, imaginationem, omnemque animæ principem potestatem ita pessumdat, ut pro illo spatio planè sublatæ videantur. Undè & stylo ferreo notandum, animam ita pessumdatam non habitare in Corde, nequicquam titubante. Podagra autem, sicut extrorsum tendit; ita character ejus non tam penetrale sive sedem animæ, quam Archeum digestionibus præsidem, affectat. Quæ ideo contingunt, eò quod character podagricus hereditarius, ab generationis initio, & dudum ante empsychosin fœtui inustus est: Ideoque solum spectat Archeum, non autem animam, qui solus totum in se onus tum sustulit. Ille verò, qui per vitæ exorbitationes, podagræ character acquisitus est, tametsi annoso viro advenerit, servat tamen naturam suæ proprietatis. Unde manifestum fit, cujusvis morbi characterem esse promiscuè, in animæ sensitivæ gremium admissibilem. Adeo ut sicut pavor ingens plures fecit epilepticos in vitam: ita consimilis pavor plures à podagra deinceps reddidit immunes. In uno scilicet pavor generavit in syndesmo, vitæ, & animæ sensitivæ, characterem epilepticum: qui pavor necuit; uno vel altero gradu dimissior, & exterius, characterem podagræ, eumque reddidit vel congelatum à pavore, vel saltem oppressit ejus radicem. Atra bilis apud

13. 14. 15.

Hippocratem (quæ cum nusquam unquam exstiterit, pro effectu, bili illi tributo, est sumenda) in præcordiis subsistens (sedem enim animæ sive Duumviratum respexit, nondum notum) si in corpus spargatur, epilepsiam provocat: sin vero in animam, dementiam. Fuit nempe ista primi seculi planities, quæ res quidem candidè trutinabat: sed defectu luminis
16. superni, non adivit ad rei fundos: sunt quædam simplicia, quæ citra censualem abhorrescentiam; quæ suo esu pariunt veram dementiam, alia verò somnum faciunt; quædam quoque dementes in vitam, alia autem tantum deliria, velut ebrietates quasdam proferunt; Ad quorum quoque paritates, velim characteres morbidos computari. Utpote nedum assumtis hostilibus ejusmodi rebus, sanitas, Mens, aut vita alienantur: sed intus conceptis, partis procuratisque materiebus noxiis, vel etiam solis characteribus, introducuntur in vitam, aut vitæ organum Archeum, diversæ proprietates. Eæque nedum bonæ, patrum aut Avorum inclinationes, in semen propagatæ: sed & morbosa quædam seminaria, qualia in simplicibus, velut nobis comminata, connascun-
17. tur. Quæ quidem ut animadversionem seriam merentur: ita multò magis, quoties illud hostile ac morbosum virus diversimodè copulatur, nunc fermento stomachico, nunc Archeo insito, tum demum spiritui arteriali: non rarò quoque radialiter ipsi vitæ, quæ nimirum nil nisi lumen centrale est, à radiali quoque lumine quovis penetrabile. Sic videlicet, lumen vitale animæ sensitivæ, penetratur à copulato sibi lumine peregrino, non secus atque lumen, trans vitrum coloratum, tingit lumen simplex in pariete. Equidem in monarchia vitalitia, quæque descendit à Patre luminum, sunt lumina ista viventia, quæ aliàs in simplici solari, aut in lumine colorato, lucent, tributæ prorsus caduco. Estque combinatio luminum viventium, planè vicissim tolerabilis nedum: sed & in invicem activa. Adeo ut hinc conspicuum sit, quod Pater luminum frenos cohibeat vitæ, totiusque naturæ. In arteriis itaque lienaribus, vel in ipso parenchymate illius visceris, jam inusta est proprietas (quam characteristicam morbi voco) vel demum in ipsa stomachi membrana, venis, nervis, sive etiam in eorundem Archeo vitali, quæ proprietas sese in animam sensitivam per intervalla propagat, vel continuo fomite translucet, cogitque animam istam sibi fore pedissequam. Adeo ut anima ipsa, ejusve vita, aut Archeus vitalis, per vices sollicitata efferantur in aliquem motum furoris, amentiæ, syncopis, vertiginis, epilepsiæ, apoplexiæ, paralysis, contracturæ, &c. Accusabit 18.
(sat scio) pars adversa, discendi incupida, nebulam quam spargo, dum ad vitam, ad lumina vitalia, sive ad mundum invisibilem, ubi Pater luminum præsidet, hæc sublunaria detorqueo. Sed quæso reminiscantur, hanc esse viam rectam, quæ aliàs à priori investigari nequit. Sciantque, vitales motus non nisi cieri, & dependere à vita. Sive interim vitam nostram contemplemur, sive demum vitam, vitalesque proprietates, quæ nobis morbosæ, mortales, ac exosæ appareant. Equidem ubique 19.
non intueor nisi bonum commune proximi, aperire fenestras, quibus lumen naturæ hactenus obscuratum, adventare queat in Scholas, & feliciora me ingenia. Submovi propterea complexiones qualitatum elementariarum, itemque humores, tartaros, atque hujusmodi somnia Scriptorum: optarem in vicem illorum, introduci veram naturæ cognitionem, nostrique indaginem. Denique Catarrhos de medio sustuli, ut vana figmenta, fractosque baculos, quibus inniſi fuere mortales hactenus. Adeoque quicquid hos decepit, fraude doloque defluentis humoris, tanquam causæ morbificæ, id totum in fructum atque productum causæ vitalis referendum esse:

quod-

quodque materialiter è capite defluere, putatum est in Scholis : id à sede animæ vitali jaculari, sagittari, radiari, & propagari, communi Archei ductu, vel vitæ participatione instillari. Bone Deus, quantum dissentio ab Antiquorum traditis ? Utinam sint, vel saltem utinam facias, qui me capiant, & ditiore talento spem ægrorum foveant ! Sed tu Deus, facies in his, juxta beneplacitum tuum, cui omnia & singula, quæ habeo, scio, video ac pos-
20. sum, totaliter refero & offero. Redeo ergo ad orbitam : Inprimis herbas vulnerarias operari virtute cujusdam innati alcali, aliàs ostendi. Docui nimirum Mercurium, tam præcipitatum, quam sublimatum, facilè revivificari, imbibito per bullitionem succo clarificato vulnerarium. Undè consequens, herbas excellentiores in hoc gradu esse, quarum succus ille bullitus cum præcipitato, & dein ablutus, facilius atque copiosius Mercurium revivificaverit. Quapropter & in medendo præcellit lapis cancrorum, si cum vino, quam si in aqua potetur ; eò quod is lapis in vino, facillimè vim atque saporem lixivii induat. Nec quæso proinde horreat Medicus vini usum in vulnère, febri, &c. Nam eo ipso, ut sapit alcali, vini vires atque proprietatem amittit. Sic nempe propinatur feliciter alcali è tilia, non secus atque pulvis ille cancrorum. Invitavit nos enim Dei bonitas, ut propter raritatem, qua pauco spatio lapis iste subsistit, mortales trahantur in admirationem illius, atque inde etiam discant vires, trutinentque proprietatem æquè mirabilem, qua vulneratis, contusis, ac ex alto præcipitatis proficit.
21. Mirumque hic elucescit statim nondum explicatum. Quod nempe sanatur vulnus in pede, etiam & crure, sive in maximè remotis ab ore partibus : quorsum tamen nullum alcali accessum impetravit unquam. Quatenus scilicet alcali hujus lapidis corrigit acetositatem, quæ in membris extimis sive habitu corporis accensa est, & parata accendi. Neque enim à stomacho transit vis alcali, per venas, usque in digitos pedum. Sed neque eo admittitur, & quanquam admitteretur, non tamen posset per prævias digestionum quæstiones, atque examina, pergere libera, & infracta. Nemo enim est, qui hoc nesciat, mihique non permittat, quæ dixi. Er- 22.
go inde prorsus liquet, quod alcali istud, etsi non vadat materialiter usque ad habitum corporis : attamen sufficiat, ut sui proprietatem radialiter eo usque dispergat, modo in stomacho, digestionum fonte, vitæque Archivo, aciditatem vetuerit. In quo manifestatur vis stomachi in omnes digestionum familias. Quapropter à contrario sensu, percepere quondam, quod vinum, quia facilè nobis intùs acescit, accendat atque pervertat vulnera, nisi adhibito vulnerario alcali, vis ista acida vini mitescat. Siquidem vulneris detrimentum, internus & fermentalis solus acor est ; quo absente, festinant labra continui concurrere. Quapropter Scholæ deceptæ, universaliter vinum vulneratis vetuere. Quod hodie usus remedii vulnerarii, in Scholarum dedecus improbavit. Nec materialiter enim vadit alcali ad longinqua, ut acorem inhibeat : cum nec quidem ad lienem, quartanæ sedem, penetrare queat. Sufficit itaque, quod in stomacho, digestionum omnium Rectore, acorem cohibeat. Non quidem quod fermentum acidum stomachi pessumdet : sed quatenus corrigitur, impediturque fermenti translatio ad longinqua. Quod & ipsum confirmat præfatum paradoxon, nempe quod digestio stomachi præsideat mille culinarum digestioni particulari : Dein quod materialiter non fiat alcalium peregrinatio. 23.

Ac præstet alcali horum lapidum potare, quam calcinata conchylia. Eò quod etsi juvent, sitque alcali longè in calcinatis potentius; attamen quia sub actuali vigore, fermentum stomachi vitiavit, vel saltem inclinant. Ubi lapis Cancrorum, non tam in fermentum, quam in fermenti productum feratur. Obvia quoque ratio, cur lapis iste, illique herbæ similes, sanent ingentia etiam remota vulnera: ulcusculis tamen in gula, larynge, aut vesica nequic-
21. quam opitulentur. Nam & hinc confirmatur, quod omne vulnus statum acescat, si impediatur quoque acor è stomacho vitali digestione ad vulnus diradians, remedio esse. Sed quia ulcus non suboritur è stomachi acore: sed ex proprio Archei partium vitio, & suscepto contagio. Quod etiam proinde non sedatur assumto alcali: & arcanis opus est, quoquo penetrantibus. Cibi namque, potus, & pharmaca, vim suam amittunt circa primam stomachi digestionem: nec altius vadunt aut feruntur, quia tantum nutriunt simpliciter, atque ideo omnem larvam nutritioni horridam, ibidem exuunt, & planè despuunt, vel alioquin in excrementa mutantur. Atque sic etiam inutilia fiunt conceptæ sa-
25. nationi. Quod si verò lapis Cancrorum sit diureticus, non est quod proinde sperandus sit adventus ejus, usque in vesicam, aut quod vis ejus maneat intacta, & infracta. Absit. Sat enim esto. Si lapis ille totum potum spoliet vi acescente. Quippe quæ sola est, utut minimum ejus in lotio deferatur, pariendi stranguriam, dysuriam, ardoresque Lithiasi familiares. Acor enim, tametsi à felle sano optimè subigatur: attamen tantillum ejus, potest hostile esse in lotio, partibusque illi subservientibus, non minus residuæ toti digestionum familiæ. Nunc tandem redeo ad jus Duumviratus, ut constet, quo pacto anima in suo corpore sua mandata diversimodè exerceat, agatque per modum jussus, moderaminis, regiminis, ut etiam truculentiæ, furoris, & tyrannidis, nec adhoc indigeat canalibus, ventis, vaporibus, fuligine, ac omnium minimè, ope calorum, frigorum, & defluxionum. Scholæ cernentes effectus Duumviratus, singulisque causas nectere arbitrantes, cuncta in ardores, vel humores, horumque decubitus transtulere, quasi ea quæ in nobis naturaliter obveniant, tantum per urgentem ponderum, calorum, humorumque imaginariorum necessitatem contingerent. Cumque ab anima, à viribus viventibus retrocesserint ad artificilia vel demortua Matheseos exempla, tandem frustra se operari cum admiratione, invita experientia, & solita vulgi observatione, plerosque morbos in catalogum incurabilium, vel numerum sponte sub cura culinæ sanari solitorum, quieverunt modo venam & alvum aliquoties usque in necem, vel spontaneam lassationem ægrorum deseruissent. Ac postremò plerumque agyrta, vel annosa anus curat, quos ipsæ Medentum experientiæ deseruerant.

JUS DUUMVIRATUS.

1. *Illustratur Aphorismus Senis.* 2. *Epilepsia & Mania probantur è Duumviratu prodire.* 3. *Somnum è Duumviratu esse.* 4. *Argumentum contra Capitis prærogativam.* 5. *Idem confirmatur ab invito Galeno.* 6. *Subterfugium Scholarum pro Capite.* 7. *Quid sexus singuli tribuant generato.* 8. *Vegetans potestas in & ex Duumviratu.* 9. *Fœtus diversimodè vivit.* 10. *Phantasia Cerebri statim interit, nisi ab inferis foveatur.* 11. *Anima cur dicatur in sanguine.* 12. *Conceptus ascendentes ex hypochondrio cernuntur statim in vultu.* 13. *Probantur primi conceptus, formari in sede animæ.* 14. *Somnum & somnia esse ex Duumviratu.* 15. *Inculus est in stomacho: ergo somnus & somnia sunt inde.* 16. *Odaxismus autem à Sensitiva tantum.* 17. *Scholarum opinio circa Incubum.* 18. *Notatur absurditatis.* 19. *Asinus Bileam, non est locutus verbum Angeli.* 20. *Historia præcipitis mei casus.* 21. *Recensentur aliquot Pylori dignitates, & stupenda propter facilitatem remedia.* 22. *De sede animæ pro Duumviratu.* 23. *Historia amentiæ ex pharmaco adhuc exsistente in stomacho.* 24. *Idem per lipothymiam.* 25. *Ab axiomate Scholarum.*

26. *Ex-*

26. *Ex tolerantia famis.* 27. *Perturbationes spectare Duumviratum, non Caput.* 28. *Studium nimium parit amentiam, sensibilem primum in stomacho.* 29. *Error Scholarum.* 30. *Per axioma Scholarum certatur in Scholis.* 31. *Somnum è præcordiis.* 32. *Remedium sapientorum.* 33. *Galenum carpit Vesalius.* 34. *Status innocentiæ qualis.* 35. *Primos conceptus male vocari esse extra nostram potestatem.* 36. *Memorandi potestas in Cranio, atque aliæ alibi.* 37. *Memoria Mentis, alia quam phantasiæ.* 38. *Sedes concupiscibilis & irascibilis Scholarum.* 39. *Splenis otia.* 40. *Caput sequitur præcordia.* 41. *Vis narcotica.* 42. *Vasa paratata.* 43. *Salacitas non reni, sed stomacho tribuenda.* 44. *Vitam caducam intrasse, & stabulari, ubi & anima.* 45. *Os stomachi est centrum totius trunci corporei.* 46. *Quid sit Messiam in suis lumbis gessisse.* 47. *Remedium enitenti mulieri.* 48. *Ruit Judiciaria Astrologia.* 49. *Externa lien quam vim habeat.* 50. *Cur prægnantis tempore infestetur miris conceptibus.* 51. *Mens non sit amens.* 52. *Conceptus lienares.* 53. *Morbi sanabiles & desperati, qui sint.* 54. *Simplicium dotes.* 55. *Conclusiones ab inscitia præcedentium deductæ.* 56. *Soporifera non medentur amentiæ.* 57. *Cos Lydius pro medente amentiis.* 58. *Objectio ignarorum.* 59. *Obesitas terminata.* 60. *Admiranda Duumviratus majestas.* 61. *Risibilitas quid, & unde soli homini adveniat.* 62. *Dominium Duumviratus in Pulmonem.* 63. *Origo Sputorum.* 64. *Determinatur vis sulfuris.* 65. *Cur stomachus imperet Pulmoni.*

1. HIppocratis est. *Quibus vena fortiter in hypochondrio pulsat, iis mox mens ægrotat.* Frequentissima enim est arteria lienis: ejus tamen pulsus non est manifestus, quantisper rectè valet & imaginatur. Dum autem perperam, mox forti pulsu, usque in aurem sinistram, non rarò etiam ab assidentibus audibili, amentiam denunciat. Id verò in spina digito impressa liquet, cujus pulsus ante ea ignotus, mox dein ante digiti tumorem molesto duroque pulsu agitatur. Ergo è liene
2. spinoso denotatur prodire amentia. Idem Senex atram bilem in præcordiis statuit (nomen enim præcordiorum, sonat stomachum cordis vicem subire) & inde præsagit Epilepsiam, si in corpus: Amentiam verò, si in animam subierit. Ergo utramque mentis impotentiam è præcordiis desumit. Vigent autem potissimum, ubi earum causa occasionalis præsto adest. Adeoque testantur Scholæ, ubi officina amentiæ latet, ibidem quoque in sanitate, recti judicii esse sedem, juxta axioma. *Est functio vitiata ejusdem partis, cujus est in sanis functio integra; & contra.* Etenim Amentiæ 3.
omnes, (exceptis soporum sororibus) tollunt vigilias. Certo argumento, quod somnus, sopor, vigilia, dementiaque eodem degant hospitio. Ut pote somnus, vigilia, phantasia, somnium, sunt potestates versantes circa idem subjectum, fiuntque eodem organo, & hospitio. Fateor quidem somnum, vigiliâ posteriorem: sed istud non arguit subjecti hospitii varietatem. Indubium est namque, quod in momento cesset omnis Mentis operatio per suspendium &c. Itaque si caput esset pro- 4.
prius imaginationis locus, perseverarent Mentis operationes, quæ tamen intercidunt, statim atque lux ab inferioribus est denegata. Galenus proponit cinerem, è 5.
combustis Cancris contra rabiem à cane profectam. Quæ rabies, in concupiscibili, sive metu liquidorum æstuat; undè illi nomen Hydrophobiæ. Ergo rabies jacet in parte concupiscibilis potestatis. Nec enim lixivium è cancris, ad Cerebrum deferri est aptum. Nihil enim eò vadit, quod prius in stomacho non sit transmutatum, nec itur ad 5 aut 6, nisi per primum & secundum. Itaque est illa rabies per intervalla, oblato nempe poculo, in concupiscibilem furit, nemo autem potuum concupiscibilem cerebro dicavit. Ergo dum canis rabidus Doct. Baldi digitum momordit, istud virus à digito in stomachum serpsit, tanquam primum animæ sensitivæ organum. Ut etiam ad Splenem sibi convexum: quorsum lixivii illius remedium, ut passioni hypochondriacæ subjectum sit. At ne detrahant 6.
Scholæ dignitati Cerebri, concedunt istam amentiam habere quidem terminum à quo, in liene: terminum tamen ad quem, volunt esse intra cranium. In quo nil dicunt excusabile. Nam saltem etsi

cesset

cesset pro tempore dubium : sufficit, quod in termino à quo, sit primus motus vitiatæ phantasiæ. Respondebunt ocius : causam humoralem atque occasionalem in liene, non accusare, proinde fabricam imaginationum fieri debere extra caput. Sed mox plurium argumentorum robore id sensim propalabo. Petrus Bor Christiani, in
7. annalibus Belgii, refert, anno 1564. Bruxellis suem peperisse sex fœtus, quorum primus (qui generando enim ultimus, semper primus paritur à brutis) haberet caput, vultum, brachia, & crura humana, à collo verò totus corporis truncus suillus esset. Sus enim mater erat indubia. Ideoque Cor, Splen, & reliqua etiam vegetativæ organa, matri similia. Ergo etsi caput hominis illi esset, solam dumtaxat habuit animam sensitivam. Est nimirum monstrum Sodomiticum matri magis simile, quam patri. Sic ex ove matre, & patre hirco, prodit agnus, qui præter lanam, & caudam, cætera ovina habet. Sic mulus patre asino, & matre jumento. Sicque equus è tauro & jumento. In cuniculis septem demum, à patre glire, & cuniculo matre, nil præter caudam, patranti erat simile. Si ergo monstrum istud suillam animam habuit : sequitur ergo anima conditionem non quidem capitis, sed inferiorum membrorum. Ipsaque prærogativa animæ phantasticæ, habitat in Duumviratu, quanquam caput sit pars conductrix conceptuum formatorum in inferioribus, sit nimirum in corporis centro,
8. ac meditullio. Demonstrayi enim alibi, Splenem inspirare fermentum digestivum stomacho : id est dicere, lienem vegetationis exordium. Potentiam vegetantem autem, esse animæ sensitivæ, id est, Duumviratus. Siquidem non est singulariter anima vegetans : sed est potestas
9. vitalis, animæ æmula. Fœtus autem vegetatur ante empsychosim, solo influxu participationis è matre. Quamdiu ejus velut est pars integralis : sed mox ab animatione propria vivit culina. Ideoque sola est anima sensitiva in brutis. Quæ quia est & in homine, illique est Mens alligata, idcirco conceptus animæ sunt primi in sede animæ, qui fortè etsi depurentur in capite, non tamen fontem negant suum. Imo tametsi in Cerebro recuderentur, non tamen adhoc motuum successione, ab anima in caput, opus habent, tanquam peregrinatione. Nam voluntatis, quàm conceptuum sunt crassiora longè imperia : attamen concepto vix motus mandato fidicinis digitus celerrimè illud exsequitur. 10.
Itaque actiones Regiminis, non interrupta luce radiant in objecta sua. Ideoque discursus, suis officinis adæquatus, utrobique leges sumit, ac vicissim alias statuit. Laxa alioquin ac confusa sunt Cerebri phantasmata, si Splenis noxa intercurrat. Quod patet in suspendio, delirio febrili, hypochondriacis, rabiosis, Apoplecticis, epilepticis, &c. Undè sat liquet, Cerebrum obedire deliro Duumviratui. Veritati 11.
namque maximè est consentaneum, quod sapientia carnis & sanguinis (quæ est animæ sensitivæ) situm suum habeat in viscere omnium maximè sanguineo. Idcirco in Sacris legitur, animam & vitam esse in sanguine. Etenim si viscus lienis, ejusque substantiam attendas, censebis ejus parenchyma esse cruorem noviter grumefactum, pelle obductum, tamque multiplici venarum & arteriarum contextu locupletatum : ut non sit aliud in toto viscus, quod in subdecuplo totidem arteriis dives sit. Cerebrum verò, in tota vix sui mole, venam aut sanguinem aut parcè habet. Menynges quidem, sive Cerebri opercula, suas habent venulas. Ac licet in sinu Cerebri, vas sit arteriale, transpirandis spiritibus in corde laboratis aptum : Cerebri tamen moles ferè tota est exsanguis. Non mirum est ergo, Splenem, sub hospite exotico, peregrinas formare Ideas, & conceptus alienos. Cujus hospitis expulsionem dum lien meditatur, fortem pulsum excitat, prout adacta in digitum spina, præsentem exosumque hospitem nunciat.

12. nunciat. Obſervavi enim ſeriò oculos, torvumque vultum hypochondriaci, ſtatim quoties ſtultos primoſque conceptus mihi referret: quem dum à delirio incepto interrumperem: ac ſtatim eo ipſo oculi ac vultus, in priſtinum ſanitatis redibant. Mirabar compatiendo, tam celerem totius vultus, toties repetitam, tantamque innovationem ab actione inferioris regiminis, in arcem Cerebri propagari. Porro neque enim dumtaxat rudes atque incompoſiti conceptus, ſplenis ſunt: ſed ſaltem & conſopita Cerebri intellectione ſubter ſomnia, non ſpernendum donorum lumen, Mentem attingit. *Et erit in* Act. Ap. cap. 2. *noviſſimis diebus: effundam de ſpiritu meo, ſuper omnem carnem: & prophetabunt filii veſtri, & filiæ veſtræ. Et Iuvenes veſtri viſiones videbunt, & ſeniores veſtri ſomniabunt ſomnia.* Nimirum ſignificativa. Nox nocti indicat ſcientiam, ſi vigil prædiſcat cogitata ſua à rebus, loco, motuque ſubducere. Non etiam gratis aſſerui primos conceptus perturbationum ſentiri in præcordiis. Quandoquidem ſi eſurienti adfertur triſte nuncium, ſtatim perit appetitus. Ergo nuncium, & appetitus, in idem cadunt hoſpitium. Docui etiam alibi, ſtomachum hepatis, non eſſe inſignem aliquam cavitatem, intra ſuum viſcus patulam: ſed ipſas meſenterii venas, eſſe ſanguificationis thecam, in quam jecur prima ſanguificationis radiat ſpiracula. Lienis verò ſtomachum eſſe ipſum ſtomachum, quem ideo amplectendo fovet, ut digeſtionis Vulcanum illi inſpiret. Splenis tamen alius eſt & proprius ſtomachus, multiplici arteriarum tortuoſitate admirabilis, quo lien ſibi ſoli coquit. Sub qua digeſtione, minimus error ſi irruat, ſplen digerendo ceſſat, debitaque ſtomacho externo fermenta denegat. Quod in febri evidens eſt, dum loco acidæ digeſtionis, obveniunt teſtes ructus nidoroſi, putredinis cujuſpiam æmuli. Cerebrum quoque ſua inſenſibilitate, lienem, ut & Menynges Cerebri, ipſum ſtomachum hac in parte referunt. Actio namque ſtomachi poteſtativa eſt, & Cordis vicariatum in ſe habet, ejuſque munia, invitis Scholis, exſequitur. Nec enim ſplen inſi actuoſo, vitali, locupleteque arteriarum numero, ſuis floret conceptibus fruſtra: ſed quoties ſuos conceptus alterius alimenti deliciis ſopit, dat ab opere inducias: id eſt, ſomnum. Quæ ſi minus perfectæ fuerint, vel nimia ſolicitudine ſtomachi turbatæ: ſomnia quoque profert confuſa. Nemo Medentum hactenus dubitavit, quin ephialtes, ſive incubus ſuſcitetur è præcordiis: Advenit enim plerumque, ſumta durioris cibi largiore cœna. Vel alias laborante ſtomacho: Ideoque id contingit, non quidem cubanti latere dextero: ſed tantum dormienti in lumbis ſupino, vel ſaltem latere ſiniſtro. Dum ſcilicet penè eſt dormitum ſatis. Sentiunt namque obſcurè, ratiocinantur, putant ſe manibus tangere, & oculis videre: non tamen ſe movere valent. Sentiuntur enim audiri, & ſentiri oppreſſiones. Alioqui dormiendo, alii (etiam ægroti) ſe movent liberè. Eſt nempe onuſtus, ac oneratus ſtomachus, ejuſque nondum abſoluta concoctio, ideoque contingit ſiniſtro latere cubantibus: quorſum nempe os ſtomachi contortum eſt. Unde inprimis obvium fit: & ſtomachum imperare motui, ac præcipuè in hoc ſomnum, ſomnia, ſimul & motum moderari. Sunt nempe ſomnia incubi ſemper ferè eadem, ut & movendi impotentia, quamdiu ſtomachus ſic malè affectus, ſomno diſtenditur. Scholæ enim cauſas incubi aſſignant, craſſos vapores medullam ſpinalem invadentes. Et quidem invehuntur in vapores, ob momentaneam noxæ illius ſolutionem. Nam ſi protinus expergefiant ſomniatores: ſtatim quoque ceſſat incubus. Adeoque ad lubitum excitantis, vapores illi ceſſare deberent. Denique obaudio in pleriſque cauſis morborum accuſatos vapores craſſos: ego hactenus fateor, me nunquam 50 ſolidis annis diſtillationum vidiſſe ad-

13. 14. 15. 61. 17.

huc vaporem crassum. Sunt quidem exhalationes corporeæ, in quibus res volatilis sublimatur, scanditque ad latera vasis. Sic nimirum è sulfure, auripigmento, lignis, arsenico, sale armoniaco, caphura, urina, itemque è Mercurio, plumbo, Cadmiâ, ære &c. crassæ fuligines sursum ascendunt; sed vapores, aqueos scilicet, crassos nondum vidi aut novi, nisi inter Academicos, vaporum ignaros. Imò utcunque crassi essent, saltem ad excitatoris lubitum, aut crassitiem amitterent, sistereturque calor extemplo, qui ejusmodi vapores excitasset. Utrumque sanè ridiculum. Denique medullam conjiciunt affectam, ob denegatum in somnio motum. Adeoque ad excitantis lubitum, omnis affectus medullæ, omnisque oppilans vapor cessaret. Quod æquè frivola incogitantia plenum. Sed quomodo supinus jacens, vapores crassos mittet è stomacho in lumbos, atque medullam, intra vertebras conclusam, & membranis tectam? quò nempe aliàs ne ventos tenuiores penetrare ajunt? Potissimum quod talis cubantis situs, sui natura vapores è stomacho potius in Intestina proscriberet, vel sursum trans stomachum in umbilicum efferret, quàm deorsum ad medullam clausam, Intestinisque oneratam? Quid commune intercedit loquelæ cum spinali medulla? Cúrve vapores crassi è stomacho petent dumtaxat nervos recurrentes? Incubus enim nedum audire facit internos susurros, & discurrere permittit, etiam pavere: sed etiam audiuntur externa, vera, & apparentia. Linguam autem movere nequit, quantumcunque alii somnia inter loquantur. An fortè cogitant Scholæ, motus linguæ fieri à medulla spinali? Vapores crassi illi longè diversi ergo erunt à somnialibus, linguæ usum & motum, imò totius corporis, non impedientibus. Etenim dum nervos intendunt, ut darent immobilitatis causas, ipsæ Scholæ evadent mutæ, & immobiles. Dum nunquam intelligent quæ dicunt, ut neque, qualiter isti crassi (id est, impossibiles vapores) penetrabunt stomachum, abdomen, venam cavam per dorsum cum pulsante comite arteria, extentam, itemq; ligamenta vertebrarum. Et quomodo ista ad momentum silebunt, pacabuntur, atq; cessabunt, si fortè excitetur, qui Incubum patitur. Rectiùs sanè didicissent actionem regiminis Duumviratus, impedimentum nempe stomacho oblatũ, solo sui vitali regimine, absq; vaporibus, aut tubis, turbare Cerebrum, nervos, conceptusq; primos vitiare: quatenus interrumpit lienis solatia. Sic nempe accidit Apoplecticos, & paraliticos edere, audire, dormire, &c. non posse tamen loqui. Scholæ enim accusant recurrentes nervos oppilatos. Cur ergo Incubus non potius hos nervos, quam spinalem medullam aspexerit? Cur remedia pro Duumviratu, juvant apoplecticos, vertiginosos, gradi & loqui nescios, ipsis inquam pharmacis, in cavo stomachi adhuc præsentibus: nervis autem recurrentibus & capiti evanida? An fortè pica, ante sermonem nervos istos habet constipatos? An vacca linguam exserens mobilem in nares, habebit linguam ligatam? nervisque caret recurrentibus? Vel aliàs, 18.
frustra habebit, si perpetuò & naturaliter obstructos. Jussus quidam voluntarius à capite defertur ad linguæ nervos. Id quadrupedi denegatum: non autem quibusdam volucribus. Item illud non prima vice, sed sensim consueta itione. Hunc autem jussum non dimittit Apoplecticus ad exsecutionem, quia stupet propemodum ut quadrupes. Equidem conceptus asini, permittente Deo, semel ad ejus linguam transivit. Non quidem, quod asinus esset Angeli organum. Nam tunc judicia Dei: non autem proprios conceptus locutus esset, nec esset de verberibus conquestus. Occasione asini, dicam mea. Sedebam an- 19.
no 1643. pridiè Kal. Januarii, scripturiens clauso cubiculo, erat autem frigus ingens, & jussi adferri testam prunis accensis, ut quandoq; rigiditatem digitorum solarer,

larer. Advenit filiola, quę ſtatim ut redoluit noxam, teſtam abſtulit, & niſi ſupervenisſet, ſuffocatus perieram. Nam ſtatim ſenſi circa os ſtomachi minitatam ſyncopen, ſurrexi è muſeo, dum foras pergerem, cecidi inſtar baculi recti, & pro mortuo ablatus ſum. Erat enim duplex affectus, unus, contuſi occipitii, qui ſuffurabatur guſtum & olfactum, auditum autem obtenebrabat. Alter erat ſyncopticus, è ſtomacho proritatus. Primis diebus enim rotabat vertigine caput, quoties in latus aſpicerem, multò magis ſi ſurſum. Putavi id mihi è concuſſione caſus, nudo occipite repentè & ex tota ſtatura in durum lapidem advenire. At paulatim certior factus ſum, multiſque diebus penes me cuncta revolvebam. Scivi itaque tandem, quod vertigo è ſtomacho prodiret, & ibidem eadem radice, qua ſyncope provenerat, ali. Nam aliquot cibi iſtam mihi vertiginem promovebant, & peculiariter circa veſperum, dum nempe nondum cocti eſſent, adeoque idem Incubo contingere, à concoctis propemodum cibis. Memineram quoque quoties mare transfretaſſem olim, etſi rectè valerem, & edaciſſimus eſſem: tamen multos dies poſtmodum rotabat, vacillabatque caput, donec leviculo vomitu abraſiſſem ſordes è ſtomacho, quibus Idea illa rotans, eſt impreſſa. Comperi enim quod vertigo comitaretur nedum cibos noxios, ſed inſuper horam fermè abſolutæ digeſtionis, quodque aſſumto cibo, & vino moderato, ſtatim ſemper mitigaretur vertigo. Quinimo dudum inde, quantumvis liber penitus evaſiſſem, nihilominus eſu quorundam ciborum, recidivam patiebar circa veſperum. Experto ergo (ut dici ſolet) credidi Roberto, omnem vertiginem ab inferis ſcandere, citra vaporem aut fumum: ſed per ſolum actionis regimen, caput auſcultare ſtomacho. Et quod amplius eſt, ſub vertigine quæ caſum minabatur, diſcurſus omnis rotare incipiebat, qui ſtatim aſſumto vino, reſtituebatur. Adeoque comprehendi non quidem cibum in ſtomacho relictum: ſed primarium ſyncopes fomitem ſuſcepiſſe, ab indignioris cibi labe, nocuam impreſſionem. Unde per ſulfur Vitrioli quoque immunis factus ſum. Alibi rectorem Pylorum cum 20.
ſuis dignitatibus expoſui, quò conſtet, ſtomachum undequaque omnique Angulo eſſe ſedem animæ. Ita tamen quod ſicut os ſtomachi præeſt, atque dominatur capiti, ac principibus facultatibus: ita & Pylorus inferioribus imperat. Obſervavi namque atrociorem colicam tranſire nunc in Paralyſim, aliàs verò contracturam manuum, pedum, brachiorum & crurum peperiſſe. Vidi quoque ſtomachi dolores, præ dolorum acerbitate, motum omnem abſtuliſſe, & affectum Tetano ſimilem cauſaſſe, quem ruſtici noſtrates injaculationem, tanquam à Sagis ſuſpectam & immiſſam, (Geſchot) vocarunt: Eaſque non rara paſſio Iſchiatica comitatur. Quorſum vidi venæſectiones, ſolutiva item, enemata, emplaſtra, unguenta, cauteria, atque ſimilia adhibita, & evanido eventu. Conatus enim obriſi illorum, qui ad poſteriora, ſive producta remedium ſancirent, præterirentque fontes è Pyloro ſcaturientes. Obſervavi namque ſemina minora calida plerumque procellam ſedaſſe. Eo quod Inteſtinorum Archeo intimo ac domeſtico remedio ſuccurrant, eumque indignatum pacent. Quocirca lectorem moneo, advertat Scholarum ceſpitationes, ſuis Catarrhis, ac pituitæ defluxionibus in ſacram inſcitiæ anchoram tribuentes. At certò notatu digna eſt Hiſtoria. Quinquagenarius hernioſus, vinculi incuria enterocelem paſſus, quæ ad capitis magnitudinem mox increvit, & induruit mirum in modum. Tota nocte lacte & ſtercore vaccino fomenta calida renovabat, ac reponere tentabant. At fruſtra. Siquidem unicum durum tuber, inſtar ollæ continuum evaſerat, tollebatque ſpem regredi

posse, per foramen decuplò minus. Obtulimus ergo haustum vini semel ebulliti cum seminibus contusis (Anisi nempe, Carni, feniculi & Coriandri ana) & statim emollita est durities, & passa est hernia retro impelli. In quo strenuè consideranda est durities cum tanto tumore. Quæ nempe non vento, nec stercori suam exsistentiam debebant. Sed durities Pyloro subest. Ideoque non videbatur corpus contiguum, ex ductibus Ilei: sed continuum unicum videbatur. Dein non cadebat Ileon decumbenti, nec proruebat spontè in tantam molem: sed eò à vi regiminis potentiore protrudebatur. Denique non in mulieribus tanto tubere, tantaque duritie prominet. Quapropter Testis injuria, Pylorum in furorem concitat. Totumque ideo remedium in mitigatione furoris ejus consistit. Vidi autem Magnates aliquot miserè periisse, abductos spe, in Medentibus topice, juxta Galenicas ab-
21. surditates, collocata. Porro hinc redeo ad Duumviratum, in quo sedet anima. Plato enim statuit Cor sedem animæ, tam in homine, quam in brutis. Scholæ Galenicæ verò, omnem intellectum, & amentiam ideo capiti tribuunt, putantque se confirmatas ab Ecclesia, quæ caput baptizat, non Cor. Nec retrospiciunt Scholæ, quod à Corde homicidia & adulteria veniant. Mecum autem sentit Vulgus, quod pro initio vitali, sive animæ sede, manu ostendit orificium stomachi, quoties premuntur angustiis, tam scilicet corporis vitæq; anxietatibus, quàm afflictionibus mentalibus. Considero namq; in fœtu sensitivam primum occultam, in viscere nutritioni dicato, esseque notionem juvantium atque nocentium. In infante demum & puero, sensim distinctiores conceptus formari, quibus motus obediant. Ideoq; cerebrum suique clientes sensum moventur, ut obediant conceptibus principiantibus. At non proin anima recessit à viscere, quod primò vegetationi præfectum fuit. Tota nempe spiritualitas spectat animam sensitivam. Caput namque baptisatur, quia sensitiva brutalis, per organa, ibidem pro spectatore posita, ibidem primam Evam fefellit, ac mors invasit. Scholæ enim ex una parte irrident vocabula Cardialgiæ, & Cardiogmi, tanquam rustica, aut barbara: sed dein spectarunt ex altera parte, Syncopen immediatè ab ore stomachi sic manare, quasi ibidem tota consisteret, inde nimirum proficisceretur: ibidemque statim quoque injectis liquoribus aromaticis restitueretur, in syncope autem animadverterunt intellectum, sensum, motum, & unà quoque pulsum concidere: adeoque è functionibus, quæ capiti & Cordi simul adscribuntur, è stomacho repente scandere: Attamen absque profundiori indagine, totam vitæ, intellectus, & animæ crasim capiti tribuerunt: Non potentes concipere principia vitæ Duumviratui competere, quanquam per subministra organa traderentur in exsecutionem. Quasi principium motus esset in musculis, & ossibus, quia moventur! Causidicus qui- 22.
dam acceperat binas drachmas seminis Hyosciami contusas, loco Anethi, quod in Colica ipsi præscriptum erat. Confestim enim inde sic insanivit, quod ne verbum intelligibile proferret: atque ita insanus, quod nil stolidius, magisq; fatuum viderim. Sedebat quidem juxta focum erectus, sed totus insanus ac demens stolidus. Per vomitivum itaque infra semihoram convaluit. Frustraquè fuissent errhinni, sternutatoria, & cucusæ capiti, ut & Cordi epithemata. Quinimò quicquid illius seminis per Seplasiæ errorem biberat, adhuc erat in stomacho, totumque mucilagini involutum, mox per vomitum rejecit, nec quicquam ejus, inde vapore tenus, ad caput effumare valuit. Erat tamen totus innocens ac vesanus, quod nil prorsus intelligeret, motrices tamen capitis functiones stabant validæ. Unde collegi vires intellectuales in Duumviratu collidi. Habui autem convivam mecum in prandio. Lipothymici enim asserunt 23.
se

se sentire, omni vaporum activitate celerius, comminatum in præcordiis deliquium, citraque somnum suspendi omnem conceptum. Undè quilibet non pertinax clarè cernet primordiales conceptus animæ formari in præcordiis, iisque ademtis, statim quoque intercidere intellectionis lumen. Sic quoque meticulosus, subito in terrore, sentit in ore stomachi pavoris indicium, si repentè magnus aliquis, ex improviso (puta bombardæ ictum propinquum) fragor excitus sit, qui omnem discursus actionem præcedit, & præcidit.

24. Itaque si verum sit Scholarum axioma, quod ex læsione actionum enotescat pars læsa, reperiaturque tam amentiæ, quam syncopes, ac defectus cujusque sedes sub

25. diaphragmate. Sunt nempe amentes proinde famis & sitis tolerantissimi. Vidi enim anno 1615. Alosti, puellam novennem, sat petulantem, filiolam villici Xenodochii, quæ jam à triennio nil prorsus comederat, nisi quod fortè per octiduum, aut amplius biberet quatuor circiter cochlearia aquæ puræ. Etenim à Tonitru, primum insigniter terrefacta, edere cessaverat. Est namque extra controversiam, quin terror, tristia, &c. primario præcordia afficiant, tollantq; confestim omnem esuriem. Reflectunt se nimirum in stoma-

26. chum sensibiliter, nec possunt proin ad caput referri, eò quod nulla ejusmodi perturbationum sentiatur caput petere, neque Cor: nisi os stomachi pro Corde sumatur. Nec est etiam verosimile, quod si caput primitus apprehenderet, ac sentiret tristia, & repentinos pavores, eos in stomachum statim dimitteret, & non potius ad nervos quibus intimius præest. Præter absurdum, crudele enim esset, non subjectam sibi partem torquere, & subjectam sospitem relinquere. Spectatur nempe major authoritas stomachi in caput, quam capitis in stomachum: quod jam multis superius demonstravi. Siquidem sopor, somnus, vigilia, deliria, & quæcunque symptomata, capiti solent tribui, remediis stomachicis, non autem cephalicis mitigantur, abolentur. Hinc enim adagium: O *caput helleboro dignum.* Etenim quanquam non desint multiplicia vomitiva: attamen helleboro tribuitur vis peculiaris pro amente cerebro. Non quidem quod qualitas toxica, atque nocua ad caput pertingat; Siquidem præsente helleboro intra stomachum, illoque dein rejecto, contracturæ superveniunt, quales è torminibus supra notavi. Sublevat ergo Amentias eò quod Helleborus niger, præ cæteris vomitivis, vulgò cognitis, veteres præcordiorum febres, atque lienem exoneret. Nam per arterias, aut vapores, nil caput ferire, jam supra ex pleno multisque est demonstratum. Præfati ergo morbi, eorumque remedia, Duumviratum aspiciunt, nec Cerebrum afficiunt, nisi per regimen, sive per deuteropathiam. Stu- 27.
dentes enim inordinatè intrò sentiunt satietatem, compositam ex vertigine, & anxietate cum suspiriis, & manu os stomachi demonstrant. Inde verò dolores capitis accusant. Quod si demum perseverando instent, percipiunt circa os stomachi, lipopsychin quandam, ac dein imaginationem sibi inverti. Ideoque nisi promtè à studendo desistant, tota vita amentiam per intervalla recurrentem servant. Itaque ubi noxa sentitur, ibidem labes intellectus est, & anima principaliter residet. Scholæ econtra, contendunt 28.
Splenem atræ bilis cloacam, eamque se in stomachum exonerare suis stercoribus. Quodque fermentum digestionis in stomachum inspiratum voco: id Academiæ excrementum pernicioſi humoris volunt, adeoque stomachi digestionem, ab ejusmodi scoriâ excitatam. Sed postquam certò scivi, non esse atram bilem in natura, facile fuit mihi, tam ab humoribus, quàm usu partium à Galeno traditum, recedere, & atrabiliarias Scholas deserere. Per axioma illorum concludens:
Si amentiæ causa sit in Splene: ergo 29.
eidem loco, debetur hospitium indicioſi

intellectus. Si ejusdem facultatis, functionis, & organi sit actio læsa, cujus est sana, & vicissim. Undè quoque ulterius con-
30. clusi mecum. Potestatem somniferam, locandam in parte, cujus munus fuit prius, vigilia & fabricari insomnia, ubi & vigilando suscitantur phantasmata. Hinc nempe esuriens somniat de conviviis. Et febres priusquam in deliria desinant, primum fiunt somni cum labore: dein veniunt noctes insomnes, ac tandem deliria. Quæ testantur Duumviratum malè affectum, eumque esse somni & somniorum fabrum. Senes enim quibus coctrix est debilior, licet parcior sit cruor: tamen sobria cœna melius dormiunt. Ac juniores, sub cœna parca ægerrimè quiescunt. Nemo tamen unquam putaverit, senes plures ad caput mittere vapores, si exigua
31. cœna abstemii sint. Sopores tam morbosi, quam artificiales sive opiatorum, optimè debellantur per lixivia, quæ tamen nullatenus agnoscuntur pro remediis cephalicis. Micturiens enim somniat se vesicam laxare, & ad angulum mejere (contingit namque quosdam, eodem consensu sua perminxisse stragula) inhiberi tamen consensum in somno datum. Nam etsi Cerebrum per omnium sensuum organa plene dormiat, discretrix tamen animæ sensitivæ vis, non sopita est in hypochondrio. Sæpè namque in oculis somnum sentimus, nullum autem circa stomachum, atque exin insomnes pene noctes labi. Duo etiam eodem vino poti, & ebrii, diversas tamen conditiones explicant. Hic nempe devotus fit, alter tripudiat, tertius rixatur, &c. etiam adhuc vino exsistente in repleto stomacho. Eò quod phantasia Duumviratus, variat conditiones juxta animæ sen-
32. sitivæ peculiares affectus. Galenus finxit arteriarum quendam plexum, sive reticulam in sinibus Cerebri, quam Anatome nondum reperiit. Ideoq; Vesalius convincit pluries Galenum, nunquam cadaver humanum dissectum vidisse, utcunque ingentia volumina anatomica ediderit. Ac idcirco suspicandum eadem aliunde verbotenus descripsisse, qui simiam dissecuisset, ut probat idem Vesalius: quippe quæ præfatum plexum in Cerebro habet. Utque saltem Galenus in plexu isto, temere delusus est; tamen judicium in Capite statuit, propter illum plexum; non exsistentem. Quid ni potius à plexu arteriarum in Splene, à Saturno Splenis (unde Saturnia optantur redire regna, primorum innocentia conceptuum) phantasiæ initia desumenda sunt? Ut sua rescripta, Splen Cerebro communicet, per influentiam regiminis, citra vapores & tubos atque in instanti, prout supra per fidicinis promtitudines demonstravi.
Non enim erat Protoplastus, præsumen- 33.
dus nescius stupiduſve ante lapsum: quippe qui cunctis animantibus nomina propria, & essentialia indebat: sed status innocentiæ erat insons circa luxuriam, quæ nescio nuditatis vocabulo, tegitur. Etenim nondum erat sensitiva, adeoque Mens immortalis, in Sede sua cuncta intuitivè intelligens, in seipsam reflexa aspiciebat, atque in Dei Imagine, substituta sub pedibus animalia, intimè intra se cognoscebat. Sed postquam viam corruptionis homo est ingressus, tanquam è silice ignis, ita post peccatum cooperante Creatore prodiit anima sensitiva, hincque conceptus Mentis sunt obscurati.
Quales autem conceptus sint moderni: 34.
inprimis, dum primos conceptus sive primos impetus, dico in præcordiis formari, non intelligo impetus potestatis irascibilis, quos falsò Scholæ negarunt esse in nostra potestate, quasi criminis insontes plane essent. At considero subinde, per discursum, in conceptibus animæ rem prorsus ponderosam, qui formari sentiuntur, circa os stomachi atque interim, Mens eosdem conceptus ad caput, tanquam memoriæ thecam relegat in depositum. Deinde memoria meminit quidem conceptus aliquos sibi concreditos:

sed

sed obsita est distinctionis eorundem. Proinde etiam anima in suo toro, non potest amplius formare eosdem conceptus, quandoquidem memoria eosdem amiserit. Sunt ergo ejusmodi primi conceptus, primi motus, motuumque impetus, & qui non amplius in nostra sunt potestate, nimirum quos anima non habet in lubitu, nec recudere eosdem potest, si à memoria non iterum producantur ad conspectum animæ. Adeoque hinc dicuntur primi, quod semel tantum cudantur, non ex lubitu voluntatis, sed solius intellectus: qui nisi in Cerebro, sive capsa memoriæ serventur, pereunt, donec fortassis anima quandoq; sponte eosdem conceptus sibi formet. Tũ nimirum memoria, lapsus sui memor, per reminiscentiam in mente refricat, quasi
35. diceret. Ecce hi sunt conceptus, quos à me, memoria petebas, & eosdem tunc amiseram. Undè cerno, quanquam anima sedeat in præcordiis, memorandi tamen potestatem in capite & volendi alteram in corde collocasse: adeoq; ambas has, esse in hac vita caducas, animęq; sensitivæ comites: quę licet centraliter sit syndesmon mentis in præcordiis: nil vetat tamen, suas potestates, per organa distributas, locatasve habere. Non secus atq; visiva, est in oculo, gustativa, in lingua, nec alibi; & tactiva ferè ubique. Quippe cum sint caducæ, atq; belluinæ animæ potestates: ipsa, corporum
36. more se regulis corporeis subjecit. Alioqui Mens indivisa tota est, suamq; memoriam atq; voluntatem, subter unitatem intellectus continet: at mirum in modũ obvolutas, & sopitas subter vinculum animæ sensitivæ cui alligata & connexa Mens, legem sentit, ubique repugnantem legi
37. suæ, id est Mentis. Scholæ enim concupiscibilem jecori assignant: Irascibilem autem Cordi. Imò si plura reperirent viscera, singulis Mentis perturbationibus, separata dedissent diversoria, in ataxiam prona: Cum alioquin isthæc sentiantur in Duumviratu egregiè, primisque motibus servere. Absonumq; est, concupiscibilem & irascibilem sedibus segregare. Nam dum concupitæ rei quis resistit si quis irascatur: una saltem eademque est potentia. Nec enim absq; injuria aliarum potentiarum duæ præfatæ visceribus sequestrantur. Non enim metus, amor, desiderium, odium, torpor, gaudium, sua habent diversa stabula. Utpote ejusmodi omnes potentiæ, sunt unius animæ: non autem perturbationum quarumcunq; disgregatæ famulæ. Siquidem dum anima irascitur, dumq; gaudet, vel amat, licet diversimodè affectetur, variasq; velut larvas in Ideis depingat: non hoc tamen organorum est munus vel fabrica: at unius & solius animæ passiones. Quæ quia sunt opera carnis & alteritates conceptuum animę sensitivę, Duumviratus in sede fabricantur ab anima. Splẽ ergo suis per intervalla intentus reflexionibus deliciis & lassationum remediis, tertiam vitæ partem, nobis per somnum
38. suffuratur; utq; somnia dormiendo parit: ita vigilans, paulò distinctiores, minusque somnolentas cognitiones conceptus propagat. Profectò nisi Dominus sua nos foveat gratia, per totam vitam confuso conceptu prorsus somniamus, imò nec nos intelligere sentimus, dum turbato cessanteque Splenis lumine, Cerebrũ primos Idearum conceptus vix amplius condignos,
39. excipit. Somnus ergo in præcordiis suscitatur, & in capite notabiliter seipsũ manifestat, adeoq; caput ad consensum præcordiorum parere non erubescit. Suntq; ideo mentiti vaporũ, atq; frigoris constipationes somni parentes. Est namq; in sulfure
40. vitrioli Veneris, vis narcotica, soporifera calida, & melle dulcior, quæ in opio amara. Unde obvium fit, quod non sit vis privativa, obstipans & infrigidans (præsertim à pastu potuq; vini) sed facultas creata, supereminens vigiliæ, in Splene. Sic & quędam venena, Mentem alienant, suamque vim phantasticam nativam, qua nostram disponunt, (ut in pomo Adæ, rabidi saliva, Tarantulæ punctura, jusquiamo, &c.) ad sui placitum. Sic & narcotica

suspen-

suspendunt lienem ab operosa phantasmatum seriorum exercitatione, in Cerebrum præter memoriæ capsulam dimissa, vi lucis regiminis animati. Enimverò Deus ultimum creationis apicem formavit, non è pelle, sanguine, aut axungia viri: at è costa circa lienem. Vas quoque Parastaton sinistro latere non derivatur in testem virilem, pro ut dextero. Unum siquidem sumitur è vena emulgente, ante renes, alterum verò ex ipsius venæ cavæ trunco. Non quidem (ut deceptus alioqui censuit Galenus) ad titillationem seminis è sale lotii mendicandam, sed ut vas renis semini geniale esset. Quis enim dubitat, quin sal lotii, sive excrementi, non tollat omnem seminis fecunditatem. Potissimum si setæ equinæ frustulum, utut exiguum, intra testam ovi intrusum, spem pulli extinguat? Totus excrementitius & ignarus Galenus, qui nostri primordia titillatione indigere putavit, ab excrementis ultimumque complementum fertilitatis mendicavit. Paradoxon itaque hujus ignorantiæ intuitu, superaddam: Scholæ Venerem, ac salacitatem renibus nuncupant, subscribitque Paracelsus, & tota Antiquitas. Quos omnes me tacente convincunt erroris statim ipsi pisces, & volucres. Carent enim renibus. & urina volucres, suntque aves salacissimæ: ego saltem credo, Venerem esse animæ sensitivæ officium, adeoque in parte, qua primi motus, etiam dormientibus nobis, fiunt, collocandam. In nullo quippe natura plus solicita fuit, quam in sexuum discrimine. Adeoque ab initio adumbrationis fœtus, confestim occupatur in organis Veneris. Adeoque & hoc fortè voluere Veteres, dum Saturno splenem, Deastrorum primo, primam ascripsere paternitatem. Imò proin faunos, & Satyras (genus salacissimum atque scurrile) figura Saturni depinxere. Semper enim horrui, velut turpe, in rene, lotii cloaca, Venerem statuisse, Astrum post Solem maximum. Profectò aves hac in parte longè essent nobis nobiliores. Pollutiones etiam non contingunt inter vigilandum: quia somnus est effectus splenis, huicque à deliciis. Alioqui ecquid renibus cum somno commune intercedit? An non frequentius vigilando, quam dormiendo mejitur? Quatenus (juxta Scholas) somnus suspendit quasvis excretiones, excepta sudoris, & inutilis seminis? Certe vigili spontanea alioqui pollutio pronior, quam dormienti esset. Profluit autem ejusmodi excretio, cum lasciviæ somno, ut pandat, somni, somniorum, & pollutionis idem esse organum, ut sunt unius animæ opificia. Etenim ut sanguificatio incipit in venis Mesenterii, tanquam jecoris stomacho: sic spermatis coctio fit in testibus à splene. Memini namque calculosos utroque rene: attamen salaces. Absurdum esset autem, sanam & petulcam potestatem, constare sub morbo sui radicalis organi. Non enim jecore malè affecto, proba emergit sanguificatio, nec oculo arenis consito, apta est visio. Nec credam unquam, renes lotio continuo madentes, & expulsioni excrementi occupatos, & nunquam feriantes, luxuriæ intentos. Visum est igitur dogma excrementosum, speciei propagandæ motus, citationes vitalium facultatum, & Mentis characterem, cudi in stabulo sordium peregrinorum. Primi enim Veneris motus, sentiuntur manifestè circa os stomachi, non secus atque salacitatis ferè pœnitentiæ. Nam si mors introiverit per primos motus: consonum est, & vitam caducam, degenerem, isthac radicitus initium ducere debuisse. Nam in corporis trunco, Orificium stomachi, centri locum obtinet: undè radii tam sursum, quam deorsum commodissimè sparguntur. Quod autem Abraham Messiam in lumbis gessisse scribatur. Id ineptè à splene, ad renes abductum, à viscere inquam maximè vitali, ad officinam, & cribrum excrementosum. Notavi quoque plurimos, qui à quartanâ, splenem malè affectum retinuerant, in salaci-

41.

42.

43.

44.

45.

46. lacitate admodum decurtatos. Mulieres quoque obſervavi, in partu difficili aliquot dies periculoſo oblato poculo, mox ad ſummum ante ſemihoræ ſpatium enixas. Idque ducenties, & amplius probatum. Pharmaco nimirum adhuc in ſtomacho exſiſtente, apertum ſit os pubis, & valvæ oſſis ſacri in lumbis, fœtuſque ſtatim propulſus. Notavi ſcilicet ſtomachum claves Uteri gerere. Hocque medicamen lubens in bonum proximi evulgavi, ne deinceps parturiens periculum vitæ ſubeat. Eſt autem Jecur ſimul cum felle anguillæ ſiccatum, pulveratumq; in vino potum, ad magnitudinem avellanæ. Do-
47. num Dei in hoc ſimplici. Ut cum mulier jam parere debuerit in dolore, propter ſerpentis invidiam. Deus, cujus Spiritus ſuper aquas latus, eas benedictione replevit. Anguillam ſive aquæ ſerpentem, viſceribus poteſtatis ſanguificandi, voluit pacare illius maledicti rigorem. Idem fortè atque melius hepar ſerpentum efficeret; ſed in Anguillæ experimento, nun-
48. quam fefellit eventus. Saltem ruit ex nunc judiciaria Aſtronomantia, Trutina Hermetis, ac quicquid nativitatis puncto innititur. Hujus autem occaſione paulum digrediar: qua parte fœtus nectitur Utero per Acetabula, & extra Secundinarum, ſive involucri fœtus tunicam habet ſubſtantiam lieniformem, teſte Veſalio:
49. adeoque velut externum lienem habet, in quo ſcilicet tanquam culinæ cruor, & ſanguis matris recoquitur (mihi ſuſpicionem exactioris ſanguificationis, quam hepatis lien hac in parte concitat, ut ſcilicet recoctus ibidem cruor, tantuplici arteriarum tortuoſitate, velut ſtomacho, ad Cor retrocedat. Perinde ut aves & ruminantia duplici gaudent ſtomacho) Saltem manifeſtum eſt, quod externus ille lien
50. imperet prægnantis conceptibus. Mirantur nempe ipſæ matres, tam inſuetis ſe conceptibus appetitibus, veſanis terroribus & turbationum procellis tunc affici. At non mihi mirum: cum nil ſit lienare, aut lieni ſimile, ſi non lienis proprietatibus turgeat. Sed iſtud mirum quod hæc lienaris caro, non ſit informata ab anima matris aut fœtus: ſed vita fruatur propria, utrimque participata. *Non eſt enim* ei ſenſitiva, cum etiam ſit dudum ante empſychoſim: ſed ſe habet per modum zoophyti. Quales ſunt Spongiæ atque etiam denſiores mucilagines, mari noſtro innatantes, quæ ſe dilatant, amplexantur, ſtringunt, ſugunt, & rara præſentis ſibi vitæ edunt teſtimonia. Porrò ſi virus rabidi aut Tarantulæ determinatam, ſibique parem faciat dementiam: non mirum eſt etiam, hanc lienarem molem, participativè illuminari, balſamicè vivere, ac mentem prægnantis diverſo motitare pathemate. Tam quia culinæ funguntur officio, quam quod rebus ipſis ſua inſunt phantaſmata. Ut in rabido patet. Cæterum mens huma- 51.
na imago propinqua Altiſſimi, tota immortalis, ſenſitiva quidem, at non paſſibilis à puſillo liquore delirat. Quia paſſiones animæ ſenſitivæ, mentem affectant, quam intra ſe tegunt, obvolvunt & vinculo connectunt. Mens quidem propriè non ægrotat, quanquam animæ ſenſitivæ caducitati auſcultet. Unde manifeſtum fit, Quod cogitationes ſenſitivæ, à carne & ſanguine ſint, juxta illud: *Non enim ca-* 52.
ro aut ſanguis hæc tibi revelarunt. Eſt itaque diſcurſus conceptuſque à Liene, tanquam viſcere omnium maximè ſanguineo, plurimiſque arteriis opulento. Probavi autem alibi, quod conceptus fœmineus, etſi formetur in Splene, recta tamen plerumque deferatur ad Uterum, ſive fœtus inſit, ſive non: ac proinde principatus uteri ſub peculiaribus inſigniis militat: nec ideo in ſui quiete conſpicuus: at duntaxat dum clientes, pro nefario lubitu atque furore ſtringit, torquet, hebetat, ſuffocat, reſolvit, laxat, cruorem profundit, &c. Sed Duumviratus, vitæ ſymmetriam utrobique cuſtodit, idque tam ſuavi vitæ modulamine, quod hactenus propterea, à Scholis ſit præteritus, Aſt ſimul atque ſuum

ſubtrahit regimen, extemplo partium (quantumcumque principum) eclipſantur vires. Sic namque deliquia, Apoplexiæ, Epilepſiæ, palpitationes, vertigines & Amentiæ. Sicque nimirum, ut defectuum quorum radix occaſionalis ſponte conſumitur & evaneſcit (prout in febribus mitioribus) eorundem circuitus & durationes, ſic etiam ſponte ſileant, ut redire obliviſcantur: utut medentum in
53. hoc varient jactantiæ. Etenim quorum radices contumacius adhærent, penitius contemperantur, alioqui proin ſpontaneæ reſolutioni omnino tefragantur, illique idcirco conſeneſcunt, unà cum ſtomachi alimentis, ſuoſque in vitæ epilogum recidivos fructus exſpectant. Horumque non ſponte ceſſantium proinde incurabilitatis epitaphium jam ubiq; adſcriptum legitur. Quia condigno arcano, quo exſtirpentur, hactenus caruere. Horum autem morborum radices, quamdiu ſpiritum influum tantummodo affectant, proles producunt, ſemini ſuo, hoſpitioque proprios. Sic nempe Epilepſia, quia utrumque obſidet ſpiritum, collidit tam corporis, quam animæ ſenſitivæ facultates. Sicque magnam Apoplexiam à parva diſtinxit: quod minor, ſpiritum influum:
54. major verò, inſitum obſederit. Pariter in ſimplicibus ſunt, quę inebriant, ſomnum, ſoporem, oblivionem, ſtupiditatem, Amentiam, furores, veſaniam, vel deliria adducunt: quia in ſe continent. In pomo enim ſcientia boni & mali erat: ſuntque alia, quæ in amores, iras, imò erga certas tantum perſonas feruntur. Ita ut conſtante vitæ atque corporis monarchia, ſolas animæ turbent functiones. Suntque præterea & quæ gradus ſervant. Ut qui pridem conquerebantur de obverſantibus moleſtis, tædioſis & triſtibus invitis: tandem & dementiis obediant. Suntque ideo quæ puſillanimitates addant, ac terrores certorum duntaxat objectorum. Alii quoque cunctorum ſub fuzore actorum recordantur, ſolumque judicium mentis conquaſſatum cernitur. Hæc inquam ad caput cuncta ferire; non autem à capite oriunda, unica docet paſſio hypochondriaca. Procellam nempe, & acceſſum præſagit, ſi vena fortiter inſuetoque turbine pulſitet. Stetit autem hactenus neglecta actio regiminis, ipſaq; animata facultas Duumviratus peregrina oberravit, ſoliſq; atræ bilis mentitis purgationibus. Id eſt, virium liquationibus fruſtra eſt inſudatum. (Interea ſemper ſpem Scholarum, harumque jactantias riſit; & abtruncavit quartana) vaporibus itaque atrabilariis tributum eſt Amentiarum, morborumque reluctantium omne imperium. Igitur luce meridiana 55.
clarius eſt in Amentiis ſcitum nil, nil in actum in Apoplexia, nil in uteri præfocationibus, nilque demum in Epilepticis inſultibus cum fruge cogitatum, præter inanes corporis torturas, lanienas liquefactivas, & vanas virium jacturas. Sæpè 56.
namque per immania ſoporifera, maniæ ſuccurrere, & fruſtra eſt tentatum. In quadruplo ſui nempe vix ſomnum conciliant: ideoque terrore plena eſt eorundem exhibitio. At non minuitur furor per ſopores, aut vincula. Narcotica namque dant ſomnum, ſomniaque moleſta. Nam dementia nil niſi vigil eſt ſomnium. Ideoq; opiata, ſomnum nocuum & cum labore adferunt. Quicunque enim non poteſt 57.
quartanæ cauſam occaſionalem è Splene reſolvere: is multò minùs ad ſanandum dementiam ſe convertat. Dementia namque abſq; materiali errore, in hypochondrio ſedet plerumque, & ob id tradux eſt in poſteros. In hoc nimirum differt ma- 58.
nia à Delirio: quod illa ſordibus careat. Ridebunt, diſcere recuſantes, quod unum, vel pauca arcana Paracelſi, in omnem morbum valere aſſeram. Quibus ſuo quandoque limite ſatisfaciam. Nunc autem ſat eſt repetiiſſe, unam in homine eſſe animam in ſtomacho, tanquam lecto ſuo, undè vitales uniuerſim poteſtates deſumendę ſunt. Ac quicquid hanc animam turbat;

turbat, lacessitve: idipsum per remedii unitatem recedere compellitur, si vires atque essentiam omnium membrorum in se
59. contineat. Quod ut tanto fiat manifestius, historiam adducam. Vidi nempe obesum corpus, cujus tota pinguedo resoluta fuit in laticem, qui dein per lotium excretus fuit. Non enim arbitrari potui, renes suum habuisse munus transmutandi adipem, sub pelle distentum, in aquam: quin potius credidi, id illi concedendum facultati, quæ cruorem in adipem formavit. Ut scilicet ejusdem sit facultatis læsæ, convertere adipem in laticem: cujus antea officium fuit, è cruore adipem conficere. Non est autem ista rerum dignitas, quod nos pingues aut macilentos faciant. Dum non raro tabidis ac calculosis renibus, pinguescant plures. Verum exin liquet manifestò, stomachi principatus: quodque ut radix totam arborem, hujusque digestionum comœdiam tam in frondibus, fructibus & corticibus, quam in ligno, medulla & ramulis gubernat: ita & idem in nobis pariter contingat, vi Duumviratus. Sæpè namque occurrit Capuccinus longo jejunio gravatus, potuque pauco, & parvæ cerevisiæ saturatus: crasso tamen corporis habitu dotatus. Ex adverso autem, cernuntur edaces, lautoque mangonio educati, insigniter macilenti: Sanè utut utrumque hunc casum rumino, reperio fontalem stomachi digestionem gubernatricem cæterarum velut sibi subal-
60. ternarum. At mirum saltem, quo pacto resolutus adeps oleosus, in pristinum aquosum laticem retromigret, imò in venas, ac tandem ad renes per classicam retrahatur. Quod sanè totum in se est tenebrosum: nisi unius vitæ, à sede sua, in universum corpus sit plena potestas, authoritas, & facultas; qua Hippoc. totum corpus ἄπαν καὶ ἕκαστον ὅλον dictavit. Cujus contemplatione, alibi dixi hominem, non nisi injurioso nomine, vocari animal. Etenim qui cunctis animantibus indidit nomina propria: non autem sibimetipsi: eò quod sua suiipsius deficeret cognitio, quippe quæ intra animantum latitudinem non reperiretur, nec esset: statim conspexit, etsi non responderet aliquis character, qui se sibi repræsentaret: adesse aliquid, in natura humana, quod supra animatorum sortem scanderet. Idque cum Adamo, Scho- 61.
læ sat indagare potuissent, si saltem semel considerassent, cur solus homo rideat. Equidem non est risus ex admiratione præsentium, aut præteritorum. Nam infans sæpè salutat suo risu, alloquentes. Itaque fit risus ex nexu duplicis animæ, quo belluæ carent. Anima quippe sensitiva, primorum conceptuum fons & origo, considerans aliquid sibi placidum, illud unà cum brutis concipit in gaudio: sed dum mens in penetranti lumine, sentit se animæ sensitivæ sociam, in jucundis conceptibus animæ sensitivæ velut admirabunda condescendit: quasi admirans, aliquid esse, quod gaudio sit dignum: atque inde risus. Idem quippe mens facit in risu, quod alioqui sola sensitiva, agit suo in corpore, per titillationem odaxismi. Nam quis quandoque subsilit, si saltem titillatorem minantem viderit. Intelligit nimirum novitque anima, sua in sede rem, cujus omnem persæpe non potest reperire in capite, licet illud aliquoties distinctè noverit, pronunciaverit, & in thecam memoriæ resulcaverit. Constat nempe Duumviratus intellectu proprio, menti immortali, atque insuper intellectu, sive vi phantastica animæ sensitivæ, utentis suis organis, diversimodè distributis: quorum tamen collegium intra sedem animæ celebratur.

Exposui jam, quomodo Duumviratus jura sua in Intestina, in Cor, in caput, nervos, vertigine, imò & in mentis principes facultates exerceat: restat modò explanare, quantum in Pulmonem virium habeat. Ubi inprimis obvium est,

62. Quod qui propter vitam nimis sedentariam anhelitus facilè ad quemvis motum interceptus est, eosdem sæpè & unico vomitorio liberavi: ita exinde confirmatus mansi, totam illius difficultatem ad stomachi contermina loca sitam esse, ac insontem pulmonem haberi. Quod autem tusses spectat, patet sanè, licenter opiata quædam operari, atque mandare non solum ut melius longiusque aut quietius dormiant; sed memini, quod assumtum Paracelsi Laudanum, etsi insomnes propemodum tussienti noctes præberet; ita tamen tussim pacasse, & copiosa flava, compactaque sputa compescuisse: quod mox nedum in quanto, sint imminuta: verumetiam in sputa muccosa subpallida, ac dein in alba sint mutata. Potissimum etiam quod manè, per vomitum rediens opiatum serò assumtum, testaretur suspensam tussim, simulque generationem screatuum, copia & colo-
63. re horridorum stetisse. Inprimis ejusmodi sputa, sive screatus, non è capite in laryngem deflua, alibi sub deliramento catarrhi, à me demonstratum abunde autumo. Ergo in ipso asperæ arteriæ ductu indesinenter confici, satis est apertum. Ac per consequens, pharmacum adhuc in stomacho, aliis cœnæ cibis permistum, compescere, ne liquor alimentarius laryngis degener evadat, atque in ejusmodi mucum adeo copiosè recedat. In quo conspicua est vis restaurans sive fortificans, stomacho impressa, ad pulmonum œconomum jam deferri, atque inibi jus suum distendere. Quæ quidem ut primis annis cum jubilo & admiratione sic evenire conspexi: ita deinceps studui vim istam restaurantem detinendo augere, suppressa interim vi o-
64. piata narcotica & nocua. Statim enim inde certior factus sum, solutum sulfuris florem efficere hoc casu, quæ ab ipso sulfuris corpore pariter soluto, nequicquam contingunt. Idque totum scilicet non in quantum sulfur ut tale, ad pulmonem intret, nec quidem florum sub privilegio admitteretur, vel post omnem digestionum metam, constans, atque immutatum ad respirationis organa quoquo modo deveniret: sed duntaxat, quatenus vis anodyna in sulfure sic aperto elucescceret: quæ adhuc intra stomachum detenta, indè jure Duumviratus, ad pulmonis regimen spirituale contenderet. Felix itaque æger cujus auxiliator Medicus novit lethalia è papavere separare, retento auxilio excitatore potestatis in Duumviratu. Alioqui sanè nocuum cum proficuo simul assumuntur, unumque impedit alterius provectum. Itaque opiata non somnum inducant: at saltem cohibeant recessum spermatici & alimentarii liquoris, in degenerem exsulemque, atque proscribendum screatum, sputumque tam frequens atque horridum. Quod nimirum quo copiosius exscreatur, expedirique videtur, eo quoque abundantius succrescit de novo. Quapropter cohibitio generationis degeneris, non nisi vi restaurante suscitata intra Pulmonis cannas contingere sat evidenter noscitur. Scilicet vis opii noxia retunditur, sic ut citra somnum (saltem non vi somnifera) in pace, quiete, & citra tussim, sibilum & stertores, introducatur libertas respirandi. Valet autem stomachus com- 65.
pescere productionem tot phlegmatum screatu rejectorum, quatenus ejus digestiva vis præsidet digestionibus cæteris. Ideoque sanant opiata præfata productarum mucilaginum, quamdiu defectus ille promanat vitio fermenti digestivi. At non ubi pendet è corruptione roboris innati. Nam tunc etiam invito stomacho in tabem properat: non secus atque stomacho est impossibile restaurare vitam jam in occasum vergentem.

MEN-

MENTIS COMPLEMENTUM.

1. Cæca de Mente notitia. 2. Quæ sit potissima Mentis operatio. 3. Quidditas animæ sensitivæ. 4. Sagacitas, non est solius Mentis filia. 5. Probatur. 6. Ab animæ fructibus, petenda ejus notitia. 7. Propinquior Mentis notitia. 8. Differentia sensitivæ humanæ à brutali. 9. Fructuum sensitivæ, dispensatio. 10. Fluant è præexsistente cognitione sensuum. 11. Hortatus. 12. Abstractiores sunt Mentis operationes. 13. Requisita ad puritatem operationum mentalium. 14. Qualitas operationum mentalium. 15. Commendatur oratio silentii, pro Mentis notitia. 16. Additur ratio. 17. A Sapientia Patris discitur Mentis majestas. 18. Tres optatus explicantur. 19. Illorum excellentia. 20. Novum & inauditum est, quicquid claudit oratio Domini. 21. Optatus amorosi fastigium. 22. Locus sensibilis fomitis. 23. Sentiuntur, & non est verbum par ad exprimendum abstracta arcana Mentis. 24. Illustratio amorosæ Mentis. 25. Author, Iubens fatetur suum nihil. 26. Nuperi directores Mentis, qui per fenestras intrarunt, explodantur. 27. Hi cadent in temporis maturitate.

1. DE ortu, ac muniis animæ sensitivæ jam quædam dixi : at nondum satis, multóque minus de Mente immortali, sat dictum : utpote quibus duobus verbis ferè explicantur, quæcunque de humana Mente ex fide habemus ; nihilque est prorsus, quod nos in ejus apertam cognitionem deducat. Quapropter quicquid de illa scrutamur, adhuc obvolutum est tenebris, ac planè ignotum. Nec enim quicquam de Mentis quidditate commentari possumus, nisi quod operando didicimus, quodque nobis gratuitò datum noscimus. Etenim jubemur, hominem ex operibus ejus noscere atque di-
2. stinguere. Nec est autem potissima Mentis operatio ista, quam post præmissarum haustam notionem ex conclusione humanum sibi judicium format & concipit. Quia nec ipsum hominis judicium, propriè ad Mentem sic spectat, ut hujus sit immediata proles. Quippe tam arcto in nobis vinculo adhæret Mens animæ sensitivæ, ut eorundem distincta officia vix ab invicem hactenus separent humanæ consuetudinis commercia. Equidem abstracta omnis speculatio, solius hucusque Mentis opificium creditur, sub quo scilicet sentiuntur labores in capite. Præsertim quod belluis peregrina isthæc credantur. At jam alibi demonstravi apes, numeros observare, & singulo mane suum distinguere alveare à vicinis, per numeros : itemque proin & redeundo renumerare, ne in ignotam, ingratamque Rempubl. suam deponant mellis aut ceræ sarcinam. Nil est autem brutis tam exoticum, ac numerandi exercitium. Sic quoque in bestiis quandam observamus phantasiam, & non obscuras discursuum notas, & ut delectum, selectivè unius præ altero. Idq; nimirum etiam in contingentibus non assuetis, nec unquam antea visis, multóque minus à genitore edoctis. *Serpens* namque *callidior cæteris animantibus erat.* Quare si inter bruta, sagacitatum notentur differentiæ, locus relinquitur suspicandi in homine, easdem operationes longè adhuc solertiores, potentiores, eminentiores, & frequentiores, quam in brutis, hominumque animam sensitivam sagacitate 3.
superare animalia : nisi sensitiva hominibus esset advena, atque suæ naturæ prorsus exotica. Quippe qui totus in Dei imaginem dilectus, & erectus erat, non autem ut in specificam brutalemque animam degeneraret, atque sic imaginem Dei deturparet. Inanis ergo tabula mansit anima sensitiva in homine : quippe quæ à lapsu, corruptæque naturæ macula, suum desumsit exordium, adeoque etiam vix ita propriam nacta est phantasiæ dignitatem, quæ non undequaque à Mentis operationibus dependeat ; ut mox clarius patebit. Et quanquam saga- 4.
citas, filia judicii atque discursus sit. Non tamen propterea adhuc propria Mentis operatio vel fructus est. Etenim quæ jam à primo lapsu, animæ sensitivæ cuncta vitæ munia abdicavit, justo quoque

merito judicium ſagacitatis ſuæ, ita animæ ſenſitivæ phantaſiæ complacuit, ut facultates, quæ in hoſpitio cerebri exercentur, hominumque differentiam in acumine, celeritate, & hebetudine judicii conſtituunt, non injuſto titulo credantur delegatæ, animæ ſenſitivæ, & huic velut propriæ, quia inquilinæ. Quamobrem quæcunque in nobis diſtinguunt Tertæ climata, variant, patrantque ingeniorum inde diverſitates: non eſt ſanè veriſimile, eadem ex homogenea mentis immor-
5. talis ſimplicitate promanare. Ac ego inprimis dudum in his hæſitavi, donec Amentias, deliria, ac fatuitates, vidiſſem introduci per ſimplicia, tam externa, quàm domeſticis laribus prognata. Utpote, quæ ſcirem non habere acceſſum, ad mentem, quam ne quidem attingunt, multoque minus penetrare valent, atque omnium minimè eandem ſuperare tentant. Certè in hoc itinere multæ occurrerunt ſalebræ, & nulla diſtinctionum ſubſidia. Quæ ſcilicet anteriorum ignavia, nos arcet à cognitione mentis, imò & ſuſpendit à vera notitia operationum ejus. Citra quas nimirum impoſſibile eſt judicare de vocatione, deſtinatione & directione mentis, in unoquoque noſtrûm. Adeoque iſta negligentia, nos brutis hactenus pares fecit, ſervatque in nobis ſpiſſas belluinas tenebras, ſi eas omnipotens boni-
6. tas per fidem non illuminaſſet. Quare nec mentis operationes propriæ, diſtinctius ante oculos proponere potui, quam per orationem ſilentii, utpote quæ propriiſſime genialis mentis operatio, planè abſtracta eſt & creditur. In cujus nempe ſplendore, eluceſcit diverſitas operationis mentalis, ab animæ ſenſitivæ judicio, diſcurſu & phantaſiæ decretis. Noſque, filios tenebrarum, judicioſiores, atque ſagaciores facit, inſtar Serpentis, ac filiis lucis hac in parte longè præponit. Vivit enim anima ſenſitiva in nobis, vitæque edit ſuæ non ſegnia teſtimonia: attamen quia brutali, ſpecificaque ſuppoſitionalitate caret: idcirco indiſtincta tantum luminis vita gaudet, & operationes mentis concipit in ſe vitales, eaſque appropriat ſuis poteſtatum exercitiis: non ſunt tamen veræ, atque propriæ functiones mentis. Quippe uti mens nunc à lapſu, obvolvitur lumine animæ caducæ, ac proin velut planè ab omni corporis regimine ceſſat, diradiatque ſuæ vitale lumen, in ſui vicariam Senſitivam. At non proinde ejus actiones ſunt ipſius mentis, quæ idcirco tantum functiones abſtractas, ſibique in hoc conſimiles edit. De venatione ſcientiarum, aliqua ſum 7.
contemplatus circa mentis operationes, ac potiſſimum quæ concernerent Intellectus dignitates. At non ſat ſunt iſta, pro mentis aliquali cognitione. Quocirca ut ejus aliqualem cognitionem per abſtractas ſui operationes hauriamus, repetam quæ jam ſupra de divina in nobis imagine ſcripſi. Nimirum intellectum, voluntatem & amorem, deſiderium inquam vel optatum, eſſe poteſtates, menti tam intimas, ut ejuſdem deſignent ſubſtantiam. Amor inquam ille procedens ſubſtantialiter ex aliis duabus. Atque hinc omnem proximè, totamque mentis functionem ſentio inchoari in nobis. Cæterum demonſtravi quoque alibi, aliam nunc & corruptam eſſe vitam noſtram, poſtquam per carnem peccati ſuſcitata eſt anima ſenſitiva, terrena, mortalis, caduca, animalis & diabolica: cui mens immortalis alligata fuit à peccato. Recordandum tamen, juxta 8.
doctrinam de ortu formarum traditam, quod ſenſitiva in brutis non ſit ſubſtantia formalis: ſed forma ſubſtantialis, vitalis, quæque in nihilum abit, non ſecus ac lumen candelæ. Eſſe nimirum lumen vitale à Patre luminum creatum, & creaturam neutram, inter ſubſtantiam & accidens. Quæ, nimirum in brutis ſubſiſtit in ſe, abſolutè, & determinata in ſpeciem brutalem. In homine verò, quia poſterius, advenit jam corrupta natura,

non

non est determinatæ speciei brutalis: sed lumen vitale duntaxat, & non vita ipsa, prout in brutis: quia vita, ipsi à mente, quam obvolvit, radialiter inspiratur, ac velut mutuatur. Non secus atque Luna à Sole suam lucem suscipit. Et quanquam hæc hominis sensitiva, sagacitate animas brutorum longè superet: nihil tamen agit absque mente. A qua enim vitam desumit; non potest non & inde vim cogitandi mutuare, cui tam intimè est alligata, quod mens sensitivam prorsus penetret. Cogitat quidem sensitiva humana, vi propria: sed illustratur à mente. Ac propterea tota cogitatio nostræ Sensitivæ, est totius hominis. Perinde enim accidit, prout in Luna & Sole. Illa quidem habet proprium sibi lumen: at Solis reflexo lumine, splendet (prout alibi de meteoris) magis, suumque in Luna, lumen velut perit. Sensitiva igitur in nobis, diversimodè cogitat, ac gradus amplitu-
9. dinis sentiuntur cogitando. Nam inprimis in mania, amentia, fatuitate, delirio, furore, ebrietate, & somniis, sunt quidem diversæ cogitationes totius hominis: attamen cum tam exiguo mentis lumine, ut hæc, non nisi nitorem adferat, quem saltem recusare nequit, propter arctam vinculi sui necessitudinem. Igitur ipsa Sensitiva, quia mortalis, ab injuriis rerum caducarum impetita, illarum succumbit importunitatibus, propemodum sola cogitat, pusillo mentis lumine, ut vitæ adminiculo adjuta. Quapropter cogitata illa, sunt peccati expertia. Eò quod mens in iis non cogitet: sed à Sensitivæ contracto contagio obnubilatur. Porrò quantum cogitationes, ab insonti illo contagio, recedunt magis ad discursus abstractos: tantum plus de vita mentis, quam de propria Sensitivæ vitalitate,
10. participant. Sensitiva nimirum omnis cogitatio, de necessitate, sensuum ministerio adducta est, neque eam excedit, ut ut se splendidè ab iis abstrahat. Quicquid namque sensibus percipi potest, id nondum solius mentis fundum attingit. Hæc itaque cogitandi varietas in Sensitiva, judiciorum nostrorum tantam parit latitudinem, & varietates. Denique prout in luna, Solis lumen, suum amittit calorem manifestò, ac peregrinum sibi frigus induit: Sic & in vitali Sensitiva, radius mentis, licet nuditer sit intellectualis, transmigrat in dominium Sensitivæ: adeoque & invenit ibidem legem terrenam, legi mentis oppositam. Quare sedulo procurandum, ut quantum est possibile, abstrahamus nos ab omni eo, quod sensibus concipi potest. Sic namque ad montem Domini itur, quorsum nostri itineris scopus est. Neque enim hoc dixisse sic obiter, sat docet nudas operationes mentis, nec via cernitur, qua mentis aliquam cognitionem acquiramus. Nam sunt adhuc ejusmodi 12.
cogitationes, totius hominis, quamdiu est aliqua egoitas, vel mens aliquid apprehendit extra se, cum dualitate, & nondum rem, ut seipsam transfiguratam intuetur. Proprietates scilicet hominis, vel rerum aliarum, sic adspicit totum ipsum: non autem est nudum intellectuale mentis lumen, quod tum operatur: sed est combinatio amborum luminum vitalium, se mutuo penetrantium. In quo actu, eheu, ut facile, ita & plerumque mala assuetudine, lubenter paret mens immortalis, caducæ, Sensitivæ suæ pedissequæ. Usque adeo, ut ad optatam puritatem mentis, in abstracto purè ac nuditer cogitantis, deveniamus, assumenda primum est doctrina S. Dionys. ad Timoth. *Etenim ut di-* 13.
vina intelligantur, (divina enim sunt, quæcunque imago Dei nuda intuetur) *& adhuc tenui modo, & ad inspiciendum divina arcana, rejiciendi sunt sensus, & quæ sunt sensuum, & quicquid sensibus percipi potest. Rationem insuper, actiones Rationis, & quicquid Ratione cognosci ac percipi potest:*

poteſt : ſive id creatum ſit, ſive increatum ; utque ex teipſo, & ex omni cognitione, omnium earum rerum exeas, & venias in unam unitatem ejus, qui eſt ſuper omnem naturam & ſcientiam. Hæc ille. Etenim mens, eſt proxima Imago Divinitatis : Idcircò ſicut oculus nil abſolutius aſpicit, quam ipſum Solem (cujus tamen luminis claritatem non tolerat) cætera verò cuncta, propter illum : ita mens, nil propriè, principaliter atque intimè cogitat, contemplaturque, præter illam unitatem, & reliqua
14. cuncta propter eandem. Undè manifeſtum evadit, quod quamdiu quippiam cogitatur, quod ſenſibus vel Ratione percipi poteſt, nondum ſit pura nudaque abſtractæ mentis cogitatio. Modus autem eò perveniendi, ſupra quidem deſcriptus legitur, at adhuc eſt procul remotus, & propemodum invius, propter omnimodam abſtractionem & proſcriptionem omnium rerum creatarum, imò & increati, omnem conſiderationem, Id eſt, abnegationem per ſequeſtrationem progredientem, uſque ad omnem mentis activitatem, quæ nempe proin excludit mentis omnem cogitationem & contemplationem, exſpectatque ſupernè influum lumen gratuitum, nihil agendo : ſed tantum tolerando poſt exhauſtam omnem egoitatem. At cum ſic liberari penitus, non omnino conſiſtat in noſtra poteſtate, adeoque potius gratiam raptus monefaciat, quam veras mentis, nudaſque, atque puras operationes, quas hoc capite ſpeculari intendo, pro complemento Tractatus de Anima : Idcirco juxta meam judicii
15. pauperiem, non propinquius, agendo ſcanditur ad ſupereminentem ſolius mentis & abſtractam lucis intellectualis denudationem, quam per Orationem ſilentii in ſpiritu, in quo deliciæ Dei ſunt adorari. Eò quod iſtam mentem, ut ſui denudatam imaginem, ſic in ſpeculo ſuæ divinitatis reflexam, illuſtret tum emanativè. Hoc eſt nimirum, quod glorioſiſſima Bonitas optat.

Ut autem fructus, ſive exercitia, prodant quidditatem Mentis, id potentius nec aliunde haberi putavi, quam ab exercitiis ſpiritualibus, quibus ipſa mens ſeſe extricat à connexis conceptibus rerum creatarum, cognitarumque ſenſuum miniſterio. Liquet enim, quid ſit ipſa mens, dum ſe abſtraxit à conceptibus, qui illam maculare ſolent, poſſentve, vel ſaltem impedire, ne ad nuditatem puritatemque ſui perveniat, in qua unitatem 16.
præfatam adorare queat. Dominus Jeſus 17.
itaque via eſt, veritas & vita. Via inquam ad ſe veritatem, & ad vitam Patris luminum. Via ergo dirigitur ad conſecutionem abſtractæ veritatis. Cujus optatus eſt, ut abſtruſa veritas, quam in mente ſui imagine depinxit, à nobis cognoſcatur, & adoretur in ſpiritu. Ubi ipſe eſt præſens Regnum Dei, cum omnibus ſuis chariſmatibus : Atque ideo non poteſt modus, mediumque adorandi in ſpiritu, propinquius ſciri, vel addiſci, quam à via & veritate ipſa, adeoque ab oratione quam nobis dictavit, in qua ſunt primum tres amoroſi optatus, ſive amoris deſideria, ac totidem petitiones. Optatus enim 18.
iſti, ſunt abſque omni egoitate, & nudi reſpectus in ipſum Deum, & puriſſimi idcirco eorum omnium, quæ optari ex amore & cogitari queunt. Ac primus illorum eſt, de quo veritas dicit : *Quærite primum Regnum Dei & Juſtitiam ejus, & reliqua adjicientur vobis.* Non eſt autem Dei Juſtitia, ut nobis fiat Juſtitia (*nam non juſtificabitur in conſpectu Dei omnis vivens*). Sed ut nomen ejus ſanctificetur, quod nedum eſt ipſi debitum, adeoque juſtum : ſed optatus ille amoroſus nos juſtificat. Præſupponit enim primùm fidem ipſam Chriſtianam, dein & infinitam ejus bonitatem, qua dignatur eſſe Pater noſter. Ac quidem in verbo (*noſter*) egoitas pro Dei bonitate & obligatione noſtrorum omnium ponitur, quæ alioqui nuſquam in tribus cernitur optatibus. Ac tertiò, exhibet immenſam ejus majeſtatem, commen-

mensurandam ex habitaculo Cœlorum, quod est opus manuum suarum. Adeoq; istis talibus præmissis, accenditur in nobis optatus amorosus. Qui non desiderat, ut sanctificetur ejus nomen solummodo per filium ejus unigenitum, & nostri mediatorem, ubi Abyssus Abyssum Invocat: nec etiam duntaxat, ut cœlites, & tota militans Ecclesia, ineffabile suum nomen adoret: nec etiam ideo sensus est, ut sanctificetur nomen ejus in terra, sicut in Cœlis; sed ut sanctificetur in nobis, & per nos: renunciata tamen in hoc omni egoitate & nihilitate. Utque sit nuda & purissima reflexio honoris, & deliciarum Dei, in eo, quod est esse nobiscum, & adorari in spiritu amoris. Ideoque & alter succedens optatus, non petit sibi Regnum Cœlorum; sed Regnum Dei, quod in nobis est, ut adveniat propinquius. Non quidem nudè atque simpliciter propter nos: sed quia suæ est bonitatis, esse cum filiis hominum in deliciis. Quamobrem etiam optatur, ut sua voluntas fiat in nobis, super nos, & per nos, cum plenaria resignatione nostri velle. Tres ergo optatus procedunt ex anima, citra hæccitatem, aut reflexionem in nos, quia excedunt omnem creaturæ personalitatem, ut Deus propter se adoretur. 19. Ideoq; excellunt omnem vim orationis, petitionis, laudationis, gratiarum actionis, imò & ipsius glorificationis. Nam agere gratias, beneficium notat, & complicat recipientem. Glorificatio autem, laudatio, vel ipsamet sanctificatio, quatenus egoitatem meam ante Dei conspectum defert (quanquam interim sit debita & obligatoria) procul recedit à purissimi & amorosi optatus excellentia, quo desideratur sanctificatio nominis divini in nobis, in qua Abyssus Abyssum invocat. Nam quis sum ego, qui præsumam respectu infiniti, sanctificare illud? qui nempe nō nisi vermis sum, peccator miserrimus? Ideoq; optatus amorosus sanctificationis, tantum excellit sanctificetur nomē tuum per me, quantū miser peccator distat à filio Deiparæ virginis. Laudes enim, & orationes, 20. tam in lege Mosaica, quàm hodie, per hymnos, psalmos, & orationes fiebant. At nunquam ante edoctam veritatem assecutus est homo, vigorem, altitudinem & profunditatem optatus amorosi, sanctificandi incomprehensibilem divinitatem in nobis, in quo plus est excellentiæ, quam omnes simul creaturæ queunt comprehendere. Non enim sanctificatio ista optatur, quia Deus est optimus, maximus, liberalis, &c. nam ista includunt laudantis egoitatem, incompatibilem cum nomine divino. Desiderium itaq;, optatusq; ani- 21
mæ amorosæ ferventer desiderantis, nudè & simpliciter sanctificationum nominis divini, non fit quidem per creaturam infra Deum, sed per liquationem mentis, desiderantis in amore Dei: minimum enim quod in se continet, est cum resignatione sui totius, se offerre Deo, itemque velle agere & pati quidlibet, cum cordis, animæ & virium totali oblatione amorosa, in obsequium voluntatis divinæ. In qua oblatione amorosa, incompatibiliter excluduntur omnes cogitationes, præter nudum amoris optatum. Eò quod transcendat omnem reflexionem. Etenim quia nudus est, vestem omnem spernit, quam Ratio ipsi posset submini-
strare. Amor enim iste, tam nudus & ex- 22.
cellens, oritur in sede mentis, sentiturque ibidem ubi omnis primus conceptus fit, absq; imagine & phantasia. Quamdiu verò verbis exprimi potest, nondum est mentis abstracta cogitatio nuda, quæ scilicet à B. Dionysio describitur, supra omne id quod Ratione, sensu, ac verbis concipi potest. Sentitur quidem, at citra discursum, & imaginationem. Quia nudo 23.
veritatis amorosæ conceptu, ipsa veritas inexprimibili tum mentis attactu feritur, fruitur & appropinquat, imò mox penetrat. Alioqui quoties formantur Ideæ, aut conceptus verbis exprimibiles, retinent maternam Sensitivæ caducitatem, incōstantiæ fragilitatem, incertitudinem, ac perturbationes, passionibus subjectas.

24. In vi igitur Intellectus, nativoque scilicet Mentis vigore, & amantis animæ cupiditate, generatur in nobis, tanquam in fœtu appetentis gravidæ, ens quoddam Deiforme, sive purificatur ipsa Mens, adeoque Mentem, ipsamque Dei imaginem rectificat. Id enim non fit per visum, sensualemque appetitum, qualiter in prægnante, nec concipitur corporeis latebris, ut neque in alieno fœtu notatur: sed omnem facultatem Mentis, animæ, Cordis & virium, requirit: ideoque Ideale istud ens, amoroso optatu partum, manet in ipsa Mente, quam sic disponit, ut sese transmutet in imaginem Deiformem, per gra-
25. tiam divinitus affluentem. Sed quis sum ego, qui hæc scribo? Profectò vereor ne sim campana, fideles ad Templum convocans, quæ ipsamet manet in celsitudine turris, foris. Sed tantum spero, si in præfatis profecero optatibus, quod meipsum sim inventurus, quo magis meipsum hu-
26. miliando neglexero. Porrò surrexere nuper directores conscientiæ, in se transsumentes omnem Mentis libertatem, præsertim in sexum devotum dispensandam, hunc sexum ad se intra vocarunt, dicentes quod Christus unctus nedum: sed & Jesus Salvator cum illis esset. Atqui hi statim, primo errant limine. Nam convocant suas devotas, in exercitia contemplativa, gregatim facienda: quæ ipsa Veritas alioqui clauso post se cubiculi ostio, fieri commendat. Dein sibi honorem, reverentiam, atque opes sub obedientia, & voto multiplici, deberi postulant. Adeoque inimicus homo sua spargit semina pro zizaniis, ut quæ erant etiam semina bona, supprimat. Atque idcirco Vates Hildegardis 27.
prædixit, quod tandem secreta luxuria illis commiscebuntur, & cadent velut Simon Magus, per orationem Apostolorum, sive Episcoporum & fidelium. Cæterum, dum quis semel saltem in optatus illius vigorem deductus fuit, ipse propriis punctus calcaribus festinabit eò redire, ac quasi jam factus viarum gnarus, facilior ipsi erit aditus postmodum. Interim quia non quilibet eò pertingit, fecit Deus varias uti mansiones in suo palatio: ita quoque diversa adhoc media ordinavit, per Charitatem; quæ lubens omitto, eò quod non sint nostræ facultatis Medicę objecta propria. Sufficit itaque mihi, proposuisse Mentis in agendo amplitudinem, & vagam formandarum Idearum potentiam, tam ad considerationem morborum, & vitæ sanæ: quam ad virtutum exercitia.

SCABIES ET ULCERA SCHOLARUM.

1. CUr Author de scabie & lepra hoc loco. 2. Repetit dilucidius suæ pœnitentiæ exordia. 3. Error in causis, indicatione, & remedio. 4. Quæstio Medentibus & Scholis proposita. 5. Credulitates in Authore. 6. Seræ considerationes. 7. Ex mea historia xiiij Conclusiones. 8. Theoremata Scholarum esse scabiosa. 9. Scabies stetit in me, ante intemperiem hepatis. 10. Pustulæ in Scabie, sunt signa, & fructus Scabiei; non autem Scabies. 11. Notantur radices graminis in apozemate. 12. Causæ occasionales ulcerum. 13. Scholarum somnia. 14. Galenus notatur ulcerosus. 15. Inconsideratio Scholarum & Galeni. 16. Absurda aliquot. 17. Sanies, & Pus, non sunt excrementa, quanquam sordes. 18. Corruptor in ulcere, est ulcus. 19. Cruor non vitiatur in cavitate ulceris. 20. Inanis Scholarum labor. 21. Ulcerum radix. 22. Ulceris cavum non est ipsum ulcus. 23. Puris considerationes. 24. Puris & saniei differentiæ. 25. Inscitiæ Galenicæ. 26. Dogmatis Galeni aliquot absurda. 27. Causa occasionalis in Corruptore. 28. Quàm ridiculus Catarrhus in ulcera antiqua, quamque stultè Cauteria eò applicata. 29. Fermentorum ignorantia quid pariat. 30. Quomodo tot ulcerum diversitates in unico cruore. 31. Corrosiva si sanent ulcera, magis tamen sedata illorum corrosione. 32. Nugæ Paracelsicæ, de microcosmico vulnerum ortu. 33. Urgetur Paracelsus cum Microcosmi identitate actuali ac vera. 34. Idiotismus ejusdem de alimonia vulnerum, ab extra. 35. Ulcerum medela arcana. 26. Vulnerum sanatio.

Hacte-

1. HActenus ostendi causas morborum, à Galeno & sequacibus traditas, erroneas atque fallaces esse: deceret modò, transire ad doctrinam morborum veram, licet hucusque ignotam, nisi quædam me detinerent, atque aliò diverterent, quæ præmittenda jure videntur. Postquam enim de morborum Regina Peste, edito codice tractaverim, & simul de Lithiasi, tanquam monstro, tam in nobis, quàm in matulis extra nos genito, sub prelo locutus essem: atque ibidem occasionaliter de Lepra, Apoplexia, Paralysi, Sopore, Spasmo, atque cognatis morbis obiter egissem; nil verò penitus de cutaneis defectibus: operæ pretium æstimavi, priusquam de morborum essentia, tam in genere, quam in specie, ex professo hunc meum laborem absolvam, quædam particularia præmittere, quæ fores, ad introitum cognitionis morborum, pandere putavi. Atque inprimis morbos pel-
2. lis, velut magis obvios attingam. Quamobrem libro de febribus, recitavi quidem pœnitentiæ meæ principia, quibus à Methodo atque doctrina Scholarum recedere sum coactus, ut ostendam axiomatum futilitates, quibus Mundus fallitur, tam à potu purgantium, quàm æstimatione morbos fieri, atque liberari, per ejectionem liquorum, quos Scholæ persuadent esse nostri constitutivos, & errantes in debita sui quantitate & qualitate. Idcirco eadem resipiscentiæ meæ primordia huc referre, atque repetere, non piguit: Adolescens cuidam domicellæ valedicturus, chirothecam, atque manum aliquantisper detinui, occulta siccaque Scabie laborantem. Ego verò inde, non quidem siccam, at sanioſam scabiem mox contraxi, solo nimirum sobrioque attactu. Ac dein observavi pluries, mantilia scabiosorum psoras; & tineosorum pileos, tineas peperisse: ut & leprosorum, atque venereorum contagia, participato fermento, propagata. Idque sonat Proverbium in Incorrigibiles relatum: Quod scilicet, unica avicula totum gre- 3.
gem sua Scabie infectet. Etenim ejusmodi vitia, virulento fomite transplantata, absque distinctione tamen, censentur à Scholis, in reatu Jecinoris, deque ejusdem intempestivo calore excitata. Quasi unius ovinæ pellis contagium, hepata cæterarum ovium distemperet. Profectò hæc unica consideratio, primum lucis adeptæ mihi fuit exordium. Unde nimirum maximæ Scholarum apud me Scabies fuit manifestata, meque aliò compulerunt, postquam cernerem remedia Scholarum vana esse, futilesque earundem maximas. Equidem accersivi duos medicos nostræ urbis celebriores, gaudens propemodum, quod in me jam rescire possem, an studia respondeant praxi. Medentes autem visa Scabie, purulenta, illico censuerunt, in me abundare bilem adustam, cum phlegmate salso; adeoque sanguificationem in Jecore distemperatam esse. Gaudebam statim, quod quæ mihi cecinissent Authores, confirmarentur ab expertissimis Dominis; Utpote qui in matheſi didiceram, cuncta theoremata esse longè verissima, credebam id pariter medendi regulis, sive axiomatibus commune, atque inseparabile: putans quod essent, id quod esse deberent, & spondebant. At statim pro avita mihi curiositate interrogabam: quænam ista esset intemperies Jecoris, quæ uno & eodem actu, bilem flavam justo iniquius accenderet, simulque plus justo pituitæ progigneret: cum ejusdem 4.
radicis, ejusdemve sanguificationis actus, non posset esse eodem tempore & viscere, generatio bifurcata, atque adeo dispar, quæ scilicet igneam bilem, simulque frigidam aqueam pituitam, abundanter ederet? Hæsitarunt expertissimi domini, & arcatis ciliis stupentes, sese sunt dudum intuiti, ac tandem illorum junior respondit, eandem igniti Jecoris intemperiem ideo non dare veram

pituitam ; sed salsam abundantem : salis autem temperiem , esse calidam & siccam. Cui ego. An ergo urinæ sal, jecoris vitio, abundanteque igne fieret : jusculà autem carnium non salsarum, salem minime induerent, etsi calore bullirent? Respondit senior. Hæc in Scholis mihi proponenda, non autem practicis, quibus horas in lucrum familia de-
5. stinarat. Rogavit autem statim, quos mihi Authores consuluissem? quidve faciendum didicissem? Dixi ad hepatis , atque cruoris refrigerium , venam incidendam brachii dexteri subter Cephalicam : dein per apozemata refrigerantia , bilis torridæ respectu , progrediendum : ita tamen, quod incidentia, & extenuantia temperata essent miscenda , propter salsedinem pituitæ. Ostendi ex Rondeletio , Apozema, quod fortè 50 ingredientia contineret , in amborum finium ditissimam spem faciens. Et dum nescirent, in lectionibus assiduum , atque impigrum omnium notatorem : voluerunt , ut ipsus mihi cuncta describerem. Itaque post cruoris emissionem sat opulentam , in vere Adolescentiæ & sanitatis alioqui saturitate factam , sumsi triduò præfatum apozema , cui quarto , quintoque mane , indidi Rhabarbari , atque Agarici , quantum satis : ut videlicet natura inciperet obedire vocanti pharmaco , ipsique peccantes ambo humores redderentur sequaces. Laudarunt universa , ac potissimum , quod discendi & parendi avidus essem. Vespere autem quintæ diei proferebam Catapotia de fumaria , eo quod Cordus (qui Codrus mihi fuit postmodum) utrique humori peccanti conducere scribat (nondum enim tum noveram ficto nomine pillulas ægris imponere : quasi propter fumariam & non virulentorum solventium feritatem, sedes movere) Sexto ergo die, habui quindecim ad minimum secessus. Laudabant interim providentiam meam , qua corpus adeo fluidum præparassem. Mox à biduo inde , quod Scabies nequicquam ferocitatis deposuisset, idem pharmacum assumo , cum insigni stomachi aversione ; parque successit secessus. Dicebant ætatem 18 annorum floridam, bili generandæ pronam. Cumque cernerent, nil quicquam ob id pruriginis & pustularum minui : post biduum tertiò sumendum purgans decreverunt. Tum enim , sub vesperum , jam venæ mihi exhaustæ erant , genæ conciderant , vox rauca , totus corporis habitus concidens tabuerat ; descensus quoque è cubiculo , atque gressus , erant difficiles , quia genua me vix sustinebant. Hæc sano mihi , à contactu scabiosæ manus, contigerant. Primis enim vicibus , cum tam amplas sordes , tamque putidas adverterem , gavisus sum : Sed sero nimis 6.
consideravi, me ante pharmaca bene valuisse visceribus : nunc autem dejecta appetentia , & digestione , multam comparasse maciem : mansisse Scabiem verò sospitem cum voce acuta & rauca. Denique ut cernerem quantum bilis, quantumque pituitæ ejicerem , minxeram in matula : & comperi , per assumtum solutivum , ternis vicibus duas penè situlas , putidæ atque cadaverosæ bilis ejeciisse , ramentis muccosis consperæ ejectas : quæ Medentes asserebant esse illam pituitam salsam. Atque interim dum toto corpore ferè , potissimum in cruribus, purulentas , amplasque pustulas alerem : Interrogabam , an pus non designaret cruorem in reatu esse , non minus quàm bilem , & pituitam. Dixere , cum jam mihi vires flaccescerent , silere se de iterata venæ sectione, alioquin opportuna , in puris perstite abundantia. Ego autem considerabam pœnitens , quod antea rectè valerem , excepto contagio pellis , aliunde hausto , quodque ex nihilo , non fieret aliquid : nec aliquid corporeum , locaretur nisi in loco : tardè ergo inquisivi , undè tanta mihi bilis copia profluxisset ? &

ubi-

ubinam latuisset? Venæ namque simul omnes, vix decimam sordium partem continere potuissent, etiamsi nil boni cruoris continerent. Sciebam insuper, tantum pondus nec in capite, nec in thorace, neque in abdomine, hospitari potuisse, quanquam viscеribus cunctis vacua fuissent. Igitur seria cum pœnitentia, meoque damno, ex Mathesi collegi, 7. 1. Quod nomen purgationis, esset impostorium. 2. Quod selectio particularis, educendi talem, aut alium humorem, pariter esset falsa. 3. Quia humorum ortus, & exsistentia, etiam falsa esset. 4. Quod causa Scabiei esset mentita, pro bile adusta, atque pituita salsa. 5. Quod jecur esset insons, in contagionibus pellis. 6. Quod Scabies mea adhuc perseverabat à purgationibus, licet non æquo furore. 7. Quod ejus furor non esset remissus, eò quod aliquis humorum aut plures putati, essent educti, & hactenus eorundem abundantia peccasset: Siquidem mox recuperato cruore perstabat eadem Scabies. Adeoque defectu plethoræ Scabies parum minuta fuerat. Tandem post tres menses fortassis, sulfuris facili unctione, à Scabie convalui. 8. Quod Scabies sit affectus solius pellis. 9. Quod Scholæ, tam bilem quam pituitam, malè affectos humores, tam in venis quam extra, tam noxios quam innocuos, nominarent. 10. Quod purgantia quævis, cruorem & carnem promiscuè liquarent, resolverent & putrefacerent, etiam dum in stomacho, & intestinis morabantur. 11. Quod falsum sit, cruorem redire in humores, unde genitus esset. 12. Quod in hoc contingeret regressus impossibilis, à privatione ad habitum. 13. Quod impostorium sit, humores illos tres remanere in cruore, carne & solidis, ut per purgantia redintegrarentur in id, quod fuerunt ante carnis structuram, &c. Quæ cuncta cum invenirem pugnantia, cum veritate naturæ, & 8.

cum congruentia philosophica, manifestè scivi, Theoremata Scholarum esse scabiosa, atque falsa. Adeoque non potui amplius dubitare, an bilis, vel pituita, causa Scabiei essent. Idque paulatim cum DEI gratia, certo certius sic intellexi, quod æqua pariter, per intellectualem certitudinem, ac velut opticam scientiam, sciverim, nullam esse in natura bilem, nec tres humores cum cruore unitos. Quod autem pituitæ ac bilis utriusque larva ostenditur à Scholis, demonstravi peculiari libro, esse sordes morbosas præter naturam, atque producta vitiosa functionum. Saltem in me, solo attactu con- 9.
tracta & nata Scabies, in plena valetudinis fruitione, antequam vel hepar unquam incalescere potuisset: nam Scabies mea, concepta fuit quadrantis horæ spatio. At pustulæ scabiosæ successu aliquot dierum mora post erupta: 10.
non tam Scabies ipsa fuere, quam fructus ejusdem. Si ergo Scabies è Jecoris intemperie oritur, saltem in me, ipsa Scabies, prior fuit sua causa. Ovis 11.
gramine tantum pascens, scabiem sponte acquirit. Si id ex intemperie calida hepatis: profectò inique gramen præscribitis, pro hepatis refrigerio. Denique Scabies in me, ove, & cane; solis curantis unguentis, sive ope externa, nec attenditur calor hepatis. Imo pharmaca è sulfure, baccis lauri, & helleboro albo, nequaquam valent ad fervorem hepatis. Denique Scabies, attactu lintei, repente acquisita, ejusdem est indolis cum spontanea: at saltem illa non oritur ex calore hepatis: ergo neque hæc: si rei ejusdem sint causæ eædem in specie, objecto, & subjecto. Etenim eo ipso quo Scabies attactus manus, vel lintei scabie infecti concipitur in pelle tangentis: jam adest Scabies; cujus semen sive fermentum, est in pelle præfata, vel linteo: embryo ejus

dein, conceptus est in pelle tangentis. Cujus productum tandem visibile erumpit.

12. Pariter quoque ulcera fiunt, vel à vulnere malè curato, vel à contusione, ut Cancer in muliere; vel ab apostemate erumpente: vel tandem à veneno intus genito, quod sui malignitatem plantat in externa parte, ibique fermenti sui virulenti proprietates figit. Unde quoque, quicquid cruoris alendæ parti in horas distribuitur, id totum in virus vertitur, juxta fermenti sui prosapiam. Non autem humores, iteratò à morte resurgunt corrupti, qui ab hepate eò mittantur.

13. Scholæ itaque per Galenum creduliter abductæ, suis consignarunt somniatis humoribus, è cruore & carne resurgentibus, propter importunam visceris cujusdam intemperiem elementali pugnæ debi-

14. tam. Galenus enim in Therapeuticis vult, ulcus naturaliter constare debere duplici excremento (hanc enim doctrinam posuisse & non probasse, sibi sat visum fuit) liquidiore nempe uno Ichore, sive sanie, & crassiore altero. Id est, pure. Hinc demum concludit, omne ulcus indicare, exigere & sanari debere, duplici pharmaco (cujus nimirum peccato, pleraque à Scholis insperata, ad anus relegantur, in Galeni despectum) uno nimirum quod exsiccaret, atque in se saniem combiberet: altero denique, quod esset puris absterSivum. Quàm seriò enim hic vir suas texuit

15. fabulas? & quam illibatæ servantur hæ næniæ adhuc hodie? Jam enim quadruplicis humoris, & quadruplicis excrementi inde resultantis à corruptione illorum nimirum non amplius recordantur. Vult quidem Galenus, pus esse cruorem putridum, nec meminit sui, dum sanguinem, in corruptione, totum in bilem verti docet. Denique si purgantia è cruore separent sigillatim tres humores ad Medentis lubitum, deberet meminisse, id contingere per cruoris corruptionem, dum nempe in sui constitutiva antecedentia dehiscit (aut falsum est, quicquid de purgantibus & humoribus commentum est) quapropter in ulcere, non duo saltem, at quatuor prorsus emergere deberent. Imò apud Galenum erit ulcus absque pure (puta Cancrum, Cacoethes, vel exedens sola sanie fluidum) curatu facilius, quam alioqui purulentum. Quippe quod solis exsiccantibus (puta creta, aut combustis ossibus) opus habebit. Quam enim est 16.
stupidum atque insanum, docuisse, ulcus curandum, per excrementorum fructuum, sive productorum absterSionem, & sequestrationem? Non autem per præcisionem radicis, quam nusquam ac nunquam præter calorem intemperatum, noverunt? Quandoquidem omne excrementum necessariam dicit relationem ad digestionem & partem, quarum respectu est excrementum: ita ut verum excrementum sit supervacanea moles, relicta à digestione & à parte, cui est inutilis, ideoque sequestrata: Quia excrementi no- 17.
men expulsionem continet, impuri à puro. Ideoque sanies & pus, non sunt ulceris aut partis excrementa, ut neque digestionis naturalis: sed sunt producta seminum, sive radicum ulceris. Ideoque plerumque & in plerisque frustra laborat, qui emungit ulcus, juxta præscriptum Galeni, præsertim in malignioribus. Itemque necessum est, quod quæ non nutriuntur, etiam excrementis careant. Nam natura nusquam laborat, ut nutriat ulcus. Dum in ulcere habitat proprius corru- 18.
ptor, qui cruorem alimentarium vitiat, antequam digeri sit aptus. Fex quoque propriè loquendo, non est vini recrementum, sed residentia mera: eo quod vini nulla sit nutritio, nullaque digestio. Ulcus igitur, ut tale, non nutritur, nec natura intendit nutrire illud. Sanies ergo & pus, non sunt excrementa ulceris, sed producta Corruptoris: suntque cruoris in noxiam materiam depravati indicia, si- 19.
gna, producta, effectus, sive fructus. Etenim singulis partibus alendis, quotidie destina-

destinatus cruor mittitur, distribuitur Justitia distributiva. Nec secus ulcerosæ parti, quam si adhuc rectè valeret. Quò cum deventum est, nec possit ibidem in veram aliti substantiam commutari, subit aleam, quam ulcerosum fermentum imperat: degeneratque ideo, & transmutatur cruor in radice partis, qua corruptor locatur, residetque: non autem in ipsa ulceris cavitate, sive alveo. Alioqui namque, necesse esset, merum atque innocuum cruorem, decidere semper in ipsam ulceris cavitatem, atque ibidem corrumpendo degenerare. Quod oculus & quo-
20. tidiana experientia falsum asserunt. Ergo si Scholæ ulcus abstergant, sive linteo, sive demum pharmaco; quanquam idem faciant ambo: non tamen nisi productum ultimum auferunt, nequaquam verò causam radicalem, vel originem attingunt. Quod si quandoque grumus cruentus, vel mucilago, alias cruenta in ulcus decidant: Id fit; quia in circumstantibus (quibus nempe est ipsa ulcerum radix) tanta est torturæ procella, quod venula aliqua propinquior exesa, proprium cruorem nequeat comprimere. Adeoque cruor, qui sorte sic in ulceris cavitatem decidit, non cernitur in pus mutari. Undè manifestum evadit, cruorem non in ulceris cavitate, sed in ejus marginibus degenerare: quapropter etiam vanitas Galenicæ doctrinæ spectatur, quæ sanationem ulce-
21. ris, in ablatione producti collocat. Radix ergo cujusque ulceris, est in fundo & labris, sive margine: Id est: partibus cavitati finitimis habitat. Quibus nempe sua est coquina, qua cruor alteratur in corrosivam saniem, pus, &c. Sanies verò ipsa, est productum, sive effectus positivus ulcerum. Ipsa autem cavitas ejus, quæ vulgò medentum ulcus æstimatur, est productum privativum, atque deficiens. Sicut enim pagus crematus, aut destructus, non est bellum: sed est effectus defectum, privationem, desertionem, factam-
22. que destructionem accusans. Sic nec ulcus est devastata carnis cavitas: sed hæc est signum, ab ulcere relictum. In oris ulceris enim circumquaque habitat hostilis corruptor & hospes fermentum virulentum, ad quod cernimus oras, atque fundum, diversimodè alterata. Attendant er- 23.
go Scholæ, quid doceant, dum ulceris sanationem in ablatione posteri producti tradunt. Pus imò non fert indolem excrementi, nec ut excrementum naturæ ab ulcere prodit: sed est fructus ulceris, exotici scilicet Corruptoris cum malignitate depravatus fermentaliter. Idcirco degenerat, exedit, rodit, atque depascitur. Enimverò majora ulcera pure carent, saniem duntaxat plorant continuam & subinde decuplo plus, quam justa alioqui cruoris distributio requirit, atque in aquas acres, atque depascentes, transmutatum ichor diffluit. Quæ Galenici nunquam suis siccantibus, etiamsi insuper sua superaddant cuncta abstergentia, & utcunque Catageni & Catatopus stentoriè glorientur de suis experimentis. Pus 24.
enim non nisi in carne clausa, & aperta procreatur, iisque nondum prorsus malè affectis: ubi interim cartilagines, ossa, membranæ, venæ, nervi, viscera que non nisi ichore madent atque liquantur, si ulcus tolerent. Itaque horum, quàm carnis esset longè mitior, mansuetiorque corruptela & ulceris tempestas, quam quæ aliàs in carne tumultuantur. Eò quod remedii diversitas finem, in quem destinatur, distinguat: Ideoque siccans medicamen mitiorem affectum denunciat, quàm quod & insuper deberet esse adstrictivum. Ergo Galenus & sequaces sui, quia 25.
ignorarunt hactenus ulcerum causas, fomitem, uterum, subjectum, efficiens, modum fiendi, semen atque fermentum: non nisi ridiculas curationes, remedia, axiomata atq; doctrinam tradidere. Quocirca nec mirum, cacoëthica, phagederiacaque ulcera, non sanari solita, remediis Scholarum: quæque ob id potissimum sese ab operibus Chirurgiæ, magno

Galeni,

Galeni, suorumque coætaneorum Græcorum, atque sequacium Arabum dedecore, exemerunt; prout de Tumulo Pestis ex
26. professo tetigi. Mitiora etenim ulcera, quibusq; sua est ademta malignitas, dumque ad incarnationem & restaurationem relictæ cavitatis festinant, solo stillant pure, adeoque difficiliores censerentur, juxta Galeni regulas, quam dum ichore fluerent. Ulcera autem jam mitigata, irritantur abstergentibus: tantum abest, quod iisdem sanentur. Sanè, si exsiccantia & abstergentia cunctis satisfacerent ulceribus, facilis foret quorumcunque sanatio. Cur enim tàm anxiè Galenica Schola turbatur, circa electionem pharmacorum, ubi sicca lintea utrique satisfaciunt indicationi abundanter? Nimirum unicum linteum exsiccat, & abstergit unà pariter? Pudeat ergo, atque seriò illas pudeat, è Cathedris, è prelis, & ore illarum ejusmodi nugas, Adolescentiæ & Chirurgis, pro axiomate medendi suffundere: hosque proinde sic instructos, in necem mortalium, sibique fidentium torturam, paratos dimittere, specioso medentis & doctoris titulo. Non itaque pus & saniem absterssisse, atque exsiccasse sat est: sed hostilis fabricator, partique insidens corruptor, delendus: quippe qui nil exsiccando, abstergendoque remittit, mite-
27. scitve. Seminalis videlicet deleterii qualitas, venenosaque impressio Archeopartis exotica, bonum cruorem sibi dispensatum pervertens: sui dumtaxat ablationem naturaliter indicat. Est ergo virus, fermentum quoddam atque contagium, fundo insitum, cruoris atque carius corrupti-
28. vum. Videant ergo Scholæ, an eidem Catarrhus vaporetenus è stomacho in capitis planum sublatus initium atque fomentum dare queat: & an Cauteria ad lubitum inflecta, eundem solitum Catarrhum loco remediorum nedum exsiccantium, & abstergentium, verumetiam vice revulsionum satisdare queant, propter connexionis continuitatem in radice eorundem, proportionem, applicationem, consonantiam, imo & dependentem symphoniam. Equidem quotquot fermentorum activitatem atque varietatem ignorant, necesse est omnia creduliter cæcutiendo tentent & explorent. Sunt nimi- 29.
rum totidem ulcerum fermenta: quot ulcerum diversæ corruptiones, corruptorumque distantiæ. Quorsum unius panis testimonium plurimum conferet: quip- 30.
pe qui etiam disputationis hujus index esse potest. Qui nimirum in homine, cane, fele, equo, vacca, galina, anser, anate, ove, &c. totidem determinationes suscepit, quot fermenta sanguinum, stercorumque specificè (imò & genericè) emanant differētiæ. Sic & unicus specie cruor, plura specie ulcera, atque transmutatas sui corruptiones sustinet, pro fermentorum peregrinorum alteritate. Atque quantumvis unicus ad generationem satis sit Archeus: varia tamen media, vitæ, atque modi sunt corruptionum: quot nempe corrumpentium sunt familiæ. Est ergo plena atque exacta ulcerum sanatio, fermenti sui ablatio: non autem hepatis refrigeratio; non bilis somniatæ, vel saniei absterssio. Denique nec curantur ulcera, per applicationem absterssivorum, adeo ut pro illorum malignitate, gradus corrodentium absterssivorum, sui augmentum optet. Non enim realgar fixum, per sa- 31.
lempetræ, atque in adstringens sulfur dulcoratum, sive mitigatum, sexaginta fortè ulcerum diversitates extinguit: quia rodit, exeditque, (etenim sic non sui dulcorationem cum repetito spiritu vini exposceret) sed quia venenum mite jam habet, quod ipsum ulceris fabrum, cruorisque corruptorem, est enecando. Quo videlicet semel in totum demortuo, non cessat deinceps caro spontè, è fundo succrescere: Itaque cavitas ulceris, carnis succretionem, pellisque cicatricationem indicat, ut ablata scilicet fiat restitutio. Quæque ideo posterioris relationem habent, respectu necis Corruptoris. Porro

quæ

32. quæ in ſeminale, toxicumque fermentum refero, Paracelſus ſuo more, in microcoſmi ſodinas minerales, atque ſalinas tranſtulit. Nam ut ulcera, plerumque ſale odioſa: putavit ſecundum ſuum Idiotiſmum, ulcera progenie mineralium, diſtinctiſque eorundem familiis adſcribendo. Non enim in rixas me compono, ut neque me ideo natum ſcio. Quapropter viri inanitatem, & incircumſpectam oblivionem doleo. Ut hominem, quem aliàs etymo, ſive limbo, totius univerſi epitome, deſumtum gloriatur: magiſque illius extracti dignitate, quam Creatoris Imagine glorioſum fingit, calamitoſiſſimum ait monſtrum, ſolis mineralibus undequaque plaſmatum. Is inquam alibi, horum immemor, corpus humanum vocat per totum, Cagaſtricum: non quidem diverſis conſtans amplius ſalium texturis: at unius ſolum ſalispetræ ſtructura ſuperbum. Unde homines nati durum genus, ergo agæ terræ. Voluit nempe cuncta ſalia, lapides, mineralia, herbas, &c. in homine, velut ſeminariis ſuis, delitere. Prorumpere autem in actum, non quidem fotu confuſorum ſeminum, in Chao delitentium. At ſola ſeparatione liquoris vitalis, à ſibi connatis, retroire ſponte, in priſtina mineralia. Non attendens, quod abſonum ſit, cum macrocoſmus non minus Aſtris & plantis conſtare velit quàm mineralibus, quod potius in ſalia, quam in plantas & quadrupedia ſeſe reſolveret. Itaque nedum ſeminum, vegetabilium, Aſtrorum, & animantatorum: ſed ſui ipſius eſt oblitus in hoc Paracelſus? Quod ſeminis proprii, unde cruoris iſta moles, à vitalibus humanis ſeparata initiis, potius in hoc, quam in
33. aliud minerale, retrocederet. Ut enim Galenus caloribus omnia donans, febricitanter delirus, per aliquot ſæcula medendi principatum in ſe traxit. Ita Paracelſus, cuncta in ſubterraneam ſobolem redigens, ſupellectile pretioſa ſuperbiens dementavit aliquantiſper, atque proin in eundem principatum aſpiravit. Sed ſodes quis ille Separator, qui à vitali balſamo, partem ſui adimit, & avellit? Ecquis demum Corruptor ille, qui partem à vitali ſorte avulſam, ſimul in ſalem mineralem (in ſe putrere neſcientem) vel in occultum metallum, ſola fide credibile, mutaſſet? An non de vita longa, mortem vocas balſami dominium? Quomodo ergo nunc mortem vocas balſami ſeparationem? Quiſve in limbo humano diſtinctor ſeminalis, qui unicum & eundem à balſamo vitali liquorem, nunc in alumen, nunc demum in arſenicum torqueat? Profecto, Paracelſe, poſtquam operoſa & ridicula indagine magnas ſtruxiſti fabulas, quia fermenta neſciviſti (ad quæ tamen velut principia activa, & ſeminalia veniendum erat, naturæ initia præteriiſti: ludenſque cum microcoſmi limbo, ad tui beneplacitum, te ridiculum poſteritati exhibuiſti. Fermentorum namque plenaria cognitio facilem invenit viam, ad ulcerum quorumcunque venena cognoſcendum, tollendum, ſuperandum, ſeparandumque. Nam quicquid in naturæ curſu fit, id ſeminum neceſſitate atque ductu fit, moveturq; ad ſui ultimam periodum. Non autem ſorte reſoluti cadaveris, aut procumbentis partis nudo arbitrio. Quæ ſcilicet à privatione, in priſtinum ens reſurgendo, feſtinaret. Apage cum tuis nugis. Non enim nobis ſunt fontes ſalini: non reductiones cruoris, in ficta latentiaque metalla. Nec ſunt in nobis mineralia, laſciviendo ſeſe ſubtrahentia ab initiis vitalibus, aut horum ſubtractionum exſpectantia: ut nempe ab eſſe humano, in priſtina atque deſtinata redeant mineralia, ut ſic fiant ulcerum matrices, fontesque. Nec etiam in nobis ſunt leges microcoſmicæ magis, quam elementorum quatuor in nobis correſpondẽtes humores, horumve pugnæ vel ſimultates. Cum Nazianzeno enim, non poſſum hominem ad microcoſmi regulas ludicras conſtringere.

Malo enim infinities, me imaginem Dei, quam corruptibilis, tortoriſque mundi. Nam licet homo vegetet & creſcat cum beſtiis & plantis: non tamen beſtiæ proin erunt plantarum imago. Sic licet homo ſentiat atque moveatur, imo diſcurrat unà cum belluis; nil tamen niſi homo loquitur. Angelus quippe nec loqui indiget, ut neque ſeminis organis. Sin autem avis loqui videatur: non niſi loquelæ tonum, aut articulationes imitatur. Non ſunt enim in nobis grandines, nives, rupes, ſexa, metalla, marmora, ſilices, gemmæ; ut neque centrum mundi, ad quod cuncta ponderoſa deflectant. Nec eſt in nobis Calculus ex creatione, nec ſunt ſpecies Porphyri, Jaſpidis, &c. diſtatque calculus in homine à vero lapide, non minus quam Pirum à vacca. Pyrum namque mutatur quidem in carnem vaccæ citius, quàm calculus, in petram mineralem deflectat. Poeticum itaque gentile ac metaphoricum nomen microcoſmicum, non autem phyſicum aut verum. Phantaſticum pariter eſt, hypochondriacum, atque demens, omnes univerſi proprietates, atque ſpecies in hominem, artemque medendi intuliſſe. Aſt ſeria nimis eſt vita humana, ejuſque medela, quàm quod Paremiæ & metaphora nobiſcum ſuam ludant ſcenam. 34. Poſtremò totus eſt Paracelſus ridiculus, docens ulcus & vulnus aliis herbis, balſamo, unguentis: adeo ut vera nutritione, & excrementorum ſecretione, hos defectus per remedia nutriri, deperditamque ſui carmen inde verè, actualiter, & immediatè reſtitui, idque ſeriò ſcripſiſſe viſus. Quod ſanè ſuo lubens in-
35. dulgeo Idiotiſmo. Tandem pro ulcerum medela, eſt uſus Colcotaris, diverſimodè applicatus juxta ulceris differentiam. Sæpe namque vinum macerationis lotione ſua id facit, aliàs pulvis ejus, poſt accuratam ſalis ſeparationem: ac nonnunquam in oleo lini coctus uſque ad nigredinem, qui probaſi eſt unguenti Fælicis Wurtz in vulneribus. Sat enim dico curioſis. Quod nempe Colcotar enecet omnem vulnerum corruptorem. Tandem pro vulnere 36.
ſcias, ipſam continui ſeparationem eſſe quidem immediatam atque ſufficientem cauſam occaſionem, quatenus nempe aperit, contundit, &c. quæque etiam conſolidatione eget, ac per collam in vino ſolutam (eſt quippe è pellibus animantum parata) mox conglutinatur. Præſertim ſi colla è corio hominis violenta morte, id eſt, integris viribus interemti ſit. Aſt alterationes Archei à profuſo cruore, conceptaque vindictæ aut indignationis alterius Idea, genitæ, quas proprio nomine noſtra voco vulnera, & non aliena: ſive quæ forinſecus infliguntur, non ſola indigent diſcontinui cõglutinatione; ſed alterati Archei ſedatione. Huc nēpe ſpectant olea, balſama, emplaſtra, quæ injuriati Archei inſiti, & localis pacem concilient. Quorſum nata ſunt balſama reſinarum, florum, herbarum: itemque quæ parantur è minio, ceruſſa, vel Colcotare: Huc facit etiam ſal Tartari per ſpiritum vini rectificati, donec adſtringentem guſtum nanciſcatur. Eſt namque balſamus Samech Paracelſi: prout ex Arſenico pro ulceribus, de quo ſupra, eſt ejus balſamus fuliginis: eo quod apud Peritos Realgar habeatur fumus metallorum. Non quidem, quod non ſit ſimplex per ſe natum atque ſubſiſtens; ſed à ſimilitudine: eo quod fumi metallici malignitatem arſenicalem imitentur. Sic claudo doctrinam externorum.

IGNO-

IGNOTA ACTIO REGIMINIS.

1. IMpugnatur *Axioma*: *Quod contrariorum sint remedia contraria.* 2. *Fundamentum illius axiomatis.* 3. *Axioma de reactione patientis, sive sui defensione sub pugna, examinatur.* 4. *Argumenta in oppositum.* 5. *Idem per robora moventia, per generativa & anomala.* 6. *Ponderis nulla est reactio.* 7. *Actio resiliens veteribus neglecta.* 8. *Ferrum candens agit, & non reagit.* 9. *Celeritas moventis, non est actio: sed actionis modificatio.* 10. *Agentia alterantia propriè non repatiuntur.* 11. *Id probatur per actiones spirituum salium.* 12. *Axioma aliud notatur falsitatis.* 13. *Unde falsitas illius defluxerit.* 14. *Agentia heteroclita & Anomala quæ.* 15. *Pergit probare, quod probandum suscepit.* 16. *In quo possit salvari dogma Aristotelis.* 17. *Explicatio actionis, in tarditate ignis.* 18. *Actiones in objectum supposito sepositum.* 19. *Actio fermentalis & radialis.* 20. *Actiones hujusmodi, non referendas in vaporum culpam.* 21. *Ignoratum hactenus Blas regiminis.* 22. *Falsitas Axiomatis.* 23. *Nil patitur, ignis ab objecto cremabili.* 24. *Differunt determinare actionem & reagere.* 25. *Actiones novæ.* 26. *Scholarum scotomia.* 27. *Illarum vacillatio.* 28. *Item earundem neglectus aliquot.* 29. *Actio regiminis ignota, non est quam vocant per consensum.* 30. *Error unde.* 31. *Anatome cur in tantam curiositatem surrexerit.* 32. *Quantum ab Anatome requiratur.* 33. *Neglectus potissimæ partis Physices.* 34. *Scholæ putando delusæ.* 35. *Multa in nobis contingunt per actionem regiminis, citra canales deferentes.* 36. *Ad cæcos halitus, cæcitas cæcos deduxit, ignorata actione regiminis.* 37. *Admissiones Authoris.* 38. *Actio regiminis est abstracta à colligante medio.* 39. *Actio naturalis Spiritibus incorporeis.* 40. *Actio præstigiatoria quæ.* 41. *Remedium ungulæ equinæ tollit luxuria.* 42. *Regiminis exemplum.* 43. *Uteri regimen in totum integrale.* 44. *Regimen agit in suos scopos, intactis interstitiis.* 45. *Facultates actionis uterinæ.* 46. *Furores uterini.* 47. *Modus fiendi, in nativitate morbi, ex actione regiminis.* 48. *Cur barbata non sit frons.* 49. *Morbos capitales, non oriri per fumos è stomacho.*

1. EX principio, quo Scholæ posuere contraria in natura, confestim universaliter sanxerunt, nil absque litibus, bello, pugna & dissidiis, agi in sublunaribus. Usque adeo & jurgia, odia, æmulationes, fuere naturæ fundamenta sive principia æstimata, non minus quàm Philantia: quinimò & in astrorum Choreas, eadem odio creduli introduxerunt, Astronomorum suasu. Saltem sta- 2.
tuerunt, in toto sublunari pegmate, nequicquam fieri, aut generari, nisi per relationem superioritatis Agentis, ad patiens. Ita quidem, ut patiens cum violentia cogatur, dometur, alteretur, perdatur, atque in naturam agentis transferatur penitus, per solam relationem potentioris in debilius. Dum autem Scholæ Agen- 3.
tia, vel ætate, vel lassatione agendi, cernerent sensim elanguescere, decreverunt inde similiter, id quidem non tam contingere seminum, potestatumq; exantlatione: sed reactione solius patientis. Itaque stabilivere omne patiens, vicissim reagere necessario, atque eatenus similiter omne Agens repati, nec etiam aliunde debilitari. Unde per consequens, mihi omen 4.
feci, quandoque naturaliter rerum semina penitus indubiè exstinctum iri, nisi miraculosè conserventur. Veruntamen utrobique in doctrinis Scholarum perpetuum rus, & continuatam indagandi pigritiam contemplor usque. Idque unicum repulit à me priorem formidinem. Enimverò postquam è natura submoverim contraria, non potui deinde, sano judicio, in Patiente ullam reactionem invenire, ut nec admittere hostilitates alibi in natura, nisi inter animantata. Illis nempè solis inest contrarietas, quibus est actualis defensio in velle Patientis, contra injurias ab Agente illatas & sensatas. Quare: Nusquam est reactio patientis in Agens, nisi ubi est contrarietas concepta in anima. Hoc autem ordinarium ordinatumque in natura sic esse, demonstrabo protinus: Inprimis namque permaneret Universus, pro ut modò subsistit, infinita vi verbi, si ita jussus esset. Infinita inquam essent in suis successionibus, & duratione, non autem unitatis actuali vi infinita creaturæ. Idque quia est fidei, probationis non eget. Nullum est igitur sublunarium,

rium, sui potestate infinitum. Hinc sequitur, quod tandem omne agens particulare, sensim etiam propria sponte quandoque satiscat, exsolutisque muniis, defungatur, per virium dissolutionem, in spatio loci, durationis & roboris potestate, circumscriptarum: nisi fortassis, anticipatione termini, vel objecti impedimentis, statutus dies, proprii & limitati defluxus, 5. eludatur. Sunt autem agentium naturalium, quædam habentia vim motivam, quam Blas motivum dixi: ipsa verò agentia, voco robora moventia. Reliqua autem moventia, Blas alterativum dico, quæ videlicet operantur per fermenti vim seminalem. Atque ejusmodi agentia, plerumque generant sui simile. Sunt denique tertiò, Agentia quædam anomala, sive heteroclita. Dicam ex ordine de tribus illis. Equidem robora agentia, agunt in sua objecta, 1. per pondus prævalens. 2. Per figuram rotundam, angularem, acutam, cavam, &c. 3. Per corporis duritiem, mollitiem, &c. 4. Per Blas impressivum, à manu, malleo, acu, &c. 5. Per celeritatem. Etenim nisi aries cum celeritate, ad murum, vel malleus, ad clavum concutiatur: licet vis impressiva sit robusta: Blas tamen ejus erit ignavum. 6. Per impedimentum vacui. Et 7. tandem, per timorem penetrationis dimensionum. Quod autem Robora moventia, nequicquam repatiantur à suis objectis, patet: nam in primis, in præfatorum 6. & 7. natura universi potius operatur ne sint, quàm ut, dum essent, operentur: multò minùs repatiantur. Quia non repatitur Agens ab objecto, quod nondum est. Cum id quod nondum est, nondum agere, aut ex actione repati possit. Quo ad primum autem, quod nempe pondus majus, à minori repati nequeat, per aliquam reactionem minoris, patet. Quia pondus minus, appositum ex opposito, non arguit ullam reactionem in agens: sed fit istud, propter determinationem, factam, vel à spatio loci; uti in elongatione ab axe: vel propter modificatam actionem ponderis majoris. Quod, non esse veram reactionem, sic probo. Pondus minus, simpliciter, & absolutè, nil patitur à mojori, à quo elevatur: ergo neque pondus minus reagit quicquam, quanquam elevetur, & cedat. Siquidem pondus minus tantum determinat actionem & gravitatem præpollentis ponderis, quatenus unumquodque agens est finitæ & determinabilis actionis. Quod autem ejusmodi determinatio, non sit reactio ponderis minoris, Patet: nam idem pondus 6. minus, remanens quantum est, fit majus dum elongatur ab axe. Itaque si qua esset actio, aut reactio in ponderibus, in præfato casu, tribuenda esset spatio loci, & non gravitati ponderis. Cum unum, atque idem pondus, solo spatio loci, sit varium, multiplex, ad lubitum Artificis. Spatium autem loci, vel elongationis, est quid externum essentiæ ponderis, & plane accidentale per accidens. Adeoque nec potest dare veram, & propriam actionem, aut reactionem in ponderibus. Determinatio itaque actionum in ponderibus non est essentialis atque propria actio, vel reactio ponderis, in pondus. Perinde quoque, ut spatium, sive loci distantia, non habet vim aliquam internam, aut essentiale Blas motus localis, in globum, à bombarda emissum: sed tantum determinat vim finitam impressi motus, sic ut necessariò, per distantiam, sensim globi Blas acquisitum, languescat. Certum est namque, quod globus in medium distans operatur: quod intelligo, globo nullam esse activitatem, in ipsam loci intercapedinem, licet hæc tamen, Blas globi sic determinet, ut tandem pereat, quia finitæ est potentiæ. Pariter & in ponderibus: pondus majus determinatur quidem ad certam mensuram, & potentiam, per pondus minus: sed illa determinatio, non est actio vera agentis alicujus, si motus localis, per locum

tum ipsum (qui totus est externus, & accidentalis motui) absque reactione limitetur: aut si per durationem motus sponte langueat. Sin autem locus, & duratio, non patiantur à motu, qui in illis fit: Id est, quod motus reagat in locum, & durationem: ergo nec loci, aut durationis, ulla erit vera actio in motum, etsi motus finitus in loco & tempore sponte cesset. Nil refert ergo ad reactionem, quanquam pondus minus limitet majus ad certum, & definitum suum terminum. Igitur hinc luculenter sat patet, plurima censeri agentia, & reagentia in se invicem, propter nostri intestinam intelligendi fragilitatem: quæ revera in se invicem nec agunt, nec patiuntur, itemq; nec reagunt, nec repatiuntur reciprocè: Siquidem actio, qua pondus majus elevet minus, & hoc cedit majori, itemque, qua majus determinatur, atque minoratur, per oppositum minus, quod alias majori oppositum, hoc auget. Non est vere actio naturalis; aut proprietatum seminalium vis: sed relativi respectus Matheseos juxta locum, durationem, magnitudinem, &c. Quæ agentibus naturalibus sunt externa planè, & per accidens. Actiones verò, & repassiones in natura, considerantur in vera & intima virium consertione: quæ in supradictis locum non habent. Ut autem ostendam, ejusmodi Matheseos respectus non habere actionem, manantem à potestatibus rerum: sed tantum relationem Matheseos (cujus omnis mera actio, quanquam per corpora fiat: non est tamen ipsius corporis, ut talis) sufficit ostendisse per præfata, determinationem motuum distare procul à motuum activitate interna, juxta quam censentur res à veteribus repati & reagere, in omni actione. Sic namque plura sunt in natura impedimenta, quæ etsi determinent, imò etiam planè tollant, vim agentis; non tamen reagere censenda sunt. Adeoque propriissimè loquendum, ubi de rerum proprietatibus & actionibus illarum Philosopho naturali distinguenda est essentia rerum, potissimum ubi de vitæ necessitatibus agitatur. Pondus enim minus non resistit, multoque minùs reagit in majus. Sed unumquodque pendet liberè, quantum ponderat, sine respectu unius ad aliud. Sin autem homo unum pondus alteri opponat: Id est, humanum: nec actio ponderis respicit invicem. Hinc namque, quæ contra contrarietates activorum supra demonstravi, clarius elucescunt. Siquidem unumquodque agens, per modum ponderis majoris, agit liberè, & sine relatione contrarietatis; sed agit, quod agere est jussum in natura, & quantum ipsi permissum est agere. Pondus itaque, seu potius res ponderosa, pendet in se, quantum librat, absolutè & absque respectu ad aliud majus, minus, æquale, proportionatum, &c. nam ejusmodi respectus, sunt humanæ industriæ, quæ propter contrectationes, mensuras invenit, tam juxta extensionem in longo, lato, cavo, &c. quàm in divisione ponderum. Axes nimirum statuit, & elongationes, ita ut artificialis, ideoque & mutabilis in identitate & unitate unius corporis tota sit inde consideratio. Ac proinde pondera, ut talia, nequaquam agunt, aut reagunt in se invicem naturaliter, sive proprietatum suarum commistione, licet artificialiter aliquid agere videantur. Sic nempe nil patitur lumen, etsi à patiente muro impediatur continuitas luminis. Etenim alioqui si minus pondus revera aliquid reageret in proponderans, ipsum pondus, in re ponderante magis, minoraretur pro semper, actualiter, & non solum respective ad stateram: ita ut libra deinde non penderet amplius libram, ut priùs. Et cum de ponderibus utrimque nil sit mutatum, aut ademtum: patet, quod sint tantum artificiales moventium roborum relationes; non autem vera ponderis levioris reactio. Quamdiu enim libra pendet libram, nil acquisitum, aut passum est in illa, per aliud pondus oppositum:

sed utrimque, unum alteri est externum, peregrinum, per accidens, relativoque fundamento determinabile, ut inserviat considerationibus humanis. Et quicquid sic penes nos agit, aut reagere videtur: revera nil agit. Ad reliqua autem robora moventia quod attinet. Si vis impressiva roboris, agat per se quidem: sed interim determinetur spatio loci, durationis, vel per impedimenta debilitetur, vel tandem si agat modificatè, propter figuram aut duritiem: nulla saltem unquam in his est reactio patientis, aut agentis crepassio. 7. Per exemplum. Si quis pugno ferit incudem, & inde vulnus aut contusio. Non est in illo verbere, ulla incudis reactio, vel operatio duritiei, aut anguli in ferro. Nam licet durities resistat, renitens percussori pugno, videanturque termini resistentiæ, sive renitentiæ, aliqualem reactionis vim, de necessitate includere: attamen impropria est locutio, ab errore populari veterum, promanans. Nam non est reactio ista incudis, sed est ipsamet pugni actio, quam voco resilientem. Nam si incus per duritiem verè reageret: cum non sit ratio, cur incus pro parte ageret in pugnum, & exspectaret percussionem, ut ageret. Deberet namque tota sui duritie, & pondere simul, in manum etiam quietam agere, eamque de facto, planè atterere. Nec esset actio incudis limitata, à fortitudine verberis, si esset incudis ipsius reactio. Siquidem idem pugno accideret, sive fortiter, sive demum modestè percussisset, sive demum tantum oppositus pugnus quiesceret: quia in utroque actu eadem fuit incudis durities. Quare durities illa ferri nil agit, aut reagit, propria agendi vi. Nam incudi esset vis, quæ in reagendo per sui duritiem sita esset, in qualibet percussione, æqualiter atque juxta plenariam sui potentiam ageret: non autem juxta modificationem verberantis pugni, incudi prorsus alienam. Igitur vere pugnus simpliciter agit in incudem, & incus patitur simpliciter, etsi inde nullam tolleret offensionem. Pugnus verò patitur per accidens, si fortius verberet. Cujus tamen passionis agens, non est incus: sed ipse pugnus. Quia verberationis & læsionis, est tantum unica & singularis actio, quam ideo resilientem voco. Adeoque pugnus patitur, læditurque per se, à semetipso: per accidens verò, à fortitudine verberis & occasionaliter, à duritie, aut figura ferri. Quæ tria in unico ictu sunt notanda. Siquidem quod per accidens, & occasionaliter, externè agit tantum, revera non agit propria actione. Ideoque nec incudi est aliqua reactio, ut neque actio. Sed percussio & durities, sunt media occasionalia vulneris. Quorum unum (nempè durities) est occasionale proprium, & internum: alterum (nempe percussio) est accidentale per accidens. 8. Est demum alia actio roboris moventis, quæ multos titulo reactionis fefellit. Ut dum manus apprehendit ferrum candens: manus enim apprehendendo, reverà & per se agit, patiturque in apprehensione ipsum apprehensum ferrum: hoc verò vicissim agit, nova quidem; sed longè alia actione, cremando manum. Nec enim ista ambustio, est ferri, quatenus comprehensi (licet ille attactus, sit occasio immediata, & causa sine qua non) sed est actio propria ferri, ut candentis. Sic namque attactus & ambustio, sunt entia prorsus distincta & separabilia in radice. Adeoque & objectis differunt ambæ illarum actiones, quamquam inter agendum subinde coincidant. Ambustio ergo non est reactio ferri, ut comprehensi: sivè, non est reactio comprehensionis. Etsi alterius classis actione, actrix manus fiat patiens, quia concurrunt duæ actiones prorsus disparatæ. 9. Una scilicet manus comprehendentis, & altera comburentis ferri. Denique celeritas, dum aries ad murum concutitur, non est propria agentis activitas: sed est modificatio roboris impressionaliter moventis: adeoque externa, & per accidens. 10. Nunc quod attinet agentia per Blas alterans, ea

nequic-

nequicquam reactionis tolerant à ſuis objectis: quia generant per abſolutam potentiam diſpoſitivam objectorum. Quæ poteſtas, cum divinitus ſit collata naturæ, etiam agit ſine reactione. Per exemplum. Si totus globus terræ & aquæ, farinaceus eſſet, tandem tota illa moles fermentaretur à fermento panis ſemel indito. Quod utique non fieret, ſi vel minima corporis fermentabilis reactio eſſet. Pauculum enim fermenti ſtatim ſuffocaretur à majore mole objecti: Perinde quoque ſpiritus ſeminales, molem ſubſtratam, pro facultate ſibi collata & innata, diſponunt, & alterant inſigni prærogativa, & citra ſubjectæ molis reactionem. Nec obſtat, quod ſtomachus, duriores cibos coquens, ſentiatur velut repati, ac tolerare reactionem digeſtibilium. Quia ruſticus nimis, & ille medentum ſermo. Quoniam niſi digeſtibile coquatur perfectè, ſtatoque termino, fruſtra digeſtio ejuſdem ſperatur. Nam diutius in ſtomacho morans, corrumpitur, adeoque tunc ſuboritur agens novum, nec amplius digeſtibile priſtinum, dum corruptum eſt. Nec etiam iſtud agens novum reagit, per modum ferri candentis. Quia ſunt in illo digeſtibili, partes incapaces digeſtionis, reſpectu illius ſtomachi. Neque etiam fermentum panis fermentat pulverem vitri, aut arenam ſilicis; quia eſt objectum alienum, & incapax, ſibique indomitum. Sic namque fermentum ſtomachi digerens, fermentat florem farinæ: non autem furfures. Interim nil patitur fermentum farinæ, à pulvere vitri: ut neque ille pulvis reagit, reſiſtit, aut verè renititur. Siquidem fermenta alterantia nequaquam agunt, niſi in habentia ſymbolum: ſed quieſcunt, ceſſant, dormiuntque, ſi non habeant objectum ſibi proprium. Impedimenta ergo agentium, per Blas alterativum, ſunt incapacitates, durities, impuritates,
31. inæqualitates, & ſpatii requiſita moventia. Itaq; horum actio terminatur in objectum propriũ, illudq; diſponit decretis ſibi periodis & modis. Impedimenta autem intercurrentia, non ſunt reactiones patientis: ſed ejuſdem incapacitates. Neque enim reagit Argentum, dum à Chryſulca tanto fervore ſolvitur: quanquam hæc intereà fatiſcat agendo, vimque ſuam amittat: verùm eſt ſpirituum innata proprietas, atque dos, qui operantur agendo, ut ad deſtinatum ſcopum pertingendo ſeipſos perficiant, deducantque ſua objecta ad fines ſibi naturaliter injunctos. Quod ſat docet acetum diſtillatum, dum ſolvit lapidem cancrorum, limacum, coralla, &c. Acidus enim aceti ſpiritus ſeſe agendo coagulat, quique alias penitus erat volatilis & liquidus, conſtringitur nedum; ſed & ſaporem mutat. Cogit namque & conſtringit ſe, forma tangibili, quaſi magis gauderet ſolidioris corporis, quam liquoris ſpecie permanere. Ejuſmodi autem coagulationem atque ſaporis mutationem contingere, proprio ſpiritus aceti motu, non autem reactione corporum in diſſoluto fieri, ſtantium, patet. Quia corporum illorum non fit, vel unius ſaltem grani, in pondere diminutio. Dum interim aliquot menſuræ ſtillati aceti, mutationem præfatam ſubeunt. Adeoque propter ſolam lapidum comminutionem id fieri, non videtur rationi conſonum: ſed ob propriam ſpirituum dotalem explicationem. Propemodùm idem fit, dum ſpiritus vitrioli cum Mercurio incaleſcit. Mercurius namque manet impermutatus, in Mercurii eſſentia atque materia; niſi quod nivis faciem aſſumat: nil quicquam interim de ſui ſubſtantia amittens, attamen ſpiritus vitrioli tranſit in verum Alumen. Sin autem ſpiritus aquæ fortis (qui pro altera medietate ſui, eſt & ſpiritus vitrioli) Mercurio combinetur, non fit nix iſta Mercurii, ut neque ipſe liquor tranſit in alumen. Adeoque hinc apparet, non eſſe actionem propriam Mercurio: ſed ſpiritui vitrioli, ſeipſum ſponte propria diſponentis diverſimode, juxta innatam propenſionem,

ad

ad varia objecta, differenter seipsum mutantem. Quapropter spiritus vitrioli, qui est in aqua forti, forti bullarum excitatarum fervore, atque tempestuosa ebullitione, Mercurium dissolvit: ac longè secùs, quam dum nudus, atque simplex, est vitrioli spiritus. Quæ sanè varietas in agendo, vires varias spiritus agentis, potius quam ipsius Mercurii manifestat. In una quippe actione, Mercurius fit invisibilis, qui in altera, nivis instar albescit. Etenim spiritus salis marini, etsi acutissimus: attamen nequicquam mutatur à societate Mercurii, ut neque etiam in Mercurium agit. Adeoque videntur effectus actionum, & non reactionum. Sic Chrysulca agit in cuncta metalla, demto auro: Cum sale autem armeniaco, agit dumtaxat in aurum: non autem amplius in Argentum. Adeoque sunt proprietates singulares spirituum; non autem corporis patientis reactiones: quippe quod in sui substantia, aut pondere, sustinet, nisi meram unicamque sui divisionem. Ergo spiritus, diversis passionibus agendo agitati, varias subeunt metamorphoses: sin autem sopiti, atque dormientes maneant, nec agant in objectum, etiam in pristinis manent qualitatibus. Primum enim apparebat, id contingere ob attactum Mercurii: quippe, qui etiam quidam est spiritus: at postmodum, in Argento, & Auro, id totum siluit. Quinetiam memini, calcem Argenti imbibisse liquorem sulfuris, quam stagma vocant, qui statim in Argento omnem deposuit austeritatem & acorem, hunceque in felleam amaritudinem distillando commutavit. Nam Argentum mansit idem, quod ante, in substantia, pondere & pulvere: Itaque ille amaror dari non potuit ab Argento. Atque ea propter, nullatenus ex reactione Argenti: sed sponte propria factus fuit, à proprietate spiritus sulfuris: nec est enim minor ratio, cur idem spiritus vitrioli, diversimode agendo, etiam sese variformiter mutet: quam quod idem argentum, sub diversorum spirituum ebullitione, in hos diversimodè reagendo ferociret. Præsertim dum spiritu fit varia agendo transmutatio: nulla autem argẽti in patiendo fiat substantiæ alteritas, aut ponderis sui diminutio. Quæ longè clarius per Adeptos demonstrari possunt. Quibus scilicet unicus & idem liquor, Alkahest, omnia totius universi corpora tangibilia perfectè reducit in vitam corundem primam, absque ulla sui mutatione, viriumque diminutione. A solo autem suo compari, subter jugum trahitur, atque permutatur. Sensus nempe quidam rebus singulis inesse hinc apparet, quo mediante, circa diversa objecta, sese aliter atque aliter movent, & explicant: non autem, quod periodus motuum, & explicationum istarum, varietasque agentium, proinde reactioni patientium, sit tribuenda. Perinde nimirum, dum tepor externus, ova ad pullum perducens: neutrum enim repatitur reciprocè. Neque enim spiritus vitalis in ovo, quicquam à tepore, ut neque à spiritu vitali ovi, ullatenus repatitur tepor ille. Huc facit, quod ante probavi. Nempe alterantia non agere per contrarietatem. Non ergo patientia, se defendendo, pugnant; nec reagunt, per contrarietatem. Falsum est quoque axioma, Quod omne agens agat necessariò in instanti: quodque ejus actio retardetur duntaxat, per resistentiam & reactionem patientis. Quoniam seminibus singulis, essentialiter inclusa est durationum & dispositionum sua atque certa periodus. Fluxit enim falsitas illius axiomatis, quod Scholæ, per Aristotelem delusæ, ignem putarint comparandum cæteris agentibus: quem cum cernerent alicubi ferè momentaneum; idem credidere, ad alia agentia, pariter retorquendum. Cujus occasione, nunc de agentibus anomalis & heteroclitis dicendum. Manifestum est imprimis, Ignem nil prorsus pati, aut tolerare, per reactionem cremabilis objecti. Pusillus enim ignis alioqui sufficeret

123

131

141

cremen-

cremando toti universo, si cremabilis esset. Quod non fieret, si res cremabilis vel tantillum reageret. Equidem nil patitur amnis, si eidem baculus innataverit, & minus adhuc patitur ignis, si Saguntum cremet, vel accendatur pulvis pyrius. In natura quoque nullum seminale initium patitur à materia, in quam operatur. Quia eandem disponit absque reactione, pro ut in negatis contrariis incepit eluceſcere. Porrò ut magis cernatur falsitas præfati axiomatis, nota quod semina singula suas habeant periodos, stataque à creatore momenta, quibus cursum ad maturitatem provehant. Cuniculi enim, canes, volucres, homines, equi, elephanti statutis terminis suos intus fœtus fovent, perficiunt, & pariunt. Non quidem, quod seminalis materia in homine crudior, frigidior, rebelliorque sit, semine felis. Ast Deus terminos singulorum, pro sui beneplacito disposuit, cujus rationem inquirere, non est judicii humani. Si enim dispositio materiæ seminalis diuturnioris sit operæ, id non ob ejus renitentiam, vel robur reluctans, ut neque ex agentis debilitate, lassatione, feriis, aut passionum perturbatione provenit. Siquidem omne agens in natura, operatur absque labore & passione; Ideoque & sine cessatione, requie, intermittentia, & molestia. Cum nimirum fiant singula ob fermenti communicationem, & determinationem destinationis. Purè namque operantur singula per reflexionem suæ destinationis, ad destinantem voluntatem sui creato-
16. ris. Sic nempe Christianis philosophandum erat. In motu autem locali, viribus motricibus, adeoque & in exercitio Matheseos, axiomata Aristotelis inserviunt quidem, quæ violento Scholæ imperio, atque importunè, in naturam in-
17. troduxere. Nam si lignum madidum non tam obedienter comburatur, atque siccum. Id proin non fit ligni reactione, aut cum passione ignis. Non enim etsi lignum cessaret ab omni combustione, propterea ignis plus à ligno pateretur, quam ab auro non cremabili. Imò si in ligno madido, ut tali, esset quædam renitentia operativa, scilicet reactionis: certè aqua quoque diutius, & fortius resisteret igni, quam resina ligni, vel carbonis. At consequens est falsum. Nam aqua citissimè, atque omnium prima evolat è ligno madido, Antequam ignis resinam ligni accendat. Tarditas itaque in ligno madido, non arguit materiæ reactionem, vel robur patientis ligni. Sed ignis suas sequitur destinationum leges, quibus volatiliora primum, ac dein ex ordine, minus fugacia separat. Sic enim etsi ignis subdatur resinæ madidæ, quæ per se alioquin eodem igne mox flagravisset; attamen propter prædictas leges patienter exspectat ignis torturam, & aquæ illius discessum, ferrum quoque, positum inter stipulam & ignem, impe- 184
dit quidem conflagrationem stipulæ. At non proin ulla est ferri reactio in ignem, aut passio ignis à ferro. Quod sanè non sat fuit à Scholis indagatum. Nam quanquam hæc illarum axiomata locum habent in actionibus corporalibus, quibus agens, de necessitate, fovet, & tangit suum objectum, atque hactenus suam eidem inspirat vim: Attamen id prorsus est impertinens in Agentibus, quæ in supposita, loco eminus sepositæ, agunt. Siquidem præter cœlorum actiones (quæ influentia, irradiatione, & motu feruntur citra attactum agentis: sed solo Blas virtutum suarum, dispergunt seminaria) sublunaria non sunt propriè Blas privata. Quippè odores fermentales, maxi- 194
mè activos, atque seminales effectus producunt, & objectum sui suffitu, in naturam transmutant, atque trahunt post se in clientelam. Pariter & concurrit in naturam actio radialis: Ungula enim Alcis sic tactu suo, cor & caput à casu præservare dicitur. Non tamen in digito sedes mali, ut neque iter de termino ad terminum. Nec ungula, ideo robore mi-

nuitur agendo: quin potius confirmatur, ut & magnes alloquio ferri confortatur. In signum liquidum, quod Agens nequicquam à reactione patiatur, in actionibus seminalibus, aut radialibus, & per consequens nec patiens proinde reagat. Periapta itaque, sive amuleta Blas habent, quo sibi parere objecta cogunt, cœlorum instar, aguntque in suum duntaxat, & non in alienum viciniusque objectum. Citraque omne corporale effluvium, motum, passionem, aut debilitationem, sua depromunt merita. Scio quidem hæc Scholas non ferre: sed referre hos effectus, in vapores ab utero, vel minimo pedis digito
20. elatos. utpote qui feculentæ Minervæ luto sese demersere. Sed si virgo hysterica perfectè omnia cernat, saltem uno latere, vel altera tantum medietate, acumque quam premit digitis, tantum dimidiam cernat, utut volvat oculos, & caput. Plures (inquam) in turbam collectos videat, sed tantum ad zonam usque vel semilateres. An forte tum erunt vapores dimidiati, integra apparente nihilominus pupilla? Multa, inquam, hi vapores simul permittant cernere, atque discernere: singula
21. autem altera tantum medietate sui? At neglectum fuit in Scholis incorporale Blas regiminis, agens citra effluvium corporale, prout Luna mare tumefacit. In suffocatione enim uterina, queruntur quamdiu loquelæ sunt compotes, tensionis intercostalium, strictamque costis zonam cinctam arbitrantur, vel baculum ab
22. inferis, ad guttur exporrectum, &c. Attendite quæso mecum Scholæ, duplicem in nobis vim motivam, & ab trito vestro hoc axiomate declinate. Quod nimirum *ejusdem sit potestatis actio læsa, qua sana exercetur.* Siquidem in nobis est Blas voluntarium, & ipsum Blas partium (ut alibi de convulsionibus) notate saltem hoc loco. Si motus voluntarius sit naturalis, voluntatem quoque nil pati à musculis à se motis, imò nec à musculis moveri recusantibus. Nec demum proin sit lassatio facultatis: at solius corporis, sive organorum; Denique quod musculis per Blas importunum partium motis, non sit lassatio partium, licet dolor sit intensus, lassationemque sui non sentiant: eo quod motus convulsivi, à Blas partium exciti, fiant à facultate dementante, & hactenus
vix sentiantur. Nec etiam arguit, quod 23.
humiditas in ligno, vel interpositio carbonis, inter flammam, & intrinseci ligni resinam, retardent ignis actionem, ne lignum sui voracitate celerius absumat.
Siquidem impedimenta non agunt pro- 24.
priè, ut nec reagunt: sed purè, ac simpliciter patiuntur. Determinant quidem aliquatenus ipsam ignis actionem, vel eandem secludunt, tanquam interstitia in capacia, & nihil amplius. Igni nempe proprium & geniale est, aquam, & leviora disflabilia, primum in vapores absumere, antequam oleosa cremando accendat. Tandem, post oleosa, pingue quod in carbone fixius remansit, consumere. Nec enim aqua reagit contra ignem, aut patitur ignis. Nam sive aqua sit in ligno, sive non, semper ignis univocè, & pro instituto suæ naturæ, agit liberè, & per modum, quo præfatum axioma falsitatis convincit. Aurum quoque, Talcum, marmor, &c. non reagunt in ignem, quanquam non absumantur ab igne. Obstat nempe horum manifesta incapacitas, propter quam ignis non agit in illa per ordinariam conflagrationem. Siquidem ignis intendit illa corpora in se opaca illuminare, sic ut fiant quodammodo pellucida, quod tandem in candescendo consequitur. Nititur quippe ignis sua forma, cuncta penetrare. Quod dum inflammabilia non sustinent, absque sui ruina: ideo cremando inflammantur, consumtaque recedunt. Nec etiam prætendit ignis, lapides & metalla illustrare in momento, juxta alioqui præfatum axioma: sed ignis in sua agendi natura se accommodat, juxta determinationem cujusq; objecti. Adeoq; perpetuò verum est, quod unumquodq; agens natu-

rale

rale agat, & recipiatur, per modum sui recipientis objecti. Actio ergo primaria ignis, est producere in objecto suo ignem sibi similem. In quo, quædam conflagrant sub ignis intentione: Alia verò perstant, exspectantque ultimum ignis intentum. Adeo ut si quædam non sint cremabilia; saltem ignis agit in illa, quantum potest, ut reddat ignita. Similiter & lumen nil patitur quicquam, etsi à Sole eminus, unico instanti, vibret terram, vel, etsi non transmittatur, per medium opacum impediens. Nil equidem lumen patitur à corpore opaco, sive transiverit illud, sive non. Semper enim suum intentum assequitur, quod est illuminare, sive impedimentum interim intercurrerit, sive non. Resistentia enim, sive renitentia objectorum impedimentorum, non se habent per modum reactionis, (quippe agentia nil repatiuntur) sed meræ sunt incapacitatis. Itaque sive fixa illuminentur tantum ab igne, & penetrentur à lumine, sive non, est illis agentibus planè indifferens, & per accidens. Perinde enim hæc se habent, ut fermentum farinæ, respectu pulveris vitri. Nil namque fermentum patitur, tametsi incapacitas vitri obstet, quo minus fermentum agat. Nam saltem nulla est reactio, ubi nulla est actio. Hæc super negativum reactionis, luctæ, odii, bellique, inter agens & patiens: qualem nimirum solam actionem Scholæ agnoverunt. Addam & alia nova. Dixi libro de febri-
25. bus, excrementum venenosum in febribus, præcordiis includi, producens sopores, deliria, &c. ergo virus anodynum est, & amens. In caducis pariter esse venenum insensitivum, & Amens, pro spatio affligens, in præcordiis stabulatum. In amentiis hypochondriacis, venenum furiosum, vel cum joco delirans. In vertigine, virus rotans. In Apo-
26. plexia, tollens sensum & motum. In syncope tandem venenum anodynum, dispersivum spirituum. Hincque tollens statim sensum & motum. At cum Scholæ se non supra rus extendant, cogitarunt horum morborum materias occasionales esse materiam morborum ex qua, illamque deferri per venas & arterias, inferne sursum ad cerebrum. Quod tamen alibi refutavi, ad expositionem Aphorismi: *Si in continua febri, post flavas urinas, confestim aquosæ supervenerint, futura designant deliria; ob raptam* (ut velut Galenus) *bilem in cerebrum.* Alibi verò Scholæ, dum notarent ab hesterna crapula, mane vertigines obortas, maluerunt per anonymos tubos, & gulam, recta è stomacho, in cerebrum deferri morborum materiam, specie vaporum. Adeoque atram bilem, juxta Hippocratem, deferri, nunc in corpus cerebri, & parere Epilepsiam: aliàs verò in animam ipsam, & tunc facere passionem Amentiæ hypochondriacæ. Idque per incertos ductus, ductores, & ad incer-
tos scopos, sive objecta. At cum unicus 27.
humor melancholicus tantis malis impar esset, hæsitatum deinceps fuit in Scholis (non quidem, in stabilito humorum jam antiquitus quaternario) in humorum malitia, adhuc non explorata: sed indiscreta. Etenim ne viarum angustiis, & identitatibus, tantæ varietati non satisfacientibus, premerentur, ad fumos & vapores confugerunt, ut unius atræ bilis varii fumi in sinus cerebri penetrarent, variasque atrocitates moverent. Tutoque credulis tyronibus has prætexerunt nænias: securi, nunquam ad designationem, & conspectum fumorum istorum, se compulsum iri. Interim commiseratione dignæ Scholæ, in tanta hactenus veritatis indagandæ ignavia, ad tam miseras angustias compulsæ: at sanè commiseratione ægri digniores, qui tales auxiliatores, magno ære conductos, in vitæ suæ perniciem passi sunt. Quia tales patientes, talibus agentibus inferiores & miseriores sunto. Neglexerunt ita- 28.
que Scholæ, materiam tam diversorum venenorum, capiti, & vitæ insidiantium.

Applicationem autem illius materiæ, ad vitam, ut nempe morbifica occasionalis excitaret morbificam agentem: & immediatam adeoque totam hujus historiæ mentionem, non minus quam considerationem, incautæ transtulerunt. Pariter quoque posthabuerunt ideo, modum fiendi morbi, deferendæque activitatis virulentæ, ad objectum vitale. Quia videlicet sentinam, unde venena illa deducerentur, ignorarunt penitùs, & tanquam rem prorsus inauditam, præterierunt. Quia neglexerant actionem propriam regiminis œconomiæ humanæ. Citra quam tamen cognitionem, nil planè eorum, quæ intus in nobis obveniunt, sciri potest. Sola enim actio agentis in patiens, fuit cognita in Scholis, quam scilicet voluerunt circumventione quadam, cum lucta & reactione patientis, cumque debi-
29. litatione, & repassione agentis, fieri. Sed est actio quædam à priore, longè diversa, cujus nunquam meminere Anteriores, quam voco actionem regiminis. Quæ scilicet, non solum fit sine reactionis suspicione: sed etiam absque contactu corporeo, habetque ideo suppositum distans, atque sepositum. Magnetica & sympathetica dicitur, à modernis Scholis derisa, ubi inter objecta loco distantia consistit: sed ubi in nostro circumscribitur corpore, ad differentiam magnetismi, actionem meri regiminis dico. In qua, Agens disponit de proprio patiente, sive objecto suæ sphæræ, tanquam de cliente juris hæreditarii, juxta innatam sibi legum ordinationem, ex symbolo subjectam. Agens nimirum tutor hic, & patiens, minorennis esto. Estque consimilis in universo actio astrorum, tam in se invicem, quam in sublunaria. Quæ cum citra controversiam ibi sit influentialis, in sublunaribus tamen fuit suspecta immeritò, adeóque hacte-
30. nus jejuna, & neglecta. Non est autem actio, quam per consensum partium, sive per conspirationem officiorum, atque necessitatum, agnovere Scholæ; præsens nostra actio regiminis. Siquidem regimen, non petit consensum. Est ergo inprimis nomen fallax, & ideo vel larvam continet, vel præter impostruram, fabulam, id est, nihil continet. Nam in reipsa, volunt hunc consensum excitari, peti, & retorqueri, per fumos, canales, ductus, vel fibras: quæ ut in natura non sunt, nec requiruntur; ita quoque cum actione regiminis, nil habent commune. Scholæ 31.
enim nusquam admittunt agentis actionem, nisi medio, velut catena, patienti applicetur continuato canali. Negant inquam continuationem virtutis, per identitatem medii, distentam, nisi quodam tubo, ad proprium objectum patiens deferatur. Ac præcipuè in corpore humano, absque viarum communicatione nil fieri decernunt. Hæcque fuit illis revulsionum, ac derivationum continuata, ridicula tamen necessitas. In corpore humano equi- 32.
dem, hac inductione, exculta est Anatome, quasi morborum omnium indicatrix indubia, & sanatrix. Hactenus namque in ea, tantopere est insudatum, ut verum Medicum (Galeni sui oblitæ Scholæ metiantur, qui in cadaverum sordibus plurimum digitaverit, quique ea, quæ ab Anterioribus hac in parte, in superstitionem usque evulgata exstant, propria comperit novacula. Tantæq; curiositatis superfluæ error, ac insanæ doctrinæ fastus, ab ignorantia Scholarum laudatus, per vertiginis spiritus, & scotomiæ Authorem, introductus censendus est. Quippe cui gratum est, quocunque titulo, tempus infru-
giferè perdamus. Sufficiebat namque pro 33.
Anatome, situm, colligationem & usus partium novisse: non autem tota vita cadaverum lanienam, ad minimæ venæ ductus inveniendos, exercuisse. Siquidem ad inanem, & sordidam jactantiam spectant, in qua pretiosissimum vitæ stadium infrugiferè consumitur. Nam reve- 34.
ra cognitio, & philosophica præparatio simplicium, totam totius hominis vitam propemodum sibi requirunt. Enimverò

cum

cum unus musculorum moveri deberet, quiescente interim altero, statuit rerum
35. summus Arbiter, organorum alteritates, adeò ut mandatum nostræ voluntatis, per deputatos dumtaxat nervos, musculis denunciaretur; per musculos autem, & ossa, executioni demandaretur. Hinc Scholæ autumarunt, omnes proinde actiones nostras, non nisi concatenato filo organorum, per sequestratas atque diremtas membrorum eminus familias fieri. Nec attenderunt, quod insecta, unico liquore, per longum sui distento, officia expleat promiscua venarum, arteriarum, nervorum, & viscerum. Sic ut musca, abscisso adhuc avolet capite, caputque crabronis (quem cervum volantem indigetant) cornuti abscissum sextiduò post, vivere & moveri viderim. Non igitur ex necessitate potestatum atque organorum varietates dependent: at solum, quia conditor sibi complacuit, per organorum cæcam atque mutuam dependentiam, quædam munia, & fines distinguere, in perfectioribus animalibus. Interim non propter hanc membrorum dependentiam, atque vicissitudinem reciprocam, cessat in homine actio regiminis: quam in insecta
36. jam accusavi: Verum in ejusdem œconomia, non pauca administrantur, citra omnem canalium deferentium connexionem. Quod quia stetit ambiguum, ideo maximam vitæ & studiorum gloriam, Anatomiæ consignarunt Scholæ. Atque ubi syndesmon incognitum ipsis esset, ad cæcos ideo statim halitus ascendentes, vel procumbentes sine ordine humores, cum stupore rei insolitæ, ad sacram ignorantiæ Anchoram confugerunt. Quandoquidem postquam præfocatos ex utero, syncopizatos, vel epilepticis insultibus, vel tremoribus cardiacis exstinctos, ad libidinem dissecuissent, nullumque vitæ prædonem in viis invenissent, cui homicidii reatus imputaretur, ad cæcos vapores, tetrosque halitus in Cor & Caput delatos, se retulerunt. Ut saltem tunc, nullo viarum continuato commercio, vapores illos funestos, quaqua versus ferri, admittere debuerunt. Admitto lubens 37.
actiones corporales, qua calor sibi admotum deinceps calefacit, & viam qua ructus è stomacho, per gulam, in guttur ac nares adscendit, excrementa demum suis gliscunt conductibus, & à quibus exorbitare, vel titubare, luctuosum: Spiritus vitales quoque, ordinariò suorum viscerum vasallis canalibus, in corpus dispergi. Amens sim, nisi hæc fatear. Admitto denique actionem, qua viscerum fermenta, in culinas digestionum, certis velut radiis defluunt, nec obliquo feruntur motu. Sed non prætereo tertiam, quæ influentialis, sive regiminis dicitur, in humano corpore. Quæ quamvis non extra 38.
corpus vagetur ordinariò; est tamen abstracta, à colligante medio. Etenim nec agit solo radio directo, ac Solari: sed etiam altero, insensibiliter nempe penetrante, totam partium compaginem, perque modum lunæ, quicquid obliquè etiam adspicit, id afficiat, pro ut jam ante, in nostris meteoris novis. Hæc est inquam actio regiminis, sive dependentiæ, quaqua versus radians, penetransque, absque colligationis lenocinio: attamen non nisi ad objectum proprium. Nota hic, quod alibi dixi barbam à testibus generari in viro, quem ab castrato distinguunt. Præ- 39.
ter hanc enim regiminis actionem, duas adhuc naturales, sed portentosas agnosco. Est ergo tertia actio Spiritibus incorporeis propria· qui non requirunt ad agendum, radium directum, nec aspectum objecti, nec ejusdem propinquitatem, dispositionem, aut colligantiam: sed agunt solo nutu potestativo (carent nempe extremitatibus, quibus tangant tam corpora quæ movere prætendunt, quam etiam ipsa media, quibus corpora moveant) longè vi influentiali efficaciore. Appropinquat actio ista, qua illi anima arbitrium suum, sive nutum, significat suis organis, quibus alligatur. *Minuisti enim Do-*

mine hominem paulò minùs ab Angelis, per corporis obligationem: alioqui dignior eſt ille, quem majoris æſtimas, qui æſtimando non deciperis. Incarnatus es propter hominum redemtionem: non propter Angelorum. 40. Eſt & actio quædam mendax, nefariis ſpiritibus uſualis: præſtigiatoria ſcilicet, & effaſcinans. Quæ, licet veram in ſe contineat actionem: non tamen edit verum effectum. Sed viſum dementat effaſcinator, dum uni, quæ non ſunt, vel quæ non alteri, aut non pariter apparent eadem. Dementat oculos, ut falſa ſibi repræſentent, & nutu ludificat ſuo. Perinde ferè, ut in febribus naturaliter deliria objiciuntur, quæ non ſunt coram oculis, videturque ſæpè etiam extra delirium, febrilis materia deferri per ſpinam dorſi, ad loca affecta. Impoſturæ enim ſunt, ex contagio ſpiritus influi, participatio labis, tinctura alienæ diſperſio: non autem corporalium vaporum diapnœa. Regimen eſt, qua una pars paret alteri. In Arthritide id clarè elucet. Quippe præcedit quædam ſtomachi indiſpoſitio, cum febricula, antequam ullum ſignum in artubus eluceſcat. Sic in Syncope, morte repentina, Epilepſia, vertigine, Apoplexia, &c. ſcena peragitur circa orificium ſtomachi, ut hactenus nomen cordis meruerit, & remediis ſtomachicis repentè oblatis, plerumque reſtituantur. Adeoque præſtigiorum inſtar, alibi fiunt, & aliò deferri videntur. Quicquid nempe de vaporibus è ſtomacho & utero elatis ſcribitur, tenebras effaſcinantes, tam circa materiam, viarum ductus, & media, quàm ipſum vitæ regimen ſuffundunt. Alioqui ſunt veræ actiones, & veri effectus. Prout alibi tractatu de Catarrhis diſtinxi. Paradoxum actionis regiminis altius nunc inquirendum. Enimverò inprimis, quod ira, metus, atque alia animi pathemata, nedum arteriis atque nervis, delatum ſpiritum, ipſo ictu oculi celerius diverſimodè affectent, ut genua labaſcant, appetitus pereat, ſtent comæ, vox hæreat, ſpumet ſaliva, ſudores, aliaque excrementa ipſa, perturbationum procella contaminent, vulgo id pernotum eſt. Jumentum enim ungulæ fragmenta dat, quæ frixa & ſumta, ſanant dyſenteriam: ſed ſi beſtia laſciviat, tunc ejus ungula eſt dyſenterici lethalis. Saliva canis, vulnera lambendo curat: ſi rabie verò ſit corruptus, lethale amentiæ ſuæ venenum in alias ſpecies, imò in genera, propagat. Habemus exempla domeſtica. Eunuchi ſunt imberbes, ſtrictioris colli, genubus intrò retortis, &c. Ergò ſaltem barba, à maturis teſtibus efficienter dependet. Imò totus corporis habitus, animæque propenſiones, in caſtratis, differunt ab integris individuis. Quod in bove, tauro, capone & gallo eſt evidens, & quotidianum. At tamen teſtes, non in cutem menti, in plumas galli, vel in cornua tauri, ut neque in animoſitatem, aut crines, ſuos habent canales, fibras, ſatellitia, vaporeſve. Sed eſt teſtium inſenſilis, velut alter Lunæ influxus, vel ab Infante, ante pubertatem incipiens, ſub pubertate quoque vocem mutans. Eſt ergo teſtium actio regiminis, non ſecus atque Luna medullas impræguat. Sic cerebrum præeſt accretioni, quod luxatio vertebrarum in gibboſis, aut oſſium exarthroſis, ſat indicant. Quod etiam in utero non ſegniùs occurrit: propter ſolum uterum, eſt mulier id quod eſt: barba caret, & licet humidiore habitu, celerius tamen pubeſcit. Alias perturbationes & animoſitates patitur, aliamque carnem, & cruorem à viro diverſum, facit. Adeoque ut & uteri ergo, ſexus devotionem ſibi quadam prærogativa aſſumat. Rector harum actionum ſedet in utero, qui concuſſus, vel orbita ſua turbatus, morbos univerſum omnes, eſt producendo. Ideoque Icterus, Apoplexia, ſtrangulans aſthma, &c. non ſunt à retentis: Aſt à ſublimiore monarchatu originem trahunt. Etenim

41. 42. 43.

non

non rarò, unicum in pede, guttureve, tendinem ſtringit uterus, vel gulam totam planè comprimit, tanquam ſi morbus topicus eſſet: cum interim nulla exhalatio ad iſtum nervum, vel locum mittatur, dirigatur, vel recipiatur. Solo enim aſpectu pulmonem contrahit, ut anhelitu in totum privet. Nugæ ſunt, quæ de vapore nocuo huc feruntur. Quippè qui propinquius inteſtina, ſtomachum, & diaphragma convelleret, quam ad pulmonem ſolum perveniret. Alibi quoque guttur, ad menti altitudinem ſurgit, ſiditque iterum, nec eſt vaporum iſta merces. Sed dominium, regimen, adſpectus, influxuſque, & præceptum uteri, ſic habet. Partem enim, quam vult afficit, & totum quandoque perimit: quia ſubeſt. Quamdiu enim à perturbationibus animæ non quatitur, recto ſtat pede, imò dormitat uterus: At ſemel à perturbationibus impetitus, de cætero ſuas parit exundationes per totum corpus, & ſubinde in mortem durabiles. Quoniam ſi uterus, ſua mo- 44.
narchia, totam mulierem à viro diſtinguat, ſitque illius diſtinctionis promiſcuus parens, non mirum quoque, eodem regimine omnes, etiam remotiſſimas partes, non ſecus atque propinquas, exagitare, ubi volet poteſt. Certumque eſt penitùs ſcrutandi, operatio- 45.
nes animæ ſenſitivæ, conſimilis ordinis, & progreſſuum in operando, ut ſi uterus ſpiritali regimine feriat ſanitatem, pari privilegio, hoc eſſe indultum animæ, agendo in uterum. Nam ſi prægnans, citata deſiderio (ut alibi repetii) ceraſum aſpiciat, frontemque ſibi attigerit: fœtus confeſtim ceraſum ſuſcipit. Non quidem nudam ceraſi maculam: ſed ceraſum, quod virideſcit, albeſcit, flaveſcit, & rutilo colore rubeſcit quotannis, unà cum fructibus arboreis. Imò quod longè eſt mirabilius. Quod enim in Brabantia fœtui accidit, id longè præcocius eidem in Hiſpania accidit, ubi ſcilicet ceraſa citius proveniunt. Ergò cogitatio petit recta via fœtum: non ſanè per fibrarum, aut rectorum radiorum directiones, ductumque pronitatis, proclivitatis, ut neque per conſenſum cerebri & uteri: ſed ſola reciproca actione regiminis. Cæterum ſi non adeſt fœtus, non proindè ceſſant Ideæ imaginationis depingi in parietibus uteri. Quæ cum ſint utero exoticæ, is facilè furit, impatiens exoticarum tabularum. Eſt ergo via pervia, ab anima ſenſitiva, in uterum, & viciſſim. Quod Hippocrates primus annotavit. Nempe totum corpus exſpirabile, & conſpirabile eſſe. Undè fit, quod uterina quædam ſymptomata, ab incantamentis vix diſcernantur. Sic namq; pulmonis tunicam tàm arctè ſtringit, ut nil aeris prorſus tranſmittat in thoracem. Nulla hic vaporis communicatio, via, acceſſus, ſcopus, aut modus, multoque minus Catarrhis hac parte eſt affinitas, cum abſque materiali affluxu, vel effluxu, incipiat, & terminetur. So- 46.
la eſt igitur actio regiminis, qua furens uterus cuncta exagitat. Non autem colligatio, vicinitas, pronitas, aut conſenſus; ſed poteſtatis monarchalis ſuperioritas, & partium dependentia vitalis, ſpectanda ſunt. Agunt enim partes rectrices, poteſtate abſoluta, non locorum vicinitati aut ſupinitatibus obligata, quolibet corporis ſitu, æquè truculenter. Et quod longè anguſtius eſt, abſque mediorum inquinatione, ad terminum, ſive ſcopum, illibata pertingit vis rectrix. Vivit ſæpè uterus, tumultuaturq; à morte muliebri, quam intulit. Adeoque Monarchia ſingulari potitur, quam dualitas explicat; nec corpori obedit, cui tum leges præſcribit. Neque enim aliàs, quàm à perturbationibus animæ, violenter ſuccutitur. Quocircà præter ſenſationes odoratus, guſtus & tactus ſingulares, pollet & quodam brutali intellectu, unde furit, fremitque, ſi cuncta ſuis non reſponderint arbitriis. Furit, inquam, ſurſum, deorſum, ante, poſt, vel ad latera ſe torquendo, indicibili doloris cruciatu.

Quam-

Quamdiu autem is furor ſuo coërcetur hoſpitio, dolores locales quidem excitat. Partes enim quas eminus arripit, vel aſpicit, velut crampo ſtringit & ſtrangulat, non aliàs quàm furore in illas concitatus. Memini, me quondam ſtrangulatas ab utero vidiſſe, quorum cadavera livebant, nigricantia iis partibus, quibus doluerant ante mortem. Neque etiam profluvia profundit, niſi inordinata amentia venas ſuas panderet, ad evertendum inſontem vitæ theſaurum. Sic neque nervos & muſculos contrahit, artus claudos efficit, tendines dislocat, muſculos reſolvit, & membranas criſpat corrugatque, niſi ſola regiminis actione, & niſi furore agitatus, dualitatem cum vita muliebri cuſtodiret alioquin, unumquodque quamdiu unitatem ſervat, permanere in eſſe deſiderat. Cum ergo furor extra uterum agit, ſyncopes, Apoplexias, ſtrangulatus, tremores cordis, mortemque repentinam pro ſuo penè lubitu cauſat. At furor ſolius uteri, minus malum. Aſt cum in animam ſenſitivam (cum qua ipſi ſymbolum eſſe oſtendi) tranſvolat, veram ſui furoris maniam, ex hypochondrio transfundit. In juvenculis primùm minore voluptate turgidis, menſtrua detinet, ſupprimit, decolorat, & inordinata parit. Tum demum paralyſes, ſpaſmos, palpitationes, tremores & ſyncopes profert, nervos contrahit. Quæ per Coralli tincturam volatilem, oleum ſuccini, ſalem Chalybis, & his ſimilia indies ſano. Mitiora eadem Narcoticis obediunt. Atrociora quoque, majora Chymiæ arcana requirunt. Quæ de regimine teſtium, & uteri jam dixi, non ſegniori privilegio competere ſtomacho, tractatu de Catarrhis, itemque de Duumviratu, multis demonſtravi argumentis, nec aſcendere ſumos, ut neque vapores è ſtomacho, ad caput: adeoque impoſſibilem hac in parte fabulam doceri in Scholis. Tractatu item de febribus, & alibi, oſtendi, quo ſumo ebrietas fiat: quaque via, in ſinus anteriores cerebri deferantur fumi. Docebo nunc modum fiendi in Apoplexia, caduco, ſopore, &c. ut cum per colligatam aporrhœarum catenam negaverim fieri: ſaltem ſubaudiantur actioni regiminis ſubeſſe. Quorſum repetendum, quod obiter anteà dixi. Nimirum à teſtibus barbam naſci, hujuſque diſtinctiones, ætates, varietates & colores inde pendere. Quod cum vulgo notum ſit, ſaltem intelligi debere moneo, non fieri vaporem adductum particularium miniſterio: ſed vim conſiderandam, quæ lucis inſtar, totum corpus, vel objecta ſaltem ſua, afficit & diſponit, juxta donum & fines ſibi à Creatore ſeminaliter implantatos. Diradiat ergo à teſtibus, vis quædam per corpus, in Archeum, adeoque & in animam ſenſitivam, cum fœmineum ſexum devotione naturali commendet Eccleſia. Cur ergo barba in mento, & non in fronte, aut alibi ſuccreſcat? cum ſit teſtium univerſale iſtud luminis effluvium per totum? Res hæc occultiſſimam Philoſophiæ radicem gerit, Tractatu de mortis introitu in hominem demonſtratam. Nam ſciendum eſt, animas agere in ſuum corpus, poteſtate vitalis ſui cujuſdam luminis, quod cum ſit per vitam (in qua præſens ubique eſt ipſa anima) quoquo versùs extentum, anima depingit in illo ſui lumine, ſui conceptus & mandati ideas, ut deinceps per ſpiritus adminiſtros, exſecutioni demandentur in organa. At lumina illa animata, ſive luminares animæ ipſæ, non directo conceptu à nobis comprehendi poſſunt, cum ſint alterius & intelligibilis mundi, velut immediati clientes, quapropter Altiſſimus ſe Patrem Luminum vocat. Nihil enim ſenſus nobis deforis adportant, quod conceptum animæ depingat in phantaſia. Quare tractatu de formis, hanc materiam pro mea exiguitate, in novitate tanti paradoxi attigi, quàm potui luculentiſſimè, alibi adhuc potentius ruminandam. Itaque ne repetitio tædium pariat, ſufficit hic obiter dixiſſe, animas & formas ſubſtantiales, prout item

47.

48.

& ſub-

& ſubſtantiam formalem (quam diſtinguo alibi à prioribus) eſſe quædam anonyma lumina, à Patre luminum immediate condita. Poteſtates idcirco ab animabus dependentes, & miniſtra quædam lumina ſatellitia, hactenus etiam luminoſa eſſe. Oſtendi idcirco per matheſin, ipſa lumina penetrare ſe invicem, reſervare tamen priorum luminum eſſentiam atque proprietates. In rebus verò inferiobus, quibus formæ inhabitant, & poteſtates formales, has ſuum habere lumen actualiter, vel à noſtro Archeo excitabile, non ſecus atque in ovo poteſtas ſeminis actuatur per fotum. Ineſt ergo radicibus pilorum, in mento, poteſtas accretionis, durationis, aliarumque diſpoſitionum, quarum rectrix vis maſcula, unius licet teſtis. Quæ ſanè teſtium poteſtas, licet abſoluta, non tamen niſi diverſimodè in locis recipitur, pro modo ſcilicet & capacitate cujuslibet recipientis. Quantum autem conducit hæc ſpeculatio, pro re medica, transſumam poteſtates venenoſas, in locum vitalium. Quippe non ſunt minus luminares, quàm quæ ſalubres alioqui, ſi à formis ſuis venena immediate profluant. Sunt enim dona vel exteriorum ſimplicium primæ creationis, vel demum deinceps in nobis errore vivendi genita. Eodem privilegio, & poteſtates naturales (puta uteri, ſtomachi, teſtium, &c. partium, radiant ſua lumina per totum, ac penetrant lumen Archei, Actione etiam regiminis, à ſuo lumine pendentis: undè ſcilicet, hic confortatur, infirmatur, alienatur, diruitur, imò perit. Venena ergo in præcordiis, vel alibi nata, agunt vi poteſtatum ſuarum formalium, & luminoſarum, juxta ideam dotalem ſibi impreſſam, afficiuntque lumen vitale animæ ſenſitivæ, Archeo, adeoque partibus inſitum, atque penetrant ſe mutuò, radicali unione, idque vel contagio veneni permanente, & transplantante innatum partium, formale, atque vitale lumen: vel tantum pro exiguo ſpatio, ut in caducis: cum libertate redeundi vel non, juxta radicis ſuæ exigentiam. Ergo caput nedum præſidet organis inferis; ſed etiam hæc præſident viciſſim capiti, quod manifeſto alibi exemplo per ſuſpendium declaravi. Siquidem medulla ſpinalis, cincta in medio vertebrarum, ſtringi per funem nequit, ut tranſitum ſpiritui motori anhelitus deneget. Pereunt tamen eodem inſtanti memoria, intellectus, ſenſus & motus, propter arteriarum gutturalium occluſionem, etiam ante omnimodam aëris præcluſionem. Undè ſat liquet, lumen aliquod intellectuale manare continuò ab inferis ad caput, cujus interceptione, ſtatim in ſuſpendio, & ſubmerſione, quanquam cerebrum, medulla ſpinalis, ac nervi non lædantur, perit tamen omnis animæ virtus, poteſtas, ac lumen. Ut & in delirio febrili ab inferis ſuſcitato, perit diſcurſus rationis. Eſt itaque reciprocum regimen inferiorum. Fateor lubens, & ab inferis, Scotomias, Vertigines, Surditates, Apoplexias, Epilepſias, cæteraque id genus mala, oriri: non tamen per vapores ad caput delatos; Etenim ſi per œſophagum adſcenderent, ſaltem non niſi aquam ſtillatitiam, & inſipidam darent. Oſtendi autem alibi, ne aqueos quidem halitus ferri poſſe ad planum cerebri, multóque minùs, in ejuſdem ſinus. Vana ergo vaporum, in præfatis morbis, culpa ac reatus eſto. Deinde, neque vapores feruntur è ſtomacho, ad cor, ac caput, per arterias, & nervos, os ſtomachi cingentes. Cum ipſæ Scholæ fateantur, nervorum officium non eſſe, trahere ab exteris. Arterias quidem trahere aërem volunt, ad cordis refrigerium, & fuliginum expreſſionem. Quorum neutrum verum eſſe oſtendi. At ſaltem non iſta heic locum habet, in arteriis deſinentibus in ſtomachum: cum nec è ſtomacho, nec ex abdomine aërem frigidum, 49.

non fuligine pariter gravatum, inspirare sperent unquam, ut nec recentem. Imò neque demum, eò suas fuligines explodere conveniret, ubi multò nocentiores essent stomacho, quam detentæ propriis sedibus. Nam os stomachi non sibi nomen gratis accepit, ut sit os cordis. Quia potentiora de stomacho indicia, signa vitæ, ac procellæ perturbationum horribiliores emergunt, quàm aliunde: ergo nec aer hauriendus erat è stomacho, multoque minus vapor, tot malorum fomes, & initium, per arterias, vel fuligines, in stomachum explodendæ. Id est: Non trahuntur vapores vertiginosi, epileptici, Apoplectici, &c. neque sponte adscendunt per arterias. Siquidem ad necessitates, & exigentias usuum creator ineffabilis, omnes rerum scopos direxit. Tandem itaque, si præfatæ arundines, non trahant noxios & morbificos vapores; multò sanè minùs stomachus mittet, vel explodet illos, per arterias, vel nervum. Cum citissimè aliàs se posset per ructum liberare. Neque enim stomachus follis est, ut invitis canalibus sibi conceptos vapores noxios deferre debeat in arcam vitæ. Quinimò paucæ sunt stomacho venæ; hisque peregrinum est, quicquam è stomacho mendicare (ut suo probatum loco) quarè vapores non feruntur per venas. Quorsum enim allicerent, & reciperent, quod præter naturæ est institutum? quomodo vapores insufflaret suos stomachus, in vasa angustissima, cruore repleta, præsertim quæ non valent trahendo? Considero enim stomachum, non quidem per modum Galeni, ut sit saccus, vel ahenum nudum coquendis cibis dicatum: sed viscus vitale, quod gustu pollet, olefacit, fertur-

que diversis appetitibus, tanquam si animal esset: & subinde quædam ita adspernatur, ut homo sæpè mori mallet, quam unam buccellam invito stomacho deglutiat. Toti quidem stomachus inservit necessario, & vili famulitio etiam cacabi. Sed hactenus, cætera ipsi obtemperant diversimodè, & nisi auscultent seriò, vapulant atrociter. Juxta illud, *qui vestrum maximus fuerit, tanquam minimus esto.* Humili certè ministerio, stomachus occupatur sedulò: non est tamen stomachi proin vile famulitium, non magis quam Judæorum Pontifici, Laneonem egisse: sed stomacho collatus, vitæ quidam personatus, cum augusta majestate. Si nervus, arteria & vena stomacho inserta videantur: clientelæ nimirum, & retributionum potiùs signa, quibus se viscera stomacho obstricta fatentur, quàm quod illi sint addita in gubernaculum, malum & carbasa. Imò nec sanè velim hunc principatum ita stomacho deferri, quasi ipsius membranæ totum competat illius reipublicæ imperium. Ex Splene namque & stomacho unicum facio connubium, & thorum unum. In quo, Spleni vices mariti tribuo, primorum motuum, & stomacho, primi sensus. Est ergo stomachus, lienis, & lien stomachi complementum, sub unico thoro amborum, est principatus unius duumviratus. Non sat tamen admirabile unquam, quid rerum Dominus in nudis Menyngibus, utero, stomacho, pericardio, &c. in membranis inquam præviderit, contemplari cessо: nisi quod in abjectis coram homine, consueverit Deus, sua constituere mirabilia. Cujus nomen sanctificetur in æternum.

DEUMVIRATUS.

1. Somnus Opinio à potestate somnifera, & non à defectu est. 2. Scholarum de somno. 3. Oppugnatur opinio veterum. 4. Contradictiones. 5. Opiatorum quidditas. 6. A nervorum situ ostenditur impossibilitas Thesεos. 7. Opiato stante intra stomachum, somnum advenire. 8. Ab opii effectu. 9. Sulfur è vitriolo docetur. 10. Aliquot absurda, thesin Scholarum comitantia. 11. Subterfugium ridiculum. 12. Somniis quando fiat. 13. A crapula cur dolor capitis. 14. Dolor à contractura menyngum, absque vapore. 15. Thesis pro Duumviratu. 16. Conclusio.

1. POETA ethnicus, moraliter, imò censu rustico, somnum vocat gelidæ mortis imaginem. Ast ego, cum sciam somnum potestatem naturalem, à stomachi principatu, in cerebrum dimissam, & vi Regiminis demandatam, ut traderetur in executionem, Christianus credo DEUM, semper sanctificabilem, dum intenderet fabricare mulierem è costa, immisisse in Adam somnum. Non quidem tanquam ens privativum: sed facultatem actualem, realem, ac merè positivam. Ideoque potestatem dormiendi esse vitalem, necessariam, & deinceps naturalem. Non credam enim, Deum in homine fecisse, mortem, ejusvè imaginem. Nec decebat mortis imaginem præcedere peccatum, mortisque occasionem. Equi-
2. dem Scholæ docent, somnum causari à vaporibus, è stomacho sublatis in Cerebrum, oppilantibus, sive intercipientibus meatus sensuum, motus, loquelæ, judicii, &c. Quæ sanè adhuc adolescens, ridi-
3. cula censui. Nam revera, sic morbus ante peccatũ fuisset. Quia somnus morbus esset. Flatulenta nimirum, & vaporaria fuisset paralysis, & temporanea Amentia, in corpore tum adhuc impassibili, atque vita immortali. Turpe est itaque, adhuc doceri seriò in Scholis, Paganismi stoliditates, præsertim à Christianis, melius instructis. Imo Scholæ in proposita sua
4. Thesi errant. Nam dormientes sub somno sese movent, revolvunt, deambulant nonnulli, pulicis & cimicis ictus sentiunt dormiendo; sic ut indè expergiscantur: alii etiam loquuntur, atque appositè non rarò respondent. Tandem sicut Scholæ malè sibi consonant, dum somnum, & insomnes Catarrhos, eadem radice, causis, atque fiendi modo confundunt: Ita postquam Catarrhi deliramenta explosi, assignatas quoque somni causas, tanquam inanes fabulas rejeci. Postremò, & Scholæ sibi manus inferunt, dum ab opiatis, rebus (ut ajunt) frigidissimis, omnemque potius evaporationem cohibentibus (plus sal- 5.
tem quam Coriandrum, vapores pro Catarrhis fingitur compescere, &c.) ex sui natura promtissimè, somnum, soporem, imò & necem, adferri docent: eóque celerius, quò opiatum fuerit profectioris frigoris in qualitate & quantitate. Adeoque quo plus sincerioris opii fuerit sumtum, plusque intus frigefactum: eò copiosiores, magisque continui vapores à stomacho, (etiam clauso licet œsophago) ferrentur in caput. At stupidum sanè commentum est, quod somnus à frigore fieret. Nec intelligibile, quomodo unicum opii granum sat frigoris in stomacho causet, satque vaporis actualiter frigidi in caput egerat? Quomodo item frigoris erit, vapores ciere, potius quam compescere? Sed hæc per regulam falsi donata supponamus. Ac vapores somni- 6.
feros, à cibis sursum deferri: nervos quoque sensuum atque motuum authores, his vaporibus oppleri. At utinam prius considerassent, quod nervorum radices, sive primæ extremitates, sint cerebro continuæ, & medullæ spinali: quodque alteræ nervorum extremitates, desinant in musculos exteriores, vel in ipsa sensuum organa: atque adeò idcirco vapores somnolenti priùs deberent materialiter penetrare, & plane imbibi, in Cerebri, &

spinalis medullæ substantiam, & utramque obstruere, priusquam quod somnum, sub Scholarum thesi, patrarent. Et qua via hujusmodi vapores vergerent à stomacho, penetrarentque trans totam Cerebri substantiam, quo usque ad ipsam nervorum penitissimam atque prorsus continuam radicem, Cerebro inseparabiliter connexam, pertingerent? Denique quomodo expergefactus, ad excitantis lubitum, solvi atque liberari posset tam celeriter ab istiusmodi impedimentis? quidve illos vapores ibidem detineat per tot horas, absque sui constrictione, sive condensatione in aquam, siquidem semel constrictis istis vaporibus, pateret aditus spiritibus qui somnum statim excuterent? Quidve demum impediat, ne continuò novi vapores, ad eadem nervorum principia contendant, ibidemque coagulati, pariant necessarios Catharros quotidianos, & indubias paralyses? Certè si Anatomicus, aut vir sanæ mentis hæc semel ruditer saltem contempletur, debet necessariò has ethnicorum fabulas cum stupore admirari, præsertim quod nullam cum constitutionis nostræ principiis connexitatem habeant. Contingit etiam quempiam multoties unica nocte expergefieri, surgere, & rursus indormire: adeóque fermè ad lubitum totidem essent nervorum unius noctis, imò unius horæ obstructiones. Transeo interim, quod somnus excitetur adhuc materialiter exsistente opiato intra stomachum: pro ut invita sæpius commonstravit experientia. Ergo vel tantillus, soluscq; odor opii, deberet effumare in Cerebrum: vel se ibidem detento, transmittere vicarios somnolentos vapores. 7. Non enim prius. Quia antequam opium, sensum gustus, vel odoratus, feriret, opium in lingua, palato, naribus, atque faucibus perciperetur continuò, & ante somnum. Quod non fit. Quin-etiam sulfur vitrioli, summè soporiferum, fixum cum sit, vapores in caput vibrare nequit suos, ut neque vicarios à se dimittere sui compotes. Profecto suspicor, Græcos somni authores, sive pergræcatos, dum se ebrios, perciperent somno deditos, æstimasse, omnem somnum non aliundè derivare: nec nisi à cibo & potu, ne quidem summo mane, digestisque jam cibis amplius somnum obrepere posse. Reperio quoque in Scholis, causas materiales vertiginis, nequicquam à causis somni naturalis differre. Quæ cuncta alibi de Catharris, probavi meras insciticias, insulsosque consensus, indagandi ignaviâ, & subscribendi promtitudine ortos. Sed sodes, quænam vis tam frigida inest opio, quæ me invito, & satis calefacto, somnum faciat? Si frigiditas vaporum; cur vina à prandio 8. somnum cient? An ergo frigidi & calidi est unica identitas ad conciliandum somnum? Cur ergo opio singulariter addicitur frigus? Cur calida non æquè censentur narcotica, & dormitiva? Cur lethalia papavera somno à Poëtis decantata, non aliam præter frigus vim recordari suasere? Cur amaricat opium? & amaror in Scholis prædominans calidus censetur? Itaque alterutrum eligant Scholæ, est necessum. Nempè. Vel, quod frigus opii non sit excedens, & per consequens opium somnum non faciat per frigus: vel quod amaror sit fallax caloris indicium in Scholis. Cur enim frigida portulaca, pro suo tertio gradu, non est somnifera? Cur manipulus portulacæ non æquivalet binis opii granis: cum opulentius frigusit, ac potentius refrigeret, in tanta particula, quàm in tantillo opii? Quatè Solanum dementat, non autem suo frigore somnum parit? Ego autem in opio, salem acrem sudoriferum, & amarum oleum invenio, longè ab opii odore recedens, attamen soporiferum. Sulfur vitrioli verò, est dulce, mel- 9. lis instar, absque odore, vapore, & furore opii: quia in ignis cruciatu fixum, excellens calidum, & somniferum. Sunt enim qui è Colcotare pulverem sua salsedine privando abluunt. At propemodum est inefficax, utcunque vana promittendo, sten-

ſtententur Tyrociniorum Scriptores. Fit enim legitimum, & quod philoſophorum vocant, è ſpiritu viridi vitrioli: qui per repetitam cohobationem, ultima ignis tortura expreſſus, & inſigniter volatilis, coagulatur, atque fixatur. Quod præſtat vulgaris ſal armeniacus, qui inde poſtmodum auferri debet, per ſpiritus vini repetitas diſtillationes. Id ſulfur inter Arcana, ad vitam longam, & catervam aliquot morborum fugandam commendabile.
10. Multos itaque adhuc loquentes poſt trium momentorum ſuſurrum, ſomnus occupat. Quomodo ergo in his, tam repente, omnium nervorum conſtipatio præſto erit? quare demum ſomnus citius obrepit jacentibus, quam ſedentibus, cum alioqui motus vaporum ab inferis longè facilior eſſe debeat in corpore erecto, quàm in cubante lateraliter? Quinetiam etſi donetur, omnes æqualiter nervos, & ante ſomnum conſtipari (quod tam eſt inſulſum, quàm ridiculum) atqui undè poteſtates mentales per ſomnum ſopiuntur? niſi animam neceſſariò ſuum hoſpitium in arca Cerebri, ac prope nervos, poſuiſſe mandaveris? Atque ſinus Cerebri, proindè toto ſomni intervallo, non quidem ſpiritu animali: ſed peregrinis, crudis, craſſis, & morboſis vaporibus repletos, ipſoſque diſcurſuum Authores tantiſper feriari, dormire, vel procul evagari? Libertari autem omnia confeſtim inde organa, ad ſonitum, aut lubi-
11. tum excitantis? At audivi ſomnum excuſari per titulum ordinarii effectus, quique alioqui morboſus eſſet, niſi quotidianus, atque ſolitus. Inventum iſtud anile obriſi. Quod primus ſaltem ſomnus, ſive peccati pœna, ante crapulam, in hominem miſſa eſſet. Dein, quod nuſpiam malum, quod in ſe morbus aut malum eſt, minus malum ſit, quia ordinarium. Eoque dato, nunquam ſomnus viribus languentibus ferret ſolamen, ſed perpe-
12. tuum laborem. Ego autem, poſtquam ſemel animæ cujuſdam lucem, aliqua repræſentatione viderim, aut ſenſerim: Intellexi ſomnum fieri, dum Splen propriè inſudat nutritioni, cum recreatione ac voluptate. Tum nimirum veniam dans ſeriis ſuis imaginationibus, ſe totum demergit oblectando in plenam fruitionis quietem, ex ſaturitatis nempe ſuæ percepta ſuavitate, & reſtituti ſibi fermenti ſtomachici libertate, incumbit perfruendis deliciis: ideoque & digeſtio in ſtomacho, eſt infelicior inter dormiendum, quia tardior. Quapropter fruitio, & ab opera feriatio, primus in tota natura ſenſitiva optatus ſemper fuit. Vanæ idcirco atque ludibrio plenæ, cogitationes primo ſomno. Dum phantaſia Splenis, ſive ſtomachi abſtrahitur à cogitando, de vegetante neceſſitate. Quæ mox hoc tractatu clariùs elucidabuntur. Interrogatus humoriſta à cra- 13.
puloſo, cur manè ſibi caput doleat, ſiniſtro cornu, ſupra frontem, ad majoris thaleri fortaſſis amplitudinem? Promtus ille reſpondet, conſtare per Anatomen, orificium ventriculi, inclinari ad ſiniſtrum latus: doceri quoque per multa jam ſecula, quod vapores doloriferi ferantur è ſtomacho in caput: doleant autem, quia acuti, acres, atque mordaces, è vino relicti: Itemque quod ejuſdem lateris ſervent perpendiculum, nec extravagari permittantur. Quo dicto, Galeniſta attollit ſupercilia, chlamydem ſuccutit, ſuæque animæ gratulatur, quod credulus alter, tam mendoſa fabula, ſibi ſatisfactum autumet. Etenim quod dolor frontis à ſtomacho rectitudinem lateris obtineat, eximium aliquid, pro actione Regiminis & duumviratu, occultat. At nemo cogitavit, iſtud fieri non poſſe, abſque vaporum commercio actuali. Nam inprimis vapor nullus, è ſtomacho ferit caput; ut neque ullus etiam acer eſt, ſalſus, amarus, vel ponticus, prout alibi de Catarrhis. Quoniam dolor, de quo jam, eſt continuus, tam jacenti, quàm ſtanti, aut ſedenti, & citra ructus neceſſitatem.

Sin autem hic quandoque comitetur, nihilo tamen minus, magisve infestat dolor: nec etiam vaporum ulla proinde sentitur acrimonia, salsedo, amaror: nisi quod in orexi ructus sit acidus, ac tum præcipuè vix dolor adest unquam in capite. Quinimo supposito vapore, juxta Scholas, saltem gula tenet medium ubique colli & faucium. Eapropter ergo vapores, si qui essent, ferirent recta mediam basim cerebri: non autem frontem, multoque minus sinistrum latus ejus; nec adscenderent in decumbente, sed per os, & nares efflarentur vapores. Quia etsi darentur adscendere usq; in planum (quod nullum est) infra cerebrum, attamen non penetrarent ad sinus, absque lethali spirituum confusione. Atque omnium minimè pertingerent vapores indesinenter ad menynges: quarum tamen sensatio dolorifica censetur; non autem cerebri. Imò sentiretur dolor, odorque ferentis vaporis, magis mox supra palatum (ubi falsò supponitur cerebri planum) quàm in fronte, aut sub cranio. Quod falsitates tamen arguent, quotquot unquam hosce
14. dolores sunt passi. Ignorarunt scilicet Scholæ, actionem Regiminis, citra vapores contrahere menynges, qua parte placuit animæ Duumviratui (ut libro de Lithiasi cap. de sensatione) itaque nonne potius doleret summus vertex, quàm frontis latus? prout in hemicrania? Quippè est vertex, gulæ perpendiculum. Unde clarè constat, caput non magis à stomacho per vapores aqueos lancinari: quam mentum à vaporibus testium in barbatis, non autem in castratis. Denique doleret potissimum cerebri basis, quam vapor primum attingeret: & non menynges, sive cerebri membranæ. Dein nervi recurrentes palati, linguæ, &c. afficerentur truculenter, priusquam sinistrum cornu frontis, sub cranio. Nec tandem isti vapores, sese clauderent sub pericranio, vel supra menyngum alteram, unius taleri circino. Nec imo uspiam hemicranium pro capitis semisse, multoque minus subinde pro dextero latere causarent: quin potius recta adscenderent, æqualiterque semper è gula totum pariter caput afficerent: cum desint porticus, quæ istos vapores, tanquam per tubos, nunc hac, nunc isthac, deducant. Cur enim lac febrienti dolorem capitis adfert juxta Hippocratam, si seri lactis vapores deberent hi potius lenire dolores? Cur Cephalalgiam pacat novus cibus, cum à recenti cibo (præcipuè comitante vino) deberent acres potius, quam mites, instar lactis, exhalare vapores? Ergo constituto jam semel dolore, pastus non sedaret dolorem, sed potius excitaret, novumque conderet. Quæ cuncta cum refragentur Thesi, & experientiæ; convincunt etiam, præfatum dolorem, citra vapores, per nudam actionem Regiminis, è Duumviratu procedere. Miratus sum pluries, neminem hæc ante me, seriò adhuc meditatum: sed veterum traditis fabellis, subscriptum continuò per omnes omnino, & per omnia. Verùm tractatu de Catarrhi deliramentis ostendi, nugaces has vaporum è stomacho propagines, ergo etiam somno dicatas vaporum causas. Probavi denique jam superius, esse actionem Regiminis in superiora non minus, quam hactenus putatæ sunt superiorum actiones in inferiora. Tum quoque obiter dixi, è præcordiis emanare potentissimam agendi crasin in morbis, quos vetustas hactenus soli dicavit capiti.

Nunc pro Thesi statuo Duumviratum 15.
actionis Regiminis præsidem, habitare in hypochondrio, Splene scilicet atque stomacho: partibus, inquam, quas cloacam teterrimi humoris, & saccum impuriorum ciborum æstimarunt Scholæ. Quatuor itaque in tanto paradoxo probanda veniunt, scilicet,

1. Quod Duumviratus toti imperet.
2. Quod Spleni & Stomacho, sit Phantasia, Venus, &c.
3. Quod ipsi sit somnus, vigilia, &c.

4. Quod

4. Quod ibidem sit animæ hospitium. Quæ quatuor quasi in unicum punctum concidunt. Philosophi unà cum Astrologis, Splenem dicarunt Saturno, de astrorum parenti, ceu vitæ principio inchoativo. Galenistæ verò, qui sibi in plerisque contradicere soliti, Splenem partim fecere cloacam perversissimæ, excrementosæ, atque mentitæ bilis atræ: partimque receptaculum amentiæ, non quidem ob materiam in se melancholicam: quinimò propter conceptualem quandam irrationalem, atque pecuinam concitationem: quandoque ideo hypochondriacam passionem nominant. Atqui cum juxta illorum axioma, ejusdem partis atque potestatis, sit functio sana, cujus est
16. vitiata; ac vicissim. Concludam inde, etiam invitis Scholis, imaginationem quandam sanam atque integram deberi Spleni, si vitiata atque præcordialis melancholia inde promanet. Intelligunt nempe plures se dementare, ac velut incipere, dolentque se non posse inhibere ejusmodi phantasias, noctu diuque importunas. Adeoque velut duplici mentali conceptu æstuant. Sic nempe, quos rabiosus momordit, atque in aquarum metum (quem morbum hydrophobiam proin dixere) delapsi sunt, accusant invitam rabiem, quam præsentiunt, prædicunt, atque monent adstantes sibi caveant. Respondent id contingere, non quidem, quia ibidem hospitetur aliqua vis imaginatrix: sed quod inde fumus atræ bilis in caput, thecam potestatis phantasticæ, efferatur. Quæ sanè, cum ingentis sint momenti, decet peculiari tractatu de anima, ejusque sede, throno, ac hospitio, examinari.

TRACTATUS DE ANIMA.

1. Commendatur animæ tractatus. 2. Quid Scholares averterit ab hac meditatione. 3. Cognitio animæ non pro epilogo tradenda. 4. Difficultates putaticiæ Scholarum. 5. Cognitio rerum cur postponenda. 6. Per exemplum ex aqua petitum. 7. Actiones mentis in corpore. 8. Quid deceperit Anteriores. 9. Destitit Author ab incepto. 10. Considerabilia circa mentem.

IMperium ergo Duumviratus integrum, cum ex anima vitali vigeat, poterunt profectò tres præfatæ theses probari abundè per quartam. Modò enim constet, ipsam animæ sedem esse in Duumviratu: hujus principatus quoque supra reliqua membrorum atque viscerum stationes, obviam venient. Quocirca hic obiter de anima tractabo, quanquam aliis ante me Scriptoribus, animæ tractatus extra Physicam sit relegatus, potissimum in ordine, ad cognitionem Theoriæ medendi: Ac tametsi tot undiq; amentiarum acribologiæ nos infestent. Enimvero cum nullam opem ex prædecessoribus meis senserim: sed labor & dolor transierint intima mei, priusquam quæ ex gentilitate hauseram, deponerem: Censui, eapropter omninò, me non stringi ad methodum eorum, penes quos nondum quicquam reperi, quod in naturæ initia, vel proprietates, rapi possit, aut debeat. Meopte ergo libertatis in- 1.
tuitu, consideravi, quod scibilium nil æquè nobile, ac est ipsa animæ cognitio, à qua, ut omnis reliqua cognitio, suum obtinet fulgorem: ita etiam termini omnes distinctam suam metam. Quicunque enim ineptus est initio, comprehendere mentis immortalis motus, exercitia, effectus, & quidditatem; inhabilis quoque erit, ad intelligendum naturæ arcana, à mente remotiora, quam est ipsamet à seipsa: Ideoque vix poterit ire ad ea, quæ sibi intuebitur aptiora. Ille verò, qui prius hauserit animæ præludia, combibitis postmodum naturæ succis, in reditu, majoris erit capacitatis, quàm erat priore obiter lectione.

ne. Ne tamen videar ut exlex, gratis calamum in mentem ante morborum explicationem torsisse, dicam quæ me ad hoc moverint. In primis namq; (etiam pro consideratione physica) meditatus sum, quod mens sit naturæ humanæ apex, & constitutæ humanitatis perfectio: quodque ideo esset decentius, suam cognoscere animam, id est, semetipsum ex anima, quam inquirere rapsodiâ proprietatum corporearum, harumque è notione, cognoscere velle ipsam mentem. Siquidem est mihi visum, quod semel cognita tenuiter saltem anima, reliqua inferiora, & substituta pedibus nostris, adjiciantur nobis. Nulloque quasi negotio, aut labore saltem sobrio, comprehendantur, quæ antea ad singulos passus, de vero, licito, simili, justo, proportionato, agente, passione, prioritate, appropriato, mutatione, vel alteritate, suspiciones suscitabant, vel desperationem movebant, vel tandem nimio consensu in fallaciam, clausis oculis
2. ducebant suos sequaces. Unde deterrebantur ab indagandi labore, non tam per ignaviam, quam per metum suspensi progressus: ideoque januæ sciendi clausuram ad ulteriora obserabant. Clarum enim atque indubium est, quod homo nequeat seipsum cognoscere, nisi prius animæ cognitionem hauserit. Quippe sine anima, est homo merum velut cadaver. Itaque & ipsamet cognitio animæ, ut timorem Dei, in anima sigillat: ita & Sa-
3. pientiæ initium adducit. Si ergo initium Sapientiæ, à cognitione animæ suscitetur, non est tradenda animæ aliqualis doctrina, pro Physices epilogo, pro more olim servato. Nam falsum est, quod rerum caducarum cognitio, facilitet nobis mentis nostræ intelligentiam. Quin potius sciant experti, quod mentis cognitio, etsi procul abscesserit à conceptu corporum sublunarium: attamen se extollat, quoties sese applicuerit ad scientias humanas, vel artes quaslibet. Nam qui semel, ac obiter tantum, expertus fuit animæ introversionem, sive extasin, novit postmodum, ad quæ animam suam adposuerit cum desiderio. Non contra. Quoniam etsi quis multarum rerum nactus sit scientiam: non tamen proinde aptus erit introversionibus mentis. Itaque cum pace cunctorum ante me, dico, meditorque planè necessarium, quod homo primum cognoscat seipsum, exin discat timorem Domini, qui illum ad veram sapientiam eriget, ad quam cognitio caducarum rerum harumque defectuum adjicietur, tanquam consequens ad præmissas, vel tanquam adjacens ad principale. Prædeces- 4.
sores, post rerum quidditates, respexerunt tum prius in animam præpostero modo, ob duas præsertim rationes. Quarum prior est, quod animæ cognitio ipsis visa sit longe difficilior, quàm aliarum rerum quarumcunque. Altera. Quod mentis cognitio sperari atque haberi posset, ab indagine rerum externarum, proprietatumque corporalium examen. Sed tametsi horum prius sit verum: alterum tamen nullatenus esse potest. Nam si animæ cognitio sit entis abstracti, & spiritualis: saltem ea nequit ulla rerum corporalium speculatione, in nos traduci. Quippe solus Deus, immediatus faber, & Princeps mentis, ac vitæ vita ipsa. Ergo aliunde cognitio nostri sperari nequit, quàm à suo fonte, & Rectore. Siquidem cognitio abstractorum spirituum, toto distat cœlo, à caducorum speculatione: cum non participent in ullo principiorum, aut proprietatum communi symbolo. Igitur corporum quidditas nequicquam scientiæ vel luminis continet, ut anima seipsam agnoscat, aut intueatur, nisi per abnegationem, quæ cognitionis quædam est desperatio & proscriptio. Undè quoque nullum sibi lumen acquirit desursum, vel è contra sui, vel etiam tanquam è chalybe & silice, sibi lumen intelligentiæ excutit. Eo quod modus cognitionis animæ sit mendicandus à Patre luminum, nec aliundè. Quia divinæ voluntatis beneplacitum fuit, quod

quod homo sui cognitionem non aliunde peteret, quam ab initio & fonte sui: qui est totius Philosophiæ principium, medium, finis, scopus, & summus verticalis apex: ad quem omnis cognitio est adjectitia. Quinimo sunt rerum sublunarium cognitiones essentiales, & à priori, æquè tenebrosæ, tectæ, & difficiles; atque est ipsa Mentis immortalis conceptio, si essentiæ rerum à priori, earumque causæ sint soli Deo cognitæ. Ergo simpliciter falsum, quod cognitio Mentis sit rerum nuda cognitione difficilior, aut postponenda ideo. Quippe omnes sunt nobis æqualiter ignotæ. Quia entium quorumcunque quidditas, est eorum veritas præcisa, clausa versus nos,
5. & patens ad Infinitum. Idcirco ad stateram dimensa rerum est cognitio. Omnes res corporeæ, sunt Menti nostræ primariò extraneæ, ac peregrinæ. Ideoque remotiores à mente, quam mens à semetipsa. Quinetiam cætera, non nisi per mentem, & prius in mente, sunt cognoscenda. Proinde enim rerum quarumcunque cognitio, est tantum quædam observatio, unde formamus discursus, pro cujusque capacitate. Quare etiam omnis ejusmodi observatio, hincque petitus discursus, utcunque politus, est tantum à posteriori, longéque minus illustratus, quàm sit observatio habita de mente.
6. Quippe quis unquam mortalium novit, quid sit aqua? quæ tamen creatorum est maximè obvia, aperta, visibilis, & translucida? Tantum enim de ea scit rusticus, vel Idiota, quantum Philosophus. Nempè æqualiter illam concipiunt, per observationem sensuum: quod sit corpus grave, liquidum, humidum, digito cedens, fluidum, amotoque digito se recludens, caloris susceptivum, extenuabile in vapo-
7. rem. Nemo tamen novit internam aquæ quidditatem, vel quare liquida sit, aut humida. Perinde videlicet scimus mentis circumstantias, vitales, & intellectuales, quæque suum hoc ergastulum disponunt in varias alterationes, producuntque non rarò aliquid seminaliter extra suum concretum. Qualiter dum prægnantis appetitus, producit cerasum in fœtum suum, quotannis efflorescens. Quod etiam adhuc plus de anima scimus, quam de aqua, est quod per fidei revelationem scitur. Videlicet quod mens sit substantia spiritualis, incorporaliter etiam per se subsistens, immortalis, vivens, ad imaginem Dei condita, immediatè per ipsum Deum, dans sensum organis, ut & motum; quæque separata à corpore, sentit absque organis pro nutu, potens etiam movere extra se, & coërcita corpore, producere potest ens extra se (ut de prægnante jam ostensum est) intelligens, etiam volens, ac memorans, &c. Quarum proprietatum & functionum observationes, longè fortiores sunt, quàm sit aquæ cognitio. Alioqui res omnes, atque singulæ, intrinseca intellectione, nobis æquè sunt ignotæ ac imperviæ. Quod autem seduxit Anteriores existimando aquæ cognitionem faciliorem esse, quàm mentis, processit ab opinione,
8. Quod visibile necessariò sit notius invisibili. Sed non distinxerunt notionem observationis, à cognitione interna quidditatis, juxta quam res cunctæ nobis æqualiter sunt ignotæ. Nesciverunt inquam, quod cognitio observationis non introducat intellectum, in rei quidditatem: sed tantum erigat scientiam putativam. Alioqui namque Intellectus, causas anteriores in essentia perciperet. Tum etiam à simplicitate aquæ sunt deceptæ. Quam simplicitatem cum unitate cognitionis, nobis ignotæ, confuderunt. Dum interim mentis observationes sint numero plures, atque fœcundiores, quarum cujusque proprietas negat cognitionem à priori: putarunt idcirco, plures impossibilitates in mentis cognitione subesse, quàm in corporis simplicis. Adeoque tam solus numerus in mente, quam visualis frequentia corporum, difficulta-

tem illis peperit. Cum tamen alioquin, in entis entitate, tam sit intellectualiter ignotum visibile, quàm est invisibile. Intendebam enim mentis doctrinam intellectivam tradere, ut homo primordialiter semetipsum agnosceret, quantum potest, ac dein ex simulacro divinitatis discat contemplari res se inferiores. Sed cum id conarer explicare, per actus mentales orationis, id non fuit mihi liberum: quod tesseram meæ abjectionis, superare censerentur, obmisi illum tractatum lubens. Aliis idcirco me fœcundioribus, sat esto digito demonstrasse, christianam naturæ Philosophiam non admittere, velle res caducas, alienas, procul remotas, quarumque causæ à priori sunt absconditæ, & nescire interim, quis sim ego contemplator, qualis sit intellectus, quomodo formetur atque subsistat actus intellectualis. Præsertim quod res quælibet non concipiatur, qualis in se est: sed per modum recipientis. Id est, concipientis. Itaq; ante omnia ponderandus mihi videbatur recipiens, affectans rerum intellectionem, quis, qualisve, qualiterque dispositus, intellectus, in actu comprehensionis. Quæ demum theca sit intellectus, ejusque capacitas, vigor, & modus. Quomodo denique potentia, à se quidem indistincta, trahatur, atque descendat in functiones, & organa sibi alligata, & suppositа. Postremò, priusquam sciam an ipsum intellectum sit verum & bonum: an verò in me, aut propter me, non sit in sui entitate mutatum concipiendo, alienatumve à suo esse, undè ipsa entitatis veritas larvam peregrinam assumsisset. Censui omnino, ista elucidari debere per actus intellectuales: quos nec alibi promtius, vel felicius mendicari posse statui: quam per praxin. Id est, ex mentali oratione silentii. Illam verò decernent, ac ponderabunt alii justius, quàm ego. Atque in hanc proinde arenam nolui lubens descendere.

9.

10.

DISTINCTIO MENTIS AB SENSITIVA ANIMA.

1. Commendatur Tractatus de Mortis introitu in naturam humanam, tanquam necessarius pro mentis cognitione habenda. 2. Remittitur lector quoque ad tractatum de ortu formarum. 3. Mentis ab Euangelio probatur immortalitas. 4. Orditur telam contra hodiernum Atheismum. 5. Leon. Lessius tantum describens, rescripsit ex Augustino de immortalitate animæ.

1. IN primis Libro de vita longa, ad longum demonstravi, mortis introitum in naturam humanam suas habuisse causas in natura, per media vetita, & extra intentum Creatoris terglorioſi: semelque intrò perreptatam, admissamque mortem, licet ea non esset ex creatoris intentione, deinceps fuisse continuatam, atque inexorabilem, necessitate naturæ: atque inde à Creatore nedum permissam ac consentitam, sed & mutato naturæ stylo admissam, imò etiam velut mandatam, sub melioratione introducta, regenerando per divinam baptismatis gratiam. In quo tractatu demonstravi necessitatem animæ sensitivæ, quæ aliàs sub immortalitate erat frustranea. Undè nimirum introducta est lex in membris, contradicens legibus mentis immortalis. Receptaque est tota totius naturæ centralis, atque inexcusabilis corruptio. Quam ideò novam atque inauditam prioribus seculis doctrinam, præsuppono inde petendam, si modo mentis nostræ cognitio desideretur. Etenim ut modò sic est à semetipsa, suoque est initio alienata, quod videatur modò animæ sensitivæ imperiis auscultare, quæ tamen in sui essentia, substantia, atque realitate, est immutabilis: ita sanè incipientibus, vel

vel resipiscentibus, ut addit cognitionem mediorum, quibus est lapsa, atque penitus degener facta : Ita quoque præsupponit eandem doctrinam, velut basim cognitio-
2. nis ipsius. Denique de Ortu formarum ostendi pariter, quantum hæc anima caduca, sensitiva, atque mortalis, in nobis distet à mente immortali : Quod certè non minus, quàm infinito modo fieri, est indubium, dum Mens nimirum sit substantia, non mortalis : sensitiva verò, nec substantia sit, ut neque accidens : sed creatura neutra mortalis, & in nihilum periens,
3. deque natura luminum. Quæ doctrina pro parte est Euangelii, de vita & morte æterna animarum loquentis: sive quę censet animam humanam Dei Imaginem, nec in posterum interiturum : ad distinctionem animæ pecuniæ : quæ scilicet cum vita ipsa, in nihilum revertitur, non secus atque lumen candelæ. Pro altera autem parte, est præsens doctrina planè paradoxa. In quantum anima sensitiva relegatur extra prædicamentum substantiæ, & accidentis. Inprimis enim, demonstravi animam sensitivam, atque belluinam tam in brutis, quàm quæ in nobis est, non esse infinitam, atque immortalem, vix necesse est, cum nemo ambigat, quin omnis res naturalis genita, etiam sit corruptioni obnoxia, per legem naturæ.
4. Mentem autem humanam esse immortalem posthac, de fide tenemur credere. Adeoque quod mens humana sit substantia permanens, sive spiritus post separationem à corpore, in se subsistens, atque vivens, non esset Christianis inculcandum, aut demonstrandum, quibus intellectus est in obsequium fidei subactus, nisi in medio nostri, & Ecclesiæ hypocritis potentissimus nuper Atheismus consurrexisset, qui per fidei omnimodam abnegationem se extricat principiis, quibus insolens ejusmodi temeritas pacari posset. Atque illorum præcipuè, qui omne Numen negant.
Alioqui nec meum est de mentis immor- 5.
talitate tractare, ab Augustino conscripta, demonstrataque, & à Lessio verbotenus piè descripta, atque rescripta ; quippe qui idem sat probarunt. At nondum contra negantes omne Numen. Desisterem ergo idem reculcando ruminare, si sat contra primæ classis Atheos ab ipsis demonstratum esset. Et nisi statuissem in natura, differentiam Mentis, ab omni viventium anima. Nisi inquam ad naturæ cognitionem spectaret ejusdem integritas. Illaque integritas, differentiam hominis, ab aliis quibuslibet creatis designatam optaret : idque univocè atque principaliter dumtaxat juxta præcipuam vividamque sui partem, citra quam homo nil nisi fœtidum cadaver est, silice vilior, atque quovis vitro citius destruitur ac rumpitur. Alioqui stante Christianismo, stat Mentis immortalitas, ejusque substantis substantia, pro ut simul & aliarum animarum mortalitas, sive in nihilum reductio. Quæ est annihilatio proprii nominis. Atque exin vera, ac propriè dicta differentia earundem.

DE ANIMÆ NOSTRÆ IMMORTALITATE.

1. *Atheismus, & Idololatria pejor.* 2. *Religiosi Athei, omnium pessimi.* 3. *Vita novorum religiosorum, se cæteris anteponentium, Atheismum introduxit de novo, sub Pelagiani doctrina.* 4. *Hypocritæ Scriptura abutuntur.* 5. *Atheorum perfectorum argumentum.* 6. *Prævisus ab olim Atheismus ille modernus.* 7. *Futilitas argumenti.* 8. *Qualis fides Atheorum.* 9. *Ab admissis argumenta aliquot, in Atheos.* 10. *Omne intellectum, mendax est, dum intellectis per fidem adæquatur.* 11. *Ulterius demonstratur per Scripturæ auctoritatem.* 12. *Panis, qui de Cœlo descendit, prophetatus.* 13. *Ex B. Augustino reliquum.* 14. *Mens non potest generari à dispositione corporum.* 15. *Neutralitas entium, Scholis ignota.*

IUdæi antiquitus, mox atque ceſſabant miracula, ſtatim ad Idololatriam, & Idolomaniam rapiebantur. Sæculum autem modernum verpis ſceleratius, ſponte ſenſim labitur in Atheiſmum. Laici enim peccatis quotidianis exſecrabiliter obvoluti, nedum Deum, omnis boni fontem, inviſibilem negligunt; ſed & aliquot oppignorati Eccleſiæ, in medio noſtri peccata populi comedentes, Deum irrident, nihilque illi ſe debere proteſtantur. Quia nil credunt. Exiſtimantes merum phantaſma politicum, ipſam fidem, adeoque omnes religiones eſſe indifferentes: quippe quas credunt tantum ad coërcendos populos ſubter legem civilem vivendi, introductas: illaſque proinde ubivis ferè locorum eſſe diverſas, & æquè juſtas, ſtatutorum Principum, ſive conſuetudinum receptarum jure, promulgatas. Aliàs namque fore liberum, quidlibet credere, ac facere, niſi inde hominum perirent commercia. Illi enim qui hæc credunt, & effutiunt, quod ſuis nefariis abuſibus ipſimet Sacerdotes & religioſi clam profitentur. Putantes ad fundum veritatis pertigiſſe, ſe gloriantur ingenia politiſſima, ac ſublimata, & ideo reliquos probos ſub fide, ſpe, & charitate gratiam Dei implorantes, rident ceu ſimplices, ac penè fatuos, ſeque fruſtra ut aſſum piſcem torrentes. Perguntque indies in pejus, excitante eos diabolo, qui circuit tanquam Leo rugiens, quærens aſſiduè quem devoret. Potiſſimum autem Atheiſmos fovent mala quorundam exempla, concionantium & jurantium voluntariam paupertatem, obedientiam, humilitatem & charitatem: qui tamen ſunt penitus extra humilitatem, charitatem, prorſus ambitioſi, invidi, & avari, opibus effluunt, ſectantur proprias commoditates, ut nedum venter, ſed ipſimet toti ſint Deus ſibi. Siquidem ſub hypocriſi eleemoſinas pauperibus deſtinatas atque deſtinandas, in ſe detorquent. Sicut illorum vita, in deriſum religionis detorta, etiam judicioſiores, & debiliores ideò in Atheiſmum præcipitarit. Hanc autem erroris utrimque amentiam, quandoque reformabit S. Spiritus, qui ſolus poteſt inteſtinas ſordes ab Eccleſia ſua abſtergere, & everrere. Denique Atheiſmum confirmavit, intrans in malevolam iſtam animam ipſa Scriptura, quæ alias movere deberet ad filialem erga Deum obedientiam, & amorem debitum, obliquo ſenſu abripitur. Argumentantur enim primùm disjunctivè; ac mox inde copulativè concludunt pro Atheiſmo. Ajunt nempe, Biblia profitentur unicum, atque æternum numen omnipotens, & immutabile. Igitur vel Chronica Bibliorum, ſunt meræ Ebræorum fabulæ; vel numen, quod hodiè Chriſtiani adorant, vel Turcæ, eſt longè aliud à Judæorum Deo. Nam ſi arborem à fructibus, & hominem ab operibus, cognoſcere, ſit æquivocum etiam numen, quod Chriſtiani cum Turcis, unà cum Judæis unicum, jugiter immortale perſeverans adorant & credunt, à ſuis operibus, ſeque dignis cognoſcendum, atque credendum erit. Etenim quotquot hoſtes olim in populum Iſraelis irruiſſe leguntur: pauco fuere numero ſtrati, conſternatisque terrore animis, mutuave cæde ſunt interfecti. Quantumvis eorundem caſtra, inſtar locuſtarum numeroſa, & Cameli eorundem innumerabiles, tanquam arena litoris: attamen panico terrore ululantes aufugiunt à ter centum buccinantibus Ebræis: ſeſeque ſubinde mutuo trucidant gladio, ſic ut non fuerit ſuperſtes, qui univerſam illam ſtragem domi denunciaret. Imò citra pugnantium opem, unicus Angelus 180 millia unicoque gladio morte peremit. Etenim ſi vera ſint, quæ ibidem leguntur, & coluntur: ſitque hodie, idem quod olim, & æquè potens numen: deberet Chriſtianos (jam ſuos) æquè potenter juvare contra ſuos hoſtes, quibus obſidentur, & ſubjugantur indies.

1.
2.
3.
4.
5.

indies. Ceſſat namque hodie publica Idololatria, olim in depreſſionis cauſam accuſata: agiturque hodie cauſa ipſius numinis: ſi ejuſdem ſponſa Eccleſia, & Sacramenta ſui corporis vituperoſe conculcentur, jugeque Sacrificium ſuſpenditur, atque magno opprobrio irridetur. Quorum amborum disjunctivum utut ſumatur, ſaltem convincit, antiquum iſtud numen defeciſſe modo, in eſſe, & poteſtate, novumque, vel quod modo adorant Chriſtiani (quorum tam numinum quàm credentium ſunt toto orbe magna diſſidia, ſe invicem hoſtiliter demolientia) non ſit æquè potens, vel æquè benignum ſuis fidelibus, atque fuit priſtinum ſuo olim Iſraeli: quoniam hodie amplius non apparent Angeli, gladii: nec amplius mutua ſeſe trucidant cæde ingentia caſtra. Ut neque territi ejulando aufugiunt à Chriſtianis armatis, in curribus, equitatu, & machinis igneis: concluduntq; hinc Athei noſtri, deceptos vivere, quotquot immortale, & omnipotens, id eſt, numen credunt. Atque inde ſubſequenter ulterius rectè inferunt. Si numen aliquod tandem intercidat, vel deficiat: multo magis mens hominum, parentibus caducis prognata. Hæc enim ſunt, quæ Chriſti populum primò ad divini cultus negligentiam, ac tandem ad apiſticum Atheiſmum abducunt: poſtquam diabolus animadvertit Idololatriam, atque deaſtrorum multiplicitatem, apud judicioſos, tanquam laxa ac frivola ſperni media, quibus populum in ſuum alliciat hamum: ſubtilius hoc rete Atheiſmi ſparſit, numeroſioremque prædam collegit. Quem Atheiſmum futurum, Deus prædixit per Prophetas ſervos ſuos. 6. *Dixit inſipiens in corde ſuo, Non eſt Deus. Corrupti ſunt* Athei, *& abominabiles facti ſunt in iniquitatibus: non eſt qui faciat bonum. Deus de Cœlo proſpexit ſuper filios hominum, ut videret, ſi eſt intelligens, aut requirens Deum.* Dixit nempe Atheus in corde ſuo. Si viderem Deum, Angelum, vel cacodæmonem, imò, vel ſpiritum hominis: crederem utique illos eſſe. Sed nolo credere, quæ non video, vel audio, quæque mihi inſueta, ideoque incredibilia videntur. Sed ſentio cum Ariſtotele, quod omnis ſcientia, omniſque doctrina intellectiva, tantum è præexſiſtēte ſenſuum cognitione fiat. Cui reſpondet diabolus. Bonum eſt ſe ſic manere. Et dicit Deus. Qui enim videre ad hoc optat, ut credere poſſit, jam eſt peccati reus. In animam autem peccati ream, non intrat Spiritus veritatis; atque idcirco non convenit, quod videas, quæ videre optas, ut credas. Nec eſt enim peccatum medium pro acquiſitione fidei. Blaſphemum atque impium eſt judicium, negaſſe Deum, vel Diabolum: eo quod ipſi non ſit permiſſum vidiſſe alterutrum, quorum neuter eſt viſibilis, niſi in forma arrepta. Carioſum denique, ac puerile eſt 7. argumentum; Non præſtat Deus Chriſtianis hodie, quæ olim præſtitit quandoque Judæis: ergo non eſt idem qui olim, vel minutus eſt à priſtina poteſtate. Siquidem res, non tam à poſſe, quam à velle divino, mutatur. Cur autem non velit modo, quæ olim voluit, Noſtrum non eſt, à Deo, ſui arbitrii rationem percontari. Stultumque ideo argumentum, Non facit modo Deus, quæ olim: ergo non poteſt. Exiguus erat populus Ebræus, ex quo Chriſtus ſurgere debebat, eratque hoſtibus populus ille undequaque cinctus, quique niſi brachio Dei extento, continuoq; velut ſuffultus miraculo, mox in rapinam victori ceſſiſſet annihilatus. Unde tamen Meſſiam ſurgere decretum erat. Sed Chriſtianorum longè alia ſors eſt, & lex. Populus enim Iſraeliticus in duritia cordis, gratiam Dei ab affluentia opum, prolium, fœcunditate fructuum, eorumque pacifica poſſeſſione metiebatur. Nos autem novimus, neceſſaria fore ſcandala, in Eccleſia, tribulationes quoque utut magnas: non condignas tamen exſpectationibus venturi ſæculi, Itemque Deo ſic placitum, ut pro-

pter injustitiam transferantur regna de gente in gentem. Atqui ad ostendendum, eundem esse Deum Christianorum, qui fuit olim Ebræorum : nam retrò ad Chronica scripta non est recurrendum : apud quos, nec Biblia ipsa, sunt alicujus fidei. Collisum est Atheorum argumentum. Cum eorum intellectus admittat, quod non per sensus exterius sit introductum. Tota illorum fides est ex scientia; scientia verò fundatur in præsenti sensibili, præterita observatione, & abnegatione historiarum, atque successione ætatum. Alioqui namque non minor deberet esse Sacrorum, quàm profanorum Scriptorum authoritas. Imò Atheorum omnis scientia descendit ad oculos, ad visum, numeros, lineas, figuras, tonos, pondera, motus, odores, tactus, attactus, & gustus. Id est, totum pendet ex initio brutali, suntque inepti ad intelligendum, quæ superant sensum. Id est enim, cur se excludant è mundo intelligibili, & calcitrant contra lapidem Angularem. At saltem fatentur se videre & scire, quæ nesci-
8. unt. Quod contingit in Theoricis planetarum. Ast utinam demetiantur Athei mundi ambitum, Saturni inquam realem distantiam à nobis. Fatebuntur namque eo ipso, etiam nolentes, tot millenorum milliarium distantiam, quod ipse illorum intellectus contradicet visis dimensionibus. Vel necessariò se inclinabunt ad fatendum triplicatum Saturni circuitum, respectu suæ diametri, non potuisse ex se, aut sua sponte surrexisse : quin potius aliquem esse horum Authorem infinitæ potestatis, sapientiæ, magnitudinis, adeoque etiam durationis, &c. Sin verò putet Atheus, tam incomprehensibilis magnitudinis orbes, tamque regularem vicissitudinum constantiam, sua sponte, ab æterno sic fuisse : saltem illius æternitatis infinitæ perpetuitas, legem quandam, ordinem, atq; ordinatam gubernationem sequi debet, quæ aliquod ens præsidens, sempiternum duratione, magnum, atq; potens requirebat. Miserrimi ergo sunt, qui per abnegationem universorum, excludunt fidem, & fidei merita. Etenim consideremus orbem terræ vestitum aquis : vel locum illum, absque terra & aqua, ut nempe omnia suopte impetu cadunt centrum versus. Adeò ut si duo homines ibidem essent, ab Oriente scilicet & Occidente, hi pedibus sese contingerent, & capitibus sursum adspicerent, prout hodiè nos & Antipodes. Hoc inquam credit Atheus, quanquam non ipsi suggesserit sensus. Corpora enim gravia docent quidem propensionem suam decidendi deorsum : At cœlum undique sursum esse, respectu unius centri, hancque centri esse proprietatem, cui non est similis altera, nec tamen illam Atheus vidit : ast nihilominus credit : imò quidcunque unquam fabricet, contrarium semper invenit, & absque illa centri proprietate credit inquam unicam ejusmodi naturalem proprietatem in universo centro : sed non intuetur uspiam authricem ejus causam, aut illi similem in minimo, eamq; mavult per infidelitatem à se excludere. Ast saltem si Deus non sit, nec ubique præsens, & omnia dans omnibus, perindè esset, si cuncta confunderentur, sursum deorsum caderent, gravia deorsum, vel sursum ruerent ; perirent plantæ & belluæ, vel non. Ergo constantia ordinis & perseverantia specierum, requirunt de necessitate aliquod ens primitivum fontale, undè incepere, sunt, filoque continuato propagant, quodque cuncta suo nutu gubernat, datque continuitatis constantiam, ac successionem, ne cuncta corruant, & confusè commisceantur. Universalem nimirum curam gerit, custoditque res in suo esse. Consideret denique Atheus, fluxum & refluxum aquæ. Quod nulla scilicet aqua adscendat sponte : attamen aqua maris, tam in fluxu, quàm refluxu maris adscendat semper. Credit hoc quia videt ; sed ejus causam non credit, quia non videt : nec ejus scientia intravit per sensum, Quippè quæ sen-

sibus

sibus contradicit. At saltem credere deberet, ista contingere per causam, quanquam eandem non noverit, per quam tamen res quæque hausit ejusmodi proprietatem. Nam etsi species singulæ ab æterno haberent seminum, & donorum hujusmodi potestatem. Nihilominus in universo non est aliqua universalis proprietas, quæ ad singula respiciat, ut sint ordinata, cognoscatque singula noviter orta, aut oriunda, nisi sit extra, & præter naturam singulorum. Alioquin essent innumeræ Deitates, quæ olim: atque insuper essent continuæ divisiones, atque specierum dissolutiones. Negat enim Atheus, credere, quæ non cognoscit per sensum. Aquam verò cernit humidam, at non cognoscit, quid sit humidum in aqua, aut cur sit humida. Credit itaque, quod non cognoscit, quodque non penetrat. Id est tanquam bestia. Nec enim scientia humana, se eriget unquam supra limites, nisi illuminetur à lumine, quod Atheus excludit, solaque conceptus sui contemplatione cuncta definit, quia cuncta ad se ubique reflectit. Totus scilicet carnalis, & vanus, quamdiu credit intellectum, sen-
9. suali subjecto oriundum. Quicquid enim per consequentias, numeros, figuras, proportiones, & adæquationes percipitur, est mendax; quoties eadem intellecta præfert, vel æquat intellectualibus per fidem & revelationem. Quid si Mathesis abstrahat ab objectis realibus, & sensatis omnibus, & tamen creduntur. Cur difficilius erit credere non visa, modo revelata sint ab Ente, quod actibus transscendentalibus, ostendit pleniorem me-
10. reri fidem? Si Atheus historiis profanis assentiatur; cur non etiam Sacris? Moses enim multis claruit miraculis à toto Israele cognitis, historiam scribit creati mundi, progeniem hominum successivam denique per Abrahamum dilatavit, eductionem Israel è servitute, Legem denique præscriptam divinitus tradit, multis miraculis confirmatam, ante populum infidelem. Visis nimirum in conspectu populi, centeni mille, coætanei. Scriptis Mosis subsignarunt filii & nepotes, dein confirmatis scilicet per Avos traditionibus. Idque per cuncta sæcula subsequentia indubiè creditum. Illaque Gentiles traduci solicitè curarunt, & miraculosè quidem Septuaginta duo transtulerunt, absque ulla verborum dissonantia. Hactenus autem tam Judæi & Christiani, quàm hostes horum fidem dedere Sacris. Per Pro- 11.
phetas demum leguntur prædicta multis sæculis, antequam ab historiis profanis postmodum probentur evenisse. Abrahamo enim divinitus pollicitum fuit, quod Messias è stirpe sua surgeret. Idem Melchisedech ipsi prædixit, & novum sacrificium panis atque vini illi idcircò obtulit, qui è lumbis ejus quandoque propagando egrederetur. Nusquam autem offertur Sacrificium, nisi soli DEO. Postmodum, in divisione terræ promissionis, erat Bethlehem, sive domus panis. Inde nempe nasciturum ex Virgine Messiam prædixerant Prophetæ. Gentiles quoque viderunt, de Cœlo descendere panem, qui castra Madian destrueret; & DEUS Gedeon dictus fuit, quem tamen nondum Gedeon pro DEO agnoverat. Hunc quoque Messiam David dein, è stirpe sua nasciturum prænovit divinitus, eumque idcirco Dominum suum, sive DEUM nominavit, & futurum sacerdotem juxta ordinem Melchisedech: in pane scilicet, ac vino, divini flammis inspiratione prædixit. Hunc DEUM, stellam è Jacob prædixit Balaam, quam postmodum didicerunt Magi ab Eoo venientes, nasci debere in Bethlehem, sive domo panis, ejusque stellam præeuntem viderunt, cujus monitu ab extremo ortu venerant, ut adorarent puerum, qui solius est adorabilis. Etenim qui illos de stellæ significatione prædocuit, potuisset locum designare,

signare, in quo puer esset natus, quem tam remoto itinere quærebant: nisi statuisset id è scriptis Prophetarum eruendum, in honorem Dei, & populi doctrinam. Ergo si qua fides sacræ historiæ: ea convincit, esse Deum unum; Gentium Deos esse dæmonia. Hunc Deum Messiam, filium suum, ex Abrahamo tandem suscitatum iri, absque voluntate viri, ex sola Virgine, esse panem Angelorum, qui de Cœlo descendit, qui salvandos salvat gratis. Cumque Intellectus humanus hæc mysteria nequeat comprehendere, multoq; minus per sensuum adjutorium prævidere: Ideò necessum est, Intellectum trahere in obsequium fidei, quam ex se nullatenus concipere potest. Quia cum is sit limitatæ potentiæ, & fides profundæ ubique obscuritatis: nequit Intellectus comprehendere infinitum durationis terminum, sive animæ suæ immortalitatem. Itaque tandem concessis, creditisque sacris, saltem per modum Chronicorum, elucet eo ipso Deus unus, æternus, immutabilis, immortalis, infinitus, omnipotens, Bonus, Verus, Sapiens, Creator, Author, Sustentator, Gubernator, & vita rerum. Concesso demum hoc Numine, concludunt argumenta

12. S. Augustini pro immortalitate animæ, & concedenda est vita æterna, æternus ignis, gaudium, pax, luctus etiam interminabilis. Suntque Angeli, Cacodæmones, Pythonissæ, sive diaboli mancipia. Horum autem desunt conceptus intellectui, qui è solis tantum sapit sensibus, juxta Aristotelem: Desuntque verba linguæ, deficiunt & Idiomatibus sermones positivi, ut explicarent, quæ auris nondum audivit, nec Intellectus potuit capere, quod in cor hominis nondum descendit: quodque in se est indemonstrabile per disciplinam sensuum, & intellectualem. Nam fides, fidei meritum, & exspectatio justorum, superant omnem sensum, & quicquid per intellectum concipi unquam potest. Porrò si mens est 13
immortalis, & fruitura gaudio æterno, separata per mortem à suo corpore mortali exsistit, & vivit reverà. Ergo non generatur à corpore, quod in se cum omni sua dispositione, est caducum mortale, & cadaver, quotidianis, & quibuslibet vicissitudinum importunitatibus obnoxium. Ergò mens est substantia immortalis, vita, de natura luminis æterni, inextinguibilis. Ideoque nec generatur, aut provenit ab homine, parente, aut semine caduco. Multò minùs surgit, aut producitur à seipsa: sed ab initio aliquo æterno, quod in se est vita lux æterna, infinita, non alterabilis aut extinguibilis. Verba autem hæc sunt fidei, & revelationes hujus lucis æternæ, ideoque in æternum vera sunt. Carnalis autem homo non percipit ea, quæ sunt Dei; ideoque sapientia ejus est stultitia apud Deum, qui est ordo, integritas, essentia, Pater luminum, rerumque omnium causa totalis, independens, absoluta, abstracta. Cui idcirco debetur omnis honor, ab omni creato. Creavit autem non solùm substantiam Mentis, ut sit lumen substantiale, ad similitudinem sive imaginem sui: sed etiam fecit animatorum lumina viventia universa. Quæ quidem non subsisterent extra suum concretum in abstracto: ideo & peritura, cum morte eorundem. Ideoque nec substantiæ, licet substantiales, sive per modum spirituum substantialium. Nec proin etiam de numero accidentium, prout alibi tractatu de origine formarum demonstravi. Vita ergo belluina est ex lumine vitali, vivente & creatura inter substantiam & accidens neutra. Quæ entium neutralitas, Scholis hactenus ignota, data est ab etymo Patris luminum. Ita quidem, ut nedum faciat adurentem lucem Solis, splendoremque nitedulæ: sed & omnium omninò animatorum animas, quarum ipse solus vult manere usque conditor & herus.

Nexus

NEXUS SENSITIVÆ ET MENTIS.

1. A & ω. 2. Corpus est cadaver nihili, citra mentem. 3. Physica authoris longè remota ab Aristotelis traditis. 4. Ostendit veritatem hanc Intellectus Adamicus. 5. Per Orationem abstractionis Mens explicari deberet. 6. Narrat Author suas professiones quinque. 7. Ex quinto educit quinque conclusiones. 8. Connexus mentis tanquam nuclei, in sensitiva tanquam putamine. 9. Defectus ex anima sensitiva. 10. Objectio. Contra peccatum & meritum. 11. Responsio ad præfata argumenta. 12. Per exemplum Solis. 13. Corrupta natura, perpetuo gratiæ auxilio eget. 14. Mens quatenus Dei Imago, nititur aliquid velut è nihilo creare. 15. Differentia conceptuum admirandorum in gravida.

1. PRæmissis jam quæ superius pro immortalitate animæ scripsi, deinceps pro animæ cognitione, ad Dominum meum Jesum redeo, qui solus paternæ sapientiæ principium, interminans finis α & ω, sive scopus unicus, in quem tota omnium intellectionum claritas est, & terminari debet. Cognita namque mentis immortalitate, anima sibi debet innotescere, quantum potest. Siquidem cum anima corporis clavo Rectrix assideat. Nil sane in corpore (nisi cum
2. Anatome sola, spectem cadavera) operæ dignum examinari potest, absque vitæ sive animæ cognitione. Enimvero multoties mecum indignatus sum, velle concipere res externas & alienas: atque interim nesciri, quis sim ille, qui extera & sublimia contemplari audeo. Nondum intellecta enim imagine, quam mens præ se fert, nec quis, qualis, quantusve sit intellectus. Atque tandem, nec quomodo
3. formetur actus intellectualis. Quapropter mecum statui, longè aliam animæ cognitionem tradendam Christianis, quàm quæ hactenus à Gentilium Scholis est edocta. Quantum enim verbis explicari potest: tantundem quoque Sacra tradunt. Ac reliquum exercitando acquiritur gratis, per ipsam gratiam: Nec alium mens doctorem admittit, quàm illum, qui solus Pater atque magister vocari præcepit. Quia reverà omnis doctrina, quæ è præexsistente sensuum cognitione hauritur, procedit ab anima sensitiva, carnali, sive terrena (quamque ideo Apostolus Diabolicam vocat) illuminata quidem, at non ab ipsamet Mente: quæ scilicet dumtaxat optat illuminari à sui initio, quod est supra naturam, & non à sensuum observatione. Quorsum spectat status intel- 4.
ligendi in Adamo, ante susceptam doctrinam sensuum. Noverat quippe essentias, & nomina animantum: quia Mens, in divina sui imagine, hæc intus contemplabatur dum volebat, ipsoque aspectu eadem memorabat. Sed postquam anima sensitiva subnata est, in quam Mens obvoluta immortalis, hujus suscepit vicariatum sola sensitiva, vix autem ab inde soporata mens expergiscitur: saltem non apertius, aut vivacius, quam dum mentali orationi incumbit: sive id sit, quod interim de se disjiciat frenos sensitivæ, vel demum quod Deus in solo spiritu adorari postulans, suas vocat delicias colloqui cum filiis hominum. Equidem oratio silentii, 5.
profundæque humilitatis intellectualis, alium, quàm jam me senem, ignarumque Medicum postulabat: Sed cum mentis physicam explicationem susceperim: sitque mentis essentia, quidditas, & natura physica, planè spiritualis, atque respiciens sui initium immediatum, & supernaturale: debui omnino mentis doctrinam edere, & explicare per ejus exercitia, ut homo ab operibus prodatur. Itaque veniam rogo, & mereor, si non pro rei dignitate rem declaravero. Supplebit divina bonitas meos defectus per alium me digniorem. Antequam autem progrediar, sciat Lector, quod hactenus Scriptorem non invenerim, qui de penitiori mentis vacuo

fundo, & fabrica ſive de creatione idearum entitate, veritate, aut quidditate aliquid cogitaverit: ſed potius hujuſmodi doctrinam, velut anomalam, ignotam, atque deſperatam, ſolaque admiratione in ſumum tenebricoſum ſublatam, à tergo ſuſpenderunt, nec amplius retro -, ut neque introſpexere. 6. Primum enim meos errores putando commiſſos, detegam; ac circumſtantias narrabo, quæ me quandoque fefellere. Sciebam enim inprimis ex fide, eſſe nobis Mentem immortalem, excedentem ideo quaslibet naturæ poteſtates. Quippe quæ à DEO immediate Adamo inſpirata fuit: eadem quoque hodie fœtui ab eodem Principe vitæ inſpiratur. Utpote in qua Regnum DEI ſedem ſuam ex beneplacito ſtabilivit, & hactenus *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, ſuisque Deitatis chariſmatibus locupletavit, præſentiaque ſui, cacodæmonem excluſit. Pro qua nimirum Mente, mori dignatus eſt: non autem pro Angelo lapſo. Sciebam ſecundo, ex naturæ cognitione, Bruta habere animas, plus minuſve prudentes, & ſagaces: caducas tamen omnes, atque in nihilum properantes: eaſque perire, non ſecus atque flatum. Lumen candelæ extinguitur, & in nihilum abit. Ideoque belluarum animas, non eſſe proprii nominis ſubſtantias ſpirituales: ſed lumina tantum viventia vitalia animantatorum. Quæ attamen à ſolo Deo Patre creantur, diſpenſanturque juxta exigentiam ſeminalium diſpoſitionum. Sciebam tertio, quod omnis anima caduca atque ſenſitiva, à ſeminibus occaſionaliter & diſpoſitivè tantum emanaret: Ideoque nil ſimilitudinis aut unitatis ſortiretur cum Mente humana. Nam etſi à Deo creatæ ambæ: non ſecus tamen dirimerentur ambæ, quàm ſicut ens caducum, ab immortali deinceps. Vel ſicut lumen per exſufflationem interiturum, à ſubſtantia quæ eſſet Deitatis lucens imago. Sciebam quarto, Quod in ſemine humano ſubeſſent diſpoſitiones, & ſpes, ad ejuſmodi animam caducam: non minus quàm in ſemine canino, ad viventem catulum. Sciebam quinto, Animam ſenſitivam (prout de vita longa, tractatu de introitu mortis in naturam humanam probavi:) in nobis ſubortam à peccato, atque permanere naturaliter deinceps, per ſucceſſivam ſexuum copulam: nec Mentem immortalem à natura, homine, ulliſve mediis naturalibus fieri poſſe. 1. Eo quod eſſet ſubſtantia. 7. 2. Quodque eſſet permanens, ideoque 3. Quod ab ente perituro nequaquam fieri poſſet. 4. Quod Mens iderco è nihilo fieri debeat, per modum omnium ſubſtantiarum, abſque auxilio naturæ cooperantis. 5. Quodque propterea ſenſitiva, ante peccatum non fuerit in nobis, ut neque neceſſaria. Sciebam denique Sexto, Quod à transgreſſione deinceps, Mens eſſet alligata animæ ſenſitivæ. Eo quod in corpore, morti obnoxio, nil eſſet Menti propinquius, magiſque affine in quo ſederet. Quodque ea propter in lucido illo, vitalique initio, ceu diverſorio ſeſe demerſiſſet Mens, divinituſque annexa fuiſſet uſque in vitæ periodum. Contuitus enim ſum ideo tot Amentias, fallacias, defectus, errores, hominumque perfidias, imo & cunctas inſanias, quæ omnem penitus Mentis uſum denegarent, ejuſque totalem abſentiam potius, quàm præſentiam ſuſpicari facerent. Cognovi ſeptimo, Animam mortalem à lapſu deinceps, ita Mentem ſuo obtenebrare hoſpitio, eamque cooperire deſidem, atque velut ſoporantem detinere: ut nedum actiones regeret corporales: ſed ita plerumque ipſam Mentis præſentiam obfuſcaret, ut nil prorſus expedite hac vita, quaſi non ampliuſ ſui juris eſſet, agere queat. *Lex enim eſt in membris noſtris, repugnans legi Mentis noſtræ.* Tandem controverſam inquietudi-

nem

nem ſubnatam ſenſi : quæ libertatem ac gravamen peccandi nitebatur excuſare.
10. Nam utcunque Mens vitalem continuo radium (utpote quæ nunquam feriatur, laſſatur, dormitve) de ſe ſpiret, in ſui vicariam ſenſitivam : nihilominus videbatur ſuis adeo facultatibus ſerva animæ caducæ, quod impotens ſit ſuo intellectu liberè frui : ſed inſanum ſenſitivæ lubitum concedere. Quapropter facile morborum ſqualloribus ſeductus, pronus deſcendi, quod cernerem ſerpentes, atque ſimplicia quædam, imò etiam domeſtica nobis excrementa, alterare omnimodo uſum Mentis : Poteſtates verò harumque functiones, prorſus conculcatas, & amentes, evadere, fierique beſtiis longè calamitoſiores, nos in tanta majeſtate, ſub imagine divinitatis conſtitutos. Incitabar enim ad hoc, Quod non videretur æquitati, aut poſſibilitati conveniens : Ens aliquod virulentum, caducum, & Mentis immortalitati impar, calcitrare poſſe imaginem Dei : ut omne jus atque prærogativam, pro lubitu rabientis canis, amitteret : eſſetque infimi poteſtas, dilatata ſuper excellentiam entis, deinceps duratione infiniti : Videbatur namque debere eſſe impaſſibile à caduco : quicquid per ſe eſſet immortale. Quinimo Mens Prudentis obſidetur plerumque à ſtultitia : quod quilibet ferè ſuo laboret vertiginis puncto. Irretitur namque quicunque amat, quod non eſt amabile, & qui inter amabilia non ſervat proportionem adæquationis : jam in hoc adſpicit plauſibilia, ut placida, cum affectu dementiæ. Sic enim Eva aſpexit pomum, ut pulchrum, ideoque ut placidum. *Statim tulit illud & comedit.*
11. Idque tam eſt ſolitum, ut Sacra dicant, *Stultorum infinitum eſſe numerum.* In has enim errorum fallacias præceps ivi, quod adhuc neſcirem, quæ eſſet combinationis Mentis, & animæ ſenſitivæ neceſſitudo, atque vinculum. Enimvero, quia Mens connexa erat jam animæ mortali, ſtabat huic, jure hoſpitii, alligata. Adeo, quod etſi Mens ex ſe eſſet impaſſibilis : attamen quia, conjugali unitatis vinculo, atque toro, ambæ ſimul erant combinatæ : ſic ut anima mortalis, Mentis immortalis ſola frueretur vita : neceſſum fuit penitus, quod quoties anima immortalis pateretur quicquam à rebus caducis, noxiis aut ſibi hoſtilibus : idipſum conjugii parilitate, unitate conjugali, & ſociali hoſpitalitatis jure, ipſa quoque Mens etſi immortalis, conſecutivè quoque pateretur. Non quidem quod propterea caduca, vim ſortirentur ſuper ens immortale, ſibi ſupereminens, & fori alieni : Sed voluit Deus ſic mentem pati, quatenus hoſpitii incommoditatibus impeditam, ſuæ amplitudinis libertate orbaretur, auſcultaretque anguſtiis, atque anxietatibus ſui domicilii. Etenim vita immortalis Mentis communicatur animæ caducæ, ſedi, atque hoſpitio. Quæ vita tamen, (ut alioquin omne recipiens per modum, & capacitatem recipientis, recipitur) caduca fit in connexo, ſive in lumine caduco. Quæque ideo & à caducis conculcari poteſt, ut penitus vita exſuffletur. Ac tum Mens ſuo privata hoſpitio, non quidem extinguitur, vel annihilatur : ſed recedere cogitur, propter disligationem & annihilationem ſyndeſmi. Quicquid ergo Mens ſubrer vitam pati videtur, ſoſpes quidem ipſa manet : at non liberè ſua munia exercet : quia ſenſatio eſt in medio vinculi. Siquidem conſtans conſi- 12.
deravi lumen Solis, maritatum ſplendori nitedulæ : ſic ut ex utroque unicum micaret. Ambo enim connexionis lumina, in nobis, non eſſe quidem lucentia lumina : ſed viventia ac planè vitalia. Unum nimirum cœleſte, ac conſtans : alterum verò vermiculare. Tum denique finxi, Nitedulæ lumen maculatum, ſeu tinctum. Sive enim id proprio contingeret errore :

sive demum, quod cortex illi tinctus obtenderetur: Saltem lumen solare, quod perpetuò sibi constat, quatenus tincto jam lumini nupsisset, translucens per nitedulæ lumen, ejusdem labem atque tincturam velut assumit, ac velut patitur, non quidem quod Sol patiatur, sed ipsius dumtaxat lumen: quod actiones vitales edit, juxta deturpatos nitedulæ colores. Extinctoque tandem nitedulæ lumine, solare lumen perdit conjugem, & abit in primum sui fontem, ut de præstitis muniis rationem det. Sic nempe mens tolerat invita omnes insanias sensitivæ, quas carnis sordes illi obtendunt: clarumque intellectus jubar, nequiens penetrare sor-
13. des, pessumdatur. Etiamsi in sui radice sit penitus impassibile. Quod autem jam de vita dictum est, id ipsum de aliis Mentis functionibus est interpretatum. Certum interim ac manifestum, Quod sensitiva ut mentis sedes: ita ejusdem immediata pedissequa. Cui cum sit delatum regimen à lapsu deinceps: ideo in se transsumit per indebitam assuetudinem, omnem mentis energiam. Non secus ac quis manu sinistra panem scindere assuetus, vix potest dextera eundem dividere. Itaque mens ordinariò assueta consentit, quæcunque compartrici patino vitæ radio, anima sensitiva brutalis, amplitudine suæ libertatis & consuetudinis licentia, patrat. Quapropter in omnibus & per omnia hujus peregrinationis itinera, egemus auxiliis gratiæ divinæ, pro quibus sæpè indies orandum: Ne inducamur in hospitii nostri tentationes. Quod distinctius patet, ubi mens operatur, distinctis planè palæstris, ab anima sensitiva procul dissitis. Quorsum primò consideratur vis animæ sensitivæ imprægnatæ: quomodo nempe ope radii mentalis (nam ut mens est imago Dei: ita etiam aliquid ex nihilo soloque nutu, quandoque creare satagit) creet, solo appetitu, verum cerasum extra li-
14. gnum. Imprimis indubium est, quod ejusmodi cogitatio sit appetitivâ, vel formidans, &c. nondum discursiva, multoque minùs nuditer soli menti subdicta. Deindè cerasum sic productum, est verum: non autem sola cerasi macula. Siquidem quotannis colores mutat statis circuitibus, quibus arbores suos fructus colorant. Inde enim actio imaginantis Gravidæ manifestior fit, seseque extra censum solius maculæ extricat. Dum mulier, cernens Bruxellæ in foro aliquem capite plecti, mox parit fœtum decollatum, cujus caput juxta truncum reperiebatur. Idque alibi recitavi accidisse in brachii & manus amputatione: ubi tamen brachium, vel manus, non fuere reperta. Saltem actualiter & verè operatur anima sensitiva in homine radio mentis illustrata: ideoque illud non usque adeo in brutis est obvium. Quodque si non pluries contingeret, facile à criticis in suspicionem pacti impliciti cum cacodæmone conjiceremur. Etenim quia non sola hæc operatur sensitiva; sed radio mentis immortalis illustrata: Idcircò est quædam creationis similitudo, quæ ab imagine viva sui creatoris editur: neque itidem bruta hunc æmulantur ideo effectum. Sola nimirum passionis conceptione, cerasum ex nihilo creatur in fœtu, ea parte, qua prægnans foris manum admovet dexteram, si dextera est; vel sinistram, si sinistra fuerit. Eo quod ista manus solita sit deferre animæ imperia. Creaturque simul totum ens seminale Cerasi, extra suum lignum, & quidem perfectum: non autem sensim per ætates accrescens, prout alioquin in arbore. Ubi cerasus post aliquot annos, suos edit fructus. Ast extemplo, cerasum in utero, vel mus fabricatur, &c. Quæ vis fabricans requirit visum, & insuper perturbationem, &c. ut designetur vis conceptus animæ: non autem discursuum opus. Nec est enim vera isthæc 15.
creatio. Quia non fit materia nova, vel ex nihilo: sed est creatio transmutativa unius in aliud, ac penè instantanea. Quæque dum jam in conceptu est creata ente ideali,

ideali, & vestita in spiritu vitali matris, mox per manum designatur locus, quorsum deferri & depingi debeat. Cujus manus defectu, perit haustum ceraſi ſigillum, atque annihilatur creatio. Idque in appetitivis. Alioquin in gestis formidabilibus: quippe tantò potentioribus, non requiritur directio manus maternæ. Amputatur scilicet manus, vel brachium fœtus, etsi manus matris quieta manserit, nec reperitur inter involucra, prout caput. Prout & dum fœtus transmutatur in monstrum. Sed in bestiis informidabilibus requiritur manus, loci designatrix pro fœtu, ut totus immutetur. Estque in istis formidabilibus diversa ratio. Eo quod in uno ostendatur solus actus, & in alio ens creatum. In illo enim prætendit ablationem solam: in hoc autem æmulari cupit, aliquid creando. Est denique in hujusmodi istud universale, quod mater efficiens non intendat pro suo fœtu id facere: adeoque non in se, sed in suo fœtu, has affigit imagines, pro lubitu manus, & non pro velle mulieris concipientis appetibile, vel horribile. Præcedit sed conceptus aliquis plausibilis, vel timorosus, cum appetitu, vel aversione. Sequiturque inde statim appetitus conceptuum, cum desiderio vel pavore. Quæ hoc loco sic dilatavi, ut imaginis divinæ potestas similitudinariæ creationis, nos deducat in similitudinem creandi amorem divinum in mente. Dum ipsa nempe proprio motu, nec solo sui radio in animam caducam dispersò, (prout in gravidis jam relatum est fieri) proprioque optatu, intus totaliter in Dei amorem fertur. Ah utinam eò ducamur?

ASTHMA ET TUSSIS.

1. *POri Pulmonis, & nervorum patent, quamdiu vivitur.* 2. *A capite nil ad pulmonem deplait.* 3. *Capiti in Asthmate male applicari remedia.* 4. *Quis Vulcanus Corruptor.* 5. *Quo errore dulcia remedia, & Illinctus, sint introducta.* 6. *Probatur quod dictum est.* 7. *Census medicamentorum usualium ordinariorumque.* 8. *Remedia Tussis, & Asthmatis, non distinxere.* 9. *Duplex Asthma.* 10. *Calamitas sexus muliebris.* 11. *Incogitantiæ Scholarum.* 12. *Vana tentamina.* 13. *Activitas uteri, in Asthmate.* 14. *Quomodo regat & regatur Uterus.* 15. *Hostis in utero.* 16. *In distinctione erratum.* 17. *Mulier bis patitur omnem morbum.* 18. *Subdivisio Asthmatis.* 19. *Ignoratum Asthma hactenus.* 20. *Cur medici audiant, quæ audire nollent.* 21. *Historia Consulis Asthmatici.* 22. *Historia juvenis nobilis venatoris.* 23. *Historia Canonici.* 24. *Historia monachi.* 25. *Historia civis.* 26. *Historia sexagenarii.* 27. *Indagatio nidi in Asthmate sicco.* 28. *Nidus cur in Diumviratu.* 29. *Asthma cur Epilepsia pulmonis.* 30. *Qualitas veneni Asthmatici.* 31. *Historia Comitissæ.* 32. *Locus veneni alius in Consule, quàm in Venatore.* 33. *Semen & fructus Asthmatis, quomodo differant.* 34. *Cur subitò invadat.* 35. *Cur Asthma siccum sit extra defluxionis suspicionem.* 36. *Capiti non applicanda remedia.* 37. *Remediorum census.* 38. *Notatur Paracelsi paragraphus de Asthmate.* 39. *Remediorum dolus in quo sit.* 40. *Propria Asthmati remedia.* 41. *Causæ uterini Asthmatis sunt per accidens.* 42. *Historia Præpositi.* 43. *Asthma inter siccum & humidum, ambigens.* 44. *Artificia Asthma humidum causantia.* 45. *Asthma humidum ab causis Endemicis.* 46. *Historia Asthmatici statim suffocati.* 47. *Judicium erroneum adnati Pulmonis.* 48. *Anatome malis fundata principiis, sæpè ludiera.* 49. *Unde mors, & repentina suffocatio.* 50. *Notabilia circa Asthma sexagenarii.* 51. *Probatur ab esitatis nocuis.* 52. *Quod istud Asthma ex Splene fuerit.* 53. *Ratio Scholarum rejicitur de motu acclivi in Asthmatico.* 54. *Aporrhoë quadruplex.* 55. *Examen per Regulam suppositi falsi.* 56. *Subterfugium.* 57. *Considerationes aliquot, pro quæstione propositæ.* 58. *Ratio per conjecturas sumta.* 59. *Signa confirmantia.* 60. *Asthma humidum.* 61. *Differt à comite Tussi.* 62. *Quibus de causis surgat.* 63. *Asthma promiscuum.* 64. *Remedium appropriatum tam humido, quam sicco.* 65. *De Tussi ex gravedine, sive Coryzza.* 66. *Cur muccus in decursu Coryzzæ variet.* 67. *Observationes aliquot.* 68. *Pro Tussi non descendere phlegma è capite ad Pulmonem.* 69. *Remediorum altiorum census.* 70. *Historia senis stertentis.* 71. *Authoris opinio.* 72. *Decisio quæstionis qualis.* 73. *Ad probationem accurrunt ambo Custodes, simul cum historia Laticis.* 74. *Quantum & quousque Cauterii usus respondeat.* 75. *Potuum desiccantium applicatio.* 76. *Eclegmatum consideratio.* 77. *Fumi sulfurei connexio potui.*

AD Catarrhi nænias quia translatum est Asthma, sitque affectus non cognitus, & vix sanatus hactenus. Idcirco particulatim de Asthmate scribere cogor. Quorsum repetenda sunt quædam ex prædiductis. Nimirum Pulmonem poris pervium, quamdiu vivitur, non secus atque nervos omnes. Quod inprimis patet in opticis, si uno oculorum clauso, spectetur pupilla alterius grandescere. Ast in morte claduntur, quæ alioquin in vivis sunt pervia: peritque visibiliter, lumen ex oculis morientium, quod clausis opticis cesset desitque spiritus visivus eo defluere. Hoc ipsum jam sua ætate noverat Hippocrates: ideoque corpus totum perspirabile & conspirabile declaravit. Deinde, jam sat demonstratum reor, à capite nil decidere in Laryngem, vel Pulmonem, quod frequenter & copiosè tamen, per tussim excreatur, adeò ut nec locus fictæ distillationi, vel Catarrho, sit integer. Verum quicquid Tussis ejicit, id fieri in cannis Pulmonis, vitio proprio. Itaque hactenus esse erratum, propter ignorantiam partis mandantis, patrantis, & recipientis, & propter materiæ, modique fiendi, incogitantias. Nec mirum idcircò, & in sanando actum nihil. Quippe capiti adhibita remedia, ne faceret, nevè mitteret, vel sponte propria, laberetur in pulmonem materia, quæ nunquam in capitis fuit potestate: At penes ipsum pulmonem constanter fit. Steteruntque ideo ægroti absque medela: quod omnis medentum cura versaretur partim circa insons in hoc morbo caput, partimque circa præcautionem, atque faciliorem sordium ejectionem. Non autem circa emendationem illius Vulcani Corruptoris, qui fabricat ex bono Pulmonis alimento, præfata phlegmata. Nimirum causarum priorum ignorantia, fecit Scholas perpetuo ad effectum, ac posterius, suas dirigere medendi intentiones. Nam dum animadverterent, potus & cibos recta ad stomachum deglutiri: nil autem Pulmonem versus deflectere, excogitarunt dulcia, quæ expectorationi inservirent, quatenus faucium glabritiem facerent. Tum dein syrupos crassiores invenere, utpote quos putarunt sensim illingendo, majori jure ad Pulmonem pro parte illabi. Atqui iterum oscitanter omnia. Nam inprimis In hoc, capitis, ac dein suarum thesion, oblitæ Scholæ sunt. Tum denique non considerarunt, quod si ejusmodi eclegmata ad pulmonem intrarent, plus angustiarum & molestiarum causatura, quam ipsæ sordes ibidem restagnantes & fabricatæ sensim. Saltem malum malo accumularent novo. Non enim quicquam proficerent ibidem, nisi quod obstipationem, multa viarum angustia, angerent, anxiamque redderent de cætero. Eo præsertim titulo, quod rosæ, farfara, pulmo vulpis, saccharum, &c. nequicquam respondeant Indicationi curativæ. Utpotè quæ oblæsæ facultatis commutatricis redintegrationem dumtaxat postulat. Quæ verò faciliorem expectorationem respiciunt, morbum à tergo, ejusque effectus tantum adoriuntur. Cum igitur, qua parte arteriæ asperæ extrema desinunt, spirantque in thoracem, Pulmo pateat: satis liquet, quod in Asthmate eorundem pororum sit strictura. Insuper adhuc errant, quod remedia Tussis nequicquam differant à remediis Asthmatis: dum tamen ambo immensum & omnifariam distent in radice, & causis. Est itaque duplex Asthma. Unum quidem muliebre, ex solo uteri regimine pendens: alterum verò promiscuum, utrique sexui commune. Misera certè utrobiq; fœmina, quæ negotiis penè omnibus excluſa, simplici tamen cujusque speciei morbo, non sat luit. Est enim Asthma hoc tam frequens huic sexui, quod omnem uteri Arithmum (qui permultiplex est) Scholæ dicaverint uteri præfocationibus, unoque velut capite, ingens volumen morborum præteriisse voluerint. Vidi enim frequentes,

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

tes, quæ ſuaveolentium odore, præter Cephalalgias, & comminatas ſyncopes confeſtim in extremam reſpirandi difficultatem inciderent. Alias quoque obſervavi, quæ ſpirante Borea, ſtatim, vel in hypocauſtis, Aſthmate plecterentur inſontes. Denique & alias, quæ ex ira, nuncio triſti, potu ſacchari, vini Hiſpanici, &c. vel etiam objurgatæ, luctuoſo mox Aſthmate corriperentur. 11. Etenim Scholæ, ſemper tantum circa actiones corporales verſatæ, ſuoſque proin venerantur perpetuò hùmores, pituitam utrobique incuſarunt, depluentem ſcilicet in Pulmones. Quod ex utero tetri adſcenderent vapores, qui tam de ſe, quam aliundè è ſtomacho, ſuſcitarent conſocios halitus, undè exprimerent omnem muccum expectoratum, Aſthmatis authorem. Scholæ enim dedere vaporibus tam noxiis ſalvum conductum, quaqua verſus penetrandi: quorſum nempè aeri non eſt liber tranſitus. Quod patet in anhelitus voluntaria compreſſione, ſive 12. detentione. Imò quanquam hæc locum tantum habeant in Aſthmate humido, eadem tamen ignorantia non deſtiterunt, fruſtranea quælibet tentare, per enemata, phlebotomiam, cauteriaq;, & ſolutiva, ut fictorum vaporum revulſioni ſatisdarent, 13. etiam in Aſthmate ſicco. Neglexerunt itaque, quod uterus, actione regiminis, modoq; penè influentiali, ad nutum iræ, triſtitiæ, pavoris, &c. præfatos pulmonis poros, qua in thoracem deſinunt, obſtipet, mortis inſtar, perindè atque luna, ſolo adſpectu, aquis præſidet, eo quod uteri vita atque poteſtas toti imperet mulieri. Cui videl. proin, aliud quàm viro, mentum, ingenium, caro, pilus, ſanguis, &c. Iterumq; ceſſantibus furiis, & exundationibus præfati regiminis, confeſtim libera reſtituitur reſpiratio, ac plerumque citra notabilem exſcreationem. Nec enim uterus vaporibus 14. tenus: ſed mero regiminis imperio, totam regit mulierem, cum ſit peregrini hoſpitis inſtar, à corpore non niſi alimentaliter dependens, prout viſcus ab arbore, cui innaſcitur, 15. Cæterum uterus quadra vivit propria, nullumq; ſibi, præter animi pathemata, hoſtem novit. Quapropter non ſervit animæ: ſed in importunum perturbationibus animum, non ſecus atq; in corpus furiendo, ſævit. Solæ namq; perturbationes animæ, uterum in diverſos furores agitant: adeò ut nunc in nervos, tum in inteſtina, oſſa, viſcera & membranas crudeliter ferociat. Cor item caputve, ſenſus ac mentem ſuccutiat. Vidi namq; non raro tendines, magno cruciatu convulſos, ſpontè extra locum proſilire, miras quoq; muſculorum convulſiones, ingenti ejulatu concitaſſe, reſolviſſe: imò & ipſamet oſſa ſeriò diſlocaſſe. Obſervavi ſic quoque Apoplexias, Paralyſes, Caducos, Icteros, Hydropes, tormina, hemicraniam, amentias, multamque morborum tyrannidem ex utero proveniſſe. Quæ prout à Scholis, virilibus 16. remediis ſunt fruſtrà tentata, neglecta dicam, atq; ad ſolam Aſthmatis præfocationem relata quodammodo: quaſi ſingulari prærogativa ſolum guttur utero obediret. Multa profectò commiſeratione dignus ſexus, in adjutorium magnarum neceſſitatum nobis datus: ac quaſi proindè multiplici ærumnâ dignus. Siquidē ſemel omnes propemodum morbos patitur ex u- 17. tero, iterumque eoſdem quatenus homo, duplices corruptæ naturæ pœnas, inſons atq; devotus ſexus, per miſera individua muliebria, tolerat. At felix ſaltem, quod tribulationes patienter ferat atq; Dei filio hactenus propinquior. Eſt ergo Aſthma alterum, utriq; ſexui promiſcuum. Subdi- 18. viditur autem iterum Aſthma, in ſiccum & humidum, ſic ab excretis cenſum. Steterunt hactenus cauſæ Aſthmatis, ejuſq; fiendi modus, in Scholis ignorata. Ac conſequenter manſit inſolita Aſthmatis ſana- 19. tio. Sit teſtis atq; judex Deus inter me, & Humoriſtas, quantum commiſerer ægros malè exceptos, ſub infauſtis inſcitiæ obſequiis: atque tandem ſpe truncos, nummoque emunctos miſerè deſeri. Id eſt, ſæpè deludi. Agitati namq; fruſtraneis tentaminibus, ſtupuere mecum, tam ignavam opem, à tot ſeculis & bibliothecis, peti. 20.

Ubi

Ubi interim non ratos à vetula, vel agyrta, sanatos vidimus. Obdormiunt quia Scholæ ad querimoniam ægrorum. Etenim horum ejulatus audiunt quidem; sed cum Levitis transeunt in Jericho: quodque audire nollent, audiunt idcircò inviti. Infaustas nempè indies sibi fieri morborum clientelas. At nec proindè vel unguem à prædecessoribus recedunt, ut semel, de proximi vita sibi tradita, seriò pensitent. Adstipulari enim veteribus, atque cæcis ductoribus, in ignaviam cessit: proindè nec erubescunt amplius, incurabiles decernere, quotquot phlebotomo, solutivo, sudore, clystere, cauterio, thermis, potu acidulorum, id est, vires diminuentibus, non palliaverint. De Asthmate autem nunc, atque primum historias aliquot notas describam. Qui autem me sequentur, eadem scrutabuntur melius atque felicius.

21. Consul magnæ urbis, quinquagenarius, liberalis potator & vir fortis, de scala in navi, lapsus in humeros, & occiput dudum syncopizavit. rediens in se, per menses octo, benè se habuit. Inde febrim leviculam passus, per dies aliquot: Compotationes deserit, quia febri Asthma illum corripuit. Accessus singuli, per dies & noctes aliquot, continuò minabantur strangulatum. Finiunt autem, citra manifestam excreationem. Ast nox, insultum Asthmatis præcedens, insomnis, inquieta, cum oris ariditate, febrili admonitione, lotii mira abundantia, ac plerumque tribus secessibus, importuna. Sequenti dein manè, unico velut insultu, anhelitus, quasi præciditur abrupto filo, humeros, respirando ut alas attollit, utramque manum ad lecti spondam premit, quo humeros facilius altiusque elevet. Vultus rubet, & oculi prominent. Sicque insomnes aliquot dies & noctes transigit, & cum suffocatione instanti continuò luctatur. Tandem exacto paroxysmo, rectè valet, edit, ambulat, scandit, venatur, equitat & itinerat. Imò nec meminit sibi unquam in vita doluisse caput, aut tussibus obnoxium pectus. Juvenis annorum 24, nullo 22.
sanitatis aut vitæ errore contaminatus, studiosus, nobilis & venationi quoque incumbens. Hinc nempè pedibus cursuque velox. Hic enim Bruxellas veniens, itinere trium leucarum, à cœna moderata, cum sorore, primum corripitur Asthmate, totoque triduo, suffocationis metu, laboribus & sudoribus inter mortem agonizat. Mox dein restituitur sine sputo, celerque benevalens suam repetit domum. Dein toto biennio decumbere non fuit ausus: sed sedens juxta focum, totis pernoctat annis. Etenim si decumbat, mox sopitum Asthma expergiscitur. Subindè etiam paroxysmus minatur, imò incipit; at non pergit: una quoque vice crudelius affligit, quàm altera. Exacerbatur lunæ stationibus, ut & aëris tempestatibus, quas etiam ideò præsentit, atque præsagit. Æstate saltem sævius atque sæpius infestat accessus quàm hyeme. Imò hodiè frequentius atque crudelius urget, quam primo sui initio. Diebus autem intercalaribus ambulat, currit, equitat, venatur, atque cætera sanorum munia ritè obit: sed noctu non audet decumbere. Montanis locis pejus se habet, idcircò Bruxellis vix pernoctare audet. Porrò antè paroxysmum aliquot horas, saliva ipsi salsa evadit, sentit dentes, ac gingivas sibi contrahi, intestina quoque magno mugire murmure: Dolere utrimque latera: itemque copiosam, frequentem, & aquosam reddit urinam: ac liquidior ipse alvus solvitur ter quaterve. Postremò, statim velut sibi injecto laqueo, Asthma illum apprehendit, vice singula, minatur præfocationem toto accessu. Sub finem tandem, quatuor aut quinque spumosa sputa, facilè absque tussi exscreat, liberaturque mox velut ablato laqueo. Futuram autem paroxysmi feritatem, ex magnitudine prægressorum signorum, dimetitur Canonicus quidam, vir consistentis & viridis ætatis, tota æstate propemodum 23.

dum Asthmaticus: totaque hyeme liber. Sed qua statione Asthmate premitur, toto prurit corpore, squamas dejicit albas, ac speciem Lepræ exhibet. Matrem pari pruritu laborasse, ut & sororem dicit. Illam quidem sic occubuisse. Hanc verò sponte curatam à secundo partu.

24. Monachus quidam Ord. S. Franc. de Paula Laicus, occupatur diruendis ædibus. Atque deinceps quoties locus aliquis verritur, vel aliàs ventus pulverem excitat, mox concidit ferè præfocatus. Mente quidem constat: sed penè præcluso anhelitu jacet moribundus: tantumque deinceps cubat sedens. Dumque pisces oleo frixos (pro ordine, & appetitu suo) edit, ruit extemplò, anhelitu privus, sic ut vix à præfocato distinguatur. Dicit se sentire signa instantis Asthmatis, quæ alter venator refert: Parique se symptomatum prænuncio certiorem fieri, de futuro accessu, ejusque atrocitate. Id scilicet, dum Asthma sponte, & non à cibis aut pulvere irruit.

25. Civis quidam, vir cordatus ac prudens, à Magnate, opprobrio & publica injuria affectus: cui ne verbum respondere poterat, absque timore ultimæ ruinæ: Subticens dissimulat, atque tolerat contumeliam: sed mox abindè Asthma oboritur, quod alioqui benè valenti, magis indies ingravescebat toto biennio. Tandem sub finem Hydrops moderatus, illum paucis diebus extinxit.

26. Puer quidam, mox à cunis cum quartana, toto biennio dimicat; præterq; spem omnium, per crisin, multasque sedes, convaluit. Licet arduo comitiali; pro mortuo habitus. Adolescens & Juvenis, sat agilis fuit, sed temeræ valetudinis. Mox à Juventute, sensit in cursu, se justo nimium anhelasse, quod vitæ, commoditatibus saturæ, tribuit. In virilitate, sensit moderatum tripudium, anhelitu breviore justo se luere. Circa annum quinquagesimum autem, manifestè suspicatus est se Asthmaticum: Idque manifesto auctum sensit circa sexagesimum. Etenim ab infantia, lienem habuit notabiliter offensum, atque subindè dolentem. Ita ut equitatio unius diei molesta foret, ob succussionem Splenis: atque potissimum defatigabatur, si cursu veredarii diem transegisset. Porrò, comitialis ille, quanquam non nisi gravioribus de causis se proderet, aliàs per aliquot annos sopitus: non erat tamen convulsivus, verum instar deliquii animi. Sentiebat autem gaudium quoddam, circa orificium stomachi, mox corruebat. Rara ipsi quidem tussis; sed imò ab adolescente excreatio frequens. Sputum autem habebat, guttulas subcæruleas, liquato tragacantho similes. Sputa rara, tota æstate: frequentiora sub frigoribus, adeò ut ingravescente senio, tota hyeme screatus plurimus ipsi esset. Tandem jam totus Asthmaticus, uno anhelitu totum psalmum De profundis perlegit, non citato sermone, modo sederet. Deambulat etiam in plano per leucam sat celeri passu: sed si plateam, vel sensum acclivem, moderato scandat gressu, confestim salivat, anhelat, thorax angustiatur, cor subinde palpitat, inordinato interruptim pulsu. Lingua retro ad fauces arescit, & circa dentes spumescit. Cæterum genua penè labant, cum Asthmate, & juxta mensuram ejus, magis minusque; cum tamen ante Asthma, totum crus agile & validum esset. Cæterum sedendo, aut stando, imò domi obambulando, nunquam anhelat, si non scandat. Quoties largiori cœna refectus est, noctu anhelat, contrahitur thorax, & stertit Larinx murmure quasi continuo, sputoque gurgulio tinniret. Quæ cuncta sedendo, mox sopiuntur, excreatque longè facilius aliquot phlegmata, quibus expeditis, recumbit iterum. Parca autem cœna, ut stomacho quietem dat; ita & pulmoni pacem. Percipit autem, sibi hoc Asthma nidum habere, ac primitivum fontem, loco inter os stomachi & umbilicum medio. Hæc sic ad longum protraho,

quo semina Asthmatis sint manifestiora.

27. Enimvero tam in Consule, Cive & Venatore, quàm in Canonico, stat Asthma in semine virulento, quod spiritum alicujus visceris, pro radice atque diversorio, est nactum. Seminis autem illius proprietas est, contrahere poros pulmonis, quibus anhelitum in thoracem transmittit. Cujus constrictionis necessitas apparet statim in dentibus atq; gingivis. Afficit namq; totum, quia dispergitur in organum toti communem Archeum. Renes ideò enim emulgent lotium, alvus solvitur, mugiunt intestina, sanguificatio cespitat, cor palpitat: atque tandem pulmo contrahitur, non secus atque Scrotum, sub assellandi
28. cupidine. Est autem nidus Asthmatis in Duumviratu, (de quo agam tractatu singulari) undè videlicet totius moderamen pendet: nam alioqui malum non sedet immediatè in spiritu influo: quod scilicet unica accessione terminaretur: etenim nisi stabilem intus radicem obtinuisset, non repeteret, uti nec perseveraret.

Tum deniq; character mali, qui in stabili parte tantisper dormit, non videtur alibi stabulari posse, quam undè regimen corporis pendet, adeoq; & cordis prærogativam assumsit. Est ergo Asthma, in hoc Epilepsiæ simile, quod licet non mentem feriat, non contrahat nervos, aut syncopen concitet: dormit tamen in aliqua sede, unde tandem, contagione quadam Archeum inquinans, si non nervos, saltem pulmonem contrahat. Respicit nimirum singulariter illud viscus: Imò licet pari passu, venas, renes, & jecur contrahere videatur: non est tamen horum tam manifesta læsio, qualis in præfocando sentitur. Quæ cuncta adhuc clarius constant in Cive & sene sexagenario. Hinc namq; ab infantia, lienem malè affectum, simulque epilepticos insultus, retinuit: pulmonem aliàs sat liberum. Ille verò, per agoniam pudoris, iræ, vindictæ, & rationis imperantis modestiam, ostendit viscus sibi læsum, in quo primi conceptuum motus stabulantur.

Licet itaq; libertate philosophica, Asth- 29.
ma nominare caducum pulmonis. Est quidem nidus ejus in Duumviratu; morbus totius quoque, quatenus membra cuncta commovet, ante accessum, adeóq; & spiritum, totius rectorem, concutiat. Attamen, in area thoracis fructificat, respicitq; singulariter ipsum pulmonem, velut suę proprietatis scopum, & objectum proprium: è veneno fit iste caducus pulmonis, quod proprietate sua Pulmonem afficit, non secus atq; cantharis lotii organa. Venenum 30.
scilicet aliquod est, quod caput, totumque hominem, in epilepsiam sternit, multoque insolentius, atque mirabilius, quàm quod Pulmonem stringeret. Affectus tamen raritas, non ausa est compellere ad epilepsię cujusdam positionem. Cum tamen interim, quicquid epilepticum adultum sanat, sanet etiam Asthmaticum. Ex utero 31.
etiam vidi surrexisse virus, quod nil præter gulam stringeret, sic ut à trimestri vix quicquam deglutiret matrona illustris. Accessi, malum cognovi, & confestim sanavit illam Dominus. Præ macie enim & fame, continuo caduco infestabatur, & à 37 diebus secessum unicum habuerat ad glandis magnitudinem. In Consule quidem consistit virus in liene, ideoque cum febri incepit, incipitque semper, quod febrilibus initiis fuerit ibidem confermentatum. In venatore verò circa os stomachi, cumque eum apprehenderet, fuit à febrilibus initiis immunis. Adeoq; & suum paroxysmum inchoat per modum caduci, estque etiam quotidianus ejus insultus, quod cordis rhithmum exprimenti visceri, sit concentricum fermentum sui Asthmatis. In hoc ideò confabulatur cum excentricitatibus tempestatum, in eo autem non tam promtè illis auscultat. Utrobiq; enim exspectare debet sui maturitatem, & commistionem cum spiritu totius. Idcoque montana & æstiva loca maturant, festi-

festinantque eruptionem illius seminis: quod in alio hybernis & paludosis conditionibus facilius erumpit, aliàs dudum silens, utpote requirens sedem febrilem, quæ impactum venenum festinat, maturatque ad suæ eruptionis periodum.
33. Quare propriè loquendo, ipsum semen est Asthma, & caducus pulmonis, licet sileat dudum. Dum autem ad maturitatem provectum est: jam est pomum illius arboris, radicis, fructus, accessus & productum latentis Asthmatis.
34. Et quia in actum surgit vi regiminis vitalis, atque per modum influentiarum, hinc subitò, non secus ac collo injectus laqueus, invadit. Asthmaticum namque æstimo, tam extra paroxysmum, quàm intra: eò quod ipsi insit verum Asthma: Prout pyrus tam pyrus est hyeme,
35. quam in autumno, dum pyra habet. Reor interim satisfactum unicuique, quod saltem præfata Asthmata, suam non debeant originem defluæ pituitæ in pulmonem, aut putatitio Catarrho, cum repentè invadant, & solvantur absque manifesta exscreatione, quæ pulmonem sic potuisset exercuisse. Imò si quid fortè sub finem exscreetur, atque tantillum. Id non prioris, aut causæ occasionalis rationem subire debet: sed potius producti vicem habet; ex magna scilicet coarctatione, & intem-
36. pestiva injuria pulmoni illata. Quapropter crudelis sim, si capiti catarrhoso, vel stomacho evaporanti remedium proposuero. Discet hinc ergò, quisquis vir cordatus & christianus esse volet, frustraneas in Asthmate (præsertim sicco) expectorationum sollicitationes, per illinctus, loch, syrupos, per Phlebotomiam, ac solutiva, per Chinæ, Zarzæ aut sassafras potus
37. (quos falso exsiccantes nominant) perq; diætæ parsimoniam, sudores, balnea, cauteria, ut scilicet antecedentem, aut conjunctam Asthmatis causam, è stomacho sublatam, vel alioquin è capite defluentem materialiter, sistant, revellant, evacuent, consumant, vel avertant. Frustraque ideò indistincta remedia quælibet, tussibus hactenus pari indiscretione tributa, atque fortunæ evanidis eventibus explorata, vanas demum in tanto malo, florum sulfuris mendicationes, utut variè sublimatorum: hincque extracti lactis, & tincturarum fucata remedia, licet cæteris hæc audentius, & speciosius promittant, spemque injiciant, tanto apparatu verisimiliorem. Intellexi itidem, vini, cum tussilaginibus, & pneumonicis remediis, vanas confermentationes, & pollicitationes. Cognitaque 38.
mihi causa, tum demum, Paragraphum Paracelsi de Asthmate, in Authoris jactantiam stabilitum, perspexi, cum suis medelis, è tartaro, sulfure, melisso, &c. Sed his insulsiora inveni, errhina, veterum apophlegmatismos, crocusas, & id genus alia. Immania saltem, solutiva, & Phlebotomiæ. Quia virium dejectiones. Fateor quidem ejusmodi technis, 39.
accessus leniri subindè, vel protelari, & dilatari, idque me olim fefellisse. At post, mearum stoliditatum me serio pœnituit, Agnosco me larvas, & pallia, tum morbis obtendisse, sanasse neminem, delusisse verò quotquot se meæ ignorantiæ confisi sunt. Postquam ergo ab ignorantiæ vulgaris procellis, ut inutilis spuma ad litus ejectus starem, sum impense demiratus, quod Scholæ, tantorumque ingeniorum acumina, falsis priorum persuasionibus, nondum valedicere potuissent. Cum Asthma nullo 40.
unquam remedio circumcidatur, nisi remedio arcani, quod per totum penetret omnes corporis semitas, ut nil relinquat intentatum: adeoq; unico medio caducum cum Asthmate everrat, & quicquid immediatè in corporis latebris alicubi sedem fixit. Podagram, & similes morbos excipio, immediatè in vitæ spiritu diversoria nactos. Cumq; interim meam vilitatem, coram tam magnis ab olim ingeniis, serio stupefactus perpenderem, non potui non, quin statim procidens in faciem, laudarem, in oratione silentii, Patrem luminum, quod parvulis de-

disset scientiam, quam Sapientibus hujus mundi occultarat. Cum non sit volentis, currentis & laborantis: sed solius miserentis Dei. Cui in æternum sit omnis honos & gloria.

41. Quod autem odores suaves, tristitiam, item dulcedines, Asthma facerent; nolim intelligi, quasi exillis causis per se Asthma fieret. Cum in aliis mulieribus, eadem sint grata, & innoxia: in aliis verò, loco Asthmatis, hemicraneam, palpitationes, & syncopes pariant. Nam singula ejusmodi proveniunt ex singulari amentiæ uterinæ

42. furore. Presbyter quidam dives, & bonæ vitæ, annos juveniles nunquam Venere aut Baccho triverat, anno 38 repentè raucescit, sensim tonum & vocem amittit: verbaque tantum formata per anhelitum expressit. A raucedine, totus anhelosus, post annum moritur. Dissecto pulmone, invenitur sinistri lateris lobus posterior, durus, & è pumice lapidescens: intusque, quasi grumus per pulmonem occaluis-

43. set. Ubi autem aspera arteria, in quatuor lobos dispergitur, grumi caseosi erant, inter cartilaginem, & pumicem medii: pluresque ejusmodi lapilli, sparsim per pulmonis regionem, visi. Perpetuum hic bonus vir Asthma, non autem recurrens tolerabat. Sputa tamen non excedebant. Ultimæ enim digestionis alimentum, à fermento alieno coagulatur, undè Asthma rarum; inter humidum & sic-

44. cum, ambigens. Fossores, fusores metallici, Separatores, Monetarii, Chymistæ, itemque Artifices, Chrysulcæ, Cerussæ, Minii, viridis æris, Cinabrii, Deauratores, &c. mox omnes Asthmate corripiuntur, quia inspiratum Gas, cum aëre, canales laryngis vitiat in sexta digestione. Undè fit, quod loco assimulationis nutrimenti, totum degeneret in excrementum, juxta conditionem fermenti transmutantis. Quo detento, atque subsistente, clauduntur præfati canales. At quia ipsa digestio sexta labem contraxit in sui potestatibus vitalibus, ab endemici impressione, vel ejusdem adhæsione reali, Ideò quotidiè, imò & in horas, novum ejusmodi excrementum subnascitur, in mortem usque. Quæ præ foribus adest, ubi excremento nato non sufficit vis expulsiva, explodendi per tussim. Ideóque tum Asthmate præfocantur. Nam & quorundam mineralium Gas, ex proprietate statim suffocat, non secus atque crypta sicula canem. Fumus namque Mercurii (qui utut larvatus, semper est tamen Mercurius) laryngem statim præcludit & constringit. Etenim, quia veneno horridus, statim sese fauces contrahunt, ab hostis præsentia. Saltem omne Gas no- 45.
cuum, suo inspiratu, Pulmonis digestionem vitiat: sordesque istæ, testes illatæ injuriæ, statim tragœdiam ad Epilogum traducunt, si tenacius adhæserint, quia nova sordium soboles continuò subnascitur. Hausto igitur veneno Endemici Gas, succumbens Pulmo, mox Asthma parit. Sic quoque insigne frigus, quatenus viribus pulmonis superius humidum Asthma parit, quia digestionem ibidem perdit.

Asthmaticus alius repentè suffocatus, 46.
licet sputa rectè ejiceret. Quæsita est causa per Anatomen. In pulmone non reperiebantur excrementa, nisi pauciſſima: sed lobus dexter ponè, pleuræ adnatus erat. Medentes nodum rei reperisse contenti. Ecce, inquiunt, necis repentinæ causa. Non enim pulmo se movere potuit, ideò & suffocatus periit. Obrisi ad- 47.
huc adolescens, non credens, quod pulmo, (quem necessariò, & continuò moveri, tum adhuc credebam) una fortè horula, tam firmiter pleuræ adnatus fuisset retrò: (potissimum sedenti) ipsa verò hernia, intrò compulsa, strictimque compressa, tam invito concresceret suo consocio labro, etiam sub quiete lecti. Interim continui hæc divulsi accretio, esset ab indicatione naturæ: non item pleuræ ad pulmonem, utrumque quorum distinguebat sua membrana, & scopus naturæ. Dispexi has Scholarum temeritates, deinceps

ceps magis ; postquam milites repentè cæsos illius ergo dissecuissem. Vidissem nempe pulmonem retro costis adnatum, benevalentibus, quosque nulla antè presserat difficultas spirandi. Cæteros inter, velocissimus quidam Hybernus, à pedibus Marchionis de Wincheſtræ, pugione enectus, dissectusque, utrumque pulmonis lobum costis adnatum ostendit. Sin vitium formativæ, aut monstrum incusaveris. Saltem avibus consonum, fateberis. Anatomici enim, dum fictos humores nusquam offendunt, tamen per novaculam, omnem mortis causam substernere promittunt; Primo mirantur, tum etiam seriò indignantur mortem absque venia illorum adventasse. Etenim quasi in cultro, spem & remedium haberent, gaudent in cadavere partem reperisse, cui necem
48. attribuant. Tuncque clamant: Ecce nobile viscus jam dudum putrendo defecit. Nec est in Medico, semper relevetur ut æger. Sicque medentes errorem plerumque tegunt, & heredes consolantur per nugas. Agnati stupent, & solamen ex necis necessitate concipiunt. Quasi visceris putredo, multis antè mensibus præextitisset, quæ in externis gangræna, paucis diebus interimit. Nidus quidem undè mors advenit, sensim quidem ad interitum disponitur; ab instanti autem, morti propinquo, putrere incipit; (citiusque, quam alioqui cadavera) putret: quia tepore fovetur. Conjeci, Asthmaticum il-
49. lum obiisse, quia dudum anteà palpitationibus, etiam cum pulsu intermittente, vexatus, virus, Asthmatis proprietates tandem acquirens, poros constipaverat, qua pulmo in thoracem spirat. Nusquam enim actio regiminis in Duumviratu magis eluceſcit, quam in Asthmate, Epilepsia, vertigine, sopore, Apoplexia, & similibus. Ubi scilicet nulla in viscere labes occurrit, nulla demum visitur peregrini detentio ejus, quod poros effar-
50. ciat. Notavi enim senem, qui si in lecto diutius meditaretur, mox difficulter spirabat, stertor aliquis cum phlegmatum murmure obaudiebatur, cogebatur rectà sedere, ut miteſcerent cuncta. Alioquin etsi jacens expectoraret plurima, nihilominus alia dein statim subnascebantur, Nimirum, statim atque os stomachi vexabatur, angustia pulmonis aderat, fiebantque indesinenter sordes illæ à pororum clausura. Nam erecto thorace, major pororum est libertas, & proindè orthopnœa levamen adfert: Adeoque ea propter, multa sputi progenies substituebatur, quamdiu pororum strictura durabat: Hæc, sic sensus, discursivam facultatem docuit. Porrò quod esitatis qui- 51.
busdam nocuis, strictura illa oriatur: signum nobis est, non ex pulmone, sed aliundè, pendere excitatricem causam illius stricturæ, & phlegmatum progeniem. Ab ore stomachi, inquam, (quod jam nomen cordis possidet, quia & symptomata paria infert) primi motus consurgunt. Quapropter vigiliæ, cum sollicita meditatione, sopitum Asthma excitant, propter difficultates partibus in meditando occupatis, causatas. Sic etiam vertigines ab hesterna crapula, vel è maris conquassatione superstites, vomitu tolluntur: non enim quod ipsæ sordes rotationem in se contineant: sed quia in ore stomachi Duumviratum impediunt. Nunc de Sexagenario dicam. Hic enim initio nunquam patiebatur spirandi molestiam, nisi in motu acclivi & celeri. Estque alias illi respiratio aperta, libera, & pro optatu. Quapropter proprii nominis Asthmate caret. Pulmonem enim licet tenerum, & frigoris impatientem, multique excrementi feracem habeat, frigoribus; horum tamen respectu, potius tussi, quam Asthmati subest. Sed cur illi arcta respiratio sub motu? An à vomica, vel concluso apostemate? Patet autem, quod non ex horum alterutro: eo quod extra motum, nec dolorem in pectore sentiat, nec coactum ducat aerem in requie. Quod 52.
in ipso notandum, est quartana, à puero

in Splene reſiduum faciens, ſuas quandoque ſyncopes ſuſcitans. In tam tenera valetudine, & Pulmonis conſternatione, quæ ſomno deficiente, cogitationum laborem non fert, quin ſtertoria phlegmata fabricet; eluceſcit enim, quod aliàs dixi: Pulmonem eſſe in homine membrum primò moriens, magiſque in hoc viro, ab adoleſcentia ſputoſo. Quid ſi pulmo, mille poris, aërem in thoracem ſpiret, & 50 eorundem ſint obſtipati; indè verò, nonne frigidis ſtationibus occaſionaliter ſuccreſcent exſcreationes?

53. Aſt ſaltem non ſolvitur dubium, cur celeri paſſu, per declive, aut in plano deambulans, non æque atque lento gradu ſcandendo, anhelet. Curvè tùm ſibi cor palpitet? Scholæ enim cauſam addidere promtam. Quod nempè motus omnis, ſui natura, ſuſcitet fuligines, gravioremque motum proinde comitentur plures fuligines: quibus explodendis, citatior anhelitus requiritur. Sed nil dicunt. Siquidem præter ſuppoſitionem falſi, adhuc idem quod ante; dubium ſupereſt. Nimirum, cur celer motus in plano, celeriorque cum totius corporis ſuccuſſione in deſcenſu, non tantundem fuliginum ſuſcitet, quam tardus motus ſcandendo plateam ſenſim acclivem? Nam moleſtia tardi adſcenſus, non eſt viſcerum, aut pulmonis: ſed tibiarum. Fientnè ergò in muſculis crurum copioſæ iſtæ fuligines, quæ thoracem laceſſant ad anhelandum, & cor ad palpitandum? Repetentque fuligines viam, ab ſuperficie ad centrum, quas natura per poros mallet expellere, quàm intro revocare? Dein explicent, quid ethymo fuliginum ſubaudiant. Illorum enim Ariſtoteles duas tantum recenſet: humidam ſcilicet, quam vocat halitum aqueum: & ſiccam ſive oleoſam, quam nuncupat exhalationem. Chymia quoque tertiam addit, Peripateticis ignotam. 54. Dum ipſum corpus, à connexis ſumotenus aſcendit, & vaſorum ſpondis ſe affigit; Sublimatum dicitur. Sic ſulfur, arſenicum, camphora, mercurius, marcaſite, zinetum, ſal armoniacum, &c. ſuas dant aporrhœas, à priſtino corpore indiſtinctas. Ego demum quartam fuliginem adjunxi. Dum ſcilicet corpus ſolidum, vi fermenti, diſponitur in flatum, ſive Gas ſylveſtre. Verùm cum Peripatetici tantum agnoverint duas priores, Scholæ Galenicæ quoque, fuliginum nomine utramque indiſtinctim intellexerunt. Sed inprimis, non poſſe ſumi vapores aquoſos, vel hinc colligo. Quod nempe tum ſudores æſtate copioſius effluentes, etiam quieto corpore, neceſſariò plus hunc Aſthmaticum angerent, vel quam aſcenſus ſurſum frigidiore aura. Quod falſum eſt. Quod ſi igitur ſub fuligine, exhalationem intelligant: Certum eſt inprimis, eas non ſuſcitari, niſi prius defecerint aquoſæ. Id cum in vivis non ſic fiat; neceſſario quoq; ob defectum fuliginis, Scholæ ſeipſas non intelligunt, in præfata illarum ratione, ut neque in altera pulſuum columna, cap. Blas pulſuum, demonſtrata. Nec tandem fuliginum nomine intelligi utramque ſimul aporrhœam, Patet. Nam ſi pari gradu caloris, nequeant pariter ſicca cum humidis ſcandere, aut ſeparari, à ſuis totis integralibus, ſequitur; fuligines in cauſam aſſignatas, non dari, neque eſſe. Sed agedum, ſupponantur fuligines impoſſibiles, & anonymæ, quas volunt inſenſili tranſpiratione è nobis exſpirare, nondum tamen examinatas, an ſubter vaporum, an verò exhalationum claſſes militent. Quia ignorarunt Scholæ, ſanguinem totum, in nobis diffflari, alia longe ope quàm caloris. At ſaltem per regu- 55.
lam falſi, examinemus, ubinam iſtæ fuligines ſuppoſitæ excitentur per aſcenſum ſurſum, ac moderatum, quæ alias in celeriori greſſu, quieſcunt. An enim in ipſo pulmone? adeò ut hunc ſtimulent ad diffflandi neceſſitates? At pulmo nunquam movetur, ſive crura aſcendant, ſive deſcendant. Supponiturque pulmo alio-

alioqui liberè ſpirans, in præfato ſene. Quid ergò aſcenſus pulmonem tangit, ut copioſiores fuligines eructet ? Sin autem fuligines, in cruribus, tanquam fortius laborantibus, excitentur : cur ſaltem à paſtu, aſcenſus anheloſior quàm ore jejuno ? Ergòne ciborum fuligines intelligunt Scholæ ? At cur illæ crura infeſtabunt à paſtu ? Quod ſi cenſeantur fuligines fieri copioſiores in corde, vel viſceribus officinis. At hoc eſt confundere ſpiritum vitæ, cum fuligine, viſcus, cum emunctorio, & nihili duxiſſe, rationes capite de Blas humano allegatas. Quod, ſi fuligines ergò cenſeantur odores & vapores è cibis ; atqui illos volunt rectà ad caput ferri, adeóque parere catarrhos. Saltem nullatenus feruntur in Cor. Neque enim opportunum eſt, ſed novum eſt inventum, cor laceſſi odoribus ciborum. Nec eſt membrana ſtomachi tam pervia, ut alium exitum præter gulam & Pylorum admittat, pro ructu & flatu, qui ſunt tamen longè tenuiores vaporibus. Cur ergò per adſcenſum, cruribus motis, tot fierent fuligines, quæ Cor petunt ? anhelationem poſtulant ? quæque celeriori alias motu declivi, non oriuntur ? Si enim fortè in venis & arteriis, vel extra eaſdem, formentur : nondum exin tamen conſtat, cur tardior aſcenſus, motuſque, plures in vaſis fuligines pariat, quàm celer motus eorundem muſculorum, deſcendendo. Si verò extra vaſa, fuligo prædicta naſcatur, præter jam antè commemoratam abſurditatem ; ſaltem qua via, tam repentè indè, ad cor & Pulmonem pergent fuligines ? Cum alias non Aſthmatico, celeriter currenti, ſi quæ eſſent fuligines, unà cum ſudore per cutim citiùs foras exhalent, quam retrogrado motu interna peterent ? Quapropter alia eſt cauſa, cujus ergo thorax ſtringitur, cor palpitat, areſcunt fauces, licet clauſo ore tantum per nares anhelent, ſpumeſcit verò lingua circa dentes, & genua labant : eadem nempè causâ, diſtinguuntur omnes rectè valentes Pulmone, & ab omni tuſſi atque Aſthmate liberi, quorum tamen unus alteri præfertur, celeriter & longiùs currendo, abſque anhelatione. Noſter ergò ſexagenarius difficilius acclivia ſcandit, & à paſtu difficillimè, & quoties anhelat, flacceſcunt genua. An ergo cibus potuſque facient fuligines, quibus robur genuum labaſcit ? Si hoc verum. At tum iſtud accidet etiam non Aſthmaticis, qui ſumto tamen cibo robuſtiores ſunt. Sed dicent ; repleto ſtomacho, vacuum in thorace minuitur. Recte. Sed 56.
hoc eſt receſſiſſe à fuligine, & ad loci anxietates confugiſſe. Cur ergo pariter non omnes à cibo anhelant, in aſcenſu moderato, ſi omnibus ex æquo Locus thoracis minuatur ſumto cibo ? An forte deſcendendo, vel ambulando in pláno, locus thoracis extenditur ? Data quidem eſt ratio minoris reſpirationis à cibo, quàm ante : ſed non quadrat quæſtioni, cur videlicet ſcandendo, modeſto greſſu, quis anhelet, qui celeriore quovis motu, per planum iter non eſt ſuſpirioſus ? Quod autem à paſtu id magis torqueat, rectè argumentatum eſt, à loci impari anguſtiâ : Sed pulmo non comprimitur à ſtomacho moderatè repleto, ut inde anheloſus fiat. Alias enim, cur lotio & ano ſolutis, flatibus ſimul expeditis, Sexagenarius hic, tamen æquè anhelans, atque ſuſpirioſus in motu acclivi ? Sentit nimirum jejunus (& à paſtu fortius) in motu ſurſum, velut zonam in coſtis, pulſum palpitantem, & interruptim incidentem. At nihilominus pro lubitu inſpirat longum anhelitum ſine obſtaculo, id eſt, pulmonem habet apertum liberumque, licet anheloſum, tuncque ſunt ille ſputa frequentia & ſpumoſa : tota verò ſtatione frigida, ſputum multum, cum ex ſcreatione liquato tragacantho, ſimillima : cæterum tuſſit rariſſimè. Equidem ut ex anterioribus ad nitorem non habui, pro morborum cognitione ;

con-

consideravi primum, aliquod omnibus Asthmaticis subesse pulmonis vitium. Obstruens externum, ibidem concretum, vel internum, quod scilicet asperæ arteriæ externis osculis, quà in thoracem spirant, sit condensatum. Sed neutrum arrisit deindè, eo quod repentè quosdam Asthma invadat, deseratque absque sputo notabili. Præfatus quoque sexagenarius, celeriter, liberè, & longum ducit flatum, absque obstaculo. Imo sedens, & quidem in fumo, non minùs liberè respirat, ac sanus quilibet. Consideravi ergo, an fortè musculi crurum, ascendendo altius contracti, elevatique, & qui aliàs in plano, vel declivi ambulantes, velut pendent, globosus interim musculi venter, in ascensu, suam arteriam comprimens, causam anhelationis propinquiorem continerent. Ergonè in hoc motu, musculi, arterias, simulque pulsum earundem, per vices alternatim impediunt, ut hinc adscensus sit anhelosior? Denique consideravi, an in adscensu anhelitus paulo magis retineatur, quam aliàs in plano, vel declivi motu? quisque nimirum anhelitum magis comprimit, dum aliquid movere intendit robustius. Tertio consideravi, quod in ascensu, anhelitus, ad passus singulos ferè interrumpatur; non secus ac si quis ad passus singulos diceret; Ha, ha, ha: ubi alioquin in declivi vel plano motu est unicum ac continuum Ha, non quiete intersectum. Dubitavi quoque, an Pulmo Idiopathia laboret, motuque acclivi intentum sit viscus, non ad explodendas fuligines, quantum ut conceptum errorem superet. Inspexi quoque, quod facilius quis per horas septem ambulet, quam stet quinque. Quod stando, musculus utriusque patellæ, utrimque tendatur continuò, qui gradiendo gaudet alterna quiete. At magis tamen anhelat gradiens quàm stans: eò quod plures musculi eundo alternatim laborent: stando verò etsi tendantur, non tamen moventur. Undè didici, quod alacer plurium musculorum motus, faciat anhelare magis. Denique quanquam singulæ harum considerationum aliquid haberent ponderis, omnes tamen simul connexæ, nondum potuerunt satisfacere propositæ quæstioni. Nempè cur motus acclivis tardior anhelet, non autem declivis celerior. Quapropter his addidi, quod in motu sursum, utut tardiore, musculi abdominis recti sese tendant, nec sinant ventrem sat elevari. Pectus quidem ac costæ, anhelando, latius quidem diducuntur: sed (ut de catarrhis docui) motus costarum, non est primarius, ac principalis, pro anhelitu: at tantum auxiliaris, dum principalis non sat est. Ventre itaque non satis distento, mox anhelitus accurtatur, compensare nimirum volens errores, & defectus præcedentes. Verumtamen quamvis ex præfatis considerationibus, liceat anhelandi necessitatem majorem arguere. At saltem nil convincunt, cur in nostro sexagenario sit arcta anhelatio: In sano autem alioqui, nequicquam. Cumque Sexagenario pulmo obstructione careat, prout ex suppositis signis liquet, Necesse est, & suam labem aliundè peti, præcipuè, cum sentiat in abdomine, loco stomachi, compressiones, sui Asthmatis causas. Est ergo suum Asthma ex Splene male affecto, idque ex duumviratu, suscitaturque motu acclivi causa (alias dormiens) ob considerationes superiores, quæ regiminis actione, debilem alioqui Pulmonem stringit, solo aspectu, non secus atque de Asthmate sicco est narratum. Quo faciunt, latens Comitialis, dolor Splenis post equitationem, totius corporis concussio equitando, &c. Porrò ut securius judicium facerem, an pulmo per Idiopathiam, an vero per Deuteropathiam laboraret, Sciscitatus sum, an Venerem sibi sentiret molestam. Fassusque est mihi, quod antè manifestatum Asthma sibi Venerem nocuisse, à Venere sensisse frigus in thorace, laxitatem in musculis, & comminatam sibi Lipopsychin. In spontaneis

verò pollutionibus, se nil ejusmodi expertum. Tandem in senio, mox à rara Venere, stertorem phlegmatum in aspera arte-
58. ria, alias silentium se percipere. Unde certo conjeci, quod cum ab infante lienem à quartana & comitiali infensum retinuisset, sitque lien Veneris nidus, quod in casu proposito, Duumviratus recta feriat Pulmonem, præcipue robore inæquali pessumdatum; proritantem, & radicalem Asthmatis causam, in Splene esse. Sic tamen, ut pulmo non prorsus culpa careat, licet non primario affectu Asthmatis laboret: Sufficit namque, quod robore inæquali sit pessumdatus, ut Duumviratus in illum suam exerceat morbosam tyrannidem: Etenim si pulmo, primario affectu Asthmate laboraret, continuo anhelaret, & difficilem spiraret auram. Latet nimirum in Duumviratu tenue virus, hujus Asthmatis sicci causa, sopita in se ordinario, nec nisi per motum nimium expergefacta: adeoque scandendo, citius quam descendendo, ob considerationes musculorum obliquorum abdominis prætactas. Nec virus istud exhalatione, vapore, aut fuligine tenus, cor & pulmonem ferit materialiter: sed actione regiminis. Cumque cor palpitet, pulsus inordinatus sit, simulque anhelatio magna atque frequens desideretur, & locus inter umbilicum & os stomachi anxietur, unica de causa, unicoque motu, parique modo excita: indubium fit, unicum virus esse, quod vitalem cordis potestatem, atque pulmonem afficiat. Tum etiam angitur quotannis gravius, manifestius, & atrocius, eò quod insidens Spleni ingratus hospes, per senium in dies fiat molestior. Hæcque concluси mecum validius, quod iste Asthmaticus conqueratur, sibi à multis annis sinistram manum sub indè stupere, & frigere subter auricularem in vola, itemque humerum sinistrum, immensum dolere, levi licet chlamyde gravatum, si
59. longius (etiam modestè) obambulet. Observavi namque lineares omnes, dum præ senio lien defungi incipit, anhelare. Hoc ergo de Sexagenarii Asthmate dictum satis. Unum tantùm hic notabo. Nimirum, manum sinistram, in longitudine volæ, penetranti frigore dolere, itemq; digitos subinde stupere à Splenis incommodis. Id fieri actione regiminis: Sin autem jubeant Scholæ, id fieri ob cæcos vapores, viam saltem sternant Scholæ, qua eò usq; vadant. Sagittator ergo hujus Asthmatis est in Duumviratu: Scopus vero ejus est Pulmo. Est ergo duplex Asthma, humi- 60.
dum & siccum. Illud quidem à copioso screatu nomen invenit, & plerumque fit vitio proprio pulmonis, adeóque continuum est, magisque infestat stationibus frigida, vel humida, senio, debilitati, ac morti affinibus. Siccum verò Asthma plerumque est interruptum. Et pro-ut totum corpus (dentes usque) tumultuosè concutit, cum vitalium confusione, necessariò est caducus pulmonis, in quo Pulmo solus constrictionem sui, sive convulsionem patitur, quia facit constrictionem pororum. In hoc Asthmate enim Archeus totalis, in radice est inquinatus; pars aliqua (uterus nempe, vel lien, &c.) primario affectat spiritum innatum pulmonis, actione regiminis. Ideóque ex invisibili, & immateriali subita procella, totum corpus concutitur, & insperatæ valetudini rursus repente restituitur. Frustra ergo tentantur in Asthmate sicco pororum apertiones, nescitæ hactenus: frustraque expectorationes multæ, ac faciles, quia palliativa atque vana sunt auxilia, quotquot productis, sive posterioribus sunt intenta. Vana sunt nimirum remedia, quæ tussibus adhiberi solent, cum tussis ab Asthmate sicco differat longissimè. Asthma humidum 61.
autem, etsi plerumque tussim pariat, ut productam mucilaginem expectoret, tota tamen specie à tussi secretum est. Quoniam pluribus de causis nasci solet. Etenim vel habet vomicam, vel secretum 62.

aliquod phlegma obstruens, in ipso viscere, vel alicujus frigoris, alteriusvè injuriæ impressum stigma, undè plures mucilagines procreet, propriumque sui alimentum corrumpat: sæpe etiam non tam viscеris malo, quàm custodis errantis debilitate, suscitantur ejusmodi mucilagi-
63. nes. Quanquam hoc vitii genus, potius tussim quàm Asthma pariat, facilè tamen coincidunt, in Pulmonis inæquale robur, & obstructionem ejus. Succumbit facilè debilis custos, ad oblata quælibet adversa. Qualia sunt fumi, & Gas mineralium, metallorum, aquarumque Chymicarum fortium, quæ scilicet ipsam viscеris potestatem sic lædunt, ut de cætero non cesset, parere continua phlegmata, ex propriis alimentis. Quorum præsentia cogit ejusmodi artifices luctari cum perpetuo Asthmate, tussi, & exscreatione. Est denique Asthma partim siccum, partimque humidum, quod scilicet, propter suscepta Endemica, tenui sorbitione hausta, tenerum pulmonem affectat. Idque non nisi oblatis quibusdam endemicis injuriis, aut alias, vitæ sub inordinatione emergit, & exasperatur. Tandem Scirrhus, Hydrops, &c. etsi affectus anhelosos pariant, tamen cum graventur alieno pondere, non sunt Asthmata. Icterus verò, pro-
64. prio veneno Asthma siccum profert. Postremò, remedia Asthmati debentur sicco, quæ Epilepsiæ inveteratæ. Magna autem confortativa, & restaurativa tam respectu Pulmonis, quàm custodis, requiruntur pro Asthmate humido.

65. Nunc de tussi meas observationes addam, ob Asthmatis propinquitatem, & Catarrhi crudelitates. Soleo namque facilè corripi gravedine, sive Corizza, quod caput mihi sit distillationum injuriis debilitatum, roburque inæquale patiatur. Corizzam autem deprehendi, quoties custos errans, muccum circa, vel intra os Ethmoides, sive spongiosum, impegisset. Oborta ergo Corizza, si eodem vespere, sternutatorium ex helleboro nigro, & saccharo æqualibus, inspiravero, sequenti plerumque manè melius habeo. Sin autem inveteratæ Corizzæ id fecero: non ita facile cedit. Imò profeci tantum illo sternutatorio, quod innocuè nunc vespertinam auram tollerem, quocirca nec frustra à Poetis indiget helleboro fatuus. Nam etsi vomitiva sint plurima: attamen helleborus videatur capiti peculiariter prodesse. Muccus ergo, initio, instar aquæ salsæ, per nares & fauces, eodem latere (si non utrimque) stillat, quo os spongiæ obsessum est: fauces verò insuetum muccum ægrè ferentes, solent inde cum adjacentibus, mox phlogosi rubere, & tumefieri. Deinde, muccus crascescit, & flavescit: 66.
quasi is, qui ossi spongioso est infarctus, fermenti vice, deciduum continuo inficiat. Custos errans nimirum, sentiens impactum hostem; Primo conatur illum, tenui mucco eluere. De tussi dicturus, de Corizza incepi, quod hæc, si sit valida, tussim proritet, & præcedat: Idque sic perpetuum observavi. Primis itaque diebus Corizzæ, tussicula quædam sicca, cum asperæ arteriæ prurigine, infestat, quandoque raucedinem facit: at non rarò solam titillationem in larynge, uno aut altero digito subter mentum. Si sit remedii incuria, flavus muccus, tenax, & multus emungitur, imo & facili tussi extunditur. Spes inde fuit, brevi, affectum, sua sponte, solutum iri. Crescit negligentia, instatque externa injuria. Interim canalis ad organum olfactus, sive os spongiosum, totum alieno hospite obturatur. Inde muccus flavus copiosus, & glutinosus, per nares, alioqui sat patulas, effunditur. Mox dein muccus similis per tussim explo-
ditur. Hunc autem in Pulmone generari, non autem de capite stillare in asperam arteriam, jam de Catarrhis convici: Et 67.
addo; quod quantumvis per tussim, totum quicquid intra laryngem, ejusque viciniores ramos, detinetur, manè sit ejectum: sitque liber dein anhelitus, imò attentus, è regione speculi, pluries suppres-

sa

sa lingua contemplatus sim, an minima mucilago, casum in fauces minetur, & screatu expediatur: Comperi nihilominus mox inde, quod stertor in larynge, & tinnitus è pectore, obaudiantur, subsequaturque per intervalla croceus ac tenax muccus. Imò quò plus tussivero, eò labor in tussim pronior, & tussire plus cogor. Comperi namque assiduam ejusdem mucci generationem in Pulmone. Secundò quod Corizza, nedum odoratum; sed & gustatum lædat, & tollat, licet peculiari organo, diremtum. Sicut subindè non caryophyllum degustarem. Didici itaque meo malo, defectum non solum versari circa organum odoratus, sive in osse constipato; sed etiam in vicinum cerebrum, labem sensisse propagatam, undè nervi gustativi, contagii consortes fierent. Quocircà ulterius deprehendi cerebrum, arrepta labe, sic contaminatum, inficere suum custodem, qui alterum vicinum custodem in larynge, sua debilitate afficit deinceps. Quapropter sic tussis è Corizza sæpè nascitur, illaque, pro tenore hujus, extenditur, promovetur, ac continuatur. Sæpè tamen, eadem injuria, tam custodem cerebri, quàm laryngis, pari actione simul afficit. Quod autem cerebrum immediatè pulmonem, in hanc labem, actione regiminis infectet, potuit mihi, eo quod præfatus sexagenarius, si mentem ferventiore contemplatione offendisset, noctisque dimidium insomne fecisset, mox absque custodis offensione, stertorem obortum, phlegmataque sibi nata, compererit; quæ non sisterentur subnascendo, nisi per somnum, prius pacata animi inquietudine. Juris enim œconomici est, si duumviratus queat caput, pulmonem, aliasque partes malè imbuere, quod caput infernas sibi partes in clientelam suam rapiat. Item & hoc observavi, quod quoties tussis è Corizza prodiret, toties remedia, quæ Corizzam sanant, medeantur etiam tussi. Facileque ejusmodi tussis dignoscitur, ex febricula lenta, urina coloratiore, & continua magis, mucci est tum propagatio. Est namque febris ista, malè dispositi capitis, suamque tristitiam inferis communicantis. Est nempe capitis in hoc prærogativa, quod licet tussis Corizzæ supervenerit, tamen utraque terminatur simul; deinde etsi nares omni prorsus mucco mundaveris, oborta tamen tussi, extemplo è nare muccus fluit abunde. Capitis ergo, & pulmonis, magnum est actionis symbolum. Non quidem, ut caput in pulmonem suas sortes deponat: sed uti ad olfactus læsionem, cerebrum unà, & gustatum tollit: ita & in sui unionem, pulmones torquet. Quod ambo viscera ex uno alimento, consimilem quoque ambo custodes, eorundem muccum generent, tanquam Principis casum fleat vasallus. Tum denique est strictior capiti cum pulmone necessitudo: quod ambo viscera conspirent in regimine custodis inservientis ad eundem finem. Hæc sic radicitus sunt inculcanda, ut sanatio ad radices, ad Antecedens, id est, ad liberationem ossis spongiosi dirigatur. Siquidem tussis, actione regiminis prognata, quæque in pulmone est per accidens, cessat sublata Corizza. Tussiens si sedeat, minus stertit muccus in larynge, flatus est liberior, faciliorque expectoratio (hinc enim orthnopneæ nomen) cum alioqui si muccus supernè in laryngem stillaret, properaret magis deorsum, sedendo, quàm cubando. Quod falsum est: 68.
ergò & Antecedens. Etenim si de capite in pulmonem decumberet, minori molestia descenderet, & in pulmone reciperetur facilius, quamdiu Corizzæ initio per modum aquæ emungitur: Pulmonem inquam tum facile impleret, & flatum, sui quantitate interciperet: Atqui initio Corizzæ, nulla est adhuc tussis, nulla denique spirandi difficultas. Ergo non est mucci e capite in Pulmonem decubitus, in tussi. Cæterum de tussi, quæ proprio Pulmonis malo, & non à Corizza fit, jam antè tractavi.

Quod autem remedia attinet. Soporifera inprimis, tussim & Coryzzam sublevant, quatenus utramque symptomaticam affectionem sedant. Tussimque supero remediis, quibus Pleuritidem. Sunt & aliæ denique tusses, nequaquam à Coryzza oriundæ: sed à Pleuritide à deleteria aëris, etiam summi frigoris intempestiva impressione, quatenus pulmo in sui vegetatione offenditur, non secus atque præ foribus Custos errans. Excrementum autem, quod justo diutius circa extremitates asperæ arteriæ restagnaverit, induratur, & difficilem porrò anhelitum præbet. Pulmoque hujus hospitis pertæsus, dat indicia sui tædii, per sereatum vitiati excrementi. Idque si non per tusses profligatur, vel intus, in vomicam, atque tabem definit. Vita autem sedentaria hoc malum sæpè attulit. Quocirca suasi semper exercitia anhelitum citantia, quibus excrementa expectorentur, & restagnatio, vi aëris, impediatur. Non sanè alias quàm Maris portus, à retrò fluentes aquas, postulant, arenam inde eluentes. Nam alioqui sorde subsistente, non potest non pulmo læsionem vegetationis sustinere, parere sputa multa, atque diversa, juxta indolem susceptæ labis. Tusses ejusmodi adhærentem sordem, ac peregrinam habent, aliamque succesivè progiguunt. Quæ deinde in spirandi angustias Asthmata, vasorum exesiones, & parenchymatis visceris, finiunt. Plerique horum defectuum, quia vitalis roboris in viscere debilitatem testantur, difficulter restaurantur: minusque in senio. Asthma vero inde natum tot cataractas aëris clausas habet, quot oscula respirationi dicata. Hæcque est graduum differentia, in majore atque minore respirandi angustia. Sordes vero sive sputa, quæ his prodeunt affectibus, non tam causæ originales tussis sunt, quam producti rationem habent, ad novas continuo tusses. Succrescunt enim semper sibi de novo, eò quod exosus intus hospes non cesset novas suscitare sordes ex ultima digestionum. Tanta nimi- 69.
rum hujus visceris supinitas, & externorum, in Custodem errantem, imperium. Remedia autem, tam quæ epilepsiam Pulmonis, sive Asthma siccum, quàm quæ humidum sanent, debent esse renovativa, & ad generis amplitudinem assurgere. Quippe quæ restaurationem debilitatis contractæ, continere debent. Hæc nempe sunt Arcana, Paracelsi majora, de quibus alibi. Itemque quæ synpatheticè morbum omnem superant. Arcana namque per omnimodam depurationem, morbos quoslibet tollunt: At cum non infundant novum robur parti vitiatæ, ut neque malam impressionem spiritus insiti tollant: certè non nisi per synpathetica, robur perditum quadantenus est restaurandum. Ut autem fructus aliquis ex prædictis decerpatur, Exemplum unum ex ordinariis atque domesticis referam. Senex quidam 70.
sternebat mirum in modum; adeò gurgulione canere nunc, nunc quoque stertere videbatur, quod non rarò tota nocte erectus, ac sedendo dormire cogeretur, minusque murmuris, & parciorum phlegmatum, ederet sedens, quam jacens. Medentes illum ideo jusculis consummatis, fortiori copiosiorique alimento reficiebant, ne multa exscreatione deficeret, aut Phthisin, quam minari dicebant, pateretur. Melius subter jejunia tamen ac sub quadragesima sensit, quam mox à Paschate. Medentes autem nunc boream, tum vero pluviam accusabant: at non alimenta enchyma & potentiora. Ego vero occasionaliter invisi virum, 71.
cumque singula penes me serio computarem, ostendi statim generationem istam phlegmatum, habere domesticam sibi causam in pulmone; non autem, quod superne in pulmonem delaberetur, aut quod pulmo deuteropathia langueret. Quin-etiam, ut generatio phlegmatis in ipso fiebat pulmone: ita quoque copia, sive abundantia ejus, non prodibat ex

augmento

augmento causæ morbiferæ, quin potius ex affluentia alimenti boni, & enchymi. Sic ut malum proveniret certissimè, undè bonum venturum hariolabantur alii, qui me cachinno secreto obrisérunt. Cumque meam assertionem vino abstergere, & roborare niterer. Quod scilicet moderatus vini potus fortificaret, quem excessus ejusdem vini, alias multo sputo obnoxium redderet. At cum nec uno icti telo cadere vellent, descendi ad experientiam quadragesimæ, & Paschatis jam
72. elapsi. Quodque nimirum à Paschate deinceps copiosius excrearet, & molestius sterteret. In jejuniis verò vix, aut saltem parum memor fuisset horum. Quapropter ad decisionem quæstionis, proba opus esse dixi, mihique ad minimum tantum deferendum fore, quantum aliis infaustis hactenus auxiliatoribus. Quare sub parciore & duriore cibo (qui esurienti stomacho satisfaceret quidem in digerendo, quanquam non adeò desideratæ cruoris plethoræ) statim minuta est orthopnœa, quæ dein continuata mediocritate abstinentiæ, noctis tranquillitates dedit. Nam ut malè affecto pulmone, plus excrementosi phlegmatis gignitur: Ità quo materia copiosior adest, idem excrementum magis abundat. Quia non fit hoc aliquid, nisi ex materia vicinius dispositа. Nec enim phlegma illud, sive tenue & aqueum, sive demum crassius vel tenacius fuerit, nisi ex massa materiæ magis affinis & dispositæ. Qua nimirum quoque deficiente, ipse cruor vitalis transmutatur, ac transmigrat in hujusmodi excrementa. Est nimirum latex aqueus in corpore ac per venas omnes oberrans, varias aquosi excrementi larvas suscipiens, & induens ideas: non secus atque aqua, cui cortex tiliæ, vel radix consolidæ, immaduerint, mentitur phlegmatis speciem: ipsum quoque ovi albumen, primo die lacteum est, quod mox glutinis spissitudinem spontaneo motu arripit. Quod in Corizza clarius spec- 73.
tatur; ubi qui latex primis diebus distillat instar aquæ salsus: dein sequentibus muccosus evadit. In Phthisi autem, dum è cruore sputum incipit mucescere, primum flavus atque spissus videtur muccus, qui dein cinereus, ac tandem ad atrum magis vergit. Quia tum sunt cruoris transmutati excrementa, non amplius laticis commistiones. Hoc pacto scilicet uterque custos, qui primum è latice fabricat spissum muccum: dein custode errante, statim in aqueam myriam facessit, iterumque inspissatur, mox ut error custodis corrigitur. Custos etenim tam Cerebri, quam Pulmonis variis objicitur aeris injuriis ac inclementiis, ideóque laticem undecunque advocat, errore turgidus, ut eum in excrementa, suæ passioni paria, retroire, vel abscedere cogat. Ergò ex massa laticis, formantur ejusmodi muccosa excrementa, cui massæ quandoque imprimitur nocua quædam erroris macula, sic ut liquidior & immaturior cruor, una transmutetur in muccum. Violenter nimirum, ab utroque custode errante, tam in Pulmone, quàm in capite, ipse cruor alienatur in muccum, non aliàs, quam cruor in ulcere, puris aut saniei formam assumit. Itaque præter custodis utriusque præfati alterationes: singulis partibus inuritur non rara impressio, qua cujusque membri digestio potenter læditur, aut intro vertitur. Quo casu, voco ejusmodi malam impressionem, membri tortorem, digestionis impeditorem, atque alimenti ultimi depravatorem. Circa quem nempe totus scopus atque cardo medendi versari debet. Custos ergo laryngis, tam superius lacessitur injuriis aeris: quam infrà, atque domestica indispositione proprii Pulmonis. Hæc de massa, dicata Custodibus, deque massa, irrorata pro ultimo artuum alimento, sic sunto. In quibus quicquid defectu integritatis est

vitiatum: id quoque multarum crescit in infirmitatum occasiones. Et quò deterior massa sive materia immediata ex qua, alluerit, eò quoque est potentior morborum indè natorum stimulus. Et per consequens, abstinentia, & satietas multi cibi enchymi, fœcunda sunt, tam ad sanandum, quàm infirmandum media. Non ergò ruit præceps è capite omnis Latex, qui etiam specie muci, albuminis, saniei, puris, meliceriſque nobis imponit. Nam digestionum aliarumque impressionum errore, contingunt peccata ac vitia in membris diversis faciebus obvia. Quod sanè diligenter ac stylo chalybeato notandum, ubi infirmitatum intenduntur sa-
74. nationes, atque medelæ. Confirmatur hinc error Cauteriorum. Fontanellæ enim alicubi juvant, non sanè, quod descendentem Catarrhi materiam evacuent, aliò divertant, diducant, aut trahant: sed quatenus totalem massam minuunt tam Laticis, quàm cruoris alimentarii. Nequicquam interim fontanellæ, de errore membrorum, morboque ibidem characterizato, detrahunt, aut cogitant. Quia destructorem domesticum, sive morbosam indispositionem, non sunt tollendo, aut moderando. Ac proinde nec decidunt Catarrhi deorsum: sed dumtaxat creantur defectus, à destructore, in parte qua hic habitat, suumve habet objectum, ac regi-
75. men. Considerantur hoc passu, ptisanæ, zarzæ, Chinæ ac similium, quæ præterquam elementalem, potum exhibent, longè alienum à vera nutritione, ciboque enchymo substantiali, atque spermatico. Ideóque non possunt non detrahere de massa imbibitionis. Hęc namq; est siccitas, quam Medentes intendunt adducere præfato potu & decoctis. Non quatenus humores descendentes, aut pituitam exsiccent (madida namque apud philosophos, non siccant humores) sed in quantum, massam nutritivam cruoris imminuunt, quam plurimo aliundè ingesto cibo enchymo, rursus restaurant, adeóque se reddunt ludicros, per subsequentum plerumq; effectum. Possent nimirum parcimonia ciborum plus efficere, quam omni pellis laceratione, aut truculenta ignium ambustione, vel lignorum, radicumque barbararum potu. Hæc igitur quæ dixi, succenturiantur tractatibus de latice, de Cauteriis, de Custode errante, ac de Catarrhis. Interim 76.
demiror impense, quod dulcibus, & eclegmatis illinctuque putarint pulmoni subvenire, hæseruntque circa pulmonem vulpis, quam indefesse currentem scirent, & tussilagine cocta, macerata, bibita, ac variis modis lambendo illincta sanationes instituerent, per media scilicet ad locum affectum nec immediate admissa: & mediatè, sui pristino valore orbata. Nunquam autem cogitarint Scholæ, quod si æger quotidie remedia ipsemet sibi contuderit obtusis sibi naribus, poterit quædam remedia ad ipsum Pulmonem attrahere, inspirando scilicet minutulum contusorum pulverem. Hacque methodo sibi queat ad locum affectum immediatè sibi applicare suos balsamos; At frustra: ergò adhuc frustranea amplius eclegmata, ad pulmonem non delata. Itemque neglexerunt 77.
proficuum hactenus modum, per quem immediatè fumum sulfuris connectant potui, qui fumus deinceps unà cum potu se paulatim explicat in omnes venas: non quidem specie alimenti, sed solius condimenti: non secus atque idem fumus cadum vini à corruptione liberat, & præservat. Nil enim cogitatum hactenus, quo pacto, & viarum socio, remedium, quod alioqui per se non penitissimè intrò admittitur, penetrare faciant. Et quanquam per syrupos & eclegmata cernerent in millibus nequicquam profeciſſe, nisi suæ crumenæ: attamen absque ulteriore disquisitione, eâdem lutosa orbita semper hactenus perstitere.

LATEX

LATEX HUMOR NEGLECTUS.

1. *Dispositio docendorum.* 2. *Quid intelligatur sub Latice.* 3. *Nomenclaturæ ratio.* 4. *Effectus introductorum quatuor humorum.* 5. *Distinctio lotii & sudoris à Latice.* 6. *Errores hinc orti.* 7. *Quid Scholas deceperit.* 8. *Implicat contradictionem.* 9. *Laticis nesciti absurditates.* 10. *Serum cruoris, quod sic vocant, differre ab urina.* 11. *Insipiditas & qualitatum indifferentia in Latice, propter usuum suorum amplitudinem & libertatem.* 12. *Primus Laticis scopus.* 13. *Alter.* 14. *Tertius.* 15. *Sudor est è materia Laticis.* 16. *Quomodo sudor promanet.* 17. *Sudor morientium quorsum conferat.* 18. *Probatur Sudoris exitus in forma aquæ salsæ.* 19. *Quartus scopus.* 20. *Quintus.* 21. *Excusatur Latex.* 22. *Scholarum abusus.* 23. *Partus insciticæ Laticis.* 24. *Scholæ si non soporatæ, potuissent suum errorem agnovisse per numeros, & pondus.* 25. *Semper Angina delusit Catarrhos.* 26. *Concluditur Laticis necessitas, etsi neglecta.* 27. *Sitis quid prodat.* 28. *Quid in febri nunciant siccitas, fissura, & conspurcatio linguæ.* 29. *Itinera & clientelæ Laticis.* 30. *Magnes Laticis.* 31. *Errantis Laticis aliquot incommoda.* 32. *Error Scholarum circa Laticem, quæ pepererit.* 33. *Effectus aliquot errantis Laticis.* 34. *Cur Latex facilè auscultet peregrino fermento.* 35. *Author transit idiotismum Paracelsi de Latice.* 36. *Sitis in Hydrope unde.* 37. *Sudor potius vocatur, quàm sua feratur sponte.* 38. *Balnea & cauteria nesciuntur quorsum applicentur.* 39. *Catarrhi origo, ex insciti Laticis.* 40. *Error Scholarum de usu Glandularum.* 41. *Quorsum tam multiplex glandula in nobis.* 42. *Unde Anginæ tam facilis muccago, & saliva.* 43. *Morborum curatio hactenus conjecturalis, palliativa, & vadà tentans.* 44. *Author Medentes hortatur.* 45. *Siccatio Chinæ ex insciti Laticis prorupit.* 46. *Applicatio præcedentis digressionis.*

1. DE Latice humore unico, & hactenus neglecto, dicturo probanda est primum quæstio, An sit, sive quod sit: dein ejus usus, atque necessitates, sive fines ac scopi, quibus inservit. Ante hæc tamen omnia, juvat obiter explicuisse, quid illo insolito nomine significatum
2. velim. Enimvero præter unicum liquorem alimentarium apertè & palàm cognitum, quem cruorem vocant, innatat ei liquor quidam aquosus, nedum salivæ, lacrymis, sudori, tenui mucco, œdemati etiam aliis morbis materialiter substratus: sed & variis usibus illustris. Meminerunt Scholæ quidem illius, sub nomine seri sanguinis, illumque tam urinæ, quàm sudori communem fecere: At sane ostendam, eundem procul materia, & usibus diversum: ac per consequens non inter excrementa, sed utiles succos referendum. Laticem enim voco, non autem 3.
humorem, ut tollatur abusus nominum, postquam sat per librum expressum demonstraverim, nunquam in humana natura exstitisse quaternarium humorum, quos Scholæ per repetitas commentariorum centurias dilatarunt, adeoque humores, ceu actores, in omnium morborum tragœdias introduxerunt. Qui liber intitulatur Scholarum Humoristarum passiva deceptio: ad distinctionem activæ, ne scilicet in pertinacia resipiscentiæ malitiam accusasse videar. Quamobrem præ- 4.
postera cruoris essentiæ ignorantia, totam medendi tabulam obtenebravit. Itaque cruori partem lotii relictam volunt, post sequestratam adhuc urinam, vocantque tam lotium, quàm ejusmodi residuum illius, ipsum sanguinis serum. Illamque indistinctionem indolui seriò, eo quod calamitatis humanæ ærumnosa fotrix esset. Lotium namque, ejusque residuum, 5.
quod per sudores erumpit, uno pariter nomine vocarunt sanguinis serum. Cujus tamen præcipuos scopos præteriere. Etenim mox ab ista sua hypothesi deflectunt, dum quicquid extravenato cruori supernatat, non amplius serum; at bilem, choleram, sive fel, unumque ex quatuor cruoris partibus constitutivis nominant: rem scilicet fictam, amaram, acrem, calidissimamque, in nobis nullatenus seri, aut lotii qualitatibus conformem dictitarunt. Verum quid ex Scholarum confu- 6.
sionibus ejusmodi, adeo fundamentalibus, rebusque tanti momenti, conjiciendum

dum sit, prefato libro ex professo, & ad longum, sum dimensus. Ante me enim illas expugnavit, tanquam expilatæ hereditatis reas primis Paracelsus: sed admonitæ, recusarunt sapere velle, etsi titionem perniciei humanæ, ad promtius urendum admovisse hortatæ sint, Atq; inprimis sat demonstravi, non esse utramq; bilem, ut nec pituitam in natura; Nunc porro ostendere decrevi, non sat Scholis esse, ne sciviisse laticem ejusque particularem scopum: sed & penitus erasse in ejusdem constitutione, utpote quæ à propositis laticis terminis procul recedunt, per lactis similitudinem
7. deceptæ. Quoniam serum nunquam à lacte segregatur nisi post sui lactis corruptionem, adeoque cadaver comparant latici. Deniq; serum, quod non nisi à lactis caseatione fit, & apparet, erat de nativa lactis constitutione: non item urina aut sudor, sunt de materia sanguinis. Ergo saltem in eo fatentur, si quod in cruore extravenato natat, est serum ejusdemque speciei cum corpore seroso urinæ: ergò jam serum à bile formaliter distat. Nam quod à re permanente abesse potest, non est de ejus indole
8. essentiali. Adeoq; planè implicant, esse de interna sanguinis constitutione, & quidditate: itemque non esse de intrinseca constitutione sanguinis. Ergò absque absurditate, laticem in cruore fluctu autem vivo, non posse jure vocari serum cruoris, multoq; minus bilē felleam, partemq; igneam ejus. Mandarunt itaque Scholæ, partem
9. cruoris quam serum vocant, sive urinam, potius separatricis incuria, quam essentiæ inexcusabilis necessitatis ergo remansisse in cruore. Quippe non rarus cruor extravenatus cernitur absq; sero. Ideoq; nec serum, cruore relictum tradunt, quam ob faciliorem transitum trans exiguas venarum hepatis fibras, dilutiorem nempè cruori consistentiam dando. Ideoque dicunt; Superatis exilibus istis arundinibus, statim natura meditata est seri separationem, illudque deferri jussit in ultimam Lotii thecam. Relinquendo ejus residuum, cruori consocium, ut facilius quoque penetret trans exiles venularum extremarum tubulos. Qua sanè doctrinâ, merè excrementitia, polluunt digestionū puritatem: utpote principales Laticis scopos ignorarunt, & pueriles usus sero cruoris finxerunt. Ego autem pro basi indubia, fassus sum semper, naturæ Parentem non posse frustrari conceptis finibus, nec quicquam lotii, ordinario naturæ errore, cruori reliquisse permistum. Denique, quod quicquid liquidi in substantia sanguinis est: id ipsum non esse de constitutione sanguinis, nec ejus excrementum: sed esse Laticem, suis utilē finibus. Nec enim est Latex pars urinæ, ut nec pars sudoris. Nam inprimis sal sudoris distinctus est suis proprietatibus, à sale urinæ. Estque Latex manifesti adhuc salis expers. Idq; non mirum. Quippè urina, jam fermento stercoreo renum, quatenus imbuta, etiam ab eodem est transmutata. Fit enim lotium suis officinis, suisque completur proprietatibus formalibus, ad suas functiones, atque scopos utilis. Differt itaque lotium, nedum à sudore: sed & à seipso quantisper nondum renum fermento, atq; stercoris liquidi intestinorum est particeps. Idque sane nec aliàs, quam stercus coli, à cremore stomachi differt, vel chylus à cruore. Non inest ergo pars urinæ sanguini, nec alimento jam depurato commistum est excrementum actu corruptum, & alterius corruptivum. Nam iste error esset nimis quotidianus, & directus: pro cujus aversione, natura ubique non segniter ita insudavit, quod in nullo passim laboret operosius, quàm ut molesta sibi recrementa proscribat ocissimè. Siquidem excrementa cuncta, & singula, jam sunt fermenti stercorei impressione à seipsis prioribus alienata; ideoq; non possent non eadem dote ulterius tabefacere, optima queq; sibi admista. Profecto Latex 11.
in cruore oberrat permistus, non quidem ut pars cruoris, aut residuū lotii excrementum: sed ad varios scopus utilis: Ideoq; & Laticem vocavi, sive humorem peculiarem

rem à cruore distinctum. Est nimirum in se pene insipidus, & pro primo scopo, contemperat cruoris aciditatem, ut eandem
12. arceat. Potissimum namque post labores, æstus, sudores, balnea, &c. nam in tanta perspirabilitate cruor valde condensaretur, nisi haberet aqueam partem admixtam
13. pro sudore. Alter laticis scopus fuit, scilicet dum in omni crudiore Chylo, cremore, & cruore, sit aliquod excrementum, & cruor sub digerendo salè excrementitium reservet, etiam dum in purum alimentum convertitur: fuit ipsi proin latex opportunus socius, qui in se reciperet hunc salem,
14. eumque everreret. Tertius laticis accessit scopus, ut materialiter causet, ne ullum densioris compaginis residuum, in ultima alimoniæ evaporatione remaneat: sed simul per diapnæam explodatur, ratione fermenti arterialis, (ut supra in Blas humano, vel ratione sudoris eluatur. Sudor namque materialiter nil nisi latex est, cui
15. accessit sal superfluus. Quod apparet. Nam à potu aquæ, aut cereviſiæ tenuioris, mox sudor copiosus æstate profluit: non quidem quod halitu tenus, salsus sudoris latex, per corpus feratur, ut subter pellem salem prius induat, simulq; oleosum quid-
16. dam. Sed sudor expellitur, in forma aquæ (ut in sanitate) vel sponte ut aqua profunditur in meticulosis, syncopizantibus, & morientibus. Ubi per impertinens obiter
17. annoto. Quod morientium sudor, non sit tam latex in sui natura, quantum ros alimentarius resolutus, cui mors imperat. Quod patet. Nam statim corporis habitus sidit, prout & in syncope. Habetq; sudor ille mirificas vires mortificandi hæmorrhoides, & excrescentias possidet. Porro quod sudor non feratur per calorem, vapo-
18. ris specie, patet. Nam cum vapor centuplo majorem locum occupet quàm aqua: tumeret sudando corpus centuplo magis, quam alioqui proprio est ejus extensio. Non est enim subter pellem locus vacuus, qui vaporem excipiat; ahenum quoq; aquæ fervidæ, nullum intra se vaporem habet: & quem emittit, è superficie tantum exhalat. Non oberrat ergo vapor, sub pelle: sed liquoris sola specie propellitur. Sudor ergo est latex materialiter è culinis par- 16.
tium per quas fertur abradens, vel abluens sordes, ideoq; plerumq; olidus, idq; magis in morbidis, quàm sanis. Adeoq; & in Crisi sæpè terminat morbos, quatenus secum effert sordes pro scopo suo ordinario. Cadaverum dissectiones admiratæ sunt Scholæ: sed sudoris anatomiam nondum per digestiones, fuligines, electiones, ad mistiones, resolutiones, aut expulsores, introspexerunt. Quintus Laticis scopus fuit 20.
magis intimus. Etenim cum oculus liquore opus haberet ut ejus palpebra innocue moveretur, & lingua saliva eguit, ut masticatos cibos madore temperaret: absurdum autem foret, totum cibum è massa cruoris humectari: Idcirco per venas latex delatus est, unde saliva, lacryma, &c. fierent. Nam dum in anginis, & infami Mercurii salivatione, plus justo saliva profluit, alvus seipsa siccior fit. Latex ergo in cruo- 21.
ris massa innoxius vagatur, ad loca opportuna defertur, distributivè facultati promtè auscultans. Qui quidē sicubi salem cerebri (ut in gravedine) secum rapuerit: non est tamen Latex sui natura noxius, nec illi piandum in culpam, quod ipsi insonti, per accidens, importunè associatur. Pariter licet in morbis obsequiosus abundet, œdematosa crura inflet, id forte contingit. Natura namque generali nisu, odiosum sibi hospitem parit, eumq; excrementis sarcinat, quæ abigere optat. Nocte frigidissima linteamen invenio mane tentum & congelatū à nocturno anhelitu, cujus aquæ quadruplum adhuc exhalavit, ad minimum. Estq; anhelitus, æstivis diebus non minus: sed multo magis vapidus. Igitur aliquot unciæ insipidi liquoris è solo pulmone efflantur. Sed non est illa aqua, excrementum pulmonis, ut neque cruoris resoluti materia. Quapropter è latice petitur, sive mittatur à potestate distributiva Archei, sive demum pulmo eundem ad se alliciat. Saltem continuò suppeditatur, quodque alibi præbent glandulæ ministerium:

hoc idem præstat pulmonis parenchyma. Adeoq; laticis velut scopus est, quod suo madore compescat, ne pulmo dehiscat,
22. siccitate attracti aeris. Abusus est etiam docere, Laticem initio Corizzæ esse crudum & incoctum, illumq; dierum numero, per calorem inspissari sub fine digestæ maturitatis. Nam semel expulsus, coqui non exspectat, ut neq; sui coagulationem, ut concrescat. Nec latex ab initio Corizzæ, sui inspissationem, in vacuo cranio
23. unquam potuit exspectasse. Ergo laticis ignorantia multa medendo, somnia in catarrhis, & œdematibus, suscitavit. Turgidis nimirum serò cruribus, fossulam prementis digiti retinentibus, & manè evanescentibus, pituita est putata, nocturna digestione in cruorem versa. Inscitia ergo obsequiosi laticis, fabulas putati rheumatismi peperit.
24. Verùm si semel secum in computum descendissent, vidissent nempè serò, crus utrumque 4 fortassis librarum pondere œdematis gravatum. Quod si fuisset (ut ajunt) crudior sanguis, pituitosus: cum non sint crura cloacæ pituitæ, à Scholis cognitæ: neque ideò ratio, cur pituita potius in crura decumberet, quam alius ex tribus residuis humoribus, vel quam pituita illa in ventrem, femora, lumbos, &c. decideret. Profectò proportionis justa dispensatio exposceret quotidie 40 fortassis libras, in cruoris non maturi dispendium, in totum consumi. Sæpè pelves, atque matulæ, unicâ nocte salivis replentur, & stragula cum induviis, madore stillant: quæ nisi è latice petantur, & non è massa vividi cruoris, corruunt quæcunque de cibis, digestionibus & sanguificatione sunt credita. Ipsa nempè Arithmetica, & ponderis statera, medicastros deludunt, in suis pituitæ figmentis. Sed quis nasutus credet unquam, salivam, lacrymas, sudores, præterque lotium copiosum, ex ipsa sanguinis hereditate peti, absque vitæ instantaneo detrimento? præsertim quod idem chronicos terminos usque perseveret? fingamus enim paryam cœnam, stomachum, ac Pylorum, benè munere suo functos, salivationem autem 25.
copiosam in anguina feroci, exquisitisque amygdalorum gutturis inflammationibus. Certè ista spissior continuaque mucago non è cerebro defluit, faucium jam obstructo meatu, multoque minus è stomacho vacuo ascendit, & sub faucium obstipatione: Itaque linguæ & faucibus opificium ordinarium salivæ esto, cujus materia è latice petitur, quem juxta sui fermenti varietatē diversis larvis commutat. Sunt nempe salivæ aqueæ, muccidæ, salsæ, acidæ, amaræ, tenaceſque, fili instar.
Fuit igitur necessaria quotidiana laticis 26.
copia in venis, promtaque ejus obedientia ad vocationem Archei: Nam etsi nutriendo latex sit ineptus, suis tamen usibus accommodus est. Poterant nempe cibi in succum redigi (quod mures & cicadæ docent) citra potum, nisi & latice ad majora obsequia opus fuisset. Est ergo sitis, præco 27.
deficientis Laticis, non autem cruoris egestas (ut alioqui mandant Scholæ) febrientium quoque sitis, à sumto potu perseverans, laticem alieno contagio ineptum ad sua munia factum, denunciat. Siqui- 28.
dem quoties amaror, salsedo, nidorvè salivam inficit, stomachus apepsia fatigatur, & lingua (indolens alioquin, & nil mali in se habens) ariditate finditur: significatur latex non transire ad venas, debito instructus viatico: quia in ipso stomachi hospitio, ejusve viciniis, ineptus evasit, pro suo munere. Non est ergo linguæ ariditas, crustataque ejus sordes, in febribus, effectus, sive indicium exhalationis, è stomacho (etiam potum non coquente) sursum delatæ: sed est defectus laticis deturpati, vel egestate penuriosi.
Non satis est laticem ejusq; usus aliquot, 29.
& officia dixisse, per necessitatum distributionem: Juvat & sua detegere itinera, & exorbitationes commemorasse. Lex enim & necessitas usuum totidem quoq; peccata invexere, si non quoque utrimq; bina. Cum enim latex non sit de substantia

tia cruoris; sed liquor fatuus, innocuus, concurrensq; viarum socius. Ideo namq; unà cum cruore, per venas fertur: Non tamen est serum cruoris, nec bilis, nec urina: sed post lotii separationem, suam latex recipit determinationem, simul atque intra venarum lares assumtus est. Ac quodammodo extra catalogum excrementi adscribitur, dum tam facile vocanti, aut mandanti obtemperat Archeo. Desunt enim latici sal, tinctura lotii, & bilis fictus amaror. Renes namque emulgent salsum lotium, quod jam vel in Mesenterio salem sibi adscivit. Alioqui si quis tenuem & pernoctatam cerevisiam jejunus potet (ut Anglorum est mos) mirum quam subitò, sepe & affatim mejat. Id est, per stomachum, Mesenterium & jecur
30. transvolet. Habet quoque carnosa pellis, sive membrana, proprietatem attrahendi Laticem, ut se, subjectamq; intra se supellectilem, eluat: multus idcirco sudor confestim sitim propagat. Hinc q; etiam vulnera, synoniæ, sive aquæ glarealis, incredibilem sæpe copiam effundunt, quasi Latex aptaret eluere conceptam in dolente, maléque curato vulnere, noxam. Corporis nimirum extima vestis, sua proprietate, sponteque, sudorem laticemq; allicit: ut cum loturæ instar esse debeat, calcar vocationis suæ à pelle recipiat. Cujus tractionis lenocinio, ipsa pellis facilè axungia repletur. Cum ergo Latex pluribus
31. destinetur usibus, & officiis, sequitur etiam eundem exorbitantem, totidem & plurium adhuc morborum causam fieri occasionalem. Salsuginem, nempe acredinem, ac putridi commistiones ab internarum partium sordibus infectos, suscipit, multasq; ideo ulcerum & exiturarum diversitates tolerat. Prout & in pelle suas
32. atq; varias prurigines excitat. Errantitaque Scholæ insciti a laticis, quæ hos defectus in jecur insons referunt, ejusque intemperiem incusant, suisque stoliditatis pharmacis insons hepar lædunt. Nec advertunt, quod unica ovis totum gregem scabie infectet, absque jecoris labe ulla. Quodque absterssisse manum linteo, quo scabiosus est usus, scabiem propaget, citra jecoris contagium aut defectum ullum. Quapropter ista Scholarum insciti a, cruorem & hepar ut rea caloris agitant, imò & innocuum cruorem, ideo cum vitæ occurratione prodigialiter, ac repetitim, sed frustrato eventu effundunt. Sin vero La- 33.
tex intus aliquid ponticum, acidula salsedinis myria infectum, reperit, vel cum occulto virulenti fermenti contagio obpignoratum: Jam ulcera cacoëthica varia emergunt, ac cauteria ad divertendos catarrhos, falsò invenit. Synonia autem tam largo imbre pluit sæpe, quod si cruor vel humor alimentarius, sive spermaticus ros, eandem causarent, paucis certè horis homo cruoris penuriosus intercideret necessariò. Adeoque stupore abundantiæ illius neglecto, quia Laticem nescivere, aliò suas nenias falsaque auxilia deportarunt. Saniem ergo vel ichor ulceris nescivit Galenus, an ad pituitam, vel ad bilem referret. Non mirum est autem, laticem in alienam imperii sobolem transsumtum, varias ulcerum excitare catervas: dum 34.
cruor diversis serpentum ictibus, morborumque transplantationibus lacessitus, in tam numerosam varietatem exorbitet. Relinquo autem Paracelso suos fontes 35.
salinos microcosmicos, suæque indulgeo libertati lubens, etsi laticem ignoret cum Scholis. Latex itaq; facile alienam intus qualitatem combibit. Hinc in hydrope, multa sitis, etiam à potu frequenti. Non enim liquoris penuria, sed salsuginis confectione, sitis fit. Mali quoq; sudores sun- 36.
to, si particulares. Nam quod membra singulariter Laticem in auxilium vocent, à malo est. Duo ergo præcipuè hic adhuc spectantur, quod Latex non tam sua feratur sponte, quam vocatus à superficie, cui destinatus alioqui opitulandæ: tum etiam quod illarum partium sudores earundem defectum testentur. Quapropter injecta 37.
stra gula sudorem promovent, quia exter-

nè adhibita opera vocatur. Atque ideò non rarò fruſtra propinantur ſudorifera, & tegmina multiplicantur : quia tractrix Laticis foris languet. Quod ſi latex abundet, nec à pelle alliciatur, quia aliena labe eſt inquinatus, ad partes decumbit, & indolentes tumores excitat, ſi non et-
38. iam qualitate ſit moleſtus. In quibus tam balnea quam cauteria ſubindè opem dedere : non quod tam cauſam effectricem, quam productum, id eſt, Laticem minuant. Adeoque remedium palliativum & ad poſterius applicatum eſt. Denique tota mali ſcaturigo hujus, in inſons caput humanum, in Catarrhos depluos è capite
39. relegata fuit. Cujus cauſam ſi erraverint, conſequenter debuere & in remediis aberraſſe. Memini namq; incipientem pleuritidem, copioſo ſudore mox deſiiſſe. Quale eſt diaphoreticum, è floribus papaveris erratici, Stercore caballi, ſucco bellidis, ac ſimilum adjutorio prolectus ſu-
40. dor. Poſtremo etiam notavi glandulas inſignes, ſubter axillam, in inguine, & pone aures ; Itemque in ductu urinæ prope veſicam, ac circa duodenum inteſtinum, & innumeros pene alias, ad cujuslibet venæ biſurcationem ſuppoſitas. Quarum unicum uſum, Scholæ jubent eſſe : ne vaſa ſcilicet laceratione ſint obnoxia. At ſane in nominato uſu error manifeſtus adeſt. Nam fruſtrà, poſt aures, glandulæ inſignes eſſent : ubi nullus eſt timor laceratione, ut neque intus : quin etiam ipſa carnoſa membrana non diſtenditur, adeoque non potuere niſi fruſtra, evanido uſu atque fine, glandulæ ibidem apponi. Id eſt, erravit naturæ Arbiter in uſu glandularum : vel errant Scholæ. Cum nuſquam præfatis locis, quibus glandulæ ſitæ ſunt, vaſa ab invicem abſcedere poſſint. Meliuſque ac commodius rapturam vaſis tenue ligamentum, quam lacerabilis teneraque glandula præſervaſſet. Ego ubique animadverto perpetuam Scholarum in-
41. dagandæ veritatis incuriam. Non enim animadvertunt, glandulas præfatas non eſſe niſi ad emunctionem laticis è venis, ut ſudores in habitum corporis diſpergant. Quod in lingua oculariter eſt manifeſtum. Ubi glandulæ ſalivam efficiunt, at- 42.
que ideò Laticem alliciunt. Subter axillas, & in inguine verò ſudores proferunt. Non autem lacerationi vaſorum prævident. Prius nempe, officium eſt quotidianum. Alterum verò, non niſi inſolens, rarum, atque potius ridiculum. Reſtagnans nempe Latex, venas gravat, oppreſſione, eodemque ſi liberentur, Archeus velut reſpirans, novas ſibi vires inſperato reſumit. Itaque Laticis ignorantia, cauteria invenit, & ſuſtinuit ; Catarrhos finxit, atque inconcinna remedia ſive præſidia univerſalia ſomniari fecit. Nil enim ſolidi, adverſus morbos penſitatum. Utpote oſtendam ſuo loco, morborum initia adhuc hodie incognita latere : ideoque & 43.
remedia eſſe vana tentamina, nec certi quicquam continentia, niſi ſpecifica proprietate certis morbis dotata ſint. Alioquin incertitudo conjecturalis, ſibi ſubterfugia parabit, medenteſque credulitas ægrorum munivit. Quod diem remedium, etſi morbo diceretur appropriatum, non quemlibet juvet. Imo nec purgantia, tametſi indubie alvum ſolverent, ſolari ægros propter diverſitatem complexionum humorumque fictorum pertinacium. Supponunt enim talem videlicet ex humoribus, peccare, ſpectantque poſtmodum per ſolutiva eductum : attamen cernunt nil de morbi feritate remiſſum. Ergo cum deberent ignorantiam in humoribus & purgantibus fundatam, agnoſcere, reflectunt ſeſe ad varietatem complexionum, & intemperierum incertam ignotamque differentias. Quæ ſanè ſi æquo ſpectentur animo, non alio terminabuntur fine, quam in plenam principiorum medendi hactenus cognitionem, inſcitiam, & everſionem. Quapropter meden- 44.
tes adhortor, & exoro ſuppliciter, tempeſtivè addiſcant Medicinæ inaudita exordia, themata, & axiomata inſueta. Quapropter

propter hoc loco parum divagari opportunum censui. Etenim ut Atrophiam vidi occasionaliter è latice sustentatam. Ita & pinguedo, sive obesitas me spectante, unico bimestri, per potum diureticum, loco
45. cerevisiæ summum abacta est. Pharmaca autem peregrina chinę, zarzę, Guajaci, &c. quod laticem per sudores profunderent, ficto mentitoque titulo, exsiccantium nomen acquisivere. Enimvero jam antè demonstravi omne corpus visibile, quodque elementorum mistura conflatum creditur, fieri materialiter ex solo aquæ elemento, quod primordialiter in rebus constitutis cunctis, se habet per modum Laticis, quodque & hic supposuisse, tanquam semel sat probatum, sat est. Dein axioma Philosophiæ habet. Quod corpora non mutentur in invicem, nisi prius reducta sint in primam sui & sequacem materiam. Id enim quantumvis applicari velint metallicis transmutationibus: attamen ex sublunaribus quorumvis notatis transmutationibus, est desumtum. Non tamen, quod velint corpora, in primam materiam Aristotelis, imo nec etiam in primam elementorum separationem, esse reducenda (nec enim cibus in sua elementa putant remeare debere, ut inde cruor fiat) sed volunt corpus transmutandum in proximam sui materiam, seu prioris vitæ subjectum retrocedere debere, antequam de transmutationis acquirendæ termino, spem fixerit. Quorsum, certum esto. Cibos atque potum in stomacho assumere naturam Chyli, cum retentione qualitatum vitæ mediæ ciborum. Destrui quidem pristinam ciborum materiam, & approximari ad materiam Latici, sive elemento aquæ viciniorem: satagente nimirum ad hoc fermento specifico stomachi, non secus atque fermentum hepatis chylum in cruorem transmutat, cujusque comes ac socius, non item pars, est latex. Fermentorum autem in natura adeo discrepantia atque singularia dona existunt. Ut quædam viventia ex sola aqua sibi faciant cruorem carnem, &c. imo & oleosam axungiam. In Sulmonis namque stomacho, nunquam repertum edulum ajunt piscatores. Sunt prætetea animalcula aquatica in aquis salsis, quibus vix aliquid innascitur, quæ semen quoddam potatæ à se aquæ communicant, undè sibi suum corpusculum augent, & sustentant. Adeò ut aliis piscibus hujusmodi animalcula edentibus detur, ingeneratum aquis semen, ad vitam transgressum, & ad vitam mediam participatam deductum. Animalcula autem, quæ ex sola aqua, immediatè sibi cruorem, totamque sui supellectilem patrant, exemplum habent in omni propemodum vegetabili: præsertim in saxosis, arenosisque montibus, procul ab hominum stercoratione semotis (in quibus forte 60 species resinificarum arborum notantur, ex sola aqua pluvia, niveque, sive leffas saxosi odoris, ex pleno nutriuntur, & adolescunt in summam altitudinem arbores adeò pingues, quod suffocarentur, nisi eandem effuderint circumcirca. Fermentum stomachi in homine facilius cibos in chylum, quam illorum pinguedines transmutat, eo quod pinguedo remotior sit à Latice, sive prima materia, quam sit cibus. Quæ digestio 46.
transmutationis, in succos aquosos, eo huc adducta est, quò constet, Laticem, facile concepto in nobis peregrino semine, membrorumque fermento, transmutari in alienam prolem. Adeoque è Latice, omnium proxime transplantari in mucum excrementosum, jam supra ostendi, ubi memini, à potu æstivo affatim sumto, sputum (quod arida sub siti deficiebat) statim post screari mucilaginosum. Hæc est nova Laticis historia, ad tractatum de Catarrhis referenda, eò quod illius ignorantia, Catarrhis conceptis, singularem confirmationem dederit, ut & concipiendis dedit temeritates.

CAUTERIUM.

1. *Cauterium nil nisi vulnus permanens.* 2. *Cauterii igne facti nulla prærogativa.* 3. *Nomen fontanellæ, impostorium.* 4. *Quæ Deus integra vidit bona, à Scholis laudantur lacera.* 5. *Pollicita Cauterii, puerilia.* 6. *Catarrhi negatio, negat Cauterii usum.* 7. *Ridicula tutandis Cauteriis necessaria.* 8. *Thesis Scholarum ostenditur absurda, & impossibilis.* 9. *Quid purgetur per Cauteria.* 10. *Conclusiones nomen contra Cauteriorum statuta.* 11. *Stulta in Cauterio desideria.* 12. *Cauteria quibus noceant.* 13. *Scholarum indistinctio.* 14. *Scopus sive finis Cauterii cessat.* 15. *Mundum per cauteria circumvenere.* 16. *Cauterio non esse comunionem cum Cerebro.* 17. *Absurda, ad doctrinam de Cauteriis consequentia.* 18. *Unicus Scholarum asylus.* 19. *Responsiones.* 20. *Adiguntur Cauteria in scopulos.* 21. *Quid respondeant Scholæ in difficultatibus positæ.* 22. *Multiplicatio, electioque Cauterii, quo ausu surrexerit.* 23. *Histrionicæ aliquot Scholarum nugæ.* 24. *Podagra Medentum ludibrium.* 25. *Stulta Cauteria.* 26. *Frustranea in suis desperatis.* 27. *Nondum à Scholis statutum, quibus casibus juvent Cauteria.* 28. *Casus in quo Cauterium prodest.* 29. *Crudele atque putidum Cauterii remedium, ut antevertatur.* 30. *Cauterium Medico indignum.*

CAtarrhi invenerunt Cauteria. Illis ergò de medio sublatis, horum tractatus videretur fruſtraneus, nisi initiandis hæc scriberem, diffidens eruditis quicquam profutura mea studia.

1. Quare Cauterii fines, & effectum declarare statui: Cauteria itaque inprimis fiunt igne, ferro candenti, corrosivo causticо, imò ipsa novacula, vel forcipe, aliquid abscindendo. Sat: modo carnosa membrana pertundantur vulnere. Alii vero præferunt vulnus igne, vel causticо paratum illi, quod scindendo patuit. Eo quod actuali calore, & siccitate, fluxum
2. humorum melius præpediri, putent. Quasi unico momento, ignis ureret aliquid, præter ipsam escharam, aliudve exsiccaret, quod postmodum fluiturum ad vulnus fingunt. Utrobique scilicet in Scholis, magni fiunt somnia. Quippè fontanella, (sic enim vulnus cauterizatum vocant, ut quasi per fontem morbos exhauriri vulgus credat) nil juvat, priusquam demta sit eschara, ablatoque prius caloris & siccitatis vestigio. Eo quod Cauterii institutio pro objecto habet excretionem, quæ non ante escharæ decidentiam incipit: minusque semper exhalare possit trans escharam, quam alioqui sanam per pellem. Perinde ergo posteriores censuerunt, quomodocunque fontanella facta fuerit, modo continuum diviserint, & divisum custodiverint. Quod 4.
enim Deus fecit integrum, ut esset optimum, Scholis videtur melius fore, si vulneratum servetur. Vulnerari ergo sæpe, vulneraque aperta custodivisse, ad Scholarum sanitatem confert. Mirum sane, quod vulnerari, non transtulerint ad præcepta tuendæ sanitatis, pro-ut nimirum Cauteria, sive vulnera constantia, eo sunt relata. Inter vulnerari autem, aut uri, tantum intercedit sanguinis emissio: quæ illo titulo præminere in Scholis deberet, nisi phlebotomiæ fraus se manifestaret. Præsumunt nempe, atque decernunt, 5.
Cauterium esse novum emunctorium, per quod Medentes queunt naturam pro lubitu coercere, ad se exonerandum; non quidem qua fingunt aliàs per Catarrhos defluere, seque exonerare, aut quaquaversus: sed dumtaxat per factum foramen. Id est, citant Catarrhos, ut personaliter compareant in loco, ad lubitum Medentis. Lepidè sanè, si æque verè. Attamen hæc prodigia intantum profecere, ut pueris etiam ante trimatum jam Cauteria fiant. ¶ Ast ego, inprimis semper in Cauterio intuitus sum inplicitam blasphemiam, qua Creatorem insufficientiæ in condendis emunctoriis palàm accusant. Etenim supra mille fontanellas incarnari jussi, cujus hactenus, quod sciam, neminem pœnituit. Denique consideravi, puerilem Medentum præsumtionem, quod naturam suis illorum jussibus auscultaturam sibi seriò persuadeant:

etiam

etiam suppositò defluxu & procubitu humorum, quem jubent, longè absurdissi-
6. mum. Ad fundamentum autem meum sat sit, Quod nempe nulla sit missio, aut spontanea defluxio Catarrhi. Quo negativo subsistente, vanum fit fundamentum Cauteriorum. Docent namque Scholæ, per fontanellas elici malos, imo exitiales humores, qui alioquin aliò vel mit-
7. terentur, vel sponte defluerent. Belle sane, quod natura laxo freno exspectet arbitrium Medentis, & apertionem Cutis, ut isthac sarcinam deponat, quam alias in nobilius membrum declinaret. Quasi mittens natura minaretur, nisi carnosam membranam, ubi vobis visum fuerit, mihi vulnere apertam sustinueritis, ut per revulsionem me à furore placaveritis, & à conceptu dimissionis avertatis, væ vobis: Nam quod aliàs subter cutim expurgarem, ad nobile membrum, in vindictam retrotraham. Sed sodes, quo centro, quave fontis scaturigine, malus ille humor paratur? An in jecore, humo-
8. rum quatuor (ut volunt) officina? At sanè difficilis, longa, & salebrosa via, ut malus iste humor à jecore per venam cavam, adeoque per cor, ad extremam brachii, cruris, vel cervicis pellem deferatur, cruorem non incontaminans, sed ipse malus humor sincerus. Crudele sanè emunctorium, quod trans fontem vitæ malum humorem ducit. Adeoque crudelis Medicus, atque Scholæ crudeliores, quæ noxium humorem per Cor deferri jubent. Quod si verò adhuc hodiè ignotus malus humor fontem habeat Cerebrum: Ubi quæso? An quavis capitis sentina malus ille humor nascitur? An in sinibus? vel in pelvi? non quidem inprimis in uteribus cerebri sine præsentaneo necis metu, quotidiana maligni humoris illius fiet collectio, & nidus. Sin vero in pelvi fiat malus, qui anteà bonus fuerat. Jam per nares, atque palatum, sponte solita defluet, nec egebit Cauterio. Aut quis ille Corruptor, qui aliqua capitis parte, humorem anteà bonum studio vitiet, ut jam inde deferat malignum, ad partem aliquam intercutaneam, quam Medicus feriri jussit? Quam obediens enim ille, qui malus humor (mortuum nimirum jam excrementum) se aliò torqueri & mitti patietur, qui aliàs, non amplius sollicitus de vitæ œconomia, solo sui pondere, situum legi paret! Quod autem malus humor, per cauterium emungendus, non sit vapor à stomacho in caput, per cerebrum, menynges, & cranium translatus, collectusque, & indè dimissus inter musculos externos & cutim: id antè de Catarrhis peremtoriè explosum est. Denique iis concessis, etiam careret essentia, & etymo humoris, per consequens etiam mali humoris, pituitæ scilicet unius è quatuor. Nam quicquid semel vapore tenus à stomacho elevatum esset, & in guttas concreviisset, nec spissum est, nec tenax, nec unius amplius de quatuor humoribus factis in hepate: sed esset liquor posthumus stillatitius. Quapropter si humor malus, cauterii causa finalis, non generetur in hepate, cerebro, aut stomacho; quæ tandem erit officina malorum humorum pro catarrhis? quævè pars mittens, & excelsa, unde ad Cauterium declivius ferantur? Etenim in tanta nugarum angustia 9.
coguntur Scholæ fateri, non malum aliquem humorem dimitti ad foramen cauterii; sed cruorem degenerare in ipso vulnere, labrisque male dispositis. Nam & 10.
hoc vulneribus, quibus deficit balsamus, geniale est cunctis. Profectò si Scholæ Aphorismum examinent, *Dum pus fit, major dolor, labor, & febris, quàm facto pure*: cognoscerent, pus produci materialiter ex sanguine, per laborem facultatum, ac consequenter, in fontanella, iisdem finibus pus optari. Quo stante, labitur thesis, supponens, per cauteria deduci malos humores. 2. Puris in vulnere facti eductionem, non esse è centro corporis. 3. Non esse defluì catarrhi excrementum. 4. Cauteria non purgare malos humores, quæ bonum

cruorem

cruorem in excrementum, cum labore digestivæ facultatis, præparant. 5. Cauteria nequicquam facere ad præcautionem maligni humoris, qui topicè fit in ipsis labris vulneris. 6. Pus & saniem, foramine ulceris, non posse retrocedere, ac labi in partem nobilem, multoque minus, cruorem bonum, unde pus fit. 7. Si cruor sit humor malus, antequam ad fontanellam deveniat; natura destinat ergo de cruoris massa, malum aliquem, ad sauciam dumtaxat partem, ut eam nutriat, vel hoc ipsi est ordinarium, in partibus singulis. Jam tota natura vitio laborat fatuitatis. 8. Stultum esse. Quod multum puris feciſſe: sit bene Cauterium purgasse. Cum istud pus, dicat boni cruoris corruptionem. Adeoque dum homo male valet, fontanella, loco puris, plorat ichor. 9. Si ergo Cauterium, faceret ad malorum humorum evacuationem, oporteret melius se habere hominem, dum ichor fluit, quam dum pus fit. Quod in thesi est falsum. Hinc ergo recte infertur, non selectum malum humorem, aut excrementum pernicioſum, quod alioquin aliò decideret, evacuari per fontanellam: sed totum istud, sive pus sit, sive tenue virus, nil aliud esse, quam merum cruorem alendæ parti cauterizatæ deputatum, ibidemque vitio partis corruptum: adeoque corruptionem sui, metiri bonitatem, & malignitatem digestionis, in loco fontanellæ. Atque proindè dum Archeus totalis, quoquo modo laborat, major quoque infirmitas digestionis est in fontanella, viciniusque pus est putredini. Et hactenus fontanella, propter potentiorem solito digestionis læsionem ichor plorat. Scholarum ergò optatus est, ut de cruore innocuo, pus fiat plurimum & album.

11. Idque vocant benè purgasse, si plurimum cruoris corrumpatur in ultima digestione. Quod si recte consideretur: jam palam fiet, Cauterium non imprimi ad expurgationem maligni humoris, nec exsistere humorem malum: sed dumtaxat ad abundantiam sanguinis diminuendam. Adeoque intuitu solius Plethoræ. Unde 12.
consequens, non convenire adolescentibus, non remaciatis, non morbo aliquo depressis: ut neque ordinatè viventibus, miniméque omnium, abstemiis religiosis. At nondum distinxerunt, An 13.
pus in fontanella sit solius cruoris, sive unius de quatuor fictis; an verò, ex commistione quatuor. Si prius sit verum, tunc pus non esset ex humore malo, sed ex optimo de quatuor humoribus, adeoque frustranea erit fontanella, atque optimum pus, sive effectus fontanellæ, erit pessimum, cum non esset nisi optimi corruptivum. Quod si malint commentari: quod scilicet cruor non sit ante malus, sed fiat malus, dum à tribus sociis secernitur. Saltem tres residui, in ista secretione, erunt cruore adhuc deteriores, & in omnem eventum, non nisi malo fine, fiet fontanella, ut bonum & insontem cruorem corrumperet. Sin verò velint ex quatuor commistis humoribus pus fieri. Ergo Cauterium errat in fine. Cum non 14.
ad expurgandos humores nocuos: sed ad corrumpendum bonos, sibi à natura non errante, in alimentum dietim missos, Cauterium valeat. Denique, non poterit Cauterium censeri institutum, ac Catarrhi præcautionem: vel alias Catarrhi materia non esset vapor, non etiam petuita: sed ipse cruor, quem fontanella in se, corrumpit. Pus namq; non è pituita: sed de solo fit cruore, ut sat in Scholæ edoctum, est. Itaque per essentiam puris, benè indagatam, in materia, & efficiente, cessant fines Cauteriorum, Catarrhorum, & humorum malorum expurgationes. Enimverò, sublato quovis symptomate vulnerum, in Cauteriis, & supposita valetudine, necesse est, quod continui solutio in fontanella pus proferat, idque non defluat aliunde: sed in ipsa sit parte generatum. Archeus quoq;, proportionaliter tantundem quotidie cruoris partibus dispensat, quanto pro sui nutritione opus habent.

Ergo

Ergò pus, est cruor vitiatus in illa parte qua vulnus est, effectusque vitiatæ ibi-
15. dem digestionis. Vitiasse ergo partium integritatem, continuitatem, atque digestionem, cruorem denique in pus convertisse, idipsum est in Scholis reputatum, Catarrhis obviam iviſse: sive à capite (undè omnes Catarrhos originaliter petunt) humorem excrementosum (qui alioquin ad partem nobilem comminatus erat decumbere) per foramen cauterii extraxisse: sive interim capiti, cum parte vulnerata, sit consensus, vel non: perindè enim est, modo cutis saucia detineatur. Sivè humor ille excrementosus, sit cruor, sivè pus fiat, vel sanies, perindè, modò per trita vocabula Catarrhi, præcautionis, derivationis, revulsionis, & fontanellæ, mundo sit circumventum. Contueor enim hornotinum infantulum, jam dentientem, ac pati febrim, spumam oris, atque indesinentem salivam. Ac tandem adesse tormina, & secessus ex viridi flaventibus. Saltem dens ille est capitis pars: quapropter diarrhœa erit Catarrhus capitis. Ast quis est dentis erupturi, vel tumidæ gingivæ consensus cum intestino? quæve potestas ejus gignendi, immittendi Catarrhi, è stomacho infantuli ad caput? atque indè in Ileon? quo jure stillatus è stomacho vapor, fiet æruginosa bilis in capite? fortenè ab vitæ initio jam biles officina migravit ad caput? An cauterium posset (si infans esset tolerando) diarrhœam porraceam in se assugere? pauciſque puris guttulis compensare aliquot librarum bilem porraceam? Cur fabricat Infantuli stomachus Catarrhum, propter dentis dolorem? Cur mittitur in Intestinum, & non ad dentem dolentem? An nondum cernit lector, diarrhœam non esse Catarrhum? Sed indignatum Archeum ubilibet, in Intestino promtum esse, ad transmutandum alimentarium cremorem in excrementa, quæ à Scholis putantur bilis, pituita, &c. Si itaque diarrhœa non sit Catarrhus, possitque Archeus indignatus transmutare quidlibet in infestum liquorem, si modo gingiva affligatur; An non poterit quaqua versus se exonerare per statuta emunctoria? nec præstolari apertam pellem caustico? Ah crudelis hebetudo, ferocire Scholas fecit in mortales sibi agnatos? Neque enim consideraverant, quod in mulieribus, & obesulis, carnosa membrana sit circa ordinaria loca cauterii, mera axungia ad duorum saltem digitorum spissitudinem, quibus tamen personis frequentiora, magisque proficua, persuadentur cauteria. Quare etiam vix in medietate axungiæ fundus fontanellæ erit: Non est ergò via, qua è cerebro, vel inter cranium, & cutim, ruat malus, Catarrhi proscriptus humor fictitius, per medium adipis. Sed quis demum humor ille solitarius, suo qui peccato à parte mittente proscriptus, per axungiæ substantiam, impermistus descendens, in pus degenerat? Si sit exhalatio vaporum è stomacho, cur non erit frequentior junioribus, & calidis stomachis, quam debilibus, senibus & frigidis? Quo pacto aqua ista, è vapore stillatitia, formam puris induet? Quomodo per cerebrum, menynges, & cranium, festinabit invenire factum foramen à cauterio, ut isthac tantum defluat, & purgetur? Cur centies non prius in auras vapor evolat, antequam ad locum cauterio lubenti designatum pertingat? Quomodo aqua scandens à stomacho, jam erit cruor, & puris mater? Quomodo cruor (materia puris, juxta Galenum) erit Catarrhi materia? Quare cruor redigendus in seriem malorum humorum, qui nondum contaminatus, à natura dispensatur ad locum vulneratum? Quare, facto vulnere, cessabit natura damnatam materiam, per & in loca sibi consueta, deturbare? An enim aperta, ad medentis lubitum, cute, fiet dein viarum nescia? An forte laboravit tantum, ut exitum alicubi reperiret? eoque jam facto, deinceps in obsequium vulnerantis veniet? Itaque falsa sunt hæc quatuor

16.

17.

nempè, pus esse materiam Catarrhi; Catarrhum esse materialiter è stomachi vapore; Per fontanellam excerni materiam catarrhosam; haneque in partem nobilem diverti, nisi per foramen revellatur aliò. Unum saltem Scholæ habent asufugium. Nimirum, Quod Cauteria, in morbis chronicis, itemque in pinguioribus, & plethoricis, non raro profuerint. Ergo necesse est, malum saltem humorem, facto vulnere, purgari, corpusq; exonerari. Cui subterfugio, dico. Materiam Catarrhi, essentiam, modum, vias derivationis, & affectum, itemque malum humorem, & fines Cauterii, ficta esse somnia, turpis ignaviæ & ignorantiæ vela. Adeóque eventuum exempla, non sat esse destruendis apicibus veritatis. Quid si Cauteria juverint quandoque: Id saltem non è radice & essentia Catarrhi, in se nulli penitus: ergo si profuerint; fateantur Scholæ, prodesse Cauteria à mediis, & finibus, sibi ignotis: seque conjecturale remedium, incertum, & per accidens, tanto encomio extollere. Etenim admiratæ merito sunt, Cauteria profuisse ab eventu: Si enim aliquis affectus, sponte, vel dierum mox maturitate, cessurus perierit; An proin jus sibi natum autumant, ducentos miserè torquendi frustra, si uni per accidens cauterium non fuerit infaustum? Quid si in adversum, historiæ multorum conferantur, quibus cauteria male cesserunt: confestim ajunt, non sumus empyrici, nec exemplis movemur. Rationales enim sunt Scholæ, nituntur que præterea Veterum authoritatibus. Idque sic alte intonant, quoties rationibus destitutæ, & experientiis victæ, desinunt esse domini expertissimi, nec per contrarias suis experientias, flecti volunt. Ad rationes autem anteriorum confugiunt, quas luridas, ignavas, falsas, & primo vestibulo cespitantes, ostendi. Siquidem cum deprehendissent Scholæ, aliquos forte fortuna sensisse juvamen post cauterium, mox seton, sive funis per cervicis pellem traductus utrimque, creditur Ophthalmiæ, lippitudini, imò ipsis catarrhactis, & vitiatæ digestionis oculorum remedium. Cauterium in opposito crure, creditum est dolori Ischiadico medela. Tentarunt varia Cauteria, fabrique ferrarii longam fecere supellectilem, ustiones etiam Arabicas (stercore nimirum non nisi hircino, frixato in sartagine) in pollice pedum eminus, Ischiadicis, & arthriticis instituerunt. Histrionicas nimirum medendo ubique nugas, & somnia pro veritate venum dedere. Sed admiratæ tandem Scholæ, quod unica Arthritis Catarrhis deputata, riserit cuncta illarum theoremata, & Cauteria. Videlicet falsum ostenderit, quod Podagra defluente fieret Catarrho, quodque Cauterium esset irritum commentum, derivationis & revulsionis pro humore decumbente. Deliria quoque Cauteria in tabe, defectibus pulmonis, capitis, oculorum, renum, Catarrhosis nempe defectibus inanibus, adeoque lanienam, cum impostura magis admiror, quàm vana tentamina æmulor. Sic namque in epilepticis, citra spem sanationis, Patavini, Hetrusci, & Montispessulani, candens ferrum usque ad cranii futuram adigunt, promittuntque fumos epilepticos, è cerebro isthac cessuros, non ut paroxysmi durationem saltem minuerent; verum ut sæpe de cætero suspenderent. Sed hæc ægri tolerant, spe surda valetudinis: at sine exemplo. Nec semel expendunt, somniatos halitus non afficere cerebrum, defectu exitus: sed vice versa, morbi tempestatem causæ concitent, antequam ad comarum cutim pervenire queant. Quapropter luridam & vanam esse Cauterii operam & opem, quæ inchoat à posteriori, sanandis morbis. Nondum enim à Scholis determinatum, quibus affectibus Cauteria conveniant, eò quod raro, & per accidens tantum juvent, adeoque quod impossibile sit, stantibus hypothesibus suis, Cauteria fore proficua, idcirco etiam rationes modos, media atque scopos Cauteriorum, inve-

invenire. Cæterum posthabitis Scholarum decretis, de Catarrho & Cauterio, facilè quoque inveniri potest casus, quo cauteria juvent. Enimverò propter innovationes cruoris necessarias, singulis lunæ stationibus (prout de lunari tributo alibi) videlicet quicquid de veteri cruore supra præcedentis lunæ periodum, abundanti, fuerit residuum; Id totum vel in adipem, vel in excrementum ultimæ digestionis,
28. facessere debere. Quod quia per Cauterium, supra quotidianam Diaphoresin dissipatur, & educitur, idcircò corpora obesa, edacia, plethorica, & sedentaria, juvamen subinde à Cauterio sentiunt, & non alia. Eò quod cruoris massa, versus justum pondus & proportionem requisitam dematur: Cujus abundantia alioquin Archeum, partes, harumque digestiones, & distributiones onerat, &
29. aggravat. Hactenus namque præcavetur mali instantis formido. Totum ergo Cauterii speratum beneficium, situm est in contemperatione abundantiæ cruoris, per hujus quotidianam atque minutulam diminutionem. Crudele aliàs, & putidum Cauterii remedium, quod exercitio, justa parcimonia, vitæque temperamento, anteverti facile potest. Quicquid parcior victus mederi nequit, non speretur per Cauterium levamen adferri. Eadem namque, quæ ad vitæ sanæ & longæ contemplationem faciunt, excusant Cauteria. Palliativa saltem, semper est Cauterii me- 30.
dela, & tantum in aliquibus, hactenus nempe Scholis medicis indigna. Etenim dici solet, nisi continuetur fontanella semel impressa, metus grandioris mali incutitur. Sed mera Scholarum esto ignorantia, quæ Cauterium, in omnem eventum, non ad prius, sive ad causam, atque radicem morbi: sed ad posterius sive productum applicarunt. Quod nusquam fuit mederi ex condigno. Nescitum est ergo à Scholis adhuc, quibus thesibus, & morbis, cura hæc Cauteriorum palliativa valeat. Quia fortè fortuna, ac duce ignorantia, tentarunt omnia, tentantque modo. Sic ut alternatim jubeant, si non heic, non ibi, nec repetitum Cauterium juverit, nec multum puris & saniei effundatur. Consultò claudantur Fontanellæ.

VOLUPE VIVENTIUM MORBUS ANTIQUITUS PUTATUS.

1. *Guttæ falsum hujus morbi nomen.* 2. *Podagra quotidiè increbrescit magis.* 3. *Podagra mox distinguet electos Medicos ab aliis.* 4. *Propria Podagræ.* 5. *Scholarum inconstantia.* 6. *Podagra calida non differt per speciem à frigida.* 7. *Hæreditaria, non saltem est à Catarrho.* 8. *Determinatio sigilli in semine, qualis.* 9. *Characteris, cum semine corporeo diversa sodalitia.* 10. *Catarrhosi nil, in Podagra.* 11. *Cur abusiva Scholarum remedia, & præcautiones.* 12. *Quantisper erunt infaustæ medelæ.* 13. *Podagram non esse in pede, ut neque Chiragram in mani.* 14. *Modus fiendi in Podagra.* 15. *Cur perpetuus Podagræ locus sit, inter ossium contactus.* 16. *Cur Podagra infectet parentum semen.* 17. *Cur procul à Corde incipiat.* 18. *Aciditas Podagræ nondum est in sui semine.* 19. *Quo pacto fermentetur illa aciditas.* 20. *Synonia quid.* 21. *Creta podagrica undè formetur.* 22. *Unde, & quis affluxus, ad loca Podagræ.* 23. *Juvantia & nocentia quos instruant.* 24. *Objecta in sanando.* 25. *Verum Podagræ remedium.* 26. *Repetitio dictorum.* 27. *Nomen guttæ, fecit errorem in suppositio sensationis.* 28. *Podagræ definitio.* 29. *Ortus & progressus ejus.* 30. *Depingitur à prima in vitam ultimam.* 31. *In quo decipiantur ægri.* 32. *Cauteria vana in Arthritide.* 33. *Nil materiale mitti, labi, aut dirigi, in loca Arthritica, quod humorosum sit.* 33. *Vana remedia Scholarum, tam Europæa, quàm barbara.* 35. *Irridentur potus exsiccantes.* 36. *Propria temeritate succumbunt Scholæ, in Podagra, Tabe, Catarrhis, & Cauteriis.* 37. *De humido & siccò quædam primò vera.* 38. *De remediis Heteroclitis Podagræ, alibi.*

1. ARthritis, Articularis morbus, Podagrę nomine intellectus, ita Catarrhis tribuitur, quod multis Europæ nationibus vocetur Gutta, per Antonomasiam. Cui etymo adstipulantur ægri, operamque suam tantæ mortalium cæcitati dedere. Eo quod sibi videantur alicujus stillæ lapsus inter ossium connexus sentire. Scholæ enim, quæ universum docere præsumunt, ab indistincto vulgi sensu didicisse gaudent, simulque sine indagine euntes, Catarrhosæ factæ sunt. At cum jam totam Catarrhi fabulam everterim, detegam etiam errorem sensus vulgaris, in Podagra. Quod aliàs fieri non posse censui, nisi ab ovo, Podagræ scenam
2. exposuero. Podagra primis stetit seculis incognita, licet genus humanum vel à mundi incunabilis in omnem defluëret luxum. At sensim in hominum debilitatem crescente ærumna, primis saltem Scriptoribus tam fuit rara, quod illorum calamo vix digna censeretur. Magis verò deinceps invalescente mortalium carie, luxu maximè dissolutos, primum adorsa est. Hinc namque Veneri, Bacchoque emancipatorum, lues credita, in nostros usque dies. Verumtamen cum jam operarios, & maximè abstemios Capuccinos, frequenter infestet, omen feci, mox passim florituram populariter Podagram, nisi nostri misertus Deus, hæreditariam partim, partimque acquisitam cladem ante-
3. verterit. Denique & indè præauguratus sum, Podagram fore, quæ post Quartanam indicium latura sit, inter electos & putaticios medicos. Nam dum semel radices jecit, non solum vitæ comes adsistit: sed in seros quandoque nepotes transfertur inexorabilis. Adeoque, ut multipliciter propagationis suæ fecunditatem in futurum erectura, medicastros spernendos distinguet. Multa enim sunt, quæ hæc morborum Princeps, sibi servat singu-
4. laria. Nam præter pervicaciam, non solum per parentum genituram, in aliquot generationes succedit, sed & insuper, in patientia exspectat triginta & amplius annos, antequam prodeat. Quin etiam Generans, nondum podagricus, suæ hæredem Podagræ sæpè constituit, eodem fere anno, quo pariens, post generationem, prima Podagræ initia passurus est. In parente ergò silens, nondumque lues nata, generat ante seminis sui justam maturitatem, quod aliis in natura seminibus denegatur: quasi humanæ naturæ labefactatus ager, sponte propria, Podagram jam gignat. Transeo, quod calculos, cretam calcemve, alienis à Duelech initiis, proferat, & monstrum petrosum, extra solitum locum, & debitum, hominemque suis mutilatum membris, & truncum, à tam superba structura in monstrum deformet. Scho- 5.
læ enim extra controversiam, Podagram defluxibus donant; at nondum definitum ab illis, an Catarrhus ille à stomacho sublatus sit more aliorum: an verò à jecore, per angusta & impeditissima venarum receptacula, Catarrhus tam heteroclitus, deducatur per venas, non quidem rectà, quà desinunt venarum oscula; sed insuetis, solique naturæ cognitis viis, inter arthrosim & ligamenta sistatur. Ego verò de fabulis parum sollicitus, utramque opinionem decertare sino. Pudendum est interim, causas morborum tantum problematicè disseruisse, & disputabiles reliquisse. Interea certò scio, Podagram, sive per parentum semina labatur in hæredes, sive demum proprio vivendi errore contrahatur, unius & ejusdem speciei esse cum omni proprietate illam stipante.
Nec referre quicquam, sive calida infe- 6.
stet, doleatque immensum, sive denique segnior mitiorque frigore censeatur. Siquidem ista sunt vexilla graduum, quibus materia insignitur; non autem variant ejus essentiam. Scio tum etiam, at- 7.
que didici inprimis: hæreditariam saltem Podagram non derivari è Catarrho: si in semine, hujusque constituto, per triginta annos insensilis latuit. Enimverò cum in semine,

semine, externi nil contineri queat, quin eò ipso fœcunditatem prolificationis amittat: certum esto, nil catarrhosi in semine permanere, nullique materiæ hostili ibi locum esse. Ratum est ergo, in semine, nil præter characterem sigillumve rerum in constituto agendarum remanere: illudque sigillum ne quidem esse tanti, ut fertilitatem seminis excutiat, si inde morbus hereditarius in filio aut nepote resurgere debeat. Denique, nec potest istud sigillum in semine fœtum monstrosa deformatione fœdare, quanquam alii seminum characteres, pro indole sua, semen figurent. Quocirca, & si Podagræ sigillum revera insit semini, dormit tamen, silet, latitatque, in decursu figurationis, ac tantisper, dum tandem nacta materiæ maturitatisque opportunitate
8. sese explicet. Est ergo Podagræ character in semine, tanquam vita prima, cum determinatione silentii, ut dormiat usque in paroxysmum primum, velut hirundo tota hyeme. Virtus ergò formativa in semine, nondum defectum suum sentit: ob crimen materialis indispositionis. Character siquidem in semine, non natus est generare suam Podagram, ante sui maturitatem, quæ characteris maturitas subinde
9. non nisi in nepote explicatur. Equidem licet arcta sint humani seminis cum semine Podagræ connubia, ut velut indissolubilem unitatem inposterum spondeant: attamen certum est, morbos non radici speciei adhærere, nisi cui à conditione creati insunt, (ut Epilepsia Alci, hirundinique) sed duntaxat initiis individualibus, quibus velut per accidens alligantur. Ideò si catarrhosi nil, in semine Podagrico, actu insit: ergò neque etiam in
10. Podagra indè oriunda. Cum effectus proprii suis semper causis respectum referre debeant. Denique si Podagra hereditariâ careat catarrho; ergò etiam quælibet alia. Cum unius rei in specie semper sint eadem specifica constitutiva initia. Porrò si labefactans character ille podagricus tam insigniter domesticus sit semini, tam intimè ipsi socialis, tam patienter suspensus dormiens, totque annorum circuitibus ac tempestatum procellis ineluibilis, omninò necessum censui, eundem spiritui vitali copulari. Unde primum liquet, frustraneas 11
cruoris & fictorum humorum putatas subductiones, ut præcautioni Podagræ eatur obviam: Quippe, non est cruori character Podagræ ille commistus, at benè moderatori partium solidarum. Mutatur nimirum multoties cruor, totaque alimenti supellex, ante Podagræ hæreditariæ venturum adventum. Pariter indè consequens est, si Podagræ Character, vel cum parentum semine translatus, in fœtum, vel per inordinatas vitæ procellas adeptus, sit causa connexa, & efficiens Podagræ, adeoque sit is vera Podagra formalis: fabulosum esse, quicquid de Catarrhis guttisque commentum est. Dato namque absurdo, quod Catarrhus depluens, faceret accessum Podagræ; saltem quicquid telorum in hunc morbum est retortum: id totum ad effectus productum, posterius, sive fructum, directum est. Nil 12
autem ad causæ succisionem. Atqui cum causæ veræ in Podagra, Scholis fuerint ignotæ, stabuntque ignotæ, quantisper deliria humorum prævaluerint: necesse est, infaustas ac crudeles medelas hactenus in non visum scopum delibutas. In digito namque non est Podagra: at duntaxat pomum, sive fructus radicis. Ideoque etsi digitum ab- 13
scideris, non proinde Podagram sanaveris. Hinc enim duo sequuntur. Prius quod Podagra immediatè consistat in spiritu vitæ, neque ideò fructum Podagræ esse Podagram, sive radicem ejus. Alterum, quod Podagra non defluat materialiter, sive (ut volunt) humore tenus, Catarrho pons ad juncturas. Quapropter si progressum Podagræ, in fieri esse, explicuero, arbitror, ab ingeniis

liberis, necdum ullo præjudicato contaminatis, assensum iri. Principio etenim,
14. postquam character podagricus seminalis est constitutus (perinde nunc esto, sive à semine parentum inoleverit, seu demum vivendi ametria sit comparatus) necesse est eum, juxta legem fati, rerumque vicissitudini parentium, habere præscriptos durationis suæ limites, tam in emergendo, quàm in continuando. Dum itaque instat initium hujus motus podagrici, confestim spiritus vitalis, corruptivo characteri obtemperans cliens, induit aciditatem fermentalem, prorsus sibi hostilem, atque nobis exoticam. Denique, pro-ut aciditas omnis, tam in cruore, quam carne, demonstrata est putrefactionis initium indiciumque continere: hinc fit, quod natura, persentiens illam aciditatem in spiritu, quam concepit ex semine, sive charactere podagrico, confestim excitet febrim ephimeram, ante Podagræ accessum. Mox quoque loco, sivè utero proprio (scilicet ubi duo se simul ossa contingunt) persentitur dolor: leviusculus primum, deinde vero quasi ardentis stillæ. Auctus, deinceps dolores, ardores, ac tandem sæpe tumores excitat. Tum nempe conceptus in spiritu acor, spirituali fermentatione, activa nimirum alteratione, inquinat gluten spermaticum, quod inter ligamenta & ossium congressum est. Jam ante demonstravi, characterem podagricum indole sua natum esse, inficere, & transferri cum semine (prout nimirum Mercurius inficit os, atque dentes; saliva autem canis rabidi, cerebrum) tanquam hospitio, in quo per longam sæpe an-
15. norum seriem latitet. Quapropter vi symboli, consonum est, characterem podagricum, primordialiter respicere spermata. Veruntamen, cum natura tota sit sexu anxia, & conservandarum specierum sedula conservatrix, atque salvatrix, peculiariter, quantum potest, prospicit, ne character ille speciem inficiat, neve in testes procumbat. Quocircà, non potuit saltem præcavere, ne pro sua indole infectet immediatè liquorem spermati finitimum, quem Paracelsus synoniam vocat, ubertim inter ligamentorum capsulas, ossiumque contactus, effusum. At sub illo momento concubi- 16.
tus, Podagræ character alioquin obdormiens in spiritu Archeo, sub tanta libidinis agitatione excitatus, cum spiritu, unà semini contemperatur, anomalo planè modo, quod natura, tum regendis habenis impotens, non potuit cohibere, quin venenum characteris, libidinosum semen fermentaliter inficiat. Itaque cum regulariter semen, sive character Podagræ, spermatica contaminet; Ideo quam promtissimè Synoniam, quæ nusquam solitaria occurrit, quam ubi duo ossa se mutuo tangunt. Hinc locus sive nidus Podagræ in articulis. Quæ, cùm jam constitutis causis succedere debeant, saltem naturæ sua conservationis indiga, non sinit characterizatum spiritum, inficere synoniam, nisi procul dissitis à corde oris. Hinc nam- 17.
que Podagræ, & Chiragræ nomen mutuatum. Sed tandem, ubi morbus vires acquisivit eundo, & natura suas amisit; etiam propinquiora loca infestat Podagra. Conceptus itaque Podagræ acor in 18.
spiritu, est potentialiter, atque in semine, absque actuali acore. Prout nempe semen pyri, gustum fructus non exhibet. Dum verò tempus maturitatis instat, actuatur aciditas in spiritu, huncque contaminat, qui parvo spatio dein contaminat suo fermento Synoniam. Non 19.
secus atque odor testæ acidæ, paulo pòst, recens lac infusum, coagulat. Interim autem dum hæc intus contingunt, totus corporis Archeus in se alteratur. Norunt namque Podagrici plures, sibi instantem accessum prædicere, ex mutato excremento, intra pedis digitos nascente. Quod sanè non defluxum tam humoris, quam ipsissimam sudoris laticisque

altera-

alterationem prodit. Synonia ergo, ex quo semel acida devenit, non potest non dolores ciere. Quapropter majoris atque minoris aciditatis ergo, tantum distant Podagræ dolores, calores, immanitates,
20. proprietatesque. Est autem Synonia, mucilago quædam pellucida, qualis vitulo mactato, amputatis pedibus, è tibiis stillat. At mox concepta aciditate, Synonia grumescit; caseiformis, & opaca fit. Ad-
21. coque & indè inepta redditur, ut juxta solitum tenorem sanitatis, tota exhalet, absque capitis mortui residentia. Fitque hinc degener morbosus partus, infelix nodorum mater. Suffert enim tum aquosarum partium diffiationem, retentis, ex opaca & indurata Synonia, residuis. Hinc illa monstra, calx & creta. Est igitur acor ille, doloris causa, dolor vero, causa effluxus cruoris vicini,
22. boni & insontis. Non est autem affluxus cruoris, defluxus è capite, aut jecinore, eo missus per ambages viarum intellectui impossibiles. Ac licet incautos sensus decipiat, videanturque sentire defluxum supernè: sensum tamen dumtaxat sunt fallacia judicia, prout dolente dente, in totum capitis latus, depluere videtur augmentum causæ dolenti. Non secus atque ad dolorem Paneritii, glans sub axilla apparet. Topico enim remedio, Odontalgia abit, vel eradicato cessat, & glans evanescit, ubi digitus dolore levatur. Hæc est origo & radix Podagræ, hicque fiendi modus. Qui sanè per juvantia & nocentia confirmatur. Non sanè quod istud axioma approbem, in se pudendum: aut quod indè judicationes cu-
23. rativas desumi velim: sed quandoque admissi errores, errantes instruunt, judicioso in charitate sapere volentes, sicut bona remedia bene operantes confirmant. Ideoque quicquid subtilem aciditatem in spiritu principiat, maturat, auget, aut promovet; illud etiam, Podagræ accessus stimulat. Cujusmodi sunt vina alba, acidula, parum vini, multum aceti continentia, largius hausta; Itemque quæcunque sunt corruptiva laticis, ut Asparagus, &c. Pariter quoque, quæcunque acorem, è spiritu vitæ, ac latice, ante accessum demunt, introsumta, vel foris appositа, accessum amovent, antevertunt, vel præservant, saltem mitigant dolores, nodosque inhibent. Ast in sanando Po- 24.
dagram, non est spectanda aciditas producta, (quæ fructus & posterioris vices habet) sed meditandum est, quomodo è spiritu vitæ, character seminalis Podagræ sit abolendus. Quo alias perstitè, nil actum est, electo medico dignum. Neque enim ad intima spiritus 25.
vitalis scrinia, quivis tabellarius accedit, nisi legatus amicus. Ideoque purgatio per Arcanum corallinum, Podagram in sui semine interimit. Non est autem Arcanum istud, color sive tinctura coralli (ut rerum Chymicarum ignara turba, irridendo interpretatur) quia appositа verba Paracelsi, (quod de essentia auri est) aliud sonant. Non etiam auri color, sulfur aut tinctura, alvum subducunt: sed Arcanum hoc, est materia, metallicum; colore, corallinum; sapore, melleum: & essentia aureum. Non quidem, quod unquam fuerit corpus malleabile: sed est auri horizon, inconclusum corpus, & fixum: cujus sulfur dulce est, & nostris constitutivis commistibile. In hoc sulfure enim, omnes vires Solis congregavit omnipotens, cui soli omnis debetur honos & gloria. Qui me intelligit, rarus est: attamen scit, quod quæ de Podagra dixi, sint vera. Verumtamen cum non sat dicatur, quod non sat intelligitur, juverit fortè, Podagræ ortum, & progressum, in Epitomen repetivisse. Queruntur inprimis Podagrici, se 26.
persentire humoris ardentis defluxum.

Atqui,

27. Atqui, jam sat superque docui, nullum in natura unquam fuisse humorem nostrum, præter cruorem, Laticem, & secundarium sive nutritium alimentum: ac præterea degener excrementum: nullumque horum defluere, multoque minus defluxum sentiri posse: Humorem nusquam
28. nisi in Galenicis libris exsistentem. Ergo in suppositio sensationis, necessarius error est. Itaque Podagra, est character morbibus, seminaliter in spiritu vitæ insertus, qui suæ maturitatis terminis fructum acidum fermentalem gignit, spermaticis partibus confermentabilem. Non exsistit ergo Podagra, in cruore, multoque mi-
29. nus in excrementis. Verùm podagrici primum agitantur in præcordiis, & tam internas potuum atque ciborum, quam externas aëris vicissitudines sentiunt, imò
30. & sæpè has futuras præsagiunt. Quare patiuntur febriles motus primum, circa officinam spiritus vitalis, ac quidem paroxysmi initiis. Etenim primi motus è præcordiis ascendunt, sedem animæ sensitivæ adoriuntur. Conceptus namque in præcordiis character, Lunæ atque Mercurii typos explicat: atque deinde in corde perficitur. Formatus autem sive maturatus character, spiritum ibidem febrilem induit, quatenus inficit. Qui simul atque acorem symboli vitæ sive fermentalem concepit, motu febrili abigitur squallens, & ad loca destinata (crudi videlicet spermatis in Synonia articulorum) febriliter defertur. Spiritus, inquam, sic infectus, & non humor (quod notandum) Synoniam in se transparens, eum aciditate fermenti coagulat in grumum opacum. Adeò ut præ ponticitatis conceptæ gradu, calores, dolores, tumoresque Podagræ, distinguantur. Laticem vero advocari doloris buccina, & per venas dimitti, ad eluendum, certum est, in Scholis confirmasse defluxionum errores, jecur accusatum, caputque immeritam luisse culpam, & sustulisse frustraneas mille medelas. Itaq; non quod dolet, quodque tumet vel ardet, Podagra est: sed hujus sunt producta. Neque enim per pilam bombardæ sublato pede; ablata est Podagra, sive Arthritis; siquidem in sensatione, per organum sensus, fit tantum consensus partium. 31.
Quod fefellit ægros, & medentes, illis credentes. Nec interim descensum tumor arguit. Qui enim dolorem sequitur, illum præcedere deberet, si humoris descensus, sive tumor, doloris causa esset. Adde, quod ardentissima Podagra absq; tumore sit. Id enim in Odontalgia, in spina parti infixa, spectari solet, quod localis dolor mentiatur supernarum partium defluxiones. Sed quid hæc cum Catarrhi fabula commune habent? E contrà, persistunt Scholæ, cauteria infligunt opposito latere, ut humorem defluentem in oppositum crus revellant, & per foramen emun- 32.
gant. Sed bona fide, quid cauteria exsugunt? nil nisi pus & saniem. Hæc autem sunt vulneris fructus, cruoris degenerationes. Ergonè materia Podagræ pus est, aut sanies? aut ulceris purulenta sordes? An pus uspiam in cretam transmutatur? An pus absque corrosione quiescit? Somnium itaque suum Scholæ vendunt Tyroni: pus inter articulos descendere, aut esse aptum in cretam verti: at bene, corrodendo sibi aperturam facere. Magisque puerile est, quod purulentum aliquid, defluens, in dexterum pedem, à scopo sibi instituto deflecteret, si in sinistro crure vulnus sit; Quod si defluit, sponte propria decumbit, vel à mandante mittitur, & dirigitur. Transeo interim 33.
absurditates fiendi, & viarum, quas alibi eventilavi. Itemque humorum è cruore separatorum decubitum, jam antea cum ipsis humoribus, extra rerum naturam & spem relegavi, destinato libro. Inprimis nullam esse partem mandantem, mittentem, sagittantem, aut dirigentem, sat alibi confectum est. Sin autem sua sponte decumbat in latus sibi perpendiculare: certe dormienti non casurus humor, si totum corpus dormiat lecto plano, quoniam deest

deest linea perpendiculi. Nec humor sui pondere labens, avocabitur ab instituto,
34. licet in opposito crure foramen sit. In Podagra ideo sanè irrisit natura vanas Medentum purgationes, extenuationes, venæ sectiones, scarificationes, thermas & cauteria, quæ viribus saltem detrahunt, vitamque abbreviant. Certum est enim, quod ruinam sibi procuratam præsentiens natura, atque formidans, non ratò præfata symptomata ejusmodi remedia mitigent: sed crudeliori mox dolore, & nodorum atrocitate, persolvenda est pacatio illa. Ergò cuncta, infausto tentata eventu hactenus. Instituunt denique sudores siccos, minore quidem vitæ jactura: at pari successuum infelicitate. Tandem, potus ex ultimo terrarum angulo, barbaro fundamento, propinant, dumque nostratia senserint irrita, saltem barbaris remediis humores (; nunquam visos, nominatos, natosque) exsiccari spon-
35. dent. At cur hos potus, & in tabe propinant arida? nonnè ut defluum, & exorbitantem humorem cacochymum arefaciant? At primo satisfaciant quæstioni, an sit. An decocta aquea sint exsiccando. Deinde doceant, quod hi potus, certo privilegio non exsiccabunt cruorem, ut neque humores, quos vocant secundarios. Sed solos tres alios somniatos, in cruore: vel demum sola excrementa pituitosa: denique quod non vitiabunt requisitam in cruore compositionem, & compositi symmetriam. Quod si hujusmodi decocta tantum exsiccent viscida & acria, saltem augebunt grumos & nodos, relicto
36. austeritatis coagulo. Quod si hæc faciant in Catarrhis, quare non in Podagra? Aut si non in Podagra, quare etiam non in Catarrhis? Si exsiccent pituitam inter articulos? cum in præcautionem Podagræ propinantur, quomodo pituitam labentem in venis, vel in via intercutanea, ad tophum, & nodos, non constringent? Si tenax pituita, in tophos exsiccatur per decocta: nonnè noxam in pulmoniacis auctura sunt? Ideoque cum scelere præscribuntur, & propinantur? Si sicca imbibant humidum, saltem non video, quomodo humida exsiccabunt, potissimum ubi decocti potus semper perstet humidus. Denique, saltem humor catarrhosus, 37.
non posset non excrementum esse; At non considerarunt Scholæ, excrementosa non posse difflari sine capite mortuo, ut neque exsiccari. Aliàs docui enim desiccationem esse dumtaxat caloris & frigoris. Quorum hoc, in aucto gradu, viventibus vix tolerabili, aquea convertit in Gas; Illud verò, in vaporem siccitantem, non esse qualitatem operativam, ut neque humiditatem: sed siccum combibere humidum, & vice versa, humidum humectare, quatenus imbibitur. Exsiccatur verò humidum, non à siccitate: sed abscedente humido, per calorem, vel frigus, absorpto. Scholæ in defluxibus, calida vetant, vina prohibent, ptisanas suadent, adeoque mediis in aquis, nunc humectantibus, nuncque desiccantibus (ut ajunt) exsiccare nituntur; At nesciunt quid, quomodo, & medio, quia hactenus anonymus est humor, tantorum malorum author. Ego itaque nec motum, nec modum, nec media novi, quibus hujusmodi potus queant exsiccare, vera exsiccatione, multoque minus nocua tantum, præstentque minimum illorum, quæ Medentes pollicentur. Natura itaque spernit hæc Medentum somnia, irritaque semper fecit, facietque illorum promissa. Oro opt. Deum, ut ignoscat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, sed humana contraximus fragilitate. Timeo tamen, ne me- 38.
dentibus obveniat, quod cæteris hominibus: quibus ignorantia juris, hæreditatem aufert. Postremo, prout Podagra verè est morbus primarius: hinc ejus cognitio pendet ex scientia morborum primariorum, sub quorum finem quædam de cura Podagræ annotata sunt.

1. PLeuritis Scholarum. 2. Errores definitionis & obliviones sui. 3. Obmissiones aliquot somnolentæ. 4. An pondus pituitæ decidentis, pleuram à costis avellat. 5. Aliquot crassiores obmissiones. 6. Vena azygos, non spectat pleuritidis essentiam. 7. Revulsionis ac derivationis vana spes. 8. Quorsum conducat phlebotomia in Pleuritide. 9. Deceptæ Scholæ per Artificialia. 10. Causæ morbosæ ambæ, manent in suis effectibus. 11. Paracelsi inadvertentiæ aliquot. 12. Scholarum incuria. 13. Authoris consideratio in Pleuritide per exemplum explicata. 14. Aciditatis contemplatio in terminis Pleuritidis. 15. Probatio. 16. Phlebotomiæ vanitas. 17. Requisita in remedio. 18. Acor probatur in pleuritide. 19. Quomodo avellatur Pleura à Costis. 20. Undè pulmonia. 21. Evulsa spina, locus sæpe sit spinosus. 22. Unde Pleuritis. 23. Culina Pleuræ, ubi. 24. Naturæ pœnitentia in Pleuritide. 25. Veteres hysteron proteron aliquid de dolore pleuritidis dixere. 26. Dysenteria ut se separet à Pleuritide. 27. Peripneumonia, & vomica, in quo distent à Pleuritide. 28. Quid agat Clyster in dysenteria. 29. Notatur Eclegmatum usus. 30. Scholæ ubique circa curam palliativam morborum occupatæ. 31. Medentum atrox incuria. 32. Remedia torta in Pleuritide. 33. Notabilia circa dysenteriam absurda. 34. Cur Clyster Dysenteriæ sit nocuus. 35. Observationes Authoris pleuritici. 36. Venæ sectio tempestiva, quomodo à procrastinata differat.

1. PLeuritis inter defluxiones, sive Catarrhos à Scholis numeratur, eamque definiunt cruentum apostema, in quo pleura, sive succingens costas membrana, à costis avellitur, cum febri continua, & dolore loci. Apostema, est genus definiti. Adeoque, quæ semper morbum definiunt diathesin, &
2. inter qualitates ponunt: jam pleuritidis productum, sive effectus, ad defluxi Catarrhi positionem consequentes, morbum censent; interque substantias locum pa-
3. rant. Non autem amplius inter Intemperiem, diathesin, & actionis læsionem: verùm jam materiale productum & apostema asserunt. Incertum denique relinquunt, an phlegmati catarrhone salso, an verò cruori isthuc expulso, pleuritidem adscribant. Ac ne minimum quoque explicant, quæ sit illa furiosa dispositio, quæ sua thymosi divellit pleuram à costis. Attamen ista thymosis est natura & motu prior defluo Catarrho; & Catarrhus, prior ista divulsione; eaque divulsio præcedit Apostema. Effectum itaque defi- 4.
niunt, putant quoque Catarrhum defluum, suo pituitæ salsæ pondere, actualiter pleuram à costis avellere. Delinquunt præterea Scholæ, Quod in pleuritide nequicquam pro pituitoso Catarrho remedii decernunt, ut etiam laceratæ jam pleuræ obliviscuntur: quippè solis expectorationibus per saccharatos illinctus provident. Equidem sat cernunt Pleuritidem morbum esse repentinum, cui pituitæ salsedo non potuit eminus corrosionem in loco produxisse, vel cavitatem fecisse, quam cruor eò decumbens impleat, atque ulteriùs distendat. Volunt ideò ipsum defluens phlegma, solo sui pondere pleuram à costis avellere. Quasi non defluueret guttatim, ponduſque defluxuræ supernè pituitæ, jam perpendiculariter superincumbens, aliquot librarum simul, vim faceret! At nondum declararunt cavitatem, in qua istud pondus pituitæ accumulatæ resideret. Nam etsi æger tam cerebro vacuus esset, atque est insulsa Scholarum præsens assertio, non posset tamen tanta pituita in cranio, pleuram à
5. costis lacerare. 2. Nondum docuerunt vias, quibus è capite continuitas in transitu Catarrhi esset à Cerebro ad intercostalem membranam, multoque minus, qui suo eminus pondere id præstaret. 3. Nec etiam istum Avulsorem adhuc denominarunt tamque potentem laceratorem, qui pleuram, costis pertinaci, multaque undique fibra adnatam, avellat. Vel qui aquam in ventrem hydropicum, instar tympani tendat. Nec tandem ostendunt, cur iste Catarrhus depluat, ad destina-

tum

tum parvumque locum, qui communi in cerebro factus, aut detentus esset. Nonne enim ex tot tantisque incogitantiis Scholarum subsecutiva invicem subscriptio suspectæ fidei esse meretur? Nam majoris est violentiæ opus, quam decumbentis
6. pituitæ, pleuram à costis avulsisse. Quotquot enim ad nonum Almansoris sunt commentati, longè latéque de vena azigos, sive absque pari, inter costas distributa, sese scabunt, adeoque deflui catarrhi obliviscuntur, pro-ut & ponderis ejusdem, duntaxat ad cruoris depletionem conversi. In hoc enim potius considerant remedium, quod unicum habent, & rusticis æquè notum, per solam nempe venæ sectionem iteratam, quam ipsam morbi naturam, aut suppositas Scholarum causas catarrhi. Quin etiam eò absurditatis omnes omnino declinaverunt, quod rejecta catarrhi consideratione inter curandum, putent ea parte primò causam appulisse, qua cruor velut per accidens, è vena impari illapsus est inter pleuram. Tantopere namque ignaviæ semper succubuere, quod causas plerumque effectum meditatione obumbrent. Nec attenderunt unquam, cruorem à venis non deferri sponte, ut neque proprio illabi decubitu. Pleuram enim à costis lacerare, cruorem eo mittere atque similia, sunt vitæ munia: non autem labentis liquoris crimina. Sed quid agent Scholæ, quæ tantum Paganis subscribere assuetæ, quorum doctrina non naturam, sed ipsam Matheſin in artificialibus imitari est solita? Etenim venam azygos, per costas utrimque dilatatam, ac deductam cernunt: ergo & hinc omnem mendicant causam. Non secus ac si viator dormiens, circa amnem, & in proximo nemore occisum cadaver à latronibus reperiatur, proindè dormiens ille, ut Reus omnem, capite ablato, sanguinem effun-
7. dere debeat. Ergo instituunt phlebotomiam, & cruorem educere tentant per revulsionem, è vena azygos rea, tanquam causa proxima immediata, & continente. Ast ubi jam vester manet Catarrhus pituitæ, vel bilis, è capite defluus? quiq; suo duntaxat pondere pleuram à costis lacerat? Cruorem saltem retro revellere intendunt à vena impari nedum fluentem: sed etiam possibiliter fluiturum. Estque ob id dicta revulsio, pro-ut & pertusa vena aliqua proximiore, velut mali mediatrice, dicitur derivatio. Ah! quam circumspectæ sunt Scholæ in sermocinalibus, & artificialibus? quæ in natura nil nisi ludicra sunt? Quoniam etiamsi vena cubiti, usque in cavam, totum depleat cruorem, & hæc consecutivè è vena azygos, cruorem extrahat: Scire tamen deberent Scholæ, statim post, totum iterum cruorem æqualiter in venas restitui: adeo, licet vena cubiti tota posset evacuari (quod nunquam) tamen mox iterum totus cruor æquaretur per totum venarum contextum. Unde manifestum fit, vanas esse Revulsionis & Derivationis nænias: quippe quibus concessis, adhuc non nisi pro paucula mora inservirent intentioni. Quæso ergo Me- 8.
dentes considerent, in Pleuritide phlebotomiam non esse usui, propter Revulsionem & Derivationem: sed propter meram sanguinis viriumque extractionem, & diminutionem. Ut scilicet natura, evacuationem istam exhorrescens, desistat, cessetq; mittere cruoris augmentum circa pleuram. Attendant, inquam, an hoc non sit, cum virium jactura tam insigni, & repentina (in morbo, quo totum onus vires ipsæ solæ bajulant) à posteriori mederi, per præcautionem, præventionemq; incrementi? An istud inquam sit itum ad causam connexam & foventem, dum non ad faciens, sed ad factum esse, totam con-
vertunt operam? Stulta prorsus minis- 9.
teria ab artificialibus depromta. Torrens quippe fluens ad quendam terminum minuitur, sistiturque, si ripa ejus ad latus aperiatur, & propinquiore, magisque prono itinere, ad declivem locum labatur. Sed quid istud juverit; si tantum ad aliquot uncias cruor depleri queat, & quidem

cum notabili virium jactura? nonnè obstipata vena, cruor fluet iterum ad locum deputatum, quamdiu motus initium perseverat? An non convenientius fuerit, fluxus principium stitisse? cum ex vena secta, non aliud bonum, in Pleuritidi queat exspectari, quam quod enervatis viribus sperari possit? Scilicet, quod natura virium avida, indiga & egena cruoris, cessat à symptomatico motu versus pleuram, quamdiu debilitata permanet. Adque ideò, non accrescente Pleuritide pro mora, natura velut tumoris & procellæ pœnitens, cogitet de maturatione puris ab extravenato cruore fabricandi. Quæ cuncta feliciùs sequerentur, retento cruore, in quo habitat vita, id est, vires. Utpotè vita est natura, quæ sola est morborum medicatrix, eaque deficiente, humeros attollit Medicus. Ergò Scholæ hactenus non attenderunt ad causam impulsantem, quæ cruorem extra venas profundit in loca indebita, supra metam modumque, quæque pleuram à costis avellit furiosè, vulnus & 10. cavum parat. Quæ causæ simul connexæ, sunt quidem antè effectum, in eodem tamen effectu, perseverant adeò, ut materialiter & efficienter sint ipsimet effectus. Ad quem scilicet tardus & impotens est pituitæ falsæ & salsæ è capite (per non exsistentes canales, aut viarum continuitates) decursus, ac somniati defluxus Catarrhosi. 11. Paracelsus autem hanc pleuræ avulsionem meditans, volensque illi adaptare causam, alias adduxit insulsitates, ut insanas microcosmi leges suas in nobis tutetur. Fingit namque novum, & aliàs nunquam à se nominatum salem Ogertinum: utut variè in ulceribus & apostematibus, usque ad excoriationem, de salibus sibi pruriat. Ac inprimis hunc Ogertinum, de proprietate Arsenicalium (sulfurum) docet: Interim ejus fodinas, venas, proprietatem, historiam, etymon, & etymi rationem, subticet. Quia à se somniatum. At saltem in hoc nil egisset splendidius: cum eodem luto quo sordent Scholæ, ipse non minus impingat. Siquidem nemo 12. hactenus declaravit, quarè recedat pleura à costis, quibus continuato fibrarum filo, adnata est, An videlicet sponte sua; an verò per alium laceratorem avellatur: satisfactum dubio contenti, si dixerint à pondere devolventis Catarrhi, avelli à costis. In cujus tamen dubii, tanquam radicis, sedationem, tota consistit Pleuritidis sanatio, & præcautio. Digna est nempe cujusque morbi radix, Scholarum muto silentio (ostendam nimirum, peculiari tractatu, ipsam morborum quorumcunque essentiam hactenus in Scholis nescitam) sufficere illis visum est, si ad extera, ad artificialia, ad symptomata posteriora, ad consequentes fructus, sive producta, doctrinam suam contulerint: quasi scena causarum, & radicum essentialium, esset ridicula, vel frustranea. Paracelsus quoque si aliquid solidi ad tanti morbum, ejusque doctrinam addere ratum censuit: si non ipsum ogertinum salem, è cruore, de potentia ad actum deducere statuit saltem insolitus, anonymus & incognitus sal ille deberet attulisse necessitatem sui inventi, suæque generationis, ut aliquis saltem præcautioni locus daretur. Hoc nempe postulat Monarchæ Arcanorum prætentus titulus. Sed cuncta mansere neglecta, eo quod super inanes stipulas Medendi principatus stetit fundatus. Corruiturum itaque spondeo, quicquid illi fuerit superstructum. Nam sive ignis, veritatis explorator substruatur, sive demum spontanea dierum putredo stipulas consumserit. Saltem tandem ædificium istud corruiturum scio. Ego autem in 13. pleuritide considero primum motorem internum sive calcar: Ac dein Laceratorem pleuræ. Et utrumque unum idemque efficiens sui, ipsam voco pleuritidem. Cruorem autem eò affluentem, & effusum, indéque natum apostema, tanquam productum considero, quorsum communem adducam experientiam in exemplum. Sit spina parti alicui infixa. Cui

succe-

succedit in instanti dolor; à dolore, mox pulsus; à pulsu, cruoris affluxus: unde tumor febris apostema, &c. Spina ergo post se movet cætera. Metaphorica ergo spina Pleuritidis, & proprie loquendo, ipsa Pleuritis, est peregrina aciditas concepta in Archeo, quam si fuget, aut deponat in cruorem venæ cavæ: ea certè ad venam azygos, imo vel in ipsam propinquam costarum carnem expellitur: undè apostema tanquam Pleuritidis productum. Denique sicut apostema, natum ab infixa digito spina, non nisi temerè curatur per venæ-sectionem: sed propter solam spinæ evulsionem sanationem promittit: Ita contingit in
14. Pleuritide. Etenim ut acor in stomacho, est gratus, & ordinarius sapor: Sic extra stomachum, omnis aciditas est præter naturam, & hostilis. Quod hactenus nescitum in Scholis. Sic nempe tormina ab acido intestinorum, in lotio stranguria, in ulceribus corrosio, in pelle scabies, in artubus podagra, &c. Quodque si experiri velis ad manum, emictæ noviter absq; dolore, urinæ, aliquot saltem guttas vini aciduli immisce, & per syringam injice. Experieris te invito, quod vera doceam. In latice (de quo postea suo loco) quoq; pleuritidem notham (quam ventosam vocant eadem prorsus cum reliquis indagandi incuria) suscitat. Ast si Archeus in cruoris gremium, leviculam sibi sinistro applicatam aciditatem, deposuit: statim extravenatur, ejicitur à venis spreta, & apostema parit, ubicunque id locorum contigerit: Sin vero profundius id in venis eveniat, pestilens aliquod pathema insurgit. Quod
15. probo. Quippe cruor aut caro nunquam acescunt, absque actuali putrefactionis consecutione (quod alibi per carnes belluarum, sub canicula ocissime putrefientes, ideò jusculum acidum dantes, probavi ex instituto) Cruor etenim acescens, mox contra naturam venarum, totiusque carnis indolem (quamdiu vivit) coagulatur. Nam dudum in cadavere cruor à coagulatione præservatur à vena, è qua si exciderit, statim grumescit. Quod alibi latius. Hinc sequitur, 16
quod facti apostematis in Pleuritide, non potest ejusdem cruor per venam sectam evacuari, utcunque nomen revulsionis aut derivationis, in morbi metum, & ægrorum delusionem, jactitetur. Itemque nec venæ sectio impedit, ne quid deinceps amplius acescat. Cum phlebotomia privationis tantum vim habeat. Nec possit eductus cruor inhibere, ne, qui intus aciditatem hausit, eandem deponat. Ast condignum Pleuritidis re- 17.
medium tenetur in Archeo causare aversionem ab acescendi conceptu. Si itaque acor cruoris sit ejusdem putrefientis indicium, certum est, quod vena nec putridum, nec putrefientem cruorem in se recipiat, nec putrere sinat, si adhuc à morte, eandem à coagulatione defendat. Ergo exorbitans aliqua pestilensve impressio in cruore est, si acescat utut tenuiter. Sin autem ab endimico, in thoracem spirato, vel alias intus nato veneno acido, Archeus infectus sit, isque venarum cruorem, vel alium, in alimoniam deputatum affecerit; statim eundem cruorem, quævis pars putredinem extimescens, à se repellit. Hoc inquam est calcar efficiens, atque vera Pleuritidis. Idque videtur primus Medentum Hippocratis sensisse, dum scribit: Non calidum, frigidum, humidum, siccumvè, morbi sunt: sed quod acre, amarum, acidum, & austerum est. Esse autem aci- 18.
dum in Pleuritide, ex eo patet: quod in Pleuritide lotium, & cruor vena secta elicitus grumescant etiam exeundo, sive ante cruoris condensationem, quæ grumescentia, sive cascatio, est acoris effectus. Latex autem acescens, in intercostales carnes incidens, facit dolorem pleuriticum: non autem verum aut constantem affectum. Quemq; idcirco flatulētam nominant (quamquam flatus eo nunquam attingant, nisi assumto toxico, transmutante.

Pro-ut de flatibus) producit mox leviculo remedio difflabilem: per insensiles nimirum transpirationes. Igitur aciditas 19.
confestim dolorem parit: doloris autem proprium comitem, ac causam (lib. de lithiasi cap. de sensatione) dixi convulsionem. In qua convulsione, pulsus anteà latens manifestatur, indurescit arteria, & comitatur dolor. At quia convulsio plerumque per intervalla tenditur ac remittitur (quod parturientium dolor testatur) hinc fit, quod quoties pleura spasmum suum, proprio motus Blas intendit; toties aliquid fibrarum dilaceratur à costis: dumque se vel tantillum remittit, accurrit cruor vicinus, in locum rugarum, contrahendo fracturam. Hocque iteratis vicibus, causa est apostematis magni, juxta frequentiam & asperitatem contracturarum. Cruor autem extravenatus, aut alioqui justam dosin superans, ob symbolum fermenti acidi conceptum, hostilis fit, & præsto coagulatur. Quod si 20.
verò acor in venam arterialem, vel arteriam venalem (quæ sunt vasa pulmonis) dispergatur ab infecto Archeo, necessitata advenit Peripneumonia pulmonis. Cernant ergo discernantque Scholæ, an causæ continenti, ac radici medeatur phlebotomon. An vero totus illarum conatus saltem sese extendat, ut cum procurata virium jactura, incrementum pleuritidis (quando multum) præcaveant: Sic namque modus fiendi morborum, per causas motivas, atque vitales, explicari debuit, si rectè Tyrones instrui sit necesse, Medentibusque sic est consulendum, ut deinceps quilibet rite suo fungatur munere, utque æger proximus inde fructum desideratum carpat. Spinâ enim evulsâ, fa- 21.
cilè cessat reliquum. Nisi forte diutina mora, apostema ipsum fecerit spinosum. Nam semel formato apostemate vel ulcere, licet à tergo nec radicem in corpore sint nacta, nec aliunde foveantur, per se stant deinceps, subsistuntque absque alia sui tutela. Incumbendum ergo spinæ evellendæ: Estque tabidi ulceris pertinacia: quod ulcus non spinam jam habeat, sed spinosum evaserit. Gignitur itaque 22.
in nobis spontè pleuritis, dum primæ digestionis hospes in alienam messem peregrinus involet: vel aliàs inspirato endimico virulento. Tumque est Pleuritis populariter frequens. In multo enim 23.
æstu repentinus, multusque affatim frigidæ haustus, pleuram, non secus atque aliud acidum irruens, contrahit. Non est etiam culina pleuræ, in tenuissima, ac indivisibili ejus membranula: sed in contigua sibi intercostali carne. Nimia namque ejus tenuitas non permittit intra se culinam abscondi. Mortificatur ideò citissimè, pleuræ ipsius cruor per violentum irruens externum, sive acidum fuerit, sive repentinum frigus. Eò quod in externa illa culina, alimentum non sibi digeratur, atque præparetur. Vitiato ergo cruore, dum in fieri esse est, ad alimentum pleuræ, illicò acescit, fitque vera pleuritis. Pleuritidem autem non quidem advenire: sed advenisse, & adesse sentiunt, dum ab externo irruente ea generatur. Nam generationes naturales velut in instanti fiunt. Ideoque degeneratio cruoris in præfata exteraque pleuræ coquina, est quasi instantanea. Sed Pleuritis contingens ab acido cruore, aliunde contaminato, morbos plerumque habet alios prænuncios. Est autem Pleuritidi quo- 24.
que proprium, quod mox naturam sui peccati pœniteat. Adeóque horrore admissi erroris, delictum suæ digestionis libenter corrigat. Ac proinde ad sanationem exigitur tantum, ut spina & confusæ digestionis productum auferantur, in ipso cruore circumstante, imò & in ipso apostemate. At Pleuritis, quæ per phlebotomiam est restituta, sæpè post annum recurrit, sæpiusque tabem post se relinquit. Quia residuæ spinæ negotium relinquitur solius naturæ humeris superandum, absque adjutorio, restaurante characterem ibidem morantem. Veteres quidem

dem ſenſere, *ubi dolor & calor eò affluere*
25. *cruorem*. Sed ſpinam præcedentemque motricem aciditatem, ut neque ſpaſmodem dolorem, nemo (quod ſociam) adhuc attigit: unde tamen dumtaxat ſolatium ſperari debebat. Dubitari jure poſſet, quare pleura, à contractura remittens pauliſper, non rurſus repellat contentum intra ſe cruorem, ad loca unde venit. Sed jam liquet, cruorem ab acido grumeſcere ſtatim, & huic quoque conſtanter loco inhærere didicit. Alioqui non rarò tumores ſæpè diſparent alibi: eò quod illo-
26. rum cruor non eſt ab acido alienatus. Porrò dyſenteria ſe ſeparat à Pleuritide, non tam acore cauſæ materialis, quàm ſubjecti varietate. Neque enim inteſtina à tergo carnem habent pro culina. Ideoque inteſtinum ſuam habet ſpinam, ſuis infixam membranis. Etenim præter duplicem inteſtini tunicam, tertia obvallatur Meſenterii toga. Et quia extra ſe non habet culinam in carne: Idcirco ejus membrana, Apoſtema non fert: quapropter adveniens cruor ad Torminum ſolamen, non induratur aut grumeſcit, nec fibras cruor Meſenterii adhuc nactus eſt, quibus coaguletur, aut in apoſtema tuberet. Quare in dyſenteria affluens ille cruor, in ſolamen pungentis doloris ex acido, effluit non grumefactus. In pleuritide autem, pro una parte cruentum ſputum, non coagulatum (quia nondum acidum) velut ad ſolamen doloris miſſum accurrens: nec ille, nec tale ſputum, eſt cauſa occaſionalis morbi illius: pro altera autem parte cruor, intra pleuram & coſtas ſiſtitur acidus, grumeſcit, apoſtematur; atque idcirco pus fit. Plurimus itaque cruor feſtinans pro ſolamine doloris (ubi dolor, eo occurrit cruor) trans pleuram, in thoracem penetrat, qui moleſtiſſima excrea-
27. tur tuſſi. Quare Pleuritis à Peripneumonia cauſis occaſionalibus, ut neque remedio differt. Suffunditur nempe cruor in pulmonis parenchyma, juxta ſpinam pleuriticam. In vomica namque licet pulmo cruorem, ac diverſa in ſe contineat hoſtilia, defectu tamen acidæ ſpinæ, non eſt peripneumonia: ſed alii ſunt defectus, procedentes ab excrementis propriæ digeſtionis. Idcirco plures morbi non differunt materiâ occaſionali: ſed membrorum atque functionum diverſis agentibus ac proprietatibus. Quæ plerumque non tantum variant remedia, quàm adjacentia à proprietatum poteſtatibus dependentia. Liquet inde enim, quam irri- 28.
tum in dyſenteria enematum remedium. Quippe dyſenteria eſt tantum tenuium inteſtinorum, aliquot ulnis diſtantium, à craſſioribus, clyſteriorum capacibus. Itaque in Pleuritide, & Peripneumonia utuntur phlebotomo, ad neceſſariam cauſarum (ut ajunt) ablationem. Quaſi ſola plethora ſanguinis (quam tamen dicunt unicam & adæquatam ſectionis venæ indicatricem) eſſet illarum genetrix. Cæ- 29.
terum illinctus præſcripſere igitur, non quidem ad cauſæ remotionem; verum ad faciliorem ſputorum expectorationem. Illinctus nempe, ex farfara, è pulmone vulpis, &c. Nam cum hoc animal pæne ſit indefeſſum, putarunt, quod moriens (nam extra putationem deficit Scholis authoritas valida) ſuo pulmoni, legaſſet remedium ſanandi ſuſpirioſos, licet viſcus, ſpinæ in nobis author, remaneat male affectum perſtite apoſtemate pus comminante. Quodque, niſi ſtato dierum numero (authore Galeno) integraliter ſanetur, phthiſis indubia ſit exſpectanda. Quocirca 30.
totum Scholarum ſtudium, non tam collimat ad ſanandum, quam ad præcavendum dumtaxat incrementum. Id eſt, non cauſæ radicalis reſpectu, ſed producti poſterioris obtuitu: ne ſcilicet vergat in deterius. Eſt nempe Scholis perpetuum, onus relinquere ſuum naturæ, in diem criticum ſperare, & differre. Nam cum præter purgationem, & cruoris emiſſionem, vix agnoſcant remedia; tantum ad diminuentia liquoris & virium procedunt, ſicque ſolam curam palliativam circa

effectus,

effectus, & producta posteriora occupatæ. Ut nimirum residuum in culinæ mangonia, atque præscripram diætam relegent, sive quos beatior dispositio virium custodit, sive aliter in difficiliores morbos ruerint, speque destitutos in incurabilium numerum redegerint. Pariter namque atque de loh è pulmone vulpis dixi, commendant in Paralysi, cerebrum cuniculi, & leporis, quod veloces sint cursu. Virgam cervi pro frigidis, eò quod fera salacissima. An ergò si rusticus manum fidiciniis coctam comederit, fortè testudinem pulsitet artificiosè. At requirunt Scholæ, ut tractim deglutiantur eclegmata, ideoque illinctus nomine dotata, ut ad locum tussis, remedium materialiter descendat. Miror interim, cur loh sanum pariter non paraverint ex cauda equi, tota
31. æstate verrendis muscis agitata. At nil à Scholis cogitatum, pro spinæ Pleuritidis ablatione: unam tantum ob culpam. Nimirum, quod eandem nesciverint, & indagare neglexerint, invicem subscribendo contentæ. Vires infirmi interim infirmiores reddunt, & posthabent, tanquam volentes perdere, per iteratas venæ-sectiones; quasi stratis viribus, aliquid opportuni deinceps sperandum sit. Doleo interim mortalium sortem, qui tam dolenti morbo tales nacti sunt auxiliatores, qui causam nescientes, quælibet absurda tentant, modò prius ægrum cruoris & virium penuria debilitaverint, naturam interim suis natantem remigiis deseruerint. Quod si interea infirmum juventutis proprium robor juverit: sibi honorem (id est, vi præmium) deberi postulant & adscribunt. Aliosque ducentos trucidandi eodem medio, jus acquisiisse prædicant. Vel si robur exantlatum, deplente chirurgo, succumbat, longa tabe, luctuosoque quotidie spectaculo extinguatur: saltem se excusetMedicus per morbi sævam ac insuetam magnitudinem, quod adhibitis optimis remediis, nihilominus in tabem declinaverit. Quorum nil tale contingeret (spondeo enim, atque promitto ad pœnam experimenti) si spreta maledicta venæ sectione, balsamo vitæ, ac naturæ viribus servatis, radicalis spina
32. evellatur. Sic nempe statim dolor, sputum cruentum, atque febris cessant placidè, ipsumque divulsum continuum mox incarnatur. Ast nescitæ hactenus causæ peperere remedii ignorantiam. Sunt nempe mea remedia, quæ neminem in Pleuritide & Peripneumonia derelinquunt. Pulvis de virga cervi, vel tauri, vel cruor hirci, vel succus Cichorii sylvestris, flores papaveris sylvestris, ac plura talia. Potissimum laudo cruorem hirci, non quidem venalem: sed hircùm suspendo cornibus, alligatisque pedibus postremis ad cornua, abscctis testibus castratur. Cruor indè emanans, usque in ejus mortem, excipitur, & siccatur. Et à venali cruore (qui nil nisi ovillus est) dignoscitur, quod venalis facilè teratur, ejusque pulvis sit puniceus: hircinus autem verus difficillimè atque tædiosissimè teritur, estque picei coloris, pulvis illius. Contritio autem tam molesta est, non quidem ob sui lentorem: sed propter meram & incredibilem duritiem. Hujusmodi namque præsidia, Archeo amica, atque domestica naturæ humanæ, causam immediatam in Archeo corrigunt, tolluntque acorem, & ad diaphoresin disponunt cruorem, dolorem pacant, quia aciditatem extinguunt. Ablato quoque acoris fermento, resolvunt quantum possunt cruoris extravenati, reliquumque, neglecta puris destinatione, tempestiva dejiciunt per tussim. Quapropter eadem remedia propinantur devolutis ab alto, quatenus contusione grumefactum cruorem dispergunt, id est, spinam auferunt, venenum tollunt, & eatenus locum incarnant. Sicque omnibus simul indicationibus, unica spinæ emendatione satisfaciunt. Quibus plura similia condidit divinæ Clementiæ largi-
33. tas inexhausta. Non enim dysenteria poscit astrictiva: nam sub judicatione ordinaria,

naria: sive sub constipatione, & adstrictione, mors mox adest. Etenim me præsente, & attonito post 426 clysteres frustraneos, tandem emplastrum diapompholigos, in oleo cotoneorum dissolutum, cum enemate injectum ab Archiatris nostris viro nobili. Insigni Scholarum stupiditate. Siquidem absque enemate, post 18 centenos & amplius recessus, per me sanatus est, remedio oretenus assumto. Itemque Scholæ docere pergunt adhuc modo, dysenteriam non consistere, nisi cum ulcere intestinorum: cui sanando, proindè præfatum emplastrum
34. infundebant medici. Quasi ulcus intestini esset sanabile per emplastrum illud! dum ejus vulnus simplex censetur incurabile. Itemque si dysenteria sit in gracilibus intestinis, quare longa non emplastrant? Quis enim Galenistarum sanavit unquam ulcus gulæ, laryngis, vel intestini, per clysteres? cum fistulam ani, quam ad manum habent, nesciant sanare per emplastra? Meminerint quæso Medentes, Quod oculum non mordicet ejus naturalis lacryma, ut neque lotium vesicam. Sic & stercus in intestino insensile est, usque propè exitum. Quia excrementum naturale. Clysterem verò, quia intestino peregrinum, dolere. Idcircò in dysenteria nocuum. Error iste fluit à Scholis, definientibus dysenteriam ulcus intestinorum. Quam utut inveteratam, ac pænè desperatam sanari vidi sæpissimè, & quidem cum multa securitate. Exhibendo scilicet remedia quædam specifica. At certè cruentum Moloh, Cathedris præsidere conspicio medicis. Retrospicite ergò confratres. Nam dirus mundo ingruet horror, ad sonum tubæ, dum quisque daturus est rationem suæ villicationis. Finaliter dicam, quid observaverim pleu-
35. riticus. Tertio kal. Januarii invasit me repentè febris cum rigore leviculo, sic ut dentes quaterent. Dolor punctilis in latere anteriore circa os Sternum, qui inspirationem præpediret: mox dein sputum cruentum adfuit: tandem merus cruor prodiit. Sumsi statim cervi genitale carptum (nam ad manum erat) & dolor statim imminutus est, mox bibi drachmam cruoris hircini. Quatriduo igitur, cessavit sputum cruoris, perstite tussicula rara, cum aliquot exscreationibus. Perseverabat autem febris. Nam secunda die, dolor circa zonam, latere sinistro sese pandit, cum respiratione difficili, febris augmento, & pulsu intermittente. Absolveram jam annum 63, exspectabamque, in splene coagulari apostema. Quippe lien globatus in molem, pondus faciebat. Si enim genua in sublime attollerem, vel in latus dextrum decumberem, gravis ponderis cadentem globum sensi. Adeoque suspicatus sum, Pleuritidem è Splene suscitatam, quæ cum justis remediis abacta esset è costis, Lienem demum afflixit. Cui statim obveni, potu vini, bulliti cum lapidibus cancrorum. Et infra paucos dies, omnis dolor ac ponderis moles evanuere. Interim visitabar à nobili, qui ocreas è corio Prutenico suaveolente calcaverat. Quarum odore statim sensi dolorem lienis, & febris recruduit. Unde collegi Archeum lienis, Authorem totius tragœdiæ. Denique notavi, in Pleuritide incipiente, sectam venam sistere quidem internam hæmorrhagiam, & videntur ægri se melius habere. Ac quanquam cruoris 36.
emissio debilitatem auxerit: eandem tamen non phlebotomo, sed Pleuritidi adjudicant. Sin verò tardior venæ sit apertio; coagulatus jam cruor, & indè conceptum apostema, destinatumque pus, ad suum properant terminum. Hinc namque frequens, à sanatione per venæ sectionem, Tabes, aut Pleuritis recidivat anniversaria. Quæ alias remediis præfatis, non spectantur obvia.

TRIA PRIMA CHYMICORUM PRINCIPIA, NEQUE EORUNDEM ESSENTIAS DE MORBORUM EXERCITU ESSE.

1. *Scholæ cur cedant foro.* 2. *Cur Paracelsus quæsierit alia morborum initia.* 3. *Transtulit in se furtivè Basilii inventum.* 4. *Paracelsicorum lapsus facilis.* 5. *Abusus sensim detectus.* 6. *Ab chymicis regulis, malè intellectis, deceptus Paracelsus.* 7. *Aspiravit ad Medicinæ Principatum.* 8. *Sub sarcina defecit.* 9. *Deceptus quoque ab ulceribus.* 10. *Aliquot ejus incogitantiæ.* 11. *Peccato peculatus obruitur.* 12. *Aliquot incogitantiæ ejus.* 13. *Doctrina elementorum Archidoxeos notatur.* 14. *Ad astra confugit, ne fugientem sequantur curiosi.* 15. *Adeptum Medendi.* 16. *Jactantia Paracelsi.* 17. *Distillatio perfectissima Artis.* 18. *Mirabilis carbo mellis.* 19. *Paracelsus de prætento Monarchatu deturbatus.* 20. *Fabulosa morborum media.* 21. *Cruor diffluitur absque capite mortuo.* 22. *Quæ natura semel respuit, nunquam denuò vesumit.* 23. *Aqua etsi millesies distilletur: non proin tamen subtiliatur.* 24. *Aliquot absurda.* 25. *Figmentum microcosmi, in modo fiendi morborum.* 26. *Paracelsi ambitio.* 27. *Unde ejus ausus ad invadendum Monarchatum.* 28. *Tria prima non esse in nobis.* 29. *Ignoravit trium primorum vinculum.* 30. *Ignoravit originem salis.* 31. *Aliquot illius incogitantiæ.* 32. *Error in febrium cognitione.* 33. *Exemplum. Quod totus cruor liquescat per purgantia.* 34. *Morbi non produnt illa tria prima.* 35. *Tria prima quomodo fiant.* 36. *Galenum & Paracelsum ferè pares audendo, atque errando.* 37. *Impugnantur tria prima.* 38. *Error Paracelsi circa morborum essentias.* 39. *Tria prima non esse, nec operari in morbis.* 40. *Paracelsus propinquius accessit ad veritatem quam Galenus.* 41. *Tria prima immediatè non subsunt vitæ.* 42. *Tria prima etiamsi non morbi: sunt tamen remedia.* 43. *Modus operandi remediorum, male perpensus in Scholis.* 44. *Quinta essentia impugnatur.* 45. *Inconsiderate subscriptum est Antecedentibus: quia ignorata manserit morborum essentia.* 46. *Tria prima esse nuperam inventum.* 47. *Tria prima non præexstitisse ante sui separationem: sed de novo nasci.* 48. *Aquam transire in oleum.* 49. *Tria illa, mutari in invicem, repugnat principiis.* 50. *Probationes Thesium.* 51. *Contra Aristotelem, quod duo tantum sint corporum initia, quæ etiam sunt causæ initiantes.* 52. *Paracelsistarum incogitantia.* 53. *Tria illa non inesse quibuslibet corporibus.* 54. *Aquæ, ut nec Mercurio, inesse tria prima.* 55. *Objectiones quorundam Scriptorum Tyrocinii Chymici.* 56. *Pergunt ulterius.* 57. *Adducitur Paracelsus in palæstram.* 58. *Responsio.* 59. *Mercurii immortalitas unde.* 60. *Axiomata Chymiæ principiativa.* 61. *Baconis veritas.* 62. *Responsio ad objectum Paracelsicum.* 63. *Quid sint tria prima in corporibus.* 64. *Aliæ instantiæ in arena, silice, &c.* 65. *Salem in calce, non esse contenti extractum, probatur per Mechanicam.* 66. *Quomodo officiorum necessitas, invenerit tria prima.* 67. *Tria prima, non esse corpori vernacula, ut corpus esset.* 68. *Per Mechanicam, quod ignis sit faber trium primorum.* 69. *Instabilitas trium primorum.* 70. *In digestione ciborum, non contingere Trium separationem.* 71. *Cur morbus non sit trium primorum.* 72. *Tria prima non esse corporum principia.* 73. *Sunt ultima, id est, principiata.* 74. *Paracelsi inconstantia.* 75. *Nescius fuit, unde sal urinæ.* 76. *Essentia diversis modis dicitur.* 77. *Essentia chymica.* 78. *Quædam homogenea non edunt quintam essentiam.* 79. *Vis major quibusdam est simplicibus, quam illorum extractæ essentiæ.* 80. *Paracelsi temeritas.* 81. *Putredo etiam alibi fragrantiam generat.* 82. *Quid propriè sit quinta essentia.* 83. *Liquor fecundans plantas.* 84. *Oleum essentiale aromatis, sive crasis ejusdem, quomodo fiat Elixir ejus, centuploque potentius.*

POstquam jam elementa, cõplexiones, qualitates primas, & tandem Tartarum, perperam in causas essentiales morborum, esse introducta à Scholis tam Antiquorum, quàm Modernorum demonstraverim. Pergo docere tria initia Chymicorum, nuperque introducta in artem medicam, falsò in essentiales morborum causas intrusa. Quid ergò agent emunctiores medici, dum sat liquidò, nedum remediorum suorum miseram adspiciunt supellectilem: sed etiam infaustas ægrotorum ejulantium opitulationes? Adeò ut seriò, secretóque mihi fassi sint pluries, nil amplius ferè suis conatibus obedire, omnemque tam acutorum morborum (de Chronicis namque jamdudum animo desponderunt omnes passim) quam minimorum quorumvis sanationem, revera nil nisi curam palliatricem, sive meram ægrorum impo- 1.

sturam esse, ad quam nimirum nisi spontanea succedat, ægrorum naturæ quædam velut resurrectio, remediorum destinatum, certumque solamen frustra exspectatur. Quinimò hinc factum, quod multa anus, passim curando quosdam defectus sit longè felicior, quam sit tota Schola medica cum cunctis suis theorematibus sermocinalibus, præscriptionibus theoricis, diætæ culinariis præceptis, longa interitus proximorum experientia, & dispensatoriorum suorū multiplicitate confirmatis. Igitur cum jam dudum lassati ingeniosiores, in correctione intemperierum, humorum expulsione vana, jam aliò vergunt, quærentes à naufragio portum, facile à Theophrasto Paracelso seducti, inclinarunt sua studia, ut quod apud Græcos, atque Arabes nondum repertum est, inveniant alibi felicius. Hinc nempe ad Tartari figmenta, prono casu devoluti sunt, at sanè illorum curiositas magni habenda est. Nam etsi ad optatum non pervenerit. Non est volentis, nec currentis: sed solius miserentis Dei. Itaq; jam Scholæ jure: & foro cedunt nam quid agent, si non ex elementis, qualitatibus, contrarietatibus, humoribus, Astris, ventis catarrhisque, conjuncta radix morborum, &
2. sanandi methodus, sit depromenda? At cum moderniores Paracelsi affectas, alii medendi typi possederint: sedulo adhuc investigandum est, si morborum causæ Paracelso enotuerint. Etenim cum ipse rejectis veterum documentis, satis deprehendisset, nil fundamenti aut veritatis esse in complexionibus & humoribus, cæpit variè nutando causam proximam morborum inquirere, ipsique posteritas proindè laudem debet. Etsi rem acu non tetigerit, id vitio verti nequit, si Altissimus donorum Dispensator, diebus Paracelsi, nondum veritatem dignatus sit a-
3. perire mortalibus. Hic vir ergo à Basileo Valentino didicerat, per distillationem à plerisque corporibus separari aquam, oleum & salem, cæpit hæc tria vocare, nedum entium corporalium prima initia universalia: verùm etiam intra morbos, & medendi necessitates, sic introduxit, ut omnes morbos immediatè in aliquod è tribus illis primis referret. Idque sic suos penè dementavit, quod abjecta veritatis indagandæ spe, cuncta tribus primis consecraverint. Quæ doctrina suas fixius ra- 4.
dices egit, quod actualiter è plerisque corporibus separentur tria, adeoque non instar humorum, fictis initiis ortorum, essent indemonstrabilia. At sanu abusus 5.
fuit detectus, dum ad morborum quorumvis primordia, hæc tria initia detorta fuere. Enimverò, quia multa corpora, per ignem dissoluta, salem sulfur, & liquorem (quem Mercurium indigetant) de se darent, putatum est, morbos omnes, illis initiis constitutivis, suam debere nativitatem. Hermes inprimis ante natam Græ- 6.
corum industriam; quia in Pymandro, omne trinum perfectum notaverat, consequenter quoque in Chymicis, metalla duobus constare extremis, (corpore nimirum, atque anima) prævidit; quæque non nisi lenocinio cujusdam tertii, sive spiritus, cohærere voluit. Distinctius deinceps scripsit Basilius Valentinus, Monachus Benedictinus, Animam metalli, sulfur, sive tincturam nuncupavit, corpus verò sal, ac tandem spiritum dixit Mercurium. Quæ sic à Basilio mutuata, deinceps in cuncta corporum principia, mirifica indagine, transtulit Theophrastus Paracelsus, uno plus seculo, Basilio junior. Cujus doctrinam, suppresso Au- 7.
ctoris nomine, in se rapuit, & in speculationes medicas propria introduxit licentia. Ita nimirum, ut postquam omnem 8.
morbum in catalogum Tartarorum relegasset, nondumque suo satisfeciisset scrupulo, tandem suum Paramirum, de tribus entibus primis, multa audacia adornat. Confingit quidem hæc tria, omnium velut initia, ac multa, in genere, de morbis declamat; At necessitate coactus, dum morbos in classes primorum

trium, redigeret, ſub ſarcina depreſſus
9. ſiluit. Præterquam in ulcerum familia, ubi ſalem ſibi viſus erat reperiſſe: ſaltem utrobique in duobis aliis initiis, manſit penurioſus, ac penè ridiculus.
10. Juſſerat enim ubique credi quatuor elementa, non niſi matrices incorporeas, ac velut corporum hoſpitia: prima autem initia, ſic vices corporum ſupplere, ut & mundi elementa, ex iſtis tribus, omnem ſubſtantiam & ſubſiſtentiam dumtaxat habeant. Alibi quoque horum immemor, totus elementis inhæſit, horumque complexionibus, aſtrorum denique atque hominum inclinationes, proprietatesque addixit. Singulis quoque elementorum ſuos dicavit fructus, fructuumque gradus, non autem uni elemento omnes: neque amplius ab incorporalibus, tanquam matricibus, prodeuntes fructus: ſed quod hi ſua mutuarent corpora, ab elementis ipſis materialibus. Tandem eadem mutui libertate, & inconſtantia, corpora nunc in
11. quatuor, nunc verò in tria tantum, per Analyſim, fatiſcere docuit. Pyrotechniam equidem ſic in medicinam introducendo, decoravit, æternum ut nomen ſibi anhelans, & futurum ſperans, quod Monarchæ Arcanorum titulo quandoque ſuperbiret. Prævidens Baſilii doctrinam, non vulgo notam, ideo Auctoris tacito nomine, ſuam fecit, hactenuſque ſuos tomos ampliavit. Quapropter ſuus Tartarus, ſubinde dominium univerſale in morbis amittens, ſuppreſſus incurrit, trium primorum legibus ſubactus.
12. Quæ tandem ſua tria prima, auſus incremento, voluit, ut etiam omnium morborum matres, atque matrices, tam mentis quàm entis fierent. Hoc ſcilicet dumtaxat ſuum, & non Baſilii inventum fuit: quodque dum turmatim in morborum ſeries ſpargere niteretur, quandoque confuſe eſt aggreſſus; ſæpius
13. tamen iterum prætergreſſus, latæ ſuæ doctrinæ ubique oblitus. In Archidoxis namque libellum dicavit ſeparationi elementorum, ex flamma, aëre, aqua, & terra, educendi. Atque hactenus ſuam, de tribus primis, deque matricibus elementorum doctrinam impugnavit, quod jam quatuor eſſent initia, non amplius tria prima, & ultima, in quæ longo tandem labore, tria prima, velut elementis poſteriora, nec ſic jure prima amplius, deducerentur. Etenim & ſic uno ditata numero, longè plures, quàm nuper, morbos gignerent, quam dum Monarcha ille prætentus, tantum tria mandabat, tam corporum, quàm morborum eſſe principia. Enimverò ſolum atque tandem unicum tartarum, omnium pæne morborum cauſam, ut
reum, accuſat. Alibi verò, peculiari- 14
bus aliquot tractatibus omnium morborum fabrum, aſſiſtentem, & cooperantem, vocat Cœlum, parentem iratum, atque vindicem. Incognitam enim ſtellam (zedo) immediatam, & continentem hydropis cauſam ait. Sic tabis, podagræ, Apoplexiæ, &c. ſuam peculiarem (anonymam tamen) ſtellam, ſuamque, cuique Epilepſiæ propriam conſtellationem affirmat. In Paramiricis verò, tria prima omnium morborum immediatas cauſas affirmat. Id eſt, Omnia confuſa. Explicet, & excuſet qui volet, Ego enim non dicavi vitam meam interpretandis aliorum ſomniis. Indagavi ita- 15
que ſeriò naturam, & ſpecies morborum, & contigit mihi non ſecus, quàm aliis ante me omnibus, donec exutis omnium Authorum doctrinis, gratiam divinam ſeriò imploraſſem. Tum enim repente ſcivi, cuilibet morbo ſuam obtigiſſe materiam, quæ proprium ſibi Vulcanum foveat intus, qui etſi ſiderum curſus quandoque imitetur; non tamen ab Aſtris enormontica cauſa ejus dependeret. Poſſident namque ſemina quæque, velut ſuam Remp. lumen præcipuè ſuum vitale, quo, virtute propria, ſiderum analogiam referunt. Ridiculum eſto. Tabem, aut hydropem,

dropem, licet sub diversis positionibus severius mitiusque concitentur, ab siderum motu atque lumine patrari: quas alioqui tam clara sordium collegia, manifesta occasione generant, quibusque sublatis, sanitas, etiam extra siderum veniam, sequitur. Cujus doctrinæ exegesim libro de Peste, atque alibi, apud me leges. Materias autem morborum, cum suis seminariis Vulcanis, à prima usque ad ultimam, sum prosecutus cum omnibus dualitatibus, & alteritatibus, respectu vitæ humanæ. Faxit Omnipotens, ut quantum mihi elargitus est, in sui honorem, & proximi utilitatem nudè referam, aliumque me potiorem mundo donet. 16. Paracelsus enim varios libros de vita longa condidit, sibi mortem elegisse, ex privilegio divino, senectutem suam se solaturum, Elixire proprietatis, non autem remediis ad vitam longam à se præscriptis; qui extinctus est anno 47 suæ ætatis. Tanta ideò hujus viri jactantia, & inconstantia, me parum sollicitum habuere hactenus. 17. Interim plures difficultates me dudum anxium tenuere circa tria prima, donec divina ope fretus sciverim, ligna & herbas sine omni capite mortuo distillari. 18. Mirabar enim pridem, quod è carbone mellis nullus cinis, & per consequens, nec cineris sal, haberi posset. Quæ postmodum per universalem corporis analysim, lubens aspexi. Satis enim fuit Paracelso, omnia sub dubio involuta deseruisse, qui tenui hausto alterius inventum biberat, ac nondum in alimentum converterat, suumque è peculatu faciens, è nido, antè plumas sufficientes, volare ad Mo-19. narchatum contendens, lapsus est. Inventi enim gloriam ad se rapiens, complacuit sibi, unum idemque pluries sparsim redixisse, licet interim in suis 20. parvum progressum faceret. Ridiculum est quippe, ac fabulæ instar, sulfur in nobis distillari, sublimari, reverberari, calcinari, resolvi, & hinc varios morbos causari, solo nempe viri ausu, sine pignore, aut vade, majoris se authoritatis. Non novit enim, nec audet morbos in Eximolegesim trahere, nondum plene ab Inventore suo ad hoc commissus. Puerile est quoque somnium, quod sal in nobis distilletur, sublimetur, calcinetur, circuletur, aliaque tormenta subeat; aut quod Mercurius hæc in nobis examina sustineat, atque pro singula variationum alteritate, alios morbos, dolores & defectus, pariat singulariter, aliosque rursus, cum aliis sodalibus duobus initiis complicatus, vel diversis gradibus atque dosibus larvatus. Nugæ sunt item, quod Mercurius, propter eximiam subtilitatis circulationem, foret mortis omnis subitaneæ causa: quam suis causis constitui, curare, & præcavere novimus. Inprimis namque, quo- 21.
tidie aliquot unciæ cruoris, alendo difflantur, sine capite mortuo, dolore, & defectu, imo absque sensu, dum transeunt, & qua transeunt: Quicquid verò specie aquæ, Mercurii, sudorisve instar, semel expulsioni dicatum est, quicquidve semel alendo censum fuit ineptum, vel præstitis jam semel alimoniæ muniis, est diffationi deputatum: Id nunquam deinceps in nobis distillatur, sublimatur, calcinatur, aut circulatur. Naturæ enim opera, sunt nimis seria, quia DEUM ultimatè respiciunt. Non enim natu- 22.
ra pila ludit, ut excrementa, semel à vitæ commercio avulsa, iterum in gratiam recipiat. Nunquam in idem punctum redit, quia pergit, & non feriatur. Denique si liquor aliquis centies redi- 23.
stilletur aqueus, proinde acrior erit, aut subtilior, quin potius sensim exantlato semine vitæ mediæ, magis magisque ad simplicitatem elementi migrat. Non

enim aqua pluvia, quæ modo decidit superne, subtilior est, quam quæ initio creationis pluit. Quod si aqueum aliquid nostro exhalaret tepore, & somniatis reditibus acrimoniam nanscisceretur, ea non esset subtiliationis Mercurii, sed adjuncti
24. culpa. Demiror sanè, quod tantus Chymicus ignoraverit, quod cruor non circuletur, nec subtiliationum circulos ferat in nobis, quodque non supra Lunæ cursum unicum in nobis perseveret, quodque ideo mulier persolvat effœti cruoris vectigal. Quippe quæ plurimo cruore abundare debebat, tam ad fœtus augmentum,
25. quam lactis fuctum. Ut autem Paracelsus figmentum suum melius obumbraret, supponit unum ex tribus primis separatum, illicò ex natura microcosmica assumere actualitatem in fortuito alicujus, & unius entis de infinitis, quorum myriadum semina, in unum collecta, continebat; ideoque propter monstrosam & peregrinam nativitatem, hostile nobis eo ipso esse, & morborum causam fieri. Adeoque ad minimum decuplo plures morbos in nobis possibiles, quam sint species earum in animalibus, plantis, mineralibus atque stellis, nimirum totidem, quot sunt species salium, sulfurum, atque mercuriorum, illorumque complicatorum in natura. Edicto insuper cavens, ne quis se temere ad medendum ingerat, qui non sigillatim, certò, proprie, atque distinctim, cuncta intime & extime noverit, per causas, essentias, species, proprietates, proportiones, alteri-
26. tates, atque defectus. Ut quisque credat, se Paracelsum, qui hæc docet, sigillatim hæc quoque universa sic novisse. Præterea vult nos microcosmum ad amussim referre, atque ideò tria corporis nostri initia totidem morbis morbos parere, quot sunt creatorum entium species. Præcipitat namque medendi scientiam & Tyrones, in millenas confusiones, obscuritates, ignorantias, & impossibilitates, unam tantum ob culpam, ut videatur scilicet omnium gnarus, & somnia sua putentur vera. Cognovit quidem facile, Scholarum medicinam inniti falsis fundamentis; 27.
neque enim ideo difficile sibi fore, ratus est, funditus Scholas evertere. Quocirca nomen Monarchæ in medendo sibi meditatus est: sed cum ad destructionem facilem viam putaret, ad ædificationem saltem tanti principatus, sibi defuere vires in tanto idiotismo. Tria ergo initia propterea in morbos introduxit. Ita est. Inveniuntur quidem illa tria in multis corporibus: aut (ut distinctius loquar) sal- 28.
tem è multis separantur tria: sed virum delusit absurditas quædam inconsiderati ausus, quia non consideravit rei impossibilitatem pro morbis. Eo quod nuspiam, sive in nobis, sive alibi, sint separata, vel separabilia illa, nisi cum integri corruptione, & quidem per ignem. Quorum tamen sequestratam œconomiam morbos parere nobis censuit. Quippe primorum essen- 29.
tiæ connectuntur in nobis, per vitam mediam eorundem, cujus attamen sub dominio coërcentur, manentque semper, id quod sunt. Inprimis enim sal ipsum fe- 30.
fellit, ut insulsus fieret, eo quod suum conceptum Paracelso confirmaret, in lotio, sudore, & lachrymis. Nil attendens, istum salem non esse ex tribus primis nostri corporis: sed merum excrementum, transmutatorum ciborum ac potuum. Hinc itaque erectus in credulitatem, putando est abductus in errores. Adverterat enim, vulnus male medicatum fundere aquam salsam, proprium corporis laticem, sale alieno imprægnatum, vel ipsum cruorem per sui totum degenerare, ut in ulcere, Hydrope, &c. atque hinc copiosam messem ulcerum, & morborum, pro sale collegit, quem deceptus existimavit unum esse ex tribus, & non totum simul cruorem, in salsam aquam conversum, citra sulfuris aut mercurii separationem, per transmutationes erroneas. Censuit itaque quot salis, totidem vices mercurii, & pars quoque sulfuris esse, sibique supellectilis

lectilis satis fore confidens, prædicamentum morborum lubens designasset. Sed
31. impar oneri manens occubuit. Atqui erronem suum detexisset, nisi audendo magna deceptus. Etenim sive ambitionis ipe, præoccupationumque præcipitio examinare debuisset, ubi sulfur residuum moraretur, si sal in ulceribus, in hydrope, &c. tam copiosa separatione, à toto cæterisque duobus sodalibus avelleretur. Suæ quoque doctrinæ (licet erroneæ) oportuisset esse memorem, qua salem è nobis fluidum, & intus præsentem, merum salpetræ Cagastri vocat. Adeoque nedum carnes, & cruorem: sed & totum corpus, cum vita esse salispetræ, & Cagastrica, persuadere conatur. Cruor enim (ut aqua omnes fructus edit) totus simularis, venenoso aut peregrino fermento imbutus, nunc in salis, tum verò in varias stercorum proles degenerat, sine ulla mercurii posthumi, aut sulfuris memoria.
32. Denique ut Paracelsus suam morbis inveniat causam. Per exemplum: febrim non raro definit terræ motum microcosmi, quem tremorem terræ quandoque definit, esse caducum nostrum. Alias autem terræ tremorem, tremoribus suffito mercurio natis, attribuit. Alibi iterum febrim definit morbum sulfuris ac nitri; jactitans causam, simul ac remedium, suæ isti essentiali definitioni inesse. Enimverò sub apostemate ulcerato, non rarò totum corpus in se obesum, fit velut sceleton, nec quicquam præter pus excernit. Sic vi laxativorum, sæpe totus repente habitus liquescit in putrilaginem. Quod per Medentum artem fit, hoc in Diarrhœa per defectum. At saltem idem utrobique venenum, aliter tantum applicatum, & con-
33. temperatum. Hydropicus quidem zonam habeat octo pedum, per empiricum autem uno die, & potu solvebatur hydrope, pendebatque aqua fortè ℔ 40. perendie autem venter ejus mox rursus, ad pristinum tumuit, & post paucas horas obiit. Residuum nimirum, nil nisi pellem & ossa præ se ferebat. Quia caro & sanguis confestim in aquam salsam hydropis simul migraverant. Idque mirum in hoc homine vidi. Quod hodiè venter planè detumuisset; & cras iterum ad tumoris, tensionis, & duritiei pristinum terminum rediret, & tum moriretur. Si itaque salis ista myria unum erat ex tribus initiis, necessario saltem 40. ℔ sulfuris supersuissent spectabiles. Ulcerosa quercus continuam plorat aquam salsam, & carie tabescit: si vero sal iste, unum ex tribus initiis quercus esset: sanè instar tædæ quercus pingueseeret, nec tabesceret exsucca, cariosa, & culinis propemodum repudiata. Non itaque destructionis morbosæ testantur hæc initia: sed totum cor- 34.
pus variè affici, liquescere, atque putrefieri, pro ductu variorum seminum, & fermentorum. Didicerat enim id ex Galeno, putante, quod cruor constaret ex totidem simplicibus, in quot resolveretur.
Miror ergò inconsiderationem Paracelsi, 35.
quod non sciret, tria prima nunquam separari, nisi per ignem, destructa eorum vita ultima, retento symbolo seminis vitæ mediæ. Non autem esse tria ideo initia dicenda, nam fiunt, adeoque nascuntur. Multoque minus initium corporum censenda sunt, dum integrum ductu alieni seminis retroit per transmutationem in aliam naturam. Neque enim vir ille vidit unquam tria prima, alicujus concreti, ullo caloris gradu, in vivis apparuisse, nec alias, nisi per ignem facta, & extorta. Indignor etiam, quod nesciatur, manentibus iisdem primis, materialiter sub eodem pondere, esse tamen variis transmutationibus seminum obnoxia. Relapsus est 36.
quodammodo in errores Galeni, putantis essentialiter elementa in mistis permanere. Sic nempè tribus delusus principiis suis. Utriusque enim idem defectus utrobique in principiis philosophicis: quæ docent vitam solam, operari in corpore vivente, & in corpus. Formas vero subor- 37.
dinatas partium integralium, etiam trium

primo-

primorum (si hæc insint, antequam fiant per extractionē) à forma sive vita superiore, coërceri sub unitate Archei : quod tria prima nunquam appareant, operenturque, multo minus peccent distemperie, aut morbosa sint, nisi prius soluta obedientia, Archeo debita : id est, separata fuerint per ignem, eorumque vita ultima destructa, cum perseveratione non totalis seminis : sed tantilli, vitæ mediæ concreti illius, cujus proprietates æmulantur singula illorum quodammodo, dum sunt facta ens
38. per se subsistens. Hoc enim ignorato, putavit Paracelsus, omnem potestatem, atque operationes formales rerum, immediate dependere, sic ex essentia trium primorum, quod vegetabilium proprietates descripserit, quatenus continerent talem Mercurium, salem, aut sulfur, eaque cuncta pro suo lubitu. Quasi hæc initia, sub Archeo formali clausa, operarentur, feriante vitali Archeo. Galenus enim omnia elementis : cui succensus proindè Paracelsus, cuncta tribus adoptivis suis initiis tribuit. Instar Agyrtarum, qui oleum, vel emplastrum unicum nacti, illud efferunt ad omnes prorsus morbos, atque alios insuper plurimos valere. Non inquam attendit Paracelsus, plumbum, quamdiu plumbum est, alias vires habere, quam dum in sulfur atque mercurium
39. mutatum est. Etenim aqua, oleum, & cinis, clausa in lagena, non operantur extra vas continens. Lagena quidem ut talis, operatur ; non autem quatenus tria continet, quæ ex se possent separari. Sic quoque cense de tribus, quantisper sub vita
40. communi clausis. Paracelsus itaque, tametsi propinquius Galeno naturam indagaverit, quatenus è corporibus multis tria quædam actualiter eliciuntur, quod fictitiis elementis ac humoribus non evenit : uterque tamen in hoc cespitavit, quod suas putationes in morbos introduxerit. Cum alioquin in nobis nil sentiat ægritudines, præter ipsas vitales potestates. Vita autem per suum Blas seminale, materias movet, & alterat, nihilque materialiter nos intus lædit, quod non sit hostile, alienum, & excrementum respectu vitæ, adeoque nequit esse ex suis primis adoptivis. Nec enim tria illa subsunt 41.
originaliter ac immediatè vitæ totius : sed vitæ mediæ seminis illius, cujus fuisse dicuntur tria initia corporalia. Nempe, tria prima carnis, sanguinis, cerebri, &c. non subsunt immediatè, imperio totalis Archei : sed muniali concretorum balsamo seminali. Idque non ante illorum manifestatam nativitatem. Morbi itaque non debent originem, aut nativitatis suæ causam, nativitati trium primorum, aut alicujus ex iis. Quippe nequeunt esse, agere, aut lædere, nisi separata prius ab invicem, destructaque integritate totius (per mortem) in quo continentur potentialiter. Si autem essent separata, ut queant lædere, ac nocere : certè id factum esset ab aliquo morbo & agente interno præter naturam, & priore. Itaque separatio illorum trium ab invicem, nunquam posset esse nisi productum, adeoque & morbo posterius : nec prius appareret, nisi suppositio morbo. Ergò non esset morborum causa occasionalis proxima. Etenim tametsi tria prima non sint causæ 42.
morborum, hoc tamen non arguit, quo minus sal, sulfur, ac mercurius rerum, sint morborum pharmaca. Non est enim requisitum, ut remedium, & causa externa morbi, symbolum habeant. Utut sic tamen Paracelsus jusserit, quo oppugnaret Galeni axioma : Contraria contrariis curantur. Toxica namque non symbolo ve- 43.
neni : sed vincetoxico superantur. Dona enim DEI sunt illæ potestates medicæ, quæ nec in se mutuo, neque in morbos, contrarietatem, aut hostilitatis characterem gerunt. Sed unumquodque agit ex dono, quod agere jussum est. Quinimo corpora, mole, clausura, sordibus, & impedimentis liberata, nobilissima dona explicant, & præstantissimas dynames. Pro- 44.
ut alibi copiosius. Porrò sat jam, superque demon-

demonstratum, naturam non pati quatuor elementa. Nec illorum admittere congressum, ad corporum concretorum constitutionem, & consequenter nullam esse elementorum contrarietatem, & velitationem, ad morbum vel remedium. Sequitur indè etiam, nullam proprio nomine dici quintam essentiam, si quintum dicat necessariam relationem ad alia quatuor. Est ergò inventum quintæ essentiæ chymicum quidem: sed philosophorum, qui ante me ignoraruut elementorum numerum, essentias, & mistionis nullitatem. Quæ si Paracelsus sciviſſet, haud dubiè essentiam, quam quintam vocat, quartam nuncupasset, respectu trium primorum. Putavit nimirum corpus unumquodlibet constitui, pro-ut & resolvi, tam arte, quam naturâ, in hæc tria, & nil præterea supereſſe. In tanta enim novitate inconstans nescivit, cuinam lateri se præcipitem daret. Subindè namque elementa negat corpora; sed vocat inanes vacuasq; matrices, loca & sedes corporum: corpora autem omnia esse nil nisi tria prima, non autem elementa. Alibi verò antecedentium gregem secutus, docet elementa in singulis corporibus supereſſe, reperiri, atque inde salva educi. Ita ut illorum essentiæ & corpora in misto permaneant, tantum per mistionem conglomeratæ.

45. Certè tam in tribus primis quam essentia quinta, non minus jejunè Paracelso hodiè est subscriptum, quam fuit hactenus elementorum, mistionum, & complexionum fabulis. Nupero enim sæculo cœptum est sine indagatione, novitatibus plausibilibus invento Paracelsico, fidem atque nomina dari. Quanquam hactenus neminem viderim, legerim, vel audiverim, qui potuerit, multoque minus ausus fuerit, tria prima è corporibus adæquatè separare. Quapropter hanc propositionem statuo.

46. Tria prima inventum sunt nuperum, contra naturæ & rei veritatem.

Thesis prima.

Licet è quibusdam tria prima, pro parte per ignem eliciantur: non tamen id fit per separationem eorundem præexsistentium: 47. sed quatenus per transmutationem ab igne factam, ibidem generentur, tanquam nova entia, fiatque, quod non erat antè.

Secunda.

Surculus arboris adhuc herbascens unius libræ, vix dabit olei drachmam: qui sub Octobrim ligneſcens dabit circiter drachmas septem olei. Ac tandem in Februario post, dabit fere binas unicas olei: 48. & quintuplo plus carbonis ac cineris, quàm antè in Augusto.

Tertia.

Quæ ab initio constitutiva non inerant, non possunt esse prima: sed ipsamet fiunt, & commutantur in invicem, ut posteriora, seminū directionibus factitia, atq; oriunda.

Quarta.

Aqua elementalis fit oleum in vegetabilibus, animalibus, & sulfuribus: item omne oleum cum adjuncto, facile reducitur in aquam. Principia autem cæterorum 49. prima, non possunt commutari in invicem, aut esse desinere, id quod erant antè.

Quinta.

Quędam corpora non continent tria, sed unico vel duobus tantùm sunt contenta.

Sexta.

Sunt corpora quædam, undè usitatis hactenus artificiis nunquam fuerunt separata tria, quæ adæquato pondere, corpori, undè ducuntur, æquilibrent semper.

Septima.

Quædam corpora sunt omnino immu- 50. tabilia, & inseparabilia, nec continentia dualitatis. Juvat hæc, in gratiam Tyronum, alienis commentis facile subscribentium, paulo accuratiùs explanare. In primis enim ligna continent aquam, & oleum: non carbonem. Qui non inerat, sed producitur per artem. Nec inerat nisi materialiter, potentialiter, remotè. Nec unquam nisi per ignem indè fieret. Carbo denique, nisi aperto flagret igni, nunquam tantillum mutatur, tantum abest, quod in cinerem aut salem vertatur. In

carbone, flagrat quidem pingue aliquid, quod immediatè & materialiter reducitur in Gas, nunquam ſpectatum. Hoc Gas tandem migrat in aquam. Sed quamdiu Gas eſt, & ex concreto, ſive carbone eſt ſeparatum, non eſt ſulfur (nam per crematione abſumtum, & transmutatum) non ſal aut mercurius (nam iſta non in Gas incoagulabile, ſed in mercurium & ſalem redirent, ſi prima & conſtantia eſſent rerum primordia) ergò aliud quiddam, extra tria illa. Cæterum, nec totus cinis è carbone reſiduus, ſal eſt. Quoniam demto ſale lixiviali, id quod remanet, nullo poteſt igne calcinari, ut neque verti in ſalem, ſulfur, aut mercurium. Sin autem per additamenta in ſalem vertatur: ſignum eſt, quod fiat, non autem ſit ſal, adeoque principium naſceretur. Ergo ſal in cinere, non per extractionem, aut ſeparationem, abſumtis per ignem duobus aliis, conſurgit: ſed per transmutationem in novum ens, quod antea non erat. Non enim rei ineſt, quicquid ex ea fabricatur. Sic enim pani ineſſent ſanguines, & oſſa, diverſorum generum, & ſpecierum. Nec enim marmor continet vitrum, licet ex marmore, cum adjuncto, vitrum fiat. Aliud eſt namque diſputare de tribus iſtis, tanquam totali rerum materia, actualiterque rem conſtituentibus; atque longè aliud, quod in ſemine inſit arbor, vel in pane, piſcis, os, vel cartilago. Non enim corium, aut lignum, lapis ſunt, etſi quibuſdam fontibus petrificentur. In transmutatis namque finis, ſpecie ſaltem à ſeipſo, in initio motus, differt. Demonſtravi quoque alias, Alcali fixum in vegetabilibus non præexſtitiſſe: fixari verò cremando. Quapropter doctrina Primorum non ſatisfacit, quod nedum naturam ſubter violentas regulas cogat: ſed quod ſi prima ſint, & initiandi meritum obtineant, debent eſſe ſtabilia (quod nec Ariſtotelem latuit) neque unum in aliud mutari poteſt. Etenim ſi lignum, ſale, oleo, aqua & cinere conſtet, ex cinere, per ſalem ipſum cineris, ſal paretur, oleum etiam omne diſtillatum, in ſalem ſit mutabile, ut & in aquam per adjuncta, ſitque iſtorum trium tanta inconſtantia; ergo potuerunt quoque fieri per ignem in ſeparatione, & concreti deſtructione. 51. Neceſſe eſt in corporibus unum primum, atque ultimum, materiale, reale initium ſtabilire, quod eſt aqua: non autem tria, quippe quæ ſoboles ſunt ſeminum, corporum ex aqua concretorum. Alterum deinde principium motivum, & effectivum, quod eſt ſemen eſſentiale, ſive ſeminis ipſa eſſentia Archealis, differens à forma rei. Quod hæc non habeat initiandi rationem, quippe quæ ipſamet generando generatur, tanquam generationis ſcopus, qui ſenſim per diſpoſitiones pervias perducitur ad perfectionem entis, ſimul cum generationis fine. Hæc ſunt duo corporum omnium principia, ut & cauſæ. Nam ſi res quæque per cauſas eſt, & principiatur, vanum eſt, alias cauſas, atque alia rerum principia, more Ariſtotelis, credere. Principia ergò ſunt, quæ nulla unquam viciſſitudinum rotatione, in ſe invicem labuntur. Prius namque eſt ſtabile, perpetuum, corporum reale initium, ac fulcrum, ſeminariumque. Eſtque ultimum, in quod defunctæ rerum tragœdiæ redeunt. Non autem ficta, ignava, & impoſſibilis hyle quæpiam. Alterum verò, eſt initiandi motus principium, cum omni proprietate rerum, ſubſcena ſua agendarum. Enimverò cum ſpecies in genera nuſquam ſolitaria exſiſtant, ſintque ſola individua, quæ ſunt, & actu reali ſubſiſtunt. Oportuit principia eſſe realia, & individualiter exſiſtentia. Ita quidem, ut materiæ univerſalitas ab efficientis activitate individualiter determinetur. Quamobrem dato falſo, 52. quod nimirum cuncta corpora in tria illa reducerentur, propriæ diſſolutionis motu: non tamen inde adhuc conſequens, hæc tria eſſe corporum initia. Quia immediata corporum reſolutio non

arguit

arguit principia, sed materiæ ultimatæ heterogeneitatem. Estque ultimæ materiæ postrema resolutio, testis dumtaxat seminum corporis concreti: non autem principiorum. Nec denique ratio ulla est, cur tria dicantur prima, si tria in duo, ac denique in unicum redire, aut reduci possint. Imo, etsi in initio tria spectarentur corpora, in se mutuo transmutabiliter transeuntia, proinde tria censenda essent, potius quam duo: si mox abinde de tribus, duo tantum fieri queant. Tria ergò ubi inveniuntur, non sunt materialia corporum initia: sed thori seminum. Quibus exantlatis, cuncta sponte redeunt in primævum aquæ elementum.

53. Cæterum quod non in quibusvis corporibus contineantur illa tria, adeoque non sint principia necessaria: patet, quod Mercurius è metallo eductus, sit ita univocus, homogeneus, simplex, & indivisibilis, quod fit impossibile per artem & naturam, ut inde sal aut sulfur trahatur. Divisibilis autem est Mercurius nunquam ulla ratione. Ex sola videlicet aqua elementali, & virtute simplicissimi seminis mercurialis, coaluit in corpus indivisibile, impenetrabile, & inseparabile,
54. quod inter generata par non habet. Alioquin aquæ simile, quæ in se nullo conspurcata semine, consimilem habet undequaque simplicitatem, & separationis impossibilitatem. Quod autem quandoque elemento aquæ sua tria tribuerim, id analogice locutum est: quatenus præter spiritus abstractos, nihil in corporibus ita similare est, ut non juxta varias dispositiones diversimode affici intelligatur, illasque dispositiones respicere aliquam heterogeneitatem entis, est necessarium. Sufficit enim, ibidem quoque monuisse, partes heterogeneas aquæ esse in simplicissimo elementi corpore, arte, natura, omnibusque seculis indivisibiles, atque realiter impossibiles, constantes simplicitate extrema. Itaque, licet ibidem tria prima aquæ vocaverim, non sunt tamen tria compositionis, quasi anteriora, aquæ initia: sed tria heterogeneitatis. Quam heterogeneitatem, licet aqua lege, qua corpus est, contineat, ad minimum in diversa mentaliter partibilem: cum tamen actualiter à se invicem distrahi sit impossibile, tantum conjecturæ locus est, ut quamvis ista non sint, verum sulfur, sal, & Mercurius, saltem iis quodammodò respondeant. Ergo in aqua non minus quàm in mercurio, adest instantia, qua tria prima exin haberi separata negantur. Susur- 55.
ros audire videor, quod plurimos artificum offenderim, qui mercurii oleum, salem vitriolum, & aquam plenis stentantur buccis; quodque illos mendacii arguam, vel impostura, dum præfata pollicentur. Respondeo, impostura activam parere suum impostorem, vitâ & felicitate indignum: impostura autem passivam commiseratione dignam. Sed qui fallaciam, qua circumveniuntur nondum deprehendunt, argumentantur primo. Aurum (in- 56.
quiunt) corpus inter sublunaria longè cõstantissimum, dissolvitur in heterogenea: ergo potiori ratione, etiam Mercurius. Stringunt nimirum à Minori ad majus. Iterum urgent. Natura novit ex primis elementis componere mercurium: ergò novit etiam destruere. Via autem cõpositionis, non est immediatè ex aquę elemento facere Mercurium: sed per dispositiones intermedias materiæ; quæ dissimilares sunt: ita quoq; via corruptionis in mercurio procedet per easdẽ dispositiones retrogrado passu, & materiæ heterogeneitate. Quare tertio dicit Paracelsus. Materia rerum, quę 57.
non possunt per artem destrui, saltem destruitur per naturam. Quia cũcta sublunaria, quæ non sunt morti, sunt saltẽ termino subjecta. Ad primũ respondeo: Quod 58.
aurum quidem sit corporum constantissimum in igne; sed suæ constantiam separationis mutuat à mercurio: adeoq; si sulfur ejus includat dualitatem heterogeneam, id mercurium minimè attingit. Mercurius n. purus, distinctus à sulfure combustibili

(quod Mercurio vulgari plus minusve inest) respuit planè omnem dualitatem. Id est dicere. Natura mercurii includit perfectam homogeneitatem. Ad alterum autem dico, quod natura processerit quidem à puritate elementi aquæ, ad compositionem mercurii: nequeat tamen, semel admisso semine mercurii, incluso in penetralibus aquæ redire ad destructionem illius compositi. Eo quod istud semen non sit mortale, nec caducum, nec sublunaribus legibus obnoxium. ut inquit Paracelsus in vexatione Chymistarum. Ratio autem immortalitatis in mercurio est, Quod semen & fructus ejus, in constitutione mercurii, sint jam unum, & idem Mercurius, in mercurio. Nec novit natura invenire modum destructionis, in re tam homogenea, ubi semen fructus evasit, unione perfectissima, & anatica. Quandoquidem natura non potest penetrare ad dividendum, ubi nullus est nodus, aut heterogeneitas. Admitto quidem, quod Mercurius per compositionem transmutationis, & maritationem sulfurum metallicorum, fiat metallum; & hoc sit destructibile, ratione dualitatis, sui sulfuris: attamen Mercurius illius metalli manet indestructibilis. Hinc Paracelsus in vexatione præfata: Etsi metallum destruxeris decies millies: attamen à destructionibus semper resurget longè perfectius. Et in Archidoxis, lib. de separat. elementorum cap. de metallis. Unumquodque elementorum in specie olei destructionis metallicæ, potest reduci iterum in metallum album pristinum, & malleabile, excepto elemento ignis, quod tincturam sive sulfur continet. Igitur quanquam pars mercurialis in metallis, adeoque & in ipso mercurii corpore, propter adjuncta, suscipiat larvas vitrioli, olei, salis, vel aquæ: non sunt nisi oculorum impostura. Quippe semper Mercurius inde redit, quia secundum naturam, & omnes proprietates, semper inest. Teneo ergo cum principiis abstrusioris philosophiæ: 59.

Si Mercurius esset divisibilis in partes heterogeneas, ars Chymica non esset vera: ac ipse Mercurius ineptus operi esset. Etenim nisi mercurium vidissem, ita subsistentem, negarem artem esse veram. Natura enim nequit destruere semen, quod mori non potest, nec à materia sua separari. Nec mori potest per machinamenta sublunaria hujus seculi. *Item facilius est aurum construere, quam destruere: sic & facilius naturæ, mercurium construere, quam destruere.* Quotquot ergo promittunt auri vel mercurii separationes, nec tamen aurum peculiosa quantitate construere sciunt, cum nesciant, quod est longè facilius, credant etiam se nescire, quod longè est adhuc difficilius. Ideò Bacon, inquirens primam artis materiam, perque omnia mundi corpora discurrens. Negat aurum, & argentum, esse materiam artis: eo quod sit plane impossibilis eorundem reductio in sulfur & argentum vivum, unde fiat filius ignis, tantus in amore philosophorum. Ad tertium tandem dico. Quod quæ non morti, separationi, mutationive sunt subjecta, saltem sunt termino obnoxia. Id verum concedo, si de dissolutione mundi & igne Gehennæ in consummatione sæculi intelligamus, de quo nil ego. Alioqui præfata adstructio Idiotismum continet. Nam terminus nil naturaliter operatur: sed peracta est operatio ab agente, in ipso termino ad quem. Deficit autem ejusmodi agens, circa indissolubilia. Denique nec tempus, vel duratio aliquid operatur per se: sed tantum operantur mediæ dispositiones mobilium in tempore contingentes. Ideo quicquid mutabilium dispositionibus non auscultat, multo minus tempori, aut termino durationis: qui terminus incluso est rebus mutabilibus tantum, non autem immutabilibus. Si jam mercurius metallicus caret omni prorsus sulfure, nobilissimum inquam constantissimæ unionis corporum, licitum est considerare hanc trium primorum legem, instar catenæ disruptæ, defecisse. Cætera proinde corpora, non esse tria prima: 60. 61. 62.

63. prima: sed unicum prorsus materiale initium, diversis seminum destinationibus, finibus, scopis, & necessitatibus inserviens, ludensq; varias suppositionalitates. Sunt ergò illa tria, ubi reperiuntur, non prima, sed facta per dissolutionem ignis, illorumque materia, non juxta salis, sulfuris, & Mercurii principiationem, sed secundùm fines seminum desponsata. Nec quidem initia: sed media ad vitam ultimam subor-
64. dinata. Denique scio ex arena, silicibus, & saxis non calcariis, nunquam sulfur aut mercurium trahi posse. Fuerunt nempe illorum semina, contenta aquæ petrifica coagulatione, absque destinatione pingue-
65. dium, aut mercuriorum. Lapides autem qui calcinari possunt, salis naturam & calcis acrimoniam acquirunt. Sed idipsum est transmutatio in novam generationem, ab igne promotam: non autem contenti extractio, eductio, aut separatio. Quod Schola chymica ante me ignoravit. Quod probo. Quia novi, saxum, & lapides omnes, in merum salem, suo saxo, aut lapidi æquiponderantem, reducere, absq; omni prorsus sulfure, aut mercurio, adeoque quicquid urendo saxo deperit, unius salis potiùs, quam trium esto. At quia unitas ista concreti respicit viam ad primam reductionem in aquę elementum, nec sit cuilibet operario obvia: eapropter consuevimus inter chymicos generatim loquendo, de rebus loqui, sub nomine trium, salis nempe, sulfuris, & mercurii. Non quidem quod putem illa esse rerum principia: sed quia è plerisque separantur per ignem, utimur illorum etymo, ad distinguendum heterogeneitates corporum concretorum. Idem saxo, quod carboni evenit nisi ambo namque aperto igni crementur; in calcem aut cinerem mutantur nunquam. Et licet carbo per flabellum edat flammam, & hactenus quicquid è carbone perit, sit sulfuris: attamen cum in saxo nil accendatur, aut illuminetur, salis potius quam sulfuris esto. Igitur dum lapis, gemma, saxum, vel arena, in salem artificiosè sunt reducta, non potest sal ille, propter omnimodam sui homogeneitatem, ab igne relictam, sulfur edere, vel continere, aut in diversa trahi. Si denique 66.
vitrum per ignem è cinere & arena fiat, non est extractio vitri è cinere: sed fabrica artificii, novaque generatio. Etenim corpora quælibet, cum immediatè ex aquæ elemento materiam desumant, seminum virtute desponsatam, sulfur quidem esto actus seminis: sal verò, ex aquæ propensione spontanea, in concreto nascitur, immutatus tamen à dispositione seminalis sulfuris. Itaque duo illa entia prosiliunt immediatè è duobus principiis corporum: Rerum Mercurius autem, non est nisi mera aqua, non sat adhuc à dispositione seminis, & propensione materialis initii, maturata. Idq; è professo, aut studio naturæ sic est destinatum, ut ratione principii aquei, adhuc nondum plene immutati, accretio ex suo elemento, & collocutio cum sua matre, per symbolum concedantur opportunius. Non admitto itaque tria prima esse corporum constitutiva, ut neq; universalia. Quod sanè austeritati meæ est 67.
vernaculum, qui non soleo è particulari quopiam axiomata universalia condere. Id autem faciat, qui volet, malo distinctus esse, ut distinctius intelligam. Reperi enim plerumque, tria illa non prodire è corporibus, quibus trahi putantur, nisi adjuncto tertio, transmutativo, vel per compositionem: quod potius supervenienti semini, atque inde natæ transmutationi, tribuendum est: non autem inexsistentibus primis, ut necessariis, immediatis, atque universalibus naturę principiis, è quibus, & in quę, corpora rursum resolvantur. Non enim certam fidem facere queunt, se esse in corpore, ante sui separationem, pro-ut per ignem exprimuntur: multoque minus præexstitisse ante corpus, cujus partes videntur fuisse. Patet quoque res pleraque 68.
mutari, distillando, nec esse in concreta sui heterogeneitate, quales ac quantas, pro-ut dum per ignem fiunt. Quod unico

exemplo Tartari liquet. Siquidem distillando uncias 16 tartari optimi, elicitur vix unica uncia aquæ; salis verò, ad summum, unciæ duæ cum semisse. Residuum totum, est oleum: id est, ex 16 sunt fere tredecim partes oleosæ. Tartarus tamen crudus non est, nec agit ut ens oleosum, nec ardet ut cortex betulæ: sed salis acidi naturam habet. Quapropter per distillationem, salis acidi natura mutatur in oleum. Deinde iterum, si sal Tartari sponte sua fiat lixivium, eiq; jungatur oleum, conficietur quidem indè smegma, quo distillato, habebitur pro maxima parte aqua, oleumque pristinum desinet esse, & mutabitur in aliud. Quid enim clarius hac mechanica, ut elucescat, ignem esse confectorem primorum: adeoque nec esse in se prima, neq; præexsistere talia in concreto, qualia separantur indè per ignem? Si quidem non est nuda separatio dissimilium: sed transmutatio concreti per ignem, juxta activitatem, quàm heterogenea inter se peragunt. 69. At sanè si singulis corporibus inessent tria illa, ita ut nullum corpus illorum expers esse posset: imò si singula, pristinam servarent indolem, sal, inquam, nunquam Mercurius fieret, neque hic vicissim sulfur, &c. Tum quidem apparenter Paracelsus putasset, corporum unumquodlibet originaliter componi è sale, sulfure, & Mercurio: Sed cum sit rerum indubia vicissitudo, per res rerumque partes minimas, pro ut & per triplicis vitæ transitum, non possunt vicissitudines illæ denotare identitatem trium, nec constantium, quorum ipsemet decursus est omnino inconstans, & inlabilis perseverantia ejus. Etenim à Paracelso deinceps propemodum quisque suæ subscripsit inventioni, nemo ausus est penetrare conditionem trium illorum; stupuerunt visis heterogeneis, quæ per ignem sæpius extrahantur, undè velut loto pasti, abduci se siverunt, quorsum illos Paracelsus vocabat. Sed discat Paracelsus, dum ex cibo cruor fit, contingere quidem separationē puri ab impuro; sed nullam trium. Quoties n. ens per vitam ultimam transit in vitam novam, mutatur quidem massa in succum, cum divisione heterogeneorum, extinctione formæ, ac proprietatum vitæ mediæ: non tamen in, vel ad tria prima: sed proceditur ad destructionem radicalem, cum ultimata vitæ prioris annihilatione. Sub quam tandē semen novam hauriunt, ad novam generationē. Ista nempè est via recursus, sive regressio noctis Hippocratis, ad Diem Orphei. Saltem perpetuò est verum, quod ista tria nunquam separentur absque igne, adeoq; ante excultam Pyrotechniam Veteribus illa 71. fuere incognita; cumque desit ignis ille, graduſq; ejus, separator in nobis, & quicquid per caloris nostri gradum è nobis diffiatur, tendat ad caput mortuum, nisi per Blas & fermentum præcautum sit (pro-ut supra de Blas humano docui) non potest sanè morborum origo, ullatenus alicui, aut pluribus ex tribus ejusmodi, imputari. Nego denique, salem, sulfur, & 72. Mercurium corporum principia universalia. Quia nec ante corporum compositionem exstiterunt, nec confluxerunt ad mistionem faciendam, neque tandem per naturalem corporum resolutionem in vitæ ultimæ terminum, apparuerunt unquam in natura: sed dumtaxat per artem ignis, & tantum è quibusdam educuntur; quatenus semina rerum materiali principio aquæ vestiuntur, & proprii efficientis energia roborantur, partim salis, & partim olei proprietates assumunt, Mercurius autem corporum, non est nisi pars aquæ, nondum sufficienti maturitate efficientis seminis, gravida. Nusquam ergò per se exsistunt, nusquam principiandi vires obtinent: Eo quod suas naturas, conditiones, proprietates, non habent ex alteritate, qua præexsisterent, sed partim ex dispositione seminum, defluentium in proprietates concreti: partimque ex ignis digestione, & ustione inter separandum nacta. Siquidem manifestum est, quod mutua transmutatione, reciprocè 70

ex

73. ex se invicem fiant. Ultima ergo sunt, non autem prima, utut sumantur. Cuncta enim vegetabilia, quamdiu non lignosa, spiritū vini continent, quatenus ex illis, per fermentum apertis, spiritus vini educitur. At ex eadem materia jam lignum facta, non educitur amplius aqua vitæ. Fit inquam in vegetabilibus, per artem spiritus vini, qui antea iis non inerat, ex dispositione materiæ succi putrescibilis, & fermenti vinosi symbolo. Non enim proinde spiritus vini erit vegetabilium principium, quatenus cuncta in se diversa, in hoc consentiant spiritu, & ex singulis educi posset: sed spiritus vini habet effectus, & producti rationem: Sunt igitur similiter tria illa principiata; non autem principia. An enim sanguis sale carebit in distillando, quia secrevit lotium, quod Paracelsus sa-
74. lem cruoris vocat? Et, si sal unum de principiis, certè cruor erit æternus in supposito, si careat initio, vel aliquid, sine principio salis, poterit subsistere ex mercurio & sulfure. Quod Paracelso non visum est alienum, luctanti cum propria trium primorum doctrina. Ubi cruorem & carnem leprosorum omni sale priva docet. Caditque hinc iterum ulcerum sua historia, si leprosorum sint spontanea, & non
75. spernenda ulcera, sine sale. Malè enim salem potus, à sale cruoris distinxit. Nec cognovit differentiam salis in latice externo, à sale qui è cruore per distillationem emungitur tortura ignis. Totus nescius, undè sal in urina esset, non esitato sale. Quia digestionum ignorata classe, naturalis scientia, in Paracelso tenebris fuit obfuscata, & per Medentum inscitiam, abbreviantur dies mortalium, fiuntque gibbosa cœmiteria.

De quinta essentia quoque sobriè est inquisitum hactenus, quasi glorioſum per ignaviam subscripsisse aliorum commentis, & hæsisse in fabulosis principiis. Essentia itaque, diversis dicitur nomi-
76. nibus. Principalissimè enim intelligitur de Deo optimo max. qui omnium est vera, immediata, ipsissimaque essentia, à qua esse rerum defluit, & dependet, inseparabile in natura. Essentia autem pro esse rerum actuali, in abstracto, est vita in viventibus, sive animo. Alioquin est forma, propter quam unumquodque est id, quod est. Vita autem sive forma, à Chy- 77.
micis non est in essentiam assumta, quod defuncta re, in nihilum redeat: proindè considerarunt præclarissimam quandam substantiam, cui tota crasis, ac rei entelechia inhæret, quale est in aromatibus oleum leviusculum, quo abstracto, remanet corpus aromatis, velut ingratum. Cinnamomum puta, abducto oleo, sapit corticem quercus sua adstrictione. In rebus tinctis verò, essentia est coloratus liquor à rebus extractus. Quæ substantiæ, ut sunt magis activæ: ita se habent per modum vitæ, aut formæ, ad massam residuam. Adeo ut no- 78.
men essentiæ sit planè metaphoricum. Quapropter plurima non habent essentiam, pro-ut de mercurio, crystallo, saxis, rebusque homogeneis demonstravi. Tum denique non rarò, major potestas & energia est in re integra, quàm in separata essentia. Ut patet in magnete, carabe, &c. Plurima namque simplicia, specificam 79.
proprietatem per præparationem, magisque per separationem, & ignem amittunt. In ungula Alcis, ac bezoardicis, quiddam est, quod crudis simplicibus proprium esse mavult. Herbarum autem formæ, sive essentiæ, artifici subesse nolunt. Perindè enim multa valent, sive vis (animam vocant) vegetativa oppetiverit, sive adhuc inexstiterit. Postquam autem planè exaruerunt, quædam essentiam proferunt: multæ verò, (inprimis hydropiper) eandem amittunt. Utut ergò sumatur essentia, nomen improprium, & quinta, epithetum insipiens est. Siquidem quam spondent essentiam, vel non inest æquè omnibus, neque paret Artifici, vel non trahitur undecunque. Sub aliis verò, in cru-
ditate rerum, ridet operosos labores.

Nec

Nec omne generatim aroma ſedet in vita media, ſed in ultima. Nam flores Jaſmini, Lilii convallium, &c. putrendo amittunt gratum odorem, & vires medicas; aceſcunt, nec priorem fragrantiam reaſſumunt unquam. Alibi verò ſedet aroma, ſub vita media, quæ nempe ſub putredine ſervant odorem, quem diſtillando edunt,
80. ut roſæ. Res hæc fefellit Paracelſum, atque putare fecit, rerum eſſentias ſic putrere; Atque ſic neſcius, ut infimo, ſtercoratiſque agris, in perpetuum ſoſpites manſuras dictaverit. Neſcius, quod exſolutis, ac defunctis ſeminum muniis, cuncta ad quietem ſe dedant, primumque tandem aquæ hoſpitium repetant, vel ſaltem ſupervenienti ſemini robuſtiori parentia, in novas ſe colonias, novaſque ſcenas, ſe iterum duci tolerant. Imò ſunt plura ſimplicia, quæ fragrantiam, quam ante ſua in
81. ſpecie non habebant, inveniant in ſinu putredinum. Qualia ſunt moſchus, zibetta, Ambarum, ſtercora quædam brutorum, atque ligna putrentia. Fracedo quippe varia illis ſuboritur, undè ſemina fragrantiam ſibi hauriunt, transplantantque in novam generationem. Aroma ergo, ſi balſamo vitæ mediæ alligatum, per partium ſeparationem, in putredine non ſuperatur, commodiusque è corruptis ſequeſtratur. Eſſentia ergò chymica, proprié non quinta, cum non ſint quatuor aliæ in concreto, neque eſt extractum è tribus; ſed
82. eſt pars ſeminalis de ſulfure concreti. De ſulfure inquam, quia ſulfur eſt proles efficientis, adeoque magis formalis. Cinnamomum enim, dum ſine aromate eſt, cinnamomum quidem adhuc, pro-ut fœtus, aut fatuus, ſunt homines. Ego itaque optimam rei partem, ejus craſin nuncupo, ſive aroma oleat, ſive non. In herbis non fragrantibus verò, liquorem ſeminalem, illarum craſim dico. Scio nimirum ex qualibet planta, vel ſemine, itemq; ex trunco quarundam, extrahi liquorem, qui contineat ſeminis poteſtatem: qui liquor, licet non ſit ſationibus aptus, eo quod incluſum illi ſemen, moram in terra trahere non valens, exhalet: attamen ſuæ conſimi- 83.
lis plantam, mirifica fecunditate beat, ad radicem affuſus. Craſim namque ad propagationem continet ſeminalis liquor, ideoque & verè eſſentialis eſt: non tamen vulgo notus, imò ne quidem expertiſſimis quibuſque. Proinde progreſſus educendi quintas eſſentias, ceu vanos commiſeror. Non mirum ſanè, ſi omnes vires generati luceant in craſi. Saltem aromatum olea, quatenus olea, digeſtioni noſtræ reluctantia, ac invicta, parum juvaminis adferunt, cum ſcilicet non niſi odoris gratia, intro aſſumta, reficiant nos parvo ſpatio. At quando oleum cinnamo- 84.
mi, &c. ſuo ſali alkali miſcetur, abſque omni aqua trium menſium artificioſa occultaque circulatione, totum in ſalem volatilem commutatum eſt, verè eſſentiam ſui ſimplicis in nobis exprimit, & uſque in prima noſtri conſtitutiva ſeſe ingerit. Alias autem, ubi vis medica in odoribus occultatur (odores quidem fortes ac pertinaces ſuperant vires noſtras, & vix ab Archeo ſuperantur, atque digeruntur, adeoque importunè in nos agunt; multum namque Archeus laborat, ut illos deſtruat, & in ſubſtantiam, cui inſunt, ſuos odores imprimat) & præcipuè ſi fermentantes fuerint, utut ſolamen promiſerint, quia tamen non perſiſtunt, ut in prima conſtitutiva penetrent, conſtans non præbent in medendo ſolamen. Maximè quod facile in ſeipſis concidant, atque degenerent ſponte: ergò magis, ſi à noſtris facultatibus ſubigantur. Sic nempe muſcus & aromata moriuntur, ſi craſis abſceſſerit, licet corpus in ſe ſoſpes manſerit: adeoque craſis rei nequicquam tangit rerum ſomniata initia.

DE

DE FLATIBUS.

1. *Blæ sive Flatus quadruplex.* 2. *Gas vitæ, & ventus mundi, toto discrepant elemento.* 3. *Opinio Galenica de flatibus.* 4. *Gas quintuplex ignorarunt.* 5. *Pyrotechnia quid doceat.* 6. *Deceptæ Scholæ.* 7. *Sibi contradicunt.* 8. *Error Paracelsi de limbo Microcosmi.* 9. *Ridicula ejus doctrina, de quadruplici colica, & microcosmica identitate.* 10. *In nobis non esse Gas ventosum, nisi inspiretur.* 11. *Cur Paracelsus neglexerit in utero cardines universi.* 12. *Redarguitur Paracelsus.* 13. *Error ejus de contractura è colica.* 14. *Causæ præfatæ contracturæ, & Paralysis.* 15. *Vita musculorum concluditur ex Blis illorum.* 16. *Cur non est ultimum moriens.* 17. *Insana remedia in Flatibus.* 18. *Quale esset ventos pellens, aut discutiens.* 19. *Ignorantur adhuc proprietates Torminum.* 20. *Uterus propriis caret flatibus.* 21. *Flatus non extra metas excitantur.* 22. *Fluxiliis flatulenta figmento ortum debet.* 23. *Conceptos ventos accusasse pudendum.* 24. *Morborum quorumcunque initium, à plerisque accusatur ventus.* 25. *Qualiter adhæc occurrat frigus.* 26. *Quid hac in parte noscendum.* 27. *Quid deinceps agendum.* 28. *A quibus sint inventa remedia usualia in flatibus proficua.* 29. *Ileon non est intestini aversa contorsio.* 30. *Ejus affectus, in causis & modo, fuit huc usque ignotus.* 31. *Historia fraudem Scholarum detexit.* 32. *De flatibus doctrina nova.* 33. *Sextuplex in nobis flatus.* 34. *Nullus potest flatus in nobis esse halitus.* 35. *Quid Gas sylvestre.* 36. *Distinguuntur flatus.* 37. *Quidam flatus intestino necessarius, de quo nemo hactenus.* 38. *Probatur per monstrum.* 39. *Sequelæ aliquot inde profluæ.* 40. *Consideratio circa mediocritatem & affluentiam hujus flatus.* 41. *E cibis vitiatis, aut excrementis vitioso fermento imbutis, dolores Torminum.* 42. *Contracturæ intestini.* 43. *Galenus ignarus usus partium.* 44. *Scholæ neglectis aliis flatibus, tantum pedium respexere, unde pedantismus.* 45. *Flatus Tympanitidis.* 46. *Effectus fermenti stercorei, respectu flatuum.* 47. *Cura laxantibus flatus fœtidissimi.* 48. *Stercora non sunt rerum spontaneæ putredines.* 49. *Differentia inter flatum stomachi, Ilei, & Coli.* 50. *Schema flatuum in nobis.* 51. *Tympanias lethalior ascite.* 52. *Duæ considerationes de flatibus.* 53. *Consideratio flatuum.* 54. *Flatus vitium, nostrum est, non rerum.* 55. *Alteritas flatuum quid respiciat.* 56. *Flatus in nobis fieri agente patrante, non autem separante.* 57. *Impugnatur Galenus de flatibus.* 58. *Iterato aliquoties.* 59. *Error circa edulia Venerea.* 60. *Venus spectat ad lienem.* 61. *Generatio flatuum, unde & quomodo.* 62. *Paradigma flatuum.* 63. *Flatus non præexsistit in cibo.* 64. *Notabile de uva.* 65. *Notabile de fermento.* 66. *Respectus flatuum & stomachi.* 67. *Mechanica flatuum in triplici monarchia.* 68. *Notabile Gas Tartari.* 69. *Flatus ciborum.* 70. *Sulfur docet materiam flatulentam, stercoreique fermenti suppositionem.* 71. *Tormina unde.* 72. *Cur venena tumefaciant plerumque habitum corporis.* 73. *Cur fermentata Judæis vetita.* 74. *Cadaver submersum, quando emergat.* 75. *Notabile de seminibus calidis minoribus remedium.* 76. *Judicium inspecto cadavere generosæ matronæ.* 77. *Vanitas nominis & remedii, pellentis ventos.* 78. *Distinctio Volvuli à Torminibus.*

POstquam Medentum judicioſiores, ab elementis, humoribus, & Aſtris opem fruſtra imploraſſent, Tartarum denique, nec non Chymicorum putata initia, incaſſum ad auxilia ſua invocaſſent, meditati ſunt deinceps, invitis Scholis Galenicis, Quod Cæphalalgia, hemicranii dolor capitis, & qui heſterna crapula relictus eſt, itemque vertigo, deliria, aſthmata, pleuritides nothæ, Spaſmus, Crampus, Satyriaſis, Tympanites, uteri, imò & Epilepſiæ furoris, cum aliquot aliis affectibus, ſpecie diremtis, extra controverſiam ſua debeant initia flatibus, atque vaporibus: Quapropter & catalogum jure pari ampliantes ad librum περὶ φυσῶν Hippocratis, ſuas defluxerunt inveſtigationes. Senex ille omnes omnino morbos ſic flatibus conſecravit, ut ventos promiſcuè confuderit cum vitæ principiis. Cœperunt ergo feliciora Scholarum ingenia non tam inveſtigare flatuum naturam, atque proprietates, quantum datis & conceſſis flatuum hypotheſibus, ulterius ſuperſtruere, atque ædificare omnium fere morborum naturam, atque cauſas, easque dicare flatibus, vaporibus, & exhalationibus infernè ſurſum ſcandentibus. Aut præceps deorſum deturbatis. At cum ſe penitus extricare anguſtiis nequirent, nec tanti ædificium firmum ſtare poſſet, quod nullo fundamento ſolidioris diſquiſitionis inniteretur, quaſi filum incœpti abruptum eſt nimia 1.

contorsione. Equidem Hippocrates flatum in prædicamentum constrinxit, sive vitæ, sive mortis, sive demum interitus participes essent, & causas continerent, sive cœlitus per Blas stellarum excitarentur, adeoque orbitæ cœlestis analogismos pollicerentur, sive demum sublunari, sive voluntariæ legi parerent. Totum nempe indecisum reliquit. Adeoq; disruptam reliquit methodum. Stetitque, quia nondum tanta erat morborum necessitas, experientia, frequentia, atq; perversitas. Nondum enim sciebatur, quod spiritus vitales lumen vitæ concepissent, quod animæ sensitivæ, quodq; formarum Animantatorum essent proximæ sedes, adeoque totius es-
2. sentiæ crasim continerent. Nemo enim tum materiam illius Gas, aquam esse didicerat, adeoque toto elemento spiritum vitalem à vento mundi discrepare, nemo adhuc somniaverat. Enimvero Scholæ facile in hanc foveam flatuum decidissent, & pertinacius permansissent, nisi purgantium & phlebotomiæ vana præsidia in ventis agnoscerent, seseq; frustra futuros, citra amborum ejusmodi præsidiorum o-
3. pem præviderent. Galenus quidem viderat, olea, & pinguedines, per ignem sensim exhalare, putavit idcirco, & ventos in nobis liquata pinguedine, vel digestionum inordinatione suscitari, utpotè qui distingere nequivit aerem, sive ventum,
4. ab exhalatione, à vapore, & à flatu. Nescivit inquam Scholæ Galenica hactenus differentiam inter Gas ventosum (quod merè aër est, id est, ventus, per siderum Blas commotus) Gas pingue, Gas siccum, quod sublimatum dicitur, Gas fuliginosum, sive endimicum, & Gas sylvestre, sive incoërcibile, quod in corpus
5. cogi non potest visibile. Quocirca inexcusabilis mansit tenebrarum naturalium obscuritas, penes ignaros Pyrotechniæ. Quæ nos instruit, quo gradu aquosa, quove gradu, & ordine, quævis pinguedo evolet, qua demum separatione, quove fermento, corpora ab invicem discedant, putrescant, quid secum singula per analysin asportent, quo denique medio seminum crases, & concreti proprietates se referant. Qua tandem opera, totum quicquid in nobis est, citra partium separationem, in diaphæresin disponantur. Audiverant quidem, ventos in 6.
ventre, borborigmos innocuos & dolorosa tormina dein in stomacho, atq; colo animadverterunt, in hyeme verò, ventorum pluralitatem, quocirca somniarunt glaciale phlegma in intestinis, & calida remedia frigidis morbis apponenda. In quo primum implicant sibi Scholæ, dum vaporum & ventositatū originem tradunt, & has curare, contrariis (ut vocant) remediis profligare intendunt. Nam principiis, me- 7.
dio, atq; modo sibi contradicunt. Etenim si ventositates in nobis sint vapores, aut exhalationes: certè, major dolorum atq; flatuum excitatio, & partium distentio sequetur, adhibitis contra ventos calidis, eo quod vapores augeri est necesse, cruciatusque, tam propter distentiones, quàm ventorum acrimoniam, multiplicari. Idq; 8.
per totum probat ars distillandi. Paracelsus licet Pyrotechniæ Dynasta, non fuit immunis à ventorum turbine. Quippe qui ignoravit ventorum, & aëris naturam, materiam vaporum sive flatuum, Gas esse aquosum, illorum causas efficientes, modos, media, ut & materiam, esse aquam semine impræg natam. Utpote qui authoritates Philosophiæ planè sprevit, & naturam conatus est, subter suum idiotismum ligare, à naturæ lumine quoque derelictus est, permittente Deo, qui ejusmodi conatus ubique facit irritos. Nemo quoque ad sapientiam pervenit unquam, qui se perveniſſe putavit. Paracelsus enim constanter ubique persuadet, nos omnium morbos ac defectus sentire debuisse, quod simus extractum totius universi, hactenus, omnifariam. Universum, tanquam parentem filii exprimere debeamus. Ita namq; ventos, eorumq; varietates, nos continere vult, Tormina nostra quoq; tempesta-

tibus

tibus aëris respondere. At nolim, ab augusta Dei imagine, vel latum unguem homines discedere, ut macrocosmum potius, quam Deum in imagine referamus. Credo enim, me non esse hominem, ut morbis subessem, & sic referrem pirke olam, aut holam hapiroud: sed potius scio me morbis subesse, ut depravatam naturam & mortalem ostenderem, hominem autem me non alio fine esse, quàm ut ad Dei beneplacitum ejus repræsentem vivam imaginem. 9. Tormina itaque vir ille quadrifariam partitur, juxta quatuor consuetos ventorum cardines. Quorum septentrionem inprimis locat in lumbis, cujus ventus in sua colica flaret contra umbilicum; In umbilico verò Austrum ponit, qui diametro sua in dorsum flaret. Sic & orientem in dextris, ut occidentem in sinistris dispositi, singulisque ventorum tandem propria adscribit remedia, sub hieroglyphicis sibi nondum cognitis, involuta. Eheu? quam tristi pignore hæc cuncta, & quam ludicro medio, medendi principatum invasit, vir ille! ut nimirum microcosmi singuli simus! quàm enim caro pretio nobis vendit, hanc macrocosmi ideam! & quam penurioso argumento sua 10. fundat somnia! Cum revera in nobis nulli sint venti, nec ventorum materia, quam non inspiramus, & exspiramus. Aliàs neque Gas flatulentum in nobis esse, nisi una via, domo, & itione. Nempe à stomacho per intestina, in anum usque. Noverat quidem Paracelsus hæc partim, ventorum denique in utero, Pleura, Capite, & musculis esse aniles fabulas: Verumtamen majores adhuc texuit, ut ridiculos componeret hos ventorum cardines: quos potiori jure in uterum, quàm intestina 11. transtulisset. Qui ingenti cum dolore, se nunc in sinistrum abdominis latus, quandoque in dexterum torquet, obseditque vel umbilicum, vel se ponè ad dorsum & lumbos inclinat. Sed dubius mansisset, ubinam quintum ventum, in præcipiti utero, & ubinam sextum reperisset, dum rectà sursum uterus fertur. Ideoque etsi ad tædium, de uteri astro, libro peculiari declamet, cardines mundi tamen in exorbitationibus uterinis dormitans neglexit. Quanquam uterum etiam mundum, sed Microcosmo adhuc minorem, seriò vocitet. Sed 12. heus Paracelse! supponendo aliquot ulnas intestini, vento distentas, illumque ventum, utrimque concluſum, (si enim non concluſus est, nec dolebit, nec tendet: sed suo emunctorio sponte evacuabitur) adeóque, neque spirare, nec lateraliter more ventorum ferri. Quæstio mea est de nomine, essentia, origine, & remedio venti illius? Deinde, forte 40 vicibus, Ileon, tam à tergo antrorsum, quàm laterali, utrimq; ductu, cum extendatur, quânam quotâque intestini contorsione, quatuor ventorum cardines suum habebunt situm, nomen, nominisque proprietatem? Sic enim in singulis gyris jam essent quadraginta Austri, totidemque septemtriones, &c. Si enim in vigesima, vel in singula contorsione intestini? rationem addere debuisses; cur non in decima, aut 12. si fidem, tibi hæc somnianti adhiberi optabas. At sanè non fuisti illorum ventorum fide- 13. lis Æolus: Quippe advertens colicam, contractos sæpe musculos manuum, convulsiones inquam, atq; paralyses dedisse non erubuisti dicere, ventos ab intestinis per omnes musculos & tendines ferri. Tantoq; licentiosius id adstruxisti, quod pronas Scholas invenias in omnem vaporum atq; ventorum famulatum, pro omnibus fortè morbis. Etenim dum in elementis, complexionibus, & humoribus, dictante intus veritatis testimonio, sibi quietem non reperirent: confusæ, quæsiverunt modum, quo per vapores, & ventos, causam morborum reperirent. Fortè enim dum humores ipsas fefellissent, optabant per ventorum invisibilem positionem redargui non posse. Inventum sanæ fuit impostoris Satanæ, qui cum Dei simius conetur esse, per fidem invisibilium, intellectum credulorum sibi deberi prætendit.

Ac pro omnibus morbis sufficere, modo venter suos borborignuos auribus obstrepet. Ideoque & de flatibus agere omnino debui. Miseror sanè utrobique tantam Paracelsi inconstantiam, & credentum insciriam, quibus sibi prætentum Monarchæ Arcanorum titulum præcludit, & amputat. Nescivit nempe hoc loco, cujuslibet veneni, etiam specie amica, purgantium exhibiti, illam esse proprietatem, ut Archeum commoveant, ejusque Blas concitent, juxta Aphorism. *Spa-*
14. *smus post helleborum lethalis.* Illamq; colicam, quę prȩter consueta tormina, ex acido provenientia, insuper veneni labem continere, esseq; cõvulsionis authricem. Licet ventus interim non extra Ileon feratur. Sic homo, cum totali virium extinctione moriens, relinquit suum cadaver generali Tetano, utrimque tensum; Ast ubi violenta abripitur morte, est ejus cadaver flaccidum. Unde didici, vitam quandam sensationem, & motum, sive Blas, esse in
15. carne, præter voluntarium. Vita illa nimirum, venena & mortem, cum extinctione apprehendens, utrimque tendit tendines. Unde falsum est, cor esse ultimum moriens. Superstes namque manet
16. adhuc vita musculorum, quæ insectis est potissima, adeoque & avulso capite, muscæ adhuc avolant. Et muliere dudum mortua, non ratò uterus profligavit suum fœtum. Omnis itaque musculorum convulsio, sive ex colica, sive sumto laxante veneno, vel alio, non est ex motu voluntario: sed ex naturali sensatione, motuque musculorum: non autem quod flatus tendens intestina, etiam musculos efficienter tendat. Prout lib. de Lithiasi. Tract. de sensu sensatione abunde firmavi.

17. In sanum igitur est decretum. Hoc est carminativum. Istud ventos pellit; Illud verò flatus discutit. Quasi per carmina venti abscederent, Medentibus ejurandi. Etenim si ductus & exitus patent, ventus nequaquam forinseco auxilio eget, ut neque pulsore alieno, ut exeat. Imò quod magis est, Non semper tormina cessant, etsi flatibus egressus sit liber. Alioqui si via citra impedimentum est, flatus, velit nolit Medicus, illam inveniet: siquidem unica tantum, sibique continua intestinorum est via. Pellentia verò ejusmodi de- 18.
berent aliquod medium habere, prout pistillum protrudit contenta enemata. Illud autem, ut debitè sit pellendo flatui, deberet adæquatè ductui intestinorum respondere, tam in gracilibus, quàm grossioribus: Atque insuper habere pulsivum Blas. Atqui ventus concluſus minus dolet, quamdiu quiescit: Ita pulsivum omne remedium, necessario torminum dolores augeret, adeoque natura indicat, à pellentibus flatus abstinendum. Sed meditantur fortè, carminativis vim flagri inesse. Flatus verò instar pecudum esse? An enim pistillo adæquato, se, suaque carminativa destitui agnoscunt? vel fortè carminativa, vocis instar habere, pecudes abigentis? flatusque hortatui carminantium auscultare? Scio equidem hinc Scho- 19.
las ignorare vim, proprietatem, causas & modum, tam torminum, quàm remediorum. Non enim venti sunt pellendi, non denique discutiendi. Hoc enim est impossibile: illud verò puerile figmentum continet. nec etiam à probo flatus sunt ullo carmine compescendi, cujus tamen etymon in Scholis religiosum hactenus manet. Flatus internè, in utero non susci- 20.
tantur, quia uterus materia flatulenta destituitur, ejusque digestio non est opportuna creandis flatibus: externè autem, vix aër intrat in uterum: utpote qui ne vacuum patiatur, sua membrana, totus concidit madidâ & flaccidâ: adeoque sua sponte, aëri aditus præcluditur spiranti, nisi vi per organum is injiciatur. Denique 21.
nec venti externi ab ore vim mutuant, ut intrent in regiones insolitas, utque pertundant fortiter adnatam pleuram, inter hanc verò, & musculos intercostales, flatulam concitent pleuritidem, atque dein mox pleuram à costis lacerent, veramque

que pleuritidis phlegmonem fabricent.
22. Quia aeri nulla istuc est via: imò si eo pertingeret, à tergo Blas non habet, quod alicujus noxæ esset. Quaque intrasset, priusquam nocuisset enim, exspirasset ideo. Interne quoque flatus illis partibus nec fiunt, obstante materia ex qua, & efficiente.
23. Anilis quoque est figmenti simile, quod externus ventus, sive aeris flatus, pellem, utut porosam, perforet, pro-ut & carnosam membranam, simul & musculos subter eam. Juxta medentum pudendam rationem, qua dicunt. Contraxit serò ventum, undè partes male habent. Hanc nempe, omnibus ferè morbis à capite in talum
24. usque, causam assignari, sæpe cum mea verecundia audivi. Intemperies aeris, in capitis, oculorum, aurium, dentium, gulæ vitia incusatur. In raucedines, tusses, item defluxiones omnes, apepsias, febres, adeoque pixis Pandoræ, aer putatus est. Idque nedum frigoris attactu, ut causa extera: sed ut introò haustus flatus, ibidemque detentus indebitè. De quibus alias. Nunc autem de nostris & internis
25. flatibus sermo. Concedo quidem frigus insuetum, (ut mortis satellitem) partem aliquam nobilem, vel servilem afficere quidem, quatenus ultimam ejus digestionem turbat, unde excrementa partium similarium, dolores, imò & apostemata diversimode sequantur. Sed in his est frigoris facultas tantum externa causa occasionalis; Præcautionem, non item curam, aut qualitatem remedii, indicans. Vale-
26. ant ergò Scholarum nugæ. Cæterum ut aliquis Medentis rite fungatur munere, noverit primum, quid sit ventus, quid dein sit flatus, unde fiat, cur doleat: tum
27. illi facile erit remedium. Causa nimirum flatuum cognita, cavendum, ne illorum concretum in Gas vertatur. Gas autem, quod semel factum est, facilem sibi viam parat. Sin minus, & intestinū, qua se est inferius, si sit duriore obstaculo obstipatum, h. est solvēdum. Sed ubi nullum est excrementi interstitium, & tamen tormina pergunt, nonne frustranea erunt, quæ ventos pellunt? & stulta, quæ discutiunt? Siquidē non flatus, sed materia, unde contrahuntur, intestina, ipsaque intestina flatus generant, averrucanda est? Non inquam ad productum flatum, sed ad causam producentem, cura convertatur. Video itaque 28.
remedia, anethi, carni, anisi, cymini, dauci, &c. non à Scholis, torminum causas ignorantibus, esse inventa: sed parvulis atque pauperculis, commiseratione divina enotuisse, à quibus Scholæ, ut & reliqua plura experimenta, isthinc mendicarunt. Siquidem flatuum origo, essentia, materia, proprietas, processus & historia, Scholas latuere. Denique nec est volvulus, Ileon, seu barbari nominis, miserere mei, minoris intestini aliqua contorsio, &
apogæum. Nam præterquam quod esset 29.
perpetuum, ac necessario recidivum malum, repugnat Anatomia, quæ intestinum vestiri mesenterio, amictu scilicet externo, veste tertia, & superpellicea, eoque mesenterio ad lumbos alligata, propendere. Itaque semel illo vinculo disrupto, spretaque societate mesenterii, non est de cætero, spes reductionis intestinorum, in pristinam capsam, à qua, disrupto carcere, se liberassent. Adeoque malum forte fortuna restitutum, necessario mox recurreret, atque in pejus semper deinceps rueret. Denique toto intestini tractu, nulla deinceps cum venis esset nutritio, nullaque in vitam chyli attractio; cum tamen interim morbus iste facili cedat remedio. Etenim si præter gyros solitos, intestinum contortum esset, quis esset ille motor? quisve tortor? Ab extrinseco enim nullum habet, nullumque timet, quod glabro omento, & abdominis simplici vesica, contegitur intestinum. Ab interno quoque, si
excremento obstipetur (hoc enim, neque 30.
aliud, illi accidere potest) jam oppilatum est Ileon intestinum (in quo nondum solent excrementa indurari) per stercus insolitum: non autem contortum, non extra capsam mesenterii dissolutum. Adeoque

ſtupentibus Scholis, iſte morbus eſt ignoratus in cauſis, & modo. Memini enim Thomam Balbani Antverpiæ, me adoleſcentulo, volvulo, ſive Ileo, extinctum intra hebdomadam, octoginta mille libras ſlandricas ſanaturo obtuliſſe, dimiſſis veredariis quoquo verſus. Antverpienſes Medici, tum Scholarum decreto, incuſarunt alto ſupercilio involutum inteſtinum, & velut nodo Gordiano intortum, ſuæ ignorantiæ eminus, per excuſationem, remedium, non autem ægro proſpicientes. Sed Anatome fraudem, & craſſam
31. ignorantiam detexit. Repertum namque fuit durum ſtercus in gracili inteſtino, ſedecim digitis, ſupra monoculum hæſitaſſe, multamq; ſolutam ſaburram per Ileon deſuper nataſſe. Rarum eſt enim, ſtercora indureſcere in gracili inteſtino. Quapropter deinceps neminem, (malè vocato) volvulo perire ſivi. Potandos nimirum dedi aliquot globulos plumbeos muſquetarum, ut ſui ſolo pondere durum iſtud excrementum propellant. Quo enim plures hauriuntur & majores, eo tutior & celerior ſequitur ſanatio, modò æger ſtet, ambulet, vel velut ducatur erecto abdomine. Nunc porro flatuum hiſtoriam, licet
32. ſordidam, enarrabo. Eſt nimirum omnis flatus in ſtomacho, & inteſtinis. Pro ut venti tantum ſunt in aëre, non autem infra aquam & terram. Flatus nimirum nativitas præexigit acidum aliquod ſtomachale, & tamen non fermentale ordinarium. Quod quia alibi non reperitur, quam præfatis locis, etiam flatus nuſquam alibi generatur. Pro ut poſthac patebit. Denique omnis flatus, vel ſuſcitatur à cibis nondum digeſtis, vel à cremore, vel à ſtercore ciborum, vel ab alimento inteſti-
33. norum ſpermatico, degenerante. Eſt ergo quadruplex flatus in nobis internus, quintus externus Tympanias, qui extra inteſtinū clauditur. Unus naturalis ac requiſitus, ſeu ordinarius. Septimus verò venenoſus in corporis habitu. Illorum autem nullus eſt vapor, ſive halitus aquoſus: quippè qui ſponte, atque propria conſiſtentia, ſtatim & facilem in aquam redit. Nullus denique 34.
flatuum eſt aër, aut ventus. Cum ventus, ſive aër, non ſit de compoſitione concretorum, pro ut longè latéq; probavi. Ergò reſtat, quod omnis in nobis flatus ſit Gas ſylveſtre, inter digeſtiones excitatum, è cibis, potibus, & excrementis. Unus ergò 35.
eſt in ſtomacho, & ructus dicitur, eſtq; inſipidus, acidus, ponticus, nidoroſus, fœtens, vel ſpecificus. Specificum voco cibi 36.
incocti: ſic nempe allium, raphanus, atque ſimilia, ſuos præbent ſapores in ructu. Inſipidus verò & acidus, eſt ructus cremoris digeſti quidem, ſed ſtomachi impotentia excitatus. Ponticus autem, qualis in Orexi, nidoroſusque, fiunt è cibis, in ſtercoream propè indolem degeneratis. Eſt ergò & alter flatus, gracilibus inteſtinis ſuſcitatus, vitio fermenti fellei: eſtque vel inſipidus, acerbus, acer, amarus, ſtercoreus, cadaveroſus, vel putidus, juxta materiæ varietatem, & fermenti fellei poteſtatem. Hic flatus dicitur peditus, nec per pylorum adſcendit unquam in ſtomachum. Qui ſi putidus aut nidoroſus ſit, denotat fermentum ſtercoreum præmaturum, & in alienam meſſem ſublatum. Sunt præterea duo adhuc flatus in nobis. Unus planè heteroclitus, tam in inteſtinis, quàm toto corporis habitu detentus, atque natus. Etenim ex fermento venenoſo, & ſtercoreo extrinſeco, oritur quidam flatus in ultima digeſtione partium ſimilarium. Dum nimirum aſſumto veneno, tumeſcunt cadavera, & inflantur: Corruptio enim acida in carnes intrat, modo heteroclito: moriturque pars ſolida, ac extinguitur nimirum ſpiritus inſitus vitalis, & toxici veneno pars afficitur, unde flatus ſtercoreus, cadaveroſus, naturæ noſtræ abominabilis. Atque ſic proximum, ſeu ſpermaticum ſolidarum partium alimentum, mutatur in Gas ſilveſtre, tumetq; totum corpus, vel pars peculiariter affecta.
Eſt & alter, inſipidus flatus in Ileo, natu- 37.
ralis ſcilicet, & productum aliquod utile, ordina-

ordinarium nempe idcircò, & naturale. Cumque fiat plurimis & multa fame oppressis; concluſi mecum, quod ille flatus insipidus, nasceretur ex ipsomet benè disposito alimento immediato illius intestini. Alioquin enim impossibile foret, in cœliacis, aliisque ventris dissolutionibus, tam repentinas celeresque fieri excretiones, si Ileon, in sui vacuitate clausum, concidensque continuitate flatus naturalis, quodammodo non hiaret perpetuo. Id inquam Scholæ indagarunt nunquam. Quibus & ego majores anxietates addam, nisi nempe Ileon semper, naturaliter, & me-
38. diocriter vento turgeat. Videbantur enim alioquin inprimis aliquarum fibrarum in intestinis opere frustraneæ, si continuo flatu Ileon mediocriter non tumeat. Puer enim, qui herniam monstrosam in umbilico patiebatur (tenui namq; velut epidermide, umbilicus totus pellucidus erat, ad sequipalmæ extensionem) hic enim monstrosus planè puer, quoties tormina patiebatur, nobis Ilei procellam spectandam dabat. Adeo ut intestinum istud, tanquam sibi obambulando, ebulliisset, contorqueri, & convelli videbatur. Idque maximè, quoties nova tormina infestarent. Quæ cum sub doloribus sic se haberent, volui etiam subter sanitatem contemplari, qualis esset intestinorum œconomia. Atque tum observavi alium successivum planè motum, quo se intestina exercebant. Nam quoties aliquid supernè ad anum transmittebatur (erat autem in consistentia liquidioris syrupi & obscurè flavum) intestinum, suis se transversis fibris contraxit, tanquam penitus isthac clauderetur, atq; excrementum infra se depelleret: fiebat enim hoc, successiva fibrarum transversarum contractura, non secus atque fidicen digitum post digitum aperit, & priorem laxat. Usque adeo propellebat quidem excrementum simul cum flatu, sed hic retrocedebat illico ad pristinum locum. Ingenti sanè admiratione dignum, Dei providentia, partes intus non feriari, sed sic sine sensu & indesinenter operari, etiam dormientibus nobis. Spectavi denique, quod quantisper puer dextero incumberet lateri, fibræ transversæ, in intestino supino ejusdem lateris sese comprimerent, ut excrementum pellerent sursum, in partem pronam: attamen, tum nequiequam laborantibus, aut compressis villis declivis intestini. Vidi itaq; flatum non continuò propelli per Ileon, ad anum, cum excrementis: sed retrorsum resilire, & retrocedere ad partes Ilei, mox à seclusione excrementi reapertas. Undè conjeci, naturalem atq; utilem esse ejusmodi flatum, minimèque onerosum. Est namq; exactissima Ilei isthæc sui clausura, priusquam tenue, labileq; sursum propelli queat. Quo viso, 39.
mox collegi, primum quod in cœliaca passione, nedum erret digestiva, propter corruptelam labentis fermenti; sed & retentiva Pylori: ac præterea, propulsivam intestinorum tum symptomatico errore furere. Deinde, quod flatus aliqualis sit Ileo naturalis, à proprio alimento spermatico excitatus; adeoque à sexta digestione illius intestini oriundus, sinè fœtore, acrimonia, & molestia. Atque adeo sese dirigit in mediocritatem quanti. Quicquid autem hujus flatus, ut superfluum, 40.
quantitatem superat; mox foras expellitur. Vitium itaque in quanto, spontè prodit, & facile proscribitur. Ex superfluo quidem est: sed tamen nec dolet, nec mordet. At si ex cibis vitiatis in se, vel vi- 41.
tiato fermento, inter digerendū imbutis, flatus suscitentur, dolent sui acrimonia & exotica impressione, ast longè potentius, si intestina convellantur, præcipuè ubi mucilago tenax, vitiato fermēto imbuta, torminum mater, pertinaciter uspiam adhæserit: ad cujus nimirum (frustraneam plerumque) propulsionem intestina sese comprimunt, convellunt, & corrugant. Vo- 42.
co autem contracturam, immanium torminum genitricem, quoties intestinum non quidem in transversum, aut obliquum circuli; sed prorsus in longitudinem sui: potissimum, quod contracturæ per transversas & obliquas fibras

sint

sint quotidianæ, naturales, & indolen-
43. tes. Galenus de usu partium triumphans, magni à Scholis habitus, à Vesalio ostenditur 116 locis, sive erroribus nunquam dissectionem corporis humani vidisse. Quas, illius Anatomici, demonstrationes facti, ut nunquam Scholæ eluent: Ita sustineo præcipuos partium usus, formatricis scopos, sive delicias intactas, neque attentas; sed ignoratas hactenus. Equidem post Galenum sat viderunt, rectas, obliquas & transversas intestini fibras, valere ad excrementi propulsionem: nescierunt tamen quorsum, & quomodo illarum singulæ in suis ministeriis sese flecterent. Etenim qui in plexu choroide, in ludicris motibus pulmonis, & præteritis pulsuum usibus, prolixè scribendo, erraruntemerè, ignaviter usus pulsuum, & intestinorum in servitiis præterierunt. Hactenus de ructu, & peditu. Itemque de heteroclito flatu, per totum corpus, deque naturali & requisito flatu Ilei, determinavi. Siquidem nunquam cadaver dissectum vidi, quod spectantibus non offerret Ileum flatu tumidum. Nunc porrò de flatibus torminum morborum, mortisque authoribus pergam. Tertio loco est flatus in crassioribus, à cæco deinceps inte-
44. stinis genitus. Scholæ sanè non alium attenderunt flatum præter hunc, quasi non nisi in Recto, & Colo, flatus conciperentur. Ideo & morbum flatuum vocarunt Colicum, distinxeruntque solidè, in colicam coli, & stomachi, in arenosam, & ventosam, similesque confusionum turpitudines. Tertius ergo flatus oritur à fermento stercoreo, & putrefactivo: estque duplex, à cibo nimirum jam putrefacto, per fermentum stercoreum; & ab alimento spermatico, degenere, cadaverato, & insuper stercorizato. Hic est enim longè omnium fœtidissimus. Est & tandem peregrinus, qui etsi non in torminibus locum habeat ut causa: sæpe tamen ut eorundem effectus est subsecutivus, ac plerumque hydrope deterior, vocaturque Tympanias. Stercoreum autem voco fermentum, 45.
ut extra intestinum gignitur, ita & cui sedes est in intestino cæco, ubi excrementa ciborum incipiunt putrere, sub specifica animantatorum differentia, adeoque impressionem fermenti stercorei, juxta speciem propriam, ibidem mutuant. Nec est sanè otiosa, vel somniata fermenti hujus fictio, quæ specificam utrobique diversitatem parit: cum alias non sit ulla rerum transmutatio, absque peculiari fermento.
In hoc itaque fermento, oleositates vola- 46.
tilizantur, excitaturque exhalatio inflammabilis è putrefientibus. Quapropter chymici, cuncta in putrefactionem præmittunt, ut quæ alias ponderosa, occulta, atque clausa, in fæce remanerent, unà cum aquositate rei attollerentur. Carnes enim, ova, jusculæ, & quæcunque sponte cadaverantur, fœtidissima dant excrementa, ut & flatus. Sic Ambarum, Muscus, Zibetta, & aromata ejusmodi, quia in sui origine partim sunt è carnibus, partimque quia fermentum stercoreum illius speciei nacta sunt semel, facile deinde à nostro fermento iterum subacta, fœtidissima pariunt excrementa, ac flatus. Hoc titulo 47.
quoque excrementa & flatus, quæ à laxantibus proliciuntur, quia jam è cadavere transmutato immediatè stillantia, tam fermento putrefactivo laxantis veneni, quàm loci, sive intestini, præter propriam adhuc cadaveratæ materiæ horribilitatem sunt
longè putidissima. Adeoque vel hinc pa- 48.
tet, quod sit aliquod fermentum stercoreum in animantatis: quippe quod præter speciei suæ proprietatem, adhuc totidem servet in se, diversitates, quot objectorum sunt recipientium. Præcipuè quod stercora non sint rerum spontaneæ putredines, aut putrefactiones artificiales: sed determinatæ, atque specificæ. Cujus energia, cum non procedat dumtaxat ab re ipsa, necesse habet authore externo, operante in eodem symbolo semper, quoque eodem modo, & charactere. Potissimum quod impressio sequatur dispositionem

tionem cum ſanam fermenti ſui, tum etiam ægram. Quod exinde clarius liquet. Quod ructus, ſive flatus originalis in ſtomacho, prout & flatus Ilei, extinguant
49. flammam candelæ. Stercoreus autem flatus, qui in ultimis formatur inteſtinis, atque per anum erumpit, tranſmiſſus per flammam candelæ, tranſvolando accenditur, ac flammam diverſicolorem, Iridis inſtar exprimit. Qui verò in Ileo, ſive inteſtinis gracilibus formatur, nunquam eſt inflammabilis, ſæpe inodorus eſt, niſi alterius miſturam ſecum deferat, non ratò acer, acutus, ponticuſque lancinat in ano. Differunt itaque flatus in nobis, materia, forma, loco, fermento, proprietatibus, adeoque & tota ſpecie. Nec minus flatus ſuas habent genericas atque ſpecificas varietates, quàm corpora unde proveniunt. Nam flatus nullatenus ſunt aër. Imò flatus non ſolum diſtinguuntur per materiam ex qua, ſed etiam fermento & flatuum ſemine. Huc ſpectant quæ de ortu Gas, ſive ſpiritus ſylveſtris docui, qui ſanè in priſtino aliàs maneret concreto, niſi adjuncto fermento loci, & ſemine aciditatis hauſto, in flatum ſive Gas conficiatur. Repetam hoc loco genericas diverſitates flatuum in nobis genitorum, ſpecificatas ſuis fermentis, & proprietatibus
50. rerum, unde conſurgunt. En Schema. Sunt enim duo in nobis flatus anomali, quorum unus eſt ordinarius, naturalis & neceſſarius in Ileo. Alter planè peſtiferus & heteroclitus, qui aſſumto, vel intus nato veneno, plerumque totum corporis habitum in tumorem extollit. Sunt deinde quatuor flatus, in ſtomacho, & inteſtinis. Stomachi unus, qui ructus eſt. Hicque vel ſpecificus eſt, ex cibo indigeſto, duro & pertinaci. Alius inſipidus, ex cremore fere digeſto, ſed digeſtionis debilitate natus: tertius verò eſt acidus, ex cremore digeſto; ſed impedito. Quartus ructus, eſt ponticus, à fermento loci exaſperato productus. Secundus flatus eſt Ilei, habetque aliquot in ſe diverſitates. Quarum prima continet peditum, ex abundantia præfati naturalis oriundum. Altera, amarum, qui à fecibus alienis, ac malè digeſtis prorumpit. Habetque præcocis aliquid fermenti ſtercorei. Succedit & flatus coli, ex cibis non planè ſuo acido ſtomachali liberatis, ſed corruptis per anticipationem, accedente præmature ſtercoreo. Eſt & flatus ſtercoreus, cadaveroſus, ex reſolutione, & putrefactione vividi, vitaliſque alimenti, partium ſolidarum. Tandem ex- 51.
tra canales inteſtini, eſt flatus Tympanias, naſcens ex cauſa morbifica, intra convexum inteſtini, & concavum peritonei. Quæ cauſa morbifica proprietatem habet topici, ſed mitiorem. Flatus autem hinc genitus, non eſt de materia morbifica: ſed eſt ejus productum, ex eadem nempe materia eſt, qua naturalis & ordinarius flatus Ilei. Id eſt: Ex ipſo alimento immediato inteſtini. Mortalis autem eſt, tam ex cauſa venenoſa, ſive ex morbo radicali, quam ratione loci, quod productus morbus augeatur abſque termino, & ægrum tandem ſuffocet. Inſtar Aſcitis. Abſoluto 52.
jam Schemate, ſpectabis, quod materia, ex qua flatuum ſit concretum illud, circa quod fermentum operatur. Deindè quod qui propulſione, aut diſcuſſione flatus abigere, atque ſic morbum ſuperare contendit, non tollat cauſam: ſed ad ultimum effectum vadat. Quod ut ad oculum clariùs enoteſcat, Supponam tres fratres, iiſdem potu atque cibo nutritos, quorum unus nullum ferè flatum edat. Alter autem ac debilior, multos ructus inſipidos, ac ſubindè acidos pariat. Tertius verò, patiens inteſtinorum ametriam, multos faciat crepitus. Undè inprimis conſpicuum 53.
evadit, flatus non fieri ex cibis flatulentis, quorum proindè uſus tantopere vetitus in Scholarum diætetice. Sed prout ſatietas, plerumq; plures flatus cauſat, quos ſobrietas excuſat: ideo conſequitur, ſarcinam eſſe oneri; onus verò præſupponere laborem, ſive debilitatem digeſtivæ. Sic poma acidula, ſi torreantur, plurimum

flatum afflant, quæ si à robusto stomacho
54. edantur, flatus sunt expertia. Unde sat liquet, flatum esse vitium nostrum, non autem rerum. Cui nil obstat, quod quædam aptiora sint producendis flatibus, atque hinc flatulenta dicantur. Quoniam maximè flatulenta flatus non gignunt, nisi in defectuosis. Etenim si flatus per se ac materialiter cibis inesset, in omnibus ex æquo flatus prodirent, atque qui minus flatuum emitteret, retentis iisdem, esset
55. debilior. Quorum utrumque falsum est. Flatum ergo præfata alteritas, agentem potius, quàm materiam incusat. Denique si motus esset à materia principaliter, sitque pinguedinosus flatus in nobis: ille verò nullatenus cieri posset à tepore nostro, qui obligatur primum humiditatibus vaporalibus, quam exhalatibus siccis, & oleosis, queat esse satis. Ita-
56. que vel ex hinc quoque liquet, flatus fieri, agente patrante, non autem separante.
57. Absurdum denique & illud Galeni, quod quædam sunt flatulenta in prima digestione, alia verò flatum emittant in secunda, quam vocat sanguificationem, adeoque & hinc venerea nominat. Tertia verò flatulenta vocat, in ultima digestione, pro-ut de custodibus ficulneorum ait; inflatas carnes, atque flatu tumidas, ex esu caricarum. Nam omnis flatus, qui quomodolibet inesset cibis materialiter, saltem dum cibus elixatus est, ac deinde in cremorem formaliter resolutus, cum cremor, liquor, sive aqua, flatum intra aut infra se neutiquam toleret, necessario exhalaret statim per ructum. Flatum autem, è ciborum cremore, permanere in sanguine, sive peracta sanguificatione; Id si rectè trutinetur, contradicit Scholarum Thesi, per quam supponunt, sanguini innasci spiritum naturalem, sive hepaticum, non quidem externum, è rebus suscitatum atque retentum, Sed de novo factum potestate ordinaria hepatis. Esset nempe iste flatus in cruore, flatus peregrinus, (puta pastinacæ, pisorum, &c.) exoticus, contra formalem cibi in cruorem transmutationem, rebellis & pervicax. Vel si à 58.
robore hepatis ponatur transmutatus in naturalem, quam supponunt cruoris spiritum, inprimis spiritus agentis hepatis, non materiæ cruoris, erit. Cum quoq; flatus, qui alias, non nisi digestivæ errore, ubiq; producitur, hoc loco erit privilegiatus, fietq; digestivæ vigore. Adeoque erit robusti hepatis, posse plurimum flatum è cremore excitare. Ego sanè debilitatis notoriæ signum autumo, non posse reducere massam transmutabilem, in substantiam univocam, & æquabilem: sed relinqui flatulentiam peregrinam & heterogeneam, à jecore superandam. Contendunt itaque 59.
Scholæ, Veneris robur mendicare ex flatu peregrino? Eritne ergo flatus ex alimentis peregrinis, speciei, & specificæ propagationi aptus? Vel ex phantastico jecoris spiritu, cruori adhuc immaturo, ingenito, per flatus externi assumtionem, in spiritum naturalem, aut in spermate humanæ generationi aptus? Non credam eo insaniviſse Scholas, quasi spermatis atq; testium primus motor sit cruoris supposita aura. Multoq; minus alimentorum crudior flatus. Tandem nec Scholæ sibi in hoc satisfaciunt. Nam si flatus ciborum permansisset in cremore, atq; deinde adhuc in sanguinis factione superstes esset, non enim actu flatum materialiter perseverare posse putandum, ob rationes præfatas: ergo saltem volent, aptitudinē sive dispositionem materiæ ad flatulentiam permanere. Atqui hoc ipsum seriò impugnant, nolētes quod idē accidens sit in genito, quod prius erat in corrupta. Sed hæc cuncta Scholarum cōmenta dormiunt modo, postquam plenè est ostensum, nullum esse in cruore spiritum jecoris, multoq; minus pisorum, pastinacæ, eryngii, aut seminis fraxini, retentos flatus. Sat enim ostendi, Gas, quod in sanguine vitale oberrat, non flatulentum esse, nec flatus, aut odores ciborum, referre: sed luminosum, sed formale ens, animæ sedes. Quod autem materiam, viscus, pro- 60.
pria-

prietatem, alteritates & defectus Veneris, Scholis nondum enotuerit, suo loco, de Splene docebo. Hic sufficit, materiam, aut potestatem Veneris, à flatibus separasse. Itaq; debilis digestio plures parit flatus, quos fortior non reperit, etiam curiosius singula examinando, ac robustius transmutando. Aberrans fermentũ namq; trahit è re, quod in ea non est materialiter: sed tantum potestativè. Id est, Flatus oritur errore fermenti, digerẽdo alienati. Enimvero flatus non educũtur ex materia, tanquam in illa præexstitissent concreti, aut coagulati: neque ex ipsamet digestione, tanquam causa per se, pro-ut calor ex aqua ordinariò elicit vapores: sed quatenus sub digestione oritur fermenti quędam diminuta dispositio, unde spiritus digestivus flatum fugat, tanquam sibi inconveniẽtem hospitem, & tanquam si errorem fermenti corrigeret Archeus. Quocirca suborta indispositio rei, est nata mutare in Gas sylvestre. Quod per exemplum cape. Sal armeniacus enim, & aqua Chrysulca, quæ singula per se distillari possunt, & pati calorẽ: sin autem jungantur, & intepescant, non possunt non, quin statim in Gas sylvestre, sive incoercibilem flatum, transmutentur. Adeò ut si vas sit optime clausum, ac licet fortissimum & amplissimum, tamen dissiliat, etiam in frigore. Sal petræ similiter liquescit candenti igne, frigidum est, & anginarum remedium: adjuncto tamen carbone, utrumque statim consumitur, & in Gas flammeum evolat. Neq; enim Asinus & jumentum vertũtur in mulum: sed amborum initia seminalia, ex conjuncto, producunt mulum. Sic namque plurima, quæ materialiter antea non inerant, de novo fiunt, per adjuncta, fermenta, digestiones, errores, alteritates. Quæq; sub primis fermentis, non erant flatulenta materialiter: quia tamen non ex pleno digesta erant, ac proindè ablegata, tanquam excrementa, ubi aliud fermentum subsequẽs tolerant, transeunt in flatus inordinatos. Ita quoq; flatus non præexistit in cibis, multoq; minus in cremore: sed est nova quædam & monstruosa generatio, ex permixtis rerum seminibus, vel indebitè transmutata materia, suppositа actioni alterius fermẽti. Quod de digestionibus clarius patebit. Sic namque debilior stomachus cibos putrefacit ante, vel in chylo, paritq; frequẽtes ructus, etiam nidorosos, pro ut in febribus. Ubi ex vacuo stomacho ructus frequens prosilit, sanis insolitus. Sic nempe putredo colorem rosarum, simul cum aromate & aqua, distillando effert, qui aliàs eodem calore non attollitur. In intestinis similiter sua est fermentorum, suaque putrefacti alienatio, & gradus sub quibus generantur flatus, & erumpunt. Quamdiu enim uva in sua pelle undiq; clausa est, citius siccatur, fracescit, vel in passam mutatur, quam flatum edat; Sin autem uvæ cutis tantillum lædatur, statim à vulnere, fermentum putrefactionis aliqualis prævium concidit, ex quo nec deinceps cessat, sylvestre Gas eructare, quamdiu fervor ebullientis fermenti duraverit: sive, quantisper ex succo uvæ, vinum non sit perfectum. Nam ut farina differt à pasta fermentata, & massa farinacea à pane: Ita vinum à succo uvarum. Atque ut farina, si coquatur, non parit flatus; fermentata autem, sponte flatus eructat: Ita cibi flatum natura sui non continent, quem fermenta eliciunt. Mirum sanè, quod Scholæ de his hactenus nil senserint, nil scripserint: sed cuncta caloris imperio, per manus tradiderint. Porrò de Gas musti, ac spiritus sylvestris proprietatibus, alibi satis. Nec sunto importuna, quæ de fermentis, de digestionibus, de transgressionibus subter alienam messem, atque inde natis transplantationibus morbosis alibi scripsi, ad hunc de flatibus limitem traduxisse. Stomachus ergo debilissimus, ructus dat insipidos, minus autem debilis, acidos: vitiosus, nidorosos, amaros & acres. Fortior verò enchymos cibos ritè conficit quidem, non item cepam, allium, raphanos, &c.

61. 62. 63. 64. 65. 66.

Ructus ergo impotentiam aliquam teſtantur, ideoque ſapores ciborum referunt. Sub ſarcina autem multi cibi enchymi, prodeunt ructus pontici, etiam nidoroſi, præſertim ſi cadaveriſentur cibi. Ponticitas autem, exaſperato fermento con-
67. citata, Orexim variam parit. Quod porrò etiam ex non flatulentis generentur flatus, attende exemplum. Acetum ſtillatitium, dum lapides cancrorum ſolvit, vel chryſulca, argentum: eructatur ſpiritus ſylveſter. Pomum auſterum torrendo, plurimos flatus excitat: non item ſi diutius in arbore per maturitatem dulceſcat. Si igitur in eodem pomo, materialiter fuiſſet flatus: per maturitatem neceſſe eſt, ut maxima pars pomi, quæ flatulenta erat, & merus flatus, converſa ſit in dulcem & homogeneam ſubſtantiam pomi. Id eſt, in non flatum. Ab ſimplici ferè elemento (ut ajunt) corpus miſtum factum eſſe. Quocirca totum pomum, ſive maturum, ſive immaturum ſit, eadem conſtat materia; & quidem non flatuoſa. Pomum acidum vitro Hermeticè clauſo, toſtum, cogit vas præ flatu diſſilire. Pomum verò conſimile, ſimili vitro clauſum, cum tantundem aquæ, ut bulliat, Gas nullum emittit: ſed dumtaxat halitum aquoſum. Chryſulca per ſe diſtillata, tota in vas recipiens tranſit, ſive Gas ſylveſtri: Sin autem metallum ipſi addatur diſſolubile, Gas profert, ſic ut vitrum etiam fortiſſimum, ſi cæmento bene claudatur, diſſiliat: cum interim
68. nil de præfato metallo in Gas cedat. Tartarus vini, ne centeſima quidem, olei ſui diſtillatione, diſtillari poteſt, niſi rima in juncturis relicta. Alioqui Gas ſylveſtre, vas utcunque magnum, ſubitò diffringit. Quod ſi igitur Tartarus materialiter flatum contineret, eundem prima ſui combuſtione, ſaltem altera diſtillatione edidiſſet, qui tamen ſingulis dein diſtillationibus de novo fit, etiam ex ſolo ejus oleo, ſive ſulfure. Eo quod huic inſit occulta vini aciditas, & ſimul Alcali volatile. Unde ex amborum copula, fit Gas ſylveſtre. Cibus enim, non ſat in ſto- 69.
macho ſubactus, putreſcit, & Gas facit. Putreſcit enim corruptione loci, quæ eſt ſtercoris ſtomachalis: ſive actione præter naturam. Minimi enim ciborum atomi, benè maſticati, benè in chylum vertuntur: majores verò in debiliori ſtomacho, tametſi in ſui circumferentia, & apparentia externa, per digeſtionem reſolvuntur in chylum; in centro tamen ſui, cum calorem quidem ſat perſentiant, non tamen æqualiter fermento fruantur, indigeſti manent, corrumpuntur, ſubflavo calore, plerumque negotium faceſſunt inteſtinis: vel ſi cum paucula aciditate priſtinam cibi mucilaginem retineant, in vermes mutantur, (qui ſemper nuncii debilitatis ſunt) mox verò fermentum ſtomachi quædam reperiens ſibi reluctantia, ideoque ſemicocta, ſemiputridaque, exæſtuat, duplat, intenditque acorem. Undè ructus ex pontico rodens, Orexis comes. Quæ maſſa, in inteſtinum decidens, flatus excitat putridos, ac putidos, ex pingui putrefacto. Per mechanicam. Accipe ſulfuris 70.
partem unam, bulliat cum duplo olei lini: mox ſulfur putreſcit, apparetque parenchyma pulmonis avium, odorem humani ſtercoris ſpirans, pro-ut & diſtillando, par Gas eructat. Maſſa ergò malè in ſtoma- 71.
cho digeſta, deſcendens per inteſtinum, flatus concitat acutos, ſi acor intenſus fuerit, undè Tormina. Si verò aliquid ejus muccoſum inteſtino adhæſerit, Tormina pertinaciora, comitante ſubindè diarrhœa, fiunt. Et tantò atrociora, quò aciditas, magis pontica fuerit. Ex flatu enim pontico, colica exigua, & fluxilis: ex cibis verò, pertinacior longè, & loca mutat, migratque. Sin autem ex muccagine pontica adhærente, & affixa: crudeliſſimè affligit, & convellit. Flatus igitur non ex materia propriè: ſed ex operatione fermenti, novam generationem præter naturam, molientis, & Archei irritati errore proveniunt. Hæc de flatibus naturalibus,

& mor-

72. & morbosis. Venena autem pota, cur habitum corporis flatu tumidum proferant. Scito, sub & post mortem istud fieri. Neque enim cadaver tumescit, ob novæ materiæ acquisitionem: sed quia vita est præcipuè in visceribus, ideo habitus corporis à veneno primum contaminatur. Corruptio autem carnis, semper est in sapore acido (insigni nempe mysterio fermentata,
73. vetita leguntur Judæis) subita ergo & atrox corruptio, in carnes impingens, etiam flatum & tumorem in illis gignit. Sic cadaver submersum, illico fundum petit, tantisper dum caro acescit, sub putredine: tum scilicet emergit, flatuque est tumidum, & vita musculorum, à morte adhuc
74. residua, flatum operatur. Solet namque dici cadaver emersurum, dum fellis cystis rumpitur. Nec enim hoc caret suo veritatis vigore. Non quidem, quod literaliter verum sit, quod ruptâ fellis vesica, ejusque eruptio, levitatem cadaveri attulisset: Sed fel est balsamus, cohibens in vivis corruptiones ex acino oriundas. Quocirca dum adest corruptio, conjicitur fellis defectus. Alvus recens fidit: dum verò succus in ea contentus corrumpi-
75. tur, emergit arbor è fundo. Porrò dixi, semina minora calida, ex commiseratione divina mortalibus enotuisse, & à bono vulgo, in Scholas usum eorundem introductum, nescientes causam, & circumstantiam flatuum. Semina ergò illa, corruptionem simul atque aciditatem materiæ inhibent, suntque ideo intestinorum solamina. Solamen autem istud hoc exemplo disce. Hernioſus incurius, cui intestinum excidit in scrotum, mox ad capitis magnitudinem surgit, induratur, ac tandem livescit. Etenim vario lactis fotu, & stercoris vaccini tepido fomento, frustra tentatur. Videturque per foramen sextuplo minus, quam sit tuber scroti propter duritiem reditus sui spem deponere. Dein seminum anisi nempe, carni, fœniculi, coriandri, &c. potu in vino, mox evanescit durities tuberis, finitque se intro repelli. Quod clyster, & fotus exterus, non dedere, ergo per se tacens defectus ille loquitur. Quod exorbitata circa testem intestina, statim duritiem præter naturam induant, flatusque suscitent. Quæ cuncta per solamen intestinali Archeo mox disparent: quæ alias citam atque dolentem mortem causarent. Cæterum aliquid de naturali flatu Ilei addam, quod à Scholis est nescitum. Mulier nobilis dolore ventris pusillo tentatur, per cubiculum obambulat, pransa erat, mox dolor ac dextram mamillam ascendit, humerum invadit, eamque paulo pòst necat. Dissecto cadavere, nil oculis 76.
lustratur, quod necem attulisse culpari posset. At opportunè, Ileum modico flatu distentum vident. Ventum, ventum, inquam, tortorem Doctores accusant. Delatum ad me judicium, censui, dolorem ventris uterinum fuisse; adscendisse ideo ad ubera, quibuscum ordinario uterus loquitur: adeoque strangulasse fœminam. Ventum verò in Ileo, nedum insontem dixi, sed in quovis cadavere naturaliter (etiam repentina morte interemto) semper Ileon, vento modico distendi, quia is naturalis, inseparabilis, ac proprius est. Absque vento namque intestina conciderent, excrementa difficilius transmearent. Etenim nisi à retro pulsa ac liquida, facile retrorsum reciderent, & velut ibidem absq; progressu, nimiam contraherent moram. Si igitur ventus aliquis Ileo nativus inco- 77.
la; non est locus querimoniæ, de flatu in Torminibus, multóque minus carminativis, pellentibus, & discutientibus ventos. Tormina ergo esto mucilaginis ponticæ, plus minusve acerbæ, ad cujus resolutionem (si adhæserint) aut expulsionem (si fluctuaverint) sanitatis exspectatur restitutio. Sin interim acerbus flatus subnascatur, aut Ileon plus justo ventis turgeat, id facilè sibi viam invenit. Sublevat quidem à compressione, ac distentione, flatuum dimissio: sed flatus non facit magni momenti tormina, quin sibi cito viam pariant.

78. Quod si verò infernè, à duriore excremento, flatus ab exitu præpediatur: Jam Volvulus dicitur & à voce Torminum discessum est. Sat jam ergo patet, quod flatus non fiant ab aëre: sed materialiter vel ab ingestis, ordinariis, vel à venenis similarem nutritionis liquorem corrumpentibus. Dein non fiant alibi, nisi in prima digestionum culina: & sunt ructus, in secunda quoque, quæ in intestino Ileo absolvitur. Nullatenus autem in subsequentibus digestionum familiis, quibus omne acidum atque ponticum est exoticum. Præterquam in assumto toxico. Quapropter flatibus pro morbo harum regionum non est occasio, vis aut potestas. Quantum autem spectat flatum vel halitum à stomacho, ab utero, aut aliunde sublatum. Id suo loco frivolum ostendam. Hæc itaque de flatibus sufficiant.

CATARRHI DELIRAMENTA.

1. *QVis morborum atque naturæ hæres.* 2. *Suppositiones aliquot, loco præmissarum.* 3. *Conclusio.* 4. *Probatur ab experientiis.* 5. *Explicatio dati.* 6. *Pulmo primum moriens.* 7. *Author cur à Scholis recesserit.* 8. *Ærumnarum seni præmissa.* 9. *Solutiva cur in his noceant.* 10. *Misera medentum suæ ignorantiæ testimonia. Quia serò sapiunt Phryges.* 11. *Pudendum axioma, quod à juvantibus & nocentibus desumitur.* 12. *Errores Medentum.* 13. *Paracelsi inconstantia undè.* 14. *Modus fiendi catarrhi, anili fabulæ similis.* 15. *Morbi Catarrhis tributi.* 16. *Quanta inde mortalium clades.* 17. *Quo pacto ægros sibi faciant perpetua mancipia.* 18. *Ordinarium Scholarum subterfugium.* 19. *Tredecim theses.* 20. *Novemdecim conclusiones è thesibus prosilientes.* 21. *Per sufficientem partium enumerationem.* 22. *Dilemma.* 23. *Absurda aliquot.* 24. *Sola matre ignorantia oriuntur Catarrhi in Scholis.* 25. *Ignorantia eadem fons est absurditatum in sanando.* 26. *Pudor Scholæ facit instabiles.* 27. *Negatio principiorum datorum in Scholis.* 28. *Undè calor hepati.* 29. *Probatio à remediis irritis.* 30. *Examinatur iterum Odontalgia.* 31. *Digestio dentis & unguis, ab omnium partium digestione differt.* 32. *Catarrhus ad interna ostenditur impossibilis.* 33. *Corizza depingitur.* 34. *Absurda, ad Catarrhum stomachi sequentia.* 35. *Catarrhus in pulmonem ventilatur.* 36. *Quid initio Corizzæ stillat, & quid deincept.* 37. *Argumentum ab impossibili, contra causam tussis Scholarum.* 38. *Demonstratur origo materiæ in pulmoniacis.* 39. *Remediorum vanitas ab insciti.* 40. *Potus chinæ, zarzæ, &c. non siccare excrementa, ut nec impedire eorundem generationes.* 41. *Absurda aliquot hinc patrata.* 42. *Quid sit in pulmoniacis attendendum.* 43. *Doctrina de motu pulmonis falsa.* 44. *Usus pulmonis nescitur in Scholis.* 45. *Rationes peremtoriæ viginti & una, contra motum pulmonis.* 46. *Error Scholarum de usu Diaphragmatis, octo rationibus stabilitus.* 47. *Septem conclusiones inde manantes.* 48. *Remedia Medentum cur sint nihili.* 49. *Præcautiones adhibendas catarrhos, esse figmenta anilia.* 50. *Galenus libris de conservanda valetudine, totus ridiculus.* 51. *Ignorantia Scholarum miseranda ac deploranda.* 52. *Decepit Scholas vivi canis dissectio.* 53. *Novus error, circa Eclegmata.* 54. *Supponunt falsum.* 55. *Aliquot probationes.* 56. *Unde catarrhorum error introductus.* 57. *Insanæ persuasionis refutatio.* 58. *Quid sit, quod sentitur Catarrhi destui larvam facere.* 59. *Quæ sit materia postera & succedens.* 60. *Ignorantia laticis Catarrhos confirmavit.* 61. *Præoccupatio.* 62. *Tortura nostris.* 63. *Paracelsi inconstantia.* 64. *Liquids, quæ nondum vitalia in nobis, non colloquuntur cum Astris.* 65. *Medulla non est inter liquores.*

TEmpestivum est modò ostendere magnum morborum cumulum, dicatum Catarrho è capite defluo, vel in summitatem digitorum pedis usque absque obstaculo, esse anile figmentum, non nisi pulsore hoste humani generis inventum; ne videlicet cognitis morborum causis, remedia eorundem simul enotescant. Utut sit, saltem exin manifestum est, Scholas etiamnum hodie abduci gentilium erroribus, in generatione Catarrhi, putatione, defluxione, modo, viâ, materiâ, mediis, locis, organis, itemque revulsione atque remediis, falsum nempe atque absurdum est, quicquid uni absurdo, vel impossibili superstruxeris. Unde pariter ruit vana spes in cauteriis collocata, pro-ut suo loco demonstrabo. Naturæ ipsæ sunt morborum medicatrices: Medicus autem, illarum Minister, juxta Hippocr. Sed id de

morbis,

morbis, quos Natura curat sponte sua. At ubi succubuit, ut suis resurgere viribus nequeat, Medicus à Domini benignitate electus, & apud quem omnes morbi ferè ejusdem sunt pretii, (talis enim est, qui aliquam universalem Medicinam, inter plures ejuscemodi, nactus est) manet non amplius minister: sed interpres, Rector, & herus præpotens. Sit nomen Domini mei JESU exaltatum in æternum, qui suam munificentiam semper dat parvulis, in sua humilitate abjectis. Natura enim ægri, impressionum morbificarum præcipua susceptrix, sensitivaque in oppositum motrix, saltem ubi hospitati morbi prævalent, homo succumbit, vel saltem in posterum ipsa morte calamitosus vivit, nisi à Medente in pristinum restauretur. Non cuivis tamen Medico contingit adire Corinthum, nisi vocato, electo, exercitato, & commisso. Sæculo enim Hippocratis universales medendi apices, quæ naturæ tonum in se continent, nondum enotuerant (jejunæ quippe & irrisæ à Medentum vulgo adhuc hodie) veniam ergò Hippocrates meretur, si totum morbi negotium per naturam, ut Magistram, absolvi putarit. 2. Porrò dixi alias, vel à fœtus initio deinceps, cuique membro præsidere assistentem rectorem spiritum insitum: alterum verò influum à corde manare, insiti expergefactorem, & consolatorem, qui tamen nec determinatur, neque individualiter disponitur, nisi prius ab insito sit subactus. Docui etiam alibi, unumquodque membrum vegetari, juxta virtutem insiti fermenti, adeoque nec sperari transmutationem, ad novam generationem, nisi mediante fermento. Consequenter exindè subauditur, omnem vegetationem à spiritibus fieri, adeoque debilitatam membrorum digestionem pendere ex spirituum, horumque fermenti diminutione, juxta illud: *Spiritus* (fermenti theca) *meus attenuabitur*, (ergò) & *dies mei breviabuntur*: Sic ut membrum, quod in sanitate etiam nullum visibile excrementum profert, multum ejus atque indesinenter faciat, si saucium, læsum, diminutum, vel impeditum fuerit in fermenti vigore. Denique & hinc sequitur, quod prolæsione, & lædentum varietate, difformitas ametriaque excrementorum gignatur. Non ergò 3. ex uno fonte, capite humano scilicet (undè nimirum omnes catarrhos depluere comminiscuntur Scholæ) sed ex propria cujusque partis idiopathia, sive propria indispositione, fermentis topicis, superinducta, morbi oriuntur. Ita nempe vulnera sanata, recidivam patiuntur, ulcera & apostemata non rarò pariunt. Et mutato ventorum axe, longo annorum cursu post recrudescunt, dolentque. Sic nempe tusses, pleuritides, sputa sanguinis, & Erysipelata recurrunt. Excellens namque montanum frigus, vel repentinum aliud irruens, nocturnus aer, aura palustris, aut eructatum fodinarum Gas, sæpè cerebri, vel pulmonum fermenta, unico insultu pessumdant, ut in vitam deinceps, pro variis excrementis fiant officinæ. Hoc pacto nimirum, in oculis, auribus, dentibus, faucibus, excrementa (non quidem muccosa à cerebro) proprio errore fiunt. Sic tusses & asthmata primò incipiunt, & continuato fermento perseverant. Non quidem à ca- 5. pite defluo mucco, sed intra pulmonē generato, per violatum loci fermentum. Pulmo enim ab externo irruente facillimè affectatur, præ cæteris membris: eo quod 6. membrorum sit primum senescens, atque moriens. Ut patet per tussim senum, & stertores morientium, licet alio, quam pulmonis vitio, afflictorum. Id enim pulmoni proprium, eo quod crudum semper potet aera, cordique vicinus oppresso, suas vires paratus reddat, citiusque ob id sibi deficiant. Enimverò à Scholis inprimis 7. dissentio, quod hoc vitii genus sciam partium continentium, non autem liquorum contentorū. Sunt namq; contenta ejusmodi producta quædam radicis, quæ ab Archeo partium, male imbuto, progignūtur.

Deinde

Deinde & in hoc discrepo, quod sciam esse malum topicum, non autem impertitum à deuteropathia capitis. Fiunt nempe
8. tusses senii, sub difficili restaurationis spe, quod extremis cannæ aëreæ ramulis, in pulmone innati, excrementi tantillum resideat, quod nedum arundines obstruit: sed simul sui præsentia, fermentum locale turbat, minuitque, unde in horas nova suscitantur excrementa, tussium opulenta supellex. Quæ in senio vix curantur vulgo notis mediis. Utpotè quæ ad loca affecta non penetrant; imò nec restaurandi robur nacta sunt. Sunt ergò ejusmodi excrementa, partium defectus topici. Estque sua cujusque partis debilitas, sive innata, sive acquisita sit, cum diminutione
9. vegetantis fermenti. Adeoque & hinc ejusmodi partium excrementa omnia profluunt. Intelligo itaque inprimis frustraneas & nocuas esse, in his affectibus purgationum repetitiones: quippe quæ dumtaxat circa producta, non autem circa causas instituantur. Tum etiam atque primariò, quia ejusmodi excrementa non cedunt per laxantia. Utut est, nullatenus in nobis primitivam labem, nocuamque radicem attingunt: verum saltem meditantur posteriora: priora verò, sive radices, non valent tangere. Adde, quod etsi laxativa quandoque pro biduo succurrisse videantur, quatenus demta mezaraici cruoris massa, parcior dispensatio, atque nutritio, ad pulmonem deferatur, atque hinc parcior screatus. Verumtamen laxantia, totius generale robur, magis ma-
10. gisque debilitando oppugnant. Quod utique dum Medentes velut per setaceum cernunt, neque ægro profuisse per corporis & exhaustarum virium diminutionem cognoscunt, tandem infirmos, per diætæ regulas, & per culinæ sobriæ, unica auxilia tractandos dimittunt, modo cauterii ope, & leviorum laxativorum subsidio repetito, pergant medicè, id est, miserè vivere. Qua inprimis hypothesi, saltem culinam, quibuslibet officinarum infidis pharmacis præferendam, insinuant, & facta experientia, ab his tanquam nocivis abstinendum decernunt. Atque utinam post tot virium emunctiones, id sufficeret, neque iteratò ampliùs deinceps iisdem præsidiis tentarēt exhaurire spem, corpus, venas, vires, & loculos ægrorum! Utinam saltem sui axiomatis essent memores, qua à juvantibus, ac nocentibus, potissimam sumendam suam indicationem curativam. Quæ Regula etsi pudenda sit, & empyricorum dumtaxat: utinam saltem per eandem jam resilirent ab erroribus patratis. Nec in tussi atque tabe redirent ad remedia, quæ hactenus nemini profuisse comperêre. Dormirent enim laxativa, venæ sectiones, errhina, Apophlegmatismi, illinctus, decoctum Chynæ, Zarzæ, Sassafras, Cauterium in futura coronali bregmatis, aliaque id genus infida auxilia, à Medente adducta, ut aliquatenus videantur non gratis nummum recepisse. Utinam saltem ex sua praxi didicissent, quod dum posteriorum effectuum, id est, excrementorum, ablationes, revulsiones, derivationes, & præpeditiones meditantur, ostendant palàm illos causarum cognitionem latuisse, nec per causarum ablationem methodicè suos curasse ægros. Comperissent quoque victus rationem esse lautum, languidum, debile, atque desperatum remedii genus, pro tanto hoste jam inquilino, imò & patrono. Non mirum itaque, quod vulgus, attendens harum curationum vanitatem, occasionem dicendi ceperit: *Optimam esse medicinam, medicina non uti.* Sæpenumerò enim quadam commiseratione indolui, centurias conciliorum medicorum perlegendo, ac præcipuè ad novum Almansoris omnes morbos à vertice capitis, ad pedis calcem dum persequuntur, quod ab ovo causam (ut putant, & stentantur) catarcticam indagantes, ubique incusant naturalem aliquam, vel acquisitam singularem intemperiem, sub incertitudine tamen dubii, an eandem, tanquam morbum,
11.
12.

bum, an verò tanquam causam antecedentem morbi, de quo consultum est, statuerent. At saltem ne errarent, in quibusvis morbis, calorem simul & frigus accusarunt. Conqueruntur nimirum in omnibus pænè, de frigiditate stomachi solitaria, vel cōbinata, cum caliditate hepatis, unde catarrhos oriundos, ac in varias partes delapsos, earundē morbos multifariam aiolantur: nedum internos pænè omnes, sed & usq; ad cutaneos defectus, prosequuntur. Sic nempe theoricè & practicè Scholæ suos imbuunt. Sic enim oculorum, aurium, faucium, linguæ, dentium, thoracis, brachiorum, lumborum, & crurum defectibus, rei sunt catarrhi. Sic tusses, tabes, asthmata, pleuritides, peripneumoniæ, apoplexiæ, paralyses, subitaneæ mortes, vomicæ, sputa cruoris, causam in catarrhis suam jam ratam reperere. Sic denique stomachus vomiturit, nauseat, apepsia laborat, jecur etiam & lien malè valent. Nam prolapso è capite, mucco non digestibili, obstructiones, durities, hydropes, apostemata, scirrhi, febres, tormina locum inter clientes catarrhos fecere. Quibus Paracelsus, tametsi in Tartaris, atque tribus primis aliàs triumphans inventione, plerumque tamen catarrhis subscripsit, nomenque defluxionis (flûssen) semper manifestè agnovit, nutando sub domina incertitudine. Hanc enim catarrhorum seriò deflendam fabulam ita adornant Scholæ, & de manu in manum invicem tradunt, ut veritatis vicem subeat: Imo idiotæ facti Medici passivi, de catarrhis suis, ad longum usque tædium mecum declamant. Quibus sane, cum mihi sit difficile, atque nauseosum, singulos discere insuetos, è putata doctrina avellere, veramque Theoricæ lucem adferre: præcipuè, cum turba ejus sit animi, ut instar testarum recentium, vix primitus haustum deponat odorem. Silere ideo soleo plerumque apud magnates, non morbum, non causas, non species, nec medicamina declamo: taciturnus, ad facilem istam Scholarum Theoriam, videor cunctorum nescius, abire omnibus consentiens. Alicubi tamen dico, me aliter instructum esse: sed Idiotas non esse capaces Medicinæ, cum nec pædagogus sim illorum. Admiror saltem quotidie neminem tantam medentum ignorantiam hactenus animadvertisse: sed orbem Christianum, Græcorum hæc somnia post se traxisse, in latriam ridiculam, mendacem, & humanæ societati pernicioſam. Statuunt nimirum primigenium catarrhorum fontem, in frigida stomachi, & calida jecoris intemperie, maximamque mortalium infirmorum partem huic subesse tyrannidi. Modum quippe fiendi, esse; Quod stomachus incessanter, inter coquendum ab hepate calefactus, non possit non jugiter vapores ad caput mittere; cerebrum verò, esse natura sua frigidum, & instar coperculi, bullienti ollæ, aut fungi alembici vice, in quem vapores adscendant, & cogantur in aquam. Quæ cum naturaliter defluere debeat, suggerit amplam materiam catarrhis, atque generalem. Quæ si in oculos, aures, fauces, dentes, &c. decidat, dolent meritò partes, se cerebrum vicinum habere, & tyrannum superiorem: sin verò in pulmonem pluat, transmutantur in tussim, affectus suspirioſos, in tabem denique, palpitationem cordis, adeoque & in inopinam mortem. Quod si verò in stomachum hi catarrhi depluant; jam suæ culpæ is pœnas luit, per apepsiam, cruditates, vomitus, orexes, cardialgias, deliquia, obstructiones, diarrheas, cœliacas, choleras, colicas, atrophias, hydropes, scirrhos, ventrisque defectus omnes. Imò febres, putredines in venis, splenis quoque, renum, atque vesicæ calculos, è muccore catarrhi, sua primordia desumunt. Quod si verò in cerebelli sinum derivent catarrhi, jam mors instantanea, apoplexia, & paralyses præstò adsunt. Sin verò per nucham, in nervos, arterias, musculos, fortè fortuna divertant catarrhi, Arthritides variæ, pleuritides, paralyses

§3.

§4.

15.

partium,ac convulsiones, mox adveniunt. Itemque chirurgicos defectus dolorum, apostematum, ulcerumque variam prolem,catarrhos gignere volunt. Sin autem non decidant, suoque se cerebrum levet onere per coryzas, & tusses; adest sopor, coma, catochus, lethargus, vertigo, apoplexia,memoriæ & sensuũ jactura. Enimvero præter præfatas caloris & frigoris intemperies, atque inde necessario natum catarrhum, nil resonant Medentum libri, sermones, concilia, conversationes, cathedræ,& praxes: adeoque totus medendi cardo, in purgationibus, venæsectionibus, scarificationibus, balneis, sudoribus, cauteriis, & in summa, non nisi in corporis atque virium diminutionibus, sive catarrhorum exsiccationibus, hodiè vertitur. Quorsum nempe ab ultimo Eoo radices Chynæ, & Zarzæ, cum ligno Sassafras,ad exsiccandum propinarunt. Diæteticem verò & pharmaceuticen,plerumque per caloris & frigoris amussim metiuntur: atque hoc pacto ægros nunquam de manu sua dimittunt; sed in clientes perpetuos detinent, velut acquisita mancipia: sub desperatione tamen manifesta. Quod nimirum, cum causas & radices ignorent Medici, seseque frustra operari cernant, impossibilem curam sive sanationem sore,eo quod naturale frigus stomachi contradicat calori hepatis: adeoque quæ stomacho profutura essent, nocitura sint jecori; & è converso. Quæ cuncta cum conspirent in mortalium perniciem,item Reipub. atque familiarum dest ructiones;mearum fuit partium, exsecrandam hanc doctrinæ Medicæ hæresin funditus evertere: tantoque potentius id debui, quod omnes Europæorum animos ista lues, inde à diebus Galeni possideat. Discunt nempe divites hanc doctrinam proprio didactro, quæque didicere, alios docent: sicque omnes morbi catarrhis sonant nati. Dicam ergò per theses in Scholis concessas.

16.

17.

18.

19. Hominis stomachus, quamdiu in vi-
1. vis est, actualiter calet, & sua membrana, aliquo madore est imbuta.

2. Impossibile est autem, aliquam humiditatem aquosam in nobis actu calere, quin etiam de se vaporem suscitet eo ipso.

3. Via è stomacho supera, est gula, sive œsophagus, membrana cannæ instar extenta, à stomacho in fauces usque, membranæ stomachi similis.

4. Gula, per se, tota actu madet, estque clausa (cum obliquitus præ vacuo concidat aliàs) actu & semper,non secus atque vesica,carens proprio contento: Gula ergo seipsam lateraliter attingit, ob necessitatem naturæ, quæ non patitur vacuum. Gula nempe, non habens in se cibos, potum aut aerem, esset necessariò vacua, si pateret. Quod autem non pateat, aut aërem contineat, liquet ex eo, quod alias unoquoque bolo deglutito, aër qui infra eundem esset, & adæquato bolo reniteretur, detruderetur ad stomachum deorsum,adeoque totidem ructus essent, quot boli deglutiti. Denique cum membrana Gulæ madida sit,ipsa in se necessario concideret, nisi vi quadam circumquaq; tenderetur,quod in dissectionibus neque occurrit,nec ulli serviret fini in viventibus.

5. Os stomachi naturali motu clauditur, non voluntario. Gulæ autem non est alia
6. scientia Anatomica, quam quod angusta, inferius clausa, per Pylorum sive inferum orificium stomachi, & in collo humano à plurimis vasis compressa.

7. Gula non haurit aerem, ut neque continet. Concidit nempe proprio membranæ madidæ motu, & contenti penuria.

8. Gula per longum sui non aperitur, nisi transmiserit alimenta. Quæ si sicciora sint, hærent in meatu,nec facile descendunt,nisi potu superaddito: quod fieri non posset, si subter bolum aërem contineret,nisi subsequeretur ructus. Gula autem circa laringem patet initio sui.

9. Gula infernè clauditur jure alieno, ideoque nec aperitur, nisi intrante externo hospite,vel erumpente. Aut sub fame,etiam pandatur arbitrio alieno.

10. Aër nullus,multoq; minus vapor,è stomacho

macho sursum prorumpit, sine sonitu ructus.

11. Si calor stomacho necessarius, vaporem facit, non tamen proinde eundem protrudit, sursum violenter, ita quod valeat seratum os stomachi & gulam distendere, ac aperire. Cum posito aliquo contradictorio, esset unicuique continuus ructus.

12. In stomacho, non secus atq; in aliis vasis, tepidè calentibus, omnis vapor aqueus, minima compressione, in guttas citius concrescit denuo, quàm quod compressam membranam per sui longitudinem elevet, & distendat. Ideoque nec vaportas faciunt ructus: sed duntaxat aer, & spiritus sylvestris, sive Gas.

13. Quod supposito spiritu cruoris hepatico, venæ omnes per sui calorem, vel circa partes jecoris, vel in extremis ramulis, parerent catarrhos, à Scholis neglectos.

CONCLUSIO PRIMA.

20. Ex hisce thesibus plerumq; confessis, & per Anatomen claris, Sequitur inprimis.

1. Quod nullus vapor è stomacho in caput feratur, putataque materia deficiat catarrhis.

2. Si tanta cæcitas mundũ circumvenerit in manifestis; quid non suspicandum de abstrusioribus?

3. Quod stante Scholarum doctrina, sanus atq; calidus stomachus multo majores atque plures catarrhos generaret, quam æger, atq; alioqui frigidior: quod jam adversatur Scholis.

4. Quod potius refrigerando, quàm calefaciendo stomacho, incumbendum foret.

5. Quod omnes mortales necessariò essent catarrhosi, atq; continuò infirmi.

6. Eo quod eâdem gula, cerebro, stomachoque actu calentibus, madidis æqualiter constent omnes, & ejusdem figuræ.

7. Quod omnis homo, porcorum instar, naturaliter, ad singulos fere passus, ructaret, eo quod indesinens calor & mador continuum vaporẽ sursum necessario emitteret.

8. Quod tametsi vapor, à stomacho excitatus, distenderet gulam, imo citra ructum adscenderet; attamen totus per os ac nares continuo difflaretur, antequam per arctam & concluſam membranæ viam ad cerebrum pergeret. Quod vapor ille, à cibo, é stomacho adscendẽs, necessario quoque in quolibet homine, cibos, horumq; transmutationes oleret, sibi & astantibus molestus esset: adeo ut si ructus subinde sint olidi, continenter quoque omnis omnium anhelitus, admisto ciborum flatu fœterer.

9. Quod cum ructus sit Gas sylvestre, & longè subtilius vapore, nec tamen cerebrum feriat, nisi clauso ore per nares elidatur: multo certè minus vapores ad cerebrum deferentur.

10. Quod ructus nunquam à Gula, recta via ad cerebrum deferantur, sed tantum per organum olfactus; Ideoque non nisi ore clauso, odorem præbeant, multo minus vapor spõtè è stomacho ad caput deferetur.

11. Quod, ut vapor, catarrhi materia, aliquatenus adhuc ad caput, sive odoratus organũ, adscenderet. Oporteret hoc fieri non posse, nisi clauso ore. Adeoque hianti non fore possibilem catarrhi materiam: Estq; proin facile catarrhi hocce remedium.

12. Quod cum duo corpora naturaliter nequeant se mutuo penetrare, in eodem loco, sitq; via è faucibus ad cerebrum angusta, oppleta (non enim datur in organis istis vacuum) superius clausa, nec pervia (anhelitus namq;, etsi compressus, non exspirat sursum ad caput) non potest ergo vapor, è stomacho, ad cerebri basim pertingere. Per exemplũ. Canna, si sit superius obstipata, tametsi super vapores calidos teneatur; hoc tamen non admittit adscendere, ob aeris præsentiam, quo oppleta est.

13. Dato, quod vaporis posset sursum scandere; non offendet tamen planum aut concavum aliquod, super quod concresceret in guttas. Multoque minus ejusmodi, quod Alembicum, aut ollæ operculum referat: sed in basi cerebri, quorsum vapor adscendere donatur gratis, est pars angusta, pelvis, sive infundibili fundus, qui habet binos tabulos, nares versus, ac totidem versus cervicem.

Quæ duo posteriora oscula dumtaxat adscendens vapor reperiret. Suntque continuo ferè mucco oppleta, madent, ac stillant, ut cerebri propria emunctoria mucco eliminando destinata. Atque ideo, ultrò concesso vapore ascendente: non tamen esset locus concretioni catarrhi.

14. Vapor, si quis è stomacho possibiliter factus, etiam eo usque adscendisset, imò & in guttas concrevisset tam exili spatio, ac, simul cum mucco decideret, minus noxæ adferret, quàm ipse muccus, ordinarium cerebri excrementum. Quæ cuncta per Anatomen Scholæ viderunt, & per Mathesin (si pensitent) cognoscent, inevitabilia: attamen eunt, oculos habent, & non vident; aures habent, ac timendum ne nolint audire.

15. Quod licet ructus sit ciborum Gas, eorumque odorem præ se ferat. Vapor ciborum tamen quilibet cumque, insipidam & innoxiam aquam dat. Per exemplum. Distilletur muccus, vel saliva, lento tepore, qualis est stomachi viventis: certè non nisi insipidam, miniméque glutinosam aquam, elicies: multóque minus salsum, acidum, acremve catarrhum.

16. Quod licet muccus labatur in fauces, hasque diversimodè ac malè sæpè affectet, juxta diversas mucci indispositiones; Verumtamen nec iste muccus, neque ejus stillatio, rationem catarrhi habere possunt. Non magis quàm lotium è rene in vesicam labens, catarrhus est dicendus. Quapropter si muccus insipidus, salsus, acer, vel acidus, fluidus, aut crassus, labens ad partes, quibus naturaliter purgandus deputatur, tanquam emunctorio, non est dicendus catarrhus, utut etiam malè afficiat partes, prout & urina vesicam si afflixerit.

17. Quantò minus censeri catarrhus debet, fluxus alicujus humoris ficticii, aut excrementi somniati, nati, & delati, per modum, media, loca, & itinera naturaliter

18. impossibilia? Si cerebrum in vivis actu non frigeat; cessat ratio condensandi vaporis: Sin, minus caleat reliquis partibus: ergone vapor quærit partem frigidiorem, sensu, & electione? quia desiderat magis coagulari, quàm manere ut est? Vel 19. pellitur vaporibus undique ab omnibus partibus calidioribus, ad cerebrum, tanquam frigidius? At sic continuata in sanis esset tempestas inexcusabilis penitus.

His tamen omnibus postergatis (quæ 20. nihilominus necessitate naturaliter se habere nequeunt) at nihilominus catarrhi defluerent. Non enim inprimis extrorsum inter cranium ac cutim. Siquidem docent 21. ipsæ Scholæ, vapores, sive antecedentem catarrhi materiam, à stomacho ad fundum cerebri scandere, atque ibidem planum aliquod (imaginarium, nec per Anatomen adhuc repertum) offendere, in cujus cavo concrescat illico, statimque à concretione, decidat guttatim. Procul sanè abinde, quod hostis advena, merum excrementum, cerebro peregrinum, ac tantarum infirmitatum causa, in infima cerebri planitie, in aquam transiens, inde penetraret, trans ipsum cerebri corpus, sive in forma aquæ, vel demum rursus, vaporis specie, in præfato plano luserit. Non enim specie vaporis: quasi vapor è 22. stomacho ad cerebri fundum pertingit, locique frigore concrescat (ut ajunt) certè eadem frigoris opportunuitate, manebit aqua, neque fiet iterum vapor. Si ergo 23. vapor ille, jam ibidem aqua factus sit præ loci frigore, non est credibile hanc aquam hostilem introrsum trahi, multóque minus tam subtilem evasisse, ut nolentibus recipientibus, cerebrum, menynges, futuras, cranium, atque periostion pertundat, ut subter cutim sistatur, atque decurrat. Præter enim inevitabiles atque plurimas absurditates, erit aqua ista, tanquam pluvialis, ineptaque catarrhis viscidis, muccore perdurantibus. Imo catarrhi hinc oriundi, primo caloris sensu evanescerent, quovis sudore citius, Galenistæ nisi doceant aquam, è vapore tepidi stomachi factam, deinceps fixatam. Salsam & acrem quoque evasisse tactu solo plani, quod nondum

nondum novacula advertit. Deindè cutis cranii, calvaria longè porosior, aquam illam ocius, quàm mala indè credita fiant, per diaphæresin aut sudorem exterminaret. Est porro cutis, quæ cranco obtenditur, huic tenacius adhærens, neq; sufficit loci declivitas sola, diffluendo catarrho, & cuti avellendæ ab osse. Quin-imo aqua hæc, è vapore stomachi genita, necessariò haberet intus Pulsorem, qui illam trans cerebrum menynges, os, & perioslion duceret. Atqui iste non esset calor aliquis: nam tunc cessaret esse aqua, & rursus fieret vapor, qui fingitur frigore cerebri, in aquam condensatus. Denique catarrhi, senibus, debilibus, & stationibus frigidioribus dicuntur magis soliti: ergo pulsor ille erit frigus, (quod alias solet partes constringere) jam aquam trans cerebrum & quidem in forma aquæ, everso rerum ordine, pellet. Eritque pulsus ille in aqua, è meris stomachi vaporibus nata, vel in cerebro, quod advenienti aquæ se aperiret cum menyngibus & cranio. Denique cum omnis ejusmodi aqua, è vapore condensata, dicta sit pendula è basi cerebri, nec possit ibidem detineri supra guttæ magnitudinem, quin necessario, statim atque guttatim decidet proclivis, vel cerebrum sorbebit guttatim hanc aquam excrementitiam, sui muneris oblitum. Deinde præter Pulsorem, Ductore, aqua opus haberet, qui pellem distenderet, & à costis avelleret, ut sibi deorsum properanti, locum (puta in pleuritide) paret. Essetque tam ductor, quam Pulsor in aqua, potentior, quam Blas nostrum. Quocunque pretio tandem, Scholarum somnia de catarrhis prostituam, nemo falsas merces emit, detecta simul credulitatis larva. Nec potui hactenus sat admirari, quod mundus per catarrhos sit circumventus. In re inquam tam stolida, futili, atque penitus impossibili, mortales tantam credulitatem posuerint, unam tantum ob culpam, scilicet, ignorantiam. Quod Scholæ, non reperientes causam, cui morborum catalogum adscriberent, hæc somnia de catarrhis credi mandaverint. At saltem sudor 25.
salsus est, quocirca latex materiam catarrhi potius tribueret, quam fictus ille vapor, per tot ambages ducendus, ac mille vix absurditatibus possibilis consistens. Tum quoque laticis assueta salsedo, dolorum causas proximiores habet, quàm insipida aqua, fictis vaporibus sursum delata. Denique si aqua trans cerebrum, menynges, cranium, & circum ossalem membranam vadat: an ergò jam fatigata, cutem perindè penetrare non poterit? vel viarum erit oblita? cur resistet sudorifera, & porosa cutis aquæ, quæ cranium penetrare potuit? At ubi subter capillos colligeretur, tum vel ibidem in cataractam tumeret, vel sanè tenui guttularum filo defflueret. Si pauca, sudore tenus difflaretur; aut si collegium faceret, in temporibus, mox digito se proderet. Quid si inde defluat, saltem non posset non in termino ad quem motus, tumorem aquæ dulcis distillatæ, excitare. At saltem, nunquam posset in musculos decidere, vel citius inter musculos aqua ista colligi: quippè qui singuli sua vestiuntur membrana. Quin etiam nec locus, nec via est, defluendi inter cutem, & perioslion cranii, ad musculos intercostales, ut pleuritidem aqua distillata faciat. Quæ enim indolens sub cute & capillis erat, mox tanto furore dolorum, pleuritidem excitaret, soloque descensu pleuram costis per fibras insertam & adnatam, nudo sui pondere avellet. Immanis certè trux, defluendo adveniret. Tandem nequit catarrhus ad dentes, eorumque nervos decidere. Quia nervi, qui utrimque à fundo cerebri intrant ad mandibulam, foris ac intus, tam adæquatè foramen opplent, ut justam adeo thecam faciant, & tam æquam, quod locus non sit intranti decursuræ aquæ, eòque minus, quod aqua non subeat foramen exiguum, infernè clausum. Multóque minus defluet ad unicum, solitum, & dumtaxat carioſum dentem, quem af-
24.

fligat. Quin etiam catarrhus, subter comas collectus, in genas decurreret, non autem subter gingivas, trans hatum carnes,& cruorem impermixtus,juxta nervorum ductum, subter carnem juxta mandibulæ os, ad unum fortè aliquem decumbet. Quinimò si aqua supernè deorsum rueret, deturque in doloris causam mandibulæ superioris. At nullatenus nec unquam, aqua non viva non posset infestare inferiorem mandibulam. Quid si catarrhus ad oculos vel aures declinet, ejus sanè infesta materia, à plana cerebri, & ficta basi,in sinum prius pergeret, conciliabulum ante fecisset, imò mortem, quàm ophthalmiam, citius peperisset. Quin etiam recordor,pleuritidē non esse inter cutim, sive carnosam membranam externam,atque musculos intercostales,(quorsum tamen à calvariæ pelle rectà defluerent potius, & non introrsum) sed vel in ipsis obliquis musculis intercostalibus, vel inter hos & pleuram, costas succingentem,undè nomen invenit. Qua via ergò catarrhus à capite huc decidet? Dono quidem per suppositionem, muccum per palatum, etiam in pueris ac sanis, in stomachum decidere. Non hoc tamen ad catarrhum pertinet. Nec muccus à decantato illo stomachi vapore oritur: sed est inutile excrementum à custode errante genitum. Ut suo loco. Dono insuper, in Arthritide, atque aliàs, non rarò subesse salsum liquorem excrementosum: At solus latex, horum est vulcanus,cæmentum, & fomes: non autem vaporum è stomacho in cerebrum ascensus, non humores plures, nec ficta pituitæ,bili conjugatæ distil-
26. latio. Ipsæmet enim Scholæ pudore correptæ, quod caput undique repletum cerebro, Catarrhorum esset collegium, atq; inde omnes fere morbi deplu erent,stomachum incusarunt(eheu!)continuis vaporibus fumantem, & materiam suppeditantem. At cum in sanis comperirent stomachum insontem, repente autem ad Arthritidem, in sanis accusant defluxus pudoris umbra suffusæ, susurrant, nec clarè loqui è scientia audent: Etenim bilem acrem, & pituitam salsam, è cruore mutuant,litemque sub judice relinquunt, an humores isti è jecore sint petendi, seperenturque in venis à cruore, ut ad articulos expellantur, an verò è capite aqua, vel aliquis muccus, vel anonymum aliquid, inter cutim eo deferatur. Incertæ enim sunt adhuc, eóque magis confusæ, quod ignorent, quisnam ille separator humorum, quisve delator esset, qui hos sinceros à cruore incontaminatos ad artus tantum deferret, nunc hanc,nuncq; istam partem deligeret: debiliorem autem magisq; supinam desereret, novamq; indies sibi manciparet, imò nodosam & oppilavam invaderet. Quicquid ergò Scholæ de vaporibus è stomacho sublatis, pro catarrhi materia garriunt, aniles fabellæ sunto.
Nunquam enim stomachus justo frigidior 27.
est, digestivo fermento diminutior quidem,cui coctricem tribui debere, non autem calori,jam ex pleno aliàs docui. Jecur etiam, nunquam propria temperie peccat in calore: cum nullus sit in nobis calor, quàm ratione vitæ:Ideoq; cadaver omne, extincta vita,friget repente. Molestus autem jecoris calor,per accidens semper est, Per exemplum. Sit frigida spina digito infixa (exemplum alibi de febribus adhuc memoratum)mox pulsus à dolore,calorq; & tumor. Non enim hoc,quia spina sit ca- 28.
lida, nec quia vicinus sanguis, fervidus esset ante spinam: at calor propter spinam, per accidens adveniat. Sic de jecore cogita; si ferveat enim, spinam suam habet, quæ non indicat refrigerium, sed sui ablationem. Refrigerium namque nedum facit curam palliativam: sed ipsum malum in desperationem trahit. Idque serio no- 29.
tent Scholæ, vanumque de calore hepatis commentum, multipliceſq; sanandi errores hinc manatos. Similiter serio notent. frustraneas & irritas fuisse medelas (eheu) capiti, stomacho, & jecori pro catarrhis institutas. Catarrhus itaque materiam,
locum,

locum, viam, consuetudinem, admissionem penetrandi incerebrum, per meninges, cranium, &c. non habet. Nunquam enim excremento locus aut jus est depositi: Tripano enim quotidie opus foret non minus pro catarrho, quàm pro pure.

30. Sed cur catarrhus defluere cessat, mox eradicato dente? An enim, quia viarum oblitus? At si materia inferne suppeditatur, quorsum hæc quæso fluet? vel qua parte decumbet, quæ antea intrare solita est per exilia foramina, quibus nervi, tam internum quam externum, tamque superum quam inferum utriusque mandibulæ latus subintrant? An forte, evulso dente, stomachus cessabit, vel non audebit amplius dare vapores, & materiam catarrhis? An evulso dente simul effluit cum cruore omnis catarrhorum, etiam futurorum materia? Vel, an obturata cavea dentis, per confestim subnatam carnem, nec dato exitu foras, cessabit proin catarrhus? At non quærebat catarrhus exitum, per durissimum dentem. Cur enim in finitimis oris, non suscitabit necessarium apostema? Cur ad alium dentem, sæpè uno evulso, descendet? An canalis mutatur uno evulso? nescitque amplius defluere in nervum saltem dentis evulsi, & in carnem subnatam? faciliusque sibi iter trans dentem, quàm succrescentem ab evulsione carnem, putat? Quidni viam quam paravit, tenet? & antequam succrescat caro, ist hac sibi exitum servat? miserè sanè deluditur per chirurgum iste, qui putans in dentem defluere, illumque sublatum reperiens, cogeretur eadem via redire ad partem nobilem, quam carnificet in Chirurgi vindictam. Deus ergò non dolet ex catarrho: sed vel detecta gingiva, nimiùm sensilis factus: vel aliàs, malè digesta ultimi alimenti sui materia, circa radicem dentis putrescit. Hinc

31. dolor. In hoc nempe differt digestio dentis, unguisque à digestione aliarum partium: quod hæc fiat in culinis sibi internis, illa verò, in culinis radici illorum con-

32. tiguis. Quod autem catarrhus ad interna, stomachum, pulmonem, jecur, renes, vesicam, venas, arterias, musculos & nervos non descendat, Partim jam in communi, sublata fictaque Catarrhi materia, via, à fiendi modo, satis constat: partimque quod è capite, inprimis ad stomachum, nil invitis nobis, decidere possit, quin exscreatione ejici queat. Muccum enim è capite descendentem, non nisi incauti deglutiunt. Nec est Catarrhus illius intentionis, ut exspectet somnum, quo incautum opprimat. Fabulæ facessant in medendo.

Quicquid igitur à capite deorsum ad 33.
fauces ruit, est muccus naturalis, vel alteratus, juxta Custodis indispositiones. Sed is muccus, tota excrementi specie, alienus est ab expectorato per tussim sputo. Quid enim sibi vult Scholarum inadvertentia? qua scilicet jubent, inspicienda sputa per tussim rejecta, an aquea, spumosa, clara, liquida, alba, concreta, flava, cinereave sint? an rotunda vel decurrentia, &c. Cur inquam indè augurari jubent pectoris dispositiones, sive pulmonis affectus, si sint sputa ipsa capitis excrementa deflua, sive Catarrhi? Sic nimirum rheuma, ossis ethmoidis sive spongiosi, aliqualem constipationem à mucco consequens, crudo & aquoso madet mucco, eò quod natura mittat eò capiosum laticem, ad ablutionem illius obstruentis. Etenim si materia hujus è stomacho adferretur, cur obstipato osse spongiæ, stomachus vaporibus insanit sanus? quomodo vapores isti, paulò supra palatum condensati, ad frontem, juxta organum odoratus, ad eluendum noxam, ab osse sibi præfixo, in specie aquæ salsæ, devenient? Undenam vapores insipidi, atque insontes, tantum suo transitu desument salis, quod liquefaciant, secumque deorsum præcipitent, ut sua acrimonia non raras anginas, aliasque faucium phlogoses, suscitent? Cur ma- 34.
teria è stomacho sublata, & sola in aquam condensatione (quippe quæ per mecha-

mechanicam probata est, necessariò insi-
34. pida) à seipso prius vapore mutata, decidens in stomachum, tantas illi faciet molestias, quæ paulo ante, cum reliquo chylo, eidem erat grata? Unde isti hæc hostilitas? An enim à cerebro, viscere principe, vitalibus initiis divite? At si vapor tetigerit saltem infimam cerebri planitiem (ut ajunt) & mox inde confestim, atque ad guttæ completam magnitudinem devenerit, decidat, cumque non possit esse tertius alter, qui unamquamque guttam detineat: non ergo à paucula illa mora, non à contagio malignæ partis, nec demum à suscepto ibidem semine nocuæ illius materiæ erit perversitas: nisi forte ostenderint, præter vaporis condensationem in guttas aquæ, aliquid aliud intercessisse. Quod hactenus neglexerunt
35. probare. At quandoquidem plurima ubique commenta, de catarrhosis & pulmonariis defectibus, in ingentia volumina, concilia, dispensationesque surrexerunt. Mei muneris est ostendisse, à Scholis nil unquam negligentius, stolidius, & pernicioſius edoctum. Eò quod nullum peccatum minoris hactenus fecerint, quàm homicidium, incuria patratum, modò terra culpam tegat, & excusentur per tradita axiomata, homicidæ. Atqui inde consideravi dæmonium Moloch Cathedris præsidere, & Catarrhis mundum hactenus dementasse. Quibus materia, nativitas, locus, efficiens, fiendi modus, capsa continens, iter, & colligationum societas, simul deficiunt, & falso sunt. Ideoque hæc, non nisi antiquus serpens, mendacii pater, docuit hactenus, in mortalium perniciem: Enimvero quicquid è capite manat, muccus est, & merum excrementum, non autem è stomacho eò deductum.
36. Muccus est albus, crassus, & viscidus, bene constituto Custode cerebri: sed ejusdem revolutis, & perperam affectis potestatibus; muccus est aquosus, acutus, salsus, asper, flavus, tenax, &c. & decurrit, qua sibi via magis apta, è pelvi, sive sui in fundibulo, patet. Non enim qui Coryzæ 37.
initio stillat aquæ formis, merus muccus est: sed salsus latex, quo natura conatur eluere, quod ossi spongioso, cerebri finitimo, insedit ut hostis peregrinus, pro-ut dixi. Deinde, quod declinanti Coryzæ defluit flavum, & viscidum, non est idem, qui prius latex, nec ibidem tantisper detentus, & inspissatus, (ut tamen Scholæ docent) cum alioqui totum cranium, cerebro licet vacuum, tanto excremento in capsam vix sufficeret. Creatur nempe in momenta novus ejusmodi muccus, à sano longè diversus colore, fœtore, visciditate, & acrimonia. Ridiculum porro, hunc putidum muccum, jam coctum, & à priori latice inspissatum, dici: qui denuo succrescit, vitio alieno. Quod autem initio Coryzæ sit latex, liquet: nam mox à biduo alvus siccior, & parcior urina. Denique latex ille, tepidè evaporatus, vix habet unde mucceſcat, quantumcunque mucci latex secum defert, tantundem mucilaginis habet, nec amplius. Ut ut est, & quicquid 38.
id est, quod è cerebro deorsum ad fauces defluit, ejus nè unica quidem gutta ad pulmonem intrat, quin prius suffocationis metum, ad quamlibet gurtam suscitaret. Siquidem si unica aquæ gutta, incaute deglutiendo, in laryngem decidens, præfocationis metum potanti incutiat, quid non faceret tanta mucci copia, quæ pelves parvo subinde spatio implet? Devium enim est, quod paucarum horarum somnus, integras mucco pelves, in pulmonem sine sensu deferat, citraque præfocationis metum intrent. Pridem enim sub Tyrocinio delusus à Scholis, hujusmodi ægros sic collocavi, ut inter pulvinaria, in vultum dormirent, sperans, per nares muccum delapsurum, qui in pulmonem alias laberetur, atque hactenus à catarrhi effectu immunitatem sperabam. Sed subsequens mane, per exscreationes meam irrisit insciti am. Tum enim exploravi orthopnœam, quæ recta cervice spirantes collocat, parum morari doctrinam catarrhi,

tarrhi, eamque ut frivolam convincere. Cum supino atque horizontali decubitu strangularentur, quo tamen antecedens catarrhi materia præcideretur. Quapropter cœpi animadvertere, quodlibet membrum malè affectum, nedum plurimum excrementi sui; sed etiam adversi, fabri-
39. care. Sic namque oculo diversimode affecto, plurima sanies & lacryma acris emanant: faucibus quoque per anginam præclusis, è lingua filum viscidum continuò propendet. Hinc itaque credidi, pulmonem aliorum membrorum legi teneri; adeo, ut quoties irritatus, læsus, punctus, injuria aeris, aut per endimicum Gas oppetitus, oppressus, aut affectus esset; pareret diversa tædii sui testimonia, proprio errore; non quod proinde, illa excrementa tam sontia, à cerebro (plerumque sano) labantur insensiliter, intra asperæ arteriæ exiles conductus. Tunc demum mirari cœpi, quod Scholæ viderent quidem in Coryza proprium degenerare, & imitari excrementum capitis: nec interim ratæ sint, id pulmoni, æquè ac cæteris membris, accidere posse. Sic quicquid è pulmone effertur, id totum cerebro tribuendum; idque decidere, (ridiculum) in asperam arteriam sine sensu, & in decursus exsilio sensim decoqui, ut plurimum citra anhelationem, ibidem usque in maturationem detineri. Cum subinde uno mense plus ejiciatur per tussim, quàm sit ampla tota thoracis capacitas. Flava atque cinerea tabidorum sputa igitur, vegetatricis in pulmone errores sunt, & cruor degeneratus, quem ideo totius
40. macies subsequitur. Quare frustranea & deploranda adhibentur remedia cephalica: vani sunt potus refrigerantis ptisanæ, loch, syrupi, & quicquid deglutiendo descendit in stomachum. Utpote quod in itinere multoties formaliter mutatur, antequam ad affectam partem deveniat.
41. Quid enim stultius, quàm Indicas radices potandas exhibere ad Catarrhorum siccationem? quid enim Chyna, Zarza, aut Guajacum siccabunt, in forma aquæ pota? quid enim exsiccabunt, quod exsiccatum seipso liquido non esset perniciosius? Cur 42.
ad exsiccationem appellant, quæ remedio, ne fierent, inhibitivo duntaxat opus habent? quæque cum facta sint, non exsiccanda, sed ejicienda postulant? Cur ubique Scholæ ad effectus respiciunt, & non ad radices? Quid si ejusmodi peregrina ac barbara remedia sudorem cieant, & laticem cum ægri detrimento minuant, an proinde ad radicem itum? parca siquidem nutritione, atque copioso sudore, cruorem minuunt primariò, ac secundariò maciem cum debilitate causant. Quod falso Scholæ traduxere in superfluorum exsiccationem, Putantes cruoris competentem quantitatem, & excrementi morbosi generationem, ejusque expulsionem, uno exsiccationis synonymo comprehendere. An enim propterea indispositio, & commutator Vulcanus, qui in pulmone de bono cruore sputa parit tabida, superabitur? dormiet? minuetur? mitescetq;? desistet? qui Vulcanus interim sub extrema Marasmi macie, nequicquam de suo furore remittit. Averte Deus bone stragē, 43.
quam ignara Paganorū Schola & turba in lucellum inhians, patrat. Tollēda est morbosa duntaxat impressio erronea (quam voco Corruptorem pulmoni internum) quæ membranas venarum, asperæ arteriæ cartilagines, atque pulmonem integrum, suo alimento deplet, & in varias sordes incessanter ac continuo filo transmutat. Quod si autem sputum cruentum præcessit, ulcusque sit præsens, disce parare pharmaca, quibus Paracelsus tabem curavit. Oretenus inquam sunitis, cancrum & estiomena quævis sanantia, quod est ulcus pulmonis curasse. Quicquid enim ulcus femoris aut pedis suo potu sanat: quidni etiam idem in pulmone faciat! Sed quid agent Scholæ? ignorant causas, ignorant remedia, & suspenso naso irrident mercurium diaphoreticum, dulcem instar mellis, & fixum: & Lili tincturam volatilem.

Itemque lac, sive elementum perlarum. Etenim, nisi universaliter totum corpus tingatur super eminenti balsamo, nunquam interna solidantur ulcera. Pulmo enim primò senescens, primùm moriens, à minitata morte difficillimè recuperat, resilitivè, atque vulgi proinde spernit remedia. 44. Quocirca Scholarum continuatus succedit error, quæ citius, quàm in luridis suis pharmacis defectum agnoscant, naturam defectuum, ejusque glorioſissimum Authorem somnolentæ obmissionis accusant. Decernunt nimirum quatuor pulmonis lobos, instar follium, quo ad vivitur, incessanter diduci, & comprimi, pro usu anhelitus, adeo ut flatus, sive inspiratus aer, dumtaxat intra pulmonem trahatur, neque ad cavum thoracis pertingat ulterius. Quod sanè in sanando non insontem inscitiam dedit. Pro-ut & Medentis ludicrum subterfugium. Conantur namque incessata, atque inexcusabili dilatationis & compressionis necessitate, sive pulmonis irrequieto motu, excusare sibi impossibiles ulcerum, Tabis, ac cæterorum miserias. Ah! quasi de cætero cancrum ulceratum, quietamque fistulam, ani vel oculorum, pro lubitu curarent! 45. Cui errori sic vado obviam: In aere obvolitat tenuis pulviſculus atomorum; necessitate autem continua, trahimus anhelitum, cum pulverulentis atomis: ideoque & mox totus thorax oppleretur luto, nisi pulmonem haberemus, cujus in anfractibus affigerentur præfati pulveris atomi, atque hactenus pulmo non aliàs suis se excrementis desarcinat, nisi per sereationem, ut conceptus nimirum pulvis, una cum quotidiano excremento pulmonum, irretitus efferatur. Usus est sanè, qui à Scholis fuit neglectus, unanimiter pulmonem pervium negantibus. Pilus quidem in naribus, fibram omnem in aere volitantem detinet, arcetque ne intro trahatur: multiplex deinde cannarum asperæ arteriæ diductio facit, quo minus te- A. nuior alioqui pollen penitus vadat. Porrò ut constet pulmonem esse prorsus immotum, nedum ex usu jam patefacto, id sat liquet: sed insuper multo magis, quod B. pulmonis substantia sit diductionis & compressionis prorsus incapax. Itaque ea- C. tenus avium pulmo (volucri atque nobis, inserviens iisdem usibus) qua costis firmiter annexus, omnem follium dilatationem & compressionem respuit. Deni- D. que pulmo constat tribus vasis adæquatè per totum dispersis (una nempe arteriali, arteria venali, ac aspera arteria) circum affuso cruoris parenchymate, & membrana tanquam toga. Tria autem vasa sunt canales, æqualiter per totum diducti, quorum duo priores sunt sanguine repleti, adeoque incapaces, ut intra se novum aera inspiratum recondant. Tertius verò canalis semper patet, aere repletus, ideoque & incapax alterius novi & inspirati aeris, nisi contentus aer cesserit advenæ, in thoracem intraverit, adeoque tertius ille canalis sit perforatus, unà cum membrana pulmonem vestiente. Est namque hic tertius canalis, annulis cartilagineis, sibique invicem contiguis, semper distentus, & patens, non secus atque ipsæmet asperæ arteriæ truncus. Quarta autem visceris pars, est caro ejus parenchymatica, aeris adventantis æquè incapax. Quinta tandem est membranula, sive tunica pulmonis. Itaque horum nihil capax est novi aeris, nihil anhelitus novi susceptivum, nihilque quod dilatationem atque compressionem sustinere possit, vel motum. Mirum sanè, quanto nihilominus sopore stertant Scholæ, quod singula jam dicta sciant, & admittant, nondum tamen cessent docere adhuc hodie, pulmonem follis instar continuò agitari motu. E. Porrò tertium vasorum, sive prædictorum canalium, (concesso adhuc) quod non aere esset plenum, sed plani omni prorsus aere vacuum: à respiratione (cum tamen pateat alioqui, nec in se concidere valeat, instar vesicæ, annulorum vetante id cartilagine) saltem tantundem dumtaxat aeris in-

in.

in se conciperet novi, quanta esset alioqui visceris pars. Verumtamen cum ad lubitum, unica vice pars aeris inspiremus, quam totus pulmo sit amplus. Necesse est omnino, aerem non saltem inspirari in canales asperæ arteriæ, ad concidendum & dilatandum alias impotentes: sed ab his
F. intrò pergere in pectoris cavitatem. Denique, si cui musculi intercostales per pugionem terebrentur, mox vulnus penetrasse proditur: nam flatu extinguit flammam candelæ. Sin autem deindè vulnus claudatur inspirando, & exspirando aperiatur iterato, semper candelæ lumen efflat. Quod fieri est impossibile, nisi ductus inspiratusque aer, trans pulmonem, in thoracem pergat. Et per consequens, sit pulmo quietus. Maximè quod in pectore duplex sit mediastinum, sive membrana interstitia à summo ad imum thoracis, cordis tutandi causa, ab aeris injuriis. Quod mediastinum, thoracis dexterum à sinistris dirimit.
G. Liquet ergò mechanica necessitate, anhelitum recta in thoracem ferri, trans pulmonem, adeóque & hunc quiescere. Quod æquè manifestè per pleuritidis expectorationes est obvium. Quippe per tussim rejiciuntur, quæ prius in costis, & pectoris cavo, erant extravenata, & putrefacta. Oportet itaque membranam pulmonis esse valdè patulam; quæ cruori & puri transmittendo sufficiat. Hæc vident, sciunt, fatentur, & scribunt Scholæ: negant tamen, anhelitum extra pulmonem, in thoracem difflari: sed ipsum pulmonem, necessariò follium instar agitari. Concedunt equidem pulmonem poros habere, per quos cruor & pus in pleuritide sorbentur: nolunt tamen aerem per eosdem poros transmitti in thoracem: sed ipsum pulmonem instar follium agitari, æquè pertinaciter jubent. Neque mirum. Eò quod non nisi cadavera (quibus pori illius membranæ per mortem clauduntur) meditentur, tam facta quam facienda. Nam & idem nervis opticis, spinali medullæ, interstitio cordis, & oculis venarum ad intestina, contingit. Pulmo brutorum supernatat aquis, quibus bullitur integer, at frustratim dissectus, sidit, quia aere est impleta aspera arteria. Quorsum (per impertinens sit additum) si aqua bulliens accessum non habeat, dum elixatur: quomodo catarrhus eò aditum nanciscetur. Per mechanicam idem. Effla H.
anhelitum è pectore, quantum potes; metire filo, costarum circumferentiam: tum rursus, quantum potes, inspira aerem, atq; iterum metire: Reperies per cubum, plus aeris attractum, quàm ad magnitudinem pulmonis humani. Quantò magis, quod I.
magna pars anhelitus hanc fallat mensuram. Nimirum quantum diaphragma deorsum tetenderit stomachum. Experire ergò iterum. Attrahe anhelitum, quantum potes, & inspira in vesicam, & reperies idem quod ante: aeremque inspiratum excedere integri pulmonis magnitudinē.
Interim memento, post omnem exspi- K.
rationem, adhuc canales asperæ arteriæ, apertos suis annulis mansisse, & aere adhuc, ut antè, repletos. Indubium est, quin pectus & venter, inspirato aere intumescat: quod si ergo pulmo extendi possit, (quod nullatenus) at saltem non ad subdecuplum, quantum thorax extenditur, esset locando aeri inspirato. Ergo motus thoracis arguit motum pulmonis non necessarium. Quod si pulmo totum pecto- L.
ris cavum impleret (quod manifestè non) rationi consonum esset, quod costarum elevatio pulmonem dilatare posset: sed cum aer dilatationem & compressionem sustineat (ut dici solet) ergo costarum elevatio non traheret adæquatum aerem. Imò cum ista attractio adhuc esset violenta (timore vacui nimirum) naturali atque vitali motui adversa, sequitur etiam motum costarum non esse institutum ad dilatandum pulmonem. Cumque pulmo nec in se, nec aliundè, motus sui habeat principium ullum, nisi à motu costarum (juxta Scholas.) Sequitur etiam, pulmonem nullo motore moveri, sed planè semper quiescere.

M. Quæ est enim major fatuitas, quàm fateri, omnes asperæ arteriæ ramulos, cartilagineorum annulorum contextu apertos; & tamen docere omnes eosdem ramulos, attracto insuper novo aere, semper ampliari, diduci & comprimi? Tandem Scholæ docent, diaphragma nobis ad ordinarium spirandi usum sufficere: attamen ejus officio, musculos intercostales substituunt. Tum insuper non rarus est ructus è stomacho, qui odores in pulmonem haustos exprimunt. Ergo pulmo & diaphragma sunt membra perspirabilia. Deplorandum sanè tam noxiis negligentiis, atque ludibriis puerilibus, insudatum in Scholis. Siquidem si supino decubitu, unam manum super abdomen, alteram verò super costas posueris; moderatum verò, sive incoactum anhelitum duxeris: senties tum facile, solos musculos abdominis operatos fuisse. Ventre nimirum sublato, diaphragma deorsum trahi, & O. consequenter, tantundem Abdominis cavum ampliari, quantum diaphragmatis planum, (in se laxum) sive diameter, minor est semicirculo sui, deorsum tracti, ac tanto amplius, quanta & plani diaphragmatis ductilis laxitas. Imò si stricta zona costas cinxeris, atque præfatum anhelitum duxeris: senties ventrem attolli, & deprimi, costis prorsus immotis. Et per consequens, pulmonem, etsi alias mobilem (quod non) toto tamen die sic posse P. quiescere. Sed in suspirio, oscitatione, sternutatione, & forti anhelatione sentiuntur (nec enim antè) musculi intercostales suo quoque vicariatus, & adminiculi fungi officio. Sunt namque costæ semicirculi deorsum propendentes, quos musculi intercostales singuli singulos sursum attrahunt. Hactenus quoque majores fiunt attollendo, quatenus tum fiunt rotundiores, & sic pectoris cavitatem amR. pliant. Sic nempe recta tantùm cervice respirantes, alas & humeros in subsidium flatus diducunt, manus utrimque, ad elevandos humeros, sedilibus premunt, ut pectoris cavum augeatur, ac majori tubere diaphragma deorsum promineat. Uxor Patritii, enitendo prolem, (prodi- S. bat nempe in lucem natibus suis antrorsum) fregit atque laceravit sibi pleuram, inter 7 & 8 costam, absque sensu (major enim dolor obfuscat minorem) apostemate, &c. Mox à diebus puerperii, sensit quoties comprimeret anhelitum, canendo, vel asfellando, si thoracem exuisset, confestim protuberare ingentem tumorem, flatulentum, qui digito prementi cederet, atque intrò dimisso anhelitu properabat. Adeoque deinceps, non nisi stricto thorace, dormivit. Undè liquido con- T. stat, anhelitum per pulmonem rectà duci in thoracem. Quod & in muliere principe similiter notavi, quæ à partu sibi retinuerat, quod quoties anhelitum comprimeret, alterum gutteris latus instar vesicæ tumidum nobis ostendit. Tum quoque V. huc facit, quod Pulmoniacos, itemque difficulter spirantes attentè consideraverim, ac comperi plerumque illos laterum uno cubare felicius, atque altero vix respirare posse. Etenim indubium est, quin istud vitium sit ipsius pulmonis; quodque Pulmonis prono latere (id est enim cui tum æger incumbit) quaque parte tum costalem membranam tangit, pori sint constipati, quibus aliàs respirare solet: quod etiam supini tum lateris lobus, uterque pulmonis, sint pori morbosè obstructi, si non omnes, saltem pro magna parte, idque metiendum à proportione deficientis anhelitus. Quo argumento manifestum est, pulmonem non attolli, & concidere instar follis: sed poris pervium, per quos aer ad & extra thoracem perfluus, ejus diducti, vel contracti, amplitudini æquatus respondet. Hinc nempe erecti, quàm jacentes respirant melius. Eo quod pulmo pendulus, undequaque poros liberos habet, qui non vitio oppilationis succubuere. Error ergò Scholarum 48. est, quod doceant diaphragma esse membrum pulmonis motivum unicum, adeoq;

pro-

proprium, & principiativum efficiens organum anhelitus. Nimirum, quod dum diaphragma se in sui centrum contrahit, faciat exspirationem : & quantum hanc contractione laxat, tantundem inspiremus. 1. Etenim cum omnis motus voluntarius executivè fiat per musculum, retracta cauda ad sui caput, jam diaphragma, primus, heteroclitus, & principalissimus musculus erit, suique caput erit in medio, sive centro sui. 2. Quod si ergo diaphragma sit organum primariò exsecutivum motus, etiam cessante abdomine, & costis; diaphragma per se moliretur motum. Quod falsum. 3. Imo musculi abdominis, qui ordinarii sunt musculi, non movebunt : sed movebuntur à diaphragmate. 4. Sufficeret ergo huic muneri, sua ventri carnosa membrana, ac frustra illi musculi facti essent. 5. Denique cum omne organum voluntarii motus, trahat movendo; pectus deberet tractu diaphragmatis introrsùm trahi, & figuram clepsydræ foris circa diaphragma exhibere. 6. Imo exspiratio non esset quies à motu; sed ipse motus diaphragmatis contracti. 7. Adeoque exspiratio etiam in sanis, semper esset difficilior inspiratione. Cum 8. inspiratio non esset motus : sed relaxatio, sive quies contracti diaphragmatis.
49. Undè concludo, 1. Usum diaphragmatis hactenus stetisse incognitum. 2. Usum quoque pulmonis latuisse. 3. Modum fiendi anhelitus fuisse incognitum. 4. Organa prima & principalia anhelitus fuisse incognita. 5. Pro modesta anhelitus respiratione, & exspiratione, sufficere solos abdominis musculos. 6. Quod Pulmo non moveatur unquam, quodque pro cribro inserviat, ut aer purus in thoracem subeat. 7. Quod difficultas sanandorum defectuum pulmonis non consistat, eo quod sit quietis impatiens, & hactenus remedia respuat : sed quod extremis orificiis obsessis, & obstructis, in posterum spe destituantur, à vulgaribus remediis exspectata. Cum eo, recta nil præter aerem deferatur, & quod aer præ occlusione infera sit præpeditus, ergo & intercluſus, Itemque tandem magis exsiccat oppilantes mucilagines, juxta quas alia suscitantur producta, quæ dierum tandem numero, ariditatem, acrimoniam ac malignitatem assument. Undè affectus suspirioſi, vomica, vasorum exesio, sputum sanguinis, ulcus, tabes, & mors. Supponamus enim, mille orificiis arteriæ asperæ, omnem aerem deportari ordinario in thoracem, & totidem sanitati satis esse, si ergò centum illorum sint constipata, tunc ille homo, celeri motui diuturno, vel adscensioni, decima parte erit impar, & suspirioſus. Hinc ergo pa- 50.
tet, cur syrupi, illinctusque, cum ad loca affecta non pertingunt, sint frustranea remedia. Imò si eo attingerent, malum aggravarent. Deindè cur nullus horum defectuum, speret medelam, nisi Pyrotechnia pharmacum, in tonum naturæ, graduarit. Præcautiones verò, à catarrhis, 51.
quæ Coriandrum, atque huic similia, à cœna sumenda jubent, ad vapores, è stomacho inhibendos, quanta sanè sunt commiseratione dignæ! Si enim vaporum ortus, ex suis causis, (humiditate materiæ nempe, & calore loci) & eorundem adscensio, essent naturales; quid coriandrum efficeret, quo minus ejusmodi effectus suas sequantur causas? An enim coriandrum, aquæ bullienti injectum, efficiet, ne vapores ex aqua fierent, aut adscenderent? Similia sunto, quæ pectendo, fricandoque præscribuntur, ut nimirum non serò, sed manè, non in sinciput, sed versus occiput, catarrhi ducantur. Nugæ enim aniles utramque clausere medendi januam, quia causæ morborum latuerunt, nec iis inquirendis hactenus magnoperè sit insudatum. Quàm frivola est enim 52.
Galeni doctrina, quinque libris de tuenda valetudine? quæ tota balneo, frictionibus, atque Apoteraxia celebris! & quamvis in omnibus ac ubique egestatem Galeni sim commiseratus, in nullo tamen manifestius ingenium ejus deprehendi,

quàm ubi distinctiones frictionum, in longum, transversum, obliquum, & circulum tanquam Necromanticorum ceremonias, indictione pœnæ capitalis observandas, stricta sub obedientia, seriò præscribit. Sic namque mundus, à Medentum cunis, in catechum actus, stupore paganico ob-
53. lectatus, velut titillando obrisit. Pauciores enim primis quinque seculis, Romæ morbi erant, & pauciora cadavera, mitiores quoque morbi, quàm postquam devicta Græcia, triumphasset. Quod omnes Europæi, quibus ratus adhuc aut nullus est Medicus, libenter confirmabunt. Seriò enim mirantur Scholæ vastam mucci molem, per Colocinthida explosam, attamen nil minuisse pulmoniacorum sputa: adeoque cum antecedentem catarrhi causam se inveniisse gauderent, stupefacti tamen in effectu luxantium, noluerunt axiomatum pituitosorum falsitatem agnoscere. Plus enim Colocinthis, Scammonea, elaterium, &c. uno die corpus exsiccat: quàm potus Chynæ tribus mẽsibus. Quid ergo sperandum in Chyna, ubi frustra vobis sunt solutiva? & horridus horum usus? Quocirca antecedentium doctrinis inhærentes Scholæ, statuerunt tandem nil altius indagandum; at curandum, juxta antiqua ac trita artis theoremata, & utrimque aliter res semper cesserit in praxi, nihilque suis regulis cernerent respondere, sub torpore impossibilitatis, velum tamen obtenderunt suæ ignorantiæ tam atroci, miserosque ægros suspensos manere calamitatibus & evacuationibus maluerunt, quàm quod aliquid super ærumnis proximorum cogitarent. Ac sanè tot incogitantiarum, absurditatumque myriades non mansissent in Scholis, viris inquam tam acutis, probis, sagacibus, & exercitatis, (quorum ego me minimum lubens fateor) si tantillum semel ab axiomatibus paganorum recedere voluissent. Obsidentur inquam ab hoste primitivæ veritatis, qui illos vel arrogantiâ, vel incuriâ, vel atrocitate, vel avaritia, vel pigritiâ, vel stupiditate, vel tandem resipiscentiæ verecundiâ sibi devinctos tenet. Bone Jesu! quando tandem è Scholis, hoc dæmonium tolles? quando tandem erit malorum istorum cumulus & maturitas, ut tantam cæcitatem, & mortalium cladem, tuæ veritatis lumine auferas? Respondes, remedium non esse oppugnanti agnitam veritatem. Igitur,

Iuste Deus, justissima sunt quæcunq; probâris.
Tu pietatis fons, immotaque Regula veri.
Sed quia noluimus tua sancta facessere jussa,
Facti præda sumus stolidi ludibria vulgi.

Sunt enim Anatomici, qui vivum canem dissecuerunt, & dum ad laryngem est de-
54. ventum, injecerunt oretenus jusculum, peregrino colore imbutum, ut cernerent, num ejus quicquam ad pulmonem subintret. Ac repertum est, ejus aliquantillum, asperæ arteriæ tinxisse parietem. Clamarunt ergo, à cerebro in pulmonem, insensilem, & ordinarium excrementorum decubitum: sanxeruntque illinctus, extremum fore Tabis remedium, cum ferantur immediatè ad laryngem, atque inde ad exiles quosque tubos ejus. Crudele quidem id cani fuit tentamen, at longè crudelius & infelicius mortalibus. Eo quod Scholæ ad ejus suasum, de manu in manum tradiderint, & subscripserint tam perniciosis nugis. Nam inprimis quid syrupi & illinctus patrarent in ramulis arteriæ asperæ, præterquam obstructionum noxam? quo fine ergò, naturaliter, atque ordinariò eò properarent, aut mitterentur, aut admitterentur? cum ibidem coqui nequeant, nec in bonum mutari: neque puri, aut muccoribus mederi. Denique si hoc fieret ordinariò, sputa ordinaria sanorum redolerent putrefacta jusculà, vel syrupos illinctos. Et quamquam prima subinde sputa, illinctus referant quandoque: ii non è pulmone, sed è faucium viciniis veniunt. Neque ideo repetita sputa amplius illinctus exprimunt, pro ut alioqui repetita sputa fuligines exsereant. Tum etiam qui uno vesperę aliquot uncias il-

linge-

lingeret, necessariò mox abindè nedum Asthmati, sed & præfocationi succumberet. Nam pars illinctorum magnam asperiæ cavitatem impleviſſet. Mirum sanè Scholas, tam lurido canis experimento seductas, non advertisse, quod per canis inadvertentiam, in tanto carnificinæ ejulatu, coloratum istud jusculum intra laryngem sit abreptum. Non quod proindè id in sanis sit solitum, vel in catarrhosis (ut vocant) observatum. Equidem si calculosus reddendo lotium, etiam nolens, anum solvat præ dolore, proinde id sphincteri vesicæ erit proprium, quod se laxando, aperiat etiam ordinariò anum? Ob dolorem namque partes subinde malè funguntur suis muniis, aliasque sibi vicinas secum in errorem abducunt. Potiùs fidendum erat historiæ, qua quendam ob tenuem plumam, alium verò propter pilum, suffocatum fuisse scribitur. Ut sciant, pulmonem, rerum peregrinarum nullatenus esse susceptivum, sine notabili noxa & anxietate, quinimo ut suspirioſi, ne quidem tollerent suffitus fragrantes (ob rationes, de Blas humano, recitatas) Si itaque suffitus opitulantes, pulmoni sint oneri; quid non erunt illinctus? etsi dentur ad pulmonem posse devenire? Idcircò enim quoties quid deglutitur, seriò larynx clauditur epiglottide, formam folii hederæ imitante, ne vel minimum quid ad pulmonem delabatur. Et aliquot suffocatos novi, qui uno saltem latere epiglottidem non sat arctè clausam haberent, ob convulsionem partis unius,
55. vel alterius resolutionem. Atque in eo Scholarum novus detegitur error. Quod videlicet asserant, illinctus sensim deglutitos, in pulmonem admitti; non autem illa, quæ affatim citóque deglutiuntur. An ergò canis dissectus illinxit, & non sorbuit jusculum herbarum injectum? quorsum enim potandum injecerunt, si scirent solo illinctu viam patere ad pulmonem? At stante hypothesi, quod pulmo omnem omnium rerum peregrinarum spernat societatem, præterquam aeris nudi, non fumis sociati: Sequitur etiam necessariò, sive aliquid illingendo, sive bibendo sit deglutitum, eandem semper epiglottidis custodis curam agi, eandemque laryngis clausuram observari. Siquidem ibidem non minor quàm vitæ agitatur jactura. Illinctus ergò, & syrupi, etsi reddendis sereatibus partes glabras faciant, tamen inprimis stomacho nocent, & pulmoniacis affectibus ne minimum prosunt absolutè. At dicunt, salivam spontaneo lapsu, etiam absque sensu, fluere in laryngem, & illinctus hoc titulo fore opitulatores. At neu- 56.
trum horum subsistit. Quoniam utut disponatur cervix, eadem semper est naturæ cautela, ne quid incautè in laryngem decidat, aut fluat. Visus est nuper Scenicus, manibus invisus, pedibus atque corpore erectis, bibisse vini scyphum, habens caput propè terram. Ad Anatomen appello, 57.
& ferulæ manum subdo. Sunt enim, quibus dormientibus ingens ex ore saliva fluit; qui si supini dormiant, spontè actutum se in latus volvunt, vel expergiscuntur, periculi imminentis pavore territa natura. At si quid tum in laryngem salivæ per incuriam deciderit, non cessat dein tussis id statim explodere. Sed quid tandem juverit pulmonem, illinctum saccharum, frixo pulmone vulpis cadaveroso, vel sarsaræ succo imbutum, si pulmo ipse, peregrinarum omnium rerum horrens, nil nisi per incuriam eadem admiserit, & confestim cum magna angustia explodat? An enim istud restaurandis facultatibus oblæsis sat erit? An sic catarrhis radix succiditur? Certè quoquò me vertero, non video Scholas oppugnare morbos, nisi fictis gentilium somniis in imagine, in effectibus, & à posteriori. Idq; ob morborum & causarum insciti am. Sic enim nomen Medici, in comœdorum facetias abiit meritò, quod non cogitent quid agant, quid dicant, quidve sibi sit agendum, ut præcepto satisfaciant. Estote misericordes, sicut Pater vester, qui in cœlis est, misericors est. Et, prout S. Bernard. de Clero comedente peccata populi,

quate-

quatenus eleemosynis dumtaxat vivit; non enim Medentes cogitant, an satisfaciant mandato, & charitatis exspectationi, qui comedunt languores & infirmitates populi. Non video autem has Ægypti plagas, in exteriores Scholarum tenebras, esse introductas, nisi quod malè imbutæ, non raro affectus offenderint, quibus apparenter, & sine indagine, Catarrhorum
58. scenam attribuerent. Utpote aliquis dolens capite, abindè sensit cervicem dolentem, motum difficilem, noctem insomnem; mox dolor se manifestavit in lumbis, tradux indè ad femora, dein suras, atque pedes descendere visus. Hinc surrevit decretum, dolorem, (cum sit accidens inhærentiæ) non migrare de subjecto in aliud, nisi materiale aliquid, è cerebro per vertebrarum musculos, labentis pronitate, Catarrhi sordibus locum dederit, etymoque recepto Catarrhi quadret. Hanc Catarrhi persuasionem, per Anatomen detecta larva, cognosci oportet.
59. Enimverò si materia dolorifica, è cerebro per cervicem successivè stillet: ea sanè vel per sinus cerebri eò deferetur, vel per cerebrum & meninges, vel inter utramque meningum, vel inter duram meningem, & calvariam, vel tandem inter cranium & cutim. Consequentia enim valet à sufficienti enumeratione partium. Atqui non inprimis per utres cerebri, eò quod citra Apoplexiam atque indubiam paralysin totius id non subsisteret: si modo horum morborum stet rata Sholarum doctrina. Etenim si successive, à prioribus, ad quartum sinum expellatur: Catarrhi materia in medullam spinalem, non potest non peregrinum istud & acre excrementum illam obturare, Apoplexiam dein & paralysin nasci. Secundò, nequit ista Catarrhi materia, trans cerebrum sudando, inter cerebrum & tenuem meningem accumulari, & delabi, ita ut continuam servet separationem utraque meninx, ab ipsa medulla spinalis nervi: eo quod labens catarrhus divulsionem atque continui solutionem pareret, in nervorum radice medullari, per longum sui. Quod plurimis non caret absurditatibus. Pariter si meningum inter utramque Catarrhus deplueret, esset inprimis utraque membranula, quæ loricaret spinalem medullam, bina: quod oculus hactenus nondum lustravit. Eoq; posito, non posset saltem musculorum motum molestare, aut dolorem scire. Adeoque est error in thesi. Eò quod nervus sit quidem organum delativum imperii voluntatis, at non proindè exsecutivum motus voluntarii. Præcipuè, quod nervulus subinde vix excedat grossitiem duplati fili: insertusque externe in musculum, non posset sibi impactus humor catarrhalis, nisi per paralysin partis inferre, non autem moti musculi immanes dolores. Denique, si inter duram matrem, & calvariam Catarrhus defluere, docet Anatome, tam adæquatam & angustam esse nervorum, lateratim per vertebrarum foraminula, egressionem, quod nulla ratione detur aditus Catarrho, à spinali medulla ad musculos. Demum si concederetur isti commento locus, saltem quæ causa esset successionis, ut humor semel lapsus, inter duarum vertebrarum nervulum, remearet ad alios nervos successivos? An fortè Catarrhus, tædio unius musculi affectus, alios deinceps optat deliciarum clientes? Quomodo enim per nervulum exiguum, sine membri stupore, humor catarrhalis defluet? In musculum insitione peregrina intrabit usque ad ejus caudam? inde verò rursus recedet ad alios musculos, qui deinceps proniori sunt loco? Vel si novus fingatur Catarrhus ad alias & inferiores partes pari successu defluere; quomodo ergo partes superæ videntur à malo immunes? Etenim cum ex eodem fonte cerebro, & per eundem canalem spinæ dorsalis medullæ prodiret; cur non potius jam apertam semitam sequitur? ad debilitatam, pronam affectamque partem amplius decumbit, novaque patrat adulteria?

teria? Cur nova quatit, quæritque hospitia? An iste fortè lubitus naturæ, quod meretricio appetitu, novas successivè partes infestet, & diducat? Tandem quod locus non sit refugii, pro catarrho decurrenti inter cranium & cautim, & musculos sua membrana vestitos, jam antè dis-
60. cussum est. Ergò nulla est via, modus, medium, connexio, aut dependentia, quibus catarrhus in veritate subsistat. Cumque nil materiale decurrat in ejusmodi affectibus, pro quibus temere catarrhos finxerunt Scholæ: sciant ergo veritatis amantes, quod quoties in spiritum impetus facientem, aura peregrina, odor, fermentum, sive semen exoticum, suscipitur, toties ab Archeo contaminatus ille spiritus, à communione vitæ excludatur. Genius autem, sive indoles seminis concepti illius, non minores partes habet, ut etiam ad dissita potius, quàm ad propinqua loca, mittatur fermento alieno deturpatus spiritus. Ut suo loco dicetur de Arthritide in duumviratu, & alibi. Sic nempè Mercurius, etiam foris illitus, fauces, linguam, & dentes afficit. Porrò cum hic deturpatus spiritus, ad suæ missionis locum devenerit, confestim partis nutrimentum suo fermento imbuit, transplantat, atque traducit juxta ideam seminis, illudq; successivis haustis afflatibus, peregrinis dispositionibus, munia digestionum ibidem interturbat. Unde copiosam supellectilem demum suscitat, ac non rarò impressionem ibidem spiritui insito, in vitam stigmate durabili characterizat. Hæc in humores fictos primarios, & in defluxionum decubitus, Scholæ ab unico cerebro mendicant. Procul ergo à catarrho sum, qui materiam, officinas, efficientem, modum fiendi, & defluendi nego; ideoque & causas, effectum, ut & sanationem, longè à
61. catarrhi figmentis separo. Non ergo decumbunt humores salsi, acidi, acres, pituitosi atque bilioſi: sed quoties deturpatus spiritus ad loca transiit, primus qui eo accedet, communi eluendi nisu atq; studio, est latex: Spiritus enim depravatus exotico contagio, per nervos, arterias, imò & per ipsum corporis habitum fertur: undè cerebrum culpam tulit, sentiuntque ægri velut decubitum humoris deflui: & quia latex, per venas eo deputatur, non ut causa primitiva mali (quamquam per accidens non raro malum foveat diutius) sed in sublevamen, & ablutionem: Ideo adhuc dubiæ manserunt Scholæ, an Catarrhi è capite per nervos vel inter cutim; an verò per venas, è jecore dimitterentur saltem in podagricis. Itaque non ex fonte, vel cataracta fluunt pituita & bilis Scholarum, quasi caput horum unica cloaca esset. Deindè nec ob situm proniorem procumbunt, vel ob viarum facilitatem. Siquidem ut in cadavere nulli sunt ejusmodi defectus, sed in vivis dumtaxat: Ita quicquid horum fit, ab impetum faciente, & initio vitali, procedit. In cujus œconomia non est difficilior adscensus superus, quàm descensus inferus. Cum nihil horum in vivis fluat suo gravitatis motu: at quidem dirigatur missum, ad certos sui terminos. Fit & non rarò, quod latex, peregrino sale contaminatus, spiritum deinde inficiat, ut proindè semper non ab externa aëris injuria, vel à propria intus genita contagii aura, spiritus alienetur: quinimo à latice (utpote minùs vivo) thymosin sibi assumat suscitatus. Comitaturque latex, tam præfata aciditate, quàm quantitate molestus, ut miles importunus, invito hospite subintrat. Quocirca thermæ & balnea plures hujusmodi defectus reconciliant, & æstuaria: latice nimirum consumto, sanitatem restituunt, quam Scholarum solutiva & exsiccativa.

Vana ergo Catarrhi è stomacho ad caput elati historia, & materia, vani quoque inter musculos atque cutim defluxus, decubitusque, deplorandaque ignotis causis remedia. Vana quoque cauteria, ad revellendos consumendosque humores fictos. Vana tandem potuum exsiccantium pharmaca, cum malum à latice, largioriq;

potu, saltem occasionaliter nascatur. Patet ergo, quàm salubris potus sobrius, latex namque pro sui instituto insipidus esse debebat; acescit vero, multo meracis & acidioris vini potu. Suo autem capite
62. debetur laticis historia, & necessitas. Memineris ab aqua omnes concretorum corporum fructus materialiter nasci. Fingamus ergo & laticem insipidum, mox parvulo seminis auxilio acescere. Per exemplum. Sub ver enim, è vite vel betula, copiosus exstillat liquor. Si cortex prope terram lædatur, insipidum nempe terræ liquorem fundit. Sin autem in caudice, vel ramis vulnus fiat, idem jam succus acidulus est. Sic fit in latice, sui natura insipido, recipientium contagio, tandem acescit, vel alienæ qualitatis hæres fit. Scholæ enim laticem neglexerunt, quia lotium cum latice confuderunt. Sed argumentum stolidum, generatum cum materia ex qua, colliquasse, quasi muccus, saliva, Aqua intercus, & urina, potus essent. Jecur ideo malè affectum, si ad se laticem revocet; non enim inde lotium parat, sed œdemata vel anasarcam: Itaque non sum ita homo, quod pleuritidem, Odontalgiam, cæteramque furiarum rabiem, non-
63. entia dicam. Scio enim, doleoque illarum nimis seria in nos imperia. Morbos quidem ipsos admitto: at Catarrhi causas, modum, media, vias, finem, sive destinationes inficior. Causas istas nego, & indago illas, in quarum ablatione sanitas consistit. Agnosco quidem, rupta pulmonis vomica, quemquam confestim mori; nego tamen, vomicam esse Catarrhum, aut mortem Catarrho imputandam. Multoque acerbius nego, quod vomica è vapore stomachi nascatur. Sic Tabem, non defluxionem in pulmonem nuncupo; sed interno pulmonis errore ortam scio. Concedo podagram, velut ferventi defluente gutta, præsentiri: non tamen Catarrhum admitto, materia, modo, mediis, terminoque fiendi. Pro-ut suo capite planius. Latex quoque everrendis culinis dicatus, in se quidem insons est: sed in via, dissolutorum salium copulam admittens, apostematum, ulcerum, atque pruriginum varias constituit colonias. Nego igitur vapores in caput ferri, qui trans cerebrum, atque meninges terebrent. Nec patior denique, anhelitum, à thorace ad stomachum & viscera directa via ferri (ut alias Paracelso placuit) Sed tantillum ejus per poros diaphragmatis spirare. Neque enim compresso anhelitu, quicquam nota dignum, subter diaphragma vadit, nec anhelitus loca, quæ subter septum sunt, olet. Pariter neque à stomacho, vapores feruntur in caput, nisi per arterias, si inebriativi sint. Quicquid autem vertiginem, deliquia, & id genus alia facit, alterius quàm vaporum, est reipubl. cliens. Sic nec ab utero, vapores in caput traducuntur, utut ferina inde capitis dicantur symptomata nasci: non enim ea perspirabilitatis est obligatio, quæ alterius Monarchiæ est monomachia, quâque guttur ad menti altitudinem assurgit, non est dicenda vaporum actio: est nimirum actio Scholis incoguita, quam Regiminis quandoque exponam, cui partes omnes in corpore clientelam debent. Etenim Uteri in totum corpus, non est aliud imperium, quàm illud, quo testes, gallum à capone; taurum, à bove; & virum ab eunucho distinguuntur, figura, sanguine, carne, corio & animositate. At quia 64.
in catarrhosis putatis affectibus, contaminatus latex suum sortitur dominium aquæ: hinc quotquot Catarrhis adscribuntur, plerumque sub noctem exasperantur, Lunæ nimirum Blas, vicissitudinum operationes in nobis molitur. Quæ maximè in cerebrum imbelle, vel defectuosum, Itemque in nervos, atque membranas, sese ostentant, hæcque futuras tempestates præsentiunt sæpè, ac præaugurantur, ideoque & Torturam noctis appello. Atque utinam hæc præsagiendi scientia, non tam caro nobis esset divendita, quod doloribus & anxietatibus

persolvi

persolvi debent. Sæpè enim podagricus, suspirioſus, imò qui vel callum sub pede gerit, in lecto, vel hypocausto, somno excitus, futuras præsentit temporum procellas, cœlo atram sensim nubem obtendi, ventorumque propediem mutandos
65. apes. Paracelsus autem voluit Mercurium liquori præsidere alimentario, per totum corpus, illumque proinde alibi (de morbis minerabilibus) nomine atque
66. re confundit cum terrestri luna. Scio tamen, quod humor imperia sequatur seminalis partis, cui est proximè assimilandus: neque enim ideò liquida, astrorum collocutionibus adhuc gaudent, quamdiu spiritui vitæ non sunt radicaliter insita. Hinc enim patet, quod me- 67.
dulla sit pars corporis homogenea: non autem liquor ejus. Lunæ quippe manifestè respondet & cerebro, cui ossa parent. Sic namque quæcunque defluxionum nomine sæviunt, itemque Lues Veneris, contractura, tormina, subter Torturam noctis recidunt, quia latici auscultant, lunæ nostræ dominio, subnoxia ad Astrorum lationem auscultantia.

VICTUS RATIO.

1. Dietam pro morbis præscribunt, qui morbos ignorant. 2. Suspecta est Diætetice. 3. Errores aliquot circa victus regulas. 4. Sanatio non subest Diæteticæ. 5. Opinio Authoris. 6. Objectum Diætetices. 7. Probatio à communi eventu. 8. Fines obliqui. 9. Ab enumeratione partium. 10. Diæta clam accusat remedii ignorantiam. 11. Justa pauperum querimonia. 12. Observantiæ Authoris. 13. Ludibria Diætetices. 14. Panis non est tam cibus quàm obsonium. 15. Cur panis cibis misceatur. 16. Cardo præcipuus Diætetices. 17. Regula quædam. 18. Cur insida Diætetices mandata. 19. Theses Authoris Decem. 20. Quousque vis parcimoniæ se extendat. 21. Masticationis necessitas. 22. Digestorum varietates undè. 23. Ptisanæ examen. 24. Solitæ Authori precautiones aliquot. 25. Quæstio de fermento stomachi. 26. Digestiones præscribunt Diætæ regulas.

POstquam absolvissem tractatum de digestionibus, lubens Morbos in pegma adduxissem: sed abtruncata adhuc pone relinquebatur Actio regiminis, jejuna nimium in Scholis, ipsiusque Duumviratus majestas, & spiritualis planè radiatio κατ' ὅλον. Quamobrem intertexui tractatum de Anima, ut plenum duumviratui suum jus cedat. At nondum adhuc extra stomachum abire potui, quin aliqua de diæta meæ opinionis examina, mox duumviratui superadderem. Equidem demonstrare promisi Scholas præteriisse illa, quorum professionem maximè jactitant: nondum scilicet morbum in genere novisse, aut per species indagasse, per causas vel per condigna remedia tractasse. Atque ideo consequenter si qua medentum auxilio successisse per conjecturas, ex propria naturæ bonitate. Quamprimum enim post univer- 1.
salia præsidia (sic enim nominant venæsectionem & purgationem) statim dimidiam sanationis partem, dedere Regimini victus, & vitæ, quam plerumq; per calores, frigora, & temperantiam horum, in respectum Euchymiæ æstimarunt. Bellè sanè victus rationem præscribent ad obtinendum finem sibi ignotum, dum in elementorum caloribus & frigoribus volutantur. Enimvero præter crassam ignorantiam vi- 2.
ctus ratio mihi saltē suspecta dudum fuit, & visa misera quædam medentum impostura, ægrorumq; servitus, sub indictione pœnæ capitalis præscripta, in ægris credulitatem fiduciamque pariens. Nam inpri- 3.
mis quicquid carò venditur, id confestim maximè sanum laudatur. Et in medicamentis aurum foliatum, gemmæ contusæ, coccus baphicus, vermis cuchinillo, sericum crudum, &c. (fortè enim araneæ, si procul peregrè deferrentur, magno venales essent, ut stercus Crocodilia) in cibis verò, quicquid mangonii ergo linguæ gratum, nec stomacho adeo difficile, id universim, ac statim, prædicatur euchymum, sanum, & salubre. Quatenus quæ palato maximè arridēt, debeant esse gratissima, ac saluberrima.

Ideoque variant hæc juxta palatum Medentum. Nam quod uni sanum laudatur, ab altero, cui id minus placet, vituperatur. Hoc pacto enim Phasiani, perdices, sturni, merulæ, & capones saginati, quadrupedibus præferuntur : quamquam hæc una nobiscum vivum fœtum proferant, & hactenus familiariora sint nobiscum, quàm aves, pisces, & insecta, id est, animalia ovipara. Sic quoque pisces saxatiles anteponuntur marinis, & panis siligineus furfuraceo. Delicatuli enim, culinæ mangonio student, utque ægris placeant, qui remediis & scientia destituti, professioni aliàs sterili, sese emanciparunt, qui enim coquorum didascali evadunt. Quàm impigre lustrant omnia, ut in culinis & tricliniis sua exerceant imperia, utque videantur omnibus sedulo prævidisse, in ægros tyrannidem exercere parati sunt. Tanquam si cibi & potus graviorum morborum medelæ forent. Profectò me hujus partis semper insigniter puduit. Etenim vel ab adolescente jam intus augurabar, sanationes esse medicaminum, non autem ciborum effectus. Quapropter ut languidam ciborum operam suspicabar : ita quoque conjeci, strictam victus obedientiam, tam in mandante, quàm obsequente, favore implicitam ignorantiam veri, & adæquati remedii, vel impostu-
ram. Econtra verò, qui ignem habet, is urere potest ; & qui cultrum, is scindere valet. Sic & qui aptum habet curandi arcanum, is sanare potest, regulas victus spernere, ac supervacaneam hac in parte Scholarum industriam sive adulationem præterire. Error enim alioqui, qui à victus electione supervenire potest, præpotenti bonitate remedii facile anticipatur. Nam si Hippocr. assueta, licet in se minus salubria, non assuetis præferat, nec facile, nec tuto, nec celeriter ab assuetis mutanda sit diæta : quid ergo non censendum de assuetis electis, optatis, desideratisque cibis & potibus ? utpote qui dictante sibi intus naturâ, remedium sæpius præluxisse comperta sunt, magno Medentum pudore, ubi præsertim eum antea vetuissent.

Diæta inprimis non tractat de apertè nocuis : Non enim disputatur, an sanum sit comedere toxica, vel tastas ollarum, &c. Imò nec quidem si salubre sit, ægrum repleri multo cibo, aut potu, etiamsi enchimis. Vel si crapula, ebrietas, & vita inordinata sint actus sani, & juvamina ad servandam, vel recuperandam sanitatem idonea : sed Diæta tota occupatur tantum in delectu ciborum, atque potuum. Qui tamen velut nutrimenta indifferentia, consistunt intra limites bonitatis, differuntque tantum in latitudine neutralitatis. Adeoque idcirco Diæteticem, tanquam proditricem ignorantiæ causarum, veræ Medicinæ, ac præpollentis remedii, semper aspexi. Quotusquisque nimirum est ille, qui repudiatis regulis sibi præscriptis, sæpè non convaluit ? Medicus interim, ridente intra dentes inobediente ægro, laudem sanationis suis arrogat regulis ? Hinc nempe Ars ista Medendi in omnes trahitur scenas, quia pauperiem judicii, tam in Medente quàm ægro, testantur regulæ Diætetices. Undè non rarò sperant Medentes nanciscì occasionem excusandæ necis, per ægrotorum inobedientiam, circa Diætæ regulas non strictè servatas. Quanta proh dolor committuntur hoc dolo absurda, quæ mundo nondum sat patent ! Quod, dum nil sciunt, aut habent quo morbum pellant, sibique obsequi cogant ; saltem censeantur culinæ blandimentis, multaque solicitudine, impedimenta augmenti velle tollere ? Si utilis Diætæ observantia foret, serviret in morbo, vel in convalescentia. In morbo enim, quàm est importuna, molesta, ac impertinens ? Dum plerumque appetitus jacet consternatus, quique sui complacentiam, ne totus pereat, suadet ? cujusq; conservatio tanti est momenti, quanti est vitæ indicatio ! Statu enim vacillantis appetitus, natura sibi plerumque suggerit convenientem cibum, idque non raro, tum

potis-

potissimùm, dum maximè opis est indiga. Certant tum Medentes cum hoc naturæ placito, per regulas suas victus: à quibus abstineat æger, si nolit necis suæ causam omnem ab infido auxiliatore imputari. Tum namque, symptomatice furit Archeus, quod optatum denegatumque fortè sibi familiarem cibum denegari sentiat, adeoque in lite litem novam suscitant. Perinde ut equus per aquam transiens, & non sat pro lubitu bibens, inde servat sibi in vitam spirandi difficultatem
10. anxiam. Diæta verò, à morbo, aut sub convalescentia, mirè quoque molesta est, si non etiam irrita, cum jam natura ultro sategerit. Siquidem præscriptum Diætæ non potest non incusare, sufficientis remedii defectum, adeoque confessionem implicitam infidæ sanationis. Sanet enim Medicus ut decet, & natura spondet, pro satisdatione restaurationis. Profectò vidit, & judicavit Omnipotens, quæcunque fecerat, erant bona. Id est, quicquid in
11. cibum destinaverat, erat bonum. Quicquidve in venenum ordinaverat, erat bonum venenum. Aliàs enim magno jure conquereretur pauper, quod minus paternè secum partitus Deus esset, quod media denegasset, quibus egenus, lautis Diætæ regulis respondendo, sanitatem potuisset recuperare: Divitibus verò, cum opibus sanitatem quoque elargitus esset. Utpote media elargiens, quibus sibi Diæ-
12. tæ pretia solveret. Etenim jam à quinquaginta hinc annis mecum experior, me plures sanare, etiam non visos, spretisque Diætæ regulis, quàm plures simul Medici, qui in nostra urbe oberrant. Experior, inquam, me omnes febres continuatas & intermittentes curare paucis diebus, imò & plerumque paucis horis, non admisso
13. phlebotomo: sed permisso vino. Potissima siquidem Diætæ pars Medentum opipara est in adulatione ægri, ad plausibilitatem Medentis comparata. Excepto plerumque vino. Sana quoque quisque Medentum prædicat, quæ sibi arridentmagis. Id autem ne deprehendatur esse genus assentationis, strictam injungunt obedientiam, ut isthac legum severitate frenos vitæ cohibere putentur. Panis inprimis 14.
habetur victus primarius; cætera verò alimenta sunt tantum concibi, vel obsonia. Ego verò ex opposito, cætera alimenta veros cibos voco; panem autem tantum obsonium. Multi namq; solo lacte dudum vixisse reperiuntur. Hiberni quoque, celeres & promtissimi roboris viri solo Chambroch, sive trifolio, pro pane alicubi utuntur. Et Septemtrionales aliquot, solo pisce absq; pane vivunt longævi, pertinacesque in frigora & morbos constant. Repletio panis pessima in Adagio: non solum quia paupertatis sit index; sed quia revera in debili stomacho, est onerosissima. Utpote 15.
panis, propter fermentum susceptum (nec alias enim nisi pasta est) liquescens in cremorem, herbas & cibos quibuscum est masticatus, colliquescere cogit (quod in digestione fimi quotidie experimur) & hoc dumtaxat nomine obsonium potius, quàm cibus est. At ne in nominalibus dudum versor, sufficit enim mihi, quocunque modo vocetur, modò sciatur panis usus, & necessitas ad liquefactionem ciborum valere potissimum. Præterea 16.
semper sobrietatem magni feci, tanquam totius Diætæ cardinem. Tum etiam, si appetitus circa aliquod objectum ferretur, 17.
admisi lubens, attamen cum moderamine mediocritatis. Non tamen is sum, qui nesciam unum edulium altero præstare, esse ægro convenientius: sed parùm angor, utrum amborum æger sumeret, modò simul bonum aliquod remedium nactus esset. Ratus, si remedium non valeat ob- 18.
venire malo, ex minus conveniente cibo, longè quoque minus valiturum, ad superandum vel expellendum morbos. Infida idcirco & languida duxi remedia, quæ è Diætæ præscripto sperantur. Quippe, ut dici solet, facilius est non admittere, quàm expellere hospitem. Et ex correlativo. Quicunque præsumit, virtute re-

medii, superare morbum, certus esto, se supervenientia è ciborum incongruitatibus, eodem remedio longè facilius superaturum. Signum ergo debilitatis, atque diffidentiæ, in medico censui, quoties pudibunda culinæ cura angitur; Is enim condigno carens pharmaco, ut interim aliquid agere videatur, neve stipendium frustra capessat, spem suam in criticum diem reponit, & delectum eduliorum præscribit. Mea enim hac persuasione di-
19. dici, primum. Quod natura, in nobis, sapientior sit quovis medico, magisque gnara suæ utilitatis, atque damni, quàm cuncta Scholarum ingenia. 2. Quod natura proinde sibi seligat, optetque convenientissima. 3. Quod pecus nunquam oppetiit, quia siti suæ satisfecerat, nisi fortè venenum deglutiisset, nimiaque voracitate succumberet, quod potus in febribus plurima ariditatis incommoda subvertat. 4. Quod bibere in siti, non esset minus naturale, quàm micturientem minxisse. 5. Ideoque cum hoc non exigat medentis consensum: illud etiam non egerer consultatione. 6. Quod simul cum potu exhiberem aliquot guttas, quibus facilè penetrantibus, præsertim in siti, plurimas una cum siti febres, jucunda ægrorum voluptate, suffocaverim multoties. 7. Quod ingens appetitus erga rem, apparenter in regulis Diætetices, nocuam, plerumque ab ipsa dictitetur natura, cui suum enotuit remedium, non autem Scholarum libris. 8. Quod proin parum anxii esse debeamus, circa res optatas parum nocuas, minusque solitas. 9. Quod si remedium debeat morbo prævalere, cibi, & potus, in sui latitudine nequeant continere robur entis pharmaceutici. 10. Quod cibi, si non remedium, ergo etiam vix noxam contineant. Loquendo de cibis, ut talibus, id est, indifferentibus. Ego hæc mihi sic persuasi, hæc sic aliis præscripsi. Nimirum quod abstinentia, atque parcimonia, sint optima in Diætetice media. Magisque, ubi ad lubitum aliquid manditur. Juxta proverbium: Quod sapit, nutrit. Etenim sufficit appetitui per qualitatem, non autem per quantitatem. Alioqui si satietas gravet sanos, multò magis ægros atque debiles. 2. Comedant scilicet, non quidem ad repletionem cavitatis stomachi, nec ad voluptatis sive gustus dictamen: sed quantum ad vitam sanam tuendam facilè sufficit. Idque si assuescenti primum sit difficile, saltem non erit assueto. Quàm enim stultum est, gementi per morbum, suas pridem ingurgitationes infectas optare. Nolim tamen 20.
quisquam persuadeat sibi, hanc vivendi sobrietatem, ac levem sarcinam, quenquam præcavere à Peste, casu, vulnere, fulmine vel calculo. Incidentia namque externa, digestionum œconomiam spernunt, quia superant. Calculum nimirum etiam inter externa rejicio, quia à fermento jam alieno fit. 3. Cum ci- 21.
bus omnis debeat mutari in cremorem, sitque exquisita masticatio, quæ digestiones facilitet, hinc perpetuo masticationem severissimè commendo. Siquidem unicus bolus, non ritè masticatus, plus negotii præbeat in corpore, quàm tres mandendo contriti benè. Aves enim ideo, quia dentibus carent, duplici stomacho opus habent, utut digerendo essent alioqui potentissimæ. Omne quoque pecus ruminans, ut magni in lege habitum; ita non spernendam masticandi necessitatem nobis seriò inculcat. Imò ea de causa in Sacris pro puro brutum deligitur ruminans. 4. Denique. Quæcunque in crapula sumuntur, supra 22.
fermenti stomachici potestatem, calefiunt quidem intus: at putrescunt, nec etiam eatenus digeruntur: ut in febribus est luculentissimum. Quantum verò de tenerioribus cibis sub crapula est assumtum, digeritur quidem, labiturque è stomacho: At secum magnam indigesti molem præcipitat, tam propter valis tensionem; quam naturæ onustæ, & frenos deserentis, incuriam. Sin autem digestum

fuerit,

fuerit, quod est longè tenerrimum, idque justo diutius in stomacho moretur, necessario quoque istud retentum, nimium acescit, vel planè putrefit: deducitur in amarum excrementum manè, non raro per vomitus rejectum. Quodque Scholæ falso Choleram dixere. Tinctores enim, unicâ cortinæ tinctura, supra centum, diversos colores mutant, si panni prius diversimodè sint affecti. Sic quoque unicum aberrans stomachi fermentum, univocum cremorem aliàs, si adhuc in se diversitates non planè digestas contineat, pro partium diversitate variformiter disponit atque determinat. Adeo ut licet ordinario, non nisi partem cremoris digestam, tingat suo fermento: indigestam tamen partem, non desinit afficere, & pro recipientis defectu perperam imbuere. Quapropter plurima sic in primæ digestionis culina exorbitant. 5. Quicquid assuetum, non malignum, sed optatum assumitur; id quoque absente satietate faciliùs digeritur, & tutò in morbis admittitur, si sobriè ac moderatè sumatur. Eò quod fermenta facilè subigant, quæ assueta sunt, & præcipuè si desiderata. Etenim tenuissimo victu, in acutis morbis utendum suadet Hippocrates, donec nimirum resurgat appetitus. Laudo enim tenuiores cereviſias, quantum dulces potus, & ptisanas, sperno verbis Galeni fretus. Hordeum (inquit) parum coctum, ventositates efficit: oppilationes verò, si meliusculè bullierit. Quapropter Avi nostri, credentes, nullo modo hordeum decoctum esse innoxium, illud germinare cogunt (quod tum Maltham vocant) quo opere, tam ventositates, quam oppilationes præpediunt. Ex Maltha vero & lupulo cereviſias conficiunt. 6. Neminem quoque urgeo, jusculis consommatis colliſiis, ovis, &c. si acuta febris adsit, memor præcepti illius: *Corpora impura quo plus nutris, eo magis lædis.* Nam etsi in acutis, absque cibo, soloque vivatur potu, non tamen exinde vitæ discrimen ingruit. Imò sic citius convalescunt, multoque minore obstaculo vires & appetitus resurgunt. Quoties nimirum putrefactibile, sive cadaverizabile in stomachum ingeritur, carentem suo fermento digestivo: putrefit digestum, & non digeritur. Atque ista, est illius Aphorismi justa explicatio. Nunquam enim optavi, ut ex acutis morbis ægri redirent pingues, aut saginati, at bene istud unicum intendebam: scilicet ut convalescerent, & quidem non multum viribus detruncati. Maximam itaque diætæ partem, in morbis stomachicis, traxi ex Aphorismo: *Quod ructus acidus*, reparati fermenti, *superveniens nidorosis, sit bonum.* Ructus namque nidorosi, nauseæ spontaneæ aversio, carnium, piscium, & ovorum, imò stomachi gravamina, jusserunt solis potabilibus alendum ægrum: nam aliàs per cadaverizabilia didiceram, exspectanda accidentia peregrina, defectus animi, aliaque id generis incommoda. Quoniam tum potus humectant, solantur siti, calorique satisdant, ariditates ac debilitates inde consequentes arcent. Sub potu autem non hic intelligo sorbitiones jusculorum, affatim nutrientium, eorum nempe, quæ in stomacho calente, citra fermentum digestivum, sponte cadaverizantur: sed omnino de iis, quæ minimè putrefiunt: qualia sunt panata, itemque cereviſia vino tincta, cui mica panis simul commista sit, ut sint cibus simul & potus. Huc revoco, quæ aliàs prolixè docui. Nempe digestionem à fermento proprio, non autem à calore fieri. Quoties ergo aversio carnis, & ructus nidorosi, significatur calor adesse, & deesse fermentum acidum. Attende ad hoc, quàm facilè recens caro, pedi, aut capiti calenti alligata, putreat, & confestim fœteat. In febriente stomacho igitur, calente admodum, sapiens natura cadaver in se fieri timet, ideoque statim carnes aversatur. Sed quorsum

23.

24.

25.

tum

tum abiit fermentum ſtomachi in febriente? Anne migavit aliò? anne extinctum? Quorſum enim abiiſſet fermentum, quod nuſquam niſi in ſuis latibulis gratum? nec periit etiam. Quoniam vitale eſt; quicquid autem vitale ſemel periit, non redit iterum à privatione. Fermentum verò redivivum eſt. Id ergo contingit. Vel enim quandoque non pertingit fermenti dimiſſio è Splene ad ſtomachum ob aliquem defectum alteruttrius de Duumviratu: vel ſaltem receptum in ſtomacho fermentum, obtegitur alieno atque febrili odore. Quod ſic intellige. Eſuriens aliquis, atque optimè valens, importunis carbonum fumis diutius immorans, mox ſibi nauſeam oboriri percipit, & ciborum averſionem, dein quoque dolorem ſincipitis, atque tandem vomitum. Fermentum itaque ſtomachi, nocuo carbonum odore ut contegitur: ita pariter virulento febrium motarum odore, & nidoroſo contagio, contingit confeſtim naſci averſionem carnium, quatenus fermentum ſtomacho vernaculum contegitur illo nidore. Hæc ſic de diæta mecum concluſeram, & rationem victus intra paucas ſupradictas regulas communes, juxta naturæ curſum metiebar, antequam remediis majoribus potitus eſſem. Sciens attamen, quicquid in ſtomacho convertitur, ſpecie cremoris diaphani, vi fermenti ſui, id initia vitalis ſuci ſuſcepiſſe, licet nondum vitam: atque ob id non ita ſponte putrere. Quicquid verò vel non diſſolvitur, vel ſi in ſe ſit diſſolutum, nec tamen ſuſcepit fermentum, ut latex, ſalis muria: idipſum vel excrementum eſt, vel facile tale fit, atque corruptioni eſt obvium. Igitur in victus ratione potiſſimùm attendendum ad morbos, & cibos, quod ratione morbi, æger aſpernatur, vel appetit. Quippe ancillandum eſt naturæ, nequaquam autem imperandum. Fermentum videlicet, quod cibos conficere debet, illos præſcribat, non autem Medicus pro ſuo appetitu, neque unam ex authoribus formam pro quibusvis calceis ſumat. Quaſi hominum natura varia non ſe haberet per modum relationis ad aliquid. Exercitia demum, labores, opera, quietes, ſomni, aerque pendeant ex regulis, quas nobis aliarum digeſtionum momenta dictitant. Ut ſcilicet ſuci de cremore generati, felicius ad ſuos perveniant fines. Hæc eſt diætæ veritas, quam natura ſponte indicat & docet. Illudque unum atque perpetuum eſto. Quod quicunque nactus eſt optima arcanorum remedia, uti ægros mox reſtituit, & à morbo quolibetcunque vindicat: ita etiam non aliam ægris, quàm ſanis diætam præſcribit. Sanis namque omnia cenſentur ſana, eo quod fermenta digeſtiva potenter quælibet in ſui ditionem trahant, & coërceant. Adeoq; digeſtiones præſcribant regulas Diætæ.

26.

PHARMACOPOLIUM AC DISPENSATORIUM MODERNUM.

1. ARS *Medendi repſit in fabulas.* 2. *Barbari præcellunt Europæis in re herbaria.* 3. *Conſuetudo Galeni ſuffurandi aliorum inventis.* 4. *Herbarum ſexus ſcenicus.* 5. *Signatum in herbis, ridicule in Chiromantiam translatum.* 6. *Paracelſi temeritas.* 7. *Inane inventum herbas in zodiacum retuliſſe.* 8. *Quàm parum ſpectatum, quod maximi pendendum.* 9. *Pudendum dotalia dona ſimplicium à gradu caloris metiri.* 10. *Cæſpitationes Herbariorum.* 11. *Vera ſimplicium depuratio, hactenus jejuna.* 12. *Cruor & ſanguis, differunt etiam in plantis.* 13. *Quercetanum decepit glacies.* 14. *Pater luminum ſolus dator cognitionis infuſæ, abſque effectuum obſervantia.* 15. *Vana media ad noſcendum vires ſimplicium.* 16. *Specificus ſapor.* 17. *Deſiderata in ſcientiis ſimplicium.* 18. *Pyrotechnia viam pandit.* 19. *Diverſitas agentium in natura.* 20. *Remediorum Spagyrorum diverſa activitas.* 21. *Balſamus annes herbarum ſuccos præſervans à putredine, abſque proprietatis alteratione.* 22. *Cenſus extractorum & Magiſteriorum.* 23. *Horrenda ſimplicium confuſio, ac pluralitas.* 24. *Diſpenſatoria valent tantùm ad expeditionem: non autem ad appro-*

appropriationem. 25. *Authoritate Magistratuum parta deceptio clientum.* 26. *Deus quædam componit, quæ homo non separet, nec illis tertium superaddat.* 27. *Quando conjunctio est admittenda.* 28. *Sententia de dispensatoriorum valore.* 29. *Dulcibus retunduntur multorum vires.* 30. *Responsio ad objecta pro dulcibus.* 31. *Syruporum vanitas.* 32. *Chymia præferitur aliis professionibus.* 33. *Usus transmarinorum.* 34. *Crasis, remediorum nucleus.* 35. *Vitia in decoctis.* 36. *Defectus in electuariis, pilulis & confectionibus.* 37. *Contra confusiones simplicium.* 38. *Solutivorum examen.* 39. *Qualis præparatio simplicium sit ernenda.* 40. *Bullitio odoriferorum damnosa.* 41. *Cornu Cervi ustura ridicula.* 42. *Multorum correctio fatalis.* 43. *Peccata simplicium.* 44. *Absurda miscellanea.* 45. *Tota terra venenum habet, & parit.* 46. *Sub venenis latent potentissima arcana.* 47. *Error de Asari castratione.* 48. *Error de ejus eruditate.* 49. *Nullum venenum in Ente primo verum.* 50. *Nex Marchionis Spinelli, ex stulto hellebori.* 51. *Examen Viperæ.* 52. *Arsenicalia, quo jure ulcerum remedia.* 53. *Ut venena fiant remedia.* 54. *Remedia Chymica officinarum.* 55. *Examen auri, & gemmarum in Medendo.* 56. *Usus oleosorum.* 57. *Quid succharo clarificato deceserit.* 58. *Modus applicandi externa.* 59. *Collectio simplicium.*

PAssim Ars Medendi in scenas, & vulgi ludibrium trahitur. Eò quod Medentes sapere nolint, nisi ad consuetum Scholarum. Quæ enim egunt, credunt: quæque credunt, exsequenda tradunt fidei Seplasiæ, uxoris, &
1. famulitii. Inde enim unguentarius quilibet, & vetula, se in Medicinam ingerit, Medicos illudit, quia & non rarò in multis excellit. Solent enim antiquitus olim quædam sibi reservare in pignus famæ, atque familiæ. At postquam ignavia vicit, & lucrum disposuit Medicinam ut aratrum, justo Dei judicio, pessum ivere omnia. Ante limen officinæ non possum non indignari simplicium descriptores. Nam quamvis non sit campus spatiosior, uberior, jucundiorque, in tota terrarum facie, & ubi animus magis oblectetur, quàm in re herbaria: vix tamen alibi mi-
2. nus est progressum. Siquidem Arabes, Gentiles, Barbari, Silvestres, atque Indi, multò vigilantius sua simplicia observarunt cunctis Europæis. Quippe vel à diebus Platonis (quibus vixit Dioscorides, vir miles) nil fere rei herbariæ est additum: multum verò est diminutum. Galenus peculatus lubitu, hoc alterius studium, suppresso nomine. Dioscoridis verba, planè adioscorus rapuit. Quæ inte- 3.
rim Plinius multis consperšit nugis. Utpote judicio egenus verisimile, à vero, & falso, non potens distinguere, multa undecunque corradens descripsit, ut tomi magnitudine nomen æquet. Cæterum, in hunc usque diem, de herbarum dumtaxat faciebus, & nominibus, adhuc eruditior Medentum pars anxiè disputat. Quasi cognito vultu, vires non alloquerentur coram; vires inquam primo à Dioscoride traditæ. Velut in primo Authore, vis medica ad finem pertigisset. Interim quæ maximi fuere momenti, neglecta stetere
hactenus. Moderniores verò, cœperunt 4.
herbas in sexus distinguere, multaque se inde deprehendisse, rati, conquesti sunt hæc obvelata steriſse. Quasi natura, joco, & non seriò laboraret, de sexu solicita fuisset, ubi promiscuo, & androgyno contenta fuit. Sexus namque generationem dumtaxat respicit, non autem operationem, aut objectorum parium relationem. Itaque ne frustra vel punctum jotæ conderet, quæ ad certos fines, suo Creatori cognitos, totam se retulit, ubicunque sexuum noris opus non fuit ad generandum: etiam easdem posthabuit in operando. Verùm si duorum simplicium, unum sit altero fortius, aut asperius, id non sanè sexum denotat, sed gradum. Nam dum idem simplex putret, & in animalcula mutatur, sunt hæc non unius quidem, sed utriusque sexus. Quod sanè nequaquam fieret, si ista simplicia jam intus sexum, aut sexuales vires haberent. Ex eadem enim numero herba nascuntur promiscuè tam masculi quàm fœminei sexus insectæ. Fuerunt 5.
postea & alii, qui signaturas, velut Chiromantiam in herbis observarent: hancque meditationem Satyrionis radix in-

signiter promovit. Atq; adeo hujus præcipuè merito scientiam signatam, sive anatomiam essatam, id est, nova nomina, & grandiloquos titulos, suis prætexta audaciis, introduxere. Ego de fide credo, hominem non naturæ, & ideo vicissim naturam non hominis esse simulacrum, icona aut sculptrum. Deus ex Bonitatis & sapientiæ suæ æterna providentia abundè futuris necessitatibus atque sufficienter providit. Ipse fecit dotavitq; simplicia, ad destinatos usus cunctarum necessitatũ. Id est, composuit direxitque ad scopos necessitatum. Itaque credo simplicia in sui simplicitate, esse sufficientia pro sanatione omnium morborum. Ergo plus studendum circa inquisitionem virtutum, quàm ad disputandum quælibet problemata. Cum in simplicibus sit perfecta cura, & sanatio omnium morborum. Et per consequens, Dispensatoria, volentia componere & nectere plurima, totum perdunt, & occulta blasphemia, quasi insufficientiam divinam supplere contendunt. Hinc Paracelsus rectè scribit Chirurgis: Quorsum Symphyto, sive radici consolidæ majoris superadditis acetum, bolum ac hujusmodi lurida additamenta? Dum Deus hoc simplex, contra ossium rupturas composuerit prorsus sufficiens? quicquid demum illi addideris, id quasi Deum correctioni tuæ supponeres, facis. Erras graviter. Pariter quoque existimo, DEUM perfectè & sufficienter composuisse in simplicibus completa morborum quorumcunque remedia. Scio denique infallibiliter, vegetabilium Archeo, nullam nobiscum esse cognationem anatomicam, sive totum sive demum partes spectemus. Quippe simplicium dotes, sunt ex creatione: non autem ex usurpatione possessionis: nam proprietates jam suis inerant herbis, ante peccatum, mortem, & necessitatem. Tandem credo, Deum dare scientiam simplicium, cui vult; ex gratia supernaturali: non autem per signa naturæ! Quid enim cum pleuritide cognationis Chiromanticæ habet dens Apri, sanguis hirci, virga tauri, fimus equi, vel herba bellis? aut quam habent invicem signaturam ista simplicia? Laudo equidem Dominum meum, qui omnia, antequam morbi essent, ad sui gloriam primariò creavit: neque simplicia notavit, propter futuros à contingente morbos: sed ad decorem universi, undè honos Domino scilicet. Obrisi itaq; Paracelsum, quod hujusmodi nugas serias, in principia Medicinæ erexerit. Non defuerunt quoq;, qui immensum catalogum morborum in signa Zodiaci, cujus numerus, cum nimis angustus esset, unumquodque signorum in triplicem sectionem ampliarunt. Ut scilicet omnes herbarum vires in 36 dividerent, & cogerent arcto stabulo. Terra enim ex se producendi herbas virtutem habet seminalem, quam proin non è Cœlis mendicat. Proprietas enim herbarum tota, à semine est, & vis seminativa à terra desumitur, secundum Sacra: non autem à faciebus luminum Cœli. Ponantur nempe 16 aut 20 stellas conficere constellationem, sive unum de 12 mansionibus, atque extendi in 30 gradus. Quo pacto enim poterunt tam paucæ stellæ continere essentias, semina, facies, & proprietates quingentarum fortè plantarum specie, & internis proprietatibus discrepantium? Præter adhuc inanes tot rerum tam humanarum, quàm politicarum mille attributiones? Apage cum nugis istis! Seminibus herbarum insunt proprietates, non autem Cœlo, vel stellis. Exoletæ sunt Astrorum vires, quæ caloribus, frigoribus & complexionibus, veteri fabula, adfictæ steterunt. Multò enim magis differunt stellæ, quocunq; sumantur modo, à plantis, quàm herbæ à nebulis & pruinis, vel pisces à gemmis pretiosis. Elenchus itaq; esto, effectus causis tribuisse, quæ nil prorsus causæ simile in se possident. Id vel vigilem somniare est, si tale crediderit, vel pror-

prorsus propria putatione, evagari in
8. dementiam. Mathiolus, Tabernamontanus, Brasavolus, Ruellius, Fuchsius, Tragus, d' Allichampius, cæterique herbarum observatores, hactenus occupantur tantùm circa facies & cognitionem visualem plantarum: virtutes autem earum, è Dioscoride omnes pariter describunt; ad gradus quoque caloris & frigoris constringunt, quasi aliquid à fundamento demonstrantes. Pudendum sanè, simplicium Crasim è calore desumsisse,
9. non autem è fontibus seminum. Dodonæus Friso, jam factus Batavus, Tabernamontanus cum paucis aliis, quanquam iisdem graduum vestigiis insisterent, aliquot tamen additiones subjunxerunt è propriis, vel aliunde decerptis experientiis: sed adhuc confusa planè, incerta, & perperam distincta: utpote quod non è scientia, sed vel è vulgi revelatione annotata, vel casuali experimento hau-
10. sta, scripserint. Nemo inter omnes est, qui scienter proprietates simplicium descripsit, prout ille, qui ab hyssopo, usque ad Cedrum Libani, cuncta descripserat. Certo signo, non aliunde petendas esse veras scientias, quàm à Patre Luminum. Pro-ut alibi de venatione scientiarum ob-
11. iter attigi. Animal integrum, & vivum contundi non potest absque suo stercore. Dolendum idcirco nondum pensatum, herbas multum stercoris habere, quæ nullum unquam de se ejecerunt: adeoq; majori cautela esse depurandas. Denique in homine, sanguinem à cruore multis notis distinguimus. In plantis autem, sat visum
12. fuit dixisse. Planta ista, unico in subjecto, diversis & oppositis constat proprietatibus: acquietum est, nec profundius est ingressum, quàm per aliquot communes sapores, & incertos eventus. Etenim è scapo papaveris læso, stillat opium. Chelidonia plorat aureum, & Tithymallus lacteum succum. Ex Petasitide gummi, ex Chameleonte, Ixia, &c. quorum simplicia si contuderis, alium & inferiorem longè succum, stercus nimirum, cruoremque, sanguini permista, exhibebunt, utut clarificentur. Sanguinem enim, à cruore, & parenchymate plantarum distinguere, & separare discant Tyrones, si quicquam laude dignum per simplicia egisse meditentur unquam: fit enim hinc, quod utcunque strenuè, extrahendo sis operatus, more à Neotericis edocto, plus tamen efficit drachma una Rhabarbari crudi, pulvere tenus exhibiti, quàm quicquid è sesqui drachma extraxeris. Plus enim stomachus suo fermento resolvit, quàm quicquid extractionum mediatores succi auferant, quia fæci similem, & aspernatum liquorem parenchymatis, absque distinctione resolvunt. Quercetanus enim, 13.
cum per Chiromantiam, & Anatomiam, quam vocant signatam, non satis examinari intimas rerum potestates animadvertisset, Pyromantiam vocat in auxilium, at in via defecit; Scilicet è cinere urticæ debile lixivium traxerat, quod in testa, forte fortuna, parum constrinxerat glacies, (nam si lixivium fortius fuisset, glaciari non potuisset) mane miratus exclamat. Ehem frondium urticæ figuram, in glacie en conspicio. Gavisusque axioma fundavit. Quod nempe in cinere, ens seminale, figurativum herbarum, ignibus invictum, permaneat. Bonus vir ille suam principiorum declarat insciti am, nesciens imprimis, quod omnis glacies incipiens, dentatas cuspides, ad figuram folii urticæ, faciat. Deinde, quod Archeus sit figurator rei generandæ, qui per ignem conflagretur dudum, antequam carbo vel cinis fiat. Tertio, si Ens semina- 14.
le herbarum, exprimeret lixivium, non sanè folia: sed radicem, caudicem, flores & fructus referre deberet. At seminum potestas figurativa, delitescit in Archeo, herbarum rerumque generabilium Vulcano, qui cum oculis carneis non subsit: A DEO solo impetran-

dum est, ut oculos animæ aperire dignetur, qui Adamo, quique Salomoni, rerum proprietates primo intuitu demonstravit. S. Theresa, mentaliter viso semel Crucifixo, sensit animæ suæ esse oculos, quos in vitam apertos servavit deinceps, & caro nobis occlusit, per naturæ corruptionem. Neque enim aliàs, de cætero cognoscimus naturas à priori, neque Archei alteritates modò scimus, nisi per nudam observationem. Multa quidem nobis simplicium legata sunt; at falsa plerumque & incongrua. Nec librorum lectio, nos facit cognitores proprietatum, nisi per observationem. Non secus atque puer, qui canit musicen, non tamen eam componit, ut neq; Symphoniæ primas rationes novit, ob quas sic toni disponendi erant. Hoc si accidat in sensibilibus sensu notis, quorum rationem metitur auditus: quid non fiet in re medica, in qua vires simplicium, nullo sensu perviæ sunt? Medicaminum autem quorumcunque descriptiones, in officinis traditæ leguntur, cum defectu cognitionis proprietatum, & concordantiarum. Loquor enim de optica notione, qualem anima, separata à corpore, habet, qualemque Deus largitur in hac vita, cui vult, atque hunc hactenus procul diremsit à cœtu illorum, qui libris ethnicis omnem deferunt venerationem. Exorandus itaque est Pater luminum, ut dignetur nobis dare cognitionem, qualem olim dedit Bezeliel, & Ooliab, in nominis sui gloriam, & nudâm proximorum charitatem. Sic enim staret in nobis Ars Medica, recta sub quolibet pondere. Sed verendum ne is, qui permisit perire libros Salomonis, reservet hanc simplicium scientiam in ævum Eliæ artistæ. 15. Scholæ enim, per sapores, sive gustus, introitum ad simplicium scientiam promiserunt. Peracre, amarum, salsum, dulce, astringens, acidum, & insipidum, calores & frigora, se demetiri, tanquam proprietatum cunctarum opifices. At superbæ ostentationes, effectu ridiculæ factæ sunt. Siquidem & opium valde amarum, quod hactenus calidum volunt, summè tamen frigidum docent. Sic acrem Camphoram, juxta suas regulas, calidam esse debere, frigidam tamen absque controversia prædicant. Pariter & Chrysulca, oleum vitrioli, sulfuris, &c. acida, juxta saporum regulas, summè frigida esse deberent. At suo quandoque loco ostensurus, Scholas, facultates rerum, nondum cortice tenus adspexisse, ideoque seminalium proprietatum fontes præteriisse. Tandem est rebus singulis specificus sapor, qui proprietatem docere deberet, si quid aliud externorum signatorum. 16. Est nempe præter acuitatem Cinnamomo peculiaris gratia in sapore, quam in ullo vix præterea simplici reperias. Sic Gentiana, ænula campana, &c. præter communes amarores, specificum saporem habent, qui subter regulas, ob singularitatem propriam quorumcunque simplicium, redigi nequit, solusque proprietatum singularum, est accusator, ut & distinctor. Porrò quod simplicia deligenda sint in statione, quâ in sui vigore sunt, hoc scholis, rusticis & mihi, est commune. Semina nimirum, dum propemodum sunt arida: Caules verò & folia, dum succulenta pleno cruore madent: radices quoque, dum viribus tument, nondum generando & coquendo exantlatæ sunt: sed multa jam quiete saturæ, expergefacto Archeo germinascere meditantur. Alii suadent Autumnum: Ego plerumque amo ver. Quod in Polypodio, Brionia, &c. expertus didici. Etenim succus herbarum est cruor, qui magis magisque maturatus, vel cogitur in se, vel in fibrarum naturam definit, vel saltem defungitur, dum vis vitalis de propagando semine meditatur. Ergo indagandis, & deligendis simplicibus, nil mansit magis neglectum, quàm quod maximè desiderabatur, & in quo, vel ab initio hactenus, nullus fuit profectus. Potestates nempe simplicium, earumque immediata subjecta, manere incognita. Illæ enim præter claram ac velut 17. opticam

opticam sui cognitionem, desideratam expostulant præparationem & appropriationem, Cognitio inprimis scientiarum: non autem traditiones ad lubitum narratas, & sibi invicem transcriptas, præsupponit. Præparatio verò, non solùm ebullitiones officinæ, aut contusiones exigit: sed totam Pyrotechniam. Tandem adaptatio, applicatio, sive appropriatio requirit fundatam in lumine naturæ theoriam, hominis, morborum, & affectuum, deinde dependentias, mutationes, & alteritates. Non mirum itaque, desertam stetisse
18. simplicium doctrinam. Sub tanta interim mortalium socordia, omnipotens dignatus est suscitare Spagyros, qui de transmutatione, maturitate, tinctura & promotione virium, velut de summè necessariis meritò cogitarent. Et sic sensum progressi ad Medicinæ unitonum, voti compotes evaserunt sequaces. Non enim ad fictorum humorum ametriam, luctam, desluxiones, imò nec quidem ad producta, sive fructus morborum iverunt (ad quorum nempe averruncationes noverant sequi duntaxat palliationes morborum recidivales) sed ad anteriora, sive priora, studium converterunt: scientes, quod potestativa basis multorum defectuum, characterizata esset in Archeo vitæ. Quocirca per puritatem, simplicitatem, & subtilitatem remediorum, symbolum habentium, tentaverunt ingressum ad vitam mediam. Ut si qua illorum, non ad prima nostri constitutiva penetrent: saltem in horum limine, dotem suam exponant, excitando nostras potestates, grato sui alloquio.
19. Siquidem natura, nedum agnoscit actiones agentium, quæ prorsus intrant in ditiones patientium (corporalis nempe dumtaxat est actio, ejusmodi, & nutricis facultatis obedientia) verum, est & agentium altera, non spernenda authoritas, quæ est dotis nativæ explicatio, in ipsam Archei vitam mediam, propter mortalitatis, feculentiæ, & turbulentiæ sequestrationes. Qua superioritate, ejusmodi agentia, à suis patientibus nequicquam tolerant, multóque minus alterantur per renitentiam aut reactionem. Nonnulla 20.
enim sic præparata remedia, surdo sui connubio, nostras sic recreant facultates, ut certiores nos faciant, se ad hoc in mundum venisse. Quædam enim sui fragrantia nos velut reficiunt. Sunt & alia, quæ clausa, impediuntur suam nobis benevolentiam ostendere. Ut aurum, & gemmæ. Alia demum, solutis vinculis, in gradum deducuntur, velut incrementi favore felicia, potestatum suarum adepta libertate & authoritate, nos erigunt à lapsu, & solantur. Non sane inertius, quàm alioqui lethalia Aconita nostras vires pessumdant. Abigunt nimirum corporale, imò & fermentale virus: Non autem, quod aliquod pharmacum queat extinctas, abolitas, & exantlatas de novo reficere potestates, partibus insitas. Cæterum error scholarum fuit, succos herbarum, cum suo parenchymate, fermento prius non subigere, antequam optimarum partium selectio sit possibilis. Tum quoque neglexerunt indagare, quod succus rerum, prelo expressus, solo odore cujusdam ignis sulfurei, maneat deinceps absque saccharo vel alio additamento incorruptus: cujus favore acquirit balsamicum aliquid, haustusque æthereos sibi incorporatos transfert ad magnam entelechiam. Porro 21.
descendens ad officinarum labores. Inprimis enim, quanquam extracta videantur inertem stomachum, à labore sublevare: illa tamen non magnifacio, ob errores jam ante notatos. Magisteria verò lu- 22.
bens extractorum vice repono, quibus tota rei substantia in primitivum succum redacta est. Qui præparandi modus Medentum vulgo manebit in ævum incognitus. In qua solutionis retroitione, sponte separantur succi heterogenei, diversis plerumque fundis, sibi invicem supernatantes, siditque unus rector, diversitate insignis, ens seminale continens. Secundò commiseror in officinis, tot simplicium

connexiones, & confusas miscellaneas, proditrices ignorantiæ, & incertitudinis.
23. Sperant enim Scholæ, si non juvet unum, alterum juvaturum: sicque multa associant invicem, Herbariorum præconio, exaltata in eundem scopum. Adjunctæ sunt mangonii sorores, elixatio, & con-
24. dimentum. Dispensatoria proinde commendantur à Scholis descripta, & à Medentibus usitata, ad expeditionem, & promtitudinem (huic nempe promtuaria suum habent nomen) non autem ad proprietatem, & exigentiam. Habentia videlicet dumtaxat generales ac universales intentiones, cum substitutione, & dispensatione unius, pro altero. Unde Dispensatoria dicta. In quibus omnibus, atque singulis, crudorum simplicium concursus, & confusio, conjecturalem dant exitum. Undequaque enim pro suo nummo decipitur æger, tam scilicet fide ac fraude seplasiæ, quàm jurejurando Do-
25. ctoratus. Putans errare, fallere, aut falli non posse, qui jurat se admissum guarum, & sufficientem. Ah utinam Magistratus tantæ clientum fallaciæ, & fraudi Medentum, eant obviam. Ego inprimis in simplicibus compositionem sinceram admiror magnopere, quæ, componente Deo,
26. facta est. In consolida nempe, plenum remedium ossifragii reperio, habens cuncta, quibus opus habet. Quibus si bolum, acetum, aliava aliena admiscueris: pro-ut supra ex Paracelso admonui: jam mixtu-
27. ram, à Deo ordinatam, corrupisti. Attamen quoties res singulæ non habent intentum, adjunctiones subinde admitto, si res suo congressu copulativè acquirant, quod in singularitate non habent. Quod deinceps experimento docente confirmandum. Cujus exemplum in atramento & tincturis est luculentissimum. Enimvero sub studiorum pœnitentia sæpe considerabam, quod cum in natura esset quædam proportio materiæ ad materiam, & formæ ad formam: eandem quoque servari proprietatum ad proprietates, ac per consequens, effectuum ad effectus. Ast defectum horum, mox me simplicium compositio docuit. Ubi alteritates statim à commixto seminis initio intrant, & sese demoliuntur plerumque, non secus atque multorum semina simul contusa, & confusa, spem seminalem excludunt. Scivi deinceps, multis laboribus, & expensis, materias remediorum, dumtaxat præparatione sui ad nobiliorem dignitatem evectas, adscēdere ad gradum perfectionis, libertatis subtilitatis, & puritatis, & longè antecellerent officinarum decoctis, syrupis, atque congestis sub melle pulveris. Quisquis 28.
enim Pyrotechniæ exercitiis bene instructus est, mecum clarè intuetur, nullum in Dispensatoriis pharmacum reperiri, quod non plus nocui, quàm proficui contineat.
Scholæ namque, quæ Hippocratem profi- 29.
tentur, si morbos ex acri, amaro, salso, vel acido, proficisci agnoscant, quod uno melle, unicoque saccharo omnia prorsus larvent, condiant, remediorumq; alias sat in se debilium proprietates retundant: quasi morborum omnium unica medela, & apex, in dulci staret. Respondent enim, quod 30.
laxativa nihilo infelicius operentur, etsi saccarata; tum quod gratiora sint palato, ac tertiò, quod à carie atque putredine sic præserventur. Quod ad primum attinet, Venena quidem admitto, æqualem habere effectum, sive saccharo comitata, sive solitaria deglutiantur. Siquidem laxativorum potestas, tota sigillata est in liquefactione corporis, ut & in putrefactione liquefacti; adeoq; veneno infamis esse debeat. Impertinens ergo est Scholarum responsio, per venena, ad quæstionem de morborum remediis, quatenus amarorum, acrium, &c. Ad secundum dico, futilem esse responsionem, donec ad primum non est satisfactum. Nesciunt ergo adhuc, vires remediorum, saccharo immutari, & retundi. Quod multis gustus aloës gratior sit, potu mellis. Deniq; linguæ cupientes blandiri: nequeunt tamen stomacho, qui coperta dolo sacchari pharmaca, solo aspectu hor-

ret

ret. Quod res paucis guttis facilius fumatur in aliquo liquore, intusque conficiatur libentius, quàm copioso saccharo condita: quod denique convenienti liquori immista, penitius introeant, amicabilius coalescant, quàm multo obtecta saccharo. Quad saccharum sanis licet gratum, mox tamen ægris horridum fiat, in plerisque morbis stomachi, & uteri, hostile: in aliis verò, adjunctæ medelæ opem non rarò faciat ridiculam. Saccharum enim fermento acido stomachi, adversatur è diametro, ideoque digestiones facit difficiliores. Saccharum enim, lixivio calcis vivæ, & argilla figulina clarificatur. Etenim si acuitatem spiritus mellis, & sacchari putidas feculentias novissent Scholæ, parciori illorum usu apud ægros contentæ fuissent. Ad Tertium
31. tandem dico. Scholas in hoc fateri suam ignorantiam, quod nesciant medicamina à corruptione præservare, sine condimento & virium castratione. Syruporum ergo sat est fraus detecta, qui non nisi decoctis simplicibus fiunt, addito melle, aut saccharo. Huc demum facit. Quod vegetabilia dumtaxat succum, & mucilaginem bulliendo in aquis deponant. Quæ cruda atque impura, suas stomacho irrogant molestias priusquam cum melle digesta, nos suarum virtutum hæredes instituant. Præsertim quod herbarum gummositas, melle & saccharo fixentur, ingrata, & molesta evadat stomacho, fiatque bulliendo insigne virtu-
32. tum dispendium. Laudo benignum mihi Deum, qui me in Pyrotechniam vocavit, extra aliarum professionum fecem. Siquidem Chymia principia habet non logismis parta: sed quæ per naturam sunt cognita, & per ignem conspicua: præparatque Intellectum ad penetrandum occulta naturę, ponitq; investigationem in natura ulteriorem, quàm aliæ scientiæ omnes simul; & penetrat usque ad ultimas profunditates veritatis realis. Quia operatorem intromittit ad primas radices illarum rerum, cum dearticulatione operationum naturæ, & potestatum artis, cumque maturatione virtutum seminalium. Laudabilis enim & superglorioſus Excelsus, qui hanc scientiam parvulis dedit gratis.
33. Rarò quoque transmarinis, & ab ultimo Oriente petitis remediis utor: sciens, quod Omnipotens fecit sanabiles omnes nationes terræ, nec advectas Indo de litore merces, exspectandas voluerit: ut neque ante cognitas Indias, minus mortalibus
34. propitius Deus fuerit. Bonitas ergo divina persuasit mihi, inquilinis morbis sua domi reperiri remedia. Docueruntque me theoremata Spagyrica, quod paretur liquor exiguus, custodiens crases simplicium incorruptas, absque condimento alieno. Herbas igitur aqua, vino,
35. vel stillatitio liquore, decoquunt ad tertias, medias, etiam duplici (ut ajunt) vase, ac sub diplomate coacervatas. In quibus vires optimæ, si non pereant: saltem non elicitur, nisi molestus & ingratus herbarum muccus, stomacho digerendus, utut ovorum albumine depurentur decocta, & succi, atque larventur saccharo. Utpote potantur absque separatione puri, ab invalido, absque reseratione clausarum virium, sine vitæ radice, ac participatione, emendatione defectuum, eruditatum, excrementorum, & potestatum violentarum, quarum activitates natura nostra, sine gravi clade ferre nequit. Electuaria deinde, confectio-
36. nes, vel pillulæ, sive ad confortandum, sive ad solvendum, majoribus adhuc quàm syrupi scatent miseriis: nam citra elixationem, sola contusione, seu pulveratione, connectuntur ex multis simplicibus ridiculè, nescienter, & incogitanter, quæ sibi invicem plerumque adversantur, nocent, impediunturque ipsamet, ne mutuam jungant, quam nobis debent operam. Non est enim in natu-
37. ra, quod Scholæ spectarunt in numeris, in quibus vires simul in unum conveniunt, quia per unitates consentiunt.

In

In natura siquidem res quæque singularis est, propria vivit œconomia, nec conjugio gaudet. Hactenus quoque Medendi operatio, procedit in vitam mediam Archei, quæ per confusiones, & connexiones, si non planè intereat: saltem manifestè debilitatur. Plurium namque seminum complexu, irriti successus, Scholas admonuisse debuissent, à confusione tot tamque diversorum simplicium, abstinendum. Quantò magis, quod sub ista multitudine multa suppositа, oppositа, frustranea, pleraque cæterum ponderosa, impertinentia, inepta, impropri, ideoque languida, effeta, mala, mortuaque confluant, aut saltem fiant. Etenim quanquam simplicium demerita, adulteriaque sint plus mercatorum, quàm Seplasiorum: attamen illa non discreviſſe, tantum ignavi, ignari, vel avari est pharmacopœi. Certum est interim plerumque omnia tandem cruda, dura, immatura, clausa, venenata, impura, vincta, atque inepta ad communicationem suarum virium assumi, & depravari magis per commistionem. Et quia ægrotantium stomachus est in limine, ideoque & primò offensus, quia debilis, & ineptus ad extrahendum vitam mediam, tot difficultatibus obseptam. Laboribus itaque & curâ singulari, omnino erat anticipandum, ut languenti stomacho, cuncta præparemus, si ad conceptos optatosque fines jucundè pertingere speremus. Horridus ergò, nauseosus, & tædiosus confectionum cunctarum usus. Adeoq; hinc proverbium: Tolle
38. istud. Nam Apothecæ odorem habet. A Solutivis quoque si Scammoneam, & Colocinthida demas, ruet totum officinarum in solutivis ædificium, sublatis duabus istis columnis, quibus istud innititur. Nam solutiva præter scammoneam, colocinthida, Euforbium, elaterium, esulam, adeoque manifesta venena, eaque adhuc adulterata, sordida, & horrida, diminutionis virium & roboris nostri capita, continent planè nihil: nisi eadem venena, in aloë, rhabarbaro, sena, agarico, manna, atque similibus, mitigata, tantóque magis impostura obvia supponamus. Odi idcirco simplicium præparationes, quoties lotio, ebullitio, assatio, associatio, vel calcinatio virium dispendia facit. Nam Aloë, ablu- 39.
tione succum amittit, meraque resina manet residua, quæ sui ad intestina adhæsione, torminum & hæmorrhoidum est concitatrix. Denique cum aromatum vis ge- 40.
nialis, atque præcipua, sit in odorabili, hoc si ultro evanescat, & sponte odoratum feriat, quid tandem bulliendo & assando non fiet, præcipuè ubi gradus accesserit? quod nostræ nos docent odoriferorum distillationes. Tandem quid in Scholis 41.
insulsius dici potest, quàm Cervi cornu, in insulsum, & omni privatum virtute, cinerem redegisse, ad magnos usus? & loco præparationis, castrationem seu potius privationem substituisse? Etenim didici pleraque remedia, odore, atque sapore, tam intus quàm extra, nostris auxiliari infirmitatibus: ideoque detestatus sum simplicium multorum commistiones, eo quod si ad odorem sanativum, alium desuper adjunxeris, qui priorem supprimat, palliet, in se convertat, vel simul ex utroque neutrum suscitet; scivi exin, vim specificam sanativam, abolitam fore, irritumque effectum ab ægro optatum. Suspecta igitur mihi aromatum & dulcium associatio. Porrò odi confectiones cæteras officina- 42.
rum pleraſque, quia futiles: quibus supereminentem ac violentam rerum potestatem, quibusdam rebus ridiculis palliare, atque retundere student. Imò interim innatum hujusmodi medicaminis favorem, tantumdem promoveri prædicant, quantum potestatum adnexis viribus detrahunt. Plerisque enim aliquot grana cinnamomi, aut aliarum futilitatum admiscent, ut violentiorum furores subigant, quasi furiæ laxantium, aromatum aliquot granis, cicurentur! Quis etiam tenuitur in Chymicis instructus, nescit in confectionibus aromaticis, inprimis peccatum pluralitatis esse? dein frustra pleraq; illaque

illaque peccare in cruditate, duritie, clausura, electione, & substitutione simplicium? Denique ista confluere adhuc incerta dosi? undè nimirum effectus speratus prævertitur? Et quidem ex errore singulorum? Utque uno exemplo absolvam. Quid quæso in Lithontribon, quod etymi promissis satisfaciat? Quorsum enim cinnamomum, caryophylli, tria pipera, acorus, costus, rhaponticum, cassia, bdellium, mastiche, amomum, peucedanum, spicamen, zinziber, lignum & succus balsami, tragacanthum, chamedrys, euforbium, olea quoque nardi, & moschelini? Anne singula horum, in scopum etymo propositum conspirant? vel nunquid ex simul commixtis, & intentiones mutuorum fragrantibus, orietur nova virtus, quæ promissa compleat? nempe lapidem in rene & vesica confringat potenter? statimque omnes urinæ defectus solvat? An non potius opobalsamum in cæteris excrementis atque quisquiliis periret? Cæterum in confectionibus opiatis, eadem surditas, quæ in Aromaticis, est obvia ubique. Quod ut unico quoque exemplo absolvam. Quorsum enim in Aurea Alexandrina Nicolai, 65 ingredientium confusio facit? Quorum simplicium nulla est cognatio cum opio & mandragora, columnis confectionis? Profectò congressiones simplicium, ad ignari lubitum factæ, Scholas infatuarunt, ægrosque exanimarunt: injecta spe frustrarunt, occasionesque Medendi in momenta labiles, incertis conjecturis venum exposuerunt, atque præterire fecerunt. Compositiones itaque officinarum, si sine mentis præjudicato examines, utrobique in sirupis, electuariis, pillulis, eclegmatibus, trochiscis, atque aliis, utili admiratione stupebis, mundum, garritu Medentum, Scholarum ineptis stoliditatibus, & noxiis delusum præsumtionibus. Christiani enim cum Stoicis credimus, Mundum in humanum usum coaluisse. Idque cum olim mecum impense contemplarer, mox visum mihi fuit, humanum usum commodè carere potuisse tantis venenis. Etenim frigidiora climata nostra, in hoc saltem feliciora esse comperi, quod reptilibus monstris, virulentis, atque lethalibus careant, quibus alioqui calidior zona scatet. Certè non multa nobis est venenorum necessitas, familiaritas, abundantia; nec illorum usus, ullâ ratione compensabit tot calamitates inde oriundas. Imò si terra proferat tribulos & spinas, in peccati maledictionem: profectò majores longè calamitates in dorso fert, nobis tam in animantum, quàm vegetalium classe, importunas vitæ mortalium: Quocirca minimum quid per tribulos & spinas, textus minatur, quod jam maximum in calliditate hostilis serpentis, homo exploraverat. Sanè si benè investigetur, vix aliquid immune natura habet, quod suum toxicum sibi clanculum admistum non habeat. Non enim rosas aut violas habemus, quæ nobis non imponant; quin sub tanta odoris fragrantia, non occultent veneni contagia: putrefactionis nimirum insignia, corporis nostri colliquationem, ac virium suffurationem. Idcircò simplicium censum ingressi, paucula reperiemus insontia: imò si campos aspexeris, totus terræ globus, non nisi unica atque contigua aranearum tela est. Quinetiam penitus attendendo, eadem hodiè videtur esse rerum facies, quæ erat ante unicum peccatum. Adeoque fortassis ab initio, plura venena, nocua, & sontia, quàm bona in terris: non tamen Medicamentum exterminii pro homine: Quia Paradisus venenis carebat ejusmodi, etsi serpentes adessent: vel fortè immortalitatis ergo, venena homini essent nihili futura in Eden. Sed contra; vidit Omnipotens, quod quæcunque (etiam in mundo extra Paradisum) fecerat, erant bona in se, & ad fines suos. Quare dudum mecum hallucinatus sum, existimans venena indigna ut essent. Cum quia honos Dei non requirebat illorum exsistentiam; tum etiam,

43. 44. 45.

quod homo lubentius multis venenis indiguisset, adeoque venena, nec in DEI gloriam, nec in humanum usum, condita rebar. Paucula nempe sunt insontia, quibus absque cautela uti tutum sit: pleraque verò horrenda tyrannide nobiscum pugnant. Alia quoque sua nos acrimonia ustulando rodunt: plurima ubique alia, sub amica specie, nos illudunt, occultumque intus hostem deleterium gerunt. Universim autem, nil non scatet sordibus, ac impuritatibus est horridum: cruditatibus deemum, ametria, ac invicta perversitatis pertinacia constans. Nam quanquam homo in Paradisum delatus esset; præscivit tamen ab æterno rerum laudabilis Opifex, mundum homini domicilium fore: terramque ut dedit filiis hominum, ita & eandem cum cunctis contentis suis, pro homine condidit. Tandem per Chymiam universa clarius intuens, me prioris temeritatis pœnituit, ac stolidæ ignorantiæ meæ. Siquidem utrobique, immensam Architecti Clementiam, & Sapientiam, cum admiratione, supplex adoravi. Nam venena noluit nobis esse venena, aut nocua. Nec enim mortem fecit, nec medicamentum exterminii in terra: sed potius ut parvo nostri studio, mutarentur in grandia amoris sui pignora, in usuram mortalium, contra futurorum morborum sævitiem. In illis nempe latitat subsidium, quod benigniora & familiaria simplicia recusant aliàs. Ad majores & heroicos medentum usus venena tam horrida servantur. Bruta enim vix iis pascuntur, sive quod venenum cognoscant intuitivè, quod odore vel sapore aliàs non proditur: sive quod rector brutorum spiritus aliquis, servet ista venena in majores usus, velut maximarum virtutum hæredes. Sufficit saltem, quod bruta nobis potissima remedia relinquant, velut è mandato Altissimi, cui plus curæ est de nobis, quàm de belluis. Asarum enim crudum, quanta cum anxietate vomitum cit, eique præsens venenum testatur stomachus? & quàm facilè bullitione id recedit, mutaturque virus in deoppilans, diureticum tardarum febrium remedium, quod occultatum in eo aroma prodit? Sic Aaron aceto bullitum mitescit, magnorumque casuum medela fit. Quapropter Scholæ correctiones instituerunt; atqui utinam illas non ridiculas, non castrationes, non virium ablationes potius! Putant nimirum ex Asaro laxativum evolare, per ebullitiones, non secus atque languentibus annis, propria carie, res quæque tabescit. At saltem radix Asari, non perinde vino incocta mitescit, sicut si in aqua bulliat. In pari tamen ignis gradu, evolaret suum laxativum pariter. Alii proinde putant, eruditatem, in Asaro, solutionis effectricem; sed hi olera negligunt Asaro crudiora: helleborum vero coctione non maturari, si vomitus à cruditate oriundus sit. Scammoneum rebus acidis incoquunt, ut mitigent: Sed novit jam medentum vulgus sic Scammoneam castrari, ideo ut si acido sulfuris vapori exponatur, planè orbetur sua virtute; tantumque Scammoneæ decedere, quantum aciditatis hauserit. Ast ego volens paterno animo corrigere furiosam medicaminum vim, intelligo, rerum vires pristinas manere debere, & in sui radice introverti, vel sub sui simplicitate transmutari in dotes alias, ibidem latitantes clanculùm, sub custode veneno: vel de novo partas, ratione additæ perfectionis. Quo pacto Colocinthis, laxativam atque deleteriam qualitatem introvertit, emergitque ex imo vis resolutiva, morborum chronicorum curatrix egregia. Id enim Paracelsus in tinctura Lili Antimonii cum laude attentavit; siluit tamen, vel nescivit, fieri idem in omnibus prorsum animantium, & vegetabilium venenis, per salem suum circulatum. Siquidem

46. 47. 48. 49.

omne

omne venenum istorum perit, si in entia prima redierint. Hunc cardinem non Scholæ : sed electi DEO medici, quos omnipotens ex utero matris delegit, ventura ætate noscent, facietque ovium ab hircis discrimen. Non castranda ergo, nec mortificanda sunt, magnarum potestatum simplicia : sed melioranda per Artem : propter extractionem latentium, vel per suspensionem virulentiæ, vel substitutionem unius pro altera, per adjuncta specifica imperativa. Hæc pro iis, quibus datum non est degustasse potentiam salis circulati majoris. Quædam enim depositi sui feritate, per adjuncta mitescunt : neutra fiunt, assumtis videlicet utrimque viribus participativè. Nec proin licet adjuncta hujusmodi mutuare à receptis Dispensatoriis officinarum, quæ non meliorationem, aut saltem correctiones : sed internecionem rerum docent, vel prorsus, non nisi ludicra corrigentia perhibent. Per exemplum, Marchio Carolus Spinelli Liguriensium Imperator nuper, cum sero urbem pedes obambulasset, & cuncta mœnia perscrutatus, medicos vocari jussit, illisque dixit, se quandoque epilepsia laborasse, & à me curatum, & subinde adhuc vertiginem sensisse, postquam in transfretatione ab Aquitania in Li-
50. guriam descendisset. Corona medentum, sequenti mane, propinat illi scrupulum Hellebori albi, & pro correctione addunt seminis anisi tantundem : mox à semihora vomit, ac dein frustra meam absentis opem invocat, homicidas suos incusat, dicens : Helmonte mio, voi me lo diceſti, gli medici t' uccideranno. Siluit, ac post binas horas, convulso stomacho primum, dein toto corpore spasmodes moritur : medici excusationes quæritant, & terra culpam eorum texit. Ita enim Scholarum confectiones, per dispensatoria correctiva, stulta, multa in sarcinam secum vehunt. Opiata inprimis calida habent adnexa ; laxativa autem, plerumque zinziber, macim, anisum, ac quæcunque torminibus, à posteriori solutivorum effectu, mederi possent. Vah quàm impuni licentia furit ignorantia in mortales ! quàm parum intelligunt Hippocratem suum : *Si ea tollantur quæ convenit*, (id est, quæ nocent & onerant) *æger melius se habet, & facilè fert.* Etenim cum ea, quæ nocent intus, subinde vix pendeant drachmam, oportet omnem purgationem, quæ ad sanitatem terminatur, esse evacuationem, vel imperceptibilem, vel saltem valdè moderatam ; & cum restauratione virium. Hæc est namque, quam cum juvamine ægri facile ferunt. Correctoria ergo pharmacorum, sunt sarcinæ inutiles, atque sine rerum cognitione, à Scholis descriptum pondus, adeoque destructiva saltem pharmacorum, si non simul etiam ægrorum. Hæc medendi pars, solertem requirit, ac gnarum Naturæ Secretarium. Quia in illa parte, amplissimæ medicaminum opes, & deaurata Glauræ supellex invenitur. Scholæ olim à nostris Philosophis didicerant, excellentissimas virtutes habitare in simplicibus, quibus venena deleteria in custodiam præfecta essent : successit illarum inde temeritas, quæ expressa venena, apertaque corrosiva, antidotis commiscuit : Sperantes, per bonitatem & quantitatem adjunctorum, superatum iri malignitatem veneni, quasi conveniens esset sanitati, Chirothecam pestilentem, in cubiculum, sano aere repletum, deferri ad convivas. 51. Non enim viperam in Theriaca hic accuso, sine qua nempe, hæc velut mortua, simplicium est farrago. Caro viperina enim, in se innocua, & absq; veneno est. Imò toxicorum antidotus. Pastilli verò inde parati, elixando, omnes opes in jure derelinquunt, quas cruda caro servabat. De arsenicalibus hoc loco conqueror, Alexipharmaco magistraliter ut vocant inditis.

Præsumunt enim Scholæ, propter audaciæ raritatem, fidem mereri, & studiorum gloriam in authoritate possessionis locasse. Nec perpetuum est, circa deleteria morari, in eodem subjecto, etiam virtutes excellentissimas, sic ut hæc coperiantur à
52. venenis. Quippe Arsenicum, Auripigmentum, &c. quantumvis fixentur, ac dulcorentur, nunquam tamen sunt introsumenda, utut alii secus suaserint. Foris tantum valent, aliaque ulcerum venena necant, domantque si prius ipsamet subacta sint. Correctiones itaque medicaminum, sunt absque cognitione proprietatum, partium, & consonantiarum. Quid enim aroma ponderat respectu veneni? si totum corpus humanum robustum & vita plenum, ictu dentis viperini mox corruat? An mitescet Napellus admistione caryophylli? An colocynthis putrefacere desinet, cum suis torminibus, si jungatur Tragacantho? Correctiones ergo in dispensatoriis, gravamina sunt, & stupida additamenta, quæ virulentiarum non faciunt moderationes: sed virium dispendia.
53. Quemadmodum enim venena, promtitudinem agendi fermentalem habent, laborandum ita erat, ut medicaminum robur atque promtitudinem reservemus, sed per insitiones Artis, illa ad necessitates chronicorum, & procul dissitorum morborum, dirigamus. Hoc unicum restabat in hoc negotio, ut summam rei violentiam, cum fermentali propagatione, infringamus, atque domemus. Quamob-
54. rem ut compositiones & correctiones officinarum in universum miseror: ita magis adhuc detestor præcipitationes, vitrificationes, & præparationes Mercurii Antimonii, Tutiæ sulfuris, &c. Itemque adulterationes spirituum, ex aromatibus, seminibus calidis, vitrioli, sulfuris, &c. nam ad lucrum, à fugitivis servis nostris parantur, & apothecis comparantur, in Pyrotechniæ despectum potius, quàm
55. ægrorum defectum. Pudendam pariter deploro simplicitatem illorum, qui foliatum aurum, gemmasque contusas, hominibus magna spe propinant, magno vendentes suam ignorantiam, si non dolum. Quasi stomachus, inde vel minimum exspectet subsidium. Subtilior, ideoque magis condolendus est error eorum, qui aurum, argentum, coralla, perlas, atque similia, per liquores acidos corrodunt, atque dissolvere videntur, putantque hoc pacto intra venas admissum iri, verè suas proprietates nobiscum communicatura. Nesciunt enim, ah nesciunt, acidum venis hostile; ideoque peregrina dissolventium superata & transmutata aciditate, ejusmodi metalla, & lapides, pulverem esse, ut ante. Qui utcunque in tenuissimum pollinem sit redactus, nihil tamen à stomacho conficitur, aut nobis suas vires partitur. Quod ut coram videas. Affunde enim salem tartari rebus dissolutis, in liquore aliquo pontico corrosivo, ac statim dissolutum cadet in fundum, in forma pulveris. Si enim aquæ fortes, metalla non mutent in substantia, licet facta sint transparentia, quæ ante erant opaca, quin argentum inde sospes recuperetur. Qua cæcitate ergo propinant lapides, & perlas, quasi per corrosiva relinquerent pristinam lapidum aut metalli essentiam? Subtilis enim fuit deceptoris inventum, ut sua magno apud ægros æstimet. Quia ignari deceptores putant, si dissolvens à dissoluto per visum non distinguatur, etiam dissolutum ipsum verè substantialiter esse transmutatum. Olea denique & pinguedines non valent pro balsamis, unguentis & emplastris, nisi forte ut pharmaco consistentiam dent. Nam primum, hominum magna pars non patitur in pelle unguina, quod pruritus pustulasque cum tumore excitent. Deinde, quia prædicta olea ple- 56.
rumque ex herbis parantur, quarum virtus in mucilaginoso & gummoso succo deliteſcit: succus autem iste per coctu-
ras in jura trahitur, vel prelo exprimitur, qui vere non maritatur oleis, sed tandem indurescit fixatus. Ego verò in

melle

melle balsamos florum rectiùs cogo. Attamen oleorum simplicium simplicitates magis admitto, quàm compositorum. Unguentorum idcirco & emplastrorum inconcinnas & surdas compositiones officinarum potissimum explodo : quod nil sit stolidius, quàm pulverem vegetabilium, sub pinguedinibus variis, & ignoranter commixtis, fixando exustulari, ineptumque sic fieri. Qui si mineralis fuerit, se pinguedini non admiscet : sed potius ita intra unguina obducitur & incarceratur, ut fiat nihili, & ponderi tantum. Nihil enim oleis, unguentis, vel emplastris miscendum est, quod in iis nequeat
57. per totum homogenealiter resolvi. Cachinno etiam dignum, quod saccharum Tabarzet, sive albissimum commendetur, non quia dulcius, & in suo vigore sit dignius : sed quia carius, sæpiusque cum lixivio calcis vivæ bullierit. Ubi nomen puritatis fecit impostoram. Contusi flores herbæ, &c. admisto saccharo tabarzet quiescunt, dulciori quæ saccharo fermentum arripiunt, & effervendo vires Simplicis enodant. Mox autem deinde per caloris clausam digestionem inhibetur fermentum, fiuntque longè potentiora. Diversitas autem fermenti pendet ex lixivio, quo saccharum unum pollet, alterum verò illo caret. Soleo quoque unguina foris apponere cum dele-
58. ctu. Scilicet in affectibus, quibus à centro foras est sanatio, ut in vulnere, contusione, combustione, &c. tepidè apponenda suadeo. Ast ubi affectus internus externum petit subsidium, ut disenteria, Colica, spasmi nephritici, scirrhus, &c. unguina de foris lapide calefacto vel arena calida, foveri jubeo. Idque didici, contuendo paleam, in aheno aquæ tepentis, sursùm ac deorsùm velut à calore subter accenso, deambulantem : Ideoque potenti calore, apposita unguenta animari, & spiritum suum cruori nostro jungere, suspicabar primùm : deinde comperi, sic malum foras elici, sisti impulsiones symptomaticas. Et quæcunque balnea agunt in toto : hoc idem calefacta, fotaque unguina, absolvunt in parte, sine totius jactura. Later enim fovens, pellit odorem emplastri intrò, attrahitque foras quæ aliàs pigriora hærent : Itemque cum cruore spiritus impetus faciens attrahitur, dispergitur à calore, aliusque succedit suo loco, vim medicaminis haurit, & velut ebulliens intro, revolvitur. Circa collectio- 59.
nem simplicium quoque, non sat ubique constat. Determinant radices colligendas sub autumnum. Sed ut plurimùm multa sub ver potentiores radices dant. Polypodium vernum inprimis viret. In autumno autem canam atque nigram radicem exhibet : effœtam scilicet & senilem. Ego censeo singula immediatè ante statum maturitatis decerpenda : nam plena maturitas, declinationis initium est. Ideo maturitatum sua singulis fructibus, floribus, radicibus, frondibus, corticibus, &c. sunto determinata spatia. Nam & succus in plantis primùm affluit, qui in multis subinde mox arescit, aut in frondes consumitur. Varietas ergo maturitatum, collectionum varietatem parit. Sic namque quædam folia à floribus vegetiora, alia verò ante frondes succosiora. Tum quoque sunt, quæ ante fructus augmentum validiora. Nonnulla perpetua fronte perstant. Quocirca rectiùs determinant. Qui demetunt simplicia, juxta scopi exigentiam.

1. Consolatio Authoris in suis persecutionibus. 2. Author depingit suos Adversarios. 3. Somnium Authoris. 4. Sensit qualitates Elementales. 5. Sensit coagulationes. 6. Sensit Atrophias. 7. Sensit siccationes. 8. Sensit Ariditates. 9. Error Scholarum. 10. Hepatis calor unde, & quomodo subsistat. 11. Sensit mercatorum adulteria. 12. Sensit duos rerum sapores. 13. Notabilia de gustu, & sapore. 14. Sensit causas sanationis. 15. Itemque duplicem modum. 16. Sensit ablatam immortalitatis spem. 17. Sensit bonitatem quandam in natura. 18. Sensit fermenta digestiva. 19. Sensit vera diuretica. 20. Sensit proprietates salium mutatrices. 21. Sensit salium spiritus à contactu connexorum commutari. 22. Sensit propinqua & tarda salium obsequia. 23. Sensit sales torminum authores. 24. Apex salium visus est in primo ente. 25. Sensit specificos sapores. 26. Definitio saporis. 27. Insipida gustantur à stomacho, quæ non judicantur à lingua. 28. Sensit proprietatem occultam, & Scholarum jactantiæ. 29. Venatio occultorum, non propter quid: sed per quia est. Ab effectu ad causam juxta Euangelium. 30. Sensit deoppilantia. 31. Sensit salium activitates. 32. Mineralium sensit spiritus. 33. Sensit purgantium laxans virus. 34. Triplex signum laxativi laudabilis. 35. Error Paracelsi. 36. Chymus. 37. Non adæquata judicari distillata suis concretis. 38. Sensit multa transmutari ab adjunctis. 39. Sensit Hematinum Metalli. 40. Sensit distillationem plumbi, qua Paracelsus supra. 40. Diversos morbos curavit. 41. Sensit vires planetarias Metallorum, altiori Analysi, quàm præcedenti, educendas. 42. Sensit diversas auri soluti vires. 43. Sensit vires Alkahest. 44. Sensit vires Mercurii vitæ in synonymo Lili. 45. Sensit actionem renovativorum. 46. Sensit radicem veneficii Sagarii. 47. Sensit venena. 48. Sensit actiones rerum, juxta Recipientis applicationes. 49. Idiotismus Paracelsi circa vulneris nutritionem. 50. Salis usus. 51. Oleorum varietas. 52. Usus aquæ, & salis artificiatorum. 53. Elixir ex Aromate. 54. Laus Magisteriorum. 55. Cibi conditi cur insalubres. 56. Censura quorundam Mineralium. 57. Sensit sextuplicem digestionem. 58. Sensit quando cruor animantetur. 59. Quid axungia interna & illita patiantur. 60. Sensit actionem Cantharidum & Causticorum. 61. Sensit vim amuleticum. 62. Vis lapidum. 63. Sensit unde effectuum diversitas in agendo. 64. Sensit mortis necessitates. 65. Operationum Chymicarum ordo.

1. VExatio parit intellectum, ut nimia pressura suffocat illum. Quanquam in acerbissimis adversitatibus uterer Iobo, & Paulo: tamen Dominus Jesus, Dei filius, suis me exemplaribus angustiis, præpotentius sic juvit, ut nedum meos leniret labores: sed in se vel-ut sustulerit. Sit ejus nomen mihi semper honorabile præ oculis. Sensi enim exempla Sanctorum, inductiva quidem, at non conferre ullam gratiam Per se. Mens mea enim in maximis pressuris, plerumque doluit, quod humano quodam more, ac velut insensilitatis pigritia, consolarer: Stoicismum potius arrogantem referrem, quàm quod cum jubilo concentricitatis, tribulationes meas benignissimo Jesu, purè resignarem. Timebam enim animæ sabbatismum istum, quem innocentia suscitabat, ne ex despectu, & arrogantia proficisceretur, adeoque tribulationes absque fructu futuras. Potius inquam prophetizati seculi, communi bonorum sorti, & sodalitio immistus, incidissem ipse malus & inutilis. In horas enim singulas formidabam, quod indolens essem, nec tantillum sentirem ipsas persecutiones, à Clero quodam, & Magnatibus illi Clero adstipulantibus, ac demum à meliori parte populi, mihi illatas, alioquin in viro, tantillum judicioso, valde sensibiles. Timebam enim, ne mihi cõtingeret ista animi imperfracta quies ex despectu erga inimicos. Rogo itaque, ut clementer judicet Deus, boni omnis fons. Saltẽ sæpe considerabam exspaciando per anteacta secula, & futuras Christianorum persecutiones: quod prima persecutio Ecclesiæ fuerit violenta, & Tyrannorum. Altera deinde, subsecuta esset fraudulenta, & hæreticorum. Nostra autem surrexit 2.
quidem ab hypocritis; composita autem esset ex dolo & vi. *Sunt namque* (ut inquit S. Hildegaldis Prophetissa) *qui primum prælatos, & subditos eorum potentes, decipient specie pietatis: & tandem quotquot sibi non faverint, per Magnatum potentiam oppriment.* Bone Deus, quid non sensi, & quantum testari non possem? Sed vindictam totam tibi soli obtuli: & rogo ex charitate, quod illis

lis parcas, neve illos damnes mea de causa. Quia à manu tua omnia suscipio: & nesciunt quid faciunt. Cogitavi tandem modum, quo omnes tribulationes meas in caput Neronis & Tiberii meditarer translatas. Itaque semel defessus, refectusque, 3. subitò magna consolatione, velut in somnum delapsus, vidi me in quadam regia, artificiis humanis superiore. Erat autem ibi excelsus thronus, circumcinctus inaccessibili spirituum lumine. Qui autem in Throni solio sedebat, vocatur *Est*. Et scabellum pedum suorum, *Natura*. Janitor aulæ, dicebatur *Intellectus*. Qui sine loquela, porrigebat mihi libellum; ex opaco electio, cujus nomen erat: *Gemma rosæ nondum apertæ*. Et quanquam janitor vocem non daret: scivi tamen, istum libellum mihi devorandum. Extendi manum, comedi illum. Eratque saporis austeri & terrestris, ut quasi laryngem mihi præcluderet; sic ut ingenti tarditate laboris illum deglutirem. Undè dein totum mihi caput visum fuit velut diaphanum. Tum dein alter spiritus, superioris ordinis, dedit mihi lagenam, in qua erat unius verbi, Ignisaqua. Nomen prorsus simplex, singulare, indeclinabile, inseparabile, immutabile, & immortale. Nescivi autem, quid mihi negotii esset cum eo. Nec aliquid de eo desuper audivi, & præ pavore magnitudinis, fauces mihi præcludebantur, ac vox faucibus hæsit. Tandem justa veneratione, ante thronum peracta, conatus sum multipliciter experiri, quidnam lagena contineret. Ecce præ foribus aulæ erat Pyrotechnia, anus alacris clavigera, quæ seras non aperiebat foris, nisi intus janitor priùs pessulum subduxisset. Quod non tentabat, nisi signo, à Throni lumine sibi dato. Pulsaintbus autem ad fores respondebat, tacente clavigera, janitor: *Nescio vos*. Qui verò per cancellos fenestrarum inspicere tentabant; à tenebris percussi, decidebant dein vesani, plures circum oberrabant, magna pollicentes, sine basi. Steti dudum silens, mox deduxit me manus (cujus reliquum de corpore non videbam) ad hortum amœnum. Ubi repentè me adoriebantur omnia simplicia, tanquam per se quodlibet esset singulare. In quo 4. insultu, sentiebam universa mundi simplicia, non quidem quasi qualitates illorum agerent in me (non enim unus satisfuissem omnibus tolerandis) velut illorum objectum: sed singula in me, tanquam theatro, videbantur suas repræsentare scenas. Atque utinam illas benè calamo explicem! Sensi inprimis omnia calida, frigida, humida, & sicca, tanquam qualitates momentaneas, rebus constitutis supervenientes, instar colorum. Quæ autem nos calefaciunt, refrigerant, humectant, vel exsiccant, sensi id non quidem contingere ratione excessus illarum qualitatum, quarum sortiebantur nomina: sed respectu appropriationis objecti. Hactenus enim cadaver humanum, languida morte extinctum, etsi juxta ignem violenter intepesceret, tamen tactui videtur esse frigidissimum, adeo ut manus vix queat inde dudum post recalescere. Idque sanè non fit, generata in nobis qualitate, quæ frigus nominatur: quæ scilicet sui contemplatione, nostrum calorem totidem punctis superet, ut tanti frigoris excessum imprimat: sed potius, eò quod vitalis spiritus, cadaver pertimescens, à manu recedat. Pariter namque Camphora, piperis saporem gerens, & Opium amarum, refrigerare dicuntur. Quatenus Archeum subigunt, aut fugant. Quo pacto etiam Blas febrile, idem numero frigus primò, ac dein calorem, in Archeo suscitat. Sensi itaque, quod calida à primi gradus momento, in Escharaticum usque, non inurant nostræ temperiei, caloris excessum: producendo scilicet in nobis sui caloris supereminentiam: sed salium acutorum ministerio

nostrum

noſtrum ita accendant Archeum, ut eundem magis magisque exaſperent: atque tandem igneam violentiam, proprii Blas motu, exæſtuando aſſumant. Qualis eſt Prunus, & ignis perſicus. Atque ideo nil ejuſmodi calidorum, calefacit cadavera. Senſi denique nil nos humectare, niſi per appropriationem; Ideoque nec aquam proprie nos humectare, ob defectum appropriationis, quæ approximationis & aſſimilationis cauſa eſt. Verum illa quæ obliniunt, infarciunt, reſolvunt, noſtrique corporis ſubſtantiam, velut per exigua puncta, ſalinare faciunt, abſque ardoris & acrimoniæ ſenſu: illa inquam humectant. Idque tantum occaſionaliter, ac velut per accidens. Itaque humectare ſenſi, quæcunque diſſolvunt, reſolvunt, & glutinoſa colliquant. Quatenus ſcilicet coagulationis, & arefactionis impedimenta ſubmovent. Ideoque malva, Althæa, & quæ humectantia creduntur, quatenus poros cutaneos claudunt, ſicq; diaphæreſim ſiſtunt: errorem in Scholis peperere. Siquidem ejuſmodi humectatio, non niſi excrementorum eſſet detentio morboſa: non autem humectatio rorida partium. Senſi quoque non alia ſiccare in nobis, quàm quæ extenuando diſponunt ad exhalationem. Sic enim ſudor, licet humectet pellem, & habitum turgidum faciat; attamen merè exſiccat nos. Porrò quæcunque coagulant, ſenſi potius indurare, & grumefacere, quàm exſiccare. Ideoque coagulationis oppoſitum eſt reſolutio: non autem humectatio. Quæ verò Atrophiam inducunt, atque tabefaciunt, ſenſi id non fieri qualitate ſiccativa: ſed quod liquor, aliàs nutritius, aliò ſubducatur furtim: cujus occaſione fermenta, calori connexa, veram ſiccationem perficiunt. Senſi itaque non aliam in nobis exſiccationem, quàm quæ fermentorum reſolutione, & caloris diſſlatione fieret. Senſi inquam ipſam coagulationem, ſeu indurationem, prodire ex ſuomet coagulo, ſive proprietate ſeminis, liquores in fructum ſolidiorem promoventis. Senſi etiam quod arida, quæ liquores in ſe combibunt, licet actu ſint arida: tamen citò humidis ſatientur, à combibitione ceſſent, nec demum intrent in radicem miſtionis aridorum. Ideoque ſenſi ſitim, non eſſe introductam qualitatem ſiccitatis: ſed ſitim naturalem eſſe ſenſum diminuti laticis, non autem planè deficientis adeo, ut vel principiantem ſiccitatem accuſet. Sic ſenſi ſitim præternaturalem, non eſſe arefactionis indicium. Bibunt namque & abdomen diſtendunt, permanente ſiti ſoſpite. Provenit namque iſta ſitis, quatenus excrementum peregrinum, ſuccum alimentarium ſtomachi liquefacit. Enimverò dum ſenſus meos deſcribo, non tam amens ſum, quod negavero exceſſum caloris externi urere, vulnus & ulcus efficere, vel excellens frigus mortificare, tanquam ſi ureret. Aſt in propoſito ſomno, ſenſi ſaltem, quatenus ſpeculationi medendi inſerviunt. Igitur caloris & frigoris exceſſivi exempla, ſunt enſis inſtar: non autem referenda inter occaſionales & internas cauſas morborum Medico conſiderandas. Si nimirum juxta theoremata per ablationem illarum ſanitas exſpectetur. Quapropter ſpeculatio cauſarum externarum, & antecedentium, non eſt curativa: ſed tantum ſubinde diagnoſtica, & directiva. Neque enim inflicto vulnere, etſi enſis auferatur, ſanatur vulnus. Nec ignis è foco auferendus, etſi quandoque ille, eodem loco aliquem ambuſſerit. Cauſæ ſiquidem morborum internæ, quatenus connexæ occaſiones: ideo illarum conſideratio, & ablatio, eſt verè medica. Scholæ verò cum cernerent ignem comburere ſua objecta, ſimiliter & frigus mortificare, & perimere, adeoque corpus humanum per excellentes iſtas qualitates externas diverſimodè agitari: putarunt propterea effectus, qui ſibi haberent adnexum calorem, ſuſcitari ab igne. Atque hactenus in febribus, duo luctari in nobis elementa, quorum aqua

ſemper

semper potiretur priore parte victoriæ, ignis verò posteriore. Ignem videlicet patrare Erysipelata, prunum, ignem persicum, causum, &c. Indurare pariter exsiccando scirrhos, calculos, ossa, & nodos. Remedia quoque talibus regulis digna, per contrarietates decrevere. Nescientes, quo pacto spiritus vitæ, calores ac frigora excitet, absque igne & glacie: quia neque ex elementis nostri corporis, aut ex fictis humoribus. Ast utrobique τὸ ἔνθερμον Hippocratis neglexerunt. Pro-
10. ut quandoque exemplo uno, de spina digito infixa, demonstravi. In quo calor, dolor, phlegmon, febris, non ab igne spinæ efficienter procedunt: sed quia spiritus sensitivus, peregrinam spinam ægrè fert. Sic nempe calor & frigus, sunt accidentia, impertinentia ad naturam febris, pro-ut & in hepate, sui sentiuntur calores, quia ibidem suæ sunt spinæ. Estque calor non causa, sed effectus spinæ illius. Adeoque alterationes, quæ in vitali œconomia contingunt, & in cadaveribus cessant, non ex igne, aut glacie corporis, aut humorum: sed ex vitalibus initiis dependent. Imò si Scholæ rem, ut est, attigissent, comperiissent Thermas, balnea, &c. non arefacere, & comburere nos: sed potius humectare, nisi calores illorum inordinati sint, & diuturni. Imò nec tunc quidem aliàs, quàm quia plus consumitur, quàm assu-
11. mitur corpus accidentaliter arescat. Sensi demum statim, post primas qualitates, furtiva adulteria mercatorum, quibus onerant, defœdant, alienant, & substitutivè mentiuntur, exotica pharmaca. Quibus non est opus mea doctrina: quippe
12. qui metu inferni non moventur. Mox abinde sensi duos saltem rerum sapores distinctos, si non subinde tres, aut quatuor: unum nempe per quem sunt acria, amara, salsa, &c. Alterum verò, qui dicitur specificus, appropriatus semini. Priorem itaque sensi, esse salium dignitates, & officia. Non quidem salium separatorum, è tribus primis, sive (ut ajunt) initiis corporeis hausторum: sed salium in concreto glisscentium. Alterum verò saporum, sensi esse seminalem, odorum naturam, in concretis, officio formarum fungentem, vel saltem explicantem. Salia namque, ut maximè sensibilia, primum sè offerunt gustatui, cui proinde Hippocrates tribuit notiones morborum. Amarum nempe, salsum, acre, atque ponticum morbos indigetans. Calores verò atque 13.
frigora, potius sub audivit esse pathemata subsequentia, quàm morbos. Gustatui autem judicium ascribo, propter præfatas qualitates gustatiles, in quibus plerumque profundior sedet dynamis, seminalem atque efficientem causam continens. Non autem quod proin linguæ, & palato judicium de morbis competat: sed gustatum nomino, ob qualitates gustabiles: Alioquin est sensus, quo cuncta pollent organa, quorum vis sensitiva, per attactus approximationem, indicia facit amicitiæ, vel hostilitatis, super occulto sensibili. Hocigitur modo sensi, præpollentium salium esse officia, quæ vires subordinatarum formarum sui concreti, explicant, atque deferunt ad Archeum, vel-
ut suum objectum, in quod agant. Ita- 14.
que sensi sanationes, tam per medicamina, quàm per naturam, fieri per sedationē agitati Archei & ablationem seminalis, & morbosi characteris, ab Archeo producti. Hanc nimirum sensi proximam, tutissi- 15.
mam, atque summam sanationem. Quæ autem ope Arcanorum succedit, versatur circa ablationem producti. Ideoque sensi Arcana, operari tanquam salia. Nimirum sanationes hujusmodi contingunt, auferendo noxium, vel addendo defectuosum. Nam alioqui, quæ impediunt incrementa, vel appropriationes, spectant potius ad præcautionem, quàm ipsam sanationem. Noxia verò tolluntur resolvendo, abstergendo, exhalando, vel expellendo. Quæ proprietates salibus sunt congruæ. Non autem debitè fiunt nocui ablationes,

per venenosa, liquantia, & putrefactiva, ut neque per cruoris & vitæ subductiones. 16. Additionem autem deficientis, sensi proprio modo non fieri, ideoque nos retroire paulatim, penuria arboris vitæ. Quod de facultibus vitalibus dictum esto: non autem de cruoris egestate, qui per culinas restauratur. 17. Cæterum sensi naturam sponte velut resurgere, & aliquos sibi defectus reparare, si à jacente sedens facta fuerit. Quorsum etiam juvant balsamiea, & tingentia. 18. Sensi quoque in stomacho nasci salem acetosum, volatilem partim, partimque fixum. Utrumque verò deinceps commutari, per sua viscerum fermenta, in varios sales, qui emancipatus per arrepta fermenta, suam sæpe ac successivè mentitur originem. 19. Mumiali nempe fermento, fit sal cruoris, nostri œconomiam recturus: sin verò in Rene diureticus fiat, jam conficitur urinarius. Sensi itaque, sola dumtaxat esse atque vera diuretica, quæ augendi salis urinarii habent facultatem, & facilem sibi faciunt clientelam. 20. Sensi denique, nedum in organorum fermentis dispositivis: sed insuper propter *Magnum oportet*, in ipsis simplicibus, suas esse salium propagandorum ac immutandorum proprietates. Quædam namque habent sales crassiores, & ineptos suscipiendo fermento stomachi: ideoque permanent invicti. Alii denique sunt, qui hostili adversantur proprietate, potestatibus vitalibus, adeoque non nisi infestis finibus, ad hospitia vitæ 21. subintrant. Sensi salem volatilem spiritus vitrioli, promta obedientia, prima dissoluti actione, in merum alumen migrare. Etenim si corpus Mercurii coagulaverit in album pulverem, etsi nil de materia aut viribus mercurii reservet (id enim declarat pondus mercurii pristinum) attamen mox in alumen transit. Sin verò acidum vitrioli, in stomacho obviam mucilaginem offenderit, eandem liquat, nec tamen proinde aluminosum fit. Ut inde sensezim, unum & eundem salem transmutari diversimodè à connexo. Sensi itaque sales 22. quosdam, qui in stomacho sordes abstergerent, antequam ab ejus fermento subigerentur: alios verò, qui tardè suas salsedines aperirent, ac non nisi post alteram digestionem: idque cum jam diureticos, vel diaphoreticos sales, manifestarent. Sicque venas suis obstruentibus feliciter tum liberarent. Sensi insuper sales, qui 23. suam indolem, non nisi sub stercorizatione inveniunt, suntque acidi & colici, vel hisce oppositi, inque essentiis oleosis connexi. Summus autem atque felicissimus 24. salium est, qui ultimam puritatis & subtilitatis metam in natura attigit, cuncta pervadit, solusque agendo manet immutabilis; quæque alia pro lubitu, promta resolvit obedientia, rebellemque omnem materiam, non secus atque aqua calida nivem liquat, & volatizat. Sensi mox sa- 25. pores specificos (puta macis, croci, &c.) tanquam proprietates, sive officina formarum ultimarum, per sales præpollentes edita. Non quidem, quod hi sapores essent vis illius formæ propria: sed potius fracedo illius seminis, procedentis ad ultimam istam formam. Sapor siquidem 26. ut talis, est qualitas solitaria, medendo inutilis, fermentalis fracedinis suæ testis, cooperatrix sanationis, quatenus ut nuncius Archeum disponit, ut in latentis proprietatis cognitionem deveniat. Nam nisi res per saporem & odorem Archeo arriserint, non intrò admittuntur. Imo phar- 27. maca, in prima sui facie insipida, ut sunt turbit, hermodactylus, zalappa, mercurius, stibium, &c. multo larvata saccharo, si tamen iterato sumantur, horrorem atque abominationem faciunt. Alius proinde gustus est linguæ, & alius in stomacho, velut Archei extremo. Grati ergo sapores stomachici, benignam vitam, nostræ cognatam, rei inesse denotant. Quare felis magis delectatur odore fracidi, ac olentis piscis, quàm cinnamomi. Persentimus sic nempe non rarò, occulta venena, propter saporem, & odorem specificum, nostris

noſtris horridum præcordiis. Saltem quoties in veneno eminet guſtus placidus, ſenſi ſub eodem ſimplici latere ingens arcanum, quod depulſo veneno, ad effectus
28. arduos natum & ordinatum eſt. Senſi deinceps præter ſapores ſpecificos, horumque gratitudinem, benevolentiam, vel horrores, proprietatem quandam formalem, emanantem; lingua tamen imperceptibilem, ſoloque archeo comprehenſibilem. Stupent ſcholæ, dum ad qualitates occultas (ut vocant ideo) vētum eſt. Nam dum nequeunt ſuas nugas caloribus, frigoribus, horumq; mendicatis complexionibus adſcribere. Scriptores quidem calamum reponunt, atq; medentes attollunt humerum, ac ſupercilia, quia proprietatem iſtam accuſant, ſibi notam in effectu, at ignotam in cauſa: ſeſeque hujus ignorantiæ tegunt, quod humano intellectui ſit impoſſibilis proprietatum illarum indagatio, quam jam dudum inquiſiviſſent alioqui. Quaſi dicant. Nos ſcholæ valemus determinare, quantum mens humana poteſt inquirere. Decernimus ideo, nullas rerum poteſtates poſſe intelligi, aut indagari humanitus, quàm quæ ſunt primæ elementorum qualitates, aut ex his oriundæ. Fatemur ideo, facultates formales eſſe occultas, quia cognitu impoſſibiles. Certè Scholæ ſunt valde luteæ. aqueæ, aereæ, nebuloſæ & igneæ! quàm ſe oſtendunt ſuorum objectorum inſcias, & exercitii, quod profitentur, impares! Ingenia enim ſua ignaviæ emanciparunt, ut nil ſit ipſis gratius, quàm declinaſſe ad excuſandas excuſationes in ignorantia, & impoſſibilitate naturæ; qua quisq; ſuam in particulari velet. Primum enim, Antiqui dum viderent morbum aliquem, curatum remedio ſpecifico, & appropriato, ſtupebant velut ad inſolitæ rei miraculum: At deinceps Scholæ ſuas ſtupiditates, in generalem ignorantiam relegaſſe, ſati datum arbitratæ ſunt. Neq; enim, etſi cauſas diſtinxiſſent à qualitatibus elementariis ſibi notis, proinde aliquid incontaminatum, & abſque oculi cataracta dixere. Nam quis unquam humiditatis cauſam in aqua, aut caloris in igne, magis ratione à priori inveſtigavit, quàm trahendi ferrum in magnete? Sunt ergo qualitates elementales, tam occultæ, quàm aliarum ulla. Equidem in hoc cæcutitum eſt à Scholis, quia adverſus doctrinam Euangelicam proceſſerunt. Primitiva enim veri- 29.
tas vult, quod Arborem cognoſcamus ex fructibus: Scholæ autem volunt fructum cognoſci debere ex arbore. Dicam ergo per fructus, quo pacto ad cognitionem arboris deveniendum. Inprimis itaque ad cauſarum occultarum cognitionem, ſupponitur effectus aliquis, itemque cauſa illius, nec dubitatur, quisnam ſit effectus, quæve ejus cauſa: quæritur autem tantummodo nexus amborum: quo pacto ſcilicet effectus à cauſa procedat; vel vice verſa, quo modo atq; medio, cauſa ejuſmodi effectum producat. Præſupponitur inquam cognitio arboris, & fructus ejus. Quæ ſi ad medendum componamus (etenim, ſi totus mundus propter hominem ſit, & tota naturę cognitio phyſica medenti ideo ſubſerviet) præſupponendæ primùm erunt cognitiones ſuiipſius: ſcil. ut verus Medicus ſciat arborem humanæ naturæ integræ, ejusque fructum, ſanitatem ſcilicet. conſimiliter quoq; Arborem vitiatæ ſanitatis, ipſamq; depravatæ ſanitatis claſſem, tanquam fructum illius. Quæ cognitiones requiruntur quidditatis propriæ, cum adjacentibus ſuis. Ut igitur arborem cognoſcamus in ſui radice, & proprietatibus, id ex fructibus fieri oportet: quocirca etiam fructus primum cognoſcendi ſunt. fructus autem tam integræ, quàm vitiatæ ſanitatis, cum ſint ſcopi, ad quos referantur occultorum remediorum proprietates, ſe habent per modum arboris & trunci, in quem inſeri debeant ſurculi gemmæ, & ſemina rerum, tanquam earundem fructus. Hoc nempe requirit Medendi deſtinatio, ut remedia, licet ſe habeant per modum cauſæ, fiant tamen

fructus sive effectus in nobis: quatenus in nostra arbore fructificant: adeoque non solum sunt fructus suæ nativæ arboris, undè in natura rerum desumuntur: quin potius fructus sunt novi, ex insitione producti, adeóque planè promiscui, ex ramulo, sive fructu arboris insertæ, & ex vitali potestate trunci, in quem inseritur. Ejusmodi nimirum fructus produnt suam arborem. Adeoque ut in omni naturæ progressu dualitas sexualis requiratur ad fructus cujusque productionem. Non mirum fuit ignoratam stetisse occultorum classem, & applicationes, si hactenus neglectum steterit statum sanum & morbosum eodem nasci parente: adeoque & morbi essentiam totam, in externas, occasionales, efficientes, bellantes: non autem in veram, atque internam ægritudinum arborem retulerunt. Supponamus ergo Archeum irritatum, ac penè furiosum, qui à causis occasionalibus lacessitus, proprium profundit cruorem, facitque dysenteriam: vel item fingamus Archeum in aliqua parte, ultimæ digestioni famulante, conceptum doloris stigma iniquè ferentem, ac velut furore percitum, Erysipelas suscitare. Quæstio est inveniendi remedii ex occulta proprietate. Considerarunt ergo Scholæ applicare Erysipelati refrigerantia, quatenus fructui, & non arbori vitiatæ remedium applicare voluerunt. Rerum autem naturaliũ Symmystę, attenderunt præfatos furores, per metum coërcendos, adeo ut metus non sit homini: sed Archeo incutiendus. Pavidissimum ergo animal, leporem videlicet, occiderunt. Non quidem telo, ut in inopina morte occumbat: sed venando ut per canum morsum intereat: quo vis geminata pavoris, imprimatur in ejus totum. Itaque linteum cruentum in leporis sanguine tinxerunt, & siccatum asservarunt. Idque in vino carptim exhibuerunt, & curata est dysenteria. Itemque siccum apposuerunt erysipelati, & sanatum est. Imò milites Germani, leporem, fumo siccatum præbent in potu, & curatur dysenteria non fallaci eventu. Undè didicerunt frustraneas venæ sectiones & purgationes, sive fictos humores spectes, sive demum caloris & roboris unà cum sanguine diminutionem: Ridiculas item refrigerationes: utpote quæ à posteriori mederi conantur, radices nequaquam attingunt, eoque nomine, naturam in majores plerumque furores concitant. Erysipelas ergo & dysenteria, punctum aliquod commune nacta sunt, in quo convenirent. Idque esse venenum aliquod Ideale ab Archeo natum. Siquidem in arbore humana, omnis Archei exorbitans passio, tingit sui Ideam, in cruorem, imò & in excrementa, non minùs quàm in arbore canina, exorbitatione rabiei, nascuntur fructus in ejus saliva, qui producant deinceps in nobis fructum rabiei transplantatæ. Proinde cognitio occultorum, perperam inquisita est ex fructu. Cognovi enim quæcunque in mundo fiunt, necessitate seminum Archei cujuslibet, adeoque incorporalis atque invisibilis entis ergo, fieri. Entia autem seminalia, vi phantastica animantatorum, vel Archei eorundem, consimili perturbatione oriri, scivi. Adeoque ut ex invisibili quodam principio, visibilis hic mundus continuetur. In substratis verò, sive non animantatis eadem analoga quadam proportione consimiliter sese habere animadverti. Omnem autem exarthrosim Archei, per suas Ideas fabricare semina venena suo corpori, sicque arborem integrum ruere in vitiatam. Quarundam rerum, quæ nobis venena nascuntur consideravi, semina gerere, non quæ exorbitatione sui Archei; sed nostri Archei respectu, vitiatas producerent, sibique naturales Ideas, nobis lethales. Undè videlicet si fructus, vel surculi inserantur in arborem integræ valetudinis nostræ: contingit, ex utroque, velut promiscuo sexu, nobis suboriri vitiatos sive venenatos fructus. Venena autem utrobique sunt inter proprietates occul-

occultas. Juvantia igitur adæquata, Ideas habeant summè extinctivas Idearum venenatarum : vel quæ bonitate eminenti, tam productorem veneni Archeum, quàm ipsum venenum productum, transmutent : undè perspicaciter didici, omne propemodum venenum, ejusque Antidotum, adeoque & totam occultorum, sive formalium proprietatum prosapiam, depluere seminaliter ex luminis vitalis activitate. Sic namque venena animantatorum oriuntur ex perturbationibus : quæ quò atrociores fuerint, eò quoque sæviora venena proferunt. Sic nempe serpentem venena, ex ira, invidia, furore, superbia, metuque variegata nascuntur. Mineralia verò corrosiva, & putrefactiva, è salibus, mercuriis & sulfure, quibus suus furor à semine analogo propagatur. At quàm evidens istud in turba vegetabili ? ubi perturbationes illæ seminales, ideoque & connaturales, per semina, continuato cursu transplantantur. Venena enim quælibet, per classes perturbationum redacta, licet distinguendo pernoscere. Consequenter quoque per Quia est specificarum proprietatum notitia hauritur, si ad certos ordines perturbationum & affectionum reducantur. Prout latius de Peste alibi : sic nempe multa indagantur, inventaque sunt : Inde per effectus ad causas itum, deque una cognitione in aliam per manus ductis. In terminis, venena Erysipelatis, & Dysenteriæ, ex ira Archei, sanatio est in lepore, cui timor, mansuetudo, fuga, & vita innocua. Nec valet argumentum contrarietatis : Nam inprimis contraria in viventibus admisi, atque inde proprietates illorum, quasi viventium Ideis sigillatas, quodammodo contrarias, in prioritate arboris efficientis dico. Quatenus in hanc desinunt sigilla pathematum. Adeoque hujus Arboris fructus, non amplius per modum contrariorum pathematum : sed ex vi accepti, innatique characteris seminalis, agunt. In quo unumquodque agit pro talento accepto, pro-ut in se est : non autem ratione repugnantis dualitatis, sive discordis contrarietatis. Cruor itaque, in quo est productum seminale, paventis mansuetudinis, & efficiens, mortificat virus, ex incandescentia venenosa natum. Etenim amores, odia, terrores, horumque seminalia producta, sigilla, ideas & characteres, in rebus notavi : Undè plurium occultorum causas proximas adinveni ; Inventas verò, mihique suggestas interpretatus sum, cum veritate consequentiarum possibilium, & apparentium. Hæc de proprietatibus occultis dixi extra somnium, ut occulti Philosophi esse desinamus, & manifestam doctrinam mitiorum sequamur. Nunc autem somnium prosequar. Sensi inquam Apium, asparagum, & quæcunque ad deoppilandum sumuntur, habere quidem salem specifici saporis, qui cum vita media, factus stomachi cremor, superstes manet, licet infractus : languida tamen continere, ad deobstruendum auxilia. Siquidem quæ sui concreti saporem servant sub fermento stomachi, ut cæpa, allium, Macis, terebinthina, Asparagus, &c. ea vel cum recrementis præterlabi sensi, eò quod cum suo sapore specifico acescant, salis naturam dein sub felle sumant, atque tandem sub stercoreo fermento renum, facultatem urinariam vel diureticam induant. At quorum sapores specifici, cum cremoris aciditate fraceſcunt, atque pereunt : illa sensi esse cibos indifferentes : verùm quorum sapores non planè concedunt in aciditatem cremoris, manentque in sui quodammodo mediocritate (cremor namque si undequaque pariter fermentum susciperet & acesceret : quovis aceto facile esset acrior) illa sanè, in Mezaraicis facilè pereunt vi fellis, ut unà, cum tertio, sive muniali fermento, in cruorem mutentur. Idcirco languida ad dissolvendum, sive deoppilandum porrigere sensi subsidia. Sensi tandem cuncta salia simplicia (maris, gemmæ, fontium, petræ, &c.) ut talia, re-

29.

30.

recedere per lotium atque inteſtina, atq; interim reſolvere ſordes, in illis meatibus; ac expulſivam, ſui memorem officii reddere. Salia verò, quæ in ſe mineralem fructum gerunt, ſenſi naturæ noſtræ aliena, ideoque vix intrò admitti. Salia autem, quæ ſunt pars compoſiti, ut lixivia, & alkalia, virtutibus ſeminalibus orbata ſenſi, ſolamque habere abſterſivam, ſaponariam & reſolutivam proprietatem. Niſi ſint volatilia, quibus ſenſi ineſſe initia concreti radicalia, & balſamos ſeminales. Senſi inquam hæc facilè in novum fructum transmutari, quia ſe rebus quibusque ſociant,
32. aguntque juxta innatas ſibi dotes. Mineralium ſpiritus corroſivos denique ſenſi à ſeipſis crudis longè differre, excrementa parietibus vaſorum primorum adhærentia, reſolvere: non tamen prorſus noxa vacare, propter occultam arſenici infectionem ſibi admiſtam ab origine. Senſi itaquè occultas quas vocant proprietates, in Archeum, ſeminaliter à generante vel efficiente traductas, explicare objecti ſui præſentiam, & cognitionem ſympatheticam, quatenus hoſpitantur immediatè in ſinu formarum. Quædam ſcilicet per Blas motivum locale, ut magnes, ſuccinum, gummi, lacca, heliotropium, Adamas (nam & hic non aliàs quàm Carabe paleas trahit) &c. ſe prodere: alia verò in alterationem terminari. Ut venena, item
33. laxativa, periapta, antidota, &c Laxativa peculiariter ſenſi operari dumtaxat, propter latens intus ſibi venenum. Quæ ſemel intrò admiſſa ſecus limen, quicquid attingunt, fermentare, reſolvere deinceps fermentata, & reſoluta eò ipſo putrefacere. Senſi ideo laxativa putrefacere vitales ſuccos; rarò autem excrementa, morborum occaſionales cauſas. Etenim cum venena ſint, reſpectu noſtri, & non excrementorum: hinc nos potius, quàm morbos adoriuntur. Ac citiſſimè quidem putrefacere ſuccum crudiorem, ſive nondum vitalem cruorem, ſive heſternum cremorem. Quoniam autem vix excrementa debellant, neque hæc viciſſim illis parent, cum omnis actio ſive Blas nobis proficiſcatur à ſpiritu impetum faciente, quo orbantur excrementa: hinc Medentum nemo, per aſſumta laxativa ſpondere audet ſanationem. Vera autem ſolutiva, nec putrefaciunt, nec ſelectivè humores fictos educunt, neque ideo vitalia reſolvunt; quæque triplici ſigno ſe prodere ſenſi. Primo. Quod nil à 34.
ſano corpore educant, nec moveant, alterent, aut infirment illud. Deinde, quod non exigant quicquam foras, niſi quantum peccat: ideoque non aggravant: ſed ab onere ſublevant: & mox inde æger ſe bene habet. Tertio demum quod non per ſudorem, vomitum, aut ſedem eliciant morbum: ſed inſenſiliter reſolvant, quacunque parte hoſpitetur morbus, reliquum ſatagente natura. Senſi etiam laxativa ejuſmodi non electivè humores (qui mentiti ſunt in ſe) educere: ſed (cum non niſi unico ſucco ſanguine nutriamur, ideoque non ſanguinis, ſed excrementorum morboſorum propulſionem intendamus) reſolvere quicquid alienum intra vitæ diverſorium eſt inſertum, non autem vitalia: niſi indiſcreta doſi, aut frequentia ſint aſſumta. Alioqui tantum reſpiciunt excrementa; natura intus ad hoc præbente ſuppetias. Maximéque cum ſint à Deo, tam per creationem, quàm ſcientiæ donationem: deſtinationis ſuæ fines, dumtaxat in bonum accepere. Senſi igi- 35.
tur erraſſe Paracelſum, docentem laxativa non aliàs operari, niſi quatenus à calcinatione, ſupervenienteque liquido, laxativum unà cum humoribus reſolveretur inſtar calcis vitæ. Inprimis namque qui humoriſtis bellum indixit, jam iterum humores agnoſcit. Tum etiam totum eſt ridiculum ejus aſſertum. Minus tamen, ſi vel laxativa prius calcinata aſſumerentur, vel intus calcinari potuiſſent, vel ejectiones tantum ad triplum aſſumtorum adſcenderent. Quid enim folia ſenæ, calcinationis in ſe habent? nonne Aſarum bullien-

bulliendo à laxando deficit? & hactenus
36. calcem nescit? Sensi præterea Chymiam dare operationes potentiores, & absolutiores, & per eandem parari, quæ antea non erant. Neque enim oleum laterinum inerat formaliter in oleo olivarum, ut nec spiritus salis, sali; vitriolive, vitriolo, &c. Nam per ignem, acrimoniam sumunt, ut mel, saccharum, manna, ros, terra, &c. Alia proinde corrosionem suam deponunt, ut succus citri, flammula, ranunculus, pi-
37. per aquaticum, &c. Errant ergo, qui adæquatè spiritus ex concreto æstimant. Siquidem etsi Aromata, & odora, sæpè persient in distillando: seminales tamen concreti vires plerumque per ignem pereunt, & aliud fiunt. Quædam enim separatis volatilibus, fiunt alkali; calx, cinis, vitrumq; quæ antea non erant in concreto. Sensi enim nil concreto inesse, quod non manaret è suo semine. Ignis enim cum sit mors rerum, semina rerum si non totaliter destruat: at saltem insigniter transmutat. Itaque alibi præparatio transmutat materiam totam, ut in Magisteriis: alibi verò propter sequestrationem quorundam, relicta tantùm mutat, acuit, perdit, vel consumit. Tertiò deniq; per adjuncta subinde, res ipsæ simul cum adjunctis diversimodè ab igne transmutantur, & neutrum fiunt. Ut vitrum. Quod non amplius cinis & arena est. Sæpè etiam citra ignem, adjuncta radicem mistionis penetrant, idq; præsertim intercedente fermento, ac tum constituitur concretum neutrum. Sic namque ex pane secalitio & melle, generantur formicæ: ex melle & rore, anguillæ: ex basilicone & fracedine lapidis, scorpiones: ex vitulo strangulato & rore, apes. Quæ vero sola fusione miscentur, sæpe in pristinum esse reduci patiuntur. Sic enim etsi vitrum non amplius sit arena. Inde tamen per artem, imò & per senium fracedinis, arena eadem repetitur: quia adhuc semper materialiter inest, impermutata, quia absq; fermento. Sensi idcirco multa volatilia, sociata volatilibus, ob mutuam invicem actionem, transmutari in aliquod tertium. Volatilia demum à fixis fixari, & mi- 38.
grare hactenus in novum ens. Alioqui fixa, nexa fixis, permanere in pristino esse.
Sensi quoque, remedia mineralia, in salis 39.
naturam mutata (non intelligo, quæ per adjunctum condiuntur salem) secum gestare sua semina, in gradum tamen exaltata. Hæc de metallis hematinis Paracelsus sat docuit. Quibus etsi totum metallum resolvatur, in alienam dispositionem (quæ est magisterii) attamen, quia exin mox Mercurius currens elicitur: quicquid salis resolubilis naturam verè assumsit, non est mercurius, sive metalli interior, & immutabilis nucleus: sed saltem sulfur ejus. Quapropter ejusmodi hematina, admirandas in remedica operationes perficiunt. Sensi ergo hematina Solis, & Lunæ, quod etiamsi ex puritate sui balsami confortarent: tamen aliquid alieni in se continere, respectu nostri. Sensi inquam cruditatem 40.
Saturni, pinguedine fixorum salium solubilem, solo quandoq; igne carptim delebilem, sicq; dividi compositi partes, crudumq; arg. vivum currere permitti. Sulfur figitivum superans in Saturno, trahere ad volatum, fixum, inseparabiliter junctum. Quodq; expediet inprimis Saturni sublimatio. Cujus expressione nulla est elevati ad residens, coloris aut substantiæ differentia. Unde etiam caloris, fusionis, & mollitiei causis, post calcinationes & reductiones, residuis medullitus, sine igne fusionem, solitamque mollitiem minimè refutat. Eadem causa dulcedinis Saturni. Calcinata enim acerrima, si, ut in plumbo, temperantur, concursu vitriolatorum, cum proprietatibus salis armoniaci resoluti, & tartari putrefacti, dulcorantur. Quorum singulorum symbola, examinibus universis, plumbo maximè distillando, separando in partes salsas fugitivas, sulfureas, coloratas, pingues, acredine aluminis roche, à sagaci & industrio Chymico, non sine ingenti delectatione deprænduntur.

Sensi

41. Sensi inquam Metallis ineſſe vires planetarias, ſi in ſalis, aut ſulfuris naturam reducantur: attamen id fieri debet extra omnis adjuncti reſiduum. In quo non Stentor quiſque potuit adire Corinthum.

42. Etenim poſtquam ſciyi corpora denodare, per conſentanea ſuis principiis radicalibus: tum primùm cœpi, cum ſalutari tœdio, irridere ſtolidas credulitates meas, quibus aurum olim diſſolvi: ejus tamen potabili ſucco minus profeci, quàm ſimplicis alicujus decocto. Deinceps verò potui aurum diſſolvere, butyri, reſinæ, atque vitrioli facie ludere. At nuſquam inveni virtutes auro tributas, eò quod noſtris ſic etiam fermentis reluctaretur. Senſi ergo, aurum abſque corroſivo ſuo proprio eſſe mortuum. Mortuum inquam, niſi radicaliter à ſuo corroſivo penetretur, Non quidem quod tunc Solis naturam referat, viribusque vitalibus quicquam addat: ſed dumtaxat quod totum corpus purgando mundet inſenſibiliter, in tono uniſono. Imò & uniones, in lac ſpermaticum, iſto corroſivo mutantur, primis noſtri conſtituentibus ſociabile, atque hactenus remedium Tabis, Paralyſis, &c. Senſi

43. tandem quod liquor Alkaheſt mundaret naturam virtute ſui ignis. Nam ut ignis omnes perimit inſectas: ita Alkaheſt conſumit morbos. Senſi denique, quod Mer-

44. curius vitæ, à Paracelſo inter quatuor Arcana relatus, præter igneam gehennæ vim, clarificet organa, non ſecus atque ſtibium ab admixtis purificat aurum. Quod idem de tinctura Lili, ſynonymo, cenſeo. Natura interim, optat velut novo vere, reſurgere ſub his pharmacis: attamen extra ſpem reſtitutionis in priſtinum ſumus, cum nobis deſit infuſio novarum virium, immortalitatem arguens. Statutum eſt enim omni viventi, ſemel mori. Quia nil in natura eſt, quod æquipolleat templo

45. imaginis Dei. Senſi itaque cuncta renovativa, operari depurando, & hactenus exhilarando: alioqui non eſſe veram rejuveneſcentiam. Senſi deinde Arcana, quæ reſolvendo & expellendo ſanant, non niſi vires inditas, in nobis expergefacere, quæ ablatis impedimentis, quaſi ſub novo vere regerminant. Poſtremo 46. ſenſi, ſimplicia, quibus non propria formæ emanatio operatur: ſed ſupervenit alienæ formæ imperium, ac character, ut contagium facerent inter ſymbolizantia: & inde veneficia, ſive incantamenta naſci. Etenim quæcunque per Blas voluntarium præparantur, plerumque propagantur ad functiones motus localis, ad nervos inquam diriguntur, doloribus nempe ciendis, & indolentiis aptiſſima. Nec enim per ſe, venena, aut fermenta habent, niſi cacodæmon illa addat, aut per ſibi devictas copulet. Tum enim cætera venena antecellunt, Peſtis veneno cognata. Imò ſenſi etiam cuncta venena 47. (præter corroſiva) agere ob proprietatem ſpecificam, phantaſticæ æmulam, ſemini inditam, formaliter innatam, & fermenti æquivocè agentis potentias habentem. Senſi porrò rem unamquamlibet, per mo- 48. dum recipientis, & applicationis, variè diffundere ſuas activitates. Aliter namque panem intus in nobis, & brutis ſingulis operari: aliterque in ſtomacho, hepate aliisque culinis. Ob fermentorum diverſitates. Carnem ſic ſenſi externis applicatam, mox putrere, quæ intus à fermentis reſolvitur, ac tandem aſſimilatur noſtris. Polentam nimirum externis oblinire, & emollire ſenſi: quæ intus nutrit, calefacit, alvum obſtipat, & flatus movet. Simplex enim omne, applicatum exterius, ſub ſexta digeſtione noſtri, ſuas explorare nobiſcum vires; quod intus, primis ferè paſſibus plerumque domatur. Homo vivus, diu in aqua detentus putreſceret: caro autem mortua, novo ſemper gurgite diluta, balſami naturam induit. Sic ſtomachus etſi perpetuò madeat, non inde tamen putret. Operationes enim naturæ ignoravit Galenus, quia fermentorum proprietates non olfecit. Paracelſus verò 49. idiotiſmi ſolœciſmos fecit, aſſeruiſſe, in vulnere,

vulnere, olea, & emplastra, non secus atque in stomacho cibi digeri ac transmutari in novam carnem. At nescit, non iri in digestionem sextam, nisi gradatim per præcedentes. Hactenus non fit cruor in stomacho; ut neque ulla fit nutritio, ab enemate, in Colo, vel ilei confiniis, detento, utut susurrent Scholæ in adversum. Nam jura mox in intestinis putrent, nec ibidem est factio cremoris. Absit autem, quod cruor fiat, si ante non fuerit cremor. Nec jecur est officina cremoris; multò minus incarnatio in stomacho. Minimè verò, quod ex emplastro, materialiter caro, aut cruor fiant. Aperta enim cute, mox illi introducitur putredo, non secus atque læso ovi cortice, corruptio. Hinc namque Ichor, sanies, pus, aqua glarealis latex vermes, &c. quibus præcavendis tota cura Chirurgi navat, quibusque semotis, sponte succrescit caro, non autem ex remediis applicatis. Salia quoque nobis domestica, sensi, condiendis cibis, dissolvendis quoque & extergendis sordibus esse aptiora, quàm ut in alimentum promoveantur. Olea verò, vix sanguificationi propria: minimè autem illa, quæ per ignem adscendunt. Aquas autem stillatas, exiguas habere sortes medicaminis. Eò quod natura gaudeat ubique alimento, è corporibus, sub sua syntheſi exsistentibus patrato. Ideoque salia artificiosa aliius penetrant, quàm olea. Quæ sanguificationi resistunt, nec permiscentur. Idcoque salia aromatum, ex oleis illorum facta, primi entis illorum vices. subeunt. Magni habenda esse Magisteria, quod horum sit substantia integra, digestibilis, ac fermentis obediens. Ideoque naturam respuere cibos essentiis conditos, ob fermentationis difficultates. Omnia enim nimis graduata, vitam mediam cruoris post se trahunt: non autem à fermentis facilè subiguntur. In summa. Quæ pertinacius vitam sui mediam conservant, non facilè ab Archeo superantur. Nec solum digerendo contumacia; sed pervicacia sunt, & in nos agunt: quatenus non subacta. Ærugo autem, crocus æris, cerussa, præcipitatus, sublimatum, &c. ascenderunt in virulentiam per additamenta. Hæc autem intra Mercurii radicem cum non admittantur, foris tantum circa sulfur operantur, ibique per modum recipientis, variè disponuntur. Sensi tandem sextuplicem digestionum in nobis differentiam, earumque tres priores occupari circa dispositionem materiæ, ad alendum destinatæ: quam licet verè transmutent, tamen potius ad præparatoriam dispositionem, quàm ad vitalem ejus desponsationem præmittuntur. In quarta siquidem, vis vitalis cruori communicatur. Sicque dirimitur lis, an sanguis sit animatus. Nam cruor non est verè animantatus, donec sanguis sit. Qui non alio fine per septum Cordis in Aortam trahitur, nisi ut in illo condo, vitâ dotetur, & Mente informetur. Nutrimur autem utroque, non secus, atque ex duplicis sexus semine orimur. Forté enim mysterium Lithurgiæ hinc cognoscitur, cur paucula aqua, multo vino misceatur. Ut aqua in cruorem, & vinum in sanguinem transeat. Quintam ergo digestionem sensi planè occupari, circa vitæ participativam communionem. Sextam verò tandem operari qualitate dispositiva: sed fermento gaudere assimulativo & humanitatem inducente. Alia ergo qualitate excitantur, operanturq; externa quam interna auxilia. Obesi tendinum doloribus & spasmis corripiuntur: quos tamen humana axungia, foris oblita, lenit. Etenim sexta digestio est tota assimilativa: nititur ergo illatam axungiam in sui vitalem auram mutare. Interna verò pinguium axungia, jam à fermento assimilante subacta, custoditur absque actione. Sed digestio sexta, intrat in vitam mediam, illitæ axungiæ, externæ, quam Archeus noster ideo sibi appropriat. Quæ vita, ejusque proprietates, occultantur in vita ultima axungiæ internæ. Quinetiam sensi, quomodo

Cantharis vesicet in vivis, non autem in cadavere, ut neque in cadavere causticum Escharam suscitat, licet cadaver dissolvat, non secus atque calx viva pulveratum caseum resolvit. Cantharis enim quamdiu sicca manet, non agit: sed insensili roris nostri effluvio humectatur, tum prius prurire incipit, undè Archeus sub Epidermide furiosè accenditur, non multum secus, ac sub Erysipelate, pruno vel causticо. Adeoque Cantharis incipit in Epidermide, & escharoticum in cute, idem quod tandem Gangræna in habitu absolvit. Caustica enim primum crispant pellem, quam dein in mucilaginem resolvunt, postquam plenè maduerint. Tum enim nedum calorem nostrum acuunt: sed & corrosionis propriæ robur assumunt. Tum inquam, nedum Escharam faciunt, quæ ex Archei accensione consurgit: sed totum
61. liquant. Postremo sensi, quoque amuleta, periapta, & appensa, agere vi influentiæ, & directiva, citra evaporationem illorum, quæ in corporibus fixioribus nimirum sedent. Licet alia appensa sint, quæ sensim viribus minuuntur, quia aporrhœam ex se dimittunt. Sunt autem periapta ossea, cornea, animalia & plantæ. Alia verò metallica, lapidea, salia, transparentia, vel opaca. Metalla autem rarò amuleta sunt, nisi sint adhuc aperta, aut ab externo exaltata. Quia sulfur habent in se divisibile:
62. In lapidibus autem est magna virtus. Lapidum autem quidam sunt specula diaphana, quidam vero opaca. Ut Corallum, Cornalinus, Turcois, Jaspis. In pellucidis autem, Evestrum vitæ, benè vel malè affectæ, reverberat. Gaudet nempe vita speculo lucido reflecti, qua tum assimilatur intellectui, qui in suiipsius lumine alteratur ad objectorum, more Chamæleontis, assimilationem. Nec frustra quoque gemmas sensi velut specula opaca benè polita. Quia nativa, sibique naturalis dos, ex natura speculi, potentiùs reflectit radium vitalem illi communicatum. Etenim continuò, ac necessariò, aliquid è nobis difflatur, vitæ participatione nondum planè destitutum. Idipsum circum nos, servat sphæræ suæ activitatem: quam dum reperit in speculo polito, facile reflectit in totum, unde manavit. Inde enim primùm sympathetica enotuerunt. Sed postea ubi notum fuit, quod periapta, vi speculi in operando applicarentur, mox proin excogitatæ sunt specularum figuræ convexæ, concavæ, &c. Quibus nexuit Gentilitas hieroglyphica, ut per figuram denotarent signum occultæ virtutis. Inde crevit in posteris superstitio, qui Gamahen, Talismanica, atque id genus scurrilia dæmoniaca unxerunt. Putantes quod figuræ, non quidem signi; sed causæ vires haberent. Specula autem transparentia, vim evestricam recipiunt, quam licet non reflectant, ut alioquin opaca, propius tamen ad naturam vitæ, sive speculi lucentis, appropinquant. Sensi finaliter 63.
quod effectuum diversitas, finis, & appropriatio medicaminum, non è complexionum quadripartito figmento prodiret: sed ex ipsismet simplicium potestatibus; quarum propterea electio, dosis, ac præparatio stetere neglecta, quod in radice, ac modo, hactenus non fuerint indagata. Post horum omnium sensationes. Tandem spiritus alter à me abstulit lagenam, quam mihi dederat: ac magno mœrore tum 64.
sensi omnes mortis in me necessitates, dictis impares: quibus mox in me redii. Nec solamen accipere potui, nisi dum verè scirem, omnia dumtaxat per somnium acta. Quodque si deberem vires rerum recensere, non melius peragerem, quàm si ipse illa omnia velut intus sensissem. Hoc unum saltem adhuc memorabar, quod Chymica potius artis, quàm naturæ vi nativa, agerent, eò quod illorum initia per ignem parta & immutata essent. Se- 65.
parat nimirum Chymia, fixa à non fixis, quæ prima heterogeneorum, obviaque est sequestratio. Non pauca etiam quæ ante volatilia erant, fixat: vel vice versa. Dein, inter volatilia quædam, separat

odora

odora à non odoris. Quæ distinctio putata falsò est, puri ab impuris. Siquidem actio ignis est, urere. Uritque ideo tam purum, quàm impurum. Tertia dein separatio, per digestiones & propria fermenta fit. Ut partes, pertinaci continuitate hærentes, fermenti discordia invicem discedant. Sic namque sponte, corpora in plenitudine vitæ ultimæ, fatiscunt, & hospitatæ vires sub lucem prodeunt. Quin etiam coquendo, ac liquando, partes prius uno freno rectæ, jam in se invicem agunt, sub quo gradu alias vires acquirunt. Profert ergo Chymia, quæ aliàs in Natura fierent, aut haberentur nunquam. Idque nedum in separatis volatilibus: sed etiam in residuis. Quæque ideo calcinantur. Verùm si per commistionem, & confermentationem compositi, novæ surgant vires: idipsum in Spagyricis magis est spectabile, non solum, quod omnibus prorsum operationibus, naturam Ars imitetur: sed etiam peculiari Epyreumatis, & liquationis energia, quæ varias operationes ludunt sub igne, naturamque mutant. Sic nempe Salispetræ spiritus, elevat sulfur humidum, & embrynatum vitrioli, aquæ venenosæ unde; quorum tamen amborum spiritus separati, erant medendo apti, ac stomacho grati. Tandem Chymia, mitiora quædam in gradum adducit, ut venena fiant è melle, manna, &c. Plurima ut violenta, sub igne etiam mansuescunt. Adeo ut fixa Alcalia, si volatizentur, magnorum pharmacorum potestates adæquent. Quippe vi incisionis, resolutionis, & absterſionis, delata usque ad limen quartæ digestionis, tenacitatem coagulatorum in vasis, fundamentaliter tollunt. Durissima namque, & compactissima, ita Chymia resolvit, ut nedum oblita prioris coaguli, & constantiæ contra ignem, in succum domabilem retroeant, occultaque palàm fiant: verùm in super nobis evadant socialia. Imò nedum res ipsas sic præparat; sed & media efficit, quibus corpora aperiantur. Sic enim coagulata in familiam resolutorum abeunt, fixa in violatilia mutantur, ac vice versa: cruda maturantur; heterogenea in classes dividuntur. Torpida denique, virium gradus acquirunt: ac nova multa emergunt, quæ Scholis Gentilium ignorata stetere. Tandem, ac tandem Chymeia pro sui apice, universale solvens parat, quo cuncta remeant in primum ens, præbentque dotes nativas, absterguntur labes originales corporum, feritateque inhumana deserta, magnas & inexplicabiles potestates nanciſci est opportunum. Quantum autem puritatis acquirat intellectus sub hac opera, solus novit Adeptus. Ah utinam mihi lagena, semel possessa, non ablata! Sed novit Deus, cur capræ caudam tam brevem dederit. Sit nomen ejus in seculà exaltatum: fiatque ejus solius sola sanctificans voluntas. 66.

PRÆFATIO.

1. INtentio *Authoris*. 2. *Excusatio Authoris*. 3. *Suspicatur eventus ordinatione divina*. 4. *Optatus Authoris*. 5. *Ratio dubitandi de fallacia dæmonis*. 6. *Quomodo Author sciverit, se non falli*. 7. *Ratio, docens hoc talentum à Deo esse*. 8. *Trutina Sagacium*. 9. *Unico momento totum medendi lumen apparuit*. 10. *Quid inde Author suspicatus sit*. 11. *Cur Author contra Cathedras acerbè scripserit*. 12. *Eventus prævisus intellectualiter*. 13. *Absente causa occasionali suscitari febres frequenter*. 14. *Relatio terminorum cum nonens sit, non causat ens in actu*. 15. *Quorsum in somno rememorata dissectio Sexagenarii*.

1. DEliberavi in beneplacito divino palam facere, quod hactenus coram mundo, & potissimum in Scholis, occultæ fuerint morborum causæ, quidditatum illorum cognitio atque remedium. Scilicet à tot seculis, hominumque indiciis, nondum penetratam
2. morborum essentiam. Dolui quidem sanè, atque insigniter, veram hanc esse præteritorum, atque præsentis seculi insciti am, adeoque eam per me inutilem senem detegi debuisse. Piguit me seriò, quod tam pro vita propria, quàm proximorum, fuerint incurii, solique lucro viderentur studuisse Medici, nisi illa esset
3. divini Numinis ordinatio, quod quamdiu Scholæ adhærerent doctrinis paganicis, etiam perseverarent in præfatis tenebris: donec tandem sub plenitudine temporum, esset aliquis, qui morborum essentiam & quidditatem proximis aperiret: & quidē coram ipsis Medendi Cathedris, ut nimirum tanquam in fonte, abactis erroribus Ethnicismi, luceat veritas posthac, & resipiscant, quotquot pertinacia o-
4. culos non clausisset. Rem profectò toti mundo, nostræque posteritati propono novam, atque planè admirandam. Et ah utinam solus ego, qui primus hæc patefacio, proinde contumelias in me contraham, & sustineam, nec patiatur vita & sanitas proximi. Nam lubens subticuissem, nec meum talentum propalassem, nisi hoc unicum scirem datum, pro vita proximi.
5. Dumque adhuc rei magnitudinem penes me contemplor, in tot seculorum consecutione, & fatali ignorantia, ac continuata corporis ignavia, sive negligentia, in re inquam, tanti momenti, quanti est vita humana: non possum non præ stupore multoties retrospicere, calamum reponere, ac de mea temeritatis fallacia addubitare. Quod nimirum in ipsis Academiis, quibus recentia, ferventiora, ac nondum lucro deturpata exercitantur ingenia, adhuc prorsus ignoretur morbus, adæquatum scilicet facultatis medicæ objectum, objectum inquam tot lectionum à Principibus fundatarum. Sanè prorsus addubi- 6.
tassem de mea temeritate, nisi is qui dat talentum ejusmodi, esset intus dispensator ejusdem, daretque claritatem supra omnem demonstrationem, & erroris formidinem. Durum fuisset alioqui mihimetipsi persuadere, ac credere, nisi majoris tituli authoritate & securitate compulsus intus, me debuissem omnium censuris fidenter objicere. Erit enim primùm incredibile, apud viros sagaces quod doceo, si me ad tribunal tot seculorum steterint, qui lubens me inidoneum fateor ad 7.
tantum luminis apicem attingere, nisi mecum vivacius gnari contemplentur divinæ Majestatis solitam superabundantiam. Nemo namque lucidius cognoscet honorem Dei, in hoc casu, ac præsens donum venire gratuito à Patre luminum, nisi in abjecta parvitate, & ignorantia mea, cernant consuetam orbitam Deo esse, quod parvulis revelet, quæ majoribus mundi denegavit ordinario. Unam scilicet ob culpam: quod continuato errore, sese omnes, in placita paganorum demerserint usque. Sagaces enim hinc discer- 8.
nent, primùm, non in me, tanquam in hominem, eundum. Tum demum ponderabunt suo judicio, rationes scholasticas, meo sinu depromtas. Undè tandem ipsi tanquam ducti per principia, ac theoremata naturæ, ad longè sublimiora, & clariora medendi initia sponte festinabunt, quorsum judicii mei teneritudo ascendere non potuit. Enimvero moneo, hor- 9.
torque Sapientes hujus mundi, quod errores & insciti æ medentum, non se mihi paulatim aperuerint, ac sensim intrarint in animam meam; ita quod unum ante aliud conceperim, aut meditatus sim. Nimirum quod primùm considerarem Scholas deceptas, circa mistionum elementariarum congressum, temperiem, complexiones, morbosasque distemperaturas, inde verò provolutus essem, circa errores

Catar-

Catarrhorum: ac deinceps demum quæsiissem radices, causas, & quidditatem morborum, atque remediorum. Nil sanè
10. horum. Nam si unum post aliud mihi enotuisset, existimassem omnem hujusmodi progressum, esse Rationis & phantasiæ inductiones, erroribus atque fallaciis opportunas. Sed postquam totum simul (nempe Medentum inscitiæ, tam in cognitione causarum, morborum, quàm remediorum & applicationum) unica lucis fulguratio, conceptum intellectualem obumbrasset, indubiè cognovi hoc talentum ad proximorum utilitates datum, ideoque propinandum Cathedris (à quibus
11. correctio expetitur, exspectaturque) iisque sub indictione gravioris pœnæ, serio
12. proferendum. Cum ergo jam statuissem demonstrare quod nondum sciretur essentia morborum per intimas atque proprias sui radices, nox erat ante quartam mane, nona Augusti, & visum fuit mihi, quod sicut quandoque de cantu galli, formantur somnia, me audivisse, ex præconcepta scribendi cura, quod recordarer Anatomes, cujus paulò post mentionem faciam, dumque hæc viderer monitorie intellexisse, dubitavi semivigil, quorsum ista cadaveris dissectio tangeret tractatum, quem de essentia morborum scribere statueram. Itaque incurius somniavi, quod viderem virum gravem externum, mensæ meæ accumbentem, edentemque Sulmonem recentem in salsatura aceti piperati, & tam avidè, quod quasi se saturaret inde (in patria sua quippe non reperitur recens) & vidi quod biduo inde, circa vesperum fabricula illum arriperet, dentesque illi quaterent: ac deinde typum servaret tertianæ. Id est, quatriduo
13. à digestione cibi illius. Adeo ut nil de ejus residuo putruisset, multoque minus supereresset, quod febrilem tumultum statis proritaret intervallis. Nam quod vulgo sonat, elementalem intemperiem relictam, quæ morbosam impressionem pararet. Id enim præter intemperierum, atque complexionum absurda, à me alibi demonstrata, non nisi merum Ens rationis significare videtur. Eo quod imprimens, & impressum, sint quidem res actu, & termini relativi: sed ipsa impressio, cum non sit nisi relatio, resultans è terminorum coaptatione: tantum entis rationis vicem continere potest. Quapropter saltem impressio, vel intemperies, superstes manere nequit, ubi intemperans, sive imprimens ipsum, desiit esse, & per consequens desiit nocere. Necesse esset ergo, quod ipsum imprimens, produxisset extra se qualitatem nocuam: eamque in impressionis subjectum, tanquam suum productum, deposuisset. Idque cum fieret in organo vitæ participe, oporteret saltem illud productum, omnino atque immediatè intra ipsius vitæ sinum demergi sive hospitari: magisque si recurrere statis debeat periodis, silentemque sanitatis quietem interrumpere, imò agendo hostiliter, quodammodo deberet turbatæ vitæ signa exhibere. Usque adeò morborum quidditatem, hoc somnio perfectius confirmavi. Nam prout citra & extra vitam, hæc non contingunt: ita ipsamet vita, est ipsa causa enormontica, postquam semel loco, pace vel quiete est disturbata. Ecce eodem die, à præfato somnio vir patritius, quem à multis non videram annis, ad mensam meam hospes advenit, cumque esset vigilia S. Laurentii, contigit etiam quod bullitus Salmo recens appositus fuerit, comederitque ille, non secus atque in somno videram. Imò biduo inde, in febrim tertianam lapsus sit. Dissectum autem cadaver, cujus monitionem acceperam, spectat ad eosdem fines. Siquidem Sexagenarius, ab ineunte ætate tenera vixerat valetudine, ac facile febricitabat leviculi erroris occasione. Quem post tandem mors repentina abstulit, & volens indagare, an causam pronitatis febrilis reperirem, locis quibus se plangebat dolere, quoties febricitaret. Erat nempe hypochondrium utroque latere, tam ubi 14.

jecur, quàm ubi lien asservantur. At ne minimum, circa has partes præ oculis visum, quod opportunè accusari potuisset.
15. Quare collata hac dissectione, cum visione somniali Tertianæ, ex esu nimii Sulmonis: percepi statim, cur simul utrumque in mentem revocatum, dum præsens caput essem scripturus. Nimirum ut opportunitate utriusque rememorati fortius instarem circa veram quidditatem morborum, concentratorum in gremio spiritus vitalis: feculentias autem, quas scholæ pro immediatis ac continentibus morborum causis reputarunt, non esse nisi externas occasionales, utcunque intra venas ipsas intimè essent admissæ.

IGNOTUS HOSPES
MORBUS.

1. *Actorum hactenus exomologesis.* 2. *Objectum, & Intentio Autoris.* 3. *Artem medendi paganorum Cacodæmonis inventum.* 4. *Oratio pro persecutoribus.* 5. *Author ex suis persecutionibus, scrutatur Cacodæmonem Inventorem paganicæ doctrinæ.* 6. *Labores Scholarum hinc vani.* 7. *Autoris anxietates.* 8. *Prologomenon quidditatis morbi.* 9. *Causæ morborum proximæ, continentes, & essentiales.* 10. *Colligitur necessitas Ideæ seminalis.* 11. *Quàm procul doctrina hæc à Scholis recedat.* 12. *Veræ causæ rerum, & morborum.* 13. *Morbi antiqua definitio Scholarum.* 14. *Prima Scholarum contradictio.* 15. *Altera titubatio.* 16. *Tertia.* 17. *Author docet (Tract. de Elementis) non esse corpora mista in natura, ut neque humores, undè tota basis medendi Scholarum corruit.* 18. *Quarta cespitatio.* 19. *Quinta.* 20. *Sexta.* 21. *Septima.* 22. *Contra intemperiem qualitatum elementariarum in nobis.* 23. *Octava vacillatio.* 24. *Nona.* 25. *Decima.* 26. *Undecima.* 27. *Error Scholarum detegitur.* 28. *Cespitatio duodecima.* 29. *Absurdum ad Thesim Scholarum consequens.* 30. *Incertitudo prædicamenti pro Morbis.* 31. *Argumenta in oppositum, & contra fictam Diathesim.* 32. *Vera Morborum causa efficiens.* 33. *Materia occasionalis.* 34. *Tota Morbi quidditas, in quo sita sit.* 35. *Undè sint seductæ Scholæ.* 36. *Duo Scholarum axiomata falsa.* 37. *Alia Scholarum delusio.* 38. *Generatio naturalis, quid.* 39. *Scholæ ab Aristotele deceptæ.* 40. *Aliquot ignorantiæ hinc ortæ.* 41. *Morbus constat materia & efficiente.* 42. *Quicquid generatur, id fit per Ideas seminales.* 43. *Omnia prædicamenta sunt in Morbo singulo.* 44. *Lapsus Ethnicismi in medendo.* 45. *Ignoratam hactenus fuisse Morbi definitionem.* 46. *Morbus non est ens primæ constitutionis: attamen in censum naturæ intravit.* 47. *In quo distinguuntur Morbi, à cæteris creatis.* 48. *Error Scholarum ex subjecto inhæsionis morborum, & absurda plurima inde manantia.* 49. *Christianis non esse connivenda ejusmodi absurda.* 50. *Pertinax ignorantia.* 51. *Fames non est morbus.* 52. *Scholæ discedunt ab Hippocrate suo.* 53. *Aliquot neglectus Scholarum.* 54. *Incogitantiæ scholarum.* 55. *Non spectandam actionis læsionem pro essentia morbi.* 56. *Unde manaverit istud figmentum.* 57. *Consequens ad confusionem causæ cum symptomate.* 58. *Ablatio causæ non respicit necessariò materiæ occasionalis subductionem.* 59. *Scholæ ab artificiis delusæ, artificiis deludunt suos Tyrones.* 60. *Quomodo semen differat à suo constituto.* 61. *Cæspitatio decima tertia.* 62. *Scientiæ aliquot primò veræ in Authore.* 63. *Productio morbi qualis fiat per Blas.* 64. *Efficiens in morbo.* 65. *Morbus penetrat vitam lumine formali, in puncto.* 66. *Efficientium differentiæ quædam.* 67. *Exemplum in calculo.* 68. *Calculus non est propriè morbus.* 69. *Dum effectus concluſit occasionale efficiens, non est morbus pristinus.* 70. *Attinguntur productæ morborum, à Scholis neglectæ.* 71. *Error Scholarum circa objecta contrarietatum in morbis.* 72. *Argumenta aliquot in Scholas, ut ipsas pigeat.* 73. *Resumuntur morborum Productæ, morbi secundarii, cum symptomatum & fructuum distinctione.* 74. *Debilitas quid.* 75. *In propria morborum divisio per partes organicas.* 76. *Diversa diversorum actio, unde.* 77. *Ex mechanica ignis, piperis, Escharotici, & causlici tredecim conclusiones paradoxæ Scholis, ac variis illustrantur notatu digna.* 78. *Ignis speculationi sanandi parum proficuus.* 79. *Notabilia aliquot de nostro calore.* 80. *Occasionum morbosarum classis variis.* 81. *Explicatur Hippocrates cum conniventia.* 82. *Quod natura semel aspernatur, id post nunquam recipit in gratiam.* 83. *Morbus, est de materia Archei.* 84. *Productorum explicatio.* 85. *Natura nostra regitur ab intelligentia errante, postquam est corrupta.* 86. *Scholæ iterum per artificialia delusæ.* 87. *Producere differt à generare.* 88. *Scholæ tantum cogitarunt de ablatione causæ occasionalis.* 89. *In nobis est natura stans, sedens, & jacens.* 90. *Explicatur decretum Hippocratis, cum moderamine illius ætatis.* 91. *Anatome, ad excusandas excusationes in*

peccatis

peccatis frequens. 92. Supina scholarum negligentia. 93. Quomodo mors & morbus evaserint entia naturæ, post creationem, susceperintque causas secundas, sui productrices. 94. Duæ objectiones Scholarum refutatæ. 95. Omen ex bonitate inseparabili.

1. JAM constituta primùm naturæ integritate, intra materiam Archeum nempe, & vitam, sive formam lucis vitalis, cum seminalibus atque vitalibus initiis: fermentis item transmutationum authoribus, noviter detectis: rejectis quoque elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque miscellaneis, pugnis lucta, & alternatis victoriis: humoribus item & Catarrhis defluis, extra naturam relegatis; flatibus demum, tartaris, & tribus Chymicorum principiis extra morborum exercitum proscriptis: restabat nunc ipsos naturæ defectus, &
2. alteritates medullitus considerari. Quocirca priusquam profundius ingrediar, probandum suscepi, morbos, in Scholis hactenus nesciri, non solum in particulari: horumque idcirco sanationem radicitus latuisse: sed insuper ipsam morbi
3. essentiam in generali occultam. Dolendum quidem in reliquis professionibus, tam ingeniosè elaboratum, In sola autem Arte medendi adeo surdis principiis cespitatum hucusque. In qua tamen charitas in proximum pœnaliter commendata est. Omnia enim obscurissima manere, pleraque falsissima: & intacta quæ maximè ad scopum sanandi conducerent. Nusquam enim subtilitas obvia est: utrobique verò ingens hebetudo. Adeo ut ex præfatis nemo non colligat facilè, cacodæmonis inventum esse, quicquid juxta doctrinam Paganorum, & contra charitatem mutuam est edoctum hactenus. Idcirco nimirum theorematum paganorum permansit stabilitas, diaboli persuasu. Quæ tamen theoremata sola sui facilitate, primo intuitu, cuique sanæ mentis, suspecta esse debuissent. Itaque nil durius, inhumanius, & crudelitate plenius, inter mortalium artes, per tot jam secula susceptum, arte illa, quæ per mortes hominum sub concentrica subscriptione, experimenta de novo facit. Quorum Professores dum claves Scientiæ se custodire præsumunt, nec ipsi adyta intrant, nec alios intrare volentes, admittunt: sed arcent omnes, omnibus technis. *Semper discentes, & nunquam ad veritatis scientiam pervenientes.* Juxta Apostolum. *Lux mea Iesu,* 4.
mea, vita, mea gloriatio, & adjutor meæ imbecillitatis, ac corruptæ indolis, qui in rebus tuis facilem exitum invenis, apud quem est facile, quod apud mortales est tanquam impossibile. Tu, qui me cuncta adversa jubire fecisti: offero tibi meas calamitates, atque depressiones Iustitiæ. Tu me invicta nihilominus semper confortasti dextera; præbe mihi manum, ut si de profundo tot tribulationum barathro me eripere non digneris: saltem tua fortitudine, ne peccem tibi, & resipiscant, qui me oderunt gratis: quique adorant potentiam tuam, agnoscant in me, quod tu es solus Deus, adjutor oppressorum, spesque indubia illorum, qui in te fidunt. Induantur contritione, & apud te inveniant gratiam, & cantem ego miser laudes tuæ magnitudinis post hoc seculum. Est nempe hujus seculi caries, quod occulto tuo judicio, hypocrisis potentum, fidem fraude faciet, & pietatis sub umbra nefas suum legat.

In tanto autem ærumnarum mearum 5.
turbine, ad mortalium miserias, & errores Medentum ante mentis meæ conspectum defectos, annotare sum aggressus, sub tuo mandato. Ut sicut hypocrisis me, measque pessumdedit fortunas, cognoscam pariter, & primariò, quod Mendaciorum pater in paganicas scholas poculum insciticæ, aconitumque Charitatis, & sanitatis, lucro sternente viam, sub trita Tritonum procellosa calle. --- Etenim mecum mirabitur omnis Tyro venturus, nil æquè imperitè tractatum, ac ea, quæ vitam mortalium concernunt.

Siqui-

Siquidem juxta Thomam à Kempis, Diabolo perinde est, modò te incapacem ad serviendum Deo reddat: sive id sit per res veras, vel apparentes. Sufficit itaque ipsi, modo hominem sanitate frustraverit, vitamque ejus accurtaverit, in qua DEO potuisset servire, modo se effecerit spretorem auxilii divini, per apparentes Pa-
6. ganorum doctrinas. Scholæ namque scripsere myriades voluminum, de qualitatum temperatura, & lucta, multum denique, diuque per Galeni posteros super ejusmodi nugis interpretatum, commentatumque, repetitum denique, atque indies in novas centurias, & rapsodia est relapsum. Tandemque istis qualitatibus adaptarunt fictos humores atque excrementitios, qui hominem tam sanum, quam ægrum prorsus ita regerent, ut rebus humanis præessent: quasi mortalium conditiones, mores, sanitates, appetitus, instinctus, propensiones, lapsus, fortitudines, valores, defectus, eventus fortunæ, imò & merita damni supplicia, & vitæ æternæ adoptiones inde dependerent. Horrendum sanè, atque intolerabile, has nænias tamdudum stetisse, quodque de rebus non exsistentibus, & nunquam futuris, quæq; ab Assertoribus ipsis habentur pro excrementis, tam seriæ & pernicioſæ fabulæ sint confictæ, & creditæ. Adeoque ab ipsis Scholis, vix unquam est indagatum quicquam, quod reipsa sub talibus principiis, revera sit verum, aut bonum.
7. Doleo interim (iterum testor) non quidem, quod ex longa in proximum commiseratione lucem veritatis sim nactus: sed quod hos errores propalare me oportuerit. Id est, doleo quod diabolus Scholas deceperit, & decipiet quamdiu paganicis fabellis se sinent deludi, & à veritatis Scholis separari. Id autem ut constet, velut per Prologomenum declarabo obiter, ac velut positiva demonstratione.
8. Enimvero Deus non fecit mortem. Idque est fidei. Ergo homo mortalis evasit aliunde, quàm ex Deo. Cumque morborum plerorumque scopus, aut terminus, sit ipsa mors, (quippe quæ nil aliud est, quàm vitæ extinctio) idcirco morbus, & mors, sunt diametraliter oppositа vitæ. Unde sequitur: quòd omnis morbus immediatè agat in vitam. In vitam autem nil agere valet, nisi illi applicetur, permisceaturque. Non applicatur autem promiscuè hostis morbus ad vitam, nisi partem vitæ obsederit, adeóque in ipsamet vita totaliter, vel partialiter sederit. Quo facto, pars ipsa vitæ obsessa, vel devicta, recedit à vitali aura, quæque sic devicta, & degener facta, fit hostilis, vitæ adhuc residuæ, sive adhuc in sui integritate constitutæ. Sequitur hinc necessariò, quod 9.
omnis morbus, ut materiam invenit in aura vitæ organica, qua proximè atque penitissimè ipsam vitam adoritur, Ita in eadem vitali luce, causam efficientem reperit. Adeoque sic morbus materiâ & efficiente instructus, hospitatur circa vitam. Nec refert interim sive illa morbi contagio, sit hausta ex causis occasionalibus: sive demum errore vitæ, intus in Archeo genita. Saltem sufficit hoc loco, quod vita ipsa utrobique sit principale objectum hostili morbo. At cum ipsa vita sit ens luminare, non agit. nisi per organum auræ vitalis, sive per Archeum, tanquam medium, inter lumen vitæ, fluens à Patre luminum, & corpus. Non agit autem hæc 10.
aura sive Archeus, nisi per modum, quo omnis spiritus seminalis agit in massam sibi substratam. Id est, nisi per impressam notam, vel Ideam sigillarem, quæ novit quid, & quorsum sibi sit agendum. Ergo omnis & quilibet morbus, habet notam sigillarem, ac velut actum seminalem, gnarum rerum sibi agendarum. Procul er- 11.
go hæc declaratio recedit ab elementari intemperie, ab humoribus, horumque ametria, à pugna, & contrarietate elementorum nostræ compositionis. Utpote omnis morbus, non nisi est vitæ gladius, vulnerans, vel amputans totaliter. Nam sicut ensis vitam exhaurit, unà cum sanguine

guine & aura vitali, in quibus, juxta Sacra, ipsa sedet anima. Ita morbus consumit eandem auram vitæ, in quam de novo sigillat hostilem characterem, tam à causis occasionalibus depromtum, quàm propriæ indignationis errore partum. Hac data morbi ressera, En accedo ad morbi explicationem. Ac primùm demonstrabo ex ipsis Scholarum theorematis, Morbi quidditatem nescitam hactenus. Unde demum quisque facilè judicaverit, quid in remediis & morborum expugnatione sit patratum hucusque.

Promisi multoties me demonstraturum, Scholas hactenus neglexisse (id est, nesciviſse) essentiam, radicem, sive naturam Morbi, in sua universali quidditate; Idque, cum ab Elementis, in epilogum usque, per omnia subterfugia illarum jam sim prosecutus, jam demum per particularium Anatomen, stabo etiam promissis, si in universali idem detexero, ac præsertim si non amplius, per figmenta elementorum, temperamentorum, humorumque id ostendero: sed per ipsa verba Authorum, quibus suos tyrones, tanquam contagio corrumpunt lethali. In
12. præmissis jam à me demonstratum est, secula ante me, Peripatericis nugis delusa, ignorasse rerum naturalium causas, materiam scilicet, & efficientem. Tum quoque, rem ipsam nil esse, præter causarum ambarum connexum: hocque idem esse in morbis. Præcipuè cum morbus, licet à peccato adveniens, jam pro filio prodigo naturæ, sit admissus. Equidem compulit me adhoc univoca causarum homogeneitas, in entibus naturalibus: quâ efficiens denominatur ab efficiendo, non autem ab
13. effectu, qui efficientiâ sit posterior. Itaque Scholæ morbum inprimis definiunt Affectum, sive Diathesin, quæ primariò actiones facultatum nostrarum lædit. In quo adhuc plurimum titubant. Siquidem primò, hunc affectum nominant intemperiem unius, aut duarum qualitatum primarum elementariarum. Ita nempe idem recinunt: quod fateantur, morbum esse ipsam qualitatem elementalem, quatenus justam excedit temperiem. Itaque 14. morbus non erit amplius ista diathesis resultans ex qualitatibus primis, quam supponunt lædere immediatè functiones ipsas. Adeoque fingunt morbum totum, deinceps non nisi in gradu, sive excessu qualitatis elementariæ, consistere. Ite- 15. rum. Subinde ipsam qualitatum intemperiem vocant, non quidem morbum: at bene, ejusdem causam antecedentem. Quatuor inquam solitarias illas qualitates, volunt esse morbos, sive processerint à consimilibus sibi qualitatibus externis: sive vero, in corpore, suum ortum ex aliena ametria debeant. Porrò illas qualitates, 16. dein thoro combinant. E quarum congressu, tum morbum prolem deducunt. Sic nempe suis somniis elementa subservire credunt. Ut & elementis totidem, sociatis ad lubitum qualitatibus, respondere jusserint. Adeo ut nudas istas qualitates, vel fictis elementis, somniatisque humoribus stipatas, finxerint esse ipsos morbos. Hoc loco enim narro scholarum 17. intempestivas, imò ludicras varietates earumque pauperem, egregiè pugnantes. Alioqui sanè, à demonstratione primo vera, alibi sat probavi, in rerum natura, non esse quatuor elementa; ideoque neque misceri, ut inde corpora, quæ mixta vocarunt, constituantur: & per consequens, nec intemperies accusari posse, in morbos. Ut neque unquam in rerum natura, fuisse quatuor humores, nostri constitutivos. Quibus sat superq; constat, causas morbificas, imò morbos, & morborum Prædicamentũ, hactenus ignorata in scholis. Attamen jam dissimulanter cum illis, per suppositas earundem theses agam. Itaque 18. quandoque Scholæ dictorum pœnitentes qualitates elementarias, atque non infrequenter, ipsis pares humores volunt esse, non quidem morbos: at saltem omnium fere morborum causas continentes. Aliàs 19. iterum, quod ex illis qualitatibus, justo

intensioribus, oriatur tertia, sive neutra, quam Diathesin sive ipsum morbum dixere. Adeoque utut negotium volvant, hactenus morbum inter qualitates habitare jusserunt: humores autem, licet intemperatos, plerumque extra classem morborum abegerunt. Cataracta scilicet in oculo, quanquam ut substantia, immediatè visum intercipiat, attamen morbus
20. esse non potest. Finxerunt ergo quoddam Ens rationis, ac Imaginariam relationem, sive obstructionem, quæ morbi omnem proprietatem contineret, veréque
21. morbus esset, rejecta cataracta. Atque ita sensim morbus, ad non entia & privationes devenit. Jamque ridiculè pro morbi essentia, distinguunt intemperiem simplicem à conjugata; & utramque iterum, ab humorosa. Cum humor esset substantia graduum expers. Distinxerunt nimirum qualitatum primarum societates, symmetrias, & ametrias in stemmata: dein speciosa inde schemata erexere, tandemque integra volumina ejusmodi fabellis
22. implevere. At nunquam saltem malum, aut vitiatum in nobis humorem nasci, admiserunt, qui non præsupponat intemperiem aliquam elementariam, sibi matrem. Quocirca Intemperies in Scholis, tantum erit causa causæ, & causati: non autem erit ipsum causatum, sive Morbus, nec demum causa connexa, immediata,
23. & connexa morbi. Sæpè iterum mutata animi sententia, ejusmodi qualitates, extra morborum atque causarum censum abstulerunt: atque dumtaxat in symptomatum, sive coincidentium catervam, indistinctim relegarunt: dubiæ prorsus, quid Morbus, quid causa patrans, quidve
24. symptoma foret. De morborum verò occasionalibus internis (quas libro de febribus, primus in medium adduxi) deque morborum productis æquivocis, nil auditum in Scholis. Etenim præter calores, frigora, dolores, debilitates, ejusque generis coincidentia, non alium cognovere morbi fermentalem effectum: quibus tandem pro epilogo, mortem attulere. Atque ita privativa positivis confusè nexuerunt. Interim hæsitarunt, cuinam Prædicamento morbos inscriberent. Sæpè namque morbum qualitatem denominant: aliàs quoque habitudinem quandam relativam: non rarò quoque qualitatem de numero actionum: sæpe de Prædicamento quantitatis ajunt, dum scilicet non ipsas primas qualitates, sed dumtaxat illarum intemperiem, sive gradum, vel excessum, morbos ajunt. Dumq; sextum digitum in numeros adducunt. Prædictorum autem immemores, volunt resultantem quandam dispositionem, ab noxia humorum qualitate utramque morbi paginam implere. Sic nempe, ut ista dispositio sit filia illius noxiæ qualitatis, velut causæ morbificæ. Adeoque tum morbus, potius lesæ actionis, quàm lædentis actiones, vicem haberet. Itemque morbus non esset amplius Intemperies, qualitatisve excessus: sed aliud productum (adhuc anonymum) ab ipsa intemperie (puta noxia humorum qualitas) generabit Diathesin: quæ sola, atque unica, tandem verè morbus esset. Enimverò Epilepticus, Maniacus, Podagricus, & Quartanarius, præter & extra paroxismum, sunt morbosi, morbumque intus fovent: non tamen habent ejusmodi dispositionem, sive Diathesin (etenim si Scholæ credant morbos esse mera accidentia, hæc sanè dormire nesciunt, nec sunt dum non agunt) tempore quietis ab invasione. Ergo saltem in ejusmodi ægris, nullatenus morbus erit ejusmodi dispositiva Diathesis. Iterum sui immemores jubent, Si ista Diathesis sit exigua, quod non sit habitura rationem vel essentiam morbi: sed idcirco tum statum pariat neutrum, sive ens hermaphroditicum, inter morbum, & non morbum: adeo ut ejus esse, medietatem participet de non esse. Idque tam in statu decidentiæ, quàm convalescentiæ. Quinimo ejusmodi exiguam Diathesim, non inter morbos; sed cum debili-

debilitatibus ſtatus neutralitatis, interque ſymptomata referunt. Utque ibi patienter exſpectet, donec gradum nacta, ex ſym-
29. ptomate fiat morbus. Sicque Diatheſis morboſa non eſt morbus, ſi exceſſu ſuo nondum manifeſtè læſerit. Quare etiam, non ipſa Diatheſis, ſed ipſius exceſſus eſt proprii nominis Morbus in Scholis. Cujus correlativum eſt, Quod ſolus qualitatum quarumvis gradus faciat, atque mutet ſuiipſius eſſentiam, & ſpeciem: nec ſpecies proinde, in eſſe ſpecifico, ſuam habebit quidditatem: ſed tantum in puncto
30. exceſſus. Sic tandem morbus migrabit de qualitate, in Prædicamentum relatio-
31. nis. Denique ſi morbus ſit affectus, lædens immediatè actionem: utique exinde ſaltem agnoſcere deberent, quod Archeus ipſe, ſive impetum faciens, dum irregulariter movetur (puta, dum flammula veſicat vivum corpus, non item cadaver) partemque ſui adhoc deponit, & amittit, debeat eſſe univerſalis, & primarius omnium morbus. Prout de febribus demonſtrare minatus ſum. Agnoſcere debebant pariter, ſi cauſæ materiales per ſe & primariò, ſufficiaut ad lædendum immediatè ipſas functiones (ut puta, cataracta ante pupillam, per ſe, ac immediatè parit cæcitatem: prout detruncatio tendinis, motum tollit, abſque interventu Diatheſis, realiter diſtinctæ à vulnere abtruncante) quod non ſit opus, fingere ejuſmodi Diatheſin. Quippe non eſt oppilatio ulla, ſive Diatheſis, quæ intercludit meatum urinæ: ſi ſolus calculus id immediatè faciat, ac materialiter oppilet, totumq; fundamentum relationis ſic in ſe perfectè atque realiter continet, quod Diatheſis, ſive actio oppilativa, procedens ab oppilante calculo, non ſit niſi relatio, ac merum ens rationis, quæ in morbis inter medendum, ut & in entibus veris, verèq; exiſiſtentibus, Locum non hacet. Quare *Morbi* extrinſeci, quales ſunt vulnera, & quæcunque meatum aliquem intercipiunt, cum non oriantur ſeminali initio, nec cauſam foveant, quæ Archeum concitet, alterius ſunt monarchiæ clientes. At pro morbis ſeminalibus, propinquius eſt in 32.
natura, ac motu, ſupponere ſpiritum Archeum, quatenus ſenſationis, motusque initium efficiens, immediatè atque proximè affici à noxiis, cauſamque illam occaſionalem, atque Archeum, ſe mutuò contingere in puncto. Unde Morbus. Materia 33.
namque occaſionalis, ſive intrò allata, ſive intus genita, ſive coagulabilis ſit, ſive putrefactibilis, difflabilis demum, vel indureſcens; ſemper tantum occaſionaliter concitat Archeum, ut inde expaveſcat, ac diverſimodè excandeſcat. Sub cujus ſcilicet 34.
perturbatione naſcitur Idea, informans aliquam partem Archei. Iſtudq; compoſitum ex materia Archei, & præfata Idæa ſeminali, tanquam efficiente initio, eſt verè Morbus omnis ſeminalis. Seductæ ergo 35.
Scholæ, per proprias ſomniorum libertates, autumarunt, quod quia conſideratio cauſarum ac principiorum differt à conſideratione rei, per illa productæ; quod proinde de neceſſitate formaliter cauſante cauſæ omnes deberent in fiendo, eſſendo, operando, ac permanendo, in perpetuum manere ſeparatæ à rebus cauſatis. Non attendentes, quod plerumque conſideratio cauſarum, & principiorum, non differat aliàs à conſideratione cauſati, quàm per relationem entis mentalis, quę exſi recepta ſit in Matheſi, & ſermocinalibus: minimè tamen in curſu naturæ. Itaque Scholæ de- 36.
luſæ per ejuſmodi elenchos, credidere cauſam omnem, efficientem, de neceſſitate externam: nec proinde cum cauſato uniri poſſe. Ideoque nec generans eſſe partem generati. Cum alioqui id natura, ens proximè generans, ſemper ſit moderator internus, vitalis, & aſſiſtens Architectus generationis: adeoq; qui in finem dirigit cuncta ad ſcopos, ſibi omnia patrat, & pro ſe egit univerſa. Idcirco & deceptæ 37.
in morbis, crediderunt cauſam morbificam eſſe externam reſpectu corporis humani, vel ſaltē intuitu œconomiæ vitalis.

38. Nescitum est enim, quod generatio nil dicat aliud, quàm fluxum seminis ad perfectionem, maturitatem proprietatum, explicationem occultorum, & consummationem ordinum, ad suos fines. Scholas ergo decepit primus Aristoteles, docens interruptim corruptionem ac generationem, sibi invicem, per totam naturam, & semper ac necessariò succedere. Atque idcirco ens mentale, merum nonens negativum (nudam privationem) fecit principium in natura, immediatum inter generationem & corruptionem. Nec unquam scholæ potuerunt intelligere, quod idem faber, qui è semine plantam facit, non defecerit in plantæ generatione, non proscriptus abierit, non exoletus obierit, nec alius denique in ejus vicem sit surrogatus ob formæ adventum (cujus faber ille manet organum immediatum exsecutivum, ad fines à DEO præcognitos) aut vitæ participationem: sed is-ipsus, in vitæ regimine solus & semper usque perstet. Hinc nimirum, neque intellexerunt, quod generatum proveniât à causis, realiter atque suppositò, ab esse rei non distinctis: imò nec quidem cum aliqua causalitatis alteritate. Quia scholæ hactenus plus speculatæ sunt, operationes demonstrabiles, per sensum (mathesim inquam, & artificialia, à natura aliena) quàm ipsas rerum naturas, in condo essentialitatis sitas. Nunquam enim attenderunt, quod artis organum, ipsus artifex, imò ipsæ mensuræ mensurabilium, nequeant aliquid in natura seminaliter generare, aut introducere dispositionem seminalem, substantialem, aut essentialem, ad transmutandum producta. Consequenter quoque nec intellexerunt morbum, ut ens reale, atque substantiale, sed tantum per modum accidentis. Cum alioqui morbus non sit Diathesis, non accidens actiones lædens; multóque minus ipsamet actionis læsio, procedens ex duello causarum nocuarum cum potestatibus nostri rectricibus. Sed morbus est ens reale, habens causas materialem, & efficientem, à causis occasionalibus proritatas. Etenim si morbus, & natura, sive facultates nostræ, stent in diametro (sic enim volunt) non possunt morbus & vita sana, simul esse in eodem subjecto immediato: Ergo morbus nequit esse Diathesis, quæ saltem potestatibus detrimentum adducit: sed ejusmodi Diathesis, esset potius morbi fructus, & consequentia morbo posterior, debilitatumque mater, atque nutrix. Hanc ideo distinguo à causis occasionalibus, & morborum productis. Sed fructus morbi, cum respiciant terminum ad quem, morbus sua isthæc producta generat, possunt simul cum vita coincidere, ideoque aliquot fructus symptomatici, inter Diatheses sunt, quod scholæ nondum explicuere. Defectus nimirum digestionum, motuum, &c. Itemque debilitates Diatheses sunt, quæ à morborum productis proveniunt quidem, (prout mox suo loco) non tamen sunt morbi. Quia incidunt in naturam, in quam sunt introductæ, per alienas seminum morbosorum violentias, hospitanturque hactenus unialiter in vita. Nec proinde morbi naturam habere possunt. Eo quod morbus nequeat cum vita, in eodem simul puncto identitatis, commorari. Sed recedit morbus è vitali condo, non secus atque extra sanitatem sese separat. Est autem vita in se quædam luminis integritas, cum qua morbus cohabitare nequit: ut neque morbus subsistit, nisi in vitio vitæ, sive vita degenere. Quæ quidem est separata ab ipsa vitali luce, adeoque & à puncto centrali ipsius vitæ. Sicut enim lux, quæ est ipsa Anima, non est ipsa vita: sic nec ipsa lux vitæ est ipse morbus. Sed hic sedet in absessu Archei vitalis, adeoque & hujus lumen vitiat: & proinde ob symbolum, participat de vita, eamque sibi conformem quandoque reddit, & integraliter vitiat. Quod in Peste ordinarium atque manifestum est. Nesci- 41.
tum ergo in Scholis, cui Prædicamento morbum darent. Ego autem dico, quod

morbus

morbus conſtet materia, & efficiente, non ſecus atque reliqua naturæ entia. Efficiens namque Archeus, laborando per ſuas paſſionem exarthroſes, & parturiendo ſuarum perturbationum Ideas (quæcunque nam in natura fiunt, per Ideas ſeminibus incluſas, oriuntur, & propagantur:
42. Aliàs enim fatui eſſent naturæ progreſſus, qui ductore carerent interno) procurat de ſui ſubſtantia, portionem aliquam diſponere, juxta fines, quos in ejusmodi iſta ſui alienatione, propoſuit, ſibi atque toti hoſtiles. Ac eo ipſo, quo materia ad terminum efficienti Ideæ propoſitum devenit, natus eſt morbus. Usque adeo, quod omnis morbus ſeminalis, conſiſtat in actu reali cauſante indiſpoſitionem materiæ ſibi genialis, id eſt, ipſius impetum facientis, nobisque ap-
43. plicatæ. Ego itaque didici, omnem Prædicamentorum ambitum in morbis revera eſſe, per modum verum aliorum entium, in natura per ſe ſubſiſtentium. Hoc pacto enim, non morbos in Prædicamentis: ſed Prædicamenta omnia, in morbis reperi. Siquidem in cunctis morbis ſeminalibus, materiam reperio occaſionalem, quæ inſtar violenti hoſpitis, impetum facientis, hoſpitium atque jus violat, & œconomiam turbat. Indè invenio ipſum Archeum turbari in ſingulis morbis: hinc namque & alteram materiam morbi internam conſidero: partem videlicet Archei, quam deturpavit propria exorbitatione: in quam partem, Ideam finxit ſuæ perturbationis, ſeminalemque cauſam morbi efficientem. Sic nimirum ens ve-
44. rum & reale, omnium Prædicamentorum reſpectus, in ſe colit. Cujus vel ſolius puncti ignorantia, medendi ſcholas, cæcitatis contagio, Ethniciſmus obruit. Creditaque eſt omnis ſanatio, qualitatibus nudis, graduum exceſſibus, reſpectibus relativis, & actionibus ſubeſſe. Hinc etiam contrariorum contraria finxere remedia: nullumque morbum demulceri bonitate naturæ, medicaminum manſuetudine, pacationeque, ac reſipiſcentia Archei, turbati prius. Sola ſed pugna, velitatione atque bello, reduci in medium, ſive temperiem primarum qualitatum. Ita ut cum putent omnem morbum Diatheſim: remedia pariter cuncta debeant eſſe nuda diatheſis, aut theſi falluntur. Unde ſequitur, quod ablatio calculi è veſica, ex ſe nunquam poterit importare ſanationem ægri. Siquidem cum ſit remedium 45.
ſaltem privativum, ad quod conſequitur pacatio Archei: non autem ſit Diatheſis, calculo contraria. Multoque minus prohibitiva materiæ antecedentis, quam ſupponunt, de neceſſitate aliunde ſuppeditari, indeſinenter affluere, nec ceſſare, ablato per cultrum calculo, ſi nempe prius non ceſſaverit Diatheſis, generans materiam ex qua. Itaque juxta ſcholas, cæſus à calculo, pro tantillo temporis tantum ſanaretur, quatenus videlicet auferuntur impedimenta functionum, à calculo alioqui præſente, producta, & fota: ſimulque quatenus Diatheſis mentaliter intercurrens, deletur ſecundario, caſualiter, & per accidens. Sed longè ſecus ſe res habet. Siquidem morbus ſeminalis eſt creatura, quæ in nobis ſuas materias, ſuasq; Ideas, Archei jure hereditario, poſt peccatum fecit, ac invenit: nec originaliter in natura habuit. Ideoque toti ethniciſmo, radix morborum totaliter ignota eſſe debuit. Cumque definitio eſſentialis, non à genere definiti, & differentia conſtitutiva (pro-ut lib. de febribus docui) ſit petenda, ob multiplices errorum anxietates, & theſes ridiculas: ſed prorſus à connexa ambarum cauſarum, entium in natura: morborumque ideo cauſa primitiva, atque idealis, ſteterit hactenus ignota: ſequitur, etiam ignoratam manſiſſe definitionem, cognitionem, eſſentiam, ac radices morbi. Atque demum ſanationes, fuiſſe per accidens inſtitutas: cum ignorantia univerſæ habitudinis internarum proprietatum, efficaciæ, & alteritatis.
Scio equidem, tanquam Chriſtianus, 46.

quod morbus non sit creatura primæ constitutionis; quippe qui ex peccato in naturæ impuritate radices egit: quæ dein suo vere, tandem germinarunt in individuis. Nec enim creata venena morbi sunt, quamdiu extra nos: sed tum, quando eorundem Archeus, nobis factus domesticus, per peregrinam vitæ suæ mediæ indolem, suscitavit in Archeo nostro Ideas seminales, non secus atque è silice excutitur ignis: Tum inquam fiunt nobis morbi, mortis præcursores, ex veneno occasionali. Perennant ergo nobiscum morbi, cum habeant occasiones suscitativas, in natura nostra subsistentes, donec vel absumatur occasionalis illorum materia, vel saltem Archeus defungatur perturbationibus suis vel suo munere. Etenim morbi supervenere quidem ex peccato; atq; dein in natura, jam corrupta à peccato, adoleverunt fermenta, & promta materiæ obsequia: sicque penetrarunt in censum & catalogum naturæ, atque etiamnum hodie, singulari modo, penitissimè penes
47. nos perseverant. Distincti attamen semper à creatis reliquis in hoc, quod primæ constitutionis creata habeant in se propriam exsistentiam: morbi verò nec esse, nec subsistere queant, extra nos. Utpote procedunt quasi, à lumine formali, & vitali initio, nostri constitutivo. Ideoque naturalis Archeus, & morbus, sese invicem penetrant, quia materiale symbolum ha-
48. bent. Scholæ etenim dum attenderent, morbos nusquam extra nos exsistere, ratæ sunt corpus nostrum esse subjectum inhæsionis morborum: & consequenter, morbos, tantum esse accidentia: ac idcirco suscitari ab intemperie elementali, eo quod promtissimo rusticoque sensu caperent: Etiam ob id sperarunt se satis superque superaturas morbos, per calores & frigora. Itemque ideo decreverunt, omne solamen, opem, & auxilium, quæ natura informata à medente posceret, non esse specie juvaminis, in pace & tranquillitate, subministranda; sed in hoc valere dumtaxat, & destinata fore, bella, luctas, contraria, & discordias: quibus confractæ hostiles in nobis qualitates elementales, in symmetriam coactim retrocederēt. Ut sic naturæ jam corruptæ injurias, contrariis injuriis compescant, vindicandoque subigant. Quod sanè ita censuerunt, nec aliter intellexerunt: utpote, quod in natura non aliam actionem sciverint, quàm quæ ex agentis superioritate, in patiens dominatur. At sanè, non sapiunt ista juvamen, nec est lex Christi (per quem omnia facta sunt) conformis legibus istis scholarum. Adeoque (ut alibi latiùs) vel Christus, non est naturæ parens, vel sibi in natura adversarius, vel gentilitia ejusmodi medendi theoremata, sunt cariosa. Non considerarunt itaque Scholæ, entium multorum materias non consistere nisi in hospitio alieno, ad quod erant destinatæ. Quare propter heteroclitum exsistendi modum, putarunt morbum esse merum accidens: Materiam verò, quam morbus præ se ferret, à morbo prædicamentaliter segregantes. Quasi embryo accidens esset, quod nusquam nisi in utero. Placuit nimirum peccati vindici, quod morbi, cum materiis, tam occasionali, quam gemina, sibique interna, non subsisterent, nisi in illis, quorum morbi & piaculum essent: Idque absq; respectu essendi unius ad alterum. Neq; enim cogitarunt Scholæ ethnicæ unquam, ut neque modernæ, Paganicis initiis stabulatæ, hanc existentiæ relationem sibi venisse ex conditione peccati, & procreationem ejus ab Archeo, perturbationibus cōmoto. Quia ejusmodi cogitationes nunquam subintrarunt in ethnicismum. Nec mirum, Gentiles nesciisse transgressionis valorem, licet per fabulam Promethei & Pandoræ, prodant se aliquid ab Ebræis didicisse. Mirum est tamen, illos ignorasse, morbum, antequam noster fieret, ex intimo vitæ initio procedere, atq; nobis incorporari debere, nec ideo causas occasionales posse esse connexas, constitutivasq; morborum:

borum: siquidem permanent illæ causæ adhuc post vitam: & tamen cessant morbi. 49. At Christianis nullatenus indulgendum, edoctis per Sacra, quod etiamnum nunc honori putarint, vinctas tradidisse mentes noxiis Gentilium stupiditatibus. Animadverterunt quidem, eam quorundam morborum nobiscum cognationem, quòd occasionali materia tenus, sic nostro essent corpori connexæ, ut vix suffragio mentis dirimerentur, vel à læsa actione separarentur. Ut in vulneribus, morbis instrumentariis, seminum robore orbatis. Est namque unguis supra corneam, lædens immediatè visum: ut & calculus, absq; medio, meatum urinæ obturat. 50. Obstructio autem inde manans, relatio, & ens rationis est. Quod sicut nil agit; ita nec morbi rationem, nec considerationem in natura habet. Maluerunt nihilominus Scholæ modernæ, essentias morborum, concredere discordiis elementalibus; quàm quod faterentur corpora naturæ nil aliud dicere, præter ignotum sibi connexum ambarum causarum constitutivarum. Hactenus ob id, miseri mortales sub hoc cæcitatis onere gemuerunt, sanationem exspectantes ab iis, qui causas morborum constitu-51. tivas ex pleno ignorarent. Quocirca, cum morbus debeat continere causam sui efficientem, intra se suamque materiam. Hinc facilè liquet, quod fames, licet instar morbi peracuti paucis diebus jugulet, non sit morbus: eò quòd non constet causis morbosis, sive consideretur ut sensus tristis, de classe symptomatum: sive demum, ut constat realibus defectibus. Quippe in quantum fermentum stomachi acidum (pro ut Tractatu de digestionibus) carens objecto in quod agat, nec tamen proinde feriari possit, resolvendo aggreditur, humorem secundarium, & proximum alimentum stomachi; est nempe Archeus tam in fame, quam in saturitate, nedum morbi: sed ipsiusmet sanitatis causa. Carentia autem materiæ cibalis, privationem; non autem morbum dicit. Quamobrem prorsus accuratè notandum, quod fames, quanquam crudeliter enecet, quasi morbus esset: non sit tamen morbus, eo titulo, quia videlicet Archeus nullatenus sit morbosus in fame. Unde luculenter constare deberet, quod omnis morbus primariò & essentialiter respiciat sui efficientem Archeum. Ob id 52. ab Hippocrate in scholarum incuriam rectè est decretum, calidum, frigidum, humidum, aut siccum, (nequidem quatenus talia, & concreta) non esse morbos, horumve causas: sed acre, amarum, salsum, ponticum, &c. Forassis enim ætate Hippocratis, nondum distincta erat causa occasionalis à vero morbo. Sciebat quidem in nobis duplex excrementum. Unum quidem naturale ac ordinarium, adeoq; nostrum: alterum verò matre errore, & propagine hostili, morbidum, quodque Christiani à peccati vigore proveniisse scimus. Hoc enim cum Senex per exoticos sapores distinxisset, ratus est, ut si non esset ipse morbus: saltem esset morborum adæquata occasio, tum nondum à morbo distincta. Cujus saltem ablatio utramque medendi valvam aperiret. At stupendum, quòd quem ducem sequi gloriantur Scholæ, hunc textum per ignaviam transsilierint: ut & alterum Antesignanum ejusdē. *Quo omnem motum ad morbum, mortem, atque sanitatem, efficienter fieri ab impetum faciente spiritu*, declaravit. Itemque quo dixit: *Ipsas naturas esse morborum medicatrices*: & per consequens, *etiam morborum factrices*, si enormon ille spiritus, sui agitatione, omnia quæcunque in vivis fiunt, operetur. Præterierunt nempe Scholæ plura ejus- 53. modi, quæ oraculorū instar haberi merebantur: quia fictitiis quatuor humoribus delusæ, & effascinatæ, alto soporis, torporis & ignaviæ navigio traductæ, neglexerūt liquores, quos ipsemet nominat secūdarios: quasi in illis non æq; possibilis foret morbus, atq; in quatuor fictis primariis. Itaq; neglexerūt etiam morbos ex retētis digestionum & transplantationū: quippe & ipsas digestiones & fermentationes

(pro

(pro-ut suo loco docui) funditus nescivere. Eheu! quàm penuriosa scientia hactenus medentes decoravit, quos alioqui, si veri essent Medici, honorandos præcepit
54. Altissimus. Considerarunt nempe, morbum diffluere, ut accidens, productum ab Agente, materia morbifica (cui itaque suum efficiens inesse, ignorarunt in limine) & patiente: quod ajunt corpus humanum. Inprimis, non distinguunt Agens à materia, quod huic est intimum. Tum morbum negant materialem, quippe quem rentur meram qualitatem. Tertiò, nec distinguunt occasiones irritantes, ab efficiente interno. Quia cum Aristotele rentur omne efficiens externum. 4. Secernunt causas constitutivas à constituto. 5. Catenam causarum efficientium, cum suis productis, nesciunt. 6. Plerumque confundunt causas occasionales, cum suis morbis ac symptomatibus. 7. Subinde morbum aspiciunt, tanquam Diathesin, velitantem, inter causarum series, & cor-
55. pus humanũ. 8. Malunt ipsam dispositionem posteriorem, ex pugna causarum (ut ajunt) ortam, esse morbum, quæ nẽpe immediatè (sic ajunt) læderet actiones, sive interim actioni vitali sit contraria, sive verò effectus illius contrarietatis, quæ functiones offenderit. Ast ego non attendo functionum læsiones, pro essentia morbi: sed perturbationes operativas in Archeum distentas, cõtemplor in morbis. Nam non rarus moritur, sine sensu actionis læsæ, qui repentè quidem concidit, intus interim dudum morbosus, vel qui solo naturæ defectu perit. Quare & inter cætera impertinentia reputo, morborum essentiam ad functionum læsiones adstrinxisse. Cum id morbis sit accidentale, posteriusque: non autem concomitans perpetuò.
56. Enimvero quia sanitatem consequitur, debilitatarum virium restitutio spontanea. Hinc scholæ dimensæ sunt morborum essentiam, respectum debere inseparabilem, ad læsionem & lædentia functionum. Sic nimirum, ut hæc includerentur ipsi essentiæ morborum. Utpote totum medendi cardinem volvi circa contraria, putarunt. Cum alioqui totum sit per accidens, si functiones in morbis oblædantur. Alioqui quotusquisque est, qui negaverit morbum non realiter adesse, in silentio quartanæ, Caduci, Maniæ, ac Podagræ? quando tamen nulla spectatur functionum læsio? Quis est qui non animadvertit in convalescente majores subinde actionum & debilitatum obices, quàm in morborum flagranti initio? Stupidum itaque mihi semper visum fuit, definiri rem essentialiter, per effectus posteriores, & separabiles. Cumque morbus fiat primario ab impetum faciente Archeo (ab errante tamen) certè multò propinquior erit hujus actio in facultates ipsas, quàm in earundem actiones. Maximè, quòd quamdiu vires sunt convalescenti quasi adhuc devictæ, & conquassatæ; adsunt quidem impedimenta virium, læsio item, atque suppressio actionum: nullo tamen superstite morbo. Cumque alibi sat demonstraverim, causam utramque in naturalibus, non differre suppositio, ab ipsomet constituto: ergo si morbus esset causa læsioni actionis, tanquam differentia constitutiva ejusdem: necesse quoque esset, morbum ipsum à læsa actione nequicquam diversum. Quodjam patet esse falsum. Falsumque esset, quod causa, & morbus, unico titulo lædentis actionem, comprehenderentur indistinctim: aut malè decernunt scholæ, quod lædens actionem sit ipsa causa molbifica. Lælio autem actionis esset morbus; & læsa actio, ipsum symptoma. Commentum enim & istud nimis puerile. Nam primò esset morbus merum ens rationis, consurgens mentaliter ex habitudine terminorum causæ ad effectum. Lædentis nempe, & læsi. Deinde deprehenditur error in definitione morbi, à scholis tradita. Nimirum, quod morbus sit dispositio, primariò lædens actionem. Quippe quæ causam, & non ipsum morbum, sive causæ effectum definiret.

niret. Tertiò, Si remedium debeat removere ipsum lædens actionem. Illud vel habebit singularem monarchiam, qua evocet, & concutiat ipsum lædens: vel remedium se junget naturæ ipsi, idque tam unitissimè, quod connexis viribus, & tanquam unitum jam unum, se statuat in termino opposito, adversus ipsum lædens. Non enim verum est prius horum. Quoniam remedium esset tam exoticum naturæ, quàm est ipse alioqui morbus, propter particularem directionem, & arbitrium motuum, ab Archeo nostro spretum: Nam si juvare deberet, haberet potestatem natura humana superiorem, tali modo, quod nec legibus morbiferis, nec mortiferis pareret. Adeoque causam morbiferam, tam è cadavere, quàm languente, expelleret. Nec item locum habet posterius. Quia si remedium uniretur naturæ, radicaliter, ac mistione unitiva, haberet privilegium supra sortem alimenti. Non cadit ergo in definitionem morbi, ipsa læsio actionis. Peculiariter, quod remedium non tam respiciat causam occasionalem, quàm ipsum efficiens morbificum internum. Undè verificatur axioma: *Quod naturæ ipsæ sint morborum curatrices, ut effectrices.* Utrobique scilicet morbum cum
57. symptomate confundunt, in sanandorum perniciem. Cum sanatio in ablatione causæ occasionalis frequenter, nunquam autem in symptomatum remotione sita sit.
58. Et quia ablatio causæ occasionis existimatur materialis eductio, hactenus non nisi solutiva & diminutiva contentorum viguere. Ubi alioquin ablatio causæ occasionalis plus respicit correctionem, vel pacationem efficientis proximi, quam materiæ occasionalis avulsionem: utpote quod à correctione, etiam citra materiæ occasionalis ablationem, mox cessatio, insperataque quies, imò & sanatio plerumque obveniant. Quod in cura sympathetica frequenter occurrit, & manife-
59. stò liquet. Scholæ itaque, per artificialia deceptæ, quodque putarint omnem generationem inchoari à puncto privativo corruptionis, nescivere: quod id, quod jam in materiali quorumcunque initio seminali fluit, habeat jam eo ipso suum esse reale, licet immaturum, sitque per hoc, hoc aliquid in seipso, ac distinctum à quolibet alio: quodque acquirat per naturalem generationem dumtaxat maturitatem, & illustrationem in sui apice, ob novum agendi lumen formale. Nec equidem semen proinde à sui constituto differt, per causam efficientem internam, &
materiam: sed dumdaxat per individua- 60.
lem perfectionis alteritatem luminis formalis, prout alibi de ortu formarum. Semen namque, quod prius excitatore opus habebat, adepto hoc lumine formali, est deinceps seipsum movendo. Scholæ 61.
quoque subinde considerant morbum, velut ac si esset productum neutrum, profluens per activitatem causæ, & reluctationem naturæ nostræ. Ast ego scio, tam formale agens, quàm patiens in morbo, esse nobis in illo actu peregrina. Scio nimirum Caducum, diebus silentii, non minus realiter esse in nobis, quam dum in
pleno accessu fuerit. Scio quoque, mor- 62.
bum esse ens reale, substantivum. Non autem relativum, non nudam habitudinem agentis & luctantis ad patiens, tanquam extremorum ad medium. Nec demum esse conformitatem proportionis, aut disproportionis inter extrema. Licet hic respectus formandæ relationis, inter entia rationis, sit propinquior effectu nato. Scio præterea, omne agens naturale, natum esse producere sui simile, excepto eo, quod agit per Blas (vis autem tam localiter motiva, quam alterativa, quia nomine carebat, visa mihi est vocari Blas, in initiis Physicorum.) Sic Cœlum meteora, non cœlos generat. Et homo, per Blas voluntarium; itemque Archeus per Blas ideale, atque seminale, diversas suscitat alterationes. Agens verò seminale, inor- 63.
dinatum, per Blas peregrinum, abortit monstrum, quod propriè morbus est.

Nam etsi morbus, juxta sui causas, sit naturalis: nostri tamen respectu, non desinit esse contra naturam, tam quatenus à Blas exotico incepit, quàm quòd Blas hostile gerat, ac de sese suscitet. Ideoque neque hoc monstrum generat fœtum sui similem, nisi per fermenta transferat seminale suum contagium, faciatque) sic morbos in aliis per accidens. Quod autem ad effi-
64. cientem morborum causam attinet. Est quædam intus partu abortivo, nata causa efficiens (qualis cataracta in oculo, calculus, materia febrilis) quæ licet à scholis dicatur causa efficiens morbifica, immediata & continens: est tamen dumtaxat occasionalis morborum, & externa respectu vitæ, in qua semper omnis morbus est. Ideoque nec potest ejusmodi visibilis materia, non solum veri efficientis rationem obtinere: sed nec etiam esse de materia, intrinseca ipsius morbi, esse pars ulla. Permanet itaque concicatrix, & occa-
65. sionalis causa morborum. Eò quod efficiens seminalisque materia, si facultates vitales, adeoque & vitam immediatè attingere atque penetrare debeat, utique & in puncto, vitæ symbolum continere, est prorsus necessarium. Usque adeo & illud in morbis seminalibus perpetuum est, quod morbus, ut nunquam est in cadavere: ita non potest non esse in vivo. Por-
66. rò efficientium causarum quædam est atque manet externa. Ut ferrum vim impulsivam nactum, morbum facit in materia divisa, qui vulnus dicitur. Pariformis est attritus vesicæ à calculo factus. Nam quanquam efficientia quædam externa sua habeant initia seminalia quibus generantur (ut calculus) respectu tamen morbi, quem pariunt, carent seminibus, ideoque sunt ipsi morbo externa, ac peregrina. Interna verò occasionalia semen habent, quo fovent morbum à se excitatum, clauduntur que etiam sæpè, in facto esse. Ut patet in febri, apostemate, &c. Sunt demum efficientia occasionalia, quæ continua atque fermentali propagatione contaminant. Ut ulcera, Icterus, &c. Sunt-que interna occasionalia, quæ dudum subinde dormiunt. Ut in Caduco, Podagra, Mania, Asthmate, febribus, &c. Internorum quoque occasionalium, quædam incessanter laborant, ut materiam nostri corporis, à vitæ communione alienent. Quibus si accesserit fermentum (quod Hippocrates in morbis vocat divinum) fiunt colliquationes. In febri verò, occasionalis materia efficiens, juxta geminam sibi proprietatem concitat Archeum, ad propulsionem, in consumtionem sui. Quare nec aliud post se productum relinquit: nisi nova Idea, ex Archeo irrito profluxerit, per accidens. Qualiter Hydrops febres sequitur, &c. Dolores autem, sopores, vigiliæ, debilitates, &c. symptomata atque diatheses esto. Sic quoque effi- 67.
ciens seminale alienum patrat calculum, ibique cessat, licet deinceps in momenta molestias excitet, novosque motus. Productum autem Calculi sunt excoriationes, & novi morbi, qui monstra sunt parenti suo absimilia. Nam propriè loquendo, generatio Calculi, non est morbus: 68.
plusquam ipse calculus, qui in se est compositum naturale, nostri autem respectu morbosum. Quapropter & in matula, & extra vitam, generatur suis causis petrificationis. Adeoque est monstrosus, & anomalus morbus: utpote qui per accidens, & extra vitam, in nobis nascitur. Denique 69.
simulatque effectus, sive productum in facto esse, amisit suum ocasionale efficiens, illud productum non est amplius ipsa ambarum causarum connexio, sive morbus pristinus: sed suas sibi habet causas, primarum causarum connexione posteriores. Sic namque Apostema peperit ulcus: hoc 70.
verò plorat virulentum ichor: hoc deniq; non rarò excoriat, pristinum ulcus mutat, vel novum suscitat. Nil autem attingit patrans ulcus, sive suum Ichor deinceps ulceret, sive non: quia non est illi intentio effectiva, ad producendum ulcus ex Ichore. Quia ipsa sanies, sive Ichor, est productum ulceris patrantis, quod suam intentionem effectivam, atque seminalem, sus-

cepit.

cepit in sui esse : non autem in propagationem novi ulceris, quæ ipsi ideo per accidens est. Calculus quoque, est productum suarum causarum constituentium, quas in se claudit, ac terminat. Quia causæ ejus, ad finem effectionis delatæ, cessant in producto, & clauduntur tanquam sepultæ. Licet is calculus sit occasionale medium, ad quod novi calculi generatio accrescendo contingit. Interim calculo per accidens est, si producat alios morbos, se, imò morte ipsa, atrociores. In Hydrope autem, efficiens Archeus renum, in conceptu Ideæ, à perturbatione sua genitæ, claudit renes, & fit hydrops. Non cessat tamen pristinum efficiens, usque in personæ suffocationem. In patrato isto, productaque & missa aqua, non est ulterior intentio, ad quicquam aliud producendum. Aliqui sæpè productum morbi; cum sit monstrum innatum, vim habet occasionalem propagativam, ex proprietate efficientis Archei, non clausi, aut vincti in producto: sed liberi in organis vitæ. Unde nimirum alia subinde producta successivè efflorescunt. Saltem facultatum atque vitæ dispendia, non tam censeri debent morborum producta, quàm illorum destinati fructus, atque symptomata, horumque periodi. Nec interim minori privilegio morbus est, qui à fermento morboso producitur, quàm fuit morbus, producti illius parens. Scilicet, nec ignavius corrumpit aliquod vitale, per aliena suscepta efficientia, quàm id, in cujus actionis efficiente primario, est ipse morbus.

71. Cæterùm supponunt Scholæ contrarietatem morbi, cum sanitate, cum vita, atque iterum cum ipso remedio. Itaque uni termino apponunt plures contrarios, contra naturam relativorum, & contra suum illarum axioma. Quod unum contrariorum totidem dicatur vicibus, quoties alterum. Etenim stante doctrina contrariorum in remediis : deberet saltem de Medicina

72. exire sanitas, tanquam de ovo pullus. Vel cum contraria se invicem ad nihilum deberent reducere, deberet de morbo prodire sanitas, prout alioqui de morbo exit debilitas. Etenim si morbo sit remedium contrarium : utiq; facultates nostræ vitæ, nequeunt esse contrariæ morbo : & per consequens : morbus non poterit lædere facultates, aut harum actiones. Erraruntque Scholæ, dum in crisi, morbum cum facultatibus monomachiam toto sui cursu sustinuisse, contendunt. Sin morbus contrarius sit facultatibus, ipsiq; remedio: saltē incongruè frigida febri apponent, facultati vitali non minùs quàm morbo apposita. Imò si à contrarietate Diathesis, nascatur morbus: actio nostra, non deberet tota pendere ab impetum faciente spiritu, sed à mera causa morbifica: quæque ideo cum motus sui principiū in se haberet, deberet tam incadavere, quàm in vivo operari : Essetq; adeo tota velitatio dumtaxat inter Diatheses alienorū accidentiū, se mutuò debellantium. Cujus luctæ, ipsa vita esset tantum spectatrix odiosa, absq; sui incommodo. Quid hoc aliud, quam inertem ac frigidam finxisse Philosophiam vitalem? frigidosq; esse Medentes febrium? Quid si morbus stet in qualitate, cujus bellatricem contrariam, sensu notam volunt, & elementalem: cur ergo tam incerta, languida, tardaque comminiscuntur morborum remedia? cum manifestarum qualitatum contrariarum, tam aperta, atque promta in Scholis jactentur indicia, remedia, & simplicia? Itaque penes me morbus est 73.
ens substantiale, causis Archealibus, tam materialiter, quàm efficienter genitum. Calorem autem, ac frigus, idque genus concomitantium signatorum, voco fructus, atque symptomata, à productis morbis longè aliena. Sæpe namque morbus contra nos furiosè movetur, in quo multa intercurrunt symptomata: qui tamen non rarò absq; producto cessat. Ut patet in intermittentibus. Nec enim inde consurgit novus morbus. At saltem natura intendit excutere tædiosum hospitem: sub quo nisu producuntur fructus, & symptomata,

Sopores, calores, frigora, dolores, vigiliæ, inquietudines, vomitus, debilitates, &c. Aliàs quoque morbus sæpe convertit materiam hospitii. Dum scilicet Archeus, à fermento occasionali suscitatus, profert novum productum: Sive interim morbus prior claudatur in termino producti, sive non. Nec rarò quoque morbus producit occasionaliter monstrum sibi absimile. Dum febres causat hydropem, cataractam, scirrhum, &c. quia sunt producta morborum per accidens: quorum scilicet nova Idea ex Archeo, est genitrix. Ut in-
74. fra suo loco patebit. Est autem debilitas fructus universalis morborum, horum pedissequa. Quæ scilicet nil aliud est, quam dispositio, consequens virium diminutionem. Estq; vel totalis, propter notabilis, vel nobilis partis afflictiones. Contingit etiam, ob adhærentiam morbosæ occasionis, ad partẽ aliquam solidam. Undè tandem, extincto ibidem Archeo, partis illius sideratio, & totius mox inde mors, quoque profluunt. Vel est debilitas particularis, ob Blas particulare, affectans per sui thimosim, aliquod membrum. Sic enim è stomacho vertigo, dolor capitis, &c. ut ex utero, partes per aspectum diversimodè & miserè languent. Quæ certè symptomata sunt, & fructus Archei, non autem morbi ejus: qui aliàs naturaliter sua recondunt in se efficientia. Pro-ut alibi de actione regiminis. Distat denique morbi productum à symptomate in hoc, quatenus hoc est fructus, mitigationem quidem ab ipso Archeo: non autem curationem postulat, quantum ex se est. Quia unà cum morbo evanescit pariter. Producti autem morborum, nullam in Scholis invenio mentionem: sed vel cum symptomate confunditur, vel novæ cuidam intemperiei, novoque humorum affluxui
75. tribuitur. Alii quoque solent morbos dicare partibus continentibus: causas item, partibus contentis: symptomata verò, in impetum facientem spiritum, relegare. Malè inprimis memores, quod contentis humoribus, primarum calorem, ac frigus adtribuant, tanquam morbos. Denique si morbus in Continenti, & causa in Contento. Quibus quæso causam, & morbum 76.
movebit, si non spiritus nobis innatus? Quis patrabit è causa morbum, si non spiritus? Etenim sicut Ira, verecundia, & agonia, calefaciunt per Blas: ità timor, dolor, & tristitia refrigerant, citra humorum opem. Piper autem & calefacientia calefaciunt vivos; non autem cadavera: ut neque Cantharides, flammula, vel apium, hæc vesicant. Caustica verò etiam absumunt cadaver: idque non effectu proprii ardoris: sed sola vi salis caustici, qui partes solidas resolvit in salem absque calore. Pro ut nimirum calx viva, resolvit caseum in mucilaginem. Caustica itaque Escharam in vivo generant, non autem in cadavere: sed hoc resolvunt, simplici resolutione sui salis. At quia in vivo, intus simul accenditur Archeus, Eschara ab utroque agentium, (Causticonempe, & Archeo) producitur. Tandem Ignis indifferenter, tàm vivum, quàm mortuum cremat: & celerius ipsum vivum. Quia ignis ab extra consumit ardendo: & intus fit spiritus ipse caustic us, sui accensione. Ex 77.
quadruplici ergo mechanica, ignis nimirum, Piperis, Vesicatorii, & Caustici, Notabilia quæ sequuntur, sponte defluunt.

1. Quod calefacientium calor efficiens, sit noster. In pipere ideo est tantum occasionalis excitativus.

2. Quod febris non sit essentialiter calor; sed ex proprietate Blas alterativi, tam frigus, quam calorem genialia habeat. Idque non efficienter: sed tantum occasionaliter, incitativè, & accidentaliter. Solus autem Archeus est efficiens caloris & frigoris. Nec enim materia febrilis, in corpore aliàs calido, jam fit frigida, tum deinde calida, ut ad ejus alternitatem totum corpus frigeat, & caleat. Sed sunt opera, & Signaturæ vitæ: non seminum in materia morbosorum proprietates: sed meræ passiones corporis, à calore & frigore Archei,

chei, sic commotæ, per Blas. Ideoque nec amplius contingunt in cadavere, ut neque postquam morbus potitur victoria, nec etiam dum morbus cessat, remanente interim materia occasionali.

2. Quod ipsum, quod in nobis efficit calorem, etiam efficienter pariat frigus. Non quidem privativè, respectu caloris: quia frigus est reale, & actuale Blas Archei.

4. Quod nulla sanatio, per contraria, ut neque propter similia, fiat: Quia morbus consistit in Idæa seminali essentialiter, & in materia Archei: At saltem substantiæ non admittunt in esse sui contrarietatem.

5. Quod morbus superetur primitivè, extinctione Ideæ, sive ablatione materiæ essentialis. 2. fontaliter, per sedationem, & pacationem Archei turbati. Ac 3. à posteriori. Si nempe auferatur materia occasionalis, quæ Blas motivum, atque alterativum hospitii excitat, ut Idæa, sive morbus, efficienter fiat.

6. Quod utraque causa interna, connexa in Archeo, sit ipse substantialis morbus, habens in se propriam radicem. Materia autem occasionalis, utut in corpore recepta, semper sit externa; quia non est de radice interna, & essentia morbi.

7. Quod symptomata sint accidentia per accidens, per excitationem prosilientia, juxta varietatem recipientis cujusque. Estque potius error avius, aut furor potestatum nostrarum.

8. Quod Archeus, qui nos in utero formavit, cuncta dirigit etiam, moderatur, movet durante vita. Idcirco causæ occasionales percipiuntur dumtaxat in Archeo. Qui dein, juxta conceptam inde perturbationem, parit suas Ideas, quæ immediatè Blas habent, quo movent, dirigunt, commutantque, & peragunt, quicquid in sanitate & morbis contingit. Partes autem corporis, tam continentes, quam contentæ, itemque morborum causæ occasionales per se, sunt mortuæ, atque desides, nec se, aut aliud quicquam, movere possunt. Cum nil moveatur à seipso, quod per se ac primariò vitale non est. Excepto pondere naturaliter decidente deorsum.

9. Quod producta, & morborum effectus, sint generationes, seminales, dependentes sic à seminibus, quod horum proprietates referant.

10. Quod calor, frigus, calores, &c. cum non sint causæ propriæ morbi, neque morborum vera producta: sed tantum accidentia symptomatica, & signaturæ morborum, ideo nec per se subsistunt etiam: sed ita à morbis dependent, ut unà cum illis, umbræ instar, recedant. Utpote sunt errores luminis vitalis, sive Blas erroneum, è morbis concitatum.

11. Quod morbi sint entia seminalia (exceptis extrinsecis, vulneribus, attritu, combustione, &c.) ideoque effectus Archei, resultantes in vera actione, ab occasionalibus excitantis, accidentaliter, in nostrarum potestatum Archeali errore obnati.

12. Quod etsi extra velle animale, in natura reperirentur contraria: per hæc tamen, nulla possibilis esset læsarum virium restauratio, ut neque Archei pacatio: & per consequens nulla sanatio, si verum usque sit. *Quod naturæ ipsæ sint morborum Medicatrices, earumque minister Medicus.* Probatur id equidem per ignem. Qui præ aeris frigore intensissimo (quod alibi probavi, frigore aquæ longè immanius) fortius flagrat, & urit. Tantum abest, quod ignis per frigus (quod falsò sibi reputatur contrarium) extingueretur. Quinimo nec Scholæ sciverunt ignem non extingui per aquam, quia frigida, humida, aut contraria sit: sed ob solam suffocationem. Quod in nostris fornacibus quotidie videmus. Nam ut ignis est momentaneus, sibique filo continuo exhalationum connexus; hinc unico propemodum suffocatur momento. Sic namque aqua, quia fluida, intrat in poros rei ar-

dentis, obturando ſuffocat ignem. Sic quoque metallum, vel vitrum, ignita & candentia, ſplendent dudum in aquæ frigidiſſimo fundo: & interim carbo ignitus, in inſtanti ſuffocatur ſub aqua. Quia ejus pori ſtatim obſtipantur. Cuprũ candens ideo citius extinguitur argento, & argentum auro. Vitrum autem ignitum, quia poris caret, pari auro ſplendet ſub
78. aqua diutius. Imò aqua fervens, celerius ignem ſuffocat, quam frigida, quia citius poros penetrat. In eo quoq; habetes manſere: quod calorem noſtrum ſemper collatione ignis facta, conſiderarent. Nam etſi ignis ſit ens naturæ; attamen quia in uſus mortalium, ab Altiſſimo directus eſt, ut in naturam velut deſtructor intraret, & eſſet velut mors artificialis: ideo ſuos fines artificiales proſequitur: non autem habet quicquam in ſe, quod ſit vitale, aut ſeminale: Nullus eſt ideo in natura ignis, ſi prius in debitum deſtructori gradum non ſurrexerit. In quo ſpeculationi medicæ, nil, aut
79. parum eſt proficuus. Sanè calor noſter non eſt graduatus, ideoq; nec igneus, nec tanquam refractus ab igne procedit: ſed eſt calor luminis formalis, ideoq; & vitalis: nec proin ultimo ſui gradu, perinde atque ignis ſubſiſtit: latitudinem enim admittit, ejusque gradus diverſificatur pro concitatione Blas. Nam etſi ſit è lumine formali, eoq; vivat: attamen tam in ſanis, quàm in ægris, per Blas ſæpe ultra aſcendit, vel citra premitur. Denique altius exorbitat per furores, tumque confeſtim lumen vitale, tanquam combuſtum, exuit, & Alcali cauſticum aſſumit. Quod cernitur in fœno madido, & compreſſo, ubi ignis conſurgit ſpontaneus. Sic in affectibus eſcharoticis calor noſter, vitæ prioris oblitus, tranſit in gradum ignis. Radiorum namq; luminarium congreſſu, ſpirituumque ſalis degeneratione, prout in fœno, verus ignis naſcitur, noſque conflagraret, ſi Archeus hunc ſcenæ terminum, ante mortem exſpectaret. Calor quidem noſter eſt in igne, quatenus in quadragenario eſt binarius: non tamen ignis eſt in noſtro calore. Adeoque nec calor noſter dici poteſt igneus. Ut nec binarius eſt 80.
quadragenarius. Cæterum morboſa occaſio, quandoq; ſolo gravat pondere, ſuiq; exoſa præſentia: qualis eſt odioſi hoſpitis. Dein ſæpe è mitioribus cunis, poroſa adoleſcit qualitas, de claſſe guſtuum. Tertio, vel tandem putret. Quarto. Fermentum arripit peregrinum. Ac poſtremò, infamis veneni contagio, nobis minatur exitium. Peregréque vel advenit, vel intus ſuboritur morborum ſeminalis dira occaſio. Sæpe quoque in ultimis degenerat, quas ſcholæ neglexerunt, quia ſuis humoribus primis contentæ ſoporarunt. Separatur inquam à vitalibus inſontibus, aliquid nocuæ zizaniæ, & commiſta occaſio morbi fluctuat inter alimenta proba, iisdemque vel tenacius nupſit, adhæſit, torumque localem elegit. Utrobique autem proprietates hoſtiles morboſorum ſeminum, ſua diverſoria variè ludendo exagitat. Non ergo à calore & frigore: ſed ab excellenti guſtus qualitate, & peregrino ſodalitio afficitur Archeus, & Ideam ſeminalem morbi effingit. Demirorque, quod Scholæ Hellenicæ Anteſignanum profiteantur Hippocratem: hunc tamen medendi cardinem, in illo ſpreverint, ſeſeque in meros calores, ac ſtulta qualitatum connubia, usque demerſerint. Morbus namque Hippocrati fit ex bono, vel antea damnato liquore, in excremen- 81.
tum verſo. Ergo verò condono hoc, illius ætatis adhuc indiſtinctioni. Ideoque ejuſmodi recrementa, non morbos ipſos: ſed horum cauſas occaſionales dico. Excrementum enim, ſuis digeſtionum, vel ultimis culinis vitiatum, vel alibi diutius hærens, ſuæ tarditatis mora, primùm pigritiæ notatur: ac dein, adſpernantis ſtabuli activitate, ut moleſtus hoſpes corrumpitur. Ex titulo, quatenus deſtitutum balſamo vitali. Faber enim Archeus noſter,

cum

cum ferietur nunquam sine crimine, nec unquam destituatur fermento locali commutativo; igitur calore, fotuque continuo, excrementa intus nata, vel aliunde allata magis magisque exagitat, inque fines destinatos conturbat. Ideo nec potest dudum aliquod excrementum pristino in statu sui, permanere. Desperandum quoque omnino, quin semel aspernatum, iterum unquam natura in verum civem recipiat, initave reconciliatione rursus ado-
82. ptet (quale est figmentum, quod è pituita fiat sanguis, è cruore torrido, bilis flava: & ex hac porracea, æruginosa, atque tandem humor melancholicus) Natura namque non potest non contentum hospitem exoticum, sorte sui alterabilem, alterare, & ad fines suos promovere. Idque si intra diversoria propriæ digestionis contigerit, erit excrementum longè mitius, quàm si semel ad alienos lares, & extra suos limites, delatum. Tum nempe fructus iste adulterinus, istique parti suppositus fœtus, recusatur, ut hostis advena, ominosus, ac tumultuarius, in quem ideo peregrinum alterius messis fermentum, de necessitate irrequietæ alterationis introducitur. Unde ex Retentis, primùm simpliciter molestis, fiunt noxia, ac tandem Retenta transmutata. Quibus si insignis sapor non insit, plerumque saltem mox oboritur, ab Hippocrate, loco citato designatus, pro morbosa signatura. Etenim quamdiu liquor alimentarius, freno balsami naturæ coërcetur, saporibus sanguinis, & assimilabilis nutrimenti jure potitur: bene se habent singula: At semel ab Archeo repudiatus, mox quoque ut indolem exoticam: ita & saporem assumi, dierumque agitatione, malignitatis gradus variat. Est nimirum istud acre, amarum acerbumque, de quibus Senex per sua oracula quæritur, omnes propemodum morbos scaturire. Hoc enim, licet in quanto, pusillum in pondere, leve, & visu, vix perceptibile: est vera tamen morbi occasio. Morbus autem penitius sedet: nempe in initiis vitalibus, magisq; activis, ac imperativis, quàm quæ excrementa vocantur. Omnis namque morbus seminalis, causaq; occasionali fotus, ut ab ente, immediatè sensitivo, & concupiscentiæ subjecto, passionibus, perturbationibus, atque inordinationibus pleno, incepit: ita quoque non in alio ullo sedet quàm in motuum omnium fonte, principe, ac rectore. Sensim tamen non unico malignitatis telo certat: quin contaminata sui mora, ipsam quoq; oppleat partem, saltemq; vitæ continuitate ac communione orbet: si insuper suæ impressionis noxa, non gravet: vel similari in parte hausto fermenti tabo, extinctionem non minetur. Morbus ergo de materia Archei inci- 83.
pit, quatenus per Ideam exoticam in nos furit ex concepta injuria, quam causas occasionales feciſſe sibi æstimat. Actio autem concomitans, resultansque ex efficientis propria exorbitatione (ut Cephalalgia, delirum, &c.) symptoma esto. Quicquid verò de morbo patratum manat, sive ob dolorem; spasmum, partium regimen, vel actionem fermentalem; si in sui radice realiter id subsistat, est id morbi productum. Productorum verò quædam 84.
sunt ultimati effectus, à morbo relicti, ut scirrhus, vel Hydrops à febri. Vel in fieri esse, prosiliunt. Ut mictio mucilaginis calculosis. Quæ nec propagationem alterius mali, ut nec morbosæ materiæ, vel deinceps productorum meditantur. Hæc iterum sunt similia suis patrantibus, quippe quæ à fermenti contagio ulterius serpunt: pro ut scabiei, lepræ, lui veneris, &c. familiare est. Alia verò intrò progrediendo, se penitus dilatant, generantque modo anomalo. Uti Apnœa, convulsio, &c. ex utero, stomachove. Sicq; tormina ex acidis facta, diarrhœam, hæmorrhoides, dysenterias, aliaque id genus mala, proferunt. Imò quiescente morborum semine, per intervalla, ex occulto Archei seminario, aliquid insuetum atq; discontinuum germinatur.

Quale

Quale Caducus, Podagra, Mania, &c.

85. Profectò in his omnibus, est manifestus Scholarum error, docentium totam naturam regi à rectore, sive intelligentia creata nonerrante, noscente omnes fines, & propter hos, agente optimo modo. Siquidem indubium est, quin vulnus posset solidari, absque labiorum tumore, dolore, pure, & inflammatione: quin spina queat è digito, majori compendio excuti, quàm quòd digitus proinde in purulentum apostema surgeret. Nam leporis pinguedo uncta, spinam una nocte extrahat, non desunt Archeo modi, quibus idipsum securè, ac citò peragat (pro-ut in quibusdam facit sponte) nisi Archeus noster, quibuslibet subjectus passionibus, quasi pueriles indignationes conciperet, de minima corporis læsione. Nec mirum itaque, quod ens naturæ sublunaris, nullatenus justitiæ se subdens, inordinatis passionibus suis succumbat: cum & totus homo, cui mens præsidet intellectualis, justæ rationis orbitam in multis excedat.

86. Illud demum notabile, quod in artis operibus, efficiens sit semper extra: Illiusque errore deceptæ Scholæ, nesciverunt, in naturalibus ac substantialibus generationibus, agens esse internum. Idcirco enim naturalium causarum catalogo, efficientem, ut externam relegarunt. Imò nescitum est, ambas naturalium connexas causas (ut suo loco demonstravi) non differre ab suo effectu, nisi fluxus prioritate. Quæ res decepit, quotquot per artificia naturam similitudinarie sunt contemplati. Neque enim alibi cæcutitum amplius, quàm dum istam suæ speculationis inconcinnitatem, in morbos introduxere. Nam non solum artificialia, seminalibus fecere paria, theoricè: quin etiam conando sanare, totam medendi praxim, cõtrarietatibus magna conspurcarunt falsita-

87. tum confusione. Putatum est enim, producere & generare esse prorsus eadem. Dum interim generans dicit, aliquid de sui substantia proferre: Producit verò is, qui activa saltem copulat passivis, licet de suo contribuat nihil. Facit etiam, qui quomodo libet quicquam agit. Porrò sæpe etiam admiror, quod dum Scholæ sanationis beneficium in ablatione causarum constituant, quo pacto potuerint Intemperies, intra morborum seriem collocare; cum calidus, atque notissimus morborum repente, atque sua sponte in frigus labatur, & valeamus confestim caloris intemperantiam, pro lubitu amoliri, absque febrium sublevamine. Dein, cum causam 88.
vitalem, in morbis enormonticam, nunquam susceperint pro efficiente morborum; Non nisi de causa occasionali auferenda statuerunt. Nam Archeus, licet sit vera & immediata causa, tam secundum materiam (quam vitiatam, & de sinu suo profert) quàm etiam secundum Idæam seminalem, atque efficientem, tamen Archeus sui ablationem non indicat. Contra verò Scholæ agunt, dum phlebotomo purgativis, omnique demum medio, vitam muniente, suas moliuntur sanationes. Qua autem id basi, ipsæ viderint. Porrò in 89.
morbis, est natura stans, sedens & jacens. Natura stans, suis ipsamet medetur morbis, spontanea bonitate: ut febres salubres. Itemque quartana, quæ proprio naturæ ductu; non autem Scholarum adminiculis sanatur. Et natura stans, mox quoque ambulare potest, quod solius est sanitatis. Sedens vero natura, etsi sua sponte stare, atque tandem ambulare possit: surgere tamen cogitur, antequam stet, atque ideo surgit difficilius. Quod si verò tentetur remediis inordinatis ad surgendum, è sede prostratur, jacetque humi, nec inde parum conquassata dolet, & quandoque ex lapsu succumbit. Imò etiam dum multi, ne malè valeant, utuntur consiliis, quæ senectutem & mortem accelerant plerumque, ac non rarò etiam privant vita. Ast natura jacens, nunquam ex se surgere potest. Ut lepra, Caducus, Asthma, Calculus, hydrops, &c. Nec imò sat est surgere; nam nisi nervi firmentur, facilè recidivant.

90. vant. Porro Hippocrates Medicum vult naturæ dumtaxat ministrum: naturas autem, sui solius medicatrices. Idque suo sic seculo jussit. Alioqui naturæ jacentis est Medicus patronus, atque herus. Qualem si Senex nondum agnoverat: multò certè minus schola ethnica postera, in hunc usque diem. Postremo cadavera dissecantur, quod fit ad excusandum excusationes in peccatis. Vix namque post mille annorum Anatomen, moderni aut melius morbos agnoscunt, aut felicius abigunt. Gaudent quidem imminentem in parte cujuspiam corruptionis notam offendisse, infida illorum subsidia, impossibilitatis clypeo tegentem. Mundo scilicet sic imponitur alto supercilio. Nec enim ista corruptio ante biduum ibidem erat, etsi locus doleret dudum ante: tantum abest, quod medentem, tempestivè accersitum, excuset: quin potius ejusdem culpam pandat: qui scilicet alligatum excrementum opportunè discussisset. Nihil enim partium continentium destruitur in vivis, quin vitæ commercio prius sit orbatum. Quinetiam, nec potest vitæ balsamo dudum privari, nec pars demortua multas exspectat horas, in corporis tepore, quæ non pariter festinanter putreat, fœteat, atque totum in sui conspirationem trahat. Liquet itaque inde, quod corruptio, in dissecto cadavere obvia, paucis sit horis ante facta, paucisque ante obitum diebus inceperit. Vomicæ enim, malignis conciliabulis excitatæ in pulmone, morborum quidem continent semina; at partium internarum mortificatio, obitus diem non
92. multis passibus anticipat. Admirandum saltem unicè, Scholas quidem agnovisse spermaticum alimentum, quo immediatè nutrimur: utpote, quod in quatuor humores partiuntur secundarios: nesciviisse tamen, eosdem non rarò in via digestionum degeneres fieri, atq; multorum morborum occasiones. Verùm quod in vitiis cutis tantum hepar culpam luat immeritam, id ignorantiæ plenum, ac commiseratione dignum. Unico tandem adhuc argumento Christianos medentes alloquar. Nimirum fidei est: Quod Deus non fecit 93.
mortem pro homine. Quia Adam ex creatione erat immortalis, & morborum expers. Nam de vita longa exposui, quomodo morbus, ac mors, ad esum pomum, tanquam effectus ad causam secundam, introierint in naturam. Itaque hoc loco commonefeciisse sat fuit: concupiscentiam carnis, à transgressione ortam, peperisseque quoque carnem peccati; ac proinde naturam corruptam, per concupiscentiam, produxisse morbum. Optarem itaque, scholæ aperiant colligantiam & connexionem causalem, inter vetitum pomum, & elementa, vel horum complexiones: sive interim spectentur tanquam causæ morbiferæ; vel tanquam morbi ipsi. Doceant nempe. Si corpus humanum, à prima sui creatione, constabat mistione quatuor elementorum: quomodo naturaliter ipsæ causæ secundæ, sive commista elementa, quæ nunquam alias prœliatura fuissent, per solum pomi esum, disruptis pacis vinculis, & naturæ humanæ repagulis, demum hostilitates, omnemque tyrannidem exercuerint. Quid inquam pomo commune intercedit cum elementis constitutivis nostri? Quod si hoc miraculosè ac supernaturaliter factum, quod peccati pœna, mors facta sit. Ergo Deus feciisset mortem efficienter: homo tantum dedisset occasionem ad mortem. Sed hoc est contra Textum: imò & contra rationem. Utpote mors, cum belluis facta est in initio, prout & hodie cuique sua obtingit, Id est, Cursu naturali, nexuque causarum ad effectum. Necesse est ergo juxta fidem, quod mors irrepserit naturaliter in naturam. Adeo ut homo factus fuerit mortalis, per modum brutorum. Certum est namque ad esum pomi, introductam esse brutalem carnis concupiscentiam: nec aliam demum scientiam boni & mali introductam legimus, sub apertione oculorum designatam, quàm quod scirent se

esse nudos,& suæ ipsos, tum primùm puderet nuditatis. Quocirca dudum obstupui, scholas præfatum textum examinasse nunquam, ut habitudinem causæ morbificæ naturalem ad effectum explorarent. In quocunque die comederitis de fructu vetito, morte moriemini. Quod non quidem sumendum est, ac si Deus dixisset per modum minarum : Si comederitis de ligno vetito, ego vobis creabo aut faciam mortem, morbos, dolores, ærumnas, &c. in pœnam peccati. Sive per condignam maledictionem indignationis meæ,vos & posteri vestri moriemini. Ista ejusmodi interpretatio namque repugnat bonitati divinæ : quod pro peccato duorum parentum maledixisset æqualiter omnibus posteris, irrevocabili maledictione suæ indignationis : qui post perpetratum peccatum & diluvium ipsum, benedixit promte Noacho, per Crescite & multiplicamini,&c. quapropter verba illa:Morti moriemini; admonitionem paternam continebant. Quod scilicet per esum pomum contraherent omnimodam naturæ impuritatem, tanquam ex causa secunda, sitam videlicet in concupiscentia carnis peccati. Ast cum ejusmodi concupiscentia nequaquam consistat in qualitatibus elementalibus : sat liquet etiam, quod morbus & mors non connectantur ut effectus elementis, horumque qualitatibus. Sed concupiscentia carnis ut unicè Archeum infectabat : ita & eundem unicè quoque respiciebat. In Archeo igitur omnis morbus sibi deinceps stabilivit, ac invenit hospitium unicum, & immediatum. Adeoque & hinc Archeus totus est factus irregularis, inordinatus, impetuosus, & immorigerus. Quippe qui exinde sibi fabrefecit imagines & sigilla inordinata, cum deperditione propriæ suæ substantiæ, tanquam illius sigilli ceræ. Imagines enim primùm quidem, meræ entia mentis, incorporalia : sed mox ubi in corpus Archei sunt impressæ, corpus ejus sibi induunt : fiuntque entia potentissima, seminalia, dominæ sigillares, magistræ, & architectrices quarumcumque passionum,& inordinationum. Quod tractatu de morbis posthac clariùs elucidabo. Tandem poterunt adversarii objicere. Perinde fore, sive morbus censeatur Diathesis, intemperiesve primarum qualitatum, vel ametria humorum, vel demum sive vocetur indispositio, vel confusio : Itemque quale esse,sive causa morbifica, vocetur occasionalis, vel morborum causa materialis, interna atque conjuncta. Siquidem unica utrobique naturæ atque Medentum est intentio, circa ablationem illius materiæ, pro sanitatis consecutione. Itaque me non moveri nisi inutilem rixam, de nomine. Respondeo negativè, & quidem, quia utrumque suppositorum est falsum. Nam quoad prius, id enim manifestum nedum continet elenchum non causæ ut causæ, & nonentis pro ente. Verùm insuper inde sequitur clades, & nex mortalium. Nam eo ipso, quo adhibetur remedium ad corrigendum intemperiem, discrasiæ, aut disproportionis humorum (rerum quippe non exsistentium in natura) saltem inficiari nequeunt, nobis disputationem esse de rebus : non autem de solo nomine. Ubi videlicet morbum pro causa, aut vicissim accusant, curant, aut sanare suscipiunt. Res inquam vanas nunquam possibiles attrectant, tanquam si coram essent. Dein & falsum obtrudunt. Quia scilicet nusquam dixi,nudam confusionem vel indispositionem Archei, esse morbum : sed affirmo materiam immediatam ac internam morbi, desumi ex mole ipsiusmet Archei. Efficientem verò, impressam ideam seminalem voco, à perturbationibus Archei natam. Quod autem alterum suppositorum attingit. Procul quoque invicem distant, causa occasionalis,sive incitativa, à causa continente interna,sive ipso corpore morbi. Per exemplum : Adest causa occasionalis intermittentium, extra paroxismum. Quod non esset, si causa

causa occasionalis esset ipsa febrium materia interna. Vidi nempe centenos aliquot curatos, à variis morbis, per appensa quædam simplicia, citra ullam materiæ occasionalis migrationem. Natura scilicet reliquum satagente. Tertiò, morborum accessus sæpe terminantur, præsente atque permanente causa occasionali. Id autem præsente continente, & interna morbi materia, est prorsus impossibile. Sunt demum morbi, quibus nulla est materia occasionalis. Quibus tamen sub periodum sua excutitur materia connexa, velut ignis è silice: non habentes, inquam, aliam sibi occasionem præter impressiones ideales. Qualis est Podagra, Caducus, Mania, Asthma, &c. Quorum scilicet perfecta sanatio consistit in characteris seminalis, & incorporei fermenti ablatione, non item in materiæ cujuspiam sequestratione. Sic namque odor aliquis per nares hausțus, multos strangulavit, absque aporrhœa materiali ad uterum missa. Utut ergo luctentur mecum, deprehendent, secumque fatebuntur, antehac neminem ad morborum cognitionem perveniisse: cæcutitumque hactenus in sanando. Sit veritati venia. Sat fuit ergo mihi, demonstrasse morbos in nos suum ducere exercitum, per ignorata seminaria, & initia invisibilia, juxta illud antiquum: Quod omnis directio sublunarium dependeat à mundo invisibili. Hinc factum est, quod tametsi sub incertis tentaminum curis sæpe siluerint morbi, atque esse prorsus desierint: hactenus tamen nil actum ex præcognitione mediorum, ac finium, in morbis stantis, aut sedentis naturæ. Quia & persæpe sua sponte atque ultro ad terminum metæ decurrunt. At in morbis jacentis naturæ, nil præter desperationes incurabilium miserorumque ejulatus, auditum hactenus. Quæ igitur de natura morbi prælibata sunt, prolegomena esto ad illa, quæ de morbis mox dicenda restant. Ubi ex professo morborum omnium causas in puncto unitatis attingam. Obiter hic tantum propinans, in naturam depravatam atque impuram, eodem nunc planè modo morbos defluere, quo olim primùm inceperunt fabricari, atque manare. Atque istud scholæ non inficiabun- 95.
tur, ethnicos latuisse, ac sequaces illorum. Postremò, nuper ad nos venerunt morbi novi, & antiqui, deinceps vix amplius respondent ad nomina, & descriptiones Avorum. Quia signa & proprietates alienas induerunt, quibus larvati incedunt, ac medentibus, sub antiquorum præcepto imponunt. Conjicio enim inde summam ferè morborum perniciem futuram: atque adeo & hinc tanto propinquiorem fore Dei misericordiam mortalibus. Placuit nempe Altissimo, Paracelsum transacto misisse seculo, qui medicaminum altiores præparationes, quantum licuit, mundo proponeret. Hodie verò deinde, etiam morborum cognitionem aperire dignatus. Quapropter propediem exspecto venturum alium, cujus non sum dignus esse discipulus. Neque enim ideo ejusdem adventum me exspectare permisit Altissimus, qui me ejus ebuccinatorem præmisit. Siquidem penes ipsum omnis ex æquo morbus sua inveniet remedia sub unitatis tono: cum intuitiva morborum ac remediorum scientia. Rogo Deum ter optimum maximum, ut eundem præserver ab arrogantiæ vanitate, & morte repentina, ab osoribus minitata.

1. *TAndem ostendit Author eandem insscitiam Hydropis esse, quæ aliorum. 2. Distinctiones nominum Scholis usitatorum. 3. Primùm circa causarum occasionalium differentiam cum Scholis luctandum. 4. Damnosa ignorantia Laticis. 5. Error Scholarum digito monstratur. 6. Crudele remedium. 7. Opinio ridicula. 8. Comitantia absurda aliquot. 9. Historia. 10. Anatomes absurda. 11. Historiæ aliquot notabiles. 12. Examinatur radix graminis. 13. Titubatio Scholarum ut labantur. 14. Octodecim argumentis respondet Author. 15. Ruminatur causa occasionalis. 16. Probatur causa occasionalis. 17. Notatur Paracelsus. 18. Remedium è mercurio securissimum à Paracelso descriptum. 19. Notabilia aliquot. 20. Describitur Hydrops per causas, perque novendecim theses. 21. Objectio Paracelsi refutatur. 22. Virulentus furor Archei renum. 23. Salvatur axioma. 24. Incuriæ Scholarum admirandæ. 25. Author indagat quædam occulta. 26. Examen rei, quæ Mathesi repugnare videtur. 27. Laticis discrimen ab urina. 28. Neglectus usus renum peperit Hydropis insscitiam. 29. Quæstionis novæ dilucidatio. 30. Furor renum, causa Hydropis efficiens. 31. Modus fiendi in Hydrope. 32. Probatur, per sanationem spontaneam. 33. Quid efficiat abstinentia potus in Hydrope. 34. Sitis nullatenus exsiccat hydropem. 35. Quomodo abstinentia potus sanaverit Hydropem. 36. Omnis sitis oritur à rene: non autem ab hepate, ut ab exilibus venis juxta Scholas. 37. Ignorantia causarum, Hydropem neglectum reddidit. 38. Vanitas Hydrogogorum. 39. Remedium Hydropis. 40. Notabile de bryonia. 41. Regimen renum hallenus stetisse ignotum. 42. Definitio Hydropis per causas & modum fiendi. 43. Tympaniæ examen. 44. Historia probavit ad nares, quæ dicta sunt. 45. Vanitas carminantium. 46. Cur Paracelsus fimos suadeat. 47. Commendatur Mercurius. 48. Hydrops spurius & novus. 49. Præcipioli præparatio, & Arcanorum Hydropis remediorum. 50. Arcana universalia, & pacifica, potentius adhuc operantur.*

1. DE febribus tractatum dedi. Cumque non rarus Hydrops sit malignarum febrium metamorphosis, visum mihi erat, tractatum Hydropis febribus subnectere. Tamen dein, cum cernerem, Hydropem solvi per renes, dubitavi, an potius post tractatum de Lithiasi considerandus Hydrops esset: An verò per modum exempli, subjungerem tractatui de morbis. Siquidem si defectu lotii tumeat venter, itaque ad oblivionem renum, referendus Hydrops videbatur. Sed Calculus expulit tractatum Hydropis: singularem ergo sibi fecit. At minùs de ordine ero solicitus, modò propositus mihi scopus sanationis, cum fructu attingatur. Palam feci nescíri causas febrium, Lithiasis, Apoplexiæ, Paralysis, Lethargi, Lepræ, Spasmi, Pestis, Icteri, Colicæ, Diarrhœæ, similiumq; aliorum. Tum denique jam absolvi demonstrare, eandem insscitiam circa morbi cognitionem in universali. Nunc porrò idem circa Hydropem velut plurium morborum hæredem contingere, ostendam. In scholis triplex observatur Hydrops, Anasarca nimirum, Aqua intercus, quamque Leucophlegmatiam dicunt, quasi è pituita oriundam, eamque plerumque cum œdemate topico confundunt. Ascites dein sequitur, qui proprii est etymi Hydrops, in ventre, & cruribus subinde manifestus. Atq; tertius est Tympanias, sive ventosus Hydrops, solo ventre concluſus. Quia scilicet ex flatu solitario, vel pauculæ serositati misto, utque non secus atque aqua, abdomen distendat, atque tandem miserè præfocando trucidet. Rarior atrociorque est Tympanites Ascite, facileque ab initio, ab Ascite distinguitur. Quod patiens, in latus revolutus, non sentiat aquam fluctitare, pro ut alioquin id in Ascite est manifestum. Enimvero Authores vix distinguunt Anasarcam ab Ascite, causis vel loco, præcipuè dum hic incipit circa malleolos, eodem cum Anasarca, & œdemate, seminario loco. Quæ si altius in ventrem subeant, tum Ascitem nominant, cessante œdematis & Anasarcæ appellatione: Sicque solus gradus speciem morbi in scholis variat. Sin verò totus habitus, velut sumto veneno, turgidus appareat, statim pituitam crimen feciſſe putant, & Leucophlegmatiam dicunt,

dicunt. Quare Aqua intercus, solo videtur gradu ab Ascite iterum distingui, ideoque amborum unicum fontem hepar
3. accusarunt. Cum scholis ergo loquar de causis occasionalibus: quippe cum ignorantia causæ efficientis immediatæ, hactenus Hydropem ignotum fecerit in nobis hospitem. At nunquam potui capere, quod jecur causa foret Hydropis, si totus Hydrops solvatur per urinam: adeoque non peccat hepar, generando urinam (quippe quæ est constitutionis naturæ nostræ productum naturale) quantum renes peccant, non emulgendo eam. Quapropter vitium potius in Rene mihi subsistere visum, quàm in hepate. Adeoque totus vel ab initio scholis deficio, in seminario, atque fonte Hydropis. Nam quod pituitam in Anasarca, Leucophlegmatia, œdemate, & cacochymia culpent, non videtur id Ascitem tangere, quem ex accumulata urina, vel sanguinis quodam sero, nasci putant. Cum revera totis principiis urinam (quam serum cruoris quoque indigetant) à pituita, plenis buccis distinguant. Dum scilicet urina, sui origine excrementum sit: pituita verò dicatur cruor, nondum ad maturitatem coctus. Hæc enim ideo in cruore per totum natat (sic enim jubent (hujusque pars integralis est. Ubi interim urina, serosus latex, & excrementum, nunquam nutritioni aptum aut dedicatum fuit. Non est enim jocandum in principiis Medicinæ, in regulis, in causis morborum. Siquidem de pelle humana, de evertendis familiis, imò & de damnatione animarum, agitur seriò. Non est enim perinde, Hydrops ex pituita, vel ex urinali liquore pendet, & utrobique vitium unius hepatis accusasse. Segniter enim atque cæspitanter progressum, in morborum indagationibus, dum unius hepatis intemperiei, fortè ducentos morbos referunt. Interim oblitæ modi fien-
4. di, & mittendæ pituitæ, aut lotii ad abdomen, & non alio peregrè. Autumarunt itaque aquam Hydropis esse meram urinam, vel metamorphosim pituitæ, inaudito hactenus modo, liquatæ in urinam. At saltem laticem ignorarunt, inter principia Physiologica, ab urina distinctum. Perinde enim ut cibus stercus non est, licet hoc ex cibo postmodum fiat. Ita nec la- 5.
tex urina est. Porrò, Hydropem universaliter tantùm ex errore jecoris oriri, sic in confesso est, quod cum quondam scripta consultatione censuissem Comitem Destaires sive Stegrium, laborare Hydrope pulmonis, à sinistro mediastino, in tumidum brachium distento, Archiatri paradoxum hoc meum cachinno explosere-runt, quod sedem Hydropis extra jecur quærerem. Attamen cum à morte pectus ejus aperiretur, fortè binæ situlæ aquæ profluxere, quæ inter sinistrum mediastinum, & thoracem, in brachium & digitos excurrerat. Anasarca ergo, cum esset velut minor ac incipiens Hydrops, per aperitiva in jecur dilata est. Itemq; residuum, 6.
album phlegma, crudiorem cruorem, urinam, & serum hydropicum (quatuor ista confundunt hoc loco, unica à potu abstinentia capitali remedio, exsiccatum iri sperant. Vespere enim cernunt tibias tu- 7.
midas, mane, graciles concidisse. Ajunt ergo, cruorem dormiendo concoctum, absumtum autem, vel consumtum dein in alimoniam, nec audent asserere, nec dicunt quò abierit. Neque etiam ausint dicere, tam parvo corporis, & durationis spatio, tantundem pituitæ in cruorem versæ, per insensilem cutis transpirationem, è tibiis abactum, si non pari proportione, unius ac singulæ noctis, & totius corporis, duas situlas cruoris consumtas indies adstruxerint. Adiguntur ergo fin- 8.
gere, cruorem crudiorem, sive phlegma, jam semel in habitu tibiarum extravenatum, circa malleolos recoqui in probum cruorem, extra officinam sanguificationis, atque jecoris dominium. Id est, Exotico agente, atque organo inidoneo, semel extravenatum coctumque cruorem demum recipi in gratiam, retrogradi inspirato mo-

tu in venarum oscula, & muniis vitalibus parem asciri. Sed quorsum tantum operæ insumunt, in exsiccanda Hydropisi, ut vix possibilem unius anni abstinentiam à liquidis imperent. Si hydrops unius digestionis hepaticæ sit vitium ? Cur inter morbos, humiditate sola peccantes, referunt, quod digestioni semiplenæ adnu-
9. merandum erat ? De jecore enim primùm disputabo, ac sub eodem parergo, causam occasionalem hydropis detegam. Vidi simplex quoddam insipidum (nec ullatenus manifestandum) à Medente exhibitum in suspicione calculi renum, suspendisse urinam per octiduum, & usque in mortem, quæ mox ante obitum solveretur, atque tum stragula permejeret. Aliud simile morbus peperit. Siquidem nec in uretere, aut vesica, ullum obstaculum apparuit à dissectione. Habebat autem Renem sinistrum triangularem, ab omni obstructione & calculo indemnem. Dexter verò Ren, illi planè erat monstruosus, & vix avellanæ magnitudinis. Non impedito ergo Rene sinistro minxerat 76 annos. Itaque insons hepar esse in hydrope,
10. meas experientias narrabo. Quia enim scholarum placita, minùs mihi satisfacerent in hydrope : idcirco soleo, adhuc juvenis, etiam non vocatus, accurrere ad hydropicorum dissectiones, ut hydropis natalitia examinarem. Cogitabam enim. Quorsum jam à bis mille annis Anatome, si hodie non sit felicior hydropis sanatio, quàm olim ? Quare enim cadaverum laniones simus, si à veterum erroribus non discamus ? si non emendemus præterita ? Cum præjudicato enim ad Anatomen confugimus, loculosque hæredum emungimus, si causas mortis non inspicimus, ut sanationes discamus. Siquidem dissectio nil prodest mortuo. Hæredes quoque non expendunt pecunias, ut mortuo per Anatomen medeantur ; multóque minùs, ut eundem vulnerent, ne fortè resurgat. Nec etiam ut sanare alios discant, qui mederi nolunt. At solum pro medente aperitur cadaver, utque addiscat, hæres didactron solvit. *Sic vos non vobis fertis aratra boves.* Medentes autem cum vix amplius discere sperent, adstant, nares obtundunt, sperantque hæredum expensis, plerumque necis notam evadere. Jurisperitus, post diuturna tormina, 11.
obiit hydropicus. In dissectione verò vidimus ejus hepar, absque labe. Anglus mihi vicinus, esu porcelli assi satur, in diuturnam diarrhœam, mox dein lapsus in hydropem, obiit, dissectusque, visum ejus hepar innocuum. Huc spectat etiam tragœdia Comitis Stegrii. In autumno anni 1605 ex Anglia Antverpiam rediens, reperi aliquot centenos, post malignam atque popularem febrim, hydropicos: multos sanavi, multique sub infaustis aliorum tentaminibus interim perierunt. Populus autem iste persuasum sibi habet, nisi omnis aqua è cadavere hauriatur, in proximum hæredem, hydropem migraturum : adeoque soliciti sunt, de dissectione. Et certò affirmo, quod neminis hepar labefactatum reperirem. Civis quidam, dudum inter nothas costas doluit, nec citra dolorem respirabat, tentatis medentum conjecturis tandem hydropicus obiit : jecur autem absque noxa visum fuit. Fiscalis Brabantiæ, à mictu cruoris repentino, dudum per medicos agitatus frustra, ideoq; ad fontes spadanos à suis oblegatus, rediens, cœpit duritiem sinistro abdominis latere subter costas ostendere, tumuitq; inde tibia illius lateris. Archiatri verò, atq; Lovanienses, etsi urinam illius sanis similem cernerent, indicarentque inde ejus hepar insons : non destiterunt tamen, à continuo usu solutivorum, deoppilantium & diureticorum : imò chalybem contra hepatis obstructiones, diversimodè larvatum, propinarunt, tandemque immenso abdomine, hydrope periit. Nec enim se tardè vocatos dicere, excusationi locus, qui ab hora cruentæ mictionis adfuerunt. Dissecto autem ejus cadavere, fuit hèpar inventum insons : sed Ren sinister

niſter grumo cruoris extravenati (qualis farcimini elixato ineſt) intumuerat, & juſto major. Tribunus militum, à dyſenteria tandem pacata, hydrope extinctus, cujus hepar tamen absque labe, utut ſcholæ ringantur. Mercator quidam quadrimeſtri Colica, lecto affixus, in hydropem incidit; diſſectus verò, jecur citra culpam habuit. Sexagenaria, noctu audiens fures ad cancellos, ſurgensque, ventrem ſupra os pectinis, in angulum menſæ impegit. Primùm enim doluit, dein menſtruum erupit (ut putabat) quod etſi paucum, non ſtetit tamen, niſi ortu hydropis, & in tympani majoris molem excrevit. Diſſecta autem, hepar incontaminatum præbuit. Alia anus, crudeliore marito vexata, poſt inordinatum menſtruum, periit hydropica, ac hepar inculpatum oſtendit. Ancilla quædam lotas telas, ſupra ſtaturam altius ſuſpendens, lapſa in uteri profluvium, tandem hydrope obiit, nec reum hepar ſpectantibus obtulit. Sacellanus Bruxellenſis ætatis 31 annorum, conqueritur apud me de anguſtia anhelitus: tibias oſtendit inflatas, & ventrem tumidum. Dicitque ſibi ſcrotum ad capitis magnitudinem tumidum. Videbam enim, quod vultum punctis rubeis velut vibicibus maculatum haberet. Miſſam adhuc celebrabat, cum difficultate tamen: mox triduo abinde repente moritur. Diſſectus autem, venter repertus absque aqua. In pectore verò multus cruor illum præfocaverat. Adeoque venula disrupta anhelitum difficilem fecerat, ſimulque hydropem mentiebatur. Ubi autem ruptura venæ, lacera magis, cruorem profudiſſet, virum ſuffocavit. Hydropicus quidam & unicus mihi viſus, bullam nigram & fœtidam in cavo hepatis oſtendit. Barth. Cabrollius Anatomicus Montiſpeſſ. ſe plurimos ſanaſſe hydropicos ait, per paracentheſim in ipſo umbilico prominente, idque in utroque ſexu. At ſanè, ſi error in jecore eſſet, non poſſet cum aqua per umbilicum emanaſſe. Vel jecur mortaliter contaminatum, reſtitutionem admitteret. Quod ſcholæ non admittent. Quapropter memini, me ſupra bis mille hydropicos, etiam quorum lotium jam è cruento nigricaret, & tota nocte vix cochlear unum minxerant, in priſtinam ſanitatem reſtituiſſe, quorum hepar, ſi vel mediocrem (& non mortalem) culpam habuiſſet, fateor non illos ſanaſſem. Vidi quoque vulnerato inſigniter hepate, evaſiſſe, qui quanquam deinceps aeris procellas præſentirent, non tamen hydropem: Vidi inſuper, quibus lenta febris ultimum diem clauſerat, in quorum hepate lapilli ſuccreverant, non tamen hydropem monſtraverant. 12. Boum hepati familiare, ſcatere lapillis, licet continuo paſcantur gramine. Undè ſaltem didici, radices graminis nequaquam tollere obſtructiones hepatis. Dicent ſcholæ ad hæc. Non fit ſanè hydrops ex viſibili hepatis corruptione, vel obſtructione; ut neque ex ſale ficti Jameni aluminis (ut alioqui viſum fuit Paracelſo) ſed à mera ejus intemperie frigida & humida. Sic nempe largum cruoris profluvium, quia adducit intemperiem præfatam, hydropem cauſat. Atqui hic totus garritus, aniles fabulæ, & inanes fiſtulæ. Nam inprimis miſtionum ac temperierum nullitates ſat demonſtravi, non amplius repetendas. 2. Plures vidi, quibus tabes omnem cruorem evulſerat, ſic ut vix binæ unciæ ſupereſſent, evulſis corde, pulmone, & hepate: hepar autem ſubflavi caloris, quia exſangue erat. His tamen nulla intemperies frigida & humida, ut neque fictæ matris ſuppoſitus filius hydrops. 3. Si multa Hæmorrhagia generaret intemperiem frigidam & humidam, id ſanè non aſſerunt ſcholæ fieri, niſi ob ablationem ſpiritus vitalis, qui ſolus cauſa eſt caloris noſtri. Cujus autem defectus, cum includat privationem, non poteſt inducere ens poſitivum, quale

quale esset intemperies frigida & humida, & Hydrops. 4. Itemque cum velint contraria sub eodem genere; non potest calor vitalis (quem volunt respondere elemento stellarum) habere frigus elementale sibi contrarium. 5. Insignis hæmorrhagia necessariò facit frigus. Ideoque si frigida intemperies, orta ab hæmorrhagia, esset necessaria mater Hydropis, ad quamlibet insignem hæmorrhagiam necessariò adesset hydrops: sed consequens est falsum: ergo & Antecedens. 6. Quinetiam, cum frigus ex hæmorrhagia sit universale, non est ratio, cur potius abdomen, quàm pectus, aqua oneretur, quorsum nempe continuus aer inspiratus frigus auget. 7. Si Hydrops, filius illius intemperiei in hepate; unde ergo sitis incessata? 8. Si expulsio aquæ in abdomen, sit actio intemperati jecoris; cur sua non utitur hepar expulsiva eadem, dum venæ lotio turgent, intercluſæ per exitialem calculum? 9. Item cruor hydropicorum, prout & urina, essent valde aquosa, si Hydrops frigidæ intemperiei jecoris esset. Non autem esset urina adeo subrubens & cruenta. 10. Denique, inter Hydropem, & frigidam intemperiem, ab hæmorrhagia ortam, intercederet necessario causa positiva, tertia à frigore: quam scholæ hactenus nominant, quia nonentis nulla est indagatio. 11. Neque etiam ejusmodi intemperies, cum aqua salsa in abdomine, pariunt sitim. Cum non sitiant qui urinam salsam per omnes venas confertim detinent, in calculo utrimque renes obturante. 12. Si Hydrops ab intemperie frigida: nunquam ergo à febri, aut torminibus exspectandus esset Hydrops, si causarum non sit inusta confusio. Frustraque ad intemperiem frigidam pro Hydrope confugiunt, qui à causis etiam oppositis veniret æqualiter. 13. Omnis senex & decrepitus, jam necessitatem Hydropis foveret. 14. Intemperies frigida, cum similis sit in radice, morti, extinctioni, senio, atque privationi, Hydrops omnis continebit necessariam sanitatis desperationem; non secus, atque ejusmodi intemperies restaurationem negat. 15. Si jecur est jecur, & non pulmo, ob sui elementalem contemperationem (ut ajunt scholæ) adeoque ex unico semine, confusa elementa singula vadant, vagenturque hinc inde, ut destinatorum organorum sint constitutiva! ergo jecur recedente sua naturali temperie, desinet esse jecur, eritque Ren, pulmo, aut lien. 16. Saltem membrum paralysi ictum, non absumeretur, sed Hydrope quadantenus turgidum esset. 17. Tandem, si cruor resolvatur in quatuor, aut tres humores iterum, undè vel naturaliter componitur, vel insunt appositi, & commisti, in cruoris subjecto: nunquam cruor poterit in aquam hydropicam mutari. Cum hæc non sit humor aliquis, ex constitutivis cruoris. Vidi tamen rusticum, cui omnis aqua 12. horarum spatio per Circumforaneum ademta erat; irrisit enim me, mihi factus obvius: sed sequenti mane, pristina ventris mole turgidus, extinctus est. Non enim sensim succrevit Hydrops, prout initio sui creverat: sed statim ad extremam tensionem properavit, atque devenit. Observavi enim, quod caro ejus atque cruor, liquata in aquam, ad abdomen secessum fecissent. Nam unica illa die, in extremam maciem devenerat. Ergo caro & cruor jam in humorem hydropicum, sive quintum, migrabunt, per intemperiem jecoris frigidam. Condonarem fortassis, quod jecur refrigeratum deinceps frigidiorem cruorem (orbatus enim spiritu vitali, omnis naturaliter cruor friget, quia cadaver est) generet: sed quod carnes, in aquam hydropicam, hepar frigidius liquet, id nulla ratione stabiliri potest. 18. Scholæ negare nequeunt, quin Hydrops quandoque solvatur per renes: atqui nulla est ratio, cur renes tam pertinaciter in mortem usque se claudant, quia jecur justo frigidius esset. Hæc argumenta, intemperaris frigore humoristis, adhuc modò sufficiant, ut salvetur jecur à

peccato

peccato lethali. Nunc aliqua de causa occasionali superaddam; Resumam ergo factum nostri fiscalis, qui nil præter extravenatum, atque induratum, in Rene cruorem, in dissectione exhibuit memorabile, Hydropis, & mortis causam occasionalem. Dum tamen calculus, Renem confertim opplens, non pariat Hydropem, imò etsi totus Ren occaluerit lapillis, ac præter pellem, nil parenchymatis reservarit. Ergo obstructio Renis ut talis, non est causa occasionalis Hydropis: sed cruor extravenatus. Sic namque Sexagenaria, ad mensæ angulum collisa, Hydropem contraxit. Sic vulnerati in abdomine, & malè sanati, hydropici fiunt. Sic cruor extravenatus, menyngi incumbens, vultum hydrope tumidum mox reddit. Sic tandem ingentia tormina cruorem extra venas profundunt, in spatium convexo intestino
15. conterminum. Sic dysenterici, sicque potatores, Hydropem induunt, quatenus aliquid cruoris in convexo intestini accumulatur. Hoc autem didici in cranei fractura, inque Hydrope pulmonis. Illic enim restitans cruor, totum caput & vultum velut Hydrope inflat. Heic verò, circa ductum venæ arterialis constitisse cruorem animadverti. Nec enim forma puris, cruor degenerat, nisi in cavitate carnis coctus: extra carnem verò in loco libero, cruor statim grumescit, mox dein aridior factus induratur, fermentumque virulentum statim concipit, undè Archeus. Hydropem suscitat. Docuit me nimirum noster fiscalis, quod cruor extravenatus, & grumefactus, faciat hydropem ventris; atque insuper, quod Ren sit adæquatus artifex, patrator, exsecutor, & arbiter veri hydropis. Confirmavit id mihi quod subter hydropem, Ren vix lotium faciat: & vicissim quod excitato Rene, ad reddendum lotium, ipse è ventre totum depleat Hydropem. Quapropter & aquam in ab-
17. domen relatam, Rene arbitro. Vanum ideo est Paracelsi commentum, quod stella zedo, unicus ac singularis sit architectus hydropis. Causa enim in nostris penetralibus est, ac ipsis vitæ initiis, non autem tam procul petenda, & medenda est. Non est enim hydrops, stellarum opificium, neq; stellarum ista est destinatio. Nec re- 18.
fert, etsi Mercurius, separatus mortuus à sua vena, verè & perfectè curet triplicem hydropem. Mercurius enim, nomen analogon est fictumque, nec stellam designat: sed metallum currens. Quid enim nomen metaphoricè fictum, ad fictum zedonis astrum attinet? Mercurius enim metallicus, nec astrum est, nec stellam necat, nec ejus operationem impedit, nec stellæ nobiscum conjunctionem (si qua esset) disligat. Stellæ enim meteororum occasiones sunt: morborum verò, dumtaxat occasiones per accidens. Primariæ enim sunt causæ temporum, & Blas meteori: secundariò verò atque per accidens corpora nostra exagitant, morbos cieunt, vel maturant occasionalem materiam. Causæ autem per accidens, non spectant sanationes: sed præcautiones, potissimum ubi causæ per se penes nos operantur, proprio seminum suorum motu, ac
destinatione. Enimverò Ren sinister fisci, 19.
cruore aridiore constipatur: sinistra pars abdominis tenditur, & indurescit statim, sospite dextera. Tumet quoque statim crus, & femur deinde, sinistro latere: Ideoque ventris tensio, non ob aquæ quantitatem solum: sed ab ipso morbo membranæ tenduntur, non secus atque arteria, sub pulsu duro. Tenduntur autem & contrahuntur membranæ, etiam ante copiosam aquam, ab eodem opifice, qui Hydropem gignit. Contrahit nimirum omnes membranæ poros, ne ventum vel liquorem transmittant. Cum alioquin in vivis (id est, sanis) corpus sit totum perspirabile, & conspirabile. Fiscus ergo, primùm parùm mejit, mox sensim Hydrops ingruit, incipitq; illi à latere sinistro. Ideoque statim ab initio crus sinistrum ab œdemate obsidetur, atque dein totum tumescit. Sed cur dexter Ren lotium non trahit,

non transmittit, quod aliàs Rene uno, per lithiasim obsesso, accidit? Duplex enim propterea Ren à natura, & simplex est Lien. Ut unus alteri subveniat in suis molestiis, & excrementi proscriptionibus. Imò & hinc sat constat, lienem non esse cloacam, nec emunctorium. Ergo in cruore extravenato, detento, & condensato, est fermentum excitativum, quale calculo deest. Dicam ergo totam rei seriem, quatenus me mea observatio docuit. Latex enim, scholis ignotus, quamdiu cum cruore in venis vel ad glandulas fertur, communi vita potitur, nec regulis hydraulicis paret. Sursum verò atque deorsum nescit: quia non habet. Ast extra vitæ consortium semel rejectus, jam excrementi naturam subit, deorsumque properat, proprio gravatus pondere. Vilis itaque pretii latex est. Ideoque quoties unumquodque viscus malè afficitur, statim laticem negligit, eumque à cruoris sui consortio excludit: satisque sibi negotii, in sui tutelam reperit domi. Ergo latex semel alibi repudiatus, vitæque sodalitio spoliatus, excrementi statim indolem suscipit: quia suam, sibique nativam. 1. Hæc est causa Anasarcæ. Vel, præcisè loquendo, Aqua non est hydrops, ut neque ipsa Anasarca: Nec ventus est ipse Tympanites: sed aqua in abdomine, & latex in Anasarca, sunt producta hydropis. Ut ventus in Tympania. Hydrops sanè interiore contubernio hospes recipitur, magisque nobis intimus est, qui vitalia principia, facultatesque vitæ aggreditur, ante natam aquam: adeoque omnis morbus per causas occasionales, immediatè vitalia alloquitur initia, in quibus tandem materiam & efficiens invenit. 2. Notavi dein, quandoquidem omnibus universim hydropicis pauca sit, & saturati coloris urina, quod latex esset materia, ut urinæ, ita & hydropis: nec enim formaliter urina; sed hujus materia, antequam inde lotium, per aliorum commistionem, & fermenti urinalis susceptionem fieret. 3. Intelligo autem in hydrope triplicem materiam. Primam nempe occasionalem, qualem dixi cruorem extravenatum. Alteram deinde, quæ est ipsa aqua, ipseque latex in abdomine. Qui est productum quoddam. Et tertia demum materia habet suum internum efficiētem, in internis vitalibus principiis Archei Renum, ortum. 4. Sicuti deficiente potu, nihilominus adhuc Renes urinam cruoris eliciunt, licet parcam. 5. Ita & in hydrope, urina est cruoris, non potus, non laticis. Renes actualiter hydropem concipiunt, fabricant, & continent. Abdomen verò, per actionem regiminis renum, diversorium præbet, & Ren laticem, tanquam scenæ productum, eò mittit. Non enim, quatenus per aliud viscus, latex furtim abripiatur: sed solus Ren laticem proscribat, ad loca sibi subjecta. 6. Latex autem, in œdemate & Anasarca, minus vitæ consuetudine primus, quàm in Ascite: etiam rursus sorbetur in venas, & ad Renes labitur, ut ultimam lotii determinationem subeat. 7. Ascites regulariter sanatur, si Ren multum & affatim minxerit sponte, vel per remedium. Recidivam autem patrat: si non penitus sublatus è Rene morbus. 8. Aqua intercus, retrogrado motu, laticem ducit in oscula venarum, inde per venas, in Renes fugitur, & lotio tenus excernitur: cujus tantillum dumtaxat per diaphæresim exhalat. Ideoque abusivè docent, laticem esse pituitam in œdemate, eamque recoqui in legitimum cruorem. 9. Itaque imperium & actio regiminis Renum, se extendit nedum in renes, ureteres, & vasa urinaria: verùm insuper in cavitatem ventris, inter peritonæum, & musculos abdominis: itemque in venæ cavæ divaricationes, se inferiores, usque & in pedes ac tibias. 10. Non ergo Renes cadere sinunt laticem, proprio pondere: sed verè mittunt, non secus atque verè iterum trahunt eundem, trans omnem venarum cruorem, dum scilicet sanatur hydrops per mictiones. 11. Quinimò Ren semper cooperatur, & principaliter operatur, in fabrica

brica hydropis; de necessitate igitur primariò afficitur: siquidem devius à finibus agendi. 12. Cumq; Ren sit principalis effector hydropis, quanquam aliud subinde membrum causam occasionalem contineat. 13. Sanatio idcirco incipiens, vel instituta per ablationem aquæ, semper est subjecta recidivæ, & plerumq; frustra tentatur. Quia nunquam sanatio condigna instituitur ab ultimato agente. 14. Hydrops itaque Ascites, semper est effectus immediatus Renum; adeoque exigit ejusdem sanatio restaurationem expulsivè Renum, sive defectus occasionaliter suscitetur, sive demum in ipso Rene consistat. 15. Quapropter procul recedo à doctrina scholarum, quæ præteritis neglectisq; Renibus, continuò jecur adspicit, eoque vota sanandi dirigit. 16. Non est autem hydrops abusus devius, sive Archei exorbitatio in rene, occlusio ejus per calculum aut muccaginem: sed vis quædam anodyna virulenta, in cruore extravenato, aut simili materia, hospitata: cujus importunitate, Ren primò sui muneris obliviscitur, habenas separandi laticis abjicit: mox inde quoq; furorem arripit, dum laticem in abdomen inordinato motu relegat. 17. Perinde ut dixi ante quod ob lotium simplex, Renem clausisse, usq; in obitum exclusivè. 18. Consimilem scilicet meditor in hydrope, deviam qualitatem cruoris extravenati, cujus contagio occâsionali, Ren sui muneris fit oblivioſus: cujusque veneni tempestiva ademtio Renem à ligatura, adeoque abdomen ab aqua liberat. Errorem enim à se commissum dum cernit Ren, probéque admonitus, per justum medicamen, pœnitet seriò, sorbetque iterum dimissum ad se laticem, & foras expellit. 19. Ergo verus hydrops Ascites, est in Renibus. Sive, solvere pertinacem seram Renum, est solvere hydropem: pro ut solvere cruorem congelatum, est solvere causam occasionalem ejus. Id est, causa immediata, tam materialis, quàm efficiens, veri hydropis, est Archeus Renum errans, quatenus scilicet exorbitat, ac in furorem velut percellitur à causa occasionali, Ideam gignit, sive speciem, quam ipse insitus Renum Archeus contumax fovet, atque alit: per quam scilicet non; aut vix separat urinam, aut cura illi incumbit sui officii, suæve destinationis. Imò nec solum sua munia præterit atque negligit: quin etiam velut furioſus dimittit laticem ad abdomen, ut sui velut internecionem procuret. Solvendum est itaq; pertinaciæ vitium Archei, ita ut mictio sequatur, si speranda sit sanitas. Paracelsus fingit in 21.
hydrope, cruorem per stellam zedonis verti in mucilaginem; hinc verò in aquam: sanationem verò consistere in aquæ abductione, & materiæ primæ, sive illius præfatæ mucilaginis subductione. Sed quid hoc est aliud, quam à posteriori mederi? dono quidem lubens, quòd, quoties latex non suppetit ad manum, Archeus Renum, ut suo furori faciat satis, citius cruorem liquefaciat, quàm ab errore incepto desistat. Sed ubi copioſus est latex, non est operæ pretium, liquefactio carnis & cruoris in laticem. Nam revera quantum potest ocissimè, omnem laticem ad loca hydropis abigit, nec seriatur, quia furit tanquam si in laticis abactione ad abdomen sibi finis utilis exspectandus esset. Nec enim lotium detineret, si studium Archei esset carnem aut cruorem liquefacere. Quibus uterque Renum obstipatur 22.
à Calculo, moriunturq; tandem præfocati à lotio, non sunt tamen proinde hydropici: quia lotium manet in venis, quo nimirum Ren se exonerare intendit: sed non potest. In Hydrope verò valet: sed non intendit se exonerare. In Hydrope ergo, furor virulentus est Archei: non item in obstructione à calculo. Ideoque uno Rene, per causam occasionalem virulentam agitato; simul semelque & alter pariter furit. Quod in occlusione à calculo non item evenit. Requirit autem hydropis essentia, ut nedum Ren negligat laticis separationem, claudatque seram urinæ:

verum insuper necesse est, ut simul etiam laticem ad loca abdominis dimittat, imò & poros membranarum arctè claudat, ne scilicet quippiam laticis aut ventorum transpiret ac èrumpat. Magna profectu stultaque solicitudine, furit Archeus Renum, ut hydropem faciat. Stultaque pertinacia ejus furor fovetur, quod dum vires naturæ consternatas sentiat, nihilominus nequicquam tamen de concepto furore remittat. Si ergo occlusio à calculo, morbum atque mortem inducat, non hydropem. Hydrops quoque morbum atque mortem adferat, sine totali, imò vel materiali obstructione Renum: manifestum fit, eorundem morborum diversitatem pendere dumtaxat à luxu, & intentionali furore Archei, veneno cruento suscitati: non item à materiali laticis errore. Axioma est, quod omne ens esse atque
23. permanere desideret. Quod sanè intelligendum est de ente gubernato per Deum, per naturam communem, ac ordinatam, sive regularem: non autem de ente stulto, atque per virus furibundo, quale est Archeus à corruptione sui per peccatum, & concitatus per causam occasionalem morbi virulentam. Perinde enim est, atque homo furiosus, equus aut bos, qui se è sublimi præcipitat, suique finem procurat. Sic namque Archeus, in suis furoribus velut studio pertinaci, sibi exitium procurat. Quod scilicet in multis morbis est perpetuum, in quibus proinde, licet dementias, atque furores Archei accusare: furiosas quoque imagines, & dementes effingi, quibus seminaliter suos furores potenti fermento communicat. Undè quoque dici solet, hominem à nemine immediatè potentius s lædi, quam à semet-
24. ipso. Porrò quanta incuria, & quàm levi pede, scholæ humoristarum, considerationem morborum transilierint, non solum spectari potest ex intemperie frigida hepatis, quam unicam & solam supponunt in præsenti morbo, adeoque quasi eo posito, plenariè satisfactum esset, altumque dixissent oraculum, se quieti reponunt: Absque consideratione tamen, quod frigida ejusmodi intemperies, restaurari nequeat; hydropici autem, passim sanationem admittant. Sed maximopere incuria Scholarum ethnicarum elucescit, quod inter tot myriades scriptorum adhuc primus desit, qui cogitare ausus fuerit, qua via, quove modo possibili, jecur suam aquam inter abdomen & musculos deponeret. Nemo inquam hactenus novit, laticem differre aburina. Cumque subinde hydrops, per multos menses, languidos ad feretrum ducat, urina necessariò putreret, si sibi stercus liquidum sive scoriam (quam de Lithiasi, de febribus, atque alibi copioso sermone explicui) vel pro tantillo comitem associaret: quæ tamen scoria ad urinæ integritatem requiritur. Si quam autem Hydropicus ab intestino in Mezaraicas assumserit: saltem illa cum tantula urina remanet, nec Latici commista ad abdomen mittitur. Omnes itaque Scriptores hactenus hunc nodum Gordianum ita formidarunt, quod ne verbum quidem ejus meminerint. Consideremus 25.
ergo quod alii ante me neglexerunt. Enimvero naturaliter, regulariter, ac semper, omnis succus, sive chylus stomachi, per intestina delabens, attrahitur, & sugitur à venis mezaraicis, quarum scilicet oscula, sive extremitates, desinunt in intestinum. Hactenus quoque jejunum mansit, quomodo transeat quotidie, tam copiosus Chylus, trans intestinum, in oscula venarum mezenterii, absque ullo foramine: itemque quare venti ab intestino pressi, non per eosdem poros, in venas mezenterii pergant, cum chylo tanto sint rariores, & subtiliores, quanto levius est corpus, quod nullum pondus habet, chylo ponderoso. Sed hæc paulatim sub explicatione se manifestabunt, quæ quia velut impossibilia, saltem vel inscrutabilia naturæ miracula, censa, omnem Scriptorum calamum suspenderunt, per excusationem causarum occultarum, cuncta suspendisse conten-

contentæ sunt scholæ. Eja ad examen mecum. Omnis liquor ab intestinis assugitur (id enim absque controversia dono lubens) rapiturque in venas mezenterii, tam is scilicet, qui in cruorem destinatur, quàm qui quomodolibet excrementis quandoque deputatur. Deinde verò, non est ulla via venarum mezenterii, nisi ad venam portæ, quæ se in hepar insinuat. Ergo materia, ex qua hydrops usque in hepar fertur, non secus atque omnes fibræ radicum tandem desinunt in truncum ipsum, qui radix dicitur. Sed qui sunt canales, quibus hepar materiam sive aquam hydropis, tanquam per manum deferat ad spatium abdominis? Si sunt venæ illæ sobriæ, quibus membrana illa abdominis, aut Peritonæi nutritur. Cur saltem hepar, has potiùs venas delegit, hæcque loca affligit, cum longè commodius ejusmodi superfluam aquam, antequam jecur sua importunitate ac pondere gravetur, per hæmorrhoides abigeret? quippe quæ sublevandis oneribus nuncupatæ videntur. Interim certum est, laticem, sive materiam hydropis, natare in venis, quæ infra jecur sunt, cum non ritè secernatur
26. tum per lotium. Saltem utut sumatur, non valet hepar ad abdomen, jam in immensam molem atque duritiem tensum (propter aquæ cumulum) vel unicam guttulam ampliùs superaddere, quin apertis illarum venarum osculis, velut disfracta cataracta, aqua hydropica toto ex abdomine retrocederet, regurgitaretque in hepar. Nam inprimis oscula venarum, desinentium in abdominis membranam, non habent appositas singula valvas, instar pilarum ventosarum, insufflatum ventum, ac laticem, intus cohibentes. Deinde, si ejusmodi valvas haberent, jecur saltem caret vi expulsiva tanti roboris, quin potius ipsum jecur, & venarum canales, citius dehiscerent, creparentq;, quàm quod contentam aquam superaddant abdomini hydropico, in immensam duritiem tento. Denique si quæ ejusmodi venæ ad hydropis carcerem desinunt, pro sui nutritione, saltem sunt filiæ, venæ cavæ. Adeoque omnis hydor esset in jecore, & vena cava antequam in abdomine, essentque in immensam duritiem turgida viscera. Imò omnis cruor hydropicus, nil nisi mera aqua esset. Quod falsum est. Mihique ultrò concedent scholæ, quod aqua hydropica per renes esset emuncta, priusquam ad abdomen veniret, nisi vitium atque peccatum potius esset Renum, quàm hepatis. Etenim sanguificatio est jecoris; separatio autem laticis à cruore, prior est, & alterius opificis, quàm hepatis. Inest quippe ab initio latex cibis ac potibus, separaturque essentialiter per sel, dum salis alicujus naturam assumit, mutatque aciditatem suam in salsedinem, permanetque localiter permistus cruori, donec lotii ultimum nactus supplementum, à renibus attractus, expellatur. Sunt ergo Renes moderatores laticis, ut jecur cruoris. Dein aqua hydropica latex est, non 27.
item adhuc urina; cujus fermentum cum sit stercoreum, & à Renibus imprimatur, latex ille nondum urina est. Expulsio igitur laticis in abdomen, potius est officium Renum, quàm hepatis. Ideoque Renes velut postliminio resipiscentes, non rarò quoque depositam in abdomine aquam repetiverunt, & sanitatem ab Hydrope sponte reddiderunt. Tum quoque non oblæditur in Hydrope sanguificatio, nec arescunt hydropici, penuria cruoris, quantum laticis copia suffocantur. Sin autem in hydrope cruor non abundet, non fit tamen id, quod jecur cruoris fabricam deneget: sed quia exotico fure, etiam cruor minuatur. Imò, nec jecur à se factum cruorem vitiat: cum sint oppositæ, & incompatibiles actiones, sanguificatio, & cruoris destructio. Ren enim aquæ do- 28.
minium suscepit; adeo ut deficiente potu, cruorem vitiet, & in urinam transmutet: Quibus ignoratis, infaustæ cesserunt medelæ jecori intemperato. Quid enim stolidius dictum est unquam, quam quia

hepar est officina cruoris: ergo & officina aquæ est, & venti, pro Tympania? Aqua frigidior est cruore: ergo hepar in hydrope laborat intemperie frigida? Non enim tam aqua generatur in hydrope, quàm reservatur, quatenus non expellitur. Sed undè in toto morborum systemate, tam supina cæcitas scholarum? undè tam luridæ experientiæ circa ægrotos? An non reperiunt se à veritate DEI desertas, quia se tradiderunt doctrinis gentilitiis cum pertinaci ignavia? Equidem in modo fiendi hydropis, quandoque hæsitans, credebam olim Aquam in ipso abdomine fieri: non autem eo deferri, cum per eosdem canales alioqui quibus deferretur, regurgitaret, ob nimiam tensionem: scirem autem, omni folle fortius spirari aquam, vel ventum, in abdomen, si per canales eò duceretur. Præcipuè, quod successivè, & frequenter, meatus isti aperiri deberent, & hiare, quoties guttatim nempe aqua ad tentum abdomen secederet. Sed postquam vidi ultrò, hydropem sanari perfectè per lotium, totamque remedio aquam, per Renes expelli: indubitanter quoque credidi, per easdem vias, aquam deferri in abdomen, per quas repetita ad Renes pergit, in sanatione hydropis. Ergo debui alias agnoscere vias, & deserere opinionem priorem. Potissimum etiam, quod parcas urinas in hydrope siticuloso, & potatore reperirem. Laxatur scilicet aqua per eosdem meatus, quibus delata erat in abdomen. Hæc scivi, & credidi, quia vidi: sed non potui devenire ad cognitionem viarum illarum, ut neque illius violentiæ, quæ folle fortius abdomen tenderet, & nihilominus continua adhuc stilla illam adaugeret. Viæ illæ Anatomicis hactenus incognitæ, modusque, quo tumor in tantam tensionem surgit, à nemine tactus, vel leviter pervestigatus. Magnalia DEI in natura supplex veneror, & immensum admiror. Furores enim Archei ubique excentricos horumq; varietates stupeo, quibus jam aquam, aliàs ventum, carcere abdominis claudit, in totius usque ac propriam perniciem. Rem ergo aperiam, quantum me mea industria capere permisit. In natura enim est duplex actio, una scilicet, qua corpus corpore clauditur, ut vinum in lagena, & Aqua hydropica inter Peritonæum & abdomen. Imò morbosè pori clauduntur harum membranarum. Corpus enim perspirabile in sanitate: & sudor laticem, per totum minuit. Adeo ut potus aqueus in æstu, mox per sudorem, trans pellem affluat. Sed sudor, plerumque inutilis in hydrope, adeo, etsi sudet venter, non minuat tamen aquam hydropis, multi multa utcunq; vanum circa has nænias tentarint. Est & altera actio regularis, & heteroclita in natura: per quam, alibi pluribus ostendi in nobis, corpus aliquod solidum (puta cultrum, aristam, acum, spicula, ossa, conchas atque similia) transmitti trans stomachum, uterum, venas, absque horum læsione aut vulnere. Adeoque in natura corporum, penetrationem solitam, & necessariam. Prior enim istarum actionum, ut est passim cognita, fit quatenus corpus suis repagulis superficiei, duritiei, ponderis, canalium, &c. omnino obedit, unumque respectu alterius velut mortuum est. Altera verò actionum tota est vitalis, spiritusque vitæ, qui non est vestitus corporis crassioris amictu: sed is ipsus, est ipsissima vestis illius corporis. Quodque ideo traducit per aliud corpus vitale, sibi subjectum. Sic namque Chirurgi, abscessus notarunt per ipsissima ossa fieri. Sicque Authores fide digni (quos allegavi, capite de injectis) admittunt penetrationem dimensionum corporearum, quoties culter per stomachum transit, & cum apostemate purulento per costas, absq; stomachi vulnere, redditur. In Hydrope igitur duplex præfata actio occurrit, circa eundem laticem. Nam hic, quamdiu vita quodammodo venali potitur, per solida ducitur, vestitus spiritu vitali lucido, vias negligit, cum 29.

sibi

sibi nulla sit invia. Deducit autem ad carcerem hydropis, ibique tam per strictu-
ram pororum in membranis, quàm singu-
lariter atque præcipuè propter vestientis
ejusdem spiritus desertionem, deponit
tanquam excrementum jam mortuum.
Quodque nec inde ideo reperit, nisi ite-
rum spiritus vitalis illud vestiat, & cir-
cum amiciat. Hæc est nimirum vis ista
spiritualis, quolibet solle potentior.
Quam in penetralibus gerimus, cujus po-
tentiam quotidie admiramur, nunquam
scivimus, & vix per demonstrationes ad-
30. mittere adacti, credimus. In Hydrope er-
go furorem Renum, errantesque pote-
states reperi, qui furor claudit, & vix est
qui aperiat, & qui aperit & deponit, nec
est qui regurgitare faciat. Cum itaque
actiones istæ furoris, in propriam perni-
ciem conspirantis, sint planè spirituales
(etenim spiritum ubique ut Medicus con-
templor, ut auram vitalem è sanguine
suscitatam, non autem mentem immor-
31. talem attingo) nec agant ejusmodi spiri-
tus, nisi per imagines, à se fabricatas,
compellantur. Ideo sanè furores voco
Archei, dum Ren cessat, ac penè obliviscí-
tur sui muneris atque destinationis, in se-
parando laticem à cruore, proinde se
claudit, & velut indignatus exorbitans-
que, laticem aliò deponit. Hunc autem
furoris tenorem, analogicè concipere &
exprimere si debeam. Primò considero
cruorem extravenatum in Rene detineri,
vel super convexum intestini latêre, &c.
qui cruor, dum malignitatem fermenta-
lem induit, mox Ren, laticis moderator,
indignabundus suscipit anodynum vi-
rus illius cruoris. Laticis autem destina-
tio est, eluere sordes, si quæ alibi in cor-
pore detentæ sint. Cumque Ren neque-
at per laticem eluere extravenatum
istum cruorem, eo quod latex eò non
deveniat, accumulatur hic in venis, fa-
stidio ergo, tædioque Ren inde adeò af-
ficitur, quod munus sibi injunctum ne-
queat obire. Ideoque mox claudit exi-
tum urinæ, ut quod copia regulari lati-
cis nequit, per abundantiam ejus perfi-
ciat. Quasi cogiter. Tu latex non va-
dis, quò te velim mittere ad eluendum
cruorem extravenatum: ego te non di-
mittam per consuetos ureteres. Ejus-
modi ergo est furor indignati Archei
Renum, qui tandem assurgens in gra-
dum vestit laticem, eumque deducit,
quò vult. Cæterum hunc furorem Ar-
chei confirmat nedum eventus in fien-
do: sed & in siccando, præsertim dum
sponte propria quandoque hydrops sa- 32.
natur. Siquidem id fit, quasi resipisceret
Archeus, atque pœniteret actorum. No- 33.
vi Comitissam de Falaix, quæ dum ju-
vencula hydrope tumeret, suasu cujus-
dam Medici (quippe à cunctis despe-
rata habebatur) abstinuit ferè per so-
lidum annum à potu, solidiore cibo, & ju-
sculis contenta. Et evasit sana, vivitque
modò septuagenaria. Inprimis sitis,
sive sumatur pro sensu deficientis, vel
pro ipso defectu humidi: saltem neu- 34.
tro modo exsiccat aquam hydropicam.
Nam etsi nil potus bibatur, saltem ju-
scula, quæ cruorem sufficientem præ-
bent, etiam urinæ tantillum dant, & la-
ticis, quantum subsistentiæ hydropis sat
est. Denique nec sitis, nec ipse potuum
defectus, causam occasionalem hydro-
pis (quæ plerumque est cruor extrave-
natus) tollit, quinimo magis arefaci-
unt, & pertinaciùs sibi reservant, ut re-
luctetur resolutioni, per abstinentiam
fictæ. Sed sitis ista continua, cum spe 35.
& persuasione sanitatis, errorem sive in-
dignationem in Archeo Renum concep-
tam, pacabant, unde didici, quod sitis
oriatur à Rene regulariter; non autem ab 36.
hepate: multoque minus à ramis mino-
ribus venarum, sugentibus majores, do-
nec defectus humidi ad orificium sto-
machi delatus sit. Sed ut cruoris defe-
ctus restituitur per cibos, potusque me-
raciores: ita laticis defectus compensatur
per aquosa; id quod experientia docet.

Sitis

Sitis ergo à moderatore Laticis, & non à viscere languificante, procedit. Est nempe tanta Laticis necessitas, quanta fuit hactenus hebetudo in ejus præteritione. Authores aliquot commendant bufones vivos, utrimque renibus alligatos, solvere Hydropem per lotium. Saltem vidi rusticum hydropicum, sanatum, alligata anguium Senecta per ventrem & Renes. Inducitur nempe Idea metus, renibus, qua indignationem amittant. Eodem videlicet titulo, Sitis Ideam tristitiæ, sive denegatæ appetentiæ, suscitat: undè Ren suæ
37. indignationis obliviscitur. Ex præfatis igitur, sat liquet ignorantia causarum in Hydrope, quanta demum obscuritate, circa intemperiem hepatis, & aquarum depletionem sit sudatum. Quàm inaniter cogitatum de diureticis, de vesicatoriis, deque solutivis. Estque hoc loco advertendum, quod impiè Cholagoga cathartica
38. propinarint hydropicis: utpote quæ carnes & cruorem in fœtidam flavamque saburram transmutant, sine juvamine Hydropis: sed cum destructione hydropici. Hydragogum autem differt à Cholagogo. Quod illo epoto, venter detumescat, nec fœtida excernat: nisi vis Cholagogi
39. adjuncta sit Hydragogo. Mercurius igitur præcipitatus juxta præscriptum Paracelsi, curat omnem Hydropem, non quatenus purgat, sed inquantum materialiter transiens per intestina, resolvit extravenatum cruorem. Sin autem unà vomitum, vel alvum cieat, id Hydropi est per accidens.
40. Nota hujus ergo. Quod brionia alba, rasa, superposita contusioni, in qua cruor subter pellem nigricat, paucis horis cruorem illum resolvat in aquam, quam pariter per cutim exigit. Quocirca vim Hydragogi in Brionia proficuam attende, si virus solutivum ab eadem absteleris. Observavi nimirum, si Antimonium in liquorem vertatur, ac postmodum in pulverem, qui tantum per sudorem purget; haberi remedium, quod omnem Hydropem modestè tollit, extra metum recidivæ. Siquidem tollit tam causam occasionalem, quàm ipsam furientis Archei ametriam. Ejusmodi namque remedia, quæ permanente illorum & sospite dote, per intestina feruntur, quæque apta sunt resolvere ideo causam occasionalem, liberant naturam impedimentis. Undè Archeus Renis propriam præteriti furoris sui amentiam advertens, venas aperit, affugit, ac transcolat aquam, pro debito atque solito, excentricoque, & oppositi Laticis motu, pertinaciam præteriti furoris, sedulitate piat, dolens, quod propriam imper intenderit perniciem. Unde conspicuum evadit, Renis re- 41.
gimen in abdomen, ac venas, hactenus ignotum. Est ergo Hydrops, morbus ex 42.
cruenta materia depravata, occasionaliter oriundus, velut initio fermentali: ad cujus incitamenta Archeus Renum, Ideam indignationis format: cujus potestate, ureteres venasque occludit, affluum Laticem corrumpit, ac divertit, huncque in abdominis spatium transmittit: abdominis interim membranas, harum poros ita stringit, ut nihil penitiùs transmittant in mortem usque.

Tympanites autem plurimum ab Hy- 43.
drope differt: nam alia est ipsi causa occasionalis, alius modus fiendi, materia demum alia, nec non efficiens: alia itaque dispositio: & productum aliud. Non enim generatur aqua, sed ventus. Dein, nec arbitro Rene fit Tympanias: ut solum præside fermento toxico alimenti spermatici, in convexo intestini hærentis, atque deturpati. Neque etiam venas vento turgidas hactenus lustravit Anatome. Nec propter tormina intestini, piare hepar debet, licet tormina sequantur tam Hydrops, quam tympanites. Si etiam flatus intestini fierent ab hepate, remedium Jecori, non autem carminativum intestino dandum: vel Scholæ aliter medendo, se reas faciunt. Etenim si theorematis sui memores essent: Quod ejusdem sit facultatis, actio sana, & infirma: cognovissent ructus atque flatus ab intestino, & stomacho

macho generari. Adeoque convexum inteſtini, non minus aptum generandis flatibus, quàm ejus concavum. Ex aſſimilandis, ſed degeneribus liquoribus infeſtat Tympanias. Fit enim ventoſitas ſive flatus in inteſtino, à quadam indiſpoſitione localis Archei, qui tum cibos ſubinde nequicquam flatulentos in flatum mutat. Cum ergo in Tympanitide eſt extra, ſive in convexo inteſtini: conſideranda eſt eadem indiſpoſitio flatulenta foris, quæ intus eſt in inteſtino. Fit nempe à ſimilari alimento degenerante, quo fermentum ſtercoreum adveniens, ipſe Archeus loci indignatus, & malè affectus, vertit, non quidem præfatam cauſam occaſionalem: ſed proprium membranarum alimentum in flatus. Ad hoc autem pars fermenti ſtercorei, à Cavo ad convexum inteſtini migrat. Ideoque flatus ille non eſt inſipidus aut acidus ructuum, ut neque ſtercus olet, quia non fit à materia ſtercorea: ſed ab alimento degenerato, & cadaveroſo. 44. Vir quidam, ſuaſu medentum, paracentheſim à latere umbilici ſuſtinens, qui hydropicus cenſebatur, utque aquam elicerent: me juvene ſpectante, extracto Chirurgi phlebotomo, repenta ſidit abdomen, & quamprimum periit: editus autem flatus immenſè putidus, & cadaver olebat. Patet ergo: quod materia occaſionalis, denique vera materia, internusque effector, cum omni cognitione medicum honeſtante, ignota ſteterint. 45. Patetque vanitas remediorum, atque inprimis carminantium, quæ convexum inteſtini non reſpiciunt. Fruſtraque fingunt ventos diſcuti per extenuationem. In quam namque vento ſubtiliorem materiam, ventos extenuari ſperant? quidve profuerit, ventum ſe ſubtiliorem donare, ſi majorem tum locum requirat? & moleſtias tenſionis augeat? Vernaculum eſt namque ſtultum remedium, ex fabulis 46. hauſtum. Cabrollius, Anatomicus Montis peſſulanus, narrat, ſe ſanaſſe octuagenarium, qui Rondeletii ſuaſu, non niſi ſalſa ederet, ac ne ſiti obrueretur, ſalſaturas, ſive condimenta, ex aceto & ſaccharo, cibis miſcebat. Fomentabat quoque bis indies lixivio, cui ſal, alumen atque ſulfur incoxerant. Ac inde, fimo vaccino pro cataplaſmate utebatur. Et tandem evaſit & ſupervixit centenarius. Non fruſtra enim dantur, quæ conſumant cauſam occaſionalem, neque ideo fruſtra commendat fimos Paracelſus: cum ſint ſalia ciborum putridorum, quibus datum eſt reſolvere materiam occaſionalem hydropis. Mira certè utrobique Archei actio, tam ubi claves detinet, quam ubi clauſtra reſerat, ſuumque expellit hoſtem. Paracelſus autem ſuum præcipiolum, ſive mercurium, è ſua minera mortuum eductum, præ reliquis approbat remediis: cætera autem ſimplicia, pro gradu affinitatis, quo mercurium hunc metallicum attingunt. Phraſis eſt ſuæ libertatis. Ego ſimplicium dotes, ut à Deo oriundas, non autem quatenus conſanguinea ſint mercurio minerali, veneror atque ſuſpicio. Fateor interim, quod votis meis ille mercurius ſemper obſecundaverit. Difficilis quidem eſt ejus acquiſitio: ſed duorum granorum doſis ſufficit, ter quaterve exhibita. At ſemel nacto mercurio diaphoretico, multis ægrotorum myriadibus ſufficit, tam pro ſe medente, quàm pro poſteris ſuis. Tandem vidi notham Hydropiſim, cujus nemo ante me meminit, quod ſciam. Vidi enim frequenter, ex jecoris inordinata accretione, ventris tenſionem mentiri Hydropiſim. Imò & in tabe extinctis, ſumméque macilentis, vidi jecur ſupra modum excreviſſe, penitus licet exſangue. Vim ergo creſcitivam mercurius ille enecat, non ſecus atque argentum tremulum, in arborem, terebra usque in medullam foraminatam injectum, eandem occidit. De proprietate itaque mercurii eſt, vim accretricem hepatis extinguere. Id autem ut pro voto ſuccedat, oportet mercurium mori, abſque ullo ſalium externorum ſodalitio, aut ſpirituum alienorum conſortio,

tio. Sic tamen mori convenit, ut vivum maneat in plaustro, quod queat in vita media mercurii deferre ad loca destinata. Gratulor illi, quem ignis docuit me intelligere. Huc refero remedium stibii solutivi. Siquidem remedia ejusmodi, omnem causam occasionalem alibi latentem, detentamque resolvunt, consumunt, everrunt. Ista nempe est Arcanorum sanatio, quæ per ablationem causæ occasionalis acquiritur: sufficitque unum aliquod ex Arcanis, quod indifferenter, quicquid in corpore (duelech excipio) præter naturam est conclusum, resolvit, abstergit, dispergit. Morborum siquidem quorumcunque, etsi duæ sint columnæ, quibus ædificium morbosum innititur (materia nimirum occasionalis, & materia cum efficiente Archeali) alterutra tamen columnarum sublata, ruit totum, quod illis superstructum erat. Arcana itaque Paracelsica omnem morbum à consequenti tollunt, quatenus causam occasionalem
30. demetunt: Atque deinde occultior via est alia alterius arcani: per quod scilicet inducitur pax, quies, & solatium Archeo, ne scilicet indignatus morbum pariat, partumque potius deleat: imò etiam profligationem causæ occasionalis ipsus meditetur. Perinde enim, ut infixa spina, pinguedine leporis extrahitur, trito mansuetoq; remedio. Alioquin Archeus mox intranti spinæ velut irascitur, tumultuatur, tumet locus, suscitaturque varia symptomatum exorbitatio, ut scilicet facto tandem pure, putrefactoque loco, spinam excludat, quam si mitius aggrederetur, eruisset, prout sub suasu pinguedinis leporinæ. Pariter inquam est in natura Arcanum, quod omnem ferè sanat morbum, quatenus indignationem & confusiones Archei tollit, pacemque huic imperat De quo Arcano, primus conabor viam aperire. Laxet ergo vias Archeus Renum, & insurgat in causam occasionalem profligandam, non secus atque pertinaci furore suiipsius exitum quærit in Hydrope. Et verificabitur axioma Hippocratis. Quod naturæ ipsæ sint morborum medicatrices: Medicus verò tantùm illarum minister. Ergo ex præfatis concludo, Arcani sedativi, adhuc longè pacatiorem, & optabiliorem fore sanationem, quàm Arcanorum Paracelsicorum. Magis namque faciunt pro custodia vitæ longæ. De qua peculiari libro.

PUERILIS HUMORISTARUM VINDICTA.

1. *Finis paradromi emissi.* 2. *Authori accidit prout æstimaverat.* 3. *Clamores eorum qui vapulant.* 4. *Non propalanda secretiora arcana.* 5. *Respondet literis ad se scriptis.* 6. *Decem contumeliæ.*

EDideram jam aliquot inaudita hactenus opuscula. Nimirum de heteroclitis fontibus acidulis, ac potissimum de Spadacrenis, atque origine fontium. De febribus, de lithiasi, de deceptorum humoristarum ærmnosa statu,
1. & de Peste. Ut paradromum totius Physices referrent, tutóque inde discere mortales ortum, modum, medium progressumque medendi possent. Inprimis reprehendit liber de febribus ignaras medendi scholas, circa cognitionem infirmitatis tam vulgaris, quo resipiscerent, hujusque voluminis editionem excusarent. De lapide autem monstro in nobis accidentaliter nato, deque Peste, velut irregulari mentis parergo, ut discerem ego, quale judicium esset doctiorum, de rebus hactenus ignotis. At comperi, quod ma- 2.
jor numerus preverit quæ docui, præsumensque scire omne scibile, contemserit discere ex alienis laboribus, eò quod acerbius carperem errores, non quidem viri alicujus infamiam: sed scholarum in universali insciti am. Errores inquam, qui in ipsis

ipsis Cathedris pœnæ infernalis indictione, castigari aliquando debebunt, & criminis rei apud Principes gnaros censebũtur. Potissimum ubi admonitio frustranea, conatus charitatis vanos effecerit. Delicatiores itaque judicium tulere juxta suam cujusque intensionem, & extensio-
3. nem. Atque illorum plerique offendebantur, quod nova, inaudita nedum adferrem & demonstrarem, supra captum multorum; sed quod antiqua medendi initia destruerem, nec alia meliora edocerem. quasi tantum laboris onus, unius esset diei mensura. Multi autem optarunt, ut clanculum semel à me præmasticata, buccellatim, in fauces intruderem: ut citra laborem meliora dogmata, & remedia addiscerent. Quapropter aliquot curiosiores ad me scripsere, laudantes quidem operam, insumtosque labores, & sumtus: sed non tolerantes, quod arcana remedia sub densis tenebris obvoluta reliquissem, nec totam Chymiæ, abditamque Philosophiam propalassem contra Euangelii præceptum, quodque margaritas ante porcos, id est immeritos, non projecissem. At
4. sanè utrobique præstiti quantum potui, & fieri lubet. Nam per experientiam securè didiceram, quod anno 1602 in patriam redux, curarem insperatos aliquot, per spiritus salis, sulfuris, vitrioli, perque vomitoria vitriolata, &c. quorum nullum apud Belgas fuerat vestigium memoriæ. Ideo Archiatri, & celebriores alii decipulam meis obtenderunt remediis. Nam si cui aliquid dedissem præfatorum, statim procurabant ad se deferri, ut me imitarentur, ac superarent. Ipse ergo in publicum proposui medicamina chymica per servos meos, jam uxoratos venalia: quippe qui jam se meo famulatui subduxerant. Hi itaque panem suum lucrabantur. At ut cuncta mox ruinis sunt obnoxia, sese alii interserunt fugitivi externorum, qui hujusmodi venalia obtruserunt viliori pretio. Sicque mille fallaciis adulterata supposuere: optima quæque habita sunt, quæcunque viliori pretio venderentur. Hinc nil hodie reperitur è factitiis pharmacis, quod non ita sit adulteratum, quodque majoris lucri spes, non adhuc magis labefactet indies. Ideoq; hinc edoctus didici, non amplius hac orbita eundum: sed quicquid rarioris Philosophiæ est evulgandum, id omnino sub hieroglyphicis petitiorum esse præstandum.
Ignoscant ergo mihi, quotquot ad me scri- 5.
bunt hæc verba: Sodes explica te, loquere apertius; de Arcanorum præparatione. Quia ista est nova addiscendæ Philosophiæ methodus, quam addiscere oportet, modo quo eam didici. Vendit enim Deus sudoribus artes. Etenim nil in Spagyricis scriptum ea intentione, ut intelligantur promiscuè ab omnibus, sed dumtaxat ne intelligantur. Idque Chymia præ cæteris disciplinis semper servavit singulare, è mandato Domini: ne rosæ ante homines & porcos spargantur. Scripta namque nostra sunt exhortationum loco, ut quisque propriis proficiat laboribus, quantùm supernè sibi indultum fuerit. Tandem con- 6.
tumaces, & indoctiores, contumeliis agunt, insultantque in me, dicentes.

1. Quo vultu audet temerarius hic senex morosus, nugator, indoctus, astruere unum idemque remedium calidum, valere contra morbos frigidos? frangere etiam antiquorum axioma primò verum? Contrariorum contraria dumtaxat esse remedia?

2. Quo ausu dicit, citra purgationem & venæ sectionem, tolli affluentiam humoris noxii?

3. Si justam temperiem elementorum ad pondus, Paracelsi arcana adferre putet, an proinde os fractum dislocatumve reponent? aut herniam sanaverint?

4. Quid si arcana materiam peccantem abstergant, hoc juverit, si non unà efferatur per pharmacum solvens.

5. Quidve hoc commune habet cũ morbis Amentium, ut uno Arcani velut cultro, omnem amputari morbum credamus?

6. Itemque in hæreditariis quibusque nulla resident amurca : sed connata quædam atque incorporata nuda remansit intemperies, per quam statis intervallis, suscitantur insperatæ nebulæ, novorum paroxismorum authrices, quid solaminis ferent Arcana, unum semper cuculi tonum unius qualitatis sonantia?

7. Annè virorum & seculorum tot industriæ fuerunt nihili, quibus nempe melior tutiorque Minerva placuit?

8. Sanamus & nos morbos quoslibet, absque phlebotomo, quoties volumus. sed timemus recidivas pejores: dum intus relicto humore nocuo, imponeremus ægris, per soporifera & sedativa. Ideoque non procedimus ex præscripto jactantiarum fumivendulorum: dum salus infirmorum nobis cordi, perque rationalem methodum ab hisce empyricis nos separamus. Solus enim Helmont cuncta novit, nosque stipites fuimus hucusque.

9. Ad se enim cunctos convocat, ut creduli autument, Medicinam, quam de terra creavit Altissimus, ab igne dimanare. Non enim sic viri docti studiis Academicis valedicunt, longa annorum serie medendo roborati.

10. Melius enim viris Principibus persuasum, qui alios præter Academicos non admittunt, quibus vitam fidant suam, &c.

RESPONDET AUTHOR.

1. Quod unum aliquid, omnes sanet morbos. 2. Respondet demum appositè ad singula. 3. Verum laxativum quale. 4. Solutio objectionis. 5. Retorquetur axioma Hippocratis in Scholas. 6. Dictum Scholarum in Scholas reflectitur. 7. Cur laxativa stultè exhibita. 8. Satisfacit directè & regulariter, suis injuriosis contumeliis. 9. Author provocat Humoristas, totius mundi, in certamen actuale. 10. Ad larvas formidinis, per Humoristas objectas, respondetur. 11. Itur obviam adversariis. 12. Intentiones Authoris. 13. Vetus abusus, non dat jus. 14. Principum erumnas esse, vivere cinctos adulatoribus, & ideo extra veritatem. 15. Aulæ carent optimis Medicis.

PRobabo primò, quod liquor Alkahest, ens primum salium, lili, primus metallus, Mercurius diaphoreticus, sive aurum horizontale, unum inquam, qualecunque ex illis (nam cuncta unius dissolventis consanguinitate, conspirant in unisonum) sat sit ad quorumlibet morborum sanationem, utut momis crepent ilia. Inprimis norunt Adepti mecum, quantum hinc distent dispensatoria Seplasiæ, imò & quàm remoti absint Scriptores, qui Basilicas, & Tyrocinia chymica ingenti gloriolæ pruritu, adhuc ipsimet Tyrones ediderunt. Probabo autem assumto hujus capitis, sponte instar nivis liquescent reliquæ in me suscitatæ calumniæ. Quapropter Spagyrorum postremus præfatum assumtum sic probo. 1.

Ipsa sanitas non consistit in temperie justa corporis: sed in vita integra. Nam temperies corporis alioquin est adhuc in cadavere, recens mactato, ubi tamen jam mors: non autem vita, non sanitas. Est autem sanitas unica, homogenea vitæ integritas, & inculpata dispositio. Requirens illius integri conservationem in sanis, & restitutionem in ægrotis. Idque Hippocrates ex tunc olfecit, asserens solam naturam (quæ unica est) esse morborum medicatricem. Medicum autem ministrum, ut & pharmacum medium reducendi naturam exorbitatam. Itaque sanitatis integritas est in unisono, & unicus tantum est vitæ moderator, nec plures. Hic ergo solus in morbis malè se habet. Is enim solus est impetum faciens, tam in sanis quàm in ægris, ejusque solius ruptura œconomiam vitalem lacerat. Etenim etsi nil foris lacessat, nihilque à parentum semine nos turbet: sponte tamen propria, subinde Archeus ille fatiscit, dissolviturque hinc nostra integritas: multisque

tisque inde modis, postliminio subnascuntur impuritates Monarchiæ vitæ insidiantes. Equidem cum natura ipsa, teste Hippocrate, sit mediatrix morborum; ergo ejus unitas conservanda, & restituenda integritas. Id autem unico remedio sat superque fieri potest. Est namque unitas alteratæ naturæ, unitas sanitatis læsæ, & unitas ideo spiritus, subter morbum agitati, dumtaxat consideranda: non autem multiplicitas varietatum occasionalium morbosarum. Cumque unum è præfatis Arcanis opulenter habeat in se cuncta requisita, ex dono Dei, perque præparationes Artificis. Ergo unum ex illis Arcanis est sufficiens pro omni, & quolibetcunque morbo. Atque ideo non dicit Textus, quod Omnipotens creaverit de terra medicinas; sed medicinam: numero singulari. Quam alioqui medicinam, jam præparatam, pro Arte medendi non creavit de terra. Medicina ergo ista penetrat corporis penitissima, quæ suopte Bonitatis dono, membra quælibet confortat, & confirmat. Ac demum potentissimè resolvit, quicquid alicubi sordium congestum fuerit. Quo semel liquato, natura satagit per cognitum sibi iter dispergere nocuum.

2. Notent hoc loco Tyrones, quod pro consueta stoliditate petant principium, postquam jam abundè constare fecerim, non esse contraria in natura, non temperiem elementorum, multoq; minus qualitatum elementalium intemperiem: nec item humores, quibus sanitas, & per consequens infirmitas, justo titulo patrationem debeant.

3. Similiter etiam de febribus, sic abstuli fidem solutivis, ut non nisi cum Scholarum tædio, eadem iterum commemorem. Perfecta nimirum purgatio ægros dumtaxat, non autem sanos, laxare deberet. Estque ob id perfectissima, quæ primò insensibiliter consopit, pacatque Archeum, qui postmodum (cum sit natura, sola medicatrix) morbos, horumque causas occasionales, demetit. In tono enim inauditum, coram discere recusantibus, Tyronum discere cupientium impeditoribus. Ac soli me capiunt, quotquot prius jam annotata intelligunt.

4. Objiciunt enim pro suis purgantibus. Nil referre, tametsi laxans pharmacum, laudabilem è venis Chymum ejiciat, potissimum quod fortiori jure, & breviori compendio, abiget fæcem morbosam. Nec magnopere curandum, etsi solutiva vires cum crudiore cruore parum diminuant. Negant at libri de febribus & humoribus, sub consensu experientiæ, quòd purgativa tollant humores nocuos, aut morbum ullum iisdem humoribus dicatum. Tum, quia non sunt in natura ejusmodi humores, nec itidem morbi ulli respondent iisdem. Tum, quicquid profligant exterminantque catharctica, non est unius de tribus humoribus, quos peccare ajunt: sed est cruor, per virus pharmaci mactatus, cujusque cadaver fœtens per anum ejicitur.

5. Ideoque nec audent propinare purgantia, ne quidem in acutis febribus, nisi postquam materia turget. Quod est dicere, postquam natura victrix evasit: quando nimirum fortassis, devictus hospes morbosus, sponte sua mox recessurus, pro parte, cum aliis sordibus à pharmaco patratis, excidet: nisi indignatus Archeus ingesto pharmaco virulento, morbum recidivum suscitet. Quod sæpissimè accidisse memini, & scriptis catalogis annotavi.

6. Idque non ignorant Scholæ, quæ dudum jam serio charactere asserunt, solam Aloem esse innocuam. Ergo omne laxans, absolutè nocuum, si non etiam simul frustraneum. Reus sim itaque coram Deo, si non prorsus suadeam, omnino à laxativis abstinendum. Neque enim, si non stulta

7. sit natura, laxans pharmacum, ad venas assugitur: nec absque discrimine in discrimen se præcipitaret, quæ virus intra venas nocuum traheret. Igitur solutivum virus adhuc tantisper ac in stomacho de-

tinetur, putrefacit, & contaminat, quicquid in meſenterio eminus, ad meliores uſus, erat depoſitum: trahitque in vicem putrefacti theſauri depuratum cruorem è vena cava, eumq; ſenſim contagio virulento contaminat, & fœtido fermento cadaveris liquat. Hinc nempe virium jactura à laxantibus, & monarchiæ vitalis turbatio, citra ſpem ſanationis inde. Durat autem laxantium furor is non ſolum, quantum illorum præſentia: ſed & quantum lugubre virus, ſuo contagio ſtomachum & inteſtina aggravat. Sic nempe artificioſa conſurgit Diarrhœa, quæ ſubinde in necem usque perſeverat, ridetque adſtringentium pollicitam opem, tentataque ſubſidia.

8. Ad 2. & 3. &c. dico pariter, ſat alibi demonſtratum, nec temperari elementa promiſtis, falsò creditis: nec ob temperiem ergo eorundem, multóque minus juſtam, & ad pondus adæquatum. Ergo præſupponunt ſcholæ falſa. Imò & ſophiſmate certant. Nam etſi Arcana os fractum curent, tanquam Symphytum, vel lapis oſſifragus: requiritur tamen utrobique reponi oſſis fracturam. Herniam item bene ligatam, ſanatam memini citra exſpectationem, quod ex oſſifragio quis dudum lumbis decubuiſſet. Nec igitur Arcano indiget.

Ad 4. ſimul & 5. ſufficit, quod Arcanum cauſas occaſionales abſtergat, reliquum nempe ſupplente natura juvata.

Ad 6. cohibeant linguam ſcholæ: nam Arcanum ſanat morbos, quos incurabiles ſub blaſphemia adſtruxerunt. Quod pro me teſtantur hoſpitalia incurabilium, ſi cum epitaphio Paracelſi conferantur.

Septima autem contumelia, prorumpit neſciis è faucibus, proprio ſcilicet conſciæ mentis teſtimonio.

Ad 8. & 9. certum eſt, quod clamantes doleant, dum vapulant: ex ſenſu enim doloris, os contumelias loquitur. Sin autem è myriadibus Spagyrorum, vix unus ad optatum finem ſurgat; vitium id non eſt artis. Quia dos non pendet ex arbitrio volentis & currentis: ſed quia nondum eſt dierum plenitudo, qua hæc magis erunt vulgaria. Sat eſto mihi, quod nuſquam appareant ſigna, niſi inter Potitos Arcanis, id eſt Adeptos, quodque Humoriſtarum nullus eò unquam pervenerit, nec etiam perveniet. Itaque locus contumeliis contra ſcientiæ Medendi veritatem, nullus eſt, niſi ubi nullus eſt ordo, & ſempiternus horror inhabitat. Fugiunt enim veritatis lucem noctuæ, & veſpertiliones monſtruoſi. Quia paſcuntur decumano mendacio, nempe quod norint curare febres, citra evacuationem: cum nec quidem utroque tam venæ ſectæ, quàm laxati alvi præſidio, febres ſciant certò atque tutò ſanare. Sanent enim febrim ut adſtruunt: an ſaltem eo ipſo non adferent requiem ægro? tutoque dein, quod reſiduum ajunt, tollent? quod non ita conimodè licebat, quamdiu vita cum morte, & morbus cum ſanitate conflictari credunt. Aſt fugiunt lucem veritatis, ſub pallio mendacii: ſic dictante ignorantia, ſicque jubente lucro, ſeſe miſelli tutantur.

Medicina enim non eſt nudum verbum, inanis jactantia, aut ſermo vanus: 9.
poſt ſe namque opus relinquit. Quocirca ſperno contumelias, jactantias ambitionis, & vanitates miſeras. Eja mecum ad rhombum. Si verum dicitis, Scholæ, quod poſſitis ſanare quaslibet febres citra evacuationem: ſed nolle, præ metu deterioris recidivæ. Ad luctam deſcendite, Humoriſtæ. Sumamus è Xenodochiis, è caſtris, vel aliunde 200 aut 500 pauperes febrientes, pleuriticos, &c. partiamur illos per medium: mittamus ſortes, ut mihi illorum una medietas cedat, & altera vobis. Ego illos curabo citra phlebotomiam, & evacuatio-

cuationem sensibilem; vos verò facite ut scitis (nec enim vos adstringo ad jactantiam phlebotomi, vel solutivi abstinentiam) videbimus quot funera uterque nostrum habiturus: præmium autem certaminis sint 300 floreni, utrimque depositi. Hic vestrum agitur negotium. O Magistratus, quibus cordi est salus populi! Pro bono publico certabitur, pro veritatis cognitione, pro vita & anima vestra, filiorum, viduarum, pupillorum totiusque sanitate populi. Ac tandem pro methodo curativa, in actuali contradictorio disputata. Superaddite præmium, honorarii loco, ex officio. Compellite nolentes intrare in certamen, vel palæstra obmutescentes cedere. Ostendant tum, quod modo oblatrando stentantur. Sic namque diplomata ostendenda sunt. Cedant verba, & jurgia, agamus amicè, & per experientias mutuas: sciatur posthac, utra methodus sit vera. Siquidem in contradictoriis, non ambæ quidem propositiones:
10. at tantum altera, vera est. Sed jam Humoristæ pavorem incutiunt, dum quis se mihi sanandum committit. Ne nimirum novorum dogmatum authori se dedant; potius autem vias ethnicorum eant, ne censeantur novitate dogmatis, vitam in ancipiti posuisse, fretique potiùs veteri abusu, tritas calles ingrediantur. Ah utinam ex altero seculo, mundoque intelligibili redirent, ut testarentur quibus sua debeatur nex. Statim, qui jam nasuruli, vitæ suæ consulere videntur, agnoscerent se incurrere in vitæ perniciem; & jacturam: dum malunt vitam suam credere pluralitati ob solam veteris erroris, & abusus constantiam, quàm velle flecti ad monita veritatis. Quasi adhuc modo sagittis & fundis bellandum foret: quia istud armorum est genus antiquissimum. Verumtamen sed nec nostra adeo sunt nova, ut millesima tantum sint in se experiente: quæ centies millies, veritate experientiis sunt facta consona. Medentes ergo quotquot hujusmodi objiciunt debiliori animæ, & artis ignaræ, sunt truculenti impostores, hostes Christianorum, invidi propter lucellum. Siquidem augent timores in ægris, ægrosque angunt, ut se & sua extollant. Et 11.
dicunt. Libenter enim ignoramus, quæ mala sunt: quoniam remedia chymica (utimur enim iis, quandoque ubi opus fuerit) nova atrocia, nocua, æstuantia, & periculosa. Chymicum autem si admiseris, tu solus eris cum tuo Chymico: nos omnes domi manebimus. Quia Idiotæ sunt, stentoresque, qui nobiscum non consentiunt. Mementote interim, quod plus cernant oculi, quàm oculus. Ergo in lacera puppe, naufragium quæris, si à tuto litore abscesseris. Adducunt in confirmationem turbam Chymiæ apostaticam, itemque Judæos, ac viros nequam. Quasi pariformiter omne meretricum & nebulonum sedimen, & spuma, non se ingerat sub nomine Medentum Humoristarum. Etenim si rixæ apud me valuissent, non fuissem compulsus ad scribendum. Nam si vos cha- 12.
ritas, aut vestrarum animarum cura angit, eamus ad provocatum certamen! Promitto enim, si viceritis, quod lubens meo malo, postmodum in vestram totus ivero doctrinam. Denique dum depurata medicamina præfero vestris, & vera medendi principia Paganicis nugis: non fit hoc, intentione lucri captandi, aut alliciendi. Nec enim decet me ex avara mente vestra judicari. Ego enim pura intentione veritatem medicam concionari institui, ut Medentes resipiscant, & discant quæ nesciunt, tutiorem viam ingrediantur, atque malè vitam proximi tractando cessent: cessent inquam perdere viduas, orphanos, & proprias animas. Scio namque, quod sub dierum maturitate

(nil

(*nil enim tam occultum, quod non revelabitur*) manifesta fiet doctrina, quam modo per hoc volumen evulgavi. Opto saltem tempestivius id accidat, ob animarum salutem, & familiarum custodiam. Ad me autem quod attinet, jam à multis annis ægros non inviso; nec quenquam invito, ut mea utatur opera, quod nostratibus sat cognitum. Quippe qui quæstum ex alienis miseriis non paro: ægrorum autem neminem citra consolationem à me dimitto. Cessent quoque scholarum stentamina, authoritatem à possessionis vetustate implorantia. Siquidem non cadit
13. præscriptio in naturam. Dono namque paganismum Christianismo seniorem. Præsuppono quoque scholarum errores mox cum paganismo incepisse. Nova & inaudita quæ doceo, quia Deus nostri generis misertus, sub hac dierum plenitudine, thesaurum veritatis aperuit, quando sibi placuit. Pro cunctis paganicæ scholæ alumnis, ut discant deinceps tutiori assentiri doctrinæ. Etenim præ veteri abusu marcida, cariosa, & verminosa sunt, quæ veri succo demonstrantur orba. Quia universaliter & singulariter verum est, quod falsum & tenebrosum sit omne donum, quod non descendit à Patre luminum: non est autem credibile, Adeptum medendi illuminasse Scholas Gentilium, quarum posteritas tanta theorematum cæcitate adhuc medetur, orbataque est medicaminum favore, vigore, ho-
14. nore. Facessant & jactantiæ, quod à Potestatibus mundi celebrentur, quotcunque sermocinali doctrina præfulgent. Non enim aulœdi sunt medici, quos creavit omnipotens: sed in compassione charitatis medentur peculiariter pauperibus, eoque symbolo agnoscuntur. Pater autem pauperum benignis oculis adspicit, qui obsequiis miserorum suorum vacaverit, in sui Christi memoriam. Subtrahunt sese populi, & magnatum adulationibus suo jure vivunt, injurii nemini. Unicoque signo à medicastris distinguuntur, quatenus bene agendo, ab his vilipendium patiuntur, & lubentes tolerant. Imò populus (cui sunt benefici) obloquitur, & obgannit. Quia ista est sors, quam suis perpetuò reservat Dator luminum. Etenim absque spe lucri, procurant esse misericordes. Sin autem illis sponte detur nummus, recipiunt quidem; sed non nisi in priores usus reponunt. Sunt autem rarissimi, nec obvii in aulis principum. In epitaphio Imperatoris olim scriptum erat. *Turba medicorum periit*: Adeo hominum sunt infelicissimi Principes, quibus nemo veritatem dicit: sed adulatoribus stipati, nil nisi blandimenta audiunt, ac deceptionibus aluntur. Non saltem est Princi-
15. pum, noviisse eligere optimum medicum, cui vitam fidant: sed hunc commendatum, vel adscitum à priore medico, suscipiunt. Sicque in aulis, continuata serie perseverant. Ac proinde Princeps plerumque non est numerandus inter vita longa dotatos. Nam etsi honoraverit patrem suum: longævitate tamen sibi promissa spoliatur ab infidis auxiliatoribus.

TANTUM.

TRA-

TRACTATUS
DE MORBIS.

INTRODUCTIO DIAGNOSTICA.

1. *Resumtio totius operis.* 2. *Cur tanta Authori reprimendo austeritas.* 3. *Deum invocat, dum se humano sentit privum subsidio.* 4. *Pauperies & fucus Logices detegenda erant.* 5. *Nuditas auscultationis Physices Aristotelis.* 6. *Inaudita investigandi methodus.* 7. *Cur scholæ caruerint morborum cognitione.* 8. *Morbus è prævaricatione fluxit.* 9. *Eisagoge in Morbi cognitionem.* 10. *Morborum schema ex Hippocrate.* 11. *Scholæ Loto pastæ, deservere suam Hippocratem.* 12. *Medullaris contemplatio morborum.*

1. NEcessarium visum fuit, ab Elementis, qualitatibus, misturis, complexionibus, contrarietatibus, humoribus, & Catarrhis incepisse, ut demonstrarem scholas, morborum naturam attendisse nunquam: ideoque ignorasse rei medicæ veros scopos, sive morborum principia, theoremata, modos fiendi, causas adaptationis, consanguinitates, consensus, alteritates, atque proprietates, remediorum item inventiones, delectus, præparationes, exaltationes, appropriationes: Id est, ægrorum scientificam sanationem nescivisse. Credidi namque per ejusmodi initia procedendum mihi: eò quod ægritudines omnes (paucis forsitan exceptis) retulerint in qualitates elementales, atque innata naturæ dissidia. In humores, catarrhos, flatus, fumos: adeò ut in fumum & vapores ablata scholarum scientia, in fumum evanescat. Tandem per Tartari errores, ad Tartaros devenit, ut ostenderent se tenebris
2. involutas, cespitasse in viis suis. Detegere enim impigrè illa debui: si resipiscendum Tyronibus posthac. At non satis fuit, errores, inscitiam, ignaviam, & pertinacem constantemque ignorantiam ostendisse: nisi doctrinam veram in nugarum vicem rependero. Etenim per plurimos annos suspecti mihi remanserant axiomatum abusus (quod lib. de febribus ad vivum depinxi) priusquam ad solidam veritatis cognitionem pervenerim: dudumque Theoriæ veritatem perlustraveram, priusquam justa aliquot medicamina, quæ initiatis sat essent, quærendo invenissem. Quamobrem cum de morbis, sub tanto 3.
paradoxo, rerumque pondere, dicturus essem; apud veteres, & juniores modernos autem offenderem neminem adjutorem, Deum seriò invocavi, ac etiam propitium inveni. Statui itaque antequam scribe- 4.
rem invocare Logicen, ut per suas mihi definitiones, morborum essentias demonstret: per divisiones verò, species, atque alteritates illorum; Ac tandem per Argumentationem causas, proprietates, media, atque remedia suggereret, cognoscendi atque sanandi. Sed ad meas acclamationes, etiam in os ejus factas, surda fuit, stupuit, nil audivit, muta mansit, nec minimum juvit me miserum. Quia tota impotens, sine sensu. Dein igitur in subsidium 5.
vocavi scholarum auscultationes Physicas. Tria nempe illarum jactata principia, causas quatuor, fortunam, Casum, Tempus, infinitum vacuum, motum, imò & monstrum. Undè tandem detexi totam Physicam verè monstrosam: Habentem initia ficta, falsa, ludicra, non principiantia, multò minus vitalia, in conspectu *Regis cui omnia vivunt*: Causas item non causantes. Phantastica quoque entia Rationis, milleque absurditatibus obsepta dogmata obtrudentem. In quibus ne vestigium ullum naturæ adhuc integræ reperi: multóque minus defectus ejusdem, alteritatesve facultatum, aut functionum vi-

talium. Minimè autem ex tali principiorum ſtrue, notitia cauſarum naturalium, vitalium, morborum, remediorum, ac ſanationum, petenda fuit. Quorſum tamen ſcientiam naturæ, ceu in objectum ſpectare ſcopum, ſum ratus. Quicquid namque à ſcholis peterem, & per Theoriam contrectare aggrederer; Id totum ſtatim natura riſit in Praxi, habitumque eſt pro pedantiſmo. Me inquam ridiculum (diſtinctius loquendo) cum ſcholis riſit. Ac tandem mecum conqueſta eſt tam invictæ ſtupiditatis. Tum Logica ſuam penes me deploravit impotentem nuditatem, vanamque ſcholarum jactantiam. Quippe quæ mediorum, cauſarum, terminorum & ſcientiarum repertrix ac ſcrutatrix hucusque ſalutabatur, doluit fateri debuiſſe, quod in morbis non minus, quàm in tota naturæ compagine, muta eſſet, ſuosque etiam profeſſores in tanta ærumnarum neceſſitate deſerere deberet. Imò riſiſſet ſimul uno cachinno Phyſica Ariſtotelis, ſtolidas mundi & tot ſeculorum credulitates, ſi ipſamet non fuiſſet figmentum non-ens, ſolo ſuperbiæ flatu turgidum.

6. Quapropter, cum natura nusquam, niſi in Individuis exiſtat, aut cernatur: mihi de morbis ſcripturo, opus eſt particularium cauſas apprimè noviſſe, prout & Medenti neceſſium, illas, ſub reatu pœnæ infernalis, individualiter perſpexiſſe. Viſum itaque fuit mihi, rerum tam integrarum quàm læſarum quidditates inveſtigandas fuiſſe, per modum de venatione ſcientiarum traditum. Atqui cum ſic hauſta cognitio queat explicari. Tyroni ſtatui quod per cauſas, harumque proprietates, definitio eſſentialis ſit exponenda. Quæ nil aliud eſt, præter cauſarum connexum. Non autem genus definiti, & differentia. At inaudita eſt hæc explicandi Methodus, prout mentita eſt Logica ſcientiarum repertrix. Simulque cum ea omnis facultas, ſermocinali Philoſophiæ inſerviens. Fruſtra namque ad genus definiti, & differentias ſpecici conſtitutivas recurritur pro morbis, quæ nunquam & nuſquam cognita fuere. Itaque cum hactenus 7.
ſit ignoratum, quod res ipſæ nil ſint extra vel præter connexum materiæ, & efficientis. Conſequenter quoque caruerunt ſcholæ verâ definitione: id eſt, juſta morborum cognitione. Si ergo morborum quidditas, ac proprietatum morbidarum conditio, ex cauſis ſuis immediatis eſſentialibus profluant: neceſſariò quoque præfatorum cognitio ex iisdem cauſis eſt deſumenda. Eo quod conſideratio cauſarum prior ſit conſideratione morborum. Itaque rerum naturalium eſſentias, jam ad tædium usque, oſtendi eſſe materiam & efficientem, connexas in agendo: ergo & morbi cujusvis eſſentia, duabus iſtis conſtat cauſis, ex iisdem petenda eſt cognitio, per juſtam definitionem. Inprimis morbus eſt quoddam malum, vitæ reſpectu. Ac quanquam è peccato oriundus, non tamen eſt malum, inſtar peccati, ex cauſa deficientiæ, cui deeſt ſpecies, modus & ordo. Sed morbus eſt ex cauſa efficiente ſeminali, poſitivo, actuali & reali, cum ſemine, modo, ſpecie, & ordine. Et quanquam intuitu vitæ, ſit malum: habet tamen ex ſuo ſimplici eſſe naturam boni. Nam quod in ſe bonum eſt, per accidens producit aliquid, ad cujus poſitionem, facultates partibus innatæ, occaſionaliter læduntur & pereunt per Adaſtriam: Sunt ideo defectus à cauſa exter- 9.
na, facientes impetum ſupra vel præter vires vitales, in partibus celatas: Suntque ab hoſpitibus peregrinis, intro receptis, & valentiore Archeo dotatis. Atque hinc importunitate temporum, quantitatum, roboris, ſuperioribus. Sunt denique defectus occaſionales, qui (cum bonum parturiat malum per accidens, profluatque ſæpius à noſtrismet poteſtatibus vitalibus,) propriis ſunt proprietatibus prædiți, tanquam initiis ſuis ſeminalibus; ideo tendunt immediatè ad expugnationem noſtrarum poteſtatum tanquam finem. Quos ideo morbos poteſtativos vo-

co

co alibi. Nec est autem ens potestativum illud, quod scholæ vocant morbum per consensum, perque vaporum colligantiam fieri putant: sed ens potestativum continet regimen coactæ facultatis, tam scilicet respectu authoritatis vitalis, quàm ipsius morbifici entis. Quod scilicet motu proprio natum est, suscitare morbum potestativum suæ classis. Perinde ut Cantaris suscitat stranguriam. Idque etiam fit internæ authoritatis potestate, & vi partium, in partes. Sic ens Apoplecticum epilepticumve in stomacho vel utero adhuc præsens, animam quatit, imò & inde cerebrum, cum pedissequis potentiis, in sui famulatum, velit nolitve, traducit. Potestativum ens itaque nedum designat functionum læsionem: sed & regimen partis, & entis morbiferi vim occasionantem, prorogatam in facultates subordinatas, tanquam imperii in vasallos. Perinde etiam sive partes procul invicem distent, sive prope sint. Nam sunt debita proprietatum tributa. 10. Enimvero primus Hippocrates, insinuavit morbos distingui per hospitia & sapores. Atque utinam posteri hunc servassent tenorem. Sed œstro velut afflatus Senex ille, futuros præsagivit sequacis scholæ ausus, monuitque præcisè, ne crederent calores, frigora, humiditates, acrimonias vel amaritudines esse morbos: sed ipsum amarum, acre, salsum, ponticum, &c. Ast coram surdis, vel egregiè perforatis auribus hæc cecinit. 11. Siquidem ante acta ab olim secula, in inquirendi ignaviam & facilem credulitatem prona, arripuere caliditatum & frigiditatum scabiosa theoremata, iisque subscripsere ob plausibilem facilitatem, suoque valedixere Magistro: qui morbos juxta diversoria dividendos ratus, corpus nostrum in tres divisit classes: nimirum in continens solidum, sive vas ipsum; In contentum, sive liquidum: & in Spiritum, quem dixit impetum facientem. Qui nempe Gas æthereum ac vitale est, nobisque concitat omne Blas in utrumlibet finem. Quam morborum divisionem licet expressè non dictaverit: sat tamen eandem insinuavit. Etenim paucula tantùm scripsit, quæque circumferuntur omnia, penè ipsi sunt supposita. Atque ideo utinam posteritas sua ingeniorum acumina juxta Senis illius mentem direxissent! fortassis causarum morbidarum intellectum Dei permissu hausissent. Sed unius postmodum Galeni authoritati ita subscripsere, quod velut in soporem obdormiverint, attonitæ dum à me excitantur. Causarum autem nomine, in ipsa morborum medullari integritate, materiam, suo efficiente proprio instructam, intelligo, internam scilicet, proximam, vitalique initio oriundam. Quare etiam externas & occasionales nomino, quotquot non ex ipsa vitæ radice fluunt. Ideoque de causis ago, quæ sunt ipse morbus. Panis namque masticatus & deglutitus, adhuc externus est, quia rejici potest. Sic & chylus inde in stomacho coctus, adhuc externus est. Quinimo postmodum domesticus factus, atque interior nostræ œconomiæ licet sit factus civis: dum tamen à vivo separatur, & in morborum culinam ruit, eo ipso ut hostile factum; ita & externum vitæ respectu, censendum. Sic & aer pestilens intrò attractus, licet intus venenum sparserit, & internum sit respectu corporis: nondum tamen internum est respectu vitæ: adeoque nondum est morbus ipse: cujus videlicet dumtaxat occasionem in se continet, nec eandem occasionalitatem deponet unquam. Sed Pestis est, dum Archeus applicato sibi contagio, partem sui infectam à toto segregat. Ad cujus proscriptionem residuum Archei collaborat anxietaturque seriò, ne ob symbolum penetretur, & pereat. Consimile occurrit propemodum in morbis reliquis. Siquidem vita proximè non læditur nisi à veneno quodam suo, sibique proprio, quod sibi applicari permisit. 12.

IN PUNCTO VITÆ SUBJECTUM INHÆSIONIS MORBORUM.

VITA perfectè sana non habet morbum: quia sanitas integritatem præsupponit, quam morbus lacerat. Adeoque sanitas & morbus sibi contradicunt. Vita quoque extincta, non est morbus, nec morbum in se admittit. Eò quod propriè loquendo, vita illa est merum nihil, nec amplius exsistens: Morbus autem est hoc aliquid. Tertiò denique, cadaver, utut virulentum, aut tabo infectum, attamen nullatenus capax est morborum. Quapropter tametsi corpus dum vivit, sit domicilium morborum: non tamen est verum morborum efficiens internum. Multò etiam sanè minus sordes, sive excrementa (quæ humores nostri constitutivi putantur) jus habent aut proprietatem morborum. Verùm si qua pars morbi adscribenda sit inordinatis fæculentiis: illa profectò tota vergit ad causam occasionalem. Siquidem morbus est ens verà subsistens in corpore, constructumque ex materia & efficiente interno seminali, adeoque etjam hactenus sese sequestrat longè à causis occasionalibus. Præsertim quod interna rerum initia constituant ipsum ens, sintque inseparabiliter de ejus essentiali quidditate. Sic nimirum ut si loquamur de corpore, vel anima humanis: rectè utrumque dicitur homo, licet non integer.

Sic nempe materia morbi, verè est morbus: pro-ut & efficiens ejus seminale est verè morbus: licet non propriè integer sit morbus. Itaque quandoquidem morbus sit dumtaxat in vivo, non autem in mortuo, necesse est vitam esse immediatum morbi domicilium, subjectum internum, imò & opificem ejusdem. At cum vita non sit corporis, nec corpori essentialiter propria: sed corpus citra vitam sit cadaver, sitque morbus in vita: necessariò quoque omnis materia sive domicilium & efficiens morbi, non excedit vitæ limites: Id est, necessariò omnis morbus habitat intrat capsam Archei, qui solus est immediatus vitæ testis, exsecutor, organum, ut & hospitium. Apostemata autem, ulcera, sordes, excrementa, &c. sunt tantùm vel occasiones mortis ac morborum: vel eorundem producta posteriora, in novam tragœdiæ scenam suscitata. Nec sanè ideo mirum, quòd unà cum vita, morbi omnes in nihilum abeant, si vita sit immediatum subjectum domiciliumque morborum: sed dudum admiratus sum, quod hactenus nemo medentum sciverit, in quo essentia morborum glisceret. Sed circum qualitates elementales, humores, complexiones, contrarietates, & diatheses vagati sint. Nec semel quidem animadverterint, quod sicut sordes non sunt morbi; ita nec morbi in sordibus: at tantum in ipsamet vita degant, atque in eadem sic inclusi oriuntur, adolescunt, & pereunt, quòd cum nullibi sint extra vitam: debeant esse vitæ intimi atque domestici fures. Hæc de morborum proprio receptaculo. Porrò cum morbus citra controversiam admittatur ens exsistens in nobis tanquam hospitio, potiaturque suis ac singularibus proprietatibus, ac symptomatibus diversis: necessariò morbus non est de numero accidentium: eò quod accidens non est accidentis secum combinati, & à se tota specie distincti: Siquidem aciditas, vel amaror, non est proprietas albedinis, nigredinis, levitatis, aut caloris: sed singula quæque stant pro seipsis. Quapropter si morbus est ens, & non accidens, si denique de se proferat, nedum alterationes, varias dispositiones, debilitates, &c. verùm insuper generet substantias, degeneres ab ordinario naturæ suæ instituto: necessariò debet constare materia,

téria, & efficiente suo interno, sive seminali. Denique cum morbus sit internus ipsi vitæ, de necessitate quoque consequens est, quod materia morbi sit Archealis, & ipsius efficiens sit vitalis. Ac ut clariùs loquar, Morbus necessariò omnis est vitalis potestatis actus Idealis efficiens, induens sibi vestem ex Archeali materia; atque acquirens formam vitalem & substantialem juxta differentiam tarditatis, & celeritatis seminum idealium. Quæ quidem hactenus fuerunt à mortalibus ignorata, & magis longè adhuc quæ sequuntur, nituntur thesi huic: DEUS non fecit mortem. Atque tantundem à morte semper est alienus, quod recusét vocari DEUS mortuorum. Inprimis etiam licet mors quandoque invadat, absque morbo: plerumque tamen mors morbos sequitur, quod nemo addubitet, quin mors ista sit morborum filia, sive causa secunda ex qua, & propter quam vita extinguitur. Id est, mors adest. Sed cum Deus non est ullatenus mortis authór, per quem scilicet mors in hominem, alioquin immortalem introiverit, idque non magis, aut potiori jure in initio mundi, quam hodie: Inquirendum est sedulo medenti, unde mors ab initio, & etiamnum hodie causaliter irruat, ut inde constet, unde morbus sui integritatem hauserit. Siquidem quanquam sat obvium sit, quod mors, velut privationem sive exstinctionem vitæ continet; ita nec in se, aut pro sui exsistentia non requirit formam ullam substantialem, multoque minus vitalem. Ac certè morbus non dicit, ut talis, privationem: sed ens verè subsistens, agens, actu nocuo vitæ, & vitæ insidians: ita quoque oportet morbum constare formâ suæ quidditatis, quam vita in se capere queat, illaque informari. Sed cum morbus eodem surrexerit initio, quo mors; nec Deus sit mortis author unquam. Sequitur omnino, quòd DEUS non sit author vel creator morborum. Neque idcirco licet morbus habeat formam aliquam substantialem; non habet tamen vitam, nec lumen vitale, nisi quod à vita ipsa mutuavit: quatenus scilicet in lumine vitæ nostræ, vel pecudum gliscit. Non autem quod morbus pro sui seminis esse requirat, aut impetraverit à Patre luminum, lumen vitale: quod in se potius lethale nuncupandum est, ac prorsus à Dei creatoris bonitate alienum. Itaque tametsi Deus solus creet omnes omnium rerum formas, & Pater luminum det omnem formam essentialem, scilicet vitalem, substantialem, adeóque & substantiam formalem, absque competitore secum ullo: Attamen id locum non habet in morbis, quibus videlicet formandis solus homo præsidet. Quia hominis vita causas secundas sola continet morborum, & mortis. Idcirco quia Creator Deus negat se feciſſe mortem: ideoque & morbum. Stat enim morbus in vita hominis, adeoque omnis ejus quidditas è vita hominis dependet; idque nedum seminaliter, pro ut alioqui proprium est cunctis rerum quarumcunque seminibus: verum insuper & formaliter, adeo ut vita archealis, sive caro & sanguis, sint & maneant morborum totalis causa formalis, sive effectiva formarum morbi. Nam qui ab initio recusavit mortem, aut morbos effeciſſe, deinceps demum nec mortem nec morbos feciſſe volet unquam. Pater enim luminum suum honorem nulli tribuet creaturæ, creandi lumina formalia: exceptis formis lethalibus morborum, quorum, ut neque mortuorum Deus vocari voluit. Itaque homo manet mortis suæ (qui pridie immortalis erat) ut & suorum morborum opifex: quasique mortis creator. Sic quidem ut ubi fecerat DEUS lumina vitalia, homo creet Ideas morbosas, obscuras & lethales; tantumq; distat ejusmodi Idea, à lumine vitali, quantum calor ater à luce. Actus ergo formalis mortis, atque morborum, ex actione peccati originis manavit, & manabit usq; in seculi consummationē.

Eadem enim causa quæ initio mundi fecit mortem, sive causa eadem secunda naturalis, quæ dedit introitum mortis naturalem in humanam naturam: eadem prorsus & hodie facit mortem & morbum. Cum gloria namque Creatoris pugnat, non feciſſe mortem ab initio, eamque factam per hominem, deinde sibi assumsiſſe gloriam sciendi fabricare eam: quasi ab homine id didiciſſe debuiſſet. Quod autem jam de morte dictum est, id de morbis pari jure intelligendum: quippe cum ex eodem ortus puncto mors & morbus profluxerint. Itaque si dicatur Deus dare morbos, vel mortem: non est quod jam velit esse Creator eorum, quorum antea fabricam penitùs recusavit: Sed dicitur permiſſivè author, & princeps vitæ & mortis. Quod sicut est verus ac solus vitæ Author, eamque ideo moderetur, & tollat pro suo lubitu: ita permittit, ut hic cedat, & alter cadat, & quod causæ secundæ tam directè, quàm irregulariter incidant, undè homo oppetat, vel morbus vigeat. Ast creatio morbi, ut entis subsistentis, ex materia & efficiente, seminali atque ideali, malo & lethali: nequaquam ex Deo procedit. Nam dum hominis in arbitrium collocaſſet, posse citra mortem permanere, vel eadem die morte mori: eodem passu quoque in hominis manu posuit, fabricare mortem & morbum ipsum, tanquam mortis præcursorem, ac præparatorem. Introitus mortis in naturam hominis consideratus, pro ut illum alibi paradoxo notabili explicui, probat exquisitiſſimè, morbum non solummodo consistere in parte vitali hominis: sed & morbum ipsum, nasci seminali Idea ex ipso Archeo. Breviter autem id probabo. Ex concupiscentia carnis, orta est caro peccati: ideoque & mortalis Archeus in illa, & per consequens quoque inde Archeus, in quantum est vitalis, in carne peccati, agit omnem actionem, producitque omnem actum formalem nocuum atque lethalem, quem Deus recusavit facere, permiſitque hominem sibi cudere causas mortis, & morborum. Non est tamen homo proinde creator, licet faciat sibi actus formales, sive formas substantiales morborum, sive vitæ nocuas: siquidem illi id conceſſum fuit vi verbi, quod quacunque die comederet de fructu arboris scientiæ boni & mali, morte moreretur, & satellites ad mortem destinatos sibi faceret. Idque ex natura ipsamet mortis, in carne peccati necessariò partæ. Actus itaque, qui est de essentia, exsistentia & subsistentia, prout etiam de propagatione, contagionisve fertilitate morborum, pendet omnino in vita, ex vita, per vitam: intra quam etiam clauditur. Miseri sanè mortales, atque longè miserrimi infirmi, qui hactenus Medentes magno caroque pretio stipendiarunt, ignorantes, quid sit morbus, à quo oriatur, in quo consistat atque subsistat. Admiror autem, hæc ante me non olfeciſſe priores, ut nec Neotericos: utpote quorum Sacra anchora plerumque est in spe Criseos, & de Crisibus, ad excusandum suas ignorantias plurima commenti sunt. Siquidem Crisis in morbis nil præter Archeum probat: si credant suo Hippocrati, dicenti, Naturas ipsas morborum medicatrices, & auxiliatrices unicas. Luna namque non facit Crises causativè, sed solus Archeus, lunæ insequens rythmum. Dies namque metitur luna, magisque in probationem actionum Archei, quàm in causalitatem spectat. Semper enim Luna 14 die, est oppositio loco, quo erat prima die: ergo & vires oppositas Archeus habet, qui lunæ rythmos æmulatur. Sic & de 7. die. &c.

Concludo itaque pro notitia morbi, quòd morbus vel habeat fomentum, vel duntaxat excitamentum à causa occasionali: vel sponte motuque proprio surgit, suoque seminis contagio perseverat, ut dum epilepsia semel concentrata est, vel podagra radices egit, propriâ nempe sponte quoties lubet expergiscitur. Perinde quoque, biduo triduoque, vel amplius

plius ceſſat morbus, atque iterum ſtatis recurrit periodis, licet cauſa occaſionalis interea perpetuo ſit præſens, ſicque poſt aſſumtum ſolutivum nocuum, licet poſt paucas abinde horas expellatur, inquinato tamen inde archeo furit obeditq; hauſtæ veneni labi. Sic quoque connaſcuntur nubis proclivitates, hæreditariique toti alicui familiæ vernaculi morbi: quia vitæ ipſi concentrati ſunt, ac velut notæ characteriſticæ, impreſſaque noxiorum ſigilla.

PROGREDITUR AD MORBORUM COGNITIONEM.

1. *Medicina ſcientiarum occultiſſima. 2. Preteritorum ſeculorum ignorantiæ ideo excuſabiles. 3. In quo habitent morbi. 4. Ortus morborum. 5. Unde inceperit morbus. 6. Morbus immediatè, cur in ente primorum motuum. 7. Ignorata cur fuerit morborum eſſentia. 8. Morbus nupſit enti vitali. 9. Semina cuncta quomodo proſluant è mundo inviſibili. 10. Ortus efficientium, & proprietas Idearum ſeminalium. 11. Ab inviſibili Idea, rerum cunctarum ſeminalia initia. 12. Ens ſeminale quomodo ſuſcipiat ſui complementum. 13. Explicatur vis idealis ſeminum per claſſes. 14. Mors, & morbus quanquam eodem initio orta ſint; differunt tamen, quod morbus Ideas habeat, non autem mors. 15. Ridebunt Scholæ Ideas: ſed ſcholarum ignorantiam carpit Author. 16. Probat inſcitiam earum, uno ſaltem exemplo.*

1. PAm aliquoties, nec fruſtra aſſerui, artes & ſcientias in faſtigium properaſſe; ſolam autem medendi artem, ſi non retroiiſſe, ſtetiſſe ſaltem, ac circa idem fallax punctum circumiiſſe. Hinc quoque conjeci difficillimam humanitùs fuiſſe morborum cognitionem, atque inde dependentem medelam. In quam tot felicia ingenia per tot ſecula ſuos conatus fruſtra impendere. Idque non hoc à ſolo contingenti, ſive eventibus conjicio: quod nimirum neglecta huc uſque fuerit morborum notitia: ſed quia ex parte cauſarum, tota ſit inviſibilis, & invia. Quapropter etſi ignorantiæ ſcholas taxem, non id à me factum velim vanæ gloriolæ ergo, ut neq; animo convicianti totum corpus facultatis: utpote quod in me non peccavit: verum ſolo ſtudio docendi mortales. Non quidem quod mihi perſuadeam, Dei bonitatem humanæ invidere ſanitati hanc doctrinam. Dum vel ab initio per mundi ætates diſperſit ſuum donum per quosdam, medentem quoque ſummopere commendent Sacra. Aſt plerique, per ignaviam indagandi, & credulitatis promtitudinem, in ſe ſuffocarunt lumen iſtud dotale: adeoque ſtruente diabolo ſemper falſis ſuperſtructum fuit Gentilium initiis. Itaque difficillima ſcientiarum medicina, ob morborum inviſibilitatem, & dolum, ab ethnicis theorematibus inoletum, nullo ingeniorum acumine penetrabilis fuit. Quas auxit difficultates inventio, & cognitio tantorum ſimplicium, remediorumque inde petitorum præparationes, appropriationes, & applicationes, juxta labentium occaſionum varietates, & celeritates, in quibus ſingulis, utrobique ſui ſunt ſcenæ Actores inviſibiles. Quos niſi quis perfectè noverit, vel remedium ſuperexcellens ſit adeptus tela ſua profectò ad poſteriora: non autem ad ipſas radices perdet. Stetit ergo medendi janua, ab mundi cunis clauſa, quam mihi aperire mandavit acceptum talentum (hujus enim jactantiæ me inſigniter puduit. Teſtis ſit Deus) quare cardines, & poſtes prius à ferrugine ſolvere debui, ut fores panderem intrare volentibus. Clavem itaque unicam & auream, in Archei archivis hactenus occultatam, ad ignem pyrotechnicum, lumenq; veritatis exponere debui. Ut quisque introcat in aulæ abdita, quantum ſibi deſuper conceſſum fuerit.

2. Morbum inprimis non appello diatheſim:

theſim: ſed ipſum ens prævaricans, quod ex ipſo Archeo cuditur vitali. Non ergo intueor morbum, velut abſtractam qualitatem. Idque mihi ſic ab olim induxi, ut inſtar vitæ, ſit vitæ ipſi ens vernaculum. Ratio, cur morbus tam celeri paſſu penetret in vitam propter ſymbolum. Quare Apoplexia, Lepra, Hydrops, vel Amentia, quatenus qualitates in abſtracto, penes me non ſunt morbi: ſed quatenus ens Apoplecticum, leproſum, maniacum, &c. ſcopum & cauſas ipſas morborum in ſe complectitur.

4. Morbus quidem à peccato incepit. Non enim in naturæ noſtræ integritate, puritate, & innocentiæ vigore, mors erat, multòque minus morbus. Mors enim comminata erat, non morbus, niſi quod comiter intelligerentur ad futura. Ergo morbus non aliter quàm ipſa mors, ſui natura, vitam oppugnat, ejusque poteſtates, quas ideo vitales dicimus: quod illarum deperditione, lenta vel ſubita mors adveniat.

5. Fide credimus mortem idcirco, omnemque infirmitatem, à peccato intraſſe in hominem, & per concupiſcentiam carnis peccati, propagatas in poſteros omnes. Idcirco neque à Gentilitio morborum ac mortis introitum, diſci non potuiſſe.

6. Utpote rationabile ſuit, ægritudinum omnes claſſes radicatas in eadem concupiſcentia carnis, per quam morbus intravit. Etenim ut concupiſcentia in conceptu non peccat ante conſenſum, fingentem plauſibilitatis ideam: Ita neceſſe eſt omnem morbum in carne peccati oriundum, conſiſtere in peregrina imagine, ſive idea ſeminali corruptæ naturæ. Legi inquam erat conſentaneum, ut ens quod ſub voluptate concupiſcibili conſenſit, & peccavit, primariò quoque morbis plecteretur. Ita quidem ut nedum externis ſuccumberet violentiis: ſed ſuis exorbitationibus propriis, vindicias peccati in carne experiretur. Ut ſcilicet ipſe Archeus, rector carnis peccati, paſſionum ſuarum eadem libertate, erroneas ſibi fabricet imagines, quæ ſibi tanquam veneno forent. Nimirum ex concupiſcibilis voluptatibus, paſſionibus iraſcibilis procellis, item turbulentiis etiam ſpontaneis ſubjectus ſtaret propriæ ruinæ, quam ſibi cuderet.

7. Quæ nimirum imagines, ut entium morboſarum ſemina, ſibi prorſus deinceps eſſent intimo vitæ thoro nubiles. Durus hic ſanè ſermo, in auribus non ſupra nugas calores, & lutum audire aſſuetis.

8. Quapropter ſi quis miretur tantam Archei ideati, idearumque ſeminalium efficaciam, ut morbos, ipſam pariant mortem: is nondum agnoſcit omnium omnino rerum naturale initium ex parte ideali in ſemine quovis pendere. Quare cõſideret, ſicut lumen unitum in ſublunaribus, ſiquidem vix aliquid eſt lumine ſpiritualius, utpote quod ſolidum vitrum, imo etiam ipſum locum penetrat) accendit ligna & ædes: ſic & idea quævis ſit lumen, tam quatenus à ſpiritu, vitalis luminis participe, cuditur, quàm ex proprietate eſſentiæ ſuæ ſit luminoſa.

9. Alioquin ipſæmet ideæ, quatenus conceptæ, nil ſunt, præter lumina vitalis animæ, reflexæ in ſui cogitationes: quæq; ideo nec concipiuntur, niſi in ſpiritu luminoſo, in quo ſuſcipiunt figuram rei conceptæ. Id eſt, fiunt ibidem ipſa intellectualis idea. Itaque quamvis ipſa cogitatio ſit merum nonens: attamen ex ipſo ſuæ nativitatis jure, quælibet res concepta conſtat materiâ conceptâ, & lumine vitali, intelligibiliter in illam reflexo. Cumque imaginatio ſit intellectus ſimia, licet non ſe transformet in rem cõceptam, pro more intellectus; tamen hanc concipiendo, figuraliter in ſe tranſſumit, ſigillatque ejus conceptum, depingitque quandam rei imaginatæ ideam ſeminalem, cum lumine, efficacia, & omni operandi modo. Idque totum ſub unitate atque ſimplicitate ſui maximâ. Adeò ut ſi in ſeminibus prolificantibus,

tantibus, & continuantibus universi perpetuitatem, hæc contingere appareant, atque operari per lumen, ingenti efficacia. Quidni hæc eadem non secus fieri in morbis cognoscemus? Præsertim dum fortiori isthæc apprehensione sculpuntur?

10. Nam concepta nos docent, ex passionibus, vel perturbationibus, non-entibus, oriri imagines veras, reales, actuales: non secus atque prægnantis cogitata, imaginem realem, quantumcunque peregrinam atque exoticam, cudunt. Quamobrem sic nempe venena parit phantasia, quæ hominem proprium interimunt, variisque ærumnis affligunt. Usque adeo sicut imagines istæ primariò procedunt à potestate imaginativa, cujus organum immediatum est ipse Archeus: ita prorsus necessum est, qui picem tangit, inquinetur ab ea. Id-est, oportet ipsum Archeum primariò & immediatè concipere, atque novam illam induere imaginem, eâdem affici, & afficere vi symboli, cætera à se dependentia, juxta ideæ illius nocuæ proprietates. Illudque fermentum semel in illo, impetum faciente æthere, depictum, est morbus. Qui exinde in cruorem, liquorem proximè assimulandum, atque in partes denique similares, atque in ipsa corporis recrementa se diffundit, juxta proprietatemve suæ illius ideæ. Hinc nempe morbi distributionum atque digestionum, Quid si spiritu insito, cerebri aut lienis hospitio, ideæ formentur, imaginando, quæ & in brutis sint omnium motuum Blas principale & organum: Nil vetat, quin ipse Archeus, partibus insitus, singulares fabricet & subinde exorbitantes ideas, vi imaginativæ non absimiles. Sic nempe saliva Rabidi, Tarantulæ, vel Serpentum, itemque Napelli, Aconiti, vel Solani succus, nobis invitis, suam furoris imaginem communicat. Quocirca nil vetat pariter, primarium imaginandi organum, formare sibi inquilinas imagines, seminales, fermentales, venenosas, &c.

11. Quicquid natura sui, per se, atque immediatè potestates vitales affligit, debet eo ipso esse de prosapia, & conditione illarum potestatum. Non enim alioquin haberent symbolum, aditum, consonantiam, vires, aut penetrationem in invicem: ut neque per consequens applicationem, & activitatem. Etenim cùm potestates sint sigilla invisibilia & intangibilia Archei, qui ipsus est invisibilis, & intangibilis, non possunt illæ attingi, multoque minùs penetrari, aut superari à corpore. Quia ejusmodi potestates, utcunque vitales, carent tamen extremitatibus, quibus tangantur. Undè sequitur (quod hactenus est nescitum) quod omnis morbus (utpote glisceus in vita) quia de vitalium potestatum indole, debeat immediatè cudi, & oriri ab ente quod natum est producere seminales ideas.

12. Cumque nil inter constituta fiat à seipso originaliter, necessariò tam morbosarum, quàm vitalium potestates, pendent ab ideis, vel ipsius generantis (undè morbi hæreditarii) vel generati Archei. Verùm ut id clarius constet. In semine brutorum & hominis est potestas formativa, ad similitudinem generantis. Utpote quæ cum sit dispositiva, ac distributiva totius regiminis in figurando, ejus activitas à nemine est controversa. Scientiam ergo à generante infusam habet semen, ad fines sibi agendos accommodata. Alioquin enim semen, quod in sui substantia est sterile, fecundum fit per imaginem, in libidine concitatam. Nimirum imaginativa generantis, primò parit ideam, quæ sui exordio prorsus est non ens; vestiendo autem Archei amictum, fit ens reale ac seminale. Idque tam in plantis, quàm sentientibus. In vegetalibus namque semen ab initio prodit invisibili (plantæ siquidem data vis est prolificandi per semen, adeoque conceptum habet analogicum, qui format ideam seminalem propagando) suam fecunditatem, vitæque primordia mutuat, non autem vitam ipsam, (pro-

ut alibi de formis (itaque scientia, dona, radices, dispositionesque materiæ sibi desponsatæ ad vitam, semen mutuat ab idea seminali, omnis nempe fœcunditatis causa. Idque olim subodorati, dixere omnem generationem à mundo invisibili suam trahere originem.

13. Terglorioſus omnipotens, ſuæ cogitationis nudo puroq; mandato, conceptoque verbo (fiat) totâm creaturam ex nihilo fecit: illique vires ſeminales, in ſeculum durabiles, indidit. Creatura autem deinceps receptum propagat donum, non quidem ex nihilo, ut neque proprio mandato: ſed potentiam à Deo recepit creandi imaginem ſui ſeminalem, transferendi, ſive depingendi eandem in ſuiipſius Archeum. Hæc ſcilicet eſt vis ſeminalis, hominis, brutorum, & plantarum. Non autem quod in plantis hic conceptus ſit pecuinus, nec à libidine ſuſcitetur. Sat eſt namque, quod modo analogo contingat, quo veteres conſenſere omnia in omnibus eſſe. Quem modum, deſumta à nobis ſimilitudine, oſtendunt ſympathia & antipathia rerum. Sentiunt enim mutuam præſentiam, excitantur mox illo ſenſu, in dotium ſuarum explicationem. Quippe quæ aliàs manerent immota. Senſus autem, non poteſt non virtuti imaginativæ quodammodo æquipollere. Quod de Peſte alibi ex profeſſo latiùs. Aſt mihi jam ſcopus, non de plantis philoſophari: ſed dumtaxat de morbis noſtris. Sufficitque ideo, quod ipſa imaginatio, à formatione imaginis dicta, ideam cudat, cujus ergò ſemen omne fertile. Cumque in nobis vis illa phantaſtica ſit quaſi brutalis, terrena, & diabolica, (juxta Apoſtolum) ideo eſt ſuis morbis obnoxia, poteſtque cudere imaginem in ſuiipſius immediato Archeo organo. Hinc nobis materialiter, ac efficienter, omnis in nobis morbus.

14. Etenim quicquid naſcitur, aut fit; id totum contingit cujusdam ſeminis neceſſitate: habetque omne ſemen ſuum hoc aliquid ab idea, ſpiritui indita ſuo: morbus autem eſt ens reale, ſitque in vivo dumtaxat. Unde conſequens, quod etſi morbus vitam oppugnet, ut mortis præcurſor, naſcitur tamen à vitali, eodemque in vita initio, nimirum à carne peccati. Verumtamen mors, & mortua quæque, carent radicibus quibus producant. Atque adeò cum mors interitum dicat, ſive privationem, caret imagine ſeminali, in quo à morbis diſtinguitur. Vita quidem eſt ab anima, ideoque & primæ conſtitutionis præmiſſus character: ſed morbus à confuſionibus ac perturbationibus impuri Archei prodiit, ſibique radicaliter inſertus, ſic permanſit deinceps inſeparabilis, nimirum quo ad potentiam formativam idearum infirmarum. Morbus itaque coaleſcens ab ideis, tanquam ſui ſeminali initio efficiente, induit materiam ſibi aptam ab Archeo mutuatam, & in ens reale conſurgit, per modum aliorum entium naturalium. Cumque in Archeo formata jam ſit idea, confeſtim quoque hæc agere incipit, nec feriatur, quin partem Archei contaminet. In qua ſubinde fermentum, tanquam cauſæ efficientis medium, ſuſcitatur per averſionem à vitæ integro: hujusque tandem adjutorio craſſiorem corporis molem vel contaminat, vel ſaltem turbat digeſtionum œconomiam.

15. Ridebant (ſat ſcio) ſcholæ Platonicam doctrinam, quod ideas ſeminales, poteſtates ideales, & activitates formales morbis aſſignaverim. Mallent namque quatuor qualitates, fictis humoribus ſtipatas, agnoſcere, ringunturq; has nugas à me peſſumdatas, neſciæ, cui cauſæ morborum quidditates atque medelæ deberentur. Neſciæ inquam, quod potentius, vicinius, magisque domeſticum ens, exercitum in humanam vitam conſcripſerit, de quo etiam dictum fuit divinitus, quod hominis domeſtici ſint inimici ejus. Etenim obſtructiones, ab injuriis ſpurcitiarum occaſionaliter inductas, tanquam morbos, ubique inſigniter accuſant: quæ non tam ipſum obſtruens,

struens, vel etiam obstructum, tam notabiliter arguunt, quantum actionis, passionis, atque relationis majestatem in obstruente repertam, alto semper notarunt supercilio. Quasi ipsa obstructio, sive ipsamet relatio, esset morbus: fundamentum autem illius relationis, causæ morbificæ rationem clauderet. Totus videlicet scholarum error, ex ignorantia morbi, consistentis immediatè in ipsamet vita: non autem in sordibus, atque spurcitiis erroneis, vitæ peregrinis, & extrinsecis. Bone Jesu, Sapientia Patris luminum! quanta tenebrarum confusione cespitant humana indicia, nisi tu illa regas! Siquidem dum vesicæ calculum, omnes denique rerum sordes, misturas, potestates, proprietates, effectus, effectuumque libertates, agilitates, & alteritates, solis elementorum congressibus & bellis consecrarunt, eadem methodo significarunt, se non ultra ca-
16. lores & frigora sapere velle, ac posse. Sic nempe calculum in medio lotii arescere, siccari, atque indurari per calorem, absque pudore & judicio docuere hactenus, eodemque quidlibet audendi privilegio, totam naturæ historiam, ac rerum nativitates neglexerunt, seque ventura ætate miserandas, quia ridiculas fecere. Quamobrem tecum sæpe conquestus sum, Bone Jesu, ô vitæ Princeps, quàm difficile foret scholis, tanto nugarum lenocinio, & nebularum præstigio, à puero constanter nutritis, vera rerum principia assumsisse. Nisi clavum navis teneas, velisque secundum ventum inspires, ominor, quod inimicus homo mea scripta in chartas Volusianas sit traditurus. Aspira Deus, pro bono imaginis tuæ, ut ipsa semina testentur sibi adesse Archeum, qui nisi sola generantis concepta idea fœcundetur, in molam atque informe monstrum recedunt, cui non minùs figurandi, quàm proprietates explicandi vigor deest. Testentur inquam, me tacente, morbi, se esse entia activa, in naturam admissa à principiis naturalibus. Fateantur juxta Trismegistum, supera & infera ferri eadem proportionis lege, ac principiis consimilibus. Meditatione unius olim inchoata universa, eadem adhuc hodie subsistere, & perpetuari. Unius illius meditatione atque idea recipere superiorum & inferiorum entelechiam. Verum esse quod dixit, eamque veritatem victuram omnem fortitudinem fortem, & penetrare omnia solida.

DE IDEIS MORBOSIS.

1. Divisio dicendorum. 2. *Splen sedet in trunco medio corporis.* 3. *Formatio realium imaginum phantasiæ, confirmatur exemplo.* 4. *Cur idea descendat à matre in fœtum.* 5. *Consequentia inde deducta.* 6. *Mensura modicitatis vini.* 7. *Penetratio idearum.* 8. *Puer declinat à nativa indole.* 9. *Quid intelligatur per Agoniam.* 10. *Ideæ atrocissimæ.* 11. *Totissima educationum cura.* 12. *Discrimen in motibus Animi.* 13. *Doctrina desideriorum.* 14. *Ortus & progressus desiderii.* 15. *Diversitas peccati commissionis & obmissionis.* 16. *Cur Deus peculiari favore sexum muliebrum dotaverit.* 17. *Donum devotionis sexualis, quid ex se operetur.* 18. *Cur Author egerit de moralibus.* 19. *Repetit Author octo suppositiones de Ideis Archealibus.* 20. *Vagatur Author circa Ideas peregrinas.* 21. *Fundamenta Physiognomiæ.* 22. *Ratio, cur ideæ tam potentes in nobis.* 23. *Quid sit abolitio causæ morbificæ.* 24. *Causa morbifica est Invisibilis.* 25. *Locus natalis morborum.* 26. *Author deducit ad diem, illud Hippocraticum divinum in morbis.* 27. *Cur morbi æmulentur proprietates & activitates vitæ.* 28. *Exemplum in calculo.* 29. *Duabus suppositionibus opus, ad introductionem notitiæ morborum.* 30. *Conclusio inde tracta.* 31. *Probatio mechanica in faba.* 32. *Eadem in Cancro.* 33. *Progressus Cancri.* 34. *Entia creationis quomodo differant ab entibus prævaricationis.* 35. *Quidditas Cancri.* 36. *Quædam morborum producta, causalitatem occasionalem amittunt.* 37. *Methodus sanandi erronea, hactenus servata.* 38. *Causæ Cancri erroneæ Scholarum.*

1. CUM ergo ad morbi essentiam requiratur materia, & efficiens, sitque idea ipsum efficiens morbosum: utrumque explicandum est. Ac primo quidditatem idearum, efficaciam, & fabricam describam, ut morbi efficiendi actio & nativitas eluceſcant. Ac primùm declarabo ideas ab homine conceptas, dein tractabo de ideis Archealibus, atque tandem de ideis peregrinis. Postremò atque tradam materiam morbificam, ut ex utriusque causæ connexu constet quidditas morbi, ejusque immediata essentia. Primò nimirum docui alibi,
2. quod vis primorum motuum sit effrenis quædam imaginativa, in arbitrii potestatem non redacta, stabulata in splene. Quodque omnipotens tanti facultatem, etiam in meris membranis, atque propemodum exsanguibus marsupiis hospitaverit, sic ut tam stomachi orificium, quàm ipse uterus, jure meritoque cordi æquiparentur, ob insignem videlicet agendi crasim, sibique vicissim ab aliis viscеribus præstitam obedientiam. Cujus potestatis prærogativa, splen situatur ferè medio inter utrumque loco: paulò tamen demissius inclinatur, quia radicis integralis vices subiit. Attingit nempe stomachum, sui amplitudine, cujus respectu duumviratus subsistit: uterum verò altera sui extremitate attingit, suis nempe ligamentis, annexum lumbis. Dein dixi, quod quanquam in principio imaginatum non sit nisi merum ens rationis: non tamen tale permaneat. Siquidem Phantasia est virtus sigillifera, vocaturque hactenus imaginativa, quod formet rerum conceptarum imagines, sive ideas, easque in spiritu
3. suo vitali characterizet. Fiatque proinde ista idea, ens spirituale, seminale, potensque ad perpetrandum res magni momenti. Quod juvat prægnantis exemplo ostendisse. Prægnans namque, si sua imaginativa concepit magno desiderio cerasum, ideam illius in fœtum, (pro-ut de Peste alibi) ideam inquam seminalem, sigillarem, atque sponte indelebilem, imprimit. Utpote cujus idea virideſcit, flaveſcit, rubeſcitque quotannis in carne, iisdem anni stationibus, quibus alioqui cerasa hæc dant suæ vicissitudinis indicia in arbore. Cur autem idea cerasi, aut muris, non in matrem, at in fœtum imprimatur, atque jam statim in alienum ab imaginante migret subjectum: quod etiam propria sæpè quadra vivere incepit: Causa est in- 4.
desinens, neque ficta matris affectio, qua naturaliter plus pro fœtu, quàm pro seipsa vigilat. Matris itaque interna, naturalis, & inexcusabilis solicitudo, fœtui velut continuò incubans, ideam à passionibus genitam, uno radio ad fœtum suum dirigit. Et quia manus est organum activorum principale: ideo solicitudo, descendens ad manum, quasi ad defensionem sui fœtus, conceptam ideam recipit, pergitque ulterius in fœtum. Atqui cum ideæ sint quædam lumina seminalia: ideo penetrant se mutuò, absque unionis stupratione. Ergo concepta cerasi idea, superveniente idea curæ maternæ, dirigitur ad partem fœtus, qua manus, matris corpus attigerit. Enimvero cura quælibet est semper propter finem, ad quem manus operatur. Manus ergo, tanquam organum exsecutivum voluntatis, depingit concepti cerasi ideam, parte ea, qua mater sibi manum admoverit. Undè saltem in limi- 5.
ne constat, quomodo cogitatio, quæ merum non-ens est, fiat ens reale, & qualificatum. Deinde liquet hinc, quod spiritus primariò imbuatur illa imagine, semelque aliquapiam idea imbutus, deinceps impar fiat exsequendis aliis muniis; eo quod semel concepta idea, sit sigillum ad determinatas tantum res agendas. Itaque character ille imaginis seminalis, semel in parte aliqua Archei, impressus: facit, quod ad alia deinceps officia sit incapax. Nam propter ætheream simplicitatem illius spiritus, se ita isti ideæ maritant, ut inposterum ab invicem non separentur materia

ria ejusque efficiens, quamdiu suppositi fuerit identitas. Cum ipsa idea sit semen in illo spiritu, qui proinde illa idea spoliari nequit absque sui dissolutione. Neque enim perinde Archeo, atque metallis contingit, quæ liquando redeunt in pristinum, solamque amittunt artificis operam. Assimile est, dum prægnans terretur ab Anate. Eo ipso enim ideam entis à quo terretur, imprimit imaginativa in spiritum: ita ut idea ista fiat ibidem seminalis. Atque ita quidem nedum embryonem jam formatum destruit: sed hunc transformat in anatem. Undè saltem liquet, nedum potestas & authoritas imaginativæ: sed etiam, quod idea ab imaginatione hauserit vim figurativam, atque habeat vim seminalem & figurativam; imò & potentiam metamorphosis. Sequiturque ex præfatis, quod vir multæ phantasiæ, necessariò etiam viribus enervetur. Quoniam non secus lassatur, quàm qui operoso labore diem transegit, totusque tam mente quàm corpore deficeret, nisi refectus grato colloquio, sociali deambulatione, conversatione amœna, & potu
6. meraciore. Juxta illud, Vinum modicè sumtum acuit ingenium. Nec est modicitas illa sub tetrica medentis crisi per uncias liberanda, dum à Sapiente cuique pro capacitate est resoluta. Vinum, inquit, ad hilaritatem: non autem ad ebrietatem, est conditum. Tristibus ergo defessis, exhaustis, oppressisque succurrendum est
7. vino, usque ad hilaritatem. Ergo ideæ, tanquam lumina formalia, se invicem penetrant, suique simulacra imprimunt, in partem Archei, cujus sunt imago atque semen. Itaque ideam seminis prolifici primùm penetrant ideæ inclinationum, ad mores scilicet, scientias, affectiones, morbos atque defectus. Idcirco namque ideis constituentibus, connectuntur facilè ideæ gravidarum: quæ bonos alioquin ut mores sæpè corrumpunt, imò & stultos quandoque gignunt: ita non rarò alios
8. quoque ab utero emendant. Alioqui plerumque fortes gignuntur fortibus & bonis. Puer enim per educationem rigidam, vel mollem, incipit deflectere à nativis inclinationibus. Tum demum, ubi discretione aliquali præditus est, per exercitia & consortia, in varias incidit affectionum ideas, quibus plerumque in vitam obedire cogitur, quia à teneris unguibus implantantur. Mox deinde in adolescentia ideæ æstimationis vigere incipiunt, quæ licet plerumque sint adhuc insontes: ubi tamen his se associaverint ideæ passionis cujuspiam, inclinationum manu introductæ: tum priores ideæ penetrantur à fortioribus, puta odii, amoris, vindictæ, luxuriæ, &c. Verùm si timor insignis accesserit: inde tam vehemens idea consurgit, quod ægritudinem violentam cum perpetua pusillanimitate incutiat. Sunt autem idearum mitissimæ, amoris, gaudii, & desiderii, quæ tandem sua oblectant suavitate, totamque sic irretiunt animam, ut delectationibus ac voluptatibus continuò inhient. Violentiores sunt ideæ iræ, tristitiæ, agoniæ, invidiæ, metus, arrogantiæ, despectus, terroris, vindictæ, temulentiæ, zelotypiæ, & desperationis. Ubi & hoc 9.
notandum: Agoniam non esse colluctationem solius spei & timoris: sed etiam iræ & metus, iræ & dissimulationis, spei & iræ, odii & timoris, spei & tristitiæ, &c. Etenim ut in solis conceptibus est contrarium; ita & in ideis inde genitis. Quæque non sunt contrariæ, complicantur, & sese penetrant. Contrariæ autem se destruunt vicissim, quod quandoque in sanatione morborum per historias palàm fiet. Consurgunt igitur in unitatem, quotquot ideæ se mutuo penetrant, & compatiuntur; retenta potioris ideæ prævalentia. Sunt autem repentinæ omnium 10.
atrocissimæ, & maximè lethales: quia ex improviso imaginativam quatiunt, adeóque totalem velut Archeum contaminant. His dein succedunt diuturnæ: quia quadam assuetudine fiunt fures domestici, noverunt thesauros, horumque claustra,

Hinc fortis consuetudo ligat animam, quatenus ideæ, in Archeo influo conceptæ, tandem & insitum partibus spiritum, contaminant. Enimvero ideæ inclinationum, ad virtutem supernaturaliter dantur, postquam natura tota corrupta est à
11. peccato. Ad moralitatem verò, artes & defectus, nobis ab ideis seminalibus parentum, implantantur: vel à puero, per educationem instillatæ, abeunt in naturam, quatenus nativas penetrant, & iisdem coalescunt. Sunt autem affectiones, proprii nominis producta inclinationum, passionum, & affectionum exercitia, & non absque idearum nova propagatione contingunt. Quæque ideo vitæ instar vernaculam in nobis parant habitatio-
12. nem & habitudinem. Passiones autem, sunt internæ animi motiones, circa quarum frenos totus versatur Stoicismus. Perturbationes tandem sunt passiones, plerumque à causis extrinsecis suscitatæ ideæ. Passionumque cunctarum commu-
13. nis mater desiderium. Hoc enim in se bonum vel malum est. Nam quod indifferens, sive neutrum est, facillimè naturæ corruptionem induit, & pervertitur. Desideriorum autem malorum unicum re-
14. medium, voluntatis resignatio. Quia nascitur desiderium hoc modo. Corrupta enim natura jam naturaliter in se versa est, ideoque libenter meditatur sibi plausibilia. Quatenus continuò versatur circa objecta concupiscentiæ peccati. Et sicut ignis è silice: ita à plausibilitate objecti, desiderium. Cui nisi per furculum inseras timorem Domini (qui ideo est initium Sapientiæ) pro freno, succiderisve conceptuum plausibilitatem, in primo sui germine primorum conceptuum: jam somitem in natura corrupta reperit, accrescit malitia, nondum præ sui exiguitate patens: trahitque sub se mox totam animam. Adeo ut serva adveniat illi appetitui; per quem de majestatis throno fuit expulsa. Puta si ambitio, vel concupiscentia major, serveant in desiderii sartagine; illa vel sunt spe possibilia, absque spe, vel contra spem. Si homo perseveret in desiderio, hæc duo posteriora ipsum dementabunt. Cum omne desiderium corruptæ naturæ, semper aliquid fatuitatis & anxietatis annexum habeat. Sin verò desideriî finis cum spe est, fertur saltem in objectum nondum præsens, & tum impossibile, adeoque habet exspectationem fastidiosam, atque molestam comitem. Desideramus namque ea, quæ non sunt. Pœnosum ergo desiderium, malum plerumque quoque ex sui natura. & ex suo affectu longe pejus. Ac tandem ex consequentia, malum. Quia statim desideria sponte declinant in iram, odium, vindictam, morositates, tetricitates, intolerantiam, arrogantiam, contemptum, &c. Semper enim desiderium naturale ruit in pejus, eo quod descendat à philautia, formetur à corrupta natura, circaque objecta peccati plerumque versetur, anxietates, exspectationes, & molestias comitetur, atque libertatem volendi incurvet: quatenus autem supra se & in futurum reflectatur, parit impatientiam, libertatem affectat, mortificationi resistit. Morositates, angustias, intolerantiam, & subinde desperationem adfert. Desiderium bonum semper ex gratia datur supernè, cujus productum est Amor, nitorque animæ producens perfectionem. Virtutes ergo, quatenus ex gratia obveniunt, transscendunt ab imaginativa, cum suis ideis, in intellectum: adeoque tingunt animam: Pro ut & vitia passionum, exercitia peccati, & subductionis à timore Domini, tingunt animam, ut quasi belluina fiat. Hinc lupi ra- 15.
paces: Genimina viperarum, dicite vulpi, &c. Idcirco in anima quandoque erunt conspicua, peccata commissa, absque indagationis scrutinio. Sed peccata merè negativa, quia non entia nec quicquam actualitatis habent, non tingunt animam (qualia sunt obmissionis) ideoque hæc sola in judicio extremo improperabuntur: cum cætera, solo visu distinguen-

guentur. Porrò licet Deus non sit personarum exceptor: quia tamen omnia ex sui beneplacito disponit suaviter, mulieres peculiariter diligit: nedum quia eas plurimis morbis, (ex utero oriundis) angustiis, miseriis, & tribulationibus circumdedit: (dicit namque Deus mulieri: *Multiplicabo ærumnas tuas*) sed potissimum quia eas, in solamen, dono devotionis compensavit. Hinc namque oriuntur ideæ compassionis miseriarum in proximos, mansuetudinis, contritionis, & compunctionis, quæ pro fundamento, timorem Domini & charitatem præcedunt. Est nempe devotio ista (licet sexualis) donum gratiæ, gratiam lucrans, desiderium orandi, loquendi suo DEO, cum humilitate, amorosa, fide perfecta, & perjucunda. Hæc enim mundus ignorat. Medicus enim, moralem hic agere debui ex instituto, utut rideant alii. Idque non solum quatenus indispositiones animæ, valetudinem inquinant, & labefactant. Sed illo potissimùm titulo, quod cum morbus sit filius peccati, nequeat cognosci perfectè, si ignoretur facultas concupiscentiæ peccati, undè omnis ad morbum impetus, per ideas, in Archeum derivat. Hactenus autem de ideis, hominis cogitatione conceptis, & genitis, de quibus sub capite conceptorum adhuc liberalius agetur.

Restat nunc explicare, unde ideæ humanitus factæ, tantæ sint fortitudinis, ut sæpè morbum, imò etiam mortem accersant imaginanti. Ex præmissis ergo resumendum. 1. Ideas cudi in imaginativa per cogitationem. 2. Imaginem sui imprimere in spiritum vitæ. 3. Esse media operativa, quibus anima corpus movet, & gubernat. 4. Esse imagines seminales. 5. Graduari autem juxta potentiam & fortitudinem imaginativæ. 6. Quapropter embryonem humanum mutari in varia monstra. 7. Omnem hominem, per imagines tristitiæ, terroris, &c. formari sibi seminalia venena, quæ peste tenus, vel violento alias languore, consumunt.

8. Quod etiam extra corpus imaginantis egrediantur. Quia concepta imago à prægnante regulariter migrat in fœtum, etiam ultima die gestationis, tum tamen extra controversiam est, quin fœtus propria potiatur vita, anima & quadra vivat propriâ. Constat ergo ex præfatis, non tantum de quæstione, An sit; nimirum ideis inesse vim potentissimam, ad operandum: verum etiam, quia seminales sunt, penetrare, & operari naturaliter quælibet. Siquidem si materiæ seminum non insit idea aliqua rectrix, & formatrix, à Generante formata, semen per se sterile prorsus permanet. Denique ideæ istæ debent immediate esse non quidem in anima humana: sed immediatè in Archeo impetum faciente: siquidem absque idea ejusmodi, planè omnis actionis, operationis, & propagationis exsors Archeus maneret. Ergo & ab ideis, omnis motio naturæ, & actio, tam in remediis quàm venenis, omnisq; potestas naturalis seminaliter à parente quolibetcunq; est impressa: imò introducuntur ideæ exoticæ, alienæ, ascendentesque in jam constitutas: quia ideæ, non secus atq; lumina, se mutuò penetrant, & symbolum Archei, cum Archeo perpetuum atque syngamicum servant. Quæ ideæ, dum matesiam capessunt, jam morbus natus est. Etenim ut ideæ seminales, & primitivæ, in semine plantatæ à parentibus, figurant hominem, brutum, plantam, &c. ita quoq; supervenientes ideæ inclinationum, affectionum, &c. determinant vultum humanum ad Physiognomiæ delineamenta: quæ dein quoq; variantur per ideas posteras morum, consuetudinum, &c. Bruta enim per ideas molestas libidinis non pinguescunt, pro ut castrata. Eunuchi verò, si incurii, pinguescunt: qui aliàs per ideam tædii etiam macilescunt. Undè autem ideis tanta sit potentia: scitu dignum, quod tabula, sive materia, super vel in aquam, Phantasia suas depingit ideas, sit ipsamet Archei substantia; quæ semel per ideam conceptam deturpata, & tan-

& tanquam seminali principio instructa, deinceps ad alia munia est inefficax. Ideo nimirum incurii tardè canescunt : & à sensu contrario, solicitudines autem multæ senium præcipitant, ac maturant. Juxta illud : *Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur*. Rectè ergo ab Anti-
23. quo dictum, Quod morborum perfecta sanatio consistat in ablatione causæ, sive radicis. Quæ si esset ipsa materia visibilis peccans (prout nihilominus scholæ eam indigetant) jam febris, aut consimiles morbi, sanari non possent, nisi omnis materia occasionalis prius sublata esset. Quod tam manifestè falsum est, ac silere febres, perstite causa eadem occasionali, est longè verissimum. Sic nempe non rarò colicam Cholêram, diarrhœam, dysenteriam, aliosque morbos perfectè sustuli, per verum Laudanum absque opio, residua licet massa intus adhuc hospitaretur.
24. Omnis itaque materia visibilis, atque peregrina, deforis vel adveniens, vel sponte sua intus prognata, quantumvis fuerit de ipsa solidorum nutritione degener, atque separatus liquor, proprio nomine semper se habet per modum occasionis, & causæ irritantis ; sive id fuerit pro morbo primario, sive vero fuerit productum & constitutum à morbo primario, consequenter deinceps stimulans Archeum ad novæ
25. procellæ sive morbi erectionem. Adeoque omnis morbus, de spiritu enormontico, per ideas conceptas, in proprio Archei subjecto, patratur. Cujus solius culpa vivum, non autem cadaver, morbos omnes patitur. Quod si autem hæc morbi soboles in familias digestionum spargatur, producit materias occasionales quidem, ad morbos secundarios : quæ natæ sunt, irritare deinceps eundem Archeum
26. ad nova morborum seminaria. Sic nempe ubicunq; Hippocrates non reperiit visibilem aliquam materiam, morbi occasionem, divinum in morbis incusat initium, quia invisibile, ex occulto seminum promtuario, ex mundo invisibili, sive ex orco Plutonis, aut ex chao vicissitudinum. Itaque in omnibus prorsus admiror hoc divinum (sit licentia Hippocratica dictum) in morbis initium, ut puritatis disruptæ judex : ita vindex latentis impuritatis, & concupiscentiæ, in carne peccati. Ideoque etiam perseverantis, in radicali ataxia, vitalis principii. Quatenus autem 27.
immediatè sedet, atque suscitatur à principio vitali, atque seminali : Consequenter hinc etiam morbi habent proprietates, directiones, proportiones, durationes, affectiones, atque respectus ad membra & loca. Quæ certè in bono intellectu nequeunt attribui ulcerosis calorum & frigoris prædicamentis, ut neque distillationibus, & Catarrhis spontaneo ponderum decubitu fluentibus. Juvat autem hanc morbi historiam uno exemplo palàm fecisse. In calculo enim, morbo maximè ma- 28.
teriali, manifestoque. Non est enim calculus morbus : sed primaria Lithiasis, & verus morbus Duelech, est ipsamet idea, in potestatibus Archei Renum, vel vesicæ, radicaliter insita. Quæ scilicet deest in sanis, ideoque neque in sanis regulariter ex urina (quæ tamen omnia in se materialiter continet ad Duelech actu necessaria) fabricat, actuat, aut separat, inexsistentem potentia proxima, calculum vel arenam. At semel fermentis, in renum, partiumque subordinatarum Archeum, introductis, stabilitur ibidem idea actuans, & efformans ejus, quod propinqua potentia in materia latebat. Sicque fit calculus, vel arena. Quæ sunt productum veræ lithiasis. Idea inquam ejusmodi, in Archeo insito illarum partium habitans, est morbosus separator, & faber, imperans facultati insitæ illius organi, eamque ducit vinctam, ad lubitum suum erroneum. Superinducitur enim facultati insitæ, & vitali renum, eminentior potestas, seminalis & fermentalis ideæ. Productum verò, ab hoc primario morbo procedens, in via generationis, est ipsum monstrum Duelech. Idem in aliis æquè manifestè, ex duabus 29.

saltem suppositionibus. Una scilicet, quod omnis morbus sit in ente vivo, adeoque in Archeo motore : non autem in ente per se mortuo, & immoto. Altera, quod morbus sit ens substantiale, per se in nobis
30. subsistens. Undè concludo. Quod morbus, per modum aliorum entium naturalium, procedat de nonente ad ens, & nascatur seminaliter. Quod sic probo mechanicè. Faba, ut seminum notissima, sit
31. demonstrationis subjectum. In hac enim concurrunt ideæ umbratiles, concreatæ mox à mundi initio, & per propagationem seminaliter illi connatæ. Quia inter binas squammas, quæ fabæ corpus constituunt, invenitur germinis præludium, habens bina folia cum radice : In quibus ideæ seminalis umbratiliter dormit. Estque alligatum utrique fabarum squammæ, tanquam utrique sexuali initio. Non secus atque vitello ovi adhæret crassius albumen, seminis entelechiam continens. Faba ergo, terræ commissa, statim combibit terræ liquorem vel actualem, vel vaporosum : atque illo intumescit. Terra autem, in se, suam habet fracedinem, sive vim imprimendi odorem fermentalem : respectu cujus, illi collata est potestas, motrix, absque visibili semine commisso sibi sponte germinandi. Per consequens imbibito terræ succo, eadem huic vis fermentalis traditur, quæ est aliàs terræ. Qui succus, habens in se fermentalem fracedinem, determinatam ab odore specifico fabæ, excitat latentem seminis ideam in faba, quæ dein sponte propria pergit agere. Quapropter non nascitur germen, quod alioqui terra illius loci ex se produxisset : sed ex idea seminali intrinseca, & invisibili fabæ, nascitur germen, quod est herba faba. Sic tamen ut vis specifica fabæ flectatur juxta indolem fermenti fracedinis terræ. Hinc nimirum vinum variat diversis locis, licet vitis eodem palmite plantata sit. Sic nempe fluunt semina, in destinata munia, fructus, ac fines.
32. Quod in Carcinomate explicabo. In primis verus cancer, nusquam nisi in ubere, & utero mulierum oritur. Non autem insunt, & dormiunt in utero, ideæ cancri : prout alioquin ideæ fabæ, in germine fabæ. Quia morbi naturaliter quidem fiunt : non tamen insunt. Nisi fortassis à semine generantis connatæ, ut in morbis hæreditariis. Atque ista est differentia entium creationis, ab entibus morbosis. Suppono igitur pro occasione cancri, quod ubera mulieris, compressionem aut contusionem patiantur, & glandulæ, lactis effectrices, conquassentur. Dein, statim Archeus sensitivus, organo isti insitus, dolorem, velut spinam pungentem, concipit. Ergo conquassatio, & dolor, se mutuo contingunt in sensatione : & tanquam è silice & chalybe, anonyma passio furiosa, loco fermenti, exsurgit. Hinc ignea idea seminalis, furens (atque ideo venenosa) excutitur, succo loci imbibitur, & confermentatur. Undè tum demum tumor dolens, punctilis, pulsatilis, quia etiam venenosus, à furore. Excitatus ergo, & indignatus Archeus, pro indole conceptæ indignationis (neque enim omnia passim ubivis : sed heic injussa virescunt gramina, illic felicius uvæ, arborei fœtus alibi) sic neque Archeus in digito, pro ut in oculo, videt. Isto ergo spinosi doloris tuberculo, conglomerat Archeus venenum, à sua indignatione partum, quatenus ibidem Archeus se mamillis ita nupsit, quod harum pars nulla illo careat. Istud autem tuberculum est productum cancri, in indignatione seminati, tam essentialiter cancri, quàm is, qui postea sanie diffluit fœtidus. Neque enim ulcera, aut apostemata, in uberibus, cancrosa unquam sunt, nisi furor ille Archei ad fuerit. Imago ergo seminalis, ab Archei turbulenta tempestate exsurgens, & in loci Archeo depicta, est verus cancer; sive apostema adhuc, sive demum ulcus fuerit. Nam Archeus mamillarum, vitalis motor, illa scilicet parte, satellitium uteri furiosi agens, agitatus furiis, topicè

cudit ideas virulentas, sibique imprimit eodem jure, quo imaginativa, imagines suis passionibus consentaneas fabricat. Non aliter inquam, quàm uterus, cor, cerebrum, stomachus, quàm ipsamet vis seminalis vegetabilium propagatrix: imò nec aliter, quàm ipsis in simplicium excrementis (puta Rabidi saliva) elucet. Sic inquam nascitur cancer, suasque propagat ideas, proximum in alimentum similare.

33. Primarius enim cancer, in Archeo topico, per contagii dependentem connexionem, ulterius in partem conterminam distenditur. Prout autem ab initio, usque in ultimam maturitatem, unicus tantum est idealis ac seminalis fabæ rector: Ita ab initio conceptæ ideæ cancri, in mortem usque, non est nisi idem venenum. Atqui cum cancer sit in subjecto sensitivo, Archeus proinde quotidie de novo furiat, novas ideas atque venena antiquis substituat. Non item faba. Quæ singulari initio incipit, & per fluxum per-

34. git in continuitatem sui fili. In creatis siquidem primæ constitutionis, quamvis idem cum morbis sit ideale initium, & fiendi progressus à non-ente ad ens: In facto tamen esse morborum progressus discrepat. Proinde quoque faba quotidie, exteriori vultu, mutatur crescendo, licet florescens à germinante non differat vitali initio. Pariter & morbi sigillati in Archeo, vel topico, vel influo, ab hujus varia insania venenum diversificatur. Etenim quamvis fundus cancri exulcerati, aeri expositus, fuerit objectum primum, ubi conceptus & natus fuit: attamen fundo illo per corrosionem absumto, semper penitior alter succedit, novo contagio infamis, velut ac si nova faba indies germinaret: Ideoque morbus, nedum à matheseos locali centro prodit: sed à centro physico. Quod est furialis & seminalis idea Archei. Idem judicium & paritas est de cunctis aliis venenis, intus genitis, quale est jam præfatum in Chirurgicis. In brutis namque (pro ut alibi de Peste) omne specificum virus non nisi ab imaginis idea profluit. Undè in Adagio: *morta la bestia, morto il veleno.* Sic nempe procedunt lepra, lues veneris, Caducus, Apoplexia, itemque morbi primarii omnes. Verumtamen assumta venena non proin morbi sunt, aut surgunt: donec Archeus mutuato illorum contagii fermento, sibi injuriam fecerit. Tum quidem non tam sibi cudit proprio furore peregrinas ideas: quàm easdem à simplicibus ingestis mutuat, iisdemque tandem succumbit. In quo agone miras sibi format ideas, quas per symptomatum varietatem tragicè explicat. Itaque Cancer non est ulcus cavum, quod cernunt oculi, nec crustata ejus lividaque labra, quæ tangit manus: non denique est subnigricans, 35.
putredine olidus ulceris fundus, aut sanies inde stillans, quam nares olfaciunt: absque his namque, jam cancer erat adhuc sua pelle vestitus. At hæc sunt effectus, signa, symptomata entis, cujus sunt fructus. Enimvero cum effectus, sive productum, dicat inseparabilem respectum, ad causam sui producentem: ideo morbus debet esse ens, continens causas, & proprietates suæ entitatis. Ideoque tam Cancer Apostema, Cancer est, quam dum jam ulcus factum est. Ideo namque plerumque morbi primarii in Archeo gignunt productum æquivocum. Ut est calculus respectu primariæ lithiasis. Mo- 36.
lestum enim Duelech vulnerat, læditque digestionem vesicæ, obstipat urinæ meatum, &c. Est etiam subinde productum, sola sui præsentia molestum, ut pus in Apostemate, vulnere, &c. Aqua in Hydrope, coagulatum in Scirrho. Atque ejusmodi producta, magis naturam effectus morbosi, quàm morborum occasionis habent: nisi fortassis veneni compendia in fermento hauserint. Tunc enim vices assumti veneni agunt, in Archeum compellunt occasionaliter, & novi morbi concilia. Ergo morbus est ens verè subsistens, in principio invisibili, proprietatibus

bus variis dotatum: non autem intemperies, vel diathesis, ex contrarietatis pugna, mistione, gradu, & humorum fictorum
37. comitantia surgens. Verùm primarii morbi ignorantia, ut remedium ignorare fecit: ita & spem sanandi ademit. Quia non nisi in mundandis productis erroneis & occasionalibus causis incubuere, potiusque palliativæ præcautioni consultum est, neve morbi increscerent, aut redirent, substructo à retro remedio. Nil autem cogitatum fuit, contra spontaneas furoris procellas, quibus Archeus à nemine majorem patitur injuriam, quàm à semetipso. Interim nil actum, nisi furor ille Archei ideas germinans siluerit, natumque inde perstans virus suffocetur. Neque enim occiditur per corrosiva: imò ne quidem in ulceribus, nisi & corrosivis vis necandi insit. Utpote quæ furorem aliàs magis accendunt, quàm placant, aut interimunt. Vir quidam, meis diebus, in tractu Juliacensi, Cancrum unumquemlibet sanabat, inspersо pulvere indolente: atque tum demum emplastro incarnante solidabat.
38. Cujus ars secum sepulta est. Etenim scholæ attonitæ, quoties Cancer & phagedena non pacantur suo Ægyptiaco, menstruum accusant, sive humorem atrabiliarium. Interrogatæ autem harum utrum causæ adhæreant, nutantes, ad utramque se tenent. Jam viri à Cancro prorsus immunes, ut & fœminæ menstruo defunctæ. Fœtus in utero nutrietur mero veneno. Menstruum peccabit non sola quantitate. Imò nec insons erit detentio menstrui in prægnante, nutrice & emaciatis; longaque infirmitate subactæ, nutrientur veneno. Citraque convalescentiæ spem omnes peribunt. Cæterum si Cancer non à menstruo, sed atra bile, oritur: Cur ergo ad offensionem uberum Cancer advenit? Cur non minus Jovialibus advenit fœminis, quàm tristibus? Quidve lien cum uberum contusione habet commune? Vel si atra bilis ad mammas peregrè adscendat, cur lac non atrabilio sum? cur lactentibus ordinariò non est cancrosum? Cur assumtis purgativis epitymo, lapidibus Lazuli, armeno, &c. ne minimum unquam mitescit Cancer? Morbos enim per idiopathiam & deuteropathiam quidem olim distinxerunt, tantoque infelicius, quanto indistinctius. Adeo ut ad colem allisæ Scholæ, hos affectus, de morbis, ad symptomata transtulerint. Ut dum ex utero hemicrania, strangulatioque, vel ex dolente apostemate pedis, glans in inguine. Consensuales sive secundarios affectus quidem nominarunt: sed non prout è suo semine prodeunt, agnoverunt unquam. Prout alibi latius de ignorantiæ essentiæ morbificæ à me demonstratum est.

DE MORBIS ARCHEALIBUS.

1 *Dearum Archealium ultro irruentium necessitates.* 2. *Scholæ utrobique in nobis neglexerunt motorem primum.* 3. *Aristoteles, Galenus & Paracelsus, circa hanc tragœdiam dementarunt.* 4. *Explicatio dati.* 5. *Demonstrationis præparatio.* 6. *Quæstionis dilucidatio.* 7. *Explicatio idearum Archealium.* 8. *Solvitur objectio.* 9. *Archei passiones, alterius fori excentricitates habent.* 10. *Ignorantiæ Authoris.* 11. *Ideas Archeales probat quadruplex morborum caterva.* 12. *Hæreditarii morbi ideam præ-*
supponunt cum idea prolifica connexam, non tamen à generantis intentione productam. 13. *Voluptas reflectit Archeum in seipsum.* 14. *Mors incepit à concupiscentia carnis.* 15. *Cur truncus brachio, non generet truncum.* 16. *Cur non omnes parentum morbi æqualiter transplantentur jure hæreditario.* 17. *Morbi silentes probant ideam Archealem.* 18. *Idem probant morbi Astralis syzygiæ.* 19. *Qui morbi pertineant ad robur inæquale.* 20. *Robur inæquale, fecit initium figmento Catarrhi.*

TAM satis dictum erat, Archeum etiam bene dispositum alienari à passionibus, atque perturbationibus humanis: itemque ab alieni Archei exotica imagine, illum penetrante, quodque ab assumtis pharmacorum & venenorum potestatibus deleteriis, cito
1. pessumdetur. Ast dum nullum premit assumtorum vitium, nec externorum in nos procellæ ruunt, nec demum quatiunt perturbationes; nondum enotuit, quo fœdere, via, modo, quove persuasore & ductore, Archeus sponte declinet, ut bonum in se, tanto labore eatenus deductum, humorem inquam alimentarium, atque spermaticum, inconcussa sub valetudine, deturpet, quidque quod in vitalem societatem præparatum & assumtum erat, confestim corrumpat, & scoriam tam hostilem inde fabricet, ut se, cum suo hospitio, in vitæ detrimentum Archeus ducat. De his nil scholæ, nisi quod catarrhos, proprio pondere volubiles & ad suum illarum lubitum ductiles, excogitarint: non inquam de humore alimentario; at saltem de distillatis muccis, mentionem faciunt. Absq; consideratione enim, transilierunt hunc torrentem, simulque neglectum mansit medendi negotium, dum horum corruptorem ipsum neglexerint hactenus. Rectè quidem censuerunt, nil moveri à seipso: agnoverunt quidem Motorem primum, suasque intelligen-
2. tias, cœlorum motrices formas; sed motores proprios, seminibus inhabitantes; qui suum Blas, instructis sibi ideis, sponte propriâ, mobile primum in nobis efficerent, non sat considerarunt. Multoque minus, in morbos & negotium medendi, hanc philosophiam traxerunt. Nunquam enim cogitatum est, quomodo ens seminale, Rector vitæ, perniciem sui intendat, ac sibi mortale Blas excitet. Cum unum-
3. quodque, esse & permanere optet. Apage Aristoteles, cum meretricio appetitu tuo materiæ impossibilis. Nugis enim istis alibi ad tuum pudorem usque est satisfactum. Galenus, ad hujus campanæ pulsum, in catochum modò devolutus stertit, ita, ut ne quidem de tono hoc unquam somniarit. Paracelsus tandem, qui putavit rerum essentias, harumque liquores perire nunquam, dissolutionem vitæ à trium primorum ataxia inchoavit. Vix enim credidit Archeum fatiscere, qui ne quidem in fimo agrorum, essentias herbarum, in pabulo assumtas, interire asseruit. Imò Archeus (inquit) nunquam dissolvitur propter senectutis deliquia: sed suffocatur tantum, per corruptiones, penes naturam adultas. Adeoque nec tum interire putat Archeum: sed alienis rebus obvolutum obfuscari, & ab agendi munere violenter suspensum abire, ac redire ad primum ens sacramentale. Risu sanè, & commiseratione magis, quàm reprehensione hæc digna. Circa enim producta morborum, & occasionalia intrò allata, tantum versatum hactenus. Paracelsus enim cum sequacibus, tartaros, in cujusque morbi efficientem intimum, introduxit, fortè nec ante nocuos, nisi dum ad ultimam sui lineam perducti, coagularentur. At viri illius errores antehac rejeci, credulamque posteritatem jam detecto mendacii fuco, meliùs instruxi. Quia scio, 4.
Archeo suum esse Blas motivum, & alterativum, naturaliter sibi datum, & vi seminali proprium. Utpote qui vel à primo conceptu, tam animal, quàm vegetabile unumquodque, ad nutum propriæ destinationis movet, figurat, alterat, auget, &c. Adeoque Archeum esse impetum faciențem, apud Hippocr. extraque, vel præter quem, nil moveri, sentiri, vel alterari in animantatis. Denique scio, quod Archeus se regulariter moveat, juxta ideam, vel sibi à generante relictam, vel aliam, aliunde ascititiam. Undè quoque credidi 5.
ejusdem entis & facultatis esse, qua per sanitatem omnis motus & alteratio fiunt in regularitate ordinata, & qua hæc eadem irregulariter fiunt. Ergo neces-

sum,

sum, à solo Archeo naturaliter non minùs morbum, quàm sanitatem derivare. Ita ut si per imagines semini impressas sit vita, sitque sanitas: per consimiles quoque, sed præposteras ideas fiant morbi.

6. Sed undè hospites illæ imagines prosiliant, si nil externum quatiat, nihilque internum, ne quidem labe hæreditaria turbet. Enimvero de ideis humanis affectionum, inclinationum, passionum & perturbationum jam egi: sed sat nondum de Archealibus, dum proprio luxu sponte exorbitat Archeus, & Protheiinstar, seipsum voluptuosè transformat. Etenim ut regulares ideæ (undè Archeus omne suum Blas habet) semini, à libidine generantis implantantur. Sic quoque ab impuritate naturæ, luxualem voluptuariamque inordinationem omnem reservavit concupiscentiæ, quæ planè nunquam deponitur, quamdiu vivitur in carne peccati: quia deturpatæ in passionibus naturæ est prorsus vernacula. Sic namque Archeus contristatur quodammodo, irascitur, odit, angitur, desperat, sibique sit tædiosus: tametsi homo nil tale sibi procurarit, aut in se senserit. Fiunt nimirum exundationes in Archeo, hactenus anonymæ, quia sibi propriæ, & humanis perturbationibus non usque adeo cognatæ, undè quoque excentricæ atque virulentæ imagines, mera pariunt venena. Spontanei enim veluti mœrores sunt, qui vitam, ut tinea vestem, rodit, juxta sapientem. Hæ sunt scilicet anonymæ ideæ, quæ latentem aliàs morbum, vel hæreditarium characterem, in medium proferunt. Verùm si cerebrum, cor, lien, &c. sint aulæ, quibus Princeps Archeus sua celebrat concilia. Quid nì ipsum principale, originale ens, motivum imaginativæ, sibi etiam genialem phantasiam habet? Et in natura, per concupiscentiam corrupta, dant irregulares exorbitationes in ente, potissimum dum se animæ imperiis velut subtrahit, suique juris mavult esse! Nec obstat, quod in homine non sentiantur Archei propriè ejusmodi passiones: quæ alioqui requiri viderentur, si ideas morbificas & sigillares depromere debeant. At certè, Archei propriæ inconcinnitates, absque organi & animæ commercio contingentes, nequaquam sentiuntur in homine. Neque nimirum, cum somnia pleraque nesciamus; imò neque sciamus nos somniasse, nisi facultatum quædam sit facta mutualis traductio in hospitium. An enim generans sentit se formare ideam, quæ tam superbum ædificium mox struet? An enim semel cogitat de formando saltem fœtu? de rebus agendis? In libidine enim mens alienatur quodammodo, seseque velut subtrahit interim dum Archeus sui imprimit imaginem, absque imaginativa. Archeus itaque retractus, absque suæ 9. aulæ comitiis, penes se, intus quodam velut tædio, conflictatur (nec enim irregularitates Archei se stringunt ad regulas passionum, & idearum mentalium, dum præcipuè à suis muniis, imò & à mentis imperio, violenter exorbitat.) Undè ideæ, ignaviæ authrices; Hincque digestionum tarditas, negligentia, obmissio, cum quadam vitæ inappetentia, &c. Ejusmodi sunt luxus essendi, dominandi, sciendi, habendi, domandi, ulciscendi, fruendi, &c. Adeoq; horum conceptuum ideæ, gignunt dissolutiones, desideria, profusiones, & intollerantias. Unde demum digestionum, distributionum, & regiminis incuriæ, dispendia, titillationes, irresolutiones, gravamina, tetricitates, &c. Undè tandem Pestes, etiam ignota toxicorum monstra, itemque morbi dissoluti, & Atrophiæ inopiæ. Sunt quippe ideæ ejusmodi, consilii inopes, & extra curias solitas formatæ. Ideoque illarum matrimonia, & ministeria, non magis regularia, quam earundem nativitates. Ergo Archeus in proprias luxualesque irregularitates lapsus, totus symptomaticus, atque impatiens, velut furit, habenas regiminis (quod alioqui feriari nunquam potest) nunc deserit, nunc iterum interruptas ar-

ripit, quandoque tardior operatur, tædioque sui corripitur. Imò media voluptatum satietate, tormenta sibi excitat, ens planè irrationale. Interrupto namque digestionum exercitio, humor alimentarius in sexta, per nimiam detentus moram, exoticum exuberantis digestionis concipit fermentum, suoque frustratur fine. Hinc namque iterum, velut perterritus Archeus suæ velut incuriæ pœnitens, prepo-
10. sterè cuncta movet. Sed nequeo dignè media explicare, quibus Archeus suas spontaneas excentricitates facit, neque harum ideas proprio etymo depingere si sint invisibiles, imperceptibiles, & in abstractione Archei à muniis corporalibus factæ. Non enim modum novi, quo initia seminalia suas dotes exprimunt, qui planè ut à priori mihi ignotus est. Conjecturis enim tantùm à simili assecutis, ludo. Equidem per regularia in homine, conjecturas feci, quas alter me judiciocior explicet. Mihique autem visum, non fore operæ pretium, penitus hæc scrutari jam secundum individua: sufficere verò tam in cognoscendo, quàm medendo, generatis ideis obvenisse, & sustulisse ab Archeo omnem ataxiam, unico fortassis Arcano: de quo postea latius. Pacem ergo optatam studiis, & infirmorum querelis
11. daturi, quærite, & invenietis. Cæterum doctrinæ jam traditæ, adstipulantur morbi omnes potestativi, quique velut absque sordium omnem contactum incrudescunt. Atque ejusmodi sunt inprimis morbi hæreditarii, à generante, cum semine infusi. Quorum videlicet ideæ aliquot annos patienter exspectant, antequam in prole, imò & quandoque in sero nepote manifestentur. Secundo idem convincunt morbi, per longa dierum silentia dormientes, atque subinde recidivi. Tertio, Morbi concentrati, quos Torturas noctis alibi voco. Et quarto, Idem explicant morbi virtutis disproportionatæ, quos inæquale robur voco. Quantum autem hæreditarios & posthumos morbos concernit: Certum est transplantari ideam morbificam in semine parentum depictam. Non quidem quod Generanti 12.
sit conceptæ alicujus passionis, aut morbi character, generando sibi propositus, ex fine destinato: sed (ut dicere jam cesso) Archeus in generationis actu concipit voluptatem, per quam à corpore, in sui centrum abstractus, debet, tanto vicinius, in animam, velut alterum à corpore extremum, se reflectere. Undè non potest non 13.
vitale lumen suscipiens vigorari, atque suscipere sui imaginem seminalem, fœcunditatis scilicet causam. Est namque voluptatibus universis proprium, cum beneplacito, seipsum in sui speculo contemplari, & cum jucunditate plausibili, quæ philautiam, & quandam arrogantiam, in primis naturæ cunis, usque peperit, diversam tamen in se, pro voluptatum varietate. Etenim dum Archeus se subtrahit, abstrahitque, ut dixi: attamen non potest non esse in corpore, tanquam loco. Abstractum ideo voco, non quidem à corpore; sed ab aula, sive trono ordinario. Non fit autem abstracta Archei contemplatio, in corde, quasi fluctuaret, continuo agitationis & pulsuum motu: ut neque sinus cordis, sunt aula consilii Archei abstracti. Imò neque in ipso cordis parenchymate: at penitius ipsa regia est. Nimirum in ipso stabili spiritu, spleni insito. Concepta nempe isthæc, sub libidine, imago suiipsius, particulam spiritus, à quo patratur, induit: quæ sub syntereſi Chymiæ, est 8200 pars totius. Quæque particula minima ejus sic depicta, transit deinceps in spiritum influum, cordi domesticum, unà cum idea libidinis ac desiderii. Sunt autem ideæ desiderii, solæ directrices motivæ (prout alibi de sympatheticis) atque proinde concepta Archei humani imago, per istam directionem, semini materiali inseritur. Quare mors à 14.
venere ut incepit: ita quotidie acceleratur, pro ut & defunctio plantæ incipit à concepto semine: quatenus inde minui-

tur

tur potenter vis vitalis. Denique id sanè veraciter, & non per dolum phantasticum fit, quo ejusmodi idea nedum ens integrale humanum repræsentat; sed individuales simul propensiones, proprietates, & defectus. Hinc enim, uno truncus brachio, non proinde mutilum generat.

15. Quia idea formativa non aliunde quam à viscerum insito Archeo, in generationem tradux est. Ergo morbi hæreditarii inolescunt fœtui, ab ente morboso. Idea nimirum, spiritui seminali impressa (cum sit ipse morbus, adhuc in vita prima seminis delitescens, & sigillatus) adhuc dormit, & sui maturitatem exspectat, donec expergefactus ab Archei agitatione prorumpensque, producta sua patere sit apta. Sic nimirum furores innascuntur, ac propagantur in proles, cum tota inclinatio-

16. num seminalium prosapia. Porrò & inde conspicuum, non omnes morbos parentum in proles transferri: sed illos dumtaxat, quorum ideæ contaminarunt Archeum viscerum in parentibus. Neque enim aliqua podagræ, aut furoris materia occasionalis, cum seminis genialis integritate, transfertur socialis. Nam præterquam quod alienigena dualitas sterilitatem seminis continet; etiam suppositia illa morbi translati materia putreret, loci & fermentorum importunitatibus digestionumque iterationibus victa, fœteret, putreret, vel dierum successiva multiplicitate evanescceret. Non autem in periodum vitæ comitaretur, suasque excita-

17. ret recidivas. Quantum autem morbos silentes, licet acquisitos attinet: etenim id habent vernaculum: quod statis periodis importuni resurgant. Sic namque Comitialis, per menses & annos subinde dormit, imò & nunquam excitatur, nisi per Venerem, Iram, Mœrorem, partum, &c. Neque est enim ulla materia, fomes caduci, alicubi detenta. Quia vel putreret, arescceret, consumeretur, vel pristinam veneni labem amitteret; quod cum non fiat, verùm in vitam perennet: aliud proin exordium, atque hospitium immediatum, quam recrementa delegit. Sigillatur quippe in idea entis activi, & constantis per totam vitam. Itaque spiritus vitæ, in organis conclusus, suas patitur procellas, ab ideis suis morbosis: quas quoties spiritus influens inde recipit, earundem toties contagia statim in actum deducit. Etenim ut Comitiale virus inebrians est, soporiferum, & quodammodo furiosum; primitus circa stomachum elucescit, ac dein maximè in capite percipitur, ejusque clientes singulariter afficit. Ita Archeus capitis cudit imagines virulentas, qui ipsi Archeo insito sunt exosæ, & venenoso contagio suspectæ, facileque inde totus fit apogeus.

Sunt tertiò, morbi quidam concentrici 18.
in materia, & efficiente: attamen cum sint fœtus, concepti in irregularitate Archei exorbitati; hinc sunt excentrici, quo ad sanitatem, concentrati autem in penitiori Archei fundo. Hactenus namque astra respiciunt, & ad lunæ præsertim syzygiam moventur. Ventorum item apes in futurum prænunciant. Neque enim Archeus se Astris obligari ostendit, nisi per morborum importunitates. Quapropter morbi illi vocantur vulgo Ephemerides ægrorum. Rectè ergo valentibus, Archeus non regitur ab Astris. Quia verò lunam singulariter sectantur (quæ Astrum nocturnum est) noctuque ideo magis ferociunt. Ideo Torturam noctis appello, quod per consimile Blas ferri, & cum Astris confabulari videatur. Idq; sanè non competit nisi Archeo: cùm crassior corporis compages non ad hoc idonea sit. Sunt ergo sigillati, in spiritu vitali, organis principalibus insito. Nil autem sigillatur ibidem, præter characteres ideales. Archeus est ens fontale, quod suo Blas omnem in nobis impetum concitat juxta Hippocratem. Permanet autem ens fontale, utcunque

nitidè

nitidè ablatis productis morbosis. Nam etsi subinde tam contenta, quàm continentia vitiet: attamen Archeus reservat sibi solitarium vitium, impressum, quo omnem procellam ad lubitum concitat. Morbi tandem, quos quarto loco voco sub robur inæquale, sunt innati, vel adepti. 19. Et quia robur dicunt, palàm quoque subter potestates se scripserunt. Difficile autem semper fuit in natura, singulis organis desideratum robur, absque aliquorum querela partiri: quin perpetuò unum alteri prævaleat, debiliusve sit. Ad quam 20. equidem non defluunt, aut decurrunt, ex insonte capite humores, vel muccosa recrementa: prout alioquin in scholis, fictitiis humoribus atque Catarrhis tributum est. Quin potiùs insitus debiliori parti Archeus, distributionis penuriam advertens, & injustitiæ inæqualitatem sentiens, fit querulus, ac seditiosus, velut in novercam. Cujus in passionis ideas cum aliò mittere non sit opportunum, in seipsum tetricus torquet, tristitiæque effectus in suis digestionibus parit. Ergo ipsamet seminalia morborum initia in diversos fines distrahuntur, licet unico subjecto immediato inhæsionis gliscant; quia recipiuntur per modum recipientis. Id est, humani corporis, partiumque diversitate, difformitatem in mansionibus sustinent. Quin-etiam Archeus ipse pro motuum diversitate variam concitat symptomatum supellectilem. *Spiritus* (inquit Hippocrates) *tres in nobis motus facit, introrsùm, extrorsùm, & in circuitum*: secumque movet, & transmutat singula, etiamdum ordinatus est. In sui autem irregularitate quicquid peregerit, suæ ataxiæ quoque memores effectus edet.

ORTUS IMAGINIS
MORBOSÆ.

1. *Morbi descriptio per enumerationem abnegatorum.* 2. *Quid morbus.* 3. *Vana Medentum putatio de morbo.* 4. *Hospitium vitæ est morbi.* 5. *Probatur vis ideæ morbosæ per vegetabilia.* 6. *Per Blas meteoron.* 7. *Ex præmissis probatur ideæ Archealis Blas in nobis.* 8. *Morborum sedes ordinaria.* 9. *Perturbationum imagines citantur.* 10. *Ex nonente mentali fit hoc aliquid.* 11. *Duplex idea morbifica Archealis.* 12. *Ideæ delatæ ad cruorem.* 13. *Regula Juris in medendo.* 14. *Cur Author servet veterum nomina.* 15. *Probativa idea solo Archeo fabricata.*

INauditam doctrinam entis morbosi, à me promissam, jam ad longum descripsi, ut medentes discant, fontaliter morbum introspicere, & de- 1. suescant seduci paganis opinionibus. Quapropter morbus non est qualitatum elementalium quæpiam intemperies, horumve è lucta continua promanans victoria, pro-ut hactenus somniarunt Galenistæ, nec item est morbus, unus è quatuor fictis humoribus, crasim suam superans, & quatuor elementis æquiparatus. Nec demum morbus est materia aliqua degener, ab elementorum impressione suscitata. Sed omnis materia excrementitia, vel est nuda præcedens morbum materia, morbique ideò causa occasionalis: vel est morbi productum, ab errore partium resultans, adeoque morbi effectus quidam posterus: licet dein occasionaliter morbum alium suscitet, vel antecedentem aliam causam foveat, augeatve. Nec demùm morbus est qualitas noxia, è veneno aut contagio alterius, & nocuæ materiæ, pullulans. Veruntamen ista ejusmodi peccata, accusant dumtaxat sui præsentiam: non autem effectum inde tantum occasionaliter dependentem. Est itaque 2. morbus, ens quoddam natum, postquam nocua quædam potestas peregrina violaverit vitale initium, hujusque vim penetraverit, ac penetrando excitaverit Archeum, ad indignationem, furorem, metum, &c. quarum scilicet perturbationum

num anxietates, ac moleſtiæ, ideam ſibi conſimilem, imaginemque imaginando debitam, excitant. Promtè ſcilicet iſta imago cuditur, exprimitur, ſigillaturque in Archeo; eoque veſtita, mox morbus in ſcenam intrat, corpore ſcilicet archeali, & efficiente idea, conſtructus. Archeus nimirum ſibi noxam parit, quam ubi ſemel admiſit, mox dein quoque importunitate illius cedit, fugit, alienaturve, aut deturbatur, vel inquinatur, cogiturque ſubire alienum imperium domeſticéque ſibi excitatum bellum civile, ſuſtinere. Eſt nimirum Icon aliena ejusmodi, materialiter impreſſa, ſurgensque ex Archeo. Verum inquam ens morbificum, quod morbus
3. appellatur. Etenim quanquam Medentes ſolummodo occupentur circa diſſolutionem, abſterſionem, & expulſionem noxiæ materiæ occaſionalis: non valet tamen putatio noſtra variare morbi eſſentiam. Ut nimirum, quia Medicus laborat in proſcriptione nocui occaſionalis, proinde etiam morbus debeat eſſe id, quod præpoſtero ordine deceptus ille medens expellere intendit. Morbus namque eſſentialiter eſt id quod eſt, ſive abſit Medicus, ſive adſit. Nec enim medentis initio magis morbum determinat, quam ipſum terminat. Utpote qui ſe non accommodat ad putationem aliorum: ſed eandem irridet quotidie. Quare ut ſanitas conſiſtit in vita integra: ita morbus,
4. in ipſamet vita oblæſa. Vita autem ſubſiſtit unicè atque proximè in ſede animæ: anima verò non operatur extra ſe, niſi vi organi officialis ſui, quod eſt aura vitalis Archei. Ideoque mirum, quod hactenus ignoratum fuerit, quod morbus ſedeat immediatè eodem hoſpitio vitali, quo vita fruitur. De quo poſt latiùs. Vix etenim credent Oſores, omnem ſublunarium potentiam excitari, & contineri in ideis. Id enim obiter jam ante perſtrinxi,
5. juverit tamen id fortius ligari. Novimus enim, & fide credimus, herbis datam vim propagandi ſibi ſimile. Eſt autem iſta vis proprietaria, ens reale, actu exſiſtens, quod in ſemine jugiter & ſucceſſivè manifeſtatur. Nec eſt ejusmodi vis, quæpiam accidentalis poteſtas, ſive nuda qualitas: ſed eſt vis ſeminalis, qua planta parens in ſuo ſemine depingit ideam, continentem figuræ & proprietatum, juxta quas ipſum ſemen excitabit, delineabit, & creſcere faciet plantam filiam. In ſeminibus namque manifeſta cognoſcitur imago, gnara rerum, in propaginem novam agendarum. Pariter mare non facit, ſed patitur 6.
horridas tempeſtates, quas ventus efficienter concitat. Et ventus quidem non à ſeipſo, ſuaque ſponte movetur: verùm ab inviſibili Aſtrorum influxu, juxta illud. *Erunt vobis ſtellæ, in ſigna, tempora, dies, & annos.* Tanta nempe primatiorum elementorum procella prorumpit, ab ente, quod lucis inſtar eſt. Non eſt autem Blas elementorum concitatum, à mera luce Aſtrorum: Etenim quantumvis ſit incorporale, & immateriale Aſtrorum lumen, non eſt tamen lux quædam ſimplex; ſed quæ præter lucis ſolitariæ proprietatem (quæ eſt dumtaxat illuminandi) habet Blas motivum in ſe, itemque durationes directionesque ſecundùm loca, fortitudines, & debilitates, non minus quàm Blas alterativum, ad omnem temporum viciſſitudinem, & periodos. Hæc ſolent antiquitus adſcribi adſpectibus diverſorum luminum, qui tamen ut tales, non ſuperant efficaciam ſuam, quæ eſt luminaſſe. Sed excitare temporum tam diſſimiles ſtationes, & tempeſtates etiam prævisas, id eſt, ante ſtellarum adventum, ad loca adſpectuum illorum, majoris ſanè ponderis effectus eſt, quàm ſolius luminis ſimplicis. Reor itaque, per adſpectuum diverſitates condi imagines ſpirituales, aſtrales inviſibilis mundi, quas in aerem deponunt, ad excitandum Blas, juxta imaginem illarum proprietatum. Siquidem momentaneus eſt tantum ſtellarum adſpectus, ut & inſtabilis locus, effectus autem perſeverant aliquamdiu. Ergo ne-

ceſſe eſt luminares aſpectus, præter lumen momentaneum, depoſuiſſe in aere ideam Blas, operantem, usque in ſui conſumtionem, temporum irregulares regulas, repagula, obices, calcaria & periodum. Eſt ergo ejusmodi imago de natura luminis, ut ſtato tempore operetur: nam alioqui multorum annorum curſu vix ad nos pertingeret, niſi de natura luminis eſſet. Itaque ſicut plantis ineſt vis ſuſcitativa imaginis ſeminalis, ad prolificandum: ſic & Aſtris vis eſt fabricandi ideam motivi luminis, quæ eſt inchoativum motus initium, faciens quicquid ſibi in exſecutionem eſt demandatum. Archeus autem
7. noſter, ſive habeat vim terræ, vel Aſtris ſimilem, perinde eſt, modò intelligamus ipſi proprium eſſe, Blas tempeſtuoſum in nobis excitandi, poſt inobedientiam Protoplaſti. Sive illi ejusmodi proprietas à peccato inoleverit, vel demùm illa, proprio nutu, adſpectuque ſuæ perturbationis de novo ſuſcitet, perinde & ſat eſt. Modo agnoſcamus, quod omnis vis, tam regularis vitæ, quàm inordinati regiminis, non niſi ex initio hoc vitali promanet.
8. Suntque idcirco omnes morbi, horumque typi, conceptus quidam depicti, ab inviſibili hoc Rectore, ad perpetrandas noſtrarum calamitatum procellas. In æthere ergo Archei depinguntur ideæ aſpectuales, tam ex profunditate ſtellati Cœli ipſius animæ, quàm ex erronibus ſeptem viſcerum inſitis ſpiritibus formatæ. Sic enim pavor Peſtis, Peſtem creat. Pavor ſubitaneus mortis, ſæpè podagram necuit. Pavor item amiſſi, vel amittendi ho-
9. noris, ſi per diem unum duraverit, Epilepſiam fecit ſubinde. Triſtitia paupertatis, inſaniam adduxit: aliis verò Scrophulas peperit. Maniaci omnes plerumque è ſuperbia devoluti ſunt. Et ſapiens teſtatur: quod triſtitia vitam hominis, ut vermis veſtes, rodat. Triſtitia autem eſt triſtis cogitatio: hæc autem eſt nonens, quia ens mentale. Quod quia nonens, nullam ideo ex ſe agendi potentiam habet. Ergo cogi- 10.
tatio triſtis, parit ideam activam, ſitq; hoc aliquid ex nihilo, non ſecus atq; in prægnante perturbatio monſtrum parit, & fœtum humanum, in belluinam tranſmutat. Eo quod imaginativæ poteſtati ſit vernaculum, imagines condere, tam in mentalibus, quàm Archealibus. Triſtitia igitur, quæ eſt lenta perturbatio, parit ideam, quæ vitam conſumit, roditque: eo quod ejusmodi idea, pro ſui materia, habeat auram vitalem Archei degenerem: quæ idcirco prætendit reſiduum Archei, ſui ſimilitudine pervertere. Hæcque aura degener in duumviratu corrumpitur. Ideoque mox à triſtitia, continua ſunt ſuſpiria. Hæcque ſic accidunt viribus phantaſiæ triſtis. Idem quoque contingit in poteſtate phantaſiæ propriæ Archei, ſive influi, ſive inſiti: quorum uterque (pro ut de tumulo Peſtis alibi) phantaſiæ imagines potentiſſimas condit. Quapropter 11.
duplicis Archei, duplex quoque Archealis idea morbifica, morbum tranſientem à Chronico diſtinguit. Quapropter qui poſthac ritè attendent, reperturi ſunt omnem animæ perturbationem, quæ fortis eſt, diuturna, nec deſcendit emanatione extra Archeum viſcerum, dicatorum muniis phantaſticis, ſive extra duumviratum, parere amentiam diverſam, ſive diſtinctam, per idearum varietates. Reperient ſimiliter ſimplicia, tam intus degenerata, quàm forinſecus aſſumta, modò ipſum Archeum forinſecus affectent. Duumviratus parere parem Amentiæ Ideam. Quod manifeſtum fit in Rabidi leviſſimo contagio. Quales etiam morbi concentrati in membris vitalibus, colloquentibus cum Aſtris, unde Robur inæquale, Tortura noctis, hæreditarii, repetentesque periodicè, cernuntur promtuarium inviſibile intus habere, principiumque inchoativum tragœdiæ, undè pro maturitatum, vel apogææ excentricitatis, juſſu, repetuntur Ideæ, tot procellarum

12. larum Authrices. Ideæ autem, si cruorem informent, vel liquorem proximè assimilandum, & alimentarium, nascuntur tempestates, conformes tam Ideis perturbationum, quàm hospitali Archeo. Proprio ergo luxu, tædio spontaneo, corruptela, defectu, Blas furioso (nomina enim deficiunt, ubi res à priori incognita latet) intus sic lascivit Archeus, quod etsi foris nil quatiat: attamen habenas regiminis, vita deserat, suspendat, spernat, avertetur, furiatque nescio homine. Sic nempe surgunt Ideæ, quæ in omnem dissolutionem, ac morborum effrenem tyrannidem, liberæ prorumpunt. Cumque medenti occulti motus sint lascivientis Archei, adeoque nequeamus abjectas semel habenas in manum ejusmodi Archei reponere: à posteriori, universale quoddam Arcanum consopitivum, & sedativum Archei, est adhibendum. In cassum
13. ideo plerumque laborat, quicunque destitutus Arcano universali, non pacato prius Archeo, averruncandis causis occasionalibus, operam locat suam. Quod sanè stylo aureo accuratè notandum est. Contingit enim ipsi non secus, ac qui non obstipato jugi fonte, exhauriendo aquam, rivum exsiccare præsumit. Interim cum
14. ignoto tramite Archeus procedat in suis imaginum fabricis, cogor in morborum explicatione, antiquata servare nomina, & nomenclaturas sequi: ut causarum occasionalium trita via, deveniamus ad cognitionem occultarum quidditatum morbidarum. Sufficit autem mihi hoc parergo ostendisse: quod Ideæ seminales, in toto mundi systemate, sint inchoativum principium omnis Blas seminum, generationum, vicissitudinum & procellarum. Attamen priusquam ad morborum schema contendam, cum adhuc nimis sit jejunum, Ideas ab Archeo formari, non minùs quam à vi phantastica; juverit id Tyroni uno argumento ostendere. Etenim cadaver humanum, spontaneo 15.
fluxu mortuum, friget super omnem glaciem, non quidem quod revera frigidius sit cadavere vaccæ, spontè demortuæ (id namque per organum qualitatum ac gradus ambientis distinguens, clarè demonstratur) quanquam tamen id nostro attactu sic censeatur. Contingit id enim, solius Archei pavore, qui contactu mortis in cadavere pavet. 1. Sentit mortem, quam fortassis phantasia adhuc ignorat. 2. Pavet. 3. Retrocedit spiritus influus. 4. Insitus autem manui, pavore turbatur & concidit, adeoque initium mortis sibi è pavore concipit. Non inconcinnè ideo Sacra, ut qui mortuos tangeret, impurus & semimortuus censeatur. Quam mortis imaginem Archeus, velit nolit, concipit, eamque sic mordicus aliquamdiu retinet, quamdiu superstes est illa pavoris Idea: quod intra horam vix ad focum recalescat. Ergo pavoris Idea realiter ibidem est: siquidem operatur effectum, estque formata ab Archeo, & non ab imaginativa hominis. Igitur, si Archeus pavore fugiat tremens: pari quoque ratione tristabitur, irascetur, furore aliisque passionibus concitabitur. Et quarumcunque perturbationum Ideis conflictatur, sibi fit molestus, & noxius, juxta idearum lubitum, quas sibi finxit propriâ vi & libertate,

ADITUS PRÆCLUSUS AD CONDUM VISCERUM.

1. Concluditur è sede animæ ipsa sanandi morbi difficultas. 2. Quartanæ exemplum. 3. Notabile de remediis hactenus contra quartanam usitatis. 4. Purgantia in quo incautos hactenus fefellerunt. 5. Quandoque per accidens, purgantia sanarunt. Atque hoc dolo permansere. 6. Census incurabilium. 7. Distillatio parit nova generata. 8. Singularitates in rebus per ignem productis. 9. Decocta differunt à stillatis. 10. Scopus authori quis olim. 11. Deceperunt Authorem quædam remedia. 12. Remediorum examen. 13. Digestionum examen. 14. Hydro-remediorum examen. 15. Valores stomachi. 16. Prima conditionum varietas unde.

1. POstquam deprehendissem, stomachum radicem arboris, sive radicem tam digestionis universalis, quàm particularium quarumcunque: cognovissem æquè seriò, ibidem habitare animam mortalem seu sensitivam, actionum in nobis quarumlibet heram, ac vitæ dispensatricem per totum. Sitam videlicet quoque ibidem primorum conceptuum fabricatricem; somni item, non minùs quàm vigiliarum & amentiarum officinam: Duxi rationi consonum, nusquam decentiùs mentem immortalem, sive Dei simulacrum stabulari, aut connecti potuisse, quàm in præfato formali, atque vitali lumine: principio scilicet spirituali, sibi ob id quoque propinquissimo: quia agnato. Cumque tandem pervestigata vitali monarchia cernerem, opticéque cognoscerem, morbum omnem essentialiter in vita consistere, atque ex eadem consurgere, sese obtulerunt mihi causæ difficultatum in sanando morbos, præcipuè, qui sponte sua non silent, aut qui suopte impetu ad periodi finem non festinant; sed vitam, quam acerbè infe-
2. stant, comitantur. Quapropter è morbis diuturnioribus, vidi quartanam, atrophiam, cacochymiam, debilitates item, ac de-intam qui in extremo corporis habitu cubile delegerunt (quales sunt Lepra, paralysis, Ischiadica, spasmus, Podagra, &c.) quàm qui alligantur alicui viscerum (ut Apoplexia, Epilepsia, Asthma, Lithiasis, Hydrops, Amentia, &c.) non sanari, non quidem defectu desiderii sanandi: verùm solius remedii penuriâ. In remedio autem illo dudum laboravi, ac retrospexi multoties, donec cognoverim, quod ipsum vitæ fontem respiceret, sive animam sensitivam. Quapropter primò, ante manus sumsi ipsam quartanam, utpote obviam, tædiosissimam, ac planè cognitam: quæque dum sperneret Medentum usitata remedia; irritam redderet eorundem spem. Inprimis per eandem certior factus sum, quod ubicunque lateret aliquod materiale productum morbosum, requireretur pariter remedii convenientis applicatio: vel alioqui sospes formidaretur permansurus effectus, à causa illa occasionali suscitatus. Atque idcirco ab 3.
hujus enunciationis correlativo comperi nulla hactenus medentum remedia: utcunque fama sui jactentur deoppilativa, resolventia, abstergentia, vel purgantia; eadem tamen tantum devenire, aut deferri, ad summum solummodo usque ad limen lienis: qui sensibili testimonio se prodit quartanæ hospitium. Itaque hinc certò instructus, conjeci, vim illam remedii deoppilativam, &c. mox vel in stomacho perire, mitescere, domari, vel per intestina proscribi, si prius saltem non interierit. Sin verò qualitas aliqua remediorum, ex vita sui media, sospes perstiterit, aliquantulum perfracta, penitiúsque assumta penetraverit (qualiter macis, vel terebinthina, in lotio, saporem sui, ex necessitate magni Oportet, retinent) At saltem eadem sic castrata ac delumbata occurrit, ut nequicquam eorum efficiat, quorsum, & propter quæ, deglutiuntur pharmaca. Ova quidem & carnes

bellua-

belluarum referunt ſapores alimoniæ, quæ ipſas ſaginarunt. At ſanè, dum in œconomiam vitalem tranſeunt, tametſi guſtus prioris veſtigia retineant: adeóque ſanitatis quædam teſtimonia contineant; ſunt tamen tam ſegnia horum auxilia, ad eradicandum productum aliquod morboſum; quod diuturni lentique morbi, jamdudum, irritam hujusmodi remediorum jactantiam patefecerint, imò & ſpem
4. ſuſtulerint. Sola autem purgativa maximopere fefellerunt, falluntque tam Medentes, quàm incautos Medicatos hactenus, quia cæteris auxiliis ſubtilius impoſuerunt. Etenim ut ſunt de venenorum proſapia, (quod lib. de febrib. ex inſtituto oſtendi) confuſionem ſtatim circa primas radices, digeſtionisque matres, ſuſcitant: atque adeo, quicquid pridie eſt aſſumtum, vel aliàs etiam ritè ſubactum, id ſolutiva ſtatim quoque corruptionis charactere contaminant, totumq; foras confeſtim propellitur, attracto crudiore cruore, è Meſenterio, invicem ejecti liquoris contaminati. Quod nimirum, ibidem confeſtim pariter corrumpitur, donec virus ſolutivorum agendo ſaturatum & extinctum ſit. Putatum eſt hactenus, quòd hoc putidum liquamen cruoris & carnium, eſſet ipſa morborum materia. Sive, procul per ſolutiva evocatum liquorem, jam cadaveroſum ac fœtidum, eſſe humorem unum de quatuor, præ aliis ſelectum, ac magneticè attractum. Potentiſſimè idcirco hæc perverſa doctrina hucusque mor-
5. tales decepit: eo quod effectum aliquem ſolutiva ſponderent, & exhiberent, evanidum licet plerumque, ac ſubinde truculentum; non tamen ſanitatis authorem, niſi quandoque per accidens, natura ſuam ſarcinam, primo limine detentam, unà excidere permiſerit. Qui effectus per accidens, etſi rarus, tamen nomen fumoſum ſolutivis dedit purgationis, fecitque jus, ſolutiva, tanquam aſylum implorandi, eorumque opem impendendi, interim intacti manſere morborum plurimi, & atrociores. Nam quotquot ſua ſponte non de- 6.
currunt ſtatim ad terminum, habiti ſunt incurabiles, & ſolutivorum ſpectata vana tyrannide, quieſcere ſunt juſſi. Interim quotquot remedia conabantur inſigni truculentia naturam in ſui lubitum cogere, extemplo ſenſere vitæ noſtræ reſiſtentiam, atque eo ipſo noxia: quia vitæ inſidiantur, dum cruorem in virus cadaveroſum mutant. Nocua inquam evaſere, & periculoſa auxilia. Nam ſi veneni, aut graduum tyrannidis ſuſpecta erant: ſtatim ut aſſumta, rejiciebantur tanquam infamia, eo quod inſignem perturbationis, confuſionis, & lipothymiæ procellam, nilque præter comminatam turbulentiam aut ſtragem excitare viſa. Sola autem at- 7.
que unica, majora Arcana, quibus vis naturæ dotalis ſupernè eſt inſtillata, vel puritatis atque ſubtilitatis encomio glorioſa, omnem morborum tyrannidem ex æquo ſupplantarunt, uno reſtaurantis vitæ compendio, in univerſalem ſic medicinam ſurrexere. Dixi alibi, omne diſtillatum eſſe novam creaturam, per ignem productam: adeoque non ex primo ſui concreti inſtituto. Perinde ut ignis eſt res quædam pro artificiis facta, naturalis tamen: ita quicquid per ignem prodit, etſi ſit naturale; tamen profluit è principio naturæ obliquo, ſeminalia initia detorquente, ad ignis lubitum. Hinc quicquid 8.
per ignem conficitur, vitam primam, mediam, atque ultimam ſimul acquirit, liquanturque ſimul junctim. Quatenus unicum ſeminale principium, quod in materiam confluxit, variis terminis antea ſubjectum, ac diſtinctum, per ignem coadunatur, ſimulque inde fit nova creatura, ſurgens quidem ab initiis, concreto in exſiſtentibus: attamen ſic iſta initia ſeminalia per ignem alterantur, quod quadam colliquatione ens novum inde ſuſcitetur, & tres vitæ proprietates unà conſurgant. Quapropter etiam cuncta diſtillata à corruptione ſunt immunia: quæ alioquin in vitarum trium ſuſcepta ſucceſ-

9. sione, rebus familiaris est. Liquet hinc enim, decocta non esse entia, qualia per distillationem proliciuntur. Sed tantum translationes unius entis, in medium sibi peregrinum; atque ideo facilè putrent, & alterantur. Porro inter simplicia quædam sese manifestarunt, nullo quidem signato prodita: quæ tamen proprietatem particularem nacta sunt ad vitæ exorbitantis restringendos in morbis typos. Illa enim, quamvis ad generum amplitudinem non ascendant: videntur tamen à rerum Datore glorioso, specificè directa, in morborum quorundam eradicationem. Etenim qui jam dudum deflexeram ab horrore purgantium, & circumquaque perlustrando, remediorum propemodum nullitates, vel infaustas applicationes notaveram, ac interum dum arcana Pyrotechniæ, suo tenebrarum velamine, tecta forent, ac specifica simplicium ejusmodi energia late-
10. ret. Inquisivi sedulus, an non possem (dum per ignem renascuntur subnascendo, novæ creaturæ) per artem remedia parare, quæ vel profundè penetrarent in venarum propagines: vel saltem leviculam sui proprietatem, unà cum cruore vel urina, spargerent, sigillarentque inter vitæ œconomiam? Quæ quidem levicula qualitas, non intelligitur gustu prodire: sed quæ in digestionum culinis sic maneret sospes, & imperfracta, quod absque notabili saporis inclementia posset ad scopum, in Creando Medicinam de terra, ha-
11. bitum pertingere. Arrisit inprimis diureticorum contemplatio: quæ scilicet ab ore, per renes, usque in vesicam dispergi videbantur: Persuasit idem potus vulnerarius, usque in externos artus, suos edens fructus. At tandem manifesta cognovi, ipsa diuretica, non quidem materialiter descendere in vesicam; ut nec potus vulnerarios, in vulnus remotum: verùm omnem diureticorum & vulnerario-
12. rum opem, fabricari in ipso stomacho. Per exemplum lapidis Cancrorum, vel fixissimi ossifragi, auxiliaris tam vulnerum, quàm lotii difficultatibus. Hic enim non dissolvitur à stomacho humano, nec proinde etiam penetrat ad procul dissita, in materia sui lapidea, aut lactiformi. Verùm si non in primum sui ens resolvatur, etiam nec in lactis substantiam remigrat. Sed acor stomachi, ejusque nativum fermentum, resolvit quantum potest de ingestis lapidibus, non quidem resolutione retrograda, versus ens sui primum: sed dumtaxat per modum acidorum, dissolvit lapides istos. Id est, in pulverem. Pro ut lib. de febribus ex professo mechanicè demonstravi. Hinc namq; si prius dissolvantur in aceto, potentius præbent auxilium, quàm si vino prius ebulliantur. In vino etiam acidulo, quia plus dissolvuntur, quàm in aqua, aut cerevisia: ideo etiam potentius succurrunt, quàm si in jure carnium aut aqua potentur. Eo quod acida comminuant lapides istos in subtilissimũ atomum, cúmque cremorem adhuc nativum in se habeant à stomacho domabilem: Ideo & quò subtilius moliuntur, eò etiam stomachi fermentum, plus illius cremoris nanciscitur. Saltem etsi assumantur macis, Terebinthina, &c. & odorem lotii mutaverint: non tamen nisi languida sunt illorum auxilia, in dysuriâ, & lotii suppressione. Nam revera cuncta intra stomachum annihilantur prioris vitæ simplicium testimonia: & non nisi flaccida gustuum remanent vestigia. Adeo ut nux myristica, & terebinthina (quæ plurimum saporibus suis discrepant) unicum tamen similemq; spirant in lotio odorem. Quod signum patefacit, in prima stomachi officina, perire quidem primitivas rerum assumtarum crases, sed exsurgere novas, coquendo acquisitas. Nam alioquin ex terebinthina, ejusq; oleo & mace, non posset resultare odoris identitas in lotio, ut neq; violarum inde gratus odor. Sic Asparagus fœtet in lotio, quatenus putredo aliqua sibi adnata, eundem in exilium festinat. Potus autem vulnerarii non alias subveniunt vulneri: nisi quatenus in stomacho,

cho, acorem injustum sic minuunt, ut etiam è vulnere, aciditatem (quæ omnis extra stomachum, noxia est, morbosa, putredinisque comes: ut alibi demonstravi de digestionibus) inhibeant, atque arceant.

13. Siquidem generalis stomachi digestio præest, quibusque singularium digestionum coquinis. Enimvero aves, toto corpore actualiter & insigniter calent, adeoque nocturnos hyemis rigores subdiu tolerant. Non mejunt autem: quia renibus & vesicâ carent. Ergo, quicquid potatrix columba bibat, totum recedit per insensilem diapnœam. Hinc ergo liquet, quod soli renes faciant urinam; quæ alias esset sudor: differtque urina in homine, non quidem materia primi laticis; sed solo efficiente renum fermento. Patetque etiam quod aves, citra sudorem, omne supervacaneum excrementum insensiliter ejiciant. Lotium itaque differt à sudore, plusquam sola materia: non præter propriam lotii essentiam formaliter à rene susceptam, recipit in se stercus liquidum & tingens. Quod sursum non attrahitur ad venas in ave, nec sudant, etsi lassatæ. Ergo quod sudor in homine non diffletur insensiliter, pro ut alioquin in sue, Ren humanus culpam habet: pro ut etiam, quòd stercus liquidum separetur, & trahatur ab intestinis sursum, intra venas, Ren culpam habet. Usus verò illius tractionis, propter duelech, alibi ostensus. Non autem tingitur lotium, ut promtius ejiciatur: nam acrius lotium est, magisque pungit, quoties est absque tingente scoria. Ut ergo Ren est causa lotii, ac præfatorum: ita & est causa Hydropis, quatenus Ren se claudit indignatione proprii Archei. Cujus indignatio, si compescatur debito remedio stomachi, in quantum

14. suus duumviratus præsidet Reni: certè subvenitur mox Hydropi. Etenim serositates Hydropis non rarò abiguntur è tumido, tensoque abdomine: per hydrocathartica, ipsis solitivis adhuc intra stomachum tantisper morantibus. Sed mox repetit idem Hydrops: quia Ren, ut ante, indignatus perseverat in clausura, & lotii diversione. Aqua enim, quam Ren in abdomen deposuit, stomachus inde repetit, & per album dejicit, adeóque ostendit se renum ineptiis & indignationibus imperare posse, ut etiam per ignotas vias, reducere serositates ad intestina. Non sanè quod ejusmodi solutiva, materialiter & præsentialiter adeant, usque in abdomen, ac vi catharctica virulenta, secum reducant depositam Hydropis sarcinam: Minimè. Sed unius stomachi sunt hæc facinora, & vitæ vitalisque duumviratus privilegia. Canales quidem ignoti nobis: 15.
sed vita, horum directrix & magistra, sese ad sedem, sive centrum sui, id est, ad animam, reflectit. Ideoque, ab ipsamet vita animæ petendæ sunt potestatum functiones, munia, vigores, valores, horumque defectus singuli: Anima quippe officia cuncta partibus distribuit, eaque per vitam moderatur. Nec solum officia discriminat per partes, adeò ut in ipso vase stomachi diversitates tam in orificio, quàm in pyloro sejunxerit: verumetiam ipsas potestates connexuit, homoiomero initio quidem: sed quæ singulæ suas præbeant scenas. Quod sanè nuspiam apertiùs 16.
cernitur, quàm in morbis, adeoque in facultatum defectibus. Utpote quod sternant viam ad ataxiam, unitatisque discerptam discordiam. Quandoquidem mens immortalis creditur univocæ identitatis: atque ideo conditiones, inclinationes, ferocitates, &c. animæ mortali ascribendæ veniunt. Quæ nimirum sequitur materialem dispositionum varietatem. Hinc itaque stupiditas, barbaries, furores, amentiæ, ut & salacitates, sagacitates, ac denique scientiarum interitus, memoriæque extinctiones, &c.

CON-

CONFIRMATUR MORBORUM SEDES IN ANIMA SENSITIVA.

1. *Supponuntur decem paragràphi alibi probati.* 2. *Repetuntur, duodecim ſtomachi proprietates.* 3. *Aliquot morbos habitare in vita ſtomachi.* 4. *Solvitur objectio.* 5. *Vita muſculorum.* 6. *Apoplexiæ conſideratio.* 7. *Poteſtatum vitalium incomprehenſibilitas.* 8. *Somnus eſt poſtrema facultatum.* 9. *Cur ſomnus ante peccatum immiſſus.* 10. *Sedes morborum univerſalium.* 11. *Boulimi, & ſitis inextinguibilis conſideratio.* 12. *Potiſſimas morborum ideas fabricari in duumviratu.* 13. *Repetitur idearum poteſtatis amplitudo.* 14. *Remedia plerumque non ſe dilatare extra ſtomachi lares.* 15. *Scholæ hæc non attendentes, errarunt in remedii applicatione.* 16. *Delectus medicaminum.* 17. *Oſſifragi lapidis notabilia.*

UT autem clariùs pandantur radices vitæ, aliquot præludia alibi à me fundata, indeque mutuata, in Theſes conſtruam.

1. Mens immortalis, proxima divinitatis imago, poſtquam vitæ regimen delegavit animæ ſenſitivæ, mortali, & caducæ: etſi mortali huic lumini poteſtatem ſuam tradiderit: manſit tamen eidem connexa, per vitæ ſymbolum, tanquam cognitionis proximæ ſyndeſmon, colligata. Quod ſenſitivum lumen vitæ, quia ſedet hoſpitatum in ſtomacho, tanquam radice vitæ mortalis: idcirco & ipſa mens ibidem torum ac thronum ſuum delegit. Quod alibi de anima ex profeſſo fortius confirmavi.

Anima ſeminavit ſuas facultates, pro vita neceſſarias, per organa corporis. Quapropter non videt talus, nec auris ambulat, ut nec hepar aſſumtos cibos in chylum tranſmutat.

Facultas vitalis organorum, in ſanitate, edit actiones ſanas, eademque quoties vitiatur, edit actiones vitiatas.

Non vitiatur autem facultas vitalis, niſi à morbo.

Qui proinde non eſt, niſi facultatis reale & actuale vitium: ens inquam poſitivum, atque ob id conſtans materiâ & efficiente, per modum entium aliorum naturalium.

Cum autem ipſamet facultas vitalis claudat eſſentialiter in ſe, ipſum morbum: ſequitur hinc, quod ipſe morbus in formalitate ſui efficientis ſit facultas, non quidem vitiata, ſed vitioſa: quæ nimirum vitiat ſive lædit facultatem vitalem. Adeoque eſt morbus, facultatibus vitalibus poteſtas perſimilis, atque ſic intima, ut & in quibusdam caſibus, tam lethalibus & hæreditariis, quàm centraliter radicatis, unita ſit.

Vitiata verò ſive oblæſa facultas, vel eſt particularis alicui organo propria, ut cæcitas, ſurditas, paralyſis, &c. vel communi Archei influentis vehiculo quoquo verſus diſpergitur, idiopatheticè, deuteropatheticè, vel ſympatheticè. Ac ſanè utcunque, & quomodocunque facultas lædatur; diſcernitur ſaltem, atque clarè cernitur, ubique ſubeſſe vitium vitale, morbumque omnem proximè hoſpitari in principio vitali, id eſt, Archeo ipſo.

Univerſales nempe ſedent in univerſali vitæ initio, ſive interim Archeus particulatim ab aliquo organo ſit infeſtatus, vel ſive à fonte vitæ, ac animata radice, ſuſcitatus, atque indignatus. Etenim id quanquam morbi ſpeciem variet; non tamen ejusmodi varietas aufert morbificum.

Anima ſenſitiva præfecta eſt omnibus ſuis facultatibus vitalibus, ſive ſint per organa diſtributa, ſive demum communi Archeo fomentatæ. Saltem inde pendet, quod morborum penè omnium ſanatio conſiſtat, & perficiatur, in radicali vitæ diverſorio. Id eſt, Animæ ſede, ac vitæ centro. Niſi quandoque fortaſſis pars organica quæpiam ſibi combiberit genialem

lem morbum, eidemque facultas vitalis, hospes ejus, sese nupserit.

Undè conspicuum evadit, omnem propemodum sanationem morborum, (vulnera, itemque ejusmodi Chirurgicalia non excipio) in stomacho, ejusq; Duumviratu solicitandam: adeoque nec ibidem incongruè solicitari: Nam sic etiam non rarò defectus exteriores interno stomachi remedio tolluntur, alioquin externis pharmacis frustra tentati. Non mirandum itaque, quod remedia vix superent stomachi imperium, classem, aut materialiter longius dispergantur.

2. Quibus sic obiter præmissis, subdam nonnulla stomachi privilegia, 1. atque inprimis istud stomachi jus geniale, & particulare, quod sibi primariò coquat: pro toto autem, tantum per accidens, indirectè, atque extraordinario jure præ cæteris membris. Quia sic tulit ordinatio divina. Ut præparet pro aliis omnibus, ex rudi ciborum materia alimentum. Ipse autem stomachus, immediatè alitur chylo, à se confecto. Non secus atque radix vegetabilium, succo terræ Leffas alitur. Non autem, quod stomachus sanguinem à jecore, pro sui nutrimento alliciat: ut neque radix vegetabilium, succum à se semel dimissum, sursumque dispersum, repetit à cortice iterum, ut inde nutriatur. Quapropter stomachus, paucis venis, pro tantæ molis officio, ac tantæ capacitatis vase, fruitur. Quia nempe cruore non nutritur, per consuetum aliorum membrorum modum. At solo chylo pascitur, quem dein in spermaticum liquorem, sibi congruum, adaptat. 2. Venæ autem stomachicæ non diffundunt idcirco cruorem extra se, nec læsus vulnere stomachus cruorem plorat. Idemque jus sibi reliquæ membranæ à stomacho mutuarunt. 3. Venæ stomachicæ nequicquam de ciborum confecto chylo transmittunt, vel assugunt, ut eundem ad venam portæ deferant, pro consueto alioqui venarum mezaraicarum. Idque alibi de digestionibus fortius confirmavi. 4. Denique nec venæ stomachicæ incumbunt nutritioni stomachi. 5. Ideoque venæ stomachicæ, puro cruore plenæ, vim habent liberam, vitalem, non perturbatam, aut suctui chyli, dispergendove cruori, destinatam. Quorum tamen alterutrum, venis cæteris omnibus est domesticum. 6. Non frustra tamen venæ & arteriæ, nexæ ad orificium stomachi, distenduntur: sed anima hospitata in tenuitate membranæ stomachi, quasi ibidem non esset, imò vix alligata loco, spirat vitæ suæ spiraculum in organa (cor scilicet, lienem, jecur, cerebrum, renes, testes, &c.) modo insensili, atque incredibili canalium angustia, & tenuitate. Hinc nimirum repentinæ eclipses, Apoplexiæ, epilepsiæ, vertigines, syncopes, &c. quoties nempe anima sensitiva cessat radiare suum lumen in organa. 7. Inest namque arteriæ stomachicæ canali, vis vitalis, illius animæ, diradiandis ad cor, quantisper bene se habet At ubi perperam se gerit, suscitantur statim quoque palpitationes, deliquia, vertigines, apoplexiæ, epilepsiæ, sopores, vigiliæ, amentiæ, cephalalgiæ, convulsiones, &c. Denique & sua spiratur vis vitalis ab anima, vitalium facultatum moderatrice, per venas stomachicas ad jecur, adeoque ab unitate animæ defluunt variæ dotes, ad organa singula: siquidem semper, & utrobique, ab uno puncto, cuncta tam in universo, quàm in nobis, manant. Etenim anima ista mortalis, & seminalis, corporis constans rectrix, cum ex sanguinis dispositione occasionaliter impetretur: Necessariò quoque in organis habitat: tam in cruento splene, quam exsangui membrana stomachi. Perinde ut cerebrum, sensationum fons, atque judex, sensu potissimum caret. Ideoque & in Sacris pluries occurrit, quod anima hominis in sanguine habitet. 8. Sufficit proinde hoc loco, quòd anima sensitiva, hisce sedibus locata, vires suas ibidem explicet, atque inde diversimodè emittat. 9. Enimvero somnus,

vigilia, appetitus, digestio, fermentum, alacritas, &c. detegunt sua functionum pluralitate sanitatem : pro-ut & eodem stabulo, ac centrali fonte, hospitari Apoplexiam, Epilepsiam, vertiginem, maniam, furorem, oblivionem, &c. Siquidem unica anima sensitiva, est causa immediata, centrum, nidus, fons, & origo, facultatum & actionum vitalium quarumcunque. Cæterum, hoc tramite sufficit recitasse (quod alibi ex professo demonstravi) in penitiori tunica stomachi, velut thalamo, habitare animam mortalem, eamque intra sinum suum obvolvere mentem immortalem. Potestates autem ejusmodi omnes esse vitales, in functione quidem distinctas, licet non in vitalitate, adeoque animæ ipsi tam proprias atque peculiares, quod etymon proprietatis inde manarit. 10. Quare, extra controversiam etiam reor, morbos universim omnes (utpote in potestates animæ insurgentes, adversarios atque hostiles) adoriri quoque immediatè animam caducam, atque mortalem. In quam videlicet sua spicula vibrare queunt, eandemque penetrare, ob paritatem symboli sublunaris. 11. Quæ lucta nimirum contingit primùm in ipso Archeo, animæ janitore, atque inde penitius deferuntur, penetrantque usque ad nucleum ipsius animæ. 12. Morbi quoque, qui forinsecus ac peregrinè intrò adducuntur, stant tam clienter obnoxii huic juri, quàm qui intus sponte propria effervescunt, vel Archeali silice excutiuntur. Quapropter quanquam remedia jam pleraque accusaverim impossibilitatis penetrandi : sufficit tamen Medenti, si medicamen, in ipso animæ memorato diversorio, eandem penes seipsam alloquantur. At certè nova, inaudita hæc, atque insperata est medendi Philosophia. Verùm novitas ipsa parum deterrere nos debet, modò vera demon-
3. stretur. Inprimis difficillimum esset persuadere, amentias omnes è stomachi regione manare, nisi ultrò ac sponte mihi concessum esset : Maniam aliquam esse præcordialem, itemq; stomachum ipsum esse sedem concupiscibilis facultatis: somnum item atq; vigilias inde suscitari, &c. Nisi inquam Epilepsia frequentius sentiretur è penu stomachi, in Cor & Caput attolli, adeóque superas partes, plerumque deuteropathia inferarum languere. Sin autem Epilepsia quandoque à pedibus suscitari videatur ; at saltem nunquam absque syncope irruit, nunquamque sensus tollit, nisi prius ipsam animam sensitivam, ejusque facultates principes consternarit, ejusque consternationis proportio, accessus proportionem determinaret. Adeo, ut etsi in capite aut pedibus putetur nidus occasionalis ; nunquam tamen recedit paroxismus epilepticus, qui post se non relinquat sitim, eoque signo prodat stabulum suum fixasse in stomacho, animamque sensitivam feriri, ea potissimum parte, qua siticulosam potestatem plantavit. Cum autem mentales potestates universas sternat epilepsia, cum ancillante sibi insensilitate, spasmo, atque subsultu : certò designatur, ipsam animam sensitivam penetrari loco suo nativo, atque solito ; eamque ibidem & inde esse rectricem sensuum omniumque facultatum principum. Quinimo cum non contingat ejusmodi facultatum spoliatio, velut per manus : sed unico ictu, omnium simul consternatio, idcirco regimen illarum facultatum in centro percussum denotatur, membraque longius à stomacho remota deteguntur per deuteropathiam, ut pati morbi illius insultum : ita pariter quoque, nec possidere ex proprio, ejusmodi potestates vitales, quas amittunt. Nec stupeat aliquis, putetve inane doctrinæ genus, quantumvis duumviratus majestatem intra tenuitatem membranæ stomachicæ locavero. Id nempe animæ proprium esto, quod in loco, quasi sine loco detineatur. Itaque epilepsia dolosè ac improvisè irruens, omnem superioritatem animæ sensitivæ, in stomacho sedentis,

ibidem

ibidem arguit ipsam animæ sedem: non autem à fumis, aut vaporibus lentè sursum sublatis, contingere epilepticos insultus. Quod de Catharris, atque alibi pluries, opulenter confirmavi. Contingunt namque ejusmodi eclipses, non secus, atque si foramen subitò claudatur, per quod lumen in locum obscurum alioqui diradiatur. Repente enim lumen intercluditur, ac cessat: adeo quod id sit tam vernaculum Apoplexiæ, quod apud Germanos, & Belgas, nomen ictus, sit sortita, quam tamen recentem multoties procurato vomitu superavi: vel distillatis stomachicis validioribus rebusque aromaticis.

4. Porrò quod in Epilepticis concidat omnis sensus, non item motus: Id enim proinde non arguit, animam sensitivam non esse fontem utriusque. Nam etsi intercidant omnes intellectuales potestates, solaque concussivi & subsultantis motus permaneant testimonia, quantisper ista eclipsis durat: attamen designantur omnes istæ potestates, ab anima defluæ in corpus, tanquam sibi propriæ: sed quas ipsa plantavit in Archeo, organis insito, esse sub Eclipsi, & animæ consternatione tumultuentur; subsistunt tamen obscuratæ, quia vita non tollitur, nec pulsus ideo
5. cessat. Quod autem motus spasmodes involuntarius etiamdum perstet, id non tam animæ, quàm vitæ musculorum singulari, tribuendum. Quam nempe alibi ostendi, adhuc à morte aliquamdiu perseverare, Tetanumque inchoare dudum à morte: adeo, licet vita musculorum ab anima sensitiva promanet; sortitur tamen peculiarem quandam energiam, ut & loci stationem. Ideo minus mirum, vel absurdum, proinde proprio motu tumultuari musculos, si citra mortem senserint vitam
6. communem eclipsari. In Apoplexia autem, & syncope, etiam motus musculorum planè intercidit, excepto motu intercostalium; quippe totales tenebras subit tum anima sensitiva. Itaque juxta diversas suarum perturbationum scenas, directrix vitæ anima multipliciter suos satellites, in organa sibi suppositа, dimittit. Vita autem quævis, cum sit de indole luminum, à Patre luminum descendens, superat humanum intellectum. Adeoque inepto vocabulo vocatur Pater luminum à Scholis, Mundus intelligibilis, qui minimè sub intellectum nostrum cadit. Nec enim solum Pater luminum gloriosissimus, ipsiusque Respub. tota, nobis est incognita prorsus, juxta testimonium Veritatis ad Nicodemum: sed & essentia, quidditas, directio, distributioque potestatum vitalium, captum nostrum excedunt. Quàm stupenda est enim Intellectus, Me- 7.
moriæ, imò vel solius loquelæ privatio, stante præsertim motu, sensu, appetitu, imò & sanitatis integritate? Quámque terribilis est horum intercidentia, ad quemlibet epilepsiæ, syncopes, vel soporis insultum? Quantumque superat humanam industriam, tam diversas facultates oriri, & habitare uno in stomacho? Eo quod adeo diversa symptomata eadem facultatum læsiones prodant? Singula enim nos ad stuporem miraculi, vel portenti præcipitant. Ideoque tot undique procellis ignorantiæ, atque ineptitudinis nostræ admoniti, fatemur unicam istam sensitivam animam, vitæ fontem, vitam quoque, multiplicium potestatum scaturiginem, & distributricem tam in sanis quàm in ægris. Proinde etiam (si securim ad arboris radicem admovere debeamus Medentes) intenti sumus, pro Arcanis universalibus, quæ vitam conservent, præservent, plantent, & ædificent, in ipso vitæ fonte, mortis morborumque non minùs, quàm sanitatis authore. Specto enim jam animam caducam; non autem Mentem incorpoream, & immortalem. Quam credimus originaliter æqualem, ac æquè perfectam omnibus inspirari. Ideóque conditiones, inclinationes, domesticæ aut sylvestres, mites aut feroces, dociles, humiles vel superbæ,

perbæ, nobis inſtillantur ab anima mortali. In qua, tanquam ſubjecto locove, localiter diſponente, varietatum inclinationes explicantur: quæ aliàs à mente, ſive imagine DEI, exſulant naturaliter. Somnus itaque non inerat naturaliter homini, ex parte mentis, niſi poſtmodum à Creatore fuiſſet immiſſus. Ante natum verò ſomnum, ſenſus, motus, atque appetitus aderant. Quia mens, quatenus deinceps immortalis: etiam infatigabilis erat, ſomnoque aut quiete opus non habebat. Fuit tamen ſomnus ante lapſum miſſus in Adamum: non tam quod ſomno indigeret, paucis horis, præſertim mox à creatione, quàm potiſſimùm, quòd per ſomnum nondum cognitam mortem expaveſceret, ipſi comminatam propter eſum pomi. Somnus alioquin otia inertia, ſtultaque inſomnia de ſe profert, mediæque propemodum vitæ jacturam cauſat. Undè etiamnum hodie, ex priſtino ſomno, in Adamum miſſo, ſomnia adhuc retinuerunt, *quod Senes ſomniabunt ſomnia, juvenes prophetabunt, & nox nocti indicabit ſcientiam.* Poteſtas enim ſomnifera, quæ ante lapſum menti immiſſa fuit, eandemque quoque, velut à mortalis animæ connubio, quadantenus liberam, in primævam quodammodo prophetandi prærogativam trahere vellet, niſi obnatæ & ſuccenturiatæ animæ, tenebræ eandem obfuſcarent. Dum autem ſtomachum ſenſitivæ animæ hoſpitium declamo, morborumque eatenus ſentinam, ſtomacho nuncupo. Conſideravi quidem occaſionales cauſas ibidem vicinas, ſedere tam in cavo, connexoque ejus, & velut peregrina dumtaxat, ibidem hærere, itemque in duodeni inteſtini (quod eſt fellis, & Pylori ditioni deputatum ergaſtulum) contubernio, vaſorum & glandularum complexui Anatomicis moleſtiſſimo, quàm in Archeali innati non minus, quàm influi thecis. Quorum nempe conſpirante ametria, diverſimodè agitari ſenſitivam animam, hujusque pedisſequas facultates conquaſſari omnes vitales, adeoque iisdem labefactatis conſurgere exercitum morborum, tam radicalium ſive Chronicorum, quàm citò feſtinantium, jam dudum multis experientiis edoctus cognovi, adeò ut Boulimon, & ſitim inextinguibilem febrientium, cernerem non tam proprè, ex materiæ acrimoniâ irritante, quàm ex ipſo ſenſitivæ furore, prodire. Alioqui namque thorexis, ſive generoſi vini potus, non ſolveret famem, niſi fames, pacando velut inebriata, obdormiret. Sitisque proinde in febribus, non niſi ſuis ſtationibus affligit, licet eadem materia, imò & atrocior calor, in vigore premat quàm aliàs.

Jam utcunque dilatatum eſt ſtomachi imperium: tum etiam oſtenſum ſenſitivam ibidem morari, tanquam in prima ciborum culina, vitamque ibi habitare. Siquidem potentiſſimæ transmutandi atque digerendi poteſtates, ſua illic exercent officia: Nedumque ergo ſordes ibi colliguntur culinariæ: ſed & fabrica noxiarum imaginum cuditur: ſiquidem nullibi promtius fabricari queunt, quàm ab anima iſtarum partium inquilina. Nemo enim non ſentit horrores, timores, pavores, iras, excandeſcentias, triſtitias, ſuſpiria, omnemque concupiſcibilium perturbationem, ſibi circa os ſtomachi ſuboriri, & agitari. Etenim ſi inopinè bombarda explodatur, quis non ſentit repentinum alicujus formidinis ſubſultum? quis demum eſt, qui paratus menſæ accumbere, inſigni edendi appetitu inſtructus, non percipit aliquando, triſti nuncio ſibi allato, ſuſpendi actutum omnem edendi aviditatem. Igitur vigent facultates ibidem, quarum effectus ſentiuntur. Vidi enim ſæpius mulieres, quibus metus ſubitaneus, alias quoque quibus inſignis

mœror,

mœror, epilepsiam suscitaverat. Alias denique, quibus lenta continuataque tristitia amentiam hypochondrii moverat, imò & alibi scrophulas causaverat. Sic pestis pavor, pestem sæpissimè creat. Prout & subitus mortis pavor, quandoque podagræ characterem enecuit. Superbia quoque frequenter amentes fecit. Novi & alios, ignominiam passos, nec vindicare eandem potentes, incidisse repentè in apepsiam, in Asthmatis angustias, cordisque palpitationes, anguſtias, & oppressiones. Alios, qui repentino contumeliæ sensu, statim in Apoplexiam ruerunt. Itemque longo defessos mœrore novi, in Hydropem, Ictcrum, lienaresque tumores proruisse. Perplures item utriusque sexus, qui ex subita ira in Apoplexiam; alios verò, qui in varias contra-
13. cturarum ærumnas præcipites ivere. Quorum morborum fabricæ sentiuntur manifestò, circa stomachi orificium. Podagræ enim proinde paroxismos præcedit quædam febricula, tanquam diaria, sub qua character emergit, qui à stomacho in artus dimittitur, ut ibidem ferociat. Apoplexia proinde, sive ex vita inordinata, sive demum ex ira, vel mœrore erumpat: at saltem semper è stomacho surgit, sagittaturque in caput. Ictcrus namque nusquam alibi viget magis, quam in atrio stomachi, undè suas excitat anxietates, & suspiria, designans ibidem tesseram suæ ferociæ ver-
14. sari. Quapropter etiam docui ante, quantumvis potus vulnerarii cohibeant in extremitate pedis, puris fabricam, accidentiumque formidinem: non tamen idcirco ampliori privilegio, potus vulnerarios potiri, quam alioqui reliqua pharmaca. Non enim materialiter ad vulnus properant remotum: ubi interim reliqua viam ad splenem pro suffragio quartanæ
15. ignorant. Quæ schola medica hactenus nescivit, quanquam sint artis medicæ fundamenta. Utpote quæ nedum vim medicaminum, horumque expeditionem, applicationem & appropriationem respiciunt: veruntamen præter modum agendi, & spem inde resultantem, principale morborum efficiens declarant. Cujus ideo solius ignorantia, desidiam atque torporem in Medente: in ægro verò desperationem, cum tristi dolorum & incommoditatum apprehensione, causarunt; tandemque (proh dolor) tot viduas, cum luctuosis orphanis, peperere, in rei medicæ vilipendium. Quantum au- 16.
tem delectum medicaminum spectat, vagari lubuit per mineralium, vegetabilium, & animalium classes, illasque sumere in sui simplici integritate, qualiter à natura promanarunt, easque iterum per ignem diversimodè agitare, atque adeo in salem, sulfur, sive pinguedinem atque mercurium, sive succum seminalem dirimere. Ac inprimis vires dotales rerum, quas divina bonitas ex dono pro ægris dedit, plerumque carent gustuum testimonio, adeo quod vel solo isthoc signo prodant, se dotaliter à DEO instillari pro usu mortalium: nec eluceſcere, nisi quibus DEUS sua dona S. Spiritus dedit, atque hactenus ab indigna Medentum cognitione subtraxit, qui parvulis hujus mundi atque ignaris revelat ea, quę magnatibus occultavit. Sunt quippe in simplicium exercitu disperſa dona, per quæ ad amplitudinem generis adscendunt: adeo sanè, ut appropriata atque specifica agnoscantur à Deo directa ad omnimodam quorundam sanationem. Est enim lapis ossifragus, nuperæ inventionis, qui ossifragii sanationi suum nomen debet. Est autem ignibus 17.
invictus, nec calcinabilis; sed gustu suo, insipido insignis, stomacho indomitus. Mirum tamen, quantùm tam circa viscera & interna vulnera, quàm in extremis ossium fracturas victor edat. Ex hinc primò liquet ex digestione & cura stomachi, pendere curas & regimina digestionis

sextæ, per totum. 2. Non necessum esse, pharmacum deferri ad locum affectum. 3. Pharmacum, solo attactu Archei stomachalis, posse longinquos sanare in corpore morbos. 4. Non opus esse, quod ad sanandum agens tangat patiens remotum. 5. Quod sicut ossifragus, vel lapis cancrorum, in stomacho suam persolvunt curam: eodem modo, & pharmaca purgativa. Atque reliqua quæcunque.

MORBORUM PHALANX SECUNDUM CAUSAS OCCASIONALES.

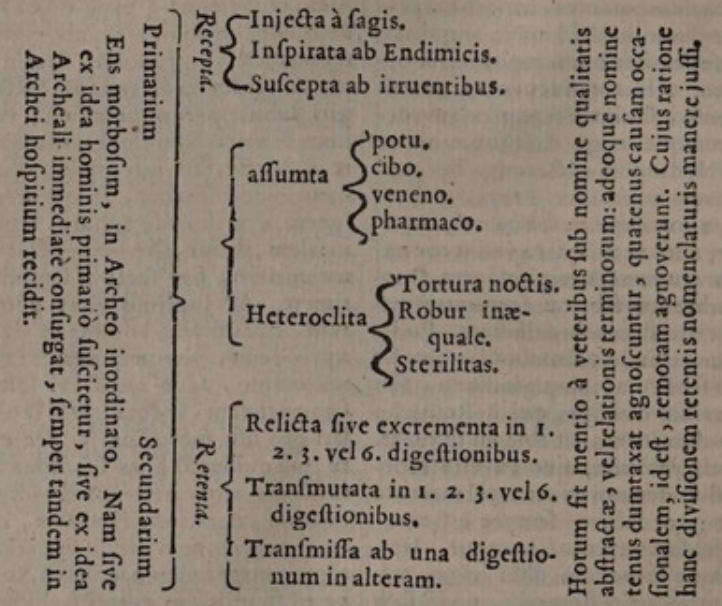

DIVISIO MORBORUM.

1. *Morbi essentia repetitum depingitur. 2. Methodus explicando servata. 3. Divisio morbi. 4. Recepta quæ dicantur. 5. Recepta injecta quæ. 6. Quænam retenta.*

1. HActenus de morbis, velut proœmii loco, dixi. Nunc deinceps eorundem schema attingam. Nam & divisio dat membra, quæ sigillatim explicata, lucem adferunt. Morbus quidem omnis (quod semel dictum sufficiat in posterum) fabricatur quidem ab Archeo in semet-ipso. In parte autem sui, qua sigillariter constituitur: etiam materialiter ibidem, tanquam hospitio proprio, ac seminario, consistit. Plerumque autem habet, vel materiam occasionalem excitantem, vel parit de se productum, secundarii morbi excitativum occasionale. Pro causa autem efficiente, habet ideam morbificam: cujus ut materia desumitur, mutaturque ex ipsomet Archeo vitali: ita etiam non secus Idea inde prognascitur, quippe quæ ab Archeo ipso cuditur, &

& limatur. Sunt itaque inprimis tot morborum ſpecies, quot idearum morboſarum. Non enim plures, uti nec pauciores: 2. eò quod morbus quilibet ſuam hauriat ab idea morboſa quidditatis entitatem. Conſequenter itaque totidem idearum morboſarum ſunt ſpecies, quot ſordium diverſitates in nobis. Sive enim illæ deforis intrarint, vel intus prius explicatæ ſint, digeſtionumq; erroribus ſurrexerint, vel demum ſive ab alimentario, ac vitali ſucco inchoaverint, perinde illud eſt hoc loco. Denique & totidem ſunt ideæ morboſæ in nobis, quot ſunt entium poteſtativorum hæredes. Puta, aſſumto ſolutivo nimis violento: etenim etſi ipſum mox per alvum ſecernatur; non tamen deſinit ejusdem toxicum, ſtomacho & inteſtinis domeſticum permanere: adeo nempe ut in obitum usque fœtida perſeveret diarrhœa. Sic quoque inſuper venena quævis, amiſſa materia primitiva, lentâ quandoque cæde, longaque in poſteros luge relicta, jugulant. Támque id ſi extrinſecè ſint aſſumta, quàm ſi intus patrata. Tandem ſic & morbi hæreditarii, eorumque conſortes, ſeminaliter nobis connaſcuntur, è ſuis ideis profluí. Sic nempe Podagra, Epilepſia, &c. citra viſibilem ſordium materiam, ſuos explicant rhythmos, & in vitam protelantur. Eo quod ideas firmatas ſunt nacta Archeo, ſive ſpiritui inſito rectori velut intimè cognatas, & adhærentes. Quæque ideo ſuis tantum terminis, ſibique nativis periodis infeſtant. Quibus poſitis, ac ſcitis jam, conſequenter dico, quod in expeditione Diviſionis morborum, varietatem morborum occa- 3. ſionalium ſequar: ne ſcilicet nomina, omnemque morborum determinationem, velut ab ovo invertere vellem, multo lectorum tædio. Qui ejusmodi omnimodam novitatem, vel ægrè ferrent, vel cum nimia moleſtia aſſequi poſſent. Ideoque cauſam occaſionalem etſi pro morbis nominem; nolim tamen id intelligi, quaſi cauſa occaſionalis foret ipſe morbus: ſed potius quod morbus, ut ens inviſibile, ſubaudiatur cudi occaſionaliter à materia externa.

Itaque duo inprimis ſtatuo morborum genera. Recepta ſcilicet, & Retenta. 4. Sunt autem Recepta, injecta, concepta, inſpirata, vel tandem ſuſcepta. Quæ quatuor prius ſigillatim exponam. Ac tùm prius demum de Retentis agam, tam ex parte corporis, & diſtributionum, quàm digeſtionum, & transmutationum.

Sunt ergo Recepta, quæ proditoriè foriſecus intrant in nos, Archeum com- 5. movent, vel affectant, ſic ut damnoſo ſibi concilio ideam morboſam intra ſe fabricet, eamque in ſui materiali parte ſigillet, Atque ſic veri morbi verus parens fiat. Recepta enim ante introitum & applicationem ſui, indicabant præcautionem, & præſervationem; non autem ſanationem: quia ſcilicet nondum erat morbus. Nec eſt ſanatio, niſi à morbo ſolo. Sed ex quo ſemel Recepta fecere vel clanculum ſaltem ingreſſum, fuerintque vel obiter admiſſa, totam mox Archei œconomiam & quietem invertunt.

Retenta verò noſtri vitio, & defectu proveniunt. Sunt namque ut plurimum 6. recrementa, vel aſſumta, vel intus penes nos prognata: quæ tanquam è Republ. noſtra expulſi cives, ut unitatis & concordiæ hoſtes, non habent partem in hæreditate vitæ nobiscum.

RECE-

RECEPTA INJECTA.

1. CVr Scholæ de Injectis nil. 2. Triplex Atheorum turba inter Christianos hic repetitur. 3. Karichteri statera. 4. Persuasio diaboli. 5. Quantum diabolus in exercitiis diabolicis agat. 6. Theses octo huc adductæ. 7. Diabolus non habet liberum: sed à pravitate sua coactum arbitrium. 8. Satanas suos deludit miserrimè. 9. Diabolica media solius pacti vi operantur; non autem vim operativam in natura habent. 10. Solvitur objectum argumentum. 11. Apex operationis in effectibus Sagariis. 12. Cur diabolus impotens. 13. Diabolus duntaxat potest liberè, male velle. 14. Probatur actus hominis, in operibus sagariis. 15. Hominis prærogativa in operando. 16. Quod operetur in hoc, desiderium. 17. Sepulta, vel suspensa, quomodo nec eant primo intranti ignoto. 18. Vilibus animalculis inest vis directiva suæ voluntatis. 19. Quomodo per nudum attactum transferantur incantamenta. 20. Cur repercussio attingat conceptum carmen, vel maleficium.

REcepta injecta autem sic voco, quæ sunt portenta velut
1. spiritualia, cooperatore Satanæ perpetrata. De his silent Veteres. Quippe qui & manifestiorum tractatus plerosque neglexere, eo quod nullum ex fundamento noverunt. Malunt siquidem scelus inhumanitatis & crudelitatis admittere, quàm Injectorum scientiam indagare, agnoscere, vel ejus insciam fateri. Eliguntque citius, aspicere proximum, extremis sub ejulatibus deficientem: quàm quod tantillo remedio, tam atroci malo opitulari discere vellent. Theologi quidem & Jurisconsulti disquisitiones suas quidem tractarunt: sed Scholas medicas, obmissionis accuso. Etenim id factum censeo, quod Cacodæmon sit hujus mundi princeps, qui ideo in Cathedris, Curiis, & Aulis, suos ubique nactus est patronos, per quos velut ipsus præsidet: totusque revera mundus in maligno positus. Horum enim quidam, in Atheismum pro-
2. niores, diabolos, præstigias juxta atque incantamenta negant, asseruntque se non induci posse, ut contrarium credant, nisi viderint. Undè tandem immortalitatem Mentis, Deique timorem, tanquam inventa politica, ad coërcendam plebem, penes se rident. Alii dein, Sacrorum decreto, diabolos quidem esse credunt, & inferni satellites: non tamen cacogenios humanæ sodalitati, quin potiùs sodales, atque affines amicos. Adeoque præstigias sagarias, pro fabellis fallacibus, hypochondriacis nugis, atque anilibus somniis, habent. Suntque inter literatos demum alii, qui diabolica opera, Sagarum quoque incantamenta, Sacrorum authoritate admoniti, admittunt quidem: artes meras tamen æstimant nec alio titulo damnandas, nisi quod Satana edoctæ, & ad malum duntaxat sint institutæ. Et hi audaciissimi sunt in omne scelus, fidemq; hodiè hypocrisi velant. Ego itaq; à diebus Platonis, jam tres Sagarũ patronos, constanter floruisse inter Atheos, conspicio. Ominorque tam diram labem, non nisi eodem Præside perstitisse hactenus. Nemo Medentũ interim, quod 3.
sciam, unico Karichtero excepto, hanc materiam tractavit. Qui quidem modum fiendi, atque remedia sanandi aliqua proposuit, at non parum suspecta vanæ superstitionis. Theoriam quoque nec attigit: quia ignorasse visus: Trementibus interim Medicis, ne conscii Magici criminis haberentur, dum opem, (quam nesciunt) sub tantis ærumnarum strictu-ris, proximo, forte fortuna impendisse æstimarentur. Subterfugium tamen istud astu Sa- 4.
tanæ, sic vulgo persuasum: ut remedii indaginem, in propriæ famæ & conscientiæ satisdationem, neglexisse viderentur. Proximum verò languentem, tanquam infideles Scribæ, atque Pharisæi transeuntes, in summis deserant desolationibus. Etenim nullus reputatur alioqui morbum procurasse, vel ejusdem structuram novisse, pro quo describit remedium. Nemoque creditur venenum propinasse, qui inquirit causas, atque remedia decernit. Miniméque æstimatur vulnus inflixisse, qui accersitus, manum auxiliarem, commiserando,

miserando ac gratis attulerit. Ut nec fur est, qui furum latibula & concilia detegit. Absit ergo subterfugium, pro infami haberi, novisse incantamentorum media, progressum, fines, atque medelam: Cum aliunde hæc sciri & haberi debeant, quàm doctore diabolo. Etenim cum diabolus intra aream naturæ coerceatur, non est desperandum, quin benignissimus Jesus remedia surrogarit pro tam atrocibus malis, in sui gloriam. Qui nusquam bonitati, gloriæ & sapientiæ suæ defuit. Vir bonus itaque rectà graditur via, nec ponè se respicit, quidve mundus de se judicet, non curat. cujus nimirumpleraq; judicia, stulta sunt & mendacia. Sufficit namque viro bono, quod impeditor vel
5. destructor mali, vacent crimine. Dicam ergo pro mea capacitate, quantum Diabolo competat in actionibus Sagarum. Quodque ut fundamentaliter contingat, repetam per Theses octo. 1. Quod omnis forma vitalis sit lumen vitale sui corporis. 2. Quod quantumvis inanimatorum formæ discrepent ab animabus, in gradu, & indole illius luminis: saltem omnes conveniant in aliquo essentialiter luminoso. 3. Quod luminis ergo, sese attingunt immediatè, & penetrent. Sicque connexæ formæ in invicem operentur, pro-ut unum lumen aliud intersecat. Nam radii solares, collecti per vitrum in conum, licet enim in punctum coierint: Inde tamen rursus procedentes, qui in vitro erant à dexteris, usque ad conum, transeunt deinde, refracti in vitro ad sinistram: servant tamen illibatam prioris luminis identitatem: ut neque proinde ob penetrationem in cono factam, contagio laborent. Quod alibi mechanicè, per figuram demonstravi. 4. Quod idcirco diversa in genere aut specie, lumina formalia, se mutuo, instar luminis, immediatè penetrent, operenturque communicativè, & absque lassatione. 5. Quod omnes corporum formæ sint vera lumina, non tamen substantialia, licet entitata, ob rationes alibi de creaturis neutris allegatas. Sola autem Mens humana, sit substantia formalis, immortalis, atque indelebilis. Hactenus etiam operetur cum superioritate, attingat, penetretque omnem aliam formam se inferiorem (ut de venatione scientiarum alibi.) illo præsertim titulo, in fidem & naturam recepto, quod sit vera Dei Imago, eique inhabitet Regnum Dei. Quique ideo cuncta substituit pedibus ejus. 6. Quod ideo Cacodæmon ex sui creatione non habeat potentiam attingendi aliquam formam, ut in ea, absoluto sui nutus imperio, perficiat velle suum. Est namque spiritus abstractus ab ente corporeo, & ligatus, ac deinceps à peccato, scurra miserrimus. 7. Sola autem potestas loco motiva corporum illi remansit, quorumque motus non cedit in damnum mortalium. Nec enim unicam fenestram per se potest diruere, absque adjumento libertatis suorum clientum. 8. Nec enim movet elementa per attactum (quandoquidem extremitatibus caret, quibus corpora tangat, ne quidem illa quæ assumit) quo aliquid apprehendat aut moveat: sed solo suo nutu movet aspectu intuitivo, qualis est Astrorum in Meteora, per Ideas, vel nostri velle in sua organa. Quæ mutualis potestas, ut naturaliter fuit Angelicæ naturæ indita: ita & Diabolo relicta. Blas nimirum natale habet, quo aëris procellas, æstusque maris, concitat quoties Deus illi permittit. Inprimis namque adeo malus est diabolus, nosterque hostis, quod nequeat vel tantillum benè velle. Quare nec habet liberum volendi arbitrium in malis. In bonis verò nullum, nisi invitum & coactum. Nam ens, unum, verum, bonum convertuntur. Ideoque à sensu contrario apparens, falsum, malum, ac multiplex sunt proprietates Satanæ. Ac per consequens, ex suo nutu, naturalique potestate, ne quidem potest liberè, & absque permissione divina, operari quicquam, vel absque cooperatione liberâ Mentis humanæ. 6.

Cerberus namque ligatus est, nec operari potest in formas, harum corpora, vel proprietates, nisi cooperatricem sibi adsciscat mentem humanam, cujus pedibus substituta sunt se inferiora. Hactenus itaque dolo, sua miserè circumvenit mancipia, pactoque obstringit, saltem ut sic magis à Deo recedant. Quasi in pretium icti fœderis, sit edocturus Arcana, per quæ, sub certis statisque formulis, fictis verbis, invocationibus impiis, exsecrationibus, conjurationibus, votisque, lineis demum, figuris, notis, sigillis, characteribus, numeris, horis, momentis, vegetabilibus, imò & rebus spurcissimis, horumq; omnium litationibus, consecrationibus, depuramentis, inquinamentis, vanisque & irritis ejusmodi suis nugamentis, sint effecturi incredibilia. Et quidem mala omnia, in Dei despectum, atque hominum perniciem. Quibus, post fœdus, suos facilè infatuat, suique crudelitate dementat. Utpote quos ex pleno possidet, iisque mandata sua committit. Persuadet enim quicquid vult, his, qui gratiæ divinæ renunciarunt, polliceturque nefaria præstiturum per vires, quas sibi mentitur geniales. Etenim suas scrofas, in hirci adorationem infandam rapit, quasi omnium moderamen penes ipsum staret, solusque operandi miracula donum conferret. Quia ab initio semper mendax impostor. Interim vituperosissimus semper ille, mera tantum operatur ludibria, & præstigias dumtaxat inanes.

7. Alioquin enim se media à se præscripta, ullam operandi vim in se haberent, quam apud suos jactitat, de necessitate quoque naturali, semper, ubique in cujusque manu, & æqualiter idem efficerent, absque reflexione in pactum, vanasque circum-

8. stantias. Nec valet argumentum. Satan suis præscribit vana verba, superstitiosa, & in se omnino inpotentia; ergo totus illorum effectus, qui incantatis accidunt, ex solo sunt Satana. Siquidem licet media in se sint vana, nulliusque momenti, potentiæ vel efficaciæ (qualia sunt verba nonsignificativa, figuræ, characteres, numeri, Gamahen, Talismannica, adorationes, cum omni vanarum observantiarum superstitioso exercitu) attamen concurrunt insuper alia media operativa, quæ

9. non sunt Satanæ. Quandoquidem diabolus non habet vim idealem, seminalem, & sigillarem, qualem habet homo ex dignitate imaginis divinæ, qua ipsius pedibus substituta sunt bruta, &c. Ergo diabolus has mutuat Ideas mentales, & operativas Sagarum, quas potest sigillare in sordibus, & venenis. Ille ergo maledictus, totusque miserrimus, & à gratia Dei derelictus, per se est inefficax eorundem operum, nisi adjutus per animam sui mancipii. 1. Quia non habet

10. vim formativam Ideæ operativæ. 2. Nec attactum immediatum, accessum, multoque minus introitum ad lumina formalia, (quibus scilicet nihilominus, omnes rerum proprietates typica Idea sunt inscriptæ) ut per hoc agat. 3. Imò nec habet ullam potentiam liberam agendi, multóque minus, ad damna eorum, qui sibi non parent. 4. Ipse enim superbissimus totus, nollet petere permissionem à Deo, ut homini, sibi non obedienti, nocere possit: Sciens Bonitatem infinitam hoc illi nequaquam concessuram. Licet cacodæmone utatur subinde, tanquam carnifice, ut in historia Jobi. Etenim istud hoc loco notandum seriò. Quod in Inferno, & penes omnes damnatos, non sit ullus honos, aut sanctificatio nominis divini: sed continua maledictio. *Non enim mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui descendunt in Infernum. Attamen in nomine Jesu, flectuntur genua inferiorum civium.* Videlicet, quoties DEUS utitur cacodæmone, ut carnifice: toties id illi superno mandato injungitur, in nomine Jesu tremendo, eoque nimirum audito, totus infernus

nus sua flectit nolens genua. Alioquinamque quod dici solet, permissione Dei Diabolum nocere homini : Id est intelligendum, vel per præfatum mandatum, tanquam Tortori datum : vel mutua vi operativa naturali, quam Deus contulit
11. Imagini suæ. Ipse autem creaturarum miserrimus diabolus, ex se nil potest, nisi malè velle. Quia quicquid à Deo recessit, id est malum, & ideo non potest non malè velle. Quia qui per velle à Deo abiit, in ipsa voluntate fontaliter debet esse malus. Ergo diabolus ad omnem alteritatum fabricam in natura, per se totus impotens, quia incapax est. Et per consequens, necesse habet ad operandum mendicare naturalia, habentia in proprietate, potestatem liberam, quam optat applicare. Imò nec quidem eandem idcirco absolutè, ac immediatè, administrare valet, nisi per devinctorum sibi animas & manus. Attingentes scilicet ex dono Creationis, lumen formarum immediatè sibi substratarum. Ideóque prima operatio per Sagas, in armenta & greges ferocit. Utens nimirum Satan potestate illa libera, & mutuata, exigit contactum alienum, ut formatas à cliente suo, & mendicatas mutuatasque Ideas connectat in medio, atque sic, vi alienâ, diradiet in formas homini substraras. Adeoque impostor mendax opus suum mentitur, ac pro eo adorationem expetit : quod planè est humanum, & in quo ipse Scurra nimimum operatur. Profectò miserrima alioqui mortalium conditio, si mala cognita à
12. Satana exsequi posset. *Non est enim inferorum regnum in terra.* Per exemplum. 1. Homo potest suis perturbationibus nocere suæ prudentiæ, valetudini, & vitæ. 2. Ejusmodi tempestates, quæ sunt mentis, non permanent entia rationis : sed cadentes seminaliter in materiam imprimunt suarum perturbationum Ideas constantes. Quæ probantur à prægnante, murem horridâ, quæ si manum alicubi apponit, statim murem hirtum, eadem in fœtu parte, sigillat. Imò si ejusmodi perturbationes præmaturè fiant, non rarò totum embryonem in monstrum transformant. 3. Quicquid autem prægnanti est naturale, & ordinarium, id nemo dubitat, quin sagæ non gravidæ, naturale esse possit. Nimirum posse formare Ideas quaslibet. Quas ergo impressiones, quasve Ideas, & semina sigillaria, cacodæmon suscitat in suis, & inde mutuat, easdemque imprimit in sordes, quas suis substernit, ut illas infectent. Adeoque jus, illas Venificas, sive factrices venenorum, vocat. Non enim quod venena propinent potanda tantùm : sed potius, quod ex nonvenenis, venena conficiant. Illa autem applicantur, tam per locomotivam diabolo vernaculam, & liberam : quàm etiam, quòd transferantur ad intentum objectum, solo desiderio motore, & directore. Ut postea latiùs. Saga itaque, illas sordes, à se, per ens Ideale contaminatas, suspendit, sepelit, propinat, imò & manus suas ungit, lavatve istis sordibus, dirisque venenis imbuit, ut per contactum illa venena transferat in objectum, cui nocere voluerit. Enimverò Ideæ illæ seminales, monstruosæ, & venenosæ, cum jam fuit alterius, & peregrini Archei cives, introductæ in corpus incantati, adeóque extra locum & subjectum proprium, confestim per illas contaminatur atque corrumpitur Archeus incantati. Quapropter cum hostis naturæ ipsam applicationem complere ex se nequeat (aliqui namque miseri mortales incantati omnes succumberent voto diaboli) suscitat Ideam fortis desiderii, & odii, in Saga, ut mutatis istis mentalibus, & liberis mediis, transferat suum velle per quod, quodque afficere intendit. Quorsum inprimis etiam exsecrationes cum Idea desiderii, & terroris odiosissimi, suis scrofis præscribit.

13. Est namq; homini liberum nocendi arbitrium, per quod hominem homo occidere valet cultro, atque insontem quemlibet sic perdere: quod diabolus non item potest. Ideoque ut cultri, ita & veneni applicatio, est diabolo æquè vetita pro suo lubitu. Atque ideo etiam prorsus impossibilis: Id est, absque homine libero, sive mancipio sibi devoto. Etenim nec homo quidem occidit alium cultro, nisi accesserit desiderium, in consensu libero, & resolutæ voluntatis imperio. Undè sat patet, Quod imprimis diabolus non habeat creationem ideæ seminalis, actualiter & positivè subsistentis, qualis imagini divinæ concessa est. Itemque quod nec diabolus nactus sit nutualem applicationem ideæ ejusmodi, nisi aliunde sortitus sit facultatem liberam, non ligatam, & per desiderium accensam, sive proritatam. Quippe desiderium istud, ut est passio imaginantis: ita quoque creat ideam, non quidem inanem: sed exsecutivam atque
14. incantamenti motivam. Idcirco nimirum Scurra ille hostilis exigit attactum ad corpus incantandum, vel saltem ad aliquid, quod primariò sit affectum, & corpus incantandi demum, ut in illud vi sympathetica ac naturali (qualis est qua Chalcanthum naturaliter absens vulnus sanat) ideæ receptæ agant, atque deinceps in corpus, cujus sympatheticum commercium, ejusmodi effluvia naturalia tenent,
15. tanquam media. Denique sepulta sub limine, vel suspensa, nocent: imò & in primò intrantem dumtaxat, suam explicant virulentam feritatem, absque Sagæ contactu ad corpus incantandi, citraque notionem, odium aut desiderium nocuum contra intraturum primò. Sed est difficilioris resolutionis negotium; subtilioris nempe noxæ, & propagationis, quæ in natura visum Basiliski vel Torpedinis directiones, sibi pro approbatione adscivit. Nam perinde ut Basiliscus radio vivivo, suum virus spargit in objectum, non in locum, & non in aliud corpus quodcunque licet sibi vicinius: sed in illum dumtaxat, in quem primò oculi acumen direxit ac vibravit: & sicut Torpedo, non in propinquiorem quempiam, fortè jacit visus sui venenum, sed potius atque solummodo in trahentem eminus funes. Sic nempe ideæ seminales, connexæ sordibus suspensis vel sepultis, vigorantur ab Idea desiderii accensi, tanquam à voluntate Basiliski vel Torpedinis, exercentque illam in objectum determinatum dumtaxat. Ac licet similitudo non usquequa- 16.
que respondeat in amborum terminorum identitate. Sufficit saltem demonstrasse, homini nedum, sed vilibus animalculis naturaliter inesse vim attributivam, & exsecutivam intentionis illorum, quibus solo visu, intentione, desiderio, vel odio nocere instituunt. Quippe dos ista se ex- 17.
tendit etiam ad quæcunque magneticè vel sympatheticè sua commovent eminus objecta. Quæ media adhuc excellentiori modo, homini naturaliter tributa inexsistere, non est absonum, dum cuncta suis substituta pedibus legimus. Quapropter 18.
pariter attactu, vel ictu simplici, sua incantamenta sagæ transferunt in objectum: at longè crassiori modo, quàm præfato. Ideoque & medio sympathetico, quid simile in se tegit. Longéque adhuc strictius, dum ad cruorem, pus, vel aliud effluvium obligantur ejusmodi incantamenta: sed imò etiam ipsum objectum necessariò tangunt, aut feriunt. Nec verò sympathetica huc adduxi, ut eadem infamarem: quatenus modum applicationis ad medium per illa demonstraverim. Quin potius ut ostendam, Sagas uti naturalibus modis & mediis, alioquin in Torpedine & Basilisco consuetis: ut omnem fraudis diabolicæ spem à sympatheticis extinguam. Ac per naturalia scilicet constet, quàm falsò atque mendaciter sibi serpens infernalis, adorationes & Liturgias præscribat pro iis, quorum penes se nulla est potestas. Cæterum percutientem Sagam 19.
repercutere, ut naturaliter reflectit incantamen-

tamentum in sui Authorem : sic fortè posset ab indiscretim scrupulosis, sperni pro medio superstitioso. At sanè ut naturali jure licitum est vim vi repellere, præsertim si id non tam ex ira aut odio, quàm ex defensione sui, & noxæ aversione contingat : quod moderamen inculpatæ tutelæ secernit. Quamobrem pro ut jam demonstravi, quod vis incantamenti potissima pendeat ab idea naturali Sagæ : ita & consequens est præfatam repercussionem esse prorsus licitam, propter naturalem ideam desiderii, quo quis se eximere optat, ac studet incantamento. Adeoque in repercussione nemo sequitur, aut proritatur vi pacti cum Cacodæmone. Imò sola ista repercussio, vim incantamenti prorsus naturalem manifestat, sicut & dæmonis impotentiam. Interim infelicissimus ille, totusque superbus, pudibundus suam fateri impotentiam, suos decipit credulos, putantes illum istius malignæ atque nocivæ activitatis solum herum datorem & rectorem. Quare & eundem serio cultu adorant, & in omni scurrilitate obediunt. Venena ergo sic parta, cum Satan nequeat, pro optatu suo inficere & conficere, ut neque pro lubitu adaptare, multoque minus applicare! Jubet id totum compleri per sua mancipia, ut fiant venena emanativa, in proprium desiderii objectum. Sic namque venena, quæ ante erant vel prorsus materialia, vel res omnino indifferentes, nec nisi assumta fortè nocere poterant : jam jactis ideis formaliter, seminaliter, atque fermentaliter virulentis.

HÆC QUÆ SEQUUNTUR, RELIQUIT AUTOR IMPERFECTIORA, INDIGESTIORA, ET INCORRECTIORA PRÆCEDENTIBUS.

POstquam jam demonstratum est, morbum omnem consistere in vita animæ sensitivæ, hujusque organo vitali Archeo, hic autem unitatem atque identitatem in se concludat; deinceps hinc quoque docendum est in unitate remedii consistere sanationem, & à morbis cunctis restaurationem. Argumentabuntur autem Scholæ humoristarum in adversum, dicentque, *&c.*

Jam ergo probatâ necessitate convalescentiæ ex paee causarum occasionalium cum vita : adeoq; universalia arcana propemodum singula valere ad præfatam vitalis Archei sedationem & pacificationem : jam demum oportet ad ipsamet arcana descendere, eaq; non solum denominando propinare : sed etiam quantum charitas in proximum permittit, eadem gnaris Philiatris describere. Non licet autem illa propalare, ut ignari solique inhiantes lucello disponant de iis, Seplasiæ autem ejusque uxori committant. Absit! nam edoctus sum, *&c.*

Dicam ergo, quantum ordo charitatis permittit circa Arcanorum revelationes. Inprimis itaq; natura produxit ex bonitate Dei remedia singularia in monarchia vegetabili, quibus morbi quoq; singulariter restaurantur & sanantur : quæ hactenus N. per indagandi ignaviam, lucri avaram cupidinem & invidiam dæmonis mansere occulta. Sic enim Elixir proprietatis apud Parac. curat Asthma, Epilepsi. Apop. Paralysim, Atrophiam, Tabem, &c. At quia non paratur istud Elixir, nisi à peritissimo Philosopho : qui nō putando, sed sciendo perfectè, atq; adhuc dupliciter ad hoc sit electus, adeoque Adepti titulum consecutus est. Hinc ego ex commiseratione mediam viam exponam. Accipe aloës lucidæ myrrhæ opt. & croci optim. ana. unc. j. si enim plus sumseris, frustra id factum reperies. Duo priora terantur accuratè; crocus verò quia non teritur nisi exsiccatus, potiùs

conglobetur tundendo. Ponantur in vitro capaciſſimo & forti, ſigilleturque liquato collo vitri. Et diſtilletur moderato calore, ne vas diſſiliat, donec videris totam offam in fundo coaluiſſe, & circulari oleum clarum cum aqua in parietibus vitri. Tum aperiatur collum vitri, & infunde ℔ aquæ cinnamomi, & diſtilla per arenam madidam, cui aqua bulliens ſenſim affundatur. Donec non ampliùs è roſtro alembici quicquam ſtillet, & hoc medicamine tam quartanam quàm continuam ſtatim abſolvi. Adeo quod qui noctu ſuſceperat ſacroſanctum viaticum, & olei extremam unctionem, me in prandio convivam circa lectum habuerit.

Natura produxit etiam in Monarchia ſubterranea minerale quoddam, quod ob ſui ſingularitatem vocatur à Parac. Metallus primus ſive maſculus. Qui ab indole metallica neceſſariò veſtitur mercurio & ſulfure metallicis. Mercurio nempe liquido nec digitis adhærente, & ſulfure cremabili in flamma cœrulea. Hoc ſulfur autem cum ſuo corroſivo diſtillatur, totiesque coholatur, donec in forma olei rubei per alembicum tranſcendat. Quod tum demum accuratiſſimè ab omni prorſus corroſivo mundatum eſt oleum, non quidem per ſeparationem ſui ſalis & Mercurii paratum: ſed anaticè totum in formam olei redactum. Id enim quatenus adhuc oleoſum eſt, à tota tamen poteſtate animæ ſenſitivæ non eſt alterabile aut applicabile vitæ. Quapropter debet transmutari in ſuccum mercurialem, quem Parac. docet vocatque vinum vitæ. Eo quod non per modum reliquorum Arcanorum ſanet morbos, per abſterſionem & proſcriptionem noxii cujuslibet: verùm inſuper renovat vires deperditas in univerſali, ac roboris inæqualitates reſtaurat. Ideóque nec fruſtra Paracelſo vocatur membrorum eſſentia, ad vitam longam ſolus apex nimirum, & culmen ſpei. Quantum autem lucis attulerim ſcriptis Paracelſi, ſolus ille novit, qui Paracelſum mecum intelligit. At cum non transfertur ſulfur iſtud, ut poſſit in ſanguinem verti, imò ſpiritum inſitum membrorum ac viſcerum reſtaurare & renovare, licet ſit in ſe mirabilium naturæ culmen; tamen tum tantum velut tranſeat per duas digeſtionum priores, non ſatisfacit ſuæ vocationi, ob quam tam anguſtis dotibus fulget. Adeóq; vel hinc obvium eſt, vitam longam non eſſe niſi pro electis viris: iisque nec quidem omnibus, non tam quia principum juventus in venere & voluptatibus filum vitæ abbreviant, adeóque remedium vitæ longæ per modum recipientis recipitur, & vitæ applicatur: ſed potiſſimum quia deſunt Adepti, quibus datum eſt ſolis hujusmodi Arcana è ſiliquis enucleare. Suppono nimirum, quod hic metallus maſculus, quia facilè ſinit ſulfur à ſe ſequeſtrari, ſeparatumque hoc ſulfur in oleo cinnamomi nucis myriſticæ liquatur vel in oleo, quod ſtillat è reſina abiegna, dum in optimum colofonium coquendo coagulatur. At ſaltem quanquam inſignes vires ſic ſulfur reſolutum habeat: quia tamen odorem fœtidum haurit, reſervatque liquati ſulfuris reſiſtentiam, nec poteſt ad intima tranſire; ſed tantum agere velut tranſeundo, per ſui attactum obiter ſui doni reminiſcentiam ſuperficialem excitare. Idcirco plus diſtat à vino vitæ, quam carbunculus à ſilice. Attamen ſi liquatum iſtud ſulfur in oleo aromatis ſic uniatur, ut per alembicum utut fœtens tranſierit, ac dein cum alcali debito modo circuletur: atque tandem in elixir ſalis volatile tranſeat, quodammodo æmulatur vires & virtutes vini vitæ, & eſſentiæ membrorum. Siquidem elixir iſtud rectificatum in opt. ſpiritum vini omnem fœtorem amittit, reſumitque aliquid de geniali dote, ut difficiles chronicosque morbos ſaltem adimat: tametſi non ad ſummam entelechiam viſcerum adſcendat, ut ſit renovata membrorum eſſentia.

IN

IN VERBIS, HERBIS, ET LAPIDIBUS EST MAGNA VIRTUS.

LOcus est in Sacris, qui Lapides pro corporibus minerabilibus sumit. Verba quidem, quatenus mandantia ex potestate supernaturali, imperant creaturis; quæ quia subsunt, etiam parent. Virtus dein herbarum, est pharmacorum, non autem comprehendit cibos herbaceos. Est itaq; plantarum vis medica, simplex quidem: at plurimùm excellens, ita ut plerumque in gradum virulentiæ ascendat, quia amplitudinem nostræ naturæ superat; ideóque & infesta nobis. Etenim olera, legumina, cerealiaq; debent prorsus subigi, & resolvi in stomacho, id est, sede animæ, in quam dum infractis viribus incidunt, eandem quoque recenti sua hospitalitate, legibus comprimunt. Sic nempe ipsa sedes circa rudia adhuc simplicia laborat, ac operando tolerat vegetabilium hospitatorum cruditates, noxas, & molestias. Hactenus namque quidcunque non ritè subigitur in stomacho, post prefatas sui molestias, foras per intestina mandatur, ut excrementũ inutile & nocuum. Quamobrem plantæ atrociores, dum non spondent alimentum, nec directè in cibos trahuntur, si non nocuerint notabiliter, saltem totaliter sequestrantur, ac foras cum labore & angustiis pelluntur. Quod hactenus patuit in quartana, notabiliter, quæ medentum pollicitam opem ac spem medicaminum irrisit. Nam etsi materia occasionalis quartanæ, tantum circa Splenem, ac in viciniis stomachi, hereat: nondum tamen pharmaca vegetantium, ad quartanæ limen pervenere. Interim robustiora, cum gradus supra vires naturæ nostræ sortita sint, plerumque ob id spernuntur, aut castrantur: adeoq; per media correctiva planè alienantur atque degenerant, & sic in peregrinam transeunt familiam. Incassum quoque plerique tentarunt separare potestates virulentas ab appropriatis, subter illas latentibus. Ut ut hodiè assuetum est, sunt pharmaca ejusmodi robustiora horrida, molesta, nec admittuntur in penitiora nostri. Quia adoriuntur & labefactant vitales vires, atque omnifariam anxietates comites adducunt. Nam quantumvis non nobis in alimenta abeant, nec admittantur penitiùs, quàm ipsum limen intrare: solo tamen attactu, nudoque sui transitu, imò & velut surdo aspectus inquinamento Archeum alterant, hunc que in sui clientelam subjiciunt, & abripiunt. Hæc est causa, cur vegetabilium remedia robustiora, plerumque atrocitatis & virulentiæ, suspecta sint. Quæ adhuc longè dilucidiùs spectantur, in mineralibus arcanis, altioribusque pharmacis. Quippe quæ nulla sui commistione: sed solo velut aspectu, peragunt munia sua, & scopos dotium suarum assequuntur. Sic namque matres intingunt laneum frustum commisturæ argenti vivi, idque intra zonam vestium consarciunt: scientes nimirum, etsi argentum vivum non effumet quicquam extra se (est namque tam homogeneum, quod non sit divisibile in partem heterogeneam, ac à se dissimilarem) per totum tamen corpus impedire pediculorum præsentiam & generationem. Descripsi etiam . . . . . quomodo argentum vivum vulgare reducatur in offam niveam, si ab illo spiritus vitrioli distilletur. Qui nimirum supra Mercurium coagulatur, & in alumen transmutatur: ablutione verò separabile ab argento vivo. Quod nempe fit pulvis flavus, qui facilè redit in pristinum, sibique æquiponderans argentum vivum. Sic nimirum totus spiritus vitrioli, in se acidissimus, nudo attactu mercurii, & absque ulla amborum commistura radicali, vertitur in salem aluminosum.

Idque

Idque fiet millies, nil namen argento vivo de pondere vel natura deperit. Argentum vivum namque absque ulla sui aut de suo participatione, imò & citra ullam de se commisturam radicalem, commutat quicquid spiritus sulfurei attigerit. Quæ radialis commistio argenti vivi, adhuc magis admiranda est. Si nempe argentum vivum maceretur in magna aquæ communis quantitate. hæc namque, etsi ne minimum quid de argento vivo in se sorbeat, aut ad sui naturam convertere queat: attamen ab argento vivo proprietatem, non item substantiam mutuat, sic ut pota aqua ejusmodi necet lumbricos universos & ascarides, existentes etiam, quo potus iste nunquam pervenit: quippe qui mox totus in lotium rapitur. Fitque aqua ista contra lumbricos validior, si semel cum argento vivo bullierit. Sic unica uncia argenti vivi millies poterit mensuram aquę inficere, attamen permanere in pondere & proprietate pristinis. Sic nempe Scholę etiam invitę addiscunt, quod quædam agentia, citra passionem, aut reactionem patientium, liberè, semper, indefessisque viribus agant, & perstante eodem sui semper pondere. Argentum vivum nempe agit in aquam, eique imprimit sui characterem; non tamen vicissim quicquam ab aqua repatitur. Manifestum est itaque, quod vis quædam medica transferatur, mutetque suum subjectum naturale, & abeat in objectum peregrinum, solo velut radio, vel aspectu sui. Ita tamen, aut licet objectum peregrinum acquirat exoticam sibi vim, agens tamen inspiransque initium nequicquam de suo pristino robore aut pondere amittat, remittatque. Fit nempe id absque ulla argenti vivi passione, diminutione, mutatione, debilitate, aut alteritate. Exemplum sanè hoc loco adductum inservit argumento, postmodum de virtute propemodum infinita remediorum, celebrando. Quæ res postquam in mineralibus sæpè ac diversimodè subter experientiam tracta fuisset, me edocuit tandem, quod antehac nemo mortalium fortassis, adhuc opticè atque intus perspexisset, qualiter remedia abstrusiora operarentur: quodque nimirum citra sui dissolutionem aut interitum, citra sui penetrationem, introadmissionem, commisturam, & commutationem liberè etiam eminus agant in sopitum, vel succensum Archeum: solo quasi sui aspectu, irradiatione, vel ejaculatione suarum virium, in medio productarum, retentis adhuc pristinis, & non mutatis, pondere & proprietatibus. Adeoque testantur ejusmodi arcana, se infinitæ bonitati propinqua, dum propemodum ac quasi infinitas sensim vires spargant. Quapropter non impunes manebunt Medici, dum pauperes quandoque se neglectos ejulabunt in Judicio novissimo, qui absque impensis ullis facilè atque obiter sanari potuissent. Igitur Arcana nequeunt unquam abire in alimentum: quia servant suos fines, ut quæ non in cibos, sed in pharmaca sunt destinata, pharmaca perseverent etsi introsumta. Incipiunt namque in stomacho (quem animæ sedem alibi ex professo demonstravi) radium directum suarum virium, ac virtutem dotalem exponere, & quorsum à Deo sunt destinata. Undè demum in totum corpus spargitur hausta in Archeo vis radialis irrorata, & sanitas inde succedens avidè susçipitur. Sic nimirum oblatis hujusmodi universalioribus remediis contingunt sanationes, quales prodidi in fonte naturæ contingere, ac eidem deberi, qualesque Paracelsus pollicitus est, ac dein Butlerus, me spectante, minimâ videlicet confermentationis applicatione, est exsecutus. Certè postquam hæc speculatio penitiori contemplatione me sub se attraxit, clarissimè ac opticè quasi cognovi in causis occasionalibus, atque in productis excrementitiis quidem hærere sordes, peculiarium morborum suscitatrices: attamen ipsum morbum totum, ejusque remedia, considero

in

in Archeo scilicet alterato, vel pacato : adeoque minimo attactu, vibratione, jaculatione, imò sola radiatione, sive illuminatione (modò in sede animæ, sensitivam vitam attigerint) perfici ac compleri sanationes, non habito causarum occasionalium respectu. Idque potentius adspicio in mineralium remediis sulfureis, puta in sulfure Veneris, stibii, ac potissimùm in sulfure Glaure Augurelli, quæ Nympha alio nomine proprio caret hactenus. Etenim hujusmodi sulfura, quia longiùs distant ab humana natura, quàm tota vegetabilium cohors, atque interea insignes dotes à Datore obtinent : ita quoque plenissimè & pertinaciter resistunt, ne à digestiva in alimentorum rempubl. deflectant, atque ideo servent geniales sui potestates liberas, & infractas, manet nimirum mineralium, crasis integra, aptiorque ad dispergendum radium sui in duumviratum, sedem animæ. Sic nempe Mercurius diaphoreticus ultimatum suæ entelechiæ scopum acquirit, per ruborem sulfuris adscendentis, cui sulfur mercurii, unione indissolubili nectitur. Hactenus enim mineralium sulfura sub Vulcano adipiscuntur extremum intentionis Medentum complementum. Hortor itaque Tyrones, addiscant sulfura spoliare vi peregrina ac virulenta : sub cujus nimirum custodia abditur ignis vitalis, Archeum in scopos desideratos placidissimè deducens. Sunt videlicet sulfura quædam, quibus correctis atque perfectis tota morborum cohors auscultat : utpote quorum pluralitas in unitatem Archei, tanquam in pugnantem pugnum contrahitur. Hoc pacto in ipsa animæ sede combinatoque duumviratu Amentiæ, Apoplexiæ, Caduci, Paralyses, Vertigines, Asthmata, Hydropes, Atrophiæ, immanesque defectus annihilari vidimus : stupente scilicet ipsa natura. In lapidibus ergo magna virtus à Sacris prædicatur, quæ hactenus tam in Academicis quàm Chymicis Scholis occultatur, donec Reges atque Respublicæ in Scholarum reformationem prospexerint. Laboris piget, qui lucrum per abusum venari sperant. Laborare nesciunt, nec optant, nec volunt : qui virtutum studiosos derident : Etenim si unquam antehac, nunc saltem totus mundus in maligno positus, deterruit calamum meum, ne margaritas ante sues sererem. Dicam filiis nostris, ut ex ungue Leonem. Extrahe sulfur antimonii, quod vix à vulgari discrepat visu, nisi quod parùm in viriditatem vergat. Fac Cinnabarim hanc adhuc sexies, per se, sublimabis, ut sublimatio inserviat pro reverberio Lili. Accipe semi-unciam tritæ hujus Cinnabaris, suspende per horas 24 in dolio vini, cujus unicum cochleare per aliquot dies sumtum, miraberis effectum. Estque eadem Cinnabaris sufficiens multis centenis doliis, iterum æquivalens, si iteratò resublimetur.

De magna virtute verborum quædam ingenuè dixi, quæ plus admiror, quàm applico. Herbarum quidem notissimus usus, non tamen valor illarum sat notus, ut nec adæquatè circumcisus. Idque nedum ob potestatum ignorantiam : sed præcipuè propter inconcinnam causarum morbidarum adaptationem, defectus scientiæ causarum ad effectum, complexionum graduumque ridicula, atque fabulosas dimensiones, quas alii ante me sat exsibilarunt. Non enim hic commemoro mille simplicium confusiones, facultatumque devastationes, & omnimodas extinctiones. Sed potissimùm deploro defectum scientiæ applicationis causarum ad effectus : sive adæquationis rei applicabilis & applicandæ. Nam ante omnia sciendum, rerum ut tardè quarundam sunt nativitates ac promotiones : ita proportionaliter quoque habent virium exspectandas magnitudines, æstimationumque varietates. Nam prout ex proverbio : quod citò fit, etiam citò perit : ita nec res in longam protrahi valet maturitatis

ſpem, quæ ſuæ conſtantiæ non habeat occaſiones intimas. Fruſtra ſiquidem per octingentorum annorum exſpectaretur moram, ut aliquod metallum ritè in uſus humanos maturaretur, ſi aliquot menſium curſu vegetabile aliquod illi ſit æquiparandum. Enimverò ſubter cenſum herbarum, arbores ac frutices quoque intelligo: adderemque lubens animalia, niſi fortè per textum Legis, pleraque animalia, horumque partes, inter impura corpora abdicata legerem & abominata. Inſectarum namque totum genus, ad medicamina magnarumq; poteſtatum commoda directum, quàm pro hominum ſervitiis, extra uſus fuit proſcriptum, abdicatumque quodvis remedium inde mendicatum. Tantumque ideo de verbis, herbis & lapidibus facta fuit commendatio. Certum eſt etenim herbas digeri poſſe, & à noſtro ſtomacho ſubigi, niſi malignitatem comitem habeant. Exiguus ſanè olerum atque cerealium eſt numerus in claſſe herbarum: quæ paucitas ſanè malignitatem aliquam accuſat, qua ritè ſequeſtrata, tum prius, nec antè, proderint poteſtates, tanquam ſcopi ſuæ miſſionis, quos venenoſi cuſtodes ſub ſe tegebant. Profectò agunt in nos vegetabilia dumtaxat tantiſper, atque ſtomachus operatur circa illa. Nec ulteriùs pergunt, quin prius omne deponant fermè remedii robur. Etenim malè aliàs ageretur nobiſcum, ſi ſtomachus, non valens domare aſſumtum vegetabile, illud nequeat ſubigere ſubter Archei ſui regulas. Alioqui namque, ſi vegetabile integris pergeret viribus, excrementorum conſors quoque fieret, vel aliàs turbaret ſanguificandi œconomiam. Alioquin enim quod reſtitiſſet actioni ſtomachi, jam aſſueti crudis ſimplicibus: quomodo poſſet tranſmutari, ac domari, in digeſtione ſecunda, inſueta crudis cibis. Majoris utique difficultatis, atque operoſioris operis effectus talium remediorum eſſet, quàm fructus inde exſpectandus. Denique eo dato, concedenda eſſet indiſtinctio, confuſio, ac perpetua œconomiæ noſtræ turbulentia, ſi quippiam prius non ritè in ſtomacho ſubactum, ſequeſtratoque inde prius excremento, intrò pergeret ad vitalia. Siquidem indifferenter inde quidlibet, absque repulſa, intrò vel ſponte pergeret, vel gratioſè absque delectu admitteretur. Ergo neceſſariò debet vegetabile pati digeſtiones, harumque tranſmutationes formales: ipſæque facultates digeſtivæ, operando etiam patiuntur ordinariò à peregrinis (id eſt, non cibiformis) vegetalium facultatibus. Res ſanè plerumque periculoſa, difficilis experimenti atque judicii. Tum demum inſuper, omnibus ad amuſſim libratis, vis omnis vegetabilium aſtricta eſt determinataque ad ſuum gradum, poſtquam nempe ſub digeſtione ſe flexit proſtratam. Nec iſtos egreditur limites, habetque interim difficultates, virulentarum ſcilicet atque vitioſarum tyrannidum imperia. Quæ certè ſive in ſuarum virium cuſtodiam, vel tegmen, ſive verò in defenſionem, denegationem atque impedimentum ſint addita: ſat eſt ſaltem, quòd illorum pleraque ſuam habeant adnexam crudelitatem, infamiam, immaturitates, ſcabiem, cariem, exantlationes virium, præter adhuc multiplices ſordes, ac impuritates: quippe cum emunctoriis, excrementi vacuationi dicatis, priventur: totum ſuum alimentum excremento plenum eſſe, eſt neceſſum. Longéque eſt crudeliſſimum, nullum in Scholis excogitatum fuiſſe remedium adverſus hos defectus, præter ſimplicem decoctionem. Tandem extra horum cenſum, ſequeſtratisque plantarum injuriis (quarum tamen gravamina, absque ingenti clade natura noſtra ferre nequit) tanta præter inſueram proterviam, illorum eſt debilitas, quod vix aliquid laude dignum ſperandum ſit è ſinu vegetabilium, Cum nedum ferocitatem in limine ſeponere cogantur, ſi intrò penitius admittenda: verum-

verumetiam prorsus formaliter denudari, ab omni illorum benignitate, antequam cives nostræ evadant Reipubl. Univocus nempe naturæ nostræ scopus, unicam intendit ex ingestis sanguificationem, ad nutriendum. Quæ cum non ex quolibet promiscuè; sed tantum ex verè transmutatis, atque in seminalia, speciei nostræ congruis, procedere debeant: certè frustraneum est, quicquid pro digestionum penitioribus familiis, de vegetabili prosapia propinatur, sic ut pristinam suorum parentum potestatem retinere putetur. Quod inprimis quartana, morbique omnes excrementis occasionaliter sollicitati, qui Scholas opprobrio habuere hactenus, confirmant satis. Quippè quæ non supra lactucas coctasque herbas meditatæ sunt. Obvia quidem sunt vegetabilia, primorum seculorum morbis respondentia. Sed pro Chronicis, vegetalium infami truculentia plerumque auctis, longéque ab ore, sua corporis atque spirituum penetralia nactis, quàm difficiles sunt per vegetabilia resolutiones, integra spondent hospitalia, quibus continui infaustorum planctus ejulant. Quare hinc quisque domi suæ, protervum ferè ac indesinentem morbum inter suos aspicit quotidie, medentesque pegmatum fabula facti, quia vix aliquid gratiarum actione dignum egerunt. Fatentur enim illorum aliquot suas, suorumque Authorum imbecillitates, pluresque clanculùm ad remedia chymica incognita confugiunt inviti, pleraque illorum adulterio, stuproque scatentia. Ad libros, non item ad fornaces, refugiunt: Tyrocinia enim pollicentur amplissimos fructus, stentanturque illegitima atque ridicula quæque. Quæ dum non intelligunt Academici, atque ex altero latere, marcidum Galenum tam inopem aspiciunt, nutabundi ad cauteria, fontes acidulos, atque balnea transfugiunt. Vah quàm infaustum ægris, sibique inane refugium, tanta peperit in Scholis tenebrarum offensio! Dicam ergo. Textum, nomine lapidum, ac magnam illam jactatam virtutem, intelligere omnia penitus mineralia, horumque medullam metalla, præ cæteris. Utpote quæ vix alia imagine quàm lapidum, aut saxorum se ostentant. Enimverò ditissima hæc est, ac constantissima naturæ proles, & thesaurus præcipuus: adeò ut in eo conditæ sint Astrorum syzygiæ. Quinetiam proprius, ac extra Gentilium profundum idiotismum loquendo, Astra duntaxat meteoris præsunt causaliter; metalla verò, suis remediorum excellentiis, longè astra superant. Docui siquidem, juxta Textum sacrum, Stellas nobis non esse in causas: sed dumtaxat in Signa, tempora, dies & Annos. Nec licet homini munia Astrorum longiùs protendere. Quapropter nusquam meo voto, numerum Astrorum nupsi erronibus astris, & nec utrorumque illorum officia atque dignitates parilitate compescui. Quippe ut procul invicem distant: ita & disparata habent munia, ac officiorum fines invicem diremtos. Hoc autem lubens unum admitto: Metalla scilicet, longis parasangis superare plantas atque mineralia medendo. Ideóque metalla esse quædam specula lucentia, non quidem ratione nitoris: sed potiùs, quod quoties aperiuntur, liberanturque eorum virtutes, agant lumine dotali, & contactu vitali. Operantur itaque metalla per modum Astris tributum, nempe per aspectum, atque attactum Blas alterativi. Quæ per mechanicam lucidiora evadent. Nam metalla ipsa sunt specula, optima inquam proles inferioris globi, super quam videlicet tota vis centralis, per aliquot prius secula, prodigaliter suum profudit thesaurum, ut hoc terræ liquamen, hoc fumen, hancque divinæ Providentiæ sobolem ditissimè desponsaret ad fines quos naturę debilitas requirebat.

Sunt itaque specula Auri, Argenti, Mercurii, Saturni, Veneris, Martis & Jovis, horumq; marcasitæ, nondum clausa, &c. Voco autem specula lucentia, quæ ita vim habent penetrandi, illuminandique Archeum, à suis erroribus, furoribus, atque defectibus: quod illum restituant in nitorem, tinctura dotalis perfectionis. Etenim quanquam hujusmodi mineralia non sint cibalia, vel de sorte corporis humani: habent attamen internam vim speculi, maximéque efficacem potestatem, Archeo humano integro, sedatoque contiguam, qualis erat Archeus ante conceptam Mentem, quæ scilicet postmodum à recto sui tramite alienata est, postquam anima sensitiva (cui mens insidebat) in se regimen corporis traxit, quæ nempe tota in se caduca atque brutalis fuit. In speculis autem lucentibus (ad distinctionem vegetabilium, scilicet non lucentium) adhuc typus quidam prioris immortalitatis residuus mansit, & hactenus modo imperceptibili, nedum communicantur ejusmodi specula: sed & suscipiuntur libenter ab Archeo. Quinimo diutius perseveraret Archei restauratio, si ipsa specula non proscriberentur actutum. Quod patet in præparatione mechanica Veneris, Martis, &c. Hæc de arbore vitæ, libro de vita longa prosequor, ut sit remedium stabile, in humanam naturam transmutabile, assumendum à pueritia, præcipuè quamdiu accretrix viget. Hoc inquam, superat vim speculi lucentis ad vitam longam, non item pro vita sana. Porrò quicquid de lapidibus ulterius dicendum est, id fuit, vel quatenus participant de tinctura aliqua metallica, sulfurea, vel de sale minerali. Quatenus autem ens minerale est, nec cibale, nec nutritium, nec vitale esse potuit: Priusquam autem ad Arcana (quæ hoc loco dicitur lapidum virtus magna) transivero, juvat sanè intrare in ipsam corporis sedem, ac introspicere, ibidem quantum remedium quodlibet operetur. Quorsum inprimis ob viam est, quod jam supra dixi. Stomachum nimirum non coquere quicquam, nisi ut univoco scopo inde tandem suo toti alimentum fabricet, atque eo ipso intentionem habet, inde facere liquorem alimentarium, cruorem videlicet, ac dein spermaticum humorem primis constituentibus alendis aptum. Adeo ut verti queat in substantiam, alendis atque augendis partibus idoneam: quamdiu nempe apponuntur intra terminum accretioni deputatum. Undè necessariò quoque consequens, non nisi materias aptas, ac cibales, à stomacho confectas atque digestas, transmitti in ulteriores digestionum officinas. Quare inprimis semovi plantam omnem, qualicunque truculentia infamem, à Mezenterii limite: eo quod omne ineptum his finibus, eo ipso per stomachum depellatur, excrementisque associetur. Quicquid autem jam in chylum transivit, deposuit actutum omnem peregrinam qualitatem, per quam velut per delectum agat. Si qua verò, ex Magno Oportet, qualitatis species, pristini sui concreti, adhuc perstiterit, certè ea torpens, languida, segnis, laxa, atque vana est; ideóque Medentes plerumque fallit in chronicis, longéque per venarum obliquitates latentibus morbis. Quam ut pro me veritatem tueatur, quartana præsto se offert. Spagyrica quidem schola, languidam admirans, speransque remediorum opem, dudum animadvertit quidem, in mineralibus nobilem latere medendi thesaurum: sed hæsitavit dudum, qua ratione possent diducere penitissimè, ad internum partium similarium condum. Inprimis vanum atq; irritum priores sperarunt, ad prima nostri constituentia, per sua remedia devenire; cumque in vegetabili regno desperarent, frustra quoque mineralium classem torserunt, quippe quæ nequaquam in cibos nostro arbitrio transmutari potest: cum artifex nequeat inducere pro lubitu formam essentialem: imò neque natura id unico saltu digestio-

digestionis, suoque immediato nutu id unquam assequitur. Quidam enim fallaci metallorum spe abducti, nedum etiam gustantes, aut scientes, quantum in speculis lucentibus, apertisque metallorum liquoribus, energiæ situm sit. Ideo quidam è suis laboribus quandam propemodum immortalitatem polliciti sunt, ac Paracelsus subinde in annum Aniadim, in annum Ignis; ac dein saltem in annum Mathusalem ridiculus se extendit; alii dein sui sequaces, ad annos sexcentos prolapsi sunt. Ubi deinceps posteriores ad renovationem virium perveniri posse spoponderunt: aliis dumtaxat sanatione morsa contentis. Quieverunt nempe in abstersione puri ab impuro. Ac quamvis subinde corpus juxta ungues, dentes, ac pilos renovari daretur; non tamen intellexerunt appositè, haudquaquam pyrium à senio suo revocari, quantumvis quotannis frondes renovaret. Interim temeritas horum, atque ignorantia œconomiæ nostræ, vana præfatorum stentamina suscitavit, & quisque in tenebris vanæ spei, ad proprium tactum, absque visa cognitione progressus est. Itaque dum quisque sua penitissimè introducere speraret remedia, nec tamen postmodum introrsum admitterentur; utpote quæ morbi graviores, & carentia nutritionis, viriumque refocillationis excluderet, cogitarunt deinde Arcana aliquot levioris ponderis, in speciem salis larvare mentitam, ut saltem non possent separari à Latice, imò hactenus licentiam acquirerent vagandi per totam venarum provinciam. Ac quanquam quædam remedia sic adaptarint, quòd naturæ congruitati non essent prorsus aliena, aut detestabilia: utut est, non potuerunt saltem eò devenire, ut introrsum prorsus admitterentur. Sin autem errore secretionis tantillum eorum intro penetrasset; id confestim stuporem in penitioribus culinis viscerum induxit, ut & Archei pœnitentiam. Similiter qui arborea remedia tentarunt, abstinuere confestim: utpote quod duriora difficilioraque essent herbaceis, minusque penetrationi opportuna. Caro siquidem ac cruor, non sunt pinguia: arborea verò, sunt pinguia, resinosa, & infracta à nostris potestatibus. Paracelsus inprimis ratus est, quod cum fixa igni resisterent, etiam eadem operâ, digestionum insumtos illuderent labores; ideoque sanxit universali decreto, ne ullum minerale fixum, oretenus assumeretur, eo quod salibus, quæ istud redderent potabile, absumtis per digestionem, illud idem fixum corpus, membrorum internis parietibus, atque arundinibus, quibus ista salia commutantur, affigeretur renaciter, atque insperata deinceps adnexione, in vitam continuaret. Voluit itaque nedum cuncta mineralia remedia, nedum fore potabilia, sed & insuper volatilia. Quæ admonitio licet non prorsus vana: exceptis croco martis, plurimisque lapidum assumtorum præparatis pulveribus Attamen mineralia isthæc non proinde assumunt naturam cibalem, nec etiam è consequenti digeruntur, aut penitiùs intro ad sedes morborum intrinsecas adeunt. Nec etiam sat consideravit, volatilia mineralia habere in se vim prorsus activam, (prout alibi de lithiasi demonstravi) ac plerumque adeo peregrinam, ut non promiscuè queant, absque insigni errore, intrò admitti, nisi dixerimus, non esse amplius ullam in natura electionem, aut delectum, quo respuuntur ab Archeo, quæ suis minus conveniunt finibus. At non quodlibet potabile, indistinctè intrò admittitur, imò nec quicquam, quod non fuerit cibale, digestumque in stomacho, atque transmutatum in chylum humanum. Neque per hepar transcendit quicquam, quod prius in Mezenterii venis (utpote quæ sunt ipsius jecoris stomachus) non fuerit obsequiosa dispositione subactum. Atque idem de visceribus ulterioribus esto judicium. At cum statim tam vegetabilia, quàm mineralia assumta,

ſuam exerceant tyrannidem(quod ipſa ſolutiva,promta teſtantur obedientia) adeóque & hinc conſtet, venena quævis poteſtativè intrare penitius, ſi nimirum in diſtantia loca ferociant. Proin reconciliandæ ſunt duæ opiniones: ex una nimirum parte, Quod nil, non cibale, priusq; per digeſtiones elaboratum, intrò ſcandat. Et ex altera parte: Quod tam ſimplicia, quàm arte elaborata remedia, utcunque exotica, aut ferina, etiam procul ab ore, atque eminus, ſuam exerceant operationem. Ad quam controverſiam ſpectat illuſtris actio regiminis, ſimulq; præpotens duumviratus præpollentia. Neque enim fruſtra antiquitùs Cardiogmus & Cardialgia cor notant, ipſumque ſtomachum, cordis ac vitæ etymo deſignarunt. Nam revera, in membrana ipſa ſtomachi, Anima ſenſitiva, ipſeque Archeus habitant, diſtinguens rerum cunctarum convenientias, proportiones, ſimilitudines, ac adaptationes. Quarum dum ipſa Senſitiva apprehenſiones haurit, easdem quoque per totum diſpergendo communicat, cuique nimirum pro neceſſitatis exigentia. Etenim ſolutiva purgant, atrociterque infeſtant, quamdiu in ſtomacho prioribusq; inteſtinis detinentur: ideóque ut citò ac celeriter penſum abſolvant ſuum, propinantur juſcula, quò promtius nimirum eluantur è ſtomacho. Enimvero Arcana mineralia (in Lapidibus namque eſt magna virtus) potentiſſimè quidem operantur: at non proinde materialiter prorſus ad viſcera intrant, ut cives vitæ noſtræ conparticipes fiant. Neque enim itur ad tertiam aut ulteriorem digeſtionum officinam, niſi prius per primam itum ſit. Quocirca inprimis ſedulò conſideravi cuncta remedia operari juxta dotem, quam illis Omnipotens contulit, ſive vegetalia fuerint, ſive mineralia. Atqui cum vires remediorum potentiſſimæ, non ſint de ſubſtantia cibali & cruoris; multóq; minus de ſubſtantia excrementoſa (inteſtina ſiquidem tantum ſaccus & cloaca ſunt) nec detur opportunum mediũ inter cibale & excrementoſum: Idcirco requiritur, ut remedium, quod adeò illuſtres dotes habet, ſit quidem non cibale (quoniam cibale jam ante docui debere eſſe languidum) attamen remedium, quantisper inter nonexcrementum & excrementum ambigit. Id eſt, quamdiu in via, ſive in fieri eſſe ad excrementum in ſtomacho detinetur. Ut ſcilicet, cum non detur medium finale, inter ens cibale & excrementum: ſaltem ſit medium mediativum in eſſe remedii. Quantisper nempe indeciſa eſt determinatio, an aſſumtum remedium ſit profligandum, unà cum excrementis. Hoc enim eſt, quamdiu detinetur in ipſo ſtomacho, in quo diſcretor Archeus potentiſſimè lucet, & imperat. Quinetiam nonnulla in hac taberna acquirunt vires, quas antea non erant in nucleo ſui. Quod alibi oſtendi, per laticem decurrentem è ramo Betulæ, potentiorem ſcilicet, quando jam inter alimentum ſuæ arboris, atque exortæ mox corruptionis initia vagatur. Ergo jam hinc elucet abſtruſa hactenus remediorum veritas. Nimirum omne remedium immediatè atque principaliter dumtaxat agere in Archeum ſtomachi (qui ideo etiam cor dicitur) hunc verò ſucceſſivè deinceps, juxta hauſtam diſpoſitionem, ſibique generatam ex dono dotali remediorum. Ulterius quoque ſequitur, quod remediorum unumquodque, excedens limites cibales, agat ſuo attactu, per modum ſpeculi. Siquidem citra commiſtionem ſui materialem, ſolo attactu ad Archeum agit. Archeus ipſe nimirum hauſtam à remedio dotem primum ſentit. In ſenſatione autem iſta, ſibi fingit Ideam rerum ſibi agendarum, ſequendo dotis illius diſpoſitiones: undè ſibi conſequenter pacem, requiem, aut iram ſuſcitans, harumque partas Ideas aſſumens, easdem mox in viſcera, actioni regiminis auſcultantia, ſigillativè diſpergit, peragens munia fauſta vel oppoſita, juxta imperium vitalis Archei. Remedia igitur quæ-

quævis, sunt specula & quædam lucentia, alia suo tantum contactu, odore, gustu, atque potentia. Cæterum cuncta atq; singula remedia manent respectu vitæ externa: hactenus quoq; eluunt, abiguntq; innatam, vel conceptam labem ex Archeo. At nunquam proinde valent vitam à continuo defluxu detinere, vel novas vires suggerere, novasve ad immortalitatem potentias creare, aut suscitare. Quia remediorum vires nequeunt cum sui substantia penetrare, aut transmutari, in materiam nostri vitalem, ita ut primis constituentibus admisceatur per accretionem. Quicquid namque agunt, id totum occupatur circa Archeum stomachi, atq; vitæ principem, clavique gubernatorem. In quem scilicet clavi rectorem, centrum vitæ, ac duumviratus nauclerum, omnes quoq; morbi ferociunt primariò, vel per deuteropathiam. Hactenus namq;, nec antiqua medullitus radicata podagra, è sinubus insiti spiritus vitalis, quibus sigillata est, erumpit, quin ante sui accessum infestet circa os stomachi, totalemque inde integri dispositionem violet, concitetque: quam adventantem podagram quædam præcedens febricula plerumque prodit. Quocirca hactenus quoq; remedium atq; morbus, se invicem contingunt, imò etiam penetrant. Nam quis non observavit aromatum odores, dumtaxat gustatorum, confestim Lipothymicos reficere, non quidem quòd isti odores, aeri commisti, sint additamentum auræ vitalis, ut novum de se velut spiritum vitalem, in locum deperditi, substituant. Quoniam operosioris molis esset, ipsa spiritus vitalis restitutio, ex aromate, quam è sanguine. Nec est odor placidus aromatis, quatenus similis sit spiritui vitali, è sanguine parti: sed ob dotes remedio innatas. Pariter nec olea Cinnamomi, Cariophyllorum, &c. materiali suo nexu reficiunt spiritum vitalem partium: (neque enim spiritus vitæ, oleo nutritur) sed quæ odore aut sapore grata sunt, totidem sunt specula, quæ suæ attactu adspirationis, vel reflexionis, tanquam dotali munere, spiritum vitæ gravatum reficiunt, solanturque. Etenim prout quorundam spectra movent nauseam, vomitum, inappetentiam, iram, indignationem, &c. quatenus sunt specula visualia. Ita sunt dotalia specula, concitantia Archeum, in pacem, tranquillitatem, soporem, gaudium, cessationē à mœrore, contracturâ, dolore, &c. Sunt ejusmodi dotalia specula, quæ rectam suorum officiorum, ac ordinatam sollicitudinem in Archeo admovent, & occasionaliter movent. Pro ut vice versa, sunt venena, deleteria, suntq; exaltatæ rerum potestates, quæ labem ac tabem, omnemque in Archeo concussionem suscitant. Superantque venena in hoc remedia quævis. Quod hæc nequeant ita connecti vitæ, quod hæc scilicet inde resuscitetur, aut crescat in indolem perfectiorem. Ubi venena interim partes necant, privant penitùs innato robore, atque prorsus in suam trahant similitudinem, veréq; transmutent ideo partes vitales. Quod remediis nullis est datum, ut partium defectus renovent in pristinam juventutem, & immortalitatem pariant. Quoniam remedia penitissima unione non identificatur cum Archeo, vel membro malè affecto. Adeóque nec valet præstare stabilem effectum, ex unione agentis cum passo, quod venenis alioquin est concessum. Sunt igitur specula tangentia, quæ solo tactu dotem, quam gloriatur Omnipotens, se rebus de terra discerptis, ac erutis, elargitum esse, dispergunt, integro manente illius speculi concreto. Etenim ut quædam appensa, forisque gestata, vel strictiùs alligata, plurimos planè tollunt languores, vel saltem suspendunt. Ita præclara quædam remedia stabilia sunt, ac stabilem de se effectum proferunt. Sunt etiam alia, quæ non tam vi speculi tangentis, ac foventis, quàm transitorii facilè odoris, magnos prosternunt morbos, sola scilicet Archei indignatione ortos atque fotos.

Sunt

Sunt nempe etiam multa, quæ insignem aliquem gustum, per quem licet à stomacho non digerantur passivâ transmutatione: tamen separant purum ab invalido, licet longiùs à se remotum. Quatenus Archeum quasi vinctum, atq; obligatum suis dotibus, trahunt ad tales effectus patrandum. Sunt tamen specula, quæ tangentia nomino, plerumq; fixa absq; odore ideo, & gustu, commoventque Archeum, non tam mundando, ac sequestrando impura, quantum sedando ejus dolores, turbationes, ac continuam Idearum, successivamque fovendi omnia coagulata. Quo respectu tollit omnem morbum occasionaliter, materialiter, & enormonticè, excrementis quibuscunque tributum. Saltem hic obvium est, quod iste mercurius diaphoreticus, permanens quidem in stomacho indigestus, nec intrò penetrans, quia immutatus perseverat, fixus & forma pulveris pervicax ac indomitus, causet præfatos effectus omnes, non quidem quod ipsemet illa operetur effectivè efficienter. Sed quod Duumviratum cuncta peragentem concitet. Hæc enim sic fieri debent, non quidem actuali excrementorum contactu, quæ vincta proscribuntut, & educuntur: sed impressione dotis suæ (lapides nempe habent virtutem magnam) in Archeum. Qui omnis sanationis est effector; prout est ipsa origo & fons morborum, undè nimirum ostendi superiùs, quod omnis morbus immediatè promanet à peccato deinceps indies.

Vulneratus curavit se solano hortense, & citra stigma.

Nota, quomodo id contingat. Ergo, apponendo circa sedem animæ.

Quid & qualiter interne sedet, & pacet. Idem asarum.

Citra ignem debent ista fieri.

In lapidibus est magna virtus.

Ossifragus. Lapis fixus ut non calcinabilis. curat os fractum assumtus per os. & quomodo id fiat. 2. An non curet Lithiasin, podagram, *&c.*

BUTLER.

IAM præcedenti tractatu demonstravi satis, quod morbus non exsistat nisi in vivis, ac nedum proprium sibi subjectum elegerit corpus vitale: quinetiam quod intrinsecum vitæ organum ipsum sit faber morbi, efficiensque internum. Imò demonstravi, & materiam, spiritualemque auram ipsius Archei, nedum esse objectum, in quod primùm omnia morborum specula acuuntur: verum etiam esse ipsam materiam, ex qua, & circa quam, illius fabri æstuationes, exundationes, atque exorbitationes, circa propriam perniciem contingunt. Illam nimirum esse peccati stultam sobolem, dum se homo à Deo avertit, non nisi deinceps omnia stolidè in proprium exitium

exitium convertere. At cum res quæque in natura subsistat, ex materia & efficiente dumtaxat (quod & aliàs proprio tractatu amplissimè docui) resque in natura ideo tantùm definiri requirat, per immediatam ac propriam materiam, ejusque efficientem causam internam (siquidem tota rei essentia, atque exsistentia, nil præter connexum earundum causarum ambarum sunt) certè jam sat liquet, morbum esse ipsam materiam vitalem Archei, in quam seminalis Character, sive idea malè affecti Archei, natus, aut insertus est. Sive interim Archeus perseveret in sua illa abominatione à recto tramite, noxia inquam exarthrosi, sive demum in aliquod productum, sparserit easdem iræ suæ Ideas, ac deinceps cessaverit: id perinde morbo est, cum huic sit per accidens, foveri, aut non, à causa enormontica. Siquidem Archeus subinde sigillat statim conceptam à se Ideam, in excrementum aliquod sui corporis, quod parat, si illud non invenerit antea sibi paratum. Unde & in quo morbus deinceps per se subsistere valeat. Alibi verò Archeus, non peregrè, extra deturpatam à se materiam vagatur: ideoque vel continuo fotu eandem vegetat, vel in spiritum insitum organorum, conjunctione symboli, admittitur, indeque velut ex arce, vel continuò vires membrorum oppugnat, vel saltem statis dormit expergiscitur que periodis, eo quòd sibi inusserit, in principio vitali, hospiti & œconomo vitæ insito, & non solum fluxerit in spiritu Archei fluidi. Quicquid porrò sordium ingestum, admissum, aut vivendi errore obnatum est, sive id causæ procatharticæ, sive demum producti familiam sectetur: totum prorsus nil nisi occasionale est: ad cujus scilicet importunitates Archeus ipse commotus, veram morbi repræsentat scenam. Undè inprimis perspicuum est, tam esse morbos reales, dum silent, dormiuntque: quàm quos contingit expergefactos in suo meditari paroxismo. Debui nimirum hanc morborum tragœdiam sic inculcare repetitim, si fructus è re tam inaudita, tantique momenti, sit sperandus posteris. Arbore ergo & fructibus morbi cognitis, cum connexu & progressu causarum concurrentium, contemplanda deinceps est arbor remediorum, tantopere suspirata atque ignorata hactenus. In primis sanè consideravi sextuplicem morbi invasionem, & capessendæ possessionis suæ libertatem: quasi à Cacodæmone primum proritatus, proinde quoque creationis hebdomadam sectaretur. Unde continuò sextuplex etiam remediorum in natura supellex consideranda esset, nisi divina supereminens bonitas suæ unitatis typum, ubique in natura emananter erectæ: intellectui humano maluisset communicare. Quippe quæ potentissimè, unitate simplicitatis, remedia ditissima passim erexit in morborum stragem. Quibus proinde natura intellectus humani imbecillior, per ignaviam fota, faciléque auscultans, Paracelsica inquisivit Arcana, quibus posset omnibus naturæ lapsæ erroribus potenter subvenire. Hoc jam potissimùm fulcro tutiores, posthac tentabimus morborum expugnationes, postquam unicum vitæ fontem, jam à scopo aberrantem, conspexerimus, integrum infirmitatum prædicamentum ex asse erexisse. Non diffiteor interim, quin diversimodè morbus quotidie intret in nostram messem: quin inquam diversis hospitiis causisque occasionalibus proditionem molientibus, exceptus sit indies. Primò nimirum irrumpunt necessariò, spontaneo naturæ decursu, per defectum atq; extinctionem virium vitalium, undè demum functionum difficultates, & illarum postmodum suscitata recrementa oriuntur. 2. Adveniunt ex robore membrorum inæquali. Undè mox ametria, sive ataxia, præfatæ persimilis. 3. Ex vitæ inordinationibus assumtis, immodicitate sua gravantibus facultates, harumque munia. Sub quam vitæ lubricitatem Venus, phlebotomia, viriumque qualiacunque dis-

pendia militant, præcocemque mortem tandem à morborum exordiis accelerant. 4. Proveniunt mórbi à perturbationibus, seu passionibus animi manifestissimè. Et longè occultius à perturbationibus ipsius Archei luxualibus, spontaneisque, vel proritante materia occasionali haustis, ac subnatis. Horum est inprimis ampla seges, ac numerosus in nos ductus exercitus, hucusque propriis suis non attributus, quia ignotis. 5. Prorumpunt morbi ex Cœli inclementia, injuriis instabilium tempestatum & endemicorum infaustis haustibus, quibus hostis intrò adducitur, admittiturque hospes, ut familiarem se faciat. 6. Tandem intrat morbus per irruentia externa, vulnera scilicet, ossifragia, lapsus, contusiones, combustiones, glaciationes, aspidum puncturas, &c. At saltem cuncta uni insidiantur vitæ, tutorique Archeo, undè principium deducunt. Itaque ad unitatem perpetuò collimando, Deum contemplabimur, ut vitæ unicam fontem glorioſissimum, Præsidem, unicumque morborum quorumcunque permissorem: ita & eundem datorem remedii in unitate sui typi, occasionaliter, ampliterque magis venerabimur. Quocirca licet obiter aliàs de Arcanis scripserim, quorum unumquodque in singulari, omnes penè morbos, unica falce demetit, per separationem scilicet, ac mundationem à superfluo: attamen ejusmodi arcana, pro ut difficillimè parantur, imò & in occulto, in ævum, penes symmystas manere debent: Ita quoque sanatio, eorundem ope instituta, non ita respicit immediatè morborum, quantùm inprimis vel ejusdem causam occasionalem antecedentem, vel morbi saltem posterum productum. Itemque parcissima sunt ejusmodi remediorum Arcana, quibus pleraque mortalium pars privatur, ac spe destituitur. Adeoque non mihi videtur, quod infinita Dei Bonitas, tam parco remedio communicari ac emananter notificari voluerit. Quapropter conjicio instare tempus, quo omnipotens Bonitas, suis fidelibus, morborum hactenus incognitam scientiam & essentiam manifestabit. Sed præfata Arcana, non nisi in gloriam suæ potentiæ, pauciſſimis tantum detexit, ne mundi commercia secus pereant. Nec enim aliàs credibile est, divinam Bonitatem, post detectam hanc morborum intimam essentiam, deinceps etiam suæ unitatis dotalia remedia, fidelibus abscondituram, morborumque medelam in sola Arcana deberi deseri. Opportunum itaq; mecum indagare remedium, quod univoco conatu spectet arborem vitiati Archei, quomodolibet alterati. Siquidem natura prius est quid integrum, quàm corruptum. Ideoque vita, & Archeus, quatenus sunt simpliciter causa ipsius esse, antiquiora sunt, quàm vitium in iis conceptum. Etenim ut immediata causa quarumvis indispositionum, est vita ipsamet: ita sanè principalior, magis intima, jure prior, atque nobilior est speculatio sanationis & redintegrationis vitæ alteratæ, vel debilitatæ, absque omni incommoditatè ac gravamine: quàm sanatio, quæ per Arcana, sive per excellentissima mundificativa, perficitur. Etenim Arcana ejusmodi, quanquam sæpè occasionem anteriorem magis spectent, ac abscindant: est tamen velut secundaria, ad sanationem, quæ procedit à causis internis primariò alteratis, & affectis: quæque ideo primum, atque principaliſsimè, sui sedationem requirunt, indicatione naturali, atque omnium capitaliſsima. Siquidem naturæ ipsæ vel ab olim fuerunt cognitæ, morborum medicatrices: prout & sub tecta nube etymi, spiritus impetum facientis, venerata fuit natura vitalis, tanquam quorumlibet morborum factrix ac procreatrix. A diebus tamen Hippocratis, ad Galenum, & postea, dein neglecta mansit stetitque morborum speculatio. Jejunum ideo, ac impervium est hactenus, quicquid dixi de sanandi modo, pacando atque sedando Archeum, submovendo scilicet ejus alteritates,

ritates. Quapropter de Synarthrosi, pace, quiete, ac docilitate Archei, principaliter contemplando, primùm per historiolas aliquot me explicabo. Hybernus quidam Butler nomine, magnus olim apud Jacobum Regem Angliæ, detentus in carcere Castri Vilvordiæ, misertusque cujusdam Baillii, monachi Franciscani, celeberrimi concionatoris Gallobritanni, etiam incarcerati, formidandum Erysipelas, in brachio habentis, quodam vespere, cum penè desperaret æger, in cochleari lactis amygdalini, intinxit celeriter quendam lapillum, statimque inde retraxit. Dixit autem custodi carceris. Porrige isti monacho hanc sorbitionem, & quantumcunque inde cœperit, saltem infra horulam sanus erit. Quod etiam sic evenit, cum summa custodis admiratione, ægroque inscio, unde sibi tam repentina sanitas alluxisset, cum se ignoraret aliquid assumsisse. Brachium namque ejus sinistrum, immensè antea tumidum, concidit, sicut statim ab altero vix discerneretur. Sequenti manè, à Magnatibus rogatus, Vilvordiam veni, ut testis actorum sui. Contraxi itaque cum Butlero amicitiam, Vidi dein statim vetulam, lotricem, ab annis sedecim, aut circiter, intolerabili hemicrania laborantem, statim etiam curatam, me præsente. Nimirum eundem lapillum obiter intinxit cochleari, olei olivarum, atque lapillum statim absterfit lambendo, atque in thecam thoracis reposuit. Istud autem cochleare olei, infudit in lagenulam olei. Cujus unicam guttam jussit inungi capiti præfatæ anus. Quæ inde confestim sanata est, ac sana remansit in annos aliquot, quot attestor. Stupui, quasi alter Mydas factus. At ille me obridens dixit: Chariſſime, nisi eò devenias, quod unico remedio queas curare quemlibet morbum, manebis in tyrocinio, utcunque senex evaseris. Adstibulabar facilè, quia de Arcanis Paracelsi, jam id visu ac spe certior factus, didiceram. At novum sanandi illum modum fatebar lubenti animo, mihi insolitum, & incognitum. Dixi itaque, quod princeps juvenis, aulæ nostræ, vice comes Gandensis, frater principis d' Episuoy, de domo molum, totus ita podagra decumberet. Quod deinceps jaceret unico tantum latere, multisque nodis miser, ac deformis. Ille itaque dexteram meam apprehendens, dixit, Vin' sanem istum juvenem. Sanabo in gratiam tui. Ast ego. Est enim ejus pertinaciæ, quod malit mori, quàm pharmacum vel unicum bibere. Esto, inquit Butlerus, neque enim aliud exigo, quam quod lapillum quem vides, singulo mane, attingat apice linguæ. Post tres namque inde septimanas, proprio lotio, dolentes, indolentesque nodos lavet quotidie, & videbis ipsum mox deinde sanatum atque incolumem ambulantem. Vade & gaudens nuncia illi, quod dixi. Lætus itaque Bruxellam redeo, atque nuncio quæ dixerat Butlerus. Dynasta verò respondit. Eja dic Butlero, si me restituat, ut dixisti, dabo illi quantum poscet. Pete pretium, ac lubens depositatum sequestrabo in sui securitatem. Cumque id Butlero sequenti die denunciarem, excanduit, dixitque: Insanus & miser ille princeps. Ideoque nec unquam illum juvero. Nec etenim suæ pecuniæ sum indigus, nec illi cedo, aut inferior sum. Imò nec unquam potui inducere illum, ut præstaret quæ antea fuerat pollicitus. Quapropter cœpi dubitare, ne præcedentia, quæ videram velut somnia essent. Contigit interim, quod amicus, fornacis vitriariæ Antuerpiæ præfectus atq; herus, valde obesus, à Butlero obnoxiè petiverit liberari à molestia pinguedinis, cui Butlerus obtulit frustulum illius lapilli, ut lingeret semel, sive celeriter attingeret apice linguæ singulo mane. Et infra tres hebdomadas, vidi thoraces

ejus, uno ſpithamo ſtrictiores factos, atq; abinde non minus incolumē vixiſſe. Quapropter rurſus cæpi credere, idem in præfato podagrico evenire potuiſſe, quod ſpoponderat. Interim miſi Vilvolodiam ad Butlerum, pro remedio, in caſu oblati mihi veneni, per occultum hoſtem. Miserè enim languebam, dolebant artus omnes, atque pulſus dicrotus, tandem intermittens factus, deliquia animi, atque virium extinctionem comitabatur. Confeſtim Butler adhuc carcere detentus, juſſit famulo meo, quem miſeram ut ad ſe deferret lagenulam olei olivarum, intinctoque præfato ſuo lapillo, (ut aliàs) iſtud oleum ad me miſit. Juſſitque, ut unica olei guttulâ ungerem unicum ſaltem doloris locum. Vel ſingula loca, ſi vellem. Quod feci, nil tamen ſubſidii inde ſenſi. Interim hoſtis meus moribundus ſua ſorte, juſſit peccati ſui veniam peti à me, ſicque quod ſuſpicabar, venenum aſſumtum agnovi. Ideóque etiam omni curâ extinguere procuravi lentum toxicum. Et favente Dei gratia evaſi. Uxor mea, jam ab aliquot menſibus, dolore lacerti dexteri premebatur, ſic ut nec attollere manum poſſet, multóque minus aliquid attollere ſurſum. Quin etiam præ dolore & triſtitia mei, jam ſenſim utroque crure à pede usque in inguina, atroci œdemate languebat, quod intinctum digiti veſtigium, ad ſecundum usque articulum, ſua fovea oſtendebat. Etenim quia præ mearum tribulationum mœſtitia, hæc contraxerat, medicamen aſpernabatur, quamdiu mœror non ceſſaret. Videns ergo operam olei Butleri irritam in me, volensque coram domicellis aliquot meam irridere credulitatem, unicam illius olei guttam unxit in brachio dextero. Et confeſtim ille liber motus, cum robore priſtino eſt reſtitutus præter ſpem. Mirabamur omnes tam repentini eventus prodigio. Quapropter utriusque tibiæ inunxit malleolos, unica utrimque guttula, in orbem malleoli circumducta. Et mox infra horæ quadrantem evanuit omne œdema. Etiam annis 19. poſtmodum adhuc divino favore vivit ſana. Ancilla quædam ut in hera id audivit contigiſſe, popoſcit aliquot illius olei gutta, quia in tibia dextera ter eryſipelas malè curatum paſſa, oſtendit crus plumbeum atque tumidum à genu uſque in digitos pedum. Veſpere ergo, eundo cubitum, quatuor guttas illius olei, parti oblæſæ affricat, ac manè nullum apparuit prioris mali veſtigium. Adeò ut quæ jam antea, vix uno die in forum ire poterat, eodem mane, ad ædem Divæ virginis Deiparæ in Laken profecta ſit, alacrisque redierit, mihique de fonte D. Annæ aquam attulerit, procul inde remoto. Quo audito, domicella quædam vidua, utroque brachio jam à multis menſibus afflicta, quod nunquam manum ſurſum elevare potuiſſet, paucis guttis illius olei, unico mox veſpere, in plenam ſanitatem reſtituta eſt, atque manſit. Dein interrogavi Butlerum, cur tot mulieres confeſtim ſanarentur: ego verò dum atrociſſimè conflictarer cum ipſa morte, omnium artuum atq; organorum doloribus quoque ſtipatus, nequicquam levaminis ſentirem? Petiit autem, quo morbo laboraſſem? Cumque venenum intelligeret morbi ortum dediſſe. Dixit. Quia cauſa, ab intrò foras venerat, debebat oleum aſſumi, vel tingi lapillus. Quod dolor internè fotus, non eſſet topicus, vel externus. Obſervavi quoque, quòd iſtud oleum ſenſim exueret medendi energiam. Quia lapillus, obiter illi intinctus, non medullitus oleum, per totum commutaverat, ſed delebili tantùm odoris aſperſione beaverat. Siquidem lapillus iſte oculis & lingua, ſalem marinum fuſum exhibebat: ſatisque notum eſt, ſalem non permiſceri intimè oleo. Sanavit Butler quoque Abbatiſſam ſatis cognitam, quæ annis 18. brachium dexterum, inſolita motus privatione tumidum habuerat, digitosque extentos, ac immobiles, ſolo attactu linguæ ad lapillum.

Per-

Perplures enim horum prodigiorum teſtes, ſtatim ſuſpicabantur latens aliquod veneficium, pactumque diabolicum. Vulgus namque pro more habet jam ab olim, Quod quicquid ſibi ignorantia ſtatuit pudibundum neſcire, id pro ſubterfugio inſcitiæ, ad præſtigias cacodæmonis referat. Sed non potui eò declinare, quia remedia ſupponebantur naturalia, nec quicquam præter quantitatem inſolitam habentia. Non enim ritus, verba, vel quicquam aliud ſuſpectum requirebatur. Neque enim licet, pro humana intelligendi potentiâ, Gloriam Dei, in natura oſtentatam, referre in cacodæmonem. Nulla enim iſtarum mulierum petiverat à Butlero, tanquam à ſuſpecto ullatenus nigromantia, auxilium. Imò primitus tentata fuerunt obridendo, citraque fidem ac confidentiam. Suſpecta attamen apud plures hujusmodi ſanationis facilitas, atque celeritas permanebit adhuc dudum. Vulgi namque labile & otioſum ingenium, in arduis ac inſolitis, ad judicia, ejusdem ſemper tenoris promtum, ob facilitatem, ideóque & flaccidum eſt. Diabolicæ enim fraudi, tantam reſtitutionum benignitatem libentiùs conſecrat, quàm divinæ bonitati, humanæ naturæ Conditori, Amatori, Salvatori, Refectori, pauperumque Patri. Idque ſanè nedum vulgo: ſed etiam literatis ſequentibus, perperam medendi initia inveſtigantibus, nondum inſtructis, aut communem ſtolidamque normam obſervantibus. Quia ſapiunt ſemper ut pueri, nunquam limen maternum egreſſi, ad ſingulas fabulas pavidi. Enimverò qui neſcivere hactenus totum morborum ambitum concludi intra impetum facientem ſpiritum vitæ, vel ſi obiter lectis meis ſtudiis poſthac, ſibi hoc momentum medendi impreſſerint, quia nihilominus jam antea, ab ipſis ſtudiorum exordiis aſſuefacti, humoriſtarum præceptis, facilè demum à me recedent, reſilientque ad conſueta & antiqua Scholarum dogmata.

Quo ſemel imbuta eſt recens, ſervabit odorem
Teſta diu. Ad decumbentium humorum importunitates ſe denuo facilè recipient. Ego verò propinquius inveſtigando, nolens beneficia Dei in diabolum referre, comperi inprimis, res omnes in natura conſtare ſemine inviſibili. Oriri inquam, ſuſtentari, atque regi ab ente quod primum ad imaginante libidine, vel traducta potentia, magnus incepit, ac ſtat deinde per totam ſui eſſe durationem. Fieri autem dein viſibilia, ſive hoc aliquid, ſolo veſtitu, & apparatu corporum ſibi deſponſatorum. Morbos autem potiori ratione, inviſibiliori ſemine oriundos, docui. Quapropter Ideam morbificam dumtaxat expugnandam, abolendam, & extinguendam. Quia morbus monſtroſum & æquivocum eſt generatum, & peccati proles, non ſpeciei humanæ ideo, ſed tantum individuis adhærens modo anomalo. Quia cum à prævaricatione, propemodum à nonente inceperit. Penitiùs enim inſpiciendo, inprimis plurima cedunt mala, propter appenſa foris amuleta. Pro ut in Peſte, Caduco, aliisque morbis obvium fit. Denique quotusquisque eſt ille, qui linteolum à peſtilenti ulcere detractum vel ſudore peſtilentis contaminatum, ſibi apponi gaudebit? nec timeat ſibi confeſtim inde ſibi naturaliter communicari peſtem poſſe; atque ſanitatem vidimus reſtitutam uncto olei Butleri? Siquidem nuper patefactum eſt remedium ſympatheticum, quod ſanat eminus. Doctor theologus quidam retulit mihi, quod cum non poſſet aſſequi, ſubeſſe in Chalcantho vim naturalem ſanandi vulnus abſens, ſi linteo cruento adſpergeretur: ideóque reputaſſe opera diaboli, iſtam ſanationem contingere: ex altera autem parte, vidiſſe aliquot experientias, à viris probis factas. Itaque in re dubia, & caſu conſcientiæ, ſe feciſſe experientiam rei, hoc modo. Inſperſit nempe pulverem optimi Chalcanthi linteo cruento, cum proteſtatione ex-

pressa, se nolle quicquam experiri, aut sanatum iri, si vel minima esset pacti, aut cacodæmonis cooperatio: se vidisse tamen, vulnus solito citius sanatum, cruorem quoque statim sedatum. Adeóque deinde se credidisse, causas naturales, quanquam nobis ignotas, operari in præfata sympathetica sanatione. Quæ nihilominus ab aliquibus nondum sat intellecta, per causas, adhuc modo, in Satanæ illecebras rejicitur, hoc argumento. Agens naturale ut agat, debet esse applicatum, & approximare ad patiens: sed remedium sympatheticum non debet esse patienti approximatum. Ergo remedium sympatheticum non est agens naturale. Respondeo. Si intelligatur, quod agens naturale debeat immediatè attingere, immediatione suppositi, patiens, in quod proximè agit: remotè autem, mediantibus aliis corporibus, interjacentibus, per quæ communicatur ista objecto distanti. Conceditur Major. Quia sat est, quod agens tangat patiens, sive objectum proprium atque distans, immediatè, immediatione virtutis: ideóque tunc negatur Minor. Quia remedium sympatheticum adesse debet immediatè, immediatione suppositi, illi subjecto, in quod primùm recipitur actio: non autem parti affectæ, in quam secundariò ac ultimatò recipitur, mediantibus organis suppositis, per intervallum vagantibus, aut distentis. Non est enim ignis in manu calefacti, nec Sol Cœli, in cubiculo. In hoc autem sympathetica, influentiis paria esse, enotuerunt hodiè. Quod scilicet nedum aer, sed rupes tecta, corporaque opaca, sint subjectum ac organum capax hujus actionis, non minus quàm astralis influentiæ: Nec enim quicquam obstat sublunaribus, quo minus Deus non potuerit, aut voluerit, illa in hoc, quodammodo paria fecisse. Cum avi mores, non in filio: sed quandoque in sero nepote elucescant. Sonus quoque, per clausa adæquatè corpora, procul penetret, &c. Quare si sphæram activitatis in sympatheticis stupeas, ac in astralibus dones. Doleas vel de tua insciti illorum, vel de credulitate horum. Siquidem principium actionis sympatheticæ, est facultas influentiis affinis, agens per irradiationem in objectum sibi appropiatum. Novitque DEUS, cur ista sic fiant. Qui sua creata dotavit pro suo lubitu. Liberum namque illi fuit, tradere suas dotes, etiam rebus abjectissimis, nec impunè ejusmodi dona in diabolum traducere potest Christianus. Nec enim hoc loco sympathetica speculor, ut credam Lapillum Butleri agere vi sympathetica. Siquidem hic demit distantiam objecti, donatque applicationem ad objectum. Remedium scilicet est humano Archeo familiare, estque vis ejus graduata in millecuplum ex Dei bonitate. Adeóque respicit pacem ac quietem Archei in sui simplicitate. Respiciant namque Tyrones, ante judicii sui terrores, quod ad morsum anguis statim membrum tumeat in immensum, cum ingenti dolore propter exacerbati Archei procellam, quodque irata apicula, suo ictu, statim tumorem excitet durum, dolentem atque conscriptum. Quid enim si lepra, Pestisve nos suo inquinet celeriter contagio, quid impediet, quo minus Archeus noster contagium tam præpollentis remedii susceperit lubens, si invitus venenis contaminetur? Si ad minimum par authoritas remedii & veneni, bonitatis divinæ, & malorum in natura esse debeat? Cogitet quæso, quod fluxus tam subitus malorum, oppositio refluxu sedatus, pariter statim queat retrocedere. Vidi namque, cui paneritium digitus sponderat, distinctus fortè ad brachii amplitudinem, perque noctes aliquot insomnes torserat miserè, cui cruor, & recens pellis talpæ circumducta, mane crastino digitum, cum nocturna quiete restituerant. Ratio namque poscit, quod Antidotus saltem ad minimum æquivalere debeat veneno. Celeberrima namque

Ornic-

Ornietani antidotus, sumto, & in convulsiones usque ferociente veneno, ita omnes anxietates, atque instantes syncopes statim conculcat; ac si nullum intro admissum virus foret. Quoniam sicut morbus est naturæ, prævaricantisque Archei defectus: ita remedium est meræ bonitatis Divinæ, quæ etiam in naturam delapsa, omnem defectum ut compensare, ita & superare prorsus debet. Igitur ex parte longè potentius atque angustius est remedium, quàm delictum, ideoq; & quantitate minus, & mora celerius longè est, Illaque potentiæ amplitudo atque nobilitas, non tam concernit superioritatem, quæ cum accretione, paulatim per maturitatum consequentias acquiritur: quàm præsentem & effectivam rerum majestàtem, per quam res ipsa medica, dotali virtute explicata, impedimentis, atq; furoribus Archeum solvit atq; compescit; simulque imprimit excellentiam eminentem, facultatis opitulativæ, cujus ergo est creata. Hæc modo & celeritate operandi. Cæterum quod attinet ad tantæ bonitatis remedia, horumque efficaciam. Inprimis liquet, quod lapillus ille Butleri, utut leviter cochleari unico olei intinctus, si cochleare illud olei in cantharum, imò in cadum olei effundatur, totum fiet remedium. Non secus atque pestilens odor, totum vas inficit suo contagio. Quid si odor sympathetici remedii, paucis guttis cruoris in linteo aspersus queat vulneri, ossifragio, imò & ulceri subvenire, totumque Archeum eminus agitatum pacare, quid mirum, si remedium ipsi ægro adhibitum id faciat? Quinimo nec remedia Chirurgorum aliter sanant, quàm solo attactu ad partem vulneratam. Quoniam emplastra, vel olea, non intrant in compositionem vitalem fundi, aut in alimentum partis vulneratæ. In ulceribus autem topicalibus, natis, factisque in loco, qualia sunt Cancer, Lupus, &c. solus enim attactus remedii potentis, sat est ad extinguendum virus, ab indignato ibidem Archeo ortum. Idemque atque par esto judicium de apostematibus, excrescentiis, exituris, & sigillatis in ipso loco, licet aliunde prius natis, sed devolutis, atque tandem depositis in loco. Quia externa remedii oblinitio, quædam consecutione contiguitatis, totum domat Archeum non secus atque Dens rabidi, etiamsi optimè in vento detersus, tamen rabiem quandoq; adfert. Ita & remedia lapilli nostri internis medentur affectibus. Plus tamen citiusque suos vibrant effectus, si oretenus assumantur. Non secus atq; venena quædam sunt irrita, nisi in apertam cutim deferantur. Sin autem vel obiter linguam attingerint hujusmodi remedia, non mirum, quin statim totum Archeum, potenti sui benevolentiâ afficiant, deviumq; Archeum, à furore sedent, leniantque ab omni exacerbatione. Quoniam Lapillus ille est de natura salis, qui nullatenus oleo illiquatur, nec quicquam illi materialiter decedit, quod oleo cui intingitur excipiatur, præter lenem odorem, qualis est odor pestilentis vestigii in peste. Visumque mihi fuit in Sacris hujus lapilli præludium. *Quod unguentarius conficiet pigmenta suavitatis*, nec consummabuntur opera ejus. Id est, Quod etsi lapillus oleo intingatur, vix tamen centrum virtutis medicæ minuitur. Idcirco si hoc excellens remedium intrò assumatur, tum nedum commutat cruorem in medicamen, balsamo simile: sed ipsamet hominis excrementa (puta lotium) tincta remanent supereminenti bonitate sui. Non secus atque ova gallinæ fagopyrum comestum sapiunt, lactantisque infantis lotium, redolet anisum, si nutrix oleum anisi oretenus sumserit. Ac prout lotium redolet esum asparagum: ita & lotium, propria lotione vel unctione, sanat unumquemque morbum in habitu corporis sedentem. Tanta nimirum est Dei bonitas, quod unicus lapillus multis sufficiat myriadibus, ne se Medicus excuset circa pauperes, sumtuum impensas exagitans. Breviter,

Morbi

Morbi omnes ſanantur unico remedio, unctione ſcilicet, vel linguæ attactu, ſive ſolo guſtatu. Eo quòd lingua ſit ſimilis apertæ pelli, potiſſimùm, ſi mox ſuccedens ſaliva deglutiatur. Quod autem tanta hujus remedii ſit poteſtas, non ſolum à venenis, adeóque à ſimilitudine peſtilentis auræ demonſtrandum: ſed quod quia longè potentius debeat eſſe remedium, omni malo, ſi illud ſuperare debeat, & quidem velociter, adeóque ſigillum divinæ Bonitatis aliquatenus exprimere debeat. Quamobrem ex indicatione ipſius Philoſophiæ ſtatim conjeci, iſtud remedium inprimis requirere, ut ſit corpus ſemel reſuſcitatum, ſemelque deſtructum, ac deinde quaſi à reſurrectione quodammodo glorificatum. Adeóque nec ſit amplius deinceps inquinabile à ſublimariis vitiis, atque maleficiis. Hinc ſequitur, quod ideo debeat millecuplo quolibet veneno peſtilenti eſſe potentius, & operativum abſolutiori modo. Cum venenum Peſtis ſit ſimplex, ſedeatque in aura corporali. Venenum enim peſtilens confermentatur quidem familiarius, propter ſymbolum humanum, ſed non eſt proinde potentius virus. Virus namque producit quidem virus, juxta prioris veneni normam, atque fermentum: ſed nequit ſupra ſe exaltare potentiam ſui producti. Aſt in remedio reſurgente à morte, benefica ſui ſimplicis bonitas adaugetur in millecuplum, tenuique contactus odore diffunditur, dilataturque in medium, ſtatimque in objectum Archeum imperat. Ut ſcilicet juxta pacem atque virtutem ſe componat. Sic nempe introducit arcanum, ſuæ poteſtatis alumnum, ſpes atque jubilus Archei, verè exſiſtens, vitæque ſupereminens. Conſideravi denique, hoc remedium non eſſe de monarchia vegetabili, utpote quæ facilè obnaſcitur, labilesque nimium ſortitur propagines, quæque ideo per Artem vix renaſcuntur. Utpote quæ inſtar animalium, facilè ſub artiſta moriuntur; vix tamen à morte reſurgunt, cum ſub ignis tentamine vel prorſus pereant, viresque priores omittant: vel ſi quaſi reſurgere videantur, nova tamen ſunt potius entia, à priorum ac parentum orbita omnino ſecluſa. Quicquid autem Paracelſus de quatuor ſuis Arcanis Archidoxorum ſpondet, quod vim habeat ſupra elementalem, ac propemodum infinitam; pro primo, quod homunculum ſupponit, infandum, & Sodomiticum eſt, diabolicum, & nullâ ratione commemorandum. Reliqua autem tria Chymica ſunt, quibus non competit promiſſio extendendi ſe in decimam uſque generationem. Aſt loquor hoc loco de pigmento, cujus opera non conſummabuntur; nec erit morbus, aut venenum illi reſiſtens, ſive ut habet Textus: Non erit medicamentum exterminii in terris, fecitque Omnipotens ſanabiles omnes nationes terræ. Penitiùs autem inſpiciendo; morbi omnes, quia ab Archei fonte manant, cedunt vel propter appenſa amuleta, periaptaque, vel propter balnea, unguina, emplaſtra: quorum ne minima ſit unitio, cum corpore morboſo: ſed dumtaxat odor offertur, vel ſi intrò aſſumantur, digerantur ut pharmaca; attamen vel mox in ſtomacho transmutantur, alienosque ſapores ac qualitatum typos ſtatim induunt, ut plenè omnem prioris vitæ ſortem vel exuant, niſi ingrata, vel virulenta malint cenſeri. Imò dein, ita verè transmutantur prorſus, ut prorſus prioris entelechiæ ſimulacrum ponè relinquant, aut vix poſſediſſe reputentur. Hac parte ſcilicet magnâ ob id copia aſſumuntur, ut tantillum aliquid in hominem penitiùs ſpirare videantur. Quantoque id damno fiat, nôrunt, qui quandoque explorârunt, medicè vivere, eſſe vivere miſerrimum. De aſſumtis ergo, vix aliquid priſtinum ens refert, ac ſi referat, væ aſſumenti. Quapropter ſi qua vis pharmaco inſuit, fuit ſanè illa, priusquam propriam ſui naturam, atque ens priſtinum deponeret. Defecit nimirum ſtatim atque ſui odorem dun-

duntaxat repræsentavit. Ergo cujuslibet medicaminis vis, propemodum in contactu odoris, ac suffitu quodam ferè momentaneo concluditur: nec est proinde tanta ratio commoti rumoris, quod scilicet per lapillum condita olea, suo statim odore sanent. Sunto ergo murmura Tyronum, circa assueta alitorum. Vana prorsus, tametsi mira videbitur ingeniis nondum insolita meditantibus, verùm soli subscriptioni assuetis; quomodo scilicet Archeus in furorem actus, tam repente vel caduceo attactus obdormiat, vel correctus, abstineat ab incepto sui nocumento. At certè minus id mirandum. Cum naturaliter unumquodque esse, atque permanere optet, faciléque à sua ipsius noxa abstineat, modò docile fiat, aut sit ad pacationem mœroris aut furoris concepti. Quid si hæmorrhagia, ulcus, vulnus, ossifragium statim compescantur, ac tutò sanentur, si extravenatus cruor, pus saniesve, remedio absente obtegantur: an non poterit lapillus, oleum suo contactu imbuere, ut queat illitum subter se sanare morbum latentem? Siquidem nil aliud his denotatur verbis: *Unguentarius conficiet pigmenta suavitatis, nec consummabuntur opera ejus.* Cur enim minus sanaverit lapillus attingens linguam, quàm Aconitum linguam suo contactu timefacit? Patia seltem in authoritate fecit Deus beneficia respectu morborum, si non multò angustiora atque plura. Tantum abest quod diabolo hujusmodi effectus consecrarem: quod movear potentiùs admirando divinam Bonitatem, ad adorandum Jesu Christi Domini mei paratissimas misericordias, quibus, absque medentum Pharmacopœorum aliorumque opera, qui instar pediculorum, alienis dumtaxat saginantur ærumnis, quo scilicet miseris subventum est tutius atque celerius. Patefecit nimirum nuper horum exempla in externis, vulneribus scilicet atque ulceribus, ut honorem Deo debitum è medio nostræ ignorantiæ causarum rependamus, cessemusque ad nefarias præstigias, atque superstitiones incertas, adeoque ad opera Satanæ referre, quæ sunt amoris divini emanantia pentacula, afflictissimis profundæ ignorantiæ medicæ tempestatibus divinitus manifestata, in miserorum pauperumque solamen, qui nempe Pater pauperum vocari voluit, quia debuit. Prodiit inquam, Deo permittente primum, atque jam noviter, in vulneribus hoc genus sympathetici remedii, ut ab externis scilicet magisque apparentibus, sensum manu ducamur, ad internorum abstrusiorumque morborum solamina. Quod autem minimo fere puncto medicaminis, morbi profligarentur, Butlerus scilicet vi propemodum infinita aliquot myriades quotannis sanare posset, persuasit mihi Textus, quod opera unguentarii illius non consummabuntur. Atque dein teste oculo id credere debui, quod attactus sui lapilli, primò olei cochleare, atque deinceps, lagenulam integram olei, beaverit vi medica. Multa sanè diuque sum expertus, ac tentavi circa lapilli illius fabricam. Didici quidem in vegetabili familia esse Chamæleontem, itemque Persicariam, quæ solo attactu dolores atroces confestim tollunt, vel saltem sublevent: vidi inquam, os brachii Bufonis, statim primo contactu odontalgiam tollere, nonnulla caducum, similesque calamitates auferre. Credidi itaque, & in herbacea familia remedium latere pro omni morbo, at sanè particularium tantum energiam obtinere; nequaquam autem adscendere ad universalem angustamque in omnem morbum gubernationem. Quapropter transcurri ad mineralium prosapiam, longo ætatum fluxu ditatam. Inprimis magnam esse lapidum virtutem, Sacris admonitus credere debui. Atque inprimis scivi, quod omnis gemmarum color atque potentia, è metallicis mendicetur. Quod etsi in gemmis claudantur vires metallicæ, præ crystalli duritie, sint tamen in Sacris commendatæ

pro magnis. Conſideravi itaque, quod in metallicis corporibus eædem vires gemmarum, familiarius confabulentur nobiscum. Picus enim ad uxorem aliquot libris rimatur, cur pretium tantum ſit auro, etiam jubente atque æſtimante Domino? At nequivit ſuam denotare quæſtionem. Certum eſt enim atque indubium ſeptem metallis, nomina planetarum indita, quibus vires cœleſtes tam luculenter collatas credamus. At ſaltem totius globi terreſtris ſumen ſumto: ideoque & rerum pretio, & contrectationum deſideria, atque præmia. Sed Pater pauperum, non Solem & Lunam, aurum inquam & argentum, in uſus morborum diſpoſuit pauperibus, pro quibus tamen eminenter ſollicitus fuit, ideoque aurum & argentum tam firmiter clauſit, quod omnem plerumque illudant artificum operam: adeo ut quando maximè pandita putantur, nil quicquam de priſtinis obicibus remiſerint. Argentum autem etſi videatur quoddam tremulum, adeoque & hactenus pervium, nil attamen in tota naturæ ſerie, æquè eſt concluſum, pro ut alibi longo ſyrmate, in ſervos fugitivos noſtros demonſtravi. Vix ergo centeſimo milleſimus Artificum (nedum ſervorum laborantium) potitur Arcanis è Sole, Luna, atque Mercurio parabilibus. Sunt ergo præterea quatuor metalla, quæ facilius ductui, & optatui Artificum parent. Adeo ut non fruſtra Paracelſus glorietur, ſolo plumbo, fortè ducentas morborum claſſes ſuperari poſſe. Nihilque æquè victoriosè in humidum radicale agere, atque primum ens cupri, vel ad vitam longam ſulfure vitrioli eſſe benignius, utpote quod idcirco Sulfur Philoſophorum indigetat. Mars demum quanquam pretio viliſſimus, numeroſaque prole ſpretus, non poſtremus tamen pugnaci natura à Paracelſo reputatur. Profectò, metallica corpora, juxta ſuos Mercurios clauſa ſunt ſigillo anaticæ homogeneitatis æqualiter: Sed ſulfura illorum nequaquam nobis indignata, colloquia præbent, modò familiaria reddantur. Porrò circa lapillum Butleri diu, anxiéque ita meditatus ſum, quod nil ſecus, ſub ſomnio cogitarem. Sæpè namq; videbam juvenes Chymiæ inſudantes, qui trochiſcos effunderent candentes lapillo Butleri ſimiles. Quapropter dudum deinceps tentavi illius fabricam: ac tandem quanquam intus mihi aliquid adſtrueret, eſſe indubiè eundem, quem videram lapillum penes Butlerum: attamen non ſucceſſit pro voto negotium. Ac tandem cognovi meos errores proceſſiſſe ex ſolito & antiquo Scholarum errore. Nam quotcunque hactenus mederi per cauſæ occaſionalis ablationem intenderunt, hi conſequenter atq; neceſſariò opus habuerunt certa mora, ac remedii quantitate, qua ſcilicet ſuperioritatem acquirerent. Aſt qui deinceps, ſola reſtauratione, & alteritatis Archei reſtitutione, morbum conculcare intendent, fermentum ſcil. placabile inducere contendentes: hi ſanè ſpreta quantitate remedii, ſoloque fermentalis odoris attactu ſcopum attingent. Itaque adhuc ſeductus antiquo errore, eſſentiæ morbificæ neſcio, credebam quod magnus morbus quilibet, non niſi magna remedii quantitate, longaque medendi mora profligandus eſſet. Magnitudinem remedii ſcilicet, non quidem ex poteſtate dotali; ſed ex mera, ſolaq; quantitatis abundantia dimetiens. Pro more Scholarum namq; ex artificialibus exempla deducens, etiam erravi cum earundem doctrina. Seductus putavi enim, ſicut duo equi fortius trahunt unico, potentiusque alit panis integer quam ejus mica, putavi ſimiliter, pro remedio reſtaurativo Archei requiri unciarum & drachmarum quantitatem, quæ viribus ac pondere, morborum producta ſuperaret. Nondum ſcilicet depoſueram contractam antiqui erroris labem, qua metiuntur morbi dumtaxat ex cauſa occaſionali, ejusq; pondere: non autem ex vero morborum efficiente. Nondum enim adhuc ſat confirma-

tus,

tus, memorabar, quod omnis morbus à vitali Archeo, vita nempe ipsa, fabricaretur, ac regeretur. Multoque minus adhuc perpendebam, errantem vitam vinci atq; subigi nolle, per remedii quantitatem. Quapropter mox considerabam iterum, quæ ante dixi. Nimirum quod dens rabidi, viperæ, colubri, etsi saliva prius in veste esset absterſa, occideret tamen solo attactu, extra omnem sui quantitatem. Considerabam item notum mihi liquorem, quo leniter inuncta manus, & exsiccato, si mentum viri attingeret, paulo post excidere pilos barbæ, superciliorum, ac totius capitis. Etenim si hujusmodi venena, leviculo attactu, vitam, imò & pilorum (qui non rarò in funere accrescunt) vegetativam extinguant: quod & remedia potestativa, quæ scilicet solo attactu compescent vitæ errores, facili compendio, citraque ullam perceptibilem quantitatem, Archeum oblinirent ac pacarent. Serius equidem id potui apprehendere, partim erroribus præfatis Scholarum præventus, partimque quod cernerem, si venena unico grano occiderent, id una drachma efficere potentius atque celerius. Nondum enim sat perpenderam, quod morbi omnes procederent, ab Archeo errante, vel irato, adeoque remedium potestativum, habere supereminentem, & non vulgarem bonitatem, qua restaurat errores irati, ac succensi Archei. Multoque minus adhuc perpenderam, ideo potestativam medelam admitti intro debere, velut inscio Archeo. Alioqui si suspiciat, suum indignationis & alterationis turbulentiam, per remedia attentari, sive pessumdari tentari, certè mox in furores concidet, non admittet juvantia, qui apagæus jam ipsus proprio errore exorbitat, ac in majorem excandescentiam, ac pertinaciæ conceptus, suæ morbificæ Ideæ fabricam, exsurget. Quapropter approximavi ad Butleri attactus solo linguæ apice, vel dimidii gravi pondere exhibita remedia. Lapillum namque Butleri, atque ejusmodi potestativum, fermentaleque remedium, defectu nominis, nostra vernacula, Drif, vocavi. Quod denotaret arenam, sive terram virginem; Itemque in sensitivis, simul propulsantem animositatem, non secus atque fabulum bulliens, excutit quicquid peregrini sibi est insertum. Itaque 1. dicam requisita, Drif, ac dein compositionis modum, quantum Philosopho permissum est, declarabo, ne rosas ante porcos prostravero. 1. Drif igitur inprimis, pro ut dixi, exigit, ut sit corpus quoddam metallicum. Utpote quod longa sui mora, constantiam, non autem acceleratam corruptionem significat. Cœlique longo favore, suam complevit generationis orbitam. Quodque particulari destinatione, ab Omnipotente directum videtur, pro miserorum pauperumque sublevamine. 2. Non est Drif, de arcanis illis insolitis, à Deo, non nisi pauciſſimis Adeptis, certis tantum suis electis discipulis elargitis. Siquidem nostrum Drif, dumtaxat in pauperum solamen destinatum videtur. 3. Requirit Drif, ut sit è corpore naturali quidem, metallicæ benignitatis participe, sed quod antea, prius sit per mortem obsequens, apertumque. Non quidem cum extinctione suarum virium, velut spontè defuncti cadaveris instar: sed retentis suarum dotium beneficiis, sit ab Artifice reseratum, repagulis liberatum, ac velut resuscitatum: imò ens ditatum ac planè novum, recensque ab igne surgens. 4. Adeóque debuit resurrexisse velut à morte omnino volatile, atque spirituale, sive bis terve sublimari, cum sibi additis aliis. 5. At quia violatilia cito pereunt, dissipantur, ac dissolvuntur, etiam antequam intrò admittantur, penetrent, suasque excellentias de sinu depromant, aut sic Archeum pacificare queant. Idcirco requirit Drif, ut post sui violatilitatem adeptam, alicui corpori amicabili connectatur, quo detineatur, suique toro, sit corpori humano communicabile,

noſtroque Archeo gratum, ac familiare. Idque proin debet, inter facile, & non facile difflabile, medium velut ſortiri locum. Itemque debet medio connecti, dum jam ejus fervor maximus penè, manſuetus fuerit, ne ſcilicet volatile connectendo, magna ſui parte evolet. 6. Debetque hactenus, nedum ſua corporis conſtantia, ſed virium ſuarum extentione, eſſe planè fermentale: adeò ut minima ſui odoris participatione, queat extendere ſuas vires in Archeum, eundemque ſopire, ac demulcere. Quo ſenario ut deſcribitur Drif: ita pari numero ejus detegitur confectio. Inprimis libro de Lithiaſi, in ferculo Tyronum, expoſui diſtillandi modum, quo ſpiritus ſalis marini, cum terra figulina exſiccata prolicitur. Eſt nempe ſal maris nobis affinis, & deſiderabilis, nec ullo ſui tenore adverſus. Ergo pro Drif, requiritur ſal maris reſiduum, in fece remanens, extractum ſcilicet à fece, quæ caput mortuum dicitur. Sal inquam iſtud, jam ſuorum ſpirituum noxia, appetit alienos, eosque intra ſe recondit: non tamen prorſus pertinaciter fixat. 2. Docui ſimiliter, Veneris ens primum non poſſe ſequeſtrari, niſi per mortem ac ſeparationem Mercurii ſui, à ſulfure. Quinimo, nec haberi iſtud ſulfur, niſi penes Adeptos, quorum numerus ut electus, & rariſſimus: ita & prorſus exilis eſt. 3. Docui inſuper, in vitriolo, utut venere jam depravata, ſæpiusque diſtillata, adhuc tamen ſupereſſe ipſam venerem actualem. 4. Quamobrem ipſum Drif poſtulat ſaltem ſequeſtrationem Veneris à fece vitrioli, quæ nec aliàs, quàm per ſublimationem completur. 5. Quæ ſublimatio neceſſariò quoque fit, & adimpletur per ens peregrinum, fermentale, Archeo tamen omnino amicum. 6. Ergo fuſo ſale marino, è fece extracto, ante omnimodam ejus condenſationem illi commiſceatur ſubtriplum entis Veneris, reſuſcitati ſublimando, & comitati ſuo peregrino fermento: ſtatimque tigillum cooperiatur. Dum autem prorſus refrixerint, contunde in pulverem ſub marmore, illique adjunge Uſnee ſubdecuplum reſpectu entis Veneris. Quem pulverem cum Ichtiocolla ſoluta, in trochiſcos ſuper lapide compinge. Et habes medicamen Nobile.

DE INJECTIS MATERIALIBUS.

1. *DE injecta materialia quæ.* 2. *Aliquot hiſtoriæ.* 3. *Res facti admittitur; diſputatur tamen de injectionis modo.* 4. *Penuria indicii in diſquiſitore rerum magicarum.* 5. *Non ſuperare naturam, quod corpus ſolidum abſque comminutione traducatur per viam ſe longè anguſtiorem.* 6. *Hiſtoria per Gemmam recitata.* 7. *Aliquot hiſtoriæ, penetrationis corporum.* 8. *Probatur penetratio corporum in tranſitu ad locum.* 9. *Idem in tranſitu è corpore.* 10. *Humanæ naturæ fuit genialis penetratio dimenſionum.* 11. *In rerum ſemivibus modò perſtat eadem proprietas.* 12. *Quomodo illa contingant naturaliter.* 13. *Exemplo ſimili, in corporibus opacis, quæ deſinunt videri.* 14. *Ratio per conjecturam.* 15. *Vis præcipua concurrens incantando, & libera, ideoque & homini naturalis.* 16. *Homo quatenus Imago Dei, creat quædam entia, quæ aliquid ſunt amplius quam nonentia.* 17. *In ente imaginato, ſive Idea formata, ineſt jus entitatis.* 18. *Quomodo excidat Idea ab Imaginatione.* 19. *Quomodo anima humana creat Imagines.* 20. *Solvitur objectio.* 21. *Aliquot paradoxa imaginantis animæ ad Ideæ conſtitutionem.*

SUnt deinde etiam Injecta, quæ materiam ſupponunt viſibilem. Cujusmodi ſunt ſpicula, ſpinæ aciculæ, paleæ, pili, ſerraturæ, lapilli, teſtæ ovorum ollarumque, putamina & ſiliquæ, inſectæ, lintea, acus, artificum organa, quæ inſenſiliter quidem injaculantur, & inviſibili prorſus modo intrant; diris tamen cruciatibus detinentur, & ejiciuntur. Sintque licet non raro majora ſuo foramine, per quod intromitti potuerunt. Nam nuper per poros cutis pelle integram ſervante, injecta fuit pars corii bubalis, quem Chirurgus forcipe extraxit, ad

ad volæ magnitudinem. Prius tamen maturato apoſtemate. Saga autem Brugis cremata, faſſa eſt, ſe in virum bonum, corium iſtud injeciſſe. Sic olim vidimus Lirę pueros orphanorum, per vomitum rejeciſſe equuleum, manibus aſtantium extractum. Scamnum ſcil. quadrupes, ſua rota atque funiculis inſtructum. Quocunque autem ſitu locaretur equuleus, erat facile duplo major guttute. Vidi Antuerpiæ, anno 1622 puellam, quæ conglomeratim forte, bis mille aciculas, pilos unà & ſordes vomeret. Alteram virginem anno 1631. Mechliniæ, quæ, nobis præſentibus, quisquilias ligneas, dolabra lævigando
3. deraſas, cum multa mucilagine vomebat, ad duorum pugnorum magnitudinem. Res eſt frequens, paſſim viſa, à viris doctis admiſſa. Hærent tamen naſutiores, quod nequeant intelligere, per exiguum ductum exire longè majora. Quidam enim excuſant rem, adeo ut licet per vomitum rejecta videantur: volunt tamen nunquam intrò admiſſa, ludibria inquam æſtimant, ac oculorum effaſcinationes. De novo apparere dum exeunt, atque adportari eminus. Res quidem veras admittunt. Nam inſectæ vivunt, metalla liquantur, & ligna ardent: cuncta ſenſim egrediuntur ſponte, vel manu extrahuntur. Alii verò autumant, revera ejusmodi intro injici, & ſagittari in corpus: ſed neſciunt modum. Deltio cum ſuis, admittunt intrò inferri, & eſſe revera, qualia apparent, ac proin præcedentem opinionem refellunt. Quo ad modum introitus autem & exitus, aſſerunt, illa prius comminui à diabolo, in tenuiſſimum pulverē, reſtitui intus in corpore, in priſtinam integritatem, figuram & conditiones. Dum autem foras prodeunt, iterum teri aſſerunt in pollinem, eumque in inſtanti egreſſus, & cis angiportum, iterum reduci in priſtinum ens. Bis nimirum ligna, acus, bufones, viva animalia comminui in pulverem, totiesque reduci ad priorem habitum, & reviviſcere. Hi enim negant ſe præcedenti opinione conſentire: dum tamen idem cum illis dicant, pro exitu & introitu. Nimirum non illa revera intrare, aut exire, prout aſtantibus alioqui videntur. Cum non integra intrent, & exeant: ſed prius pulverata. Supponunt eandem oculorum effaſcinationem, putantium integra, quæ tantum ſunt pulveres. Id enim Martino Delrio frequens, 4.
ſua nempe infringere judicia. Etenim de diſquiſitionibus magicis, tractatu de Chryſopœa, cum furtim è Gebro, & Bono Ferrarienſi, ad verbum argumenta deſcripſiſſet, 18. contradictoria tandem, ubi ſuum depromit judicium concinnat. Credo equidem cum pietate pugnare, ſi diabolo tribuatur poteſtas naturam ſuperans. Nempe facere, deſtruere, iterum reficere, totiesque à privatione ad habitum reducere eandem rem, cujus ſemen dispoſitivum, ad finem jam deveniſſet. Verùm naturæ ignari, præſumunt ſe naturæ ſecretarios, per librorum lectionem: quicquid autem ipſos latet, vel adynaton, vel falſum, vel præſtigioſum, atque diabolicum eſto. Quaſi Satanas ſupra naturam eſſet, operareturque naturæ impoſſibilia. Dono quidem, modum operando exoticum: at ſanè adhuc intra naturam coërceri oportet. Itaque oſtendam, non pla- 5.
nè opus eſſe auxilio Satanæ, ut corpus aliquod ſolidum, abſque ſui comminutione, traducatur per viam ſe longè minorem. Quia & hoc conſtans. Quod ſcilicet omnes ejusmodi injectiones, immediatè fiant per hominem, non autem per Satanam. Cacodæmon namque etſi Blas motivum habeat: contra pietatem tamen eſt, quod inſontibus nocere poſſet pro lubitu. Quod ſanè fieret, ſi paſſim ejusmodi injiceret, pro nefario lubitu, puerulis, inquam, inſontibus, virginibus piis, atque Deo ſingulariter dicatis, hæc eveniſſe vidi. Corn. Gemma de Coſmocriticis, me- 6.
minit, fruſtum ℔ 3. ſive unciarum 48. ſe vidiſſe, de bombarda ænea, quod virgo, victoris filia, per anum excreverat, cum

suis characteribus sive literis, simul cum anguilla, suis secundinis obvoluta. Est autem naturæ impossibile pulveratum in nobis metallum liquescere, pristina figura, tantoque mensium intervallo, in intestinis detineri, anguillam cum suis involucris toties conteri, & à morte resurgere. Frustaque ligni, & corii, toties comminui, iterumque restitui in pristinum. Bruxellæ enim vidi anno 1599. quod bos sumtis tribus herbis, evomuerit draconem, cauda anguillari, corpore coreaceo, capite serpentino, perdice non minorem. Nescitur modus, quo id natura faceret. Æquè nescitur modus, quo id Satanas faceret. Lucrantur ergo nihil, qui opus naturæ in diabolum referunt. An verò peccent, viderint alii. Pigritiæ saltem enim immensæ inventum fuit, omnia in diabolum retulisse quæ non capimus. Invenio equidem, naturæ contiguam dimensionum penetrationem: licet non ordinariam. Nec velim diabolum invocatum, ut nostris satisfaciat quæstionibus, per temerariam potestatum attributionem. 7. Est historia rustici Poloni, nuper à filio D. Ericii Puteani visa. Agrestis homo tentaverat sibi anguinam in gutture aperire, brevi cultro, quem incantus deglutivit, eundemque tandem dextro abdominis latere, cum multo pure, postque multas anxietates reddidit, & incolumis supervixit. Item Vilvordiæ anno 1636. rusticus mihi notus, volens saginare vaccam, illi quotidie poculum dedit, cui incoxerat olera cum furfuribus. Tandem emaciatur indies magis, cœpitque dextero crure claudicare: cæsa vacca, inventus est brevis culter uxoris suæ, in capulum buxeum retortus, inter costas & homoplatam abditus: rustica enim, concidendo rapa, cultrum inter olera reliquerat, eumque vacca bibendo deglutiverat. Item Ambrosius Paræus refert, de quodam, quem latrones coëgerant deglutire cultrum, quem dein sospes reddidit, per apostema lateris. Alex. Benedictus, alterius meminit, cui sagitta in dorsum penetraverat, cujus uncum dein, latitudinis trium digitorum, per anum excrevit absque læsione. Idem narrat de puella Veneta, quæ acum deglutiverat, eamque post biennium eminxit, calculo incrustatam. Idem Ant. Benevenius, quod mulier Hetrusca, acum cupream deglutiverat, quam triennio inde, juxta umbilicum sana excreverat. Valesius de Taranta, de puella Veneta (fortè eadem) quæ acum trium digitorum, cum urina rejecit. Capucinus quidam Eburo, dictus Bullonius, cognomine Hampteau, araneam ingentem, quam decidisse viderat in calicem, sub jugi Sacrificio, vivam, cum multa animi aversione bibit. Infra paucos dies, illi oborta est phlegmone in dextero femore, ac sub primo pure, inde araneam integram (mortuam tamen) reddidit. Mercator juvenis ejus Antuerpiensis, Venetiis ludens immatura spica hordei, in ore, ingenti suffocationis metu, eandem deglutivit. Post tres inde hebdomadas, sinistro latere supra zonam, apostema apparuit, ac tandem cum pure eadem arista, jam lutei coloris, extracta est integra. Ipse autem sospes evasit. Apud Fernelium, studiosus ab ipso legitur restitutus, qui aristam per costas dedit. Commemorant quoque Scriptores, fœtum, quandoque in utero mortuum & consumtum, sua ossa dimisisse, trans uterum & abdomen, per umbilicum, & quandoque per anum. Plura apud Authores passim ejusmodi occurrunt, fide digna. Quibus constat corpora solida, satis magna, penetrasse stomachum, intestina, uterum, omentum, abdomen, pleuram, vesicam, membranas inquam, tanti vulneris impatientes. Id est, absque vulnere, cultros per istas membranas transmissos. Quod æquivalet penetrationi dimensionum, factæ in natura, absque ope Diaboli. Quod autem corpus humanum ducatur per exiguum foramen, quo saltem felis transire queat,

queat, non tamen trans murum. Imò quod diabolus nequeat frangere feneſtram chartaceam, absque conſenſu heri, videri eſt ex proceſſu, & arreſto, contra Ludov. Goffredi Sagum, pronunciatum Aquisgrani Narbonæ ultima Aprilis 1611. Tandem ubi delituerunt ℔ 3. æris, tormenti bellici, notati per ſua grammata? quomodo tot menſibus gliſcent ſcoriæ, qua parte fruſtum æris, inteſtino majus detinetur? Etenim dum neceſſarium in aere vacuum tractarem, promiſi me declaraturum, quod etſi corporum penetratio, primaria lege naturæ, & vulgari artificum modo, ſit vetita: attamen dum corpus totaliter in ditionem ſpiritus tranſit, ac transſumtum eſt, eoque velut infirmatur, tum corpora ſe mutuo penetrare naturaliter, qua ſaltem parte ſunt poroſa: eo quod ſpiritus tum corpus ſub ſe claudat, adeoque dimenſio-
8. nes velut adimat. Præmittam aliqua. Prægnantem libido invaſit edendi conchilia nigra. Edit autem aliquot præcipitanter, ut & teſtas crudas, bis terve dente conciſas devoraret. Dein mox infra horam, fœtum parit ſanum & adultum, cum iisdem ſemimanſis teſtis, & vulneratum in abdomine. Ergo teſte, absque apertura membranarum, ſtatim penetrarunt ſtomachum, uterum, & ſecundinas: vel novæ teſtæ, generatæ ſunt ſuper fœtum. Neque enim hoc poſterius, verum eſſe poteſt. Nam fuerunt vera fragmenta conchiliorum, non autem ad imitationem figuraliter æmulata. Dein, appetitus non fertur in incognitum: ergo appetitus edendi conchilia non erat fœtus: ſed mulieris. Igitur non erat neceſſe, conchilia nova generari circa fœtum. Appetebantur namque à matre, ut ſibi, & non fœtui, nutrimentum fierent. Alioquin eodem identitatis argumento, quæcunque appetuntur, ſemper circa fœtum generantur; à quo cum nequicquam digererentur, ſemper vel circa fœtum reſidua fierent, vel ibidem putrerent. Quod utroque modo eſt falſum: nam ſi putreret, abortum faceret, quod eſt appetitum, vel ibidem conſervatum, reperiretur regulariter. Etenim fœtus dumtaxat nutritur per umbilicum: quapropter illa conchilia externa, nec fœtu optata, nec eidem proficua erant. Et per conſequens, neque à natura de novo ob finem facta ſunt: ſed dimiſſa ad fœtum, quatenus appetitus fuit uterinus. Appetitus à fine ſemper dirigitur; prægnans autem, appetit conchilia, non teſtas, nec etiam ut conchyle animal integrum maneret in priſtino ſtatu, in quo matri eſt inutile, nec ſuo ſatisdat appetitui. Ergo multo minus, occaſionem habuit generandi novas, ac inutiles teſtas circa fœtum. Tandem utut ſumatur, appetitus non erat ad teſtas bis terve confractas. Nam ſi conchylia conchis exciſa fuiſſent, mandiſſet ipſa conchylia, relictis teſtis. Adeoque appetitui fuit accidentalis teſtarum, comitantia, & conciſio. Reor ſanè, quod ſicut deſiderium, terror, &c. generant Ideas ſeminales, quas manus prægnantis ad fœtum dimittit, ſtatoque loco depingit: ita gaudium reperti ejus quod fuit appetitum, deducit illud ipſum ad fœtum. Sic nempe deglutiti cultri mœſtitia, horror bibitæ araneæ, ariſtæque devoratæ, repellit eadem, trans membranas vulneris impotentes absque nece. Hæc de injectis, intrantibus vi ordinaria naturæ, extra ſuſpicionem diabolicæ cooperationis. Simile quid in 9.
ablatis internè foras, quæ unico aut altero exemplo claudam. Sartoris uxor Mechliniæ, præ foribus vidit militem, in conflictu, manum amittere: ſtatim perculſa horrore, peperit filiam una manu, altero autem cruentoque brachio exſtinctam, quod manus ejus non reperiretur, & hæmorrhagia infantem interimeret. Uxor Marci de *Vogeler*, Mercatoris Antuerpienſis anno 1602. videns militem mendicantem,

cui

cui pila ferrea in obsidione Ostendana dextrum brachium abstulerat, illudq; adhuc cruentum circumferebat: mox abinde filiam peperit, orbam brachio, & quidem dextero, cujus cruentus adhuc humerus per Chirurgum solidari debuit. Nupsit mercatori Amstelodami, cui nomen Hoochcamer, illa adhuc anno 1638. superstes. Cæterum nuspiam reperibile fuit brachium dexterum, nec ossa, nec ulla apparuit putrilago, in quam brachium contabuisset parva horula. Attamen nondum conspecto milite, fœtus bina habebat brachia. Nec potuit brachium avulsum annihilari. Ergo clauso utero, ablatum est brachium. Quis autem avulserit naturaliter, & quorsum ablatum sit, certè non quadrant triviales rationes in tanto portento, aut paradoxo. Non sum qui hæc dicam. Hæc dicam saltem: non fuisse brachium ablatum, ut neque avulsum à Satana. Deinde, minoris operæ esse, deferri alio brachium avulsum, quam fuit brachium à toto avulsisse, absque nece. Uxor mercatoris cognita nobis, ut audivit quod uno mane decapitarentur 13. (tempore ducis Albani contigit Antuerpiæ) ducunturque mordinatis appetitibus, prægnantes, statuit spectare detruncationes. Adscendit ergo cubiculum familiaris, sibi viduæ, in foro morantis. Visoque spectaculo, statim illam adorsus est dolor parturientis, peperitque maturum infantem cruento collo, cujus caput nusquam apparuit. Non invenio saltem, humanam naturam abominari penetrationem dimensionum, cùm seminibus rerum sit frequentissima. Pa-
10. ries in dolore filios, pœna est peccati. Ante peccatum ergo, naturaliter peperisset citra dolorem, fœtus proceros, illius saltem magnitudinis, qua modo nascimur. Non autem, quod mulier ante peccatum fuisset insensilis: sed quod utero clauso exiisset. Ergo geniale à creatione fuit humanæ naturæ, dimensiones se invicem penetrare. Quia erat conditus, ut secundum spiritum in carne viveret. Sed corrupta natura, periit ista authoritas spiritus super corpus. Atque ideo brutorum more, deinceps parit mulier. Imò commemorant Scriptores, trans ossa fieri abscessus, susque deque ferri cuncta absque vasorum ductu, vel commercio. Equidem in rerum 11.
seminibus adhuc consistet primeva illa penetrandi corporum energia, non autem vi, arte, aut arbitrio humano subjecta. Nam multa sunt corpora pluries ponderosi, quàm materia, undè conflantur. Necesse est inquam concidere partes plus quindecim aquæ, in unum, ut unica pars auri inde fiat. Etenim pondus, non fit ex nihilo: sed arguit ponderantem in æquilibrio materiam. Ergo aqua naturaliter toties penetrat suum corpus, quoties aurum aquæ præponderat. Domesticus ergo, & quotidianus seminum progressus in generationibus, requirit corpus per condensationem seipsum penetrare. Quod artifici est prorsus impossibile. Demus aquæ inesse poros; hi tamen nequeunt deciesquater tantundem sui integri continere. Est ergo ordinarium in natura, quod aliquod partes aquæ se penetrent in unicum locum. Hocque agunt semina, 12.
vi spiritus cujusdam Archei. Archeus enim tam in præfatis seminibus, quàm in nobis, tametsi corporeus ipsemet; dum tamen agit actione regiminis, & materiam in se absorbet, edit plures effectus, incantamentis non absimiles: quia propriè loquendo Archeus non imitatur incantamenti, sed incantamenta sequuntur normam ab Archeo præscriptam, quatenus, scilicet operatur longè aliter, quàm corpora in invicem. Ut in uterinis affectibus, nervi sponte distenduntur, dissiliunt tendines extra locum, rursusque resiliunt. Ossa item dislocantur nullo motore visibili, collum ad menti altitudinem, tumidum surgit, præluditur aëre pulmo: venena inauspicata obnascuntur, cruorque insolitos sordium vultus ludit. Quantum autem penetrationes corporum

porum ſpectat, Archeus noſter corpora
13. in ſe abſorbet, ut fiant quaſi ſpiritus. Per exemplum aqua fortis ſuo ſpiritu æs, ferrum vel argentum, manantia in ſui natura, opaca, facit ita transparentia, ut videri nequeant, & per chartam emporeticam, quæ aliàs ne tenuiſſimum pulverem transmittit, metallum, adhuc in ſpecie metalli eſſentialiter manens, traducit. Non autem quod ſimilitudo penetrationis dimenſionum, cum propoſito metalli exemplo uniformiter quadret. Quia (ut dixi) non quadrant rationes tanto paradoxo, ubi modum, à priori, indemonſtrabilem, lubens agnoſco. Prout nemo ſcire poteſt, quo pacto impreſſa ſeminibus Idea figuret, dirigat, atque diſponat ſua conſtituta. Ideoque à poſteriori idem venabimur. Inprimis ratum eſto, diabolo nullum in nos invitos jus aut imperium eſſe, niſi peculiariter permittente
14. Domino. Neſcitis enim, quia templum Dei ſumus? ipſumque regnum Dei habitet in nobis? Quæ res eſt ab origine reſulcanda. Primò ergo, de fide eſt, nos eſſe ſanctuarium Spiritus S. Sacroſanctam Trinitatem apud Juſtum, ſuam facere manſionem. Delicias Dei eſſe cum filiis hominum, quibus dedit poteſtatem filios Dei fieri. Sunt autem pueri baptizati, inſontes, juſti, ipſorum eſt regnum Cœlorum, accommodatum templum Dei. Pueri tamen, cæteris facilius, incantamentis necantur. Ergo neceſſe eſt id contingere ex facultate aliqua libera: cum excellentia Chriſtiani (præcipuè juſti) concludat, diabolo nullum jus intrandi, aut in-
15. troducendi ſua media. Cum perinde ipſi ſit, per medium nocuiſſe, aut per ſe. Eſt ergo alia longè poteſtas incantamenti, præter diabolum: atque proinde naturalis & libera. In virum juſtum, non olli eſt imperium. Poteſtas autem, ſi libera eſſet incantandi diabolo, etiam illi æquè liberum eſſet, occidendi per cultrum vel malleum. Etſic nemo immunis. Imò ſi diabolus poſſet, nollet in pellem juſti intrare, ob divinam Regni cœlorum præſentiam. Alio nimirum modo, Deum in juſto præſentem intuetur diabolus, quam ubilibet alibi. Quæ cauſa ſempiterni in nos odii. Nec ergo intrat, etſi poſſet, ſed circuit ut Leo rugiens. Ergo Saga, per ens naturale imaginative format Ideam liberam, naturalem & nocuam. Quam nequit formare Satanas. Eo quod formatio Idearum requirat Imaginem Dei, ac poteſtatem liberam: atque idcirco Sagæ operantur virtute naturali, non minus in juſtos atque inſontes, quam in viros nequam. Imò cum facilius inficiant incantamenta pueros, quàm adultos; mulieres, quàm viros ſtrenuos: ſignificatur quædam naturalis potentia, limitata incantamento, cui per pugnacem, & robuſtum animum, facilè itur contra. Diabolus ergo offert ſuis clientibus ſordes, vel venena, ut Ideas in Imaginativa horum formatas, fermentaliter connectat. Imò iſtud Ideale virus præſervat, ne per ventum diffletur, aut terra coopertum, fracedine deſtruatur. Defert autem iſtud virus localiter juxta objectum incantandum: applicare tamen, aut in hominem ferre, nullatenus valet. Itaq; deinde, homo etiam dimittit mediũ aliud exſecutivũ, emanativum & mandativum, ad incantandum hominem, quod medium eſt Idea fortis deſiderii. Eſt nempe deſiderio inſeparabile, ferri circa optata. Quibus omnibus, diabolus tantum ſpectator, in commeatu aſſiſtit. Quia revera, ipſa media operativa demonſtravi jam eſſe ſolius hominis. Etenim ſolus 16.
Deus eſt creator ſummè glorioſus in infinitum laudabilis, qui univerſum creavit ex nihilo. Homo autem, quatenus eſt ſimulacrum Dei, creat ex nihilo quædam entia rationis, ſive nonentia in ſui initio, idque in propria virtutis phantaſticæ dote. Quæ tamen ſunt aliquid amplius, quàm merè ens privativum aut negativum. Nam inprimis dum ejusmodi conceptæ Ideæ, tandem ſe corpore veſtiunt, ſpecie Imaginis, fabricatæ per imagina-

tionem, fiunt entia jam subsistentia in medio illius vestimenti, cui per totum æquabiliter insunt. Et hactenus fiunt entia seminalia, atque operativa: à quibus videlicet ipsa suorum assumta subjecta totaliter mox diriguntur. Hæc autem potestas, data est soli homini. Alioqui virtus seminalis, ad propagandum, data est Terræ, brutis, plantis, &c. Itemque canis potest per rabiem, salivam suam in venenum transferre, quia suæ speciei est vernaculum. Quod etiam in diversis animalium venenis est obvium. Sed formare Ideas, abstractas à sua specie, & proprietatibus adjacentibus, id nemini præter hominem
17. est datum. Penitius id quoque intuendo, videtur, si in Idea, per Imaginativam formata, non præesset jus alicujus entitatis, quod non posset se vestire, aut corpus assumere: imò nec posset per imaginativam corpori Archei associari. Siquidem quod merè in se nihil est, nihil efficit, Jus etiam ad nihilum, negativè habet. Adeoque conceptus mox à conceptu periret, nec Ideam patraret: Imò si merum nihil esset, mox quoque in nihilum migraret. Sed cum Phantasia à conceptu ad Ideam, sive Imaginem formatam, procedat, & hinc ad ens seminale: sequitur, conceptum fieri hoc aliquid, in Imaginativa. Id est, Imaginativam creare aliquod ens seminale, quod sit initium dispositivum ad formalitatem entis in potentia. Prout ex chalybe & silice oritur scintilla, undè in-
18. cendium maximè operativum. Sic imaginativa objecto, per conceptum, se confricat, undè Idea: Ideoque Imaginationis actus non est tam nihili, ut non habeat aliquod in se fundamentum, accedens ad realitatem principiantem. Habet enim Imaginativa ad hoc, vel proprias sibi conformatas imagines cum anima (ut multi credunt) vel saltem, quandoque præsentes, per memoriam excitatas, & revocatas
19. iterum reminiscendo. Ego autem considero hæc, non quod præexsistant præludia, Idearum in nobis, ante id quod imaginativè concipitur: ut sint imagines proprii nominis conceptæ: sed quod fiant per contactum potestatis actu Imaginantis (id est, formantis imaginem) & objecti imaginati. Adeoque de sinu suo, anima nuditer format imaginem, quam nisi statim liget in Archeo, perit quoque, & sterilis fit eo ipso. Nec obstat, quod in fe- 20.
bribus aut vigiliis morbosis, umbras imaginum inviti experiamur. Quæ scilicet fatuæ umbræ imaginum obambulant, absque connexione & discursu, coram imaginativa. Quicquid autem nobis invitis, nec volentibus imaginari, obambulat sponte, imò & labores adfert, idipsum præexsistere est necesse. Quasi umbras reconditas, ante reflexam super illas vim phantasticam. Sed confusè ejusmodi 21.
Ideæ, sunt è penu memoriæ recurrentes, quandoque impressæ: non autem quod ante omnem imaginandi actum præexstitissent. Itemque nec arguit. Quod præfatæ Idearum umbræ sint confusæ, ridiculæ sæpè, & falsæ, adeo nec unquam antea conceptæ, per sanam imaginativam: Siquidem naturaliter decisis semel imaginibus & constitutis seriò, superinducitur altera, tertia & ulterior, complicantque & penetrant se mutuo: undè confusio. Alioquin ordinatim subsequens imago, destruit priorem si ipsi est opposita: sin minus, sique priori consentiat, confortatur: vel si aliqua obliquitas inter utramque est, utraque confusè indeterminatur, vaganturque umbratiles. Quod sanè nullatenus opem fert suppositæ Idearum præexsistentiæ. Mihi semper id visum fuit, Ideas de novo cudi, per actum Imaginativæ, instar scintillæ, per confrictum chalybis & silicis de novo factæ. Nec hoc activitati Idearum quicquam derogat, non amplius, quàm scintillæ ad magnum incendium. Respondeo itaque primæ objectioni. Quod sicut non præest ignis in chalybe & silice, ante concussionem: Ita neque ullum entitatis præludium, vel imaginis vestigium ante conceptum,

ceptum, & confricationem imaginativæ ad objectum præexstitit: Sed oritur omnis primordialis entitas Ideæ, in actu conceptus. Fitque vera Idea, dum scintilla (quæ aliàs statim periret) cadit in fomitem, & concepta imago cadit in imaginantem fomitem Archei. Undè sequuntur potentissima incendia morborum. Verumtamen quia Tractatus Idearum tangit proximè Concepta, differo & supersedeo ulterius de Ideis disserere.

IN JACULATORUM MODUS INTRANDI.

1. *UNicum medium, quo diabolus cooperatur injaculando, est oculorum præstigium, ut invisibiliter intrent.* 2. *Blas motivum, & determinatum competit diabolo.* 3. *Quantum homo ad hoc contribuat.* 4. *Sanatio injectorum primaria.* 5. *Sanatio naturalis.* 6. *Varietas donorum in simplicibus.* 7. *Nominatim procedit Author.* 8. *Karichterus commendatur.* 9. *Præcautio in herbis.* 10. *Modus, quo Injecta semel foras expulsa, accelerant rejectionem.*

PErgam nunc supplere modum, quo Injaculata, Injectave, intrant, vel admittuntur: simulque illorum remedia subnectam. Injecta
1. inprimis introeunt invisibiliter. Et hoc unum est merè diabolicum. Siquidem miserrimus scurra, cum nihil habeat reale, quod ipsi sit relictum in libertate, tantum habet vanas apparentias: quippe pater mendacii, res ipsas mentitur, & falsò apparere facit, ab mundi initio. In præstigiis hujusmodi, nil cooperatur homo diaboli mancipium. Quo autem modo Satanas res in se visibiles faciat non visibiles, sive illas involvat suo spiritu invisibili, ac res ipsas circum apprehendat, vel demum id agat per oculorum effascinationem: vel etiam eo ipso, quo res aliqua corporaliter aliam penetrat (ut jam ante profusè per exempla est ostensum) sit fortassis eatenus invisibilis (quicquid enim dimensiones corporis amittit, potest etiam visum fallere) saltem curiosus indagator non sum operum Satanæ, quæ sibi in proprietate competunt. Sufficitque mihi, quod quæ credita sunt illius esse, ostenderim homini propria, detexerimque omnimodam Satanæ pauperrimamque miseriam. Res igitur injiciendas, factas invisi- 2.
biles, transfert diabolus ad objectum, dirigente iter Idea desiderii humani. Etenim quia diabolo non est permissum ullatenus, introire in hominem, multo minus ut eum lædat, atque omnium minimè, cum onere invisibili, quod ipsus circumvolveret: Ideo utitur Blas libero hominis sibi devincti. Homo ergo suum Blas 3.
motivum liberum imprimit in corpus, invisibile factum; diabolus autem defert, usque ad hominem in quem injicitur. Et sicut culter, per desiderium atque consensum vulnerantis, infigitur in carnem vulnerandi: Ita hoc corpus, factum invisibile, per diabolum; injicitur in corpus incantandi, per Ideam Blas motivi Sagæ: conspirante ad hoc Satana, propter directionem ferientis hominis.

Sanatio injectorum absolvitur, partim 4.
remediis ab ortu Ecclesiæ primitivæ celebribus. Quæ operantur, non nisi miraculosè: Cur autem non regulariter semper, ubique & apud omnes suum sortiantur effectum, aliis relinquo. Ego autem inscrutabilia Dei judicia, non attingo: ut neque remedia, quæ sunt extra forum naturæ. Partimque etiam habetur sanatio, per 5.
quædam simplicia, quibus Omnipotens Bonitas dotem à Creationis initio indidit, resistendi, præcavendi & corrigendi veneficia; itemq; exigendi Injecta. Quale legitur suffimigium jecoris apud Tobiam. Qualeq; illud Salomonis, vel Eleazari, apud Josephum lib. 8. c. 2. Quædam 6.

namque ſimplicia, cacodæmones arcent (miſera hominum turba, quæ dulomaniam exhibet diis, reſiſtere non potentibus, ſimplicium efficaciæ naturali) Alia demum tollunt penetrationem luminis formalis, alligati excrementis. Nonnulla item ſaltem impediunt attactum, introitum, vel applicationem. Multa tandem, quæ ejusmodi venena corrigunt, interi-
7. muntque. Inprimis electrum minerale immaturum Paracelſi, collo appenſum, liberat, quos ſpiritus immundus perſequitur, quod ipſus vidi. Illius potum verò, plures à veneficiis ſolviſſe, memini. Nemo autem, qui appenſo illo ſimplici, non præcaverit, ne Injecta intromittantur: vel ab importunis ligationibus confeſtim non
8. ſolvatur. Barth. Karichter, Maximil. 2. Archiatrus, inter medentes primus, (quod ſciam) Germanicum tractatulum, proximum miſeratus, hero ſuo dicavit. In quo paucis herbis, quoslibet & quomodolibet incantatos ſanat. Anteſignanum ſuum Daurant (Phu eſt Dioſcoridis) floribus purpureis (ultima Valerianæ ſpecies, in ultima editione Matthioli eſt) omnibus prætulit. Magnifacio quoque verbenam flore purpureo, Hypericonem herboſiorem flore minuto, Abrotanum, Adiantum, Rutam, &c. Itemque Corallum rubrum, ejusque eductam tincturam, multum ſolaminis attuliſſe, ſum expertus. Utendum eſt herbis crudis, conciſis, non 9.
autem coctis. Quoniam poteſtas illarum integra, conſiſtit in integritate Concreti. Contuſione ideo perit vis Idealis herbarum. Decerpuntur autem herbæ, & radices effodiuntur, ſtatione, qua magis vegete, ideoque etiam mox oriente Sole. Propelluntur nempe Injecta foras, non ſecus atque anguis ab igne. Theologi verò, ſolent Injecta, quæ rejiciuntur, igni abſumere, in vituperium cacodæmonis. Rectè 10.
quidem ſic illa pereunt: non ſic tamen impediuntur illorum recidivæ. Rectius ergo, expulſa Injecta, involvuntur ſimplicibus, quibusvis expulſiva ineſt, & aſſervantur. Pari eum ratione, qua ſympathetica, abſens vulnus ſanant, hæc ſimplicia dotalia, arcent Injecta, detinent, cohibentque ne injiciantur, vanamque Magi operam deludunt. Infirmitas ergo entis injaculantis, merito ſuſpecta eſt, quæ Injicienda non poteſt intromittere, quia adeſt, & præeſt herba quædam impediens. Vis ergo quæ Injecta intro defert, non eſt Principis hujus mundi, & potentiſſimi ſpiritus: ſed entis cujusdam Idealis, & infirmioris, quod tam facilè præpedit omnem introitum deinceps.

DE CONCEPTIS.

1. *Splen primorum conceptuum ſedes.* 2. *Ideæ tam Imaginationis, quàm Archeales, è fonte Splene manant.* 3. *Ideo & hypochondriam olent.* 4. *Peſtis ſemper circa ſtomachum incipit.* 5. *De conceptis animantis.* 6. *Ideæ ex utero.* 7. *Dementiæ.* 8. *Irreligio demens.* 9. *Realitas conceptorum ex parte materiæ & efficientis.* 10. *Præſumtio omnes ferè occæcat mortales.* 11. *Occulta inſania.* 12. *Concepta morboſa.* 13. *Uterini morbi.* 14. *Phantaſtica uterina.* 15. *Inſtructio monarchiæ cujusque.* 16. *Duplex regimen in muliere.* 17. *Uterus non malè valet, niſi à conceptis.* 18. *Miſer ſexus muliebris.* 19. *Differunt morbi uterini à ſuis productis.* 20. *Sanatio furoris ultimi.* 21. *Conceptorum Idea duplex.* 22. *Ortus & progreſſus delirii febrilis.* 23. *Progreſſus Idearum in maturitates ſuas.* 24. *Limen omnis bonæ in fide.* 25. *Paſſionum efflorescentia.*

INjectis porro ſimile eſt ens morboſum, quod Conceptorum dico. Nam etſi hoc non extrinſecus adventet, nec aliunde foveatur, imò neque illi cooperetur Satanas: attamen quia ſui radice, fiendi modo & effectuum quadam paritate, ab Injectis quibusdam, non multum diſcrepat, non inconſultò retuli Concepta, inter ſpirituàlia Recepta. Ad quorum dilucidationem, multa

jam

1. jam præmiſi prolegómena. Quamobrem, in Splene, jam alias demonſtravi, Imaginativam primorum conceptuum, eamque inde ad ſtomachum, duumviratus ſocium, etiam & hinc facilè ac primordialiter (in altero ſexu) ad uterum diſ-
2. tendi. Splen ergo, tam fons eſt Idearum conceptarum in Imaginativa hominis, quàm ipſius Archei. Archeus ſuas habet & peculiares Imaginationes, ſibi proprias (ſive enim veri nominis ſint phantaſiæ, vel ſaltem metaphoricæ, mihi perinde hoc loco) quarum ergo antipathias & philautias continuò ſentit,
3. atque inde deductos motus ſuſcitat. Certè concepta Archei, extemplò, præfatis locis potentiſſimas aſſequuntur determinationes. Quia locum natalem olent, hypochondriacæ ſunt, primorum & indiſcretorum motuum monumenta ferunt. Et quanquam Imaginatio animantata, quæ absque fortitudine impreſſionis, vel alicujus præjudicati inclinatione, ibidem cunctatur, tandem velut ſomnialis, indiſtincta, & penè confuſa fiat, quapropter nimirum raro tempora caneſcunt incuriis: attamen quæ in ipſis primorum motuum officinis ſuſcipiunt alicujus paſſionis deliberationem, etiam ſpiritus in cerebro antiquatos, ad ſe alliciunt, contagium loci ſubeunt, fiuntque, ac cuduntur judicio orbatæ Ideæ, ſeminaliterque pariunt affectus, ſuis cauſis conformes. Hypochondriacæ nimirum amentiæ, confuſionis, ac perturbationis ſuſpectos. Ideo nempe ſuos patimur ſinguli manes. Archealis tamen jam dicta Imaginatio, ut conſenſum animæ nec optat, ita nec exſpectat: contingitque ideo inſenſibiliter, ac no-
4. bis inſciis. Ideo nimirum Peſtis, ſive ex terrore in anima concepto fiat, vel demum proprio Archei vitio, ſemper tamen circa orificium ſtomachi prima tenet conciliabula. Potentiſſimæ namque ſunt Archeales Ideæ, morborum quoque feraciſſimæ, quia irrationales, nobis inſciis, atque invitis contingunt, idcoque & incorrigibiles, atque ex legès plerumque ſunt, nosque ideo inauſpicato modo invadunt. De conceptis 5.
animantatis, utpote diſtinctioribus, atque ſenſibilibus, nunc agam: quicunque primorum motuum perturbationibus, harumque conceptis Ideis, ſeipſos velut infirmant, infatuant, atque ſubinde incantant, aleam ſubeunt præfatis cauſis debitam. Ac licet hoc vitii genus, etiam viros doctos & judicioſos ſubinde invadat, moroſitates, atque tetricitates pariat: attamen mulieri eſt magis ſociale, ob uteri conſonantiam, & propinquitatem. Eſt nimirum ute- 6.
rus (licet mera membrana) Lien tamen alter. Ideoque proprio velut ſeminis inſtinctu, ſtatim ſecundinis fœtus, velut alterum Lienem externis obducit. Ut ſuo loco alibi. Non quidem quod mulier, hoc naturæ vitio, cudat Ideas hypochondriacas, exſecrabiles in aliorum perniciem, per modum Sagarum: ſibi verum ſunt nocuæ dumtaxat, ſeſeque tanquam incantant, infatuantque ac infirmant. Cudunt nempe ſibi 7.
Ideas, quibus ſæpe non ſecus atque deſperationis maligno ſpiritu circumactæ Sagæ, gubernantur, abripiunturve ad ea, quæ aliàs nollent, propriamque & invitam nobis plangunt dementiam. Sic namque teſte Plutarcho, juvenculas omnes arripuit deſiderium mortis per ſuſpendium, in Inſula Chio: nec niſi per verecundiam, poſt mortem, minitando, ſiſti potuit. Cum ergo Conceptorum vitium etiam viros tangat, avertat Lector tædium, ſi diutius in his morari debue- 8.
rim, qui primus hunc tonum in medendo tangam. Itaque ſi mortales impegerint in præſumtionem fidei, abſcedant à verbo Dei, & ad proprii placiti explicationes, velut in ſpeculo complacentiæ ſuiipſius, ſe contueantur: Jam inde ſibi cudunt Ideas vacillantes, & incuriæ religionis, ex uno primùm puncto dubii,

disputant incerti de pluribus, ad Atheismum vadunt, per apisticam irreligionem. Sin verò in superstitiones ceciderint, Ideas nigromantiæ conformes cudunt, undè in stygias vanitates animam pronam parant. Quibus per facilè (ut dementatis) jam se associat hostis mortalium. Præsertim si superstitio pertinax, fortique desiderio odii, vel alterius peccati, est stipata. Cudunt nempe sibi Ideas, voluntariæ cæcitatis secundas. Cumprimis hoc 9 iterum memorandum: Imagines ideales omnes esse seminales ex parte entis realis, per Imaginationem parti. Dein ex parte spirituum (quatenus vitalium, & concepto semini nuptorum) cujus assumunt materiam, sive tabulam, in quam depinguntur, fiunt organum, exsequendis Idearum finibus aptum. Hæc igitur prærogativa utraque penetrant Archeum, eumque alienant, ad peregrinos suarum perturbationum scopos. Si ergo fides, confidensque superstitio, peccent sola credulitate, jam cudunt Ideas, per quas se existimant incantatos, incurabiles, & desperatæ amentiæ servi fiunt. Prosternatis enim viribus emaciantur, pallescuntque dementes. Sin verò scrupulositas indiscreta, atque inordinata angat; ipsa sibi fabricat Ideam anxiam, timore Inferni turbidam, undè ipsis vita horrida, omnium conversatio formidolosa, penè atque si diabolica esset. Fatuitatem enim generant, quam agnoscunt, fatentur, plangunt: quia non se ab illa liberare valent. Ac tandem ita succumbunt impotentes, ut Ideam tanquam animam arripiant. Sin autem scrupulositas, ante totalem victoriam, pro deliberatione recurrat ad mentem, & nihilominus interim novas inor- 10. dinatasque cudat Ideas: migrat instabilis facilè in oppositum, quasi jam prioris scrupuli horrens, libertatem spiritualem, cum præsumtione meriti, & aliorum despectu, assumit. Quoquo enim surgere nititur altius, mergitur eò profundius. Est namque præsumtio, nil nisi vana dementia, alienis semper suspensa arbitriis: attamen plerisque mortalium velut genuina. Nam propter virtutes, ingenium, doctrinam, genus, divitias, formam, robur, audaciam, artes, loquacitatem, aut vocem, cudit quisque Ideas sibi applaudentes, quæ totum penè mundum dementant. De quibus dicitur: Stultorum infinitus est numerus. Nocentissima autem præsumtionum dementia, est in politicis, estque audaciæ, quippe quæ suos non raro substernit tortori. Rara sanè insania absque præsumtione est, si non cognata sit stupiditas. Enimverò Ideæ fidei, desperationis, scrupuli, irreligionis, arrogantiæ, æstimationis, &c. quia potentias magis abstractas & intellectuales respiciunt, gratiamque infusam magis oppugnant, dementiam plerumque tam occultam patrant, quod à viris spiritualibus, multumque exercitatis, non nisi tardè deprehendatur. Quas dementantes Ideas subsequuntur ex ordine, quæ turbationum sunt magis corporearum. Dura enim inprimis ut infernus est æmulatio zelotypiæ, quæ hominem in ærumnas quamplures præcipitat. Tum dein libidinis atque fornicationis Ideæ præter dementias, etiam complures excitant ægritudines. Omnes autem exorbitationes per- 12. turbationum, si subitæ, fortes, crebræ, aut diuturnæ, cudunt Ideas & infirmitates sibi pares, etiam in vitam ideo durabiles. Sunt nimirum qui rectè sapiunt, in materiam autem, cujus Idea illos dementavit, si inciderint, confestim occultatam produnt amentiam. Repentinus inquam terror & mœror, sæpe aliquos morte improvisa extinxere: aliis quoque saltem syncopem fecere. Plerisque mulieribus profluvium suscitarunt, in vitam durabile. Sin autem vis Ideæ non ferocierit in cruorem, hunc que ideo non, ut exosum, proscripserit: sed penes se, in hypochondrio custodiverit: sigillat ibidem morbum comitialem. Mœror lentus verò, quique per intervalla, solatio tantillo interruptus,

ptus, Ideam cudit, unde melancholia hypochondriaca in mulieribus, in viris autem Icterus: si in cruore sigillentur Ideæ: sin autem in viscere Lienis ipso, Asthma & præfocationem molitur. Sin mœror cum Idea desperationis connectitur, Paralysin, aut Contracturam parat, præsertim virginibus. Sed mœror lentus, cum præmeditata ira, vel odio, jungatur, singultum, cordis tremorem, vel menstrui suppressionem contumacem edit. Imo si ejusmodi passiones fortes fuerint, caducum faciunt & abortum, vel præfocant gestantes uterum. Si ira subita est, quæque tamen coërceri, aut dissimulari debuit. Ideam cudit, unde uteri decubitus, vagantiæ ad latera, cum dolore intolerabili; viris autem asthmata, apneam, atque febrim, quæ demum in Icterum, vel hydropem transit. Si violentus terror, vel timor irruat: Cuduntur Ideæ epilepticæ, quæ in vitam perennant. Odium autem, & avaritia, maciem, sive atrophiam generant; cudunt inquam Ideas suis desideriis respondentes: eóque fatuitatis declinant, quod propriam vitam, atque suorum fortunas parvi pendant, credentes turpi vindictæ satietate, nihil obvenire in vita jucundius. Emaciant enim ejusmodi Ideæ, & quia lentis nascuntur resolutisque perturbationibus, increscunt indies, & in vitam plerumque perseverant. Nec etiam semen corruptum, detentave menstrua, morbos uterinos suscitant: sed sunt hæc producta posteriora, & defectus supervenientes Ideis alterationum. Uterus namque ut particularem habet monar-
13. chiam: ita & morbos. Quippe omnis exorbitans uteri affectus, est insania quædam sive dementia Archealis in utero. Perinde enim atque salivæ canis rabidi, inest fermentum furoris dementis, Idea inquam, quæ demorsum paulo post dementat: Ita nonnullis simplicibus, inest facultas sigillifera dementiæ, sigillataque, quibusdam excrementis detentis, aut utero furiente genitis, amentia furoris in-
est, quæ conceptam maniam vel in proles propagat, vel cum sterilitate perseverat, in radicalis furoris consummationem. In 14.
utero nimirum, contemplari lubet potestatem phantasticæ primorum motuum parem. Blas, velut stellarum, potentissimum, vertens, evertens, susque deque omnia. Uterus enim suum regimen usque habuit, & servavit in totum integrale, imò exercuit crudeliter in miserandi semper sexus consternationem. Ad instructio- 15.
nem autem monarchiæ cujuslibet, semper primariò requiritur rectrix quædam facultas (qualis in malicia, & uterinis affectibus, elucet prodigiosa) & Irascibilis altera, quæ per varias affectionum thymoses, sub vita muliebri explicatur. Quarum facultatum perturbationes, indèque natæ exundationes, certè nil minus quam uteri furorem præsupponunt. Quid namque dementius fieri potest, quam quod uterus collum mulieris stringat, & suum subjectum miserè perdat? poros pulmonis contrahat? totum cruorem præcipitanter profundat? Siquidem ad suæ mulieris internecionem, necessariò subsequatur propria uteri mors? ergo hoc ipsum est sui excidium, per consequens, vi deliberata causare. Unde spectatur saltem duplicis monarchiæ argumentum in
fœmina. Ex dualitate nempe uteri cum 16.
corpore mulieris, hoste unitatis, fomite discordiæ. Quanquam autem plerumque, ex animi perturbationibus, & inde suscitatis Ideis, initia sumat ejusmodi suffocatio, quæque funesta, totius ortum, decus, vitamque, crabronum instar excitatorum, delet: supervivit tamen uterus mulieri, adeò ut defuncta parturiente, uterus, post multas quandoque horas, suum fœtum expulerit. Itaque thymosis, furorque quidam, est utero à conceptis Ideis, ab ente quodam vicariatum mentis exercens, estque utero pro vita ejus singulari. Est ergo morbus omnis uteri potestativus, ab uteri regimine directus, vel in seipsum, vel in corpus mulieris. Unde non ineptè,

ineptè, integræ, à corruptis discerni possunt. Etenim cum gubernet seipsum uterus, vivatque è cruore alieno, proprio orbe: ideo vix malè valet, nisi infirmatus ab ente Conceptorum: Imò semper quodammodo insanit, quoties malè valet. Nam sive steterint menses, sive immoderatè fluxerint, decolores sunt, aquosi, nigri, grumosi, paucitate peccent, gonorrhœæ promanent, vel uterus ipse, loco motus, deleat immensum excentricus, sive demum immotus, Blas pariat alterativum, producatve effectus incantamento consanguineos, sive tandem suscitet ens apoplecticum, epilepticum, paralyticum, vertiginosum, hemicranicum, cardialgiacum, Ictericum, hydropicum, syncopticum, Asthmaticum, spasmades, Cardiacum, &c. perinde est. Quoniam non nisi per scenas, furor suus variat, quibus sua abutitur potestate, luditque uterus libertate monarchali in totum integrale. Siquidem absque aporrheis materialibus, claves gerit, quibus pandat venas, hæmorrhagias incredibiles suscitet, citraque sui motum ullum, poros pulmonis ex voto claudat, imò totius corporis diapnæam tollat suo nutu. Etenim lunæ præsidet in corpore, ætatem, naturam, maturitatem, præcocitatemque spernit. Itemque abortus facit, & fœcunditatem tollit, atque interim suum furorem voluptuarium complet, tyrannide despotica. Jectigationes artuum, loquelæ privationes, exarthroses condylomatum pro furoris luxu perficit. Et licet mulier tantis sub malis non dementet, insanit tamen uterus in præfatis omnibus exorbitationibus. Misera ergo, quæ tali subjacet imperio: subest inquam tot morbis, quatenus homo: & iisdem paret iterum ex ente uteri. Duplex enim & hodie luit piaculum, quasi in Eva duplicis peccati rea. Non est attamen uterus, pars hominis, ut homo est. Inest quidem homini, vivitque ex ejus cruore, non secus atque viscus ex arbore: totique pars illa sexualis imperat, multò potentius, quàm testes in gallo taurove, qui in suis castratis, insignes varietates exprimunt. Siquidem nedum quælibet pars auscultat utero: sed insani uteri violenta imperia, corpus muliebre, unà cum vita, luunt. Passiones scilicet animæ, dumtaxat uterum, velut dormientem canem excitant, & uterus inde sævitiam sumit, suæque insaniæ, mox insontem mulierem pœnitere cogit. Quinimò & non rarò in ipsas potestates mentales, à quibus pridem fuerat irritatus, suum reflectit furorem, ut absolutum in omnia sibi imperium jactitet. Ideæ namque passionum animæ, quoties utero importunæ, si in vim irascibilem uteri introducantur, eamque penetrent, confestim ut peregrinæ & exosæ, illam turbant. Undè impatiens, in varios furores seipsum concitat. Quod & Platonem vel inde non latuit, dum uterum, animal furiosum nuncupavit. Denique quamvis ab 19.
uteri furore, propria tam ejus coquina laboret, quam aliarum partium, à se apprehensarum, atque inde varia suscitentur excrementa, seminalibus furiarum Ideis insignita: sunt attamen isthæc dumtaxat producta. Id est, Quanquam amentiæ à Conceptis ortæ, pariant stultas suas Ideas, easque depingant in alienis excrementorum tabulis, sui inordinatione partis (pro ut rabies canum transit in salivam) attamen per ablationem occasionalis producti, licet morbi allevientur, non sanatur furor uteri. Quia istud productum ablatum, posterius erat, nec priorem in radice insaniam causans: ita nec attingens; sed tantum aggravans. Etenim sanatio amentiæ, è Conceptis, in utero conceptæ, requirit Ideæ furoris extinctionem, per arcana appropriata (nam 20.
per oppositas Ideas superari nequeunt, cum jam mulier inhabilis est, ad formandum Ideas sibi salubres, tantisper atque à furore uteri, compescitur) atque deinde, organi rectificationem: Alioqui namque, perfacilè repetit insania. Helleborus quidem (qui Amentiæ singulariter commen-

mendari antiquitus solet) alleviat Conceptorum gravitatem, in quantum aufert aliquid de producto aggravante: at certè non sanat eam, nisi in natura sedente, ipsaque sibi opituletur: ut amens, qui proprio ente deliro, ex propriis sui excrementi Ideis, dementavit. Verumtamen quæ ex repentina est nata perturbatione fatuitas, quanquam sæpe ejusmodi remedio abeat, satagente Natura reliquum sui bonitate, fomentatis scilicet Liene, & Cerebro, si pigrius ad convalescentiam processerint: sed quia Conceptorum amentiæ surgunt ex Ideis mentalibus, hinc ita profundè penetrant, ut etiam semen prolificum, radicaliter in spiritu contaminent, traducaturque insania generantis in
21. posteros. Concepta erga Idea, in vitæ sensitivæ imaginatione, est duplex. Quædam enim è morbosis seminibus rerum proficiscitur. Cernimus namque vitulum dementare, canem rabie mori: Lupum similiter quotannis rabidum, incredibili jejunio restitui. Quod Paracelsus tardo Orionis astro ridiculè adscribit. Proficiscitur inquam occasionaliter introducta potentia seminis exotici, in nos, donec Archeus noster inde mutuet Ideas furoris, quas sibi ipse suscitat, & ipsus induit. Sunt quidem in quibusdam simplicibus, naturaliter Ideæ infatuantes; non quidem quod Cerebri temperiem destruant. Quippe quod absq; temperie clarè intelligit: suntque ejusmodi temperamenta, mera somnia: sed quod suum characterem Idealem conferant, & in spiritum, phantasiæ organum, occasionaliter imprimant, & conformes suis Ideis suscitent. Sic nempe Tarantulæ, vel canis virus, determinatas, suasque tantum, atque proprias fatuitates propagant. Sicque incurii, assumtis quibusdam, dementant, juxta illorum innatas Ideas. Altera ergo Conceptorum amentia, ex intus genitis consurgit. Sic inprimis deliria in febri, non ex assumtis: sed ex degeneratis intus Ideis sunt excrementalibus. Estque intus conceptarum Idearum bipartita adhuc varietas. Una quidem amentia, ex Ideis insanis prognata, per devium Imaginativæ abusum: se sigillat in Archeo, adeoque ex symbolo altius penetrat, & in vitam se distendit continuò, vel repetitim: Altera verò nascitur in excrementis febrilibus, & hostilibus, quatenus in iisdem aliquid simile occurrit, quod in præfatis simplicibus novimus naturaliter inhabitare. Ac proinde hujusmodi amentiæ, quia in ente corporali, exotico, & odioso hospitantur, non tam profundè in Archeum innatum imaginativæ penetrant. Primò namque, sordes febriles pariunt 22.
insomnietates, dein somnia interrupta vigiliis, ac tandem magis continua, quorum labor atque tædium suas pariunt Ideas in excrementis, undè deliria videntur somnia, vigilantibus obversantia. Etenim si ex simplicibus, vel excrementis, analoga similitudine ludentibus, furores deliri in febribus nascerentur: Certè primo accessu deliria nobis exorirentur, nec dierum exspectarent cumulum. Nisi Ideæ tædii, & laboris somniorum, manifesto delirium progignerent. Quid si Ideæ somniales, Judicii tendines præscindant, quid non patraverint Ideæ apprehensionum? affectionum? passionum? atq; æstima- 23.
tionum? maximè quoties in fastigium delatæ, Archeum defœdant? violenter corrumpendo, vel fermentaliter conspurcando? Tres enim priores, vix sponte commoventur: sed prævia passione aliqua, agitantur & commoventur. Etenim persuasio abusiva, & credulitas, sive æstimatio falsi, primò hominem seducunt, in præsumtionem despectivam aliorum, sive in indignationem Philautiæ, Iræ, odii, vel excandescentiæ in proximum. Undè nimirum quoque religio apistica, superstitio, scrupulositas, impœnitens arrogantia, & temulenta desperatio, cum incuria. Etenim ut fides est janua ad humilitatem, quæ est veritas intellectus: Ita credula falsi æstimatio, est præsumtionis &

arrogantiæ introitus, & prima animæ insania. Vix enim ideo, inter miracula, legitur fatuus eximaginatis, restitutus sanitati: quippe ex superbia impœnitente, & recusante redire in veritatem, plerumque tales desipiunt. Perturbationes verò, ut amor, desiderium, tristitia, metus, terror, potissimum excitantur ab extrinsecis: ideoque non solum in anima: sed & in corpore, suos proferunt effectus. Initio namque passiones singulæ somnum tollunt, deinde appetitum edendi, actum prius infirmant. Tandemque per longam, immodicam, fortem, vel repentinam inordinationem, Ideæ Archeum infatuant. Quarum fortitudo demetienda non est aliunde, quàm à penetratione & commistione exquisita, cum multa vel pauca Archei quantitate. Sensim enim anima apprehendens, vel discurrens, assuescit sine lucta sequi, quò sæpè atque violenter abducitur, volens cum plausibilitate, vel nolens, propter superioritatem apprehensionum. Anima nempe itineris illius, licet avii, conscia fit: quia assueti. Suntque deviationes manifestæ, latentesque, vel incognitæ, continuæ, vel interpolatæ. Manifestæ quidem suam produnt statim amentiæ excentricitatem, in omnibus, ac circa omnia, conspicuam, occultiores verò, latentesque, non nisi in quibusdam punctis, ac conceptibus apparent: per quos nimirum anima semel loco discussa fuit, conquassatumque judicium. Quorum scilicet Ideæ in organum fuerunt impressæ, propter diuturnitatem, vel plausibilitatem: Id est, propter fortitudinem ac superioritatem. In reliquis verò punctis, videntur rectè sapere.

Quantum autem spectat sanationem Conceptorum, eandem trado ex professo postea singulari capite, & themate planè paradoxo. Nunc autem hystericas ex directo aspicio. A posteriori namque ad credendum inducor, in Incantamentis potentissimam totius scenæ partem pendere ab Ideis mancipiorum diaboli, adeoque à Conceptis originaliter procedere, pro ut suo loco demonstravi: eò quod naturaliter quæ juvant incantatos, sanent etiam passiones hystericas, & vice versa. Uterum autem aliàs quietum in thymosim excitari per Iram atque mœrorem, tam est extra controversiam, quod ipsis cognitum sit mulierculis, & vetulis. Nec lædit quicquam virtutes utero insitas, quod planè est nonens (ut est cogitatio) nisi in formam entis approximetur, ad originem omnium motuum in nobis. Hunc autem progressum in Ideis multò verborum syrmate convincere studui: quapropter etiam in Incantamentis parem nativitatem adscribere cogor. Enimverò etsi odora & grata aromata multas infirment mulieres: non tamen idcirco olida sive putida quævis, illas sanare debent. Per exemplum non enim Assa, aut odor fumantis sulfuris recreant hystericas, quatenus fœtent: neque enim ex æquo omnes pariter fœminas reficiunt semper, aut simpliciter: sed quia cohibent sive interficiunt Ideas, extra utero impressas. Sic etsi infirment dulcia; proinde amara, ut talia, illas sanant. Docui namque inprimis non exsistere contraria in Natura. Quare argumentum à contrario sensu, etsi in Jure valeat: minimè tamen in natura, quia litigia & jurgia Juris non reperiuntur in natura. Nec putandum interim remedia uterina consistere in temperato, quasi extremorum medio, qualitatum mutuò confractarum asylo, ab extremis exemto: sed prorsus in Arcano libero. Ita quidem, licet nullum simplex sit exors primarum qualitatum, minimè tamen, illarum respectu, appropriata sanant hystericas. Est autem ejusmodi Arcanum Ignis, sive dulcedo sulfuris, è vitriolo Veneris: Itemque tinctura Coralli, volatilis, essentia Succini, Gagatis, urtica non pungens flore albo cucullato: Ribes nigrum, Ballote, ruta, Abrotanum, Salvia, Nepetha, grana Sambuci, Ebuli, Assa fœtida,

tida, verruca poplitis equini. Corallus rutilans ergo est herba lapidea, vel lapis herbaceus in veneficiorum destructionem natus. Nam prout veneficia fiunt ab Idea, irregulariter transplantata in sordibus, quæ videlicet Idea jam ante erat seminalis in suo spiritu: dum tamen sordibus inseritur, migrat in virus. Sic nempe vis seminalis in Corallo inseritur in materiam petrificam; Si sit ergo qui vegetabile separet à lapide Coralli, jam acquisita est dos naturæ, sive Idea illius simplicis vindicans, transplantansque Ideas transplantatas in virus. Observavi namque quàm invito hunc lapidem diabolus toleret. Quod noverim nobilem incantatum, cui etsi armillaria è globulis corallinis fortiter alligarentur, statim tamen inde dissilirent. Cujus simile occurrit in eo, quod fœminis malè valentibus, rutilans Corallum mox palleſcat, velut compatiens illis: qui tamen pristinum ruboris nitorem resumit, cum muliebris uteri sanitate. Cæterum non quævis simplicia ex æquo incantatos sanant, ut neque omnes pariter hystericas: Nam suas singula dotes habent Ideas, tolluntque compares nocuas. Abrotanum scilicet, Salviá & Ruta, Ideas timoris abigunt. Artemisia, urtica, Ballote & Ribes nigrum, valent in casibus à mœrore contractis. Assa autem, Castoreum, grana Acitis, Gagatis essentia: in casibus ex Ira patratis.

Nepetha autem, Valeriana & Adiantum: in casibus ex Idea odii resultantibus. Prout hypericon, & Phu tertium in Ideis furibundis. sic Lepus siccatus, testes quorundam bestiarum, fumo arefacti, virga Cervi, Agnus castus & Succinum in Ideis, per libidinis suggestiodem natis. Electrum autem minerale, corallus præparatus, & majora Arcana, adscendunt ad universale quodammodo. Quibus approximant secundini masculi primogeniti, fel anguis, &c. Profecto majora Arcana præparata per artem, aut appropriata per dotem naturalem, vix aliquem destituunt. Porrò quantùm proposita Methodus, à Scholis deviet, ipsæ judicent. Morbos namque uterinos agnoscunt more rustico. Nimirum dumtaxat noverunt, menstrui inordinationes, & gonorrhœas. Quoniam Malaciam, & præfocationes inter symptomata referunt. Retenta enim menstrua, ex oppilatione ponderant, atque aperientibus frustra sanare intendunt. Tam enim assueverunt non sanare suos, quod sanationis nomen in oblivionem iverit, ejusque vicem obtinuerit Curatio. Immodicos enim sic menses, per inordinatam venarum apertionem curari volunt, indistincta cum plebejis observantia. Denique ludibrio plenum: quod per solam phlebotomiam, tam retentis, quàm profluentibus subveniri nitantur. Modo venam malleoli in retentis; in profluis vero, Jecoratiam in brachio tundant. In utroque casu inquam, cruorem æquabiliter detrahant. Quod compererint quandoque, naturam tam periculi, timorisque plenam, quàm cruoris atque roboris vacuam, ab incepto fluoris furore, subinde pro spatio destitisse. Simile fortassis fuerit, si nimis petulantem æquum, tendinis læsione claudicare fecerint. Deficiente autem menstruo, oppilationum oblitæ jam Scholæ, ac quasi suppressio necessariam involveret plethoram, jubent incidi veniam: quod est effectum, non autem causam oppilantem oppugnasse. Nesciunt inquam detenta menstrua, furore potestatis rectricis peccare. Subinde solutiva iterato propinant, & quæ calida tertio finguntur gradu. Immemores interim horum, Chalybem, diversimodè vexatum, propinant. Utinam novisset mundus, quàm vanis præsidiis mulieres exagitent, quantùm deoppilationibus toto orbe christiano desudent,

& quàm occupatæ sint Scholæ, ut ignorantiæ suæ errores, in aliorum obmissiones traducant. Strictam enim diætæ obedientiam injungunt, cui mandato, si vel odoretenus semel non paruerint per omnia, declamant se frustra laborasse, & studuisse. Picam interim sive Malaciam per suas purgationes frustra tentari etsi deprehenderint: dum tamen melioribus destituuntur, purgationes nihilominus ubique uterinis curationibus adhibent. Præfocationibus quoque, diris lethi spectaculis obvenire nituntur per fœtida naribus apposita, alii Theriacam olfactui objiciunt: plerique verò conservam rutæ, cum castoreo per os violenter intrudunt. Nescii saltem quantùm sacchari dulcedo, sopitum uteri furorem concitet. Tandem in tanto agone per fœtida & beneolentia, diversis locis applicata, speratur conjecturalis sanatio. Ah immane scelus, furibundum uterum, revulsione phantastica pacare velle! Vana Medentum consilia & auxilia, ignoratis causis immediatis adhibita. Ne digitum enim, sublevando malo apponere sciunt, totumque humeris mulieribus onus relinquunt, donec vel sponte deficiant strangulatæ, vel forte fortuna in se redeant, circulo furoris emenso. Crebri interim visitatores, loculos & vires exhauriunt. Mitissime Jesu, qui vivus tantam viduarum atque virginum curam gessisti, jam cœli terræque Monarchatum solus administrans, miserere medentum, ut insontioris & ærumnosioris sexus posthac condignam gerant curam, ac remedia inquirant debita; flecte illorum animos, ut discere non recusent, ac sub beato unisono, unum meditemur pariter omnes, prorsus necessarium, quod est, amabilissimam voluntatem tuam complere adorando, cum annihilatione nostræ voluntatis, in empyreum oceanum sanctificantis voluntatis tuæ, Amen, ah utinam Amen.

VIS MAGNETICA.

PRo actione inlocaliter distans, vina nobis demonstrationem suggerunt. Vinum namque quodlibet, licet extra provincias conterminas natum, itemque tempestivius alibi floreſcens: attamen turbatur dum floret vitis nostras, nec cessat ejusmodi confusio, quamdiu flos viti non deciderit. Quod sanè contingit vel à causa motrice communi vitis ac vini: vel à particulari dispositione vitis, quæ vinum scilicet turbat, ac velut sursum deorsum confusa tempestate commovet. Aut vicissim, quod ipsum vinum sua sponte se ita turbet, propter flores vitis. Quorum amborum posteriorum si sit prætacta conformitas, consensus, condolentia, vel congratulatio: saltem non potest non id fieri, per actionem in distans. Puta, si vinum turbetur in cellario subterraneo, cui fortè per aliquot millaria, nulla vitis vicina est, nec ulla collocutio aëris subterranei, cum flore absentis vitis. At si causam communem, pro tali effectu incusare velint: Oportet vel ad Astra recurrere, quæ à nostris voluptatibus, & audendi libertatibus nequeunt redargui: vel inquam, recidimus in confessionem actionis in distans. Videlicet quod unus aliquis idemque atque adhuc ignotus motor spiritus, vinum absens, & vitem longè dissitam regat, eaque colloqui & compati faciat. Quantum autem ad Astrorum potentiam attinet: nolim, uti nec ausim ex mea licentia vires, potentias, aut fines Astrorum extendere, supra aut præter textus sacri authoritatem. Qui dicit, elogio divino pronunciatum: Quod Astra nobis erunt in signa, tempora, dies & annos. Qua regula, nequaquam vis Astris tribuitur ut vitis, vinum peregrino solo natum, eminusque adve-

advectum, turbet, moveat, ac confusum reddat. Etenim vitis aliquando receperat potentiam crescendi & multiplicandi se, ante natas stellas. Erantque vegetabilia ante stellas, harumque putatum influxum. Quocirca etiam in essentia nequeunt esse conjuncta, quorum unum absque alio consistere potuit. Imò floret vitis alibi tempestivius: annisque pluvialibus aut frigidioribus tardius floret vitis nostra, cujus tamen florem ac scenas efflorescentiæ vinum imitatur, adeoque nec Astra respicit, ut ad illorum nutum se turbet. Denique nec vinum auscultat efflorescentiæ capparum quorumlibet, ac solius vitis. Adeóque non in causam universalem, mundanæ vicissitudines œconomicam rectricem auram confugiendum, ut scilicet potius ad adynata & absurda recurramus, quàm ad proxima symboli, unitatisque commercia, licet hactenus Scholis impervia. Porrò in Cerevisiis id longè manifestius adhuc apparet. Cum olim avi nostri vidissent ex hordeo, quomodolibet ebullito, non nisi inanem ptisanam, vel pultem etiam coqui; meditati sunt hordeum, prius germinari debere (quod tum Maltam vocant) nudè demum cerevisias suas vinorum æmulas coxerunt. In quo inprimis aliquot notabilia coincidunt. Nimirum excitatur in hordeo germen vegetabile, quod siccato deinceps hordeo interit, spemque crescendi amittit, tantoque magis per commutationem in farinam, ac dein per posteram ebullitionem, despondet à virtute crescitiva: attamen his non obstantibus retinet spiritum vinosum, aquæ vitæ, ac inebriantem, quem tamen nondum actu possidet: sed tandem dierum numero vi fermenti acquirit. In unico scilicet unius grani gremio, unicus spiritus diversis potestatibus insignitur, castraturque una, relicta altera. Quod sanè adhuc longè mirabilius elucescit. Ubi cerevisia ex malta, sese, non secus atque alias vinum solitum est, turbat dum hordeum floret. Adeóque hinc conspicua est potestas in absens longè dissitum. Siquidem sunt urbes, à quibus amœna prata arcent hordei sationem per multa milliaria, tantoque potentius probant cerevisiæ consonantiam sui, cum absente hordeo florido: quantum castratio potentiæ germinandi, crescendique spes abstulere: ac demum aqua vitæ, detenta ac recluſa intra cerevisiam, cadum, carceremque cellarii, non potest sospite cerevisia divagari per aliquot leucas ad florentem hordei aristam, ut inde redux procellosa, residuam cerevisiam multa turbet confusione. Certè longè tranquillius est iter, pro consensu magnetico inter quædam agentia procul invicem distantia: quàm est somniare peregrinantem aquam vitæ è cerevisia cellarii ad florens hordeum, indeque redire ad pristina pennarii & cerevisiæ receptacula. Atqui opportunè æquè lucidè magnetismum, sui operationem in distans confirmat, signum à prægnantis appetitu fœtui impressum. Esto scilicet gravida, quæ cerasum appetat alienum, digito sibi frontem scalpat. Extra dubium, fœtus in fronte signatur cerasi imagine, quæ deinceps singulis annis virideſcit, albeſcit, flaveſcit, ac tandem rubet, juxta tenorem arborum. Et adhuc multo mirabilius easdem vicissitudines maturitatum exprimit: quod idem fœtus, in Hispania (ubi cerasus floret sub finem Februarii) imitatus sit præfatas cerasi scenas longè citius, quàm penes nos. Adeóque confirmatur per hoc nedum actio in distans: sed & consormitas essentiarum cerasi, in trunco ligneo & carneo: consanguinitas entis, parti per imaginationem instantaneam, & per nuclei successivam annorum seriem explicati. Sanè non debent doctiores ad cacodæmonem rejicere, quæ sua debilitate ignorant: nam sanè utrobique occurrunt in natura, quæ nostra tenuitate explicare non valemus. Non enim insolenti temeritate caret, ad diabolum referre dona DEI in natura, quæcunque nostra exiguitas non capit.

Præsertim ubi omnis causarum demonstratio à priori exsulat à nobis, ac potissimum ab Aristotele, qui totius naturæ ignarus fuit, privusque dono bono, quod descendit à Patre luminum, cui omnis sit honos & sanctificatio.

DE SYNPATHETICIS MEDIIS.

DIstuli superius claudere tractatum de Injectis, donec de conceptis sat superque constaret. Conjunxi namque Injecta conceptis, quod in Imaginativæ radice connexa starent. Utrumque autem ostendi, quantùm nos lædat & infirmet; unum quidem tanquam ens peregrinum, aliunde desumtum, eminus delatum, variam calamitatem accumulans: alterum verò domi penes nos natum. Restabat modò scrutari, an furfures nihil haberent adhærentis siliginis: an ab iisdem initiis peti non posset, quod tantis compensaretur pro malis? Deprehendi itaque inprimis, media synpathetica simul colligari. Anno 1639 exiit libellus, cui titulus: Ericii Mohy Eburonis pulvis Synpatheticus, quo vulnera sanantur, absque medicamenti ad partem affectam applicatione, & superstitione: Galenicarum & Aristotelicarum rationum cibro eventilatus. In quo Aristotelicè sat probatum, quæ pollicetur titulus: sed vim directricem neglexit, quæ synpathetici pulveris vires, in cruento linteolo receptas, deferat ad vulnus distans. Cruor quidem è vulnere, vel pus, saniesve ab ulcere, linteo excepta, recipiunt quidem balsamum, ab ente sanativo, pulvere inquam vitrioli, potestatem medicam, connexam in præfato medio determinatam: ad diriguntur vires accepti balsami, ad objectum vulneratum, non quidem vi Astrorum influentiali, & multò minus sponte evolant ad objectum distans. Ergo Ideæ applicantis remedium synpatheticum connectuntur in medio, & fiunt directrices balsami, ad objectum sui desiderii. Prout superius de Ideis desiderii, in Injectis adhuc meminimus. Mohyns potentiam synpatheticam ex Astris dimanare retur, quia influentiarum æmulam. Ego vero ex propinquiori longè subjecto desumo. Nimirum ex Ideis dirigentibus, matre charitate, sive desiderio benevolo genitis. Hinc namque felicius operatur iste pulvis synpatheticus per manum unius, quàm alterius applicatus. Optimè idcirco semper processum observavi, ubi cum amoroso desiderio, & cura charitatis instituitur remedium: parum autem feliciter succedere, si operans incurius sit, aut ebrius. Adeoque hæc astra mentis deinde pluris feci, in synpatheticis: quàm Astra cœlorum.

Quod autem conceptæ Imagines, in distans ferantur, probat prægnans manifestò. Quippe quæ suorum conceptuum Ideas illico omnes transfert in fœtum, à matre non aliàs dependentem, quam communione universalis alimenti. Equidem cum desiderii directio ejusmodi, sit planè naturalis, non mirum, quod cacodemon exigat suarum scrofarum Ideas, desiderii in medium à se oblatum connexas. Ideæ scil. desiderii per modum influentiarum cœlestium, jaciuntur in proprium objectum, utcunque localiter remotum. Diriguntur nempe à desiderio objectum sibi specificante, non secus atque visus Basiliſci, vel nutus Torpedinis, reflectitur in objectum volitum. Ostendi namque jam in prædiductis, ne quidem diabolum aliquid in directionibus Injectorum tribuere: sed opus habere directrice

& operatrice libera. Non enim quod velim infamare remedia ſympathetica, eo quod diabolus operetur aliquid circa Injecta. Quid enim commune habent ſympathetica, licet diabolus in Injectis cooperetur per nefaria media naturalia, à ſuis petita mancipiis. Res enim quæque à finibus & intentis rea vel bona cenſebitur. Sufficitque, quod ſympathetica cum Injectis, conveniant in mediis naturalibus.

DE INSPIRATIS.

RErum indiſtincta novitas me dudum in mentalibus Receptis detinuit. Nunc demum proſequor tertium Receptorum genus. Inſpirata voco. Forinſecus enim in nos intrant, & plerumque unà cum aëre. Ex antris nimirum, paludibus, fodinis, montibus, ventis provincialibus, ſerpentibus, ſordibus, cadaveribus, vel creſcentibus. Sunt enim rerum exhalationes, quæ proditoriè atque inſenſiliter vitam noſtram ſuffurantur. Etenim Illiricum, Dalmatia, provinciæ olim populoſæ, itemque celeberrimæ olim Alexandria, quanquam fertilis glebæ ſolum habeant: nunc penè deſerta, ob dirum virus, quod conſeſtim ad vitæ tendit epilogum. Spagyrus ſic quotidie, ſylveſtre atque pernicioſum Gas, è carbonibus aquis ſtygiis, & fuſionibus mineralium haurit, ſemelque intro attractum, Archeum turbat juxta indolem cuique veneno propriam. Sic aër loci importunis fermentis infectus, Gas profert, quod locis ſolitas ægritudines dat. Quas perperam alii in locorum Tartaros retulere. Enimvero per moram, ſuligines quævis ſuos inquinant vaſorum parietes, undè videlicet ſub ſexta digeſtionum, diverſa excrementa cuduntur, putrefaciendis ultimis alimentis, corrumpendisque vaſis aptiſſima. Quoniam ſi ſuligines ſalium, nocua miſtura ſtipantur, mox intus liquata, teneritudinem harundinum penetrant atque rodunt. Mitiora tamen, quàm quæ ſicco fumo ibidem collecta ſunt. Nam ſi tenues aſperæ arteriæ ramos obſederint, illos occludunt, ſpem reſolutionis præſcindunt, quibus ſi excrementa loci ſubnaſcantur, ſic ut à retro aërem præcludant, continui hoſpites fiant, partemque ſic farcinant, ut & ipſe corrumpantur, & vomica fiat. Quæ verò unà cum vaporibus intrant, conſumtis aqueis, atrociter pattibus ſimilaribus ſociantur. Sic nempe plura endemica, provincias fecere inhabitabiles. Quinimo mare utut ſalſum, à tantis malis nondum immune. Quod litora per Scorbutum variamque febrium cladem teſtantur: atque omnium manifeſtiſſimè linea æquinoctii. Miniſtri ægrorum demum, crudelia inſpirant, jam per ſymbolum fermentata. Sic qui deaurant, plumbum, cuprum, marcaſitas &c. liquant. foſſores, item ſeparatores, & coctores mineralium. Nam etſi ſtatim vitam non tollant: breviant ſaltem, eamque variis cladibus ſubjiciunt. Sic qui Cinnabari, Arſenico, Auripigmento ſublimatis, ſtibioque laborant: quive Minium, Ceruſſam, viridi æris, Zaffaris lazurium parant, pictoribusque inſerviunt. Sunt namque ſubterranea longè conſtantiora, quàm quòd noſtro calori auſcultent, domentur, expellanturve: multoque minus, ut in alimentum cedant. Solent enim ideo horum producta, in vitam durare, niſi adſcendente nitore benignioris ſulfuris, ipſimet hoſtes convertantur in amicos, aut tempeſtivè recedant.

Morbi

Morbi minerliaum enim à nemine præter Paracelſum tacti; ſed à Scholis neglecti, quæ ſemper ſuper avorum commentaria novas ſomniarunt Iliadas, ideoque transeuntibus Levitis in Jericho perſimiles: quippe vix extra calores & frigora caput extulere. Enimvero quandoque probavi, quod ſtomachus odores rerum hauriat in ſcypho propinatarum. Contremiſcant nempe hypochondria, ad oblata pocula, utut grato aromate larvata. Ergo & aer, odores ad ſtomachum deferens, per diaphragma tranſit. Hinc enim omne endimicum, natum eſt afficere immediatè convexum ſtomachi, ibidem imprimere odores, fuligines, & fermenta: ſic ut liquori alimentali nupta, digeſtionis miniſteria confundant, & excrementa varia pariant. Sic nempe Peſtis, cum endimicis Inſpiratis, circa ſtomachum primordialiter plerumque furiunt. Ductus Laryngis namque cum aeris inclementiis ſubjectus ſtaret, ſua armamenta, à Dei bonitate ſuſcepiſſe credendum, non minus quàm veſica contra lotium, cyſtisque contra ſuum fel, ſunt loricata. Sed ſtomachi magnæ molis membrana, plurimùm ſuis digeſtionibus occupata, cum endimicis interpellatur, ente endimico turbatur. Tuſſis ergo, Aſthmata, vomicæ, palpitationes, atque plurimæ anxietates, ab endimicis, occaſionaliter pendent, impreſſis ſupra ſtomachi convexum. Eadem eſt ratio febrium malignarum, caſtrenſium, aliorumque morborum populariter infeſtantium. Fernelius non contentus Galeni doctrina ſedem omnium febrium, infra Pylorum quærens, fictitiis humoribus ſe non extricavit; nec quicquam de convexo ſtomachi ſomniavit unquam, quodque leve endimicum inſpiratum, ſufficeret transplantando alimento ſextæ digeſtionis. Cedo, quid aer, tempeſtas temporum, tangat humorum ametriam? An enim calidus aër æſtivæ diei bilem, vel excrementum pariet, quod dies temperatior, in vitalem transmutaſſet cruorem? Sic ergo in pulmone, omni Juris prærogativa, conſtituetur officina humorum primaria? Ego didici, digeſtiones eſſe transmutantis Archei generationes ſubſtantiales, non caloris interni, ac minimè externi aëris. Digeſtionesque turbari hauſto endimicio nocivo, aut ſaltem moleſto: errores quoque digeſtionum vix carere producto morbifico: eo quod digeſtioni proprium, digerendo, aliquid producere. Non nego quidem intenſum frigus, vel calorem, lædere tenerum pulmonem, vel cerebrum: cum & cutim amburant. Sed noxa ejusmodi, tantum in gradu, natura humana ſuperiore conſiſtit? eſtque quædam amplitudo in gradibus ſingulis, quæ infra noxam conſiſtit. Nunc Inſpirata reſpicio. Mineralia autem inſpirata, nullam exſpectant remedii ſpem ab vegetabilibus. Admitto quidem ſuffitus, fuliginum citam adhæſionem in cannis noſtris impedire. Ac ſemel poſſeſſionem intus nacta, illam per vegetabilia non recuſabunt. Vix enim medelam, niſi per arcana ejusdem monarchiæ ſuſcipient. Quapropter nequicquam auxilii, à manna urticæ, itemque à decocto ſempervivi, in coloſtro lactis, &c. reperi. Quod cum venia Paracelſi ſic aſtruo, & qui volent experiri, mihi ſubſcripturos confido.

SUSCE-

SUSCEPTA.

QUartum Receptorum genus, Suſcepta voco. Qualia ſunt vulnera punctim, vel cæſim, jaculando, verberando, jaciendo, lacerando, mordendo, contundendo, congelando, amburendo, vel ſtringendo facta. Item oſſifragium, dislocatio, vinculatio, conſtipatio, atque in ſumma, quæcunque Chirurgo proximè ſubjacent. Siquidem ulcera, quæ non à vulnere perperam curato, nata ſunt, cum aluntur à principio interno, ſpectant ſingulariter ad Phyſicum. Eaque evidentius, quod ulcera quævis, & quantumcunque maligna, perfectè ſanentur per Arcana oretenus ſumta. Nactis igitur Arcanis, Chirurgus quandoque penurioſus deſes erit, manuali dumtaxat labore circa Suſcepta occupandus. At quia dierum plenitudo nondum Arcana in uſum traduxit, hinc Chirurgis licentia invadendi in Phyſicum. Interim non moror differentiam inter morbos membrorum ſimilarium, & organicorum, tantopere in Scholis dilatatam. Quia morbũ ex cauſis Archealibus & immediatis, non autem ex functionum læſionibus metior. Potiſſimùm quod omnes partes utut organicæ, non egrediantur ſui homogeneitatem. Neque enim referre arbitror, ſive plura in unam partem concurrant officia, ſive ſingularium munium ſit ſingularis defectus. Quia effoſſo oculo, non morbus ſuccedit; ſed mors viſivæ poteſtatis. Ideoque ſuperinducta incarnatio ſanitatem vulneris facit, mortem autem non reſtaurat. Nec item mecum pugno, etſi alibi omnes morbos oriri atque foveri ſeminalibus principiis dixerim. Suſcepta verò hoc loco, vulnera enſe, per modum artificialium operari intrando doceam. Quia morbi Suſceptorum non ſunt, quamdiu ſunt in fieri eſſe: ſed tantum à ſuſcepto eſſe. Habent enim Suſcepta iſtud peculiare, quod per ſe potiùs mortem, quàm morbum introducant. Per accidens enim eſt, quod vulnus partem carnoſam, vel ipſum Cor, arteriamve præſcindat. Adeoque vulnus, ſui initio, minitatur mortem parti, cui infligitur: ſemperque Suſcepta ſapiunt naturam artificialium. Suſcepta enim deceperunt primitus Scholas. Argumentatæ enim ſunt hoc modo. Enſis vulnerat, diviſum continuum vulneratur. Diviſio autem non eſt niſi relatio terminorum: & tamen vulnus eſt morbus. Ergo morbus omnis tantum in relatione conſiſtit, vel ſaltem in Diatheſi, ſive effectu illius relationis. Quod eſt dicere, vel morbum eſſe ens rationis ſive nonens (quale eſt relatio terminorum) vel oriri ens reale ab ente rationis. Ego verò qui cauſas internas connexas, non diſtinguo ab reipſa: Venena, cibos, enſem, &c. voco occaſiones: vulnus dico mortem continui abſolutam, vel minitatam. Dum autem vim ſuam in Archeum intulerunt, adeò ut hic excanduerit per ſibi applicata, inter primarios morbos refero, quod à Suſceptis eſt impreſſum. Statim enim ut enſis diviſit continuum, adeſt actio cauſæ occaſionalis violentæ, in Archeum vibrata, & hic ſuas mox orditur tempeſtates, id eſt, Morbos.

RETENTA.

REceptorum abſoluto tractatu, ad Retenta jam pergo. In Retentis autem hoc ſemel atq; ſeriò monuiſſe ſat eſto. Quod quanquam ſint dumtaxat cauſæ occaſionales morborum, morbos tamen juxta Retenta volui diſtinguere, ut nomina morborum antiquata retineam. Sufficere autem in præcautionem eorum, quæ de Retentis ſunt dicenda, caput, cui tit. Hactenus ignoratam ſtetiſſe cognitionem morbi in ſuo univerſali.

sali. Quorsum lectorem remitto. Siquidem Retenta singula suas in Archeum invasiones, atque inde morborum quoque differentias suscitant. Sunt autem Retenta, quæ vel forinsecus assumuntur, vel intus domestica nascuntur per internam inordinationem. Seminalia namque sive peregrina fuerint, sive domestica, utrobique suæ ataxiæ memorem effectum in Archeum suscitant. Quod vel in simplici oculi lacryma est obvium. Utpote quæ sano motu spiritus tota difflatur absque sensu ac molestia, malè dispositò spiritu oculi, tota densatur, grumescit, vel in ichor rodens mutatur. Retenta denique non solum sui difformitate variant: verumetiam propter corporis dispositiones mutantur. Corpus enim, quatenus perspirabile plus minusve, morbos variat. Quædam enim retenta difflantur, nec post, radicem recidivæ suscitandæ relinquunt. Subinde quoque hujus benignitatis obliviscuntur, materiam occasionalem, & cum hac non rarò impressiones, fermentales adulteras relinquunt, ut soboles, quæ novos de se hæredes, sive producta in Archeo suscitant. Sudant quippe etiam pori interni, quatenus totum corpus perspirabile est, atque in alienam messem deportantur liquida. Quæ quia extra proprios lares delata, vita proinde mox communi spoliantur, citissimè coagulantur, (ut dixi de oculi lacryma) vel in liquidum virus resoluta permanent. Sic nempe tussium materia, Hydrops, Coriza, Diarrhœa, Diabetes, Apostemata & ulcera nascuntur. Quorundam enim Retenta coagula, pertinacius hærent, tardè, aut nunquam resolvuntur: vel sponte de resolutione ac liquatione cogitant. Vel symptoma impressionale in Archeo deserunt, substitutum in recidivarum perpetuam memoriam. Sic namque morborum semina aliò ire parata, distorta abeunt. Sicque variant demum morbi, ex parte digestionis sextuplæ, impeditæ, inversæ, suspensæ, extinctæ, vel vitiatæ. Variant quoque morbi Retentorum ex parte distributionis digesti. Proportionata enim distributio, vim Justitiæ distributivæ, cuique parti debitæ, exercet. Sin autem disproportionantur, jam est infirma & necessitata distributio: idque tam respectu naturalium functionum nunquam feriantium, quàm continuæ perspirationis, atque inde indesinentis necessitatis ergo. Ea autem disproportio est spontanea, ac velut exundans distributio, ratione symptomaticæ expulsionis, propter conspirabilem thymosim agitantis Archei. Vel demum disproportionatur distributio, quatenus necessitata est ex parte penuriæ, undè tandem etiam toti non rarum damnum ingruit. Puta dum in parte aliqua degenerat alimentum, ejiciatur, & sic absumatur. Quale est sputum tabidum in pulmoniacis, muccosum gluten in Calculo, in gonorrhœa, &c. Etenim cum pars, deturpato, degenereque semel alimento, nunquam alatur deinceps: sed illud aspernetur, atque detrudat, ob penuriæ sensum tamen id non cessat continuò, novum à dispensatrice alimentum efflagitare, atque sua importunitate obtinere, ut suæ necessitatis siti satisfaciat. Ergo novum illi multoties alimentum subministratur, aliisque contubernalibus detrahitur, quia deficit sufficiens pro omnibus. Inde ergo macies, atrophia, tabes, totiusque necessarii depauperatio. Sic nimirum Diarrhœa, Dysenteria, apostemata, ulcera & purgativa nos emaciant, & exhauriunt. Partes enim infirmæ sunt instar filii prodigi, quia absumunt, & inutiliter projiciunt, quæ malè perdiderunt, quicquid illis est distributum, lugentque istam deperditionem partes cæteræ.

Assumta Retenta peccant sola qualitate, vel quantitate, vel Indiscretione, sive

sive Inordinatione. In quanto enim si immodica, si frequentia, vel nimis rara (nam numeris in quantis est) unicusque error quandoque morbo initium dat, ubi interim aliquamdiu aliàs natura reluctatur. In qualitate autem nocent primariò assumta venena, pharmaca solutiva, itemque alterantia nimis graduata. Discretio etiam in assumtis peccat, si præpostera, extra horam, & modum assumantur. Ut si menses proritentur prægnanti, aut profluo utero; Indiscretio enim inordinationem frequentem parit ubique, ubi ignoratis causarum & indicationum scopis indebitum aliquid ingeritur, aut postulatur. Vitiantur etiam innocua ingesta, sola sui mora, & detentionis diuturnitate; fiuntque hostiliora, quo magis familiaria, aut ulterius promota fuerint. Siquidem propter conceptum quandoque symbolum, fermentant citius, penitiusque ac potentius suas imprimunt inimicitias. Et ut ab assumtis tandem subinde fiunt Retenta innata: ita ab Inspiratis fiunt sæpè morbi Retentis similes. Nam inspirata quædam retinentur, easdemq; partes, quas Retenta, affectant. Differunt alioqui radice interna, quantum anhelitus à potu, quantumq; cibus à cruore.

Antequam verò ad Retenta innata deveniam, necesse est primariorum morborum ignotam tragœdiam repræsentare. Quod Retenta innata, plerumque à primariis morbis initientur. Enimvero jam ante distinxi morbos omnes, quod vel afficiant Archeum partibus insitum, vel influum; quanquam utroque casu procedant morbi per formationem Idearum. Quod de primariis intellectum volo: è quorum sinu videlicet oriuntur vel degenerationem recrementa ansam facientia novis Ideis sive morborum insultibus. Vix enim possibile est, Archeo insigniter per Ideam hominis vel Archei spontaneam perculso, non oboriri in inferiore corporis œconomia adrastiam, undè inprimis ipsæ digestiones à scopo aberrantes sibi fabricent pernicioſa recrementorum Collegia, quibus foventur primariæ Archei discrasiæ (si nempe processerint ex eadem radice. Id est, si radix primarii produxerit sibi simile, perstite videlicet priore exorbitationis Idea) vel novæ morborum suscitantur propagines. At saltem utroque modo, præfata excrementa, producta sunt primariorum. Primarii autem vel sunt Ideæ Archeizatæ, ex propria scilicet substantia Archei influi, defluentis in corporis compaginem, quam nimirum pro rabie sua devastat. Atque ejusmodi morbi non rarò per opiata sedantur; imò etiam funditus evelluntur. Utpote sunt plerumque ignavioris turbulentiæ proles. Flamma paleæ, vel spontaneo motu deficiens, vel ad consumtionem Archei, vitiata Idea informati, silens. At Ideæ ex insitis vitalium spirituum afflictionibus oriundæ, sive similarium partium, sive organicarum sint moderatores spiritus, totam plerumque vitæ œconomiam turbant, præsertim si in viscere aliquo principe, Archeus malè commotus, Ideas suæ læsionis formaverit. Potentissimas enim tum parit afflictiones, imò quandoque in vitam sospites. Etenim ut majoris sunt nobilitatis, eminentiorisque potestatis rectores: ita & efficaciores Ideas depromunt, jacentisque naturæ morbos propagant. Quippe ipsæ partium nobiliorum inquilinæ potestates iisdem imaginibus, tanquam sigillis contaminantur, quas producta inde morbosa, velut suscepto sigilli in se vestigio, catenatim deinde per classes digestionum exprimunt. Sic nempe viscerum morbi primarii scaturiunt, nec remediis, nisi penitioris syngamiæ, auscultant, imò & in nepotes hæreditates legant. Cujusmodi Arcana lib. de vita longa recensui, quæ nimirum universalis medicinæ majestatem repræsentant singula.

Quanquam inficiari nolim defecationibus ſimplicibus quibuſdam ineſſe quæ particularibus morbis primariis medeatur. Rident Galeniſtæ generalitatis ſponſionem: Sed avis quæque juxta ſui roſtri modulamen, vocem edit. Loquiturque quisque de nundinis, juxta atque in iis profecerit. Ex prædiductis jam patet. 1. Fruſtra intendi ſanationem morbi ſecundarii, niſi averruncato, peſſumdatoque prius primario, qui illum foverit. 2. Quod tum ſecundarii ſanatio, in ſola ablatione producti verſetur. 3. Quod primarii perſeverent, etiam à generatione ſecundarii, ſi ex inſitis ſpiritibus Ideæ promanent. 4. Quod primarii etiam ſponte ceſſent, quorum Ideæ in primis inſultibus deſierunt. 5. Quod neſcita hactenus cauſalitate, ſucceſſione, & propagatione morbi, de morbo, ignorata ſteterit eorundem ſanatio. 6. Quod Scholæ æſtimarint, ſecundarios, imò & morborum producta, eſſe eorundem cauſas: adeoque totam Medendi operam ad poſteriora direxerint. 7. Quodque rectus proceſſiſſent per ablationem producti, quam per qualitatum contrarietates, debitaque exquiſiviſſent remedia, quæ virtute ſoſpite, ad loca affecta penetrare poſſent. 8. Quod quicquid ſub ſanando feliciter ſucceſſit, id conjecturæ & ſoli naturæ bonitati, ſit adſcribendum: quia falſis ſeductæ perſuaſionibus, circa intemperies, humores, catarrhos & tartaros oberrarunt per ſolutiva, non electivè educentia; ſed quidlibet furiosè putrefacientia. 9. Quod quædam remedia à vetulis, vel ruſticis didicerint, quæ præter ſcholarum axiomata ſpecifico dono morboſis Ideis mederentur. 10. Quod incurabiles cenſuerint, quotquot primariorum ex ſui fermento perſiſterent, neque ſuos vigores transplantarent in ſua producta. Etenim plerumque morbi primarii ſpectant transmiſſiones cauſarum ſeminalium in Ideis, turbantque actionem regiminis. Undè nedum morborum fabrica; ſed & eorundem liberationes emanant criticæ, ſponte per inſolitas expulſiones, devias conſpirationes, labores, anxietates, ac impetus convulſivos, præſertim ſi ſemine, efficienteque fermento in materia ſubſiſtant: quibus videlicet ſignis, ſeſe à ſymptomatum familia diſtinguunt. Primariorum autem doctrinam confirmavi ſuperius, per hæreditarios. Robur inæquale, Torturam noctis, & Silentes, qui ſcilicet nedum Idearum neceſſitates: verùm inſuper & primarios præſupponunt. Equidem natura non minus in defectibus, quàm in integro variè luſit: ſed & ubique per Univerſi ſyſtema conformis ſibi, viſa eſt obambulare, ut & in heteroclitis, analoga congruitate ſeipſam ubique repræſentet. Feci jam quantum promiſi initio operis. Demonſtravi errores Scholarum in Phyſicis, quatenus medendi facultatem concernunt: quodque nil ignorarint magis, quam principia, media & fines: quidditatem ſcilicet & cauſas, modum procedendi, ac fiendi, media præparandi & remedia.

De Retentis aſſumtis, utpote per ſe notis, aliquid dixi. Nunc ad innata, morborum producta, domeſtica, intraq; lares degenerata, veniendum. Peccant enimvero retenta noſtra, abundantia, qualitate, intimitate loci, ſive ſui peregrinate, diuturnitate moræ: & quia in alienam meſſem, vitio diſtributivæ perreptarint, quæque ideo Transplantata vel Transmiſſa voco. Reliqua verò Retenta Transmutata dico, ad diſtinctionem Aſſumtorum. Equidem Retenta, ſive ſint Transmutata, ſive verò Transmiſſa, ſemper tamen intrinſeca inſigniuntur Idea, ente inquam morboſo, undè degenerationis hoſtilitatem ſuſceperunt. Quare & radix primarii morbi plerumque ipſis adhæret, eandemque ideo æmulantur, ac repreſentant: quatenus ipſius ſunt producta. At quia Retentis domeſticis, inprimis ſingulæ digeſtiones ſuos contribuunt cives, nimirum liquores alimentarios, ſuis culinis præparatos,

ratos, inque solidam nostri corporis substantiam alioqui destinatos. Ideo Retenta domestica degenerarunt à scopis naturæ. Retenta autem domestica adhuc seco, ut quædam sint assumtorum stercora, quæ Relicta dico, vel ex bono cive degenerarunt in proditorem. Undè nimirum Transmutata, atque Transmissa desumsi. Quæ nempe descendunt digestionum ac fermentorum è vitio, spiritus videlicet influi peccato universali, vel particulari insiti errore, lascivientis Ideæ spontanea deturpatione, ab humanis vel Archealibus passionibus productæ. Ad hoc etiam non infrequenter suppetias ferente, Assumtorum, Inspiratorum susceptorumque Relicto. Itaque in palæstram productorum, primò post Assumta, se offerunt Relicta. Etenim quanquam Assumta & Relicta, non sint primariorum morborum Producta; imò non rarò producant primarios: consuevi attamen illa secundariis & Productis annumerare. Non enim quod nesciam, nullam illorum fore relationem, ad primarium, tanquam parentem: sed inter Producta refero, propter strictam affinitatem cum illis. Ubi iterum seriò monendum, abusum esse, causas intimas à morbis distinguere. Siquidem causalitatis quidditas obscuratur, si tantillum è serie morborum proscribatur. Externæ enim, quamdiu externæ, sunt tantum occasiones per accidens: postquam autem admissæ & digestionum vi transmutatæ sunt, quanquam videantur internæ: attamen non morbi, sed occasiones per se fiunt, quæ Archeum turbant, Ideam excitant, partemque materialem Archei deturpant sigillo Ideali. Sic enim Assumta in Relicta migrant, suique infestam memoriam deponunt in Archeum ut confestim tumultuetur: morbumque prolem suscitet. Non enim sunt Producta, licet Productorum insignia mentiantur: sed Relictorum sub nomine foras prosiliunt. Etenim si proprio malignitatis vitio, jus hospitii violaverint, ejiciuntur plerumque cruda, semidigesta, maléque imbuta, per vomitum, sedem, urinam, imò & subinde per abscessum, in Transmissa migrant. Unde dolores, tormina, apepsiæ, diarrhœæ, lienteriæ, stranguriæ, & partium, quibus transeunt, miseriæ. Sin autem vitium in officinis digestionum subsit, nec ab Assumtis prognatum: Jam supponitur primarius confusionis parens, qui Assumta neglexit, deturpavit. Non rarò quoque Assumta in Relictis vix mutata perseverant, quæ Cœliaca, sive ventralis dicitur: stante edendi voluptate, non minus, quam dejecta appetentia ingruens. Ut cognoscamus in lienari fermento, latêre diversa munia, ac proprietatum dispensationes: digestionis scilicet & appetitus Assumta quoque minus grata, vel convenientia, si fluctitent, diaria fiunt, nidorosa, anonyma contenta, orexes item, &c. Sin verò contumacius hæserint, varias unius stomachi & pertinaces clades pariunt. Unde singultus, syncopes, lipothymiæ, convulsiones, Tormina, alvi dissolutiones, vomitus, Atrophiæ, &c. quæ sat manifestò apparent in Duumviratus labore. Quod si verò fermentum in prima digestione fuerit minutum per ætatem, aut progressas morborum difficultates: Assumta, quantumvis bona, vitiantur. Siquidem fermenta non secus regunt Assumta atque Relicta, quàm ipsas digestiones. Quare Lienteriam, Diarrhœas, Choleram, quia tam Assumtorum, & Relictorum, quam Transmutatorum hæredes sunt, ad digestionum vitia refero. Stranguriæ autem tametsi ex Transmissis primæ ad Tertiam, contingant sæpius, quatenus nativæ rerum aciditates, in Assumtis permanserint pertinaces (prout inprimis conspicuum in potu cerevisiæ novellæ) attamen contingunt defectu fermenti secundæ, estque proinde ejusmodi Stranguria, senio familiaris. Idcirco Strangurias tam Relictis, quàm Transmutatis in secunda, adscripsi. Obiter quoque monuisse sat

esto, quod ubique de nitore ac ordine divisionis, minus accuratus fuerim in tantis paradoxis, quàm de rei quidditate. Nec enim Assumta peccant sola duplici delicto, Relictorum nempe & Topicorum fermentorum errore. Verumetiam ipsa digesta, dupliciter malè afficiuntur. Etnim stomachus, non solum pro toto: sed & pro se coquit. Sic etiam de organis pluribus: in quorum diversis digestionum atque functionum officiis, sui errores Producta alienant. Stomachus tamen manifestè duplici calamitati subjacet. Propriæ nempe digestionis, & Sextæ. Quippe pars quælibet, propria vivit culina, quæ in stomacho, irruenti Assumto subjecta, turbatur facillimè, etiam qualibet animi concussione. Itaque in Prima, Secunda, atque Tertia, obviæ, manifestæ, atque frequentes digestionum cespitationes, obmissionesque contingunt. In Sexta verò, quanquam propalam utrobique Producta delinquant, Hæc tamen Scholæ ad fictas quatuor heterogeneitates cruoris retulerunt. Imò & longè adhuc absurdius, vitia Sextæ plerumque dicarunt mucco, per stomachi mentitum vaporem sublato, ac inde distillato. Quapropter Catarrhos in Rempubl. Sextæ, decidere commentæ sunt: sed & pituitam, quam vitali origine, in Jecore unà cum cruore generatam contendunt, jam casuali arris distillatione Relictam, inverecundè asserunt. Ast in Quarta & Quinta (utpote prorsus vitalibus, ab inquilinis cuncta sordibus, multa cura prius depurantibus) quanquam tam aperta non sint Assumtorum recrementa: attamen non est absonum ibidem procreari Retenta innata, quod natura mortalium, jam tota corrupta, nusquam omni vacet labe. Authores recitant ulcuscula in sinu Cordis reperta: itemque mulierem quadrimestri dysuria exstinctam, duos calculos in Cordis parenchymate, cum aliquot pustulis, ostendisse dissectoribus, &c. Quanquam sanè hæc potius vitium Sextæ, quàm Quartæ, aut Quintæ, convincant. Sed quotidianæ palpitationes Relicta accusant, vel Transmutata potius, licet non planè aperta. Sufficit, Ideas veneno tinctas, in spiritum vitæ quàm maximè atque sæpè vigere, inopinæ mortis causas. Neque enim canum rabies, aliàs per dentem, spiritus discursuum authores corrumpit, quod sui indole vitiatus, capsas tam Cerebri quàm Lienis infectet, qui relicti virulenti naturam assumsit. Simplicia quoque licet semel tantum assumta, sæpè in vitam dementant: quatenus visceris spiritum sic contaminant languido veneno, ut ipsus in Relicti veneni sortem degeneret. Quinimo & ipse odaxismus, sive titillationis teneritudo, in nudo stabulatur spiritu sensitivo, ut quoties semel emancipatus retrogrado motu in arterias fertur, istam sensationem causet in sanis, quatenus extra proprium cardinem raptus, peregrino ac infatuante veneno luxuriat. In ægris verò præfata titillationis origo, jam aperto veneno luxuriante satur, per arterias in caput traductas, choream S. Viti, ac Tarantulæ tripudia proritat. Idem quoque Spiritus, quia salinæ est prosapiæ (ut de vita longa alibi) in hoc puncto degener in se virulentiam suscipit, propriam in se suscitat Ideam, ac proin in cutim fugatus, labem pruritus in se suscipit, undè psoræ, scabies, imò erysipelata, ulcerumque varia caterva emergit. Quorum aliquot proprio dein fermenti veneno se ibidem sustentant, & subinde propagant. Ergo suas quoque labes spiritus influus per Quartam & Quintam patitur. Interim occasione devii spiritus, si is qui semel motui est dicatus, iteratò in caput remeet, atque inde in nervos rursus dispergatur; quia duplata exercendi motus Idea insignitur (quas se mutuò penetrare ac compati docui)

docui) jectigationes membrorum parit: ac fatui seipsis quadruplo fiunt fortiores. Enimvero si in Prima, si Assumtum non respondet fermento stomachi (multi namque plurima non appetunt, non ferunt, non coquunt) utut bonum in se fuerit, degenerat in relicta, suique non mediocres sæpè parit molestias, easque in partibus sigillat. Suntque quorundam delicta, dum minium, nimis durum, fœtens, vel rebelle est ingestum. Sunt autem rebellia, quorum vita media per fermentum stomachi domari ac tolli nequit. Quæ quisque invitus experitur, & agnoscit. Dixi dein duplex stomacho esse fermentum. Unum quidem pro Prima, quod ipsi ex Liene affluit. Aliud verò proprium pro Sexta, quod sibi ex insito spiritu vernaculum, ac suæ coquinæ proprium. Utrumque autem minuitur, alteratur, alienaturque per morbos, mœrores, ætatem, &c. Infusum enim à Splene fermentum peculiariter silet, alteraturque in febribus. Pro acido namque statim nidorosum substituitur, quo ova, carnes, pisces, & jura aversantur, putrentque citius intus, quàm verè coquantur in chylum. Hæcque vocat Hippocrates corpora impura, quæ quo fortiori refectione recreare studueris, eò magis lædes. Etenim calor fortius tum in stomacho æstuat: sed fermentum à stomacho retrotrahitur: ergo ingesta non digeruntur, sed putrefiunt. Sic sub canina fame duplatur lienis fermentum. Deniique si non ipsum fermentum, sed aliena aciditas increscat, dolores acres stomacho, compressiones thoraci, orexes, Cephalalgiæ, Cholêræ, &c. Similiter exorbitante fellis fermento, deficiente, vel alioqui vitiato per exoticam virulentiam, mox prodeunt producta illis radicibus conformia. Hinc nempe Vertigines, Syncopes, Apoplexiæ, Diarrhœæ, Cholêræ, itemque amaræ, vel cruentæ vomitiones, Atrophiæ, &c. Iterum moneo, quod etsi nomina morborum antiqua relinquam: intelligam tamen abstractis nominibus Ideas patrantes horum. In Prima ergo, Secunda, Tertia, vel Sexta, vitiosas transmutationes fieri intelligo ab Ideis morbosis ibidem genitis, ac transmutatis. Excernuntur autem ejusmodi Relicta vel Transmutata, per ablutionem à sudore vel lotio factam, vel per alvum, insensilemque transpiratum excernuntur. Primæ nempe Relicta, per consueta emunctoria: Secundæ vero atque Tertiæ regulariter cum lotio abiguntur. At quia in plerisque inordinationes obveniunt, ideo Transmutatis, atque Transmissis locus est. Sunt autem Transmutata, producta primariorum morborum excrementa, vel fructus assumtorum. Quæ quia semel fuerunt domestica, ideo à transmutantis Archei vitio parta. Enimvero Retenta Secundæ, fiunt vel præ debilitate fermenti, vel ejusdem luxuali exorbitatione. Hinc acor Primæ residuus, nec sat correctus, ad intestina pergit pro torminibus. In venas porrò transiens, febres varias excitat, contracturam abdominis, Hydropes, Mesaraicarum obstructiones, Paralyses item artuum, & Strangurias. Sin autem fermentum Secundæ nimis increverit, aut vitiata qualitate sociatum: Hinc Icteri, amara vomitio, deliquia, vertigines, &c. Sin autem digestum Tertiæ nimis cunctatur sub Tertia: quanquam enim cruor in se deliquerit nihil; increscit tamen duplatum officinæ fermentum, & hactenus alienatur per inordinationem. Siquidem intus feriatur nihil; pergunt cuncta ad scopos sibi destinatos, non secus atque aqua defluentis rivi. Cruor ergo, etsi humanæ vitæ thesaurus, supra justum terminum detentus, degenerat in menstruum, hæmorrhoides, &c. Ac generatim quæcunque Scholæ attribuunt atræ bili, non sunt nisi Retenta Tertiæ in Tertia.

Cæte-

Cæterum cum membra non alantur, nisi sub quadam proportione, mortalibus incognita, videlicet cruoris venarum, ad sanguinem arterialem: necesse est in sexta inordinationem subnasci, quam Scholæ calori hepatis attribuunt, ac falsò per refrigerantia sanare intendunt. Jecur enim, in se cadaver est, & friget, nisi per spiritum vitæ foveatur. Adeoque omnis calor, hepati advena, exoticus est. Perinde enim se habet, pro ut digitus, in se ritè temperatus, cui si spina infigatur, etsi actu & potestate sit frigida; tamen mox tumet, pulsitat, calescit, & inflammatur digitus, &c. Ita quoq; nũquam calet hepar, nisi molestam spinam in se conceperit. Quocirca etiam evellendæ spinæ, non autem refrigerandæ, sedulò incumbendum. Duplex ergo spina hepati est. Una nimirum ex Retento noxio: altera verò ex Retento molesto, scilicet aggravante cruore. Sæpè enim sic hepar ex Retento noxio Apostemata & vitia cutis foras sagittavit, quæ multipliciter in via ratione Transmissi degenerant, pellemque sic coinquinant, ut quicquid demum ad eam cruoris pro alimonia distribuitur, in eadem contagii titulo corrumpatur. Cujusmodi sunt ulcera, quæ si solidentur, majorem intus noxam minitantur. Itaque in Retentis Tertiæ, non rarò Cauteria opem præstiterunt, in Scholis ex fundamento ignoratam, nitentibus conjectura, & spe eventuum incertis. Rari namque defectus sunt ex pluralitate cruoris boni non vitiati (pro ut lib. de febrib.) facileque binorum dierum parcimonia, cruorem abundantia suspectum, in symmetriam reducit. Peccat itaque cruor, si comitem spinam habeat: dein, si supra debitum intus moratur, ut dixi. Atque tertio, si disproportionatur Cruor cum sanguine. Ingluvies horum trium plerumque mater. Unde dici solet: *Plus ferit ense Gula.* Nascitur etiam plerumque cruoris pluralitas, non quod plus justo cruoris gignatur: sed quod justo minus consumatur, ob defectum exercitii, vitam desidem, axungiæ abundantiam, &c. Podagra enim, & qui Catarrhorum spurii partus putantur, ab hac serie se eximunt. Quippe quod semen habeant proprium, adeoque & sub cruoris penuria non rarò sæviant. Ast hoc casu viget roburinæquale, cum debiliora organa citò saturentur, onerentur, nec affatim nutriri optent, juxta atque robustiora. Hinc namque debiliorum Archeus contristatur, mora & impatientia excandescit, variosque sibi morbos cudit; In quibus dum fontanellæ copiosum pus & Ichor plorant, malleoli fero tument, muccus è capite copiosior, & inauspicata è pulmone phlegmata extunduntur, sub consensu Custodis errantis: nimirum totale Archei cataclysma, juxta cujusque debilitatem prona excrementa subnascuntur. Lex enim quantitati cruoris præscribit terminus lunaris, ut in utroque sexu absumatur, nec moram diuturniorem faciat. Hinc namque quia sub frigore pauca diaphæresis, sputa frequentiora. Plus etiam sub frigore, cibi ingeritur, non tamen proinde plus cruoris conflatur. Summatim in morbis Roboris semper adest distributivæ vitium. Saltem ex præfatis constat, vim appetendi, non commensurari à sanguificatione, ut neque à cruoris consumtione.

Cæterum Transmutata sextæ fuerunt neglecta à Scholis, suisque humoribus & catarrhis dicata. Quasi omnes morbi, ex vitio hepatis, & capitis defluа pituita orirentur. Neglexerunt insuper Continentium membrorum peccata primaria, Archei inordinatis impulsibus tribuenda. Non autem Retentis. Vidi nempe hepar libras 16. pendisse Brabanticas, in duce Catasractorum abstemio. Conquerebatur enim de tumore ventris: Acidulos fontes biberat, ac tandem vinum chalybeatum, qui cum à Medicis pro hydropico variè agitaretur, & per plateas pridie obambulasset, repente occubuit. Vidi mulierem cælibem, perpetuò siticulosam,

mor-

bosaque siti pressam: Putabatur enim hydropica, multisque torta solutivis obiit. Sed cum à morte perforatus venter aquam non daret, eviscerata sospes intus apparuit, nisi quod innoxium visu hepar penderet libras 21, & paulo amplius. Vidi virum, qui à longo ventris cruciatu, membranas multas excerneret, quæ exsiccatæ, & clavis asseri affixæ, pergamenum mentiebantur. Stomacho cujusdam Præsidis adnatum sacculum lapidibus refertum vidimus. Item saccum novum abdomini mulieris accrevisse, cui inerant aquæ libræ 14. & amplius. Sic persæpè alterum renum, calculis obstipatum monstrosè excrevisse. Qui morbi primarii, topico spiritui partium continentium attribuendi sunt. Credidi aliquando, cessante accretione, potestatem crescitivam extingui, quia singula sisterent augeri. Sed postquam viderem multa per errorem crescere, quæ essent primæ constitutionis, putavi accretricem detineri à progressu suo, sola materiæ ossalis inobsequentia. Sed pori fractis ossibus obnascuntur, & costæ longiores evadunt, thoracis ampliatione, dudum à cessata accretione. Varicosa hernia de novo nascitur, sensimque nervi instar nanciscitur. Lobus quotannis hepati lupino accrescens, ætatem ejus prodit. Quare carnis excrescentias insignis magnitudinis, dolore molestas, & pulsatili motu dotatas, inter morbos continentis, à Scholis neglectos, refero. Sicut & musculis novas fibras subortas, paralysin attulisse, iisque sublatis, hanc sanatam observavi. In axungia enim non sola dumtaxat pinguedo nascitur, sed simul fibræ, sive favi ejus, qui de sorte solidorum sunt. Sic cartilaginum & ligamentorum supercrescentiæ sunt notabiles, quę Chirurgo subsunt, non tanquam morborum causæ occasionales: sed tanquam erronea producta, auferenda, suis quandoque morbis primariis annexa. Sæpe etenim ex osse injuriato liquor depluit alimentarius, qui ossis duritiem mentitur (cum carie tamen (quatenus coaguli ossalis particeps. Continentis ergo morbos si inter Retenta recensuerim, id factum puta, quia radice aluntur propria, nec nisi per mortificationem auferuntur. Ad hos spectant quoque spontaneæ excrescentiæ, gibbositates, luxationes & exarthroses. Quæ quia innatam roboris inæqualitatem sequuntur, semini parentum plerumque, vel nutricum defectibus acceptum referunt. Hinc nempe integræ familiæ in hecticam, Asthma, podagram, Lithiasin, Icterum, Hydropem & amentias propensæ. Nam si non è parentibus, è nutricibus hauriantur. Facilè namque fœtus, defectus aliquot cum lacte bibit, traducitque in partes similares. Etenim cum potestates nostræ operentur indesinenter, hinc nequeunt Retenta in pristino statu & loco dudum moram facere, quin sui peracto motus termino, à priore desciscant indole, ac in pejorem alienata declinent. Sic namque Retenta degenerant in Transmissa, tam quia peccant inordinatione propriæ materiæ vitiatæ, quàm exorbitatione distributionis ab Archeo lacessito patratæ. Inter Transmissa enim, primus se offert tabellarius Latex, qui fluctuando multipliciter errat. Etenim cum ad eluendas partium sordes sit destinatus: peccat primùm vitio alieno, quod sibi contraxit. Undè aliquot cutis vitia; quæ demum adscito fermento, frequenter perseverant. Atqui si attractrix laboret, fiunt œdemata, restagnatq; latex in hepar & venas. Unde dysuriæ, diabetes, variaq; morborum supellex. Uti & in anginis, Odontalgia, & alibi sæpe est obvium: præcipuè si singulari lenocinio ad partem quampiam deferatur Latex. Sic quoque Coryzza, Cataractæ, suffusionesque aurium atque dentium defectus, oriuntur, si latex vel digestionum vitia reperiat, vel aliena secum eò deferat. Quippe qui ex instituto, alienos partuum defectus combibit. Sic & Latex propria libidine, in Synoniam labitur, undè Tortu-

ram noctis ſuſcitat. Fluctuat enim juxta ſtationum ſubalternas viciſſitudines, lunæque moderamini ſe ſubdit. Quare nervos, tendines, ligamenta, ac membranas affligit, tam ſuæ transmutationis ergo: quam hauſtu ſeminis exotici. Denique ſi ſcoria (quam alibi ſtercus liquidum voco) ab inteſtinis cum latice jungatur ſupra juſtam proportionem, & intra venas fluctuet, jam aderit Duelech. Vel demum ſi putreat, deliria, variasque febrium claſſes adornat. Pro ut alibi de Hiſtoria Laticis, de febribus, itemque de Duelech. In Transmiſſis quoque præſertim ſpectantur Transmutandorum errores, illorumque effectus æſtimantur juxta qualitates, qualitatisve gradus, ſive potentias. Quæ potiſſimum ſcilicet varietates morborum occaſionaliter utrobique determinat.

Porro. Si transmutata Primæ, deferantur ad ſecundam: peregrini hoſpites & exoſi nimium, pariunt febres, Tormina, nauſeas, Lipopſyches, &c. Sin verò pergant usque in Tertiam: ſubſunt Hydropes, Cachexiæ, Icteri, lotii difficultates, dolores hypogaſtrii, &c. Quod ſi verò Primæ defectus delati ſint in ſextam, oriuntur febres repentinæ, Pleuritides, Peripneumoniæ, &c. Quod ſi Transmutata Secundæ, regurgitent in Primam, excitantur Apepſiæ, vomitus amari, Ileon, Cholêra, Lienteria, Cœliaca, diarrhœa, &c. Sed ſi Secundæ pertigerint in Tertiam. Jam præſto ſunt Cachexiæ, febres, Icteri, oppilationes variæ, &c. Denique ſi Transmutata Tertiæ deferantur in Primam, prodeunt vomitus cruenti, dyſenteriæ, hæmorrhoides, &c. Sin verò in Secundam; naſcuntur diarrhœæ, febres variæ. Etenim Retenta utrobique ſunt hoſtilia, ac multò magis Transmutata Transmiſſa: adeoque non poteſt non Archeus procellas febriles ſuſcitare. Quod ſi verò Transmutata Tertiæ in Quartam pergant: mox ad palpitationes, Syncopes, ac mortes repentinas ventum erit. Sin autem Transmutata Primæ, in Sextam ſtomachi eant, hinc vertigines, Apoplexiæ, paralyſes, &c. Itemque ſi transmutata Retenta Tertiæ, in ſextam, mox apoſtemata, & mala topica ferè omnia; ſiquidem errore ſextæ culinæ contingunt morbi tam proprii transmutati, & transmiſſi alieni, quàm quidquid falsò defluxionibus è capite eſt attributum. Sunt autem transmiſſa, quandoque mitia, & quæ unico errore, velut facti ſui pœnitentia, reſipiſcunt, unicaque ob id importunitate ceſſant: aliàs verò fontalia ſunt, quæ ſuæ continuitatis ſubſtitutionem debent parti transmittenti; ſi non etiam cum ſpiritu inſito loci, ſint concentrata. Hauſto namque inde ſuæ deturpationis fermento, venenoſa ſunt, partemque permanente quodam contagio contaminant: ſic ut ibidem ſui depoſito fomite, unico velut ictu, ſibi centrum ſtabilierint. Coloniam inquam deinceps lationibus Aſtrorum importunis auſcultantem erigunt. Errant ergo devii, quotquot per venæ ſectiones, ſolutiva, diaphoretica, cauteria, veſicatoria, balnea; corporis viriumque diminutiva, ſperant fontalia tranſmiſſa ſanari. Ejusmodi enim Arcana renovativa deſiderant, per modum Lepræ. Ut de Lepra ſuo loco. In ſexta ergo, vel alimenta, mox ante aſſimilationem degenerant, acceptumque à loco, ſoliditatis ſuæ coagulum, deinceps deponunt in morbum durabilem. (Tartaros cruoris incuſant moderni) vel ſi transmiſſum, loco eſt exoticum, nec dumque venenum adſcivit: ſtatim poteſtates conſpirant in ſui exilium, cum virium plerumque multa conquaſſatione. A Scholis autem, quanquam ſtatuantur quatuor liquoris alimentarii gradus: in nullo tamen errorem, degenerationem, aut morborum cauſam invenere. Et quanquam vomicam in pulmone, atque alibi magnam obſtructionum meſſem advertant, cuncta tamen in quatuor primos atque fic-

ti-

fictitios humores referunt, quasi nescirent, humani corporis liquores, in horas esse, labiles & corruptioni obnoxios. Ego verò, multam occasionum morbosarum supellectilem, statuo, in liquorum immediatè alentium numerosa aversione & degeneratione. Itemque numerum non pono, non scio, quia scio non scibilem, ubi unica res continuo decurrit filo, per subalternarum dispositionum multitudinem. Demiratus saltem, in transmutando, nullum errorem à scholis excogitatum creditumve hactenus, dum tamen degenerationes aliquot visui se offerant, & quælibet degeratio suos occasionet morbos. Sic enim vertigo sensum atque motum cespitare facit, quia liquor alimentalis degener, vim inebriantem associavit. Sin etiam soporiferum fuerit, finitimum evadit Apoplexiæ. Quodque si stupefactivum quoque fiat, jam Caduci conditiones gerit. Advertant quoque qui amentes per soporativa sanare intendunt. Nam Narcotica vix somnum amentibus conciliant quadruplata dosi. Sed amentiam augent; nam dementia non est nisi vis soporativa errans: quia omnis amens, vigilans somniat. Narcotica ergo somnia adduntur somniis deliris in vigilia. Semper enim character sigillaris in demente, præsupponit membri restaurationem, atque veneni correctionem, sua antidoto: non autem narcoticum venenum. Interim nil vetat transmutata nasci erronea, itemque aberrare digestiones importunitate transmissorum, ac parere prolem condolentiæ suæ impedimento conformem. Unde diarrhœæ dolentes, acido Primæ Chylo commotæ, itemque febres complicatæ, atque duplices. Nec vetat etiam morbum primarium complicari cum suo, vel aliunde nato secundario. Qualiter febris primaria, pariens productum, undè resolutio cruoris in putrilaginem malignæ diarrhœæ, fermento febrili adæquatam. Tandem nec est necessarius transitus trium Primarum ad Sextam per Quartam & Quintam. Eò quod maxima cruoris pars nunquam ad cor deveniat, multóque minus in sinistrum sinum rapiatur. Quia partes singulæ aluntur cruore non minus, quàm sanguine. Hinc contingit nempe vitia trium primarum, non raro immediatè transcendere in sextam. Ideóque transmutata trium primarum, si ad sextam pertigerint, non peccant proprii nominis transmissione; sed sola transmutatione: eo quod transmissio de Tertia in sextam, sit regularis, legitima, & ordinaria. Addam de splene. Si de Prima aciditas chyli, immediatè deferatur in Splenem, adest mox quartana, è coagulato scilicet ibidem peregrino. Sin vero sexta in Splene turbetur, cum sit conceptuum primorum cubile: excrementa, sive Transmutata quæ ex proprio alimento fiunt, plerumque vi imaginativa (qualis in multis simplicibus, & oculatissimè in saliva rabidi occurrit) dotantur: quæque ideo voco inebriativa, somniativa, vel infatuantia. Ideo nempe unius vini, multiformis est ebriorum conditio. Id est, unicum vinum diversas suscitat amentias. Claudicat namque venenum amens, cum vini similitudine. Nam venenum amens præ excellenti potestate, non sequitur conditiones hominis: sed ipsæ hominis conditiones coguntur obedire veneno. Ut luculenter in veneno demorsi, à cane rabiente. Venena ergo, quæ ex degenere alimento in sexta nascuntur, sequuntur naturam suam. Quo enim propinquiora fuerint assimilationi, eò infatuant potentius. Nam quo propinquius fermentum visceris, spiritusq; insiti irradiatio ipsi adfuerint, eò quoq; vicinius cujusdam imaginativæ Ideam sibi adscivit, quam demũ transplantat in venenosum virus, non quidẽ tam exitale vitæ, quàm potestati illius visceris. Poterit autem deinceps ex prædiductis, quisq; sibi morborũ scenia erigere.

Mihi autem ostendisse sat fuit, omnem morbum primarium, objectivè ac subjectivè, cadere in Archeum, adeóque in vitam ipsam. A qua videlicet immediatè formatur. Secundarium verò morbum objectivè quidem in Archeum: subjectivè verò in materiam: vel solidam continentis, vel fluidam contenti. Sicque nimirum morbos, per causas, radices atque essentiam, juxta hospitia, in natura distributos ostendisse, calamum repono.

Sterilitas quoque cum inter defectus præter naturam sit, huc suum dilatavit tractatum. Quamobrem non est frigiditas, calor, humiditasvè in alterutro sexu, causa sterilitatis, utut altum hoc vociferentur alii. Siquidem inprimis nulla est in vivis siccitas possibilis: humidumve uteri vitiosum, non est complexionis: sed merum digestionis vel transmissionis recrementum. Sic denique calor & frigus signa sunt defectuum in natura, non autem causæ. Quia hæ qualitates carent semine, proprietatibus vitalibus, ac potestativis conditionibus. Ideo nimirum sterilitas & fecunditas in unoquoque mundi climate est. Est tamen Æthiopissa longè calidior calidissimâ muliere Moscovitica. Humiditas autem excrementitia, & supervacanea uteri, est effectus morborum: imò si fuerit comes sterilitatis: non tamen ejus causa continens. Nam causa interna non differt ab ente ipso. Sic nec menstrui defectus est causa sterilitatis: si defectus iste negationem contineat, procedatve ut effectus propinquioris indispositionis. Impuberes, vel etiam ante menstrua, non raro concepere, & maturiores silente menstruo. Non rarò quoque hystericæ, multis pessumdatæ angustiis, feliciter concipiunt juxta atque pariunt. Interim steriles aliquot rectè valent. Instanti quoque menstruo plures concipiunt: ut & silente deinceps menstruo, multas conceptus decepit. Aliquæ toto gestationis cursu; plures verò aliquot tantum mensibus, sua notant menstrua. Enimvero quanquam sterilitas respectum quodammodo dicat privativum: est tamen ens merè positivum atque morbosum. Nam oritur ex singulis positivis defectibus. Quia per se, & in se, est malum naturæ. Pro ut fecunditas dicit causam integram. In viro enim non castrato, non spadone, non impedito, non maleficiato, vix locum habet sterilitas. Hinc namque adhuc senex generat. Undè sequitur, non tantundem perfectionis tribui, ut neque requiri in mare, quantum in matre. Impeditos autem mates voco, qui gonorrhœa laborant, aut inde vitium retinerunt: Itemque qui notabili alicujus visceris vitio laborant. In femina, menstruum superans, deficiens, irregulare, aquosum, flavum nigricans, viscidum, putidum, dolor in lumbis, ventre, coxis, motusque uteri sursum, deorsum, laterales, sunt quidem languorum uteri testes & signa, adeóque & conceptum retardant, restagnant, abortus movent, & profluvia: attamen prorsus non tollunt conceptus spem, nec morbus sunt qui dicitur sterilitas. Nam vetulæ sanè sine omnibus istis steriles sunt. Enti enim positivo, quod dicitur sterilitas unicam adæquatam, & coævam causam in Sacris descriptam invenio his verbis: *Deus uterum Saræ aperuit.* Etenim est donum Dei, in naturam delatum: quo pergamenum uteri, suis plicis optimè clausum, aperitur, & dilatatur congruo congressus momento. Blas est inquam magneticum, trahens: per quod, metus vacui istam apertionem sequitur attractus seminum, & adæquatè repletio apertarum rugarum. Apertio nempe præfata, fuctum facit metu vacui. Qui si indebito momento fiat: jam frustra fit. Uterus enim virginis, vix duorum digitorum amplitudinem ostendit: quippe qui perminimas plicas in se rugatur. Sui autem apertio, non consistit in hominis arbitrio, ut neque intitillatione aut luxu:

at

at prorsus in divino beneplacito; undè dotes in naturam quoque dispersæ Aperiendi, & claudendi: adeo ut simplicia quædam hanc vim obtinuerint. Nec sat est uterum statò aperiri momento, nisi adveniens hospes loco gratus sit. Nam si labe sit inquinatus, de cætero irrita cum illo viro generandi est spes: quia indignatus uterus abhorrescentiæ furorem vix placabilem concipit.

PRÆFATIO.

DEmonstravi jam alibi, Scholas præteriisse cognitionem morborum, rerumque, quarum negligentia, crimen: nec mirum ideo, si de inauditis nil hactenus. Etenim à scholarum opinionibus recedendo sapere velle, insolitum atque difficile fuit, dum deficerent, quæ pro agnitis erroribus in vicem substituerem. Pauci quoque, qui solius proximi charitatis ergo philosophantur. Plerique provectiorum discere recusant, quasi cuncta sciviſſent Græci & Arabes, desperantque plura sciri posse: Ideóque ignaviam, ut pellem induerunt suam; Frequens est autem, qui mox à promotione de domo in domum transcurrit, soli lucro intentus, venalem sanitatem provisitationibus prostituit. Rarissimus ideò qui ad penetrale admittitur. Multus interim ad fores Chymiæ ambulans, magna stentatur, vanâ delusus spe. Enimverò vitæ ac mortis historiam primus (ni fallor) scripsi, sperans, quod DEO inde suus cedet honos ex dono gratuito arboris vitæ atque ususfructus illis, quos Ipse ad vitam longam reservat post me. Nam qui ante me de Vita longa tractavit Paracelsus, titulum quidem dedit, at materiam prorsus ignoravit. Interim nisi Dominus averterit, justo metu ominor, vitam mortalium indies accurtatum iri, ac tandem in viridi spica ad funus transituram, peccando venæ sectione & purgationibus. Nisi inquam Deus nova penè faciat omnia. Est quippe acquisitio arboris vitæ difficillima, multum operosa, & paucis revelata: Oportet namque ut per Montem Domini adscendat innocens manibus & corde, qui non accepit in vanum animam suam, nec struxit dolum proximo suo. Is enim solus accipiet hanc benedictionem à Domino. Donec tandem extremis temporum confusionibus, homo hominem docere audebit, quæ alioquin ob hominum contrectationes conservandas manent in occultis. Hodiè enim Medentum plerique se sat scire rentur, si paganicam doctrinam avorum initiati diteſcant saltem, ac per regulas Scriptorum excusentur à nece apud vulgus. Plerique eorum quoque vitam longam irrident, quia nescii: sed horum quandoque sua erit satietas, eorumque ludibria in suos cadent authores. Quia venturâ ætate tædebit Deum tanti in proximum & pauperes neglectûs. Vitia quoque catenatim per ætates sibi succedunt invicem. Quandoque jam honori fuit plures hausisse scyphos, aliàs Monomachum plures occidisse. Fraus & dolus floret hodiè titulo sagacitatis, & virtus inter paucos rara latitat, licet jugiter nominetenus æstimetur. Invalescet iterum, dum pernicioſorum ingeniorum numerus à lautis studiorum otiis & malis curioſitatibus ad artes & opificia recedet. Temporum nempè nascetur tranquillitas, abacta vermium ex otio & alieno viventium turba, pietatis pallio tecta. Ventura tandem resipiscentia reformationem sperare jubet. Cui felici ætati de Vita longa scribere decrevi, laudans Dominum, quod incolatus meus propediem ad periodum sit devolutus. Inaudita autem dum pando, anteriorum errores sicubi detexerim, id coactus egi, ne qui me sequentur, in salebras impingant, & scopo veritatis orbentur. Nam

ipse ab adolescentia sensim intuens vanas siliquas, quibus naturæ initia incrustabant, apostata à Galeno haberi cœpi, ac Medentum vilipendio me lubens exposui, ratus laudabile meas stupiditates rideri, ab ignorantibus: quia totâ vitâ auram vulgarem neglexi. Etenim ab Osoribus Paracelsista vocor, scholarumque desertor, æstimorque tamen arcanorum aliquot Adeptus. Et quanquam à binis Imperatoribus hoc titulo invitatus in aulam, honores tamen & aulœdam vitam recusavi, qui totâ vitâ sprevi odores ambitionis; ac multo jam magis (ad arginem fossiæ per senii ripam detentus) devito incurius & negligo, quicquid de me vivo, aut defuncto senserit posteritas, quia moriendo animæ opto meæ tranquillitatem. Protestor itaque ubique, quod scholarum errata, neglectus adnotaverim nunquam, nisi ut meæ satisfacerem vocationi, ac prodessem credulis mortalibus.

DE TEMPORE.

1. Cur primum de tempore agat Autor. 2. Propositio Tractatûs. 3. Professio autoris. 4. Tempus nil commune habere cum ullo motu. 5. Negationes temporis. 6. Error Scholarum. 7. Absurda aliquot inde consequentia. 8. Quid deceperit Scholas. 9. Differt consideratio matheseos à naturæ veritate. 10. Error tertius. 11. Quartus. 12. Quintus. 13. Sextus. 14. Emanant inde aliquot absurda. 15. Conclusio inde deducta veros temporis proprietates contra scholarum mutum explicat. 16. Septimus error probatur. 17. Falsa temporis definitio. 18. Motuum duratio essentialiter includitur rerum seminibus. 19. Tempus nequit esse motuum interna mensura. 20. Octavus error. 21. Aliquot absurdi errores inde sequentes. 22. Vanitatis encomium. 23. Scholæ per suam indagandi ignaviam deceptæ. 24. Quid Augustinum in tempore decepit? 25. Autoris aliquot considerationes circa tempus. 26. Quid sit in Genesi dixisse, in principio. 27. Error Aristotelis de loco. 28. Duratio magis intima rei, quàm sit locus aut res sibiipsi. 29. Temporis vera essentialisque proprietas. 30. Cur tempus non sit de prædicamentis. 31. Male instituti etiam male assuescunt. 32. Quid Heroes deceperit in temporis consideratione. 33. Demonstrationes aliquot, etiam è Sacris pro Autore. 34. Difficulter prioritas abstrahitur à tempore. 35. Duratio non dicit respectum ad res. 36. Probantur jam solidatæ hypotheses. 37. Lex fati. 38. Corsequens ad positiones Scholarum. 39. Prioritas in respectu fati: non autem temporis. 40. Quid sit successio. 41. Tractatus de ævo, respectu temporis. 42. Respondetur objectioni è Sacris allatæ. 43. Demonstratur error per Angelorum operationes. 44. Argumentum Scholis contradicens. 45. Probat autor multipliciter. 46. Professio Autoris de tempore. 47. Hebetudo quædam in vera motuum divisione & mensura, quoad motum diei. 48. Horologia. 49. Error horologiorum. 50. Mensura ab Autore excogitata. 51. De diebus Criticis. 52. Notatur Paracelsus. 53. Crisis medenti pariz insaniam. 54. Frivolitates. 55. Anni climacterici consideratio. 56. Astrologorum pertinax subterfugium. 57. Jam deficiunt pro medietate ab asserto numero climactetrico. 58. Numeri Sabbatharius, Jubilei, enneaticus, &c. spectantur. 59. Hebdomas non tàm ob numerum, quàm ob perfidiam Judaicam introducitur. 60. Concluditur tractatus pro vita longa.

1. DE Vita longa scripturo visum fuit tractatum de tempore præmittere, eo quod vita longa inseparabilem debeat respectum ad durationem. Nec tamen id à me sic primo loco statutum, quasi vellem vitam metiri per tempus, quin potiùs propriè loquendo, Durationem vitæ computo, in relatione ad dies & annos, quos mox demonstrabo non esse tempus. Paradoxa quidem (fateor) at nihilominus vera doctrina. Etenim Aristotelem alibi ostendi initiorum naturæ penitùs ignarum, & materiæ Physices penuriosum, ac proin tempus, locum, vacuum, infinitum, fortunam atque ejusmodi abstractas considerationes, planéque peregrinas in ordine naturæ, tanquam Instituta Physica essent, totus ridiculus exposuit. Ego autem vitæ longæ præmisi speculationem Temporis hactenus ignoti: Quapropter in ejus elucidationem hanc statuo

PRO-

PROPOSITIONEM.

2. Tempus non aliter, ab Æterna duratione separatur, quàm lumen diei, non aprente sole, à lucidissima luce corporis solaris.

3. Credo enim viam, veritatem, vitam, & rerum omnium essentiam esse DEUM summè glorioſum. Item esse Principium, in quo universa sunt principiata, vivunt & moventur. Dico itaque, quod etiam non dato corpore vel motu: attamen tempus, locus, situalis habitudo invicem, atque distantia essent eadem, quæ modò sunt. Siquidem extra cœlos creditur locus interminatus, omni privatus corpore & motu: repletus tamen Spiritu, suâ magnitudinis infinitudine illi adæquatus.

4. Pariter tempus intelligo non loco, non corpori, non denique motui alligatum: sed ens ab iisdem separatum. Proin nec tempus mendico ex circumscriptione motus cœli primi mobilis. Nam prout motus cœli fit in loco, ac si esset loci quædam mensura: tamen sicut locus non est motus, quanquam in loco fiat: sic neque motus est tempus, quanquam in tempore contingat. Neque enim tempus potest generari per motum, vel in utero motus, si generatum sit in specie simile suo genera-

5. ranti. Enimvero Annus, Dies, Menses & Nox non sunt tempus: sed mensuræ & accidentia rerum in tempore contingentium, planè peregrina & externa tempori. Sic nempè dies nostra, alterius nox est. Interim ubique idem Tempus in toto universo. Ver, æstas, autumnus, hyems, non sunt tempus: sed alterationes aëris, ordinatæ in alteritatem & vicissitudines rerum. Pueritia item, adolescentia, juventus, vigor & senium non sunt tempus: sed nomina alteritatum corporis at-

6. que vitæ. Etenim Scholæ, præterquam quod doceant Tempus, vel esse ipsam mensuram primi mobilis, vel sub eadem saltem concludi (nondum enim id determinatum) volunt insuper, quod indivisibile quodlibet punctum temporis physicum in se haberet actu & realiter infinita puncta mathematica. Quandoquidem positivum reale infinitum, prout & indivisibile actu, quod in se non est positivè intelligibile, quodque ideo Scholæ negant possibile: jam in quolibet temporis minimo puncto donant ultro, id est, meris somniis conspurcant naturæ cognitionem. Necessariò itaque ex datis illarum 7. suppositionibus sequitur, unamquamlibet partem temporis non esse temporis, sed punctum aliquod mathematicum, indivisibile, atque adeo sine duratione extra & præter tempus. Itaque quod etiam tempus constaret vel ex indivisibilibus partibus, vel tanquam aliquod productum esset, ex connexione indivisibilium & infinitorum punctorum durationis. Ut nec sic quidem revera essent indivisibiles atomi sive puncta durationis: si per sui connexionem in aliquid divisibile consurgerent. Non attendunt, inquam, quod indivisibile negativum nunquam possit per connexionem coalescere in esse aliquod præsens, actuale, longum, breve, magnum vel parvum, eo quod in se comprehendat merum nihil in ente physico, id est, reali. Itaque sibi in verbo (indivisi- 8. bile) contradicunt. Aspexerunt quidem longum & breve Tempus: atque hactenus subter quantitatem reduxerunt. Demum etiam temporis essentiam ac totam circumscriptionem constituerunt in successione, quæ actualiter infinitis & infinitè indivisibilibus durationis punctis, in minimo quoquo instantis physici puncto connexa staret. Profecto utrobique se 9. nimium addixerunt Mathesi, dum naturam inculcâsse sibi sunt visæ. Mathesis nimirum supponit in quoquo continuo infinita subdivisionis possibilia puncta, quas suppositiones interim natura nescit, negatque physica: Quippe quæ attendit res, prout sunt, & non prout inserviunt speculationibus mensuræ situum. Sepa- 10. ratunt dein Scholæ considerationem magnitudinis à consideratione numeri, volunt-

. luntque Tempus numero similius, quàm continuo; Quasi species simiarum, quatenus homini similes sunt, esset inter homines referenda, non autem inter belluas. Ridiculum itaque Tempus à
11. numero non separâsse toto cœlo. Putarunt tandem numeros ejicere unitatem: dum tamen unitarum connexio omnes pariat numeros. In quo & istud stolidum, quod zero pro unitate habeant, dum mille zero subscripta ne unitatis
12. principium contineant. Postremo & hoc frivolum, quod Binarius à ternario, specie differat, ut & hic à quaternio, licet duo binarii quaternarium faciant & fiant: Idque non quidem per generationem novi entis: sed per colliquationem utriusque Binarii: quare nec species in numeris agnosco; sed tantum solas alteritates, commiscibiles & reductibiles. Non enim patitur natura se ad Scholarum lubitum subter regulas coërceri: ut scilicet numeri ex se generarent Species specificas,
13. quarum singulæ essent mera totidem individua. Species itaque ejusmodi atque metaphoras à natura alienas scio. Tempus itaque, quod in puncto infinitè indivisibili consisteret, à Scholis pro columna Physices reputarunt. Quapropter magis confirmor, quod quicquid Scholæ à Gentilibus desumunt, sit inutile Sophiæ labu-
14. men. Etenim si alioquin in actu indivisibilibus & infinitis durationis punctis, aliquod infinitè correspondens minimum, ligaret proportionata infinitudine puncta Temporis per subsecutionem durationis (præter plurimas absurditates) tempus necessariò suum actuale esse haberet, antequam esset, id est, esset non quidem in esse, sed totum simul in fieri: imò nec quidem sic fieret, esset, aut esse posset, ut esset, sed ut periret antequam esset.
15. Igitur Tempus (contra Scholarum præscriptum) nec longum nec breve, nec ante nec pòst, nec mensura nec mensurabile est. Piguit sanè detegere debuisse, quod in tota Aristot. auscultatione Physica nil reperiam, nisi crassam insciti am absurditatibus atque impossibilitatibus stipatam. Quare compulsus fui vera scribere ex commiseratione Juventutis per credulitatem abductæ. Inprimis itaque Scholæ 16.
jubent, tempus suæ considerationis esse motuum mensuram, cum jam ex suppositis falsitatis convictis constet, quod tempus nequeat metiri, nec judicare de duobus motibus eadem duratione (sic loquar) factis, uter alter sit celerior. Nam secundum præfatas suppositiones tempus necessariò se semper propinquius jungeret motui celerrimo: eò quod sit indivisibili propinquior ac similior. Denique si successio temporis concursu & auxilio indivisibilis infinitudinis contingeret, & quod omnis motus juxta durationem conscriberetur termino, & quod nulla sit adæquatio sive proportio finiti ad infinitum; miniméque, ubi utrumque ejusdem durationis obtuitu consideratur; necesse est ex Scholarum doctrina, Tempus fore Primi motûs aut mobilis mensuram incommensabilem, vanam, mendacem & incomprehensibilem. Quippè definiunt Tempus, ut sit mensura mo- 17.
tuum, in relatione ad durationem, ac velut per accidens appropriaretur motui & successioni per se, nempe propter durationem. Enimvero si motus fit ita, super aliquod immobile, ut hinc Arist. conjecerit (licet falsò) Primum Motorem necessario immobilem: quidni stabilitatem etiam durationi donent? Sub qua nimirum omnes motus & successivorum proportiones debeant commensurari; Semi- 18.
nibus quippè universis ab initio inest, nedum principium cujusvis motûs, sed & sua durationum determinata periodus, cuique motui propria: cum omnis varietas quarumcunque alterationum pendeat ex tarditate vel celeritate motuum. Igitur motuum duratio includitur seminibus essentialiter, intimè, originaliterque, velut principium formale atque directivum eorundem; Non autem quod tem- 19.
pus

pus sit extera quæpiam consideratio mensuræ motuum, respectu durationis: cum ejusmodi consideratio sive habitudinis relatio sit tantùm externa accidentalisque rebus ipsis, adeóque merum ens rationis: non autem primordialiter essentialiterque insita ipsis seminibus, prout
20. est duratio. Denique scholæ supponunt species naturales in quantitatibus continuis: Cum tamen continuum vel discretum non sint res, sed nudæ considerationes rerum secundùm mensuram. Res habent quidem suas species reipsâ, sed illarum consideratio tanquam ens rationis caret essentialibus speciebus in Physicis. Pudeat igitur, quod tempus inter mensuras & entia rationis sive non entia sta-
21. tuerint. Pudeat, inquam, scholas Physicas, plus se contemplatas Mathesin, quàm ipsam naturam. Futile est itaque, species in numeris, per quas in rerum natura distinguerentur, agnovisse: nescisse tamen unitatem esse numerum: Utpote unum, in sui alteritate non minus est distinctum per unitatem à quovis alio numero, quàm est denarius. Neque enim ulla est ratio, propter quam duæ unitates magis constituerent numerum, quàm u-
22. nica; siquidem in binario adhuc ambæ unitates sunt discretæ & distinctæ, imò integræ in suo illarum esse, nec desierunt aut abierunt in aliquod tertium propter earum connexionem: Nam binarius nil designat præter binas unitates. Ulcerosum est itaque, duas res permanere in sui priore esse connexa, attamen ob solam istam connexionem generasse speciem, à se utraque diversam. Quocirca unitas propriissimè est omnis numerus, eo quod ex illa fluat omnis numerus, estque omnis ideò numerus nihil præter unitatum connexionem. Unde ipsa unitas Divinitatis typus est: eo quod exin omnes fiant numeri, atque iterum in eandem resolvan-
23. tur. Equidem scholæ quoties per Mathesin aliquid concepere, id statim subter regularum generalitatem in naturam contorsere. Sic namque ex quatuor putatitiis elementis quatuor qualitates, complexiones, ac humores confusè adæquando, hæ rixæ translatæ sunt usque in astra, cunctaque suis figmentis consentientia statuerunt. Quâ nimirum methodo continuum 24.
speculatum in Matheſi aptarunt punctis linealibus, & tandem quoque tempori. B. Augustinus fatetur quidem, tempus aliquid esse, sed nesciri temporis quidditatem; quia scilicet falsis è Paganismo thesibus imbutus. Quare erubesco etiam atque etiam, temporis essentiam velle explicare. Sed hunc osorem non timeo, qui jam in cœlis veritatem adspicit.

Inprimis namque à tempore successionem omnem abstuli, qui jam magnis 25.
authoritatibus Ethnicarum scholarum jugum excusseram. Siquidem initiò meditabar, stetisse cœlos, non tamen aliud tempus fuisse stante sole, quàm modò. Itaque cœpi istam durationem absque successione motus cœli dimetiri: Et consequenter sensim didici, omnem à tempore sequestrari successionem: & hanc duntaxat motui accommodare: Tum dein insanum reputare, Solem quandoque stetisse, & nihilominus adhuc hodiè tempus intra cœlorum motum demergere. Nam etsi detentio ista Solis sit miraculosa, attamen duratio proin non fuit miraculosa. Dein conspexi, quod ab initio tempus jam esset, nondum existente die, sive ante natam lucem & segregationem ejus à tenebris. Cœlum ergò, Terra, aquarum abyssus, tenebræ, & dies ipsamet erant, antequam cœli orbita definiret diem. In principio 26.
inquam creaturarum, non autem in principio temporis. Quia istud rerum initium includit aliquod Dum, ut sensus sit: Quanquam Deus ab æterno statuerit res creare: Dum tamen infinitæ bonitati placuit emanare in operationem ad extra, tum *in principio creavit Deus cœlum & terram*. Atqui ante creaturam erat illud Dum, quia Deus non habebat opus creatâ, vel creatâ duratione, nec res creandæ

habebant opus creatâ duratione, imparis concurrente dignitatis principio ullo cum Creatore infinitæ potestatis. Nam si creatura non dependeret originaliter, totaliter, absolutè scilicet & intimè à Deo, tanquam à durationis suæ initio & fine, utique nec Deus etiam esset immediatum ac totale principium, ut neque immediata vita rerum, id est, non foret α & ω illarum; Igitur intellexi inde, si natura quandoque stetisset radicata in duratione profluente citra medium ab ipsamet æternitate: illam & hodiè sic stare debere
27. ob easdem necessitatis regulas. Scivi namque mox inde, quod Duratio, quam tempus nominant, sit ens reale: Itemque si tempus ab initio fuerit ante factam creaturam, non poterit utique reputari inter creata. Nec enim est facta mentio
28. creati temporis. Perpendi etiam, quod sicut mobile est ita in loco, ut locus nedum exteriùs circumdet mobile (utut interim sic putet Aristoteles) sed quaquaversùs locus penetrat ipsum mobile, ita ut intima quæque pars corporis non minus sit in loco, quàm ejus superficies: non tamen proinde vice versâ locus à mobili
29. comprehendatur: Ita scilicet & adhuc multò abstractiùs Duratio est quidem rebus intima; non tamen à rebus afficitur, clauditur, vel apprehenditur. Locus etiam certam atque determinatam positionem quidem, mutabilem à mobili: penitùs tamen ab omni prorsus loco inseparabilem. Atqui ipsa Duratio sic est à rebus inseparabilis, ut ab his nullatenus unquam migret aut mutetur. Itaque cum duratio sit supra & intra esse rerum, & ab his inseparabilis: imò magis intima re-
30. bus, quàm ipsæ res sint sibimetipsis: Hinc igitur in tempore durationem planè divinam sum meditatus, adeóque illo respectu ab æternitate non distinguendam: distributam tamen rebus, pro modulo cujusque recipientis. Atque sic sat probavi
31. præfatam propositionem. Quamobrem tempus nec partes habet, nec admittit divisionem sui, & per consequens nescit successionem. Neque etiam somnia probat: quæ scilicet puncta actu infinita, copulata vel disrupta in se recipiant. Imò nec tempus est duratio magna vel parva, magis quàm plana, rotunda, longa, profunda, brevis aut lata. Quia revera non est intra prædicamentorum ambitum; eò quod Infinitum actu exsistens est tantum unicum, Deus nimirum, qui est omnia. Etenim si bonitas, vita, veritas, essentiaque abstracto modo sint Deus ipse in creatis, negari pariter nequit, quin in iisdem ipsa Duratio Deum repræsentet. Credo itaque verum tempus impermistum, sine macula creaturæ, ubique & semper immutabile, nec ullo modo successivum. Utque hoc propinquius conciperem, abstrahebam à tempore cuncta corpora, atque omnem successivorum alternationem sive motuum succedentes vicissitudines; Tumque primùm clarè intellexi, quod Tempus in suo esse nullam ferat aut debeat respectum ad motuum instabilitates, varietates aut mensuram. Siquidem tempus est id quod est, sive motus atque mutationes fiant, sive non: quippè non inveni Durationem relativam ad motum aut vicissim, motum ad durationem nisi per accidens, & propter mentalem mensuram unius ad alterum. Quod prorsus est impertinens: Siquidem tempus non habens successionem, non potest inservire commensurationi. At quia sublunari loco
32. concluſi, Scholisque Ethnicis perperam imbuti soliti sumus in temporis duratione prioritates & celeritates cum suis correlativis indefinitè considerare, eo quod frivolo abusu, motuum atque mobilium determinatio attributionis juxta spatium consueta sit mensurari. Quæ tamen relationes prioritatis, si in trutina veritatis ponderentur, sunt duntaxat attributa motuum, nequaquam autem Temporis vel durationis; Eò quod prioritas, tarditas, &c. dicant tantum relationem inseparabilem ad partes motuum insequētes,

&

& tarditas comparat motuum celeritates invicem; adeóque prioritas, tarditates, &c. non tàm metiuntur tempus sive durationem, sed tantùm in respectu motûs diurni. Humana siquidem & indistincta imbecillitas peculiares omnes motus cum diario sive diurno, emensa est per quandam ignaviam & hebetudinem. Utpote non respiciunt motuum prioritates, non propriè ipsam temporis durationem, sed potius motus generalis universalem distantiam. Ac quanquam in cunctis insit & adsit ipsa duratio temporis, hæc tamen est prorsus aliena à successione motuum: Hinc proinde cœptum est, tempus velut ens successivum atque caducum per instans singulum considerari. Præsertim quod Scholæ stoliditates vulgi imitatæ tempus tandem cum cœli motu confundere consuevere. Non mirum igitur, si talibus initiis magni Heroës, temporis quidditatem considerantes, eandem concipere non potuerint. Quippe cum involvat actuale infinitum (quod unicum est æternum) ex seipsa est necessariò per
33. finitum incomprehensibilis. Etenim tempus putatum est succedere ac partes habere, quia partes in motibus sese subsequerentur. Cum tempus & motus sint res disparatæ, & tàm procul dissitæ ab invicem, quantum res caduca & finita ab infinito. Non enim etsi motus fiat in tempore, plus potest motus per tempus commensurari ab homine, quàm potest homo metiri per Deum ipsum hominem,
34. qui in Deo est, vivit, & movetur. Si enim DEUS vellet inposterum omnem cœli cursum inæqualiter sic inordinatum, ut ad illum nullus motus adæquari posset, an proinde & tempus in seipso fieret inæquale? Vel an desineret esse, quod modo est? Imò si cessaret (ut olim cessabit) motus cœlorum, an proinde cessabit tempus pariter? An ipsum nunc non ampliùs nunc esse? quid enim ad tempus attinet, quod in tempore contingit? Siquidem suum esse habet liberum, sine respectu, reflexu vel reciprocatione ad aliquid aliud. Tempus sanè non est nobis datum in mensuram, vel ut in seipso sit mensurabile: Sed habet esse liberum in eo, unde omnis essentia. Per exemplum: Deus inest unicuique creaturæ. Etenim bonum quatenus omne bonum, non autem hoc & istud est Deus: In quantum verò est hoc vel istud bonum, non est omne bonum; atque in tantum habet esse in creatis. Equidem ut DEUS est unicum in omnibus bonum, ita vicissim & omne bonum est essentialiter hoc unum verum bonum: Similiter DEUS omnibus ubique præsens, & sua duratio est duratio omnium ac singulorum. Pariter quoque lumen Solis est ens & aliquid in seipso (illuminat quippe & calefacit) extra tamen aut citra solem est nihil; Eodem modo æterna duratio in creatis est tempus: quod extra vel præter æternam durationem est merum nihil, privativè & negativè. Quapropter *quamdiu* erunt ulla creata, nunquam desinet esse tempus. Dixit Dominus: *Tu es filius meus; hodiè genui Te.* Quia æternitas non est, nisi unicum nunc, unicum hodiè. *Ex utero, ante Luciferum genui Te.* Christus ex utero natus in tempore, & tamen ante Luciferum. Quia in tempore nulla est prioritas vel successio. Ante ergò designat prioritatem successionis motuum & excellentiam dignitatis: non autem prioritatem temporis. Quia ab initio in consumtionem seculi non nisi unicum nunc. Sic nempe agnus ab origine mundi immolatus, ejusque mors salvat defunctos ante incarnationem Domini; quatenus incarnatio beatifica motum respicit. Salvat nimirum anteriores, juxta cursum vitæ præcedentes, ac respectu motuum inter se invicem collatorum: non autem obtuitu durationis. *Ut non rapiat eas leo, nec infernus devoret.* Preces enim illæ pro defuncto dudum post mortem, cum tamen mox ab exspiratione plerumque suum judicium subeant animæ. Quare preces ejusmodi frustra essent, ac serò nimis institutæ, si tempus esset successivum.

Ecclesia ductore triumphat Paracleto, novit proin, omnia futura esse in eodem temporis nunc, ac si antequam oppeteret, contigissent preces. Sapiens enim adstruit, DEUM omnia simul fecisse; Genesis verò sextidui historiam scribens totidem quoque dies consumtos ait. Quæ proin contradicerent, si tempori detur successio. Sex ergò dierum spatio cuncta sunt creata: Unico tamen temporis permanente puncto. Sic namq; Diabolus futura prænovit, in successione motuum: quatenus præsentia in unico temporis nunc. Stellæ quidem sunt in tempora, id est, ad temporum vicissitudines sive motuum varietates: non autem ad durationem vitæ nostræ, cujus est statutus terminus ab Omnipotente.

35. Enimverò prioritas difficillimè sequestratur à tempore. Nam quamvis abstrahamus tempus à loco, motu & corpore: attamen propter oppositam consuetudinem, reique novitatem, perquam difficile est à prioritate in tempore desuescere, non secus atque quis sinistra panem scindere, id illi est dextra molestum, licet plura alia per dextram ritè obeat. Proinde tamen difficultas vel dissuetudo intelligendi nil quicquam in rebus mutat, aut temporis essentiam obligat, ut nostris se accommodet erroribus. Quid enim ad tempus attinet ipsa prioritas motuum in corporibus? Quidve nocet tempori prioritas, quæ soli debetur motui? si per inscitiam in tempus sit translata? Quia autem motuum prioritas in ordine ad durationem dicit immediatum respectum ad alium motum (dierum scilicet & annorum) per quem omnes alios metimur motus, idcircò prioritas abusivè est traducta in Durationem. Alioqui sanè prius constare deberet, quod ideò iste diei motus esset tempus, eo quod in tempore contingat: quo probato, prioritas tum posset referri ad Durationem, & non aliàs: ergò nunquam. Mihi autem in rerum distinctionem sat est, quod duratio ex motu in sui essentia nequaquam dependeat, sed in se ac præ se ferat quandam Divinitatis uniformem constantiam, per quam nempè ita sit permanens, quod ab omni vicissitudine ac prioritatis successione maneat prorsus libera, aliena atque à rebus rerumque successivis motibus planè independens: Ergo in nullo prædicamento collocanda est duratio. Cumque nullo modo in relativorum se- 36.
riem pertineat, ideo per consequens duratio nullum dicit internum respectum ad res, nisi per accidens: idque etiam non nisi juxta miserum deceptumque rationis discursum, facientem proportiones inter mobilia; & adhuc duntaxat in quantum sunt mobilia, in ordine ad motum localem vel alterativum: non autem in ordine ad esse reale illorum. Spectant nempe ad caduca mobilia, certi fluxus prioritatum & posterioritatum in suis motibus, cum quibus ad destinatos periodi fines, adeoque ad interitum suum properant. Sed totum istud quid refert ad tempus? An enim propterea etiam Tempus currere debet cum omni atque singulo motu? Utique sic tot essent tempora ac durationes, quot motus. Vel si unicum tempus currat universaliter cum omnibus & singulis motibus, cumque ipsum ejusmodi tempus celerrimè omnibus aliis motibus præcurreret, tardus cursus vitæ corvi fluet inæquali tempore cum gyro volubilis rotæ. Quapropter non sub unica duratione simul fluere poterunt. Itaque tempus suum esse vel essentiam habet immobilem, immutabilem, impartibilem, ac impermistam rebus, non successivam, sed simplicem & liberam ab omni respectu sui intrinseco ad creaturam. Quantumvis tempus sit magis intimum rebus, quàm sint res ipsæ sibiipsis. Suppono itaque tempus in Deo terglo- 37.
rioso eminenter & essentialiter: In creatura verò dependenter, subjectivè & ab emanatione ad extra participativè. Lex 38.
fati quidem permittit motus vitæ insequi

juxta

juxta inhærentem mobilibus dispositionem affixam ad certum præscriptumque destinationum ordinem. Sed ejusmodi affixiones & ordines non sunt ipsius temporis; Consequuntur videlicet suum ante & post, suum tempestivum, opportunum & serò ad subsecutionem motuum & mutationum eorundem, non autem tem-
39. poris. Nil namque potest cogitari absurdius, quàm quod unicum tempus successione quadam moveretur, subsequeretur atque seipsum faceret Vasallum ad infinita puncta, indivisibiliter quidem, in sui prioritate & divisa inter se per suppositionalitatem: quæque tamen in instanti minimo singulo essent conjuncta, & quæ absque ulla sui extensione perirent successivè ante sui connexionem: Et quod talis chymæra esset mensura certissima cunctorum motuum. Imò quod tempus per ejusmodi indivisam punctorum copulam mutuamque atque indesinentem successionem cogeretur moveri atque subsequi successivè: & hunc tandem infinitis indivisibilis puncti motum esse distinctam omnium motuum regulam & temperamentum. Hæc tamen adeo stolida dogmata propinantur adolescentiæ sub primo ætatis vere pro naturali Aristote-
40. lis auscultatione. Prioritas igitur nequaquam terminatur respectu temporis, sed fati, relati in ordine ad motus: sine respectu unius motûs ad alterum. Nam motus localis non tangit essentiam loci: sed res quæ successivè movetur per locum, dicit duntaxat respectum per accidens ad locorum situm; Interim respectus situum sive loci ad locum manent stabiles, immoti, immutati, nec in minimo tangunt locum, sive res sit mota in situ, sive non; Cum successio motus localis ex parte motus sit peregrina loco. Potiori profectò jure hæc intelligo fieri cum tempore, eo quod tempus non sit relativum ullâ ratione internâ, sed sit quid abstractius æternitatique propinquius in intel-
41. lectu & in re, quàm sit locus. Tempus igitur nescit successionem nec ex parte motûs nec rei motæ: quippe successio nil aliud est, quàm proportio successivorum in ordine ad motum; & quanquam insit motui ipsa duratio, non proinde tamen hæc induit naturam successionis motuum. Quotquot autem putarunt tempus ens successivum partibileque; illud quoque lassatis habenis cum mundi interitu occasurum & periturum credidere: ævum verò ceu novam creaturam in ejus vicem, absque successionum medio substitutum iri. Hoc nempe sic autumatum, nescita 42.
temporis quidditate. Etenim dum hoc de tempore dicunt, manifestant, se non loqui de tempore, & ignorare sui durationem: quia tantùm loquuntur de motibus, horumque vicissitudine, in durationis contingentia. Siquidem etsi duratio rebus insit & adsit, nil tamen habet cum rebus commune, sive comburantur, submergantur, putrescant, moveantur, dormiant, incipiant vel esse desinant; quia duratio non retrospicit ad res, sed inperfracta, semperque sibi æqualis persistit. Forsitan 43.
enim illos abduxit Textus. Post hac non erit tempus amplius, non attendentes tempus ibidem sumi pro diebus anni, pro meteoron vicissitudine, & opportunitate pœnitendi. juxta tritam nimirum locutionem. Non autem quod cum mundi interitu cessaret duratio, quæ modo est, semper fuit, & erit. Nam ævum quod Angelis deputatur, nullatenus diversificatur à duratione, quam temporis vocant. Cogita nempe animam corporis inquilinam, diem, noctem, nec item senium experiri, ut neque successionem habere: Est tamen in unica & eadem duratione, & in eodem nunc, quo altera anima, à corpore separata, exsistit. Quippè loci & mutatio conditionis animarum nequicquam tangit, afficit durationem, aut eandem sibi obligat, ut proin in sui essentiam migret. Sed eadem duratio æternitatis fluit emanativè in omnia, & sustentat singula: sui proinde tamen simplicitatem non amittit, quan-

quam res eam participantes eandem aliter atque aliter suscipiant. Res enim in & sub duratione subsistit : à qua si exciderit,
44. in nihilum abit. Angelus enim ideò in sui substantia & esse fruitur tempore continuo sine successione & partibus, cujus nihil est magnum, parvum, longum, breve, prius, posterius, mensura & mensurabile. Cum igitur juxta Scholas sit ejusmodi duratio pro Angelis, quam ævum dicunt, & à tempore sublunarium distinguunt, idque sive in Cœlis exsistant sive in terris : admittuntque opera Angelorum commensurari tempore successivo & discreto, concludo, cum Angelus nequeat esse simul in duabus durationibus, toto cœlo & genere differentibus, quarum una scilicet competat sibi & altera suis operibus : quorum utrumque interim unicum durationis nunc continet, necessarium fore, quod ambæ istæ durationes in unicam prorsus liquescant, diversam tantùm accidente respectuum, id est, ficto mentalique non-ente : unicam, inquam, necessario reali actu exsistentiæ numeri. Adeóque tempus esse idem planè reipsâ cum ævo & manere immutatum in æternum. Sat autem mihi, quod Scholæ agnoscant aliquod tempus continuum nec successivum, quod ævum vocant. Ego non cogor ob illarum mentales diversitates tempus ab ævo disjungere.
45. Nam si vicissitudo rerum motuumque tempus ab ævo separent, eo ipso respiciunt magis ipsam vicissitudinem, quàm durationem ; cujus tamen determinationem ac definitionem attendere se putant. Siquidem id cõvincit, quod, ignorata hactenus temporis quidditate, frustrà tempus discretum segregaverint à continuo sive ævo. Cum nulla uspiam sit necessitas successionis in duratione, eoque magis, quod assignent utrique præfatæ durationi quosdam respectus, qui toto, ut ajunt, cœlo exulant à natura durationis. Utpote qui duntaxat pariunt differentiam rationis sive non-entis, quod æquivalet, ac si durationum ambarum diversitas sit in reipsa merum commentum. Id quod sic 46.
convinco : Tempus est ens : Ergò creator vel creatura : Si sit ens successivum, ergo non est substantia creatoris vel creaturæ. Sin autem velint esse accidens (nam de ente neutro inter substantiam & accidens Scholæ nondum mentionem fecere) saltem subjectum inhærentiæ pro tempore describere debuissent. Conjiciam itaque : non subjectum temporis erit cœlum, nam sic caduca & sublunaria non haberent temporis durationem sibi propriam : esset duratio peregrina advena, præstitaque caducis. Itemque si sublunare unum de Tempore, ut de accidente sibi proprio participaret, non proinde & aliud sibi vicinum de tempore gauderet. At si malint caduca singula participare de Tempore cœli : saltem creata singula non haberent differentem durationem, sed singula permanerent in eadem cœlesti externa duratione participativè. Imò citiùs sublunaria haberent reliquas omnes manifesta cœlorum qualitates atq; proprietates, quam eorundem durationem. Ergò non participant de mutuata cœlorum permanentia in duratione. Quod si verò sua competat duratio singulis propria, adeò ut res ipsæ sint subjecta inhærentiæ, durationis non aliunde petitæ, ac tanquam essentialiter initiis seminalibus inclusa esset durationis determinatio, jam apparet lumen Divinæ providentiæ in tempore, ut sit regula creati, non autem ipsum creatum ; in Deo quippe sumus, vivimus & movemur. Sic etiam in duratione, quæ nec etiam est creata. Alioquin enim si tempus velut accidens aut concomitans inhæreat rebus singulis, præter innumera enim absurda, saltem tot erunt diversa tempora, quod rerum atomi. Et quicunque nunc simul in eadem duratione subsistunt, habebunt totidem diversas duritionum essentias & exsistentias, eritque tempus actu divisum in infinitum : Et omne accidens, naturaliter alicujus sensuum

suum objectum non erit ullo sensu perce-
47. ptibile in duratione temporis. Quamobrem cogor in tempore agnoscere universalitatem quandam, simulque & singularitatem singulis rebus propriam, & rebus magis intimam, quàm res sint sibiipsis. Item fateor regulam atque determinationem propriam, quæ rebus singulis largitur durationem præcisam, vicissim tamen à rebus impassibilem, inapprehensibilem aut coercibilem. Quapropter agnosco tempus esse ens, quod dat & distribuit omnia omnibus, juxta destinatam participationem Durationis æternæ, idque in confusionem atheorum. Considero itaq; tempus tanquam æternitatis emanantem splendorem, quiq; citra vel extra æternitatem non magis subsistit, quàm splendor lucis citra lucem. Tempus itaq; nobis esse debet manuductio ad superintellectuale unum, æternum, infinitum, intimum cuilibet rei, nullatenus tamen permistum, concluſum, apprehensibile, aut detentibile; In quo omnis rerum est quidditas, cui sit laus & gloria in sui æternitate!

Paganica ergo locutio est barbara & absurda, quod tempus nos consumat aut devoret, quoniam nulla est actio aut passio temporis in nos, aut à nobis: Non temporis vitio perimus, nec mors est facta à tempore magis quàm à Deo. Motuum enim dispositiones causæ sunt secundæ mortis, non autem tempus est de natura motuum. Judicia quippè divina disponunt quælibet ob rationes sibi notas.

Mirandum interim, quod dies sit men-
48. sura motuum, tamen dici nullam præscripserint præcisam mensuram. Subdivisiones quidem fecere horarum, minutorum, secundarum, &c. per sexagenarium. At nemo hactenus ostendit præcisum spacium unius sexagesimæ minuti; Hæsitatum nempè in praxi. Imò præter meridiem, nullum est dici stabile momentum. Id etiam ferè ubiq; variat, adeo ut puncti meridionalis certitudo non tam ex solis cœlique motu, quàm ex respectu situs sphæræ pendeat. Nemo itaque certum definitumve nunc vel constans punctum edocuit, quo aliquid contigerit, nisi habito Eclipsium respectu. Imitati globum mun- 49.
di, dum Sphæram diviserunt per punctum meridiei & poli altitudinem: at cum Sol non semper nec ubique pro voto conspicuus, rotas excogitarunt, aliquot vicibus per diem circumvolutas, quæ quia seipsas non essent movendo, pondus appensum est, sicq; diem mensi sunt. In quo mox error obortus, eo quod pondus ob funium longitudinem accrescens inæqualitatem faceret. Incertior adhuc dierum mensura 50.
per invitam chalybis contorsionem; quia hactenus nondum certo constat exquisita proportio inter robur, cujus intorti chalybis renitentis & intra cochleam sive funis tendentis elongationem ab axe. Est namque flante boreâ, seipso, solitoque contumacior. Nondum ergo proportiones minimorum minutorum in motu. Semisusa Musices adhuc est incerta, eo quod ad pausam integri respiciat, quæ ad lubitum citatior est. Ego ex mensura motuum in 51.
duratione primùm dimensus sum bombardarum & cujusq; pyrii pulveris robur ac bonitatem. Nam si catapulta distet à muro demoliendo 200 passibus, emittens pilam 22 librarum, cum pulveris notæ, bonitatis libris 10. Notetur autem, quantum pilæ ictus tardet post accensum pulverem; jam verò distando per 250 vel 400 passus cum ejusdem ponderis pila non excavata, ejusdemque pulveris æquo pondere, notetur an ictus segnities respondeat proportioni distantiæ. Idem periculum fiat in bombardis majoribus & minoribus. Itaque segnities sive tarditas ictus deteget, quantum renitentiæ aëris distantia pariat, quantumque bonitas pulveris acceleret, quantumque cavitas in pila ferrea demat, vel si ponderato plumbo repleatur. Ego autem ejusmodi motuum celeritates, potestates atq; proportiones, dicii item minuta ingenti quandoq; jucunditate sum dimensus. Appendebam ad clavum pondus libræ unius tenui filo,

lon-

longitudinis unius pedis, pendebatque pondus liberum in aëre; Movebam autem pondus, ut pulsaret in aëre batilli campanæ instar. Dico igitur, quod omnes ac singuli pulsus consequentes ad ultimum usque erunt ubique locorum primo pulsui æquales. Nam quantum primus pulsus major est, tantò consequentes sunt minores, atque ideo tanto possunt esse tardiores in motu, non autem in initio aut eorundem fine. Item sive filo appendatur unica libra sive plures, non tamen proinde erunt inæquales. Sed si filum sit bipedale, erunt singuli pulsus præcisè duplo tardiores; Igitur juxta fili longitudinem accelerantur aut retardantur pulsus. Sicque mora cujusque motus præcisè notari potest. Æqualitatem autem pulsuum istorum notabit Musicus. Denique cum vis motiva sit utrobique unicum initium motus æquale, moderativum celeritatis juxta loci distantiam: idcircò necessum est, pulsum tàm unius libræ, quàm plurium esse æqualem. Suppono itaque pulsum bipedalis longitudinis esse mediocris pausæ, poterit ergo ille pulsus in 16 minores distinctos subdividi, poteritque in gnomone observari, quot pulsus fili pedalis dederit horæ quadrans: sicque annus præcisè commensurabitur.

52. Quantum autem ad dies criticos attinet, observatio quidem in natura basin habet, quatenus Archeus noster cœlorum rhythmum explicat. Equidem Luna semper 14 die processit ad locum sibi oppositum, quo ferebatur primâ die. Censetur idcirco natura Archei vires oppositas nacta: Pariter sic & septima dimidium oppositionis habet, ut & lunæ aspectum quadratum ad punctum initii. Proinde namque 7 & 14 dies sunt mali respectu morbi: boni autem respectu Archei humani. Rara ergo dies critica extra morbos acutos; utcunque aliter senserit Pa-
53. racelsus. Sedulo tamen notavi, quod nusquam sit crisis, ubi Medicus artis suæ gnarus morbum ante crisis exspectationem sustulit. Etenim ut natura ordinariis gau- 54.
det motibus, iisque assueta est, & unitate virtutis motricis gubernatur lubens: ita quando totum morbi negotium suis incumbit tantum humeris, statas ipsa cit crises, quas alioqui medelæ anticipat bonitas pravitasque retardat vel perdit. Sic nempe dies criseos 14 in quadragesimum protelata est. Boni ergo & fidelis Medici est negligere crises; Præstaretque ægros Medente caruisse, quotquot per crisin evadunt, multo magis, quorum crisis tar-
dior est. Glorientur enim Scholæ de criti- 55.
cis, crisin statuant, doceant naturam prœliari cum morbo, sit ipsis crisis sine lite & judice. Mihi saltem visa impertinens similitudo prœlii illius & ineptè criseos transsumtum nomen. Commenta enim hujusmodi de manu in manum tradita, quibus omne agens ob solas contrarietates litem sustinere creditur; Uno enim absurdo dato, plura mox subsequuntur catenatim. Docui namque alibi, naturam nescire contraria, nec morbum prœliari. Naturam scilicet plus morbo, ut ovo, incumbere, quàm quod sit contraria: Si natura sola sit morborum medicatrix. Sicque cuncta maturat, ut ad finem perveniat, adeóque sic etiam morbi finem intendit maturando media. Ita nec morbus repugnat naturæ, dum maturatur, non magis, quàm ovum, dum fovetur, cum fovente gallina pugnat. Morborum namque seminibus destinata est sua periodus: non quidem quæ mysticis dierum numeris debeatur, sed solis maturitatum exigentiis. Nam si cocta & non cruda sint movenda juxta Hippocratem; Sagax ac mitigatus naturæ Rector statis momentis suas novit maturitates, quas ipse solus perficere cogitur, non quidem ob distinctam morborum animositatem in certamine: sed, maturatis sordibus, desistunt adhærere solidis partibus. Ast quorsum tantus criticorum dierum commentarius (Junior quinque libros de criticis conscripsi, quos dein Vulcano obtuli) si oporteat

sic

sic esse instructum Medentem, ut morbum periculosum reddat insontem, & longum abbreviet, id est, præcidat, ne in crisin proteletur? Crisis ergò, ut judicium sonat, esto judex & accusatrix medentum, & bajulantis solius naturæ testimonium: quia tantùm contingit Crisis, ubi viscidum adhæret vel sonticum concluditur, & ultimatâ maturitate sequestrari optet.

56. Quantum verò spectat ad annum Climactericum tractum ex productione numeri septem in novem, nimirum in annum vitæ 63, stolidum est inventum: quippe septuaginta anni, dies hominis, &c. ergò impostoram falsi incusant Sacra apud Christianos; adeoque Dæmonis est inventum, qui hostis vitæ nostræ procurat mortis metu senes ante statutam horam percellere. Alioqui namque quid facit numeri in numerum productio ad cursum vitæ? Anni quidem in suas messes atque maturitates properant & recurrunt. Quare & annorum revolutiones revolutionumque numeri potiùs recursuum identitatem, quàm numerum aut vitam respiciunt directè, nulloque modo ad numerum præteritum se referunt, eò quod anni singuli desinant in præcisam sui singularitatem, nec se reflectant super præcedentium pluralitatem?

57. Inter reliquos aliquis stupidè ad numerum numerantem. Profectò ut pium est & Christianum vitam agnoscere à manu Conditoris, Principis vitæ: ita perditorum est vitam à Planetis & numeris mutasse. Etenim quanquam DEUS certo spatio cuncta disposuerit ex suo lubitu & beneplacito, stultum tamen esto causalitatem attribuere numeris. Si plantæ prolificandi vim habuerint ante natas stellas, & vi verbi vegetent, est pudendum Christiano vitam humanam suæque durationis & exsistentiæ potestates dedisse numeris numerantibus. Annus ergò climactericus, sive astrorum numeratos recursus, vel numerum recursivum, sive demum numerum numerantem spectemus, inanis est garritus, Sacris repugnans, quæ vitam à 70 ad 80 annos miseram vocant, non ob annos præteritos, ut neque ob illorum numerum numerantem, sed quia inoletæ sunt seminibus necessitates à Principe vitæ sic statutæ.

Sed stentantur de numero Sabbatario, 58.
quia septimus est. Ad id repugnat quinquagesimo, qui est Jubilei totusque sabbatarius, atque adeo annus septuagesimus, quia septies decimus plus sabbatizat, quàm sexagesimus tertius; quia annus nonus est enneaticus, qui nil ad Sabbatismum confert. Si namque dies septimus est Criticus propter positiones Lunæ, ergò non ob numerum; nec Lunæ cum numero annorum 63 climacterico quicquam intercedit commune. Etenim 59.
Astrologi jubent annum 56 in nocturnis nativitatibus propter Saturni (pudibundam sanè) frigiditatem duplatam: annum verò 63 in diurnis genituris, propter ridiculas siccitates Mercurii & Martis, maximè periculosum: Sed hi præterquam quod pro medietate saltem climacterico anno valedicant, contradicunt textui: *Septuaginta anni, dies hominis*, &c. denique desciscunt à numeris, dum qualitates elementorum in opem vocant, easque, delirando, in astra traducunt. Si mors in valle miseriarum sit calamitatum finis, deberet annus Climactericus esse quinquagenarius, qui Sabbatarius est ac Jubilei. Deus quidem hebdomadem in dies 60.
7 distinxit, non ob numeri mysterium aut dignitates; sed quia prænovit, vix sibi vacatum iri, nisi mandasset quamobrem saltem septenum diem sibi deberi voluit, ut toti vacaremus semel saltem in septimana; Non enim quod numerus sacrum 61.
vel mysterium contineret, sed suæ benignitatis testabatur indultum, quod de septem saltem unicum posceret: Eia, si septimum sibi consecravit, cur addis & nonum, non sibi consecratum? Cur sacro numero (ut ais) nubitis profanum, ut inde fabricemini climactericum? An tibi

licitum est dies Deo sacros feciſſe? Quomodo demum si septem & novem mysterium in se haberent, facies, quod numerus ex producto septem in novem sacer erit? cum speciebus numerorum juxta vos nil possit addi vel demi, quin continuò ipsa mutetur species? Dies decem pro pane azymo ante & post festum præcepit Deus; sed quid authoritatis istud dat pro denario? Vacandum sibi imperabat Dominus diebus, quibus beneficus illis fuerat, nec nobis observandi sunt propterea. Ideóque nec sacrum numeris addixit. Itaque posteras Judæorum perfidias continet ista doctrina, quæ dein ex Astrologorum futilitatibus, melancholicisque sive amentibus putationibus artes atque regulas ad inanem lubitum accommodatas finxere, quorumque aliquot maniacis remediis jam curavi, cum ejusmodi obstinatio suâ non careat amentiâ. Finaliter ergò constat, quod vita longa, 62. quam tracto, non sit respectu Durationis sive temporis: sed motuum ab initio usque in finem defluentium, quorum scilicet mensura in Durationis constantia non sit ipsa Duratio, sed motus alter, qualis est dies, qui solâ sui pluralitate vitæ metitur longitudines, quare Sacra disjunctim dicunt: In diebus illis. Itemque per dies virorum rerum contingentias describunt, non autem per temporum successiones, quas paganismus introduxit, locutione penitùs fabulosâ, quia temporis nulla est pars, successio vel alteritas.

VITA LONGA, ARS BREVIS.

1. *Vita abbreviari debuit meritò.* 2. *Consideratio vitæ longæ ex dono Dei profuit.* 3. *Aliquot factiones discipulorum Paracelsi circa vitam longam.* 4. *Objectio pro desperatione de vita longa.* 5. *Quanta sit vitæ longitudo penes autorem.* 6. *Cur terminus vitæ longæ tàm diversus?* 7. *Probatur vita longa.* 8. *Notatur Galeni insufficientia.*

1. DE vitæ brevitate conquerimur ferè omnes, at spatium vitæ sat longum, dierumque pluralitas satis magna, si tota benè collocetur. Perpende enim, quantum somnus, otia, vanæ occupationes, parentes & amici tecum de vitæ spatio diviserint actum discernes, nostram de vitæ brevitate querimoniam esse mendacem. Hæc Seneca quandoque censuit. Christiani verò, qui mortem introitum ad vitam sperant, de vitæ brevitate nequaquam plangere debent. Nam certus est Electorum atque reproborum numerus, qui ut citius impleretur, propter multorum iniquitates dies vitalis accurtari debuit, ut & numerus accelerari ob festinantiam diei novissimæ. Alioquin enim, licet mundus totâ sui amplitudine esset fertilis, non tamen sufficeret alendis omnibus, ob præfatam festinantiam editis & edendis, si horum quisque ad vitæ longæ terminum attingeret. Porrò quantumvis Justi meritò gaudere deberent de vitæ suæ brevitate, & à contrario sensu injusti plerique optent vitæ longævitatem (forte namque in senio emendabuntur) attamen cum nemini constet, an in Dei conspectu justus censeatur; Potissimùm quod *in conspectu ejus non justificabitur omnis vivens.* Judicavi proinde, incumbendum unicuique seriò pro antiquæ benedictionis adeptione, obedienti parentibus pollicita. Vita ergò longa visa est mihi totius Philosophiæ apex, eò quod jucundam atque utilissimam pendat meditationem. Dolenda inprimis summoperè mors personæ, quæ mortalibus, patriæ suæve familiæ columna foret, nisi propter aliquod melius ex mandato vel permissione Dei obiret. Quisq; enim idcirco in vitæ longæ amorem, desideria & optatum suâ fertur sponte, solâque valetudinis aut fortunarum ærumnosâ jactura optatum mortis ac vitæ tædia adducit desperatis. Aſt vi-

tæ

tæ longæ adipiscendæ sola desperatio indagantes terret, eo quod anteactis ante Paracelsum seculis Scholas, de vita longa meditatas nihil, docent muta illarum si-
2. lentia. Utpote astu Satanæ mors irrepsit, ejusdem proin dolo quoque vitam longam hucusque suppressam non immeritò auguror, cum generis nostri sit juratus hostis. Quem tamen vitæ longæ scopum Omnipotens nuper in mentem humanam instillare est dignatus, ut de his tanquam nomini suo glorioſis, nobisque necessariis, post novorum morborum conscriptum in nos exercitum, seriò pensitemus. Licet donum arboris vitæ maneat in manu Domini, quamdiu ejus dispensator manere decreverit. Adepti nuperi spernentes qualitatum primarum connubia, humorum collegia, prærogativas, decubitusque, sensim ad medendi unitonum aspirarunt, sub quo remediorum ingressum se invenisse primùm rati, se voti compotes factos, gloriati: quibus succeſsere, qui reperirent rerum subtilitates, seu medicinarum puritates nondum sufficere ad tantum fastigium, quod nempe ad vitæ longitudinem ingredi possent, eo quod peractis accretionis nostræ muniis ad prima nostri constitutiva non ampliùs penetrarent seseq; commiscerent. Dotem, inquam, quam accrescendo res sunt adeptæ, sinon intus ad primum limen exuant, saltem non procul intro versus radices homogeneorum deferant: Longè autem adhuc absunt, ut potestates vitales à fluxu
3. suo ad interitum detineant. Idcirco enim doctiores à Paracelso deinceps in varias opinionum factiones atq; in desperationem vitæ longæ defecere: Alii quoq; majori animo & spe allecti per pollicita Paracelsi magis quàm rerum teste experientiâ suffulti, multa promiserunt, quibus non respondérunt posteà eventus: eo quod vitæ longæ radicem una cum paracelso nescieverint. In arduis quoque desponderunt ignaviores dicendo: *Constitutus est vitæ terminus, quem nemo præteribit.*
4. Frustraneum itaque censentes, quicquid audaculi de vita longa promiserint. At non rite perpendunt, quod qui vitæ destinavit terminum, eadem opera etiam quælibet media ad istum vitæ terminū requisita simul destinaverit; Frustrà alioquin arbor vitæ in Paradiso, frustráq; de terra Medicinam creasset ab initio, nisi rerum termini naturales prolongari medendo possent. Etenim si non utar remediis, statutus est mihi terminus, quem non præteribo; juxta illud: *Hei mihi, quod incolatus meus prolongatus est!* Si Adam non edat de ligno vitæ, statutum habebat vitæ terminum: at si comidisset, utique nec fuisset mortuus. Est ergo spes ad vitam longam,
5. sola autem defuit cognitio medii. Nec enim loquor de Vita longa è Scaiolis defiua; Ejusmodi fabulas Paracelso relinquo. Nec denique is sum, qui annos vitæ longæ ad dies Mathusalem extendo. At magni facio Nestoris ætatem, aut Johannis de temporibus. Sed Paracelsus vitam tercentum annorum, despecto nomine, brevem, physicam & accurtatam vocat, imò si non ad annum ignis prorogetur, se indignam æstimat, polliceturque suorum arcanorum vi vitam Nestoream, nullo quasi negotio secuturam. Ast apud me vita longa terminum habet 120 annorum, ultimum verò trecentorum annorum, utpote quos aliquot animalia quotidiè spontè attingunt, homo autem rarissimè, idque
6. non nisi insolitis quibusdam locis. Cur autem vita longa tanta exspatietur amplitudine. fit, quod utrobiq; recipiatur per modum Recipientis. Non enim arbor vitæ moderna me amplius nunc capacem redderet minimæ dignitatis vel termini, ob depravatam, per multas procellas, vitæ meæ lucem, cujus filum adhuc in lino præsciderunt. *Implebit in bonis desiderium tuum, & renovabitur ut aquilæ Juventus tua.* Nec enim dicitur ut aquilæ. quia aquilæ non redditur juventus pristina. Sed aquila renovatur non secusatq; serpens senectam & cervus cornua exuunt, licet interim non cessent sub istâ renovatione senescere, adeò ut aquila festinet in canas plumas,

Igitur sic de vita longa loquor, non quidem quæ usque in novissimum diem, juxta Paracelsi temeritatem, extendatur: Ut neque loquor de vita sana, quæ sit à morbis planè immunis: Sed de illa, quæ sub virium aliquali protectione finem vitæ dilatat aliquandiu. Quæ media si puero & robusto infanti exhibeantur, eosdem ad præfatum terminum sunt deductura,
7. si iisdem uti pergat. Quid si demum climata quædam vitam protrahant, an pharmaco, cui vitæ longæ dos est, id denegabitur? Sæpè namque qui anno 50 perspicillis uti cogitur, sponte dein propria 80 ætatis suæ anno clarè denuò videt. Quidni ergò in toto fiet per artem, quod in oculis contingit spontaneo vigore. Ego autem semper ratus sum, quicquid semel fuit naturale (puta in Nestore) possibilitati naturæ non repugnare. Nec etiam me movet, quod Archiatri hunc locum intactum mutunique invenerint, id-
8. eóque & reliquerint: Quoniam Scholæ jamdudum desperant sapere supra Galenum, qui tamen instar Seplasiæ quid pro quo substituit, & quidem pro vita longa libros. De conservanda valetudine edidit ridiculos. Hanc enim totam circumscribit frictionibus rectis, obliquis, transversis & circularibus, magnum nempè in his, quæ suæ sunt inventionis, agens morionem & circulatorem, prout & ignarum exscriptorem aliorum. Etenim quoties deficit, unde exscribat seria, miram sic detegit ingenii pauperiem, ut in figurali frictione per aliquot libros deliràsse sit visus. Atque ideò posterorum nemo hactenus libros Galeni de tuenda valetudine commentario dignos censuit, aut de solo elevare est aggressus: quin potiùs postera interpretatione Galeni istam doctrinam quisque in culinæ mangonia, atque diætæ obedientiam ligavit. Sic nempè astu Diaboli vita longa in sanitatem tuendam, atque inde in culinas migravit. Ars ergò aliquot annorum, brevis, & vita longa, si ad spem respiciendum vitæ, quam laxa Ethnicorum doctrina neglexit.

MORTIS INTROITUS IN NATURAM HUMANAM DECUS VIRGINUM.

INDEX CONTENTORUM.

1. *CUr de morte priùs quàm de vita actum.* 2. *Causa finalis non est in naturalibus, ut nec causarum prima.* 3. *Absurda aliquot Aristotelis.* 4. *Autor substernit hunc tractatum censuræ Ecclesiæ.* 5. *Mortem quidem fecit Deus brutis: non autem pro homine.* 6. *Quid etymo mortis designetur.* 7. *Diabolus non potuit facere mortem hominis.* 8. *Homo effectivè sibi paravit mortem.* 9. *Qualis Protoplastorum immortalitas.* 10. *Quo medio stabat in homine immortalitas.* 11. *Quare mens sit impassibilis.* 12. *Animæ sensitivæ necessitas.* 13. *Pomi esus continebat in se causas secundas ad mortis necessitatem.* 14. *Internæ pomi illius proprietates.* 15. *Homo ante lapsum carebat animâ sensitivâ.* 16. *Mens imprimit sui imaginem in semine.* 17. *Catena ex esu pomi fluens.* 18. *Autor quorsum hunc tractatum scripserit.*

1. VIta quidem erat, priusquam mors esset: adeoque quanquam naturâ & duratione prior sit vita morte, attamen pro hoc tractatu mortis introitus in vitam humanam præcedit vitæ, eo quod non de vita immortali (qualis erat ex intentione Creatoris ante peccatum Protoplasti) sed de longævitate seu de prolonganda vita duntaxat agerem, cujus quia finis morte clauditur, terminatur ac definitur, debuit mors, tanquam transpositiva termini vitæ, suis primùm causis determinari. Equidem non studui imitari 2.
Aristotelem in hoc, docentem, finem esse causarum primam. Nam alibi opulenter demonstravi, quod Aristoteles totius naturæ fuerit planè ignarus: quamobrem istud axioma suum tàm intra quàm extra naturam est falsum. Quoniam si de pri- 3.
mo motore Deo, omnium Archetypo, deque mundo invisibili sit sermo, certum esto,

esto, quod apud eum non sit ulla causarum prioritas, sed omnes coincidant in unitatem, apud quem omnia tantùm sunt unum. In natura pariter, cum, quicquid fit aut generatur, seminum necessitate fiat aut generatur: adeóque hactenus sint semina rerum primordialia principia & causæ naturales, agantque ob fines, non quidem sibi, sed soli Deo cognitos: necessitate Philosophiæ Christianæ causa finalis locum non habet in natura: verùm duntaxat in artificialibus. Adeóque & hinc verificatur (quod alibi sat probavi) Aristotelem nil minùs quàm naturalia intellexisse, suasque Scholas fefellisse per artificialia: Estque totus impertinens hoc loco, quod artificialia subter catalogum causarum naturalium reduxerit. Imò penitiùs introspiciendo manet Aristoteles æquè ridiculus. Siquidem ædificator, ante finem sive ædium figuram ex charta factam, præsupponit cognitionem loci, acquisitionem mediorum, calcis demum, laterum, lapidum, lignorum & ferramentorum: quorum mediorum computatio figuram ædium antecedit. Adeóque nec etiam finalis (si qua sit) causa est prima causarum artificialium in mente autoris. Stultum est itaque inter causas naturales recensere ens rationis, ens mentale, sive non-ens. Porrò lubens ad metam properâssem, quam de vita longa mihi proposui, nisi mors intentum filum præscinderet, prioritatem suam velut remoram intercalariter præfigens. Cujus etiam paradoxon lubens inter arcana detinuissem, nisi tractatus de vita longa jus suum à morte exigeret, per quod naturaliter ingressum in hospitium humanum stabilivit. 4. Paradoxon certè, inauditum hoc Dei mysterium, quodque iccircò humiliter 5. censuræ Ecclesiæ substerno. Loco propositionis autem esto: quod Deus non fecit mortem. Id enim protinùs intelligo negatum pro homine duntaxat: Nam alioqui brutis ante creatum hominẽ jam mors destinata erat naturaliter, & quidem ex eadem radice, per quam mors in hominem intravit. Siquidem pleræque belluæ 6. non nisi mutuâ vivunt cæde. Denique mors hoc loco non significat nudam separationem animæ à corpore, ut meram privationem designet, ac si sensus esset; quod DEUS non fecerit non-ens, quod mors dicitur; Nam ejusmodi enunciatio esset in Sacris ridicula. Ipsum namque verbum (fecit) ejusque negatio idem est, ac respicit, quod *ipse fecit & facta sunt*. Adeóque ejus negatio dicit entis positivi & non privativi absentiam: & æquivalet huic propositioni: Deus condidit hominem absq; inclinatione ad mortem: nec causas in eo fecit naturales, quibus mortalis esset. Denique nec Cacodæ- 7. mon fecit mortem: *quia non est inferorum regnum in terra*, multóque minùs in Paradiso. Nec potest Satan ullo modo mutare essentias à Creatore institutas, eas invertere, abolere, vel occidere, quas Deus fecisset mortis expertes. Incepit mors in nobis à Cacodæmone quidem suggestivè & excitativè, modo planè per accidens & externo: Nec potuit producere causam mortalitatis in subjecto per gratiam creatoris incapaci. Itaque si nec Deus nec 8. Cacodæmon facere mortem hominis efficienter, ergò à sufficienti partium enumeratione, solus homo sibi fecit mortem, causasque sibi applicuit tanquam ens positivum, unde mortalis evasit, & mors naturalis facta sit. Quod namque diabolus non potuit, potuit homo habens moriendi possibilitatem, non autem necessitatem. Erat enim in possessione immortalitatis, poteratque non mori, si voluisset, 9. quia mors erat ipsi contingens liberum; enimverò quia corpus Adami opus habebat arbore vitæ, ideo ex parte corporis non erat absolutè immortalis, ideóque & alimento indigebat: erat autem futurus immortalis ex gratuita Creatoris bonitate. Et ille qui præservâsset Adamum à morte per gratiam, dotemq; ligni vitæ dederat, eundem quoque à quibuslibet injuriis

riis defendiſſet: Itaque immortalitas in homine per lignum vitæ continuata fuiſſet, fuitque ideo è Paradiſo proſcriptus, ne etiam poſt eſum pomum *extendat manum ad arborem vitæ, & comedat*, &c. Nam ſicut pomum includebat cauſam mortis: ſic lignum vitæ continebat ſuperioritatem vitæ ſupra cauſas mortis. Non conveniebat enim hominem, qui mortem ſibi ediſſet, non mori, mortemque comminatam illudere, atque iccirco exulari debe-
10. bat in Paradiſo. Erat autem homo immortalis, quatenus mens ejus immortalis, cuncta munia corporis immediatè præſtabat, dabatque vitam de ſe immortalem. Etenim cum ſit interitus neſcia, nec rerum caducarum ideò importunitatibus ſubjecta, oportet, ſi immediatam corporis œconomiam ſi rectura eſſet, quod ſuo corpori parem quodammodo immortalitatem communicaret, ſaltem quoad præſtantiam poteſtatum rectricium: licet quoad alimenta corporis ſenſim defeciſſet homo, niſi ligno vitæ ſuffultus fuiſſet.
11. Imò diſtinctè loquendo: Omnis poteſtatum pluralitas erat in unitatem mentis abſorpta: Et hodiè mens impaſſibilis eſt durationè & alterationibus rerum caducarum, eo quod his deſit ſymbolum, per quod mentem immediatè attingant aut penetrent. Itaque ut mors acceſſum atque introitum ſuum faceret in hominem, oportuit mentem prius deſtitiſſe ab immediata priſtinaque functione munium corporis, aliamque animam, caducam ſcilicet, ſenſitivam ac ſeminalem velut cor-
12. poris ſyndeſmon ſubintrâſſe. Quæ ſanè longè à Mente diſpar, per auram vitalem, naturæ curſu, à Patre luminum, vitæ datore impetratur (prout alibi de ortu formatum) peritque cum hominis interitu. Etenim ſi ſemen canis ſpontè defluat uſque in animam viventem, excluſivè, decebat ergò hominem concipi abſque ſemine congreſſuque virili, vel ſaltem ſemen humanum non fore citra vitæ ſeminalis diſpoſitionem: ſed communi creatæ naturæ ductu terminari, in animam viventem, excluſivè, cujus modum explicabo poſteà. Porrò in pomi eſu ſiram fuiſſe 13.
mortem, id eſt, mortis cauſam naturalem, productricem (diſpoſitivo modo) animæ ſenſitivæ (quâ alioqui caruiſſet homo) per ſemen, & quidem brutorum more, & mentem proinde deſeruiſſe corporis regimen, tanquam horrentem contractæ indebelluinæ impuritatis, manifeſtum fiet in ſequentibus. Nam ex quo momento homo fecit intra ſe ſemen ad ſuæ ſpeciei propagationem, adumbravit (ſaltem diſpoſitivè) eâdem operâ, occaſionaliter primordia animæ caducæ, tegumentum & involucrum Mentis, ut totum corporis miniſterium in ſe ſuſciperet. In natura ſiquidem jam Creator ſe obligaverat rerum ſeminibus, ut, quoties ſenſitivorum ſemina ad metam multiplicandi perveniſſent, ipſe quoque vitalium luminum Parens animas ſeminibus ſingulis condignas influeret: quod & alibi de Ortu formarum ex profeſſo proſecutus ſum. Ad- 14.
eóque in pomo erat vis producendi ſemen prolificans, brutalique more ſeminalem Archeum diſpoſitivum fœtus continens, animamque caducam à datore vitæ ſibi impetrans. Eadem enim die, qua de fructu arboris ſcientiæ boni & mali ederent, morte morerentur, quia animæ ſenſitivæ appulſu facta fuit altera novaque generatio, propter quam Mens conſternata ſeſe à vitæ clavo ſubtraxit. In hoc ſcilicet ſtabat mortis & immortalitatis neceſſitas. Caruiſſet enim homo anima mor- 15.
tali, quamdiu immortalis eſſe optâſſet; non ſolùm quia unica mens immortalis ſatis erat regendo corpori, nec conveniret, quod ſimul duobus Dominis corpus inſerviret: ſed inſuper, quia non erat opus ſemine, quod in ſe diſpoſitionem ad animam caducam contineret. Itaque tota diſpoſitio ſeminalis ad propagandum ſemen fuit in Protoplaſto, mox ab eſo pomo, & ante natam ſenſitivam tàm in ſe, quàm in ſuis poſteris. Inde nimirum pa- 16.
tet,

tet, quod Mens, quantumvis à corporis clavo manum abstraxerit: nihilominus non minùs in qualibet seminis prolifici productione sit rea, quàm fuit olim ab eso pomo. Id scilicet continent verba textus: *In peccatis concepit me mater mea.* Quomodo autem sub medio diffluxi pomi, castissima definiretur innocentia, immunis à carnis concupiscentia & à brutalis impuritatis contagio, postmodum ex professo demonstrabo. Sat sit autem jam obiter dixisse, quod per concupiscentiæ carnis libidinem ortum sit atque conceptum semen vitale, ad animam sensitivam impetrandam, more brutali, in quod Mens imprimit sui sigillum: ideoque nec cum specificæ brutalitatis similitudine aut determinatione. Absque quo sigillo omne semen sterile est, in molam aut monstrum alioqui desinens. Itaque à concupiscentia carnis, ut semen, ita & anima caduca, ejusque vita ac per consequens caro peccati fuum traxere ortum: & per consequens etiam mors. Enimverò Athei & Libertini etiamnum hodiè textum diffluasi pomi cum origine pro allegoria sumunt. Quod Ecclesia pro hæresi jamdudum proscripsit, & ab olim damnavit. Ergo vera est facti historia, quam Genesis describit. Sed quare & quomodo ille pomi esus naturaliter mortem in posteros omnes, æqualiter continuatam patraverit inevitabiliter, irremissibiliter & irrevocabiliter, sic ut unica monitionis transgressio inter nefandissima peccata commiserit crimen originale, ac deinceps causæ secundæ rationem propagando in se clauderet de mortalitatis inexcusabili necessitate: Sive, quomodo in unius pomi manducatione vitæ ablatio, mortisque causa sint necessitata, optabam Divini beneplaciti rationem, decretiq; morum à priori vel à consequenti non indagâsse, cum mihi abundè sufficiat, quod sciam & credam sic à Deo esse statutum, nisi profectò ad ejus gloriam, castitatis splendorem & Libertinorum instructionem fore sperâssem, hoc paradoxon penitiùs trutinâsse, ideoque & tractatui meo de vita longa applicuisse. Jam namque hora, quâ ex aquilone pandetur istud malum super omnes habitatores terræ.

17.

18.

THESIS.

1. *Substantia theseos.* 2. *Objectio summaria ex lege, peccato & maledicto conglobata.* 3. 4. 5. 6. 7. *argumenta sunt contra objectionem.* 8. *Nova objectio.* 9. *Solvitur objectio.* 10. *Qualitas peccati in Protoplastis.* 11. *Serpens cur adorsus sit mulierem.* 12. *Non maledicitur viro.* 13. *Non maledicitur mulieri.* 14. *Textus, qui putatur continere maledictum, confirmat thesin.* 15. *Paritas conceptus & partus à lapsu, & non ante lapsum, roborat thesin.* 16. *Textus probat thesin.* 17. *Octavum argumentum contra maledictum.* 18. *Nonum.* 19. *Decimum.* 20. *Undecimum.* 21. *Duodecimum.* 22. *Decimum tertium.* 23. *Decimum quartum.* 24. *Ostenditur, quod peccatum non causaverit mortem, multò minùs si qua fuisset lex.* 25. *Qualis scientia esset pomo inclusa.* 26. *Duo elenchi non-causæ ut causæ.* 27. *Quibus causis naturæ orta sit corruptio.* 28. *Unde originis peccati continuatio.* 29. *Errores aliquot circa abusum elenchorum istorum.* 30. *Corruptio naturæ, qua ex causa immediata processerit, qua occasionali, & quâ causâ mediatâ.* 31. *Argumentum decimum quintum contra maledictum.* 32. *Decimum sextum.* 33. *Decimum septimum.* 34. *Decimum octavum.* 35. *Decimum nonum.* 36. *Vigesimum.* 37. *Vicesimum primum.* 38. *Vicesimum secundum.* 39. *Vicesimum tertium.* 40. *Vicesimum quartum.* 41. *Quo pacto mors pomo inerat.* 42. *Conjectura è præcedentibus.* 43. *Probatur conjectura.* 44. *Jurgia de lana caprina.* 45. *Vicesimum quintum.* 46. *Concluditur ex veritate textus.* 47. *Mors non exspectat hæccitatem, ut neque peccatum.* 48. *Intentio Creatoris in Textu posita probatur, eò quod nusquam admiserit incestum inter præcedentem & subsequentem in generatione.* 49. *Indagatur locus corruptæ naturæ humanæ octo argumentis.* 50. *Additur & nonum.* 51. *Castitas textus celebratur.* 52. *Præcellentia Renatorum supra felicitates Adami.*

Omni-

1. OMnipotens ex sui immensa & spontanea amoris bonitate, hominem ad hoc peculiariter dilexit & erexit, ut sui imaginem intimè & quamproxime exprimeret. Quapropter eandem sui imaginem tanto divinæ majestatis suæ decore ornavit, tamque benigno amoris sui intuitu prævenit, quod ex sui beneplacito Evam creaverit, destinaveritque ut esset totius humanitatis futura mater (& vocavit Adam (post lapsum) nomen uxoris suæ Heva: eo quod mater esset cunctorum viventium) suas conceptura proles, non quidem ex copula carnali, ac brutorum more, neque ex concupiscentia carnis aut voluntate viri, sed ex Deo, sive ex obumbratione solius S. Spiritus, per modum quo concepta est & nata humanitas, in qua & per quam regenerari oportet omnes salvandos. Id est, manente matris virginitate integra, & utero clauso peperisset absque dolore, eratque Eva constituta supra virum.

2. Hoc nimirum est magnum at novum paradoxon, quod hoc tractatu suscepi demonstrandum. Quapropter in limine sunt removenda obstacula obvia & devia. Ac inprimis objiciunt textum: *Terra proferet tibi tribulos & spinas. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos. In dolore paries filios tuos, maritus dominabitur tibi. Morte morieris;* Et per consequens, morborum seniique calamitatibus conflictabimini. Quæ cuncta ex maledicto peccati inobedientiæ profluxere in posteros, usque in mundi interitum, censu irredimibili, nulloque actu sanctitatis piabili. Quia Deus legem Adamo statuerat, ne de fructu arboris scientiæ boni & mali comederet: cujus transgressio uti in peccatum originale defluxit: ita quoque in maledictionis perpetuitatem æqualiter à Protoplastis in posteros omnes suscitavit. Hæc sic edocta sunt hactenus: quibus tamen sub pace & censura Ecclesiæ, meos conceptus humiliter subjungam.

Primò itaque negativè assero contrà. 3. Quoniam verba textûs non continent præcisè maledicta ulla, nisi in Serpentem, & terram; nequaquam autem in hominem: Cui si semel maledixisset ille, apud quem non est vicissitudo aut mutatio, mansisset verè ac semper maledictus instar Cacodæmonis. Ineptum enim est 4. credere, quod Deus nunc malediceret homini, cui dein mox à peccato, & absque interventu contritionis aut actu pœnitentiæ benedixit multâ fœcunditate, totam dedit terram, & substituit pedibus ejus cuncta animantia. Imò in medio maledictionis serpenti prolatæ, benedictione sexum muliebrem replevit, dicens: *Mulier conteret caput tuum. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum, & semen illius.* 5. Quod cum non intelligatur de semine viri, spondet futurum Messiam mundi Salvatorem ex semine mulieris. Tantum abest, quod homini ibidem maledixisset.

Secundo, nego latam legem, & per con- 6. sequens, etiam contraventionem legis. Sequitur enim, ubicunque non est lex, non intervenit transgressio nec inobedientia: & per consequens non cadit ibidem maledictio. Probo autem quod non fuerit lex per ipsa verba textus: Præcepitque ei dicens: Ex omni ligno Paradisi comede; de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. Verbum (præcepit) præceptum, adeoque & legem includere videtur; Attamen unicum istud verbum non magis pro affirmativo (ex omni ligno Paradisi comede) quàm pro negativo (ne comedas) vim legis aut præcepti sortitur. Non enim peccatum involvebat, etsi non ex omni ligno Paradisi comedissent. Adeóq; non legem aut mandatum continebat magis pro inhibitione unius arboris, quàm pro licentia cæterarum omnium. Itaque textus paternam licen-

licentiam pro affirmativo & concessione pariter, sicut & paternam admonitionem cautelæ pro negativo continebat. Non secus ac si rusticus viæ gnarus viatori dixerit; Si isthac iveris, peribis & morte morieris. Sic monitio Creatoris (ne comedas; & quacunque die comederis, morte morieris) non legem, sed suasum & optatum dicunt. Transgressio autem, spretæque monitionis actus peccatum quidem continet, sed non inobedientiæ: tantumque inobedientia à spreta monitione distat, quantum lex à monitu ipso. Prohibitio ergò (*ne comedas*) admonitionem sonat, ne videlicet mortem sibi comederet & posteris reatu inextinguibili, eo quod in pomo, non autem in contraventione manducationis mors sita esset: Esset que ideò mors ista ex pomi esu naturalis, admonita, non autem comminata ex lege maledictio. Minæ enim mortis, quæ Adamo erat incognita, eundem terrere non poterant: adeóque irritæ fuissent comminationes, non autem admonitio. Etenim Adam nondum cadaver viderat, & qui antequam videret animantia, ignorabat eorum nomina: multò minùs scire poterat, quid mors esset: ac longè minimè Eva sciret, quid esset mori in Paradiso. Itaque apud Protoplastos mors adhuc erat non-ens & ignotum; non-entis autem & ignoti nullus respondet conceptus, & nulla penitùs est formido. Idcirco nec Deus in minas terroris aut legis pœnas prædixit mortem: sed ex mera sui bonitate. Ut, dum comedissent de pomo dissuaso, scirent, quod DEUS non feciſſet
8. mortem: sed ipsimet sibi. Nec his obstat textus cap. 3. *Quia comedisti de ligno, ex quo*
9. *præceperam, ne comederes*, &c. Verba enim bonitatem præcedentis moniti apertè denunciant, non autem legem. Nam idem verbum (*præceperam*) quod ante c. 2. (*præcepitque ei dicens*) monitionem duntaxat & non legem significat. Alioqui sub æquali peccato originis edere obligati fuissent ex omni ligno Paradisi: quod nemo sanæ mentis unquam astruet. Peccatum enim 10. grande fuit in suspicione doli, falsitatis & fallaciæ DEI, quodque plus crederent serpenti, quàm Deo, quodque spreverint paternam & benevolam monitionem. At non erat inobedientia, quia non erat lata lex. Erat quidem actus contra gratitudinem, amorem erga Deum, debitamque & rationalem obligationem. Non ergò maledixit ipsis DEUS, quoniam sibi pœnas morborum, mortis & ærumnarum in supplicium comedendo contraxerant. Non autem post lapsum loquitur DEUS de morbis: quia sat erat semel mortem prædixisse futuram, dum admoneret, ne comederent. Denique callidus serpens non 11. adorsus est mulierem tanquam fragiliorem; sed quia admonitio ex ore Dei data fuerat Adamo, mulieri tantùm significata ex viri relatu. Ideóque primo DEUS ab Adamo computum exigit. Inprimis maledictionem viri non continet, *quod terra* 12. *esset maledicta in opere suo, & pareret zizania, quodque in sudore sui vultus panem totâ vitâ ederet*: Sed reminiscentiam continent prægressæ ante lapsum monitionis amorosæ.

Denique nec maledictionem sonant, 13. quod *mulier deinceps marito* obediret, subesſetque, quanquam in eo eluceſcat intentio Creatoris, quod mulierem scilicet destinaverat, ut caput esset, apex & ultima creatura, supra virum: nunc autem ob geminum peccatum subesse deberet marito. Id enim potiùs commeritam pœnam, quàm maledictum significat: Prout non maledicitur superiori, qui ob commissum errorem deponitur. Ast ubi dici- 14. tur: *In dolore paries filios tuos*; textus expresse mysterium paradoxæ theseos confirmat. Nam exin apertè constat, 1. quod Eva non esset creata, nec destinata, ut periisset in dolore. Quapropter hoc nuncium non dicitur illi in maledictionem: sed ipsi ob oculos ponitur, quantum calamitatis sibi causata fuisset; quod conciperet deinceps & pareret more brutorum

in dolore. Indubium enim est, quin bruta non sint peccati rea, pariant tamen in dolore: non quidem quod peccaverint in Adamo, tanquam patre, aut peccati ipsius sint participia: quia peperissent in dolore, sive Adam peccâsset, sive non. Nec etiam Divinæ est bonitati conforme, quod immeritam pœnam bruta ferrent, dum vi naturæ & ex creationis sta-
15. tuto in dolore pariunt. 2. Si pariant bruta in dolore, denotatur paritas conceptus & partus in brutis & muliere post lapsum; quæ paritas cum non fuerit ante lapsum, roborat ideò hic textus thesin. 3. Si non comedisset Eva pomum; & ex pomo consecutivè concupiscentiam carnis ex seminis corrupti titillatione, uti-
16. que peperisset citra dolorem. Ubi textus virginitatem concipiendo & pariendo, adeóque perpetuam propagando virginitatem destinatam spondet: quod nimirum clauso utero concepisset & peperisset. Quid enim hoc aliud est, quàm id quod reliqui putant esse Evæ maledictionem; sit reverâ duntaxat commemoratio deperditi boni per copulam viri, seminis & concupiscentiæ carnis in carne peccati brutorum more deinceps? amissa, inquam, spes concipiendi ex S. Spiritu, postquam ex voluntate viri concepisset, ut omnis mater in peccatis.

17. Etenim si alioqui mors ex pœna infractæ legis esset, & non ex concupiscentia carnis, totidem essent mortes novæ quotidiè, quot sunt prævaricationes: Vel DEUS non tanti faceret sua Decalogi mandata, quanti admonitionem cautelæ ab arbore scientiæ boni & mali. Non enim æquè seriò observandas leges voluisset, quas non æquo supplicio castigandas voluit. Itaque supposito adhuc, quod lex fuisset de negato pomi esu, prout lex est prohibitæ adorationis idolorum, adulterii, &c. Hæ autem leges non puniuntur continuata in posteros ineluibili impuritate, qualiter contraventio illius manducationis. Ex hinc ergo facillimè liquet, peccatum originale non fuisse tàm ex vi inobedientiæ mandati, quàm ex effectu deturpatæ generationis Divinæ, commutatæ in belluinam. Alioqui namque non est justitiæ distributivæ paritas, nec iccirco in Dei bonitate conformitas, sive Protoplastorum ingratitudinem, sive demum inobedientiam contra legem spectemus: quod prima inobedientia lueret pœnam traductam in omnes, etiam insontes posteros potiùs, quàm decima vel centesima quævis deinceps, quàmque innumera & longè immaniora peccata. Equidem arbitror, quod eadem justitiæ regula penes eundem Legislatorem, cujuslibet mandati, præceptivè & defensivè lati & pronunciati infractio semper æqualem post se trahere deberet culpam, nec proinde posteris cunctis & insontibus luendam, ac tum nemo mortalium in pœnas originales suorum avorum mortesque centuplatas (si nempe mors à contraventione legis originem sumsisset effectivè & immediatè) nec quilibet satis unus futurus erat, vel DEUS immutabilis sua mandata postera non æquè atque primum observanda statuisset, si mors suam in natura radicem non haberet, cujus radicis applicatio ex solo fuisset homine.

Itaque si mors ex maledicto peccati, 18.
immediatè ex solo Deo esset; Jam mortem fecisset DEUS, adeóque ex fide falsum crederemus.

Denique si mors ex maledicto prove- 19.
nisset, esset que è radice supernaturali, adeóque nec hodiè nostra mors causas naturales in nobis reperiret, vel mors nostra non esset ejusdem generis cum morte Adami. Imò quod longè absurdius esset, mors nostra non prodiret ex eodem primitivo initio, quo Protoplastorum mors incepit. Ac per consequens, 20.
mors nostra non esset effectus peccati
originis: Adeóque nisi aliunde, quàm 21.
ex pœna legis & peccati maledictio mors obveniat, id est, nisi carnis generatio

Ada-

Adamica sive belluina ex carnis concupiscentia & copula mortem naturaliter in se contineat parem belluis, reverâ insontes posteri luerent pœnam immeritam. Denique si mors ex maledicto vel
22. ex peccato immediata causata esset; nonnè inappositè textus diceret, *eâdem die morte morieris*; dum non diceret: statim, eodem momento morieris. Quippe maledictio non indiget 24. horis ut operetur, ut neque pariter peccatum pro reatu pœnaque ejusdem commerita intervallum expedit. Quod expressè visum fuit, dum homo impurus, conans currum vacillantem, quo Arca fœderis vehebatur, à casu vindicare, repentinâ morte ausum suum piavit. Sed cum mors in procreatione seminum vetitorum & concupiscentiæ carnalis consisteret, pomi esum ejusque digestioni præsupponebat. Ideoque verba illa: (*eadem die morte morieris*, sive, mortalis fies) & morte duplata in te & posteris lues. Thesis nostra propositam veritatem roborant.

23. At peccatum nullum, à primo deinceps, habitum est originale, vel in omnem posteritatem irremissibiliter delatum, nisi quod ab eso pomo deinceps totam deturpavit naturam; quia propagationem generis humani in carnem peccati transtulit, de qua dicit Deus: *Spiritus meus non permanebit cum*
24. *homine, quia caro est.* Illud autem peccatum, si à Prædecessoribus non sat sit indagatum, addam liberè, quæ sentio.

Enimverò in hac Geneseos historia simul concurrunt 1. Peccatum diffidentiæ sive suspicionis malæ fidei, doli, fallaciæ & falsitatis in Deo. Eva enim inquit Diabolo: *Ne fortè moriamur*; Adcóque dubitavit mortem admonitam, necessariò adventuram. Itemque peccatum spretæ admonitionis, quodque plus viderent Serpenti, quàm Deo, nec erat inobedientia, ubi nondum lex. 2. Actus comestionis pomi, non tam vetiti, quantum de cavendo admoniti. 3. Effectus comesti pomi. Nam in medio Paradisi arbor erat, cujus proprietas dicitur vitæ: *Ne comedat, & vivat in æternum*; eratque arbor altera, cujus proprietas erat scientiæ boni & mali, cui non erat par alia: Sed reliquæ, exceptis his duabus, inserviebant soli alimoniæ. Proprietas ergò & effectus hujus posterioris arboris erat suscitare pruriginosam concupiscentiam carnis sive luxuriæ amentiam. Dicitur autem scientiæ bo- 25.
ni amissi & mali adepti. Nesciebant enim, se nudos esse, erantque sine pudore, id est, sine carnis concupiscentia instar puerorum; quia carebant semine. 4. Concurrit copula carnalis: Inde tandem generatio quædam belluina, caduca, mortalis, contra intentum Dei, nolentis hominem concipi in peccatis. (In peccatis concepit me mater mea) non quidem, quod omnes dein matres ederent de illo pomo, sed quod mox ab eso pomo omnis conceptus non fieret nisi ex voluntate sanguinis, carnis & viri: adeóque inde necessariò prodiret omnis caro peccati. Itaq; dum peccato inobedientiæ adscribi- 26.
tur immediata causa corruptæ naturæ & mortis: vel dum peccato, suspecti doli in Deo attribuitur causa immediata corruptæ carnis, elenchi sunt non-causæ ut causæ. Nam propriè loquendo: Ipsa nostræ 27.
naturæ totalis corruptio & carnis degeneratio non ex maledicto, ut neq; immediatè ex peccato comitante profluxit: sed ex his tantum occasionaliter, & tanquam ex causa sine qua non; At natura nostra totaliter corrupta & incapax æternæ gloriæ reddita est propter concupiscentiæ & brutalis generationis causalitates effectivè & immediatè causantes virgineæ ablationem castitatis, & spem omnem generatum iri ex S. Spiritu deinceps, & ex Eva
virgine. Estque ideò originis peccatum 28.
in omnes omnino posteros defluens, eo quod post ablatam Evæ virginitatem hominum propago, non est possibilis, nisi ex voluntate viri, carnis & sanguinis,

quos alioqui Deus ſtatuerat ex S. Spiritu generandos. Eſt ergò cauſarum indiſtinctio, ſuaque inepta effectuum ad cauſas proprias applicatio, quæ nondum attendit antehac 1. quare iſtud pomum, tàm alto tono præcautum ſit, ne de illo ederent. 2. Quod maledictum æſtimârint, quod non erat. 3. Quod peccatum originis uni adſcripſerint inobedientiæ tanquam cauſæ proximæ & continenti, immediatæ. 4. Quod inexcuſabilem mortem conjecerint in maledictionem & pœnam infractæ legis. Etenim tametſi peccatum gravé concurrerit cum originali declinatione generationis à Deo intentæ, cum impuritate carnis, naturæ corruptione per carnalem copulam: non tamen corruptio naturæ, degeneratio generationis, ut neque mors ex peccatis originalibus parentum diffidentiæ, &c. tanquam ex cauſa immediata proceſſerunt: verùm ab effectu manducati pomi, tanquam novo producto neceſſariò inde naturaliter dependente; Id eſt, mors proceſſit ex ſuis cauſis ſecundis naturalibus, pomo inexſiſtentibus: Prout & naturæ corruptio totalis inde promanavit; quia ambæ nituntur unicâ & eadem neceſſitatis radice. Cauſæ autem harum cauſarum naturalium per accidens in unitono, comeſtionis colligatæ fuerunt peccatis diffidentiæ, &c. Nam peccato ſuſpicionis malæ fidei, fraudis & fallaciæ Dei ſuus manebat reatus piabilis per Protoplaſtos per modum peccati, per contritionem ſcilicet & actus pœnitentiæ pro more aliorum peccatorum. Non autem quod proinde tota natura depravari debuiſſet, mors & omnis corporis ærumna deberet intrare & perpetuare in omnes poſteros, etiam quantumlibet animas haberent inſontes. Deus enim peccata parentum ſubinde punit in unam aut alteram generationem: at nusquam legitur, in omnem dein poſteritatem caſtigâſſe peccatum avi, qui ante quinies mille annos malè egiſſet. Excedit enim iſta punitionis pœna amorem Dei erga hominem, cui mox à peccato tantopere benedixit: Excedit, inquam, regulas juſtitiæ, ſi ad ejus ſtateram referatur ſupplicium inſontis in illo peccato. Quinimò opinor, ſi Deus ex ſua bonitate non admonuiſſet Protoplaſtum mortis, ſi comederet de ligno ſcientiæ boni & mali: ſin verò Dæmon propriâ atque innata ſibi hoſtilitate tranſtuliſſet pomum de illa arbore ſubter aliam quamlibet, & comediſſet de pomo uterque hominum ſexus; quod æqualiter ſucceſſiſſet concupiſcentia carnis & copula: adeóque, etſi ſine ullo peccato id contigiſſet, attamen generatio inde ſecuta de neceſſitate & proprietate eſi pomi ſuſpendiſſet intentum Creatoris, nolentis de Spiritu Sancto concipi filios Dei & poſteros Evæ poſt corruptam ejus virginitatem. Adeóque mors, morbus, ipſaque naturæ corruptio ac belluina inverſio originalis fuiſſent, & non tamen ex peccato: eo quod pomum continebat cauſam naturalem efficientem luxuriæ. Etenim quàm ineptè concordant ſimul: Mors proceſſit ex peccato infractæ legis, adeoque ex maledicto ſupernaturali: Et illa verba textus poſt eſum pomum & ante proſcriptionem è Paradiſo prolata: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de illa, & vivat in æternum.* Nam contra maledictum Divinum non valet ulla creatura reſiſtere. Hinc ergo conſpicuum evadit, quod pomum contineret cauſam naturalem deturpatæ generationis & ſuæ mortis: quodque arbor vitæ pariter contineret naturaliter vitæ æternæ conſervationem; id eſt, ſuperioritatem ſuper mortis neceſſitates.

Tandem ſi ex lege, peccati ſupplicio & maledicto mors adveniſſet, falſum eſſet, quod Deus non feciſſet mortem; quia reverâ & immediatè mors ex Deo proceſſiſſet, & non ex cauſa naturali, ſive naturæ corruptæ. Ac jure tanto potiore, ubi Nomotheta, juxta & exſecutor ſunt eadem perſona, creator omnipotens. Poſtremò:

29. 30. 31. 32. 33. 34. 35.

ſtremò: Peccatum eſt ens mentale, ſive non-ens, quod non poteſt producere ens
36. reale & actuale. Atque iccircò non proceſſiſſet mors ſui initio è cauſis naturalibus, prout hodiè in brutis æqualiter atque in nobis ſurgit mors, eſſetque proinde mors ſui initio, toto genere alia ab hodierna. Ac propterea ridiculum textus
37. diceret: *Deus non fecit mortem*, ſi propter inobedientiam maledixiſſet naturæ, ut
38. moreretur. Eſt itaque neceſſum, quod mors hominis, ſui initio inceperit & facta fuerit, cauſis ſecundis prorſus naturalibus, quibus hodiè morimur. Reciprocè quoque hodiè ingruit mors cauſis naturalibus deturpatæ naturæ, prout olim in
39. ſui principio. Equidem etſi eſo pomo Adam mortalis evaſerit, tamen ejus mors, non niſi poſt aliquot ſecula evenit naturaliter & ex ſenio velut cauſis ſecundis. Abeſt ergo lex, contraventio, peccatum, maledictio in origine mortis poſt tot ſecula apparentis ex cauſis ſecundis, coràm velut loquentibus. Omnem ergò cauſam atque totalem, qua homo ſibi mortem immediatè condidit, in theſi vi-
40. dere eſt. Etenim etſi ſimus jam mortales, non tamen morimur dum volumus, dumque optamus: quia non ex voluntate, vel ex peccato: ſed ex pomo mors prodiit.
41. Nec quidem quod in pomo ipſa eſſet mors, tanquam in lethali veneno, ſed inerat pomo concupiſcentia carnis, incentivum libidinis, inebriativum luxuriæ, ad generationem belluinam in carne peccati, quæ caro ſecum vehebat cauſas naturales defectuum, & mortis neceſſitates.
42. Quocirca veriſimile eſt, ſi Serpens non potuiſſet obtinere ab homine, ut peccando ederet pomum, quod decerptum inde pomum ad radicem alicujus arboris licitæ projeciſſet, ut hoc medio mortem introduxiſſe gauderet hoſtis vitæ noſtræ.
43. Idque ſatis colligitur ex textu, qui non dicit, ſi comederis de arbore illa, ſed dicit: *In quacunque die comederis, morte morieris.* Quaſi denunciaret iſtud mortis venturæ periculum fore prædeſtinatum. Ad hoc enim creatum mundum, & generationis organa viro data, eo quod prævisa eſſet naturæ corruptio, regenerationis neceſſitas in Salvatore, virgineaque ejus puri-
tate. Ceſſent ergò jurgia, an Eva come- 44.
derit pomum, an verò ficum. Textus enim pomum vocat, viſu placidum; ficus autem non ita ſui viſu allicit. Fuitque unica illius proprietatis arbor, cujus partùm non erat, nec hodiè, inter creata, al-
tera exſiſtere legitur. Finaliter verba te- 45.
xtus: *Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos*; tantùm abeſt, quod DEI indignationem, multóque minùs illius maledictum ſignificent: Denotant imò ejus amorem erga devotum ſexum. Siquidem nemo neſcit, quo ærumnoſior vita devoti ſexûs fuerit, eò etiam vitæ filii hominis viciniorem eſſe; alioquin enim tribulationes, quas Deus mittit Sanctis ſuis ipſumque martyrium eſſent maledicta pari jure. Addam poſtremo, quod ſicut opera 46.
carnis ſunt Diabolica; ita textus: *Ponam inimicitias inter ſemen mulieris & ſemen tuum.* Hanc theſin ex aſſe confirmo. Nam inprimis mulier, de cujus ſemine DEUS ibidem loquitur, eſt Deipara Virgo: quæ ut Virgo nullum aliud ſemen reliquit, inimicum ſerpenti, niſi filios lucis, filios Dei & renatos ex S. Spiritu, qui nullas inimicitias habent cum ovis reptilis alicujus, ſed tantùm cum filiis Diaboli & tenebrarum, in quantum cuſtodiunt ſemina peccati. Promittit ergo textus ibidem regenerationem futuram in Deipara virgine; vocans non-renatos ſemen Diaboli; quia caro ſunt Adamica. Itaque attentis 47.
quæ ſupra jam demonſtravi, Pecatum originis non propriè exſpectat empſychoſin aut hæccitatis momentum. Etenim quamvis anima nequeat rea eſſe peccati, antequam ſit: attamen cum peccatum originis ſit in contagio carnis, ipſum eſt ſtatim in ſuppoſito concreti per modum ſui recipientis, ſimulatque eſt miſtura ſeminum ſexualis; juxta illud: *Ecce enim*

in iniquitatibus conceptus sum (ante animæ adventum, quia) *in peccatis concepit me mater mea*: Est nempè peccatum in eodem puncto, quo mors consistit: quod sanè est in ipsa seminum mistione. Mors enim in Archeo immediatè est, non autem in anima; quod probat ipsa quandoque Archei indispositio mortalis, unde conceptus fit irritus; qui antè jam vitalis erat totâ spe. Et quanquam impuritas materialis suppositi sit ante carnem inde generatam, ideóque & ante animam, non est tamen propriè peccatum, nisi anima illud induerit. Est proinde alia longè peccati originalis infectio, quàm aliorum quorumcunque, requirentium animæ consensum. Cætera namque peccata perpetrat ipsa anima: Originale verò contaminat animam non consentientem, quia quidditas originalis ejus est ipsa caro peccati; Neque enim proinde vocatur anima peccati, sed caro peccati, quia anima à carne contaminatur. Diabolus autem non aliunde, quàm à seipso. Ideò homo miretur misericordiam, non autem Diabolus. Itaque ex Creatoris beneplacito pomum in se nedum gerebat carnis concupiscentiam, sed etiam consequenter generationem seminis: At non proinde pomo vis inerat propagativa animæ sensitivæ. Arbiter mundi in creando se voluit obligare ad creandam omnem animam viventem in quolibet corpore animantato, dum dispositiones corporeæ devenissent ad terminum animationis. Idcirco enim pomum, statim postquam mansum esset, disposuit sanguinem ad semen, atque inde in animam sensitivam. Idque nulli alimento geniale, quod isti pomo, adeo ut Protoplastis paucis abinde horis genuerit nedum semen, sed etiam dispositiones ad impetrandam animam sensitivam à creatore. Quodque statis dierum terminis alioquin in fœtu contingit, certisque digestionum gradibus perficitur; id mox in ipso vitali Archeo parentum primorum completum est. Idque peculiare in pomo textus insinuat, quod eadem die, quâ de pomo comederet, morte moreretur: eo quod pomum, etiamsi tetminum anticiparet; aliquem tamen exigeret, ut postquam in cruorem verteretur vitalem, etiam statim animâ sensitivâ esset dotandum. Nam qui ipso creationis puncto in virum & fœminam formati, fuerunt & non in pueros, brevi quoque spatio in maturitatem seminum, omnemque mortis necessitatem & causarum secundarum proprietates consenuerunt eodem die. Rectâ enim viâ hoc totum cadit perpendiculariter in postem fundamenti meæ thesews, quo rotatur nostræ mortalitatis huc usque vertiginosum negotium.

At saltem cum Eva facta sit de costa viri, idipsum innuit notam pudicitiæ, vetitamque carnis copulam: quippe quæ incestum præter stuprum continebat, quod nec Adamum latebat; de quo tamen Omnipotens post peccati lapsum dispensasse visus est, concedens matrimonium. Itaque supereſt hujus occasione indagare, an actus libidinis fuerit in Paradiso completus. Multi volunt Paradisum fœditatis immunem, eo quod textus dicat cap. 4. *Adam verò cognovit Hevam uxorem suam, quæ concepit & peperit Cain, dicens*: *Possedi hominem per Deum.* Sed hi mihi ignoscant. Nam contrarium ex ipso textu apparet: Inprimis nil convincit citatus textus, nisi quod stuprum veræ virginitatis (quia cruentum) non admittat comitem conceptum. Ideóque non primâ vice conceptus sit Cain, sed extra Paradisum. Alioquin enim 1. eadem die morte morieris, juxta veritatem thesews designat ibidem commissam turpitudinem. 2. Mulier non vocatur ante lapsum Uxor Adami, sicut immediatè pòst. Nomen autem uxoris non datur, ne quidem tato matrimonio, sed

48.

49.

sed tantùm consummato. 3. Dictum fuit soli viro, *De hoc ligno ne comedas.* Proinde de exilio hominis faciundo legitur in singulari, non quidem, quin uterque sexus peccaverit, sed quia vir singulariter ob stuprum exulari meritus erat. 4. Idcirco dicitur: *Ne extendat manum ad arborem vitæ, comedat de ea, & vivat in æternum.* Non autem dicitur: Ne conjuges comedant. 5. Primo bestiarum conspectu novit Adam essentias & proprietates illarum, iisque justa quoque indidit nomina. Visâ autem muliere, primùm *vocavit illam viraginem; quia de viro esset sumta.* Post lapsum autem *vocavit illam Hevam, sive matrem omnium viventium.* Quod primo conspectu nondum nesciebat; ut neque adhuc illam proprietatem ex viro habebat, eamque non nisi à peccato didicit, quia indidit ac suscitavit. Cur enim mulieris essentiale nomen mutâsset, si non simul totam mutâsset ejus naturam? 6. Ac demùm illam potiùs ad patrandam suam fœditatem ad arbusta deduxit, quàm ob tegmen pudoris. Poterat siquidem ficulneis frondibus pudorem texisse, & absconsionem per arbusta neglexisse, si non habuisset simul corruptæ castimoniæ signa. 7. Siquidem si vera est thesis mea, quod sola carnis luxuria mortem causata fuerit, non est subsecutum exilium nisi post turpitudinis actum. 8. Is enim qui jam statim antè nesciebat se nudum, quomodo sciebat mox uxorem, omnium viventium matrem, nisi quid perpetrâsset?

50. Ac tandem textus dicens serpenti: *Ponam inimicitias inter semen mulieris & semen tuum*: denotat clarè mulierem, quæ antè carebat semine, ejusque omni prorsus titillatione, jam habere semen.

51. Utut est, saltem non possum non insigniter admirari excellentiam castitatis textus, qui nuspiam, surdam saltem aliquam mentionem concupiscentiæ carnis fecit: verùm summo utrobique tegit silentio carnis fœditatem per acquisitam scientiam pudoris, & obvolvit summo mysterio mortis inductam necessitatem & regenerationis exigentiam, Statuens, quod tandem dictum completâ maturitate, *ex aquilone pandetur malum* super omnes habitatores terræ. Quod mox manifestabo.

Tandem degenere jam naturâ, complacuit sibi Omnipotens lapsum Adæ erigere per renascentiam: & quanquam non restauraverit nobis intellectus claritatem pristinam, mentisque expeditam cognitionem intuitivam, attamen dignitatem nostram longè altiùs erexit. Siquidem Intellectus in obsequium fidei reductus per gratiam pergit in humili resignatione ad bravium amoris, quo innitimur & compellimur. Estque minima amoris illius morula longè glorioſior, quàm deses tota vita Adami in Paradiso. Ante lapsum enim ignorabatur fides, virtutum prosapia, potissimùm quoque amoris Divini superexcellentia, solâque vivebatur puritatis innocentiæ felicitate. Ideóque Deus permissione suæ præscientiæ & destinationis inæqualitatem beatitudinis, à renascentia emergentis, cum quadam præpollentia delegit: quia non sunt condignæ hujus vitæ tribulationes ad immensa, quæ nobis renatis Divina bonitas præparavit. Malim namque scire, quæ DEUS per unigenitum mundi Salvatorem revelavit, quàm noviſſe claro intellectu animantium & herbarum facultates. Abundè mihi sufficiens habere in DEO humanitatem, quâ nos in filios Dei adoptavit, & similiores sibi longè fecit, quàm fuisset Adam in summa sui felicitate. 52.

DE-

DEMONSTRATUR THESIS.

1. PRima Theſis probatio. 2. Secunda. 3. Modus generandi Divinus nequit ab homine concipi. 4. Conjectura à pari. 5. Repetitio Demonſtrationum. 6. Argumentum pro theſi. 7. Alterum. 8. Tertium. 9. Quartum. 10. Quintum. 11. Sextum. 12. Mentem non creare animam ſenſitivam, ut nec aliam mentem de lumine mentis ſumi. 13. Septimum. 14. Mens imprimit in ſemen imaginem corporis: non autem Dei, id eſt, ſeipſam. 15. Probatur. 16. Octavum. 17. Quid à peccato per parentes generatum. 18. Uſque ad art. 74. Ratio è Sacris. 75. Repugnare Chriſtianiſmo, quod homo vocetur animal. 76. Patrum aliquot conformitates cum theſi. 77. Dilemma pro theſi ex Auguſtino. 78. Argumentum ſolidum pro theſi. 79. à regula falſi. 80. Progreſſus Satanæ. 81. Faunorum & Nympharum ortus. 82. Tudesquillos in Canariis. 83. Objectiones contra theſin usque in art. 88. 89. Anomala piſcium propago. 90. Aquæ nulla eſt figura, nec decidit orbiculariter. 91. Tritarum prolificatio. 92. Seminis maris invaliditas. 93. Piſcium felicitas theſin roborat. 94. Vermes reſurrectionis monitores, abſque materiali maris ſemine. 95. Pullus è vitello formatur, & ſemen galli manet materialiter extra. 96. Septima objectio cauſas diluvii explicat. 97. Vulgata textus hujus explicatio confirmat theſin. 98. Interpretatio circa motivam diluvii. 99. Gigantes non de prima creationis intentione. 100. Probatio Prophetiſſæ.

1. SUblatis ergo nunc legis, inobedientiæ & maledicti ſuſpicionibus, ad theſeos demonſtrationem procedo. Pro qua in frontiſpicio præmiſſa eſt glorioſiſſima filii Dei incarnatio, ex puriſſimo ſanguine immaculatæ
2. ſemper Virginis ſuæ genetricis. Dein mihi viam ſtravit textus: *Niſi regenerati fueritis ex aqua & Spiritu S.* id eſt, niſi comparticipes ſitis, in nova regeneratione ſalvandorum, illibatæ & caſtiſſimæ Incarnationis Domini Jeſu, ſitisque tanquam membra illius capitis, & velut filii adoptivi, non eritis palmites illius vitis. *Nam quicquid de carne peccati* & ex carnis concupiſcentia *naſcitur, caro eſt, incapax vitæ æternæ & regni cœlorum. Et qui ſeminat in carne, in corruptione metet.* Et quicquid meſſue-
3. rit, caro eſt, ipſaque corruptio. Etenim quomodo S. Spiritus generaſſet in Eva omnem hominum poſteritatem, id humana mens aſſequi non valet, niſi viam ejus ſacer textus manifeſtâſſet in Deipara virgine; quæ nimirum non concepit ex, ſed de Spiritu S. quem proinde Gabriel præ- 4.
dixerat duntaxat obumbraturum ipſam virginem perpetuo illibatam. Ideóque Eccleſiæ Patrem æternum, ſacræ Trinitatis perſonam primam vocat Patrem Filii æterni; nec permittit S. Spiritum vocari humanitatis Chriſti Patrem, eo quod materialis generatio Chriſti ex ſola ejus matre ſumta eſt: quare nec ejus conceptus de Spiritu Sancto includit ullam paternitatem. Atqui ut iſta generatio proceſſit abſque patratione S. Spiritus (qui nimirum circa conceptum Chriſti occupatus fuit abſque patratione) ita contemplari nobis integrum eſt eodem prorſus ſupernaturali atque divino modo obumbrationis in Eva ſtabilitam fuiſſe generationem adoptivorum & divinæ Imaginis. Itaque Pater luminum ſolus eſt Creator omnium animarum, ut & ſupereminenter mentis immortalis: Ergo generatio humana ex Patre luminum, datore vitæ, in mentis creatione abſoluta fuiſſet ex ſubſtantia Evæ & de cooperatione S. Spiritus concipiendo. Etenim ut ille hominum conceptus fuiſſet planè ſupernaturalis: ita & caſtimonia matris ſupereminens in ſtatu Innocentiæ, qualis modo in regeneratione ex aqua & Spiritu ſancto.

Quamobrem ſtatutam theſin primùm 5.
ratione phyſicâ conabor ſtabilire, eamque dein ratione & authoritate è Sacris petitâ confirmare, ac tandem per dogmata Patrum fortificare. Inprimis eſt ratio- 6.
ni conſentaneum: Si Deus volebat in carne facere ſui imaginem, eamque per poſteros beare, id debuiſſe fieri in Virgine matre: non autem in muliere per Adamum ſtuprata, ne Deus virum competitorem

torem haberet in intenta suæ imaginis incarnatione. Alioqui si hanc sanctam & impollutam humani generis productionem (propter quam Universum condidisse est visus) contingentem in obumbratione S. Spiritus, vir anteverteret & præveniendo everteret, etiam dein omnis hominum sic producendorum generatio brutali modo eveniret, quicquidque ex illa nasceretur, esset æternæ gloriæ naturaliter incapax. Rationi nempè est consentaneum, quod Mens immortalis ante esum pomum nunquam feciſſet prolem immortalem durationè, eò quod nihil queat de se vel ex se producere infinitum durationè, nisi Deus solus, quem proinde adhuc hodiè in Adamica generatione, Ecclesia fatetur esse animæ immortalis unicum creatorem. 7. Alioqui si mens, infinitæ deinceps durationis posset extra se producere infinitum aliquid & immortale, quodque ideò esset substantia; jam necessariò desineret esse creatura, essetque creator. 8. Ergo mens nunquam potuit aut poterit producere substantiam immortalem, & per consequens pugnat cum Divinitate, quod Mens, quæ ante esum pomi immediatè totum corporis regimen in se susceperat, de se generâsset imaginem Dei infiniti; generâssetque substantiam durationè infinitam: quapropter est dispar penitùs ratio, qua lumina mortalia vitæ sive animæ mortales prosiliunt, & 9. qua substantia immortalis creatur. Adeò naturæ toti est impossibile, quod mens generaret substantiam sibi similem: cum producere substantiam spiritualem, immortalem soli reservetur Deo, etiam omnium omnino consensu. Siquidem ejusmodi productio præsupponit creationem ex nihilo. Alioqui si mens intendisset ante lapsum producere ex nihilo substantiam sibi similem, cum id sibi sit penitùs impossibile, seipsam debuisset partiri, at- 10. que in in partes separare. Denique nec unquam fuisset mentis intentio generare animam caducam seu sensitivam, quippe quæ est præter & contra destinatum suæ vitæ regimen. Quare ex sufficienti enu- 11. meratione concludo, quod ante esum pomi nec immortalem mens animam generare potuerit, nec mortalem generare intenderit, ne quidem dispositionem ullam seminalem aut substantiam seminis: Ideóque nec proinde ulla per virum facta fuisset generatio, nec ullam ad generandum in se sensisset proclivitatem. Atque hactenus necessario in pomi esu latuit causa mortis naturalis per carnalem generationem explicata: In qua generatione est seminalis dispositio cooperans ad animæ mortalis impetrationem: Eaq; Creatoris intentionem circa propagationem suæ imaginis prævertit & pervertit. Sic nimirum anima mortalis per brutalem concupiscentiam carnis sibi semen dispositivum produxit ad animam brutorum more perituram: quæ scilicet brutalem quoque conditionem mortalitatis secum introduxit. Nam mors brutis indubiè à creatione fuit connaturalis, quæ scilicet animas duntaxat habent mortales. Atqui 12. licet per regulam suppositi falsi confirmare, quod ex fide tenemur credere, nimirum Mentem à Deo immediatè creari: non autem à parentum anima velut lumen de lumine sumtum accendi. Nam si anima generati fiat ab anima generantis, erit hoc vel à patris anima, vel à matris anima, vel ab utraque; Sed nullum horum est verum: Ergò nullatenus anima generati fit aut deducitur à spiritu parentum. Probatur quoad primum: Siquidem cum de progressu naturæ sit sermo, qui proinde ordinarius esse debet, ideóque & in brutis id constanter contingeret: atqui hoc non contingit: Ergò non à progressu naturæ. Probatur Subsumtum per fœtum ex patre glire & cuniculo matre, qui scilicet, exceptâ cauda glirinâ, totus est cuniculus, tàm intus, quàm extrà, etiam in pelle & pilis. Sed si à patre vis ulla animæ manaret, in se vim necessariò haberet paternam & non maternam. Sed dato ex-

emplo patet contrarium : ergò non à patre ; Nec tamen proinde animæ prolium mendicantur ab anima materna. Nam alioquin à quo procedit anima, ab eodem saltem & ad minimum procederet quoque vis formativa : Et per consequens, nedum semper fierent proles sexus materni, ac matri perpetuò similes; sed etiam nunquam fieret mola, ubi effœta vis seminis maris defluit. Ut neque prægnantis imaginatio transmutaret fœtum jam in utero matris formatum, in monstruosam, alienam, imò & brutalem figuram : quia semen jam habens animam mutuatam à parente, non esset amplius obnoxium stultæ imaginationi maternæ, præsertim dum jam fœtus proprio orbe ac culinâ suâ alitur. Idem argumentum quoque valet supponendo, quod anima gigneretur ab utriusque parentis anima : nam quicquid negatur disjunctivè, rectè negari potest copulativè. Quorsum etiam spectat hæc conclusio ; nimirum quòd eo posito, jam semen actualiter esset animarum ab initio sui : Itemque quòd ex duabus animabus quoddam compositum atque mixtum lumen animatum atque spirituale fieret; quod repugnat simplicitati formali propter concretam dualitatem. Itaque univoca animæ homogeneitas adversatur dualitati & heterogeneali compositioni animarum. Unde concludo, ne quidem in brutis desumi à parentibus, tantoque minùs in homine. Quapropter animæ omnes immediatè creantur ab ipsamet vitâ & Patre luminum, qui suum Creatoris honorem nulli tribuet creaturæ : quare hinc obvium est, quod homo nequeat producere mentem immortalem, nec simulacrum Divinum. Adeóque & hinc patet, quòd prima Creatoris intentio non esset, quòd vir ulla ratione sese immiscuisset in generando : Sed quòd omnem fœtum sola manus Creatoris perfecisset, quæ sola creat omnes animas, potissimùm autem atque singulariter æternam illam deinceps, quam in sui imaginem destinatione essentiali direxerat. Denique naturaliter 13.
necessum est, quòd vera imago fieri nunquam queat, nisi à sculptore proprio: nullus est autem sculptor proprius, qui non perfectè cognoverit illum, cujus iconem sculpere intendit. Sed homo creatus est ad imaginem & similitudinem Dei ; nequit tamen Deum cognoscere, ut nec ejus ullam similitudinem mente aut verbo exprimere, quam ignorantiam quisque fateri debet : Ergò nequit esse sculptor proprius imaginis Divinæ ; ac ideo quamcunque ejus imaginem fabricaretur, esset planè monstruosa & durationis finitæ. Et per consequens in Creatoris intentione homo non fuit conditus, ut generaret hominem. In natura quidem omnis spiritus generantis seminis comprehendit (quia continet) ideam rei generandæ : homo autem, cùm sit Dei immediata ac vera imago, non potest ullo modò in suum semen transfundere Divinam imaginem, quam in se & extra se planè ignorat. Sed cùm in 14.
natura simile generet sui simile, potest homo in semen suum imprimere imaginem corporis humani, facti etiam ad imaginem Dei. Potest itaque homo generans imprimere in semen sigillum sive umbram sui : non autem imaginem Dei, substantiamque mentis immortalis: quinimo demonstravi alibi, quod cæteræ animæ universæ sint tantum lumina formalia, non autem substantiæ. Idcirco si mens deberet aut 15.
posset imaginem Dei producere, jam vel mens cessaret esse imago ipsamet Dei, vel Deus non esset Creator mentis. Quamobrem essentia pura imaginis Dei in conceptu creandi vel generandi requirebat omnifariam ipsum Deum, immediatum sui Creatorem & Patrem unicum, qui in cœlis est, & præter quem nulla est paternitas in cœlis. Alioqui paternitas carnalis est in homine & brutis, ideóque textus ait : *Honora patrem.* Et alius : *quòd nulla sit paternitas, nisi in patre cœlesti.* Ergo designatur, quod pro homine non sit paternitas mentis, nisi in solo Deo : ejusque proinde primor-

mordialis generatio ac propagatio penes
16. Deum creatorem reservata fuerit: ac præsertim, dum menti immortali infinitæque in duratione desit sua ipsius cognitio, qua sibi seipsam repræsentet, ut videlicet signatam similitudinem sui in semine depingat. Idcirco nempe nec mens immortalis potest unquam semen humanum ad id deducere, quod ipsamet in se habebit nunquam, ut nempè extra se depin-
17. gat imaginem Dei. Est namque sic homo factus simulacrum Dei, quod sit indumentum Deitatis, theca regni Dei, id est, templum S. Spiritus. Homo itaque essentialiter in DEI imaginem creatus, postquam ex se imaginem Dei, non quidem per aliquod monstrum, sed per aliquid sibi umbraliter simile generare, cum Evæ stupro, temerè præsumsit, non generavit quidem Dei imaginem, similem illi, quam Deus voluit ideò inimitabilem (quatenus Divinam) sed in aura seminis vitali generavit dispositiones solicitaturas quandoque animam sensitivam, discursivam & motivam à Patre luminum, fonte omnis paternitatis; mortalem tamen ac perituram, cui tamen ex sui bonitate inspirat ordinariò spiritum substantialem mentis sui imaginem referentis. Adeóq; homo hactenus brutorum non nisi more per seminum copulam generare est annisus imaginem suiipsius, quæ tandem impetraret à Creatore lumen animatum, quodque animam sensitivam vocant. Processit nempe inde generatio altera, more belluino concepta, mortalis, & æternæ vitæ incapax, bestiarum ritu, doloribus partus, morbis mortique obnoxia, tantóq; ærumnosius, quantum isthæc propagatio in Protoplasto intētum Divinum
18. invertere ausa fuit. Præmonuit iccircò ineffabilis bonitas, ne de ligno illo gustarent, prædixitque alioqui eadem die morte morituros, sensurosq; omnem calamitatum turbam, quæ mortē comitatur. Meritò itaq; Dominus parentum utrumque beneficio ac sede immortalitatis privavit. Successit videl. mors ex conjugali brutali- 19.
que copula: nec mansit Spiritus Domini cum homine, postquam caro esse cæpit. Porro quia istud Evæ stuprum deinceps continuabitur in propagatione posterorum in mundi usq; exitum: hinc peccatum spretæ admonitionis paternæ & naturalis prævaricationis, jam in impuritatem per generationem inversam, carnalem ac propemodum brutalem, inter cætera peccata est, & appellatur verè originale, id est, proinde homo, seminatus in voluptate concupiscentiæ carnis, necessariam mortem in carne peccati metet semper. Sci- 20.
entia autem boni & mali, quam DEUS in pomo dissuaso constituit, continebat concupiscentiam carnis, id est, occultum vetitum congressum, diametrialiter oppositum statui innocentiæ, qui status non erat status stupiditatis; utpote cui ante prævaricationem jam notæ erant essentiæ quorumcunque animantum, juxta quas ex proprietate erant nominanda, primoque intuitu essentialiter distinguenda. Quinimo S. Hildegardis ad Moguntinenses ait: *Adam digito Dei (qui Spiritus Sanctus est) formatus, in cujus voce sonus omnis harmoniæ & totius musicæ artis, antequam delinqueret, suavitas erat: Ita ut si in illo statu, quo formatus erat, permansisset, infirmitas mortalis hominis virtutem & sonoritatem vocis illius ferre non posset. Cum autem deceptor ejus audisset, quòd homo ex inspiratione Dei, tam sonorè cantare cœpisset, & per hoc ad recolendum suavitatem canticorum cœlestis patriæ imitaretur* (ecce quàm procul nunc inde vir discesserit raucâ sua voce) *machinamenta calliditatis suæ in irritum iræ videns, ita exterritus est, ut non minimùm inde torqueretur; & multifariis nequitiæ suæ commentis semper deinceps excogitare & exquirere satagit, ut non solùm de corde hominis, sed etiam de ore Ecclesiæ Divinas laudes perturbare non desistat.* Hæc illa. Mysticorum devota est opinio, quod volucres canant laudes DEO. Ego sub humili correctione aliter censeo.

Nam si istud verum esset, canerent toto anno, nec cessarent mox expletâ generandi libidine. Quod argumentum inservit nostræ thesi. Siquidem cum mares soli cantent, non autem fœmellæ: quod ex natura communi Adam salacior atque incontinentior fuerit, & ex sexu suo libidinosior, quàm Eva, cujus proinde castitas, Deo dilecta, videtur sexui propria. Acquisivit ergò homo per esum pomum scientiam, quod amisisset innocentiam radicalem, & pro ea cambium fecisset sordidæ concupiscentiæ carnis. Nec enim ante esum pomi tàm erat hebes aut stupidus, quod se nesciret aut non sentiret nudum, sed cum pudoris & concupiscentiæ brutalis effectu tum priùs se declara-
21. vit nudum. Etenim textus Sacer tàm castus ubique est, quod Altissimus noluerit ipsam carnis concupiscentiam saltem nominare proprio nomine, imò nec etiam accusare, dum esum pomi in mortis necessitatem præmoneret: ne homini brutalis ista concupiscentia vel nomine tenus innotesceret; ideoque nec concupiscentiam in Genesi nominari voluit ob promtam populi illius perfidiam; sed vocavit amissam innocentiam ex acquisito pudore, quod suis circumstantiis tandem in Ecclesia pendi voluit. Adeóque proinde Adamum mox à creatione de terra in paradisum transtulit, ac mulierem quoque ob id in Paradiso formavit, ne illa, quam fecerat atque destinaverat virginem permansuram, adspiceret bru-
22. torum copulam in terra. In initio enim creavit Deus cœlum & terram, omnemque creaturam in ea contentam. Fecit autem ac formavit materialiter ista per verbum passivum & imperativum (fiat) dixit ni mirum istud verbum, & creata sunt omnia: sextiduo autem deinde fecit formas rerum conditarum, & facta sunt ordinatim omnia in vitam & animam animatorum. In eo nempè distabant, dicere fiat, & facere. Etenim sexto die sive ultimo formatus est Adam. Septimo autem Deus quievit: posteà demum transtulit Adamum de terra in Paradisum, deliberavitque facere mulierem de costa viri, non autem de renibus, femore aut ventre ejus. Ergo die octavâ, ut esset initium novæ hebdomadis ad novam & supernaturalem venturæ prolis generationem. Quapropter colligi potest, quod mulier tota exlex adscenderit in novum electionis cumulum, vas electionis. Qualitatem autem 23.
generationis humanæ ante lapsum in Eva virgine quodammodo conjicere licet ex glorioſissima Incarnatione Domini. Enimvero Pater, cui omnis paternitatis nomen singulariter ac solùm debetur, & quem Filius suus ut Patrem semper adorat, ab æterno generavit quidem semper Filium suum, qui tamen non legitur suæ incarnationis Pater. Quod pro immenso mysterio usque veneror, magisque postquam ejusdem bonitatem infinitam tàm à primo creationis virginali conceptu, quàm in restauratione, per hominis regenerationem sum assecutus. Voluit nimirum Pater omnipotens, quod glorioſa incarnatio Christi conciperetur de persona Spiritus S. quæ scilicet ipsamet proinde non esset generata: sed ab æterno procederet ex Patre & Filio. Divinus nempè Spiritus in virginis Evæ sanguine arteriali cordis causatus fuisset conceptum humanum prolium, simulacrum Divinitatis cum cunctis charismatibus suis absque carnis voluptate. Mens autem sic in veste sanguinis, concepta in utero virginis in specie humana, incrementum sumsisset ac plenariam inde maturitatem. Ille enim, qui clauso utero, clausisque januis in mundum venit, & ad suos etiam è capsa cordis, in qua conceptus est, consensu præeunte, virginis ad uterum delatus servatusque usque in corporis maturitatem: Omnia nempè membra penetrans delatus est in uterum. Ideo namque Dominica incarnatio prorsus præter naturæ ordinem nunc consuetum contigit. Nam 1. non contigit incarnatio Domini

in

in utero, sed primum in ipsa cordis virginalis theca. 2. Ex sanguine purissimo & & vivacissimo cordis: non autem ex semine Virginis; Siquidem Deipara virgo illo singulari respectu non solùm mundata fuit à peccato originali, sed concepta prorsus libera à peccatis, ut scilicet tanto amplius expers esset omnis seminis, quàm puer recenter natus. Etenim semen ex mistura cruoris & sanguinis, sive ex commistione sanguinum conficitur, quæ mistura nullatenus, ne quidem materialiter, fuit in conceptu Filii Dei: *qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis aut viri*: sed ex solo Deo conceptus, & ex virgine natus. 3. Non habuit virum patrem, nec materiam masculinam, unde fieret; quod sanè confirmat, materiam fœmininam, excellentiorem præfectam, & ab initio solam prælectam. 4. Prælegit castissimam & illibatam virginitatem matris, quam Divinâ manu plasmavit. 5. Ex solo purissimoq; arteriali sanguine materialiter conceptus est: in quem nempe sigillum S. Spiritus mentem humanam suique purissimum simulacrum à Patre Deo conditum inspiravit. 6. à corde in uterum Virginis, cum penetratione dimensionum delatus est iste conceptus. 7. Tandem incrementum ac justam nativitatis maturitatem, velut in Sabbatismo, exspectavit. Porrò quod scientia boni & mali, nil nisi carnis concupiscentiam significet, apertè testatur Apostolus, vocans eam *legem atque de-*
24. *siderium peccati*. Unde scilicet primum, brutale atque originale peccatum, reliquorum fomes, immediatè profluxit, & duraturum deinceps, in continuatum mortalium semen 8. ad Rom. *Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne, ut justificatio legis impleretur in nobis.* Originale, inquam, quod sit originis, humanæ generationis initium, per quod omnis impuritatis lues in posteros trucidatur, & mors facta fuit homini, prout belluis naturalis. Adeò quanquam esus pomi contineret notam diffidentiæ & ingratitudinis, quæque etiam cuilibet peccato comes est, etiam tamen propterea unumquodlibet deinceps peccatum eodem supplicio, necessariò quoque ad posteros deberet descendere: nisi insolita amorosæ monitionis transgressio non tàm consisteret in inobedientia comedendi, vel abstinendi, quantum in horrida dubitationis diffidentia, & fidei Diabolo adhibitæ confidentia. Adeoque generatio carnis peccati (quæ est effectus concupiscentiæ carnis) in mortem necessariò defluxit, etiam ad posteros omnes. Placuit nempe rerum 25.
Domino, inserere pomo incentivum concupiscentiæ carnis, à qua scilicet tutò abstinere poterat non edendo pomum, dissuasam propterea. Alioqui namque nullo unquam momento tentatus fuisset à carne aut membris suis genitalibus, quæ ideo Aquilonem vocari in Sacris postmodum ostendam. Itaque pasto pomo mox concepit vir ex naturali pomi proprietate libidinem luxuriandi; atque inde factum est semen animale, quod in animæ sensitivæ dispositiones prævias properans, legemque aliarum causarum subiens se reflexit in vitalem Spiritum Adæ: qui iccirco statim ignis fatui instar Archeum sive Rectorem Spiritum animalemque auram, latronem, inquam, domesticum suscipiens, potestatem propagandi seminis animalis & caduci, in vitam desinentis, concepit: Cujus demum appulsu, Mens immortalis vitæ atque corporei gubernaculi habenas exuens pedissequam sibi sensitivam substituit. Hinc igitur belluarum more concipimur, nascimur & morimur. Pridie enim antè Mens immortalis omnia in omnibus agebat, eratque ipsamet vita immortalis in toto: quia sola & tota in toto immortalis. Sed ipsa tanta naturæ pulcritudo in Protoplasto mox vitiata est, postquam brutalis generationis similitudine induta fuit. Tum enim 26.
Mens immortalis loco mota descendit, ut lui sigillum imprimat in semen vetitum.

Tunc, etiamsi Sensitiva nondum nata esset; adfuit tamen præsto omnis dispositio naturalis, requisita ad illam à Creatore impetrandam. Cumque duæ simul animæ unico corporis plano præsidere perfectè nequeant absque dissidio, non magis quàm est licitum duobus simul heris inservire: Cessit ideo in intima mens immortalis: Sive id fuerit mandato creatoris, vel impuritatis corporeæ tædio pigens, deinceps saltem sui corporis regimen delegavit animæ Sensitivæ, in qua modo ligatur, quia obvolvitur, quamdiu vivitur. Hinc nempe deinceps brutali more plerumque adolescimus, ac vivimus.
27. Mens autem in animæ caducæ hospitium sese recepit; ac inde in hanc sua inspirat charismata, quanquam plerumque alioqui dormiat, (Perinde fortassis atque corallus subinde colorem amittit, eundemque iterum recuperat) unde corpus omnem impuritatis ataxiam subiit. Mortalis autem animæ connubium, destinationi mentis peregrinum, occasioni est, cur Mens in abdita sese locaverit, sic ut sub judice adhuc lis sit, ubinam principalem thorum elegerit: Sitque apud Atheos non credita Mens, eo quòd animæ caducæ tàm in profundum penetrando se demerserit; quòd mentales notiones adhuc hodiè subesse imaginationi appareant, quorundam quoque simplicium veneficiis ita obedire, ut ad morborum voluptatem atque imperia Mentis principatus videatur conquassari; quod febrium deliria, mania lienaritis, rabidi morsus, atque punctura tarantulæ pro Atheismo fortiùs persuasere; In priora enim vita immortali Mens per se ac immediatè condebat immortalitatem, perfectamque dabat quoque animantum & herbarum cognitionem. At posteà in brutali generationis fœditate, icon Dei in mente quidem remansit sospes, ejusque figura extera in corpore: sed tanti corruptio Mentem ad penetrale animæ caducæ coëgit recedere. Itaque sub Mentis felici imperio degebat immortalitas ejus: atque ideo exsulabant morbi, ætatum declinationes & mortis minæ. Atque ideo ante lapsum homo à beatitate distinguebatur per posse peccare, cadere & mori: Sed in glorificatione Mens iterum immediatè vivificabit corpus, idque in se transsumet: quæ nimirum ante lapsum tantùm lucebat super corpus, per immediatum sui nitorem, mox à resurrectione per transmutationem absorbitivè corpus clarificabit. Etenim idcirco status fidelium, etsi per totam vitam, etiam in ipsa morte, sit primitivo statu longè ærumnosior; est tamen eo felicior, quanto est majestate plenius esse similiorem Filio Dei, incarnato, mortuo & glorificato: quàm cum Adamo vixisse liberum à morbis, & tandem sublatum absque prœlio: quia *nullatenus sunt condignæ retributiones vitæ pro gloria aut exspectatione futuri seculi.* Porro ad perfectam 28.
thesin compulit me passim textus sacer, faciens Evam adjutricem Adamo similem, non quidem ut conjugis nomen vicemque suppleret; prout mox à peccato nominatur. Virgo enim erat in Creatoris intentione, & postea ærumnis repleta. Necdum enim, quamdiu status puritatis præsidebat innocentiæ, voluntas viri superabat. nam translatio viri in Paradisum aliam vivendi sortem, quàm belluinam præfigebat. Adeoque pomi esus castissimo nomine tegit concupiscentiam carnis, dum scientiam boni & mali hoc nomine complectitur, ejusque ignorantiam solam statum vocat innocentiæ; Siquidem illius præfatæ scientiæ adeptio nocentissimam mortem vitæque æternæ privationem irrevocabilem fovebat. Nam si homo non degustâsset pomum, vixisset expers concupiscentiæ, & proles prodiisset ex Eva virgine de Spiritu Sancto. Manso autem pomo, statim aperti sunt o- 29.
culi eorum, cepitque Adam libidinosè concupiscere nudam virginem, eamque stupravit, quam Deus ipsi in nudum adjutorium destinaverat, non secus ac Prin-

ceps

ceps in adjutorium est suis ministris. Sic enim vir prævertit intentionem Dei per alienam generationem in carne peccati: Ad quam proinde prioris naturæ est insecuta corruptio, sive cato peccati comitata est concupiscentiam. Nec sanè textus aliam insinuat scientiæ boni & mali notam, quàm quod cognoscerent, se esse nudos, illosque puderet suæ illius nuditatis, sive (propriè loquendo) corruptæ suæ virginitatis. Tota nimirum boni atque mali scientia clauditur circa pudorem & intra sola pudenda. Ideóque Levitici 18. & alibi passim ipsa pudenda non alio etymo vocantur, quàm turpitudinis. à copula enim carnis statim oculi illorum aperti, quia noverant bonum amissum attulisse degenerem naturam, turpitudinem, fœditatem, morti-que intestinam atque inevitabilem obligationem, etiam in posteros relegatam. Ah serò nimirum intellexerunt ex concupiscentiæ illius insueta novitate & turpitudine, cur Deus tàm amorosæ esum pomi vetuerat. Pu-
30. debat videlicet illos magis corruptæ castitatis & transgressæ monitionis, quàm suæ nuditatis. Adam namque qui bestiarum naturas solo adspectu judicaverat, nec eandem scientiam legitur deseruisse, suæ quoque corruptæ naturæ fœditatem ignorare non poterat: atque adeò potius hujus pudore, quàm nuditatis ergò se absconderant. Fuit nimirum tanta pudoris tàm multiplicis confusio, ut parùm defuerit, quin in dementiam ruerent: quod ex inappositis responsis Adæ sat liquidò est notabile. Vocat enim illum DEUS, & interrogat, ubi esset, & respondet accusando sociam & adjutorium simile sibi, ut se nondum accusatum excusaret. Stultoque prorsus nisu, frondibus nuditatem ostentabant notam Creatori, sperantes corruptionem castitatis tegi posse frondibus, modo se absconderent. Nuditatem suam accusat, non audens mentionem amissæ castitatis facere. Crassioris namque stupiditatis est, credere latitare posse à facie Domini, quam nescisse, se esse nudos: Præsertim apud eum, qui illos creaverat nudos. Itaque velle latere accusat reatûs, & effectum concupiscentiæ, delinquendo patratum. Alioqui mera nuditas non pudibunda est coram Deo, si non corrupisset castitatem, quam cognovit læsam, & sub pomo vetitam. Non enim in extremo judicio erit pudor nuditatis: ideoque pudor nuditatis involvebat potiùs commissum castitatis errorem, irrestaurabilem, in pomo velatum; Cujus effectum nisi perfectè jam sentirent & agnoscerent, potiùs in pœnitentiam comestionis, quàm in sui occultationem & tegmen pudendorum se convertissent. Pudor ergo nuditatis involvit castam textus locutionem coram populo Israëlis. Aliàs enim ex textu 31.
sat liquet, quod ista scientia boni & mali sit *carnalis, terrena, & Diabolica*, solius concupiscentiæ carnalis & mera quædam corruptæ naturæ stultitia, respectu scientiæ, quâ paullò ante nomina propria indebat bestiis. 2. c. Gen. 17. *Soli viro vetatur fructus arboris illius*, & 2. c. Genes. 25. *Erant ambo nudi ac sine pudore*, 3. Genes. 7. *Manso pomo, oculi eorum sunt aperti.* Etenim licet Eva prior de pomo gustâsset, virumque ad edendum proritâsset: attamen Omnipotens virum, nondum caput mulieris, alloquitur, & hic se excusare annititur; quia illam primò concitaverat ad congressum, sensitque membrorum inobedientiam: quod patet. Nam solus accusatur, nondum caput mulieris, quem dissuasum utrique significavit mulieri. Nam Eva ad serpentem dicit, utriq; æqualiter injunctam arboris illius abstinentiam. Significans 33.
hic locus in textu, quod etsi idem casus spectaret utrumq; sexum, prænoverat tamen Deus salacitatem viri atque pruriginem castivam: & quia voluntas carnis non erat propriè in virgine, quam sibi castitatis decorè adornaverat Omnipotens;

Idcirco

Idcirco per antonomasiam vocatur ista concupiscentia à Joanne voluntas viri, quæ est carnis & sanguinis. Unde didici, Evam tenacioris pudicitiæ, imò & perfectiorem fuisse creatam in suo corpore, & stupratam à viro; quia pomum cum esset medium ad præfatum finem, & ab Eva prius degustatum, in Evam tamen tardius operari potuerit. Sed priorem deliquisse Adamum, Evam verò, ut facti pœnitentem, diutiùs restituisse, & ab Adamo vi stupratam dudum reluctatum; quod inde sat liquet: Siquidem voluntas viri (& non mulieris) pro occasione æterni damni reputatur, idque Ethnicis non fuit incognitum, qui seculo argenteo pudorem mulieribus, ut dotem nativam adscripserunt, à viris tùm dudum neglectum. Le-
34. vit. 3. & 4. jubet Dominus *hostiam cum cauda offerri*, ut turpitudo tegatur, neve aliquid non tectum pudore offeratur. Idcoque tanti fuit semper & ubique oblati agni æstimatio. Etenim Adam creabatur juvenis, imberbis, floridus, qualis Raphaël soribus Tobiæ adstitisse legitur. Quamobrem ut primus verecundiæ infractor
35. virginisque stuprator enotescceret, Deus mento, genis atque labris Adami pilos obnasci voluit, ut multorum quadrupedum compar, socius & similis esset, eorundem signaturam præ se ferret, quorum more ut salax, ita & vultum pilis hirtum ostenderet. Etenim signavit DEUS primum homicidam in fronte ut conspecto signo statim horridus fieret & infamis fratricida. Sic & primum castitatis infractorem fabrumque primum peccati originalis, signare voluit castitatis Amator, circa os, guttur, buccas, &c. quibus scilicet primas illecebrarum voces ac dein minas locutus fuerat: Evam verò pudoris ac pudicitiæ tenaciorem vultu polito decoram retinuit. Sic barba etiam cadaveri
36. inhumato succrescit, si in vita libidinosus fuerit, & repentinâ morte vivere desierit, id est, retentis adhuc menti sui viribus succrescit mortalitatis signum, etiam post mortem. Sic & vox rauca Adamo oboritur, circa juventutem, qui immediatè ante amissam castitatem suavissimè cantabat. Inter signa namque quibus Angeli in ap- 37.
paritionibus distinguuntur, unum capitale est. Si apparuerit barbatus Angelus, malus esto. Eudæmon enim nunquam barbatus apparuit, memor casus, ob quem viro barba succrevit. Barbam igitur, quam horrent Angeli, viri sibi in ornatum datam credunt, quam tamen non ignorant sibi cum fœtidissimis hircis communem. Nec ideò homini barba nascitur, nisi circa annos incontinentiæ: ut certò constet, non nisi propter carnis concupiscentiam instar larvæ turpitudinis adductam. Adeò ut non nisi pudenda ruptumque pudorem designet in vultu. Ideò nimirum Eunuchi quoque barba destituti sunt, ut & pueri ac adolescentes; quanquam bruta, quibus congressus sexuum à natura inditus, primis statim diebus sint barbata. Denique bruta parturiunt hodiè non se- 38.
cùs ac si non peccassset Adam: in dolore nempe suos edunt fœtus, quia cum carnis concupiscentia eos concipiunt, exceptis piscibus, qui proinde Monachis castistatem amantibus in cibos deliguntur. Et Eva post conceptum peperit carnem peccati in dolore, *Spiritus meus non perma-* 39.
nebit cum homine, quia caro est: id est, homo jam caro peccati est, non autem ampliùs caro primæ creationis. Plerumque enim 40.
mulier à conceptu nauseat dudum, variisque circumagitur miseriis, quibus bruta carent; quod sanè arguit, mulierem concipere seminaliter à viro præter primum intentum creationis. Quare si homo crea- 41.
tus fuit, ut (saltem ex præscientia consequentis) Cacodæmonum locum in cœlis adimpleret, debuit vel magno simul numero creari ab initio, vel successivè. Si ergo qui salvandi erunt, non possint nasci ex voluntate viri, carnis aut sanguinis: eratque unicus tantùm vir creatus, ergo debebant ex solis mulieribus successivâ continuatione nasci in paradiso, loco scilicet

licet natalitio mulieris, ac necessario concipi à Deo & nasci de muliere virgine omnes posteri, quibus deinceps dedit potestatem filios Dei vocari, & fieri cum exclusione voluntatis sanguinis, carnis & viri; quæ castitas semper placuit Deo, placet hodiè, ac placebit semper. Et quicquid ita semel placuit fonti castitatis, nunquam illi denuo displicere potest.

42. Adeoque *soli mundo corde Deum videbunt, & Filii ejus vocabuntur*; quare Propheta canit: *Cor mundum* (quale Adamo ante lapsum) *crea in me Deus, & spiritum rectum* (castæ & pristinæ innocentiæ) *innova* (per Sancti Spiritus & aquæ regenerationem) *in visceribus meis.* Quia viscera mea jam impura contraxerunt spiritum concupiscentiæ carnis peccati. Enimverò homo quamdiu immortalis & purus erat, vidit faciem tuam, Domine, & allocutus es illum: *quam faciem deinceps non videbit homo, & vivet.* Postquam autem homo conspurcavit sua viscera per concupiscentiam, projecisti illum à facie tua extra paradisum. Quæso itaque, *ne projicias me à facie tua, & Spiritum sanctum tuum* (castitatis) *ne auferas à me. Redde mihi lætitiam* (regenerationis) *salutaris tui, & spiritu* (Paracleto) *principali confirma me* (contra innatam carnis impuritatem). Siquidem *Docebo iniquos vias tuas* (regenerationis tuæ: quas inter) *occulta sapientiæ tuæ manifestâsti mihi, & impii ad te convertentur.* Saltem *libera me de sanguinibus* (de sexuum concupiscentiis, Tu qui es) *Deus* (castitatis) *Deus salutis* (ut novæ regenerationis) *& exaltabit lingua mea justitiam tuam* (justumque judicium, quo damnâsti hominem è sanguinibus & voluntate viri natum in concupiscentia & è carne peccati, quatenus se fecit incapacem tuæ hæreditatis) *Ecce enim in iniquitatibus* (præfatis) *conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea* (sub legitimo licet thoro) fateor itaque quod præter primitivum Creatoris scopum generatio Adamica surrexerit in mortem naturalem, sitque in peccatum originale devoluta. Mulier ergo ut more 43.
brutali concepit, etiam in dolore parere incepit. Masculus etiam in lege solus circumcidebatur, tanquam in mysterium stupri Evæ. Uterque tamen sexus piare debebat commissum peccatum in pudendis, quibus nempe deliquerat. Quod licet castè in textu sit insinuatum: attamen tectum id coram Israël, in omnem alioqui perfidiam promtissimo, ne scilicet Deus matrimonii deinceps à lapsu instituti spretor videri potuisset. Mulier itaque non circumcidebatur, & tamen salvabatur: Non autem quod dolor partus aut obedientia mariti piâssent peccatum originale in ea: nam & cælebs virguncula moriens salvabatur, uti & uxor sterilis. Itaque hinc patescit mysterium, quod scilicet Eva, quantum potuit, restiterit insolentiis Adami, fueritque per vim in Paradiso stuprata. Adeò & primi parentes fuerant homici- 44.
dæ omnium posterorum per concupiscentiam: ita & primus natu fratricida fuit. Etenim ablatum præputium necessariò occalescentiam glandis causabatur, quo scilicet minoris voluptatis, concupiscentiæ & titillationis particeps fieret, quicunque in catalogum populi Deo dilecti adscribi optaret. Rabbini quoque fatentur circumcisionem institutam propter virtutes immundas, ambulantes in circuitu; quod interpretor, Diabolica concupiscentiæ ac primitiva ad mortalitatem incitamenta non latuisse Hebræos, saltemque sensu obscuro insinuatum peccatum, inde ortum. A templo quoque olim 45.
arcebantur illegitimi, & cœlo, qui essent adulterino conceptu nati, quia penitùs generationem Adamicam referebant; qui autem legitimo thoro nascebantur, impuri adhuc erant, donec ablato præputio, renunciare viderentur concupiscentiæ carnis: Et hactenus repræsentabant in umbra & à longè renascendos Divino Spiritu & lavacro regenerationis. Porrò thesin 46.
ex professo confirmat ipsum veritatis verbum. 1. Joan. 3. *Nisi quis renatus denuò, non*

potest videre regnum Dei. 6. *Nisi quis renatus ex aqua & Spiritu S., non potest introire in regnum Dei. c. quod natum est ex carne, caro est: & quod natum est ex Spiritu, spiritus est. d. Spiritus ubi vult, spirat: vocem ejus audis, sed nescis, unde veniat, aut quò vadat. e. Sic est omnis, qui natus est ex spiritu. f. si terrena dixero vobis, & non creditis, quomodo, si dixero vobis cœlestia, credetis? g. Nemo adscendit in cœlum, nisi qui descendit de Cœlo. h. & sicut Moses exaltavit serpentem in deserto; ita exaltari oportet Filium hominis.* Christus Jesus descendens de Cœlo non assumsit carnem peccati ex generatione Adamica, aut ex voluntate viri: sed *formam servi accipiens* in similitudinem Adamicorum factus, *habitu inventus ut homo.* Adamicus, verus tamen homo, qualiter Adam noviter creatus. In similitudinem autem hominis Adamici factus seipsum *exinanivit, formam servi accipiens.* Non est autem servus, aut impurus factus. In hoc Euangelio autem visionem Dei negat, sive visionem regni Dei, & 6. introitum in regnum Dei. Non enim, quod videatur gloria beatifica, non introcundo in cœlum, aut frustra idem bis dicatur: aut quod exigat aliam renascentiam, quàm 6. sed continet negationem participationis cœlorum ante resurrectionem pro animabus defunctorum, quam 6. negat etiam corporibus post resurrectionem: oportet ergo renasci ex aqua & Spiritu S. Etenim sicut ab initio homo erat creatus, nec processerat regeneratione carnis: Sic quicquid deinde nascitur ex carne, est caro. Aqua vero, sanguis & spiritus sunt unum & idem in Christo, Joan. 5. & tria hæc indifferens & unicum in valore baptisma denotant. Quapropter sola ad vitam renascentia est ex aqua & Spiritu in sola participatione virginalis corporis Christi. Siquidem introire & videre regnum Dei est carni æquè impossibile atque in cœlum proprio motu adscendere. Idque nemini permissum, nisi Filio Virginis, qui eo fine descendit de cœlo, quique erat in cœlo, dum idem hæc loquebatur Nicodemo, quique paulo pòst adhuc debebat eadem de causa exaltari in cruce. Idem ergo, qui de cœlo descendit, ut de materia virginis incarnaretur, est is, in quo aqua, sanguis virginalis & S. Spiritus unum sunt. Spiritus itaq;, qui ex aqua hominem corruptum & Adamicum facit renasci, hominem internum de nova generatione in spiritu sic regenerat, ut fiat verus Spiritus glorificandus resurgendo, cujus vocem audient Adamici, nescient tamen, unde veniat, aut quò vadat. quia Spiritus regenerator est Deus ipse gloriosus, qui spirat ubi vult, vocemque illius per fidem & Sacramentum audis nunc. Sic omnis, qui renascitur ex Spiritu S. fit Spiritus, & unitur illi, qui nescitur, unde veniat, aut quò vadat. Terrena hæc voco, etsi generationem spititualem atque renascentiam attingant: quia habent in natura sublunari quædam sibi similia, quæ non quisque passim novit, ideóque nec credit. Nam ex aquoso liquore & Spiritu seminali contingunt brutorum generationes. Non sunt ideo tamen ista terrena planè atque intelligibilia naturaliter vulgo, quæ Dominus loquitur Nicodemo: quia non magis concipitur ratio amoris Divini in hac renascentia, quàm suæ bonitatis infinitæ. Inpervium scilicet permanet, cur voluerit hominem adoptare in filium & cohæredem sui regni, imò redigere in Spiritum Deiformem, qui materialiter fuerit ex aqua renatus. Nam istud amoris mysterium superat omnem Angelorum intellectum. Imo credere ac contemplari actualem personam Christi in sene, muliere, juvene, morbido paupere, misero homuncione atque nudo, intelligere nemo potest naturaliter, nisi per fidem compulsus intellectum fidei substraverit. Sic nec concipere possumus nos per istam baptismi renascentiam, in Christo, quid unum omnes fieri absque sexuum aut nationum discrimine, nisi juvemur per fidem. Tandem non sat fuit amori Christi nasci in forma servi, & sic ludibrio exponi:

ni: quin insuper debuit pati mortem acerbissimam & longè ignominiosissimam: quam ipse mortem adeò immanem atque vituperosam in amoris sui exuberanti bonitate vocat suam exaltationem. Adducit autem in similitudinem exaltationem serpentis Nehustan. Non quidem quod serpens plus repræsentaret formam Filii hominis, quàm furca crucem; sed duntaxat similitudinem impuri hominis, lapsi in mortem, suasu serpentis, cujus servi similitudinem Dominus erat assumturus. Exaltari itaq; debebat Filius hominis non quidem in furca illæsus, aut tanquam insensilis æneus serpens, quiq; vivus alioqui sat erat reperibilis ad suspendendum aptissimus. Sed filium hominis exaltari oportuit vivum, amore plenum, simulque tandem in cruce illa mori, ut commerita renascentia posset per suam mortem effectuari. Siquidem aliàs absq; morte & exaltatione Crucifixi non successisset participatio renascentiæ ex aqua & Spiritu S. nec mors periisset: Adeò ut alto planè mysterio petita fit furcæ similitudo, crucis & Salvatoris, in similitudinem servi incarnati & comparati cum æneo serpente. Nec etiam Israel adorabat in serpente Deum (alioqui Moses, jussu Dei, autor idololatriæ fuisset) nec furcæ ideo alligatus vivens serpens, ut neque ejus saltem cadaver: Sed ejus ænea tantùm imago, vitæ incapax; ut hoc mysterio constaret, totam similitudinem in exaltatione furcæ & crucis constitisse, nobisq; luceret, carnem peccati (quam similitudinariè repræsentabat Filius hominis) planè esse vitæ incapacem ac regni Dei, non secus atque erat serpens æneus. Est igitur simpliciter atque absolutè verum, nisi homo renascatur ex Deo, ac participet de immaculata virginitate, quam Dominus Jesus traxit in glorioſissima Incarnatione de substantia materiali Virginis matris, in æternum succisa est spes salutis. Quapropter & hinc patet, à creationis intento, non nisi deinceps generationem virginalem requisitam: Et per consequens generationem seminalem, impuram, belluinam & Adamicam, astu Dæmonis è pomo, cui inerat fomes libidinis, haustam esse, ac depromtam: ergo nisi iterùm caro Adamica moriatur, restituaturque pro ea in nobis per favorem Sp.S. (qui salvandos salvat gratis) immaculata caro Virginea, primi intenti Creatoris nostri, certum est, frustra fore, quicquid fiat aut speretur secus. Etenim in initio sat erat nasci, quippè & tum ex Deo nati fuissent. à lapsu autem deinceps oportet mori atq; interire carnem Adamicam, iterumq; renasci ex carne Virginea, quam nobis suscitat Sp.S. ex aqua, dum membra illius capitis & palmites vitis illius esse optamus. Regeneramur ergo in corpore Dominico per gratiam ad vitam immortalem venturi seculi, utq; resuscitemur in virginitatis participatione, oportet intervenire mortem, & deleri, quicquid in nobis est Adamicum. *Omnes quidem resurgemus, at non omnes immutabimur.* Soli enim mutati re- 48.
surgent, qui in virgineo regenerationis corpore resurgent glorificati: quam mutationem intellexit Apostolus, quod quoniam qui non est renatus, non potest intrare in regnum Dei. Ideóque qui resurrexerit non renatus, etiam ex consequenti non erit mutatus à pristino suo esse, si resurrexerit à morte, nec proinde etiam ingressum habebit ad regnum Dei; quia per renascentiam totus homo fit Spiritus; Ideóque qui à renascentia resurget, resurget in natura spirituali. Alioqui natus ex carne & non renatus ex spiritu, audiet quidem vocem renati ex spiritu; sed nesciet, unde veniat, aut quò vadat. Hæc scilicet est corporum mutatio in Spiritum, & mutatio corporum in resurrectione, sive est glorificatio salvandorum à resurrectione. Cætera verò peccata per pœnitentiam expiata, sunt quidem cum victoria & triumpho agni: sed amissio illius virginitatis ac primitivæ puritatis absq; regeneratione æternam reservat impuritatis & incapacitatis maculam:

49. Non ſecus atque conſervatio integritasque Virginalis fidelium renatorum Aureolam ſive Laureolam dat renatis virginibus, martyrio adæquatam. Chriſtus igitur, ut hujus virginitatis Pater, ita & futuri ſeculi Pater; Salvandi autem ſunt ſua nova creatura, novaque regeneratio. Qui nempe ipſis *dedit poteſtatem, filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus, qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri: ſed ex Deo nati ſunt*, modo caſtiſſimo Spiritus Sancti, per quem ante natam brutalem concupiſcentiam carnis omnem prorſus hominem ex matre virgine naſci debere decretum erat. Chriſtus ergò caſtitatis apex & amator, homines tàm hoc ſeculo, quàm in cœlo diſtinguit per caſtitatem, eosque inimitabili atque
50. æterno privilegio decorabit. *Sequebatur enim turba magna agnum, quocunque iret, & cantabat canticum, quod nemo alius cantare poterat.* Hi ſunt autem, *qui cum mulieribus non ſunt inquinati.* Sunt nempè utriusque ſe-
51. xus virgines. *Quia non erit ibi Iudæus, aut Græcus: ſed unum omnes in Chriſto. Delegit nempè Omnipotens ſuos caſtratos, qui ſe propter regnum Dei caſtrarunt, quorum eſt regnum Cœlorum.* Idcircò cenſentur conjugati, cum mulieribus inquinati, & matres concepiſſe ſuas proles in peccatis: Ac virginibus in hoc longè inferiores. Enimvero quia Euangelium promittit mortalibus, non ſolùm, quod Dei filius ſit incarnatus, & paſſus pro ſalute illorum: ſed quod inſuper hæc duo myſteria (ne aliàs fruſtra ſint) individuis ſunt applicabilia, ego ſanè hanc applicationem ſic contemplor: quatenus homo per libidinis peccatum non minus fregit intentum, quàm monitum Dei, quodque humana natura ideo deinceps fuerit radicaliter corrupta, ſecutaque ſit inde altera ac propemodum
52. brutalis degeneratio illius. Ergo lætum nuncium incluſit abolitionem tàm peccati originalis, quàm aliorum inde conſecutivè defluentium. *Qui mortem noſtram* (non ſuam: quippe quam non habebat) *moriendo deſtruxit.* Quod non de morte temporali intelligitur (nam moritur adhuc hodiè Juſtus perinde, ut ante paſſionem Domini) ſed de morte æterna. Igitur cum homo poſt lapſum non ampliùs ex DEO, ſed ex ſanguinibus ſexuum, ex voluntate carnis & viri naſci, creſcere & multiplicari deberet, nec amplius inde ex ſe unquam poſſet reſurgere, amiſſamque ac priſtinam puritatem reaſſumere, nec deſinere, ut iterum aliter atque meliùs eſſe incideret; Ideò lætum nuncium nobis certificationem attulit, quod Baptiſmus eſſet in remiſſionem peccatorum per renaſcentiam ex aqua & Spiritu ſancto. Ut mens noſtra tanquam nova hoſpitii ſui nativitate ex regeneratione particeps fieret illibatæ virginitatis & humanitatis Dominicæ. Quæ renaſcentia animam quidem in priſtinum ſtatum reponit, tollendo ſcilicet peccatum ſive debitum, ejusque fœtores: ſed ob continuationem Adamicæ carnis, in qua degit mens immortalis, non tollitur antiqua poſſeſſio ſive inclinatio ad peccatum, nec translatio corruptelæ, hauſtæ ab impura ſanguinis Adamici origine. Hoc autem realiter ſic eſſe, perſuademur credere. Nam manifeſto DEUS 53.
quotidiè permittit, ſenſibiliter traduci in corpus baptizatorum teſtimonium actualis illius gratiæ & puritatis acquiſitæ per veram & ſubſtantialem regenerationem tàm in corpore, quàm in anima. Siquidem hoc ſolo fine atque titulo baptizantur Mahumetani in proprium opprobrium, eo quod de facto baptiſmus, utut illegitimè datus & receptus, tollat ab ipſis impoſterum innatos ipſis fœtores, alioquin in vitam duraturos; quales in Ebræis omnibus, paſſim, cum nauſea, & tædio quotidie obſervamus. Relucet ergò regenerationis verus effectus, ejuſque compromiſſus character, in baptiſmo etiam exteriùs, in defectuoſo corpore. Nobisque ad hoc in invitos teſtes inſerviunt, ipſi nominis Chriſtiani hoſtes. Imò perpetuitas ejusdem effectus confirmat baptiſmi

ptiſmi indelebilem characterem ac ſcelus repetiti. At nondum renaſcentia ex baptiſmo ob id tollit mortis neceſſitatem. Baptiſmus nempè ſuos deſerit, cum ſarcina inquinati & Adamici corporis, geniti ex voluntate viri. Atque eatenus & animam vitiis corrupti corporis, corruptæque pridem voluntatis, obnoxiam. Quamobrem ob fragilitatem impuræ naturæ, inclinationem quoque, frequentiamque obviam peccandi, vix fuit ſat baptiſmus adultis: Junioribus aliàs abundè ſufficiens. 54. Idcircò Sacramentum Altaris *vinum eſt germinans virgines.* Quod ſonat, quaſi finis atque ſcopus Incarnationis Dominicæ, ſive inſtituti Sacramenti Euchariſtiæ eſſet germinare virgines: demonſtrans intentionem Creatoris ab initio ſolam æſtimâſſe virginitatem, quantæque (num. 25.) abhorreſcentiæ ſit luxuria in conſpectu Domini. Nam licet olim bigamus, itemque uxoris dimiſſio multaque laxatio matrimonii diſſimularentur: *Phinees* tamen, non Judex, nec princeps, ſuopte zelo, *occidit fornicatorem Zambri, & Cosbi meretricem*, eoque facinore nedum *avertit iram Domini ab integro populo Iſrael*: ſed etiam quamvis homicida, eſſentque homicidæ repulſi à ſacrificiis: attamen propter ſimplicem iſtam necem datum eſt illi ſacerdotium perſeverans in prolibus ipſius. Theſin denique confirmat ager figuli, akeldama dictus, acheldamah, ſive ager ſanguinis, quamdiu agri nomen retinuit, eo quod nimirum ſupernaturali miralo cadaver inhumatum unico ſic die conſumat, quod præter oſſium ſceleton, nil maneat ſuperſtes. quem effectum eſſe ſupernaturalem probo. Nam alioqui ſi naturaliter contingeret, id extra dubium fieret propter vim corroſivam terræ: quæque proinde tota eſſet ſal corroſivus, vel ſaltem plurimo ſali commixta vena mineralis quæpiam. 1. Atqui inprimis non ſolùm iſta carnis corroſio Hieroſolymis accidit, quamdiu ager fuit, ubi ſuſpicio eſſet ſuccreſcentis alicujus mineralis, ſed etiam delata inde terra idem in Cœmiterio Romæ (dicto ob id campus ſanctus) accidit; In quo nimirum ejusmodi terra vix altitudinem unius pedis adæquat. 2. Sive autem ſupponamus ſalem corroſivum, ſive demum terram ipſam ſalſam: cum ſali ſit proprium atque à ſale inſeparabile liqueſcere per aquam affuſam. Ergò dudum à tot ſeculis vis iſta ſalis corroſivi per pluvias, nives & grandines liquata uſque in ſabuli fundum commigrâſſet: magisque Romæ, ubi natalem ſibi locum non reperit: ceſſaret etiam propterea, nec ſoſpes uſque continuaret, vis iſta corroſionis. 3. Eoque magis, quod ſalium corroſio rodendo paulatim ſaturetur, atque deſiſtat. 4. Denique non reperitur uſpiam terrarum ejusmodi corroſivum terræ, ſive venam arſenici, auripigmenti, aliamve quamlibet ſpectaveris. Nam omnis ejusmodi corroſivorum activitas mox ſubdiu miteſcit ac ſaturatur. Igitur à tot ſeculis perennans proprietas illius agri clarè commonſtrat (invito atheiſmo) quod ager comparatus pretio vitæ, ſanguinis & mortis Salvatoris, carnem Adamicæ generationis ſtatim abſumat: Utpote ad cujus abſumtionem & renaſcentiam ex corpore Chriſti, quod venundatum fuit 30 argenteis, in pretium illius agri ſolutis adventus glorioſiſſimæ Incarnationis, tanquam ſcopus unicus divinitùs directus creditur. Incompatibilitas ergo illius terræ cum carne peccati per tot jam ſecula continuò perſeverans (utut rumpantur ilia Atheo) convincit honorem Salvatori ceu Filio Dei debitum in æternum. Denique cadaver humanum ſepeliiſſe ſemper fuit honori & merito; in lege tamen cauſabatur impuritatem pro tempore: quia nec labefactabat animam, ſed corpus duntaxat pro facto meritorio. Iſtaque impuritas indifferenter quemlibet affectabat, non quatenus cadaver vermibus deputatum eſſet, (nam vermes ſuo contactu non leguntur impuritatem cauſati eſſe) ſed quia caro 55.

Adamica horrida est in conspectu Domini, qui nimirum promittit se resuscitaturum in novissimo die, quotquot reverenter Eucharistiam sumserint. Etenim omnes quidem resurgent digito Dei, vi scilicet supernaturali. Igitur quicunque resurgendo immutabuntur, censentur tantùm resuscitati à Domino Jesu; in quantum nempe corpore, quod ex vino germinante virgines acquisiverunt, resurgent participes immaculatæ virginitatis Jesu: *Resuscitabo illos in novissimo die.* Quid quæso aliud designat ista promissio, nisi quod electi resurgent mutati & resuscitati à Domino, non quidem in carne peccati, sed in carne Dominica, quam participarunt per Baptismum & Eucharistiam. Horrida ergò & damnata caro peccati, non immerita impuritatis labe, tangentes suos conspergit. Est igitur distincta virginalis puritatis diversitas: Prima obviam venit Adami ante lapsum, quæque ideo quandam suffragio arboris vitæ immortalitatem continebat. Secunda autem est illorum, qui in utero matris fuerunt sanctificati: quæ in se adhuc duplex est. Nam ejusmodi sanctificatio licet originis peccatum dimitteret, restitueretque integritatem ablatæ puritatis; quia tamen ex voluntate viri & ex sanguinibus sive ex carne peccati concepti erant, erant adhuc mortales. At sanctissima mater-Virgo mox à mistione seminali parentum præservata fuit à nexu, noxaque peccati originis, ante hæccitatem sive animæ adventum. Hieremias verò & Johannes idem obtinuerunt, sed post empsychosin: In hisce duobus fuit quidem peccati admissi remissio; In Deipara autem virgine fuit præventio, antequam peccatum animam ejus tangeret, ideóque in cœlum cum corpore assumta est: Non autem Joannes, aut Hieremias. Tertia demùm puritas est in renascentia ex aqua & S. Spiritu; quæ etiam dupliciter advenit: Puerulis nimirum & adultis; In his enim regeneratio remittit nedum originale, sed etiam quodlibet grave peccatum: In parvulis verò remittit solùm originale, quia nondum invenit aliud. Utrobique autem mortem relinquit & carnem in cadaver properantem, quia ex congressu Adamico suscitatam. 4. Spectatur puritas illorum, qui se castraverunt propter regnum Dei: Idque bivio adhuc itinere. Nam vel à puero virginitatem suam devoverunt Agno, & observarunt eam: Ideóque & eundem sequuntur, quocunque vadat, canunt hymnum, &c. sed id totum post mortem. Alioquin enim ex carne peccati sunt, ideóque necessario etiam mortis & putredinis rei. Qui verò puritatem amiserunt proprio errore, ac deinceps resurgentes voverunt aut observarunt castitatem; Hi quanquam casti, tamen inter virgines non sunt referendi: quinimo postquam generatio matrimonialis est constituta à Domino, regeneratio ex Sancto Spiritu & aqua non præexigit virginitatem. 5. Apex omnis puritatis & castitatis est ipse Dominus JESUS, qui non conceptus ex sexuali congressu, verè enim erat immortalis (primusque, qui ideo vi propriâ surrexit à mortuis) nisi legatio amorosa, ob quam venerat, fecisset ipsum electivè nasci in forma servi. Decisa ergo jam mihi visa est quæstio, quæ multos circa Deiparæ Virginis immaculatam conceptionem anxios in malas rixas pepulit. Porrò injungitur nedum 56.
regeneratio per Baptismum: Sed etiam, *nisi manducaverimus de pane supersubstantiali, non habituri sumus vitam in nobis.* Quod puritatis vitalis beneficium, supremum est *pignus datum pro mundi vita*, sive pro vita caduca, Adamica, misera, & mortali: quia panis ille cœlestis, qui de Cœlo descendit (qui est vinum germinans virgines, idemque supposito) de libera sui proprietate tollit labem ex Adamo & perfracta Evæ virginitate contractam; quia passionis merita in isto pignore participato de illibata virginitate

tate corporis Dominici communicantur. Communio itaque castissimi illius corporis, unit nos suo mystico corpori, redditque nos participes incomprehensibilis & amorosæ suæ Incarnationis, quatenus renascendo virginitatem ejus (in qua salvari debemus) participativè induimus. Natus est enim Christus, ut pro nobis crucifigeretur. Mors ergo ejus erat, ut nobis daret vitam, idque in universali pro tota hominum specie: In individuo autem, quoties ex pane fit corpus Domini, quasi iterum Christus renascitur, non quidem ut denuo crucifigatur: Verùm ut isti individuo humano, quod ibidem manducat renatum Agnum, tribuat suæ Incarnationis intentum scopum, id est, passionis suæ merita. Duo nimirùm principales fines sunt sacro-sanctæ Eucharistiæ, videlicet, ut nobis unitivè communicetur natura virginea Christi, & merita suæ passionis. Equidem pueri baptizati resurgent quidem in corpore glorificato, tanto tamen minùs luminoso, quantum à beatifici corporis unione fuerunt remoti. Et tametsi non appareant modò signa visibilia tanti effectus, qualia superiùs de baptismo retuli, reverâ tamen communicantur menti immortali. Utpote quæ proinde quandoque suum corpus in formam spiritus reducet. Alioqui namque de novo non succresceit regeneratio in resurrectione, quæ in seculo non præexstitit renascendo. Nec fides est de fictis non-entibus, sed de rebus primo veris, licet non continuo visibilibus, eò quod primariò operantur in mentem immortalem, quæ est invisibilis. Quare etsi symbolum unionis cum Deo per Eucharistiam sit prorsus inscrutabile, ejusdemque fructus sint nobis invisibiles: attamen mystica atque realis renascentia censetur in sermone ad Nicodemum adhuc terrena ac tanquam naturalis: quo titulo sanè inter physicas considerationes hanc puritatis dotem gratuitam transtuli; ut scilicet sub doctrina de vita longa etiam loquar de immortali, quatenus à veris Christianis intelligitur, & in verum usum actualiter deducitur: Contemplor nempè salvandorum regenerationem vitæque participationem in communione Eucharistiæ contingere & censeri inter terrena, eo quod alibi in terrenis quippiam sibi simile offenditur; Perinde propemodum ac in projectione lapidis chrysopeji. Etenim illum aliquoties manibus meis contrectavi, & oculis vidi realem transmutationē argenti vivi venalis, proportione superantis aliquot mille vicibus in pondere pulverem chrysopeijum. Erat nempe coloris, qualis croco, in suo pulvere ponderosus, & micans instar vitri contusi, ubi minùs accuratè tritus esset. Data autem semel mihi fuit quarta pars unius grani. Voco etiam granum sexcentesimam partem unciæ. Hunc ergò pulverem ceræ ab Epistola quadam abrasæ involvi, ne projiciendo in crucibulum per fuligines carbonum dispergeretur: quem dein ceræ globulum super libram argenti vivi ferventis & recenter emti, in vas triquetrum crucibuli projeci: ac confestim totus hydrargyrus cum aliquanto murmure stetit à fluxu, resseditque instar offæ. Erat autem fervor illius argenti vivi, quantus prohiberet ne liquatum plumbum recoagularetur. Mox dein aucto igne sub follibus liquatum est metallum, quod everso vase fusorio reperi pendere octo uncias auri purissimi. Facto igitur computo, granū istius pulveris convertit 19200 grana impuri ac volatilis metalli per ignem delebilis in verum aurum. Pulvis nempe iste sibi uniendo præfatum hydrargyrum, eundē uno instanti præservavit ab æterna rubigine, carie, morte ac tortura ignis, quantumcunq; violentissimi, ac quatenus fecit immortale, contra quem libet artis ignisq; vigorē atq; industriam, transtulitq; in virgineam auri puritatem. Unicus saltē in hoc requiritur prunarum ignis moderatus. Sic nempe modo justus fervor fidelium adfuerit, tantillum hujus mystici & Divini panis supercœlestis regenerat, restaurat, atq; innovat immensum electorum numerum.

57.

58.

Qui

Qui sanè scopus fuit unicus tanti Sacramenti. Ideóque dicitur: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum.* Ignoscat mihi Theologus de mundi vita scripturo, si ex terrenis demonstrationem per similitudinem, suasu Domini ad Nicodemum hauserim ad confirmandam realem at cœlestem puritatis regenerationem & humanæ recidentiæ restaurationem, argumento quia est à terrenis desumto. Illum autem, qui sic est regeneratus, & contra ignem ac mortem præservatus, resuscitabit idem Dominus in novissimo die, qui *vitam suam dedit* manducanti justo, *pro vita mundi* Adamica. Sic nempe amorosæ Incarnationis Dominicæ unitio nos facit participes suæ integritatis, quatenus virginitatem Christi, in qua salvari debemus, participativè acquirimus per regenerationem. Hæc nempe est propriissima periphrasis verborum: *Vinum germinans virgines.* Ac citra hoc remedium resurgent aliquot non mutati in pristino ac ponderoso corpore Adami, solâ mortis optatâ necessitate illis ademtâ. Redeo ad puritatis illius privilegia, ut constet, quàm proximè cælibatus accedat ad primitivum innocentiæ statum: adeóque etiam inde discamus Creatoris intentionem fuisse in cœlibatu. Subinde enim mihi in mentem subit vox illa veritatis, quæ in salvandis sub indictione pœnæ infernalis exigit parvulorum statum: desperandumque sit de salute, nisi fiamus illis similes. In quibus tamen reperio subitam, celerem, indiscretam, frequentemque iram, verbera, calcitrationes, mendacia, inobedientias, murmura, convicia, paratum in lusu dolum ac mendacium, gulam insatiabilem, inverecundiam, molestias, fastidia, inconstantiam & stupidam innocentiam, nullos denique devotionis, attentionis aut contributionis actus. Cæterùm non sunt autem ista in parvulis, quæ requiruntur pro salvandis, sub pœna æterna damni. Denique nec carent parvuli suâ vitæ superbiâ, despectuque aliorum, ac præsertim pauperum odio, vindictæ quoque frequenti cupiditate, atrocitate, acquirendi prurigine, & oculorum concupiscentiâ, totique ac perpetuò sunt in autophiliam dediti demersique. Ast neque sunt ista, quæ in salvandis exiguntur sub DEI indignatione. Solâ sed carent carnis concupiscentia. Hæc nimirum nota est, quæ tàm altis tonis requiritur pro salvandis. Quippe quæ fuit primitivæ intentionis in creando. Atque ideò à sensu oppositio argumentor, præcipuum crimen lapsûs esitati pomi versari circa illius casti pudoris infractionem, id est, quòd peccatum originale situm sit in virginitatis fractione, actu concupiscentiæ, & propagatione seminis: non autem in ipso actu inobedientiæ ac spretæ monitionis & diffidentiæ de veritate sermonis Divini. Nam & B. Hildegardis lib. 3. vitæ suæ idem testata videtur. *Matronam* (ait autor) *Sybillam de civitate Lausanensi trans Alpes, quæ ejus adjutorium per nuncium expostulavit, missis ei subjectis literis, à profluvio diuturno sanguinis liberavit. Hæc verba inter pectus & umbilicum pones, in nomine ejus, qui omnia rectè disponit. In sanguine Adæ orta est mors; in sanguine Christi extincta est mors. In eodem sanguine Christi, impero tibi, ô sanguis, ut fluxum tuum contineas. & matrona his scriptis verbis est sanata;* quod alii pluries experti sunt. Ergò mors est exstincta per effusionem sanguinis Christi, ejusque participationem in renascendo, id est, per oblationem puræ castitatis, Deo Patri, pro renascendis in suo sanguine. Quinimò si benè attendamus, agnoscitur, quod Deus prædilexerit mulieres, præ viris, in suo sexu, ob innatum pudorem. Cui sexui ideò devotionem, ut naturæ donum gratis dedit, quo esset aliqualis ei vis naturalis atque virtus propria sexui, mediatrix ad salvationem. Prima namque Apostola, ante adventum Paracleti, unicâ concione Samariam, caput Israelitici regni (pertinacissimum alioqui) convertit. Solæ mulieres à Galilæa in mortem ac subter

59. 60. 61.

ter omnem ignominiam constanter, licet vituperosè, inservientes adhæserunt Christo, derelicto à Discipulis, tot miraculorum testibus; idque primo adversitatis flatu. Gavisæ enim mulierculæ opprobriis, modò Christum crucem bajulantem sequerentur. Magdalena prima quoque Euangelium resurrectionis, non credentibus, suis concionata est, dubitantesque in fide confirmavit, meruitque esse prima adspectrix Christi à morte, quia maximæ devotionis fervore eundem quæreret. Deus, inquam, hunc sexum plurimis morbis, adversitatibus ac subjectionibus cumulavit, ut filio suo esset eatenus similior ac vicinior. Mundus autem spernit mulieres, & mares præsupponit: sed in plurimis judicia DEI opposita sunt judiciis mundi; adeò ut & mundus spernat pauperes, quorum se patrem, non autem divitum, vocat Christus. 62. Tum denique Christus se vocat passim Filium hominis; cùm autem virum patrem non habuerit, ergò mulierem Virginem per Antonomasian vocat hominem absoluto dignitatis nomine, & sexui muliebri condigno; quasi ob id nomen (Homo) à peccato deinceps debeat esset analogon, stetque pro muliere in famosiore significato. Ostendens saltem in hoc, Matrem-Virginem fuisse à peccato Adami, unicum hominem, qualem sibi Divinitas in universi creatione desponsaverat, ad replenda loca à Cacodæmone deserta. Quodque Eva desiit esse per castitatis infractionem, id Maria, virgo glorioſissima, fuit nimirum salvandorum mater unica, in regeneratione puritatis. Nec enim sexus illius panegyrum suscepi. Sat modò ostendisse, quòd Deus dilexerit sexum muliebrem ob castitatis amorem. 63. Nam *virgo quæ Dei sui sunt cogitat. Viduas quoque, quæ verè viduæ* 64. *sunt, honorandas præcepit Apostolus.* Et antiqua lege censebantur impuri, quotquot (etiam conjugaliter) cognovissent suas uxores, si non seriò abluti; erant & templo 65. arcendi, nisi debitè priùs eloti. Morte quoque lapsus ruit subitanea, quod impurus ejusmodi (quanquam bono zelo) manum vacillanti currui apponeret, quo Arca fœderis (Deiparæ Virginis imago) vehebatur. Utrobique scilicet sibi conformis veritas detestatur attestaturque fœditatem impuræ generationis Adamicæ: Etenim impuritas, quæ à menstrui ac seminis quocunque profluvio naturali, soloque attactu contagium conceperat, censetur æqua illi, quæ à contactu cadaverum serperet, ac pianda eodem ritu. Ut textus conformiter denotaret mortem à carnis concupiscentia in fructu pomi latitante inchoâsse; Idcircò unica quoque tantæ impuritatis ab attactu contractæ medela in ablutione consistebat, cujus imagine fides spesque, quæ in Baptismo affulsere, roborantur. à fratricidio enim, 66. ut Adam cognoverat, quem generaverat in concupiscentia carnis, mortalium primogenitum, insontem fratrem atque justum occidisse, prævidensque inde venturos mortalium errores nefandos, in se tum quoque proprias persentiens ærumnas; sciens certò ex concupiscentia carnis hausta à pomo sibi adveniſse has omnes calamitates, in posteros inevitabiliter defluas: consultum sibi putavit, deinceps prorsus ab uxore abstinere, quam violaverat, luxitque ideò in castitate ac mœrore centum annos solidos. Sperans stultè proprio abstinentiæ illius merito, tanquam concupiscentiæ carnis opposito in pristinam se denuò rediturum puritatis majestatem. Sed peractâ seculi unius pœnitentiâ, probabiliter ipsi revelatum fuit Incarnationis Dominicæ mysterium. Nec hominem unquam sperare posse ad pristinæ puritatis fulgorem vi propriâ retrocedere, multóque minùs ab interitu suos ipsum posse posteros restaurare. Ideóque beneplacitum esse matrimonium, moxque à lapsu divinitùs sibi indultum. quia nempe statuerat suæ justitiæ sic satisfacere sub temporum plenitudine. Quod genus humanum ad nominis sui gloriam

& Satanæ confusionem eveheret ad eminentiorem beatitatem. Abinde ergo cæpit Adam cognoscere uxorem, & terram multiplicando implere, juxta benedictionem sibi olim datam & injunctam legem. Sic nihilominus, ut quamvis matrimonium ob propagationis penuriam, ac Divinæ generationis primitivæ impossibilem alioqui alteritatem sit admissum,
67. tanquam fidelium Sacramentum : attamen quia tandem ob necessitatem tanquam dissimulando, indultum videretur : proinde ab Ecclesia, dictante Paracleto, contra Græcos statutum est, quod Sacerdos (cujus opificio corpus Domini in sacrificio incarnatur) debebat esse prorsus alienus ab actu, per quem mors & impuritas naturæ sunt introducta. Necessitas enim propagationis sic quidem olim excusavit alteritatis delictum in generando. Nam, teste Augustino, *si alio modo hominum propagatio posset fieri, actus conjugalis esset illicitus.* Quare non immerito bigamus arcetur ab Episcopatu : uti conjugium actuale à Subdiaconatu. Nam utut sit Sacramentum, est tamen Sacramento Altaris indecens, per quod nimirùm castitas primæ constitutionis & intentionis Creatoris compensantur. Sprevit enim Deus sibi cruorem offerri, etiam in Holocaustis, & hominem cruore vesci, memor, quod cruor (in quo anima sensitiva) è
68. pomi esu prodiisset. Cæterùm bruta timent quidem, irascuntur, blandiuntur, lugent, condolent, insidiantur, easque passiones homo ab anima sensitiva cum brutis communi possidet. Imò & Elephantos pudet, si quid minùs generosè improperetur à se factum. Sed nullum animal pudorem sentit ex sexuali congressu. Hinc manifestum fit, quod concupiscentia carnis soli sit homini Diabolica : quæ brutis est terrena & naturalis. Si igitur utrumque parentum mox eso pomo puduit, sola sibi ideo pudenda cooperuit : ergo pudor iste præsupponit & accusat aliquid patratum contra justitiam, intentionem Creatoris, adversusque propriam sui naturam : ex consequenti, generationem Adamicam non esse de primitiva naturæ suæ constitutione, ut neque de primordiali intento Creatoris, ergò dum Deus prædicit, quod *terra producet tribulos & spinas*, quodque *vir in sudore vultus vescetur pane suo*, prout jam suprà probatum, non erant exsecrationes, sed monitiones, quod ejusmodi obvia essent in terra, quodque bruta in dolore parerent, in sudore ararent, pasculo suo cum labore & metu vescerentur, terra quoque præter agricolæ intentum produceret plurima, adeóque quod brutorum instar ali deberent, qui brutorum more generare cœperant. Dein si penitiùs consideretur textus, 69.
nunciatur Evæ à transgressione, quod esset paritura proles suas in dolore. Indubitatò enim inde sequitur, quod ante peccatum absque dolore peperisset, hoc est, clauso utero ut concepisset, ita etiam peperisset. Quid ergò dolor partus commune habet cum esu pomi, nisi pomum operatum fuisset circa conceptum sive concupiscentiam carnis ? Et per consequens nisi pomum congressum incitâsset ? eumque dissuadere intendisset Creator, dehortando esum pomi ? Cur enim plectuntur genitalia membra mulieris doloribus partus, si oculus videndo pomum, manus decerpendo, & os edendo peccaverint ? Nonne enim sat erat vitam morte & sanitatem plurimis morbis castigâsse ? Cur insuper uterus (qui edendo insons est) dolore partus per modum brutalem affligitur, si conceptus bestiis permissus, homini non esset vetitus ? Post lapsum ergò oculi eorum sunt aperti, eosque puduit. Designat quod ex fœditate concupiscentiæ cognoverint vetitam sibi fuisse in naturæ innocentissima castitate copulam carnis, ipsosque pudore suffusos, dum turpitudinem commissam apertis oculis intellectûs cernerent. Ast in ser- 70.
pentem & Cacodæmonem tantummodò fuit caput totius maledictionis, prout &

mulieris

mulieris privilegium, ac benedictionis prærogativa mysterioſa ſuper terram. Quod nempè mulier (non autem vir, etſi in caput mulieris eſſet jam conſtitutus) caput ſerpentis aliquando contereret. Adeóque non eſt poſſibile, quod parere in dolore eſſet maledictio, ſiquidem eodem ore Domini ſtatim pronunciatur Mulieris benedictio & victoria ſuper infernum. Quinimò ſubeſſe viro non exſecrationis loco fuit mulieri injunctum. Sed humilitatem in nova lege electam, aliamque vivendi methodum à Filio hominis de novo ſtatutam in mente Divina denotabat. Humiliavit nempe ſeipſum Filius hominis uſque in mortem. Ignominioſâ quoque morte extingui, exaltari vocavit. Ergò dum mulierem deprimit ſub viri poteſtatem, eandem coram ſe exaltavit Dominus, ſibique ſimiliorem effecit. Alioqui quod ſerpens in poſterum per terram reperet, id non ex maledicto, ſed ipſi à condito reptili fuiſſe proprium, nomen ſerpentis arguit; idque Adamo ſat conſtabat. Etenim in hoc non tàm ſerpenti, quàm Cacodæmoni ceſſit maledictio, quod in viliſſimo reptili ſe occultâſſet mendax impoſtor; Cujus caput proinde, & non alicujus reptilis, conculcavit mulier. 71. Quod autem bruta quævis, olim pro impuris cenſa, culinis etiam atque humano uſui interdicta ſint, quæ diutino coitu generant (inter quæ non poſtremo loco ſunt reptilia) &c. Theſis noſtra continet & viciſſim confirmat myſterium: Scilicet quod noſtræ naturæ impuritas à concupiſcentia carnis ortum ducat, ideóque in beſtiis congreſſus DEO videtur notatus, diſtinctus & impuritate contaminatus. 72. Demùm etiam in lege menſtrua, mulier, eamque tangens quidlibet impuritatem adferre cenſebantur. Quod alioqui jam in cauſam ſecundam & naturalem verſum deberet eſſe planè inſons; niſi menſtruum naturali curſu derivaret ex iiſdem cauſis, unde mors nobis advenit. Adeóque & hac de cauſa, horridum DEO, cenſebatur in lege planè impurum. Quod autem ſola mulier præ brutis patiatur menſtrua, nullam ſanè generis noſtri prærogativam, ſed omnimodum potiùs defectum atteſtatur; Nimirum in pœnam caſſæ pudicitiæ & in cauſſas ſecundas eſſe relatum, inſigni planè myſterio noſtræ theſis. Nec his obſtat, quod caſtæ virgines menſtruo pareant, ſitque monſtruoſa, quæ datâ opportunitate, non eſt menſtruoſa; Quia generatio ipſa Adamica cogitur portare non minus importunitates naturæ ſuæ, quàm ipſam mortem. Imò cùm caſtitas non excuſet virginem 74. à menſtruo, indicio eſt, menſtruum non ex maledicto, neque à pœna peccati eſſe, ſed proſus ex cauſis naturalibus: Non ſecus atque ipſa mors à cauſis ſecundis incepit pomo diſſuaſo inſertis, licet antehac ignotis, neque perpenſis. Menſtruum itaque in ſola duntaxat muliere, non autem in brutis accuſat prævaricationem ſpretæ monitionis paternæ contigiſſe in ipſis pudendis, perpetuo ſigno propterea ſtigmatizatis, tanquam ſigillo ſanguineo immundo. Quæ ſanè non locum haberent, ſi congreſſus ſexualis in hominis propagationem non invertiſſet intentionem Creatoris, magis quàm in brutis. Hoc loco occurrit paradoxa ac 75. impertinens conſideratio, velut per parentheſin interjecta, quod Adam cum ſit creatus in poſſeſſione immortalitatis, non intenderit Deus, quòd homo eſſet animal, nec naſceretur, conciperet, viveretve ut animal: ſiquidem creatus eſt in animam viventem, utq; eſſet imago Dei proxima. Diſtabat igitur tam procul à natura animali, quantum immortale à mortali, atq; Deiformis creatura à bruto; Quod ſanè eſt amplius, quàm toto prædicamento. Summéque eſt admirandum, & indignè ferendum merito, quod Scholæ Chriſti hæc credant & fateantur: attamen hominis eſſentiam adhuc modo, ab animali natura,

essentialiter desumunt: quoniam, quantumvis homo mortem sibi dein consciverit, ac naturæ animantum proinde vicinior factus videatur, non stetit tamen in manu sua posse imaginis Divinæ speciem invertere. Prout nec Cacodæmon de spiritu est factus animal, etsi odio, vitiisque brutalibus propinquior animanti evaserit. Itaque homo mansit in suæ specie, qua creatus est. Etenim quoties homo vocatur animal, & talis serio putatur, totidem vicibus falsificatur textus, qui dicit: *Sed & serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus.* Siquidem loquitur de calliditate naturali illius reptilis. Denique si vera est thesis, homo non fuit directus in seminis aut carnis propagationem, nec proinde in animam sensitivam adspirabat. Ideóque generationis Adamicæ anima sensitiva non est speciei brutalis; quia suscitata per semen, carens origine, destinatione & determinatione alicujus speciei. Adeóque ut anima sensitiva in homine præter intentum Creatoris & naturæ surrexit: ita nullius est speciei brutalis, nec subsistere potest, nisi continuo sit alligata menti, unde in vita sustentatur. Quapropter dum homo nullius sit speciei brutalis, non potest esse animal ex parte Mentis, multóque minùs ex parte animæ nullius speciei. Prægnans enim dum ob repentinum pavorem mutat fœtum humanum in brutum aliquod, non quidem mens in animam brutalem migrat: sed mens abit, & substituitur anima sensitiva à creatore impetrata. Cumque sit ab idea prægnantis promota duntaxat absque primordiali destinatione, ideo hujusmodi generata citissimè moriuntur. Et proles Adami pariter statim periissent, nisi consensisset Deus illi matrimonium. Quapropter in nativitate Cain dixit verè: Possideo hominem per Deum. Absit ergo hominem inter animantia locâsse. Indulgendum profecto est paganis illud nescientibus: At non æquè Christianis paganicam doctrinam nimiùm adorantibus. Fatentur saltem scholæ progressum naturæ ordinarium, à non sentiente in animal sentiens: sed vitam atque sensum hominum immediatè infundi à manu Omnipotentis. Fatentur denique conditiones essendi, vivendi & sentiendi in homine tota distare sorte ab animali natura, eo quod sequatur vim formæ rationalis sive Mentis immortalis. At turpiter credunt hominem tam primæ constitutionis, quàm modo per Sacramenta divinitus regeneratum esse essentiale animal. Vah pudeat nescire, hominem, Cacodæmonem, totamque simul naturam non posse essentiam ab æterna Conditoris præscientia sibi datam ullatenus mutare, quin continuo is maneret, qualis fuit creatus: quanquam interim alienas sibi proprietates induerit, ut naturales ex vitio sui arbitrii. Ut enim absurdo non caret, hominem glorificatum inter animalia censere, quia non est absque sensu: sic esse sensitivum, non dicit inseparabilem essentiam animalis. Cumque aliàs cujusvis rei definitio sit ab ipsa rei essentia (ut volunt) homo verò juxta sui essentiam factus sit in plena possessione immortalitatis ac æternæ deinceps durationis juxta suam animam: non potuerunt Scholæ hominem ob solam sensitivam credere essentialiter animal: præsertim dum ejus essentiam crederent pendere ab æterna duratione, & incorruptibili animâ sive formâ. Quæ absurda cuncta in Scholas irrepsisse & permansisse agnosco propter ignoratam nostræ theseωs veritatem. Thesin hucusque è Sacris 764
stabilivi. Nunc idem iterum per Patrum authoritates. Quam materiam præ cæteris intellexisse visus est B. Augustinus inquiens: *quomodo ante legis transgressionem hominem puduisset, cum ipsa membra pudorem non novissent?* quasi diceret, membra concitata ad concupiscentiam atque actus pudendos mox ab esu pomi. *Patebant oculi eorum: sed ad hoc non erant aperti,*

14. de civit. Dei. 17.

lib. 4. cont.

ut

Iul. 10. *ut cognoscerent, quid eis indumento gratiæ præstaretur, quando membra illorum voluntati repugnare nesciebant. Et non erubescis morbum illum, vel quod tu, quamvis pudibundus, fateris istam libidinem in paradisum introducere? Et*

lib. de nupt. 12. *tribuere conjugibus ante peccatum? Sine carnis concupiscentia nasci voluit, qui futurus erat sine peccato. Non in carne peccati: sed in similitudine carnis peccati.* Quasi dicat: Quicquid ex concubitu nascitur, etiamsi in Paradiso & ante peccatum natum fuisset, fore atque esse carnem peccati. *Cum sola, quæ non est nata ex concubitu, non sit*

c. 24. *caro peccati. Quæcunque proles nascitur ex concupiscentia, sive ex carne peccati, est originali peccato obligata, nisi in illo renascatur, quem sine concupiscentia*

lib. 5. cont. Iul. 15. *Virgo concepit. Caro Christi mortalitatem de mortalitate corporis materni traxit: quia concumbentis concupiscentiam non invenit.* Enimvero ut peccatum originale non traducitur in posteros alio modo, quàm per carnis concupiscentiam: ita necesse est in pomo inclusam fuisse concupiscentiam, unde stirps humana generando degeneravit ac vitiata est. *Siquidem si*

l. 5. contr. Iul. 12. *proles aliter, quàm per copulam carnalem generari possent, esset actus matrimonialis illicitus.* Cui servit hoc dilemma: Actus ille ante esum pomum vel erat illicitus, & non cogitatus; vel erat licitus. Si illicitus; jam probata est

77. thesis nostra. Sin autem licitus; ergo falsum, quicquid superiùs ex Augustino descripsi. Cùm ergo comesti pomi effectum sive concupiscentiam carnis actualiter in Paradiso jam sensissent in membris, statim illos puduit, quod membra, quæ ad nutum ante regere poterant, proprio dein libidinis incentivo moverentur. Tandem quantopere semper virginitas placuerit sponso animæ, ex variis Sanctorum historiis sat dilucidè apparet. Et quidem in Cana Galileæ sponsus secutus est Dominum Jesum, sponsâ relictâ, estque discipulus ille, quem tantopere dilexit iccirco Jesus. Idem Alexio, Ægidio, pluribus aliis, præsertim mulierculis Virginibus familiare. Enimvero infinita bonitas pro- 78.
prio complacentiæ motu ab æterno hominem tanto amore creavit, & prædilexit, quod statuerit suam Divinitatem illi connectere, eumque illuminare luce, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; & adoptare in filium Dei, dans illi potestatem filium Dei fieri per renascentiam, quæ renascentia ante peccatum non erat necessaria. Cùm itaque requirat ex DEO renatos, ergo ante peccatum fuissent omnes ex Deo nati: quod cernens Lucifer cum suis, pulchritudinis pridem suæ superbia, totusque factus post casum invidus, ratus est, se sapientiorem Deo, qui vilem creaturam eo altitudinis evexisset. Quapropter adspiravit, ut Deum (quem nondum viderat) superaret, ac de Majestatis sede dejiceret: Mox dein atrocius indignatus, postquam peccatorum suorum pœnas lueret, cerneretque Evam virginem absque omni merito ex sola bonitate Dei, gratisque jam destinatam in adoptionis illius præfatum organum & hominum matrem. Conatus itaque est impedire amorem Divinum per manducationem pomi. Utpote cernens, eidem implantatam esse lasciviam atque carnis concupiscentiam, diametraliter oppositam intentioni Divinæ. Itaque pomi manducatio non fuit homini vetita per legem, sed per paternam admonitionem. Nec est peccatum originale ex transgressione Legis, ex comestione pomi, tanquam cibi vetiti, sed propter effectum è pomo surgentem & proprietates pomo insertas. Alioquin transgressio sive comestio tantùm peccabat in actu voluntario: non autem pro posteris, nisi naturaliter, & per causas secundas brutalis inde congressus. (Alioquin in Protoplastis impossibilis) secutus intentionem generationis Divinæ inverisi-

set. Imò non tam propriè peccatum originale cecidit in posteros insontes, quàm effectus generationis, qui scilicet peperit generationem adulteram, belluinam, Diabolicam, ac planè incapacem regni cœlorum, unitionis & fruitionis Divinæ. Propter cujus similitudinem adulterio nati
79. à cœli participatione excludebantur. Fingamus autem oppositum, nempè legem pomi vetiti latam, conscii parentibus, à Deo creatore universi, & pro tali habito, mortem sibi ac posteris omnibus prædictam, & indubiè adventuram: At saltem enorme peccatum tam audax scelus, tamque impium atque atrox in omnem posteritatem dimitti non poterat absque magna contritionis nota. Nec Deus utcunque misericors atque bonus, mox tam repente tantâ benedictione hominem istum fœcundâsset, substituissetque cætera viventia pedibus ejus: non ignorans, quod neuter eorum doleret, pœniteret, oraret, sed tantùm ipsos puderet, niterenturque ut stulti se abdere à Deo & tegere pudenda frondibus. Colligo itaque exin, eadem
80. die nedum mortalitatem intrâsse per concupiscentiam: Sed insuper intrâsse & in conceptam mox statim genituram: Cujus respectu eodem quoque die é Paradiso abacti sunt. Igitur peccatum originis effectivè natum ex concupiscentia carnis: occasionaliter tantùm in manducato pomo spretâque admonitione. Venenum autem concupiscentiæ situm erat in arbore monita (vel potiùs dissuasa) eique radicaliter erat insertum proprium atque implantatum. Dum autem Satan præter spem suam, non obstante stupro virginis, cerneret hominem de medio non tolli, juxta præmonitionem (nescius namque, quod Dei filius se vadem coram Patre pro homine constituerat) corruptam quidem ac degeneratam introspiciebat naturam humanam, adeóque sublatam potestatem uniendi se Deo infinitæ majestatis, gavisus est summoperè; sed indoluit, postquam sciret jam matrimonium concessum: Divinam scilicet bonitatem adhuc in hominem propendere, & suas Satanæ sic illudi fallacias, dolos & putationes: adeóque & hinc conjiceret, Filium Dei restauraturum omnem labis defectum, & proinde fortassis incarnatum iri. Rimatus est, an posset stirpem è matrimonio surrecturam animâ mortali sic contaminare, ut omnem Dei conceptum redderet vanum. Idcircò suscitavit nedum suos fratricidas atque facinorosos, ut *multum mali esset omni tempore*: sed procuravit, ut surgeret atheismus, & cum gentilitate coalesceret ac invalesceret indies; quo scilicet si non posset impedire mentis immortalis connexum cum anima sensitiva, saltem hominem sub lege naturæ interimendo, infernali pœna secum abduceret. Sed potissimum meditatus est, quo pacto mentem immortalem sensim è stirpe postera expungeret. Suscitavit itaq; concubitus nefarios in suis Atheis libertinis. At vidit quod exin non nisi feralia monstra prodirent, ipsis parentibus horrenda, effetq; hominibus congressus cum mulieribus, longè plausibilior, hâcq; methodo æqualiter constanterq; perpetuaret hominum generatio. Nec enim satis erat hosti infernali hominem reddidisse incapacem cœlorum, sed insuper conabatur præpedire, ne unquam spes esset restaurandi residua, id est, impedire Incarnationem Filii Dei; Intentavit idcircò, num posset per applicationem activorum fabricari semen virile, juxta nefarium suum lubitum. Quod cum reperisset irritum atque sibi impossibile, tentavit iterum an scrofa saga non esset prolifica per Sodomiam; Cumque nec sic eventus omnifariam suæ responderet intentioni, cerneretq; aliunde ex asino & jumento nasci mulum, matri magis, quàm patri affinem: Ex cuniculo pariter & glire patre nasci verum cuniculum, solâ caudâ glirinâ à matre distinctum, suas deflexit technas. Enimvero horum reminiscentia, lex vetus adhuc perhorrescens ejusmodi commistiones specierum declaravit

ravit DEO horridas : quanquam hodiè inter Christianos sic admissas, ut Ecclesiæ Primates in monstris equitent Deo horridis. Instituit itaque Satan connexionem 81. seminis virilis (priùs aliquantisper foti) cum semine, & in utero junioris sagæ, ut dispositiones ad mentem immortalem (quam Deus, instituto à se matrimonio, promisit se creaturam in verbo multiplicamini) ab ejusmodi interpolato conceptu excluderet. Ac dein prodiit adultera quædam generatio Faunorum, Satyrorum, Sylphorum, Gnomonum, Nympharum, Dryadum, Nereidum, aliorumque monstrorum juxta variam dispositionem, quam semen virile subibat. Cumque Fauni & Nymphæ sylvanæ cæteris præferrentur pulchritudine, generarunt deinceps inter se suas proles, harumque posteri iterum inter se suos concubinatus contraxerunt, ac tandem cum viris connubia instituerunt, mentientes, sic se animam immortalem nanciscì (teste Paracelso credulo) pro se atq; prolibus ex illo congressu nascituris. Id autem mentiebantur, suasu Diaboli, ut homines, tanquam opus pium facientes, illa monstra ad copulam carnalem admitterent. Quod ignaris facile etiam fuit persuasum, quasi creatio animæ immortalis ejusq; nexus ad animam caducam penderet ex libero velle & semine humano : quod falsum esse infra docebo tàm ex Sacris, quàm ex relatu D. Antonii in vita Pauli, primi Anachoretæ per Hieronymum descripta. Ideóque ejusmodi Nymphæ antiquitùs succubæ nuncupatæ sunt. Quanquam Satan dein ut nefas pejoraret, se utroque sexu, incubi & succubi simulatis personis frequenter transmutet. At non concepere à maribus verum fœtum, nisi solæ Nymphæ, quas scilicet cum jam indistinctim atque passim filii Dei (id est homines) sibi duxissent in uxores, coactus fuit Deus totam stirpem, hujusmodi nefariis nuptiis genitam, per aquarum diluvium delere, ut Cacodæmonis intentum 82. frustraretur. Mercator OEnopola, nostras, vir probus, aliquoties ad Canarias sive Fortunatas insulas navigans à me scisciratus est serium judicium super creaturas quasdam, quas ibidem pueri è montibus domum, quoties vellent, referebant, easq; *Tudesquillos* sive Germanulos nominabant. Erant enim cadavera exsiccata, ferè tripedalia, quæ uno palmo facilè quilibet puerorum portabat, erantq; formâ humanâ : sed totum istud cadaver instar pergameni pellucidum, ossaq; erant, tanquam cartilagines, flexilia. Cernebantur quoque Sole adverso viscera atque intestina. Quæ cum pòst ab Hispanis inde natis scirem vera, considéravi quod hodiè ibidem sit deleta Pygmeorum prosapia. Voluit nempe Omnipotens vanas atque irritas reddere Cacodæmonis exspectationes, substructas generi humano. Etenim salvavit nos ideo multipliciter ab astu circumeuntis leonis, cui in extrema jugique confusione debetur æternum supplicium ad æternam Divini nominis sanctificationem.

Nunc autem contra thesin nostram ali- 83.
quot dubia proponam : Primò itaque, nil obstat, quod meritissimum conjugatorum opus sit ipsa carnis copula. Quia inde non sequitur, matrimonium ab initio creationis fuisse licitum. Imò nec id alio sensu verum est, nisi postquam non procreantur liberi citra copulam carnis. Si quis nimirum conjugatorum vixerit, ut decet, & habentes uxores sint tanquam non habentes, & uxoribus nunquam utentes, nisi ad prolificandum, in honorem Dei. Hi sanè merentur gratiam peculiosam. At longè adhuc dissident ab iis, quibus solo castratorum titulo promittit Deus regnum cœlorum. Conjugatis verò dicitur, quando cuncta hæc feceritis, eritis adhuc servi inutiles. Sed abstinenti à licitis (in patientibus & non agentibus) id nusquam legitur : minimèque id tangit virginitatis florem. Non abstinẽtes enim, & casti quadam prælectione videntur sanctificati, ad ulteriorem gradum perfectionis etiam promoti : Ideoq; sequuntur agnum, quocùq; vadit.

Etenim

Etenim bene agentes ut spem præmii supponunt: Ita virgines abstinentes & tolerantes sese continent intra amorem & 84. humilitatem. Nec arguit in contrarium quòd 1.c.Gen.27. *Deus creavit virum & fœminam.* & 1.c.Gen.18. quòd illis benedixerit, *ut crescerent & multiplicarentur, ac terram implerent.* Quasi conjugium de instituto ac prima intentione Creatoris fuisset. Nam cap. 1. Genes. totam historiam creationis succinctè absolvit. Cap. 2. verò atque 3. prosequitur creationem mulieris in Paradiso, peccatum item, &c. Ideóque benedictio generationis non fuit descripta c. 1.Gen. 28. Non siquidem ante creatam mulierem tanquam data fuisset benedictio generationis initio creationis, quæ nec data fuit in Paradiso post conditam mulierem: sed à peccato, & post proscriptionem è Paradiso in terram. Nam dicitur, quod replerent terram prolibus, non autem Paradisum. Datumque est illis plenum dominium in bruta terræ. In quo manifestatur Creatoris bonitas, quod creaturæ reæ nec adhuc pœnitenti benedixerit in prolibus, etiam corruptis ac impuris. Præscius nimirum restaurationis, pro qua filius suus se vadem statuerat coram justitia Patris. Alioquin enim eadem die, quâ de pomo gustaverant, actualiter ac necessariò oppetivissent, nisi Pater filii sui mortem in remissionem peccati suscepisset. 85. Tertio objici posset: Deus nil fecit frustra. Parentibus autem ab initio cõdidit sexualia generationis organa, quæ dum destinationis necessitatem denotarent, etiam Deus ab initio suam intentionem & modum generandi modernum sat exposuit in corporibus illorum. Respondeo, concedendo, quod creator ipsis membra atque libertatem arbitrii contulerit, frustra alioqui peccandi libertas per concupiscentiam carnis collata esset, si organis caruissent. Ut igitur Dei intentio pro futura regeneratione non rectè vertitur ad arbitrii peccandi libertatem: Ita multò minùs rectè eadem intentio propter organorum fabricam infertur. Argumentum enim hoc simile est, ac si diceretur: DEUS fecit remedia contra morbos & mortem, ergo Deus fecit mortem & morbos. Consequens est falsum, ergo & Antecedens. Ab æterno namque prævidit Omnipotens Adæ lapsum: nec ideo solo Paradiso contentus terram insuper creavit, & de terra Medicinam contra mortem & morbos. Sic & genitalia fecit primis parentibus. Sat erat Adamo, quod nec à membris, nec à conspecta mulieris nuditate, ullum unquam sibi sensisset stimulum; ut neq; vicissim mulier à viri societate, quæ insensibilitas vocata est status innocentiæ. Alioqui pariter concludi posset: Deus creavit hominem, ut in Paradiso viveret felix, ergo frustra creavit terram ante prævaricationem; præsertim, siquidem peccatum erat ex contingenti libero. Utrumque enim præfatorum argumentorum est à non præmeditato contingentium fine; Ideóque implicitam continet blasphemiam. Non enim DEUS pro se & brutis terram creaverat; sic & organa sexualia, futurorum quidem præscientiam, non autem in creando divinam intentionem denotant. Luctantur demum 86. Athei, voluntque textum fabulosum & ridiculum, quod effectus vel inobedientia esi pomi iret in posteros omnes. Cui argumento jam itum sat est obviam. Item- 87. que argumentatur: Si pudor sit à peccato originis, etenim ut peccatum omnes æqualiter tangit: ita & pudor pueros, adultos, Atros, Americanos, Ægyptios, Abyssinos, &c. Atque ne quidem Christianos sacerdotes Abyssinos puduit hactenus: Ergo pudor non ab eso pomo, non ab inobedientiæ peccato, ut neque à generandi insolitâ novitate vel carnis concupiscentia. At nesciunt Sophistæ, pudorem sensim in Barbaris oblitum, obnatamque verecundiæ amissionem per scurrilem assuetudinem, vestiumque præviam penuriam. Quem pudorem ne ideo amitteret populus Israël (pro magna sui parte nequam)

nequam) non permisit DEUS, quod 40. annis vestes ejus atterentur in deserto. Illo inquam miraculo continuo Deus avertit pudoris amissionem, eoque signo ostendit, nil sibi æquè exosum fore atque est pudoris amissio. Unde conspicuum evadit acquisitum pudorem per esum pomi non fuisse DEO molestum nec vetitum: sed sub pudoris etymo latere castum Sacrorum sermonem, quo tegebat carnis vetitam concupiscentiam. Denique, quotcunque barbariem deponunt, etiam vicissim amissum prius pudorem reassumunt. Imò neque mirum est, pudorem populos amisisse, illius scurræ monitis, qui pudorem docet, in scientia
88. mali esse. Oppugnant tandem Athei, quod ridicula sit fabula, si credatur serpens humanâ voce locutus, suadensque Adamo, qui propria brutis nomina dederat, nec ideò ignorare poterat, serpenti loquelam deficere: Nam stupere debuerat Adam, non autem credere ejusmodi persuasori. At falluntur miseri. Vultum hominis mentiebatur serpens, cujus portento si monstri nomen nondum Adam dederat, non mirum: Idque si ex essentia (ut cæteris brutis) dare debuisset, illum serpentem vocâsset animal rationale scholasticum & loquens: Cui non absimile B. Antonio in eremo apparuit. Primò enim ei venit obviam monstrum quadrupes, quod loqui cum incepisset, imperfectè locutum est & aufugit. Ac dein aliud, quod satyri formâ, perfectè loqueretur idioma patrium: Nec enim æstimandum, monstrum istud fuisse Diabolum (quippe qui pro se apud Deum preces nunquam expetit) adeóque ab Ecclesia, ejusdem authoritate, quâ Paulus, Eremitarum primus in Sanctorum numerum relatus, animal: Non autem Diabolus aut Spiritus dicitur; suisque depingitur per B. Hieronymum indiciis, à B. Antonio mutuatis. Poterat ergò Adam serpenti loqui, non secus atque Antonius Satyræ. Textus præsens ideò Geneseos neminem hactenus, post Origenem & Atheos, hæresiarcham habuit, quia veram ac literalem historiam refert.
Addam postremò quædam, velut per im- 89.
pertinens. Enimverò dixi pisces generare quidem, at non per sexualem copulam, quanquam genitalia organa habeant. Inprimis existimo generationem piscium oviparorum esse univocam. Unius ergò exemplo sat dixero: Nec enim mihi opportunum fuit, pisces subter aquas per species indagare. Piscis quidam saxatilis, carnivorus, pisciumque facilè velocissimus, truta nostratibus dictus. Prope rivolum enim, qua Tiberis de excelsa rupe perpendiculariter cadit, cernitur rectâ scandere lineâ totam rupis altitudinem, ad minimum quingentos pedes: triplo ergò celeriùs natat adverso gurgite, quàm præceps aqua deorsum decidat. Falsum hîc 90.
inprimis Scholarum dogma, aquam scilicet semper decidere figurâ orbiculari, nam ibidem cernitur quælibet aquæ guttula cum cuspide ponè, estque cuspis retrò acuminatior, quò altiùs decidit. Idque convincit æris renitentia. Nam etsi velint aquam orbem imitari, quia sphæra est figurarum capacissima: ob eandem suæ magnitudinis rationem difficillimè findit aërem, qui proinde impedit festinantiam casûs. Porrò fœmella truta, 91.
grandescentibus intus ovis, sentit membranam secundinam frangi, sensimque dehiscere, quâ ova, ut marsupio hospitantur, moxque ova enititur, deponitque fundo arenoso. Imò ipsa trutæ imaginatio ova perdit. Nam si solum habeat fundum saxeum (ut in nostris fontibus calce cæmentatis percepi) non prolificant sua ova; sin autem fundus sabulo substernatur, pariunt ova. Mas autem parta ova semine adspergit, idque ovis instar telæ aranearum foris incubat. Ac tandem loricata sic ova in pisciculos migrant. In hac igitur specie non est copula carnalis, essetque copula frustranea, quæ intùs ne millesimam quidem ovorum partem attin-

geret. Denique nec cernitur ovis anne-
92. xum semen incubans: adeóque nec maris semen de constitutiva piscium parte. Quanquam ova destituta seminis tegmi-
93. ne nunquam fiant vitalia. Videtur namque, quòd pisces in hoc penè servaverint umbratilem imaginem pro generatione humana ante lapsum designatam. Est autem oviparorum piscium ut innumerabilis fertilitas, sic & vitæ longæ possessio, licet adeò facilè acquisita longævitas, tenacissimè tamen hæret. Quinimò plures in totam vitam crescere videntur. Etenim quò longiùs recedunt à carnis copula, eò fœcundiores sunt & diuturnioris vitæ. Sic in lacu Lemano truta non rarò ad libras centum adscendit. Lucius quoque appenso signo ad tercentum annos vixisse notatur & excrevisse stupendam in magnitudinem, ac tum necdum obiisse, nisi nece violenta. Anguilla in fluvio Lirano prope pagum Rumst, Brux-
94. ellam ad Cæsarem Carolum V. missa observatur longitudinis pedum 17. Vermes (in bombyce, claro exemplo) post mortem aut bimestrem somnum degenerant in papiliones. Umbram resurrectionis figurant (quia enim nunquam congressi antè, resurgunt mutati) nec fœmella præter chaos inspiratum concepit, dum mas exsanguis planè totaque fœmella in ova sua liquatur. Vermis is suo se velut funere claudit in gossipio contextim, mortis & fidelium resurrectionis imaginem exhibet, dum ales inde evolat non anteà volare edoctus, nec ciborum postmodùm indigus; Abjectis quippe reptilibus docemur, quanti sit
95. apud Deum à congressu totâ juventute & virilitate abstinuisse. Quin etiam si penitùs introspexeris, ipsum volucrum semen masculum vitello foris adhæret (propemodum pro more piscium) attamen è solo vitello materialiter formatur pullus, utut ringantur Aristotelici contrà: idque post 12. dein, confracto quotidiè ovo, spectare & contra idiotas probare licuit. Profectò galli coagulum vitello adhærens sensim liquescit, ac putrenti albumini permiscetur, pullo interim se formante de vitello. Inde enim didici, quod Galli coagulum, spiritum quidem, vitæ excitatorem, at non formatorem, spiret; Idque nobis cuniculus caudâ glirinâ planiùs confirmavit. Saltem fœcunda est piscium multitudo, atque felix benedictio, minorque requisitorum ad partum exigentia, vitæ longæ vitas, frigoris & famis tolerantia constans ac facilis. Agilitas quoque & motûs velocitas, pariunt demum absque dolore, quod non item belluæ maris congressum admittentes, 96.
adeóque explicant aliquid de primo Dei intento in homine. Ultimo tandem Sophistæ Athei se opponunt per textum Geneseos, quod Deus cataclysmate mundum deleverit: *Quia filii Dei delegerunt & ceperunt uxores ex filiabus hominum, quæ pulchræ essent: Quodque hæ generâssent Gigantes fortes & famosos à seculo viros.* Idque ibidem recensetur pro multa malitia, quæ literaliter tamen nulla in verbis textus spectatur, postquam jam matrimonium stabilitum esset & licitum. Imò præcipuè quod dudum pòst concubinatus dissimularetur in lege, quam pro illa potissimùm impuritate Mosaicam, non autem Dei Legem nuncupârunt. Siquidem textus non meminit peccati Davidis, nisi in nece Uriæ, Bethsabeæ adulterio, & computo populi superbo. Quapropter hunc Gen. textum solent referre ad filios Dei religiosos ac filias hominum liberas. Sed frustra visum est mihi confugisse ad cœlibatum ac vota monastica, Euangelicaque consilia, dum ex mandato requirebatur hominum pluralitas. *Crescite & multiplicamini, terram adimplete*; Quæ verba nempè concubinatum excusabant. Tum demum cum Virgines sint longè proniores in cœlibatum, verecundiam, item in pudicitiam ac vota monastica, quàm viri; potiùs inverso sexu diluvium eveniisset, scriptum-

que

que fuisset, quia filiæ Dei filios hominum in maritos duxissent. Quin etiam nec probabiliter doceri potest ullus cogitatus servandæ castitatis, qui Filios Dei tùm à virginibus segregâsset, nec Apostasia ulla, illis seculis, quæ Dei in-
97. dignationem ad diluvium provocâsset. Id tamen si ita sit (quod nullatenus per somnium mihi persuadere possum) saltem exin probatum est pro mea thesi, solam pudicitiam distinguere filios Dei à filiabus hominum, & Virginitatis stuprum ideò procreâsse originis peccatum.
98. At cum nulla fuerit ante diluvium cœlibatus aut castitatis promissio, votumque Monasticum nondum in mentem venerit, quamdiu multiplicatio in mandato & benedictione stetit: suspicatus sum (sub humili censura Ecclesiæ) Filios Dei fuisse posteros, ex viro & fœmina genitos, veram Dei imaginem habentes: filias autem hominum fuisse filias, procreatas ex filiis Adæ & Nymphis, quarum ortum Satanicum Deus plurimùm semper horruit. Erat autem horum incredibilis multitudo in deserto, quorum unus ad B. Antonium missus est. Diebus quoque Constantini vivus Satyrus circumlatus, ostensus ac dein sale conditus monstrabatur. Sic quondam ab Oceano etiam diversa monstra hausta sunt loquentia, diversis artibus instructa, adeoque rationalia: Inter nostrates etiam vixere. Animalia nempè rationalia tàm in aquis, quàm desertis ex nefario coitu concepta. Cum igitur prima monstra ex filiis Adæ genuissent proles sexu muliebri, distinxerunt filios Adæ nomine filiorum Dei, & hujusmodi monstra nuncuparunt filias hominum: hasque deinceps à diluvio paganismus Nymphas, Dryades, Nereides, Najades &c. nominavit. Quæ cùm essent pulchræ adspectu, hasque sibi in uxores duxissent homines, Deus à tanta turpitudine & speciei humanæ devastatione (quam textus vocat multam malitiam omni tempore) abhorrens, statuit mundum cataclysmate abluere. Ex illo monstrorum atque Nympharum concubitu generârunt Gigantes fortes, atque famosos à seculo viros; Quosque ideò gentilitas dudum adoravit ceu Deos & Heroas. Alioqui namque frivolæ rationes diluvii videntur secundùm literam. Nempe quia viri cum mulieribus conjugati essent, & hæ generâssent Gigantes, fortes & famosos à seculo viros. Ergo textus indignationem Dei, & causam diluvii adæquatam complecti debuit. Est monstrositas nedum in figura & corporis formatione, prout initio degenerationum: sed sensim ablata diminutaque deformitate stetit monstrositas in anima sensitiva, quam non comitabatur Mens immortalis, utcunque exteriùs essent animalia ratione utentia. Saltem ex præfato textu patet, posteros Adæ 99
veros non fuisse gigantes, sed de statura Christi Domini, eodemque statuario fabricatos. Exsecrabilis autem in facie Domini semper fuit omnis diversarum specierum copula, ne homo ad imitationem sequatur. Vetuit ideò lex, ne eodem campo plura seminarentur, neve telæ ex lino & lana combinarentur. Amplissimæ nempe multæque illius malitiæ memor, ob quam mundum delere debuerat Deus. Fuit autem tàm solita ac ordinaria ante diluvium ejusmodi virorum cum nymphis commixtio, itemque Faunorum cum puellis congressus, quod paucis tantùm exceptis atq; in Arcam salvatis, tota stirps Adamica esse contaminata, & ideò sub silentio præterita, Omnem ideò viventem creaturam Deus delere sancivit, ut rationale monstrum sons pariter extingueret. Præter paucos enim, quos Arca recluſit, non erat, qui cum Diabolica progenie istâ consanguinitatem non contraxisset. Scribit namque B. 100
Hildegardis vates (Prophetissa enim hujus libri in Synodo Trevirensi canonizati) ad clerum Trevirorum: *Plurimi etiam populi ex filiis Adæ surrexerunt, qui oblivionem Dei habebant, ita quod se homines esse scire nolebant.*

Vnde turpiter peccando ſecundum mores pecorum vivebant, exceptis filiis Dei, qui ab iisdem hominibus & amoribus eorum ſe ſeparabant: De quibus Noah natus eſt. Hæc illa, quæ filios Dei in utroque ſexu agnoſcit, meamque interpretationem hujus textus clarè approbat. Tentaverat nempè Satan hoc medio delere ſpeciem humanam, mentemque immortalem præpedire, ut non eſſet, unde Filius Dei naſceretur. Itaque nedum ad peccatorum correctionem, ſed ad totius ſpeciei ſalvationem diluvio opus fuit. Alioquin enim Cham non erat ſalvandus per Arcam: nam totus ab atheiſmo jam perverſus erat. Quapropter textum (ſub humili tamen Eccleſiæ cenſura) interpretor: Ut ſcilicet filii Dei (qui ſimulacrum Dei in anima immortali & in corpore gerebant) duxerint filias hominum (quæ duntaxat ſimulacrum humanum in animæ ſenſitivæ rationalitate & venuſtâ pulchritudine oſtendebant) in uxores, quia pulchræ erant: Et *ex illis generarunt gigantes, fortes atque famoſos à ſeculo viros. Multa enim fuit malitia omni tempore, ſic ut Deum pœniteret, ſe creâſſe hominem,* juxta illud: *Omnis caro corruperat viam ſuam,* id eſt, omnis homo nedum reliquerat vias Domini; ſed viam, quam ſibi delegerat, adhuc corruperat. Deus enim propoſuerat adumbratione Spiritus S. generare hominem, Deitatis ſuæ proximam imaginem, eique ſe intimè conjungere: Homo autem divinum intentum prævertit. Quare dein Deus totus bonus conjugium permiſit. Dein iterùm homo maculavit generationem Adæ: atque ad interitum ſpeciei penè devenerat, niſi diluvii miraculum acceſſiſſet. Ac tandem Diabolus per paganiſmum Dei intentum prævertiſſet iterum, niſi in plenitudine temporum commiſeratio Dei obſtitiſſet, mittens Filium de corde ſuo, Cui ſit omnis ſanctificatio. Deus utut non eſt exceptor perſonarum, ergò neque ſexuum; complacuit tamen ipſi ſexum muliebrem anguſtiore tribulationum menſurâ ſarcinare ob judicia ſua imperſcrutabilia. Etenim capilli capitis numerati ſunt, & frons de arbore non cadit, niſi permiſſa; Multóque minùs naſcitur muliercula ſive puella, quam digitus Dei non plaſmavit. Ego pluries inquiſivi per Parochias poſt paradoxi hujus cognitionem, & ubique inveni in libris annuè baptizatorum, ad minimum duplo plures filiolas naſci atque baptizari maſculis. Duplo quoque ad minimum plures maſculos extingui morbis, peregrinationibus, bello, duello, naufragiis, &c. quàm puellas; unde ſequitur, Deum plures creare quotannis filias, pluresque adoleſcere; ac hinc demùm patet, adeò completum puellarum numerum non ſtatui à Deo, niſi ob virginum electionem. Quandoquidem qui luxuriam & adulterium vetuit, nihilominus copioſiorem puellam creat & conſervat, parcumque marum catalogum: Deſignatque in eo, gratam ſibi eſſe cœlibatus in muliere conſtantiam: quatenus nempe eò propiùs accedit ad primæ intentionis in creando puritatem atque innocentiam. In concluſionem hujus tractatus adducam, quæ S. Hildegardis ad Griſeos Monachos pag. 186 ſcribit: *Virginitas ſolem ſignificat, qui totum illuminat mundum: quia Deus virginitatem ſibi adjunxit, quæ, viro relicto, illam genuit, quam radius Divinitatis perfudit, qui & omnia regit. Rex namque qui cuncta regit, Deus eſt & virginitas eſt illi conjuncta, qualldo Deus & homo de Virgine natus eſt. Sic adſtitit Regina à dextris ejus, in veſtitu deaurato, circumdatâ varietate: quoniam Diabolo repugnans adſtitit virginitas virtuti Divinitatis in opere fulgente, ubique comprehenſa multitudine diverſarum virtutum. Divinitas quippe virginitatem ſibi deſponſavit, cum primò Angelus ad ſiniſtram partem cecidit, & nunc etiam populum ſalvationis in Adam ſibi elegit, quem dexteram ſuam nominavit: de quo populo virginitatem ſibi adjunxit, quæ maximum opus protulit. Quia ut Deus per verbum ſuum omnia creavit: ita & virginitas per calorem S. Divinitatis, Filium Dei genuit.*

genuit. Sic virginitas absque fœcunditate non est. Quoniam virgo Deum & hominem, per quem omnia facta sunt, genuit. Sed & hoc modo omnes virtutes Veteris & Novi Testamenti, quas Deus in Sanctis suis operatus est, velut vestimentum auro decoratum, deauratæ sunt: Et has Virgo ad se liberè colliget: quoniam ligatura viri eam non constringet. Rota quoque, quam Ezechiel vidit, virginitatem præsignavit: Quia eadem Virginitas ante Incarnationem Filii Dei in lege præfigurata est. Post incarnationem autem Ejus illa mirabiliter plurima miracula operatur; Quia Deus per ipsam omnia piacula purgavit, & unamquamque Institutionem rectè ordinavit. Virginitas quippè vetera suffert, & nova sustinet, & ipsa radix & fundamentum est omnium bonorum; Quia semper & semper cum illo fuit, qui sine initio & sine fine est. Nam natura hominis, quæ propter peccata perdita fuit, per Virginitatem in salvatione revixit, cum per alienam naturam peccata hominibus abstraxit. Hæc vates. In quibus sanè confirmantur, quæ hactenus de mortis introitu in naturam humanam dixi.

SUPPLEMENTUM DE SPADANIS FONTIBUS.

PARADOXUM PRIMUM.

1. Qui fontes sint dicendi. 2. Opiniones diversæ circa expositionem hujus. 3. Fundorum in terra diversitas. 4. Semina incorporea, sunt Rationes, in elementis hospitatæ. 5. Rupium radix metallorum hospitium. 6. Vltimus fundus, fontium verorum scaturigo. 7. Terra virgo. 8. In ultimo fundo vivunt aquæ. 9. Quando velut mortem aquæ subeant. 10. Quomodo ultimus fundus in supremis sit montibus. 11. Ratio vitalis fontium similitudine microcosmi. 12. Quid mare sit in Genesi. 13. Mare externum fructus maris majoris est. 14. Bulliens sabulum millesies majus est ipso mari. 15. Explicatio paradoxa textus Sacri. 16. Fundus ultimus est mare internum. Explicatio paradoxa textus sacri. 17. Explicatio paradoxa textus Ecclesiastis. 18. Regressus aquarum à mari interno ad externum, & viceversim. 19. In hoc regressu aquarum & mineralium beneficia nobis dantur. 20. Nox, Tenebræ, Oromasis, Iliadus, Idem. 21. A Simili, vita interno mari sua attributa.

1. FONTIUM originem ante omnia generatim perstringere necesse est. Fontes equidem nomino, non aquarum quoscunque, cum vulgo, etiam continuos, & indefessos prolapsus. Etenim tametsi fatiscens nix, iterataque pluvia, manantem aquæ, per cæcos scopulorum ductus, saxorumque intervenia, vel anfractus declives, assiduum jugemque decubitum dederint, fontes proinde nomino. Casualis siquidem nimium, & accidentaria, adeoque demortua, aquarum ista congeries est. Itaque quò constet, vitale aliquod in fontibus principium & scaturiginem esse, considerandum initio venit Iesu Sirach hactenus obscurum, verisimum attamen elogium. Quò flumina vniversa (per consequens etiam fontes) à mari prodire, ac manare, & in mare postremò, suum finire cursum voluit. Anxiam hactenus profectò Philosophorum posteritatem Sirach reliquit, qualiter nempe à mari, aquæ sursum contendant. Quandoquidem maritimum terra ubique labrum constituens, victoriam retinuit: quia superioritate situs compescuit. At nondum proinde satis constat, quinam mare (cùm aquarum congestarum in imam terræ vallem proluvies sit) quiret altissimos præterea conscendere

scopulos, fontesque ibidem concitare. Hydrauliſis certè hic ſilent regulæ, *ſi ſervanda, ut fieri debet, Scriptura ſit.* Intactum idcircò quidam hunc locum negligunt: alii verò, cum modulamine explicandum ſuſcipiunt. Ut nimirum ex mari flumina, vapore-tenus elicita ſcilicet, pluviis tandem, nivibus, & imbribus, ſcenâ metamorphoſis larvatæ interjecta, mare repeterent. Atqui hoc eſt contendere, fontes omnes ex pluvia ortos eſſe, aut ſaltem ex aëre condenſato. Deinde ex terra nequicquam vaporum, ſed ex ſolo mari, peti, iniquè jubent, aut fruſtra ſacra pagina, ex ſolo mari flumina, & non pariter è vultu terræ non ſpernendo, halitu tenus, mendicata aſſeret. Quæ anguſtiæ, cùm multis inextricabiles viderentur, in ſcopulos quendam Spadanorum Authorem, fortè adegerunt, & colliſerunt. Etenim quanquam humanum quidvis in eodem diſſimulavero, Chriſtiana tamen pietas in viro probo, publicam non patitur blaſphemiam, non admonitam tranſire. Quem idcircò obteſtor, meæ indulgeat libertati. Ariſtoteles (ait) ex aëre in aquam reſoluto naſci „ omnes fontes, fluminaque voluit. Non „ legerat, credo, etſi Platonis diſcipulus „ in Phædone quatuor illa paradiſi flumina, juſſu Dei proſiluiſſe. (Quidni ſodes, ſi & hodie ingentia flumina, ſolâ aëris conſtrictione nata ais, etiam Phædone lecto, virgine adhuc natura, eadem à creatione deinceps emanâſſe? eumque, qui mundum ab æterno credidit, Phædonem neglectum reliquiſſe? nec aëris ullam concretionem exſpectaſſe. Niſi fortè ante Goropium Becanum deliravit. „ Quatuor illa flumina nil aliud fuiſſe, „ quàm Oceanum in quatuor orbis plagas, fluvios emittentem: quo ſenſu etiam „ Siracides Eccleſiaſtes ait, omnes aquas „ venire ex mari, rurſumque emenſo curſu ſuo, mari ſe reddere. Quæ ſic ſonant „ in ſcholis. Goropius deliravit, & Plato ante eum, ſi ſine ulla aëris concretione, Oceanum quatuor fluvios in oras mundi diſpergere dixerit: quo eodem ſenſu tamen, Eccleſiaſtes id aſſeveravit: ergò eodem ſenſu Eccleſiaſtes deliravit. Atqui nondum ſatis dictum, nondum inquam ſatis obvia ſacrorum interpretatio? Fundorum itaque in terra diverſitatem & ſtrata, ob oculos inprimis ponere neceſſe eſt. Alibi enim terra nigra, fimis & ſordibus ſcatens, lutea, argilloſa, pinguis, ſterilis, paluſtris, metallica, arenoſa, ſaxea, varioque decore ornata, in vultu occurrit, juxta ſoli cœlique temperiem, ſtellarum influxus, imbriumque adaptationem: quia nimirum fructus, non autem elementum ſunt. Quam ſi pertuderis primam naturæ ſoleam, plurimis locis ſaxa, metalla rurſus, aut minerales ſuccos deteges; nonnuſquam verò arenam, eamque hîc flavam, alibi cineream, ibi cœruleam, inde parum viridem, juxta latentis ſpiritus protheam ac multiformem azygiam (quippe ſolo natura ſubeſt) Archeique hypogei deſtinationem à condente Verbo acceptam. Latent videlicet in elementorum condo, ac ditiſſimo promtuario, hoſpitatæ ab initio Rationes, in ævum durabiles, ſcientia rerum, ſibi in tempore futurarum, pro uſibus ingrati hominis, inſtructæ, patienterque à condito orbe, rerum completas digeſtiones, temporumque plenitudinem, ſeu maturitatem, exſpectantes, quibusque chaos architectonicum, τὸ ἄνοιγμα chaos, ſpiritus inquam, noſtris limitatus neceſſitatibus, ideis rerum, in progreſſu ſuo futuratum repletus, aſſiſtit. Porrò fundorum, non par ubique profunditas exſiſtit. Alibi namque multa arenæ, alibi verò terræ plurima occurrit. Mox autem ſub ſabuli fundo, alter plerumque ſaxeus eſt. Is enim noſtris Reyberghi cui rupium propago innixa, metallorum hîc, denique atque mineralium ditiores claſſes, ſua habent diverſoria. Ac tandem ſub longam multamque

tamque fabuli difformitatem, fcopulorum rudimenta fubter, fabulum illud, illud fabulum inquam nitidiſſimum occurrit, metallicæ qualitatis, & inquinamenti peregrini expers. Quod inquam naturæ fundus eſt ultimus, & impenetrabilis, non rarò tamen in terræ ſuperficie obvius. Adeò namque natura ſuæ indulgens libertati, noſtras ridet leges; ac prædicamentorum repagula, univoco
6. fundo ſpernit. Ultimum illum naturæ fundum, noſtri Quellem, galli verò *Sable bovillant*, nominant, quem ligo hactenus non tranſivit. Quoniam utut multum arenæ, multumque inde aquæ depleveris, mox alia indefinenti, celerique curſu advolant, priorem defectum ſuppletura. Hinc itaque concludo.

Fundum prædictum, ut ordine ultimum in natura? ita continuare in centrum uſque, niſi fortè Infernus, aliquot meditullii milliaria teneat. Sequitur dein-
7. de, fabulum illud materiam terræ eſſe, non viciſſitudini obnoxium: ſed perpetuum & conſtans cribrum, quo natura indefinentes aquarum theſauros, fontesque limpidiſſimos, in Univerſi communionem tranſcolat.

8. In hoc inquam, vigorem vitalem ebullientis aquæ eſſe. Quamdiu enim in eodem verſantur fundo, vividæ ſunt aquæ, non reſpectibus ſuperioritatis, aut inferioritatibus locorum obnoxiæ, nec demùm legibus Hydraulicis parentes. Quia enim vivæ ſunt, vitalem proprietatem non minùs quàm centrum ipſum, cuſto-
9. diunt illæſam. Attamen quàm cito inde decurrunt, non aliàs quàm ſanguis extravenatus, aut amputata manus, actutum moriuntur. Tum enim primùm, corporum graviorum legibus, locorum, ſituumque poſitionibus importunis, obedire coguntur. Ut ſcilicet non ceſſent abinde, per declivia, in mare ruere, tanquam priſtinæ hoſpitium quietis repetentes.

10. Quartò notandum. Quod prout fundus hic, aëri expoſitus in ſuperficie terræ, non minùs vernaculas proprietates exprimit, quàm qui inde centenis aliquot ulnis, infra terræ horizontem latitat: ita quoque memineris idem fabulum, per ſaxorum commiſſuras, lataque interyenia, in ſummam montium altitudinem, ipſumque ſubinde apicem aſcendere, atque inde fontes vertere aſſiduos, caloribus æſtivis nequicquam imminutos. In ho- 11.
mine enim, quamdiu ſanguis venis fluctuat, tam in fronte, quàm in pedibus, par reſpectus ſituum eſt; tamque ſuprà, quàm infrà ignorat: extravenatus verò, illicò gravium ſortem induit. Ita quoque in Macrocoſmo, quamdiu aqua priori in hoſpitio communi vita fruitur, ſurſum deorſumque ſine labore properat, quia neſcit. At ſemel vitali diſcuſſa hoſpitio, non ceſſat feſtinare, donec beatos quietis receſſus, in Iliado recuperet. Aquas itaque ſpiritus intus alit, vaſti quoque marmoris æquor, totam diffuſa per artus, mens agitat molem. At hinc nondum ſatis enotuit mare; quod fontes rigat, & flumina evomit, quorſumque eadem tandem in-
defeſsè properare Scriptura dicit. Quod 12.
etenim Scriptura mare vocat, aquarum omnium, in anum ac continuum abacum congregatio eſt. Cujus collectionis, ſpe- 13.
ctabile hoc & externum navigabile mare, non niſi eſt fructus, in umbellam diſpoſitus. Quocirca omnium omninò aquarum 14.
receptaculum, congregatio, radix, & collegium, bulliens iſtud fabulum continet, milleſies utique locupletius, majus, & proinde totidem plus aquæ continens, quàm Oceanus. Utpote totum fermè terræ diametrum adimplens, ad cujus duntaxat extimum labrum externum mare, unius aut alterius leucæ ad ſummum, profunditatem adimplet. Separavit namque 15.
Archetypus aquas ab aquis. Non quidem mare à fluminibus (vel mare non omnium aquarum eſſet congregatio) aut hæc utraque, à nubibus: ſed mare verum & internum, ab externo hoc navigabili, primis diſjunxit diebus.

Hoc

16. Hoc mare, internum inquam, invisibile (hactenus abyssus) & magnum, sunt aquæ illæ, quibus Vates mundi fundamenta inniti cecinit: quæque hactenus et-
17. si neglectæ steterint, à rerum Conditore in Genesi, mare vocantur. Abinde scilicet quoque Ecclesiastes pariter fontes & flu-
18. mina petivit, eò reversura. Decurrunt itaque ex hoc fundo, metuque vacui, mare externum, rursus penetrat idem sabulum velut colando, & salsuginem suam
19. mox primis ferè passibus sequestrat. At quia fontes & flumina, paulatino decursu, mineralium omnium (quæ in gremio antea custodiebant, quorumque commercio humana vita vix carere potest) semina, ac materiam dispensarunt. Celeriter proinde ad mare externum properant, quò rursus ad mare internum, Or-
20. phei noctem, Plutonis tenebras apud Hippocratem, Oromasim Persarum, Iliadum Paracelsi (ubi Rationes, ac Dona, mineralium inquam adhuc nondum corporibus sociata semina, jacent) fecunda repetant hospitia, seminibus iterum aquæ impregnandæ. Non est itaque otiosus aquarum in Oceanum delapsus. Intelligentia quippe gubernantur, & tanquam si intellectu pollerent, sua munia, Bonitatis, & Providentiæ infinitæ testimonia, non cessant edere. Mirabuntur certè, hanc primâ fronte quotquot Cabalam aspicient, verisimam tamen. Necesse est vtpotè, plurima ignorantes admirari plurima. Atqui consentaneum, quippiam 21.
Oceanus quotidie ante oculos bino fluxu & recessu propinat. Ascendentem scilicet aquæ umbilicum, contra Hydraulisim, tumentesque pro syzygia lunæ, fluctus. Vivit namque propemodum suo quodam jure mare: silente nimirum vento, spontaneos æstus concitans, lunæ analogum situm curiosè observans, fluctibusque turgidum, eidem obviam vadens, variegata demum temporum, luminis, ac motuum vicissitudine, continuataque aquarum mole, nunc hic, nunc alibi, per stata intervalla, suas in altum exundationes attollens. Itaque naturæ portenta, tametsi quotidiana in Oceano quisquis vides; interioris, veri, vividique maris, ac longè angustioris abyssi, vitales, fontalesque concitationes, usibus humanis dicatas, mirari desine.

PARADOXUM ALTERUM.

1 *Fontes nulli ex aëre densato. 2 Elementa non mutantur, aut pereunt. 3. Quicquid generatur, ex semine generatur; & quicquid sit, seminis necessitate, in natura sit. 4. Duo tantum sunt primitiva elementa, & duo secundaria. 5. Explicatio paradoxa. 6. Probatio mechanica. 7. Cœlum peribit & terra, non aqua & aër. 8. Ars distillatoria Physicam explicat. 9. Quid vapor. 10. Probatio contra Aristotel. 11. Probatio 2. mechanica. 12. Quid sit magnale, & quale. 13. Cur guttulæ in vapore & nivibus non decidant, & quando cadant. 14. Probat. contra Arist. 15. Proba. 16. 17. Mechanica.*

1. DE fontium scaturigine, proximo generationis ortu, ac nativitate brevius, quàm paradoxon, at tædiosius (fateor) quàm Spadanorum doctrina exigeret, egimus (difficilè nimirum in cunctis modum tenuisse) quatenus scilicet, à ditissimo aquarum diversorio, ad suas destinationes, aquæ pergant. Etsi interim quam primùm aëra petant, subinde, nonnunquam verò per longa terræ, saxorumque itinera, & tubos, præcipites decurrant, antequam luci se dedant: eadem tamen fuit utrobique instituti Ratio, necessitas & finis. Voluntas ejus nempe, qui nostris cuncta usuris creavit. Restat cæterùm, veniam petere, nostræ ut indulgeant libertati Manes Ari- 2.
stotelici, si fontes ex condensatione aëris nasci, æstimavero somnium, naturæ impossibile. Enim verò & istud primò verum est. *Nullis aërem unquam sæculis, aquam fuisse, aut futurum: prout neque aquam, aëris*

formam

2. *formam assumturam.* Elementa nimirum primigenia sunt, & rerum constantes matrices, à condito orbe stabiles, & in terminum perseverantes. Quicquid autem vicissitudini, per generationum classes, sese subscripsit, sive terreum videatur, saxeum, vel liquorosum, id totum ex massa trium principiorum, scenæ generationis dicata, derivat, non autem ex elementis primis, non nisi stabili perennitate gaudentibus, & quæ demeritos suos fœtus, in pristina receptacula denuò condunt, donec ad novæ sobolis generationem matura sint semina, quæ, eadem corporum principia, digestionibus interim permutata, iterum
3. vestiant, & reassumant. Ex invisibili namque & in corporeo semine, in elementorum matricibus hospitato, corporúmque principia induente, omnis fit in vniverso generatio, quæ spontanea dicitur. Id alij fluxum de nonente ad ens dixêre. Quæ, quo dilucidiora evadant, notandum ad rei cujusque productionen, duos tantùm sexus, si non unum saltem pro-
4. miscuum, concurrisse. *Proinde etiam eadem mundanæ harmoniæ lege, primordialiter duo tantum in vniverso esse elementa, aërem videlicet, & aquam*, à Textu sacro satis insinuata, per Spiritum, in mundi incunabulis, aquarum abysso supernatantem.
5. Terra igitur & ignis sive cœlum, elementa si sint, secundaria duntaxat appellanda, à prioribus prodeuntia. Quicquid
6. namque terrarum, saxorum, gemmarum, sabuli, &c. exsistit, vel in vapidam aporrhœam effluit, vel in cinerem, calcem vel societate saltem alicujus additamenti, in sal primò commutatur, (aquæ sobolem) mox dein cuncta, summa volatili, summam fixi superante, *aërea fiunt effluvia, & vaporosa, in aquam festinato impetu ruentia.* Adeóque quicquid terreum, durum, solidum, compactumque est, id totum ad simpliciorem, tenuiorem, puriorem, prioremque substantiam permanentem reductibile cùm sit (da veniam novitati, PRINCEPS SERENISSIME) necesse est, nullam prorsus habere elementi energiam: sed aëre & aqua esse posteriora. De cœlo itidem dicimus, quod cœli 7.
mutabuntur, veterascent, & peribunt: adeoque cœlum & terra tandem peribunt, cujus internecionis simile nuncium, de aëre & aqua non reperies. Denique nullis unquam seculis, aqua vel aër, in aliud corpus prius potuerunt arte aut naturâ redigi. Hæc itaque elementorum est facies, hæc destinatio, hoc denique officium, combinatio, fatum atque finis. Ut nimirum immutata duorum simplicissimorum essentia, & inpermixta substantia, seminibus, fructibusque, vitalem præbeant uterum, sive fulcrum, donec tandem generabilium expleto numero, principiorum moles, simul cum seminibus, familias, & colonias alienas, thoro separato, beatiori sede constituant. Plurima 8.
nempe somnia, quibus mundus se hactenus circumveniri passus est, Mechanica ars Vulcani illudit cachinno. Aquam equidem in vaporem facilè mutari, quis negaverit? At vapor sive halitus, tantum deest, ut sint aër, ut citius pulvis marmoris, aut silicis, aqua sint. Ut ostendimus. Etenim vapor reipsa nil aliud est materi- 9.
aliter, & formaliter, quàm atomorum aquæ, in altum sublata congeries. Quod 10.
Schola nostra, luce meridiana clarius ostentat. Aër itaque sive calidis, sive frigidis virris exceptus, atque compressus, nunquam aquam dabit, nisi quantum in se vaporis, id est, extenuatæ aquæ continuerit. Separatur verò aqua in guttulas 11.
minutulas, adverso sole, trans vitrum, initio distillationis, quamdiu parietes frigent, conspicuas; dum scilicet caloris vigore, in halitum extenuata evolat. Idque 12.
nimirum contingit non aliàs, quàm per proprium magnale (quod in rebus mixtis, adeóque etian in aqua ipsa, æther est, aëre rarius, & ab eodem dissociabile, ejusque compressionem atque dilatationem sustinens, inter corpus, & non corpus, medium ambigens, externorum soli sui na-

talitii astrorum, impressiones suscipiens, omnibus prorsus rebus intimum, ratione cujus solius, & non aëris, anhelitum ducimus) proprium inquam magnale, & ens spirituale in aqua, in altum nimirum aquam sustollit, alleviatam calore, magnalis divulsionem procurante. Quod idem divulsum magnale, proportionatam sibi aquæ quantitatem, divulsam sursum detinet, tam in vitris, quàm in nubibus, & à casu præservat, donec succedentium fortè atomorum compressione (ut fit in distillatione) priores guttatim concrescant, & pristinum magnale, sive ens vitale, in se concludant. Vel calore, idem aquæ magnale rarefactum, mox dein, externi frigoris ope condensatum, intra sui imperii limites cogat, suosque eosdem coërceat guttularum atomos. Ad te Stagyrita redeo. Si aër frigore in aquam condensetur, cùm aerem, aquâ in humiditate excellentiorem doceas, cedo, cur frigus aeri geniale, aëris naturam mutaverit, in materiam suaptè naturâ nimis humidam? Denique jam frigus, & non amplius calor, vitale generationis principium habebit. Quocirca etiamsi vapor sit aër, ex aqua formaliter transmutatâ generatus, atque ex eodem rursus par aqua concrescat: jam à temetipso discrepas, qui recessum tam frequentem, & facilem, à privatione ad habitum admittis. Tandem & hoc mechanicum sustine. Aër, in canna ferrea unius ulnæ, comprimi vi potest, ut vix quinque digitorum spatium oppleat, qui dein, in sui expansione, instar sclopeti ignibus acti, sphærulam explodit. Quod utique non contingeret, si ferri frigore, compressus aër, aqua fieri posset.

13. 14. 15. 16. 17.

PARADOXUM TERTIUM.

1. *De diæta.* 2. *Semina, à quibus libera.* 3. *Probatio.* 4. *Optimi fontes qui, ubi, & quales.* 5. *Flumina ab acidulis.* 6. *Eudemon fontium custos.* 7. *Calculum generantes fontes. Unde rupes in ripis.* 8. *Plures fontes, pluralitatem mineralium faciunt.* 9. *Ab invisibili, fit visibile.* 10. *Sal esurinum hermaphrodita est.* 11. *Duplex excrementum in nobis.* 12. *Quid tartarum.* 13. *Multiplex sal esurinum.* 14. *Optimum vitriolum ut fiat.* 15. *Alterum vitriolum optimum.* 16. *Ferrum non mutatur in æris fontibus.* 17. *Tertium vitriolum.* 18. *Quartum Vitriolum.* 19. *Aciditas esurina non est vegetabilium.* 20. *Sulfuris sal fixatur.* 21. *Sal esurinum esse fontium.* 22. *Naturale cur sit nobilius artificiali. Error quorundam.* 23. *Manna aluminis.* 24. *Unde materia vitrioli.* 25. *Error neglectionis. Vitriolum in aliis metallis.*

AD Spadanos jam propiùs accedentes, reassumere inprimis, quæ dicta sunt, convenit. Metalla scilicet, lapides, saxa, sulfura, salia, atque adeò totam mineralium classem, in aquarum matrice, sua reperire semina; Rationes, dona, scientias, progressiones, destinationes, officia, & durationes eorundem continentia. Quæ dum sui ortus exspectarunt digesta satis tempora, subdiem erumpunt cum aquis matricibus, quæ in terram, suos paulatim fœtus, aëri assuetos, deponunt: non secus ac terra, suam etiam vegetabilium familiam, in alienum aëris uterum, exponit. Ergo jam ex iliado aquæ, emergentia semina (quæ in finem durabilia, vox Verbi ibi deposuit) suo prout exordio sunt proximiora, ideo etiam nobiliora. Natura scilicet essentia, exsistentia, donum, scientia, duratio, destinatio, primùm in radice seminum connexa fuerunt, quæ postmodum donorum explicatione, ac functionum necessitate, in pluralitatem sensim distracta, ataxiæ obnoxia evadunt. Hinc admirando elogio Hippocratis oraculum continet: auctis numeris videlicet (in generando) diminutas esse proportiones, & vicissim, auctis in decremento proportionibus, imminui numeros. Unde indubiè constat, quo corpus entibus

1.

entibus primis & seminalibus sive in natura, sive per artem vicinius fuerit; eò esse
2. potentius, nobilius, & augustius. Quocirca semina, mundum ingredientia, initio à colorum, saporum, imò & quantitatum dimensionibus adhuc libera (verbi gra-
3. tia. Humanum idem semen, nunc simplicem, nunc multiplicem fœtum patrat, sola locorum simplicitate, vel numerositate receptum, adeóque numerorum & quantitatum imperio, primis nondum momen-
4. tis subnoxium) hinc nempè fit, quod in summis rupibus, longè à fœce, & inter saxa, sabulumque, oriantur acidi fontes, cæteris cunctis præstantiores: sic autem vocati, non quòd acorem præ se ferant (sunt namque insipidi) sed quòd acidorum instar, sint medicati, ideò acidulis nobiliores, quo gratiores & potiores, semen salis esurini, à saporum explicatione adhuc liberum, amplectentes. Etenim cum natura nostra, fœdus amicum fontes illi pepigere, quod palati bibentium cum suavitate, intimaque ventriculi benevolentia, licet maxima quantitate, hauriantur. Refocillatione autem naturæ, tam proximè universalem illam medicinam, sanitatem nimirum tutelando, propagandoque potestates vitales æmulantur, *Moly* Homericum, quòd in apicem quasi medicinæ, adscendisse visi sint. Talem Paracelsus, lib. de morbis tartareis in Veltin, pagulo Helvetiæ, scaturire voluit, qualem totus mundi ambitus, vix alterum continere in valle (nam in excelsissimis ru-
5. pibus plures sunt) credidit. Danubius siquidem, Rhenus, Rhodanus, Sanus, Padus, &c. ejusmodi fontem scaturigine
6. prima obtinent. Amplius addam. Quid si Gargani antro, exercitus cœlestis Præses, in custodiam præfectus fuerit non è re erit credere hujusmodi fontibus Eudæmonem aliquem præfixum; non secus ac vetustas suos semideos, pocula in origine fluminis vertentes, apponebant. Utut sit, fontes illi, sunt Iliado proximi,
7. enteque primo esurinorum referti. Contrà, alii sunt fontes, quibus succus petrescens commistus est, qui delabente paulatim undâ, tam in fundo, quàm alvei parietibus, saxa, & silices, perque cæcos venarum conductus, rupes in ripis disseminant. Mosa enim exemplo erit, hic namque ab ortu suo, margine, longè latéque lapidescentem succum imbibente, colles sternit, hinc inde Visetum usque. Quo 8.
succo jam absumto, suamque destinationem permenso, Mosa deinceps rupes non adspicit. Nec enim lapis simplex est, verùm hîc carbones, ibi fodinas ferreas, propiúsque adhuc, sulfureas marcasitas, juxta riparum decursum disseminat: alibi verò plumbi mineras, vel meras, vel cæteris permixtas androgyno ortu exhibet juxta fontium originem. Quam fodinarum dispensationem per Trivalem lineam, in suos Peroledorum fundos, Adepti distinguunt. Porrò hæsitatum est, 9.
cur fontes acidi vocentur, & unde acor iste perendus. Breviter dicam. Semina enim salium, ut diximus, cuncta in aquis sita sunt: attamen nondum saporem induerunt, nisi dum corporum principia consentanea, uterosque terræ debitos repererint. Tunc enim, nec antè, salfuginem exprimunt, & sal vestiunt. Hîc enim in alumen, ibi in marinum, fontale, alibi verò in nitrum, &c. prorumpunt.
Quocirca notandum, sal quoddam exsi- 10.
stere hermaphroditicum metallorum, quod defectu nominis esurinum sive acetosum, re & nomine vocari cœpit. Generale equidem, & ad omnia metalla accommodabile: adeóque si non primam, velut & remotissimam, eorundem materiam, putare placeat, saltem est metallorum secundina, quibuslibet metallis congenialis. Sal istud itaque alienæ commistionis expers, acidum est, corporique nostro debita quantitate gratum, eò quod omnem omnino humorem non vitalem, tartarumque detergat & consumat.
Est nempè duplex excrementum in no- 11.
bis. Unum nostrum, quod putredini, &

fœtori ſubjacet : aliud autem rerum, quod hoſtili cogulatione, ſuam proditor
10. perficit tragœdiam, generali etymo, tartarum dicitur. Sal acetoſum itaque, ſubinde embryonis inſtar, in ordine ad me-
11. tallum conſideratur : non rarò quoque velut individuum ſolitarium, at nondum
12. ſua in deſtinatione completum. Exemplo vitrioli ſive chalcanti, rem exponam. Optimum enim artificialiter, pro medicina, ex cupro fit, ad naturæ imitationem : eſtque proinde longè optimum, quod ex ſolo cupro, ſine terrenis ſordibus, & peregrinorum miſtura, conflatur : quæ tamen non nequeunt in naturæ uteris confluere. Fit autem hoc modo. Liquato æri ſulfur injicitur, donec totum flamma abſumſerit : confeſtim verò æs fuſum, aquæ pluviæ infunditur, unde vireſcit : idque toties repetitur, quoad æs omne in aquam tranſactum migraverit. Exhalata tandem aqua, vitriolum habes. Etenim quod antea cuprum erat, nunc inſuper ex ſulfure ſalem acquiſivit.
13. Secundò, vitriolum præſtantiſſimum naturaliter creſcit, fodinis, quibus natura ſal iſtud eſurinum peperit, venam æris feracem corrodens, & fontis lambentis liquore diſſolutum, quem poſtea cortinæ in chalcantum coquunt. Laudatur Cyprium, Hungaricum, Romanum, & omnino, quod in ſui examine plurimum
14. æris contribuit. At ſuccus illi vitriolifer us, putatus eſt ferrum in æs mutare, deluſionem ſcilicet viri metallarii vix agnoſcentes : eò quod ferri abſumit locum, æris ſuccedentes atomi explerent. Nec animadvertentes uti æs, argentum ſolutum, aliàs in chryſulca inviſibile, reddit ſpectabile, & corporeum : ita ferri proprietatem eſſe, ſolutum in chalcanto æs, ad ſe rapiendo manifeſtare, ſimulque eodem actu, ferrum ipſum diſſolvi, atque in fonte evaneſcere. Teſtes ſint mihi fontes. Siquidem aquæ vitriolatæ longè ſeipſis pauperiores in cupro fiunt, poſtquam ferrum, recuperati æris beneficium receperint. Propterea quoque nimirum extra fontem (ubi, quotiesque continuum novi, è gurgite, æris alluvium deficit) putatitia alioqui ferri tranſmutatio, haud contingit. Tertiò de- 15.
mum, fit arte vitriolum, ex pyrite ſive marcaſita æroſa, ſulfure impræ gnata. Equidem abſtracto inde ſulfure, reſiduum corpus æroſum aëre expoſitum, currente dierum numero, ſal acidum, ſenſim ſuis medullis reſolvit, quod eâdem reſolutionis acuitate, æroſum quippiam in ſe diſſolvit; quodque inde, aquæ juvamine depromtum, mox etiam coctum, vitriolum fit. Adeóque quicquid prima vice, ſalis eſurini roſioni reſtitit, repetita ſulfuris cremation e, totum tandem concedit, ac in vitriolum evadit. Quar- 16.
tò denique, ſal eſurinum connaſcitur, concretum in pyrite, quod concremation e, & reſolutione, æroſum quippiam, inde ſecum fert, & vitriolum fit. Unde manifeſtum fit :

Primò, quod ſal eſurinum, etſi aci- 17.
dum, differre tamen plurimùm à quavis alia aciditate, quantum differt vitriolum ab ærugine, quæ per aceti auram, adeóque concepto intus ſale aceti, fit.

Secundò, quod etſi ſulfur, totum ſit 18.
pingue, & φλογιστὸν, attamen in æris penetration e, ſal quoddam acidum (quod aliàs inter comburendum avolat, & per campanam in ſuccum cogitur) ſemifixum relinquat.

Tertiò, ſal acidum, & eſurinum fon- 19.
tium, in viſceribus terræ ortum, ſal eſſe cujuſpiam ſulfuris, embryonatum : eatenus tamen artificiali ſale, è ſulfure pe- 20.
tito nobilius; quo primo enti, & ſeminibus Iliadi propinquius eſt. Ut ſuprà legitur. Idcirco procul vagari agnoſces, qui dotes Spadanorum, ex contentorum mineralium proprietatibus, prout in ultimam jam ſunt progreſſa materiam, æſtimant. Siquidem patet ex ſuperioribus, ſalia eſurina ſulfuris, longiſſimè à proprietate ſulfuris diſcrepare : quinimò, quod

quod magis est, artificiale sal esurinum sulfuris, tantum distat à naturali, quantum hoc embryonatum, primis seminibus est propinquius in radice. Toto inquam cœlo errant, qui salia esurina plumbi, cum plumbo comparant, quod inde immensum distinctum est. Salium namque perfectorum, puta aluminis, nitri, vitrioli, atque eorundem nondum perfectorum, peregrina admodum est similitudo, Exemplo patet. Sal enim esurinum aluminis, saccharo quovis dulcius (manna dicitur aluminis) astrictionem nescit, primo enti ejus simile.

21.

22. Quartò. Cùm itaque præstantissimum vitriolum sit materialiter nil aliud, quàm sal esurinum sulfuris embryonati, quod æris partem qupmpiam erosit, vilioris verò vitrioli, sal è perfecto haustum sit sulfure; rerum idcirco analogia ducti, idem vitrioli etymon transsumsimus, ad omnes metallorum consimiles dissolutiones, quod ab aliis, de Spadanis scribentibus, nondum annotatum reperio. Siquidem tam in artis, quàm naturæ progressu, ex quovis metallo, vitriolum (excepto auro) fit quotidie. Quatenus scilicet ex metallo, & cujusdam salis esurini connubio, liquor metallicus, coagulabile inquam vitriolum efficitur. 23.

PARADOXUM QUARTUM.

1. *Contenta in Spadana juxta aliorum opinionem.* 2. *Probatur positionis falsitas.* 3. *Ingredientia Spadanorum. Quid sit vitriolum martis.* 4. *Coagulatio nunquam fit sine dissolutione, & vice versa.* 5. *Corpora non agunt in invicem.* 6. *Inter actionem est odor spiritus dissolventis.* 7. *Spiritus dissolvens coagulatur.* 8. *Qui ferri vena sit in aquis invisibilis.* 9. *Cur aquæ sulfur oleant.* 10. *Cur aciditas in aquis pereat, & quando.* 11. *Manifestum fit occultum, & occultum manifestum.* 12. *Cur non ferrum, sed vena dicatur in esse.* 13. *Sal fontium non crescit in vena ferri.* 14. *Cur unus fons altero sit fortior.* 15. *Differentia contentorum in fontibus.* 16. *Cur non transferatur Savenirius aliò.* 17. *Cur aqua sit levior Savenirii.* 18. *Aliquamdiu spiritus salis operatur super venam.*

1. CONtinens Spadanorum, aquam fontium, Scriptores univocè asserunt. Discrepamus verò ab iis duntaxat in origine: utpote quæ non parum momenti, ad nobilitatem eorundem adferat. At contentorum in aquis ratione, procul nobiscum dissident. Asserunt nimirum Spadanæ inesse vitriolum, & deprehendisse, calchitim, mysy, sory, melanteriam, sal, nitrum (inesse inquam nitrum, distillationis examine sibi repertum, quod alibi se nunquam vidisse, quippe quod inde post Hippocratis ævum defeciisset, testantur) bitumen, sive succinum liquidum, carbonem fossilem, alumen, bolum, ochram, rubricam, matrem ferri, venam ferri, ferrum, æruginem, calchantum assatum, alumen exustum, æris etiam florem, & sulfur. Hæc inquam ab Authoribus Spadano fonti legimus tributa, sub incertitudine Domina: adeóque nutantes, cuinam Duci tantùm fidant exercitum, concludunt, fontes quosdam esse, in quibus eminens subterraneum, ægerrimè dignoscas. Alibi, chalcanti fervorem, frigore rubricæ, & æris in Spadanis, temperari. Alibi, Spadanos frigidos & humidos actu, potestate verò seu virtute (quam unam examinant medici) calidos atque siccos, ideò potissimùm, quod sitim extinguant. Tandem ajunt, his fontibus, ferri, sulfuris, chalcanti, aliorumque fossilium vim inesse, qualitatum tamen primarum proportione manente incerta, sive varietatem subterraneorum consideres, sive bibentium dispositionem diversam. Atque illud notandum etiam lego. Quod fons Savenirius, vires fossilium magis, quàm substantiam sibi induat. (id est, vires supra, extra, vel non substantiales) Alibi namque ajunt, solo vitriolo fontes accescere, esseque

chalcantum saporis acidissimi : alibi cum Dioscoride, in chalcanto plus ingratæ & terreæ adstrictionis, quàm aciditatis reperiunt. Denique, prout non nisi extrema ignium tortura, oleum è vitriolo (sale videlicet esurino & sulfureo, spiritus æros elevante) acidissimum elicit : sic fontes hinc, nec aliàs accescere rentur : in terra videlicet ejusmodi ardorem, spiritus chalcanti acidos, ad terræ superficiem concitare, qui ibidem à frigore coacti, & in acidam mutati, vicino fonti commisceantur. Quam positionem multæ comi-
2. tantur anxietates. Primo, Eo quod nulla sit ejusmodi spontanea distillatio in Universo. Deinde, quod saltem æstate frigeant intrinseca terræ juxta Hipp. quando Spadana nimirum optima. Tertio, Quod spiritus chalcanti, terram aut saxa quæ attingit, nequeat non erodere, atque idcirco aciditatem omnem exuere, frustra dicatam fontibus. Quarto, Quod æstate, terræ frigus non sit in superficie tantum, quod sit condensando spiritus magis, quàm interiora, unde caloris vi, fugatos spiritus comminiscuntur. Quin-
to, Quod spiritus vitrioli, aquæ, tametsi negligenter obseratæ, immisti, nec aciditatem deponant, nec ruso colore tingantur : quod attamen fontalibus aquis prorsus est sociale. Hactenus aliorum me detorsit opinio. Meam fatebor cæcita-
3. tem. *Distillavi aliquando seriò, Savenirium, & Pouhontium : & sanè non tantum mineralium catalogum, imò nil quicquam in iis offendi, præter aquam fontanam, & vitriolum ferri, ab aliis ante me scriptoribus neglectum.* Constat autem martis vitriolum, sale esurino embryonati sulfuris, & vena (non ferro) ferri, quam sal esurinum, adhuc
4. volatile, lambendo corrosit. In quo corrosionis actu, fit aliqualis dissolutio ipsius venæ, & coagulatio sive fixatio salis volatilis. Sal inquam quamdiu volatile est, id est, aptum ut ab igne pressum evo-
5. let, inter spiritus recensetur. Corpora autem non corrodunt corpora, quatenus talia, neque fixa in invicem agunt : sed duntaxat, quatenus alterum eorum volatile est, id est, spiritus, sive is concretus sit, sive liquidus. In omni denique solutio- 6.
ne (uti videre est in activitate aquæ fortis, aceti stillatitii, &c.) excitantur aliquot exhalationes, antea quietæ, quæ uti sylvestres, iterum coagulationi non parent, aquæ ideò evolant necessariò, vel vas coërcitæ diffringunt. Cæterum & il- 7.
lud deinceps notabile est, quod quantum spirituum, corporis solutionem complevit, tantundem quoque in corpore soluto, corporalitatem assumsit. Patet igitur hinc ratio, cur Spadanæ in tanta perspicuitate, corpus opacum venæ ferreæ, in se abscondant. Denique cur in activitate 8.
salis esurini, sulfur redoleant, absente tamen corporali sulfure. Tandem quo- 9.
que obvium est ; cur sub finem activitatis (Illa enim solutionis festivitas, plus minúsve temporis, in diversis fontibus perseverat) aquæ aciditatem amittant, ac vena, antea transparens, tum rusa appareat. Fugatis nimirum jam par- 10.
tim spiritibus, vel iisdem, ad finem activitatis delumbatis, & coagulatis, imbibita vena sidit, ac manifestatur, quod antea occultum steterat : genuinam interim, aquis recuperantibus simplicitatem. Porrò non otiosè negatum, fer- 11.
reum, aut ferri ramenta Spadanis inesse, sed ferri venam. In vena siquidem, plus virtutis, quàm in ferro occurrit, earum scilicet partium subtilium, quas fornax inter fusionem suffurata est. Quocirca succus, spiritus, si- 12.
ve sal esurinum (voca ut lubet) non crescit intra venam ferri, ita ut sit par amborum colliquatio in aquis ; absit, alios nactum est sal, in terra uteros, unde præterlabens unda, illud liquat, & secum rapit, tanquam germanum nepotem, alterius olim filium undæ. Quod si itaque insigni cavitate circa 13.
venam detinetur diutius, plus venæ in se sorbet ut Pouhontius, hocque adhuc amplius

amplius fons Geronſter. Tonneletius verò, ſale eſurino, præcedentibus duobus ditior, iiſdem tamen in vena pauperior eſt. Hinc namque friget, & ſtomacho moleſtior. Quicunque ergò magis alvum cit, venæ feracior eſt. Equidem nec illud Antiquis incognitum, qui ſquamma ferri, ad ventris ſubductionem
14. utebantur. Virgines quoque, ſtomoma, ſive aciem ſumentes, primis quoque die bus vomere aſſolent. Geronſter igitur plus venæ aſſumſit, quàm Tonneletius: ſalis autem tantundem, ſed mitigati propter activitatem venæ in ſe receptæ: ideoque ſal iſtud craſſius, & corpulentius
15. evaſit. At Savenirius, aquis longè dilutior, venæ, ſalisque eſurini minimum, ideóque citius abſolvit actionem ſalis eſurini & venæ, citiusque medicata unda emoritur. Atque eâdem de cauſa, facillimè ſtomachum tranſit, conficitur, & penetrat citiùs. Spirituum itaque a- 16.
gentium in venam, præſentia, poros in aqua dilatat, & leviorem ad libellam efficit fontis aquam. Ampliùs notandum eſt, Quod prout in vinis & omphacio ebullitio fermentalis fit: ita ſua ſit actio ſalis eſurini. Ac nedum ſuper ve- 17.
nam, dum eandem rodit & permeat: ſed etiam ſuper eandem ſecum raptam, aliquandiu operatur. Pouhontius inquam, longè diutius, quàm Savenirius, &c. donec exantlatis ſpirituum activitatibus, tam agens, quàm patiens, diſſolvens inquam, pariter & diſſolubile, fatiſcant eâdem operâ.

PARADOXUM QVINTUM.

1. Virtutes ſales eſurini. 2. Effectus obſtructionis. 3. Quouſque fontes agant in homine. 4. Quos non juvent. 5. Effectus per ſe & per accidens exemplum. 6. Mulier duplicibus ſubeſt morbis. 7. Vires venæ ferri. 8. Objectio. 9. Solutio. 10. Quomodo ferrum aperiat, & quomodo ſtringat. 11. Probatio per affine exemplum. 12. An calculo conveniant, & quouſque. 13. Palliativa cura tantum quæ pellit calculos. 14. Spadanæ in cauſa, ut facilius recreſcat calculus. 15. Cura calculi vera in quo ſita. 16. Unde petendum remedium, & quale. 17. Qualitates primæ in fontibus. Aqua, non aër, eſt interne humida. 19. Vires relollei & Cherionii. 20. Objectio. 21. Dilutio.

NVNC de viribus Spadanorum brevi complexuri methodo, ſupplementique norma dicturi, reſumemus, non alias inveniri dotes, niſi quæ ex eſurino, & ſoluta ferri vena depromuntur.
1. Quapropter cùm ſal eſurinum diſſolvat mucilagines, abſtergat, conſumat, forasque amendet; Ideò inprimis, obſitis mucore ſtomachis opitulatur: eandem quoque viſciditatem præternaturalem (quam coagulabile rerum in nobis excrementum vocavimus) altiùs atque penitius paulùm, tam in venarum, quàm viſceris cujuſpiam penetralia proreptam, eadem opera expedit, ſed tardiùs eo, quò longius ab ore iter inſtituit. Hinc ortis hepatis, lienis & renum obſtructionibus, atque inde natis febribus, hydropi, ictero non ſegniter ſuccurrit. Etenim obſtructio, obſtruente conſumto, ceſſat; quæ aliàs, cùm impediat quo minùs vitæ ſpiritus, per omnia liberè gliſcat, muniaque ſua obeat: idcirco 2.
partes, quæ poſt ſe ſunt deinceps, vitali communione privat, ac conſequenter putrefactiones accerſit. Igitur omnibus prorſum morbis epotæ Spadanæ conveniunt, qui ex hoſte tartaro, præter naturam intus recepto, & coagulato, conſcendunt. Modo conſtante vitæ radice ſufficiente, id eſt, ſatis tempeſtivè hauriantur. Determinatione attamen illa adjun- 3.
cta, quod poteſtas aquarum non tranſcendat hypochondrium. Non enim ſupra renes, ad cor videlicet, pulmonem, aut cerebrum aquæ attingunt: quocirca etiam 4.
affectibus illis ex idiopathia genuinis, niſi per accidens ſuccurrunt Spadanæ. Ratio eſt. Siquidem cùm minerales ſint, ad alendum prorſus ineptæ, ultimo cum ſalium excremento urina, è corpore proſcribuntur, cujus nempe commercium,

vividus

vividus amplius sanguis non patitur. Proinde si quicquam capiti, cordi, aut pulmoni juvaminis adferre videantur, id totum, sublatione affectus, discrasiam inibi, per deuteropathiam, & consensum causantis, evenire putandum est. Denique nec potæ Spadanæ in epidemicis, endemicis, & astralibus morbis, ut sunt Pestis, pleuritis, prunella, &c. ut neque conferunt plurimum, quibus venenum subest, vel assumtum, vel intus genitum, vel contagio participatum. Ut etiam neque in morbis tincturæ, quales sunt lepra, lues Veneris, morphea, cancer, epilepsia, &c. Quocirca non bene convenimus cum illis, qui ad omnes omninò morbos Spadanam commendant sine delectu. Adeóque eandem in blasphemiam usque extollunt. Scilicet, *Non esse, quod jam deinceps, nactis Spadanis, veterum aquarum miracula, vel Siloës piscinæ, vel Iordani Naamum sanantis, stupeamus: cùm hic, & attonito morbo, convulsione, paralysique laborantes, leprososque curari videamus.* Apage! Miracula inimitabili constant digito: 5. præterea effectus per accidens, ab iis, qui per se suis debentur causis, ritè distinguere oportet. Qualiter si deficiente menstruo virgo, suffocatione, epilepsia, vel paralytico affectu laboret: prodeuntibus autem bibita Spadana menstruis, ab annexa diathesi liberetur, non est quod proinde apoplexiam, asthma, epilepsiam, aut veram paralysim, Spadanis fontibus curandam commendemus. Morbi 6. namque in universum, ex utero prodeuntes, alterius sunt monarchiæ clientes, & aliena constant radice, quàm qui ex conditione microcosmi, tam in uno, quàm in altero sexu prorumpunt. Quos equidem si quis non distinxerit, cachinnum à discretiore sibi parat. Cæ- 7. terum jam dictum, quantum sal esurinum in fontibus proficiat: deinceps autem quid ferri corrosa, atque soluta minera agat, dicendum. Ea itaque manifestè adstringit inprimis, ideoque stomachum, ac vicina quæque roborat. Laxis ergo, & dissolutis morbis, Spadanæ congruunt, puta lienteriæ, diarrhœæ, cœliacæ, atque dysenteriæ, &c. Quibus objectum iri exspecto, quod menses provocet, 8. quicquid ferreum offertur, jecinoris atque lienis effractus levet, atque adeò hinc potius aperire, quàm adstringere Spadanas, consentaneum. Ob quas fortè 9. salebras, nonnulli ad dispares, in marte partes potiùs nutantes confugiunt. Respondeo ex Adeptis. In nobis, non rarò oberrare sal quoddam resolutum, & minerale, planè excrementitium, tartarum inquam resolutum, vel in prima, vel in materia ultima exsistēs; cujus sive uterus, hepar, lien, renes, pancreas, mesenterium vel stomachus fodina sit, perinde nunc censemus: modo constet, insignes parere laborantibus molestias. Epoto itaque sto- 10. momate, id est, chalybe, vel ferro, pulvere tenus: quamprimum sal istud nocuum (quod purgantium mandatis non auscultat) ad ferrum præceps accurrit, eique adhæret, ut illud dissolvat, & vim exserat suam: adeóque juxta illud coagulatur, simulque cum ferro foras vadit. At si ferrum vel acies, in liquore acri, nobis tamen non hostili, dissoluta potentur (puta Spadanas) natura absumtis, & penitiùs introò admissis iisdem liquoribus, ferrum mox (utpote ad alimoniam ineptum) à commisto separat, & per intestina amandat. Ut videre est in stercorum Spadanorum nigrore. In qua ferri sequestratio- 11. ne, confestim salium mineralium confluxus spontaneus fit, non secus atque argentum in chrysulca, ad æs appositum, & æs solutum, ad ferrum advolant. Liberat itaque ferrum sumtum, ab obstructione, & aperit per accidens, ablato scilicet secum obstruente victo: non tamen quod per se, proinde desinat esse constrictivum. Aperit inquam potestate specifica 12. & appropriata, constringit verò qualitate secunda. Jam porrò, quandoquidem animum & spem auxit miseris, potissimùm

mùm calculosis, potus aquæ, meum dicam judicium. Certum est Spadanas eluere urinæ regionem, cùm quia facilè transeunt, tum quia multæ, affatimque haustæ, & minerales, earum sal esurinum impedit, quo minus spiritus lotii (solus calculorum architectus) quicquam ingenitâ sibi proprietate petrificet. Quippe sal aliud potentius, jam eundem in
13. sui ditionem velut vinctum traducit. At quia ista duntaxat est cura palliativa, etsi facti calculi & arenæ expellantur, quasi labentis aquæ abstersione: imò quamdiu aquę fuerint ebibitæ, impediant
14. nova calculi collegia, attamen siquidem mox abinde recrescunt, infida censemus calculosis remedia. Etenim eò quidem promtius accrescere festinat calculus, quo uterus ille, alter calculi parens, nitidior fuerit. Nonne enim lotium, facilius calculum, ad nitidam matulam, quam ad oleo inunctam agglutinabit? Hinc namque fortè renes brutorum plurima
15. scatent axungia. Curam itaque perfectam calculi, optatamque requiem, longè aliam scimus: In qua exturbatis suaviter calculis minoribus (quod minimum est) majores verò, in succum pristinum retrograda concretionis analysi redeant. At neque id satis fuerit, nisi tollatur incli-
16. natio petrifica, restaurantibus Remediorum nempe paucorum collecta messe, quisque integram, ex calculo non minùs, quàm febre, & optatam, sperare potest valetudinem. De quibus in aliis scripsimus, & remedia dedimus. Virtus etenim medendi, stat recta sub quolibet pondere, id est, omnes morbi apud illam, unius sunt pretii, à nullo morbo minui potest. Desiderantur tantum nobiliores remediorum potestates, quæ in cœlum ad Conditorem clamant, se velut frustra venisse, nec esse pænè quenquam, qui vincula earum solvat. Maturè à querelis abstinendum, ulceroso seculo. Itaque quod 17.
ad primas qualitates Spadanorum attinet: quanquam de iis, utpote momentaneis, & anatomiam vitalem non habentibus, minimùm anxii simus, quoties non admodum infesto gradu infames sunt; decernimus tamen, sal esurinum in primo gradu caliditatis & siccitatis esse: solutam verò ferri venam, frigiditatis & siccitatis secundum attigisse. Aquam ve- 18.
rò ipsam, humidam summè, frigidam verò remissè indulgentia Aristotelis sentimus, & supradictis deductionibus ostensum fuit. At quia, tam aquæ, quàm mi- 19.
neralium, illæ qualitates sunt relolleæ, nequicquam curationis habent: sed rebus constitutis præposterè adveniunt, instar colorum: idcirco illarum speculationem aliis relinquimus, contenti adeptione qualitatis cherioniæ. Postremò tamen 20.
objectioni respondendum est. Quamobrem videlicet Tonneletium salis esurini, & calidi copia, frigere magis, & stomacho molestum dictum? Satisfaciam. 21.
Sal esurinum etsi primis qualitatibus sit calidum; non secus atque oleum chalcanthi, sulfuris, aqua fortis, &c. frigefacere tamen, tertia, & propria qualitate cherionia, quatenus scilicet vel nimietate noxium calorem nostrum debilitat, potissimum, quod secundarium humorem, sive alimentum proximum stomachi, sua aciditate dissolvat, & alendo inidoneum reddit: cujus liquoris vividi penuria, non mirum est, si influens stomachi, & mendicatus calor, patiatur.

PARADOXUM SEXTUM.

1. *QValiter cibi non nocituri.* 2. *Contra diæteticem paradoxum ex textu sacro.* 3. *Probatur etiam experimento.* 2. *ex Iustitia distributiva Dei.* 3. *ex indicatione remediorum.* 4. *ex regula.* 4. *Unde diætæ venerit necessitas.* 5. *Vnum præceptum* 6. *Sobrietatis encomium.* 7. *Vt aquæ celeriter transeant per præcordia.* 8. *Purgatio.* 9. *Modus & requisita potandi. Quantum bibendum.* 10. *Ænulæ campanæ præparatæ commendatio.* 11. *Celeriter bibendum, & quare.* 12. *Rediens quomodo.* 13. *Quando prandendum.* 14. *An Spadana mero miscenda.* 15. *Et quidem à prandio.* 16. *Tres digestiones.* 17. *Cur non dormiendum sit à prandio Spadæ.* 18. *Hora cubitus.*

1. DE diæta, & modo utendi Spadanis, nunc paucula subnectam. Istud inprimis in diætetice, experientia duce, vicimus: *nusquam qualitatem ciborum, quatenus talium, nocumentum adferre*, nisi ubi delumbatum clinicum ac
2. defectuosum adest remedium. (Vidit namque Deus, quodcunque fecerat bonum esse, & consequenter, quodcunque in cibum ordinaverat, bonum esse cibum) *solam verò quantitatem obesse posse.* Ede enim cibos quoscunque voles, exempli gratia, & sis vulneratus, modò in quanto non excesseris, sintque tibi apti balsami, & potiones vulnerum consolidatrices, nullam pressuram senties ex cibis, nullumque detrimentum, non secus ac delicatissimo delectu ciborum ali-
3. tus. Cujus rei testimonium milites ac pauperes dabunt: quibus severus visus fuisset rerum Arbiter, si phasianis, perdicibus, ac cætero culinarum mangonio, in morbis vesci debuissent. Spernit enim curiositatis regulas natura, eo subsidio tuita, quod frustra opem, & præsidia, contra morbum optatura sit à remedio, quod præveniendis defectibus, à ciborum exigua quantitate, non sit satisfaciendo. Quicquid enim morbi monomachiam aggredi debet, potiori jure sanè, symptomata à cibis oriunda, avertere debet, id inquam, quod averruncandis læ-
4. sionibus propinatur, vel instituitur. Diætæ igitur necessitas, à penuria altiorum medicaminum, non cibariorum lenoci-
5. nio invecta creditur. Unum istud diætæ præceptum servandum, Spadanas bibenti consulo, ut sobrietati studeat, edat-
6. que parcè instar accolarum. Quid enim juverit, sanitatem accolarum ex Spadanis accusare, si lautiores, & nimis saturi, vivamus. Supremum itaque longævæ vitæ præsidium (etsi insuetis crudele) esto sobrietas. Quæ sapiunt aliàs, optimè nutriunt. Et concocturus facilè, quæ
7. sapiunt maximè, famelicus. Ea sola diætæ normâ, aquæ permeabunt tutò, celeriter ac jucundè. Cæterùm juverit, sordem à stomacho, à mesaraicis verò crudiorem, & minùs sincerum chylum, verrere. Quod commodè fiet, Si triduo con- 8.
tinuo sumatur ante aquas dosis una in aurora, pillularum rufi, debitè præparatarum, & non suasu lucri. Vel, si non lubet triduum exspectare, infundat conservæ rosarum sescunciæ, Pouhontii uncias octo, addito scrupulo salis tartari. Bibat colaturam. Spadanam bibiturus, 9.
conetur primùm ventrem exonerare, diluculo ac sub crepusculis, uncias duodecim Pouhontii bibat, & montem scandat: quo cum deventum erit, viginti, aut 30. primò manè uncias Savenirii bibat. Etenim ad non consueta paulatim transeundum. Uti etiam Pouhontius, non onusta quantitate, vimarios meatus præmeditatim aperiet. Addendum quantitati indies, ad tolerantiam usque: ut quisque sibi sit judex. Quod exinde facile conjicietur. Quoniam si quantum oportet biberint, bene se habent, & facile ferunt, Hippocratis imitatione. Inter bibendum 10.
autem, loco anisi, myvâ ex ænula campana assumtâ, facile epota aqua per præcordia transcolatur. Bibatur autem statuta dosis celeriter, cùm fontis festinatus sit 11.
progressus, ideóque prima aqua cocta (si modò verè coqui dicendum, quod non in alimentum cedit) & expulsa, antequam ultima adveniat. Quod interpolatam nativi calidi reddit, frustratamque actionem. Rediens ad pagum à fonte, len- 12.
tè procedat, ut non sudor, sed urina, quæ in votis est, cieatur. Sit autem ho- 13.
ra prandii, cùm stomachus aquis fuerit expeditus, ne residuum aquæ, penè concoctæ, crudum succum præcociter in ve- 14.
nas auferat. An Spadana mero mista conveniat, dubitatum. Dicam. Sic vina fient facilè meabilia, & meatus servabuntur meabiles, ideóque cum accolis, cibis (id est, potibus) fontes admiscere consulam. Atque adeò quia parcè comeden- 15.
dum, circa decimam aut undecimam, hora tertia Pouhontius adeundus; quia non

non saginationem, sed sanitatem intendimus : si cœlum permittat nempe, non chartis aut aleis, non denique somno pomeridies emancipandus venit : sed deam-
16. bulationibus. Siquidem tres in homine complentur concoctiones : prima scilicet in stomacho ; altera in hepate : tertia verò in singulis membris. Quandoquidem
17. partes singulæ nutriri debeant. Prima & secunda decoctio, feliciùs in vigilia & motu succedunt, ideóque excrementorum omnium uberior expulsio, quàm Spadæ præcipuè attendimus. Tertia verò sub somnum, dum nempe vitale lumen, sese humori cocto, propter assimilationem inspirare debet, esto. Qui etiam omnem excretionem compescit, præterquam suam, quæ est sudoris. Horam autem 18
somni, præcedentis auroræ maturatio, & sequentis crepusculi festinatio. Per somnum ipsum admonebit.

Benedicite fontes Domino : laudate & superexaltate eum in secula.

SUPPLEMENTORUM
PARADOXUM NUMERO CRITICUM.

1. *Causæ duæ calculi apud veteres. 2. In vesicæ calculo multa prodit mucilago. 3. Curatio antiquorum triplici constat præsidio. 4. Sollicita cura veterum. 5. Varia supellex saxifragorum. 6. Cur saxifragia irrisa à plurimis. 7. Absurdæ objectioni respondetur sub finem. 8. Desperatio apud Veteres. 9. Qualis curatio Veterum. 10. Moderna opinio paradoxa. 11. Cur à veteribus deflectere quis possit. 12. Cur Veteres in cura errârint. 13. Materies lapidum. 14. Tartari, & pituitæ differentia. 15. Tartari historia. 16. Paradigma mechanicum. 17. Vnde nomen tartari. 18. Ratio essentialis in paradigmate. 19. Cur non è visciditate sit coagulatio. 20. Generationes substantiales determinatis absolvuntur seminibus, non casuali qualitatum primarum congressu. 21. Quæ, & ubi semina lapidum. 22. Physica, per Analysin, optima docetur. 23. Ratio altera contra Veteres. 24. 3. Ratio. 25. 4. Ratio in macrocosmo. 26. Objectio. 27. Pro nobis. 28. Gemmæ viscositatem nesciunt 29. Contra efficientem Veterum. Prima, Altera ratio. 30. Vnde in rene calculoso calor. 31. Exemplum. 32. Cur in calculo vesicæ, non conquerantur caloris. 33. Cur mucus in calculo vesicæ. 34. Ratio prior. Altera. 35. Incognitis causis removendis in cognita fuere remedia. 36. Salutaria remedia coindicationibus opportuna. 37. Remedia exteriora cujus sint pretii. 38. Paradoxum in distinctione effectus per se, & per accidens. 39. Quatenus juvantia sint. 40. Quid solum sit aperitivum pharmacum. 41. Non fieri ureterum dilatationem per potus. 42. Quid dilatet ureterem. 43. Objectio syncopizans. 44. Distinctio effectuum secundum causarum pertinentiam. 45. Ratio. 46. Censura remediorum veterum. 47. Methodus curativa. 48. In omni urina calculus. Quis sit dicendus calculosus. 49. Quid sit inclinatio ad calculum in rene, aut vesica. 50. Quid spes in curationem dederit. 51. Quomodo auferatur inclinatio. 52. Qualitas remedii, inclinationem tollentis. 53. Aroph medicamen. 54. Oblatratio. 55. Hermetica & Pythagorica Philosophia congruunt. 56. Remedii qualitas calculum resolventis. 57. Responsio ad objectum absurdum.*

QUandoquidem frequens in homine monstrum lithiasis, plerosque ad Spadacrenas vocet, perfectæ sanationis spe ; juverit profectò hunc paragraphum liberaliùs explanare, ne compendium obscuritatem pariat. Dicendum itaque, quid Antiqui, quidque Moderniores, Hermeticæ scholæ discipuli, de calculorum ortu & curatione sentiant. Materiam calculi inprimis, phle- 1.
gma, pituitam, mucilaginem, seu excrementum humanum : Efficientem verò causam, calorem actualem, excedentemque in membro, incusavêre. Quid nî, in- 2.
quiunt, cùm è calculoso rene multum sedimen, è vesica verò, calculis obsessa, continua muccago, turbetur præceps ? & quanquam nullus in vesica calor, sufficit saltem, eundem in lumbis manifestum, calculosos experiri : Ergo cùm contra manifesta, ac sensu nota, nemo nisi cæcus ad solem reluctetur, rata calculi permanere debebunt, jam data causarum testimonia, authoritatum, & dierum numero approbata. Cæterum his positis, ad cu- 3.
ram itum est. Ubi humectantibus, aperientibus, & detergentibus, confisa sunt præsidia. Clysteribus inquam, balneis, fomentis, unguentis, & potionibus madefa-

cientibus, aperientibus, & abstergentibus, utrâque sunt innisi manu. Quo scilicet jam partus calculus exploderetur, atque venienti saburræ fortè fortuna coagulandi adimatur conciliabulum. Venturæ autem
4. nil quicquam est provisum. Non segniter nimirum amygdalinum, aut huic succenturiata, ad ureterum ampliationem, primo curationis introitu, propinanda arbitratum, ut deinceps sequentibus abstersivis expellendo facilius calculo locus sit.
5. Hisce nempe hypothesibus, facilitate artis, non parũ suspectis, in tanto naturæ incommodo, ac dispendio, calamitati nostræ atque adeo Indicationi curativæ, abundè satisfactũ, arbitratum est: nisi fortassis quædam saxifragia, tam ex herbis, radicibus, ligno seminibus & fructibus, quàm ex certis lapidibus in pulverem contritis, glorioso titulo, à Primoribus accepto, in lithontribon petita medicamina, prioribus adnexenda videantur. Sic autem dicta, eò quod nonnulli calculum confringere; alii, imminuere; plurimi, neutrum credide-
6. rint. Pulcro quidem arrident nomine à Veteribus tradito: at sic exhibita, hactenus infido eventu, atque promissis nequa-
7. quam respondente auxilio. Alii proinde longiùs deflectentes, citiùs stomachum, venas, renesque pertusa, ac perforata iri, vel corrosioni insigni, vel confringendi potestati violentæ, cessura, quàm quod lapis, illis longè durior, & fodina sua ab ore separatior, siccitatis, & conceptæ duritici, innatum recuset vestigium, illisque remediis in clientelam nomen dederit.
8. Ideoque quicquid secundis, & tertiis qualitatibus repugnans; pharmaco non paruerit, id velut Alcide indomitum, velut monstrosum, clavâ durius, ac fatale, in-
9. curabilium catalogo addicatum. Unde intelligere est, totam calculos curandi methodum, non sanationi perfectæ, at palliationi saltem, stare concreditam. Siquidem non insudatum hactenus, nisi excludendo calculo, jam facto: fiendo autem, nullatenus obviam itum est: ut neque impressionis, sive proclivitatis in calculum, exstirpationi, quicquam est consultum. Mansit itaque imperfecta, recidivas minantium calculorum curatio: Triumphum quasi ob id clamantes cæteri morbi, eò quod omnes in fines sufficiens Providentia, secum videretur liberaliùs egisse: uni autem insidiatori calculo, ut hostiliter & proditoriè ingresso, recusasset remedia.

Nunc autem, per classes, Juniorum decreta dabo. Ac primum quidem de statu- 10.
tis deflexisse canonibus, vitio non erit, ubi hucusque, incerta plerumque, advertamus eorum auxilia, languidamque non nisi experiamur opem, deque Proximorum vita & incolumitate propositum 11.
sit. Etenim si artes cæteræ proficiant indies, non est, quasi in nobis effœta sit virtus animi, cur ab ulteriori indagine Veri, nos priorum canones deterreant, inq; desperationẽ conturbent. Solo namque Aristotelis statuto, quod contra negantem principia non sit disputandum, Philosophia in obscurum delata mansit. Etenim si non imperandum, saltem nec serviendum, liberrimis judicii muneribus est, antecedentium gregem sequentes, non quia sic eundum, sed quia sic sit itum. Ar- 12.
tium itaque inventor Ignis, mechanico, ac manifesto opificio, Hermeticos edocet, calculorum originem non constare assignatis, materiâ & efficiente. Etenim nec ob id mirum, quod non sat cognitis causis; improvisa, & imparia huic languori, hactenus descripta sint consilia. Quantum ita- 13.
que materialem causam attinet, ea succus quidam petrescens est, (deficiente enim etymo, à me sic vocatus) permultis liquoribus, ita intimè aspersus, ut iisdem propemodum genialis videatur, neque secus divortio obnoxius, nisi ea calamitatum de causa, ut nostræ fragilitatis millecuplæ, nos reddat perpetuos memores. Proinde 14.
non muccus, non pituita, non denique excrementum aliquod nostrum & putrefactibile, materiem calculo subrogasse putamus: sed est excrementum rerum, hostili 15.
coagulatione, suam proditor intus perficiens tragœdiam (tartarum diximus) quod

ubi

ubi non ritè separatum, in thecis, separando excremento dicatis, intrò sanè cum succis genialibus ac vitalibus mixtum serpit: Tandem autem ad examen revocatum (quippe ad assimilationem, & animæ informationem ineptum planè, & inefficax) vel unà cum lotio foras exit, velut conceptæ proditionis pœnitens: Vel si subtiliùs, vitali nutrimento nupserit, penitiùs subit, paritque mox digesto tempore, suæ in nobis familiæ, exsortes affectus, & conditiones monstrosas, ac insignia planè tyrannica, quibus, pessundata tandem natu-
16. ra, auscultare cogitur. Quæ cuncta vel unico patebunt, & non exotico exemplo. Obvium enim est, unumquemque nostrum, etiam optimè constitutum, urinam edere sanam, fulvam, lucidam, sediminis & muccositatis expertem: quam si diutius contingat, etiam limpido vitro, asservari, aliquot tamen abinde horarum emenso spatio, calculosam exinde dicimus, eò quod per totam urinæ ditionem, quaquaversus, susque deque, tenui fabulo, ma-
17. tula sit infecta, parietibus adhærente (chem planiùs quid, vinorum tartaro, coagulabilis excrementi in nobis, secus peregrini, nomen dederit? attamen nec ulla proinde erat crassioris amurcæ visibilis præsentia, nec caloris ulla aderant testimonia, præsertim dum fabulum istud conspicuum evaderet. Siquidem jam antea dudum deferbuerat lotium, priusquam coagulan-
18. di iniisset consilium. Atqui tamen par utrobique ratio, essentia, causa, & proprietas, calculi in nobis orti, cum eo, qui ejusdem identitatis, & subjecti materialis, in urina foris circum matulam coagulatur. Addam præterea, nonnullos sanos detinere urinam honestatis ergò, per aliquot horas, sine ulla arenarum apparentia: quam tamen urinam vitro receptam, æquali tempore suum secrevisse calculum, est prorsus
19. indubium. Sequitur hinc ergò saltem, visciditatem materiæ non in materialem causam esse calculi: occultioris profectò, atque adeò altioris indaginis in natura, propagine constat, quam quod limositatibus, solisque primis qualitatibus, generationē naturalem conscribi putemus. Quęcunque 20.
namque in natura fiunt, seminis necessitate, & fluxu fieri, putandum est. Semina idcirco lapidum in succis latent; quoad tandem, fluxu seminum maturato, in a- 21.
ctum erumpat postrema destinatio, seu finis eorundem. Calculum itaque non nisi lapidescibili succo, debere familiam, similitudine fontium in majori mundo suprà docuimus. Errantque idcirco, qui in aquis limpidissimis & diaphanis, succum, lapidescente potentiâ instructum, ut non cernentes, sic ignorantes, lutositatibus, atque muccositatibus pituitosis, oriri calculum contendunt. Profectò id enim non supra sensum, non supra rusticos, quicquam sapere est. Quapropter Analysis per ignem 22.
adeunda est, quæ sanè, ut reclusionem corporum, ita eorundem compagem certam, ante oculos proponit, certiorēq; spondet studio, quàm, quæ de materia prima, privatione, fortuna, casu, infinito, & vacuo, insomnia, jejuno adhuc ore, Adolescentū ver, terit doctrina. Cedò amabò, si pituito- 23.
sū quicquam, calculo, esse materiale daret necessario, & per se, illudque actualis calor & excedens, in lapidem coqueret; istud utique fieri putandum, eò quòd calor exsiccaret phlegma in lapidem. Atqui istud in homine est impossibile, qui nusquam non, nunquam non, (imò adhuc plusculum in renibus & vesica) suo actuali madore, tantam excludit exsiccationē. Eoque fortiùs quod in subitaneo transitu urinæ per renes nequeat instantaneò, muccaginem quampiam, urinæ permistam, in lapidē exsiccare, & quam urina succedens, non à siccitate vindicet insuper. Tæderet profectò, hisce diutius immorari, nisi usque iisdem somniis delusi essemus. Resumam igitur. Expediamus idcirco, num arefacta per ca- 24.
lorem muccago ulla in lapidem, an verò in tophum abeat. Mucco enim narium, omnium videlicet tenacissimo, exsiccato, tophus friabilis, at non lapis unquam editur. Vetat insuper exemplum pridem datum, de urina perspicua, à visibili viscosi-

tate prorsus expedita, & tamen granula-
25. tim calculum spondylibus affigente, e-
jusmodi causam agnoscere materialem,
obstatque tartarorum in macrocosmo u-
26. nivoca, itemque lapidum par progenies. Quod si verò dicamus, calorem non exsiccare muccaginem, dum calculum patrat: sed cogere seu coagulare proprietate non quidem siccativa, sed calefactiva, sive pepasmo: cujus nempe solius imperio, coërcita materies, potestatem coa-
27. guli, sibi interni per calorem excita, induat. Atqui istud, aliquid pro nobis dixisse, nobisque ultro datum est. In materia videlicet, proprietatem coagulationi subscriptam agnoscere, sive viscida illa interim fuerit, sive clara atque diapha-
28. na. Aliàs siquidem obstreperent gemmæ, viscositate materiæ se non indiguisse, quo tantum robur & fulgorem assumant. Attamen nec proinde scopulos effugies. Quip-
29. pe nec propterea calor ullus actualis in matula calculum concrevit, sed longè, postquam detepuisset lotium. Denique, cùm in calculo vesicæ, desit exosus caloris sensus; ubi tamen calculus plerumque durior est, quàm in renibus: sequitur omnino, efficientem necessariam calculi, non esse calorem. Vel aliàs in vesica, fabricæ
30. calculi, potentior præsideret calor. Moderniorum itaque studia decernunt, calorem in renibus, haud calculorum parentem: sed symptoma, sed effectum, ad positionem, odiosi hospitis calculi in viscere,
31. subsequentem. Uti enim spina digito infixa, nec calida est, nec calore indurata, nec ob calorem carni intrusa, calor tamen læsionem comes sequitur: ita quoque læsioni visceris, à calculo inexsistente factæ, & continuò fotæ, supervenire calorem, seriò animadvertendum. Ubi enim dolor, ibidem morbus est juxta Hipp. atque eò etiam calor, ceu quicquam posterius, afflu-
32. it. Id autem, quod in renum parenchymate læso contingit, non propterea itidem in vesica fit, se habente instar receptaculi, & cloacæ lotii, per renem duntaxat præterlabentis, sine cunctatione. Sin autem tam renes, quàm vesica, juxta indolem quæque suam, quid muccidum, præsente calculo 33.
excernant, desine mirari, partem utique ab hoste obsessam, depressam in vegetativa, quicquam de suo alimento amittere continuò, ac velut plorare (oculi instar, inimico pulvere obsessi) humorem alimentarium. Persentiunt quippe singula in nobis, 34.
quæ consentanea, quæque perosa, & exsecranda, ejusque sensationis, nec obscura quidem indicia ubique exprimunt. Alioqui namque, excisо calculo vesicæ, nondum cessaret continua muccoris emanatio, si nempe muccus causæ, & non effectus calculorum, rationem haberet. Ad curam 35.
autem quod attinet, advertendum sedulò, eam hactenus incompletam esse debuisse apud eos, quibus veræ calculi causæ non enotuere: si nimirum in causarum ablatione, nec aliàs, morbosa diathesis migrare debeat. Admitto equidem inprimis, 36.
enematibus exonerata intestina, ureteribus incumbentia, calculo egressuro, faciliorem omninò exitum præbitura. Fomenta quoque similiter, inunctiones, & balnea, plurimum profutura spondeo. Utpote corpus nostrum, ut unicum in consensu omnium: ita juxta Hippocratē *tam intus, quàm foris conspirabile & exspirabile totum.* Item *intus & extra, supra & infra, dies & nox, ignis & aqua, tres in nobis fecere circuitus, sicque huc hac permeant, & vicissim.* Verùm e- 37.
nimverò non perpendicularia: verùm obliqua tantùm sunt subsidia exteriora. De- 38.
nique cùm nihil proximè calculum attingat, nisi quod urinatenus renem lambit, humectantia idcirco, viscida, atque mucilaginosa (puta malvam, altheam, psillium, &c.) ejusmodi qualitates corporeas exuisse prioribus digestionum officinis; certum est, tanquam urinariis qualitatibus planè difformes. Eatenus interim calculo- 39.
sos opitulari concedimus, quatenus suaviore succo, urinæ acrimoniam demulceant, ac temperent: vel abactis prioris vitæ mucositatibus, intus in radice, deterfivi aliquid vel dissolutivi (*quod unicum ceu aperitivum admittimus*) custodiunt, quod usui es- 40.
se

sequeat. Prout in succo limonum, cidoniorum, ciceribus, parietaria, &c. At sanè utrimque, non nisi languida usque, horũ, &
41. ignava pro tanto hoste, potestas. Demum nec satis conprehendimus pollicita. Qualiter oleum amygdalinum, ampliare, vel distẽdere ureteres valeat, cujus vix unquam guttula, & non nisi per secretricis errorem, ureteres attingit. Ita est res. Madida sanè ureteres constant membrana, quam ut nihil, quod de suo non est alimento, penitiùs intrat: ita oleum, tametsi totum, eò allueret, in viva membrana non præstaret, quod aliàs in arido & mortuo pergameno. Tantum abest, quod ureteres proprio alimento & urina præoccupati atque madidi, oleosum quiddam assumant. Olei siquidem cum aqua non facilis est combinatio, & celer nimium transitus olei tardus veniret ad ureterum dilatationem. Missa igitur faciamus somnia. Ureteres siquidem ampliantur aut distenduntur nunquam, nisi crassiore corporis compage non autem olei, aut liquoris, id munus fuit. Laxè nimirum, & molliter ex se ureter madet, suâque contentus urinâ, alios porrò liquores
42. respuit. Dilatatur itaque tantum à calculo, id est, à causa morbosa; semelq; ampliatus, iterũ non concidit. Ut videre est, sensim auctos calculos facilius explodi
43. quàm pridem minimos. At dicent, epotis laxantibus, id est, ureteres distendentibus, juvari subinde miseros: quocirca accidere
44. etiam ureterum dilatationes. Cáreat successibus opto, quisquis ab eventu facta notanda putat in Philosophia, quæ effectus per se nunquam solet tribuere causis per accidens. Etenim suavior quisquam liquor urinam fortassis infecerit, suaq; mistura dilutiorem dederit: oblectamento ist hæc quidem erunt, & solamini, in reprimenda symptomatum feritate: at non proinde inferre licet, epoto suaviore succo, stomachum, venas, aut ureteres, vel ampliatos esse, vel saltem amplificationi a-
45. ptiores. Nam si quid potum, ureteres in latum diductiliores redderet: id profectò stomachum dissolvet, & ampliabit, eò quod majori ciborum ponderi sustinendo deputatus, quaquaversum extensionem patietur: eóque adhuc magis, quod sub instantis calculi præcipitium, multa stomachum vomitio nimiopere infestet, ac idcirco ad laceration em usque divellicaret. Hactenus nil remediorum, in tanta calamitate auditum. Quapropter, ad censuram propius accedentes, eorum, quæ levicula absterstone, etiam quæ proprietate quapiam, calculum exterminare visa sunt hactenus: Cum venia dicemus ingenuè.
Tametsi enim pulveres tam herbarum, se- 46.
minum, fructuum, liquorum & aquarum, quàm lapidum & fossilium, sedatis symptomatum crudelitatibus, tandem calculum & arenas extulerint: Quid quæso inibi actum est augustius, quàm præsentẽ paroxysmum curasse? Sanè nil secus fecimus, quàm qui epilepticum insultum sedavit. Morbi inquam utrobique singularem duntaxat fructum avulsimus, intacta securi arbore, radiceque manente fospite. Itaque quæcumque calculosis profutura speramus maximè, duobus capitibus edocebimus. Prius. Ut non expulsio calculi inten- 47.
datur (Medicum namque aliquid minus crudele decet, quam quod ipsa sub pondere fatiscens ferè natura, sponte fatagit, symptomatum agitata equuleo) sed unica resolutio. Solutis inquam coaguli repagulis, calculus in liquorem, conversione retrograda, in materiam, nempe, unde per synthesim concrevit, per analysim reducendus est. Alterum esto, & quidem augustius. Ut tollatur inclinatio petrifica. Qua etiamnum videlicet perstite, factum est nihil gratiarum actione dignum. Enimvero 48.
constat exemplo urinæ supradicto, quemvis hominum, potentialem in urina calculum habere (id enim microcosmi fors exigebat, si undequaque majorem exprimere debebat) at solum eum esse miserum, cujus nempe in urina, latens petrificandi potestas, in actum, intra pellem suam, explicatur. Itaque necesse est prorsus, potestati- 49.
bus rerum illius miseri, impressionem aliquam, Gorgonis inquam sigillarem notam inesse,

ineſſe, ratione cujus & ipſæ poteſtates, nimium exactè, exquiſitè, hæſitanter, atque perſcrutanter, lotii ſecretioni, & examini incumbunt: unde tum, in illa officina, illius tartari fit actuatio, quod antea, per totam
50. urinam, aqueum gliſcebat. At quandoquidem notæ ſigillares, & morborum impreſſiones, non ſpeciei, ſed individuis tantum cohæreant, nequaquam deſperandum eſt, quin allata impreſſione, aſcendentis alicujus fortioris & benignioris loco, ceu victa cedat, hoſpitium modo tenens, tyrannis. Inclinatio itaque in calculum penitus tolletur, ſi non amplius deinceps inſudet ipſa poteſtas, actuali ſecretioni tartari, ab urina.
51. Sopienda eſt igitur vis illa ſecretrix, nimiū exquiſita. Idque nullatenus ſanè, inducto ſopore opii, aut ſimilium narcoticorum pi-
52. gritia, negligentia, ac quiete. Abſit. Sed poteſtas eſt in remedio, planetaria, caſtæ veneris, proprietate ſpecifica, omnem in renibus elaborationē urinæ ita cohibens, quod deinceps, ſuavi otio, tanquam ſomno occupati renes, ſe dent quieti, ſuæ tantùm indulgentes alimentationi. Hæc ergò pax aurea in nobis eſt, quæ in Politicis, quemque ſuis, ſaltem muniis vacare, non autem alienis intentum eſſe, jubet, ut quietem ſortiatur. Ubi notandum: non corporum, ſed potentiarum nempe, in poteſtates expeditam eſſe actionem, & permanentem operationē, ſi victrix victam ita ſuperârit, ut in victricis exercitum ea ſe deinceps dederit. Sub quo parergo ſatis obvium eſt, non niſi defæcatiſſimis liquoribus, ſummas medicaminum craſes ineſſe, ſiquidem ſpermatica, & conſtituentia prima, nil quicquam commercii cum craſſiore corporum compage, habent. Porrò ad pacem illam optatam, in renibus capeſſendam, fe-
53. liciter hactenus uſi, & potiti ſumus, medimento *Aroph.* à Paracelſo, libris, *de viribus*
54. *membrorum* deſcripto. Suſurrantes hîc audio, qui non niſi præmaſticata deglutire ſolent, inauſpicatam verborum tenebritatem incuſantes. Carbonarii iſti, ajunt, ſua nobis pharmaca exponant cominus, & demonſtrationes nobis, præbeant oculares. Verùm iſta addiſcendæ Pythagoricę Philo- 55.
phiæ nova norma eſt. Carbones emant, & vitra, diſcantque priùs, quæ nobis dedere, vigilatæ ex ordine noctes, atque nummorū diſpendia, dii vendunt ſudoribus, non lectionibus ſolis, artes. Idcirco nec auſum quidem, Dianam veſte ſpoliatam propalare, exemplum Acteonis abſterret. Qui poteſt capere, capiat. Abſcede igitur à temetipſo, & à conſuetis abi, qui facili lectionū compendio, naturæ penetralia inveſtigare
præſumis. Cæterum, quò priori, plenariæ 56.
curationis capiti, ſatisfactū ſit, reſtabat indagatio pharmaci, ad calculi omnimodam, tutam, ſecuramque diſſolutionem. 1. Aptum itaque ſit, in urinam mutari, ut ſcilicet locum affectum tangat. 2. Habeat in ſe poteſtatem ſolvendi repagula calculi. Donū Dei namque eſt, quod ars non parat, at duntaxat ſequeſtrat, eruitque. 3. Poſſideat iſtud in propietate ſpecifica, & appropriata; non autem in ſecundis qualitatibus, caduca quippe plerumq; ſunt, inter præparationem deficientia, vel qualitatum truculentiâ infamia. 4. Sit ſubtile, ut quaquaverſus eat, ſuumque eminus objectum demoliri queat. 5. Amicum ſit naturæ, ne ſcilicet cuncta pervertat. Etenim non quilibet nuncius, lapidum ſodinas accedit: ſed is tantùm, qui vinculis ſolutus, vias novit, itineri accinctus, locis amicus, & vires habet. Errant proinde qui ſolis corroſivis hanc conſcribunt monomachiam: ſecundis nempe qualitatibus nimium fidentes, indormiunt malè ſecuri, & proprietatibus ſpecificis neglectis, poſthabitis quoque appropriatis, in objectum proprium, tantum diſtentis; in obſcurum ivere. Non e- 57.
nim Struthio ferrum; aut aviculæ ſilices, uniones, lapillos, corroſionis qualitate æmula conterunt. Virtus eſt ſolvendi repagula obicesque tartareos. Hanc meditari, hancque imitari convenit. Dixi.

Benedictus ſit Deus mirabilium, qui modò aquæ in rupes, modò rupes in ſtagna aquarum convertit!

IN-

INTELLECTUS ADAMICUS.

ADAM justa nomina indebat cunctis animalibus: horumque ideò intimam, sive intuitivam, scientiam habebat, quæ Adeptum naturæ dicitur. fortè pariter herbarum, mineralium, imò & astrorum plenissimam cognitionem habebat. Siquidē oblato objecto non antea viso, noverat penitissimas ejus proprietates. Concludunt hinc pleriq; eandem nobis datam cognitionem, proprietate vernaculâ: tanquam posteris, Adami hæredibus: sed per peccatum obscuratam. Alij verò, penitùs sublatam esse contendunt, esu pomi scientiæ boni & mali. Hæc dudūmalè persuasus, etiam credidi eheu! quid enim intentatum reliqui, ut ad promissum laborem Sophiæ, Paradisum vitæ longæ, per scientiam Adamicam pertingerem. Sed tandem multa observaví, quæ isthæc principia subverterent. Nam inprimis vix mihi persuadere potui, quòd Adam in statu innocentiæ sciret illa; atq; plura, quæ postmodum per esum scientiæ boni & mali nesciret. Id quidem, si pomū oblivionis, soporis, vel ignorantiæ manducâsset. Non autem ubi pomū scientiæ edisset. At si in peccato originali, ipse originalis transgressor & naturæ humanæ deturpator, adhuc scivit, quę prius sciebat: quomodo enim per super acquisitam novam, & alterius indolis scientiam, velut in vetito fructu depositam, posteris omnē abstulisset scientiam? quinimò ipse, qui ex creatione omnem scientiam habebat, præterquam quæ occultâ paraphrasi, ac peronomasia, à spiritu divino vocatur sciētia boni & mali, saltem hunc in posteros non traduxisset? si enim esu pomi, oculi ejus sunt aperti, quod saltem innotuit, antea quodammodo clausos fuisse factusque sciens bonum & malū, & vidit se esse nudum: cur saltem in suo semine, non tantundem scientiæ fuit, atque in pomo? Cur si per ejus semen, translatum sit peccatum, non transferatur & pudor, ut Indos naturaliter puderet suæ nuditatis? ut triennem puerum saltem puderet suæ nuditatis? non secus atq; Adamum statim à manso pomo. deniq; si novisse animaliū naturas, societates, ac proprietates, fuerit ipsi à creatione inditum, atque hinc illi medullitus essentiale: quomodo Deus, nostri tantùm amans, sustulisset essētialia, intellectualia, atque vernacula dona, quibus adorari vult in spiritu hominis, naturalia verò cacodæmoni, creaturarum vilissimo, despectissimo atque pessimo reliquit? Spiritum nostrū tantopere depauperasset, favisset atque diabolo, plusquam filiis hominum, cum quibus esse, vocat suas delicias? ego sanè postquam cognitionem vitæ longæ, causasque mortis, in anima concepi, scivi, quod quamdiu Adam esset immortalis, ejus mens immediatè corpus suum vivificaret: & regeret: imò eatenus quoque perfectè intelligeret, quæcunque pedibus suis substituta leguntur. At postquam anima sensitiva, seminaliter introducta est media, inter mentem & corpus, Adam deinceps vixerit in anima, vitaque mediâ, id est, more moderno. Ac mens sua, ad sustentationem animæ sensitivæ, duntaxat tenebrosum de se spargebat lumen, per carnis nebulas, super vitam novæ & impuræ generationis. Scientiæ, autem pristinæ, quas ante lapsum habebat, fuerūt in vita sensitiva, depositæ per reminiscentiam; caliginoso tamen, miseroq; rationis discursu obtenebratæ. Cum Brutorum more jam generasset, vitamque mediam seminaliter transtulisset, tum omnis sua scientia, tam pristina, quàm postera (boni & mali videlicet earundemque recordatio, fuerunt in semine obliterata: & homo inde natus, inanis tabula. Surrexit quidem abinde in posteris vis sensitiva, sive vitæ mediæ eadem quæ in Adamo. quæ, ubi iusta maturitate in semine adoleverat, tandem in verum lumen, vita-

lemque formam à creatore perducta est. In quam dein Mens humana suum transmisit vicariatum. Mansit tamen mens, velut in sui fundum retracta, horrescens naturæ impuritates, nec potens ampliùs (nisi per gratiam) in animalem sensitivam se inmediatè diffundere: Deo sic disponente ob sui beneplacitum; ut postea dicetur. In homine itaque actualiter est quidam naturalis & formalis actus, qui est anima, sive vita sensitiva, à mente plurimùm distinctus. Etenum ut semen canis tendit in vivum canem, obscurè ratiocinantem: semen humanum, certè non in cadaver, at saltem adspirat in vitalem animam; fluitque nempe in sensitivam, & discursivam, longè perfectiori modo quàm in cane, vulpe, &c. Utque firmiùs hanc realem in nobis sensitivæ animæ à mente distinctionem assequerer, finxi juvenem deperditè deperire puellam. Hic namque pleno sensu, atque consensu animæ, optat posse solvi fastidioso amore: itemque nollet, se sic adamare, & amore liberari. Non quidem quòd per vices nunc unum, nunc verò alterum impensè velit: sed simul, eodemque motu atque impetu, optat, & non optat illo amore liberari: felicem se, & infelicem uniùs amoris ergò prædicat. Atque id genus multa simul contradictoria patitur. Quæ cum simul subjecto, & respectu, non hospitentur iisdem; dudum hæsitavi, unde unico in homine ejusmodi passim contingerent, donec tandem Apostolus hunc mihi nodum solveret. Videns aliam legem in membris nostris, oppositam legi mentis. Quas sanè leges, non solùm inclinatione atque desiderio: verùm etiam discursu atque consensu stipatas intelligit. Tum clarè intuitus sum alias esse affectiones animæ sensitivæ, atque alias mentis: ast hæ, (quia mentis operatio propemodum est obtenebrata à perturbationibus animæ sensitivæ) ideò sunt languidæ. Hoc sensu nempe Apostolus iram, invidiam, simultates, idolorum cultū, &c. Vocat opera carnis: nam licet videantur conceptus spirituales, quia tamen sunt operationes animæ sensitivæ, quæ & ipsa ex voluntate carnis & sanguinis seminaliter in natura suscitatur: idcirco sunt mera opera carnis. Importunis ergo socialis animæ illecebris afficimur indesinenter: quia deinceps à peccato degeneres facti, immortalitatē amisimus. Quapropter Deus pauca duntaxat nunc à nobis exigit, ut ad vitam ingrediamur. Scilicet ut baptizatus integram credat historiam Symboli, utque servet mandata Dei, mediante ejus gratiâ. Quotusquisque verò adspiraverit ad altiorem charitatis gradum, studeat, quantum ex talento suo poterit, per actus amorosos excurrere ad abstracta per fidem credita, donec per gratiam assiduitatis exercitii senserit lumine supernaturali mentem superfundi, in omni humilitate & charitate continuando. Quippe formarum naturalium meditatio juvat multum in limine, ad intelligendum animæ sensitivæ quidditatem. Formæ enim omnes, præter mentem, cum sint lumina vitalia, in nihilum reditura, certò didici, mentem longissimo intervallo distare ab anima sensitiva. Quandoquidem mens immortalis, utut in se retracta, ne connubio socialis animæ caducæ deturpetur: attamen cunctis in actibus præsidet, quatenus assidet, ac tota toti animæ sensitivæ inhæret: adeóque surdo modo cum hac operatur. Hunc autem ordinem Omnipotentis, deinceps à lapsu Adæ, sic se habere, collegi primum, quòd cæcos, itemque vesanos aliquot, non propter proprium, aut parentum peccatum; sed in sui beneplacito, pro sui gloria creaverit. Omnia namque ut voluit fecit, ac longè optimè. Deinde quia in spiritu adorari voluit. Atque tandem, quòd in domo sua multæ sint mansiones; fruſtraneæ jam, si omnis homo, in gratia æqualis in anima, ac vitâ esset. Unde collegi diversitatem spirituum inter homines esse debere, & diversos in gradu charitatis, adoratores divinitatis. Siquidem creavit Angelos, ut absque

absque corporum turbulentiis, in spiritu intelligentiæ ipsum adorent. Hominem verò minuit paulò minus ab Angelis: tamen primario ad gloriam & adorationem sui, in simulacrum divinitatis elegit, atque filios adoptivos, tamen infelici, ac calamitoso vivendi generi subnoxios: utpote qui intra corpus nunc demersus, vix se intelligere intelligit, penè suæ immortalitatis oblitus, morborum tyrannicis clientelis subditus: ita ut immortalis intellectus in amentibus, & rabiosis, ferè extinctus appareat. Complacuit sibi namque Omnipotens, ut tanquam per meritorum scalam, diversæ illæ mansiones habitentur, utque homines, erecti per characterem gratiæ, ad excelsiores intelligendi dignitates perveniant. Ad illud videlicet: fulgebunt docti, ut Sol. Primum itaque est, in fidei operativæ simplicitate vixisse abstemium à malis, & fecisse bonum. Deinde ut adorent Deum in nudæ veritatis spiritu, & fide operativa pergant per Adeptum paterni amoris, juvantibus meritis in charitate, etiam nobis non intendentibus, in intellectu magis magisque illustrari. Sicque tandem mens in tenebroso hoc sanguinum carcere solvitur, seseque intellectualiter adspicit, cum humilitate miratur non antea visum lumen, graditurque tum sine difficultate ad abstractiores oculi contemplationes, per ignotas ducta semitas. Ubi in veritate, justitiâ, & virtutum unione, sub abstracti spiritus lumine, Deum, quasi è sopore resurgens, felix adorat. Neque enim, licet Deus alias recognitiones ab homine, quàm ab Angelo, volet, proin minùs gaudere debet in divino beneplacito: sed laudando pergere, in humili adoratione, in qua omnis sapientiæ intellectus, omniumque spirituum claritas, velut in Centro vivali, absorbentur. Hoc itaque graduum merito, post lapsum, Ineffabilis coronavit gloriâ & honore hominem, licet degenerem, substituitque pedibus ejus cætera: neque enim ante lapsum, homo unquam eò adspirasset. Debuit ergo homo, nec omnium quæ scivit initio Adam, neque etiam suiipsius scientiam habere, si meritum esse debeat. Quia corona præsupponit certamen, meritum, & victoriam. Etenim nonnisi è pugna, gratiæ incrementum, pro victoria reportare possumus. Concludo itaque, nos in vita media ac sensitiva constitutos, nil scire, habere, esse, aut posse: sed tantùm ex gratia, cooperante merito: quodque, ut Deus stabiliret, graduum momenta, in intellectu adorante, præsupponenda erant. Innocens ergo manibus, & mundo corde, Deum in veritate spiritûs adoret. Estque status illius hominis mortalis, longè felicior, quàm fuit Adæ immortalis. Paupertas enim ista spiritûs, scit in veritate sapienter, cognoscit scienter, credit confidenter, sentit verè, & humiliter fatetur, se merum omnium defectuum subjectum. id est, inutilem servum & malum. Hoc itinere occurrit homini ineffabile Regnum Dei, oceanus lucis, qui dat intellectûs claritatem non petitam, & augustiora multò, quàm vota Angelorum optent. Hæc superant Philosophiam ethnicam, & Atheorum modernorum. Sic est. Sic se habet Intellectus & Veritas, in qua Philosophia nostra suum Alpha ponit. Quod nisi fecerit, inutilis vita longa, tot seculis ignorata, tot ingeniis neglecta, & usque in seculi finem non nisi solis Adeptis nota.

IMAGO DEI.

INitium sapientiæ timor Domini. Timor autem Domini incipit à meditatione mortis, & vitæ æternæ. Finem verò Sapientiæ, multi cum Stoicis, rentur esse cognitionem suiipsius. Ego verò finem ultimatum Sapientiæ, & totius cursûs vitæ nostræ bravium, voco charitatem, quæ nos sola comitabitur: ubi cætera nos deseruerint. Et quanquam cognitio suiipsius, juxta me, sit duntaxat medium ad Timorem Domini: Ab hac tamẽ est auspicandus tractatus de vita longâ. Eò quod cognitio vitæ, cognitionem animæ præsupponat. Cum vita & anima (ut iterum dixi) sint synonyma. De fide est. Hominem ad imaginem Dei creatum, ex nihilo, in creaturam viventem, ejusque Mentem nunquam perituram. Ubi interim animæ brutorum, in nihilum pereunt, cùm vivere desinunt. Cujus differentiæ pondera, de ortu formarum, docui. At hactenus non sat constat, in quo ista similitudo cum Deo, nostri Archetypo, sita sit. In anima enim sola, plerique hanc excelsam Iconem statuunt. Dicam quæ sentio, sub humili tamen protestatione & subjectione censuræ Ecclesiæ. Ita est. Cognitâ jam aliqualiter formarum origine, & mentem humanam apprimè inquirere æquum est. At certè nulla cognitio est onerosior eâ, quâ anima seipsam comprehendit: Imò & vix ulla est utilior. Eò quòd fides basim stabiliat, super animæ non perituram ac non delebilem substantiam. Reperi quidem plures demonstrationes circa hanc veritatem, libris divulgatas: At nullam prorsus earum propter quid, respectu Atheorum, unicum, & constans ab æterno numen negantium. Plato equidem tres Atheorum statuit classes. Primam quidem, quæ nullos credit Deos. Alteram quoque, quæ quidem admittit Deos; nostri tamen incurios, resumque parvarum spretores nescios. Tertiam tandem, quæ quanquam Deos, rerumque minimarum gnaros credat: putat tamen minimâ precatiunculâ flexiles. Creberrimum hoc genus inter Christianos, etiam qui se profitentur perfectissimos hodie; atq; ideò audent quidlibet, creduntque religionem duntaxat ad coërcendum populum, timore legum, obligationis fidei, & inferni mulctа. Hi enim onera humeris aliorum gravatim imponunt, quæ ne digito quidem attingunt, loculos suorum emungunt, morientibus cœlum venale prostituunt, rebusque secularibus ubique sese ingerunt, quatenus religionem non citra statum subsistere ederent. Supremus meus optatus esset, unico saltem momento degustarent, quid sit intellectualiter intelligere, ut mentis inmortalitatem velut tangendo sentiant. Equidem non inveni regulas, aut modum, quibus possem alterius intellectum illustrare. Contestor itaque meritò, quod qui semper student, de veritate velut inquirentes, nunquam tamen ad ejus scientiam perveniant: quia literâ inflati nullam habent charitatem, Atheismum occultum fovent. Hoc unum autem didici, quòd Mens jam nequicquam intelligat per Imaginationem, neque per figuras & imagines, nisi miser & ærumnosus rationis discursus accesserit. Ast ubi anima seipsam comprehendit, deficit ipsi ratio, & suiipsius imago, quâ sibi seipsam repræsentet. Ergo anima se per discursum rationis nequaquam potest apprehendere, ut neque per imagines. Etenim postquam cognovissem, quòd veritas essentiæ, & veritas Intellectûs sint unum atque idem: scivi intellectum esse rem quandam immortalem, procul à caducis separatam. Anima quidem non sentitur: credimus tamen eam esse intus, non feriari, nec fatigari, nec morbis agitari. Somnus ergo, furor, ebrietasque, non sunt immortalis animæ læsæ symptoma-

ta:

ta: sed assectæ vitæ, & animæ sensitivæ passiones duntaxat. Cùm bruta ejusmodi passiones tolerent etiam. Hæc enim æquum est, rem immortalem pati à caducis. Etenim ut Mens in nobis, nec tamen à nobis sentitur: ita neque ejus continuæ & inconcussæ operationes, sunt sensibiles. Quia si essent sensibiles: utique non essent spirituales ac merè abstractæ, enimverò etsi videatur nobis, nos nil intelligere per totalē discursuū sequestrationē, & abstractionē ab omnibus, quæ sub sensum, sub mentem intellectumq; cadere possunt; idque subter initia contemplationum: agit tamen anima interim suo modo insensili, & efficaciâ spirituali: quod sic intellexi. Confitens enim sæpe non sentit contritionis effectus, doletque aprimè illius suæ insensilitatis. Interrogatus tamen, an peccare vellet? Responderet fortè, se malle mori. Insensilis est ergo confitendo, animæ operatio, supernaturalis fidei effectus. Quia actiones intellectuales, alterius sunt, & indesinentis Magistratûs clientes. Proinde namque docent mystici, in sola fide, absque discursu & cogitatione, animam plus operari, & operando etiam plus proficere, quàm is, qui multis verbis orat, & discursibus sibi excitat compunctiones. At felix ille, cui permissum, istas insensiles operationes animæ percipere, atque emanativè easdem reflectere, super operationes aut potestates animæ sensitivæ. Utpote plerumque sui vestigia relinquunt in vitam deinceps, excitantque memoriam, in fide de cætero operantem cum gratia Libertini Christianorum & Athei primi, rident in nobis, ceu fictam Dei similitudinem, aut nos ad Dei imaginem fabricatos. Alii verò secundæ & tertiæ classis Athei credunt, nedum nos ad Dei imaginem creatos: sed in nobis identitatem cum immenso increato Numine fingunt: neque hominem in substantia aliàs differre, quàm partem à toto. Vel id quod initium habuit, cum non principiato: non autem in essentia, & proprietate internâ. Quod præter blasphemiam, stoliditates habet plurimas. Siquidem quicquid incepit, eo ipso est creatura. Involvit autem imperfectionem in Deo, posse extra se aliquid creare, in substantia sibi compar. Siquidem ex Philosophia constat, singulas partes Infiniti necessariò esse infinitas. Non potest ergo creatura in substantia magis esse infinita, quàm fuit in duratione compar æterno. Multóque minùs anima est pars substantiæ divinæ, aut illi essentialiter similis, quæ potestate, magnitudine, duratione, gloriâ, sapientiâ, &c. in se & ex se est merum nihil. Si ergò non ex Deo facta, multò minùs ex se: sed ex nihilo. Immensum ergo errant, qui credunt quidditatem imaginis divinæ sitam in anima, per substantiæ identitatem. Cùm distent invicem per infinitum. Imò sponte propriâ, in nihilum, unde incepit, denuo dissolveretur, nisi divinâ bonitate in esse conservaretur. Profectò animæ damnatæ optarent, in pristinum nihil resolvi, quas servat Justitia divina in esse. Habet quidem anima permanentiam æternam deinceps, ab interna sibi æternitate gratis donata, & conservata. Sat ergo sit, quòd Mens sit substantia spiritualis, vitalis, & luminosa. Cumque luminum vitalium sint plura genera, atque species: lumen istud mentis in eo à cæteris vitalibus discrepat: quòd sit substantia spiritualis: reliqua autem lumina vitalia non sint substantiæ formales, quanquam sint formæ substantiales, ideóque & in nihilum per mortem rediguntur, non secus atque flamma candelæ. Mens verò ab Angelis differt, quòd sit ad Imaginem & similitudinem Dei æterni. Habet ergò anima istud lumen substantiamque luminis, ex dono creationis: cùm ipsamet sit lumen istud vitale. Ast Angelus non est ipsum lumen, neque habet lumen geniale atque internum: sed est speculum luminis increati: adeóque in eo deficit à veræ imaginis divinæ perfectione. Alioquin Angelus, cum sit spiritus incorporeus: si ex se luminosus esset, perfe-

ctiùs Dei imaginem exprimeret homine. Porrò quicquid Deus plus diligit, id est nobilius : Sed Deus dilexit plus hominem, quàm Angelum. Neque enim ad redimendum naturam Angelicam, factus est figura cacodæmonis, prout Agnus ter-glorioſus, mundi Salvator, aſſumſit naturam ſervi. Neque enim his obſtat, quòd minimus in regno cœlorum ſit major Joanne. Nam filius hominis non eſt minor Angelo : etſi paulò minus ab Angelo ſit minutus : Sorte enim vivendi, dum homo factus eſt, minutus eſt paulò minor ab Angelo. Ideò namque Angelus ſemper manet ſpiritus miniſtrans : nuſquam autem legitur amicus, aut filius patris, deliciæ filii, templum Spiritus ſancti, in quo ter-glorioſa Trinitas ſuam manſionem facit. Iſta nempe eſt prærogativa imaginis divinæ, quam Lux æterna imprimit in omnem hominem venientem in hunc mundum. Enimverò anno 1610. poſt longam contemplationis laſſationem, ut aliquam mentis meæ cognitionem adipiſcerer, in ſomnum fortè lapſus, extra rationis uſum raptus, videbar eſſe in aula ſat obſcura. A manu lævâ menſa erat, in qua lagena, cui parum liquoris inerat, dixitque vox liquoris ad me : Vis honores, & opes ? obſtupui ad vocem inſolitam. Obambulavi, mecum deliberans, quid iſtud deſignaret. Mox ad dexteram, rima in pariete erat, per quam lux quædam oculos perſtrinxit, quæ me liquoris, vocis, & prioris conſilii, fecit immemorem. Quia vidi, quòd ſuperaret cogitationem verbo exprimibilem. Actutum rima illa diſparuit. Inde ad lagenam mœſtus rediens, hanc mecum abſtuli. Conabar autem liquorem deguſtare, multoque labore phialam aperui, & horrore perculſus ſomno excidi. Remanſit autem ingens deſiderium cognoſcendi animam, in quo deſiderio per 23. ſolidos annos anhelavi. Tandem anno 1633. in anxiis fortunarum afflictionibus, in viſione vidi animam meam. Erat autem plusquam lux in figura humana, cujus totum erat homogeneum activè cernens, ſubſtantia ſpiritualis, cryſtallina, & lucens. Continebatur autem in altera nubiloſa parte tanquam ſui ſiliqua, quæ an ſplendorem ex ſe faceret, vix potui diſcernere, propter fulgorem ſuperlativum Spiritûs cryſtallini, intus contenti. Iſtud tamen adverti, quòd nota ſexualis non eſſet niſi in ſiliqua, non autem in cryſtallo. Cujus ſigillum erat Lux ineffabilis, ſic reflexa in cryſtallo, ut cryſtallus ipſa fieret incomprehenſibilis. Idq; non quidem per negationem aut privationem (quippe quæ reſpectu noſtræ imbecillitatis ſic vocantur) ſed ens auguſtum repreſentabat, quod per verbum nequit exprimi. Et dictum fuit mihi : Hoc eſt, quod per rimam vidiſti quondam. Vidi autem iſta intellectualiter in anima : quæ ſi oculus videret, dein videre ceſſaret. Somnium itaque oſtendit mihi, animæ humanæ pulcritudinem ſuperare omnem conceptum. Saltem comprehendi vanitatem longi deſiderii mei : deſtiti itaque ab optatu videndi animam. Nam utut pulcra eſſet Spiritualis iſta cryſtallus : attamen anima mea nil perfectionis ab ejusmodi viſione ſibi retinuit, prout alioqui poſt viſionem intellectualem mens adornatur multâ ſcientiæ perfectione. Cognovi itaque, quod mens in illa ſomniali viſione egiſſet perſonam tertii, adeóque non eſſet tanto optatui operæ pretium. Cæterum quòd ad imaginem Dei in mente ſpectat, fateor juxta meam exiguitatem, me nil unquam concipere potuiſſe, ſive id ſpiritus eſſet, ſive corpus, ſive in intellectu, vel demum in phantaſia, aut in mera intellectuali viſione, quod non eâdem operâ aliquam ſui repræſentet figuram, ſub qua ſtaret in conſiderante. Quoniam ſanè rem concipiam per ſui imaginem : vel ſive Intellectus ſeſe tranſmutet in rem intellectam : ſaltem nequivi conſiderare hoc fieri, niſi migraret de ſe, in rem intellectam cum alteritate ſui, quæ cùm eſſe aliquod habeat actuale, ſemper mecum ſtetit

ſub

sub aliqua figurâ. Enimverò quamvis mentem incorporalem, & immortalem substantiam conceperim : non potui tamen, simulatque individuam ejus exsistentiam cogitarem, eandem considerare omni orbatam figurâ : imò nec quidem, quin responderet figuræ humanæ. Nam quoties anima separata videt aliam animam, Angelum, vel cacodæmonem, oportet quòd illa sciat, hæc sibi adesse, ut animam ab Angelo distinguat, itemque animam Petri ab anima Judæ. Quæ distinctio non potest gustu, odore, auditu, tactuque fieri; sed solâ visione animæ propriâ : quæ visio figuræ alteritatem necessariò includit. Nam cum Angelus ita sit in loco, ut simul non sit alibi. In eo quoque includitur necessariò quædam circumscriptio figuralis, non minùs quàm localis. Deinde consideravi mentem humanam figuratam hoc modo. Etenim corpus humanam, ut tale, nequit sibi dare figuram humanam : ideò enim sculptore externo opus habuit, qui intra materiam seminis clauderetur, atque in eam descendisset aliunde. Is tamen in quantum materialis sortis esset, nec ex se, neque ex massa corporis, figurandi virtutem, ut neque imaginem haurire poterat : oportet igitur aliquid præcedat, quod planè immateriale, reale tamen, & effectivum initium esset, cui deberetur potestas figurandi, per impressionem sigillarem, in seminis Archeum. Patrantis anima ergo, dum deorsum labitur, lustratque corpus seminis per libidinem, sigilli sui figuram, atque figuræ suæ sigillum, ibidem adumbrat (quæ unica fecunditatis seminum causa) unde tam superba statura fœtus. Nam si anima ipsamet in se non esset figurata : sed figura corporis velut sponte oriretur, truncus aliquo membro non posset nisi truncum generare. Eò quòd generantis corpus non integrum, saltem in Spiritu insito, illius membri deficiat. Si itaque semini figura inseritur : certè à vitali magis, prioreque initio, istam suscipiet imaginem. Si verò anima quandam figuram semini imprimat, non mentietur exoticam, vel alienam faciem : sed suiipsius depinget similitudinem. Sic namque & brutorum animæ faciunt. Ac licet nostra, suæ originis ergo, sit supra naturæ leges : quo pede tamen semel est ingressa naturæ limen, illique est incorporata, deinceps suis quoque legibus stare cogitur. Eò quòd generationum vitalium univocus sit progressus, atque finis. Nec enim alioquin absurditatibus caret, quod tanti operatio (qualis est humana generatio) citra consensum & cooperationem mentis contingeret. Quod si ita est, necesse quoque est, semini fecunditatem dari ab anima, per figuræ suæ, aliarumque vitalium determinationum participationem, Unaquæque nimirum anima, adhoc sui imaginem, in spiritu seminis sigillat, ut materia ad requisitam reducta maturitatem, adumbratam pulcritudinem ostendens, simulque patrantis similitudinem, queat à Creatore formalem lucem impetrare, sive animam illius speciei, cujus similitudo in figura exprimitur. Credimus etenim de fide, mentem nostram esse veram substantiam, non interituram : Substantiæ autem novam ex nihilo creationem, soli competere Deo. Unde non plures : sed unicus omnium est Pater spiritualis, qui in cœlis est. Qui si sibi complacuit, quod solam mentem adoptârit in sui imaginem : videtur & consequens, immensum atque ineffabilem Deum etiam esse figuræ humanæ : idque argumento, à posteriori. Cum corpus ceræ instar sit, cui sigillum imaginis mentis est impressum : mens autem habeat suam imaginem, essentialemque perfectionem, ab eo, cujus simulacrum præ se fert. At quia corpus subinde defectuosum, ac monstro simile est : putârunt plerique gloriosam Dei imaginem totam consistere in potestate rationali. Non considerantes Dei imaginem proximo, ac perfectiori modo consistere in anima, atque inde

inde quoque in corpore, ad animæ exemplarem characterem formato. In qua figurandi operatione si error, is non imagini, sed aliis causis aliundè irruentibus, tribuendus sit. Porrò quantum facultati rationali, ad denominandum Dei simulacrum sit concedendum, suo limite de Ratione docui. Doctior tamen Christianorum pars, tenet animam, unius & trini Dei imaginem proximè exprimere, per suæ substantiæ simplicitatem univocam, & suarum potestatum ternionem. Intellectus nempe, voluntatis, & memoriæ. Quæ similitudo semper mihi visa est impropria, ut mens excellenti, propinquo, & singulari valore sit Dei imago. Siquidem imago, figuræ similitudinem: non autem numerorum paritatem involvit. Quinimò si anima in sui substantia repræsentet sacrosanctam Trinitatē; intellectus verò, voluntas & memoria, ternionem personarum: necesse est, tres potestates animæ non esse proprietates, vel accidentia animæ, imò esse substantiam unicam ipsamet mentis: vel malè quadrare ejusmodi imaginem typo, cujus creditur imago. Considerabam itaque, quod non quidem sola mens hominis: at totus homo conditus sit in imaginem Dei. Quapropter anima licet hoc sensu aliquem ternarium exprimat in suis potentiis: nullatenus tamen personalitates. Deinde, quòd nulla persona Sacros. Trinitatis repræsentet solam voluntatem, aut voluntas personam: nulla memoriam, ut neque ulla intellectum separata ab aliis duabus proprietate referat. Tum etiam, quòd tres mentis potestates considerentur plerumque tanquam accidentia animæ: hæc sanè nequeunt ullatenus imaginem, vel propinquius aliquod suppositum exprimere, præterquam nudum ternionem accidentium, in substantiam animæ congestum. Quo sensu anima minùs Dei imaginem denotat, quàm quodvis frustum ligni. Quod per sui analysin, salem, sulfur, & mercurium tantum exhibet: non autem (instar mentis in præfata vulgi similitudine) tres duntaxat potestates. Tres inquam substantias sub cōcreti unitate conclusas, atque diversas, quæ tamen in sui connexione unicam tantum ligni substantiam faciebant. Præterea Taulerus animam dividit in duas partes: inferiorem scilicet, sive exteriorem, quam vocat animam: & alteram superiorem ac fundum, quem spiritum vocat. Qua parte specialiter Dei imaginem repræsentare & continere ait: eo quòd ad illam diabolo non sit accessus: quia Regnum Dei ibi esset. Utrique autem parti longè diversos actus atq; proprietates assignat, quibus utramq; distinguit. At saltem bonus ille vir ab anima delet homogeneitatem, quâ potissimùm tamen Dei similitudinem exprimere debet. Imò hactenus Dei imaginem nedum negat propagatam in toto homine: verùm etiam in tota anima. Certè, non facilè credam dualitatē in anima, nec alteritatem binarii admittere, si in sui essentia, simplicissimæ naturæ divinæ imaginem exprimere debeat. Quin potiùs oportet stet in simpliciſſima unitate, & indivisibili homogeneitate immortalitatis & indissolutionis symbolo, extra omnem connexionem vel alteritatem. Dico ergo, quòd glorioſa imago nedum est in anima: sed ipsamet mens est essentialiter glorioſa Dei imago. Ideóque tam intima animæ est Dei imago, quàm ipsamet anima sibi: considero nempe mentem, spiritum homogeneum, simplicem, immortalem, impartibilem, ens unicum videlicet, cui mors nihil addit, aut ab eo aufert, quod sibi in sua simplicitatis essentia est geniale. Dein verò, ut beatitudinis participem: eò quòd damnatio sit illi per accidens, præter institutum, ac propter defectum posterum. Ejusmodi ergo anima separata à corpore, non plus utitur memoria, neque reminiscentiâ, intuitu loci, ubi fuit, aut durationis. Sed unicum nunc, continet ibi omnia. Ideirco si qua illi superstes esset memoria, frustranea in æternum, imò onerosa esset.

Idem

Idem de Reminiscentia : quippe quæ non nisi per rationis discursum, in actum prosilit : adeóque in æternitate non ampliùs locum habet. Ubi nudæ Veritatis aspectu, sine occasu, defatigatione, atque defectu, anima stat extrà memorandi necessitates. Staret ergo anima beata extra præfatum ternarium potestatum : ideóque nec ampliùs Dei Imaginem repræsentaret, cujus ergò duntaxat est condita. Imò penitiùs inspiciendo, non reperio memoriam singularem atque separatam animæ potestatem : sed nudum reminiscendi modum. Etenim immemores, ideò ope imaginationis (quæ est intellectus vicaria) sibi memoriam artificialem concinnant, discuntque longè fortiorem, quàm illorum aliàs esset memoria naturalis. Quinetiam recedit voluntas ab anima, simul cum vita, eo quòd accidentaliter animæ advenerit. Cùm Deus post creationē constituerit hominem in manu arbitrii sui. Quod sanè denotat, voluntatem proprio modo non esse menti essentialem : sed ex concessione, ut sit instar talenti, sequaturque viam, quam eligere sibi malit. Alioqui cum nulla res sit pernicioſior liberâ voluntate : quippe quæ sola omne dissidium inter Deum & hominem patrat : certè ejusmodi facultas locum in æternitatis beatitudine habere nequit. Quippe sublatâ volendi libertate, perit ipsamet voluntas. Quid enim alioqui conducet volendi potestas, ubi nullum est liberum ampliùs posse velle ? Sed (ajunt) in cœlis est voluntas confirmata. Id est, cœlites non posse velle, nisi quod vult Deus. Qui enim in charitate sunt, non possunt non velle quæ sunt charitatis. Quod sonat : Cœlites non ampliùs posse velle : solum autem Deum ibidem velle ac nolle. Cessat ergo voluntas, dum volendi libertas est liquata. Siquidem voluntas animæ beatæ in æternum inservire, aut prodesse nequit, dum nec in actum deferri potest. Essetque ejusmodi voluntas duntaxat optatio. Quæ sanè in cœlis non est, ubi omnium optabilium est plena satietas cum omni abundantia. Esset ergo voluntas onerosa potiùs animæ beatæ appendentia. Sat esto igitur potestate volendi in hac vita esse bene promeritum, & in lucrum sua thesaurizâsse talenta. Notanter quidem loquor de potestate volendi : nam post hanc vitam assurgit atque manifestat se voluntas substantialis, à potestate & accidente illo volendi libero distinctam habens essentiam. Nam sicut vis phantastica cum vita interit : ita etiam cessat illa volendi potestas libera. Itaque credidi ipsam animæ spiritualē substantiam, referre imaginem Dei, non autem in potestatibus. Nominatim in hoc proximè. Deus est ens increatum, unum incomprehensibile, æternum, infinitum, omnipotens, bonū, supersubstantiale lumen, & spiritus. Anima verò est creatura, una, indivisa, dependens, immortalis, simplex, & deinceps æterna, substantia spiritualis, lucida. In Deo denique nulla sunt accidentia : sed singula attributa sunt ipsamet indistincta, divini spiritûs essentia simplicissima : quod & Platonis Parmenides aliquo usque intellexit. Sic anima, si Dei imaginem referat, nullum admittet in se accidens : sed tota ejus substantia erit lumen simplex & ipsus Intellectus. Perinde enim ut fumus, per flammam accensus, in figura & materia, est idem cum flamma : pariter sic & anima est nudus, purus, atque simplex Intellectus, lumen & imago increati luminis. Adeò ut sicut oculus nil verius aut propinquius adspicit, quàm Solem : cætera verò omnia propter ipsum. Sic anima beata non intelligit quicquam propiùs, quàm ipsum lumen, unde totaliter ac immediatè dependet. Et sicut oculus noster non fert Solis obtutum : sic anima nequit intelligere Deum, multóque minùs, quantisper potestatum mediis alligata, utitur. Alioquin Intellectus liber acquirit intelligendo rei intellectæ figuram, sese transformat commigratione ad unitatem (ut de ratione docui) Sicque nimi-

rum, anima principaliter atque primariò Deum contemplatur intelligendo, in veram Dei imaginem est formata. Sunt tamen & alii, qui Dei imaginem in anima hoc pacto concipiũt. Ut cùm lex sit imago Dei: sex autem sit insculpta animabus nostris per rationem: hinc volunt, animam esse Dei Imaginem, quatenus est rationalis. At istud planè est improprium, imò & impertinens. Nam sic anima continens legem, contineret quidem Imaginem Dei: sed ipsamet ejus substantia, non proinde esset condita in ipsam imaginem Dei. Non magis enim, quàm lex & ipsa anima differunt essentiâ, & suppositionalitate. Odi sanè metaphoricas locutiones, in seriis. Ut, Deus creavit hominem in sui imaginem, denotaret, quòd Deus dedisset homini rationis usum. Et vesanum natum atque deformem, nõn in sui imaginem proinde fecisset. Quin etiam dum anima crearetur, nondum erat lex. Præterea, tribuere rationi imaginem Dei, est esse Deo injuriũ ac blasphemum. Prout de ratione aliàs docui. Nulla est enim similitudo vel adæquatio rationis cum Deo, facultatis caducæ, & incertæ cum substantia æterna. Relictis ergo aliorum opinionibus, meam dicam. Intellectus habet sibi coæqualem voluntatem, non quidem quæ sit potestas, vel accidens: sed ipsum lumen intellectuale, substantia spiritualis, essentia simplex, atque indivisa, ab Intellectu duntaxat separata, per suppositionalitatem sui esse; nequaquam autem in essentia. Reperio insuper in anima & tertium, quod defectu etymi, amorem, sive desiderium non quidem habendi, possidendi, aut fruendi; sed complacendi, nuncupo. Duobus aliis æquale, æqualiter simplex in unitate substantiæ: suntque tria suppositа, sub unica animæ & indivisibili substantiâ. Non est autẽ is amor, actus aliquis voluntatis: sed procedit ab intellectu atque voluntate substantiali tanquam distinctus actus. Nam & in hac vita contingit, quod amemus, quæ intelligimus non amanda, & quæ vellemus non amare. Amamus quoque, quæ Intellectum & voluntatem superant. In ecstasi namque Intellectus & voluntas pereunt, ac soporantur, trantisper atque suum regnum amori tradunt. Etenim nec amor ille est passio: sed essentia dominans, & actus glorificans. Ergo voluntas & amor hoc loco excedunt potentiarum ambitum, nec commune quicquam habent cum voluntate carnis, aut viri: sed sunt tituli essentiales, quibus (sub egestate nominum) Imaginem Dei repræsentat Mens. Eò quòd Intellectus Deum tunc intelligit, intendit, & omni penitùs mente amat, unico & indiviso amoris actu, propter omnimodam simplicitatem suæ substantiæ. Quamdiu verò in carne degimus, vix substantiali, ac purè intellectuali Intellectu utimur: sed potius potestate phantasticâ, qualitate scilicet ejus vicariâ. In ecstasi enim sæpe obdormiunt Intellectus, voluntas & memoria, solo superstite amoris actu, sic autem à tribus illis distincto, ut tamen non stet sine Intellectu, & voluntate substantialibus, sibique adæquatis. Siquidem cum anima sit tota homogenea in sui substantia: simplicitatem istam planè amitteret, si unum trium esset extra vel præter alia duo. Amor ergo, sopitis aliis duobus, est velut tum in superficie, aut potiùs, duo alia imbibuntur, absorbenturque in amore. In hoc mundo, amor est desiderio prior: quia est passio facultatis amativæ, quæ ab illa animæ suppositionalitate (quæ verè verus amor est) procedit, & corporeæ facultatis iconem, in hac vita repræsentat, non secus atque Intellectus & memoria modo, quamdiu corporis conjugium, in quod Mens immortalis demergitur, tertium quoddam constituit. At post mortem, amor prioritatem, ut neque distinctionem à desiderio facit: nec potestatis naturam habet, neque habitus aut actus volendi est, nec subsistit extra Intellectum: neque memoria, distincto habitu ab Intellectu, superma-

permanet. Itaque Intellectus est lumen formale, & substantia animæ, quæ intuitivè cognoscit, discernit, vult & desiderat in sui unitate, quicquid in seipso comprehendit, & volendo judicat. Etenim non ampliùs tum recordatur per repetitionem specierum, rei semel scitæ, nec per circumstantias ampliùs inducitur ad cognoscendum; sed tum est omnium intellectorum unica cognitio, & adspectus intuitivus intra se. Ita tamen, ut unum cognoscat magis præsentialiter quàm aliud, dum Intellectus se reflectit super Intellecta; quia videlicet est in ipsa Veritate, & distinctâ Unitate. Quid si idem nunc sat quotidianum in memoria artificiali, quod recordativa illa memoria non sit distinctus actus, ab inductivo judicio Intellectûs. An hoc ergo non magis erit geniale Menti, à turbulentiis phantasticis intelligendi, semel expeditæ? Neque enim his obstat, quod in vinis memoria pereat, sospite judicio, vel contrà. Ebrius namque, vel insanus, non rarò recordatur omnium ante ebrietatem patratorum, omniumque sub amentia gestorum perendie rediens in se memorat. Sunt nempe ista heterogenealiter distincta in corpore, per modum recipientis. Non animatis quoque quandam surdam cognitionem competere annoto: sensum item & objecti affectionem, quæ sympathetica dici cæperunt. Surda verò ejusmodi objectorum perceptio, illis visus, & intellectus instar est. Inest præterea illis virtus, dos scilicet quædam vitalis, alicujus bonitatis ac valoris, ad fines à creatore destinatos. Est & tertia potestas, ex utraq; præcedentiũ resultans: quæ est jubili ad occursum juvantiũ, & aversionis à nocivis. In quibus spectatur quædam affectio erga objecta. Item metûs fuga, &c. Qui triplex scalæ gradus manifestior est in stupidioribus insectis, prout & in hominibus vesanis, quibus nullus præsidet Intellectus, solaque visualis luminis potestas gubernatrix, elucet. His tamen præterea adest actus virtutum, & functionum vitalium, propter quas, & per quas insectæ sunt. Tertiò, inest illis longè manifestior actus formalis jubili, & aversionis. Quæ denuo in aliis sensitivis adhuc longè clariùs explicantur. His nimirum competit sensitiva quædam Imaginatio, cum rationis aliquali discursu, quæ illis loco Intellectus est, plus minusve in singulis elucescens. Adeò ut sagacitas, voluntas, memoria, atque reminiscentia, illis tanquam sub apprehensionem Intellectûs cadant: Mutatis tamen continuò objectis, & functionibus, juxta materiem, in diremtiones & singularitates pronam. Est & illis potestas bonitatis, atque virtutum emanativa, qua animæ plus minusve propendent in suarum virtutum, aut feritatum exercitia. Estque tandem & illis sua complacentia, tædiumque ac thymosis in objectorum considerationes: ita animabus sensitivis counita, quin vix sit possibile, duas contueri personas, quin mox uni magis, quàm alteri addicamur. Hæcque in corporalibus per modum recipientis, erunt ob id in homine magis clarificata. Nolim tamen Dei Imaginem considerari in homine esse ob ternarium facultatum aliquem, qui aliis rebus in mundi systemate hactenus reperiantur, competere. Certè dignitas Imaginis divinæ non participatur ullatenus ab aliis creatis. Siquidem Imago divina est duntaxat animæ intima, & tam propria, quàm est ipsi sua essentia. Proprietates tamen animæ qualescunque, non sunt mentis ipsa essentia: sed essentiarum producta, posterioraque. Neque enim condignum est majestati Imaginis divinæ, ex qualitatibus desumi. Nam proprietates aliarum rerum colliquescunt in animæ essentiam, ex vi imaginis divinæ. Sin autem tanquam attributa censeantur, id propter miserium vulgo intelligendi

modum. Siquidem mens est unus actus, purus, simplex, formalis, homogeneus, & indivisus, in quo proximè Imago Dei, essentialiterque subsistit. Adeò ut in ista Imagine, etiam omnes potestates nedum deponant naturam attributorum; verùm etiam suas suppositionalitates colligunt in unitatem indistinctam. Eò quòd anima in se sit lux quædam substantialis, atque substantia ita lucida, quod non sit distincta suppositis ab ipsa luce: ejusque intellectus ita est lux animæ, ut ipsa anima, quæ nil nisi lux est, sit tantum merus intellectus. In qua suiipsius luce, anima separata à corpore tota per totam se videt, intelligit: nec cerebro, aut corde, opus inbet: in quibus organis, scilicet sua substantia, proprietatum prosapiam tantùm assumere videtur. In corpore nimirum ipse intellectus abstractus, corporalibus organis demersus, iisdemque cum utitur, vim qualitativam repræsentat ac assumit, quæ dicitur Imaginatio, quæ ex societate potestatis phantasticæ, ipsius animæ sensitivæ, & intellectûs splendore, in organis degenerato, consurgit quadam combinatione, in potestatem qualitativam. Proinde namque, imaginando lassatur ista facultas, & succumbit, sic ut demens fiat, & pili canescant: mens autem semel separata, nunquam intelligendo fatigatur. Quinimò in vivis nedum lassatur imaginatio: sed etiam à seipsa non habet species intellectivas, nisi quas ab objectis haurit: adeóq; vis intellectualis, quæ imaginando cum animæ sensitivæ functione phantastica concurrit, sequitur indolem organi, atque vitæ sensitivæ arbitrium. Juxta atque regulariter in natura, effectus sequitur debiliorem partem suarum causarum. Sed anima, quicquid ad noscendum, memorandum, volendumque, sive pro semel, aut pro sæpius requirit, id totum à seipso, & non ab alieno habet. Neque enim in anima abstracta, oritur voluntas à re intellecta: imò nec inest animæ voluntas ad rem intellectam: sed est bonitas amoris formalis. Quæ quidem non est propria passio animæ, non habitus, non propensio, neque ulla qualitas: sed substantialis actus bonitatis, per quem anima beata substantialiter, univocè, & homogenealiter est bona: non autem qualitativè. Hancque prærogativam habet, ex quo est imago typica divinitatis. Corpora verò tam quæ creduntur composita, quàm merè simplicia, perpetuâ labuntur sponte in formarum attributa, in heterogeneitatum vicissitudines demum atq; dissolutionem prona. Constat jam ergo, unde animæ status, dignitas, conditio, atque imaginis divinæ prærogativa in vivis obnubilentur. Cæterum desiderium, sive amor, de quo hîc loquor: non est functio potestatis appetitivæ, nec ipsamet desiderandi potestas qualitativa; sed est pars substantialis mentis, vel potiùs ipsamet mens, fluens ex intellectu & voluntate. Quia illa tria, sub unitatem à Creatore sunt indivisibiliter conjuncta, simplicitate quàm maxima. In vivis tamen sive mortalibus, est ab intellectu & voluntate in functionibus separata, propter organi conditionem, & animæ sensitivæ naturam. Siquidem nunc sæpe desideramus, quæ intellectus judicat non desiderabilia, & voluntas optaret non desiderari. Necesse est autem res, quarum operationes sunt discretæ, easdem in radice sui esse discretas, per modum quo singula separantur. In anima quidem, sola suppositionalitate relativa. In corpore verò, juxta corpoream & qualitativam naturam. Ideóque substantiale istud desiderium sive amor, est animæ intima essentia, eidem consubstantialis & coæva. Adeò licet in cœlis sit desiderabilium plena satietas, & fruitio perpetua: non cessat tamen proinde istud desiderium in anima, quod est studium complacentiæ: nec passionem propterea infert animæ, plusquam ipsa charitas: quippe in radice sunt conjuncta ut unum & idem.

Nam

Nam cessante desiderio amoroso, necessariò vel mox satietas, vel insensilitas fruitionis oboriretur; quod in cœlestibus turpe foret. Est itaque istud desiderium amoris, fomes delectationis interminabilis. quâ consideratione mens refert Spiritum Paracletum. Creator enim ineffabilis hominem posuit in libertate sui desiderii, ut in spiritu vivat ad Imaginem Dei, in desiderio sancto, & charitate perfecta. Patet ergo, operationes esse distinctas à radice facultatum, dum intelligimus quæ non desideramus; desideramus verò, quæ non planè noscimus, & quæ nollemus. Volumus denique (dum volens vadit ad supplicium) quæ non desideramus: & desideramus, quæ nollemus (dum quis sibi crus amputari jubet) Itemq; desiderium exin quandoque superat voluntatem, vel voluntas desiderium non rarò cogit, & vicissim se trahunt subter mutua imperia: sed totum in mortalibus, eo quòd anima sensitiva intellectum: & corpus animam sensitivam trahat in multiplicem divisionis ataxiam. Sic namque contingit desiderari impossibilia, & præterita optantur præsentia. Etenim nisi istud desiderium esset de radice mentis, non peccaret qui videret mulierem ante concupiscendum eam, ante plenæ voluntatis consensum. Desiderantur ergo plurima, quorum causæ non sunt volitæ; multaque, quorum effectus à voluntate atque judicio recusantur. In modo etiam aliter operatur desiderium, atque aliter voluntas. In motu quoque diei, sive in duratione, desiderium sæpe præcedit, & subinde sequitur voluntatem, superatq; vicissim unum alterum, ut quid à se distinctum coërceat. Idque totum in caducis. In æternitate verò, ubi consurgit amor, sive desiderium amorosum, tanquam substantia animæ, nil est desideratum, quod non volitum: idque tam quoad actum, quàm substantiam & essentiam. Quia ob substantiæ simplicitatem, collecta sunt in unitatem: quanquam in radice habeant suppositа diversa, quod planè modum intelligendi in mortalibus superat. In homine denique est Regnum DEI ineffabile, id est, Deus ipse, cujus perpetuo splendore cuncta in veritatem colliguntur. Ergo Imago Dei primaria est in ejus anima immortali; utpote cujus ipsamet essentia, & ipsissima DEI Imago. Quæ Imago nec verbis exprimi potest, ut nec corde cogitari in hac vita, quia Dei similitudinem aliquam refert. In siliqua verò mentis, sive in sensitiva, atque vitali formâ, est Imago eadem relucens: attamen per modum inferioris naturæ recepta, deturpataque per transgressionem sive mortem. Unde tandem corpus etiam non quidem Dei Imaginem, sed figuram illius mutuat. Ast anima, devoluta in exteriores tenebras, prout à lumine increato, & à virtute Imaginis sese separavit, ideóque nativum lumen, propter appropriationem, tanquam sibi ex condigno proprium esset, ita amisit; quod deinceps nil intelligat, velit, aut amet præter se, & propter se. Damnati enim resurgent non mutati. Quia corpus illorum resurgens, recipiet determinationes ab anima. Quæ cum modo sit cum omnibus depravatis affectionibus, in se duntaxat reflexis, per modum corporeum: Imaginem Dei velut in se suffocatam, in corpore resurgendo non adumbrabit, nisi corporeo modo: id est, figuratenus. Denique privata per mortis catarractam, ab Imaginationis, memoriæ, & voluntatis liberæ adjumentis: cuncta deinceps intelligit, vult, amat, cæcâ apprehensione, sibi duntaxat addicta. Scit enim suam immortalitatem, damnationem verò sentit, eamque queritur ut injustitiam sibi factam. Eò quòd suus amor sit tantùm ad excusandas excusationes in peccatis, tanquam patratis insciticæ & innocentiæ diebus, cum multa naturæ fragilitate, hostium insidiis, & sufficientis gratiæ defectu. Nec deberi ex condigno æternum supplicium, pro momentaneâ transgressione. Tum enim furere incipit, & odisse Deum perseverat. Maximè quod

sciat damni arrestum inviolabile, & evadendi impossibilitatem æternam. Spe ergo truncatâ in ultimam desperationem, vel ab ipso introitus initio transit, in loco, ubi nulla pietas, compassio, relaxatio, aut retractatio hospitatur. Accedit etiam, quod cum intellectus naturaliter se transformat in ideam rei intellectæ, & ideò in objectorum cacodæmonum similitudinem. Ideò semper est intus præsens odium Dei, desperatio, maledictio, damnatio, & furiales inferni cruciatus. Omnipotens, suâ bonitate, dignetur conterere laqueos, nobis in via extentos! Amen.

EXTERNORUM PROPRIETAS.

ABsoluto jam spirituali vitæ initio, priusquam ad corporea & sensibilia organa, atque alia vitæ sustentacula deveniam, de locis aliquid proponam. Inprimis itaque cœlum post transgressionem, non aliam legem suscepisse, certum est, quòd sola terra maledictionem omnem in se sustulerit. Hinc namque, cœlum à nostris peccatis esse immune, nec vindicem iniquitatum agere, sat alibi demonstravi. Sin verò loca quædam morti, certisque morbis sunt opportuna: id non cœlorum rotationi, astrorumque cæcis influxibus tribuendum; sed omnino terræ dispositionibus est vernaculum. Non enim etsi provinciæ orientales videantur feliciores, id cœlo tribuendum. Cum in orbita, quæque pars subjecta, sub eodem circulo, sit æquè orientalis. Alioqui circulus non careret initio, fine, & extremitatibus. Ergo solo innata est bonitas, glebæque fertilitas, adjuvatur siderum continuata fomentatione, & visitationis perpetuâ familiaritate. Equidem sub orbita Solis, climata calorem habent ordinarium & æqualem: adeóque quotquot fructus per maturitatem, ad perfectionis gradum adscendunt: propter calorem, ibidem sunt feliciores, qui alibi ob caloris defectum non æquè perfecti. Sed Solis calor respicit fructus, non autem vitam longam, quæ non minùs longæva in frigidis, montanis, & borealibus locis, quàm alioqui sub zona fervente. Certè Soli favores non ex astris pendent, ut neque vitæ protelationes. Astra rotantur in dies, & sub se quotidie terræ climata æqualiter propemodum afficiunt: hyemem autem & æstatem per Solis accessum & recessum quotannis recipiunt. Interim tractus terrarum propinquiorum, longè à se invicem variant. Sunt ergo singularia Soli, non autem cœli dona, quæ idcirco stabilem bonitatem iisdem tractibus velut provincialem servant. In Sacris quidem terra promissionis melle & lacte fluit, vino fertilis, Cerere, legúmine, & fructibus arboreis dives: itemque stercorationem, laborisque tædia vix requirens. Video dein, cæteras mundi plagas, tributum debere & solvere promissionis, terræ. A polis namque utrimque continuæ pluviæ terras macerant, ut promissum Solum, absque pluviarum molestia, aquam sibi debitam assumat, rependatque Ægyptus, duplici frugum fenore, soli cœlique favores. Maria enim & flumina certatim festinato cursu ad loca ista properant. Imò & ab ultra capricorni tropicum, Nilus suas liquatas nives, per Ægyptum ad Mediteraneum, tanquam annuum tributum naturæ, defert, ut tractus feliciores si non pluviâ, saltem rore, ac nubilibus Nili aquis nitreis irriget, sublatisque per solum vaporibus à mari, rorem copiosum circumcirca copiosissimè rependat. Adeóque totus mundus inservire videtur felicioribus istis regionibus. Sub linea æquinoctii, quotidie pluit pluries, eò quod aquæ tributales non eò pertingant: sed absorbeantur in tractibus, quos Deus olim suo populo, nunc autem Barbaris destinavit, ob prævaricationes à prophetis præ-

præmonitas. Non igitur terram promissionis ob populum Israëliticum ab initio beavit: sed ob rationes sibi ab æterno præcognitas, quasque in naturam fixit stabiles. Imò non solùm totius mundi tributum ad has terras destinavit: sed plerisque addidit rationes, ideas, semina, atque dona, quibus intemperantiora destituuntur climata. Nec id totum ob alios fines, quàm quod sibi sic sit beneplacitum propter occulta judicia. Sed hæc non ad vitæ longæ considerationem faciunt: in Islandia namque longævioris vitæ reperiuntur, quàm in Palæstina, Phœnicia, Ægypto, &c. Sæpe etiam in montanis, asperisque collibus seniores occurrunt, quàm in amœno agro. Ut scilicet cognoscamus vitæ Principem, vitæ longævitatem dedisse, tam miseris locis, & tractui singulari, quam denegavit amœnissimis opulentissimisque quibuscunque. Solo ergo natura subest, etiam ad stabilitatem vitæ. Etenim ex Eudemicis dimetimur vitam morbosam, brevemque. An fortè eudemicum ens exspirat è terris, quibus vita prorogatur? non sanè. Sufficitque quod malignitate locus careat, ut vitæ diuturnitas acquiratur, quantum est ex natura loci. Deniq; fontes sunt insipidi, vel minerales, non qui vitæ longævitatem positivè habeant: sed qui quotidianas amurcæ succrescentias insensiliter demetunt, atq; hactenus vita non ex obliquo, præcox tollitur. Neq; etiam ad hoc valet aeris multa suavisq; tēperies: siquidem in asperis Arduennæ, Scotiæ, & Cantabriæ collibus in Campinia nostra, vita longior plerūq; occurrit, quàm in Aquitania. Hieres enim, vallis est prope Marsiliam, præclusa montibus, fructuū suavissimorum ferax. Ubi continuatur ferè veris statio suavissima. Brevioris tamen vitę habēs incolas, pallido vultu deformes, adeò ut in proverbiū ægrotis, & convalescentibus irrepserit. Videris nobis ab Hieres advena. Fructuum enim amœnitas, eudemici mineralis suspicionem tollit. Nedum etiam frigora montana vitam extendunt: sed inter Abyssinos senium frequens. Loca ergo ad vitam longam opportuna sunto, quæ nullâ labe eudemiorum polluta, cæterùm aquas non insalubres habent, neque vento procelloso infamia.

HUMIDUM RADICALE.

UNo oris tono, Scholæ humidum radicale vitæ proficiunt. Ex eo enim, & in eo nos vivere, illoque nonnisi absumto, nos mori declamant. Etenim qui una cum Aristot. cuncta calori, velut principio activo tribuunt: humidum radicale non ferunt initium vitæ, ut neque hospitium, nisi primatum calori, in humido deferant. Aliis verò magis placuit humidum. Unde perterriti indagandi ignavia, ne errarent, indistinctè, tam ab humore quàm calore, vitam nostram pendere, & protelari volunt. Adeóque non quidem calorem: sed concretim calidum radicale, sive humidum primigenium denominant. Ut scilicet primigenium humidum in nobis, & calidum radicale, pro synonymis sint. Cæterùm univocè omnes vitalem calorem, defuturam nunquam augurantur, si humidi, illiusque pabuli sat, semper, superque foret. Quod humidum, quia necessariâ caloris actione depopulatum iri credunt, vitæ longæ spem, & tractatum, per negationem absolvunt. Sed eheu! quam pernicioſa cæcitate Schola Medica putando cespitavit in omnibus! etiam viderat flammam lampadis, oleo nutriri, hujusque defectu & illam deficere, continuari verò affuso oleo: quocirca arrisit plausibile inventum, atque illud proinde in vitæ historiam traxêre. Præsertim quod in quadrupede, & ave, non minùs quàm in homine, calorem sensu notarent. Calorem usque adeò sub vitæ etymo confuderunt, cum Aristotelis patrocinio,

nio. Dein mox è calore, indicium veri & præsentialis ignis hauserunt. Sub lite tamen mansit quæstio. Aristotelici quidem hunc ignem elemento stellarum attribuunt, ac contra sublunare ignis elementum specie distinguunt. Alii verò elemento ignis sublunaris adtribuunt. Habentque hinc inde sua rixarum argumenta. Interim de mutis ac frigidis piscibus tota obmutuit Schola. Et quanquam pisces non infeliciùs, quàm quadrupedia vivere, moveri, & ali fateretur: imò longè fecundiori propagine prolium ditari, saniori vitâ demum vivere sciret, atque deficere tamen subter pelagus (præsertim glaciale) ignes, ac calores, ubi interim maxima & populosissima esset respubl. nihilominus haustas à teneris annis igniculi vitalis favillas deserere noluit, etsi veri patrocinio se delusam animadverteret. Quocirca ad Jura confugiunt miseræ Scholæ. Voluerunt itaque hominem, aves, simul & quadrupes, terno videlicet numero, quartum & consocium piscem involvi posse, ac subter latam doctrinam cogi. Ut de pisce, tanquam absente, æquale jus statuerent, in participatione calidi radicalis. At quia anima ut serva sancitis voluptatibus advenit, & rationes etiam non-enti ad lubitum subministrat: subterfugium commentæ sunt. Statuuntque scilicet calida animantia, actu calere igne palpabili: pisces verò duntaxat potentialiter calere. Quasi proinde pisces duntaxat potentialiter viverent, si causis datis non malè quadret effectus. Calorem inquam fingunt Scholæ, actualis vitæ causam totalem, qualitatem nimirum æquivocam substituunt, calori parem: sed anomalam, anonymam, quia incognitam, fictam ac mentitam, sub nomine potentialis caloris receptibilem. Subire namque in profundum æquoris imaginando, horruerunt Scholæ. Quapropter piscium speculatione ut sterili, derelicta (quod plausibili commento refragaretur) calentibus animalibus, velut somnio palantes, sibi complacuere, cum applicatione lampadum & vitæ. Itane humidum radicale, non ampliùs cum Aristotele spermaticum, spumosum, & mucilaginosum erit; sed oleosum nunc, pingue, atque conflagrabile in Scholis esto? Siccine ergo pinguis venter, qui multa axungia humido radicali fomentum dederit, solus necessariò longævus erit? Capucinus, nostris tractibus, toto anno ferè frigidus, saltem utroque crure & brachio, quia minus humidi amittet, diutius suum oleum in lampade retinebit necessariò. At saltem subest hîc lurida quædam Scholarum stupiditas, alibi à me demonstrata. Nimirum quòd actio caloris (præsertim si viva flamma non fuerit accensus) universim omnia quidem humida exsiccet in tophum, & carbonem: nequaquam autem consumat absque residui remanentia, prout in nobis est obvium: usque adeò consumtionem in nobis non à calore solo fieri, mirum quod hactenus non animadverterint. At saltem lychnio (quod etiam nondum Scholæ considerârunt) opus esset in corde: ne alioqui ficta humidi, & balituosa pinguedo, (utpote quæ in corde tota spiritualis esset) instar aquæ vitæ, parvo momento, magnoque compendio, simul tota conflagraret, ac esse desineret. Aliàs namque sine lychnio (à Scholis neglecto) malè quadrabit ficta vitæ historia, structis ex primigenio liquore ignibus, simul undequaque accensis. Utut dixerint, Saltem unico è vitæ latice absurdo, anxietates plurimæ. At fingamus gratis, Hoc Scholarum otiosum commentum stare posse. Vitam nempe esse ignem aliquem, depopulantem radicale humidum, quod pingue sit, & inde vivat, solosque macros, brevioris vitæ. Sed unde istud humidum in nobis? An non ex alimento materialiter, & à vitali Archeo efficienter? Certè nunquam exstinguetur lampas, si caloris conflagrantis potestas (ut volunt) sit conficiendi olei è pane & potu, nihilque residentiæ remaneat in lychnio à pinguedine, quod lychnium obstipet aut

suffo-

suffocet. Prout nempe è cruore nil remanet tandem in adultis, quod superfiui carbonis instar habeat. Enimverò epulo nonne sua abunde habet alimenta? & intus inde resultantem calorem fabricatorem humidi illius pinguis? cùm lumen de lumine, & ignis de igne procedat inconflagrabilis nullo negotio? cur ergo moritur? etenim reperio ex positis Scholarum, motum perpetuum in Theoria; non autem in praxi. Ergo fraus atq; dolus subsistunt in Thesibus, vel saltem pudibunda incogitantia. At dicent, post accretionem, nil ampliùs de humido radicali, apponi ad partes solidas: proinde necesse verum humidum radicale cùm jam ampliùs radici non cohæreat, ideóq; solida sensim aresceret; atque sic deficiente caloris pabulo, eundem interire. Inprimis enim hinc elicitur, mortem senii non evenire, nisi ob ariditatem similarium. Cum cervus unius anni siccior sit viro octuagenario, & facile tamen in unum atque aliud seculum vitam extendit. Denique si humidum desinat esse radicale, eò quod attingat finem, sive applicationem ad radicem. Id enim humido est per accidens, ideoque ejus essentiam non immutat. Neque enim calor ignis desinit propagari in ligno vicino, tametsi ardens lignum non susceperit fomentum pinguedinis ab extra. Denique nec subsistit præfata excusatio. Siquidem in omnem eventum solida se habebunt instar lychnii: quod sufficit ardere, quâ parte oleum sibi suppeditatur, adeóque suppeditato oleo forinsecus, ignis victurus esset in perpetuum. Docent namque, calorem solidorum esse ex elemento ignis, quod in mistionem corporũ esse putant & accendi in pinguedine humoris radicalis. Inprimis humidum istud est spermaticum mucilaginòsumque, non autem unguinosum. Deinde si ignis è solidis transeat ad humidum, quod accendit: sufficiet humidum consumi, & semper deforis apponi, nec radici per totum incorporari. Siquidem si è solidis transeat ad non solida apposita, durante totâ vitâ: poterit semper ad non solida sibi apposita transire: nec valet excusatio, quod desinat esse radicale, dum intimæ radici non ampliùs unitur. Quoniam tunc ab accretione deinceps statim vigor vitalis extingueretur, eo quod humidum tum non ampliùs unionem cum solidis non suscipiat. At cur diutiùs refellendis absurditatibus immoror? tam satis superque ostensum est, ignem non esse elementum, falsam esse ejusdem mistionem ad corporum quorumcunque subsistentiam: quia corporum mistorũ meræ sunt & antiquæ fabulæ. Ignis ergo, si quis in nobis esset, primariò in vitali spiritu esset, cui semper humidi satis è cruore suppetit. Quamobrem sanè doleo, in subjecto vitæ, atque integri doctrinâ, tam segniter cespitatum hactenus. Etenim exinde conjeci ab adolescentia, turpiter omnino erratum, commissum, & omissum esse in consideratione defectuũ & morborum. Quia nemo obliquum rectè cognoscit, qui rectum prius non noverit. Hæc igitur est ficta Scholarum de vita doctrina, quam suppositâ Hippocr. ficti libelli de natura humana, authoritate stabilire nituntur, Dicentis, nos primâ die ortûs nostri esse calidissimos, ac vicissim ultimâ tandem frigidissimos. Quasi caloris nostri, quàm aliarum quarumvis rerum, diversa sors foret! etenim quæcunque aliàs oriuntur, mox dein incrementum assumunt, & statim, tandemque declinant atque deficiunt. Quare si ex mente Senis primâ die abundaret maximè calor: nec sit tamen vita calori alligata. Siquidem calorem potiùs vitæ effectum in animantibus calidis demonstravi, quàm vitam ipsam, aut vitæ causam: atque idcirco pisces calore tutissimè carcere possunt, jam eo ipso elenchũ non causæ ut causæ committit. Equidem soleo semper calorem ut calorem, utque qualitatem aspicere, indagare, credere, & metiri, nec alios adhuc testes vel judices implorare, præter sensum tactûs, & organum vitreum, quod an-

te docui, ad explorandos gradus atque momenta caloris in ambiente. Quo sensu, reperi virum triginta annorum, quovis puero calidiorem: utut interim insaniat de speciebus calorum diversis. Disputent enim de qualitatibus sensu notis, tanquam de fabulis, ac sub considerationibus potentialibus: ego autem assuevi, res prout in se sunt, dissecare, aperire, inspicere & æstimare. Cæterum Paracelsus humidi radicalis Scholarum ignarus, illud subinde cum Mumia nostri corporis confundit: alias verò reputat velut corporis nostri umbram internam, unde Phlagas umbratiles circumlucescere voluit. Nimirum humidum radicale esse hominis simulacrum, per totum hominem extensum, & vitam deferens. Alibi quoq; mercurium, sive unum è tribus suis initiis (non divisibile in vivis) humidum radicale, per totum æqualiter participatum, æstimat. Etenim extincta per pestem vita (mors enim mumialem bonitatem tollit) mumia quidem desiit, perscitè eodem humido in corpore. Tandem quanquam Scholæ fateantur, juniores non rarò extingui, nondum absumto humido radicali, ut neque caloris penuriâ: atque hactenus pro sua thesi non admodùm sint sollicitæ, quâ vitam calore, & humido radicali, adæquatæ metiantur: manent tamen in terminis avorum, propter assentiendi consuetudinem, indagandi ignaviam, & discendi desperationem. Siquidem ignorârunt vitalia lumina luminosa quidem: sed indifferentia esse, propter binorum luminarium majorum distinctionem. Calida enim juxta atque frigida esse posse. Id est, non didicerunt formas & vitas esse synonyma. Ego verò semper confusam hujus humidi traditionem tanti momenti, insigniter miseratus (licet in humido radicis fateantur volvi utrumque medendi cardinem) multum laboris impendi junioribus annis, per corporum analyses, ut certum radicalis humidi nuncium aliquem offenderem. Ac tandem divino favore, tandem certior factus sum, nil quicquam eorum esse in natura, quæ à Scholis hac in parte elato supercilio promittuntur. Agnosco quidem humidum seminale primigenium, nostri constitutivum: sed ejusdem prorsus speciei, proprietatis & identitatis, cum eo quo crescimus, & incessanter alimur deinceps. Adeóque ossa, viscera, nervi, tendines puerorum, indifferenti humido constant, crescuntque simili, quo juvenes, absoluto jam incremento aluntur. Juxta axioma Scholarum. Nutrimur iisdem, quibus constamus. Constamus autem primigenio: ergo & eo nutrimur. Deprehendi tamen humidum alimentarium, quamdiu is intra radicem mistionis, homogenialiter pro incremento admittitur: esse prorsus idem cum radicali. Sin verò postmodum per accidens, in consortium inseparabile, non ampliùs admittatur: quia cessat accretio: hoc tamen ne minimum mutare, vitiare, alterare, aut alienare naturam prioris humidi. Utpote quod quavis præclare, per somnia abundans ejicitur, ejusdem speciei, cum primigenio ac radicali. Quæ duo nomina in hoc saltem distinguuntur, quod è primigenio formetur fœtus. Radicale verò sit illud idem, & insuper illud, unde crescimus atque nutrimur. Etenim quantisper augemur, fit nedum humidi, at solida appositio, appositiq; assimilatio (Id namq; sub quavis nutritione contingit indies) sed insuper fit radicalis unio aliti cum alimento: quæ mox dein per spiritum vitæ sigillatur, & vitaliter illustratur à forma. Itaq; sigillatio characterem continet, qui istud humidum fixat, solidatq; in partis similaris (à cujus nempe Archeo ipsum nutrimentũ est conversum & assimilatum) homogeneam substantiam: adeóque transmutando abit in familiam continentis, quod antea contentum duntaxat erat. Sub quo fluxu, contingit vera animæ informatio. Sorte igitur tantum atque felicitate, distinguitur humidum radicale, à rore secundariorum humorum: non autem in natura. Nimirum quòd ros, velut recens atque novellus hu-

humor, pro magna sui parte, sub accretione, & pro toto, post accretionē absumatur: nec unquam in radicē mistionis uniatur, ut fiat prædictę figillationis particeps, dignitatemq; continentis assequatur. Per exemplum. Calx viva, ubi restinguitur, fit puls, quæ aquam calci penitissimè copulat. Sin autem plus justo aquæ affundatur, eadem mox abundans respuitur, ac supernatat. Interim tamen dierum numero, etiam mediis sub undis, calx ista siccatur atque lapidescit. Semel verò acquisita illâ duritie, licet dein exquisitissimè teratur in tenuissimum pollinem: attamen in posterum, pulveris speciem servat, & intima aquæ connubia aspernatur, pristinæ pultis indolem non assumit, nec aqua radicaliter ipsi deinceps commiscetur. Est attamen ipsius aquæ humidum individualiter idem, sive à calcis commistione secludatur, sive admittatur. Idq; quia est aquæ per accidens, contingens contingenter non tam aquæ, quàm calcis, sive radicis defectu. Cæterum tardiùs præfata puls calcis planè siccatur, quàm deforis madoris pulvis, aquis undequaq; alluitur. Consideravi itaque, utut Scholæ multa de radicali humido resonent; humorē tamen alimentarium nequaquam à seipso differre radicali, quamdiu intra radicem missionis pultescit, & solidatur, radicali unione primis constituentibus conjunctus. Quippe quod uterque liquor materiâ, virtute, substantiâ, puritate, formali identitate, & vitæ participatione, idem est: qui, cum solida nostri non amplius pultescūt, admittuntq; intimam connexionem radicis, saltem deinceps impedit, quantum potest, retardatque continentium solidorum ariditatem, propter continuam sui irrorationem. Nam cum ista solidorum puls justam soliditatem nacta est: scilicet quia potestas crescendi, è cerebro defluens, est exhausta. Tum alimentale duntaxat humidum fit, quod antea radicale fiebat. Etenim utcunq; senectus faciat ariditatem: mors tamen non ex sicciore habitu est. Siquidem conjicere licet potiùs ex defectu potestatum vitalium ariditatem, quàm ex ariditate præfatum defectum. Nam humidum solidorum, utcumque in atrophia & morbis diuturnis ex æquo ac per totum integrale consumtum: facile tamen debito alimento restituitur, ac magnificentius assumto elemēto perlarum lacteo. Sic & pulmonum ulcera solidantur per corallatum dulce mercurii diaphoretici: cujus virtute nempe Paracelsi epitaphium sonat, tabem sæpius restitutam fuisse. Memini enim, me sub ingenti æstu mensis Julii, acuto baculo caput bufonis terebrasse, alteraq; extremitate baculum fixisse in terram, ut suspensus bufo exsiccaretur. Contigit autem, quod toto quadriduo post, rediens ad eundem locum, invenerim bufonem vivum, femora contrahentem, tanquam si pridie tantum ibi fuisset: eò quod foramen non recta in medio capitis, sed parùm ad latus sinistrū magis vergeret. Quare baculum in medium capitis adegi, & circa vesperum rediens reperi bufonem nedum mortuum; sed penitus exaruisse. Unde firmiùs mihi persuasi, non quidem vitalium defectum ex ariditate solidorum: sed potiùs ariditatem esse, & increscere in nobis, juxta proportionē paulativæ exstinctionis potestatum vitalium. Facessat itaq; radicalis Scholarum ignorantia, quâ per irreparabilem (ut volunt) radicalis humidi penuriam, suam tegunt culpam sub humo cœmiterii. Sola namque donorum, sive potestatum vitalium, in spiritus insiti œconomia figillatarum diminutio senium, ut & extinctio mortis intestinas calamitates advehit. Quod est dicere: Spiritus meus attenuabitur, & dies mei abbreviabuntur. Facessat itaq; humidi radicalis consideratio, pro vitæ longæ studio. Siquidem Hippocr. naturas ipsas, sive potestates vitales, morborum medicatrices dicit, quibusq; ideò languentibus, quotidianæ infirmitatum ærumnæ invalescunt, & recedentes, elatis humeris de vita desperatum conclamant,

quoties vires sive potestates deficiunt: sive interim copia humidi radicalis adsit, vel ejusdem parcitas. Corvum enim & cervum, quovis edentulo sene sicciores, non desinunt in aliquot secula exspatiari, & operoso venerationis quæstui incumbere. Etenim quia siccitas incipit ab ossibus, huic sagax atque provida natura, largiori alimento medullæ eidem ariditati obviam venit, voluitque esse pingue, ac minus per calores difflabile, ut unctuoso humido ab ariditate ossium senectutem vindicet. Est namque ideò annosis quadrupedibus copiosior medulla, quàm juvenculis: quia ejus necessitas major. Ego itaque humidum radicale irreparabile, pro vitæ fundamento, non magnifacio amplius, ut neq; ariditate stupefactus in quantum tali, nec etiam vitam ad placitum primarum qualitatem dimetiri soleo. Quia novi vitam non sicceseere, ut neque à gremio elementorum hauriendam, postquam vitæ longæ & brevis alteritates, in centro vitæ conspexerim.

AURA VITALIS.

NOn sat egerunt Scholæ docuisse, alimenta primo in chylum, hinc dein in cruoris chymum transmutari, adeóq; in hepate spiritū naturalem fieri, qui repetitâ in corde digestione, in vitalem formetur, ac tandem in cerebro animalis fiat. Sic ut spiritus naturalis esset utendis partibus aptus; vitalis verò, vivificandis atq; conservandis iisdem: ut & animalis tandem, sensus motus, mentisque functionibus destinatus. Quin meo judicio quidditatem, & facti historiam ampliùs deregere debuissent in tam longa studiorum serie, & scriptorum repetitione. Equidē sciunt spiritum esse aliquem, illud impetum faciens Hippocratis, vitæ clavum manu suâ tenens. Quærendum & pronunciandum erat, quibus spiritus iste organis fieret, quidve ageret, simulq; omnem ejus indolē, substantiam, atq; substantiæ proprietates, simul & fiendi modum explicuisse: dicam igitur, quid mihi hac in parte occurrat. Ut igitur in spiritus vitalis cognitionem ducamur, primo Blas humanum hoc loco repetendum esset; sed hic, ne tædio sim, omittam, ac lectorē aliò remittam ad volumen de ortu medicinæ. Modū quoq; alibi tradidi, quo ex quacunq; planta, fructuq;, per indita fermenta, fiat aqua vitæ. Quem modū vulgus novit, exercetq;, dum è granis, fructibus, cerevisia, hydromelite, aquam vitæ non minùs quàm è vitis succo, fabricat. Est autem aqua vitæ, liquor volatilis, oleosus quidem (quatenus totus inflammatur,) totusque pariter salsus, in quantum aër mordicat, imò & paululum in ore detentus, comburit ac vesicat gingivarū epidermida. Obiter hoc loco annotans, unicū ac indivisibile simplex, duo esse initia chymica. Ostendi quoq; alias, quomodo ☿ una aqua vitæ, combibita in sale tartari siccato, vix fiat semuncia salis, cæterum totum corpus fiat aqua elementalis, ut prius erat. Adeóq; & hinc obviū, aquam esse corpus per naturam prius atq; simplicius ipsis initiis chymicis. Dum aqua, quæ prius non inerat actu, in aqua vitæ deflegmatissima, fiat tamen per sui reductionem inde primum aquæ elementum. Quam porrò mechanicam traducendo ad vitæ speculationem, reperio quòd vinum, parte sui vinosâ, aquam vitæ contineat. Ideóq; facilè, citò, & absque hepatis atq; fellis digestis maturitatibus, rapi per arterias stomachi, ad cor; sive, advocari immediatè in supplementum, & defectum spiritûs vitalis, atq; hactenus eludere Scholarū opinionē, quæ præsupponit jecoris spiritum præcedere debere. Etenim si justo plus spiritus vini insit stomacho, sequitur ebrietas, quanus scilicet spiritus vini largiùs attrahitur, quàm queat commodo intervallo in spiritum

ritum vitalem commutati. Quod sanè inprimis sui commutationē arguit, simulq; digestionis & fermenti operationes. Denique & illud notabile. In vino nimirum esse spiritum quendam mitiorem, alterius ac nobilioris qualitatis participem, quam qui immediatè per distillationem elicitur, diciturque aqua vitæ de phlegmatā. Quod facilè in simplici olivarum oleo ad oculum spectatur. Quippe distillatum oleum absque laterum aut tegularum additamento, quodque oleum philosophorum dicitur, multum differt ab ejus oleitate, quæ elicitur priùs reducto oleo simplici, in partes dissimilares, solâ digestione & salis circulati Paracelsici appositione. Siquidem sal circulatum, idem in pondere, & qualitatibus pristinis, ab oleo segregatur, postquam oleum olivarum in sui heterogeneitates est dispositum. Dulce enim tunc oleum olivarum ex oleo, prout & suavissimus vini spiritus à vino, hoc pacto separantur, longéque ab aquæ vitæ acrimoniâ distinctus. In nobis autem, etsi cibus cum potu quadantenus putrescant (nimirum ista putredo, est modus atque medium transmutandæ rei in rem) attamen in digestionibus nostris, per ejusmodi putrefactionem, actionemque fermēti lienaris, non educitur ex oleribus leguminibus, frumentalibus aut pomis, spiritus aquæ vitæ. Siquidem naturæ nostræ intentio, non est sibi procreare aquam vitæ: verùm longè aliud in nobis est fermentum, quo res resolvuntur in chylum. Atque aliud, quo res putrescunt, atque separantur in aquam vitæ. Hoc namque pluribus mediis fermentum introducitur: illud verò, non nisi specifica cujusvis speciei proprietate fermentali acquiritur. Etenim dum herbæ in aqua per maceration nem longam, fermento suo, aut vicario, putrefiunt pro extractione aquæ vitæ, manent caudex, rami, ac folia integra, in figura & duritie: quæ tamen mansa, deglutita, & bene intus confecta, paucis horis in chylum abeunt, primamque herbarum naturam amittunt. Quocirca alias adhuc inculcavi, tot nempe esse fermenta digestiva specifica, tot putrefactionum varietates, & totidem stercora unius panis, quot species animalium pane alitorum. Imò & adhuc plura sunt fermenta in corruptionem panis: siquidem adhuc pluribus modis tam sponte, quàm odore locorum, & agentium impressionibus, panis putrescit. Quodque de pane est dictū: idem de cibis aliis intelligatur. Scholæ quoq; animadvertentes, nil nobis profuturum, quin in sui radice contineat vitæ præludium, atque ideo voluerunt in cruore, hepatis spiritum, naturalem actu, auræ instar glisceere. Putâruntque esse vaporem, adeóque & cum halitu confudērunt. Nesciæ, quòd vapor sit aqua: non autem sit Gas, spiritus silvester, incoagulabilis aura, ætherque. Putârunt itaque, quòd vapor è cruore extra venato exhalans, prout aliàs è quolibet tepente liquore spirat, esset ille cruoris spiritus, unde materialiter spiritus vitalis deinde fabricaretur. De quibus alibi ex professo. Enimverò quicquid in sanum stomachum descendit, si conficiatur à Splenis fermento, accescit fermentali ac specificâ aciditate nostræ speciei. Ac tandem in cruorem vertitur, prius abinde sequestratis superfluitatibus. Qui cruor post metam suæ digestionis in cor transfertur, & sanguis fit, qui in Sacris dicitur spiritus rubeus, cui anima inhabitat. Aptus enim fit in spiritum vitalem transmigrare, ejusque residuum pati ultimam solidorum digestionem, atque tandem absque illa sui residentia, in auras exhalare. Itaque & eo ipso oportet esse volatilem, & spiritus indolem assumsisse in corde. Porrò istud acidum stomachi, totum vi fermenti fellei convertitur in salem, prout alibi de digestionibus. Separaturque actualis salsedo, cum urina & sudoribus, quia evasit excrementitia. Cruoris verò ipsa massa, cum nequeat in spiritum transire, nisi fermento vitali

cordis. Cruoris inquam in sanguinem,& sanguinis in spiritum traductio substantialis, fit tota per totum, sine ulla residentia, & separatione heterogeneorum: eo quòd excrementa priùs inde sint abducta. Estque cordis irrequieta substantia, continuò circa hoc transmutationis munus occupata, ut indesinenter è cruore sanguinem arterialem, & ex hoc spiritum vitalem efficiat. Usq; adeò non præexstitit aliquis spiritus naturalis in cruore, unde velut è materia ex qua, spiritus vitalis fiat. Sed ipse totus cruor, si opus fuerit, fit sanguis arterialis, atque inde spiritus vitalis. Differunt ergo cruorificatio in hepate, & sanguificatio in corde. Nam unum, est chyli in cruorem vera transmutatio, & generatio novi entis. Aliud verò est cruoris in sanguinem volatilem, & in auram vitalem extenuatio. Cruor enim fit cum sui inspissatione, & liquidi excrementi, sine lotii separatione. Spiritus verò vitalis fit cum inspissati liquatione, & aërea extenuatione, ad quam sanguis scilicet præbet gradum sive medium. Fateor equidem, spiritum vini, rapi, ut spiritum, in arterias, tanquam aliquod simplex symbolizans, atque prævie dispositum, ut facilè in spiritum vitalem transcendat: sed ex hinc Scholæ nil pro suo hepatico conficiunt. Cruor ergo ipsus esto spiritus hepaticus coagulatus, & vitalium spirituum præexsistens materia. Qui sanè spiritus, corporis naturam habet, cum potentia ut spiritualizetur. Itaque prout à cordis fermento, cruor fit sanguis arterialis ac spiritus volatilis: ita in arteriis tanquam cordis stomacho, desumtoque fermento cordis, ipse sanguis in rempubl. spirituum transit. Imò & secundarii humores, sive proxima solidorum nutrimenta, fiunt sensim volatilia, ne post se residuam residentiam relinquant: sed totali sui transpiratione egressum faciant. Cor ergo fabricat suo fermento, è cruore sanguinem, quem eâdem operâ aptat extenuatque sic, ut porrò in arteriis tanquam suo stomacho, tantundem vitalium spirituum è sanguine fiat arteriali, quantum sanguinis grossities, renitensq; substantia permittit, tantulo spatio, quo in arteriis agitatur, fieri. Estque univoca propemodum actio, dum cruor in sanguinem, & sanguis in spiritum transit. Quia non differunt officinis itemque digestionis, extenuationis & subtiliationis gradibus. Tantundem namque sanguinis nascitur è cruore, tantundemque è sanguine spirituum vivalium eodem cordis fermento conficitur, quantum sibi cuique opus est. Et vires conficiendi valent. Nec sufficit adhuc noviſse, cruorem in sanguinem arterialem adscendere; sanguinem verò partim in spiritum vitalem transmigrare, partimque abire in solidorum nutritionem. E spiritu vitali quoque tandem fieri animalem, quique in suis nervis ultimatam recipiat determinationem. Ita quidem, ut spiritus visivus fiat in nervis opticis, inde autem exorbitans, & in linguam delatus, gustatui esset planè inutilis: prout & spiritus animales tactuum authores, metui sunt impares, & vicissim. Quin insuper spiritus vitalis medullam noviſse oportet. Enimvero ex acido chylo partim fit cruor, partimque urina & sudor. Salsedo verò illa urinæ excrementosa est spiritus volatilis & salsus, qui terræ confermentatus, tandem sal petræ formatur: quapropter spiritus ille salsus est excrementosus. Cruor verò per distillationem nobis monstrat etiam spiritum salinum, planè volatilem, odore nequicquam, ut neque gustu distinguibilem à spiritu urinæ. In eo tamen essentialiter diversam, quod spiritus salis cruoris, curet epilepsiam: non autem spiritus salis lotii. Hinc saltem constat, in cruore esse spiritum salsum, & volatilem. At quo modo totus cruor homogenealiter à fermento cordis transmutetur, verbis explicari nequit. Eò quòd naturæ ipsæ

ipsæ à priori non sunt demonstrabiles. Fermentorum namque sunt essentiales operationes, in rerum transmutationem: non autem accidentariæ accidentium propagationes, ad dispositiones faciendas duntaxat. Est ergo spiritus vitalis planè salsus; ideò balsamicus, & custos à corruptione. Ut quanquam aqua vitæ facilè in spiritum vitalem migret; non est tamen hic oleosus, aut combustibilis instar aquæ vitæ: sed spiritus vini, solo fermenti attactu, facilè totus in spiritum salsum mutatur, & indolem inflammabilem extemplò amittit. Prout docui libro de Duelech, quomodo per spiritum urinæ, aqua vitæ unico instanti in offam subtilem coaguletur. Quod de sale sanguinis volatili, multò evidentiùs fermento cordis effectivo licet argumentari. Quapropter, qui cordis palpitationem aliquantisper tolerant, licet affatim tum multumque vini meracioris hauserint: attamen non facilè inebriantur. Eò quòd propter urgentem necessitatem, citissimè spiritus vini in cor, & arterias, spirituum penuriosas, attrahatur, subitóque in spiritum vitalem formetur. Restaurat inquam vires, nec tamen tum inebriat: eò quòd non ampliùs peregrinus: sed facilè domesticus factus, in cor tractus, dein per arterias quoquo versus dispensetur. Non arguit enim in adversum, quod spiritus salis petræ, sit acidus, ac quod proinde vitalis spiritus, acidus esse debeat. Neque enim spiritus, unde sal petræ in terra fiebat, acidus tum erat. Estque ideo spiritus vitalis salsus, viciniorque spiritui lotii, quàm salis petræ, qui propter adustionem & extractionem, semper nova sui concreti est creatura. Quod ergo per fermentum fellis jactum est fundamentum, volatilizando & salsum faciendo: hoc deinceps in cordis officina perficitur. Etenim præviæ digestiones, sunt totidem dispositiones ad vitales functiones & necessitates. Membro enim semel stupefacto, si sensus redierit, id sanè cum sensibilibus stimulis & punctionibus fit, quæ veræ salsedinis sunt indicia. Quod autem totus cruor sit merus sal, non aliunde clariùs deduci potest: quàm quod homogenealiter totus in ascite, & in ulceribus, in salsum ichor mutetur per facillimam degenerationem. Condecens autem fuit spiritui vitali qualitas salsa, acuta, & materia subtilis, si conservandis membris sufficere debebat. Rubedo quoque cruoris, flavedinem assumit, dum sanguis fit arterialis, eo quòd rubrum per salis acredinem flavescit in sui dissolutione. Nec tamen sanguis omnem rubedinē amisit, siquidem pars ejus permanere debebat in solidorum membrorum nutrimentum. Mortuum est quicquid hactenus dixi, spiritū vitę esse salsam aporrhœam, acutam, & è sanguine factam per sua membrorom vitaliū fermenta. De vita ergo spiritûs dicam. Etenim cum vitæ muniis fungi debebat, non requirebatur ut esset in specie liquoris salsi, aut sanguinis, vel ut illudat sub imagine salsæ exhalationis: at quia vivere primariò, vitamque suscipere debebat, illuminari, ipsi fuit opportunum. Non sanè lumine urente, inflammante, aut igneo: sed lumine simplici, vitali, de natura formarum animantatorum, vitæ & animæ sensitivæ: & quidem de specie humana. Finge enim ad illius intelligentiam, vermes nitedulas nominatos, lucem noctu in ventre habere, quæ nedum splendeat instar oculorum felis: sed & circumcirca tenue lumen effundat. Lux ista exstinguitur cum vita nitedulæ. Par lumen, finge, quod spiritum vitalem illuminat, quoad vivit lucet, & propagatur in recenter factum spiritum, debitè elaboratum. Et quò impurior, minusque elaboratus fuerit, eò lumen istud esse tenebrosius. Exstinguitur autem in nobis lumen istud, perstite spiritûs materia in peste, venenis, &c. prout per syncopen & palpitationem lumen exstinguitur, & spiritus evanescit. Sub mortem

tem quoque, oculi membrana, manifestâ luce destituitur, planè visibili. Non est tamen par lucis illius essentia in nitedulis, quæ in nobis, ut solo videlicet gradu à nobis discrepent. Sed sunt tot luminum horum species, quot vitalium creaturarum. Divinæ id nobis largitatis indicium, quòd luminum, quæ nobis unica sub notione comprehenduntur, tot sint species, & vitales differentiæ. Utpotè quòd illæ luces sint ipsæmet vitæ ac formæ vitalium. Adeò patrem luminum ter glorioſiſſimum ludere abundantia genericorũ luminum, non minori prodigalitate, quàm in vultu humanò unico, tot propemodum varietates effinxit, quot homines. Est quippe penes ipsum quædam luminum vitalium respubl. & innumerabilium civium cohors: cujus similitudinem quandam in vitalibus animantatis exprimit per vitam, formam, id est, per lucem vitalem. Est ergo spiritus vitalis, sanguis per vim fermenti & motus cordis, resolutus in auram salsam, illuminatam vitaliter. Quod lumen in nobis est calidum; In pisce verò friget actualiter sic, ut nunquam quamdiu vivit ac subsistit, queat ad caloris potentiam adspirare. Non est igitur calor noster, humidi primigenii consumtivus: ut neque proinde, defectu caloris, pisces, mortem effugiunt hactenus: licet humidum illorum non efferatur in exhalationem: atque omnium minimè, in mari glaciali. Neque enim Capuccinus nostras, maximâ parte anni, à pedibus in ventrem usque frigens, nec sentiens se pedes habere, proinde humidi alimentarii non tolerabit quotidie transspirationem, aut recusat alimentorum refectionem, aut Capuccinus illis partibus mutatus est in piscem: quod alioquin esset necessarium, si calor esset fundamentum vitæ primarium, non autem adjacens, & comitans. Absit, nescire aliam esse consumtionem humidi à calore: aliam verò quæ à fermento extenuante promovetur. Hæc siquidem nullam fecem, aut residuum aliquod post se relinquit. Illa verò tophum, vel carbonem. Adeóq; prior tendit in inspissationem: posterior autem in extenuationem. Sin autem in nobis ingens quandoque calor insurgat, qui membra pruno, & igne persico adurat, gangrenetq;, escharam moverat, & subinde gliris instar carnes erodat. Ita nempe sunt opera corrosivorum salium, actus degenerationum exlegum à Republ. vitali proscriptorum. Perinde enim per laxativa venena totus cruor in putrilaginem resolvitur. Errores enim alienigenorum seminum violentiis adscribendi, sub quibus vitale lumen degenerat, non secus, atque compressio fœni, ignem excitat. Porrò spiritus vitalis, per aortas arterias, in caput scandit. In cerebri meditullio autem est unicus sinus, qui supernè inspectus, duplex videtur, sed elevatâ sursum camerâ, unitatem ostendit. In hoc autem sinu, desinit arteria in vas rugosum, & alterius texturæ, quam cætera arteriarum compago. Hac ergo diffluit spiritus vitalis, in sinum cerebri, pro ministerio Imaginationis, memoriæ, & pedissequarum facultatum spiritualium: quæ omnes pariter fundatæ sunt in spiritu insito, cerebri incolâ. Hinc autem, si spiritus influens pergat in oscula nervorum incipientium à cerebro, vel cerebello, proprietates acquirit ibidē destinatis partium functionibus aptas. Hunc alibi dixi à spiritu vitali essentialiter non differre: sed in essentiæ suæ latitudine plurimarum proprietatum esse capacem, juxta Idearum sibi impressarum latitudinem. Qui namque ad linguam defluit, gustatum efficit; qui tamen in digito non gustat. Quia particularem organi determinationem induit, absque naturæ suæ transmutatione, ne tot essent spiritus animalis subdivisiones, quot officiorum pluralitatibus diremta ministeria. Interim rem voca, ut lubet.

VITA

VITA MULTIPLEX IN HOMINE.

OStendi alibi in utero monarchatum, adeóque & vitam singularem: quascilicet post mulieris mortem, prolem adhuc enititur. Vidi & mulierem, quæ nunquam caduco corripiebatur, nisi instante partus dolore; nec cessabat etiam nisi post partum. Ostendi quoque vivere quidem lieniformem quandam carnem inter secundinas & acetabula uteri obnatam: ejusque vitam sibi propriam, sic ut non vivat vita matris aut fœtus: sed quadam promiscua, non quidem vita sensitiva, quanquam vegetetur vi quadam vitali: non autem animæ cujusdam herbaceæ, aut vegetantis favore. Tandem quoque venis suam à morte hominis adhuc permanere vitam, quâ multos dies ab obitu personæ, cruorem in se detentum à coagulatione præservat, & hactenus vitâ quâdam illustrat. Quapropter venarum esse aliam vitam, qua nedum vivant: sed & in vita ipsum cruorem conservent. Postremò & demonstravi, vitam quandam peculiarem musculis inesse, cum facultatibus sensitiva & motiva, per quam se tendunt pavido spasmo omnes ad sensationem mortis. Ut patet in tetano, rigoribus & convulsionibus, in quibus tam in vivis, quàm à morte, musculi moventur invitâ voluntate, etiam post vitæ extinctionem. Et quanquam hæ vitæ variis subjectis distinguantur, & munium diversitate manifestentur, omnes tamen originaliter à semine oriuntur, vesanæ sunt, subjectis suis implantantur, & vitæ integrali ut partium formæ insunt totali. Quare nec considerandæ sunt in tractatu de vita longa. Utpote quæ sine spe fomitis pereunt, saltem mox à morte hominis. Memorabiles tamen in morborum alteritatibus & indicatione curativa.

FLUXUS AD GENERATIONEM.

GEnerationis nostræ initia somnio-tenus vidi, & calamo describam, quantū verbis potest. Inprimis vidi uterum plicis, inimitabili artificio contractum, seseque sub conceptum pandere, per proprium Blas magneticum: idque adæquatè ad seminis extensionem. Quæ scilicet plicarum diductio, vel apertio, causat suctum, & attractionem seminis, ratione vacui. Atque in eo rhombus cōceptionis jacet pro sexu femineo. Siquidem continet causam immediatam complacentiæ, & attractionis seminis in uterum. Neque enim alias in congressibus, utut voluptuosis, fit ulla unquam plicati uteri expansio, nisi in ipso conceptus instanti: hinc namque brutorum ferè infallibilis conceptus. Siquidem non est ulla uteri diductio voluntaria, ut neque artificiis subjecta. Quin potius quodammodo superans naturam, ostentat Deum humanæ generationis Præsidem, continuatæ in posterum juxta verbum benedictæ propagationis. Crescite, & multiplicamini. Est quippe Dei digitus, qui hos diducit loculos, sine medio organico. Quod in Sacris dicitur: Deus aperuit uterū Sarai. Profectò tota generationis historia naturam excedere videretur, nisi acquisitę propagationis jure & cōtinuata sui frequentia intra naturam esset recepta. Quisquis ergo prolium exspectationem meditatur, non venerem salacem, non seminis abundantiam, imò nec sanitatem exspectet: sed omnino atq; primariò prędictum uteri magnetismum. Et ex parte virilis sexus, semen nullo infame contagio. Alioqui namque, uterus semen malè imbutum semel recipiens, illud rejicit, nec

deinceps se aperit, ut introò sugat in vitam istius viri semen. Sæpe namque in secundis nuptiis concipit uterus, qui primo thoro fuit sterilis. Debet autem idcirco extensio uteri, semini adæquata esse rationevacui vitandi. Deinde, omne alienum est generationi hostile impedimentum. Tum demum, postquam virile fœminino semini sociatum est, in præfato concavo uteri confestim cessat illius magnetis suctus, clauditurque uteri ostium prope ejus cervicem. Uterus verò, contentum undequaque & adæquatè, excluso omni aëre, benevolo favore amplectitur, incipitque amborum exactior commistio, propter occultam syngamiam, utrimque in seminibus explicatam. Mox dein, tametsi conceptum semen initio turbidum sit, atque opacus liquor: attamen biduo abinde, transparentis albuminis similitudinem assumit. Sexto autem die (neque enim prius) aparuit mihi seminum incola Archeus, tanquam vapor nubilus, qui post, decimo tertio die, hominis figurâ umbratiliter dotatus fuit, cum aliqua clarificatione suæ spissitudinis. Tum enim semen decimâ forte sui parte accreverat, sibique primigenio nupserat liquorem alimentarium. Mirabar interim egoitatis inceptam philautiam, quæ vel in seminibus inciperet meditari mox sui incrementum. Etenim ut tepens lac, sese statim incrustat pellicula: ita & semen mox à triduo sese pelle loricat, quæ tamen sensim evadit manifestior. In eo tamen utraque toga differt, quod lac pellem, saltem contra aërem obducat: semen verò, undequaque. Quia lacti non obtenditur pellicula à spiritu formatore: sed à calore, separante lactis alteritates. Hinc namque fit, quòd è lacte viscidiores, pinguioresque & viciniores semper partes, ad pellificationem deligantur, per separationem à reliquis: quibusque absumtis, cessat lactis pellificatio. In lacte igitur in corruptionem tendente, fiunt materiæ disparitates. Quod in seminibus ad generationem collectis ac dispositis, non accidit. Porrò quamvis aura sub hominis figurâ cerneretur: nondum tamen character sexualis notari à me potuit. (Post aliquot dies à visione incidi in locum Apostoli, non erit Græcus aut Ebræus, non mas aut femina: sed unum omnes in Christo.) Circa diem 17. vidi, quod hæc aura figurata sese demergeret, atq; planè desponsaret intra albumen, ac quasi dormiret toto triduo, & horis circiter 12. eratque in semine rursus quoddam chaos opacum. Quo intervallo sibi secundinam visibilem obduxit: atque duritiem membranæ, quam in materia non reperiebat, sibi fecerat, per vim formativam & transmutativam. Aura nimirum hæc formatrix, dum sculpit corpus, non utitur separatione, nec ideo opus habet materiæ diversitate, quâ sibi in typo propositas organorum alteritates fabricet. Quo triduo exacto, tum priùs apparuit spiritus ille formator, sexuum signaturâ insignitus, non tamen ampliùs per totam seminis molem obambulans indistinctè: sed quadam sub confusione, illi triduo propria, tota ista hæc aura, singulis in partibus (licet nondum apparentibus) coaluerat. Neque enim tam adhuc alter erat vagus, & fluctuans in ista massa. Sed unicus insitus, sibi per partium rudimenta continuus, totam generationis repartitionem absolvebat. Fuitque suus iste labor, indefessus, sine labore tamen atque tædio. Et quanquam in opera non lassaretur, vicarium tamen sibi adscivit. Etenim magis magisque partium distinctio explicatur, & totius fit accretio, ex materno & puriori sanguine, sibique format humidum radicale, solidarum partium constitutivum: quapropter & à materni sanguinis spiritu vitali, sibi incrementum atque fomentum haurit, quod nimirum sibi mox assimilat unione perfectissima. Alitur nempe, & crescit spiritus in semi-

nis

nis adumbratione, non secus atque ipsa embryonis corporea moles. Influens tamen spiritus, non mihi visus ante diem 32. à conceptu. Tenuis quidem tum adhuc, & sanguine materno desumtus, in vicinam speciem traductus. Hic verò circa 41. diem lucem aliqualem sive splendorem vitalem adeptus erat, simul & staturam humanam: sed conglobatam expressit. Deformem tamen, ob capitis disproportionatam magnitudinem. Quæ lux erat tanquam fulgor, è flamma, quam aqua vitæ ardendo exhibet. Ac non multò post aliquot momenta, subitò, hæc lux seipsa est facta lucidior. Sensitiva anima, quanquam in brutis speciem faciat, ideóque per se subsistat: In homine tamen, non speciem: sed luminis tantam subordinatam alteritatem, sive gradum ad mentem, continet. Ideo vix subsistentem absque mente. Ac licet in homine sit vita sensitiva: ac non est ens specificum à creatione: sed seminale, per libidinem Protoplasti occasionatum, cujus character à mente totus coërcetur. Vita ergo sensitiva sub splendore cœruleo & obscuro, informat statim spiritum seminis: informaturque à mente, & luce clariore. Intercedunt tamen 4. 5. 6. aut 7. puncta funis pedalis. Quia semina distant dispositionum perfectione: distantque ideò seminum formatores spiritûs perfectione, & agendi alacritate. Hinc namque quod uni conceptui una fit quadragenaria, id alteri secunda obvenit, vel tertia, nec tamen propterea empsychoses tardiores vel segniores, imperfectiores velocibus, non secus atque præcocia ingenia, sunt non rarò tardioribus postponenda. Tota saltem generationis nostræ series spirat augustum aliquid. Etenim quantumvis opifex formator Archeus humanam in se figuram contineat, & corpus ad sui similitudinem figuret; non est tamen fabrica humana, ab initio, in statura erecta, ut neque confusè globata: sed curvata, quomodo caret fetus in utero. Falsum est ergo, quod natura ubiq; sit circularis. Quippe quæ ubique suis voluit satisdare finibus, qui ab Opifice glorioso naturæ, & non à natura induatur. Neque enim alioquin à generante, recurvata reflexio inditur spiritui seminali erecto: sed procedit à digito ejus, qui à fine usque in finem disponit omnia suaviter. Confestim itaque concepto semine, uterus clausit ostium infernum, ne quid irruat peregrini, quod conceptum conturbet. Denique, vasa uterina imperio subjecta, supernè etiam, velut addito hostiario, clauduntur: quia tum nova oritur in utero respubl. nova futuri fœtus œconomia: ideóque & in confinibus vasis singularis culina erigitur. Usque adeò ut embryo, non è cruore hepatis: sed puro putoque sanguine arteriali, dudum alatur, & crescat. Mox verò dein, atque hæc coquina, pro embryone (qui victurus est proprio orbe) est instructa, uterus cruorem præparat, quem embryoni propinet, everriturque proinde, quicquid minùs utile occurrit. Adeò ut toto illo motu, plerumq; mater se malè habeat. Siquidem cum non ampliùs per emunctorium uteri expurgari possint sordes, quæq; nec partus maturitatem queant exspectare: sordes, in bonas retro eunt, conditionem excrementi nanciscuntur, & foras, per vomitum, aliasque sentinas extruduntur. Id quod in brutis non æquè fit, cùm menstruo careant, & importunum congressum non admittant. Denique conceptus hominum, non ex prima Creatoris intentione erat, per modum, quo in peccatis concipimur. Tandem etiam, quia pro brutis, non æquè purus in alimentum sanguis requireretur. Sola itaque prægnans mulier, dira, multarum pœnarum piatione unius congressus puritum, præ brutis pendet. Embryo ergo, sanguine arteriali, in culinis utero vicinis præparato, primum alitur, donec post primam quadragenariam, vivente potitus animâ, sui sit juris. Culina verò præparatoria, in carne lieniformi, qua utero adhæret secundina, ex-

ercetur. Tarda ideò & sæpe irrita sunt fœtui auxilia, & oretenus matri exhibita: eò quod ante introitum ad embryonem, recoquantur singula. Iterumque in ipso fœtu, antequam eundem augeant. Infans autem editus, antequam duriores cibos sit ferendo, blandioribus assuescit. Ita namque dudum pascitur sanguine arteriali, qui nulla post se stercora deponit. Nam quæ nato infantulo, mox primo vagitu excidunt, sunt cruoris jecoratii reliquiæ, qui non nisi plerumque post tertiam quadragenariam, primum in præfatas culinas admittitur. Suntque hæc nimirum excrementa, quæ partûs necessitatem maturant, & solicitant. Enimverò insitus semel semini spiritus, in semina demersus, statim corporis necessitates, si non prænoscat, saltem addiscit, & dein consanguineum sibi spiritum, quadam cognationis symphonia, in alimoniam trahit. Uterus tandem, fœtus maturitatem sentiens, sese corrugando contrahit, quod eniti prolem veteres dixerunt. Sæpe etenim abortum detinui comminatum atque inceptum: quandoque verò, non potui. Detinuisse verò me agnovi, quoties abortus causaret ex symptomatica thymosi sine præmatura expulsiva, aberrante scilicet utero. Remediumque operabatur cohibendo, sopiendo, sedando, & placando præfatos uteri furores. Sed abortum præcavere non potui, quoties casus matris ex alto, multaque perturbatio terroris, mœroris, iræ, &c. inordinatorum. Itemque si fœtus monstrositatem insignem haberet, quæ non segne ad expulsionem calcar addit. Vel si fœtus moriatur, aut insigni debilitate tabescat, aut deficiat. Itemque si mater perculsa validè, antequam propria viveret quadra, ad se retraxit spiritum arterialem. Qui si abinde mox redierit, tamen eundem velut syncopizatum invenit, cui ita tenellæ, vix vita reconnectitur. Hoc pacto semivitalis conceptus subinde molam, aut fatuum germen abortire assolet. At id vix paterni seminis defectu evenit: eò quòd semen sterile aut fatuum, vel non attrahatur, adeóque nec concipitur. Vel si attrahitur, iterum mox stultâ uteri libidine excidit, irritatque conceptum. Degenerat autem semen in molam, propter externas incidentias, semini supervenientes: quibus Hippocrates ait semina abduci, quo nolunt. Mola ergo fit, dum spiritus in corpus seminis demergitur, spoliaturque figurâ humanâ, retinens tamen vegetationem pristinam. Demersio itaq; sola potest figuram è spiritu formatore præcipere, si nimis dudum sopitus intus soporatur. Visio autem somnialis quanquam vix semiquadrantem horæ expleret, omnes tamen generationis successivas periodos, simul velut in speculo rei repræsentabat. Momenta nimirum, fluxus, motus, aspectus, alteritates, simulque errores in unitatem collecta stabant. Expergefactus autem, eheu quantum ingemui similitudinem nostræ propagationis modernæ, cum brutali! Adeóque non immeritò Adam planxit per seculum mortem Abel. Exosam tantisper dolens brutalem generationem, totoque illo seculo uxorem non cognovit. Perpendens, quod natura in sui radice jam deturpata, ærumnas originales, & necessariò durabiles passusa esset.

LUNARE TRIBUTUM.

CUm sola mulier inter animalia (demtâ fortè simiâ) patiatur menstruũ, videaturq; ob hoc sideris lunaris operationes experiri: garriant autem Scholæ plurima de mẽstruo, tanquam fœtus ordinario alimento: oportuit sanè illarum jactantias, in tractatu de vita longa detegere. Inprimis namque luna, non accumulat vel expellit hunc cruorem: licet uteri

uteri purgatio coincidat cum cursu lunæ. Nam istud coincidere utrique termino est per accidens. Etenim alioqui si ista muliebris purgatio, à Luna ipsa esset, omnes feminæ utique eodem die, saltemque in eodem habitarent climate, essent menstruæ. Vel saltem juvenculæ omnes cum novilunio idem pariter paterentur. Quod falsum est. Etenim si aliquot naves prætoriam aut tribunitiam unam sequantur, obscura nocte laternam pro fanali habentem: laterna quidem signum duntaxat sequelæ præbet: sed ventus, clavus, claviq; rectores, erunt causa immediata efficiens insecutionis. Sic luna instar facis septimanis quatuor & horis sex absolvit pensum circuli: sic etiam mulier ob rationes mox addendas. Mulier enim conceptam genituram, de suo augere atque alere debebat, in justam fœtûs proceritatem, editumque infantem suo cruore in lac verso pascere: ergo necesse habuit copiosiore cruore, ideoque, dum in ejusmodi fines non absorberetur, superfluus quoque fieret, & per consequens excerni. Imò quanquam mulier multò minùs edat, bibatque, quàm vir: pluri tamen cruore scatet. Id est, officina cruoris plus sanguinis efficit in muliere, quàm in viris, etiam è parciori edulio atque potu. Unde necessariò demum consequitur, Plus in muliere in alimentum utile verti: & plus in viro in excrementa mutari. At ut constet, quis qualisvè sit cruor ille superfluus, sciant omnes, Quòd cruor humanus renovari debeat dierum spatio, quo luna per zodiacum singulos metitur cursus. Istud nempe est spatium, quo cruor suo custoditur balsamo, & diutius reservatus, corrumpitur. Siquidem qui cruore abundat, necesse est, ut in vitæ familiam eundem alendo absumat, vel in pinguedinem, phlegmata laticis, scoriasvè alias, sudorem vel excrementa morbosa transmutet. Mulier enim poros habet exiguos, carnosa membrana, supter epidermida, ipsi multo adipe dives est, neque ideo potest in alimoniam consumere, quantum superabundantis in se cruoris indies conficit. Nacta ergo meta cursus cruoris, effetus sit omnis superfluus, quē proinde ejicere satagit natura, eumque ad venas uteri tanquam destinata emunctoria sequestrat. Ad loca quippe illa propria, nec item aliena, cruor recedit, eò quòd ob fines jam narratos menstruum, solius sit muliebris cruoris superfluitas. Fitque onerosus ipso titulo, quo superfluus: eóque adhuc magis, quod tum exuat spiritum vitalem. Non secus atque vina quædam, exacto anno, vappa fiunt. His igitur finibus & modis, cruor fit excrementum, dein virus, viresque in pejus acquirit eundo. Tandem autem recentis cadaveris proprietates horridas assumit. Propterea nempe menstruum primorum dierum, magis est infectum, quàm quòd subsecutivis diebus effluit. Nam tametsi expulsio menstrui, sit venarum proprium munus: attamen ejusdem collectio, prout & renovatio, ac sequestratio, pertinent ad monarchalem uteri Archeum. Ideò nempe exosum maximè, celerius foras ejicitur, quo prius à bono cruore secreverit, & hactenus diutius circa uteri venas detentus, atque ob id virulentior magis. Denique etsi hoc virus specie cruoris ludat, depositio vitalis balsami favore tamen, per gradus, ad liquaminis cadaverosi malignitatem adscendens, assumit veneni indolem, & à pristinis cruoris natura & proprietatibus degeneravit. Quod probat mechanica. Siquidem linteum menstruo tinctum, si demergatur in aquam bullientem, maculam contrahit in posterum indelebilem: quæque tertia saltem elotione, excidit è linteo foraminato, non secus ac si spiritu sulfuris acido corrosum foret. Id quod cruori humano aliàs est exoticum, sive per nares, vulnera, hæmorrhoides vel dysenteriam profluxerit, vel demum si lividioris grumi instar ab ulceribus exciderit. Unde quoque constat, menstruum habere proprietatem aluminosam tinctoriam,

ac præterea cadaverosum virus acutum, erosioni aptum. Quatenus autem semel sigillo vitalis Archei potiebatur, quo dein privatum, vim fermentalem, potenti contagio plenam, hostilesque acerbitates nanciscitur. Cruor enim iste, diversis malitiæ gradibus, varia intus miseræ mulieri pathemata concitat. Nam ubi semel ad venarum uteri hospitia, à cætero cruore sequestratus, malignitatis præfatam acrimoniam suscepit, atq; inde retrogrado revulsionis motu (qui fit vel per largas venæsectiones, vel uteri symptomaticas excandescētias profluviorū concitatrices) intra venæ cavæ caudices resorbetur: syncopes, palpitationes, convulsiones, & non rarò strangulationes horribiles efficit. At si cruor menstruus, nondū ad uteri venas deductus, aut planè à reliquo secretus, adeóque necdum ultimam perniciem habuerit: Inordinatione quapiam detinetur, variaque symtomata passim conspicua excitat. Ex præfatis igitur liquet, prægnantes, nutrices, infirmas, exsangues, emaciatas, impuberes, & Rotulas, carere menstruis, quia & superfluis. Falsum quoque est, Omnem cruorem menstruum, absque distinctione esse venenosum, vel innocuum. Itemque, quod in utero nutrimur, grandescimus ex menstruo. Siquidem cruor muliebris non ante conditionem habet menstrui, quam dum nutritioni ineptus, vita effetus, vinctusque ducitur ad cloacam. Neque enim qui vinum potat, bibit acetum, licet hoc ex illo fiat. Ut neque excrementis vescitur, qui cibos edit. Imò quod amplius est. Cruor qui in vel mox à partu excernitur, non est menstruus, defectu conditionis, eò quòd non sit à præcedenti lunæ cursu superfluus. Dein etiam, quia non coacervatus, carnosus, non aluminosus, non tingens lintea, nec à toto segregatus, nec ad loca Uteri proscriptus in expulsionem. Ille enim, qui copiosus sub & post partum excernitur, quoque retento, mox dein febris delira interitum minatur, cruor quidem est; non tamen matris menstruum: relictus enim est à fetu, qui cum ab empsychosi proprio victitaret orbe, culinam habuit extra se, in vasis uteri. Quapropter aliam sibi adscivit proprietatem, quàm matris, & quàm menstrui. Hospes enim ille, cruoris menstrui quidem habet speciem: alienæ tamen familiæ adoptivus, & matri factus exoticus, seriò est expellendus, non alias sanè quàm ipsæmet secundinæ. Omissus verò atque derelictus, corrumpitur, & mortem infert. Cæterùm cùm in prægnante nullum prorsus sit menstruum, per consequens nec fœtus ille alitur: sed puro sanguine matris, putoque cruore dein, prius adhuc suis culinis depurato: falluntur ergo Scholæ, docentes exanthemata, morbillos, seu variolos, unicuique propemodum mortalium deberi, propter tributum alimenti menstrui. Etenim observabant, rarò aliquem bis feriri isto morbo, rariúsque fortè ab illo excusari: quapropter communem indagantes causam, effectum, unde fetus nutriretur initio, in menstruum retulere. Ast in omnibus citra rerum cognitionem, sibi mutuo subscripsere, in fabulas & conjecturas lapsæ sunt. Inprimis namque non considerârunt, impossibile fere isto morbo immunem fieri quempiam, si pariter menstruo nutriantur indifferēter omnes. Deinde quod certo, uno, ac statuto velut crisēos termino affligerentur. Fateor quidem, variolos è veneno scaturire, virusq; secum ducere, suo fermento cruorem inficere, aliosq; adstantes (præcipuè verò pueros) contaminare, quodque venenorū interna essentia, non sit demonstrabilis à priori: adeóq; per effectus, proprietatē veneni metiamur. Prout à fructibus arborem. 1. ergo venenū variolorū esse duntaxat humanæ speciori propriū. 2. Naturam facile pronam, ad fabricandum illud. 3. accendi autem circa stomachum, adeóque in centro corporis. 4. Partes semel hoc veneno obsessas, illud à se repellere ociſſimè versus superficiem. 5. Officinas illius vene-

veneni, postquam semel ejus tyrannidem senserunt, hostili deinde aversione & horrore edoctas; magna præcautione illius generationem vel ab ipso initio præpedire, ne, uti prius, incautè in illud incidant. Ergo venenum fit in homine, non autem illi connatum ex menstruo. Quale autem istud sit, describi nomine nequit, quia proprium nomen extra effectus non habet. Sufficit hoc loco, non posse menstruum in causam trahi, ob antedicta. Igitur primum menstruum peccat in materia, propter solam abundantiam. Dein gradum subit. Ut primus sit, quo cruor ille, à præcedenti lunæ cursu, est superfluus. Alter verò simulatque separatur à reliquo. Tertius autem, dum circa uteri vasa deputatus resedit. Quartus, qui aliquantisper ibidem hæserit, & viam mortis intraverit. Ultimus tandem, dum jam ut cadaver, & in auras elapsus est. Peccatur ergo à Scholis, per venæ sectiones, dum virgines ex parte menstrui, palpitationem sentientes, succurrere satagunt, sine distinctione. Nam quanquam menstruum primi gradus, per phlebotomiam revulsam, palpitationes sedet: In tertio tamen menstrui gradu, exitiale remedium prædixi archiatris nostris. Eò quòd inanitis brachii aut poplitum venis, retro tractum menstruum à viciniis uteri, in venas observaverim. Siquidem, quæ non manent inanitæ; sed communione continuitatis replentur iterum: sicque post ingentes palpitationes, pulsuumque intermissorum pausas, vel post subsequentes laterum dolores acutissimos ex utero (propter nimirum virus aluminosum tertii gradus) virgines repente extinctas propter phlebotomiam me invito institutam. In primo quidem gradu, demitur abundantia cruoris. At minus malum, licet pars effeti cruoris superstes relinquatur. Malim equidem naturam in sequestratione & expulsione juvare: quàm indistinctum cruorem hauriendo, naturam debilitâsse. Istud adhuc notabile: quòd licet morbos, per digestionum classes distinxerim: Menstrui tamen mentionem vix fecerim. Eò quòd menstruum nec digeratur, neque digestionis sit recrementum, adeóque alterius est conditionis. Nam primò peccat abundantiâ bona, dein superfluitate onerosa; mox privatur vitâ, & virus evadit. Porcos tamen sanat in lepram vergentes: prout & confestim equos, ex potu intempestivo contractos, si tantillum menstrui potitent. Itemque menstruum alterius mulieris virulentum atque verum, paucis guttis exhibitum, confestim strangulavit mulierem profluvio laborantem. Cruor autem qui tandem in profluviis copiosus excernitur, paucis guttis potus, profluvia sistit. Porrò quod sola mulier (demtâ forte simiâ) menstrua patiatur: ac licet menstrua solam accusent abundantiam. Vacca tamen ubere arefacto, non patiatur menstruum, aliàs plurimo diffluat lacte: denotat, quòd cruoris abundantia sit quidem causa materialis: at non proinde finalis, quamq; ideò inter naturales non redegi: eò quod solus Omnipotens omnes omnium fines causales intra se claudat, qui cuncta suaviter disponit pro inscrutabili judiciorum suorum abysso. At si lubeat causam hujus inquirere, certum est, Evam post esum vetiti pomi, prurigini libidinis se subnoxiam fecisse, virum in congressus excitâsse & admisisse: hincq; conceptam naturam humanam corruptam, atque degenerem deinceps perseverantem. Cujus corruptionis ergo, posteri incomparabili puritate orbi sunt. Unde conjecturæ locus: quod Eva per membrum, quo multis ærumnis subnoxia evasit, testari apud posteros, lapsus sui successivam culpam, & cruentam deturpationem in natura. Etenim pars qua imago Dei, ex sancto spiritu concipi debebat, cloaca sordium evasit, testaturque abusum, & culpam peccati indelebilis: ideóque & tolerat. Quia in dolore paries filios brutorum instar, quia deinceps brutorum more concipies. Sic namque ista maledictio introivit in naturam

ram

ram, & permanebit. Atque eâdem lege etiam menstrui necessitas. Ante peccatum enim clauso utero egressus fetus, dolorem non causâsset. Quocirca ex præmissis argumentari licet. Incomparabilem Dei Genitricem virginem, Arcam federis, corruptionem nullam in se unquam admisisse, & per consequens, nunquam menstruo obnoxiam, ut neque muliebres incommoditates passam. Quippe quæ meritò lunam, lunæque proprietates, divino nutu pedibus substratam habet. Cui post Deum, honor & laus.

VITA.

SI de vita longâ tandem mihi philosophandum, intuendum primò, quid vita; dein, quæ vita hominis, quæ immortalis & Adamica, quæ deinceps sensitiva & brevis, quæ morbosa, quæ sana, quæ mundi vita, & quæ vita æterna. Quorsum ex meis præmissis repetere convenit aliquot documenta. In primis ergo vita est lumen & initium formale, quo res agit, quod agere jussa est. Hoc autem lumen à Creatore rebus infusum datur unico instanti, prout à silice ignis excutitur, sub formæ identitate ac unitate clauditur, perque genera & species est distinctum. Non est autem lumen igneum, combustivum, humidi radicalis consumtivum. Tam in pisce est vitale, quàm in leone; tamque in papavere, quàm pipere. Nec etiam in nobis calor deficit, ob humidi radicalis consumtionem: nec vicissim humidum deficit, caloris defectu: sed sola duntaxat potestatum vitalium, adeóque & luminis diminutione, & extinctione. Ignis, lumen, vita, formæ, magnale, locus, &c. sunt creaturæ neutræ, non substantiæ, ut neque accidentium catalogo comprehensæ. Nec formam ideo in vitalibus à vita distinguo, exceptâ utrobiq; mente humanâ. Quædam scilicet vita muta est, & vix apparet, qualis occurrit in mineralibus; quæ tamen vivere ac defungi se, per suas declarant notas, & virium vitalium insignia. Altera deinde paulò est explicatior. Qualis in rerum seminibus, ad periodum suæ speciei tendentibus. Tertia demum visitur in plantis, seipsas augentibus, & successiva multiplicatione prolificantibus. Quarta denique per motum, sensum, arbitralemque electionem manifesta in brutis, cum aliquali imaginationis discursu. Postrema tandem, in mente immortalique substantiâ nunc obscuratur, & per animam sensitivam sui vicariam, quadantenus explicatur. Non est igitur vita balsamus, non mumia, non denique spiritus sanguinis, licet hic sit corporis conservator. Eò quòd vita non sit materia, imò nec substantia: sed ipsissima rei forma.

Porrò de vita hominum immortali dicturus, textum sequar. Enimverò quia infracti præcepti pœna, mors erat: Mors enim non ex Deo, sed ex conditione legis advenit. Mortem inquam non fecit Omnipotens, ut neque medicamentum exterminii in terra. Idque duntaxat respectu hominum est intelligendum. Neque enim universi tota natura & conditio, ob peccatum Adæ conspurcari debuit: adeò ut bruta, nostri generis prævaricatione sint morti facta obnoxia. Siquidē vel ante peccatum bruta mori debebant, quorū nempe quædam, aliis in escam & pabulū substituerat rerum Dominus. Naturaliter enim mori debebant. Cuncta quorum saltem annihilabilis vita atque forma unum quid erant. Perire scilicet formas illas fuit necesse, quæcunque corporali seminum connubio, primas sui antecedentes, & subsequentes dispositiones nanciscuntur. Mors ergo brutorum, digna non fuit vocabulo mortis, quæ extinctionem & annihilationem luminis, non autem ejusdem separationem cum separati conservatione includebat. Complacuit itaq; sibi immensus, quòd hominem conderet

in

in proximum divinæ majestatis simulacrum vivens, nec morti obnoxium. Ideò nec mortem fecisse dicitur. Creditum est itaque Adamum, ante transgressionem, fuisse immortalem, ex creatoris bonitate: ergo cognovi, Adamum quidem fuisse immortalem, ante legis prævaricationem: attamen illi non fuisse naturalem ex radice vitæ: sed arboris vitæ ergò. Frustranea namque alioquin hujus arboris plantatio in Paradiso, si ætatum alteritates, & calamitates, homo pati non potuisset. Fuit ergo arbor creata. In renovationis, rejuvenescentiæ, imò in præcautionis senti potestates atque necessitates. Nam etsi corpus ex creatione non esset vulnerabile, nec morbis obnoxium: attamen paulatim ætatum vicissitudines sensisset, nisi ex arbore vitæ continuatus vigor fuisset. Neque enim credibile rerum Dominum mundi Salvatorem deterioris constitutionis fuisse Protoplasto. Quod autem mundi Redemtor sit mortuus, ætatumque calamitates ita senserit, ut 32 anno, census sit quinquagenarius. Id non ex sui natura, neque ex radice vitæ suæ contigit: Mors namque, ut & annorum caries, nil juris in ipsum habebant: Sed ex infinita suâ bonitate, quâ se vadem constituerat pro peccatis nostris, voluit ærumnis, adeóque & morti se subjicere in gloriosissima sui nativitate, in qua formam servi assumsit Dominus. Quantum verò recesserit ab humanæ naturæ suæ pristinâ, ac genuinâ illi dignitate, qua in utero erat conceptus: ipsus ostendit. Quippe qui clauso virginis utero spretisque dimensionum repagulis, in mundum prodiit, statim se destinatæ mortis conditioni substravit, sensitque lubens, omnem servilis naturę necessitatem. Uterque nimirum Adam, initio sui fuit immortalis. Prior enim ex ligno vitæ conservari debebat. Alter verò arborem vitæ prorsus in se continebat. Uterque nimirum elegit mori, præ vivere posse. Prior enim ex vitio: alter verò ex charitate. Arbor vitæ itaque, & loci Eden salubritas, Adamum in pristino vigore, à morte vindicâssent: donec exacto annorum numero, felix ad patriam gloriæ, absq; morte translatus abiisset. Insuper de fide est, Adamum de arbore vitæ nunquam degustâsse: & ne de illa ederet, fuisse ejectum è paradiso, qui mortem jam oppetere debebat. Imò tam perfectæ erat constitutionis, jam horto voluptatis proscriptus, quòd ad aliquot mille annos vixisset (qui immediatè à manu Omnipotentis plasmatus citra naturæ commercium) atque longè ætatem Mathusalem superâsset, suæ naturæ sponte, nisi unius continuato seculi luctu, ac mœro[illegible], filum longissimæ vitæ sibi præscidisset. Non est igitur deploranda mors Adæ (ut alioqui sibi malè persuasit Paracelsus) eo quòd vitalis spiritus, atque scientia vitæ longæ unà simul cum eo corruissent. Contradicunt nempe, vita longa potiri ex scientia: itemque ex plasmatione manuum Dei, arborisq; vitæ suffragio esse immortalèm, etiam à peccato, retinuisse donum vitæ longæ ob perfectissimam ac nobilissimam vitæ atque corporis constitutionem. Unde tandem spiritus floridæ & exuberantis vitæ, in posteros translatus, declinante sensim vigore, per generationum traductionem, vitæ atque morborum injurias, perque annorum cariem, cooperante maledicto, sese manifestavit ut magni oportet: quæ semel viscera mortalium ingressa, mox eorundem possessionem cepit. Etenim quorum vita, priùs per arborem erat citra interitum, mox quoque citra illam, brevi conscripta termino languit, augmentum, statum, declinationem & occasum, aliarum rerum more, subivit. Sic nempe mors, suadente diabolo, in suum imperium stabilivit. Venena enim sub arbore vitæ innocua, dein in medicamentum exterminii suffulta sunt. Opinor enim, Adamo occultatas fuisse arboris vitæ conditiones, ac præsentiam. Alioquin ad hanc citiùs, quàm ad arborem scientiæ boni & mali, extendisset manum. Et licet arbor

vitæ, quam nuper detexit Creatoris munificentia, præparari queat ita, ut ad prima noſtri conſtitutiva pergat, cum facultatum veteraſcentium refocillatione; non tamen illam intelligo, quæ Paradiſo voluptatis implantata legitur, ad quam mortalium nemo extendet unquam. Sed noſtra eſt umbratilis, & vicaria alterius. Quæ ſcilicet nil habet eximium & auguſtum, niſi ſub retentione proprietatum per artem reducta ſit in ſuccum ejusmodi, qui poſſit ſe commiſcere ſolidis per minima. Nec quidem noſtra (de qua primus ago) impaſſibilitatem, morborum indolentiam, mortisque incapacitatem, ut altera, continet. Quinimo etiamſi arbor vitæ è Paradiſo hodie nobis adeſſet, non tamen immortalitatem cauſaret. Quia mutata eſt recipientis conditio. Factus eſt nimirum homo alterius generationis, corruptæ naturæ, & longæ alterius vitæ ſyndeſmo conſtructus. In quo non ampliùs mens immortalis immediatè omnes vitæ actiones in ſe ſuſtulit: ſed ſucceſſit caduca anima ſenſitiva, obiens vicariatum mentis, vitæque neceſſitatibus providens: ipſamet, inſtar flammæ, in horas labilis, & extinguibilis.

VITA BREVIS.

AUra formatrix, in ſemine, ſenſim ad ſui maturitatem adſcendens, tandem lumen ſuę ſpeciei concipit ſive formam eſſentialem, quæ à Patre luminum immediatè ſit, & eſt proprii nominis vita. Quot enim ſpeciebus res differunt, quæ tenebris obvolvuntur: totidem quoq; ſubluminis ſpeciebus formas eſſe oportet. Si enim propter formam res eſt id, quod eſt, in alteritate ab aliis quibuſcunque. Forma autem viventium (exceptâ mente) & vita ſunt ſynonyma: neceſſe eſt totidē vitas eſſe, quot vitales formas. Lumen ergo vitæ, per ſe ubique ſimplex eſt, & ſpecificum: non autem igneum: quia vitale, formale, & eſſentiale. Quod autem lumen vitæ calidum vel frigidum ſit, denotat vitam, non niſi accidentaliter calori, aut frigori nupſiſſe. Sic ut calor, vel frigus è vita: non autem vita è calore vel frigore proveniat. Vita ergo aliter intelligi nequit, quam ſub luminis conceptu. Neutrumque magis à priori eſt demonſtrabile, quàm ipſæ rerum formæ, & quicquid immediatè profluit è ſinu Omnipotentis. Lumen ergo vitale per ſpecies, proprio caret nomine. Poſſumus quidem facere lumen igneum, nobis ad magnas neceſſitates datum: ſed non eſt artificis, producere de ſe, vel immediatè lumen vitale. Quod Chymici ajunt Artifex nequit introducere formam ſubſtantialem. Generans quidem patrans, atque auræ vitalis productor eſt, in quantum ad ſibi ſimile, materiam contribuit, ejusque diſpoſitiones in ordine ad vitam: nullatenus autem vitam, ſive ultimatam entelechiam producere poteſt. In morbis etiam quandoque lumen vitæ ad gradum ignis adſcendit: quia comminata diſtinctione Archeus excutit lumen igneum: non quod ille hoc, ut generans ſui ſimile, producat: ſed per furorem Archeus fœnum madidum comprimit, & accenditur: quod ſiccum non item fit. Alio quoque modo ligna confrictione, & ferrum attritu, ignem, quem non habent, concipiant. Siquidem non poſſunt à rebus toto genere differentibus, iidem in ſpecie effectus prodire, niſi per accidens, ſive actionem æquivocam. Sic nimirum ſpiritus ſenſitivus propter dolorem, ſive archeus per venena, propria ire excandeſcentia per accidens igneſcit præter ſui naturam. Nam Blas habet, quo recedens à vitali lumine, ad deſtructionis alterum extremum reclinat: in quo radii ſui luminis, velut à ſilice, ignem excutiunt, de materia corruptibili, ubi lumina ambo, Archei & rei corrupti-

ptibilis, sese penetrant, uniuntur, & in lumen igneum promoventur. Quippe ignis utrobique mors rei est, ex proprio deficientiæ effectu, suscitabilis in rebus, aliquo pingui inflammabili constantibus. Enimverò quamvis unicus sit in semine spiritus, planè uniformis, ac singularis, embryonis Architectus in scenę exitum durabilis: attamen id naturæ materialis vitium & exitium fuit, ut officiorum pluralitate discerptus spiritus, sensim ad singularitatum heterogeneitates multiplices deflectat. Vitiumque revera est, quatenus in ataxiam, viam sternit. Alias namque cum finium necessitatibus spiritus servire debeat, certè in munium numerum distrahi, sibi fuit nobile. Servilia quippe organa ipsa sibi fecit necessitas, quæ ideò plura atque diversa condidit sibi, & hactenus se ipsam ad eandē necessitatis legē traduxit. Imitata nempe statum monarchicum, in quo est princeps aliquis independens, legum & regiminis moderator: quapropter & Cordi, solarem quandam vitam, emanativam, at velut aliunde in dependentē effingens, radicalis vitæ fontem ibidem statuit. At quia respubl. dudum subsistere nequit, nisi alatur: ideò post Reges, primi sunt Agricolæ, & Piscatores, qui grana, armenta, greges, pisces, lanas, lina, vina, ligna, mella, olea, & coria nobis protulerunt. Quia & ante cogitatos Reges, jam greges suos habebant pastores & agricolas felices. Ea propter enim fingitur Saturnus, deastrorum parens, cui in nobis, nutritionis necessitatem à Splene, commutativo labente fermento splendidam vegetationis vitam, ethnici tradidere. Agricolis demum suffragantur, qui grana in panificium, lanas quoque, linum, & coria, in vestes ornarent: mox Jupiter patris loco suffectus, astu & vi successit; Ideóque & alter nutrimenti dispositor, in hepate domicilium fundans, vitæ nutritivæ adjunctus est, è loco in monarchiam necessario, adæquatè respondet. Mars denique dissidentes in prioribus digestionibus reliquias amovens, in felle succenturiatus, militi conformis est. Tribus his tantum opus atque satis visum fuit, Sole nempe, Saturno, & Jove, quamdiu in concentu consonarent singula. Sed martialis deinde vita subjuncta fuit, non quidem ut respubl. & status simpliciter esset: sed ut pacem, mutuaq; officia servent singula invicem, neve ut succrescente impuritatum turba, destinatur unitas. Porrò crescere, sequitur adesse. Priùs namque res est, antequam crescat. Imò cum altile esse nequeat, nisi nutriatur, ali precedit crescere. Luna enim erronum ultima, respectu altilium, telluri proxima. Immediata ergo & inexcusabilis ejus necessitas, hanc cerebro œconomiam dicavit, Judici in monarchia sacram. Vivitur nimirum ex Corde, Alimonia autem ex Splene, & hepate: Correctio digestionis è felle: sed accretrix à cerebro est. Differunt itaque initiis juxta atque organis, vegetari & crescere. Idque sanè non per accidens, vel ob partiū contumaciam, crescere deinceps recusantium. Sed propter singulares Viscerum dotes. Enimverò quod dixi, vel in ortu embryonis spectatur. Siquidem quia crescitiva (quod nemo ante hac putavit) è cerebro fluit, caput embryonis, ipsiusque fœtus, cæteris membris proportione longè majus est. Etenim si dislocetur manus, ea non solum crescere cessat, quin insuper decrescit etiam in adultis. Gibbosi quoque crescere sistunt, licet vertebræ sensim distortæ, tantùm protuberent extrorsum, vel ad latus: non sanè quod gibbosis sensus sit sublatus, aut minutus: qui non minus aliis quibusque sentiunt. Quocirca defectus accretionis, non pendet ex ulla dislocatione nervorum, venarum aut arteriarum: sed solius obliquitatis intuitu, in medulla, perquam rectus influxus cerebri, est parùm incarnatus. Nec est fluxus iste humoralis, per venas scilicet & arterias (siquidem in retortis arborum ramis, prout & in tibiis curvis, non cernitur accrementi defectus)

sed est fluxus lucis cerebri. Prout de actione regiminis alibi. Caro in cavo ulcere succrescit, crescuntque menstruatim medullæ, quanquam cæteræ partes crescendo sistant. Adultis quoque crescunt cum thoracis amplitudine costæ, fracturis super crescunt pori; hepar per morbum sucrevit mirum in modum. Senibus non rarò obnascuntur dentes. Idque totum, quia vis accretrix paret cerebro. Astrologi vim crescitivam lunæ tribuunt : nemo tamen cerebro. Ossa veterum animalium (ut dixi) singulari arcano, plus medullæ continent, quàm juniorum. Eò quòd luna ad transmutationem, quietem, interitum, & reductionem in primam materiam facit. Præpotens idcirco luna in veteribus, medullam augeri non impedit. Porrò cum unumquodq; esse accrescere desideret, suique propagationem vel ab initio meditetur, deque nullo alio plus solicita sit natura, quàm de sexu: adeò ut insectas, quas corruptis ab excrementis suscitat, sexuum discrimine notaverit. Venere quoque opus fuit. Quorsum renes servire putant Scholæ. Dissentio autem, quia utroq; rene calculosos, plus justo petulcos observârim. Nec enim alioqui credere possim, parte fundamentali Veneris oblæsa, salacitatem subsistere posse. Eò quòd hoc sit partium necessitas, ut læsæ organo proprio, ejus functio quoque necessariò intercepta sit. De Venere Splenis quandoque dixi. Saltem hic sat sit, muliebre genus, in Reipubl. subsistentiam apprime necessarium, ac summè utile, divino elogio, esse. Sed tandem cùm non omnis ferat omnia tellus, hactenus ad bene commodéque vivendum, mortalium consuetudo, colligatas provincias, & mercaturæ conspirationes introduxit. Pulmonem itaque Mercurium, & mercaturæ, cum exteris conformem, fecit sibi utilitas. Ut postquam jam fetus auctus esset, haberet respirationis, vocisque vitalem vigorem. Vitam inquam participativam, & distributivam per totum, æquabili aurâ diffla-

bilem. Sine qua nempe, cruor omnis in tophum nutritione densaretur, crescereturque corpus mox vel in immane monstrum, vel mox ab initio suffocaretur. Prout alibi de Blas humano. Ast hanc rempubl. & harmoniam sic erronibus astris comparatam, nolim tamen peregre à cœli sideribus aliunde sibi seminis Architectus mendicet. Analoga enim syzygia æmulatur astra, quia ens cœlicum Archeus in se habet. Is enim, qui verbulo astra fecit de nihilo: consimilem Verbi potestatem (crescite, & multiplicamini) in secula durabilem, intra seminum penetralia constituit. Itaque ex dono gratuito hausit semen sibi, posse siderum analogismos in suo Blas ciere, atque imitari. Quare contingit, ut statis periodis feliciores innatis subsequantur astrorum æmulationes, quia potentiores, clarioresque sigillationes. Neque interim ea astris potestas est, quod mortalium formationi moribus, valetudini, vocationi, atque fortunis præsint. Qui enim omnia in omnibus est, cunctaque immediato fine ad sui gloriam creavit, noluit sui imaginem astris subditam, ne se per siderum importunas revolutiones criminis excusent. At bene. Inesse enti seminali analogon, quod astris, totique universo, quadantenus respondeat. Quapropter primum in homine, semen se vestit secundinis, mox dein propriæ insudat œconomiæ, denique Rempubl. Præfatam meditatur, variè singula disponit, legibusque coërcet municipalibus. Tum verò regnum quoque, & imperia cogitat. Tandem totam terram, ac cœlos postremò. Adeóque vi verbi, totum universum in se adumbrat, quatenus Imago Dei. Substituit enim pedibus ejus volatilia cœli, pisces maris, oves, boves, & pecora campi. Quia constituit illum super opera manuum suarum. Cœli autē sunt opera manuum Dei. Quæ certè constitutionis dignitas, cum alioqui jussum contineat, non fictam quidem aut remotam, & allegoricam potestatem quandam: necesse est ergo nos

quo-

quodammodo referre cœlos in imagine Archetypi. Jussus autē ille, cum jam sit in naturam plantatus, erit homini sua amplitudo ab ovo genialis: non autem ab Astris sibi substitutis. Cùm autē Scholis & rusticis, plus considerati sunt defectus, qui in deformitatibus, vitiataque formatione erūt, quàm qui erroneis facultatibus essent oriundi: hinc dedere occasionem ut Astrologi pro lubitu cuncta ad suas astrorum choreas traherent. Sed postquam officiorum diversitas cognita fuit ab emunctioribus, implicare heterogeneitatem facultatum & organorum, ceperint ii proinde alteritatem, numerum difformitatemq; ab astris repetere, & in seminum directiones referre. Etenim nec poterant sub natura jam semel corrupta radicitus, dudum semina custodiri felicia subter unitatem, neque per hanc compleri tot organorum distincta officia, quin penè ab exordio roboris disparitas in viscеribus; imò & in singulis, fortitudinis inæqualitas subreperet, & sigillaretur in locis. Unde tandem disruptio fili, dissolutio, infirmitatū soboles, atq; lues multa. Quæ cūcta cœli augures, non reluctantibus, at stupētibus Scholis, impune ad sua siderum tripudia transtulēre. Quare velut antesignano hirco per barbam arrepto, tota admirata est subsequens posterorum caterva. Est tanta quippe in sinu materiæ heterogeneitas, ut vix filum aureū fiat, quod non aliqua sui parte sit infirmius, citiusq; dissiliat. Itaq; neq; mirum, in tanta membrorū ac functionum distractione, robur membris inæquale inolescere. Quocirca integræ familiæ tabe vel hydrope pereunt. Aliquibus gressus à quinquagesimo deficit, quibus visus in octogesimum persistit. Aliis verò à quadragesimo visus hebes, quibus gressus longævitatem promittit. Quippe ex simplici universaliq; seminis spiritu, sui inolescūt singulorum organorum rectores. Qui sanè ibidem, vel vitio recipientium, vel errore dispensationis, non rarò recedunt à scopo alienati. Spiritus enim, qui partes ab invicē distinxit & formavit, mox & in ipsis partibus determinationes omnes suscepit. In oculo enim opticus spiritus videt, & in lingua gustat: quia influens spiritus, ab insito ibidem determinatur. Ut præterea quædam vita principians in Splene, alia in musculis, atque alia demum in utero muliebri, prout sæpe alias demonstravi. Quæ singulæ in tantum à vita communi hominis sunt diremtæ, quantum illa quæ diversas habent exsistentias. Cum ergo pluralitas dualitatem aliquam includat, non mirum vitam, multis diversis rectoribus agitatam, facilè in dissolutionem ruere, postquam mens immortalis habenas regendæ vitæ, in collum sensitivæ labi fiverit.

VITA ÆTERNA.

EVangelium promittit mortalibus, non solum, quòd Filius Dei sit incarnatus & passus pro salute humana: sed quòd hæc duo mysteria sint applicabilia individuis, quæ alias velut frustra essent. Considerayi autem istam applicationem hoc modo. Enimvero per peccatum, non minùs fregit homo intentum, quàm decretum Dei; unde natura humana in sui radice fuit corrupta, quia insecuta est generatio altera, penè belluina, vitæ æternę ex se incapax. Quapropter Euangelium debebat includere abolitionē peccati originalis, aliorumque omnium, ex naturæ corruptione defluentium. Itaq; cum homo deinceps non ampliùs ex Deo: sed ex sanguinibus sexuum, ex voluntate carnis, & ex voluntate viri tantùm naturaliter nasci deberet: nec tamen ejus corpus posset resurgere ulla sui potentia, in pristinam dignitatem, multóq; minus, desinere esse, ut iterum aliterq; esse inciperet. Idcirco lætū nunciū nobis allatum fuit, quod unum baptisma datum esset in remissionē peccatorū, per quod homo ita

renaſceretur ex aqua & Spiritu ſancto, quod ejus anima, tanquam novâ nativitate renaſceretur, & fieret particeps illibatæ humanitatis Chriſti Salvatoris, fabricatæ per Spiritum ſanctum. Quæ renaſcentia animam in priſtinum ſtatum innocentiæ reponit, tollens peccatum ſimul. Idq; ſic omninò realiter ſe habere credimus: non autem quaſi allegorias aut metaphoras, pro vero amplecteremur: ſed revera & actualiter hæc in baptizatis ſic contingunt, ut ſenſibiliter permittat Deus traduci in corpus teſtimonium actualis illius gratiæ, quæ per baptiſma confertur. Quo nimirum reſpectu Mahumetani, baptiſmum recipiunt, quatenus tollit innatum fœtorē illis alioquin in vitam durabilem, quemque in Ebreis omnibus alioquin obſervamus hodie. Adeóque baptiſmi effectus interior, etiam extra relucet. Imò & id confirmat unici baptiſmatis eſſe perpetuum, atque indelebilem. At iſta renaſcentia non tollit mortem, ſed Chriſtianos deſerit cum ſarcina corrupti corporis, ex voluntate viri, generati: atque hactenus animam nihilominus relinquit vitiis corrupti corporis ſubnoxiam. Quapropter adultis non ſatis fuit baptiſmus, quanquam junioribus, quamdiu inſontes ſunt, abunde ſufficiat. Privilegium itaq; aliud promulgatum, per quod adulti vitam æternam habere poſſunt, Quod qui non indignè manducaverit corpus Dominicum, Chriſtus illum reſuſcitabit ad vitam in noviſſimo die, Si vero non manducaverit, non habiturus ſit vitam in ſe. Nam hoc myſterium nobis datum eſt pro mundi vita. Eſt nimirum mundi vita Adamica, caduca, & propemodùm brutalis. In cujus per mutationem datur nobis pignus, itemque actualis & realis participatio vitæ æternæ. Merita igitur paſſionis dominicæ nobis communicantur per participationem illibatæ virginitatis Chriſti Domini. Communio enim puriſſimi & caſtiſſimi corporis ſui, unit nos ſibi, & nos in ſe regenerat actualiter: ſicque nobis dat vitam ſibi conformem. Datur corpus Domini pro mundi vita. Et quanquam non ſtatim pereat corpus hominis, conceptum ex ſanguinibus: eo ipſo tamen, quo cum corpore Domini, ejusque humanitate unimur, nos reddit participes incomprehenſibilis ſuæ incarnationis, reſtituitque in priſtinam naturæ humanæ integritatem: quatenus virginitatem puriſſimam Chriſti, in qua ſalvari debemus, acquirimus participativè. Adeóque propter amoroſam unionem ſui, tribuitur nobis participatio meritorum paſſionis ejus. Eſt ergo principaliſſimus effectus ſacroſanctę euchariſtiæ, participatio puritatis, & naturæ virgineæ incorruptæ, Domini Jeſu. Adeóque ob hoc propriâ periphraſi prædicatur, vinum germinans virgines. Porrò ineffabilis divini amoris hocce myſterium, operari præfatos reales effectus regenerationis, in natura humana. Docet Apoſtolus. Omnes quidem reſurgemus: ſed non omnes immutabimur. Quaſi dicat: Mortales omnes quandoque à morte reſurgent. Damnati quidem reſurgent, nequicquam immutati: ſed in priſtino corpore Adamico, ponderoſo, non penetrante, &c. ſola videlicet mortis optatâ neceſſitate illis ademtâ. Pueri verò, ſolo baptiſmi lavacro regenerati, reſurgent, in corpore aliquatenus glorificato: ſed tanto minùs perfecti, quanto à tanta felicitate fuerunt remoti. Qui autem in communione corporis Dominici fuerunt uniti, reſurgent planè glorioſi, per totam ſui naturam: quia perfectiſſimè fuerunt in vita regenerati. Cujus regenerationis, quanquam non apparuerint viſibilia ſigna: revera tamen inerant; neque enim de novo fiunt in reſurrectione, niſi prius in ſeculo, per omnimodam regenerationem præexſtitiſſent. Fides noſtra non eſt de nonentibus: ſed de rebus veris, nō viſibilibus, quia vult nos promereri per fidem. Quapropter quantumvis amoris, & unionis cum Deo, ſit hoc ſymbolum prorſus inſcrutabile, prout & effectus inviſibiles modo: atta-

attamen præfata myſtica, & realis renaſcentia, cenſetur adhuc terrena apud Nicodemum, atque eo titulo huc tranſtuli. Ego itaque, renaſcentiam ſalvandorum contemplor in natura ſublunari, & terrena fieri, perinde atque in projectione lapidis Chryſopœi. Enimverò vidi illum aliquoties, meisque contrectavi manibus. Erat enim coloris, qualis croco in ſuo pulvere, ponderoſus tamen, & micans, inſtar vitri pulverati. Datum mihi ſemel ejus fuerat $\frac{1}{4}$ unius grani. Granum autem voco ſexcenteſimam partem unius unciæ. Hunc ergo quadrantem unius grani, chartæ involutum, projeci ſuper uncias octo argenti vivi fervidi in crucibulo. Et confeſtim totus hydrargyrus cum aliquanto rumore, ſtetit à fluxu, congelatumque reſedit, inſtar offæ flavæ: poſt fuſionem verò ejus, flante folle, repertæ fuerunt unciæ octo auri puriſſimi, granis undecim minus. Itaque unicum granum illius pulveris transmutaſſet in aurum optimum partes argenti vivi, ſibi æquales 19186. Inter terrena ergo reperitur præfatus pulvis, quodammodo ſimilis, qui ferè infinitum metallum impurum tranſmutat in aurum optimum, ſibique uniendo, ab ærugine, rubigine, carie, & morte defendit, ac velut immortale facit, contra omnem ignis & artis torturam, transfertque in puritatem virgineam auri: requirit ſaltem fervorem. Anima ergo, & corpus ſic regenerantur per baptiſmum, & communionem illibati corporis Dominici, modò juſtus devotionis fervor fidelium adfuerit. Ignoſcat Theologus mihi, ſi ultra crepidam de vita æterna per parentheſin dixerim. Fateor enim lubens; non eſt corpus regeneratum mei fori. Tantùm de vita mundi prorogandâ ago. Hoc ſaltem dixi, Baptiſmum realem effectum ſenſu perceptibilem, puritatis adferre, & ſacroſanctam euchariſtiæ communionem in terrenis habere aliquid ſimile, quo faciliùs credamus regenerationem.

MORTIS OCCASIONES.

IGnem lucemque, vitæ comparavi, quia aliquid præ ſe fert, quod vitale videtur. Etenim formæ vitales, ſive rerũ vitæ, ſive ſunt luces. Ergo totidem mortis erunt ſaltem occaſiones, quot lucis ablationes. Primò ergo lux exſufflatur, itemque compreſſione, flamma perit, quod vocant defectu aëris. Ego verò demonſtravi, id contingere, defectu novi Magnatis: non autem, quòd ignis aëre nutriatur. Sic & conſtrictione fumi alieni. Sic nimirum in cryptis, & cuniculis lampades extinguuntur, exſufflatur autem Lux vento, vel alia flamma. Sæpe enim candelæ, flamma, pulvere colophoniæ, vel pyrio, ſuſcitata informe, extinguuntur. Tandem alimenti defectu ignis interit. Mors ſimiliter multifariam irruit. Vel enim corpus vivens, ſubitò colliditur, conquaſſaturque à pondere. Cita etiam profuſio cruoris, ex amplo vulnere, vitam profundit, vitæque lumen efflant. Sic puris, aquæ, vel venti affatim facta prodigalitas inordinata: balnea item, fames, ſolutiva, intempeſtivam mortem introducunt. Item per compreſſiones anhelitus in cuniculis, aſthmatis, laquei, ſubmerſionis, fumi, & uteri ſymptomata, reſolutiones item & paralyſes nervorum, anhelitui ſubſtratorum. Item per combuſtiones, deſtructiones, carbonizationes, gangrænas, & conglaciationes frigoris. Item per venena, alcalia, rodentia, eſcharotica, putrefacientia, vel fermentali contagio peſſumdantia; Item per retenta excrementa, obſtructiones, & abnegata partium commercia. Item per defectum digeſtionis alicujus, atrophiam & conſumtiones, partis aut totius. Item per ſuffuſiones cruoris intra cranium, thoracem, abdomen, vomicas, pleuritides, pulmonias

nias, &c. Item per dislocationes vertebrarum, contracturas partium expurgandis sordibus destinatarum. Tandem propter effetam seminum, potestatumque defunctionem, decrepitam, exantlatamque. Itemque propter pathemata animi graviora, & incantamenta. Mors ergo tot modis quotidie furatur mortales, quorum vita tamen semper simplex & univoca est. Nam est ideo vitæ atque mortis aliena, & discrepans consideratio. Etenim ensis vitam tollit: est tamen longè alia vitæ speculatio conservandæ, quam sanandorum morborum, per causæ ablationes, & præpeditiones. Siquidem causæ partim sunt externæ, ut vulnus, pestis, ambustio, &c. quorum proinde sanatio, à causarum ablatione non pendet. Neque enim ideo Ignis à foco delendus, qui aliquem combussisset, ut sanetur: prout nec ensis est frangendus, ut vulnus solidetur. Sed in vitæ longæ conservationem, non minus externarum causarum contemplationes, & ablationes, quàm fomenti vitalis occurrunt. Enimvero tametsi nullo infestarent infirmitates, non tamē ob id mors desineret in dies, viam ad suum introitum sternere. Nam etsi sanitas vitam, ut basin respiciat: non tamen vita sanitatem includit. Cæcus enim, claudus, podagricus, &c. non minùs vivit, quàm sanus. Quid si vita per morbum desinat, id vitę est peregrinum ac per accidens. Sicut gladius mortem continet: at non nisi per applicationem. Alioqui mors per se respicit vitam: causæ verò morbificæ, tantùm per accidens, sive per applicationem ad spiritum vitæ, evadunt mortales. Hinc namq; impedimenta vitæ longæ, sunt seriò attendenda, avertendaque, si longævitatem exspectemus. Initio itaque vitæ meditatio consistit, non extra: sed in vita ipsa. Qualiter nimirum vita in corpore conservetur. Etenim anima sensitiva, jam deinceps à peccato (ut dixi) proprietatem vitæ totam ad se traxit, & vitæ vinculum cum corpore evasit. At cum ipsamet anima sit in se mortalis: necesse est inprimis omnes potestates vitales, vitæ coævas, labiles esse & caducas. Hinc tandem mors. Ad vitæ igitur longævitatem, primùm requiritur morborum sanatio; tam illorum qui vitam totius attingunt, quàm qui partis & functionum damna, vel conservationē spectant, & hactenus insidiantur vitæ. Siquidē cùm membrorum sit univoca conspiratio, principales certæ potestates, non possunt non tandem labascere, etiam diminutis tantum subalternis. In quo à Paracelso discedo, quòd putaverit morbum omnem, per pharmacum ad vitam longam, necessariò tolli. Quoniam bonus vir ille, medicamen ad vitam longam, usumq;, non minùs ignoravit, quàm ipsam vitæ longæ essentiam, proprietatesque. Ideóque sua arcana plurimum conferunt ad vitam sanam, sive ad impuritatum ablationem: directè tamen atque primariò, ad vitam longam, tanquam ad finem ultimam, nequicquam facere. Eò quòd ut vita: ita & arbor vitæ, concernit primariò conservationem, & redintegrationem, sive rejuvenescentiam facultatum vitalium, partibus insitarum. In hoc itaque, arcana superfluorum ablativa, ab arbore vitæ distant. Quod illa quidem morbos sanent, etiam quos natura parens, per se nunquam curat. Puta lepram, calculum, paralysin, tabem, hydropem, &c. sed arbor vitæ hos morbos jam admissos non sanet. Etenim si Hippocr. dictitaverit, quòd naturæ ipsæ sint morborum medicatrices: id suæ ætati, & arti incipienti condonandum. Alioquin arcana (quæ tum nondum enotuerant, & hodie penè latent) naturæ vires superant, prout persæpe ars naturam vincit. Idq; nedum in arcanis morbos sanantibus: sed & in arbore vitæ, naturam deficientem restaurante, verum est. Arboris ergo destinatio, est vitæ conservatio, cum aliquali rejuvenescentia: sed cum remedio arboris perseverat lepra, calculus, &c. Est ergo planè alia consideratio arcanorum Paracelsi, & alia arboris vitæ.

Quod sic confirmo. Consideretur Juvenis cum aliquo morbo prædictorum : non enim florida atque vivida ejus juventus sanat hos morbos : ergo neque etiam arbor vitæ. Eò quòd hæc tantùm spectet fomentum floridæ illius vitæ. Quæ sanè adhuc recipitur per modum recipientis. Ergo in parte recipiente morbosa manet semper roboris disproportio, respectu partiũ benevalentium, quæ erat ante assumtum pharmacum ex arbore vitæ. Nam etsi singula participarent æqualiter de illo pharmaco : non tamen æquo robore resarcirentur. Primum ergo impedimenta vitæ longæ, in universum sunt removenda. Inter impedimenta autem, quædam vitam abbreviant activè, ut sunt morbi, vitæ inordinationes, &c. Alia verò arborem vitæ in suâ bonitate determinant, accurrantque, ne suæ destinationis ultimatum finem assequatur. Hoc quidem de arbore vitæ nostra, non autem de Paradisi ; deque vita corrupta, non de vita Adamica ante lapsum. Morbi itaque aliquot, itemque multa profunda speculatio fortis, & non jucunda, & perturbationes, imò & incantatio. Prout suo loco. Felices ergo & plerumque longævi, qui procul à curis, usuris, negotiis, atque seculi sui tempestatibus, paterna bona bobus potest arare suis, in pace & hilariter vivere. Quicquid ergo pro vitæ longæ consecutione cogitandum, cogitandum in pace incuriâ, cum plena resignatione in placidissimam Dei voluntatem. Cogitandum ejus ergò, quantum ridiculæ cogitationes lassent in febribus, quantum seria studia enervent, quantumque anxietates dierum numerum pessundent. Quia sic spiritus attenuatur, & dies abbreviantur. Porrò Venus suum primatum inter impedimenta vitæ longæ obtinet. Quia vitam affatim exhaurit. Sequitur Venerem crapula multa, intempestiva : magisque si potus sit noxius. Nocent quoque Tabacum, fungi, & quæ propter occultum virus, latè serpens, vires vitales consternant. Non enim Necotiana famem sedat, quasi satisfaceret defectui : sed in quantum defectus sensum tollit, simulque functionum exercitia. Impedimenta denique vitæ sunt frequentes thermæ, phlebotomiæ, vulnera, solutivorum quoque usus frequens. Quæ scilicet patrantis generationem faciunt minùs floridam, ideóque & senium accelerant. Denique ut climata faciunt ad vitam longam : ita & quædam officiunt. Sunt enim, quibus rarus est senex : alia, quibus senectus in honore est. Endemica enim arsenicalia, subterranea vitam adhuc viridem in flosculo demetunt. Sunt &, quibus tractuum inundatorum est vicinitas. Etenim debet quicquid sponte à putredine in aqua efferbuit, & resolutum est, simul cum vapore offerri, & à nobis sorberi. Pernicioſi ergò paludum halitus putridum spirantes : dein qui salem semiputrefactum cum sordibus, ac resoluto luto efflant. Vidi enim Antuerpiæ, postquam ager Austerweelius undas concepit, tiliarum folia in mœnibus ab Augusto siccata, & velut carie erosa. Quæ ante inundationem, in Octobrim usque viridia in arbore servabantur. Idem Amstelrodami visitur. Quando Lugduni Batavorum, folia arborum adhuc Majum mentiuntur. Hanc enim cladem frondes patiuntur à vapore semisalso : quid tandem non in teneram pulmonis tunicam, atque sui parenchymatis spongiam factum iri putandum ? Profectò tot undique nostræ vitæ hostes insidiantur, ut nisi longè à nocuo aëris contagio recesserimus : vix erit sub arboris vitæ plena concessione, optata vitæ longæ participatio. Nam originalis arbor vitæ in Eden, erat pro habitantibus suis : non autem pro vallis miseriarum indigenis. Itaque quicunque volet bonitate arboris vitæ potiri, & ex labore Sophiæ proficere, deligat tractũ, qui passim multos alit senes. Et in quo rari ferociunt passim morbi. Tum denique à puero (rectiùs si puer in utroque primum parente, mox dein & in nutrice) arbore vitæ

uti incipiat, dum alimentum, in augmentum solidorum staminum abripitur. Quæ verò medicamen arboris vitæ impediunt, & diminuunt, ne ad apicem adscendat, sunt hæreditariæ, atque innatæ debilitates, totales vel partiales ; quibusque acquisitæ succedunt per inordinationem haustæ, quæque per indebita dolorum morborum atq; laborum tormenta advenêre. Etenim quicunque injuriam notabilem vitæ passus est, desperet per arborem vitæ plenè redintegrari. Qui verò puer, medelam vitæ primis admiscuit constitutivis, sicque adolevit; siquidem arbor vitæ non est plusquam perfecta, ut queat decrepita in pristinum restituere : speret se acquisiturum, quod regum medentes aulici vix credant.

DE MAGNETICA VULNERUM CURATIONE.

Disputatio de Magnetica vulnerum naturali, & legitima curatione, contra R. P. Ioannem Roberti Theologiæ Doctorem Societatis Iesu, presbyterum non minùs, quàm etiam Rodolfum Goclenium professorem Medicinæ.

1. *Fascinus, sympathia, & magnetismus differunt. 2. Unum unguentum sympatheticum, aliud magneticum dictum. 3. Quid mumia. 4. Philosophia rationibus tantum immediatè redarguitur. 5. Differentia Juris & Philosophiæ. 6. Ex ignorantia causæ magnetismus putatur diabolus. 7. Qui sint interpretes naturæ. 8. Cur soli spagyri naturam interpretentur. 9. Superbit, qui ex ignorantia causæ rem credit diabolicam esse. 10 Qui sint dæmonis adulatores. 11. Magnetismus non est novum inventum. 12. Unguentum armarium. 13. Intentio, scopus, remedia, & modus in unguento sunt bona. 14. Cur unguentum non illegitimum. 15. Cur non sit superstitiosum. 16. Quid superstitio. 17. Cur modum unguenti incognitus Censori nil improbet. 18. Quid Magnetismus. 19. Aliquot effectus magnetis. 20. Magnetica cura morborum incurabilium perfecta. 21. Lac combustum mammæ siccat. 22. Vitriolum per magnetismum moritur. 23. Mumia ab Italia Bruxellam usq; operatur. 24. Carlina sub umbra trahit mirificè. 25. Item numero morbus subjecta mutat. 26. Flores solisequos ex magnetismo esse. 27. Filtra mumialia quomodo sint magnetica. 28. Arcanum sanguinis spagyrorum magnetem esse. 29. Herbæ cur & quinam magneticæ. 30. Asarum & sambucus magnetica. 31. Pactum implicitum anchora ignorum. 32. Sympathia præsupponit sensum. 33. Fratris mortui mumia olim impressa sedi, adhuc magnetica. 34. Sapphirus in magnetismo unguenti æmulus. 35. Sapphirus tactu unius carbunculi cæteros sanat. 36. Cur Ecclesiæ antistites annulos cæruleos gestent. 37. Est magnes homini. 38. Zenexton pestis. 39. Necesse est accident migrare idem de subjecto in subjectum. 40. Magnetismus qualitas cœlestis. 41. Fur, latro, & vir aut mulier proba eandem dant usneam. 42. Unde & quid usneæ semen. 43. Fructus aëris. 44. Usnea fructus ex igne. 45. In usnea dorsum etiam magnetis, mutato scopo. 46. Deus in miraculis sequitur naturam. 47. Deus per reliquias magnetismum unguenti approbat. 48. Magnetismus supernaturalis probat naturalem. 49. Usneæ flocculus in fronte contra enfimstolæ virò contra dentem. 50. Flocculus in fronte in totam vitam præservat, à dente impressio sanguinis eadem in zinzilla. 51. Piper degenerat in hederam. 52. Quomodo de personis judicandum. 53. Paracelsus monarcha arcanorum. 54. Res quæque habet suum cœlum particulare. 56. Unde inclinatio. 57. Unde morbus astralis in nobis. 58. Unde ægroti præsentiant temporum procellas. 59. Quid in mari fluxum & refluxum causet. 60. Unde venti concitentur. 61. Cœlum non causat, sed enunciat futura. 62. Ens seminis cujusque habet firmamentum & virtutem influentiæ suæ. 63. Vitis turbat vina, non cœlum. 64. Antimonium observat influentiam. 65. Magnes se dirigit, non autem trahitur. 66. Vitrum magneticum. 67. Resina magnetica. 68. Allium contra magnetem quid agat, & cur idemque de Mercurio. 69. Virtus ad diffitum objectum est naturalis etiam in sublunaribus, & est magnetica. 70. Omnis creatura vivit suo modo. 71. Quid unguentum trahat è vulnere absente. 72. Effectus satanicus omnis est imperfectus. 73. Cur satanas non cooperetur cum unguento nostro. 74. Quæ dicatur voluntas & fantasia carnis & exterioris hominis. 75. Duplex ecstasis. 76. Vis ecstatica sanguinis. 77. Corruptio potentia lætantem manifestat. 78. Essentiæ rerum non putrescunt. 79. Ad quid putrefactio spagirica. 80. Causa magnetismi in unguento. 81. Cor à thesauro trahitur magneticè. 82. Necromantia unde. 83. Quid sit homo animal, & quid homo imago. 84. Quomodo aquila per magnetismum cadaveris alicitur.*

tur. 85. Quomodo cruor in unguento trahatur ad thesaurum suum. Cur aquilæ ad cadaver magnetice. 86. Sensatio naturalis & sensatio animalis differunt. 87. Sagarum effectus nefarii. 88. Potestas sagæ est naturalis, & qualis ea sit. 89. Ubi sita sit potestas magica in homine. 90. An homo cæteris corporibus imperet. 91. Cur homo agat per nutum. 92. Quæ sit facultas magica. 93. Potestas magica diversimode latet in homine. 94. Homo internus cum externo fundamentaliter unum, materialiter autem diversa. 95. Quid sit spiritus vitalis, ejus scientia & donum. 96. In cadavere sponte mortuo non est spiritus insitus. 97. Divisio spirituum juxta medicos. 98. Anima in corpore solo nutu agit magicè. 99. In corpore solo nutu somnolento, extra verò nutu excitato agit anima. Impedit scientia pomi scientiam magicam. 100. Initium cabalæ in somniis hauritur divinitus. 101. Defectus intellectus in homine exteriore. 102. Quid faciat Satan in Sagis. 103. Quæ sint vera solius satanæ opera. 104. Peccatum dona gratiæ abstulit, dona naturæ obscuravit. 105. Quorsum exercitia pia catholicorum. 106. Effectus potissimus Cabalæ. 107. Duo subjecta rerum quarumlibet. 108. Homo tam spiritu quàm corpore agit. 109. Quinam radius à Saga in brutum. 110. Quomodo Saga prodatur. 111. Quomodo alligetur Saga in corde equi. 112. Intentio opus bonum depravat. 113. Virtus seminalis est magica naturalis. 114. Cur cruor præsente homicida effluat. 115. Cur pestis in obsidionibus frequens. 116. Opera misericordiæ saltem respectu pestis evitandæ exercenda. 117. Pestes vindictæ & exsecrationum sunt exsecrabiles. 118. Cur corpora à patibulo essent tollenda. 119. Cur excrementa non causent pestem. 120. Cur sanguis tauri sit deleterius. 121 Cur pinguedo tauri sit in ung. sympathetico, ut siat nempe unguentum armorum. 122. Cur Satan non concurrat ad unguentum. 123. Basis magiæ. 124. Unde vanitates pro magia habeantur. 125. Magia bona in sacris. 126. Quæ dicatur magia vera. 127. Causa idololatriæ sagarum. 128. Excitatores magiæ. 129. Satan excitat imperfectè. 130. Unde belluæ quoque magicæ. 131. Regnum spirituum litem alit, & amorem. 132. Cur microcosmus homo. 133. Mens generat entitates reales. 134. Entitas ista inter corpus & spiritum media. 135. Descensio animæ velle conformatum patrat. 136. Causa fecunditatis seminum. 137. Cur libido mente velut alienet. 138. Pater per spiritum seminis generat extra se, in objecto mox absente. 139. Quis sit spiritus patronus magnetismi. 140. Voluntas mittit spiritum ad objectum nisi voluntas aliquid reale produceret, dæmon eam non agnosceret; & nisi extra se dimitteret, dæmon absens eo non concitaretur. Ubi ergo thesaurus, eò tendit spiritus hominis magicus. 141. Magnetismus sit per sensationem. 142. Plures esse sensationes in subjecto unico. 143. Ex phantasia superiore ipsi imperante. 144. Cur vitrarii utantur magnete. 145. Mutatur trahentium phantasia. 146. Inanimata habent suam phantasiam. 147. Cur aliqua esu amentiam inducant. 148. Cur morsu canis rabiem introducat. 149. Tarantula idu amentiam facit. 150. Cur contra catellum rabidum bruta reliqua se non tueantur. 151. Sympathia inter dissita medio spiritus cujusdam mundani sit, qui etiam solem titanisque astra gubernans, sensu pollet. 152. Phantasia in electivis est varia ad lubitum; in aliis verò est determinatæ semper identitatis. 153. Primus gradus potestatis magicè habitat in formis trium principiorum. 154. Alter gradus est per phantasias formarum mixti, quæ destructâ nempe adhuc manent principia. 155. Tertius gradus ex phantasia animæ oritur. 156. Quæ bruta sint magica, & agunt extra se solo nutu. 157. Quartus gradus magicæ potestatis est excitato intellectu hominum. 158. Vox magiæ analogon multorum ad unum tertium. 159. Omnis magica vis excitatione gaudet. 160. Quod dicatur subjectum capax magnetismi. 161. Quomodo differat magnetismus ab aliis formalibus proprietatibus. 162. Humores & sordes suam habent phantasiam. 163. Cur scriptura sanguine potius, quàm alios succos animatum dicat. 164. Semen habet traducem patris phantasiam. Unde nobilitas orta. 165 Pelles lupi & ovis phantasiam inimicam vitæ prioris impressione retinuerunt. 166. Phantasia sanguinis recenter allati in unguento quid efficiat. Modus magnetismi in unguento. 167. Differentia inter curationem magneticam, quæ per unguentum, & illam quæ per ovum putridum fit. 168. Notabile mysterium humanæ imaginationis fundamentum magiæ naturalis. 169. Intellectus procreatam entitatem imprimit in objectum externum, & illi realiter perseverat. 170. Quomodo parentur sigilla efficacia. 171. Phantasia per clavum seu medium spiritum Sagæ nectit. 172. Si Satan naturaliter movet corpus sine extremitate, cur non & homo interior? & cur non potiùs adhuc spiritum Sagæ. 173. Virtus unguenti non ab imaginatione componentis: sed à simplicibus in unum coalitis est. 174. Author professionem fidei dat.

ANNO octavo hujus seculi, allata est mihi oratio declamatoria habita Marpurgi Cattorum, qua Rodolf. Goclenius (cui noviter demandata erat professio Philosophica) primitias exsolvens, conatur vulnerum sanationem, per unguentum Sympatheticum & Armarium à Paracelso inventam, ostendere esse merè naturalem. Quam orationem legi totam, & ingemui, naturalium rerum historiæ tam debilem patronum obtigis-

se. Complacuit sibi nihilominus author eo scriptionis argumento, & continuata probationis sterilitate, idem opus anno 1613. non nihil auctius edidit: nuperrimè oblata est prædicti libri succincta anatome, à Theologo quodam in speciem lepidæ censuræ potiùs, quàm disputationis concinnata; petitum ergo meum utcumque fuit judicium, eo saltem nomine, quod res Paracelso inventa, eundem spectaret, & me suum sequacem. Dicam ergo, quid de Medico Goclenio, & quid de censore Theologo sentiam.

Medicus inprimis proponit, & ostentat se probaturum, magneticam curam vulnerum esse naturalem: sed promissorem ad tantum munus imparem inveni: utpote quod nuspiam vel tenuiter saltem titulo aut pollicitis satisfaciat. Multa hinc inde rapsodia colligens, quibus vires quasdam formales, quas sympathiam & antipathiam vocant, esse in rerum natura: atque ex earum positione, magneticam curam naturalem probasse sat se putat. Multa inquam ex Ægyptiis, Chaldaicis, Persis, conjuratoribus, & præstigiatoribus in unum cogit, quo ignotum sibi magnetismum comprobet. Partim ut rerum novitatis avidos animos oblectando ex scopo seducat, partimque ut authorem admirentur, nedum triviales scriptores, sed & quosvis rariores alios trivisse.

Quocirca perperam Medicus sympathiam (quam diversimodè, & fabulosè sæpius adfert) cum magnetismo confundit; & hunc naturalē esse, ex illa cōcludit: nam & unguentum illud vulnerarium, nedum homines, sed & equos curare vidi: quibus certè non tanta est affinitas nobiscum (nisi asini simus) ut proinde sympatheticum unguentum nobis & equis commune dici mereatur.

Malè itidem confundit Medicus sympathiam cum fascino & ligatione, & utrumque cum magnetismo. Abstrusiores scilicet quosque effectus indistinctim adfert anxius, quò rationibus destitutus, sum magnetismum comprobet. Exemplo fascinum à sympathia, & utrumque à magnetismo distinguam. Canis antipathiam (sunt namque sympath. & antipathia ejusdem generis filiæ) cum gallina habet: hanc nempe vorat ille, & hæc canem fugit. At ubi noviter pullos exclusit, hæc canem fugat, quamvis generosum: fascino nempe anima gallinæ, canis animam ligante; non obstante antipathia priore, disparili armorum præsidio & robore inæquali: nusquam tamen in his magnetismus est. 1.

Quæ porrò Medicus adfert de sigillis, characteribus gamaheu, ceremoniis, vanisque ut plurimum observantiis: sunt prorsus huc impertinentia, & potiùs magnetismum ceu suspectum, destruunt quàm astruunt: meum non fert ingenium, de his quicquam decernere.

Errat deinceps Goclenius, & quidem temere juxta ac ignarè: somnians ex præscripto Paracelsi, telum quod sauciavit, si unguento armario obligetur, vulnus curari. Frustra namque telum aut mucro præscripto à se unguento inungentur, nisi cruentum, idemque cruor prius in dicto ense exsiccatus fuerit. Aliud namque unguentum Paracelso est sympatheticum, ratione cruoris habiti è vulnere; atque aliud certè unguentum, quo arma nullo sanguine tincta emplastrari debeant: vocatque idcirco prius unguentum magneticum & sympatheticum, posteriùs verò magneticum armarium: quod insuper mel & pinguedinem taurinam idcirco (nec frustra quidem) recipit. 2.

Postremò, quò suo genio satisfaciat, descriptum Paracelsi immutavit Goclenius, asseverans usneam è folis craniis suspensorum deligendam esse, cujus sui & falsi inventi causam quærens, non veretur somniare, spiritus vitales strangulatu in calvariam intrasse, & ibi tantisper manere, donec sexennio abinde revoluto, sub diu usnea sucreverit. Paracelsus contrarium expressè docuit, & usu comprobatum est, usneam è cranio rota interemtorum

torum non minùs laudabilem esse, quàm laqueo suspensorum. Ex animalibus si-
3. quidem non quintum esse (quod simul cum spiritu influente & vita, pereat essentia principalis,) sed sola virtus mumialis, id est, spiritus insitus & confermentatus, in vi enectis corporibus superstes educitur.

Quæ de memoriæ instaurandæ remediis prodidit Goclenius, ut fini concepto nequaquam congruentia agnoscimus, sic & impertinentia ostentacula esse, probare nequicquam diffidimus.

Inter Theologum & Medicum non est quæstio facti: concedit nimirum uterque sanationem vulnerato accidere: in eo tantùm lis est, quòd Medicus ejusmodi sanationem adstruat naturalem; Theologus verò velit esse satanicam, idque ex pacto primi inventoris. Cujus censuræ non aliquam in sua anatome positivam adfert rationem: satisfactum arbitrans, si penes se rescíderit, etsi resectionis rudimenta nulla coràm attulerit, in eo videlicet quiescens, quòd asserentis elumbes rationes submoverit: quod nullius est operæ, nullius est artis, nec ullius etiam est authoritatis. Nam quorsum facit, ex futilitate rationum alicujus imperiti, de re ipsa judicare? eamq; impiam declarare, si suæ sententiæ ne unam quidem ratiunculam somniârit? Quid si presbyterium laicus incomtis laudem rationibus, easque aliquis velut immeritas rejiciat, an propterea ipsum sacerdotium rejiciendum e-
4. rit? quid quæso res ipsas attingit imperitia aut temeritas alterutrius; Certè non se censuris Philosophia substituit, nisi censorum adsit pondus rationibus stabilitum.

Ego itaque, qui contra Theologum curam magneticam velut naturalem suscepi probandam: inprimis Goclenium excusandum ratus sum, si frustra laboraverit in inventione causæ proximæ hujus insoliti effectus. Quid mirum, cùm Theologus eandem se nescire fateatur, atque idcirco satanam authorem conjiciat? ea namq; est infirmitas nostra, quòd plurimarum & præstantissimarum rerum notitiâ destituti simus. Idcirco etenim plurimas res ad sacram ignorantiæ anchoram, inviti deflectimus, & catalogo causarum occultarum referimus. Quis enim Theologorum unquam causam risibilitatis, vel alterius proprietatis formalis, puta caloris in igne, demonstrationem ad plenam scivit? An non committitur petitio principii, si dixeris: Calor summus igni competit, quia de ejus est natura? equidem formarum essentiæ; quia ignotæ sunt nobis à priori, ideo & formalium proprietatum prosapia tota jejuna est, & incognita: atque ubi advertimus, aliquam passionem formalem subesse, mox ab indagine ejus, mens velut fatigata frustra, cessat, seseque reponit, contenta nomine occultarum proprietatum: eia sodes, an forte anatomicus censor causam novit, cur canis lætus caudam vertat? leo verò itidem, quando iratus? felis quoque applaudens eandem erigat? Quid itaque, si ipsius ne caudæ motus rationem novit, mirabitur Goclenium magnetismi rationem dedisse insolidam? ejusque refutatione, præsumet curam satanicam, quæ magnetismi est, se sat superque demonstrasse? absit tanta judicii temeritas.

Agedum, cur diabolicam dicis curam? debueras equidem rationem censuræ addidisse, nisi eâdem facilitate, quâ diabolicam prædicas, negatum ab aliis exspectes. Juristæ solam affirmativam confirmatam 5.
expetunt: at philosophi utramque, ne negantium quàm asserentium major videatur aut ignorantia, aut etiam protervia. An fortè diabolicam astruis, quia non potest intelligi (à te) subesse rationem naturalem? non credam ex infirmitate tua de virtute, tam inertem ferres sententiam. Scis etenim, quòd vitium nostrum, infirmitas intelligendi sit, non rerum.

Satage ergo unde scis, Deum ejusmodi virtutem magneticam non direxisse in

usum vulneratorum? Ostende literas: ante
6. te DEUS sui consilii secretarium elegerit! sanè utcunque vageris vario, tandem reperies non aliâ ratione, apud vos esse curam diabolicam, nisi quia tenuitas & vocatio vestra eam non capit. Quid mirum,
7. si Theologus nullus hæc suboleverit? Postquam enim Sacerdos & Levita transiissent in Jericho, successit Samaritanus laïcus, qui omne jus Sacerdotibus inquirendi rerum causas eripuit: natura idcirco abinde, non Theologos in sui interpretes vocavit;
8. sed solos Medicos in filios optavit, & quidem tales duntaxat, qui pyrotechnia instructi, rerum proprietates examinant; separando potestatum delitentium impedimenta, cruditatem scilicet, venenositates, & feces, id est, tribulos & spinas è maledictione, naturæ virgini passim insertas. Nam cùm natura quotidiè distillet, sublimet, calcinet, fermentet, solvat, coagulet, fixet, &c. nos certè iisdem adminiculis rerum proprietates ab occulto eruimus in lucem, naturæ soli interpretes fideles.

Theologus autē, quo judicet prestigiosum à naturali; à nobis prius definitionem hauriat necessum est: ne sutor nempe ultra crepidam labatur turpiter. De DEO Theologus, naturalis verò de natura inquirat.

Multa certè ubique Conditoris bonitas fuit, qui omnia creata in ingratum homi-
9. num usum condidit: nec Theologorum quenquam assessorem admisit: quot quantasque rebus virtutes inderet; nescio sanè interim, quomodo à superbiæ peccato excusari possit, qui quia non percipit rationem naturalem, tanquam universa DEI opera suo metiens acumine: idcirco audacter negat Deum ejusmodi rebus virtutem dedisse; quasi homo vermis, Dei & consilii ejus compos esset: omnium animos ex suo æstimat, qui putat fieri non posse, quod intelligere non potest.

Mihi profectò nullatenus mirum videtur, si extra magnetis corpus consimile, & solo magnetismi nomine explicabilem virtutem, rebus Deus dederit. Nonne ad magnetismi positionem sufficere deberet, unicum saltem dari exemplum (per plura & apposita mox adferam) naturale istius lapidis, ad cujus normam, cætera quoque diversimodè distributa intelligantur in creaturis? An proinde quia novum paradoxum & tibi incognitum, idcirco & satanicum esse debebit? Absit tam demerite de divina Conditoris majestate sentire: neque certè, isto honore deferendo, Satanæ blandiri debemus: quid enim ip- 10.
sum uspiam suavius afficit, quàm si bonorum operum gloria ita deferatur ei, quasi ipse eorundem author exstitisset?

Naturam materialem quotidie magne- 11.
tismo suo, à superis formas trahere, cœlestiumque favorem expetere, conceditis, & cœlos quippiam ab inferis vicissim allicere invisibiliter, ut sit liber & reciprocus aditus, & in unicum totum membrorum concinna chelys, Magnetismus itaque, quia passim viget, præter nomen, nil novi continet, nec paradoxus, nisi iis, qui cuncta derident, & in Satanæ dominium ablegant, quæcumque non intelligunt. Profectò quærenti derisori sapientiam ea non exstat.

At quæso, quid superstitionis habet un- 12.
guentum armarium? an quia usnea sanguine mumia, & adipe humanis conflatum? atqui innoxiè his utitur Medicus, & ad hoc impune venundat seplasia. An fortè quia modus utendi tibi novus, vulgo insuetus, utrique verò admirabilis, idcirco effectus erit satanicus? Subde te, nec æstua; mox melius habebis.

Etenim modus utendi, nil mali conti- 13.
net. Intentio inprimis bona ac sancta est, & tantum in bonum cedit finem: nempe sanare dolentem, proximum sine dolore, periculo, & sumtuum emaciatione? Hoccine diabolicum dicis? Denique ipsa quoque remedia, res naturales sunt, quibus eam facultatem à DEO concessam mox argumentabi-

tabimur. Utinam tu quoque tuam nobis negativam sic firmasses : Deum nempe summum bonum, non dedisse unguento sympathetico vim naturalem, & mumialem magnetismum.

14. Hoc remedium magneticum nullatenus suspectum reddi potest : cùm nullos ritus habeat, nulla verba, nullos characteres aut sigilla poscat, ceremonias nullas admistas, aut vanas observantias : non
15. præsupponat horas, non profanet res sacras ; imò quòd amplius est, ne quidem præexigat imaginationem, confidentiam aut fidem, neque veniam à vulnerato petendam : quæ cuncta curis superstitiosis annexa sunt.

16. Superstitio quippe dicitur, quoties statur fide, aut imaginatione aut utraque, super virtutem aliquam, quæ talis non est, aut non eò à Creatore directa. Nihil igitur cura Magnetica, superstitionis habet : Quocirca Theologe Censor, saltem deridendi satanam ergò periculum unguenti, sacrasmo plenus, facito, quò pactum illud implicitum eruas : effectum nihilominus eundem planè nobiscum, velis nolis, reperies : quòd superstitiosis causis nequaquam evenit.

17. Quicumque magneticam vulnerum curam diabolicam putat, non quia fine & mediis illicitis constet : sed quod modo ipsi incognito procedat. Is etiam eodem convictus argumento, omnium quæ de magnete dicturi sumus, causas quiddita-
18. tivas dabit : vel fatebitur, magnetis operationes præstigias esse Satanæ : vel saltem (quod tutius erit) magnetismum, ist est, proprietatem quandam occultam, hac appellatione propter manifestam illius lapidis prærogativam à cæteris abstrusis, & vulgo ignotis qualitatibus diremtam, nobiscum cogetur agnoscere.

19. Magnes dapi impositus ligneæ, atque innatanti, confestim uno & certo latere ad austrum, altero ad Aquilonem vertitur. Pars ejus australis, si ferrum tetigerit, illud ad Aquilonem vertit, & borealis magnetis pars, ferrum attactum, ad austrum inclinabit. Boreali parte, id est, ventre suo, ferrum allicit, & dorso, illud ante se propellit : aquilonare latus, à dextra in sinistram, fricando acus compassi cuspidem, eandem ad austrum diriget : sin vero frictio, à sinistra in dexteram instituatur, contraria cuspidis directio erit.

Similiter australe magnetis latus variatur. Imò quod magis est, si magnes affricatu suo ferrum magneticũ efficiat, id est, ferri alterius attractivum, idem ferrum jam magneticum, sursum deorsum inversum, rursum ad magnetem fricetur, tractoriam potestatem confestim exuet. Quæ si sapiant, inquire Guilielmum Guilbertum, Londinensem Medicum, de magnete, quo nemo melius de hac materia scripsit ; & cujus operâ, variatio pyxidis restaurari potest. Acus quæ nunc ad Aquilonem vergit, sub æquinoctiali ambigit ; ultra eam verò ad alterum polum tendit. Hoc medicum addam : dorsum magnetis sicut ferrum ; ita & intestinum pellit, curat herniam, omnemque catarrhum de natura Martis ; omnes nempe magnetismi, ad usum hominis ordinantur : vis trahendi ferrum, si mumiæ muliebri maritata fuerit, tunc dorsum magnetis, in femore, & ejus venter in lumbis emplastrata, abortum jam minitantem tutò præcavet : venter verò magnetis, in femore, & dorsum lumbis appositum, partum mirificè facilitat. Quæ cuncta de magnete, noster Anatomicus rationibus à priori illustrabit, modumque velut ipsi cognitum nobis exponet : vel pariter Satanæ esse illusiones, & non naturales effectus, parili ignorantiæ argumento, decrevero.

Exempla aliquot consimilis magnetismi jam proferam, ut tandem ad rationem positivam, omniumq; oppositionũ refutationẽ, animo imbutiore accedamus. Quid agam amplius? quas non attulisti rationes pro te, ipse comminiscar. Omnis, inquies, effectus, vel immediatè à Deo opifice pro-

procedit, & miraculum est : vel à satana, & prodigiosus est ; vel à causis naturalibus & ordinariis, & tunc naturalis est : atqui magnetismus non est miraculum, neque effectus naturalis : Ergo satanicus. Respondeo: Quanquam hanc dictam enumerationē insufficientē queam ostendere, quatenus homo interior etiam agit, nullo dictorum modorum (quod postea satis luculenter dicturi sumus) nihilominus sicco pede assumtum nunc transimus, subsumtum negaturi, qua nimirum parte, effectum non naturalem, asseritur. Id enim prius probandum erat, ne petitio principii committeretur: verùm in hoc fuit, & erit defectuosus noster Censor, dicere non esse naturalem, nisi dicere, putaverit idem esse & probare, & authoritatem suam vice rationis locâsse. Multi namque effectus naturales sunt, qui non ordinariò contingunt : rariùs nempe incidentes. Itaque in gratiam Anatomistæ, ubique partem affirmativam nedum tuebor: sed & declarabo rationibus, & exemplis consolidabo. Sic nempe propriâ ruet mole argumentum jam allatum.

20. Est liber impressus Franekeræ anno 1611. apud Uldericum Dominicum Balck, de lampade vitæ. Ubi reperies ex Paracelso, veram magneticam curam plurium morborum, puta hydropis, podagræ, icteri, &c. sanguinem calentem ægri, includendo teste, ovique putamini, quod fovendum exponitur, & carnibus admistum sanguinem hunc, cani esurienti vel sui dabis, mox ægritudo abs te in canem trahitur, & abit : non secus atque in Gehasin lepra Naamani, exsecratione transmigravit. An & hoc diabolicum censebis, sic proximum, solius sanguinis mumialis magnetismo, restituisse ? restituitur autem prorsus, & indubitatò.

21. Mulier ablactans infantem, quò citiùs ubera sibi sterilescant, in prunas lac emulget, & mox ubera flaccescunt. An fortè satanas exsuget ea ?

Si quis ad ostium tuum cacaverit, idque prohibere intendas, ignem ferri recenti excremento superstruito ; mox per magnetismum natibus scabiosus cacator fiet: igne videlicet torrente excrementum & tosturæ acrimoniam quasi dorso magnetico, in anum impudentem propellendo. Forte hoc satanicum dices, quia finis læsio. At certè abusus potestatum in libertate hominis est: attamen usu non minùs naturalis.

Fac tabulam ex bismuto, & una extre- 22.
mitate, pone succini frustum, tribus inde spithamis, colloca vitriolum viride : mox hoc colorem & acredinem visibiliter amittet. Quæ ambo in succini præparatione reperiuntur.

Saltem hocce omni satanæ illusione carebit. Bruxellensis quidam in pugna nasum amisit, adivit Chirurgum Tagliacozzum Bononiæ degentem, ut nasum præstolaretur : & cum incisionem brachii sui timeret, bajulum ad hoc conduxit, è cujus brachio nasum tandem dato pretio eruit. Mox tredecim circiter menses, à reditu in patriam, repente nasus insititius friguit, & abinde aliquot diebus, putrilagine cecidit. Cujus rei inopinum casum investigantibus inventum fuit, eodem forte momento, quo nasus friguit, exspirasse bajulum. Superstites sunt horum testes ocu- 23.
lati Bruxellæ. An non est mumiæ magnetismus ille planè consimilis, quo nasus vita communi, sensu & facultate vegetativa tot mensibus, insitionum jure gaudens, repente trans Alpes mortuus est ? Cedo 24.
quid subest superstitiosi ? quid phantastici ?

Radix Carlina (quæ Chamæleontis est) plena succo & viribus evulsa mumiæ humanæ contemperata, tanquam fermento ex homine, cujus umbram premis, vires & robur naturale in te trahit. Sed hoc 25.
præstigiosum dices, quia paradoxum: quasi non eadem lepra è Naaman in Gehasin esset traducta, & icterus idem numero, in canem transplantatus : non enim morbus in prædicamento qualitatis est ; sed omnia sunt prædicamenta, in morbis singulis. Si-

qui-

quidem licuerit non res nominibus, sed nomina rebus accommodare.

26. Solisſequi flores magnetiſmo quodam, feruntur ad ſolem : non ſanè propter ejus calorem quem optent (nubilo namque & frigidiore die, ſolis quoque rhythmum imitantur) nec etiam propter ejus lucem, ſolis ſunt pediſſequi : nam nocte opacâ, ab occaſu, ubi ſolem reliquerant, ad ortum tendunt ; Non hoc diabolicum cenſebis, quia aliud ſubterfugium paratum eſt : nempe eſſe harmoniam ſuperorum cum inferis, & facultatem tractricē planè cœleſtem, nullatenus ſublunaribus communicandam. Quaſi verò microcoſmus, cœleſtis ſortis indignis, nullam in ſuo ſanguine & uſnea notaret aſtrorum revolutionem.

27. De philtris dicerem, quæ mumialem confermentationem requirunt, ut ad certum objectum trahatur dilectio. At conſultius eſt præterire, ubi hoc unum ſaltem prius dixere. Novi herbam paſſim obviam, quæ ſi teratur, & foveatur manu, donec intepuerit, mox alterius manum detinueris, quoad & illa tepeſcat amore tui, ille totus continuò ardet, ad aliquot dies. Detinui pedum cujusdam catuli, hic confeſtim peregrinum me ſecutus adeo, quod noctu ante cubiculum ejularet, quo eidem aperirem renunciata herâ ſuâ. Adſunt Bruxellæ mihi hujus facti teſtes. Calor etenim prius herbam calefaciens, calor inquam non ſolitarius, ſed effluvio quodam ſpirituum naturalium concitatus, herbam ad ſe determinat, individuatque ſibi : & aſſumto hoc fermento, per magnetiſmum alterius ſpiritum trahit & ſubigit in amorem.

28. Relinquo curas multarum ægritudinum, quas arcanum ſanguinis humani magneticè perficit : niſi etenim ſanguis, imò pus, urina & perſpirabile effluvium, continuò aliquid ſecum de ſpiritu vitali demerent, hisque ineſſet participatio quædam totius, extra concretum naturale : ſanè non adeò brevis dies hominis foret. Hæc nempe inteſtinæ fuit calamitatis cauſa.

Perſicaria ſive piper aquaticum, conſolida, ſophia, ſerpentina, braſſatella, atq; plures aliæ, iſtud habent peculiare, ut ſi frigidæ, demergantur in aquam (flante enim Borea, exciſa quercus verminoſa erit, niſi confeſtim ſubter aquas demergatur) & ſuper vulnus aut ulcus, aliquantiſper intepeſcant, mox defodiantur cœnoſo loco : ubi putrere incipiunt, etiam attrahere ſatagunt ex ægro, quicquid nocuum eſt. 29.

Idque peragunt herbæ, non quamdiu in terra creſcebant, neque etiam quamdiu in forma manent priſtina (oportet namque granum emori, ut fructum ferat) ſed in corporis putrefactione, virtutes jam quaſi corporis repagulo ſolutæ, liberè magnetiſmum, ſecus dormientem & impeditum, exſerunt, & juxta contagionem, impreſſionemque à vulnerato aut ulceroſo loco acceptam, reliquum mali, vel eminus multum exſugunt.

Si quiſquam folia Aſari decerpendo, ſurſum vellicaverit, purgabunt aliam, id eſt, tertiam perſonam tractionis neſciam, per vomitum tantum : ſin verò deorſum carpendo torqueantur, ſolam dejicient alvum. Hic ſaltem nulla ſubeſt ſuperſtitio. Nam quid hic imaginationis commemorem : cum illa in tertium objectum nil operari concedatis, maximè ubi iſtud ignarum ſit modi, quo decerpens fuerit uſus ? An forte pactum implicitum rurſus, & ſacram ignorantiæ anchoram, incuſaveris ? Atqui hic nulla latet vana obſervantia, præſertim ubi inſcio aſſumēte decerptor, ſurſum vel deorſum folia vellicaverit. Profectò præter aſarum & ſambuci extremitates, id cætera non habent purgantia, quæ quomodolibet decepta, univocè operantur continuo. Sed in aſaro, plantâ integrali, proprietas eluceſcit magnetica, adeóque ad carptionis ſenſum variè ſua dotat folia. Habere autem nedum plantas, ſed & creata fere ſin- 30. 31.

32. gula ſenſus quandam adumbrationem tam antipathia, quàm ſympathia (quæ ſine ſenſu conſiſtere nequeant) latius comprobant, quod mox docebimus.

33. Matronam nobilem mihi notam, abeunte podagræ paroxyſmo uno, novus ſubinde alius excepit, ac per multos menſes podagra ſine remiſſione, inſolito infeſtavit recurſu. Neſciens verò, unde tanta ſibi, inauſpicataque morbi recidiva; tandem quoties remiſſo acceſſus fervore è cubili jam ſurgens, ſederet ſede, qua frater ejus olim, & in alia urbe, podagricus ſedere ſolitus erat, extemplò nimirum abinde morbum repullulare reperit. Effectus utique nullatenus imaginationi aut ſcrupulo adſcribendus: utpote quæ duo effectu longè fuerunt poſteriora. Qua autem ſede, ſi contingeret alium ſediſſe podagricum, nulla ei accidit morbi reincrudatio. Itaque jam fratris mortui, mumia, ſedem contagio ſuſpectam meritò reddidit, quę ſorori & non alteri podagrico, fluxus illos ſecus quieturos moveret, trans omnes veſtes penetrans. Magnetiſmus fuit ad uterinam ſororis ſcilicet mumiam: idq; longo poſt funera luſtro. Cedò, quid hic eſt pacti impliciti cum hoſte Satana?

Sapphirus cœruleo colore ſatur, ſi an-
34. thracem quo peſtis ſeſe prodit, attigerit, & aliquamdiu affrictus fuerit, mox vero auferatur, non ceſſat magneticè jam abſens gemma, virus totum è contaminato attrahere: modo id viribus nondum debellatis fiat. Solent idcircò (nobis in majorem magnetiſmi fidem) locum apoſtematis ſapphiro in circinum paulatim aucto conſcribere: ne ſcilicet exiens virus, qua inſenſiliter evolat, latius exſpatietur, & nobilem aliquam vicinam partem latius proinde infectet. Qua enim virus magneticè è corpore tabido, tanquam per tubum attractum, exhalat, totus circinus mox nigreſcit, & tandem in eſcharam combuſtus, excidit: corde interim, à mortifera contagione præſervato. Nec locus eſt ſubterfugio, dicere virus attractum eo momento, quo locus à ſapphiro tangitur, vel etiam tum temporis intus edomatum figurare, & non magnetiſmo abſentis gemmæ id tribuere. Verumtamen ægri fidem dabunt, ſe non confeſtim percipere ſublevamen, ſed multò poſt; abſcedente paulatim ſcilicet, per tractum magneticum veneno. Imò locus ipſe pro magnetiſmo certius teſtimonium dabit: qui non nigreſcit ſub ductu, vel per ductum ſapphiri: ſed mox abinde atreſcit, combuſtus immediatè per aurum peſtiferam, id eſt, arſenicalem, iſthac, & non alia egredientem. Qua etenim virus continuò exhalat, nimirum in conum reſumtis radiis venenoſis ibidem neceſſum eſt locum impetum pati, atreſcere & comburi, quæ prout ſucceſſu temporis contingunt: virus quoq; ſucceſſivè effluere, ad tractum abſentis gemmæ, edocent.

Reſpondebis fortè, unumquodq; agens requirere impreſſionis ſuæ certam durationem: huic ſapphirum non inſtanti juviſſe, ſed impreſſionem reliquiſſe, quæ paulatim reliquum mali evictura eſſet, non autem abſentem gemmam quippiam deinceps trahere. Ubi notabis, omne agens naturæ in inſtanti agere, niſi ſit in patiente obſtaculum. In corpore verò contaminato non eſſe impedimentum, utpote quod citiſſimè auxilium expoſcit, & omnibus ad id venis anhelat.

Aliud prorſus eſſet, ſi ſapphirus in loco dolente præparandus, concoquendus aut alterandus eſſet, ut ex illo educeretur obſeratum agens, quod deinceps in corpus ſpargeretur. At cùm is maneat integer & incorruptus, certum tempus duntaxat exigit ad hoc, ut radium ſuum influentialem, per attactum mumiæ copulet radio aurę peſtiferę, quò eam mox abſens exigat. Ad dictam inquam copulationem, ut fiat alligatio virtutis ſapphiricæ, ad venenū, requiritur certum tempus (puta unius octavæ horæ) quo circumdatur anthraci circinus: nam ſi eſſet aliqua ſapphiri impreſſio, quæ paulatim intus venenum

num edomaret, & non tractio magnetica gemmæ absentis; nulla esset ratio, cur atresceret & cōbureretur certus iste locus circini, neque etiam quò minus virus latius ambularet, quam dicto circulo. Quod amplius est, si anthrax recenter pluribus in locis se simul ostentet: solus tamen ille, qui sapphiro circumscriptus fuerit, amburitur, sidentibus & pereuntibus cæteris. Itaque quam obsecro impressionem attractivam post se sapphirus relinquet absens, si non magneticam? maximè quod attractum, dicat inseparabilem respectum ad attrahens, & viciſſim?

35.

Imò si sapphirus de se, virtutem in corpus ægrum dedisset, una aut altera vice, seipso imbellior esset (sic nempe ungula alcis, epilepticos arcens insultus paulatim, effeta redditur) amissa facultate, quam impressit, quod planè in sapphiro, verè exsors est: eò namque potentior laudatur, quò sæpius venenum exsuxerit. Dices fortè, sapphirum generasse qualitatem in ægro, ratione cujus incepit attrahere, & virus isthac evellere: & quamquam sapphirus tunc removeatur, naturam nihilominus semel commotam perseverare in expulsione, idque qua virus expelli cœpit. Primo quæritur, an sapphirus trahat prima sua qualitate (puta calore) vel formali & magnetica proprietate? atqui hæc non desiderat præviam generationem, novæ qualitatis intus: sed tantum copulam virtutis tractricis ad trahendum. Tractionem itaque fieri, per absentem gemmam. Probatur subsumtum: quia omne trahens naturale trahit ad se. Etenim ad hoc scilicet duntaxat trahit: quocirca nova qualitas intus generata, ad se virus intrò traheret & neutiquam foràs, per tractum educeretur. Secundò, An fortè sapphirus genuerit virtutem de se, eamque in pellem tantum impresserit? enimverò neque illud constare potest: quoniam tunc non esset necesse, circum anthracem duci circulum per gemmam; sed sufficeret qualemcunque remotam & commodiorem pellis partem attingi: quod falsum est. Tertiò, An sapphirus fortè aperiat poros? & an natura non potuisset eadem sua expultrice uti, citra attactum sapphiri? quod si non: tunc sapphirus non attrahet; sed tantum expultricem in ægro roboraverit. Huic contrarium est, quod non ultra, neque citra circinum, locus amburatur; quodque incipientes, etiam non attacti, anthraces sidant & pereant. Siquidem roborata expultrice tantum, ipsa quaquaversus expelleret, & non ad certum & electum vinceretur locum. Quartò, Natura ante tactum sapphiri, jam denotaverat suum robur validum in expellendo anthracem. Unde quoque falsum est, naturam semel in expellendo commotam, deinceps per se perseverare, cùm ad expulsionis initia tardus alioqui sapphirus venerit. Igitur utut dixeris absente gemma virus attrahi magneticè necessum est.

Visne ergo clariùs ostensum tibi unguenti armarii magnetismum naturalem? vel an tractum gemmæ calumniabis, & calumniatori quoque scribes? Judicabis (reor) præstare & longè præstare, nobiscum sentire, quod sicuti mors, vulnera, morbus, cædes, per diabolum irrepserunt, unde nil nisi malum: ita omne donum bonum desursum esse à patre luminum. Bonum universim censentes istud, quod neque subjectum, neque objectum, neque media, neq; intentus finis, inculpare pravitatis ausint. Solent proinde pridem, Ecclesiæ proceres annulos sapphiro ditatos gestare, ignorato apud illos penè illius gemmæ usu. Etenim quibuscunque data est animarum cura, iisdem quoq; incumbit ex lege & officio, contaminatis peste adsistere: caligine nimirum ignorantiæ, præclarissimam rerum naturalium scientiam, hodie inumbrante: in cujus vicem, dicendi lepor inflantis & mortuæ literæ nitor, & præsumens garrulitas, succesſere: quod dolendum summopere, atque admirandum magis, artes mechanicas proficere quotidie: solum verò natura-

36.

lium ſtudium, cenſuris iniquis terreri & retroire: prolixior de ſapphiro fui, quia ſimilem cum armorum unguento, paremque caſum prorſus continet.

37. Eſt igitur hac in parte, ſuus quoque homini magnes, quo tempore peſtis, per inſenſibilem tranſpiratum à contaminatis venenum forinſecus haurit. Natura etenim, quæ ſolet alias benignum ſuccum duntaxat admittere, eumq; ab excrementis ſolerter ſecernere, hoc ſuo nunc magneti ſuccumbens, nocuam auram allicit, mortemque intro vocat. Contra quem magnetem, ſuus eſt magnes contrarius (ne videlicet diſputatio, ulla ſui parte, cedat ſterilis) ipſe nempe ſapphirus, vel etiam fruſtum ſuccini lucidum, prius per ſeptem planetarios pulſus confricta (ſunt autem ii in gutture, carpis manuum, prope pedum malleolos, & ad cordis thronum) & collo, periapti vice appenſa, humanum magnetem præcellunt, impediunt, adeóque diræ luis amuleta certiſſima; alioqui planè inefficacia, ſi pulſuum confrictio non præceſſerit. Quæ enim prius ſapphirus & ſuccinum erant, ab affrictu, mutatâ familiâ, nomen prius amit-
38. tunt, & zenexton deinceps appellantur. Hæccine quoque diabolica cenſebit, & inito pacto attribuet aliquis?

Sat eſt paucula; ſufficientia tamen exempla, & unguenti armarii parem caſum continentia, attuliſſe: nunc tempeſtivè nos ad tua argumenta volvemus.

Arguis Goclenium de inſcitia Ariſtotelicæ doctrinæ, eo quòd idem accidens migrare de ſubjecto in ſubjectum, inſinuet (utinam tam præſto eſſes probando, ac es refellendo) utpote & hoc pertinacitatis eſt ingentis, putare, cicatricem in cadavere non eandem eſſe, quæ in homine heſterno fuit. Fruſtra etenim nos ſanctorum reliquias veneramur, ſi ſola materia im-
39. poſſibilis Ariſtotelicorum ſuperſit, & non accidentia quædam in corrupto remanſerint, quæ olim erant in vino. Ecce, quò Paganicus error præcipitet improvidè carpentes. Putare inquam impoſſibile, quod prorſus eſt neceſſariũ, denſiſſimæ eſt ignorantiæ officium, lumen ſcilicet, à ſole usq; in terram, vel ictu oculi celerius per minimos quosq; atomos aëris, producere novas ſpecies, & ſpecierum ſpecies luminis: Cæcutire nẽpe hoc eſt ad ſolẽ; nam ſi non haberemus lumen, & virtutem ſolis apud nos, ſed milleſimam, millenorum millium ſpeciem luminis & virtutis duntaxat; ne quicquam creſceret, & refractione vel unione radiorum, nunquam ignis produceretur. Etenim ſpecies ſpecierum luminis, cùm lumen non ſint magis, quàm colorum ſpecies, colores ignem nunquam cauſarent. Ego certè mihi gratulor de ignorantia talis doctrinæ, de qua Goclenius, velut rudis accuſatur. Nonne trans vitrum, candenti fluxu ſigillatum (in quo nullus invenitur porus) ligula compaſſi ad polum ſeſe flectit? & ad ferrum vicinum trahitur, polo interim neglecto? Igitur idem accidens, trans vitrum migrat, de magnete in aërem, & ad polum ipſum, fortaſſis attingit. Et magneti- 40.
ſmus quoque, qualitas cœleſtis eſt, aſtralibus influentiis perſimilis, nec loci diſtantiis coërcita, prout neque unguentum magneticum, de quo diſputo.

Rides, quod uſneæ herbulam, ex cranio hominis trium literarum, legat Goclenius. Nec eſt ſanè, quod hic putaveris an- 41.
guem in herba, ſuperſtitionis vanitatem latere: nam etſi Jeſuita, ſuſpendio, alioque martyrio enectus, ad ſiderum influxum & obedientiam exſiccari relinquatur, ejus caput, conſimile furis cranio, uſneam oriundam, peræquè utilem, & ſimul corradendam exhibebit: ſiquidem uſneæ ſemen de cœlo cadit in agrum calvariæ, interdum enim ſpumâ pluit, quæ aurora dicitur: ſubinde mucilago tenacior, quæ ſperma ſiderum vocatur, decidit. Nonnunquam ranis, araneis, &c. pluit cœlum, quæ decidendo ſubſtantia fiunt tangibilis & vitalis. Alicubi in montanis, lacte pluit, non minùs

quàm

42. quàm ſanguine: non rarò quoque in lapides & oſſa, incumbit alba & bituminoſa ſubſtantia, cœlitus demiſſa, quæ uſ-
43. nea fit. Hæc alibi cruſtam lapidibus inducit, ubi lapideſcit; & alibi in muſcum degenerat. Huc ſpectant ros, manna, throni, thereniabin, noſtoch, nebulgea, laudanum, & his ſimilia. Quanquam hæc aëris ſubſtantiam magis participent: ubi
44. interim ſiderum excretiones uſneæ altioris ſunt proſapiæ, & flores cœleſtes nuncupatæ; multa moliti ſunt per eas; utpote cum cœlorum favore, & influentia continua ſint ditatæ, fundamento egregiarum virtutum non carent. Uſnea igitur cranii, cum cœlitus ſemen acceperit, uterum autem & ſuum incrementum ex medullis mumialibus cranii humani, & arcis microcoſmi: non mirum, ſi inſignes, & ſupra vulgarem vegetabilium ſortem, poteſtates obtinuerit aſtrales & magneticas, quanquam non deſint herbis, quà herbæ ſunt, ſui magnetiſmi. Dicam quæ vidi, Miles quidam, & nobilis, fruſtulum aliquod uſneæ cranii humani, intra cutem & carnem capitis, conſolidatum gerebat; qui amicè intercedens, in-
45. ter duos fratres, invicem de vita dimicantes, gladio in capite cæſus in terram cecidit, quo ictu pileus & coma, ad cutim uſque, velut novaculâ, diſciſſa fuerunt, pelle tamen illæsâ evaſit. Vos conjicite, cuinam cauſæ, pellis tutela dedicanda ſit. Ego conjecturis non aſſuevi animum incertis torquere: fulgur ſiquidem enſe potentius, ſi laurum, non ſaltem vitulum marinum quatit, nec equum attingit, cujus chamus, vituli marini pinguedine inunctus ſit; nec ſtabulum ferit, cujus poſtes tali adipe pingues ſunt. Experientia eſt trivialis. Tranſeo attamen, & aliis hanc arenam relinquo, ubi ſimile paradigma prius monuero. In Arduenna D. Hubertus colitur, quò omnes à cane rabido demorſi tendunt (prout ad ſancti Domiri, & Bellini ſacella alii confluunt) flocculus ibidem de ſtola D. Huberti, intra frontis cutem, demorſi à rabido, ſoli datur, & in poſterum, à nulla fera rabida feriri poteſt, dentesque arcet flocculus. 46.
Reſpondebis, id miraculum eſſe DEI, per reliquias: eſto miraculum. Deum tamen in miraculis, ut plurimum ad latus naturæ ire, hujusque morem obſervare, ipſi ſuo flocculo oſtendunt. Nam qui ſolo verbo poteſt omnia, etiam mediis ſubinde utitur. Sic ſudor in ſudario D. Pauli, eſto unguentum magneticum: ſudor verò ægrorum, vel etiam inſenſibile effluvium, ab iis effluens, eſto ſanguis vulnerati, intra unguenti pyxidem, bacillo poſitus, è veſtigio tota undique noxa ex ægro magneticè trahitur. Idque eo fit 47.
potentius, quo magnes ille ſupernaturalis majoris eſt efficaciæ: par eſt ſcilicet utrobique ratio, & par modus; niſi quòd in mundo materiali, ſanguine & unguento, ſeu mediis corporalibus contingat: in ſupernaturali verò, per amicorum Dei reliquias, multùm ſaltem hoc nomine venerandas: quæ ut unguento magnetico proximiores evadant, è quibusdam fontem olei, liquoris balſami indeſinenter ſtillantem excitavit noſtri miſertus Deus; quo 48.
ſcilicet magnetico remedio utrobique ſuffulti, certò ſciamus, curationem magneticam DEO acceptam & in utroque mundo, conſimili ordine, pari paſſu, unoque ductore ire. Hinc nempe reliquiæ recentes, plura & anguſtiora edunt miracula, vel ubi transferuntur, tanguntur, &c. quia neceſſe eſt magnetem fricari, moveri, ſi ipſum trahere oporteat.

Ad te uſnea cœlo ſata redeo: qui enim 49.
à rabie per flocculū, & alios pios ritus convaluerit, nedū liber à cane furente in poſterū relinquitur; ſed quod magis eſt regiū, alteri poteſt demorſo à cane rabioſo, tempus differre ad multas quadragenarias, donec queat D. Hubertum ſuo commodo adire, ſilente interim & ſuſpenſo veneno rabidi. Conſanguineum natura quoq; dedit
Zinzilla (quę eſt excrementū diaphragma- 50.
tis in phlegmonē abiens) occidit, ubi jonę

instar circumierit; Curatur autem tutò & celeriter, si sanguine cujusdam, qui semel illo morbo laboraverit, foris vel tenuiter locus inungatur. Nempe qui semel à morbo illo convaluerit, sanguinem nedum balsamicum obtinuit, unde in posterum ab eodem morbo tutus sit; verumetiam eundem affectum curat in proximo, ejusque sanguinẽ cutaneo attactu, vi magnetismi, in balsamum similem transplantat.

Dices, si magnetismus sit in usnea, frustra erunt reliqua. Respondent Medici, quædam esse principalia, alia verò minus, aliqua esse contrarietates impedientia, non nulla verò excitantia, quædam quoque augendo promoventia. Hanc scilicet fuisse compositionis necessitatem. Quamobrem prout fuit impertinens dicere. Si usnea magnetismum habet, ergo pro reliquis frustra exenteratur homo: Ita quoque absurdum esset inculcare. Si usnea per se non habeat sufficientem magnetismum, neque adeps, neque sanguis, &c. Ergo neque toti composito inerit, is magnes unguento attributus. Cùm singula nequeant adferre in compositionem, quod antea in simplicitate non habebant: cogar subinde tuas explere vices, & pro te cavillationes somniare; verumtamen debueras prius ex rusticis experimentis didicisse, in compositione sæpius novam atque insolitam qualitatem emergere, quæ in singulis antea simplicibus latebat minimè: noviſſe nempe conveniebat, nec vitriolum, nec gallas esse nigra: juncta tamen atramentum efficere.

Objicies rursus: si usnea in se magnetismum custodiat, ex virtute mumiali ossium, & cœlestiũ orbita: ergo eadem non ex solis craniis, sed ex ossibus quoque cæteris sceleti, colligenda erit; ridiculum & illud: quippe solo natura quoque subest; & piper recens in Italia plantatum,
51. idcirco hederam patrat. Veratrum in Tridentino tractu, vi purgante orbum est. Et papavera apud nos lethali qualitate privata, utcunque patria nostra decuplo gelidior quàm ipse Thebe. Ideo varia est usnea, vario ossium solo succrescens. Si etenim fulgur in tactis loculis nummos liquefaciat, & ex decem sodalibus compressim assidentibus, unum de medio tollat & collidat; idque inquam non casualiter; sed permissu ejus, qui ne frondem de arbore injussam decidere voluit, contingat, & cujus solius ope, virtutes omnes stabilitæ sunt: non mirum quoque fuerit, aliud usneæ semen magneticum super cranium, & alterius classis super ossa cœlitus depluere cætera. Saltem os capitis valet ad epilepsiam; non item ossa reliqua: tum demum, cerebrum totum in cranio consumitur & liquescit, cujus liquoris (visceris inquam) irroratione continua, vires cranium acquirit alias, quas aliis abesse ossibus animadvertimus.

Novi satis contradicentium mores. Cùm enim nil in rem ipsam momenti habent amplius, contumeliosiores fiunt, & in hominem impingunt: quocirca dicet fortassè aliquis. Magnetismum esse quid novum, à Paracelso solo inventum: eum autem fuisse hominem improbum & ignarum. Tum quod si fuisset uspiam talis virtus naturalis, illam non tot sæculis occultam stetisse, & exspectasse in adventum Paracelsi.

Respondeo quoad scommata, & multorum subsannationes, in virum Germaniæ decus instillata, ne nuce quidem digna esse, & asserentem eo ipso reddere indigniorem: utpotè qui nedum vivos, sed & mortuos judicare annititur. Nam quæ de literis, sapientia, adeptisque donis perhibent ejus monumenta, non est quod impar laudem ego, qui neminis encomium susceperi: sed res ipsas trutino. Est itaque objectio superbia sua sterilis, quæ nimirum præter vivos & mortuos, etiam DEUM ipsum judicandum assumit: non debuisse nempe in Paracelsum; sed in aliquem alium (Jesuitam fortè) infudisse, nec seculo Theophrasti, sed citius multò, aperuisse tantam naturæ consonantiam:

atqui

atqui cedò cur Ignatius tam serò venit, ut societatem toti orbi tam proficuam stabiliret? Cur non multis antea seculis ea emersit? Eheu quò te præcipitas præsumendo miser homo. An non Deus, sui bene-
52. ficii liber dator? & in immerita donatione sibi complacet? cotem, juxta quem de personis judicemus, præbuit: nempe quod ex operibus cognoscemus eos. Quæ autem sint Paracelsi opera, & quam omni exspectatione naturæ & linguarum mordacitate majora, ipsius Epitaphium ab Illustriss. & Reverendiss. Antistite Principe Salisburgense, illi benemerito funeri appensum satis invita invidia declarat.

EPITAPHIUM PARACELSI, quod Salisburgi in Nosocomio apud S. Sebastianum ad templi murum erectum spectatur lapidi insculptum.

Conditur hîc Philippus Theophrastus insignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera, lepram, podagram, hydropisim, aliaq; insanabilia corporis contagia, mirificâ arte sustulit: ac bona sua in pauperes distribuenda collocandaque honoravit. Anno 1541. *die* 24. *Septembr. vitam cum morte mutavit.*

53. Paracelsus igitur, tantum abest, quòd malè sit meritus, quia antiquitati ignotum magnetismum, & loco naturalis studii, quod passim in scholis sterile docetur, reale aliud, corporum analysi & synthesi, ad manus probabile, & longè uberrimum attulerit, quin proinde potius denominationem Monarchæ arcanorum, justo titulo, præcedentibus cunctis eripuerit, nisi cum osoribus, bene gesta, & in bonos usus congesta, ignari judices vituperemus omnia. Ita sum homo: sordent apud me, quæcumque sola consuetudine fidem merentur? Cum nil sit, quod majori nos implicet caligini, quam quod ad consuetudinem componimur, rumori somnioque assentientes creduli. Eundum est itaque ad libertatem, fruendum, non serviendum judicii muneribus.

Objicies; In sublunaribus non esse vim influentialem, cœlestibus impressionibus parem: atqui si hac impegeris, omnes rectè philosophantes unà reprehẽdes, qui superam lationem in inferis esse, modo inferiore, & inferiorum analogiam in superis rectè adnotarunt. An non herbæ, animalia, & æger homo, mutationes temporum futuras, præsentiunt & præsagiunt? An non rana, quò profundius sibi instantis brumæ hospitium excavarit, eò immanior hyems exspectanda est? Hinc etenim auspicia meteorica: non quidem, quòd ista contingant motu cœlestium præcoci, & adhuc futuro, quippe priusquam adsit, causet eam sensationem præsagam in sublunaribus. Absit. futura enim tantum nunciat firmamentum; non autem causat. Verumenimverò creatis sin- 54.
gulis suum inest cœlum, cœlique rotatio, dependens ex ente seminis, in cujus spiritu (utpote qui universi celaturam continet) suum est cœlum, & sua sunt insuper adscendentia: nec est quod nos Astrologiam pessundare putes: at elucidamus; res siquidem unaquæque suum cœlum, cœlorumq; ob id syzygiam continet: cœlorum tamen motus, quia notissimus, quia communissimus particularium cœlos (sic dicam verbi defectu) dirigit juxta se. Hæc 56.
nimirum causa est, cujusq; naturalis inclinationis: atque ubi creatura à motu illo cœli, tamquam norma communissima, proprii cœli persuasu exorbitat, confe- 57.
stim adest ægritudo & defectus. Nam ovis sine ductore, incerta oberrat; propterea nempe ægroti præsentiunt tempe- 58.
states, temporum futuras mutationes, non itidem sani: mare namq; si flueret & 59.
refflueret, ductu Lunæ cœlestis, id est, pyromantiæ solius, & non Lunæ suæ hydromanticæ: venti quoq; si concitarentur du- 60.
ctu Mercurii cœlestis, & non astri chaomantici sui, profectò nec essent uspiam venti ulli provinciales, & per totum orbem (quia unicus est tantum Mercurius, & simplex Luna in cœlis) consimilis flaret

ven-

ventus, & mare flueret ubique, si non eodem tempore : saltem rhythmo eodem, quod neoterica navigatio improbat. Sat est itaque, hic obiter ostendisse, naturam cœlestem & enormonticam rebus ipsis inesse, quæ tamen ad rhythmũ superioris lationis sese cõcitet ac moderetur, quamdiu non refractaria haberi velit. Firmamentum quoque non causare futura, nisi
61. remotè, idq; primis tantum qualitatibus, vice cujuspiam coqui: alioquin opulenter
62. enunciare opera manuum Dei. Res ipsas autem continere in ente seminali firmamentum particulare, ratione cujus symbolizant supera cum inferis, lege amicitiæ & philautiæ: ex quibus saltem nunc colligere est magnetismum & vires influentiales passim rebus insitas atque proprias: quas qui à sublunaribus arcet, subterfugium inane quærit.

Instabis propius accedendum esse, nec satis adhuc constare, in sublunaribus cœlorum qualitatem æmulam, & quidem talem, quæ ad longè dissitum & absens objectum influat; quod tamen in unguento armorum præsupponitur: adeóque magnetismum esse quidem virtutem cœlestem, nullatenus tamen sublunaribus tribuendam, multòque minus confecto unguento armorum. At quid est aliud (quæso quam negare magnetismum, extra vel præter magnetismum? nam si universim omnem sublunarium influentiam ad invicem, vocitemus magnetismum, eamque occultam coaptationem, qua absens in absens per influxum agit, sive trahendo vel impellendo fiat, etymi defectu magnetismum nuncupemus; profectò quicumque negat extra magnetismum, influentialem vim sublunarium ad invicem, & dari sibi instantiam ex adverso poscit: is absurdum requirit magnetismum nimirum extra magnetismum, nescitque quid neget aut petat.

Siquidem in sublunaribus exempla facti attuli, & instantias plurimas, appositasque de naso nempe insititio, de sapphiro, de persicaria, asaro, & herbis plurimis. Sed negatis (sat scio, quia nescis) vel ea non sic accidere, vel ope diaboli (quod paratius est) evenire asseres. Moris non est, nudis authoritatibus disputare physicos: ad manus, experientiam scilicet, eundum est nobiscum certantibus. Explora igitur, & nos mendacii arguas; si nequis, saltem credas: idcirco insolentis est petulantiæ, negare facti esse, quod passim triviale, quia nimirum non exploravit, nec explorare annisus sit: multóque insolentius, dæmoni indifferenter ascribere, quod naturæ ubique consonum est, ut mox docebitur: idque unam tantùm ob culpam scilicet: quia nimirum à nostro Censore modus per causam intelligi nequit: à Censore, qui intelligendi suo acumine, & physices Aristotelicæ studio, ambitum totius naturæ undequaque se lustrasse præsumit: à Censore inquam, qui etsi in unguento nil deprehendat superstitiosi, nihilque illiciti; propter applicationis tamen modum sibi paradoxum, illud ceu improbum damnat, exsecratur, & diabolicum nescio quid continere asserit. At cujus obsecro? quia nempe ensis vel paxillus cruentus, unguento mumiali & magnetico emplastratur: quia sanguinem semel extravenatum cum eo, qui adhuc venis fovetur, concordantiam servare nescit: Et quia ad longè dissitum objectum, extendi actionem unguenti non credit. Sed redi ad te: quia mox ea intelliges, & credes, nisi pertinax nunc in gratiam tui, magnetismi actionem in sublunaribus ad lucem revocabimus.

Enimverò extra immerito suspectam tibi, rerum & herbarum classem, influentiam rerum quarundam, ad invicem esse, & servari inter objecta distantia, nunc ostendam. Vitis quæ in flore est, turbat vi- 63.
na procul. Excusabis eandem motationem fieri impetu cœlorum: probatur, quod non: si etenim cœlum causaret flores in vite, & vinorum in cadis turbulentiam, necesse esset, utrumque annis singulis,

lis, ſtato fieri & definito quaſi momento: quod falſum eſt. Nam ſubinde vitis floreſcit, & turbatur vinum ante ſolſtitium, atque in eadem regione, alio anno, longè poſt: ſed paucis minutis exceptis, ſol & ſtellæ fixæ, ſingulis annis ad idem punctum redeunt: ergo vitis floreret, & vina turbarentur, eodem ſemper tempore. At ſi diverticulum quæras, & alios, præter ſolem, planetas, hujus rei cauſam dixeris, qui non ſingulis annis in ſolſtitio parem habent ſitum, ſaltem uti communiſſimus eſt cœlorum motus, vineæ florerent eodem anno omnes ferè ubique ſimul: quod falſum eſt. Nam ſicuti ſolo natura aſtralis ſubeſt: ita & viti eadem natura particularis ineſt: quæ & ipſa per ſe (non ſecus ac terræ data eſt vis germinandi per ſe) florem, fructum, & ſemen profert, ſeſeque ad rhythmum generaliſſimi motus cœlorum componit & movet: Aſſerunt adhæc, vina neutiquam turbari regionibus, quibus nulla vitis naſcitur; ergo vitis flos, & non cœlorum motus, vina turbat, idque multis inde milliaribus; cæterùm eò quidem potentiùs, quo vina viti ſunt propinquiora.

64. Studiis publicis gratulor, illique benè faveo, qui novit, quodammodo antimonium vulgare, inter præparandum, ad influentiam ſe continuò dirigat.

Menſuram confectam metiri volo: itaque poteſtatem quandam influentialem,
65. loci diſtantiis non obnoxiam, ſublunaribus familiarem ſatis probavero, atque eò violentiùs in favorē magnetiſmi, ſi ipſum magnetem ſua ſe ſponte ad polum dirigere, nullatenus autem à polo trahi, docuero. Etenim magnes unus, ad tres, alter ad ſex, ſeptem & undecim gradus à polo declinat: nullus autem (quod ſciam) rectâ polum ſignat; igitur ſi traheretur magnes, vel à polo, vel ab aliquo poli vicino, velleretur: non enim à polo ipſo: quia quicquid trahit, ad ſe per lineam rectam, & non per obliquam trahit. Quocirca ſi magnes traheretur à polo, rectà quoque polum oſtenderet; igitur magnetes, ſaltem quod vidi hactenus, non à polo trahuntur: neque etiam ab aliquo vicino circa, nam cum illud ipſum quieſcat nunquam, ſed indeſinenter in orbem feratur: igitur ſi traheret, etiam magnetem inquietum redderet, trahendo ipſum nunc aliquot gradibus ad ortum verſus, mox totidem gradibus ad occaſum, nunc verò ad zenith ſurſum, aut deorſum velleret: quod falſum eſt. Ergo non trahitur, ſed ſua fertur ſponte magnes. Quod autem alioqui magnes per ſe ſurſum feratur ad zenith, inſtrumentum eſt quoddam à Guilielmo Guilberto inventum, cujus inventi gloriam Ludovicus Fonſeca, nuper apud majeſtatem Catholicam ad ſe rapere anniſus eſt: hoc inquam poli altitudinem, ubique locorum ſpontanea elevatione in annulo æneo ſuſpenſo oſtendit, nedum latus poli.

Pro polo certabis, viam fugæ luſtrans: polum quidem trahere magnetem, ſed juxta variam certamq; magnetum diſpoſitionem materialem, eosdem non rectà ad ſe (ea nempe eſt trahentis conditio & voluntas) ſed ad locum vicinum vellere. hoc eſt dicere. Polus trahit quidem rectà magnetem ad ſe, non tamen magnes trahitur recta ad polum, propter impedimentum aliquod ignotum (quod vocas certam ejus diſpoſitionem) inexſiſtens magneti, quod poli tractioni reſiſtit, eaque potentius & ſuperius eſt: quanquam ſoſpes à tot millenis militaribus, eadem ad magnetem pertingat. Vides, quantum veri ſubterfugio ſis deditus? & quam recuſas ineſſe magneti, diſpoſitionem tamen certam quandam motricem, invitus magneti inhabitare aſſeris (certam dicis, fictam tibi, & omnibus in toto incertam) præter, & ſupra tractum poli? quod idem eſt, ac ſi dixeris, magneti ineſſe directricem virtutem ad aliquem diſtinctum locum; non autem trahi à polo.

Recalcitrabis pro vicino poli, dicendo magnetem trahi, non ſemetipſum diri-

gere: trahi non ab aliquo puncto, aut astro, sed à toto circulo quodam, prope polum. Respondeo, longè petitum esse subterfugium; nam iste circulus saltem latitudinem habebit ad minimum octo graduum. à tribus nimirum ad undecim gradus. Quia tantæ variationis magnetes vidi. Ergo si toti circulo inesset potestas trahendi, idem magnes continuò variaret, nunc ad tres, tandem ad octo vel undecim gradus à polo deflecteret eadem hora. quod falsum est. Ergo saltem in tantæ latitudinis circulo, erunt diversæ orbitæ, quarum sua quæque suum magnetem alliciet. Quo concesso, recides in idem barathrum: esse nempe dispositionem quandam in magnete, cur potius ab hac, quam ab alia solicitetur orbita; & per consequens, figmentis ad lubitum deductis, erit virtus nihilominus motrix in ipso magnete.

66. Nondum satis est, si polus traheret magnetem; hoc fieret vel ob elementalem & materialem temperiem lapidis, vel propter ejus formam: atqui vitrum optimè elotum, utcumque multis frictionibus mundatum, in quo fuit magisterium magnetis præparatū, in posterum suos etiam observat polos: ob impressionem scilicet, vitro citra reliquias corporeas communicatum. Chalybs quoque post magnetis attactum, probè elotus & absersus, polum notat nihilominus: quæ duo, cùm neque parem invicem, neque cum magnete contemperationem vel formam habeant; commonstrant ob neutrum finem, polum magnetes trahere. Dices affrictu,
67. participationem magnetis factam in poris chalybis, aut spondilibus vitri. misera excusatio! nam resina abiegna, per se coagulatur in lapidis duritiem, quæ tum ferrum non aliàs, quàm magnes allicit. Hic saltem fictitia magnetis participatio subsidit.

68. Magnes solo allii affrictu polum negligit, servata sibi interim forma, materia, & proprietatibus: quia nempe per alium obdormiscit, spiritualis illa sensatio in magnete: quam sensationem, causam unicam actus proprietatum formalium, jam antea perhibuimus, debilis utique poli tractus foret, qui per tot cœlorum orbes, vastamque aëris regionem, per tecta, per muros transiret, solum verò allii succum (aut mercurii fuliginem) penetrare nesciret, constante radice materiali eâdem, & forma lapidis unica.

Natans magnes, parte certa ad Boream, altera ad austrum fertur. Igitur si istud à trahente polo fieret, totum latus boreale lapidis, semper à polo boreali duceretur. quod falsum est. Nam boreali latere, si ferrum tetigerit, non illud secundum suam proprietatem ad Boream, sed ad austrum inclinabit, etsi lapidis pollen ferro adhęserit: sin vero australi, ferrum tetigerit, illud ad boream vertet. Item magnes qua ad boream parte, se semper inclinavit, ultra lineam æquinoctii ad austrum tendit.

Adhuc paulisper. Magnes scutellæ innatans, stagno quieto, si boreali parte versus fuerit ad austrum violenter: statim boreale latus Aquilonem repetit, velut impete ductu: igitur si à polo ipso magnes velleretur ad polum, & non esset spontanea lapidis directio, necessariò eodem tractu, tota scutella fluctuaret & traheretur ad ripam aquilonarem. quod falsum est; directione namque borealis lateris acquisita, stant super aquam, magnes & scutella immobiles. Est igitur in magnete virtus influentialis, quę citra respectum propinquitatis objecti, cœlestium more, liberè ad polum usque fertur, cum sit spontanea magnetis ad polum eradiatio: itaque si unica naturalis est jam reperta virtus in sublunaribus, ad objectū longissimè distans, diradians (puta in magnete) satanæ nequaquam adscribenda: sufficienter quoque probatum erit, & pares plures esse posse protsus naturales, ut in exemplis allatis & unguento armario. 69.

Magnes itaque, vel ferrum à magnete contactum, cum sponte se ad polum con- 70.

convertant, necessariò extenditur qualitas quædam à magnete ad polum : quam quia novimus fieri citra effluvium aliquod corporeum, idcirco eandem spiritualem denominamus, in hoc à Theologo nostro dissentientes, qui spiritum contra omnem naturam corporeum, velut quid præter naturam distinguit. Medici verò, duntaxat contra crassiorem corporis compaginem; hoc pacto dicimus, solis lucem, & cœlorum influxum, torpedinis jaculationem, basilisci visum, &c. esse qualitates planè spirituales: quod scilicet non communione substantialis evaporationis in distans dispergantur: sed tanquam imperceptibilis lucis medio, diradientur à subjecto in objectum debitum.

Quibus sic suppositis & probatis, satis liquet, quod nondum intellecto Goclenio, ipsum Theologus nihilominus carpserit, multoties immeritum. Primò, quia qualitatem spiritualem in unguento corporeo stabularet Goclenius. Secundò, quòd radialis lucis instar, seu medio ac vehiculo tractus feratur in objectum appropriatum. Tertiò, quòd spiritus mundani sensatione quadam (omnis sympathiæ causatrice) deferantur ejusmodi qualitates, ad longinquum & destinatum objectum. Hunc spiritum Theologus cacodæmonem interpretatur suo, at nescio quo jure; cùm sit aura ætheris purior & vitalis, qui solem, titaniaque astra, spiritus intus alit, totamque diffusa per artus mens agitat molem: adeoque mundum communione quadam, partium ac virium conspiratione, moderatur, juxta consensum omniũ rectè philosophantiũ: verbi gratia, Soli sequi flores sentiunt solis iter, mare lunæstitium utrumque notat. In summa omnis creatura, per vitam (Regem cui omnia vivunt adoremus) essentiam, exsistentiam, & sensationem, Creatoris majestatem, liberalitatem, & præsentiam attestantur. Quocirca Censor noster meritò redarguendus est, quod antequam medicum philosophico stilo scribentem intellexerit, carpserit ausu plane intolerando. Adeo namque fuit difficile, modum tenuisse in cunctis. 70.

Rogas, quid trahatur è vulnerato? & quomodo fiat tractio per unguentum absens? At sane non injurius responderem: quando ipse nobis ostenderis, quapropter magnes ferrum traxerit, seseque ad polum converterit: tunc tibi quinam mumia tactam mumiam per mumiam sanet, indicavero: at quia insufficientię Goclenii hac in parte reparandæ, substituti fuimus, mox quoque quinam tractio magnetica unguenti contingat, didactico analogismo ostensuri sumus, si tamen quid trahatur tibi satis fecero. Notandum igitur in vulnere, non solam continui fieri solutionem; sed simul introduci exoticam qualitatem, unde labra vulneris indignata, mox æstuant, apostemantur, imo totum abinde corpus febribus, ac varia symptomatum syndrome, conflictatur: sic namque ovum, cujus putamen vel tenuiter saltem læsum est, putrescit, ubi alias potuisset conservari. Magnetismus igitur hujus unguenti, trahit peregrinam illam dispositionem ex vulnere, unde labra, nullo demum accidente prægravata, sine dolore sunt, & mox accrescere festinant, nullatenus impedita: Naturæ ipsæ, vulneris medicatrices sunt; medicus, illius tantum minister; nec pharmacum in vulnere carnem gignit, satagit si obstacula removerit: quæ aliàs unicum armorum unguentum, arcet satis securè, & opulenter. 71.

Objicies, unguentum armorum non debere potiùs allicere, alienam jam dictam Qualitatem; quam naturale robur, & venarum vires: quodque sanguis, in unguento cum sit sanus, adsciscere deberet sanitatem vulnerari, non autem indispositionem; prout nempe de Carlina scriptum est. Respondeo, diversos esse magnetismos: quidam enim trahunt ferrum, quidam paleas, plumbum; quidam carnem, pus &c. nonnullorum vero ea est gratia, ut pestiferam duntaxat auram extrahant, &c.

imò si effectum sanationis, in unguento nostro, cum tuo argumento copulaveris, telum te sauciabit proprium. Exinde etenim, quod effectus unguenti sit sanare perfectè, breviter, absque dolore, sumtibus, periculo, & virium jactura: hinc inquam liquet, virtutem magneticam unguento, à Deo naturaliter, & non à satana
72. inesse. Quoniam si hic cooperator esset dictæ sanationis (quod asseris) eadem esset imperfecta, cum roboris amissione, debilitate, vitæ jactura, difficili convalescentia, vel animali alicujus majoris, & infortunii recidiva. Quæ singula prout diabolicis curis sunt annexa: ita procul à cura nostri unguenti absunt. Pro nobis fidem facient, quotquot unquam hoc unguento curati sunt. Satanas nunquam veridicus est, nunquam bonisuadus, nisi ut decipiat, imò nec dudum in vero perseverat: semper namque, si quippiam boni attulerit, plusculum mali submiscet hostis. Eandem sanè legem, & in hoc unguento pro sua consuetudine servaret, si author aut fautor esset: saltem tunc deficeret hoc remedium, quum velut ab inferis revocatur vul-
73. neratus, qui secus mortali peccati labe, vitam mox cum sanguine, periculoso vulnere elisurus esset: nisi Satanam tunc nostri misertum fortè dixeris; & quòd jus in talem vulneratum jam sibi acquisivit, ipse in ancipiti ponat, curando nempe per unguentum magneticum, quem perire mallet; fortassis quia angustus verbi & pacti observator, jam apud vos est satanas, nec ampliùs versipellis, fraudulentus, impostor, mendax totus. Præterea negamus suppositionem, & sanguinem extravenatum perfectè sanum: sed potiùs vita communi jam privatum, & initia alicujus corruptionis ingressum esse. Obtinere saltem vitam mumialem. Huc facit cruor putridus, & tamen magneticus in ovo. Transeo itaque objectionis absurditatem, quod magnetem unguenti, ad placitum torquere ausit, non quorsum à DEO datus est.

Rationes positivæ magnetismi propinquiùs per metaphysicam & magicam deductæ.

TEmpestivum est nunc, prodere causam proximam magnetismi in unguento. Consensu inprimis Theologorum mysticorum, hominem dividimus in externum & internum, utrique assignantes mentis cujusdam potestates: sic nempe 74.
carni & sanguini voluntas competit, quæ non sit voluntas viri, nec voluntas Dei; & pater quoque cœlestis quædam revelat homini interiori; quædam revelat caro & sanguis, id est, homo externus & animalis. Quomodo enim idolorum servitus, invidia, &c. inter opera carnis rite numerarentur (cùm in imaginatione tantum consistant) si & carni sua non esset imaginatio, & voluntas electiva?

Porrò esse ecstases miraculosas, homini interiori competentes, in confesso est. Esse quoque ecstases in homine animali, propter intensam imaginationem, extra dubium est: imò Martinus Delrio, Societatis Jesu presbyter, admittit in suis disquisitionibus puerum quendam, tam violenta cogitatione, in civitate Insulensi ductum, quod flagranti eodem desiderio, videndi parentem, quasi per ecstasin ra- 75.
ptus, eam multis inde milliaribus absentem inviserit, & ad se rediens, omnium quæ viderat memor, multa quoque signa, apud parentem veræ præsentiæ suæ dederit.

Plura occurrunt quotidie similia, quæ brevitatis ergò omitto. Istud autem fuisse desiderium exterioris hominis, sanguinis scilicet & animalis, certum est: nam anima, alioqui disligata semel à corpore, nunquam nisi miraculo reunitur. Igitur in sanguine est quædam potestas ecstatica, 76.
quæ si quando ardenti desiderio excita fuerit, etiam ad absens aliquod objectum, exterioris hominis spiritum, deducendo sit: ea autem potestas, in exteriori homine latet, velut in potentia; nec ducitur ad actum, nisi excitetur, accensa imaginatio-

nc

ne ferventi desiderio, vel arte aliqua pari. Porrò uti sanguis quodammodo corrumpitur, tunc se ejus potestates omnes, sine prævia imaginationis excitatione, quæ antea in potentia erant, sponte in actum deducuntur; corruptione namque grani, virtus seminalis, aliàs torpens & sterilis, in actum erumpit: utpote cum essentiæ rerum, earumque spiritus vitales, putrere nesciant, dissolutione inferioris harmoniæ, sospites emergunt. Proinde nempe omnis occulta proprietas, corporum compagine, digestionibus prævis (quas putrefactiones vocamus) jam dissoluta, ad manum venit libera, expedita, & in actum manifesta. Igitur cùm vulnus, aëris ingressu, qualitatem adversam admiserit, unde mox sanguis in labris æstuat, & aliàs purulentus evadit; contingit sanguinem in vulnere recenti, propter dictam qualitatem exoticam, aliqualis corruptionis jam initia ingredi (qui etiam in paxillum tunc assumtus, unguento magnetico oblinitur) quo mediante corruptionis initio, potestas ecstatica in sanguine, latens potentialiter in actum ducitur, quæ quia ad corpus suum redux est, ratione latentis ecstasis, hinc sanguis iste ad sanguinem totius sui individuum respectum gerit. Tunc nimirum magnes, in unguento operari satagit: & mediante potentia ecstatica (sic voco etymi penuria) exsugit noxam è labris vulneris, & tandem virtute mumiali, balsamica & attractiva in unguento acquisita, magnetismus perficitur.

77. 78. 79. 80.

En habes nunc rationem positivam magnetismi in unguento naturalis, ex magia naturali depromtam; cui assentitur lux veritatis. Ubi thesaurus, ibidem cor; inquiens. Si etenim thesaurus in cœlis sit, tunc cor, id est, hominis interni spiritus, in DEO (qui paradisus, qui solus vita est æterna) est. Sin verò in caducis thesaurus configitur; tunc quoque exterioris hominis cor & spiritus, in caducis est. Nec est quod mysticum sensum adferas: sumendo non spiritum, sed cogitationem & desiderium nudum pro corde; frivolum etenim contineret, quod ubicumque homo sua cogitatione thesaurum collocaret, ibidem sua esset cogitatio: ipsa quoque veritas textum præsentem non mysticè interpretatur, adjunctoque exemplo ostendit realem & localem præsentiam aquilarum ad cadaver. Sic etiam hominis interni spiritum esse localiter in regno Dei in nobis, quod Deus ipse est; & hominis animalis cor, sive spiritum, localiter circa thesaurum esse. Quid mirum? aut hominum animalium spiritus astrales, post funera, circa thesaurum defossum adhuc sese ostentent oberrantes: quibus nectiomantia veterum tota sese emancipavit. Dico itaque, hominem externum esse animal, ratione & voluntate sanguinis utens: Interim verò, non animal; sed imaginem Dei vero. Videant ergo logici, quàm defectuosè hominem à ratiocinii potestate definiant. De his plura alibi.

81. 82. 83.

Adjungam ergo magnetismum aquilarum ad cadavera: nec etenim volatilia tam acuto sunt odoratu, ut ab Italia in Africam ad cadavera concedant. Nec enim odor tam largè latéque spargitur; obstat namque maris ampla latitudo interjecti, & quædam consumtionis proprietas elementalis: nec est quod visu arbitreris, has aves percipere cadavera tam eminus, maximè si ponè montem, ad meridiem ea jacuerint. At quid opus est, avium magnetismum inculcare pluribus: si Deus ipse, philosophiæ initium & finis, eundem processum cordis & thesauri, cum avibus & cadavere, atque vicissim expressè statuat? Si enim aquilæ ad escam cadavera, ducerentur eodem appetitu, quo quadrupedes ad pascua feruntur, certè dixisset uno verbo, quòd animalia ad escam confluant, sicuti hominis cor ad suum thesaurum. quod falsum contineret. Neque etenim cor hominis ad thesaurum pergit, ut saturetur eo, sicut animalia ad escam. Itaque non est comparatio cordis humani, & aquilæ in fine, propter quem

84.

ad desiderium tendunt: sed in tensionis modo, nempe quod alliciantur & ferantur per magnetismum realiter & local-
85. ter. Igitur spiritus & voluntas sanguinis è vulnere habiti, & in unguentum paxillo intrusi, tendunt ad thesaurum suum, id est, reliquum sanguinem, adhuc vita interioris hominis potientem. Ast aquilam peculiari elogio trahi dicit ad cadaver: quia à spiritu insito & mumiali cadaveris vocatur, non autem ab odore corporis putrescentis. Istud nempe animal, solum spiritum mumialem, in assimilando, sibi appropriat. Hinc nempe peculiariter de aquila dicitur: *Iuventus mea ut aquilæ renovabitur.* Si quidem juventutis renovatio, ab elixire spiritus, probè depurato, per quandam digestionem singularem, isti volucri propriam, & non ab esu carnium, prodit. Alioquin etiam canes, & picæ renovarentur. quod falsum est.

Dices, longè petitam esse rationem, pro magnetismo. Quid tum postea? si quod longè ab intelligendi capacitate tua remotum fateris, illud tibi è longinquo deducendum fuerit? profectò, in sanguine omnium animalium, animam inesse perhibet genesis. Insunt nempe sanguini vires quædam vitales, tanquam si animatæ essent, è cœlis vindictam, imò & à judicibus terrenis, in homicidam, animadversionem postulantes: quæ cum sanguini inesse naturaliter negari nequeant, non video, cur sanguinis magnetismum in satanæ ridiculos actus rejiciant. Ampliùs hoc dicam; ambulantes nempe in somno, non nisi ductore spiritu sanguinis, id est, exterioris hominis, ire, peragere, scandere, vigilibusque alioqui impossibilia, tractare: virtute inquam magica, exteriori homini naturali. Divum Ambrosium, exsequiis divi Martini, visibiliter tamen adfuisse, etsi corpore longe abesset. Spiritualiter tamen exsequiis interfuit, spiritu externi hominis visibili, & non aliàs: nam quod in ecstasi illa, quæ est interioris hominis, sanctorum plerique, multa & absentia viderint, hoc fit extra tempus & locum, in unitate collectis viribus supernis, & visione intellectuali; non autem præsentia visibili. Alioquin anima non separatur à corpore, nisi seriò, nec reconnectitur: quæ tamen reconnexio, exterioris hominis spiritui est alias vernacula.

Non satis est in tanto paradoxo, rem 86.
semel attigisse: ulterius propaganda est, & explicandum, quomodo tractus magneticus, inter res etiam inanimes, per sensationem, non quidem animalem, sed naturalem quandam contingat. Quod quo magis seriò fiat, dici prius oportet, quid sui satan adferat, & quomodo cooperetur in actionibus merè nefariis & impiis sagarum; exinde namque apparebit, cui causæ quis effectus tribuendus veniat. Denique quæ sit illa vis spiritualis, ad longè remotum objectum tendens: quæve actio, passio, & velitatio sit, inter spiritus naturales: quæve sit superioritas hominis, ad alia inferiora: Et per consequens, cur videlicet unguentum nostrum, mumiis humanis compositum, etiam equos persanet, exemplo rem explanabimus.

Ponatur itaque saga, quæ absentem, per 87.
figuram ceream, imprecationem, incantationem, vel etiam solo attactu prævio, validè excruciet (nam de veneficiis, utpote quæ solo veneno necant, nihil hic: quod hæc imitari quilibet possit seplasia) hunc actum esse diabolicum, nemo addubitat. Juvat tamen, quantum huc satan, & saga quantum, adferant, discernere.

Suppositio prima.

INprimis notabis, Satanam, juratum & inconciliabilem hominum hostem, apud omnes æstimari, nisi eundem sibi quis amicum malit esse: idcirco quantum mali causare, vel optare nobis possit, id sine dubio & negligentia, procurat paratissimè.

Altera Suppositio.

DEinde, quanquam sit sagis inimicus, in quantum toti humano quoque generi infensissimus hostis est: saltem quatenus

tenus sua sunt mancipia, & de suo regno, eas nunquam prodit, aut detegit judicibus, cæterisque hominibus, non nisi invitus, ludibrio exponit, ob tres rationes. Prima, cum sit superbiæ parens, multum suæ famæ, ditioni & dominio, per hoc decedere non ignorat. Secunda, cum sit ipse insatiabilis animarum persecutor, per animadversiones & ignes quosdam, aliàs in suam tutelam labi promtos & paratos, terreri novit, & plane averti. Tertia, quam obtorto collo, aut clausis faucibus, optaret tortor perimere sagam, subinde vel ante ignes pœnitentem, adeoque suis unguibus ereptam, vidit multoties.

Ex priore suppositionum concludo, hominem peccati mortalis reum, si satan per se posset occidere, nequaquam procrastinaret: atqui non occidit: ergò non potest. Verumtamen, eundem saga sæpius occidit; hinc etiam, eundem occidere potest: non secus ac sicarius ense quempiam, libertate sui arbitrii, interficit: est itaq; Sagæ quædam potestas in hoc actu, quæ non est satanæ; & consequenter, non est satanas principalis efficiens, & executor istius homicidii; alioquin enim, si executor esset, nullatenus egeret coadjutrice saga: sed maximam hominum partem, de medio, solus mox abstulisset. Miserrima certè mortalium conditio, quæ tali tyranno subesset, & suo subnoxia staret imperio: Fidelem nimis habemus DEUM, quam quod opus manuum suarum, arbitrio satanæ subposuisset? ergo in hoc est
88. aliqua vis sagæ plane propria, & naturalis, quæ non est satanæ. Porrò quænam, quanta, & qualis ea sit, trutinandum est exactius: constat inprimis, non esse corporale masculorum robur; nec etenim concurrit attactus extremorum validus, suntque enerves, & effectæ. Ut plurimum anus maleficæ; idcirco aliam vim esse oportet, corporea mole longe superiorem,
89. homini naturalem. Hæc igitur in illa parte, qua Dei imaginem proxime referimus, collocanda fuit. Et quanquam, universa quoque, quadamtenus venerandum illud simulacrum referunt: verum quia homo elegantissimè, propriissimè, atque proximè, ideo imago Dei in homine, præpol- 90.
let, dominatur, & imperat simulacris DEI aliarum creaturarum. Fortassis etenim, hac prærogativa, pedibus ejus substituta sunt omnia. Quocirca si Deus agat per 91.
nutum, per verbum: sic oportuit hominem, si verum debeat dici ejus simulacrũ, agere nonnulla solo nutu: nec etenim id novum, id parum tranquillum, id soli Deo vernaculum: Satan namque creaturarum abjectissimus, solo quoque nutu, corpora loco movet, cùm non habeat extremitates, quibus tangat, moveat, vel etiam novum corpus sibi arripiat. Privilegium istud itaque non minus homini interno, quà spiritus est, competere debuit, si Dei re- 92.
præsentare debeat, & quidem non otiosum simulacrum; hanc facultatem si magicam appellemus, hocq; vocabulo malè instructus terrearis, spirituale robur vocitaveris, per me licet: de nominibus siquidem nil soliciti sumus, rem ipsam, quam 93.
proximè possum, semper aspicio; vis igitur ista magica est in homine interno, si- 94.
ve hoc etymo animam intelligas, sive ejus spiritum vitalem, nunc nobis perinde est: cum hominis interni ad externum sit quædam proportio in omnia, suo gliscens modo, dispositio appropriata, & proprietas proportionata. Quapropter necesse est hanc vim, per totum hominem dispersam esse: in anima quidem vegetiorem, at in
carne & sanguine longe demissiorem. Spi- 95.
ritus vitalis in carne & sanguine, animæ vice fungitur, id est, in exteriori homine, is idem est, qui in semine totam hominis figuram, superbam illam constructionem, & perfectam adumbrationem, finesque rerum agendarum novit, quia continet: & qui jam constitutum fœtum,
usq; in vitæ periodum comitatur præsul; 96.
quiq; rametsi cum ea abscedat, ejus saltem tantillum, in cadavere vi interemto, tanquam

quam eidem confermentatum optimè, remanet. De cadavere autem sponte, & satiscente natura mortuo, tam insitus quàm
97. influens spiritus, migrarunt simul. Hunc spiritum propterea medici, in insitum sive mumialem, & influentem, cum vita scilicet priore, abeuntem, dividunt. Et hunc deinceps in naturalem, vitalem, & animalem subdividunt, nos uno pariter vocabulo, omnes hic simul comprehendimus: Anima igitur prorsum spiritus, nequaquam posset spiritum vitalem (corpore-
98. um equidem) multò minus carnem & ossa movere aut concitare, nisi vis illi quæpiam naturalis, magica tamen & spiritualis, ex anima in spiritum, & corpus, descenderet. Cedo, quo pacto obediret spiritus corporeus jussui animæ, nisi jussus spiritum, & deinceps corpus, movendo foret? at extemplo, contra hanc magicam motricem objicies, istam esse intra concretum sibi, suumque hospitium naturale, idcirco hanc etsi magam vocitemus, tantum erit nominis detorsio, & abusus, si quidem vera & superstitiosa magica, non ex anima, basin desumit: cùm eadem hæc nil quicquam valeat, extra corpus suum movere, alterare, aut ciere. Respondeo: vim, & magicam naturalem illam animæ, quæ extra se agat, virtute imaginis Dei, latere jam obscuram in homine, velut obdormire post prævaricationem, excitationisque indigam (quæ cuncta mox suo loco probabimus) quæ eadem, utut somnolenta, ac velut ebria, alioqui sit in nobis quotidie; sufficit tamen,
99. ad obeunda munia in corpore suo: dormit itaque scientia & potestas magica & solo nutu actrix in homine, postquam scientia pomi manducata fuit, & quamdiu hæc (quæ est carnis, sanguis, exterioris hominis, & tenebrarum) viget, pessundata est, nobilior potestas magica. At quia in somno subinde tota pomi scientia dormit: hinc etiam quandoque in somnia prophetica sunt, & Deus ipse, in somniis, sæpius homini, per effectum propinquior idcirco est. Ubi videlicet interior magica, jam per scientiam pomi, non interpellata, usquequaque sese exserit intelligendo. prout nempe, quando sese in potestates inferiores demergit, movendo eun-
tes in somno, tuto ducit. Qua vigiles scan- 100
dere non possent. Igitur principum cabalæ, inter dormiendum hauriri asserunt, consopita scilicet pomi scientia. Intellectualis animæ actus, clarus semper & inconcussus est, ac quodammodo perpetuus; attamen, quamdiu principale agens 101
vim suam usque ad sensus limites non traduxit, nondum per totum hominem, istiusmodi actio propagata est. Etenim qui unà cum sentiendi virtute, cum carnali intelligentia sumus, perpetuò per eandem, à scientia & magica superiore, proh dolor, distrahimur, in umbra cognitionis potius, quàm in veritatis luce, retinemur. Nec enim advertimus nos intelligere tenebrarum incolæ, nisi quando facta est facultatum mutua quædam traductio, ac velut actionum anguli, diversis agentibus prorogati, circa medium complicantur.

Satan itaque, vim magicam hanc exci- 102
tat (secus dormientem, & scientia exterioris hominis impeditam) in suis mancipiis: & inseruit eadem illis, ensis vice, in manu potentis, id est, sagæ. Nec aliud prorsum satan ad homicidium adfert, præter excitationem dictæ potestatis somnolentæ, & compulsæ, ut plurimum, voluntatis in sagis consensum: propter quæ duo, tanquam sibi totum deberetur officium, scurra postulat sibi per pactum, jugem, tenacem, & irrevocabilem oppignorationem, servitutem perpetuam, &
devotam adorationem, si nihil adhuc am- 103
plius. Cum alioquin ejusmodi potestas sit collata gratis à DEO opifice, homini planè naturalis. Enimvero præstigia, oculorum effascinationes, utque falsè appareant larvæ, ac his similia, ex solo sunt satana, ejusq; solius sunt actus proprii: adeo namque, duntaxat ridicula sunt sua opera, & falsæ tantùm apparitiones: quia misericors

fericors Deus, eundem, latius quippiam
posse, non permittit, sed vinctum tenet:
cum alioqui reales, & nefarios actus, sa-
ga de sua facultate naturali exserat: siqui-
104 dem per peccatum Adamo non dona na-
turæ, sed gratiæ, obliterata esse, nemo
ambigit: eademque adhuc dona naturalia
quanquam non sublata fuerint, stetisse
tamen velut somno coërcita, ac sopita. Sicuti
enim ex tunc mortalitati obnoxius evasit
more sociorum animalium: ita obscuratæ
fuerunt antistites potestates in homine,
105 quæ proinde excitatione, & è tenebris
eductione, opus habent. Huc nempe spectant
contemplationes, continuatæ orationes,
vigiliæ, jejunia, & mortificationis actus,
ut devicta nempe carnis somnolentia, potestatem
illam agilem, cœlestem & expeditam
in Deum nanciscantur, eumque coram alloquantur
suaviter, qui non nisi in spiritu, id est,
interioris hominis fundo, adorari efflagitat.
106 Huc inquam spectat ars Cabalæ, quæ
potestatem illam naturalem, & magicam,
velut excusso somno, animæ restituat.

Per exempla more mathematico, me
ulterius explicabo, & assumam ipsa sagarum
opera: quæ quanquam nefaria &
horrenda sint; eadem tamen radice, indifferente
ad bonum & ad malum, potestate
nempe magica, nitantur. Nec enim maculat
arbitrii majestatem, vel ejusdem tractatum,
tametsi de fure, latrone, scorto,
apostata, & saga, subinde differatur. Esto
ergo saga, in stabulo absente, occidit equum:
virtus quædam naturalis, à spiritu
sagæ, & non à satana, derivatur, quæ
opprimat vel strangulet spiritum vitalem
equi: puta duo esse subjecta morborum
& mortis, unum nempe corpus, in quo
107 morbus habitat. Et quia in hoc omnia
entia agunt, tanquam passivum maxime;
putatum est reliquum spirituale dominium
fuisse satanæ. Aliud verò est spiritus
impalpabilis & invisibilis, qui per se
ipsum omnes morbos pati potest. Patiente
spiritu, etiam corpus patitur; quia
actio in corpus terminatur (mens namque
postquam alligata est corpori, fluit
semper inferiùs, prout dolente palato, isthuc
continuò tendit lingua) sed non contra.
Sunt namque morbi materiales aliquot,
qui tantum tinguntur materialiter.
Adeò namque multiplex interitus occasio,
ut non sit unde superbire queamus.
Actus igitur sagæ prætactus, planè naturalis
est: quanquam virtutis excitatio sit
facta satanæ auxilio: non minùs quam si
porrecto per satanam ense, saga equum
trucidaret: actus iste sagæ, naturalis est
& corporeus; prout alter præcedens, est
actus naturalis, & spiritualis. Siquidem
homo non minùs naturaliter constat spiritu,
quàm corpore: nec est ratio ideo, 108
cur unus actus dicatur naturalior, aut cur
solum corpus agere dicatur, spiritus verò
feriari saltem actione sibi propria (quatenus
imago Dei est) omnino destitui:
imò spiritus vitales, propriissimè loquendo,
sunt qui sentiunt, monent, memorantur
&c. nequaquam verò corpus, ipsumque
cadaver: omnis idcirco actus magis
propriè suum agens respicit, quàm agentis
hospitium corpus. Radius itaque aliquis
spiritualis à Saga abit in hominem, 109
aut brutum, quod interimendum statuit,
juxta axioma: non fieri actionem; nisi
debita fiat approximatio agentis ad patiens,
& copula virtutum invicem, sive eadem
approximatio fiat corporaliter, sive
etiam spiritualiter, quod ad manum visibili
testimonio probatur: Nam si recens
cor equi, per Sagam mactati (est enim sedes
spiritus vitalis) clavo transfigatur:
assetur veru, vel crate torreatur: mox 110
spiritus vitalis sagæ, citra alterius medii
interventionem, & inde saga tota ipsa (siquidem
non corpus, sed solus sentit spiritus)
immanes patitur ignis cruciatus &
dolores: quod sanè nullo pacto contingeret,
nisi facta fuisset copulatio spiritus
sagæ, cum spiritu equi: equus namq; strangulatus
retinet quandam vim mumialem:
(sic voco quandocumque carni adhuc

confermentata est virtus liquoris vitalis, id est spiritus insitus, qualis in sponte præ ægritudine, aliaque inferioris ordinis disruptione, morientibus, non invenitur, cui comes est spiritus Sagæ, ipsi copulatus. In corde itaque recenti, priusquam ad sagam, dissolutione suus retromeet spiritus, fit alligatio spirtius Sagæ, qui retinetur per infixum clavum, & tostura utriusque spiritus simul, unde per magnetismum, extremo ignis termino, sagam in
111 spiritu sensitivo agitari contingit. Effectus iste ab intentione mutatur: si namque vindicta experimentatorem concitaverit,
112 tunc effectus reprobus est. At si periculum fiat, ut Saga eo sese prodere cogatur, judicibus substerni, & proximo, sibique hactenus beneficentia procuretur, quatenus sublato tam impio blasphemo, & nocuo satanæ mancipio, Dei gloria, pax & requies, major inter vicinos oriatur, tum certè effectus reprobari nequit. Non est cogitandum, totum spiritum Sagæ abiisse in cor equi (ipsa namqe sic è vivis discessisset) verum esse univocam quandam spiritus lucisque vitalis participationem, prout nempe in semine qualibet vice, totius hominis architectus spiritus, etiam ad multos fœtus sufficiens, propagatur, ma-
113 nente tamen integro patris spiritu. Ista nempe spiritualis lucis participatio est magica, virtute verbi (animalia & herbæ producant semen) locuples communicatio, & unum producit decem myriades seminum æquivalentium, & spiritus seminales integrales totidem, tanquam de lumine lumen accenditur. Quid autem sit propriè spiritus magneticus, & entitas phantasia parente genita, postea scribam latius: nunc ad propositos revertor terminos.

Nec est quod quisquam autumet hanc cordis in sagam reactionem, putaticiam esse, aut præstigium ac ludibrium satanæ planè superstitiosum & damnabile; cùm illa infallibiliter hoc signo prodatur, & in apertum prodire cogatur, velit, nolit, quod intentioni satanæ oppositum esse, altera suppositionum, superiùs satis ostensum est: effectus namque est perpetuus, nunquam fallens, fundamentum in ratione & natura spirituali habens, minimè verò superstitionibus nisum. An non similter confossum quoque cadaver ante judices, præsente homicida, sese cruentavit, certumque sæpius delicti judicium exhibuit? tametsi jam ante cruor restrictus stetisset: sci- 114
licet moriente præ vulnere homini, virtutes inferiores quæ mumiales sunt (effrenes enim eæ, non sunt in nostra potestate) vindictæ faciundæ vestigium, sibi impresserunt hinc præsente homicida, ebullit cruor, & effluit, quasi & in ira, impresso ultionis simulacro agitatus, in sanguine nimirum, etiam post mortem inest suus præsentis homicidæ sensus, sua vindicta, quia
sua quoque phantasia: ideo non ipsius A- 115
bel, sed innocens sanguis ejus, clamat tamen in cœlum vindictam, propterea in obsidionibus, pestis plerumque comes incedit: quia nempe spiritus magicus exterioris hominis concepit in conflictibus, arrham vindictæ impressam, nonnunquam verò ad desperationem, præ paupertate, milites, eorumque conjuges, moriendo pene adjunguntur, & multa ditioribus 116
imprecantur infortunia, unde fortissimæ impressiones, in spiritum sidereum morientis (gravidæ præsertim) relinquuntur posthumæ: qui mox ab obitu, in aëre oberrans, suæ classis, id est, spirituales nocendi ac ulciscendi modos comminiscitur, & promtus patrat. Pestes 117
autem ejusmodi sunt ferinæ, nemini parcentes, ac velut divinitus immissæ: & quia spirituales remediis corporeis operam implorant frustraneam, sileo: nec etenim tutum est satis, mumiarum ad invicem connexum, & concordantia m exprimere: inde nempe tota dimanavit nectromantia veterum. ob id quoque Deus in 118
lege vetuit, corpora suspensorum (etiam ethnicorum) relinquenda in patibulo, neve sol super ea occidat; respondebis pestem

ſtem obſidionum oriri, propter multiplices excrementorum ſordes. Sed contra 191
inſtant coriarii, coprofori, & qui collæ putrefaciendæ navant operam: omnes enim (tantum abeſt, quod peſti eſſent obnoxii) ut plurimum ſunt longævi, mirabilis Deus in ſpiritu microcoſmi. An ſcire fortè aves, cur ſanguis taurinus toxicus ſit non autem fratris ſui bovis? occidendo ſcilicet obmurmurat taurus, & ſuo ſanguini, vindictæ notam ac potens ſigillum imprimit: ſin etiam contingat, mactando bovem, uno ictu evaſiſſe furioſum, & diutius in eodem perſeveraſſe furore: carnes malè ſanas relinquit, niſi prius ſopita perturbatione, deſeſs & ſeclufus relinquatur jejunio in ſe redire. Taurus igitur moritur, præ cæteris animantibus, vindex excellentius: atque ideirco ejus pinguedo (non autem ſanguis, ne ſanguis humanus in unguento exotico taurini ſanguinis tinctura ſuperetur) pro unguento armorum, prorſus eſt neceſſaria, ſi arma vulnerũ authores incruenta adfuerint, iisdemq; oblitis, ſecura ſanitas exſpectanda ſit, profecto non ſatis ſunt, uſnea cũ ſociis ingredientibus, ut ſine ſanguine recenti è vulnere habito, ſanatio inſtituatur, violentior nempe taurina impreſſio exigitur, & floridi mellis aërea communicatio. Hinc itaq; ſatis liquet, non concurſu Satanæ (qui etiam ſine melle & tauri cruore ſanaret) ſed communione qualitatum naturalium, cum vindicta poſthuma traduce, in concreto relicta, conſcribi unguenti efficaciam.

120

121

122

Obgannient contrarii, gaudentes, vix potuiſſe probatam evadere magnetici unguenti poteſtatẽ, niſi per ſagam, Satanam, & ſpiritualem mundi inviſibilis magiam, ſcientiam putatitiam, plane nihili, & damnabilẽ errorem. verumtamen, non iſtud rei tractandę, ſiniſtra quæpiam obliquitas, ſed aliorum craſſa ignorantia, & fragilitatis humanæ conditio miſera, poſtulavit: quæ promtiùs in malum tendit, malum cognoſcit, & malo paratiùs docetur, quàm bono: at certè quæcunq; de ſatana & ſagis huc attulimus, non eſt quod inde conformitatem unguenti cum Sagis ſperent alij: neque etenim doctore aut impulſore ſatana, ſpiritualis virtus unguenti, & ſanguinis phantaſia, excitantur. Sed iſtud volebam: habitare videlicet in anima virtutem quandam magam, à Deo datam, ipſi naturaliter propriam, & competentem, in quantum imago & ſculptrum ejus ſumus; hactenus quoque agere peculiari modo, id eſt ſpiritualiter in diſtans, idque multo potentiùs, quàm corporeis ullis adminiculis. quia cum anima ſit pars corpore principalior: idcirco actio ei competens, eſt ſpiritualis, magica, & validiſſima. Animam virtute eadem, velut ſomnolenta, per ſcientiam pomi eſu acquiſitam, redditâ, regere ac agitare corpus ſuum: eadem vero magicâ nonnihil expergefactâ, etiam extra ſuum ergaſtulum, in aliud diſtans objectum, ſolo nutu agere poſſe per media deportato: in eo nempe ſitam eſſe totam baſim magiæ naturalis: nullatenus autem in benedictionibus, ceremoniis, vanisque ſuperſtitionibus; ſed has omnes obſervantias nefarias invectas fuiſſe per eum, cujus ſemper ſtudium fuit, bona paſſim omnia ſuis conſpurcare zizaniis, nomen magiæ non expaventes, ſed cum ſcriptura benè interpretantes, in bonum tamen & malum apicem, indifferenter uſurpari poſſe, per uſum nimirum illius poteſtatis, vel abuſum, conceſſimus. Adeóque ſub eo vocabulo, altiſſimam rerum cognitionem ſingenitam, & potentiſſimam ad agendum poteſtatem, ſubaudimus, nobisque cum Adamæ æquè naturalem, peccato non exſtinctam, non obliteratam, ſed velut ſomnolentam, ideirco excitamenti indigam. Ideo oſtendimus magnetiſmum, non quidem per Satanam: ſed per id quod Satanæ non eſt, exerceri, adeóque abuſivè poteſtatem nobis connaturalem, Satanæ tanquam ſi is patronus foret dedicatam ſtetiſſe: poteſtatem magicam in nobis, à peccato velut dormire; ideoque excitatore opus habere: ſive is ſit ſpiritus ſanctus per

123

124

125

126

127

128

illuminationem, ut in eoicis magis contigisse commemorat Ecclesia, & hodie in aliis subinde contingit: sive etiam satanas propter præviam oppignorationem, eandem suscitet: estque in hisce ejusmodi excitatio tanquam per soporem vigilantem, catochum, ideóque imperfecta,
129 propter modum, mala propter finem, obscura propter media, & nefaria propter authorem: nec patitur verspellis, quod saga hanc vim cognoscceret sibi esse naturalem; quo eam strictius devictam sibi detineat, neve tam nobilis potestatis excitæ exercitium, aliò, quàm ad nefas propendat, frenum itaque is imperat, nec Saga novit excitare ad lubitum suum, quæ alterius tyranni voluntati se totam prostravit, potest & ipse homo sibi, per artem cabalæ, excitamentum tantæ potestatis, ad suum lubitum causare, vocantur hi adepti, quorum etiam rector spiritus DEI est. Hanc eandem virtutem magicam, esse quoque in homine exteriori, in
130 carne & sanguine videlicet: suo tamen & longè effetiori modo; imò nedum in homine externo: sed etiam proportionaliter in brutis (sic nempe Genesis, animam brutorum, sanguini inesse commemorat, eundemque hoc merito, extra cibum nostrum conscribit) & aliis fortè rebus omnibus; cùm singula, totius universi adumbrationem in se contineant, eoque nomine saltem Deum, id est omnia, in omnibus esse, veteres seriò adnotarunt: exterioris hominis magiam, non minus quàm interioris, excitationis esse indigam; nec satanam, aliam in suis scrophis excitare magiam, quàm quæ exterioris est hominis: in interiore nempe animæ fundo, regnum DEI est, ad quod nulla
131 creatura accessum habet. Docuimus præterea, esse connexum inter res spiritualiter agentes, & spiritus cum spiritibus, uti dimicare, exemplo Sagæ, ita & amicari ostendimus, exemplis magneticis, & rationibus propriis, pro fascino & ligationibus animarum, prout de Davide & Jonatha, &c. postremò ostendere annisi sumus, hominem cæteris creaturis corporalibus prædominari, & magiâ sua naturali domare posse aliarum rerum virtutes magicas: quam prædominationem alii in jus carminum & incantationum transtulerunt falsè & abusivè. Qua hierarchia satis superque elucidavimus, quæcunque hactenus in Satanæ dominium, non nisi rusticè, corporaliterque nimis philosophantes retulerunt.

Universa quæ dicta sunt ignorantes, de multis adhuc dubitare necesse est: igitur cuncta repetere statuimus; inprimis quo lucidiora evadant, quæ supra, de spirituum duello, vel amica invicem conspiratione, diximus: operæ pretium est spirituum arma, & eorumdem rempublicam definire: Quocirca seriò notandum est, exemplum prægnantis, quæ si cerasum violenter animo conceperit, mox ejus vestigium fœtui imprimitur, parte ea, qua sibi prægnans manum admoverit. Nec est quidem otiosum duntaxat cerasi simulacrum, ac macula; sed quod suo tempore, cum cæteris arboribus floresçit & matureşcit, mutatis nimirum colorum & figurarum signaturis: ardua ac sacra profectò, vis microcosmici spiritus, qui extra truncum arboreum, verum cerasum, id est, interioris cerasi proprietatibus, & dynami, insignitam carnem solo conceptu profert, unde duo necessariò consequentia intelligimus. 132 Prius, omnes omnium rerum spiritus, ac velut essentias, in nobis latere, & microcosmicratrice phantasia duntaxat nasci & educi. Alterum, animam con-133 cipiendo generare quandam ideam rei conceptæ: quæ quidem prout antea latebat ignota, & velut ignis in silice: ita concitatione phantasiæ, produci quandam ideam realem, & essentialem determinationem quidditativam cerasi: quæ non sit
134 qualitas nuda; verùm aliquid substantiæ simile, inter corpus & spiritum, id est animam, ambigens. Id est ita spirituale, ut non sit planè corporeç conditionis exsors:

cùm

cùm actiones animæ, in corpus, & inferiores sibi ordines, propendentis, terminentur: neque ita corporale tamen, ut dimensionibus claudi possit, quod & enti seminali proprium, quoque recensuimus. Hæc igitur entitas idealis cùm ex mundo invisibili, & intellectuali, microcosmi excidit, corpus induit: & tum prius loci & numerorum determinationibus claditur. Objectum intellectus, nuda ac pura, in seipsa, essentia est, non accidens, consensu Theologorum practicorum, id est mysticorum. Protheus itaque intellectus, hanc conceptam essentiam velut induit ac vestit. At quia quodvis opus, sive externum, sive internum, in sua propria imagine fieri habet: intellectus agnoscit, voluntas diligit & vult, & memoria recogitat, non nisi per imagines: hanc itaque eandem imaginem objecti sui, intellectus induit; & quia anima, simplex est corporis forma, quæ quoquò se avertit, idcirco nec duas intellectus agens simul imagines habere nequit, sed priùs unam, mox alteram, super intellectum itaque, & comprehensam imaginem adhuc lenem, tota 135
descendit anima, & hanc essentiæ cognitionem format in imaginem persistentem, sive idealem entitatem: conspurcata mens prolapsa fuit in indignationem Dei; & quia simul deturpata eadem, prioris sortis exuta nobilitate, mors introitum invenit, non quidem creatoris mandato, sed hominis degeneratione, propter eandem entitatem idealem jam indutam, in turpitudinem delapsi, & à seipso degeneris, quam seriò ac sedulò turpitudinem etiam in singulis peccatis emergentem, pœnitentia emaciare convenit hîc, vel in futuro seculo. Entitas igitur, in intellectu adhuc levis est, nec alibi quàm in prægnante, consistentiam reperit, quam in nobis non nisi per voluntatem nanciscitur, id est, intellectus semper procreat entitatem, sed eam non induit nisi per voluntatem, exceptis prægnantibus. Sive igitur peccatum, nihilum dicamus, sive aliquid, saltem consensus in malum, nunquam fit sine reali procreatione, hujusmodi cujusdam entitatis, ejusque assumtione ac in- 136
dutione, hæc fuit causa fecunditatis seminum: phantasia nempe, libidine commota, entitatem lenem patrat: quam si anima per voluntatem induat (uti semper actio incarceratæ mentis deorsum & extorsum tergit) hanc eandem entitatem in liquorem seminis dispergit, qui aliàs non nisi sterilis foret: quæ actio velut per 137
mentis alienationem fit: abeunte scilicet voluntate, per veram magicam exterioris hominis, in ecstasin quandam, in qua fit communicatio cujusdam lucis mentalis, super entitatem, descendentem in corpus seminis. Quotiescunque igitur cogitatio sensum, & velle, in consensum trahit; turpis toties nascitur & induitur pellis, idealis entitas spuria: quo partu, voluntas dicitur confirmata: illa quoque idealis entitas, quoquoversus à voluntate dirigitur, eò vadit: hoc pacto, voluntas movet nunc brachium, mox pedem &c. porrò quando spargitur dicta entitas in spiritum vitalem, ad aliquid amandum, juvandum, nocendum; levi tantùm indiget excitamento sive Dei, artis vel Satanæ operâ, facto, ut nimirum peregrè abeat portiuncula spiritus, quæ entitatem jam induit, obeatque munus suum, ipsi à voluntate injunctum. Sic masculus, semen 138
extra se deponit, quod per entitatem quam hausit fecundum est longè, & extra suum truncum, suo fungitur munere. Corpora profectò, vix mundi medietatem faciunt: spiritus etiam per se, suam habent medietatem, & quidem totum mundum: Itaque toto hoc contextu, Spiritus voco 139
magnetismi patronos, non qui ex cœlo dimittuntur, multóque minus de infernalibus sermo est: sed de iis qui fiunt in ipso homine, sicut ex silice ignis, ex voluntate hominis nempe, aliquantillum spiritus vitalis influentis desumitur, & idipsum assumit idealem entitatem, tanquam formam ac complementum. Qua

140 nacta perfectione, ſpiritus qui antea aura æthere erat purior, inſtar lucis ſubtiliatur, mediamque ſortem inter corpora & non corpora aſſumit. Mittitur autem eò, quò voluntas ipſum dirigit, vel ſaltem, quo innata ſpirituum ſcientia infallibilis, juxta ſcopos rerum agendarum, eundem mittit: idealis igitur entitas, itineri jam accincta, quodammodo lux, & quaſi non ampliùs corpus nullis ſtringitur locorum, temporum, aut dimenſionum imperiis, ea nec dæmon eſt, nec ejus ullus effectus, nec ulla ejus eſt conſpiratio, ſed ſpiritualis quædam eſt actio illius, nobis planè naturalis & vernacula. Hanc qui benè capit ſophiam, facile intelliget, materialem mundum utrobique ab immateriali, & inviſibili, regi & coërceri: hominum autem pedibus ſubſtituta eſſe creata cætera corporalia, hæc eſt nimirum cauſa, cur etiam mumia, adeps, uſnea, & ſanguis humanus, phantaſia nempe eis inexſiſtens in unguento, imperet ſanguini canino, equino &c. in pyxidem per bacillum adportato.

141 Nondum de magnetiſmo unguenti ſatis dictum. Reſumam ergo. Magnetis nempe, & rerum inanimatarum magnetiſmos, fieri per naturalem ſenſationem ſympathiæ omnis authricem, certum eſt. Si namque magnes ſe ad polum dirigat, eundem noviſſe oportet, ſi in directione ſua erro-
142 rem non ſit facturus: & quomodo quæſo noverit, ſi non ſentiat ubi ſit? ſimiliter ſi ad ferrum eminus poſitum, ſe torqueat polo neglecto, ferrum ſenſiſſe prius, neceſſarium eſt. Varios igitur ſenſus, imagines habet unicus: neque etiam ſenſiſſe ſatis erit, niſi amoris & philautiæ ſtimulos addamus, adeoque phantaſia quadam naturali dotatum eſſe, & cujus impreſſionis ergo, univerſi magnetiſmi conflati ſint. Alia nempe phantaſia dirigitur in ferrum, quam in polum: tunc enim per vicinum duntaxat ſpatium, virtus ſua ſpar-
143 gitur: mutata eſt ejus phantaſia, quando fetum, catarrhos aut inteſtinum cohibet; alia quoq; phantaſia, magnes trahit quippiam è vitro ignibus excocto: minutulum enim ejus fragmentum, in maſſam vitream injectum, dum coquitur, è viridi vel luteo candidum efficit. Quanquam enim 144 ipſe magnes rubeo colore ſit ſaturatus, & igne conſumatur vitrario: interim attamen dum vivit, etiam è candenti vitro, liquorem tinctum attrahit, conſumit: adeoq; ejus attractio nedum ad ferrum eſt: ſed inſuper ad partem illam aëream, quæ 145 difficulter è vitro abiret, hactenus vitrariis in uſu communi eſt. Succini phantaſia, paleas ac feſtucas trahit, tractione quidem ſatis otioſa, ſed tractionis ſignatura perfectili: nam mumiæ noſtræ maritatum, noſtro quoque magnete fortius, trahit in adverſum & zenexton evadit; gummis verò immiſtum ſuccinum, virus & plumbum, ſua imaginatione transplantata jam, è vulnere trahit, variata nimirum utrobiq; trahendi voluptate, & voto. At quid mirum fuerit (niſi apud eos qui omnia ignorantes, omnia quoque admirantur (res 146 inanimes phantaſia pollere? cumis, qui totus vita eſt, res omnes creet, nullamq; ideò è manu ſua mortuam exſpectandam promiſit? nulla quoque adveniet penitus, in qua & ipſe non eluceſcat præſens, Spiritus domini totum replevit orbem terrarum: imò hoc quod continet omnia, vim vocis habet. Nonne multam ſcientiam in pomo fuiſſe credimus? ejusque eſu, protoplaſtos ſcientiam unà eſitaſſe, & intus concepiſſe? & an non ſcientia phantaſiam ſui generis præſupponit! ſic etenim aliquot ſimplicia amentiam, nonnulla inſaniam, aut furorem maniacum alia inducunt: non quidem cerebri deſtructione, aut ſpirituum ejus diſſipatione 147 (tunc ſaltem non conſtaret robur furioſi, & vires validiſſimæ) ſed introductâ illorum ſimpliciû alienigenâ ac furioſâ phantaſiâ, quæ victrix noſtram ſubigit, atque eandem pro tempore (ut in delirio frenitide &c. nonnunquam & perpetuò, ſibi ſervam effecit, ut in lunaticis & veſanis.

Non-

148 Nonne sic canum rabies in hominem transit? phantasiâ nempe furoris maniacâ in salivam transplantata, quæ victrix mox triumphet de sanguine illius animalis, quem aperta cute, utut tenuiter attrigerit? Tunc scilicet phantasia totius sanguinis prisca loco cedit, & peregrinæ tincturæ phantasiam hydrophorbicam, velit nolit, assumit. Unde tandem mors insica, id est, ex sola ægritudine mentali, exaltata nempe, & excitata virtute magica canis, super phantasiam animalium non excitatam,
149 sed somnolentam. Eodem planè modò phantasia Tarantulæ, ictu exili imprimitur, & mente statim alienati tripudiant, saliuntque immensum, in eo tamen differt tarantulæ venenum à rabidi, quod hoc agat potestate magicâ excitata, adeoque per magicam veri nomi-
150 nis: at illud, per facultatem magicam somnolentam, prout & in napello & cæteris deleteriis, exili quantitate necantibus, patet differentia: quia contra canem rabidum, nullum animal se tuetur aut defendit, quoniam est potestas magica ligans, contra quem non valent dentes aut cornua: quod de tarantulæ veneno dici nequit. In homine igitur externo, prout & in sociis animalibus, vis magica velut consopita est, nec in solo homine excitari potest (etsi quidem multò facilius) sed in consortibus animantibus quibusdam, imò
151 nec satis est spiritus, cùm spiritus hanc servare concordiæ & monomachiæ legem, quinetiam in toto universo latet spiritus quidam, quem magnale magnum dicimus, qui sympathiæ & dispathiæ leno consabulator & actionum promotor exsistit; & ratione cujus, magnetismus, tanquam per vehiculum, ad distans objectum extenditur. Probatur id ad oculum, etenim si super testudinis chordam sive fidem lenem paleam, ancipiti extremitate in aere, instar stateræ pendentem, posueris, & alterius testudinis similem fidem pulsaveris eminus, ubi toni in octavo consonant, videbis paleam trementem: at ubi in unisono concordant, tunc alioqui quietæ testudinis fides, moræ impatiens, subsilit, præ lætitia gestit, & invisam paleam subsultu excutit. An & hic Satanas vobis fidicen erit? quam paleam non contingit subsilire, etsi omnes fides alterius testudinis unanimiter, fortiter & cominus pulsentur; nec etiam nudus tonus, alteram & quietam chordam subsilire cogit: id nempe tunc quilibet tonus efficeret: sed solus leno spiritus, in medio habitans, actionum naturalium fidus exsecutor, & adjutor, sympathiam defert, promovet & concausat. 152

Cur nomen magiæ perhorrescimus? siquidem tota maga est, nec ullam habet agendi potentiam, quæ non à formæ suæ phantasia, & quidem magicè proferatur. At quia hæc phantasia, in corporibus electione carentibus determinatæ est identitatis, idcirco ignoranter & rusticè nimirum, non phantasiæ illius rei; sed proprietati naturali adscriptum stetit; loco causæ, effectum videlicet causarum ignorantiâ adferentes: cùm alioqui omne agens agat in objectum proprium, præsentiendo nempe illud, quò suam non temerè, sed in objectum duntaxat, spargat activitatem: post sensum nempe objecti; commotâ phantasiâ, dispergendo idealem entitatem, & copulando eam radio entitatis passivæ. hæc nempe fuit magica actio rerum naturalium, proprii tamen nominis magica & phantasia, est in electio- 153
nis potestate dilatis creaturis. Per classes ibo. Proprietates itaque formales, manantes à formis trium principiorum, salis, sulphuris & mercurii: sive salis, pinguedinis, & liquoris, unde corpus unumquodque conflatur; & iterum resolvitur in eadem: estque Mercurius sive liquor toties diversus, quot rerum sunt species: idem esto de sale & sulphure judicium, proprietates inquam ejusmodi manant à phantasiis harum formarum, quæ quia corporales valde, & in sinu elementorum adhuc hærent: idcirco vocantur proprietates formales & occultæ, propter formarum ignorantiam,

quæ

quæ alioqui ſunt effectus magici, à phantaſia dictarum formarum propagati : ſed ignobiliores ac maximè corporales ; finibus tamen quos reſpiciunt, abunde ſatisfacientes. Hujus generis ſunt virtus ſub-
154 ductiva alvi, ſomnifera &c. Sunt præterea nobiliores aliæ proprietates, ex phantaſia formarum mixti, oriundæ, ſuntque ejusmodi in toto, ratione formæ, ut magnetiſmus magnetis, virtus tincturarum, item ſpecifica & appropriata omnia, quæ ratione vel totius homogenei, vel formæ alicujus partis integralis, non autem ſolius alicujus principii accidunt : qualia ſunt quæ in carne, radice, foliis, fructu ſita ſunt, & non in trium ſeparatorum inde ullo. Item antimonium quamdiu manet in ſua forma, ſummas obtinet : quas in ſuis principiis nunquam aſſequitur, & hæ ſunt quoque de gremio corporali : ideóque magica ſpiritualis in hiſce adhuc occulta eſt, & tota deberi putata eſt naturæ, hanc contra magiam ineptè diſtinguendo. Sic roſæ folium aliam habet virtutem, quam non habet caudex vel anthra : eſtque ea vis folio non ex tribus primis, ſed ex vita ejus natalis : quæ quando deſtruitur, tunc alias virtutes habet, ut puta granum in vita prima nutrit, quam ſi amittit,
155 tunc proficet. Tertiò deinceps eſt virtus magica, quæ profluit ex phantaſia vitæ, totius integralis, ea eſt in brutis & homine externo : quæ magis abſoluta eſt jam ſpiritualis, nondum tamen ad ſummum deducta apicem, ſubindè tamen multa excitatione, forti phantaſia, per entitatem introducta, ad magnum culmen adſcendit, & hominis interni magiam ve-
156 ram æmulatur quàm proximè. Cæterum cujuscunque bruti anima vim habet creandi entitatem realem, & per voluntatem, dimittendi eandem longiùs ; ejusmodi brutum eſt magicum, ut baſiliſcus, canis, piſces multi, apud Olaum, &c. talis quoque eſt virtus habitans in ſanguine multorum animalium : hinc nempe ſacra pagina dicit animam eſſe in ſanguine extravenato, etiamnum per ignem cocto, fortaſſis & per ſotum planè putrido. Poſtremo 157
eſt virtus magica à corpore quaſi abſtracta, quæ fit excitamento interioris poteſtatis animæ, unde fiunt potentiſſimæ procreationes, impreſſiones auguſtiſſimę, & validiſſimi effectus, utrobique ſcilicet 158
natura maga eſt, & per phantaſiam ſuam agit : & quia quò ſpiritualior, eò potentior eſt, ideo quoque (magica) etymon eſt analogon.

Omnis propemodum virtus magica ex- 159
citatione eget, infima nempe per teporem prævium ; excitatur ſcilicet vapor quidam, ſine aura ſpiritualis, cujus ratione, densè dormiens phantaſia expergefit, incipitque velitatio corporeorum ſpirituum media, quæ eſt magnetiſmi, per attactum prævium excitatur. Summa autem, quæ eſt brutorum & hominum, conceptu intellectuali excitatur, & hominis quidem interni, non niſi per Spiritum ſanctum, & per donum ejus, cabalam, excitatur : externi verò, per fortem imaginationem, aſſiduam & intenſam ſpeculationem, imò & in ſagis per ſatanam excitatur. Sanguinis autem extravenati, in quo anima habitat, excitatur magica, quæ in potentia adhuc eſt adactum ; vel per aſcendentem imaginationem fortiorem, puta magi, ſanguine tanquam medio utentis, & in illud entitatem ſuam accenſam ſtabulantis ; vel puta, unguenti armarii phantaſia aſcendente, latentis in ſanguine proprietatis excitatrice : vel per præviam deſtinationem ſanguinis ad corruptionem, per quam ſcilicet elementa ad ſeparationem diſponuntur, & eſſentiæ (quæ putrere neſciunt) eſſentialesque phantaſiæ, quæ in potentia proprietatum latebant, in actum deveniunt.

Cujuscunque igitur ſubjecti phantaſia 160
validum obtinuit appetitum, ad alterius rei ſpiritum, ad aliquid inquam loco movendum, trahendum, expellendum vel 161
repulſandum : ibidem, & non alibi, magnetiſmum velut naturale ejus rei donum magi-

magicum, à Deo illi inſtabulatum, agnoſcimus. Eſt igitur formalis quædam proprietas in eo, à ſympatheticis & abſtruſis qualitatibus, ſegregata: quod harum motrix phantaſia, non ad motum localē; ſed tantùm ad alterativum directè fluat. Eſto itaque omnis magnetiſmus, ſympatheticus vel antipatheticus: non tamen omnis ſympathia, magnetica erit.

Ad propoſitum nobis ſcopum revertentes: jam probè (opinor) intellectum eſt, ineſſe nedum ſanguini phantaſiam & appetitum magicum, ſed & humoribus, cibis, & excrementis: cùm varia quoque id morborum proles patefaciat: prægnantes peregrina enim appetunt, & virgines,
162 naturali uteri exorbitantis œſtro, pallidè, ac celeriter, quod appetunt, digerunt; non quidem ex ratione, nec conſanguinitate naturæ humanæ, id poſcentis: ſed exotica humorum phantaſiâ, ſic ſtultè imperante, ſeductæ, quibus ſordibus expulſis, ſubitam læſorum appetituum ſanitatem ſæpenumero reſtituimus: vel etiam ſaturata eorumdem humorum amente
163 phantaſiâ, cōpeſcuimus. Igitur in ſanguine ſua eſt phantaſia, quæ quia potentius ibidem viget, quàm in rebus cæteris, ideo ſcriptura alto elogio, ſanguinem adhuc coctum, & edi promtum, animatum vocat.
164 Et quia eadē phantaſia tradux ineſt, ob id nempe in poſthumo, mores, geſtus & conditiones avi emicant. Nobilitas ex bene merita virtute, ortum ſumſit: hinc nobilitas, immeritò continua ſtirpis propagatione, augeri ſuſpicaretur, niſi avorum mores ac virtutes in ſeris nepotibus, elu-
165 ceſcere ſperarentur probabiliter. Nonnè etiam concepta lupi cum ovibus inimicitia, in eorum pellibus remanet? quocirca nedum fantaſia animalis in cruorem imprimitur poſt obitum pervicax: verum etiam quicumque ſtragulis, è pelle gulonis (animal eſt in Suecia frequens & voraciſſimum) contegitur, ſomniare cogitur continuò de epulis voracitate, & inſidioſa animalium venatione: pro indole ſcilicet vivētis illius animalis; adeóq; ſolo tegmine externo, traducitur phantaſia animantis, quondam vivi, pellibus hoſpitata, in hominem ſubter dormientem. Itaque miniſterio phantaſiæ ſanguinum fit, quod extravenatus, in paxillum aſſumtus, unguento magnetico introducitur. Tunc
166 namque phantaſia ſanguinis, aliàs adhuc ſomnolenta, lentaque ad actum, virtute unguenti magnetici excitata, ibidemque reperiens balſamicam & medicam unguenti virtutem, optat ſibi inductam qualitatem, impertiri ſuo toti, atque exinde elicere ſpirituali magnetiſmo omnem peregrinam tincturam: quod cum per ſe, non aptè ſatis queat efficere opem uſneæ, ſanguinis, adipis & mumiæ implorat, quæ ſimul in balſamum coalita talem, qui non niſi ſua phantaſia quoq; medicus, magneticus ſimulque omnis alienæ qualitatis è corpore tractivus eſt, cujus inquam recens ſanguis, ſpiritu abundans, apportatus eſt; ſive hominis fuerit, ſive alterius animantis. eſt igitur phantaſia redux & exſtatica ex parte ſanguinis recenter & noviſſimè apportati: tractus verò magneticus, in ſanguine inceptus, medicâ unguenti virtute perficitur. Non trahit autem unguentum, vulneris infirmitatem ad ſe, ut fiat pyxis Pandoræ: ſed ſanguinem noviter allatum, in ſpiritu alterat, medicum reddit, ejusque poteſtatem excitat: inde illi virtus quædam medica, & magnetica, quæ redit ad ſuum totum, curatura germanum ſpiritum ſanguinis, per totum hominem: exſugit ſcilicet, triſtem impreſſionem è vulnerato, eamque, medica poteſtate, perituram expellit, foras exigit, quæ virtus medica, domatrix mali, eſt partim in ſanguine excita, partim etiam eidē ingenerata, per unguentum; ſpiritu nempe hujus, in ſpiritum ſanguinis, ſic imperante ex ſua phantaſia, id eſt, dono creato. Alioqui ſanguis, integris putreſcens viribus, ſubteſta ovi, & jam quaſi compedibus, per prævium putredinem liberatus ſpiritus, trahit mediante canis, mumiâ, rea-

literque transfert ægritudinem, quæ se-
167 det in phantasia & astro sordium, in ipsum canem, non aliam scilicet ob causam, quàm quia sine balsamo unguenti interveniente, magnetismus perficitur. Notavimus etiam, si vulneratum contingat plura simul recepisse vulnera, sufficere sanguinem, ex unico ejus saltem vulnere haberi, & curari una nimirum opera quoque cætera: quia sanguis ille concordem cum spiritu totius servat harmoniam, & ab eodem educit qualitatem infestam, nedum labiis vulneris, sed & toti homini
168 communicatam: ex uno nempe vulnere solet totus homo quoque febricitare. Ingens mysterium propalare hactenus distuli, ostendere videlicet ad manum, in homine sitam esse energiam, qua solo nutu & phantasia sua queat agere extra se, & imprimere virtutem, aliquam influentiam, deinceps per se perseverantem, & agentem in objectum longissimè absens; quo solo mysterio, quæ dicta sunt hactenus de ideali entitate in fomite spirituali asportata, & peregrè ad munia sua abeunte, de magnetismo rerum omnium, tam phantasia humana, quàm cujusque rei propria genito, nec non de hominum magica, super corporibus reliquis superioritate, ad lu-
169 cem venient. Clarum est, constatque sine controversia, ex chalybe acum fieri, quæ magnetis attactu, polum ostendit navigantibus: chalybem verò irrito in acum cudi, & pixidi nautoriæ, ad designandum polum imponi, si magnetis affrictus debitus non præcesserit. Quæ cum sint extra dubium, nunc solo nutu, acum nauticam fabricare convenit: in cude igitur, qua cuditur acus ex chalybe, notatus sit septemtrio, idque linea recta; stes faber, dorso versus septemtrionem, ut cum ducitur sub malleo chalybs, ad faciendam acum, eam versus te & Boream trahas: dico igitur, quod talis acus, sic facta, sine ullo auxilio alio, polum notabit; & quidem sine variatione solita, quod ingens est mysterium. Insuper acus, quæ fit super lineam dictam, casualiter, & insscio fabro, est inanis, nec polum notat. Consequitur hinc, quod imaginatio hominis fabricantis, illo momento quasi nativitatis, cùm jam maximus fervor ignis desierit nempe, & sub obscura adhuc rubedine, imprimat hujusmodi facultatem magneticam, & quidem in chalybem, sive subjectum appropriatum. Non autem, quod cœlum tunc imprimat: quia tunc etiam influeret non intendente fabro, quod falsum est? si namque cœlum influeret ad certam horam & positionem: jam triumpharet characteristica, & sigillaria siderum, quam transimus. Sed constellatio, quæ influit in chalybem (& omne fortassis sigillum) ex 170
cœlo microcosmico, id est, ex olympo nostro fluit: irrita fuerunt idcirco sigilla, quæ non à mago, in phantasia sua exaltato cuderentur: interiores nempe entitates & phantasiæ, cedere coguntur nostræ; per quam sapiens dominabitur astris: imperio cujus subjecit rerum parens, quidquid cœlo concluſum est. Quæ de phantasia imprimente in acum nauticam allata sunt, multorum testimonio, mea quoque experientia, & uniuscujusque experiri volentis, decies millies vera esse comprobabuntur. Sic asarum nempe, & sambuci extremitates, auscultant imperanti phantasiæ decerptoris, qui imprimit in plantam, hæc magneticè verò in folium absens: cum alioqui cocto folio (ut recocta acu) & in potionẽ exhibito, periret virtus phantasiæ impressa, si à planta integrali magnetismus non foveretur, cõctus sanguis & edi paratus, animam adhuc continet; verum est. At vis ista non ab impressione phantasiæ humanæ & externæ, sed à proprio suæ phantasiæ dono consistere. Hoc pacto quoque
171 clavus cordi equino infixus, spiritum Sagæ detinet, & nectit cum spiritu mumiali equi, quò simul torreantur, ut tormine illo, ceu equuleo, ipsa prodatur; utque tandem per judicem, Deo infesta, mortalibus pernicioſa, de cœtu horum tollatur, juxta legem Dei. Etenim si opus

pus ad aliquod objectum externum terminatur, id anima maga sine medio nequaquam aggreditur : ideo clavo utitur jam dicto.

Probato nunc eo, quòd homo habeat vim per nutum agendi, aut movendi aliquod objectum dissitum : satis quoque confirmatum est, eodem naturali exem-
172 plo, & homini istam energiam Deo datam, & naturaliter ipsi competere. Absurdum fuit hactenus putasse, Satanam movisse, alterasse, asportasse quicquam, & applicuisse activa passivis motu locali per solum nutum; cum nempe non dubitent, ipsum in dictis motibus fuisse primum movens, extremitatibus quibus tangat, arripiat, aut transferat, vel aëreum (quod fingunt) corpus saltem, ullatenus moveat, attamen animâ carentem. Absurdum inquam Satanam post lapsum, retinuisse magicam dignitatem, qua solo nutu agit quælibet, quia ejus donum erat naturale : eandem verò naturalem homini, ablatam esse, negatam & dæmoni datam creaturarum despectissimo : si qui verò sint effectus tales ab homine prodeuntes, pactoque cum eo supplicio saltem, attribuere. Aperi oculos, gloriatus opimè in tanta vestri ignorantia hactenus est Satan, tanquam si ipsi thymiama gloriæ & dignitatis subsumigares, tibique dignitatem naturalem, ceu oculos erueres, ipsique offerres.

Diximus, omnem fortassis vim magicam dormire, & excitatione opus habere: quod perpetuo verum est, si objectum in quod agendum est, non sit proximè dispositum, si ejus interna phantasia non prorsus annuat agentis impressioni, vel etiam si robore patiens sit par, vel superior agente. At contra, ubi objectum est planè ac proximè dispositum, ut chalybs ad recipiendum magnetismum : vel planè debile, & sibi conscium (ut homicida, adulter, fur, Saga) tunc patiens sine multa excitatione, sola exterioris hominis phantasia in opus deducta, & in medium aliquod alligata, succumbit magnetismo. Medio inquam utitur semper magus : sic etenim, nisi prægnans manum ad crus, frontem vel suos nates extenderit, fœtus non signabitur in crure, fronte, vel natibus. Sic enim verba sive formæ sacramentorum semper operantur: quia ex opere operato. at quia exorcismi non semper operantur, defectus non est in Deo : sed tantum, quia mens inexcita Exorcistæ verba reddit torpida. Itaque nemo felix exorcista, nisi qui virtutem magicam excitare suæ mentis novit : vel sine scientia, potest.

Dices fortassis, unguento armario non aliam, quàm componentis phantasiâ genitam, virtutem magneticam obtinuisse : erras. Attamen si istud daretur, nec inde melius haberes : siquidem non proinde satanæ veniret ascribenda. Sic enim unguentũ non ingenita sibi phantasiâ, sed exterius à componente impressa magneticum esset : cum non sit propinquius dicti magnetismi medium, quàm sanguis humanus cum sanguine humano : profectò solus sanguis, tanquam subjectum dispositissimum, pro unguento sufficeret, & reliqua simplicia essent frustranea, quod falsum est; præsertim sanguis taurinus, & mel ubi per arma incruenta, unguento intrudentis, sufficere sine sanguine taurino, quod falsum est. Denique magnetismus 173
unguenti, esset planè generalis, quòd componens, ad omnia cunctorum etiam brutorum vulnera, impressionem nimis liberalem, vagam, incertam & insolidam, sua phantasiâ intendisset efficere. Quid si canem non intenderit : an unguentum propterea canis vulnus non esset sanando? Apage. Quid Bolus Armenus, quid oleum lini, quid mel, quid denique sanguis tauri, dispositionis ad vulnus equinum aut humanum habet, ut in ista tanquam medium proprium, & non in alia, componentis phantasia imprimatur? quæ tamen si exulaverint, unguentum sterile & irritum dabunt. Est igitur naturalis phantasia unguenti, causa magnetismi, &

causa curationis propria, non imaginatio componentis.

En habes nostram, id est, Christianam philosophiam, non ethnicorum deliria, 174 aut otiosa somnia. Cave, quæso, ne & me propterea in censuram injicias, qui in censuris promtior fuisti. Tuus sum & catholicus Romanus, cui nil quod Deo, quodque Ecclesiæ contrarium, pensitare fuit animus: non in rixas, non in alterius commentaria aut patrocinia natum me scio. Idcirco quæ scivi, libertate philosophica vulgi facere volui: unum illud adhuc subnectam. Quicumque effectum naturalem à Deo sic creatum, sic datum creaturis, tribuit dæmoni; is alienat honorem Creatori debitum, & in Satanam eumdem ignominiosè vertit: quod (pace tua dixero) si bene sub tuam revocaveris anatomen, idololatriam expressam reperies. Rogo clementissimum parentem Deum, ipse parcat delictis, quæ ex ignorantia non pertinaci, & humanâ fragilitate contraximus. Amen.

Tres sunt qui testimonium dant in cœlis, Pater, Verbum & Spiritus sanctus; & hi tres tantùm unum sunt (mox de humanitate Christi loquens) Tres sunt, qui testimonium dant in terris: sanguis, spiritus, & aqua; & hi tres tantùm unum sunt. Nos igitur qui parem humanitatem habemus, mirũ non est, si sanguinẽ & spiritum consimilis unitatis contineamus: sitq; sanguinis actio merè spiritualis. Imò in Genesi propterea non sanguinis etymo sit vocatus, sed spiritus rubei nomine insignitus. Abscede igitur quisquis es, à pertinacia, & alium præter cacodæmonem in sanguine spiritum agnosce; nisi scripturæ ex adversum eas.

IN SOLE TABERNACULUM.

SOlem Scholæ negant fervidum. Sibi enim & hoc credi volunt, absque demonstratione. Quia putant hominem generari ab homine, & à Sole. Idcoque naturam decere. Ne si Sol ferveret, se, suum hospitium, & vicina quæque, in favillam absumeret. Etenim cum immensus sit, procul etiam calefaciat, quid non immane patraret, si in se ferveret? quomodo enim generaret hominem, simulque omnia sublunaria? Quasi inprimis Sole fervente immensum, cœlorum substantia ideo esset cremabilis! Atque non esset decẽtius, Solem calidum citra alimentum admittere, quàm negare sensus omnes; effectum nempe exsistere, nulla productum causa propria! negare inquam calorem in re, quæ tanto robore, & tam procul calefacit! maximè quòd juxta proportionem, qua propinquatur magis ad Solis radios directos, eò majores occurrant ardores. Ego credo vanam hanc Scholarum formidinem. Quod facta sit lux per Verbum, quòd totam lucem in duos contraxerit globos. Ut lux diei esset Sol; & Luna, noctis. Globus luminosus Solis, diametrum terræ & aquæ superare dicitur 160 vicibus. Extra quem globum Solis, luminis radii disperguntur, tam supra quàm infra se in universum. Cunctaque diaphana illuminant penitissimè; opaca verò, saltem in superficie. Cæterùm ostendi Solares radios per vitrum unitos, esse verum ignem, proprietatibus suis fulgentem. Etenim sive radii uniantur, sive non, id Soli est per accidens. Ideóque si radii luminares connexi sint verus ignis, & ardeant,

deant, Sol quoque necessariò tanquam connexorum radiorum centrum ipsum, erit longè ferventissimus. Perstat enim Solis ignis absque alimento, ex jussu Dei. Cum etiam ignis in medio coni, quo radii solares uniuntur, subsistat sine nutrimento. Solus ignis culinarius præ se fert subsistentem per se lucem, absque Solis interventu. In eo tamen à Sole separatus, quod ali debeat, ut subsistat. Sol autem quia cœlestis naturæ est, cibis non eget; quia vacuus ab usuris, & ut ardeat sic, à Deo constitutus. Sol igitur ignis fervidissimus, luminum creatorum centrum principale in natura. Fortassis, dum quandoque sua dierum erit plenitudo, & rerum messis matura, Aquaster cœlorum, aquæ inquam quæ supra cœlos sunt, virtute divinâ, assument fermentum, & semen rei combustibilis, & pluet ignis de cœlo, cadent sidera. Sol enim sui globi cataractas & repagula diffringens, mandato divino, tam quæ juxta sunt, quàm quæ procul eminus, ardebit cœlos, & consumet seculum in favillam. Cœli enim mutabuntur, veterascent, & ut cera, quandoque liquescent. Decidentque astra in terram, non quidem integra (quia plerumque globo terræ majora) sed combustorum partes abyssum ignis facient super centrum. Itaque Sol ignis est in se & prope. Quò autem longiùs disperguntur, radii per universum, rerum seminibus aptiora fomenta dabunt; quia generale atque commune lumen duntaxat suggerit Sol, excitandis ac promovendis seminibus aptum, atque hactenus vitale. Non autem, quod vitam quodque essentiam seminibus rerum conferat. In Cairo Ægypti ova per ignem clibani foventur, & nulla fovente gallinâ, affatim pulli nascuntur. Non tamen aut ignis clibani vim seminalem dat vel habet, aut ova adurit; aut quia fovet, desinit esse ardenter calidus in sui fonte. Sic radii solares dispersi per universum, non sunt ignis ampliùs; sed simplex lumen. Culinarius ergo ignis quodammodo ad Solis æmulationem se disponit. Flagrat nempe, ardet & consumit vicina. A longe autem tantum calefacit, & procul eminus tantùm splendet. Imò neque verus censetur ignis, nisi summo gradu ferveat, connexis radiis in cono luminis centraliter hæreat. Nobilitate autem à Solis lumine differt, quod non sit de creatis primis, non cœlestis indolis, non citra fomenta subsistens, neque ideò sit universalis. Solem ergo ut singularem creavit Omnipotens: ita in singula sensitivorum specie unicum velut Solem creavit, qui in finem mundi usque sufficeret, seseque propagaret deinceps, non quidem summè fervidum: sed per puncta radiorum dispersorum subsistens, non aveat ad ulteriora graduum momenta adscendere. In minutulis ergo luminum specificorum minutis, formale specierum lumen cohibetur virtute divinâ, quæ unamquamque speciem constrinxit ad particulare luminum momentum, generale quidem ex parte Solis: individuatum tamen ex coordinatione Domini mei. Etenim Sol specierum, non secus atque species ipsæ durabunt in seculum. At quia non subsistit nisi in individuis; Ideo Sol specierum est indies labilis in individuis, etiam per singula momenta, nisi continuato velut fomento alatur. Habet ergo lumen vitale aliquam cum Sole similitudinem, partemque igni culinario conformem. In hoc scilicet, quod Sol noster debeat habere pro indesinenti fomento spiritus vitales, luminis subsecutivi dependentisque capaces, & administros. Non quidem, quod spiritus in se, & ex se, caleant magis quàm radii Solares; qui ablato Solis lumine, confestim calore & lumine intercidunt. Cum Sole tamen symbolizant, quòd videantur accensionem propagare, subsistantque centraliter in corde. Etenim cum Scholæ animadverterent, cor sponte & ex se festinare in frigidum cadaver, exsolutisque spiritibus confestim scilicet frigere, putârunt spiritus istos inflatos esse exordium, centrum, ac punctum

ctum primitivum Solare, & caloris, non retrospicientes, quod ipsimet spiritus ex se sint frigidi, pereatque in instanti illorum calor, simulatque à cordis radio & subsidio dirimuntur. Mirum admodum, quòd quibus tota vitalium & non vitalium tragœdia caloribus adscribitur, nescitum & indeterminatũ sit hactenus. Utrum alteri prævaleat in origine, & sustentaculo caloris. Etenim cum nec Cor, nec ejusdem spiritus vitalis, ex sui natura & substantia caleant originaliter; hactenus ne semel quidem cogitatum est, unde nobis calor adveniat, vel insit ab origine uniuscujusque. Cum enim cognitio suiipsius sit scientiarum potissima, tam in moralibus, quàm naturalibus: saltem nũquam Scholas pudere debuisset, inquisivisse caloris & vitæ fontem in rebus. Quantæ inde tenebræ remanserint in sanando, in custodiendo vitam, novit Deus. Hanc proinde tesseram, à juventute mecum discussi, hoc modo. Primum cognovi ignem prout limite de formis, non esse accidens neque substantiam. Multóque minus elementum. Quod alibi pleno philosophiæ velo demonstravi. Dein quod Sol propria caleret dote: & Ignis culinæ similiter datus licet, pro fabro, ac morte artificum manibus substrata. Ubi verò uterque nos deserit, esse nobis silicem & chalybem, unde nobis Ignem struimus. Ex duobus nimirum frigidis & mortuis ignem excutimus. Sic & aquas thermarum sub terra, ex sale & sulfure volatilibus accenduntur. unde didici, quòd spiritus salis ideo debeat esse salsus & volatilis, & sanguis arterialis sit partim salsus, partimque pinguis atque sulfureus: tum demum, quòd deberet esse pulsuum concussio, non quidem ad refrigerium (ut alioqui somniant Scholæ) sed scilicet, ut sicut butyrum ex lacte fit per concussionem: ita ex sanguine sulfur vitale. Quod deinde per ejusdem operæ concussionem, in spiritu volatili lumen concipit, propagaturque formale sive vitale lumen: tanquam lumen de lumine sumtum. Spiritus salsi nimirum, & sulfur sanguineum, in theca cordis per pulsum sese confricant, & accenditur lumen formale cum calore, in spiritu vitali: à lumine inquam solaris spiritus intimi, & insiti, in quo est tabernaculum Solis specifici, usque in mundi finem. In hoc Sole humano posuit Omnipotens tabernaculum suum, suasque delicias, regnum suum, cum omnibus charismatibus suis. Lumen autem quod concutiendo concipitur, non fit quidem de novo, ut à silice & ferro: sed propagatur per adeptionem materiæ, ex lumine Solari specifico & humano, sive accenditur & dilatatur. Universale quidem ibi, & vitale est, consistens in punctis luminis temperati: estque ex parte productionis in natura quidem specificum, ac determinatum pro vita humana: sed individuatur omnifariam ab eo, qui posuit tabernaculum vitale in specierum Sole. Ex quo tabernaculo inde illuminat omnẽ hominem venientem in hunc mundum. Quia Dominus Jesus est incomprehensibili modo lux, vita, initium, via, veritas, & totum omnium. Sicut enim non potest vita per momentum subsistere absque luminoso spiritu, à quo illuminatur & animatur in habitatione Solis: Ita nec anima, nec vita ullatenus unico momento, absque gratia ejusdem æterni luminis subsistere queunt. Concepi autem qualitatem & intensionem caloris, resultantis ex isto lumine: quatenus totum corpus humanum, pendens forte libras 200, calet actuali tepore, quodque sine isto vitæ lumine mox frigeret, esserque cadaver. Est ergo tantum caloris in corde, quantum sufficit diffundendo tepori per libras totidem aquæ alias frigidæ. Vita ergo specierum, ut in simplici, & non unito lumine consistit. Mysterium providentiæ Divinæ continet. Etenim igneum lumen utcumque propter distantiam sit mitigatum, inque teporem foventem reductum: naturaliter tamen nequit sistere, quin ad culmen luminis connexi non conspiret, adeóque

ad

ad sui ruinam sive interitum contendat. Providit ergo Pater & dispensator luminum, qui in Solis tabernaculo sedens, lumina per species, & repagula constrinxit. Hic sufficit ostendisse paganici erroris reliquias esse, ac planè blasphemas, dixisse: Homo hominem generat, & Sol. Cum vita non sit Solis: sed solarum actionum sublunarium fomenta, excitamenta, ut & impedimenta, vitæ inservientia.

INFANTIS NUTRITIO AD VITAM LONGAM.

LIquet jam, vitam non ex astris esse: sed ex vi seminaria parẽtum, vitam esse brevem, morbosam, sanam, vegetamque. Determinatur nempe pro indole seminis, & truncorum, non minùs quoque secundùm alimentorum & climatum bonitates. Inter vitæ longæ impedimenta est infirma fœtus cõstitutio, infantis mala nutritio. Generato ergo & parto fœtu, spectanda est alimenti quantitas qualitasque: cum ejus corpusculum ali, & grandescere, adeóque constitui debeat: sitque præcipuè jam notum, quòd succus alimentarius in puero, adoptetur in hæreditatem radicalis. Natura enim destinavit lac in uberibus pro cibo & potu infantuli, quod ipsi alimentum cum brutis commune cessit. Putatum esset à quibusdam, injuriosum Deo fore, si de alio alimento cogitemus: quasi è mediis non semper elegisset, quod esset longè optimum. At sanè eritne Deus naturæ vitricus, & natura ipsa noverca, quòd non panem nec vinum, sed grana & uvas duntaxat fecerit? Natura regitur digito Dei. Ita est. Lac ergo, ut alimentum ordinarium, ad vivendum sufficienter præbuit: non autem ut vitæ longæ inserviret. Non enim natura amplius de vita longa est meditata, postquam cognovit authorem suum vitam accurtasse, nec velle unumquemque longævum. Lac autem unicuique ex æquo in cibum dederit. Etenim morborum exercitum in naturam misit, ut mille mortis præcocitates, ad vitæ fundamenta vergerent in ruinam. Natura ergo per lac satisdat finibus sui authoris, deditque alimentum belluinum. Sed doctrina vitæ longæ valde est heteroclita: scioque illam inter divinitus electos filios artis usq; in occultis permansuram. Doctrina ergo præsens non spectat cursum naturæ ordinarium: sed novam metam. Non itaq; me naturæ injurium autumo, si insolitum alimentum lacti prætulero. In lacte siquidem plurima ingruunt incommoda. Inprimis lac grumescens vomitiones frequentes, vermes, termina, febres, diarrhœas, epilepsias, convulsiones persæpe profert, multasque necis inopinas occasiones continet. Lac enim in stomacho, proprio loci fermento obediens, necessariò acescit, antequam in alimentum vertatur; cui si novus succedat lactis suctus, durus tenello stomacho lactis grumus incũbit, qui in glebas occalescens caseum mentitur tenacem, non secus multo atque lac intra ubera non rarò concrescit, & non nisi cum apostemate erumpit. Quod cùm digestioni pertinaciter resistat, si non etiam valdè nocuum fuerit, mox saltem putrescit, amaricat, flavescit, virideſcit, nidorem contrahit, & pylotum alienat: unde præfato morborum clades sæpe excitantur. Infans enim dudum sugit, frequenter repetit. Lac primum est coagulatum, aliud recens intromittitur tertio sextoque, fitq; commistio omnium, acidumque præter naturam alienum concitatur ejulatibus, fitque coagulum commune ex omnibus. In quo heterogeneitatis manifesta, sequiturque recens suctum, symbolum caseati, nidorosi, & putrefacti. Hæc vitia fere sunt inevitabilia, suntque peccata lactis materialia, quæ recens fœtus editus ex origine piare incipit, quasi ab ortu mater insidias, mortisque comminationes suo infantulo struat. Sunt insuper alia lactis crimina, occulto-

cultiori tabo pernicioſa. Nimirum nedum lues veneris, lepra, peſtes, febresque contagio infames ſuguntur à nutricibus: verùm etiam inuritur puero à cunis propenſio morboſa nutricum, non ſecus ac ſi hæreditaria eſſet. Certè character in vitam deplorabilis. Novi quendam Præſidem ſextâ ſanaque prole beatum, cui ſeptima (quod nutrice aleretur renũ calculo ſubnoxia) luctuoſa lithiaſi anno ætatis ſuæ 13. tertiâ ſectione ſub lithotomo finivit. Deniq; non ſat eſt morbos materiales lactis, occultas tabes morborum, radicesq; hæreditarias per lac in ſugentem transplantari, & pertinaciſſimè in vitam incorporari: verùm etiam vitiorum quorumcunq; ſementa moralia, cum lacte intrò penetrant, ac in vitam perſeverant. Obſervavi ſic, nutricem ſalacem, furtivam, avaram iracundamque ſuam fragilitatem tranſtuliſſe in pueros. Sic inſolita in familias ſtupiditas, ira, dementia, multaque animi pathemata (etiam præter defectus morales) dudum ſomniantia, ac tandem dierum ſub maturitate explicata prodeunt, à nutricibus mendicata, & per lac propagãta. Tum demum lac in nutrice adhuc obnoxium eſt, ut cadavereſcat, ſi nutrix clanculum imprægnata eſt, participat de febribus, & malis, quæ nata ſunt lac quomodolibet inficere. Tandem in horas, lac varias impreſſiones ſubit, ex omnibus animi perturbationibus, unde nedum grumeſcit, putrétque: ſed & non ſenſili qualitate, induit difformitates, quas inſons infans bibit, atque piare tenetur. Non enim nutrix uno ſemper tenore animum frenat: mille ſed apprehenſionibus, iræ, triſtitiæ, agoniæ, invidiæ, laſciviæ, furti, avaritiæ &c. perculſa ſuccumbit, quarum ſingulæ, eſt indubiũ, quin lac malè diſponant tam quoad corpus, quàm animam. Inevitabiles enim ſunt pleræq;, periculoſæ tamen. Quicunque ergo à nativitate, vitæ longæ ſtudere voluerit, ne exponat ſuos hujusmodi voluntariis, inopinatis, & certis periculis. Quanto magis, quod medicamen ad vitam longam ut à cunis quotidie guttatim porrigitur, ad vitam longam & ſanam, non poteſt digeri, ut neque penetrare, ſi intra craſſos lactis grumos ſepeliatur. Utpote ſic etiam venena in lacte propemodum innocua evadunt, & velut caſtrata ſterileſcunt. Odi ergo infantis nutritionem per lac intentatam. Hactenus non ſoleo lac edere niſi merum, ſolum, absque alio cibo potuque, donec plenè digeſtum è ſtomacho prolapſum ſit. Laudo pro puero noſtro alimenta, quæ pane, tantiſper in tenui cereviſia bullito, cum melle deſpumato, ſin minus, cum ſaccharo, inſtituitur: donec ſimul in mucilaginis aut collæ ſpeciem, ſive gelatinam devenerint. Huic tum tantundem tenuis cereviſiæ miſcetur ac diluitur, quantum ſatis ut potus loco inſerviat. à pane tamen ſecalitio abſtinendum, ſi melle nutriatur, quia lumbricos gignit. Imò injecto in vas mellis fruſto illius panis, tranſit in formicas. Hoc pacto filium Comitis, inter cæteros nutriri juſſi à nativitate, qui tres fratres robore, ſanitate, ſtaturâ, ingenio, omnique valore longè ſuperavit, adeóque niſi in bello pugnaci manu glande tranſfoſſus occubuiſſet, magnæ ſpei erat. Enimverò ut præfatus cibus potusq;, eſt innocuus, non putreſcens, non coagulabilis, non contumax digeſtioni (putreſcunt enim facile, quæcunque ab animalibus petuntur, teneroribus ſtomachis) ut neque malignitatis particeps, vel alienæ perturbationis inſtabilis, aut inductæ vitioſæ impreſſionis heres: ita ſemper ſibi æqualis, par & conſtans, naturæ fit familiariſſimus, non vermiculoſus, non acer, putidus aut nidoroſus, non denique acer, acutus febriculoſus, imò nec unquam nocuus, licet quantitatem exceſſerit, nam plus minusve dilui poteſt. Adeóque & ſine morbis creſcit, adoleſcitque infans, & fit capax remedii ad vitam longævam. Non ergo etiam malè juxta literam de Meſſia ter-glorioſo incarnato legitur, quòd mel & butyrum comedet. Unum ſiquidem continet gloriam roris cum extracto flo-

cto florum: alterum verò omnium pæne herbarum est magisterium. Butyrum ergo, non autem lac comedet. Unde discretio boni à malo, & judicii acumen promittitur. Succrescente autem dierum robore, paulatim puer noster assuescat vegetioribus atque durioribus cibis: apprime tamen mediocritatem laudo. Quotidie autem bis sumat guttas quatuor de arbore vitæ.

ARCANA PARACELSI.

ENimvero de fide credimus, vitam hominum abbreviatam, ex voluntate divina; peccata autem mortalium, occasionem ad hoc dedisse. Voluntas sive jussus Domini intravit in naturam, atque rationes mortis, quas non inveniebat, fecit ante diluvium quasi successivo ordine, vita continuo per proles immutata est, tandem ad centesimum & vigesimum annum fuit extenta. Atq; postremo septuaginta anni dies hominis: quod supra, est miseria: præterquam in potestatibus, quas ad 80 pervenire voluit. Hæc est ergo vita brevis, vita ordinaria, ad quam homo sponte naturæ, allatis impedimentis, fluit & pervenit: quam ex Sacris fuisse divino elogio statutam. Radices ergo vitæ brevis locum in natura deinceps habent. Inprimis mens quæ mori nescit, non senescit. Sensitiva autem anima licet tandem instar lucis exstinguatur: non tamen ipsa lux senescit, eò quod per partes aut gradus non adveniat. Si namque anima sensitiva, sive ipsa lux vitalis senesceret, cum pereunti huic nil addi possit, quod de ejus indole sit, frustra de vita longa cogitarem. Senescunt ergo tantum potestates vitales, sub generationis initiis, cuilibet organo insitæ. Quas non contemplor ut nudas qualitates: sed rectores adspicio, deficientes sensim in corpore aëreo: ideóque & spirituum potestates, sequi naturam illius corporis, quod paulatim atteritur. Tristitia enim, non secus atque tinea vestem, vitam rodit; sic & vitæ inordinationes vitam præcipitant. Homo denique homini lupus. Quæ sanè vitam adhuc viridem multis demetunt. Hæ tamen non sunt rationes naturales vitę brevis, ut neq; speciei connexæ, vel innatæ brevitatis necessitates. Certè præter accidentarias contingentias, mediis in deliciis, circumferimus vitæ brevis causam. Prima namq; omnium labascit memoria; visus dein, gustus, auditus & gressus hebescunt. Sapere enim, non immerito tam gustum, quàm judicium mentale, indistinctim significat, quod simul sæpe intercidant: Gustus autem primum deficit in stomacho, ob lienem. Quocirca alibi gustum linguæ, & gustum stomachi sat distinxi. Mox propter inæquale partium robur, hinc inde sensim deficiunt officinarum innata fermenta: stupescente autem fermento lienis, conceptuum primorum potestas labascit, & puerascere senes dicuntur. Scholæ etenim memoriam pueris vividam concedunt, propter cerebri teneritudinē, facilè suscipientis quælibet sigilla: sed cerebro per ariditatem duriore sigillorum impressiones, tantò magis arduas fore, quanto ad retinenda conceptuum stigmata sunt ex ariditate pertinaciores. At frivola est Scholarum æquiparatio, quod cerebrum se haberet per modum ceræ, ut neque cogitationes sigilli vices exprimunt. Nam inprimis vix decem sigillis aptus locus esset. Etenim si sigilla ejusmodi tam corporalia essent, ut deberent sequi dispositiones & alterationes cerebri, necessariò se ad extensionem loci quadrabunt, eò quod locus à corpore difficilius sequestretur, quàm esse durum aut molle: dicantque ergo Scholæ, quantam extensionem singula conceptuū sigilla in cerebro requirant? an memoria pro sigillo concepti equi majorem locum in cerebro exigat, quàm

quæ est muris aut muscæ? ergo & consequenter extensio loci in cerebro pro equo quoque decies millies major esset, quàm pro mure, adeóq; cerebrum totum vix memorandis duobus sufficeret equis. Ut cum locus deficeret, potiùs recordarer medii bonis, quàm integri. Imò longè meliùs recordarer rerum hinc ab uno anno præteritorum, quàm quæ quandoque in pueritia mihi obvenerint. Vidi enim puerum, qui secundum Æneidos memoriter didicerit, qui vix centesimum versum intelligeret. Adeóque singula verba requirebant totidem sigilla, & horum locos. Sin verò nullum locum sigilla conceptuum requirerent, nec extensionem sui, in cerebro occupent. Ergo nil sigillatur, nullumque est sigillatum, & hebes & Scholarum comparatio. Nimis enim lutosæ sunt Scholæ, quæ munia vitalium aut principum potestatum, qualitatibus primis aut secundis adscribunt. Sed quid agent miseræ, si vix digitum ab hisce corporum accidentibus se offerre ausint? neglectis igitur duritiei, ariditatis & teneritudinis respectibus Scholaribus ad causam brevis vitæ devenio. Dixi nimirum ex labascente potestatum vitalium vigore, vitam necessariò ac proportionaliter diminui. Unde verò ipsæ potestates velut obducta ferrugine senescant, ac paulatim desinant, repetam. Quod sanguis atque cruor tandem successivè transmutentur in nutrimentum alendarum partium, absolutaque accretione adolescentiæ irroretur quidem succus inde paratus in singulas partes solidas, iisque agglutinetur mucilaginosus aliquis atque spermaticus liquor: sed non ampliùs dudum cum iis permanet: Sed consumtus, confectusque partium fermento non ampliùs coagulante (prout alias sub accretione fieri solitum erat) exhalat totus absq; residentia, fece, aut residuitate reliquiarum. Iste ergò est cruoris epilogus. Quod tandem in suæ tragœdiæ finem, exhalatione tenus totus expellatur, per insensilem transpirationem, postquam functiones humectationis obierit. Itaque dum jam liquor ille per intima commistus, perfunctaque digestione, effluviotenus exhalat, non potest non indolem excrementi assumsisse. Unde æquè inevitabiliter consequitur, Vitalem inhærentem, & visceribus conjugatum spiritum, simulque ejusdem potestates insitas, continuo necessitatoque suffitu hebetari, alienari, atq; tandem exstingui. Hæc est igitur vitæ brevis causa continens ac naturalis. Consideratio ergo vitæ longæ tota, circa conservationem potestatum vitalium versatur. Non est enim sat, cunctis membris cruorem adesse, volupe suo cruore desiderato ali. Neque iterum sufficit spiritum insitum hactenus ab influo sat recreari, continuata nutritionis substitutione. Nil enim in vitæ palæstra actum, nisi potestates seminales, characteres inquam vitales, ab exitio præserventur jam commemorato. Alioquin enim spiritus ad nuditatem reducuntur, & attenuantur, unde dies nostri necessariò abbreviantur. Siquidem sensim characterem potestatũ, sive dona seminis amittit, fit spiritus non animantati, sive Gas instar. Non enim etsi in figuris & machinis deficiat motus perpetuus, eò quòd non sit in viribus moventibus proportio subsecutiva majoris ad minus requisita, ut aliquid moveat aliud: at sanè hoc locum habet in rebus, quæ seipsum non moverit, neque movendo accrescere aut roborari valent. Ideóque consideratu indigna in rebus seminalibus. Siquidem generationes naturales in mundi usque finem constantes sufficient, ut nimirum species, harumque robora perseverent integra, semenque nequaquam imminutum de se gignant. Per consequens etiam, si quadragenarius generet sibi pridem similem: poterit vita quadragenaria continuari in vigore sibi adolescenti coæquata*, nisi vitium rupti fili aliunde irruat, ut dixi. Studiosè itaque indagandum, an in natura sint sperandæ reliquiæ arboris vitæ, vel succenturiatæ substitutiones: per quas scilicet, quicquid demum

demum è nobis evaneſcit, illis poteſtatibus ſit vice fomenti, nec ampliùs ſortem excrementi, triſti ſuo ſuffitu, præ ſe ferat. Qualitatem autem præfati noſtri ſuffitûs, nedum in odoribus ſudorum quorundam agnoſcere lubet; ſed præſertim, quod cimices, pediculi, pulices, ſimilesque inſectæ inde procedant: mera nempe ſpurcitiæ & fœtoris proles. Mihi inprimis inutilis quæſtio viſa eſt. An hortus Eden, ejusque arbor vitæ deſierint, an verò etiamnum hodie perſiſtant? & ubinam locorum? An Enoch, Elias, & Joannes, ibidem ſub angelorum conſortio etiamnum vivant ſelices, extra ſenii & infirmitatum incommoda. Sat mihi. Arborem vitæ à creatione incepiſſe; In natura fuiſſe: non autem fabuloſam, aut parabolicam. Sufficit illam mortalibus ignoram fuiſſe atque fore, adeóq; & impoſſibilem ejus adeptionem nos ſpe privare. Interim ſuccedaneam plantam inveſtigo, licet multis numeris inferiorem. Imò dubium non eſt, quin, ſi aliqua ſit in hac valle miſeriarum, quæ vires primitivæ illius arboris vires refert, locus ad vitam longam ſuas contribuat partes, tam reſpectu plantæ, quàm hominis illa utentis. Eandem namque plantam pro varietate natalitii ſoli, nobilitari, vitamque noſtram per loca melioris ſucci alimentarii, ſuaviorisque aëris potu prorogari, ipſa pro me climata fidem faciunt. Nec enim credendum, id favore cœli prorſus contingere, eò quod eodem gradu diſtantiæ ab æquatore, atque eadem prorſus ſub orbita cœli, partes ortui ſuppoſitæ, nobiliores fructus proferant, quàm quæ ad occaſum magis declinant. Quinimò ſub eodem circulo multa ſæpe varietas propè conſita eſt. Quas ambas tamen partes idem cœli adſpectus eodem motus nunc, quotidie afficit. Pro monente Paracelſo etenim erecta eſt medentum quorundam ſpes ad vitam longam. Quisque enim ſibi pollicetur Adeptum vitæ longæ ex ejus ſcriptis, ſi non tanta tenebricoſitate verborum ſua deſcripſiſſet. Quapropter plurimi indagant nominum novitates obſcuras ſibi ſignificari: alii etiam operandi ſimplicem ejus ubique & accurtatam merito ſuſpicantes deſcriptionem, apertiorem methodum operandi exoptant. Nemo autem detecta larva ad fundum rei, promiſſæque veritatis baſin fodere eſt aggreſſus. Quisque enim vel irridet, vel deſperat, vel nimium credulus ſuſpenſo naſo cuncta admiratur. Si tamen meliores illis, quod ſibi non præciderint viam ſpei. Nemo tamen mediam viam elegit: nempe dubitandi & indagandi, quantum veritatis pollicita contineant. Enimverò Paracelſus, ſe extremuum ſenium, per elixir proprietatis aſſecuturum promittit, datumque cœlitus ſibi mortis deligere ſortem atque horam jactitat. Sed vana ſunt ejus vitæ longæ oſtentamina, cognitio, & mortis electio, qui interim anno ætatis ſuæ 47. exſtinguitur. Stupent ſui interim, miranturq;, quo morbo, caſuve, adhuc floridus ætate ſit abreptus, lapidis illius chryſopœi verus compos, quique graviorum morborum myriades paſſim, velut falce demetēdo, Herculis clava trucidavit? equidem neminis apologum ago. Fateor lubens, me ex ejus ſcriptis profeciſſe multum: illumque potuiſſe per remedia ad unitatis ſymbolum adſcendentia, ſanare lepram, Aſthma, Tabem, Paralyſin, Epilepſiam, Calculum, hydropem, podagram, cancrum, atque ejusmodi vulgo incurabiles morbos: attamen Paracelſum fuiſſe ignarum radicis vitæ longæ, tam ex ejus ſcriptis & medicaminibus, quàm ex obitu, collegi. Siquidem renovationes atque reſtaurationes, quibus paſſim, multoque ſæpe gloriatur merito, duntaxat ſunt purgationes partium continentium, cum contentarum correctione, & proſcriptione. Atque hactenus fuit morborum ferè omnium vindex, & ſanator. Attamen medicamina ejus arcana, non tam reſpiciunt vitam longam, quàm ſanam, hujusque commoditates. Etenim pili, ungues, ac dentes renovantur, hi etſi duriſſimi, primi tamen carnem ſen-

tiunt. Adeóque non frustra scriptum, Mosen omnes dentes habuisse anno 120 suæ ætatis. Etenim quatenus obscurè vivunt, suam extra se culinam habent, facillimè quoq; putrent. Forte enim Ægyptus, & loca vicina id sibi ex proprietate habent. Memini siquidem de Mumia Memphitica principem Radzivilium Polonum sic scripsisse. A tribus annorum millibus, absque minima alicujus membri putrefactione, ejusmodi corpora in hanc usque diem conservantur integra. Tanta autem est horum cadaverum multitudo, ut pauci sint, qui fastidium omnia videndi perferre valeant. Aromatum & unguentorum pinguedine adeò condensantur, ut in modum picis indurata resplendeant. Cerebrum præsertim, musculi, & scapulæ carnosiores: nam pectus, manus & pedes, cum modicum carnis habeant, & in modum membranæ extendantur, mumiæ non deserviunt. Quantum narium judicio colligi potest, Myrrhæ multum hisce unguentis admisceri debuit. Saltem unguenta ista ossibus mirum candorem conservant. Circa antra extrinsecus magna vis ossium projecta jacet, à quibus mumia ablata. Inter quæ non obiter, nec brevi tempore contemplabamur calvarias, & inferiores maxillas, ubi dentes fixi: nullam omnino invenimus, quæ vel unum dentem cariosum, aut aliquam evulsionis notam haberet. Ita in omnibus maxillis erant pleni, sinceri, & candiduli. Inter tot enim centurias maxillarum, erant & seniles, quibus dentes breves & attriti (quales in senibus videntur) at quæ dentem ullum putridum, cavum, foraminosum, aut signum elapsi haberet, erat nulla. Unde colligo primum: Mosen potuisse naturaliter omnes dentes habere. 2. Quod ut frigida nocet dentibus: ita & aër frigidus nostras, dentibus sit hostilis. 3. Quòd ideo Æthiops & Hispanus candidos habeant dentes. 4. Consolationem capio pro Belgis, ex ejusdem Principis verbis. In Cairo, ex vulgo recensitis ad septem millionis feruntur, ex Judæis ad unum millionem & sexcentos mille, numerum adscendisse: mulieribus & pueris computatis. In tanta autem hominum multitudine, vix tertia pars visum integrum habet. Omnes oculis passim laborant ex esu fructuum, & aquæ potu superaddito. Cæterum 5. non prorsus frustra Paracelsus de elixire proprietatis, ex croco, myrrha, atque aloë, præparato, sibi fisus est, modò non errasset in ejusdem præparatione: sed per modum arboris vitæ illud medicamen confecisset. Nam ut myrrha mumiam custodit à putrefiendi aptitudine, si myrrhæ aditus ad nostri constitutiva detur, non erit cassa myrrhæ ad vitam longam authoritas. Quoad renovationem verò tantopere à Paracelso laudatam, quæ pilos, ungues, dentesque renovat cum omnium morborum exclusione. Pili sanè & ungues, ut sponte quandoque decidunt: ita & quavis ætate facilè succrescunt, estque illorum renovatio parvi momenti. Vidi quoque anno 63 ætatis senem, & vetulam, quibus quondam amissi dentes sponte renascebantur, etiam cum doloribus puerilibus. Nullam tamen denotabat vitæ longævitatem: eo quòd uterq; eodem anno oppetierit. Multos enim in spem vitæ longæ erexit promissio Paracelsi, de renovationis repuerascentia. Putarunt nimirum, ex dentium & unguium renascentia, repuerascentiam necessariam: potissimum quòd canitiem senii indicium exuerent, pristinusque capillitii color rediret. Sed suus error ex indistinctione fuit. Meminit nempe Alexander, se vidisse octogenarium, cui novelli dentes quotquot deficerent, succrescerent: at non proinde ejus longævitatem commemorat. Et quanquam potuisset per accidens simul longævus fuisse: cum tamen unum non contineat aliud in radice, sive causis necessariis: elenchus fuit, ex uno aliud per sequelam deducere. Natura quippe, non rarò sponte molita est ejusmodi renovationes, sub quibus interim filum vitæ longæ abscidit. Non absimile est enim, quod pirus quotannis renovetur frondibus: non tamen, quod proinde

inde sit ista arbor longæva: terebinthus aut cedrus, aut abies, brevioris vitæ. Imò nec pirum mutuatur ullam vim vitæ longæ, quod sua arbor quotannis renovetur. Renovatio itaque medicaminum, Paracelsum decepit. Quippe quæ tantùm sanitatem, propter intimam similarium atque supremam mundificationem arguit: non autem radicem vitæ renovatam, aut vitæ inde prolongationem. Decepti enim sunt, quod cervus cornua, & anguis senectam exuant, sintque bruta longæva. Ideóque renovationem istam in causam longævæ vitę retulerũt abusivè. Nam cancri, araneę, cicadæ, & insectæ brevioris vitæ sæpius contingit pellem exuere. Ex opposito autem cervus castratus cornua non mutat; quia nec facit nova: non desinit tamen propterea esse æquè longævus. Cervus etenim non abjicit cornua sub autumnum aut hyemem, dum ad majorem quietem se componunt belluæ: sed dum novo furculorum germine pascitur, cui renovativa sui germinis inest: ut & in cervos, non autem in boves transfertur. Eò quòd stomachus cervi proprio ac specifico fermento, conservat germinativam furculorum vim, traducit[illegible]ie in vitam mediam cervi. Quod castrato cornubus carente non accidit, ut eunuchis barba negatur. Renovatio itaque hujusmodi, est quidem effectus vegetioris vitæ: non tamen inseparabile vitæ longæ indicium, ut neque causa conjuncta. Nam nec renovatio necessariam vitam longam habet adjunctam: nec vicissim vitæ longæ est adnexa renovatio. Ut patet in cervo, anser, &c. Esto ergo, quòd Paracelsi arcana singula universas propemodũ tollant ægritudines; ungues, pilos atque dentes renovent: nequeunt tamen inprimis robur inæquale deficientis alicujus partis adæquare: multò minus potestates deficientes ab interitu vindicare. atque omnium minimè easdem restituere in vigorem juvenilem. Ergo ejusmodi arcana non respiciunt potestates organorum, ut neque vitam longam inde dependentem: sed tantùm summam membrorum omnium depurationem: atque hinc natam sanitatem. Morbi nimirum universi, qui vel è sordibus emergunt, in ipsis sordibus latent, vel demum sordes suo contagio ulteriùs propagant, sanantur per præfata arcana: non autem, qui primariò potestates vitales concernũt. Non inquam qui debilitatem innatam vel acquisitam, è morbo vel senio continent cum potestatum diminutione. Hujusmodi namq; non nisi per remedia vitæ longæ in pristinum redeunt. Neque tamen perfecta & impleta redintegratione in pristinum. Nam hoc immortalitatem absolutam alioqui concluderet. Etenim quæ à crapula, Venere &c. debilitates ingruunt, per arcana Paracelsi tantillum restaurantur; at non nisi comite infirma naturâ. Insanie enim ex mala conformatione nequicquam restaurantur: Illæ autem, quæ ex insigni superbiæ thymosi exortæ sunt, continuo de recidiva metuunt. Alioqui verò phrenitis, delirium, caducus, uterina vesania, hypochondrii mania, & quæcunque ex impuritatis aliqua sobole fit, perfectè & completè sanantur remediis Paracelsicis. Maniæ ergo, quæ ab insigni arrogantia prodeunt, sanantur quidem confestim; sed cum metu minoris alicujus recidivæ: quia istæ arguunt potestatis Imaginativæ merum defectum: ideóq; ita semen contaminant, quod in aliquot generationes deinceps translatæ non raro eluceſcant. Sic etiam ebriorum filii sæpe vitiatarum potestatum retinent indicia, quasi filii, paterni criminis hæredes, pœnas luere debeant. Hoc est, fortes generantur fortibus & bonis. Et vicissim mali corvi malum ovum. Sunt namque ebriorum filii plerumq; stupidi, indagandis rebus somnolenti, conceptuum tenaces, temulenti in agendis, & facile in vitia abductiles. Saltem non dubito, Paracelsum suis arcanis usum, utpote qui videret nedum felices sanationes succedere: verùm etiam aliquot diutiùs usos, fuisse renovatos pilis, unguibus & dentibus.

Veruntamen cum illi non fuerit vita longa, testimonio nobis erunt sua præfata arcana, de lato judicio meo. Enimvero circumfertur Testamentum Paracelsi; quod quia contradicit publicæ authoritati, ex ipsius epitaphio desumtæ, quod spectatur in nosocomio Salisburgensi, in muro ad S. Sebastiani aram, quodque bona sua in pauperes distribuenda, honorandaque collocásse memorat: ideo illud Testamentum à Paracelsi osoribus fictum credo. Alii proinde istius farinæ asserunt Paracelsum, pacto cum Satana termino, plena in sanitate obiisse. Quod contradicit præfato Testamento, ex ore hostium publicato. Quo videlicet dicitur, ipsum aliquot dies ante mortem morbidum fuisse. Actusque ille tanti reatus contradicit, quòd pauperibus tam fuerit benivolus. Sunt & alii quoque, qui illam toxico sublatum ajunt. Cui cum remedia non minùs quàm ad alios morbos cognita, & in promtu essent, supponunt illum adamantis pulvere, peresis intestinis interemtum. Ego verò nullatenus admiror immaturam mortem viri, ab adolescentia solliciti, circa arcana chymica. Maximè si quos vitæ suæ incurios indagandarum scientiarum nimia curiositas, diu noctuque anxit. Quem enim mortalium non inficiant carbonum suffitus? aquarum fortium, gradantium, & arsenicalium? Itemque antimonialium nova indies examinatio? quæ per longa annorum tædia experiundi, nondum experti haurimus, de malignitate illorum, non nisi per experientiam seram admoniti. Quid enim secus agat curiosulus, nec trepidus tyro, in arte tam abstrusa, aliumque recusante didascalum præter torturam ignis? Ubi scilicet artis theoremata ex voto obscurantur: non quidem ut sciantur abrupta: sed potiùs ut nesciantur? Intellectus enim datur electis tantùm per longam dierum & operum præparationem, sufficiente sanitate & pecuniâ instructis, neq; criminum gravamine indignitatem meritis. Concedo universales aliquot medicinas, quæ sub unisono naturæ longæ gratissimo, insensiliter post se vinctum educunt hostem, cum egregia organorum depuratione. Concedo pariter appropriatas aliquot, quo universalis amplitudinem, in specificis morborum directionibus æmulantur, peregrinam impuritatum societatem demunt, contractoq; jam vitio planè dominantur, non secus atque securis secure arborem vellit. Index arcanorum Paracelsi est.

Inprimis tinctura lili, ab electro minerali immaturo in vinum vitæ redacta, cujus una pars est metallus primus: altera verò, membrorum essentia.

Sequitur dein mercurius vitæ, stibii proles integri, quæ omnem morbi nervum penitus absorbet.

Tertio loco est tinctura lili, etiam antimonialis, ejusdem penè efficaciæ cum præcedenti, quanquam minoris efficaciæ.

Quarto loco est mercurius diaphoreticus, melle dulcior, & ad ignem fixus Solis horizontis omnes proprietates habet. Perficit enim, quicquid medicus & chirurgus possint optare sanando: non tamen tam potenter renovat, ut præcedentia.

Eminentior est ejus liquor Alkahest immortalis, immutabilis aqua solvens, & sal circulatus ejus, qui reducit omne corpus tangibile, in liquorem sui concreti.

Succedit elementum ignis è cupro, elementum sive lac margaritarum. Essentiæ autem gemmarum & herbarum, sunt præfatis longè minora. Tandem salia volatilia, herbarum & lapidum præcisam particularitatem referunt, neque universalium efficaciam attingunt.

Corallatus verò, qui unicum est purgativum per sedem, ulcera pulmonis, vesicæ, laryngis renum purgando sanat, adeò ut & podagram funditus evellat. Est nimirũ mercurius vulgi, à quo liquor Alkahest semel distillatus est, residetque in fundo coagulatus & pulverabilis, nequicquam in pondere auctus aut diminutus. à quo pulvere cohobanda est aqua albuminum ovorum, donec coralli colorẽ acquisiverit.

In

In spiritu abjecto laudo Dominum rerũ, quod parvulis hujus mundi sua arcana revelet, clavumque perpetuo regat, ne in indignorum manus hæc sua beneficia incidant. Deprehendi itaque arcana Paracelsi morbos tollere: sed ad radicem vitæ longę non attingere. Deprehendi quoque remedia mineralia, utcumque ad summum gradum deducta, inepta tamen esse, ut constitutivis primis cedant in alimentum, eò quòd reservent vitam mediam concretorum, unde educta sunt. Eatenus namque non deponunt unquam prorsus indolem mineralem: imò & propterea recedunt à tenore vitæ longę. Imò neq; unquam facilè inducar ut credam, lapidẽ philosophorum nobis vitaliter uniri posse, propter sui summè immutabilem substantiam, incredibiliter fixam contra ignis torturas, indissolubiliter homogeneam. Id est, propter separationis, destructionis, & digestionis omnimodam impossibilitatem. Tantum abest, quod ad vitam longam faciat. Subscribunt mihi historiæ, Neminem qui lapide illo sit potitus, vitâ longâ fruitum: sed multos, ob pericula laborando perpessa, vitam brevem mansisse. Cæterum neque sperent mangones, cibos potenter nutrientes, vitam longam præstituros. Etetenim quamvis convalescentibus robur præbeant: nutritos tamen dein enervant. Quod Cæsar etiam testatur. Etenim teneriores cibi facilè absumuntur, carnes teneras efficiunt, & majori nidore potestates vitales suffumigant. Medentum studia autem circa culinæ delicias, quas partem dieteticen nominant, versantur, in errorem putando abducti enim sunt. Ut si victus euchymus atque tener debita dosi convalescentibus proficiat. Putarunt & robustiores eodem cibo multipliciter alitos, in summam roboris auctionem elatum iri. Non enim in cibando proceditur, ut in arithmetica, ubi 10 libræ elevant novem; & per consequens, 100 libræ nonaginta. At non proinde, qui plurimum edit, bibitque affatim, potentior fiet, quàm qui moderatior vixerit. Siquidem natura non tam servat proportiones numerorum, atq; proportiones potestatum rerum alterabilium, ad potestatem sui Blas. Utut est, saltem Medentibus ad vota succedit. Quoniam copia cruoris, excrementa parit, advocantur. Medentes adeóque regulas victûs sibi saltem profuturas imperant, vitamque abbreviant, in medicè atque miserè viventibus.

MONS DOMINI.

QUis adscendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus? Innocens manibus, & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Verba sonant æternam beatitudinem. Sic est. Attamen nil impedit, quin ista figuralis atque typica locutio, secundùm literam etiam sui veritatem explicet. Cum necesse sit, typum correspondere rei per typum significatæ. Equidem semper observavi, omnia Dei mysteria fere in montibus celebrata. Jussus est enim Abraham scandere montem, & ibidem suum unigenitum sacrificare, in typum sacrificii oblati in monte calvariæ. Jussit Deus Mosi ad montem adscendere, ut illum alloqueretur. Deditq; illi Legem. Et collocutus Moses facie ad faciem, per dies & noctes quadraginta. In Oreb transfiguratus est Dominus, &c. Quę cuncta in deserto fieri poterant, poteratq; Deus exercituum circumdare Mosen fulgure & ignibus, tam in plano, quàm in monte, ne quisquam mortalium appropinquâsset: sed mons semper electus ex privilegio. Et benedictio à Domino promittitur in adscensu ad montem Domini. Etenim

enim poterat Dominus breviori morâ Mosi significare sua placita: nec opus erat diebus & noctibus quadraginta continuis, nisi etiam mora suo pondere (etenim mora in naturalibus requiritur ad justam rerum maturitatum efficaciam) aliquod occultum mysterium designaret. Naturaliter enim, intelligo in montibus malignitate endemica carētibus esse nēdum aërem purissimum, procul à fece & corruptione remotum, à vulgo, erroribus, & defectibus segregatum, & propter frigora depuratissimum ab omni inquinamento: verùm etiam ibidem esse locum, quorsum per magnalis continuitatem, expeditissima cœlestium irradiatio est: quia ætheris puriſſimi potatio. Memini enim, uno mane me jejunum sensisse in Alpibus suavitatem inspirati aëris, quem antè vel pòst, totâ vitâ nunquam. Certum est etenim, quod Omnipotens tantum Gibbum in natura non frustra condiderit. Certumq; est, omnes mundi divitias è montibus erui. Deinde optimi fontes atque celeberrima flumina nobis è montibus ratione declivitatis versantur. Denique omnes nationes monticolæ, durioris sunt corporis, vitæque vegetioris, aliis qui campos amœnos colunt. Qui effectus suis causis constant, quippe suavior puriorq; aër ibidē inspiratur, & Gas omne suis privatum sordibus, redit in materiam puram aquæ. Sed quod Deus in cumulum attollat tantam, vel ipsam terræ faciem, vel super eandem construxerit tot saxa, vel in unum saxum conjunxerit, nec tamen aliquo minerali ditaverit, cujus respectu videretur tantam molem congessisse, nec fontes depluat, nec fructus deniq; tantis finibus dignos refuderit: sed supra omnem aëris atque nubium turbulentias, turbines ventorum atque fulminum portenta exaltaverit, in placidissimam aëris quietē. Certè id mihi insigni mysterio dicatū videtur. Benedictio enim antiquitus promissa spectabat plerumque vitam longam, ejusque commoditates, & prolium fecunditatem (ut sis longævus super terram &c.) Benedictio ergo adscendentibus in montem Domini, juxta literam, in natura ad vitæ longe dotes spectare videtur. Ille enim, qui solus totusq; vita est, ac Princeps vitæ, nemini saltem dat vitam longam, ne quidem per media naturalia, qui in vano animam suam acceperit. Ergo benedictio adscensionis in montem Domini, vitæ longævitatem continere videtur. Singularem itaque Montis Domini imaginē atq; vitæ longæ promittere videntur illi montes excelsissimi, qui nullius fructus ergo, naturæ donati leguntur, quiq; ad suavitatem imperterriti aeris pertingunt. Idq; singulari aliqua præ cæteris montibus prærogativa, utq; illo quasi jure, montis Domini nomenclaturam habeant. Etenim si supra omnes incidentias inferiorū pertingat, singulariter mihi promittit, Deum ibidem esse peculiari modo. Qui enim non erat in turbine venti; sed in aura suavi, ab Elia est perceptus: ille, ille (inquam) ibidem suum habet domicilium. Id est, Princeps vitæ ibidem suam benedictionem dat. Non quidem quæ paucis horis communicetur: sed revolutione quadragenarii (per duo scilicet plenilunia) Mosi in monte Sinai significata. Etenim qui singulis annis, circa festum Scenopegiæ in monte quietis, continuo morati per quadraginta dies posset, accersitis sibi aliunde vivēdi commoditatibus, multum auguror ipsi profuturum in vitam longam, si ibidem præsertim, medicamento ex arbore vitæ parato, quotidie resocilletur: eò quod tali monte, ob insignē aeris puritatem, major sit commistio alimenti ad alitum, & penitior ad prima constitutiva accessus. Deniq;, quanquam excelsissimi montes privilegium vitæ longæ præ se ferant: minùs tamen alti, aliquid singulare promittunt, ex sensu in Alpibus percepto. Semper tamen rejicio montes, qui minerale aliquod spirant. Etenim in Chymicis, propterea arsenicum, nomen fumi metallorum est sortitum. Quibus autem daretur commoditas vivendi in monte sano, & non fructibus mineralium gravido, illi certè gauderent beneficio vitæ longæ, quantum loci natura tribuit.

ARBOR

COgor credere lapidem aurificum, & argentificum esse: quia distinctis vicibus manu mea unius grani pulveris super aliquot mille grana argenti vivi ferventis, projectionem feci, adstanteque multorum corona, nostri omnium cum titillante admiratione, negotium in igni successit, prout libri promittunt. Non erat autem extractum ex auro, quod totidem argenti vivi pondera commutaret, quot erant auri, unde extractum fuisset. Inprimis eo dato, adhuc saltem staret vera unius in aliud transmutatio, ac quidem multiplex. Secundò, norunt aurifabri, & monetarii, quod nihil, quod non est mercuriale, possit per fluxum ingredi in metalla, aut colliquari cum illis: sed supernatet in fluxu. Igitur Tertiò, esset istud extractum pinguius, quàm sit ullum metallum, si tot millenas partes debeat tingere. Quartò. Non esset illud extractum amplius metallum, cum tot mille vicibus superaret perfectionem purissimi metalli. Non etenim metallum patitur totidem gradus amplitudinis in sui perfectione, quot vicibus pulvis chrysopejus convertit inferius metallum, in verum aurum. Quintò. Ille qui mihi primum dabat pulverem aurificum, habebat saltem & ad minimum ejus tantundem, quantū ad ducenta millena librarum auri cōmutanda sat forent. Nemo autē est, qui decuplo plus auri habeat; ac si haberet, destrueret ut inde demum auri tantundem construeret. Sextò. Dabat enim mihi forte semigranum illius pulveris, & inde unciæ 9 atque $\frac{3}{4}$ argenti vivi, transmutatæ sunt. Istud autem aurum dedit mihi vir peregrinus, unius vesperi amicus. Utcunque ergo lapis Philosophorum sit revera in natura: attamen ob rationes ante dictas, semper ratus nullum remedium metallicum continere benedictionem arboris vitæ. Fateor interim lubens, quòd lapis ille vitæ zoophytæ in suis initiis sit particeps, eamque habeat distinctam à vegetante & sensitiva, quæ sit vita hactenus anonyma. Nam juxta Sapientum univoca scripta. Principiis lapidis, semel ovo vitreo conjunctis, si vitio interrupti fotus, semel contingat vel pauliſper planè refrigerari: ita emoriuntur, ut non sit spes residua futuri lapidis: quod & in ovorum fotu similiter evenit. Adeóque hæc tum pari vitâ, cùm initiis lapidis vivere credendum censui. Estque vita vera, quam mors vera testatur. Quippe quod nullis unquam laboribus is error sit corrigibilis, semel sic mortuo, de cætero nulla restitutionis spes relinquitur. Scio denique arborem vitæ frustra ex animalibus utcunque longævis quæri. In quibus omnibus spontaneam mortem, corpus caducum, atque in horas labile, sive viam omnis carnis inveni. Quomodo enim dabunt, quam non in se continent vitam longam? Cùm si sint longæva, vitam saltem suam exuerunt, dum in usum assumuntur? Aliquando intuitus lapides, quod intra se quandoque viva animalia continerent, per lustra vivant, custodianturque absque alimentis, ab interitu. Paracelsus totum lapidum acervum, Mundumque universum, quandoque unicum fuisse autumat lapidem, aut univocum saltem liquorem petrosum, qui in metalla, pyritem, saxa, lapides, & sales sensim distinctus, vitalitatis initia, per multa reptilia dederit. Adeóque si bufones & salamandras per seculum forte detineant viva, absque cibo, ac velut alto sopore stertentia, dubitavi an lapides animantum istorum thecę, & matrices, essent vitæ longæ participes. Sed suasit Scriptura, reptilium vitam nobis horridam & odibilem. Quapropter ad pretiosiores gemmas respexi. Veruntamen nec in illis vitæ longæ vestigia reperi, sive essentiæ essent, sive demum illarum magisteria. quia immediatè primis nostri constitutivis nequeunt assimilari,

similari, vel adjungi : vel si tandem adjungantur quadantenus, & quantisper crescimus : saltem spoliantur longævitate pristinâ, more aliorum alimentorum, naturam à lite carnis induunt, & sequi coguntur. Didici itaque gemmas, utut medicâ potestate dotatæ essent, ad vitam sanam facere : nunquam tamen prorsus exuere mineralem indolem: adeóque nec commiscibiles primis constituentibus. Imò tametsi commiscerentur, tamen vitæ longæ non inservirent. Quia quicquid non reficit potestates vitales, non obviat etiam intestinis mortis necessitatibus, multóque minus si reluctetur conjugio solidorum nostri. Ast herbæ aromaticæ, suis consociis hanc palmam eriperent, si arbor vitæ herbacea esset : quatenus gratiores & spiritualiores. Defecatissimus autem liquor, & quicunque totam herbæ crasin continet: attamen singularitates, & sanationem duntaxat respicit, eò quòd concretum unde manavit, ipsum in se non sit vitæ longæ particeps. Liquor enim, qui suum concretum, cui ab initio per minima nupsit, ab interitu præservare nescit, quo pacto vicibus suis spoliatus poterit carnem nostram, mox festinanti putredine diffluam, à morte custodire? Atque adeò hinc cœpit mihi arbor vitæ haberi immortalis, non senio, non ætatum incommodis obnoxia, quodque nulla contineret admitteretve excrementa, multóque minùs progigneret eadem. Verum potiùs excellentia quadam averruncaret, si qua semel quandoque incidissent, propter propellendi & repulsandi virtutem. Atqui cum veneno sit geniale, bonum in malum convertere corrumpendo; visum fuit mihi arborem vitæ indagare, in qua ipsamet venena morerentur, superata per bonitatem arboris: quare etiam respueret nondum admissa. Quæq; semel admissa essent, corrigeret atque superaret. Etenim si non deberet admittere excrementa, quæ infimi gradus quædam sunt venena: multò magis avertet, retundet, & debellabit, quæ altioris sunt & manifestioris hostilitatis. Id enim nisi fecerit, vanum sibi nomen arboris vitæ assumet. Observavi, pullos jumento, & caballo vetere generatos, citò effetos, in vitæ vigore languidos, puteosque supra oculos profundiores habere, quàm qui caballo juniore prognatus esset : Salicem verò veterum, nova dare vimina, nihilo sterilliora si plantentur, viminibus novi trunci. Itaque reperi, unà cum animantium semine ire senectutem in proles, non autem id tam facile manifestum in fœtu arboreo. Imò si vita longa quibusdam bestiis inest, sic est concluſa, ut singularitatem non exeat, & non extra speciem sit communicabilis. Rorem denique per analysim partium examinavi : salem enim saccharinum dabat, magnis morbis opitulantem, at sanè ad vitam longam nequicquam proficuum; Propter indeterminatam enim suæ bonitatis generalitatem, non tàm vitam, quàm alimenti proprietates continebat. Concluſi mecum tandem; arboreum esse fœtum, quisquis ille, qui arboris vitæ vicem gereret. Dein è saluberrimo, odoro, balsamico, ac penè immortali frutice, hoc medicamen petendum. Quodque subtilissimarum atque purissimarum esset partium, è propriâ sui concreti dote, & constitutione nativa : quodque resisteret omnifariam quibuslibet corruptionibus, artis vel naturæ errore partis, aut conquisitis. Tandem quod arte atque labore, ultimam perfectionis metam, & commistionis nobiscum licentiam esset adeptum. Quocirca erat apprime necessarium, ut naturalis dos ista multiplex, nequicquam inter præparandam frangeretur, aut mutaretur per ignem. Adeóque opus esse igne non urente ad virium exaltationem, impedimentorumque sequestrationem. Ut scilicet ad incorruptibilitatis complementum, sive ad vitæ longævitatem nobis manutenendam, quantum naturæ corruptæ recipienti possibile foret, per communicationem suarum virium participes reddat quosdam mortales. Certè non potest

proinde

proinde singularem aliquam membri Idiopathiam sentire, aut partialitatibus obedire. Sed necessum est, sit vitæ balsamus integralis, ad ens seminale reductus, in dotibus suis permanens, odore gratus, per cuncta vitæ mediæ, atque magni Oportet examina. Adeò ut cum tandem alimenta illi permista, sint suo munere defuncta: saltem suligo eorundem, suo suffitu, spiritus insitos non ampliùs conterat & extenuet; sed potiùs recreet: atq; hactenùs incorruptibilitatis aliquam permanentiam æmuletur, custodiatque sub vita nostri media, in nutrititio humore continuata atque propagata. Gratia ergo dotis nativæ, conciliet sibi amorem cum spirituum insitorum potestatibus sigillatis: præparatio igitur recusset alterationem nativæ virtutis, ac præstet penitiorem ingressum, virtutisque applicationem. Adeò ut velut exlex, præterque consuetum, admittatur ut conscius intra secreta vitæ penetralia, ut informationem ibidem subeat. Quibusdam enim climatibus, cuncta robustiora & præstantiora producuntur, ob succi alimentarii nobilitates: quæq; ideò certum est, ad vitam longam præstare plurimum. Quorundam sic enim sudor olet hircum: aliorum verò à fragrantia non longè distat. Istud inquam unicè in vita longa procurandum, ne humor alimentarius, postquam suis est defunctus muniis, delatus per diaphæresin, amittat gratiam, cujus defectu vitam brevem descripsi. Docui enim aliàs, suem vel anserem solis piscibus alita, carnes præbere, quæ piscium axungiam detestabilem gustanti referant. Quapropter arboris vitæ medicamen esto balsamus odorus, aromaticus, naturæ gratus; condiens præpollenti bonitate cruorem, & alimentum jam roris modo appositum. Usque adeò incorruptibilitatis suæ vigore, continuetur vis balsamica in extremos usque limites suæ exhalationis è corpore. Quapropter unicè cavendum, ne ignis hunc fructum separante distillatione alteret: sed instituatur propria heterogenei divisio, in suos fundos sequestrata, ad majorem puritatis & simplicitatis subtiliationem, virtiumque suarum sigillationem. Etenim in Eden, stomachus vigore proprio cibum subigebat; sine vitæ mediæ lucta enim, stomacho parebant cuncta libenter: id quod deinceps usque ad aquarum catacliſma, stomachi per decidentiam servarunt quadantenus incolume: donec annorum & propagationum successione, universa sensim ruerent. Tum non ampliùs, ens seminale è cibis est erutum, postquam vitæ terminus ad 120 annos, atque deinde ad 80 restrictus fuit. Etenim ens essentiæ, quod antea è cibis petebatur, non prodiit amplius: quia stomachus saltem ens nutrimenti educere sategit. Hinc namque patet, tametsi arbor vitæ ex Eden nobis adesset, non tamen uti primis patrum profuturam. Consequenter etiam balsamum nostræ arboris vitalis, non tam proficuam adultis, quàm pueris. Qui namque vitæ stadium penè decurrit, quisque pro modulo juvamen sentit. Cum omnia in natura recipiantur per modum recipientis personæ, loci, ac circumstantiarum. Fleverunt namque amici Iobi cum eo septem dies & noctes, absque esu, potu, & sanitatis discrimine. Quod cuiquam mortalium hodie vix nunc est possibile. Ergo robora vitæ ejusmodi, plus proficerent ex nostra arbore, quàm senex ego mille offensionibus, laboribus Chymiæ, tribulationum persecutionumque injuriis penè attritus. Sic nos nobis mella paramus apes. Cui accedit, quòd Eden salubritate loci, esset vitæ longæ custos ex se: paucis vero abinde passibus mortis corruptionis atque infirmitatum imperium. Etenim si historiis fides est, Sunt & hodie loca, quibus tercentum annorum vita est ordinaria. Nam ubi longævi nascuntur, etiam foventur. In propinquo autem sunt loca alia, ubi vicissitudinum interpolata tyrannis vitam abbreviat. Sic enim Provinciales aliquot morbi assueti sunt. Montana idcirco, quæ

Gas mineralium non habent (ut Arduenna, Asturias, &c.) nec uligini lacuum subjecta : quia siderum collocutiones beneficæ reflectunt, aëremque purum spirant, ad vitam longam faciant. Prout & ager planus, gulæ irritamenta nescius, tantum vitæ longæ addit, quantum saturitas, vitæ longæ inimica. Fatigant nempe ciborum sarcinæ miseras potestates, ut videlicet tanquam exantlatæ labore ante diem concidant. Quibus sic mecum revolutis toto triduo undenam medicamen ad vitam longam petendum esset, Arrisit mihi insigniter opobalsamus, non quidem Peruanus, aut Copaiba Brasilianum gummi : sed verus Ægyptiacus, Sacris notatus atque primitivus, pumilis fruticis regina lacrima, vix Regibus venalis. Etenim plurimum perfectionis huic enti attribui merito, fateor. Ac licet sat esset reperibile : attamen adhuc ab arboris vitæ perfectione deflectit, quod frutex ille sit adeò caducus. Dumque variè in natura vagarer, ut arborem vitæ lustrarem : tandem extra diem, & supra fecem in somnio vidi totam terræ faciem, prout stetit deserta & inanis initio creationis ; tum deinde ut fuit, dum plantis undequaque suis virescceret recens. Iterum quoque sicut latebat sub diluvio. Vidi namque omnes plantarum species subter aquas servari. Mox tamen à diluvio, cunctas ingredi viam vicissitudinum sibi injunctam, per species & semina continuandam. Vidi inquam in apice Libani, Cedros Verbo Dei gloriosissimi subter diluvium integras permansisse, eertoque numero adhuc ibidem superesse. Et statim deinde ad me redii. Per moram verò deinceps consideravi, quod Arca, quæ genus humanum ab interitu salvare debebat, jussa fuerit fabricati ex ligno Cetim incorruptibili. Duraverat enim mundus forte 1652 annis. Noah autem pigre in fabrica processit per centum solares annos. Adeóque ligna & tigna sumebat, quæ toto seculo nequicquam damni essent latura. Leprosus è populo segregatus ad Sacerdotem accedens, in manu gestabat lignum Cetim, ut mundaretur. In festo Scenopegiæ, quilibet Ebreus Cedrum & ramos myrrhæ portabat, ut Deus memor esset in pluvia totius terræ, ut constitueret modos temporum, & Astra. Intellexi itaque per cedrum vitam longam, benedictiones item temporum & Astrorum, itemque mundationem mystico sensu designari : in hoc seculo verò, etiam obtineri. Nam vitalia cætera, mox contabescunt senio : unica verò numero cedrus, insigni mysterio, incorrupta ligni substantia, & sospite vegetatrice vitam longam promittit, quia continet. Valvæ enim templi Salomonis ex ligno Cetim per aurum, tanquam tegumentum vel vilius involucrum jussæ sunt fabricari. Porro extra controversiam est in Ecclesia Dei Cedrum in Libano, in Templo, in figura Arcæ, in mundatione lepræ, & festo Scenopegiæ repræsentare DEI matrem, Reginam cœlorum Virginem, Vas incorruptibile, arborem quæ nobis vitam æternam in carne protulit. Patronam inquam pauperum, & meam. Locus autem Cedri in Libano frigidissimam aëris valvam, nivibus contectam superans, illibatam Deiparæ Virginis integritatem designat. Adeóque si arbor Divam Virginem, præsertim tot mysteriis conjunctim designet, non mirum, & Cedrum, arborem hujus vitæ etiam in seculo significare. Enimverò diebus Davidis annosa cedrus erat in Libano, quippe quæ propter excellentem proceritatem, mystico sensu digna fuit ex tunc. Quare vel à diluvio ibidem plantata hactenus adhuc eadem numero sospes perseverat : vel dudum ante, & fortè à mundi cunis juxta somnii visionem. Quod saltem quomodocunque sumatur, ostendit Cedrum senii incommoda spernere. Non est autem à parente Cedro, post diluvium plantata : quoniam & ista cedri parens sub diluvio conservata fuisset, atque multò facilius deinceps, quàm quæ à diebus Davidis hucusque perennat. Rideant

deant qui volent istam Cedri ætatem in Libano, dicantque modernas novo germine, vel deciduo semine suscitatas. At eo posito, hodie & novæ indies in silvam magnam prodiissent. Ubi tamen nova nulla Cedrus succrescit. Quinimò exin colligo, eandem numero cedrum modò persistere, quæ vel ante diluvium fuit, imò vel à condito mundo. Quippe B. virgini in symbolum datam. Cæterum pro nostro magisterio non est sumendus fructus Cedri: eò quòd ejus finis non est ad simpliciter esse in destinatione proprietatum Cedri: sed tantùm ad speciei propagationem, quæ contradicit vitæ longæ ex fundamento. Sumendum est ergo ipsum lignum Cetim tam exaltatum in Sacris. Non ergo cortex, non fructus, non radix, neque frondes sunt finis ultimus, quorsum natura respexit ad vitam longam. Adeóque Cedrus, ab arbore vitæ Eden forte & in hoc distincta est. Est ergo reperta materia arboris mori nescientis, cujus lignum imputrefactibile, & ob multas ejus proprietates, mystico sensu Divæ Virgini destinata, vitam proferens Mundo, ut mortem redimat. Sed ejus præparatio, omnium illorum, quæ subter laborem Sophiæ cadunt, est longè difficillima. Hac nempe de causa Monarchæ carent vitâ longâ: quia nullus est, qui eam præparare noverit. Nam nemo verè Philosophus, aulædus est, nec Principes sequitur, iisque adulatur. quippe quia nullius rei indigus, spernit quæcunque Princeps dare potest. Sola ergo arbor vitæ, vires lapsas recreat, detinetq; aliquousque vitam in fluxu. Difficultas autem præparandi consistit in eo, quod lignum, absque virium resolutione, debeat resolvi, per teporem, qualis solis martii, usque ad primum ens sui. In quo ente duntaxat, conceditur illi fermentalis conservandi, & condiendi potestas, cũ ingressa ad prima nostri constitutiva, seseque insinuandi in familiaritatem spirituũ insitorũ per organa singula. Est autẽ in succo hujusmodi resolutionis, vis integra Cedri: vitalis scilicet, cum omni proprietate seminali, atque formali vitæ longæ. Nam tota ligni moles resolvitur in succum: quæ alioqui distillata, transmutatur, fitque nova quædam creatura: quod comprobat aqua vitæ, è granis aut cerevisiis distillata, item oleum distillatũ è lignis, imò ex ipsomet olivarum oleo. Praxis ejus est ista. Resolve fragmenta ligni Cetim, cum pari pondere liquoris Alkahest, in vitro sigillato, sub tepore fovente. Et infra septimanam videbis totum lignum in liquorem lacteum migrâsse. Mox verò circa quindenam supernatat distinctim duplex oleum, quod in mensem usque augetur, & separatur dilucidius. Oleum verò tum separetur ab aqua per operationem manualem. Tum distilla aquam in balneo, & liquor Alkahest primævo sui pondere manet in fundo. Oleum verò cum aqua toto trimestri, lento tepore foveatur, & totum oleum assumit naturam salis, & sese permiscebit aquæ. Estque ens primum Cedri. De vitæ autem longitudine pauca adhuc: quia senex hæc assequor, & ipse moribundus. Mens inauditum aliquid spirabat intus: sed inutilis huic vitæ sepeliar. Quia Spiritus janitor lagenam abstulit mandato ejus, coram quo totus mundus tanquam fungus est. Sit ipsi laus, qui dedit, quique abstulit, quod suum erat. Meritò ergo improperent mihi Scholæ. Tu miser, parvæ notæ homo, magnæ ambitionis vir, senex paradoxe tardus venisti, ut cum tuo Cedri encomio, mundo obtendas nebulas. Herbariis nostris notæ sunt stirpium historiæ ac vires. Tu verò ut inauditum commentum de vita longa ostentes, insanire cum Cedro paradoxus pergis. Eja si Cedro tanta ad vitam sit potestas, cur Reges omnes non longævi? Unde novus hospes advenis? profer literas & experientias, quibus credi vis. Ut enim Jurisconsultus rubescit sine lege loqui; sic Medicus, citra experientiam. Negare enim nõ potes, quin decocta frondium, nucleorum, ligni, corticis, radi-

cis, vel resinæ cedri, vitam continuatam jamdudum prodidissent. At nihil horum liquet per nostros herbarios. Tu ergò occulto modo præparationis deterres, styloque tetrico artis fumivendulæ, mentitum mysterium cedri involvere optas. Quod, deposita larva Alkahestica (assumta duntaxat ad occultandum tuam improvidam temeritatem) ridebunt literati penè omnes, qui non patiuntur se abduci in nova placita per somnia, aut fictas ecstases. Argumentum hoc partim ex inveterato in nos odio, partimque ex antiqua simplicitate emanat. Quantum enim attinet meam personam temeritates scribendi insuetas. Novit Deus, quòd scribam quæ scio vera. Ago illi gratias, quod cum contulisset in me quinque talenta, fecisseque me indignum, & hactenus repudium coram eo factus essem, placuit divinæ bonitati, auferre à me tria, & relinquere adhuc bina. Ut me sic ad meliorem frugem exspectaret. Maluit inquam me depauperare & tolerare, ut non essem utilis plurimis, modò me salvaret ab hujus mundi periculis. Sit ipsi æterna sanctificatio. Quatenus autem argumentum Scholarum nititur apparentiis decoctionum & jusculorum, Id sanè ex simplici ruditate profectum est. Siquidem hactenus nemo facultates rerum in agendo exaravit. Ratum ergo, quod quamvis multa distillando fiant acutiora, adeóque magis activa: tamen eo ipso recedant & alienentur à genuina seminum proprietate. Quia Ignis est mors artificialis, quæ si aperta flamma fiat, contingit per seminum & Archei exstinctionem. Mors autem naturalis rerum præsupponit lassationem seminum. Mors autem artificialis, quæ non fit per flammæ consumtionem: separat quidem volatilia à fixis, cum dissolutione & morte vitæ ultimæ concreti. Sed & ideò alterantur & alienantur per ignem vires pristinæ, & nova creatura resurgit ex igne, ex materiali dispositione, pristinis entis proprietatibus, per inversionem in morte artificiali obviam. Sic nimirum pleraque salia volatilia, per colliquationem facientia congressum cum oleo rei fixantur in carbonem, qui tandem exustâ pinguedine redit in cineres. Sunt & salia fugitiva, quæ intra oleorum pinguedines latitando agunt, novum moliuntur productum: ita ut olea alioqui sat fluxa, combinatione salium commutentur. Quædam idcirco saponaria fiunt, nonnulla fuligines recondunt. Saltem adusta omnia contrahunt empyreuma, & in aliud permutantur. Nil enim permanet antiqui. Eò quod illa sit ignis proprietas, non quidem simpliciter separare: sed propriâ authoritate sub se alterare, atque commutare. Proinde non licet distillatorum vires ponderare è concreto, unde dimanant; nec credere licet, quod etsi vires rerum non sint abolitæ, non exstinctæ, aut per ignem planè defunctæ, ideo rerum pristinas virtutes per adustionem non innovatas. Quæ autem nova fiunt per ignem, sæpè deteriora fiunt, at etiam non rarò ita à seipsis prioribus distincta, ut centuplo meliora fiant. Simplicia denique, quæ elixando suam mucilaginem vel gummi liquant, & hactenus in decocti jus suas vires transmittunt. Inprimis non proin tamen eandem facultatem, quam integro concreto habebant, retinent: sed languida sæpe illorum actio est. Inprimis namque debent ciborum more in stomacho confici. Quorum etsi pleraque, ex proprietate magni Oportet, aliquid pristinarum virium sapore referant, Attamen hæ vel una cum excrementis foras ejiciuntur; vel perperam confecta, appropriataque, non nisi heterogeneitatis inassuetæ rixas movent, loco remedii. Vel saltem si sanguinem atque carnem suo odore afficiant, non nisi languidam opem pollicentur, adeò ut & hinc quartana Splenis incola, hactenus in ludibrium Medentum intacta maneat. At, ut aliquid in œconomiam spirituum, & solidorum constituentium familiam admittatur, non est quod per decocta id speretur ullatenus.

Ut ne-

Ut neque per distillationem; quæ omnem prorsus vitę longæ entelechiam, quam lignum in se claudit, exuit per mortis artificialis interventum. Succus autem, pulvis, aut condita, è Cedro petita, nobis adeò sunt peregrina, quod nisi subigatur, per methodum primi entis, nequicquam familiaritatis nobiscum spondeat. Procul sanè, quod nostram naturam superet, suique incorruptibilitate donet. Nil ergo distillata, nihilque simplicia cruda, utut nobili facultate fulgeant, ad vitam longam momenti habent. Oportet namque ut servata ad amussim Cedri incorruptibilitate, mortis nescia, nec tantillum deteriorata ejus in nos beneficientia, separetur ab ea omne impedimentum peregrinum, quod alias per multam nostri archei luctam in ens nutrimenti, non autem in ens essentiæ reflectitur. Sic tamen, ut insuper illi superaddatur penetratio, communicatio, & conspiratio cum primis nostri constituentibus, & facultatum inexsistentium recreatione. Stupeant interim Galenicæ Scholæ, insuetum præparandi & describendi modum, measque pollicitationes rideant, mera credant somnia, cantet avis singula juxta suum rostrum, per me licet ab illis vilipendi. Siquidem ad annosas lucri solius ergò effictas oblocutiones, jamdudum auribus callum obduxi. De Vita longa scripsi, quæ scio vera: non quidem tyronibus, ut neque lectionibus amplectenda: novit enim Deus, cur capræ curtam caudam dederit. Sua quandoque dierum maturitate erit, qui me verum dixisse intelliget, Adeptus. Quod verò attinet ad sententiam somnio acquisitam. Is legat somnium Nabuchdonosoris, soli Danieli notum. Attamen jusserat omnes suos Sophos igni conterminari, nisi somnii explicationem indubiam referrent. Certè ejusmodi somnia, certitudinem quandam intus pollicentur, nec vana esse. Sæpe is qui dat somnia, eodem quoque mox referat, cum tanta sui certitudine, ut mors nec infernus dubium queant invehere. Quanquam autem Cedrum omnibus præferam lignis: forte tamen Indica ab Palæstini littoris Cedro nequicquam inferiora præbet. Ego tamen Sacrorum authoritati semper primatum dedi. Non tamen, quod ob id manus Domini se Cedro alligaverit. Quæ autem de Cedro scripsi, in memoriale honoris erga Deum mihi propitium obtuli. Cætera autem quæ de Cedro sunt, mecum sepelientur. Nam mundus capax non est. Quod autem moderni de elixire proprietatis jactitant, id juxta descriptum Paracelsi non succedit. Nam tria simplicia ampliſſimo vase vitreo, sigillatoq; concluſa, paucas saltem guttulas liquoris lactei & aliquot olei subpallidi dant post biduum, totidemque, nec amplius, post bimestre; vix autem tertia pars materiæ patitur ab igne, quin empyreuma comminetur. Sin verò fortius paululum urgeatur: vas, utcumque ampliſſimum, dissilit. Sin verò ingredientia cum liquore medio connectantur: res ipsa tandem est nihili. Subticuit scilicet Paracelsus (prout in plurimis aliis) additamentum liquoris Alkaheſt, cum quo tota materia mox solvitur per totum, & succedit medicamen juxta illius descriptionem. Inest enim elixiri huic subtilis fragrantia. Ob quam præservat materiam liquidam nostri corporis à corruptione, tanquam balsamus. Sæpe namque febri contagiosa deploratos, unica guttula in vino propinata sic recreavi, quod adhuc in meridie mecum pransi sint, qui mediâ nocte unctionem postremam sacri olei susceperant. Profectò defectu Cedrini entis, subvenit elixir proprietatis. Sed quid? Requiritur Alkaheſt. Quod non datur putantibus: sed solis scientibus, & quidem duplatis. Quocirca aliquid triviale in usum vulgi pro conservatione vitę longę edisseram. Anno 1600. Vir quidam annonæ militari inserviens à computis, numerosa autem & parva prole gravatus, conqueritur quòd annum ageret 58. si autem deficeret,

ceret, contingeret liberos suos ostiatim stipem petituros. Rogavit aliquod vitæ præsidium à me. Ego adhuc juvenis, ejus sortem condolens, cogitavi, quod odor lychnii sulfurosi accensi vina à corruptione præservaret. Idcirco in animum induxi, quod acidum sulfuris stagma, hunc fumum sulfuris atque omnem planè odorem necessariò sic contineret, ut ipsum esset nil, nisi ipsus Sulfuris fumus, in ejus salem mercurialem combibitus. Tum denique ratus sum, quod cruor noster esset vinum vitæ nostræ, illoque præservato, si non vitam daret longam, saltem à multis morbis corruptionum tutaretur, cujus efficientia, vita sana, à morbis immunis, & à doloribus tranquilla, saltem protelaretur quodammodo. Quapropter dedi illi lagenam distillato liquore sulfuris plenam, & pariter docui artem parandi istud oleum è sulfure accenso. Jussi porrò, ut singulo pastu binas saltem guttulas illius liquoris, primo cerevisiæ haustu sumeret, neque facile dosin istam petulans excederet. Ratus, binas guttulas multum fumum sulfuris continere. Paruit vir ille monitis, & adhuc per plateas Bruxellæ Anno 1641. ambulat. Quodque augustius est, toto quadragenario illo, nullo penitùs morbo unquam decubuit, etsi semel casu super glaciem, tibiam prope poplitem fregerit; immunis tamen semper à febri, gracilis atque macilentus mansit, licet in penuria commoditatum senex vixerit. Nomen senis, est Joannes Mass. qui servivit à cubiculis Episcopo Yperensi Rythovio, dum Comites Egmondanus & Hornius capite plecterentur: eratque tunc ætatis viginti quinque annorum.

FINIS.

JOANNIS BAPTISTÆ
VAN HELMONT,

Toparchæ in Royenborch, Pellines, &c.

OPVSCVLA MEDICA INAVDITA.

I. DE LITHIASI.
II. DE FEBRIBUS.
III. DE HUMORIBUS GALENI.
IV. DE PESTE.

Editio secunda multò emendatior.

AMSTERODAMI,

Apud Ludovicum Elzevirium,
cIↃ IↃC XLVIII.

In Nobilis & præclariſſ. D.

J. B. HELMONTII

OPERA

Contra Galeniſtas,

CARMEN

Nob. & Ampliſſ. Domini

IANI WALHORNII D.

Majeſtatis ſuæ Conſiliarii.

Claude Scholas, Galene, tuas: ſatis occiſorum eſt,
Ohe jam ſatis eſt: plena ſepulcra ſonant!
Namque cruor clyſterque tibi ſunt pharmaca: ſæpe
Das nihil: In Critico ſpes tibi ſola die.
Interea in tactu venæ, linguæque peruſtæ,
Totus & urinâ, ſtercoribusque ſtupes.
Non Ægrum juvat hoc: illi Medicina paranda.
Nil opus eſt morbi teſtibus: at Medico.
Attamen exſpectas pretium poſt funera magnum:
Sic canis ægrotum ſpectat, amatque pecus.
Vnus Apollineâ potis eſt Helmontius *arte,*
Quos alter morti liquerat, eripere!

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

DOCTRINA INAVDITA,

De causis, modo fiendi, contentis,
radice, & resolutione

LITHIASIS.

ITEMQUE

De sensu, sensatione, dolore, insensibilitate, stupore, motu, immobilitate.

PROUT

De morbis hujus classis, Lepra, Caduco, Apoplexia, Paralysi, Spasmo, Comate, &c.

Nova & paradoxa hactenus omnia.

Tractatus tam Physico, & Medico, quàm Spagyro utilis: miseris autem utilissimus.

AUTORE

JOHAN. BAPTISTA van HELMONT,
BRVXELLENSE.

AMSTERODAMI,

Apud Ludovicum Elzevirium,
clɔ Iɔc XLVIII.

Illustri Viro,

DOMINO CASPARO ULDARICO,

Sacr. Rom. Imper. Baroni de Hoensbroeck, Teutonici ord. Commendatori in Gemert;

Bonarum artium fautori,

Amico atque Patrono suo singulari.

MEministi, quòd Illustris Dominus, D. Wernerus Spies de Bullesheim, Teuton. ordinis, Baillivæ Confluentiæ Commendator Provincialis, ac domûs Pitzenburgi Mechliniæ Commendator, Dominus in Elsen, & Herrn-Mulheim, &c. pridem Avunculus tuus, amicorum meorum faventissimus, triduo ante mortem, mihi lecticam suam mitteret, quia atroci Tertianâ decumberet; cumque advenissem, me adhuc capite salutaret, & amplexum utrâque ulnâ minaretur: eundem voluerim statim succurrere, cò quòd pulsus intermittens festinari juberet: sed suos distuliſſe pollicitam opem, in pomeridiem, ut Medentes adessent. qui dum exposuissent suam operam, quodque 13. jam diebus, secuissent venam bis, totiesque purgâssent, aluissent autem jusculis, ac sero lactis: confectionibus demum Alckermes, & Hyacinthorum corroborâssent: ideóque eadem orbitâ procedendum, nisi quòd demum crura, atque brachia, Cantharidibus ulceranda essent. Me autem respondisse: Cernitis viri amici, quantum spei isthæc remedia dederint, auxerint, reliquerint. Quare si pergatis eâdem viâ; dies crastina horrores, & agonem mortis, pro Tragœdiæ Epilogo dabit. Quæso, dentur mihi saltem horæ 5, & adhuc hodie apparebit, an vir ille Illustris, me sui amicissimum, frustra accersiri, hesternâ die jusserit. Consensere facilè, præter unum Fonsecam, forte quia Lusitanus esset. qui remedia chymica sprevit, quatenus ignea, oleumque igni affunderent. Adeóque unius voto, eques ille necem subiit. Nam etsi astarent sacerdotes amici, etiam nobiles domestici: plus tamen sperabant ex solitis & plurium votis, quàm nondum

cognitis medelis. A bonis itaque desiderari cœpit: quia aberas, dum hæc contingerent. Etenim ut justa parit indignatio versum: Ita ab ignaris concitatus, decrevi, libellum inauditæ doctrinæ de febribus edere. Et opportunè Card. Ferdinandus, Regis nostri frater, à suis Archiatris Lusitanis, immodicâ cruoris exhaustione, atque immodestâ refrigeratione, extinguitur. Id autem sic futurum, Carmelitæ confessario suo, prædixeram scriptis. Deinceps autem à nece, id controverso jure disputatum. Certamen vicit Fortunatus Vopiscus Plempius, Batavus apprime doctus, ac Professor Lovanii. Ego autem carmen libro meo præfixi, quo constaret, non tam malitia: quàm brutalis medentum illorum, atque impunis stupiditas. Addidi eapropter, *neminem unquam à febri, Galeni stylo immunem factum, ut neque graviùs aliàs ægrotantem, evaderet nisi quem robur naturæ tempestiviùs è manibus illorum eriperet.* Eò quòd in Scholis, hactenus tam febres essentialiter, quàm earumdem remedia nescirentur. Edidi ergo librum, qui istud solidaret: at tot undique mendis conspersum, quod erubuerim pro meo illum agnoscere. Ac utut talis: tamen ob rei novitatem, mox ab ortu, desiderari cœpit: quia defecerat. Ostendo namque febrim ignorari, nesciri remedia: itemque quaternarium humorum, esse aniles nugas, quibus creduli mortales cœmiteria saginant adhuc hodie. Itaque esto Problema: Nimirum *ipse vel in eo erravi penitùs: vel non quidem ego; at Humoristæ errârunt. Totaque Schola Humoristica pessum ivit: quia modò jacet cardo, cui innituntur medendi postes.* Res ista cum tangat vitam, Rempubl. ac plerasque familias: rogo Christianum orbem, ut ex charitate invigilet decisioni tam inopini, magnique momenti Problematis. Addo pariter librum, quo demonstravi causas, remedia, itemque modum fiendi calculi, ignorari constanter hucusque. Pestem quoque, Apoplexiam, Paralysin, Lepram, Lethargum, Spasmum, idque genus morborum, à Scholis æquè adhuc nesciri. Conscripsi autem hæc Paradoxa, in arrham polliciti majoris Tomi, quo Initia physica, atque nova medendi axiomata, pandam pro bono publico. Scilicet ut discant, ac resipiscant Scholæ. Discant quidem, non à me; (qui omnem alioqui gloriolam sprevi semper) sed à Datore omnis boni. Conatus autem sum, acceptum talentum, in proximi utilitatem sic manifestare, ut posthac quilibet sanæ mentis, velit nolit, fateri debeat, ipsasmet tenebras, è Scholis Gentilium, Veritatem proscripsisse hactenus. Cumque meos labores toti mundo loqui optem: idcirco eosdem Tibi dicare decrevi, in

pignus

pignus amicitiæ: quòd Musarum Patronus, & Pyrotechniæ fautor esses. Non enim libros meos Principibus Viris unquam dicavi, ut gesta illorum, atque avorum imagines, ac stemmata referrem. Nolim equidem videri, assentando corrumpere voluisse illorum integritatem. Scio quoque, tibi non minùs, quàm mihi displicere quidquid adulatorum est. Denique nec offero scripta mea, ut tuâ sub authoritate muniantur. Absit & ista stupiditas, quæ nesciat, ipsos Reges esse impares ad ejusmodi tutamen. nec quicquam subsistere, quòd à DEO patrocinium non est nactum. Do ergo, Vir Illustris, dicoque tibi, hosce labores meos, nudo titulo, ut me amare pergas tui amantissimum;

Qui Deum rogat,

ut te in valetudine protegat!

Tu interim fruere, gaude & vale, ut optat tuus

J. BAPTISTA van HELMONT.

Bruxellæ, 6 Kal. Octobr. 1643.

EXPLICATIO ALIQUOT verborum artis.

1. *Liquor Altaheſt* Paracelſi, omne corpus viſibile reſolvit in primam ſui materiam, ſervatâ ſeminum poteſtate. De hoc ajunt Chymici: Vulgus cremat per ignem, nos per aquam.

2. *Archeus* Paracelſi, eſt aura vitalis, ſeminum, & vitæ directrix, & τὸ ἔνδεμον Hippocratis.

3. *Blas*, Etymi defectu voco, vim motûs, tam alterativi, quàm localis.

4. *Duelech* Paracelſi, nomen proprium calculi humani. Calculus namque eſt metaphora.

5. *Gas*, eſt ſpiritus non coagulabilis, qualis è fermentante vino; itemque ruber ille, qui chryſulcâ operante, eructatur, &c.

6. *Magnale*, eſt theca in aëre, creatura, inter corpus, & non corpus, media.

7. *Magnum oportet*. Eſt tribulus & ſpina terræ, in vita mediâ hominis: de quo in ſingulari tractatu.

8. *Leſſas* Paracelſi, eſt ſuccus terræ, recens in radicem, tanquam culinam vegetabilis, tractus.

9. *Zenexton* Paracelſi, Amuletum contra peſtem.

10. *Pulvis Vigonis*, notus tonſoribus.

11. *Elementum ignis Veneris*, oleum è ſulfure cupri.

12. *Aqua chryſulca*, & regis, eſt aqua fortis, & hæc eadem maritata cum ſubquadruplo ſalis armoniaci.

13. *Aurum horizontale*, eſt aurum in pondere, at nondum ſat fulvum.

14. *Diaceltateſſon* Paracelſi, eſt argentum vivum vulgi, coagulatum in Altaheſt, & tinctum cum aquâ ovorum. Fitque arcanum corallinum, de eſſentia, & conditione aureitatis: quia eſt etiam horizontale.

15. *Relolleum* Paracelſi, eſt qualitas, non habens in ſe ens ſeminale; uti ſunt qualitates elementales, item color, & ſignatura rerum ſimplicium.

Reliqua autem vocabula minùs uſualia, vel ſunt Medica, vel ſaltem in Autoris præſenti Textu deſcripta, ac elucidata, adeóque Lectori obvia.

PHI-

PHILIATRO LECTORI

Pacem, Gaudium, Scientiam

Optat Philosophus per Ignem,

JOANNES BAPTISTA VAN HELMONT,

BRUXELLENSIS,

TOPARCHA IN ROYENBORCH,

PELLINES, &c.

NUPER *emisi doctrinam novam de febribus. In qua ostendi febrim, in essentia, radice, proprietatibus, atque remedio, esse Scholis incognitam. Res ista Medentes diversimode affecit, ac potissimum anxit discere recusantes. Qui namque sibi sat sapere persuadent, dixerunt:* Ergone Academiæ hanc impune sustinebunt calumniam? totque virorum præclara ingenia, & nos ipsi, fuimus stipites? Solusne Helmont ad mensam Solis accumbit, ut ex epulis istis, Adeptum Medendi sibi arrogare ausit? *Intentionem at meam quamvis pauperrime comitetur mea ignorantia, hujusque confessio non deleat ignorantiæ labem: veniam tamen meretur integritas, atque sinceritas intentionis meæ. Siquidem, in Medendo, cujusque veritas ab opere, quod post se relinquit, æstimanda venit. Nec enim calumniæ censeri debent, si errores antecedentium detegantur, suppressis eorum nominibus. Tractatur per me res humana, publica, solius charitatis ergo. Si dixero itaque, quod adhuc primus eorum, qui ab Ethnicis medendi fundamenta petunt, desideretur, qui nedum febrium; sed & quorumcunque morborum radicem, agnoverit, ac justa remedia; idque demonstravero: culpa careo, nec injurius videbor. Sin minus, ignorantiæ meæ miserti, quæso, me instruant: prout ego reor, me sola generis humani commiseratione motum, ne quisquam posthac suam fidat vitam infidis auxiliatoribus, qui neminem à morbo, ex certa scientia immunem fecere hactenus; sed, quotquot evaserunt, convaluisse, solius Dei munificentia, ac naturæ suæ bonitate. Hoc est namque illud paradoxum, quod me demonstraturum polliceor, & staturum promissis. Dixeram autem, præfato de febribus libro, me, calculo etiam suum tractatum debere: quia Lithiasis, monstro similis, ideoque singulari stabulo segreganda. Etenim reliqui morbi nusquam, nisi penes nos, nascuntur: solus autem calculus, etiam in matula concrescit. Lapidescit quidem, tanquam productum naturæ universalis, sed, in quantum modificatæ, crescit: utque fiat calculus, non autem petra; requirit materiam ab homine dispositam. Hoc ergo limite, videbunt Academiæ, se ne extimis quidem oris, Lithiasis causas attigisse: quique se inscitia febrium culpatos dolent, agnoscent, se calamitatis suæ plures habere socios. Nunquam enim volui omnibus ante me injuriosus esse: sufficitque, me protestatum carere animo injuriandi. Absit*

enim, quod nesciam, rem ignotam, in usus proximi demonstratam, carere calumnia: dum præsertim Medentis insciti a se habet per modum criminis, pellemque pro pelle quandoque daturus sit homo. Non secus atque Prætor, aliquem criminis accusans, excusatur à calumnia. Dolui semper magnopere, in sola Medendi religione, tam surdis, pigris, atque frivolis principiis subscriptum: in cæteris vero professionibus, tam ingeniose elaboratum. Enimvero quid subtilitatis non est machinatum, circa quinque voces Porphyrii, quas prædicabilia nominant? quasque versutias non moverunt, circa res vanas? garritus, inquam, sermocinalis industria testes? Raymundus tamen, his non contentus, alias novem voces invenit universalissimas: ac dein hisce alias 28 minus universales: atque demum tandem 72 alias universales subdidit, quibus res qualibet decies septies millies, quadringenties, quadragies sex vicibus describi, prædicari, atque distingui possit. Inutilis ille garritus, scientiarum immensæ filiquæ, sine nucleo. Certe humana ubique ingenia, absque calcaribus, ultro in subtilitates prona, si inanes illarum fines. In rebus autem, vitam & sanitatem spectantibus, continuo stertuerunt veterno. Ius quoque ita subtilitatibus incumbit, circa placitorum explicationes, ut acumina, quibus humanum ingenium tam mirifica admiratione rapitur, seseque propria intuetur oblectatione, ut singulari prærogativa, vocentur Iuris subtilitates. Sermocinalibus hæ quidem minus vanæ: utpote, quod ad acquirendum defendendumque Ius sunt comparatæ. In Theologicis verò, quid non augustum, per quæstionum acriboligias, sperant cathedræ? Vtinam his cunctis careat humana necessitas. Meum atque tuum, cuique absque fuco cedat! fides etiam (ut in Mahumetismo) staret citra disceptationem. Cedat quæque subtilitas, cujus in die novissimo non habebitur ratio: Rediret sic enim Apostolica sinceritas; Sic accepi, sicque tradidi vobis. *Saltem mitius judicium subituri, qui in vita, ab ejusmodi subtilitatibus fuerunt alieniſſimi. Ast in re medica, (proh dolor!) ubi indagatio est maximè necessaria, utilis, & ob charitatem commendata, omnia propemodum manserè intacta: quia utrobique supina ignavia, ad subscribendum ignorantûm avitis stoliditatibus, prona; damnosior quoque inter eos, qui per plateas vagantur, deque domo in domum transcurrunt, ut sanitatem venalem prostibulent, & ignotum sibi morbum fugent. Non enim semel obiter apud Academias dubitatum est hactenus, super theorematum fide, à Gentilibus traditorum: quæ aliàs vel sola facilitate futilitatem velant, primoque intuitu, sui suspicionem excitare deberent: quoniam in rebus humanis nil durius pudore, stupiditate, nil mendacio atque fraude plenius, crudelitate item atque credulitate nil admirabilius, per tot jam susceptum secula, quàm professio, quæ indies per mortes hominum, sub concentrica subscriptione, ad vota Gentilium, experimenta facit. Fatentur enim id mecum nationes, absque Medico viventes, quantum vitam ducant. Fatentur id, inquam, & emunctiores Medici. Etenim non ita pridem interrogatus à me vir pius, ac modestus, Medicus autem celeberrimus, Doctor Iohannes van der Wegen, cur (siquidem Lovanii habitaret, haberetque in aula amicos, atque dynastas quos curaret, esſetque Cathedræ aptissimus) lectionem aliquam non appeteret? respondit ingenuè, non esse licitum, aliud doctrinæ genus adolescentiæ prælibare, præter Galenum; adeóque (inquit) scienter damnarem animam meam, sciens meliora, atque docens pejora. Ergo, quod ego me scire detego, sciunt, at non audent, alii. Bone Iesu, quousque durabit Medentûm torpor? tantaque truculentia contra opus manuum tuarum? Permitte, permitte, ô infinita Bonitas, ut agnoscat genus mortalium, quod damonium Moloch nullis invideat subtilitatibus,*

tatibus, quam quæ circa charitatem ventilantur, quæque vitam tuæ imaginis ſpectant, & conſervant. Initio enim dolui, tam immenſam credulitatem principiorum, tantamque mortalium ignaviam, circa res tanti momenti; hujusque rei crevit indies miſeratio mecum. Hinc tandem lucem tantillam nactus, cum ingenti dolore cognovi, Scholarum errores, per me, eluceſcere debere. Enimvero in limine id viſum fuit mihi, indomitæ arrogantiæ plenum, quod omnium minimus, omnibus ante me, Philoſophicæ Veritatis ignorantiam inurerem: mihi autem ſoli Adeptum Medendi tribuerem. Rogavi ideo ſæpe Dominum, ut à me iſtud talentum ſuum repeteret, penitúsque auferre dignaretur, atque alteri digniori tribueret. Sciebam namque, quod, qui bene latuerat, bene vixiſſet, ſaltem moraliter, & hoc ulceroſo ſeculo præſertim. Reſtiti itaque, ac dilatavi dudum hanc principiorum Medendi ignorantiam ſuo mundo proponere, donec jam ſenex, ultima cogente neceſſitate, mortisque in agone conſtitutus, pollicitus ſum Domino, me ſuum talentum candide propalaturum: ne fruſtra ſcilicet in mundum veniſſe, atque inutilis hinc diſceſſiſſe, quandoque in ſtricto Dei judicio cenſear. Etenim per viſionem ſomnialem intellexi, quod plus formidarem oblocutiones, quàm Dei indignationem. Callidam eſſe naturam, quamdiu prætexeret ſuperbiam, in pure obſequendo Deo, ob fallaces reſpectus humanos. Arrogantiam item meam non cernerem, ſitam potius in timore, minus generoſe effecturum me, quod requirebatur contra viros judicioſos, à tot ſeculis in me inſurrecturos, quam in pure parendo Veritatis Datori glorioſiſſimo. Imo, nec commiſerarer proximi, talentumque humi tegerem, retroſpiciens ad incerta, de me, mundi arbitria. Fores Medicinæ à tot ſeculis ſeratos, clauſtraque, atque obices, rubigine obductos, ſcirem quidem, at pandere dubitarem: quaſi Ianitoris munus præſumerem merè meum, nec aliunde datum. Reſolvi itaque mecum, agere, quæ charitas, agenda ſuaſit, non arrogantia: ſciens, quod non injurius, qui bonum publicum intuetur, quanquam verecundum iis, qui temere Gentilium nugis ſubſcripſere, in damnum generis humani. Tandem itaque inter pudorem, & rei magnitudinis terrorem, medius conſtiti, multotiesque calamum repoſui. Iterumque ſeriò rogavi Dominum, dignaretur alium me digniorem deligere. Quapropter meritò indignatus Dominus, hunc malum atque inutilem ſervum permiſit cribrari à Satana. Nam Ordo, cujus zenith eſt domus Poteſtatum, & Nadir, cæteri Ordines, me cœpit gratis perſequi, indignis technis. Cognovi ſtatim, quod manus Domini tetigiſſet me. Ideóque in plena perſecutionum tempeſtate, volumen conſcripſi; cujus titulus, Ortus Medicinæ. Id eſt, initia Phyſica inaudita. *In quo detexi errores Scholarum, medendo ſolitos. Nova, inquam, morborum principia, ut & hactenus inaudita theoremata dedi, ac demonſtravi; ut relictis Gentilium vanitatibus, Academiæ deinceps aſſueſcant Veritati. Inde enim inveni in anima ſabbatiſmum, qualem nunquam in meis proſperitatibus; adeo ut ſuſpicionis plenus dolerem, quod tantæ procellæ quietem animæ, aut corporis ſomnum, nequicquam turbarent. In quo non ſat laudare poſſum, Deus, protector mi, largitatis tuæ abundantiam, quæ non permiſit animam meam vel tantillum excidere, ſub tantis undique anguſtiis, è plena pacis fruitione: formidans hoc unicum, ne inutilis ſervus ſepelirer cum tantillo talento. Quisquis ergo zelum meum interpretaris ſuperbam jactantiam, per me licet, modo te ipſum non læſeris. Gaudebo namque reportare omnem confuſionem pro bono proximi, & poſterorum, fruarque optatu meo; ſive interim auſus mihi in temeritatem ceſſerit, ſive non. Irrorabit namque Deus ſator, quæ voluit creſcitura. Enimvero libro* de febribus, *narravi pœnitentiæ meæ exordia, qualiter-*

que à Galeno, & Avicenna desciverim, ob deprehensas nimirum, columnarum Medendi falsitates. Vnde deinceps crevit in me adhuc Iuvene singularis fiducia, qua me lubens omnium injuriosis censuris, propter proximum exposui: sensimque dierum currente numero, Dominus candorem zeli mei aspexit, & me, jam virum, permisit videre, erumnarum & ruinæ plenum esse, quicquid in Scholis Medicis docetur, & fore posteris ludibrium. Bone Iesu! quantum tunc expavi clementiæ tuæ magnitudinem, quæ parvulis revelat, viris alioqui religiosissimis & ingeniosissimis negata à tot seculis. Porrò, quantumvis inde certior factus, quod accepti Veritatis talenti manifestatio mihi incumberet: attamen est natura inveniendis excusationibus facilis, fallitque se, & suas tristitias, per rationis pedissequas, adminicula. Mox ideo (vah pudet me meæ inconstantiæ) susceptum onus meis iterum excussi humeris, & dixi; Quis sum ego, Domine? deficiunt enim mihi solidiora, quæ in locum deprimendorum surrogarem. Quæ enim ante credebam mihi imperata, suspicabar iterum, æstu Satanæ suggesta: eo quod deficiebant arcana remedia; diplomata nimirum, sive signa meæ missionis. Quapropter in juventute dudum mihi persuaseram, ipsam Medendi artem nil esse præter meram impostruram, ab otiosulis excogitatam Græcis, in perniciem Romanorum domitorum primitus exstructam, deinceps in hominum calamitates confirmatam; cui humana credulitas, ob conceptam spem, facile subscripsisset, sicque sibi authoritatem peperisset ista religio Medica; quia plerumque nimis facile credimus, quæ nimis avide optamus. Sciebam quidem ex tum, Medicinam Academiarum esse rem nihili. Quorsum præbebant mihi suffragia, cum morbi incurabiles, tum insuper experimentorum vanitas: ac tandem, suppetiæ affluebant undecunque; quia Medentes passim ludibrio expositos viderem. Tum huic meo errori adstipulabatur ipsa Philosophia, adolescentiæ prælecta. Nimirum quod Logica, Physica, & Metaphysica Scholarum, non sint illa Philosophia, propter quam Pythagoras paucos duntaxat, melioris succi discipulos, instruendos assumsit olim sibi, plurium annorum silentio, secretoque sacramento, devinctos, se neminem unquam quicquam illorum, quæ ibi audierant, declaraturos. Suspicabar enim, potius ibidem Pyrotechniæ tradita præludia, quam scientiæ illius, quam Galenus hellenico multiloquio pandit. Siquidem & dudum ante Pythagoram, quisque consueverat per Hieroglyphica, in templis fideliter adnotare, quæcunque suis profuerant. Id namque tanta necessitas, tamque intestina calamitas, convicerant, ut absque invidia sic posteris traderentur. Cum igitur ars Medendi, apud me, in vilipendium rueret, incidi in textum sacrum, sæpius lectum, nunquam tamen intellectum. Videlicet, quod Altissimus creasset Medicum, eumque honorari mandasset, propter sui necessitatem. In quo statim deprehendi: 1. Quod ille, qui omnia creavit, se tamen singulariter glorietur Medici Creatorem. 2. Quod propter sui gloriam, bonitatis emanationem, ad infirmorum necessitates, subventionem, & auxilia, adeóque per Medicum, Altissimus placari velit, restituendo ablatam sanitatem. 3 Quod is, cui debetur omnis honos & gloria, præceperit, solos parentes, & à se creatos Medicos, honorari: quasi Medicus aliquid patrizantis haberet. 4. Dein, in mea virilitate, non parum, diu noctuque anxius inquisivi, quisnam ille felix esset, quem Altissimus ab æterno destinavit, elegit, & creavit in Medicum, atque hinc quoque honorari præcepit? An forte esset is ille, qui, perlectis Institutionibus, & aliquot classicis authoribus, emensusque in Academia solidum triennium, tandem per disputationes, & examina, à Professoribus, candidatus emitteretur, tam seculari, quam Ecclesiastico jure admis-

admissus? Num verò ille, qui eodem jam Medici titulo, consenuisset sub luge alienâ, plenus interim annorum, experimentorum, & nummorum? Tum statim respexi, quòd infirmus egeret Medico, quem Altissimus creavit, plenis instructo numeris: quodque sanus non indigeret Medico adstante, qui culinæ praesset, numeraret buccellas, & diætæ regulas praescriberet. (Plura de honore Medicis debito, posthac invenies sub historia Duelech.) Consideravi ex altera parte: Quod unguentarius conficeret pigmenta suavitatis: nec consummarentur opera ejus: nec esset medicamentum exterminii in terris. Quod sonat, verum Medicum omnes morbos aquâ falce demetere, nec esse morbos penes ipsum incurabiles. Insigne sane discrimen inter Medicum, quem creavit Altissimus, & illum, quem crearunt Academiæ, per doctrinam Gentilium. Actutum mihi se obtulit immensus incurabilium catalogus: quasi pro his nil esset solicitus Altissimus; aut tales ægri non essent morbidi. Vtpote, pro quorum necessitate nec Medicum, nec Medicinam, in Academiis creasset. Siquidem isti, nedum hujusmodi infirmos conjiciunt in desperationem: verum etiam, quotquot sponte non silent morbi, desperatis adnumerant: Imo quartanam, quæque in annos, radices stabiles servant, spontaneoque plerumque naturæ tædio terminantur, reputant incurabiles. Ac nisi morbi reliqui ultimo ad metam decurrant, omnes profectò ex æquo adderentur incurabilibus. Plerique namque, dentis dolorem auferre nesciunt, nisi per evulsionem ejus. Sic fortassis, idem in veteri Cephalalgia, capitis ablationem, pro sanitate, imperarent, si sospes vita perstaret. Post insignes ergo aliquot annorum labores, me piguit, quod nihil aliud scirem, aut didicissem quàm quod nihili. Nam tametsi crederem, Medicum à Deo creatum, pro-ut & medicamina simplicia: totus tamen hæsi in cognitione illius Medici, rerumque sibi subservientium. Optabam enim multoties, Ah utinam talis Medici tandem aliquando fiam discipulus. Interim cognovi clare, Artem Medendi, tam Græcis, quam Arabibus excultam, quamque Iudæi mentiuntur sibi à suis Rabbinis, sub Kabala, per manus traditam, longissimè distare ab ea, quam Sacer textus depingit. Tandem itaque in animum induxi. Medendi scientiam à medio, intentione, & fine, habere initium bonum: Esse nimirum donum bonum, descendens à Patre luminum: quodque hoc ideo nunquam descendisset, pridem in Ethnicos, & Iudæos, utcunque nostra credulitate inflatos; utpote quos Dominus non creavit Medicos, nec in nostri necessitatem; ut neque honorandos, sed serio vitandos, præcepit. Non est enim Medicus à Deo creatus, defectuosus, lucro deditus, hostisque Christianorum: sed charitatis plenus. Hanc namque illius doni boni raritatem primum notavi ex Dioscoride. Qui à diebus Platonis, (quibus vixit) historias herbarum quidem descripsit; In hunc attamen diem, vix illi aliquid est additum, detractum autem plurimum. Adeoque bis mille & tercentum annis, vix aliquid luminis, in rem Herbariam, superne illuxit, licet maxime obviam, atque necessariam. Quapropter in alios cognitionum abstrusiorum ordines, sobrie satis, supernum istud lumen delapsum, conjeci. Minimè tamen in Gentiles, Atheos, perfidosque Iudæos, extra Veritatem, & charitatem seclusos, ac ob id à Deo derelictos. Et rerum nativitates, ut sunt relegatæ in temporum plenitudinem, nobis tectam, Ita veritatis Medendi donum non descendere, nisi statuta apud Deum maturitate. Nec enim lumen gratuitum lucebit ad lubitum nostrum. Nam qui omnia fecit ut voluit, facit eadem quando volet, perficitque in quibus voluerit. Consenui enim, jam à quadraginta, & amplius, annis, in Medentûm turba; tandemque senex cognovi, Theoremata Scholarum per me subverti debere, ut quæque, ventu-

ra mox ætate, cadant in rudera, quatenus veritatis calce destituta non cohærent. Fuit apud me Adepti illius doni tanta certitudo, ac veneranda authoritas, ut sentirem, datorem unà sui doni quoque fore interpretem; utque hactenus quodlibetcunque excluderem dubium. Estque ejusmodi cognitio longè certior, quam quæ per demonstrationem formatur. Quia non est verbis facultas, hanc certitudinem aliis facere communem. Scio quoque, non omnes, qui Medendi initia mea sunt lecturi, æqualem inde fructum reportaturos: quippe Deus sui doni dispensator usque mansurus est. Dixi hæc, ut etiam sciatis, quod mea indignitas donum tenebris offundet, ut capiat natura cursum qui potest. Speravi enim, cum jam numerum & atrocitatem morborum auxerit, in parvulos, & abjectos hujus mundi, donum Medendi inspiraturum. Et, cum anteacto seculo Paracelsum, scientia analytica corporum, ac remediorum fulgore, divitem præmiserit præcursorem, fore, ut vellet jam scientiam Adepti (qua alter ille caruit) superaddere. Porrò, si absque scelere, lubet placiti illius divini decreti rationem inquirere, ob quam Adeptum Medendi, donum minus ad Christianos descenderit: reor, Scholas resistere, quatenus principiis Gentilium pertinaciter insistunt. Tum item, quia Medicina tota in lucrum exercetur, mox à sui initio: quæ sola artium, ex compassione misericorditer expendenda est; Non autem, quasi ex erumnis miserorum, hilariter pomposeque vivendum vel ditescendum sit. Quare lucrum hominibus præripuit dispositionem necessariam, falsitasque doctrinæ paganicæ, Adeptum medendi donum avertit. Cujus venatio mihi ideo visa est consistere in compassione erga ægros, dediscendo falsa theoremata, & induendo profundam spiritus humilitatem. Quæ, ut tum non est inflata per literam, nec depressa per inordinationem: ita in humili intuitiva cognitione sui nihili, mens se evacuat omni scientia, per rationis inductiones introducta. Tum deinceps, tum, inquam, Altissimus vix sinit vacuam mentem, quin fœcundo sui luminis radio eandem repleat. Offendi jam forte nonnullos, eò quod adeptum Medendi desursum descendere dicam: qui Medicinam addisci volunt, per modum aliarum artium. Intellectus (ajunt) est potestas naturalis; qualibet autem potestas naturalis, nata est operari effectum proprium: proprius autem effectus ipsius Intellectus, est Intellectio. Ergo homo naturaliter intelligit omnia intelligibilia, tanquam proprium Intellectus objectum. Porro, facultas Medendi est intelligibilis, ac proinde non descendit de sursum. Respondeo: Anima, ejusque intellectus, non sunt opera immediata naturæ, quippe quæ oriuntur à fonte supernaturali. Adeoque, quoad sui initium, licet Intellectus sit facultas naturalis animæ, non est tamen omnino inter facultates naturales computandus. De fide est, Quod Deus creavit Medicum, *adeóque ars Medendi dicat aliquid supra communem regulam creatorum, sic ut ejus adeptio non contingat per modum aliarum artium. Nabuchodonosor enim ablationem & restitutionem Intellectus testabitur. Item,* Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, *Quod frustra dictum esset, si Intellectus æqualiter à Natura daretur. Porrò datus Intellectus (de quo hic prædicant) actum suum naturalem, sive intellectualem, non exercet, nisi quatenus notiones aliquas discurrendo trahit ab observationibus, quas à sensuum perceptione accepit, cum causas à priori penitus ignoret. Ad scientiam autem medicam requiritur quædam luminis claritas, quæ superat illam cognitionem per sensus, imò & per consequentias causarum ad effectus, juxta putationes (plerumque fallaces) à ratione, sibi inductas. Nam de fide est, quod intellectus, unà cum totalitate naturæ humanæ, atque ita deinceps, utcunque clarus, non percipit propositiones*

primò

primò veras, sensum superantes, nisi cum affluxu luminis superni. Puta, locum libri sapius lego attentè; &, licet verba intelligam, semel tantum sensum illius insperatò haurio, cum admiratione præteritarum lectionum. Ejusmodi autem cognitionem, voco gratiæ. Sic nempe Intellectus, utcunque clarus, non semper assentitur vero: quia naturaliter nec hoc percipit. (Hic namque factiones in scientiis, & religione.) Sic in dona medendi, est aliquid nobilius, & superius, quam quod è cognitione præexsistente sensuum formatur in imaginante: Quod est verum, solidum, bonum, superans authoritatem consequentiarum: imo quod nec propriè doceri, vel demonstrari potest. Nolim tamen intelligi, quod adeptum medendi sit scientia infusa, qualis olim illuxit Bezeliel, & Ooliab: multóque minus, qualis die Pentecostes, in Apostolos, largo imbre pluit, ut variis confestim loquerentur idiomatibus: nec est item proinde Adeptum medendi de planè sublunaribus. Nam Sapientia æterna creavit singulariter Medicum suum, præ cæteris creatis: adeóque aliquid augustius requiri pro ipso videtur, quam pro aliis professionibus; quas ideo nec mandavit honorari. Alioquin omnis quidem intellectio nostra, in natura, surgit tantum per modum discursus, observationis suppositi, & consecutionis, indagationisque; idque totum à posteriori. Quocirca ejusmodi omnis cognitio stipatur incertitudine, Ergo inter ordinarium intelligendi modum, & scientias infusas primorum graduum, sunt amplitudines quædam, singulari quaque gradu distincta in Intellectu, supernaturaliter oriundo. Quod sic probo. Omne donum bonum descendit à Patre luminum. Adeptum Medendi est donum bonum: ergo descendit à Patre luminum. Major est fidei. Minor verò constat, quatenus Medicus, ut talis, est creatus à Patre luminum. Replicant per quandam similitudinem, & nil ad syllogismum, hoc modo. Difficilior est cognitio Dei, quàm Medicinæ. Sed Gentiles naturaliter invenerunt, per Intellectus operationes, Deitatis exsistentiam. Ergo longe facilius adepti sunt naturalem scientiam Medendi. Respondeo, totum concedendo, si non adduxerint quatuor terminos. Itaque, pro-ut per naturam nemo potest haurire lumen fidei: sed tantum umbratilem aliquam cognitionem: ita & in dono Medendi concedo, naturaliter, per observationes juvantis ac nocentis acquiri cognitionem aliquam Medendi: at sane, est ista cognitio tam umbratilis, & cæca, ut plane repugnet textui; qui frustra diceret, Deum creasse Medicum ut talem, eumque honorandum, nisi aliquod lumen in hoc creato Medico eluceseeret, supra vulgarem, ordinariam, atque naturalem potestatem animæ intellectualem. Tandem, quod nec Athei, nec Gentiles, ut neque Judæi, donum istud Medendi unquam receperint, non aliunde, nec longius deducendum est, quam quod de facto morbus, remedia, horumque omnis appropriatio, adhuc hodie sint mortalibus ignota. Est namque argumentum ineluctabile: Hactenus Adeptum Medendi fuit ignoratum: ergo non dedit Deus illud paganismo anteactis seculis, ut neque Scholis, cæcos ductores sequentibus. Cujus correlativum est, quod, quicumque assentitur Scholarum paganicarum doctrinis, seclusus sit à principiis veris Medendi. Assumtum enim demonstrabo, Deo favente, amplo volumine. Mansisse nimirum ignorata principia cognitionis causarum ac radicum, in morbis, remediis, & appropriationibus. Consequentia per se clara est: nisi ostenderint, aliunde, quam à Deo, derivari omne donum bonum. Nam pro stabilimento doni Medendi sat esse deberet, quod, licet Adeptum medendi tam prope naturam Intellectus sit, ut propter objectorum naturalium propinquitatem, & necessitates, consuetum sit, tribui naturalibus scientiis, per simplicem Intellectum appre-

apprehensis : attamen, quatenus saltem includit dona prudentiæ, consilii, &c. quæ sunt charismata Spiritus sancti, debet profectò donum Medendi ferri, & exspectari, ab initio tali, quod plane fertur supra naturæ orbitam. Etenim non raro quis, mediis demersus somniis, extemplo cognitionem concipit, quam nunquam vigil erat assecutus. Nox nocti enim indicat scientiam. *Sæpe sic quis legit locum, multoties lectum, absque fructu, unde demum vitam emendationem instituit. Nonne enim ista descendunt à Patre luminum? Sunt ergo ejusmodi scientiæ, infusæ quidem, licet non de ordine excellentiori. Sunt, inquam, talenta, super quæ Intellectus bene formatus postmodum struit doctrinas utiles.* Docti enim *(ut tales)* fulgebunt *(præ indoctis)* in regno cœlorum, *si doctrinæ ergo, animæ se habilitaverint ad majora charismata. Placuit nempe sibi Omnipotens in diversitate mansionum, chororum, claritatis, & Intellectus Angelorum, hominumque hos comitantium. In favorem saltem Adepti medendi facit, quod inter septem spiritus, proximos throno Dei, unius nomen est,* Medicina Dei. *Est enim supra Principatus, thronos, Protestates, & Dominationes. Attamen Cœlites non ægrotant, nec Medicina indigent. Nec est ejusmodi* Medicina Dei, *Metaphorice sumenda, quæ callebat proprietates, etiam in felle piscis. Hoc loco autem suscepi Lithiasis ortum, quem promisi, quatenus calculus metamorphosin continet, quæ nullatenus ab humoribus ortum ducere potest, sed à mero lotii excremento. Ideóque hic tractatus facile carere potuit tractatu,* De figmento complexionum & humorum.

TRA-

TRACTATUS DE LITHIASI.

Petrificatio.

CAPUT I.

1. *ANte Paracelsum jam nutabant Schola Medica.* 2. *Veterum opinio de causis petrificationis.* 3. *Sanior doctrina Paracelsi.* 4. *Fluxus seminum ad petram.* 5. *Dispositio mineralium à condito mundo.* 6. *Qua lithea Trivalis.* 7. *Quid mons siliceus.* 1. *Vnde petrarum diversitas.* 9. *Pulvis adamantis semper flavus.* 10. *Saxa & lapides, ut differunt.* 11. *Semen petræ, in quo excedit semen vegetabile.* 12. *Petrificatio Humana, & cur denti petra adnascatur.* 13. *Notabilia aliquot.* 14. *Insecta quædam cur non petrescant: perfectiora autem animalia, quandoque prorsus.* 15. *Formam non introduci ex potentia materiæ.* 16. *Quomodo homo petrificatur.* 17. *Petræ nil commune cum calculo.* 18. *Duelech Paracelsi.* 19. *Encomium Dauci, &c.*

1 EMunctiores Medici exacti pridem seculi, stupuere silentes, tam infaustam ac inobsequentem suis thesibus, doctrinam Scholarum, de Elementis, Temperamentis, & humoribus. Neque enim sibi satisfacere potuere, quaternario humorum, pro omnibus morbis. Quamobrem Paracelso longè fuit facillimum (qui præpollenti medicaminum testimonio, totam Germaniam, in sui admirationem traxerat) jam nutantibus persuadere figmentum sui tartari, è cibis, ac potibus, proditoriè intrantem tartarum, morborum quorumcumque veram esse causam. Quæ sua putatio fidem fecit, sicque modo radicem stabilem fixit, ut non sit fere quisquam, qui ad tartarum Paracelsi non confugiat. Debebam quidem Tartaro tractatum singularem, qui ad historiam calculi accinctus eram, nisi inter initia physica, de illo abunde scripsissem. Ideóque volumen istud truncatum deseruissem, si inde tractatum de Tartaro huc transtulissem. Siquidem constituta ibidem, primæva naturæ integritate, intra materiam, Archeum, & vitam, sive formam, cum seminalibus initiis, inauditis hactenus, fermentis quoque, transmutationum quarumcumque authoribus, noviter detectis, rejectis verò elementis, qualitatibus, complexionibus, horumque pugna, lucta, contrarietatibus, & victoria. Humorum item, & Catarrhorum figmentis, extra naturam, & Medicam considerationem, relegatis: Flatibus demum, Tartaris, & tribus primis Chymicorum principiis, extra morborum palæstram præscriptis: sensim dein à theoricis, ad pathologica deflectens, naturæ defectus, & alteritates explicui: atque medullitus veram morborum causam, antehac inauditam, mundo manifestavi. Igitur Calculo, ut monstro domi nato, hunc librum, velut exlegem, nuncupavi, desertoque nunc tartari errore, à Paracelso mutuato, ad ignotam Scholis petrificationem jam venio. Enimvero Veteres, sua Aristo- 2
teli nomina dantes, juxta principia hujus adhuc arbitrantur, lapides, atque mineralia universa, absque discrimine, fieri ex terra potissimum, mediante calore, & frigore, opificibus externis, cum additamento tamen trium aliorum elementorum. Attamen pondus saxi, cum aquæ pondus excederet: conjecere inde, terram fore omnium mineralium materiam propriam. Et quanquam hæsitarent in pondere auri, scirent-

que tamen, ex pondere peti demonſtrationem Mathematicam, quovis Syllogiſmo fortiorem: nec interim crederent, aurum eſſe terram, neglectis ſui dimenſionibus, multoties ſeipſam penetrantem. Multoque jam magis, ſuis diffidebant theſibus: cum aurum non ex ſola terra, cæteris tribus ponderoſiore; verùm ex levioribus aliis, juſta, ſive æqua lance, atque proportione miſtis, componi ſtatuerent. Idcirco conſilii inopes, indaginem ponderis ſuſpenderunt ad clavum, ac poſthabitis litibus, velut ſopore preſſi, contenti fuerunt dixiſſe, metalla, velut frigore glaciata (eo quod ignis tortura fluerent denuo) exſiccatoque aquæ ſuperfluo, aëre verò & igne propemodum excluſis, manſiſſe quaſi arefacta. Hoc ſic tulit arida Ariſtotelis Philoſophia. Theſin autem ſuam probarunt, ut dixi. Nam metalla contrario (ut putant) calore diffluunt. Quaſi verò glaciatum opus, non niſi follium miniſterio liqueſceret! vel terra eſſet liquabilis per ignem, rurſusque pro lubitu, terræ faciem repeteret, quoties frigus ſentiret. Itane ſui tam immemores Scholæ, quod non ita pridem, aquæ elemento ex ſe intenſe frigere dixere, & remiſſe madere? adeóque metalla non ex terra, ſed ex aqua glaciari debere? Terram vero ex ſe, intenſe ſiccam eſſe, atque remiſſe frigidam? adeóque glaciari neſciam? Adeo ut hinc ſequatur: Si metalla, potiſſima ſui parte, ſint terra: nunquam fluere, aut deglaciari poterunt: cum tantum poterunt, ad ſummum, eſſe remiſſe frigida. Nec per intenſum calorem, terra poterit unquam converti in aquam, aut aqueam ſubſtantiam, dum liqueſceret in metallo. Siquidem dant terræ intenſam ſiccitatem, quæ ab igne non poteſt non fortificari; non autem deſtrui. Similiter nec poſſit remiſſum frigus præpollentis terræ, hanc, dum vi ignis in aquam eſſet liquata, convertere denuo in terram. Quia credunt remiſſas elementorum qualitates, non tantum activitatis habere, quod alterius elementi frangant intenſas qualitates. Etenim eodem ſtupiditatis pede, quo cœperunt, pergunt dicere, ſaxa, atque lapides, eſſe terram, calore induratam, ac velut arefactam. Quod per terram figuli probant, quæ calore ſolo lapideſcit, ut volunt. Etenim, quia lapis non liqueſcit per ignem, prout alioqui metalla: ideò à negativo naturam conjicientes, ſe nodum omnem diſſolviſſe ſunt ratæ. Atque hæc craſſa Minerva unicuique ſuſpecta eſſe debuiſſet jamdudum, ſi unum veternum non dormirent omnes. Quid enim de ſulfure dicent, quod igne fluit? An aqua, vel terra glaciata, ſulfuri dedit initium, quia liqueſcit? Quidve de vitri condenſatione, quod calore iterum liquatur eodem, quo fit? Quid denique de ſale, quod uno caloris gradu coagulatur, & areſcit, atque altero liquatur, liquaturque rurſus ab humidis? Pudet ſanè, in Ariſtotelicis nugis, qualitatumque elementariarum fabellis, diutius immorari, dum de rerum cauſis atque origine indagandum. Quapropter avos primus docuit 3 Paracelſus, omnia mineralia (quæ credidit ex quatuor elementorum congreſſu fieri, atque alibi, ex tribus ſuis tantum initiis, materialiter) ex aqua potiſſimum, adeóque eſſe fructus elementi aquæ, non ſecus atque vegetabilia, eſſe fructus terræ. Aſt ad me uſque neſcitum fuit, cuncta corpora, quæ miſta creduntur, materialiter duntaxat ex ſola aqua eſſe, nullo excepto. Corpus autem illorum cogi, cujusdam proprii atque ſpecifici ſeminis neceſſitate, ad fines ſoli Creatori cognitos à priore. Quam propoſitionem ex pleno probavi, in initiis Phyſicis. Neglectum quoq; fuit hactenus, quomodo hæc rerum ſemina ſub lucem veniant, ſe corporum involucris tegant, eademque diſponant, ac qualiter ipſa ſemina, corporum importunitatibus tandem neceſſario auſcultent. Quapropter nec erit ingratum, ex doctrina, à me alibi

fuſiùs

fusius tradita, seminum progressum, fluxumque ad formam, suique maturitates in mineralibus, hoc loco succinctè repetere. Enimvero si non petra fit petra, necesse est, petrificationem, entis alicujus novi generationem includere: omnis autem generatio præsupponit aliquale semen, quod materiam, ad ens in potentia, disponat. Cum nihil, quod non est vitale, seipsum ad perfectionem promovere queat. Esset que ideo stulta ac fortuita perfectio, quæ à corpore, absque ductore interno, & statuto sibi fine, procederet. Itaque si corpus distinguatur dispositivè, ab efficiente interno, profluatque in productione ad fines sibi in natura propositos: ergo & seminis etymon, ipsi jure competit: quia ex initio prorsus incorporali procedit. Hoc autem initium ab imagine, sive juxta Ideam, à generantis conceptu, sive cogitatione, fabricatam (quæ proinde vis imaginativa vocatur) in vitalibus profluere, facilè mihi concedetur. Sed quod inanimata, in suis primis entibus, insita habeant dona seminalia, quæ per modum recipientis, etiam analogicè, quadantenus imaginationi respondeant, docent antipathia, & inanimatarum sympathia. Oportet namque non sensitiva (puta Magnetem) sentire quodammodo poli situm, si ad eum sua sponte se dirigat, non autem à polo trahatur (prout libro de Peste, manifestis argumentis doceo) sentire item ferrum, si polo neglecto, per electionem, ad ferrum se inclinet. Quæ ne tædiosè à me hic repetantur, sufficit obiter
5 sic suppositisse. Porrò, seminis isthæc Idea, & entelechia entis novi, seminalis nempe causa efficiens, etiam in non sensitivis, suo fungitur munere, non secus atque si vita & sensu polleret. Quæ Idea auram sui Archei vestit, ejusque medio deinceps dispositiones corporis & organa perficit, completque tandem, quæ in adumbratione seminalis suæ imaginis sunt designata ad fines soli Deo cognitos. Atq; hactenus etiam omnis creatura originaliter à Deo dependet. Hic namque animalibus, ac plantis, seminalem fabricandæ ejusmodi Ideæ, id est: multiplicandæ, suscitandæque sobolis fœcunditatem, gratis indidit, vi vocis (*crescite & multiplicamini*) in seculum duraturæ. Quæ sub Ecclesiæ correctione, sic à Sacris mutuo. *Terra initio erat inanis, & vacua.* Duplici nimirum inanitate, erat obsepta. Quod tamen de elemento aquæ non item dicitur. Terra namque in sui condo, nondum habebat mineralia, si vacua. Erat nempe terra, merum putumque fabulum, nondum numerosa varietate, atque mineralium classibus distinctum. Sed *Spiritus Domini ferebatur super abyssum aquarum.* Non quidem quod ista latio esset inane otium mysterio carens, aut voluptuosum natandi solamen: Sed continebat mysterium benedictionis, per quod aqua repleret terræ vacuitatem fructibus, una inanitate: ex altera verò parte, per vegetabilia, & animantia, terræ vacuitati satisfaceret, inanitatemque saturaret. Ergo ante natam lucem, in fluctitatione divini Spiritus, metalla atque mineralia universa simul incepêre. Quod mihi inprimis persuadent occulta metallorum lumina, astrorum æmula, & prægressa testimonia, quæ noctu in fodiniferis montibus splendere solent. Saltem Spiritus Domini, qui replevit orbem terrarum, jam creandi avidus, in spondo abyssi aquarum, suo verbo sigillavit fœcundam desiderii sui Ideam, quæ in instanti, universam terrarum, lapidum, mineralium, atque metallorum opulentam diversitatem protulit, quibus terræ vacuitatem multo replevit fœnore, quam scilicet non sat animantia & plantæ, ut neque adæquatæ implere poterant. Stratum autem, sive solea ter- 6
ræ, quæ hæc aquarum ditissima proles in vacuitatis impletionem est concredita, dicitur à Paracelso Linea Trivalis, matrix, seminibus mineralium gravida, quibus Dominus implantavit rationes, dona, atque

ſemina, in ſeculum ſat futura. Ita nempe ſaxorum, atque mineralium ſemen opulentum, eſt aquæ implantatum, ut determinationem ſuam, atque fermentum, in terræ matrice ſuſcipiat. Quid autem ſit terrra virgo, extra & præter mineralia, in Phyſicis demonſtravi. Per Moſen autem, ditiſſimum hujus promtuarii theſaurique ſemen, ex profeſſo neglectum videtur: ne Iſraël, fontibus atque montibus divinas ac immortales poteſtates tribuendo, iis immolaret. Cæterum ſabulum, ſive terra, ſibi undequaque continua, ſuſcepto ſemine, in colles, rupesque ſurrexit, ſaxorumque ſtrata diviſit. Etenim ut rerum ortus à miraculo incepit: ſic modo ſuis ſecundis cauſis adhæret, ut rerum inviſibiles Archei, horumque abſcondita ſemina, teſtentur, ſaltem ſe ab mundo intelligibili regi. Hinc enim aquæ, deſiderio ſeminum imprægnatæ manſere, ſuique placiti Ideas, per aquam diſpoſuit Omnipotens. Attamen hæc aquæ ſeminalia deſideria, non fructificant, per ſucceſſivam unius ex altero propagationem, more plantarum: ſed vis ſeminalis, in theſauris aquæ deliteſcens, ſuas de ſe proles ſigillatim ſuſcitat, easque ſucceſſivè perficit. Includitur nempe ſemen, ſive Idea ſeminalis, atque mineralis, aquæ, quam nec egreditur unquam: ſed ſeipſum in iſta materia obſerat, includitque, donec tandem ſub dierum maturitate, inde fiat, quod natum eſt ex ea fieri. Icon ergo operativa in aquis, ſenſibilem mox atq; fermentaceum odorem, ex mon-
7 te Siliceo ſuſcipit. Eſt autem mons Siliceus, ſolea, ſtratum, ſive terræ intercapedo, in qua ſaxa, lapides, ac mineralia univerſa, ortum ſuum ex aqua deſumunt. Prout alibi, de origine fontium. Eſtque porrò ille odor, fermentum, unde tandem completum ſemen minerale profluit. Hinc quoque omnis petra. Non eſt autem hoc ſemen in mineralibus, per Metaphoram, aliquod æquivocum, aut analogon, ſub licentioſa ſimilitudinis alluſione. Nam ſuccreſcunt novi ſilices, ac lapides in fontibus & rivis. Quicquid autem fit, & tantiſper dum fit, neque adhuc eſt in perfectione, intenta ab Archeo: ſemen in ſe habet, ut naturam, in
ſuis conſtitutis univocam, intelligam. Et- 8
enim aqua purè pellucida, habens in ſe ſemen atque fermentum lapidis, evadit cunctarum gemmarum cryſtallus. Sin inſuper purus cujuſdam metalli, vel pyritidis color, concurrerit, gemma fit, duritiem & proprietates ſui coaguli ſequens. Perinde enim ut ſtannum (quod pictoribus flavum colorem, quem Maſticot vocant, præbet) omne metallum (plumbo demto) friabile facit: ſic & gemmarum duriſſimam tingit. Solus proin Adamas, dat pollinem flavum: aliarumque gemmarum eſt albus. Sin autem aqua, non purè diaphana, ſe incorporat colori metallico, fit lapis opacus, Iaſpis, Achates, Silex, Porphyrus, Marmor: & juxta
mixti ſeminis exigentiam. Interim ſaxa fa- 10
cilius diſſolvuntur, quàm lapides, iterumque ſponte, vel per artem, in aquam redeunt *(qui convertit rupes, in ſtagna aquarum.)* Saxa autem dico, convertibilia in calcem: pereuntque ſubinde ſponte, in agrorum ſumen, & cerealia. In lapidicinis etiam, ſæpe ſponte ſtillat ſal nitroſum, perpetuo ſtagmate. Quod nempe ſaxa redeant in primam ſui materiam. Perinde ut verſa ſerie, petroſo odore fermenti, aqua tota migrat in petram, vel ſaltem pro parte, qua ſibi odor ille coaluit radicitus. Idque tam inter fluendum, quàm ſtagnandum. At nondum largitati Divinæ ſat fuit, rupes ab initio, ſaxa & lapides feciſſe, ſemenque propagandæ novæ ſobolis contuliſſe: quo ex aquis lapides, ac petræ deinceps fierent:
quin inſuper voluit, ut ſemen petrificum, 11
in multis, excederet ſua vegetabilia, hisque illa potiora ſe teſtarentur: nec enim ſemen, cum aqua ſibi ſubdita, ſolum petreſcit: quin inſuper corpus ſibi contiguum, odore ſeminis petrifici, ſolo attactu, petrificat.

cat. Sic namque Friderici Imperatoris chirotheca fuit una sui parte petrificata, quâ scilicet intra fontem aliquantisper maduerat: alterâ autem medietate, sigillo munita, corium permansit. Adeo, ut nedum herbæ, ligna, panes, ferrum, ova, pisces, aves, & quadrupedia, miranda metamorphosi, sint petrificata. Verumetiam Ambrosio Pareo teste, Parisiis fœtus humanus est excisus, adultæ magnitudinis, in petram versus. Fractus est illi pedis digitus, intusque tendines & ossium articuli apparuerunt. Itemque confracta gingiva (erat nempe hiante, ac velut ejulante ore) dentem subtus ostendit, in maxillæ theca. Quod mihi testatus est amicus, qui acuendis instrumentis, parando organa Mathesi dicata, solet sæpe in hujus fœtus dorso, cotem facere. Sic pariter historiæ commemorant in Cryptis prope Pergamum, aliquot cadavera petrificata, illorum scilicet, quos belli pavor in abdita compulerat. fuisse inquam à superficie, in centrum usque petrificata. Unde surgunt plura notatu digna. 1. Quod petræ suo generentur, ac proprio semine: quodque dein etiam alio constent petrificativo. Id est, nedum aquam, velut objectum proprium, & proximum, naturaliter transmutent ejusmodi semina: sed & aliena quoque corpora, quæ præfatum semen odore tenus saltem hauserint. 2. Quodque ideo, aliena illa corpora debeant ad minimum symbolizare in aliquo, saltem in materia remota. Cùm nil prorsus commune habeant, præter illam materiam principiantem, quæ in petris est mera aqua. Neque enim alias, possent diversorum elementorum fructus, toto genere ad minus discrepantes, in unum coincidere. 3. Quòd autem petræ non componantur ex Tartaro coagulabili, tanquam materia propria, ac vicina: sed ex proprio surgant semine, quod natum est, etiam ex materia, non dispofita ad petram, petrificare quid libet. 4. Quòd semen petrificum, unde herbæ, aves, nidus, corium, &c. petrescunt: potentioris sit efficaciæ, quàm alioqui semina vegetabilium, præexigentia dispositam à generante materiam. Ideo non omnis fert omnia tellus. Semen autem petrosum arripit quælibet, etiam procul à se aliena. Dein, reliqua semina requirunt, ut substrata sibi materia reducatur in liquorem sequacem, & seminis susceptivum, quem primam generationis materiam dixere, postulantque, ut destruatur quoque omnis figura, & decor præcedentis concreti. At semen petrificum, reservata figura humana, absque intermedia putredine, aut materiæ dissolutione, totum per totum petrificat, tam ossa scilicet, quàm cutim. 5. Quòd semen petrificum consistat in solo odore saxeo, qui est incorporale, atque invisibile fermentum. 6. Quòd materia dentis non sit merè ossea: sed inter os, & petram media sive neutra. Ideóque & dens, suo contactu, tandem petrificat, quicquid sibi pertinacius adhæserit, sive ex panificio, carne, olere, pisce, pomo, aut legumine, puls ista fuerit. Id est, quanquam in se, neque ex se, ullam habeat dispositionem, ad petrificationem. Hoc semen inquam, Paracelsum, & suos sequaces, nomine tartari, insigniter fefellit. Nam lapis dentalis non liquatur in aqua bulliente, instar tartari: nec est ejus generatio tartaro vini finitima: sed est petrificatio animalis, neutra: ex odore videlicet, & semine petriformi, quem puls denti adhærens, per attactum haurit. Huc spectat speculatio cornuum. Cornu nempe vaccinum, ut & soleæ, sive calcei, armentorum & gregis, sunt proprio & simplici nomine, de materia cornea. Cornu autem cervinum, partim est de materia ossea; partimque de materia lignea: adeóque & propterea spinas atque ramos æmulatur, deciditque annuè, ob proprietatem frondium, & partis ligneæ, retentam. Ebur etiam, magnam partem ossis habet, alteramque lapidis, seu dentiformem. 8. Quod licet plura in fonti-

12

13

bus petrescant, id tamen non fieri, non insigni odore petrifico. Ideo enim quotquot res petrificantur, odore loci transmutantur: non autem, quod petra de se, instar generantis, semen edat. 9. Quodque ob id, petræ originale semen, immediatè fatum sit à Creatore, constitutumque in locis, ad sufficientiam, in terminum mundi, sufficiens. 10. Quod si petrificatio non indigeat commento Tartari, multo certè minus
14 morborum generationes. 11. Quod quædam insectæ (inprimis buso) licet innascantur ipsis saxis: attamen non petrescant, prout alioquin alia fere quælibet: eo quod vitalem Archeum, per separationem, receperint à petris ipsis: non secus atque separatur pyrites, vel metallum, à venis saxeis, quibus innascuntur, servantque illibatam materiam liquabilem. Itaque separatus ille Archeus manet insuperabilis à semine pe-
15 troso. 12. Quod falsum sit axioma, nullius formæ fieri introductionem, nisi è præexsistente materiæ dispositione. Siquidem ex subjectis, genere etiam diversis, absque materiæ colliquatione, fit petra immediatè. Enimvero Magi Pharaonis, dum Cyniphes vidissent immediatè ex pulvere terræ, quos noverant immediatas aquæ soboles, exclamarunt: *Digitus Dei est hic.* Quia non poterant hunc effectum imitari. Nam cum terræ in aquam regressus sit difficillimus, cognoverunt esse longè augustius, Cyniphes factos è pulvere terræ: quam ex virga serpentem, & vicissim: vel ex aqua ranas, & cruorem. Quam difficultatem agnoscens Satan, non dixit: Dic ut panis iste petrescat (nam hoc contingit in natura immediate) *sed ut lapides isti, panes fiant.* Unde nimirum Christi omnipotentiam ariolatus fuisset. Etenim ut à fundi fracedine, oborto semine petrifico, conchilia, crusta lapidea loricantur: quorum semen non tam sexuali conjugio, quàm per ipsam fundi fracedinem, propagatur, & conchis ideo foris adnascitur posteritas. Ita sunt & aliæ insectæ, quarum Archeus incrustari non potuit, nec superari à semine petroso. Pari causa atque buso, omnem petrificationem forinsecus molestam à se arcet. Non sufficiunt tamen ejusmodi vermes, medendo calculo. Eo quod horum vita ultima (sub qua latet resistentia adversus semen petrosum) evanuerit, antequam in medendi usum assumatur. Fracidus quo- 16
que odor saxeus, si in succum vegetalem terræ (quem Leffas Paracelsus vocat) inciderit, oriuntur strata lapidea subter terram. Homo quoque, concluso loco fracido, primùm odore petroso suffocatus, qui odor dein arterias & solida pervadens, transmutat cadaver, priusquam putreat, in petram. Sic namque terra succum vegetalem odore petroso penetrat, surgitque planta lapidea, quasi è semine vegetabili transplantato. Ut patet in corallo, ac Musco ejus. Sed unde fœtus apud Pareum, hausisset odorem seminis petrosi? At non id accidit primùm vi seminis petrosi: sed transplantatio facta est vi prægnantis, attentius admirantis sculptrum saxeum. Alioqui constituto fœtu, transmutatoque in saxum, deinceps inde odor saxeus dimanavit. Quo factum est, quod matris uterus, ferè totus, una cum fœtu illo, petrificatus fuerit. Etenim ut fumus, carnes sale madentes, compactasque, à circumferentia, ad centrum usque, penetrat, ac tingit: sic & odor petrosus, carnes. Ut nempe è cadavere, fiat 17
vera petra mineralis, nil quicquam habens commune cum Calculo: quemque ideo cum Paracelso posthac, Duelech nuncupabo, propter singularem ab aliis petris naturam, atque proprietates. At fumus, etsi carnes tingat: non tamen transmutat. Quapropter inde sat patet, quod non omnis odor sit ad rei transmutationem: sed is duntaxat, cui accedit fermentum, unde odor fiat totus semine gravidus. Petrificantur id- 18
eo naturaliter quidem suo semine, at monstrosè planè, suppositа genere aliena, quia

à se-

à semine peregrino loci. Stagnantes aquæ sic conchilia incrustant, fundo contigua, ob fracidum fundi odorem. Non item insectas aquæ innatantes. Idcirco aquæ decurrentes plerumque carent ejusmodi bestiolis. Cancri etiam, non nisi locis saxatilibus reperiuntur: eò quod alia loca, petræ fermento destituantur. Circa annum 1320 intra Russiam & Tartariam, in altitudine graduum 64, non procul à palude Kitaya, Horda Baschirdorum, penitus in petras transmutata legitur cum toto armento, curribus, & armamento. Dicunturque etiamnum hodie homines, cameli, equi, greges, atque omne concomitans curruum & armamentorum genus, sub dio concretum, horrendo spectaculo, adhuc insaxata stare. Quod si inde absit miraculum, certè totus ille tractus, non nisi petra est continua, rimis pervia, quam silente per multos dies vento, depressâque supernè aura, fortis odor saxatilis fracidus (qualis in cuniculis, sive fodinis aliquot, spectatur enecans odor) spirasse potuit, suosque inambulones una necuisse nocte, quæ tandem præ loci frigore, putredinem inhibente, transmutavit, creaturas quas pridem ante necuerat. Non secus atque Pergameni illi, in Cryptis, & chirotheca, in fonte. Estque ideo potus talium fontium valde insalubris. Quia Archeum disponit, in saxeam indolem, torminibus infestat, vitam abbreviat, enecatque ideo præcordia, antequam bibendo transmutentur in saxum. In Monasterio rubeo, Zoniæ, prope Bruxellam, ac templi sacrario, spirant fontes aliquot, saxa qui parieti apponunt, contra adagium.
19 Gutta cavat lapides sæpe cadendo. Unco namque, & securi, frequenter saxa adnata decutiunt. Monachi autem queruntur, se Strophos sive tormina pati, nisi semine Dauci, cerevisiis incocto, utantur quotidie. Quatenus odor seminis Dauci, odorem saxatilem domat, & comprimit. Discant ergo Tyrones, non minus petræ semina sua esse, quàm rerum aliarum, in vita media, sub pallio odoris fermentalis: non autem in materiæ coagulo Tartareo.

Causæ Duelech Veterum.

CAPUT II.

1. Scholarum incogitantia. 2. Materia Duelech putata, ejusdemque effectus. 3. Causæ illæ Veterum rejiciuntur. 4. Decepit Scholas putatio, quia ratæ sunt, effectum esse ipsam causam. 5. Similis est ubique humanæ naturæ progressus. 6. Probatur error Scholarum in causis Duelech. 7. Aliquot incogitantiæ, inclementiæ, & ignaviæ Scholarum. 8. Elenchus Scholarum, in efficiente ipsius Duelech. 9. Argumenta sensu deducta. 10. Duelech fieri ex ipso lotio: non autem à contentis, contra lotium distinctis. 11. Consequentia ad causarum ignorantiam. 12. Tædium Authoris. 13. Mechanica Authoris, rejiciens Scholarum causas, assignatas Duelech. 14. Axioma Scholis oppositum. 15. Vanitas tartari in calculo. 16. Orate, & dabitur.

EXPUGNATA jam pridem alibi, ac repurgata Tartarorum Hordâ, quæ duce Paracelso, morbos invaserat, hoc jam loco bellandum cum Galeni placitis, in causis Duelech. Enimvero Scholæ, quaternario causarum naturalium oblitæ, duarum tantum meminere, pro generatione Duelech. Adeóque mecum saltem conveniunt in nomine & numero causarum duntaxat: non autem in reipsa. Siquidem docent, materiam & efficientem esse parentes Calculi. Adeóque urgente propria conscientia, formam atque finem, vel causas negant; vel insufficienter de Calculo tractant, vel tandem, Duelech è serie naturalium excludunt. Imò cum causam efficientem omnem velint externam, relinquunt suis Tyronibus concludendum. Quod Duelech tantum à causa externa efficienti naturaliter constituatur, & dependeat. Materiem Calculi itaque, Scholæ vocant quandam mucilaginem, quam vocant viscidam, sive mucosam pituitam. Efficientem verò Calculi, volunt esse calorem, tam externum lecti, &c. quam ipsius malè affecti viscе-

viſceris. In quo, ſub limine, ſuum deſerunt patronum: qui efficientem negat internûm, in Phyſicis. Duelech itaque, à ſolo patrabitur calore. Contra ego. Per mechanicam oſtendi, nullam mucilaginem, ut talem, unquam eſſe, fuiſſe, ac fore materiam ex qua, calculi. Sin autem ipſa mucago, à vera quandoque calculi materia apprehendatur, & ſub eadem claudatur: petreſcit quidem à ſemine Duelech, una cum propria alioqui materia Duelech, at non ratione mucilaginis, vel, quatenus tenax, aut viſcida eſt. Decepit enim inprimis Scholas indiſtincta illarum experientiæ obſervantia. Quippe cernebant urinam mucoſam eorum, qui jam in veſica lapidem geſtabant: ſtatimque inde ſuſpendentes ulteriorem indaginem, victoriam clamarunt, ſeque proximam atque continentem calculi cauſam invenisſe geſtiebant. Miſeræ profectò primùm Scholæ: at multo miſeriores infirmi. Nam ſi ſemel poſt ſe reſpexiſſent, facile vidiſſent, ritè exſecto calculo, ceſſare quoque mox in lotio ejus infirmi, illam mucaginis, & ſolitam antea ſaburram. Hinc namque Scholæ certo ſcire poterant, quod ſi illa mucago, quæ præſente antea calculo excernitur, eſſet aliqualis cauſa, vel materia ejuſdem; ipſa fieret ſanè, vel ab ipſa veſica, vel à calculo, vel aliunde ad veſicam mitteretur. Si itaque miſſa fuit aliunde, utique exſecto Duelech, adhuc patrari, mitti, atque indies excerni deberet: cum ſectio, & ablatio calculi, ſaltem ſpectent veſicam: nullatenus autem partem diſſitam, parientem, & mittentem continuas alioqui mucagines. Sin verò à calculo, vel à veſica demum, ejusmodi mucago proceſſit, non erit ullatenus cauſa: ſed potius effectus calculi, præſupponens præſentem calculum. Oblæditur nempe veſica in ſui digeſtione, à tam crudeli & moleſto hoſpite calculo: quapropter impatiens, partem ſui alimenti indigeſtam continuò plorat, quia perficere, atque promovere eam nequit: novamque ideo accerſit ſucceſſivè. Non eſt ergo iſta mucago, materia calculi ex qua: ſed hujus lugubris effectus. Atque ideo malè iſtam mucilaginem, in materiam calculi accuſant. Vident namque, nec ſciunt, quid viderint. Pituitam vocant, unum ſeparatumque videlicet, de quatuor primis humoribus, in ſanguificatione ortis: qui eſt alimentum ultimum in digeſtione, & proximum ſolidorum, ſpermaticumque nutrimentum, è cruore totaliter digeſto, in via degeneratum, ob indiſpoſitionem partis alendæ. Nam calculus in ſe nil vitale habet, neque extra ſe habet, quam det, aut de ſui ſemine ſuſciret, mucilaginem. Multóque minus natura ſolicitat, intenditve calculi augmentum, ut de continuo ſui fomento, de procreando cogitet, quo ſuum intendat confirmetque intus hoſtem propriamque perniciem: ſi ab non errante præſertim intelligentia, ejuſdem pendeat directio. Etenim Scholæ, ſi ulla unquam tentarentur proximi charitate, aut cura ſciendi, ſaltem ad aliquot ſimilia tranſcurriſſe debuiſſent. Quod nimirum feſtuca in oculo, continuas proritet invito lacrymas. Os ethmoides oppilatum muco, continuum in coryza provocet laticem, mucumque profundat. Angina quoque, ſic in deſinentem & mucidam ſalivam ſpumet: pro ut & dyſenteria proprium ſtilleret, cum ſanguine, Inteſtini mucum. Vidiſſent enim facile tum, à veſica ſic per Duelech obſeſſa mucum fieri, & continuò promanare: non autem, quod lacryma ſit cauſa feſtucæ, in oculo, vel profuſus latex aquoſus, os ſpongioſum, in fronte oppilet; vel ſaliva mucoſa Anginam procreet. Perpetuum eſt namque totius commercium, quod læſo membro, aut poteſtate ejus incola, aberrent ejuſdem functiones, vitieturque è veſtigio ejus digeſtio, ac alimentum illius, aliàs vividum, plerumque degeneret, ut dum non in ſpermaticam; ſaltem in mucoſam, deflectat indolem.

dolem. Etenim sic vesica continuum deturpati sui alimenti plorat mucum, præsente calculo: cessatque, illo absente. Ergo per datum ejusmodi mucum, probare nimis frivole nituntur, causam nimirum calculi materialem, esse id, quod posito calculo, per accidens, atque occasionaliter
6 conficitur effectualiter. Denique, si ejusmodi mucago, in lotio obnata, esset materia ex qua, calculi, calorque esset ejus efficiens proprium: quodque ambæ hæ causæ sufficientes, essent præsentes: profectò cum positis causis sufficientibus, inexcusabiliter succedat effectus de necessitate: ergo necessario tota ejusmodi mucago, mox in vesica, calculus foret. Non secus ac totum univocè lac, simul coagulatur à coagulo. Sicque vesica, unico statim calculo repleretur. Vel falsum esset, quod positis causis, ad rei constitutionem requisitis, necessarium sit, rem ipsam fieri, vel esse. Attamen in terminis propositis ista mucago, continuo præsens (saltem successivè) sub calore vesicæ, non transit (uti alias requireretur) tota in calculum, juxta similarem, univocam, homogeneamque sui unitatem: sed tota excernitur. Ergo duæ causæ calculi constitutivæ, à Scholis assignatæ, nec veræ, nec sufficientes, esse pos-
7 sunt. Quapropter demiror impensè tantam indagandi ignaviam, nec aliquem tot elapsis seculis fuisse, illius curiositatis, qui excretum illum, è vesica mucum, semel quoquo caloris gradu hactenus exsiccarit. Didicisset enim, certoque scivisset, an inde unquam calculus fieret, an verò tophus aliquis friabilis, perinde atque si narium mucus aresceret in lamina. Intolerandum itaque, quod Professorum hactenus nemo, lotium, simul cum mucilagine præfata, debito foverit tepore, ut didicisset, calculum, non muco: at bene, ex parte lotii, in matulis concrevisse. Indignor merito, quod in rebus tanti momenti, unde penè infernalis indictio tamen Scholis imminet; charitatis exstinctio, imò ipsa scientiæ denegatio, convincuntur: nunquam tamen antehac consideraverint, quamdiu vivitur, nil unquam in vesica posse exsiccari, aut arescere: vel unquam actionem caloris, ad calculi indurationem requiri, ut partes aquæ absumerentur; crassiores verò, eâdem simul opera, tenacius condensarentur. Nam alioqui, si supponant caloris efficientis necessitatem, ut instar calcis, sui maturitate, concrescat calculus, à calore fotus. Jam seipsas confundunt Academiæ, dum in frigore, & matulis, urinam claram, & diaphanam, suas crustas deponere vident. Maturari inquam cernunt calculos, citra calorem, etiam & sanorum lotium, arenas, atque squammas matulis affigere. Nec item hoc ipsum sic fieri, si concluso vase, lotium fomentetur toto die crassissime: itaque est ignorantiæ, quod tota Medentum perspicuitate, nondum deprehensa sit differentia, inter coagulationem silicis, in fonte, vel fluvio, & arefactionem luti, à calore institutam. Discite ergo Scholæ ab inutili, ac minimo me 8
tyrone, lumborum calorem esse occasione: non autem occasionem calculi, vel adhærentis arenæ. Id est, non esse calculum à calore, sed calorem à calculo, pro-ut in digito calor à spina infixa obòritur, non autem spina ibidem à calore fit. Audivistis enim planctus stranguriæ, non autem caloris, in calculo vesicæ: pro-ut alias querelas caloris in Lithiasi renum. Quare si calor esset efficiens calculi: longè majo- 9
res essent querimoniæ, in calculo vesicæ. Eo quod hîc, propter majorem sui duritiem, majoris quoque caloris, & arefactionis, fœtus esset, quàm renum. Magisque, quod ille continuo ferè latice natet: ubi ren translabentem urinam nequicquam detinet. Violento sanè calore calculus vesicæ opus haberet. Conqueruntur etenim acrimoniæ, ardoris, & doloris. Sed hæc non sentiuntur in nido calculi, pro-ut in

colis glande. Itaque acrimoniæ, & doloris ſenſum, ac locum diſtinguere norunt pueri: non autem Scholæ. Quinimo etſi videatur urina mordax, & acris, tanquam ignis urere, ut in ſtranguria: excreta tamen, nequicquam ſolito, juſtoque eſt calidior, acriorve ad guſtum, aut mage ſalſa Apparens eſt uſtio, & acrimonia lotii: non quidem à vero calore, aut ob acrimoniam aliquam lotii: ſed unice, ob peregrinum aciditatis cujuspiam tantillæ, fermentum ipſi commiſtum. Quod docet ſtranguria, à novellis cereviſiis, & adhuc ex acido fermentantibus, contracta. Ideò namque aſſumto Mace, vel croco (acribus nempe & calidis, imò ad locum ipſum pertingentibus, ſi juvare debeant, ſuique ideo odore, præſentiam in lotio teſtantibus) ceſſet plerumque præfatus ardor. Etenim Philoſophicum eſt, quod calculus increſcat iiſdem cauſis, quibus oritur, & viciſſim. Sed noſtris matulis appoſiti calculi, confirmant calculum naturaliter fieri, ſaltem abſque actuali matulæ aut ambientis calore: ſive, non requiri calorem, ad ſui conſtitutionem: fit ergo, & augetur calculus, ex urina materialiter: non autem ex mucilagine vitali: nec pro efficiente, requirit calorem: multóque minus, ejusdem exceſſum. Etenim non apparet mucago rejecta, niſi prius præſente in veſica calculo: & ſic cauſa, poſt effectum ſuum, veniſſet tarda. Obſervavi namque, ſi quis per denſum linteum mejeret, neque in hoc reperiret mucilaginem: quod attamen poſt paucas inde horas, urina tranſcolata, vel filtrata, in vitro mundo, dederat tenue & rubens ſabulum, æqualiter adhærens, nec etiam copioſius circa fundum decidiſſet, quam circum lateratim adhæreret. Idque in frigido ambiente ſic contigerat. Quapropter, vel inde quilibet certior eſſe deberet, quod iſtud ſabulum non initio mictionis, cum lotio egreſſum eſſet (quia nondum natum) neque actualiter ineſſet lotio. Nam alioquin in linteo ſtetiſſet detentum, utut, tenue inſtar atomorum terræ figulinæ. Vel ſi linteum non ſat denſum, fefelliſſet: ſaltem mox ruiſſet ad fundum ſpecie arenæ, vel ſediminis, neque tanto grano, in fiendo, tantaque æquabilitatis diſtantia, ſe lateribus vaſis affixiſſet. Quia caruiſſet glutine, quo ſe agglutinare potuiſſet. Denique cum iſtud ſabulum careat glutine, per totam ſui ſuperficiem, excepta parte, qua matulæ adhæret: patet ſatis, quod uniço inſtanti, quo ſabulum iſtud fieret, pariter etiam agglutinaretur. Inde enim, quilibet certior eſſe deberet (ſi unquam indagandæ veritati inſudaſſet) cum iſtud ſabulum ſeipſum vitro, ſuapte ſponte appoſuerit, etiam longè poſt emictionem fuiſſe generatum, immediato ſcilicet inſtanti, ante ſui affixionem: affixum autem, utut in ſe minimum, poſtea per additiones, accreviſſe. Quæ quidem ut fiunt à communi natura, in lotio gliſcente, & non à particulari atomo ſabuli, quod ſeipſum affigeret vaſi. Hinc etiam receſſit æquabiliter, & ſimul ex toto lotio. Ex hac enim tam ordinaria & quotidiana mechanica, ſi ſanitas Scholis cordi eſſet, jam ante aliquot ſecula noſcere debuiſſent (nec quidem argumento à ſimili, longéque petito: ſed prorſus ab urinæ identitate, & calculoſæ arenæ) quod quandoquidem iſtud ſabulum concreviſſet ex materia lotii, eâdem ſcilicet, unde & calculus, & quidem abſente materiæ mucilagine, ac calore loci (ſtat enim ſtanneum urinale, in ambiente frigido) itemque extra ſuſpicionem Lithiaſis, ſive infirmitatem mejentis (nam & ſanorum inculpata urina quælibet, hoc ſabulum generat, & urinali apponit) ergo cauſis, ſabulum & calculum in nobis provenire, calculoſis, iiſdem ſcilicet, quibus extra nos, etiam ſanos, urina granuleſcit in vitro. Quo mecum viſo, ſuſpiravi ſerio, & certo cognovi, Scholas erraſſe in cauſarum cognitione, & ceſpitare in hunc uſque diem, in ſanatio-

natione calculi, quam tamen temere assumunt, & præsumunt. Indolui ingens, tot seculorum stupores, falsaque commenta, magisque infaustas ægrorum obedientias, strictas clientelas, dolores, mortes, familiarum præcoces destructiones, viduarum tandem & pupillorum spolia, sub infidis & ignaris auxiliatoribus, medentûm nomi-
12 ne decipientibus, contigisse. Tum enim serio cognovi, me nil scire, qui ex nil scientibus, mea didiceram. Fastiditus itaque cæca præsumtionis pridem meæ ignorantia, libros abjeci, ac ducentos forte aureos in libris, dono transtuli in studiosos (utinam combussissem) omnino mecum resolutus, professionem tam ignaram deserere, si non doli quoque plenam. Tandem quadam nocte somno excitus, cogitavi, Quod nullus discipulus supra suum Magistrum esset: animo tamen revolvebam, plures ex meis condiscipulis, superasse suos didascalos: sed illius textus veritas mihi oblata. Quod nempe frustra vigilaret, & ædificaret, nisi Dominus cooperaretur. Scivi itaque pariter, nos frustra docere quemquam, nisi simul intus docuerit omnis veritatis Magister, quem discipulorum nemo unquam superaverit. Inquisivi ergo dudum, atque seriò, quomodo ab hoc Magistro, calculi cognitionem acquirerem. Siquidem Authores, ne tantillum luminis habere, agnovi perfectissimè: ac proinde neque scientiam mihi dare pos-
13 se. Me autem, mare magnum ignorantiæ, & tenebrarum multiplicium abyssum, fatebar, & quasi carere omni luce, nisi unica scintilla, ut mecum penetrans nihil agnoscerem, mihi esset relicta. Adeóque etsi orarem frequenter, attamen mox statim animo despondebam. Tandem meiipsius trutinam faciens, comperi, me fore liberum à calculo. Nunquam enim renum dolorem senseram, vel unicam arenam notaveram: attamen, subinde istud adhærens fabulum in matula conspexeram, absque tamen viscositate ulla, aut molestia caloris, vel doloris topici. Mirabar namque, effuso lotio, adhærere per matulam, fabulum, adeóque affixum, tanta æquabilitatis distantia, quod denegaret omnem præexsistentiam materiæ decidentis. Contigit semel, quod cum heroinis, dynastarum uxoribus, adeóque & cum Regina ipsa, à tertia post meridiem, usque in tertiam post mediam noctem Londini in aula Withal conversarer. Erant enim profesta bacchanalium in Epiphaniis. Micturiebam autem, dum istæ mulieres me secum primùm ad regiam deducerent; quare honestatis causa, ad minimum horis 12, lotium detinui. Dein reversus domum, non potui, etiam inspectione accuratissima, vel atomum arenæ in lotio meo offendere. Nam timebam, ne supra modum diutius detenta, coctaque, foret jam granulosa. Quare curiosus, minxi per sudarium. At urina erat immunis ab omni fabulo. Ergo postridie manè, novam urinam trans linteum minxi: eamque in vitrea matula, totidem horis (12 scilicet) detinui. Ac tandem vidi palàm, adhærentem arenam æquabiliter dispersam, quaquaversus steterat urina: effuso denique lotio, tetigi digito arenam istam. Ac propria edoctus experientia, concluси mecum, Quod quia urina, à me micturiente, detenta per horas 12, non tamen fabulum contineret, nec ipse ejecissem: quodque aliàs, minore diei spatio, fabulum in lotio meo, ambiente mensis Januarii, condensatum, atque vitreæ conchæ affixum fuerat. Scivi certo certius, quod nequaquam ad istud fabulum requireretur materiæ viscositas: quodque calor membri nullatenus efficeret coagulationem calculi. Inde domum progressus, disjeci à me doctrinam Scholarum, ac statim apprehendit me veritas. Confirmatus namque & non amplius pro dubio vacillans, certè confirmatus credidi, quod interna, seminalis causa calculorum, mortalibus esset ignota.

Magno itaque animo, ſcribentum omnes libros faſtiditus iterum abjeci, & procul abdicavi. Nec aliunde, quàm à Patre Luminum, Magiſtro veritatis unico, vocationis meæ auxilium exſpectare decrevi. Statimque repudiavi omnes occaſiones accidentales, & tartari ludibria: itemque, quæcunque plus artificia, quàm naturæ
14 curſum referunt. Utpote ſciebam, quòd natura nuſquam primariò per calorem, aut frigus operatur, ut talia, transmutationes ſeminales: licet iis, ad excitamenta, vel impedimenta, agentium internorum, non
15 rarò uti cogatur. Cognovi itaque, vana de Tartaro, commenta Paracelſi, ad hoc ſaltem à ſe inventa, ut generationem calculi, per fictam lapidum hiſtoriam, ſimilitudine Tartari vini, in univerſam corporum atque morborum naturam, intruſiſſe primus cenſeatur. Nam is etſi Duelech ſanaverit perfectè (ut cavet ejus Epitaphium) non tamen cognitionem theoricam, æquè atque arcani præpollentem uſum, nactus fuit. Nam ſic plurima experimenta oberrant inter idiotas, quorum tamen cauſas neſciunt. Defuerunt ergo auxilia librorum, defuitque vox viventis, quæ me coràm docerent: ſcirem tamen, quod væ homini, qui in homine confidit. Deus bone, conſolator pauperum ſpiritu, nemini propinquior, quàm qui plena libertate, ſe ſuaque reſignat in placidiſſimam tuam voluntatem, cumque neminem benignius illumines, o Pater Luminum, quàm qui agnoſcens humilitatem ſui nihili, confidit ſoli clementiæ tuæ beneplacito. Da profunde Magiſter ſcientiarum, ut potius pauper ſpiritu fiam, quàm multâ ſcientia gravidus. Da mihi gratis, intellectum te purè quærentem, ac voluntatem tibi adhærentem. Illumina meas nihili tenebras, quantum volueris; nec amplius: quàm quod ſinam me dirigi juxta longum, latum, & profundum, ad bravium mihi à te propoſitum, nec in ullo unquam declinem ad me. Quia revera malus ſum. Nec aliud ex me habeo, ſum, poſſum, ſcio, aut valeo. Sit tibi gloria, quæ me docuit agnoſcere meum nihil.

CAPUT III.

Contentum urinæ.

1. *Commendatur Pyrotechnia.* 2. *Analyſis lotii.* 3. *Author ſpe fruſtratus.* 4. *Altera Mechanica.* 5. *Tertia, quæ coagulum calculi, & aliquot alia docuit notabilia.* 6. *Modi aliquot condenſationum.* 7. *In calce ſaxorum, duo diverſa ſalia: neque enim unquam alias petreſceret.* 8. *Error Galeni, de cinere.* 9. *Author cum nil didiciſſet à coagulatis, diverſos demum ſpiritus examinavit.* 10. *Error Paracelſi de Tartaro.* 11. *Examen ſalium.* 12. *Summa virtus vegetabilium.* 13. *Vnde oriatur ſal in urina.* 14. *Duelech non petreſcit per modum calcis.* 15. *Synovia quid.* 16. *Examen ſaporum fermentalium.* 17. *Notatur Paracelſus de Mercurio.* 18. *Abuſus, vetando uſum ſalis.* 19. *Mechanica ſalis urinæ.* 20. *Vanitas uronomantiæ Turnheiſſeri.* 21. *Duo ſalia fixiora in lotio.* 22. *Vtriusque illius ſalis differentiæ.* 23. *Differentia ſalis volatilis, à fixo urinæ.* 24. *Fermentum ſtomachi, non eſt qualicunque aciditas.* 25. *Vrina cremata, non dedit Authori Alcali.* 26. *Potus vulnerarius cujuſdam ruſtici.* 27. *Alcali, non præexiſtere: ſed fieri cremando.* 28. *Digreſſio ad aliquot claſſes ſimplicium.* 29. *Notabilis ſtupiditatis eſt, calcinatio cornu cervini.* 30. *Sal marinus, an noceat calculoſis.* 31. *Salem non eſſe pro ſe vetitum, ut neque propter ſui ſpiritum.* 32. *Sal eſui aptiſſimus.* 33. *Mechanica mirabilis, in lotii diſtillatione.* 34. *Iudiciaria ex urinis, cur hactenus falſa.* 35. *Quid doceat calculus diſtillatus.* 36. *Nunquam terra, cum ſpiritu urinæ, facit Duelech.* 37. *Conſtituentia Duelech.* 38. *Quomodo arenæ fiant in matula.* 39. *Fabuloſa eſt calculi confirmatio.* 40. *Calculus miræ magnitudinis.* 41. *Ridiculus Paracelſus in calculo fulminis.* 42. *Duelech fit ex meris volatilibus.* 43. *Tres ſpiritus concurrunt in lotio, ad nativitatem Duelech.* 44. *Volatilia, non raro per concurſum, ſtatim ſimul fixantur.*

IN noſtris furnis legimus, non eſſe in na- 1
tura certius ſciendi genus, ad cognoſcendum per cauſas radicales, ac conſtitutivas rerum; quàm dum ſcitur quid, quantumque in re quaque, ſit contentum. Ita quidem

quidem ut cognitio, & connexio causarum, non constent clarius, quàm cum res ipsas ita recluseris, ut coram prodeant, ac velut tecum loquantur. Siquidem entia realia, duntaxat stantia in suis primordialibus, & succedentibus seminum principiis, adeóque in vera entitate substantiali, dant notitiam, & proferunt causam cognoscendi naturam corporum, mediorum, & extremitatum. Quippe sunt causa generationis, exsistentiæ, & permutationis secundum ipsorum radicem. Quoniam (teste Raymundo) * *utcunque Logicus habeat profundum ingenium, argumentabile, aut naturale, de rebus extrinsecis: tamen nunquam per aliquam rationem, qua venit ad sensum, poterit directè cognoscere, nec judicare, cum quali natura, aut virtute, per fortitudinem intrinsecus, habeat multiplicatio grani, crescere super terram, nisi pro similitudinario ab observatione desumto. Nec sciet unquam, quomodo semen in terra pullulet, crescat, & colligat fructus: nisi cum doctrina experimentali prius intraverit in nostram Philosophiam naturalem, & non sophisticam, sermocinalem illam, qua nascitur Logicis, per diversas præsumtiones phantasticas: qui cum prognosticationibus sequelarum, contra vim naturæ, faciunt multos pertinaciter errare, in sophisticatione mentis. Quia per nostram mechanicam scientiam, intellectus est rectificatus, vi experientiæ, respectu oculi, & veræ notitiæ mentalis. Imò experientiæ nostræ, stant supra probationes phantasticas conclusionum, ideóque nec eas tolerant: Sed omnes alias scientias ostendunt vivaciter intrare in intellectum. Vnde deinceps intelligimus per naturam, intus illud, quod est, & quale est. Quia per talem scientiam, Intellectus stat denudatus superfluitatibus & erroribus, qui ipsum ordinario removent à veritate, propter præsumtiones, & præjudicata, credita in conclusionibus. Hinc enim nostri se direxerunt ad intrandum, per quamlibet scientiam, in omnem experientiam, per artem, juxta naturæ cursum, in suis univocis principiis.* Spagyria enim sola, est speculum veri Intellectus: monstratque tangere, & videre veritates earum, in claro lumine. Nec fert argumenta logicalia; quia nimis remota, & longinqua, de claro lumine. Ideóque habet tabula Smaragdina: *Per hoc genus demonstrandi, fugiet à te omnis obscuritas, & acquiretur tibi omnis fortitudinis fortitudo fortis, vincens omnia subtilia, & solida penetrans. Propterea vocor Hermes Trismegistus, habens tres* (id est, omnes) *partes Philosophiæ, atque totius mundi telesmon.* Hæc ille. Inter orare ergo & pulsare, supponitur medium in naturalibus, quærendi per ignem. Ego quidem sperabam urinæ contenta investigando, opticè noscere, non alias sanè, quàm per veram lotii analysin. Itaque primùm meam urinam, vase ligneo asservatam, donec tandem fermentum sponte conciperet, ebulliretque non secus atque vina, adeò ut auris perciperet ebullitionem. Sub cujus finem, stillabatur inde parum aquæ ardentis. De residuo autem, collegi salem albissimum, acuti, & urinacei odoris fœtulenti. Nescio autem, an in tota rerum natura sit aliquid subtilius. Nobile ad Ictcrum, aliosque morbos remedium. Conatus sum per hunc salem, dissolvere Duelech in vitro: sed non respondit eventus. Iterum per dies 13. putrefieri urinam propriam de novo, in fimo equi. Ut partes dissimilares, in separationem vitæ ultimæ tenderent. Distillavi tum, cohobando quater juxta præscriptum Paracelsi: & reperi frequentes crystallos flavas, & acuminatas. Quæ quanquam ad veteres excrementorum oppilationes conferrent, nil tamen adversus Lithiasin. Tertio, miscui spiritum urinæ, aquæ vitæ deflegmatæ: atque in momento, ambo simul in offam albam coagulata sunt: mirè tamen fugacem, atque subtilem.

2

3

4

5

*Testamenti c. 26.

Oculus inprimis ibi me'docuit. Quod ſpiritus urinæ, impar & ingens eſſet coagulum : quippe quod aquam vitæ eſſet coagulando. 2. Quod in coagulando ſeparaſſet partem ſegnem, & aqueam, quæ ſupernataret præfatæ offæ albæ non ſecus forte, atque in coagulatione Duelech, à reliquo lotii corpore, adeóque in mediis undis ſuam perficeret coagulationem. 3. Quod coagulum, ſive ſpiritus urinæ, indiſſolubiliter ſe nexuiſſet ſpiritui vini. 4. Non eſſe perpetuum (quod tamen loco axiomatis Chymicæ propinant ſcholæ) videlicet; quod omne acutum coagulans, eadem opera, ſuum compar diſſolveret. 5. Quod ſpiritus urinæ non ſe coagulaſſet in vitro, juxta pulverem contriti Duelech : ſed duntaxat ſe miſcuiſſet, & concoagulaſſet, cum altero, vini nempe, ſpiritu. 6. Quod ſi igitur obviaſſet ſpiritui terreſtri, etiam cum eodem conjugium contraxiſſet, ut ex ambobus ſpiritibus feciſſet corpus lapideum. 7. Didici ſaltem, quomodo ſpiritus urinæ coagularet alium ſpiritum intra urinam. 8. Quod ejusmodi aſſociatio, non ſit nuda partium quædam commiſtio : ſed unitatis indiſſolubilis connubium, ſubſtantialis quædam tranſmutatio, entis novi productio, ab agente & patiente, in corpus neutrum. Hoc experimentum, introitum dedit ad indagandum
6 Lithiaſin. Vagus tamen adhuc manſi. Etenim poſt gratiarum actionem me transtuli in meditationem, quot modis res in univerſo condenſarentur. Prima enim ſtatim ſe mihi obtulit glacies. Qua aqua, frigoris formidine, & actione primitiva, ſe incruſtat : non autem à frigore activè congelatur. Prout alibi de Elementis. Cætera verò corpora, quæ miſta creduntur, ut ſe prodant veros aquæ fructus, eodem zelo atque tenore conglaciantur à frigore occaſionaliter. Etenim ſic oſſa, & enſis, facilius franguntur ſub frigoribus, quàm æſtate. 2. Salia, dum illorum myria non ſat exſiccata, relinquitur in frigore, ſeparantur ab aqua, & granulantur, quæque juxta ſpeciem & proprietatem ingenitam. 3. Si ſalia quippiam rodendo ſubegerint, à nativa conditione tranſeunt in neutrum, & coagulantur. Sic nempe tartarus vini, ſapo, borax, &c. coagulantur. 4. Mucilagines dein, ſeminum connubio inſpiſſatæ, & è corpore ſuo reſolutæ, fiunt glutina, gummi, colla, &c. 5. Sin autem mucilago, pingue commiſtum gerat, coagulatur utraque ratione. Sic aloe, cepola, pix, reſina, ammoniacum, Thus, Myrrha, Maſtix, opopanax, ſarcocolla, aſſa, elemi, &c. 6. Terra ſalem & mucilaginem convertens, ſi areſiat, condenſatur, & indureſcit. 7. Sal minerale terræ innatum, uſtulando lapideſcit in lapides, teſtas, ollas. 8. Quæ ſi fortiori gradu urgeantur, tandem vitreſcunt. 9. Leffas aqueum terræ, virtute ſeminum induratur, in ligna, herbas, &c. 10. Sic aqua, vi ſeminis, petrificatur. 11. Mucilago aſſociata pulveri, tophos facit : cum pulvere autem & calce, jam varia mentitur marmora. 12. Quicquid calx diſſoluta comprehendit, id ſecum coagulat. Quia ſunt in calce, duo ſalia, unum lixiviale alcali, & alterum, acidum : quæ duo dum ſe invicem demoliuntur, ſimul coagulantur. 13. Metalla, marcaſitæ, ſulphura, &c. vi ſeminum ſuas nanciſcuntur, & proprias coagulationes. 14. Innato quoque glutine, ſponte concreſcunt plurima, quæ poſtmodum areſcendo dureſcunt. Ut ſanguis, caſeus, albumen, verniſium, &c. 15. Vitrum eſt lapis fictilis, conſtans ſale alcali. Quod dum ignitum liquatur, corrodendo liquefacit arenam, vel pulverem lapidis non calcinabilis, nec aliàs fuſibilis : ſimulque in maſſam diaphanam vertuntur. Ergo lapis calcarius, ſive ſaxum, propter ſal acidum, ineptus eſt vitro. Quia calx ejus deſtruit alcali vitrificans, ſitque neutrum quoddam opacum. Calx ergo invito Galeno plurimum à cinere diſtat. Quod hic ſcilicet, lixivium 8

à ſe

à se separet : illa verò aciditatem contineat non separabilem à toto. Qua tandem nimio igne concremata, per partem lixivialem sui vitrificatur, ædificando inepta. Juxta Gebrum. Quod omnia fixa tandem cum vitrificantibus vitrificentur. Caseus quoque, ut acido moderato coagulatus, cum eminenti acido resolvitur. Rasura enim casei, cum arida calce viva, liquescit: non autem cum alcali cinerum. Ex omnibus præfatis collegi, quod coagulatio Duelech, sit singularis & anomala. Calx etiam in mediis aquis sensim petrescit, quatenus præfata sua salia se invicem coagulant. Sed corpus humanum, ut nec petram coagulat, ita nec calcem in vesica tolerat. Enimvero mihi semper præ oculis hæsit coagulum admirandum, quo ictu oculi celerius, spiritus urinæ condensaverat in offam, spiritum vini. Ergo coagulationes omnes cæteras, nil commune cum Duelech habere deprehendi. Quapropter decrevi examinare spiritus. Distillavi igitur primum urinam equinam. At sanè ejus spiritus carebat illo coagulo. Quare singularitatem lotii humani, cum summa admiratione notavi. Observavi dein, quod spiritus sulfurum, vel salium, acidus, cum corpore alcalizato, fieret terreus. Sic nempe cum ferro fit scoria, ferrugo, ærugo, cerussa, &c. Hæcque perperam æstimat Paracelsus tartaros, sive rerum separatas impuritates, coagulo proprio, sibique interno obductas. Cum alioqui non sint, nisi duorum mutuo agentium consternationes, viribus scilicet utrimque exantlatis. Deinde, dudum examinavi salia, per omnem analysin : ac deprehendi, omnium salium spiritus esse acidos, exceptis alcalizatis, & sulfurum essentialium in vegetabilibus. Quorum nempe acrimoniæ salinæ, sunt pingues atque sulfureæ, neque in salem præsto reductibiles, nisi per principiorum tædiosam inversionem. Quæ salia, tum velut elixirata, referunt seminum concretorum veram summamque erasim. Spiritus autem lotii humani, nec est acidus, nec alcalizatus : sed merè salsus, prout & jumentorum. Idque ideo, quod volatile acidum chyli stomachici transmuterur vi alterius fermenti, in volatile salsum. Prout alibi de digestionibus animalium. Obiter hic adnoto, quòd in transmutatis non sit regressus immediatus ad id, unde transmutatum est : non magis quàm à privatione ad habitum. Eo quod in transmutando, pereat vita ultima rei : quia simul fere tota dispositio, vitæ mediæ prioris entis aufertur, propter extinctionem prioris seminis. Idcirco enim transmutata servant propriam novi entis essentiam, cum prioris concreti neglectu. Inutile ergo reperi qualecunque remedium, quod verisimiliter alioqui, à priore concreto, credideram dissolutivum calculi. Istud tamen verum, quod spiritus urinæ, fundamentali nativitatis suæ puncto, sit salsus : quodque ratione illius salis, promtiùs alios coagulet spiritus, quàm acidus quilibet, lac. Non tamen spiritus urinæ coagulat lac, aut cruorem: eo quod spiritus cruoris, imò & vitalis noster, sit salsus, per modum urinarum. Hinc nempe spiritus lotii se habet per modum spiritus excrementitii, decisi à cruore, adeóque proper symbolum sibi sit contubernalis, nec agant in invicem. Dein observavi quoque, quod spiritus urinæ non coagulet fortius, quæ jam ante sunt coagulata. Nam bolus, lutum, saxumve, per urinæ spiritum, degenerant sensim in sal nitrosum, ac potius dissolvuntur. Cum ergo spiritus urinæ non coagulet jam coagulata : qualia sunt bolus, lutum, &c. neque coagulabilia, ut sunt lac, & cruor: sed coagulet spiritum vini, aut simile, quod secum in urina hospitatur (nam ut supra : post fermentationem urinæ, lotium continet, etiam spiritum vini, sive aquam vitæ) non destiti seriò inquirere, quomodo in nobis, & in lotio nostro, calculus coaguletur. 1. Inprimis indubium

est,

est, Duelech non esse sortis calcineæ, utcunque in contrarium Paracelsus feratur. 1. Quia nobis deest gradus caloris calcinans. 2. Dein, quia omne alcali potiùs petræ destructivum, quàm coagulativum est. 3. Quia calx præsupponit saxum, ideóque Duelech esset calcinatum, antequam saxum foret. 4. Ex partibus componentibus Duelech, mox constabit, non esse possibilem calcem in eo: imò nec ipsum Duelech calcinari, aut edere lixivium. Item nec est Duelech de natura cretæ podagricæ: quia concrescit in medio liquoris urinæ: creta autem ista coagulatur ex synovia. Est au-
15 tem Synovia, mucilago vivens, & spermatica, quæ in itinere veri alimenti degeneravit, & ex diaphana crystallinaque, migravit in opacam, albam, viscidamque materiam (ut de podagricis alibi) ex insipida inquam, in acidam est transplantata, cujus acore nempe, opacitatem acquisivit. Etenim & tum inepta est, ad sui integralem diffiationem: qua nempe liquor nutritius, absque omni penitùs residuo, consumitur: Sed Synovia, semel acore infecta, partes aqueæ suæ difflantur; residuum autem sensim arescit, in ultimam tophi siccitatem, ac duritiem. At Duelech in ultimam sui duritiem unico venit instanti. Distat ergo creta podagrica, à Duelech; tota materiâ, & efficiente. Ideo enim creta ejusmodi induratur extra aquam, quia scilicet per arefactionem. Neque ob id petræ duritiem æmulatur: sed tantùm tophi. Hæc eò dixi, ut constet Duelech, agente, & materia heteroclitis, differre ab aliis quibuslibet coagulatis. Cumque tamen nondum scirem modum, aut processum ortus Duelech; scirem verò interim, corpora, indurationis determinationem non suscipere, nisi per seminum suorum actiones, destinationes, at-
16 que proprietates. Scirem denique, quæcunque agunt corporaliter, esse segnia, inertia atque ignava prorsus, pro coagulatione Duelech: inquisivi ideo sapores & odores fermentales, tanquam plurium seminum authores. Salium itaque sapores, atque illustres actiones quidem offendi: at nequicquam attingentes vim salis urinæ. Dein quoque, salia languidiora aspexi, quæ 17
sulfurum prosapiam sequerentur. Ast Mercurium, quanquam solus apud Paracelsum contineret totam rei perfectionem: desidem tamen atque languidum inveni. Quoties namque à Mercuriis sales & sulfura distinxi, admiratus sum illorum ignaviam, horumque verò principiorum duorum dignitates. Quapropter in salibus hæsi, pro indagatione nativitatis Duelech. Fateor equidem Mercurium, fluens metallum, in sui natura, ac proprietatibus, nunquam sat cognitum. At istud Paracelsum similitudine analogi decepit: putans, quia sibi placuisset commentum, quod rerum aqueam materiam donasset nomine Mercurii, quod proin proprietates argenti vivi, naturæ sine pari, nunquam sat indagatæ convenirent adæquatæ cunctis liquoribus, qui è simplicibus erui possunt. fatentur namque omnes priorum seculorum Philosophi, nil in universo, ne eminus quidem, assimilari vivo argento: nondum tamen antehac satis explicatum sit, quod argentum vivum sit simplex actualiter exsistens: non autem rerum pars constitutiva. Adeóque non esse nisi meram transsumtionem abusivam nominis, Hactenus adhuc mihi persuadebam: quod cum ex non Duelech fieret Duelech, id fieri debere per agentis actionem, in materiam dispositam. Ac quamvis hæc atque similia plura scirem: deprehendi tamen proinde me nil plus scire. Quocirca magis adhuc detestatus sum Philosophiam sermocinalem, utpote quæ me sisteret ante limen naturæ, & cum ipsamet ductrice mea, claudebar foris: Redii iterum ad me, & rustico more consideravi primum, quòd Duelech non nasceretur, nisi

è prin-

è principiis urinæ : cumque lotium salsum esse scirem, recurri rursus ad salium varie-
18 tates. Atque obstupui, quod passim tam à Scholis, quam à Medentibus, absque controversia, salis usus interdiceretur calculosis. Nescitum tamen deprehendi penes illos, illius prohibitionis fundamentum. Præsertim, quod salis marini usus, multus ac frequens, reali experientia nulli calculoso unquam obfuerit. Quin potius accuratè notavi plures, qui copioso salis usu, sibi calculi recentis & succrescentis recidivam amputarint. Videram namque maris scopulos, ut saxa, in portu exedi. Interim semper cum admiratione, in mentem recurrit, quod unico instanti spiritus urinæ coagulasset spiritum vini, cum secre-
19 tione partis aquosæ. Deliberavi itaque primùm, salem urinæ, ad extremas ejus venas, anatomizare. Quare in olido urinæ meæ corpore, post putrefactionem sub fimo, dissectionem istam incepi : ac statim distillando offendi, præter præfatum urinæ spiritum, bina adhuc salia fixio-
20 ra, nec plura : utcunque Turnheiser varia nugetur pro lubitu, de repertis à se tot in lotio speciebus, quot penè sunt simplicium in universo. Volens, nedum hominem esse microcosmum : sed ejus etiam lotium, eadem prærogativa gaudere. Nam ad hoc vas stillatorium ; pro ausu suo, in partes 24 distinguit, & foris, suis annotat lineis, corpusque humanum in totidem soleas dividit. Vult tandem vapores, ab urina distillando elevatos, debere ferire præcipuè regionem vitri, eaque parte in guttas conerescere, qua in homine, cujus est urina, morbi negotium peragitur. Fingit item tot vaporum diversitates surgere ex urina, quot morbi in universum esse possunt. Ut inde nedum loca affecta : sed & materiam morbificam edisca mus optice : etenim sic suas uronoscopias, nequitiæ ac vanitatis magices suspectas, ut excusat, per distillatoria hydromantica, mundo impo-
nere sategit. Id est. In ludicris, serius omnino videri voluit : ast ego nunquam distillavi, ut mecum alios dementarem. Valeat igitur inutile Turnheiseri inventum, nugaciter saltem, si non & impie in Medicinam introductum. In fece urinæ itaque, 21
distinxi duo salia, unum quidem marinum : non ita pridem assumtum, & adhuc sospes, atque immutatum (ut alibi, de coctione salispetræ, ostendi.) Alterum verò, est ipsius lotii, in nostra digestione natum, & ex non sale transmutatum. Differt autem à Marino. 1. Si per aliquot dies, nullius salis 22
marini usus fuerit : non tamen suum urinæ, sal deficit. 2. Sal maris coagulat se in grana, punctalis acuminis : Sal verò urinæ in talos, ac cubos gemmeos concrescit. 3. Sal maris pristinum semper gustum refert etiam è latrinis, cum sale petræ consectum. Urinæ autem sal semper sapit urinam. 4. Sal marinum adhæret vasi ligneo in sui refrigeratione, prout dum separatur à sale petræ. Sal urinæ verò, concrescit in liquoris fundo. Porro discernit se sal 23
urinæ fixus à volatili. 1. per ignem & fugam. Unus namque evolat, altero perstite. 2. fixus separatur à fæcibus, per extractionem, in liquido : volatilis verò, sequestratur per ignem. Etenim quanquam cibi atque potus universim acescant in stomacho æqualiter : attamen non æquè volatiles sunt sales inde nati. Quia istud stomachi fermentum recipitur per modum recipientis, & sic variat. Prout nec chrysulca, dissolvens totum ac homogeneum metallum, proinde totum æqualiter fit volatile. Hæcque diversitas non prorumpit ex essentialibus : sed pro participatione, proprietatum vitæ mediæ rerum. Nec demum 24
istud fermentum stomachi, est nuda aciditas : sed dos vitalis, atque specifica : cujus nempe finis est, transmutare cibum in chylum humanæ digestionis. Siquidem plura assumuntur fixiora cum cibis, quæ debent tamen parem subire cum volatilibus

succis conditionem, si penitius ad vitæ radicem migrare debeant. In quo puncto præcipue elucet naturæ energia : quæ ex massa prorsus similari, ossa, & fibras carnis, fabricat, &c. Ossa denique, in canino stomacho, ad chylum reducit, ut inde iterum
25 cruor fiat. Sunt ergo præfati duo sales fixiores. Unus autem summe volatilis, in lotio. At nunquam ex urina mihi apparuit alcali, aut lixivio simile. Etenim sin aliquid lixiviale intro assumtum fuerit : id statim acidis saturatur, ut lixivialem indolem de-
26 ponat. Vidi nempe rusticum, qui vulnera ingentia curaret, potu lixivii, è Tilia parati. Illorum tamen lotium nil prorsus lixiviale ostendebat. Docui proinde alibi, omne alcali fieri per ignis expressionem liquefactivam : concretis nec ante infuisse, ut ne-
27 que fixum. Quod si vero spiritus aliquis volatilis proprietatem alcali referat (prout est herbarum quarumcunque vulnerarium) is quidem absterſivus, ac diureticus est : propria tamen vi, sub altera digestionum, naturam salis urinæ induit, cohibet corruptiones acidas, quæ sponte alioqui deinceps vulneratis orirentur. Cum igitur non sit alcali in lotio, errorem duxi, alcali potare pro saxifragio ; cum non perveniat ad loca urinæ. Neque enim Ludus Paracelsi parat lixivium : sed salem ex acido, ama-
28 rum. Quapropter suum Ludum, fel terræ vocat. Est enim lapis siliceus, tenerior tamen, & qui fere totus, per diuturnum bidui ignem avolat. Cum sale petræ vero, multo celerius. Porrò lapides, gemmæ, arenæ, marmora, silices, &c. adjuncto alcali vitrificantur : sin autem plure alcali coquantur, resolvuntur in humido quidem : ac resoluta, facili negotio acidorum spirituum, separantur ab alcali, pondere pristini pulveris lapidum. At hæc nunquam ad urinam veniunt, ut nec saxifragio utilia. Saxa autem, quæ sulfur phlogiston habent, calcinantur quidem, verum non vitrificantur facile, eò quod sal sulfuris residuum, & acidum, consumat alcali vitrificans. Metalla quoque, propter omnimodam & invictam mercurii simplicitatem, atque impossibilem penetrationem, vel immutata, ludunt operam ignis, vel tota aufugiunt : Sic tamen, ut quanquam fumo tenus avolent : fumus tamen iste denuo, in pristini metalli naturam reduci potest. Quapropter nullum unquam metalla dedere alcali : multóque minùs ad urinæ diversoria pertingunt. Marcasitæ autem, cum sulfur habeant cremabile, alcalium vorax : illorum tamen Mercurii resistunt, quo minus ad lotii hospitia veniant. Sanguis quoque, licet ad medendum habeat salem mirabilem, tam fugitivum, quam fixum, non tamen proficuum in Lithiasi animadverti. Cæterum testæ limacum, terrestrium, vel conchiliorum aquatilium, pro parte, qua acidum, & calcarium salem gerunt, prosunt quidem calculosis absterſione indigentibus : sed luctam continent, pro parte sui lixivii, quatenus scilicet ad lotium nunquam perveniunt. Ossa animalium combusta, nullum 29
sibi salem fixum retinent : at tantum insipidam terram residuam. Notabilis ergo stupiditatis est, ebur, & cornu cervinum, calcinari in morborum præsidia, quia mercari jubent pulverem, viribus orbatum : adeóque & crumenæ, & spei ægrotorum imponunt, occasionem benè agendi prætereunt, ac seipsos ridiculos faciunt. Pro me autem spondent Monetarii. Siquidem testæ probatrices, (quas vocant capellas) constare debent cinere, orbato omni sale. Quare optime, è cinere ossium, longéque excellunt ex ebore & cornu cervino. Enim- 30
vero primis annis, traditiones Scholarum totidem erant oracula penes me : At per ignem me edocto, universa Scholarum theoremata igne delera sunt. Persuaserant inter cætera, quod sal maris calculosis nocivus esset, tam quatenus sali urinario præberet materiam, quam quod mucosam

pitui-

pituitam pro Duelech præcipitaret. Examen ſalis per ignem, ſecus me docuit. Inprimis ſexagenarium (mihi à diſtillationibus) immunem à renum calculo, ſervavi annos ſedecim (cui alioqui obnoxius erat) largo ſalis marini uſu. Quod deinceps in multis confirmavi. Etenim Scholæ, dum viderent, in acri myria ſalis refrigerata, ſalem quemque ſuo more coagulari, illamque myriam non fieri meracam, niſi per exhalationem partis aquoſæ: ſtatim ſuſpicatæ ſunt, calculum coagulari à ſale, & calore exſiccante: adeóque putarunt, nec ſalia quidem in dicta myria granulari, niſi per ſalis innati calorem: qui proinde ſeſe in effectum explicare non valet, quamdiu plurima eſt aqua illi præſens. Itaque dum proprium mucum, deguſtarent ſalſum: & quidem ſapore ſalis marini, non autem ſalſedine lotii: vellentque connectere efficientem in materia: ratæ ſunt, in eodem muco eſſe viſcoſam ac tenacem materiam, junctam ſali, ſalem quoque eſſe per ſe ſalſum: tandem decreto perpetuo ſanxerunt, calculum generari è phlegmate ſalſo, ideóque etiam calente actualiter: & per conſequens, ſalſa calculoſis nocua. Imò & phlegma manens tale, mutatis qualitatibus, propriisque paſſionibus, migrare in calculum, per calorem, viſcoſamque ſiccitatem, perinde ut glutina, ac colla, ſenſim abeunte parte aquea, ſpiſſam ſui tenacitatem inducunt. Bone Deus, quam inſulſæ Scholæ, & quam inſulſos nos jubent eſſe? quaſi ubique mortalium curam gerens, atque ſalibus providens, finxiſſes ſtudio tuo, ut calculoſi fierent. Quanta eſt illarum ignavia, quod nunquam tentarint unicum ſalis pugillum, calculoſorum urinali inſpergere, ut explorarent, num ſal marinus arenas futuras coagularet, alioqui matulis adhæſuras: num inquam lotii tanta ſit ſalſedo, ut ne quicquam ſalis amplius in illo liqueſcat. Nam lotium ſi ſit reſolvendo ſalem: jam ſal iſte non poterit eſſe cauſa granulationis. Denique reperiſſent facile, ſalem maris, urinæ injectum, impedire coagulationem: non item eam cauſare. Salem marinum inquam reſolvere paratam materiam coaguli, nec coagulum ſuſcipere. Quicquid autem deſtructionem meditatur illius coaguli, neceſſario quoque coagulationem inde provenientem turbabit. Etenim ut Scholæ noſtra rident coagula in rebus: ita viciſſim rideo illarum inſulſitates, quod calculum, vel ſilicem, in fundo aquoſo, per calorem concreſcere, ſive areſcere exiſtiment. Pro coagulo enim petroſo, certant fontes & flumina, quorum fundus, calorem, atque ſiccitatum regulas explodit. Denique pro coagulo liquorum, ſpondet caro noſtra, itemque cruor, lac, & mucus. Etenim ſi ratum ſit, quod pituita ſit materia ex qua calculi, ſalisque myriam recoctam, abraſiſſe, & ſecum diſſolviſſe, carnium ſalitarum mucoſitates, easque demum per ebullitionem inſpiſſatas in ſpumam rejeciſſe. Cognoviſſent utique ſalis uſum nullatenus vitandum, ac vetandum. Sed tanta Scholas obſedit explorandi ignavia, quod lucello infami contentæ, cuncta neglexerint, quibus proximo prodeſſent, ſi non etiam ſibi. Etenim ſi calculus, in urina (etiam coctus) reſolveretur, vel quod urina non eſſe reſolvendo ſali ſibi injecto: potuiſſent nimirum eo viſo, ſalem penitus extra uſum hominum proſcripſiſſe? At ridet Scholas vulgus, ſalisque uſus, in deſpectum regularum, increbuit. Adeò ut deſpecta Scholarum authoritate, nedum inſuavis: ſed etiam inſalubris ſit victus, abſque ſale. Sin autem ſalis conditura palato arrideat: non id aliunde favetur, quam quatenus ſal reſolvit excrementa, ſtomachum ſuo mucore gravantia. Etenim ſi ſal catechumenis, in ſymbolum Sapientiæ, primis à nativitate horis, oretenus indatur: Scholæ autem multo conamine omnem ſalis eſum interdixerint. Quid enim aliud inde ominandum,

dum, nisi quod Sapientiam non admittant Scholæ ethnicæ, cujus videlicet symbolum excludi cavent? quod Ecclesia à primo intendat perditionem infantum? Sal enim è latrinis, per salispetræ coctores sequestratur, quale olim una cum cibis assumtum fuit. Itaque deberet pariter manere in ipso Duelech. At ne minimum salis marini reperitur à Duelech per artem. Idque Scholæ nullo dispendio didicissent, si aliqua discendi aviditas, aut proximi charitas, illas ageret. Saltem salispetræ coctores curiosiores fuerunt, tot Medentum myriadibus. Resultat ergo ipsis opprobrium, ut quisque è vulgo jam sciat, quàm impolita sint Scholarum decreta: cum nesciant in Diætetica,
31 quorsum salita vetent. Nec sanè timendum erat, si non sal, saltem spiritus ejus, noceret calculosis. 1. Quia sal, per Scholas vetitus; seculis, & Scholis adhuc ignorantibus, an spiritus ullus in sale reperibilis, cujusve esset conditionis. 2. frustra est potentia in agendo, quæ in actum deducitur nunquam. Satis namque constat, quod è sale, maris assumto, nunquam in nobis sit possibilis eductio sui spiritus. 3. Est namque acidissimus, nec sibi par habet remedium, extinguendis ardoribus urinæ, etiam præsente in vesica calculo, etiam in senum stranguriis: putrefactiones impedit, dissolvit mucagines, arenas pellit. Ergo sal est utile calculosis, tam in sui corpore, quàm suo spiritu. Enimvero sal fontale, Divinæ largitatis providentia, datum in necessitates mortalium. Ut ubi longo tractu, à mari recedit continens, fontes salini, maris defectum suppleant. Scholæ autem, tantum abest, quod Deo gratias pro beneficio rependant: accusant Deum, nedum frustra, sed & in hominum perniciem, dedisse salem. Notabile interim, quod multis & copiosis fontibus, sal in mare defluat, non tamen maris salsedo intendatur, eo quod vapore tenus, aliquid salis sensim ab æquore adscendat: & utut in primam aquæ materiam convertatur, in nubibus saltem constantiam in se aliqualem habet. Unde nec mirum, aquam pluviam per se nullis seculis corrumpi. Quod autem zona calidiore, sal etiam à pelago exhalet, patet: nam nemo non olefacit, an in olla carnes decoquantur cum sale, vel absque illo. Marinus enim, cum in conservationem elementi faciat, exhalat difficulter. Idcirco 32
Hispanicus propemodùm halituoso sale caret, validior est, magisque arcet putredinem, & Duelech. Contra, Lotharingicus sale halituoso abundat, partimque acescit in stomacho. Differt quoque spiritus iste halituosus salis (qui tanquam flos salis sublimatus est) à spiritu salis stillatitio: perinde ut oleum olivarum, à Laterino. Spiritus enim olei olivarum, oleosus, qui prima medietate exit, apud me argenteum filum tandem in lagena dissolvit. Oleum autem olivarum, ferrum à rubigine præservat. Longéque potentius, arma à ferrugine custodit, istud olei residuum, unde præfata medietas est ablata. Idcircò notandum, non esse puriorem, aut defecatiorem salem, quam qui à myria suilla recoctus est. Siquidem saliendo, sive operando in objectam suillam, amisit halituosiorem spiritum, per coagulationem. Adeóque sal residuus, penè fixus, sua terrestritate liberatus, reperitur clarus, condimentis aptissimus. In cadum quoque acescentis cerevisiæ injectus, eandem præservat, quod non item alius. Quapropter in nobis supervacaneos spiritus acidos (omnis corruptionis authores, si extra primæ digestionis officinas fuerint) in se combibit, & transmutat. Sali Hispalensi sic rebullitus, bonitate par ferè est, qui candente olla primùm liquatus fuit. Cum ergo sal maris non sit de urinæ compositione, sed prorsus extraneus sit, ac permaneat: Imò sal maris, in urina detentus, servet inpermistam sui, immutatamque naturam, usque in ultimam rerum deductionem, & salispetræ separationem:

nem: certum est, quod ne quicquam sibi sit negotii cum Duelech. Ideóque nec in compositione hujus, vel minimum salis marini reperitur unquam, cum magis nativitatem Duelech destruat, quàm promoveat. Ergo absque fundamento, sal maris, per Scholas, calculosis vetitus. Hæc de salibus. Didiceram autem hactenus, Duelech esse coagulatum anomàlum, à sale urinario natum, qui sibi parem in toto universo non haberet: eo quod extra hominem, nusquàm reperiatur urina humana.
32 Idcircò enim non piguit, multoties urinam distillare. Decrevi itaque meam urinam, 40 solidos dies ventre equino putrefacere, ut prævio putredinis fermento, partes dissimilares fatiscerent. Tum distillavi circiter medietatem ejus. Verum ab opere avocatus, propter negotia familiæ, ac dein per Pentecostes festa impeditus, cessavi per quindenam. Fuerat autem vas recipiens, ingens valde, clarum, crystallinum, ac pretiosum: quod jam à proboscide alembici, toto illo intervallo sequestraveram. Cum ergo ad opus redirem, primum effudi, quod erat distillatum, in aliam lagenam: quia videbam vas recipiens (trium alioquí facile congiorum capax) quaqua versus stillatitius urinæ liquor contigerat, fusca albedine obductum. Indolui vitrum tam pretiosum, in rem adeò sordidam maculatum. Dein indignabar amplius, dum cernerem nullo cinere contractum nævum deponi. Pœnituit enim me damnosæ, totiesque repetitæ curiositatis. Stillatum ergo effudi foràs. Sed statim hunc ignaviæ, atque insolitæ indignationis stimulum, suspectum habui. Virum, antè, laboribus, ac sumtibus minimè parcentem, jam indignari unius vasis perditione, mecum mirabar. Vas ergo recipiens, perpendo, an nævus esset exoticæ tincturæ, aut num corrosa superficie concava aliquid periisset. Tandem certò cognovi, verum Duelech fuscum, ex clarissimo stagmate aqueo, vasi adpositum. Tum enim admirationis plenus, laudavi Dominum, quod mei curam gessisset: etenim quæ meâ censebam incuriâ commisisse, divinâ sic bonitate disponente, evenisse cognovi. Nempe quibus vult, omnia convertit in bonum. Equidem jam pridem conspexeram in lotio meo, habitare tanti coagulatorem. Nunc demum quoque didiceram: quod clarissimus liquor ab urina separatus, mage putrefacta, verum contineret Duelech, quem appetuerat. Unde inprimis mihi evasit indubium, quod ad compositionem Duelech nullatenus concurreret materia viscida. Vas istud itaque, etsi pretiosum, suaque jam labe condemnatum, charum fuit, quia minervale solverat. Iterum ergo pro recipiente suppositui, cogitans, quod quandóque per chrysulcam istud Duelech abraderem. Perrexi ergo distillando, quod mihi à quindena residuum manserat. Ecce tum novo divinæ largitatis favore perculsus, vidi stillas singulas dissolvere adhærens fuscum Duelech, qua decurrerent, ac vas mox pristino nitori restitutum. Etiam, quod secundus hic liquor, tametsi prioris odorem haberet, aquæ vitæ affusus, hanc item non coagularet amplius. Sicque divino ductus nutu (quem alii eventum fortuitum rentur) inveni partem ejus, quod jamdudum multis sumtibus anxius quæsiveram. Laudavi itaque Dominum, quod parvulo, atque pauperi, dedisset intellectum. Nam si me non avocari jussisset ab opere, nec festa me detinuissent, quoad Duelech in recipiente concrevisset, & nisi vas tam clarum atque pretiosum fuisset. Quinimo si totam uno filo operationem absolvissem: frustra sanè operabar, ac tentabam omnia. Respexit ergo Dominus in mortalium necessitates, nec sprevit preces abjectorum. Quare dedit mihi cognitionem, diversarum partium lotii sani. Id est mei. Una quidem erat quodammodo

levior, atque citatior, habens occultum Duelech, ſub claro liquore ſtillatitio, abſque fæce, muco, & ſedimine. Verùm in clariſſimo ſtagmate, & ambientis frigore. Altera vero æquè admiranda, quæ ortum in frigore Duelech, in frigore quoque iterum diſſolveret, & in ſe abſorberet. In unico namque ſale volatili lotii, tam oppoſitas facultates admirabar ſerio, conſideravi quidem exinde, quod cujus urina plus haberet de priore ſpiritu, is calculo eſſet obnoxius: ac immunis alter, cujus lotium plus de altero contineret: primusque ille conceptus mihi arridebat: Sed ſermocinalis illa ſcientia vana fuit, rebusque inprimis gerendis inutilis. Siquidem lotium non ſubit in nobis prævias illas putredinis teſſeras: ſine quibus tamen entia illa æternum dormirent. Dein, nec ex illa ſpeculatione conſtabat medium, quo plus de poſteriore illo ſpiritu ſemper fieret, quave methodo inhiberetur prioris ſpiritus confectio. Multo minus, quomodo confecto jam Duelech, ſubveniri daretur. Attamen ne abſque fruge cederet ſpeculatio, cogitavi, an poſterior ille ſpiritus, per ſyringam (prius evacuato lotio) injici calculoſæ veſicæ permitteretur. Sterilis itaque mihi occurrit mortalium cognitio, quæ ſola gaudens ſpeculatione, manum à Pyrotechnia ſubmovet. Nam lotium debitè putrefactum, coagulatorem edit ſpiritum, qui aquam vitæ coagulat. Itemque poſt, qui totus diaphanus & volatilis, potentiale Duelech continet, quia parit ac tandem, qui Duelech ſemel natum in ſe ſtatim abſorbet, mox tamen dehortante Diabolo, dubius vacillare cœpi, atque conſideravi, vana eſſe, quæ tanti faciebam à me reperta. Præſertim cum in nobis non putrefiat urina ad illum terminum, quo hos dederat ſpiritus. Deteſtatus itaque ſum meas curioſitates. Nam etſi quodammodo remedium ſuggererint, relinquebant tamen priorem ignorantiam, circa cauſas, & modum fiendi Duelech. Quapropter cœpi cuncta pridem viſa, quaſi non facta negligere, ſenſique torporem mihi incuti. Unde confirmabar (quæ in præfatione multis expoſui) nullum laborem tædioſiorem, nullumque ſciendi genus, hortante cacodæmone, poſttergari magis, quam illud, unde genus humanum quandoque frugem capiat. Chriſtianum ergo decet, conſtantis eſſe animi, in opere bono. Tandem itaque repetitis diſtillationibus, & exactiore cunctatione, per orationem aſſecutus ſum cauſas, modum fiendi atque diſſolvendi Duelech, Deus bone, tuam admiror magnificentiam, quæ Medicorum ineptiſſimum, ad tantæ rei recluſionem perduxit, tot ſeculis, magnisque ingeniis neglectam. Gratiarum ergo actiones refero nomini tuo abyſſaliter glorioſo, non quia me, præ aliis, ad arcana deduxeris (numquid terra gloriari poteſt, dicetque aliis vaſculis vah? quod in electioris formæ vaſculum, ſub figuli torno deducta ſit?) Sed quia feciſti voluntatem tuam, quæ ſola bona eſt; refero ergo in te omnem gloriam, qui hoc ævo, cognitionem hanc recluſiſti, per abjectiſſimos & parvulos hujus mundi. Id namque pro ſolito tuo eſt, & ad majorem nominis tui gloriam. Cognovi enim obſtitiſſe veteribus, & Modernioribus unicam ignaviam, aſpernantium diſtillare rem adeo fœtidam, atque ſordidam: ſuavitate odoris lucri deceptorum. Spernit enim eos Sapientia, qui materiam ex qua, diſpoſitiones, contenta, proprietates, progreſſum, & ſignificationes lotii, addiſcere recuſarunt per ignem. Neque etenim ceſpitatum eſt minus in 34
materia, contento atque judiciis urinarum, quam fuit hactenus in petrificatione ejuſdem. Quare occulta manſit diagnoſtica, ſimul & prognoſis judicialis urinarum: prout in noſtra uronoſcopia, ex fundamento demonſtravimus: quam opto utinam ferventiora judicia poſthac excolerent. Ego ſiquidem me ad tumulum præparo, ſub

ſpe,

ſpe, labores meos ærumnis humanis non
35 ineptos fore. Pergam nunc, ſtoliditates meas & experientiarum tædia recenſere. Inprimis namque, ex Duelech diſſecto, ac ſolitariè per ſe diſtillato: Itemq; ex raſuris matulæ: Tertio item, ex urina, ad ſpiſſitudinem eclegmatis diſtillata, idem prorſus oleum, eædemque cryſtalli, ſtercoris liquidi aſſurgunt. Etenim ex Duelech relinquitur fæx terrea, nigra, friabilis, & comſtuſta, non amplius petroſa, vixque aliquid ſalis urinæ fixioris, reſervans. Utpote ſpiritus volatilis, totus in toto, in Duelech, ac tandem in terram eſt mutatus, cum ſibi adjunctis aliis compoſitionis partibus. Certo utique ſigno, quod ſal fixus urinæ non habeat vim activi coaguli: ſed paſſive coa-
36 guletur duntaxat. Porrò terra illa, è diſtillato Duelech relicta, nunquam pridem deſcendit ad veſicam, ſpecie pulveris, aut luti: ſed liquor fuit dum in urina eſſet, qui ibidem dein ſic induruit per ſpiritum lotii. Meditatus enim dudum eram, quod terra, aut pulvis, utut artificioſiſſime connecteretur ſpiritui urinæ; nunquam tamen concreſceret in Duelech, & per conſequens vanum etiam eſſet, pro Duelech, Tartari inventum. Siquidem jam conſpexeram in vitro, Duelech è ſpiritibus (liquoribus nempe ſtillatis & claris) materia, & efficiente iiſdem, quibus in nobis Duelech oritur, fieri. Concluſi ergo ex jam mechanice
37 probatis. Si lotium, cum ſuo ſalis ſpiritu, habeat ſpiritum terræ volatilis: neceſſariò ex illis duobus generabitur Duelech, niſi per ſcoriam (quam libro de febribus voco ſtercus liquidum) ſaturetur ſal urinæ, atque eatenus à coagulando turbetur. Non rarò namque obſervavi, calculoſum aliquem, poſtea ictero afflictum, à calculo immunem fuiſſe, quamdiu Icterus imperaverat. Adeóque nec gratis à me, de febri-
38 bus, aſſertum fuit, quod præfata ſcoria urinis advena miſceatur, tanquam excrementum utile. Granulantur autem arenæ, tam in nobis, quam in matulis ipſo granulationis momento, ſemelque granulata, ultimam quoque ſui nanciſcuntur ſimul duritiem: non autem quod ſenſim, magis ma- 39
gisque indurantur: fabuloſum eſt ideo, quicquid de calculo confirmato, & nondum confirmato, ad ignorantiæ & ignaviæ confirmatarum excuſationes, comminiſcuntur Scholæ. Tam enim dura eſt recens arena, excreta è nobis, vel à matulis abſterſa, quàm erit poſt decennium inde. Idem quoque de Duelech eſto judicium. Dixi quoque ſuperius; niſi arena, quæ matulæ affigitur, coagularetur in inſtanti; ad fundum præceps cecidiſſet tota, nec lateraliter, tamque proportionaliter diſtincta, affigeretur. Prædicator enim hæreti- 40
cus, prope Barclayam in Anglia, anno 1629 ſanus atque ſoſpes, contendens à prandio, librum è ſublimi ad ſe trahere, in imo ventre magno perculſus pondere atque dolore, certis inde à quatriduo ſignis, ſcivit ſe calculo gravatum. Inde poſt octiduum, Londini ſub novacula Lithotomi extinctus. Pendebat autem libram Anglicanam, & binas inſuper dragmas. Nec memini me parem unquam vidiſſe calculum. Pendent autem libræ centum Ant-
verpiæ, Londini 104. Paracelſus enim ſub- 41
itam hanc calculi apparentiam admirans, ne figmentum ſuo deſit Microcoſmo, calculum fulminis vocat, putatque cadendo concreviſſe. Sed multiplex ejus error eſt. 1. Nam non datur locus pro caſu. Siquidem veſica continet urinam, vel nullam. ſi nullam, inſtar lintei madidi complicatur: ſin vero lotio diſtendatur, cum hoc ſit infra, non poteſt Duelech formari extra lotium, aut ſine lotio, ut fiat abſque materia, decidatque in lotium deorſum, ut decidendo fiat. 2. Errat, credens lapidem, in tonitru dejectum, ordinariis atque ſolitis cauſis generari: non autem portentoſis. Alioqui ſi materia tonitrui naturalis, in inſtanti coagularetur naturaliter,

deberent

deberent ejusmodi lapides singulis tonitruis esse assueti. Nec esset causa, cur lapillus trium circiter librarum, ad pedum novem altitudinem, terram terebraret, solo nudóque casu sui: nisi robustiore vi deturbatus, prout de meteoro anomalo alibi. 3. Denique, Duelech subita tyrannide se prodens, non arguit momentaneam sui generationem. Nil vetat namque, vesicæ adhæsisse pede suo, abruptoque stolo, cecidisse in amplitudinem vesicæ. 4. Quicquid in verum Duelech condensatur unquam, sive id sit nucleus centralis, à rene descendens, vel demum cortice tenus accrescens: semper ejus quælibet generatio,
42 fit in instanti. Enimvero ex meis mechanicis didici, quod totum Duelech, quantumque in se est, constituatur ex meris volatilibus: non tamen ex trium quatuorve unciarum lotio, (quanta esset micturienris) generari posse Duelech unius libræ. Porro tametsi urinam humanam in sola specie nostra scirem, solumque spiritum urinæ humanæ penes hominem esse: urinam tamen equinam, nomine armentorum examinavi, curiosus, an forte alter similis coagulator spiritus esset, qui propter connata impedimenta, non ubique sortiretur coagulandi imperium. At utut laboravi, non reperi coagulatorem illum spiritum, in urina equina. Ut neque spi-
43 ritum fermenti, vel aquæ vitæ. Itaque reperi potentialem aquam vitæ humano lotio intimam, eamque lenam, inter spiritum coagulatorem, & spiritum putrefactum, coaguli præfati susceptorem. Summéque notandum, quod spiritus urinæ non coagulat, nisi per connubium aquæ vitæ: quod sæpius comprobavi, distillando. Ergo tria insunt lotio humano, quæ concurrere est necessum: tantóque potentius, quo omnis calculosus, jam non leve principium corruptionis, in suo lotio gerit (ut suo mox loco) unde videlicet fermentum in urina actuatur, ad præfatam aquam vitæ coagulabilem. Nec enim his obstat, quod tam spiritus vitæ, quàm ipsa aqua vitæ, sint summè fugaces, adeóque vix ad Duelech pertinaciam apta: nam certum est, spiritum vitrioli fugacissimum, à sibi consocio volatili, imò statim fixari, per salem armeniacum fugacem: adeo ut fusionem sustineat. Quibus edocti nostri, mirari mox desinunt, quæ aliàs ignaros stupore afficiunt.

CAPUT IV.

Processus Duelech.

1. *Modus fiendi Duelech.* 2. *Ens singulare nec sibi par habens.* 3. *Mechanicum Spadanorum fontium exemplum.* 4. *Ocra in spadanis, Paracelsum à comment. Tartari deterruisset.* 5. *Anatome in actionibus spirituum.* 6. *Ignis aqua, ens homogeneum, sibi par non habens.* 7. *Differentia præfati dissolventis, cum aliis omnibus totius universi.* 8. *Duæ Maximæ Spagyricæ.* 9. *Oleum auri quoddam punicei coloris.* 10. *Quid dicat generatio Duelech.* 11. *Actio corporum in corpora, qualis.* 12. *Doctrina de actione corporum, & spirituum.* 13. *Participationes virium è metallis, absque materia metallica.* 14. *Spagyri delusio.* 15. *Desinantur morbi in pœnam, & meritum.* 16. *Exercitationes aliquot, incipientes à salibus.* 17. *Spiritus salis fit terrestru.* 18. *Quæstio trivialis.* 19. *Tartari pruinosi commentum.* 20. *Senilis stranguria unde.* 21. *Quatuor notabilia inde deflua.* 22. *Quæstio secunda.* 23. *Tertia.* 24. *Quarta.* 25. *Catarrhi vesicales, ridiculi.* 26. *Quinta.* 27. *Sexta.* 28. *Notantur Astrologi.* 29. *Notatur Paracelsus, juxta atque Galenus.* 30. *Propositæ quæstioni solutio.* 31. *Galeni inadvertentia.*

SPIRITUS urinæ apprehendens terram 1
volatilem, procreatam semine, ac fermento fracido, & putrescente, suscitat occultum adhuc in potentia, vini spiritum, urinæ incolam: quibus, tanquam duobus sexubus, concurrentibus, terreus quidam præfatus spiritus imbibit prædictum unicum coagulatorem: cujus reciprocationis ergo, oritur in agendo, amborum connexio penitissima: quia congrediuntur spiritu tenus, per illorum minima. Adeóque 2
coagulator coagulat unico instanti spiritum

ritum vini, potentialiter excitum, in putrescente fermento, cui cum fracida massa suam tribuit materiam, simul condensantur in verum Duelech, monstrum sane, novum hoc aliquid, coagulatum in media aqua: nec iterum ideò in aquam resolu-
3 bile. Ens nempe petrosum, animale, nulli alteri simile, quodque ideò Duelech Paracelsus nominat. Idque faciliùs per exemplum in mentem intrabit, quod Spadani fontes quotidianum nobis exhibent. Habent namque spiritum sulfureum, manifestè acidum (unde fontes acidi dicuntur & venam ferri. Utrumque nempe embryonatum, immaturumque, continetur liquatum, in aqua simplici. Mox itaque incipiunt ambo vires reciprocas in se mutuo conferere. Atque tandem, cum lassatis viribus, stiterint actionem suam, condensantur in corpus lapideum, lagenis se affigens, in forma ocræ: sicque aqua redit in pristinum elementum, omni exu-
4 tum qualitate aliena. Quos si fontes acidulos sat contemplatus fuisset Paracelsus, Tartari vini historiam, à Basilio Valentino mutuatam, neglexisset; scivisset namque ocræ & vini tartari non parem ortum. Saltem difficilius redargui potuisset. Quippe tartarus in aquam resolvitur: non autem ocra, ut neque calculus. Neque enim unquam negare tentavi, è liquoribus corpora solida constitui: Sed tartareos liquores respuo, in causas morborum violenter adductos (ut tractatu de Tartaris) ex opposito autem, activitates spirituum in spiritus, reverenter admiratus sum. Profecto, cum è Spadanis succrescat ocra, sive crusta lapidea lagenis obducatur, per totum concavum, nefas inprimis esto, propinare Spadanam, si credamus tartaros perinde fieri, atque ocram in Spadana. Id est, si credamus aquæ Spadanæ inesse tartarum, mox in bibente coagulabilem: nefas facit, qui Spadanam propinat. Etenim dum sal acidus vini, corrosit fæcem. Sal quidem antea acidus, & non- 5
dum coagulatus, manet acidus, ac coagulatur, nec salis essentiam mutat, etsi constringatur, qui ante erat fluidus. Vicissim quoque, etsi fæx acidos sorbuerit spiritus, ac in se coagulaverit: manet attamen corpus solidum, dum spiritus salis acidi coagulatur in corpus solidum tartari vini. Imo priusquam ex pleno coaguletur, vasi se affigit. In generatione enim Tartari vini, spiritus agit in corpus: estque longe alia prorsus actio, dum duo spiritus in se invicem agunt. Nam in hac (prout in Spadana, in Duelech, &c.) constituitur novum ac neutrum ens, qualis est ocra, ex spiritu sulfuris, & venæ volatilis. Sed in tartaro vini, tantum acidus spiritus, sive acetosus liquor vini, mutatur in salem, manétque fæx, qualis ante. Ideóque constitutum inde, iterum est resolubile. Non enim metallum, lapis, vel corpus solidum discorporatur, mutatur, aut volatilizatur, propter spirituum corrosionem. Patet id. Nam argentum, perlæ, coralla, lapides spongiæ, cancrorum, limacum, &c. quanquam per Chrysulcam, aliosve liquores acidos, ab oculis nostris evanescant: sunt tamen lapides, qui ante (prout de febribus) Spiritus nempe, quantum potuit, fecit: incassum velut operatus est, super corpus, dum seipsum, corrodendo corpus, coagulavit. Est nimirum 6
in tota natura universi tantum unicus ignis, Vulcanus ardens; ita quoque non est nisi unicus liquor, dissolvens cuncta solida in primam illorum materiam, absque sui ullâ immutatione, aut virium diminutione (quod norunt, restabunturque Adepti) In aliis verò liquorum activitatibus, corpus nunquam potest se radicaliter commiscere liquori solventi. Ideóque cor- 7
roditur quidem, at non solvitur intime, uti ad transmutationem formalem alioqui requiritur. Nam omnis spiritus acidus rodens, rodendo aliud corpus, coagulatur, & propemodum fixatur, migratque

in formam ſalis denſati: nequicquam tamen corpus, quod arbitrium rodentis ſpiritus toleravit, agit in illum ſpiritum, qui ſeipſum rodendo, & actione propria, coagulavit. Quod ſane non ita fit, dum duo ſpiritus activi concurrunt in invicem. Nam tunc eſt duplex actio, qua uterque in utrumque invicem agit. Ideo namque ejusmodi illorum actio, fit cum permiſtione radicali, eſtque conſtitutum ex ambobus, inſeparabilis miſtionis proles, & hoc transmutatum, eſt productum, neutrum ab utroque. Quod ſi id Paracelſus maturè contemplatus fuiſſet, pro ſuo Tartaro vini, ocram aquæ Spadanæ ſumſiſſet, dixiſſetque aliquid probabilius, quam quod ineſſent liquores omnibus rebus, qui coagularentur per modum Tartari in vino, eſſentque morborum quorumcunque communis mater atque materia. Ocra quidem Spadanæ filia, non iterum reſolvitur, quaſi tartarus vini: & tamen differt à Duelech: quantum petrificatio mineralis, à calculo. In hoc enim ſpiritus coagulator, in lotio exſiſtens, operatur vi proprii ſalis, ac imparis, ſuper ſpiritum fracidum, & putreſcentem terræ, abſque ebullitione, aut Gas ſilveſtris eructatione: adeóque in momento, ſuam peragit operationem, & coagulat ſe, cum ſpiritu vini, urinæ proprio. prout ſuperius narravi, in Mechanica ſpiritus urinæ & vini, ſive aquæ ardentis. Verum Spadanæ ſpiritus acidi, ex embryonato ſulfure enati, longo operantur prius tractu, bullas atque ſilveſtre Gas excitant, ac tandem ſe vaſi affigunt. Alioquin enim, ſi iſtud Gas nequeat eructari, aquæ Spadanæ manent ſoſpites, medendo aptæ. Nam ſi Gas egredi prohibeatur, impedit, quo minus ſubſequens ſequatur, ſpiritusque reddantur effœti agendo. At vini fæx, cum ſuam habeat ſibique propriam coagulationem, non opus habet eam aliunde acquirere. Cum vero acidulus vini ſpiritus fæcem roſerit, non eſt quod rodendo det, quod ipſus in ſe non habet. Ergo in Tartari vini generatione, acidulus ille ſalinus ſpiritus coagulabitur quidem propter terram: ſed manebit in ſpecie ſalis ſolubilis, & non in forma petræ. Propter regulam, 8
quod transmutatio eſſentiæ præſupponat transmutationem materiæ. Itaque terreum corpus, ſive diſſolvatur per corroſivum, ſive non, priſtinum ſuum eſſe ſervat. Eo quod iſtud diſſolvens non penetret diſſolutum, in radicali vinculo connexionis. Quod tamen in transmutandis eſſentialibus, eſt perneceſſarium. Diſcant ergo Chymiæ tyrones, quod corpora non reſolvantur per corroſivorum calcinationes. Licet etiam ſæpe repetitas: niſi intercurrat fermentalis impreſſio, per putrefactionem, quæ præcedit quamlibet radicalem ſolutionem. Camphora quidem, in aqua forti, naturam natantis olei aſſumit: ſed abluto per aquam communem corroſivo, ſtatim camphora eſt, ea quæ ante, ſive id ſemel, ſive demum millies fiat. In ty- 9
rociniis enim gaudebam, quod aurum ſpecie olei punicei, per retortam ſeptima vice transegiſſem. Memor, quod qui novit aurum deſtruere, noverit itidem conſtruere. Sed ablato corroſivo comite, aurum in ſe rediit, ceſſavitque inane gaudium. Incaſſum eruere laborante eo, quod in ea non eſt. Incaſſum quoque laborant, qui non operantur per media debita. Ita- 10
que generatio Duelech, non eſt coctæ mucilaginis, vel fictæ pituitæ imaginaria petrificatio, calore loci arefacta, aut areſcendo firmata, vel indurata: (nam ſic, tantum bolus eſſet reſolubilis, non autem Duelech) ſed eſt trium ſimul ſpirituum 11
transmigratio in Duelech, vera eſſentialique transmutatione. Profectò, corpora non agunt in corpora, per naturalem compoſitionis actionem: ſed quicquid corpora in invicem peragunt, id fit ratione ponderis, magnitudinis, duritiei, figurarum & motuum. Inſerviuntque enim Matheſi, 12

vix

vix Phyſicæ. Sin autem corporei ſales oparentur, fit, vel quia ſpiritum volatilem quodammodo continent, vel illum in corpore inveniunt. Meminerint ſaltem Tyrones, corpora, quocunque ſemel modo fuerint colliquando permiſta, manere tamen in priſtino ſui eſſe, niſi per ignem vel fermentum transmutentur. Corpora denique, nil operari in ſpiritus: ſed determinare tantum hoſce, patiendo. Quæ proinde corporum operatio, non eſt vera reactio: ſed potius merus ſpirituum effectus, ex propria eorundem activitate reſultans. Idcirco enim ſpiritus, exantlatis, exhauſtisque facultatibus, ſponte fatiſcunt in termino ſui motus. Et licet iſta actio ſpirituum fiat cum paſſione, & amiſſione ſuarum virium: non tamen transmutant ideo corpora in ſui naturam. Rodunt enim tantum, atque in pulverem comminuunt, quod & calcinationem, per aquam, inter-
13 pretantur. Per exemplum. Libram croci Martis necte ſextuplo olei vitrioli, tum diſtilla, quicquid fuerit aqueum. Reperies vitriolum ferri. Aufer inde ferrum: & habes vitriolum ferri. Salem inquam, inſtar vitrioli, cui eſt guſtus ferri. Nil retinens tamen de Marte. Determinationem namque habes à Marte, quoad efficaciam: non autem materiam. Eritque prior vitrioli ſpiritus, ſive oleum è vitriolo veneris, fixatum in ſalem quendam, ſolo odore ferri. Iterum idem ac clarius. Libram currentis Mercurii, conjunge quadruplo olei vitrioli, aufer phlegma diſtillando, & in fundo manebit præcipitatus albus, nivis inſtar. Item ſi plus olei juſto affuderis, Mercurius inſenſibiliter cum oleo tranſcendet. Porro, ſi à præfata nive, per lavacrum, abſtuleris acrimoniam, erit in fundo pulvis citrinus, qui revivicatus, æquiponderabit priori Mercurio. Aqua verò, quæ in abluendo ſalem in ſe combibit, dat verum alumen. Sic nempe ſolo attactu, unica libra argenti vivi, abſque ulla ſuæ ſubſtantiæ deperditione, poſſet multa librarum millia acidiſſimi olei vitrioli, ſenſim mutare in alumen. Quod idem oleum attactu ferri, pariter mutatur in vitriolatum ſalem Martis medendo nobile. Notetur actio Mercurii abſque re- 14
paſſione eſſentiali ſubſtantiæ ſuæ. Eſtque contemplatio magni momenti. Siquidem magna Spagyrorum turba, ſpe propria deluditur, putans corpora fixa, in corroſivis ſoluta, hiſce dediſſe ſuas proprietates, ſi ſaltem diſſolventia, ſpontaneo activitatis motu, penes ſe coagulaverint. Neſciunt inquam, ſpiritus, agendo defeſſos, degenerare in novum ens. Dum ſcilicet deveniunt ad terminum poteſtatis, in agendo. Deinde ſciendum, quod omnis operatio, tendens ad transmutationem utriusque (agentis ſcilicet & patientis) conſiſtat tantum inter meros ſpiritus. Operatio autem corporis cum ſpiritu, non viventium, incipiat à ſpirituali alicujus fracedinis odore: quia ſemina, ac fermentales diſpoſitiones, inde pendent, ſuoque arbitrio imperant liquoribus ad generandum deſtinatis. Quocirca non inepte adnotarunt veteres, mundi viſibilis ortum, & continuationem, ex inviſibili & incorporeo eſſe (qualia ſunt odores, & fermenta) atque in noſtris terminis, Duelech, incredibili coagulatore ſpiritu, inviſibilique initio, concreſcit. Neque enim externè allati tartari, interioris filii mucaginis, in ſui nativitatem indiguit, fictisve arefactionis coagulis. Calamitoſius eſt longè, quod ipſum calculi Vulcanum nobiſcum in lotio geramus, cujus importuno imperio auſcultant proprietates volubilis ſpiritus. Etenim Deus, bruta præ 15
nobis dilexiſſe viſus, ſi morbos non in meritum, adeóque non in bonum direxiſſet, cujus non eſt condigna pœna temporalis. Cæterùm ubi pœnæ præviſus adeſt finis, ex dono munificentiæ, medicaminum poteſtates erexit. In belluis quoque, ſui ob-

naſcuntur calculi, at non in pœnam, nec in meritum dati, qui nobis in medicamina
16 ſuccreſcunt. Ideóque & longè alia ſurgunt radice. Porrò antequam ad calculi hiſtoriam pergam, aliquot exercitationes præmittam. Primo itaque Salinis in Burgundia, hodie non plures duobus ſunt putei, myriæ, & puteus Gray. Quod ſi verò menſuræ centum utriusque putei ſeparatim coquantur, longè minus ſalis dant: quam ſi eadem quantitate, connexæ coquantur. Incolæ experimentum admirantur, utramque ideo myriam deinceps confundunt. Enimvero altera illarum, plus ſalis halituoſi, ſive volatilis, continet, qui ſingulariter coctus igne flammeo, ante ſui coagulationem evolat. Verumtamen alteri fixiori obvians, imbibitur ſtringiturque in ſalem ſolidum. Exemplum hoc docet, corpora ſalium ſuos combibere ſpiritus, & ſpiritus viciſſim rodere corpora. Myria ſiquidem Burgundica, cryſtallo clarior, halituoſo tamen ſui ſpiritu magnam ſaxi rupei partem in ſe combibit. quæ ideo inter coquendum, dum ſcilicet ſpiritus coagulantur in ſolidiore ſalis corpore, ſidit, ac cum difficultate deſpumatur. Itaque ſalis ille ſpiritus, etſi ſaxum ſolveret, non proin cum terra connubium traxit, ut vel hic lapideſceret, vel illa ſal fieret. Imò vel inde patet, etſi ſal marinus partes halituoſas haberet; non tamen calculo accederet, ut neque ſpiritui urinæ, in augmentum. Utpote qui aliis longè principiis conſtat, (prout alibi de digeſtionibus) ſed ſal maris quantum cum lotio peregrinatur, tantundem concilia diſſolutionis Duelech ſuſcitabit. Quicquid enim diſſolvit ſaxum rupis, & in ſe inviſibiliter occultat: id ſaltem non ſuadebit originem calculi. Hactenus de terra fixa, per ſalis ſpiritum diſſoluta, deque ſpiritu ſalis halituoſo, ac coagulato. Nunc de ſpiritu volatili, in cor-
17 pus ſolidum fatiſcente. Sublima ſtibium cum æqua parte ſalis armoniaci, modeſto igne, videbis ſalem, diverſis coloribus tinctum ſurgere. Separa colorem à ſale, per aquam; & habebis pulverem, qui cum ſale petræ fere totus in flammam avolat. Sin verò cum ſale armoniaco relictus, adhuc bis per ſe ſublimetur, & à ſale liberetur, habebis pulverem ſtibii, ſalis expertem: cui ſi tum ſalempetræ miſcueris, non inflammabitur ampliùs: ſed quantum ſalispetræ miſcueris, in terram commutatur, & ſalis naturam negligit. Nam ſulfuris odor ſalempetræ penetrat. Ita ſalis urinæ odor, ſpiritusque volatilis, terreum ſpiritum in urina, per aliqualem putredinem ſuſcitatum, confeſtim commutat in calculum. Ideóque non ſtatim à mictu, uri- 18
na granulatur: ſed poſtquam putredinis
initia aſſumſerit. Huc facit quæſtio: Cur pueri & ſenes, ſint ipſis viris calculoſiores? an quia calidiores? Quid ſi Scholæ, abſque rubore, frigus puerorum & ſenum hoc loco incuſant, oblitæ pudoris, quod illarum voto, Lithiaſis ſolo calore concreſcat; quid juverit copioſius phlegma invocaſſe, ſi calor, efficiens unicum deſit? Si inquam phlegma (quod ut tale, petreſcat) in natura deſit? Nec eandem temperiem, complexionemve in pueris, & ſenibus, comminiſci poſſunt, abſque dedecore & confuſione dogmatum ſuorum. Ut neque paritatem in urina amborum invenient. Sunt namque urinæ impuberum craſſiores; ſenum verò, aquoſæ ac dilutæ. calculoſorum quoque aquoſæ. Senes olim vidi, continua ſtranguria in mortem uſque infeſtatos, quibus diuretica remedia (id eſt, mictoria) ex croco, mace, &c. Itemque lenitiva, ex malva, althea, &c. erant caſſa, atque evanida, quosque jam Medici, calculo obſeſſos, pronunciaverant: ſectio verò, à calculo immunes teſtabatur (Michael des Montaignes Epiſcopum Pariſienſem, avunculum, ſectum fruſtra, ait) adeóque non ex urina, calculi præſentiam ariolari adhuc didicerunt. Pro 19
hiſce

hiſce ſtranguriis, Paracelſus ſuum pruinoſum figmentum Tartari commentus eſt, nondum in diſſectis hactenus repertum. Equidem poſtmodum cognovi, quoties fel juſto debilius eſſet (ut in ſenibus) non poſſit acidum ſtomachi chylum in ſalem ſalſum commutare: quocirca ex acidi tantillo relicto, & quotidiano, perſeverare ſenum ſtranguriam, etiam non dato calculo. Sic cereviſiæ novellæ pluribus concitant ſtranguriam, propter reſiduum inhærentemque recentioris fermenti aeorem. Hoc titulo, defectu nempe fermenti fellei, minus tinctæ urinæ ſenum, ac puerorum. Unde ſequuntur hæc notabilia. 1. Quod penuria ſcoriæ, ſive ſtercoris liquidi, in urinis, facilius concreſcat Lithiaſis. 2. Quod remedium à priori ſit, confortaſſe fermentum fellis. 3. Acriores videantur urinæ in ſtranguria, ac ſtillicidiis, quatenus acidi aliquid continent. 4. Eluceſcit ſcoriæ uſus, ejusque connexio in urina utilis. Dein quæſitum eſt. Quare calculus in renibus frequens, rarior autem veſicæ? Reſpondi alibi. Quod, quamdiu urina eſt in venis, nondum ſit perfecta. Neque enim adhuc olet urinam, aut proprietates lotii habet: quatenus neque convenit, cruorem, excrementi odore imbui. Eſt itaque lotii determinatio, à Rene: odor verò, eſt fermenti putrefactivi. Quia excrementi. Atque ideo terram lotii volatilizat. Cæterum, quamvis fracida urinæ putredo reddat ejus terram olidam, ac putreſcentem: attamen non moratur in homine, quantiſper putreat. Ergo ſpiritu urinæ, terra ejus fracida opus habet, ut petreſcat. In Rene enim (ubi urinæ fracedo fermentalis oboritur) terra recens ac volatilis facile ſe aſſociat ſpiritui urinæ, granulaturque, dum præſertim ſcoria, calculi præſervativa, nondum advenerit. Citrineſcit autem, etiam non minus à loco, quam à præfata ſcoria. Ren itaque pœnas luit, quarum primus author. Alibi de utero Duelech docebo, ante renem præcedere diſpoſitionem ad Duelech; quæ quia vitalis eſt, & non mera excrementitia, prout in veſica, etiam ſatius coagulatur in rene, quàm in veſica. Hoc namque, quia mera cloaca omni prorſus deſtituitur fermento. Sed inteſtina, quatenus ſtomachus fellis (prout de digeſtionibus alibi) ſunt receptaculum vitale, & coquens. Veſica verò, merum ſolius excrementi retinaculum. Quæritur demum. Cur calculus renum, plerumque fulvus, & veſicæ albicans? Ren enim fermentum habet, ad excrementi factionem: opus habet ideò ſcoria, liquida, ac tingente. Tum etiam cruorem habet ren, ſibi vicinum, propriumque parenchyma tinctum. Veſica autem, de ſui alimenti proximi glutine, copulat terræ fracidæ, & ſpiritui coagulatori, in corpore urinæ. Conſequenter hinc patet, cur Duelech, in veſica natum, durius. Magna quippe alimenti veſicæ pars abſcedit in mucum, qui una cum petroſis coagulationis initiis, durius tenaciusque Duelech parat. Pro-ut calx cum farina, cæmentum dat longe tenacius. Renes etiam, tandem uſque in fibras ſolidas læſi, per ſocium Duelech: deinceps albos, ſatisque duros calculos, ejiciunt. Docui alibi, alimentum veſicæ, ante plenam ſui digeſtionem, propter calculum aliamve importunitatem, ſeparari à ſolido, & inſtar mucoſæ lacrymæ plorari, urinisque commiſceri. Eſſe inquam excrementum ultimæ digeſtionis, aberrantis, & impeditæ in veſica: occaſionatum nempe quandoque effectum calculi: non autem cauſam per ſe, quanquam ſubinde occaſionaliter atque per accidens aſſumatur. Medentes enim aliquot, tantam mi- cti muci, & tam continuatam admirantes copiam, ſcientesque, non eſſe purulentam, cum neſcirent è quanto ulcere tanta puris copia ſtillaret, tandem velut per ſufficientem cauſarum enumerationem coacti, catarrhos (ridiculum!) in veſicam intulerunt, miſerandis ſanè ſtupiditatibus.

Alii autem, dum vanas, cerebro ſano, non audent implorare accuſationes, deque pure metuunt, ulcera renis, tantæ ingluviei fontes, denunciant. Adeò, ut licet abſque prægreſſo apoſtemate, dimidiam in matula partem, cum urina, ille mucus non raro dividat: rentur tamen ex rene indolente, tantundem puris quotidie depluere. Inprimis, Spadæ complures curatos notavi, quos Medentum pudibundæ diſceptationes, ſuper pure, ulcere, renum tabe, & catarrhis, eo ad moriendum proſcripſerant. Qui, ubi præter Medentum ſpem ſani redierant, adhuc à ſe ſanatos, proficuo è per-
26 egrinandi conſilio, gloriabantur. Cur autem ſana urina mea, in frigore, ſabulum adpoſuerit matulæ: non autem in calore, intus tantiſper detenta? Dixi, innato balſamo urinam præſervari, ne petreſcat, & putreſcat, æquè facile. Dein, matulam eſſe vas, affixioni aptum: non autem veſicam. Ac tandem, quod terra volatilizetur per
27 putredinem. Dubium etiam, cur gemellorum, eodem lacte nutritorum, alter ſubinde tantum ſit calculoſus? Cui dubio Scholæ, mulieres, Idiotæ, & agreſtes, una pariter reſponſione ſe ſatisfeciſſe autumant: ſi indiſpoſitionis malam intemperiem, vel inclinationem, nominarint, & humores attu-
28 lerint. Quam Inclinationem Aſtrologi, licet haud diſtinguant conceptu, vel empſychoſi: partu tamen diſcriminant: atque hactenus in varias ſortes, conturbant ge-
29 mellos. At ſaltem, etymon inclinationis ad calculum, vel in limine, Paracelſum reddit ſuſpectum, de ſuo tartaro. Imò & Galenum, ſuæ hactenus, abſque lumine, deſeruere Scholæ. Qui contentus inæquali intemperie, in ſeminalibus conſtituentibus (licet homogeneis) attamen, modo verſa ſit in naturam, putat, ſe abunde ſatisfeciſſe quæſito: proſequiturque cum deſperatione, hactenus illam eſſe à nato inſeparabilem. Nomen quidem vulgare, Inclinationis tollit; at remanent priores, ſi non denſiores tenebræ: dum litem lite reſolvit, & cum deſperatione, ſtudium inquirendi abtruncat. Certum eſt interim quæſtionis 30
dualitatem non niſi à materiæ ataxia, deſumendam. Quæ cum ſub ſpermatis homogeneitate tam ſimplici non inveniatur: neceſſe eſt, in loci, ſive climatis uterini magno oporter, dererminari. Sic nempe mulierum latera differunt, ut velut bini homines, lateraliter diſtincti, ſimus ſinguli: adjacentque utero, lateratim alia intus viſcera. A primis namque conſtituentibus, deſumuntur quidem hæreditariæ labes, in totum conceptum æquabiliter diſtemperatæ, ſi à parente genitore ſint dilapſæ: ſed quæ in loco ſunt repertæ, locis adjacent, & proximiores invadunt. Mirum! quam facile auſcultent tenerrima noſtri initia, peregrinis impreſſionibus, quámque facile, ſemel ſuſcepta, adoleſcant, atque quam pertinaciter demum perſeverent. Etiam, quæ mox proprio vivendi errore, acquiruntur morborum ſeminaria, quam amice iiſdem, quibus hæreditaria, poteſtatibus hoſpitentur, & dominentur. Eoque ingrediuntur potentius, atque inſolentius inuruntur, quo illorum conjugium, nobis adhuc junioribus, Archeum defœdat. Quantiſper namque incrementum aſſumimus, morborum hauſta licet odore tenus ſemina, quoque incorporantur radicalibus initiis, ac in unum quid, nobiſcum adoleſcunt petroſæ ſeminum entelechiæ. Quas etiam vel hauſto odore, fermenta ſeminum conſtituere alibi latius. Nam è natura integra, omnis homo ſanus, & unius inclinationis eſſe deberet, niſi propter proprietates vitæ mediæ, alimentorum, perturbationum, atque climatum, ataxiæ in filios Adæ irrepſiſſent. Quæ autem cum ſanguine materno, & lacte nutricum ſubintrant, ut fures domeſtici, theſauros vitæ poſſident, nec facile recedunt, niſi ſub renovationis auxiliis. Propinquius autem ad nodum veniens, dico, quod in rene ſit fermentum ſtercorarium,

lotii

lotii putrefactivum, quo devio, semelque aberrantis nota impressa, lotium pergere, deinceps spontaneo fluxu, ac sensim in ultimatam tendere sui putredinem, sub qua latet potestas volatilizandi terram. Cum ergo Reni insit hæc fermentandi potestas, quæstio, cur gemellorum alter renes habeat in fermento stercoreo fortiores, resoluta est, per caput de Robore inæquali partium. Quatenus scilicet, sic alterius stomachum aversatur, & robustior alter non item. Ren nimirum putrente fermento ditior, in fabricam calculi pronior. Patrans quoque, si vesicam urina repletam, sub generando habeat, solet sobolem calamitati Duelech pronam suscitare. Quippe fracedo detentæ diutius urinæ, fermentaliter inolescit vicino semini translabenti. Tanto nempe ridiculosius errat Galenus, volens aliquid lotii naturaliter cuilibet semini,
31 semperque additum, ob titillationem. Ignorans scilicet, ne pilum extraneum initiis generationis permisceri, absque totali ejus internecione. Ut autem prælibata inserviunt intentioni, nota robur inæquale partium, esse velut naturæ intimæ necessarium. Etenim nec filum, ex auro homogeneo trahes, quod non citius una parte sui, quam altera, frangatur. Adeóque sit debilius seipso. Ataxia, disparitas, & heterogeneitas, sunt modo de intima rerum essentia, licet essentiis prorsus peregrina. Hinc nempe gemelli, unico singularique semine prognati, heterogeneitatem evadere nequeunt, præsertim quæ tam facili contagio inducitur in rerum initiis.

CAPUT V.

Continuatur historia Duelech.

1. Spes calculosis unde. 2. Quis Medicus Theodatus. 3. Honor Medico qualis. 4. Quadruplex Medentum insciția. 5. Historia philosophica calculi. 6. Error Paracelsi, & Galenistarum, de materia antecedente tartari, & calculi. 7. Error Paracelsi. 8. Terra in urina, & cruore. 9. Quid inveniatur in Duelech distillato. 10. Simplicitas Medentum. 11. Miseranda Galeni simplicitas. 12. Argumentum, in primam materiam calculi. 13. Diureticorum examen. 14. Miserrima aliquot historia. 15. Resolutio quæstionis Diureticorum. 16. Vnde periculum in Diuretico, & hujus felix præcautio. 17. Census Diureticorum. 18. Intemperiem versam in naturam, corrigibilem. 19. An laterum decubitus Lithiasin promoveat. 20. Varia actio spiritus urinæ. 21. Vana Scholarum præcautiones. 22. Elenchus Scholarum. 23. Inadvertentia Scholarum. 24. Cur tactus fallat Nephriticum.

DEus non fecit mortem, nec est medica- 1
mentum exterminii, nec inferorum regnum in terra. Quapropter credidi, nullum defectum, in sanando obvium, profluxisse ex thesauris ejus, qui non mortem, sed remedia fecit: ut neque ex præscientiæ errore: ut quem elegisset, ac creasset in Medicum, multis ubique numeris penuriosum destituisset. Non est ergo Medicus, ut duntaxat palliativum remedium, ac frustraneum, calculosis, ceu impostor obtrudat. Indiguit namque infirmus Medico, qui testaretur bonis operibus, se à Deo creatum. At postquam Medicina in professionem erecta est, lucri prurigine, sceleratum quodvis genus hominum se ad medendum intrusit, cui errori obviando Magistratus, jure in hos sævire deberet. Scholæ itaque ad se Medentum electionem traxere, dignosque censuerunt, quotquot Ethnicorum inscitiis subscriberent, ut Cathedræ atque vita humana ipsis concrederentur. Hoc jam in possessionem, in Europæis, ab aliquot jam seculis, per manus transmigravit, refrixit charitas, & introducta sub sigillo tutiore ignavia, partamque inscitiam confirmavit longus usus, prætendens præscriptionis jus. Quare Deus dona sua retraxit, & quæ alias dedisset, continuit. Equidem D. Paulus vult honorandas viduas, quæ verè viduæ essent in bonis operibus: ad imitationem mandati, quod Medicum statuit honorandum, qui vere esset Medicus, in bonis operibus, sicque se

à Deo

à Deo creatum, & electum testaretur. Quemque scilicet suæ vocationis digna sequuntur opera, diplomata, signa, & merita
3 sui honoris. Quem locum mecum ruminans, invenio honorem Medico indici, propter necessitatem: quæ necessitas præsupponit provenientem fructum. Aliàs frustra. Non quidem, quod vis præcepti influat in necessitatem: ut quando sanus non indiget medico, nec hic tum sit honorandus. Nam Judex, Prætor, Causidicus, Miles, Lictor, Tortor, Figulus, Textor, &c. præscriberentur honorandi, eodem necessitatis jure. Veruntamen in mentalibus, totus semper verborum contextus, non nisi tanquam unius rei conceptus est. Testabuntur autem id, qui quandoque intellectualiter, abstractoque modo, aliquid forte degustarunt. Idque quodammodo demonstrari potest. Eodem namque conceptu, quo ensem considero, concipio inprimis figuram longam, planam, tersam, acutam, materiam quoque duram, metallicam, non flexilem in filo rectitudinis, finem denique, non ad panem scindendum, aut ligna, &c. sed ad vulnerandum. Ista nempe cuncta, in unico mentali ensis conceptu, simul mihi repræsentantur. Sed in abstractis mentalibus, nedum conditiones concomitantes, verum insuper quicquid multis horis dici (imò nec exprimi) potest, unico, velut unius verbi conceptu, in intellectuali raptu infunditur. Honos autem præscribitur Medico, creato ex bonitate Altissimi, propter necessitatem ægrorum, ad sanandum eos. Quod sane in mentalibus habet significationem simplicem. Necessitates autem Militis, Judicis, Tortoris, Textoris, &c. non perpenduntur tanquam electorum ab Altissimo: sed tanquam promotorum ab hominibus, ad fungendum officiis, ex malitia homi-
4 num requisitis. Alibi ergo demonstravi, quod quadruplex ignorantiæ caligo, sub habendi cupidine, unà intraverit in professionem Medicam, eamque sine honore destituerint. Nimirum inscitia causarum, modi fiendi, remedii, & coaptationis. Profecto ut Pyrotechnia, corpora referat coram oculis: ita januam pandit ad Philosophiam naturalem. Sub ignorantia, & ignavia Scholarum itaque depressa delituit vera Pharmacia, quæque lumen Medico adferre debebat, tota mechanica habita est: inque Pharmacopæum, suamque uxorem delata. Libertati meæ indulge Lector, quoties de Deo, de vita, de morbis, de Republ. de proximo, de vocatione mea de vero, bono, de nocuo, deque rebus adeò seriis, tantique momenti, in favorem mortalium, à me disputatur. Nam nullius hominis gratiæ aucupium mihi propono. Ostendi hactenus cæcas descriptiones è causarum & remediorum ignorantia, sive disquisitionum pigritia, & facilitate assentiendi falsis principiis: quare & consequenter auguramur, infaustas calculi curationes, fallaces sanationes, desperataque auxilia, ut & miseras ægrotorum obedientias. Pergam modo. Enimvero, quicquid de novo in na- 5
tura surgit, id ex aliquo, adeóque ex alio, fit. Ut nempe mutatis materiis proximis, necesse sit, illarum quidditates mutari. Ideóque hoc aliquid desivit esse, ut novum hoc aliquid inde consurgat. Idque non fit spontaneà resignatione, aut prioris habenæ lassatione: sed superinducta necessitate novi seminis, maturataque impressione, sive actuali dispositione Archei, novi entis in potentia. Atqui cum id, quod nondum est, agere adhuc nequeat: oportebat, quod istud ens in potentia quodammodo præexistat, ut prioris entis subitratam molem sibi in ens posterum adaptet. Subsistit vero ejusmodi entis præexsistentia, in quodam spiritu seminali, cui rerum sua tragœdia agendarum typi, atque umbratiles prænotiones insunt. Hunc autem spiritum, archeum nomino; vocatu, ut voles. Sat esto, scire, nil de novo in natura oriri, citra semen; Operatur demum omne

semen

semen, per ancillantes sibi dispositiones, quas in materia ad intenta vota propagat. Media autem organa, quibus semina materias disponunt, fermenta voco. Nam prout acidus odor testæ, lac cogit; odor fermenti, farinam inficit; odorque cadi fracidus, vinum in vappam convertit, &c. Sic in lotio, suum est semen ad Duelech (Calculum enim ab arena, sola quantitate distinguo, unicoque Duelech nomine significo) suum quoque fermentum dispositivum, subinde nudo in odore situm. Siquidem in veteri olidaque matula citius petrescit lotium, quàm alias in nitida. Non est tamen odor ille fermentalis lotio proprius: sed advena peregrinus, qui quandoque sic reni quoque inolescit: ut Gorgonis instar, fabricando Duelech, jugiter atque incessanter insudet; tanquam ad sui perfectionem laboraret. Ita nempe invitus partium archeus trahitur ad scopum alienum, & quo nollet, abducitur per alieni fermen-
6 ti importunitates. Errat itaque Paracelsus, qui mucilaginem quandam tartaream velut calculi materiam primam, atque desponsatam, per venas dispersam, annotat: illamque per laxativa quædam subduci hortatur. At hisce nugis, tam de causis Duelech veterum, quàm tractatu de Tartaro satisfeci. Sat namque constat, quod in lotio humano (etiam sanorum) semper sit proxima materia, invisibilis, & semen ad Duelech; sive interim erumpat Duelech in actum, quantisper penes nos urina maturatur, sive postquam extra nos fluxerit. Lotium quidem essentialia initia ad Duelech continet; ipsi verò est per accidens, quod maturentur, vel non. & quanquam lotium in se habeat semen atque materiam calculi: non est tamen uterus calculi; sed matrix tantum calculosi seminis: quod sibi vel foris, vel intus, uterum quærit, & invenit. Etenim ut perire debet ens in actu, si inde ens, quod est in potentia, ac quodammodo seminaliter præexsistens, consurgere debeat: Necesse est essentiam atque materiam lotii, ex qua fit Duelech, prius fatiscere, si inde Duelech fiat. In quo tamen exigua intercedit mora. In lotio quidem inest apta materia, inestque semen pro Duelech: indiget saltem actuante & excitante fermento, quod semen germinare procuret. Eo quod rei transmigratio arguat sui decidentiam, per statum neutrum, mediante fermento proprio. Lotii igitur fermentum corruptivum, est excitativum seminis. Diutius ideò servari incontaminatam urinam, sub balsamo nostræ œconomiæ, & sub calore vapido, per mechanicam ostendi, quam quæ aliàs paucis inde horis, frigido in urinali corruptione auscultat, ac proin etiam sabulo matulam conspurcat. Renes enim quoquo modo polluti, jam fermentum corruptivum urinæ conceperunt. Reni quidem suum à natura excrementosum fermentum inest; sed id nondum sat est, ad propagandum calculum. Est itaque in lotio Duelech, ut ens in potentia, quod prorumpit in actum, dum lotii, sive prioris entis corruptio imminet. Interim verum est, quod quædam Provinciæ, ad crebritatem calculi, non ignavam ferant opem. Illyricum enim olim po- 7
pulosum, hodie autem penè desertum; quia tetro halitu vitam præscindit. Sunt namque loca Scorbuto, Asthmati, caducove velut subnoxia. Non quidem, (ut Paracelsus retur) quod ejusmodi tartarorum sint fœcunda. Utpote cum eadem vecti nave Europæi, nostratibusque cibis usi, affligantur peregrinis morbis, atque topicis. Semina siquidem morborum aliquot, insunt locis, cuduntque aptas sibi materias, si easdem non reperiant sibi obsequentes, aut desponsatas, faceſſant nugæ, quæ nudam præexsistentis materiæ tartarosæ allusionem, adeóque mucaginem, pro Duelech supponunt, ac requirunt, fictaque artificiorum allegoria fundant. Quasi non alia calculi, quam quæ siccatæ mucilagini respon-

deret consistentia ? quasi ex non mucido potu, non generetur mucida saliva. Quasi omnis petræ generatio, atque induratio, conscriberetur muco, & calore ? Etenim si cor, ossibus ut calidius, ita & durius esset, fortassis fidem mererentur illorum theses. Sed aspernatur natura similitudines, longè ab artificiis petitas. Itaque stercoreum fermentum renis, nimis exaltatum, deinceps disponere coagulatorem urinæ spiritum, atque terræ volatilis materiam intelligo, ut in semen Duelech concrescant. Etenim non est in natura, principium transmutativum, extra fermenta innata, vel conquisita (prout alibi de fermentis) exceptis artifi-
8 cialibus, per ignem constitutis. Unde quoque ab iisdem, inapposita est omnis deducta similitudo. Aliter namque terra figuli crematur in lapidem, absque semine; aliterque omnis contingit petrificatio, seminali deducta initio. Inesse autem urinæ terram, probat primum mechanica lotii distillatio. Dein è cruore stillati cruoris, multa tandem remanet terra, quæ aliàs inter nutriendum tota volatilis exhalat, consumitur, nec fæcem ullam sui relinquit. Terra autem volatilis in lotio, ex putrefacto est. Succrescente ergo stercorea putredine in lotio, adducta scilicet scoria, sive stercore liquido, subinde spiritui coagulatori obedit: quoties nimirum amborum reciproca actio
9 à fermento putredinis concitatur. Exsectum Duelech distillavi, per se, nec quicquam elicui, præter spiritum fœtidum urinæ, & flavam crystallum, simulque oleum, quale ex desiccata urina trahitur. Quod autem in fundo mihi remansit, terra erat nigra, ambusta, friabilis, & insipida. Lectores ergo decipiunt, Tyrocinii chymiatri scriptores, quotquot calculi humani distillationibus, atque suis præparationibus, stentantur Ludum Paracelsi, sive saxifragorum principem. Etenim mera scripturiunt & decumana mendacia. Nec horum impudentiam, temeritatemque satis indignor, in re tam facilis experimenti, præsertim, ubi quisque, ex rasuris matulæ, id commodè novisse potest. Ne minimum sanè, ex calculo humano elicitur, eorum quæ temere Pædotribæ illi scribunt. Certum est interim, medio putrefactionis, non pauca fieri volatilia, quæ prius, non resolutis claustris, arctius ligabantur: etenim & sic vegetantia, meraciores aquas stillanti dant, seipsis nondum putrefactis. Non unico igitur percussi telo, perimus, cum singula, quæ mitia, si parumper exorbitent, novas fingant nobis calamitates. Etenim parenchyma renum, viscerum omnium durissimum, nervis atque arteriis destitutum, aptissimum fuit fermento stercoreo lotii: cui si accesserit vel minitatæ putredinis urinalis fermentum, præterlabenti lotio, festina imprimitur inclinatio in Lithiasin. Siquidem odor solus nominatæ putredinis in lotio, heterogeneitatem suscitat, prius occultatam. Statim namque urina graveolet, quæ in sordidam matulam inciderit, longéque citius occultatam in se arenam prodit, quam quæ alias nitido vitro excepta sit. Nam experimento indubio ostendi, etiam sanorum urinam, in matulis Duelech affigere, granorum, vel squammarum forma. Idque non statim à mictu, ut sidant, protinus: sed aliquot horis abinde, affiguntur. Dum jam scilicet lotium, conceptum à rene fermentum explicans, viam corruptionis subit. In Nephriticis quidem, urina suscipit fermentum putrefactivum, quod alioqui sanorum lotio non communicatur, fermento stercoreo alioqui sibi satis. Porrò necessarium non est, actualem putredinem reni inesse, ut arenam intus suscitet. Prout nec urina in matulis adhuc fœtet, dum jam se fabulo liberavit: sed sufficit minitata, sive incipiens putredo, ut spiritus jure suo libere potiantur, agantque vicissim in se invicem abjectis repagulis. Minitatam autem puto, quæ tantum seminaliter Archeo renum inest, licet

non

non explicata. nam alioqui, si actualis esset, vel tantilla putredo in rene, febris lenta illam comitaretur; quantulacunque autem fuerit, facile in lotium radices agit, in quod videlicet jam fermentum urinaceum penetravit, quod in se ut stercoreum; ita & putrilaginosum est. Facilis est nempe putredinis, & excrementi, associatio, in symbolo fermentali. Quisquis ergo studuerit, ne lotium sibi intus petrescat: opportunè prospiciat, ne sibi intus petrescat importunè. Sunt enim ideò, quæ grato odore, urinam renesque tingunt, organisque hactenus blandiuntur. Quatenus namque Diuretica sunt, sive mictoria, ad renes aditum sortiuntur, seseque lotio immiscent. Etenim quæcunque occulta, vel manifesta qualitate, saxifragi nomenclaturam meruere; mundant quidem, ac abstergunt, & hactenus renes putredine comminatos solantur: at sanè nequicquam arenarum liquant, aut resolvunt. Quales sunt aciduli fontes, lapides, atque herbæ diureticæ, quæ eluendo, detergendoque, arenas, & tenuiores grumos proscribunt: non autem liquant, multóque minus inhibent nova calculi exordia. Quia balsamo, gratique odoris condimento destituta, squallores fermenti putrefactivi, ut-ut adhuc surdos, attamen non placant. Prout enim plantæ regerminatio non tollitur ramorum abtruncatione, sed eradicatione: Ita nec sanatur nephritis, deturbando calculum. Nil quicquam actum præmio dignum, si epilepticus à lapsu erigatur, si non à recidiva etiam in posterum. Hunc tamen medendi apicem Scholæ nequicquam tetigerunt: imo potiùs desperarunt: quia contractam Lithiasis labem, non rarò in posteros, jure hæreditario translatam, ferocire viderent.
10 Etenim cum dissectum à calculo vesicæ; sæpe deinceps tota vita immunem vidissent: idem sibi promittentes futurum, in calculo renum, de recidiva, nil quicquam soliciti Medentes de crastino, benè sperandum ægrotis persuaserunt, benè sperantes se saltem pecuniam recepturos, proximis recidivæ nundinis. Stolidis nempe principiis innitentes, laxativa mitiora tantum subinde utendum, ut antecedentem calculi everrant molem. E stomacho nimirum omnem calculi materiam se emungere arbitrantur, serióque loquendo, stentantur per sua benedicta laxativa, sanationi palliativæ se prospexisse, si repetita catacatione æger obsequiosus fuerit, regulasque victus servarit. Sed hisce nugis abundè satisfeci libro de febribus. Nutrimur namque iisdem, quibus constamus. Nec partes so- 11
lidæ nutriuntur, nisi affini liquore, spermatico, viscido. Ridenda ideò magis est Galeni simplicitas, quæ membranas, nervos, tendines, adeóque partes primæ constitutionis, in cibis vetuit, ne mucilago sive pituita inde succresceret: immemor sane, quod sola vitali ista mucilagine, partes similares in nobis immediatè nutriantur. Nec 12
interim attendunt Scholæ, quod renum alter, unoque tantum latere, sæpe calculos pariat, totusque subinde occalescat: ubi alter suo interea rite fungitur tota vita munere. Unde saltem fatendum: quod urina, non sui vitio, aut mucilaginis ergo, in sua basi petrescat (quod jam ante sat esto conculcatum) quod denique non ex diæta, ciborum potuumque imaginato tartaro: sed quod renes, proprio defectu, vitiosum suscitent fermentum, ac tandem insolens hoc monstrum pariant. Sæpe namque renum unus dudum multo fluxit sabulo, ac dein totus calculo obturatur. Dolorem quidem obtusum persentit illius lateris: sed nullum deinceps per vitam sabulum. Tandem id Scholæ per Anatomen advertunt quidem: nondum tamen proinde cessant insontem damnare stomachum, parturientem phlegma petrosum, pro uno, & non pro altero renum. Partæque ideò Lithiasis crimine vapulet, scopis everratur; triduanas patiatur evacuationes minorativas, & familia-

res : rudiores verò toleret ſolutivorum animadverſiones, per ſtatas anni viciſſitudines. Imò toleret ſtomachus ſupplicium, quod ſubter humeros, & poplites cauteria, ad pituitæ defluæ præcautiones, detorſiones, revulſiones, aliaque id genus anilia figmenta, imprimantur. Tantóque crudeliores in ſtomachi non patratum crimen ſæviunt torrores, quòd hic ſuum cauterium ſtigmate obduci ſinat; medentes verò, apertum detineant. Quaſi ficta pituita, è capitis plano diruens, in ſtomacho immutata permanens, per inteſtina laberetur, à Mezaraicis iterum ſorberetur abſque nocui diſcrimine; inde verò, ad jecur & renes iterum ferretur, niſi aperta infra humerum, vel genu, cute, revellatur à deſtinato itinere, foras. Bone Jeſu! Sapientia Patris! ſuntne hæ tuæ Scholæ, quæ hujusmodi deliramenta credulo popello proponunt? ſuosque meris nugis circumveniunt? Tot lanienis mortales cruciant? Abſit! Abſit credere hanc doctrinam veritatis : id eſt, tuam. Sed hoſtis primæ veritatis, inimicus hominum, iſtas nænias protulit, & uſ-
13 que tuetur. Cæterum, aliqui Diuretica præſcribunt, aliisque interim timentibus, arcentur, ne videlicet propulſus è rene cal-
14 culus in via ſteterit. Sic enim Abbatiſſa, calculo deſcendente oppreſſa, ſub Canicula, ſuadente Medentum corona, à remedio diuretico abſtinuit, ne forte calore ſtationis, & diuretici, calculus grandeſceret, & indureſceret. Exſpectavit itaque inſomne quatriduum, immani ejulatu, donec ſua ſponte lapillus in veſicam appuliſſet. Tum exſultatum à Medicis conſilium: & niſi regulam ſervaſſet, ſanè vitam non ſervaſſet. Nobilis quædam, infeſtata calculo, & febri; poſt quater repetitam phlebotomiam, enemata, minorativa, laxantia, veſicatoria, idque genus alia, totos dies decem cum clamoribus ſupervixit, in Medentum ſpectaculum: eo quod non reperirent horam à febri immunem, qua pharmacum contra calculum propinare potuiſſent, nec vires, ad novam alioqui carnificinam ſuffecturas: etenim quæ vidi, inter curandum, à Medentibus, titulo caloris perpetrata, vix toto volumine, cum horrore & commiſeratione deſcriberem. Jeſuitam enim Antverpiæ anno 1606, cui uterque ren calculo obſeſſus, lotium negabat, tandem ſub bidui Medentum certamine, animam efflaſſe memini. Diſceptabatur enim de Aſini Apulei umbra : Num videlicet illi glans ſuppoſitoria, an verò clyſter adhibendus. Diuretica, ſive calculi propulſiva, horrentibus omnibus. Interim Mercator quidam Joannes Vermierden, ab octiduo ſtagnantem urinam paſſus, jam morti vicinus, diureticum ſumſit è ſucco millepedum, & ſucco conchiliorum nigrorum, cui granum unum cantharidum incoxerat integro hauſtu bibitum. Hæc miſſa facio. Diuretico- 15
rum autem litem ſic dirimo. Omnis calculus vel major eſt ſuo uretere, vel minor, vel æqualis. Si minor; opportuna, nec metuenda erunt Diuretica. Si autem juſto major : Diuretica erunt planè evanida, ac fruſtranea. At ſi æqualis ureteri reſponderit; præſtat eundem ociſſimè expelli, ne per moram augeatur. Veruntamen quia 16
tranſeunte calculo, ureter contractus præ dolore, plerumque criſpatur, Diuretica, in paroxyſmo danda, cum præcautione. Nimirum propinanda ſunt doloris, & contracturæ inde natæ, inhibitiva. Cujus ſolius puncti incuria, vel inſcitia, ſubinde contigit, calculos media ſtetiſſe via, & miſerandis ejulatibus necuiſſe. Idque non tam Diureticorum inſolentia, quàm Medentum errore. Nec enim putandum, canalem ureteris eſſe inæqualis ſtricturæ, ut calculus, qui per ureterem primo impulſu deſcendit, tandem anguſtia itineris preſſus, hæreat. Sed compreſſiones poſteræ, ſunt criſpaturæ morboſæ, ac ſpaſmodes, à dolore, prout de Senſu & Senſatione alibi. Adeóque tam externa fomenta, quàm interna,

quæ

quæ convulsivos illos motus placant, summopere adhortor, & necessaria judico. Quidni ergo distinguam Diuretica, quorum tam destinationes, quàm electiones, vix antea cognitæ. 1. Siquidem quædam urinam corrosivo veneno acuunt: ut Cantharides. 2. Alia aciditatem provocant, ac relinquunt in lotio, & stranguriam excitant. Quales sunt cerevisiæ recentes. 3. Sunt quæ urinam reddunt absterſivam, ut fontes aciduli, vitriolum Martis, lapis cancrorum: itemque herbæ passim gaudentes etymo Diureticorum. Continentque singulæ alcali volatile, vel saltem istud, subter digerendum acquirunt. Etenim hactenus Diuretica, plerumque potui vulnerario conducunt. Eo quod in quovis vulnere mox aciditas, omnis in carne putredinis index, atque socia, oboriatur: quam alcalia facile in se absorbent, & absumunt. Quocirca rusticus erat, qui vulneratos sanabat lixivio tiliæ. Sic lapis cancrorum, vino incoctus, vel maceratus, insigniter saporem lixivii præsentat. 4. Sunt & quædam, quæ lotium provocant, stimulantque expultricem, quatenus putrilaginem urinæ generant. Cujusmodi sunt Raphanus, Asparagus, &c. Vidi namque Jurisperitum, non ante afflictum Lithiasi, nisi postquam à largiore Asparagi esu, domum rediisset: ac deinceps non tam calculis, quam subtilissimis arenis, per reditus, aliquot annos, singulis forte quindenis, sub atroci dolore decumberet. Unde didici, quod unius vesperi error malum habitum renibus induxerit, qui vix in posterum tolleretur. Cognovi hinc etiam naturæ nostræ pronitatem, quæ tam cito in sui ruinam auscultat, semelque lapsa, tardè, ac difficulter, etiam medicaminum favore, re-
18 surgit. Denique, ejusmodi habitum, in aliquot jam annos perseverantem, nihilominus correctum, adeóque inclinationes, quas vocant, Intemperies versas in naturam, esse mobiles, ac separabiles, contra Scholarum desperationes. 5. Sunt quoque Diuretica, quæ grato odore lotium renesque reficiunt. Ut macis, nux myristica, terebinthina, mastix, juniperus, &c. quasi renes odore consolati, sui memores officii fierent. 6. Sunt dein etiam, quæ ex alcali lixiviali, sub digestione, migrant in acredinem, vias urinæ absterſentem, instar saponis, excretricem stimulant, incidunt adnatas sordes. Cujusmodi sunt, quæ testis, & lapidibus, cineribusque appropriatorum colliguntur; quæque sola, saxifragorum nomine digna videntur, præcipuè si in gradum volatilitatis sint deducta. 7. Est demum Diureticorum genus, quod parva quantitate, lotii copiam è toto corpore profundit, ut millepedes, species de Becapunga, Item succus conchiliorum marinorum, nigrorum, oblongorum: & quæcunque nitrum volatile continent, quæque renes torpidos ex proprietate excitant. 8. Est & genus, quod sedandis renum doloribus utile, hæsitantes confortat. Quale est in croco, rhabarbara, & cassia inversis, id est, vi solutiva priùs orbatis. 9. Spiritus salis marini, nedum Diureticus est, simulq; stranguriam lenit, quibus calculus in vesica volvitur: verum insuper calculos renum minuit. Si ultimo igne distilletur reverberii. Non sat est ergo dicere, diuretica urinam creant: quin insuper etiam est determinandum, an excitatione attracticis, an urinæ liquatione, an exasperatione, an putredinis citatione, vel alio demum titulo id agant. Nec sat est, serum lactis continere aliquid nitrosi: quin etiam aliquid habet prioris cruoris residuum, unde cadaverosum est, adeóque Asparagi tenorem servat. Multa siquidem, renum consolatione, urinam cient, gratóque alia odore lotium suffundunt, aliaque sunt per acrimoniam molestiora, ut &, quæ fermentum putidum urinale accelerant, quæ tota radice calculosis nocua: magnoque Medentum ideo errore, A- 19
sparagus quibuslibet ferè apozematibus

incoquitur. Porrò formidavi quandoque unius lateris decubitum ordinarium: quod ſupinus ren præcluderetur ab inteſtinorum incumbente pondere, inque eo reſtagnans urina fieret arenoſa: ſi quotidie, per plures horas recluderetur ibidem. Præcipue, quod ſupinus ren diſtet ſaltem digitis decem, à vena cava: ſitque veſica, medio ſitu inter utrumque renem. perſuadebam itaque mihi, quod ren ſupinus non poſſet ſe exonerare ſurſum, in veſicam. Sed poſtmodum cognovi vanum hunc meum timorem, quodque nil, reſpectu Archei, eſſet inferum. Nec ſatis id fuit, theoricè inquiſiviſſe. Igitur oportune mihi notus, qui à puero nunquam in latus ſiniſtrum decubuerat. Etiam adhuc ſenex, nondum Lithiaſim paſſus. Obſervavi & alterum, qui nunquam, niſi lumbis, & dextro lateri indormierat: ſiniſtro tamen ac prono rene, evaſit calculoſus. Repeto hic: quod clarus ac ſtillatitius urinæ meæ liquor ſecum aſportaverit ſurſum per alembicum, ſuam terram, quam ad latera vaſis in verum Duelech conformavit, & affixit: quodque illa induratio ſit facta à ſpiritu urinæ, qui quidlibet, atque diverſimodè
20 plura coagulat. Nam ſpiritum vini condenſabat in offam volatilem. Sin vero reperit objectum fixum, de natura ſalis, vertitur in ſalem, prout contingit ſpiritui vini, à ſale tartari. Aut dum ſpiritus ſalis fontani, combibitus à cognato ſale, fit ſal. Sin autem ſpiritus urinæ reperiat terram fixam, quam rodat; cum illi deficiat objectum coagulabile, imbibitur à terra, & ab hac ſubigitur: & coagulationis alioquin author, ibidem coagulatur paſſive. Sed ubi ſpiritus urinæ invenit volatile non coagulatum, coagulabile tamen (quia terreæ indolis) ſuum exſerens coagulum, conſtringit eandem aporrhœam, in terram: conſertisque viribus utrimque, fit nova creatura,
21 quæ eſt nativitas Duelech. Cæterum Scholæ, ſuis calorum inſiſtentes principiis, præſcribunt, non incubandum dorſo, lumbos quoque inungendos refrigerantibus, imò lamellam plumbi geſtandam topice. Imperant culcitram lanæ loco lecti plumoſi, ne renes incaleſcant. Quinetiam inter ſtragula & culcitram, corium ſubſternunt. Nimirum circa effectus debellationem Scholæ tantùm occupantur, reſpiciuntque duntaxat productum, ſive poſterius; nequaquam autem ad cauſam, ne quidem occaſionalem. Nugis invigilando enim, ſucceſſive ſibi invicem ſubſcribunt, ſine nota juvaminis. Adeóque ſeriò ſomniant vigiles, ut ægris adulentur. Neque enim naſcuntur calculi, quia lumbi calent: ſed calent lumbi, quia naſcuntur calculi. Lanam er- 22
go præ plumis deligunt, ob harum (inquiunt) calorem. Neſciæ, quòd plumæ minus calefaciant, quàm lana: ob minùs accuratam aëris excluſionem. Quod judicet ſenſus tactus. Denique dato, quòd pluma 23
magis calefaceret ſuperincumbens corpus, plumisque involutum, quàm lana: Attamen id totum ceſſat, ſi linteum intercedat inter plumas, vel lanam. Siquidem calor, qui è plumis vel è lana emergit, non eſt ipſe horum ſimplicium calor: ſed incumbentis calor reflexus, receptusque in plumis, vel lanâ. Inde namque depoſitus in medio (linteamine) redit, non quidem ſeipſo priore robuſtior, ſed ferè adæquatè contemperatus, eodem momento caloris, quo pollet ipſum corpus. Determinat autem ocularitèr hanc litem, ipſum organum vitreum, ad menſuram temperiei ambientis aëris conſtructum. De quo in principiis noſtris elementalibus. Nec arguit in adverſum, quòd calculoſus nephriticus ſe ſentiat calidiorem lecto plumeo, quàm laneâ culcitrâ. Nam id non contingit, ob majorem plumarum calorem: At bene, quia patiens demergitur profundiùs lecto plumeo: culcitrâ verum laneâ tantum ſuperjacet, afflatque à lateribus aër refrigerans. Adeóne Scholæ nunquam aliquid ex fundamen-

damento, causa, atque radice distinguent? Semperque ex dogmate gentilitio caloris, & frigoris, cum rusticis sapient? Oro vos, propter amorem Dei, quo quisque exacto secum seculo prospectum optet sibi, abjicite pertinaciam, præsumtionem, & ignaviam; ac nolite aspernari meliorem doctrinam.

CAPUT VII.

Vterus Duelech.

1. Cur sit inquirendus uterus Calculi. 2. Vesica etiam, alterius sortis calculum generat, quam ren. 3. Prognoses. 4. Calor in urinis, non coagulat quicquam. 5. Altera uteri necessitas. 6. Situs hujus uteri. 7. Mechanica. 8. Observationes inde habita. 9. Conjicitur hujus uteri extensio. 10 Ratio mirabilium in Nephriticis. 11. Unde recidiva in nephritide. 12. Nephritis auscultat Meteoris. 13. Modus in fiendo. 14. Lotium cur turbidum. 15. Dolor Nephriticus à contractura. 16. Falluntur in causa, qui stricturam ureteris, pro doloris atrocitate adferunt. 17. Inscitia uteri, sanationem negligere fecit. 18. Fabulosa Scholarum persuasio. 19. Recidivarum altera necessitas. 20. Dubii cujusdam elucidatio. 21. Historia amentis. 22. Separatio lotii à cruore. 23. Inordinata peregrini calculi generatio.

1 SEMINE, materia, ac processu fiendi calculi, jam patefactis: cognitaque urina in sui contentis, quatenus est vas seminarium, deferens semen calculi: nondum satis tamen dictum. Siquidem sospite unico rene, sæpe alter duntaxat calculosus est. Non sufficit ergo accusasse urinæ commune initium, eoque potentius imaginandum hoc, quod omne genitum præsupponat quendam uterum, unde nimirum subinde non ignavam indolem sortitur ipsum productum. Necesse est enim loca esse, quibus res fiant, antequam nascantur, idque tam prioritate locorum, quam motuum. In hepate quippe, est jam urina materialiter, imò & in mezenterio, antequam sit in renibus. Neque renes per separationem sequestrarent lotium à cruore, nisi jamdum urina & cruor realiter distincta essent. Si vero urina sit, priusquam ad renem, vel ad emulgentes venas, deveniat, necesse est & calculum quodammodo ante renum hospitia præparari. Etenim si stercus, vel ab initio duodeni intestini, præparari incipiat; quidni idem lotio contingat? Quapropter visum fuit mihi, urinam nec etiam posse uteri calculosi rationem complere, multóque minus renes ipsos, tanquam per syringas, festinus tantum est lotii transitus. Quare primus debui, uterum monstrosæ hujus prolis attendere: præsertim, quod hunc cognitionis apicem Scholæ hucusque transilierint, vulgi judicio contentæ, nec ultra rus sapientes, quod renes atque vesicam tantum intuetur. At certè fodina, sive uterus, magnam utrobique gignendæ rei diversitatem causat, si generationis fertilitates ac sterilitates plerumque contineat. Solo namque si natura subest: certè utero natura non potest non inesse, Si præcipuè renum uno, petrescat, altero incolumi. Idque potissimum contemplandum ex eadem & in eadem materia, uniusque seminis urina. Ex utero itaque, nec aliunde 2 accersitæ infirmitatis causa petenda. Nam & vesica, & eadem numero urina, alterius sortis Duelech procreat, quam quod in rene fit, vel saltem nuspiam fiebat ante. Enimvero, non soleo subscribere nudis antecedentium voluptatibus, ut neque arbitriis, quia ipsam Medendi potestatem languere, sub illorum torpore, certior factus. Uterum ergo Duelech explorare debui. Inprimis exploravi Nephriticos, plerum- 3 que ante futuros sibi dolores, præsagire sibi instans malum solitos, ex urina aquosa, non tincta. Præsente autem dein dolore, eandem urinam assatim multam, atque turbidam, instar cerevisiæ flavæ, nondum defæcatæ. Cumque dein subtilior urina, arenæ permista, profluit, dolorem sibi manifeste remissum, aut penè nullum, testatos. Imo, tametsi per dies aliquot, contri-

nua

nua maneret urina, ambobus renibus subinde major. Spectavi tum quoque, bolum continuum, & copiosum, cum urinis quotidie ejici, specie inpalpabilis pollinis. Quendam etiam, qui solo calore liquesceret (tantum abest, quod calor, coaguli esset author) sæpe tamen bolus iste, ab lotio separatus, denuo in aqua calida non fundebatur postea; sed ad fundum tandem per quietem sidebat, qui ante, in sale urinæ, solvebatur. Etenim semper credidi, generationes seminales fieri è dispositione materiæ, hujusque perfectionem paulatim introduci, opera Archei. Sciebam ideo, generationem Duelech, 5 cæterorum naturalium leges sequi: adeóque etiam esse instantaneam: atque per consequens, illius dispositionem præparativam, sive præparationem dispositivam, sensim quidem introduci. Concluси ergo mecum, totam hanc monstri nativitatem, eiusque præparationem, non absolvi tam festinato per renes transitu: præsertim sicubi bolus ille tertiam quandoque matulæ partem oppleat: imò arena unico mictu ejecta, subinde medietatem renis adæquet: ne interim exilitatis sinuum renis reminis- 6 car. Itaque merito suspicatus sum, arenarum, boli, & calculorum uterum, non esse solos renes: sed hos, per vasa anteriora, quibus lotium disponitur, sua præparare producta, plenamque quidditatem Duelech ibidem nanciscі. Fundamenta nimirum cuduntur eorum, quæ mox futura apparent. Atqui ut omnem à me abdicarem scrupulum, neve crederem, momentaneo per renes transitu, urinam, velut ictu oculi celerius, in bolum, arenam, grandioresve calculos facessere, ac tum deinde per ure- 7 teres præcipitari: Collegi urinam ejus, qui unico duntaxat dolebat rene, sabulum simul atque bolum excreverat, dein urinam per linteum à sabulo colavi: attamen deprehendi, quod ex eadem arena deinceps nil minus sabuli, & squammarum, adhæsisset matulæ, quàm, si sine bolo & arena prodiisset. Ex opposito quoque compe- 8 ri, urinam, quæ semel matulæ suam apposuerat arenam: nullam triginta inde horis, amplius in nova matula arenam: at duntaxat sedimen abluibile deposuisse. Certus itaque factus sum, totum istud sabulum, cum lotio calculosi ejectum, nec fuisse illius atque ejusdem lotii, cujus jam fundum perierat. Consequenter quoque arenam, successivis ac continuis post vicibus mictam, non fuisse productum illius solius lotii, neque collectionis mora, illius lotii factam, aut patratam. Imò cum alioqui ren, seipso quadruplo major, subinde non esset hospitando sabulo, per istum paroxysmum defluo. Igitur didici, aquosam & non tinctam urinam, futurarum arenarum, & paroxysmi prænunciam, futurique doloris præsagam: vel ex tunc, dispositionum fundamenta deposuisse, in aliqua cavitate, majore sinubus unius forte renis. Quapropter capaciorem arenarum, boli, 9 ac lapilli, uterum conjeci, quàm essent ambo renum sinus. Centralis nempe unus, ureteri conterminus, & alter anfractuosus, per corpus renis circumflexus. Demi- 10 rabar enim valde, quod primis diebus non flaveret urina, abundans tamen flueret: nec scoria, lotii tinctura, tum, pro solito usu, attraheretur: quasi tota illius tinctura, in fabricam lotii, absumeretur: vel quasi arenæ ex mera tinctura scoriæ fierent: adeóque stercoris liquidi misturam cum urina, esse morbosam præter naturam, licet ordinariam. Quæ sanè meditatio, primis me passibus afflixit. Saltem inde clariùs cognovi, quod causa materialis Duelech, à Scholis assignata, sit prorsus inanis, & stupida: Cum albicans, & pituitosa mucago, si qua esset à renum calore cocta, in calculum: Jam arena renum non esset citrinior calculo vesicæ, sed æque pariter pallerent ambo calculi. Utpote coctio arefactioque mucaginis, nequeunt ejusdem pallidum calorem citrinare: vel in vesica,

sub

sub longiore mora, tota rusa esset. Nisi forte Scholæ demonstraverint, mucilaginem renum esse flavam; & vesicæ, albam. Aliàs sanè, anilia figmenta docent de mucilaginosa calculi materia. Porrò urina clara, copiosa, aquosa, nec tincta ante paroxysmum: turbida cum dolore, & arenosa post dolores, visa mihi est, eo quod dum arena est in fieri, id contingat in vena cava, ipsisque emulgentibus: non quidem adhuc in forma arenæ, vel calculi: sed boli, tenuioris luti, atque sediminis instar. Adeóque in ista culina, non rite conficitur tum lotium. Quare aquosa est, & Archeus illarum partium est primariò malè affectus. Coctionem verò, sive digestionem lotii, intelligo promotionem ejus ad urinalem perfectionem. Nondum enim ibidem est arena: sed minutissimus boli atomus. Quia ibidem est corruptivum fermentum, præter naturam, & loci requisitum, stabilitum. Quo autem longiùs inde recedit, renem versus, vel ad ultimam lotii cloacam, suo quoque fermento urinario magis magisque gravatur: Duelech, in momenta propemodum singula, argumentum capit, ac sensim in majora grana firmatur. Argumentabar enim: Si vena cruorem, etiam post mortem, à coagulo, contra corruptionem præservet: non fore indecens, in uteris, sive venis urinariis, aliquam exsistere pariter præservationem, à coagulo calculoso: nisi hæc, vitioso fermento, vicini renis, præpollenter pessumdetur. Quod ubi semel serio contigit, sic ut venæ, à nativa sui bonitate, paululum recesserint, evenit his, quod quibusque vasis impuris, olidóque fermento vicino infestatis, quibus aliquid semper, de residuo impuri contra-
11 gio, pertinaciter adhæret. Ista quippe recidivarum in Nephriticis, continuata est successio: quod non de pleno, omnis adhærens amurca abstergatur: sitque idem malæ indolis character vicinus, qui priores concinnavit calamitates. Per modum, quo gallina, matura ova, minusque matura, aliaque instar granorum, in lumbis gerit, successivè in menses aliquot, subsecuturi partus pignora. Hæc nimirum fuit necessitas, 12
qua Nephritici, meteori importunitatibus plerumque parent, futuras etiam tempestates præsagiunt, horumque dolores à lumbis in dorsum ascendunt. Quoniam dum illis venis, sive uteris, jam illarum sordium plusculum est affixum, tristantur, contrahunturque, saltem illo latere, quo infestantur: vel utrimque per lumbos pariformiter. Sub qua venarum contractura, 13
rugataque crispatione, dolor punctilis, lancinans, & quasi divulsivus, emergit. Deciduntque in ista crispatione grossiores atomi, in emulgentibus collecti, ad renes: remanente interim in pignus bolo, tanquam proximi accessus seminario, usque in sui maturam adolescentiam. In qua de- 14
mum, dolente venarum contractura, latex eminùs è venis in subsidium, ad renes celeriter accurrit, trahiturve, atque confluit obediens. Unde lotium turbidum. Quis autem latex ille, qui cum non sit urina, huic tamen miscetur, suo tractatu à me copiosè sat dictum. Postquam autem arenæ & calculorum segmina ejiciuntur, cessat dolor: quia cessat venarum contractura. Nephriticus ergo immanis dolor 15
ille, à contractura: non autem à boli, vel sabuli transitu. Sæpe namque magnus calculus, postmodum minus dolet, qui 16
minutulus primùm, summè dolorificus. Non quidem quod ureter seipso amplior factus (prout alioquin opinantur Scholæ) sed insueto malo, contractura major fuerit. Aliàs namque, si ureter tantam sustineret ampliationem, sibi contradicunt, dum diuretica vasorum strictura vetant. Dein porrò consideravi, quòd sub initium, clara, aquosa, & affatim, urina excernatur. Etenim cum urina tingatur per scoriam, sive stercus liquidum; ista autem scoria, non eliciatur, nisi prope finem

Ilei, ac juxta fomitem fermenti ſtercorarii: fit inde, quod illa ſcoria non tam eminus alliciatur, ſub confuſionem inſtantis paroxyſmi: eo quod illius culinæ œconomia, ſit confusè turbida, & interpolata. Quippe ſtomachus cum toto abdomine turbatur, præſentitque in omine, atque metu, inſtantem procellam, non minus, quàm eandem compatitur, toleratque præſentem. Præſentire enim videtur arenam, nondum viſam: at ſanè, adeſt tum in utero ſuo, dumque præſentitur, ex tunc adeſt contracturæ illius exordium. Volens itaque Archeus hoſtem eluere, & excuſare inſtantem paroxyſmum, accerſit undecunque omnem laticem, & ad eluendum renes, demittit. Contrahuntur ergo venæ in calculoſis renibus, conſentiuntque inteſtina, atque dolorem colicum ideò mentiuntur, ob conſenſum. Qua de cauſa nephriticus dolor, à colico nondum per Scholas ſatis diſtinguitur. Nec mirum, ad ſpaſmum venarum, ipſa inteſtina quoque convelli: cum contracturæ artuum ſequantur, propter conſenſus conſanguinitatem, tam dolores immanes colicos, quàm nephriticos. Procul ergo à vero deviant Scholæ, quod Scoria trahatur, aut mittatur, ad calculi fabricam: quin potius ſupervenit ejus tinctura, per accidens, dum ſpiritus coagulator ſuam exſerit potentiam, in terram volatilem. Quia cæteris paribus, calculus tinctus ſemper eſt pallidis friabilior. Idque clarè arguit, quod lotii tinctura, ſi poſſet, confectionem Duelech præpediret totaliter. Adeóque Icterici, licet calculo ſubjecti aliàs, vix calculoſi ſub Ictero viſuntur. Idcirco enim ſub generatione Lithiaſis, flavet urina primo arenarum conceptu, palletque ſub initium acceſſus. Quia tum adhuc latex eſt, nondum mera urina. Certo itaque ſcivi, ſi in ſolo renis ſinu omnis arena fieret, quæ excernitur, dolor major eſſet, dum excernitur, quàm dum nondum arena apparet. Quod tamen contradicit experientiæ. Porrò, quòd patrato ſabulo, urina plus ſolito turbetur, ſpiſſiorque evadat, cum alioqui plus pulverulenti continere, turbida confuſio perſuadeat (in craſſiore nempe conſiſtentia, 17
plus pulveris, quam prius in clara, & aquoſa) Id planè convincit, uterum Lithiaſis jam eſſe oppletum, nec poſſe craſſiorem illam ſaburram hoſpitare. Ergo, incognita uteri varietas nedum neglexit Nephritidis ſanationem, ſed & cauſarum, & ſanandi alteritates introduxit. Scilicet aliud eſt, fluctuantem à rene arenam, ſuccedente lotii ſtilla, deturbari: atque longè aliud, non quidem eluente unda; ſed partium conſpirata contractura, ac criſpatione, adhærentem excutere arenam. Althea enim 18
Malva, Amygdalino, ſimilibusque, dolores demulcere, vias humectare, dilatare, & oblinire perſuadent: adeóque in hoc, ut & in omnbus ubique, vel Scholæ duntaxat ſunt intentæ ad poſterius, vel ridiculum proponunt. Dum vi deterſiva, totum arenarum bolique uterum everrere debebant, laxandis viis, humectandisque membranis in ſe ſemper madidiſſimis, totæ incumbunt. Siquidem expulſo ſabulo, non 19
proin ſoſpes eſt uterus illius: quin ſaltem in futuram calculi pœnam, remaneat venarum conſpurcatus bolo paries. Quorſum nulla Scholarum hactenus fuit reflexio. Demirabar namque ſubinde, quod dudum 20
antea Nephriticus, poſtquam calculum in veſicam demiſit, rarius novos in rene lapillos ſuſcitet, quamdiu alter veſicam infeſtat: Nephriticus tamen, ſi ſimul etiam podagricus, podagram tamen ſociam, cum Nephritidis ſive calculi acceſſu, admittat. Etenim inde didici, quod ſicut dolor in vulnere ſuſcitat aquam glarealem: ita & ipſam mutet urinam, quæ petrificationem in priſtino lumborum utero impediat. Quare etiam lotium turbidum, citraque arenas, viſitur in calculoſis. Dolor enim claſſica eſt, quæ laticem undecunque

advocat

advocat occasionaliter, urinam peregrino hospite admisto, accendit, imò & turbat. In tanta autem officiorum confusione, de ipsa confusione cogitatur nihil. Etenim dolor mihi fervoris imaginem sæpe ob oculos posuit. Aqua namque, post fervoris ebullitionem, turbida plerumque, ac confusa est. Sic enim quia bolus fit, ex terra urinæ volatili, nondum sale condita sufficienter, ob defectum fermenti urinarii, in rene stabulati: Ideo quoque bolus iste igne liquescit, neque in arenas duriores majoresque cogitur, quamdiu vim fermenti renum non experitur. Tingitur autem saturatè bolus non quidem à seriùs superveniente scoria, arenas tingente (quippe bolus ille rubet, supra flavedinem scoriæ) sed à cruore diluto, qui in venis (boli utero) transsumitur erroneè ad usus, turbulentiæ fines. Atque hactenus in Uronomantia, bolus de hepate & cruore testa-
21 tur: nil autem horum arena. Constat ergo urinam, per se, salsam, etsi sale homo non vescatur: ejusque causam, de Digestionibus, offendes. Curatus quidam, in urbe nostra, totos dies 17 amens, absque omni potu & cibo transegit ante mortem. Nunquam autem illi prorsus quotidiana defuit urina, parcior quanquam, & sensim rubicundior exiret. Unde conjicio, in rene vim esse commutativam cruoris in lotium (quamque alibi in tractatu de hydrope, studio prosequor) non secus atque vulnus, ex cruore celerem copiosamque parat Synoniam, sive glarealem aquam. Itaque urina, ad postremam sui determinationem, postulat, mutuatque vim, à fermento, quam renes in uterum lotii inspirant. Non aliàs, quam hepar in venas portæ, nexusque Mesenterii, vim sanguificandi. Quapropter ibidem statim totus stomachi chylus, cruorem suo colore mentitur. Vim autem renum in venas, planè despoticam, alibi de hydrope prosequor. At quamvis fermentum renis, inserviens ministerio totius integralis, sit visceris cujusdam tanquam digestio: non est tamen in numerum digestionum relata, eo quod coctionem recrementi, non autem alimenti concernat. Etenim cum omnis transmu- 22
tatio, quæ per digestiones procedit, sua habeat media, sive fermenta propria, ad novam generationem opportuna; ita ren, suum incipit inprimere fermentum in cremorem, mox dum ad portas jecoris sistitur. Cujus fermenti vigore, lotium se à cruore sequestrat, nativis proprietatibus. Et quanquam cruor ille nondum sit coagulabilis: attamen se ibidem separant liquidum à liquido. Mysterium sanguificationis est quidem homogeneum, simplex, ac prorsus univocum, soláque adeo sanguificatione conscriptum: oportuit tamen, statim in venæ portæ limine, separabilem difformitatem cremori innasci. Aliàs namque cruor, dum vitalem conditionem in hepate acquisivit, indecenter spiraculo fermenti renum pollueretur. Quod autem urina naturaliter sit salsa, & unde ipsi ista salsedo, alibi de digestionibus invenies. Hic autem adnotasse sat esto, quod quantum salis acidi nascitur in chylo, sub prima digestione, tantundem in altera transmutatione substantiali migret in salem salsum. Designavi jam uterum incipientis urinæ, & calculi. Declaravi quoque mirificam 23
proprietatem spiritus urinæ, in coagulando, ac petrificando. Inde etiam jam sat constat, si contingat spiritum lotii retrogrado motu fluere per jecur, in venam portæ, atque inde expelli, ut peregrinum insolitum, per mesenterium, in intestina: quòd ibidem facile coagulaverit etiam insolitos calculos, quosque Paracelsus congelata, non autem coagulata vocat, eo quod non ad duritiem Duelech urinarum ascendant, quæ à mucilagine matre materia solidantur. Quod si verò urinæ spiritus per venam cavam sursum, vel deorsum feratur: alienat, vi sibi propria, similarium

alimentum ſpermaticum, ac mucilaginoſum, in duriorem compaginem: unde demum Scirrhi, quartanæ febres, nec non variæ oppilationes oriuntur: quas fruſtra ſanè per Julapia, aut Apozemata averruncare ſtudent. Denique nutritur fel cruore ſibi vicino, in quem ſi ſpiritus urinæ è ſuo deviarit utero, confeſtim quoque lapides in felle obnaſcuntur. Peregrinum nempe ac hoſtile evadit, quicquid in alienam meſſem ſubintrat. Adeóque extraordinarii effectus cauſis conſimilibus oriuntur. Neque enim inappoſitè docui, ſeroſum iſtud, quod cruori permiſtum defertur, perque ſudorem, vel aliàs inſenſiliter, diſperditur: non eſſe urinam, ut neque ejuſdem proprietates habere, nec eſſe ſerum, lactis æmulum, multóque minus eſſe fel, aut bilem flavam: ſed partem Laticis, de quo ſuo tractatu.

Caput VII.

Duelech reſolutum.

1. Accuſatur incogitantia Scholarum, 2. Cenſus nebulonum, in quos Magiſtratus animadvertere deberet. 3. Excuſat ſe Author. 4. Omnis morbus ſua in ſpecie eſt curabilis. 5. Quantum ſperandum ſit ab officinis. 6. Quidve ibidem reperiatur pro Lithiaſi. 7. Duplex indicatio. 8. Surdaſtra Scholarum intentio. 9. Vanitas hujusmodi intentionis. 10. Cur Althea, malva, ſuccus citri, &c. juvent. 11. Frivola objectio contra Diuretica. 12. Adynata Scholarum. 13. Rationes Scholarum pro impoſſibili remedio. 13. Rationes Spagyrorum. 15. Teſtimonium Cardani. 16. Diploma Principis Salisburgenſis. 17. Deluſio Scholarum, ex ridicula remediorum inquiſitione. 18. Ridicula ſubterfugia. 19. Calculum non confirmari. 20. Lapides animales, & vegetabiles, quo pacto nobis ſint utiles. 21. Modus præparandi. 22. Unde Ludo noman, ejusque præparatio. 23. Ludus ubi reperibilis. 24. Stolidum ſtentamen. 25. Error Paracelſi. 26. Scholarum temeritas. 27. Paracelſus non minus inſulſe, quam Humoriſta de materia calculi, garrit. 28. Exomologeſis rerum examinatarum: & balſami ſalis. 29. Modus adhibendi remedii. 30. Veſica tauri embryonis. 31. Obſervationes circa lapidem cancrorum. 32. Error Paracelſi. 33. Mira antipathia. 34. Novus catheter.

UTERUM Lithiaſis dixi: nunc autem de remediis cogitandum ſeriò. Enimvero ridet vulgus Scholas, in opprobrium actas, quod nequicquam hactenus de veris cauſis, vel ſanatione ſit indagatum. Originem Medicinæ quidem alibi recitavi, eamque adhuc adoleſcentem, in hodiernum uſque diem, effœta velut vis animi, egit in circulum, abſque progreſſu ullo: quia peregrinis, Græcis, Barbaris, Ethnicisque inventis ſtare maluerunt, & aliena excoluiſſe, honori duxerunt. Dum interim novi oriuntur morbi, quondam etiam exoleti, reſurgunt larvati: ideóque illegitimi apparent, nec amplius reſpondentes deſcriptionibus primorum. Statur nimirum abſque progreſſu, dum noſtra valetudo indiget maximopere medendi accretionis. Quatenus pigrum, atque ingeneroſum obſtat Medentum genus, quod ex alieno commentario tantum ſapere voluit, artemque ſupra quàm noverint, increſcere negant. Ideóque & quicquid ignorant, in catalogum incurabilium, deſperatione quadam adigunt. Quaſi avorum inventa, noſtræ viam præcluſiſſent induſtriæ, Sapientiæ theſauros occluſiſſent, ſterilisque ſit omnis moderna vis animi, & exhauſta divinæ Sapientiæ potentia, nihil eſſet amplius, quod inſuper nobis veritatem demonſtret. Profectò ſocordiæ poculum, veterno ſeculum dementavit vel ab ipſo initio: ideo nempe quisque aſſentiri, quam indagare mavult. Tanta nempe eſt lucri dulcedo, quod ſuas quisque Medicaminum ſocietates, ſive confuſiones, & miſcellaneas (receptas magiſtrales vocant) cum amore admiretur: quæque ſecretiora olim, Medicos laboris amantes, reddidere illuſtres, præ torpore medentum, in Pharmacopœorum manus, anus dimanarunt hodie. Unde Tonſor quisque, Balneator, Monialis, Tortor, vel ex ambubajarum fornicibus fugata Lena, Medicinam jactitat: quorum cenſum hic deſcribam. Primi namque occur-

occurrunt, qui mederi volunt, non quidem ad hoc inſtructi: ſed natura promti, quidlibet audentes, quæ aliis profuiſſe audiverunt, ſine cauſarum cognitione, atque diſcrimine, ægris propinat: eosque ſic in diſcrimen præcipitant. Inde namque omnia penè Scholarum experimenta profluxerunt. Quod & Galenus, Quintii præceptoris ſui exemplo, confirmavit. Etenim per mortes hominum, experimenta facientes, ſuos graduatos, Scholæ vocant ſtatim expertiſſimos. Alii vulgares, vulgaribus tantum mederi malunt, hisque ſua dant conſilia: nonnulli quoque, favore ſolo, atque rogati. Plerique etiam ob honoris ambitionem, utque tanquam ſapientes æſtimentur, hoc vitii genus innatum habent. Ejusmodi enim deceptores, divites videri volunt, & gratis ideò cuncta præſtant ad necem vel fortuitam ſanitatem miniſteria. Hujusmodi inprimis ſunt, qui Romæ Theriacam Cardinalibus & Magnatibus obtrudunt, è melioribus ſimplicibus confectam, quàm Deus in natura creaverit. Sic enim populo in Urbe impoſuimus, & ſancti pharmacopœi viſi ſumus. Succedunt his, qui munera quidem, ſed nequaquam nummos expetunt, ne nobilium conditionem, itemque promiſſam paupertatem exuiſſe, ſciantur. Suntque idcirco, qui pro ſe nihil, at ſolum pro paupere communitate, ſe promereri ajunt. Similes his apoſtatæ, qui fatentur quidem ſe non eſſe medicos: ſed ſua ſecreta ſe habere à Regina, vel Imperatore. Medias namque hi ſolent interponere perſonas, quæ pretium medicaminis extollunt. Sequuntur dein hos, qui veſtes, atque marſupium, ut cribrum foraminatas gerunt, nec interim ſuum impoſtorem exercere tardi. Aliquando ſe ditiſſimos fuiſſe, nunc verò depauperatos (in dolio vini) per artem chymicam, per bella, & religionis conſtantiam. Sunt & qui quandoque militum caterva viguerunt: at in bello (pro pecuniarum conflictu) cunctas opes impenderunt, cicatrices oſtentant, forte condigno præmio receptas. Nonnulli quoque uxores ac liberos, focos & aras, dulciaque patriæ liquerunt arva, religionis ob cultum. Multi quoque, ultrò pauperes, quòd nemo eis quicquam dare velit. Nec deſunt, qui religiones fingunt, veſtem mutant, ſoccis ligneis ambulant, Eremitam latente hypocriſi mentiuntur, quibus Deus virtutes ſimplicium inſpiravit. Sunt etiam, qui Aſtronomiam & Chiromantiam ubique intromiſcent. Alii demum campivagi, qui in monte Veneris artem ſuſceperunt: hinc bruta non minùs, quàm homines, à morbis curare noverunt. Item qui ſimul futura prædicere, atque theſauros effodere ſciunt. Suntque qui libris deſtituti, chartæ inſcribunt non innoxia verba Salomonis, quibus morbi non ſecus atque dæmones fugantur, antè & pòſt cruces ducunt, ne diabolus ſcribentem potentia verba auferat. Sunt qui varia callent idiomata, apud Belgas, Chaldæam, Arabicam, vel Dalmaticam ſe loqui fingunt, multisque onuſti artibus, tandem Matheſin, vel hiſtorias jactitant; plerique horum nil minus, quàm lapidem Chryſopejum conſtruere norunt, minas circumgerunt perpetuo fermento propagabiles. Sunt etiam Saraceni, ſuntque Judæi baptizati (plerumque non baptizatis nequiores) qui ex Kabala didicere, Mercurium variis modis mortificare, itemque venena diverſimodè præparare, quæ ad omnes morbos, & plures alios, valere tradunt. Linguam Ebræam, ſcientiarum omnium fundamenta, & grandia rerumpubl. ſecreta, continere, & ſe futurorum prænotione gravidos jactitant. Sæpe ſuos citant Rabbinos, librum Nebolohu, cum clavicula Salomonis: unde tam præterita, quàm futura, legere poſſunt. Alii quoque artem medicam, in ſua tantum progenie, hæreditari aſſerunt: etſi fatui, vel nequam ſint omnes. Sin autem apud viros non ſuſcipiantur, ſaltem apud mulieres, Coſmeticen jactitant.

tant. Eodem enim corio cum Græcis, & Judæis, sunt obducti; licet vicissim unus alterum derideat. Etenim natura promti, ex seipsis mentiri addiscunt. Est & genus fugitivum, è famulitio chymicorum, quod dum selectiora jactitat, non nisi venena Seplasiis venumdat. Mentiendi namque libertatem omnem usurpant apud ignaros, accedente per assiduum usum mendacio. Idiotæ enim sunt, è chymicis furnis fugitivi apostatæ. Scholæ autem, majori securitate, atque omnium liberrima authoritate, imponunt mortalibus: nam cum demonstrem veritatis decreto inevitabili, quod hactenus morborum essentias, causas, atque remedia prorsus ignorent, magnoque volumine, atque rationibus à priori id stabiliam; interim suos promovent scholares, hunc, quia Latinus, patremque habet chirurgum, vel Pharmacopolam; aliumve, quia artium magister factus, lectiones aliquot professorum audivit; alium denique, quod Euclidem pro parte jactitet, vel ab Aristotele disputare didicerit. At miseror genus humanum, tot internis calamitatibus obnoxium, tantisque externis exploratoribus expositum: qui cum sub infaustis Scholarum regulis trucidarunt è primatibus quemquam, jus assumunt appellandi ad morbi incurabilitatem, suosque ubique habent patronos, & complices. Adeóque soli grassantur impunè in vitas principum, prout libro de febribus ostendi. Tanto autem miserabilius se fidunt illis mortales, quod promotione, ac jurejurando, ignorantiam apud vulgus tegant. Quippe jurant, se fideliter sanaturos infirmitates, quas ostendi, ipsos nescire penitùs. Imò ne unum medicamen monstravit illorum princeps Galenus, ab empyricis non mutuatum, utcunque complexionum, graduumque ludicra theoria, tam secundum genera, quàm
3 loca, triumphet. Quintius namque, Galeni præceptor, totusque empyricus, ubique à discipulo imploratur. Principes atque Magistratus hanc impunem necandi licentiam avertere à subditis deberent, & ex conscientia tenentur. Non putem autem neglectum incuriâ: sed postpositum, præ remedii inscitia hactenus. Ego verò, remedium censeo. Si statuant, omnem Medicum teneri, ter ad minimum, invisere debere quemlibet ægrum, à quo fuerit requisitus: sub pœna exilii, & privationis officii sui. Nam aliàs, numerus Medentum satis increvit. Deinde, quòd solutio nulla sit debita Medico, si non sanaverit ægrum. Hoc duplici videlicet statuto, Medentes vigilantiores fierent, atque ægrotis rectius negotium cederet, servaret Princeps subditos. Sed statuta, servanda seriò. Nam Legi Corneliæ de sicariis æquiparantur. Nunc unde digressus, redeo. Sunt etiam, qui dum librum meum de febribus legisse fingunt, objiciunt, me duntaxat remedia chymica, & insueta ostentare arcana, ut ad me, unumquemlibet ægrorum convocarem, spretis antiquorum tutissimis doctrinis. Absit! Quia nec invisо ægros, nec medeor spe lucri. Quod omnes totius patriæ viri boni testantur. Neminem sanè voco, ad mea medicamina prostituenda, aut venumdanda. Libenter vivo latens, à solis pauperibus solicitatus. Hoc unicum palàm atque liberè profiteor: difficilium nempe morborum victorias postulare alios medicos, quàm Humoristas, & alia longè remedia, quàm quæ venditat Seplasia. Quoniam desideratissimè perfectissimorum corporum dotales optantur potestates, ut venena, à balsamis, in nobis separentur. Imò ubi venena non sunt aperta, superentur Archei confusiones, abigantur impuritates clanculùm, invertantur remediorum dimensiones, ut prodeant proprietates, quarum operâ opus habet Archeus. Quinimo introvertantur impressiones remediorum, quarum tyrannidem natura nostra absque clade ferre nequit. In hoc enim peccato, inque hac penuria, plura jam secula

la infeliciter transacta abierunt, quod ignoratis cauſis morbificis, neſcitis remediorum potentiis, deſpectisque altioribus præparationibus, quicunque morbus ſub initiis ethnicis non migrabat, deſperatis dicatus ſteterit. Profectò, nullus in ſpecie morbus,
4 eſt incurabilis. *Deus namque, ut non fecit mortem, ita nec lætatur in perditione vivorum. Sanabiles fecit nationes orbis terrarum, nec eſt medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra.* Quapropter ignavum genus hominum, in ſubſcribendo ignaris promtum, ex animo, coram Deo ubique præſide, hortor, mecum contempletur, officinarum remediis morbos aliquot alimentarios quandoque per accidens ſanari, qui nempe ſpontaneas conſumtiones, & faciles admittunt reſolutiones. At in gravioribus, in quibus ſunt fixæ, aut radices chronicæ, illorum uſum plus obfuiſſe, quam profuiſſe. Hippocrates quidem, ſine invidiâ, altiorum remediorum inquiſitiones, poſteris reliquit: quia felicioribus ſeculis vixere primores. Scholæ verò, ad majores mortalium neceſſitates, ſedentis & jacentis naturæ, non reſpexerunt; ſed Galeno, atque ſuo Quintio contentæ, non ſenſêre mortalium defectus, cum lucrum ſe reportare, quocunque eventu conſpexiſſent. Etenim ne ſemel excogitarunt, Nephriticos impedire recurſus, multóque minus calculum reſolvere, quòd deceptis authoribus, falſisque cauſis, ſua dediſſent nomina. Idcirco enim de verâ lapidum cauſa, deque vera ſanatione, atque remediis ideo auditum eſt hactenus nihil.
6 Deſiderabatur ſiquidem ejusmodi remedium, quod impediret venturam ſuccreſcentis Duelech ſobolem, per ipſiusmet lotii præparationem. Tum etiam, quod reſtauraret uteri ſaxipari decidentiam Gorgonicam, fermenti petrifici poteſtatem: ac tandem quoque reſolveret, quicquid coagulator ſpiritus patraſſet. De quibus ſingulis auditum eſt hactenus nihil. Duntaxat propellendo calculo, laxandisque meatibus urinariis, intentæ fuêre Scholæ. Itaque in ſanatione Lithiaſis, duplex obvia ſolicitudo eſt. Una nimirum, quæ inclinationem tollit, ac metum recidivæ. Altera 7
verò, quæ generatum demoliatur Duelech. De neutrâ ſomniatum fuiſſe in Scholis, oſtendam: At ſaltem propulſionem arenarum, & lapillorum, machinatas fuiſſe: non autem pacationem tam atrocis doloris, à radice, cogitaſſe. Laudant quidem, atque in apicem attollunt, Malvas, Altheam, Amygdalinum, & quæcunque mollificando humectantia nominant: dein varia fomenta, tam humectantia, quàm abſterſiva, itemque refrigerantia connectunt, ne dolores intendantur, vel lapides excreſcant. Imò & Scorpionum oleum commendant, quaſi inunctum lapillos confringeret forinſecus! quaſi inquam axungiam, carnoſam membranam, ac peritonæum laxarent; ad quorum dilatationem ſcilicet, mox ureter neceſſariò mollificaretur, extenderetur que in latum. Vulgus equidem has ſibi opitulationes, ſuadente primum anu, invenit, & extulit. Has dein admiratæ initio, ac dein mox amplexæ ſunt Scholæ. Ne 8
ſcilicet (cum ſecus nil habeant) inutiles fierent ſpernendo. At non doloris ſolius ergò, hæc ſuſcepta: ſed juvaminis cauſam leviter indagantes, de ſolo itinere lapilli ſolicitæ, ultimo decrevere arreſto: non niſi per humectantia, ureteres eſſe ampliandos, nec aliam medendi fore ſpem. Ampliationem verò, non quidem in longum ureteris: ſed duntaxat, qua ſperarent, in latum ſcilicet: quaſi natura obligaretur, ſe ad Medentum conatus conformare. Adeóque remedia dolorum cenſuerunt eſſe per accidens: quibus adjunxêre enemata, ne incumbente ſtercore, compreſſus ureter, labenti calculo cataractam ſterneret, & ſic viam clauderet. Adeóque capitale Scholarum remedium, circa ſtercora effectum, & poſteriora: nequaquam autem ad cauſas, radices,

ac fontes, intentum fuit. Unde Satyra: *Stercus & urina, Medicorum fercula prima.* At quam vana, atque puerilia, sint hæc Scholarum subsidia, testantur ipsimet afflicti, horumque viduæ & proles. Inprimis mucilagines Malvæ, non transeunt ab ore, ad ureterem in forma lenientis, laxantis, & mollificantis, quin in via aliquot suscipiant prius transmutationes formales. Nec enim eo quicquam devenit, nisi prius lotii naturam assumserit. Imò enim jam ureter, calculo obturatus (nam quamdiu non obturatur, nondum totam ureteris amplitudinem implevit, frustraque ergo ejusdem exigeretur ampliatio) à tergo, incumbens sustineat lotium, quo pacto, quæso, hocce excrementum, in tam angusto meatu, cedet loco, ut advenienti lotio, è Malva parato, assurgat, locumque paret? ego saltem fateor, me non intelligere quicquam harum promissionum. Denique posito casu anilis illius figmenti, & quod mucilago illa humectans, ad angustum lotii angiportum, sospes deveniret: attamen non proinde diducet madidum jam ante ureterum canalem, qui præter jam actualem sui humectationem, ab aliena mucositate ampliari, aut dilatari non expetit, aut exspectat: ut neque semel unquam dilatatus, deinceps amplius sui iteratam diductionem optaret, vel admitteret in recidivis. Adeóque istud Scholarum suppositum, & dissimulatum remedium, unica solùm vice, foret utile. Nisi malint, ureterem dilatari, lapsu, adventuque mucilaginum præfatarum, earumque casuali absentia, in pristinum statum denuò angustiari. Quod est, dare potentiam ampliandi, juxta Medentis votum, præter solitum, & naturam meatus solidi, atque primæ constitutionis. Siquidem naturaliter, postmodum rursus redirent in pristinam atque natalem angustiam. Etenim Scholæ, si seriò in his loquantur, dementant, vel rident ægros, ac sibi applaudendo lasciviunt. Sodes, si vera hæc autument, cur vetant diuretica, si propellendo calculo valeant, adhibitisque humectantibus, angustos dilatent meatus? Quidni humectantia diureticis copulant, ut utrique simul satisfaciant indicationi? Etenim jam ante docui, si mors ab hæsitante calculo in via supervenerit, id non accidere diureticorum reatu, ut neque, quod ureter (nisi fortassis fuerit monstrosus) sit alibi seipso in exordio angustior: atque idcirco semel discedens ex rene calculus, si sistatur in delapsu, præ viarum strictura: id accidere ex doloris atrocitate, quæ ureterem spasmodes contraxit. Idque igitur, Diureticorum piaculo non fit: sed Medentis, qui spasmum hunc nunquam in Scholis obaudivit, ideóque neque remedium pro illo inquisivit. Ubi sanè notandus venit Scholarum solœcismus, atque elenchus non causæ, ut in causam. Quoniam juvant præfata humectantia, Althea, Malva, Amygdalinum, &c. non quatenus amplificent ureteres (quod in se ridiculum) sed inquantum spasmum crispationis demulcent, prout aliquot fotus externi. Itemque succus citri non juvat absterstva, & incisiva vi suæ aciditatis (aliàs namque idem præstaret acetum, & acida reliqua) quia succus citri, prima digestione caloris, deponit suum acorem, ideóque nec obsoniis adhuc effervescendis admiscetur: sed residua manet ipsi vis, demulcendo spasmo conveniens. Dum scilicet in lotium conversus, prioris vitæ mediæ aliqualem notam adhuc retinet. 10

Quid si Scholæ, diureticorum usum verentur, ne forte plures lapilli descendendo coincidant intra ureterem, & qui à tergo grossior esset, velut cuneus, transitum oppleat. At nec sic quidem, casuale vitium diuretico dandum. Quia insuper etiam figmentum pro vero venumdatur. Nam quicquid semel, initio, in ureterem incidit (nisi uncus aliquis fuerit) id ita deorsum pergit, & effertur. Non enim in tam augusto transitu ludunt, lasciviuntque lapilli. Non 11

unus,

unus aut simul plures exitu majores, è rene migrant : ut neque semel inde decidui, qui à tergo, lotii pondus sustinent. Rectè id quidem suspicabile, si ureter, non mollis ac laxa membrana, sed harundo sicca & inflexilis esset. Madida quippe membrana, metu vacui, necessariò semper concidit, nisi à tergo dilatetur, cadente lotio. At nondum proinde sonticum diureticum. Nam incidentia plurium & malè formatorum lapillorum, non hausit suam culpam à diuretico : sed à fatali irruente, quod citra diureticum æqualiter cecidisset. Quapropter nec timendum, aut avertendum diureticum, præ formidine casus irregularis, & monstrosi : ut scilicet, quod ordinario utile per se, vetetur ex timore casus insoliti, atque rarissimi. Quod si dicant, plures lapillos visco conglutinatos excidere. Id inprimis destruit causam materialem Duelech, à Scholis edoctam. Siquidem pituitosum istud gluten jam petrificari debuisset : At lapilli ejusmodi illam collam nec invenerunt, nec assumserunt in uretere. Quapropter si unicus, vel plures conglutinati, è rene labantur, perinde est : siquidem elabendo, non erant majores renis exitu. Ergo si diuretica istam collam non solvant, nec lapillos disjungant : saltem perutile fuerit, copiosiore citatóque lotio incumbente, infestam calculi sarcinam, quantocius, suo lotii pondere propulsasse. Naturaliter enim ureter, nulla intus mucilagine madet. Quod urinæ sanorum testantur. Ergo siqua medicaminum mucilago eò deveniret, non posset non ureteri esse præter naturam, & sui solitum. Quid si ureter, calculo impacto obsessus, dicatur mucilaginem patrare. Inprimis casui contradicunt urinæ Nephriticorum. Tum quoque, Scholæ inadvertentes erunt, quæ pituitam, sive causam calculi materialem, supernè, imò ex stomacho, deducunt pro calculis : quippe quæ ad manum, & in uretere ægroto, reperiretur. Stultæque propinantur simplicium peregrinorum mucilagines, si mucilago, mali nativa causa esset. Dein loquuntur Scholæ, tanquam si diuretica malleo calculum, imò & urinam propellerent, vel à tergo per baculum protruderent : ita nempe per artificialia, more vulgi, sese in spectaculum demergunt. Non considerantes, in diureticis, proprietatem specificam relictam, à vita media simplicis, vel partam in transmutatione digestionis, à qua, diuretica lotium emungunt. Nulla autem diuretica, per se, calculi progeniem respiciunt. Ut neque probus Medicus attendit effectus, accidentaliter per accidens irruentes, ut proin effectus per se negligat. Quod fit attamen alioqui, prohibendo diureticum. Utpote sanativa indicatio mandat promtissimam nocui ablationem, magisque ejus, quod per moram deinceps mage grandescit. Ergo diuretica laudo in Nephritide, modò simul spasmum ureterum leniant, & consopiant. Comes quædam, itemque altera monialis, ingenti dolore, diem clausêre suum. Utraque enim, velut uncum, uno trianguli acumine, in rene, altero verò, intra ureterem desinente, exhibebat : atque spasmo crudeli obierunt ambæ. Non quidem moriuntur præ urinæ suppressione, ubi alter renum lotio satisdat : atroci sed solo spasmo oppetunt, qui spasmus iterum circa mortem laxatur. Quapropter dissectio, præter lapillum unciformem, exhibuit nihil, quod mortem attulerit. Initio dixi, sanationem Duelech consistere tam in abolitione inclinationis, quàm in calculi liquatione seu dissolutione : quorum utrumque negant Scholæ possibile : aadeóque stamus in terminis oppositis. Ergo veniendum ad rationes, ad testes, sive facta, atque ad diplomata, probatoque jure meo, aperianturque Scholarum ignorantiæ. Inprimis, cum non entis, sive impossibilis, non sit conceptus ullus positivus, adeóque non sit ulla ejus scientia. Fatentur ergo Scholæ, nullum fore sibi

scientiam, & se negare ea possibilia, quæ
13 fatentur se nescire. Rationes autem, quæ Scholis ad impossibile collisere, sunt hæ, ac satis futiles: experientia nostra rerum Magistra, nondum nobis patefecit, malam inclinationem tolli posse. Cum juxta Galenum, intemperies versa in naturam, curari nequeat, juxta proverbium: Naturam expellas furca, tamen usque recurret. Potissimùm autem, in parte, continuo excremento referta confirmatam tolli intemperiem, est prorsus impossibile. Quoad calculum confirmatum autem, utcunque saxifragorum speciosa gloriatio perstrepet, non nisi vanum est empyricorum tentamen. Jactantiæ idiotismi, nec aliud quippiam. Solum enim potest Medicus citare ac propellere calculum, per diuretica, viasque laxare, per humectantia emollitiva. Imò cum diuretica sint periculi plena, Medenti nil opportunius in Lithiasi, quam ureteres humectando ampliare, ac sordes incumbentes, per enemata, ab intestinis demere: fumivenduli verò chymistæ, lapidem confirmatum, in vesica, retrograda resolutione, dissolvere tentantur, proprioque ore sibi non nisi opprobrium solicitant. Sed nostra Philosophia supra vires naturæ pollicetur nihil, ideóque permanet inter doctos venerata, fixasque jam à tot seculis radices egit. Quis enim non videt, ipsum stomachum necessariò confringi, atque liquari debere citius, quam stomacho centies duriorem calculum ab ore longe remotum? Sed quia chymicus plerumque ignarus est Philosophiæ, audenter quidlibet promittit, ut à miseris, & credulis, nummos emungat, quos per chrysopœian parare nescit. Etenim si quippiam in natura foret, quod Duelech confirmatum resolveret, tot Principes, atque Magnates, totque rara Medentum ingenia, non caruissent hactenus tam felici remedio.
14 Hæc sunt Scholarum supercilia, decreta, & calumniæ: quibus tamen benè perpensis, reperiuntur oppositorum vera privilegia. Nam inprimis si quis peccando contrahat morbum, quidni benè medendo, eundem radicitùs tollat? & characteres parti semel impressos, penitus exstirpet? Plures namque liberavi à Lithiasi, cui per aliquot annos obediverant, sic ut in posterum planè vixerint liberi. Quorum remedia sub pœna meæ infamiæ mox offendes. Scholis namque facile indulgeo, quod juxta suas experientias, & ignorantias causarum, loquantur, negentque auferri impressionem, translatam in membrorum potestates: cum videlicet non nisi cruda & ignava remedia hactenus agnoscant. Sed interim inexcusabili voluntantur errore, quæ desperant aliquem supra se sapere. Cum interim cessent indagare, totumque vitæ spatium soli addicant lucro. Judicia Scholarum retrospiciunt in scripta avorum gentilitati subscriptorum: nostra autem spectant entia prima corporum, expedita ab involucris, quibus impediuntur progredi ad prima nostri constitutiva: in quibus queant noxias impressiones, in vitam mediam introductas suffocare, atque eatenus tollere inclinationes, quæ in naturam versæ videntur. Quoad ablationem inclinationis ergo, inprimis medicamentum Aroph Paracelsi (quod sonat Aroma philosophorum, sic dictum propter tincturam auream) præparatum sub fimo, cum mixtura panis secalini, ac postmodum spiritu vini extractum, curat inclinationem veterem ad calculum renum. Baro quidam nostrâs, dum per aliquot annos, in sua Angliæ legatione, pluries calculis renum summo dolore infestatus fuisset, meque suadente uteretur bis hebdomatim præfato liquore Aroph, per octodecim deinceps annos à Lithiasi liber, tandem anno 83, vitâ defungitur, ejusque cadaver dissectum, ne arenulam quidem aut lapillum ostendit: qui antea dum calculosus erat, sive rhedâ vectus, sive modestè obambulans, cruentum semper lotium

tium minxerat. Superſunt modo adhuc ejus hæredes teſtes. Memini quoque conſiliarii, cujus antè, de eſu aſparagi, mentionem feci. Is enim cum per quindenas ſingulas ſoleret miſerè decumbere, uſus deinceps cereviſia, cui ſemen Dauci incoctum eſt, liber à Lithiaſi, vixit modò per annos aliquot. Quorum experimenta, atque teſtimonia, ruborem Scholis ſuffundunt. Cum in ore illorum, ſit veritas. Paracelſus quoque entia gemmarum, & ſaxifragorum, in opem advocavit, unicoque tandem Ludi remedio, utrumque ſanationis finem pollicetur, eſtque aſſecutus. Negent Scholæ poſſibile, quod facere non poſſint: Arrogantiæ plenum, & ſtupiditatis, eſt illarum teſtimonium. Siquidem languidam ſaxifragorum opem, ſuis crudis remediis tentatam, & evanidum quoties admirantur effectum, arcuant ſupercilia, attonitæ humeros attollunt, rogatæ ſilent; coactæ autem, ad impoſſibile refugiunt, maluntque Deum miſericordiæ ac bonitatis oblitum accuſare, quam calculo (ut ajunt) confirmato, morbisque plurimis in natura dediſſet remedia: imò Deum obliviſcentiæ libentius accuſant, quàm ipſimet alicujus ignorantiæ notam admittant in doctrina ſua paganica. Principes autem, à Scholis circumventi, ſubſcripsêre harum impoſturis, ac pietatis illorum liberalitas, Xenodochia incurabilium erexit, ſeducti Scholarum impoſturis, quæ mendacii arguerunt textum Sapientiæ: *Sanabiles fecit Deus omnes nationes terræ, nec eſt medicamentum exterminii.* Scholæ enim propriam & craſſam nimis ignorantiam, reciprocam atque convertibilem fecêre cum naturæ impotentia, quaſi ſcirent omne poſſibile, ſolumque ignorarent impoſſibile: Idque non ſolum negativè; ſed prorſus privativè. Tanquam neſcire illarum non penderet ex defectu Academiarum: ſed potius bonitatis, vel providentiæ divinæ penuriâ. Quapropter cum negatio poſſibilitatis in ſanando, mihi videretur continere occultum ſcelus, ſemper, vel ab adoleſcente, benè ſperans, argumentabar contra, hoc modo. Si de fide, omnis morbus à prævaricatione inceperit; peccatum autem quodlibet remittatur penitus: ſperandum omnino, morbum quemlibet in ſua ſpecie tolli poſſe, ſi punitio peccato adæquata, in remiſſione. Præſertim quod idem qui peccata remittit, etiam morbos ſanet, remedia dederit, & Medicum creaverit, pro boniratis ſuæ abundantia, quæ omnes ſuas actiones ſuperat, infinitiesque major eſt ſua indulgentia omnibus hominum peccatis. An enim fortè non potuiſſet, creare adæquatum & victorioſum remedium morbo cuilibet? vel neſcivit? vel noluit? qui mortis æternæ remedium dedit. Non enim lætatur in perditione vivorum, qui ſanabiles fecit omnes nationes terrarum. Quoad authoritates autem ſcriptorum. Cardanus enim ſcribit, ſua ætate, virum per Longobardos oberraſſe, qui paucis diebus, quodam poculo paſſim, ſecurè, certò, atque breviter ſanabar, quotquot calculum in veſica habebant: additque judicium, ſe non dubitare, hunc virum in inferis eſſe, quod moriens artem ſuam mortalibus inviſerit. In tanto contra clamores Scholarum paradoxo, non ſat eſt unicus teſtis. Epitaphium Theophraſti Paracelſi, quod in muro prope S. Sebaſtianum, in noſocomio ſpectatur, ab Antiſtite Salisburgenſe erectum, idem prodigium multoties eveniſſe perſonat, utut crepent ilia Momo. Habent autem verba ejus: *Conditur hic Philippus Aureolus Paracelſus, inſignis Medicinæ Doctor, qui dira illa vulnera Lepram, Podagram, Hydropiſim, aliaque inſanabilia corporis contagia, mirificâ arte ſuſtulit, & bona ſua in pauperes eroganda collocandaque honoravit. Anno Domini 1541. die 24 Septembris vitam cum morte mutavit.* Sub inſanabilibus autem, Tabem, Aſthma, Calculum atque ejusmodi univerſa, à Prin-

cipe Salisburgense intellecta esse, docent ipsæ Scholæ. Quippe quæ ejusmodi morbos, passim inter incurabiles, primariò semper intonant. Dein indefinita epitaphii phrasis respicit libros, à Paracelso de Calculo evulgatos, longéque accuratiore calamo, quàm de morbis cæteris. Saltem ergo quicquid semel & sæpius in naturâ est factum, hoc iterum fieri, non est impossibile. Ac per consequens, quicunque affirmat impossibile, quod ex bonitate divina, in natura quandoque factum, juxta Medici votum, is mentitur coram Deo, naturæ opifice. Etenim in Jure, quod facti est, ipsi indicant testes, censenturque inutilia jurgia, quæ contra testes adferuntur. Scholæ ergo, quæ nos deceptores vocant, genus humanum elencho illudunt. Dicentes. Calculus procul ab ore remotus, longè durior est stomachi membrana: quicquid ergo calculum longè dissitum corroderet, vel minueret, jam dudum ante, ipsum absumsisset stomachum, in quem recenter cecidisset. Ergo calculus est necessariò malum incurabile. Si autem Sacra aliter scribant, quærenda est via, per quam cum moderamine excusentur falsitatis. At sanè, claves sapientiæ ita vi quadam detinentur in Scholis, quòd cum ipsæ non intrent, alios, intrare volentes, adhuc arcere studeant. Nam Chymico, cordi non est, Duelech per corrosiva tollere: sed per resolutiva propria, & specifica. Neque enim stomachus columbæ resolvit margaritas, vel struthiocameli, ferrum, vel silices, per corrosiva: sed per appropriatum digestionis fermentum. Vel si stomacho animalium, corrosiva dederis: saltem talia sunt, quæ nequicquam damni stomacho adferant. Quinimo si suprema corrosiva spectes, aqua chrysulca, ferrum, æs, & argentum quidem dissolvit, ceram autem ne quidem penetrat. Cujus rei incogitantia, Scholæ suos tyrones, indoctum vulgus, imò & magnates, ab rerum indagine absterruerunt, suadente ad hoc propria ignorantia, indagandi torpore, & lucri spe. Itaque pro calculo, & morbis in vesica, quasi derivationem intenderent Medentes, ridiculosè ad anum conversi, clysteribus rem aggressi sunt, quasi anum exoneratse, calculum excrevisse sit. Etenim cernebant, quod 17
succus citri, humanum Duelech in vitro minueret, sperârunt idem debere fieri in nobis. Sin minus, se posse gloriari, exhibito succo citri, præstitisse quantum naturæ esset possibile. Nescii inprimis, citri aciditatem sub calore dulcescere, instar pomi immaturi, in se prius acidi, ac dulcis dein, per Solem maturati. Denique si unica acidioris vini gutta introò ad vesicam mittatur, plus doloris adfert, quàm ingens calculus. Ridiculum itaque imaginantur, qui acido citri oretenùs exhibito, se aliquid proficui, ad diminutionem calculi, fecisse stentantur. Errant pariter, qui & salibus stillatos liquores propinant, ad resolvendum calculum in vesica. Nam non potest acidum, ut tale, citra insignem noxam, in venas transire. Et quanquam in succo citri, multóque magis in spiritu salis marini, solamina sint calculosis: hæc tamen non obveniunt, nisi valedicto prius acore. Quoniam revera sanatio, aut resolutio Duelech, non perficitur acidis, ut neque corrosivis. Neque pocula acida ad vesicam unquam penetrant, nec deduci sinuntur. Dum autem Scholæ animadverterunt, capitulum Saxifragorum, stupentes quamquam de exitu promissi formidarent primum, atque deinde certiores factæ, cernerent, se frustratas spe; attamen ludentes cum humano corio, dederunt contusos fructuum & lapidum pulveres. Cognoverunt, inquam, se remedio destitutas; non destiterunt tamen propinare, quæ frustranea scirent, in quo ægris imponebant, dum occasionem medendi, vanis ludicrisque remediis transilirent, ut se necis, apud posteros, excusent: quasi quicquid possibile in natura,

& quæ

& quæ extolluntur à veris Medicis, fideliter exhibuissent. Semina duriora, ut dum Lithospermon audirent, sic ridiculo nomine à Scholis nominatur, confestim è nomine omen sibi fecêre. Junxêre dein lapides cancrorum, limacum, piscium, conchiliorum quoque crematas testes, imò tritas in aurichalco gemmas durissimas. Tandem ignitam, extinctam, tritamque Crystallum propinarunt, ludicro invento, atque eventu. Postremò, ut se conspexêre in risum atque despectum venisse, neve mercedem, visitationumque iteratas frequentias solutas, gratis exspectare viderentur, sed aliquid fecisse, quanquam intùs penes se desperarent, multiplici experientia edocti; quod Europa, atque Asia, denegare dicebant, ex Indiis est petitum subsidium, saltem ut Medentis consilium, tam peregrinorum simplicium cognitione, ab adstantibus in admirationem trahatur. Quasi Deus non foret remediorum creator, ægrorum misericors opitulator, tot mille annos remedia ægris Europæis atque Asiaticis recusasset? Quod si interim sua sponte, Calculus è rene præceps ruat (nam de vesicali jamdudum desperarunt) ehem quanti tam fiunt exhibita Saxifraga? Mentiunturque audaculi, pulveres renibus non secus atque mancipiis imperare, & lapides conterere,
18 quasi sub malleo. Sin autem negotium, minùs felix, dolent se tardè vocatos, meatus, balneo & clystere, potuisse laxari tempestiviùs. In paucitate enematum, vel simplicium peccatum deplorant, cognatosque medentes accusant. Dolent potissimum se vocatos calculo jam confirmato, quanquam hactenus ob missum à Scholis diploma, quod tempus inter confirmatum & non confirmatum calculum prodiret, fortassis non quidem Scholarum negligentia: sed quia istud diploma, pergameno inscriptum, à muribus devora-
19 tum esset. Subterfugium Scholarum æquè profectò ridiculum! Siquidem Duelech, per gradus suam nanciscitur duritiem; quippe proprio induratur coagulo, in mediis undis. Delusæque ideo Scholæ, quod putaverint, sensim calculum indurari, atque siccari. Sanè tam durus est hodiernæ diei cortice, quàm intimo ejus nucleo: tamque durus, recens excisus & madidus, quàm erit hinc à seculo asservatus. Tamque dura est arena, matulæ novititer adhærens, quàm abrasa infra annum erit. Tam durus inquam silex, in fundo fluvii, quàm erit infra annos centum. Quis est ergo, qui non admiretur mecum crassam ubique Scholarum ignorantiam? Non solum deceperint seipsas, propriâ putatione, quòd calculum in vesica dixerint per calorem generari, siccari, atque sensim magis indurari, sive confirmari? sed ne obiter saltem cogitârint, urinam in vitro, & frigore ambientis, apponere arenas, absque caloris, siccitatis, aut coctura juvamine, tam duram hodie, atque erit postquam in charta sit siccata? Hæc nimirum sunt studia, decreta, & Scholarum remedia, quorum demeritis, negant in natura possibile auxilium calculosis. Ideóque decernunt, quod calculus in vesica, suo exitu major, non habeat in natura remedium, à bonitate divina, præter novaculam. Mulierum enim vesica potest per dioptrismum ampliari, suumque emittere calculum: sed de virili, nunc agimus. Horat. Augenius primarius Patavinus, gaudet etiam suo cerebro auctam novaculæ crudelitatem, nempe quod cultro ignito, id facinus primus dictasset. Paracelsus verò junior, quanquam totam Duelech spem in cultrum etiam retulisset: attamen deinde tacitus errorem suum, per Ludum reparavit marmoreos siliceosq; tartaros, ex æquo cum aliis testaceis, unico illo remedio resolvens. Scio equidem, quod divina Bonitas, in vegetali & animali familia, lapides creaverit, suis speciebus inutiles, atque frustraneos, penè monstrosos, imò suis individuis aliàs onerosos,

nisi nobis alicui bono essent conditi. Ita-
20 que cum universa in ingrati hominis usum
sint creata, multaque suis vix prosint indi-
viduis; mortalibus quoque nunquam pro-
fuerint, nisi in succum lacteum, sive ens
primum, resoluta: destinationem suam cer-
te ab usu, peregrinæ suæ petrificationi, pe-
triformi suscepere. Neque enim in pœnam
animali, aut plantæ, innascitur lapis: sed
signaturam sui doni ostendit, etiam in co-
agulationis suæ duritie. Quamvis autem
lapis mineralis, saxifragus, sit aptus resol-
vendo Duelech, si ita præparetur, ut ad
renes, illæsis viribus suis, perveniat: ani-
malis tamen, & vegetabilis rupestri natu-
ra, plerumque civiliores sunt, adeóque vel-
ut cives domestici, facilius in nostri rem-
publ. admittuntur. Vultus enim illorum,
spem signati faciunt: ut quoties à sua la-
pidosa indole recedunt, etiam exsequendi
dotes in suo signato pollicitas, potestatem
obtineant, conjugium nobiscum ineant,
suasque intimè desponsatas vires promis-
21 sas nobis communicent. Quod accidere
nequit, nisi per plenam sui resolutionem in
ens primum. Lapides enim fructuum, pu-
ta mespilorum, palmitum, persicorum &c.
volatiles feci, absque omni capite mortuo,
postquam in succum lacteum rediissent.
Idque nimirum absque distillatione sepa-
rativa. Reperi enim, quod hoc remedii ge-
nus restaurat, non secus atque Aroph præ-
servat. Quorum amborum hanc facio dif-
ferentiam: quod restauratio sit inclina-
tionis susceptæ abtruncatio, præservatio
autem, futuri præcautio, per impedimen-
22 tum materiæ disponibilis. In verâ autem
sanatione includitur utrumque. Porrò ad
veram generati Duelech resolutionem, li
quationemque, primatum obtinet Ludus
Paracelsi, sic dictus, non quod silex sit, &
pueri cum illo laudant; prout aliqui inter-
pretati sunt ipsius etymon. Sed quia Lu-
dus semper tali, tesseræ, aut cubi forma
eruitur, cujus præparationis hæc est descri-
ptio apud Authorem. Ludus optimè con-
tusus, calcinatus, & usque in olei formam
bullitus, quod unico ferè verbo, vocat fel
terræ, & Altholizoi correctum. Quod so-
nat *al. tho. oli. gesotten*, sive, totum con-
versum in oleum, per ebullitionem. Quæ
Ludi eminentissima præparatio, paucis
mortalium, sub brevi isto syrmate, enotuit
hactenus. Et quanquam mundus commise-
ratione sit dignus, utque apertiori sensu
præparatio describatur: Indigni tamen sunt
rerum secretarum contemtores multipli-
ces, ut manifestentur nunc, quæ Deus ob
ponderosissimas rationes, inter paucos, at-
que parvulos hujus seculi, manere penes
thesauros suæ dispensationis voluit, donec
nil tam occultum, quod non revelabitur,
in suâ dierum plenitudine: In qua, væ
mundo, & confusioni suæ! Dicam tamen
parùm apertius, ut Philosophiæ pyrotech-
nicæ gnari soli me capiant. Teratur Ludus
in pulverem, in mortario, & sub pistillo.
Dein sub cote, in silice, iterum. Tum dein
calcinetur. Non quidem igne torrido: sed
addatur illi sal circulatum, de quo Paracel-
sus, libro de renovatione & restauratione:
& distillato inde sale, dicitur Ludus calci-
natus. Quia pauco binarum horarum la-
bore, totus erit conversus in salem. Ludus
ergo sic calcinatus, & in salem redactus,
sibique æquiponderans, decurrat suâ spon-
te, in humido loco. Istud autem sal resolu- 23
tum claudatur hermetico sigillo, in ovo
longi colli, & in arena, bulliat continuo
igne secundi gradus, donec totus Ludus, in
pari sui pondere, steterit instar olei crassio-
ris, super aquam, quam ex aere cellarii hau-
sit. Tunc namque totus Ludus est sal vo-
latile, in formâ salis oleosi resoluti, habet-
que aliqualem urinæ gustum. Ideóque per
urinam, cum potu vadit integris viribus,
atque dissolvit omnem calculum, ubicun-
que in corpore delituerit. Quia est sal vo-
latile, resolvitur in humido, nec separatur
in digestionum officinis: sed quia gustum

lotii

lotii aliquatenus repræsentat, habetque interim amicas proprietates naturæ nostræ, lubenter recipitur, simulque ad renes dimittitur. Dosis ejus est, granorum 14. usque ad viginti, cum aquæ simplicis distillatæ tantillo. Et calculus mediocris magnitudinis in vesica, resolvitur in pineoli magnitudinem, potissimùm duabus hebdomadibus. Liquor Ludi, sic præparatus, vocatur à Paracelso, fel terræ: quia si in charta extendatur, citrinus obscurius est, non parùm ad viridem declinans. Lapis est enim valde mirus, descriptionibus Paracelsi unicè respondens, nempe ex sale urinæ liquorum terræ partus. In fundo terræ, ad altitudinem vesicæ in corpore humano. Reperi autem illum ad ripam Scaldis, prope Antverpiam, ubi lateres coquuntur, situsque est plus minusve 40 pedes subter horizontem, secundùm profunditatem fluvii. Fundum enim fluvii, fundo vesicæ comparo. Non est autem in fundo fluminis; sed extenditur unicâ simplicique camera, subter fundum marginis, in agro vicino, ad latera juxta ripas, idque per aliquot milliaria. Ac Ludi camera ista, vix pedis crassitudinem superat. Neque etiam supra, aut infra præfatam cameram, extenditur ampliùs, nec alibi circiter reperibilis. Est & prædicto agro Pyrites frequens, sulfure dives atque vitriolo. Qui etsi sub terrâ prædurus sit, mox tamen sub aura fit friabilis, fatiscente scilicet sensim vitriolo. Sed Ludus, lapis est pallescens, subinde crustâ perspicuâ per commissuras obductus, magnâ sui parte, in clibano figulino volatilis. Hic nempe est lapis, saxifragorum apex, & calculosorum desiderium. Felix ille, qui eundem calcinare potest, ut jam monui. At labor ejus requirit, nedum lectionem, & putationem, sed plenam scientiam, adhuc dupliciter obfirmatam. Quia est labor Sophiæ, Adeptorum spes. Rarissimus idcirco ille, hoc ærumnosco seculo, quem ad hunc scopum Deus perduxerit. Non sat est, novisse ludum, sive Cevillam Paracelsi, ejusque natalem ortum, quodque debeat reduci in salem oleosum volatilem, absque deperditione suarum dotium. Sed cum non sit operosior pars, in tota Chemeia (quòd Paracelsus sæpius declarat, in præparatione tincturæ sulfuris, quæ gemmarum nativos colores graduat, utrobique scilicet requiritur idem sal circulatum, utrobique tacitè suppressùm) superaddam paucula, quantum frater fratri communicare potest. Nam etsi remedium contra Duelech, ex commiseratione & charitate humana, propalari deberet coram universo, per tubas: attamen ob rationes Deo cognitas, servari debet in arcanis, quorum ipsemet dispensator manere voluit. Accipe Ludi pulverati libram unam, ac tantundem liquoris Albahest distilla hunc inde: & primâ vice; totus Ludus mutatus erit in salem, qui in patina vitrea, loco humido decurrit, absque ulla terrestreitate residuâ, & liquor defluens fulvi est coloris, hermeticóque sigillo clausus, bulliendo, velut spuma, supernatat totus, in forma axungiæ viridis liquatæ. Estque Paracelsi Altholizoim correctum, ac fel terræ. Qui verò putat additamento salis petræ, vel similium, artificium hoc assequi: is sciat ejusmodi salia, utut exquisitè, iteratóque Ludo commista, sola tamen salia defluxura, relictâ terrâ, tanquam fæce, in patinâ. Ludus verò debet totus transmutari in salem volatilem tinctum, nil quicquam reservantem, de adjuncto Albahest. Utpote tam liquor hic, quàm Ludus, servant pristinum pondus. Et ipse Ludus servat dotes minerales, quas omnipotens Bonitas illi dedit. Est autem hoc opus longè difficillimum, non quidem quoad præparationem Ludi: sed ipsius Albahest. Scio, quia vera dico: estque in nostris Adeptis probatio, superans omnem demonstrationem. Aristoteles enim non aliam agnovit scientiam, quàm quæ è præexistente sensuum cognitione

tione pulſulat. Sed eſt alia indemonſtrabilis, in qua ipſe Dator, ſui luminis manet interpres, ſupra omnem Syllogiſmi ambitum: adeò tamen certa; quod totus mundus, ne minimam in ſciente dubitationem moveat. Quod in tractatu, de Venatione ſcientiarum, ex profeſſo confirmavi, & palàm feci. Patefeci interim, quo pacto ex putrido lotio eliciatur ſpiritus, qui immiſſus in veſicam, per indolentem cathetera, ſolvit Duelech. Scholæ interim ſuos commendant Herbarios, & hi ſua ſaxifragia: hæſitant tamen, & abſque ſpe digladiantur invicem. Ut ſi non pro ſoluto calculo, ſaltem pro injectâ ſpe miſeris, ſibi
24 ſolutum optent præmium. Sunt interim qui promittunt compoſita magiſtralia, quibus calculus, velut ſub malleo vel molâ contritus, in arenam, vel farinam comminuitur. quod ſi interim arena fortaſſis aliqua appareat, id totum poſtulant donandum ſuo ſaxifrago. Sed eventus hactenus illuſit illorum temeritates, quos radicis cognitio fefellit hucuſque. Duelech ſiquidem conſtat materiâ penitùs ſimilari, ex unico conſtantique urinæ liquore petitâ. Calculus nimirum ubique, ac qualibet ſui parte, eſt calculus; nec differt arena à calculo, per materiam: nec eſt calculus, arena multiplex, per collam aut mucilaginem connexa: adeò ut requiratur ſolius collæ reſolutio, arenis interim ab invicem diſſilientibus. Frivolum itaque, quod calculus in arenas, ad diſſolvendum contumaciores, diſſiliat. Paracelſus enim, etſi po-
25 tito remedio fuerit ſanando felix: in hoc tamen, naturam Duelech, cum Humoriſtis, ſe ignoraſſe manifeſtat: quod aſſumto Ludi remedio, Duelech, arenarum forma ejectum iri ſpondeat. Tum iterum, quod magnitudinem Duelech, per omnium urinarum conſervatarum, toto ſanationis intervallo, ebullitionem & exſiccationem ariolari, atque ponderari doceat. Quorum tamen utrumque, eſt merum temeritatis inſomnium. Siquidem quodcunque remedium diſſolvit Duelech, id primum, atque longè facilius, arenas, & parvula fragmenta, ſi quæ decideren, eſſet liquando. Etenim quicquid ex ſimilari urinâ coagulatur, id etiam in ſe ſimilare eſt neceſſariò. Deinde, ſoluto Duelech per Ludum, ſi urinæ omnes, toto ſanationis intervallo collectæ, aſſervatæque exſiccarentur, fortaſſis quadragies ſuperarent pondus calculi. Nam quis neſcit, quòd etiam ſanorum urinæ exſiccatæ, caput mortuum relinquant. Itaque deprehendi, Paracelſum quidem ſæpius calculum veſicæ, oblato Ludo liquâſſe: ſed nec olidas urinas aſſervaſſe, neque itidem exſiccaſſe. Quia ipſi nimis fuiſſet tædioſum. Etenim placuit Altiſſimo, præcurſorem, ante Heliam artium, præmittere, docentem medicaminum craſin, & præparationes: cui ut fideret mundus, data ſunt ſigna, ſuam doctrinam ſtabilientia. Illuſtris nempe eſt illi magnorum arcanorum præparatio, quæ non niſi adeptione erat confirmanda. Dein ſubſecuti ſunt, qui Paracelſi inventis addentes, eſſent repertæ veritatis theoricæ illuſtratores, Ut tan- 26
dem ſubſequatur, adeptum Medendi conſecutus, docens verbo, & opere, quæ Deus per priores denunciavit. Poſtremò, Scholæ ſibi diffidentes, fraude novâ fidem apud credulos fecêre, jactitaruntque per Diætæ regulas, ſe noviſſe corpus calculoſi ita diſponere, ut omnis pituitoſa, antecedens calculi moles: quæque aliàs citra ejusmodi ſua inſtituta, ſtatim atque ſponte, in calculi racemos faceſſeret, continuâ ac ſucceſſiva repetitione tollatur. Id eſt. Spondent omnem pituitam ſe poſſe præripere, quæ quomodolibet calculum format. Imò pituitam, quæ ad neceſſariam cruoris elementalem compoſitionem (juxta Ethnicos) requiritur, fore tam parcam & exiguam, ut vix ſufficiat, pro iſta ſui neceſſitudine, multóque minus, pro exuberantia, ad creandum

dum calculum. Quorsum videlicet pollicentur magistrales quasdam, iteratasque purgatiunculas, familiares ideo, atque minorativas nominant. Promittunt insuper, se ad oculum ostensuras, verè dejectam pituitam illam (assumtis ad hoc scilicet suis phlegmagogis) hinc etiam ægris propediem imprecaturas faustam sanitatem (palliativam saltem) ob ejectam calculi præviam materiam. Sic tamen infirmi magis sensim infirmantur; Medicè atque miserè vivere pergunt, quamdiu talibus auxiliatoribus se obsequentes substernunt.

27 At ejusmodi jam nugis sat ante responsum, ubi pituitam, & mucilaginem, è censu causarum Duelech removi. Paracelsus iridem, de primâ tartari calculique materiâ, æquè insulsè nugatur, suæque pridem doctrinæ immemor, transfugit ad pituitosam mucilaginem humoristarum, quos primus, ludibrioso attamen, sic nomine vocavit. Ego verò recepto jam isthoc passim nomine, illos ex commiseratione, non autem ironiâ, sic nuncupo. Alibi autem, incautus, hæc iterum oppugnat Paracelsus, spondens, intra quindenam sanationis Duelech cerni posse, quantæ magnitudinis fuerit, si omnis quotidie urina exsiccetur. Quod clarè implicat cum præcedente Tartari materia: esset que ejusmodi lotii arefactio, mera fraus, ac impostura, si simul cum resoluto Duelech, excerneretur antecedens tartari calculosi materia. Siquidem promittit, quod quicquid dissolvit Duelech, idipsum multò compendiosius solvat prævium ad calculum Tartari materiam, indies succrescentem. Ego sanè odi ignaviam, ac stupiditatem in Medendo, pertinaciam in Docto, ignorantiam in Professore, mendacium in Scriptore, ut & contradictionem, in principatum ambiente. Siquidem cuncta dolum includunt, & imperitiam in docente, si non malitiam insuper, atque ignaram temeritatem, in tali principe: adeóque totam illam religionem, multâ labe suspectam reddant. Ego saltem vel ab adolescente, usque ad lacrymas, indolui sortem infirmorum, qui sub incerta spe, creduli, confidebant vitam, familiam, uxorem & liberos, imò fortunam, & facultates gubernandas, per audentem quidlibet, jactantiosum. Itaque primum transcurri per vegetabilium monarchiam; sed non inveni, quod in vesica Duelech resolvere posset. Quicquid autem illorum, in vitro, Duelech liquefaceret, vel hostile erat, vel saltem istis qualitatibus non perveniebat ad vesicam: sin autem per syringam injiciendum videretur, non erat à vesica tolerabile. Itaque distillata, ac decocta vegetabilia, itemque cineres, calces, pulveres, & extracta universa, didici cassa, & exigua, adversùs tantum hostem. Acidiora quidem minuebant Duelech in sui integritate: sed oretenùs sumta, non ingrediebantur sub ista potentia ad vesicam: deforis autem injecta, utut instar vini viderentur mitia, attamen in doloris sensu, ferrum candens æmulabantur. Mirabar itaque Paracelsum atque alios, quòd è melle, saccharo, rore, &c. commendarent liquores stillatos; cum nemo mortalium illa per syringam injecta toleraverit unquam. Experimento quidem observavi, quòd columba, excisum Duelech, suo stomachi fermento acido, resolveret in succum, prout etiam fragmenta laterum. Propinata esset proin à senioribus, columbarum, atque gallinarum membra stomachi interior: at sanè spe multùm fallaci. Tam quia cum vitâ bruti, vis fermentalis viscerum, unà exstinguitur: quàm etiam, dato quod ille pulvis primitivam ac pristinam vim, quam in vita sortiebatur, à morte servaret: attamen in culinis nostrarum digestionum, prorsus spoliatus virtutibus istis, ad vesicam perveniret: quanquam revera, pulveres vix in laticem urinalem vertantur. Licèt constanti utrobique insciti à, ejus- 28

modi multa præscribantur ægrotis. Hoc attamen didici, quòd spiritus salis Hispalensis, extremo reverberii igne, unà cum terra figuli distillatus, manè singulo bibitus, cum vino albo, pridie è vase depromto, nedum senum tollat mortales strangurias, totusque diureticus aliquot sanaverit: verùm insuper, quibus decidens justo major calculus è rene, per aliquot menses in vesica moratus erat, tandem minutus, mejendóque excretus fuerit; quem tamen anteà, multoties repetito introitu, in collum vesicæ, toties per cathetera repelli retrorsum necessum fuerat. Paratur autem è sale primùm fuso, & per ignem liberato ab extravaganti sorde, mox tuso sale, & inter nummulos raphani resoluto, rursusque tandem exsiccato, cum pari terræ figulinæ distillato, acri igne reverberii tandem, debitóque modo, ne quid exspiret, prout de vitriolo infrà docebo. Habes enim salis balsamum, quem nunquam satis expendes. In tyrocinio meo autem, videram domorum rudera, salem petræ fundere; quodque laterum pulvis, semel à sale petræ liberatus, ac dein per aliquot annos sub tecto asservatus, fracescerat, atque de novo salem petræ daret, sicque totul pulvis, fabulo excepto, tandem verti posset in salem. Videram quoque laterem nitrosum, in medio latioris muri inclusum, trans omnes, utrimque sibi vicinos lapides, suum foris prodere salem petræ, adeóque esse saxorum, atque laterum vicinorum, destructorem. Memor itaque nominis (salpetræ) cognovi illum salem esse ipsum laterem, vel saxum resolutum. Potissimùm, quia in antris rupium, sponte stillet, alibi verò longis propendeat stiriis. Quocirca salem petræ diversimodè pro Lithiasi præparavi: at frustra. Quia tum adhuc ignorabam, quod Duelech aliis longè constaret principiis, quàm saxa minerali. Vidi pariter millepedes, ac insectas, locis nitrosis natas, ac morantes, in usum applicari contra calculum vesicæ, At frustra. Sed postquam cognovi, tot secula somniâsse, in cognitione causarum Lithiasis; credidi confidenter, quòd omnis error staret penes nostram ignaviam. Tandem anxietatum querentis misertus Deus, dedit mihi cognoscere Ludum, cum præparatione Paracelsi: qui me intelligunt, gratulantur mihi studiis publicis; quia norunt, me vera scribere. Quærite fratres, & diligenti animæ obviabit gaudium immensum. Primum enim discite dissolvere Duelech in vitro, liquore tepido, non stomacho, non demum vesicæ, molesto: sicut Duelech sensim minuatur absque bullis, & agitatione: gaudete, quia prope estis. Tum discе, Ludum vertere in salem, absque ullo transmutatoris residuo. Remedia autem adversus 29
Duelech, potentur jejuno stomacho, absque hesternâ cœna. Quod si felici remedio interno sis frustratus, per catheteram, qualibet horâ injiciatur externum, dimissâ tamen priùs urinâ. Dum autem istud 30
urinæ stalagma examino, in mentem recurrit historia filiæ vicini pistoris. Habebat namque filiolam, quæ sæpius cruentum mejeret, medióque filo suspendebatur lotium. Erat autem pallidum, cum multo sedimine, ac glutinoso. sicque septimum vixerat annum. Villica quædam narrat pistori, idem sibi olim contigisse. Jussi tandem adferri vesicam tauri, embryonis, nondum nati; (vaccæ enim non imprægnatæ, vix saginantur) vesicula ista plerumque repleta est liquore saporis, non quidem urinalis: sed alieni. Cujus singulo manè, bibit uncias circiter binas, cum totidem vini albi. Nupta est dein anno ætatis 19, & anno 1643 superstes ac sana est, calculi nescia. Idem dein remedium juvit aliquot puellas pauperes. Cumque hoc jam tentatum esset aliquoties, Idem ex embryone hirco tentatum, ac felicius adhuc successit. Subnectam hoc loco meas 31
observationes, de lapidibus cancrorum,

quas

quas nunquam ab alio adnotatas vidi. Inprimis ineptè vocantur oculi, cum non
32 fungantur oculorum munere, nec extra emineant, nec toto durent anno. Nec demum hi lapides sunt extracta essentia, à tota bruti testa (licet sic jusserit Paracelsus) siquidem per plurimas atque uniformes cancrorum dissectiones, comperi quæ sequuntur. Inprimis stomachum cancri esse in capite, prope verticem. Mares enim quotannis ægrotare incipiunt, à mensis Junii medio: femellæ dein, in Julio, ante testarum exuvium. Sunt enim per dies novem, & ampliùs, velut semiexanimes ac immoti. Qua tempestate, stomacho illorum exterius obducitur membranula nova, inter quam & stomachum veterem, est liquor quidam lacteus, qui sensim exterius in globum stomachi convexum, quâ parte attingit, obducitque stomachum veterem, contrahitur utroque latere, in concavum, statimque lapidescit. Interim nec tunc, nec multò pòst, cancer esitat quicquam. Ideóque (penè incredibile) vetus, sive interior stomachus, sensim in mucilaginem alimentariam absumitur, exteriorque, ac novus alter stomachus, in vicem absumti, succedit. Siquidem isti lacti, ad stomachi veteris convexum subnato, obtenditur statim pellicula, per modum lacti tepenti solitum: crescitque lac istud inter utramque præfatam membranam, utriusque scilicet stomachi. Quæ cuncta ducentis forte cancris dissectis, dietim observavi, jucundâ admiratione. Tandem residua pars lactis, cancro cedit in alimentum. Postremò etiam, uterque lapis iteratò sensim dissolvitur, & in nutrimentum paulatim abit. Nihil autem cancer edit, aut in ejus stomacho reperitur, quantisper isti lapides sunt in stomacho ejus, vivitque circiter 27 dies tam ex veteri suo stomacho, sensim absumto, quàm ex usu resolutorum postea lapidum. Addo, rarissimum diureticum ex hoc lapide colligi, etiam vulnerarium, ac febrifugium, modo resolvatur in formam pristini lactis. Quod quàm sit excellens, atque potens, vix cuiquam, quàm perito, persuaderi potest. Nihilque est vulneratis, vel post partum matribus, aptius, quàm remedium horum lapillorum. Habet namque remedium, contra inclementias multorum vegetabilium, vi laxante infamium, modò ita resolvatur, ut per minima, ambo misceantur. Denique in Marca Brandenburgica, locupletissima est cancrorum piscatio. Vectores autem, coguntur noctu excubias agere, ne fortè porcus aliquis, vel leviter, subrer currum transcurrat. Nam id si contigerit, manè quotquot cancri, in curru fuerint, inveniuntur mortui. Tam exitialis est porcus cancro. Ut autem in vesicam quodlibet injiciatur absque dolore, Cathetera novum inveni. Quia corniculum argenteum, quo Chirurgi summis cruciatibus urinam exigunt, atrox atque cruentum est, ideóque prorsus displicuit. Inter plures autem, quos tentavi, aptissimus atque innocuus occurrit, qui è tenui corio fieret. Nimirum ad hoc corium, sive alutam, intus depinxi colore albo, ex cerussâ, & oleo lini: cumque fere jam exaruit, fistulam exinde suendo componi jussi, cui filum æneum per longitudinem inductum esset, eratque futura ejus plana, ut nequicquam protuberaret. Uno autem hujus fistulæ extremo, fistula ipsa satis ampla, ut ipsi sypho syringæ indatur quoties lubuerit, ambóque aptè respondeant, ut hac viâ liquor in vesicam injici queat. Porrò tota coriacea fistula dilutâ collâ firmetur, ut hac dein exsiccatâ, colore aliquo, atque oleo lini, pingatur. Idque videlicet tam ob majorem fistulæ firmitudinem, quàm etiam, ne per liquorem injiciendum permadeat, & flaccescat. Educto igitur filo æneo, alter ejus vicarius in locum subintret, ex gingiva Balænæ paratus. Ergo habes sic fistulam tenuem flexibilem, quæ
33
34

nequicquam dolet immittendo, etsi quadragies unico die, in vesicam protrudatur. Primis quidem vicibus circa sphincterem insuetum, dolet, at mox cessat pavor illius contractionis. Abstrahitur autem lotium, quoties lubet. Evacuatâque vesicâ, injicitur per syringam demùm, retro ad fistulam, adaptatam, usque in vesicam quicquid lubet. Modò intromittendus liquor sit indolens, nec ingratus. Est autem Syringa, ad cujus Syphonem, Catheteris eminens extremum adaptari dixi. Sit laus æterna Deo in excelsis, placeatque illi irrorare, & fœcundare mea servitia atque desideria, in opem mortalium oblata!

Caput VIII.

Tyronibus ferculum offert Author.

1. *Quæstiones doctissimorum virorum.* 2. *Responsa Authoris.* 3. *Author spernit judicia de se habita ac habenda.* 4. *Satisfactio de Auro horizontali.* 5. *Heteroclita de sulfure Veneris.* 6. *Sulfur Veneris, non esse de intima essentia metalli perfecti.* 7. *Probatio permanentis sulfuris externi.* 8. *Dignitas sulfuris Veneris.* 9. *Indistinctio Authorum Tyrocinii Chymici.* 10. *Responsio Authoris ad objecta.* 11. *Incognita quædam hactenus de vitriolo.* 12. *Vitrioli nomen unde.* 13. *Nativitas vitrioli.* 14. *Differentia bonitatis vitrioli.* 15. *Græci cedunt palmam Germanis, de mineralibus.* 16. *Error Paracelsi circa æstimationem vitrioli.* 17. *Demonstratio erroris præfati.* 18. *Quale vitriolum sit medendo optimum.* 19. *Modus distillandi vitriolum optimus, & innsitatus.* 20. *Miræ proprietates hujus spiritus vitrioli.* 21. *Notabilia aliquot, inde resultantia.* 22. *Distillatio salium.* 23. *Commendatio Dauci.* 24. *Lignum Nephriticum nostras, ejusque delectus, ac præparatio.* 25. *Usus Betulæ.*

1 Occasione libri mei de febribus, ad me è diversis Europæ sinubus, scripserunt magnæ notæ viri, petentes elucidationem, circa remedia ibidem tradita. Fatentur quidem, se agnoscere, in audaciâ meæ promissionis, vera subesse febrium quarumcunque remedia: sed dolere nimiam scripti mei obscuritatem. Primò itaque inquirunt, quid sit Aurum horizontale. Secundò petunt, confectionem elementi ignis Veneris. Tertiò, Nunquid fortassis sit spiritus Vitrioli rectificatus? Quidam etiam minas addunt, nisi publicè optatui eorum satisfecero, librum meum de febribus fore prohibendum: ut alterum principem Macchiavelli. Utpote quod stante meo libro, necessario alioqui, mox considerent Academiæ Medicæ in rudera, Galenusque mox ostiatim stipem peciturus exularet. Boni quidem consulunt, quæ de febrium inauditâ doctrina, deq; phlebotomiæ, purgationum, remediorumque detestandis abusibus, in proximorum commiserationem, in medium attuli: sed explicationes deesse, apertiúsque loquendum: ut me tacente, sub sigillato velut diplomate, cuncta confirmentur in posterum, per quorumlibet experientias, & miserorum acclamationes. Primò respondi, obstare arcanum Liquoris 2
Albahest Paracelsi, cujus nimirum doctor Omnipotens etiam dispensator manere decrevit, in mundi usque confusionem, ob rationes, pro parte, notas Adeptis. Itaque me deserturum illius Arcani manifestationem, thesauris beneplaciti divini. Quoad autem 3
judicia, interim de me habenda, parum moror. Nec enim primus eorum, ut neque postremus vituperator ero, qui nunquam respexi ad mundi censuras, de me factas: nec æstimo (quòd alii tamen multi) cum electione, mei æstimatores. Utpote in Deo amo æqualiter: neminem autem prorsus ideo, quòd mihi blandiatur. Scio namque, quia Deum protectorem habeo, qui deserit neminem se invocantem. Etenim pluerunt laquei tribulationum super caput meum. Constiti, nec enim ullatenus presserunt animam meam. Deciderunt in terram, calcavi illos cum despectu; & statim tanquam fimus, putruerunt sponte. Conturbati autem horum authores, erubuerunt. Utinam Deus illis agnoscat! Scio denique, quod Deus, rore superno, fovebit semina, quæ plantavit, quæque crescitura voluit.

Neque

Neque me solicitum permisit, pro nutu mundi, consensu Scholarum, aut vulgi acclamatione. Ipse namque universa quæ vult, potest, facietque pro lubitu, dum Mundus merebitur per veram Medicinam in suis languoribus consolari. Ah, quàm tumida bulla, quæ semper alienis suspensa arbitriis, pendet ambitio? Quàm malè denique, semper judicant aliena arbitria? quæ præsertim præjudicato continuo reguntur? ad propo-
4 sitas autem quæstiones dico. Quod sicut Sol censetur nasci in hemisphærii horizonte: ita Mercurius, dum factus est Diaphoreticus, dulcis ut mel, & instar auri fixus, est aurum in sui horizonte: tantoque est in re medicâ, auro nobilior, quantum perla orientalis Scoticâ. Mercurius namque quamdiu est metallicus Mercurius, est primo enti metallorum similis, & vicinus valde. Dum autem auro colliquatur, concluditur ejus omnis vis medica, sigillaturque: imò introvertitur sic, ut dotem, quam humanæ naturæ debet, pro suis languoribus deneget. Sulfur namque Veneris post separationem sui, à suo corpore, ac resurgens, fit sulfur quasi glorioſum, tingitque ideò sulfur Mercurii (quod in pulvere Johannis de Virgo, per sulfura mineralia corrosiva, est extraversum) immediatè, sefeque toro inseparabili mutuo amplexantur: statque tum ideò vis amborum sulfurum extimè: Hinc nempe virium consertione, Mercurius diaphoreticus, inde resultans, perficit unisonum medendi, in cunctis quæ tàm Physicus, quàm Chirurgus, optare queunt: sive respectu morborum acutorum, sive demum chronicorum relatione adhibitus sit. Non est ergo ignis Veneris, spiritus vitrioli, utcunque exquisitè rectificatus: sed ignis ille est sulfur cupri volatile, in forma olei viridis, melle dulcius, & à corpore mercuriali sui cupri planè separatum. Residuum autem cuprum manet album, nec unquam virideſcens per æruginem, ut neque amplius de numero septem metallorum. Quia evasit novum, atque anonymum metallum. Non potest autem haberi ignis Veneris, nisi cum plenaria cupri destructione, corporisque mercurialis ipsius Veneris volatilizatione. Quod quantumcunque sit volatile, in forma olei: facili tamen negotio, postmodùm iterum reducitur in metallum album ignotum, atque sub malleo extensibile. Sed Ignis, sive sulfur Veneris, non item amplius reducitur in metallum, per se. Quia, prout nullum sulfur est metallum: ita omnis Mercurius metallicus, est verum metallum. Docent autem Ade- 6
pti, quod pars metalli sulfurea nequeat separari à suo corpore mercuriali, ac metallico, nisi per ejusdem totalem destructionem, quamque ideò (licèt abusivè) elementalem vocant. Quia nimirum in metallis, sint duo sulfura. Unumque ideo meritò vocant externum: atque aliud internum. In propositis autem cupri terminis, contemplare internum istud, quod in albo, anonymo, ac mercuriali metallo, corpus fixat, sive coagulat, efficitque sub malleo ductile: cum aliàs, Mercurius absque sulfure nunquam in metallum coagulari possit. Externum verò Veneris sulfur, esto oleum illud viride dulce, quodque iterum in metallum, in se abstractum, cogi nequit. Proin univocè restantur hujus Philosophiæ Symmystæ, externum sulfur à suo corpore separari non posse, ne quidem per ignem, in metallis imperfectis, quin unà pariter pereat pars Mercurialis ejus. Vidi namque 7
plumbum, ter sublimatum, rediisse in idem numero, quod antè, plumbum. Itaque cum sulfur istud externum (quale è cupro trahitur) non sit necessarium metallo perfecto: Cupro autem istud sulfur, Veneri sit 8
à Deo additum: ergo necesse est istud sulfur Veneris habere suos fines, ad necessitates ingrati hominis conducentes, pro infirmitatibus scilicet humanis, supra omnem metallicæ perfectionis dignitatem. In cujus usum videlicet, Stoici ipsi, cuncta mundi creata,

9 directa esse, conjecerunt. Errant proinde Tyrocinii chymici Scriptores, quotquot variis mentiuntur fabellis, Mercurii metamorphosin in salem, aquam, oleum, ad varios Medicaminum usus, audentque sua inventa hoc stabiliri argumento: Si enim aurum, corporum constantissimum, queat in vitriolum, adeóque & in fumum evolare; quidni idem faciet multò licentiosiùs
10 Mercurius? At ego, respondendo, proponam in limine duas Philosophorum sententias, longè verissimas, pudibundas tamen hisce argumentatoribus: ut hinc etiam Chymiæ expertes queant digito notare vanitatem illius argumenti, utque pudore suffusi, resipiscant Tyrociniorum Authores. Quarum prima est. Quòd sit longè facilius, aurum ex non auro construere, quàm aurum naturale destruere. Pudeat ergo inprimis eos, docere auri destructionem, qui ejus constructionem se nescire, inopes testantur! Iraque vel mentiuntur, ac decipiuntur Adepti Philosophi, vel ipsi Scriptores Tyrocinii. Altera est. Si non vidissem argentum vivum eludere quamcunque artificum operam, adeò, quod aut totum avolet adhuc integrum, aut totum in igne permaneat, atque utrolibet modo, servet impermutabilem sui ac primitivam identitatem, identitatisque homogeneitatem anaticam: dicerem artem non esse veram, quæ vera est, sine mendacio, atque longè verissima. Adeò, ut quod supra est, est sicut quod est infra; & vicissim. Ignaros ergo se rei metallicæ produnt, quotquot docent præfatas Mercurii aurique metamorphoses. Nam utcunque ista metalla, per quædam mineralia sibi adjuncta, nunc specie olei, salis, vel sulfuris, per retortam pellantur, horumque larvam mentiantur: ablatis tamen ejusmodi adjunctis, semper idem manet aurum, idemque qui ante Mercurius, redeuntque in pristina corpora. Imò licèt aurum radicaliter in partes heterogeneas, salem scilicet, sulfur, ac Mercurium se pateretur sequestrari. (quod nullatenus naturæ, nisi per unicum liquorem constructivum, est possibile.) Istud tamen in Mercurii homogeneitate, est naturæ & arti impossibile. Quippe qui auro est simplicior, majori anaticaque idenditate constructus. Quia in Mercurio non est reperibilis diversitas, qualis alioqui in tincturâ auri, hujusque albedine. Quod jam antè in sulfure, atque Mercurio Cupri distinxi. Nam etsi Mercurius Cupri totus factus sit volatilis: quia tamen non spoliatur propterea sulfure interno sui, Ideò iterum reducitur in album, ac malleabile metallum. Porrò ad quæstionem, quâ petunt, num 11
ignis Veneris sit spiritus vitrioli rectificatus? quædam de naturâ vitrioli, ejusque distillatione, per neminem ante me tradita, propalabo. Enimverò natura produxit sal quoddam minerale, acidum, quod Græci Chalcanthum, ineptóque nomine, Latini, Atramentum sutorium, nominant. Chy- 12
mici verò vocant vitriolum, quia translucidum vitri instar. Est autem sal istud embryonati sulfuris immaturus partus, qui dum lambit venam cupri, eam erodit, diciturque ideò cuperosum, sive cuprum erosum. Sin autem venam ferri, vel aliorum mineralium, roserit, fontes parit acidos, ac diversos, juxta venæ erosæ indolem. Quæ ex professo, libello de fontibus Spadanis, ad longum sum prosecutus. Porrò, sive aqua 13
ista, quæ salem embryonati sulfuris in se continet, cuprique venam erosam secum servat, per se stillet, coquaturque per ignem in vitrioli consistentiam: sive demum suâ sponte alibi coaguletur: id nequaquam ejus speciem aut bonitatem distinguit. Siquidem nil ei deperit coquendo. Etenim dum aquosus liquor sat exhalaverit coquendo, sponte dein tandem in frigore coagulatur residuum. Solum at pretium vitrioli variat venarum diversitas. Etenim prope Antverpiam, dum è Pyrite sulfur liquatum est, reliquum sub dio exponitur, ac pro majori

majori parte, liqueſcit paulatim. Nam per ambuſtionem, ſulfurisque fuligines, æruginem concipit, quæ à ſale reſiduo roditur, atque in ſcrobes per pluviam diffluit. Sic etiam vicini Eburones, ditiori venâ, ſuum parant vitriolum. Alibi ſanè, eſt vena ipſiusmet cupri, coagulato ſale ſulfuris, dives; ac ſponte ſtillat, diffluit, coagulaturque, quæ alioqui fontis vicini madore di-
14 luitur. Differentia itaque bonitatis, conſiſtit in ſalis puritate: non autem in opulentiâ ac ſaturitate cupri (loquor enim non ut mercator, aſt tanquam Medicus) differt quoque, propter commiſtionem cujusdam peregrini. Si videlicet in Pyrite, aut venâ cupri, commiſceatur vena plumbi (quod frequenter eſt obvium) vel fortè adeſt maligna Arſenici participatio (Arſenicum enim, quia plerumque metallis inſidiatur, atque comitatur, uſitato hinc nomine vocatur, fumus metallorum) Adeóque, quod aliàs eſſet legitimum vitriolum, fit nocuum medendo. Color autem lazureus vitrioli, plerumque præfertur viridi: fortè, quod ille oculis arrideat magis. Saltem facillimo negotio, ſimplicium impoſtores, ex viridi
15 vitriolo, lazureum mentiuntur. Cæterùm Chalcitis, Myſy, Sory, Melanteria Græcorum, hodie periêre, tanquam venarum cupri, diſtinctiones inutiles: nam Græci tantùm Alphabetarii, reſpectuque Germanorum, ignavum, quicquid veteres de re me-
16 tallicâ poſteris edidêre. Sunt autem, qui cum Paracelſo, vitriolum commendant, extolluntque in Medendo, quod ex cupri copia cenſetur ditiſſimum: adeóque cunctis præferunt, quod ex ipſomet cupro conflatur. Quidam ideo candenti aut liquato cupro ſulfur inſpergunt, magnoque ſic labore, ejus æruginem ſolicitant, &c. Paracelſus verò, optimum in medendo vitriolum, per laminas cupri, ſale communi, atque ſulfure ſtratificatas, cæmentando parat. Recentiores hinc ſeducti, bracteas cupri, per ſpiritum ſulfuris aut vitrioli vulgaris, iteratò diſtillant, donec planè nigræ ſint, atque friabiles, quæ demum liqueſcunt in aqua, fitque cœrulea, quæ coquendo inſpiſſatur, ac in frigore concreſcit vitriolum. Sic nimirum adulteratur hodie, quod pro Cyprio venumdatur. Sub pace Paracelſi, ſcio atque comperio, vitriolum è Venere factum, longè in medendo eſſe ignavius vulgari, quod caret ſuſpicione miſcellaneorum. Adeóque ſpiritum ejus non eſſe niſi merum acetum minerale, privatum aporrheâ cuprei ſulfuris. Comperi nempe, vitriolum è Venere factum, longè pauperius eſſe foſſili. Item foſſile, cui plurimum cupri ineſt, in medendo, ac diſtillando, pigrius eſſe vulgari. Nam diſtillavi vi- 17
triolum arte paratum, colore lazureum, neutiquam viſu à Cyprio diſtinguibile: deditque parum ignavi ſpiritûs acidi: ceſſavitque mox infra paucas horas omnis ſpiritus: atque reſiduum corpus totum in fæcem nigram condenſatum ſubſtitit, ſuumque mihi cuprum ad vota reddidit. Siquidem cuprum jam eſt metallum completum, non facilè deſtructibile, aut retrocedens ad ſui principia. Adeò, licet ignis atrocitate minuatur: attamen quicquid ejus avolaverit, verè adhuc metallum eſt, obrationes ſuperiùs allatas. Equidem inter venas metallicas, nulla æquè difficulter ad perfectionem metallicam adducitur, ipſo cupro (quod teſtatur Georgius Agricola) ſiquidem, ad minimum novies recoqui poſtulat, antequam inde cuprum emanet. Ubi interim aliorum metallorum venæ, primâ liquatione ſuum fundunt theſaurum. Perfectionem itaque cupri Vena acquirit, per ſequeſtrationem partium, ſibi à nativitate miſtarum. Sunt autem hæ, quæ primo enti ſuo adhuc alligatæ ſunt: unde proinde cuprum jam perfectum reſpuit, reſiſtitque quàm pertinaciter diſſolutioni ſui corporis: ac per coſequens, nec poteſt inde haberi perfectum vitriolum Medicum, quod virtutem habeat de ſulfure Veneris. Quip-

pe

pe hoc non est è cupro separabile, nisi per omnimodam corporis metallici destructio-
28 nem, pro-ut antè docui. Partes ergo venæ cupreæ, à naturâ metallicâ procul remotæ, ac primo enti viciniores, tribuunt vitriolo vim medicam, factitio chalcantho denegatam. Nam vitriolum vulgare, ac vile, ad minimum toto octiduo, suam spirat exhalationem, utcunque flagrantissimis reverberii flammis urgeatur. Quò ergo vena liberior est ab aliena malignitate, viciniorque fuerit primo enti Veneris, remotior nempe à metallicâ cupri constitutione: eò sal ejus, propriâ sponte innatum, illique colliquatum, vitriolum profert inculpatius, spiritusque ditiores suppeditat, medendoque
19 aptiores. Modus etiam distillandi inusitatus hic est. Recipe vitriolum commune, non suspectum peregrinæ malignitatis, bulliendo in ollâ amplâ liqueſcat, & coquatur, in siccitatem usque. Fractâ ollâ, vitriolum, instar lapidis induratum, teratur in pulverem. Fiat autem distillatio ad minimum 6 retortis simul. Sintque Retortæ vitreæ. Nam lapideæ omnes, porosæ sunt: quia omnis terra poros retinet; eò quod post exsiccationem, necessariò aliquid non fixi efflat. Porrò retortæ, loricentur crustâ, quæ nec dehiscat, nec rimas contrahat, vel sponte decidat, vel vitrificetur nimium. Optimè quoque, collum retortæ eminens, amplo vasi recipienti connectatur, ne vel tantillum respiret. Recipiens autem, locetur in arenâ madidâ; item convexa ejus pars integatur sacco ad dimidium repleto arenâ madidâ: qui saccus renovetur aliquoties, intinctus aquæ frigidissimæ. Dimidium autem retortæ pulverato vitriolo impleatur. Distilla autem per gradus, ac tandem urgeatur carbone, quantum possibile est furno venti, qui propriâ crate flatur. Cum autem furnus venti cessaverit spiritum in vas recipiens dimittere, aperiatur à latere porticus, quâ viâ reverberium flammæ lignorum, subter retortam penetret, perseveretque per 5 aut 6 noctes, summo igne, naturæ possibili. Retorta videbitur tibi forsan liquari, in tantâ ignis procellâ: at nihilominus constans perdurabit: eò quòd exterior lorica terrea, vitrum detineat, combibatque: atque ita invitrietur, quantum operi sat fuerit. Memineris tandem, vas recipiens à collo retortæ sequestrare, flagrantissimo adhuc igne. Alioqui videbis in frigidiore statione, redire spiritus in fæcem, quæ illos exspuit. Tum demum accipe Colcotar, sive fæcem, è distillatione residuam, quam à vitriolo Cyprico vero, Hungarico, vel saltem Goslarico, reservâsti. Sulfuri commista fæx ista residua iterum comburatur, usque in sulfuris omnimodam absumtionem. Hanc autem dein irrorabis, & madefacies præfato spiritu. Is enim, uti statim imbibitur; in patinâ, vel cucurbitâ vitreâ: ita inde repetitus, nil nisi phlegma aquosum, atque inutile reddit, remanso spiritu imbibito, in colcotare. Idque repetitim renova sexies, aut sepries, donec tandem spiritus affusus rubescat, qui supernatabit Colcotari. Quod signum est, cessandum à saturitate imbibitionis. Adeóque hoc dives Colcotar, benè exsiccatum, indatur Retortæ, distilleturque hoc dives Colcotar usque in ultimos spiritus, jam flavescentes, olentes mellis grati odorem. Memento tamen, abstrahendum 20
vas recipiens à retortâ adhuc candente, obturatoque per ceram ore lagenæ fortioris, servandum hunc spiritum. Cui demum si aquam injeceris, vas ipsum dissilit statim. Ergo, solo spiritu prioris distillationis compescitur hic secundus spiritus. Cujus vix unica libra transfunditur de lagenâ in lagenam, quin unicæ saltem unciæ fiat amissio. Itemque nisi recipiens ab retortâ tempestivè, ut dixi, tollatur: videbis potissimum spiritum, refrigerato furno, rediisse in Colcotar, unde per ignem fuit excussus. Porrò fæx Colcotaris, è secundâ distillatione

ne residui, tota adhuc est cuprea, ac virideſcit multifariam. Unde 1. constat, quod antè monui. Nempe, ignem Veneris, non nisi per omnimodam metalli destructionem, separationemque, depromi, atque haberi. 2. Hoc ergo faciendum, viâ longè occultiore. 3. Quòd vitriolum cupro dives, minùs aptum sit distillationi, quàm aliàs commune. 4. Quòd vitriolum cupreum, fundat spiritum aceti mineralis salis: at non cupri liquamen volatile. 5. Ideóque sulfur Veneris, rectè vocetur sulfur Philosophorum, ad vitam longam aptum. Dulce inquam gustu; non autem acidum, aut acutum. 6. Quòd spiritus vitrioli, suprà edocti, sanet morbos aliquot chronicos. 7. Quódque ideo spiritus vitrioli, hactenus venales ac usitati, non sint nisi acetum minerale, adhuc in se adulteratum. 8. Quòd residuum Colcotar, sit vi medicâ ditissimum. 9. Quòd præparatio vitrioli, ab Isaac Hollando, aliisque modernis præscripta, non miserit sagittas ad verum scopum. 10. Quòd noster spiritus, suprà descriptus, atque sic rectificatus, quatenus volatilis, ac salsus, pergat usque in quartam digestionem, resolvatque excrementa morbosa, in itinere obvia: & per consequens etiam, tollat causam occasionalem plurium morbo-
22 rum chronicorum. Jam itaque tradidi pariformem modum distillandi spiritus salis marini, Salispetræ, atque similium. Memineris tamen, vitriolum in se habere terram Colcotaris: quapropter, cætera salia optare terram figuli exsiccatam, sibique exqui-
23 sitæ admistam. Cæterùm jam antè tradidi, modum præservandi à Lithiasi, per Aroph, itemque per cerevisiam cum semine Dauci, vel flavæ pastinacæ sylvestris, coctam: desisterem ergo, calamumque reponerem, atque relinquerem aliis me felicioribus, optando, ut quisque deinceps addat, quæ longè meliora invenerit. Nam cùm Duelech solam obsideat speciem humanam, anomaloque modo producatur ab excrementis ipsis, non autem oriatur per modum aliis infirmitatibus consuetum: videtur ideo etiam præ aliis morbis, in peccati vindictam, singulariter obnasci, puerisque adhuc innocentibus, ad majoris mali aversionem, à Deo permitti. Etenim quanquam bruta quædam lapillos in se generent: tamen isti lapides non sunt ex causis Duelech natales, neque in pœnam, aut tribulationes illis destinati: sed magis in commodum humanum producti. Quòd si ergò Duelech, peccati culpam referat; peccatum verò, è ligno ortum traxerit: visum quoque fuit mihi, quòd sanitatis præservatio in Lithiasi, non solùm è semine Dauci, parilique aliquâ herbâ, sit exspectanda: sed ex ligno aliquo. Quapropter, verum quidem est, quòd lignum Nephriticum nobis nuper ex Indiâ sit allatum: sed non proinde unquam mihi persuasi, divinam bonitatem Europæis tantisper denegâsse, ut etiam pauperi calculoso subveniret, donec multis expensis, tandem remedium post ter mille annos, ab Indis advolaret, satis in se pigrum alioqui. Daucus præservat quidem, sub continuâ ac stricta obligatione, prout Aroph confortat renes multo sumtu. Seriò itaque inquisivi, an non esset lignum aliquod nostratibus familiare, quod vicem expleret Nephritici tandem nobis à Barbaris missi? Siquidem lignum peccati, lignumque vitæ, arbores erant; non autem frutices, multóque minùs herbæ. Quam- 24
obrem olim observavi, principibus Germaniæ fuisse vernaculum, quòd contra Lithiasin, quotannis in Majo, biberent quotidie haustum liquoris è cortice vulneratæ Betulæ. Quem liquorem præservabant à corruptione aëris, illi affundendo oleum olivarum. Vulneratur. Arbor Germanis Bircken-baum: nostratibus verò *Berckenboom* dicitur. Vulneratur enim cortex Betulæ, prope terram, in trunco, mense Martio, circa tempus, quo solet vulnerata vitex plorare novellum liquorem, è terrâ

hauſtum. Sed is liquor Betulæ, eſt totus aqueus, ac penè inſipidus. Sin autem ramus aliquis, ſpiſſitudinis trium digitorum, ad ſemidiametrum vulneretur, inditâque lanâ repleatur, ſtatim fiet liquorem non ingratum, at ſubacidulum, qui etiam in ipſo Lithiaſis tormento ſolatur afflictos, tribus quatuorve cochlearibus aſſumtus. Meracior ergò eſt, qui ſupernè à ramis, quàm qui infernè è trunco fluit. Aquoſus autem planè, qui prope terram effluit. Conſiderabam enim ſtatim, id accidere, quatenus adſcendendo tranſiret per corticem ſubrubeum, qui eſſet tanquam jecur arboris. Sed cum ille cortex, toto anno, eſſet abſque notabili guſtu: cortex autem extimus, albus & tanquam membranaceus, haberet ſaporem, atque ſuffitum, tanquam optimæ terebinthinæ, divulſi per ſemipedem, exteriorem corticem circumquaque abs trunco, ac obſervavi, quòd nihilominus liquor, qui è ramis ſtillabat, eſſet ejusdem guſtûs, quo antè. Mirabar ergò, unde diverſitas iſta liquorum, unius atque ejusdem arboris, manaret. Denique mirabar, quòd ramulus aliquis, unico die, facilè ploraret liquoris libras 8, vel 10, qui aliàs totâ æſtate, non tanto alimento opus habet, nec locum, quo tantus liquor aſſervari poſſet, multóque minùs radix, aliis ramis ſingulis, ſub decuplum tantundem liquoris largitur: nec tamen proinde, aliis ramis deeſſet ſufficiens alimentum: quanquam alioqui radix, multam illam quantitatem illius liquoris attraxiſſet, atque profudiſſet per alios aliquot ramos. Conſiderabam itaque, quòd liquor iſte ſimilis eſſet ſynoviæ, profluentis è vulnere; imò cœpi deteſtari illum, quaſi contagium mortis aut putredinis in ſe contineret, nec ſanitatem dare poſſet, ſi in ſe jam integritatis culpam gereret. Attamen comperi, tam ipſum Betulæ lignum, quàm ejus corticem rubrum, ſpoliata eſſe vi medendi; corticem autem album inſtar pergameni, foris ramis junioribus adnaſcentem, facilè inflammabilem, atque ſapore terebinthinæ inſignitum, vix de ſe virtutem in decoctum ſpargere. Cogitavi itaque, vim liquoris præfatam non prodire à radice, non à ligno, non denique à cortice ſubrubro, ut neque tandem à cortice albo, quippe qui ſibi in caudice non paſſim eſſet continuus. Tentavi ergo corticem iſtum diſtillare, cùm per ſe, tum cum additamento lixivii tartari: at ſanè liquor è vulnere rami ſtillatus, longè antecellebat oleum, atque ſtalagma corticum. Redactus ergò ſum agnoſcere liquorem illum, ſponte è ramis vulneratis fluentem, tam abunde, eſſe merum Lithiaſis balſamum; neque illi obſtare, quòd mea petulantia illum effluenti aquæ de vulnere, aut ulcere compararem. Siquidem vulnus atque ulcus, quod nobis mortem, Betulæ nil tale adfert, aut promittit. Eſt ergo liquor ille Betulæ, medicamen à naturâ promiſſum, per vulnera ſolicitatum: adeóque eſt urgere naturam, ad proferendum balſamum ſibi naturalem, quem aliàs nuſpiam proferret. Quapropter tenellos, ſubnigricantesque ramulos (unde ſcopæ atque virgæ noſtratium fiunt) qui tumentes gemmas nondum frondoſas haberent, malleo ſuper lapidem vel incudem conquaſſatos, juſſi concoqui aquæ, ad cereviſiam fabricandam deſtinatæ: cui cereviſiæ, ſi poſtmodùm Dauci ſemen, aut becapungam aſſociaverim, fortitus ſum effectus, ad Lithiaſis præcautionem optabiles, potentioresque adhuc, ſi iſti cereviſiæ liquor ille Martialis, è ſuperioribus ramis collectus, infuſus fuiſſet, poſt ſedationem maximam ebullitionis ſuæ, quàm vina, atque cereviſiæ in cadis ſponte tolerant. Comperi namque inprimis, quòd ejusmodi potus è Betulâ, diureticorum metum tolleret. Eò quòd dolores Lithiaſis, atque contracturas, laxet, tam in lumbis, quàm inteſtinis (hinc namque unica Lithiaſis etiam colicos dolores ſuſcitat, non minùs ac ſi fomes

mes ejus inteſtinis ineſſet) itemque dyſuriis, atque ſtranguriis, etiam ſenilibus, idcircò medetur. Calorem item jecoris, velut ex adacta ſpinâ oriundum, mitigat primùm, ac dein tollit. Denique ſponſus quidam, ligatus per menſes quinque, ne ſponſam ſuam attingeret, pediſſequam interea imprægnavit. Poſtmodùm, exortis inter deſponſatos jurgiis, dixit ſponſa, ſe nefas cum pediſſequâ diſſimulâſſe, ut exploraret, an frigidus, an verò maleficiatus eſſet, & quo titulo divortium tentaret. Tandem, ſoluta eſt Ligationis incantatio, per potum præfatæ cereviſiæ, repertusque fuit maleficiatus, non autem frigidus. Denique, quidam in angulo areæ, ex conſuetudine, lotium ſolvens, mox ſtranguriâ cruentâ ac crudeli afflictus, decubuit. Medentum autem quælibet remedia fuêre fruſtra: præterquam, quòd quoties biberet de præfatâ cereviſiâ, levamen inſigne perciperet: ſed quoties ſurgens è ſtragulis, obambularet, mejeretque loco ſolito, ſtatim recidivas patiebatur. Tandem viſus eſt clavus è veteri atroque ligno querno, infixus loco, quo ſolitum ſolvebatur lotium. Evulſo itaque, & cremato illo clavo, prorſus à potu illius cereviſiæ, liber remanſit à cruentâ ſtranguriâ. Memini tum, quòd Karichterus hujusmodi incantamenta ſcribat ſe ſolviſſe, ſolo mictu per ſcopas Betulæ.

CAPUT IX.

Senſatio, inſenſilitas, dolor, indolentia, motus, & immobilitas per morbos ſuæ claſsis, Lepram, Caducum, Apoplexiam, Paralyſin, ſpaſmum, Coma, &c.

1. *Solus attritus reputatur cauſa doloris Nephritici.* 2. *Probatur oppoſitum.* 3. *Vreter enim ſic ſenſu careret.* 4. *Definitio doloris, juxta Scholas.* 5. *Opinio veterum ac Modernorum, de organo primario ſenſuum.* 6. *Quin docet nil, præter verba inania.* 7. *Implicita Scholarum blaſphemia.* 8. *Cerebrum non eſſe organum immediatum ſenſûs & motûs.* 9. *Quid Scholas circa hæc deceperit.* 10. *Melior quorundam attentio.* 11. *Unde ſic ſibi perſuaſerint.* 12. *Meditatio Authoris circa ſenſum & motum.* 13. *Speculatio circa ſolutionem continui in Vulnere.* 14. *Pars ſolida non ſentit ex ſe.* 15. *Tria motui ſubordinata organa.* 16. *Recedunt Scholæ à priori ſuppoſitione.* 17. *Nervum non eſſe organum proprium omnis ſenſûs.* 18. *Conſideratio Lepræ.* 19. *Omnes nervi, motui dicati, ſentiunt etiam.* 20. *Errores Scholarum circa Lepram.* 21. *Error Paracelſi.* 22. *Inconſtantia Paracelſi.* 23. *Inſenſilitas Lepræ unde.* 24. *Pſora, & lues Veneris, qui differant à Lepra.* 25. *Scabies non poſtulat remedia interna.* 26. *Admonetur Lector.* 27. *In quo ſita ſit difficultas ſanandæ Lepræ.* 28. *Hippocrates nondum noverat ſubjectum immediatum ſenſûs.* 29. *Vita quid.* 30. *Propinquior doctrina de ſenſu.* 31. *Immediatum ſubjectum ſenſûs.* 32. *Surda definitio de anima ſenſitiva.* 33. *Quomodo contingat ſenſatio.* 34. *Cur pro ſenſatione non ſit opus recurſu ad cerebrum.* 35. *Sedes mentis.* 36. *Quid dolor.* 37. *Quo ſenſu dolor ſit actio & paſsio.* 38. *Dolor, & morbus, quo initio fiant.* 39. *Qualis Ira, & furor, hoc loco.* 40. *Dolor, quale pathema.* 41. *De Apoplexia.* 42. *Modus traditus ſiendæ Apoplexiæ ridiculus.* 43. *Paracelſus, circa hunc locum, æquè frivolus ac inconſtans ſibi.* 44. *Meditatio Authoris.* 45. *Abſurda aliquot Scholas comitantia.* 46. *Cauſarum nova diſtinctio.* 47. *Præcluſio arteriarum in gutture, quid arguat.* 48. *Apoplexiam poſitivam hactenus ignorari à Scholis, & practicantibus.* 49. *Apoplexiam & Paralyſin non fieri ex affluxu pituitæ in ſinum cerebri.* 50. *Ridiculus Galenus in plexu retiformi cerebri.* 51. *Examen aliquot remediorum.* 52. *Apoplexiam non eſſe primarium Cerebri affectum.* 53. *Præcordiis ineſſe guſtum.* 54. *Probatur deuteropathia ab imo.* 55. *Proprietates capitis quousque adſcendant in ſe.* 56. *Apoplexia vera, eſt poſitiva, non privativa; illamque Scholæ ignorant.* 57. *Scholarum ſtupor ſtupore digitorum notatur.* 58. *Multiplex adynaton Scholarum, Apoplexiam privativam conſequens.* 59. *Stupeſcunt Scholæ in ſtupore tactûs.* 60. *Hiſtoria ſtuporis manuum à Quartana.* 61. *Ortus Apoplexiæ poſitivæ.* 62. *Paralyſis eſt contractura Medullæ nervalis.* 63. *Paralyſis ſæpe abſque Apoplexiâ.* 64. *Colli brevitas quid arguat.* 65. *Frictiones in Apoplexia unde inſtitutæ.* 66. *Cur ſint ridiculæ.* 67. *Anxietates Scholarum.* 68. *Frictio cutis, contradicit pituitæ cerebelli.* 69. *Generatio anodyni Apoplectici.* 70. *Cur Apoplexia à Germanis dicatur ictus.*

71. *Probatur locus Apoplexiæ in Duumviratu.* 72. *Cessitatio Scholarum circa examen proprietatis simpliciùm.* 73. *Contra thesin Scholarum, de pituitâ quarti sinûs Cerebri.* 74. *Anxietates Scholarum de læsione sensûs, sospite motu, ac vicissim.* 75. *Per theses aliquot explicatur, cur sensus lædatur, sospite motu.* 76. *Apoplexia per modum hæreditariorum, latet in formatrice seminis.* 77. *Contra causam Apoplexiæ Scholarum.* 78. *Contrà causam Paralysi Scholarum.* 79. *Causa Apoplexiæ.* 80. *Apoplexiam non constare causâ privativâ.* 81. *Apoplexiæ definitio.* 82. *Quid Paralysis vera.* 83. *Varia narcotica.* 84. *Soporifera, ut talia, non sanare dementias.* 85. *Quid in hoc deceperit Scholas.* 86. *Anodynum dulce innocuum.* 87. *Cur anodyna, ut talia, non præsupponant frigus.* 88. *Quid somniferum.* 89. *Anodynum epilepticum differt ab apoplectico.* 90. *Reditus ad dolorem.* 91. *Consensus est peregrinus dolori.* 92. *Unde dolores concentrales astris.* 93. *An cruor infirmetur ab anima.* 94. *Sensus, ac dolor, in quo subsistant.* 95. *Quid faciat dolorem, & quo pacto.* 96. *An sensus fiat passivè.* 97. *Primaria causa doloris, ac sensus.* 98. *Scholæ pone manent.* 99. *Spectat huc consideratio vitæ.* 100. *Vanum Scholarum subterfugium.* 101. *Demonstratio ignis, ut inde dolor & sensatio eluceſcant.* 102. *Hæc Scholas latuere.* 103. *Ad investigandum agens proprium doloris, quid considerandum.* 104. *Regula Scholarum, de activitate simpliciùm, arguitur obiter.* 105. *Unde delusa Scholæ.* 106. *Probatur paradoxon contra Scholas.* 107. *Sensibilia agunt in sensum duntaxat occasionaliter, sive sint pharmaca, sive non, excepto igne.* 108. *Explicatio virium, quibus fiat Meditu.* 109. *Sensatio consistit in judicio vitali, idcòque & animæ.* 110. *Quædam consequentia ad præteritorum demonstrationes.* 111. *Unde vires pharmacorum in Scholis alienatæ sint.* 112. *Quàm differenter ignis agat.* 113. *Scholarum inadvertentia.* 114. *Sequelæ aliquot è præcedentibus deductæ.* 115. *Dolorum differentiæ.* 116. *Dolorum comes contractura.* 117. *Dolor Lithiasis.* 118. *Opinio Scholarum de Spasmo vel Crampo, stolida.* 119. *Manifestatur falsitas.* 120. *Errores obvenientes.* 121. *Aliquot negligentiæ Galeni.* 122. *Galenus propriâ oris censurâ, nomen medici amittit.* 123. *Galenus commenta puerilia tantùm docuit.* 124. *Argumenta in contrarium.* 125. *Concluditur Scholarum error de Spasmo.* 126. *Ridiculæ similitudines à Scholis usitatæ.* 127. *Aliquot notabilia.* 128. *Quomodo fiat Spasmus.* 129. *Probatur duplex musculorum motus.* 130. *Spasmus proprie non est affectus capitis.* 131. *Exempla contrariorum.* 132. *Visio colica contracta in puero.* 133. *Arteria unde indurescat.* 134. *Variæ contracturæ.* 135. *Crampi caussas latuisse.* 136. *Scholarum neglectus.* 137. *Gradus dolorum.*

DOLOR nephriticus, è primariis ac molestissimis unus, immanis, & atrox plurimùm. Scholæ enim, tanti doloris causam, attritum, ab arenâ vel calculo factum, accusâsse quiescunt. Mihi autem persuasi, illâ responsione nil prorsus satisfactum. Ideóque ulteriùs inquisivi. Eò quòd minutulus calculus aliquis, è rene labens, primis vicibus immaniùs doleat, quàm grandior postmodum aliquis: quem tamen indubium est plus suo attritu ureterem torquere, excoriare, atque distendere. Siquidem adultis non ampliùs indies accrescunt partes spermaticæ primæ constitutionis, adeóque nec ureter ampliatur pòst per tot calculorum descensum. Denique, exile fabulum suo sæpe dolore permolestum fuit, suumque hominem in cubile dejecit ejulantem, antequam è rene prodiret, quodque ideo nunquam adhuc affrictu vel attritu suo injurium fuit. Nec etiam sat est, pro tam acerbi doloris causâ propriâ, ac totali, dixisse attritum. Nam ureter toto suo ductu, non habet commercium inserti sibi nervi; qui ideo deberet etiam sensu carere, ac per consequens, etiam dolore. Siquidem Scholæ dolorem definiunt, tristem sensationem, ab irruente nocuo factam. Si ergo tenue, insipidumque, omnis acrimoniæ & attritûs expers fabulum, parvusve grumus, non sit insons, quia nec indolens: certè, de causis, prosapia sensûs, atque doloris, cum suis circumstantiis, attigisse, non erit tractatui Lithiasis incongruum. Primò itaque, & in limine sensûs Tactûs, dolor æstimandus venit. Etenim proinde Scholæ docent, cerebrum esse sensuum omnium, motuum, ac per consequens quoque doloris ac insensationis primarium, ac principale organum. Quod scilicet discerneret sensuum objecta, per spiritus animales, quaqua versus ex se hi-

1 2 3 4 5

missos

missos in omnes nervorum propagines, sensationem ideo cunctarum ut patronos, ita & internuncios, atque discretores. Magnum aliquid in hoc dixisse, sibi præsumunt. Distinctiùs dicam. Et adhuc nil dixero. Vel rem saltem dicam, quæ nihili. Fatentur nimirum Scholæ, cerebrum nil aut vix, in se sentire: atque in eo esse instar Primi Motoris universalis, quem moderni, (etiam Catholici,) cum Aristotele, jubent debere esse
7 immobilem, si cætera cuncta movere debeat (quasi primus Motor ineffabilis nequeat se movere, aut debeat esse immotus totusque immobilis, imò agat, ac perficiat, per sui attactum motus localis, in momen-
8 to universa.) Qui revera non movet quicquam, nisi absoluto & abstractissimo nutu Omnipotentiæ (sitque hoc Scholarum absurdum, apud probos pro blasphemiâ, per
9 parenthesin, heic annotatum.) Non est tamen cerebrum, primarium, sive adæquatum sensûs, motusque organum: cùm in se sit immotum, & sensu orbatum. Scholæ etenim, cernentes, quod, vertebra dislocata, eo ipso quoque absque sensu & motu esset, quicquid nervis, illâ vertebrâ inferioribus, subjiceretur: statuerunt ideo confestim, ipsum cerebrum, hujusque vicariam spinæ dorsalis medullam, adæquatum or-
10 ganum sensûs, ac motus. Alii verò Scriptores, propiùs attendere volentes, cum cerebri substantiam agnoscerent, & faterentur sensu tactûs orbam, nec moveri arbitraliter: Membranam verò duplicem, Meningis nomine dotatam, acutissimi esse tactûs, licet immotam: decrevêre omnem nervum, utcunque exilem, duplici ejusmodi membranâ obtegi, eamque ab utraque meningum cerebri mutuari: nervorum isthanc membranam (consecutivè scilicet) formari sub unicâ plasmationis operâ, & seminis fabricationis labore. Usque adeò & hi voluere, nervum omnem, suum sensum ab integente membranulâ desumere: nequaquam à sui substantiâ, medullari cerebri respondente. Notabant fortè, quòd in sto- 11
macho, & utero, tantæ in nudis membranis tamque excellentes virtutes inquilinæ essent: ideò nec mirum, Meningibus persimile quid contigisse, ex ejusdem juris prærogativâ. Ego quid aliter prorsus pro- 12
cessi, ad sensûs & doloris investigationem, motûs sensusque organum, objecta, & causas. Considerabam primò, dum vulnus adhuc recens est, vix dolere: mox autem, dum vulneris labra tument, æstuantque; vulnus dolere acutè. Atque iterum, dum sua labra flaccescunt, siduntque, vulnus adhuc apertum, attamen esse penè indolens. Unde collegi, quòd 13
continui solutio doleat quidem in fieri esse: in facto esse autem, si non accesserit inconveniens, vix dolere solutum. Ratus sum itaque mecum; Non dolet solutio, tanquam continui separatio: multóque minùs dolet calor, perendie in vulnere subortus; cujus nempe proprium est, duntaxat calefacere, non autem dolere. Sin autem calor aliquis externus, aut peregrinus, in gradum delatus, cremet: dolet quidem, at non ut calor: sed ut solutiones continui, atque insuper indispositiones acrimoniæ suscitans, ac fovens saltem, prodiensque ex alia radice, nostri œconomiam 14
vitiante. Profectò, quia corpus, sive pars solida, ex se non sentit. Quia potiùs est cadaver. Sensatio ideò nimirum ad solam vitam spectat. Cumque Scholæ scirent, cerebrum nullam, aut saltem obscuram vix sensationem habere: maluere ideo nervum subjectum primarium credere sensûs, motûs, atque doloris. Cerebrum videlicet, fontale quidem sensûs motusque initium: attamen nervum immediatum doloris sensusque subjectum fecere. Motum autem, licèt aliquid magis materiale, tamen voluere ex altiori voluntatis 15
arbitrio dependere, illique subjici. Sic nempe, ut voluntas sit principium imperativum motûs: nervus autem organum dela-

tivum imperii arbitralis: & tandem musculus instrumentum exsecutivum voluntatis.

16 Sed sensationem intelligunt in nervo, tanquam subjecto, fieri mediante spiritu animali. Quem vocant animalem, ab arteriis quidem haustum, at in cerebro ad suos usus recoctum. Agnoverunt ideò, nervum per se quidem esse absque sensu, perinde ut cerebrum, ac cætera membra solida: quamobrem spiritus animales volunt esse ipsius sensûs, atque motûs, primitivos sentien-

17 tes, atque moventes effectivos. Quibuscum nondum convenio: ut neque in hoc, quòd nervus sit organum, atque primarium subjectum, omnis sensationis. Nam quis nescit, quòd in sano quælibet pars pellis sentiat, non tamen subter se nervum gerat? Non enim concedo, quòd concepto sensibili, in partibus extra nervum, spiritus retrogrado motu recurrat in nervum, ut conceptum sensibile communicet cerebro, tanquam sensuum origini; ut inde remeando, tum demum in parte læsa, vel attactâ, doloris, aut complacentiæ sensus efficiatur. In terminis namque, ureter summè dolet, absque nervi alicujus insertione. Sic & ulcera cava, sæpè carne sensitivâ replentur: nec tamen in illa, nervi de novo succrescunt: cum partes primæ constitutionis, semel ablatæ, non recrescant: uti nec, quæ sunt primæ constitutionis, per cariem exesa, ampliùs restituuntur.

18 Sed opportunè lepræ stupiditas, insensilitasve, huc occurrunt. Siquidem in carnem adactum stylum, vel acum, penitùs non sentiant. An igitur credendum, leprosos nervis orbatos? Vel an illis sint à carnosa membranâ nervi abtruncati? spiritu animali privi, vitâve orbati? oppilatique, prout paralyticis dicuntur? Ergone nervi tactûs, per totum corpus illorum, erunt obturati, solique libero motui nervi illorum inservient? erunt, inquam, motivi

19 nervi, solo jam sensu destituti? Fateor equidem, ex anteriori parte cerebri, ad oculos, aures, palatum, linguam, nervos dispergi, soli inservientes sensui, nec ad musculos, velut propria motûs organa, deflectere: sed nemo quoque inficiatur, quin nervi, motui dicati, & qui utrimque per vertebras egrediuntur, etiam sensum largiantur. Quid enim, si in Leprâ nervus, motus effector, per spiritum animalem, jam motus sit, nec tamen sensus facultatem habeat? Cur ergo in Paralysi, sub læsione ejusdem nervi, tollitur tam motus, quàm sensus; in Lepra autem solus tollitur sensus. Inprimis Scholæ 20
tenent Lepram incurabilem, & cancrum universalem corporis. Nam, dum putant, cancrum particularem esse incurabilem; multò magis universalem. Qui Galeni garritus ad hoc compositus est, ut per sanandi impossibilitates, suas excuset ignorantias, insumendique laboris pigritiam, ac inclementiam. Cancer enim in carne est acutissimi doloris, & continuæ exesionis. Lepra verò est in carne indolens. Non video ergo, qualiter Lepra apud Galenicos cancer erit. Denique errat Paracelsus, qui 21
Lepram existimat privatam omni sale, atque hactenus illi sit proprius stupor insensilis. Quasi ipse sensus tactus, in sale solo esset. Nam Lepra sua habet ulcera: &, juxta-eundem Paracelsum, totidem sunt ulcerum species, quot salium. Ergò, secundùm suam ipsius doctrinam, Lepra fluit à sale abundanti. Donemus Paracelso, (absque veri tamen indagine,) excrementum alvi in leproso, scatere granulis salis, ejusdemque lotium nil quicquam salis marini ampliùs liquefacere: (quorum tamen utrumque à Paracelso est somniatum:) non tamen istud argueret, carni, aut sanguini Leprosi, suum deficere salem; multò etiam minus, ideo carni sensum tactûs deficere. Nam primò, hæc de Lepra illius sententia, propriam doctrinam de tribus primis corporum principiis funditùs evertit. Dein, prout in nobis, quotidie ex insipidis, & non salsis manifesta conficiuntur salia, lege digestionis humanæ:

humanæ : Sic, quanquam digestionum excrementa non essent nisi merum sal, non tamen proinde cruor suo sale orbatus esset. Quippe qui suum salem, suæque constitutionis necessaria, non mutuat ab excrementis. Imò sequeretur potiùs, cum Lepra sit tam abundans salis productrix in excrementis, non defuturum etiam cruori suum salem. Perinde, dum ex ulceribus fluit synovia continua, ac planè salsa, propterea residuus cruor suo sale non caret, aut sensus in carne non minuitur : sed potiùs, dolorem & acrimoniam auget. Sic etsi in Hydrope aqua salsa confestim quandoque abdomen distendat : non tamen sen-
22 su tractûs carent Hydropici. Paracelsus enim alibi cruorem definit merum Mercurium humanum, à quo ejusmodi excrementa, specie sulfuris putridi, itemque serosi, inutilis, ac superflui salis, sint sequestrata. Aliàs iterum, sui immemor, sanguinem definit salem rubini. Quasi sal esset tinctura rubini, aut tinctura cruoris è sale foret. Etenim tria prima facit ad lubitum volubilia, non secus atque Humoristæ suos humores & calores ad lubitum accusant : eosdemque quòd magis est, causas ajunt morborum & mortis : sed & sensationis, ac motûs authores. Phy! siccine ludendum ad lubitum cum naturâ, morbis, cruore, & morte proximi ? Medicina namque res plánè seria est; & quandoque pellem pro pelle daturus homo. Etenim sal in cruore, carne, solidis, &c. non apparet, nisi in postremâ ac artificiosâ initiorum illorum separatione, post mortem, & quidem per ignem. Nimirum postquam sensus tactûs, dudum est extinctus. Non inserviunt ejusmodi principiorum somnia, speculationi de motu, ac sensu. Stigma, à Diabolo sagis impressum, has prodere solet, quia locus stigmatis, per totam vitam, sensu caret, suasque semel impressum causas insensibilitatis habet naturales, per modum Lepræ, certo tamen exilique centro conscriptas. Nam, velatis sagæ oculis, si acicula, isto stigmatis loco, ad finem usque intrudatur, punctura illa fit absque sensu. Saltem is locus, absque sale ac putredine, miro conservaretur privilegio, per totam vitam, cum alioqui vita Paracelsica sit mumia, cum liquoris salium commisturâ : longè igitur senior est Hippocratis doctrina, quæ spiritum sive flatum æthereum, & animalem, decernit immediatum organum sensûs, doloris, motûs, voluptatum, convenientiæ, symboli, attractionis, repulsionis, contracturarum, relaxationis, alteritatum etiam quarumcunque. Adeò ut sibi appropriet objecta sensibilia, atque inde sibi fabricet ipsas sensationes. Contingit namque, si forsitan spiritus iste, ob profundas speculationes vel insaniam, occupetur, quòd corpus dolores non sentiat, famem, frigora, sitim, &c. Memini namque prædonem, torturæ cruciatus elusisse, haustu aquæ vitæ, & allii frusto : quibus tandem carens, fassus est sua crimina. Sed Lepræ stupor, ac insensilitas, est 23
in carnis habitu ac nervis subjectivè : non autem in imaginationis orbitâ ; effectivè autem, ac occasionaliter, in quodam veneno. Est autem istud venenum, cruentum anodynum, glaciale, ac propemodùm mortificans, horrendo ac fœtido contagio communicabile, ac emanans. Quorsum Sacra, Lepram è cœtu hominum sequestrandam jubent. Incipit autem hoc venenum glaciale ab extra, sentiuntque ideo internos dolores : itemque frigus externum, & calorem. Non tamen vulnera, aut ictum. Est 24
Psora, ac scabies multiplex ; atque lues Veneris, veneno inquinante infamis: Sed differunt specie, tam naturâ veneni, quàm subjectorum diversitate. Scabies nimirum, pellem duntaxat inficit. Sic ut cutis nequeat alimentum sibi deputatum in propriam vertere alimoniam : sed pleramque ejus partem, in salsum contagiosumque ichor traducat. Quod scilicet est de proprietate pruritivi, atque urticalis salis, &c.

Idcirco

25 Idcirco scabies non postulat interna remedia : sed sola topica , quæ istud pruritivum sal sunt enecando. Lues Veneris verò, cruorem præcipuè affectat veneno mordaci, purulento, ac putrefaciente. At Lepra respicit spiritum influum maximè, veneno
26 anodyno glaciali. Indulge, Lector, quòd verborum penuriosâ supellectile , cogar uti paronomasiâ. Quia ut rerum essentiæ nobis sunt ignotæ à priori , iisque ideo deficiant nomina propria , cogimur à proprietatum similitudine, venenorum conditiones in morbis mutuare , atque describere : ut si non *Propter quid*, saltem *quia est*, definitio procedat à consanguineis. Sic dico, venenum Caduci esse cum adstrictione inebriativum, soporativum, simulque syncopizans ; nec ideo contagiosum : quia intrinsecum, nec fermentale. Sic Lepra , venenum habet anodynum , non quidem soporativum : sed glaciale , propemodùm mortificans , cum infectione spiritûs sensitivi, ideóque potenter contagiosum , præcipuè in regione servidâ, ac sudoriferâ. Prout enim frigus tollit sensum tactûs , conglaciando, & abigendo vires introrsum: sic quoque Lepra sibi elegit , atque paravit anodynum , non frigefactivum ac soporativum: sed alio titulo glaciale. Non secus atque perniones ulceribus forantur, tanquam si igne ambusti : qui tamen sæpe ante vel post hyemem obveniunt iis , qui totâ hyeme , in hypocaustis nullum sentire frigus. Venenum Lepræ itaque , hac in parte frigori effectualiter correspondet , licèt non in qualitate primâ elementali. Neque ideo Lepra etiam totaliter mortificat , per modum Gangrænæ: sed tantùm partem, quam ulcere sigillat. Imò nec etiam inde se procul dilatat confestim , quia est ex veneno glaciali constringente, insensilitatis autho-
27 re. Est autem difficilis sanationis , propter contagium glaciale , ac ferme mortificans, spiritusque sensitivi oppressivum. Quoniam, quatenus intimè consermentatur spiritui sensitivo , dum ad extrema emanaverit: ideò tollitur difficulter , nisi per remedia accessum habentia , ad prima nostri penetralia: ut nimirum ita spiritum vitæ confirment, quo possit superare præfatum venenum , simulque novo vere, suffundere glaciem præcedentis hyemis. Ac quanquam istud venenum sit fermentale , ratione veneni : ideóque etiam exiguâ sui quantitate , conetur serpere in omnia deinceps: non est tamen aptum , ut adæquatè spiritui confirmentetur , propter vim atque nobilitatem pugnacem subjecti , in quod recipitur , constringentemque , ac torpidam segnitiem glacialis indolis. Ista est nempe in contagiosis differentia : quòd quorundam venena recedant , ac separentur sponte vel arte , deserantque corpora à se infecta : aliorum verò , nulla spontanea speretur divisio. Lepræ etiam glacies, magis obsidet exteriora , quia glaciale malum est , & à calore innato foràs protruditur : idcirco namque , magis astantes extrorsum contaminat, quàm interiora viscera, secum contigua radici, in unitate vitæ. Nemo autem medentum curavit unquam Lepram, qui non fuerit potitus liquore Altahest. Qui cum sit tædiosissimæ præparationis, nemo, etsi artis gnarus fuerit, ad ejus consecutionem perveniet , quem Altissimus , speciali dono, non eò deduxerit. Particulari etenim privilegio sit oportet electus , ac dotatus , si potiri illo medio debeat. Per quod scilicet , tam sensitiva , quàm insensitiva sublunaria , æqualiter penetrantur , usque in radicem seminalem , atque intrinsecam primi entis : idcircò etiam cuncta sub se domat , & commutat , absque reactione patientis, agentisque depauperatione. Etenim frustra est alioqui , quicquid spei aliunde sibi persuaserit Lepra. Olim proin Leprosorum , soli Messiæ in signum data sanatio. Primogenita mea adhuc quinquennis , leprosa evasit, magis magisque : ac tandem ulcera livida, corneæ-

corneæque squammæ albæ, per totum corpus subnatæ sunt. Recenter autem tum emersit imago D. virginis, multis miraculis in nostrâ urbe, hospitali D. Jacobi, celebris. Puella ergo, jam septennis, optabat adire locum, & avia cum suâ nepte, eò properant, reditq; post horam sana, deciduntque confestim squammæ. Mox post annum, rediit repentè eadem Lepra. Ac fassus sum me reum, quòd honorem D. Virginis subticuissem. Redit itaque filiola cum aviâ ad sacram imaginem, iterumque sanata rediit, & sic deinceps mansit. Ego autem reditum Lepræ timens, miraculum propalavi, scriptóque publico fassus sum favorem, atque clementiam divinam. Cui sit omnis laus & gloria, cum nominis sui sanctificatione
28 in æternum! Dixi jam ex mente Hippocratis, sensationem tam effectivè, quàm susceptivè, consistere in spiritu animali. Sed quia spiritus ejusmodi omnis mortuus est, ac cadaver, nisi à vitâ ipsa illustretur: & quia ipsa vita, in illo spiritu, non est illi propria, atque inseparabilis: sed vita est à spiritu vitali, sive animali, (utrumque nunc confundo in nomine,) toto subjecto distincta; (quod alibi de vita longâ, manifestius:) ideò inprimis liquet, quòd spiritus ille vitalis non sentiat immediatè; sed sit ipsamet vita, quæ propinquiùs & immediatiùs sentit, ac dolet in illo spiritu.
29 Enimverò demonstravi in tractatu *De formis rerum*, quòd vita, sive forma rerum, sit quædam lux, specialis creatura, lucens in suo hospitio, per omnes partium satellites; non sit tamen substantia, neque accidens, utcunque præ tantâ rei novitate, crepet Schola Peripatetica. Quod paradoxon, per Mathesin demonstravi, & Mechanicè, libro *Elementorum*. Adeóque hîc assumto, ut sat alibi probatum. De sensatione ergo, atque sensu, loquar multò propinquiùs, quàm Hippocrates: ut, si sensatio olim fieri dicta sit, cum passione corporis, in quâ spiritus impetum faciens, recipit impressionem rei sensibilis, quæque ideo abusivè dicitur ipsamet species sensibilis: intelligamus modò, hanc impressionem unico momento, eodemque puncto, insinuari vitæ, sibi inexsistenti. Sub quâ nempe insinuatione, applicatione, ac adaptatione, tum primùm oritur sensatio, facta in ipsa vitâ, & per vitam. Cujus videlicet vitæ proprietas inseparabilis, sit sensus ipse. Cumque vita non sit corporis, nec corpori propria, nec corporearum denique proprietatum soboles: sed ex dono Creatoris, lux adveniens, supra sortem elementorum, & cœlorum: hinc quoque sensatio non est corporum, nec materiæ, nec solutionis continui, &c. sed proprietas planè vitalis, de ipso vitæ trunco. Sicut etiam non sat est, esse oculum, medium, spiritumque vitalem, ut fiat visio: sed insuper exigitur applicatio spiritûs visualis ad vitam. Ideóque effectus videndi, utut prorsus ordinarius, superat totam naturam elementalem: quia vitæ ipsius continet iconem, ac symbolum: eò quòd visio, gustatio, odoratio, tactio, &c. sint effectus immediati vitæ, ludentis per sua organa: nam in omni sensu necesse est, spirituum lenocinia, & perceptas rerum species, adaptari immediatè ad vitam, si sensationes contingant unquam. Enimverò in re tam arduâ, semotáque tam procul à communi doctrinâ, concede, Lector, ut adhuc viciniùs tecum loquar. Percepisti enim, non sufficere ad sensum ac sensationem, dixisse, Cerebrum, itemque nervum, esse immediatum sensûs organum: nec etiam sat esse, ad hoc implorâsse spiritum influum, imò vel ipsum spiritum, partibus insitum, quatenus ab influa cerebri aut nervorum vi fotum; nisi ad cuncta hæc, vita concurrerit. Tantæ nempe est molis ipsa sensatio, ut omnium sublunarium ambitum, cum tota cœlorum ac elementorum potestate, facilè excedat. Itaque cum istud jam perceperis, dicam ulteriùs. Quæ enim de vitâ jam dixi, toto libro 30

De vita longa (ad quem propediem emersurum te remitto) dixi, quàm variè glisçat vita in natura, videlicet quasi seminaliter in ipsis spiritibus vitalibus; in ipsa verò a-
31 nimâ sensitiva, velut fontaliter. Idcirco propriè loquendo de sensu & sensatione, ipsa anima sensitiva est primarium, nec non immediatum ens, quod sensationes omnes agit, & agendo in se tolerat. Ideóque spiritus cerebri est duntaxat organum mediatum: vita verò est organum, sive medium, quo sensitiva anima persentit externa irruentia. Sensatio namque, non est immediatè in contento, nec in continentibus, nec etiam in spiritu, per nervos in partes vitales diffuso: quia differt ille spiritus, impetum faciens, ab anima sensitivâ, non secus ac materialis fumus pinguis à flamma, per quam accenditur. Ast anima, mens immortalis, tota est humanis conceptibus inpervia: quatenus est simulacrum ipsiusmet incomprehensibilis Dei. Anima autem sensitiva, quanquam semine occasionali incipiat in natura, id est, dispositivè: attamen, cum sit illius imaginis proxima imago, tota quoque est humanitus incognita, & prorsus jejuna. Idcirco nimirum, nec potest per causas definiri: sed tantùm absurdo reflexionum circulo, ad suas actio-
32 nes, & proprietates describitur. Ut scilicet sensiva anima sit lux formalis, cui primariò vitæ sensitivæ proprietates conveniunt: in homine autem, substerniculum atque hospitium sit animæ immortalis, atque immediatum syndesmon, cum creatis corporeis præter se. Isti ergo animæ est adhuc remotior aspectus, relativus ad vitam: cum vita & anima sint distincta, tanquam abstractum, & concretum: vel potiùs tanquam entis proprietas, & ens ipsum. Ani-
33 ma ergo isthæc per vitam sentit, in spiritibus animalibus, videtque immediatè in spiritu optico, qui in pupilla habitat, conceptas species visibiles. Spiritus enim opticus ibidem, est speculum diaphanum, cujus lux est ipsamet ibidem præsens anima sensitiva, sedes, atque pedissequa mentis immortalis. Idcirco non est opus recursu 34
susceptarum specierum sensibilium, per nervos, ad cerebrum: sed anima immediatè præsens, vim omnem spiritui optico de se elargiens, ipsa cernit, atque discernit. Cerebrum verò, est tantùm officina, & condus istorum spirituum. Quare nervi non deserviunt deferendis speciebus, in sensatione haustis, ad cerebrum: sed irrorandis spiritibus, in cerebro illustratis, ad partes refocillandas, & confirmandas, quibus ipsi inseruntur. Nec est etiam sensuum externorum par ratio, prorsus cum potentiâ phantastica, & suis sororibus. Nam species sensibiles, exteriùs perceptæ ab animâ, abstrahuntur à sensibilitate; atque tum demum tanquam de materia ex quâ, cuduntur inde species in imaginem rei sensibilis. Alioqui sensitiva externè intrantia, concipiuntur concreto modo, in organis sensuum. ac proinde non tantùm displicent; sed jam nunc etiam dolent. De sede animæ 35
autem, variè pro corde & cerebro est disputatum. Ego autem putem, animam sensitivam, seminibus suis conformem, actuque reali, distingui à mente immortali, simulacro divinitatis: Sensitivam tamen (quæ est homo carnalis vetus, Adamicus, & lex carnis) utrobique non distingui à luce formali, ac vitali, nec sedere immediatè in spiritu influente, qui totus nimirum labilis, atque fluxus. Spiritus autem, qui organis mox à primâ constitutione inolevit, etsi vivat vita ultima seminum: nondum tamen verè vivit vitâ mediâ animali, (quæ sensitiva est) donec lumen vitale, superveniens, actualiter luxerit. Cujus dispositiones gradatim quidem præmittuntur: sed tamen instanti unico, à divina bonitate Creatoris illuminantur. Prout libro *de vita longa*. Non secus namque id contingit, atque in confrictu silicis ad chalybem. Lux ergo indicibilis à Creatore rerum omnium, accen-

accenditur, in ſpiritu viſcerum nobiliorum: ac primò quidem, in Corde. Quæ lux, ut ſenſim vires acquirit, potentiùs dilatatur; non aliter quàm candelæ fumus inferioris, flammam viſibiliter, de ſuperiore dimiſſam, ſuſcipit. Adeò, quanquam organa officiorum diverſitatibus diremta ſint, inſerviunt tamen mutuâ conſpiratione neceſſitatibus, & finibus, Domino Creatori, præfixis. Eſt attamen omnium viſcerum, & membrorum, unica tantum chelys, continuata homogeneáque vita, ac anima ſenſitiva; quæ in ſingulis quaſdam determinationes, ſive proprietates, quas per ſemina ſibi præparaverat, ſuſcipit, & mox dein induit. Etenim, ut flamma candelæ non extenditur ſupra, vel extra ſuam ſphæram; nec perit, quamdiu intra ſphæram iſtam degit, licèt inde exortæ fuligines longiùs avolarent extra ſphæram, flammæ expertes: Ita ſimiliter, ſpiritus influi, licèt participatione vitæ illuſtrati difflentur, peregrè vadant, atque idcirco materialiter in condo minuantur; imò & hactenus, luminis vitalis flacceſcat vivacitas; nil tamen de animæ ſenſitivæ eſſentiâ perit. Quoniam vita non acquiritur per partes, & gradus, ut neque ſubſiſtit, accidentium inſtar: ſed ſemper eſt vita; quanquam in iſtâ luce, plus minusve vivacitatis appareat. Non ſecus enim atque ignis, ubi aliquantillus, tam eſt ignis, quàm intenſus alter: Pariter & quicquid exhalat de corpore, vitæ participatione antea gaudens, vitam tamen amittit, ſimulatque extra ſui limites egreditur. Servant ſic quoque excrementa, non quidem vitam, ſed ſpirituum vitalium conparticipationem. Quapropter etiam inde, inferioris harmoniæ ordo in ataxian labitur. Juxta illud: *Spiritus meus attenuabitur*, ideóque *dies mei abbreviabuntur*. Immoderatior itaque puris evacuatio, ac ſimilium, feſtinam necem adfert. Quatenus quidem non animam continent: ſed duntaxat vitam ultimam ſeminalem ſpirituum vitalium. Etenim de proxima inexſiſtentiâ mentis immortalis, ſive divini ſculptri, ſub Judice adhuc lis eſt, inter cor, & cerebrum. Ego enim, qui ſcio, etiam empſychoſin fieri, eo ipſo inſtanti, quo ſenſitiva adeſt; id eſt, dum accenditur iſtud formale, animale, & ſenſitivum lumen: (prout alibi *De ortu formarum:*) credo etiam, adeſſe mentem immortalem, eamque totam ſedere immediatè in anima ſenſitiva, tanquam aſſociatâ. Non quidem ſedere in aliquo corporis angulo, viſcere, ergaſtulo, aut ſpirituum officinâ. Sed puto, Mentem eſſe per totam animam ſenſitivam, hancque penetrare, neque ejus ſphæram, quamdiu vivitur, excedere: atque hactenus multis ſubjacere circumſtantiarum importunitatibus. In morte autem ſeparatur Mens: quia ipſa ſenſitiva, tanquam lumen candelæ, in nihilum abit. Quæ hic ſanè præ- 36
guſtanda erant, ante ſenſationis explicationem. Dolor itaque, ut maximè ſenſibilis, nobis viam aperiet. Eſt enim noxia atque triſtis ſenſatio, in ſpiritu vitali concepta, per vitam inſerta animæ ſenſitivæ. Ac proximè loquendo, Senſus eſt animæ ſenſitivæ paſſio, in ſpiritu vitæ concepta. Nihil namque lætari, triſtari, vel dolere poteſt, præter animam ipſam. Adeóque ſenſus, cum ſit doloris vel complacentiæ prima conceptio, omninò fit in anima primariò. Ideóque ſenſus nil, præter illam animæ poteſtatem, concipiendi, & judicandi paſſivè, de externis irruentibus, mihi repræſentat. Itaque, quandoquidem hæc pendent ex anima, cujus tota hiſtoria nobis cæca eſt: non mirum, hactenus à Scholis, non niſi oſcitanter, de anima & ſenſatione actum. Quippe quæ longè manifeſtiorum inquiſitiones transſilierunt intactas; imò, ſubſcribendo Ethnicorum ſomniis, per ignaviam neglexêre. In dolore ergo, anima irrationalis ſenſitiva triſtatur, furit, iraſcitur, anxiatur, prurit, timetve primariò: atque, ut eſt radix fontalis actionum omnium

vitalium, musculos non tantùm, sed & partes quasvis, naturaliter movet, ac contra-
37 hit ad suarum passionum tonum. Sensus itaque, est externorum sensibilium actio; quæ dum concipiuntur in anima, patitur ipsa quoque non minùs quàm socia vita, spiritus animalis, ac reliquum satellitium. Mens autem immortalis nil quicquam, in sui substantiâ, horum patitur: sed tantùm in subjecto, sede, hospitio, animâ nempe sensitivâ. Alioqui cuncta simul sublunaria, invalida sunt nimium, quàm ut immortale ens, deinceps duratione æter-
38 num, queant afficere. Atqui minutulum est adhuc, quod sensitiva anima à sensibilibus patitur; nisi ipsa sibi velut hostilis fiat, dum impatiens exorbitat. Inchoat nempe agere, dum per sensibilia irritatur, patiturque. Siquidem spiritum vitalem, totumque corpus concutit, ac demum vitalem supellectilem prodiga dissipat, sibique morbos parit, ac necem accelerat. Ut etiam hinc verificetur proverbium, quòd nemo magis lædatur, quàm à semet ipso. Adeóque à conceptis sensibilibus, (uti anima sensitiva merus actus est, semel ità imulata, (est namque tota irrationalis, brutalis, irascibilis, ac concupiscens) in furias transilit, & symptomaticè, sive furiosè, cuncta concutit. Sensibilia ergo, læsionum atque morborum occasiones sunt: Anima verò sensitiva, easdem occasiones persentiens, nec ferre volens, suos variè concitat ministros, impressisque ideis à scopo alienat. Unde dein varia morborum semina, ac proles. Anima ergo tolerat, patiturque præfata, ab objecto sensibili; unde per sensationum stimulos agitata, agit, patiturque demum, quatenus prodiga, suam furens dissipat œconomiam, Dumque sentit suavia, plausibilia, juvantia, & sibi grata, non est in hac sui sensatione differens à judicio, quo sentit noxia corrosiva, pungentia, lacerantia, contundentia, non nisi per accidens, planè externum ipsi vitæ. Unde facilè dignoscitur, quòd sensus fiat per judicium animæ sensitivæ, delatæ super conceptum sensibile, alterantis primùm per se, juxta conceptam sensationem deinde deportat ulteriùs ad aliud judicium phantasticum, à sensitivo judicio semotum non aliàs, quàm sensus ac phantasia, facultatibus dissident, non autem subjecto. Parcite, Lectores, si perturbationes, & affectiones materiales omnes, immediatè tribuam animæ sensitivæ, suisque satellitibus spiritibus: non autem ipsorum organis. Sunt quippe quædam titillantia; quæ pruritu, ac odaxismo, risum, atque subsultum concitant in aliquibus, quæ in aliis ne minimum horum commovent. Nam non rarò, intus obtenebratur anima, naturali sensatione, contristaturque, vix agnito subjecto: imò alibi delirat: atque alibi anima sensitiva fit insensitiva, ut in caducis pro tempore, in paralysi autem, sæpe ad vitam, saltem in læsis organis, etiam adhuc viventibus. In multis autem absque sensu, judicio, ac ratione, licèt spiritus animales emanent, ac, in habitum diffusi, moveant, & noxia alioquin impressiones interim hauriant. Sic suus est vitæ, atque illius sensitivæ animæ torpor, amentia, atque molestia intus, etsi nil extra quatiat, aggravetque. Quippe cum & in somno stulta sua sit libido, fames, sitis, metus, agonia, miraque insomniorum irrationalium dissoluta libertas. Quinimò mutantur statim amica, in mixta, neutra, vel hostilia: quatenus Archeus, nunquam ferians, aut otiosus, è suavibus, amara, vel exedentia facit. Concipit namque (ut dixi) anima, res sensibiles, medio satellitii, & clientum, quibus ipsamet præsens adsistit, ac per applicationem sibi iram concitat, tristitiam, amorem, metum, &c. quarum nempe idearum characteres format sigillariter in Archeo suo, per quem singula commutat, juxta imaginem seminaliter sibi propositam. Qui characteres, animæ sensitivæ irroratione, vitæ,

atque

atque sensûs participes, vestiunt primò corpus seminale, ex Archeo, unde tandem promtissimæ ad agendum vires subnascuntur. Fitque in his quandóque adeo prompta & pertinax affectionis perseverantia, quod specimen admirationis speculanti exhibeat, præsertim, si vitæ, ac spiritualis seminis attributa quis examinet. Etenim quàm citissimè pueri, mulieres, & improvidi, irascuntur, flent, ridentque? Nam illorum sensitivæ animæ recenter, ac velut immediatè, rebus sensibilibus quasi adhærent. Naturale itaque est, quod spiritus sensitivus sponte, atque facile, in hujusmodi exundationes feratur: quia anima illa, facile à sensuali suo judicio recepta, labitur in passiones spontaneas spirituum materialium; Ac, ut vel à puero, isthæc inoleverunt: ita deinde iracunda, furiosa, & tota symptomatica, anima ista adolescit, quæ aliàs longè tutius, sub mansuetudine cuncta perageret, quàm quod præ furiis, in morbos, propriamque subinde internecionem, adspiret. Quod frequens ac manifestissimum est, in uterinis exorbitationibus, aut symptomatibus quorundam vulnerum,
39 aliorumque morborum. Ira igitur, furorque hoc loco, non sunt hominis; sed animæ illius sensitivæ, in vitam delatæ, naturalis sensationis thymoses patrantis, quæque proin non rarò, in tantum culmen adscendit, ut escharam urat, partemque, instar ignis, sphacelo sideret. Dolor itaque, indubium sensûs tactus pathema, in quo anima sensitiva exprimit objecti displicentiam, juxta injuriæ conceptæ differentias parti-
40 bus illatæ. Porrò an istud pathema sit judicialis potestatis functio, unde anima proprio etymo, sensitiva nuncupatur: non secus atque facultas motiva, solo animæ nutu, movet, absque excitatore externo, aut peregrino. An verò dolor sit pathema, productum immediatè à causa dolente sensibili, Scholæ indagare potuissent, si illas, tanta veritatis indagandæ, quàm recipiendi ab ægrotis salarii, cura tetigisset unquam. Penes me autem res ista dudum dubio caruit. Siquidem cum doloris sensus sit judicium animæ, per sensationem, in facultate sensibili expressum, quo anima plangit de objecto sensibili, nocuo, ac dolente: Idcirco utrobique ferè concurrunt ambo simul connexa: & utrumque etiam suo se habet modo, ad dolorem. Nimirum causa sensibilis injuria, est motiva doloris: ipsa verò anima sensitiva, judicium fert de objecto dolorifico, cum quadam pathematis excandescentia, ac impatientia. Quod quidem in vulnere, contusione, tensione, ambustione ac frigore, quatenus causis externis est prorsus obvium. Dum autem jam, vel ab præfata externorum impressione, vel propriâ intus exorbitatione, motrices causæ dolorum applicatæ sunt, fitque inde spiritus sensitivus, totus acer, rodens, mordax, degener, formatque cruorem sibi parem: Tum scilicet, anima sensitiva, nedum judicium simplex de dolore fert, dolendo: sed insuper, ipsa in se tota conturbata, de se novum parit productum dolorificum, non secus, ac si illud è causa externa occasionali prodiret. Et quanquam hæc ambo, in majori pathemate, ac graviori sensatione, plerumque concurrant: attamen propriè loquendo, dolor magis intimè respicit censuram, ab anima sensitiva patiente latam: sive, propinquiùs se reflectit dolor ad proprietatem animæ, quàm ad causam dolentem. Multi quippe graviter vulnerantur, citra manifestum dolorem: prout & furiosus, dolores se vix sentire, ex causis noxiis, ostendit. Quædam etiam sæpe torturæ dolores eludunt, & inuncta etiam dolores fallunt, licet partes injuriâ vapulent. Quare sensus, magis intimè, ac propriè, respicit censuram potestatis animæ sensitivæ, quàm injuriam causæ dolorificæ. Enimvero præfatæ indolentiæ ergò, in Lepra, & immobilitatis in Apoplexia, &c. divertor aliò. Equidem Scholæ, 41

pro ſenſationis ac doloris primario organo cerebro certantes, notant ideo cerebrum, propriâ idiopathiâ, immediatè, unoque velut ictu tactum, perdere etiam ſenſum ſimul, & motum: imò alterum latus contrahere. Fiendi autem modum ſic exprimunt. Quartus cerebri ſinus (ſinulus perquam exiguus) initio ſpinalis medullæ, à cerebello incipiens, obſtipatur per pituitam; unde inſtantanea apoplexia. Natura enim nolens, aut non valens retrotrahere, aut reducere ejuſmodi pituitam eo ſemel delapſam, ſedula ſaltem ſatagit, illam pituitam in alterutrum latus illius canalis deponere. Unde conſequenter illius lateris paralyſis orditur. Hæc quidem lego de Apoplexia, ac Paralyſi: nil tamen de contractura, per ictum capitis oriundâ. Paracelſus quoque non contentus hac ſomnolentâ trium morborum doctrina, inconſtans etiam volvitur. Nunc enim ait Apoplexiam, atque inde ſubſequentem Paralyſin, naſci, eò quod ſenſitivus ſpiritus in nervis, aquæ vitæ inſtar, flammam ab igne Ætnæ contraxerit, ſodinarum ſulfurearum more, lege microſmicâ. Quâ dein phlogoſi, nervi atque tendines, velut aduſti, cremati, ac velut ſemimortui, exſiccantur cum muſculis, manentque ideo deinceps ſenſu atque motu privi. Conſtituit nimirum hos duos morbos (de contractura ex ictu nil cogitans interim) non quidem in capſa cerebri: ſed in extremis nervorum ramis, tanquam ſi eſſent affectus, ab externo introrſum properantes. Alibi verò, non ſulfuroſum quippiam, aut phlogiſton, cenſet Apoplexiæ cauſam: ſed accuſat duntaxat Mercurium (unum nempe de tribus, quæ ſua vocat naturæ initia) nimis exquiſitè circulatum, ſuâ exuberanti ſubtilitate, inſtantaneæ cujuſque mortis cauſam continentem aſſerit. Alibi, ad cœlorum ſtellas Apoplexiam revocat. Atque alibi rurſus varians, docet omnem Apoplexiam fieri è craſſis vaporibus, arterias gutturis, & irrequietos pulſantes canales, obſtipantibus: eſſe quoque eclipſin lunarum cerebri in nobis, neceſſitate microcoſmicâ. Vertiginis ideo pariter cauſas ad incerta circumrotavit, totus nempe ipſe vertiginoſus. Ego autem aliter proceſſi. Quicquid primariò ſentit, ipſum eſt doloris primum ſuſceptivum, atque efficienter efficiens. Sed gladius, ictus, contuſio, corroſiva, &c. ſunt quidem occaſionalia, vel inſtrumentalia effectiva: non autem efficientia primaria doloris. Dein, cum dolor plerumque in inſtanti naſcatur, etiam is, qui per externa excitatur. Ergo ad dolorem, non eſt opus recurſu ad cerebrum, ut per reflexionem, velut conſulto, opus habeat. Quapropter Scholæ, parùm à cerebro recedentes, maluerunt nervum accipere, pro primario organo, perceptivo objectorum ſenſus, quatenus vel radio luminis, vel materiali ſpirituum irroratione (nondum enim ſe determinârunt in plerisque) à cerebro, continuò dimiſſâ, adſperguntur. Adeóque cerebrum denegare ſenſum atque motum inferioribus, niſi per mediatores ſpiritus ſuum favorem inceſſanter inſpiret. Aſt & in hoc multas reperio anxietates. Inprimis exploro diverſos tactus in homine. Nimirum ſingulares penè, in membris ſingulis: imò in inteſtinis, aliisque partibus, omni fermè nervorum conſortio deſtitutis. Quales ſunt ipſi dentes, quorum etſi radicem nervulus tangat, non tamen ipſos exteriùs dentes; quos tamen ſentire, inviti multi teſtabuntur. Sic ureteres carent nervo, ipſumque cranium, ſub terebrâ trepani, ſenſum mirificum, in pedum uſque digitos, reſonat. Credidi itaque, non poſſe ab unico & communi fonte cerebro, vel univocæ texturæ nervo, tantam diſtribui unius tactûs latitudinem. Suppoſui itaque, quod antè jam probavi, ſenſum primariò, in animâ ſenſitivâ, ubique præſente, atque eatenus etiam proximè in ſpiritu inſito partium, reſidere. Idque eò audaciùs aſſerui, quòd cerebrum ipſum,

42 43 44 45

influi spiritûs officina, tam surdo atque anomalo tactu polleat, quod sine sensu putatum sit. Ergo vel ruit axioma: *Propter quod unumquodque est tale, illud ipsum est magis tale:* vel cerebrum non est primaria sedes & fons tactûs. Denique, dolor omnis fit in loco, & quasi ex tempore sentitur. Ergo & tactus fit in loco, & non post factam denunciationem ad caput. Quinetiam in naturâ, vel in rotundo saltem, non est dexterum & sinistrum: atque adeò nec potest per lapsum, pituitæ servari latus in Paralysi, nisi in unicâ medullâ spinali, maximè in ejus initio, per longum sint duo canales, lateris necessitatem continentes. Quod est ridiculum cogitâsse saltem, præsertim in exili illâ quarti sinûs cavitate. Siquidem motus & sensus, sunt in unico & eodem musculo, simplicem ac exilem nervum suscipiente. In digitis tamen stupore affectis, suspenditur sæpe solus sensus, motu sospite interim, atque libero. Itaque vel est necesse, sensum & motum non pendere ab eodem nervo, spiritu influo, horumque communi principio: vel necesse est, ab eodem unico nervulo pendere motum duntaxat, & non sensum: vel solum sensum, & non motum: vel esse alia peregrina hactenus ignota, quæ tollunt aut lædunt solum sensum, & non motum: alia verò, quæ solum sistunt motum; ac nonnulla, quæ utrumque afficiant. Quapropter penitiùs attendendo, aspexi stuporem tactûs, insensilitatem, carentiam, vel defectum in motu, aliquando esse passiones, ex medio privativo ortas: easque tum quoque de necessitate esse privativas. Ut in luxatione vertebræ, strangulatione, &c. Novi enim honestum civem, ter à prædonibus suspensum, emungendæ pecuniæ ergò, mihique dixisse, quòd eo ipso, quo tripes è pedibus subtraheretur, amisisset motum, sensum, omnemque mentis operationem. Saltem, non illi tum erat repletus quartus sinulus cerebri, neque medulla spinalis compressa, quæ intra vertebras degebat sospes: Laqueóque disrupto, ut istæ functiones animæ, & corporis, redirent in pristinum statum, non tollebatur iterum è quarto illo sinu pituita obstipans. Astrologus quidam, volens tentare, an mors suspensionis dolorosa esset: laqueum collo circumduxit, jussitque adolescentulum filium, ut attenderet, dum pollicem moveret post subtractum subter pedes scabellum, ut statim funem amputaret. Puer itaque fixis oculis in digitos patris, nec cernens motum in iis, sursumque respiciens, vidit patrem lividum, exsertáque linguâ. Ergo abscisso laqueo, Astrologus decidit in terram, & vix post mensem convaluit. Eodem ferè modo procedit demersio. In qua simulatque primo tractu, hausta est aqua in pulmonem, per os, amittitur usus facultatum mentalium, iteratóque aquæ haustu priora confirmantur. Nec attamen tam citò moriuntur, quin, si proni jaceant, ut aqua effluat, etiam qui dudum mortui apparent, plerumque reviviscant. Repletis ergo pulmonum cannis, hospite peregrino, intercipitur radius vitalis, à præcordiis, in caput perpetuò lucens. Unde consequenter, velut Apoplexia privativa, confestim oboritur. Mirum sanè, utrobique tam citò labascere mentales functiones. Adeóque & hinc necessitatis continuata conjicitur importunitas, atque dependentia, ab inferiorum aspiratione, & favore vitali, nondum in Scholis agnito. Quapropter tractatum *de Duumviratu* adornavi. Consideravi itaque, si cerebrum sit fons, ac sedes primaria, animæ immortalis, intellectûs, & memoriæ: saltem quamdiu anima inerat cerebro, debebant istæ facultates manere illibatæ: cùm ad cogitandum nec crure, nec brachio, nec ipso anhelitu, sit opus. Attamen suspensio, unico velut ictu, facultates mentis tollit totaliter. Etenim dum arteriæ jugulares communitatem cum inferioribus denegarent, vel pulmo, aquâ repletus

46

47

tus esset, statim, nedum facultates collabuntur: verùm etiam ejusmodi interclusio agebat per modum apoplexiæ universalis, & non uno tantùm latere motum suspendebat, prout in Paralysi. Inde enim mihi confirmavi, influxus viscerum inferiorum, ac communionem tolli à cerebro, per vinculi aut obstaculi interceptionem. Unde consequenter quoque suspicatus sum, conceptus primos formari alibi, quàm in capite. Juxta illud veritatis; *Ex corde manant adulteria, homicidia*, &c. Reperi insuper Apoplexiam, stuporem, Paralysin, Vertigines, Caducum, Spasmum, &c. esse passiones, positivâ causa occasionali oriundas, multumque distantes, à privativis, constrictivis nervorum, meatuum, ac spirituum. Quæ causæ hactenus à Scholis sunt neglectæ, in præfatis morbis subscribendo scilicet ethnicis deliriis, pituitam in quarto sinulo cerebri stabulantibus. Cum interim similes ac positivæ facultates, ubique in opiatis, itemque in morbis soporosis, ac epilepticis occurrant. Memini quoque, aliquando in meis Tyrociniis, virulenta quædam distillàsse, quæ si quando non ritè obturatis junctu-ris, odorem de se spirarent, vel postmodùm, separando vasa ab invicem, incautum me ferirent, unico instanti, in lapsum paratus eram, cum vertigine, & dextri lateris stupore. Adeó ut si iterum, semel tantùm, me odor perculsisset, absque dubio, cecidissem Apoplecticus. In tantam scilicet me olim temeritatem compulit ardor sciendi, quòd millies vitæ non pepercerim meæ. In propositis itaque terminis. Non enim odor iste excitabat pituitam, labi minitantem, eamque è sinu cerebri iterum removit aëris novus ac recens afflatus. Ergo si quædam simplicia torporem, vertigines, motûs cessationem, & sensûs obfuscationem adferant, non est absonum, his similia intus, etiam repentè obnasci. Nec decens est, unius pituitæ privanti obstipationi, hæc cuncta perpetuò dedicare. Memini namque, apoplecticum binis horis extinctum, cumque suspicio esset oblati veneni, instituta fuit dissectio. Ablato ergo cranio, tredecim studiosi abstulerunt suaviter Menynges, cerebello dein modestè diducto, ne quicquam pituitæ in quarto sinu repertum, ut neque deorsum decidisse in medullam spinalem, studiosè indagantibus fuit compertum. Igitur nunquam inducar, ut cum Scholis credam, Apoplexiam esse obstipationem pituitosam quarti sinûs cerebri: ut neque credam, Paralysin obstructionem alterius lateris medullæ spinalis. Inprimis in faustæ medelæ horum morborum produnt ignavas causarum disquisitiones. Dein, est Apoplexia tam negligenter, atque ignoranter hactenus tractata: quòd in Scholis adhuc hodie sit proprio destituta vocabulo. Siquidem à plexu, sive arteriarum reticulâ, Galeno somniatâ, vel aliunde ipsi credulo traditâ, nomen retinuit; quam reticulam hactenus Anatome nondum vidit. Sed Galenum, ut temerarium nugarum assertorem, ac ridiculum dissectorem, sua mentita reticula destituit. Ita ut, Andreâ Vesalio authore, jam liquidò constet, Galenum, cadaver humanum dissectum vidisse nunquam: suamque anatomiæ doctrinam aliunde verbotenus descripsisse, non secus atque rem herbariam è Dioscoride. Facilè ergo didici, nedum locum, & fiendi modum, sed & totam Apoplexiæ tragœdiam, atque remedia debita, in Scholis Galenicis, necessariò ignorari penitùs. Confirmavit id mihi namque sanandi methodus. Sæpe namque recentem Apoplexiam, per vomitiva, aliàs verò additis deinceps confortantibus, loquelam, sensum atque motum restitui. Omnes verò, quorum alterutrum latus defecerat, exhibito Diaphoretico Paracelsi, à me alibi descripto, sanatos vidi. Mercurius enim iste sudorifer, ut absque ullâ evacuatione sanat: ita & citra pituitæ revulsionem, è quarto sinu cerebri, desideratam

48 49 50 51

opem

opem tulit. Secutus enim Sacrorum doctrinam. (*E fructibus eorum, cognoscetis eos.*) A posteriori scilicet, atque ab effectu didici, originem Apoplexiæ esse positivam: non autem privativam, vel oppilationem sinûs cerebelli, factam per phlegma isthuc repentè decidens. Potissimùm, quòd ex uterinis affectibus non rarò oriantur Apoplexiæ, atque Paralyses. Adhibitis cessantes utero remediis, iisque neglectis, vel præfocantur verè apoplecticæ, vel para-
52 lysi, in vitam quoque languent. Cognovi finaliter Apoplexiæ limen esse in præcordiis; in cerebro autem, non nisi per deuteropathiam, quâ cerebrum vicissim auscultat inferiorum regimini. Neque enim vomitiva, ut nec etiam præfatum sudoriferum, quicquam submovent è postico sinulo cerebri, multóque minùs à medullæ spinalis exili cavitate. Idque nôrunt, quotquot unquam illarum partium dissectioni adfuêre. Itemque odoriferæ & auxiliares essentiæ, potæ, ad caput, si constipatum foret, nunquam deferrentur: attamen mox sensibiliter opitulantur: quia in præcordiis suus est gustus, suusque odoratus proprius. Quinimò & suus tactus hinc corpori communicatur, medio animæ sensitivæ, ubique præsentis. Quod licèt alibi de vitâ longa sat probaverim: hîc unico saltem exemplo con-
53 fortâsse, juverit. Itaque si quis Scammoneatum, saccharo ac aromate larvatum virus, biberit, commendant quidem id lingua atque palatum, pro prima vice: sed iterata, errorem larvati gustus, deteget hypochondrii horror, & bibendi aversio. Quodque alioqui linguæ suave est, horridum fit præcordiis. Non mirum igitur, singularem ibidem gustum atque tactum esse, ac inde in membra diffundi, illosque præcordiorum sensus statim refici, odoris essentiis: tardè verò ac nunquam, si naribus, palato, atque cranii futuris applicen-
54 tur. Etenim notavi quædam, quæ nedum sopotem, vel catalepsin: sed etiam amentiam faciunt, sternuntque mentis dignitates potissimas, sensu tamen motuque illibatis. Postmodùm verò intellectus redit, abolentur verò tam sensus, quàm motus. Quædam etiam, foris inuncta, sensum tollunt, sic ut chirurgo libertas sit scindendo, ablatisque pòst unctionibus, redit abactus sensus. Credidi hinc sanè, Apoplexiam, Sopores, Caducum, itemque hystericas strangulationes, ac syncopas quaslibet, esse morbos ex deuteropathia, & actione regiminis: non autem corporali humorum ac vaporum confluentiâ, in utribus cerebri natos. Equidem uterus nunquam supra Diaphragma ascendit, ast apoplecticos patrat. Non est ergo materialis attactus uteri, & capitis. Suffitum enim novi, quo mulier repente corruit Apoplectica, cum lateris paralysi, talisque perseverat, nisi suffitu è ficu equino, per infundibulum transmisso, restituatur. Vidi namque, & colli circulum, in muliere, repentè supra menti altitudinem ascendisse, quod nec humoribus, nec vaporibus est opportunum. Est nimirum uteri aspectus, tanquam basilisci sui, quo partes affluxu laticis (quis autem iste latex, alibi docebitur) tument: prout multis alioqui venenis est vernaculum. Perinde, quasi aquæ ascendunt, ac intumescunt, utraque lunæ stationę, ex solius astri illius aspectu. Meipsum hac in parte depingam. Dum 65 annum agerem, essemque circa Apoplexiæ considerationem distentus: discrevi positivam nempe, quæ à veneno glaciali fieret, ab alterâ, quæ per obstipationem nervi affligit, perinde se habere, ac dignosci posse. Perinde ut qui retorto crure sedens sensum in crure amittit, propter nervi compressionem, dumque illi sensus restituitur, sentiri lancinationes à spiritu vitali vel animali (qui falsus est, ut ostendi libro *de vitâ longâ*) Sed à stupore, qui à veneno glaciali progreditur, si sensus redierit, nullus occurrit lancinationis aut puncturæ dolor. Contemplabar enim

in museo, sub frigore kalendarum Januarii, & testa prunis paucis onusta, eminus stabat, quo saltem algidissima hyemis tempestas mitigaretur tantillum. Unus opportunè ex meis adveniens, demutiavit fuliginis fœtorem, & actutum testam abstulit. Sensi autem statim circa orificium stomachi, minitatum deliquium. Surgens ergo, egrediensque uno instanti, lapsus sum recto corpore in fundum lapideum, Itaque tam ratione syncopes, quàm occipitis ictus, ablatus sum pro cadavere. Redii quidem post horæ quadrantem ad signa vitæ: sed cum tumore occipitis, sensi futuras cranii insigniter, magis magisque dolere. Gustum quoque atque odoratum toraliter ablatos, auresque tinnire continuò. Ad singulos porrò conceptus, statim caput vertigine rotabat, etiam clausis oculis. Mox abinde nervi omnes, usque in suras, doluerunt, sic ut unica sternutatio totum corpus lancinaret crudeliter, edendi quidem appetitus rediit, sed rotatio ad mensis aliquot me exercuit. Didici autem primùm, quòd vespere, ante cœnam vertigo crescceret, nempe circa digestionis terminum. 2. quod stante judicio, vertigo tamen invalescceret. 3. quod oleribus quibuslibet, & piscibus non salsis, rotatio crudeliùs insurgeret. 4. Notavi Turcoidem gemmam mansisse integram lapso mihi, nec præservâsse à periculo casûs. Quodque Turcois non juvet, nisi quos subitaneus cadendo metus corripit. Quod non evenit, quibus syncope casum præcedit ac fabricat. 5. Quod vertigo esset à cibis corruptelæ obnoxiis. 6. Ac seriò notavi, quod Apoplexia, vertigo, &c. pendeant ab hypochondrio, quanquam caput mihi ab ictûs concussione unicè videretur affectum, ac vertigo sensibiliter in capite rotaret. Attamen cum vertigo cibos, ciborumque copiam respiceret, notabiliter percepi, mox à præfata syncope remansisse circa stomachum, hospitem prætér naturam, præfatæ vertiginis causam occasionalem. Idque validiùs confirmavi, quod quoties olim mare transfretâssem, nauseabam quidem initiô sub procellis, at nunquam vomui, aut manducare desivi: sed postquam in terris liber oberrarem, percipiebam semper oberrantem vertiginem, noctu diéque motum sursum ac deorsum navigii referentem. Donec semper tandem per vomitum vitrioli albi liberarer. Etenim saltem navigando, nulla erat oblata offensio capiti: attamen, quasi ebrius essem, continuâ vertigine casum minabar, constante tamen atque illæsa judicii operatione. Semper autem illâ vertigine liberabar, unico vomitu. Sed jam in præfato lapsu, ictus quidem tumorem in occipite ac futuris, suos prodebat effectus, in organis sensuum, & nervis. At hæc cuncta minimè causabant rotationem capitis, quam à ciborum delectu potissimùm observabam proritari, sive exasperari. Maximopere quòd unico vomitu, pro more, ejusmodi rotatio compescceretur. Unde in meipso experiebar, vertiginem, etiam læso capite à stomacho, adeóque à duûmviratu suscitari atque foveri. Ipsam autem syncopen, dedisse ictûs causam, simulque reliquisse notam sigillarem in hospite peregrino, ibidem detento. Denique istam rotationem non à vapore, infernè sursum lato: sed à corporeâ occasione excrementi sigillati, quoties aliquid, quod istis officinis infernis minùs arrideret, occurreret; vis eorundem impressivaque Idea, in cerebrum redundaret. Inde itaque distinxi inebriativa, à stomacho in arterias traducta, vitalique spiritui commista, œconomiam spiritûs, in cellulis cerebri, confundere, simulque imaginativam turbare, quia exotica peregrinaque actualiter per arterias sursum pergebant: A vertiginosis videlicet, quibus nempe superstite incolumi intellectu, rotationes duntaxat, utcunque atroces obversarentur. Nam & harum rotationum causæ occasionales perstant in hypochondriis: unde vi regiminis, ipsum

cere-

cerebrum : non autem mentis abſtractas facultates in ſpiritibus immediatè ſigillatas, vitiant. Perinde quaſi ungula Alcis digito alligata, eundem duumviratûs rigorem compeſcit in epilepticis. Perpendi etiam quaſi opticâ inſpectione, qualiter in præcordiis primi conceptus formarentur, atque inde ad cerebrum miſſi, polirentur. Ac tandem quo pacto in deliris, atque inſanis hypochondriacis, hæc diverſimodè agitarentur, citra ullam capitis rotationem. Atque in ebriis, rotatio comitaretur illorum amentiam. Alibi verò rotatio nullam induceret mentis ceſpitationem. Prout aliàs memoria ceſpitaret, ſoſpite homine integro. Profectò ut hæc ſeriò, multóque otio mecum ponderabam, reperi, qualitates in ipſis excrementis ſuas ſequi Ideas, ac ſigillatim ſuas ludere ſcenas; quas nimirum qualitatum diverſas proprietates, tanquam dona ſeminalia, verasque formales Ideas, tum prius dilucidè comprehendi : à quibus ſcilicet immediatè robur animæ ſenſitivæ (utpote ejuſdem formalis claſſis conſortes) vitiaretur, variéque ſubigeretur, atque cederet importunitatibus activarum idearum. Proh dolor! tum ſeſe mihi manifeſtavit fundus animæ, apud Taulerum ſic dictus. Qui nil aliud, quàm ipſa mens immortalis erat, quantis videlicet tenebris exterioribus, velut tunicis pelliceis, obvolveretur, quatenus alligata eſt, hoſpitaturque, durante termino vitæ, in ipſius animæ ſenſitivæ diverſorio. Adeóque hinc dilucidè cognovi, quem
55 & ideo, libro *De vita longa*, inaudito ſermone explicui in honorem Dei, Satanæ contemtum, totiusque peregrinationis humanæ magnificentiam. Docui etiam de Vita longâ, caput fontem accretionis, partium ſub ſe ſitarum (quod gibboſi etiam confirmant) adeóque à capite, limitari ſtatum atque durationem accretionis : terminos quoque deſcribi pilis, & capita ideo incuria, vix caneſcere. Profiteor itaque cum Scholis, à cerebro, ut fonte, lumen vitale diffundi quidem, ac per novos diſpergi, eóque abſente, facultates diverſoriis propriis ſilentes, etiam confeſtim ſilere occaſione privativâ. Nam licèt ſenſus ac motus, à ſpiritu inſito partium, tam perceptivè, quàm exſecutivè quodammodo pendeant : quia tamen partes ſingulæ, vitaliter foventur ab irrorato cerebri lumine, hujusque luminis intercepto filo, ſive radio, quamprimùm etiam intercipiuntur ſenſus & motus. Aſt hæc tantùm commonſtrant Apoplexiam privativam, non ita quidem verè morboſam, quantum accidentalem, prout ſuperiùs in luxatione vertebrarum quoque oſtendi. Non autem, quod proin ſenſuum ac motuum cauſa fontalis in ſpiritu commoriatur, licèt ejus functio ſuſpendatur, dum ſupernum iſtud lumen ſuſpenditur. Nam ſublato capite, muſca aliquandiu volitat. Truncato etiam hominis capite, artus dudum ſæpe ſubſiliunt, contrahuntur, innatique motus adhuc ſigna præbent. At Apoplexiæ poſitivæ ac morboſæ, lon- 56
gè alia cauſa atque proprietas eſt. Subinde namque in volam, vel in unicum digitum incidit confeſtim ſensûs orbatio, ſtuporque, ſoſpite tamen motu. An ergo proinde pituita, iſti digito exotica, cadit in nervi meditullium? per canalem ſcilicet, quo nervulus perforatus, & conſpirabilis cerebro cogitatur? Vel forſitan vapor pituitæ inſolitus, eò decurrit? quique ſurſum alioqui ſcandere ſolebat, vel debebat, naturâ vaporum ſic ſtatuente? & vitali vi enormontica obtemperante? At ſaltem unicus 57
nervus, in tendinem volæ, quatuor pariter digitis ſenſum atque motum largitur : cur ergo unico tantum digito, ſolus ſtupet ſenſus? Denique quis unquam vapor, vel è tenaciſſimo muco elatus, craſſior erit, & non æqualis illi, qui ab aqua aſcendit? Reſpondeant, quotquot in univerſo fuerint diſtillatores. Cur ergo ad ſtuporem, requiretur craſſus vapor pituitæ (quæ non ens, demonſtravi ſat alibi) & non aquæ ſimpli-

cis, vel cruoris? Sin verò vapor laticis aut cruoris id effecerit, tum quoque necessarius, ordinarius, atque continuus erit omnium stupor generalis, absque intermissione. Deinde si aliquis humor, vaporve peregrinus, aut excrementosus, sit causa occasionalis hujusmodi stuporis, privativa scilicet ac oppilativa nervi: is certè mittitur, vel propria eò decurrit sponte. Si mittatur, at saltem non à cerebro, vel medullâ ejus vicaria. Nam sic non confestim, ut neque ad unicum saltem digitum, digitique extremum, mox anteà sanum, afficeret. Nec mittitur vapor ille à spiritu vitæ œconomo, quippe qui libentiùs, ac promtiùs, per diaphæresin proscriptus exiret. Providentiæ itaque, & naturali solicitudini, cuncta semper in optimum finem dispensanti, id manifestò contradicit. Quòd nimis sibi injuriosa natura in nervos impingeret, quæ faciliùs, meliùs, ac propinquiùs, pro solito, ad naturale ac ordinarium cutis emunctorium amandâsset. Adeóque ista Scholarum
58 vaporalis vapulanda fabula, multiplex adynaton continet. Nam nervorum canalis, recto filo, continuatóque ductu, desinit in medullam spinalem, nec ullos habet transversos tubos, per quos vaporem illum pituitosum lateraliter transmitteret (alioqui namque fieret spirituum totalis jactura, antequam ad exsecutorem motûs musculum devenirent) tantum abest, quod eundem isthac vaporem affugeret. Non potest itaque is humor, aut vapor, ad unicum digitum transmitti, vel descendere (multóque minùs, repentè insilire) nisi per nervorum meatum, cum medul-
59 là spinali communem. Atqui somnio simile est, quod in corpore sano, non autem querulo, confestim digiti sensus deficiat, per pituitam, non antè in nervis alterioribus perceptam: aut alióqui per vaporem, heteroclito modo natum non dimissum, aut descendentem eò, ut neque in parte statim generatum. Cùm alioqui omnis peregrini hospitalitas, vel ab ipso initio, sit naturæ manifestò molesta. Sed fortè an lateraliter, in extremum digiti nervum, ea pituita, vel is vapor irrepsit? At tum periret axioma Scholarum, quod Imperum facienti, humorum quorumvis dispensationes adscribit. Etenim non sunt in nobis, aut in naturâ rerum, isti humores: ac si qui essent, non proinde illis competeret vis ambulatoria: multóque minùs, in illis jam excrementitiis: eò quòd vitalium facultatibus, motus naturales omnes, in nobis auscultent. Etenim, si pituita, ejusque vapor crassus, essent in naturâ, saltem à Scholis hoc loco (quatenus morbosa) reputantur excrementa, quorum non est itio, non spontaneus motus, aut progressus: ergo necessariò ab alio pellerentur. Non quidem ab Archeo, qui cum omnia proinde, atque bene agit, non pelleret ad nervos, quod aliàs ad cutim regulariter assuevit deducere. Forsitan ergo à calore, pituita in vaporem extenuata, sursum pergit? At tunc, non deorsum, in digitum declivem. Saltem juxta theorema Scholarum de catarrhis, rursus statim in guttas concresceret vapor ille: non autem vaporis oberraret specie, ad extrema nervorum, ut neque ad unicum duntaxat digitum per volam properaret. Sed cur rueret repentè, instar ponderis, in nervulum filo tenuiorem? Unum inquam, & non alterum? Si verò vapor lateraliter subintret; cur unico instanti, sine prævià molestiâ imbibitur? Cur non potiùs in carnem, quàm in nervuli extremum, suâ membranâ cincti, impingitur? quare causa, quæ unicum atomum pituitæ, vel halitûs crassi, genuit, continuò non alium, præter unicum illum, producit? Nam sæpe stupor ille repentinus, à parvulo digito incipit, desinitque tandem in illo, dum tertium, aut quartum pertigerit. Subinde quoque repentè omnes digiti, mortis pallorem, ad medietatem longitudinis, vel ultrà, assumunt, cum vel sine stupo-

re,

re, torpente motu, &c. Si itaque id ex vaporosâ materiâ, saltem non fiet ista in cerebro, aut Nucha. Siquidem tum necessariò portenderet universalem tunc passionem. Ergo iste vapor nascetur in nervo, vel tendine: atqui tum omnes simul stupescerent, non autem successivè. Nec persuadeor, cur in tranquillo sanitatis, vapor ille, exsistens extra nervum, intrò ad nervum vel tendinem premeretur, ubi in nobis alioqui est indesinens diaphæresis extrorsum. Saltem cur hæc non perseveraret, cùm intra se, eundem opificem, materiam, ac officinam habeat? Quare stupor ille mox cessat, si subesset materia, qualis esset unus de quatuor humoribus, ubique cruori connatans? Si à communi volæ nervo, causa jam defluat, in unum jam victum: quare ergo deinceps ad alium defluit digitum sanum, nec sistit in primo? Cur, si ab unico nervulo in omnes propagetur, non simul etiam omnes infestat; sed subsequenter, atque dudum pòst? Quare læditur sensus, & non motus, si ab unicâ & pari causâ, si per unicum, tam motus, quàm sensus authorem nervulum, delata? Solum manuum frigus causat stuporem ab extra, & dolorem intus, sine ullâ vaporum aut humorum incidentiâ. Tandem, nervi non sunt in digitos, sed in tendines inserti: cur ergo sensus læditur, & non motus? Cur non simul stupor extenditur per totam volam, uno tendine tectam? Si tendines patiuntur hanc comminatam paralysin: jam est recessisse à nervorum communione, ad densos, non perforatos, nec
60 canalitios tubos tendinum. Non pervios inquam, si idcirco non pituitæ incidentiis obnoxios. Quidam à Quartanâ, Splenem affectum retinuerat, itemque manus sinistræ stuporem, cum mortali pallore frequenter recurrentem. Atqui quid viarum commune, Splen cum nervis digitorum servat? Ut scilicet pituitam, & halitus crassos, ad solos transmittat digitos? An enim Lien mittit vapores in cerebrum, quos inde cum juris & actionis substitutione, delegatos vult ad digitos sui lateris, vel ad oppositos? An ergo oppilatus Lien, plus ad cerebrum & Nucham evaporabit, quàm sanus, non impeditus, continuaque bile a- 61
trâ gravatus? Certè particularium insensilitates ac stupores prosecutus sum, ut totalem Apoplexiam rectiùs intelligeremus. Miseror interim Scholas, non accuratiùs examinasse sua figmenta humorum, & vaporum, horumque tam festinatum ac ridiculum decubitum. Nec semel æstimasse, quod sicut ambientis aëris frigus est narcoticum: ita naturam paralysis, nervorumque consimiles passiones positivas, non distinxisse à consimilibus privativis. Ut inde didicissent, positivos affectus nequaquam consistere posse absque narcotica, mortua materia, & qualitate. Quæ si satis sit creando stupori, ubi extrinsecùs attigerit partes sensitivas, quid non sit effectura, si ipsum localiter feriat nervum. Equidem si vapore tenus attingens (juxta Scholas) mox periturum sensûs effectum, dederit: quidni semel saltem cogitarunt, quòd poterit tenaciori materiâ, contumacem atque durabilem paralysin suscitare? Porrò, ubicunque ejusmodi anodynum concludatur, in Duumviratu corporis (stomachum atque lie- 62
nem intelligo) syncopen movebit subitaneam, & apoplexiam positivam. Paralysis verò est plerumque unius duntaxat lateris, unicóque velut sagittæ ictu, defectus irruit. Velocitas autem insperati casûs, terrorem in cerebro ac medullis parit. Id est, in spiritu, horum incola, & sensationis illius authore. Itaque ob suum terrorem, contrahitur medullæ debilius latus. Est nimirum Paralysis, productum illius contracturæ. Estque in omnibus, semper unum latus altero debilius. Idcirco mulieres, quæ ut ti- 63
midi plerumque sunt animi, per terrorem corruunt frequenter in Paralysin, absque Apoplexiâ. Id enim proprietatis terror habet, ut poros confestim claudat, si subi-

taneus fuerit. Steteruntque comæ, vox faucibus hæsit. Quia naturale est, ut venienti hosti janua claudatur. Etenim in ictu calvariæ, resolvitur latus suppositum, oppositumque contrahitur. Suppositum nempe, quia magis terrefactum: contrahitur-
64 que oppositum, quia irritatum. Enimverò solet vulgus præaugurari Apoplexiam ex brevitate colli. Nam brevitas colli, non arguit pauciores vertebras: sed singularum minorem profunditatem. At quid istud habet commune cum pituitâ? vel cum quandoque futurâ oppilatione quarti sinûs cerebri? ut scilicet unum ex altero causaliter præsagiri debeat? Nam brevitas colli, non continet nudum signum, aut prædictionem Physiognomiæ: sed insuper, causam aliquam occasionalem. Sæpe namque post hesternam crapulam, vertigo, scotomia, vomitus, digitorum stupor, &c. obveniunt, quæ Apoplexiam minantur, & præcinunt, non quidem occasione organi idonei (ut de colli brevitate) sed quia præludium habent ab Apoplexia, solo gradu, atque intensione distans. Si ergo à præcordiis, vertigo illa, & stupor post crapulam, quatenus materia occasionalis, inferiore adhuc gradu, fovetur ab Archeo. Ergo ubicunque istud venenum anodynum, in gradum evehitur, Apoplexiam facit, ex iisdem sedibus natalem. Qua per sextæ digestionis errorem fit anodynum istud, ex alimento; unde tandem etiam Paralysis occasionaliter. Brevitas ergo colli, brevitatem viæ, ac promtitudinem, à præcordiis in caput, pro Apoplexiâ requisitam, subministrat. Id est,
65 faciliorem organi promtitudinem. Etenim Scholæ, in parvis, aut comminatis Apoplexiis, institutas frictiones extremorum, asserunt proficuas fuisse quandoque, & inde revulsionem pituitæ, atque vaporum è capite, conjicientes, præcipiunt frictiones, usque in pellis atrocem decorticationem, & clysteres acres. Pellem nimirum
66 excoriant, ne sensus ibidem deficiat. Oblitæ interim suæ regulæ, quòd sensus è cerebro totus pendeat: frustraque sit crura decorticari, ut pituitam è quarto sinu cerebri revellant. Nesciunt enim, quorsum eam revellant. An in anum è cerebelli sinu elicere debeant per enemata; an verò eandem è sinu cerebelli, per cutim, fricando exigant. Ridiculum totum, quia & ipsæ ridiculæ! Interim an potiùs cutim, quàm vapores detrahant, testentur mecum adstantes. Scio tamen certò, & si quis totus excorietur, nequaquam tamen Apoplexiam, aut veram Paralysin, sublatum iri ullatenus. Nec video, quomodo tueantur suum 67
theorema. Quòd scilicet pituita in quarto sinu cerebri, sit amborum horum malorum causa continens & adæquata. Etenim concredo, frictiones parum juvisse, ubi venenum istud anodynum ac cadaverosum, in solo est corporis habitu: Sed quid agent crudeles illæ frictiones, si istud anodynum primariò in præcordiis sit situm? & quomodo probant per frictiones, pituitam è cerebelli sinu trahi? Scio itaque frictiones, ut sine discretione & cognitione causarum, atque locorum distinctione institutas: ita quoque irritas fuisse, & futuras semper. Ridiculum nempe, & crudele, cutim ad excoriationem fricuisse, & oppilationem in meditullio medullæ spinalis, causam affectus assignâsse. Quia quantulacunque frictio, si qua foret pituita in mundo, eaque in præfatum cerebelli sinum illapsa, illam unico grano tollet nunquam. Quin potiùs, datis hypothesibus, eandem continuò augeret. Quia materiam (si revulsio 68
alicujus sit veritatis) magis deorsum traher, & impinget in canalem spinalis medullæ, quâ parte semper se fit angustior, eóque magis, quòd ordinariò majorum vasorum, in inferiores & minores sui ramos, sit dispensatio. Tum etiam, quòd ejusmodi pituita, sequestrata à reliquo cruore, esset merum excrementum, nec ideò difflabile absque capite mortuo, sive residuo longè duriore.

duriore. Ideóque frictio, si trahat, & revellat quoquo modo, sentiet etiam ordinarium illum naturæ nisum, ut non à sinu posteriore, ac inferiore, sursum ad cerebrum retrogrado motu: sed ad strictiores ac inferiores tubos Nuchæ, oppilans ista pituita traheretur. Præsertim dum in Paralysi, spiritus sensitivi parcè, aut planè nihil, defluant, qui pituitam istam propellere possent alioqui. Frictio igitur, quatenus exhaurit, spirituum sensitivorum egestatem potiùs accumulabit. 69 Generatur autem anodynum apoplecticum, per modum cæterorum naturalium. Nimirum, occasionaliter excrementum aliquod obnascitur, ductu materiæ proprio: Archeus verò, illud excrementum sentiens, atque horrescens, fugit, atque ideam cadaverosam excrementi concipiens, illam sibi inperrinenter inprimit. Unde confestim, tanquam ictu jaculi suscitatur Apoplexia. Hujus autem anodyni nativitatem, plerumque aliquot 70 dispositiones præviæ præcedunt. Quæ itaque si incerebro contingeret, cessarent querimoniæ locus, quòd nempe Apoplexia fiat in instanti, quapropter den schlag/ sive ictum vocamus, quòd nimirum, per modum ictûs, improvisa superveniat. Locus ergo nativitatis Apoplexiæ, in præcordiis est; Ideóque & signa habet prænuncia, vertiginis, stuporis, nauseæ, &c. Locus ergo Apoplexiæ, in Archeo præcordiorum est: in partibus verò singulis, pro stupore particulari. Quia errore digestionis, liquor proximè assimilandus, ob defectum Archei, degenerat in venenum anodynum, fitque occasionalis materia tanti mali, excrementum (inquam) sigillatum, ab Ideâ Archei horrescentis, in fæcem sigillatur, hostilitatis suæ coævam memoriam referendi. Quod autem inde non recedat, nec obsequatur cognitis à Seplasiâ remediis, doceat ipsa Quartana, quæ hactenus in Medentum opprobrium, suam iterat scenam pro lubitu. Si quartana Scholis incurabilis: multo magis Apoplexia. Anodynum etenim Apoplecticum, mitius quidem in se est, quàm Epilepticum: sed longè atrocius infestat. Etenim præter stupores, mentem ferit, soporem ac catochum patrat. Quod si præterea, & acrimoniam acquirat, ulcera parit maligna juxta anodyni mortificationem. Quia autem virus istud ponticum est, ideo atrophias minatur. Observavi etenim Chymicum, qui du- 71
dum circa aquas regias fuerat commoratus, incidisse in palpitationes cordis terribiles, tandem in dolores brachiorum, fuitque illi os, in latus dexterum, convulsum, patiebatur quoque noctes insomnes, & brachiorum dolores profundos; qui tamen non exasperabantur ad tactum. Insigni quoque macie contabuerat propter aquarum conceptas ponticitates, frustra interim quælibet tentabantur exteriora remedia, (neque enim sumtibus, aut famulitio pro illo parcebam) solo autem laudano, per dies tredecim exhibito, plenè restitutus, habitum dein mox, atque pristinum robur recuperavit. Quia enim austera ponticitas liquorum spiritum sensitivum contaminaverat, cujus productum, lancinabat Archeum, os convulsum ad latus, ac digiti lateraliter detorti, Apoplecticum quiddam referebant. At quia non ascendebat è præcordiorum gubernatore: sed duntaxat odores aquarum spiritui sensitivo influo, sese immiscuerant, perfecta non fuit viri illius Apoplexia, licèt alioqui sat vertiginosa. Quod autem di- 72
cam anodynum ponticum, quod in Opio est amarum, non autem in Hyoscyamo, aut Mandragorâ: ac prædulce, in vitriolo, & sulfure. Hoc inprimis deregit errorem Scholarum, dum è saporibus vulgatis, vires ariolantur simplicium. Enimverò scio nondum sat digestas rerum vicissitudines, aut maturitates; nec item verum pro falso cuique placiturum: subjiciam ergo anxietates aliquot, quas mihi regulæ Scholarum Apoplecticæ peperêre. Dum enim 73

mine-

mineralium examini plus justò insisterem, sensi ex quorundam illorum suffitu, instantaneam Apoplexiam, cum defectu sinistri lateris, adeóque cecidissem præceps, si unicà adhuc vice, illius loci aërem inspirassem. Quapropter inprimis didici, Paralysin non esse Apoplexiâ posteriorem, in durationc. Tum denique, in sinubus Cerebri nullam esse oppilationem. Etenim jam penè corruebam: & nisi caput à vase, unde teter spirabat flatus, divertissem, apoplecticùs ruissem, & cadere paratus eram. Jamque tum mihi brachium decidebat, & crus stupidum, sensu motuque deficiebat. At nunquam Scholæ ad hæc respondebunt, Si pituitæ nil, in quartum cerebri sinum ceciderat unquam, quomodo effectus in me erat suâ causâ prior? Sin verò ejus aliquid deciderat, quod saltem sinûs medietatem opplêsset, quorsum ista pituita tam celeriter retrocessit? Cúrve pariter omnis Apoplexia, eadem operâ, non sponte sanatur, evanescente ejus effectrice pituitâ? Sin autem malint subterfugere à tetro vapore, & non à pituita meam Apoplexiam venisse: Saltem cur teter ille fumus citiùs ad quartum sinum, quàm ad priores, naribusque viciniores ac obedientiores delatus est? nisi fortè priores leprosi, & ignavi, ac sine sensu? Imò nervi omnes, solis sensibus deputati, à prioribus accipiunt sinubus spiritus sensitivos. In prioribus verò cerebri ventriculis nullum sensi oblæsionis signum: non venitur tamen deforis ad quartum, nisi per anteriores omnes. Sensus item, præterquam uno latere obtusior, & motus constabant, simulque judicium suadens recessum. Itaque an pituita aliquot jam annos exspectaverat, ad oram quarti sinûs: ut semel repetito illius fumi odore, velut dato
74 classici signo, rueret præceps in caveam? Cur ergo salientì profugo mihi, pituita non cecidit? etenim in caduco ruunt principes animæ potestates, & sensus utroque latere, superstite solo moto: cum tamen omnis nervus, etiam motui dicatus, sentiat. Debet ergo cerebrum, ejusque sinus omnes, utróque latere affici, ubi sensus interiores, cum exterioribus, velut extincti, sopiuntur. Quomodo igitur solus perseverat? Quomodo in epilepsiâ, Apoplexiâ, & Paralysi, sopiuntur sensus, cum in Apoplexiâ & Paralysi solum obsideatur pro medietate organũ motûs? Dicent, In epilepsiâ, pati cerebri anteriora, posteriora salva manere. Inprimis cur ergo artus contrahuntur, si organa motûs sint libera? Memoria potissimùm lædi-tur in Caduco: ergo & ipsa erit tantùm in sincipite? Sed concessò quod petitur: cur ergo omnis nervus motui dicatus, per medullam spinæ, à tergo cerebri saliens, sensum amisit; non autem motum? Ergo cerebrum tam retro, quàm ante, in Caduco percellitur, à causis præcordialibus. Sæpe enim moribundus aliquis adhuc sentit, loquitur, auditq;, ablato dudum anteà motu in inferioribus, per nervos spinalis medullæ explicatus. Bene valente cerebro, sæpe ab inferis, inopina syncope irruit, labiturq; tam sensus, quàm motus, unico instanti. Si id à fumis fiat; deberet primò sensus, ac dein sensim motus, deficere: eò quòd anteriores sinus cerebri, viciniores sint ori stomachi, quàm perexilis ille postremus. Idque tardissimè prorsus contingeret, si Apoplexia ex oppilatione esset. Denique in acerrimis torminibus, cum integritate functionum mentalium, imò & absq; capitis dolore, contrahuntur artus, qui mox dein paralysi plerumq; feriuntur. An ergo ventris dolor, oppilat spinalis medullæ initium sine Apoplexiâ? Sic nimirum, ut sæpe ambæ manus atque pedes resolvantur, ac motu priventur. Ergóne jam utroque latere, oppilatus est quartus cerebri sinus? Cur soli artus orbantur motu, atque sensu, non item organa intermedia, eodem itinere, medio, atque interstitio, motum suum sensumque mendicantia? Quæ est enim cognatio intestini, cum illo postremo sinu cerebelli? quisve

consensus

consensus hujus sinûs, cum artubus extremis? ut hi scilicet pœnam aliunde promeritam luant? Necdum enim sat constat, cum sensus & motus unico fiant nervo, in plerisque tamen quomodo alterutrum lædatur, sospite altero. Quapropter hanc quæstionem per theses primus elucidare debui. 1. Cerebrum non sentit per se, vix in se. Duabus autem tegitur membranis, sensûs acutissimi. Adeò quod sensus peracutus, magnæque authoritatis sit majestas ubique, in stomacho, utero, menyngibus, intestinis, nudis scilicet membranis, &c. 2. Correlativum illius est Spiritus animalis, quamdiu intra sinus cerebri formatur, aut vagatur, non sentit, neque sensus particeps, inde fit cerebrum. 3. Spiritus ille non recipit sensum à Cerebro, cum sensu careat ipsum cerebrum. Ac per consequens, nec susçipit spiritus iste ultimam suæ perfectionis ac sensationis manum, in sinubus cerebri. 4. Medulla spinalis, interno sui nucleo, est continuata cerebri substantia, vestiturque ideò membrana, menyngibus continua. 5. Omnis nervus, intus ideò est medullaris; extra verò, suâ tegitur membranulâ. 6. Creditur spinalis medulla, per medium sui, quoad vivitur, pervia, quâ spiritus motivus dispensatur, æquabiliterque per longum illius medullæ, ac nervorum, extenditur. Etenim suum istud vitale lumen, diradians, defert imperium voluntatis, sive nutum, ad musculos, organum exsecutivum motûs illius, quem anima sibi arbitraliter proposuit. 7. Mandatum animæ, instantaneum est. Non quidem quòd ad singula motuum momenta (puta in Cytharœdo) spiritus decurrant, mandati characteribus insigniti. Nam quamvis motus contingant administris spiritibus: tarda tamen nimis horum essent obsequia. Quapropter solo luminis radio, in instanti, mandatum, sive nutus animæ, defertur. Perinde ut objecta visus, in momento etiam eminùs, percipiuntur. 8. Sensus cum 75 nullus, vel saltem surdus, sit cerebro: acutissimus verò menyngibus; Ergò lumen sensus non defluit per substantiam medullarem, ac centralem nervi, ejusque tubum: sed anima sensitiva diradiat sensum, ac præcipuè à menyngibus, per membranas nervorum tegmina, communicatur partibus nervo contiguis, annexisque clientibus. 9. Ergo substantia duplici, duplicique nutu sensitivè, formatur lumen, diradians ad satellites sensus, ac motus. Fit hinc, quòd sensus lædatur, sospite motu, vel contrà, ob diversitatem participati luminis, per diversa organa delati. Quare nunquam satis laudabilis Altissimus, qui tam nobiles facultates in membranis cerebri, stomachi, atque uteri locavit, vitam, animam, totumque in se hominis regimen, in se continentibus! Etenim si Chiromantiæ, aut Physiognomiæ est fundamentalis veritas, sunt 76 lineæ, tam in fronte, quàm in manu, quæ futuram quandoque Apoplexiam portendunt. Est autem ejusmodi signatum, à Signante, naturaliter nos constituente. Archeus autem seminis, nequit prænoscere ejusmodi effectus: potissimùm à casu contingente orituros (puta si ira, vita inordinata, nimiusque Tabaci usus, Apoplexiæ initia attulerit) ergo saltem necessum est, quod principia Apoplexiæ, non sint à causâ privativâ, si in ipsis initiis seminalibus celata, & quandóque sub sui maturitate eruptura. Quod est dicere: Apoplexiam latere actualiter in Archeo, sive semine, per modum morborum hæreditalium, adeóque & grassari sic, per integras familias. Saltem notum esto, Apoplexiam non esse 77 oppilationem sinuli, à pituitâ factam, ut neque effectum privativum: sed veris, ac seminalibus constare principiis. Obstruens autem pituita, (si qua esset in homine) sive inde dependens oppilatio, non præexsistit in semine, multóque minùs apta esset, delineare in fœtu, portentos effectus tam serotinos. Adcóque pituitam, labentem

in quartum sinum Cerebri, longissimè excludunt. Ac per consequens etiam Academias, hactenus causam morbi ejusque re-
78 medium ignorantes. Denique nec intelligibile est, quo medio, aut interstitio natura posset pituitam (inobediens, ac non vitale excrementum) ad alterum duntaxat latus, illius exigui angustissimique sinûs, ita detinere, ut nunquam ad oppositum latus deflueret, propriâ mole, ac liquiditatis fluiditate. Imò, cum Paralysis sit in latere dextero, decubitus semper tum est in sinistro: Impossibile itaque esset, quin ista pituita mox non decideret in sinistrum latus, extingueretque ipsum ægrum, vel saltem ambulatoriam gigneret Paralysin. Cur demum, semper ad dexterum vel sinistrum latus, nunquam autem antrorsum aut retrorsum, pituitam istam sinulus iste abigeret? Præcipuè quod in naturâ non sit dexterum aut sinistrum: sed cuncta, respectu integri, sint rotunda. Unde patet, in ipsis organis, Archeo scilicet vitali, non autem in pituitâ fictâ illius sinûs, occultari rationem effectivam, cur Archeus Apoplecticus semper suam pedissequam Paralysin ad latus flectat: Ludicrum verò, quicquid de quarto sinulo Cerebri Scholæ so-
79 mniârunt. Tota ergo ratio veritatis in hisce morbis pendet, quatenus Archeus format perficitque ideam seminalem, quam plerumque reperit nonnihil cadaverosam in cibis, horumque transmutationibus. Tunc nempe facit vertigines, magisque tenaces, si idem contingat in excrementis, in itinere à cibo in alimentum; longéque promtissima est Apoplexia, quæ in ipso Archeo Duumviratus suam sigillarem format ideam. Quippe totus in visceribus Ar-
80 cheus confestim velut cadaveratur. Ex deductis demum concludo, Apoplexiam nullatenus esse morbum privativum, longéque ab hac distare præclusiones nervorum, ut in vertebrarum detorsione, suspendio, &c. Neutrum quoque oriri ex obstructione quarti sinûs in cerebello, ad initium spinalis medullæ. Sed Apoplexia generatur occasionaliter ex præludio virulento anodyno, & cadaveroso, in præcordiis præconcepto. Quod, dum suam ibidem acquisivit perfectionem, maturitatemque requisitam, inficit Archeum loci, qui statim eô ipso vires cerebri superat, & consternat. Non autem, quod cerebrum primariò laboret, subditasque partes in conspirationem suæ necis trahat. Paralysin verò, esse 82
partium sensitivarum contracturam, à terrore solo causatam. In particularibus verò membrorum resolutionibus id liquet: quibus nimirum fiunt topicæ generationes præfati veneni Apoplectici. Porrò Scholæ 83
unius tantùm anodyni meminêre, quod soporiferum, narcoticum, solóque gradu, inter opium, Mandragoram, atque Hyoscyamum, distinctum, non quod proinde negent, etsi prætereant, plura alia in simplicibus. Sunt namque, quæ pauculo spatio durationis, sensum tollunt, ac mentis valetudinem, relicto motu, prout in epilepticis. Quædam solum obumbrant motum, alia utrumque, ac plurima quoque dementant, relicto sensu, atque motu. Nec ideò nominanda: prout nec alia, quæ inebriativa sunt. Cæterùm humor nobis assimilandus, facilè in præcordiis, ab Archei inficitur conceptâ anodyni cadaverantis imagine, cui varia veneni sors in sodalitium connascitur, frequensque in Peste aspicitur. Alibi verò, non ferit caput; sed in habitu sigillatur: ubi etiam subinde, eodem degenerandi privilegio, glaciale Lepræ virus nascitur. Sed Anodynum in Duumviratu, præcipitat cerebrum, ac pro sui differentiâ, vertigines, caducum, palpitationes, syncopas, catochos, Apoplexiamque generat, & hanc, ut partium metus, ita & paralyses comitantur. Extra Duumviratum verò, sedem suam stupore, gangrænáque frigida mortificat, &c. Errant igitur insi- 84
gniter, qui maniam opiatis compescere satagunt.

agunt. Cum omne opiatum, sit in se amens. Quia amentia, nil præter somnium vigilans. Siquidem vix decupla opii dosis, somnum amenti conciliat, minori autem dosi efficitur nihil. Sin verò aucta dosi, somnus amenti obrepat, jam dementiam & somnum vigili augebit, ac disparatas insomniorum vanitates. Decepit autem Scholas somnus, sponte propriâ amenti adve-
85 niens. Nam is, ut ex causâ bonâ provenit, ita & sanitatis præcursor index, amentiam solutam iri, spondet. Adde, quòd in opio, præter soporiferum, sit connexum virus a-
86 liud. Unde Lethalia papavera somno, decantantur à Poëtis. Sed in sulfure Vitrioli, est somniferum saccharinum, quod suavem adportat somnum, cum principalium facultatum restauratione. Simile est in sulfure, cujus ergo, pulmoniacis affectibus commendatur, si ita præparetur, ut nobiscum colludere queat. Somnus laborem adferens, (qualis ex opiatis) malum. Quod virus conturbationes atque tempestates designat. Itaque suavis obrepens somnus, causis dicandus propitiis. Ergò (iterùm dicam) Apoplexia, Epilepsia, coma, Vertigo, Tremor cordis, &c. sua habent singularia venena, atque anodyna. Vertigo quidem subinde instar Apoplexiæ sternit hominem: sed citra Paralysin. Quia non anodynum cadaverale: sed inebriativum habet, quale in Tabaco. Quod si in gradu, numero, aut quanto, nocentius evaserit; efficitur & Apoplecticum. Cæterùm de allio, & aquâ vitæ, dixi, ejusque insensilitate: non est tamen apoplecticum, quia virus abest, & constans radix. Saltem per impertinens huc
87 adfero. Quod anodyna, licèt stupefaciant, instar frigoris: erroneè tamen à Scholis, inter summè frigida locari. Quinimò nec soporiferum, in opio friget sulfur: sed valde amaricat, ejusque sal acre est, ac sudorife-
rum. Amara autem, in Scholis, notabiliter
88 calent. Somniferum ergo, tam in opio, quàm alibi, potestas est, donumque Creatoris specificum: non autem effectus frigoris. Prout ex professo, alibi de somno manifestavi. Anodynum autem in epile- 89
psiâ, ab Apoplectico variat: quia præcipuâ sui parte, inebriativum est. Parce Lector, quòd vires rerum à simplicium similitudine denominem, siquidem nomina desunt propria: ut & proprietatum cognitio à priore, quæ nomina dictare deberet.

Post tractatus insensilitatis, anodyno- 90
rum, ac quorundam venenorum, dolor resumendus mihi. Repeto itaque, quod dolor, ac sensus, fiant immediatè in loco, sive centro injuriato, nec petito cerebri consensu. Sufficit namque, lumen vitale ipsius animæ sensitivæ, in omnes quoquoversum partes, pro necessitatis exigentiâ, diffusum. Nam quilibet partium rector, etiam objectorum notator, ac discretor esse debuit. Quia animam sibi utrobique præsentem atque præsidem habeat. Quo pacto namque manifestabit anima, se sentire noxia, nisi dolorem in centro injuriato inde conceptum, sive aversionem, concitaverit? Debuêre ergo membrorum necessitatibus inservire artubus inserti spiritus, absque consultatione, ac recursu ad cerebrum: cum non cerebrum; sed ipsa immediatè sentiat anima ubique præsens. Nimiâ enim celeritate opus fuit, ad avertendum ac præcavendum noxia, ideo nuncium ad cerebrum mittere, importunum fuisset. Admitto quidem, quòd intestini dolor in consensum trahat alias partes, easque vel pertinaci paralysi resolvat, vel contrahat partes, motui arbitrali servientes, dolente rene, stomachus nauseet, vomituriatque, torqueantur ilia, stupeatque suppositum femur; dolens ungùis, glandem suscitet remotam. Siquidem animæ præsentia confirmat, non autem tollit partium consensum. Itaque con- 91
sensus ille in doloribus, dolori est peregrinus, & per accidens: nec ideo doloris essentiam vel causam attingit, aut alienat. Eò quòd consensus iste sit posterus ad dolo-

rem, ideóque etiam ab eo separabilis. Sentiunt proin spiritus partium singulares, absque spiritûs influi commercio. Ut in dentibus, ac novâ carne ulceri cavo restituta.
92 Etenim quia partes utrobique propriâ vivunt quadrâ, sensus est juxta organi diversitates. Sunt & idcirco dolores multi, tempestatibus concentrati. Lunæque inæqualitatibus respondent, eò quòd in spiritu no-
93 bis astrali, centraliter suscipiantur. Denique nec cruor, nec ipse sanguis arteriarum, sensu tactúque animali pollent, licèt sympatheticè sentiant, etiam extravenati. Quia vigent tantùm spiritu influo. Quæsitum ergo hactenus à Theologis, an cruor ab animâ informetur? Putem ego, sub correctione melioris judicii, nil informari ab animâ animantis, quod non participet de animâ sensitivâ. Id est, nil informari ab animâ, quòd non per spiritum, insitum partibus, atque animatum, sentiat. Eò quòd informatio arguat necessariò, vitam in animante, ut & vita, sensum, obtusum saltem, qualis est in ossibus, & cerebro. Sin verò edulia in stomacho, affluentia in parastatis, fames, imò & lotium, sua pariant in animâ somnia, animamque subter somnum, pro nutu concitent. Non tamen inde, vice versâ sequitur: quod proinde anima edulium, vel lotium informet. Nam licèt anima senserit lotium abundans, premensque: hoc tamen non sentit sua objecta. Nam & anima sentit pungentem cultrum, quem tamen non informat. Ut ergo aliquid sit ab animâ informatum, necesse est, ut vivat, & sentiat, tanquam vitæ
94 ipsius subjectum. Sensus ergo ac dolor, sunt in continentibus subjectivè: in contentis autem, tantùm objectivè. Imò quanquam contenta sint nobis intima, & proximo modo vitalia: sunt tamen contentorum respectu, & animæ sensitivæ, tanquam
95 externa. Veruntamen non sat est, dixisse cum vulgo, causam noxiam esse dolorificam: imò nec scire sufficit, vitam sensitivam primariò sentire, atque inde spiritum partibus insitum, ac tandem organa stabilia: sicque nimirum sensum testari præsentiam noxii. Cum hæc Scholæ ac vulgus quodammodo nôrint. At liquere debet manifestiùs, quid faciat immediatè dolorem, & quo pacto dolor fiat sentiendo. Quoad prius, pungit acus, & inde dolor. Apicula pungit, & vulnerat instâr acûs: at longè aliter dolet utrumque. Ergo non ipsa continui solutio aut divisio (in utraque punctură alioqui communis) primariò dolet. Siquidem divisio continui, nil aliud præ se, aut citra solutionem, efficit. Quæ in Leprosis, & Paralysi, est sine sensu, ac dolore. Sin verò solutio continui doleat, sive non, id cultro est per accidens, nec hoc solutionem attingit primariò, nisi in conditione occasionis sine quâ non: ergo quòd punctura apis aliter doleat, quàm solutio æqualis per acum facta, pendet sanè ex penitiori sensûs judicio. Adeóque vel exinde li- 96
quet statim, ipsam animam sensitivam immediatè sentire, censere, ac judicare objectum doloris. Sensus autem in Scholis, dicitur passivè fieri, prout motus activè. Ego verò jam ostendi, sensum à potestate, sive primario ente sensitivo, fieri per actionem: quanquam membra subjectivè patiantur, per objectorum sensibilium applicationem. Ergo sensus fit activè, quia sensa- 97
tio ipsa est activa animæ censura. Quòd autem interim membra patiantur, id cùm sit sensationi per accidens, non potest impedire, quin sensus fiat sensitivè. Est quidem idem agens proprium, in istâ actione sensitivâ, sensûs & doloris: quia ipsum agens, est anima. Differtque sensus à dolore per judicium animæ, de objectis sensibilibus. Adeóque sensus, ipsius animæ est judicium; actio nempe, non autem passio. Scholæ quidem cum plebe nôrunt, quòd causæ violentæ inferant dolorem, prout etiam quòd aqua sit liquida: sed ostendisse internam thymosin facultatis sensi-

sensitivæ, & dolorem manifestâsse in radice, id nondum hactenus intentârunt. Quor-
99 sum conducit consideratio sequens. Viva caro amburitur facillimè, excoriaturque ab aquâ bulliente. Mortua autem caro tardiùs crematur. Estque alia ambustio, si viva manus, quàm si cadaveris uratur. Prior siquidem adustio vesicas minimo ardore excitat, sic ut idem, etiam sub Sole contingat. Posterior verò combustio carnem torret, non secus ac si assâretur: nempe
100 absque vesiculis, & excoriatione. Scholæ etiam differentiam nondum istam annorârunt, quia neque attenderunt. Dicentque fortassis, quod faciliùs sit excalefacta calefacere; quodque ideo caro viva promtiùs comburatur. Sed supponamus carnem mortuam, prius tepefactam, eodemque gradu caloris, nec secus, ac si viveret: non tamen proinde facilè amburitur, nec eodem modo, quo viva. Non ergo locum habet præfatum subterfugium. Quapropter, cum ab univoci caloris gradûs agente, diversæ contingant operationes, in eodem carnis subjecto, solâ vitâ distincto: ergo necessum est, vitam duntaxat esse illius diver-
101 sitatis causam. Quod est dicere, vitam esse agens proprium sensationis in sensitivis: & vitam esse ejusmodi causam, quæ insuper vim habeat ambustiones faciendi in vivis, & in materia medica, imò etiam resistendi, vel non. Quamobrem reperio vitam, primarium efficiens, ac immediatum sensûs, ac doloris. Siquidem vis ignis, recepta ac introducta in cadaver, non est sensibilis; imò nec propriè ambustiva, qualis in vivis: sed potiùs assâtiva, vel tostativa. In vivis namque, liquor carnis, per indignationem animæ sensitivæ, celerrimè in acre liquamen convertitur, ac substantialiter transmutatur: qui in mortuis non est vitali transmutationi obnoxius. Adeóque inter fibras, bulliendo & frixando, carnes torret & assat. Caro enim mortua patitur per gradus, quos alia corpora non sensitiva, univoco modo patiuntur ab igne. Verùm in vivis, etiam aqua bulliens statim vesicas parat: pars solida dein velociter contrahitur, & crematur. Idcirco ista ambustionis actio, in vivis ac sensitivis, fit efficienter ab ipsâ vitâ: ab igne autem effectivè, per modum medii activi, occasionalis, & externi. Vita nimirum ipsa, sentiens ignis rigorem, acuit suum liquorem, transmutatque in vesicans, ac dein in escharoticum liquamen. Et quantum scilicet ab igne corripitur, tantundem postmodùm, per dispositionem relictam, corrumpitur, quia mortuum est. Sed quia de 102
sensibilibus sensu notis, tactus est primarius judex: idcirco vix locum habet demonstratio, mansitque doloris historia ac radix, per causas hactenus neglecta. Repetam ergo quædam, quæ anteà in tanto paradoxo, verbo contractiore scripsi. Quamobrem, ad investigandum agens proprium, in dolore, consideravi, quòd Ranunculus, apium, flammula, &c. non vesicent in cadavere. Vesicant tamen carnem vivam. 103
Censui itaque, quòd in ipsâ animâ sensitiva consisteret differentia hujus actûs, & non primariò in flammulâ. Quippe quæ tantum vesicat, quatenus mordicatione, justo acriore, infestat sic spiritus sensitivos, qui ut sensatam acrimoniam mitigent, retundant, aut exstinguant, furit anima in illis, resolvitque ideo propriam membrorum substantiam vitalem, in labumen corrosivum (prout alibi *de peste*) quapropter ipsamet anima sensitiva, ut immediata substantia sensitiva: ita est causa efficienter effectiva vesicæ; flammula verò, quæ in cadavere operatur nihil, est causa effectiva occasionalis, externa, & excitativa. Cujus ergo stupefactæ Scholæ, do- 104
cuerunt, pharmaca esse penitùs inertia, ac velut demortua, nisi priùs à calore nostro, velut coquo, præparentur, & excitata acuentur. Quod sanè suis haud caret angustiis. Statuerunt namque idipsum, quatenus

tenus assumta vel applicata pharmaca non extemplò suas in nos facultates exploderent, instar ignis: sed spatio aliquo opus haberent, quo effectus suos, per prævias dispositiones producerent. Veruntamen si requiratur spatium, ut fiat alteratio, quæ sit effectus pharmaci; id sanè neutiquam arguit actionem pharmaci, à nostro calore, alioqui necessariam, ut pharmacum donum suæ nativitatis nanciscatur, sive agendi licentiam, quam à creatione sibi obtinuit incolumem, plenam, atque liberam. Verùm (ut dixi) aliter, imò frequenter longè aliud operatur in vivis, quàm alioquin in mortuis, aut non sensitivis. Adeóque effectus pharmacorum non fiunt, nisi priùs debitè applicentur, atque dein appropriatione exquisitiore, suam in nos imprimant potestatem: ut videlicet inde oriatur dispositio, quam anima sensitiva suo judicio suscitat, & postmodùm etiam explicat, atque per-
105 ficit. Errarunt namque Scholæ in re medicâ, quòd aspexerint causas externas, & occasionales, pro principalibus ac vitalibus. Idcirco neglexerunt in vivis, ipsisque sanationibus, res effectas, efficientibus propriis, per graduum debita itinera connectere. Insulsum quapropter esto, quod piper, acetum, &c. deberent mutuare suas activitates, & dona, ad agendum suscepta, à nostro calore. Quasi unicus calor, tam multiformium effectuum causa foret primaria. Quoniam reverâ, ut res in nos agat, ad hoc non alio extra se extrinseco opus habet: sed ut primariò: ita absque morâ, suas vires, per dispositionum momenta, statim exserit, si debitè sit applicata (prout tam de actione regiminis, quàm tractatu, quòd calor non digerat in sensitivis, ad longum demonstravi.) Sed quia anima sensitiva (quam Scholæ cum calore turpiter confundunt) susceptas vires applicat, atque inde novam sibi quandam actionem propriam, ac pror-
106 sus vitalem fabricat. Ideo vires, quas anima sensitiva à pharmaco suscipit, sunt causæ effectivæ occasionales duntaxat, possetque si vellet, easdem præterire, ac negligere. Quod patet in robustioribus, qui laxativa, etiam violenta, absque molestiâ, irritóque potu digerunt, tanquam cibos. Itemque in morientibus: quibus est quidem pharmacorum applicatio, sed non appropriatio; ob neglectum scilicet atque defectum potestatis sensitivæ. In robustioribus enim, non deficit calor excitans, & tamen effectus nullus. Etenim suscipiuntur aliàs sta- 107
tim vires pharmaci, sensimque magis magisque procedunt: dein susceptis illis viribus animam sensitivam; hæc, mox bene, aut malè, se gerit ad illas. Si bene: tunc suis utitur objectis in fomentum suarum virium, vel in expugnationem noxii. Sin autem perperam, jam se habet vita sensitiva morosè, furiosè, iracundè, anxiè, &c. horumque pathematum Ideas seminales spargit in spiritum enormon, in cruorem, inque organa à pharmacis affecta, remanent effectus ideis præfatis conformes. Quod tractatu *de morbis*, itemque *de peste*, luculenter demonstravi. Adeóque si mora in- 108
tercedat inter applicatum pharmacum, ejusdemque effectum: id nequaquam propter defectum, aut exigentiam activitatis rerum; sed contingit propter necessitatem activitatis vitalis, emergentis, ac subsequentis ex impressione, factâ per pharmacum. Non enim vis virulenta deest in ictu serpentis, licèt quandóque ob impedimentum non operetur. Nam agens, ut in nos agat, indiget applicatione, impressione appropriatâ, & vi sensitiva, velut receptrice potestatis agentis alterius. Idque, ut pariat productum, quod revera ac immediatè est fructus novus, seu vitalis, tanquam testimonium sensationis animæ. Etenim sic multi ita assuescunt laxativis, quòd nequicquam tandem operentur. Non quidem, quòd calor in homine defecerit, aut quòd laxativa vires pristinas amiserint: sed anima contraxerit familiaritatem, ex frequenti illorum

lorum usu, adeò ut mitiùs excandescat tandem istis venenis, quàm primis vicibus.
109 Hactenus siquidem verum atque perpetuum est, omnem sensationem in actione & judicio vitali consistere potiùs, quàm in passione. Sive interim ista sensatio contigerit in sensu exteriore, sive in aliquo animi pathemate: sive demum, in naturali, aut sympathetico rerum inanimatarum sen-
110 su. Saltem liquet, quòd pharmaca non egeant prægresso calore nostro, ut agant simpliciter: sed vis sensitiva, quæ est actrix principalis, opus habet agentibus, & objectis sensibilibus, ut sentiat, sentiendóque agat. Ideóque actio rerum sensibilium, utrobique se habet per modum causæ occasionalis, respectu animæ sensitivæ, nec pharmaca proinde operantur in cadavere. Propter defectum principalis ac immedia-
111 ti agentis, quod est vita, sive anima. Unde quoque sat liquet, quàm præposterè pharmacorum vires siut hactenus tributæ agenti, sive efficienti vitali, atque principali; & quàm neglectum steterit agens principale, tam in medendo, quàm efficiendo morbos. Equidem si pharmacum alioqui deberet actuari à nostro calore, ut tali, pharmacum quodlibet semper, & ubique, in omne objectum humanum, actu calidum, æqualiter ageret: non aliter atque pondus aliquod semper sibi uniformiter æquiponderat. At laxativum, eâdem dosi exhibitum, solvit in uno terribiliter; in alio autem, nequicquam: utrobique tamen à calore sufficienter excitatum. Imò in debiliores plerumque atrocius furit, idem quod in robustioribus est citra effectum. Quod autem de colocinthide, flammulâ, ranunculo, &c. dixi, ad alia agentia quoque promiscuè tra-
112 hendum. Imò ferrum candens cremat cadaver, licèt nec æquò modo atque vivum. In vivis enim, primariò lædit sensitivam animam, quæ ideò mirum in modum inpatiens furit, resolvit, & exasperat, sensim proprios atque vitales liquores, in virus acutum, dein carnis fibras contrahit, ac in escharam vertit, imò in viam carbonis. Cadaver verò crematur à ferro candenti, non secus ac si lignum, vel aliud insensitivum foret. Id est, propriâ urit actione ignis, non autem vitæ. Hanc enim prærogativam 113
Scholæ non attenderunt, quæ tamen unica, in limine medendi considerabilis. Actionem autem ignis propriam suo more, prout & pharmacorum potestates abstractas, duntaxat considerârunt. Calx viva, quamdiu sicca manet, non rodit cadaver: vivam autem carnem mox radit, & escharam movet. Cadaver, à calce, totum resolvitur in liquamen, combibiturque, exceptis osse & cartilagine. Sed carnem vivam non consumit in liquamen: verùm transfert in escharam. In universum itaque, vis sensitiva vitalis primùm afficitur ab objecto sensibili: atque inde demum fabricat effectum, sive ens novum, id est, proprium. Juxta conceptum pathema, pro modo læsionis aut injuriæ sibi figuratæ. Estque hic effectus animæ sensitivæ proprius: mediatus autem, in respectu occasionis excitantis. Con- 114
sequenter quoque, cum dolor consistat subjectivè in parte injuriatâ & lacessitâ; in vitâ verò, velut primùm sentiente, commoto, judicante, & indignato, tanquam agente primario; censui essentialem diversitatem dolorum consistere immediatè in affectu motûs animæ. Scilicet dolores pun- 115
ctiles, lancinantes, & ambulantes, nasci ex affectibus mistis, ab indignatione & metu: sive ex agoniâ, profectis. Animadverti nimirum sedulò, contracturam in unoquoque propemodùm dolore. Adeò ut oblato lædente occasionali, statim pars læsa, velut per crampum contracta, corrugataque, dolorem manifestet suum. Est nimirum natura ubique tam prona in crampum, ut nemo virorum cacaturiat, cui confestim scrotum, utut laxum, statim non crispetur, & corrugetur. Ob insiti enim spiritus naturalem aversionem, ab objecto dolente, do-

lor

lor perpetim, quasi comitem habet, sui membri crispationem. Est & præterea dolor, in parte stabilis, prout in ulcere, vulnere, apostemate, &c. Hic enim, ex solâ meràque indignatione æstuat. Hic enim, non sic ita propriè contrahit, prout in doloribus convulsivis; sed liquorem sui nutritium liquat, commutatque in acrem, salsum, virulentum, ac tandem in vesicantem, vel escharoticum, inducta transfert nequitia. Sunt insuper dolores aliquot obtusi, profundi, modestè rodentes, ac stupidiores, quique errore digestionum exorbitant, morosam potiùs iracundiam, quàm furorem vitæ, secuti. Itaque dolor omnis, è tristi affectione objectorum, causatur occasionaliter, Ab ipsâ autem vitâ immediatè procedit, tanquam testimonium sensûs. Imò pathemata animæ sensitivæ, in propriam organorum perniciem, dolor non rarò denotat. Eò quod ista anima apprehendat illas partes malè affectas, tanquam sui proprio vitio insurgentes, ac quasi murmurantes, has nititur corrigere, castigare, &
117 sæpè etiam perdere. In propositis itaque terminis de Lithiasi, uterus Duelech, solâ sui convulsione, ingentes primitùs movet dolores: qui assuetis tandem mitiores evadunt, ob minorem scilicet animæ indignationem. Hinc enim pueri mejunt procul, senes verò propè. Quia puerorum vesica, doloris impatiens, ex retenta urina concepti, sese contrahit, atque comprimit naturaliter. Senum verò vesica, casu jam assueto minùs perculsa, lotium sua sponte elabi sinit. Alioqui laxato sphinctere vesicæ, non est ratio, cur pueri procul mejant, & senes propè, nisi jam dicta vesicæ puerilis contractura, indolensque, atque spontanea, à tergo compressio, adhuc insueta.

118 Doloris occasione Spasmus non est negligendus. Inprimis (non repetam, quæ de torminibus tractatu *de ventis* docui) non dolet contractum, ob contracturam (ut patet de scroto indolenter contracto) sed ob offensionem spiritui ac vitæ illatam. Est nempe contractura, sensationis sive doloris effectus, quanquam contingat accedente contracturâ, etiam dolorem augeri. Æras mea, quia perversorum ingeniorum ferax, paradoxum hoc cum aliis multis ridebit. Quod tamen sequens posteritas lubens amplexabitur. Scholæ equidem autumâ- 119
runt spasmum, per organa exsecutiva motûs voluntarii, fieri eatenus, quod dicant, ejusdem esse facultatis, functiones sanas & morbidas, quanquam alienis causis occasionalibus excitatas. Musculus ergo, cum solus sit membrum exsecutivum motûs voluntarii, & nervus, organum delativum imperii voluntatis: sequitur (ut docent) musculum, tametsi in spasmo, invitis nobis actum: attamen nequaquam contrahi, nisi ab ipsamet arbitrali facultate motrice eadem, quæ illum, dum est sanus, movet. In quo, hallucinanter Scholæ sibi contradi- 120
cunt: dum spasmum definiunt motûs arbitralis quidem symptoma: attamen oriri à plethora, vel inanitione, velut causis proximis, atque continentibus. Attamen sat est cognitum, quod replerio, & inanitio, sint causæ naturales; non autem arbitrales: quæ causæ naturales, si nervum abbrevient, aut contrahant, (ut apertè docent) non fient saltem nervorum attractio, per motum arbitralem. Admiror quoque hâc in parte, Scholarum hactenus celebratas stupiditates. Nam inprimis nervus, non aliàs quàm vena, differt à musculo. Hæc quidem cruorem defert ad musculum; & ille, motum. Dein, præter binas spasmi causas, ad Hippocrate fortè inventas, Galenus tertiam insuper addidit, in Scholis admissam, nempe virulentam qualitatem. Etenim viderat Galenus, ab ictu serpentum, spasmum consequi; nec tamen, ictum etsi intumesceret membrum, adhuc potuit credere, repletionem spasmum effecisse. Defectuosus inprimis quod nesciat, an ner- 121
vus ici debeat ut convellatur, an verò musculus.

sculus. Tum, quòd fiant mortales convulsiones, in torminibus, sumtoque helleboro, absque ullâ nervorum læsione, inanitione, repletione, vel veneno colico. Tertiò, defectuosus etiam, quòd cum in spasmo fiat membri retractio, & musculi accurtatio, non distinxerit (ut Principem Medicinæ alioqui decebat) cur venenum, musculum contrahat aut abbreviet, relinquendo sic obscuritatem priorem. Siquidem Galenus dicit nomen Medici, esse inventorem occasionis. Quod nomen hoc
122 loco amisit. Quartò denique, Si spasmus contingat ab inanito, repletóque nervo: id est, propriâ nervi passione: an ergo venenosa qualitas imprimi debeat in nervum, vel in musculum, ut inde spasmus eveniat? Quintò, defectuosus mansit Galenus, & cum eo sequaces Scholæ, cur ictus serpentis, venenosa pharmaci qualitas, &c. fiant propria passio motûs voluntarii, suorumque organorum. Si venenum enim debeat inprimi in musculum, ergo nervus desinet esse subjectum proprium spasmi, & per consequens, frustra supponitur, atque requiritur ejus inanitio, vel plethora. Sin verò venenum impingat in nervum ipsum, quomodo helleborus, per intestina oberrans, nervum primariò afficiet? quomodo pharmacum, adhuc in stomacho detentum, contracturam efficiet, & à vomitu ejus, libertatem dabit? Ridiculum saltem, quòd affectorum musculorum alteritas, speciem mali efficiet, si ab effectis nervis, essentia mali dependeat. Stultumque est, Emprostotonum, Tetanum, opistotonumque, specificè mutari, propter mutationem musculi. Nam Musculus, semper eodem modo, caudam
123 scilicet versus caput trahit. Profectò ejusmodi puerilitates ex ignorantiâ morbi, & temeritate puerilis judicii, necessariò defluunt. Quocirca natura, species morborum, juxta causarum occasionalium speciem, non autem propter differentiam situum, distinxit. Atque adeò, cum Inani- 124
tio, atque Repletio, sint termini planè oppositi, non possent unicam Spasmi speciem producere. Durumque est credere, quod nervi inanitio, tota privativa, sit æquè Spasmo occasionalis, quantum ejusdem nervi repletio. Prout æquè est stupidum, quòd repleatur nervus, in tantum, donec nervum abbreviet, & quod ex nervulo, in latum distento per repletionem, abbrevietur musculus. Quasi nervi omnes possent subitò inaniri, itemque repleri, & in immensum tendi, in singulo epilepsiæ accessu, fictis nimirum humoribus? Quasi spasmus esset musculi duntaxat accuratio, subsequens ad nervi arefacti, vel humectati abbreviationem? & quidem quatenus insueta nervi repletio nervum accurtaret, prout & altera, quæ suâ nervorum ariditate, nervos non minus in longum, quàm in latum, minueret, esse retractionis convulsivæ, & non potiùs utriusque suppositæ causæ errore, nervi paterentur inexcusabilem paralysin? Scilicet tam per obstipationem nervi, à replente (ut ajunt) pituitâ, quàm per exsiccati nervi compressionem? & quasi esset tanta exsiccatio nervi repentina, credibilis, aut in vivente possibilis? Imò, quomodo jam semel arefactus nervus (puta per nimiam, ut ajunt, laxantis hellebori insolentiam) iterum mox restaurationem, arefacti humidi sui radicalis, admittat? Cur fuit necesse, fingere, & admittere, nervi repletionem, vel inanitionem, si citra utramque, venenosa qualitas donet spasmum?
Ridiculum ergo Scholarum dogma de Spa- 125
smi causis, inanitione, & repletione nervorum conscriptis. Nam etsi cum Galeno, etiam agnoscant tertiam, quæ sit malignæ qualitatis: nihilominus in duabus prioribus convictæ hærent. Hallucinantur namque in materiâ, objecto, efficiente, & modo fiendi. Id est, in toto. Quasi nervulus, ad musculum extentus, sæpè vix triplicis

fili groſſitiem adæquans, juſtò amplius humectatus, debitóque aridior, tanto brevior ſeipſo fieret, quantum muſculus, ſorte ad ſpithamum, membra contrahit! Imò quaſi tam impactio hoſtilis humoris, quàm ner-
126 vi inanitio, dolores ſpaſmi cauſaret! Ridiculum huc luti ſiccati exemplum adferunt: cum in vivis ſint impoſſibiles arditates, atque etiam impoſſibiles ceſſent reſtaurationes; dum tamen Spaſmi ejusmodi, non rarò, etiam ſponte eſſent. Putârunt Scholæ, fictas illas humectationes, & nervuli ariditates (quæ vix ſtraminis latitudinem efficerent) muſculum contrahere, vel in pedalem convulſionem. Nec item valet exemplum, quod fides teſtudinis, pluvio cœlo madida, diſſiliat rupta, quatenus imbibito liquore accurtata ſit. Nam inprimis duplò longius extendi potuiſſet, quàm ejus ficta in latum extenſio eandem accurtâſſet: non advertunt Scholæ, membranam madidam eſſe fragilem, ut & ſiccam: ideóque & fides ſervari, in oleo pingues, ne madefiant, aut areſcant. Apage cum exemplis, quæ in vivo locum non habent!
127 1. Nam in vivo, nervi non ita ſiccari poſſunt, ut eorum ariditas ullam cauſet abbreviationem. 2. Semel exſiccati, nunquam humectationem deinceps recipiunt magis, quàm ipſa ſenectus arida. 3. Spaſmum à laxativo ortum, negant à veneno factum: nam ſi in ſolutivo toxicum agnoſcerent, ſibi marſupium abſcinderent. Ergo Spaſmus à ſolutivo, quatenus inaniente tantum, non autem tanquam à virulento pharmaco; eſſet ab inanitione ſcilicet, & ariditate nervorum. At reſtituitur non rarò ſpaſmus à ſolutivo ortus. Ergo non à ſiccitate nervorum natus. 4. Omnis ſenex macilentus perpetuo ſpaſmo, ac univerſali, retractus eſſet. 5. Cum nervus non ſit membrum exſecutivum motûs, ergo nervi abbreviatio non arguit artuum convulſionem, quaſi ad accurtationem nervuli, brachium, aut crus, ſequi deberet. 6. Humectato nervo, (ita ut tantò eſſet brevior factus, quantum imbibito humore peregrino, in latum eſſet extentus) cum ejusmodi humor eſſet planè contra naturam, paralyſin potiùs, quàm Spaſmum efficeret. Eſt autem paralyſis è diametro oppoſita, tam in ſenſu, quàm in motu, ipſi ſpaſmo. 7. Quî poſſet ictus calvariæ, uno momento, omnes ſtatim unius lateris nervos arefacere, alios verò ſibi oppoſitos, humectando, in latum confeſtim deducere, ut Spaſmum ſimul & Paralyſin efficiant? Cumque tam inanitio quàm replerio Spaſmi in cauſam fingantur, deberet ictus calvariæ utrimque ſpaſmum producere. 8. Non mirum itaque, Spaſmo tam infauſta applicata remedia, ſi cuncta morborum requiſita ignorent hactenus Academiæ. Noviſſe e- 128
nim debebant, omnem Spaſmum eſſe Blas vitale muſculorum, ex Archeo innato ſuſcitatum: cujus occaſio eſt, malignum aliquod irruens in Archeum, muſculorum vitæ inſidians. Quid ſi Hippocrates cauſam Spaſmi, ad inanitionem & repletionem retulerit, reſpexit ad occaſiones vitæ præcedentis. Nimirum quod pergræcantibus, itemque multâ venarum depletione, convulſio frequens eſſet. Mentemque Senis non capiens Galenus, ad nervorum repletionem & inanitionem humoralem, poſtero, ac ſuo commento tabefecit. Spretis itaque ejusmodi anilibus figmentis, juventuti credulæ per Scholas perſuaſis, dico. Mu- 129
ſculis ineſſe duplicem motum, unum nimirum, quatenus eſt organum motûs arbitralis: atque alterum, ſibi proprium. Per quem, etſi ſeſe retrahat verſus ſuum caput: attamen nil obſtat, quin ſpiritus, partibus illis motivis inſitus, illas retrahat ac moveat: prout jam ante, de ſcroto, dictum eſt. Nec enim naturæ repugnat, partes proprio motu locali ſubſilire, abſente animâ: triſti ſcilicet ſenſatione, partes alio imperatore mobiles, furioſè contrahi. Cùm muſculis ſingulariter deſit alius conſpicuus

motus,

motus, quo designet sibi illatam noxam, præter eum, quo exsequitur arbitralem animæ motum. Quinimò naturale est penitus omnibus membris, & communi partium nisui proprium, illas contrahi ob tristem illatæ injuriæ sensum. Quem locum
130 Scholæ deseruêre intactum. Quare erroneum censui, cum Scholis, Spasmum credere affectionem capitis. Nam jam in hoc recedunt à thesibus suis, quibus supponunt, Spasmum esse ex repletione, inanitione, vel qualitate venenosâ nervorum: nisi malint jam mutatis vicibus, Spasmum oriri ex repletione vel evacuatione capitis. Spasmus autem est accidens spiritûs sensitivi, quod manifestant inprimis nervorum punctura, vel tendinum, itemque febres, sumta venena laxantia, ictus serpentum,
131 atque alia his paria. Nec interim contra arguit, quòd ictus capitis etiam spasmum inferat: cum non minor capiti, quàm intestino, in torminibus, sit authoritas pro fabricâ Spasmi. Tam scilicet Spasmus à capite orundus, quàm à vitâ sensitivâ, virus perhorrescente natus, est clientum musculorum. In ictu capitis, quid statim veneno, latus contractum contaminavit? quidve confestim omnes illius lateris nervos inanivit, aut replevit? nonne cerebrum sternutando quatit? membrana pulmonem ambiens, in asthmate contrahitur sicco? Corrugatur, contrahiturq; pleura, in pleuritide, atque hactenus sponte à costis se avellit? Contrahiturque non infrequenter Mediastinum? etiam Diaphragma notabili pressuræ anxietate angustiatur? Cui hactenus nomen deest, licèt affectus is palpitationi cordis frequens. Splenis quoque obtusi quandóque dolores, contracti visceris sunt indices. Contrahitur quoque stomachus singultu, vomitu, & doloribus stomachicis. Sunt nimirum in his membranis contracturæ interpolatæ, quoties infestans causa occasionalis movetur, recurritvè. Incipiente quoque Hydrope, vel Ictero, imò vel ante natam aquam, aut ventum, sæpè contrahitur, indurescitque abdomen uno latere. Intestina demum, non solâ ventorum distentione (quæ nullos parit dolores, non constipata alvo) sed potiùs contractura sui, ostentant tormina intermittentia. Quod alibi, trans umbilicum infantis, me contemplatum fuisse, scripsi. Cernebam 132
nempè quoties tormina maximè urgerent, quòd insultus epileptici concitarentur: intestina autem, pro doloris mensurâ, variè velut ambulando convoluta, & contracta: intestinis aliàs sedatis, ac planè quiescentibus. Acidum enim atque ponticum excrementum in colicis, pungit animam sensitivam; hæcque dolorem parit, ac quasi per intervalla, contrahit intestinum, ventusque tum inibi conclusus, fortè fortunâ, intestinum tendit. Non igitur colica ventosa (ad distinctionem descendentis Duelech, sic dicta) à causâ: sed à symptomate posteriore, & accidentali, nomen habet. Sic pariter à laxativis sæpè recurrit dolor torminum cum contracturâ, curaturque contracturam mitigantibus. Vix namque discernuntur ventosa, à calculosâ colica: quia idem doloris symptoma, crispatis contractisque intestinis, in utrâque pariter apparet. Sic enim amygdalinum eporum, dolores lenit, quia contracta intestina obliniendo pacat. Itaque cum dolor contracturam pariat, & hæc vicissim dolorem novum; cernimus, quòd dolor dolorem gignat sæpe, ac sui simile. Dein, quoties cuti, venis, arteriis, vel nervis accidit injuria, in rugas se contrahunt per vim animæ sensitivæ. Quam insigniter namque statim arteria, sub dolore quolibet indurescit? Cujus durities non (ut Scholæ arbitrantur) ariditatem arteriæ: sed ejus tensionem, sive spasmum singularem arguit: quæque ob id, instante rursus sudore, contractionis relaxationem, cum mollitudine, prodit. Alioqui siccatæ induratæque arteriæ æqua est possibilitas rehumectan-

di, quam est senii, spes auferendi. Nonne etiam contracta vesica, expertes sæpè fefellit Lithotomos? Contrahuntur sic paratata vasa, in gonorrhœâ, spermatis sti-
134 mulo excitata. Pudendum quoque contractum intrò, sic subinde evanescit, ut absque præputio exstet nihil. Sic & sui sunt musculorum crampi. Sicque parturiens, per intervalla suas ac immanes contracturas patitur, quoties uterus à tergo se corrugat, ut latentem expellat sarcinam. Os pectinis quoque, ad pubem, spontaneâ sui contracturâ, exitum venienti pandit fœtui, atroci dolore. Vidi, & hystericis, tendines, loco natali ligamenti, sponte dilliliisse, contractosque immani dolore, itemque ad pristinum locum rediisse, quæque dum id sæpiùs essent perpessæ, mitioris doloris conquestas notavi (an fortè in isto nervorum subsultu, & vagâ digressione, Scholæ agnoscent subitam inanitionem, repletionem, aut qualitatis virulentæ hospitium? horumque subitanea exilia?) Nephritidi quoque familiare, & ureteres contrahi ferocissimo dolore, nil urgente fortassis præterquam teneriore sabulo. Insolentis semper ratus sum ignorantiæ, ven-
135 tos (juxta Scholas) in nervis, ac tendinibus oriri, vel deforis, in nervis concipi; crampi (ob id enim flatulenti) autores, imò & inde tolli ferè ad arbitrium. Spiritus enim sensitivus, doloris horrens, venas, arterias, tendines, atque membranas, furiosè contrahit. Dumque subter ejusmodi furores, speratum auxilium non reperit, ejus incrementum suscitat. Sic nempe spina digito impacta, quatenus dolet, crispat & indurat arteriam, ejusque pulsum, qui antea ibidem non erat obvius, obdurat, ob solam arteriæ contractæ tensionem. Doloris namque proprium est convellere, ac contrahere. Ita quidem, ut os supra pubem, & in lumbis, contrahatur sponte, in parturiente, quanquam nullo ductore aut motore musculo. Quippe dolor, pro-

priâ sui naturâ, est contractivus membrorum, idque motu naturali, & nequaquam arbitrali. quod potissimùm in labris vulnerum spectatur. quippe quæ indolentia sunt, quamdiu flaccida labra habent, nec contracta. Scholæ autem in naturâ doloris, 136
contracturas, ut etiam animam sensitivam præteriêre, transcurrendo ad ventos, decubitum humorum excrementitiorum, acrimoniam, consonantiam, & deuteropathiam partium, quæ tamen scopo doloris sunt prorsus aliena. quia sunt tantùm nomina abstracta, ac plerumque, ne in minimo puncto, causam continentia. prout tractatu de causis morbificis, tanquam in certaminis palæstrâ, demonstravi. Etenim ureteribus (pro exemplo in terminis Lithiasis) nulla est necessitudo, dependentia dominii, clientelæ, usurpationis, possessionis, consuetudinis, communitasque canalium, aut excrementorum, cum intestinis, aut stomacho. Etenim si dolente sinistra gutturis parte, ne dextera quidem in tanto angiportu, subinde afflicta sit: quare vicinitatem, ac dependentiam partium, in officiorum destinatione, atque situ, disparatarum, & discrepantium, meritò non suspicabimur? Sufficit ergo hactenus, quòd omnis dolor, contracturæ autor, præsupponat exosum hospitem. Sunt nempe contracturæ etiam indolentes (ut antè de scroto) quæque non tam à dolore, quàm à merâ molestiâ, ortum trahunt. Verùm contracturæ dolentes fiunt 137
à causis hostilibus. Sic nempe dolent, quæ spiritum, dictum (propter animam) sensitivum, acredine, ponticitate, aut gradibus caloris, vel frigoris iciunt. Est autem dolor intensissimus ab igne: ab alcalibus ac corrodentibus, deinde, quia igni proximis. deinceps, ab austeris, ponticis, & acidis, quia contracturæ finitimis. Mox dein à salsis: tum demum ab acribus, atque tandem ab aliquibus amaris. A venenis autem, ut talibus, immanis consurgit dolor,

lor, quod in peste ordinarium,& quia à venenis, sæpe absque acrimoniâ,tantus surgit dolor; designatur veritas. Nimirum quòd à Judicio, animæ sensitivæ dolor emanet. Corrosiva enim, cùm ipsam sensitivam erodant, ignis instar, ipsas partes absumunt. Alumen autem, vitriolum, aquæ fortes, omphacium denique, atque acuta quælibet etiam, quatenus per se fibras organorum crispant, & convellunt. Proinde excrementa ejusmodi sunt convulsoria, atque dolorifica. Sunt etiam Alcalia, quæ sopiunt dolores, in casibus nimirum, ubi maximas frangunt putredinum aciditates. Etenim sub caniculâ, dum carnes instantem minantur corruptionem, fiunt carnium jusculæ ingrato sapore acida. Unde in podagrâ, colicâ, & ulceribus rodentibus, ac putrescentibus, primùm concepi dolores prodire ex acido. Dolet item anima sensitiva primùm, quæ tandem assueta,minùs excandescit. perinde ut insuetus equus, calcaria recusat. Est namque natura in se, tota furiosa ac symptomatica, sensimque doloribus assueta, mitescit. Quare Philautia, & ultio, sensu priora, sive antiquiora sunt: quòd in naturæ gremio, ante sensum, intimè seminibus insint. Iræ enim, agoniæ, ultionis, tristitiæ, ac metûs characteres, sive imagines, contracturas, suis istis Ideis pares, pariunt. Nam cognitione quâ mus non anteà visam felem horret. spiritus lacessitus concitatur in iram, pavorem,&c. qui suâ Ideâ,veluti stigmate, in membra, suum exserit furorem. Frigescit 1. manus, quia calor ibidem à vita fotus, per frigus exstinguitur: non autem, quòd spiritus vitalis intrò refugiat, relicto sanguine, cui nupserat. multóque minus, quòd calor, ut nuda qualitas, intrò migret, abeat, redeatque, tanquam in comœdia. 2. Minuto jam calore, persistente quoque frigore, frigus invalescit: ac tum stupet sensus in manu. Comprimuntur nempe spiritus sensitivi abstracti: scilicet qui sunt in nervis, non autem in arteriis. quia spiritus nupsit sanguini arteriali firmius, ac venarum proprium est, etiam à morte, cruorem à concretione præservare. Spiritus namque vitalis, fomento cordis, à retrò sustinetur, quantum potest. Ideóque in illo stupore, adhuc detinetur vita. 3. In manu languet motus: quia spiritus in carne concreti, cùm à tergo per cor non sat foveantur, sensim pereunt, sensimque alterantur. 4. Dein perit motus unà, & sensus extinguitur, dum videlicet extravenatus cruor grumescere minatur: manente adhuc vitâ. 5. Adeóque tandem artus à frigore totaliter privantur vitâ. dum nempe cruor in grumos jam abiit, obiit. In tertiò itaque ac quarto gradu prædicto, calefactâ manu, dolor emergit. Etenim quatenus cor à retrò inspirat novum spiritum sensitivum, qui dum mortem in procinctu adfuturam notat, velut ibidem iratus, suæ indignationis Ideam statim fabricat, adeóque nativam dulcedinem sive complacentiam exuit. Prout in tractatu de morbosis ideis, in opere de ortu medicinæ, luculentiùs demonstrabo. Sic spiritus sensitivus, qui non à frigore pessundatus, sed à compressione repulsus est: in sui reditu aliam suæ indignationis Ideam, aliumque dolorem velut acicularem concitat. Ignoscat interim Lector, quòd veneni glacialis nomen mutuare debuerim, absque frigoris præeuntis necessitate: Non enim glaciale venenum istud voco: quasi sit infrigidatum, uti jam de manuum stupore dixi: sed infrigidans, simulque stupefaciens, ac sensum motumque tollens. Itaque nominis similitudo, non à radice, sed ab effectu ortum ducit. Ac postremò, in hoc parergo, pro operis hujus, & sensationis epilogo, ruminemus saltem remedia Medentum in Apoplexiâ, stupore, vertigine, catalepsi, catocho, comate, contracturis, vellicatione, palpebrarum, oculorum, linguæ,& labrorum. Reperies nam-

que ſtatim præſcribi venæ-ſectionem ac enema : Dubitantes nimirum, an ſtercus ani, in ore linguam & labra vellicet, ſopores item, ac ſtupores cudat in ægro, ut in Medente peperit ſtupiditates atque neglectum ; an verò hæc à cruore oriantur : Itaque utrumque mox intentant ſimul. Sequenti die dein purgantia exhibent. Ac tertio, ſudores, poſt frictiones promovent, incertitudine repleti. Præſidia eorum nempe, ſunt univerſalia: quia deſunt alia, & ignorant talia. Ideóque totalia, uſualia, ſunt generalia. Defectu cognitionis cauſarum efficientium, duntaxat circa producta vagantur: non ſoliciti de fabricatore radicali, ac priore, ad ſubmovendum effectum tantùm occupantur. Non quòd ſperent reditum, relinquendo radicem, ut inde ſibi fructum carpant ; (Id namque de probo viro ſuſpicari nolo) ſed lucro nimis anhelanter intenti, de fabricatore morborum nil cogitarunt hactenus à Scholis. Nec mirum ſanè ! Quippe Medicina (ut ab initio dixi, ſic iterùm finio) eſt donum Dei. Hic autem dona ſua ſubtrahit lucro intentis, nec ſemel cogitantibus de mandato: Eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter, qui eſt in cœlis, eſt miſericors : à quo omne donum bonum & lumiņoſum deſcendit. Hæc eſt ergo, quam dixi, luctuoſa inſenſilitatis & doloris tragœdia moderna, eventu ægrorum prorſus tragico.

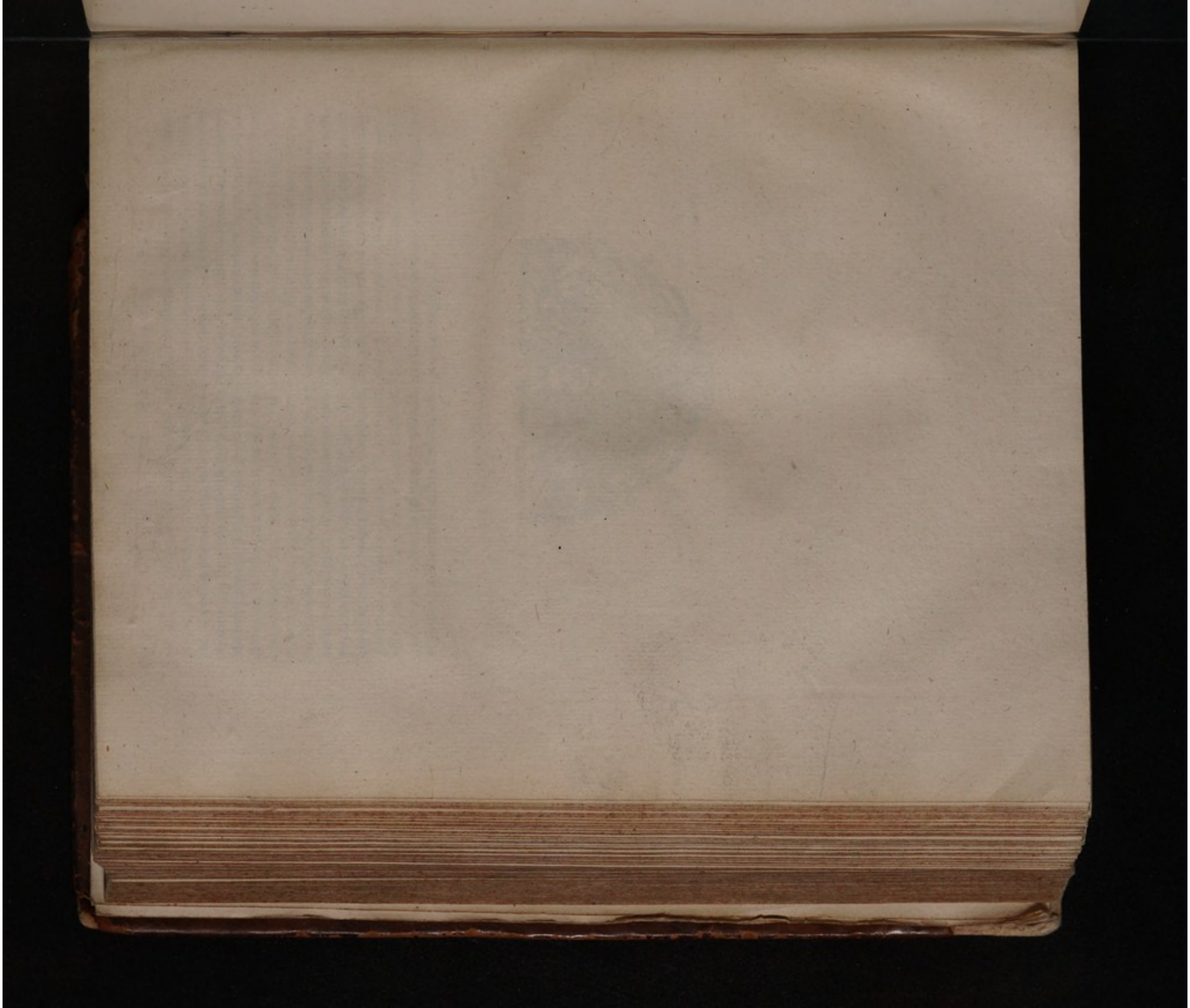

FEBRIUM DOCTRINA INAUDITA.

Authore

JOANNE BAPTISTA VAN HELMONT
Toparcha in Royenborgh,
Pellines, &c.

EDITIO SECVNDA,

Accessit Tractatus contra quatuor humores Scholarum.

AMSTELODAMI,
Apud Ludovicum Elzevirium,
cIↃ IↃC XLVIII.

LECTORI
SCIENTIAM,

Sanitatem, gaudium,

JOANNES BAPTISTA
VAN HELMONT
TOPARCHA
IN ROYENBORGH,
PELLINES, &c.

P. L. optat.

INDEX CONTENTORUM PRÆFATIONIS.

1 HIc tractatus laceratus è magno volumine, quod inscribitur, Initia Physica nova & inaudita. 2. Elogia Authoris contra Medentes discere recusantes.

VIDI *ducentos fortè Authores de febribus, puduit idcirco tituli: sed cùm penitius rem ipsam consideravi, vidi, quòd alii ad unum omnes, cantum cuculi cecinerint, idemque semper aliis verbis sibi subscripserint. Inde enim deprehendi, quòd à diebus Hippocratis, Medicina steterit, si non retroiverit; saltem non profecerit, quia per novas indies centurias, ivit in circulum. Itum est, non quà eundum, sed quà secuti sunt cæcos ductores, quos Altissimus non creavit, elegitve in Medicos: sed qui per laceras Ethnicismi, & Atheismi fenestras, intrarunt in naturam. Puduit sanè, imò & doluit notissimam morborum febrim, hodie totâ suâ tragœdiæ viâ, adhuc ignorari penitus. Quocirca videor primus esse, qui de febris cognitione, & remedio, aliquid certi statuat. Magnum enim volumen de morborum cognitionibus & sanationibus, ingens certè atque inauditum conscripsi, ab ipsis veræ Philosophiæ incunabilis, insueta nempe principia, vera demonstravi, quolibet demonstrationum genere. Ex hoc opere, laceravi hunc tractatum de febribus, cum indies viderem abusus crescere curando, atque inde non parvam mortalium cladem augurarer. Edidi ergo hunc tractatum, absque cognatis morborum doctrinis, quia scio, plurimos offendent paradoxa principia, qui plus assentiendo, quàm indagando studuere: etsi hoc studii genus quandam*

pigritiam, & penuriam judicii, atteſtetur. Interim ſpero, non defuturos veri amantes, qui in ſanitatem proximi inhiantes, volent etiam à Belgarum jam antiquiſſimo Medico audire, quæ aliàs nunquam. Nemini enim oneroſum eſſe deberet, poſſe diſcere aliorum laboribus; licet tædioſum ſit veteribus, hoc elogium deglutire. Nemo hactenus febres ex eſſentiâ novit, nemo illarum ſanationem ex arte inſtituit, quòd omnes prætereundo veram cognitionem cauſarum, & modi fiendi, remedia quærere neglexerint. In calores, ſuas ſagittas exploſerunt, verumque ſcopum rei præterierunt. At cum hujus ævi tanta ſit judiciorum protervia, & ſingularis quædam inſolentia, metui ſanè, ne opus meum, ulceroſum hoc ſeculum admiſerit. Indicabit hic tractatulus velut jacta teſſera, quid Dominus de meis laboribus ſtatuerit. Interea qui jam conſenuerunt in ſuis venarum ac virium diminutionibus, durum erit forſitan ab aſſuetis receſſiſſe. Rogo ſaltem, viderint, qualiter animas ſuas, cauſamque viduarum, & pupillorum, omnibus commendatam, cuſtodiverint. Vale.

TRA-

TRACTATUS DE FEBRIBUS.

Definitio febris veterum examinatur.

CAPUT I.

1. Febris hactenus radicaliter incognita. 2. Definitio febris juxta Scholas. 3. Prima Clausula omissa etiam de requisitis Veterum. 4. Alter defectus definitionis. 5. Vanum Scholarum subterfugium. 6. Aliquot anxietates inde consequentes. 7. Alia latibula. 8. Alii contradicunt sensu notis. 9. Luridum argumentum horum. 10. Examinatur sitis febrientium. 11. Argumentum à remedio sitis. 12. Argumentum à pari de sopore sumtum. 13. Aliud à siti in vigore febrium. 14. Febrim malè definire, lethalis est ignorantia. 15. Argumentum contra Scholas de calore febrili. 16. Alterum. 17. Tertium. 18. Quartum. 19. Quintum. 20. Calor febrilis non ex materiâ peccante. 21. Alterum argumentum. 22. Tertium. 23. Quartum. 24. Quintum. 25. Calorem febrilem non esse materia peccantis. 26. Materia febrilis tantùm occasionaliter calefacit. 27. Opifex caloris febrilis quis. 28. Origo caloris præter naturam. 29. Calefacere & calere ut differant. 30. Calor est accidens posterius, ad essentiam febris. 31. Vnde calor febrilis. 32. Febris non est essentialiter calor.

FEBRIS plerosque morbos antecedit, comitatur, vel sequitur. Febri itaque non minùs quàm lithiasi, peculiarem tractatum debui. Quippe quæ licet familiarissima, potissimum tamen nostra saginat cœmiteria, & castra depopulatur. 1 Morbus vel à limine, sive sui initio, notus quidem; at ne quidquam à Medentibus cognitus hactenus, in causis, modo fiendi, sedibus, ut nec in remediis, prout lecto hoc libello, cuivis philosophiæ studiis imbuto, luculenter patebit. 2 Enimverò Scholæ febrim definiunt, quòd sit calor præter naturam, accensus primùm in corde, dein delatus per totum corpus. (addam ex mente illarum, Actiones plerasque lædens.) Apex rei est, quòd genus definiti, sive essentiam febris, vocant calorem non qualemcunque: sed eum, qui præter naturam fuerit, & gradu suo læserit. 3 Adeóque cùm calor ille sit essentialis febri, deberet inprimis ita esse à febri inseparabilis, ut febris mentaliter concipi nequeat, quin individuus sit illi comes calor iste. 4 Inprimis se noviter objecêre Castrenses febres, quæ citra sitim, ac manifestum calorem, accidunt. Id est, ab initio in finem vitæ usque, absque calore suam peragunt tragœdiam. 5 Si dicant has febres Veteribus ignotas, nec ideò sub definitione comprehensas; concludo saltem inde, has febres nec ideo esse posse febres, vel febrium essentiam non alligari necessariò, sed tantùm per accidens, calori. 6 Dein iterum, quòd definitio febrium ab olim tradita, & hodie etiamnum in Scholis servata, non sit adæquata naturæ febrili. Ac tertiò, quicumque frigus penetrabile medullitus per horas aliquot senserit, febrium principiis, non persuadeat tamen febrim sibi inchoatam vel adesse, sed alium affectum hactenus anonymum. Etenim quanquam concutiatur rigore, dentibus quatiat, labrisque præ frigore liveat, persuadeat tamen sibi per ejusmodi squalores, febrium initia illa, non esse febrium initia: Neque enim, qui talibus initiis moritur (quod plerumque in Intermittentibus fit) verâ febri extinctum, credat qui volet: etenim non soleo de contingentibus sensu notis, alium advocare Judicem præter tactum. Ita enim stupidus sum, quòd de sensibilibus, non nisi sensuum

7 judicio ſto. Medici verò, opinionis Veterum tenaciores, ſubterfugiunt in latibula, ut Galeni ſenſa tueantur: nam quidam volunt, quòd frigus, aut rigor, non ſint febrium initia: ſed principia acceſſionis. Sed hos Galenus ipſe dejicit, dicens: Intelligimus primum nomine paroxiſmi, totius acceſſionis partem peſſimam. Quod ſonat: acceſſionem, & febrim, eſſe ſynonyma. Sed agedum, ſi frigus dicat initium acceſſionis, & non febris, ſaltem acceſſio adventantem febrim dicit; adeóque neceſſariò initium acceſſionis erit initium febris. Alii proin-
8 de, maluêre apertis oculis non videre, non ſentire. Quare dicunt, revera in principio febrili, nullum ſentiri frigus verum, ſed mendax, atque doloſum ſenſuum lenocinium: dumque exteriùs frigent, volunt, quòd internè æſtuent, crementurque vero calore, quamvis aliter ſentiant. Atqui ejusmodi deliria quilibet è medio rure facilè explodet. Nam per aliquot horas, intenſiſſimum frigus penetralia obſidet. Etenim in tam apertâ, & indubiâ frigoris hiſtoriâ, (quæ facti & ſenſus eſt) argumentum ſat
9 luridum proferunt: Intus eſt magnus calor (inquiunt) licet non ſenſibilis: quia ſiti continuâ premuntur, quæ ut eſt ſiccitatis index primarió, hæc tamen in vivis præſupponit æqualem ſibi calorem. Adeóque plus authoritatis meretur ſitis, quàm ſen-
10 ſus. At neſciunt hanc ſitim, non à calore, ut neque à ſiccitate manare, prout aliàs contingit in ſiti naturali. Ideo enim nec exhibito potu ſedari. Quod regulariter fieri deberet, ſi à ſicco vel calido ſitis iſta oriretur. Fallax ergo ſitis, non autem frigus. Oritur namque ſitis ab exeremento, quod facultatem iſtam ſenſitivam, ejusque organum, malè affectat, illuditque non ſecus, atque ſi repentè magna ſiccitas adve-
11 niſſet. Nam ſolet acidum ſulfuris (quod in ſe ſicciſſimum & corroſivum) ejusmodi fallacem ſitim delinire, non ſecus atque aqua ignem extinguit. Atqui ſaltem non concedent Adverſarii, ſiccitatem tolli per ſicciſſima remedia: non autem humidorum, & frigidorum potatione potiùs. Sed cur non licet pari ratione ariolari, frigus in febrium initio, ex ſopore invicto? cùm non minùs Scholæ ſtatuant, ſoporem ab invicto frigore provenire, quàm ſitim à ſiccitate. Nec obeſt, quòd ſopor non omnibus 12
adſit febrientibus. Sufficit namque, ac majorem confuſionem adfert, quòd aliquibus ſit frequens ſopor. Sed tandem quò eva- 13
dent, ſi in vigore febrium (quæ ſtatio eſt febrium æſtuoſiſſima) concedant non tantam ſitim, quantam initio: attamen interiora, tum ad ſenſum, multâ anxietate æſtuant maximè. Quare ſi calorem prodat ſitis, hujusque indicium ſit à calore inſeparabile, ſic ut trementes præ frigore dicantur nihilominus ardere, deberet maxima ſitis premere, ſub calidiſſimâ febrium ætate. Atqui iſtud negant, quid agent ergo propriâ reti capti? Longè itaque errant, quotquot ab accidentibus, per accidens ſubſequentibus, de rerum nativis radicibus ferunt ſua judicia. Eſt ergo lethalis igno- 14
rantiæ, febrim malè definiviſſe, ſi juxta definitionem febrim curaverint. Imò per legem Corneliam de Sicariis, in illos agendum, qui malè curant pertinaciter eos, qui ſuam vitam ipſis concredidêre: Utpote quorum reatu, tot millionum myriades tam infauſtè necantur. Enimverò ſi febris, 15
ſive calor febrilis (ſunt enim hæc duo ſynonyma in Scholis) debeat primùm accendi in corde, neque tamen febrium materia (quam ajunt de uno ex quatuor humoribus putrefactis prodire) conſiſtat in ſinubus cordis: ergo calor, ſive febris, non accenditur primùm in materiâ febrili, fruſtraque inquiritur putredo, ut intimam atque immediatam cauſam caloris præter naturam inveniant. Ac per conſequens, exin ruit definitio febris. Imò inde ſequi- 16
tur, quòd febris primarió, intimè, & immediatè, non exiſtat in ſuâ materiâ unde cauſatur

ſatur (ut volunt) materialiter, & originaliter: ſed alibi, puta in ſolo corde. Iterum ex eadem theſi ſequitur, quòd ut ſit febris, non requiratur accendi materiam peccantem & febrilem: ſed aliud accenſibile, primariò reſidens in corde, & inde labile per totum corpus. Hoc enim accenſibile corpus, unà cum Hippocrate, voco ſpiritum
17 impetum facientem. Sed hoc ultimum, non ex mente Veterum huc attuli: ſed extortum eſt, atque per vim, mihi concedi juſſi; de quo ſuo loco, ubi de causâ efficiente febrium diſſeram. Saltem eo nunc violenter impetrato, ſequitur, quòd materia peccans febrium, non propriè accendatur, neque in ſe primariò, vel efficienter caleat, nec quidem calefaciat præter naturam, ſi primum accenſibile accendi debeat in corde. Ergo nec materia peccans in febri, calet ſupra, aut præter gradum naturæ. Sed illud quod in corde accenditur, non erat accenſum, ante acceſſum febris: adeóque omni modo differt à materiâ pec-
18 cante in febribus. Tandem & hinc aptè concluditur, quòd cuicumque intendunt perimere febrim per refrigerantia, ut talia, non intendant ſanare per cauſarum ablationem, per radicum ſucciſionem, evulſionemque fontis, atque fomitis febrilis: ſed dumtaxat intendunt auferre, & corrigere calorem, qui eſt quoddam productum poſterius, hoſpitatum extra materiam febrilem. Applicant nempe ſua remedia ad po-
19 ſterius, non autem ad prius. Siquidem calor febrium, eſt accenſus in impetum faciente Archeo: & radix febrium, eſt ipſa materia peccans. Reſpiciunt ergo tantum ad ablationem effectus conſequentis, & reſultantis ex poſitione radicis illius, cujus ergo Archeus non quidem à radice accenditur, ſed à calore aliunde hauſto. Dum nimirum ſeipſum accendit propriâ thymoſi, & calore ſuo ad gradum, ſupra exigentiam deducto, in quo totus eſt moleſtus, quatenus ſupra ſuæ exigentiæ amplitudinem eſt delatus. Nec enim putandum, quòd exo- 20
ſæ materiæ febrili, quam peccantem, mecum nominant, ſic inſit aliquis calor, ut deinceps is febriliter calefaciat totum integrale. Siquidem propter quod unumquodque eſt tale, illud ipſum volunt eſſe magis tale. Deinde etiam, quia omne a- 21
gens calefactivum, per ſui ſpecies, fortiùs agat in propinquum, quàm in diſtans. Quapropter ſi materia febrilis ſuo calore reliqua calefaceret, neceſſe eſſet, quòd centrum, ſive nidus quo recipitur iſta materia febrilis peccans, priùs torreretur in cremium, quàm quòd inde aliquod diſtans calefieret. Imò, ſi materia peccans propriâ 22
ſponte caleret, & febris eſſet, is merus calor præter naturam, omnis febris ut talis, deberet eſſe continua, nec intermitteret, donec omnis materia peccans penitus eſſet conſumta in cinerem. Neque ideo ulla 23
eſſet ratio repetitionis, vel recidivæ, cùm materia peccans, ad ſui conſumtionem uſque ex generali proprietate ſemper calefaceret. Quinimo & cadaver tam caleret 24
poſt mortem, & febri torqueretur ardentius quàm dum viveret, eò quòd eadem numero materia, cujus obſequio mors advenit, etiamnum perſtet in cadavere: cumque eam ſupponunt calidam, proprio putredinis calore, magisque ſit putrida poſt mortem, ut & potentius à morte putrefaciens, pluresque afficiat partes ſibi conterminas, quàm dum viveret. Idcirco etiam plus actualiter caleret poſt mortem, quàm in vitâ. At ſanè hic error proditur. Nam febris quæ vivum calefecit, ſtatim à morte ceſſat, omnisque calor cum vitâ exſpirat. Quod nos inſtruere deberet, calo- 25
rem febrilem non eſſe materiæ peccanti proprium, vel inquilinum: quodque calor materiæ peccantis, non efficienter & effectivè calefaciat in febribus. Ergo perpetuò verum eſt, quod materia peccans tantùm occaſionaliter calefaciat: Archeus 26
verò ſit omnis alterationis opifex, adeóque

que hoc titulo impetum faciens, efficienter, primariò, immediatè, semper, ubique, & solus non calefaciat, juxta axioma.
27 Quidquid in sanis edit actiones sanas, idipsum in morbis edit actiones vitiatas. Spiritus enim iste calefacit hominem naturaliter in sanitate, idem qui in febribus
28 æstuat. Per exemplum. Spina querna digito infixa, actu & potentialiter frigida, mox in digito excitat calorem præter naturam. Non quidem, quod calidi humores affluant, quasi per spinam eò convocati, exspectassent spinæ vulnus, & qui aliàs suis sedibus temperati resedissent. Siquidem cruor vulneri proximus, primus accurrit, aditum venienti cruori præripit. Et ipse per se quoque non calet: sed ex gratiâ vitalis spiritus. Itaque inflammatio, & tumor cum pulsu duro, dolore, & à calore, à solo spiritu causaliter: ab infixâ verò spinâ, occasionaliter dumtaxat, procedunt.
29 Paradigma certè ad febris positionem, modum, cognitionem & sanationem sufficiens. Nimirum causa peccans in febri, non calet ex se: calefacit autem tantum occasionaliter, & ad spinæ sive causæ occasionalis evulsionem sequitur sanitas. Solus ubique Archeus effectivè febrim concitat, & quo abeunte per mortem, cessat cum eo
30 febris. Ergo calor est accidens posterius,
31 & subsequens ad febris essentiam. Accendit nimirum seipsum Archeus, in nisu, quo cuperet expellere materiam occasionalem, tanquam sibi impactam spinam. Hanc autem quicunque aufert, sive id fiat per calida media, sive per temperata, sive demum per frigida, is morbum à radice tollit, & est naturæ quasi indifferens. Quia eo ipso sedatur, cessatque thymosis Ar-
32 chei. Quamobrem calor, utcumque præter naturam auctus, indicium possit esse febrium; non est tamen ipse febris, nec illi ideo inter medendum, magnopere est insudandum. Hinc nempe Hippocrates seriò monuit, calorem & frigus, non esse morbos, ut neque horum causas: sed causas (nimirum occasionales) morborum, esse amarum, acre, salsum, ponticum, &c. Spiritum verò esse eum, qui impetus omnes facit. Galenus dein quingentis facilè annis Hippocrate junior, multum chartæ maculavit, suaque dicacitate, sequaces ad se allexit. Posteritas verò admirata hunc garritum, eundem secuta est: maximi semper fecit, quod fuit minimi. Dein mundus in judiciis frivolis ubique insenuit, magni æstimans semper ponderis, quod suæ esset inconstantiæ simillimum.

Nutantes Scholæ introduxêre putredinem.

CAPUT II.

1. *Scholæ coactæ sunt præter calorem aliud in febribus comminisci.* 2. *Alter defectus in definitione febris.* 3. *Contradicunt Scholæ positis à se principiis.* 4. *Quod febrium essentia non sit à calore.* 5. *Sensim obliviscuntur suarum thesium.* 6. *Aroma rosarum calidissimum.* 7. *An calor febrilis rectè à Scholis censeatur oriri à putredine.* 8. *Febris maligna in quo differat à reliquis.* 9. *Crisis febrium à sudore sit saluberrima.* 10. *Cur Scholæ refugerint ad putredinem.* 11. *Stolida comparatio caloris in fimo equino.* 12. *Cur fimus equi caleat.* 13. *Gradus caloris putrescentis rei non sufficienter totum hominem in febri est calefaciendo.* 14. *Putrefactio nusquam est causa caloris.* 15. *Fimus non calescit à putredine.* 16. *Cur calorem febrilem non à thermis desumserint.* 17. *Ignorantia radicum Scholas detorsit ad effectuum considerationes & remedia.* 18. *Fimus calorem perdit, dum incipit putrere.* 19. *Cæcitas ingens Scholarum.* 20. *Galenus erroris convictus.* 21. *Cruorem in venis nunquam putrefieri, adeóque erroneum est quod de Synocho nugantur.* 22. *Probantur præcedentia.* 23. *Dos venarum.* 24. *Veltruit natura, vel Scholarum doctrina.* 25. *Paradigma ex varietate cruoris.* 26. *Ridicula tabula cruoris emissi.* 27. *Argumentum à Peste contra usum Scholarum.* 28. *Iterum à Pleuritide.* 29. *Calores & turbulentiæ cruoris non testantur ejus vitia.* 30. *Lurida Scholarum deceptio.* 31. *Humores in febribus supponere putridos, ridiculum.* 32. *Contra definitionem febrium præcedentis capitis, aliquot allegantur absurda.* 33. *Frivola excusatio per Diariam.* 34. *Impugnatur iterum præcedens febrium definitio.*

vitio. 35. Scholarum inconstantia. 36. Cruorem non putrere in venis. 37. Corruptio unde. 38. Cruorem hæmorrhoidum non esse putridum. 39. Remedium mirabile contra hæmorrhoides, per annulum. Itemque pro aliis morbis.

1 MEditabantur Scholæ, quod non rarò calor per exercitia efflorescceret, febrientium calori non absimilis; qui cùm tamen febrilis non esset, calorem quidem febribus necessarium censuerunt: non indifferenter quemlibet, sed illum qui è putredine suscitaretur. Jam non amplius de calore anxiæ, ut neque de gradu, aut intemperie ejus: sed potius de causâ continente illius. Neque enim sufficere visus est calor graduatus præter naturam pro febri,
2 nisi & is emergat è putredine. Quæ certè particula, torpidè omissa est in præfata febrium definitione. Ergo jam febris essentia, non ampliùs est nudus calor, nec hic distinguet febres ex diversitate caloris (licet
3 species inde resultet, unde essentia) sed humorum putridorum, vel saltem putrescentium varietatibus. Bellè sanè inceptum, sic est à positis terminis vagari, ut cum antea non respicerent nisi calorem, qui superaret consuetam naturæ temperiem, deinde exigant calorem, & subjectum putredinis, quem volunt accensum in materiâ peccante putridâ: non autem ampliùs
4 primum in corde. At cum caloris, non nisi unica sit species in gradu, momenta verò ejusdem plurima: sintque species febrium plurimæ, nec possit multitudo febrium specifica prodire ex unica specie caloris præter naturam. Ergo in esse caloris aliud spectatur præter gradum ejusdem. Non ergo calor constituet essentiam febrilem: sed istud aliud, ratione cujus prorumpit febrium diversitas. Si ergo putredo diversorum, sit causa efficiens diversitatis febrium, tam erit calor causatum putredinis, quàm ipsamet febris: adeóque cum actio causalitatis putridi, aliud quid involvat præter calorem ipsum, non potevit febris esse calor. Jam Scholæ confusè, 5
plurima utrobique adstruunt, ut si ipsas non juvet unum, juvet saltem aliud. Ita ut quamvis præfatam definitionem servent mordicus, eamque adorent: sensim tamen ab intemperie nudâ caloris deflectunt, ad humorum putredinem. Nec sistunt in his nugis, quin insuper ad remedia calida refugiant, oblitæ suarum thesium. Idque sive attentent purgationes, sive demum ad propria febrium specifica sese converterint. Quid namque in medendo est modo so- 6
lennius, quam pro febri dedisse apozemata ex lupulo, asparago, &c. eademque saccharo condidisse? Quid enim aromate rosis incluso est ardentius, sive saporem spectes, sive applicationem; sine quo tamen ipsa rosa merum est cadaver? Quid enim ubique crebrius occurrit, quàm sulfuris aut vitrioli corrosivum (multipliciter suadente lucro adulteratum) julapiis febrilibus immiscuisse? Rhabarbaro denique & scammoneatis, fontes quos fingunt humores elicuisse? Ergo ante omnia 7
ex professo examinandum, an febrilis calor suum debeat ortum putredini. Quamobrem inprimis docui palàm, calorem febrilem nullatenus pendere causaliter ex materiâ peccante. Deinde didici, quod sola 8
febris maligna in hoc à cæteris discrepet, quod sua materia peccans adjunctam habeat putredinem incipientem. Quæ si dein in sui fastigium perreptârit, donec putredo sit in facto esse, intusque manserit, necessariam mox mortem adferat. Sin verò in fieri esse, foras propulsetur (ut in variolis, erysipelate &c.) plerumque sanatur. Eò quòd motum ad extra, plerumque comitetur sanitas. Hinc namque febres cieunt sub finem 9
sudores spontaneos. Estque Crisis, quæ 10
per sudores terminatur, longè saluberrima, & per consequens etiam remedia sudorifera. Confugerunt autem ad putredinem, 11
ut reperirent causam; unde primum frigus, mox dein calorem stabilirent. Assumunt

ideo fimum equinum, actu frigidum, ſponte incaleſcere, propter putredinem, At quàm ſtolidè utrobique, credulo mundo imponunt! Nam vaccinus, ex iiſdem alimentis, meliùs putruit & digeſtus eſt, quàm equinus; tamen non incaleſcit. Fimus etiam equi, qui gramine paſcitur, aut viciis, non incaleſcit, prout dum granis veſcitur; non minus tamen ille, quàm hic, putruit.

12 Neſcivêre ergo, quod calor ſequatur manſa grana, non autem naturam putredinis. Ergò inſulſe traducunt calorem febrilem, ad humores in febri putridos, ab calore fimi nondum putrentis. Neſcivere ergo Scholæ, quòd quo fimus equinus propinquior eſt incipienti putredini, tanto magis orbetur omni calore. Idemque nec unquam proinde putrebit, ſi ſpargatur. At ſolùm dum in cumulum contrahitur madidus, non ſecus ac fœnum & flores, ſi comprimuntur madida, accenduntur ante putredinem. Neſcivêre, inquam, fimum incaleſcere per proprios ſpiritus ſalium compreſſorum. Denique etſi fimus caleſcat in fieri eſſe putredinis, ceſſat tamen omnis calor, ante inceptam putrefactionem in facto eſſe. Adeóque calor fimi, non quadrat materiæ febrili, ſi multò antè latitet putrida (ut ajunt) in receptaculis, & quidem in quartana continuò, & diutiſſimè.

13 Imò nec eſt gradus caloris fimi adæquatus, ut à putrido centro diſpergatur uſque in plantas pedum: quin prius corporis centrum exurat, ubi putridus is humor reſtagnaret. Eſt ergo exemplum fimi planè impertinens febribus, eoque magis, quod non docent frigus, tempore prius, calore. Quinimo in naturâ, nuſpiam putrefactio cauſat calorem, multóque minus in vitali-

14 bus. Nam in putrefiente, eſt neceſſarium frigus, ſi vita ſpoliatur, quæ nobis fons caloris eſt. Etenim diebus intercalaribus Intermittentium, non querimur de æſtu, aut nos moleſtat frigus: quando tamen ſupponunt humores putrefieri. Itaque ſi calor & frigus cauſaliter ſuccedant in putrefacto, ſitque in febrium acceſſu frigus ſemper ante calorem, frigus eſt magis nativum putrido, quàm calor. Idcirco enim à duratione frigoris in febri metimur morbi diuturnitatem, non autem à calore. Tandem oſtendi omnem calorem febrilem eſſe prorſus ab Archeo, ideóque ceſſare ante mortem: quando attamen frigus & putredo invaleſcunt magis. Implicat etiam, quòd calor febrilis eſſet à putrido, & primum ſuccenderetur in ipſo corde, unde putredo exulat. Denique non accenditur calor in 15
fimo à putredine ſui, Nam ſi quotidie novâ equi urinâ irroretur, ne quidem in annum incaleſcet. Certum eſt autem, quod 16
urina non præſervet à putredine, quam verius augeret. Verius enim calores è thermis, vel calce deſumſiſſent: ſed horum calorum cauſas magis ignorabant: quapropter facilius æſtimarunt, unius fimi equini putredinem accuſaſſe. Nec erat cur potius à calore, quàm à frigore, aliisque ſymptomatibus febrilem eſſentiam mutuarent, cum ſint paria ac ſocia febrium accidentia. Itaque ſemper ſtuduerunt debellare accidentia producti: quia radices ignorarunt. Sed cum jam conſtet res materiales eſſe ipſam materiam, quo modo ſanabunt, qui duntaxat ad calores totum ſanandi cardinem vertunt? Saltem cecidit fimi equini ſimilitudo, & caloris febrilis, putredini adſcripta. Nam fimus, dum tantillum putre-
re incipit, calorem exuit. Ac quamdiu ca- 18
lere poteſt, artifices ſalem petræ exin eliciunt: ſin autem incaluerit, ut ſibi inutilem, ruſticis relinquunt. At Scholæ, hu- 19
morum putredinem accuſant: & quidem unius ac ejuſdem humoris, tam pro frigore, quàm pro calore, & utroque intenſo. Atque per conſequens, unum & idem, duo oppoſita immediatè ex ſe efficeret. Ergo neceſſe eſſet, alterutrum horum, ut ſit per ſe, alterum verò per accidens. Si itaque frigus eſt proles putredinis per ſe, non

poteſt

poteſt ullatenus eſſentialiter includere calorem: ſed tantùm per accidens. Sin autem calor eſt filius putredinis per ſe, nec utique febris tum inciperet à frigore. Sat lucet attamen ex præfatis, quod Scholæ putent, putredinem, febrium eſſentiam: calorem verò atque frigus, accidentia comitantia putredinem. Quare Galenus ait:
20 Cum ſanguis putreſcit, fit bilis. Quem textum ſi admiſerint, iſta bilis erit putrida in ſui ortu, vel non. Si putrida, faceret Tertianam: non autem Synochum vel cauſum
21 putridam. Sciant igitur Scholæ, cruorem in venis putrefieri nunquam, quin ſimul ipſamet vena putreat, ut in Gangrænâ, & mortificationibus. Adeóque petunt principium, qui cruorem emittunt, ne putreat in venis. Item qui Synochum è cruore putrido venarum oriri aſſerunt. Itemque qui cruorem dum putreſcit, in bilem verti a-
22 junt. Quæ ſic probo. Venæ ſuum cruorem, etiam in cadavere, retinent fluidum conſenſu totius Anatomiæ; cruor autem extravenatus, mox in grumum concreſcit. Eſt autem cruoris coagulatio, corruptionis dumtaxat initium, & via ſeparationis integri. Ergo ſi vena cuſtodiat cruorem, à corruptione in cadavere: multò id magis in vivis. Argumento à minori ad majus. Putrent quidem excrementa peregrina in venis: tam propriæ nimirum, quàm alienæ digeſtionis retenta (ut de digeſtionibus alibi) at nunquam ſanguis. Quippe qui juxta Sacra, eſt ſedes, & theſaurus vitæ. Si ipſa ergo vita nequeat à corruptione præſervare ſuam ſedem & theſaurum quantiſper eſt in venis, quando ergo ſervabit eum? & quomodo unquam erit immunis à corruptelâ? Itemque ſi vita, non ſervet à putredine ſanguinem in quo gliſcit, quomo-
23 do præſervabuntur oſſa? Venæ ergo à Creatore ſunt ordinatæ, ut ſanguinem ſervent à corruptione, quia vita conſermen-
24 tata eſt ſanguini venarum. Itaque ſub hac quæſtione ruit decus, & deſtinatio naturæ: vel ruit totus ordo medendi hactenus adoratus à medentibus. Sed eſto, quonam ſigno judicant Scholæ ſanguinem putridum? nonne ex colore albiore, nigriore, flavo, ſubviridi, fuſcove? nonne ex materiâ viſcoſâ, craſsâ, aqueâ, tenui? & tandem an non ex conſiſtentiâ, non fibroſâ, vix cohærente, &c. Aſt declaro, ſub pœnâ convicti 25
mendacii, ſi quis velit experiri, quod ducentorum petulantium ruſticorum, & ſanorum cruores, unico die examinaverim: erantque multi illorum, aſpectu valde diſſimilares, colore, materiâ, & conſiſtentiâ, quorum plures diſtillavi, & reperi, medendo æquè utiles. Solent namque noſtrates ruſtici, altera Pentecoſtes mittere ſanguinem, quo largius potitarent. Etenim quanquam plures viderentur putridi, alii æruginoſi, vel atrabiliarii: inprimis tamen ruſtici unde effluxerant, erant admodum ſani. Ergo per cauſam confirmabant, ſe non obſtantibus corruptionis indiciis, cruores à balſami naturâ nequicquam alienos. Quare obriſi tabulam judiciorum ex aſpectu 26
emiſſi cruoris, adeóque confirmavi mecum, à medicis cruorem ſervari juſſum, ut ſaltem hac ratione, unam viſitationem ægrotis adnumerent. Etenim ſi corruptio 27
cruoris uſpiam locum habet, indicétque ſui emiſſionem eo titulo, id ſanè oporteret eſſe in Peſte; Atqui in Peſte eſt venæ ſectio 28
exitialis: ergo nuſquam in cruore eſt putredo, metusque ne putredo cruoris invaleſcat, & per conſequens ſcopus cruoris mittendi hac ex parte erroneus. Suppono quoque viros 30. æqua Pleuritide depreſſos; decem autem illorum, effundere cruorem è venâ apparenter vitiatum (eſt namque cruor pleuriticorum inſtar vini rubri, cui grumi lactis confluunt) reſiduos autem 20. curabo citra cruoris emiſſionem. Certum eſt interim, quod iſti 20. cruorem non aliter affectum habeant, quàm decem quibus ſecta vena fuit. Iterumque, quod ſanatis illis 20. ſi vena pandatur, reperietur

illorum cruor rectificatus, in priſtinum reſtitutus, & longè à pleuritico cruore alienus. Ergo Pleuritici cruor non eſt corruptus, quanquam talis videatur. Quod probo; quia à corrupto, ſive privato, non datur regreſſus ad vitam, ſanitatem ſive habitum. Non igitur cruor ater, lividus, viridis,&c. teſtantur ſui corruptionem: ſed ſolius efferveſcentiæ, aut turbulentiæ fermentalis ſigna præbent. Inprimis namque ſi aquoſior & flavus ſanguis vitium indicaret, arterialis ſanguis, venarum cruore eſſet longè deterior; quod eſt erroneum: etenim non aliter cruor præfatis ſignis diſtinguitur, quàm ſicut vinum turbatur, dum vitis floret, non enim corrumpitur ideo: quippe ſublato turbine, ſponte reclareſcit
29 iterum. Sic pariter febris, cruorem variformiter turbat, alienisque faciebus decolorat. Sed hæ larvæ ceſſant, febre ſublatâ. Equidem inſpectores cruoris, ſoleo æquiparare ferentibus judicium de vino Hiſpa-
30 nico, putantibusque aſpicere lotium. Sed dicent: ſi putredo non inſit cruori, cur ergo tertiâ, & non primâ, vel primâ, & non tertiâ vice ſalit purè rubicundus è venâ? At iſtud argumentum, ſaltem convincit, unam partem cruoris plus, citiúsque turba-
31 ri alterâ, nec totum, aut omnem ſimul. Certum eſt namque, naturam ſenſim lineari viâ, ad ſtatutam ſibi perfectionem tendere. Cruorem ideo prope cor, puriorem eſſe, quàm qui circa primam ejus officinam eſt. Ergo Tertianam, tam Continuam, quàm Interpolatam, ex bile flavâ. Quartanam ex atrâ, ut & quotidianam, ex pituitâ, ſed putridis, conſtare ajunt: errántque. Nam cur neceſſe fuit hos humores (quos alibi fictitios demonſtravi) ſupponere putridos, cùm fateantur Synochum non putridam, continuam, & tribus præfatis atrociorem? Quæ ſanè ſi conferantur, cum propoſitâ febrium definitione, jam neceſſariò, ſanguis in Synocho omni, & ſpiritus vitalis, in
32 Diariâ, conſtante vitâ putrebunt, terminum ſcilicet putredinis aſſecuti erunt. Dein cùm fateantur Scholæ ejusmodi putridos humores, non conſiſtere in thecâ cordis, & quòd proinde non accendantur primariò in febri, adeóque per conſequens, fruſtra exigatur putredo, ad calorem febrilem accenſum in corde. Si ergo putridi humores, accendant à longè ſpiritum in corde: Id omni lege naturæ, prius fiet cominus, quàm eminus, ſatiúsque omnem cruorem intermedium putredinis calore accendent, dabúntque ſic omnes febres neceſſariam Synochum putridam. Quare nec Quartana ſiſtet curſum, repetétque recurſum, ſi eadem ejus materia putrida, in Splene ſoſpes ad annum exſpectet. Gangrænæ certè me docent, nihil putridi (nam putridum omne eſt mortuum) poſſe dudum perſiſtere abſque ulteriori ſui contagio. Nec ca- 33
pio, quomodo putrebit ipſæ vitæ Archeus, ut Galeno pro Diariâ ſatisfaciat? Quod ſi intelligant Diariam filiam illius putredinis, quæ tandem ſpiritui vitæ inſeritur. At ſic omnes febres, in Scholis, eſſent Diariæ. Denique ſi Diaria, filia putredinis: præſupponitur ergo putredo fermentata ſpiritui vitæ. Unde relapſus ad eaſdem angu- 34
ſtias. Sin autem intelligant incipientem dumtaxat putredinem, ſive diſpoſitionem ad putredinem, ſitque calor effectus putredinis: ergo ſequitur, quod Diaria habebit tantùm diſpoſitionem ad calorem; non autem calorem verum, uti nec proinde vera erit febris. At Scholæ requirunt formalem & abſolutam puttredinem, ut ca-
loris febrilis cauſam inveniant. Oblitæ, 35
quod tunc calor erit effectus putredinis, & non febris: adeóque diſtinguent coactè calorem à febri. Quippe cùm Synochus non putrida, ſit vera febris abſque putredine, & per conſequens, debebit eſſe abſque calore. Interim paulatim deponunt caloris formidinem, nec illi incumbendum in medendo, dum metuenda ſit major noxa à contagio putredinis in habenti-

bus

bus symbolum. Præstarétque ideò putredinem avertere, quàm refrigeriis frustra febrim deliniviſſe. At sanè quæcumque putredini resistunt, sunt calida. Myrrha enim, jam à bis mille annis, cadavera Memphytica præservat; quæ aliàs cum Cichoreo, Plantagine, & vestris refrigerantibus, dudum putruissent. Sunt igitur putridorum humorum, sanguinis item, atque spiritus putrefactiones, adeò fabellis similes, quod vix crederem Scholas seriò locutas; nisi istas theses, per therapeuticem fataliter etiamnum hodie confirmarent. Pro colophone adhuc unum addam. Quidquid in corpore semel corruptum est, nunquam iterum redit in gratiam: sed sanguis venarum utut videatur corruptus, redit iterum in gratiam. Ergo non fuit semel corruptus. Probatur major, quia in nobis corruptio est effectus sequestrationis dispositionum vitalium: adeóque præsupponit privationem ac mortem ipsius corrupti. Probatur minor per eos qui curantur à Peste, Pleuritide, & febri absque eductione cruoris. Itemque: Si sanguis unquam censendus est putridus, vel corruptus, exsistens in venis, is maximè erit hæmorrhoidalis: sed hic non est corruptus, quanquam penè velut extravenatus: ergo nunquam cruor censendus est putridus in venis. Majorem probat tota Chirurgia, de ulceribus, contingentia hæmorrhoidum natis. Probo autem minorem. Quia metallum compono: unde si gestetur annulus, ipso spatio orationis Dominicæ tollitur hæmorrhoidum dolor, & 24. horis evanescunt hæmorrhoides tam internæ, quàm externæ, utut maximè protuberent. Ergo ille cruor recipitur in gratiam, & bene se habent. Valet etiam iste annulus in suffocatione, & motibus uteri, & morbis plurimis. Cujus descriptionem atque componendi modum trado in tractatu super illa verba: In verbis, herbis, & lapidibus est magna virtus. Ubi de virtute magnâ rerum loquor.

Doctrina Veterum de Circuitibus examinatur.

CAPUT III.

1. Causa circuituum febrilium in Scholis. 2. Primus error. 3. Galenus insimulatur erroris. 4. Quaternarius humorum cur suspectus. 5. Ingens Scholarum & pertinax cæcitas. 6. Exploditur Galenus de loco Intermittentium, multis anxietatibus inde profluis. 7. Computus bilis necessaria pro accessu Tertianæ juxta Scholas. 8. Peraithmeticon refellitur. 9. Ex suppositis concluditur, non posse in febri esse plethoram altero die. 10. Petitio principii in Galenicis. 11. Galenus Anatomiæ ignarus, multos libros de Anatomia exscripsit. 12. Infausta medendi theoremata in cladem mortalium à diabolo inventa. 13. Argumentum contra, à capsis desumtum. 14. Flavam & atram bilem non hospitari in Splene, & folliculo fellis. 15. Contra Astrologos circulum febrilem in astra deferentes. 16. Similitudines in Scholis prælectæ, non quadrant. 17. Aliquot argumenta contra doctrinam Scholarum. 18. Meritum Fernelii. 19. Paracelsi temeritas & inconstantia. 20. Hominem non esse Mterocosmum, si Sacris obtemperandum. 21. Paracelsus deceptus.

1 STatorum circuituum causas Scholæ ajunt; quòd scilicet tantundem pituitæ generetur indies, quantum bilis alterna die, & quantum atræ, triduo. Gratulor lin- 2
guæ nostrati, quæ hisce nominibus ab hellenismo desumtis, lubens carere voluit. At non sic causam effectricem docent Scholæ, sed tantùm causam remotam, quam sine qua non, vocant. Itaque indignor meritò, quòd Scholæ quintum humorem pro quintana non finxerint, nec dimidiatum, & sesquialterum pro Hepiala, & Hemitriteis. Duplatam item bilem neglexisse, pro Tertiana duplici, nec meminisse duplatæ bilis atræ, pro duplici Quartana: Non invenisse humorem erraticum, ac incertum, pro febri erraticâ: vel humores continuos, & incessanter surrogatos, pro continuis, singulo, alterno, vel terno die exasperantibus. Ac tandem humorem pigrum, pro febri lentâ. Saltem debebant expo- 3
suisse, si putrescens sanguis mutetur in bilem, quare convertatur totus in pus. Cur cruor purulentus in tabe non efficiat cau-

sum, & expectorationes flavæ non pariant Tertianam: sed febrim hecticam, idque mox à cibo. Quapropter humorum quaternarius, pro tanto febrium, aliorúmque morborum catalogo, adhuc indies aucto,
4 nemini non suspectus esse debet. Quantum verò ad sedem humorum putridorum febrilium attinet, jam stupidus æquè in hoc Galenus est, quòd suum errorem patefacere me puduisset, nisi Scholæ in mortalium perniciem eundem mordicus tuerentur adhuc hodie, respectum ab antiquitate potiorem venerantes, quàm à veritate; quasi fontes Sapientiæ in Galeno exhausti essent. Qui ut stati tremoris in febribus causas reperiret, non nisi fabulas aniles scripsit: quarum quoties recordor, admiror ingenuè, quod tot ingenia, jam inde à diebus Galeni, illis potuerint subscribere. In quo sanè magnam stupeo ingeniorum ignaviam indagandi: assentientium falsis principiis, ne jus disputandi erga negantes præripiatur illis. Non itaque amplius Galenum, sed
6 Scholas alloquar. Utinam ergo mihi exponant, quo ductore, modo, viáque, humor putridus, singulis accessibus, veniat ab officinis humorum, ad venarum extrema, quæ terminantur in habitum corporis, sive in carnem & pellem? Nam si erat putridus, antequam ad venarum exiles & ultimas extremitates veniret, cur unicus (nimirum bilis vel pituita) à tribus separatur sociis, ut putrescat exul, longè à suis laribus? Quisve ille tam ineptus Separator, qui innocuum humorem à suo composito avellit, ad tam absurdos fines? Cur ergo perstite eodem separatore in vitam, febris eadem non perseverat in vitam? Quis pædagogus hunc Separatorem admonet sui erroris, ut resipiscat tempestivè? Saltem si venarum extrema, non putridum illum humorem corrumpunt; ipsæ venæ erunt magis putridæ, adeóque Gangrænâ laborabunt inexcusabili. Sin autem in ipsis venarum extremis, subsit causa ad se vocans humorem insontem, ut eundem penes se putrefaciat. At majori compendio, istud exsequeretur in cruore sibi propinquo, in quem jus potiùs habet, & unde, ipsi tam est liberum separare bilem aut pituitam, quam idem alias est vernaculum pharmaco solutivo. Denique si lubet è propinquo cruore, parasse humorem putridum, frustra quantitatem congruam bilis exspectabit toto biduo. At si humor iste putruerit, priusquam ad venarum extrema attingeret: tum contradicunt sibi Scholæ, eritque sedes Intermittentium, non in habitu corporis: sed in primis humorum officinis. Denique si è venis, totus unica accessionis vice putridus humor dispergatur in habitum corporis, usque in sui consumtionem: saltem cur ille Separator, aut propulsor (cùm nil moveatur à seipso, quod non sit vitale) minus erit generosus in visceribus, quàm qui in venarum extremis locatur? Tandem, quo delirii fine, hæc humoris putridi erit transmigratio à Mesenterio per Hepar, & Cor, usque ad extrema venarum? Res periculi plena; metuendúmque quin mox totum sanguinem frequenti transitu inquinet suâ putredine, ac tabo lethali. Etenim vel decumanum esto Galeni mendacium: vel natura humana sponte propriam meditatur ruinam. Caditque hoc modo revulsionis necessitas, per venæ sectionem ostentata. Siquidem spontanea Intermittentium vi, statis horis, à nido generationis, humor putridus revellitur, imò sponte profluit, usque ad extrema venarum: nisi fortè periculosa censeatur ista revulsio, quæ tota per Cor, trans venam cavam fieri debet, tam in Intermittentibus, quàm per venæ sectiones. Deinde vel tota materia febrilis per singulos accessus, trahitur è nido nativitatis, vel non tota. Si tota, non erit causa reditus: si non tota, exhauritur. Quare novus humor, qui ad singulos futuros accessus putrescit, non magis febrilem accessum movebit sui putrefactione, quàm sui

expul-

expulsione? Siquidem major labor & dolor dum pus fit, quàm facto pure. Cur isto casu, sedes febrium non erit potiùs in loco putrefactionis, quàm in locis per quæ transit dum expellitur? Cur, inquam, redeunte appetitu, absenti siti, ac vigiliis (puta diebus quietis Intermittentium) putrescet bilis, vel pituita in visceribus? Ejúsque putrefactio, non turbat œconomiam officinarum humoralium? Quare atra bilis, quæ fieret die Lunæ, biduo putrescet in maturam putredinem; & quæ sequenti die fieret, unico tantùm die putret, quantum prior binis putruit diebus? si junctum utraque die Mercurii accessum Quartanæ faciat? Quare quæ fit die Lunæ, suum non movet paroxysmum die Mercurii; & quæ fit die Martis, similiter suum tumultum non excitat die Jovis? ac consequenter si qua facta est die Mercurii, accessum formet die Veneris? Attolluntur Medentum humeri, inarcantur supercilia, & incusantur proprietates occultæ, dum per creditas ac suppositas insanias respondere coguntur ad sensu nota. Cur tandem in rigoribus Tertianæ, volunt esse fel, id quod sub initiis evomitur, & naturam isthac vergere ajunt, si ductus naturæ, eodem intervallo, ex opposito, à centro procedat ad extrema venarum? quoniam natura non movet unico instanti duos motus oppositos, intro & extra, præcipuè causa unius excrementi, quod fel putatur. Cur ista vomitio non tantundem demit de atrocitate accessus, quantum est copiosa illius excrementi expulsio, quod putant ipsam Tertianæ materiam? Si autem in Tertiana superst bilis residua ab accessu, in suis officinis, cur potiùs putrefacit bilem novam, quàm sibi radicaliter annexos humores? quomodo vomitus amarus, sitis, & tam grandia læsionum indicia, infestant stomachum, dum pleraque mali saburra, ad extrema venarum transmigraverit, ut rigores concutiat. At qui Cauterii notas gerunt, cernunt biduo à febribus, parca, aut nulla emungi excrementa: quæ certè multa essent, si ad venarum extrema, & corporis habitum, tot febriles sordes per accessus singulos laberentur. Scholæ gestiunt rigoris causas tam lepidè fictas, & stolidè creditas. Sed cur Galenus magis attendit humoris quantitatem, quàm promtam ejusdem obedientiam? Nónne bilis ob calorem, & fluxum, licet paucior, sequacior esset ad putrefactivi clientelam, quàm erat alióqui pituita? Sed cur bilis non movet accessum quotidie, si minor medietas ejus sufficiat pro Tertiana? dum scilicet major medietas ejus per vomitum rejicitur? Denique dixisse debuisset, quot unciæ requirerentur putridi humoris, pro singulo accessu. An sex? vel 7
septem? Equidem sæpe, duplum ejus rejicitur per vomitum, sub initium Tertianæ, & paroxysmus est nihilo minor. Ergo si septem adhuc unciæ, ad ora venarum profectæ sint, & duodecim per vomitum excretæ, sint unciæ 19. requisitæ ergo, pro Tertiana. Cujus si dimidium acceperis 8
nempe 8. bilis flavæ quotidie, & per consequens, duplum pituitæ, erunt ejus unciæ 17. & ad minimum 4. unciæ bilis atræ quotidie: & ad minimum tantumdem sanguinis quotidie, quantum pituitæ: id est unciæ 17. quæ simul juncta, conficientur quotidie unciæ 46. in febriente etiam abstemio, his fabellis qui volet, fidem det, & ex his fistulis Musicus concentum faciat, qui potest. Concludo saltem ex suppositis 9
Scholarum somniis, Nullatenus deberi venæ sectionem, ut neque laxativum febrientibus, si humorum in ipso nascatur tantundem, cùm tantundem consumatur in febrienti abstemio, quia deficiente appetitu, digestione, & cibo, attamen necesse est, hoc pondus compensari ex massa cruoris. Ergo non est instituenda inanitio in febrienti abstemio per biduum. At quæso, unde scivit Galenus, tantundem bilis flavæ, alterno die fieri, quantum pituitæ in dies, & atræ triduo,

triduo. Præsertim qui nunquam cadaver humanum inspexisse probatur 106. locis, ab Andrea Vesalio Bruxellense, & Anatomicorum principe? Nam si Galenus hoc scribat absque probatione, saltem Scholæ suo delirio subscribere non tenebantur. Sin autem hoc didicit ab ipsis edoctus febribus, Non poterat utique hoc idem in effectum, simul & in causam unius rei referre. Absurdam namque atque stolidam principii petitionem continere necesse est, Idem pro seipso in causam, & effectum producere. Puta, Quod Tertiana contingat à bile flavâ putridâ, alterno die, & Quartana die tertio, à bile nigrâ, eò quòd alternis diebus tantundem bilis flavæ conficiatur, quantum atræ toto triduo. Iterúmque hujus rei veritatem probet, quod Tertiana adoriatur alternis diebus, & Quartana tridui intervallo, eò quòd tantumdem bilis flavæ fiat alterno die, quantum atræ triduo. Mi-
12 seranda certè medendi theoremata in vere Adolescentum propinata, ægris obedire jussa, & à Scholis hactenus adorata. Unde videlicet succedunt indies morborum infaustæ curationes in perniciem Christiani
13 orbis, & salutis animarum. At saltem si bilis, sesquialtera proportione excederet melancholiam, Splen ad minimum superat sexies folliculum fellis. Si ergo ratum sit, quod Scholæ cum Galeno docent, quod alternâ die tantundem fellis, aut bilis flavæ fiat, quàntum atræ bilis triduo; sitque Splen capsa atræ bilis, & folliculus fellis sit theca bilis, aut Creator erravit in suis finibus, aliter fabricando ipsa illorum receptacula, quàm Galenus statuit: aut fel
14 & Splen non erant condi fabularum Scho-
15 læ Medicæ. Proinde alii, quibus non satisfaciebant commenta Galeni de febrium circuitu, Astrologiam orarunt in suppetias, eò quòd febris statutis horis subinde repetat. Sed & hi alliduntur ad alias angustias, dum omnibus horis incipiant febres; itemque aliquot horis retardent, aut anticipent, imò per aliquot vices sileant, & obdormiant. Unde non sat ratum fecere, humanam naturam ad lubitum Astrorum cogi, ut neque materiæ febrili syngamiam cum Astris esse. Quisquiliæ, & vani tinnitus sunt, auribus credulis effusa. Alii quoque 16
tandem per similitudines quæstioni se satisfeciisse rentur, si dixerint, febres se habere per modum aliorum seminum: quorum quædam nempe citò germinant, ut Nasturtium; Petroselinum verò longè segnius. Sed non valet exemplum, quod litem lite resolvit. Nam semina, quæ tardius resolvuntur in humido, propter gummosam oleitatem, etiam pigriùs germinant, ut & alia promtiùs, quæ mucilaginem, succo terræ viciniorem obtinent. Quocirca ejusmodi similitudo nullatenus spectat febres, quibus nolunt fieri paroxysmos, ob resolutionem facilem, aut difficilem: sed ob humorum putridorum affluxum parcum, aut copiosum. Alioqui sanè pituita à putredi- 17
ne alienissima, vix septimo die affligeret, ubi interim atra bilis (quæ cadaveri censetur, vel carni simillima) longè citiùs putreret. At saltem stante doctrina Scholarum, de rigore & circuitu febrium, necessum est Tertianam sanari, per exhaustionem materiæ in accessu, & defectum novæ bilis, pro futuro paroxysmo requisitæ, si patiens toto biduo, à cibo & potu abstinuerit. Sed consequens est falsum, ergo & thesis Galenica. Sin verò Scholæ doceant, dicantque, tum novam liquari bilem è cruore. At hoc est naturam plus solicitam fingere, ut febrim conservet, quàm aliàs vitam, vitæque thesaurum sanguinem. Denique ista bilis è cruore separata, vel patrata, si putrida est: cur non unà cum bile præcedentis accessus, est ablegata per venas, quæ jam antea in venis cum cruore detinebatur? vel an fortè ista residua atque putrida bilis, prænovit contingentem fore bidui abstinentiam, ut scilicet in hunc defectum se reservaret, ad continuandam febrim, alioqui

qui præ bilis penuriâ perituram? Vel an natura ſibi complacuit in cuſtodia bilis putridæ? Quòd ſi verò iſta bilis è venis affluens, non ſit putrida; profectò jam inſanit, atque furit natura, quòd cruorem diſſolvat potiùs, ut habeat quod putrefaciat, in continuationem futuræ febris. Sed Scholæ Galenicæ fatentur illam putridam, ſingulísque acceſſibus effundi per venas humorem putridum, ac deferri in exiles venarum extremitates: illúdque eſſe cauſam tremoris, acceſſus, & frigoris immenſi. Cujus videlicet humoris putredo, dum ibidem magis intenditur, mox dein cauſet tantum æſtum. Has ego cenſui aridas ſtipulas, indignas fabulas, miſeranda figmenta anilia, & generi humano perniciosiſſimas ignorantias. 18 Ac ſanè Fernelius hanc Scholarum inſcitiam detexit primus. Quare Rondeletius, & aſſeclæ Galeni, in Fernelium, tanquam Scholæ deſertorem, atque Apoſtatam invehuntur. Fernelius itaque nidum Intermittentium, circa Stomachum, Duodenum, & Pancreas, primum ſubodoratus eſt, & Continuarum ſedem, circa Cor fixit quidem: ſed à veteri curandarum febrium normâ non auſus fuit deflectere. Cæperat enim apertè contra præcedentes Scholas diſputare, pro febrium nido: ſed poſtmodum inter abdita ſe occultavit; ſtramineis nempe vinculis humorum putridorum ſe extricare non valens, paſſus eſt ſibi eripi febrium eſſentiam, & cognitionem. 19 Paracelſus verò febrium rigore terrefactus, febrilem cognitionem auribus tenere ſibi perſuadens, ſuo ſibi Microcoſmi invento allegorico titillans, febrim definit morbum ſulfuris ac nitri: atque alibi iterum, terræ motum Microcoſmi. Quaſi ſulfur & nitrum, ſeipſis fierent longè frigidiora, dum è limo (vel limbo, ut ait) Microcoſmi ſeparantur, & ultro poſt horas aliquot, ſponte accenderentur igne Ætnæ. Etenim ut Galenus inveſtigandis cauſis ubique ceſpitavit, adeóque in eo ſe prodidit non eſſe medicum, (cujus nomen ait, Inventor occaſionis:) Ita Paracelſus, mirâ licentiâ lapſus eſt in Microcoſmi paræmias Medico indignas. Dura quippe lex eſſet, quæ ho- 20 minem, nuditer ut Macrocoſmum referret, præcipitaſſet in omnium morborum ærumnoſas neceſſitates. Ego certè gratu- 21 lor animæ meæ, quod figuram Dei vivi referam; non autem mundi. Deceptus fuit bonus hic vir, quod neſciret ignem nuſquam accendere, niſi ſuccendatur priùs, nec utut finxerit, eſſe in nobis ſilicem & chalybem, ſimúlque concuſſorem in puncto attritionis ſilicis. Non ſanè opus fuit his, ut neque pulvere pyrio, pro calore febrili, niſi primo appulſu crememur, & dehiſcamus medii. Deeſt ergo in nobis materia actualis ſulfuris, & ſalis petræ: deeſt connexio amborum, deeſt ignis actualis. Ac tandem deeſt corpus, quod iſtam accenſionem unico toleret momento. Næniæ ergo, & fabulæ ſunto, febrium cauſæ & origines in Scholis.

Phlebotomia in febribus examinatur.

CAPUT IV.

1. *Ratio unica contra humores; cæteræ alibi.* 2. *Propoſitio univerſalis pro Phlebotomia Galeno authore.* 3. *Syllogiſmus contra eundem.* 4. *Probatio logiſtica.* 5. *Quod Plethora boni cruoris ſit impoſſibilis.* 6. *In venis non ſubſiſtere unquam cruorem corruptum.* 7. *Non poſſe dici plethoram in ſtatu neutro cruoris.* 8. *Ex theſibus Scholarum, nunquam indicari venæſectionem.* 9. *Quid ſit propriè cacochymia in venis.* 10. *Coindicationes loco Indicationis propriæ, & oppoſitas contraindicationi, perperam quadrare.* 11. *Propoſitio Authoris contra venæſectionem in febri.* 12. *Scholæ infamant ſua laxativa per probationes venæ ſectionis.* 13. *Fines coindicationum.* 14. *Præmonitio Authoris.* 15. *Quomodo refrigerat ſanguinis miſſio.* 16. *Miſeranda hiſteria Infantis Cardinalis.* 17. *Summè notandum contra Medicos cruoris avidos.* 18. *Conſcia mens mille teſtes.* 19. *Argumentum inde ſumtum.* 20. *Eſſentialis ſtatus febrium.* 21. *Explanatio præcedentis Argumenti de refrigerio, & ſubterfugia Scholarum.* 22. *Non iri ab uno extremorum ad aliud, malè à Matheſi duci in Medicinam.* 23. *Elenchus eſt in medendo.*

24. Argumentum ex thesi Scholarum opponitur. 25. Fucus Scholarum ex pertinaci insciția. 26. Vires obtinent primatum indicandi. 27. Opponitur Hippocrates de Athletis: sed malè intellectus. 28. Depletionum differentiæ. 29. Minus nocet febris, quàm venæsectio. 30. Obligatio Medentum. 31. Intentio generalis in febribus, & huic oppositæ venæsectio. 32. Semper venæsectionem obesse probat Matheſis. 33. Incertitudo medentum, principiorum defectum arguit. 34. Venæsectio nequit minuere causam febrium. 35. Argumentum à sufficienti enumeratione. 36. Aliud a cruoris qualitate. 37. Quorsum cogantur Scholæ. 38. Spes vana in emissi cruoris mutationibus. 39. Vanam coindicationem Phlebotomiæ pro revulsione, tam in febri, quàm menstrua. 40. Derivatio in morbis topicis quandoque utilis: sed in febribus impertinens. 41. Venæsectio nocua in Pleuritide. 42. Discant scholæ à rusticis sua axiomata esse falsa. 43. Revulsio in febribus norma. 44. Quid Medici ex hoc capite discere debeant.

ANtequam ad ulteriores scopos pergam, debebam repetere, quæ alibi longo tractatu demonstravi. In natura videlicet non esse duas biles, & pituitam, tanquam partes constitutivas cruoris, nisi tractatus febrium succinctiorem me postularet, præcipuè quòd isthæc per se hoc loco ruant: ubi non humorum, nisi putridorum fit mentio, cùm animal putridum non sit
1 ampliùs animal. Duo igitur præsidia universalia medendi tantùm examinabo, Phlebotomiam nimirum & Purgationem, tanquam binas Medicinæ columnas, quibúsque collisis, totum ædificium, sponte velut in rudera concidit, ablatísque his præsidiis, Medentes deserant infirmos, non habentes remedia, præter corporis atque virium diminutiva, quæ sigillatim attingam
2 universa. Enimverò ex consensu Galeni, in omni febre (hecticâ exceptâ) requiritur Venæ sectio. Scholis itaque, & exitiosæ hujus seculi consuetudini hunc ego Syllogismum statuo.

3 Phlebotomia est inutilis, ubicumque non indicatur necessaria: sive, ubi Indicatio illi propria deest: Sed in febribus non indicatur necessaria. Ergo Phlebotomia in febribus est inutilis. Probatur major. Quia finis est causarum directrix prima, & dispositrix mediorum ad se. Ubicumque ergo finis non indicat necessitatem mediorum, frustra comparantur ad finem non requisita. Præsertim ubi ex contraindicatione constat, cruorem non emitti absque virium jactura. Perperam ergo instituuntur ejusmodi media, quæ finis indicat frustra, inutilia, & cum virium diminutione fieri. Minorem autem probat Horatius Augenius de Monte sancto, tribus libris ex professo. Docens Academiarum consensu, quod sola plethora, sive venarum nimia plenitudo, id est, nimia cruoris abundantia, sit indicatrix phlebotomiæ. Neque id quidem directè ad sanationem febrium: sed ob plethoræ evacuationem. Atqui in febribus nunquam subsistit plethora: ergo nunquam in febribus indicatur phlebotomia, & per consequens, est hæc omnino inutilis. Conclusio est quidem nova & paradoxa, attamen vera. Quod igitur pluribus erit probandum. Ipse Galenus probat subsumtum. Docens singulo febrium accessu plus bilis diffiari, quàm biduo generetur. Interim cætera membra non cessant nutriri consueto sanguine. Id est, adhuc præter consumtionem à febri causatam, suam taxam cruoris soliti consumunt. Quæ præ- 4
cedenti capite, ex humore per vomitum rejecto, in computum redegi. Jam verò illud ipsum majori conniventiâ inculcandum est. Quocirca si bene valenti, quotidie fiant unciæ octo cruoris, necessum est, totidem quoque indies in alimentum absumi, aut aliàs, mox in immensam molem homo protuberaret. Quid si ergo benevalenti quotidie decedant unciæ octo cruoris: certè non minùs consumet febris. Ergo cùm nulla, aut pauca sit ciborum appetentia, digestio, & sanguificatio, necessariò quoque mox binis diebus, plethora, si qua sit initio, deficiet, cessabítque ejus indicatio, pro cruoris missione in febriente. Quod

autem

autem mox in febribus non sit ampliùs plethora; hoc vident, quotquot ulcera è cauterio patiuntur. Quæ scilicet mox à febribus siccantur, nec solitum pus dant. Inprimis autem notandum, ut nunquam vires peccare possunt abundantiâ, nequidem in Mathusalem: ita nec bonus sanguis, peccat nimietate, eò quòd vires vitales, & sanguis, sint correlativa. Quia juxta Scripturam, anima, sive robur vitale, est in sanguine. Ex consequenti ergo, nunquam potest esse plethora in bono sanguine. Ab altera autem extremitate, præcedenti capite demonstravi, non contineri unquam in venis, sanguinem corruptum: ergo, si qua sit unquam possibilis plethora venarum, illa deberet consistere in medio statu cruoris, inter corruptum & optimè sanum: sive consideremus eundem statum decidentiæ & neutralitatis, vel demum, quatenus ex utroque mistum, saltem meminerint Galenistæ, bonum provenire ex integrâ causâ, malum verò è singulis defectibus; adeóque hunc statum non dici plethoricum: sed cacochymicum. Nec optare venæsectionem: sed potiùs purgationem, quæ selectivè malum educat, bonum autem relinquat. Adeóque ex suis thesibus, nondum probari venæsectionem ullatenus indicari. Nam juxta rei veritatem, jam ante ostendi, non consistere cacochymiam in venis, quæ scilicet est dumtaxat cruoris turbatio: ad quam sublevandam, non indicari turbati cruoris exhaustionem, quantum turbatoris affectus ablationem. Potissimùm quòd sit purior sanguis, qui per cordis centrum transiens, suam depurationem est sortitus: ideóque qui è cubito trahitur, primúsque educitur, purior erit, relinquetur autem intus impurior. Porrò cùm jam constet deesse plethoram in febribus, quæ sanguinis emissionem requirat, idque quadamtenus Scholæ olfecerint; substituerunt loco Indicationis aliquot coindicationes, quasi æquiponderantes Indicationi adæquatæ in natura, & præponderantes contraindicationi, quæ alioqui sanè, cùm à virium conservatione desumitur, tota primatum obtinere debet, eo prorsus nomine, quòd omnis febris citò, tutè, & perfectè sit curabilis absque venæsectione. Enimverò pro omnibus tam diversis clientum humorum putrefactionibus, & febribus inde manantibus, unico venæsectionis præsidio statim utuntur: quia affatim (ut ajunt) succurrit, & ad lubitum sistitur. qua saltem distinctione, sua laxativa quodammodo infamant. Ajunt namque licet venæsectio naturali, atque unica sui indicatione, propter plethoram requiri videatur; imò nec illa humores putrefactos propriè auferat: attamen refrigerat, venarum sarcinam exonerat, vires recreat, partem mali humoris unà cum bono demit; fluxúmque humorum ad nidum putredinis, per derivationem ac revulsionem sistit, pacat, avocátque. Quapropter natura solamen sentiens, cætera felicius, faciliúsque satagit. Bona sunt verba, ait sus, comedens psalmos pœnitentiales: at non prosunt famelicæ. Hæ sunt videlicet coindicationes, quibus continuandam mortalium perniciem persuadent, quibúsque sigillatim satisfaciam. Atqui ante omnia prænotum volo, Quod quamquam in robustiori & pleniori corpore, notabilis læsio per cruoris emissionem non sit, imò non rarò mox sublevari, etiam ægri sanari videantur: non potest tamen non improbari venæsectio, cum citra eandem feliciùs sanentur febrientes. nam utut ad primam vel iteratas venæsectiones, sæpe febrium atrocitas remiserit: id sanè non aliàs contingit, quàm quod Archeus subitam virium depletionem, ac indebitam refrigerationem perhorrescat, adeóque expellere materiam febrilem, & fungi officio, negligat. Qui verò per phlebotomum curari videntur: certè recidivant, saltem tardiorem, minúsque firmam consequuntur valetudinem. Quam

assertionem Turcæ probant, magnáque orbis pars mecum venæ apertionem ignorans, quippe quàm Deus in natura nusquam instituisse legitur, aut approbasse, imò ne quidem ejus mentionem fecisse. Quod autem ad primum coindicationis scopum, qui refrigeratio dicitur, attinet. Profe-
15 ctò, sanguinis missio non alio titulo refrigerat, quàm quatenus de calido vitali furatur. Non autem, quòd vim frigefactivam & positivam obtineat. Quo saltem nomine, debet ejusmodi refrigeratio esse nocua. Cur quæso, in hectica non aperiunt venam? an non indiget febris refrigeratione? vel desinit esse febris? At de-
16 ficit cruor hecticis, quare defectu cruoris, & virium, facilis est noxæ animadversio per phlebotomiam allatæ, quam alioqui vires robustiores tegunt. Anno 1641. 8. Novembris dissectum fuit corpus Principis Ferdinandi, Hispaniarum Regis Fratris, Cardin. Toletani, qui 89. diebus Tertianâ febri agitatus obiit ætatis 32. annorum. Etenim sublatis corde, hepate, & pulmone, adeóque dissectis venis & arteriis, vix cochlear cruoris in cavum thoracis confluxit: planè nimirum hepar ostendit exsangue, cor verò instar crumenæ flaccidum. Biduo enim ante mortem, plus edisset, si ipsi concessum fuisset. Fuit nempe per venæsectiones, purgationes hirudinésque ita exhaustus, ut dixi, non desinebat tamen Tertiana
17 suum typum servare. Quid ergo tanta sanguinis evacuatio profuit? Quidve refrigeratio ista palàm fecit, nisi quod vana essent ejusmodi evacuantia, quæ ne punctum
18 quidem febrium tollerent. Estne ista medendi methodus quæ facit Medicum, quem creavit & honorandum præcepit, ob sui necessitatem, Altissimus? Si nesciat in viro juvene curare Tertianam; quorsum conferet ista methodus? Estne illa ars, cujus eget infirmus, & non sanus? Utinam atque utinam Princeps bonus ille, non fuisset usus? Qui cum Cortraco redux à Senatu Bruxellensi salutaretur, convalescens ab agone mortis præ cruoris & virium minutionibus, tum firmus obambulabat in cubiculo. Horrent itaque medentes, suos febriculosos exponere ad occursum frigidorum, quibus scilicet statim, atque affatim, experirentur refrigerantium virtutem indicio manifesto, quod non multum fidant suis calorum, & refrigerantium regulis. Nam cùm jam constet, totum calorem in febri esse ipsiusmet spiritus vitalis: sequitur etiam, quòd refrigeratio per venæsectionem, sit mera spiritus vitalis, unà & sanguinis exhaustio, & depauperatio. Nam si febris sit curanda ut intemperies, per venæsectionem, tanquam remedium refrigerans (contrarium heu constat! per exhaustionem omnis sanguinis è Principe Infante Hispaniarum. In quo adhuc 19
pridie ante mortem febris Tertiana, non obstante tanto refrigerio, suos accessus servabat,) solóque frigore, sanationem intendant alii etiam in quotidiana (quam è pituita putrida accendi scribunt) saltem refrigerium istud longè facilius obtinerent, exponendo ægrum semi-nudum, ad boreæ, vel zephyri flatum, vel suspendendo in aqua, aut profundo puteo, donec se sat refrigeratum testaretur. Statim enim sic & affatim sanationem absolverent, si intus conscia inscitia, suam caloris essentiam febrilem non damnaret. Itaque fe- 20
bris non est nuda caloris tempestas: sed adest occasionalis vitiata materia, ad cujus expulsionem Archeus per accidens se accendit, velut indignatus. Quod quamdiu in Scholis fuerit neglectum, præposteræ, pernicioſæ, & conjecturales erunt febrium sanationes, eóque omnes nequicquam gratiarum actione dignum, debebunt medenti, cum spontanea naturæ bonitate curentur, atque utinam per medicos non postergarentur. Ad argumentum verò sana- 21
tionis per frigus subitum respondebunt

Scholæ

Scholæ periculosam esse itionem, ab uno extremo ad aliud. Qua suæ ignorantiæ excusatione, os populi obturant, velut aliquid fide dignum dicerent. Non advertentes, quòd in eo sibi contradicant, dum venæsectionem, eo potissimùm scopo laudant, & præferunt laxativis, quod statim, atque affatim, per refrigerium succurrat, ideóque velocis, & præsidii universalis nomenclaturam dedêre. Suam enim impotentiam, in insciția fundatam, cogunt ad arbitrium axiomatis malè intellecti, & pe-
22 jus applicati: Siquidem indubium est, quod liceat confestim abscindere laqueum suspensi, ut privatus aëre, illo quantocius potiatur. Item quod liceat submersum, statim prono situ deponere, ut aquam è pulmone rejiciat. Liceat, inquam, aliquem statim ad ripam extrahere: liceátque statim vulnus ab indispositione liberare, & cicatrice claudere. Plurima enim sic vulnera unico die sigillantur: quod solutio continui, nil indiget præter sui reunitionem, liceat statim os fractum vel dislocatum reponere. Liceat similiter in Caduco, Syncope, lipothymiâ, crampo, quanto citius infirmos revocare, excrementorum detentiones solvere statim, statímque profluvium muliebre sistere. Neque enim autumandum, quòd natura in propria destructione gaudeat, quodque è statu sano, repentinam quidem mortem intromittat, remedium autem recuset, quod repente morbum repellat. Alioqui non faceret, quod in possibilibus est longè optimum, uti nec unumquodque desideraret esse, & conservari. In Mathesi quidem statuitur impossibile, ab extremo ad extremum pergere absque medio, negátque istud medium omnem penitus interjacentiam: quam si in naturalibus, cum quadam latitudine dederimus, adhuc confestim, atque optimè egisse censebimur. Adeóque nec licet illud Matheseos ad sanationes torquere. Fateor equidem, non licere hydropem, per paracenthesin, unica affatim vice educere: ut neque pus, è grandi apostemate totum elicere; nec conglaciatum præ frigore, immediatè ad hypocaustum deferre, neque fame pænè extinctum affatim alere. At sanè, istud non cogit mediocritatis tardus, & necessarius incessus, ut talis, aut ab uno extremorum ad aliud progressio, quasi natura celerem opitulationem a-
versaretur. Cùm hæc ipsi sit indicatio ver- 23
nacula, cognata, medullaris, & intimè propria. Sed vetantur ista, quia virium inde dependens exsolutio non ferret celeres istos motus. Per elenchum ergo causæ non ut causæ, Scholæ ægros arcent, à subitaneo auxilio, quod non habent: ut ignorantiam aliquo apud vulgus velent axiomate, malè directo. Nam quoties sine virium amissione (vires namque semper primatum obtinent in Indicationibus) sanatio haberi potest, quo citiùs id fit, majori quoque jubilo naturæ arripitur. Prout & in febribus, multa jucunditate, utili admiratione observavi. Ergo (in terminis) si febris sit merus 24
calor præter naturam, debeátque per contraria debellativa omnis sanatio perfici: ergo requirit frigefactionem præter naturam, ut scilicet contraria stent sub eodem genere. Id est, Necessario febris omnis sanaretur ab ambientis multo frigore; ac potissimum, quia ambientis frigus vires colligit, non autem dissipat. Sed consequens est falsum: ergo & antecedens. Ergo Scholæ non intendunt per venæsectionem, caloris refrigerium: sed primariò ablationem ipsius cruoris, & mitigationem accidentium, quæ vires debilitatas consequitur. Sive primariò intendunt virium & sanguinis diminutionem. Id quod pleno fuco appellant liberiorem arteriarum respirationem. Ego verò Indicationem, quæ 25
virium conservationem concernit, estque oppositа venarum depletioni cuicumque, semper maximi pendo, quia diminutis, stratisque viribus, nec morbus

profligari poteſt, nec aliquid ſupereſt me-
26 denti agendum. Idcirco Hippocrates de-
cernit naturas ipſas eſſe morborum medi-
catrices, quod Indicatio, quæ à viribus
conſervandis ſumitur, totum ſanationis
ſcopum moderetur. Ut ergo ratio vires
cuſtodiendas ſuadet: ita & cruorem, quòd
27 hic illas contineat. Hippocrates quidem
in plethora Athletarum, ſtatim, & cumu-
latim, cruorem juſſit mittendum. Idque
Scholæ pro venæſectione ubique intonant.
Sed ridiculè iſtud pro morborum, febri-
úmque ſanatione allegatur. Non enim id
juſſit propter metum plethoræ, utcunque
venæ illorum ſanguine ſat abundent: ſed
ſolùm, ne vaſa repleta, in roboris exerci-
tiis diſſiliant, ac dehiſcant. Alioqui quid
Athletis ſanis, cum ſanatione febrium in-
tercedit commune? non enim febrienti me-
tus eſt plethoræ, nec ut vena exercitiis
rumpatur, notandum porrò, depletiones
28 cruoris ſic ſe habere. Quod quæ à Venere
facta eſt, ſit irreparabilis virium exhauſtio,
quia demit de innato cordis ſpiritu. Huic
autem propinqua eſt exhauſtio per venæ-
ſectiones facta, eò quòd promtè ſuffuretur
Archeum influum, & affatim. Morbus verò,
etſi vires directè quoque oppugnet: quia
tamen id non efficit affatim, ſed ſenſim,
ideo vires potiùs concutit & atterit, quàm
29 quod verè exhauriat. Facilior itaque eſt vi-
rium reſtitutio, à morbo attritarum, quàm
exhauſtarum à venæſectione. Nam qui à
venæſectione debilitantur in morbis, ple-
rumque deſtituuntur criſi, & ſi à morbo re-
ſurgant, paulatim, multisque anxietatibus
valetudinarii convaleſcunt, longâ dierum
ſerie, & non ſine metu recidivarum. Qui
verò morbo decumbunt abſque venæſe-
ctione, reſtituuntur de facili, & convale-
ſcentes, mox priſtinum attingunt ſtatum.
Sin verò remediis deſtituti, etiam nonnun-
quam ad extremum devenerint; criſin ta-
men natura molitur, eósque reficit, eò quòd
illorum vires, etſi à morbo conquaſſatæ
quidem ſint, non tamen perierint, exhau-
ſtæ affatim per cruoris emiſſiones. Qua- 30
propter medicus ex conſcientia, & in cha-
ritate tenetur mederi, non per diſpendium
ſubitaneum virium, ut neque per pericula
inde conſequentia, nec etiam per vitæ ab-
breviationem neceſſariam, juxta pſalmum.
Spiritus meus attenuabitur (ergo) dies mei
abbreviabuntur. Cúmque juxta Sacra, vita
gliſcat in ſanguine, utut hunc affatim dimi-
ſeris, non niſi cum vitæ præjudicio emiſe-
ris. Intentio enim perpetua naturæ, ſanan-
dis febribus, eſt per ſudores. Ideóque ac- 31
ceſſus plerumque terminantur per ſudores.
Sed huic intentioni diametraliter opponi-
tur venæſectio. Siquidem hæc vellit cruo-
rem introrſum, ad replendum vaſa cruore
depleta: motus verò naturæ, ad ſanatio-
nem febrium requiſitus, procedit à centro
foras, à nobilibus, & viſceribus, ad pellem.
Quod autem venæſectio debilitet neceſſa-
riò, licet fortiores, & plethorici, id ſecus
experiri & teſtari videantur: ſi textus ſa-
cer, qui vitam in ſanguine habitare admo-
net, non ſatis ponderis habeat; ſaltem id
manifeſtum fiet, ſi liberaliori ſanguinis miſ-
ſione peccaveris: ſtatim enim vires, & æ-
ger concidunt. Ergo in matheſi ſi ſex nota-
biliter lædant: tria non poſſunt non læde-
re, quanquam non ita ſenſibiliter. Lædere 32
autem non naturam, qui eandem ſanare &
reſtituere debet, non eſt permiſſum, ſi ipſa
ſibi natura debeat eſſe medicatrix, tantó-
que felicior, quò fortior. Satis enim ſit me-
dico, quod æger alioquin inexcuſabili debi-
litate labaſcat per morbum, inedias, inap-
petentias, inquietudines, dolores, anxieta-
tes, vigilias, ſudores &c. neque idcirco fi-
dus Auxiliator debet debilitatem addere
debilitatibus. Fraudulentum eſt ſublieva-
men, quod venæſectio adfert, ejúsque tam
incertum eſt remedium, quod nemo me-
dentum hactenus auſit polliceri ſanatio-
nem inde futuram. Quisque artificum fa-
cit, quod promittit. Statuarius nempe ſta- 33
tuam,

tuam, calcearius calceos indubiè parat. Solus autem Medicus nil audet ex arte spondere suâ: quia nititur fundamentis incertis, per accidens dumtaxat, subinde, atque dolosè proficuus. Quia utcunque rem verteris, ignorantiæ plenum est, procuratâ debilitate, sanare velle. Per repentinam nempe cruoris depletionem, cumulatè factam, plerumque natura negligit expulsionem sui hostis. Quam attamen expulsionem demonstravi continere totam febrium, & naturæ scenam. In confesso est præterea, quòd materia febrilis non consistat in vena supra Cor: & per consequens, neque ve-
34 næsectio materiam occasionalem ullatenus exhauriat, aut directa medendi intentione, effectivè sanet. Denique, si mittendus cruor, ob perspirationem facilem arteria-
35 rum. Id saltem frustraneum in initiis & incrementis febrium, cùm calor nondum viget. Cúmque in statu, ut neque in declinatione sit mittendus cruor. Ergo nunquam. Quod autem non in statu, probatur: quia præceditur crisis, cùm natura (ut scribunt) maximè impedita luctatur, & plerumque victrix, minimè tum toleret virium jacturam, & avocationem à duello. Sin verò in statu natura victa sit, quid erit venæsectio tum aliud, quàm merum homicidium? Si ergo in statu non convenit venam pandere, dum maximus calor, anxietas, & potissima arteriarum exigitur respiratio: multò certè minus conveniet in initiis, & augmentis. Præsertim quod primis statim diebus, metus plethoræ abeat, adeóque sat facilis sit arteriarum perspiratio. Quod autem morbi, in sua declinatione, venæsectionem nec petant, nec tolerent, tam est clarum, & omnium voce testatum: quod nemo venæsectionem unquam, per decli-
36 nationem morbi, intentet. Consideremus præterea, quod in febribus, cruor in venis, vel bonus sit, vel malus, vel neuter. Si bonus: bonum erit, bonum detinuisse, eò quòd viribus addat. Nam (ut alibi ostendi) plethoræ metus, vel mox ab initio, si quis esset, cessavit. Quod autem volunt bonum cruorem dimitti, ob refrigerium, & putredinis diffiationem. Jam enim utrumque sat sublatum est, & imaginarium bonum, quod supponunt, realem, & necessariam virium jacturam adfert. Cæterùm docent Scholæ venæsectionem in febri non mandari, propter bonitatem cruoris, quæ nempe supponunt malum & putredinem. Ego autem sat docui, non dari corruptum in venis quamdiu vivitur; & per consequens, ruere hunc Scholarum scopum in vena secanda. Oportet ergo mihi demonstrent malitiam 37
cruoris, quæ sit citra ejusdem corruptionem. Deinde, malum istum cruorem detineri in venâ, à corde usque ad manum, si ratam velint venæsectionem, in quantum talem, vel quatenus revulsionem. Doceant, inquam, quòd malus cruor non sit in primis officinis, eductóque per cubiti venam cruore non trahatur deterior ad cor, qua vena cava dexterum cordis sinum facit. Instruant pariter, quòd depletis superioribus venis, non sit major libertas, & impunitas, quâ noxia & febrilia ad cor pertingant, quàm ante. Adeò quòd loco difflandi putredinem (quam in rei veritate probavi nullam) non occasionetur potiùs liber aditus auræ putridæ ad cor. Quorsum nempe depletarum venarum vacuitas attrahit cruorem infernè. Ostendant, inquam, quâ ratione effluvium cruoris, & diminutio virium per cubitum, impediat putredinem, sive importet correctionem, & redintegrationem putridi. Item explicent se, quid velint dici, quod venæsectio fieret, quo arteriæ liberiùs respirent, cùm putredo (si qua esset in venis possibilis) non affectet sanguinem arterialem totius naturæ condum. Probéntque insuper, quòd imminuto bono sanguine, & viribus, proportionaliter, sit major potestas residuo impuro, inquinatóque per putredinem (ut supponunt) seipsum præservandi à putrefactione immi-

imminente. Doceant item contra Textum sacrum, quod vita atque anima sint potius & libentiùs in contaminato sanguine residuo, quàm in puriore per venæsectionem ablato. Alioqui regulariter boni eductio includit residui mali auctam proportionem, effrenémque licentiam. Quid si demum in febri, ac venis, cruor sit malus, bonúmque ajunt (tanquam signum & effectum) quod in missione cruoris, malus effluat: puténtque, tantumdem saltem mali cruoris abreptum. Primò probent cruorem, quem censent noxium, verè noxium, prout antè jam probavi insontem: Ac dein doceant, per ejusmodi mali cruoris festinam & plenam emissionem, nil præjudicii viribus esse ablatum: quódque superstite cruore inquinato, minutis jam viribus, sanguinis facta depletio, erit in causa, cur putredo residui cruoris, pergere minus valeat? & an sperent quandoque in venis semel putrefacto cruore quomodolibet, ab ejusmodi videlicet privatione, dari in natura regressum? Etenim ostendant, non contradicere, quod febri proprium sit, cruorem
38 ipsum inquinare, & hanc proprietatem tolli à posteriori, à putrefacti scilicet remotione? etenim si primum impurior sanguis è vena depromatur, iteratò venam pandunt, interim vires consternunt, turbantque, hinc & crisis spem tollunt, quid si tum rubicundior effluxerit. Certè exclamant. Quasi totum mali agmen ablatum primâ vice, fuisséque febrium sedes, à corde ad cubitum dumtaxat extensa: bonus autem, circa hepar resideret. Ast deprehendi semper in Hydrope ultimorum excrementorum formidolosas evacuationes, multóque ideo magis, in nuda sanguinis abreptione, quæ recta via à corde per vulnus, vitales spiritus abducit, sive is malus, sive bonus, vel neuter censeatur. Inprimis probavi, quòd peccent petitione principii, tam quæ de Synocho, causoque putridis, quàm quæ de sanguinis putridi emissionibus supponuntur. Quapropter loquendo ad numeros, sublevamina facta propter virium ereptionem, semper inveni fraude plena, ut pro tantillo sublevaminis, vires morborum bajulæ, enerventur. Perinde enim atque potus febrium initio, sitim pro tantillo solari videtur: sed quis tam demens, quod tum potaret, si sciret potum sibi vires necessarias suffurari? Infidum est itaque, dolosum, & momentaneum refrigerationis auxilium per venæsectionem. De neutro tandem cruore, qui nec bonus nec malus sit respectu venæsectionis, nil dici est operæpretium: cum negatum sub disjunctione, negari etiam possit copulativè. Nam sive neuter sit is, qui commistione boni cum depravato constat (supponendo depravatum, qui non est) vel is, cui est introducta alteratio neutra, in utrumque eventum prædicta satisfaciunt. Tandem ut spem, quæ in revulsione est, abscindam, & sic omnes ex æquo tollam coindicationes, tanquam misera pertinaciæ subterfugia. Insanum est subsidium, venæsectionem 39
(copiosam enim plerumque hoc fine exigunt) fecisse, sive in febribus, sive demum in menstruis, propter revulsionem: eò quòd materia febrilis non natet in cruore, aut fluctuet in venis, tanquam piscis in aqua: sed vasi intus adhæret, prout suo loco de materia occasionali edisseram. Pro menstruo autem similiter: eò quòd ejus separatio fiat è toto, & non nisi separatrice manu Archei. Phlebotomia verò nil separat separabilium: quia sine prægnitione finis, adeóque absque electione agit. Sed perpetuò effluit vicinior, mox vase aperto, & insons cruor: quem, quia dein continuo filo alius subsequitur metu vacui: idcirco menstrua circa uterum, studio naturæ alioqui collecta, per venæsectionem inde distrahuntur, ac in totum retrogradiuntur. Si autem Phlebotomia quandoque in plethora & euchyma muliere bene successerit, at certè in aliis multis, miseran-

ferandam cataſtrophen dedit. Etenim ſi menſtruum, ſola ſui quantitate (dum jam collectum, & in venis circa uterum ſegregatum eſt) peccaret, Indicationem Phlebotomi individuam, & in ſolo caſu ſuppoſito lubens admiſero. At menſtruum, bene conſtituto utero ſi fluxerit, abundè ſuis ſatisfacit finibus, & hactenus revulſio fruſtranea, quanquam etiam impoſſibile hypotheſis ſupponat. Phlebotomia namque, non niſi mera eſt cruoris, & indiſtincta depletio. Depletæ autem venæ, ex tempore, undecunque, qualemcumq; cruorem ad ſe revocant. Quia ut cruoris ſunt avidæ thecæ; ita & vacuitatis impatientes. Atque proinde menſtruum, in exitum dicatum, id eſt, hactenus catalogo excrementorum ſemel inſcriptum à natura, venæ depletæ al-
40 liciunt. Derivatio autem, quia parca eſt cruoris effuſio, modò congruis è venis fiat, ſæpe profuit multis morbis topicis, adeóque in febribus eſt impertinens. Sed
41 inſtant venæſectionem in Pleuritide eſſe ita neceſſariam, ut ſub pœna capitali ſit injuncta. Siquidem ajunt, niſi ad coſtas affluens cruor, multi cruoris effuſione revellatur, periculum eſt, ne mox Pleuritis hominem interimat ſuffocando. Ego ſanè, nemini Pleuritico ſanguinem mitto, eſtque curatio ejusmodi tuta, certa, commoda & ſolida. Nemo illorum perit: ubi interim ſub phlebotomo, plures longa tandem tabe pereunt, & quotannis recidivam experiuntur. Juxta Galenum enim, Quicumque die quadrageſimo non ſunt perfectè ſanati, tabidi fiunt. Ego verò, intra paucos dies, perfectè ſano; nec recidivam
42 ſentiunt. Nec quidem ſolus mea ad hoc arcana habeo. Quinimo vidi ruſticum omnes pleuriticos tertio potu ſanantem. Utebatur enim ſtercore jumenti pro viro, & caballi pro muliere, quod diluebat in cereviſia, ac colaturam expreſſam propinabat. Tanta ſcilicet eſt medentum ignorantia, tantáque Scholarum pertinacia, quod Deus ruſticis & parvulis det ſcientiam, quam Ethnica littera inflatis denegat.
Jam ſpectandum, ſi aliquis revulſionis uſus 43
in febribus. Enimverò cùm opus revulſionis non ſit primariò aliud quàm venæſectio, ad quam per accidens, ſperatur ſuccedens cruor venturus, ejúsque rei beneficio, non fluxurum fore ad locum affectum. Ad quam theſim ſequitur, quòd per ejusmodi evacuationem, trahetur cruor peccans febrilis, (ſic loquor connivens) in venas diſperſus, qui alias ſuo nido, procul à corde latitans, ſuæ noxæ fermentum, non tam ferociter cordi communicaret. Quod eſt dicere: Per ejusmodi revulſionem fore, quod humor peccans, à parte ignobili, ad nobiliorem traheretur. Crudior namque, ac feculentior ſanguis, eſt in Meſaraicis venis: defecatior autem, qui propiùs ad cordis aulam acceſſerit. Aliàs namque indiſcreta natura, juxta vitæ fontem prima parricidii tela ſtatuiſſet. Cum igitur non fluctuet in venis materia febrilis, nec ſedeat prope cor: Abſit credere, illam per venæſectiones exigi, aut loco moveri, utut alioqui ſubinde diverſicolor ſanguis, per iteratas ſanguinis emiſſiones, emungatur. Atrox itaque remedium, ſi ad locum emiſſi cruoris, alter à remotis acceſſerit. Nam ſic in totum, & ad nobiliora, unius loci labes diſpergeretur, eſtque alioqui facilis coinquinatio in habentibus ſymbolum.
Tandem, ſi ſemel abdicatis Ethnicorum 44
erroribus, Moderni in vitam proximi reſpicerent, ſcirent utique, vana eſſe revulſionum commenta; pernicioſam theſauri ſanguinis & virium deperditionem: Nullam noxam à ſanguine intra venas: ſed tantùm ab hoſtilibus, & peregrinis excrementis inſultare: Deum quoque ſufficientia feciſſe ſordium quarumcunque emunctoria, nec laceratione venarum opus, pro febrium victoria.

Purgatio examinatur.

CAPUT V.

1. Prima confessio Scholarum de suis purgantibus. 2. Fraudes correctionum. 3. Altera confessio. 4. Tertia. 5. Excusationes turpes. 6. Quarta confessio. 7. Historia frequens. 8. Dolus in nomine. 9. Explicatur, quid sit dari laxativum dum turgent humores, & quàm fraude plenum. 10. Historia pœnitentiæ Authoris. 11. Conclusio inde tracta. 12. Novem notabilia in Scholarum perniciem. 13. Historia cujusdam Principis viri. 14. Quinta confessio. 15. Examen prædictorum. 16. Sexta confessio. 17. Subterfugia vana, & fœda. 18. Retorta tela ex confessione septima. 19. Argumentum veneni à fœtore. 20. Probatio mechanica. 21. Idem ex Galeno. 22. Probatio ab effectu. 23. Scholæ impugnant sua theoremata. 24. Positis hypothesibus Scholarum, nemo mori posset à febri, & falsum esset, quod non danda purgantia initio febrium. 25. Quod hic Aphorismus dolum includat, & Hippocratis inadvertentiam. 26. Coctio in morbis nominis abusus.

1 AGnoscunt Scholæ sua purgantia, ad Agaricum usque correctione opus habere, cò quòd vim inferant naturæ. Atque utinam correctiones illæ, non ignavæ, non stolidæ essent, potiúsque inservirent ad comparandam innocentiam medelæ, quàm 2 ad ejus castrationem. Siquidem castratio virium in pharmaco, dolum concludit, ne videlicet æger venenum subesse intelligat. Cicutata etiam officinarum remedia, sunt instar lupi domestici, qui datâ occasione, dum sibi confiditur, ad solitam naturæ suæ ferociam redit. Hinc enim nec correcta pharmaca, proprio etymo appellare audent. Puta, Diagridii nomine Scammonæam velant, ut & Alahandal, Colocynthidem larvat. Composita demum laxativa, in Dispensatoriis militant sub mentito 3 ducis titulo. Interim nequeunt negare, quin in singulis solutivis Scammonæa & Colocynthis, non sint binæ columnæ, quibus totum purgandi ædificium innititur, quibúsque collisis, totum quidquid superstructum est ruit. Mitiora demum solutiva, ut manna, cassia, sena, rhabarbarum, &c. duobus illis ducibus antesignanis, sua dedêre nomina. Fatentur, inquam, Scholæ, 4 exhibito laxante, non esse ampliùs in potestate Medentis; adeóque per hoc infamant laxativa, eáque phlebotomiæ proinde postponunt. Etenim si quid crudelius patra- 5 verit laxativum, vel dosim, vel correctionem, vel ægri naturam fluidam, vel Seplastam, vel ejus uxorem accusant, ne solutivo alioqui pharmaco nomen pereat. Interea tamen fatentur, velint nolint, solutiva 6 universa, tabidum virus in se claudere: solamque Aloëm in proverbio innocuam vocant. Cætera verò cum additamento, correctione, & circumspectione exhibenda, ut neque præposterè, aut præmaturè. Nuper 7 enim vir judiciosus, à Secretis Senatus Brabantici, ut sanitatem custodiret, pillulam usualem ex aloë lotâ (castrata scilicet) sumserat, cujus dum non reperiret effectum, transeunti id Medico denunciat. Qui culpat ignaviam aloës, adeóque picron, sive amarum, in pigrum vertit. Præscribam (inquit) majales pillulas. Quibus assùmtis miserè periit, quia totâ hebdomadâ frustra laboratum, ut laxantis remedii effrenem effectum compesceret. Is enim ut se à morbo futuro liberaret, dolo medentis periit, & reliquit proles undecim. Unde primariò liquet, tam esse laxanti liberum ferocire in bene valentem, quàm aliàs in ægrum. Impunè nempe, etiam in vitam principum, grassari licet, sub nomine Medentis, dolóque pharmaci. Quia terra tegit crudelem 8 Medentum insciticm. Speciosus sanè titulus purgatio, sive depuratio: sed doli plenus. Atque utinam medentis purgatorium queat piare morbos! utinam quoad hoc non fit, ægri non exspectarent purgatorium à manu Medentum! Luctu sanè est di- 9 gnissimum, quod ajunt, exhibito laxante, ante morbi coctionem, educi quidem eosdem humores (nam laxantia volunt per selectionem educere unum humorum, & non alium) quos alioqui post præfatam morbi

morbi concoctionem : esse tamen inutilem, imò & nocuam. Nec tamen inde hactenus discant, humores, per laxantia eductos, non esse humores, nec peccantes; (alias namque utraque statione morbi, & unico laxante suppositis, necessariò deberent juvare æqualiter, si materiæ eidem peccanti detrahant) sed meram putrilaginem, & merum liquamen tabefactum, per virus laxativorum. Tantóque infelicius bibitur hostis, ut hanc ferinam exerceat in-
10 tus lanienam, in carne & sanguine. Etenim per facti historiam, narrabo pœnitentiæ & scientiæ meæ in medendo exordia. Enimvero vix ex ephebis eram, quod chirothecam domicellæ, aridâ scabie infectæ, indueram : Unde primum illâ, ac dein alterâ manu scabiem contraxi, cum pure & pustulis infamem. Medici nostræ Urbis Seniores advocati. Venæsectionem primum ad hepatis refrigerium mandârunt. Dein triduano Apozemate, bilem flavam torridam, & pituitam salsam, ad eductionem præpararunt. Ac tandem per pillulas de fumaria, purgationem præfatorum humorum instituerunt, multósque affatim secessus provocârunt. Gavisus ego, quod acervum fœtidi liquoris excrevissem. Monuerunt ergo, idem pharmacum perendie assumendum, itémque iterum post triduum, pari successu: ac meo judicio, si totum junctum fuisset, facile duas situlas impleviset putridum, putidúmque, quod humores putabam. Qui enim antea sanús, alacer, integris viribus, levis in saltu & cursu : jam redactus eram in maciem, tremebant genua, genæ collapsæ, & vox mihi rauca. Dixi itaque, & serò, ubinam hospitati fuêre isti humores in me? Nec enim in capite, thorace, vel in ventre locum tantæ farragini reperiebam. Nam etsi privus omnibus visceribus, dimidium ejus tamen vix tota cavitas continere potuisset. Concluси ergo mecum,
11 Quod isti humores non præexstiterant in me : sed in me facti erant. Ac cognovi liquido istud putridum liquamen factum fuisse ab assumto laxativo : quod idem esset facturum, quoties assumerem : Interim eadem me tentabat scabies, quæ antè.
Unde 1. cognovi, quod scabies sit contagium pellis, non autem hepatis intemperies. 2. Quod mentitum esset vitium istorum humorum in scabie. Quæ solo contactu chirothecæ, parata erat. 3. Quod pharmaca purgantia non purgarent, aut mundarent : sed putrefacerent. Quod vividam corporis mei substantiam liquassent, & in putrilaginem resolvissent. 5. Quod indifferenter contaminarent, quidquid quoquo modo attingerent, sive cruor esset, sive demum ipsamet caro vivens : non autem selectivè unum pro alio elicerent, & separarent. 6. Quod contaminatum denotaret suum contaminans esse merum venenum, corporis liquefactivum, & putrefactivum. 7. Quod contaminatum, propulsante naturâ effluueret, donec vis pharmaci exantlata esset. 8. Quod hoc fieret non secus in sano, atque in ægro. 9. Quodque ideo periculosum esset pharmacum solutivum, antequam natura victrix esset in morbis, postmodum verò noxa ejus non ita manifesta appareret. Quibus dudum, atque seriò mecum pensitatis, descivi à Galeno, qui totus circa humores istos ita implicitus, ut omnes morbos inde constare asserat. At cùm mihi adhuc deessent meliora, quæ in vicem humorum, & laxativorum substituerem, cum admiratione, & commiseratione generis humani, tandem studium Medendi suspendere volui, donec Altissimus, ex sui beneplacito, quærenti mihi, post multa nummorum & annorum dispendia, dignatus est donare Intellectum, quem utinam ex meis operibus mundus sibi in commodum applicaret. Crevit in me ausus eundo, ac indies magis confirmatus sum, quotidianis errorum Medentum observationibus. Inter cætera memini, quod Archia- 13
tri Principi exhibuerant scammoneatum

pharmacum, unde unico die, quadraginta & unum ſeceſſus ſucceſſerant. Qui unà cum lotio illius diei, me jubente, ponderati, pendebant libras octodecim & uncias ſeptem liquaminis flavi, & putridi. Dixi ergo illi, & ſuis Medicis. Enimvero ſi iſtud liquamen ſit bilis, unúsque de quatuor. Jam phlegma in corpore inde reſiduum (una tertiâ bilem ſuperans, juxta Galenum) pendebit libras viginti ſeptem & uncias decem, & eodem computo, ſupererunt meracæ atræ bilis libræ novem & unciæ tres. Id eſt, pituitæ & melancholiæ non permiſtarum bili flavæ, libræ triginta ſex
14 & unciæ tredecim. Purgationem itaque debebant fateri, non eſſe corporis purificationem: quin potiùs relictorum humorum (ſi qui ejusmodi eſſent) diſtemperationem. Dein quod præfata ſolutio non eſſet bilis electiva mundatio, aut corporis à ſuperfluâ bile liberatio: ſed mera cruoris liquatio putrefactiva. Siquidem dum cruor eſſet in venis, non fœtebat ante, mox putet in inteſtino, eodem inſtanti, quo extra ve-
15 nas excidit. Sed ſodes, quo vaſe jam continebuntur triginta ſeptem libræ pituitæ & atræ bilis reſiduarum? præſertim dum à purgatione venæ, quæ antea tumebant, nunc conciderunt, nec apparent ampliùs? Sequenti manè namque miſer ille, qui ſe veſtris arbitriis concredidit, ac ſe purificatum rebatur, caſsâ, acutâ, & raucâ voce loquitur, tremit manibus, vacillat genubus, oculis concavis, exhauſtis venis, conſternato vultu, ſitíque preſſus importuna, & dejecta appetentia, ſe pridie multa paſſum affirmat, per tam doloſam & anxiam depurationis experientiam, dubitátque iterum
16 redire eandem viam. Certus tamen credit, ſi doſis laxativi auctior fuiſſet, malè ſibi ceſſiſſet negotium. Ex iſta enim forti purgatione in Principe, ſtatim deberet elucescere ſolutivorum virulenta proprietas.
17 Reſponderunt Medentes, Principis naturam facilem, nimium auſcultaſſe pharmaco, & ad evitandam relictorum humorum colluviem præfatam, ſimúlque diſproportionem eorundem. Quam Scammonæa, ex proprietate nedum eliciat bilem: ſed ex ipſo cruore, ſive compoſito ex quatuor confecerit unicum liquamen per ſedem rejectum: Unde rurſus conclu- 18
ſi, impoſturam atque dolum, quæ choleram vel pituitam educi ſupponit, quæque ſelectivè unum præ alio excerni perhibet, dum jam fatentur, eſſe omnes ſimul liquatos. Et juxta Galenum, dum ſanguis putreſcit, fit bilis: & falſum eſſe, quod Cholagogon (verbi gratia) curet morbos bilioſos; quódque deceptio ſit, qui bilem educi ajunt, ſi & cæteri tres priùs corrupti, ſimul ejiciantur. Nemo certè eſt veritatis ſtudioſus, qui non hinc ſtatìm intelligat, corruere Veterum Medendi baſim; tam reſpectu humorùm quàm ſelectionis ſolutivorum Medicaminum. Profectò admiror in ſtuporem uſque, quòd Mundus perniciem laxativorum nondum animadverterit, qui alioqui tam repente perſentit quaslibet technas marſupio ſuo prætextas. Indubium eſt ſiquidem, quin laxativa occultum gerant toxicum, quod tot viduarum ac pupillorum millena fecit. Neque enim educunt ſingularem poſt ſe humorem, quem ſingulari tractatu demonſtravi, nunquam in natura fuiſſe, niſi in libris Medentum. Etenim doſim laxativi auge, atque illico ſe prodet lethale venenum. Agedum, 19
cur iſta veſtra bilis, tam celeri effluxu ſubſequens, fœtet tam horrendè, quæ uno quadrante priùs non fœtebat? Celeritas enim effluxus, putrefactioni anſam adimit, ut & fœtoris. Olet namque cadaver, & non ſtercus. Neque etiam ab inteſtinis, tam repente, tam olidi ſtercoris odorem mutuaret. Itaque fœtor indicat toxicum efficiens, & materiam cadaveroſam, è vivo deſumtam. Quod probo Mechanicè. Si 20
quis hauſerit drachmam vitrioli albi in vino ſoluti, mox vomitum cit. At ſi ſtatim à

potu

potu superbibat haustum cerevisiæ, aquæ, &c. is quidem plurimos patietur secessus: attamen prorsus absque fœtore. Scammonæa igitur & vitriolum, pariter liquant cruorem mesaraicum. Hoc quidem, violenta ponticitate sui. Illud verò putrefactivo, olidóque laxativorum veneno. Cujus solius considerationè, purgatio, ut crudele & stupidum inventum, nemini non
21 suspecta esse debet. Etenim si juxta Galenum, sanguis dum putrescit, fit bilis: ergo liquamen fœtidum, atque flavum, per laxativa dejectum, mentiénsque bilem, ex putrefacto cruore est generatum. Atque per consequens, ipsa laxativa sunt putrefactiva cruoris. Quod ex Galeno, Scholis invitis, facilè colligitur. Etenim potissimùm commendat Theriacam, eò quòd potissimè venenis resistat. Signum quoque optimæ Theriaces diagnosticum asserit, quòd si una cum laxativis sumatur Theriaca, indubiè non subsequentur secessus. An non hæc Galeni verba convincunt, laxativa esse mera venena? quorum scilicet universa operatio eluditur, per Theriacam venenorum domitricem? cui suspicioni consonant ef-
22 fectus. Quippe sumto purgante, æqualiter dejiciunt æger & sanus, liquamina ejusdem coloris, odoris, & conditionis: quapropter non exigit humorem peccantem, præ non peccante: sed indifferenter con-
23 taminat quidquid attingit. Porrò & Scholæ impugnant libertatem selectivam, quam solutivis tribuunt. Nam si humor aliquis è quatuor, sit putridus in febribus, indicétque naturaliter sui ablationem: laxativa verò educant selectivè humorem è cruore, in sanis (uti volunt) imò carnem sanam liquefaciant, ut inde scopum suum nanciscantur, qui est, liquamen putridum fundere, quod alvus dejicit. Saltem laxativa non habebunt parem licentiam in febribus, ad eliciendum excrementum peccans, & putridum. Nam putridum non habet ampliùs pristinam essentiam & proprietates, quas habebat ante sui putrefactionem. Etenim si magnes attrahat ferrum: non trahet etiam proinde ferruginem. Ideóque si purgans resolvat carnes & cruorem, ut inde bilem educat, quam proprietate specificâ vinctam ad se trahit: non proinde trahit pariter putrida & putrefacta, venis inclusa, quæ causa essent febrium. Nemo sanè 24
per febres oppeteret unquam, si duo Scholarum axiomata veritate niterentur. Nempe si humores putridi sint causa febrium, Itémque si cedant selectivè, per purgantia. Insuper vesana cautio esset, ne purgantia dentur in principiis febrium antequam materia turgeat; nimirum non ante maturitatem, ac coctionem materiæ peccantis. Unde sat liquet, laxantia fore secus nocua. Sin autem dentur, postquam morbi materia jam ritè est subacta: imposturam præfata cautio continet. Quippe effectum spon- 25
te ac beneficio naturæ procuratum, attribuit pharmaco solventi. A quo sanè etiam tum, justius probus Medicus abstinet. Quoniam tum perturbat crisim, periculum confusionis inducit, & recidivæ. Pharmacum enim solvens, semper atque per se, non secus educit non cocta, ac ea quæ postmodum cocta vocantur: quia utrobique æquè atrox ac virulentum. Sed postquam natura morbum superavit, minùs noxæ infert, neque tam apertè laxativi dolus tum manifestatur. Adeóque si tum laxans detur, videbitur Medicus, suâ arte morbum vicisse. Cæterùm si laxativa educerent singula, humores suos per electionem: necessariò etiam qualibet statione morbi conducerent, quippe quæ semper eundem liquorem & æquè fœtentem educunt: turbant autem quam maximè, quoad natura non evaserit superior. Quam illius victo- 26
riam morbi concoctionem dixere Scholæ. Non sanè quòd natura digerere, aut coquere aggrediatur quidquam, quod vitiosum est, aut sibi in usum non cadit: quippe quæ intelligentia non errante gubernatur.

Hæc de utroque universali præsidio in febribus admonita sufficiant. Concludens cum Hippocrate ad Democritum, omne solutivum deprædari de viribus,& substantia nostri corporis.

Consideratio Quartanæ.

CAPUT VI.

1. Quartana illusit Scholarum regulæ. 2. Quare nesciant curare quartanam. 3. Deficere solitas in aliis morborum eventibus excusationes. 4. Omen ex quartana in cæteris febribus. 5. Quartanæ examen ad Scholarum calculum. 6. Debilitates ipsius Galeni. 7. Deliquia in medentibus notata. 8. Coacta verba in confessione Medentum. 9. Argumenta contra atram bilem in Splene, & subterfugia Medentum. 10. Vera ratio, unde Splen indurescit sub finem quartanæ, errorque Scholarum detegitur. 11. Notabilia aliquot in quartana. 12. Modus inebriandi, organaque. 13. Notabile de spiritu vini vetagabili, è baccis Iuniperi. 14. Cur vina ordinariò grata mortalibus. 15. Quomodo arteriæ trahant remedia sua. 16. Impedimentum in oleis essatis, quod in eorundem salibus non est. 17. Modus fiendi cardiacæ passionis, quam etiam vocant regiam. 18. A stomacho varii morbi chronici. 19. Ruditas seculi Hippocratici, & sinceritas. 20. Quartanæ nulla sedes relinquitur in Scholis. 21. Paucula dicuntur notabilia de Insaniis. 22. Sedes amentiarum.

INtegro sanè tractatu demonstravi, nunquam in rerum natura fuisse humores, quos Scholæ Medicæ in artis suæ basim præsupponunt, spectarétque ex professo huc ille tractatus, nisi propediem in opere aliorum morborum repetendus esset. Eò quòd omnes morbos passim istis humori-
1 bus nuncupârint. Hoc loco autem sufficiet obiter demonstrasse, febres ortum suum nullatenus debere ejusmodi humoribus, sive integris, sive putrefactis. Nunc de Quartana quædam dicam: non enim quod materia aut efficiente differat à cognatis febribus, aut aliàs curetur, quam unico eodémque modo, & medio, quo superantur cæteræ: sed quia Quartana collisis Scholarum viribus nunquam devicta fuerit: atque adeò ludibria fecerit Medentum commentaria, vanosque sermones de bile atra, de Splene, nigræ, atque retorridæ bilis cloaca, déque solutivis, atram bilem per electionem educentibus. Quartana itaque doctrinam Academiarum, harúmque promissa, risui jamdudum exposuit tanquam vanas sine viribus nugas, atque luridas fabellas. Desperata nimirum per artes sanatio, enervem medicaminum opem, dispensatoriorum vana pollicita, atque indubiam causarum febrilium ignorantiam patefecit. Bone Deus! Jam patet, quòd Medici non solùm nequeant sanare Lepram, Podagram, Paralysin, Asthma, calculum, caducum, reliquósque contentos sub ingenti incurabilium catalogo, nunquam sua sponte sanatorum: sed nec quidem Quartanam, quæ patienter omnem exspectat, illudítque Medentum operam; quam tamen natura, suapte vi, in Scholarum ignominiam sanat, demere norunt! Etenim qui per venæsectiones, scarificationes, hirudines, vesicatoria, & alvi purgationes, adeóque per diminutiones corporis, & virium, dumtaxat suas sanationes moliuntur, Ethnicísque doctrinis toti inhærent, etiam per naturam, à vera causarum, & remediorum cognitione excluduntur. Quia inprimis nullum illorum 2
medicamen, ad sedem Quartanæ pertingit, quin priùs per singularium digestionum telonia, tributum persolvens, omni non sit exutum facultate, ad tantum malum requisita. Nec enim id aliunde deducere, aut multis probare debeo, sat esto, quod hactenus infausta fuerint Medentum subsidia. Purgant nimirum atque venam incidunt, reliquum deinde desinunt naturæ bajulandum: sciúntque interim certò, se, nil istiusmodi remediis profuturos, aut unquam profuisse: Utinam saltem non nocuissent: Fateri itaque debent remedia, simúlque artis hypotheses omnes, in hoc morbo sibi deficere, imò nec solitum in aliis morbis sibi valere incurabilitatis subterfugium. Nam omnes Academiarum po- 3
testates

testates connexæ, tantundem non possunt, quantum natura absque illis, sua sponte po-
4 test, & facit. Cæterùm eundem inscitiæ pudorem, atque omnimodam impotentiam, quam Quartana in Scholis detexit, in cæteris quoque febrium curationibus, fateri cogerentur: nisi illæ ultro ad terminum properarent. Quapropter jamdudum ominor, quod exlex Quartana, ventura mox ætate, distinguet pseudomedicos à veris, quos elegit, creavit, & honorandos
5 præcepit Altissimus. Scholæ ergo Quartanam, ad calculum aliarum febrium definiunt, per calorem præter naturam accensum primum in corde ab humore atrabiliario putrido, è ramulis extremis venarum, diffuso in habitum corporis: cujus atræ bilis putridæ sedem, nihilominus in Liene agnoscunt. Efflagito? sodes, dicat mihi professio Medica, quem concentum ex tanta aphonia edant unquam? & an non sit, garrulitate, tam ægrorum, quàm Tyronum mentes offudisse? exponant, inquam, cur ille calor non primò accendatur in Liene, qua sedet causa, sive humor, qui sua putredine (ut ajunt) est caloris innaturalis causa? prout dum spina, digito infixa hærens, ipse digitus primariò æstuat longéque ante phlegmonis putredinem? Cur Quartana adeò pertinax, si singulo accessu, natura sibi viam reperit, quâ putridam bilem atram, per venas, in habitum (etiam ipso frigoris rigore, & venarum angustiâ) dispergat? Quomodo post sesquiannum, sæpe eadem numero atra bilis adhuc putrida erit, durúmque Splenem dabit, si singulo accessu, dispergatur in corporis habitum? Quomodo si ab initio in Splene fuit, cum tam diuturno putridi concubinatu, Splenem jamdudum non putrefecit? qui præsertim nil nisi cloaca pessimi excrementi à Scholis censetur? Quomodo post tot menses, Quartana melius sponte recedit, in Medentum opprobrium, dum tamen necessariò aridior, crassior, magisque putruerit, quàm primis accessibus? Denique, quî potest humor ab ortu malus, atque putridus, tandem digeri? Stulteíscitne natura, ut humorem, quem in principio digerere recusasset, post repudium, & sesquiannum tandem digerere incipiat, jam ante necessariò planè putrefactum? Quæ ratio mutati arbitrii? An naturam tum priùs facti pœnituit? Quomodo non tædebit ipsam, quæ tot menses luctando cum putrido pessimóque humore, se pænè exantlavit: ut tandem excludat, quod penes eam jam induruit, totque nominibus offensum fuit? Si enim triduo, tantum atræ bilis asservetur, quantum accessui satis, quid hoc ad lienem? quidve ad digestionem primitivæ, & putridæ atræ bilis faciet? Si quotidie atra bilis de novo necessariò fiat, deponatur in Splenem, atque inde deferatur in stomachum sui emunctorium? quomodo per tot menses, natura erit oblita illius emunctorii, viarum, expulsionum, & ritus? horúmque non recordabitur; nisi prope finem, tam tædiosum? Quid si Sena, Epithymus, quodque in Armeno, & lasuli lapidibus, hospitatur arsenicum atram bilem undecunque (præsertim è naturali suo diversorio) exigant, hæcque sit Quartanæ causa totalis, indubia, tórque regulis, Authoribus, & seculorum consensu accusata: cur ergo Quartanam non tollunt, imminuunt, aut ullatenus abbreviant? Sed Medentes, post tot carnificinas, suos ægros deserunt debilitatos sub desperationis custodiâ, culinæque regimine commendatos. Quid tandem sibi vult multa ista, putidáque liquaminis saburra, quàm his epotis, æger credulus, sine profectu ejicit, virésque sibi inde imminui percipit? nonne verum est istud Hippocratis, Si educantur quæ convenit, melius se habent ægri, & facilè ejusmodi subductiones ferunt? Cur enim tametsi immediocriter sumta ejusmodi solutiva, in ultimum usque vitæ flatum, Quartana attamen, de

jure

jure suo remittit nihil? Discite ergo juniores Medici à me Sene, quod vestri humores, remediáque laxantia, non sunt nisi merа deliria, quibus invicem subscribendo delusum est vobis per Ethnicos, quibus do-
6 num medendi non fuit datum. Utpote ne Galenus quidem unquam Anatomiam vidit, utcunque de ea, & usu partium magnificè triumphet; nunquam argentum vivum vidit, cunctáque simplicia verbotenus è Dioscoride est mutuatus, suppresso hujus viri nomine. Nunquam, inquam, vel
7 aquam rosaceam novit. Nonne pudendum, ut aliquid nummorum emungatis, venæsectiones, & leviora subinde cathartica, propinatis, sine spe ullâ emendationis? Multáque ad nauseam usque de digestione putridæ melancholiæ, de nubecula, sive eneoremate lotii, mussitatis inter vos, cùm tamen diffidentiæ pleni, fatendum est vobis, hæc verba, ab initio in pectore latuisse.
8 Contra Quartanam habemus nihil, sanguinem mittimus, & purgamus, atque deinceps nil scimus. Oportet exspectare terminum cum patientiâ. Quia contra Quartanam, non est remedium in nostris thecis.
9 Natura seipsam juvare debet. Interim intumescit durior lien, & non rarò unà quoque malleoli. Si itaque atra bilis esset continens Quartanæ causa, darétque durum Splenem: quomodo tandem cessat febris, permanente ejus causa totali in Splene? Quomodo jam in Splene indurata, meliùs evacuabitur, quàm dum natura, per febrim, illius proscriptionem moliebatur. Quo pacto tandem, melius recedet indurata, quàm fluxilis in initio? An cessante febre, putredinem amisit? dum scilicet hydropem minatur, tumétque durus lien? quæ tamen sunt indicia pristinæ suæ pravitatis. Sed an sola atra bilis inter naturalia, à sui putredine redibit in pristinum statum? Si verò cesset febris, quod atra bilis sit absumta per tot circuitus: Cur jam plus Medenti obtemperat, quàm dum nulla esset viscеris tensio? Quare nunc demum speratis auxilia à Capparibus, Tamarisco, & Ammoniaco, quæ durante febri, erant ignava? Si eadem atra bilis supereſt, cur cessat illa, sospite febri? Sin autem atra bilis cum febri abiit, cur præscribitis remedia ad fluidiorem atram bilem? Quid si per absceſſum, fingatis atram bilem ad Splenem delatam: quodnam est istud viscus Splene nobilius, quod absque sensu, querimoniâ, & labe, atram bilem, præter naturam tantisper toleravit? febriúmque tot insultus passum est? Cur absceſſus iste non fiebat viribus adhuc integris, ad propulsandum hostem, magis idoneis? Cur non, dum fluidior esset materia? Quomodo salvabitis, quod Splen sit emunctorium atræ bilis, si hanc tandem, aliunde ad Splenem deferri oportuit, post tot labores & angustias? Quare ergo durities & tumor Lienis, tandem cum laboribus crevêre ad proportionem? Mirum sanè hactenus ignotum esse, quòd Splen sub Quartanæ torturis toleravit plurima, cujus digestionum singularium, sine topicalium errore, saburra ista sit residua, pro tumore Lienis. Quódque idcirco du- 10
rities Splenis sit ex istiusmodi transmutatis erroneis, majorque ideo, quò Splenis præcedens afflictio, gravior. Quòd nimirum Lien tumescit, ex producto per Quartanam: non autem sit ipsa Quartanæ materia occasionalis, multóque minùs aliqua atra bilis. Utpote quæ in natura fuit nunquam. Quapropter etiam contingit, quod ejusmodi durities, è Splene evanescat sponte, postquam resumtis viribus, suas natura digestiones perficit. Propterea cura duri Splenis, non sita est in humectando, emolliendo, & purgando atram bilem: quantum
in recreandis viribus digestionis. Pro cu- 11
jus confirmatione sciendum: Splenem, quadringentis forte arteriis consperſum esse, nec ullum omnino viscus, tam frequenti arteriarum propagine ditari, atque Lienem. Dein sciendum, sedem Quartanæ,

nedum

nedum esse in ipso Lienis corpore, verùm in ipsismet ejus arteriis, si non omnibus, saltem in aliquibus. Quod punctum unicum, fecit sanationem Quartanæ difficilem. Tertiò demum sciendum, quòd arteria nullum è stomacho, intestinis, vel aliunde, succum trahat sibi; nam quorsum sibi istum traheret, cum exin nil sibi unquam boni paret? Ille enim chylus attractus, adhuc caret mediis præviis, quibus unquam queat ad perfectionem sanguinis arterialis deduci. Alioquin arteriæ sibi plus anxietatis ex tantillo peregrini liquoris suctu attraxissent, quàm longis post laboribus exantlare valeant. Concedo quidem, arterias ordinariò, & immediatè, attrahere spiritum inebriantem è stomacho, qui omni propemodum vegetabili innascitur, per artem, sola fermenti vi, à concreto disligatur, ac tandem per ignem educitur. Per exemplum. Si baccæ Juniperi, in aqua bulliantur, subter alembicum, mox inde assurgunt, & colliguntur, aqua & oleum essentiale. Tandem, si baccæ tum demum per fermentum macerentur, iteratâ dein distillatione, elicitur aqua ardens lenissima, sive aqua vitæ. Minus tamen, quàm si ab iisdem baccis, oleum non foret priùs ablatum. Tertio demum, si residuæ baccæ, per setaceum transcolatæ, coquantur in Electuarium, jam nactus es solutivum, omnibus officinarum compositis prælucens. Spiritum ergo vitæ ardentem, vegetabilis naturæ contubernalem, (quem Hellenismus Scholarum vidit, aut scivit nunquam) arteria, ad se lubens è stomacho rapit, quem aliàs primaria sui instructione natura parat, è digesto chylo: Gaudet sanè, se multo compendio reperisse liquorem, unde spiritum vitalem sibi efficiat. Hactenus nempe vina mortalibus regulariter placent, Cor exhilarant, & inebriant, si plus justo potentur. Nam spiritus vini nondum est vitalis noster: quia adhuc determinationis individualis indigus, ut inde Archeus vitalis influens, functionum nostrarum exsecutor, construatur. Quapropter cùm nec Mesenterium, nec hepar, sint destinata in fabricam spiritus vitalis, gaudet Cor, illum immediatè, atque promtè, per arterias jam ante paratum, è stomacho assugere. Unde sequitur, si arteriæ attrahant sibi spiritum vini, vaporum instar, etiam trahent odores essentiarum. Hinc namque deliquia, imò & restaurationes, vice versa. Arteriæ verò non trahunt olea, licet essentialia, & grata; eò quòd non fugant substantiam liquoris, multo minùs olea. Ut ergo medicamen acceptum sit cordi, & ab hoc attrahatur intro, debet esse odorum, & inseparabiliter nuptum spiritui vini. Quare vina odora cæteris faciliùs inebriant, quia maritati odores spiritui vini, facillimè admittuntur ad Cor, Caput, Uterum, &c. Odores autem oleosi, abstracti à suis concretis, inquinando potiùs afficiunt, quàm materialiter in arterias subeant. Ideo nempe per vini immodicitates, vitæque errores, sæpe non merus allicitur in arterias vini spiritus: sed & aliquid succorum simul. Unde demum vini heluonibus, difficiles Cordis palpitationes succrescunt, merúsque vini spiritus, importunâ assiduitate, arteriæ arundinem intus ferit, ejus topicas ac proprias digestiones turbat, quapropter etiam pars alimenti arterialis degenerans, varias suscitat clades, etiam in vitam durabiles. Contingit enim in arteria stomachi, quòd vini spiritus, suâ se socians importunitate, alimento arteriæ spermatico, dierum cursu, suscitet indelebiles vertigines, cephalalgias perennes, caducum inquam, syncopes, sopores, Apoplexias, &c. In hujus nempe membri, tanquam Cordis œconomiâ, suas nanciscitur thymoses, in vitam durabiles, non nisi majoribus arcanis delebiles. Eadem quoque via, mors inopina sibi non rarò fecit introitum. Quia inde sua sponte nunquam educitur ejus-

modi vitiata materia. Nam etsi Archeus sit aptus sua tandem alimenta consumere: non tamen hoc juris obtinet, in excrementa peregrino coagulo degenerata, adeóque ob id virtuti vitali non auscultantia. Ideo nempe, pars ista cordis titulum assumsit, syncopes de facili suscitat: Comitiales etiam post 24. annum, itemque affectus ejusmodi Cordi tributi habentur illis incurabiles, qui potioribus, medendi eruendis facultatibus, non multum insudarunt. Se-
19 dem hanc caduci Hippocrates (pace tanti viri, & talis seculi dico) ignoravit. Quippe qui in limine medendi constitutus, suas saltem observationes, hisque natas medicationes, fideliter posteritati tradidit. Dixit namque, si Melancholia transit in corpus, generat caducum: amentiam ve-
20 rò, si in animam penetret. Si ergo in corpus, & animam, atra bilis transcendens, faciat caducum & amentiam: quorsum ergo perget, ut generet quartanam? Scholæ inprimis gaudent tanto Authore pro humore atrabiliario: sed obliviscuntur Quartanæ, longè recedentis à caduco & amentia. Nam quocunque respexerint, quartana vel non fiet ab atra bile: vel hæc non erit in corpore nec in anima, dum quarta-
21 nam condit. Quantum autem ad maniam & caducum attinet, quasi viarum sola diversitate separentur. Sive, quod idem humor nunc evaporaret, aut materialiter hospitaretur in diversoriis facultatum principum. Ridiculum sanè, licet pigrum ac plausibile commentum in tam angusto humorum quaternario, omnibus morbis causam invenisse. Nam inprimis caducus, multo strictius consopit, & alienat animæ potestates, licet insaniæ longè pertinaciùs. Quocirca longè aliter (parcant mihi manes Hippocratis) præfati morbi, quàm viarum, ac terminorum, metathesi distinguuntur. Quinimò genus amentiæ, per species, propria materia, proprióque efficiente, differet: ut videre est in rabie ex morsu canis, & ictu Tarantulæ. Nondum enim Hippocratis sæculo, causæ rerum enotuerant, quarum notitiam garrula Græcia hactenus suppressit. Nec etiam deliria iracunda, à bile flava, ferina ab atra, & jocosa à sanguine fiunt. Certè aliàs quotidie jocosè deliri essemus omnes, aut sanguine privi: febrilia enim deliria, inprimis ex materia febrili, in officinas somniorum irreptante, petuntur, nec aliunde. Non autem, quod corpus deserat, ut in mentem subintret. Itémque nunquam in Causo, Synocho, aut febribus continuis, delirium obveniret: sed semper in quartanis, atrabiliariisque morbis. Profectò, jam delirium est ab ipso febrium initio, ubi scilicet febris, & delirii causa, sunt in radice junctim. Paulatim nempe aucta nequitia, debilitatisque organis, ascendit delirium in suæ perfectionis maturitatem. Sic in vino, itemque in quibusdam simplicibus, imò & pariter in febrilibus excrementis, tegitur occultum delirium, nec prodit, nisi vis ejus in crasim ascenderit. Saltem singula per eandem viam regiam, pro nequitiæ suæ genio, furiunt in organa phantasiæ, prout alibi de Amentiis. Semen ergo delirii ab initio, in materia febrili latuit, quod tandem ad justam sui malignitatem promovetur. Si ergo Amentiæ differant materiâ & efficiente, id est, tota specie, & ente: multò sanè longiùs distant invicem, atque peregrino magis semine distant caducus, & Amentia, quàm quòd unica atra bilis, sedibus exorbitans, utrúmque pareret. Prout alibi de duumviratu. Amentiæ (uno verbo dicam) omnes arteriis foventur, hospitióque Hypochondrii. Juxta illud, Quibus vena fortiter in præcor- 22
diis pulsitat, ii mox mente alienantur. Proinde etiam non rari, perturbatione excitatrice egent, antequam in maniam recidivent. Quippe persimili perturbatione partam.

Auxilia

Auxilia Medentum æstimantur.

CAPUT VII.

1. Qualia sint auxilia Medentum. 2. Vanitas eorundem. 3. Topicorum noxa, & derivatio fictilis. 4. Aqua in vesicatorio, fuit merus cruor. 5. Objectio soluta. 6. Vesicatorium crudelius quàm cruoris emissio. 7. Quorsum excogitata vesicatoria. 8. Clyster quare hostilis intestino. 9. Clyster nunquam ad Ileon Intestinum attingit. 10. Laxativa in Clystere, acriora sunt, nocua ut purgantia: sed minus. 11. Quocumque titulo & introitu nocet venenum intro sumsisse. 12. Nunquam febres extrahi Clysteribus. 13. Obsunt ideo vitæ longæ. 14. Clyster ut Medentes nominat. 15. Prognosis è clysterum usu. 16. Per clysteres nutrire, stupidum. 17. Omen. 18. Vulgus medentum notatur.

1 AUxilia vulgaria examinare statui, antequam febrium naturam determinem. Sunt autem illa scarificationes, hæmorrhoidum apertiones, vesicatoria, & id genus alia; cunctáque concurrunt in cruoris, virium, & corporis diminutiones. Quæque ideò jam sat condemnata sunt, sub
2 præsidiis universalibus. Stulta nimirum subsidia, circo corporis superficiem, ubi centralia laborant, & obsessa sunt, quibusque non expeditis ab hoste, frustra est, & nocuum, quidquid per ejusmodi simiarum gesticulationes est intentatum. Vanum certè spei rudimentum est, velle per consequens, radicem loco dimovere, auferendo insontem cruorem è pelle. Quod satis miser Princeps Infans Cardinalis exhaustis venis, nihilominus perstite typo Tertianæ Anatomicis confirmavit luctuoso spectaculo. Itemque paracenthesis, sive apertio
3 prope umbilicum in hydrope, hujusmodi spem extinguere dudum debuisset. Nam ibi obvium est, è propinquo centro, aquas depromere quotidie, de fructu parte aquæ pro lubitu in dies haurire. At frustra, quia nequidquam de radice decedit. Adeóque Paracenthesis, vitam ad paucos tantum dies dilatat. Vesicatoria autem summè semper nocua sunto, & à spiritu nequam Moloch excogitata. Nam aqua inde continuò stillans, nil nisi cruor transmutatus est. Dum enim quis manum vel crus amburit, 4
ignis non vocat serum sanguinis ad locum combustum. Nec aqua ejusmodi, alibi delitescit, laxóque freno exspectans accursura, dum pellis quandóque ambureretur. Surda esset aqua ad ignis vocationem, nec parêret natura extrinseco imperanti. Quid 5
si cruori innatet aqua, quam bilem vocant. Sanè non fluctuat illa, separata à cruore, nisi post ejus coagulationem, sive corruptionem. Hanc itaque intendunt vesicatores, non autem conservationem, & sanationem. Non est ergo: sed fit, aqua ista salsa; non separatur, inquam, à cruore, sed ipsius cruor transmutatur in aquam, persimilem Hydropi, diarrhœæ, similibúsque defectibus. Tantò ergo vesicatoria sunt periculi 6
pleniora, quàm venæsectio. Quòd hæc sistatur ad arbitrium: illa verò non, quæ post venæsectiones, vanásque corporis lanienas, tandem propter impedimenta comatis febrilis, adeóque ad effectus posterioris adulterationem, sit somniata. Sopo- 7
rosos enim præ dolore tot ulcerum excitatare gaudent: atque utut rem volvas, crudelis est lanionum carnificina. Nec enim soporosus, quia dormit, malè se habet: sed dormit, quia malè se habet. Adeóque impedire somnum, non est utile: sed dumtaxat valet, tollere radicem soporis. Qui ergo per dolores, somnum suspendunt tantum, crudeliter ægrum in mortem præcipitant. Blandiuntur nempe populo, sæviendo in ægrum: interim perseverant in officio crudelis, & infidi auxiliatoris stipendiarii. Etenim si febriens soporosus dormiat, sive vellicatus excitetur assiduè, ejusmodi stupida lenocinia, ne minimum præstant febribus. Quapropter soleo dare oretenus mea remedia, & cibos statis horis, nec respicere utrum dormiverit necne. Dico cum Apostolis illud Antiquum. Si Lazarus dormiat, ergo sanabitur. Tortunæ

enim febrienti illatæ, nemini profuere un-
8 quam. Quod autem ad Clysteres attinet, frequens ac pudendum medentum subsidium. Ego saltem olim, enemata nunquam, nisi cum pudore suasi, & descripsi. Postquam autem fida remedia nactus sum, clysteres prorsus abhorrui, velut belluinum remedium ab ave (ut ajunt) edoctum. Etenim quod clyster quilibet, naturaliter sit intestino hostilis, exin facilè liquet, Quod singula recipiantur per modum, & respectum recipientis. Quod sic latiùs explico. Oculi lacryma, etsi salsa, tamen indolens est, quia oculo familiaris, & cognata. Aqua verò simplex, in oculo dolet; & aliud quidlibet. Urina quoque, etsi salsa, non mordicat vesicam. Decoctum autem qualecumque per Cathætera intromissum, etiam suavissimum, dolet intus. Si verò lotium, vel tantillum aciditatis hauserit, è novellis cerevisiis, aut aliunde, ingens mox stranguria, & lotii est stillicidium. Stercus ergo, cùm cognatum sit intestinorum contentum, & domesticum, non mordicat, nec sentitur, donec ad carnosas recti intestini partes devenerit, tanquam janitoris munere fungentes, sentiúntque & urgent ideo. Unde concludo, quòd Clyster quilibet, cùm sit peregrinus Intestino, non possit non illi esse molestus atque ingratus. Deni-
9 que Clyster nunquam adscendit ad Ileon Intestinum. Etenim si uncias 18. injicias, jam magna ejus pars in tubo supereſt, vel foras elabitur injiciendo, adeóque tantum ad principia Coli Intestini pertingit. Deni-
10 que si Clysteri insint laxantia (plerumque namque decipitur sic æger, laxativa perhorrescens) ut purgativorum virus jam explosi; ita & laxantis Clysteris usum, pari jure. Fateor, minoris est noxæ Clyster, quatenus os stomachi semper nobilissimo munere vitæ fungitur, vitaque oblæditur veneno
11 laxante. At saltem nemo inficiari potest, quin sit odiosum, intro venena admisisse, quocumque titulo, & introitu. Quippe resolvunt enemata purgativa, cruorem in Mesenterio. Saltémque in terminis febrium loquendo. Nemo unquam per Clysteres 12
febres eduxit: quia loca, materia febrili obsessa, non adiverunt, neque illa solantur unquam. Nec interim desinunt contaminare, & emungere cruorem è venis, conterminis intestino. Illud enim à senibus didici, 13
quod quicumque amat vitam longam & sanam, abstineat à purgantibus quacunque impostura assumtis. Clyster hodie lascivioribus populis tam familiaris est, quòd elotio & adjumentum vocetur. Quasi excrementum naturale velint eluere. Certè 14
utut istas Medenrum insidias spectes, non nisi à malo sunt, à dolo, & mendacio: ac piis auribus pudorem suscitant. Adeóque jam sunt stercorum correctores, ablutores, id est, malarum artium inventores. At sunt, qui ignaviam Intestino, per Clysterem introduxêre, vel alio vitio contraxere, ideóque deinceps sibi Clysteribus assuescendum persuadent. Sanè vitium stipticitatis, ut alia radice scaturit ac pendet, facile proprio sanationis termino succurritur. Etenim ut qui minùs laxam alvum habet, ægrotat: ita & qui pigram patitur, laborat. Sanandum est malum, non autem pal- 15
liando, per Clysterem quotidie alvus proritanda & laxanda est. Facilis nempe est prognosis, quod sic pergendo, novissima semper erunt deteriora, vitáque concredita ejusmodi auxiliatoribus, necessariò accurtetur. Subscribent his nationes, quotquot laxantia in horrore habent. Ut Campinienses, Arduennenses, itémque Ascuriani, &c. quibus ut Clyster est insolitus, inauditúsque: ita senium robustum & frequentissimum. Est cæterùm Clysteri ulti- 16
mus scopus, quod jusculà carnium liquatarum, spe alendi injiciant, Quod profectò intolerandæ stupiditatis est argumentum. Nam injecti liquores primùm se miscent stercori ibidem reperto, deinde infunduntur partibus, quibus proprium est cuncta

in

in ſtercus mutare; ac tertiò, conſtat per experientiam, quòd ejusmodi juſcula, ſi binis horis abinde rejiciantur, oleant non ſolùm ſtercus: ſed quodammodo cadaver. Etenim cùm non eatur ad ſecundum aut tertium, niſi per primum: non poſſit autem, è cibis in ſtomacho indigeſtis, & in verum ac laudabilem chylum non commutatis, fieri cruor ullatenus: ſequitur etiam, quod injecta juſcula cadaverentur, nunquam autem poſſint in alimentum tranſire. Nec arguit quidquam, quod ejusmodi juſcula carnem liquatam gerant, per modum Chyli; Nam actum eſt nihil, niſi priùs ſuſceperint fermentales proprietates primæ digeſtionis, præparatorias ad vitam, alibi extra ſtomachum non reperibiles. Quidquid enim indigeſtum è ſtomacho labitur, moleſtum eſt, diarrhœas, tormina, itémque ructus nidoroſos movet, & Aſcarides gignit. Quæ autem infernè injiciuntur, quia nequidquam beneficii primæ digeſtionis habent, neceſſariò cadaverantur.
17 Quia calorem loci quidem experiuntur: ſed orbantur vero fermento vitalis digeſtionis. Miſeror ſanè Medicaſtros, enemata in ejusmodi abuſus detorſiſſe, nec ſemel ad præfatas rationes reſpexiſſe: & metuo, ne qui magnatibus tantopere aſſentantur, poſthac aliquem epulari jubeant, eúmque ad vomitum, poſt tres horas cogant, ut quod evomuit, per anum injiciant iis, qui multâ macie & atrophiâ con-
18 fecti ſunt. Sanè ſervum pecus adulator ignarus, medicum agens, nec quidquam habens, præter corporis & virium diminutiones, diſcere recuſans, quia malè agendo conſenuit, nec unquam aliquid laude dignum indagavit totus lucro intentus, ſimulátque è Scholis dimiſſus, ſuis ſemper veſtigiis inſiſtens, neces hominum excuſans, quia ſecundùm artem curavit, antecedentium gregem inſecutus. His inquit Seneca, Multi ad ſapientiam non pervenerunt: quia putabant ſe perveniſſe. Opprobrio æſtimant plenum, ipſum ſemel Doctorem ab aliis adhuc diſcere debere, Anile ergo inventum, enema nutriens. Vidi namque in fortioribus, juſcula cadaveris fœtore horrentia rejecta: in tenerioribus verò, ſyncopes moviſſe. Ubi interim Clyſteres ex malva, & furfuribus, minus incommodi fovebant. Caſſa ergo juvamina vulgaria, à Medentibus ad febrium intentiones, ſive indicationes inſtructa. Quia nequicquam de radice febrium demunt, ſubigunt, aut attingunt.

Remedia uſualia ponderantur.

CAPUT VIII.

1. Cenſura aquarum ſtillatarum. 2. Quales ſint aquæ eſſentiales. 3. Cenſura decoctionum. 4. Cozfortantia ex auro & gemmis examinantur. 5. Demonſtratio abuſuum mechanica. 6. Gemmæ nil quidquam diſſolvuntur in nobis, utut pulveratæ. 7. Perlæ tritæ, & acido ſpiritu diſſolutæ examinantur obiter. 8. Propriam verecundiam teſtatur Author. 9. Perlæ quæ in officinis diſſolvuntur, non ſunt perlæ. 10. Diſſoluta perla aut coralla in acido aliquo, manent quod pridem erant. 11. Quinque notabilia inde ſumta. 12. Auxilium galli veteris, anile inventum. 13. Examinatur Alkermes. 14. Fruſtra confortantia, ubi hoſtis intus, vel fortiſſimos calcat.

REmedia interna à Medicis uſurpata in febribus ſi ſpectentur, reperientur ejuſdem farinæ, cum reliquis illorum auxiliis. Nam præterquam quod in unum calorem, tanquam ſcopum & rei cardinem ferantur, in ſe adhuc nauci ſunt, neque ullatenus reſpondent materiæ putridæ. Inprimis enim aquæ diſtillatæ tam quæ refri- 1
gerantes dicuntur, ut de Cichorio, lactuca, portulaca, & plantagine, quàm quæ de claſſe alterantium majorum, quales de gramine, cuſcuta, capillis Veneris, Carduo benedicto, ſcorcionera, &c. vel etiam de cordialibus ſunt petitæ, non ſunt revera niſi herbarum ſudores, non autem ſanguis illarum: atque utinam non ad lucri ſuaſum adulteratæ. Sunt nempe aquæ pluviæ viridium & recentium: non autem liquores

herbarum essentiales, quæ totam rei crasim
2 referant & saporem. Ergo impostoram tegunt suo nomine, atque interim bene a-
3 gendi occasio elabitur. Porrò decocta stirpium, cum contineant gummata, & mucilagines simplicium, negotium febrili stomacho, nauseas, eversiones, aliasque molestias parant: idcirco etiam cum excrementis se jungunt, & sequestrantur, postquam exhibuerint omnes anxietates. Nec saltem quidquam eorum ad loca affecta, vitalesque
4 agros, intro defertur. Solent quoque Medici ostentare sua exhilarantia, cordialia & restaurantia ex auro & gemmis parata, pari sanè cum cæteris stupiditate. Nam etsi sint in tenuem pollinem comminuta, nequidquam ab igne tolerant, multóque minus, à virtute digestivâ. Levigantur enim primum in mortario æneo, partémque æris secum gemmæ abradunt, quia lima quavis
5 duriores. Idque officinis quandoque demonstravi, dum pulverem istum gemmarum in aqua forti macerarem. Etenim se statim color viridis prodidit, fassusque est Pharmacopola, quod sua fortificantia potissimum agerent, communicando ægris viride æris, sive æruginem. Deinde si gemmæ, postmodum curiosius triturentur in cote, sive marmore, se longè teneriore, accrescunt in pondere, & evadunt confortantia marmora & saxa, præter originales gem-
6 mas. Nam tandem non plus proficiunt levigatæ gemmæ, quàm si silices aut vitrum pulverata assumantur. Idque mecum subscribent, quotquot unquam examinandæ corporum, analysi vacaverint, mecumque miserabuntur inanes Medentum stoliditates, & infaustas ægrorum clientelas. Imò
7 perlas vel coralla exhibent triturata, vel aceto stillatitio, succove limonum soluta, iterúmque exsiccata, & solubilia in quovis potabili. Atqui perlæ non sunt ejusdem duritiei cum gemmis crystallinis, sed de regno animali, continéntque dotes pretiosissimas, non poterunt non egregiam largiri opem. Etenim Margaritæ sponte in columbino stomacho resolvuntur quidem, at in nostro nequidquam tolerant, sive comminutæ pulvere tenus, sive solutæ ut ante bibantur. Inprimis namque notandum, me 8
ante resipiscentiam didicisse, per aliquot perlarum sic præparatarum libras, vanam tantùm esse jactantiam, quidquid spondeant de illis Medentes. Deinde veram Margaritam, non habere intus farinaceum atque dissimilarem à suo cortice pulverem: sed totum perlæ corpus, ad centrum usque, esse meras pelliculas invicem incumbentes, tanquam substratos cæparum cortices. Quod mecum sciunt, quotquot perlas ovalis figuræ, norunt ad orbicularem perlam redigere. Atqui præfati perlarum cortices nullatenus resolvuntur per acida antedicta: ergo tantum falsarum perlarum 9
farinam dissolvent. Imò etsi præfati cortices dissolverentur, (quod non) adhuc essent idem perlæ pulvis qui ante. Cui scilicet jam acidi dissolventis sal combinatus sit, adeóque contingat, illo sale dissolventis soluto, unà quoque cum eo, solvi perlarum, aut corallorum pulverem, quem sal iste combibit. Qui pulvis utut oculo- 10
rum judicio censeatur solutus, mutatáque Margaritæ substantia: attamen non nisi mera fraus est, & oculorum fascinum. Nam perlæ aut coralla non secus in pristinâ sui naturâ adhuc perstant, quàm alioquin argentum in Chrysulca dissolutum sospes perstat, cunctis suis pristinis qualitatibus planè immutatum. Nam aliàs idem argentum, inde iterum non posset reperi, cùm à privatione ad habitum non detur regressus. Qui ergo perlas sic solutas bibunt, tantum abest quod perlarum substantia lactea fruantur, non bibunt sibi nisi salem aceti solutum. Quod Mechanicè sic probo. Si dissolutis perlis, aut corallis, aliquot guttas salis tartari infuderis, statim occultus perlarum pulvis ad fundum decidit. Quod facti est. Primò ergo, perlæ officinarum, non

sunt

sunt veræ : sed earum abortus quidam, per mediam conchæ substantiam intus seminatus. Secundò, pulvis perlarum aut corallorum dissolutus quanquam illudat oculos: non tamen verè est solutus, manens pulvis qui ante. Tertiò, pro confortativis non substituunt nisi acidum salem dissolventium. Quartò, pulvis ille sic solutus, non potest fieri cruor, ideóque neque subire in venas. Quintò, quid si introisset ad hepar, venam cavam, adeóque digestionis vi, sal acetosus illi adhærens, tandem in transmutationem absumtus esset. Quid aliud præstarent hujusmodi confortativa, quàm quòd venas intus exotico pulvere oblinirent? & peregrino tandem hospite indelebile malum sarcinarent? Hæc messis
12 de gemmis exspectanda. Æquè anile ostentum est, quod de galli veteris jure herbis sociato pollicentur. Nam inprimis plus vitæ, viriúmque est in junioribus avibus, quàm in decrepitis. Judicium deferatur ad Gallinas. Suntque juscula medicata, stomacho ingrata, ac molesta, adeóque facilè dimittuntur ad excrementa. Itaq; hoc modo, sub mutata larva, iterum sua apozemata mentiuntur, sub jure galli veteris. Po-
13 strемò est antidotus Alkermes, quæ licet, quatenus constat syrupo è cocco baphico (utinam non per rosas adulterato) sit laudabilis: nihilominus in quantum tosta, assatáque, crudiore byssо, donec pulverari queat, imprægnatur, tota grani tinctorii potestas vitiatur. Quod sericum sic tostum nil aliud sit, quàm lana bombycina vermium, caumate depravata. Tulit enim id avari cujusdam senis Inventum, putantis, naturam exhilarari rebus, suos oculos oblectantibus. Absit, nam intus, naturam nec aurum, gemmæ, nec prerіosa, ut talia, spiritus vitales reficient multóque minùs, assata crude byssus, & si esset purpureo colore tincta: nisi vitales spiritus sibi per additamenta virium, restaurationes persenserint. Cæterùm, frustranea sunt confortantia, & cordialia, quæ perstite febrium fomite, diminutóque cruore & viribus, exspectantur. Nam si febris, robustum, ac be- 14
ne valentem consternat, quomodo fortificari permittet jam consternatum? præcipuè per res toto genere exoticas, nec unione symboli cum spiritibus convenientes? Quomodo civis se fortificabit, qui hostem domesticum, se potiorem, penes recepit? Lurida ergo, atque vana, Medentum de fortificantibus ac roborantibus promissa, fraude plena. Etenim qui vires cum sanguine exhaurit, subtrahítque per evacuantia, vinum verò atque immediata virium restaurantia vetat: refrigerantia quoque, ut calori vitali inimica, continuò prosequitur, quomodo robur per electuaria ejusmodi conciliabit.

Vera causa rigoris.

CAPUT IX.

1. *Rigor & tremor ab impetum faciente spiritu, non autem efficienter à causa morbifica.* 2. *Quare intendat rigores.* 3. *Cur frigus & calorem excitet.* 4. *Cur incipiat cum frigore.* 5. *Author non recurrit ad leges Microcosmi.* 6. *Intermittentiæ sunt in omnibus agentibus fere.* 7. *Modus fiendi frigoris.* 8. *Modus & causa rigoris.* 9. *Nota ignorantiæ in Galeno, de membri jactigatione.* 10. *Causa ardens febrilis.* 11. *Omnem motum tam sanum quàm agrum efficienter fieri ab Archeo.* 12. *Quomodo Author id didicerit.* 13. *Turbulentia Archei turbat urinam.* 14. *Ordinarium fellis officium turbatur, & facit amarum chylum.* 15. *Quare etiam vomitus amari illius, nihil de febri minuit.* 16. *Unde æstus & sudor in febri.* 17. *Quid sudor indicet.* 18. *Acor auget frigus, quod probat erysipelas.* 19. *Gangræna ut sistatur indubiè.* 20. *Cur initium continuæ febris ab horrore.* 21. *Paracelsus notatur.* 22. *Galeni errores, præsertim de putredine cruoris, & spiritus.* 23. *Vera sedes Diariæ, & hecticæ.* 24. *Fabulosa Galeni similitudo, pro æstu hecticæ febris.* 25. *Quare calx per aquam accendatur.* 26. *Probatio mechanica.* 27. *Stolida causa oscitationis.* 28. *Vera causa, & organum ejusdem.* 29. *Somnus, sopor, vertigo, apoplexia, &c. ab ore stomachi.* 30. *Oscitatio non est in musculis genarum, aut mandibulæ.*

Hippo-

1 HIppocrates ſpiritui vitæ primus nomen indidit, ut ſcilicet ſit impetum faciens, ductórque omnium quæ in nobis contingunt. Quam certè prærogativam demum nemo vocavit in controverſiam. Interim poſteræ Scholæ, velut rotationis vitio vertiginoſæ, cauſas tremoris in anilia figmenta detorſerunt. Spiritus ergo coſmocrator in nobis, initium motivum in nobis ſolus obtinuit, tam locale, quàm alterativum: Rigoris videlicet cauſam, tam quoad motum localem quàm frigoris, atque ſubſequentis caloris alterationes con-
2 tinens. Intendit namque Archeus, per tremulos rigores excutere adhærens parti ſimilari excrementum. Perinde quaſi atque aranea ſuos quatit caſſes, atque rigore ſuccutit, ut excutiat peregrinum, quod in il-
3 los incidit. Sed Archeus advertens ſe per rigores parùm proficere, Blas alterativum excitat. Quod totum alibi docui naturaliter conſiſtere in hyeme & æſtate, frigore, inquam, & calore: Quorum nempe alternâ viciſſitudine, tandem cuncta ſublunaria, dierum currente numero fatiſcunt. Ab
4 hyeme ideo, in ipſomet Univerſo, anni initium procedit, per ver & æſtatem, in autumnum, in quo fructus tandem maturantur. Quæcumque enim ex natura fiunt, hoc principium, incrementum, ſtatum, & declinationem ſubeunt. Sic ipſe Archeus, (quatenus ſemina atque vitalia univerſa, generalium naturam imitantur) cit rigores febriles, frigora & calores. Non autem materia febrilis peccans: prout jam ſat ſupérque probatum eſt initio. Sic namque & in oſſium exarthroſi, ſtatim dentes quatiunt, & rigores ſubnaſcuntur, itémque dum prægnans abortum non vitalem præcociter
5 expellit. Neque enim hæc dico, quaſi confugiens ad commentum Microcoſmi Paracelſi, etſi naturam Univerſi, modum in ſingulis univocum obſervare animadvertam. Natura ſiquidem ſibi utrobique compar ac ſimilaris eſt, quod ſenſus febrientium conqueritur, in hyeme ſibi, atque æſtate obvenientibus. Etenim qui in lucta ſuſpi- 6
rioſus ſuccubuit, aliquantisper quieſcit, & anhelitum recuperat, pérque moram vires reſarcit, quibus incumbentem victorem excutiat. Sic naturali ductu univoco, Archeus in febribus ſibi quietes per intervalla imperat, ac dein reſumtis viribus & vicibus, hoſtem febrim nititur excutere. In 7
quo ſanè pars, cui inſidet materia febrilis, primum ſe contrahit in rugas. Quod ſentitur facilè in præcordiis. Parti verò obſeſſæ, totum genus venoſum quodam conſenſu collaborat, ſtrictimque ſe arctat contractis fibris obliquis. Inde namque rarus, durus, atque minutus pulſus, frigoris index ac opifex. Hanc enim corrugantem ſtricturam venarum, quisque febriens, ſi in ſe animadvertat, facile dignoſcet, ac penitùs naturalem etiam benevalenti. Nam etſi ſcrotum laxum propendeat, ſtatim tamen atque ſcoria humana ad ſphinctera delabitur, corrugatur ſcrotum ſuapte ſponte. Naturale eſt itaque venis, & partibus primariò affectis, ſeſe in rugas contraxiſſe. Cùm igitur venis paſſim aſſocientur plerumque arteriæ, neceſſe eſt has pariter obliqua cum venis convulſione contrahi. Quod ſanè facilè percipient febricitantes, ſi horum memores, ſeriò attendant ad ea, quæ ſentiunt. Hæc igitur eſt frigoris cauſa in febri-
bus. Tremor is autem cùm ſit in ipſis mu- 8
ſculis, notandum eſt, muſculos habere duos motus. Unum quidem, quàtenus ſunt clientes voluntatis, ut edant voluntarium motum: Alterum verò, in quantum invitâ voluntate, proprio feruntur motu: eſtque hic iterum duplex, prior ſcilicet, qui unico tractu violento contrahitur, prout in Spaſmo, Crampo, &c. Alter verò, qui intervalla patitur, qualis eſt tremor febrilis, jectigatio, & tremor membri alicujus (puta capitis, aut manuum, &c.) ſenio, ac potatoribus familiaris. Profectò 9
non ſine nota Galenus tranſeat, quin riſu

exci-

excipiatur. Docet enim ejusmodi senilem tremorem fieri ex lucta ponderis cum facultate motiva arbitrali. Quodque hæc nimirum conetur membrum attollere, sed ob debilitatem, inchoatum motum sistat præ pondere membri impeditum. Quasi verò facultas motrix voluntaria, niteretur invitâ voluntate attollere jacens atque quietum membrum, ut continuò subsiliret? Redeo ad terminos de febribus. Cùm itaque nedum pellis (ut in scroto) verùm étiam membranæ singulæ motu proprio sibique naturali crispentur, rugentur, contrahantúrque, non est absonum, & musculo suum dare motum. Etenim sic & à morte in Tetano utrimque tenduntur musculi, dudum ab interitu omnis voluntatis. Sic nempe purgantium venenosa qualitas, non rarò partes musculosas convellit, & in febribus lethalibus, invitæ sunt convulsiones, cum intercalari remissione. De quibus cùm tractatu de Spasmo diffusè egerim, hoc loco monuisse sat fuerit, quòd duæ istæ facultates motrices naturaliter competant musculo. Quarum una feriatur, quiescítque quamdiu musculi bene se habent: sed movetur velut auxiliaris in occurru rerum sibi molestarum. Tandem igitur cùm Archeus per venarum & arteriarum obliquam contracturam, pérque musculorum trepidationes, se nil proficere adverterit; indignatus, quidlibet motitat, ut peregrinum hostem à se excutiat. Quocirca repeto, quod jam aliquoties dixi; Nimirum omnem motum, tam in sanis, quàm in ægris, immediatè proficisci constitutivè, & efficienter, ab Impetum faciente Archeo: occasionaliter verò à causis occasionalibus. Quod mechanicè primum deprehendi per quædam febrium remedia. Quippe si ipso die accessus, & horâ opportunâ propinentur, sæpe unicâ vice multas febres tollant. Est ista nempe opportunitas, in spatio horulæ, ante paroxysmum, quantum scilicet exigit actuatio medicaminis, & stomacho vacuo. Nam si detur diebus quietis Intermittentium, vel dudum ab incepto paroxysmo, dum medicamen non præsentit naturam sibi auxiliatricem, tam ad actuandum sive animandum, quàm ad expellendum materiam occasionalem febris, incassùm propinatur. Imò tum angit medicamen magis quàm juvat, quatenus naturam, dum quiescere mallet, ad proscriptionem stimulat. In Peste verò, malignis, aliisque continuis, si porrigatur jejuno stomacho, nec per potum ejus actio interturbetur, plerúmque unicâ vice totum sanationis adimplet officium. Alioqui sanè dum stringuntur & anxiantur venæ vel aliàs, natura ab incepto avocatur opere; vel intermediâ quiete expergefit: Indignationes Archei irritantur magis. Nec sat fuit hic nuditer dixisse, quòd Archeus in febribus primo Blas frigoris, atque dein caloris suscitet, quatenus semina, mundi typum in se æmulentur & deferant. Siquidem nihil à seipso movetur naturaliter, excepto Archeo, qui primus motor animantis est. Unicuique enim semini datum vigorem scio, ut semel hic excitatus, deinceps propriâ virtute seipsum sit movendo, omniáque alia deinceps præter se, quæ subsphærâ suæ activitatis continentur. Turbidæ ideo atque confusæ excernuntur urinæ, vapores acidi & indigesti, etiam & nidorosi suscitantur, euntes in loca impropria, frigoris causam augentes. Fel autem, quod regulariter chylum stomachi acidum commutat in salsum, (ut videre est in urinâ) præpostero negotio, insertum in duodeno intestino, succum jam convertit in amarum. Archeus interim totus tum expulsioni intentus, hoc amarum recrementum, aliàs dolosæ siticulosum, sub frigore febrili: non rarò excutit, nec tamen inde quidquam febriens proficit, quod noviter contaminatum, præstò dejiciat. Quia est productum in febribus excrementum: non autem mali radix occa-

 sio-

16 casionalis. Tandem itaque velut iratus Archeus, seipsum accendit propriâ thymosi (non autem à putredine depromto calore) hostémque adoritur, æstuat, olidúm-
17 que tandem sudorem profundit. Non alio fine, quàm ut expellat hostem, sub qua excretione patefacit, quod isthac materia febrilis naturaliter pellenda sit, & Medico indicet naturam ducendam, quà sponte
18 vergit. Id est, Diaphoretica sola, esse febrium appropriata atque specifica remedia. Etenim erysipelatis initio, frigus insolitum, modicum, non tamen rigor, quia acor halituosus adhuc modicus: qui dum ad corporis superficiem pertigerit, extra proprium sui diversorium ibidem acescere, atque putrere pergit. Ideóque saponaria & lixivialis medela, extinguit erysipelas.
19 Ut & lixivium forte, gangrænas profundè scarificatas potenter sistit: eò quòd in lixi-
20 vialibus omne acidum commoritur. Febres continuæ ab intus detentâ aciditate, similiter primum rigent, & in finem sive consumtionem usque postmodum æstuant. Palpitatio cordis quoque otiosos, atque vini heluones exercet, prout & Artistas diu multúmque circa aquas fortes oc-
21 cupatos. Utpote ubique aciditas vaporalis pervadit nostri penitissima, attamen sine febri: nam deest materia occasionalis. Paracelsus enim, ex unico Æthnæ igne sulfuris & nitri, supra sexaginta febrium species hariolatur. Nec ullam febribus sedem detegit, utrobique methodi expers. Galenus verò ut intermittentium sedem in osculis sive extremis venarum disponit: ita Continuarum nidum, citra vel ultra
22 hepar statuit. Synochum autem tam putridam, quàm non, per venam cavam circa cor collocat. Diariam quoque in ipso spiritu vitali, adeóque in ipso etiam corde constituit. Quo nil hebetius cogitari potuit unquam, quàm decernere, spiritum vitalem putrere constante vitâ. Nam cùm ille sit balsamus solus, qui nos à putredine vindicat, quid tandem erit residuum, quod balsamet ipsum balsamum, si putruerit hic? quidve saliet salem si corrumpatur? etenim si levicula sui portione putrefieret, totum mox necessariò contaminabitur: cùm spirituum in spiritus sit crasis potentissima, & vernaculum symbolum. Vita namque vix horæ quadrante protrahitur in Peste, dum contagium invadit spiritum. Pariter si putredo cruorem apprehendat, mox velut continuata in cruore Gangræna, necessitata mors oboritur. Dicam igitur & sedem & materiam febrilem, qualiter experientia, longáque rerum indago mihi patefecere. Sermo mihi est de febribus per se atque solitariis: non autem alienâ passione genitis. Inprimis itaque Diaria, 23
quæque ephemera dicitur, ab unius diei duratione, sedet in stomachi cavo, & plerumque ex vitiato cibo. Quare & à vomitu, vel peracta digestione, sponte cessat. Similiter febris tabida, sive hectica, quædam est quotidiana Diaria, à corruptâ cibi parte, mox sumtis cibis repetens. Nam etsi appetitus perstet sospes, edántque ut lubet, saltem Corruptor in pulmone non cessat aut feriatur, quin continuò transmutet cruorem in flava, dura, spissa, & quandoque cinerea phlegmata. Sub quo corruptionis labore avocat spiritum à muniis digestionis, fitque aliqualis corruptio semidigesti. Pudendáque est hujus loci 24
Scholarum fabula, quam pro lenta hac febri sibi comminiscuntur: ubi enim potissimum putredinem pro calore accusare posset, non fuit ausus eam impendere. Quod scilicet calx accendatur adspersione aquæ, eodem pariter modo contingat in febri tabida. Quòd nempe post unam aut sesquialteram horam, ista febris invalescat, & adoriri videatur post cibum, quatenus tum adspergantur partes solidæ, alimento è cibis assumtis parato. Inprimis his obstat, quod infra binas horas, in stomacho sano, nondum sit peracta concoctio Chyli,

multò

multò minùs completa sanguificatio : miniméque cruoris in secundarium, & spermaticum alimentum transmutatio, utpote quod roris modo ajunt dispergi in penitissima solidorum : longissiméque ac tardissimè, pulmo hoc novum alimentum ab hepate mutuat. Ergo nequeunt solida instar calcis aspergi & inde accendi, quantisper in stomacho negotium est cum chylo. Deinde ista calcis similitudo, est meræ
25 insciticæ. Utpote quæ non accenditur propter aspersionem per se : sed per accidens. Quatenus nulla salia saliunt, vel agunt, quamdiu sicca, id est, nisi resolvantur. In calce vivâ autem est duplex sal alcalizatum. Unum quidem lixiviale, & alterum acidum, & utrumque per sensum gustus distinguibile. Quæ duo salia ; resoluta per aquam, dum in se invicem agunt, accenduntur, quod idem accidit in Thermis, sale acido fontium, in marcasitarum lixivialem materiam primam agente. Idipsum per mechanicam, & à posteriori, non quidem propter quid ; sed quia est, sic probo. Et-
26 enim si sali tartari, spiritum vitrioli acidum superfuderis, confestim ambo, actu frigida, æstuant. Ideóque ex calcinato plumbo in spiritu aceti, si hunc totum abstraxeris, quamprimum atque alcali ejus, combiberit humidum ex aere, realiter ignem concipit, etiam in pera. Quamobrem nesciverunt Scholæ, si calx non accenderetur mutua spirituum salium agitatione, quod nunquam lapidesceret. Denique quid est in vivis, quod calcis siccitatem referat? Quid, inquam, quod actu siccum ? calcineum ? & non quotidiano rore, continuóque permadeat ? An non digestio solidorum est continua ac interrupta ? Sanè utut considerem, propinant nænias pro elementis naturæ, stolidæque ignorantiæ plena est similitudo calcis, cum febri hectica. Atque ut oscitatio febres multas comitatur : ita sanè oscitanter atque febriliter cuncta tra-
27 didêre. Cujus ergo etiam notandum, insulsam causam oscitationi dari à Galeno. Scilicet quod fuligines congestæ musculos mandibulæ suscitant ut explodantur. Inprimis plurimæ fuligines inflarent illos musculos, quibus multa est oscitandi necessitas & frequentia. Deinde cùm ejusmodi fuligines essent ultimæ digestionis insensilia recrementa ; cur illa potiùs, quàm aliarum partium sui expulsionem moverent ? cur non quotidie id sollicitarent ? & subinde per quadragenariam non oscitatur ? Cur in febribus illæ fuligines magis obviæ, 28
quàm in Podagrâ, & Apoplexiâ ? Certè nulla est functionum nostri corporis, quæ magis ad exemplum movetur, ut oscitatio. Oscitantem namque facilè sequimur, etiam nolentes ac inviti. Non igitur oscitatio à fuligine, sed ab illa facultate & parte, quæ imaginationi paret. Etenim Scholæ mecum admittunt os stomachi à conspectu facillimè moveri. Quoniam plurimi nauseant, & vomunt proniſſimè, conspectis aut imaginatis sordibus : visóque acerbi pomi esu, os multis saliva liquescit. Os stomachi ergo potissimùm ad imaginationem move- 29
tur. Somnus verò, item sopor, Coma, Catochus, Catalepsis, Vertigo ejúsque generis accidentia ab ore stomachi promanant (prout alibi de duumviratu :) Oscitatio verò est somni prænuncia, vel pedissequa, idcirco eidem parti oscitationem tribuo. Nam incola phantasia primorum impetuum ibidem habitat, cordisq; nomenclaturam ideo suscepit. Sic & à mœsto frequentia ducuntur suspiria, ut os stomachi sensibiliter aggravatum allevient. Itaergo à segni stomacho dormitionem postulante, libido oscitandi musculos subter dormiendum irrequietos excutit, tendítque, in quo musculos buccarum, & Tracheæ in clientelam vocat : non secus atque os ethmoides circa organum olfactus, pro sternutatione in subsidium vocat musculos thoracis. Prout enim causa sternutationis non est quærenda in musculis, quibus fit : multo certè minus oscitatio

30 est musculorum mandibulæ. Cum alioqui compressis dentibus, id est, motu contrario mandibulæ, etiam oscitari possit. Rectiùs enim Scholæ ad asperam arteriam oscitando respexissent, quæ trahitur binis digitis deorsum motu heteroclito. Interim de fuligine illius arteriæ, nequidquam sonuerunt unquam: quippe quæ sat semper patet, & aëri pervia, alioquin oscitare non deberet. Ista nempe est corporis compago, quod etiam in non necessariis mutuas membra manus tradant, ac quasi pro jure proprio certent aliena organa.

Sedes Febrium.

Caput X.

1. Unica sedes continuarum & intermittentium. 2. Variant febres, ex solâ materiâ occasionali. 3. Nidus febrium quibus claudatur terminis. 4. Causus & Synochi prope os ventriculi. 5. Probatur à lasâ actione. 6. Quartana, exlex in sede sua. 7. Materia & sedes malignarum. 8. Pestis qui à cæteris febribus separetur.

1 Sedes continuarum febrium non differt ab intermittentium. Hactenus proinde occurrunt continuæ, quæ in Intermittentes desinunt, & contrà. Variant itaque febres illæ, non commigratione locorum, aut ex natura diversorii: sed solius materiæ
2 occasionalis ergo. Hactenus quoque repugno nedum Galeno, sed & Fernelio de locorum febrilium essentiali differentia.
3 Nidus ergo febrium, in primis est officinis: extenditur scilicet à Pyloro, per duodenum, & vasa ibidem multiplicia, Intestina item, venas Mesenterii, Lienem, usque ad
4 hepar. Proximiores autem ori ventriculi, sunt eò molestiores, suisque anxietatibus
5 magis formidandæ. Meam de sede febrium doctrinam confirmant nausea, præcipuè carnium, piscium, & quæ facilè cadaveris instar olent, perhorrescentia, mox à febrium introitu; sitis item, inappetentia, cephalalgia syncipitis, hemicrania sinistri lateris, deliria, sopor, vigilia, anxietates topicæ circa os stomachi, ructus nidorosi, consternata digestio, vomitus, linguæ quoque amaror, siccitas, fissuræ, nigredo, &c. Quæ sanè sunt indicia oblæsi duumviratus in actione regiminis: huc accedunt superveniens ructus acidus, nubecula urinæ, quæque coctionem stomachi rediisse arguunt, prout in tractatu de Uronomantia 6
alibi. Sola autem quartana in Splene ipso, venisque sibi contiguis, hospitium delegit. Maligna verò sola, aliquid putridi peculiariter sibi vendicat circa orificium ventriculi. Sunt autem tantò pejores, quæ non 7
in ejus concavo, sed in convexo sederint: eò quòd non nisi extraordinarium arcanum ad ista attingat loca. Ideo námque Castrenses, & Endemicæ omnes, cæteris sunt pervicaciores, ac plerúmque citra sitim. Quibus vix perceptibilis calor est, soláque ægros continua anxietas ad feretrum ducit. Hujusmodi námque febres, deforis tantùm contaminant, ultimum stomachi nutrimentum afficiunt. Quia revera quamdiu vivitur, perspirabile atque exspirabile est totum corpus, juxta Hippocratem. Etenim alibi demonstravi, pulmonem, & diaphragma undequaque poris pervia in vivis, qua dum endemica transeunt, ac stomachi convexum percutiunt, non rarò stomachi ultimum alimentum inficiunt. Diariam dixi cum hectica in stomacho sedere. Pestis 8
autem in hoc à cæteris malignis distat, quòd cùm non sedeat in sordibus febrilibus, ut neque in cruore; afficiat tantùm ipsum spiritum vitalem sui odore, ob id quoque intret & exeat necessariò cum aëre per poros diaphragmatis, adeóque tendit sic primariò ad stomachum, nec potens pergere ulteriùs motu locali, suam ibidem sistit impressionem in nutrimento stomachi. Unde mox vomitus, cephalalgia, sopores, deliria, syncopes, & quæ vitiati oris stomachi consequuntur dominium.

Causa

Causa occasionalis febrium.

CAPUT XI.

1. Causa occasionalis febrium, non est vera continens. 2. Cur causa occasionalis sit diversa in se. 3. Duplex causa occasionalis. 4. Cruor est compositum naturale & simplex: ideoque non appositum ex dissimilaribus. 5. Prior causa occasionalis & materialis febrium. 6. Altera materia. 7. Scholarum ignorantia de tinctura urinæ. 8. Cur urina tingatur tardiùs. 9. Falsa judicia Scholarum de urinis. 10. Fabula Scholarum de tinctura felleâ urinæ. 11. Argumentum Scholarum ex insciti Galeni. 12. Quid rectius exinde colligendum esset. 13. Sagittator delirii ubi habitet. 14. Cur in delirio non sit adhibendum remedium capiti. 15. Unde nascantur apostemata universa. 16. Injuria scholarum. 17. Unde eneorema. 18. Bonus medicus cur crisim negligat. 19. Quid sit coctio in febribus.

FOEdum, ac miserandum, imò & luctuosum, Scholæ exhibent spectaculum, passim obvium. Ut cùm febris nos palàm alloquatur, nihilo magis à tot sæculis cognoverint eam ut neque pellere sciant radicitus. Quod jam nequidquam feliciùs sanentur febres, post bis mille annorum experimenta, & dissectiones, quàm olim ab
1 initio. Enimverò quidquid est causa causæ, idipsum est etiam causa causati: Quapropter causa occasionalis indesinenter præsens, & intus hospitata (quam continentem vocant alii) est causa causæ internæ febrium (quam mox declarabo) ipsius febris, & accidentium inde natorum. Si enim causa occasionalis esset vera causa continens, ipsiusque febris materia; profectò nulla esset unquam Intermittens. Nam positis causis essentialibus, ad febrim requisitis: necessariò quoque febris adest: sed causa occasionalis adest ab initio usque ad finem, quæ si continens esset, & essentiam febris in sui gremio effectivè contineret, etiam febris adesset, quamdiu ista continens sui causa. Sed consequens est falsum; ergo & Antecedens. Id est: causa ista non est continens, & intima de febrium essentia: sed externa illi, & ideo occasionalis. Cúm- 2
que in varietate causæ occasionalis consistat ratio, qua vel est continua, vel intermittens: cur etiam plus minúsve molesta sit, citatior, aut tardior pro sui expulsione. Necesse est, nec unicam unius putredinis dari occasionem seminalem. Cùm igitur rerum definitio aptissimè à causis constituentibus & essentialibus petatur (prout alibi de logicis) duplicem ideo statui causæ occasionalis materiam: novam quidem, atque hactenus inauditam utramque. In- 3
auditam, inquam, quippe qui utramque bilem, pituitam, & cruorem velut sanguinis constitutiva, non agnoscam, nec admittam in natura (prout pluribus, peculiari de humoribus tractatu, demonstravi) nec inprimis cruorem, appositum è pluribus dissimilaribus, concedo. Ut neque si 4
inde constitutus esset, unquam immediatè in sui constitutiva retrocedere posset, neque illos in extravenato cruore ostendere, errorisque ansam Scholis dare posset. Cùm à privatione non detur immediatus regressus ad pristinum habitum. Quare frivolum est, arguere quatuor esse in sanguine humores, quod quandoque tria, & quandoque quatuor exin, per sui corruptionem secernantur. Quam quæstionem, ut alibi sat ventilatam descripsi, hîc obiter attigisse sat est. Siquidem hoc loco nullam ex istis humo- 5
ribus opem petendam duxerim. Sed in ultima alimenti digestione, dum partes solidæ sibi è sanguine student assimilare nutrimentum, contingit persæpe degeneres fieri alterationes, & velut abortus præposteros. Hoc ergo degener alimentum, varias subiens suæ mutationis abusivas tesseras, diversas quoque febres gignit. Longéque distant primi illi, suppositíque humores ex chylo & chymo parati, à vero solidorum alimento, per sanguinis transmutationem degenerante. Itaque febres non ex utraque bile, pituitâ, cruore & spiritu putridis, sed ex secundariis, non quidem

putrentibus: at inter assimilandum degeneratis, oriuntur. Degenerant verò admistione rei extraneæ, vel impressione peregrinâ, vel demum errore indignati, vel
6 avocati Archei. Alteram porrò causam occasionalem febrium deduco aliunde. Quod scilicet, quia indubiè per Anatomen credimus, venas Mesaraicas, per totum intestinorum ductum conspersas, sugere quidquid liquidi, & Archeus sibi familiare fore noverit. Trahunt itaque præfatæ venæ ex Ilei intestini extremis, hisque cognatis grossioribus intestinis, succum quendam: Sed cùm ibidem non sit ampliùs aliquod alimentum, at potiùs stercus aliquod, assugunt ens hactenus anonymum, quapropter illi novum nomen dare debui. Scoriam ergo voco, sive stercus liquidum, ad suos fines in natura utile. Quippe urinæ incommodis resistens, adeóque urinæ tinctæ, non tam citò lapidescunt, atque aquo-
7 siores. Quidquid ergo urinam tinxit hactenus, est Scoria, non autem fel: prout alioqui Galenistæ delusi, tyrones seduxerunt, (quod alibi latiùs in uronoscopia) adeóque sua, de urinarum tinctura, judicia, ad felleos & bilioſos humores delata, non nisi scoriam, sive stercus liquidum spectant. Nam quantumque vel minima fellis guttula in lotio esset, (quanto minùs tanta, atque exigitur pro totius saturata tinctura) tota amaricaret: sed non amaricat: ergo, non inest ei fel. Major constat ex ruptura fellis in pisce, utcunque piscem exquisitè abluas à felle, tamen gustu amarus est. Minor obvia est gustu. Quod autem lotii tinctura sit Scoria, patet per distillationem. Hujúsque demonstrationes in tractatu de Duelech, cuique experiri volenti obtuli
8 obvias. Ultimò ergo, tinctura ad lotium transit: quod chyli in Scoriam mutati adventus, ad Colon Intestinum sit tardior,
9 quia hoc colon, est situ posterius. Falsa ergo hactenus fuerunt judicia Scholarum, de coloribus, & contento urinarum, & inde desumtæ hariolationes. Lepida ergo ignorantiæ fabella est Galeni, dicentis: Manè 10
video urinam meam aqueam, quare me repono ad quietem, & post aliquod spatium tinctam video, quia bilis ultimò advenit, & sic urina ultimam sui digestionis maturitatem recipit. Quasi urina in vesica, si non emittatur, coqueretur maturitate sui, vel additamento tingentis fellis? Bilis sanè, si qua esset, cognatim oriretur cum aliis humoribus, & sanguinis sero urina, eodem scilicet jecoris sanguificantis labore, quo lotium transit per jecur, bilis affusa illud tingeret, & non aliquot horas post, nisi ostendant, utile fore istam bilem excrementalem aliquantisper, & separatam, asservari extra lotium. In oppositum autem sic argumentantur ab eventuali conjecturâ, & causis malè intellectis. Ajunt enim ex- 11
perientiæ esse, quòd in febribus continuis, si post flavas urinas, repente aqueæ appareant significari futura deliria, ob obreptam in caput bilem, juxta Galenum. Sed hic vir ostendere debuisset. Quis missor illius bilis esset, quis ductor per venas, & quodnam receptaculum istius bilis. An sinus cerebri (nulla est enim alia in capite cavitas) sine morte præsentaneâ, bilem istam ferret? & quo fine hæc faceret natura, ut à cloacis humorum, emunctorio vicinis, directè in oppositum, bilem febrilem, & totaliter excrementitiam, ad nobilissimum viscus deferret? Ego verò, in mea urono- 12
mantia, ex iisdem lotii signis collegi, scoriam non ferri per venas more debito ad lotium: ergo præter naturam detineri alibi, certum est: non ferri autem ad caput: sed ad præcordiales venas, id est, ad sedem febrilem, ipsum alterum excrementum febrile, unde auguror, febrim auctum iri; & inde delirium. Quod autem sagittator de- 13
lirii, & amentiarum, habitet in præcordiis, patet tam ex Hippocr. Cui vena in hypochondrio fortiter pulsat, is mox mente alienatur: quam ex proprietate nominis, in

Scholis

Scholis recepti, quo passionem hypochondriacam à sede denominant. Quod autem sagittatoris scopus sit cerebrum, ut deliria & sopores excitet, non debet movere Medicum, ut proinde capiti remedium adhibeat. Siquidem id semper est ad posterius ad tela vibrata: non autem ad sagittatorem,
14 medelam applicuisse. Quare quamdiu Scoria rectà fertur ad lotium, velut naturale sibi emunctorium, bene est: at si obliquè aliò feratur, fit febris continua. Tam quia natura sui est excrementum, quàm quia hospitio indebito recedit. Alioquin alimentum, in viâ digestionis ultimæ degener, plerumque mitius est atque insipidum, ideóque Intermittentes dat, & longiores, quatenus glutinosior est illarum materia. Atrocior verò est Scoria: atque ideo crudeliores febres continuas suscitat, citiúsque ad periodum aspirantes. Duo autem hæc excrementa, sive ambæ causæ occasionales, ubi conspiraverint, spurias, hepialas, hemitritæas, sesquialteras, & erraticas febres proferunt. Potentioribus ergo incisivis egent intermittentes, quàm continuæ, quia pertinaciorem, magísque glutinosam materiam occasionalem habent, vasis quæ in-
15 tus adnascitur. Sin autem alimentum istud supra hepar degenerat, apostemata varia suscitat, non autem febres primarias. Etenim quia & in Phlegmone cruor, vel alimentum solidorum, in pus degenerat, febrim quoque necessariam advehit. Cúmque ad ultimum devenerit, minor labor & dolor. Prout & per continuas, tum crisis
16 vel absessûs instat. Etenim cur Scholæ non concludunt, potiùs ex nubecula urinæ pituitam, quàm perfectæ concoctionis signum, si unica bilis lotium tingat? Sanè nubecula ista denotat primariò, quòd stomachus acidi sui fermentum recuperarit. Unde Senex, ructus acidos nidorosis
17 supervenientes bonum ait, adeóque declinationem febrium adesse designat, aut Crisim. Bonus autem Medicus, negligere crises debet, quia anticipare. Nam natura cri- 18
sim non facit, nisi dum sola totum onus bajulat, statis diebus. Verus ergo Medicus, ante crisim, morbum superare debet; ideóque nec crisim exspectat, nec optat: Infidus autem, posttergata naturæ intentione, Crisim vel impedit, vel dilatat. Coctio verò, quæ in febribus exspectatur, est tenacis materiæ incisio, & absterso: Non 19
autem, quod alioqui natura moliatur digestionem rei præter naturam, nec coquat quicquam, nisi similari semper, & univocâ digestione, sibi prætendat assimilare. Sæpè namque ideo in quartana nubecula apparens evanescit, eò quòd coctio, quam nubecula designat, non sit vera materiæ subactio primaria intentione; sed stomachi saltem fermentum digestivum. Alioqui materia febrili semel facta fluidiore, non supervenit illi nova cruditas.

Diæta Febrium.

CAPUT XII.

1. Quis victus tenuissimus acutorum. 2. Cibi non sunt miscenda medicamina herbacea. 3. Potent febrientes. 4. A carnosis abstinendum. 5. Medentum vesania. 6. Qualis cibus & potus febrientibus aptus. 7. De vini usu in febribus disceptatio. 8. Febrim & calorem radicaliter distingui. 9. An remedium sit calidum vel temperatum pro febri, parum refert. 10. Objectio refutatur. 11. Archei accensio quanta.

UNico Hippocratis præcepto isto, 1
Quod in morbis acutis statim tenuissimo victu utendum præcepit. Victum autem tenuissimum non interpretor arctum jejunium, sive abstinentiam severam; nec item jusculà carnium, quocumque herbarum favore alterata. Profectò non sunt 2
medicamina ista cibis miscenda: sed singula, per suas scenas sunt introducenda. Inprimis detestor in febribus, abstinentiam à potu. Nam si febris sit calida & siticulosa, privetur autem potu humectante, depopulatur cruorem, & solidarum partium alimenta, cum viribus. Etenim, uti 3
licet

licet vesicam exonerare, quoties urget etiam importuna necessitas, ad hoc non petit à Medico venia: pariter quoque est bibendum, quoties monet necessitas: cùm unum non sit magis naturæ consonum quàm aliud: Sitis alioqui stricta lex, & rupta mandati obedientia, jam millies Me-
4 denti opprobrium attulit. Abhorreo etiam in febri jura carnium: nam extemplo natura detestatur eadem; & quò meraciora, eò quoque damnosiora, ex mente Hippocratis. Corpora impura (sic vocat febrientium, quibus stomachi nidorosi) quò plus nutris, eò magis lædis. Lædunt namque febrientes: quia caro, ova, pisces, & jusculà, facilè tum cadaverantur, ac minimè nutriunt. Vesaniæ enim simile est, sæpe deplere venas, iterumque velle nutrire eos, quibus vis digestiva pessumdata est.
5 Confortare, inquam, velle, ubi hostis in-
6 tus est. Satisfaciunt enim tum potissimùm cerevisiæ tenues, vino nuptæ, quibus panis admiscetur, priùs in aqua separatim coctus, usque in collam, sive mucilaginem. Et frigidè hæc sumta, cruda, & non cocta. Siquidem coquendo deperit potibus, non autem accrescit illorum virtus. Sic namque ea vis insensibiliter mista potui, utrique indicationi satisfacit: nec timendum, ne æger sub hac Diæta, per inediam pereat. Maximè, cum Medici nomine sit indignus, qui febrientem non restituit ante
7 quatriduum. Cæterùm contra vini usum increpant Galenistæ omnes (quanquam secreto hausta vina toti arti Galenicæ contumeliam millies attulerint) eò quòd febris non sit nisi merus calor, ab Hippocrate Ignis vocata, eritque vinum febrienti, quale est oleum ad extinguendum ignem. Sed hoc argumentum, ut anilis fabula, jam antè sub febris definitione periit. Eóque magis, quòd sit quotidianæ experientiæ adversarium. Nam quotquot modicè vino utuntur in febribus, faciliùs convalescunt, vires conservant, & in pristinum ocius restituuntur. Qui verò post corporis diminutiones, & vini abstinentiam, fortassis evadunt, naturæ solius beneficio: Illi per longam hebdomadum seriem, perstant valetudinarii. Siquidem nemo dubitat, quin Pestis sit febris atrocissima, acutissima, & celerrima: quin absque venæsectione, & purgatione, solisque sudoribus, & vini meracioris potu, solvatur. Nemo quoque ambigit, quin Theriaca, aliàque sudorifera, sint calida, propinentur in vino, imò & in aqua vitæ. Cúmque hæc, ut talia non obsint; sed prosint in febrium acutissima: multò minùs erit vinum auferendum in mitioribus. Præsertim quòd constet, calorem non esse constitutivum febrium: sed per accidens consequens. Nec est quod arguant discrimen Pestis ab aliis febribus. Nam revera Pestis fluctuat in Archeo, ut venenum. Febres verò pertinacem, & adhærentem venis materiam occasionalem habent. Utrobiqué ideo exigi diaphoretica: In Peste quidem sudorifera cum alexipharmaco contra labem veneni. In cæteris verò febribus, diaphoretica quæ incîdunt, dissolvunt & abstergunt. Et utrobique quidem hoc negotium per calida completur. Vinum autem peculiarem habet indicationem: non solùm quia vires addit, quibus natura exosam materiam domat: verùm insuper, quòd sit plaustrum medicaminum conveniens. Est nimirum nuncius, qui vias novit, itineri accinctus, charus intimis, & admissus in penetralia. Etenim in Juvene, ac viro forti, cum febri minuta, est calor ingens: ubi interim senibus est febris lethalis, ac ardua, vix tamen calorem habet molestum. Si ergo calor, exhibito vino augeatur: non proinde augetur febrilis malignitas. Quippe febris & calor, sunt radica- 8
liter distincta (quod jam ostendi per febres juvenum & senum.) Nil refert; etsi caloris molestia parùm increverit potu vini: nam cum fœnore id compensatur. Eò quòd vires (morborum unicæ medicatrices) moderato

derato vino augeantur. Hoc ipsum si penitiùs ac radicaliter trutinetur, reperies, quòd calor non propriè comitetur febrim: sed virium valorem. Itaque quod Scholæ in vino tantopere perhorrescunt, boni est indicii nota. Lethales namque ac pessimæ febres vix calent: omnisque febris circa mortem absque calore est. Si ergo motus caloris sit ipsius Archei, ad expulsionem hostis, & vinum calorem addat: ergo qui per vinum procedit, juxta conformitatem naturæ medetur. Verumtamen demus, calorem exhibito vino majorem, imò etiam febrim acriorem. Quid enim inde aliud sequitur, nisi quod vinum constitutionem vitalem adauxerit? Quódque Juvenum constitutioni sit status iste propinquior, quam qui per refrigerantia incedit, vel non dato vino? Sunt namque media refrigerantia, morti similiora, cessationi à motu, & defectui: calor vero à moderato vino, est medium simile vitæ, & medio, quo ipse Archeus utitur. Etenim vigori, statui, & crisi, propinquior est constitutio caloris aucti à vino, quam si flaccescentibus viribus, languidior calor abstemio fuerit. Hæc de vini potu. De aquæ potu autem decisio esto calidam febrientes non appetunt, nec sitiunt tepidam: frigida autem in gradu remisso admittenda, in status summo calore nec metuendum ut dixi de commixtione extremorum. Quippe experientia jam dudum feliciter hunc timorem excussit. Aliis autem febrium stationibus nec frigida, ut nec affatim potanda, nunquam tamen sitis toleranda, nec quidem subter sudorem; sed tum potus calidus esto. Si sitis urgeat, nec pabulum potus febris habeat, depopulatur humidum innatum. Cæterùm quod de aquæ cruditate incusant, sic sumito. Aqua scaturiens è sabulo simplex & optima est, & sumenda de fonte ipso. Quæ autem per canales decurrit, vel è lutoso fonte scaturit, jam mixtæ malignitatis est particeps. Hanc autem non tam crudam voco, quàm infectam. Aqua enim per se nec cruda nec cocta dici meretur ut neque per calorem maturatur, nec aliquid acquirit: sufficit enim modò illi summum frigus retundatur, infectis autem aquis utatur nemo, ut neque ullo potu frigido in peste & malignis. At spatio- 9
sior est ratio, pro remedio calido. Neque enim suadeo unquam remedium, quod solo calore moderetur febribus: sed sicut vinum juvat confortando, & penitiùs introducendo copulata sibi juvamina: ita remedia incidendo, resolvendo, abstergendóque, eóque nomine felicius, quod Archeum, operando, sibi consonum habeant. Hactenus enim vires suas commiscet remediorum potestatibus, ut causa occasionalis profligatur, utque non consternatas vires mox excipiat firmior valetudo. His 10
tandem fortè objicient: Quod cùm calor in febri, sit effectus indignati Impetum facientis: sequatur etiam ex mensurâ caloris, indignationem Archei esse metiendam, & per consequens, quidquid calorem febrilem auget, augere etiam febrim. Respondi ante unius radicis esse plures surculos, effectus, sive symptomata varia. Sæpéque sub mitiori calore, advenire deliria, comata, pulsuum intermittentias, designantia nimirum auctam febrim. Prout è tenero germine glandis, major frons quàm è quercu veteri. Elenchus itaque in argumento est, in homine (febris major) ego enim febrim adauctam horreo, quam symptomata lethalia adaucta sequuntur. Increvisse autem febrim, eò quòd Archeus fortiùs insurgat, ad expulsionem radicis febrilis, nequaquam formido. Atque id si febrim auctam vocent in conclusione, parum moror. Nam & sic Scholæ suadent, non ma- 11
gnopere timendum ab accidentibus præter rationem supervenientibus. Notandum est ergo, Archeum nunquam accendi in toto sui: Alioquin enim sub finem accessus, totus Archeus exsolutus, causa esset

deliquii: Accenditur ergo Archeus in multa vel pauca portione sui. Ideóque aucto per vinum Archeo, si plus ejus accendatur, non plus ei deperit (& tamen fortiùs strinxit causam occasionalem) quam non roborato auctóque Archeo, & minor ejus pars accendatur.

Febris essentia.

CAPUT XIII.

1. Qualis definitio essentialis & physica. 2. Morbi sunt entia per se subsistentia, & non accidentia. 3. Quare morbi habitent in alieno hospitio. 4. Morbus non est solus nisus, nec motus, nec intemperies, nec diathesis. 5. Essentia febris, quam scholæ ignorant hactenus. 6. Alius ergo scopus medendi, quam qui hactenus. 7. Causa occasionalis sola, ut febres distinguat. 8. Facilitatur cura Medici.

1 DEfinitio rei, non ex genere definiti, & differentia constitutiva specierum, fabricanda est, prout in logicis alibi demonstravi. Eò quòd præter rationale, & irrationale (si modò adhuc sint differentiæ constitutivæ animalium) ejusmodi differentiæ nullæ in Scholis appareant. Sed definitio physica constare debet causis, materiali, & efficiente internâ, sive seminali. Utpote quæ duæ rem ipsam totámque constituunt, & in ea manent inseparabiliter essentiales, quamdiu ipsa est. Adeóque rem per causas, harúmque proprieta-
2 tes explicant. Febres profectò materiam habent, & efficientem internam, per modum aliorum entium in se subsistentium, licet morbi omnes habitent in corpore vi-
3 vente. Eò quòd non sint entia primæ creationis: sed à prævaricationis maledicto inchoati. Ideóque nec habent propriè suum ens seminale, quod ipsos constituit, & fovet: sed loco seminis, ipsis est ens occasionale, unde excitantur. Quo cessante, cessat quoque morbus. Quoties ergo non vitale, in agrum vitalem est insertum, indignatur Archeus, & excandescit, ut istud peregrinum è sui anatomiâ excludat. Quod 4
in limine hujus tractatus, per Spinam digito infixam edocui. Itaque febris non est solus nisus expulsivus, sive motus alterativus (multóque minus ipsa alteratio, & diathesis, ut alioqui putarunt Scholæ) sed febris est ipsa pars materialis, indignatione deturpati Archei. Defœdatur nempe pars 5
Archei per iram, suscipítque iconem, sive ideam indignationis (quod in prægnante metuente, aut appetente quippiam, clarè exprimitur, dum desideratæ rei sigillum, in fœtum deportat) & quidquid de Archeo defœdatum est, peregrina ista Idea, hoc debet per accessum exterminari: usque adeo ista est lassitudinis causa in febribus, quod spiritus, peregrinâ Icone, sive imagine odiosa insignitus, tanquam ineptus, ad obeunda solita munia sui regiminis, totus evanescat. Sic nempe profundè speculantes, multâ lassitudine fatigantur. Nam Archeus si imaginem in se inductam habet, inutilis fit regendo corpori. Ideo namque incurii, saniores, fortiores atque longioris vitæ, tardè canescunt. Studium itaque Medentis, non est dirigendum ad posterius, sive ad alterationes in Archeo naturaliter susceptas. Nam (ut dixi) in morbis cuncta pendent à causa occasionali, in agrum vitalem inserta. Quia morbi non habent in se radicem essentialem permanentiæ & stabilitatis, sicut habent cætera entia, quæ seminibus suis constant atque subsistunt. Quia revera omnes immediatè consistunt in vita. (In cadavere ideo non est morbus) horumque ideo interitus omnis, & cessatio pendet in ablatione causæ occasionalis. Scopus ergo medendi non se vertat ad ca- 6
loris refrigerium, aut ad motus alterativos consopiendos, ut neque ad accidentium comitantium, & effectuum productorum exspectationem: Incassum nempe laboraverit medicus, operam, dies, & occasiones perdet, quamdiu ad causæ occasionalis sublationem non intenderit. Imò quantocius

id

id fecerit, eò jucundius & gratius auxilium
7 erit. In febribus universis, est unica Archei accensio, sive indignatio, unde & in essentia & nomine febrili conveniunt: solùm autem per causam occasionalem distinctæ.
8 Materia nimirum & hospitium febres distinguunt. Imò, probo Medico, magni non est momenti, diversitates febrium, juxta materiæ proprietates, & loca, curiosè indagasse, cùm nec præcavisse sit datum: neque dici possit remedio: vade tu ad talem venam, vèl ad istum locum. Sufficit enim noviſſe, quæ jam ante generaliter determinavi. Totúmque medentis studium sit, invenisse remedia, apud quæ omnes febres ejusdem sunt pretii & ponderis, ut mox declarabo.

Perfecta febrium omnium sanatio.

CAPUT XIV.

I. Proprietas causa occasionalis. 2. Quare non sit putrida. 3. Vomitiva & laxativa tantùm sanant per accidens. 4. Scholæ cur condigna non habuerint remedia. 5. Nemo curatus à febribus per Medentes. 6. Excusatio Authoris. 7. Remedium febrile quale. 8. Notantur Paracelsi felicitas, & inadvertentia. 9. Descriptio remedii universalis. 10. Remedium purgans febres & ægros: non autem sanos, describitur. 11. Rarissima proprietas liquoris Alkahest. 12. Particularia remedia febrium.

1 ERgo jam manifestum, & sat esto, febrilem materiam occasionalem expugnandam, eámque si non edulium corruptum (ut in Diaria) saltem esse excrementum, non quidem putridum (nisi in malignis, quibus adhuc putredo est in fieri esse) sed peregrinum exoticum non vitale, detentum contra naturam, adeóque in alienam messem delatum. Hocque titulo peni-
2 tùs hostile Archeo. Etenim si putridum non esset tenax, nec adhæreret contumax (per putredinem namque fibræ tenaces fatiscunt) adeóque nec diuturnas febres daret, quin confestim vas continens secum putrefaceret, & mortificaret. Unde mors necessitata. Detinetur ergo febrium materia occasionalis, præter vota naturæ, locis indebitis, quibus non est ulla sentina corporis. Vomitiva ergo & laxativa, si quid 3
proficui unquam præstiterint, id totum per accidens est; quatenus scilicet, ad stimulationem unius, alterum, pronum, ac vicinum, unà exturbatur. Nam alioqui febrium occasionalis materia, ordinariò non in stomachi aut Intestinorum cavo residet, quia sunt sentinæ, & loca expulsioni appropriata? Nisi fortassis in Diariâ, cholerâ, diarrhœâ, dysenteriâ, aliisque horum canalium febribus, ab adhærente materiâ proritatis. Ego enim de febribus primariis lo- 4
quor præcipuè. Inprimis non potuerunt Scholæ condigna febribus quærere remedia, malis ac falsis imbutæ principiis. Non quærentes autem remedia, nec ea etiam potuerunt invenisse. Ergo Medentes, hactenus destituti vero remedio, febres conati sunt curare, euntes in circulum. Siqui autem sub illis sunt curati, per accidens id fuit. Agant Deo gratias, qui vires ægris 5
largitus est, quibus febri & auxiliis illorum restiterunt. Medici igitur febres postergarunt, loco sanationis, per virium & cruoris exhaustiones. Absit invidia dictis, 6
non enim jactantia, aut vana gloriolæ cupido (Deum judicem testor) sed hæc, me dicere, & palàm scribere coëgit humana necessitas, & mortalium commiseratio. Meum ergo expendi talentum. Credat, & sequatur qui volet. Per me non stat ampliùs, si mortales creduli febribus pereant. Unica nimirum falce amputatur omnium febrium causa occasionalis. Id remedium 7
est sudoriferum, quod incîdit, extenuat, resolvit, liquat, abradit, & simul abstergit causam occasionalem, ubicumque locorum ea demum exstiterit. Estque universalis febrium medicina, diaphoretica quidem, insensibiliter, & citra sudorem, præfatos effectus patrans. Enim verò Paracelsus quan- 8
quam arcana haberet, quibus unico haustu

quartanam omnésque ex æquo febres feliciter ſanaret : non fuit tamen illi data cauſarum cognitio. Contentus Macrocoſmi ſingulas creaturas, in nos introduxiſſe, ſicque ſimplicium omnium, & ſtellarum ſpecies, numeros, atque proprietates, arti medicæ applicuiſſe ſub credulitate : idque non quidem per ſimilitudines, ſed per univocam identitatem tam præcisè ſcienda voluit, ſub pœna Idiotiſmi convicti. Itaque febrim non diſtinguo, ſi remedii ſit ſumma bonitas. Etenim iſtud remedium eſt Præ-
9 cipitatus diaphoreticus Paracelſi. Qui omnem ſanat febrim unicâ potione. Hecticam autem, intra lunæ curſum. Oretenus enim aſſumtus, curat carcinoma, lupum, & quodlibet æſthiomenum cacoëthes ulcus, ſive externum, ſive internum, itémque hydropem, Aſthma, & morbum quemcumque chronicum. Complet enim ſolus deſideria Medentum, tam in Phyſicis, quàm Chirurgicis defectibus. Ejus deſcriptio, eſt tam in libro de morte rerum, quàm Chirurgiâ Magnâ, illamque nonnihil manifeſtiùs declarabo, Accipe pulverem Joannis de Vigo propriâ manu paratum : Nam alioquin admiſto minio, eſt adulteratus, prout & qualecumque Medicamen Chymicum, quod venale exſtat, fraude plenum eſt. Hic pulvis, affuſo elemento ignis, de Vitriolo Veneris extracti, cum aqua Regis cohobandus eſt quinies, ſub finem augendo ignem : nam fixatur planè. Et eſt pulvis valde corroſivus. Qui dein cohoberur decies cum aqua vitæ optimè defiegmata, & vicibus ſingulis renovata, donec omnem corroſionem ſecum abſtulerit. Et tum iſte pulvis, inſtar ſacchari, dulcis eſt. Ideóque ſpiritus vini ibidem appellatur Saltaberi, ſive Tabarzet, quod ſaccharum ſonat. Non quòd in ſe dulcis ſit, ſed auferat corroſivos ſecum ſpiritus. Adeo ut reſiduus pulvis, propriâ nec aliunde mutuatâ dulcedine, fulgeat. Nam præterquam quòd ignis Vitrioli ſit dulcis, ipſum ſulfur mercurii, tunc extra inverſum, eſt ſummæ dulcedinis. Fixus eſt pulvis iſte, & dicitur aurum horizontale. Etenim paucis abſolvi ſecretum, quod Medicum nobilitat. At iſtud paraſſe, pro prima vice, eſt ingentis operæ, pendétque ejus directio à manu ejus, cui debetur omnis honos : quia parvulis revelat ejusmodi arcana, quæ mundus neſcit, & idcirco vilipendit. Eſt & purgatio 10
Diuceltateſſon quæ Podagram non minùs, quàm febres radicitus curat. Ejúsque arcanum corallinum vocatur, quod paratur ex eſſentia auri horizontalis, hoc modo. A Mercurio vulgo venali, abſtrahe liquorem Alkaheſt, cujus meminit 2. de viribus membrorum c. de hepate. Quod fit unius horæ quadrante. Nam, inquit Raymundus, aſtantibus amicis & præſente Rege, coagulavi argentum vivum, & nemo præter Regem, ſcivit modum. In quo coagulatione iſtud eſt ſingulare. Quod liquor Alkaheſt, idem in numero, pondere & activitate tantum valet milleſimâ actione, quantum primâ. Quia agit ſine reactione patientis. Mer- 11
curio igitur ſic coagulato, abſque ullâ coagulantis remanentiâ, fac inde pulverem minutum. Et diſtilla ab illo quinies, aquam ab albuminibus ovorum diſtillatam, atque ſulfur Mercurii, quod per ſui præfatam coagulationem foras deductum eſt, fiet rubicundum inſtar coralli : & quanquam fœteat aqua albuminum, tamen iſte pulvis dulcis eſt, fixus, ferens omnem follium ignem, nec perit in plumbi examine. Spoliatur tamen virtute Medicâ, dum in album metallum reducitur. Datur autem granis octo plerumque. Quia purgat corpus humanum, quamdiu ſordidum eſt, & non perfectè ſanum. Sanat quoque ulcera veſicæ, laryngis, & œſophagi. At cum non cuique Medico contingat adire Corinthum, nec liceat profanare Arcana Dei, qui horum diſpenſator manere voluit : ſat fuit Theoriam medicam manifeſtaſſe. Ut orando, quærendo, & pulſando, ſcientiam

acqui-

acquirant, unde omne donum bonum de-
12 scendit. Attamen sunt quædam febrium particularia remedia, quæ licet ad Generum amplitudinem universalem non adscendant: febribus tamen plerumque satisfaciunt. Cujusmodi sunt salia à Cephalicis, itémque à majorana, roremarino, salvia, ruta, atque similibus. Non existimans hæc salia esse alcalia cinerum, sed volatilia, & quæ simplicium totam crasim continent. Etenim sunt diaphoretica insignia, atque nonnihil temperata. Quæ si debitâ statione, nimirum jejuno stomacho, & ante paroxysmum Intermittentium vel quovis tempore continuatum, potentur in vino, vel aceto, sudórque proliciatur, nunquam Medentem fidelem ludibrio exponent. Cessà quoque mirari, quod absque omni evacuatione febres curandas proponam, si diaphæresim atq; sudores suadeam. Nam & alligatis simplicibus, magno Medentum dedecore, frequenter febres curatas vidi. Denique & istud dicam, quòd per emplastrum centenas quartanas tutò sanaverim, absque recidivâ, licet autumnales. In specierum febrilium igitur familiâ, non rarò particularia ejusmodi, universalis remedii apicem attingunt. Quærite, & invenietis; modò Medicina non in quæstum solum sit. Nam si vobis intentio est, Misericordia ex charitate, obviabit vobis in itinere, Veritas, & lux à Patre luminum descendens, cui sit honoris retributio in æternum.

Responsio ad contumelias.

CAPUT XV.

1. Argumentum in contemtores scientiarum. 2. Responsiones ad convicia Galenicorum. 3. Adulterata sunt Chymica officinarum. 4. Per ignem mitescunt corrosiva. 5. Objectio de parvitate dosis. 6. Dignitas Mercurii & stibii. 7. Rarissimum arcanum salis volatilis. 8. Res omnes clamant pro vindictâ in Galenistam spretorem Chymiæ. 9. Origo Pharmaciæ. 10. Objectio de solutione perlarum & coralliorum. 11. Quomodo separantur in stomacho dissolventia à dissolutis. 12. Quid significet præcipitare in chymicis. 13. Censura de quibusdam scriptoribus chymicis. 14. Iterata objectio, subterfugia ad molliores animantum tophos, sive lapides. 15. Qualis sit actio gemmarum in nos. 16. Quid sit in teneriori lapide, quod operatur pulvere suo sospite permanente. 17. Probæ mechanicæ. 18. Probæ ex armis propriis. 19. Patientis mira quædam ac propemodum infinita reactio, sine passione transmutativâ essentiæ suæ. 20. Explicatio per mechanicam. 21. Quid corpora apparenter dissoluta, in nobis patiantur. 22. Periculum ignotum scholis. 23. Arcanum involutum, primo per ingrata dissoluta: atque deinde superlativum per dissolventia grata. 24. Medicamen generosum. 25. Peroratio ad Medentes. 26. Laus salis volatilis è tartaro.

ULceroſum hoc ſeculum perverſiſſimorum ingeniorum, non patietur admonitos reſipiſcere. Tantum enim adhuc abeſt, quod plerique prácticantium detrectentur hujusmodi arcana majora inquirere, quod paſſim in ſcientias quas ignorant invehantur. Quod autem eaſdem ignorent penitùs, & pænè geſtiant, ſibíque invicem gratulentur de illarum inſcitiâ, nec tempus in illis inutiliter abſumſiſſe, patet, quia non pudet illos ſcientiam Chymicam velut fumi vendulam atque illuſoriam ſive falſam, ſcriptis, & ſarcaſmis vilipendere. At neſciunt, quod cum non entis non ſit ſcientia, nullúsque conceptus in mente illi reſpondens. Adeóque in eo, quo ne- 1
gant veritatem ſcientiæ, manifeſtant ſe eandem ignorare. Id eſt vilipendere id, quod penitùs ignorant. Súntque alii, qui mitius, ſed æquè ſtolidè, dicunt. 1. Iſta non ſunt noſtri fori, rem medicam nequaquam attingunt: ſequimur namque ab antiquo approbata. 2. Medicamina Chymica, empyreuma redolent, calida, violenta, & minimè trita. 3. Servos habemus, qui nobis, quæ uſui ſunt, fideliter præparant. Eſtque indecorum viro docto, Pharmaceuticen exercere. 4. Fumivenduli experimentatores, omnes evacuationes horridas inſtituunt, terrore plenas, quia Mercurio & Antimonio, venenis apertis, tantum in-

nituntur. Adeóque circumforaneos inter sunt reputandi. Hæc sunt, quæ pro sua in-
2 scitia incauto obtrudunt vulgo. Quibus ex ordine sic satisdo. Agitur de medicamentis, non autem de rebus, quæ coriarium aut figulum concernunt. Pudendum ergo supponunt subterfugium, quod ignorent, quæ discere debuissent. Nec etiam fidum est fundamentum ab antiquitate semper ruinosum, euntes quà itum, non quà eundum erat, semper antecedentium gregem sequentes, cæcisque mentis judiciis sibi mutuo subscribentes. Respondent etiam me silente servi nostri fugitivi, à quibus corrosivum pulverem præcipitati, & dulcioris alterius, sive minùs virulenti, itémque vitrum antimonii, ac flores, cinabrium, & in summa, non nisi venena mutuant, ad ma-
3 gnorum morborum transplantationes & palliationes. Cæterùm insigniter adulterata omnia, pro libidine lucri. Nam facile est ignaros decipere, in rebus, quas profitentur se ignorare. Sunt nempe olea essentialia venalia, quæque magno ære penduntur, adulterata omnia atque singula: si novem partes olei Amygdalini, ad unam essentialis commistas esse, facilis sit experimenti. Injice nempe in cochlear aquæ vitæ quidquid supernataverit, esto de oleo essentiali; reliquum verò, Amygdalinum. Idque tutiùs sciveris, si in balneo experimentum feceris. Oleum sulfuris, ex dimidio aqua est pluvia, Vitrioli autem stagma, totum in impostaram delatum est: & quotidie magis futile. Quod simplici examine per balneum mox constabit. Vix sextam partem ejus esse merum, eámque adhuc tinctura ex cortice querno gravatam. Ad secundum denique respondebo mox. Nunc sat est dixisse, selectiores hodie Medicos, non spernere chymica remedia, quod eorum libri noviter testantur. Adeóque vulpes vituperat uvas, & gallinas, in arbore sequestratas. Quantum autem præstent, silentibus nobis, loquuntur ægri experti. Ad tertium. Non est indecorum, manu propriâ præparasse quædam selectiora, & illa suis posteris legasse, ac tradidisse per manus. Nec enim indecorum erat Pontifici Ebræo, stravisse armenta, & lanionem egisse, pro salute populi. An fortè stercus olidum inspexisse, & baculo agitasse, glorioſius est Galenicæ turbæ, quàm nobis furnos, vasa & carbones tractasse? Sanè si momentum veritatis haberent, cognoscerent, quod opera charitatis non infament quemquam. At qui charitatem non habent, cuncta præter quæstum ac lucrum censent indecora. Abscedite ab hoc fastu, & estote misericordes, sicut Pater vester, qui in cœlis est, est misericors. Aliàs namque dicet: Nescio vos in lucrum, & impostaram viventes. At sanè hos ambitioſulos non moratur dedecus: sed ignorantia, & cupido lucri. Pluris enim faciunt visitationum numerum, quàm sanationis gloriam, quæ in bene feciſſe tota se sepelit. Etenim tam citò, atque à Scholis, Doctoris titulo dimissi sunt, lampetrinis oculis per plateas, & diversoria inquirunt, an non sint ægri, qui sibi vitam suam credant. Sed siste gradum, non est medicina, per modum mechanicarum exercenda. Et quia in hoc puncto Medentes errant, Pater luminum sua dona subtrahit, postquam Medicina ut aratrum est exculta. Habetote charitatem; & lucrum vos sponte sequetur, cum honore & gloriâ, quæ fugientem arripiunt medicum, quem Altissimus honorandum præcepit. Ad quartum.
Concedo, in Chymiam non minùs, quàm 4
in rem medicam, licentioſissimè se intrusisse omne nebulonum genus, variámque inde cladem generi humano emergere quotidie, in quos sanè Magistratus jure sævire deberet. Sed hæc non infamant viros probos. Certum est, quod semper lucro annexa fuerint fraus, & adulteratio medicaminum. Quantum autem ad opprobrium remediorum & Chymicorum spectat, id largiori periodo trutinandum. Inprimis hic quadrat,

quadrat, quòd scientia non habeat hostem, nisi ignorantem; non quemlibet, sed superbum, & discere recusantem. Quod patet per jam dicta corrosiva nempe atque manifesta venena, evadere saccharo dulciora. Facilius, & ad manum idem patet siquidem flammula, Ranunculus, apium risus, &c. vim vesicatoriam, mox distillando deponant, prout succus citri suam aciditatem, hydropiper acrimoniam, &c. Nec refert, quòd Pharmaca Chymica sint parva dosi exhibenda. Id enim non accusat virulentiam: sed summam agendi entelechiam. Sic nempe alia dosis est ciborum, & alia Scammoneæ, esulæ, & colocynthidis. Ideò medicus indiscretus, tortoris instar est. Vires remedii Chymici arctantur in parva quantitate, sub qua placent, dum quæque suis proportionibus respiciant vim, & necessitates ægrorum. Huc fortè non ineptè quadrat illud Hieremiæ 15. Si separaveris pretiosum è vili, tanquam os meum eris. Quod autem de argento vivo & Antimonio improperant, meram continet rerum inscitiam, & stupidam contumeliam. Nam Antimonium, quamdiu vomitum aut sedes movet, & Mercurius revivificari potest, venena sunt, nec boni viri remedia. Sed dum ad apicem venerunt, in quem à Deo destinantur, nemo mortalium; illorum virtutes indagare, vel encomiis condignis illustrare potest, utut crepant ilia momo: neque enim gloriamur, Mercurii & Stibii vim purgativam novisse, ægrisque propinasse, qui purgantia detestamur, præsertim quæ sanum æquè atque infirmum dissolvunt putrefaciendo. Bilem deponite, & mementote, quòd in thecis vestris nil resonent dispensatoria, præter Scammoneam, colocynthidem, elaterium, esulam, id est, mera toxica. Deinde, etsi vegetabilium & aromatum essentiæ sint calidæ: illorum tamen salia volatilia (quæ nunquam vidistis) sunt temperata. Adeò, ut si oleum cinnamomi, caryophyllorum, lavendulæ, &c, noveris transmutare in salem volatilem, nactus es medicamen temperatum, efficiens quantum de istis simplicibus sperari potest, in veteri vertigine, palpitatione, Apoplexiâ, similibúsque. Ergo qui claves Medicinæ tenent hodie, cum nec adyta intrent, mortales arcent ab usufructu donorum, quæ Altissimus in naturâ disposuit. Clamant ergo in cœlum præstantissimarum rerum potestates, se velut frustra venisse, vix quemquam esse, qui vincula earum solvat, ut benevolentiam, quam mortalibus debent, persolvant: sed potiùs evasisse stuprorum, & adulteriorum præmia. Illa ergo scientia, quæ docet inspicere corpora occlusa, per sui analysin, ac virtutes illorum absconditas eruere, famula Pharmaceutices non est (ut sonant ignorantium convicia) sed potissima historiæ naturalis tecmarsis est. Incepit namque Pharmacia, primum à mercatoribus simplicium & herbarum collectoribus; dein verò, cùm cernerent Medici, non unicuique opportunum esse, simplicia elixare, condire & præparare, negotium istud simul fuit simplicium venditoribus commissum. Interim Medici selectiora, & secreta sibi servabant, quibus honorem posteris suis compararent. Sed tandem, crescente Medentum ignaviâ, contenti fuerunt, discurrere per plateas, de domo in domum, ex frequentiâ visitationum quæstum fecisse: successerunt demum inde dispensatoria, selectas formulas hinc inde, pro nutu ignorantiæ compilasse, ut in officinis servarentur, & ostentarentur venalia, magis ad expeditionem, quàm ad proprietatem. Unde tandem Medici, composita compositis nectentes, mille quandóque simplicium farraginem ægris propinant, ut si unum non juvet, juvet saltem aliud. Vel ad minimum, se excusent, quòd juxta tritam normam, curam ægrorum gesserint. Hæc est Pharmacia hodierna, à qua quantum distet Philosophia Chymica, norunt quidem

5 6 7 8

dem qui eandem vel à limine ſalutarunt, ignorant verò, ſoli ignari oſores. Ægrè ſanè ferent Galeniſtæ, quod ſuis ignominiis & contumeliis, per meram lucem reſponderim, quódque ſuam potiſſimorum remediorum ſupellectilem vellicaverim, quare
10 inſtabunt (ſat ſcio) hoc modo. Urges, perlas, coralla, &c. in liquoribus acidulis non diſſolvi: ſed tantum à ſalibus diſſolventium velut calcinari, ac pulverari, abſcondi quoque, ac fieri inviſibilia oculis. Idque probas per argentum in Chryſulca diſſolutum: quod inde ſoſpes reducitur: ergo non amiſerit priſtinam eſſentiam: & iſtud detorques ad præfatos lapides, & probas; quia per ſalem alcali de tartaro, præcipitatur rurſus idem lapis ad fundum, qui antea erat inviſibilis pulvis, quatenus ſal alcali combibit ſalem acetoſum, qui continebat in ſe lapidum pulverem. Sed non cernis, quod inprimis veſtra tyrocinia, hujusmodi diſſolutiones doceant, & magni faciant. Tum etiam, quod ſtomachus careat ſale tartari, ut diſſolutos pulveres præcipitet, ſeparétque à diſſolvente ſuo, ideóque proponas ludibrium. Ac per conſequens materia Perlarum, Corallorum, &c. ſemel hoc modo diſſoluta, ſoluta maneat, & intro ad venas admittatur, cum liquoribus chymi, adeóque in urinam vel cruorem transmutetur, præſtétque quantum pollicemur: Reſpon-
11 deo. Naturam non opus habere ſale tartari, ad ſeparandum iſtum pulverem, à diſſolvente ſuo. Quoniam edocta eſt tam à parte ciborum, quàm digeſtionis propriæ, hunc pulverem ſequeſtrare. Sunt namque quamplurima inter cibos, quæ hunc effectum proferunt. Qualia ſunt olera, itémque herbæ vulnerariæ, &c. quibus plerúmque ſal volatile lixiviale ineſt. Itémque vina cum albumine ovorum, nedum ſeparant ejusmodi diſſolventia coagulata à pulveribus diſſolutis: ſed & Mercurium præcipitatum revivificant. Denique ipſamet ſtomachi digeſtio, ordinario ſpiritus vegetabiles acidos, ſubſtantialiter transmutat in ſalem urinæ ſalſum, atque volatilem: qui cùm ampliùs non habeat priſtinas vires diſſolvendi, quas in aciditate priùs habebat: illico derelinquit (id eſt, præcipitat) 12
pulverem, quem ante occultabat diſſolutum in ſua aciditate: Ideóque ante fores mezaraicarum venarum, præfatum pulverem præcipitat, & exuit. Adeóque ſciant 13
Galeniſtæ, quòd ſcriptores tyrocinii Chymici adhuc Tyrones ſint, geſtiant aliis proponere, quæ ſummis labris deguſtarunt: adeóque nondum Philoſophiæ penetralia adiverint. Sed iterum inſtabunt Galeniſtæ. 14
Dicentes, quòd notabiliter lapides Bezoar, cancrorum, limacum, &c. tam pulvere tenus ſumti, quàm ſoluti in diſſolvente acido proſint, in Peſte, febribus, lithiaſi, vulneratis, devolutis ab alto. Quapropter per me ſtolidè idem negari perlis, corallo, &c. Quibus reſpondeo. Gemmas, lapides, & ſaxa, multam habere latitudinem, & differre plurimum inter ſe. Inprimis namque 15
gemmæ, ſilices, marmora, & quæcumque cryſtallinam habent duritiem, nequidquam agunt, aut patiuntur in nos aut à nobis, niſi per modum appenſi & periapti, idque tantisper dum ab ore, per recrementa tranſeunt. Vis horum ideo languida, quia corpore nimis denſo, clauſa latet. Perlæ verò & coralla, quæcumque conchiliorum ſaxatilem duritiem habent, gemmis quidem in duritie cedunt, attamen proinde nondum conficiuntur in humano ſtomacho, ut bene in quibuſdam avibus. Lapides autem Bezoar, cancrorum, &c. adhuc perlis minùs duri, non ſunt de natura ſaxatili: ſed potiùs fiunt ex ſucco lacteo ſemicaſeato, & ſemipetrificato, habéntque tophi naturam, inter cartilaginem & lapidem neutram. Prout putamina lapidum, in meſpilis, perſicis, &c. Neutrum genus, atque medium ſervant, inter ligna, & lapidem tophicum. His ita pro veritate rei, & melio- 16
ri intellectu ſuppoſitis, dico, quod quan-

quam

quam lapis Bezoar, cancrorum, &c. quoad solidam pulveris sui materiam, nullatenus digerantur à stomacho humano; attamen illis inest succus quidam lacteus, & mucilagineus, magnæ virtutis, exiguæ tamen quantitatis. Qualem contingit etiam è li-
17 matura cornu cervini elixando extrahi. Si itaque præfatorum lapidum pulverem in aqua pluvia, vel distillata dudum bullias, per filtrum colando decoctum à pulvere separes, hoc verò per balneum distillando elicias, reperies tandem aliquantulum prædictæ mucilaginis. Cæterùm pulvis reliquus, ut elixando invictus, ita & stomacho nostro indigestus permanet. Adeóque ex præfati liquoris quantitate pusillâ, pendet ratio, cur dragma unica illius lapidis pulverati, sumta in aliquo liquore, plus efficiat, quàm alioqui unus scrupulus ejusdem. Cùm interim vinum, vel acetum, eodem haustu combibita, cum præfatis pulveribus, ne sextantem pulveris dissolvant: reliquum verò, integrum, non mutatum deserant. Quod patet, si lapidem cancrorum, non in pulverem, sed frustatim comminutum biberis, & post excretionem ablueris, reperies idem pondus ejus, quod ante, adeóque nihil ejus à stomacho subactum. Nec quidquam illorum lapidum per digestionem
18 participari. Agedum, premámque Galenistas proprio telo. Etenim si lapides præfati, vel perlæ, pulveretenus assumta, in nobis liquescerent, frustra tentatis dissolvere illa. Jam ergo constat per demonstrationem mechanicam, teneriores animalium lapides, continere mucilaginem, quâ perlæ, coralla, & saxatilia carent: Attamen corpora quarumdam rerum, permanentium in sui pulvere, & soliditate homogeneâ, & inseparabili, ut patiuntur in sui dissolutione actionem à dissolvente: ita quoque vicissim, dissolvens patiatur à dissoluto, sine ulla interim corporis immutabilis participatione. Nam ex axiomate Chymico, dissolvens eadem opera coagulatur, per quam dissolutum dissolvitur. Ideóque si auferatur dissolvens à dissoluto, ordinario nil præter insipidam aquam inde recuperatur, sine acrimonia & aciditate: quæ sanè ut sunt salium clientes, coagulantur in dissoluto, eíque comites astant. Clariùs idem 20
cognosces: Si oleum vitrioli distilles à Mercurio currente, oleum coagulatur cum Mercurio, manéntque ambo in fundo, forma nivis. Et quidquid inde stillatur, est mera aqua. Nix ista autem, si lavetur, fit citrinus pulvis, qui facilè in pristinum mercurium currentem reducitur, eodem prorsus pondere, quo ante. Si verò aquam ablutionis distillaveris, habes in fundo merum alumen, ex acido sale vitrioli. Sic nempe dissolventia mutantur, tametsi dissoluta, nequidquam de sui materia, aut substantia perdiderint. Agúntque ejusmodi dissolventia in nos, per modum alterationis acquisitæ, in sui passibilitate: non autem ex proprietate participata, à dissolutis immutatis.
Ad propositum ergo Argumentum. Salia 21
aceti, vini, succi limonum, vel è quercu, itémq; chyli stomachici acidi, quatenus sunt vegetabilia, & à nostrâ digestione alterabilia, digerendo quidem mutantur in nobis, in salem urinarium: attamen pro diversitate rei dissolutæ, illa dissolutiva patiuntur aliquid ex aptitudine suæ convertibilitatis: attamen nequidquam in nos transferunt de dissoluto non digestibili, nisi partem sui digestibilem contineat; prout dixi de mucilagine lacteâ lapidum animantatorum. Quod si verò alioquin, introì in ve- 22
nas, ejusmodi dissolutum pergeret (quod nunquam) ut suas nobis dotes communicet (puta perlas, aut lapides præfatos) plurimæ inde consequerentur anxietates, loco subsidiorum. Nam primo, cùm non sint digesta in stomacho (prout jam antè probavi) neque in secundâ demum digestione coqui poterunt. Quia non itur ad secundum, nisi per primum. 2. Ergo nunquam convertentur in cruorem, sed in

aliud venarum recrementum. Tertiò, Naſcentur pulveres in venis & renibus, conſtipabuntúrque exotico hoſpite pulvere, per nullum deinceps remedium eductibili. Hæc dicta ſunt de diſſolutis, à diſſolvente vegetabili, ac proinde in nobis digeſtibili.

23 Verumtamen ſi diſſolvantur res per diſſolventia non digeſtibilia: ea vel erunt ingrata naturæ ſtomachi. Ideóque vomitum & ſedes movent. Adeo ut ſola incongruitas, malignitas & ingratitudo ſumtorum, ſint cauſa cur vomitum & ſedem moveant, expellantúrque confeſtim, cum iis, quæ in ſui factionem deturbarunt. Idcirco anxietates & moleſtias exhibent. Si verò diſſolventia ſint naturæ grata, intrò lubenter admittuntur. Nequidquam tamen patitur compoſitum inde, tam ex parte diſſolventis, quàm diſſoluti. Siquidem utrumque eſt indigeſtibile. Ergo iſtud compoſitum manet ſoſpes ut pridem, tranſit omnes venarum officinas: ac tandem (ſiquidem non poteſt mutari, nec per conſequens tranſire in familiam vitalem) expellitur ſudore, per

24 diaphæreſim. In quo itinere, quidquid præclara ejusmodi arcana attingunt ſordium, diſſolvunt, ſecúmque rapiunt, ſicque medentur febribus, & morbis chronicis ple-

25 riſque. Quicumque ergo medendo charitatem proximi cordi habetis, diſcite diſſolvens aliquod, quod ſit homogeneum, immutabile, diſſolvens ſua objecta in materiam primam liquidam: & nactus eris intimas rerum eſſentias, harúmque dotes poſſe

26 inſpicere. Quod ſi autem ad iſtud ignis arcanum non pertingatis, diſcite ſaltem, ſalem tartari reddere volatilem, ut hujus medio veſtras diſſolutiones perficiatis. Qui etſi ſua ſoluta, anaticè homogenea deferat, digeſtus in nobis: illorum tamen aliquot vires mutuatus eſt, quas intrò defert, plurimorum morborum domitrices. Ad hæc autem non ſufficit libros terere: ſed inſuper oportet carbones atque vaſa emere, & vigilatas ex ordine noctes impendere. Sic feci, ſic dixi, Laus Deo.

Quod Academiæ Theſi 8. venæſectionem nempe inhibeant niſi in cruoris plenitudine, in hac autem ſolùm admittant, eò quòd tum phlebotomiæ vitium non ſatis apertum eſſe poſſit; quodque theſi decimâ jam implicitè concedant febrim non eſſe merum calorem, ſed per calefacientia & corroborantia (calida omnia) curandam. Eſt nimirum alterutrum neceſſarium: vel ſcilicet febrim non eſſe calorem in ſui radice, vel non medicandum per contraria amplius.

Ex theſibus Lovanienſibus ſub Conſultiſſimo Domino D. Vopiſco Fortunato Plempio diſputatis Lovanii 26. Novembris Anno 1641.

Detegitur eſſentia Febrium.

Caput XVI.

1. *Vita mortalium, eſt morborum cauſa efficiens.* 2. *In hoc eſt vitæ error furialis.* 3. *Probatio præcedentium.* 4. *Author, in quo diſſentiat à Veteribus.* 5. *Efficiens internum, ejuſque materia, probantur.* 6. *Qualiter formetur quidditas febrium.* 7. *Propoſitio.* 8. *Quod ex cauſa naturali, olim conſiſtebat immortalitas.* 9. *Idearum morboſarum origo.* 10. *Quid Veteres deceperit.* 11. *Archeum ſuis perturbationum Ideis, imitari imaginationem.* 12. *Probatur præfata propoſitio.* 13. *Originis Idearum fons duplex.* 14. *Probatur neceſſitas Idearum in febri.* 15. *Idem per enumerationem partium.* 16. *Cauſa occaſionalis examen.*

HActenus quaſi contra Scholas diſputavi, non auſus docere febrium eſſentiam. Itaque dum arborem prodat ſuus fructus, compulſus ſum pro Philiatris, ſupplementum addere, quò febrium incognita hactenus eſſentia, mage illuſtretur, deturque Tyroni modus interſtinguendi judicii à judicio, & remedii à remedio. Oſtendi inprimis ſat potenter, definitionem febrium hactenus neſcitam; ideo eſſentiam, eſſentialésque cauſas illarum, adhuc ignorari: Cumque nobis non ſit licita cognitio rerum, à priori: ſaltem mirandum fortiter,

titer, quòd præter calorem, pro essentiâ febrili, excogitatum sit nihil: dum tamen historia ipsa febrium sat potuisset pandisse causarum necessitates, consonantiam, & constantiam: saltémque à caloris ridiculo errore, mortales reduxisse: nisi ipsa Mortalium ignavia, per indagandi tædium, & subscribendi facilitates, fuisset allecta. Loquor inprimis de natura hominis corruptâ, qualis à transgressione deinceps perseverat. Etenim morbus adhuc exul erat, quamdiu mors aberat: sic quidem, ut morbo nondum ulla sui esset spes in potentiâ. Sed postquam mors intravit in vitam, stetit morbus omnis, in potentiali exercitu in vitam ipsam directo. Sic ut morbus nidum suum stabulare intenderit in vitali initio: non quidem ut externum aliquod, in, & adversus vitam, pugnando: sed in ipsamet vita, sospes externus ensem suum stringeret, quo vitam, (hospitium suum, suæque quidditatis patronum) detruncaret. Ista nempe fuit humanæ immortalitatis corruptela, quòd ex ipsamet vita mortem sibi deinceps desumserit. Nec enim joco loquor. Absit, ubi de conservanda mortalium vitâ scribo. Enimverò statim simul cum vita, perit omnis morbus. Nec enim materiæ, utcunque fingantur hostiles, ampliùs à morte dimicant, aut fervent. Quapropter omnis directio efficientis interni, debet ab ipsa vitâ dependere. Etenim quod Veteres hucusque ante me, naturæ duellum vocârunt, complexionis item elementalis, cum solitariis qualitatibus, aut cum ipsa invicem putatitiorum humorum peccante adrastiam: Id totum, assèvero à principio vitali effectivè, efficienter, & immediatè procedere. Id est, ab inordinatione, indignatione, tumultu, terrore, abhorrescentiáque spirituum vitalium: Materiam autem excrementosam, quámque peccantem, sive morbidam putârunt, & vocârunt: Voco præter naturam, à causa occasionali errante, vel alienâ, productam, detentam, vel introductam. Adeóque ejusmodi materiam omnem, duntaxat occasionalem voco: Incitatricem quidem; at planè externam morbo: utpote cujus adhuc materiæ perstite præsentia, non rarò tota febris cessat, & perit funditus. Ergo febrile efficiens internum, atque immediatum ens formale, est ipsamet vita; ejusque immediata materia ab aura vitali (in quâ hospitatur, & sedet ipsa vita) pro parte desumitur, & abscedit. Sicque est ipsi immediata, ac plenipotentiaria potestas in vitam, sibi symbolo uniformitatis connexam. Etenim alioquin importunum esset, furenti vitæ, extra se, morborum parere: sive, formale atque essentiale initium, fundamentum, atque semen concipere, efficere, & fovere. Non enim valet vita, morbum, seminale, in alieno excrementorum externóque subjecto, stabilire. Nam si vita à morbo tolerari debebat, angustiari, atque necari: debebat certè à semet ipsâ jam deturpatâ, omnem pati injuriam. Juxta Adagium, *Nemo nisi à seipso læditur*. Ruditer id olim quoque Hippocrates sensit, qui spiritum illum vitalem, impetum faciens (tam ad vitam, quàm ad internecionem) primus vocavit. Deus enim mortem non fecit pro homine: quæ à peccato incepit. Non enim nego, vitam stimulari in propriam injuriam, à causis occasionalibus: At saltem optarem, Veteres diremsissent causam essentialiter internam, ab externis occasionalibus, uti decet. Internum autem, & externum, non sumo pro corporis respectu: sed quod radicaliter essentialiterque est morbo proprium, id voco internum, atque inseparabile: secus verò, si tantùm accidentaliter adjaceat. Itaque ante omnia, seriò & unicè notandum, qualiter ipsa febrium quidditas formetur, à quidditate efficientis vitæ. Ut non solùm per hoc concipiatur ipsa principiandi morbi hæccitas: verùm ut insuper cognoscatur determinatio essentialis emanans quidditativè

tivè à vita ipsâ. Quæ ideo sunt altiùs inculcanda. Quare sit loco propositionis, Quòd mortalitas, mors, & morbus, cum peccato intraverint, vitam corruperint, totamque humanitatem, impuritate contaminaverint. Non quidem, quòd introitus singularum febrium, sit proin ex novo peccato, ut neque immediatè ex peccato originis, licèt originaliter inde defluxerint. Sed in statu puritatis erat immor-
8 talitas, non mors, non morbus. Quia tum, Mens immortalis immediatè regebat corpus, ideóque à caducis, se prorsus inferioribus, nequicquam patiebatur, suum idcirco domicilium, sibi unitum, ab interitu, & corruptelâ meritò liberabat. At post prævaricationem, Mens suum regimen, animæ sensitivæ tradidit, unde vita mille mortis importunis necessitatibus evasit obnoxia. Sensitiva itaque, deinceps auram vitalem concitavit, quæ exin τὸ ἐνορμῶν, ac primarius morborum faber, ab Hippocrate appellari cœpit. At malè à suis sequacibus potestas ejusdem fuit intellecta: neglectumque illud mansit apud posteros, Impetum faciens, nescitum etiam, quòd morborum discrimina à vita immediatè manarent. Ideóque falsò, occasionalibus, nunquamque exsistentibus humoribus, totum concreditum fuit morborum negotium. Etenim, de origine, & principiis medendi, tradidi modum, quo illud impetum faciens, producit ens Ideale; unde febres, morbique universi, ortum suum mutuant. Quam idearum generationem, ibidem ex professo tractatam, nunc tan-
9 tùm obiter attingam. Primò itaque, In confesso est, rabiem canis excitari, à, vel in conceptu ejus, per Ideam effectricem illius rabidi veneni. Quod in sano cane non est, prout in amente. Patetque inde, istud virus (quod nostram à morsu ferit imaginationem) fabricari ab Idea, per conceptum rabidi, patratâ. Idem etiam occurrit in Tarantula, serpentibus, & furore percitis. Sic in Tumulo Pestis, hanc Ideam, nedum ex pavore hominis; sed & auræ vitalis, construi, demonstravi. Quare etiam peræquè necessarium, quod pro febri (quæ ab Impetum faciente, vitalique initio suscitatur, nec sponte, aut ex nihilo oritur, movetur, aut increscit) succrescat in eodem vitali initio, Idea motrix, sive causa effectrix, virulenta quidem in se, ac varians, juxta signaturas, quas hæc arbor Ideæ febrilis, pro fructibus exhibet. Etenim ut ex nihilo, ni- 10
hil fit: ex aliquo autem semper aliquid: putârunt tam Veteres quàm moderni, febres quascunque, necessariò oriri ex lucta elementorum, vel saltem fictitiorum humorum. Nec liquidò etiamnum definivêre, cujus de ambobus hisce, febrium esset textura. Ac cum non sint nisi elementa numero tria, nec hæc confluant ad corporum constitutionem (quia alibi ostendam impossibilem horum connexionem) non possunt aliquod ens à se alienum producere. Humores verò cum nunquam uspiam adhuc fuerint: sintque febres ex aëreo, ac magis abstracto corpore, quàm quod liquidum excrementum putatur: deprehendi, à nihilo nil quidem fieri materialiter: sed efficienter effectivè, atque formaliter pleraque ab Ideâ concepta fieri, quæ demum mox se corporibus vestiunt. Per conceptum scilicet, fiunt Ideæ activæ, seminumque formalia initia, quæ se statim vestiunt tunicâ spiritûs vitalis, cum qua tum denique in scenam prodeunt, fiuntque illud Impetum faciens, solo duntaxat nomine, à Scholis cognitum, ac proin à Practicis neglectum. Etenim, quòd febres subinde à perturbationibus animi oriantur, id lippis
ac tonsoribus peræquè notum. Sed Ar- 12
cheum, sive impetum facientem spiritum, suas pari perturbationes, harumque soboles, suscitatas Ideas in se concipere, inopinum, atque hucusque inauditum est quidem Scholis. Attamen certius nil, quàm quòd saliva rabidi, dudum post mortem

canis,

canis, in eo quem momordit, producat ſuam rabiem, planè ſuo cani perſimilem,
12 unde manavit. Quare in ſalivâ fuit Idea formatrix ſeminalis, illius rabiei productæ par illi, unde prima fluxit infectio. Nam ejusmodi infectio poteſtatem præſupponit actricem, vitalem, potentemque propagatricem ſui ſeminis, licèt nobis mortem & amentiam cauſet. Potentia autem iſta nequaquam agit, ut nudum accidens: ſed quatenus formali ſubjecto inhæſionis inhabitat. Nec etiam quòd materia viſibilis, ſive diverſorium inhæſionis, ſit ipſamet potentia, nec excitatrix, vel ſtimulus ſuiipſius, aut quòd iſta potentia ſubſiſtat ſolitaria extra radicem, quæ illam ſuſcitavit: Sed omnis potentia habet ens fovens, patrans, ac dirigens ſui, longè ſpiritualius, & abſtractius, quàm ſit ſua capſa inhæſionis. Abſtractius inquam quàm ſit ipſum medium, in quod potentia motrix eſt recepta: imò formalius, quàm ſit ipſamet qualitas potentiæ. Eſt nimirum architectonica imago mali, aut boni, effectrix effectuum, tam in morbis, quàm in cæteris entibus ſeminalibus. Sumit autem iſta imago, primordiale ſui initium, ex cogitatione hominis, vel ſuccenturiato conceptu ſpiritûs Archealis (de morbis nunc loquor.) Sic nempe anima ſenſitiva, eſt per modum recipientis, in ſpiritu, ſive aurâ Archeali. Et quanquam Archeus non anxietur per modum animæ uſualem, atque humanum: attamen diverſorium animæ ſenſitivæ (quod eſt ipſe Archeus) fruitur per modum ſuæ receptioni proprium, Ideis oriundis, tam à ſuis conceptibus, quàm à conceptuum exorbitationibus.
13 Nec enim Archeus iſtas paſſiones ſemper è proprio conceptu piſcatur; ſed & ab ingeſtis, malè digeſtis, & tranſmutatis. Uſque adeò & ab excrementis non rite ſubactis, aut ſegregatis. Adeóque & nedum à facultatibus noſtris alienatis, aut errantibus: verùm inſuper, ex dote rerum innatâ. Pro-ut in ſalivâ rabidi dentis, eſt proprietas Idealis virulenta, quæ animæ ſenſitivæ imaginationes in nobis alienat, ad ſui lubitum. Ergo in rebus eſt quædam po- 14
tentia accidentalis, quæ ſi contagium aut ſui propagationem perficiat, indiget vi formali, & ſeminali, quæ rectrix ſit actionis. Semina namque, ut figuram, vel ſui ſimilitudinem, edant in productis, neceſſariò hanc imaginem ſibi inſculptam habent, ſi debeant extra ſe agere, aliudve ſibi ſimile erigere in producto: cùm ejusmodi ſimilitudo Ideam præſupponat formatricem. Denique materia febrium occaſionalis, ſi eſſet de febrium eſſentiâ, vel non præcederet, ſaltem ſemper comitaretur effectum ſibi proprium. Quare dum quaternarius 15
humorum, horumque exiſtentia, ſint ficta: neceſſum eſt, quòd ficta cauſa humoralis nec præexſiſtat, nec ſubſequatur eſſentiam febris, nec ſit reſpectus humorum ad febrim; nec viciſſim febris, ad fictos humores. Denique nec cruor (theſaurus vitæ) poteſt ullo modo, eſſe febrium cauſa conſtitutiva: imò nec quidem cauſa occaſionalis; niſi ſit extravenatus, priusque corruptus: id eſt, niſi prius deſinat eſſe cruor. Siquidem extravenati cruoris non eſt alia reflexio, quàm quòd in vivente thecâ ſit cadaver, variasque interim ſubeat transmutationes, pro varietate Ideæ Archei, in proximis culinis, clavo œconomiæ præfecti. Eſt nempe vitiatus hic cruor, cadaveroſum jam excrementum, & cauſa occaſionalis, quâ excitus Archeus Ideam furoris fabricat. Denique aliud quodcun- 16
que excrementum, à ſubſequente digeſtione defœdatum, cauſæ occaſionalis jus in ſe transfert, febrimque occaſionaliter parit, non ſecus ac jam de cruore dixi. Eſtque ejusmodi excrementum, à vitio digeſtivè, ac diſtributivè, vel ſenſim accumulatum, vel demum à febri, aut inſpiratis peregrinis, productum. Utut fuerit, ſaltem reſpectu febrium, ſemper remanet exter-

num, nec harum essentiam subintrat unquam. Sunt quidem duntaxat accidentales considerationes, quæ gradum febrium proximè respiciunt. Etenim si actio morborum procedat immediatè in vitam, & à vita exordium sumat: utique est necessarium, quòd essentia morborum quoque penetret penitùs, ipsam medullam essentialem vitæ. Cætera verò externa, qualia, ac quantacunque, tantum respiciunt, an materia occasionalis sit in quanto, major, minorve; An efficiens in Juvene sit potentius, quàm in sene; in initio morbi, quàm in fine; in malignâ, quàm in mitiore, &c. Sed ejusmodi potestatum gradus, sunt correlativa efficientis, ad vires collati. Docéntque quidem, quantum sit verendum, ab accidente occasionaliter irruente. Ego autem hîc specto formalem febris essentiam. Itaque semper adest, ac permanet essentialis potestas interni efficientis, sive ipsius vitæ: & denominatio, desumta ex termino relationis, etsi spem Medentis mutet, superioritatem vitæ, ac proportionem Agentis variet: Attamen ipsa vita semper est intimum principale, formale, atque essentiale febrium efficiens; manétque ubivis materia occasionalis, extra veram & internam causam materialem. Nam sæpe aufertur, cessátve febris, restante residuâ adhuc ejus materiâ, & efficiente occasionalibus. Etenim sæpe quartana cessat suâ sponte, postque mensem fortè repetit iterum: adeóque materiam occasionalem servabat sibi interim intactam, ac citra actionem, velut dormientem. Idemque ens occasionale alibi, pacatâ priùs procellâ Archei, totum sponte consumitur. Sæpe quoque febres, post se, relinquunt debilitates, viriumque topicas diminutiones, in vitam durabiles: quatenus vita insiti Archei extruncata, suasque passa est tribulationes nimias.

Quidditatis febrilis indago.

Caput XVII.

1. Erronea Scholarum speculatio. 2. Differt Author à Scholis. 3. Modus fiendi febrium, ad Indicationes propagatur. 4. Centrum febrile. 5. Situs, & frigoris examen. 6. Confirmatur Centri doctrina. 7. Cur febris quandoque terminetur per appetitum insolitorum. 8. Œconomia febrilis in pyloro. 9. Exlex quartana, & exoticarum febrium sedes inaudita. 10. Cur vomitus non solvat has febres peregrinas. 11. Definitio febris lacera. 12. Remediorum examen. 13. Spei vanitas unde sit introducta.

ANtehac tam Moderni, quàm Priores, 1
considerârunt febrium naturam, ac quidditatem, ex speculatione caloris, tam interni, quàm æstivi ambientis. Itémque essentiam illam dimensi sunt, ex acrimonia, atrocitate, multiplicitate materiæ occasionalis, vel ex malignitate unius, vel plurium, de quatuor fictitiis humoribus. Sic enim, quâ ingredi debuissent, januam sibi ante nares occluserunt. Siquidem modus fiendi in febribus, itémque ejus internum efficiens, atque materia seminalis, mansere neglecta. contemplati sunt febrim duntaxat in facto esse: adeoque sic sibi cognitionem essentiæ abstulerunt: ubi aliàs, modus fiendi, suprà distinctus, enucleat internam febris quidditatem, quam facta febris claudit: non potens Intellectus humanus suâ vi, penetrare res, quas sibi ex instituto occlusit. Docui itaque superiùs, quo initio activo & vitali, febris in nobis oriatur seminaliter, & materialiter, id est, integraliter. Etenim quidditas febrium, per modum fiendi, edocta, patefacit quidditatem efficientis, à quo formatur. Siquidem omnem sui determinationem mendicat à 2
vita. Ideo enim vera quidditas entalis, atque essentialis differt toto cœlo, à Veterum putatitiâ quidditate (accidentali nempe) febrium. Ipsum namque ens accidentale (quod est ipsa Veterum putata febris) differt toto prædicamento, ab ente substantiali,

tiali, vitalique febrium, atque à seminali initio, progressu, coaptatione, actione, sequestratione, deturpatione, & proprietate immediatâ, haustâ scilicet, tam ex parte maternâ materiæ internæ, atque vitalis; quàm paternâ: nimirum, vitalis efficientis principii quidditate. Siquidem Medentes hactenus omnem morbum, inter nudas qualitates collocant. Cæterùm demonstravi, quòd calor non sit essentia, aut de essentia febrium: sed merum accidens, separabile à febri, febríque accidentaliter, & per
3 intervalla, adjacens. Restat modò ad cognitionem febris, ac remediorum, contemplari modum fiendi, in fieri esse, ut arbor à fructibus prodatur. Itaque omnis propemodùm febris statim ab sui initio, horret, aspernatúrque, carnes, pisces, jusculà, ova, & quæcunque intra stomachum mox corrumpi queunt. Nam carnes & pisces solo tepore, sponte vadunt in corruptiones sibi proprias, atque fœtores, tanquam ad terminum cadaveris festinarent. Hæcque, ubi in stomachum delabuntur, fermento solito, debito, ac digerente orbatum, solo illius loci tepore, festinant in sui corruptionem. Ructus enim febriles, hinc fiunt olidi, ideóque nidorosis ructus acidos supervenire, bonum omen portendere vult Hippocrates: eò quòd fermentum digestivum stomachi (quod cuncta acescere cogit) se rediisse, ructu acido, testetur. Quo aliàs absente, dormiente, impedito, vel suppresso, carnes, & quæ facilè putrere parata sunt, mox corrumpuntur. Unde dein vomitus flavus, porraceus, & amarus, à corrupto œconomi jure, suscitatur. Hæc est causa, cur statim, quæcunque facilè putrent, fiant exosa in febribus. At saltem hinc
4 patet, stomachum esse palæstram certaminis febrilis. Tum, huic conceptui statim suffragatur sitis, plerasque febres comi-
5 tans. Imò & immani intermittentium, diuturnoque frigore, atrocior sitis, vomitúsque affluentior flavæ illius amurcæ, quàm alioqui in acutissimis continuarum caloribus. Nec etenim proinde ad solita latibula subterfugiendum: quasi frigerent duntaxat externa: at interna ferverent viscera, æstuarentque potentissimè. Unde nimirum sub frigore, tanta infestaret sitis importunitas. Absit, tam apertis nugis, veritati velle imponere! Siquidem intermittentium initiis, horrores, atque frigora, sentiuntur non minora intus, quàm in artubus. Propterea scilicet quatiuntur præ frigore interna latibula, usque adeo, quòd dentes & artus, non nisi internum prodant frigus. Sedantur autem rigores febriles, simulatque interni frigoris furor evasit mitior. Est autem ista sitis fraudulenta. Utpote quam non solùm potus non restinguit, potantemque miserè deludit: sed etiam docet, se non à defectu humidi causari. At si supponatur (risu dignus alioqui) fervens intus calor, tantisper ac dirum frigus, è penetrali, rigo-
res suscitat. An saltem dum fervor ille, do- 6
mesticus febrium hospes (licèt nondum querulus, aut sensatus hactenus) foràs spargitur, frigusque abactum est; An inquam non acquirat sibi vires eundo? seseque explicet? non quidem per modum substantiæ, extenuatæ dilatando, sed per modum caloris excrescentis agendo. Perinde ut manus, per nivem frigefacta, si calorem repetat, magis magisque incalescit, ac longè potentiùs, quàm quæ juxta ignem calefacta est. Cur itaque, si sitis à calore fiat interno, saltem non restinguitur potu: Cur etiam calore jam aucto, & per febrile argumentum, ad statum ampliato, non increscit pariter sitis; sed potiùs plerumque mitigatur. An non hinc constat, sitim, non à calore: sed alienâ longè radice, scaturire? præsertim ubi non rarò, stagma acidum sulfuris, sitim vel restinguit, vel saltem potenter sedat? Appetitus ergo subitanea aversio, horrorque ciborum, potuumque fastidiosus delectus in febribus, sitis penè insatiabilis, vomitus, nausea, anxietas cum suspiriis,

ſpiritis, vigilia ſubinde continua, non rarus denique ſopor, vel deliria, locum, ſive ſentinam febrilem, deregunt, accuſantque ſtomachum, ejusve vicina. Ideò enim lenta,
7 pertinaciorque febris, ſolvitur frequenter per appetitum rerum inſolitarum (puta halecis, rerumque fumatarum) ſperans, per rem ejusmodi inauſpicatam, ſubigere hoſpitem hoſtem. Arrident nempe ejusmodi inſolita, non quidem quòd digeſtioni (quippe quæ tum nulla ibidem eſt) ſint, aut alimento apta; ſed quia impreſſionalem Ideam Archei, atque ſigillum febrile, obliterant, non ſecus, atque aliàs cibi inordinati exoticas, ſilentesvè in Archeo Ideas paroxyſmales, occaſionaliter excitant. Etenim ſi procul inde ſuum nidum febris delegiſſet, debeatque omnis cibus priùs in ſtomacho transmutari. Ideóque quoquò inde longiùs deviat, eò ciborum vigor, ac prioris vitæ qualitas mage ſternitur. Quare ſi appetitu, & fruitione inſoliti illius cibi, ſuperetur diuturna alioqui febris: deſignat, quòd febris non procul à
8 membro appetente, ſit remota. Redit nimirum quoque cum appetitu aliàs, ructus acidus. At ſaltem ex diductis patet, quòd venæ ſtomachales non trahant ad jecur, ſicut meſaraicæ, ſed potiùs nutriendo ſtomacho ſint dicatæ. Quòd alibi de digeſtionibus ſtudio explanavi. Siquidem ſæpè à biduo aſſumta, non obſtante ſiti, per vomitum rejiciuntur. Ergo Pylorus (inferus ſtomachi janitor) quamdiu febris imperat, non rite ſuo fungitur munere; ſitisque, quæ ſub iſto biduo ſuboritur, aliquoties repetit, torquet, iterumque miteſcit. Neſcitque Pylorus, quo fine, ſe tam pertinaciter claudat, ac tantopere potum illum detineat, intra febrium ſentinam ſtomachum. In qua præcipuè tum non ſperatur digeſtionis bonitas: ſed potiùs ingeſti longa mora, & conſequens corruptio. Neſcit inquam, quorſum tam amentes effectus edat, dum ex ejusmodi detentis, procreat flava & amata excrementa, quæ hactenus fellis imagine incautos deluſere, illaque elidat abundè, fruſtra, ac citra ſublevamen. Exin namque conjicio, facultatem appetitricem ciborum ac potuum, orificio ſtomachi inſertam, declinâſſe in Pylorum, ſuſque deque confuſa omnia: ſitimque ideo amentem æquè infeſtare: quia totum febrilis confuſionis chaos, agitatur immediatè ſtabulo exotico Pylori. Nec enim iſta ſitis potu ſedatur, quæ non eſt ſuo loco, in ſtomachi nempe orificio. Cujus ſolius munus eſt, denunciare alimoniæ defectus. Febris itaque habet virus, eſtque ſerpens multiceps, quod circa Pylorum, & paullò infrà, hoſpitatur, vel inſidet convexo ſtomachi. Etenim non rara ſunt deliria ridicula, aliàs quoque ferocia, juxta veneni illius ſortem. Sitim autem ſuſcitat ſerpens ille, ſæpe quoque anguſtias, lipothymias, & ſyncopes, vel vomitus frequentes, amaros, vel etiam ſolius alimoniæ inpatientes & intolerantes. Vigiliasvè continuas, harumque vicem, ſopores compenſant alibi. Primo ſaltem introitu, fermentum ſtomachi, cum edendi deſiderio, intercidunt ſtatim. Neque ideò fruſtra conqueritur Anatome, diſſectionum difficultates mox ſub Pyloro, ſuperare quasvis alias totius corporis, propter vaſorum multitudinem, glandulis intortam. Hinc namque exorbitationes alimenti, malè digeſti, maléque diſtributi, itemque ſcoriæ, ſive ſtercoris liquidi, extra orbitam alienati, vel humoris alimentarii, ac ſpermatici degeneratio, ſimul concurrunt. unde ſtomachi œconomia evertitur. Cuncta ſiquidem concurrunt in vaſorum multiplicata texturâ, excrementorumque adhuc commiſtione. Quibus de cauſis, virus ſurgit, alienanturque alimenta à ſcopo, variasque per moram ſubeuntia alterationes. Quas dum topicus ibidem Archeus, ſuâ perſentit ditione, anguſtiatus, turbatus, ac veluti demens, diverſimodè illa adhuc alterat magis, ac

pro

pro venenorum illorum ſuaſu, varias confingit ſuarum perturbationum Ideas, ut Protheum Poetarum exprimat, variamque febrium ſcenam effingat. Non proin tamen virulenti hujus contagii metamorphoſes, finesque, ſunt Medentum objecta. Nec enim tam venenorum, ſymptomatumve eſt ſpectanda varietas, quantum loci dignitas, & perturbatio Archei, & dein quo medio compeſcatur virus, reducaturque averſio, concitataque confuſio Archei. Nam his ſedatis, ceſſat mox ipſa febris, quæque materialiter ibidem peccant, facilè à natura domantur, atque recedunt directè ſubacta. Hac ſcilicet viâ, ſtatim febres cedunt, ad appulſum alicujus Arcani: reſiduum autem expulſionis, committitur humeris naturæ. ut ſua ſervetur Hippocrati dignitas. Quod *ipſa natura, ſint morborum medicatrices*. Hæc de Continuis, juxta atque interpolatis fe-
9 bribus, & locò natalitio illarum. Sola autem quartana exlex, penitiùs ſubiiſſe viſa, ſive extra contubernia ſtomachi, ad Splenem ſe porrexiſſe. Patem attamen ſervat ſibi progreſſum, & explicationem, ſuper Archeum loci: dum intra proprios lares, errorem digeſtionis committens, ſtatis periodis ſuos excitat furores. Eſt denique malignarum, caſtrenſium, purpurearum, &c. aliena prorſus, atque inſolita admodùm ſedes, propagatio, ac inſueta medendi anxietas. Dum ſcilicet, per inſpirata endemata locorum, paludum, mineralium, fumorum, hoſpitalium, infirmorum, putſdorumque odorum hauriuntur fœtores, &c: Qui, dum per pulmonem, in thoracem penetrant, trans diaphragma, connexam ſtomachi ſuperficiem feriunt, ac ſuæ virulentiæ Ideam depingunt, in alimento proximè aſſimilando. Quod proinde degener ibidem ſe ſiſtit, & Archeum loci invitat in ſuos furores: unde inſolitæ ſubſiliunt febrium tragœdiæ atroces nempe, pertinaces, ac fallaces admodùm. Quia ſopores, vigilias, amentiasque & anxietates periculoſiores excitant; Juxta cujusque veneni, obnati ibidem ſtimulum, diverſimodè Archei vitalis perturbationes ſuſcitantem. Sic modo ſurrexêre febres, abſque ſiti, calore, & turbine, in Medentum confuſiones: quia nimirum nihilo ſecuriores febres concitant. Quædam enim cum tantillo frigoris primordio, citóque finiente, necant citò, vel languidè; non minùs tamen truculenter, quàm quæ magnâ ſymptomatum feritate infeſtant. Patet ſal- 10
tem nunc, cur vomitiva febrim iſtam ſtomachi, ibidemque ſuæ manſionis ſigna edentem, nequicquam ſublevent. Nam etſi productum febrile, vomitiva domare videantur: non tollunt tamen occaſionale producens, in convexo, externoque ſtomachi plantatum. Manuducamur itaque ab ipſa febri, & ſtatim indicationes inde petitæ, docebunt, omnes anxietates iſtas incipere, & agitari circa ſtomachum. Mirum ſanè, quòd Scholæ nihilominus Hepar, & bilem, vel pituitam, putrida nimirum, adhuc incuſent, poſtquam dejectiones, arte vel naturæ impetu promotas, nil juviſſe attenderint! Somnus etenim laborem adfert in febri; non autem in ſanis: eò quòd à ſtomacho, non autem à jecinore, ſomnus ſurgat (quod alibi latiùs.) Vitium autem originale febris, & occaſionale, eſt permutati: Ideóque etiam permutantis, horumque permutativa actio, manifeſta ſentitur circa ſtomachum. Eſtque ideo ſolemnis definitio Scholarum ruinoſa: Quæ decernit febrim, à corde primùm accendi, & inchoari. Quòd autem febrium occaſionalis materia, ſit permutatum alimentum, proximè aſſimilandum, fortè id pro ſtomacho admitteretur: At non æquè obvium erit concipere ſcoriam, ſive ſtercus liquidum, à meſenterio retrogradum. At certè quanquam id in ſanis regulariter occurrat: non tamen in febribus, quibus ſingularis ideò, & propria eſt quæ-

vis exorbitatio. Etenim ſic ſcoria ab utero lotii, & calculi ſedibus migrat per abſceſſum indirectum, ad pleuram, ad venas ſtomachi, & vaſa Duodeni inteſtini. Cujus deviationis nulla eſt ratio, niſi ipſa confuſionis Archei licentia. Denique (repetam) nec ſemper à cauſa occaſionali priore, ipſâ febris profluit, dirigitúrque. Siquidem ipſe Archeus, etſi ab externo non ſolicitetur errore; tamen incontinentiæ ſuæ peccato, ſubinde ſua ſponte, furores aſſumit, propriâque luxuriat libertatis inſolentiâ. Tumultuatur enim, ac leviculo errore, ſuæ indignationis ideas fabricat, non ſecus, atque ridiculâ ſæpe de cauſa ſuſcitatur. Quodque minùs mirum in Archeo univerſali, ſi ritubet, cum unicus, tam diverſis facultatum functionibus regendis, præſit.

12 Etenim quia centrum mali, circa ſtomachum, palæſtram locavit, vanæ ſunt venarum depletiones, viriumque furta. Siquidem cruor culpâ caret. Quod ſuprà ſat demonſtravi. Eſtque æquè ridiculum, velle corroborare, per Alchermes, gemmas, & perlas contritas. corroborare inquam velle, ubi hoſtis intus dominatur, ipſamque vitam in omnem diſſolutionis ataxian atque confuſionem præcipitat. Hoſtis namque, qui potuit integram ſanitatem, roburque validum ſternere, ſpernet quicquid ſe præſente ad confortandum objicietur. Fruſtra ideò ſympromatum ſublevamen intenditur, ſi non adſit victrix medela, quæque compeſcat vitalis Archei confuſionem. Quæ nimirum eſſentialis, & principalis ſanationum eſt effectrix. Ac dolendum eſt, corroborationem virium, unâ manu intendere, quam altera manus per ſolutiva & phlebotomum dejicit. Remedium itaque plauſibile menſuratur ab effectu, ſi tumultum Archei ſedet, & Ideam febrilem extinguat. Pacato namque loco febrili, ſive aperto carcere, Archeus, qui antea diruebat cuncta, quia confuſus: jam tranquillus expellit hoſtem, & materiæ occaſionales, aperto carcere repentè effluunt. Idque in difficillimo inſperatóque caſu contemplamur. Siquidem ablato luis venereæ contagio, tubercula oſſea, atque dura, evaneſcunt ſponte. Alibi quoque abſceſſus deſperati contingunt, ſolius ſæpe naturæ ductu. Sic inſolitæ declinationes, diſſolutiones, reſolutiones, atque receſſus, etiam ab Humoriſtis agnoſcuntur. Ideóque proniores ſpero fore, circa occaſionalis febrilis materiæ ſpontaneam expulſionem: Saltem, non eſſe petendam à ſolutivis pharmacis opem, nec ut à virium vitalium furtivis remediis. Sedato nimirum priùs Archei furore, formante Ideas febriles: ſequeſtrantur facilè deinceps, quæ, & qualia oportet. Idque facilè ferunt infirmi, ac meliùs ſe inde habent, quatenus à gravante pondere, & obnatâ perturbationum confuſione, ſublevantur. Itaque cognitio quidditatis febrilis, exterminat ſpem, quam à venæ ſectione, ſolutivis, ſcarificatione, & cantharidibus, movent Medentes, unam ſcilicet ob culpam. Ne ſuas fruſtra viſitationes feciſſe, præmiumque de impoſtura petere, videantur. Cum autem ſuperatâ 13
propemodùm febri, Archeus ſe ad tranquillitatem componit, ut per criſes, ſudores, vel hæmorrhagiam, vel etiam per hæmorrhoides, tanquam furiarum reſiduam luctam, quietem & ſanitatem ſæpe adduxerit. Id ſanè Medentes feſellit, omnemque ſpem in hirudine, & phlebotomo collocârunt, nec conſiderârunt, quòd adhibito remedio juſto, ſtatim, etiam turgentiſſimæ hæmorrhoides, citra cruoris effuſionem diſpareant, nec ſanitatis acquiſitionem, aut conſervationem impediant. Quod aliàs foret impoſſibile, ſi cruor hæmorrhoidalis, tam fœdo charactere, quali depingitur, infamis eſſet. Delectus itaque remediorum, in febribus, deſumendus eſt ab Arcanis, quorum ut inſignis eſt varietas: ita & occulta præparatio. Primaria enim ſunt, quæ placant tumultum in vitâ excitatum.

Sequun-

Sequuntur, quæ ſuperant virus febrile. Auguſtiora autem ſunt, quæ utrumque ſimul continent. Sunt denique, quæ famulantur expulſivè, plauſibili nempe abſterſione, & reſolutione. In quo mira eſt Omnipotentis prodigalitas, quæ ſimplicia cruda pro febribus direxit, ac modicè præparata, inſtar falcis, febrim demetunt. Gauderem ſanè hæc propalare: ſed me abſterruerunt eventus, malo meo experti: etenim circa finem elapſi ſeculi, inceperam per ſtagma ſulfuris, & vitrioli mederi: dicebam etiam, quænam eſſent inſueta illa, ignotaque remedia. Primum enim, Medentes chirothecam ſuam præfatis remediis oſtendebant corroſam, ac reſolutam, ut ægros terrerent, ne ſuus ſtomachus idem toleraret. at cùm poſtmodùm, non obſtante medentum detrectationis fuco, cernerent, à me ſanatos, bene valere, à ſervis fugitivis meis, juſſerunt diſtillari quædam, quæ viderant, & didicerant. Hinc in mercatores, & Seplaſias migrârunt chymica. Nec ſanè inviderem: niſi adulterata venundarentur univerſa, quamdiu lucrum & avaritia prævalebunt. Dolendum ſanè, nil horum mortalibus propinari: quod non miſerrimè ſit adulteratum. Dicam ſaltem pro ingenuis, quòd ſpiritus ſalis tartari, ſi unicornu, argentum, hydrargyrum, lapides cancrorum, vel aliquod è ſimplicibus diſſolverit, nedum febrim: ſed & plures affatim morbos ſanet. Non enim, quòd ſperem, argentum, hydrargyrum, vel alia hujusmodi, in venas tranſitura. Sufficit mihi, quòd ille ſpiritus alcali, ab hiſce corporibus, in ſalem redactus volatilem, & coagulabilem, in officinâ ſtomachi ad normam ciborum redactus, tranſeat in Meſaraicas, ſaltem per lotium iſthac deportatus; & tranſeundo lambat, reſolvátque ſordes ibidem ſubnatas, ví exoticâ ſibi aſſumtâ. Certè hujusmodi plura, magisque obvia, lubens communicarem, niſi abſterruiſſet calamum torpor, ignaviaque medentum, ſoli lucro inhiantium, vitamque mortalium exponentium ſub Seplaſiæ, ſuæque uxoris bonâ fide, & appetitu lucri. Quantum autem ad Quartanam, ſolitus ſum illam depellere emplaſtro, ex paucis reſolventibus & abſtergentibus compoſito. Nec unquam me fefellit, niſi quòd in obeſis tardiora ſint ejus obſequia.

IMPERTINENS.

Autor optat videre Humoriſtam, qui aërem aquæ adæquâſſet librando, ut Galeniſtarum temperiem æqualem ad pondus connectat. Quantum aëris videlicet, pro libra aquæ, ſumendum, ut in pondere adæquentur?

ALIUD.

Aër nec levis eſt, nec gravis. quia eſt ſine pondere. Ideóque nec ponderari, nec adæquari poteſt. Ergo ſummâ ac optima complexionum ſpe deſtituta eſt doctrina Galeni: quia mentita ſtentoria ipſi eſt libertas.

SCHOLARUM HUMORISTARUM PASSIVA DECEPTIO atque IGNORANTIA.

Quam si deinceps defenderint, pertinaci malitia tegent, atque eandem Deus indignatus deteget, jam imminente ætate, in orbis Christiani utilitatem, & pertinacium confusionem.

Præfatio ad Lectorem.

Scripseram insolito calamo de febribus, dumque libellus ad me rediret, vix eundem intellexi, propter crassa atque innumera menda. Mox abinde, utut vitiosus planè idcirco: attamen infra paucas hebdomadas desiderari cepit. Vnde censui, si mendosus, prelo dignus, & expetitus fuisset, quod alteram editionem potiori jure expeteret. Nedum, ut emendatus prodiret, qui aliorum nævos, & ignorantias ante me commissas, proderet, adeóque vitam mortalium quam proximè atque intimè ponderaret, doctrina singulari, ad quam respondere tentasset adhuc nemo hactenus: verum peculiarius, ut inaudita illius doctrina primariò vera, quamvis inexspectata, stabiliretur fortius. Itaque coactus fui, mei numismatis diploma superaddere: quò ab Humoristis, Galenicæ Scholæ asseclis, meisque osoribus, firmiter circumquaq; tutaretur, traditamque veritatem conculcari non sineret. Quapropter rationes addidi, quibus ostendi vanitatem, & falsitatem commenti humorum, quibus Medentes, pernicioso fundamento, mundum universum circumvenêre, cœmeteria saginârunt, familias destruxerunt, viduas atque orphanos multis myriadibus fecerunt: adeóque se, inculinarum & comediarum facetias introduxerunt. Paracelsus quidem exorsus est humorum fallacias explodere, habetque hodie ubivis ferè suos sequaces, inter doctissimos viros: attamen hunc nodum nunquam quis ante me (quod sciam) ex professo explicare attentavit. Itaque si quis antehac minatus fuerit, in librum meum de febribus calamum stringere, eò quod iniquè ferret, me duo præsidia medendi universalia, nedum evertisse: sed potissimum demonstrasse, nullum laxativorum, electivè hunc præ illo, humorem subduxisse unquam hactenus, imò quod essent singula & cuncta purgativa, merum virus hostile vitæ: fortassis jam suum deponet calamum, dum potentiùs, confirmatum idem dogma cernet. Quod scilicet impossibilis sit in natura utriusque bilis, & pituitæ exsistentia, nugaces inde complexiones, & morbos oriri edoctos, creditosque, falsis inniti principiis. Et per consequens, medendi methodum, juxta humorum ametrias institutam, esse fallacem, mera somnia, aniles fabulas, & nugaces nenias. Debui namque rotundè, sincerè, ac candidè agere, quoties de Deo, veritate, vita, bonoque publico mortalium, scribendum decrevi. Testem in hoc, ut & judicem, imploro, qui Via, Veritas, ac ipsissima est Vita mortalium. Hanc itaque veri indaginem, & assecutum bravium, sua sub tutela, & irroratione, lubens exposui. Valete mortales consocii. Fausta vobis imprecor omnia. Quia vera edoceo.

SCHO-

SCHOLARUM HUMORISTARUM PASSIVA DECEPTIO atque IGNORANTIA.

Quatuor humores Galenistarum, esse fictitios.

CAPUT I.

1. *Respondetur obviando iis, qui contra librum de febribus scripturire volent.* 2. *Supponitur dogma Scholarum.* 3. *Falsum esse, quicquid de elementis, gradibus, mistionibus, dissidiis, & morbis edoctum hactenus.* 4. *Nusquam esse calorem, nisi ex lumine, motu, vita, & Blas alterante.* 5. *Humiditatum atque siccitatum determinationes.* 6. *Relatio morbi ad sanitatem, qualis.* 7. *Remedia morborum, unde.* 8. *Paracelsi inconstantia, prout & Galeni.* 9. *A privatione non dari regressum, juxta Scholas: quæ tamen ubique in hanc regulam impingunt.* 10. *Deficiunt in probando quaternionem humorum.* 11. *Franguntur duæ columnæ humorum.* 12. *Multa in simplicibus, duas tantum habent alteritates.* 13. *Miser logismus à similitudine pro humorum numero.* 14. *In lumine cespitant Scholæ.* 15. *Larva detegitur argumenti sophistici.* 16. *Similitudini ex lacte, opponitur similitudo ab herbis.* 17. *Pariter lotium pro quinto humore poni deberet.* 18. *Scholarum anxietas.* 19. *Dilemma contra humores.* 20. *A thesi suppositâ, argumentum.* 21. *A sufficienti enumeratione efficinarum.* 22. *Ab impossibili.* 23. *Ab absurdo.* 24. *Rationes 16 numero.* 25. *Contra thesin de pituita.* 26. *Ab implicita blasphemia.* 27. *Ab officina.* 28. *Ab impertinentia suppositæ thesis.* 29. *A convenienti.* 30. *A podagra & torminibus.* 31. *Ab erysipelate.* 32. *A causticis.* 33. *A verbo Euangelico.* 34. *A defectu Separatoris.* 35. *A nutritione similarium.* 36. *Ab impertinenti.* 37. *Deformitas argumenti Scholarum formati.* 38. *A Simili.* 39. *A natura elementali.* 40. *A simplicitate sui finis.* 41. *Negatio thesis.* 42. *Ab axiomate Philosophico.* 43. *A gustu, & proprietatibus.* 44. *Quis inventor humorum.* 45. *Quid sundorum diversitas arguat.* 46. *A cruore Æthiopis.* 47. *Unde cruor rubeat magis in superficie.* 48. *A simili.* 49 *Unde colorum mutatio in rebus.* 50. *A specie facti, in pluribus.* 51. *Ludicra hæmorrhoscopia Scholarum.* 52. *Impostura misera.* 53. *Omissio Scholarum ridicula.* 54. *Iudicium Medentum contra se pugnat.* 55. *Subterfugia invitis buccis elabentia.* 56. *Immanis libellus de natura humana.* 57. *Ab effectibus, & timore.* 58. *A confessione Medentum.* 59. *Stercorarii non distinguunt homines, nisi per stercora.* 60. *Argumentum Scholarum ridiculum.* 61. *Contra.* *Ab Axiomate Physicæ.* 62. *Dilemma.* 63. *Galenus ridiculus, circa causam varietatu humorum.* 64. *Anxietates Galeni.* 65. *Refutationes per initia Physica.* 66. *Paracelsi error.* 67. *Scholæ cruorem nesciunt.* 68. *Argumentum contra Thesin.* 69. *Falsum ac ridiculum Scholarum suppositum de Splenis succenturiatu.* 70. *Absurda.* 71. *Mechanica demonstratio.* 72. *Contra Thesin de atra bile.* 73. *Multa absurda sequuntur.* 74. *Miserrimè probant Scholæ Thesin suam pro atra bile.* 75. *Defectus aliquot consequentes.* 76. *Dilemma.* 77. *Paracelsi Idiotismus.* 78. *Acidum non fermentat terram.* 79. *Ab impertinenti.* 80. *Dilemma.* 81. *Ab impossibili.* 82. *Suppositum ridiculum Scholarum, ejusque quatuor absurda.* 83. *Aliquot absurda, comitantia opinionem de melle Galeni.* 84. *Ab implicantibus.* 85. *Ex suppositione falsi de elementis per Dilemma.* 86. *A numero elementorum vero.* 87. *Objectio brutalis.* 88. *Si non eundum per humores; quomodo ergo sanandum?* 89. *Laus salis tartari volatilis.*

NAUDITAM de febribus doctrinam emisi, ut audirem, quid me docerent feliciora ingenia. Erant namque, qui se promiserant arbitros, quos tamen silere tantisper conjicio, donec tractatum de humoribus, quem promiseram, me ex magno opere meo excerpturum edidissem. Siquidem non poterant ignorare: Si humores (præter cruorem) solitos in Scholis, in natura nunquam fuisse, aut futuros, sat superque demonstrarem: quod nullam quoque mecum litem de febribus sint habituri. Idque jam me ingenuè facturum

rum ſpondeo : non quidem quatenus Paradoxi nomine glorioſus ſim: ſed omnino, ex commiſeratione erga Tyrones male inſtructos, & ægros, malè ſub humorum commento tractatos. Itaque rei ſpeciem primo conſtituam. Enimvero abſorpto in Meſenterii venas chylo, aſſerunt eundem deportari ad portam hepatis, venam nimirum caudicem, ex ramulis, per meſenterium in Inteſtina diſtributis, ſurgentem: Atque ſub tranſitum, per exiles venarum tumulos, in hepar extentos, chylum illum vi hepatis, converti in cruorem, ſimulque in pituitam, ac duplicem bilem. Hancque deinceps ſeparari partim in Lienem, partimque in fellis folliculum. Ut ſcilicet utriusque bilis ſupervacaneæ, ſint ſui cuſtodes: Naturales verò biles duas, tanquam ſanguinis partes integrales, ac conſtitutivas, commiſceri ſimul ſanguini, ad nutriendarum partium neceſſitates. In quorum humorum quaternarii ſymmetria, uti ſanitatem conſiſtere: Ita viceverſa, in ametria morbos omnes hoſpitari. Ametriam autem, tam ex repugnantium elementorum quatuor, perpetua lucta, atque hoſtili indefeſſaque contrarietate, quàm ex aſſumtorum intemperie ſpontanea, & concita pugna innata, provenire. Equidem jam cauſam antecedentem tanti figmenti, ſat ſubmovi in Phyſicis initiis, & ortu Medendi. Ubi nimirum demonſtravi ſufficienter, non eſſe quatuor elementa in natura, & per conſequens. Si tantum ſint tria, non poſſe congredi quatuor. Diſruptum itaque quaternionem, non poſſe quatuor elementales impares cauſare congreſſus, temperies, miſtiones, contrarietates, odia, lites, &c. Docui nempe ſat clarè, fructus, quos Vetuſtas credidit corpora miſta, conflataque ex congreſſu quatuor elementorum: materialiter ex unico elemento eſſe. Denique etiam illa tria elementa naturaliter frigere, nec uſquam in rebus eſſe calorem nativum, niſi ex lumine, vita, motu, & Blas alterante. Adeóque calorem in elementis eſſe merum Relolleum. Item actualem quoque humiditatem omnem eſſe Aquæ: virtualem verò, ex ſeminum proprietate. Siccitatem ſimiliter, eſſe per ſe in aere, & terra: In fructibus verò, ratione ſeminum, & coagulationum. Falſam ergo hactenus doctrinam, celebratam de elementis, miſtionibus, qualitatibus, temperamentis, diſſidiis, gradibus in ordine ad morbos, horumque ſanationes. Demonſtravi quoque ex profeſſo, in natura non eſſe contraria. Sanitatem opponi morbo, relatione integri ad defectuoſum. Remedia ſcilicet morbum tollere, non vi contrarietatis, ut neque propter nudam ſimilitudinem: ſed propter merum Bonitatis donum reſtaurans naturam adjuvando, quæ alioqui ſuiipſius eſt medicatrix. Hæc ſanè ſat erant, poterantq; humores è medio tollere, niſi conſuetudo oppoſita mentem velut ligaſſet, ne ad Veritatis cognitionem properaret. Eſt namque perdifficile diſſuescere, qui jamdudum iſtis humoribus, compendioſe omnem morbi catalogum inſpexiſſe, ſibi confidunt. Quapropter diſcendi cupidis, lubens manum porrigam. Paracelſus enim, primus, humores ita riſit, Helvetico more, ut Galenicos ſimul & Arabes Medicos, Humoriſtarum cognomine deluſerit: Attamen ipſe ſæpè inconſtans, ad humores labitur, & complexiones, nondum ſat in ſuis theſibus fundatus. Interim Scholæ Galenicæ ſubinde quatuor elementorum datas qualitates, ut ſolitarias intemperies, voluerunt oppugnandas: & plerumque iterum, cum parium humorum abundantia, finxerunt proſcribendas intemperies. Cumque leporem ſe auribus tenuiſſe gloriatæ, facilitate commenti deluſæ, primò in ludibrium venere: quod medendi facultatem deturparint abſurditatibus. Immemores ſuæ inprimis diſciplinæ, quod à formæ privatione non detur immediatus regreſſus ad habitum. Attamen

ex

ex quatuor humoribus carnem constitui, hancque rursus in eosdem quatuor resolvi, præcipiti suasu asseruerunt. Decernunt nempe, è cibis fabricari chylum, homogeneum quidem in stomacho: qui tamen separatis alvi excrementis, semper quatuor humores, præter urinam, unica sanguificationis actione: nunquam verò unicus, duo, tres, quinque, aut plures fierent. Idque sic statuerunt, per elementorum quaternarium creduliter abductæ. Unde consequens saltem, hanc quadrifariam repartitionem unius chyli, non quidem è diversis ciborum varietatibus derivare: sed prorsus essentialiter dependere, ex ipsa sanguificationis entelechia propria. Quod non caret sua absurditate. Quod scilicet unius actus naturalis esset quadruplex scopus, essen-
10 tialiter differens. Sed explosо jam alibi elementorum quaternione, ejusdem congressu, ista humorum quadruplicitas suppositа ac subscripta quidem fuit, at nondum hactenus probata. Etenim pro tantarum, tamque pernicioſarum fabularum apparatu, duobus turgidis argumentis abreptæ sunt Scholæ: quæ si paululum presseris, fœtidum halitum: non autem veritatis succum effundent. Quorum prius ex quatuor
11 est elementis petitum: ut invitum sanguinem sub numerum quaternarium cogant, ad obedientiam trium elementorum, tantum exsistentium: licet ex unico duntaxat
12 illorum, ipse sanguis materialiter fiat. Quasi singula, quæ ex elementorum connubio oriri credunt, quatuor heterogeneas partes, necessariò proinde habere deberent, elementis suis totidem conformes. (Certè alibi omnifariam ostendi, quædam corpora nil habere alteritatis, ne quidem in sale, sulfure, & mercurio: alia autem tantum duas tandem proferre heterogeneitates) nec enim potior ratio, cur silex in unicum, & similarem saltem salem reducatur: quam cruor necessariò separetur in quatuor humores. Hinc namque manifestum fit, quòd ratio ficti quaternarii elementorum sit à priori, respectu quaternarii humorum in cruore, & nusquam alibi. Alterum autem, 13
& potissimum Scholarum argumentum, pro humorum quaternario, non est aliquis formalis logismus: sed nuda ac misera inductio, à simili stabilita. Ajunt nempe. In lacte reperitur serum, caseus, & butyrum. Id est, tria distincta. Ergo in cruore necessariò semper & constitutivè erunt quatuor, eò quod in aliquorum cruore notent quatuor diversa: quæ scilicet anima, appetituum pedissequa, multo labore, & figmenti adjumentis, diremsit in quatuor diversitates. Sæpe namque aquam supernatantem notant, quia flava & subpallida est, eam ideò bilem flavam, sive fel, nominant (licet non amaricet, careatque essentiali fellis proprietate.) Sedimen verò circa fundum, ponderosius, ac nigrius quandoque, vocant bilem atram: medio autem interstitio, rubrum notant sanguinem, in quo, dum fibras albidas animadvertunt, coagulationis gelatinæ matres, eas pituitam dixere. Incisa enim vena poplitis puellarum, in tepida, telis araneæ similes apparent ejusmodi fibræ, quas pituitam dixere. At primum 14
annotare debuissent, inappositam lactis & cruoris similitudinem, nil docere, aut urgere. Eò quod aqua supernatans cruori, non sit pinguedo coloſtri, supernatans lacti: quare vel dispar est agens, vel materia, vel utrumque. Ac proinde in tanta amborum difformitate, non rite fundari humorum necessitatem, in cruore. Incuriæ enim 15
Scholæ non advertunt, in cruore nasci partium heterogeneitatem, postquam se disposuerit, ad mox adfuturam corruptionem. Idcirco heterogeneitas ista accusat quidem contentorum factam in morte disparitatem: at nullatenus proinde vividorum humorum necessariam connexionem. Quid namque dicent de illo cruore, qui omni caret prorsus sero? vel qui per totum uniformiter coagulatus rubet? Quod frequens

est,

est, à multis sudoribus, & potus abstinentia. Ergone serum supernatans, urina, & sudor, relicta in cruore, erunt synonyma cum bile & felle? & unum quid cum ipsa sanguinis
16 essentia? Ego quidem in herbis unicum saltem succum clarificatum vidi hactenus: ut pariter unicum cruorem nostri constitutivum agnosco. Sanguificationem videlicet simplicem, & unicam unius hepatis actionem, univocumque, ex indistincto cremore, unicoque stomachi fermento, factum chymum profiteor. Quam sanguificationem scio meram transmutationem alimentorum formalem, nequaquam autem solam duntaxat heterogeneorum appositionem.
17 Neque enim etsi pars chyli vertatur in lotium, proinde culpanda est difformitas agentis hepatis: sed recipientis sola incapacitas. Neque enim ideo lotium, pro quinto humore, amplecti sunt ausæ. Nam etsi pars lotii materialiter remaneat in cruore; non est tamen de natura cruoris, prout serum in lacte: alioquin est essentialis pars lactis.
18 Aquam ergo supranatantem (quam sudorem, serum, & urinæ residuum fatentur, adeò totam credunt excrementosam) turpiter æquiparant nunc butyrosæ parti, lactique supernatanti, elemento ignis adæquatæ: atque aliàs, sero lactis. Et longè turpius, utrúmque harum, indistinctè assimi-
19 lant felli. Fient ergo sub uno sanguificationis actu, eademque officina, quatuor pariter humores, è quolibet cibo, quia ab hepatis destinatione immediatè principaliter, simpliciter, atque semper intenti: vel fiunt locis & momentis imparibus. Non equidem imparibus: quia sic non essent unius, & ejusdem cruoris partes constitutivæ. Sin autem paribus: cur, dum lotium & bilis fiunt simul, unum non miscetur individuè alteri: cum alioqui in natura, aqua misceatur aquæ inseparabiliter; prout & fel urinæ. Cur denique lotium nunquam amaricat, si semper ipsi fel sit commistum, à quo tingitur, ut ajunt? Cum disruptio fellis in pisce, nulla, utcumque exquisitior elotio, amaritudinem istam tollat? Unicaque fellis guttula, totam urinæ situlam, amarore 20
alioqui pollueret? Quis denique ille tam exquisitus Separator, qui potuit aquosam bilem à lotio separare; non potuit autem lotium omne à cruore materialiter segregare? Quare demum bilis ista, sive fel cruoris, non ad renes, unà cùm lotio rapitur (quod probat amaroris totalis absentia) si supra hepar credatur bilis cruori permista? Consideremus ergo, quomodo à Jecore bi- 21
lis facta in hepate, deveniet ad folliculum fellis. Ubinam fit sanguificatio? An circa portam, & cavum hepatis? An verò in ipsomet corpore Jecinoris? An demum in ipsa vena cava supra hepar? Atqui quocumque horum locorum fiat ista bilis: saltem non est inde vena regressus, pro bile, ad fellis vesiculam. Deberet enim à Jecore, motu 22
retrogrado, incertisq; ductibus, pergere ad fel. Cur saltem bilis ista utraque, permanens in cruoris massa, sua habet excrementa, & separata diversoria? Pituita verò, & cruor, excrementis carent? Si enim infra hepar, 23
utraque fit; quis ergo Separator, illam separat? & quorsum? cum ibidem simul generata, perfectè misceantur lotio. Sin autem in celerrimo transitu, per exiguos venarum, exilesque ramulos, in hepar distentos, fel simul cum sanguificationis actu fiat, simulque bilis atra; meminerint quæso Tyrones, exilitatis ramulorum, sive venularum, quæ vix urinæ transmittendæ satis sit, adeóque requirerent momentaneam urinæ, cruoris, triumque reliquorum humorum, transmutationem, à cremore factam. Hoc alibi ex 24
professo, de sextuplici digestione, toto tractatu explanavi. Et paragrapho 16. singulariter. Quòd è cibis non fiat bilis, ac 17. quòd fel sit viscus in forma liquoris, atque necessarius balsamus vitæ: nullatenus autem excrementum. 25. Explicatur curiosa opinio Scholarum, de usu fellis. 26. Quod natura plus pro felle, quàm pro

phle-

phlegmate fuisset solicita. 27. Quod separatio urinæ, & serositatis cruoris, tota essentia differat à serositatis separatione è lacte. 30. Quantum fel importet, supra omnem excrementi indolem. 31. Quare aves lotio & rene carere potuerint, non autem felle. 35. Quod excrementa renum, & alvi, colorem fellis quidem habeant; non autem felle proinde tingantur, multóque minus bile. 36. Quomodo stercus excludat fellis commistionem. 37. Fellea videantur, quæ neutiquam fellea sint, ideóque perperam à Scholis hæc fuisse præterita. Item liquorem porraceum non esse fellis, probat galli historia, & aliquot experimenta subsequentia cap. de Pyloro §. 24. Quæ ne cum tædio hic repetam, inquiret curiosus lector, citatisque locis reperiet. Etenim si Jecur utramq; bilem, & pituitam, unà cum cruore generet, cur magnam illarum partem pro excremento despicit & deponit? reliquam verò in cruore reservet? cum alioqui simplicis & homogenei cruoris, vel nulla deberet esse partium singularum dualitas, vel non minus pituitæ & cruoris, quam utriusque bilis, eadem esset necessaria dualitas. Nec ratio alioqui patitur, quod idem singularis ciborum cremor, quotidie, atque semper æqualiterq; in sex partes secetur: cruorem nempe, utramque bilem in sanguine retentam, & utramque iterum excrementitiam & sua in hospitia reclusam, ac tandem pituitam. Præsertim ubi fel, tota proprietate, differt à liquore, sanguini extravenato supernatante. Quibus sex humoribus, si lotium addideris: jam ordinario constituentur ex unico cremore septem humores, peritque suppositum, quaternarii elementalis commentum, figmentique necessi-
25 tas. Itaque si unico actu unius hepatis, hæc simul directo ordinarioque destinationis cursu fiant, cur ex homogeneo cremoris liquore generat illa tanquam necessaria, quibus ad esse, ut neque ad bene esse, nullatenus opus est? Sin autem sint alendo, cur potiùs bilem utramque sequestrat in suas thecas, & primaria constitutionis domicilia, quam pituitam? quam videlicet non erubescunt fateri liquorem defectuosum, frigidum, adeóque mortis, erroris, & indigentiæ vitalis participem? Atqui volunt pituitam in venis recondi, ac recoqui in cruorem. Ergo nondum est hoc aliquid, crudum, indigestum, & incoctum adhuc, nondum humor verus, singularis, nondumque constitutivus cruoris: cum sit adhuc deficiens, non secus atque omphacium, vinum dici nequit. Etenim si aquæ pituita respondeat, prout & cruorem aëri assimilant: tam perfectus in se unus esse deberet, quam alter, tamque necessarius æqualiter, si sint elementales humores quatuor, ad compositionem & vicissitudinem nostri, æquè necessarii. Ludicrum sanè id continet, quod humor, à sui destinatione deficiens, in alium ordinariò mutaretur. Quasi aquæ non esset sua perfectio, destinatio, ordo, & constitutio: sed in aërem naturaliter à scopo Creatori proposito ferretur. Atqui alibi, in nostris Physicis ostendi, arte aut naturâ, nunquam aquam in aërem, nec vicissim hunc in aquam, mutari posse. Si ergo pituita aquam referat, quia continet & cruor aërem. Nunquam poterit subsistere pituitæ ullius in cruorem adoptio. Ac per consequens, fictum est quidquid de humorum atque elementorum unione, similitudine, commistione, complexione, atque necessitate est edoctum hactenus. Imò si nondum pituita sit matura, temporisque celeritate præcoci, sit tantum in viâ ad cruorem: ideóque in venis relicta, mistáque cruori, ut perficiatur, ac tandem alat: Jam non solum hepar erit cruoris officina; sed canalis quilibet venarum, visceris naturam: quia proprietates, atque officio continet, hepati præferetur in sanguificando, & cruoris perfectione. Imò nec pituita essentialiter esset separatus humor à cruore: non aliàs, quam

uva acerba non differt essentialiter à matu-
26 ra. Eodem ergo titulo totus Chylus stomachi, erit pituita. Denique, cum pituita sit senio, defectui, & imperfectioni tributa, morti quoque idcirco propinquior quàm bilis, hinc etiam naturæ magis inimica: visus esset rerum Opifex severior, qui ejusmodi hostem, per omnes venas, cruori adæquatè permistum reliquisset, nec illi receptaculum dicasset. Is inquam qui mortem non fecit, defectus necessitates ab
27 origine copulasset naturæ humanæ. Denique cum eo dato, proprium jecoris munus non esset sanguificatio; perfectius & plus poterit jecur operari eminus, in venæ cavæ anfractibus, quàm cominus in propria domo: nisi malint Scholæ, sanguificationem independenter venis tribuere. Finaliter, si pituita non nisi sola differat maturitate, à cruore non est essentialiter distinctus humor: ac per consequens, quaternarius humorum in ternarium mi-
28 grat. Deinde, teste Galeno, fit in dies duplo plus pituitæ (quod probat per tertianam febrim) quàm bilis. Quantum ergo pituitæ, non fiet in sanis, ac perfectè digerentibus? Quantumque pituitæ quotidie non generabitur in frigidioribus, si humomores fiant juxta complexionum dispositiones? Imò exin sequitur: semper necessariò, ac naturaliter, omnem digestionem esse defectuosam, & vitiosam. Quia nunquam finem, atque naturæ propositum assequetur natura: si naturaliter pituita, ut quartus humor cruoris, generetur. In temperatis alioqui deficere deberent pitui-
29 ta, cum utraque bile. Cur quæso, cruor abundans vertitur in axungiam, cum longè facilius (ut ajunt de cholagogis) in bilem mutetur, & minori pondere naturam aggravet, quàm bilis, quæ tam obedienter paret vocanti solutivo? Cur enim sobriè vivens, in temperata (quam vocant) complexione, quotidie utramque bilem, in sua reponet receptacula? An non inde potius liquet, fel & lienem nutriri alio, vitalique liquore, quam qui è sanguine proscriptus, excrementi conditiones acquisivit? Sed a- 30
gedum, quis ille humor in Podagra, tam immani dolore molestus? Ego quidem alibi ex instituto, probavi esse acidum, quare & juxta Scholarum instituta frigere, ideóque longè à bile, & igne diversum: attamen in Podagra, quam vocant calidam (quò nempe est acidior, eò quoque atrocior) conqueruntur acutissimi doloris, & caloris. Ergo vel bilis erit acida, nec amplius amata: vel quinti humoris oblitæ sunt Scholæ. Idem esto, ac par judicium, in Colica, & tor- 31
minibus. In Erysipelate quoque acidus est humor: quippe qui saponariis miteścit remediis. Itaque non est bilis, amarumve fel. Dein, in causticis, escharoticisque (puta in 32
pruno, Igne persico, &c.) est sal causticus, de sorte alcalium: non autem amarus. Prout nec in Cancro, Lupo, Phagedænicis cunctis, ac summè dolentibus. Sal enim qui rodit, nullatenus amarus est. Quapropter effectus, maximè ignei in nobis, rident frustraneum bilis commentum. Cùm præsertim, qui ignis naturam imitantur, minimè sint humoris bilioši clientes. Itaque si è fru- 33
ctibus arbor, ex operibus autem, atque proprietatibus, res quæque æstimanda sit, monente Verbo Veritatis; non video, quo usu, fine, necessitate, aut temeritate finxerint bilem flavam, igneam. Non enim necesse fuit fabulæ instar, tres fingere humores quotidianos, ac domesticos nostri constitutivos, id est, sine quibus non vivatur. Qui nunquam in rei natura fuerunt, aut ullam sui necessitatem suggerunt. At quod- 34
nam aut quale viscus separabit utramque bilem superfluam, ab electo venarum cruore? Renes quidem separant lotium pro vesica. An ergo deerit utrique bili suus separator? Vel sponte, excrementosa bilis, vadet ad cloacas suas? Etenim non est lotii tanta necessitas tam in esse, quàm in separatore, quanta utriusque bilis: si bilis utra-

que,

que sit necessaria ad esse simpliciter. Siquidem aves commodè carere potuerunt lotio. Cur ergo natura fuit minus solicita, ut viscus faceret expurgandæ bili, quàm fuit ejiciendo lotio? Ergone cystis fellis, & Lien attrahent fortè utramque bilem ad se, absque separatoris subsidio? Imo cum sanguificatio sit actio simplex, univoca, & scopi naturalis, non potuit sane unicum hepar, producere simul, ex homogeneo liquore, quatuor humores, toto elemento invicem diversos, ac separare procul à se invicem, duos tantùm, velut nocuos. Alioqui, si hepar sat foret, separandis suis liquoribus, potiori jure segregasset lotium, feciséetque necessitatem rerum prorsus frustraneam. Denique, si non omnem è cruore bilem sequestret, ne quidem in temperatissimo robore, peccabit necessariò semper natura, vel in abundantia utriusque bilis, in excessu caloris pro formanda bile, & frigoris simul pro pituita: itemque peccabit continuò, in separando. Adeóque cum excessum necessarium, in justo (ut vocant) temperamento, accuset utraque bilis: non potuit hæc unquam fieri apta nu-
35 tritioni. Cum adhuc quotidie nutriamur
36 iisdem, quibus constamus. Semine videlicet temperato, vividóque, bilem utramque respuente. Eritque par ratio bili utrique, quæ est pituitæ. Ut si hæc perficiatur in cruorem intra venas: bilis non minus fiet cruor in arteriis. Nam si extra officinam naturalem, propriam, & requisitam, pituita in cruorem mutetur: multo magis bilis flava apta erit, ut in corde degeneret in sanguinem flaviorem arteriæ, atque in spiritum vitæ, eritque cor offici-
37 na restaurativa excrementi fellei. Sed vah quam miserum est argumentum! dum sanguis extravenatus se disponit ad corruptionem, cernuntur quandoque duo, tres, vel plures liquores: ergo totidem sunt nostri
38 constitutivi. Sanguinis enim totus mutatur in lac, & tum post sui corruptionem subordinatas tantùm habet tres partes, serum videlicet, caseum, & butyrum: nec unquam plures. Quandoque enim totus in ubere coagulatur in durum tumorem, casei forma: subinde totus in pus album, flavum, subviride, &c. quandoque in liquorem pungentem, rodentem, aquosum migrat: ut in Cholera, ulceribus, &c. aliàs quoque in serosum liquorem salsum, totus recedit, ut in Hydrope, multisque Hydragogis. Non rarò quoque picis instar, totus nigrescit, ut in cruore extravenato, gangræna, &c. frequenter autem in cinereum atque putidum lutum, ut in Diarrhœis. Alibi quoque totus in flavum virus, Icterum præfert, qualiter & demorsis à serpente ostentatur. Alibi quoque totus cruor, citra separationem heterogenei, mutatur in Melicerides, atheromata, &c. Atque in Diabete, totus cruor mutatur in lotium lacteum. Prout sub tabe, totus migrat in sputum subflavum. Fortene ergo, in cruore totidem constituendi sunt humores, quot cernuntur ejus degenerationes? Totque erunt liquores in aqua pluvia, quot sunt crescentia è terra? Est namque cruor, 39
nobis aquæ instar: nec opus habuit diversis seminibus in hepate, ut sit unicus æqualis humor nutritivus. Sed in culinis ultimis, suas assequitur requisitas diversitates, quibus fungitur nutritionis officio. Adeó- 40
que frustra in sui initio, variis polleret seminibus, ac heterogeneitatibus, qui totus homogenealiter tandem debet in unicum glutinosum, album, ac transparens sperma nutritivum, pro partium similarium sustentaculo, reduci, vel manere ruber pro carne musculorum, ac viscerum parenchymate. Quocirca constanter nego, cruo- 41
rem, quamdiu vivit, aut in venis (etiam à morte hominis) detinetur, coagulari: ac per consequens, habere partes integrales disparatas, ulla sui heterogeneitate; sed diversitatem omnem in cruore, fieri per ejusdem duntaxat interitum. Ergo, humorum

diversitas, est filia tantum morris, non au-
42 tem vitæ. Nec refert, quod subinde in cor-
pore occurrant excrementa, vultum cruo-
ris mentientia, unde scilicet per degenera-
tionem facta sunt. Non enim urina, vi-
num est amplius; prout nec pus, aut muc-
cus, aut sputa, sunt adhuc partes cruoris.
Quia excrementa non sunt ampliùs, quod
erant ante sui corruptionem. Eo quod res
quæque essentiam, & nomen assumat à ter-
mino transmutationis. Quid enim arguit,
si cruor per phlebotomum, aquam, vel
alios fundos, sub sui corruptione segreget,
si ejusmodi aqua proinde nec fel sit, nec
bilis, nec amara, careatque proprietatibus
sellis? Quæve est ista credulitas? Super-
natat aqua cruori mortuo: ergo est bilis
fellea, quæ sub falso gustu, amarorem fel-
43 lis mentitur? Non est enim ista supernatans aqua, pars integralis cruoris, nec de
ejus essentia, aut contentis, magisve co-
gnata cruori, quam currus respectu homi-
nis insidentis. Dolendum est itaque, tot
seculis, neminem unquam degustasse istam
aquam: sed avorum nugis sua inscripsisse
nomina omnes: specie inquam medendi,
destructiones ægrorum, sub falsis princi-
44 piis tradidisse Scholas. Siquidem humo-
res sunt exitiales ignorantiæ, ignaviæ,
turpitudinesque, à mendaciorum patre in-
ductæ, & à sequentium laxa credulita-
te celebratæ. Non enim etsi fundus cruo-
ris subinde minùs rubeat, erit proinde atra
bilis: prout nec sedimentum lotii, est pi-
tuita. Sed dum vita cruoris recessit, non
mirum singula, quæ in vitæ unitate custo-
diebantur, repetant conditiones materia-
45 les, quibus obligantur. Fundorum enim
varietas, à ponderum præeminentia in li-
quidis pendet. Latitudinem quippe in pon-
dere habent, quæ post mortem heteroge-
nea evadunt, & sensim in ataxiam confu-
sionis properant. An enim sani judicii vir,
credat vinum, cerevisiam, herbarumque
succos, suam melancholiam ad fundum
cum sedimine deponere? Quid enim com-
mune habet melancholia, cum heteroge-
nea sediminis substantia? Quoad colorem
verò. Omnis Æthiops cruorem habet fere 46
atrum, plerumque autem absque sero. Nul-
lus tamen illorum melancholicus. Omnes
verò iracundi. Cruor enim, qui ab am- 47
biente refrigeratur in pelvi statim, rubescit
magis illo, qui ad fundum demersus diu-
tius tepuit. Nam & hoc ordinarium, Quod
extravenatus cruor quilibet, statim in cor-
pore nigrescat. Quæcunque enim facile pu-
trent, facile etiam admittunt putredinis co-
mites, citiúsq; putrescit pars cruoris, quæ
diutius post sui mortem tepuit. Nec mi-
rum itaque, quod pars fundi inferioris in-
tensius nigrescat. Quod autem ater cruor
non sit separatio ponderis in cruore, mul-
tóque minùs atra bilis: novem circiter un-
cias cruoris recentis, & adhuc liquidi, in
duas separavi scutellas: quarum unam in
aqua frigida natandum exposui: alteram
verò, priori æqualem tepore lento diutius
detinui. Hæcque plurimum atri cruoris
ostendebat: illa verò nequicquam. Hete-
rogeneitas ergo, in liquore mortuo, putre-
scente, ac putrescibili statim, est corruptio-
nis adæquatum indicium. Quodque ideo
nec habet vitale, aut seminale initium, si-
gnum, ut nec suæ primitivæ composition-
nis argumentum. Etenim originaliter com-
ponimur ex vitali semine: & resolvimur
in putridum, atque cadaverosum liqua-
men aqueum: quod & sæpè in viventibus,
pro parte accidit. Quid si cruor ex palli- 48
do rubeat, An id proin pituitæ erit ascri-
bendum? An poma rubea erunt pallidio-
ribus magis sanguinea? pruna subnigra, al-
bicantibus magis melancholica? Etenim 49
colores non designant fictos humores, aut
elementa: sed imitantur proprietates vi-
tæ mediæ, atque seminum destinationes.
Ita est: Colores atque spissitudines, in ma-
teria, sunt opera Archei seminalis: non au-
tem appositorum humorum confusa testi-
monia.

50 monia. Recurre ad librum de inaudita febrium doctrina. Quod ducentorum rusticorum, sanorum sanguines, unico mane inspexerim, adspectu colorum ac fundorum diversitatibus insignes. Quidam enim gelatinam subnigram & coactam referebant: sæpè etiam subviridi liquore permistam, subinde tantum conspersam leviter. Cruor item alius per totum aquosus, alius muccosus erat, alius in fundo rubebat, alius in summitate magis. Alteri aqua supernatabat, clara, pallida, subflava, quæ alibi in medio cruoris intercluſa latebat. Alius cruor punctatim maculosus, alterque per totum ex rubente pallidus, alter in puniceum, atrumve colorem alius propendulus: pro ut demum alius per strata
51 subviridis erat. Quapropter commiseratus sum deceptoriam hæmorrhoscopiam, judiciaque emisso cruore solita, humorum commenta, ac faciles ægrorum credulitates. Ariolator namque cruoris inspector, mox peccantis atque superabundantis nomen, proprietates, itemque hominis illius mores, complexionem, inclinationem, morbi latentis speciem, magnitudinem, exitum, atque insuper mortis genus, imò & fortunarum dependentiam prædi-
52 cere ex humoris conjectura satagit. Quisquis autem humorum peccaverit in tabula hæmorrhoscopiæ, capitis diminutione proscriptus sit illico, & nisi mox illico paruerit, per infamem secessum profligandus est. Quia Medicus ad manum habet suorum humorum peculiares satellites, qui vinctos singulos & putrefactos educant. Sic enim ludificant ignaros, & interim sic quoque visitationum crebritas stabilitur. Quippe ex præjudicato norunt, quale erit albumen, quod assumto suo solutivo, putrefactum recedet. Etenim etiam maximè phlegmaticus apud illos, si rhabarbaro usus sit, flavum excernet, minusque tinctum, si scammoneata sumserit, non autem mucidum liquamen, quale ab assumtis colocynthidis magistralibus (sunt namque cuncta composita officinarum, scammonea, vel colocynthide, vel utraque tanquam binis suffulta columnis.) Sæpè etiam, quem hic judicat biliosum, alter vocat sanguineum, sin autem pituitosum quem putant, viderint semel iratum, mox etiam bile æstuare contendent alii: Potataque scammonea, unus alterum deridet, si separatim vocentur, quod bilem à sanguineo adeo copiosam eduxerit, sibique ut artis gnaro, mercedem intensiorem deberi, occultè eo ipso insinuat. Nam in rei veritate, fraus, & fructus dolo connexus, vigent, quoties neglectis vanis complexionibus, humoribus, posthabitoque specioso cruoris emissi indicio, & adspectu, præscitur ex assumti solutivi proprietate venefica, qualem amurcam quisque sit dejecturus. Solutivum scilicet, obit functionem hepatis apud eos. Quia humores quos volunt, fabricat, eductosque ostentat ad lubitum, & juxta prognosin impostura: glorianturque velut è tripode, ægris prædixisse, peccantium humorum educendorum colores, ac proprietates, illosque cacatos, respondisse in haruspicio, ad præscita auguria. Misera sanè doctrina, inscitiaque pianda: quia miserrimus ille, qui assumto tabefactivo, suum cruorem permisit putrilaginis larva exhauriri. At mirum saltem, quod Scho- 53
læ sordes aurium præterierint. Nam quæ flavæ, & amaræ, bilis recentiorem darent memoriam, fidemque firmiorem, quàm quæ cruori aqua supernatat. Jam ergo in cerebro, alter est bilis custos, ac folliculus. At hæ sordes, non nisi sanguine absumto, in alimoniam cerebri, apparent: fel autem in esse pristino, permanere nequit, absumto cruore, cujus fuisset pars integralis: esset ergo auxilium pro bile, ab excremento formaliter transmutato petitum. Præsertim, quod solum fuliginis specie, per aures exhalat. Nam quo profundiùs scalprum in aurem mittitur, minus istarum sordium deraditur.

Sunt ergo ridicula & languida argumenta, quotquot pro humoribus ſpem faciunt. Colores etiam dejecti excrementi, effectus ſunt potati pharmaci : non autem teſtimonia abundantiæ, aut humoris electi, rejectique conformitas. Hæc de doctrina febrium, cap. de ſolutivis ad longum ſunt
54 deſcripta. Sufficit mihi teſtimonium ex ore Scholarum, quod inter cuncta ſolutiva, ſola aloes innocua. Non ergo innocui, qui hoc profitentur, interim aliis noxiis quotidie uti non deſinunt : non quia ſana ægris, quæ noxia docent, ſed ſibi reperiunt
55 proficua. Quid agimus, agemusque, inquient aliqui, niſi enim venam ſubinde pandamus, & alvum ſubducamus, domi manemus, vulgi riſus, & ſcenarum fabula
56 facti ? In Scholis enim prælegitur libellus de natura humana, Hippocrati calumniosè adſcriptus. Docens, quod unum & pari quantitate ſolutivum exhibitum, diverſis anni ſtationibus, diverſos humores emunxerit, ac ſemper poſt ſpaſmos, unà cum ſic larvato cruore, vitam abſtulerit. Quod ſonat, ſub ſpecioſo purgationis titulo, jus factum, putrefaciendi cruorem, colliquandi carnem, ſub impoſtura, & ad lubitum medentis, alicujus coloris humorum, tandemque niſi doſis dolum venenumque tegat, quod profluxurus ſanguis ſic mutatus, ægro necem ſit allaturus, ut quanquam præfato libello dicatur, unum idemque laxativum, aliis atque aliis anni ſtationibus, alios atque alios primò educturum humores : eſt tamen conſtanter verum, omne ſolutivum, ſupra debitam doſim, ſuum enecare ſumentem. Adeò ut frequenter tabida illius vis tam pertinaciter venis intincta maneat, quòd reſtringi nequeat, & mors colliquando ſubſequatur. Quanquam ipſe potus ſolutivus, necisque patronus, ferè primus exciderit. Fruſtraque hoc caſu adhibentur reſtringentia : ubi non eſt læſa retentrix : ſed venenum impreſſum continuò tabefacit. Quare requiritur potius antidotus, quàm aſtringens pharmacum. Quod nempe peccando facit lethalis diarrhœa : idipſum laxativa, ſub Medentum artificio, involuto falſa humorum theſi. Tandem educto humore reo, & accuſato inſonte, nequicquam tamen inde plerumque mitior morbus. An ergo inde non ſunt conjicienda ludibria ? & quicquid de humoribus, illorum exceſſu, delectu, & ſegregatione, eſt garritum ? etenim quotidianum eſt, quòd eventus fruſtrent ægrorum ſpem, ac Medentum pollicita. Ideó- 57
que nec audent certò ſpondere ſanationem, per abductionem humorum, ſuis laxativis, quos ſolos, in cauſam continentem morborum, attamen accuſant ſeriò. Quia nimirum male edocti, & nimis ad falſorum axiomatum perſuaſiones. Attamen ait Hippocrates, ſi illa educantur, quæ educi oportet, meliùs ſe habent, atque facile tolerant. Quinimò nec audent, corpora ſeriò ſolicitare purgantibus, antequam morbus ſuæ digeſtionis : natura autem victoriæ ſuæ ſpem, fecerit, (idque abſque Medentum opera) futuræ criſeos. Hoc autem, ne ſolutiva, ſimulque ſua Scholarum axiomata, apud vulgus infamentur, ſi præcociter, antequam corpora turgeant, id eſt, ante morbi peſſumdationem, epotis laxativis, ſanatio non ſubſequatur. Itaque cum præter venæſectionem, & purgationes, parum ſuperſit apud Medentes, remedii ; ne tamen Medentes nauci fiant, minora laxativa ſubinde propinant, ut aliquid feciſſe videantur. Fatentur quidem proteſtanturque, illa minorativa, morbum â radice non detruncatura (quaſi aliàs majora laxativa, morbos, falcis inſtar demeterent) ſed humoris peccantis diminutiva, atque hactenus auxiliatura : Puta, ſi non ad ſanitatem ; ſaltem ad mortem ægri, vel Medentis culinam. Clam enim Medici fatentur, parum 58
auxilii è pulſu, urinæ inſpectione, & cruore hauſtum : Inſpexiſſe verò lotium, & cruorem ſub Gordonii regulis, ſive impoſturis,

sturis, ne scilicet prædecessoribus sapere viderentur minus. Quæ sanè dolum, atque superbiam fraude velatam, continent. Impuri saltem Medici inventum tulit, hominem, stercorum nomine vocari, & distin-
59 gui. Biliosum nempe, Melancholicum, Phlegmaticum, quæ mera credunt excrementa. Certum est enim, per laxativa pharmaca, cruorem, & carnem, sine separatione heterogeneitatis, in putrilaginem istam flavam, ac putidam, resolvi. Estque argu-
60 mentum hebes, inde intulisse. Si sanguis & caro, liquata per anum recedant, fiantque flavus liquor, aut mucidum excrementum: ergo caro & sanguis constant, & componuntur iisdem materiis: quæ sunt
61 vera bilis & pituita. Siquidem, præterquam quod cruor non esset verum compositum naturale: sed appositum è pluribus difformibus essentialiter: etiam non posset retrogradi iterum in bilem, unde compositum ajunt cruorem. Vel alioquin esset immediatus recessus, à privatione ad habitum. Ergo vel ex bile, nunquam factus fuit cruor, multóque minus caro, quæ specie
62 differrent à bile. Et per consequens, si tota caro & sanguis, quandoque in istam putredinem (quam bilem nominant) transmutentur, & ejiciantur, adeóque tam arte, quàm morbo, tota caro liqueſcat: necesse est alterutrum: vel istam bilem putridam, formaliter, & actu adhuc cruorem & carnem esse: vel bilem, semel in cruoris ortu, mortuam & transmutatam, iterum immediato regressu, revixisse, tam à liquatione carnis, quàm cruoris. Necesse est inquam, vel quatuor istos humores persistere semper in propriis suis formis, sub specie tamen ac velamine, tam carnis, quàm cruoris: vel demum quatuor istos humores, suum esse, ac formas, exuisse, sub introitum formæ cruoris, & carnis. Si priùs dixeris: Jam cruor non est compositum naturale: sed appositum ex pluribus. Sin verò posterius velis; est impossibilis immediatus regressus cruoris & carnis, in bilem, aut alios humores constitutivos sui. Unde rursus sequitur: Quæ per poculum laxativum ejiciuntur, non esse bilem; sed cadaverosum liquamen putidum, vi pharmaci sic deturpatum. Galenus enim vide- 63
tur bilem utramque aut pituitam, rejicere in complexiones naturales hominis, usque adeò & in meram intemperiem referre. Siquidem ait unicum mel, in sanguineis, totum verti in sanguinem, quod in cholericis totum mutatur in bilem. Quapropter non tam in propensionem materiæ, quàm in vitiosam hepatis intemperiem, hujusmodi humorum nativitates, tanquam indifferentes relegat. Unde consequens: tres ad mi- 64
nimum Intemperies semper ac simul confluere, quæ singulæ singulos pariant humores. Imò verendum, ne Galenus allidatur ad scopulos, & submersus pereat, dum docet, totum sanguinem putridum verti in bilem. Nam inde cogetur concedere, quotidie partem cruoris, in sui constitutione putridam: imò & mel, in biliosis, totum, intra paucas horas, putrere: non autem in sanguineis. Adeóque tam complexionem biliosam, quàm ejus bilem, esse meras corruptiones. Saltem quantum bilis quotidie in sangvificatione fit: tantundem, ex placito isto Galeni, putrescit. Ac per consequens, non est bilis, humor constitutivus cruoris sani, ac benevalentis: sed adjacens vitiosum. Etenim dum cruor putridus, teste Galeno, vertitur in bilem: intelligitur ista bilis, vera bilis; non autem ens putridum, cum putrida bilis alioqui non magis censenda sit bilis, quàm homo putridus, homo. At postquam opticè scivi, quòd 65
nullum ens, exsistens in sui perfectione, attestetur partes dissimilares suæ radicis seminalis, si quæ supererent: Sed quod semen disponat suam materiam, ut ex ea hoc unum quid fiat, & non per appositionem; sed per veram formalem transmutationem: scivi perfectè deinceps, etiam quod

diversi-

diversitas, in cruoris corruptione subinde
eluceſcens, nunquam poſſit atteſtari, mul-
tóque minus oſtentare, partes conſtitutivas
materiæ ex qua. Non magis quàm vitulus
ſtrangulatus, etſi in apes mutetur, proinde
eſt compoſitus ex apibus. Vel mel, ſi cum
rore majali, una in gramine nocte, plenilu-
nium tulerit; mutetur in anguillas: cum
pane autem ſecalitio, in formicas transeat.
Induſium verò muliebre, occluſum cum
frumento, abeat in mures, infra paucos
dies. Non tamen mel proinde ex anguillis
aut formicis, vitulus ex apibus, vel mures
è lino & menſtruo, ſuam deſumunt mate-
riam. Eritque compoſita anguilla, formica,
&c. è melle, ſic ut iterum anguilla mortua
iterum ex ſui corpore, mel exclu-
66 dat. Errat proinde Paracelſus, qui cico-
niam aſſam in ſerpentem, & anates in ra-
nas, ſpatio quindenæ, ait recedere: quod
aves ejusmodi cibis veſci ſolitæ eſſent, illas-
que beſtias ideò in ſe ſeminaliter continere
debeant. Id enim experientiæ facti, & Phi-
loſophiæ repugnat penitùs. Non equidem
origo rerum eſt ex iis, in quæ reſoluta mu-
tantur. Eo quod in generatione naturali,
oporteat partes conſtitutivas ſic fieri unum
quid, ut ab unica generati forma actuentur
plenariè. Ideóque quicquid ſub generationis
relatione, non eſt immutatum ab eſſe priſtino,
id planè manet excluſum, atque deſes. Cuncta
enim naturalia, univoco fere modo ac ſemine,
conſtituuntur. Adeò etſi conſtentur partes
integrales, quales ſunt oſſa & nervi: illa tamen,
non ſolum connexionis methodo; ſed ſpecificæ
unionis vitali vinculo colligata, tranſeunt in
alienam familiam: fiuntque ens ipſum, unde
partes ſeminis prioris repeti, eſt naturæ
prorſus impoſſibile. Non eſt itaque cruor,
pars contexta ex quatuor humoribus, ſpecie
elementali differentibus: multóque minus
eſt cruor reſolubilis in humores illos, unde
creditur ortus. Sed per conſequens, quic-
quid è cruore, aut per alvum corrumpendo,
producitur, ut non eſt humor unus de qua-
tuor illis fictis: ſed putridum cruoris ex-
crementum. Multò minus eſt baſis fun-
dandi argumenti, pro humorum poſſibili
exſiſtentia. Liquidò proinde conſtat, Scho- 67
las cruorem non intellexiſſe, ut ens natu-
rale, unum, & compoſitum naturæ: ſed
pro ente artificiali, ex pluribus conſarcina-
to, atque connexo. Sub qua ignorantia, cer-
tum eſt, proprietates, requiſita, ſanitatem,
morbos, remedia quoque, unà hactenus
manſiſſe incognita, falſisque medendi prin-
cipiis per conjecturam tantùm fuiſſe me-
dicatum. Sed agedum unica vis Jecoris, in
ſanguificatione regulariter, directè, atque
ordinariò producet quatuor ſimul humo-
res, horumque varietas (exemplo Mellis
per Galenum memorato) pendet ex qua-
druplici varietate unius efficientis. Itaque 68
neceſſe eſt, regulariter, ac quotidie præpol-
lere in unico hepate, quadripartitam, ex-
preſſam intemperiem complexionalem:
quarum ſcilicet quæliber, invita ſocia, ſuum
apta ſit fabricare humorem. Cumque plus
ordinario pituitæ generari ſcribat, ideóque
& quotidianæ febris cauſam abundantio-
rem ſtatuat. Sequitur, quod intemperatiſſi-
mi etiam cholerici complexio pituitoſa e-
rit adhuc præpotentior. At cum jamdu-
dum ceſſent, conculcataque ſint elemento-
rum figmenta, unde qualitatum & humo-
rum ſperanda eſſet reflexio quaternarii:
Nulla jam porrò ratio ſupererit, cur magis
ad quatuor humores, quàm ad tres, vel ad
decem vergeret, cujuscumque demum diſ-
poſitionis, heres illa materia exſtiterit.
Quia ſublato trunco fundamentali, quod
ſcilicet non ſint, nec fuerint unquam qua-
tuor elementa in Univerſo, neque ex iiſdem
corpus noſtrum ullatenus conſtituatur ma-
terialiter, aut efficienter. Simul ruit etiam
tota humorum generatio quadruplex, in Je-
core. Quippe, quæ ad elementa, horum-
que ſuppoſitas fictasque qualitates, conne-
xasque luctas, ſemper reſpexit. Quam eſt
denique

denique inconsideratum hoc Scholarum commentum, quod velint Splenem, cloacam esse atræ ac pessimæ bilis; attamen Splenem in Jecoris adjutorium cedere: ut nempe Splen sanguificando, Jecoris succenturiatum administret, dum scilicet malè se habet Jecur. Quasi in nobis jure substitutionis, vis Jecoris vitalis alio glisceret, & præcipuè in sordidam, quam ajunt pessimarum calamitatum thecam. Bone ac piissime Jesu, tanti confusiones in medendo admittes, adhuc dudum? Respice populum tuum, sub tam densis falsitatibus ingemiscentem, & recordare genuinæ benignitatis tuæ. 70 Cernunt namque Scholæ in artificialibus, arcam variis frustis compactam, dissolvi iterum in suas partes: putaruntque ludicra stupiditate, idem in natura, per tuam humanitatem contigisse, bilem nempe repeti è cruore, imò & è carne quoque; semperque ideò perstitisse bilem, sub transmutatis formalibus initiis: & ex bile ideò cruorem iterum materialiter surgere, ac resurgere. Alius verò vidit, salem in aquam resolvi, nec videri tum amplius, moxque per aquæ ebullitionem, rursus salem apparere. Idem idcirco in suis humoribus fictis, contingere autumarunt. Quasi bilis immutata essentialiter, nunc in cruorem, ac tandem in carnem, mutaretur, & ad lubitum Medentis, per solutiva sua, inde 71 sospes rediret. Sed eamus ad manum. Sumatur putata flava bilis, cruori extravenato supernatans, coquatur quocumque gradu teporis, aut caloris: nunquam tamen inde retorrida fiet, æruginosa, vel porracea, multóque minus atra illa acida, quam a- 72 junt, terram fermentare. Quæ si fiat in Liene: ergo non est sanguificationis pars aut cruoris. Sin verò fiat in Jecore, cum aliis tribus, ex eadem similari chyli materia: sed à diversis agentibus: etenim cum in hepate sint exiles ac tenuissimi venarum ramuli, continuo lotio transmittendo occupati, nec venæ hepatis directè in Splenem respiciant: non video, quomodo atra bilis, ab hepate separata, ad Splenem deferatur. Potissimum ubi magna lotii affluentia, & 73 cruoris abundantia sursum deferatur. Utraque autem bilis deorsum, ad sua separatim collegia, opposita confusione, in tam exilibus venis, officinæ sanguificationis, ferri deberent. Non ergo à Jecore deferri potest atra bilis, quam dicunt excrementitiam: quin potius Lien alitur ex venis, & arteriis lienaribus, juxta consuetum aliorum membrorum. Nec Lien vivit ex proscripto excremento, neque est cloaca corporis, pessimique humoris. Si namque Lien à Jecore, atram bilem desumere debebat: quare non est vicinus hepati? Quare solus Splen, inter viscera, nutrietur excremento horrido? Et quà tandem depellet supervacaneum hoc pernicioſum recrementum? An per stomachum, ejusque orificium, tam nobile ac sensile, jam latrina ultimi erit excrementi? Adeóne malignum hoc labumen, appetentiam suggeret stomacho? Quorsum enim recoquetur scoria, jam toto genere, proscriptione, & proprietatibus rejecta? Stomachus vicem cordis æmulari conceditur: ergone conveniens fuit, quod stomachus, conceptusque ejus cibus, totaque totius inde œconomia, contagio maligni recrementi quotidie contaminarentur? An enim id non fuit naturam, ejusque creatorem, à creationis initio inexcusabilis incogitantiæ insimulasse? Nonne folliculus aliquis separandis fæcibus fuisset aptior, si ulla esset atra bilis, quàm quod nobile viscus Splenis, tot arteriis prægnans, & nobile viscus stomachi, pessimi excrementi fierent refugia? Sed quo telo, tanta defen- 74 dunt Scholæ deliria? Ajunt enim. Aliquando visum, atrum succum, acidum, vomitu rejectum, qui in terram decidens, eandem fermenti modo attolleret. Unde multa consequenter collegerunt absurda. 1. Quod istud acidum excrementum, à colore vocari deberet melancholia, sive atra bilis.

2. Quod fiat quandoque à propria ſua materia? ſæpè tamen à flava bile recocta. 3. At non ſcitur adhuc ex utra materia, ut neque
75 coquina illius ferculi. Cum flava bilis alioqui, citra confuſionem, non poſſet deferri ad alienum Lienis hoſpitium. 4. Bilem, humorum quam volunt calidiſſimam, & igneam, ajunt, per cocturam redigi in terreum humorem frigidum, & ſiccum. 5. In atrum, ab aqueo, & flavo. 6. In acidum, & fermentantem, ab amariſſimo felle. 7. Cur igitur bilis flava (fel inquam) proprio folliculo, nunquam recoquitur in atram? Cur ad hanc coctionem, alienum limen mendicat? Quotidie opus fuit recoctione bilis flavæ, ſi recoquendo in pejus feſtinet? Quare natura, quæ ſemper facit è poſſibilibus, quod eſt optimum, non expellit cum ſordibus alvi bilem, quam commutat in deterius per recoctionem? Sin Lien ſit atræ bilis officina: non eſt illi tantus quotidie calor, qui ſit retorrendæ bili ſatis. Aut ſi caleat, quomodo è bile flava, calida, fiet humor frigidus? Cùm potiſſimum Galenus velit mel, diverſis auſcultans intemperiebus, mutari in diverſos humores, intemperiebus illis conformes? Quaſi decoctum liquidum, vires ſacchari amitteret, oppoſitasque indueret, eo quòd in ſyrupum vel illinctum inſpiſſetur. Quare fel hactenus, quocumque artificio recoctum, nunquam aciditatem aſſumſit? Qua enim via, quove ductore, vel impulſore, flava bilis in Jecoris officina, cruori exquiſitè permiſta, & homogenealiter coorta, ducetur ad Lienis vas peregrinum, ut ibidem, torrendo, fiat atra bilis, ſi Lieni ſit proprium condere atrum ſpiſſumque liquorem frigidum terreſtrem? An enim hoc fine, Lien tot arteriis dives, quòd ſibi non habeat viſcus par, in tanta pulſuum vitalitate, ut videlicet bilem flavam, in atram deturpando coquat? Quomodo atra differet à flava, ſi uno caloris puncto fiat hoc aliquid? Nonne id eſt calori coquenti, totum naturæ negotium concredere, abſterritis proprietatibus formalibus? An locus erit in Liene, allabenti peregrinæ bili, ſi aliunde, è venis & arteriis, ſuis neceſſitatibus ſit ſatisfactum? Ubi ergo in limine, ac foribus lienis præſtolabitur adventans bilis, ſi gratus hoſpes jam domum obſederit? An Lien, innato venarum & arteriarum ſanguini valedicet, ut adventantem bilem in ſe recipiat, ad excoquendum, in atram ſordem? Quid ſi bilis torreri dicatur, in ipſis venis: cum omnium venarum calor ſit dumtaxat moderatus tepor, non fiet ex igneo liquore bilis, frigidus alter? Nec eſt ratio, cur venæ à Jecore furentur miniſteria ſanguificandi. Neque etiam, cur in venis, prius decoctâ atrâ, dein ferretur ad Lienem, quærens ſibi novum hoſpitium. Nec demum hactenus comprehendi poſſunt venæ, coctrices flavæ bilis, in atram. Quis demum fomes ille, qui bilem flavam abſque neceſſitate torreat, in aliud, & pejus excrementum? Etenim dum de officinis naturæ loquor, ſcio nil moveri à ſeipſo, nec ſtultos eſſe calores, nulli fini intentos bono: ut nec digeſtiones, ab ipſa natura propoſitas in objecta ridicula. Etenim ſi venula ſit, qua Lien, in ſtomachum, inſpiret digeſtivum fermentum, ac vigorem vitalem, non video, cur idcirco tot atræ bilis figmenta conveniant: unde catenatim tot calamitatum turmæ ſunt ſecutæ. Quam ineptum enim, 76
finxiſſe teterrimam naturæ ſcoriam (ut fatentur) repudiatumque, ac horridum excrementum, ſtomacho in deliciis eſſe? appetitum ejus curare? Adeò nobilem partem, inquinandis tam ciborum, quàm functionum vitalium poteſtatibus, ſubjectam reddere? Etenim bilis atra, quæ primordialiter pararetur è chylo, eſt ejuſdem ſpeciei cum illa, quæ gignitur è bile retorrida (niſi malint jam & quintum admittere humorem) vel eſt diverſa. Si ejusdem ſpeciei. Jam idem hoc aliquid, erit acidum frigidum & terreum, eritque igneum amarum, fietque proximè

xtmè è diverſis materiis, diſpoſitis ad ſuos fines diverſos, Idque per unicum agens elementarium, ſimplex, & non ſeminale. Eritque Galenus cum ſuo melle, in bivio. Itemque bilis flava erit ſubordinata, ex ſui indole, ad bilem atram, tanquam ens perfectius, per elaborationem: adeóque flava bilis non erit unus de quatuor: ſed ſemihumor. At ſaltem non percipio, cur ſcoria ſupervacanea fiat quotidie, debeatque eſſe, de noſtri conſtitutivis. Quæve ſit hebetudo, quæ coëgerit fingere tot fabulas? Profectò, utut iſta Medendi pagina volvatur, tota, abſque neceſſitate, volutatur inter ſtercora. Eſt quidem fermentum acidum, vitale, ac ſpiritale, in Splene, quo ſtomachus coquit: quo ſcilicet deficiente, etiam corruit appetitus. Ideóque Senex ait. In febribus ructus acidos, nidoroſis ſupervenientes, bonum. Eſt nempe fermentum, à Liene inſpiratum, magni tituli & uſus totalis ſubjectum: nequaquam atræ ſaburræ, melancholicoque
77 excremento dicandum. Paracelſus ſcribit, hominem commodius carere potuiſſe renibus & Splene. Quod præter ſuum idiotiſmum, implicitam continet blaſphemiam. Nam quicquid fecit Deus, fuit, erit-
78 que longè ſemper optimum. Si enim Scholæ effudiſſent unquam Chryſulcam, facile comperiſſent, quod acor terram diſſolvat: non autem fermentet. 2. Quod fermentorum ſit actio, in habentia ſymbolum. 3. Terram non eſſe fermentabilem, quia à fermentis fructuum, elementum non eſt fermentabile ob conſtantiam, ſimplicitatemque ſui. Etenim ſi fermentum panificii non fermentet ligna, aut lapides, quodnam ergo reperietur terræ fermentum? Siquidem iſta eſt fermentorum conditio (non conſiderata à Scholis) quod fermentum, ex quo ſemel eſt ſuſceptum, ulterius continuo fermentet, nec ceſſet, quamdiu conſimile ſibi objectum reperit. Quare elementa concipiunt quidem aliena fructuum fermenta: ſed nullatenus iiſdem proinde fermentantur. Quia omnia fermenta ſunt elementis inadæquata. Quia carent transmutatione, ſeminibusque ſibi adæquatis. Alioqui ſi terra eſſet fermentabilis, cadavera inhumari non poſſent, quin totus mox terræ globus, lethifero tabo, nobis fieret deleterius. 4. Ergo Galenus hæc nunquam ſcivit, nunquam chryſulcam, imò nequidem roſaceam cognovit, nunquam fermenta formalia olfecit. 5. Nec atra bilis terram ullatenus fermentat, ſi nuſquam, ac nunquam fuit. Licet fimi, per diſſolutionem ab acidis ebulliant. Porrò, ex unico pane & aqua, fit chylus. Si ergo 79
in pane & aqua, quadruplex lateret humor in natura, eodem jure, omnis herbarum ſuccus ſemper quadruplex eſſe deberet. Quod ſomnium eſto. Donemus itaque, quòd ex ſolo pane, & aqua ſimplici, fiant quatuor ficti humores. Hi inprimis non fiunt ſeminaliter, atque diſpoſitivè, ex aqua ſimplici elementali: ergo ex pane reſoluto, & ſolo, fiet chylus; & hic deinceps mutabitur in quatuor humores, ex titulo agentis hepatis. Ideóque jam exorbitans, ac 80
anomalum jecur. Siquidem cujuslibet agentis naturalis, univoca tantum, atque ſimplex eſt actio. Neceſſe eſt ergo, vel in hepate eſſe quatuor ſimul agentia ſanguificationis, vel ruere quaternarium humorum, in ficta rudera. Nam ſi è ſimplicitate præfati chyli non fiant quatuor humores, ſponte naturæ, neque ex vi quadruplicis agentis, in Jecore collaborantis. Sive, ſi non fiat ſuppoſita fictorum humorum quadruplicitas, ex vi agentis, aut patientis. Rectè, quicquid negatur ſub disjunctione, negari poteſt copulativè, ob negativi amplitudinem. Igitur concludo: Si ex 81
connexione agentis ſimplicis, & materiæ univocæ, procedat actio ſanguificationis vitalis: ea certè, ut erit ſimplex; ita & non niſi unici humoris mater eſſe poterit. Sin verò propter eduliorum diverſitatem, varietates humorum in cruore fingamus:

Jam ex tot eduliis simul sumtis centum humores ad minimum, concedendi erunt in
82 cruore. Sed volunt Scholæ, sub unici caloris digerentis gradu, plures cibos mutari in chylum, ejusdemque caloris moderamine produci in hepate semper quatuor humores. Idque tam in Sueco, quàm Æthiope. Fatentur demum sanguificationem, proprium Jecoris opificium. Lienis verò, tantum per inordinationem, atque suppetias, licet interim, circa coctionem bilis flavæ, in atram, sit impeditus, & stercoribus Lien involutus. 1. Inprimis ruit Galenus, cum suo melle, quod totum vel in cruorem, vel in bilem verti scribit. 2. Non procedit generatio humorum, ex vi elementali. 3. Non ad cassum quaternarium elementorum, est recurrendum. 4. Alioqui tam hepati esset naturalis sua bilificatio, &c. quàm est sanguificatio. 5. Cruor erit, non nisi confusa humorum connexio, generatum anomalum; non autem compositum naturale, sed necessitatibus agentium, atque finium, orbatum. Profectò utrobique magnæ nugæ magnas involvunt curas, & magna absurda. Quæ si pertinaciam induant: jam amentiam, si non & malitiam fovent. Nugæ igitur humorum, à cacodæmone inventæ, in paganos diremtæ sunt, & à Scholis hactenes subscriptæ. Etenim diabolo aptæ, quia confusiones Medendo, fallacias & mendacia continent; ideóque neces quotidianas pariunt, lumen naturæ obscurant, figmenta plausibilia præsupponunt, omnibusque exemplis à pari destituuntur: tantóque illæ fabulæ aridiores, stupidiores, pernicioſiores, ac temerariæ magis, quò in cladem mortalium creduntur tenacius.
83 Vertiginosus itaque totus Galenus, qui totum mel, nunc in sanguinem, nunc in bilem, verti asserit. 1. Primo defuit huic temerario assertori nuncius, qui certiorem redderet, quid, quantumque de mellis totalitate esset factum. Adeóque temeritatis & figmenti totus est suspectus. 2. Deest affirmanti veritas. Siquidem in natura deficit bilis, ideóque & complexio cholerica. 3. Ille enim, qui membrorum proprietates per ingentia volumina solis attribuit elementariis qualitatibus: ex solo actuali calore hepatis unius, quaternarium humorum, in unica sanguificationis actione, constitui scribit constanter. Cum tamen actualis calor, in unico membro, nequeat non esse simplex, uno eodemque tempore. Discat ergo Galenus, verius somniare de melle, & sanguificatione. Nec abscedat ad 84
puerilia, credendo quatuor victrices & contrarias complexiones elementales simul in hepate stare, quarum singulæ, ex univoco chylo, suum sibi effingant humorem, in unicum cruoris subjectum connectibilem, indeque deciduum, ad pharmaci solutivi placitum. Desistat inquam credere, quod ob solum simplicemque calorem diversificentur humores, unico ex melle, vel chylo. Cum non attendat miser ille Medicinæ Princeps, per hoc requiri in temperato Jecoris calore, simul totidem calores, suppositio entis diversos in tepefaciendo, pro totidem humoribus. Advertite sodales, quod nullatenus cogamur, ad commentum quatuor humorum. Etenim quæ diarrhœa, cholera, & vomituum fæculentiis excernuntur, non sunt humores Scholis jactati, sed sunt excrementa, quæ morbus vindex fabricat, & expellit: prout & quos laxativa ejiciunt, sunt integri cruoris corruptelæ. Quodque illic morbus vindex agit, Id heic, laxativum, multo scilicet compendio, exsequitur. Neque enim morborum janua, fictis humorum persuasionibus clauditur. Cum juxta Philosophiam, Nunquam ex ente transmutato eliciantur illa, unde in fieri esse, naturaliter constituitur. Porrò quamtumvis sat alibi probaverim, non esse elementa quatuor, nec eorundem congressum, ad fabricam corporum, quæ mista creduntur. Indeque consequens, non esse disparem Jecoris actionem, in procreatione

tione ſemper quatuor humorum. Attamen quò ſcholæ cernant, quali fulcro nitatur tota illarum in Medendo baſis, agam ex mera illarum conceſſa & tradita doctri-
85 na. Enimvero, ſi non permaneant elementa cum ſuis formis in miſto: nec etiam poterunt permanere illorum proprietates: cum ipſæ formæ ſint immediata ſubjecta inhæſionis ſuarum proprietatum. Sin vero malint, elementa permanere cum ſuis formis in miſto: jam vel formæ iſtorum non erunt actus ſubſtantiales, at ſolum vincula elementorum. Redibunt namque ſemper integra, è ſingula ſuppoſiti conquaſſatione. Obdormient ſcilicet tantisper formæ elementorum, dum præſidebunt formæ miſti: ergo cum forma miſti ſit neceſſariò purus & ſimplex actus ultimatus: non poteſt eſſe quadruplex (imò quantumvis materialia, ac remota materiæ illius principia, eſſent ipſa actualia elementa) & per conſequens, non eſt ratio fingendi quaternarii humorum, ex parte agentis. Eo quod actio ſanguificationis, neutiquam ſit elementalis: ſed vitalis & fermenti jecorarii: cujus omnimoda ſimplicitas non potuit reſpicere finaliter humorum quaternionem, ex uniformi optiméque unito chylo oriundum. Adeo, etſi in miſto eſſent 20 elementa, non proin totidem humorum neceſſariæ
86 eſſent productiones. Stupida ergo, & diabolicæ perſuaſionis, eſt ſpeculatio, quæ ex tribus elementis, nequaquam ad miſturam corporum concurrentibus, quatuor numero humores ſemper, ac ordinario prodire debere, atque inde unicum tantummodo cruorem regulariter conſtitui.
87 Inde nimirum ſanationis atque morborum neceſſitates dictari. Objicient forte. Admittis cauſam ſonticam depellendam, vetas laxativa, quia venenoſa, cruorem autem, atque vires vitales, ſubtrahunt. Sed ab equo Hungariæ didicere venæſectiones; ab ave, clyſteres, &c. Ergo. Verum dicam cum Prophera. Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt Intellectus. Nolite diſcere à magiſtris talibus. Subſcribet enim meo voto pars dimidia Continentis. Quippe ſub Imperiis Ottomannico, Abyſſino, Indiarum parte potiſſima, eſt venæſectio inuſitata. Harum tamen nationum robora, agilitates, promtitudinem, vigilantiam, & laborum conſtantiam, tam ad agendum, quàm tolerandum, diſcite ex Hiſtoriis. Meritóque mecum lugebitis nationes, olim bello formidabiles, hodie, ſenſim, ſub Medentibus, evaſiſſe ad quemvis ventorum axem moribundas. Etenim Septemtrio, & Occidens, quæ in totum mundum ſolent ſpargere ſuos bellatores, deinceps, propter has Scholarum ineptias occidunt, ſimulatque phalanx peregre proficiſcitur. Objicient demum. Si præ- 88
ſidia univerſalia demas, nec ad humorum ablationem te dirigas; quo ergo medio, ſuperabis morbos? Reſpondeo cum præfatis nationibus, Naturam eſſe morborum Medicatricem, eam confortandam ideo, non conſternandam. Finium promotione opus eſſe. Si enim ſordes primis adhæſerint latebris: inſiſtendum reſolutivis, & abſterſivis, natura tuto ſatagente reliquum. Sin verò penitiori receſſu aliquid pertinacius occultiusque reſtiterit: aſſumenda ſunt alcalia volatilia, quæ inſtar ſaponis, cuncta abſtergunt. Mirum 89
ſanè, quantum ſal tartari, vel unici, volatile factum, non præſtiterit. Nam omnem è venis amurcam detergit, & obſtruentium contumaciam, diſpergitque apoſtematum ſuſcepta conciliabula. De hoc ſalis (& non olei) ſpiritu, verum eſt illud Paracelſi, quod quocumque non attigerit, vix alius potentior perveniet. Externa autem, tam topicis, quam internis vitalium poteſtatum ſuppetiis curantur: modo per diaphæreſim, cruoris clarificationem, balſamique novi tincturas, ac redintegrationes intendatis. Majora autem arcana, ad

remedii universalis fastigium quodammodo ascendunt. Discite. Nam vendit Deus sudoribus artes.

Superfetatio supplementaria, ad humorum fallaciam.

CAPUT II.

1. Medentum incuria plangenda. 2. Mistio elementorum obiter rejicitur. 3. Non, Christianis connivenda ignorantia paganica. 4. Catarrhi deliria ex humoribus prognata. 5. Ignoratis custodibus errantibus, fuere Catarrhi tandem stabiliti. 6. Infringitur quaternarius humorum per contusionem membri. 7. Ariete concutitur bilis flava. 8. Probatur usus fellis incognitus. 9. Bilem, non esse fel. 10. Absurditas Scholarum. 11. Error Galenicus. 12. Consequentia argumenti Scholarum ludicra. 13. Scholas praignavia indagandi, ignorasse contenta urina, & neglexisse uronomantiam. 14. Errores multiplices Veterum. 15. Argumentum ex regula falsi. 16. Defectus Scholarum. 17. Bilis, à Scholis ostensa, est cruori per accidens, non autem de essentia. 18. Iterum per suppositionem falsi. 19. Schola debebunt, velint nolint, deglutire duo Authoris axiomata. 20. Iterum conniventer supponitur error Scholarum. 21. Iterum supponitur. 22. Absurda aliquot, atque pudenda, proponuntur. 23. Scholarum tecta blasphemia. 24. Fel, viscus vitale. 25. Paganos non fuisse illuminatos dono Medendi. 26. Mucum, nec pituitam, ut neque cerebri esse excrementum.

ENIMVERO tantopere radicatus est humorum numerus, quod semel eosdem refutasse non sit satis. Adeóque cum non satis doceatur, quod non satis discitur, cogor repetere per superfetationem, quæ jam superiùs ad longum demonstrare attentavi. Siquidem in hoc cardine, totus 1
medendi versatur rhombus. Etenim miratus sum sæpissime, quod pugna elementorum, mistionum, & complexionum figmenta, per tot sæcula, orbem christianum dementârint hactenus. quodque horum falsitatem adverterit nemo. Ubi tamen res tua tunc agitur, paries dum intimus ardet, cuique suus. Tantóque perniciosius perpetuarit hæc cæcitas, postquam Medici sua omnia in rem Medendi introduxerunt. Etenim per hæc commenta, universam morborum familiam, horúmque sanationes, in suas nugas, astipulante mortalium credulitate, transtulere. In se quidem planè erant ridicula, ac scenica, nisi lacrymis, luctu, planctu, ac Miserorum commiseratione, totum, per vices vicósque, populum Christi replerent quotidie, familias destruerent, viduas, & orphanos proferrent impunè. Denique ad præfatas, cæcasque Medentum temeritates has, ficti sunt humores totidem, ad numerum scilicet quaternarium elementorum. Horum nempe ametria, morbos forte universos constare, ut & consequenter sanitatem, ex sequestratorum putaticiorum abundantia: Sanitatis tandem redintegrationem, ac conservationem (utut vitæ brevitatem causaret præfata humorum cruorisque sequestratio) recuperari. Vah crudele Medentum Scholarum dogma, atque facinus scelestum! Itaq; non sat semper, credulorum fallacias passivas, pernicioſasque Scholarum inventiones, & continuatas demum subscribendo ignavias, in stuporem usque, & gemitus frequentes, sum seriò detestatus, & apud Dominum Jesum meum conquestus, quòd genus humanum, sub dæmonii fraudulentis technis, tanta credulitate, sese substraverit tam pertinaci & atroci crudelitati, substernatque æquè constanter etiamnum hodie. Præsertim ubi in exterioribus, nullum hujusmodi nugæ reperirent fomentum. Rogavi itaque clementem Naturæ parentem, dignaretur aliquem susciture, cui dos esset, refellendæ tantæ mortalium atque Scholarum hebetudini. Certè enim inprimis constitit mihi ex tanta, tamque constanti cæcitate, nos mortales planè nihili, nec quicquam sapere, ne quidem in naturalibus, nisi supernè manus Omnipotentis, per columnam ignis, in tanta nocte illuminet. Siquidem 2
inprimis exsistentia ignis elementalis, prope

pe globum Lunæ, ſuperantis ſua ſphæra, regionem aëris multoties, prorſus in ſe ludierum commentum continet, tantóque magis adynaton, quod inde per tot centena milliaria, & trans aëris frigidiſſimum clima, penetraret inceſſanter, vocatus ſcilicet accerſitusve, vel ſponte deſcendens ignis, contra propriam ſuppoſitæ ſuæ levitatis regulam, adeóque violenter aëri commiſcetur, ſimulque inita pace, pactisque fœderibus, unà violenter deſcenderent eminus deorſum, Ignis & aër, ad ſingulorum ſeminum imperia, miſtionumque conſtitutiones, ſingulis momentis novas, etiam
3 inſolitas. Dolendum ſanè, atque ſummè miſerandum, quòd diabolica hujusmodi mendacia, quæ in Ariſtotele ridenda & connivenda erant, etiamnum hodie, à tot ſeculis, perſeverent, nondum deſtiterint, nondumque ſurrexerit aliquis, qui tantæ cæcitati non ſit patronus. Quæ tamen nullo conceptu, nulla fide, nec ulla veritatis chlamyde, obvolvi poteſt. Potiſſimum, quod ab hiſce ſcholaſticis fabellis ductoribus, humores quatuor excogitati, imò etiam obedire coacti, ſui natura viderentur, & conſentirentur officiis, itemque proprietatibus miſtionum, ac velitationum, inteſtinam mortis, morborum, ut quoque ſanitatis ſpem, atque regulas continere. Quæ tamen non niſi innato Cacodæmonis odio', ac ſuggeſtione, perque continuatam Scholarum ſubſcribendi ignaviam ſtetere credita, velut naturæ principia, Deo Conditore ſic permittente, ordinata. Adverſus quæ cuncta, unicum ſufficere deberet, Quod nimirum Ignem, extra numerum elementorum, imò & ſubſtantiarum cenſum, ſubmoverim, impoſſibilemque elementorum commiſtionem, pro corporum (quæ mixta creduntur) conſtitutione requiſitam, demonſtraverim. Sic ut nemo ſanæ mentis deinceps, neceſſitatam paritatem humorum, cum elementis poſſit, aut debeat admittere. Etenim fuit humorum, quam elementorum fallacia, abtruſior in populo, minúsque pervia: ſed quod à Doctis, ac judicioſis, conſenſa fuerit, habendum pro commiſeratione, proximo debita: quæ ut populi credulitates deflet; ita hebetudinem Scholarum, atque conſtantem indagandi ignaviam, ſive incuriam, incuſat. Quod autem Catarrhi demens deli- 4
ramentum, pariter mundum mirè afflixerit, ac mecum ſæpius occaſiones rimatus, quo nimirum fonte, tanta ſcholarum hæreditaria cæcitas, & in aſſerendo, tam inveterata pertinacia proditent: Tandem 5
cognovi, utriusque Cuſtodis errantis ignorantiam, feciſſe occaſionem labendi, in miſeram, ſubſcriptamque decidentium humorum confeſſionem. Nimirum ſæpè quis per auram frigidiorem, mox gutture, cervice, dentibus, vel humeris perculſus, credulusque, putat, juxta Medentum aſſertiones, defluere creditos humores ad loca, frigore percuſſa. Cum alioqui frigus, ut eſt natura ſui repercuſſivum, potiùs procul à ſe averteret decubitum humorum, Catarrho ſubſervire putatorum. At multa hodie phlebotomia, frequensque ſolutivum, ſicut robur partium minuunt, minutumque in poſteros dimittunt: ita non mirum ſanè, ab iniqui aëris endemate, vel alioqui frigoris excellenti injuria; partes percuſſas, atque ante debilitatas, facile pati in propriis officiorum ac digeſtionum functionibus. Ut nimirum producta degenera, cauſam mali ibidem nati, non autem aliunde iſthuc deflui, patefaciant. Licet interim iſta producta aliena nil commune habeant cum quatuor ſuppoſitis humoribus: multóque minus horum convincant defluentiam poſteram. Quorum tamen falſitas, tanti eſt momenti: quod aſſertorum humorum theſis nequeat non hebetudinem, & incogitantiam Scholarum, in ſuis medendi principiis, neceſſario abuſu pernicioſiſſimo, mortalibus involvere. Quippe, quod inde ars medendi, morbus, ſanitas,

sanitas, vitæ, atque tandem mortis necessitas consequantur. Quod proin hoc loco lucidius, in beneficium proximorum deceptorum, iterum explicabo. Atqui principio resumam Scholarum thesin, qua fingunt cruorem è quatuor diversis &
6 nexis humoribus componi. Videmus nempe, quod post contusionem membri, primo sequatur tumor, qui statim plerumque rubet, ac dein lazureo colore mutatur, mox ab inde livet, postea nigricat, ac postremo flavescit, longéque in circulos dispergitur. Itaque juxta humoristas, cruor iste primò in atram bilem migrat, & hæc tandem in bilem flavam. Sicque humor liquidior pertinacissime resisterer, essétque atra longè facilioris dissipationis, quàm flava. Sicque non atra ex flava: sed retrogrado planè modo, hæc in flavam mutaretur. Quod est invito Galeno, qui nunquam atram novit reverti in bilem flavam. Quin potius cruorem omnem immediate, ac naturaliter in bilem flavam, per sui alienationes, contendere scribit. Huc spectat doctrina inaudita de febribus. cap. de solutivis. Ubi nempe ostendi, quod juxta virus solutivorum, diversimodè cruor transmutetur per sui corruptionem. Id nimirum in contusionibus contingit, cruorque extravenatus, ac vitæ sodalitio sensim destitutus, paulatim quoque tam partium affectibus, quàm cruoris corruptelis variis, auscultat. Non autem quod excrementorum demortuorum varietas, aut corruptelæ difformitas, compositionem cruoris testari possit,
7 aut debeat. Enimvero Scholæ supponunt pro Medicinæ institutionibus: Quod flava bilis sit unus de quatuor constitutivis cruoris, felleus nempe, & amarus: ideóque, quod qui quandoque per vomitum rejicitur flavus, & amaricans, sit ipsamet bilis, imò fel ipsum, essentialiterque coindicens in identitate, cum præfata bile, & felle originali, quæ ambo è cibis quotidie, ad cruoris constitutionem, fabricari contendunt. Bilem nempe ad cruoris compositionem: fel verò, tanquam excrementum, in thecam suam subter jecur relegari, ut inde per alvi sordes foras vadat. Quod autem per vomitum rejicitur flavum, amarum, subinde porraceum, & æruginosum colore: hinc nempe probant ipsam originalem, quæ cruori extravenato supernatat, debere, velit nolit, naturaliter esse amaram, ac felleam: ac iterum vice versa, veritatis penuria, bilem, cruoris constitutivam, debere esse necessariò amaram, eò quòd hoc recrementum est ordinario amarum. Quinetiam quamvis amarum rejectumque vomitu excrementum, à bile, in cruore relicta, prorsus discrepet, post sui inde separationem: propter (ut ajunt) abundantiam sui, nimietatem, ac meracitatem, separando acquisitam: attamen volunt esse essentiali, reique actuali veritate, eadem: tam scilicet, quod rejicitur per vomitum, quodque adhuc relinquitur pro compositione, & requisita cruoris integritate, quam istud tertium, quod ad folliculum fellis, quotidiano è pastu resultans, defertur, indéque efferri ajunt, ad tingenda excrementa tam alvi, quàm vesicæ. Quæ scilicet unam, eandemque, ac univocam meram bilem flavam, choleram, unicumque in sui radice humorem, de quatuor nostri constitutivis, seriò asserunt. In quo Scholarum dogmate, contineri pernicioſam mortalium deceptionem, sic probo. Nam primò, patet: 8
quod contentum in cystide fellis, non sit excrementum humanum, ab errore jecinoris partum, & loco calcaris, ad stimulum intestinorum destinatum: sed viscus nobile, balsami conditionem referens, ac summè tam necessarium, ut ne quidem piscibus absque felle vivere sit licitum, ex mera aqua etiam parcè viventibus: ubi attamen potantes aves, citra renes, vesicam, & lotii emunctoria, felices vivunt. Quod in tractatu de digestionibus, itemque de Splenis, & fellis imperiis, alibi sufficienter, &

ad

ad repugnantium saturitatem, ex professo
9 demonstravi. Quorsum Lector recurret.
Denique quod stomachus per vomitum regurgitat, non esse fel, alibi ex professo demonstrabitur. Sat esto, hic quod stomachus sit hospitium, fellis sequestrationi insolens, & impossibile. Cum fel, non à jecore, multóque minus à cystide sua, non revocetur ad stomachum. Quod nempe pugnat cum Scholis, volentibus, quod fel, directo destinatóque motu, ac canali, per intestina, sui exorbitantiam dimittat, atque
10 inde scoria eorundem tingatur. Dein non est via, per quam fel in stomachum trahatur retrogrado motu, ab hepate. Si ab hepate factum, naturaliter deferatur ad cystida fellis, jam separatum, ac tanquam inutile rejiciatur: & inde tandem, per intestina, stercoribus mistum propellatur. Nam stomachus ad se non trahit excrementa ab intestinis. Itaque, si quod per stomachum vomitus rejicit amarum atque flavum, fel esset; postquam in hepate (juxta Scholarum traditiones suppono) generatum esset, dimissumque ad folliculum fellis, atque inde in Intestinum exul factum, rursus attraheretur sursum ad stomachum. Errarétque stomachus sine naturali, debito atque solito. Quæ alibi ex professo latius. Nunc
11 aliud æquè impertinens trutinabo. Volunt Scholæ, fel ordinario velut excrementum inutile, quodque cruori, ut pars integralis, non commiscetur, ab hepate non statim quidem: sed per aliquot horas, postquam fel suo folliculo immistum sit, in Intestinis, quoque stercori admistum, trahi rursus per venas Mesenterii, ut urinæ misceatur. Inquit siquidem Galenus, corpus lotii mei respicio multo manè, planè aquosum nec tinctum: quapropter super dormio, & video urinam tum tinctam. Ergo vel solo tepore continuato, tingitur sponte sua lotium: vel (prout Scholæ docent) commiscetur tandem post aliquot horas fel tingens. Ergo hinc patet: quod velint fel, à suo folliculo, per intestina deponi, mox iterum sub finem digestionum, & circa ultimum Ilei deveniens, attrahi in venas Mesenterii, per portam Jecoris assugi, intromitti in hepar, venam cavam, & per emulgentes, labi in renes cum lotio. Qui circulus fellis, à Jecore in Jecur, tam est infamis ignorantiæ plenus, quod nihil æquè. Siquidem 1. constat. Quod flavedo urinæ 12
non sit ex felle, nec amara. 2. Quod promtius, si fel fieret in hepate, & non ipso viscere folliculi sui, à Jecore in renes secederet, quam quod contra omne naturæ decus, à stercoribus repeteretur, quod prius semel esset rejectum atque proscriptum. Nam in rerum natura, aut in renum diversorio, nunquam fuit fel, aut bilis. Quodque stomacho aberrante sit, & rejicitur amarum, nunquam fuit fel, aut bilis: sed merum ejus recrementum. Ideóque bilis 13
amaror, nullatenus rectè infertur, ex amaritudine peregrinarum sordium. 3. Non sat probatus est bilis amaror in lotio, cujus ne minimum unquam fuit verum. Nemo hactenus ex tot sæculorum Medicis, urinam amaram gustu invenit: vel asserere ausus fuit, nisi figmentis paganicis subscribendo: nec guttam liquoris, cruori extravenato supernatantis, ullam ullus unquam degustare ausus fuit: sed omnes universum maluere paganicis fabellis subscribere. Nec minimum dubitarunt, quin ille supernatans liquor esset mera bilis fellea, flava, & amara. Nec tentarunt cognoscere, ullum fellis, aut fictæ bilis amarorem urinæ inesse, ne quidem urinis Ictericis. Quod tamen summè esset verum, & inexcusabile, si vel unica fellis gutta, tribus libris urinæ permisceretur. Sin autem aliquis unquam urinam, vel præfatum, supernatantem liquorem cruori, casu, aut volenter degustarit, nec resipuerit à bilis permistione, necessitatéq; fellis: Jam dedit testimonium suæ pertinaciæ, & ignorantiæ. Nam omnis humor felleus, naturaliter semper amaricat: sed

nec ſupernatans liquor iſte, ut neque urina amaricant. Ergo non ſunt humores fellei. Itaque ex tentandi incuria, maluerunt fabulis ſubſcribere, falſaque pro veris credere, atque tutari pertinaciter, quam indutam opinionem iſtam deſerant. Aſt effectus inde prodeuntes, luxit omnis poſteritas, totusque adhuc hodie orbis Chriſtianus mecum plangit. Itaque unus ſaltem experiatur quæ dixi, quæque ſine incommodo, aut periculo ſtatim experiri poterit, & dolebit vir probus omnis, tantam tot ſæculorum ignorantiam, ignaviam, & atrocem populi Chriſti deceptionem paſſivam.

14 Ergo quam Scholæ dicunt bilem flavam, tam in lotio, quàm in cruoris compoſito, nec bilis eſt, nec amara, nec fel, nec unus de fictis idcirco quatuor humoribus elementalibus; nec elemento ignis reſpondens, cum ignis nullatenus ſit elementum. Neſcitumque hactenus, quem guſtum haberet unus ex iſtis quatuor ſuppoſitis humoribus. Imò quoties morbos accuſant bilioſos, dyſenteriam, Eryſipelas, &c. etſi os amaricaret ſubinde. Liquor tamen ex eryſipelate emanans, non eſt amarus: ſed planè ex acido ſalſus. Is inquam humor, de cujus ardore conqueruntur Scholæ in eryſipelate, vocatur acerrimus: cum interim nec acrimoniam, neque amaritudinem ullam præ ſe ferat. Suntque inconſtantes in hoc; cum acrimonia tamen humorum tantundem ab amarore diſtare deberet, quantum piper à colocynthide, vel cucumere aſinino. Adeóque tam oſcitanter, & inconſtanter, de proprietatibus ſuæ bilis Scholæ egerunt. Quod in Jure, teſtis varians, ſit omni fide indignus, habeatur pro inſipido, vel falſario, ſitque ad reſtitutionem cogendus, quantum alteri, ſuo teſti-

15 monio, læſionis attulerit. Sed agedum, ſupponamus (non autem credamus) ſupernatantem cruori liquorem eſſe bilem felleam, & de naturali compoſitione ejus. Saltem iſte cruor, cui jam bilis iſta ſupernatat, non eſſet amplius cruor, ſi unum de quatuor ſui conſtitutivis defecerit, factáque ſit ſegregatio thori, componentium ſcilicet ſeparatio realis: Non enim caſeus, à quo ſeroſitas ablata eſt, lac eſt amplius. Neque enim inficior totum integrale ſubſiſtere ex partium heterogenearum unione: ſed ceſſat priſtini concreti integritas, ſimulatque partium conſtitutivarum una receſſit. Supponunt nimirum Scholæ, qua- 16
tuor humorum permanentiam, & connexionem, pro cruoris conſtitutione. Imò præter hanc ſimplicem & vanam ſuppoſitionem, nil à Scholis probatum hactenus, quod non magis commiſeratione, quàm fide ſit dignum. Nego itaque ſtolidum ſuppoſitum, nec licet proin, à non probata theſi, ad falſas deductiones bilioſas, harumque legationes in diverſas corporis partes, atque paſſiones, procedere: ſi priùs non fecerint conſtare de quæſtione, an ſit bilis ulla, pro compoſitione cruoris requiſita. Ergo bilis locum non habet in cruoris 17
compoſitione, licet extravenato cruori ſupernatet ſeroſitas urinacea. Nam iſta ſeroſitas eſt cruori per accidens. Quod ſat probat illorum cruor, qui parum biberunt, multumque laborarunt, & ſudarunt. Sæpe namque talium cruor, per phlebotomiam ablatus, caret omni prorſus ſeroſitate. Ac per conſequens, eſſet orbatus bile. Itemque nec deſinit iſte cruor eſſe cruor: Qui non niſi per accidens ſeroſitatem admittit. Quod alibi capite de Latice (hactenus Scholis incognito) de Ortu Medicinæ, demonſtravi. Latex enim, ad ſuos fines, cruori relinquitur, cujus ideo ignorantia, Medentes hactenus, ab Uronomantia, pluriumque morborum cognitione, ſecluſit. Reſumam iterum ſupponendo, Quod bilis 18
flava naturaliter ſit liquor aquoſus, cruori ſupernatans. Saltem ergo doceant Scholæ, ſi bilis ſit humor maximè igneus, ignem repræſentans, & continens, in ſubſtantia, & proprietatibus, quomodo ignis

gliſcat

gliscat in mera aqua salsa? Quomodo non suffocetur in aqua? Quomodo sub unitatis identitate, ignis & aqua se invicem compatiantur, ut & aër immediatè, sub phlegmate? Quid uspiam repererint in natura, quod cogat ignem connectere in aqua salsa? Reperient tandem, se adactas ad credendum has nugas, propter quaternarium elementorum & corporum mistorum necessitatem. Quam postquam demonstrationibus propter quid, utramque conculcatam, mundus meis scriptis assecutus fuerit. Ridebunt ipsæmet Scholæ, omnisque posteritas, avorum stoliditates hactenus tam pertinaciter tutatas, in Medendo tam pernicioſas,& instruendo falsas. Quod velint nolint, deglutire debebunt, duo mea axiomata alibi demonstrata. Quorum u-
19 num est. Nullum esse ignis elementum, ignemque culinarium,sive artificialem,non esse substantiam. Ac consequenter, si concurrerent plura ad cruoris compositionem: saltem non posse confluere quatuor elementa.Ac malè quadrare ideo fictionem quatuor humorum, pro cruore nostro, pro mistione, temperie, lucta, itemque pro morborum ac sanationum veritate, exsistentia, actualitate, alteritate,& sanatione. Alterum autem meorum axiomatum, alibi sat probatum est, Quòd omne sublunare visibile, materialiter non componatur ex quatuor, ut neque ex tribus elementis commixtis. Pœnitendum ergo seriò. Quoniam ignis nec elementum est, ut neque substantia, nec in nostri compositionem advocandus, pro ficta Microcosmi æquiparatione, aquosus liquor salsus ut formam
20 ignis referat. Iterum conniventer suppono. Naturam quotidie ex omni cibo, vix conficere cruoris satis (prout libro de febrium inaudita doctrina.) Saltem id comprobat natura, cum pro cruore superabundanti, nullum hactenus statuerit diversorium: attamen semper abundanter, ac superfluè, ex omni cibo, utramque bilem parat (quod probant Scholæ per tincturam urinæ, & sordium alvi) ergo saltem quotidie natura jecoris errat, fundataque est in errore, peccatque etiam in abstemiis, piscibus, & nationibus, solius aquæ potatione saturatis. Quod scilicet minimum superabundantis humoris ignei, & terrei generet, plusque quàm pro suis alimentis, sibi sit opus. Cur ergo non peccat natura potiùs in qualitate,prout indies in distinctim peccat in quantitate? Cur etiam loco cruoris (quarti scilicet humoris ordinarii) non pariter peccando parit cruorem quendam abortivum, excrementitium, proscribendum in exilium, sicut duas biles quotidie nimias exsulat de facto, è compositione cruoris, vitæque sodalitio? Cur etiam è bonis, & euchymis cibis, temperatè sumtis, quotidie plus malignorum, & expellendorum, quàm optimi cruoris parit? Cùm Galeno teste, in calidis naturis, totum mel, quod alias in temperatis, atque ideo sanguineis, vertitur totaliter in sanguinem, vertatur in bilem flavam? excluſis videlicet aliis tribus consociis humoribus? Unde sequitur. Quod fabrica humorum, non ex complexione cibi; sed prorsus ex hepatis adrastia proveniat. Unde consequenter, si quotidie bilis utriusque plus justo conficiatur, id totum peccato, ac vitio naturæ, tantum esse tribuendum Omnisq; ideo hepatis naturalis complexio, vitiosa est, ac erronea,in omnibus atque singulis. In abstemiis, itemque in torridis, ut & in exsanguibus,& febrientibus quotidie peccatur in utriusq; bilis nimietate, ut etiam in sanguinis penuria. Unde sequitur, primarium ac principalem naturæ scopum versari circa fabricam præfatæ utriusq; bilis excrementosæ. Quis ergo ex tot absurditatibus, non cernet, & discernet, suppositæ thesis falsitatem? Suppono itaque ulterius, Quod 21
Scholæ doceant, bilem atram esse acidam. Id autem probant, quia cadens in terram, per vomitum rejecta, fermentat eam, si

terra cooperiatur. Fundamentum hujus ſtolidi argumenti, jam ſupra conculcavi. Secundo docent, atram bilem fieri ſubinde ex flava recocta, ſive abundanter cocta, quaſi ſua ſponte tandem flava defluereret in atram, tanquam finem ſui ultimatum. Quas Scholarum theſes comitantur
22 multa abſurda. Nam inprimis ſibi contradicunt Scholæ in hoc, quod ſtatuant quatuor humores, ſimulque eodem digeſtionis motu naſci, ſive fieri, ſi nempe cruoris compoſitio ex quatuor conjunctis contingat. Secundo ſecum luctantur, dum bilem flavam, coquendo, in porraceam & æruginoſam terminari docent. Id eſt, induere viridem colorem, & interim increſcere in amarore. Ergo atra bilis non eſt acida, ex ſupercoctione flavæ, nec illa ex hac oritur: vel alioqui naturæ coctio non eſt univoca, in eodem corpore, eodemque digeſtionis rectore promota. Vel ſanè id quod rejicitur quandoque acidum atque nigrum, non eſt bilis atra. Niſi forte utrumque æquè merito negetur. Dein ubi, & quomodo ſupercoquetur flava bilis? non enim in jecore, ubi exiles venulæ moram coquendi non tolerant, continuo nempe cruore, & lotio tranſeunte, repletæ. Nec demum atra fiet, ex recocta flava in venis Meſenterii: cum hæ continuo diſtendantur ciborum ſuctu, & potuum tranſitu: eſſetq; flavæ bilis recoctio, ne dum impedimento: Verum inſuper contagioni, novello chylo, tendenti ad officinam ſanguificationis. Quod ſi vero flava bilis, nec infra nec ſupra hepar, nec demum in ipſis ramulis jecoris recoquatur, ut inde fiat atra: Sed flava deferatur ad Lienem, ut in illo viſcere transmutatio flavæ in atram, & amaræ in acidam, contingat: Tum ſaltem meminiſſe deberent, quod eo conceſſo, jam atra bilis, ſive quartus humor, deficeret pro compoſitione ſanguinis, & cruor ex aliis tribus tantum eſſet compoſitus. Quod theſim ſanguificationis Scholarum funditus evertit. Tandem quorſum inſerviet recoctio bilis flavæ in atram, ſi inde hoſtile & terreum elementum, in cruore deficiens, poſtero ſpatio conſurgeret? eſtne tantopere ſolicita natura, ut paret mox exulandos humores? quosque paulo infra, non entia oſtendam? mera figmenta nulli fini dicata? Demum undenam flava bilis, iſtam ſibi aciditatem, ex amarore hauriet, cunctis viſceribus extra ſtomachum hoſtilibus? ſi in humorem ordinarium, ac naturalem, directè tranſeat? Quomodo igneus humor, per coctionis moram, æruginis colorem aſſumet, præſertim ſub eodem lento vitalique tepore? fietque ater, acidus, & fex terreſtris? An ergo, forte terra naſcitur materialiter, ex recocta aqua ignea? Ubinam quoque terrarum provenit acidum, ex inſpiſſato amaro? Ac unde Scholæ fictam hanc didicere Metamorphoſin? Eſtne forte humor iſte acidus, ater, atque terreſtris, humor quidam ſingularis, unus de quatuor elementalibus trium elementorum? at eſt ergo falſum, quod ex recocta, retorridáque flava, eundem fieri aſſeruere. Imò timendum inſuper, ne quintus dicendus ſit, qui ſibi parem alterum nondum habuit, eritque non minus neceſſarius hic, quàm alii quatuor, ſi adhuc auſint quatuor alios comminiſci. Eſt nimirum hic acidus, bilis familia indignus. Qui hujus omni proprietate penitus eſt ſpoliatus, nempe qui acidus eſt, craſſus, niger, inſpiſſatus, recoctus, frigidus, terreus, & ſaturnius. Aſt ubinam didicere Scholæ, terram vocare ignem atrum acidum, frigidum ſiccum, ut atram bilem fingant, quartum elementalemque humorem, pro integritate & conſiſtentia ſanguinis requiſitum? Reſpice Lector, quorſum figmenti complicata abſurditas, Scholas adegerit, quod nominum atque veritatis penuria, duo elementa, fictosque inde fecerint humores, terram frigidam, ſimulque liquorem amarum, acrem, acidum & igneum? Bilemque flavam,

flavam, simulque mox eandem atram acrem, amaram, & acidam vocaverint? Vah! timeant sibi funestum casum, postquam à tot sæculis jam cespitando itum, & profugiendo tam miserè mentitum est. At saltem conjicio, novum hoc atræ bilis germen, in constanti Scholarum hebetudine, non habere certam assertionem (quod demonstravi primum fuisse cruorem alimentarium Splenis, quandoque sinistro eventu degenerem) nec ab initio, & pro cruoris constitutione requisitum: Dici autem à degenere bile, recoctione productum, subterfugii loco, ut nempe à tot absurditatum anxietatibus quodammodo se liberent. Coguntur saltem potius concedere, quod ater ille liquor acidus, subinde, vitio lienis rejectus, sit amurca excrementosa, inutilis, nec intendente natura factus humor. Utut sit alioqui, si prosilire dicant, ex naturæ intento (etsi rarius conspiciatur) nec item ex priùs recocta bile flava: saltem immeritum nomen, & proprietatem acquisivit (nec enim se sat explicant Scholæ, vagantes in sui dogmatis inconstantia) bilis, igneæ & felleæ proprietatis. Jam terra quandoque nil erit, præter ignem inspissatum, si appositè quadrent ficti humores, attributis elementis. Flava item & atra, fient simul, eodemque teporis agente, ut uni ambæ biles respondeant terræ. Præsertim cum jam constet, Ignem non magis posse, quàm esse, de numero elementali. Sin vero tribus tantum elementis tres sufficiant humores, cur quatuor excogitarunt? Id namque juxta putatos somniorum errores, est naturam cogere voluisse: perque temeritates jam assiquetas, gentiles futilitates confirmasse absque dono luminis Medendi. Sed quomodo quatuor quadrabunt tribus? Quæ si non quadrent, non pergant saltem Scholæ deinceps, pertinaciter Veterum paganismum tutari. Siquidem per ejusmodi paganorum mendacia sanare velle, est introduxisse pernicioſam & erroneam praxim, in propriam damnationem, & proximi calamitates. Si ergo atra bilis non in Jecore appareat, suis insignita proprietatibus, nec in Liene ex recocta flava, aut felle tosto: imò neque ex propria naturæ intentione, nec item humor secundarius alimentalis: nulla certè est flava bilis, ut nec ulla atra. Imò si utraque bilis sit humor quotidianus, partesque constitutivæ cruoris: sitque item bilis utraque quotidianum recrementum, delegatum ad suas cloacas. Ergo & stercus pari jure erit excrementum, non quidem ciborum; sed cruoris: quia tinctum à bile flava. At profecto stupida nimis sunt utriusque bilis officia, à Scholis destinata. Quod nimirum oportuerit naturam continuò solicitam fore, pro generatione bilis flavæ, pro tinctura, & amarore stercoris, & lotii (licet utrique hic gustus desit) ut etiam pro excretricis calcare. Denique quorsum oportuit stomachum stimulari ab atra bile hesterna, prius acore contaminata? Siquidem stomachus non minus genialis excretrice dotatus est, quàm attractrice, vel retentrice? Cur item atra (quæ ex condo sui, nedum amara & acris: sed & pernicioſe acida fingitur) degenerat in acidam, ut stomacho calcar injiciat? cum acidum, juxta Scholas, potius restringat. Pudeat ergo viros judicioſos, bilem flavam atque felleam dicere, eamque ad urinæ tincturam requiri amaram: Cum in lotio nullus sit unquam repertus amaror. Pudeatque in re tanti momenti, qualis est templum Spiritus sancti, has biles pro cruoris partibus componentibus asserere. Adeóque non entium regimen, & doctrinam, in fines impossibiliter veros direxisse. Nam si tam fel, quàm Splen, sint receptacula, solis dicata sordibus: erubescant, dum cernunt solum Splenem plures habere arterias, quàm omnia simul viscera. Considerentque, cur tot arteriis opus fuerit, pro cloaca vituperosissimi recrementi. Et an id non sit vitæ Au- 23
thorem glorioſissimum, erroris insimulasse,

qui plus vitæ internæ dediſſet uni ſordium latrinæ, quàm omnibus ſimul vitæ aulis. Quique cor continenter, & abſque feria laborare juſſit, ut ſufficientes vitæ ſpiritus ad Splenem transmittat quadringentis forte arteriis. Nonne alioqui ſatius naturæ Arbiter, vitam in digniores uſus locaſſet? Parumque ideo atræ bilis naſci, ac fieri juſſiſſet (dum non ex ciborum complexione & bonitate: ſed ſolo hepatis niſu, humores hi, vel iſti, multi, aut pauci fiant, juxta Galenum de melle) perniciosisque ſordibus, ampliorem longè exitum donaſſet, & procul à nobili viſcere remotum. (Viderur namque Creator, velut finium obliviosus, à Scholis accuſari.) Ut ſicut inteſtina, totam heſternam ſarcinam, ſimul, ac ſemel: ita & Lien, ſuam unica vice depleat, corpusque noſtrum à tanto hoſte ſervet immune. Nam ſi atra bilis ſit excrementum: etenim quo citius ac limpidius evacuatur, eo quoque melius. Pro ut Veſica retento lotio, non voluptuatur, ut nec longanon retentis ſibi ſordibus in theſaurum, delectatur. Sed gaudent deſtitui ſarcina vice unica, ac feſtinanter. Ergo Scholæ, ex conſequenti, impiè accuſant reum Creatorem, quod fines præfatos vel neſciverit, aut præteriens, illorum non meminiſſet. Quippe qui nocuum quotidie excrementum abundanter ſuccreſcere voluiſſet, per venas exiles, motu retrogrado, eminus ad Lienem oppoſitum, copioſe deferri, ſtrictoque canali, in ſtomachum exonerari, & ne cloaca forſitan ab hoſpite lædatur, præfeciſſet illi tot arterias, ut totus Lien, nil præter arte-
24 riarum complexum referat. Vah! apage tanta hominum temeritas. Enimvero par de felle delirant. Dum neſciunt, ipſum liquorem fellis non minus eſſe viſcus vitale, quàm ſit membrana ſtomachi, ipſum cordis parenchyma, aut cerebri medullaris ſubſtantia. Idque ſaltem ex Tobia didiciſſe debuiſſent, jam ob olim edoctæ. Nam Raphael (quod Spiritus nomen ſonat Medicinam Dei) juſſit aſportari fel; non piſcem, qui aliàs facile putruiſſet. Non autem balſamicum fel. Ergo fel, ſupra ſortem cruoris, carnis, cadaveris, oſſium, viſceris ordinarii, vices balſami explebat. Quia in nobis vitæ clavum detinet. Prout alibi de digeſtionibus, & uſu fellis. Puerile denique aſſerunt. Quod cum quotidie ſat, imò nimium, ad ſuos uſus generetur fellis, nihilominùs jubeant, ipſum fellis folliculum manere condum theſauralem excrementi, ac jugiter repletum proſcripta fæce. Ubi alioqui ſi iſtud veri apparentiam haberet, debuiſſet fel quotidie, ac feſtinanter exonerari, per modum veſicæ, quia excernendo gauderet, non autem detinendo ſemper turgere: niſi viſcus eſſet. Quæ alioqui debita 25
excretionis & exonerationis feſtinantia, cum nec in felle, ut nec in Splene, viſatur: indubitato eſt ſigno, Gentiles ſua commenta venum expoſuiſſe credulis: nec à Datore Luminum illuminatos. Itemque Scholas Gentilium, nocuas fabellas, etiamnum hodie, per ſuos, pro Inſtitutis Medendi, docere, credere, ac proinde in praxi, juxta fallaces ſæculorum conſenſus, atrociter labi, eodem atque olim tenore. Quatuor videlicet humores, meraque non entia, nunquam futura, vera eſſe, neceſſaria & exſiſtentia. Avorum nempe ſomnia, atque figmenta edocta, ex indagandi incuria ſubſcripta ſteriſſe. Eo quod in doctrina de humoribus Scholæ deficiant cauſis, ortu, guſtu, effectu, fine, ſequeſtratione, appropriatione ad elementa, temperamento, commiſtione, qualitatibus elementalibus, proprietatibus genuinis, totisque neceſſitatibus naturæ, & Philoſophiæ. Falſam nimirum docendo artem Medendi, damnoſiſſima hebetudine ambularunt, & hodie æquè turpiter cæci ambulant. Parum de 26
pituita dixi, nam ſi de illa dicam, quam ſcribunt, copioſiſſimè fieri quotidie, cruori permiſtam, ac tandem mutari in cruorem. Sufficit primò, quod eandem demonſtra-

verim,

verim, esse fibras cruoris, sive cruorem ipsum, festinanter ad terminum digestionis solidorum properantem, adeóque Limen secundarii alimenti jam subintrasse. Tum demum, quod ostenderim, sua mole nugas sponte ruere. Dum jam eo ipso, quaternarium suum humorum tollunt, si pituita sit cruor incipiens, aut nondum sat digestus. Sed quia Scholæ plerumque pituitam per muccum probant: hic aliquid de hoc excremento dicam. Ostendam nimirum, Scholas penitùs nescire, quid sit muccus, dum definiunt eundem esse cerebri pituitosum, ac naturæ excrementum superfluum: ac quasi recrementum residuum, tot forte unciarum unico die, ab assumto cruore in digestionem cerebri necessarium. Quæ, ut alibi, tractatu de Latice, itemque de custode errante, ex professo attigi: Hic saltem obiter demonstrabo. Enimvero astiti, ubi Helleborus, turbith, necotiana, &c. tunderentur, & statim, aliquoties sternutavi, stillabantque nares copiosum muccum, nedum aquosum: sed etiam mucaginosum. Statim quælibet anus censeret, quod ille muccus non prodiisset, si rerum istarum pollinem evolantem non hausissem. Ergo non erat in capite antea: sed fiebat. Si nimirum apertus erat canalis, & tamen non effluebat. Si ergo iste salsus muccus sit cerebri proprium excrementum, est residuum alimenti sui secundarii, ibidem relictum, à finita ejus partis digestione. At nec istud: nam profluxisset sponte sua, & absque odore rerum. Quod non. Igitur factum fuit, non ex superfluitate alimenti: sed ab alimento degenerante, sive degenerato. Cerebrum alioquin excrementum habet, per modum aliarum partium solidarum, quod scilicet insensili diapnœa dispergitur in ambientem. Est autem muccus, per Tabacum aut alia sternutatoria prolectus, planè similis ordinario: sed muccus ille violenter excitatus, non est excrementum digestionis cerebri: ergo neque muccus ordinarius. Fit autem celeriter, & plurimus; imò & absque manifesta statim cerebri læsione. Alioqui, si defectu digestivæ degeneraret, necessario caput quoque malè valeret. Sed consequens est falsum: ergo & suppositum antecedens. Ergo est alia quædam facultas, præter ordinariam & principalem nutritivam cerebri, quæ ejusmodi muccum parit, ad occursum peregrini, infestique odoris, pulveris, aëris, vel obstructionis sibi internæ. Qui sanè differt plurimum, juxta peregrini illius occurrentis varietates. In signum, quod ejusmodi facultas (quam custodem nomino, tam Laryngi, quam naribus præfixam) diversimodè ab occursantibus affecta, diversos statim pariat suis capsulis muccos, ex massa Laticis. Admiror autem, quod hactenus nemo has facultates tam in Larynge, quàm in via, usque ad organum odoratus extentas, adverterit: sed ruditer totum, transeundo, in cerebri pituitam sit relatum. Excrementum itaque nocuum ostentant Scholæ, insciis sibi parentibus genitum quidem: at nondum constare fecerunt, essentiam, existentiam, aut quidditatem apparentem pituitæ, quartique humoris, quem pro columna rei Medicæ una erexerunt. Utinam sit alter Samson, qui duas bilis, unamque pituitæ, collidat columnas, evertaturque palatium apparens, quod Cacodæmon in fraudem mortalium hucusque detinuit.

Bilis mencius vomitus.

CAPUT III.

1. *Inventio quatuor humorum, lauta.* 2. *Falsam ostendunt pituitam.* 3. *Bilis mansit indistincta.* 4. *Absurdum in atra bile.* 5. *Quomodo probent bilem flavam.* 6. *Quid sit amarum ac flavum, quod per vomitum ejicitur.* 7. *A Mechanica vituli.* 8. *Non esse fel, quod ejicitur.* 9. *Quadruplici errore nascitur hoc amarum recrementum.* 10. *Elenchus Scholarum.* 11. *Objectio, cum petitione principii.* 12. *Probatur non esse fel, quod Tertiana rejicit sub initio, argumento multiplici.* 13. *Stomachum famelicum, non trahere bilem è felle.*

felle. 14. *Cystis fellis, caret superno introitu.* 15. *Fel non sufficeret cunctis Scholarum commentis.* 16. *Rationem bilis non petendam ab Igne.* 17. *Figmentum absurdum, ad quod compelluntur.* 18. *Non posse ignem subsistere absque actuali conflagratione.* 19. *Pro aëre fingitur humor privilegiatus.* 20. *Absurda aliquot, utramque bilem sequentia.* 21. *Absurda aliquot comitantia pituitam.* 22. *Quid sit, quod putant pituitam in cruore.* 23. *Qualiter Author in hoc à Scholis recedat.*

A Vita, & nimis radicata doctrina humorum, quam quæ arietibus leviter admotis concidat. Quoniam ab assuetis difficile receditur. Semel avulsa mali radix verruca est, timendum ne repullulet : quæ præcipuè jam ubique germen obtinuit. Erunt quippe qui meliora nescientes, se velut à Medendo excluſos cernent, & præ indignatione, veritati pulsanti, occludent fores. Alii, qui in ignavia consenuerunt, meliora discere torpentes, cæteros præ se
1 spernent. Ibo illis obviam. Enimvero cum Medentes cruorem in grumos densari vidissent, considerarunt liquorem aliquem rubrum, & currentem, simulque alium, qui initio quidem cum rubro flueret, sed mox sponte staret, & grumesceret in gelatinum. Fuit enim ista cruoris primitiva inspectio & anatome. Creditum quoque est hactenus, cruorem esse saltem illum rubicundum, fluxilemque liquorem. Nescitumque, quod in Mesaraicis, nondum nactis fibris, spermatisque initiis, ac rudimentis, etiam ibidem esset verus cruor nondum fibrosus : eo quòd non viderent colore tenus, cruorem in venis, sub hepate, differre
2 à cruore venæ cavæ supra hepar. Ut itaque in aquam dimissò poplite, à virgine cruorem emitterent : observârunt cum gaudio, cruorem tinxisse immediatè aquam, & insuper fibras quasdam, telarum araneæ velut iconem referentes. Unde incunctanter Scholæ pronunciarunt pituitam, jam visu manifestam. Et nostra quoque doctrina, rixa de nomine censeri posset, nisi fibra post mortem cruoris appareret tantum. Nam & in cadavere, dudum à mortis frigoribus, inconcretus tamen cruor manet in venis, vivitque ideò tantisper. Non enim lac hanc pituitam habet : quia in separatione heterogeneorum, caseum & grumos habet, quibus constringitur. De lacte namque & cruore loquor, prout sunt entia, actu existentia integra, nondum separata per corruptionem. Scholæ verò cruorem aspiciunt, dum jam cadaver est, concretum, nec propriè illud amplius, cujus etymon habet, quoad fluit. Non magis quàm homo mortuus, homo est cum particula alienante. Addiderunt mox etiam, tertium humorem 3
cruori, qui fel esset, necdum à serosis, lotio, sudore, & aqua cruori accidentaliter innatantibus discretus ; nec attenderunt an amarus esset, meritoque titulo proprietates fellis possideret, nec ne. Sat illis ac volupe, quod esset liquor aqueus, vel tenuiter lutei coloris. Nam lex fundandi fel, erat in placito principis Medicorum : non autem amplius naturæ. Incidit in quatuor elementorum meditationem, deerat tamen quartus humor. Quocirca, ut numerus responderet elementis, quæ putabantur quatuor, atque ad singulas corporis propemodum constitutiones confluere, excogitatus opportunè fuit humor quartus, terræ similis ideo & ater, quem dum dudum frustra inquirerent, tandem proprio ac temerario ausu, à recocto igneo, & felleo, prodire est jussus, sic ut bilis retento nomine, à flava, in atram degenerare sit jussa, & ab igneo liquore excogitato, prodiit terreus. Torridusque amaror (In vivis quip- 4
pe, mox ad lubitum, torreri, assari, frixari, æquâ importunitate fuit mandatum) in fel adustum, sub tepore vitæ, aciditatem assumere volitum est. Adeóque ex materia ignea, per actum ignis, & teporis, fieri frigidum, atque terreum productum, immediatè. Invitæ recalcitrant Scholæ modernæ interim, dum distillata quævis accusant

mutua-

mutuatæ caliditatis ab empyreumate. Etenim ut atram bilem finxere priores, quæ numerum elementorum impleret, eam omnibus conjecturis, licet ridiculis, tandem
5 sunt assecuti. Ita nempe flavam, per Ictterum, & vomitus amaros, pro fundamento naturæ & artis, introduxere. Quippe innatans cruori extravenato liquor, cum nullum prorsus amarorem referret, potuissent tyrones, vel ex tunc, de fellis natura dubitasse, si saltem digitum semel intinctum leviter degustassent. Quare dum Scholæ animadverterent, per vomitum, flava simul & amara frequenter dejici, imò subinde porri succum, dissolutæ æruginis, vel lazurii infusum, mentirentur: bilem certo certius statuerunt. Nec de ea amplius disputandum, ut neque contra negantem ejusmodi principia (de lotii autem bile, mox sub uronoscopia dicam) eamque deinde quoque lotio, ac stercoribus quibuslibet, etiam sordibus aurium, & oculorum ineſſe, audacter affirmarunt. Sed plenius hanc doctrinam confirmavit Icterus, quippe qui os & salivam amarore suffundit, cutis pruritum excitat citrinæ. Creditum est facile itaque, ex felle isthæc universa mutari. Imò ex felle adusto, & peccante, tam quantitate, quàm qualitate, omnes ejusmodi morbos cutaneos, vitioque hepatis, plus justo fellis pariendo, affirmarunt. Quibus nempe circumstantiis sat superque bilis exsistentiam, ac necessariam associationem, se probasse sunt ratæ. Hinc deinceps ortum est somnium, quod illos quatuor simul humores, in essentia permanentes connexuit, atque inde unicum sanguinem ex illorum conglomeratione prodire, rursusque singulos humores à connexo, concretoque cruoris resilire, quoties luctæ elementali, intemperiei videlicet, vel laxativorum votis pla-
6 ceret. Ego jam meas & quotidianas observationes vulgo lubens narrabo. Inprimis namque si copiosior, durior, vixque sat masticatus cibus in cœna sit sumtus: manè proin frequenter vomitus flavus, amarus, specie vitelli ovorum, vel alias instar olei, è semine raporum expressi, succedit: Inde itaque primus conjeci, istud fieri digestionis stomachalis errore: non autem vitio hepatis, defectu sanguificationis, aut bilificationis abundantia. Siquidem non rarò, eodem vomitu, malè digesti & masticati cibi, partim in flavam saburram conversi, simul ejici conspiciuntur. Dein conjeci, stantibus regulis sanguificationis, ejusmodi flava & amara recrementa, nec bilem, nec fel, multóque minus partem cruoris constitutivam esse, Quod necdum è stomacho essent elapsa, neque ideo Jecoris sanguificationem experta. Cum scirem, nil à stomacho ad Jecur, nisi per longam moram, & venarum Mezaraicarum venulas. Quapropter pariter, neque à Jecore, iter esse ad stomachum, nisi per easdem vias admodum remotas, & credendo impossibiles. Præsertim dum integri, malè subducti cibi, unà cum flavo atque amaro vomitu prodire cernantur. Didici præterea vituli exemplo, & o- 7
culari inspectione, hanc flavam saburram generari in stomacho malè disposito: atque in duodeno magis regulariter temperatis brutis. Cùm etiam naturaliter, in Ileo, flavescant assumta lacticinia. Vitulus namque, dumtaxat lac maternum bibens, ostendit mox à nece, quod lac statim grumescat in coagulum acescens, & liquorem aqueum acidum: utrumque caseis parandis expetitum. Hoc inquam coagulum, statim dein in stomacho, lactis albedinem deponit, fit fuscum, ac in duodeno, & ilei initio, flavescit; dein in progressu, magis saturate flavet: ulterius vero, plane citrinatur; circa monoculum intestinum autem, virides cit. Postremo stercoresc it. Dicant ergo Scholæ, an colores isti à flava & porracea bile fiant? dum interim ita mutentur, ante adventum in hepar? An verò hi colores fiant à proprietate intestinorum? Infan- 8
tes pariter, sucto lacte, statim citrinum ca-

cant merumque diceres fel, & infantulos omnes, primo ſui initio biliоſiores, viris ſeipſis, fateri coguntur Scholæ; quos tamen ætas, cibus lactis, puſillus calor, continua dormitio, & exercitii carentia, à bilis ſuſpicione excuſant. Sin autem tormina patitur infans, ſive acidorum ſymptomata, præſto idem ſtercus citrinum mox virideſcit, tantoque magis, quantum longius à ſanitate receſſerit. Unde manifeſtum fit, tam in nobis, quàm in brutis, lac, propria digeſtione, citrinum fieri, omnem videlicet cremorem ſpontaneo naturæ, & corruptionis filo, labendo ad excrementum, ac ſuopte motu flaveſcere propria ſtomachi & inteſtinorum opera. Ac ſub errante vi digeſtiva, facillime alienari, flavere, virere, & diverſos ſortiri ſapores. Non autem quod propterea fel ſit, aut fiat. Fiunt namque hæc in inteſtinis, extra officinam hepatis, & à facultatibus alienis, nec in ſtabulo, ſanguificationi demandato. Siquidem ſi fel ſit pars conſtitutiva cruoris, eo ipſo fit etiam in loco, & materia, qua cruor generatur: non autem in inteſtino. Eſſet namque prima lactis mutatio, in fel flavum, vel viride, idque naturaliter: atque inde in cruorem. Flavus ergo cremor iſte, mox in duodeno, ſponte proficit, iſtosque colores, non humorum fictorum: ſed naturalis excrementi, induit. Quocirca nec mirùm, idem ſtomacho evenire, ſub quocumque culpæ reatu, diſtricto. Nimirum totum cremorem contentum, ſtatim in vitioſum, amarum atque flavum chylum traduci, quod in Ictero ſtatim occurrit. Interim in decurſu chyli, per Ileon inteſtinum, ſugitur in venas, quicquid nedum naturæ finitimum, parandoque cruori conveniens, Archeus cenſuerit: verumetiam, totum ſi-
9 mul ſerum, una verſus hepar adſcendit. Sin itaque chylus, circum ſtomachi ſepta, excrementi vultum præmaturè aſſumat, errore digeſtivæ prævertus: ſignificatur vel Pylori offenſio, vel digeſtivæ error, cibi aut cremoris vitium, vel mora nimia. Ideóque ſenſiſſe fermentum vitale fellis, præpoſterum, ac malè applicatum. Sæpe ſic namque contingit benevalenti, quod oblatus cremor probus, riteque in ſtomacho ſubactus, à ſcopo naturæ alienetur, oblato poculo laxante, totusque per iſtam tyrannidem, in Inteſtinis, fiat amara & flava putrilago. Quæque licet cadaveroſa ſit, recens è cruore parta, propter tamen ſui amarorem, ac virus ſolutivi, haud deguſtatur à canibus, ut neque à ſue, aliàs à ſtercoribus minus abhorrente. Sentiunt nempe, amarum ſubeſſe virus pharmaci, longè à ciborum, cruoris, atque carnis bonitate alienum. Elenchus ergo ſit. Venenatum phar- 10
macum de cibis, potu, & cruore, patravit amarum laticem: ergo fel eſt, & bilis. Itemque ſtomacho malè ſe habente, patravit excrementum amarum: ergo eſt fel, & bilis in hepate procreata, & in ſtomachum indirectis tubis, transfuſa. Indiſcretum planè figmentum, quod bilis ſit pars intenta per naturam, & à Jecore fabricaretur, quæ paſſim à corruptione ſolutivi pharmaci, vitioque digeſtivæ, in cholera, dyſenteria, &c. naſcitur cauſis propriis. Quaſi proles, effectus, fructus, & producta errorum, ſint pars conſtitutiva cruoris noſtri. Igitur quod Scholæ nominant partem cruoris nativam, comparem cum putrente chylo, ac bilem ſive fel. Id totum eſt merum excrementum, ab agente naturali, malè diſpoſito, alienatum, & degener. Sic etiam aurium ſordes, fel erunt, ſi flavedo & amaror ſufficiant, ut fel dicatur. Quo dato, jam flavum, quod per vomitum, ut ſtercus, rejicitur, conſanguineum & de familia cruoris erit. At ſaltem 11
volunt Scholæ flavum, & amarum, ſubter tertianæ initia rejectum, fel denunciare infallibiliter. Probant nempe fel, ex Tertiana: & hanc iterum probant à felle rejecto, eſſe felleam. Inprimis non conſiderant. Sive ejusmodi vomitus ſucceſſerit à paroxyſmo febrili, ſive demum benevalenti,

ab

ab inordinata cœna, &c. Quod tamen proinde non mutetur proprietas, aut natura illius excrementi. Alioqui tanta meracæ bilis ejectio, importaret Tertianæ peſſundationem, ſi hæc à bile cauſaretur. Quare nec bilis eſt, neque fel: ſed merum ſtomachi, & jejuni, excrementum. Quia quod
12 initio Tertianæ ejicitur flavum, non venit de Jecore aut felle, adeóque de officina bilis: ſed venit non eminus ab orificio ſtomachi, ubi ſcilicet ejus eſt nativitas. Non autem de hepate: cum febrim nec rollat, nec diminuat ſaltem. Itemque deberet per ignota compita, deduci ab hepate ad ſtomachum. Quare nec facile, nec præſto (pro ut alioqui præſto adeſt in ſimili vomitu, & cholera) nec tuto, nec impermiſtum poſſet eò pervenire, longéque tutius à felle, in Inteſtina: & ab hepate, retrorſum per venas Mezenterii, quam ad ſenſibile ſtomachi orificium transfretaret. Procul nimirum, tam bilis officina mentita, quam ipſamet Tertianæ ſedes collocantur à ſtomacho, ut hic ſit ordinarium, in hiſce malis emunctorium. Cur ergo fel ad ſtomachum potius, quàm ad inteſtina, longè proniora, & aptiora defertur. Nam ſi alibi quàm in ſtomacho, ſit generatum illud amarum excrementum, impertinenter prorſus, reoque ductu defertur ad ſtomachum. Itemque ſextuplo plus, ſæpè unico vomitu rejicitur hujus flavæ & amaræ ſaburræ, quam ferat capacitas folliculi fellis. Qui proinde hoſpitium illius fellis eſſe non potuit, ut nec capacitatem in hepate, pro ſui generatione obtinere, nec hoſpitari inter hepar & ſtomachum, abſque lethali noxa, confuſione plena. Sin verò ſit fel, & productum ipſius ſtomachi: jam ſtomachus fellificationem ab hepate furatus eſt. Jamque alio hoſpitio, ductore, & æquivalente fabro, fiet bilis, ac fel extra hepar, quam quo univocus ſecum cruor paratur. Aut certè nulla bilis eſt de eſſentiali compoſito cruoris. Forta ſis ergo hæc bilis, hocque fel, quod rejicitur per vomitum, anomalo loco, & errante fabro fit? Atque ideo neceſſario, nec bilis erit, nec fel. Atqui nondum de alia bile cruoris conſtat. Injurium eſt ergo cruori, hujusque innatæ bili, ſi qua eſſet, fundari, ac probari, per excrementum, quod nunquam principiis, aut officinis bilioſis, eſt paratum. Imò exin par Jus, & licentia eſt, quicquid bilioſum ſuſpicatur, comparari in eſſentia, colore, ſapore, & efficiente, huic excremento virulento, per vomitum excreto, in Tertiana, aliisque nauſeis, itemque illi, quod in cholera tam ſurſum, quam deorſum, atque in ſolutivis, continua fabrica expellitur. Adeóque jam exhinc liquet, anteſignanos bilis Inventores, temerario & inconſulto auſu, introduxiſſe bilem, pro cruoris elementali appoſitione (quam compoſitionem vocant) falſóque aſſeruere illum flavum & amarum evomitum, eſſe fel, & bilem, de efficientia Jecoris, & conſtitutione cruoris. Etenim quam incertus & ſtupidus eſt finis, genitor, ſeparator, miſſor, ductor, via, & canalis, quibus iſta bilis ab hepate ad ſtomachum, retrogrado motu delegaretur? Niſi malint ſtulta horum eſſe obſequia, & neceſſitates. At nunquam hæc examinarunt Scholæ: verum celeri trans pontem lutumque pede præterierunt, unde anxietates ab abſurdis formidabant, quaſi ſoli lucro inhiantes: quæ tamen majori emolumento indagaſſent, quàm quod quotidie ad ſcripta Galeni ſuas centurias ſuperaddidiſſent. Neque enim minus differt excrementum à cruore, quàm cadaver ſuis, ab homine. Nam cadaver vixit quandoque: excrementum autem iſtud, nunquam. In Jecore autem nullam formari bilem, jam probatum. Sin bilis quoque alibi, quàm in Jecore fiat, ex ſuppoſito Scholarum quoque, non erat vera bilis: multóque minus, ab illius (excrementi ſcilicet) eſſentia, probabilis erit bilis eſſentia. Quod ſi verò bilis, aliquo pede, in familiam excrementi originaliter intraverit, jam eo

ipso, erit humor alienus à bile; quam nihilominus seriâ intentione, per naturam nostram intendi, patrari, & optari Scholæ jubent, tanquam per elementalem necessitatem commonitæ. Saltem intelligere nemo sanæ mentis potest, cur venæ stomachi (quas nullum prorsus unquam chylum sorbere posse, demonstravi alibi) allicient ad se, velut amicum, quod hepar, quodque venæ, ac tota corporis œconomia, exilio dignum, serio semel aversata sunt. Cur videlicet tam flagitiosa sarcina, aliunde genita, notha, atque peregrina, duceretur ad stomachum; qui cordis sensum, nobilitates, passiones, atque teneritudinem possider. Inverso sanè, confusoque rerum ordine, sordes, ad cordis rhythmos exprimens viscus, detruderentur, si aliunde, ut exotici adoptarentur. Quis ille amens ac devius ductor, qui talia ad stomachum detrudat? Cessat enim jam terminus bilis, dum reliquiæ hesternæ cœnæ supponuntur malè digestæ, & non masticante dente rejectæ adhuc integræ, flavæ tamen, & amaræ. Neque enim correlativa sunt, quod multa bilis effluerit in stomachum, quoties hujus aliquod notabile adest vitium. Post liberalem enim turgidamque cœnam, pro-ut & febrilem accessum, adsunt paria inappetentia, famis tolerantia, ructus amarus, nidorosus, nausea, pondus, vertigo, &c. Quapropter ista, & à simili orta matre, facile credendum. Adeò (quod in titulo promisi) non sit nisi mentitus bilis vomitus, quo bilem creduliter persuaserunt primi humorum inventores. A-
13 junt quoque, & bilem ideo, è folliculo fellis, ad stomachum trahi famelicum. At quam ignavo judicio id stabilitum, quodque sordes retrogrado pulsu repetantur ad stomachum, dicant Philosophi. Non enim fames appetit ferrum, aut glaciem: sed tantum fertur ad objecta comestibilia, unde alimentum sibi sperat natura. Non autem fertur promiscuè in quælibet. Sic nec appetit natura, quod semel ut reprobum excrevisset. Sciens, non quidlibet è quolibet fieri posse. Nec ideo sperat, vel spectat ab excremento alimentum. Quod nec ideo appetit, nec allicit ad se. Atque utinam id Scholæ considerassent, ante bilis temerariam doctrinam. Concedo quidem, per inordinationes subinde sequi inordinata, confusaque obsequia. At non proin admittam, è parvo fellis folliculo, sextuplum depromi pro vomitu, ut neque temere quicquam ad stomachum trahi: cum ipsummet fel sit viscus nobile, & vitale; prout alibi. Quapro- 14
pter subinde curiosius tentando, inspexi cystidem fellis: nullumque tamen meatum supernè patere, è jecore ad fel, comperi: Idque pro facto, suppono in Jure. Quare etiam censui, fel non fieri ab hepate: sed in propria capsa, de puro sanguine Jecoris, parari materialiter, & efficienter, à proprio fellis Archeo. Saltem si insensilis aliquis porus sit, qui ab hepate bilem inspiraret (quod non) in capsam fellis. Quare ergo os, ad exitum fellis, quinquagies ad minimum, plus patet ejiciendo, quàm intrando felli? Siquidem nullus à tot seculis introitus adhuc, per oculum, lustrari potuit. Nonne & hinc pervia est confirmatio, quod fellis orificium, in intestinum jejunum, tendat duntaxat ad inspirationem sui fermenti, vitalis, & necessarii? Fel namque in Tertia- 15
na, nunquam sufficeret tingendæ urinæ, alvi scoriis, alimoniæ quoque quotidianæ quamque pro cruoris subsistentia requirunt. Insuper ut nec pro abundantia, quam alternis diebus, subter initia accessuum evomunt, etiam sobrii. Nonne enim ex hinc didicisse debuissent, quod quicquid bilem vocant, sit merum excrementum, ex constitutione morbosa procreatum? & quod sic est procreatum, non posse stabilire quidditatem cruoris, bilis, aut fellis? Quippe cui jus nullum judicandi quaternarii necessitates, pro cruoris integritate, & appositione, loco compositionis? Simulatque enim ructus acidi redduntur stomacho,

cessat

ceſſat infausti illius, & amari recrementi præsentia in stomacho, ex chylo deturpato. Abeuntque ex tum idcirco ructus nidorosi. Bilis ergo ficta est in stomacho, per quam, bilem hepatis, æquè fictam, stabilire originaliter contendunt Scholæ, oritur ab inordinatione stomachi: non autem ab intentione naturæ, pro cruoris constitutione. Tota ergo est excrementum, maléque quadrat alteri bili, fictæ in cruoris compositione. Quippe quæ nunquam probabitur intra naturæ limites, cum ejus nulla præsentiæ premat necessitudo. Fel enim, viscus est vitale, ac summè necessarium. Quapropter nec temere synonymum humori, aut excremento est annumerandum,
16 ut neque pro parte cruoris censendum. Etenim elementa se invicem destruere & vorare repetitim, ajunt. In probatione autem defecere hactenus. Solum autem allegant ignem artificialem, quem putant aquam & aërem in se convertere, quoties non cernuntur ea ampliùs. Sed deficiunt in thesi propria. Nam docent ignem, aquam in se, & non in aërem convertere. Stultaque esset ignis actio, quæ non pro se, sed pro aëre laboraret. Imò licet aqua ignem extinguat: nunquam visum tamen, quod è converso ignis fieret aqua. Sat enim putarunt, statuisse, nec probasse suas theses. Inter humores autem, quem igni assimilatum volunt, aquam ostendunt, non acrem, mordacem, ut neque salem amaram sed modestè salsam: Quamque alibi vocant cruoris serum: desumto ab aquea parte, lactis etymo. Vocant inquam bilem, Igni respondentem. Jubent nempe, elementa suis parere debere somniis. Etenim Scholæ, interrogatæ seriò, ajunt bilem esse humorem merè igneum, ac felleum; eo quod componatur actualiter à prædominante igne. Ego verò silens ad has nugas, stupeo, dum innatans cruori aqueum se-
17 rum aspicio. Addunt quoque, Ignem verum in bile supprimi, tanquam à forma mixti larvatum, ac frenatum. At credat qui volet, quod forma bilis, ex mero ignis dominio susceptа, ut igneos elementi effectus in nobis proferret, coërceret ita sui productum, in quo actualiter lateret, ut actu prorsus frigeret, & serosum sit ens, ac merè aqueum. Reor ideo, atque scio, si tantil- 18
lus ignis actualis esset in misto, quod statim ab adjunctis suppressus periret. Imò si nihilominus vi heteroclita, persisteret sospes ignis: saltem nequicquam veneraret formam, aut corpus illius misti, quin absque reflexione, aut conniventia, totum cremaret & absumeret pro sui indole. Itaque vel ignis cessaret, vel mistum necessariò periret, nec posset forma bilis alterutrum impedire. Etenim hactenus visum non fuit, quod artifex, qui vitrum, testas, lateres, aurichalcum, &c. per ignem parat, queat usquam aut unquam ignem, terræ, aquæ, & aëri copulare, ut inde ens aliquod mistum constituat, multóque minùs, quod ignem cœlo defluum alliciat, aëri connexerit, aquæ & terræ. Mirum itaque, quod in adynato, tota vis Medica basin stabiliat hactenus. Tantóque mirabilius, quod ad surda hujusmodi somnia, totus mundus velut sopore stertuerit, cunctosq; credulitate dementarit. Tantóque mirabilius; quod crediderint ignem sub aliis elementis in mistionibus suppressum, adhuc nihilominus persistere incolumem. Ubi tamen sat norunt, & animadverterunt, omnem mox ignem, quoties à comburendo cessat, vel aquæ jungitur, statim perire, & in nihilum redigi. Etenim si spiritum vitalem, sive auram ætheream, loco ignis attulissent, veniâ dignæ videri possent Scholæ: Sed maluerunt in Epimenidis somnio dementare, quàm humorem, igni parem, non reperisse. Ut juxta concepta mendacia, humorum exsurgeret quaternarius. Pro aëre enim, privilegiatum finxere hu- 19
morem, qui non esset excrementitius, more duorum sociorum. Idcóque hos

ſubinde nutrientes, plerumque tamen ſuperfluos, ſi non etiam ſcorias appellant.
20 Utiles verò, potiſſimum eo nomine: non quidem quaſi alant partes ſpermaticas, præter theeas cyſtidis fellis, & Splenis. (at miſerrima ſaltem membra, quæ ſolis paſci excrementis cogantur, & cedere renum privilegio) Utilitatem autem bilis notant ridiculam, quod anum ſtimulet, atque urinam. Cùm interim pallidæ urinæ, ſint incontinentiores tinctis. Imò alvus Ictericorum (quam bile privari ajunt propter cinereas ſordes) ſat eſt laxa ordinario. Atqui cum tres humores, qui cruori ineſſe finguntur, non differant à ſeipſis rejectis, niſi ſola ſuperfluitatis infamia: non poſſet non ipſum humidum radicale nutriri per excrementa: ſi utraque bilis, & pituita, eſſent alendo. Ut autem copia bilis (quam ajunt quotidianam) ſupputetur quodammodo. Alterno ſaltem die in Tertiana, per vomitum rejicitur larga quantitas, præter adhuc ejus quotidianam conſumtionem, quam dicunt alendo neceſſariam. Imò clarius elucet copia hujus bilis fictæ, in Ictero, quem definiunt ſola cyſtidis fellis obſtructione. Adeo ut tum lotium ſit nil, niſi merum ſel, totúsque habitus, & internæ partes, intimæ, & extimæ, fellea. Quæ cum nil putentur, præter bilem non ampliùs per alvum ejectam. Cernitur hinc, plus triplo ſaltem bilis generari quotidie, quam cruoris ex tribus ſimul aliis connexi. Malè memores, quod ſextuplo plus tincturæ, per urinam ſolam Icteritiam recedat, quam alioqui in ſano, alvus & urina edunt ſimul. Unde ſaltem ſequitur, Icterum non ſolam eſſe fellis obſtructionem, quam putant. Clauſo enim fellis orificio, ſtatim ſel totum cruorem (ajunt) quantitate ſuperat. Nec enim porracea aut æruginoſa (qualis è ſtomacho frequens prodit) in Ictero, valde crebra
21 eſt. Pituitam porrò, cum cruore, per venas ferri ajunt, & tandem in cruorem mutari. Adeo, ut tam in venis, quàm in hepate, conſtituant propriam cruoris officinam, atque efficiens promiſcuum. At ſaltem humorum deficit quaternarius, ſi flava bilis non differat ab atra, niſi ſola inſpiſſatione recoctionis, & pituita non differat à cruore, niſi tepore ac fotu. Non enim caro toſta, à cruda ſolet diſtingui ſpecie: Quare nec pituita à cruore diſſentiret, niſi ſola maturitate, ut poma immatura à maturis. At nunquam potuere pituitam in venis oſtendere, niſi fibras, quæ ſe à venæſectione, in aqua tepida, ſecernunt: Adeóque nec ante mortem cruoris eſſe, aut videri incipiunt. Quamdiu enim ſanguis eſt alendis partibus utilis, ejus pars ſolidior à reliquo corpore ſui erat indiſtincta. Quia erat compoſitum verum & integrale. Id enim in natu- 22
ræ ſyſtemate utrobique obvium. Nam cum natura agat ob fines, Authori ſuo notos: ſemper una pars ſuſcipit promtius Archei impreſſiones, quàm altera. Finis enim cruori fuit, ſolidorum nutritio. Ideóque ſoliditatis gradus paulatim anhelat, & acquirit. Itaque cruor, mox atque in Jecore perficitur, parte ſui maturiore, magisque ſpermatica, albas fibras, atque deſiderati coaguli homogenei initia aſſumit, quas prius in Meſenterii venis non habebat, ut patet in dyſentericis. Eſt nimirum cruoris pars optima, & per- 23
fectiſſima ideo, quam Scholæ pituitam vocant, quamque ſolidiori ac ſpermaticæ conſtitutioni affinem, ſcio. Scholæ inquam, pituitam, cruditatis, ſenii, atque defectuum filiam nominant, etiam in puero, juvene, ac viro. Diſſentio nempe & in hoc, à Scholis: utpote pro pituitæ probatione nil niſi mucum, meras ſordes, & ſcorias, ſpectanda offerunt: qualis ſæpè per vomitum & ſedem ejicitur, deficiente ventris culina. Etenim ſæpè abraſum à poculo truculento, ut & narium mucum, quique pulmonum quocunque vitio exſcreatur,

ſcreatur, pituita ſunt mera Scholarum. Quæ ſcilicet, per ultimæ digeſtionis errores, parantur ſordes, à cauſis morbificis. Eſtque tanta Scholarum hebetudo, ut cum ſuo Galeno damnent cibum nervorum, membranarum, tendinum, &c. eo quòd putent pituitæ eſſe matres. Nec attendant, quòd partes ſimilares, ac primæ conſtitutionis, ſint ſpermaticæ naturæ: easque indiſtincta prorſus confuſione, vocant pituitoſas. Neſciæ, aut ſaltem immemores, quod proximè nutriamur iiſdem, quibus conſtamus. Adeóque ſi partes homogeneæ, ſimilares, ac primæ conſtitutionis, damnentur ab humoriſtis, tanquam pituitoſæ. Alterutrum ſanè neceſſe eſt. Vel Scholas neſcire, pituitam ab humore ſecundario atque ſpermatico diſtinguere: vel planè, nullam eſſe in cruore penitùs pituitam. Idque quod in cruore pituitam ratæ ſunt, eſſe initium, ac fundamentum ſecundarii, & proximi alimenti ſolidorum. Nunc de bile flava, quæ in urinis ſupponitur, dicendum cum præteritorum ſæculorum admiratione, & craſſa ignorantia.

Vronomantia Veterum.

CAPUT IV.

1. Urinarum diviſio. 2. Paracelſi non inepta obſervatio. 3. Authoris ſcopus. 4. Erratum hactenus in judicio, de lotii circulo. 5. Unde circulus in urina. 6. Sententia Galeni ludicra. 7. Probatur non ineſſe fel lotio. 8. Scholarum incogitantia. 9. Quid urina flavedo indicet. 10. Nil bilis, aut fellis ineſſe lotio. 11. Triplex in hoc error. 12. Petitio principii. 13. Non rapi bilem è lotio, ad cerebrum. 14. Aliquot abſurda comitantia. 15. Ab Anatome. 16. Ab Ictero. 17. Quid fundamentaliter deſignent urinæ aqueæ, repente poſt tinctas, in febribus. 18. Urinæ prognoſes hactenus fuiſſe mera ſomnia. 19. Deficit canalis. 20. Sub motuum diviſione. 21. Nubecula urinæ, an deſignet pituitam. 22. Cuncta in nobis coquuntur unico fine, nempe ut alant. 23. Cur Spleni duplex fermentum. 24. Quid ſit illud, quod Splen quandoque in ſtomachum eructat. 25. Sublata cauſa, non tolli quemlibet effectum. 26. Quid dicat urina confuſa. 27. Unde cruditas in lotio. 28. Cur ſtranguria vix ſanetur in ſenibus. 29. Unde ſedimen bolare. 30. Errores circa contenta, tam propria, quàm aliena, alibi de Duelech. 31. Nova adhuc methodus judicandi lotium expondere.

ENIMVERO Scholæ, pro lotii ariolatione præſupponunt materiam dilutam, ſive aqueam: Ex hujus oppoſito, craſſam, ac dein mediocrem. Itemque confuſas, turbulentas, opacas, prout etiam claras, atque perſpicuas. Confuſarum autem quædam, per calefactionem redeunt in priſtinam diaphaneitatem: aliæ, permanent turbidæ. Quædam denique ſemel clarificatæ, turbantur mox iterum: aliæ verò difficulter. Secundo, conſiderant colores fere omnes, ab aqueo, albo, lacteo, & craſſo: itemque ab aqueo pellucido, in ſubnigrum uſque. Tertio, ſpeculantur contenta propria, & aliena. Aliena nimirum voco, ramenta viſcida, cruenta, arenas, calculos. Eaque vel matulis mox affixa, vel ſidentia libera. Propria verò ſunt, quæ fere ordinariò, ex confuſis præcipitantur, vel perſpicuis innatant, in ſuperficie, paulo ſubter eam, in medio, circa fundum, vel ipſi fundo incumbentia: illaque vel cohærentia, vel divulſa. Quarto, conſiderant ſpumam, & bullas. Quinto tandem, attendunt circulum. At Paracelſus, urinæ corpus inſuper diſtinguit in urinam cruoris, potus, & miſtam. Cruoris, dicit, ſi pridie veſperi, & noctu, micturiens mane, nondum biberit. Urina autem potus ſit, quæ à multo & holigophoro potu eſt collecta. Miſtam quoque vocat, ſobriorum, ſive temperatorum. Porrò quod de urina Alcolita, & tartarea, fingit, tractatu de tartaris manifeſtabitur. Inprimis proteſtor, me non contendere uſpiam, quæ bene ab avis ſcripta ſunt, recenſere, multóque minùs caſtigare, nec præcepta de urinæ judiciis tractare, nec aliorum inventa explicare, nec Apologum agere. Sed tantum detegere cupio Scholarum antiquatos errores, ex fictis humoribus 1 2

moribus oriundos, ne juniores posthac abducantur, juxta somniorum credulitates.
3 Primò ergo, recensebo errores de circulo urinæ; dein, commissos in coloribus; tertio, qui in encoremate contingunt. Ac quarto, tandem illos propalabo, qui in coagulationum, sive contentorum judiciis obvenere. Unde quilibet facile intelliget, judicia, & prognoses urinæ, hactenus stetisse absque judicio, & fundamento. Miras scilicet Gordonii impostoras, ignaro popello, sub fal-
4 so haruspicis titulo, venundaras. In primis ergo, in circulo urinæ cespitatum est, cum hactenus nescitum sit, quare sæpius circulus sit alterius coloris, quàm corpus lotii residuum. Putatum nimirum, circulum à reliquo urinæ corpore separari, velut pinguius ab aquoso, vel tanquam colostrum à lacte, cui innatat. Interim quanquam agitata urina, extemplo tamen idem circulus, qui erat ante, apparet, nequicquam de circulo ulterius, extra suppositos terminos, indagatum est. Vident quidem, sæpè rubicundiorem circulum, magisque saturatum, quàm color sit in residuo urinæ corpore: imò rubicundiorem, magisque intensam flavedinem, plerumque carere circulo, distincto ab urinæ colore: Ne-
5 quicquam tamen indagârunt, unde circuli & urinæ ista esset varietas. Attamen nec proinde circulus est color, falso quidam apparens, falsâque sui specie oculos illudens. Neque enim alioqui posset subflava urina rubicundiorem, magisque intensum colorem edere, per nudam sui reflexionem: sed potiùs subflavo pallidiorem pingeret, si circuli colos tantum esset apparens à reflexione. Itaque ratio alterati coloris, in circulo lotii, pendet revera ex ipsomet corpore lotii. Adeóque circulus solus totam consistentiam, colorem, & lotii transparentiam indicat, quia continet. Quod lignum nephriticum docet insigni exemplo. Hoc lignum enim, aqua pluvia maceratum, si dein ejus infusionem laterali inspexeris, rubeum totum in sui corpore est: sed habet circulum lazureum, utcumque decoctum, vel infusum istud maceratum, pro lubitu commoveris turbidè. Apparet nempe sic rubeus color cruoris, lazureus trans venam inspectus. Ita quoque cœruleus color, in circulo decocti Nephritici, lazureus est quidem: sed multiplicatus nigricat magis, & ex obscuro rubescit, quia tam cœruleus, quàm flavus, magis ad album tendunt, quàm rubeus, trans vitrum vel venam, è diametro visus. Eodem modo, in corpore lotii, rubeus color, simpliciter talis, qualis in circulo apparet: qui refractus, ex transverso urinæ, non ita in circulo citrinus est. Circulus itaque est coloris verus index, in transparentibus: In opacis autem, vel turbidis, circulus non apparet. Quantum verò ad lotii colorem attinet, Scholæ ajunt urinam aqueam, tenuem, pallidam, esse signum deficientis digestionis, prout flavedine manifesta tinctam, bonæ digestionis indicem. Galeni est. A media nocte reddo lotium, 6
quod dum cerno nondum debita flavedine tinctum, ad somnum redeo. Ac post duas tresve horas abinde experrectus, iterum mejo, & urinam debito saturatam colore reperio. Unde conjicio, absolutam digestionem, & flavam bilem felleam, lotio jam affusam. Hæc, Scholarum moderna etiam doctrina est. Ego tamen adhuc dubito, an lotii flavedo uni semper tribuatur causæ: cum inconstanter, nunc digestioni peractæ, nunc verò mistæ tribuant flavæ bili. At ne 7
errent, utrumque junxere. Ego itaque cum neminem reperirem, qui se in hoc distinxerit, utrumque explicare cogor. Etenim urina febricitantis flavior, quàm bene valentis: hujus tamen digestio, longè est vegetior. Quod extra controversiam est. Ergo sola urinæ flavedo, absque encoremate laudabili, fallax digestionis bonæ signum esto. Deinde, si unica saltem fellis gutta in duabus libris lotii fuerit, tota amari-

cat;

cat : atqui urina etiam citrinans, & crocea, nunquam est amara : ergo non recipit fel sibi admistum, nec ejus tinctura est ex felle. Equidem si Scholæ, per sapores, de rebus judicant; cur tam parùm solicitæ, quod nunquam id de urinis tentarint ? An enim sola sufficit flavedo, ut fel in urina judicetur ? Vel an Medico decentius est, falsa docere, & asserere mendacia, in perniciem ægri, quàm propriam urinam semel degustasse ? cum nec quidem saturatissima urina Ictèri, quicquam amaroris præferat. Fastus ergo detegit justum Scholarum errorem. Saltem ex verbis harum indubium est, quin lotio tinctura sub finem digestionis addatur. Quod si ita sit, cur exin saltem non agnoverunt ; flavedinem lotii non à bile, aut felle : sed aliunde, advenire ? Quia si bilis in sanguificando fieret, unà cum cruore, & urina, & ab initio simul urinæ connata, & inspersa, urinam tingeret : nec bilis esset ultimum constitutum in Jecore, si esset pars cruoris constitutiva, ejusque superfluum confestim emungeretur cum urina, nec separatum sibi ad tempus faceret hospitium. Aut, si id ratum sit, deberet saltem istud hospitium nominari, & per anatomen occurrere, ac invéniri. Sed cum flavedo, in lotio Galeni, sit posterior lotii corpore, denotatur locus ultimi Ilei, ubi cum jam cremor incipit stercorescere, aliquid stercoris liquidi inde trahitur, per venas Mesenterii, in fine Ilei, quod lotio inspergitur ad suos fines (prout ante de febribus, & alibi de Lithiasi) utile. Quod autem flavedo lotii sit stercoris illius liquidi, & nullatenus fellis ; nedum gustus lotii : sed & distillatio, manifestè comprobant. Siquidem fœtor illius emergit distillando. Quorsum autem stercus liquidum conveniat lotio, locis citatis docetur. Sufficit modo, quod vel tenuiter disrupto felle, avis, aut piscis, utcunque optimè eluatur : attamen amaror remaneat. Itaque si tantillum fellis inesset urinæ, vel latici, qui cruori innatat extravenato, inexcusabilis essent amaroris. Sed consequens est falsum : ergo 11
& Antecedens. Itaque tripliciter in hoc errarunt Scholæ. Primo, dum flavum & liquidum stercus, lotio mistum ignorantes, bilem putant. 2. Quia ex flavedine sola, & subscribendi assuetudine, bilem conjecere. Quasi nil croceum, quod non etiam in nobis esse debeat felleum. Probant ni- 12
mirum idem per seipsum. Bilem nempe in natura, eo quod sit manifesta in lotio. Et iterum, Quod flavet in lotio, id debere esse bilem. Eo quod nil secus, quam flava bilis, flavi esset coloris penes nos. Tertio tandem. Nam errante judicio, de colore ordinario, adeóque de ipso urinæ contento, necesse est, ruant prognoses de urina, quotquot coloribus & contentis innisæ sunt hactenus. At saltem, cum jam constet, urinæ flavedinem non esse bilem, sed excrementum stercoreum : non mirum, & in stomacho aliud flavum, quod etiam sit amarum excrementum, alio longè, & proprio sibi errore fermenti gigni, quod proinde non debeat esse de familia fellis. Porrò, cum in febribus flavæ urinæ repente pallescant, designeturque delirium futurum : idque à Scholis sit interpretatum fieri, quatenus bilis rapitur in cerebrum. Elenchus est non causæ in causam. Sufficit namque demonstratum jam, istud delirium non nasci ex bile, rapta in cerebrum : sed quia stercus liquidum, quod cum urina ire erat solitum, jam detinetur in Hypochondrio ; nec lotio, pro solito, admiscetur. Ideo delirium ex illa sede, unde amentiæ omnes originem desumunt : ut suo tractatu doceo. Etenim & hoc solo titulo, quædam dementiæ nuncupantur ideo Hypochondriacæ. Alioquin enim, quis esset ille 14
raptor bilis, qui hanc in cerebrum meram, & à cruore venarum, per quas deferretur, vel à lotio separatam duceret ? Quorsum enim raperet illam, cum nil absque objecto, saltem apparenter bono, fiat ? quomo-

do per cruorem, citra contagium, ad cerebrum deferret? Quomodo rite à cruore separaretur: siquidem cruori extravenato, non supernatat putata bilis, nisi mortuo, & coagulato prius cruore? qui tamen nunquam in venis, (ne quidem cadaveris) coagulationem cogitat? In quem denique cerebri sinum tandem, ista bilis urinacea effunderetur, in quo festinam mortem non efficeret? Quis denique ille Separator fuerit, qui bilem, ad urinam tendere solitam, è folliculo fellis nunc ad caput detorqueret? Et qua via id fieret? An ipsamet materia morbosa sponte adscendet ad cerebrum, eritque motrix suiipsius? Tunc saltem præter immensas absurditates, necesse foret, febrim ejusmodi omnem consistere non extra fellis folliculum, quod nemo adhuc hactenus est suspicatus. At cujus finis ergo, febris (quam putant merum accidens) bilem ad caput citaret? An optimum fuerit in natura judicatum, materiam morbi, dudum in præcordiis latitantem, nunc tandem in caput relegasse? Quidve, si vaga in venis fluctitet, à cruore separata, sursumque sponte scanderit, cur potiùs non proscribitur foras, via solita? An jam natura humana, contra universalem nisum rerum, sui internecionem procurabit? An ejusmodi demum furor aptus erit sequestrandæ bili, quæ non nisi sedato vigore esset separabilis? An forte fel, peregrinationis avidum, ultrò ac sponte sese separet, & ad caput conscendet? Quo tandem utre, latitat fel in capite, ut amentiam febrilem concitet? An in sinubus cerebri? an in arteriali mentito plexu Galeni? At utrobique statim esset lethalis; felque deliris naribus stillaret. Denique si post flavas urinæ aquosæ, in febribus, deliria tuta, cum risu edant. At certè juxta Hippocratem, tum hujusmodi deliria non ex felle erunt. Adeóque nec urina, colore flavo jam spoliata, habebit, cur bile privetur, nec quo raptam bilem deponat. Siquidem deliria cum risu, bilem omnem excludunt. In Ictero, ipsum tandem cerebrum flavet. Quid si ex bile est Icterus, cur est sine delirio? sine viscerum cunctorum erysipelate? Sin verò non fel ipsum: sed ejus (inconsideratum subterfugium) vapor in cerebrum, deliria hæc febrium concitet: cur igitur Scholæ volunt fel, in urina materialiter, & juxta tincturam, deficere? Ergo aquosa urina post flavas, in febribus denotat tincturam urinæ, sive stercus liquidum, (liquor est ciborum in Intestinis, immediatè, antequam stercorescant) detineri in præcordiis meracum. Vena namque, fortiter in hypochondrio pulsans, denotat amentiam futuram juxta Hippocratem. Quatenus stercus liquidum, non rite purgatum, tumultuatur in hypochondriis. Mera ergo sunt somnia, quæ de urinæ colore hactenus, tanquam è tripode prophetantur Scholæ. Effectu quidem, & observantia didicere, quæ se solent mutuo consequi. Delirium nempe in febri, à lotio claro, post flavum. Rectè quidem, si in nuda hæsissent observantia: sed cum ad causas deventum, illasque juxta ritum theorematum, fictorumque principiorum jussum, disposuerunt, temere sibi invicem hactenus subscripserunt omnes. Nulla est namque in natura bilis, nullum unquam fel in urina: multoque minus, quod inde separetur, atque feratur ad caput. Nulla bilis in toto corpore, quia nulla fuit unquam in natura. Nec fel bilis est: sed ipse liquor fellis, viscus est vitale, magni momenti, cui cum rene & cerebro nil commune intercedit. Nec est via ulla, nec apta societas fellis cum lotio. Nec ad fel attinet, sive urina sit aquosa, sive flava & spissa. Cystis fellis venam non habet ad caput. Sin velint per cavam venam fel ferri, quomodo fel non permisceret se cruori? cruor febrientium totus non esset amarus? quo canali ergo, ad caput festinabit? Quis ductor, fel ad caput ducet? quis separabit à cruore, ut in itinere non detineatur? Quorsum

15 16 17 18 19

sum natura moliretur ejusmodi impertinentias? quomodo cruor manebit ab exo-
20 tico felle citra contagium? Ascensus iste, aut erit motus spontaneus, aut missio, aut tractus. Somnians sic olim anus, dixit ante, & Scholæ eam sunt secutæ. Nam si bilis fellea scandat proprio motu, Jam erit euivis homini delirium continuum. Sed quorsum vena cava, fel ad cerebrum miserit? An sic febrim curaverit? An ardorem minuet? At certè, concluſa manet materia febrilis, sive ex lotio bilis, sive è folliculo fel rapiatur in cerebrum, sive non. Quorsum etiam cerebrum bilem ad se alliceret, succo vivido, & longè meliori, ac propinquiore madens? Idque etiam cum destinatione hepatis pugnat. Nihil namque mittitur, trahiturve, saltem citra electionem, finem atque destinationem Archei. An ergo bilis, à reliquorum trium conjugio, fertur in cerebrum, vel ab hoc trahitur? Sanè, cerebrum sic jam ante, & non post bilis adventum dementabat, nec opus habebat bile, ad delirandum. Demum cur urina aquosa potiùs delirium arguit, in febri continua, quam in interpolata? quam in potatore? quam in lithiasi? quam in vitiata stomachi coctione? nisi quia mors est in hypochon-
21 drio, ubi febris etiam tum? Vanum est ergo, Scholarum de flava bile in urina, & ad cerebrum, itineris commentum. Cæterum, cum jam nubecula in urinis apparet, confestim Medicus conclamat, & quasi ipse vicisset, inquit, Scholarum suffragio, & observantia, quod humor morbificus sit concoctus; quodque tum tuto sit purgandum deinceps. Dicam primùm, quid ista sit nubecula. Exin demum judicabit quilibet, in præfatis, nil præter mera ludibria contineri. Est nimirum ista nubecula, signum digestionis stomachi: non autem materiæ mor-
22 bificæ. Digestionis autem signum esto; quod fermenta stomachi, fellis, & hepatis redierint, quæ antea erant præpedita, concluſa, &c. Unde vires recuperatum iri, est in spe. Alioqui materia, quam dicunt morbificam, non intentatur coqui unquam. Quia natura non intendit coquere, nec coquit quicquam, nisi univoco fine & modo, ut scilicet in suum alimentum redigat, & non alio fine: sed fermenta (quorum interest, res transmutare duntaxat) jam restituta, digestionis hospitiis, subigent materiam morbi, subter ferulam, illamque ad placitum exterminabunt. Etenim docui de digestionibus, aciditatem in stomacho non esse ex ponticitate assumtorum: sed ex ipso, specifico stomachi fermento acido. Atqui, prout acido est proprium, coagulare lactea: idcirco de cremore stomachi, non potest tam exactè, quidquid in se est lacteum, separari in Jecore, quin ejus tantillum non rapiatur cum lotio, ibique nubeculam faciat. Ergo nubecula, signum est fermenti reducis in stomachum. Nec enim istud eneorema est de natura, aut materia febrili; neque eandem accusat, vel excusat. Nec demum ista nubecula signum est fermenti proprii fellis (hoc nempe non est acidum: sed salsum, ac de gustu spiritus vitalis, prout alibi de vita longa) sed lienaris fermenti: quod nimirum Lien spirat in stomachum, cujus tutelam suscepit. Ideo namque in quartana sæpè ista nubecula apparet, iterumque sæpè disparet. Dum appetitus, ac digestio, restituuntur, iterumque secedunt, perstite interim semper eadem quartana. Alioqui si ista nubecula significaret materiam morbi, velut objectum, aut efficientem: certè, constans perseveraret semel nata; cum materia semel cocta, regulariter iterum non reincrudetur. Ergo pro suo œ- 23
conomia, propriaque visceris digestione, Splen, vitale fermentum, ex insito sibi, genialique spiritu, obtinuit. Ideò namque de proprietate, odore, gustuque spiritus vitalis est. Qui cum sit salinus & balsamicus (prout de vita longa) debent etiam quartanæ materiam subigere & vincere. Sed visceri huic data est cura stomachi, digestio-

nique ejus hactenus præsidet : ideóque ad hoc, jure obtinuit aliud fermentum acidum, quod nisi in stomachum debita inspiretur dosi, oriuntur inappetentiæ, cruditates, imò
24 & ipse boulimus. Itaque si hoc tutelæ stomachicæ decus fermentum, in Splene exorbitet : fiunt cruentæ, & atræ exscreationes in stomachum, quas Scholæ censuerunt atram bilem. Cum alioqui non sit nisi expurgatio, ac renovatio cruoris alimentarii, ab ipso Splene. Ergo acidum stomachi, etsi sit causa nubeculæ, totusque cremor acidus : in salsum ordinario, subter fellis dominium convertatur (ut de digestionibus alibi) perstat tamen nubecula, ab aci-
25 do genita. Cujus ergo notandum, Quod ablata causa, tollatur effectus de futuro ; non autem de præterito. Quia effectus de præterito, est productum, jam per se substans : sæpè quoque, non ampliùs comitantia priorum causarum opus habens. Id quod nunquam hactenus in Scholis fuit
26 consideratum, ut neque distinctum. Sæpè ergo urina confusa mejitur à calculosis, itemque in cordis palpitatione, & alibi. Alia verò, etsi clara, mox sponte tamen, turbatur in aëre. Ac quidem omnis turbida urina, latens acidum continet, ejusque minus, si semel ad ignem claruerit, nec turbetur deinceps. Saltem fermenti fellei defectum indicat. Quippe designatur, quod tantillus tepor acidum relictum coxerit, & vicerit. Sic nempe poma, nondum matura,
27 sole dulcescunt. Quoties etiam fermentum folliculi, sive visceris fellis, pessundat stomachi fermentum, atque pylorum vitiat, toties digestionis cruditas, adeóque & lotium, absque nubecula est. In stomacho etiam est subinde amaror, ab errante digestione, ejusmodi recrementum partu-
28 riente. Sin autem illius visceris fermentum supplantatur, est urinæ sedimen crassum, & album, nec unquam absque stranguria : quæ ideo in senibus difficilis curatu. Aciditas autem ista lotii, in stranguriis, quamquam non sit gustui manifesta ; quantulacumque tamen, sufficit ad præfatos effectus doloris. Quod patet in urina novellæ cerevisiæ, ponticitatem suæ cerevisiæ imperceptibiliter adhuc perticipante. Dum autem hepatis fermentum nimium superat stomachi, & fellis activitates : sedimen
29 bolare, in urina turbida, & fulva. Quasi optaret sanguificari, quod isti destinationi est ineptum. Rubeum autem sedimen in urina flava, quodque per ignis calorem facile liquescit, denotat fermentum hepatis
30 peregrino impedimento exasperari. Quæ fermentorum historia, tractatu de digestionibus conscribitur. Sunt & postremo errores, & pigritiæ multiplices, circa ortum contentorum ; quos tractatu de Lithiasi ex professo expendi. Tuta est interim methodus, examinandi urinas per pondus. Un-
31 cia nimirum, pendeat 600 grana. Vas autem vitreum habui, anguſti colli, pendens grana 1354. Repletum autem aqua pluvia, pendente insuper grana 4670. Inventa est urina senis, pendere eodem vase, 4720 grana. Sive superare pondus aquæ pluviæ, 50 granis. Urina autem mulieris sanæ, ætatis annorum 55, pependit 4745 grana. Urina juvenis sani, annorum 19, pependit grana 4766. Alterius autem juvenis paris, abstemii à potu, pependit 4800 grana. Juvenis 36 annorum, tertianam tolerantis cum tussi, pependit 4763 grana. Præfatus autem juvenis 19 annorum, cum tertiana duplici, nocte præcedente, parum biberat : pependit autem urina ejus, 4848 grana. Quod fuit 82 granis amplius, quàm dum sanus esset. Virgo, cordis palpitationem passa, minxit instar aquæ pluviæ, quæque ideo æquiponderabat aquæ pluviæ. Urina tepens, semper seipsa frigida, paucis granis levior, ut & extensior. Sitque idcirco vas colli brevis, & acuminati, ut fere in puncto urinam dimetiatur. Plura alius addet, & meditabitur. Estque longè facilior methodus, quàm quæ ponde-

ponderando integrum hominem, in Aphorismos est redacta. Ego semper circa morbi essentias, remedia, & applicationes, sive in sanationem, anhelavi: quique auram vulgarem odi; odi etiam prognosin, quæ prædictionem & præscientiam divinationibus esset familiaris. Mage gavisus ægrum sanare, quàm multa amphibologicè prædixisse.

Ictherum, non à bile flava.

CAPUT V.

1. Suppositio Scholarum hoc casu. 2. Responsio apposita. 3. Subterfugium ordinarium atque ridiculum. 4. Aliud subterfugium. 5. Per Anatomen docetur Icteri causa. 6. Implicant sibi Scholæ. 7. Ab impertinenti. 8. Duplex in Ictero vitium. 9. Oblivio Scholarum. 10. Absurda, ad causas Icteri humoristarum. 11. Quatuor Absurda. 12. Quod oris amaror non arguat bilem. 13. Ictherum, non ab obstructo felle. 14. In Ictero semper aliquod virus. 15. Colores, si inordinati, in excremento, non fieri à causis ordinatis in natura. 16. Probatur, à remediis propriis. 17. A Iuvantibus & nocentibus, non desumi indicationes curativas. 18. Causa adæquata Icteri. 19. Ictherum non nasci, nisi à causis univocis. 20. Non sanari Ictherum per flava remedia, ut talia. 21. Historia in stranguria senili. 22. Bos illudit causas Icteri, traditas ab Humoristis, & usum radicum graminis. 23. Bilem non mitti ad tingenda alvi recrementa. 24. Pallens sceoria intestini non tam accusat fellis absentiam: quàm transmutandi errorem. 25. Contra possibilitatem obstructi fellis, in Ictero: Propter ignoratam morbi quidditatem. 26. Aliud argumentum. 27. Tertium. 28. Ab impertinenti. 29. Ab impossibilitate tinctura. 30. Ab amarore. 31. A disproportione tingentis, & tincti. 32. Generatio anonymi veneni in Ictero. 33. Absurda aliquot proponuntur, Humoristis consideranda serio. 34. Conclusio è præmissis. 35. Nidus Icteri. 36. Error Medentum, circa bilis transitum in piscem.

1 ANTESIGNANUM argumentum, quo Humoristæ credunt, se ex plena necessitate confirmasse bilis flavæ exsistentiam & generationem, quodque anchoræ vicem supplet; est Icterus. Cujus favore, contendunt cystim fellis, in sui exitu versus jejunum Intestinum, obstipatam. Bilem ideo quotidie generatam, moxque à sui nativitate regurgitari, atque dispergi in totum corpus. Quapropter uti ordinariam: sic & necessariam bilis, sive fellis generationem, quotidianam proscriptionem, & separationem supponunt. Meatum autem fellis inferum, constipatum probant. Quia alvi excrementa sunt felle destituta, ideo & cinerei coloris, nec flava. Quapropter lotium vicesies plus justo tinctum occurrit: atque indies meracius. Ergo tam vesicæ, quàm alvi excrementa, suam desumunt tincturam à felle. Primo. Nondum probarunt superum aliquem introitum fellis, ad folliculum: ut neque is hactenus per exquisitam anatomen est repertus. Ergo, vel per inferiorem, fel excrementosum quotidie intraret, vel insensibiliter. Non hoc modo, ubi tanta esset quotidiani fellis abundantia. Nec etiam priore modo, Cum isthac frustra intraret, qua statim egredi deberet. Itemque si isthac ingrederetur, deberet per intestinum sursum intrare, nec sic unquam deficeret tinctura stercorum, fellea, etsi aditus inferior esset occlusus. In limine itaque hærent Humoristæ, in probanda quæstione, an sit. Ac deinde deficiunt in ductu, & separatione fellis è Jecore. Tertio. Saltem ex disproportione, facile colligere possent, se deceptos. Nam si Ictericus biberit libras octo uno die, tantundem flavissimi lotii propemodum est redditurus, cujus saltem libræ quatuor essent meri fellis, & quò infirmiores ægri fuerint, mortique viciniores: eò urinæ, in flavedine, erunt quoque intensiores; nequicquam tamen amaræ. Dimetiendum ergo erat, quantum flavi quotidie per lotium, & per cutim expellatur Ictericis: an videlicet tantundem fellis quotidie per alvum pellatur sanis, præcipuè quibus rarus est secessus. Quod si non: ergo non est fel, non bilis, aut de naturalibus humoribus, qui fit in Ictero: sed planè virus excrementosum. Et per consequens, Icterus non

2

probat se è felle oriri. Tandem, Humoristarum argumento, per suppositionem concessò, Saltem eo ipso fatentur, nullam in natura bilem, ne quidem quæ unà cum cruore in virus fluctuare creditur, ex naturæ scopo, sive ob nutritionem, fieri: sed semper utcumque sumatur, esse excrementitiam, & productum aliquod, quod tam sui quantitate, quàm qualitate, sit præter naturam, & sanguificandi scopum. Per consequens quoque, bilem nec esse de cruoris compositione, ut neque de naturæ intentione, quam habet in generando cruorem. Id est, Bilem non esse humorem nostri constitutivum, vel partem cruoris integra-
3 lem. Quod si autem responderint: Bilem in Ictero quidem esse humorem morbosum, ideóque & excrementosum: non autem proinde & ordinariam bilem. Atqui, ut illis fiderem, priùs probare debuissent utriusq; bilis radicalem differentiam. Cum alioqui sola fellis obstructio sit causa icteri in Scholis. Quæ speciem bilis mutare nequit: cum ipsa obstructio meatum; non autem bilem, aut fel respiciat. Denique, si Icteri causa sit excrementum morbosum, atque aliud longè à bile, cruoris constitutiva. Nec ordinaria, ac naturalis alioqui bilis: ergo ad minimum, est impertinens argumentum Scholarum: per fictum atque excrementosum, velle naturalis humoris necessitatem intrudere, atque necessariam confirmare. Quemadmodum glarealis aqua etiam non probat nutritionem ossis, aut ossificationem in poro, fracturis increscente. Uti nec pus probat carnis gene-
4 rationem. Quid si dicant, fel non qualitate: at sola quantitate molestum, in Ictero, quæso respiciant: Quoniam vel prima die, imò & ante manifestum Icterum, malè se habent Icterici. Denique non sola molestat tum quantitas, ac impedit: sed & longè arctiùs nocet ipsa qualitas. Sunt nempe Icterici angustiosi, & suspiriosi; à prima die, in stomachi orificio queruntur anxietatis, dejectæ quam primum appetentiæ, anxii, velut perpetua febricula conquassati, & verè morbidi, cum pulsu duro, inæquali. Quibus qualitas potius nocua, quàm quantitas designatur. Equidem duo cadavera icterica dissecta, memini me præsente. Neutrius tamen orificium felleum erat obstipatum (curiosè namque totum perlustrabam) Sed venæ Mesenterii (infra Jecur nempe, ac procul remotæ à felle) cruore flavo, ac stercoreo, scatebant. Fel nem- 5
pe adesse putabatur, antequam à Jecore fieri potuerat. Atque excrementa alvi, inde abundanter tingi potuissent, nisi ordine inverso, stercus liquidum atque flavum, quod infernè descendere debuisset, in Mesenterio detentum esset: atque aliud virus, à causis peregrinis, supernè natum fuisset. Est namque istud stercus liquidum, secundæ digestionis proles, rapiturque frequenter sursum: & quanquam Ictericis subinde sit oris amaror; non tamen illorum urina amaricat. Sed jam, de bilis mentito vomitu, sat explicatum, esse peregrinum efficiens, quod virus peregrinum, cum multa anxietate in stomacho primordialiter, & non è Jecore, repetitum fel generat. Nec est inquam stercori flavo, & liquido, amaror ullus. Cum nec lotium, inde flavum, amarorem agnoscat. Tristitia non raro ortum dedit Ictero. Tristitiam ve- 6
rò, Spleni nuncupant Humoristæ non ergo tristitia, erit causa antecedens, immediata, atque continens oppilationis fellis. Stercus quoque liquidum nedum digestivæ errore multiplicat Icterum: sed & vitio dispensativæ, ordine retrogrado, rapitur in venas: quodque infernè purgari debebat, sursum vocatur mittiturve. Ex altera insuper parte, ipsum Icteri efficiens, virus parit, domestico vitio, non secus atque obsoleta stomachi digestione, demonstravi virus nasci, quod per vomitum expellitur. Etenim frequenter in Ictero, ani 7
fordes pallent, ac penè albicant, eras deinde

de rursus flavent, iterumque mox inde pallent cinereè, ut pridem. Quod fellis obstructionibus sic alternatim minimè contingit: nam semel solutis, & apertis, non est recluſio, aut clausura tam facilis,
8 vel imminens atque interpolata. Duo itaque in Ictero simul concurrunt. Unum est, alienatio secundæ digestionis, quo chylus pervertitur, tam qui regulariter bonus esset, & in cruorem mutandus, quàm qui aliàs naturaliter, in stercus liquidum, intra Intestina facessit. Alterum autem est alienatio distributivæ ac digestivæ stomachi. Sæpè nempe à crapula est copiosus vomitus flavus, prout & dejectio talis à poculo solutivo. Jam namq; superiori capite ostensum est, in stomacho, errante digestione, tale amarum gigni, itémq; & in Intestino puerorum, vitulorum, &c. Nam stomachi & intestini propria est flavedo, quæ subinde etiam à digestiva errante, amaricat. Ubi autem cum errore digestivæ adest vitium distributivæ, Icterus jam confluit: eo quod præter naturam, quod nascitur præter naturam, in venas & corpus dispergitur: quod alias nec nasci, nec isthac deferri debebat, sed
9 per sua emunctoria urgeri. Quæ distributiva à Scholis hactenus est neglecta. Cujus tamen errore, varii fiunt morbi: nimirum fluxus symptomatici, apostemata, ariduræ partium, œdemata, &c. Præsertim in terminis Icterus. Stercus enim liquidum, quod naturaliter post separationem purioris chyli, alioqui circa finem Ilei generatur, postremo, & ante merum stercus in Colo intestino. Jam præcociter, à Jejuno Intestino incipit, ac præter naturam vertitur in flavum istud excrementum (non tamen amarum, quale in stomacho nascitur) unde illi fas, scandendi in venas Mesenterii, nascitur. Sunt ideo excrementa Alvi, coloris cinerei, orbata stercore liquido sibi naturali, & tingente flavedine. 1. Scholæ etenim intelligunt fel, & bilem, esse synonyma. 2. Cystidem fellis, in Ictero clausam, qua ad duodenum Intestinum tendit.
3. Idcirco alvi sordes, debita fellis portione privatas, pallescere. 4. Fel ergo, quod per anum secedere debebat, urinæ supraproportionaliter & immoderatè commisceri, solius itineris errore. Quæ credulitatis stupiditates, Medendi fundamenta transverti fecere, magnamque mortalibus cladem attulere, non minus quàm inconsideratas manifestarunt temeritates. Nam in- 11
primis constat (quod alibi probavi de digestionibus) quod stercus humanum, etsi flaveat parum, aut multum, non sit amarum tamen proinde, ut neque urina icterica. Canes enim edunt flavum stercus infantium, quasi adhuc lactis saporem illis referat. Sin tamen guttulas alicujus fellis huic flavo stercori commiscеatur, à cane nequicquam lambitur. Ergo Scholæ fatentur bilem, ordinarium, atque necessarium, cruoris excrementum naturale. Cujus attamen generatio, non intenditur à natura, sed præter vitalis naturæ instinctus, ac per accidens, morbosa est. Quid si os Icteri- 12
co amaricet, an proinde bilem arguit? In Ictero urina flavissima, non amaricat: ergo felle & bile orbata est. Os in timore mox amaricat, cum salsedine. Timor autem nil quicquam imperii super fel obtinuit, ut concepto pavore, effundatur in os. Etenim si in Ictero, cystis fellis sit infernè sic clausa, ut nil bilis in duodenum fluat: ergo nec os in Ictero amarum est à felle, ab duodeno sive jejuno intestino, sursum tracto: cum non sit alia alioqui via, qua fel in os ascendere posset. Sæpe etiam in Ictero, post ci- 13
neritia alvi excrementa, redeunt flava: cur ergo Icterus non desinit, si ejus causa jam desistat? Quid si in Ictero, assumto rhabarbaro, vel cholagogo alio, quicquid dejicitur, flavæ bilis testimonia dederit: cur ergo sumto cholagogo, non terminatur Icterus; si bilis per intestina, ad Medentis nutum, delabatur? Quid si exoticum fermentum, aut virus, non rarò totum cruorem,

rem, & carnes ipsas, per diarrhœam, in fœtidum atque flavum liquamen transmutet, & dejiciat, quodque Scholæ bilem
14 absque controversia dicunt; Si inquam etiam à serpentis cujusdam morsu repente quis Ictero succumbat, an proin confestim fellis folliculus claudetur? Quis potiùs exin non censuerit, In omni Ictero aliquod consimile virus patrans latere: quod digestivam & distributivam alienet? Adeóque bilem naturaliter non ab igne, ut neque à recta digestione, multóque minus à nativi caloris fœcunditate: sed vituperoso
15 planè titulo, in natura fieri. Ideóque excrementa pallescere, flavere, rubere, & nigricare, non aliunde, quàm ex vitio, tam digestivæ, quàm distributivæ? Infantum nempe stercus, flavius est adultorum; non tamen censentur in Scholis propterea biliosiores. Est itaque flavedo excrementi, ex propriæ putrefactionis vitio oboriens.
16 Quid si ergo Icterus non sit ex oppilatione fellis: nonne consequenter, fellis deoppilativa erunt frustranea? Sic nempe, ut serpentes aliquot ex proprietate faciunt Icterum: ita & insecta aliquot Icterum sanant vicissim, ut & quædam simplicia, foris alligata dumtaxat. Quatenus nempe virus tollunt, quod præfatas facultates alienat: non autem, quod ejusmodi vermes, aut simplicia, statim cystim fellis ob-
17 struant, aut deoppilent. Meminerint ergo, à juvantibus ac nocentibus, non aptè sumi indicationes curativas: sed aptiùs, diagno-
18 sticas. Quodque alibi ex professo plenius patefeci. Itaque efficiens Icteri, est fermentum præter naturam virulentum: quod pylorum sic malè affectat, ut digestiva, simulque distributiva, alienentur. Sedetque virus istud vel in duodeno, vel longiùs ab Ileo communicatur. Sic subinde à serpente demorsus, confestim Ictero affligitur. Non autem quod ictus ille in pelle, statim occluserit meatum fellis in Jejunum inte-
19 stinum. Proinde Icterus, per appositos flores chrysanthemi, dentis leonis, aliorumque multorum similium, non rarò quoque per antidota quædam, pyloro congrua, sanatur. Quales sunt millepedæ, lumbrici terræ, flavi vermes inter asseres, & quæ valenter abstergunt primam corporis regionem. Nec etenim rhabarbarum, crocus, curcu- 20
ma, lapathum acutum, &c. curant icterum quatenus flava: sed illorum flavedo potius indicat destinationem sibi esse, ad detersionem veneni. Signaturæ enim produnt crasim internam rei: non autem ipsa crasis rem detegit. Octogenarius quidam, & so- 21
cer Medici Bruxellensis, per biennium continua stillabat stranguriâ. Census ideo, habere calculum in vesica. Dissecto tandem ejus cadavere, fuit repertum à calculo immune. Mox Medicus iste, se calculum soceri confregisse, oblatis saxifragis, jactitabat. At non à stranguria stillante. Fuit autem ejus fel, grumis aliquot refertum, absque ictero: defectus autem Splenis stranguriam senum causat. Ut alibi probavi de 22
digestionibus. Judæi enim conqueruntur plurimum de atra bile, atque mœrore. Utuntur autem lapide, qui quandóque in fele bovis reperitur: subflavus est, & natat in aqua subinde, quanquam subinde durior & ater. At bos, non Ictero; sed malleo perit, nec malè valet à flava bile, licet cystis fellis, calculo satis amplo sit occlusa. Denique bos continuo pastus gramine, felle oppilatur. Ergo tantus radicum graminis usus, in apozematibus singulis, totus est ridiculus. 1. Antequam ergo concedam, 23
fel ad tingenda alvi excrementa quotidie demitti, prius constare debet, quod esset bilis in rerum natura. 2. Dein, quod humanæ sordes insigni amaritudine sint præditæ. Quod tamen alibi de digestionibus falsum probatur. 3. Constare deberet, quod idem pigmentum, tingens urinam, & alvi sordes, non generetur naturaliter in ipso membranarum ductu, qui Intestinum dicitur: prout supra de vitulo constare feci.

4. Si

4. Si ergo lotium, & ſtercora, ordinariò atque naturaliter flaveant, non tamen ſint amara: ergo non à felle, aut bile. Ergo nec mirum, ſi errante ejusmodi efficiente naturæ, copioſior fiat ejusmodi tinctura, adeóque intenſiore Ictero, intenſius quoque flaveſcere quotidie lotium, in Icteritio. Nec mirum quoque, ſi ab errante cauſa efficiente, & diſtribuente, per totum corpus, ejusmodi excrementa flâva deferantur, Icterum, atque tandem & mortem ſubnaſci. Etenim ſi in crapuloſo ſtomacho flavedo amara fiat, ab errante digeſtione: idque tam extra, quam intra Icterum, tam in ſano, quam febriente; tamque in obſtructo, quam patulo felle. Denique ſi in obſtructo felle appareant lapides grumi, &c. abſque Ictero. Si in Ictero, urina ſit intenſiſſime flava, & tingens, abſque amarore, & felle: Hæcque cuncta ſub ſolius digeſtivæ errore, & diſtributiva peccante. Non eſt mirum excrementa alvi, utriuſque facultatis vitio pallere. Siquidem ejuſdem facultatis, eſt bene valentis, patrare hoc aliquid: & male valen-
24 tis, hoc aliquid facere vitiatum. Tandem, pallens alvi excrementum, & urina rufo rubea, in Ictero, non quidem fellis, ut neque bilis commiſtionem accuſant: ſed errores transmutando, & diſtribuendo commiſſos. Nam remedia ſpecifica Icteri, exigua præſertim quantitate (ut aſſolent) data, non juvarent, ſi ſit (quod ſupponitur) infernum (id eſt unicum) fellis orificium adæquatè, atque totaliter clauſum (nam quicquid non eſt totaliter clauſum, ſat patet
25 transfluenti felli) nam emunctorium ſic clauſum, ut nullatenus ſit expulſivum ſuarum ſuperfluitatum: multo certe minus erit remedii peregrini, priusque in ſtomacho transmutati, attractivum, vel admiſſivum. Ideóque ergo planè fruſtraneum. De-
26 nique ſi aliquod cyſtidi ſit os ſuperum (quod nullum: nam non reperitur tranſitus niſi inferne) illud ſane aptum minimè eſſet, ad trahendum bilem: multóque minus in tanta copia bilis, quanta ſupponitur in Ictero. Deberet ergo bilis trahi per Jecur, nec tantæ dimitterentur ſordes, trans ipſum fellis folliculum, qui poris expers cenſetur ſuperne, Adeóque non eſſet, unde inferus canalis obſtrui poſſet. Tum denuo 27
hinc ſequitur: Si bilis ulla eſſet, eaque non transmitteretur ſupernè, trans cyſtim fellis: remedium quoque contra Icterum, ſupernè in cyſtim labi nequeat: neque infernè pariter admitti (quippe exactè ſupponitur occluſum) neceſſariò quilibet Icterus ſemper erit, abſque ſpe ſanandi, quia citra remedium. Tum demum aliunde patet, 28
quod liquor fellis ſit merum viſcus vitale: non autem bilis, aut quotidianæ hepatis ſordes. Itaque ſi nondum conſpicuus, necdumque probatus meatus à Jecore trans cyſtim ſit inventus: quare ergo occluſo inferno meatu, folliculi, mox totum corpus, felle regurgitaret? Siquidem hoc præſupponat tantundem fellis, prius ab hepate parati. Porrò ſi bilis flava, quam cruori ex- 29
travenato putant ſupernatare, tam tingat excrementa alvi, quam veſicæ, eaque, bilis vix ſubpallide flaveſcat: certe illa nunquam poterit urinam Ictericiam tingere, in tam ſpiſſam atque ſaturatam coloris flavedinem. Cum id, propter quod unum quodque eſt tale, debeat eſſe magis adhuc tale. Longéque abeſt, quod mera bilis, quam ſimul cum cruore ſibi cognato ordinatim generari dicitis, eſſet coloratior, quam lotium Icterici, quod nedum non eſt bilis: ſed vix quinquaginta ſeri partibus, una bilis cenſetur adjecta. Nec interim vix lotium Icterici, in quinquageſima parte ideo aſcendit, ad meræ bilis tincturam. Itaque ſi urina (quæ materialiter potum, ſui corpore ubique, & ſemper repræſentat) adhuc ſuum colorem à felle & bile mutuet. Ipſa urinæ Icteritiæ tinctura, debet ad minimum trigecuplo, ſuo corpore tincturam fellis, imò & croci, ſuperare, eſſétque ſel ſpiſſum, inſtar vitelli ovorum. Quod cum non ſit de

natura bilis, aut fellis, ergo nec poterit urinæ Ictericiæ tinctura unquam esse à felle. Estque hæc argumentatio à numero, extensione, mensura, & spissitudine. Itaque deberent Scholæ retrospicere ad suas theses, de obstructione fellis: ac facile reperirent, non esse sub centesimam fellis aut bilis proportionem (etsi ponatur folliculus fellis obstructus, & fel non ad ani excrementa detrudi) quotidie ortæ, ad eam quæ sola urina excernitur. Deinde, non esse cur ingravescente Ictero, quotidie lotium & habitus colos ingravescant, & augeantur, cum minor alioqui sanguificatio, fellisque contingat indies instante morte ge-
30 neratio. Quodque magis est. Urina Icteri non est amara (quod unica saltem guttula, in apice linguæ sat lucide notari potest) esset autem felle longè amarior, si ab hoc suam desumeret tincturam: aut deberet fel in omni lotio naturalem suum perdere amarorem. Quorum utrumque æquè est absurdum. Cumque aliàs omnis amaror, à cæteris omnibus urinis exulet (Absurdissimum autem omnem totius urinæ flavedinem, à solo felle, sive bile, mendicare, nec lotium tamen interim ullum sit amarum) esset saltem amaror in urina Ictericia, peregrina admodum qualitas, nec à bile oriunda. Quod est dicere. Ab exotico excremento, in se amaro (quale est subinde per vomitum, quod rejicitur tam sanis, quàm ægris) non autem à bile naturali.
31 At mensuram cogendo Scholas. Cor flavus, quo unica saltem die lotium in Ictero tingitur, posset tantundem stercoris saturato colore inficere, quantum quadraginta diebus per alvum ejicitur. Sufficeret autem tantundem coloris exuberare in lotio indies, quantum singulo die, bilis, stercoris inficiat. Ergo obstructio fellis nequit in causa esse, cur quadragecuplo plus tincturæ & fellis generetur, si urinæ tinctura, totiusque flavities corporis, spectentur
32 simul. Imò, quando cætera absurditatum caterva excusari posset, per Icterum, quotidie plus rufæ bilis (sic fæcem istam nunc per licentiam voco) trans habitum corporis dispergitur, & simul per urinam, & decuplo plus fellis quotidie sic expellitur, quam gignatur cruoris. Ergo saltem Scholæ docere debuissent, cur fellis detentio & obstructio multiplicet fellis generationem, si nolint unà concedere, istam ejusmodi fellis, & omnis fictæ bilis alioqui generationem esse excrementosam. Adeóque fictam esse bilem humorumque quaternarium. Sed quicquid horum generatur, esse 33
partim anonymi veneni, quod bilem falso credidere, delusæ per Icterum, ac præcedentium capitum casus. Indaginem itaque Icterici veneni frustraneam censuere, cum bilem istam putarent sola quantitate abundantem, & naturalem alioqui cruoris conpartem. Ah utinam examinassent prius, quod bilis flava (qualem cruori extravenato supernatare ostendunt) nequeat altius tingere urinam (aqueam alioqui ex sui seri natura) quam ipsamet bilis est ac longe adhuc minus. Quodque urina ordinaria, mediocris flavedinis, atque temperata, sit tamen altius tincta, quam sit ipsa supernatans præfata bilis. Quod in Ictero sit color quadragies plus saturatus, & tinctus, quam qui à præfata bile tingi speretur. Quodq; quò morbosior, mortique vicinior Icterus, eò urina est quoque rufa flavedine saturatior. Nec tamen sit ratio, cur plus bilis generaretur quotidie, dum ejus est minor necessitas, minorque calor naturalis in hepate. Plus esset inquam ignis elementalis, quo mors est propinquior, & ignis, si quis foret, suæ præfocationi vicinior. Quodque dum dicant temere, totum mel in bilem ac fel verti, in constitutione biliosa, forti, ignea, virili, ac forti, quod alias in sanguineo, totum fit sanguis. Adeóque & propria, invitáque confessione coactæ, non cernant, quod suæ fictæ bilis generatio procedat utrobique ab

aliqua

aliqua corporis virulenta indispositione, quæque tandem aucta, multo fœcundius ejusmodi sordes proferr, quàm cruoris, imò
34 quam solet paulo ante. Cum interim nulla sit ejusmodi bilis necessitas : plurima autem cruoris, in Ictero. Non videant inde concludi. 1. Quod natura in summa sui sanitate semper errarer in suis finibus. 2. Adeóque & creator ejus errasset. 3. Quodque non cessaret, fel copiosissimum facere, dum illud maximè horret, eoque minimè opus haberet. Quod bilificatio in Scholis sit ex causa morbifica : non autem ex integritate naturæ. Quod quicquid vocant bilem, nec bilis sit, nec fel, nec unus de quatuor fictis humoribus, nostri constitutivis : sed excepto felle, bilem esse merum semper excrementum, stercoreum : si non simul etiam defectuosum, atque virulentum. Non ergo unquam bilis exstitit in natura. Fel verò est viscus præpotens, in natura liquoris primigenii, apprime vitale, & summè necessarium. Deest itaque bilis in natura universa, ergo & pro Ictero. Cholera autem quicquid suo attingit fermento virulento, inquinat, & in virus transmutat, absque cessatione. Est tota itaque bilis inventio futilis, mendosa, & perniciosa.
35 Nidus autem sive officina Icteri, est à pyloro, usque ad finem duodeni. Memini enim Lucium piscem, quandoque vivum, in dorso, à capite in caudam apertum, superligatum transversim in regione stomachi, infra paucas horas, fœtuisse putidum cadaver, totamque ejus carnem, quæ ante erat albissima, flavam evasisse. Vulgus Medentum rebatur, se traxisse bilem ab Icterico. Ego verò ratus sum, vivum piscem calore Icterici putruisse, suamque flavedinem à corruptione mutuasse. Excrementum pelli intinctum in Icterico, non secus, atque carnem piscis, cadaverosum virus esse. Erat namque tam putidus piscis, quod à fele sperneretur. Ego itaque virum sanavi per quædam calcinata alcalia. Hæc de falsitate humorum, & humoristarum misera decipula, dixisse sat esto. Reliqua autem, quæ de humorum decubitu huc spectantia occurrere possent, alibi particulari tractatu de catarrhi deliramentis ad unguem explanabo. Postremò autem quod pro Atra bile, hæmorrhoides, menstrua denique, atque carcinoma uberum incusare solent. Id sanè sub silentio, velut responsione indignum, & tanquam inutiles nænias sperno, in magna credulitatis proximorum commiseratione, nec non cæcitatis Scholarum. Siquidem recedunt in hoc à terminis sibi propositis, tam in sanguificando, & ad Lienem delabendo, quàm in commigrando à bile flava in atram. Quoniam hæmorrhoides, & venæ uteri, non semper, quotidie aut ubivis : sed duntaxat circa venarum exitum, cruor bonus alioqui malignatur, deturpaturque iis locis, & non antea : non autem quod in Splene jam antea degener esset, ac in ultimum ani mittatur. Perinde etiam quicquid de Coryza, Tussi, Asthmate, Apnœa, Pleuritide, Odontalgia, &c. commentantur Scholæ pro Pituitæ stabilimento ; Id totum pro ridiculo somno paganismi demonstrabo, tractatu de Catarrhi deliramentis, suo loco. Mihi autem nunc sat visum ostendisse, pituitam nullam in consortio quatuor humorum contineri : idque, quod à causis morbosis eliditur, quod muccosum, atque hactenus pituitæ instar persuaserunt, ejici : sufficit ostendisse nunc, titulum excrementi illud ipsum subiisse, nec ullatenus familiæ humoris vitalis adscribendum. Sit Dominus Jesus inter me, & horum Interpretes.

IN ARGUMENTUM

Libri sic lusit Poëta contra humoristas Christiani sanguinis sitibundos.

Quid multis fidis Medicis, Dux optime? multum est
Si fidas uni: cætera turba nocet.
Nonne vides toto vacuari corpore venas?
Hic secat, hic urit; crescit ab arte malum:
Quisque aliquid gipsi Galleni consulit: omnes
Oppugnant unum corpus, & arte necant.
Induperatorem medicorum turba peremit;
An medicos medicam credis habere manum?
Sanguine Belga fuit Princeps, medicatur Ibero
Turba modo: Belgas non juvat iste modus.
Pauca dabo tumulo: Iacet hic dux optimus; in quem
Nil potuit Mars, dum corpore sanguis erat.
Quod Mars non potuit, Medici potuêre secando:
Sic Mavors ipso sit minor Hippocrate.

TUMULUS PESTIS.

AVTHORE

JOANNE BAPTISTA
VAN HELMONT,
Toparcha in Royenborch,
Pellines, &c.

Editio altera, priori multò emendatior.

AMSTELODAMI,
Apud Ludovicum Elzevirium,
cIↃ IↃC XLVIII.

PESTIS.

Lector, titulus quem legis, terror lugubris, foribus affixus,
intus mortem, mortis genus, & hominum nunciat
flagrum. Sta: & inquire, quid hoc?
Mirare. Quid sibi vult

TUMULI EPIGRAPHE PESTIS.

Sub anatome abii, non obii: quamdiu malesuada invidia
Momi, & hominum ignara cupido, me fovebunt.

ERGO HEIC

Non funus, non cadaver, non mors, non sceleton,
non luctus, non contagium.

ÆTERNO DA GLORIAM,

Quòd Pestis jam desiit, sub Anatomes proprio supplicio.

JOAN. BAPTISTA VAN HELMONT
BRUXELLENSIS.

PHILOSOPHUS PER IGNEM,
TOPARCHA IN ROYENBORGH,
PELLINES, &c.

Salutem & gaudium Christianis.

CHARE LECTOR.

SEMPER, *vel à puero, inquisivi veritatem, super omne delectabile; quia passim inveniebam omnem hominem mendacem: adeóque ex seculi impietate, cuncta mendosa, ignara, commenta, fallacia, & impostoris plena, inventa. Cumque omnes status, religiones, & conditiones, opportunè investigarem per individua: vidi quidem in numeris, atque mensuris, veritatem certam, ac immutabilem. In rebus creatis denique, essentiam quidem, & proprietates rerum veras, atque bonas: sed ipsam veritatem, utut apud homines inquirerem, nusquam inveni. Dolui magnopere, quòd veritas se abscondisset à captu meo; nesciens, vitium istud meum esse, non autem rerum. Tandem, cum considerassem, quòd Deus ipse esset nuda veritas, Evangelium sumsi ad manus. In quo etsi singularem veritatem ubique notarem; attamen interpretationes offendi, ad carnis lubitum. Imò hodie, studiosos sedulos aliquot notavi, ad excusandas excusationes in peccatis, præcipuè Magnatum. Adeóque Evangelii veritas censetur esse professa: at non acconsentita, ut decebat. Nam nemo est, habens duas tunicas, qui unam exuit; ut pauperem, tanquam Christum præsentem, illâ induat, ex mero amore. Nemo genam alteram, verberanti offert. Adeóque Evangelica veritas, studio quorundam, hodie obsoleta est inter Christianos. In qua consideratione, dum semel ferè pernoctassem, post annorum aliquot studia & anxietates plurimas, resolvebam mecum, quòd Pestem, quæ tum nostrates invaserat, quamque omnes fugiebant, gratis ubique adorirer. Et quanquam ex libris undecunque remedia selectissima in compendium contraxissem, simulque remedia, ab aliis descripta, ad manum haberem: irrita tamen cuncta, languida, atque vana expertus sum. Derelicti namque, atque pauperes, sæpe suos vomitus ac ructus super me offerebant, animamque inter brachia efflabant, me anxio: sed Deus ignarum atque inutilem hunc servum præservavit. Atque tandem, comprehendi Pestis naturam, progressum, & proprietates, longè alias, quàm hactenus Scholæ intellexerant. Quoniam ipsimet Doctores, & scribentes, primi aufugiunt; & quæ hinc inde è variis authoribus compilârunt, æquè ignaris extollunt, atque commendant, tanquam longè optima, quæque ex sua insciția sic æstimant. Adeóque omnis illorum doctrina fundamento putationis innititur. Interim tamen cognitio veneni pestilentis desideratur, hactenus jejuna: ac remedia exposcuntur, quæ immutato in prioribus officinis sui dono, superare queant veneni labem. De quibus nil per Scholas somniatum hactenus.*

Cujus

Cujus generis sit Pestis.

OBVENIT mihi somnium, post anxiam pernoctationem atque dum nox nocti indicat scientiam, existimavi somnium continere scientiam. Itaque somnia mea, Lectoris judicio lubens substituo. Considerabam enim me in Cryptis extra Urbem (Grottas vocant): vidi labyrinthos Dædalicos, fornices alicubi rimam ruinamque minantes. Porticus Plutonis dixissem, quibus tenebræ inveteratæ, aër spissus, longâ quiete fessus, lumen candelæ eminus lucere, non permittit. Etenim aëris densitudo, Gas terræ, obviabat sic, quod paucis abinde passibus, vix flamma cerei micaret. Vox namque, offuscato sonitu obmutescit sic, quòd non procul inde clamor non audiatur: videaturque obtusior tonus, non vocem, sed vocis umbram referre. Nil enim ibi vitale, excepta vespertilionum turba, attextis nidis in fornice conglomeratorum. Heu triste spectaculum, æternæ mortis imago, ubi tenebrionum sedes. In qua si incolarum unum fortè læseris importunum: candelis privaris, & mox vitâ, nisi extincto lumine, te sternas humilem, ac velut mortuum finxeris. Tenebriones enim, obscuritatum indigenæ, à nemine peti, aut corrigi sustinent; multóque minus à sede abigi. Injuriam vocant, allatum contra ipsos lumen: quia penes se, lumen nec habent, nec amant. Sub doctrina & correctione, non ex ipsorum nidis emanante, clamant vindictam: in eamque conjunctis votis inhiant. Quam fortes enim, quia, & quando plurimi? Quam audaces, in tenebrarum seculo, & regno? quamque immites, ubi votis & volatibus suorum favent omnia? Anhelitus enim noster tantam ibidem olet fracedinem, ut mox nos pallore, mora tingat. Enimverò metallicis cuniculis est familiare, ut nisi frequenter solium pertundatur, novusque de æthere aër adspiret, certè Montani, cæco Gas pereunt: sin autem non pernoctaverint, saltem morbum contrahunt, in vitam usque deplorabilem. Solent enim proinde, ut vitæ montanorum consulant, per machinas, novum aëra inflare, noxiumque exsufflare. At in cryptis Romanis non quæruntur mineralia, Ideo & Arsenici Gas carent. Inveniuntur nempe ibidem frequentia sepulcra, quæ Christianorum martyrum glorioſe mortuorum putantur. Dubitare itaque somnians cœpi, an profuga, nec reperibilis hodie veritas, ibidem sibi tumulum feciſſet cum martyribus? arrisit dormienti quæstio. Etenim de terra Medicum, ut Medicinam, creavit Altissimus. Existimavi itaque Medicinæ veritatem, ac Medici scientiam, in naturæ fundamento stabili, abditioreque sepulcro, se occultasse, ab indigno contaminatoque mortalium contuitu, nostrumque refugisse commercia, multis se labyrinthis & anxietatibus obruisse. Ita ut pro luminis exiguitate, quod nobis ex natura sociale est, maneat veritas tenebris obtecta, & obsepta difficultatibus. Ac pessimum hic tandem occurrit: quod hoc veritatis sepulcrum, non à bono genio; at infaustis nocturnis avibus, custodiatur. Ideo spiritibus tenebrarum sit supplantatum. quisquis autem ille est, qui molitur, quod istis custodibus minùs applaudit, violentum mox experitur imperium illorum, qui specie pietatis ac quietis, hæc regna Plutonis custodiunt, quasi sua. Ac cum ipsi in lumen Veritatis non veniant, etiam alios intrare non sinunt, nisi se sibi sternant humiles. Circumcingitur enim mox alius quilibet, à potestatibus tenebrarum, hostibus primæ Veritatis, qui specie pietatis, legata suorum sepulcrorum sibi vendicant: quia penes se regnum Veritatis jactitant. Ideóque sibi delegatum imperium literarum, scientiarum, & Magnatum potestates. Hi enim nec aves, nec mures, sortiti medium ac hermaphroditicum genus, inceduntque ut est Lucæ 20. Penetrant domos, atque possessiones vi-

duarum, abducunt post se mulierculas oneratas peccatis, &c. Certè ejusmodi omne negotium perambulat in tenebris, & cum dæmonio Meridiano, omnis eorum conatus. Equidem non cernebam medium aperiendi sepulcri Veritatis, nisi longo cum otio: hoc autem osores spiritus, vel à diebus Ariæ Montani, non permiserunt probis. Quapropter ut opportunè, & cum utilitate proximi, id factitarem, decrevi me vulgo subducere, & fornices naturæ, frequenti foramine, subter lucem pertundere. Ac ne frustra laborarem, sub luce pelves vitreas dispositi, ut mutò sonitu, naturæ cameram subtus deprehenderem. Securi, unco, igni, & liquore acri, saxa diffringere, quadraginta annorum indefessis laboribus, & impensis, studui, ut lumen cœlitus influat, utque nocturnæ volucres, quæ se claves scientiarum & Veritatis angiportum custodire præsumunt, evanescant, vel ad angulum se recipiant, extra aulicismum, & urbanitatum venationes: Vel saltem mortales, Veritatis indagatores, posthac non impediant ampliùs. Hoc enim mixtum monstri genus obstrepit, se omnibus avibus præstantius: quia non ex ovo, aliarum avium ritu, incipiunt: sed fœtus, longiori ad mammas fuctu enutriunt, ejiciuntque è nido, quos sibi non sat proficuos putant. Se inquam avium proinde perspicacissimas gloriantur: hoc quia etiam sub tenebris clarissimè cernunt. Eheu sic seculo imponitur per tenebras! Veritatem autem in umbra, intra suas cryptas mentiuntur, & persuadent vulgo. Qui interim semper discentes, nunquam ad charitatis scientiam perveniunt. Quia lumen à sola ac nuda charitate edoctum, non tolerant. Ideóque technas tenebrarum, telasque sibi semper texunt.

Profectò fuit mihi necessarium, terræ viscera lacerare, ejusque cranium pertundere. Siquidem visus est mihi Galenus intrasse in cryptas, tenui lampade; qui mox in vestibulo terrefactus cespitavit, ad primum ferè limen cecidit. Itaque effuso oleo, rediit ad suos, multaque confusè de sepulcris narravit, quæ non viderat, nec noverat; nec credidisset, etsi vidisset. Omnes exin, multa temere apud suos stentantur se scire, qui nec quidem limen naturæ, nisi Galeni relatu, eminus salutârunt. Avicenna denique cum sua cohorte, lustratu Galeni, etsi cautior factus; non tamen multò profundiùs intravit: quin retro, circum, ac sursum aspiciens, vertigine captus, offenso ad silicem pede, præceps ruerit: rediens autem, se prædecessoribus longè ampliora vidisse, jactitat idiomate peregrino. Quod cum sequaces intelligerent, hærerentque, quemnam pro Antesignano eligerent, pugnare pro Principis jurati gloria singuli maluêre, quàm ipsimet adyta intrarent. Quasi humana mens libera, clientum instar prona, libertatem abjurâsset. Itaque nulli deinceps intrare conati, primisque stentoribus contenti, sese in pugnam, pro gloria, & tropæo, nondum cognitæ rei, suis centuriis præfixere. Quotquot autem ad limen venere, velut primario patrono factioſe addicti, vestigiis priorum insistentes, illicò corruerunt. Somniârunt se ingressos. Saltem lumine & ope privati, ad tantæ molis removendas tenebras. Alii quoque dein versus cryptas properârunt; sed lumen secum non attulerant, extinctum atque abreptum sensere oleum, per hostes primæ Veritatis & humanæ sanitatis, ac tenebrarum incolas. Tandem Paracelsus, magna face ingressus, funiculum circa primos passus parieti affixit, quem sequeretur comitem, ac viarum reducem, adspirans penetrare, quo nondum vestigia mortalium iter fecerant. Ad tantam mox lucem stupet volucrum turba, Prometheum intrasse autumat: extinguere faculam non audet, non valet: tentat tamen clanculum. Plurima monumenta hic homo videt, diutius & liberè exspatiatur, porticus fumo replet, & dum Veritatis sarcophago intentus, vires

deficiunt,

deficiunt, fax cadit, lumen medio cursu extinguitur, & fumis velut suffocatus est. Ego miſellus, tandem intravi minimo laternæ lumine, & nequid obesset, quodque manum ab opere detineret, funem quidem recusavi, & laternam ad zonam suspendi: sed à tergo uncus sequebatur, orbitam faciens, reditus normam. Itaque meis tantum insistens vestigiis, vidi ibidem longè alia, quàm præcedens avorum cœtus descripserat. At quia solus eram, ad tam ardua pondera vires deerant, multaque conatus, adversante vespertilionum turba, tandem priorum more, absque fructu exivi. Imò longè deterius. Quia diutina mora lumen mihi offuscatum erat, & oculi deinceps aliam porrò lucem omnem ferre recusabant, utpote quia jam tenebris nimis assueverant. Usque adeò nisi à pertinaci intento penitùs abstinuissem, cœleste mihi diei lumen nil omnino proficuisset. Hoc saltem unicum atque verissimum didiceram: quod omnes, humanis duntaxat freti auxiliis, ambularemus in densis tenebris, per vias ignotas, difficillimas ambages, & semitas noctis, paucorum maléque fidorum industriam imitantes: nec quicquam tandem inde fructuum ferremus, præterquam malè consumtum lumen, offuscatos oculos, pallentes canitie genas, confusiones mentis, præsumtiones vanitatis, noctisque instantis imaginem terrore, ac desperatione plenam. Deprehendi insuper omne nebulonum & meretricum genus, deceptores, Judæos, & carnifices, ubi semel propriâ temeritate se intrusissent, mox audendo graduatos. In nullo enim majorem licentiam, temeritates ampliores, credulitates crudeliores, tenebras densiores, ac confusiones frequentiores offendi, quàm in munerum nobilissimo: In quo cuique est liberum occidere, si homicidium subsidii pallio sit involutum, & occisus terra tegatur. Rogavi itaque Deum, limitem in nequitiis tam sceleratis, quæ contra divinum majestatis suæ simulacrum faciebant, dignaretur statuere. Verùm mox inde vanitatem desiderii mei deprehendi. Siquidem quamdiu proprium commodum superioritatem tenet, & Medicina ut aratrum exercetur, frustra contendunt, qui Christum meum, patrem pauperum, cum Mammona componere studeant. Laudabam olim civitates, quibus non erat licitum, inconsulto Medentûm collegio, in sanitatem proximi debacchari. At dein meam risi stoliditatem, quia excipiebantur, qui gratis curarent. Unde didici, quod lucrum Medentûm istam sibi caverat legem, & proprium lucrum ubique leges charitatis vitiaret, spe certâ, neminem inventum iri, cui ista exceptio quadret. Vidi itaque in legum consuetudine, supercreviſſe defectus, legesque reddidisse succo effœtas. Ac fuit certè mea stupiditas tantò major in hoc, quod nusquam admittantur in curando errores crassiores, quàm quos Medentes, etiam Cathedralici, piabili ignorantiâ committunt: prout toto opere annisus ac paratus sum ostendere, Mechanicè per ignem, practicè, omnique genere demonstrationum. Enimvero ante pauca secula, Chirurgum à Medico sequestrarunt arrogantia, ignavia, & charitatis extinctio. Quare dein ministri tractarunt manualia: quasi Christianum dedeceret, proximum manibus juvare. Interim nobiles matronæ aliquot, propriis manibus plures defectus sanabant, à Medentibus desperatos. Profectò, postquam ambitionis & lucri studia exculta sunt, refrixit charitas, misericordia extincta, ars periit, datorque luminum subtraxit dona, calamitatum nostrarum numerus crevit, & Medentes fabula vulgi facti sunt. Veritas in sepulcro scientiæ sepulta manſit, & ejus vice surrexit confusum rixarum genus, sermocinale, pro doctrina reputatum. Etenim Medici descripserunt, & ad se traxerunt totum morborum exercitum, dolentes propemodum, exiguum adhuc illorum

esse

esse catalogum. Artis namq; Galenicæ facilitate allecti, promiserunt geometricis demonstrationibus graduum, caloris & frigoris, metiri omnes, ac mederi omnibus. Chirurgi quoque horum imitatione, ac æmulatione, tam moderni, quàm veteres, largè latéque tractarunt promiscuè de omnibus, sub se rapientes omnium sanationes, in aspectu, ac despectum suorum pridem herorum. Quoniam initio, ac radice destinationis Medicæ, omnia solis duntaxat physicis curanda competebant: Chirurgis verò dein, solo permissu, & ex gratia. Ambo sub lite mansere confusa, quam nec terminare possum, nec intendo, certior factus. * *Quod electum divinitus Medicum sua sequentur signa, & prodigia pro Scholis. Is enim ad honorem Domini præparabit dona ejus, ad solamen proximi: ideoque commiseratio erit dux ejus. In corde enim possidebit veritatem, & scientiam in Intellectu. Charitas erit soror ejus, & misericordia Domini illuminabit vias suas. Ille enim erogabit gratiam Domini, & non erit spes lucri in cogitationibus suis. Dominus enim est dives, & liberalis, dabitque centuplum in mensura cumulata. Sua opera fecundabit, manus suas unget benedictione. Replebit os suum consolationibus, & tuba verbum ejus, à qua fugient morbi. Longitudine dierum implebit vitam, domum suam divitiis, & filios suos timore Domini. Vestigia sua adferent felicitatem, & morbi in conspectu ejus, tanquam nix in meridie æstatis, valle apertâ. Maledictio & punitio fugient, & sanitas sequetur eum à tergo. Hæc sunt promissa Domini, Medentibus quos elegit: hæ sunt benedictiones eorum, qui ambulant in semita misericordiæ. Quia Dominus amat misericordiam facientes; & propterea illuminabit illos, per consolatorem spiritum. Quis enim est liberalis ut Dominus, qui gratis dat multa, & pro aliquanto dat omnia. Benedictus est Dominus, qui solum misericordem salvat, & salvandum salvat gratis. Consolatio autem in via spei, obviabit misericordi: quia fidelem elegit Dominum.* Enimverò Græci, mox dein Arabes, instituerunt sanationes infirmitatum, sine distinctione personæ Chirurgi à Physico. Ac Gentiles isti, à morte resurgentes, Christianos Medicos quandoque socordiæ, avaritiæ, & arrogantiæ confundent. Etenim Deus electionem Medici sibi reservat. Scholæ verò hac operâ, Deum sublevare volentes, discipulos assumsere instruendos, quoslibet ac sine discrimine, proposueruntque illis artem, in librorum lectione assidua & disputationibus sitam. Quapropter legerunt libros Galeni, Avicennæ, & Interpretum: deinde Herbarios evolverunt, depictis ad vivum iconibus Herbarum. Quasque inde si nondum proin noverint, dimittuntur Studiosi ad officinas, & simplicium collectores. Cum mandato, quod dum probè effigies simplicium cognoverint, redeant ad suas lectiones, quas ex variis Authoribus multo longoque studio collegerunt, ut simplicium & compositorum potestates, simul & applicationes discant. Videbitis interim forte cadaverum dissectiones, audietisque (ut ajunt) methodum medendi Galenicam, usum partium, differentias pulsuum. Item nostra commentaria ad nonum Almansoris, juxta tritam practicantium normam. Interim discite, argutè super qualibet propositione, problematicè disputare. Sicque intra triennium, in viros doctos transmutabimini. Scholæ interim velut pudibundæ, nomen Medici deponentes, altius aliud, exacto triennio, suis spondent tyronibus. Quod est Doctoris. Itaque postquam Ars est erecta in facultatem, religionem, aç professionem, fastus irrepsit, avaritia intrusit lucrum, unde & mutuum Medentûm odium: quæ omnem in ægros inclementiam secum adduxêre. Litera porrò, & lucro inflantibus, tandem fastus supereminuit plerumque avaritiæ. Quapropter

* *Signa veri Medici.*

pter Medicus famulum, qui barbam pectere ac tondere noviſſet, in Chirurgum promovit; ſibi turpe cenſens, qui tot libros evolviſſet, ulcus deligare, aut fractum os reponere. Id namque habent vitia cuncta, ut pudore ac metu ſe aſſocient, & crimen decentiæ umbrâ tegant. Ideóque & faſtus ſenſim ignaviam comitem ſibi delegit, quorum copula inſcitiam mox generavit. Ita nimirum Doctor, ad externos Eryſipelatis ſquallores vocatus, genus & nomen affectus ignoravit: Quæ dum cautè à Chirurgo reſciviſſet, ſerò aliquot libros evolvit, ut ſequenti manè multa de affectu declamet. Itaque venam aperiri jubet, ſerum cum aceto roſaceo, vel ſaponem, ad deliniendos ardores adponi jubet, ac in ſequentem diem poculum cholagogum deſcribit. Obridet Chirurgus, quoties eventus non reſpondet pollicitis: & Doctor, externos morbos ſenſim exuens (quia neſciens contentus præeminente titulo, quod plurima in ſcriptis Chirurgicis legiſſet, & longè ampliſſima apud plebem declamare poſſet, connivente Chirurgo. Qui interim, inconſulto Medico, ſuos aſſumit diſcipulos, qui modò dentem evellant, venam pandere nôrint, baſilicum ac diapalma extendere, ac vulnus deligare triennio didicerint, cenſentur liberi Chirurgiæ Magiſtri, invitis Scholis. Doctores autem ſerò didicerunt fabulam ejus, qui ſerpentem frigore congelatum ſinu ſuo donaverat, & ab eodem perforatus, miſerè periit. Idque hodie eò eſt protractum, ut Chirurgi deinceps, inter ſe, ſuos habeant Doctores, Profeſſores, & ſcriptores vernacula lingua. Tunc inquam, ac ſerò reſpexerunt Scholæ, adeò ut qui prius os fractum aut dislocatum reponere erubeſcerent, ac poſtmodùm neſcirent, jam gaudeant urinam refundere, atque olidum ſtercus baculo agitare, ut ſuos ariolentur ibidem fugatos humores. Idque ni fecerint, ſciant utique, ſe domi deſides, juxta libros fraceſcere debere. Interea namque aucta eſt penes Medentes, Chirurgiæ inſcitia. Faſtum equidem ubique punivit Deus, per ignorantiam, aut dementiam. Galenus quidem libros Therapeutices ſcripſit, quod Methodum Medendi interpretantur. Sed quis eſt, qui neſcit, quòd Therapeuta famulum ſonet? Adeóque humili famulitii titulo, naturæ & ægris ſerviendum fore? Ac gloriabimur in Domino, qui ſervi naturam aſſumens, voluit, quod ſui Medici, in hac humili vocatione, nobiliſſimæ totius Univerſi ſcientiæ participes eſſent. Enimverò quandoque interrogavi Canonicum, cur horas non concineret, qui ab inſtituto erant laudum divinarum cantores, angelorum æmuli; non autem capituli, aut Hierarchiæ eccleſiaſticæ directores? Reſpondit, Cantare magnis Canonicis indecens fore, ſe habere minores beneficiatos, ac ſacellanos. Unus enim poſſeſſione largioris eleemoſynæ, denegat Deo ſuas laudes, tanquam rem ſibi vituperoſam: Alter verò ſibi reputat fore indecorum, membra Chriſti lacerata contrectare, mundare, deligare. Ego autem certus ſum, Dominum infra paucos dies ambulos dicturum, Niſi fiatis tanquam unus ex hiſce parvulis, vos lampigeros ſine oleo neſcio. Quapropter vos fratres adhortor, Tollite lucrum, ejusque loco, imbibite charitatem: & ſentietis omne opus bonum, quod vobis nunc videtur vile, eſſe nedum laudabile, honeſtum ac nobile; ſed etiam ſanctificare, & nobilitare ſuum operatorem. Nonne magnus Judæorum Pontifex, princeps erat? lanio armentorum? gregisque occiſor? manus cruentas habens? At longè decentius eſt, ulcera pauperum deligare, quàm fuit olim victimas cedere. Nullum enim opus bonum, in charitate, poterit unquam reputationi quicquam detrahere. Lucrum ergo & faſtus, per Satanam introducta ſunt. At dices, Operarius eſt dignus mer-

cede. Si operarius es; te ergo tuæ non pudeat operæ. Sapiens ait, Medicus à Rege (non à paupere) donum accipiet (non ſtipendium, aut mercedem) Itaque ſi pura operantis ſit intentio, providebit Deus juxta promiſſum, qui neminem decipit, promittens centuplum hoc ſeculo, & vitam alterius. Quare hiſtoriam vitæ meæ, & Domini magnificentias, obiter deſcribam: imitemini, ſi quid fortè boni in ea occurrerit. Equidem heluo librorum eram: notabilia cuncta in locos communes collegeram, ſic ut pauci me ſuperarent diligentiâ; plerique autem judicio. Anno 17. meæ adoleſcentiæ prælegebam lectiones Chirurgicas in collegio Medicorum Lovanii, à Profeſſoribus Thoma Fyeno, Gerardo de Villeers, & Stornio conſtitutus. Eheu præſumſi docere, quæ ipſe neſciebam. Holerium, Tagautium, Guidonem, Vigonem, Æginetam, totamque Arabum turmam adaptabam. Qui ſanè omnes ſimul, apicem Chirurgiæ non intellexerunt. Poſtea deſtiti, demiratus temeritates & incogitantias meas, quod ſola librorum lectione docere præſumerem, quæ non niſi viſu, atque manuum contrectatione, longo uſu & acri judicio addiſcuntur. Inflabat enim me inconſiderata præſumtio, quod ad hoc ſponte delectus eſſem, meosque profeſſores, etiam auditores, lectionumque mearum cenſores, haberem. Fidebam enim ſcriptis, ut pueris contingit, de Bajardo, & Malegigio legentibus. Tandem ſtupefactus mecum comperi, quòd eventus non reſponderet doctrinæ, quódque Profeſſores mihi non plus lucis darent practicando, quàm antiquorum ſcripta. Sæpe interim in mentem veniebat, quod Scholæ ex Avicenna intonant. Nimirum ægris confidentiam in Medicum majoris eſſe ponderis, quàm ſit Medicus cum cunctis ſuis inſtrumentis. Suſpicabar itaque, debile eſſe Medentis ſubſidium, cui imaginarium confidentiæ auxilium anteferretur. Nam ſi quis lætus per riſum ſanetur. Ridicula ſaltem eſto medela, ubi Medicus ridendo, vel confidendo, ſanaverit ægrum. Non eſt enim iſta medela, quam Omnipotens de terra creavit. Ridiculum quoque tum axioma Scholarum apparuit, perhibens; Adjuvantibus, atque nocentibus, ſumi capitalem curandi indicationem. Eò quod iſtud axioma præſupponat ordinariò, pharmaca incerta & nocua plerumque præmitti ſolere. Juvantia quoque, ſi qua data fuerint, caſu, abſque cognitione data eſſe: quæ ſanè, invitis Scholis, Medicinam definiunt, artem conjecturalem, morborumque cognitiones atque ſanationes, incipi à poſteriori, ab erroribus, ab incerti tentamine, & conjectura. Imò id quod deinceps exploraretur, æquè fore incertum. Axioma iſtud Medicum meritò Poëta maledixit.

——— *Careat ſucceſſibus opto,*
quiſquis ab eventu facta notanda putat.

Dolui ergo me iſtam artem didiciſſe. Indignatusque mecum dolui, qui nobilis eſſem, quòd invitâ matre, & inſciis agnatis, primus in noſtra familia, Medicinæ me nuncupaſſem. Deflevi dudum peccatum inobædientiæ, træduitque annorum atque laborum in electa profeſſione impenſorum. Ac mœſto corde ſæpe ſupplex oravi Dominum, dignaretur me ducere ad vocationem, non qua meâ ſponte ferebar; ſed in qua illi complacerem potiſſimùm. Votumque feci, me ſecuturum, & obſecuturum pro poſſibili, quócumque me vocaret. Tum priùs, ut pomo vetito paſtus, meam agnovi nuditatem. Quia nec veritatem, nec ſcientiam, in putaticia doctrina mea reperi. Ratus inprimis crudele, ex alienis miſeriis nummos accumulare. Indecens quoque, artem in charitate fundatam, & ſub conditione miſericordiæ exercendæ elargitam, tranſſumere in lucrum. Cùm nobilitas charitatis, ſtipendio alienetur, quæ precio extra ſe caret, quia omni precio eſt major. Quapropter ſtatim hæreditatem meam

meam viduæ sorori inscripsi, & dono inter vivos transtuli: eò quòd opportunè illa carere vix poterat. Juvenis ego, rebus cunctis prorsus inutilis, homo non frugi, & qui se perperam studiis applicuerat, Deo me commendavi, cum intentione proficiscendi peregrè, Medicinam deserendi, atque in patriam redeundi nunquam. Quia clarè inspexi tum penitissima mei; vanitates prioris præsumtionis, & literalis Doctrinæ detexi, atque repudiavi. Ad exteros itaque incertus pergo, sub spe, quòd Dominus cursum meum clementer dirigeret ad finem sui beneplaciti. Sed quò magis Medicinam detestarer, ac velut impostu-ram procul à me abjicerem, eò nempe major me invasit medendi occasio. Idiota namque se mihi associabat, qui pyrotechniæ, manualia saltem, noverat. Mox ego, ut penetrale quorundam corporum per ignem inspexi; comprehendi multorum separationes, tum libris nondum traditas, ac hodie aliquot incognitas. Dein indies crevit sciendi ac operandi aviditas. Non enim multò post biennium, ejusmodi mihi supellectilem comparaveram, qua apud infirmos, etiam juxta Electorem Colonienſem Ernestum Bavarum, absens magni fierem, & me ad se evocaret. Tunc enim adhuc magis me puduit nuperæ, & doctæ meæ ignorantiæ. Quapropter statim abdicavi omnes libros, & sensi me per ignem plus proficere in conceptibus orando acquisitis, quàm libris quibuslibet, cantum semper eundem cuculi canentibus. Tuncque dilucidè cognovi, me veræ Philosophiæ aditum vitiâsse. Undique obstacula, difficultatumque obscuritates apparuerunt; quæ non labor, non ætas, non vigilia, non denique nummorum dispendia, dispergere potuerunt ex condigno: Sed duntaxat unica & mera Dei bonitas. Etenim nec Venus, nec sympoſia, vel unicam mihi horam subtrahebant: sed labor continuus, & vigilia, fures mei temporis. Sanabam namque lubens pauperes, & mediocris fortunæ, concitus plus humanâ commiseratione, & affectu morali erogationis: quàm ex pura reflexaque universali charitate, in fontem vitæ. Contigit enim, quòd Consul, aut vir patritius, meâ quandoque operâ libenter usurus, eam denegaverim præsentialiter exhibere, nolens deserere plures pauperiores; ne censerer plures, propter unum, neglexisse. Attamen Deus hanc superbiam, ex sui beneplaciti charismate, in bonum vertit. Pudebat enim me nummos, nisi à ditioribus, recipere. Adeò ut me Confessarius coëgerit cujusvis offerentis pecuniam admittere, ne secus faciendo fores præcluderem, qui pudore præpediti, non auderent subsidia ulteriora petere. Dicebat enim, Quæ recusas munera, da indigo: quæque si non receperis, per superbiam detrahis pauperi, quod suum erat futurum. Dabam quoque libenter medicamina à me præparata. At quia majus gaudium sentiebam, dum à primate aut divite advocarer: indignatus mecum, ac confusus, restiti dudum, & laboris insumsi plurimum, ut succrescentem natæ in me avaritiæ surculum evellerem. Itaque in me plus ubique arrogantiæ, & elationis, quàm pii affectûs, exploravi. Finaliter. Deus præscidit mihi media, tam in Ecclesia, quàm apud Magnates; adeóque & apud Rodolphum Imperatorem amplæ fortunæ mihi videbantur promitti, animæ verò periculum incurrissem. In quorum commutationem, uxorem piam atque nobilem mihi dedit, cum qua Vilvordiam me subduxi, per septennium Pyrotechniæ me immolavi, ac pauperum calamitatibus subveni. Reperi, ac sanè comperi, neminem à Deo desertum iri, qui pio affectu, firmâque fide, Medentis munere fungitur. Etenim omnium quanquam ineptissimus, oculariter deprehendi, Deum, ipsam esse in miseros charitatem, ideóque ex suamet charitatis effluenti bonitate, semper mei curam gessisse. Auctæ

sunt namque uxoris hæreditates, & ampla meæ familiæ devenere patrimonia : nam etsi litibus succumberem ex hominum livore ; attamen victor evasi per aliquot revisiones: sic ut misericordiæ Dei palàm circa indignum apparuerint. Quinimò depressit præpotentes, qui me ad infamiam, & occultam necem, sub pietatis involucro, persequebantur. Et sagittæ in suos percussores sunt reflexæ, adeò ut modò ipsos plus pudeat, quàm pœniteat, manifestatorum criminum. Interim quotannis aliquot myriades infirmorum sanare meis remediis non desisto, nec proinde minuuntur mea pharmaca. Didici ergo, inexhaustum esse Sapientiæ thesaurum ; ac quotidie experior hesternam ignorantiam hodie illustrari. Redeundo autem, unde digressus sum, Reperio Scholas nondum discernere potuisse, qui defectus medicum, & quinam Chirurgum respiciunt. Quæ si licet mihi determinare, declaro sola Suscepta tangere Chirurgiam. Quæ tomo de novo ortu Medendi sat explicui. Sunt autem Suscepta, vulnus fodicatum, cæsum casu, morsu, contusione, ambustione, aut congelatione factum. Item omnis tumor, à casu, ictu, &c. proveniens. Item laceratio, divulsio, hernia, ossifragium, & dislocatio. Ut etiam externè hausta contagia scabiei, herpetis, &c. & nil ampliùs. Medicos verò, præter internos Retentorum defectus, curare artinet ulcera quævis, apostemata, & quæcumque externa, ab interno procedunt initio. Qualia sunt Cancer, Lupus, Lepra, Podagra, Paneritium, Ischiatica. At hodie rixa mitior inter utramque professionem, quia Medicorum plerique methodum, medelam, & auxilia ignorant, non secus atque Chirurgi. Ideóque etsi manus conserant, & ægri sic loculos exhauriant ; tamen tandem ad metam desperationis festinant. Suntque in proposita quæstione de Peste satis unanimes. Medicus nimirum recusat pestem, esse de sibi supposititis ; quia Anthracem, glandes, bubones, escharam, ampullas, & stigmata præ se fert. Saltemque cum Chirurgo condescendit, quòd promittat undecumque ex classicis & antesignanis authoribus, se corrasurum optima quæque Alexiteria, si non curativa externorum ; saltem præservativa contra atrox venenum. Imò si Theriaca Galeni non sufficiat, quæ duntaxat juxta Andromachum 66. simplicia (id est, finalem partem nominis Antichristi) continet, spondet herbariis, se superadditurum plurima, quæ Pesti profligandæ sunt satis: utque si non vi sufficiente pollent, saltem in multitudine, per numerum, cum Peste certare queant. Si autem Doctor à civitate conductus stipendio fuerit, ne aliis infirmis suis metum (sic metum suum alieno pavore cooperit) causando obsit, aut desit, spondet ingenuè, se calamo ostensurum, rem ægrotantium sibi esse cordi. Adeò ut & librum concinnet ex præclarissimis undique authoribsu, quem Communitati nuncupare promittit, sub spe scilicet insumti laboris vani, præmium rependendi scriptori. Etenim in illo tractatu, victum, exercitia, facienda, cavenda, everrendaque media, præter remedia, ac præservativa, ita se pollicetur distincturum, ex omnibus authoribus, quòd ipsamet Pestis eo viso, de necessitate, morbida fiet. Chirurgus denique ait, Quòd Pestis, quatenus febri sociatur, suis non stet regenda arbitriis. Atqui, utut res quandoque feliciter cesserit sibi: sex saltem septimanis abinde, se forcipe, scalpro, novaculâ, vel phlebotomo, nemini fore utilem. Quid aget ergo Peste correptus, utroque desertore destitutus ? quidve aget Magistratus, per suos stipendiatos delusus? utpote qui nil præter lucrum, unicum totius vitæ scopum, respiciunt ? Medicus ergo remittet ægrum ad impavidas moniales, quibus ut Medico, & tortori, & militi, occidere lubido est. Chirurgus verò spondet sibi notum imperterritum socium,

post-

postquam insigniter potaverit: qui quamvis nec venam pandere nôrit (hoc enim apex existimatur inter eos) nec dignus sit ipsius famulitio: attamen sæpe è silva, vel montibus, simplicia attulit, atque ideò gnarus est cujusdam simplicis, quod an herba, frutex, vel arbor sit, vel animal, hactenus dicere detrectavit. Indubiè tamen asserit, valere contra Pestem; suadetque lubens, illi committendum contaminatorum negotium. Gestiens consentit Dominus Doctor, laudatque tonsoris subtile inventum, & curam pro republ. Adeóque convocato socio isto, datur illi escharoticum lixiviale, basilicon, & diachylon gummatum, simulque magistralis confectio præservativa, à Medente descripta. Quibus jam instructus, evadit Civitatis stipendiarius, ipsique committitur calamitosæ plebis vita, ac reipubl. antenna: hac tamen sub conditione, ut si sinat se ab Alexianis & sororculis gubernari, tanquam superintendentibus, longâ possessione in ægros debacchantibus, annuam mercedem sit recepturus. Miseri sanè ægri, miserior Magistratus, longéque miserrimus Doctor, quibus oves suas commisit Magistratus, quas lupis tradunt. Quia hac in parte, homo homini pauperi, & contagioso, verè lupus est. Quandoque autem strictus Judex ab illis vitas, animas, pupillosque desertos exiget. Quid enim Rex facturus, si timoratus Dux multum æris à se & populo emunxerit, magnamque rusticorum cohortem suo albo inscripserit, se verò cum signifero in arcem munitissimam receperit, scripserit autem ad Tympanistam, & aliquot annonæ venditrices, ut alacriter cum tyronibus hostem adoriantur? Rex enim nonne à Ducibus suis exiget perperam cæsum militem? destructumque ab hoste opidum? Respicite ergo Patricii, & Medentes, quid non immane vobis imminet. Quia morte, & Judicio, nihil est certius, Ex commiseratione enim vestri, & ægrorum, hæc scripsi: à vobis auspicor. sit mihi Deus propitius! Saltem hactenus Magistratus nescivit, cujus generis esset Pestis.

Infans Pestis.

ARTAXERXES per epistolam mandabat Peto, ad se veniret, ad curandum morbum (adhuc anonymum) qui suos cives & milites interimebat, eò quòd acceptis muneribus in hoc devinctus esset. Respondit illi Petus, more hodierno Medentum. Naturalia auxilia popularem grassationem non solvunt. Qui enim ex natura fiunt morbi, eos natura judicans sanat. Sed Hippocrates curat malum, ex populari grassatione. Quia divinâ naturâ hic præditus est, & ex parvis ad magna Medicinam evexit. Est igitur divinus Hippocrates, nonus quidem à Chrysamide Rege; decimus autem & octavus ab Æsculapio: vigesimus verò à Jove. Ex matre verò Praxithea, ex familia Heraclidarum. Quare ex utroque semine, à Diis ortum habet. In re Medica initiatus est à proavis, quantum credibile est hos novisse. Universam verò Artem, ipse seipsum docuit, divinâ naturâ usus. Et in tantum animi industriâ progenitores transgressus, quantum etiam artis præstantiâ ipsos superavit. Tollit autem nedum bestiarum genus; sed ferorum atque agrestium morborum per magnam terræ ac Maris partem, Æsculapii auxilia (quemadmodum Triptolemus, Cereris semina) dispergens. Proinde justissimè in multis terræ locis divinos honores consecutus, & iisdem donariis cum Hercule & Æsculapio, ab Athenienſibus factus dignus. Hunc accerse, & quantum auri voluerit, dari jube. Hic enim non unum modum curationis hujus morbi novit. Hic est sanitatis Pater, servator, & dolorum curator. In summa. Hic divinæ scientiæ Princeps est. Artaxeres itaque scribit Hystanidi, Hellespontiæ præfecto. Hippocratis Coi, ab Æsculapio originem ducentis gloria,

ad me pervenit: Ipsique da quantum auri voluerit, & reliqua abunde: nihil divitiis parcens. Nam optimatibus Persarum fiet æqualis. Viros enim, qui consilio præstent, invenire, non est facile. Hystanes porrò ad Hippocratem sic scribit. Magnus Rex Artaxerxes te opus habet. Jubens aurum, argentum, & quæcunque voles, dari. fore te optimatibus Persarum æqualem. Tu itaque citò adsis.

Hippocrates Medicus, Hystani Hellesponti præfecto, gaudium.

REMITTE Regi, quæ dico. Quod victu, vestitu, domo, & omni ad vitam sufficienti opulentiâ, fruimur. Persarum autem divitiis uti, fas mihi non esse: neque Barbaros à morbis liberare, Græcorum hostes. Vale.

Hippocrates Demetrio, sanitatem.

PERSARUM Rex me accersivit. Ignarus, quòd apud me major est sapientiæ ratio, quàm auri. Vale.

Regi Regum, meo magno Domino Artaxerxi. Hystanis præfectus, gaudium. Quam misisti epistolam, ad Coum Hippocratem, ab Æsculapio oriundum, demisi: sed ab ipso responsum tuli, quod ad te transmitto, cum ejus latore Gymnasbe. Dieutyche. Vale. Rex Regum Magnus Artaxerxes, Cois hæc dicit. Date meis nunciis Hippocratem, malis moribus præditum, in Me & Persas petulantem. Sin minùs; cognoscetis vos peccati pœnam daturos. Urbem enim vestram devastatam, & in Insulam distractam, in pelagus convertam: ut in posterum nemo sciat, an in hoc loco insula fuerit, aut urbs Cos.

Coorum responsum.

VISUM est populo, respondere nunciis Artaxerxis. Coï, nil Merope, neque Hercule, neque Æsculapio indignum facient. Omnes cives, non dabunt Hippocratem: etiamsi pessimâ morte sint interituri. Quam Darius & Xerxes, terram & aquam à patribus petiverint, populus non dedit, cùm eos ipsos se impotentes, velut alios homines, mortales esse videret. Nunc idem respondet. A Cois discedite, & renunciate, quòd Dii ipsi, nostri negligentes non erunt. Quoniam Hippocratem in manus vestras non dant.

Hæc sic ad longum descripsi, quo constet veritas famæ Hippocratis, quódque popularem Pestem, per Græciam, curasset. Enimverò morbus iste, adhuc embryo, vix cognitus, vix nominatus, jam perfectè curabatur: Nunc verò sat superque cognitus, relinquitur infimæ sortis impostoribus. Refrixit charitas: itaque ereptum nobis est lumen scientiæ, ac Intellectus, & cum Hippocrate certitudo curandi sepulta est. Quanquam ingens volumen suo nomine circumferatur: hanc tamen curandi securitatem suppressit (permittente Deo) metu Barbarorum, vel zelo servandæ vanitatis, quod stemmate deastrorum oriundus: vel quod dierum vicissitudine, sua perierint monumenta, relictis suppositiis. Utut est, Dei permissu, hactenus præfata scientiæ amplitudo, & securitas curandi Pestem, evanuit. Legi centum fortassis Authores de Peste, transscriptores sanè omnes, eminus scribentes, metuque mortis inexpertos ac conjecturales. Id saltem scitum: Diebus Hippocratis, nondum remedia optima morborum enotuisse. Tum enim solis simplicibus, & crudis, sanationes instituebantur, præparationibus illorum nondum excogitatis. Galenus verò, plus quinque seculis junior, commentaria ad Hippocratem scribere annisus, & ad lubitum abduxit. Nunquam quippe argentum vivum, nunquam rosaceam, vel aquam vitæ viderat. Et quanquam rude esset Hippocratis seculum; tamen sanationes ipsi parebant,

rebant, quæ nec Galeno hodie, nec suis ullatenus obediunt. Hippocrates minus garrulitatis, plus candoris autem, scientiæ, ac cœlestis luminis habebat: ita ut cum ruditate, visa sint secula exuisse puritatem, ac donum Dei. Quare nostra perversissimorum morum & ingeniorum fuit feracissima. Placuit igitur Deo, veram & exquisitam Pestis sanationem, & præcautionem, unà cum Hippocrate, obdormivisse. Saltem ab ætate Noæ, ad piaculum Davidis, nil de populari Peste inter Judæos legitur. David tamen Pestem fami, ac bello, non prætulit, nisi præcognitam. Inter Persas verò & Græcos, præter commemoratam tabem, ætate Hippocratis, hostis humani generis, ac princeps mundi, Pestes aliquot ferocire fecit, permissu divino, quas humanis victimis piari sibi Satan jussit. Forte, quod istud non esset concessum, ut principi tenebrarum: quantum quod futuræ Pestis præcognitionem haberet, simulque & termini sedationis suæ: unde ortum, occasum, & potestatem sedandi, sibi violenter, fabulose, & deceptoriè, vendicaret. Apud Romanos rara Pestis legitur. Et ante pauca secula, Pestis obsoleta ferè memoria. Demum per secula rediit, sæviitque per septuagesimum, mox dein per annum quinquagesimum grassavit. Ita ut annus Jubili, nubilus fieret, & atrox. Jam Pestis, trima est Bizantii. Turcæ, à pestifera contagione, sibi non solent præcavere. Ideoque Christianos irrident, tanquam divinæ ordinationi resistentes, luemque declinantes, irrito plerumque conatu. Vindictæ divinæ gerendum morem, quæ cuicunque destinato, ex necessitate eveniat. Septenis quibusque annis, Pestis in Ægypto variat. In tertium plerumque annum durat hoc modo, ut testatur Polonus Princeps Radzivilius. Primo anno leviter inchoatur, cùm Sol libram ingreditur, sævitque maximè in Decembri usque in Martium. Quo tempore calores sunt mitiores; ubi verò invaluerint, cùm Sol, anno sequenti, Leonem ingreditur, statim cessat Pestis; & quidem ita: ut si quis apostema pestiferum intus habuerit; & ad horam prædictam præfati signi cœlestis supervixerit: omne periculum evadat. Quemadmodum apud nos frigora: ita hic, calores Pestem profligant; & duobus mensibus securè vivitur. Postquam verò Sol libram fuerit ingressus, rursus sensim Pestis inchoatur, & durat ad Solis ingressum in Leonem. Tertio anno, eandem servat rationem, nisi quòd de acerbitate magis remittit. Postea, si contagio aliunde non fuerit illata, quatuor anni sequentes à Peste sunt immunes. Quandoque longiores etiam fiunt induciæ. Sed plerumque malum septennio recurrit. Messis sub finem Martii inchoatur. Ante extremos Aprilis dies perficitur. Nam per Majum venti meridionales spirant, qui cremando redigerent fruges ad nihilum. Hæc Princeps ille, ibidem sic edoctus, omniaque credens, scripsit. Quibus suo satisfaciam loco. Saltem hæc non commemorat sacra Scriptura, olim accidisse Ægypto, etsi Sol ac cœlum volvantur nunc eadem orbitâ, quâ olim. Parentum enim meorum memoria, de Peste, velut de rarissimo monstro, sermo. Apud nos nuper per quindecim annos viguit. Cessat modò. Bruxellæ tum exstructæ ædes, pro contaminatis pauperibus, ipsaque mœnia fuere pertusa ad fossam Aquilonis. Quibus ædibus dudum patria carere potuit. Culpam autem in nos refero. Præceptum charitatis erat: Bovem aut asinum proximi, luto extrahe, ad herum deducito; nec secus transibis per viam. Nunc autem pecus proximi non solùm non liberatur: sed ipsi deprimimus, Imò fratrem (Templum Dei) in maximis necessitatibus, & letalibus morbis, ipsi deserimus, aufugimus, auresque ad ejus ejulatus obturamus. Quisque, instar Sacerdotis & Levitæ transeuntium, se excusat ab opere charitatis: tanquam si bene operari, suæ non

esset

esset professionis ; mendaxque textus, Quodcunque minimo ex hisce feceris, Mihi factum reputabo. Non mirum igitur, ulcerosis hisce dierum quisquiliis, Deum minitari perversissimi populi internecionem : & urbes, tanquam ager, arabuntur. Sæpe enim mecum horrui, illud antesignanum futuri excidii Universi signum. Erunt Pestes. Desperabam enim exinde, neminem ab Hippocrate venturum, qui ampliùs popularem Pestem sanaret. Sed aliunde speravi, quod sicut quæ optamus, speremus facile ; & sperando, etiam credamus : ita quoque fore desperamus, quæ plurimùm formidamus. Credidi itaque, & speravi, hanc securitatem sanandæ Pestis detectam iri, iterumque ante extremam mundi scenam occultatum iri omne auxilium. Saltem autumo, alias fore Pestes longè horribiliores, quàm antehac unquam, quibusque cuncta alexiteria erunt vana. Siquidem Pestis nostra hodie bruta non affectat. In extrema verò dierum amurcâ Pestes, nedum homines; sed & feras, imò pisces & arbores, delebunt. Eruntque Pestes; non autem Pestis ordinaria. Alioque hoc signum futuri interitus esset incertum. Erunt nempe Pestes à manu Dei, ab inversione ampullarum, ut habet Apocalypsis; contra illas autem, non est clypeus in natura futurus. Pollicebar ergo mihi, priusquam hæc scribere attentarem, Pestem sanabilem usque ad illam temporum faciem, verumque remedium illius, ex Hippocratis sepulcro, seu potiùs à Patre luminum, desursum petendum esse. Dicam, quæ didici in posterorum utilitatem.

A labe nostra immune, ut & innocuum cœlum.

AB Antiquorum scriptis, ne minima animæ, sciendi avidæ, consolatio, aut ærumnosis, desertisque apparuit ægris, Inprimis fidei est, Stellas esse in signa, tempora, dies & annos; nec hominem posse ullatenus officia stellarum alienare, aut ad alios scopos declinare. Quòd opera manuum Domini, sint cœli; Quòd Deus non creavit mortem. Ideóque nec cœlum contineat mortem, morbum, venenum, discordias, corruptiones, aut causam effectivam horum. Siquidem non ad causam ; sed ad signa futurorum : ac duntaxat in temporum, sive meteororum mutationem, dierum & annorum successionem destinantur. Officium ergo cœlorum, non est malum generare, causare venena, spargere, aut influere, bella serere, ac mortes suscitare. Quia cœlum nequit excedere limites suæ destinationis, cœli enarrant gloriam Dei, In cujus honorem, & humanitatis ingratæ usus, creatum est. Ideóque in se potiùs continet vitam, lumen, gaudium, pacem, sanitatemque, cum ordinato continuatoque motu, Cœlo nulla, à transgressu Adami, legitur communicata maledictio, nec infusa exsecratio, ut nec labes insperſa. Terra quidem profert tribulos, & spinas. Quia subter Lunam, est cacodæmonis, mortisque (quia peccatorum) feudum, imperium discordiarum, atque vicissitudinum. Terra nobis evasit noverca; vallis ideò miseriarum, peccatorum labe & sarcinâ prægnans. Quia Deo placuit, non aliam fore ad quietem viam, nisi per tribulationes. Imò oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam, non quidem alienam, sed propriam ; eo quòd formam servi assumere voluerit. Credo verbo Dei, nequaquam autem vanitatibus Augurum cœli : reorque, qui Pestem à cœlo oriundam scribunt, adhuc deceptos, gentilium erroribus cespitare. Cœli enarrant gloriam Dei ; & opera manuum Domini, annunciat firmamentum. Cœli ergo annunciant dulce, ac amarum venturum; non autem causant illud. Imò nec amara nobis licet vocare mala: nam Deus omnia ad bonum finem direxit. Ergo cœlum futura annunciat; non autem causat: & stellæ sunt nobis

nobis ad ſigna futurorum duntaxat, eruntque ideo ſigna in Sole, Luna, ac ſtellis. Cauſant etiam duntaxat ſtellæ, per nativum Blas, viciſſitudines temporum, in aëre, aquis, terrâ. Unde conſequenter pendent mutationes, ac maturationes, tam in fructibus, quàm in corpore humano, potiſſimùm ægrotante. Intelligo quoque aſtra hactenus nobis eſſe in tempora, per Blas motivum, & alterativum illorum. Neque enim cœli proin ſunt venefici, aut venenorum coctores, bellorum incenſores, &c. Recognoſco omnino illos, tanquam viciſſitudinum alteratores, in qualitatibus elementalibus, quo ad ſtationum alteritates. Quocirca ægros variè alterari contingit, in promotione & maturitate conceptorum in ſe ſeminum: eo quòd noſtræ vires vitales ſuum omne Blas concitent ad normam generaliſſimi motus aſtrorum: non quidem velut ductorum violentium; ſed præcedentium, aut comitantium. Etenim liber Apocal. non tribuit cœlis, vel minimam ullam vim punitivam; ſed eandem in Angelos divinitus diſtributam. Quique proin percutientes, & miniſtri ſpiritus, dicuntur, Judicis imperia facientes. Peſtem itaque, non credam facilè, temporum importunis mutationibus ſuum debere ortum. Quod & Eudoxus apud Fernelium ſenſit. Nullâque ratione inducar, ut credam, cœlos dare accretionem, formam, figuram, vires, aut quidvis aliud, quod ex ente ſeminum proficiſcitur. Nam & ante ſtellas natas, herba pollebat ſemine virenti. Adeò, tametſi aſtra nulla eſſent; attamen vi Verbi, naturaliter omne ſemen, ex ſe, eſt producendo ſuum conſtitutum: Invitisque ſtellis, ac anni ſtationibus, imò & climatibus, per artem producuntur multa ſemina atque fructus peregrini. Quapropter Hippocratis epidemica, commentario Galeni illuſtrata, nomineque Authoris indigna, continent plurima. Non tantùm quia anni ſtationibus morbos, & non ſuis quoſque ſeminibus variasque infirmitates uni radici (id eſt, qualitatibus primis aëris) attribuit, adeóque effectus diverſos injuſtis cauſis copulet: quàm, quòd contineant plurimas nugarum abſurditates. Soleo enim in hoc judiciarios Aſtrologos Empiricis comparare, qui nacto unguento, pulvere, aut alio quopiam, eadem extollunt ad omnes propemodum morbos, pluresque adhuc alios, valere. Sic multi ex illis, non contenti aſtrorum annunciatione, cogunt, illa eſſe fabros, deaſtros, ac patronos abſolutos omnis fortunæ, & infortunii, vitæ ac mortis futuræ conſcios, fabricatores, conſiliarios denique, & Judices cogitationum, quæſtionumque interrogatarum. Si itaque non contineant mortem, bella, venena, Peſtem: utique nec ejusmodi flagra ſuper nos poterunt depluere. cùm dare nequeant, quæ non habent, non continent, non cauſant, neque generant. Non enim nuncius, bellorum præco, horum imperator eſt, vel cauſa. Si enim Jeſuita Trigantius vera narrat, Sinarum latiſſimo totoque imperio Peſtis eſt inſolita, & viſa nunquam: cui tamen idem Saturnus, idemque Mars, & æquè potenter qui nobis, præeſt. Denique ſi quibuſdam terris certo Peſtis ſæviat termino, recurratque prænotis ſtationibus, quibus tamen olim Peſtis admodum erat peregrina: Conſequens eſſet ſanè, vel illas provincias non ſubjacere ſtellarum influentiis, vel non iiſdem quibus olim; vel illas Peſtes eſſe adulteras, vel ſaltem (ut opinor ego) non provenire cœlitus. Cùm nimirum ibidem non ſint conciliabula ſtellarum, quæ annuatim dies ſervent ſtatutos comitiorum. Quid ſi enim Peſtis, in una civitate, maximam mortalium partem deleat; fruſtra profectò erit omnis Magiſtratûs providentia, ſi vicina loca ſubter eundem Meridianum vel angulum cœli ſita, nequeant præſervari intacta. Cúmque ſtellarum influxus, vel irradiatio, ſit univerſaliſſima, utcunque inſa-

niant alii ; non est tamen credendum, posse cœlitus Pestes ab astris influere ad deputata loca, urbes, & pagos. Nam si stellarum influxus esset pestiferus, aut erit aër, vel Gas supernè ad nos dimissum ipsa Pestis, aut mera nuda qualitas per aërem descendens, quæ ad nos pervenit absque illo corpore ; eritque vel concepta in stellis, vel generata in aëre nobis vicino. Si primum horum ; necesse foret simul omnes mundi angulos infici, Nisi in aëre, & per aëra, canalem vel tubum, à cœlo ad nos usque directum, & immotum supponamus : per quem etiam, nec secus, aër pestiferus ad nos deferatur, stellarum fuligines ac inquinamenta deducens. Etenim cum distantia stellarum à terra sit multarum millenarum diametrorum terræ : non est cogitabile, quòd aliqua stellæ fuligo ad hoc centrum pertingat sospes (minusque ad aliquam provinciam ejus) quin universali simul tabo inficiat totum terræ marisque ambitum, unius centri minimi spatium vicemque subientem. Itaque si terra sit minimi puncti instar, huc spectant quæ alibi dixi, de aëris regione, qua nec venti, nec ros unquam, aut pluvia decurrunt, nec meteora suas ludunt tragœdias. Multóque minus è profundo cœli quicquam perpendiculariter defluit, aut si deplueret, non sufficerent decades aliquot ætatis Nestoreæ, priusquam nobis advenæ essent. Sin autem astra saltem dimittant meram nudamque qualitatem, Illa, vel tanto loci & diætarum intervallo, aliquoties, & aliquot annorum itinerario degenerabit, atque deficiet, adeóque antequam ad nos perveniat, nil pristini habebit sibi simile : nec posset ejusmodi peregre adveniens qualitas locum certum inficere, nisi velut in pyxide, per Angelum deferatur. Si autem per Angelum ; jam cessat quæstio naturalis, frustraque cœlos facimus pestiferos, venificos, si Angelus sit ipse pestifer. Qui alioqui longè promtiùs, venenum pestilens, prope terram, aut in nobis, quàm quod à puris atque insontibus cœlis id secum ferat. Qualitas denique pestifera, cœlitus delabens, si non in aëre inclusa simul descenderit, aut migrabit de subjecto in subjectum (quod Peripathetici recusant, & Scholæ modernæ) vel per millenas species sui, totiesque degeneratas, velut peregrina tota, ab ortu suo ad nos deveniet, adeóque frustraneum erit cœlorum venenum. Sin autem putetur in nubibus prope terram generari : ergo cœlum immune, atque insons, falsò accusatur. Ostendi siquidem alibi, cœlos duntaxat operari per Blas motivum locale, & alterativum caloris atque frigoris, Nequaquam autem per venena. Utpote quæ sunt sublunarium duntaxat proprietates formales, ac fermentales seminis alicujus. Admitto quidem lubens, telum igneum subinde visum, telum igneum ex aëre, ad locum aliquem vibratum, cecidisse : quodque Pestis subinde sit insecuta. Atqui istud prodigium inprimis, non ex profundo cœli sinu delabitur : sed è propinquiori nube. Forte Satan, tonitrui comes, telum ejusmodi dimittit, quo Pestem scit minitatam : (unde antiquitus Dei honores ad se rapuit) at non proinde telum istud, est causa Pestis. Alioqui sanè ad unamquamlibet Pestem, telum æquè necessarium vibraretur. Præsertim quod Ignis proprium sit, consumere Pestem, atque venena : non autem generare. Itaque Ignis naturaliter nunquam significat Pestem, cujus destructionem continet. Estque ideò ejusmodi igneum telum, portentum rarissimum, à spiritibus ad terrorem dimissum : illi, qui ad vitæ suæ emendationem illud retorserit, estque profectò scopo nostro impertinens, ac longè magis frivolum, si exinde cœlum notemus pestiferum. Sunt nempe portenta quævis incerta, ac fundamento Medico inepta. Sed seculum si hanc pestilentem mercem protruderet (creditum enim sic est hactenus, maléque gentiles

les noſtras Scholas deceperunt nomine epidemico) quorſum ergo tot Scriptores? quæve hactenus fuere excogitata media contra ſtellarum importunos iſtos influxus? Quis enim impedivit hactenus, ne medulla menſtruatim creſcat in oſſibus? Itaque falsò accuſarunt cœlum. Sat Scholis viſum eſto, cœlum, authorem Peſtis feciſſe, & remedia, ſuamque ſcientiam, ſub deſperationis ſilentio ſepeliiſſe, ſolius ſuaſu ignorantiæ, metûsque terrore. Ergo cœli accuſatio, ubique manifeſtam ac neceſſariam involvit inſcitiam. At tandem poſtquam ſtudiorum omnem contraxêre nervum, ſuadent vitanda loca, quibus plagæ vigent, utendum cibis euchymis, bonum ignem ſtruendum, cavendum à ſordibus quibuslibet. Utendumque frequenter Theriaca, cui, cùm nondum ſat ſimplicium ſit ingeſtum, quiſque pro lubitu novas cumulatim centurias addat, adeóque præſtantiſſima cenſetur antidotus, quæ mille ſimplicium congeſtum continent acervum; utque unum de mille forte juvet, ſaltem non nociturum ſperant. Iſta nempe ſunt Alexipharmaca magiſtralia, ut ſi interim pro voto, res minùs fauſtè ſucceſſerit: culpâ ſaltem careat, qui tot ſimul ſelectiſſima, multisque claſſicis Authoribus commendata, compilavit. Præſcribunt quoque grata ſuffumigia aceti, aromatumque odores, malè mendaciorum ſuorum memores: quaſi languida ejusmodi remedia contra ſua illorum principia facerent: id eſt, contra cœlitus per totum aërem, diffuſa venena. Etenim ſi propter ejusmodi odores, vel barba, vel unguis, vel denique medulla, ceſſat accreſcere, aliquam poſſet ſpei fiduciam ingerere, quod ſemen peſtilens lurido remedio ſuperari poſſet. Itaque ſi ulla eſſet ratio cauſativa Peſtis, in cœlis, ea potiori jure homini competeret in cœlos, Si ſapiens dominabitur aſtris; non autem aſtra, ſapienti. Nam poteſt Sapiens ſignificationes aſtrorum aliqua in parte mutare, quanquam non ſtellarum motum. Sed iſtud hoc loco, eſt impertinens tantopere, quantum eſt falſa cœlorum accuſatio. Siquidem ſi ſtellæ cauſativè in nos agerent effectum ſuum, utique ſapiens mitigare poſſet, falſóque per cœli accuſationem ſe Medentes excuſare nituntur, propter adynaton. Non eſt inquam ulla in nos ſtellarum actio præter meteoricam. Aſtrologi enim multa fingunt, quæ nôrunt eſſe falſa, imò & impoſſibilia. Quæ in theoricis planetarum utrobique ſunt obvia. Verumtamen nec natura, nec proinde Medicina, regulam falſi admittit, ut neque ſuppoſitiones Algebræ. Itaque finaliter, ſi popularis Peſtis è cœlo laberetur, foret neceſſe cœlum impugnare, & impedire, ſi ad radicem eundem, & non ad productum poſterius: adeóque tota Medendi ars, non niſi fruſtranea prorſus, præſcriberet pro præcautione Peſtis. Atqui, tantum facinus non ſibi Scholæ fidunt, ruuntque libentiùs ad adynata, ut ſuæ clypeum faciant inſcitiæ, queantque in Peſtem mittere quoslibet ignaros, potatores, temulentosque mortalium tortores. Patet ſaltem hinc, quod cauſas Peſtis hactenus non à fronte adoriantur: ſed à tergo, & ad effectus tantùm reſpexerint. Adeóque quicquid de præcautione dictum eſt, meras habere proximorum impoſturas. Imitantur enim ruſticum, conantem exhaurire rivum, qua prope litus in mare feſtinat, non autem fontem obturando. Itaque vel non credunt Peſtem, cœlo oriundam: vel eorum remedia ſunt deſperatione ac deceptione plena. Porrò ſi cœlum, tanquam parens iratus (ut Paracelſo ſomniare placuit) noſtra notet crimina, contamineturque noſtris impietatibus, nosque ſuis ideò jaculis vulneret vindex, tamque calamitoſe nos interimat: certè, vel deaſter aliquis erit, vel animal ſenſitivum, ſibi Dei officium arrogans, & Angelorum percutientium muneri invidens, docet nos, invidiam rem cœleſtem eſſe, ut & vindictam

creaturæ, in hominem. Sed cur notet noſtra crimina, ſi notando polluatur? & quomodo polluetur, ſi peccatum ſit merum non ens? Quomodo iſte ſagittarius perſentiet merum non ens? quomodo abſceſſum voluntatis humanæ, à Deo judicaverit? etenim ſi nobis iraſcatur, & in ultionem accendatur, propter illud nihil: quomodo non magis nobis indignabitur, ubi ſenſerit nos ſuas imitari actiones, & præpedire? dum ſcilicet placato cœlo Peſtem nobis formamus noſtris terroribus? longéque acerbiùs ferret, quod homo, invito cœlo, mederetur Peſti, ſuperet ſua vulnera, ſuaque munia in cœli deſpectum antevertat, aut impediat. Peſtis denique, ſi ordinato Aſtrorum motu, annunciativè, ac velut annuatim prædici poſſet (prout de Ægypto aliorum informationes jam antè natravi) piacula autem noſtra, ordinato die, numemero, & menſurâ, careant. Peccata namque pendent ex corde hominis, liberoque arbitrio: ergo iſta cauſa non eſt ſuo effectui condigna, ejusque ſigno. Negant autem Theologi effectus futuros liberi arbitrii præſciri à ſtellis, adeóque nec ſcientiam, nec intellectum, habitare in cœlis, corporibusque inanimatis. Ergo nec quidem denunciant Peſtem, bella, &c. ventura, à peccatis ſibi prægnitis. Sat eſto, Peſtem denunciari, non tanquam ob cauſam incitatricem: ſed quia Æterno placuit. Conſcius ut quiſque ſeipſum examinet, ac emendet. Nec opus eſt mentitas pravitates, & malevolentias, fingere in Saturno, vel Marte: ſi peccata noſtra ſint cauſa effectualis contagii. Adeóque ſibi contradicunt Aſtrologi, atque ariolatores Medici. Nec enim alioquin eſſet neceſſe tortorem reo iratum fingere, etſi eundem interimat. Sodes, cur noſtræ iniquitates potiùs Saturnum ac Martem quàm Lunam millenis aliquot milliaribus viciniorem inſtigaverint? Cur remotiſſimus Saturnus, criminum noſtrorum potior vindex eſſet, quàm Luna? Nam ſi aliquod aſtrum eſſet peſtilens, certè eſſet potiſſimùm illud, quod præeſt nocti, quieti, & reductioni in primam materiam. Denique ſi Peſtis, tanquam punitio, nos invadat, aut per Angelos nuncios, orbium motores, mittatur: Sanè nulla erit naturalis, ſidentque ſponte Scholarum præſcriptiones ac regulæ, tam ad præcautionem, quàm curationem. Cœlum prænunciandi ergò futuri præſagum eſt, datque ſigna Peſtis, quæ ſuis revelat Deus. Non autem cœlum præſentis Peſtis effectivum, ut neque præſciens. Errarent ſiquidem alioqui tam cœlum, quàm directrix Intelligentia Angelica, quoties puerum inſontem Peſte piaret, pro peccatore, nec piorum habitacula Peſti unquam ſubeſſent. Ac Deus prætorem injuſtum conſtitueret, qui bonos Peſte necaret crudeliter, quæ nefarios non apprehenderet. Bonos inquam, pro delictis non cogitatis, necaret. Vel hinc ſaltem liquet, Peſtem ſuam habere cauſam in natura. Demum, ſi Peſtis, cœleſtis lucis proles, ea certè in inſtanti ſemper exſurgeret: cum aſtrorum aſpectus ſint per minuta momentanei. Quare Peſtis, antequam veneno aliunde nato ad nos deveniret, primo vento diſpergeretur, primâ pluviæ irroratione ablueretur, noctisque ac nubium frigoribus pacaretur, priusquam ad nos deveniret: & punirentur urbes, quæ minimè peccâſſent. Tum eſt & in Paracelſo ridiculum, quòd ſagittarius Peſtis, ac notator noſtrorum criminum, habitaret in Sole (in quo Deus poſuit ſuum tabernaculum) tanquam iratus ac vindex parens, propter impuritatis contagium ſuſceptum. Saturnus tamen ac Mars (alibi ſic inconſtans ait) eſſent criminum ultores. Itaque quocunque modo ſumatur, providentia punientis cœli patitur injuriam; & Deus, blaſphemiam. Adeóque dolus Paganiſmi includitur, ſive dixerint peſtilens venenum à ſtellis cudi, vel in vindictam criminum mitti: ſive etiam naturali aſtro-

rum

rum cursu fabricari, per qualitates elementales annuas, vel extraordinarias, aut indirectas, ac portentosas, à Satana directas: Utrobique in Atheismum paganorum impingunt. Nam nec cacodæmon illam, quam gentiles putant, potestatem in nos habet; nec legitur in Peste Deali alius satelles, præter Angelos Lucis; adeóque à Sacrorum veritate est absessisse, stellis, aut diabolo, vim Pestis generandæ tribuisse. Præcipuè ubi de Peste naturali, & non Deali disputatio occurrit, deque remediis, causis, & obstaculis est inquirendum. Nam in primis, non rarò, Pestis unico ab individuo incipit, puero nempe insonte, adeóque cœli, piaculo hujus pueri, integram familiam, opidum, & provinciam tandem, innocuum nempe pro facinoroso, feriisset, per modum Seplasiæ, quid pro quo substituentis. Denique dum Pestis serpit suo contagio ab uno in alium, saltem in secundo, tertio, ac decimo, non erit ampliùs venenum à cœlo propinatum, aut vulnus à cœlo inflictum: quasi tota ira, aut vindicta cœli, concitaretur culpâ primi insontis. denique Pestis, solo terrore pavidi concepta, cum in specie specialissima (etenim nulla alia exsistit actu in individuis) non differat à qualibet alia, quæ è cœlo mitteretur veneno astrorum. Ergo neque ulla prorsus erit naturalis è cœlo, si aliunde nuda terroris imagine concipiatur, nec cœli sit indiga sui origo. Nam alioquin unum individuum non constituitur à parentibus, toto prædicamento diversis. Etenim si Medicum, & Medicinam de terra creaverit Altissimus; & Pestis ab astris formetur: vereor saltem, ne tanto veneno impar omnis sit futura Medicina. At saltem Dominus non potuit errasse, quod Medicinam de terra, & non de cœlo miserit. Enimverò libri Regum, & Apocalypseos, sanctis Angelis Pestem attribuunt, quæ divinæ sit ultionis pentaculum. Nec licet à Sacris recedere ad cacodæmones, & astra, venenorum pestilentium exordia. Denique Paracelsus Pestem cœlitus, velut à sagittario, duntaxat in tria loca, nimirum ponè aures, subter axillas, & in Inguina diradiari scribit. Quapropter aliis membris oborta Pestis, vel Pestis non erit, vel alterius generis, & causarum disparatarum, quàm quæ Vulnus cœleste esset. Vel denique cœlum sagittando erravit, vel saltem Paracelsus audendo temere erravit. Itaque si alienæ causæ Pestem fabricent, absque cœlorum ope; necesse est, hos suâ possessione & putatione privandos, cœlumque posthac petitoriè, litem aggredi debere. Si denique Pestis vulnus est; ergo est de susceptis externis: non febris, aut morbus, constans statuto semine. & per consequens, quicquid diaphoreticorum in Pestis subsidium hactenus decrevere, falsum atque deceptorium esto. Magisque opportuna erunt incarnativa, & vulneraria. Et longè est vanissimum diaphoreticum pro præcautione, ne quis à sagittario cœlesti vulneretur. Esset enim sudoriferi ignavus clypeus, contra sagittam tam virulentam, tam potenter, procul, rectà, tantoque otio vibratam, securissiméque ductam per tot millena millia stadiorum pergente telo. Decebat enim Paracelsum, sciviſſe carbunculum, glandulas, bubones, atque parotides: non quidem ipsam esse Pestem, imò nec ullatenus esse vulnera: sed signa, productum, & effectus pestilentes. Quippe nam & Pestis aliquot signata, frequenter non non nisi à morte, visuntur. Quapropter cœlestis ille fundarius, non Pestem; sed Pestis effectum, quoties vulneraret, immitteret. Seróque nimis venisset, ut Pestem, sive vulnus, illis partibus infligat ei, qui jam antea per Pestem obiisset. Quidam nempe continuò vomituriens, cum cephalalgia, moritur sub continuis deliquiis, infra horas septem, ab invasione ægritudinis. Mox autem circa obitum tingitur supra umbilicum, usque ad claviculas, frequenti stigmate, seu vibice nigro. Curiositatis ergò, cùm

Anatomicus deficeret, dissecui eum, ac inveni os stomachi, eschara nigra jam cauterizatum. Denique vibices non sunt vulnera, prout nec glandulæ, vesiculæ, bubones, &c. ergo saltem cœlum non vulnerat in Peste. Quæ si aperiantur, ulcera vocas Paracelse, & distinguis contra vulnera, ac temetipsum. Fabulose ergo nimis cœlum nostrâ labe inquinatur, harumque est injuriarum vindex, prout & criminum nostrorum Graphiarius & vulnerator. Paganismi id fuit olim inventum, ut cœlos, atque deastros, in cultum blasphemè attolleret. Blasphemè quoque atque stultè, à Paracelso quatuor elementa ingeruntur, qui eorum Relolleum ridere assolet. Potissimum quod in ortu Medicinæ nostræ, quaternarius elementorum sit sublatus, tam in natura Universi, quàm mistorum constitutione. Etenim quam inscienter adæquatur quaternarius elementorum, ternario emunctoriorum præfato? Paracelsus enim, arcanis potitus, planè heroicis, pro morborum supplantatione, destitutusque scientiâ Medicâ, à Patre luminum descendente, titulumque Monarchæ arcanorum, sibi ultro assumens, hocque ausu principatum Medendi invadens, de Peste, tanquam sibi ignoto hoste, tractavit. Proinde Pestem quandoque cœlo, aliàs Soli, Solisque quandoque elementis, ac non rarò solis Pythonissis, Sagis, ac spiritibus tam infernalibus, quàm elementalibus Deastris adscribit, plerumque oblitus doctrinæ sui Paramiri: ubi Pestes entis naturæ, entis veneni (quasi aliqua exstaret veneni expers, aut venenum aliquod non esset naturale) entis astrorum, (quasi Astra supra naturam, aut extra eam essent) entis sagarum (has Incubis, Lemuribus, sylphis, &c. tribuit, contra ens etiam astrorum distinguit, ne Sagæ sint fortassis sapientes, qui dominari dicuntur astris) & entis Dealis proponit, suique ibidem oblitus, & entis imaginativi, cujus tamen præ cæteris memoriam habuisse debuisset. Nisi fortassis malit, ens imaginativum non posse causare morbos, aut nusquam vigere, nisi penes sagas. Enimverò, ut Pestem divinam arbitror spernere remedia naturæ: ita quoque, si qua dæmonibus aut Sagis propria (quod non est credibile) at saltem suam cœlo originem neutiquam deberet. Etenim alias si Pestis sagaria esset, solitis esset longè immanior, propter adjunctum virus externum, & agendi promtitudinem, ira cacodæmonis acceleratam & ampliatam. Frater P. Boucher, Minorita, in suis orientalibus peregrinationibus, ut testis ocularis, narrat. Quod quantumvis Ægyptus, sit alioqui Pesti valde obnoxia: pridie tamen inundationis Nili, quotannis decidere rorem singularem, quem Elthalim vocant, cujus adventu promtè & universaliter sanantur, quotquot Peste decumbunt, ac sani præservantur ab ea, eodem rore. Etenim si hoc verum, nec sat à principe Radzivilio investigatum: nil quicquam tamen exin deduci potest, quo Pestem cœlitus causari naturaliter sciamus. Cum exin saltem sequatur, meteororum quædam esse sana, alia verò quibusdam noxia. Quod hactenus nemo negavit. Etenim quamvis Sol, pridie inundationis Nili, ferè ad locum eundem quotannis redeat: non tamen simul eædem stellæ comites recurrunt. Dein, Ros ille non est cœlorum aut stellarum proles, neque ex Blas cœlesti meteorico: sed pridie inundationis, jamdudum inundata est terra altior Abyssina, calida, & australis magis, quæ magnum de se vaporem nitro refertum emittit (est namque tota Nili aqua nitrosa) qui vapor in rorem nedum resolvitur (Ros, alibi mella, tereniabin, manna, entali, ac laudanum velut gummata, plorat: atque apud nos, quotidie ros majalis sale saccharino scatet) currentemque comitatur Nilum: sed totum aërem Ægypti, etiam humectando abluit, ægrorumque corpora reficit, non multò secus, ac imber terram,

post

post longas ariditates. Saltem ego, Sacris admonitus, sperno Augures cœli. Itaque si cœlum sit Pestis grassantis causa: deberet esse pariter causa alterius cujusque Pestis. Quia idem specie ens, easdem sortitur causas constitutivas, à quibus ipsa species suam recipit identitatem. Itaque constanter nego; virus pestilens cœlo nasci, aut à stellis dimitti: Pestes verò omnes, quæ non singulariter pro flagro divinitus mittuntur, sunt vel endemicæ, vel terrore quodam fabricatæ. Quæ autem contagio haustæ mutuantur, sequuntur semen atque fermentum suum. Pestis autem endemica, licet hauriatur forinsecus occasionaliter, non est tamen Pesti adscribenda, nisi Archei nostri terror, Ideam virulentam pavoris, ab ente endemico concepti, prius fabricet; uti mox constabit. Nego insuper, ullam Pestem esse epidemicam. Nam tametsi aër, multorum corpora ad varias putredinis confusiones invitet: nullatenus tamen est Pestilentis veneni causa primordialis. Nam sicut omnis putredo à Peste differt: ita vicissim quoque venenum Pestis, à quavis corruptione, filiâ meteori. Quod nisi rite atque perfectè sit cognitum; nullatenus quoque poterit intelligi natura Pestis: multóque minùs ejusdem radicalis sanatio promoveri.

Ad hujus capitis calcem addam argumentum, quod à ripa fluminum desumitur. Vidi nempe, qui ut Peste infectas vitarent ædes, Antverpiâ discesserunt; alios, qui fugerent ab variolis, quibus ante biennium, adhuc vultum cicatricibus maculatum circumferebant, in Scaldi ipso percussi sunt morbis, quos vitâsset præsumebant; seque ut sanos subduxerant. Memini quoque me quondam puellam leprosam curâsse Vilvordiæ, quæ dum jam per 7. hebdomadas sanata putaretur, & Antverpiam rediret, confestim per totum corpus in ipso fluvio, sibi lepram repullulare sensit. Quæ demum ad me rediens, sanataque, per semestre, Vilvordiæ est morata, Attamen eodem die, quo domum rediret, in Scaldi rursus repullulavit occultata Lepra. Mulieres quoque in abortum proclives, etsi rhedâ rus pergerent, feliciterque cessisset iter; attamen in fluvio, seditionem in utero sensere, domumque à ripa per rhedam vectæ, illas in cruentum profluvium lapsas, scivi. Adeóque fluvius, cœli æmulus, planetis creditum honorem suffuratur. De æstate loquor; adeóque nec frigus in fluvio, tum aliquod suspectum, incusandum. Frigus etiam autumni, rus pergendo, non obstitit, quantum mense Augusto; fluvius, nec concussio rhedæ, quantum quieta navigatio, noxæ attulit. Non demum vapor aqueus, in fluvio oberrans. Siquidem diebus pluviis, rus itinerando, calamitates narratæ non obvenere. Ut neque degendo circa palustria loca: sed in fluviis, fluxui ac refluxui opportunis, pauculæ horæ, has molestias Pestis, ectymatum, lepræ, & exanthematum, invexere, quæ in terris non oboriebantur. Argines enim, ac ripas, bis quotidie aqua deserit, fœtetque olidus fracedine fundus. Quapropter fluvius tacendo loquitur, probatque fracidi odoris nocumenta, quæ mox dicam. Idque enim proin non tam litori maris, quàm ripis est vernaculum. Nam ad salsum mare, arenamque fundi, nulla est fracedo, qualis in semidulcibus fluviis; quare aquæ vix unquam prorsus nitidæ sunt, carentque odore sibi proprio. Cœlum ergo à labe nostra est immune, ut ab accusationibus ignorantum insons, culpâ caret vindictæ. Reliquiæ sunt paganismi, quas nisi Schola Medica devitârit, sciat Datorem luminum, beneficia sua non illis porrecturum.

Peregrina Lues nova.

NON omnes morbi venêre simul in palæstram. Felicia sanè Atavorum secula, quibus paucæ infirmitates strinxerant gladium in humanam imbecilliratem. Productum-

ductumque deinceps transgressionis Adamicæ, sensim nobiscum naturæ primordia associavit. Astrologi enim adhuc hodie confugiunt ad determinatas siderum positiones, iras, incompatibilitates oppositionum ac luminum malignorum congressus. Quibus prima febris, prima Apoplexia, primave Pestis, nata sit. Etenim quanquam non soleam indagare præterita, quæ non proficere, sed obesse possunt: multóque minùs assueverim inquirere, quorum adipisci, dare, facere, aut sperare non possem demonstrationes: attamen non potui non irridere paganismi futilitatem in Astra relatam. Assentirer namque faciliùs Astrologis, si nata semel febris, obortaque apoplexia, cessassent, cessante illâ constellatione. Demonstrare quoque si possent, quonam interim hospitio febris habitaret, distracta semel stellarum febrilium dislocatione. Quapropter libro de vita longa, morborum omnium, mortisque introitum in naturam humanam, primus, ex sua origine describere, coactus fui. Adeóque dilucidè intelligo, ac opticè cerno, reliquias esse ex paganismo, quicunque ausus est, stellarum officia & destinationes extendere supra textum Sacrorum, qui dicit, quòd Astra sint nobis in signa duntaxat, tempora, dies, & annos. Etenim si Astrologis assentirer judiciariis, arbitrarer febrile, aut Pestilens semen, semel natum, deinceps intrâsse in naturam: nec quidem, ut maledictionis cujuspiam, sed creationis deinceps prolem, continuare suam generationem. Sed cum morborum plerique tandem in sanitatem desinant, si saltem non cum ægris ipsis oppetant, ac plerumque citra novæ prolis suscitationem: necessum esset, si propter infausta (ridiculum, aut blasphemum Christiano verbum) quandoque lumina incepissent: nec hodie sine illis incipere posse, si lumina illa, sic congressa, æstimanda sint causæ morborum efficientes. Credidi itaque, postquam penitiùs abditorum corporum analyses per Ignem explicuissem, quod eadem morborum ab initio fuerint, quæ & hodie principia, atque radices. Quod satis clarè demonstravi in tomo de origine Medicinæ, tractatu De morbis in genere. Crediderim quoque, aliquot morbos initio fuisse, velut in sui infantia, leniores, celeriosque habuisse progressus, & faciliores quoque extinctiones, ob pristinum naturæ humanæ robur. Aliquot tamen morbos, sui initio ferociores fuisse, qui nempe non ita adhærent radici humanæ fragilitatis; sed lui ut peregrinæ consocii acquiruntur. Etenim ut olim naturæ erant robustiores, quæ ut susceptrices, ita & medicatrices sunt morborum: sic modò, experior semina morborum indies proficere, robustius incidere, ac incalescere, nostramque naturam, quò it longius, proceditque intempestiviùs, eò quoque negligentiùs remediis auscultare. Enimverò patrum nostrorum diebus, surrexit eatenus incognita lues Veneris, cum pedissequis & assæclis. Notatur autem annus 1424. & Parthenoplica obsidio, ætas luis, ejusque prima nativitas. Quicquid demum semel penes nos adolevit, quanquam in illis individuis pereat: speciem tamen deinceps servat, & vix interire scit, quamdiu perennat mandatum ejus, qui labem in carnem mittit. Ut Scorbutum, Pestis Hungariæ, &c. nostris abavis ignota. Nostræ autem plagæ crescunt indies, quia & impietates multiplicantur. Mutantur quidem morbi, larvantur, augentur, degenerantque per sui copulam. Itaque animo majore, deinceps de remediis altioribus pensitandum. Ex morborum deterioratione autem, conjeci securiorem Medendi artem, quam quæ hactenus per frequentem phlebotomiam, & venenosam resolutionem laxantium, consertis vinculis, mortales in cœmiterium præcociter trahit, surgere debere. Ominor enim, quia cerno luem Veneris, cæteras ægritudines, mutaturam in sui obsequium: & Pestem quoque

hactenus

hactenus fore degenerem. Enimverò legi quandoque in revelationibus S. Brigittæ, item in vitis S. Dominici, Vincentii Farrerii, Colettæ, &c. unanimi apparitione illos vidisse, succensum velut Mundi Salvatorem super mortalium impietatibus, minatumque exitium generis humani, tribus jaculis. Cujus apparitionis ergo, B. Vincentius, ordinis S. Claræ reformatricem Colettam, ut Valentiis Hispaniarum, superintellectuali raptu, viderat genubus prostratam, ante sacrosanctam Trinitatem, quod exoraret auxilium Deiparæ virginis. Ut Christus Dominus averteret piaculum, comminatum pro commerito supplicio. Desertaque patria Valentia, Gandavum venit Colettam invisurus: quam statim agnovit eandem, quam in raptu præfato viderat, & quærebat. Pro Avaritia enim, erat sagitta bellorum, quibus malè parta maléque reservata auferuntur. Pro Superbia, erat in manu omnipotentis jaculum inediæ, famis. Ecclesiasticos autem, quos hujusmodi peccata ut plurimum tangunt, minatur fugare utraque lancea, à possessionibus, contra vota accumulatis, maléque usurpatis. Ac tandem contra luxuriam, sagittam contagii in manu gerebat. Non equidem David casu; sed altiori ductu, Pestem pro bello & fame elegit. Quia totus populus, Regis ad exemplum, fornicator erat. Singulare id saltem in præfata visione, quòd diversis sanctis, & annis apparuerit, & quidem ante luis adventum. Quoniam non est verbum, quod Dominus non revelaverit suis Prophetis. Postremo, sub dierum plenitudine, sub maturitate, & completo peccatorum numero, immisit longanimis Deus unam trium sagittarum in medium carnis, ac confestim apparuit Lues Veneris, planè atrox, virulenta ac festinanti putredine necans. Deinceps autem aliæ ægritudines, imò & ipsa Pestis, labem ejus contrahit. Nec veteres morbi respondent amplius descriptionibus avorum, nec consuetam feudi obædientiam remediis exhibent. Nam olim ingentes exercitus, citra ultraque Europam in Asiam, & Africam ducebantur, absque notabili contagio, idemque utrobique ferè militum census inveniebatur. Ast jam, mox ab incepta obsidione, moriuntur intus præsidia; & simul obsidentia castra, acceleratamque expugnationem, confestim popularis Pestis subsequitur. Vix enim unica præsidii cohors foras proficiscitur, quam non sequantur currus, ægrotis onusti, etsi post se nosocomia oneraverit. Præcipui Chirurgorum cum admiratione plangunt, quod non ita pridem, minora quævis vulnera vix solitis obædiant amplius medelis. Porrò lues ista primum visa legitur in obsidione Neapolis, anno 1494. Medentes quoque ortum ejus per conjecturas attentant. Aliis enim placuit luis nativitatem, Indiis occiduis tribuere, quodque ibidem esset vernacula atque solita. Aliis verò placuit orientalem plagam accusare. Veruntamen occasus Indias immunes fuisse, testatur ipse Ferdinandus Cortesius, earundem expugnator, quodque post adventum suum nondum ibidem enotuisset; sed eò advectam luem, cum Æthiope, mancipio Pamphili de Narvaez, Fortè enim ille recens ab obsessu Neapolis eò appulerat, secumque attulerat. Etenim cum ibidem primum lues videri cæperit, disputatum inter nationes, an Gallo, an Hispano, an verò Neapolitano, cedere debeat in triumphum. Interim nemo unquam Lusitanum accusavit, ac per consequens, Indiæ Orientales immunes erant. Nam Lusitanus in obsidione Neapolitana non erat, qui veteri odio bella Castellanica lubens promovebat. Solus tamen Lusitanus cum exclusione Hispanorum, eoum lustraverat, sibique subegerat. Nec his obstat, quod ab olim Lues Sinensibus sit assueta. Nam inde nemo ad bellum Neapolim advenit. Ergo si verum sit, quod Lues in Sina, antiquitate vincat: potuit

ibidem iisdem initiis incepisse: prout catapultas & typographiam ante nos habuerunt. Saltem Lues nusquam ab Endemicis, nec ab aëris infectione. Hinc etiam non passim popularis. Quod autem non à Sinensibus ad nos sit delata Lues, patet ex guajaco, cujus usus apud Europæos 80. annis senior, quàm radicis Chinæ. Dein, quia introitus in Chinam sub pœna capitis omnibus externis vetitus. Nunquam Lues tum visa in oris extra Chinam, quorsum tamen Sinenses propter commercia quotannis excurrebant. At guajacum ab occiduis terris venit. Alii forte proinde contendunt, hanc Luxuriæ luem incepisse, eo quod annonæ caritas, mactatorum carnes cadaverum suffurari, & clanculum coctas divendi, suasisset. Sed cum anthropophagis Indis hæc lues, ante adventum Pamphili, fuisset ignota, non recipitur horum allegatum. Astrologi quoque, quibus omnium contingentium causæ referuntur in siderum aspectus, & rotationes: ne quid citra cooperationem astrorum fieri concederent: peregrinum tum stellarum situm, duntaxat super Neapolim influxisse ajunt, quem multâ anxietate quærentes, nondum invenerunt. Quasi idem astrorum situs nunquam fuisset antea. Refragantur enim Sacra Astrologorum huic opinioni; ut suprà jam probavi. Paracelsus tandem Luem, multis libris & additamentis inconstanter indagans, copulam leprosæ meretricis cum scabioso milite Gallo incusat, ac detestatur. Quasi vero antea nulla leprosa, Gallo sordido commista fuisset? Ad refellendum autem sufficit: quod Paracelsus etiam in hoc sibi sit inconstans. Negans pluribus libris luem veneris, per se, esse morbum, sed aliis morbis permittit duntaxat asseclam. Attamen omnis contagio, sive ex Lepra, sive ex Peste, vel aliunde contracta, verè & actualiter in se est morbus. Nec mirum quoque, causam Luis hactenus nesciri ab iis, qui ad naturæ solius contingentias respexerunt. Credo potiùs, tot apparitiones Sanctis non fuisse frustra, ac sine scopo ostensas. Credo itaque, initia luis, ex vibrato jaculo Iræ divinæ, hausta fuisse, & in naturam insita, non secus, atque lagenarum inversione, tertia quandoque peribit mortalium persona. Non quidem, quod velim luem libidinis reputari, sui principio miraculosam penitùs, quia à piaculo incepisset. Scio namque, ut in natura habet modo: ita & sui initio fermentum, atque radicem reperisse. Enimverò Laicus quidam, & vir sanctus, ad quæstiones arduas aliquot, solitus visiones somniales, ac non rarò quoque per Mentis abstractionem, notiones intellectuales suscipere: nimiâ forte curiositate has indagavit quæstiones. 1. Cur ista Lues præterito seculo, & non antea erupisset: cum anteactis paganorum diebus, scelerata quælibet scurrilitas nunquam defuerit? 2. Unde, si non ab Indis, in Europam venerit? 3 Quæ causa sit continuitatis, & mitigationis, ac mutationis, si divinitus immissa? Nam miracula rarò per contagium transeunt, ac nisi tradito mandato, suam in natura causam nanciscuntur. Sed neque Deus insontes punire solet, prout innocentes sæpe Lues Veneris inficit. Dixit itaque laicus, sibi in visione intellectuali visum jumentum, quod penè diffluëret ulcere fœtido. Qui morbus equinæ speciei proprius, nostrates den Worm: Galli vero *le Farcin*, vocant. Unde sensim equi purulentâ carie pereunt. Hoc autem jumentum vidit, velut canibus in escam deputatum, totum tergus vitiatum habens, etiam circa vas naturæ. Nec præter istam visionem, aliud responsum habuit. Quapropter se suspicari dixit; Quod in obsidione Neapolitana, (qua primùm dira hæc lues emersit) nefando aliquis peccato, congressum cum ejusmodi jumento habuisset. Saltem inde conjicio, non antea visam raritatem morbi, quippe non credam facilè unquam ejusmodi peccatum in talibus

bus terminis ab origine mundi commissum; estque morbus, lui venereæ similis, & equinæ naturæ affinis ac familiaris. Potuitque ideo suum fermentum (permittente Deo vindice) in humanam familiam naturaliter transplantasse, divinitus quanquam antea comminatum. Miscuisse inquam contagium equinum, infandæ libidinis actu tum (perinde atque hodie à meretrice sordida usque in testes maris, attrahitur ipsa Lues) gonorrhœam, carcinoma, atque bubones venereos, &c. propagans. At curiosus esse desino, quoties res scita nulli est usui. Nisi forte mavis hinc meditari, equos sic ulceros curari remedio Luis; & vice versa, per Hydrargyrum optimè præparatum. Servit saltem consideratio Luis degeneri ac multiplicatæ Pesti hodiernæ, & quæ plures sub adventum Antichristi, minatæ sunt in Sacris. Addo. Quod sit infamis, infeceritque omnem mundi angulum: effectu quoque palàm ostenderit: quod sit commune carnis piaculum, serpensque ad ulteriorem, & vulgo adhuc incognitum scopum. Enimvero primo exordio nedum dudum ignota stetit: sed & sui medela infeliciter tentata, & adhuc hodie vulgo ignorata. Unde consequens, quod incertis & ferocibus pharmacis, mortalium vita indignata, humiliata modo sit, vel ante cujusque juventutem. Quæ debilitas, perpetuitatis quandam spondet perennitatem, ac in abstemiis, ad quartam saltem generationis periodum. Imò licet ampla hominum caterva nunquam luem contraxerit: nihilominus, cum vix unquam Lues sit bene curata, manserintque reliquiæ: supersunt sanè, qui Medentum temeritates experti, seipsis sunt longè facti infirmiores. Pars namque veneni, quæ permansit penes illos radicalis, præter horridas unctionum, suffituum, & salivationum torturas: necesse est eo titulo, illorum successores, notabili debilitate diminutos. Est nimirum Lues, non quidem morbus, constans materia ex qua: sed fermentum duntaxat venenosum, solidis, vel liquidis nostri partibus, odoris instar, affixum. Adeóque (quod Lui est singulare) nedum partibus constitutivis; sed & excrementis, sive aliorum morborum materiis, quas attingit, se incorporat; quia afficit, & commiscetur. Cumque faciliùs sit veneno contaminare materiam, jam recenter destinatam in excrementum, quam partem adhuc vivam, adeóque & hactenus resistentem. Hinc fit, quod quicumque manifesta, vel occulta habent quorumcumque morborum initia, Luem facilè contrahant; proinde se etiam in varias morborum larvas associatione transmigrat. In multis namque ulcera, pustulasque; in aliis, ossium caries erodit, dura excitat tubera, Bubones item, phlegmones, & purulenta apostemata facit, ut & vulnera curando pertinacia. Alibi quoque peperit paralyses, podagricos insultus, Icterum, Hydropemve, &c. Id enim Paracelsum decepit, putantem, quòd Lues non sit in se morbus, quia aliis morbis adhæreret. Nam maledictio jam naturæ, ab origine sua impuræ, superveniens, non procedit generatione consuetâ: sed suum corpus in corpore aliorum morborum reperit prædispositum. Ita ut paritas conceptus, nativitatis, subsistentiæ, & effectuum in alieno corpore (humano nimirum) prodant paritatem ortus Luis, & aliorum morborum, eo quòd pariter à prævaricatione emanent. Morbi itaque, à Luis ortu deinceps degeneres facti, veneni alicujus ritum imitantur plerumque: nec ullus sat horum causas investigavit, quare nimirum plerique morborum, evaserint contagiosi, atrociores, frequentiores, tardius difficiliusque fugaces, quam olim. Indubie namque, Pestis est solito frequentior, minimâ nos occasione arripit, crudeliter infectatur, faciliusque dispergitur, quia associata novo toxico. Etenim plures, velut desperantes, putârunt naturæ nostræ vires,

sic ad sui finem brevi decurrere. Sed Verbo Dei est stabile imperium. Non est ullus horum defectus, speciei humanæ incorporatus: sed per accidens, individuis tantùm adhærens; cumque omne peregrinum adhærens separationi sit obnoxium, nullumque alienum sit idoneum, ut simulacro Dei medullitus conjungatur in constitutivis principis; Idcirco omne peregrinum, sui ortum, augmentum, ascensum, statum, declinationem, ac interitum necessariò suscipit, ac tandem etiam sponte, per ulteriores propagationes, restaurationem exspectat. Sunt namque Verbi, semina ac species, in ævum durabilia. Hinc consequens, hospitem exoticum tandem cedere deberet è stabulo, in quod clancularío errore furtivè irrepsit. Eo quòd Verbi potestas, nullis tempestatibus, longitudine motuum, aut dierum, ut nec hostis technis, præscriptionem patitur. Diluvium quidem, terram cooperuit, quia homo viam suam corruperat: Ideóque & hodie ob peccata, penes nos infirmitas locum sibi fecit, accrescit indies nova, & comminatura lia insuper. Anno 1540. sub Paulo III. circa autumnum in Apulia prope Tarentum, prima apparuit Tarantula, monstrum ab urbe sic dictum Araneæ simile: sed duplo majus. Quod deinceps mansit in specie, & à Tarentino, in Agrum jam Romanum quoque transplantatum est. Etenim apud Danielem omne monstrum, in rempubl. excrescens, à mari venit. Confirmantur hoc monstro novi adulatores, qui homines à se demorsos dementant, & exsultando tripudiant, tanquam bene egissent, credendo adulatoribus. Anno 1550. in Augusto, Galli primum viderunt Triticum, quod vocant roratum, sive mellitum: in arista adhuc viridi, halecem fumatam odore referens: in matura verò, nil nisi fœtidum pulverem atrum: popularium utinam, non morborum plurium causam. Plaga est, quæ nobis magnam furatur annonæ partem: fata nempe est zizania contra potentiores Prælatos. Quam utinam noscerent ac præviderent! Anno 1556. nostris oris maritimis primum apparuit Scorbutum, Veteribus ignotum. Quod gingivas & anhelitum inficit, ac crura: quia & interiora obsidet. Designantur homines eodem anno in Belgio admissi, dulci contagio, intus & extra subvertentes, sibi credulos. Non ita pridem febris castrensis adorsa est nostrates, contagio profundo; absque siti, & calore enecans; denotanturque, qui, specie pietatis, nova spargunt & suspecta dogmata inter domesticos. At saltem nil, quod hostile est semel, deinceps in sua specie intercidit, quia ad flagrum immittitur, ac cæci non indagamus causam occasionalem, medium letiferum, finem, atque remedium. Hodie enim Castrorum impuritates, paludum, domorum, cum pauperie militum, velut insolitarum ægritudinum causas incusant, ac inter Medentes super hanc aleam, tota vertitur præservativa. Quasi verò olim castra puriora, dum Pestes, atque insolitæ febres, nondum erant. Scio etenim, quoties febris de stemmate antiquarum cadit in cŏrpus, quod actu Luem veneris patitur, aut quandoque habuit, maléque sublatam, confestim ista febris se associet, venenosis Luis quisquiliis, unde venena mutuat, quæ maligna & castrensis dici cœpit; sese-que propaget contagio, etiam in insontes à Lue. Estque videlicet ex febri mare, & Lue matre, tertium, ab utroque genitorum diversum monstrum, ex morbis specie distinctis. Hinc nimirum tam febris, quàm Pestis, larvata evaserint, atque incognita. Sic namque Lues in chao febrili pergit dispergi, sitque juris communis. Infelix nempe Luis monstrum, utrique parentum dissimile, proditorium venenum, Pestis æmulum evadit, Pestemque ipsam, novo putredinis fermento, truculentiorem parit solito. Non absonum ergo hodierna castra, plures ægros, frequentiores mortes, & contagio

tagio maligniores ſuſcitare. Nec immeritò, caſtra faciliores ſequuntur infectiones, quàm alioqui populoſiores urbes: quippe miles civibus, Luis eſt objectum propinquius. Peſtis itaque, fomitem pro favilla reperiens, facilè recurrit.

Opiniones Veterum.

PESTIS, omni ſeculo, in ſupplicium, ab iratis Diis miſſum reputatur. Ideo Hippocrates omnem penitùs contagii labem, divinum in morbis nominat. Gentiles adhuc hodie ad ſua transfugiunt Idola. Gentium Dii, dæmonia. Chriſtiani verò, ad unicum æternum Numen recurrimus, ſubſidiaque Sanctorum imploramus, Quia glorioſus ac mirabilis Deus in ſanctis ſuis, qui impetrant, quæ nobis noſtra denegant demerita. Urbes enim ſunt in Belgio, quibus ſodalitas Sanctorum, in Peſte patronorum, hactenus immunes ſervavit cives ab olim, quotquot miſſi in auxilium & ſervitium Peſte contaminatorum. Nemo enim, miſſus à decano concive, ac ſodali, etſi infectiſſimo à Peſte inſerviret, unquam à Peſte apprehenſus fuit. Sic eſt. Capilli capitis cujusque ſunt numerati. Non cadit frons de arbore, abſque permiſſu Dei. Multo minùs nobis aliquid accidit, præter permiſſum & præſcientiam Domini. Sic verum eſt. Peſtis quædam à manibus Domini venit, quam evitare eſt impoſſibile: quia venit ab eo, qui ſagittando errare nequit. Idcirco de hac Peſte nequicquam ſcribere decrevi: ut neque de ſanatione miraculoſæ. Nam ſi naturalis Peſtis per miraculum ſanetur, ea ad Medicum non ſpectat. Plurimi quoque noſtrum opinantur, Peſtem non niſi divinitus mitti, abſque concurſu cauſæ ſecundæ. Mahumetani quoque, cum Calviniſtis, credunt Peſtem inevitabilis prædeſtinationis ſortem. Nec ideò loca vitant aut infecta corpora, ut neque nocua quælibet. Malè ſibi conſtantes. Siquidem ſera nocere nequit, non conſentiente Domino, adeóque hac ex parte non ſit Peſte nocentior: à feris tamen cavent, ac ſe tutantur. Anglia quoque hactenus proprio Peſtis nomine caruit, quamque ab olim Plagam nominat. Quantum ad cauſas ejus attinet, Græci primum, ac dein Arabes, ac quicumque alterutris horum ſeſe dicarunt, Peſtem in duas cauſas convocant. Quarum priores catharticas, ſive præcedentes; poſteriores verò, connexas, conjunctas, continentes, comitantesque proximè, appellant. Enimvero cum cernerent, humanum corpus, ſua per individua, & habitationum loca, magna differre varietate; excogitarunt univerſalem cauſam pro Peſte. Cœlum nempe, per Aſtrologos ſeducti, culpârunt: quod noxio lumine, motuque ſuo, aëra diro tabo conſpergat, cujus proinde virus, epidemicum nominârunt. Ac tametſi viderent morbos, contagio infames, oriri occaſione ſtagnorum, antrorum, fundorum venenoſorum, mineralium, ſordium, montium, uliginum, vallis, aut ſentinæ, unde variæ putrilagines ſcaturirent: non tamen unquam horum morborum indolem, Peſtem æſtimarunt: ſed ſeparato nomine, endemicos vocârunt. Quæ diſtinctio mox dubium omne ſopivit, ac ipſimet in hoc ſopore ſtertuerunt. gaviſi, in univerſalem culpam, ad cœlos relegaſſe ſuam inſcitiam: ſeque ſecuros autumârunt, nequicquam diffidentes, quod ſe culpa, illos verò ignorantia, cœlum vindicaret. Separabant item mortuos, atque moribundos, ſuas obedientias deteſtando, non exauditum iri, neque accuſaturos Medentum incuriam, ac ignorantiam. Præſertim ubi primus ſemper Medicus aufugit, ſuum deſerens ægrotum in vitæ deſperatione. Quocirca Aſtrorum ariolatores in ſubſidium convocant, ut ſi horum errores mundus tueatur, conjunctâ criminatione cœlum infament, quòd abſtracti luminis tabido veneno, aërem & aquas inquinet. Aſt prædeceſſoribus

multò audacior Paracelsus voluit, labe nostrâ cœlum inficiri realiter, peccata nostra stilo notare, & invito se recipere, ideò ultorem esse, ac neces proritarum. Pestem autem esse merum vulnus, sagittari cœlitus; vulnerando astra, currendoque lædere. Quodque hæc vulnera, tribus duntaxat, neque pluribus locis, (nesciens hæc esse emunctoria nostra) ponè aures scilicet, subter axillas, & in inguine. Alibi quoque non tres: sed 4. Pestes statuit, juxta elementorum numerum; Quadruplici, multumque diverso remedio, superandas singulas. Alibi verò & quintam Pestem excogitat, à Gnomis, Sylphis, Nymphis, Satyris, lemuribus, Gigantibus, Faunisve immissam, quod hos forte quintum autumaret elementum. Porrò à civitate Stertzinga rogatus, pro selecto alexiterio: stellata atque elementata remedia priora deserens, finaliter potui ex Theriaca, Myrrha petasitide, terra sigillata, spermate ceti, Asclepiade pimpinella, Valeriana, & Caphura, cum optima aqua vitæ totus fisus est. Per inadvertentiam scilicet, immemor abreptus in centum simplicium confusiones, à se multoties, ac serio, mox ante detestatas. Denique nec simul conveniunt, quod alias elementum Ignis, nequicquam à cœlo distinxerit sæpius, & nihilominus quatuor Pestes, ortu, causa, ac remediis distinctas tradiderit: quas uni dicaverat cœlo, quod alibi solum Pestis authorem voluit. Vult etiam quod crystallus, Arles, itemque gemmæ, in aëre gignantur, ac cœlitus decidant, quæ alibi sui immemor fructus aquæ nominat, volens crystallum nisi meram esse glaciem, frigore constrictam. Tandem pestis cum sit malum cœli, & ex quarto gradu; tincturam autem gemmarum dicat optima istius vulneris solidativa: adeóque & remedium 2. gradus curare Pestem quarti gradus. Inanem quoque defatigationem miseror, circa remedia, quæ inter millenos Spagyros vix unus præparet. Frivolum est enim tot condere libros, ac tandem recurrisse ad vix parabilia, in morbo populari, ubique obvio. Frivolum est enim, vagante Peste, totam regionem alere carnibus ciconiæ aufugæ sub autumnum, aut lingua leonina appensa. Cuncta enim ejusmodi ignaram detegunt jactantiam; non autem communem charitatem, in tam ærumnosa ægritudine. Nec enim Hippocrates ejusmodi remediis, Pestem è Græcia fugavit. Alioquin enim pauper (si remediis, ac obsoniis prerioſis, Pestis profligaretur) vitæ desperatione, fortunæ inæqualitate, multo planctu, justóque dolore, Deum, personarum exceptorem, sibique denegata remedia, pensitaret. Nunquam itaque credidero, Deum, in natura, minùs solicitum, sanando pauperem, quàm divitem. Historia Lazari enim, & epulonis divitis, mirificè pauperes confortat. Tandem Paracelsus libros Pestis edidit à Pythonissis ac lemuribus generatæ: Lemures inquam, satyras, &c. quos cacodæmones negat, in generanda Peste, Sagis coæquat: remedia tamen, tantæ Pesti addere, neglexit. Quasi titulo Monarchæ arcanorum sibi præsumto, sat esset, non calcâsse priorum vestigia, ac plurimum fumi: ac parum ignis suscitasse, suique memoriam risui exposuisse. Nam libri de Peste, de Tartaris, de mineralibus, &c. multum garritum, parùm fidi auxilii continent.

Divisa Pestis.

PARAMIRUM Paracelsi, totum incumbit, ut persuadeat omnem, absque exceptione, morbum, ac nominatim quoque pestem, totâ specie, esse quintuplicem. Causis nimirum, ortu, proprietatibus, atque remediis distinctam. Primam autem speciem vocat ens naturale, originaliter ex fructibus elementatis procedens, hancque Pestem, libris de Peste ac pestilitate descripsit, quibus sit ibi sibi interpres. Ast cum constet, fructus, quos Scholæ hactenus credi-

credidere mistorum elementorum, esse solius aquæ: (prout de ortu Medicinæ alibi clarè demonstravi) necessariò quoque ruit jam doctrina elementorum, pro Peste saltem. Aliud dein morborum prædicamentum vocat ens astrale, tanquam è cœlo stellato depluens. Prosequiturque multis libris de Peste, hoc duntaxat entis genus, omissis aliis. Adeóque cum alibi cœlum, cœlorumque fructus, cum elemento ignis confundat; etiam rursus coincidet Pestis astralis, cum naturali, & elementali ignea. Tertium dein morborum genus generalissimum, vocat ens Veneni. Quasi Pestis alicubi esset quæpiam veneni expers: & quasi suum venenum, extra, supra, aut præter ens naturale, Pestis haberet: Sic itaque Astra, contra ens naturæ distinguit Idiotismo præpeditus. At saltem, quasi naturalis, & Astralis Pestis, non essent venenosæ? Quartum tandem morborum genus, vocat Ens spiritale, cooperante scilicet cacodæmone, cum suis mancipiis. Revocat huc quoque exsecrationes, & desperationes hominum; omittit verò inprimis suos faunos, lemures, nymphas, satyras, &c. nisi hos forte velit cacodæmonum socios. Saltem præcipuum negligit cardinem, propriam nimirum phantasiam: cum non raram Pestem solus terror generet. Putatque quinimò ens spiritale externum, essentialem Pestis causam, per quam species duntaxat dirimendæ sunt. Adeóque effectus duos, diversos specie, solis causis distinguit, externis occasionalibus, & accidentalibus. Etenim certum est, sive Saga, tanquam venefica, pestiferam labem alicui connecteret, sive alio medio id fiat, ac proprio naturæ vitio, saltem Pestis inde scaturiens, utrobique una & eadem est. Quintum postremò genus Morborum vocat, Ens deale, sive fidelium, satis stupidè, Deum à morbis ipsis non distinguendo, prout alioqui liberum est, naturam ab effectu suo nequaquam separâsse. Pestis autem Dealis nusquam, vel amplissimis suis scriptis mentionem fecit. Ad me autem quantum attinet, ens astrale non admitto. Licet id Paracelsus non uni tantum ex quinque; sed sibi inconstans, omnibus universim pestilentiis commune fecit. Similiter denique confundo Ens Veneni, cum Ente naturæ. Nam si non venenum: nec etiam ob id Pestem continet. At cum Pestis separatum habeat ortum atque progressum, à reliquis morbis distinctum: Imaginationibus atque terroribus non parùm alligatum. Hactenus omnem Pestem facio spiritualem. Non quidem sagariam ob id; verùm perturbationibus Archealibus tributariam, ac merè naturalem. Quod si verò cacodæmon collaboret pro excidio humano: transplantabitur quidem & incrudescet ferociùs: non tamen ad hoc superstitione (licet aliter Paramirum sentiat) opus, aut à naturæ devia est Pestis; quippe subter naturam, ens spiritale evidenter, velit nolit, semper militat. Duas igitur specie diversas Pestes agnosco solum. Unam nempe quæ immediatè ex manu Omnipotentis, per Angelum percutientem mittitur, ad exsecutionem occulti Judicij suæ Deitatis. Hanc etenim quanquam Pestem etsi agnoscam: eandem tamen Domino meo integraliter committo, dicoque resignatâ mente: Fiat voluntas tua, Domine. Siquidem nec remedium opto, nisi pro tuo beneplacito. Finaliter itaque Pestem naturæ tantum ubique attingam, ut Philosophus. Eamque voco alteram.

Conjuncta causa Veterum.

IN morbis universim, citraque exceptionem, causam efficientem & externam, nullam, præter occasionalem, quandoque de morbo in genere, disserendo, duntaxat agnovi. Nunc porrò cœlum, aditum dare ad Pestem, justè me negare ostendi: licet interim Blas meteori, occasionaliter queat disponere subjectum patiens, ad faciliorem impre-

impressionem susceptionis. Itaque ad connexas Pestis causas attendam primum: quas à Veteribus, relatas in humorum corruptionem, & caloris accensionem legimus, ideóque conscripta præservamina, per sola humorum putredini resistendæ deputata putata. At nondum Scholæ explicuere, quisnam, quove nomine donandus sit ille humor vitiatus, calore accensus, qui in venis, visceribus, vel habitu, sit titio Pestis. Nondumque noverunt, in Ægypto grassantem Pestem caloribus magnis, potiùs extingui, quàm excitari. Prout apud nos, Pestem plerumque magis autumnalem, quàm æstivalem esse. Quandoque enim Scholæ ad endemica recurrunt, tam domestica, quàm forinseca, quæ quoquomodo putredinum incitare vel accumulare creduntur. Denique pro præservativis, quævis corradunt simplicia, etiam calida, modò fide Herbariorum commendentur. Hæsitatio verò Scholarum, ut & remediorum infausta incertitudo, tegitur ubique diversarum ridiculo complexionum eventu. Quæ sanè fuit hactenus communis ac trita aptitudo, ad excusandas excusationes in nece. Tandemque Doctorum, ingenti Pestis formidine, detegitur diffidentia Scholarum, super legibus, & librorum pollicitationibus. Saltem infaustas ægrorum obedientias demulcent, per unicum: *Sic stabat in fatis*. Ergo patienter ferendum, quod miser ille, vel iste, esset relatus in oppeturorum catalogum. Interim opus Pestis truculentum, truculentior verò, qui opem jactitat, nec adfert: Celer progressus Pestis pro ignavia tanta Medentum. Toxicum in Peste, unico saltem non feriatur momento, nec pacem admittit, quod inducias spernit. Siqui ergo essent humores, in facto esse, putredine in Peste corrupti, cum nequeant retrocedere, ac reduci in pristinum integritatis nitorem: sitque naturalis morborum in Scholis indicatio prima, atque potissima, nocuum citissimè evellere, vanaque esse cuncta auxilia, nisi quæ promtè penitusque peccantem colluviem sequestrent. Sequeretur, quod universalia præsidia (purgationes scilicet, ac venæsectiones) sint potissima Pestis auxilia. Quæ tamen multoties jam sunt reperta mortem accelerare. Necessariò quoque corruit hypothesis, quæ humores corruptos, in Pestis causam proximam introducit. Nam revera Pestis potiùs humores alimentaris inficit, quàm quod hi Pestis causa sint. Alioquin alibi sat constare feci, naturam, humores in cruoris constitutione, non agnoscere, nec habuisse unquam. Quocirca nec hi quicquam causare valent; quia sunt non entia. Denique si humores, in fieri esse putredinis, essent Pestis connexa causa, Saltem debuissent Scholæ nomen illius humoris edidisse, itemque modum ac processum exposuisse, quo isti humores corrumpuntur, jamque corrupti sint causa conjuncta Pestis. Itemque, quo pacto celeriter sequestrentur, cum impedimento suæ impressionis, in partes vitales. Debuissent denique locum designare, in quo, tanquam nido, prægressæ corruptionis pestilentis conciliabulum esset, Nam si hoc centrum, sint venæ vel viscera (ubi prima excrementorum nempe contingit sequestratio) prorsus damnosus esset omnis sudor: quippe qui à stomacho vel hepate, trans vitalia viscera virus duceret, & non per consuetas sentinas propiùs effunderet. Sic namque Lues veneris, sola gonorrhœa, in testibus domicilium eligens, si per solutiva, à lotii officinis retrotrahatur, ut per venas in Alvum recidat: necessariam Luem in totum spargit sole isto transitu. Multo itaque magis Pestis, si humores in propriis officinis inquinâsset, transeundo per sudores efferretur, infallibiliter totum quicquid vitale intus est, contaminaret. Sin verò habitus corporis, locus sit putrefactionis humorum pestilentium: Jam ridicula erit Medentum diæta, quæ humorum putrefactibilium

genera-

generationem creditur præpedire. Denique à quo, & unde putredo in cruore euchymo ante Peſtem in corporis habitu, vel etiam centro, oriretur: nequicquam de his omnibus eſt determinatum per Scholas. Satis putantes, obiter dixiſſe, humorum corruptionem, Peſtis eſſe cauſam conjunctam, eò quod Doctores profugi, hanc non niſi ex obliquo ſemper adſpexerint. Cum enim adverterent, epoto laxativo, carnes & cruorem, illo toxico tabefactas, & humorem flavum, vel pallidum mucum, obſcurioremve cruorem, nondum plenè transmutatum effluere: aſſeruerunt, nedum cruorem, ſed univerſum corpus, conſtare quatuor ſpecie diverſis humoribus, in eosque iterum reſolvi. Uſque adeò Peſtem in bile flava, igni comparata, vel in atra, ideóque melancholia dicta, terræ, Saturno, atque malignitati propinquiore, hanc putredinem pro Peſte inchoari autumârunt. Equidem licet alibi quatuor humores, ceu futile atque nocuum commentum, abunde demonſtraverim: donemus tamen jam per ſuppoſitionem falſi, quod cruor conſtaret ex illorum quatuor commixtione: attamen dum cruor jam eſſe deſiit, mutatusque eſt formali transmutatione in alimentarium ac vitalem liquorem, qui ſingula membra immediatè nutrit, auget, & fovet; Saltem cum veritate Philoſophiæ pugnat, quod liquor is alimentarius, per formalem transmutationem, degener à ſanguine, nondum oblivioſus eſſet prioris ſortis ſuæ, ac compaginis. Puta ſi vinum, cereviſia, liquamen carnis, cum ſucco olerum, uno paſtu ſint bibita, mutataque in cruorem. Certè iſtud cruoris conſtitutum, non eſt unum, quandiu ex quatuor illis diverſis, adhuc commiſtis, conſtat; verùm quatuor duntaxat unum fiunt, dum per formalem transmutationem facta ſunt productum novum, qui eſt cruor. Pariter itaque, etſi cruor ex quatuor humorum connexione conſtaret: attamen cum jam ſint unum, & non amplius quatuor, non erit iſtud unum, amplius iſtud connexum, ex quatuor primævis liquoribus datis. Nec morbi inde reſultantes, queunt aut ineſſe, aut in ſanando reputari humoroſi, non magis potentes retrogradi, in quatuor illos fictitios humores (etſi dentur fuiſſe reales) quam ſemel factus ſanguis poteſt retrocedere in priſtinum vinum, cereviſiam, jus carnium, & ſuccum olerum. Patet ergo, quod Scholæ contra omnem Philoſophiam ignorent, formalem eſſe transmutationem, dum ex cibis cruor; & ex cruore fit liquor alimentarius. Patetque ex præfatis cæcitatibus, maximam morborum partem, inſcitiæ principiorum concreditam in Scholis. Ego autem ingenuè proteſtor, me in nullis avorum libris vel minimum unquam ſubſidii auxiliaris punctum reperiſſe. Nam quamvis plures, velut opitulati, convaleſcerent: vidi nihilominus decuplo plures, qui ab initio invaſæ Peſtis, iiſdem remediis uſi fuerant, infeliciter periiſſe. Theriaca enim ab olim, ſemper juvamen pollicita, ejusque aqua modo excellentior paſſim habetur, vanam quanquam opem continere ſciant, qui Peſtis nôrunt proprietates. Nam Alexiteria, quæ venena cohibent, nil certi habent contra Peſtem. Ideoque Medentes Academici, ſub infida Theriaces tutela, non audent ſe contagio Peſtis exponere. Eſt quippe venenum Peſtis, longè ſecretum à quovis alio. Religioſi autem quidam in Urbe, nil intentatum relinquentes, quo nummos vel æſtimationem comparent, ſelectiſſimam Theriacam magno profitentur vendere. Sed cum nemo militans Chriſto, implicet ſe negotiis ſecularibus, à pompoſis ejusmodi ſtentoribus cuique apprimè cavendum hortor: quippe non per oſtium, ſed ſupernè per tectum intrant, non vocati, in Medicinam ſeſe intrudunt. Hi enim cum Tullio penè dicent; Populo impoſuimus, & famoſiſſimi pharmacopolæ viſi ſu-

mus. Etenim Theriaca Hippocrati, Peſtis domitori, adhuc ignota, triplum mellis, ad pulverum cunctorum copiam, recipit. Simplicia quoque ſexaginta, diſcordia, arida, dura, concluſa, cruda, excrementoſa, & plerumque à bimatu inveterata. Hæc inquam ſub cocti miſtione mellis, multum effœta redduntur. Mixtionem quoque, & digeſtionem, à debili febriente exigunt, præcipuè veneno vitiato ſtomacho, & ab Archeo intus conſternato, ac confusè tumultuante. Quapropter parùm auxilii, & conſolationis minimum præſtant. Nam Trochiſci de Vipera cocti, monitu Galeni, cùm ſint capitale ſimplex Theriaces, facilè docent, aquam theriacalem eſſe plane ridiculam. Nam ſi vipera, diſtillando, aquam theriacalem virtute ſtatueret: quid ni Trochiſci de vipera, prima ſui, ac Galenica coctura, omnem iſtam exuerunt medendi prærogativam? Quid igitur agam cum ſemper diſcentibus, & nunquam ad ſcientiam, quam docere profitentur, pervenientibus? Plurimi enim (teſte Seneca) ad ſcientiam iſtam non pervenerunt: quia putabant ſe perveniſſe. Tandem nec ſat fuit, tacuiſſe nomina humorum, quos putarunt putrere ante Peſtem, eſſeque hujus comitem cauſam: quinetiam transſiliendo tranſeunt ipſam corruptionis quidditatem, quæ paucis ſubinde horis ſuam abſolvit tragœdiam. Videntur enim Medentes ſuavi pulvinari cubuiſſe, paries dum proximus ardet, & elevato ſemel ſuper cubitum capite, dixiſſe arreſtum. Peſtis eſt morbus contagioſus, ex putrefactis humoribus, febri connexus, acutiſſimus, & valde periculoſus: quo dicto, caput rurſus reclinâſſe in ſomnum pomeridianum, opimè paſtos, qui ſomnus, ſub tantâ luce, oculos illorum iterum clauſit. Mundus interim ejulat, videns effectus, hoc judicio notatos, non cauſas, ut nec denique remedia. Quare ruſtici comam in temporibus, utraque manu ſcabentes aliud arreſtum pronunciant. Non (ajunt) opus eſt multo ſtudio, nec tot libris, ut quis dicat Peſtem lethalem, & contagioſum, quod quiſque ſuo didicit malo. Præſtabit itaque fidos auxiliatores conſulere, non ampliùs ſomnolentos, à Peſte fugitivos, atque remediorum ignaros.

Præparata ſedes.

NON ſufficit, Peſtis cauſas Scholis incognitas demonſtrâſſe, niſi meas dicam experientias, Peſtis cauſam, diverſos ejus proceſſus, in fieri, peregrinas proprietates in facto eſſe, præſervationes, & ſanationem. Initio itaque repetam, quæ alibi demonſtravi. Scilicet, in natura, duas ſaltem eſſe, nec plures cauſas. Materiam nimirum, & efficientem, quàm in Peſte Archeum, Vulcanum, ſive ſemen appello. Pro materia ſaltem, non ſit aliqua indiſcreta Hyle, quæ nunquam exſtitit, nec erit in natura; ſervitque Matheſi, & non ſpeculatori naturæ. Materiam itaque peſtilentem ſpecto, in relatione ad efficiens ſibi internum. Materia ergo Peſtis, eſt ſilveſter ſpiritus, veneno tinctus. Materia autem iſta, tripliciter ad finem ſibi propoſitum tendit. Quoniam vel forinſecus adventat, totaliterque ac perfectè peſtifera, à peſtilenti ægroto, vel cadavere, locoque, vel utenſili, inquinata, exhalans: Vel cruda adhuc à fracido Gas terræ intrò trahitur, quæ dein intus recipit fermentum appropriativum, ac gradatim tandem venenum peſtilens in nobis acquirit. Vel etiam totum intus noſtri exitium, materialiter & formaliter, abſque externo adjutorio ſubinde conficitur. Quod autem non ſint plures modi, quibus Peſtis fiat, patet ex diviſione. Nam vel tota intus generatur, ſine exotico auxilio: vel ab extra, incidit. Eaque eſt perfecta, in materia & forma veneni, ſolius appropriationis, & applicationis indiga: vel eſt adhuc cruda, imperfecta, ac velut embryo. Unde ſaltem in-

primis

primis obvium evadit, quod Peſtis non primariò ſemper cor invadat. Nam vidi, qui tangendo peſtiferas chartas, eo ipſo ſenſerit dolorem velut pungentis acus, moxque peſtilentem Anthracem in Indice digito oſtendit, & poſt biduum occubuit. Porrò triplex præfata materia, utut prima ſit planè venenoſa: utrobique tamen ſe tenet intra numerum cauſæ antecedentis. Non ſecus enim atque toxicum, oretenus aſſumtum, non eſt ipſe morbus, aut mors: ſed tantùm cauſa occaſionalis ejus. Non enim quicquam corporeum, agit immediatè in vitam aut poteſtates vitales (utpote quæ ſunt de natura luminum cœleſtium) quin prius ſit receptum, redditumque velut domeſticum. Cumque venenum aliquod jam ſit factum civis noſtri diverſorii, deglutitum nempe, vel attractum: nondum tamen adhuc poteſt ad occulta vitalium ſeminaria ingredi, vel admitti (quia eſt toto ſui eſſe, externum) quin priùs venenoſa qualitas, agendo in vitam, ſuſcitet Archeum (omnium alioquin agendorum ſub ſuo imperio, author atque opifex) in ſui defenſionem. Etenim alioqui non agit Peſtilens venenum, inſtar enſis, qui omnes in eodem attactus, ſui momento, vulnerat æqualiter: Peſtilens autem virus quosdam ferire non valet. Archeus itaque, cum ex ſui indole habeat animales perturbationes, paſſiones, confuſiones, atque alteritates, ſubitò de ſe profert imaginem ſuæ alterationis conceptæ: illamque Ideam, in particula propriæ ſuæ ſubſtantiæ, in qua concipitur, depingit. Quæ ſic inſtructa mortis imago, eſt ipſamet Peſtis. Siquidem Peſtem non aliquam nudam qualitatem exiſtimo, tametſi non alibi, quàm in corpore, tanquam accidentia in ſubjecto inhærentiæ, exſiſtat: ſed Peſtis eſt ens, naturæ virus per ſe ſubſiſtens in nobis, conſtansque materia, forma ac proprietatibus ſuis. Quod alibi tractatu de morbis penitiſſimè demonſtravi. Hic monuiſſe autem ſat eſt. Quod vita nil operetur vincendo, aut perdendo, niſi per motus vitales animæ ſenſitivæ. quæ non eſt ſolita, niſi per Ideas operari in Archeum, motuum quorumcunque exſecutorem: prout nec Archeus aliter operatur in corpus. Quocirca hoc loco obiter notandum eſt, quod materialis atque immediata cauſa morbi interna, ſit ipſe morbus, non aliter quàm cauſa materialis, in homine, eſt ipſum ejus corpus, à ſemine in ſenectutem uſque perſeverans: non autem quod aliqua ſit hominis cauſa materialis conjuncta præter ipſum ipſius corpus. Quod eſt ipſum generationis productum, ex cauſa materiali nempe, & ſeminali efficiente interno. Quæ hactenus Scholis fuerunt obtecta, adeóque cauſas morborum occaſionales reputârunt internas, immediatas atque conjunctas, planè adhuc diſtinctas à producto. Quapropter hoc loco denique repetendum eſt etiam, quod in Phyſiologicis docui. Nimirum ſex in nobis eſſe digeſtiones. Etenim in tribus prioribus, ſua Retenta, ſuaque eſſe excrementa. Quæ cum ſingula in ſe, ſuisque regionibus ſint moleſta, imò per complicationem atque extravagationem odioſa evaſerint, in Tranſmiſſa ac Tranſmutata degenerant, variosque inde inducunt morbos occaſionaliter. In quarta verò, ac quintâ digeſtione, oſtendi, non admitti ullum perceptibile excrementum. At in Sexta, quæ eſt Transmutatorum, plurima occurrere ſtercora ſpontanea, errore vegetativæ: aliqua inſuper aliunde tranſmitti, ut etiam non pauca violento Suſceptorum imperio, degenerare. Quæ hactenus à Scholis neſcita, ideóque & neglecta fuere. Quæque ideò nomine proprio caruere, horumque effectus morboſi, ridiculè in quatuor fictos humores hepatis fuêre tranſlati, & adjudicati. Quocirca primus ego, quanquam Tartari cauſas morbificas expulerim, ne

tamen videar cuncta, ex animositate, velle innovare, has sordes, Tartarum cruoris hic vocabo: licet etymo improprio, quia veri nominis defectu. Excrementa ergo ejusmodi, sive aliunde, in habitum corporis sint delata: seu demum proprio facultatum errore, sub transmutando facta, seu denique externorum violento imperio, ibidem degenerata: tartarum cruoris nuncupo. Non quod revera sint tartari, in materia, ac modo, tartari, vini: sed quia ex bono alimento, jam deturpato, quod antea fecundum erat, atque vitale, postea hostile evaserit. Hæcque ideò præmonui, ut sciatis Tartarum cruoris esse productum Pestis, illumque facilè fieri à causis efficientibus pestiferis. Quinimò nondum sat est, dixisse tartarum cruoris, productum Pestis esse; sed insuper oportet locum præfigere. Docebo enim mox, Pestem esse venenum terroris: ideóque notavi, sedem ejus, sive nidum primitivum, esse in Hypochondrio; ubi videlicet prima terroris humani est conceptio, sive perturbationibus externis, seu demum sponte conceptorum motibus, contingat. Quamobrem adsunt in Peste, vomitus, delirium, dolor capitis, &c. quæ suo loco in Republ. Splenis depinxi. Itaque si Scholæ, tartarum hunc cruoris, pro causa conjuncta posuissent, adhuc tamen ab invicem diversi essemus. Quatenus quod penes illas causa connexa esset, Pestis productum apud me est. Nam Pestis, heteroclito modo, nos invadit. Nec ejus materia conjuncta, est aliquod solidum corpus, vel liquor visibilis, ut neque idcirco conspicua aliqua putredo: sed solum Gas, separatum, ac degeneratum ab Archei substantia. Quicquid autem visibile, vitiatum in Peste occurrit, non est de ipsa materia Pestis, sive non materia ex qua. sed est, vel materia occasionalis, de qua ante, vel est productum, sive fœtus, in quo Pestis sedet tanquam in nido. Quapropter Anthrax, bubo, aut eschara, non sunt materia primitiva Pestis; sed effectus ac productum, quod Pestis sibi paravit. Nam plerumque est Pestis tam atrox, ac velox: ut simulatque in Archeum est introducta, nequeat obmittere, quin de humore alimentario partem aliquam non subjiciat suæ tyrannidi, habitetque in ea. Quocirca si putridus humor, causa immediata Pestis esset, profectò putridus fuisset, antequam putruisset. Cum nempe ipsa Pestis, sibi paret vitiosum illud productum, quod Scholæ vocant humores, adhuc indefinitos. Fernelius enim, Scholis paulò sagacior esse voluit, novitque ideò, Pestem non nasci, vel consistere è putredine quatuor fictorum humorum, ut neque ex aëris calore, aut frigore: sed ex veneno aliquo, abditarum causarum alumno. Denique advertendum: quod cum tartarus cruoris, sive ultimæ digestionis vitiatæ scoria, susceperit fermentum Pestilens, non minus, quàm cætera transmutata, privilegium habeat exhalandi per poros, sine ulla post se residentia, sive residuo capite mortuo (sic Chimici vocant residuam à distillatione fæcem) si nempe humores fuerint alimentarii: non autem si ipsa solidorum substantia, in eschara, aut Anthracem, sit ambusta. Sic nempe, multò duriora Luis Venereæ tubera, ossibus, velut æqualia, arrepto resolutionis concilio, penitùs evanescunt. Quanquam autem tartarus cruoris, præfata quoque gaudeat prærogativa, quoties extra vitæ œconomiam, ut infamis, est proscriptus: attamen dum in pus, aut virus saniosum transmutatus est, pellem prius erodit in escharæ speciem, quam quod vaporetenus transsuder. Idque scilicet ob impressam peregrini fermenti labem, qua degeneravit in transmutatum formale. At si odorem fermenti quidem hauserit tartarus cruoris: sed nondum sit transmutatus: fiunt glandulæ, bubones, &c. quæ sudoris profluvio, citra cutis apertionem non rarò terminantur: ubi præfata alia id nequeunt.

Hæcque

Hæcque omnia ferè à Scholis in Catarrhos sunt relegata. Totus ergo tartarus cruoris, domesticus quidem partus est: sed nothus, qui vi, destructione, & errore intrusus est. At cum remedia naturæ, sint subnoxia tantis digestionum aulis: & corpora, præstantiæ tam eminentis, possideant violentiam atque agendi robur, itemque sordes admistas, aut seras difficiles habeant, non sat profecto æstimata est Pyrotechnia, quæ unum subinde simplex eo altitudinis graduat, ut omnes digestionum sordes, in extimas usque oras, persequatur cum vindicta. Alioquin in ultima digestione, plurimi occurrunt languores, inter incurabilia à Scholis relata, ob unicam solius remedii culpam, quæ defectum comitatur, & accusat. Non secus atque Sagarum opera sanatione destituuntur, quod negligantur remedia, quæ in mali radicem eant. Siquidem diabolica ejusmodi incommoda non tam corpus, ejusve sordes apprehendunt, quàm Archeum ipsum: qui cum sit velut hominis lucida imago, sequitur, quod dum ille spiritus, in aliquo sui corporis organo, detorquetur; idem membrum patiatur Archei symptomata. Adeóque quicquid patitur spiritus, vitæ sensusque rector; necesse est, patiatur corpus: non autem contra. Neque enim uno crure mutilus, proinde mutilum generat. Quia spiritus non est defectuosus. Nam quicquid corpus patitur, licet hoc idem sentiat spiritus: non tamen hic contrahitur, nisi passio ad extremum vergat. Id est, intra vitæ radicem, sive spiritum insitum confermentetur; prout de colica spasmode alibi ostendi. Tartarus ergo cruoris, non est mirum, si ab Istea Archeali concitetur. Quotusquisque enim est, qui nescit, quòd indignatio, confusio, triste nuncium, terror, &c. statim appetitum edendi tollant: suspiria, vel lacrymas concitent? & insolitam sarcinam præcordiis subtendant? quatenus nempe alimentum sextæ digestionis, in stomacho degenerat, ubi videlicet ejusmodi passiones, proximè fabricantur? Hic ergo cruoris tartarus, semel degener factus, hostis mox more infestat. Ac prout canis semel rabidus, rabiem sua morte luit: Ita tartarus ille, semel proscriptus, inque sordium numerum relatus, nunquam deinceps in gratiam redit. Quia quicquid Archeus semel deserit, confestim moritur, quodque mortuum est, non ampliùs reviviscit, nec pacem cum hoste init. Itaque vindictæ cupîdo, & philautiæ indignatio, in primo naturæ fonte, radicitus connata sunt, manifestiùs quoque insurgunt in subjecto perfectiore: adeóque in sensitivis, potestatis irascibilis thymosin, ac gloriam sibi vindicant. Quare tartarus ille cruoris, Peste subactus, non paret ampliùs vitæ legibus, sed pristinæ obædientiæ suæ pœnitens, furoris libertatem effrenem sibi arrogat, eoque nos truculentiùs infestat, quo fidentiùs semel abdita intus Archei consilia receperit. Quod symbolizare nominant Scholæ. Tum enim est fur domesticus, cui viæ ad thesaurum, promique intestini, sunt cogniti. Quam enim celeriter necant, paucæ puris guttæ, sub cranio? quamque atrocitatem non minatur cruor extravenatus? quam crudelis, vel unica spina in apostemate? non mirum itaque, morborum ferocissimam Pestem mox parere suum productum, sedemque si non repererit, sibi statim faciat. Restat tamen sanandæ Pestis spes, quod tartarus ille, suumque Pestis diversorium, difflentur debito sudoris exterminio. Quod intellige, quamdiu manserit in specie liquabilis tartari. Alioqui namque si partem solidam arripuerit, spes vitæ intercidit, nisi ipsa pars arrepta statim sequestrari queat. Ectymata autem, strigibilines nigræ, aut vibices, Archeum denotant affectum. Pellis namque sunt tincturæ superficiales; quam si profundiùs apprehenderint, etiam cauterizant. Cumque Archeum immediatè penetrent, præ cæ-

teris celerrimo indigent remedio. Notatu quoque dignum, insensilem diapnœam, in Peste, differre à sudore. Eo quod diaphæresis, sive insensilis transspiratio, sit materia alimenti, adeóque etiam tartari cruoris contaminati: sudor verò est de substantia Laticis. Transpiratio autem, cùm sit continua, etiam citra sudorem: Hinc fit, quod sudor potissimum abluat, & sicca transpiratio ob id rarò ad Pestis sanationem sufficiat. Abluensque sudor copiosus, ideò ciendus. Ut dum pestilens tartarus transspirat sua veneni nequitia, sudore partim eluatur, partimque discessus mora acceleretur. Hic liquet difficultas à Scholis notata, & non diremta. Nimirum, cur aliquot defectus stomachici, non vomitu, aut secessu; sed solo curentur sudore. Eo quod consistant in Retentis stomachi transmutatis in Sexta digestione; non autem in cremoris residuis. Pestis itaque plerumque in stomacho incipit, ibique tartarum patrat ac inficit: in quem perturbationes Archei suos fecere mox impetus. Nam omnis imaginatio concupiscibilis ibi suam sedem habet, atque Ideam fabricat. Maximéque circa stomachi orificium, vitales vires celatæ sunt. Ut alibi multoties ex professo demonstravi. Quia autem tartarus cruoris, forma est mucaginis; Hinc Pestis idea, lubens in glandulas protuberat. Stomachus namque ejusque Archeus, quia continuam imaginandi societatem in cerebrum mittit, hinc parotides ponè aures. Per diaphragma verò in pulmones atque axillas penetrat, oriturque spirandi anxietas. Pestiferi autem odores in stomacho parati (quod nos, odoribus carbonum sæpe experti, vomuimus cum cephalalgia, ac dejecta appetentia) vomitus frequentes cum dolore capitis comitantur. Sin autem pergant ad hepar. Jam bubo in Inguine.

Imaginantur Mineralia & Herbæ, suo modo anomalo.

QUICQUID per esse reale subsistit, quodammodo seipsum amat: quapropter etiam sensum amici, vel hostium; id est, suarum commoditatum, ac molestiarum habet. Quare Philautia cubat in gremio naturæ. Res autem, vix unquam eodem statu, absque vicissitudine permanent. Ergo aliquid tolerant. Sin ergo patiantur, viamque destructionis ambulent, necesse est utique, causam habeant, unde dolent. Quare sympathia, & antipathia, etiam in Lapidibus (In Magnete autem manifestissimè) notantur. Quæ tamen absque sensu consistere nequeunt. Ubicunque autem iste sensus est, licet obtusus; contingit etiam speciem imaginationis aliquam, subjecto suo conformem, comitari. Aliàs namque est penitùs impossibile, aliquid sibi consonum diligere, appetere, attrahere, & applicare, vel aliquod adversum fugere, nisi reciprocè sensus aliquis, cognitio, desiderium, aversioque objecti adsint. Quæ cuncta claudunt in se obscuram sensationem, imaginationem, ac selectionis aliquam imaginem. Alioquin enim, quo modo res movebitur, aut alterabitur ad objecti sui præsentiam, nisi ipsum sentiat sibi adesse? Si sentiat, quomodo alterabitur, nisi sub conceptu passionis sibi sensatæ? ac nisi sensatus ille conceptus aliqualem in se includat imaginationem? In hoc angulo (nota Lector) abstrusa jacet omnis occultarum proprietatum cognitio, quam Scholæ à sua indagine proscripsere: desistentes unde incipiendum erat, juxta axioma; Philosopho auspicandum, ubi natura desinit. Deliberavi itaque exquisitiùs demonstrare, quòd inanimatis inhabitet species sensus, phantasiæ, imò & electionis: analogâ tamen ratione, juxta capacitatem & gradum cujusque. Non interim heic zoophyta commemo-

ro,

ro, quæ probandi longinqua abſentia, viderentur multis ridicula. Noſtrum autem paradoxum offendet neminem, modificatè intelligentem. Inprimis indubitatum eſt, quin flores aliquot ſolem comitentur, tam diebus lucidis, quibus Sol non ſplendet, quàm ipſis noctibus: Atteſtantes ſibi motum, ſenſum, & dilectionem Solis eſſe. utpote ſine quibus impoſſibile eſt, occultatum Solem comitari. Etenim prout ſerò Solem in occaſu amittunt (qui dum feſtinat ad ortum, non operatur apud nos, in umbra terræ morantes) attamen ſive interea nox caleat, frigeat, ſerena ſit, aut pluvia, non ceſſant tamen flores æqualiter ſeſe ad ortum flectere. Quod inprimis deſignat notionem ortus, & circuitus ſolaris ſibi eſſe. quâ parte ſit occaſurus, & oriturus. Voca inſtinctum naturæ, vel ut lubet. Nomina namque, rem non mutabunt. Res ipſa eſt facti; factum autem cauſam ſuam in flore habet. Hæc autem in plantis, vegetanter animatis ſic contingere, minùs mirum. Sed quod etiam locum in mineralibus habeant, ſic probo. Nihil fere in natura fit, abſque motu proprio: nihilque ſponte, aut à ſeipſo movetur, niſi ob proprietatem, à creatore ſibi inditam, quam Veteres amorem proprium nominant, voluntque hactenus Philautiam, naturæ eſſe primogenitam, pro ſui cuſtodia datam, atque innatam. Hæcque ubi adeſt, neceſſaria quoque eſt Sympathia, ac Antipathia, reſpectu diverſitatis objectorum. Sic nempe avium cæterarum plumæ, à pennis aquilæ cariem ſubire dicuntur: & pannus, è ſponte mortuarum ovium lanis, mox ſponte foraminibus, quibus pertunditur, velut carie reſolutus, quibus locis, fila mortuæ lanæ decurrunt. Quod non fit, ſi totus pannus pariter ex mortuarum ſponte pecudum lanis conſtruatur. Sic tympanum ex pelle ovina & aſinina muteſcit, ſi vicinum pulſetur ex corio lupino. Pellis Gulonis (animal voraciſſimum in Suevia eſt) homini quantumvis ſobrio, nec venatori, ſomnia ordinaria excitat de venatione, ac comeſtione: ſi dormiens eadem tegatur. Sed quid hæc ad mineralia? Vado equidem à vegetabili regno, per res mortuas, ſenſim ad Lapides, quibus Sacra magnam virtutem tribuunt. Enimverò lapides nec movere, nec alterare poſſent, ſi ſenſationem ſui objecti non haberent. Nec enim corallus rubens palleſceret, ſi carnem mulieris hyſtericæ geſtatus tetigerit, niſi ejus defectus ipſe ſentiret. Lapidum manifeſtiſſimus enim Magnes ſe prodit, qui ſe proprio motu locali vertit ad aquilonem, quaſi vitalis eſſet. Non autem, quod à Borea trahatur. Quoniam ſi Magnes, averſa ſui parte, ponatur ad Septentrionem in pyxide lignea, ſuper vultum ſtagnantis aquæ, quam citiſſimè pyxis ſe volvit, altero, atque oppoſito Lapidis angulo, ad aquilonem. Ergo ſi id fieret per tractum Boreæ, & non ſpontaneo impulſivo motu ipſius Magnetis: mox pariter quoque pyxis, eodem tractu, ad ripam borealem concederet. Quod tamen non fit: ſed manet pyxis cum ſuo lapide immota, poſtquam lapis ſe cum pyxide retorſerit, requiſito latere, & motu. Clarum eſt ergo, quod Magnes ſponte propriâ ſe volvat ad Boream. Unde deinceps ſequitur, ſibi eſſe ſenſum, notionem & deſiderium ad Boream, ſimulque conformis motus initium. Porrò, ſi quis prope præfatam pyxidem, fruſtum politum chalybis teneat, ad latus auſtrale, confeſtim tunc Magnes Boream negligit, ac ſe ad aciem vertit. Sic ut nedum pyxis ſe vertat ad chalybem; ſed tota etiam natet aquilonem verſus. Unde quoque obvium eſt, quod Magnes fortiori appetitu feratur ad ferrum, quàm ad Aquilonem: ſitque illi chalybs minoris alteritatis, quàm Septemtrio. Conſequenter etiam patet, quòd manifeſta polleat objectorum ele-

ctione

ctione. Nonnulli circa hanc rem futile moverunt dubium. An videlicet Magnes ferrum trahat, an verò ferrum trahat ipsum Magnetem? Nescientes utrimque esse reciprocum tractum. Qui non venit paulatim, ob multam familiaritatem, nec servat respectus, nec observat fines lucri proprii, fruitionis, circumstantiarum, aut consequentiæ. Nec iste tractus est obnoxius adulatori, aut detrectatori: sed est donum in Archeis, utriusque partis, à natura primordialiter ingenitus & charactere proprietario signatus, ab eo, qui fecit omnia, ita quidem ut si chalybs sit magnete levior, trahatur ad magnetem: secus verò, si lapis chalybe sit levior. Eo quod tractus non sit in uno, & obedientia tractus in altero: sed unicus tractus mutuus inclinativus, & non trahentis, cum renitentis velitatione. Adeóque exhinc manifestatur, quod desiderium sit naturâ prius tractu, tractusque, ut aliquid posterius sequatur desiderium: tanquam effectus, suam causam. Si ergo testante Veritate, cuncta ex operibus sint dignoscenda, fructusque suam prodant arborem: profectò ejusmodi attractivæ inclinationes subsistere nequeunt, absque testimonio alicujus vitæ conparticipatæ, sensationis, notionis & electionis. Porrò nec minus mineralium vita, quam vita vegerabilium, suam per vitam distinguitur à vita animali, atque eorum generationes invicem. Eo quod vegetabile, ac minerale, non operantur nisi unum, aut pauca propria: eademque adhuc cum præcisitate, alteritate, proprietate, inclinatione atque necessitate, quoties objectum proprium illis est præsens: Sed animal operatur plura, eaque nec coactè, ut neque per accidens objecti: verum prorsus per desiderium, complacentiam, appetitum, voluntatem, & electionem cujuspiam deliberationis. Cum eorundem prima operatio sit vita: secunda autem appetitus, desiderium, vel amor proprius, vel oblectamentum. Tertio tandem selectio deliberativa, & objectorum distinctiva. Sic vidi taurum libidine saturatum, veterem vaccam spreviſſe; oblatâ autem juvencâ, lasciviſſe mox statim denuo. Obscurè autem viventium prima operatio, est potestas ad essentialitatem seminalem. Altera demum, exercitium potestatum, & proprietatum. Tertia tandem, major minorque inclinatio, motus, & notio. Quæ quidem non fluunt ex electione deliberativa: sed ex potestativa alteritate, peregrinitate, similitudine, appropriatione, puritate, aut objectorum ineptitudine. Quocirca fuit Veterum justa opinio, omnia esse in omnibus, per modum recipientis. At potestates ejusmodi, propter obscuritatem sui indiscretam, & Indagatorum socordiam, vix creditæ fuerunt: à præcedentibus verò, atque modernis, non consideratæ. Ac propter accessus difficultates, mundum vaga desperatione, & nomine occultarum proprietatum circumvenere: ac seipsos sua occæcârunt ignavia. Scopus autem meus hoc loco fuit, Quod si herbis ac mineralibus, hujusmodi notiones, proprietatum occultarum authrices, atque moderatrices insint: easdem potiori longè ratione, & luculentiori modo inhabitare carni & sanguini. Nimirum excellenter, cum particulari & affectatâ notione, motu, inclinatione, appetitu, amore, alteritate, hostilitate, & repugnantia: quam illa, quæ in nobis quinque sensuum ministerio occurrunt. Usque adeò in carne & sanguine, esse quandam seminalem notionem, distinctionem, imaginationem, amoris, convenientiæ, similitudinis; itemque timoris, terroris, tristitiæ, repugnantiæ, &c. cum intuitu lucri & damni, noxæ & complacentiæ, superioritatis inquam & inferioritatis, adeóque agentis ac patientis. Quippe quæ dependentia necessaria, necessitatis consequentis, fluunt, & comitantur prædictas sensationes. Quæ sanè in vitali sanguine, altiori

gradu

gradu sunt characterizatæ propter innatum Archeum harum passionum quarumcunq; authorem, ac fabrum: quam alioquin in toto genere non animantato. Deus namque à cadavere, extinctis viribus defuncto, quemlibet dentem hominis vivi, solo attactu, marcescere, excidereque, quia sperni à vita cogit. Quod non item præstat dens è cadavere, violentâ nece interemto, vel acuto mox morbo extincto. Capillus pariter cadaveris, spontanea sensim morte sublati, solo attactu, calvos facit. Verrucæ atque stigmata, à perturbatione prægnantis, fœtui inducta, attactu cadaveris, sensim ac sponte mortui, donec pars stigmatis intimè refrixerit: sponte etiam stigma sensim evanescit. Attende mecum, an hæc non sint alterius sensationis testimonia, quàm solius frigoris. An insuper in isthac sensatione, non sit connexa cognitio naturalis, atque mortis formido. Quæ adhuc cadaveri insunt quoque. Siquidem Tetanus ad cadaveris, sive rigiditas ejus, non est frigoris aliqua congelatio: sed mera convulsio musculorum, mortem horrentium, viventiumque etiam post animæ discessum. Hinc nempe cadavera eorum, qui violentâ morte oppetunt: quia non omnino extinctis viribus carnis intereunt, Tetanum præfatum non nisi dudum post sentiunt.

Animal phantasticum.

HERBAS & mineralia, instinctu quodam naturæ, id est, suo modo imaginari, Sic demum cruorem ac Mumiam, conceptus quosdam nativos, habere dixi, in ordine, ac similitudine ad hominem. Quæ ut ad scopum nostrum de Peste dirigantur. Memineris, quo pacto perturbationes prægnantis, apposita manu ad aliquod membrum, licet inadvertenter, incogitanter, citraque voluntatis concursum, depingant in fœtu, membrum contacto correspondens, imagine objecti illius perturbationis. Imagine inquam: non autem signatura otiosa. Sed, puta appetitum fuisse ad cerasum: depingitur utique in fœtu, & in membro consimili, quale prægnans sibi manu tetigit, cerasum, quod videscit, flavescit atque rubescit quotannis, iisdem stationibus, quibus arboris cerasa, has colorum vicissitudines acquirunt. Et quod est longè mirabilius, contigit fœtum sic signatum, Majo, atque Junio has signaturas colorum, in Belgio passum: qui postea, in Hispania Martio & Aprili, easdem exprimeret. Ac tandem rediens in patriam, rursus in Majo ac Junio illas ostentaret. Sub valida quoque prægnantis impressione, nedum nova superinducitur cerasi generatio: sed etiam contingit, vetus esse immutari, cogitque loco cedere generationem seminalem: imò & Dei imaginem, jam vividam, vel in procinctu sui adventus, non venire, substituique creaturam alienigenam, atque monstrum. Quorum contingentiis sunt plenæ, quotidianæ, atque invitæ experientiæ. Quæ potestas prægnanti data conceditur. Non tamen quod proin aliis mulieribus, imagines conceptuum non deferantur pariter ad uterum, cui non inhabitat embryo. Docui namque singulari tractatu, hominum perturbationes, in præcordiis, circa os stomachi, fabricari. Viris nempe inde ad cor adscendere, mulieribus autem proclivius mitti ad uterum. Eo quòd mulier destinet naturaliter inspirationes vitales ad fœtum. Adeóque omnis præcordiorum commotio muliebris continuò respicit uterum, sive adsit fœtus, sive non. Quicunque ergo mulierem deliberato animo perturbat mœrore, &c. is illi morbum volens immittit. Et qui gravidam infestat: matri, ac proli officere, se sciat. Hinc puellæ circa maturitatis annos, si difficultatum conceptibus anxientur, solent vanis conceptuum Ideis uteri parietes continuò depingere, ut plurimum ac variorum symptomatum, sibi in malaciam authrices fiant. Quoniam uterus non impune fert,

sibi tranquillitatem auferri, per peregrinas imagines. Vir autem suas in præcordiis format imagines, tam concupiscibilis facultatis, quàm irascibilis, ut non immeritò proinde amentia dicatur Hypochondriaca, idque non secus atque in muliere contingit: sed conceptuum ideas ad Cor & cerebrum transmittit liberius. Quidam enim exspectans manè, prætorem in suam supellectilem missum iri, totâ nocte sedens mœstus, capite in palmam manus inclinato, manè latus çapitis canum habuit, qua parte manum tetigerant tempora. Adeóque manus prægnantis suas exorbitationes ad uterum, & viri manus, suos pavores usque in pellem capitis traducit. Saltem hinc patet, pilorum esse veram accretionem, nutritionem, atque non inanem colorum signaturam, non autem innasci per appositionem, à retro expellentem. Dein, quod perturbatio in viris, multum affinis sit muliebri, licet longè infirmior. Docui quoque aliàs, perturbationum energiam in Splene consistere. Quapropter vetustas Saturnum, principium atque parentem deastrorum, errantium quoque Astrorum summum, qui nempe deorsum in reliquos influeret: nequaquam reliqui sursum reflecterent, utpote stellæ ad sublunarium commoditates conspirare creduntur, non autem sursum. Saturnum itaque originem vitæ, & conceptionum, sive generationum initium dixere: imò & devoratorem recentis pueri nominarunt, designantes per hoc, quod imagines à facultate concupiscibili fabricatæ fecundent semina, & digestionum in nobis hospitia: prout quando exorbitant, novellum sanguinem consumant, morbosque plurimos incutiant. Imaginatio igitur splenetica, primos habet impetus, qui conceduntur non esse in potestate nostra. Saturnus ideo, velut citra initium fictus: Jupiter verò præcipua ejus proles, sede parentem dejiciens, rationis fulgorem significabat, primos imaginationis impetus subigentem. Imago verò, per imaginationem formata, mox in Splene vestitur spiritu vitali, eumque assumit, unde Idea fortificatur ad operum exsecutionem. Quotusquisque enim est, qui non sensit subinde circa stomachi orificium (qua parte Splen maximè sensitivus, sicut & tactus in extremis digitorum) perturbationes, anxietates, & suspirandi occasiones? Nonne esurienti mox tollitur appetitus, per triste nuncium? Notabile heic esto: quod licet prægnanti sit plane ignota essentialis dispositio rerum, sub perturbatione apprehensarum, easdem tamen penitus formet, atque figuret in fœtu, dum extra truncum arborum, in carne, cerasum fabricat in instanti, continens internum esse, & seminalis cerasi scientias. Non mirum est igitur, terrorem à Peste fabricare Ideam Pestis; unde Pestis ipsa mox pullulat. Quamvis anima sensitiva hominis, Pestis essentiam ignoret. Hic patet campus apricus, ad probandum cunctarum rerum notiones sive Ideas, in nobis formari vi animæ sensitivæ: jacere tamen obtenebratas in mente immortali, quas Adamo præsentes fuisse credimus, dum brutis justa inderet nomina. Etenim si muliebris conceptus, exundatione perturbationis cujuspiam illectus, internas plantarum animaliumve dispositiones depingat (imò quandoque cum tota sui fœtus transmutatione) necesse est in ipsa mente, tanquam divinæ imaginis sculptro essentiali, rerum sublunarium saltem notionem essentialem habitare, modo in naturæ impuritate & peccati originalis macula, depressam ac deformatam. Alioquin anima sensitiva res alienas facere non potest, quas nescit & non habet: adeóque opus est, ad hoc confluere mentem immortalem, perturbationibus excitam. Obscura atque difficilis admodum via, per quam Adepti, nulla librorum ope, pristinam scientiarum lucem aliquam venari contendunt. Ideóque & Laborem Sophiæ appellant. Eamque

que Paracelsus æstimat decuplo faciliorem, quàm didicisse Grammaticen. Opinatur tamen Picus, nisi operator utatur medio, ipsum mox oppetiturum Binsica, sive ariditate cerebri. Propter assiduitatem speculationum, spiritum vitæ attenuatum iri. Quicquid id sit, saltem causarum insciția neglexit plurima, fueruntque ægrorum opitulationes frustra exspectatæ. Discussi autem hoc loco imagines, phantasia genitas, quo constet, qualiter omne corporeum proveniat ex invisibili ac incorporeo initio (quod antiquitus à mundo intelligibili peti affirmabant) per imaginationem. Antecessoris parentis, imitando quadam similitudine, mundi creationem jussu incomprehensibilis Verbi (*fiat*) ex infinitudine Nihili, semel factam. Quæ deinceps suam nacta est continuationem ex dono Verbi. *Producantur semina.* Per prædiductam imaginationem scilicet, tam plantarum, quàm animalium. Natura itaque, sequendo infusam sibi potestatem, profert omne semen, ex imagine cujusdam conceptus. Est nimirum tam in animantibus, quàm in plantis, imò & in ipsis mineralibus, sua cujusque imaginatio, suo modo improprio, productrix tamen, utrobique fecunditatis seminum, tam ad esse naturale, quàm superincidentium, & monstrosorum. Imaginatio quippe condit rei conceptæ imaginem, quam suis à Deo datis donis convertit in medio, quod semen dicitur. Sine qua videlicet imagine, omne semen est duntaxat inanis siliqua. Non secus atque flos peponis, à tergo non habens promissum peponem, inane est ostentum. Imago atque seminalis illa, prout in se gerit perfectam similitudinem suæ iconis concipiendæ: sic etiam liberam incorruptamque cognitionem rerum sibi agendarum subter generationis decursum. Hoc tamen notabile in generationibus. Quod sicut prægnans non operatur proposita mirabilia, nisi sit perturbatione perculsa, silexque sit concussus ad chalybem: Ita semina animalium desinunt esse fecunda, nisi conjuncta sit libidinis perturbatio, faciens animam descendere in semen, ut illud illuminet. Quapropter herbæ mox à producto languent, completo suæ imaginationis sive proprietatis scopo. At mineralia, quia non sunt destinata, ut propaginem è suis corporibus excitent, eo quoque suos imaginationis fines longè obscuriores habent: Cum ergo omnis generatio imaginem præsupponat, juxta quam suas dispositiones exsequatur. Hinc fieri nequit, quod imaginatio terroris generet Ideam amoris. Nec phantasia metus ab hoste, phantasma producat terroris à Peste. Non immeritò quoque loca, infecta Peste, vitanda sunt, ac nedum propter vitiatum jam atque contaminatum aërem: verumetiam, ut objecta vitentur, quæ ad terroris imaginationem conducunt. Jam eminus apparet litus, quorsum navigamus, & quo pacto terror sit pater Pestis. Pueros etiam contingit celerrimè imaginari, atque commoveri: illorum tamen perturbationes non gerunt semina in suis imaginibus, aut Pestem ex terrore sibi faciunt. Perinde namque his est, atque novello fidicini, qui primis lectionibus conceptam cogitationem, non nisi difficulter ad digitos transmittit. At postquam artis gnarus est, digitique jam assuefacti imaginibus tonorum, ac motuum: peragunt inhæsitanter mandatum phantasiæ, totumque personant Hymnum, licet subinde attento colloquio mentem à musica averterit. Neque enim cessant digiti ad finem percepti Hymni pergere.

Imaginata Pestis requisita ad Ideam.

SÆPE fidem experientia fecit, quod quis terrore solo, Pestem absentem sibi atque suis paraverit. Quæ veritas ostendit, quòd imago phantasiæ, ab incorporeo suæ nuditatis esse, & cogitationis simplicitate, se paulatim vestiat, induatque vitæ spiritum, & in eo sui productum seminale re-

linquat: ens sanè, ad magna atque terribilia facinora promtissimum. Verum enimvero, ut ad exsecutionem suæ destinationis nondum est satis (Reperitur nempe, quod imago, ad viscera perveniens, nihilominus non rarò flaccescat) Idcirco declaravi in prægnante, manum insuper requiri, organum organorum, ut externum & signum determinati membri, in quod est sculpenda imago. Etenim perpetuo anima mediis utitur, super quæ imago fertur ad esse, & operari. Delineare autem idcirco debui, qualiter anima operativas suorum conceptuum imagines, ad manum, nequaquam autem ad pedem dimittat exemplo fidicinis: & quo pacto, per consuetudinem, suas statim imagines transmittat, quæ alioqui præter consuetum, molestissimè eo pertingerent. Quocirca notandum, si prægnans fuerit dextera (sinistra tamen manu aliquod sui membrum sub perturbationis insultu attigerit, nihil inde super fœtum signatum iri. Unde apparet, manum illam, quæ communis, ordinaria, & quotidiana est cogitatuum exsecutrix: sit etiam directrix imaginum ad loca, & operationes. Vir ideo non perinde fortiter per phantasiam operatur, atque mulier: nec alia quævis fœmina, perinde atque prægnans. Neque etiam terror quivis Pestem generat. Terror enim à lupo, colubro, aut cane rabido, non parit in nobis imagines operativas lupi, aut colubri: Imò nec quidem ubi lupus visibiliter adsit: prout tamen Pestis, per terroris imaginem, nobis nascitur. Dubium itaque subest, An territa imaginatio animæ, à Peste, ejusque imago, sit sufficiens, & adæquata causa Pestis? Seriò inprimis attendendum, Imaginationem per se sufficientem ad operandum, nisi alia insuper concurrant. Inprimis namque in ordinariis prorsus omnibus, solitisque operibus, ex deliberatione electivæ animæ provenientibus, oportet adsit voluntas. Pistor namque frustra multa, de panificio, intentéque imaginabitur, nisi manum voluntas, non quidem ad aliquod membrum, sed ad pastam, admoverit. Ego pariter de Peste scribens absque terrore, in pleno velle, & conceptu cogitantis animæ, multa de Peste meditor: non tamen ob id hanc mihi contraho. Nemo etiam, nisi forte desperans fatuus, Pestis generationem in consensu voluntatis intendit. Requiritur ergo voluntas explicata, in quotidiano ac naturali cursu actionum operativarum, in quibus velle deducit conceptas in deliberatione imagines, ad exsecutionem operis. At nullatenus exigitur consensus voluntatis, ad generationem entis, aut transmutationem unius in aliud. Siquidem omnis transmutatio, licet monstrosa, nititur tamen privilegiis veræ generationis: cum sit reideatio in Archeo, ex victoria novæ imaginis, traducta super seminalem, quæ prius erat concepta in Archeo. Ergo consideratio transmutationis, non expendit consensum voluntatis. Denique, neque nuda imaginatio, sive imaginis productio, neque manuum attactus, sufficiunt simul ad transmutandum: Sed (attende bene) omne opus imaginationis, quod in nobis novam generationem, vel transmutationem unius in aliud, producit necessariò, requirit alicujus fidei concursum, colligatæ in eodem subjecti puncto, ipsius phantasiæ. Nimirum, terror ab animali nocuo, non producit in nobis istud nocivum animal, neque ejus saltem venenum. Perinde etiam, uti mea attenta imaginatio, meditans mirabile virus Pestis, non generat proinde Pestem in me. Ratio itaque quare terror à Peste magis Pestem faciat, quam terror ab animalibus, venenum eorundem; in eo consistit: Quod venenum Pestis non solum fiat ex apprehensione, & conceptu terribilium effectuum: Sed quod simul concurrat cum illis inseparabilis quædam fides, per quam territus, ac pavidus quisque, timendo imaginatur, creditque

ditque tenuiter, se jam aliquid pestiferi veneni contraxisse. Unde (nec enim prius) Pestis imago, per hujusmodi terorem concepta, operans & fecunda evasit. Nam is terror, cum suspicione credula, applicat animam sic territam Archeo, ut hunc vestiat imagine terroris concepti. Cujus quoque fidei defectu, etsi animalia ingentem terrorem conciperent, non tamen Pestem humanam arripiunt unquam: licet suam tabem, ut naturale venenum, quandoque hauriant, unde etiam oppetunt. Est namque venenum fermentale, quod utut celerrimè cum iis transigat: vera tamen Pestis non est. Quisquis autem rabientem, in se insilientem viderit, & quantumcunque exinde territus fuerit, imò febrim concipiat, atque moriatur: nemo tamen unquam vel tenuiter credit, se rabidi venenum hausisse, absque morsu. Quare etiam totus suus terror est saltem, ne mordeatur. Quod potiùs includit præcautionem futuri, quàm fidem nati veneni. Terror igitur, occasio Pestis, vehit in imaginatione aliqualem fidem, timoremque, se aliquid contagionis, actu hausisse, sub incertitudine, & agonia ejusmodi. Eo quod venenum Pestis sit invisibile, non autem rabidi morsus. Quæ particula fidei, cum perturbatione terroris, perficit actualem imaginem in Archeo, generandæ Pestis semen. Eo quod imaginatum, apprehensum cum perturbatione, & creditum, stent actualiter in eodem puncto phantasiæ, proferentis imaginem, in Archeum, tanquam ens seminale. Alioquin etiam, nec quævis fides, ad hoc est sufficiens. Quippe nemo est, qui non credat firmiter, quod Pestis possit occidere, contaminare, advenire, &c. Sed talis ista fides est languida, & velut mortua, nec proinde operativa. id est, non nocua. Nisi essentialiter in eodem identitatis puncto, sit connexa terrori, apprehenso cum perturbatione, ex haustu actualis veneni. Castra enim & arces, persæpe pavorem panicum, ac lethalem terrorem arripiunt, simulatque cum timore perturbationum credunt, hostem proditoriè, aut clanculum irrepsisse, aut insperatam opem nactum, &c. Quæ cuncta sub nocte opaca magis invalescunt, qua fiunt invisibilia, magisque horrenda, ac timenda universa. Somniales pollutiones, quanquam fortem habeant imaginationem, absque motu aut fornicationis illecebris, sufficientem expulsioni; fidei tamen illius defectu, semen tantum sterile ejiciunt. Etenim etsi imaginatio operetur dormiendo: non tamen fides operatur somniando. Quippe quæ non imaginationis, at solius est filia voluntatis. Somnus nimirum ad hoc conducit peculiariter, ut transmutatus liquor alimentarius, per appositionem, mentisque informationem, omnino assimiletur. Quapropter adolescentibus annis, plus, atque profundius dormitur, quàm subsequentibus. Cumque materiæ vitales suas habeant imaginationes naturales, etiam quæ non sunt imaginationes intellectuales: certè, ipsa sanguinis imaginatio, subter somnum, potentissimè operabitur. Sed fides, cum sit vis separata, animæ ac voluntati allegata, necessario quoque sub somno sopitur. Est itaque imaginationis Spleneticæ actus propemodum inconcussus, ac indesinens. Sed anima, semel credens unum aliquid, cessat dein, quiescitque à credendi aut confidendi consideratione, donec de novo objectum illi refricetur. Nec hoc loco loquor de fide Christiana, ac dono Dei supernaturali; sed intueor confidentiam: tam scilicet delusionem credendo, quàm rei veræ putationem. Catula enim quædam juvenis, & nondum lasciva, catellum quindecim dierum nacta, lambit, amat, & mammis apponit: dein infatuata, credidit suum esse fœtum, quæ adhuc erat incorrupta, mox illi mammæ tuberant, & vidi copiosum lac profudisse. Item mediâ Hyeme si optes pullos, tepefac ova linteo

calente, atque interim depluma pectus caponis, pone super ova, ut foveat, eumque ibidem conclude. Qui teporem ovorum, ac frigus pectoris insuetum, surgendo sentiens, incipit ova fovere. Incubando autem concipit falsam fidem, creditque se ovorum matrem, pullos omnes, ad extremum usque educit, & crocitatu foventis gallinæ simili, convocat, pugnaxque pro pullis, gallum fugat: atque tandem ingens tristatur, à pullis derelictus. Si itaque falsa fides, operetur tanta, quid non fundatior quælibet, terrori Pestis conjuncta? Inest ergo imaginatio quædam, sanguini nativa, partibus animalis, imò & morbosis excrementis: adeò ut cruori extravenato, jam remedia magnetica, applicari cum fructu inceperint. Consideremus etiam, sextæ digestionis mucilaginem excrementitiam, adhærere intra harundines (unico sic etymo. voco venas, arterias, intestina, & canales quoslibet) sua primùm qualitate insontem: sed hospitii jus, quatenus indirectè advena est, violantem. Ideoque per se, parti insidiantem. Mox dein, ab Archeo, parti insito, concipitur desiderium expellendi illam: cujus conceptus Idea, in exosam mucilaginem imprimitur. Quæ cum sit seminalis, formam, aliqualem vitam, itemque & hinc potestatem agendi, nanciscitur: ac suam deinceps materiam moderatur, ad propositos sibi, nactosque fines. Membrum autem, non valens subigere hospitem, sibi invito connexum, majori flagrat nisu, appetituque expellendi. Nec enim appetitus iste est amplius ens rationis, sive imaginatum: sed surrexit in ens quoddam seminale, propter conceptam ab Archeo Ideam, sibi impressam, induitque materiam exoticam, in omnem morbosi seminis perfectionem. Non secus atque in saliva rabientis, ipsamet rabies seminalis, & in picto fœtus ceraso, conceptus gravidæ. Sic namque potestate agendi, ditata materies, juxta imaginem indutæ passionis, incipit agere in membrum hospitale. Inest nimirum illi jam ipse morbus, semine efficiente potitus. Qui tandem pertinacius connexus, sæpe victor, vitalem facultatem illius membri in sui clientelam subigit. Mortificat nimirum, suoque contagio conformem partem, cui insidet, reddit. Pars autem, cum sit lassationi, hujusque termino, obnoxia; è contra vero character, sive idea seminalis jam concepta, sit indefessa: necesse est, velut convocatis viribus Archei, morbus ille proscribatur per crisin, vel robore morbi sponte exantlato, orbetur vi agendi, fiantque oppilationes, ac scirrhi: vel loco, victa pellatur, fiatque abscessus: vel medicaminis præpollenti vi pellatur. Alias namque, natura habenas deserens, manus vinctas morbo tradit. Quatenus scilicet pars continens, à contento hoste victa, reliquum totum, sibi simile reddit, non secus atque Gangrena minutula, totum mox mortificat; ita & materia morbosa adhærens, partem cui adhæret infectans, totum integrale mox inficit. Neque enim semper sunt ab initio, innata semina morbosæ materiæ: quid ideo tantisper tantum est materia occasionalis. Quinimo ut plurimum fatua, atque innoxia qualitatum prosapia, innocentiam simulant spinæ morbosæ. Noxia nunquam alioquin intro admitterentur, quia intimè ante admissionem, atque sagaciter, ab Archeo examinari solent. Sternuntur enim in limine mox, quæcumque incapacia sunt necessitudinis vitæ. Si ergo sordes, proditorio errore intro admissæ, aut per degenerationem suborta, intus hostilitates recipiant, easque in nos exerceant, dum agendi robore fuerint qualificatæ ab Idea recepta: nec mirum etiam, si fermentum veneni subinde acquirant, eoque nacto, paratas in nos manus injiciant. Hæc est succincta tartari cruoris, imaginumque morbosarum origo, progressus, atque historia. Porrò imagines venenorum sic se habent: In bestiis enim

vene-

venenosis, venenum fieri ex imagine iræ, proverbio docemur. *Morta la bestia, morto il veneno.* Quod locum duntaxat habet in venenis propriis speciei. Non autem in cadaveribus, Peste extinctorum, quod tam in hominibus, quàm falcone, quotidiè experimur. Eo quod Pestis non ex ira, pro more serpentum venenosorum, nascatur. Canis namque ludens, si dente icerit, vulnus cito medicabile infligit: sin autem irato dente, non tamen quam præcedens, profundius momorderit, jam vulnus fecit, veneni iræ particeps. Sin autem rabidus fuerit, jam non transiens venenum iræ: sed rabiei suæ mortiferæ, atque amentis compar, communicat. Accensa nimirum voluntate nocendi, per iram, imaginem, bellua, alias insons, parit venenosam, ac per dentem eandem transmittit. Multo id luculentius in feris sontibus. Sunt ideo venefici, curiosi, ut prius iratis atque irritatis serpentibus, lethale virus mutuent. Catula luxurians, si manum pueri lambat, eandem vesicat. Equa verò luxurians, sua pedum cornua, sive ungulas, veneno imbuit: sic nimirum, ut dysentericis sint præsenti toxico: quæ aliàs, à non luxuriante, si butyro frixentur pulveratæ, confestim dysenteriam sanant. Plantarum autem veneno propria, non ab ira aut pavore sunt: sed fermentum corruptivum seminali imaginationi nativæ, illarum continuandis seminibus à mundi creatore est inditum. Nec est enim plantis hostilitas, aut voluntas nocendi nobis. Adeóque nec venenum, ex siccatis plantis commoritur. Est namque fermentum venenatum, plantis ab exordio mundi confermentatum, ad seminaliter propagandum, ob fines Creatori terglorioso soli cognitos. Rabidus autem, venenum per salivam, adeoque per dentem communicat. Dens namque rabido inservit, quantum manus prægnanti. Denique Imaginatio plantarum, quanquam seminum suorum sit formatrix: ipsa tamen non libera, aut arbitraria: sed potius dos seminalis, propagativa sui similis, idque cum totali sui proprietate. In quo quiescit, non alienis perturbationibus, aut illecebris, alterabilis. Quapropter in se, monstrum non concipit, nec facit unquam sponte, nisi ab externo lacessita. est itaque venenorum ista differentia, origo, progressus, productum, & nocendi modus. Hæcque eo deduxi, ut intelligatur scilicet, si ex ira virulentarum ferarum fiat extemplo lethale venenum, posse etiam per terrorem, in hominis Archeo, fieri terrificum Pestis venenum. Si namque tristitia, amentiam, hydropem, aut caducum: Ira verò colicam, Apoplexiam, spasmum: densaque anxietas, vel intensa minùs cogitatio, furiosum vel Lunaticum gignant: nec à ratione devium est, Imaginem Pestis intus fabricari, ex perturbatione illius Vulcani, in quo fabricantur primi impetus. Cujus paroxysmi, sæpe ut amentium tolluntur per Splenetica auxilia. Animal exiguum, araneæ simile, Solifuga Solino dicitur, quod diem fugiat, Sardineæ fodinis argentariis frequens, reptatque occultim, & per imprudentiam supersedentibus, Pestem facit. Quod venenum quidem non est vera Pestis: sed pustula venenosa. Nam subjungit, Calidos fontes vicinos esse, qui abolent statim, insertum à Solifuga venenum. Sic nimirum lethales fodinarum halitus, non rarò pestilentes vocantur, quia fossores diutius morantes enecant. Experimentum autem hujus periculi facere solent: si dimissa ardens lucerna in cuniculos, confestim extinguatur. Nec mirum, si præter virus, etiam præfocent lumen vitale, si lumen igneum candelæ extinguant.

Fermentum Pestilens.

CONSIDERA, qualiter canis mœstus ambulat, cibum recusat, porumque horret, quantos odii stimulos, ac invidiæ conceptus alat, ante rabiem. Denique, ut

conce-

conceptus ſui, vis plenaria, non in ſalivam tantùm : ſed in dentem (qui trans veſtes nitidè abſtergitur) translata , ſolo velut odore , ſimplicique unius odoratus ſuffitu, ſufficit, ad excitandam ſeram ſeriamque rabiem , in demorſo. Minimus nempe tactus dentis , qua parte cutis patet , ſolaque epidermide hiat , utut ſaliente foras cruore, abluatur : nihilominus imaginem ſuæ rabiei ſic traducit , ut ſicut manus prægnantis depingit membrum fœtus : ita canis, per dentis ſui attactum , infra quadrageſimum diem , rabiem adferet. Neque enim duntaxat ad mortem , utut vulnus in ſola ſit epidermide , pergit ; ſed pereunt ante mortem , principes mentis facultates , ſequunturque ut pediſſequæ mox , quo per venenum phantaſticum abducuntur. Etenim is dentis odor quaſi merum nihil eſt, ens incorporeum , non ſecus atque fracidi dolii odor, vel odor pedis, novo calceo induti,facientis veſtigium. Canis etenim,dudum ab impreſſo veſtigio, herum novit,diſtinguitque iſthac tranſiiſſe . Sic odor veſtis,aut chartæ,peſtilenti tabe infamis,ſubtiliſſimo, imperceptibili,ac tenuiſſimo veneno , nos contaminat. Ac nedum lethali nos veneno imbuit, necatque : ſed & mentem loco dejicit , non ſecus atque rabidi dentis attactus ſubter pellem , rationem à ſua majeſtate deturbat , cogitque ſequi ad determinatam ſuæ rabiei normam. Pavet namque demorſus, ſtata periodo, ad liquidorum cunctorum conſpectum , concipit caninam invidiam , optatque viventes omnes poſſe perdere , ſuamque multiplicare rabiem. Narrant Scriptores, in vulnere ſuccreſcere vermes capite canino . Saltem non diffiteor ſuſpicandum, huic veneno ineſſe fermentum , ſpiritus imaginationum reſpiciens,& affectans: In quos, minima odoris conparticipatio , ſuæ imaginis introducit Ideam : cui phantaſia noſtra cedere cogatur , imò potius , plenè transmutetur in horridum iſtud phantaſma. Mirum nempe,quod canis venaticus, omnium ſuæ matris primogenitus,ſolus canem rabidum adoritur, & ſuperat. Dos ipſi eſt invictæ imaginationis, etiam, ut ſi à rabido demorſus, minimè tamen rabioſus fiat. Ubi interim reliqui omnes, per morſum , rabiem contrahunt, à rabido fugiunt , nec ſe contra hunc defendere audent. Eſt ergo iſtud venenum, rabiei diverſorium , imaginationis etiam peregrinus hoſpes,qui ab imaginatione pugnantis animæ ſuperatur. Ergo hinc novimus , omnia venena in ſe eſſe fermentalia. Quædam namque ſolam deſtruunt materiam , & ſpiritum ſimul imaginativum, unde morbi , amentiam connexam habentes. Alia verò duntaxat ſpiritum affectant. Qualia ſunt,quæ rabiem,quæque amentias & catalepſes adferunt. Quæ videlicet corpus non liquefaciunt , aut notabiliter alterant : ſolum autem ſpiritum ſenſitivum trahunt in perniciem. Tarantula nimirum vix unquam quieſcit,ideoque & hominem, quem pupugit , irrequieta turbat moleſtia. Aſpice enim , quam horrida effigie ſuas in hominem , cujus pellem vel tenui punctura pertuderit , imaginationes traducat. Vile enim, parvum, atque imbelle reptile, inperceptibili quantitate ſui veneni, totum inficit , ejusque mentales poteſtates, ſubter ſui clientelam ſtatim rapit. Bellè ſanè etiam quadrat odor veſtigii , ſimulatus Peſti . Nam licet edito , ventisque perflato loco, ædes aperiantur,& ventis cedat infecta domus aura: non tamen proinde ceſſat perendie Peſtis , quin ſufficiat tollendo totam plebem. Nec enim ceſſat odor veſtigii (quantitatis nihili) in via , ventis expoſiti, niſi pluvia lavetur, aut terra tegatur: ſuum ſemper cani refert herum . Memini etiam, quod in Peſte Oſtendana , ipſamet fracedo peſtilens , ſolet crematas ſoleas parum olere , ſolebamque Peſte infectum odore illo prodere. Porrò ante prævaricationem , omne animans ſubjectum erat homini , tanquam hero: ſuaque vita media liqueſcebat,

&

& peribat edendo, ante conſpectum noſtri Archei. Aſt jam, vel catulus, prædominatur vitæ noſtræ, & liberas animæ mortalium poteſtates, ſubter ſuas infirmitates rabiei, cogit. Calamitoſum nempe eſt, imaginem Dei deinceps ſubjacere morſui inſectarum, variasque ſectari debuiſſe imagines fermenti veneni cujuslibet. Deviumque eſt, ſervilia bruta, morſum ſuum, imagine iræ, veneno amenti, atque mortifero imbuere. Ah quàm penitiſſime, atque fortiter iræ imago ſigillatur? Quamque rapida celeritate ad ſalivam transmigrat? quantis infirmitatibus opportuna eſt mulier, ex occulto odore uteri? quam infandis enim intellectus exorbitationibus vexatur? Siquidem non rarò fracidus odor, communicatus è plantis pedum, ſuperbam noſtri ſtaturam dejicit, privatque ſenſu, memoriâ & intellectu epilepticos? Quam promtè enim contagium excrementi hypochondriaci, ſubter ſeptum, mentem alienat, ſeducitque mœſtitia, horrore, furore, amentia, febrilibus deliriis, & lethargi differentiis, dum juxta imaginem, fermento ſuo innatam, nos alienant? Quam enim terribile terroris venenum momento unico, fulminis ictu imprimitur? in belluam quam icerit, adeo ut ejus carnium eſu, Peſtis deglutiatur? quod ſaltem in ſignum eſt, fulmen à portentoſo initio, terroris pleno ſagittari, unde nimirum Archeus, in momento extinctus, ſui terroris imaginem detegendo, perit fere in momento. Sæpe namque ſomnus, imò ſopor, eſt in homine: ubi in Archeo eſt ingens Peſtis perturbatio. Sæpe è converſo, Archeus perturbationibus expeditus, atque ſecurus vivit: ubi homo miſerè ſuis conflictatur perturbationibus. In bellis & è bellis, nunc atrociores Peſtes, quàm præteritis ſeculis: quia bella pavore ſæviora, plusque pavoris, & irarum minus habent, cum homo, in hominem impetu iræ motus, vindictæ ſtuderet. Nec mirum idcirco, quod propria urinæ potatio, Peſtem cohiberet ante acceſſum: non quatenus alexiterium: ſed quia perſuaſionem ac ſpem continebat, antequam ſumeretur. Memini namque, quod anno 1635. dum Gallus Lovanium vicinum obſediſſet, plurima inde Peſtis, Bruxellenſes pavidos, terrefactusque timore mulierculas, mox dein invaderet, quæque in pagos omnes diſperſa, magnam ubique ſtragem attulerit. Etenim & conparticipatio vitæ in eduliis facit, ut citò vitalia fiant, arripiantque mox Archeum noſtrum, Indignatione, furore, & multiplici alioqui ſymptomatum claude ſubnoxium: Ita in *Magno Oportet*, clauditur nobis multæ luis neceſſitas, ac transplantatio. Atqui, ſi eſculentorum proprietates vitæ mediæ, aliquatenus in ſanguine remanere debeant, eatenus & carnes comedentium, varient ſaporem, pro ciborum diverſitate: neceſſè eſt, nos affici ab iis, quæ in nobis ſuum relinquunt ſymbolum. Equidem ſapores, proprietatum teſtes, tam cum externis, quàm internis putrilaginum conſortiis, fœdus pepigere, quæ ideo in nobis facile fiunt participes injuriarum. Vita nempe media ciborum, noſtris remanet in carnibus: piſcivoræ hinc nationes, ac Carthuſiani, cimicibus non infeſtantur. Carnes enim minus bene ſervatæ, ex ſymbolo vitæ mediæ nobis reſiduo, quamlibet facile putredinem nobis inurunt. Unde etiam formales corruptelæ in nobis inauſpicato ſurgunt initio. Dein carnes & piſces, etſi mactentur tempeſtivè; ſæpe tamen in ſe, morborum tabes continebant, quibus ubi veſcimur (præſertim ſi nidorem antea contraxerint) in ſui ſymboli conſortia, facile concedimus, nobisque ſtatim nidores, ac fracedines mumiales ſuſcitant. Neque enim boves aut oves veſcuntur hominibus, nec noſtram in ſe contrahunt Peſtem: ſed nos bobus veſcimur, brutalemque haurimus Peſtem, juxta & noſtram. In ſolo quia homine, multorum brutorum Peſtes, ſuam ludunt ſcenam. Quare, nec inſontes ſunt cibi, non rite con-

fecti, dum fermentum ſtomachi illudunt, quia in alienas ſuæ luis colonias, & putredines varias, facile tranſeunt. Hæc equidem novarum calamitatum alteritati in Peſte, quandoque futura cauſa erit noviſſimorum temporum indicatrix. Saltem nunquam in Scholis perpenſa ſunt, venenorum ac toxicorum fermenta. Sed horum actio æquivoca ideo rata fuit, cœleſtique impreſſioni comparata. Semper enim, ubi in inſcitiam labuntur, ſurdorum cœlorum opem, procul nimis diſſitam, implorant, ac Saturnum inſontem culpant. Vocant enim actionem æquivocam, dum agens non generat ſibi ſimile. Ut in cœleſtibus, ac meteoris occurrit. At quam impropriè ad cœlos & actiones illorum æquivocas ſit recurſum, propter venena, facile quiſque noverit, qui venena, ut agentia merè naturalia, atque domeſtica, nedum alterativa per modum meteororum: ſed tranſmutantia, & ſpermatica, aſpexerit. Quid namque ſeminali generationi ſimilius eſſe poteſt, quam ſi exile ſcorpionis virus, totum hominem interficiat, ſuique ſeminis proprietatem in totum propaget? Nec enim fermenta uſpiam æquivocè: ſed planè univocè operantur. Quoniam ſi Peſtis æquivoca actione pullularet, non eſſet utique contagioſa, cum ſibi ſimile non produceret. Patet itaque neglecta fermentorum indagatione (quorum tamen commercio, omnis rerum generandarum tranſmutatio conſcribitur) venena hactenus, tam in fieri, quàm in eſſe, ac operari, ſint ignota. Maximè, quod proprietas veneni ſit, per deſtructionem Archei humani, ſuam imprimere imaginem ſeminalem, in vicem alterius. Quapropter etiam hujus veneni organum, eſt ipſum fermentum. Hoc autem de venenis intellige, quæ imagine ſeminali tenus, transmutationem moliuntur: non autem de meris corroſivis: utpote quæ non fermentaliter Archeum, ejusve imaginem corrumpunt: ſed eundem in furorem concitant, qui propriam dein materiam, ſive hoſpitium, devaſtat: ſub cujus alterationem, aut interitum, ipſe Archeus quoque loco cedit, cum integritate atque retentione ſuæ imaginis. Magnitudo enim, vehementia, robur, & celeritas venenorum, deceperunt Scholas, quæ neglecta fermentorum conſideratione, præterierunt unicum generationum organum diſpoſitivum præcedens introductionem imaginis ſeminalis. Sunt namque Scholæ ſolitæ opera naturæ metiri ad pedem artificialium: & ſicubi quid eſſet, quod minus huic pedi quadrare ſibi videretur, verbosâ excuſatione, ad cœlos & occultas cauſas recurſum eſt, ut ignaviam, atque inſcitias, indagandi impoſſibilitate velent.

Forma atque materia Peſtis.

CUM morbus in nobis proprium perficere nomen & omen debeat, tanquam in ſuo domicilio, ſuique propriæ eſſentiales cauſæ maneant in producto, neceſſe eſt, quamdiu aliquid in aëre, aqua aut terra vagatur: id neque morbus in ſe eſſe poſſit, neque ejus cauſa continens. Imò quicquid antecedentium cauſarum nomine eſt inſignitum, non ſit niſi occaſionalis, nil per ſe: ſed per accidens, cauſans, nil citra appropriationem in nobis acceptam. Quapropter nec indicant, nec optant, nec præſcribunt curationem: ſed duntaxat cautionem ſive fugam. Occaſiones ergo Peſtis, conſiderandæ ſunt, quatenus quandoque hoſpitatæ morborum occaſiones, in cauſarum ſeriem migrant. Jam itaque ſatis inprimis docui, Peſtem non dimitti cœlitùs. Cumque omnis effectus ſit fructus, ſive productum ſuæ, & non alienæ arboris. Idcirco quævis cauſa ſuum, & non alienum producit effectum. Peſtis igitur ſpecificam, propriam, & non alienam cauſam habet. Nec enim Peſtes diſtinguere per accidentia ſua, comitantia vel ſignata licet: quippe quæ fluunt immediatè à diverſitate

versitate subjectorum, eo quod per modum ac naturam recipientis, diversimodè varient juxta consuetum entium naturæ. Quapropter etiam Pestis, constans materia, forma, essentia, semine & proprietatibus, suam quoque postulat habere, unicamque speciem, cum ipsamet rerum aut defectuum essentia sit individuis proxima. Sin autem vel externè adveniat, vel intus generetur, perinde id est, cum inde Pestis jam constituta. Denique si citius tardiusve contaminet, violentior sit, celeriorque ejus exitus, varias partes invadat, aut diversimodè corpus exagitet : id tamen proinde non mutat veneni speciem. Sunt namque duntaxat signa quantitatis, commistionis fermenti, appropriationis, & incidentiæ, in partes recipientes. Alioqui venenum pestis, internum atque formale, quodque ejus quidditatem continet, est singulare semper, in omni individuo. Quoniam esse rerum consistit in simplicitate suæ speciei. Sicut utrobique eadem est ignis essentia, sive magnus, sive parvus, sive quietus, sive follibus agitatus, sive denique flamma rubra, flava, viridis, vel cœrulea fuerit. Pestilens itaque remota, cruda, ac prima materia occasionalis, est aër fracidus, vel potiùs fracidum Gas, Quæ aëris fracedo, juxta ignis experientiam, quam Adepti promittunt, nondum habet 8200. partem corporis sui seminalis. Quod facilius comprehendes, si consideres, vas vini fracidum, doliumque jam exhaustum, absque ullo sui pondere, corrumpere nova & vetera vina, cado infusa. Tractavi nempe in meis physicis, de fermenti fracidi natura, & quo pacto ex incorporeo fracidoque semine oriantur vetegabilia, ut hinc Pestis prosapia distinctius eluceścat. Terram insuper, ostendi fracedinis matrem : ut sciamus Pestes populares, à terræ motu castrorum, obsidionumque sequelis, primam sui occasionalem haurire materiam. Ideo enim quantum terra distat à cœlo, tantundem quoque materia occasionalis Pestis à cœlo est remota. Voco autem materiam hanc primam, incorporale illud venenum fracidum, exsistens in Gas terræ. Adeóque hoc venenum, tanquam materiam remotam substerno, sub alio viciniore veneno, disponente materiam Archei, quo facilius assentiatur, terroremque pestilentem in se concipiat : Ut tandem ad horum dispositiones prævias superveniat quidditas pestilens formalis. Cæterum, si de aëris infectionibus debitè philosophandum, necesse esset, ipsius anatomiam repetere ex prælibata, in physicis meis, elementorum doctrina. Aër itaque in se, est alterum ex elementis primigeniis, transparens, tamque levitatis, quàm ponderis expers, impermutabile, ac perpetuum, frigore præditum naturali, nisi situum & commistorum robore impediatur : Poris autem ubivis refertum, & hactenus extensionem, aut compressionem sui tolerans. Cujus porositates, vel replentur vaporibus, alienisque exhalatibus ; vel planè hiant, expertes corporis, in sui integritate manentes (quod alibi tractatu de vacuo necessario demonstravi) Enimvero namque si aër esset absque poris, omni corpore vacuis, non possent halitus elevari, absque corporum penetratione. Cum autem detur aëris dilatatio, & compressio manifestissima (ut alias plenè demonstravi) necessario datur & vacuitas. Sunt namque ejusmodi porositates in aëre, velut uteri, quibus aporrhœæ fructuum aquæ, resolvuntur denuo in ultimam aquæ simplicitatem, unde provenerunt, spolianturque quibuscunque priorum seminum signaturis. Sunt autem ejusmodi effluvia in aëre, peregrina, per accidens & varia, juxta indolem concreti, unde exhalarunt. Inprimis sunt vapores aquæ puræ atque simplicis : dein aquæ maris salsæ, qui pluviam condiunt vaporosa sui myria, & eatenus à corruptione præservant. Secus namque,

ob admiſtas variorum exhalatuum ſocietates, de neceſſitate, putrerent, ac fœterent aquæ pluviæ, non minus quàm nubes in montibus, & nebulæ pleræque. Partim ergo aëris hauſta venena, vaporetenus hoſpitantur in poroſitatibus ſuis: partimque ipſum aëris corpus conſpurcant, ſine corporea commiſtione, prout vitrum odores concipit. Quæ contaminatio jure, impreſſionis nomen habuit. Eſt mihi domus campeſtris, à meridie ſilva querna dives: ab aquilone verò amœna reſpicit prata: ad utramque porrò Solis domum, colles Cerere fecundos habet. Lintea autem ibidinem lota, & fonte diluta, tabulato ſuſpenſa, nitidiſſimè albicant flante Borea, & hinc inde etiam, ab ortu in occaſum, vel viciſſim, ab occaſu in ortum. Solo autem ſpirante Auſtro, feneſtrisque auſtralibus apertis, inſigniter flavent luteo colore. è numeroſa nimirum quercu, eructatur halitus tingens in aërem, huncque à nobis inſpirari, ut & à linteis combibi, didici. Itemque ſic à quercetis, poſt ſolſtitium æſtivum, exhalat occulta aporrhœa, quæ inſuetum vultum, atque collum, pruriginoſa puſtula frequenti inficit, ac dein in cruribus, & alibi evadunt conſpicua. Sunt namque in aëre quædam, quæ odore narium percipiuntur: alia denique, quæ per canes ſolos diſtinguuntur. Suntque & alia demum, omnis odoris expertia, licet non contagii. Siquidem veneni, ut talis, fermentum ab odore liberum eſſe poteſt. Proinde quævis patria ſuos parit patiturque languores. Solo quippe natura ſubeſt, nec omnis fert omnia tellus. Quia varii patiuntur in aëre vapores, pro ſoli varietate. Quæ penitius mecum trutinans, ſæpe ſum miratus, vitam noſtram ad tot extendi annos: cum tam multiplici ſtipemur undequaque hoſtium potentiſſimorum ſatellite, tam profundè eundem admittamus, imò & inviti attrahere cogamur. Nec ſolo id anhelitu; ſed etiam per magnetem, qui per habitum carnis, ſuo more ludit. Etenim qui carbonum fumis, aliarumque rerum odoribus ſæpe dudumque impavidus interfui, realiter ſenſi odores iſtos, atque fumos, nedum in thoracem: ſed & inde ad ſtomachum recta deferri, ructusque noſtros ideo exprimere conceptas fuligines. Sic namque anhelitus, è pulmone efflatus, refert odores allii, & ceparum comeſtarum, etiam per nares collectus. Peſtis autem utrinque hauritur. Quæ autem non deforis: ſed intus ſpontanea Peſtis gignitur, in axillis, & inguine, rara autem pone aures ſe prodit. Nam hæc plerumque ab hauſtis odoribus Peſtis proſilit. Quæ verò maculis eſt infamis: ex interno veneno, intus prius ſuffocato, atque ideo peſſimo, provenit. Quatenus facedine ſuffocationis plerumque intenditur. Quæ vero Anthraces exhibet, vel eſt fortis expulſio, quæ longius, quàm in proximum emunctorium jacit, vel ab attactu rei contagioſæ, vel inſpirato Peſtis veneno, oritur. Etenim quæ ex contactu invaſit, etſi lentior ſit, quàm quæ alias univerſali de cauſa inſultat: plerumque tamen eſt lethalior. Quia inſitus membro archeus hac Peſte interimitur. Et inde pars gangrænam peſtilentem trahit. Cui ſubveniendæ totalis Archeus eſt negligentior, de tutandis viſceribus cogitans, ſe intro fugiens, recipit, pergitque ſerpere mortalis iſta gangræna. Remedia quoque plerumque ſunt ignavia, eorumque intentio, ut exteriora eſcharentur, & poſtmodum eſchara citò excidat. Huc nempe cuncta emplaſtra, & attrahentia adhibentur: rara autem ſunt adhibita, ut virus ipſum ſuperent. Peſtis autem ab extra, ut potiſſimum in artubus eſt formidanda: ita vice verſa, quæ ab intrò foras ſagittatur, minus involvit diſcriminis. Enimvero intus nata, primariò Archeum terret, ideóque ſubitanea ac præpotens. Venenum autem Peſtis, tactu arreptum, poſtquam Archeo ſe inſinuavit, (Quippe qui primum vivens, ultimum moriens, rerumque intus agendarum ſolus rector

ctor est) rato demum venenorum more reliquum facile inficit. Siquidem ipse Archeus semel infectus, statim terroris pestiferam imaginem concipit, eamque desertis habenis regendi corporis, communicat consociis. Denique etsi sudor in omni Peste conducat: minus tamen in illa, quæ externo contactu subintravit, nullatenus saltem propterea negligendus. Porrò in Peste, singularis individui (à quo subinde tota communitas affligitur) illic fracedo plerumque intus incipit: qua semel arrepta, facilius inde terroris Archealis virulenta imago creditur. Celerior est Pestis, quæ ab externa odoris fracedine intro trahitur, quia duos gradus (fracedinem nempe atque mumiale syngamicumque fermentum) statim associat: non est autem necessum, ut fracedo sit naribus sensibilis cum aversione. Nam si canes, qui olfactu nos excellunt, fracedinem, aut vestigium heri, in via sentiant: ipse Archeus noster, longè facilius adhuc, quæ intus sunt, olefacit, nequitque ideo fracidus odor nocere, nisi fermentum mumiale intus invenerit, cui se copulet. Jam tunc quidem est præstò exotica materia, nihilominus adhuc contagii indiga. Idcirco oportet, ut materia sit plenis numeris instructa, ac formalitate agendi. Nam sunt hæc duo adhuc tanquam causæ occasionales atque irritativæ. Denique de Tartaro cruoris sat dictum est, quod sit productum Pestis, quodque hanc præstolatur, vel fit extemplò, adventu Pestis. Terminus itaque fiendæ Pestis primus, est Gas fracidum, quod cum nequeat inficere, sine appropriationis symbolo, requirit alium terminum correlativum, qui est fermentum mumiale (sine quo non est appropriatio) nimirum Archeus, Pestis susceptor. Siquidem virulenta Pestis materia, per contagium in nos traducta, non contaminat quenquam, nisi Archeus illam apprehenderit, & appropriaverit. In quo sanè Archeus laborat improvidè. Nam exin Pestis terrorem concipit propria phantasia, non autem ex pavore humano. In qua nimirum terroris Archealis phantasia, Archeus, venenum pestilens parit. Quod est ipsa terroris concepti Idea, vestita propriâ Archei chlamide. Eheu tunc Pestis intus adest, totumque facile mox conturbat hominem. Imago ergo Pestilens constat aura Archeali, ut materia continente, cui impressum est venenum terroris Archei, tanquam efficiens immediatum. Neque enim ideo virus Pestis quemcumque semper inquinat, etsi odorem sibi conformem mox in nobis invenerit: eo quod fermentum mumiale, quanquam internum: at nihilominus est tantum medium occasionale, respectu contagiosæ applicationis sive infectionis applicatæ. Quæ appropriatio proximè consistit in reali & actuali congressu imaginis, per terrorem genitæ, quam Archeus concipit, ex præfata applicatione; existimans hujus respectu, jam domi suæ esse potentem hostem, intra lares hospitatum. Qui panicus Archei terror, est causa immediata, imaginatione genitæ imaginis: (imaginationem proinde probavi, esse in Archeo, præter illam, quæ mentis conceptibus, tam in præcordiis, quàm in corde ac cerebro pingitur) Quæ imago est causa adæquata Pestis. Ipsissima inquam Pestis, non secus atque pullus, nihil est, præter ipsum ovum, fotu maturatum. Purpureæ febres enim, venenum quidem atque contagium idcirco habent, præter putredinem, & fermentum appropriationis (unde nimirum solos homines, non item belluas inquinant) carent tamen Ideâ terroris, quo Archeus, confusione ac desperatione plenus, regimen negligit, funestamque ac seminalem iconem pestilentis veneni fabricat. Hanc denique sui confusionem facile suis transmutatis liquoribus alimentariis insinuat, quibus ante invigilabat, jam in hostilem tartarum cruoris degenerat. Archeus enim, gubernaculum deserens, instar hominis pavidi, præpostere sur-

sum atque deorsum invertit omnia, & ipsemet profugus, hostem intus receptum conclamat. Fiunt tenebræ, appetitus sternitur, incepta cessat omnis officinarum digestio. Quodque penè vel semidigestum erat, corrumpitur: quia tristem mortalis veneni imaginem horret. Seditio itaque, murmurque est intus per membra, quia horum spiritus insiti, confusionem influi Archei persentiunt: sed compescere nequeunt. Etenim si nutrimentum semidigestum, in stomacho recens ac mite erat, sopor oritur, itemque vomitus ac nausea: sin autem jam digerendo aridum, cephalalgia occupat hominem. Sin autem propemodum digestum, cum nidore putrescit. Unde vomitus continui. Aberrant enim cuncta, putrentque sub imagine veneni, & in tetram mucaginem degenerat alimentum ipsius stomachi, quod & causticam acredinem non rarò induit. Estque circa stomachum porissimum murmur. Utpote ubi primi & inordinati sunt hominum conceptus, atque impetus: ibidem quoque de necessitate, prima Archei confusio terroris, suboritur, fitque imago teterrima Pestis. Etenim plerumque notavi Pestem circa stomachum prima sedilia locasse. Quidam enim continuo vomitu dejectus, dolorem capitis ingentem sensit, ac mox delirium, deinde & soporem per intervalla passus, sedecim horarum spatio obiit, multis deliquiis præviis. Optabam autem scire, unde tam celeriter, tantoque synptomatum furore oppetivisset, nec Chirurgus adesse cuperet, tandem cultro dissectionem instituì, ac inveni stomachum illius triplici eschara jam perfecta pertusum. Qualiter olim videram stomachum ancillæ perforatum, quæ volens biberat arsenicum. Interim in quavis Peste, surgit febris ab exordio: quia & minitata corruptio, in Archeo incepit. Vitalia sanè cuncta terrentur, in naturalibus imaginum directionibus, pavida discordia, confusione & desperatione disgregatis. Tartarus cruoris quoque, jam legibus solutus, in tanta totius confusione, furorem arripit, conceptis finibus suæ partis, cui adhærebat, reluctatur, & terroris confusione omnem adauget tumultum. Hæc est scena Pestis, quam aliquando per divinam clementiam vidi somnio intellectuali. Non est autem Archei pavor, fuga, desperatio &c. ipsum venenum: prout neque ira animantis, ejus est venenum. Sed venenum Pestilens, est ens productum ex imagine pavoris, & vestitum substantia Archei. sicut ira serpentis, iræ imaginem in parte Archei deponit, illamque ad organa exsecutiva iræ, deponit in saliva, &c. est autem virus pestilens in se horridum, ac mortali contagio serpentum longè crudelius, quod scilicet per vitalem perturbationem (qualis est ira serpentis) in bestiis producitur. Contagio enim Pestis serpit in adstantes, nec cum vita animalis perit, ut solent alias bestiarum venena. Eò, quod venenum Pestis non inhæreat vitæ: sed effumanti inde auræ insit imago, & quidem Archeo infecto vestita. Ut sanies, cruor, & pus, adsperso vitriolo, adhuc vitam vitalesque actiones, in totum unde fluxerunt, retinuisse, hodierna docuit magnetica curatio vulnerum, ulcerum, & ossifragii. Quinimo Pestis propulsat potius à se fugitivam vitam, pavidum fugacemque Archeum. Et sicut Rabies canis, productum assumit suum, in saliva: sic venenum terroris, in tartaro cruoris sigillatur, prout etiam in auram atque odorem dispergitur, peregrè abeuntem. Idcirco enim belluæ sunt immunes spectatrices nostræ calamitatis, quia univoci Archei defectu, ideoque & appropriatione carent. Quodcunque tamen subjectum, sive aura fuerit, vestis, vel aliud solidius, etiam pavoris nesciens, quod odore imbui potest, potest itidem esse subjectum, in quod productum pavidæ imaginis possit imprimi: non aliter quam terra odorem celeris vestigii refert. Porrò tametsi Pestis

sit

sit unica specie : diversimodè tamen invadit. Semel namque adoritur popularis, quæ vulgata fracedine exsurgit, post terræ motum, ex antris, rimis, stagnis, fodinis, & cadaveribus tam belluinis, quàm humanis, virus fracidum eructantibus. Quod tamen nondum pestilens est, donec intrò receptum, tum demum fermento appropriatum fuerit. Unde nimirum terrefactus Archeus, atrocem illam imaginem creat suæ confusionis, atque terroris. Invadit quoque solo odore pestilenti, ex infirmo, vel cadavere, vel loco, aut re inquinata hausto. Qui quo subtilius subjectum inhæsionis suæ habuerit, eo quoque velociùs contaminat, celeriúsque Archeo approximat, ob symbolum. Neque enim ideo sudoris halitus, tam præsto inquinat, atque Gas pestilens, odore non perceptibile. Perinde enim atque carbonum Gas, stomachum commovet, vomitum cit, dolores capitis, imò etiam syncopen : sic Pestes notavi, quæ subtili halitu alimentum stomachi proximum infectant, vomitus continuos, singultus, syncopes frequentes, atque deliria, & mortem citissimam adferrent. Vomitusque ille remedia deglutienda recusat : syncopæ vires dejicit, ut delirium; cibos atque remedia aspernatur. Materia autem infecta jam, si per sudorem auferenda, totam domum à stomacho ad pellem usque transeundo contaminat, nisi per remedia cohibeatur malignitas ejus. Nam etsi remedium, illam materiam infectam, promtè attingat, non tamen facile educit non libenter sequacem. Siquidem nunquam antidotus aliqua, semel infectum, in pristinum restaurat. Estque ideo omnis antidoti cura, duntaxat circa præservationem nondum infectorum, horumque mitigationem atque celerem expulsionem. Est & ardua popularis Pestis occasio, quod non vitentur loca, & corpora infecta. Quod in castris, & obsessis civitatibus, luculenter apparet. Legimus namque in Oriente, Pestem à tribus militibus, sepulcrum violantibus, incepisse, castra Romana contaminasse, & tertium mortalium partem, per cognitas mundi oras, interemisse. Est namque ejusmodi Pestis celerrima, ac ferocissima : quæ nimirum cuncta ferè sibi necessaria, secum intro adducit. Etenim cum venenosa materia, jam nacta sit fermentum, non debet paciscì cum Archeo, de sui receptione, quam facile à turbato hospite impetrat : siquidem jam in se, Ideam à priore secum adducit, novamque intus consimilem, in sociam, ab Archeo acquirit. Pestis vero, quæ citra externam opem, in nobis, totam sui generationem orditur, ac perficit, fit ex præexsistente tartaro cruoris fracido, qui mox sponte cadaveris odorem induit facillimè. Unde perterritus Archeus, Ideam concepti terroris suscitat : sicque venenum Pestilens suscitatur : hujusque seminalis, atque infesta imago illi excremento incorporatur : quod igitur sæviendo, pergitque contaminando. Insensili enim aura nobis communicatur Pestis, quam muscæ, picæ, corvi, cornices, aquilæ, canes, lupi, &c. plerumque distinguunt. Notissimum nempe est, domesticum animal canem, unumquemque odore dignoscere, cujusve vestigia, utcunque leviter impressa, dudum etiam postea distinguere. Estque Gas pestilens, æquè subtile, ac odorabile. Acquirendæ ergo Pestis differentes sunt modi. Quorsum repetere oportet, Pestilens venenum duntaxat unius speciei esse, nec ejusdem rei plures posse esse parentes, specie atque semine distinctos. Id est, semina non posse esse diversa. Adeo ut scorpio, ab ocymo, & à parente genitus, non differat specie : ut neque pediculus à lendibus proveniens, & ab homine prognatus immediatè, identitatem specificam projicit. Lendes enim, sive pediculorum ova, sunt in identitate Archei, cum materia, unde homo pediculos immediatè generat. Quoniam

niam si duo semina, specie divisa, unicum idem in specie constituerent, frustra ad rerum generationem, dispositiones specificæ in materia: sed promiscuè omnia ex omnibus, atque singula ex singulis, prodirent. Agentia igitùr specie diversa, etsi aliquid sub identitate specifica constituant: Intelligendum tamen idem, ac ejusdem Archei semen, ab utroque formari. Sic homo facit excrementum vitale, unde lumbricus, pediculus &c. fotuque suo illam sic disponit, ut Archeum acquirat consimilem, quem pediculus generans, suis ovis originaliter implantavit. Adeóque pediculus generans, est agens univocum, quod de se porrigit sufficientem materiam generationi. Homo autem est agens æquivocum, quod materiam excrementitiam de se dedit, quæ labens, tandem in fotu, Archeum acquirit consimilem. Sic cadaver in vermes, & hi sexualiter iterum generant. Sicque mures è sordibus, iterumque è parentibus. Idque totum in insectis, quorum semina velut sponte putrescentibus corporibus eruuntur. Proxima saltem horum materia, & agens harum generationum, utrobique est simplex, uniformis, ac specificæ identitatis. Ideo & ambo constituta, sunt ejusdem speciei, generantia postmodum sibi simile, absque delectu: adeò ut pediculi, nostris ex halatibus procedentes, congressus admittant cum iis, qui è lendibus per fotum egressi sunt. Proxima ergo materia, proximumque agens, in Peste, sunt utrobique ejusdem Archei seminalis, atque identitatis specificæ. Nam sive materia intus gradatim fiat, vel repente; sive externè hausta, actuetur in nobis: salem nunquam venenum Pestis fit, quin Archei terror imaginem istam virulentam pepererit. Terrorem autem voco, tam hominis primo impetu perculsi: quàm ipsius Archei humani, sanguinisque, ex antipathia suscepti. Hoc pacto, vir audax ac strenuus, sæpe coram Peste est pavidus: Imò qui Pestem vix timet, Archeum intus habet, terriculamentis obnoxium. Sic namque infans timoris incapax, apprehensionis nescius, non tardius Peste corripitur, quàm timida muliercula. Nam etsi animositas valeat ad præcautionem: non tamen interimit venenum jam conceptum. Suntque diversæ magnanimitatis audaciæ. Quidam enim intrepidus in monomachia, qui in conflictibus belli timidus. Alius imperterritus pugnando, qui lemures insigniter metuit. Tertius denique non timet hostes, armatos autem rusticos formidat, &c. Galenus putat bonam complexionem, ad pondus sive æquilibrium elementorum, dare robur ad resistendum Pesti. Is inquam, qui singulas partes atque viscera in homine, differre sola inæqualitate temperamenti elementorum, jam æqualitatem confluentium elementorum, ad pondus, concedit in una specie humana. Cum alioqui, si cor esset pars temperatissima, jam totus homo juxta quasvis sui partes deberet necessariò habere consistentiam atque duritiem cordis. Sed elementorum, commistionum, ac temperamentorum opinionem ut stultam ac totaliter falsam, firmis demonstrationibus primus rejeci, in volumine, de origine Medicinæ edito. Hanc igitur elementorum commistionem lubenter Galenicis cedo, lubenterque ignoro, quomodo ponderari queat aër, aut ignis, ut ad pondus aquæ ac terræ, collibrata simul, carnem, nervos, ossa, cerebrum, cor, medullas &c. de se conficiant. Ah inane commentum, crudele facinus, in proximos explodens! Animositas porrò, quam laudo, non terretur morte aut Peste, Archeum adornat, ut veneno resistat, receptumque per accidens expellat (vincere autem aut interimere alioqui non potest) non secus ac terror poros claudit, naturæ motu sibi obedientis. Quare, qui à Peste surrexerunt, eodem anno, vix æquè facile à Peste inquinantur. Contrarium in aliis morbis, atque venenis. Siquidem hæc, nedum

dum post se relinquunt debilitates, unde facilior est recidiva: verum etiam alia venena operantur, commutando partes, quibus hospitantur. Pestilens autem venenum terrificum, solum primario invadit Archeum, eumque perterret. Qui dum semel hostem cognoverit, ac superaverit, præsumit deinceps, audacior factus, non tam facile se succubiturum, nec occasione allati veneni, tam facile deinde terretur. Nec obest debilitas, quam Pestis illi reliquit: quia sufficit, quòd non æquè facile terreatur, imaginemque terroris pestilentem, in propria sui substantia depingat. Suntque ideo reliqua venena morborum longè crassiora, quàm imago hausti terroris. Quædam namque non nocent, nisi sub cute aperta: alia verò edi, aut bibi postulant. Basiliſci autem, aut catoblepæ rarissimum virus, per imaginationem, visum dirigentem emittitur. Sed Pestilens toxicum, proprio Archei conceptu, intus fabricatur. Venena cætera, sensibili aliquo signo produntur. Sola vero Pestis, insensili contagio communicatur, perinde atque humani pedis vestigium, sui odorem servat. Ecce ut Imago tristitiæ repentinæ, appetitum sternat: rei nauseosæ imago creat vomitum; Imago condolentiæ, pariat lacrymas: Imago lentæ tristitiæ suspiria suscitet: Imago pavoris, generet epilepsiam, atque subinde Paralysim: Itaque non frustra alibi de morbis scribens, demonstravi, lætitiam, metum, iram, odium, cæterasque passiones, atque perturbationes, non secus atque terror Pestem, actualem sui imaginem propriam, atque singularem in nobis generare. Sed harum generationes sunt nobis domesticæ, magisque ordinariæ proles: Ast terroris pestilentis imago, venenum parit immediatè Archeo inexsistens, atque ab eodem desumit sui materiam. Ideoque sensus illam nequeunt concipere. Archeus igitur conspecto cominus hoste lethali, intus genito, vel peregrè allato, suo hunc terrore, pictaque de novo imagine, admittit, suique charactere atque substantia confirmat. Manus enim nostra, cadaveri sponte extincto admota, mox ita propter fugam Archei, friget, ut longo demum igni, vix recalescat. Attamen canes non sentiunt istud frigus, dum cadaver vorant, prout non multum friget nobis, cadaver pecuinum. Fraudulentum itaque, & accidentale cadaveris humani frigus est, plusque frigefacit, quàm frigoris habeat. Plusque cadaver sensim extinctum friget nobis, quàm cadaver podagrici, aut acuta febre mortui. Cum tamen per machinam, qua metimur ambientis auræ gradus, utrumque horum cadaverum par frigus sit. Scilicet Archeus extimescens mortem, quam apposita manus, cadaveri, diutina infirmitate extincto, percipit, fugit, manum deserit, nec facilè (quia memor) redit. Patet ergo, Archeum mortem sentire, fugere, etiam illam, quæ ante & extra se est. Magis adhuc fermenta putrilaginis (ut in rigore febrili) intus concepta genitave. Et quam maximè illa, quæ imagine tenus, intra sui œconomiam recepta, tendunt in transmutationem formalem sui esse. Quippe virus, per ideam terroris, summæ est potestatis actualis. Differtque imago timoris, etiam pavoris, ab imagine terroris: propter formalem activitatem concurrentis fidei, prout antea notavi. Quinimo, etsi Archeus mortem, atque venena persentiat: terroris tamen virus non persentit, quia putat suum esse terrorem, atque inanem passionem, donec prægresso fermento appropriationis cognoverit, virus istud sibi esse peregrinum, quod in parte sui reconderat, dum exoticam istam formaret ideam, adeóque cum sui aliquali perditione virus statim à se explodit. Atque utinam jam vis sibi innata, non communicaretur per totum, qua via pergit. Sic namque venenum rabidi, nullatenus persentitur ab homine, ut neque à suo Archeo, nisi postquam fermentum, in Ar-

cheo ſibi ſtabulaverit. In qua tum rabiei imagine, cum ſit ſtatim mentis alienatio connexa. Hinc Archeus nullum ſibi concipit terrorem in furore. Ceſpitans enim in imaginatione, terrorem potius excutit, temerarius inſanit, & à rabido veneno dirigitur, ad Hydrophobiam. Finaliter itaque unicum peſtilens virus, unicum quoque habet terroris intuitum, unamque viam ad tumulum, vel ad convaleſcentiam, per bona, vel inepta remedia. Quæcunque autem hactenus de terroris peſtilenti Idea dixi, nolo interpretata licenter. Nam timor ab hoſtibus, à fure, à morbo, ab animali nocuo, à gladio, generant quidem pavoris imaginem, at non peſtilentem. Quam ideò terroris nomine deſignavi diſtinctam, à qualibet imagine formidinis conceptæ, qua pavet animans. Terror itaque peſtilens, non quemlibet, aut cujusvis calamitatis pavorem, hic deſignat: ſed ſolum virus peſtilens horridum, in terrore conceptum tam ab homine, quam ejuſdem Archeo. In hac ergo Idea ſita eſt Peſtis eſſentia, omnisque hujus libri quidditas. Fateor quidem, quod imagines cujusvis metus facilè permutentur in Ideam terroris peſtilentis. Perinde ut gravida, in carnem illibatam ſui fœtus traducit imaginem muris, imò totum embryonem in horridum quandoque animal vel monſtrum transplantavit. Quia ut alibi de formis docui: imagines formales ſeſe mutuo penetrant, poſteriorque priorem facilè in ſui obſequium trahit, quod Hippocrates vocat, ſemina duci, quo nolunt. Equidem elementorum diverſitatem, & congreſſum pro mixto, itemque complexionum, humorum, indeque natarum conditionum, inclinationum, ac ſtudiorum, climatum denique, angulorum, ætatum, proportionum, fortitudinum, magnitudinis, & alteritatum diviſiones, in ſubſidium ignorantiæ convocare, ut per hoc calamitates plures, majores, difficilioresque efficiamus, incertitudines augeamus, inſcitias tegamus, dubia patremus, impoſturas patrocinemur, & vitæ deſperationes promoveamus, non niſi eſt in vanum laboraſſe. Eſt namque lux perfecta ſcientiarum, Ignis inſtar, qui ſine delectu cremat omne combuſtibile. Talem olim Hippocrates nactus erat ſcientiam.

Proprietas Peſtis.

DEMONSTRAVI pathemata animi, appetitum demoliri, ut & digeſtionem ſternere. Primos denique cogitationum motus, in præcordiis ſua ſortiri conciliabula. Idcircò & os ſtomachi Mercurio dicavi, cui Ethnici tribuerunt ingenii acumen, ut & ſomniferum caduceum. Dixi quoque Peſtem originaliter ab hominis terrore concipi, & quæ adducta è corpore peſtifero in nos vehitur aura, primo ſui impetu, in Lienem ruere; qui eandem mox excutit, ac veluti per manum, orificio ſtomachi tradit. Hinc appetitus dejectio, vomitus, dolor capitis, deliria, deliquia, ſitis, ſopor, &c. Peſtis autem quæ in nobis fit, prout & quæ extrinſecus hauritur: ſua habent diverſoria, quibus ſingulæ furere incipiunt. Quamdiu autem Idea triſtitiæ ac metus obſident tartarum cruoris, in ſtomacho, ac quantisper abeſt imago terroris Archei, nondum Peſtis adeſt. Fit quidem interim, ſi minus accuratè ſe cuſtodiverint, quod tartarus cruoris, magis magisque infeſtus, Archeum tandem terreat: ſibique cudat peſtilens virus. Sunt etenim Peſtes, ſolo terrore natæ, velociores, ac terribiliores multò, quàm quæ ex contaminata proveniunt aura. Multos etenim hic fortaſſis percellit; Quod ſtomachus, cum ſaltem membrana ſit: perturbationes tamen, primosque impetus, vel in ejus orificio collocaverim, vel in Splene, illa ſaltem parte extrema ſui, quæ orificio ſtomachi incubat, hincque fermentum impertitur, ad digeſtionis neceſſitates requiſitum. Sed Scholæ ipſæ, os ſtomachi, cordis etymo appellant. Etenim vulnus illius

loci,

loci, ac vulnus cordis, iisdem symptomatibus, ac æquè celeriter interficiunt. Nam vidi plures, quibus apoplexia fortis, caput planè insensile ac mortuum fecerat: multas tamen horas post, calerent in præcordiis. Sponsa enim in rheda propè Scaldim, à ruranis mosquetariis salutatur, ejusque tempora, glans mosquetti trajicit, cerebri non parum effunditur, & caput illicò moritur. Vilvordiam autem, quatuor inde leucis distantem, allata, pulsus adhuc vitæ testimonia dabat. Nonne & vitalis, totius quidam rector spiritus, in utero est? quique duntaxat membrana est, per modum stomachi? & longè majorum perturbationum sedes, quam sint jecur, pulmo & renes? Profectò membra in se, non nisi cadavera sunt: spiritus autem est rector, qui vivificat illa, quem & qualem Deus plantavit, ubi voluit. Memini equidem sæpius me vidisse, qui tartarum cruoris aliquali timore Pestis: sed sine fide, aut præsumtione contractæ infectionis corruptum haberent, indesinentem anxietatem, atque pugnam, diu noctúque sustinerent, imò quamvis saperent, suasque riderent anxietates: non poterant non tamen, quin conceptam timoris imaginem, diu noctúque, insomnes ob oculos vaserent. Erant namque similes demorsis à rabido, qui velint nolint, sequacem præbent imaginationem suam, ad veneni lubitum. Demum in ipso cruoris tartaro, circa præcordia hærente, inveni propriam phantasiam naturalem, quam imago concepti, in Splene timoris, sibi finxerat. Sic non sempel lasciva somnia, ex prægressæ diei imaginatione, sequuntur: sed plerumque etiam ab ipsa prædominante parastatis materia: non secus etiam atque micturiens se continuo mejere somniat. Terror ergo hominis, est occasio Pestis: terrorque Archei, efficiens est imaginis, & veneni pestiferi. Est enim velut pater Pestis, qui patrata virulenta imagine, licet cesset, saltem Pestis concepta est in sui imagine. Nam si terror hominis esset sufficiens causa Pestis: necessariò quoque semper terrorem pestilentem Pestis sequeretur. Quod falsum. Prout etiam, in infante, omnis terroris experte, Pestis pro lubitu recipitur. Unde sat constat, Ipsum Archeum conterritum, esse primitivam causam efficientem imaginis pestilentis. Pestis itaque constat inquinatione, contagio scilicet, celeritate cursus, singularitate veneni, concomitantium terribilitate, præservationis demum, ac curationis difficultate. Enimverò pone relinquo Pestis inquisitionem, quæ in supplicium propter occulta Dei judicia mittitur. Quæ licet planè sit supra naturam: interim tamen ejus materia non est creatura nuper è nihilo facta: quia quodammodo fines naturæ ingreditur. Non enim Angelus percutiens stabat in monte, quem aëris præterfluens unda continua lambendo abluit. Neque stabat etiam in excelsa turri: quaque tamen peccatum Davidis, concupiscendo, ortum susceperat: sed stabat in fracido atrio Auraunæ. Sic Angeli in Apocalypsi, suas effundunt lagenas, unde tertia mortalium pars quandoque peribit. Verbum, imò nutus Domini, cuncta facere potest, absque atrio, vagina, gladio, lagenis, effusione veneni, &c. Sed pietatis ejus tanta est ubertas, ut ejusmodi supplicia non det nuda per Verbum: fonte propter perpetuam Verbi sui constantiam, & irrevocabilem firmitudinem. Nec etiam per cacodæmones, Pestem supernaturalem mittit, ne vivos tradat in manus hostium. Pestis demum, si qua per incantationes parta sit, sequitur naturam. Siquidem non valet diabolus ex se, vel unum culicem facere, nisi ejus assumat initia seminalia. Prout magi sui non potuerunt, ex pulvere facere cyniphes, proles aquarum: quapropter & diaboli impotentiam confitentes, tum exclamarunt: Verè Dei digitus hic est! Si ergo diabolo quandoque permissum fuerit, formare Pestem. Id sane ex

naturæ principiis desumsit. Differretque Pestis diabolica à naturali ordinaria, applicatione, & appropriatione. Applicaret nempe tenacius actuationem, & impressionem veneni, non secus, atque follis, ignem quem non fecit, saltem promovet atque intendit: Appropriaret verò cum præparatione prævia per imaginem terroris, à suis mancipiis haustam, ac mutuatam. Et licet ejusmodi Pestes, essent ferociores: iisdem tamen cederent remediis naturalibus. Atrociores autem voco, ob celeritatem, superaddita scilicet invidiæ truculentæ imagine, à Sagis habita. Attamen ejusmodi permissiones, adhuc essent determinatæ ad personas, ac numerum: imò facilius expiarentur per orationem & eleemosynam, quàm Pestes ordinariæ. Quo scilicet Deus, humani generis misertus, magis oderit diabolicas artes, diabolumque tædere faciat divinæ mox misericordiæ. Ast eudæmones, Pestis structores, magna certè id compassione, ut non nisi sub mandato obedientiæ, virga Domini & non Angelorum, vapulemus. Decorum nempe servat ubique Deus. Prætores, ac satellites sumit, qui nativam bonitatem habent, amicitiam servant, nec indolem diabolicam assumere possunt, cui sciunt nullum in cœlis locum esse. Sodomam autem, antequam Diabolo traderet, privavit prius paucis insontibus. Est autem Pestis, quæ exsecratione oritur propter extremam paupertatis amentis anxietatem, derelictam exsecrantem parturientem, vulneratum, &c. Pestis punitionis divinæ, quæ sanè vix initiis naturæ innititur, facileque dignoscitur: quia sola loca exsecrata, ac personas tales invadit: Itemque divites, qui sedent in cubilibus eburneis, bibunt ex vasis deauratis, edunt vitulum de armento, & pinguem ovem de grege, nec fratris Josephi incarcerati recordantur. Quoniam horum exterminationem adjurat Dominus, ut reliqui, velut ex speculo intueantur, quid sit Deo placuisse, & displicuisse. Pestes autem, quæ castra sequuntur, ac plerumque aliquot ab obsidione menses sæviunt, non sunt militum immunditiis ascribendæ: potissimum si dudum post captam civitatem (ut plerumque fit) inceperint. Nam & castra olim suas, & easdem militum impuritates habebant: sed occasio fracidi odoris cadaverum, mumiali fermento infecti: quippe quod hodie, non ut olim, nec sat profundè sepeliantur occisi. Denique potissimum, quod lædantur ab invisibili glande eminus, terrorem Archeo quæ majorem movet, quam dum hasta hastæ, & gladius gladio animosè opponerentur. Neque enim frustra in Lege erat præceptum. Quod quicumque tangeret cadaver, impurus esset, & abluendus simul cum sua veste. Quodque Sol, super corpora suspensorum non occideret, Quæ sanè literali sensu, pro reipubl. bono, sic sunt à Deo præscripta, ne fermentum mumiale fracescat. Deplorandæ itaque est cæcitatis, & temeritatis, corpora suspensorum ostentari ad spectaculum, donec sponte decidant (parvum nempe inde commodum, pro tantis malis) & perinde est ac si dixerit Judex. Deus quidem sic instituit: sed magistratus correxit propter melius. Quasi Deo ignotum fuisset, quod spectaculum suspensi, malis foret horridum. Ergo si hoc scivit Deus, & nihilominus expressum mandatum sepeliendi dedit: non est mirum, quod transgressionem comes sequatur punitio. Ac sequitur fontes, ultor à tergo Deus. Atque utinam solos in transgressores, conversum supplicium: Etenim sepelire, opus est misericordiæ. Ostentare autem fontes suspensos, non est opus, ad quod æternum ite, aut venite, quandoque pronunciabitur. Siquidem non minoris est misericordiæ, condemnati cadaver sepeliisse, quam principis. Hæcque misericordia, non tam exercetur in mortuum: quam in proximos, ne fœtor insequens eos inficiat. Nec enim

sepul-

sepulto prodest sepeliri : sed vivis . Scopus itaque divinæ bonitatis, non solum in sepeliendo,at in sat profundè inhumando,consistit. Quæ clariora, per exemplum fient. Etenim falco mortuus, pone sentes abjectus, ac semiputridus, à vivo devoratur : at mox Peste contagiosissima suæ speciei corripitur. Quia virus terroris intrò assumtum Archeo suo incutit,propter symbolum mumiale, putrida fracedine infectum. Estque tanta falconis Pestis : quod pestilens falco, per plateam delatus, inficiat alios omnes, qui triduò abinde isthac deferuntur. Unde conjicies, quid humana cadavera, tam suspensorum, quàm incuriè sepultorum, sui odore faciant. Canis enim canem non edit, nisi infumatum, dum videlicet mortis mumia, horrorem, gustus alienatione, præservando à putredine, amisit. Lupus autem, lupum noviter mactatum, non autem putridum, edit. Unde suspicio est, in lupo aliquid esse, appropriatione mumiali superius. Putavit forte Paracelsus, id esse, in quo sedet prima objecti applicati sensatio. Fortè & ob id linguam Lupi suspensam,Pesti adversam putarunt. Quinimò militum cadavera, profundius hodie, quam olim sepelienda sunt. Quia glans bombardæ, sive musquetti, facit contusionem, dein secum partem aufert, quare foramen parit patulum, ac tandem simul venenosam fuliginis impressionem patrat; unde mox, caro circumcirca, gangræna quadam nigricat. Facileque venenum in se assumit: si non in vita, saltem mox à morte; dum nempe carnis festina putrilagine, in terram combibita, fracedo cadaverosa oboritur. Quibus omnibus juncta est in morientis Archeo, Idea ultionis, ad putrefactionem prona. Inde in aërem, Gas monstrosum, effunditur in aëra, quod Archeos viventium, terrore percutit. Est enim cum cadavere, perinde atque cum fimo equino. Qui non fracescit quamdiu calet: Sed dum arescit, & salpetræ inde migravit, tenditque fimus ad transmutatum iri,in liquorum terræ. Alioqui namque si fimus, urinæ equi aspersione atque agitatione frequenti, à fracedine cohibeatur : multum salis petræ profert. Etenim aspice quàm potens nutrimentum, est fungus unius noctis (est fungus nimirum, fructus è succo Leffas, coagulatus, primo enti vicinus : quod alibi ostendi) sed postquam fracedinem terræ assumsit, quam dirum suffocationi venenum proferat. Advigilandum itaque, ne fracedo surgat, in ultimæ digestionis reliquiis. Enimvero Pestis, per pedissequam, domum meam subintravit. Illa statim convaluit. Uterque filius meus, major natu, animo consternatus, inconcussum ostentat animum, tacuitque, se continuo suspirii bello, ad os stomachi, angi : cumque præpotentum hostium meorum technis, structisque dolis, domi meæ, sub cautione fidejussoria detinerer, noluitque uterque, me deserendo, rus adire. Cumque alias observassent, natando se recreari, æstate media, me inscio ter natarunt : unde obserata transpiratione, illicò in febrim devolutus uterque, cum dejecta appetentia, dolore capitis, & catocho, obiit apud moniales, jurantes, se mea remedia admissuras : sed postquam filios meos recepissent, recusarunt remedia aliena. Maximus quidem, absque stigmate, aut signo, etiam post mortem, periit. Utpote refrigerata pelle natando, nil extrorsum apparuit. Alter verò, parvam duntaxat lividam pustulam in lumbis ostendit. Horumque jacturam, velut præsentem, frequenter intueor, hujusque tractatus initium dedisse putaveris. Relinquo Domino meo vindictam, quem supplex obtestor, hostibus meis parcat, & lumen pœnitentiæ largiatur.

Signa.

SCRIPSI hactenus paradoxa insueta. Intellectus meus absque Luna, erat tribula-

tionibus immersus, materia aderat terroris, horroris, atque difficultatum plenissima. Lector multus, optimorum incapax, brevitas initii tenebrosa, novitasque odiosa, licet perneccssaria. Quod autem potissimum nos in Peste occæcat, est defectus signi exquisiti, & inseparabilis, cujus monitu nimirum, sat tempestivè queamus per remedia occurrere. Nihilominus quicquid creati ubivis est, sua habet diagnostica signa, per quæ à reliquis commodè distinguatur: quæque Pestem præcedunt, comitantur, vel mox subsequuntur. Quæ enim præcedunt, in præcautionem faciunt: at quæcunque dein sequuntur, aliis plus inserviunt, quàm misero ægroto. Sola autem signa comitantia sanationem decernunt. Enimvero signa venturæ Pestis, in cœlis depicta sunt, si firmamentum annunciat opera manuum Domini, in terra. Signa ejusmodi malè ab Astrologis, in dodecatemorion causarum relata esse, jam ante sat manifestavi. Gafarel autem nuper Alphabetum Ebraicum, ex stellarum situ, & Rabbinorum authoritate, descripsit satis ridiculo argumento, quo Ebræi ejusmodi lurida comminiscitur. Quasi Deus modo solos haberet servos suos Rabbinos, quibus secreta consilia communicet. Non etenim considerant positionum istarum turpitudinem Christiani, qui hujusmodi libros imprimi permittunt. Neque enim stellæ fixæ loca sua mutant, ut nunc hæc, nunc alia ventura, describant. Quod inprimis adversatur toti Astrologiæ. Cometæ quoque, trabes, dracones, sagittæ, cæteraque id genus portenta, non rarò populares prænunciarunt Pestes populares: sed non per logisticem, aut theoricas planetarum, multoque minus per Alphabetum Ebræorum. Ex leges namque luces, regulis statis haud obediunt. Etenim Astrologi Hierosolymitani, artis suæ licet gnarissimi; attamen significationem, ut & apparitionem, Astri Bethlemici, penitus ignorarunt. *Non enim faciet Dominus verbum, quod non revelarit servis, & Prophetis suis.* Amos 3. Sed horum nulla est artificum scientia. Nova quippe lumina sæpe fuere funesta, sæpe è directo fausta significarunt. Portenta quippe, in manu Domini, secreta ejus judicia propalant, nec illa, nisi quibus vult, manifestat. Siquidem conjunctiones, oppositiones, quadrataque stellarum: Item eclypses, retrogradationes, exilia, combustiones, receptiones, aliaque impedimenta: suppositasunt ita regularia, quod ephemerides quandoque pro seculo sint descriptæ. Pestis verò est de crescentibus extraordinariis, & non necessariis. Non est autem regulare medium, ex condigno adæquatum signum, pro effectu ab contingenti fortuito. Neque ideò ephemerides Brahæ, prædicere potuere Pestem Longobardicam anni 1632. ex iniquo bello, metuque horroris conceptam. Quocirca contingentia extraordinaria, causis contingentibus extraordinariis tribuo. Credo equidem prænuncia eorundem signa, in firmamento esse depicta: at non in directionibus cursuum planetarium. Quare autumo signa esse irregularia, nec Astrologiæ subjecta: quippe illorum significationes dantur privilegio extraordinario. Idcirco signa ejusmodi Pestis, plerumque solis declarantur servis Dei. Ut legitur de Jona. Sed signa, præcedentia excidium Hierusalem, erant nuncia verbi dudum antea prophetati, adeóque nec prænunciatum excidium impediri poterat, tantumque ad meram gloriam Dei, monitionem piorum, horumque fugam dirigebantur. Enimvero Israël mori, atque renovari per generationem in deserto debebat, exceptis Josua & Caleb. Nec ullatenus id præpediri poterat. Stat enim Verbum Domini immutabile, apud quem nulla est vicissitudo; quia non est homini in hoc similis. Portenta igitur, si conditionem in declarando non præscribant (*nisi Ninive convertatur*) inevitabilem effectum

ctum à natura spondent. Aliis quoque placuit, monstrorum nativitates trahere in prænuncia signa Pestis. Prout Corn Gemma de Cosmocriticis, seu divinis characterismis, nugando rapsodiat sine basi. Sed quis ille, qui monstrorum prænuncia designata sciet, vel interpretabitur? Peste enim præsente, tunc nimirum, atque serò, quisque significata ad lubitum trahit suum. Sunt &, qui ideo insolitarum avium adventum horreant. Sed istud signum, vel desinit esse naturale; vel coturnicum, Pestem Israëliticam in deserto præcedens, desinet esse miraculum. Hocque impium & blasphemum esto: illud verò, impertinens scopo meo. Alii hoc signum interpretantur pro carnivoris avibus, in Pestem futuram: quasi missæ essent ad devoranda cadavera, futura inhumanda: Juxta illud, Ubi cadavera, eò congregantur aquilæ. At non legitur textus pro cadaveribus futuris; nec aquilæ leguntur ad cadavera pestifera volasse, eaque degustasse: cum præ cæteris, curiosissimè solita sint sepeliri. Rhodanus enim quandoque Lugdunensis Pestis abstulit cadavera: sed civitates inferiores contaminavit. Saltem Clerus Lugdunensis per hoc declaravit, sepulturam mortuorum, non tam ad animæ salutem, quam ad crumenam custodiri. Adventus itaque avium, præda viventium, potiùs futurum defectum predæ suæ, in natalibus provinciis designat, potiusque belli stragem portento denunciarent, quàm Pestem imminentem. Alii autem, Pestem occursu insolitorum piscium ariolantur. Aquas tabo scilicet infectas, autumant, & hactenus monstra marina, in fluctus ascendere. Ridiculum sanè. Nam si mare, in sua salsedine fracescat, quænam tandem aqua, maris labem eluet? Curve unica balæna extra orbitam errans, infestum virus maris senserit? nec gregatim omnes aut plures simul? Equidem scio, mare non subesse contagio naturali Pestis, quodque portenta cœli, atque maris, eodem digito dirigantur, cujus judicii imperscrutabilis sint præcones, suis tantum servis explicata. Nam idem Dominus tam in centro terræ, fundo maris, quàm in cœlorum apice, est præsens. Equidem illi æqualiter auscultant omnia, excepto in gratissimo peccatore. At certè magis vereor, insolitas pluvias cruoris, macularum, aut scintillarum: Itemque funera per nubes delata, tonos lugubres in aëre auditos, ut & sonitus in cœmiteriis, &c. Quæ cum sint divinæ bonitatis admonita, ideo extra naturam referenda sunt, ut tempestivè quisque suis lampadibus oleum prospiciat. Neque idcirco enim illa portenta, cacodæmonis (nisi inviti) opera autumo. Equidem gratuita sunt, & nupra naturam: neque ideo mei sunt scopi. Paracelsus enim, ut in bufone atque ranis, singulare Pestis remedium noverat: ita & hanc præsagiri scribit, quoties magnus ranarum acervus in cumulum assurgit, infirmum aliquem suffocaturus. Quo enecto, dein alium adoritur, donec sensim sic diminuto numero, quæque ranarum tandem singulariter effugiat. Quæ si sic naturaliter accidant: ut remedium, pro futura Peste præparant: ita & designant. Etenim ex Galla, prout & pomo, quernis frondibus educto, scribunt tria plerumque erui animalcula. Nimirum si araneam contineat, volunt portendere Pestem: si muscam, bellum: sin verò reptile, famem prænunciare. Sed cum quotannis unum saltem è tribus inclusum reperiatur, si non bina, vel omnia: non sequatur tamen continuo unum ex illis suppliciis. Quapropter ejusmodi prædictiones inter aniles refero. Censeo itaque hujusmodi insectas denunciare differentiam Leffas in quercu (Leffas est succus alimentarius plantarum) sic ut vermis denotet præfatum alimentum fracidum: aranea autem, insuper adjunctum venenum fracedini. Ideóque toto fere terræ globo connexa quasi, ac contigua est ubivis aranea: quæ in quercu, non extra

arbo-

arborem aliquid portendit: maximè quod in vicinis, consitisque arboribus, nec etiam raro in ejusdem quercus fructibus, diversæ illæ simul insectæ, eadem æstate conspiciuntur. Non tamen memini in eadem quercu invenisse araneam simul & muscam. Quanquam muscam quidem & vermem, vermem quoque & araneam. At absit à Christiano prophetare, ex quercu & therebintho: diris namque id minis, à Domino prohibitum legitur. At quoties terræ motum, novus antrorum, rarusque comitatur, insuetusve fœtor stagnis advenit: tunc signa endemica, vires habent occasionales. Hæc de futura Peste. Quod autem præsentem attinet, nunquam enim potui ex pulsu, vel urina, quantumvis etiam distillata, Pestem novisse præsentem. Paracelsus equidem, eam inter morbos hepatis, ac tartareos, satque ridiculè numerat, prout alibi tractatu; & figmento de tartaris expugnando, ex professo prosecutus sum. Hic vir, Pesti anonymum pulsum tribuit, quem quartum vocat. Ego autem quamvis serio, sæpiusque attenderim: meam tamen ineptitudinem agnosco, quod ejusmodi pulsum offenderim nunquam. At bene circa vitæ finem inæqualiter inordinatum, formicantem, ac tandem intermittentem notavi. Quartum autem, sextumve, à reliquis diversum, ex peculiari Pestis proditione, nunquam inveni: Sed pulsus pestilens, nequaquam mihi diversus occurrit à febribus continuis malignis. Urina ergo, & pulsus, nunquam apud meam ruditatem, detexerunt Pestem. Imo dum penitiùs Paracelsi scripta evolverem, cognovi illum, nunquam Peste infecto, aut moribundo adstitisse. Interim Pestis judicium, gravat conscientiam, tam respectu afflicti, quàm familiæ ejusdem: eo quod Pestis, Prætorem in crimine, quadam similitudine referat, petentem vitæ, atque bonorum jacturam. Adeóque temerarium de Peste judicium crimen continet. Etenim cognovisse Pestem, ex specie insolitæ febris, alteri sit facile: mihi sanè perquam difficile fuit. Pestis (dices) est cum febri, & dolore capitis: atqui istud familiare aliis febribus. Pestem sæpe comitatur vomitus, & sopor. At alibi id non prorsus insolens est. Sunt in Peste bubones, parotides, vel vesiculæ: ea non infrequenter innoxiis à Peste febribus, sunt vernacula. Sunt & Pesti maculæ nigræ, quas in mulieribus ex utero suffocatis vidi. Estque febris purpurea, itemque ectymata plumbea, citra Pestem. Ut & Anthrax, sæpe extra Pestem obvenit. At quoties plura ejusmodi signa concurrunt, non est difficile de Peste judicium. Bubo namque, vesiculæ, aut maculæ, ab initio ante multam Pestis truculentiam, Pestem denunciant. Sic & anthrax, aut bubo, tumorque tanrillus, in Peste est longè dolentior, quam alibi uspiam, ac fere ante augmentum febris adsunt, anticipantque suspicionem, se ex febri manasse. Adeò quod ejusmodi pellis miseriæ, in Peste præcedant, quæ aliis febribus serius, tanquam producta adveniunt. Bubo pestilens, adhuc minutulus, statim & ex tempore, absque membri dolore, febrisque comminutione atrox exsistit, doletque immensum. At si bubo, post prævium membri dolorem emergat, inepti remedii vehit judicium. Ordinaria igitur jam hospitatæ Pestis signa sunt: si ante, vel mox ab initio febris, glandula, parotis, anthrax, vesica, pustula, aut macula repente, summoque dolore invaserint. In aliis namque febribus, non tam insigniter dolent: rubet quidem locus, tumetque ante natum malum: Quod non sic se habet in Peste. Confirmaturque Pestis vomitu, dolere capitis excellenti, sopore, delirio, dejecta appetentia, si repente invaserint. Pestis enim peregre adventans à contractu veneni hausta, tanquam dolor pungentis styli intrat, partemque quam ferit, statim tumore, pustula, vesicula, aut macula, summo dolore signat. Prout & quæ per odorem intrat, stomachum, atque caput

put vibrat, dolore repentino, vel anxietate soporifera: vel ipsum stomachum tanquam calcar ad vomitum incitat. Sin autem ab interno scaturiat, ea prævium habet febrim, ad quam confestim præfatorum signorum aliquod subsequitur. Quæ autem correpto terrore irruit, festina est, ægrique testimonio dignoscitur. Quæ verò aliquali Archei (non autem hominis) terrore, orta est, inque cruoris tartaro latet, in gradu quidem ad Pestem est, tardiorque solito erumpit, facileque superatur, nisi ægri obstiterit negligentia: attamen longior in itinere ipsi mora est. Etenim plerumque sat tempestivè, signa Pestem comitantia, cognoscuntur, ut remedium quod promtum, quodque peremtorium fuerit, rite suo fungatur munere. Optatus attamen meus esset, Pestem in fieri esse, agnoscere. Nam quæ duntaxat à morte, sua profert signata, magnum de medio tollit exercitum, multasque depopulatur familias. Quippe lethalis jam evasit, priusquam se patefaciat, aut cognoscatur. Eo quod pensum prius absolverit cum singultu, deliquio, escharaque in loco nobili. Hanc nempe unius diei vocant tragœdiam; diariam ideo, sive ephemeram. Non quod Pestis propriam sedem habeat, vitæ spiritum, quanquam nulla unquam Pestis fuerit, quæ Archeum etiam non infectaverit: adeóque & illo titulo, quælibet Pestis, continuo diaria esse deberet. Sed quicquid de Archeo victum est à Peste, id consequenter illico à vitali illo Archeo separatur. Tandem & citissimam mortem adfert, quæ Archeum alicujus visceris obsedit: quia continuo inde volucres mortis evolant, quæ reliquum pessumdant Archeum. Utinam enim atque utinam, non serò, neque ex eventu, Pestem agnoscamus, Nam velox interitus, etsi signa proferat sua: prodest tamen magis in futurum, nil autem præteritis. Aliqui enim ad hoc, plantas pedum lardo insulso inungunt, apponunt catulum, qui si lambat, persuadent sibi, casum à Peste immunem. Alii vero frustum lardi calefaciunt, ad pedes infirmi, subterve axillas aliquandiu fovent, vel in inguine. Hocque ajunt à cane non vorari, si Pestis adsit. Quod nullam meretur fidem. Nam humana Pestis non quatit canes, nec nauseosos facit. Siquidem tam canes, quàm lupi, non sat bene sepulta cadavera impune devorant, ut & picæ, atque corvi similiter. Forte quidem esuriens canis non edet istud lardum, ad heri sui pedes affrictum: quia herum olet, quem mordere non audet. Germani enim Petasiten, sive majorem tussilaginem, radicem Pestilentiæ vocant, eo quod sicut Pestis sese pandit ante prænuncium signum: sic petasitis suos edat flores, ante folia. Pestis quoque, non tam semine, quam radice Archeali, se propagat. Referunt etiam, Sapphirum saturare lazureum, vel Hyacinthum citrinum, si per horæ quadrantem, super membro dolente moretur, sic ut lumen, ex oppositio gemmæ, locum infectum feriat, ibidemque radios colligat, locum attactum infra horam livescere, essèque infallibile Pestis signaculum. Sin verò locus nequaquam colorem lividiorem assumserit, infirmum à Peste absolvi. Ego autem semper in dubiis, bufone pulverato sum usus, pultisque forma, in aquæ simplicis tantillo, decocto. Quo si mox abinde dolor in eschara anthrace, vel bubone, mitescerat, securè Pestem adesse conjeci. Aliquando enim aspiciens missam antistitum, & abbatum, illorumque digitos gemmis ornatos, conjeci illos olim obligatos, ad visitandum infectos Peste: nunc verò adhuc gemmas gestari gemmarum neglecto, atque nescito usu quem ego conjicio.

Præservatio.

PRÆSERVATIVA apud Veteres, duplicia. Nam quædam debent impedire futuram Pestem: alia quoque præsen-

tem, ne progrediatur, ſuccidere. Pro priore enim, tam foris amuleta, quàm intus alexiteria excogitarunt. Sed cum Scholæ ignoraverint ipſam veneni quidditatem: quodque ſcilicet omnis Peſtis, ſive deforis allata, ſive demum intus genita fuerit, præſupponat imaginem terroris venefici: Idcirco nunquam propria præſervativa, ex fundamento cognita fuere. Itaque inter præſervativa 1. conſidero, ne ſpiritus Archei in nobis terrorem concipiat, neve ex terrore ſibi pariat, vel aliunde intrò allatum, virus terrificum. 2. Ne fermentalis ſymbolizansque mumia, forinſecus allata, noſtræ mumiæ internum rectorem Archeum infectet. 3. Ut interimatur, & abscedat, quicquid jam in contagio, mumiæ particeps evaſerit. Minus proinde ſymbolum, quod nobiscum commune habet, eſt tollendum. Quapropter cuilibet antidoto, ſemper leve aliquod venenum ſolet admiſcere: ut ſcilicet hactenus applicatio, ſive approximatio tollatur: Archeus, à contagio ſervetur immunis, neve in alimentum mumiale decidat, ſibique inde tartarum cruoris fabricet. In hoc poſtremo tutelæ patrocinio tota antiquitas vigilavit, aliis verò non incubuit, quia ignotis. Licet hæc ultima præſervatio idcirco ceſſerit incerta, & abſque fruge: quia potius productum poſterius, ſive ſedem ſpectaverit, quam radicem, ſive cauſam præcipuam. Cum interim præſervatio à poſteriori: poſitis antecedentibus, prævertatur tanquam fruſtranea. Itaque ſi de præſervantibus, atque alexiteriis ex condigno ſit tractandum, In animo firmiter hærere debent, quæ jam de cauſis, proceſſu, ac modo fiendæ Peſtis expoſui. Itaque Peſtis, vel deforis intrat, locumque ſui introitus deforis ſignat: quia afficit primario: vel cum anhelitu attrahitur, ibique per diaphragma, ſive ſeptum transverſum, tranſit, preſſuramque facit & anxietates ſuper ipſum ſtomachi convexum: ibidem veſtit materiam. Quæ inde mox exhalat, & contagio fit infamis. Cumque in natura, omne agens initium habeat, augmentum, ſtatum, declinationem, ac tandem interitum: Neceſſe eſt pariter, quod quo corruptio diuturnior potiorque fuerit, eo quoque pernicioſior efficiatur. Nam Peſtis incipiens augetur, cum diminutione, atque hominis interitu. Etenim dudum credidi, quòd omne Peſtis remedium ſanativum, ejuſdem quoque eſſet neceſſario præſervativum. Eo quod præſervari facilius cenſeatur, quàm ſanari. Quicquidve in eodem genere præſtat, quod eſt difficilius, faceret libenter, & id quod eſt facilius. Quapropter olim diſtentus fui, cura alexipharmacis indagandis, quibus videlicet tum tota mei penderet voti ſatisfactio. At poſtmodum alio diverti, & cogitavi, remedia ſanativa potius extractionem, ſive expulſionem mali ſpectare. Quodque ejusmodi non haberent locum, in præſervativis de futuro. Quod nimirum cum nondum ſit, etiam nondum expelli, aut extrahi queat; imò nequidem extingui. Siquidem inprimis, remedium contra terrorem imaginantis hominis, vel Archei: non tam in ſe eſt poſitivum, quàm negativum. Adeóque potus meracus ad hilaritatem uſque, præſervat de futuro. Quia nedum hominis: ſed & Archei imaginationem ſic regit, quod pereat vis formandi imagines. Sic enim nemo pauper eſt, aut defectuoſus, quamdiu ex potu hilaris eſt. Ideoque Sacra dictant vinum ad hilaritatem, non autem ad ebrietatem conditum eſſe. Quia potens eſt præſidium præſervativum. Adeo quamvis animoſitas viri excludat terrores ex imaginatione hominis: nequit tamen virilis animoſitas tollere terrorem Archei imaginantis. Nam præfata animoſitas admittit pugnam ex opinione contraria Archei: Hilaritas verò, per potum introducta, nec hoſtem admittit, nec agnoſcit, ut nec luctam ſuſcipit: ſed excludit. Eſt autem potus exhilarans, magis

Peſti

Pesti futuræ, quàm præsenti aptus. Admitto idcirco etiam præservativa Pestis, de præsenti, & sanativa, esse ejusdem cohortis, ac intentionis: non autem de futuro. Ita tamen, ut præservativa Pestis de præsenti, non serviant nisi in fieri esse augmenti: non autem in facto esse producti. Eo quod corrupti, non sint amplius præservativa; sed duntaxat sanativa per exstirpationem. Non credendum itaque, cacoalexiteria, etsi venena essent potentissima, posse arcere terrorem, ut neque terroris effectum pestilentem. Siquidem virus pestilens, est heteroclitum, secretumque ab reliquis venenis, in hoc, quod ex terrore Archei, velut ignis è silice, prosiliat. Nam si Archeus terrefactus, campo cedat, utique non potest corpus (quod in se considerando, merum est cadaver) confortationem suscipere. Porrò, si ita Archeus recedere consideretur, ut ejus loco virus intret, ipsumque Archeum hactenus supplantaverit: quomodo odoramenta, ac thymiamata virus præpedient: præsertim si ipsa aromatum præstantissima, sint pestilentis contagii adhuc susceptiva? Christianæ ergo pietatis atque compassionis esto, studiose contemplari mecum, quàm stolidè, atque inaccuratè, tot simplicia in acervum, præservando, & curando sint congesta: quantumque illorum infida auxilia deluserint hominum myriades, & exspectationes. Quippe in vero remedio, ubique generi humano est ludificatum, ob densam causarum inscitiam. Enimvero curativum præsentis veneni præsupponit id, quod præservativum de futuro anticipat. Curativum itaque proprium convenit dumtaxat, quatenus productum (quod est ipsum virus pestilens) in ipsa materia, cui insidet, trucidando annihilat. Denique & aliud curativum, sibi conjunctum, incumbit expellendo subjecto ipsius veneni. Quod per sudorem est intentandum. Tertium porro, quod coadaptationem causarum ad producta tollit, minuitque: quod etiam in se naturam præservativi habet. Pestis itaque, quæ extrinsecus ab infecto corpore, veste, aut loco, hauritur: habet quidem in se absolutum, & formale pestilens venenum, quod nec præsupponit fracedinem præexsistentem, atque ideo nullis præcedentibus querelis repente invadit, & signa edit postera: sed tantum appropriatione opus habet. Quale præservativum in fieri, continet aëris rectificatio Hippocrati familiaris (de qua suo loco) non secus quàm in Peste populari. Ut scilicet enecetur ipsum virus in aëre, aërque simul originaliter sic disponatur, ut humorem alimentarium non sinat mumialiter corrumpi, aut fracedinem arripere. Hæc de futuro. Alioquin ubi jam pestilens virus intro receptum est, latitat, nescitur-que, quin simul sit aptatum & sigillatum in Archeo: Idque propter singularem celeritatem sui veneni. Atqui tum defensiva solitaria tardè veniunt, nisi simul sanativa sint. Primo itaque cura omnis versetur præservandi, ut corpus caleat actu semper, serveturque in diaphæresi: utque animus ad hilaritatem, terrori oppositam, sit dispositus. Prout de vino è Sacris, jam antè citavi. Quod autem de aëris infecti rectificatione legis, non tam aërem, quàm poros ejus spectat, in quorum vacuitatibus nempe sedet fluctuative aporrhœa contagii. Porrò quæ ex aëre fracedinem, virusque; è mente verò, terrorem, & demum è corpore mumiales coadaptationes tollunt, sunt hæc præservativa. Suffitus namque Hippocratis nedum ambientem: sed & intro attractum, imò & coagulatum halitum, à veneno, simulque & à fracedine liberat, non minus, quàm quod mumiale fermentum applicari præpediat. Quorsum quoque faciunt alexiteria, zenexton, sive amuleta externa, quæ possunt terroris imaginem, ac pestilens virus, in proprio halitus, aut tartari cruoris subjecto, interimere. Atque hactenus quoque Archei terro-

rem avertere, atque præpedire. Sin verò Peſtis proprio intus errore concipitur, alia præſervativa requiruntur quam ubi circa loca, aut perſonas infectas, eſt degendum. Peſtis autem formata, retrogrado ordine, à veneno formato, ad corruptivam aporrhœam, feſtinanti curſu eundum ſuadet. Proinde quoque nec amuleta circa inferiorem, ac remotam materiæ peſtilentis præparationem avertendam, occupantur: ſed ad ſuperandum formale ac ultimatum venenum, & adaptationem Archei, cum tartaro cruoris, in uno extremo, & in altero, cum veneno hauſto. Adeoque zenexton, indicationem curativam in præſervando cuſtodit: attamen à ſanativo ſuperatur in hoc. Quod ſanativa non ſolum debeant interimere venenum: ſed etiam per ſudorem protrudere, Utramque nimirum indicationum, oportet concurrere in curativis. Fruſtra namque alias multo ſudoris madore corpus diffluit, ſi tartarus cruoris non reſolvitur: ſed potius continuato Archei terrore continuetur. Cognitis nimirum cauſis, tam conſtitutiva, quàm occaſionali: ſolo dein rationis ductu, indicatio rerum agendarum conſurgit. Si namque fracedo initium dederit, primamque materiæ diſpoſitionem fecerit, fracida loca, ut & alimenta facile putreſcentia vitanda. Aër apertus, ſanis ſanus, eo quod habeat conſumtionis elementalis poteſtatem: ſed aër quatenus talis, non minus contagio obedit, quàm cætera corpora, ſuſceptumque contagium in ſuo aëris Magnali, quatenus cavitates habet, continet integrum. Quod tandem, non niſi ſponte plerumque, ſpatio 40 dierum ibidem tabeſcendo, emoritur, ac vi elementali, venenato fermenti ſemine, ſpoliatur. Nam ſemina rerum conceptarum, in aëre paulatim deficiunt, quatenus concluſam aëris cavitatibus, tanquam uteris, ad ultimam corruptionis diſpoſitionem, primamque materiæ aqueæ generationem, retrocedunt. Triſtia quoque univerſa, ſunt amolienda: nedum quia timori atque terrori vicina: ſed potiſſimum, quia circa os ſtomachi, extemplo ſenſibilem pariunt fracedinem, ſuſpiriorum matrem. Loca ergo & objecta triſtis recordationis, ut etiam ejusmodi ſodalitia, vitanda non minus, quàm nuncia, atque hiſtoriæ confabulamenta dolorifica. Bibenda ſunt vina exhilarantia, & cereviſiæ fortiores: quia incurias, ac animoſitates cauſando, mœſtitiam & terrores excutiunt. Contaminatis autem, quoquo modo, imò meticuloſis, ac mœſtis, aër ac venti frigidi nocent, quicquidque exhalationi atque ſudori opponitur. Domus elota ſubinde fracedinem quidem atque contagium tollit: & nocet infectis halitus aqueus. Ergo prius exſiccanda eſſet. Dies 40. clauſuræ, licet fracedinem augeant: tamen virus peſtilens tollunt, quatenus ſponte illo intervallo perit. Quarentenas, ſive quadragenarias, ad quancunque renovationem conſuetudo, forte ideo traduxit. Etenim licet natatio, aut venæſectio, fracedinem minuere videantur: attamen cum ſanguinem, natura in theſaurum repoſuerit, ſequitur, ut quoties ſibi cruorem demi ſenſerit: Archeus ad terrorem, tanquam proditionem timens, diſponatur, trahatque reſiduum ſanguinem intro ad ſe: ac per conſequens, etiam venenum peſtilens, una in penetrale vocat. Qui motus, cum ſudore, eſt diametralis. Ideoque tam venæſectio, quàm notatio, funeſta ſunto. Omnis quoque ſolutio alvi laxa, vitanda: eo quod ſic crudior è mezaraicis cruor putrefit, per fermentum pharmaci ſolutivi (prout alibi libro de febribus) ad cujus nempe evacuationem, mezaraicæ à vena cava, & hæc à minoribus ramulis, cruorem repetunt. Qui motus ſanandæ Peſti eſt diametraliter oppoſitus. Quæ hactenus dixi, de numero ſunt præſervationum negativarum, ſive admonitoriæ regulæ vitandorum, nondum continentes ſanationem. Inter præſervativa autem poſitiva, pri-

primum locum vendicant sibi amuleta, quod vim propriam sortiantur, sive ad enecandum virus, sive etiam ad appropriationem mumialem Archei præpediendam. Utrumque scilicet est curativum in fieri. Denique sequitur sudoriferum. Quod est exstirpativum Pestis, & sedis suæ per ablutionem. Denique Archeus mœstus, atque terrefactus, confestim se intro recipit, velut ad arcem fugit, gignit tristitiam suspiriaque, & anxietates venenosas, hoste intus recepto, adauget. Foras ergo ad oblectamenta, ac per sudorifera, evocandus. Sunt namque sudorifera, cuncta ejusdem intentionis, ac penè ponderis: at saltem in gradu bonitatis discrepant. Denique in adjuncto alexiterio, laudo potionem Hippocratis, cui addo gingiber, & baccas nigras hæderæ; quia diaphæretica, stomacho grata. Sunt etiam Alexiteria, vino generoso, & mox à pastu danda, non quidem ut sudet æger, quantum ut corpus fervetur in diaphæresi. Pastus autem levis, ac paucus sit. Nam in omni febre, magisque in Peste, digestio deficit; proinde cibi largioris vices, potus meracior subeat. Nam metum, curas, tristitiam, atque terrores excludit. Ideoque & summum præservativum, in confidentia stabilitur. Non equidem de fide Christiana hic loquor (quanquam magni ubivis in spiritualibus sit momenti) nam & qui animam pro ovibus ponunt, subinde Peste oppetunt, aliis incuriis, salvis permanentibus. Nam illorum confidentia, vel cariem intus habet, vel aliud obstaculum. Non operante Domino miracula, nisi pro occultis judiciis suis. Fides sive confidentia ergo, de qua hoc loco, est medium animositatis naturale, pugnax, ac validè resistens terrori. Nec est ista fides positiva. Credo: sed prorsus negativa, non horrens, non timens, imò nec ideo credens se infectum iri. Etenim ut terror pestiferus, adnexam fidem putativam ac timidam habet, se aliquid contagionis jamdum concepisse, aut fremitum sentire: sic ejus præservatio est fides, se nil concepturos. Neque ideo sufficit, quod confidentia sit non terrifica (quod est medium inter terrorem, & animositatem) sed requiritur ut sit operativa, per non credere se infectum iri. Idque non rationis inductione: at prorsus per animositatis potestatem liberam, ac meram confidentiæ matrem. Pueri alioqui, & amentes, quanquam nullum conceperunt terrorem: frequentius tamen Peste pereunt, defectu operantis confidentiæ, quæ præservativum sibi fabricat. Non credere enim, se infectum iri, longè fortius operatur, præsumtione timoris. Non solum quia negativum fortius destruit, quàm affirmativum adstruat: sed quia privationem unà complectitur, omni positivo fortiorem. Etenim qui procedimus ex infinito nihilo, idcirco natura nostra fortius apprehendit nihil, quàm ipsum aliquid, unde & quietem sibi adipiscitur. Prout videre est in syllogismis negativis, in quibus conclusio negativum sequitur, deseritque etiam particulare affirmativum sibi connexum, ut se, per negationem, in quietem dedat. Intellectus si quidem jam degener, naturaliter sibi diffidens, intelligendo hoc aliquid rerum, semper mavult recubare in non scire, aut non posse. Istaque est ignaviæ causa in scientiis. Fides ergo requisita in terrore, positiva, pro præservando, debet ideo effectivè, actualiter, & efficienter stare: etsi cum spe, negativè concludat à debiliori parte. Vir bonus, inserviendo affectis contagio, si propter pietatem operis speret, fidatque plus in bonitate operis, aut meriti, quàm libera animositate in Deum, fidem habet conjunctam spei, includitque agoniam timoris, atque terroris. Itaque naturaliter infectionem subit, nisi præservetur aliunde. Confidentia autem hujus loci, non tam croco, aut stentorum exhilarantibus: quàm vini meracioris potu hilari, depromitur. Prægnantes etiam, puerperæ aut menstruosæ,

quia tum plus coërcentur sub uteri imperio, quam ductu Archei universalis, ideò periculosius Peste opprimuntur. Siquidem Archeus uteri, nequaquam rationi aut confidentiæ paret, qui totus confusione, ac mœsta perturbationum turba, anxiatur. Consolandus est itaque uterus oleo succini, succinoque in optimo vini spiritu soluto, ac suffitu ex verrucis crurium caballi, per tritorium adacto.

Zenexton.

QUAM confidentiam, velut principale animositatis pignus, atque præservationis Medium, ut excitarent Scholæ, excogitata fuere antiquitus Idolorum auxilia, expiationes, & Idolomaniæ immanes. Appensa quoque, gestataque fuere extrinsecus, quæ dein in omni religione, pro sacris reputabantur, quæque vel falso credebantur abstrusa (quia incognita) bonitate, terrorem atque mœstitiam repellere. Zenexton igitur, cum plerumque in Pestis præcautionem excogitatum sit, partemque curationis etiam compleat: Idcirco singularem considerationem meretur. Etenim Medici, pro cujusque voto, descripserunt varia, ut inservirent consolationi ægrotis, dum auxiliatores fugitivi essent. Amuleta quoque suspendenda decernunt: quæ etsi plerumque nil virium haberent; saltem aliis, ruinoso fundamento, animositatem persuadeant: fidem nempe, spem, aut aliqualem confidentiam. Pagani enim primum imagines, ac statuas deastrorum, portari circa ægros jusserunt: dein itum est ad characteres, verba, sigilla, & Talismanica Gamaheu. Christianorum dein primi monachi, contra Pestem, appendicula, colloque periapta dedere: illoque fundamento, persuasum est vulgo, ut Pestem, plagam à Deo immediatè missam, credat. Meditor ego omne opus naturale, in natura debere sequi sua media, quoties adsunt cuncta ad operandum requisita. Inquiro itaque hoc loco, fixas, firmas radices, necessarias atque ordinarias causas, ad consequendum ejusmodi causis correlativos effectus. Alii proinde Pestem, interpretantes supplicium, gestando nomina Ineffabilia, scripta, signata, meris stipata vanitatibus, verbis quoque non significativis polluta, proposuerunt. Quibus forsitan versiculum Davidis, Salomonis, vel alicujus Prophetæ nexuerunt. At Paracelsus has ridens vanitates, alias majores commentus, duobus præcipuè characterismis, imò & mendacibus sigillis ornatas; consentitque rursus iis, quos alibit irrisit multo sarcasmo. Ego enim ex hujusmodi superstitionibus, nonnunquam facilem lapsum in hypochondriacam insaniam, frequenter notavi. Præter hos, sunt qui nomina divina deserentes, figuras, lineas, characteres, verba, numerorum typos, & ad lubitum Astronomorum, ficta sigilla planetarum (erronum nimirum errores) sub Pythagoræ, Salomonis Judæi, alteriusve nomine commendant, plus gentilium deliramentis adhuc, quàm sacris quibusvis imprecationibus, tribuentes. Etenim si forte aliquis, qui pestilentem eminus salutasset, liberque à contagio mansisset, jam nugarum author, jus sibi fecerat, bis mille deinceps suis næniis imponendi. Docui siquidem nil astrale in Peste, tam in modo fiendi, quàm sanandi. Rejicio namque semper media infida, nugacia, ac potissimum quæ sunt illicita. Nemo siquidem semifracto innitens baculo, à casu, nisi casualiter, servatur. Nam etsi vanis remediis terror humanus exuatur (quo infantes alioqui carent) non tamen ob id, terrore Archei privantur. Excludunt nimirum solum effectum privativè fidei quando plurimum: idque duntaxat pro parvo spatio, sæpeque suos fidentes deserunt, utpote, cum nullius potestatis esse sciuntur. Paracelsus etenim, magni semper fecit accensam imaginationem, atque fortem confidentiam. Quæ ubi super sabulum fluctuans,

ctuans, laxum, & fatuum, fundata reperi, nequivi approbare, quodque fatuitates opem præservandi à Peste contineant. Tandem Paracelsus vix fidens mentalibus nugis, se ad zenexton convertit, quod gestantem indubiè à Peste præservaret. Ast cum ad Stertzingum civitatem sibi beneficam, illud non descripserit, nobis fas voluit conjicere, an ingratus imposuerit isti civitati; an verò zenexton istud ignoraverit. Mortalibus sanè neutiquam est remedium occultandum in tanta clade: præsertim unde sibi apud præsentes, atque posteros omnes, honorem mereri speraret. Insanitum est variè super hac re. Quisque enim sibi persuasit stentatum Paracelsi zenexton, auribus arripuisse. Idque tantopere placuit mortalibus, quod abinde Græcorum Amuleta, cum barbaro zenexton nomine, nomina commutarint. Permultis enim arsenicum, Auripigmentum, argentum currens, imò & sublimatum, atque ejusmodi venarum venena, ad collum, venarumve pulsus portarunt: non secus ac si Pestis, & pediculi, uno fugarentur remedio. Hujusmodi autem inventa, ex Italia, præsumtione, impostoris, & calliditatibus fertili, ad nos delata, adoramus, sequimurque exteri. Etenim ut lubens posteritas à Græcis, prima scientiarum sermocinalium rudimenta, hausisse gloriatur: Ita quoque à nemine speravit discere promtius venenorum proprietates, ad necis varietates, dilationes, & larvationes, quàm à natione venenorum implorante frequenter opem. Credidit nempe, falsoque sibi persuasit: quod porrigere venena, & sanare Pestem, cognationem haberent. Ergo Medentes nostri, à Patavinis redeuntes, cumque cultu ac reverentia in suos ibidem professores, sentientes de ingenti horum doctrina, quidam argentum vivum, testæ avellanæ inclusum, collo suspenderunt, seque salvos rati sunt. Quos cum alii oppetere cernerent, hydrargyrum priorem Arsenico nupserunt, addita aranea, vel scorpione, quorum nonnulli verba sacra, trochiscis inde paratis, inscripsere. Ut si unum minus feliciter prosit, alterum saltem juvet. Vidi autem in Castris Ostendanis, ad litus, multa virorum millia, cum ejusmodi zenexton, Peste sublata. Imò & qui per quindenas singulas, sibi costas vesicarent, per arsenici trochiscos, byssinis peris inclusos. Atque illæ sunt tragœdiæ Medicæ, Italicæ impostoræ, finales periodi. Judæi porrò, atque Ethnici: hi nimirum ex insciția, illi verò ex jurata in nos hostilitate radices, nobis credulis gestandas, spe delusis, carè vendunt: mentiunturque Mosen primo, ac dein Salomonem, ejusmodi arcana, per traditam Cabalam, patribus Rabbinis, successivè tradidisse. Ut ipse nequam Josephus, de incantamentorum tot millibus libris, *(Lib. 8. antiq. Iud. c. 2.)* à Salomone descriptis, insigniter mentitur, non secus atque malignè subticet necem parvulorum innocentium sub Herode. Denique nostri postmodum eventuum, atque promissionum disproportionem intuentes, suffitus suaves, ac odores gratos descripsere, in pomis, pulveribus, pulvinariisque, & spongiis, continuò ante nares olfactis, speraruntse, velut per cribum colaturos Pestis auram, ab aromatum exhalatione, sicque venenum interemturos, correcturosve plausibili sibi odore. Quasi venenum desineret esse, aromate saturatum! & non intraret penitius, comite grati odoris! ac quasi ipsa aromata, non contagio essent subnoxia! Quasi arsenicum, napellusve, ambari griseo maritata, cessarent nocere! quasi odoratissimum vinum, non statim contaminaretur fracido cado! Meæ saltem animæ gratulor, quod ejusmodi puerilibus delusionibus nunquam invisceta fuerit. Quamobrem zenexton fundatur, non quidem in excitata imaginatione, aut fide; quippe quæ alterius sunt Monarchiæ velites: sed omnino in actuali dote, per conditorem,

rebus

rebus collata. Inprimis itaque ex præmissis patet, aromata, aurum, gemmas, crystallum, & quæcunque odorem haurire queunt: posse eadem quoque lege Peste contaminari. Non quidem, quod eorumdem nondum infectorum pharmaca prorsus spernam. Absit. Aliud namque est disceptare, an aliquid susceptibilé sit contagii: & aliud longè, an aliquid contaminatos juvet. Docui enim vinum à contagio futuro præservare, quod aliàs ita in se est contaminabile, ut & Pestem, solo sui attactu potuque adferat. Sed in zenexto, alia prorsus methodus est, requisita conditio, ac proprietas. Requirit namque zenexton, ut sit in se prorsus incontaminabile, si præservare de futuro debeat. Eaque conditione à reliquis præservativis distinguitur: unde nimirum cognoscitur, quale zenexton sit eligendum, & quale sit infidum. Quæ sic intelligas opto. Pestis boum, non est canum, aut falconum: & nulla harum, est hominum. Possunt tamen pelles vel carnes brutorum, nostrâ Peste contaminari, ut nobis sint pestifera contagia, quanquam non illis. Quia Pestis contaminat in appropriatione, sive symbolo mumiali. Quanquam Pestes ultimorum temporum nedum homines, quadrupedes, aves atque pisces: sed & arbores de medio tollent, eruntque ideo alterius & atrocioris indolis, quàm Pestes modernæ, naturæ è gremio defluentes. Itemque per præfata instruimur: quod Archeus humanus & brutorum singulorum, pares habeant subinde pavores, quodque horum characteres in pestilens venenum, sive Ideam virulentam formentur. Unde sat manifestè apparet, Pestem non esse venenum, cæteris par. Siquidem Napellus, vipera &c. tam boves quàm homines enecant. A lapidibus itaque incipiendo zenexton. Sapphirus saturato colore cœruleus, & Hyacinthus fulvo colore prægnans, si circum bubonem, pestilentemque escharam, in gyrum volvatur per moram, è regione Solis, vel luminis, tractim circumducendo, facit, ut idem circulus dein ater fiat, & isthac reliquum virus, tanquam per caminum, foras exhalet. Etiam plures alibi si sint glandulæ, hæ tamen simul sidant, pereant, sequanturque ad exitum tracti veneni. Ego autem Sapphirum præfero Hyacintho. Nec enim in sacerdotis pectorali Sapphirus legitur frustra, exclususque Hyacinthus. Antiquitus enim semper zenexton gemmis fuit tributus, iisque mox gentilitas figuras, numeros ac characteres insculpsit. Sed cum gemmæ non essent pro pauperibus, quibus immensa Bonitas præ divitibus, largo imbre tamen prævidit, seque patrem pauperum gratis obtulit, non facile inducor, has gemmas, verum Pestis zenexton credere, Chirurgus Hispanus, cognomento Guardiola, xenodochii infectorum in obsidione Ostendana præfectus, ostendit mihi frustum succini rubentis, quod sibi toto triennio dixit unicum fuisse zenexton. Cujus arcanum erat. Quod scilicet ad septem pulsus principales fuisset confrictum, usque ad calorem. Nimirum utrimque ad tempora, ad carpos, malleolos, & ad sinistram mammam. Ego saltem vidi, illum semper præservatum, cæteris coadjutoribus è medio sublatis. Erat autem Pestis arenoso litore, ventosoque plerumque cœlo, ac frigoribus infesto, trux & atrox valde. Quod autem in succino reperio, non prorsus spernendum, est inprimis vis tractoria, affractu manifesta, & excitata. Dein, est succinum, licet in se transparens atque gummosum, minus arctè tamen clausum, faciliusque ideo nostro calore movetur, & alteratur. Denique nec habet succinum vim trahendi limitatam, qualem Magnes, ferrum, & non cuprum, alliciens: sed generalem, & absque electione, modo leve id fuerit: Scilicet, ut pestilentem auram, atque virus trahat, sufficit, si levia quæcumque ad se traxerit Signatum ergo hujusmodi

modi tractionis, denotat zenexton in natura fundatum: eoque fortius, si mumiali fermento appropriationem sit adeptum. Vidi sic namque frequenter venenatorum vulnerum, dissoluto in spiritu vini succino, factas sanationes, alioqui penitus desperatas. Imò prout succinum non liquescit, aliis resinis, pinguedineve colliquatum (quod singulare aliquid sibi domesticum denotat) certè peregrinam Phaëtontis fabulam, & tumultum, nomenque electri, non frustra coincidisse demonstrat. Rideat qui volet frictiones succini, ad pulsus nostros; recurrat ad Magnum oportet: & pomorum frictiones, ad verrucarum abolitiones, non sine fructu saltem admirabitur. Siquidem si linteum, pestilenti buboni affrictum, contagium arripit atque propagat: quidni & in bonum finem, frictiones mumialem adferant dispositionis coadaptationem! Quis quæso succinum Pestilenti emunctorio affrictum, non suspicetur: sique venenum, cur pari etiam gressu, etiam mumiale symbolum contraxisse, saltem non addubitet? Memini namque caseo sub axilla gestato, & per canem degustato, in decipulam serviisse, herumque suum ita deserviisse, ut se crediderit, extero, per classem avehi. Equidem si bruta hanc mumiæ determinationem, velint nolint sentiant, eique pareant, multóque tamen liberiore electione fruuntur, quàm quæ Archeali conceptu, in zenexton cadunt; non video, cur eandem determinationem succino tribuisse, nefas fuerit. Est etenim admirandum crescens, olim in resinam arboream delatum: aliis demum minerale creditum: Dantisco tamen mari sudatum. Nil saltem stomacho, intestinis, nervis, imò & cerebro est gratius, succino in vini spiritu resoluto. Mirari ergo cessa, tam singulare crescens, tam singulari quoque vi confortativa ac præservativa dotatum, tamque singulari tractrice signatum, Pestem queat exstirpare è locis membrisque nostris, quibus consolandis, singulari divinæ providentiæ bonitate, nascitur. Nec enim hyperbolen sapit, quod frictione succinum trahat odorem: cujus ergo magis illi appropriatur individuo, quàm alteri. Est namque gummi porosum, ac planè volatile: Ideoque susceptivum odoris mumialis, quem frictione susscepit. Novi namque methodum, qua gemmis, vis herbæ, animalisque, characterizatur: Ita, utcunque postmodum exactè abluantur: residua tamen atque sospes, vis impressa perstet. Etenim Topazius flavus, modesto calore cinerum, ut flavedinem amittit: ita Solis ardore flavedinem recuperat, quam in cinere, ejusdem caloris gradu, perdiderat. Corallum rubeum, frictione ad mulierem, ex utero ægrotantem, pallorem contrahit permanentem: verum ad carnes sanæ mulieris affricetur, pristinum recuperat fulgoris ruborem. Denique vitra (solidorum corporum maximè clausa) quibus essentiæ, vel magistera zibethæ &c. inerant, vidi repetitis tædiosisque ablutionibus, odores illos peregrinos servasse: Imò & vitrum, magnetis vim tractoriam sic servasse, eò quod magisterium Magnetis in illo fabricatum fuerat. Si igitur hujusmodi fiant in vitro, quidni etiam in succino? Quod se habet, ob porosam & volatilem materiam instar testæ, quæ recens semel imbutum reservat odorem. Non igitur mirum, si carabe imbutos odores retineat, præsertim si gestetur ab eodem, cujus mumiales exhalationes per frictionem susscepit. Nec etiam multum refert, si narium testimonia repudiet. Nam & per vestigium non dignoscimus, cujus sit. Etenim si Sacra, in lapidibus, magnam virtutem commendent. Id non intelligunt de lapidibus resolutis (nam tunc nondum ars resolvendi vulgo enoruerat) neque de pulveribus lapidum bibitis. Quorum virtus, non nisi parva mora, stercoribus commista, transeundo labitur. Ergo de lapidibus integris ser-

mo est. Quæ tam attractiva, quàm expulsiva mali esse debet: ideoque ad zenexton commendabilis illorum vis. Si igitur lapis magnam habeat virtutem in usum humanum, ipsæque durissimæ gemmæ, Sapientis testimonio, virtute sint fertiles: necesse id est contingere, irradiando in corpus quod attingunt, propemodum instar astrorum. Ideoque & succinum, per irradiantem sui transparentiam, effluendique proniorem obedientiam, nullatenus erit gemmis segnius: ejusque vis quæ alias velut sopita dormit, non mirum si frictionibus & caloribus excitetur: præsertim quod adamas, etsi de se nil amittat, attamen fricando etiam paleas alliciat. Neque enim succinum paleas aut festucas trahit, nisi prius fricetur. Est nempe signatum, docens, frictiones præcedere debere, si sopita vis ejus, excusso somno excitari debeat, destinatumque auxilii munus, in nos influere. Testor saltem frustum succini, ut gemmam refert, multo tamen facilius à paupere acquiri posse, pretiosis lapidibus. Enimvero Paracelsus excelsum gloriatur, invento magnetis humani, quo incessanter, putat auram pestiferam introduci. Adeoque potiores vires pollicetur, in suo zenexto trahendi foras, quam sint ficti magnetis nostri, trahendi intro. At sane vir ille visus mihi, suæ doctrinæ de Peste, tot libris evulgatæ, parum constans, parumque expertus. Dum scilicet cœlum, sagittarium Pestis, hancque, non nisi vulnus cœli, irati parentis fabricat. Quæ si vera autumat: saltem virus istud non à magnete trahitur, quod à tot millenis milliaribus in nos sagittatur. Magnesque vel immerito accusatur, dum culpa caret, ac zenexton, frustra contra magnetis ficti tractum, dirigitur & appenditur foris: aut causas appropriationis zenexton, minimè intellexit, aut saltem surdas Pestis causas, se dictasse existimet. Quorsum ergo hoc loco conduceit illius magnetis recordatio? laus inventi istius? Si quidem zenexton, nil habet commune cum illo magnete, neque adversus eundem? esto, sit enim Magnes (donemus supponendo falsum) in corde, & arteriis, qui citra discretionem, commistum aëri pestiferum simul virus intra combibat. At hunc, si zenexton tollat, vel impediat, jam homo necessariò suffocatur, assueta exspiratione privus, ad cujus necessitates cor & arterias volunt indesinenter fatigari. Quod si vero malimus, zenexton, separatorem auræ Pestilentis, à pura: aliquid fabula dignum, vox ista continet. Quia zenexton saltem cribri, ac separatoris, vicesque Archei subiret. Sin autem zenexton efficiat, ut Magnes noster non nisi licita trahat: esset tum zenexton Archei pædagogus, atque ludimagister, ut scilicet suo rite fungatur munere, nisi forte mavis, zenexton ab Archeo, nisi solius officii nomine, distinctum. adeóque æqualiter cum Archeo inficeretur, Pestisque contagium sentiret. imò res externa, peregrina vitæ, virusque fortissis continens, jam Archei ritalis e tymo assumitur. Eheu Paracelse, longè aliter se res habet. Tædet namque Archeum suæ gubernationis: nec enim est pugnæ intentus, aut separationi in Peste. Qui ipsusmet est unicum veneni objectum unicusque faber. Sed accingit se fugæ habenas disjicit, panico terrore plenus, memorque suæ imbecillitatis, quod à venenis, vel minima odoris infectione, totus subigatur morsu viperæ, aut ictu scorpionis in digiti extremo. Delectum ideo recusat, conspectuque hostis, territus, fores aperit, claves post se abjicit, ac quemlibet mox gubernare admittit. Adeóque, quæcunque post mortem in cadavere obveniunt, in Pestis accessu, sunt in fieri esse. Zenexton igitur inservit duntaxat, non quidem ut Archeum admoneat sui officii, atque destinationis, neque ut virus, ab innocuo, in objectis dividat: multo minus ut naturalem refocillationis attractum inhibeat;

beat: Sed ut necet, & annihilet specificum virus, quod tam in aëre externo, quam intus in Archeo, est conceptum. At sanè nil horum magnete opus habet, nec magnetem ullatenus respicit. Ignotum est magnetis inventum, finisque, in zenexto, apud Paracelsum. Nam zenexton, in omnem eventum, si magnetem respiceret, non valeret, nisi casu quo aura pestilens intro per arterias trahitur quod alibi sat demonstravi frivolum tractatu de Blas humano) non autem sicubi per anhelitum adducitur, ut neque ubi intus venenum oritur pestilens. Igitur ignotum Paracelsi zenexton nequaquam necessitatibus naturæ, aut medendi finibus satisfacit. Hippocrates autem, propinquius visus est causas necessitatis ad zenexton aspexisse. Volens, cœlum in nobis tres motus locales facere, intro scilicet, extra, & in orbem, cœlum, indistincto tum adhuc hellenismo: pro vi vitali, nominans. Unde posteri cogitarunt, cœlum in nobis continendum in motu extrorsum, per diaphæresin, ut impediatur Pestis peregrina per inspiratum. Etenim aliquid dicunt, & ab immemoriali, servantur infectorum corpora, in diaphæresi. At manet idem dubium & anxietas vetusta, circa anhelitum, Pestisque internæ, fabricam. Meoque judicio, zenexton nec debet serare poros, nec claudere fores anhelitus, ne hostis intret, nec luctari cum Archeo. Sunt namque luctæ, dissidia, atque rixæ, si unquam antea, saltem Peste flagrante, importuna. Dum præcipue Archeus sua, desponsens, abjicit arma. Denique neque zenexton, separando, coquendo, aut præparando exterius puro ab impuro, intentum sit oportet. Sed prorsus per modum antidoti, sit contra venenum jam receptum. Non quidem propriè contra venenum ipsum. Sed quandoquidem usus ejus præcipuus sit in præservando magis, quàm in sanando: Idcirco vis requisita in zenexto propriissimè consistit, quod tollat appropriationem adaptationemque mumialem: extra quam nullum fit contagium. Nec tamen alienum esset, si insuper alixteriî potestates sit nactum. Enimvero Paracelsus multa de ranis & bufonibus pro Peste refert, confusa tamen quælibet. Multorum interim aviditates, atque oculos aperuit. Etenim bufones mulieribus, prout & ranas, viris convenire asserit, & quidem baculo per caput transfosso, suspendi atque siccari voluit. Mensem ad hoc nullum elegit. Promittit tandem bufonem sic siccatum (de ranis autem, nil prosecutus) buboni appositum, ita in se, totum virus Pestis tracturum, ut successivè in quartum quintumve bufonem usque, omnes mirabiliter intumescant. Adeóque veneni quantitatem, per bufonem numerum conjicit. Vult & siccatum bufonem, prius macerari atque emolliri in aqua rosacea. Attamen vel est sibi Paracelsus inconstans, vel aliud sibi, præter bufonem, zenexton delegit. Si quidem scribit bufonem valere solum in Peste inguinum & mulierum. Ad alias autem Pestes, aliis utitur atrahentibus: summumque incarnativum vulneris cœlestis (sic nempe Pestem vocat) ait aurum & gemmas. Inprimis fateor, me bufones applicuisse bubonibus, & escharis, tam in pectore, capite, mammillis, quam alibi tam in viris, quàm mulieribus: ac ubique, non sine promto juvamine, & doloris mitigatione. At inprimis nunquam vidi, applicatum bufonem intumuisse tantillum. Quod & idcircò ridiculum deinceps duxi. Dein, æquè frivolum est illud Paracelsi. Quod scilicet Pestis nusquam alibi occurrat quàm pone aures, sub axillis, & in inguine: eò quòd sagittarius cœlestes non feriat alias. Siquidem vidi veram ac lethalem Pestem ubivis toto corpore se ostendisse, nedum escharis, vesiculis, pustulis, & tumoribus: sed etiam vibicibus, atque stigmatibus. Itaque putavit Paracelsus idem accidere bufoni exsiccato, quod vivo animali venenis

assumtis, punctoque à serpentibus contingit, vel per venena plantarum & animalium interemto. Quasi Pestis humana venenum bufoni foret; hocque si contingeret, non bufo Pesti, sed Pestis bufoni imperaret. Nec etiam cadaver siccatum sentit, quæ sibi viventi erant venena. Nec tumet cadaver, ictum à serpente. Cadaver namque, si non senserit, nec tumefaciendi energiam retinuit. Ignoraverit itaque Paracelsus, quod intumescere, sit proprietas Archei vitalis, quodque non nisi occasionaliter tumor à venenis procedat. Mirabar insolentem Paracelsi hoc scribentis audaciam. Nam bufo exsiccatus utut sex horis maceretur, semper tamen tumefactionis incapax. Mora enim macerationis, in celeri morbo, periculi atque jacturæ plenum est. Ego itaque maceravi tepida aqua paucula: qui loco dolenti appositus, mox dolorem lenivit. Equidem si quicquam è nobis, in cadaver bufonis exspiraret, quod ibidem detineretur materialiter, eadem via qua intrasset in bufonem, exspirasset. Ergo tumescentia est actio vitalis Archei, efficienter & effectivè: veneni autem est actio occasionalis, quæque ideo in Archeum mortui siccatique bufonis nulla esse potest. Archeus itaque, cum desit exsiccato bufoni: non potest esse causa tumescentiæ in bufone. Nam venenum cessat esse venenum, in respectu rei mortuæ. Cum venenum dicat relationem ad aliquid vitale. Cognosco, Paracelsum nullam habuisse actualem praxim Pestis; multa quidem parumque conformia scripsisse, pollicitus plurima, ex relatu aliorum hausta, credulitate. Hybernus Butlerus, me conscio, Londini aliquot millia Peste curaverat, hostium accusationibus postmodum in arce Vilvordiæ detentus, me adjutore libertatem nactus est. Jusserat enim bufonem magnum, mense Junio post meridiem captum, tibiis suspenderem prope focum, illique subtenderem patinam è cera flava. Tandem à triduo suspensionis, bufo evomuit terram, & aliquot insectas, ambulantes nimirum muscas, nitentibus alis subviridi colore quasi deauratis. Mox autem à vomitu, bufo obiit: nec ante triduum evomuit, licet pronus penderet. Dixit autem mihi, quod sat remedii haberem curandis 40. millibus Peste correptorum, promisitque se mihi ostensurum rei cardinem. Sed repente in exsilium proscriptus abiit. Saltem ego has sordes vomitu rejectas, itemque exsiccatum bufonis cadaver, separatim in pulverem tundi jussi, & cum tragacantho trochiscos formavi; quibus feliciter sum usus tam ad præcautionem Pestis, quàm ejusdem sanationem. Dein Julio mense, decrescente Luna, veteres Bufones cepi, quorum oculi scatebant albis vermibus: nigrisque capitibus prominentes, adeò ut uterque oculus totus in vermes transformatus esset, fortassis 50. numero, in singulo oculorum foramine vermes erant densè compacti, quorum capita foris eminebant; & quoties aliquis egredi vel prominere conaretur, statim bufo, apposita manu, egressum vetabat. Hos autem bufones ad vomendum coactos (ut dixi) per suspensionem, reperi dare excellentissimum zenexton. Vermes autem in patinam ceream deciduos, simulque cum eo quod per vomitum rejecit, in trochiscos parvulos redegi, addito cadavere bufonis, & cerea patina. Gestati autem trochisci ad mammam sinistram, arcebant contagium, & loco infecto alligati, statim virus extrahebant. Erantque trochisci promtiores, ac validiores, si in usum aliquoties recidissent, quàm recentiores. Reperi autem amuletum pro Peste, longè validissimum. Nam si serpens comedat terram, omnibus diebus vitæ suæ, quia fuerat peccandi organum. Bufo comedit terram, quam evomit, omnibus diebus vitæ suæ. Testimonio autem Adeptæ Philosophiæ, gerit Bufo odium in hominem, adeò ut aliquot herbas suo

tabo

tabo inficiat, homini usuales: idque in spem necis. In eo autem differt à serpente, quod viso homine, terrorem immensum concipiat naturali dono. Qui terror ab homine, naturalem energiam sibi acquirit & imprimit, cõtra imagines territi Archei in homine. Siquidem terror bufonis interimit, & annihilat ideas territi Archei humani, eo quod terror in bufone est naturalis, & ideo radicaliter ac per totum illi, etiam mortuo incorporatus: Idea autem terroris in Peste, est tantum accidentalis, & fluxa. Ergo bufo naturâ sua timidus ab homine, odii sui imagines auget, viresque intendit, ut saltem clanculum, ac Pestis instar noceat. Hanc autem proprietatem sigillarem odii simul & terroris, gestat in capite, oculis, & loco concupiscibilis potestatis. Caput itaque & oculi, adhuc vivo animali, in vivos ac veros vermes (quales caseo innascuntur nisi, quod extremum capitis nigricet nonnihil) transmutantur. Tandem namque cum vita, vermium tanta multitudo excidit, quod vivo adhuc animali tota cerebri theca, verminosa fuisse videatur. Terribile sanè atque sigillare signatum, terribilissimo morborum dicatum. *Salutem ex inimicis nostris, & de manu eorum, qui oderunt nos* (remedium nempe.) Siquidem odium in nos, terrorque bufonis, præparant nobis sanitatis medelam. Est namque nostri odium bufoni ideo vernaculum, ac naturaliter incorporatum: quod totus per totum, odii Ideam gerat: perinde ut saliva rabidi, per accidens Hydrophobiæ metum. Cæterum quo terror nostri, odiumque innatum in bufone, ascendant altius, fortiusque sui imagines imprimant, suspenditur bufo eminus prope focum, in adspectu nostri. Crescitque odium & terror ideo, in mortem usque. Quod autem bufo per conceptus suos, Ideas generet, mox ostendam, per ipsius mortem repentinam. Nunc saltem dico, quod projecerim bufonem in lacunam, muro cinctam, qui sequenti mane perierat aquæ innatans turgidus. Habebat autem dorsum, frequenti nigro stigmate conspersum. Quibus signaculis conjeci, quod remedium gerat adversus Pestem etiam ferocissimam, quæ nempe post celerem mortem sua edit signa. Spemque addit, si pro ferocissima, morteque velocissima, remedium promittat, multò præstantius pro quavis ignaviore dederit. Ut autem mecum tyrones agnoscant, quantum imago odii in hoc arcano operetur. Notandum ante omnia, quod Pestis humana non attingat bruta, ut neque vice versa. Eo quod virus nullum operetur citra fermentum humanæ mumiæ, sive symboli consonantiam. Etenim sive fermentum istud fluxerit ex corpore infecto, veste, charta, auraque pestilenti: sive demum è nobis oriatur, claudaturque sub tartaro cruoris, Saltem utut sumatur, Pestis nequit inficere quemquam, absque communione fermenti. Hæc igitur Icon virulenta odii, & operans imago, hoc denique terroris seminale simulacrum in bufone, enecat fermentum mumiale; sine quo scilicet venenum Pestilens consistere, ingredi, ut nec appropriari, nobis potest. Hic inquam modus est operandi in zenexto, quo scilicet impeditur pestilentis auræ communio. Quatenus tartarum cruoris excrementosum, ac evaporantem, privat fermento mumiali. Atque in vicem ejus adfert fermentum ablativum veneni Pestilentis, sive Iconem necantem fermentum Pestilens. Eo quod quasi in momento interimat fermentum mumiale, contagii fontem, vel saltem fomitem, nimirum si jam sit præsens; impeditque futurum, quo minus invalescat: sicque interimit immediatum inhæsionis subjectum, ne coaptetur. Fermentum itaque facile intercidit, si inhabilitetur, ne succrescat sedes Pestis. Cum alioquin omne fermentum sit mera cujusdam odoris tinctura. Neque enim Pestilens virus atteritur à veneno

bufonis, actione primaria destructiva aut debellativa: sed actione secundaria, quatenus Idea odii aut terroris Pestilens, extinguit fermentum; quo mediante, venenum Pestis subsistit, atque pergit inficere. Etenim cum venenum Pestis, sit productum imaginis, terroris Archei, in odore fracido, auraque mumiali stabulatum: tollitur etiam hoc fermentum copulans, medium appropriativum & immediatum subjectum veneni, manetque deinceps duntaxat subjectum fracidum, ut ante, sudore tenus profligabile. Unde constat, quod zenexton saltem præcaveat appropriationem primario, simulque tollat sigillum, sive quidditatem essentialem Ideæ virulentæ terroris. Enimvero Domina de Rommerswale, Toparcha in Eechove, nobilis, affinis & proba matrona, mihi in candore retulit, se quondam toto pomeridie spectasse duellum araneæ, & bufonis. Hic enim, dum se supernè ab aranea descendente ictum sentiret, & capite, confestim se intumescere: confugit ad herbam, quam lambebat: ac celerrimè curatus, detumuit, unde iteratam pugnam aggressus, iterato quoque ictus fuit in capite, & ad eandem herbam properavit. Idque dum jam tertiò accidisset, Spectatrix, tædio affecta, plantam cultro excidit (erat autem plantago anguſtifolia) dumque eò quarta vice bufo rediret, nec istam herbam reperiret, celerrimè totus intumuit, & terrore percussus, mox obiit. Non autem se contulit, ad plantaginis ejusdem plantas vicinas, ac frequentes (etenim imago conceptus, metus atque tristitiæ, mortem acceleratam parit, spes perit remedii celerrimi, in morbo furiosissimo) dum namque suam non reperit plantaginem, qui antea spe statim convalescendi dimicabat: statim metu, atque terroris Idea, desperans, obiit. Patet enim hinc, hujus bestiolæ pavor immensus, magnitudo & violentia Ideæ pavoris, ex celeritate mortis conjicitur. Etenim confestim sanari, intumescere, ac statim perire, aperiunt, in hac insecta fore momentaneum, ac præsentaneum in Peste remedium, ut & toxico, fore suum cuique terroris conceptum, in Ideam formatum. Quippe Idea ejusmodi dualitatem cum vita servat, ideóque etiam illa hanc subplantat. Neque etiam bufo vivens, magni momenti zenexton, experienti mihi præbuit. Oportet namque granum emori, si ejus fructum exspectemus: terroremque in bufone augeri convenit nostri, nam ut nostra Pestis non est bufoni lethalis, aut contagiosa: ita terror bufonis, terrorem Pestis Archei nostri, nequicquam auget. Ac nisi terror, desinat esse conceptus aliquis, sitque redactus in Ideam activam, ut in Archeo non parit toxicum Pestis: ita neque in bufone, efficit remedium. Ad hoc namque requiritur, nedum ut bufo præ timore toxici, aut deficientis plantaginis, moriatur, occidaturque à proprii conceptus terrifica Idea: verùm necesse est, ut bufo præ nostri terrore, languendo pereat suspensus prope focum, &c. Nam tunc terror ille lethalis, nostro Archeo inferior, & confermentabilis, parit Ideam lethalem bufoni: nobis autem proficuam. Symbolizat nempe cum terrore nostri Archei, inquantum participant terrores, in imagine terrifica. Sed quia terror bufonis, non est nostras; Ideo toxicum fabricat, contra toxicum pestilentis terroris, ab Archeo formati, in Ideam virulentam Pestis. Est nempe zenexton in bufone optimum, à Patre pauperum homini ordinatum. Considera quæso bufonem mecum, qualiter è fracido mucco oriatur, inter rimas lapidum, ibidemque citra cibum vivat, adolescatque per annos plurimos: è saxis nempe confractis, non ratus bufo Parisiis eruitur, qui forte per seculum ibidem detentus fuit. Nec enim edit, antequam respiret. Bibitaque semel aura, mortis demum ac diminutionis leges subit. Vixit etiam solo, suoque

que Archeo, antequam respiraret. Cætera creata fère omnia in petra, putrescunt. Bufo verò, in liquore fracido, nutritur, ac adolescit intra petram. Hinc conjicitur etiam, quod sit animans destinatum divinitus, ut Idea sui terroris, virulenta quidem sibi, nobis, nostræque Pesti, sit toxicum in terrore. Nam ut ex præfatis sat patet, quod bufo nostræ contemperationi & adaptationi sit maximè incongruus, ita terroris Idea in bufone, est ipsi terrori pestifero, in nobis, valde pestilens. Cum igitur bufo sit infecta, hominis aspectu pavidissima, quæ in se tamen, terrorem ab homine, simulque odium in hominem, format in Imaginem, sive ens activum reale, & non sola confusaque apprehensione subsistens (prout jam ante de Ideis prægnantis, itemque canis rabidi, &c. nudè est demonstratum.) Hinc contingit oriri venenum ex bufone, interimens virus terroris pestilens in homine, unde nimirum Archeus invalescit, nedum sentiens, extinctam in se Ideam pestilentem: sed insuper quia agnoscit aliquid terrefieri, pavescere, atque fugere, se longè inferius. Sic namque in omni bello, atque duello, è pavore hostis conspicuo, animus hostilis roboratur. Est autem bufo tantæ formidinis, ut si positus directo aspectu, ante te, ipsum aliquandiu intuearis intentis oculis, per horæ quadrantem, nec aufugere queat, moriatur præ terrore. Bufo itaque occisus, modo Paracelsico, absque terrore mortuus, est zenexton indignus. Resumto ergo animo, Archeus pavorem abjicit, maximopere ubi natum sui terroris virus interimi persentit. Etenim non agit zenexton, per modum aliorum agentium. Non secus atque virus Pestis, est prorsus insolens. Nec agit zenexton materialiter: sed actio ejusdem est spiritualis, ac prorsus sympathetica. Si quidem symbolum activitatis, in quo consistit ratio fundandæ sympathiæ, est in concepto veneno terroris, tam in Peste, quàm bufone. Ac prout virus Pestis, anomalum est, cum aliis nil habens commune: ita quoque zenexton, activitate terroris alieni, atque peregrini exorbitans; nostri terroris imagini pestilenti, fit manifestum toxicum, cum resocillatione, confirmatione, robore ac resurrectione Archei. Quam sanè zenexton activitatem, Scholæ contemplari non potuêre, eò quod contemplari nequiverint istud Aristotelicum, nedum in Peste: sed & in venenis cæteris, esse mendosum. Est nimirum actio zenextonis, à victoria patientis super agens. Memineris namque quod terror atque odium in bufone, ab agente homine, superante quidem, at nullatenus operante, impressa actuata proprio bufonis conceptu, & in gradum deducta, fiant agentia: quæ in præfata Idea, sunt tanquam fugitiva animantia, ideóque terrefactum hominis Archeum restaurant, ac terroris virulenti imaginem enecant. Equidem in monomachiis spiritualibus, prorsus, atque longè secus certatur, quàm per appropriata agentia corporalia est solitum. Quod alibi demonstravi, removendo activitates contrarietatum à proprietatibus naturæ. Zenexton ideò est de natura magnetica, agens scilicet duntaxat in objectum proprium, dum intra limites sphæræ, suæ activitatis, occurrit. Dubium videri posset aliquibus, cur Imago odii, in bufone, sit remedium: imago autem odii in rabido sit toxicum. Ratio est in adjuncta terroris Idea, in bufone. Quæ inferioritatem veneni parit. Nam unum superat aliud, in animositate conceptuum. Ideoque & imaginum. Rabidus enim canis, audax, temerarius, ejusque sigillata imago, obedientiam suam injicit. Nec enim rabibus, in quantum timet: sed timet aquas, quia rabidus. Prout nec timet aquas, quatenus odit animalia. bufo autem est animans nostri timidissimum, utque ex odio sibi innato in nos, est sibi malè conscius (sic disponente divina clementia) Ita imagines illorum conceptuum penetrantes se mutuo, & comite,

mite, conferunt notam maximæ pusillanimitatis, intinctæ veneno odii. Hinc nempe necatur imago terroris pestilentis, ab imagine lethalis odii, & Archeus noster ab Imagine pusillanimis terroris, tanquam in speculo, per applicationem zenexton intuetur; ac superioritatem, quam ante amiserat, propemodum reassumit. Ideóque Idea terroris, in bufone, odit, simulque imago odii terret bufonem, unde venenum nostro terrori superinducit. Utroque scilicet medio, imaginem terroris pestilentis, in Archeo perimit. Est nimirum in spiritualibus primitiva autophilautia. Cum originalis omnis monomachia sensitivorum, non nisi ex præmeditatis conceptibus profluat: Uniuscujusque autem conceptus Idea formetur in phantasia, ac entitatem induat ad aliquid deinceps agendum. Etenim ut imagines motuum faciendorum, desinunt in motus: sic & sensuum imagines deferuntur primum intro, ad ulteriores consiliorum deliberationes: moxque ibidem degenerant, in imagines apprehensionum, passionum, vel perturbationum: atque inde feruntur ad aliquid agendum in corpore, vel extra se, labunturque ac gliscunt juxta directiones atque inclinationes passionum. Hactenus nimirum ejusmodi imagines determinant spiritus vitales, vel ipsas partes operativas viscerum, juxta impressionem sibi propriam. Quod clarissimè enotescit in veneno rabidi. Qui, si nos formidaret, ut timet aquas, nos non impeteret, nec ejus morsus nobis venenosus esset. Aranea namque, scorpio &c. sint animalcula iracunda, quæque si nos feriant, sui veneni iram in nos deponunt: vel potius, iræ venenum. Ancilla quædam subinde vescebatur araneis, nedum versicoloribus vineæ: sed & nigris illis, è specubus, & locis uliginosis, & inde vivebat sospes. Quapropter consideravi, araneam animal timidum dum manu apprehenditur; nec ideo venenum parere, prout aliàs, dum iratum nos pungit. Hinc nimirum apprehensus timidusque scorpio, medetur inflicto à se vulneri. Duo igitur in bufone occurrunt in summo gradu. Odii nimirum imago, virulenta sui qualitate, extinguit, retunditque fermentum appropriativum, ne Archeus induat combibatque partam terroris Ideam: Terroris autem imago in bufone, perterritum Archeum nostrum revocat, additque animositatem, ut à fugiente fugans reddatur. Sunt, præter zenexton, quædam attractiva. Quale est nasturtium aquaticum, cum succo foliorum raphani majoris. Itemque cerasorum halicacabi, & ficuum ana. Quæ contusa apponuntur, & aperitur cutis circulariter. Item Napellus, uva inversa, Aconitum, prius aceto cocta, tum cum ficu contusa, loco apposita, attrahunt potenter, & cutim aperiunt. Cujusmodi plures classes sunt.

Hippocrates redivivus.

HOMO quidam, custodi angelo eudæmoni familiaris, oravit, ut à Deo impetraret remedium, per quod Hippocrates Græcorum Pestem popularem curavit. Sperans miseris Christianis non denegatum iri, quod Gentilibus olim concessit Omnipotens. Dixit eudæmon: Hippocrates usus est sulfure, sale & pice. Quod responsum, post se relinquit obscuritates priores. Hinc factum, quod homo ille postmodum dixerit, his temporibus, sat dictum esse. Quare post anxiam indagationem, tandem mecum resolvi. Quod sulfur Hippocratis ætate, phlogiston vocatum. Quo etymo, mox deinde Dioscorides, optimum designari dixit, à sua proprietate, quod scilicet integrum igni absumeretur. Sed quia Hippocrates, quorumcunque morborum occultum virus, nuncupabat divinum in morbis, quodque per sulfur, virus pestilens (quod est venenorum, morborumque contagiosorum, summum

ſummum, atque anteſignanum) ſanaret, cœpit ideò vocare ſulfur τὸ θεῖον. Adeò ut hinc, in hodiernum uſque diem, ſulfur non aliter ſcribatur, aut nominetur, quàm nomine Divini. Eò quòd medeatur Peſti; quæ uti à Diis tantum immitti credita ſit, ſic & divinum auxilium in ſe continere putetur antiquitùs. Etenim cuncta univerſim corpora, etiam alexiteriorum, aërque ipſus, ſubjacent fracedini, & veneno Peſtis: ſuntque idcirco materia idonea occaſionalis ad Peſtem. Equidem Authores tædioſa diſputatione ſeſe verberant, an ſal ſit capax veneni peſtilentis? An epiſtola filo lineo clauſa, ſit contagionis particeps; non autem quæ ſtringitur filo metallico? Indolui ridiculum Italorum apologum, & rixandi ſtudium. Siquidem charta, non eſt minus capax contagii, quàm linum, undè fit. Argentum quoque, aurum, terſiſſimumque vitrum, atque ipſa antidotus, alienum virus peſtilens combibere poſſunt. Solum autem ſulfur, inter creata corpora reſiſtit fracedini, & Peſtis contagio. Quia ſolum ſulfur, inſtar ignis, omnem fracedinem, tam in doliis, quàm locis ipſis arcet, deletque cujusvis attactus, & odoris veſtigia. Sulfur enim ſic quoque tollit omnem propemodum pellis ſcabiem; quia contagii inimicum. Quocirca neque mirum, ſi Peſtis, in pellem derivata ab interno initio, per ſulfur quoque extrahatur. Etenim cum in Univerſo, nil promtiùs ignem concipiat ſulfure, quia merus velut ignis eſt; non mirum, quod ſulfur demonſtret proprietates ignis, quæ ſunt omnia comburere, nec contagio infici. Equidem vidi in cataracta Gandavenſi, integram legionem Neapolitanam Peſte periiſſe: erat autem ibidem cohors Germanorum, quæ pulvere pyrio ſua tinxerat induſia, ut lotrices, ſimulque pediculos excuſarent. Horum ſi qui perirent, id præ dyſenteria, non autem Peſte. Itaque Hippocrates τὸ θεῖον ἄπυρον (id ſonat ſulfur ſive divinum ignem non expertum) quod vivum nuncupatur in officinis, ſola fuſione, à ſuperflua terra ſequeſtrabat. Eſt autem flavum, quod ſemel accenſum, ardet porrò in finem uſque, nec pellem in ſuperficie contrahit, ut neque fecem notatu dignam poſt ſe relinquit: ſed totum avolat, ſemel accenſum, idcirco φλογιστὸν nominatum. Nondum enim ætate Hippocratis, modus enotuerat, ex pyrite, & marcaſitis, extrahendi ſulfuris. Quapropter ſulfur Italicum præſtat noſtrate, Leodii nato. Nàm pyrites, arſenicale aliquid exſpirat coquendo, quippe arſenicum ideo vulgo fumus metallorum dicitur. Juſſit itaque Hippocrates primum, domos Peſte infectas ſulfure ſuffiri. Enimvero ſulfur dum uritur, ſeparanturque ejus heterogenea, dat nigram ſuliginem, eructatque aquoſum, & acidum ſalem: qui in liquorem cogitur, diciturque ſtagma, ſive oleum ſulfuris. Denique ex accenſo ſulfure, exhalat pars ſulfuris homogenea, aſſurgens quidem propter calorem: ſed nondum accenſa. ideóque cum fumo evolat, priusquam flamma corripiatur. Sic nempe è lignis, olea nondum accenſa adſcendunt cum fuligine, & parietibus camini, fuliginem adhuc combuſtibilem affigunt. Sulfur autem ſic, cum fumo unà evolans, ut eſt in indole ſui priſtina: ita nec hoc loco alicujus valoris. At ſulfuris combuſti, cum omne ſemen per flammam deſtruatur, eo ipſo in Gas, ſive ſpiritum ſilveſtrem transmutatur. Quod ob proprietates ſui concreti, eſt Peſti antidotus. Nam cùm pharmacum debeat morbo adæquatè reſpondere, nequeunt aqua, ſal, fuligo, aut evolans flos ſulfuris, verum Peſtis eſſe remedium: ſed duntaxat Gas iſtud ſubtile, ac penè incorporeum, noſtro Archeo proinde confeſtim commiſcibile. Proinde Gas iſtud hyſtericas olfactu recreat; non autem oleum, non tinctura, lac, aut flores ſulfuris. Quo pacto autem Gas iſtud ſulfuris, ab ejus aporrhœa diſtinctum, agnoſcas,

scas, lychnium sulfuratum accende in lagena vitrea : videbis confestim, totam albo impleri fumo, ac tandem flammam à fumo suffocari. Dein serva lagenam subere optimè obturatam ; & videbis ad vasis parietes, affixum sulfur, & in superficie aquæ, si qua in fundo sit. Quod si verò post aliquot dies, lychneum idem accensum collo lagenæ imposueris, è vestigio flamma extinguitur, propter Gas sulfuris condensabile. Non secus atque odor fracidus dolii, suffocat flammam lychnii sulfurati. Hippocrates autem, omne vinum, quod in Peste dabat, suffiebat hoc modo. Poculum stricti colli lychnio ardentis sulfuris suffiebat, vinum ad tertiam partem affundebat, ac poculum arctè concluſum agitabat, dudum conquassando sursum atque deorsum. Donec vinum, omne Gas sulfuris in se combibisset. Nondum enim Periapta, Amuletaque enotuerant. Myracopa autem supplebat, ungendo corpus vino græco, cui tenuissimum pollinem sulfuris incoxerat. Sudantibus verò, eundem pollinem exsiccatum Sole, adspergebat, & frictionibus jussit applicari. Pestis autem, cum nunquam careat febri, cernerentque Græci remedia Hippocratis, cœperunt primò Pestem, dein omnem febrim, πῦρ sive Ignem vocare. Non quidem ob febrium insignem, atque necessarium calorem caustícum : (licet sic placuerit Galeno) Siquidem initium, frigus, rigores horroresque, tam Pyr vocarunt, quàm ardentem causum. Hippocrates enim sulfur in cote lævigabat cum aqua. & rursus exsiccatum, servabat ad usus. Dabat autem cum vino salito, & calente, grana sulfuris 24. ut sudores proliceret. Salem autem olla vitriata primum decrepitabat, mox dein aucto igne liquabat. Nam aliàs sal sordes in se continet, quæ primo crepitu evolant, dehiscente, ac subsiliente sale. Hi spiritus fracescunt facile, ac salem, contagionis metui substernunt. Sunt namque sali admodum peregrini. Qui licet dudum ante salis fusionem fugerint, instituit tamen salis liquationem, ut per ignem absumatur, quicquid exotici in sale contineretur. Enimvero cernebat mox à Pestis invasione, consternatum appetitum, dein & impuritates in stomacho succrescere fracidas, ac nidorosas : unde cephalalgia, vomitus, nausea, delirium, sopor, &c. orirentur quæ sanationem Pestis impedirent. Sumsit itaque carnium communem balsamum salis : qui fracidum virus, atque putredines everteret abstergendo, cum virium conservatione : dabatque vinum salsum fervidum, non autem tepidum, ut nauseas compesceret, & sudores potenter cieret. addebatque sulfur, ut suo velut odore Pestem interimeret. Quia sal abstergit, à putredine conservat, & sulfur, venenum cohibet. Hunc autem sudorem, præscribebat triduo ad minimum, sæpe tamen in hebdomadam dilatabat. Quotidie autem sudabant bis, & vice singula, per diei sextantem, si poterant. Primis diebus plus, ac deinceps consequenter minus. Inter sudandum enim, tollebat omnem potum : peracto autem sudoris termino, hordei cremore cibabat, & pro potu, vinum græcum picatum, cui inerant pauca grana salis præfati, & sulfuris. Folia autem Asari, aceto macerata, calida superponebat buboni, plantis pedum, atque manuum, quæ post horas 12 singulas, sepeliri jussit. Quoniam immensum fœtent. Factum est deinceps, quod Græcia uvas conspersrit muria maris aliquoties, priusquam ad torcular deferrentur. Suasit nempe id Hippocrates, ut unà sic insectæ ab uvis pellerentur. Hinc vina græca, etiamnum salsa hodie, nescita usus hujusmodi ratione. Ad grandes bubones, & stigmata, applicabat lintea calida, generoso vino intincta, cui sulfur, ut dixit, incoxerat. Præterea sibi reservabat arcanum, cujus obtuitu, sibi divinos honores acquisivit. Erat autem caro viperina, vel colubri-

na,

na, quas mundabat. Abscissis nempe caudæ extremo, & capite, pellem excoriabat, Intestina cum felle abjiciens: solum Cor & Jecur reservabat: omnem verò cruorem, cum vena per spinam decurrente, extraxit. Carnem verò non bullivit more, quo Theriacæ inditur; sed eandem, cum ossibus, & præfatis visceribus exactè contusit & tepido furno exsiccavit, donec pulverari possent: quem pulverem despumato, coctoque satis melle, inspergebat, dum sciret carnes, coquendo, virtutem, tam in Jure, quàm vaporibus, deponere. Huic autem electuario aroma patrium addebat, ad palliandum secretum: ideoque nec ab Angelo patefactum. Mysterium autem, sanatio continet. Quod sicut mors per serpentem irrepsit: ipsa quoque per serpentis mortem vindicari debuerit. Adam enim gnarus proprietatum omnium bestiarum, non ignoravit quoque, quod serpens callidior esset cæteris animantibus, quodque in serpente, balsamus præfatus lateret, remedium mortis. Quare Spiritus tenebrarum, protoplastis imponere non potuit tutius, quàm sub pelle serpentis. Forte namque sperarunt mortem à Deo minitatam, auxilio serpentis se evasuros. Usus quoque est Hippocrates vino picato. Quocirca consideratione dignum, quod Hispania raro Peste affligatur. Non quod desint peccata aut sordes, ubi nullæ propemodum latrinæ sunt. Regio inquam caloribus æstuans, Africæ æmula, atque contermina est. Nec etiam quia magnates, potum nive refrigerant. Quia saltem rurales, atque cives, Peste sua peccata piarent. Sed Ægyptus utitur aquis, & fructibus, unde in carne fracedo. Hispania verò utitur vino, & quidem picato: quia cùm plerumque doliis careant, vina coriis picatis conservant. Italia habet; vasa lignea ideo nec pice utitur, coacta, frequentiusque Peste corripitur. Pix enim, anthracibus apposita, solamini est, citoque aperiuntur. Pix namque, escharæ nigredinem æmulatur. Inter arbores notas, sola Picea, Tæda fit, & præ pinguedine statim moritur, si trunco parum terræ adjicitur. Deus namque liberalis est suis remediis: idque suæ Bonitati est vernaculum. Mors enim, arbori superveniens, mortem homini, facto, per arborem mortali, remedio destinari visa est. Odor picis, suffumigio plurimis provinciis Peste contaminatis, familiaris. Sic namque non unicum Hippocrati remedium, contra Pestem, Petus asserit: & ab Athenien sibus velut deastro tutelari, litatum. Cum ergo Græci cernerent Hippocratem uti remedio, sibi duntaxat cognito, cui ideo vitam, sanationem, & totam tribuebant præservationem: sensim desperantes, magis magisque usus salis atque sulfuris, in oblivionem abiit, præsertim si aliquot anni, à Peste liberi, intercurrerent. Ac deinde quisque medentûm cœpit varia seligere, sperans suum, Hippocratis esse antidotum. Unde postmodum seges remediorum absque numero collecta est, vacuis plerumque aristis. Tandem ex tenui olfactu viperinæ laudis surrexit Theriaces compositio, partim confusione simplicium gravata, partimque inter præparandum dissipatis odoribus, & in Jusculis, abjecere meliores proprietates viperæ. Hodiè magni fit antidotus Orvietani pro Peste: quia is primus ausus fuit publico foro, deglutire ignotum sibi quodlibet toxicum. Quod hodie Germani præstant solo usu colubri. Parùm enim distinguunt Pestem, à toxicis cæteris, parumque adnotarunt, invito Orvietani electuario, Pestem nihilominus sæviisse nuper per totam Longobardiam. Omitto namque, quod radicitus Pestis à cæteris venenis differat. Quercetanus, hujusque farinæ scriptores, in cacoalexiteriis, ac tyrociniis plurima (audacter, an temulenter, judicent alii ex suppositis Pestis radicibus) dictant remedia: quorum unumquodque, non quidem ex scientia: sed ex sola

putatione, concinnatum est, eorumque author commiseratione, si non supplicio, dignus est. Ranzovius namque, de sanitate tuenda, ad filium Saxonicam antidotum describit, per me tentatam aliquoties: at frustra semper. Quia virus, spirituali terroris imagine consistens, nil habet in præfata antidoto, quod radicitus eandem superet imaginem. Ideóque præ insciti causarum Pestis, excogitavit quilibet multa, pluraque adhuc inconcinnè connexuit, contra virus peregrinè intrans. Universa nimirum confusa, citra methodum, experientiam, rationem, & causarũ notitiam. Nilque omnino contra Pestem, stultâ terroris imagine, atque persuasione timiditatis ortam, excogitatum, deinceps ab ævo Hippocratis, quisque Medentûm cœpit pro lubitu varia seligere, & connectere multa, ac multo plura, sperans suum, esse Hippocratis inventum. Interim numerus compositionum excrevit, sensimque incertitudo veritatem pristinam supplantavit. Et quanquam antidotus, operans circa effectus producti veneni in corpore, magni pendenda sit; dum tamen non operetur in Archei terrores, imaginemque inde productam: profectò, nec opem Pestilenti contagio adferre potest. Vel si cum iis quis resurgat à Peste, id non nisi infido fit auxilio. Nam in Peste, ipse Archeus terrore atque mœrore propemodum fascinatus est, ac pernicioſam imaginem in se cudit, quæ vera est Pestis: à qua nec sponte resurgit, nisi vi naturæ singulari, ac gratiâ divinâ. Porrò, ut tractatu singulari demonstravi alibi, primos conceptuum impetus non stare in libera voluntatis dispositione; sed fabricari in Hypochondriis: ita ex in deductis argumentis, apprime spectavi, terroris imaginem, Pestemque videlicet ipsam formari circa stomachi ac Splenis ditionem. Id enim serio, longoque otio deprehendi, ac plurimis historiis observatione accuratè confirmavi, quarum unam aut alteram retulisse, non erit extra scopum. Adolescens quidam, cernens sororculam stigmate nigro adspersam, & extinctam, terrore perculsus, statim sarcinam circa os stomachi sensit, continuæ suspirationis monitricem. Utebatur quotidie Theriaca, adjuncta Myrrha, & petasitidis radice, edebat ac bibebat usque in hilaritatem. Tandem 12. die ab obitu sororis, febris, ac sopor, ipsum apprehendit, & triduo inde obiit. Nobilis virgo consimilem sarcinam, atque terroris anxietatem passa, tandem dejecta appetentia, suspiriis, compressionibusque stomachi, insomnes noctes, ac palpitante corde transegit, febris illam lenta atque continua apprehendit, cum lucta timoris & spei indesinente. Frustraneæ erant enim, quotquot secum deliberationes animositatis, ac resignationis liberæ, faceret. Spretis etiam cibis, vino tandem forti locus superfuit. Idque etiam mox fastidivit. Nec etiam tantopere mortem expavit, quantum futura deliria. Ridebat interim stultas anxietates, sive luctæ vanitates, suæque stultitiæ piguit ipsam. Medentes autem miserant sua ad illam Alexiteria. Sub quibus crevit animi duellum, non secus ac demorsis à rabido sua Hydrophobia. Ac tandem lethali mœstitia terroris pestiferi, jam planè despondebat animo. Quippe quæ à tribus hebdomadibus, somnum nullum admiserat, sub agonia perpetua, vitæ desperatione, & plena tamen luctæ suæ stultæ recognitione secum anxiebatur: Adhibitisque opiatis, pejus se habuit. Tandem inter metum, ac optatum mortis, remedio Hippocratis, 6 horarum spatio planè convaluit. Interim fateor atque moneo protestando, quòd condum Hippocratici remedii manifestaverim satis aperte, ut solis artis filiis, verisque Medicis sit sat patulum: solisque pigriis Medentibus lucro emancipatis, & invidis veritatis osoribus, tectum futurum. Narravi autem. 1. Historias præfatas, ut eluceſcant incipientes Pestes, nondum veneno

neno peſtilenti imbutas, nondumque ſufficienti imagine terroris comitatas. 2. Utque exin conſtet virtus remedii Hippocratici. 3. Quòd impetus primi, confuſionis, terroris, atque imaginationis circa os ſtomachi, in Hypochondrio contingant. In liene nimirum, cujus emunctorium eſt prope os ſtomachi, adeóque ſcopus illius ſagittarii. Nam in juvene ſano, quem Peſtis ſeptem horarum abripuerat, inſtituta anatomia, reperi eſcharam oblongam jam conſtitutam, ut prius vomitus motricem, ac dein ſyncopum continuarum authricem: ita & mortis repentinæ occaſionem dediſſe, prout in aliis, 16 horarum ſpatio, triplicem in ſtomacho eſcharam notavi patratam. 4. Quòd animalis verſutiæ herus cum caduceo ſomni, ſoporis atque vigiliarum ibidem diverſorium elegerit. 5. Quódque omnis amentiæ atque delirii ſedes, ſit ibidem. Idque longâ demonſtratione alibi fundavi ex profeſſo. 6. Purgationes item, ut & myrrhatas antidotos peſtilentiales, non ſat tutas, aut confidentiâ dignas eſſe. 7. Quódque omnis ratio, deliberatio, animoſitas, reſignatio, conſolatio, argumentatio, omnisque verſutia humana, in contrarium, non niſi Æthyopem lavent in Peſte, prout & in Hydrophobia. 8. Quòd opera præſervativorum, ſit ignava, quoties & quamdiu perſtat ſigillum imaginis, à terrore fabricatæ. 9. Quòd ejusmodi imago continuos de ſe luctus excitet, phantaſiamque ipſam conculcet, nec minus ad ſe captivam trahat, quàm rabidi morſus nolentem hydrophobum parit. aut Tarantulæ ictus, delirium tripudiatorium. 10. Quòd laxa ſit ſolius ſudoris conſolatio, in ejusmodi terroribus. 11. Quòd non devicta timoris Idea in viſcere, nec exulata fece, cui iſta imago inſedit, irritum eſt, quicquid magiſtrales, aut officinarum compoſitiones, moliantur. Hydrophobi namque, licet ſubinde per intervalla diſcretè loquantur, præſentiant, prædicentque advenam inſaniam, non poſſunt tamen non adigi in inſaniam ſuæ imaginis. 12. Quòd pernicioſa ſit natatio, & quicquid ſudorem cohibet. 13. Ptiſanæ, pultes, ſyrupos, atque Julapia, laxa ac frivola eſſe remedia tanto malo. 14. A Peſte notha perveniri tandem ad legitimam: ſæpius tamen ægros deficere ſub incipiente, antequam ſua edat ſigna. Quæ tamen mox ab obitu, proditoria emergunt 15. Quòd odores grati, ſuffitus aromatum, plumarum, aut calceamentorum, nullam Peſti adferant præſidium, aut ſubſidium. Per exemplum enim, Si fracidum cadum vini, aromatum, vel quovis alio odore, præterquam ſulfuris, imbuas: manet fracidum, novumque vinum, quod infuderis, mox contaminat, ut prius. Quare aromata, à ſemel terrefacto Archeo terrorem, terrorisque Ideam virulentam, nequaquam auferunt. Quia materiam veneni non tollunt, multo minus illud enecant, vel terrorem ab Archeo amovent; ut nec ſedem reficiunt, vel partem affectam ſolantur. Etenim Paracelſus, ad civitatem Stertzingam ſibi beneficam, commendat præ cæteris quibusvis remediis, ſub lingua ſenſim liquatam myrrham: ac junioribus in præſervationem, pro 24 horarum ſpatio promittit audacter. Quam attamen doctrinam expertus ſum mendacem. Vidi namque adoleſcentes, myrrhæ uſu multo, Peſte interfectos. Myrrha quidem, etſi cadavera, balſami loco præſervet à putredine: procul tamen diſtat Peſtis à putredine. Non ſecus ac candentis ferri eſchara, à putrefacto cruore diſcrepat. Et licet jam demortuum ſubſequatur putredo, terroris tamen virulenta imago propriè non putrefacit: ſicut propriiſſimè Archeum vitalem occidit, ac in virus ſecum transmutat. Jubet enim myrrham ore detineri. Quaſi Peſtis neſciret intrare, niſi oretenus. Longè ergo conſultius, os clauſiſſe ſilentio. Equidem Peſtis horrebit myrrham, nec per nares intrare audebit,

si myrrha ore detenta, liquescat. An odor forte myrrhæ impediet, quominus imago venenosa, non sit venenosa? sit nocua? An enim myrrha in ore, repellet Pestem ex Archeo? Eadem ratio æquè frivola ac insulsa est, pro Theriacâ, aceto &c. odoratis. Tandem sciant mortales, in medendo, nil æquè damnosum, ac credulitas, data absque pignore, & veritate. Profectò accusationes ægrorum, quandoque tonitruent contra negligentiam, falsitates, impósturas, temeritates, falsasque medentum merces, quibus vitâ spoliati fuere. Ego autem ex libris, Paracelsum virum deprehendi, temerarium promittendo, inexpertum in Peste, inconstantem in remediis, Ignarum in causis, ut & ingratum, erga beneficam Stertzingam. Parcant mihi ejus cultores, quod in re tanti momenti, pro veritate candidè loqui cogar, ne quis se suis fidat in Peste auxiliis.

Imago terroris ventilata.

HACTENUS inauditum virus Pestis produxi. Scilicet animam, ejusque vitalem Archeum pollere imaginatione sibi vernacula. Imaginationis autem præfatæ potestatem esse, formare Ideas: non quidem quæ amplius sint nudum ens rationis, sive non ens: sed veram prorsus imaginis subsistentis entitatem actualiter habeant. Quæ nimirum imaginatio, cum sit opus carnis, brutis etiam nobiscum commune; hinc nempe fabricatur in externo homine, à quo nil nisi hoc aliquid, longè à spirituali conceptu diversum, progreditur. Ad quam autem entitatem subsistentem, consequendum, ipse Archeus vestit suum conceptum (qui mera & abstracta adhùc est mentalis Idea) sui involucro, sive particula auræ suæ adeo, ut quod in se concepit abstracto imaginationis conceptu, idipsum Archeus mox vestiat, induatque vitali aura. Sic ut deinceps sit subsistens ens, imago scilicet ab imaginatione fabricata. Porrò ut conceptuum, ac passionum variæ sunt difformitates, juxta Prothei illius libertatem: ita haud dubie sunt & istiusmodi imaginum multiplices varietates, procul ab invicem segregatæ. Etenim sic lætitia, atque tristitia, è diametro ab invicem recedunt, harumque Ideæ, spiritibus vitalibus indutæ, sculptæ, ac usæ, diametraliter in nobis dissimiles operationes edunt. Suntque ideò Imagines terroris plurimum virulentæ, atque potentes ad contaminandum, symbolizantem secum spiritum vitalem, tam in corde, ac arteriis, quàm in ipsamet solidorum œconomia habitantem. Quam scilicet imaginem, ejusque efficaciam potentissimam, jam ante, ac pluries alibi, manifestavi, quantum potui. Dixi etiam, ac demonstravi, eandem imaginem esse Pestis essentialem, formalem, atque immediatam quidditatem. Quippe quod non infrequenter ex solo terrore, à Peste Pestis sit fabricata, licet non præexsisteret causa materialis, unde hauriri posset. Tractavi deinceps obiter de præservatione ac sanatione Pestis per zenexton, & remedia olim temporibus Hippocratis usitata. Attamen nondum pro præsenti seculo sat dictum in ordine ad sanandum. Siquidem plurimæ occurrunt difficultates, nondum sat elucidatæ. Inprimis imago terroris unica est quidem sua in specie, ac proinde difficulter potest intelligi, quod Pestis ex unica uniformique Idea terriculamenti, quiret tam diversa, tam distinctis nedum emunctoriis: sed per totum corpus tam distinctas partes æqualiter, pro suo lubitu affligere. 2. Deinde, quod eadem terroris imago quiret solo nutu suo tam diversa à se invicem producta, cudere. Qualia sunt Anthraces, Bubones, escharæ, vesiculæ, pustulæ, tumores, vibices, &c. 3. Quod unica terroris Idea, nedum partes externas, sed & stomachum invaderet, & obsideret, itemque caput, &c. 4. Quod unitas illius Ideæ, nunc acutissimum morbem,

aliàs

aliàs lentum sensimque nictantem, alibi sensim sponte fatiscentem produceret: cum ejusmodi effectus potius veneni diversitatem, quàm identitatem accusare videantur. 5. Quod Archeus humanus, terroris venenosa Idea pavidus, ac velut profugus, vires, atque animum haberet, escharam in pelle producendi instar ferri candentis. Imò & stomachum, sive viscus principale, eschara perforet. 6. Quod inquam delirium, sive vigilia, non ex eodem cum sopore initio pullulare videantur. At omnem hujusmodi anxietatem unica facile responsio delet. Nimirum omnis primus conceptus, primique conceptuum impetus, contingunt infra septum transversum, qui ideò negantur subesse rationi, aut esse in nostra potestate. Quapropter Hypochondriacas passiones ibidem vigere, omnis jam ætas concessit. Deinde Pestem, immediate à pestilenti terrore frequenter introductam, nemo ambigit. Qui terror imaginatione illius loci ut fabricatur: ita & cuditur terroris imago, unde sibi Imaginatio etymon desumsit. Non est autem ejusmodi imago deses, aut citra operandi facultatem: cum plurimi morbi à perturbationibus nudis, incepisse nemo nesciat. Denique terror, nedum est animæ humanæ, ac solius rationis pavor: sed & Archeus ipse terretur, irascitur que naturali quodam fervore, ac passionum illecebris. Porrò terror cudit quidem imaginem Pestis effectricem, confusionis atque horroris genitricem: sed venenum, imago ista non assumit, ab indistincta confusione terroris, terrore confuso, metuque aut fuga desertoris Archei: sed sicut omnis serpens, canisque rabidus, venenum parit per conceptum iræ furibundæ: ita quoque Archei terror non sufficit, ad productionem pestilentis imaginis: nisi furor Archei, imaginem virulentam pepererit, quæ simul penetret, & nubatur imagini terroris. Hinc nempe fit, quod Pestis plerumque circa stomachum nascatur, seseque manifestet per nauseas, vomitum, inappetentiam, dolorem capitis, febrim, sopores, ac tandem deliria. Siquidem hanc supellectilem versari circa stomachum, alibi de febribus, ac tractatu Duumviratus, satis amplè demonstravi. Eschara enim non fit in mortuo: sed tantum in vivis, adeóque à vita, & Archeo ipso (prout de sensationibus alibi) qui excandescens parit furoris imaginem, quæ nata est se ipsam, totumque spiritum Archei, ipsumque influum spiritum sanguinis arterialis, commutare in corrodens alcali. Vitalis enim spiritus, qui primo ortu materialiter in digestione stomachi acidus fuit, ac digestionibus subsequentibus salsus fit, atque volatilis; formaliter degenerat, fitque sal corrosivum, atque alcali volatile, efficiens causa corrosionis, & escharæ. Nam ad transmutationis tam peregrinæ, & exoticæ (à peregrina scilicet & exotica imagine productæ) rabiem, quicquid est vitale, in ipsamet solida partium substantia, id totum excandescente principio vitali irato, ac succenso, accenditur, variosque morbos (qui in pruno, igne Persico, gangræna, erysipelate, &c. obvii veniunt) parit. Patet ergo, ab eodem terrefacti, & in rabiem succensi Archei, initio, contingere nunc in stomacho, nunc in pelle, glandulis, emunctoriis, tum etiam subinde in ipsamet solida similiarium, aut viscerum œconomia suscitari pestem diversimodè; unde lethales sphaceli, escharæ, atque combustiones, contingunt, pro diversitate partium, ad quas Archeus furibundus, ac terrore plenus, diverterit. Quod autem terrefactus, profugus Archeus, rediensque ac semifurens tam hostilis fiat partibus clientibus, quibus solus præsidet, non aliunde petenda est confirmatio; quàm quod spina infixa, quæ axungia leporina, tutò absque incommoditatibus expellitur, quatenus furorem Archei lenit istud remedium: quæ spina alioquin ingentem furoris tragœdiam

diam ſuſcitat. Parit nempe Archeus, ſuis clientibus venenum, ſuo furore, quod alioqui ſimplex vulnuſculùm lubens ignoraret, Puta; quam diſſimile eſt vulnus phlebotomi, & ictus apis. Itemque ictus phlebotomi, mundi, quantum diſtat à punctura immundi phlebotomi. Non mirum ergo, quod ſedes, qua primum imago concepti terroris, & combinatæ imaginis furoris penetratio, contigerint, hoſtiliter agitetur, furibundè exuratur: ſæpe tamen ab inſito vitæ ſpiritu, transmittuntur atque fugantur venenati turbines, ad habitum exteriorem; ad loca inquam, quorſum latex propria ſponte ſubter valetudinem gliſcit, ſive ad habitum externum corporis dimittantur. Ideóque quicquid in Peſte agendum eſt, id feſtinanter curandum eſt. Etenim quandoque imago Peſtis tantùm veſtitur ſpiritu influo: tum facile ſudorifera ſubveniunt. Sed ubi ſolidis inhærens, innatusque Archeus Imaginem ſui terroris & furoris concipit, niſi ſtatim alimento ſuo ſpermatico reſignet, ac deponat conceptam imaginem (tartarum cruoris iſtud corruptum alimentum vocavi) tumoremque prodat, periculum eſt, ne in ipſam ſolidorum mox ſubſtantiam tranſmigret: quod inexcuſabile mortis detrimentum continet. Ideóque ne tenax intus hoſpitium, Peſtis ſibi ſumat, procurandum, ut imago non dudum intus fluctuet peſtilens: ſed tota ſupellex, foras per ſudorem proliciatur, & excidat. Carlina enim Imperatori olim ab Angelo oſtenſa dicitur, pro Peſte exercitus (fortè ideo carduus dicitur angelicus) quod primus ortus imaginis peſtilentis, circa ſtomachum ſopores, nauſeas, febrim, vomitum, & cephalalgias ſuſcitet; Ixia verò ſomnum arceat, multóque magis ſopores contra naturam. Ideóque extractum Carlinæ recentis, non fore infecundum recenti Peſti ſperant.

2 ٩